Digitized by Google

37
20 F
4

P
6
1

Digitized by Google

OPERA
IOSEPHI VIRI INTER IVDAEOS DOCTISSIMI AC DISERTISSIMI, QVAE AD NOSTRAM ÆTATEM PERVENERVNT,

OMNIA, NIMIRVM:

DE ANTIQVITATIBVS IVDAICIS LIBRI XX. QVIBVS IN FINE

LOCO APPENDICIS VITA IOSEPHI PER IPSVM conſcripta, eſt adiecta: De bello Iudaico Libri VII. *ex collatione Græcorum Codicum accuratè caſtigati: Contra Apionem Libri* II. *pro corruptiſſimis antea, iam ex Græco itidem non ſolùm emendati, ſed etiam ſuppleti, ac integritati priſtinæ reſtituti: De imperio rationis, ſiue de Macchabæis Liber vnus, denuò recognitus; Antehac à Græca lingua peritiſſimo, ac hiſtoriarum ſtudioſiſſimo viro in Latinum ſermonem tranſlata, & ad exemplum Græci Codicis accuratè diſtincta.*

NVNC VERO SVMMA CVM DILIGENTIA CHRONOLOGIA ad caput vniuſcuiuſque folij, cùm ex veterum tum recentiorum Scriptorum Commentarijs, cumq; ſcholijs neceſſarijs, per doctum quendam virum in communem Rei literariæ vtilitatem recens concinnata.

CVM FIGVRIS ET INDICE LOCVPLETISSIMO.

FRANCOFORTI

CIϽ. IϽ. LXXX.

OMNIA QVAM ABSOLVTISSIME HAC EDITIONE EMENDATA, ET A mendis, quibus ſcatebant plurimis repurgata.

[redacted]

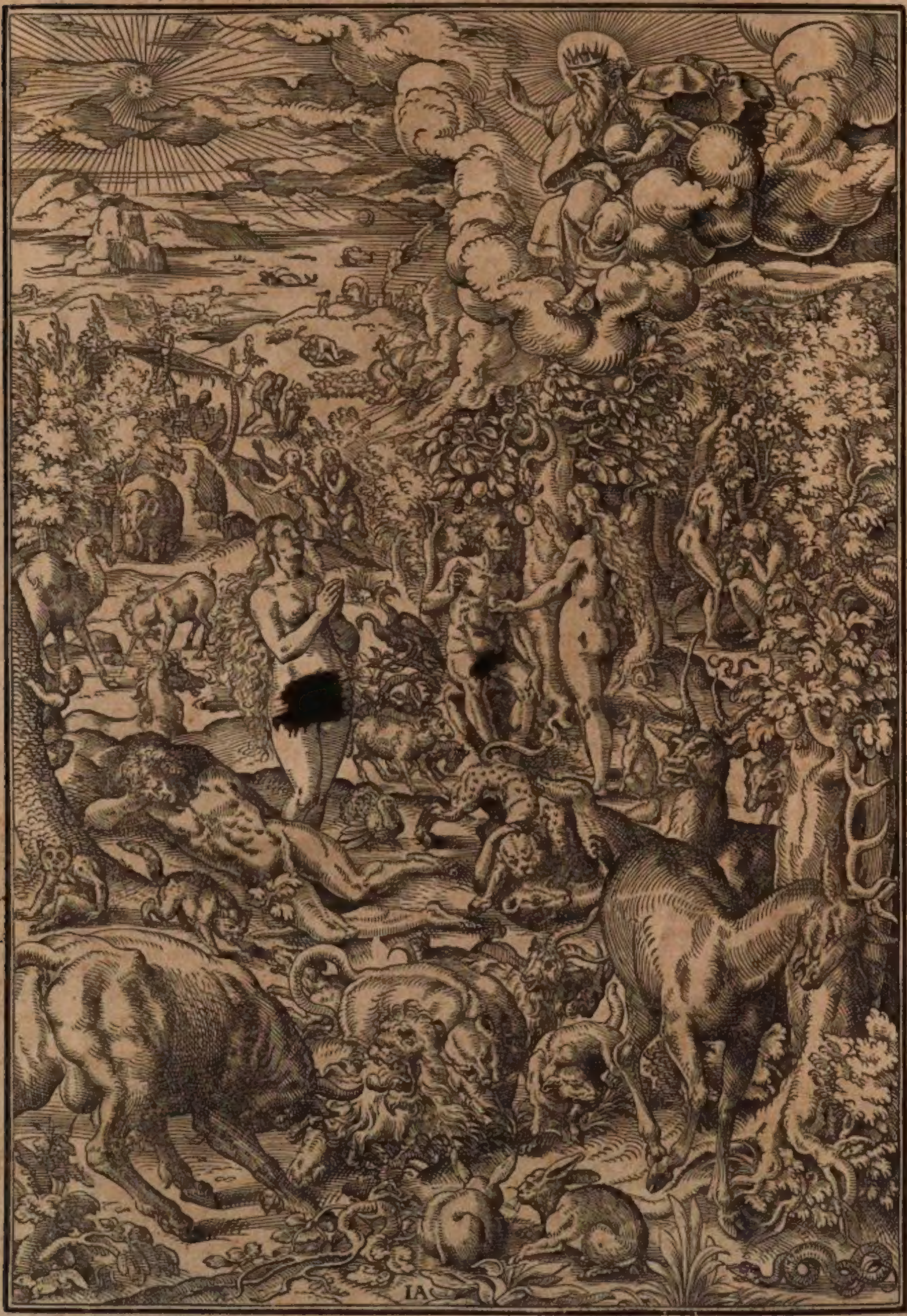
AVTORES QVORVM POTISSIMVM TESTIMONIO PARTIM COMPRObato, partim confutato Ioſephus hiſtoriæ ſuæ fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chonographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſt.
Demetrius Phalereus
Dius hiſt.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus
Iſidorus
T. Liuius
Lyſimachus
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus
Nicolaus Damaſcenus
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theophraſtus
Thucydides
Timæus
Zopyrion

PERIOCHA GENES. I. II. III. IIII. CAP.

Conditor è nihilo cœli terraq́ verendus,
Digeſtum alterno ſegregat igne diem.
Exanima & ſenis faciens animata diebus,
Feſtum qui ſequitur præcipit ire diem.

Mox animam inſpirat formato è pulvere Adamo,
Qui proprio dominus nomine bruta vocat.
Cui rerum conſors è coſta jungitur uxor,
Et fonte irrigui cura docetur agri.

Ex vetito guſtant conjunx cum conjuge fructu,
Ficulnisq́ tegunt nuda pudenda comis.
Vir terræ, triſti damnatur fœmina partu,
Serpens pulvereum lubricus inq́ ſolum.

Livida damnantur parricidæ vota Caini,
Pondera, menſuras, mœnia, finit agros.
Sed pia divini ſoboles cæleſtia Sethi
Rimatur, geminas ſcribit & in ſtatuas.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS,

SIGISMVNDO GELENIO INTERPRETE.

SVMMA CAPITVM LIBRI PRIMI ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Procemium, continens cauſas & ſummam ſequentis deſcriptionis.
II. De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.
III. De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad Diluuium.
IIII. De Diluuio, & quomodo Noe in Arca cum familia ſeruatus habitauerit in campo Senaar.
V. De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.
VI. Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.
VII. Quod gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.
VIII. Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauerit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.
IX. Fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptũ eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, rerrò vnde venerat eſt reuerſus.
X. Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.
XI. Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus, tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxerit.
XII. Quomodo Deus Sodomitarum gentem exciderit, flagitiis eorum offenſus.
XIII. De Iſmahele Abrahami filio, eiusque poſteris Arabibus.
XIIII. De Iſaaco legitimo Abrahami filio.
XV. Saræ Abrahami coniugis obitus.
XVI. Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenerit.
XVII. De obitu Abrahami.
XVIII. De Iſaaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.
XIX. De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo,
XX. Mors Iſaaci & ſepultura in Hebrone.

PROOEMIVM CONTINENS CAVSAS & ſummam ſequentis deſcriptionis.

CAP. I.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, non vnam neq; eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures easq; multum inter ſe differentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriaq; ex ea captanda, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quò gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori, quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in vulgum proderent. nec defuerunt, Variæ Hiſtoriographorum differentiæ.

 qui

Impulſiuæ cauſę huius Hiſtoriæ conſcribendæ.

qui res inſignes, cognituq́ dignas in obſcuro latêre non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtrema duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac demum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui ſcriptis ſuis veritatem deprauauerunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formamq́ reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cum hiſtoriam de bello ſcriberem, docere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortunâ vſi, ſub quali legiſlatore ad pietatem cæteraſq́ virtutes inſtituti, quibus bellis per tot ſecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud propriè dicato opere exorſus vſque ad finem ſuum perduxi.

Ioſephus hanc hiſtoriam non Hebraica ſed peregrina lingua, Græca nimirum conſcripſit.

Epaphroditus.

Procedente dein tempore, ſicut vſu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum verò rerum geſtarum peritiæ cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negocijs & varijs fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet, inconcuſſumq́ virtutis ſtudium perpetuò retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cum me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumq́ reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quòd & maiores olim noſtri exteris ſua benignè communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt.

Ptolemæus Philadelphus.

Eleazarus.

Itaque inuenio literis proditum, quòd Ptolemæus ſecundus eius nominis Rex, totus diſciplinis colligendiſq́ libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiuſq́ inſtituta, & viuendi formam præſcriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, Regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omninò, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoq́ conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatem: & hodie quoque Regis illius multos perſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neq́ enim totam ſcripturam occupauit ille, ſed legem ſolā ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant.

Septuaginta interpretes.
Anno 268. ante Chriſtum natū.

Quid potiſſimum ex huius hiſtoriç lectione peti debeat.

Sunt autem innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinq́ millium annorum hiſtoriam in ſe complectatur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa imperatorū præclara facinora, multa rerum publicarum mutationes. In vniuerſum autem ex huius potiſſimum hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges benè latas tranſgredi verentur, omnia proſperè ſuccedunt ſuprà quàm credi poſſit, & felicitas illis præmium à Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinunt.

Ad Lectorem Ioſephi adhortatio.

Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent, ſi naturam, vt dignum eſt, conſi-

conſiderauit, & virtuti eius conuenientes ſemper operationes aßignauit, puramq́; ſuam narrationem ab omni, qualis apud alios eſt, fabularum vanitate conſeruauit: tametſi quantum ad longitudinem temporis, rerumq́; vetuſtatem attinet, impune poterat qualibet mendacia confingere. Natus enim eſt ante annos bis mille, cum ad tot retro ſecula etiam Poëtæ ne Deorum quidem ſuorum natales, nedum mortaliũ leges aut res geſtas referre auſi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè ſuo quæq; ordine docebit, ita vt nos facturos ſumus polliciti, neque ſubtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterum quoniam fermè omnia pendent à Moſis legiſlatoris ſapientia, neceſſe habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio ſubeat, qui factum ſit, vt quum operis inſcriptio res geſtas polliceatur, tam multa ad naturæ cognitionem ſpectantia ſcriptis noſtris inſeruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia neceſſarium exiſtimauit, vel vitam ſuam rectè diſpoſituro, vel aliis leges poſituro, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita conſideratis eius operibus, egregium illud exemplar imitari, quantum in ſuis viribus eſt, & ſectari conetur. alioquin abſque hac contemplatione neque legiſlatorem ipſum vnquam bonam mentem ſibi paraturum, neque ſcripta eius vllum momentum ad virtutem auditorum allatura, niſi ante omnia diſcerent, quòd Deus cum ſit parens omnium ac Dominus, omniaq́; contueatur, eis quidem qui ſe ſectantur, felicem vitam donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues ſuos docere volens, non à pactis aut conuentis & mutuo circa hæc iure leges eſt auſpicatus, quemadmodum alij ſolent: ſed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & perſuaſos quòd in terris pulcherrimum Dei opus ſimus homines, cum iam ad pietatem haberet obſequentes, facile deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij Legiſlatores priſcas fabulas ſequuti, pudenda hominum peccata in Deos ſuos verbis tranſtulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad maliciam addiderunt. at noſter Legiſlator poſteaquam puram virtutem habere Deum docuiſſet, cenſuit pro ſe quenque adniti oportere, vt in partem eius aliquam peruenire poßit: in eosq́; qui neque ſapiunt, hæc neque credunt, ſeuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præſcriptum volo Lectorem hæc noſtra examinare. namq́; ſic conſiderantibus nihil vel abſurdum, vel Dei magnificentia indignum eſſe videbitur. omnia enim ſumma concinnitate iuxta vniuerſi naturã ſunt diſpoſita, partim ita vt dignum erat à Legiſlatore ſubindicata, partim decentißimis allegorijs cõueſtita: partim etiam diſertè expreſſa, nimirum quæcunque abſque ambagibus erant proferenda: quorum cauſas ſi quis ſingillatim conſiderare vellet, ſublimis inde & valde Philoſophica ſpeculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd ſi Deus longiorem ætatem conceſſerit, abſolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoq; perſcribantur operam dabimus: nunc ad rerum ſeriem vertemus ſtylum, præmißis quæ Moſes narrat de mundo condito: ea è ſacris codicibus ita vt inuenimus tranſſumpta, in hunc fermè modum ſe habent.

Norma Magiſtratus & Legiſlatorum.

Diſcrimen Moſis & aliorũ Legiſlatorũ.

Epilogus Procemij.

An. mundi 1.
Ante Chriſtum
natum 3963.

CAP. II.

De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione.

Geneſ. 1.
Hedio & Ruffinus Cap. 1.
Creatio mundi.

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cum in conſpectum non veniret, alta caligine tecta, ſpirituſq; eam supernè permearet, lucem Deus fieri iuſsit: qua cum effulſiſſet, conſiderata tota materia, diſcreuit lucem à tenebris: & his nomen impoſuit noctem, illam verò diem appellauit, veſperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, (Prima dies.) *Moſes autem vnam eam dixit. Cuius cauſam poſſem equidem & nunc reddere: ſed quoniam promiſi me omnium cauſas proprio volumine conſcriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Poſt hæc ſecunda die cœlum* (Secunda dies) *vniuerſitati rerum ſuperimpoſuit, diſcretum à cæteris, & in ſublimi per ſe collocatum, glacieq; circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram ſtatuit,* (Tertia dies.) *mari vndiquaq; circunfuſam: eademq; die continuò plantæ ſimul & ſemina è terra ſunt exortæ. Quarta verò cœlum ſole ac luna, aliiſq; ſideribus exornauit,* (Quarta dies.) *mandato eis dato, vt ſuo motu & meatu temporũ anni reuolutionem manifeſtè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per ſublime volantia, per altũ perq; aërem dimiſit, copulata prius & ad congreſſus genituræ cauſa comparata, quo genus eorum creſceret ſimul ac multiplicaretur. Sexta autem* (Quinta dies. Sexta dies.) *die quadrupedum genus condidit, maſculo & fœmineo ſexu diſtinctum: in hac verò hominem etiam finxit. atq; ita mundum ſex diebus vniuerſum, & omnia quæ mundo continentur, Moſes facta eſſe dicit: ſeptima autem requieuiſſe Deum, & ab operibus ceſſauiſſe. quamobrem etiam nos vacationẽ à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam Sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua ſignificat.* (Sabbathum.) *Quin etiam naturam interpretari poſt ſeptimam diem Moſes incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens. Finxit*

Deus

Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitq́; in eum ſpiritum & animam: Anno mundi 1.
homo autem hic vocatus eſt Adamus. ſignificat autem hoc Hebræorum lingua Ante Chriſtum
rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt inta- natum 3963. Hedio & Ruffinus
cta terra & vera. Statuit autem Deus corã Adamo diuerſa animalium genera Cap. 2. Gen. 2.
tàm maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus ho- Omnium rerum nominis origo.
die quoq; nominantur. Videns autem Adamum carentẽ ſocietate & conuictu
fœminæ (nondum enim erat) mirantemq́; quòd reliquæ animantes ita ſe ha-
berent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: moxq́; vt eſt ad-
ducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vo-
catur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium vi- Eua mater omnium viuentium.
uentium. Narrat præterea Deum hortum ad orientem plantaſſe omni virenti Paradiſus.
planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur
bonum à malo. in hunc hortum cum introduxiſſet Deus Adamum cum vxore,
iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autẽ hic hortus ab vno amne, vni-
uerſam in circuitu terrã luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Ho- Quatuor Paradiſi fluuij.
rum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indi- 1. Phiſon ſiue Ganges. Γάγγης. Hed.
am delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates Seth.
autem & Tigris in rubrum mare exeunt: quorum Euphrates vocatur Phora, 2. Euphrates.
id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autem Diglath, quod interpre- 3. Tigris.
tatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediã ſecat: id nobis ab 4. Geon, Nilus.
oriente exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Ada- Hedio & Ruffinus Cap. 3.
mum et vxorẽ de cæteris plantis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolum illis in-
terdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cum autem Gen. 3.
per id tempus nullum eſſet inter animalia diſſidiũ, & ſerpens familiariter cum Aſtus ſerpentis.
Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatem venturam, ſi iuſſis Dei pare-
re perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, ma-
licioſè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim
dignoſcendi boni ac mali, de qua ſi guſtaſſent, beatam nihiloq́; deteriorem quàm
Deus vitam acturos. atq; hoc pacto mulierem ſubuertit, vt mandatũ Dei con-
temneret: quæ guſtato arboris fructu, ciboq́; hoc delectata, etiam Adamo vſum Adami & Euæ lapſus.
eius perſuaſit. iamq́; ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. ar-
bori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Folijs igitur ficulnis ſeſe texerunt,
atque ita conuelatis pudendis, videbantur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo
prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet, Adamus antea familia- Anno mundi 1.
riter cum Deo colloqui ſolitus, conſcius ſibi iniuſticiæ ſecedebat. Deus autem Ante Chriſtum natum 3963.
miratus cauſam ſciſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc
fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti,
Deus ita infit: Equidem proſpexeram vobis, quomodo vitam felicem omniſq́; Adamum Deus alloquitur.
mali expertem viueretis, nulla noua cura in animo ſolicitati, omnibus quæ-
cunque ad vſum ac voluptatem conferunt, ſua ſponte vobis prouenientibus,
mea vnius prouidentia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: qui-
bus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm
longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, man-
dato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter ma-
lam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat. & vita veſtra minus
ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, Adamus iram Dei deprecatur.

An. mundi 1. AnteChriſtum natum 3963. Adami pœna.

culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri conſilio ceßiſſet: terramq́; nullos poſthac fructus ſpontè proferre iuſsit: laborantibus autem &

Euæ pœna.

opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates coniecißet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob maliciam, qua erga Adamum eſt vſus: venenumq́; linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuitq́;, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quòd ipſa beſtia hoc pacto facilimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Semē mulieris (hoc eſt Chriſtus) conteret caput ſerpentis. Gen. 3.
Pœna ſerpentis.

CAP. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſq; diluuium.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.
Gen. 4.
De Cain & Abel fratribus.

NATI ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſq́; ſtudijs intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deum præſentem ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peßimus eſſet, lucrumq́; ſolum ſpectaret, terram quoq́; arare primus excogitauit: ac poſtremò fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborum fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiū Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideò Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbi nam eſſet. multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habens quod reſpon-

An. mundi 70. AnteChriſtum natum 3894. Sacrificium Cain & Abel.

Abel à Cain interfectus.
Colloquium Dei & Cain.

reſponderet Deo, primùm ſe quoq; demirari ait, qui factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante vero Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerum eius obſeruatorem eſſe. Tum

An. mundi 70. Ante Chriſtum natum 3894.

Deus coarguit Cain parricidij, mirari ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet. & ſupplicium quidem quòd cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placatus ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſq; ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vna cum vxore fecit. Illo autem timente, Cain regione extorris. *ne oberrans in feras incideret, atq; ita periret, ſecurum eſſe iuſſit, quod ad hoc periculum attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei indito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vna cum vxore emenſus tandem Naida condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterùm tantum abfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit,* Cain Dei caſtigatione haud melior redditur. *vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunq; latrociniorum & nequitiæ ſocijs, magiſter illis ad facinoroſam vitam eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & ponderibus immutauit,* Menſuras & pondera Cain excogitat. *priſtinamq; ſinceritatem & generoſitatem ignaram talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemq; extructam & communitam coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandā tradidit, Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorum natu maximo.* Enoſa vrbs prima. *Is Iaredum genuit, ex quo Malehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius Muſicæ operam dedit, pſalteriumq; & citharam inuenit.* Iubal Muſicæ inuentor. *Thobel autem vnus ex altera vxore prognatorum viribus*

An. mundi 70. Ante Chriſtum natum 3894.
Thobel inuentor ærariæ.
Cain Hypocritarum & ſceleratorum parens.

bus excellens rem militarē egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & ærariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naama. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturū parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterū ſuperſtite etiā tū Adamo Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dum poſterior quiſq; fit deterior, nec ſolū imitatur priorū vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrocinijs temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebant. Adamus aũt qui primus è terra factus, vt ad illū oratio noſtra recurrat, poſteaquā Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædē ſolum vertiſſet, procreandis liberis operā dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iā natus triginta ſupra ducentos: quibus cū acceſſiſſent ſeptingenti, tandē vita defunctus eſt.

Adami ætas. 930. anni.

ex huius liberis, quos cōplures habuit, fuit etiā Sethus. ſed quia de alijs longū eſſet narrare, de ſolo Setho mētionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iā quod rectū eſt diſcernere valeret, virtutis ſtudijs ſe totū dedidit: & cum ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit.

Seth Adami filius vir optimus.

qui quoniā erant omnes bona indole præditi, & patriā abſq; ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitā exegerunt: & ſideralē ſciētiam ac cœleſtium rerum cognitionē excogitauerunt. ne aũt inuenta ſua ex hominum noticia dilaberentur, & prius perirent quàm pernoſcerentur, ſcientes Adamum vniuerſalē rerum interitum præceciniſſe, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtriq; ſua inuenta inſcripſerunt, vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret, lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporib. extat in terra Syria.

Columnæ duæ excitatæ.

CAP. IIII.

De diluuio, & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.
Gen. 5. 6.

IN hunc modum per ſeptem generationes perſeuerarunt vnum Deum colentes omnium rerum dominum, ſemperq; virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore a patrijs inſtitutis degenerarunt, neq; humana iura ſeruantes, neq; Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, poſtea duplo maiore ſtudio maliciam conſectabantur: atq; ita Deum infenſum ſibi reddiderunt. nam multi Angeli Dei cum mulieribus cōgreſſi progeniem procreauerunt inſolentem, & fiducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora nõ abſimilia his quæ de gigantibus Græci memorant, poſteritati ſunt tradita.

Quos Ioſephus hic Angelos, Moſes Dei filios nominat.
Gen. 6.

Noe autem facta eorum moleſtè & indignè ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non parêre, totoſq; viciorum dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionē migrauit, tum Deus viri iuſticia delectatus, nō eius ſolum ſeculi homines extremæ maliciæ damnauit: ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliudq; nouum & à vicijs purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpacio circumſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & viginti annos coercuit, dein cōtinentem terrā in pelagi faciē tranſmutauit, atq; ita genus aliud aboleuit vniuerſum. Noe autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viam euadendi & rationē edoctus

Noe in aliam regionem migrat.

talem.

talem. Arcam quatuor cõtignationum exſtruxit, longitudine cubitorum CCC. *latitudine* L. *patentem in altum cubitos* XXX. *in eam cum matre liberorum ſuorum, eorumq́ coniugib. conſcendit: impoſitis prius quæ ad vitam ſuſtentandam forent vſui, & omne genus animantibus ad ſeminarium cõſeruandum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenariũ vſq; numerum. erat aũt arca tàm tecto quã laterib. firmis contra omnẽ vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noe cum familia, gentis ſuc-* Arca Noe.

ceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autẽ Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti; qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enoſi filio. Enoſus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ætatis Noe ſexcenteſimo, menſe ſecundo, qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marſonane. ſic enim Ægyptij diſtinxerunt annum. Moſes autem Niſan qui eſt Xanthicus, menſem primum in ſuis faſtis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxiſſet. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium reliquamq́ diſpenſationem anni attinet, nihil de priſtino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpiſſe ait vigeſima ſeptima iam dicti menſis, poſt annum ab Adamo primo homine bis milleſimum ſexcenteſimum quinquageſimum ſextum. hoc ſpatium temporis relatum eſt in ſacros codices, diligenter annotantibus priſcis illuſtrium virorum tàm natales quàm obitus. Ada ſiquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum eſſet triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt. Sethus autem ducenteſimo & quinto anno genuit Enoſum. qui dum quinq; & nongẽtis vixiſſet annis, Cainani filio ſuo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centeſimo nonageſimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixiſſet decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centeſimo ſeptuageſimo. Iſte Malalehel cum vixiſſet quinq; ac nonaginta & octingentis annis, defunctus eſt, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum ſexaginta duorum & centum eſſet annorum. cui nouem & ſexaginta & nongentis

Genealogia Noe.

Diluuium.
An. mũdi 1656.
Ante Chriſtum natum 2308.

Niſan vel Xanthicus nobis eſt Aprilis.

Hæc cõputatio cum Hebræis & ſeptuaginta interpretibus exactè non congruit.

An. mũdi 1656. Ante Chriſtum natum 2308.
Enochi finis in ſacris libris non inuenitur conſcriptus.

annis viuenti, Enochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum & centum annorum pater eius exiſteret. qui exactis trecentis ſexaginta quinq; annis, diſceſſit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur eſſe conſcriptus. Matuſala autem Enochi filius, quinto ei & centeſimo natus anno, Lamechũ filium habuit quum eſſet annorum octoginta ſeptem & centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuiſſet principatum annis ſeptingentis & ſeptem, Noe filium ſuum rebus præfecit: qui de Lamecho natus eſt agente annum ætatis ſecundum & octogeſimum ſupra centeſimum. quiq; quinquaginta & nongentis annis rerum adminiſtrationi præfuit. Hi anni in vnam ſummam contracti ſupra ſcriptum tempus conficiunt. Non ſunt autem diſquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim ſuis agebant vitam, eamq; vſq; ad ipſorum nepotes extendebant: ſed natales tantum eorum in hac ratione ſunt ſpectandi.

Gen. 7. 8.
In Græco Codice & Moſe ſunt dies quadraginta.

Cæterùm Deus ſigno dato imbres emiſit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua ſuper terram extitit: quæ cauſa omnem ſalutem ademit, non habentibus quò ſe in tutum reciperent. centeſima autem & quinquageſima die poſtquam pluere deſiit, tandem cœperunt aquæ ſidere, menſe ſeptimo, viceſimoſeptimo die menſis. deſtituta deinde arca in vertice montis cuiuſdam in Armenia, ſentiens hoc Noe, aperuit eam: & videns circa ipſam aliquantulum terræ, meliore ſpe concepta pauliſper quieuit. mox poſt paucos dies magis recedente aqua,

Ex arca Noe coruum emittit.

emiſit coruum, cupiens cognoſcere ſi qua alia parte terrarum aquæ deceſſiſſent, vt tutò exſcendere poſſet. at ille comperto totum adhuc ſtagnare, ad Noe eſt reuerſus.. is poſt ſeptem dies columbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit. quæ cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam, poſtquam alios ſeptem dies expectaſſet, animantes

Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis.

ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordæorum ſupereſſe, & quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures: quin

Nicolaus Damaſcenus de arca Noe.

& Nicolaus Damaſcenus libro XCVI. *de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt: & quendã arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore durauiſſe, qui fortaſſe is fuit de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.*

An. mũdi 1657. Ante Chriſtum natum 2307.
Hedio & Ruffinus Cap. 6.
Noe precatur ne Deus terram iterum inundaret.

Noe autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus, per ſingulos annos terram inundaret, victimis incenſis precabatur vt in poſterum priſtinus rerũ ordo maneret, & nulla tanta incideret calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtq; affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit, & ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius dãnatos, ſi non in vniuerſum

Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitiũ reddit.

incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorẽ ac ſpectaculũ perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius,

néue

niue vllam poſthac tantam iram contra terrã conciperet: vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur, & ad extremam ſenectutem longæuitatemq́, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes. An. mũdi 1657. Ante Chriſtum natum 2307.

His precibus finitis, Deus iuſticia viri delectatus, votis eius annuit, negãs ſe deletis interitus autorem fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malicia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos, quibus dederis, perdere. ſed continuis, inquit, contumelijs quibus pietatem mihi debitam violabant, coegerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autẽ poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamen vt ab humana cæde puras manus abſtineatis, & qui contrà fecerit, ſeuerè puniatis. aliorum animalium vſum ad voluntatem ac libitum veſtrum permitto. Dominos enim vos feci omnium tam terreſtrium quàm natatiliũ & eorum quæ per ſublime feruntur, abſq́ ſanguine: nam in hoc ineſt anima. Arcus cœleſtis ſignum vobis erit ceſſaturæ meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promiſſis Deus abijt. Noe autem cum poſt diluuium ſuperuixiſſet CCCL. annos, totũq́ hoc tempus feliciter exegiſſet, defunctus eſt expletis annis in vniuerſum DCCCCL. Nec eſt cur aliquis præſentem vitam, annorumq́ eius paucitatem cum priſcorum rebus conferẽdo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum eſſent, ipſiusq́ recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter ſtudium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt aſtronomiæ, ac geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus eſt vitam: quarum certitudinem aſſequi non poterant, ſi minus DC. annis vixiſſent. ex tot enim magnus annus conſtat. Atteſtantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricaſue antiquitates literis prodiderunt. Namq́ & Manetho Ægyptiarum rerum ſcriptor, & Beroſus Chaldaicarum, adhac Mochus, Heſtiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res proſequuti ſunt, nobiſcum conſonant. Heſiodus quoq́ cum Hecatæo, Hellanicus & Acuſilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priſcos illos ad mille annos vitam produxiſſe. De his igitur quiſq́ vt ſibi viſum fuerit, accipiat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. Homo ſui interitus autor, non Deus.

Fœdus Dei cũ Noe. An. mũdi 2007. Ante Chriſtum natum 1957. Gen. 9.

Iris ſignum fœderis inter Deum & Noe. Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Noe ætas, 950. anni.

Priſcorũ vita quamobrem prorogata, nunc non peræque.

μέγας ἐνιαυτός, Magnus annus.

CAP. V.

De turri Babylonica, deq; linguarum mutatione.

An. mũdi 1790. Ante Chriſtum natum 2174.

TRES verò Noe filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt, & alijs recenti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celſiore loco deſcendere, idem faciendi autores & exemplum fuere. Campo, quem primum colere ſunt aggreſſi, nomen eſt Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicandiq́ generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offenſum illum errore ſuo ſunt experti. Cum enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rurſum de colonia deducenda admonebat.

Gen. 10. Tres Noe filij.

Noe poſteris vt terram colerent Deus mandat.

An. mũdi 1790. Ante Christum natum 2174. Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Nabrodes siue Nemroth Dei contemptus autor.

Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicã exædificat. Gen. 11.

Illi verò obliti ſe ipſius benignitate pręſentibus commodis perfrui, totamq́; illam felicitatem ſuis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, conſiliũ de coloniis non fauorem numinis, ſed inſidias interpretabantur, videlicet quo facilius diſperſi poſſent opprimi. Hanc ſuperbiam Deiq́; contemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamę, filij Noe, vir audax & manu promptus, ſubinde iactans, non Deo, ſed propriæ virtuti pręſentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad Tyrãnidem trahebat, ratus fore vt homines ad ſe deficerent à Deo, ſi ſe illis ducem præberet, opem ſuam offerens contra nouum aliud diluuiũ intentantem. Turrim enim ſe exædificaturum, excelſiorem quàm quò aqua aſcendere poſſet: & inſuper maiorum ſuorum interitum

vlturum. Vulgus autem facilè Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus Deo cedere: atq; ita ſtructuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilq́; ſibi ad ſummam induſtriam reliquum facientes. Cumq́; ingens eſſet operarum numerus, ſurgebat opus ſupra quàm ſperauerant. Craßitudo enim erat tanta, vt proceritatem obſcuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum vęſaniam videns Deus, delere

Linguarum cõfuſio.

quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt, ſed dißidium in eos immiſit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuerſitatem ſermonis mutuò ſe non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confuſam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara

Sibyllæ de Babylonica turri vaticinium.

fuerat. Nam Hebræi confuſionem nominant Babel. De turri autem hac, deq́; linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cum vniuerſi homines vno eloquio vterentur, turrim ædificauerunt excelſißimam, quaſi ad cœlum per eam aſcenſuri. Dij verò procellis immißis turrim ſubuerterunt, & ſuam cuiq; linguam dederunt: quæ cauſa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Heſtiæus hoc modo: Aiunt ſacerdotes cladis eius ſuperſtites, Enyelij Iouis ſacra ferentes, in Senaar Babyloniæ perueniſſe.

An. mūdi 1790. Ante Chriſtum natum 2174.

CAP. VI.

Quomodo Noe poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

ILLO ex tempore diſperſi ſunt paßim, propter diuerſitatem linguarum colonijs nuſquam non deductis: & quò quenq; ſors & Deus tulit, eam terram cum ſuis occupauit, vt tàm maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conſcenſis nauibus ad inſulas habitandas traijcerent. Porrò gentium quædam adhuc ſeruant deriuatam à ſuis cōditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ, Græcis potißimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim poſterioribus ſeculis veterem locorum gloriam ſibi vſurpauerunt, dum gentes nominibus ſibi notis inſigniunt, dumq; tanquam ad ſuum ius attinerent, mores quoq; proprios in illas inuehunt.

Nomina regionū & gentium.

CAP. VII.

Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Geneſ. 10.

ERANT autem Noe filiorū liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quiſq; terram aliquam occupauerat. ſiquidem Iapheto Noe filio fuerunt ſeptem. Horum ſedes à Tauro & Amano montibus incipientes, pertinebant in Aſia ad amnem vſq; Tanaim, in Europa vſq; Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum eſt, vt ipſorū nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenſes olim dictos, Gomar condidit. Magoges verò Magogarum à ſe denominatorum fuit autor, qui ab ipſis vocantur Scythæ. Ex alijs Iapheti filijs Iauane & Mado, ab hoc Madai deſcendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totumq; Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis ſedem dedit, qui nunc ſunt Iberi: & Meſchini à Meſcho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua eſt, veteris autem veſtigium adhuc ſupereſt. Vrbs enim eſt apud eos hodie quoque Mazaca, ſatis indicans intelligere volenti, hoc priſcum fuiſſe genti nomen. Thires autem Thiras de ſe vocauit, quorum fuit princeps: eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Japheti filijs ſunt inſtitutæ. Gomaris autem, trium liberorū parentis, vnus filius Aſchanaxes originem Aſchanaxis dedit, qui nunc Rhegines à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammeis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Jauanis item trium filiorum vnus Aliſas Aliſæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie ſunt Æoles: pariq; modo Tharſenſibus Tharſus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei ſignum eſt Tharſus vrbiū eius celeberrima cæterarumq; princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Chetimus inſulam occupauit, tunc Chetimam, nunc Cyprum, quo factum eſt vt tum inſulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chetim ſignificent. atteſtatur mihi vnà è Cyprijs vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum ſonum vocabula detorquent, ne ſic quidem abludens à Chetimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepoteſq;. Cæterum quod Græci fortaßis iguorant prius dicam, deinde cœptam narrationem proſequar.

Galatæ à Gomar oriundi.

Iapheti Noe primogeniti progenies.

Progenies filiorum Gomar.

Progenies filiorum Jauani.

Tharſus Pauli patria Actor. 9.

An.múdi 1790. Ante natú Chriſtum 2174.
Mutatio nominum vnde orta.

Nomina iſta decoris cauſa in Græcam formam mutari ad auriũ voluptatem. noſtrates enim huiuſmodi forma non vtuntur: ſed eandem apud nos perpetuò ſpeciem obtinent, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noe qui Græcis Nochos diceretur, eaq́ forma nullam variationem admittit. Chamæ verò filij Syriam & regionem Amano Libanoq́ montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vſque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata ſunt in diuerſum, vt haud facilè agnoſcantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuſo nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à ſeipſis, quàm ab Aſianis omnibus Chuſæi nominantur. Meſræis etiam ſua manſit appellatio. Ægyptũ enim Meſren, & Meſræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, deq́ ſuo nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine: & complures apud Græcos hiſtorici eius mentionem faciũt, ſicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutuauit autem præſens nomen ab vno filiorum Meſræi, qui vocabatur Libys. cur autem Africa ſit dicta, paulo poſt docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentemq́ ſuam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chuſus filios ſex. quorum è numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Aſtabarri: Sabactas quoque Sabactenos inſtituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, ſicut iam ante diximus. Meſræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vſque patet poſſederunt, ſed ſolius Phyliſtini nomen ipſius regio ſeruauit. Palæſtinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit, tum Nethemi, Phathroſimi, Cheſlæmi, Chephthomi, tam res quàm nomina ſunt in obſcuro. Bello enim Æthiopico, de quo ſuo loco dicetur, vrbes eorum ſunt euerſæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi. Sidonius, qui & vrbem ſibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametſi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum ſucceſſoribus denominauerũt. Arudæus Aradum inſulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano ſitam. cæterorum ſeptem, Euæi, Chettæi, Iebuſæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergeſæi, præter nomina nihil in ſacris codicibus ſupereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades cauſam habuit hanc.

Hedio & Ruffinus Cap.12.
Geneſ 10.
De Chami filijs ipſorumq; progenie.
Libya ſiue Africa.
Progenies Chananæorum.
Nabrodes ſiue Nemroth.
Palæſtina à Phyliſtino nominata.
Filij Chananæi.

Hedio & Ruffinus Cap.13.
Geneſ. 9.
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde deriſorem diris deuouet.

Poſtquam terra finito diluuio in priſtinam naturam eſt reſtituta, Noe cœpit eam colere, quam cum vitibus conſeuiſſet, ſuoq́ tempore vindemiaſſet, inuento vini vſu, ſacris prius operatus epulabatur: ebriusq́ factus ac ſopore grauatus, parum decorè nudatus iacuit, id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi reueriti parentem operuerũt. Senſit hoc Noe: & precatus alijs filiis felicitatem, ne Chamam quidem diris deuouit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantum eius poſteros: quas cum cæteri euaſiſſent, Chananæi liberos vltio diuina eſt cõſecuta. ſed de his rebus dicemus poſtea. Sema verò tertio Noe filio

filio filij fuerunt quinque, qui Aſiam vſque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagãdæ ditionis initio facto. nam Elymus poſteros reliquit Elymos, à quibus Perſæ originem traxerunt. Aſſuras vrbem Ninum condidit, & ſubditos de ſe Aſſyrios denominauit, quorum opes præ cæteris effloruerunt. Arphaxades eos qui nunc Chaldæi ſunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potitus. Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vſes habitator Trachonitidis fuit, Damaſciq; cõditor. ea ſita eſt Palæſtinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniã Otrus tenuit, Getheris Bactrianos: Meſas verò Meſanæos: nunc Paſini caſtrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus eſt Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus eſt dum habitationes diſtribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis ſonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerũt, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Irdes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Aſſyriam vſque habitant. Hactenus de Semæ progenie ſit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus eſt Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores eſt genitus, & ex hoc Tharrus. hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noe, & natus eſt poſt diluuium anno ſecundo ſupra ducenteſimum & nonageſimum: ſiquidem Tharrus ſeptuageſimo anno genuit Abrahamum. Nachores cùm eſſet viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores naſcitur circa annum trigeſimum ſecundum. Ragaus factus eſt Serugi pater cum eſſet annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & triceſimo ætatis anno genuit Phalegum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum: quem Arphaxades genuit quinto & triceſimo ætatis anno. Sema filius Arphaxades natus eſt poſt annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachoren & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Lotho, & filiabus Sara & Melcha, in regione Chaldæorum eſt mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & ſepulchrũ eius nunc vſque oſtenditur. neptes verò ex fratre duxerunt coniuges, Melcham Nachores, Saram Abrahamus. Cæterum cùm Tharrus exoſam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes ſimul migrauerunt Carras Meſopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum ſepeliuerunt, anno exactæ vitæ ducenteſimo quinto. Iam enim paulatim ſubtrahebatur de vitæ ſpatijs, vſque ad Moſis ætatem: poſt quem CXX. *annorum terminus Deo finitore eſt ſtatutus, quantũ temporis & Moſes ipſe vixit. Itaq; Nachores è Melcha octo filios ſuſcepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuêre. nam Tabaum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filiis nati ſunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.*

An. mũdi 1790. Ante Chriſtum natum 2174.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Geneſ. 2.

De filijs Sem, tertij Noe filij, & de progenie ipſorum & Abrahami.

Hebræorum origo

Genealogia Abrahami.

An. mũdi 1950. Ante Chriſtum natum 2014.

Humanæ vitæ terminus Annis 120.

Quomodo

CAP. VIII.

An.mũdi 2024. Ante Chriſtum natum 1940.

Quomodo Abraham generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

Hedio & Ruffinus Cap.15. Geneſ.11.12.

ABRAHAMVS verò Lotum Aranis fratris ſui filiũ, Saræ coniugis ſuæ fratrem, adoptauit, quòd germano filio careret: & cum iam eſſet annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam terram mutauit Chananæa: quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit: vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando ſagax. Cumq́ ob virtutem eximiã ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omniũ clara voce prædicauit, vnum eſſe Deum rerum vniuerſitatis conditorem: de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius voluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorũ quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere. eſſe nimirum potentiã quandam quæ horũ curam gerat, & omnia decenter adminiſtret, quæ ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cum nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius volũtati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cum Chaldæi Meſopotamitæq́ cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cepit, & voluntate ac fauore Dei fretus terrã Chananæã tenuit: vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis. Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſticiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto Hiſtoriarũ ſic ſcribit. Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cũ exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multo pòſt hinc quoq́ migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæã, nunc verò Iudæam nominatam: eiusq́ poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Sapientia Abrahami.

Abrahamus primus verbi diuini concionator.

Beroſus.

Hecatæus.

Nicolaus Damaſcenus.

Domicilium Abrahami.

CAP. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Aegyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retrò vnde venerat eſt reuerſus.

An.mũdi 2026. Ante Chriſtum natum 1938. Hedio & Ruffinus Cap.16. Geneſ.12.13.

FAME deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret: aut ſecuturus illorum opinionem, ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterum cum & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id, quod ſuſpicatus fuerat, euenit: iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaothes gentis rex audita oculis ſuis cognoſcere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini

Aegyptiorũ libido.

bidini Deus obſtitit, peſtilentia & ſeditione res regis infeſtans: cōſultiq; de remedio Sacerdotes, quóve modo placandum eſſet numen, hanc mali cauſam reſponderunt, quòd hoſpitis matrimonio iniuriā inferre parauiſſet. Rex territus primum ſciſcitatur, quænam ſit, quisvè eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo ſatisfecit: ſororem ſe putaſſe non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre voluiſſe: donatoq; magna pecunia, poteſtatem fecit cōgrediendi cum præſtantiſſimo quoq; Ægyptiorum ac doctiſſimo: quo factum eſt vt virtutis nomine in maximam exiſtimationem veniret. nam cum ea gens in diuerſos ritus & opiniones ſcinderetur, & per mutuum contemptum atque inſectationem infenſis inter ſe animis agerent, colliſos inter ſe eorum de religione ſermones & à ſeipſis confutatos, vaniſſimos eſſe nihilq; prorſus veritatis habere declarauit. ob has diſſertationes in precio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendiq; facultatem præ ſe ferret, & numerorum ſcientiā & ſiderum benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad ſe aduentū Ægyptij rudes erant huiuſmodi diſciplinarum: quæ à Chaldæis ad Ægyptios profecta, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuerſus inde in Chananæam, agros cum Lotho diuiſit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis paſcuorum, arbitrium & opinionem Lotho permiſit: ipſe contentus relicta ſibi portione agri ſubmontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id ſeptem annis eſt antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Lotho verò campi ceſſerunt, & planicies Jordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne veſtigium quidem ſuperſit, eſt delata: cuius rei cauſa mox ſuo loco dicetur.

An. mūdi 2026. Ante Chriſtum natum 1938.

Abrahamus Aegyptios religionem docuit & artes.

Abrahamus egregius Aſtronomus.

Diuiſio agri Abrahami & Lothi.

CAP. X.

Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta.

EODEM tempore cùm Jmperium Aſiæ penes Aſſyrios eſſet, Sodomitarum res tam opibus quàm numeroſa iuuentute florebāt, vt à quinque Regibus adminiſtrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, ſuo quiſque regno præpoſitus. Hos Aſſyrij bello petierunt, diuiſiſq; quadrifariam copijs ſub quatuor Imperatoribus, regionem illorum oppugnabant commiſſo tandem prælio victores Aſſyrij Sodomitarum Regibus tributum imperauerunt. cumq; per duodecim annos imperata feciſſent, & tributa ſoluiſſent, decimotertio defecerunt: quo factum eſt vt noua in eos Aſſyriorum expeditio fieret, ductu & auſpicijs Marphadis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuerſam rapinis vaſtauerunt, & gigantum poſteros perdomuerunt. cumq; in agrum Sodomorum eſſet ventum, caſtra metati ſunt in valle puteorum bituminis, tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à ſcatenti bitumine Aſphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulò poſt dicemus. cæterum Sodomitæ cum Aſſyriis congreſſi, poſt egregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lothus captiuus eſt abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

An. mūdi 2031. Ante Chriſtum natum 1933. Hedio & Ruffinus Cap. 17. Geneſ. 14.

Quinque Reges Sodomitarum.

Aſphaltites lacus.

An.mũdi 2031.
Ante Chriſtum natum 1933.
Hedio & Ruffinus Cap.18.
Geneſ. 14.

CAP. XI.

Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

HIs auditis Abrahamus, tum Lothi cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in ſuccurſum eorum cum ſuis properauit: & quinta nocte hoſtem aſſecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium eſt nomen) oppreſſum ex improuiſo facilè ſuperauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes ſunt caſi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam ſe cõuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo ſequenti quoq; luce perurgens ad Soba Damaſcenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militũ, ſed in bellatorum alacritate conſiſtere, & virtutem nulli numero ſuccumbere, vt qui cum domeſtica tricenaria cohorte, & inſuper decem octo vernaculis, triumq́; amicorum auxilijs tantum exercitũ profligauerit. quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum ſe receperunt. Abraham verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad ſuos redijt. redeunti Rex Sodomitarũ vſq; in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis Rege Melchiſedeco eſt exceptus. id nomen interpretatur, rex iuſtus, erat enim reuera talis, omnium conſenſu ſacerdotio ſummi Dei ob iuſticiam dignus habitus. Sed Solymã poſterior ætas vocauit Hieroſolyma. Hic Melchiſedecus milites Abrahami hoſpitaliter habuit, nihil eis ad victum deeſſe paſſus: ſimulq́; ipſum adhibitũ menſæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt ſua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contrà de manubijs decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædã omnem cedens ſolos captiuos ſuæ regionis repoſcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad ſe quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tantum in præda partem admiſsis. hi erant Eſchol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: non carebis, inquit, præmio quòd pro tot rebus egregiè geſtis tibi debetur. Quo reſpondente, & quam voluptatem iſta præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream? (nondũ enim pater factus erat) tum Deus & filium illi eſt pollicitus, & poſteritatem ex eo tantam, quæ ſtellas cæli poſſet æquare numero. His auditis lætus, ſacrificiũ Deo iuſſu ipſius obtulit. Porrò ſacrificij ritus erat hic. mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iuſſus fuerat diuiſit, ſolis auibus exceptis. deinde priuſquã erigeretur ara aduolitantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisq́; Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebrone. Cæterum ægrè ferens coniugis ſterilitatem, ſupplex à Deo petijt vt prolem ſibi maſculã largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene ſperare illum iuſſit, vt qui non temerè Meſopotamiam reliquiſſet, atque inſuper liberos ei nõ defuturos promiſit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren Ægyptiam genere, quo liberos ſibi ex ea quæreret. & cũ vterum ſe gerere ſenſiſſet famula, cœpit cõtemptim habere

In quibus victoria conſiſtat.

Abraham Lothum captum cum Sodomitis reducit.

Campus regius.

Melchiſedech Rex iuſtus.

Solyma poſtea Hieroſolyma vocata.

Geneſ. 15.
Deus Abrahamo filium pollicetur.

Abrahamo Deus progeniem eius malos vicinos in Aegypto habituram prænunciat.

Geneſ. 16.
Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar.

Saram

Saram, ad principatum aſpirans, quaſi ad prolem ſuam dominatio peruentura eſſet. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dediſſet, decreuit fugere non ferens afflictionem: Deumq́ rogabat vt ſui miſereretur. Itaq́ per deſertum abeunti occurrit Angelus iubens vt ad dominos reuerteretur. fore enim eam meliore conditione, modò ſe modeſte gerat. nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere. quòd ſi contemptis Dei iuſſis vlterius pergeret, præſens exitium eam manere aiebat. ſin retrò rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis eſſet potiturus. Paruit famula, & reuerſa ad dominos, veniam eſt conſecuta: nec ita multo poſt Iſmahelem peperit, ac ſi dicas exoratũ, eo quòd Deus preces matris exaudierit. Hunc Abrahamus ſextum ſupra octogeſimum annum natus genuit: cùm autem nonageſimum nonum attigiſſet, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara ſuſcepturus eſſet filium. eum iuſſit vocari Iſacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & Reges: easq́ iure belli occupaturas vniuerſam Chananæam à Sidone vſque Ægyptum. Iuſſit etiam genus ipſius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circumcidi, idq́ octaua die natiuitatis. cauſam verò noſtræ circumciſionis dicam alibi. Conſulente verò Abrahamo & de Iſmahele, an eſſet victurus, reſponſum eſt, fore longæuũ ſimul & multarũ gentium parentem. Tum Abrahamus poſteaquã Deo gratias egiſſet, è veſtigio circũciſus eſt cum tota familia, ſimiliter & Iſmahel, annũ tunc agens decimumtertium: ipſe verò pater nonum iam agebat ſupra nonageſimum.

An. mũdi 2034. Ante Chriſtum natum 1930.
Agar Saram contemnit.
Iſmahel Deus exaudit.
Iſaac Abrahamo promiſſus. Geneſ. 17.
Circumciſio inſtituta.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitijs & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumelioſi erant, quàm erga Deũ impij: quippe qui neque beneficiorũ eius meminerant, & hoſpites auerſabantur, denique mutuis etiam libidinibus ſeſe inceſtabãt. His rebus offenſus Deus decreuit ſuperbiæ pœnas de illis ſumere, & regionem eorum adeò vaſtam reddere, vt poſthac nec plantas nec fructũ vllum produceret. His ita decretis de Sodomis, Abrahamus conſpicatus tres Angelos (ſedebat enim ad quercum Mambræ pro foribus domicilij ſui) ratus eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutauit eos, rogauitq́ vt ad ſe diuertentes fruerentur hoſpitio. illis verò annuentibus iubet panes è ſimila fieri, & mactatum vitulum ac aſſatum ſub quercu diſcumbentib. appoſuit. at illi viſi ſunt ei comedere, & de vxore quærebant, vbinam eſſet Sara. quo referente, intus eam eſſe: aiunt ſe aliquanto poſt reuerſuros, eamq́ inuenturos iam matrem. muliere autem arridente, & negante fieri poſſe vt liberos gigneret ipſa nonagenaria, è marito centeſimum annum agente: non ſuſtinuerunt amplius ſimulare: ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe Angelos: & quòd miſſi eſſent, vnus nunciatum de filio, duo verò ad delendos Sodomitas. Quo audito Abrahamus indoluit propter Sodomitas, & ſurgens deprecatus eſt Deum, ne promiſcuè iuſtos cum iniuſtis perderet. Deo verò negante quenquam Sodomitarum eſſe bonum, alioqui ſi vel decem inter eos eſſent, omnibus remiſſurum fuiſſe pœnam, Abrahamus deſtitit, Angeli verò peruenerunt Sodoma. ciues autem cum vidiſſent adoleſcentes forma præſtantes ad Lothum diuertiſſe, ad illudendum per vim ætati eorum ſunt verſi. Lotho verò ſuadente continerent ſe, néve in probrum hoſpitum ruerent, ſed hoſpitio ſuo

Hedio & Ruffinus Cap. 19.
Geneſ. 18. 19.
Sodomitarum flagitia.
Angelos Abrahamus ſuſcipit hoſpitio.
Angeli Abrahamo filium naſciturũ nunciant, & delendos Sodomitas.
Ad Lothum Angeli diuertunt.

An.mũdi 2048. Ante Chriſtum natum 1916.

Sodomitas Deus excæcat.

Lothus cum ſuis ſeruatur.

nonnihil honoris haberent: aut ſi temperare ſibi non quirent, filias ſe pro illis eorum libidini exhibiturum: ne ſic quidem parêre voluerunt. Deus autem illorum audacia commotus ad iram, ipſos quidem excæcauit, ne in ædes introitum inuenire poſſent. cæterum Sodomitarum populum vniuerſum ad ſupplicium adiudicauit. Lothus autem ab ipſo præmonitus de futuro excidio, diſceſsit inde, aſſumpta etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innuptis: ſponſi enim earum monentem de exeundo contempſerant vt delirum qui talia diceret. Tum Deus iaculatur telum in vrbem, eamq́ cum ipſis incolis exurit, & agrum quoque pari deuaſtat incendio, quemadmodum mihi iam dictum eſt in commentariis quos de bello Judaico prodidi. Cæterum Lothi vxor inter abeundum ſubinde

ad vrbem reſpiciens, & curioſius cladem hanc contra mandatum Dei ſpectans, in ſtatuam ſalis eſt verſa. dictum eſt mihi iam & de illa: nam extat hodie quoque: ipſe verò cum filiabus in paruum quoddam rus euaſit, cui ſoli ignis omnia circumquaque vaſtans pepercit. id Zoor nunc vſque vocatur, ſic paruum Hebræorum lingua ſignificante. In hac ſolitudine vitam inopem aliquantiſper tolerauit. puellæ verò vniuerſum genus humanum extinctum ratæ, aſtu circumuento parente, cum inſcio ſunt congreſſæ, curantes ne totum genus deficeret. ex hoc congreſſu nati ſunt filij: maiori Moabus, ac ſi dicas è patre: iuniori Ammanus, quod nomen ſignificat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam noſtra ætate. alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lothus reliquit Sodoma. Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæſtinæ, Saram ac ſi ſororem ſecum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum inſidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipſe amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immiſſus: atque ita medicorum ope deſtitutus, in ſomnis admonetur, abſtineret ſe ab iniuria coniugis hoſpitis. mox cũ meliuſcule habere cœpiſſet, indicat amicis, quòd Deus ſibi hunc morbũ immiſiſſet vindicans ius hoſpitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim ſororem

In Zoor Lothus euadit.

Explicatio nominis Moab & Ammon.

Hedio & Ruffinus Cap. 20. Geneſ. 20.

Abimelech amore Saræ captus.

An.mũdi 2048.
Ante Chriſtum natum 1916.

eſſe, ſed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de conſilio amicorum accerſitum, ſecurum eſſe de pudicitia coniugis iubet. Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe paſſam ſe illi reſtituere. idq́ ita eſſe Deum teſtabatur, & mulieris conſcientiam. ac ne expetiturum quidem eam fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet. ad hæc rogabat, vt æquo animo in ſe eſſet, Deumq́ propitium redderet. Et ſiue apud ſe maneret, nihil ei defore: ſiue abire mallet, deductores eſt pollicitus, & omnia quorum cauſa ad ipſum veniſſet. Hæc locuto Abrahamus nec omninò fictam conſanguinitatem aiebat: eſſe enim fratris filiam: & ſine hac ſimulatione parum tutam peregrinationem credidiſſe. ac ne morbi quidem cauſam ei ſe fuiſſe excuſabat. Quin & ſalutem regis ſibi curæ futuram, & manſurum quoq́ cum illo libenter. tum rex tàm agri quàm pecuniarum partem ei ceſſit: & conditiones pacis bona fide vtrinq́ ſeruandas dixit, fœdere cum eo ſuper puteo quodam icto, qui Berſabe vocatur. ea vox iuramenti puteum ſignificat: & id nomen & hodie locus ſeruat. Nec ita multò poſt Abrahamus filium è Sara ſuſcepit, iuxta promiſſa Dei, quem Iſacum nominauit. Sic riſus Hebræis ſignificatur. ſiquidem riſus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, in cauſa fuit huius appellationis. ipſa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipſo anno quo Iſacus eſt natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt poſt totidem dies circumciſionem celebrent.

Berſabe iuramenti puteus.
Gen 21.
Iſaac riſus.

CAP. XIII.

De Iſmahele Abrahami filio, eiusq́; poſteris Arabibus.

Hedio & Ruffinus Cap. 21.
Gen. 21.
Iudæi octauo die circumciſionem celebrant, Arabes poſt decimumtertium annum.

ARABES verò poſt decimumtertium annum id faciunt. Iſmahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, poſt tantum temporis eſt circumciſus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Iſmahelem ab initio, è famula Agare natum, non ſecus ac ſi ex ſe eſſet genitus. alebatur enim in ſpem ſucceſſionis. verùm poſtquam ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium, rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerumq́ matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus iuſsit ire quò eos neceſsitas duceret, & cum defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cumq́ nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſsit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cum incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabaothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Memaſſus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Naphæſus, Calmaſus. hi quicquid terrarum eſt, Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabathææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à qui-

Iſmahelem cum matre Abrahã ablegat.
Angelus Dei occurrit Agar.
An.mũdi 2048.
Ante Chriſtum natum 1916.
Duodecim Iſmahelis liberi.
Gen. 25.
Nabathæa regio.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

An.mūdi 2048. Ante Chriſtum natum 1916.

bus Arabes gentem ſuam eiusq́; tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

CAP. XIII.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Gen. 22.

ISACVM *autem Abrahamus ſupra modum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & beneuolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto, Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere, Deus apparuit ei: enumeratisq́; omnibus beneficijs in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim conceſſerit, vtq́; præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum popoſcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam. ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco cum duobus ſeruis, impoſitisq́; in aſinum rebus ad ſacrificium neceſſarijs, proficiſcebatur ad montem. ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons, relictis alijs in campo cum ſolo puero aſcendit in montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit: ferebantq́; ſecum quicquid ad ſacrificium pertinet, abſq́; victima.*

Hedio & Ruffinus Cap. 22. An.mūdi 2074. Ante Chriſtum natum 1890.

Abrahami obedientia.

Iſac mactandus annum agit vigeſimum quintum.

Iſaco verò qui tum vigeſimum quintum annum agebat, aram apparante, percontanteq́; quidnam mactaturus eſſet nullam habens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri, & quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collocēt. daturum ergo ſibi quoq́; victimam,

ſiquidem

ſiquidem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſtquam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus apparatis ſic infit. Fili, mille votis te expetitum, poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſolicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hæredem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te amittam, fer generoſè hoc ſacrificium. Cedo enim Deo, qui à nobis hunc honorem repoſcit, pro perpetuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt moriaris, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrifico ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam humana calamitate de vita decedas: ſed inter precamina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educauerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco relinquens. tum Iſacus haudquaquam à tanto parente degener, libenter hæc verba accepit, negans ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quàm patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet vtriuſq; placitis: quandoquidem etiamſi pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iamq; minimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum, neci pueri intercedens. non enim cupidine ſanguinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam talibus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius promptitudine ac præcellenti pietate ratum ſe habere quicquid illi hactenus conceſſerat. non defuturam autem nec in poſterum ſuam prouidentiam, tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium longiſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exacta filijs germanis & probis magnum principatum relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius generis memoriam fore ſempiternam. regione quoque Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato ſibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promiſſione, mutuò ſe complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram ſe receperunt: vixeruntq; beati, omnes eorum conatus Deo proſperante.

An. mũdi 2074. Ante Christum natum 1890.
Oratio Abrahami ad Iſacum ante mactatum.
Iſaci ad parentem reſponſio.
Arietẽ ad victimam loco Iſaci Deus offert Abrahamo.

CAP. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

SARA autem non multo pòſt moritur, cum vixiſſet annos viginti ſeptem ſupra centum. Sepulta eſt in Hebrone, Chananæis publicè ius ſepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit ſepulturæ locum quadringentis ſiclis emere de Ephremo quodam Hebronenſi ciue: vbi monumenta eius & poſterorum ſunt exædificata.

An. mũdi 2087. Ante Christum natum 1877.
Hedio & Ruffinus Cap. 23.
Gen. 23.
Ætas Saræ, 127 anni.

An.mũdi 2087.
Ante Chriſtum natum 1877.
Gen.24.25.

CAP. XVI.

Quomodo è Chætura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

POst hæc duxit Chaturam, ex qua nati ſunt ei filij ſex, viri prudentes & induſtrij, Zembranes, Jazares, Madanes, Madianes, Luſubacus, Suus: qui & ipſi filios habuerunt. Suo Sabacanes natus eſt & Dadanes. huic Latuſimus, Aſurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filijs ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerunt´q; Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam poſtea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipſo denominatam. Atteſtatur huic opinioni & Alexander Polyhiſtor ſic ſcribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Moſis legiſlatoris Judæorum hiſtoriam contexuit, narrat Abrahamum è Chatura aliquot filios ſuſcepiſſe, tres nominatim recenſens, Aphram, Surim, Japhram. à Suri appellatam Aſſyriam. ab Aphra verò & Japhra vrbem Aphram & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militaſſe contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuiſſe filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Troglodytarum origo.

Libya denominatur Aphrica.

Alexãder Polyhiſtor.

Hedio & Ruffinus Cap.24.

Iſaac Rebeccam vxorem ducit.

Mos veteribus iurandi.

An.mũdi 2089
Ante Chriſtum natum 1875.

Iſaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris ſui neptem, mittit maximum natu famulorum ad ſponſalia, prius accepta fide obligatum. modus verò deuinciendi fuit talis. Subditis alter alteri manibus ſub femora, Deum ita teſtem inuocabant eorum quæ deſtinauerant. Miſit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè viſa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eò quòd difficilis eſſet tranſitus per Meſopotamiam hyeme propter cœni altitudinem, æſtate ob aquarum inopiam: ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant, niſi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cum veniſſet in ſuburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: mox´q; intra ſe precatur, ſi Deo grata forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio deſponſandam Abrahamus eum miſerat: & hoc ſigno dignoſceretur, quòd cæteris negantibus ipſa potum roganti præberet. hæc ſecum volutans accedit ad puteum, poſcens ab eis potum. illis verò cauſantibus aquam ſe non ſine labore acquirere, quàm domum deferant, non alijs præbeant: vna omnium obiurgatis reliquis negando eas vnquam inter homines verſatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hoſpiti potum offert. at ille certa iam ſpe de euentu concepta, volens tamen verum cognoſcere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum ſua fatigatione roganti ſubminiſtrare non grauaretur, ſciſcitatur ex quibusnam eſſet parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi ſententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus ſuum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen eſt, pater verò fuit Bathuel. quo defuncto Labanus frater meus & domũ curat & matrẽ, meæ quoq; virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ ſibi acciderent, quæ´q; audiuiſſet: manifeſtò cernens Deum hoc iter proſperare. prolato deinde monili & alijs quibuſdam ornamentis quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc eſſe gratiam & honorem pro commu-

Rebecca familiaritatem contrahit cum Abrahami ſeruo.

An. mūdi 2089
Ante Chriſtum
natum 1875.

nicato potu, ipſamq́ dignā quæ accipiat, cū inter tot virgines bonitas eius eminat: rogabat etiam vt ad domeſticos ipſius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre ſe mundum muliebrem magni precij, qui nuſquam tutior eſſe poßit quàm apud eos quorum probitatem iam eſſet expertus. coniecturam enim ſe facere ex ipſius moribus, matrem quoq́ & fratrem pari humanitate eſſe præditos, neq́ grauatim hoſpitem admiſſuros, præſertim ipſis nec oneri nec ſumptui futurum. ad hæc illa, benè eum de parentum humanitate coniectare, ſed non rectè facere quòd tam illiberales ſuſpicetur. omnia enim ſine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri, cuius permiſſu ipſum adductură. quò facto poſtquam adduxit hoſpitem, ſerui Labani camelos curandos acceperunt, ipſe verò ad cœnam eum ſecum duxit. qua peracta ſic eum & matrem puella eſt allocutus. Abrahamus filius eſt Tharri, veſter autem cognatus. Nachores enim tuorum mi matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre eademq́ matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, poſtulans hanc virginem filio ſuo coniugem dari, quem legitimum habet & vnicum, ad omnium ſuarum facultatum hæreditatem educatum. cui cum poſſet opulentiſſimam quamuis x. eius regionis fœminis deligere, non eſt ita viſum: ſed malens hunc honorem cognationi ſuæ habere, procurat has nuptias: cuius voluntatem nolite contemnere. diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere ſucceſſerunt, & puellam hanc & veſtras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conſpicatus multas virgines puteum petentes, optaui vt in hanc inciderem: quod & factum eſt. has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoq́ veſtra autoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accuratè huc miſit, veſtro annutu honorate. illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus: duxitq́ illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

Oratio ſerui Abrahami & Rebeccæ.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

An. mūdi 2124.
Ante Chriſtum
natum 1840.
Hedio & Ruffinus
Cap. 25.
Gen. 25.
Abraham moritur ætatis anno 175.

D*EFVNCTVS eſt autem Abrahamus non ita multo poſt, vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregiè carus, Vixit annos CLXXV. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmahelis.*

CAP. XVIII.

De Iſaci filijs Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione.

Hedió & Ruffinus
Cap. 26.
Cap. 24.

D*EFVNCTO autem Abrahamo vxor Iſaci gerebat vterum: cuius mole creſcente indies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei parituram Rebeccam, & ab vtroq́ deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grădior à capite ad pedes erat hiſpidus. minor verò exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autē amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentē. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amabatur. Fami autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum*

 propter

An. mũdi 2124. Ante Chriſtum natum 1840.

propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo ſic iubente. rex aũt Abimelechus excepit eum, quia hoſpitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat.

Iſacus peruenit Gerara.
Gen 26.
Abimelech Iſacum inuidia motus expellit.

cumq́; hominem initio magna beneuolentia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuumq́; fauorem declarãtem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, receſſit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo vltro cedente, viſi ſunt viciſſe. mox cum alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus alijs Abimelechi paſtoribus, hunc quoq; puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Eſcon hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimicitiam. Itaq; Iſaci potentia cum opibus indies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſincerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſuſpicionem aliquantiſper ſeceſſerat, veritus ne quando apud eum plus recens offenſa quàm priſtinæ amicitiæ memoria valeret, néue iniuriam acceptam vlciſceretur,

Abimelech amicitiã renouat cum Iſaco.

profectus ad illum amicitiam cum eo renouat, vno è ſuis amicis arbitro adhibito. cumq́; Iſacus pro natura bonitate iniurias ſuas paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum eſt reuerſus. Alter autem filiorum Iſaci, in quem pater erat propenſior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Eſebeonis, dynaſtarum inter Chananæos filias, idq́; autoritate propria, ne patre quidem conſulto.

Vxores Eſau.

neq; enim ille permiſſurus erat, ſi filius ipſius ſententiam ipſius expectaſſet, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum. nolens tamen moleſtus eſſe filio, iubendo eum vt mulieres miſſas faceret, decreuit rem totam ſilentio tranſmittere.

Gen. 27.

Sed cum eſſet ſenex, & viſu orbatus, accito filio, præfatusq́; ætatem, per quam etiamſi cæcitatis calamitas non acceſſiſſet, non liceret ſibi amplius Deum ſolito cultu venerari, iuſsit eum venatum ire.

Iſac mittit venatum Eſau.

Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua ſumpta precabor Deum, vt tibi dignetur eſſe auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè abſit incertus ſum: qui prius quàm me opprimat, æquum eſt vt meis precibus Deum tibi faciam propitium.

An. mũdi 2186. Ante Chriſtum natum 1778.

Matris hortatu Iacob fratris benedictionẽ anteuertit.

Vadit Eſaus venatum: interim Rebecca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Iſaci mentem, iubet eum hædis iugulatis cœnam inſtruere. ille obſequitur matri, iuſſu ipſius omnia faciens. cœna verò parata, circumuolutis hædino exuuio brachijs, vt contactis pilis Eſaus crederetur: nam cætera omninò ſimilis vt gemellus, hoc ſolo differebat: ſolicitus ne maturè in malo dolo deprehenſus pro fauſtis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Iſacus ſentiens in voce nonnihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hædina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob piloſitatem Eſaus mihi videris. nec quidquam doli ſuſpicans, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum ſe vertit. Domine, inquit, omnium ſeculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præſentem felicitatem es largitus, meis quoque poſteris propitium te fore, & maioribus beneficijs eos cumulaturum promiſiſti. hic tuus fauor perpetuus ſit precor, néue me propter hanc debilitatem deſpicias,

ſpicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæſum cuſtodi. da ei vitam felicem, & poſſeſsionem bonorum quæ in tua ſunt poteſtate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratioſum. Sic ille Deum inuocabat, putans ſe Eſao benè precari. vix abſoluerat preces, cùm Eſaus à venatu reuertit, & Iſacus intellecto errore nihil tamen eſt commotus. Eſaus verò poſtulabat vt ſibi quoq; ſicut fratri faceret. denegante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum abſumpſiſſet, lugebat quòd voti compos non eſſet. quin & pater mœrore eius motus, ſtudijs quidem venandi, & robore corporis armorumq; præſtantia celebrem fore prædicit, eamq; gloriam tum ipſi, tum eis poſteris manſuram ſempiternam: ſeruiturum tamen fratri. Cæterum cum Jacobus timeret fratrem, ne pœnas à ſe exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit. perſuadet enim marito, vt Jacobo Meſopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Eſaus duxerat Baſemmathen Iſmaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Iſacus cum ſuis, priori affinitate offenſi, in quorum gratiam filius Baſemmathen duxit, quàm poſtea magis quàm cæteras dilexit.

An. műdi 2186. Ante Chriſtum natum 1778.

Eſau ſibi quoq; benedictionem poſtulat.

Hedio & Ruffinus Cap. 27.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo.

An. műdi 2186. Ante Chriſtum natum 1778.

Gen. 28.

IACOBVS autem in Meſopotamiam miſſus à matre, ducturus auunculi ſui Labani filiam, conſentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cumq; ſimultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: ſed ſub dio quieſcebat, lapide vice puluini capiti ſubiecto. cui dormienti viſio talis eſt oblata. Videre videbatur ſcalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam ſpecies

deſcendentes, ſupra humanam naturam auguſtas: & in ſumma ſcala Deum manifeſtè apparentem, & nominatim ſe his verbis compellantem: Jacobe, cum ſis patre bono, & auo ob ſuam virtutem celebri prognatus, non debes præſenti neceſsitati

Scala Iacobi.

Verbum Dei ad Iacobum.

An. mũdi 2186. Ante Christum natum 1778.

neceſſitati ſuccumbere, ſed meliora potius ſperare. Meo præſidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Meſopotamia huc adduxi pulſum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior eſt futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua ſententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipſi rurſus maiorem prolem poſt ſe relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum poſteris, qui repleturi ſunt terram omnem & mare quàm latè ſol aſpicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in poſterum. hoc oraculum Deus Jacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta ſpes affulſit, & votum Deo facit ſacrificaturum ſe illic, ſi incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòſt reuertens ſoluit, omnium bonorum ſuorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod græcis domicilium Dei ſignificat. Pergens deinde cœptum iter in Meſopotamiam, tandem peruenit Carras. & cum paſtores offendiſſet in ſuburbio, & adoleſcentes ac puellas ad puteum quendam ſedentes, popoſcit potum. hinc orto ſermone percontatus eſt an noſſent quendam Labanum ſuum popularem, ſi fortè adhuc ſit ſuperſtes. aiunt omnibus ſibi notum. neq; enim talem eſſe vt ignotus eſſe poſſit. quin & filiam eius vnà paſcere, demirariq; ſe quòd nondum adſit. ex ea facilè quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cum puella accedit comitantibus ſuis paſtoribus. ei Jacobum oſtendunt, dicentes hoſpitem de ipſius patre ſciſcitari. quæ puellariter gauiſa Jacobi aduentu, rogabat quiſnam & vnde ad eos veniret, & cuius rei cauſa: addens optare ſe vt poſſent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Jacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quàm inſigni puellæ forma captus, obſtupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, ſiquidem Labani es filia, antiquior intercedit neceſſitudo, quàm ſit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachares fuêre filij, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Jſacus, meus pater. eſt & propinquior ac recentior neceſſitudo, qua ſumus mutuò deuincti. Rebecca enim mater mea, Labani patris tui ſoror eſt eodem patre ac matre genita. itaq; conſobrini ſumus ego & tu. & nunc venio ſalutaturus vos, cognationiſq; officia, ita vt par eſt, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, ſcienſq; parentes deſiderare aliquid de ea cognoſcere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexoq; iuuene: optatiſſimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiſcitur, crebram illius mentionem faciens: eumq; nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è veſtigio ſe ad patrem ſequatur, néue diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipſe fuit ſecurus iam apud ſuos, tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Poſt aliquot autem dies Labanus gaudere ſe quidem eius præſentia magis quàm verbis exprimere poſſet aiebat, rogabat tamen quamobrem veniſſet relictis parentibus ætate confectis, & qui ipſius obſequijs ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam ſuam in quacunq; re opus haberet. Jacobus verò totam ei cauſam recenſuit. Jſaco eſſe filios geminos, ſe & Eſaum. eum quia fraudatus ſit

Iacobus ſe ſacrificaturum votum Deo facit, locumq; nominat Bethel, id eſt, domicilium Dei.

Gen. 29.

Iacobus in Meſopotamiam peruenit Carras ad cognationem matris.

Iacobi cum Rachel colloquium.

Rachel inſigni forma prædita.

Iacobi cum Labano colloquium.

An. mūdi 2193. Ante Chriſtum natum 1771.

ſit patris fauſta imprecatione per matris artem in ſe tranſlata, cupere ſe interimere, quaſi raptorem principatus à Deo deſtinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc eſſe cauſam ſui aduentus, & mandata matris, prĉſertim cum omnes ſint inter ſe conſanguinei, ſed propiore gradu mater. Sperare ſe in rebus anguſtis poſt Deum prĉſidium maximum in auunculo reperturum. Labanus contra omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes auos, tum etiā vt affectum ſorori abſenti debitum erga ipſum prĉſentem declararet. velle ſe eum gregum ſuorum magiſtris prĉficere: & quando ad ſuos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodū tam propinquè cognatum deceat. ad hęc Jacobus, ſe verò libenter accipere cōditionem quantumuis laborioſam, ſed ęquum eſſe mercedis loco ſibi dari Rachelis coniugium, quam & ipſius virtutis cauſa diligeret, & quia eius opera in tale hoſpitium ſit introductus.

Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugium.

amor enim puellę cogebat eum hanc mentionem inijcere. ibi Labanus ipſo vultu lętitiam prĉferens, eius petitioni annuit, negans ſibi optatiorem generum potuiſſe contingere: ſed opus eſſe vt aliquandiu ſecum maneat. Jn Chananęam enim non miſſurum filiam, quin & ſororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His aſſentiente Iacobo, de ſeptem annis eſt conuentum. tot enim voluit ſeruire mercede apud ſocerum, vt dato virtutis ſpecimine, magis cognoſceretur quinam vir eſſet, cęterum elapſo prĉſtituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non ſentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, facieq́; non admodum liberali.

Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur.

at ille vino & tenebris fallentibus, congreſſus eſt cum ea. luce deinde cognito errore expoſtulauit cum Labano. ille veniam petebat neceſſitati, qua compulſus hoc fecerit. non maliciosè, inquit, Liam ſuppoſui, ſed conſuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, ſed dabo eam tibi videnti ac ſcienti poſt alterum ſeptennium. Paſſus eſt hoc ſibi perſuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellę deuinctus: & exacto altero ſeptennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulę additę à patre, Zelpha Lię, Racheli Bala, nequaquam ancillę, ſubditę tamen. ſed Liam malè habebat amor mariti, quo ſororem proſequebatur, expectabatq́; poſt partum ſe fore in pretio: idq́; aſſiduis precibus à Deo contendebat. cumq́; puer maſculus natus eſſet, & maritus ob hoc propenſior in eam factus, Rubelum nominauit, qui ſibi miſeratione diuina contigiſſet. Sic enim interpretatur hęc vox.

Nomina filiorum Iacobi & explicatio.

Aliquanto pòſt naſcuntur ei tres alij: Simeon, quod ſignificat exorabilem ei fuiſſe Deum: Leui, quod eſt firmator ſocietatis: Iudas, quod eſt gratiarum actio.

Geneſ 30.

Rachel autem verita ne propter fœcunditatem ſororis deteriore apud maritum conditione eſſet, iubet famulam ſuam Balam cum Iacobo cubare.

Rachel Iacobo Balā adducit.

ex ea naſcitur puer nomine Dan, quaſi dicas, Dei iudiciū: & aliquanto poſt alter nomine Nepthalim, ac ſi dicas artificioſum: quòd mater arte certauerit cùm ſororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, ſororis arte contra eam ipſam vſa. deducit ſuam famulam in ſui mariti accubitum.

Lia Zelpham adducit Iacobo.

ex ea quoq́; naſcitur filius Gadas, fortuitum ſignificante nomine: & poſt eum Aſer, quod ſonat beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorū Lię maximus mandragorę mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partemq́; à ſorore precario petijt. Illa verò denegante, iubenteq́; contentam eſſe, quòd honoris prĉrogatiuā apud communem maritum haberet: Rachel

 mitiga-

An. mūdi 2206.
Ante Chriſtum natum 1758.

mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiā altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: præterq́; filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabatq́; animum vxorum, quomodo laturæ eſſent peregrinationem. quibus cum gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam Deorum patriæ religionis ſublatis, vna cum ſorore fugiebat: ſimulq́; vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis, quantæ erant, facultatibus. Abducebat etiam Jacob dimidium pecorum, priuſquam Laban reſcire poſſet. ſigilla verò Deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd Deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodā colle quieſcentes: quumq́; eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculū: quumq́; ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobrans quòd pauperem omniumq́; egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Præterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerēt autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli, ſed omnibus eſſe innatū patriæ deſiderium, æquumq́; vt poſt tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipſe iniuſtitiæ ſub alio iudice damnareris. Cum enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conſeruatis & auctis debeas, an non iniquum eſt ægrè ferre quòd partem earum modicam vſurpauimus? certè quod ad filias attinet, ſcito non hoc lædendi animo à me factum, ſed caritatis coniugalis hoc eſſe officium. ſequuntur igitur non tam me quàm ſuos liberos. Hæc pro ſe: retorquebat deinde accuſationem in ipſum, quòd auunculus ac ſocer duris mandatis eum per annos XX. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarū ſpe tulerit, quamuis per ſe grauia, ſibi tamen leuiora fuiſſe: quæ verò poſtea ſecuta ſunt, multo grauiora, quæ nemo niſi beneuolus perferret. etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à Deo adiuuari, pollicebatur ei daturū ſe futuros fœtus, modo quicquid album naſceretur, modo quicquid nigrū. cum verò magno numero naſcerentur, quæ Jacobo deſtinatæ eſſent, non ſeruabat fidem

Geneſ. 31.
Iacobus cum vxoribus filijs & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur.

Rachel patrios Deos aufert.

Laban Iacobum perſequitur. Deus verò à propoſito eum deterret.

Labani contra Iacobum accuſatio.

Iacobi ad Labani accuſationem reſponſio.

Iacobi contra Labanum accuſatio.

Labani contra Iacobum dolus.

dem in præſens, ſed in proximè ſequentem annũ promittebat, quòd eſſet ad rem attentior, promittens quidem eo quod non ſperaret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. ſacras tamen effigies permiſſum eſt inquirere. Rachel autem cognito patrem permiſſa poteſtate vti velle, deponit ſigilla in ſarcinã cameli qua ipſa vectabatur: ſedebatq́ deſuper dicens ſe menſtruis laborare: & Laban deſtitit amplius inquirere, credens filiam ſic affectam non fuiſſe ſacris propius acceſſuram. Poſt hæc offenſæ veniam pollicetur, viciſſim alter amorem filiarum, idq́ iureiurando ſanciunt. Hoc fœdus ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ ſpecie: vnde Galades colli nomen factum, à quo Galadena terra eſt dicta. Poſt fœdus conuiuio celebrato, Laban ad ſua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum proſequenti viſiones obueniebant, bonã ſpem in poſterum facientes: cui loco Dei caſtra nomen indidit. Volens autem ſcire animum fratris erga ſe, præmiſit diligenter cũcta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem: quos ita fratrem iuſsit alloqui. Vltro ſe patriam reliquiſſe, ne cum offenſo fratre degeret. nunc credere tantũ temporis ſpatium ſatis valere ad reconciliationem, ideoq́ redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus induſtria quæſitis, vt ſe & quicquid carum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius exiſtimet, quàm ea quæ Deus largitus eſt, cum fratre habere communia. His nunciatis Eſaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum CCCC. *armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamẽ ſeruatore fretus prouidebat pro tẽpore ne quid detrimẽti acciperet, vtq́ ſuos ab iniuria defenderet. Diſtributo igitur agmine alios procedere iuſsit, alios propere ſubſequi: vt ſi quis primos aggrederetur, ad ſequẽs agmen haberẽt refugiũ: & hoc modo inſtructis qui circa ſe erant, præmittit quoſdã ad fratrem cũ munerib. ea conſtabãt iumentis multisq́ ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatẽ. veniebant aũt alii poſt alios, vt crebrius oc-*

An. mũdi 2206. Ante Chriſtum natum 1758.

Laban cum Iacobo fœdus ſancit.

Geneſ. 31.

Iacob ad Eſau fratrẽ nuncios mittit.

Geneſ. 32.

Iacob fratrem muneribus reconciliat.

currentes plures quàm pro numero viderẽtur: & credibile erat donis placatum remiſſurũ iram, ſi qua adhuc eſſet reliqua. quin & illud mandatũ eſt præmiſsis,

vt blan-

An.mũdi 2206. Ante Chriſtum natum 1758. Iacob luctatur cum ſpectro & vocatur Iſrael.

vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem diſpoſitis, noctu mouit agmen. Cumq; Iobacchum torrentem tranſiſſent, Iacobus aliquantum ab agmine relictus incidit in luctam cũ ſpectro, ipſe prior laceſſitus: eratq; ſuperior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduerſariũ, ſed Angelum Dei vicerit: idq; illi eſſe magnæ felicitatis præſagiũ: genusq; eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus poſſe opprimi, iuſſitq; illum poſthac vocari Iſraelem: quod Hebræis Angelo reluctantem ſignificat. Hæc ſunt prædicta Iacobo, id ipſum roganti. Cùm enim ſenſiſſet Angelum eſſe Dei, precatus eſt vt ex eo fatum ſuum cognoſcere liceret. His dictis ſpectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, impoſuit loco nomen Phanuel. id ſignificat Dei faciem. ſed quia latum neruum inter luctandũ læſit, & ipſe poſt eo cibo abſtinuit, & nobis illo propter eum veſci non licet. Iacob Eſau fratrem accedit. *Cognito verò fratrem iam nõ longè abeſſe, iubet vxores procedere per ſe quanque cum pediſſequis, vt è longinquo ſpectarent pugnam virorum, ſi eam frater mallet. ipſe propior factus adorauit fratrem, non malè de ſe cogitantem. at Eſaus eo ſalutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didiciſſet omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excuſante*

laßitudinem iumentorum, reuerſus eſt in Sairam. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirſutie ſua denominato. Iacobus peruenit ad Scenas. Geneſ. 34. *Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus eſt Sicima, quæ eſt vrbs Chananæorum.* Dinæ Iacobi filiæ hiſtoria. *& cùm eſſet celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad viſendum cultum mulierum eius regionis. quâ viſa Sychemis Emmoris Regis filius, raptæ ſtuprum obtulit: & correptus amore patrem ſuum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad* An.mũdi 2206. Ante Chriſtum natum 1758. *Iacobum, rogans vt filio ſuo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maieſtatem rogantis, neq; fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi ſpatium popoſcit. Rex ſperans Iacobum aſſenſurum, abijt. Ille verò indicata filiis iniuria ſororis, & Emmoris petitione, iuſſit eos conſultare quid facto opus eſſet. maior pars hærebat incerti quid eſſet agendum.*

agendum. Simeon verò & Leui uterini puellæ fratres tale conſilium inter ſe capiunt. Obſeruato feſto die quo Sicimitæ voluptati & conuiuijs operam dabant, inuaſis noctu cuſtodibus ſopitos contrucidant: atque ita facilè vrbe potiti, mares vniuerſos interimunt vnà cum Rege ac filio, ſolis parcentes fœminis. quo facinore citra conſenſum patris perpetrato, ſororem reducunt. Jacobum autem obſtupefactum audacia tanta filiorum, indigneq́; ferentem, Deus per viſum bono animo eſſe iuſſum, luſtrare tentoria, ſacrificiumq́; quod olim poſt ſomnium illud in profectione Meſopotamena vouerat, perſoluere imperat. itaque dum luſtrat, incidit in Labani Deos (neſciuerat enim Rachelem eos furatam) his apud Sicima defoſſis in terram ſub quadam quercu, profectus inde ſacrificauit apud Bethela, vbi ſomnium illud diuinum viderat iter faciens in Meſopotamiam. Progreſſus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam ſepelit, ſolam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris cauſa matri fuerit. Atque hic eſt filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia ſex, duo è Rachele: quatuor verò è pediſequis, è ſingulis duo: quorum nomina iam dixi.

An. mũdi 2206. Ante Chriſtum natum 1758. Simeon & Leui Sicimitas contrucidant. Geneſ. 35. Iacob defoſſis Labani Dijs Bethel proficiſcitur. Rachel ex partu moritur.

Inde venit Hebronem in Chananæa ſitam, vbi Iſacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

Hedio & Ruffinus Cap. 28.

CAP. XX.

Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone.

REBECCA enim iam antè defuncta, Iſacus quoque eam ſequitur, nõ multò pòſt filij reditum: & ſepultus eſt à filijs iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum ſuorum. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, poſt Abrahamum patrem valdè longo etiam tempore vixit. Mortuus eſt enim exactis cum virtute annis octuaginta quinque ſupra centum.

An. mũdi 2230. Ante Chriſtum natum 1734. Iſaac ætatis anno 185. moritur. Geneſ. 35.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SECVNDVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Eſau & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quòd Eſao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.
II. Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.
III. Quomodo Ioſephus in Aegyptum venditus à fratribus, illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.
IIII. Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.
V. De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400.
VI. Quomodo Moſe duce Aegyptum reliquerunt.
VII. Quomodo mare ſciſſum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

An. mūdi 2220.
Ante Chriſtum
natum 1734.

CAP. I.

Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quòd Eſao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit.

Iſaaci filij habitationem partiuntur. Genes. 25.

DEFVNCTO autem Iſaco, filij partiti ſunt inter ſe habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: ſed Eſaus Hebrone fratri conceſſa habitauit in Saira, & Idumæa dominatus eſt à ſeipſo denominata. Adomus enim cognominabatur ob cauſam talem. Olim adoleſcens etiam tum reuerſus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem ſibiipſi in prandiū lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum ſibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia, ceſſit ei ſuum ius, interpoſito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adoleſcentibus Adomus eſt per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis ſignificat rubens. id nomen pòſt in regionem ipſius ditionis eſt deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama nati: ex reliquis duobus Aliphazem Aza, Raguelem Moſametha ei peperit. Hos filios habuit Eſaus. Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanazus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis eſt appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas poſtea retinuerunt.

Eſau primogenitii ius ob lenticulam cedit.

Eſau Edom dictus.

Geneſ. 36.

Eſau filij & poſteri.

CAP. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

An. mūdi 2206.
Ante Chriſtum
natum 1758.
Geneſ. 37.

IACOBVS autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cæleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & per ipſum eiúſque liberos patribus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Rachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulū ſtare loco, illorū verò manipulos accurrētes adorare eum, quod videbatur

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Ioſephū odio & inuidia Iacobi filij proſequuntur.

Ioſephi ſomnium.

& am-

& amplam fortunam ipſi pranunciare, & fratres quoq́ in eius poteſtate futuros. At illi nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri praſagium, ipſumq́ maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim Solem cum Luna & vndecim Stellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in praſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur: quod ei non mediocri fuit voluptati. Praſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum conijciens, gaudebat eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: venturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per Solem ac Lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeant. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valdè contriſtauit id praſagium, haud aliter quàm ſi alieno cuipiam hac felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnib. fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij: decreueruntq́ adoleſcentem tollere: & hoc conſilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt ſe cum pecoribus in Sicima agrum paſcuis percommodum, non pramonito patre: atque ibi paſtoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filijs ſolicitus ac mœrens, mittit Ioſephum ad greges cogniturum res fratrũ, & quid agant renunciaturum.

An. mũdi 2206. Ante Chriſtum natum 1758.

De Sole Luna & Stellis Ioſephi ſomniũ.

Ioſephi ſomnij interpretatio.

Ioſephi fratres eum tollere decernunt.

Sicima paſcuis percommoda.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus in Aegyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit.

ILLI autem viſo fratre aduentante gauiſi ſunt, non ob aduentũ germani à patre miſſi, ſed tanquam inimico in manus ſuas à Deo tradito: volebantq́ confeſtim eum interimere, neq́ praſentem occaſionẽ elabi ſinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos conſpiraſſe, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quàm hominum iudicio cadem hominis vel non cognati, ſed longè ſceleratius eſſe necis fraterna reos deprehendi, quo ſublato etiã in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctũ ac diram orbitatem coniecturos. hos reſpicerent, reputanteſq́ quantam eis calamitatem allatura ſit mors filij tum probi tum natu minimi, abſtinerent à tam nefario ſcelere. Deum quinetiam vererentur ſpectatorem ac teſtem conſilij cõtra fratrem initi. hunc ſi à cœpto deſiſtant, accepturum eorum pœnitentiam atq́ reſipiſcentiam: ſin pergant, fieri non poſſe quin exigat ab eis paricidij pœnas, cùm nihil ipſius prouidentiam latere poßit, ſiue in ſolitudine admittatur, ſiue in ciuitate. Vbicunque enim ſint homines, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Sed & propriam conſcientiam poſt tantum ſcelus illis aduerſariam fore, quam nunquam abire, ſiue bona ſit, ſiue talis qualis ipſorum foret ſi fratrem interfecerint. Addebat, ne laſo quidem fas eſſe germanum occidere. Satius eſſe dare veniam amicis, ſicubi non feciſſe officium videantur. Ioſephum verò ne peccaſſe

Ioſephus venit ad fratres, qui eũ è medio tollere conãtur.

Ruben fratris necem remoratur.

An.mūdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

quidem in illos, cuius ætas miſerationem potius mereatur, & illos ipſos tutores ac protectores. Cauſam etiam cædis facinus eorum grauaturam, ſi videantur ob inuidiam futuræ felicitatis ei vitam ademiſſe, qua felicitate propter cognationem ipſis quoque frui licebat. Debere enim ita exiſtimare, ipſorum eſſe quicquid Deus Ioſepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, ſi eum quem ipſe omni bona fortuna dignum iudicaſſet interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ ſubtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos abſterrere à parricidio. Poſtquam autem nihil ſe proficere vidit, ſed omnino ad cædem accenſos, conſulebat vt ſaltem modum necis mitiorem eligerent. Diſſuaſiſſe quidem ſe primùm pro virili, ſed quandoquidem ſemel decretum ſit fratrem tolli, minus mali futurum ſi ſuo conſilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, ſi ad cædem conferatur.

Ruben Ioſephum in puteum proiiciendū ibique necandū ſuadet.

Satius eſſe temperare à manibus, & proiectum in proximū puteū illic extingui ſinere, vt ſaltem manus puras ſeruarent. In hanc ſententiam itum eſt, abductumq́ adoleſcentem Rubelus fune religatum demiſit ſenſim in puteum: erat enim ſatis ſiccus. Quo facto abijt paſcua quaſiturus.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.
Geneſ 37.30.

Iudas autem vnus è Iacobi filijs, conſpicatus negociatores Arabas Iſmaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profectò iam Rubelo conſilium dedit fratribus vt extractum Ioſephum venderent Arabibus.

Ioſephus Iudæ conſilio Arabibus negociatoribus venditur.

& illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros moriturum, & ſe impollutos permanſuros. quo approbato, eximunt eum, & negociatoribus vendunt viginti minis annos ſeptemdecim natum.

Ruben noctu venit ad puteum.

Rubelus autem noctu ad puteum veniens inſcijs fratribus ſeruare Ioſephum voluit. quo fruſtra

inclamato ſuſpicatus per ſuam abſentiam interemptum, fratres incuſabat: cognitoq́ quid accidiſſet, lugere deſijt. his perpetratis fratres conſultare cœperunt, quomodo patris ſuſpicionem à ſe alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Ioſephus ad eos venerat, quamq́ demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius ſanguine hircino inficere, atque ita patri allatam oſtendere, vt

à feris

à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad ſenem, non ignarum de in- An. mũdi 2217.
fortunio filij. aiebant autem Ioſephum quidem neq́ vidiſſe ſe, neq́ ſcire quid illi Ante Chriſtum
acciderit: tunicam tamen hanc inueniſſe laceram & cruentatam. quamobrem natum 1747.
ſuſpicari beluarum incurſu periſſe, ſi tamen eam indutus domo exiuerit. Iaco-
bus autem qui hactenus leuius malum ſperauerat, captiuum aliquò abductum
puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ra-
tus: agnoſcebat enim eam eſſe qua indutũ miſerat: iamq́ haud aliter quàm ex-
tincto ſe affligtans, lugebat tanquam vnicum, aliorum conſolationem non ad-
mittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo ſacco
amictus, & neq́ filij conſolando quicquam proficiebant, nec ipſe luctum ſatieta-
te remittebat. Ioſephum autem de negociatoribus emptum Petephres vir Ægy-
ptius, qui Pharaothis coquis praeerat, habuit liberaliter, quem & diſciplinis in-
genuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quam pro ſeruili con-
ditione vti praecepit: deniq́ totius domus curæ præpoſuit. ille verò fruebatur con-
ceſſis, nec tamen innatam virtutem propter hanc ſui ſtatus mutationem ami-
ſit: docuitq́ prudentiam aduerſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legiti-
mè, & non ſecundis tantum in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexterita-
te eius tum forma in amorem illecta, rataq́ ſi rem aperiret ſe facilius eo poti-
turam, & in parte felicitatis habiturum ſi contingeret ab hera ſe rogari, æſti-
mans eum magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſi-
tate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius re-
pulit: nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cum tam benigni domini con-
tumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo re-
pugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo
potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur. ſe quiduis po-
tius perpeſſurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari
heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale ad-
mittatur. Illam verò repulſa magis etiam accendebat, quòd non putaret Ioſe-
phum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere
cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoq́ frequen-
tare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Ioſe-
phum ſolicitandum opportunitatem, quam nacta ſupplex blandicijs talibus
eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere,
idq́ vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita
me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, &
prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accura-
tius etiam quã antè. nam & ægritudinẽ ad hoc finxi, & feſti læticiã tuæ conſue-
tudini poſthabui. ſiue prius diffidebas, non tentari te malicioſè certo argumento
colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentẽ voluptatem
elige, & amãti obſequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum
& vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuua-
bit, mihi crede, ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam.
quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt
Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymasq́ verborum teſtes, nec miſeratio-
ne induci, nec terrore cogi potuit, quò minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propo-
ſito: conſtanterq́ reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima

Ioſephi fratres eum à feris deuoratum patri perſuadent.

Iacob Ioſephum tanquam iam extinctum luget.

Ioſephus in Aegypto Potiphari venditur. Gen. 39.

Potipharis vxor de concubitu Ioſephum ſolicitat.

An. mũdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

Ioſepho Potipharis vxor ſecundas machinas admouet.

An.mũdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

queq; ſufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quidquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoq; officij ſui monuit, iuriſq; cõiugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorẽ habere rationem, quàm momentaneæ libidinis. huic enim praſto eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere nõ poßit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus. at coniugalem conſuetudinem & voluptatem habere ſecuram, & conſcientiæ fiduciã tàm apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius eſſe, ſi impolluta manens habeat ſe herili iure ſubditum, potius quàm flagitij communis conſcium. ſatius enim eſſe conſcientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & alijs ſimilibus verbis mulieris impetum retundere conabatur, eamq; à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius inſtabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ad obſequium cogere nitebatur. Ibi verò Ioſephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, proſilit è cubiculo. Illa partim repulſæ dolore, partim metu ne ſuam

Ioſephus adulterium iterum deuitat.

Ioſephus veſtibus mulieri relictis aufugit.

petulantiam maritus cognoſceret, decreuit prior Ioſephum falſo deferre, & hoc pacto vindictam de eo ſumere, dignum muliebri aſtutia rata, ſi accuſationem præoccuparet. itaq; ſedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob fruſtratam libidinem, eſſe indignationem tentatæ pudiciciæ ſimulans. Marito autem reuerſo, & ad hunc aſpectum turbato, cauſamq; ſcitante, Ne viuas, inquit, marite, ni ſceleſtum ſeruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes noſtras venerit, & quãta beneuolentia ſit à te complexus: qui ingratißimus habendus ni omnibus modis frugi ſe approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abſtinuit: idq; die feſto obſeruata abſentia tua, vt facilè appareat, modeſtiã quã prius præ ſe ferebat, ab herili metu, non ab indole rectâ profectam. Quod vt auderet, à te præter ſpem ac meritum indulgẽte corruptus eſt. videns enim omnia tua bona fidei ac diſpenſationi ſuæ credita, grandioribuſq; conſeruis ſe præpoſitum, æquum putauit vxorem quoq; tuam attrectare.

Adulteræ accuſatio contra Ioſephum.

An.mũdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

ſtare.& vt verbis fidem aſtrueret, protulit tunicam, quaſi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omiſſa ampliore veritatis inquiſitione, collaudata prius vxoris fide, audacis facinoris Ioſephum damnatum in maleficorum carcerem coniecit: ob vxoriſq; pudicitiam magis ſibi placebat, teſtis iam compertæ ipſius honeſtatis.

An. mũdi 2217. Ante Chriſtum natum 1747.

Ioſephus in carcerem conijcitur.

Ioſephus autem innocentiam ſuam Deo committens, neq; ſe defendere curauit, neq; rem ita vt geſta erat indicare: ſed vinculorum neceſſitatem tacitus ferens, vna ſpe conſolabatur, nimirum potentiorem eſſe Deum his qui ſe vinxerant, cuius prouidentiam confeſtim eſt expertus. Cuſtos enim carceris tum fidem eius ac diligentiam in abſoluendis operum penſis conſiderans, tum formæ dignitatem, ſoluit eum à vinculis, eamq; miſeriam aliquanto leuiorem reddidit: victu etiam commodiore quàm reliquos vinctos vti permiſit. Cæterùm his qui in eodem erant ergaſtulo, quoties labor intermitteretur, confabulantibus ita vt ſolent miſeriarum ſocij, & inter ſe cauſam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus, familiaritatem cum Ioſepho contraxit: & quia prudentem exiſtimauit, viſum ſomnium ei expoſuit, orans vt indicaret ſi quod ſubeſſet præſagium, deplorans ſuum infortunium, cui non ſatis erat regis indignatio, niſi per quietem etiam ſomnijs diuinitus turbaretur. Aiebat enim ſe in ſomnis vidiſſe trium palmitum vitis vuas è ſingulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempeſtiuas: eaſq; ſe exprimere, ſubdente rege phialam. Collatum deinde muſtũ ſe obtuliſſe regi, illumq; libenter bibiſſe. Narrato hoc ſomnio rogabat vt ſi quid ſcientiæ datum à Deo haberet, interpres viſionis eſſe dignaretur. Ille verò bono animo hominem eſſe iubet, & expectare intra triduum ſolutionem à vinculis, rege ipſius miniſterium requirente, ad quod ei denuò ſit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vſum afferre, quandoquidem eo conciliante fides ac amicitia inter ipſos ſanciatur, & inimicitiæ diſſoluantur, adhac moleſtiæ mœroreſq; vſu eius diſcutiantur, pro quibus lætitia ſuccedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expreſſum accepiſſe regem. Scito igitur bonum tibi ſomnium oblatum, & ſignificare miſeriæ huius remiſſionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiaſti in ſomnis. Tu verò memento mei poſtquam euentus hanc fauſtam prædictionem non falſam approbauerit: & iam liber ne deſpexeris nos in hac miſeria, in qua relinquimur te ad prænunciatam hanc felicitatem diſcedente. neque enim ſontes in hac vincula ſumus compulſi, ſed ob virtutem ac modeſtiam quaſi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua verſabamur, & eius qui nos huc contruſit, quàm propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam ſeruus piſtoribus regijs præpoſitus, in eiſdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fauſta Ioſephi interpretatione ſpe concepta, quia & ipſe ſomnium viderat, rogat eum quidnam ſibi quoque præterita noctis viſio portenderet: erat autem huiuſmodi. Tria caniſtra, inquit, ſupra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & varijs edulijs, qualia regibus apparari ſolent. Deuolantes autem alites abſumpſiſſe omnia, ab ipſo licet arcente nihil deterritas. His dictis ſimile priori præſagium expecta-

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Gen. 40.

Ioſephi patientia in vinculis.

Cuſtos carceris amice agit cum Ioſepho.

An. mũdi 2228. Ante Chriſtum natum 1736.

Pincernæ ſomnij explicatio.

Piſtoris ſomnium.

An. mũdi 2228. Ante Chriſtum natum 1736.

Piſtoris ſomnij enodatio.

expectabat. Tum Ioſephus coniectura ſomnij facta, præfatusq; quòd mallet ei lætiora prænunciare, quã quæ ſomniũ portenderet, dicit duos omninò dies vitæ ipſi ſupereſſe. Hoc enim ſignificare caniſtra. tertia verò cruci ſuffixum ab alitibus deuorandum, quas à ſe arcere non poſſet. Nec aliter euenit vtriſq;, quàm vt Ioſephus prædixerat. Ad præſcriptam enim in ſomnis diem rex natalicium epulum celebrans, præpoſitum piſtorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum miniſterio priſtino reſtituit. Ioſephum autem poſt biennij tempus in miſeria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præſtructa.

Gen. 41.

Pharaonis Aegyptiorum regis ſomnium.

An. mũdi 2231. Ante Chriſtum natum 1733.

Pharaothes rex cum eadem nocte in ſomnis duas viſiones vidiſſet, pariterq; interpretationem earum, hanc oblitus, ſola ſomnia retinuit, nihil lætum vt conijcere poterat ſignificantia: conuocatisq; prima luce doctiſſimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viſo pincernam ſubit recordatio Ioſephi, eiusq; in hoc genus coniecturis prudentiæ & adito rege, indicauit ei de Ioſepho, & de viſione in carcere agenti ſibi oblata eiusq; euẽtu iuxta illius interpretationem: quodq; eadem die piſtorũ præpoſitus cruci ſuffixus tanto magis fidem prædictionibus eius aſtruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius eſſet ſeruus. ipſum autem dicere, apud Hebræos ſe genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néue contempſeris hominem propter præſentem miſeriam: clarè enim ſignificata ſomniorum ex eo diſcere poteris.

Ioſephus liberatus vinculis.

Confeſtim igitur accerſitum rex, manuq; apprehenſum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem indicio famuli mei cognoui, enarra ſomniorum meorum præſagia, quemadmodum & illi enarraſti, rem gratiſſimam mihi facturus. caue aũt vel metu quicquam ſupprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, ſed vera omnia, etiamſi fortaſſe non admodum læta. Viſus ſum mihi ſecundum flumen inambulare, vi-

Pharaonis ſomnium de ſeptem bobus.

deréq; boues benè paſtas & benè magnas numero ſeptem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac viſu fœdas. quæ cum deuoraſſent ſeptem illas ſaginatas & magnas, nihil

nihil tamen profecerunt, miſerè à fame vexatæ. Poſt hanc viſionem expergefactus è ſomno turbatusq́; dum mecum agito quidnam ſibi velint ſpecies per ſomnum obuerſatæ, obrepente ſenſim ſopore grauatus iterum obdormiui: iterumq́; ſomnium vidi priore prodigioſius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas ſeptem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, meſſiq́; iam maturas: iuxta quas totidem alias ſpicas languidas & præ roris inopia deficientibus ſimiles: quæ cum illas alteras ingentes ac pulchras abſumpſiſſent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Ioſephus, Somniū hoc Rex, duplici licet ſpecie viſum, vnum tamen & eundem euentum ſignificat. Namq́; & boues animal aratro & labori natum, viſa ab exilioribus deuorari, & ſpicæ è deterioribus abſumptæ, famem Ægypto & ſterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quot prius vbertatis felicitatem: horumq́; fertilitatem à totidem ſequentium ſterilitate abſumendam. huic inopiæ non facilè videtur proſpicere & occurrere: id quod inde conijcio, quia macræ boues deuoratis pinguibus ſatiari non potuerunt. Sed iſta Deus, non vt terreat & contriſtet, prænunciat hominibus: ſed vt præmoniti ſibi prouideant, quò leuius imminenti malo premantur. tu ergo ſi vberioris temporis prouentus repoſueris ac diſpenſaueris, inſequentem penuriam Ægyptus non ſentiet. Cumq́; rex admiratus Joſephi prudentiam & ſapientiam percontaretur quonam modo eſſet in futurum proſpiciendum vbertatis tempore, quò tolerabilior fieret ventura ſterilitas: monuit & conſuluit Ægyptijs vtendum parſimonia, & quod præſenti vſui ſupereſſet ad futuram neceſſitatem reſeruandum. ſuaſit etiam vt indicta profeſſione frumenti, aratores iuberet id in horrea condere, & quantum ſat eſſet, & non amplius, populo diſtribueret. ibi rex tam conſilio quàm interpretatione Joſephi collaudatis, ipſum huic diſpenſationi præficit, iubetq́; prouidere quæcunq́; putaret in rem eſſe vel ipſius regis vel populi: præfatus neminem ſibi videri magis idoneum ad hoc conſilium exequendum, quàm ipſum eius authorem. qua poteſtate à rege auctus, accepto etiam anulo regis ſignatorio, & iure purpuræ geſtandæ, in ſella curuli ſublimis per Ægyptum circumuectabatur, frumentumq́; comportabat, tantum inde aratoribus demetiens, quantum in alimenta & ſementem ſufficeret, nemine ſciente cauſam, cur hoc faceret. Trigeſimum iam ætatis annum exegerat, in ſummo apud Regem honore habitus, & ob incredibilem prudentiam Pſontomphanechus ab eo cognominatus, quòd occultorum inuentorem ſignificat: ſed & cōiugium nactus eſt honoratiſſimum. Duxit enim Rege connubium hoc procurante virginem Petephra Heliopolitani ſacerdotis filiam, cui nomen erat Aſanethe: ex qua & liberos genuit ante agrorum ſterilitatem. ex his maior dictus eſt Manaſſes, quo nomine ſignificatur obliuio, quia meliorem fortunam nactus venit in prioris obliuionem: iunior verò Ephrames, quod redditum ſignificat, eo quòd maiorum ſuorum libertati reſtitutus eſſet. Ægyptum autem iuxta Joſephi interpretamentum ſeptennio per diuitem affluentiam exacto, octauus annus fame infeſtabat, & quia malum improuiſum erat, promiſcua multitudo grauiter laborans ad fores Regiæ confluebat. Rex Joſephum accerſit, qui mox frumenta diuidendo ſeruator populi citra controuerſiam extitit. nec ſolum eius regionis hominibus forum aperuit, ſed etiam exteris, exiſtimans vniuerſum genus hominum inter ſe cognatum, & in rebus anguſtis fortunatiorum ope ſubleuari dignum. Et quoniam

An. mūdi 2231. Ante Chriſtum natum 1733.

Somnij Pharaonis enodatio.

Ioſephi conſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas.

Ioſephus à Pharaone ingētibus honoribus auctus.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Ioſephus vxorē ducit in Aegypto; ex qua genuit Manaſſem & Ephraim.

In Aegypto annonæ caritas.

An. mūdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

An. mūdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

Iacobus in Aegyptū filios frumentatum mittit. Gen. 42.

eadem calamitas & Chananaam & reliquas orbis regiones premebat, Jacobus quoque omnes filios in Ægyptum frumentatum mittit, cum cognouiſſet quòd & exteris eo foro vti liceret, ſolo Beniami retento, quem è Rachele ſuſceperat, vterinum Joſephi fratrem. Qui poſtquam in Ægyptum peruenere, Joſephum accedunt, mercatum ſibi permitti rogantes, nihil enim niſi ex ipſius ſententia gerebatur. nam tum demum regem coluiſſe proderat, ſi ne Joſephi quidem gratia negligeretur. Jlle agnitis fratribus nihil tum minus quàm de ſe cogitantibus, quòd adoleſcens ab eis diſtractus iam per ætatem faciei liniamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne ſuſpicari quidem poterant, tentare eos decreuit quali mente eſſent præditi, nam & frumenti emendi poteſtatem eis negauit, & pro ſpeculatoribus comprehendi voluit, dicens conueniſſe è diuerſis regionibus, & cognationem ſimulare. quî enim fieri poſſe, vt vir priuatus tot tam inſignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus rarò contingeret. id faciebat vt de patre cognoſceret, quóue in ſtatu per ſuam abſentiam res eius interim fuerint, quidue de Beniamine ſit factum. ſolicitus enim erat ne & eum quemadmodum ſe de medio ſuſtulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & fruſtra ſe tantum iter emenſos exiſtimantes: cumq; crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus ſic communem cauſam agere cœpit. Nos neque ſpeculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: ſed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit, fretos veſtra humanitate, quos non ciuibus ſolis, ſed exteris quoque ſalutem vobis debituris frumentum venale propoſuiſſe audiuimus. Quòd autem fratres ſimus & ex eodem ſanguine, vel facies noſtra argumento ſunt, non admodum inter ſe variantes. Pater nobis eſt Jacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus ſuſcepit, qui donec omnes eſſent incolumes, res noſtræ ſatis proſperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Joſepho fuit nomen, abſumpto, domeſticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu eſt, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim ſuauiſſimi fratris immaturus interitus. nunc frumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commiſſa. Hæc ita eſſe, potes aliquo ad noſtram domum miſſo cognoſcere. Hæc Rubelus pro ſe ac fratribus, quo falſam Joſepho ſuſpicionem eximeret: qui cognito patrem ac fratrem eſſe incolumes, iubet eos includi in carcerem, quaſi per otium quæſtioni admoturus. Poſt triduum deinde productis, quoniam, inquit, aſſeueratis vos in detrimentum regis ac regni non veniſſe, fratresq; eſſe ex patre quem nominaſtis, facietis mihi fidem hæc ita ſe habere, ſi relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius paſſuro, cum frumento ad patrem profecti, rurſum ad me reuertamini, adducentes vobiſcum fratrem quem aiebatis illic relictum eſſe. hoc enim erit argumentum vos nihil fingere. His verbis perculſi, ratiq; iam extremam calamitatem inſtare, lamentabantur fortunam ſuam, crebrò iactantes, adeſſe diras vltrices fratris per ſummam immanitatem oppreſſi. Rubelus inſuper increpabat ſeram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferenda mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus ſe inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum intereſſe neminem: mœrebantq; omnes tacti verbis Rubeli, & ſcelus perpetratum damnabant, ac ſi non ipſi eſſent autores facinoris, cui tum iuſtiſſimam pœnam à

Ioſephus fratres tentat, vt parētis ſtatum & Beniamin expiſcari queat.

Ruben ad Ioſephum pro ſe & fratribus depulſio.

Ioſephus in carcerem fratres includit.

Ioſephi fratres peccata in eum commiſſa deplorant.

Deo

An. mũdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

Ioſephus fratres Simeone retento dimittit.

Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate conſtitutos videns Ioſephus, diſsimulare fratrẽ vlterius non valens, quòd lacrymæ iã prorumperent, quas etiam tum celari volebat, ſubduxit ſe de medio. Nec multo pòſt reuerſus retento Simeone qui interim obſes eſſet dum fratres ad ſe redirent, frumentum emere permiſſos abire iuſsit, quum prius vni è ſuis mandaſſet, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in ſarcinas indita, poteſtatem abeundi eis faceret. peregit mandata famulus. Jacobi verò filij reuerſi in Chananaam, renunciauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro ſpeculatoribus regni fuerint comprehenſi: quumq; dicerent fratres ſe eſſe, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluiſſe illos credere. relictum etiam Simeonem apud præſidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem aſtrueret: poſtulabantq; vt pater nihil ſollicitus iuuenem cum eis mitteret. Jacobo verò filiorum factum diſplicuit, & cum ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte durius putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filiosq; ſuos dedente, vt ſi quid Beniamini accidiſſet in itinere, in illos auus ſæuiret, Jacobo vt aſſentiret perſuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in ſaccis frumentarijs. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulſus Jacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, niſi ſeruato pacto. Cumq; indies maior neceſsitas incumberet, & filij rogare non deſinerent, adhuc tamen hæſitabat. Tandem Judas vir natura vehemens cœpit liberius arguere patrem, quòd nimis de fratre ſolicitus eſſet, cui nihil præter voluntatem Dei poſſet accidere ſiue foris ſiue domi. ſe verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præſidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptijs occidatur. crederet Deo ſalutem filij: ſe certè aut eum ſaluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Jacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti precium: addit & dona ferenda Joſepho ex prouentu Chananaa, balaninum vnguentum, ſtacten, terebinthum & mel: atq; ita multis vtrinq; fuſis lachrymis à patre digrediuntur, ſene miſerè timente ſaluti filiorum, illis contra ſolicitis ne per ſuam abſentiam mœrori pater ſuccumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans ſe domi ſubſtitit, illi in Ægyptum tendentes præſentem triſtitiam ſpe melioris fortunæ leniebant. quò poſtquam eſt peruentum, apud Ioſephum diuertunt, non parum ſoliciti, ne calumnia ſibi intenderetur, quaſi dolo malo prioris frumenti precium ſecum abſtulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. moxq; Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, benè valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſupereſſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantum effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſsit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlterius continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſsit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cumq; omnes comiter haberet, duplicibus

Iacobus propter abſentem Simeonem & Beniamin ablegandũ ſolicitus.

Gen. 43.

Iacobi filij præſertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committat, vrgent.

An. mũdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

Iacob filios cum muneribus mittit in Aegyptum.

Iacobi filij veniunt in Aegyptũ & Simeon liberatur.

Ioſephus fratribus incognitus eos ſalutat & Beniamin.

An. mũdi 2238.
Ante Chriſtum natum 1726.
Medio & Ruffinus Cap 6.
Gen. 44.
Ioſephus fratres nũ in aduerſis Beniamin eſſent ſubſidio, tentat.

partibus Beniaminem honorabat. Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſentne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatũ erat, prima luce omnium ignari filij Jacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniamini reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant: & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulo ante honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contra ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Joſephiq́ comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere: daturosq́ furti pœnas minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obijcientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem precium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cum nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret. tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem, iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Jnquiſitionem deinde aggreſſi, omniumq́ ordine ſarcinas ſcrutati poſtremò ad Beniaminem veniunt, non quòd neſcirent in eius ſacco latere cyphum, ſed vt accuratè officium facere viderentur. itaque cæteri iam ſecuri de ſe, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. ſperabant tamen ne ipſum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberius indignarentur perſecutoribus, per quorum importunitatem ſtetiſſet ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniamini ſarcinam ſcrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò verſi, tum fratrem deflebant mox furti ſupplicium daturum, tum ſuam ipſorum vicem, qui fidem de Beniaminis ſalute parenti datam præſenti caſu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cum maximè euaſiſſe omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij ſe autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum ſimul mittendum precibus importunis tantum non compuliſſent.

Ioſephi fratres in via Ægyptij prehendũt.

Iacobi filij accuſantur furti.

[illegible]

Beniamin vt reus capitur.

Et equites quidem comprehenſum Beniaminem ducebant ſecum ad Joſephum, ſequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruſo cæteros lugubri habitu adſtare, Itáne, inquit, ſceleſtiſſimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempſiſtis, vt tam nefarium facinus contra hoſpitem ac benefactorem veſtrum auderetis? at illi vicarios ſe pro Beniamine ad ſupplicium offerebant: rurſumq́ Joſephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vita calamitatibus ſit exemptus, ſi tamen eſſet mortuus:

mortuus: quòd ſi viuat, qui dignus ſit habitus ob cuius iniuriam Deus tam ſeuerè in ipſos vindicaret. patris quoq; ſe peſtem eſſe & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec deſinebat Rubelus denuò illis ſcelus eorum exprobrare. Ioſephus verò negabat ſe alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri ſupplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam inſontium æquum eſſe, neque illos alieni peccati pœnas perſoluere. abirent quò vellent, ſe curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit: Iudas verò qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, vir alioquin etiam ſtrenuus, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obÿcere. Fatemur, inquit, Præſes, grauiter à nobis peccatum, ſuppliciumq; commeritos, quod parati ſumus omnes luere, licet non omniũ ſit culpa, ſed vnius natu minimi. ſed quamuis ſalutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugÿ ſpes in clementia tua bonitateq; ſupereſt. quamobrem oramus vt non tam noſtri commiſsi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac cauſa non indignationem iuſtam, ſed natiuam tuam bonitatem in conſilium adhibeas: iramq; magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus ſuccumbere ſolent. diſpice quæſo num ex tua dignitate ſit eos occidere, qui ipſi ſe dedunt ad pœnam, & ſalutem nonniſi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primum tuæ benignitati ſunt acceptam laturi. ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi poteſtatem feciſti. Eiuſdem enim bonitatis eſt, ſeruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidiſſe viſa eſt. eadem planè gratia eſt, diuerſo modo collata. Seruabis enim quos pauiſti, & vitam quam præ fame deficere non es paſſus denuò donabis, quò commendabilior ſit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quinetiã Deũ ipſum exiſtimo tibi hanc virtutis exerendæ materiã ſuppeditare: vt appareat te proprias quoq; offenſas benefaciendi voluntati poſthabere, & non in ſolos innoxios egenos liberalem eſſe. Quantumuis enim magna laus eſt opem ferre in rebus anguſtis, non minus tamen principem ornat clementia, præſertim in cauſa quæ ad ipſius iniuriam priuatim attineat. Si enim parua peccata remittentes merita laus ſequitur, quid in capitali crimine iram cohibuiſſe, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod niſi Ioſephi interitu compertum haberem quàm moleſtè ferat pater orbari filÿs, non adeò pro ſalute noſtra laborarem, niſi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & ſi non haberemus quibus mors noſtra luctũ ac mœrorem ſit allatura, æquo animo ſupplicium perferremus. Nunc verò quãdo non tam noſtri nos miſeret, tametſi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miſeri, ætate curiſq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, ſupplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus eſt, noſq; vt ſimiles eſſemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob noſtram abſentiam curis ac mœrore diſcruciatur. quòd ſi talem noſtri interitus nunciũ acceperit, ſimulq; eius cauſam, non ſuſtinebit amplius viuere, noſtræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipſo infeliciorem, quia ne noſtri dedecoris rumorem ſentiret, è viuis exceſsiſſe videbitur. His igitur

An. mũdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

Iudæ ad Ioſephum pro Beniamin oratio.

An.mũdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

perpenſis tametſi ad iuſtam indignationem hoc ſcelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miſeratio apud te valeat, quàm noſtra iniquitas. Defer hoc honoris ſenectuti eius, quæ ſi nobis orbetur ſuperſtes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipſi patris vocabulo quod tibi iam contigit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipſum honorabis hac pietate propter commune nomen, ſi te calamitatis ſenis patris miſereat, quam orbatum manere eſt credibile. Nunc tuum eſt quæ nobis Deus dedit cum iure poßis, non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte ſimilẽ ei fieri. Cum enim tantundem ad vtrumlibet valeas, præſtat benè facere quàm malè, & poteſtate contentum ſui iuris non meminiſſe, ſed tantum ad ſeruandos homines potentiam tibi datam exiſtimare, & quo pluribus ſalutem dederis, hoc teipſum illuſtriorem fore. potes autem fratri erroris venia data nos omnes ſeruare. neque incolumes eſſe poſſumus niſi hoc incolumi, neque domum abſque hoc ad patrem redire licet, ſed hic ferendum eſt quicquid frater tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præſes petimus, ſi hanc non impetramus, quàm vt nos eodem afficias ſupplicio, non ſecus ac ſceleris ſocios. hoc enim ſatius fuerit, quàm ſi præ mœrore nobis ipſi manus inferamus. Non addam iuuenem eſſe & per ætatem nondum ſatis ſapere, & talibus non grauatim veniam dari ſolere, ſed hic finem dicendi faciam, vt ſiue damnemur, mihi imputetur non ſatis diligenter huic cauſæ patrocinato: ſiue abſoluamur, in ſolidum hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati debeamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd non ſolum nos ſeruaueris, ſed plura etiam quàm nos ipſi in cauſa noſtra quæ pro nobis faciant videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vicario ad ſupplicium accepto, patri eum remittito. Siue ad ſeruitium addicere mauis, ego tuis miniſteriis magis ſum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas promptus ad quiduis pro fratris ſalute libenter ſubeundum, accidens Ioſepho ad pedes, quantum in ſe erat mollire ac placare iram conatur: pariq; modo & cæteri proſternuntur, pro Beniamine ſeſe offerentes. Ioſephus autem pietate victus & iam ægrè perſonam irati ſuſtinens, ablegat alios qui tum aderant, vt ſine arbitris à fratribus agnoſceretur. cumq; ſoli eſſent, aperit ſeipſum & infit. Pietatem veſtram & amorem quo fratrem proſequimini non laudare non poſſum, quem maiorem comperio, quàm expectaram, coniecturam faciens ex his quæ mihi olim acciderunt: in hoc enim hæc omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem experimentum. cuius quoniam egregium ſpecimen edidiſtis, ne illud quidem in me commiſſum veſtræ naturæ imputare libet, ſed Dei potius voluntati totũ aſcribo, qui vobis & præſentia commoda procurauit, & maiora eſt largiturus, ſi nobis propitius fauorem ſuum non ſubtraxerit. quando igitur & patris incolumitatem optatã magis quàm ſperatam cognoui, & vos tales quales cupiebam ergà fratrem comperi, libenter iniuriæ olim mihi factæ obliuiſcor, malens vobis vt miniſtris diuinæ prouidentiæ in hoc tempus communi noſtræ vtilitati proſpicientis gratiam habere, quàm veſtræ, vt tum videri poterat, maliciæ meminiſſe. Vos quoque temporis illius immemores iubeo bono animo eſſe, & mali conſilij bonum euentum libenter ferre, neque pudore præteriti errati quicquam contriſtari. quid enim eſt cur vos malè habeat iniquæ quondam veſtræ ſententiæ pœnitentia, quam fruſtratam eſſe iam videtis. Læti igitur hac diuina diſpenſatione ite feli-

Potentia ad ſalutem data.

Geneſ. 45. Ioſephus à fratribus agnoſcitur.

cu patri hæc renunciaturi, ne fortè illo conſumpto immodica de vobis ſolicitudine, præcipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priuſquam ille in conſpectum meum veniat, & horum bonorum fiat particeps, quamobrem & ipſum & vxores ac liberos veſtros totamq́; cognationem aſſumentes migrare vos huc volo. Non enim decet mihi chariſſimos ab hac mea felicitate abeſſe, præſertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quòd in tam bonum fratrem peccauiſſent. mox conuiuium eſt ſecutum. Rex autem cognito fratrum Joſephi aduentu, quaſi ſibiipſi aliquid boni accidiſſet lætatus eſt, donauitq́; eis currus onuſtos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda. qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in ſingulos donatis, ſed præcipuis Beniamini, reuerſi ſunt ad ſuos. Jacobus autem poſtquam ex filiis ſtatum Joſephi cognouit, quòd non ſolum mortem effugit, quam tam diu luxerat, ſed etiam in ſplendida fortuna viuit cum Rege adminiſtrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commiſſam habens, facilè iſta credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga ſe fauorem, tametſi aliquantiſper vt videbatur intermiſſum: nec diu moratus iter aggreſſus eſt ad Ioſephum properans.

An. mũdi 2238. Ante Chriſtum natum 1726.

Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. al. 4.

Iacobus dum Ioſephi ſtatum ex filijs cognoſcit maximo perfunditur gaudio.

CAP. IIII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

VT VERO ventum eſt ad puteum iuramenti, oblato Deo ſacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis poſteritas ſua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promiſſa Dei: néve inconſulto Deo migratione præſenti facta genus ipſius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipſe antequam Joſephum aſpicere contingat, ex hac vita eximatur: talia voluntati in animo & ſomno grauato Deus per viſionem aſtitit, eumq́; bis nominatim inclamauit. Quo rogante quiſnam eſſet, an non agnoſcis, inquit, Jacobe Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem ſimul & auxiliatorem? qui contra patris tui propoſitum principem familiæ te conſtitui, & cùm ſolus in Meſopotamiam profectus eſſes, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus, incolumem etiam progeniem tuam ſeruaui, & quem amiſiſſe videbaris Joſephum, ad tam ſublime dignitatis faſtigium euexi, vt non multum à Rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtq́; tibi prænunciem inter manus Joſephi te è vita exiturum, & poſteritatem tuam per multa ſecula potentem fore ſimul & illuſtrem, occupaturamq́; terram cuius ditionem ei ſum pollicitus. Hoc ſomnio fretus eo libentius in Ægyptum cum filijs ac nepotibus properabat, qui erant in vniuerſum LXX. Eorum nomina cùm ſint duriora non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos Ægyptios contendunt eſſe non Meſopotamenos. Ergo Jacobi filij fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſq; progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoq; tres fuerunt, Gelſemis, Caathus, Mararis.

An. mũdi 2239. Ante Chriſtum natum 1725.

Geneſ. 46

Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet.

Iacobus cum filiis ac nepotibus proficiſcitur in Aegyptum.

ſeptuaginta

Iacobi progenies.

Juda

An. mũdi 2239.
Ante Chriſtum natum 1725.

Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephramen. alteri verò Beniamini fuerũt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Namanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem. & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus. Dano verò vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula, ex his Gadem ſequebantur filij ſeptẽ, Zophonias, Vgis, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Aſſerum verò vna filia, & mares numero ſex, quorũ nomina Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor, ſupra dictus numerus completur, annumerato etiã Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad

Iacobus quia expiraret præ nimia lætitia parum abfuit.

Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, nõ tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque

Ioſephus cum quinque fratribus Pharaonem Regem accedit.

fratribus properauit ad Regem, nunciaturus adeſſe cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idq́; eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Ia-

Geneſ. 47.
Iacobus cũ Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Heliopolin.

cobo autem ſalutatum ad Regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cùm audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum. cumq́; ille adieciſſet maiores ſuos longioris ætatis fuiſſe, iuſſit eum cum filijs degere in He-

Annonæ caritas in Aegypto.

liopoli, vbi etiam Regij paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim aſcendebat, neq; vllis de cœlo pluuijs: ad hæc grauius erat malum quia vulgò improuiſum, qui nihil parati habebat, neq; Ioſephus frumentum dabat niſi numerata pecunia. quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum Regi decidebant. cumq́; ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius Regis deueniſſent,

Ingens moles ex penuria & caritate proueniens.

An. mũdi 2245.
Ante Chriſtum natum 1719.

alius aliò migrabãt, quo certius eſſet Regium dominium. ſoli Sacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremò hæc neceſſitas adeò non corpora ſolum, ſed & animos gentis in ſeruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem redijt, Ioſephus regionis vrbes obeundo, conuocata per ſingulas multitudine, agrorũ quos Regi ceſſerant vſufructum illis reſtituit,

Ioſephus quintam fructuum partẽ Regi pendere iubet.

& adhortatus vt non ſecus quàm proprios colerent, iuſſit quintam partem fructuum Regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenuè aggrediebantur. atq; hoc pacto tum Ioſephi autoritas,

ritas, tum gentis erga Regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis fructuum etiam penes Regum poſteros ac ſucceſſores permanſit. Iacobus autem cùm decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus An. mũdi 2257. Ante Chriſtum natum 1707. Hedio & Ruffinus Cap. 8.

filiorum vitam finiuit, precatus eis prius proſperitatem & abundantiã, & vaticinatus quòd ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananeæ terræ eſſent peruenturi, id quod factum eſt aliquanto pòſt tempore. præterea collaudato Ioſepho quòd oblitus iniuriarum plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis filijs vt Ioſephi filios Ephramen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremo rogauit vt in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cùm vixiſſet annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Ioſephus verò permittente Rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè ſepeliuit. cæterùm fratribus recuſantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in ſe vindicaret, cùm non amplius eſſet in cuius gratiam daturum veniam ſperarent, iuſſit eos poſito metu nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec vnquam eos ſumma beneuolentia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negocijs prudens, & poteſtate bene vſus, quibus artibus factum eſt vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus, quicquam offecerit quò minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus prius cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

Iacobus ætatis anno 147. moritur.

Iacobus in Hebrone ſepultus.

An. mũdi 2311. Ante Chriſtum natum 1653.

Ioſephus ætatis anno 110. moritur.

Ioſephi oſſa in Chananæam tranſlata.

An. mũdi 2353.
Ante Chriſtum natum 1611.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos CCCC.

Hiſtoria Libri Exodi. Hedio & Ruffinus Cap. 9.
Exod. 1.
Aegyptiorum erga Hebræos inuidia.

ÆGYPTII gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolum & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat, videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorũ incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriã tempus obliteraſſet, regnumq́ Ægypti in aliam familiã demigraſſet, inhumanè tractabant Iſraelitas & varijs laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas

Hebræorum ſeruitus intolerabilis.

diducere ſunt iuſsi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis adſueſcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptijs id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus

Præſagium de Moſe.

noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quo gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorumq́ prædictionibus multum tribuit, prænunciat Regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modo ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſsimum,

Pharao Hebræorum maſculos necari edicit.

& gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus Rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum Regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolum quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus

Exod. 2.
An. mũdi 2373.
Ante Chriſtum natum 1591.

proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur, & ipſis parentibus non multò poſt erat moriendum: atque ita in extremo infortunio conſtituti ſibi videbantur. Sed nemo poteſt Dei voluntati reſiſtere etiamſi infinitas artes in hoc commíniſcatur. nam & puer de quo ſacrorum ſcriba prædixerat, eluſis Regijs obſeruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuiſſe vanum euentus rei com-

Amarames futurus Moſis parens Deum orat pro Hebræis.

probauit. Amarames Hebræus vir inter ſuos nobilis, ſolicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia conſilij laborabat: & ad implorandum diuinum præſidium conuerſus, orabat vt tandem miſeraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: darétque finem præſentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus ſupplicis ad miſericordiam flexus, aſtitit ei per ſomnum, iuſsitq́ in futurum benè ſperare. Memorem ſe eſſe pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipſis defutura præmia, ſicut nec progenitoribus defuiſſe. Se enim illorum progeniem ad tam numeroſam multitudinem auxiſſe: ſuo fauore Abrahamum ſolum è Meſo-

An. mũdi 2379. Ante Chriſtum natum 1591.

è Meſopotamia in Chananaam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea ſterili liberos ſuſcepiſſe, & ſucceſſoribus amplas regiones reliquiſſe, Iſmaeli Arabiam, Chatura filijs Troglodytidem, Iſaco Chananaam. Res etiam bello meis auſpicijs feliciter ab eo geſtas nunquam ſine impietatis & ingratitudinis nota non meminiſſe poteſtis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre eſt, tum ob eam felicitatem in qua ipſe vixit, tum ob eam quæ poſteris eius quaſi hæreditario iure obtigit: qui à ſeptuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad ſexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque ſcito mihi cordi eſſe & publicam veſtram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iſte cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus veſtros ad necem damnauerunt, tibi naſcetur. hic neque deprehendetur ab obſeruatoribus, & poſtquam euaſerit præter opinionem educatores nactus, ſuo tempore Hebræos ex Ægyptia ſeruitute liberabit, memoriamq́ ſempiternam hoc præclaro facinore conſequetur non apud ſuos tantum, ſed & apud exteros, me iſtud beneficium in te tuosq́ poſteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus ſit meo Sacerdotio ipſe & poſteri eius in omne æuum. His per viſionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtriſque ſolicitudinem auxit. iam enim non puero tantum timebant, ſed ne quo pacto promiſſa felicitas intercideret. ſed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facilè eſt enixa vt obſeruatores fefellerit, nihil ſentientes eorũ quæ in vulgaribus puerperijs ſentiri ſolent. hunc infantulum per tres menſes clam nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehenſa iram Regis incurreret, ac mox & ipſe vnà cum puero ſublatus è medio promiſſionem Dei faceret irritam, maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ cõmittere: ratus etiamſi puer lateret, quod tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantum, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, pro- uiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulũ cõmode capere poterat, bitumineq́ illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerũ: atq́ ita in flumen proiecti ſalutẽ diuinæ prouidentiæ cõmiſerunt. in hunc modũ cum à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papiraceũ illud vas deportaretur à flumine. hic verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eosq́ qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem alijs perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpè tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è medijs periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia Regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatoribus iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo, vt iuſſum erat, allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo nõ admittente mammam, ſed auerſante, idq́ cum alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuitò ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, Regina dum

Moſes natus.

Moſes in flumen proiicitur.

Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Moſen.

 nutrices

An. mũdi 2376. Ante Chriſtum natum 1788.

nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebraam aliquam acerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cumq́; rectè monere videretur

retur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negocium exequi & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediÿt adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante Regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam enim Ægyptÿ vocant Mo, yſes verò ſeruatos. quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum: qui deinde citra controuerſiam prudentiſsimus Hebræorũ euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendũ præ cæteris æqualibus ſapere videbatur, & quicquid ageret, noua quadam indole res magnas olim gerendas præ ſe ferebat. poſt tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò tetricus, vt viſa Moſis pulchritudine non obſtupeſceret: & perſæpè accidebat vt dum geſtatur ac circumfertur, obuios quoſque in ſe conuerteret, ita vt relictis ſerÿs negocÿs mallent præcellenti eius formæ oculos paſcere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc ſpectaculo diſcederent. quo factum eſt vt Thermuthis hunc ſibi filium adoptauerit, cum alioquin germanis liberis careret. allatumq́; patri oſtentabat, dicens de ſucceſſore ſe cogitare, etiamſi Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minus indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipſe in ſinum meum tradidiſſe videri poteſt, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac imperio ſucceſſorem. & cum dicto patri infantem in manus impoſuit. at ille poſtquam acceptum ad pectus appreſsiſſet, filiæ gratificaturus comiter diadema ſuum eius capiti impoſuit. Moſes verò capiti puerıliter detractum prolabi in humũ paſſus, pedibus etiã calcauit. id quod mox ominoſum eſt viſum, & regno nihil boni portendere.

Moſes vnde nominatus.

Moſes ab Abrahamo ſeptimus.

An. mũdi 2376. Ante Chriſtum natum 1588.

Moſes Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius.

moxq́;

An. mūdi 2376. Ante Chriſtum natum 1588.

Moſes diuina prouidētia morti ereptus.

moxq́; ille ſacrorum ſcriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans; Rex, puer iſte per cuius necem nobis ſecuritatem Deus pollicetur, vaticinium iam confirmauit, inſultando tuo regno & diadema calcādo. Hoc interempto tam Ægyptijs metum quàm Hebræis ſpem & fiduciam adime. Thermuthis verò confeſtim eum eripit, rege quoq́; non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moſes ſaluti prouidens. itaq́; educabatur quàm accuratiſsimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem ſuo generi ſperabant, Ægyptij vero ſuſpecta erat hæc educatio. ſed cum nemo extaret vel è cognatis regijs vel ex alijs optimatibus, qui etiamſi Moſes ſublatus eſſet, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum cōmoda abſtinuerunt ab eius cæde.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. al. 7.

Aegyptiorum Res in Aethiopes.

Itaq́; ſic natus, & ſic educatus, poſtquam adoleuit, breui ſuæ virtutis ſpecimen edidit, & quantum momenti vel ſuis vel Ægyptijs eſſet allaturus, occaſionem nactus talem. Æthiopes qui ſupra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum. illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commiſſo, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulſi retrò ad ſuos ſe receperunt. quo ſucceſſu elati Æthiopes fugientibus inſtabant, & ignauum rati ſi fortuna non vterentur, concepta ſpe ſubiugandæ Ægypti, latè eam populabātur: deguſtataq́; prædæ dulcedine, non temperantes ſibi ad maiora audenda accendebantur. cumq́; vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vſque & mare, nulla ciuitate reſiſtere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij preſsi, mittunt qui remedium ab oraculis petant. cumq́; reſponſum eſſet, Hebræum in auxilium aduocandum. Rex à filia poſtulat Moſen qui vniuerſis copijs cum imperio præſit. paruit illa, ſed prius Rege iureiurando obſtricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & ſacerdotibus probro dans, quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hoſtem occidendum eſſe monuerint ac iuſſerint. Moſes verò Thermuthidis ſimul ac Regis rogatu libenter hoc negocium ſuſcipit. quod factum gentis vtriuſq́; vatibus lætitiam attulit. Ægyptij poſt partam eius virtute de Æthiopibus victoriam, occaſionem ſibi per dolum tollendi non defore ſperabant: contra Hebræi, Moſe copijs præpoſito, adfore ſibi facultatem euadendi ex Ægyptia ſeruitute.

Moſen Aegyptij exercitus ducem poſtulant.

Moſes in Aethiopes mouet.

Ille vero volens hoſtem opprimere priuſquam de aduentu ſuo cognoſceret, non per fluminis ripam, ſed per interiora terræ expeditionem fecit, qua in re ſatis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cum enim hoc iter difficile eſſet præ multitudine ſerpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nuſquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipſo aſpectu horrendos, & in his quoſdam volucres, vt non ſolum humi latentes inſidientur, ſed & ſublimes ex improuiſo noceant) commentus eſt ad ſecurum iter exercitus ſtratagema dignum admiratione. vaſa enim plexilia non pauca è papyro in arcæ formam fieri curauit, quæ completa ibibus ſecum deferebat. eſt autem hoc animal infeſtiſsimum ſerpentum generi. quapropter fugitant earum inſectationem, & inter fugiendum ſicut à ceruis retracti deuorantur. ſunt autem manſuetæ alites, & contra ſolos ſerpentes feroces. de quibus nunc deſino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. poſtquam igitur ventum eſt in terram venenoſis beſtiolis ſcatentem, ibes illis immiſit. quarum bona opera vſus, itinere impunè peracto,

An. mũdi 2376. Ante Chriſtum natum 1588.

nec opinos Æthiopes inuaſit: commiſſoq́; prælio fuſos ac fugatos, & ſpe occupandæ Ægypti fruſtratos retrò in ſuam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbiq́; magna cædes hoſtium patrabatur. quo factum eſt vt poſt hæc auſpicijs Moſis feliciter geſta tantam alacritatem exercitus præ ſe ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamq́; aut excidi-

Moſes & Hebræorum contra Aethiopes victoria.

Saba regia obſidione cincta.

um aut captiuitas Æthiopibus immineret. ad vltimum compulſi in Saba regiam eius gentis, quam poſtea Cambyſes Perſarum rex de ſororis ſuæ nomine Meroen appellauit, obſidione ſunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaq; cincta, accedentibus ad eius munitionem & alijs fluuijs Aſtapo & Aſtoborra, qui obiectu ſuo difficiliorem traiectum facerent. itaq; ſita in inſula, & muro valido incluſa, non fluminibus tantum arcebat hoſtem, ſed & aggeribus, qui mœnia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas exſtructi, ad hoc quoq; tum proderant quòd hoſti etiam poſt ſuperata flumina aditum ad vrbem oppugnandam negabant. Hic cum Moſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale

Tharbis Aethiopum Regis filia Moſis cõiugium petit.

An. mũdi 2400 Ante Chriſtum natum 1564.

quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutemq́; viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremũ periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo indies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratijs nuptijsq́; celebratis, Ægyptiorũ exercitus victor domũ eſt reductus. illi verò accepta ſalute odium

Moſi inſidiantur Aegytij. Exodi 2.

pro gratia Moſi repoſuerunt, & maioribus ſtudijs inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatiq́; ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectum hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitãtibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis: ut iam Moſes minimo minus abeſſet

An. mũdi 2413. Ante Chriſtum natum 1551.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. al. 8.

à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe clàm ſubduxiſſet. & cum vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cumq́; ad vrbem Madienam

Moſes ad Madienam vrbem profugit.

perueniſſet, in rubri maris littore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chatura filijs, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. erat enim tempus meridianum, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negocium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & melioris fortunæ occaſionem inuenit. cum enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab alijs, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebatur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potandam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cumq́; paſtores ſuperueniſſent, & re-

pellendo

An. mũdi 2413. Ante Chriſtum natum 1551.

Moſes Raguelis ſacerdotis filiabus fert opem cõtra paſtores.

pellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxiliũ eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogabantq́; ne illi hoc beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iuſsit vt Moſen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouiſſet de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim ſe gratiam, non modò parem, ſed etiam aliquanto maiorem. deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuerſa barbarorum poſſeſsio conſtabat, curatorem eum ac dominum conſtituit.

Raguel Moſi vnã ex filiabus nuptum tradit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 9. Exodi 3.

Hanc fortunam Moſes nactus apud Jetheglaum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud ſocerum paſcens pecora. aliquanto verò poſt, egit paſtum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium in ea regione celſiſsimum, & paſcuis valde commodum. abundabat enim herba, eo quòd vulgato rumore numen illic habitare, paſtoribus hactenus inacceſſus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depaſcere viſus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læſit, cum tamen inde maxima & flagrantiſsima flamma emicuiſſet. ille tam inopinato ſpectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obſtupuit poſtquam vocem ex igne emiſſam & nominatim ſibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non ſit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inacceſſum calcare, & conſuluit inſuper vt quàm longiſsimè à flammis abſcederet: & contentus quidem ſit hac viſione, non indignus ea propter ſuam ac maiorum ſuorum virtutem habitus, cæterum vlterius nihil curioſè inquirat. prædixit etiam quantum honorem ac gloriam conſecuturus eſſet apud homines diuino fauore aſsiſtente: iuſsitq́; confidenter in Ægyptum proficiſci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habitaturi ſunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis veſtri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco ſacrificium gratiarum actionis ob felicem ſucceſſum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodijt.

Moſi Deus in rubo ardente apparet.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Moſen & Iſraelitas miraculis Deus conuincit, vt ipſius promiſsionibus fidem habeant. Exod. 4.

Moſes verò tam viſis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ domine quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non ſum tam inſanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis perſuadere potero, vt relicta terra quam nunc habitant, me ducem ſequantur: vel etiamſi perſuaſero, quomodo Pharaothes ſit cogendus vt illos exire permittat, quorum opera & labore conſtat Ægyptiorum felicitas. Deus autem iuſsit illum ſecurum eſſe de toto hoc negocio, ſe illi nunquam non adfuturum pollicitus, & ſiue verbis opus fuerit, vim perſuadendi largiturum, ſiue operibus, virium ſatis additurũ. mox iuſsit vt virga in terram proiecta fidem promiſſorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in ſpiras ſe conuoluens caput erigebat quaſi repugnaturus ſi quis inſequeretur: ac mox denuò in virgam eſt mutatus. poſt hoc manum in ſinum mittere iuſſus

Moſis virga in Draconem mutata.

cum

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Moſis manus alba. Moſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem.

cum paruiſſet, albam & colore calci ſimilem exemit, quæ mox in priſtinum colorem redijt. iuſſus deinde aquam è propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum verſam. Ad hæc ſtupentem vt confidat hortatur, cum ſciat maximum ſibi adiutorem affore, vtq; apud omnes his prodigijs vtendo fidem illis faciat à Deo ſe miſſum, eiusq; iuſſu omnia facere. iret ſine cunctatione, & feſtinus in Ægyptum properaret, neq; die neq; nocte iter intermittẽdo, néue diu tempus terendo longiorem Hebræis ſeruitutem & afflictionem redderet.

Moſes in Aegyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur.

Moſes autem nihil amplius dubitans de promiſsionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & viſis ſatis colligebat, precatus vt eandem potentiam in Ægypto, cum exerta opus fuerit, experiretur: ſupplex illud etiam rogabat vt quem conſpectu ac colloquio ſuo dignatus fuerat, ei nomen quoq; ſuum volens ac libens indicaret, vt rem diuinam illi aliquando facturus nominatim eum ad ſacrificium inuocare poſſet. tum Deus aperit ei ſuum nomen, nunquam antea hominum vlli auditum aut cognitum, quod mihi eloqui nec ius nec fas eſſe arbitror. Moſi verò non tunc tantum, ſed quotieſcunq; opus eſſet talium prodigiorum facultas aderat, atq; ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, deq; Dei adiutoris fauore, magnam ſpem concepit fore vt tandem & ſui liberarentur, & Ægyptij inſigni aliqua clade afficerentur.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 10.

Cumq; cognouiſſet Pharaothem Ægyptiorum regem ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, à Raguele commeatum rogat, vt ſalua eius pace ac gratia liceat ſibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium ſuorum vtilitatẽ proficiſci. quo impetrato & aſſumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberisq; communibus, Gerſo & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum ſignificat, poſterius, Dei auxilium, quòd diuina ope inſidias Ægyptiorum euaſiſſet, cumq; iam non longè à limitibus abeſſent, Aaron frater venit obuiam Deo ſic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quæ diuinitus illic acceperat. mox vlterius progreſſus obuios inuenit præſtantiſsimos quoſq; Hebræorum, qui aduentum eius præſenſerant: & mox ne quid amplius de fide Moſis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati atteſtantia ſunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem viſis attoniti, ſperare iam cœperunt prouidentiam Dei ſecuritati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obſequentiores nactus Hebræos, & in poteſtate ipſius ſe futuros pollicentes, accenſos nimirum libertatis amore, ad nouum regem ſe confert. Ibi poſteaquam commemoraſſet operam ſuam pro Ægyptijs contra Æthiopas contemptim agros eorum vaſtantes nauatam, laboresq; exhauſtos dum non aliter quàm pro ſuis popularibus bellum adminiſtraret, adijcit malam gratiam pro tot beneficijs ſibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum regi aperit. nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæſitationem poſuerit, ſingillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obſtaculo eſſe velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri ſe animaduerteret, exhibet illi ſpecimen prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus ſceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præſtigijs inſtructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere ſe quoque ſacerdotes qui eadem oſtenta repræſentare noſſent, non minus peritos huiuſmodi artium: nec eſſe cur ſe Moſes iactare debeat, quaſi ſolus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multi-

Moſes ex Madian in Aegyptum proficiſcitur.

Moſis duo filij Gerſo & Eleazarus.

Moſes ab Hebræis in Aegypto exceptus miracula eis exhibet.

Exodi 5. 7.

Moſes Aegypti Regẽ vt Iſraelitas dimittat hortatur.

Pharaoni prodigia exhibet Moſes.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

multitudinem quaſi ſupra mortalem conditionem poſitus ſe venditet: confeſtimq́ cum & ipſi ſuas virgas proieciſſent, in dracones ſunt verſa. Tum Moſes nihil his motus, ne ipſe quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanta præſtãtiora eſſe aio, quàm iſtorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas poſt ſe relinquunt. iamq́ manifeſtè declarabo non eſſe hoc præſtigias veritatis ſpecie parum cautis imponentes, ſed ipſiſsimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum ſpecie reptabant, vnam poſt aliam agreſſa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in priſtinam ſpeciem reuerſam Moſes rurſum ſuſtulit.

Moſis virga deuorat Aegyptiorũ virgas.

Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum reſpondiſſet, neq́ quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpoſitus, vt de labore nihil eis remittat, ſed grauioribus etiam quàm antè operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere ſolitus, poſthac id facere deſiit: ſed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, priſtini laboris onus conduplicaturus.

Pharao Hebræos grauioribus operũ difficultatibus premit.

Exodi 6.

Moſes autem neq́ minis regis à propoſito deterrebatur, neq́ aſsiduis ſuorum querelis vt à cœpto deſiſteret vel minimum flectebatur: ſed obfirmato contra vtrunq́ animo, in hoc totus erat, vt ſuos in optatiſsimam libertatem reſtitueret. itaque denuò Regem accedit, ſuadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo ſacrificaturos. hoc enim ipſum iuſsiſſe, nec poſſe quenquam eius voluntati reſiſtere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtq́ populo poteſtatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo poſthac culpam in ſe transferat, ſiquid ipſi tale acciderit, qualia Dei voluntati reſiſtentibus euenire ſolent. Nam neceſſariò calamitates eos comprehendere, qui diuinam iram in ſe prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infeſtum exiſtere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atq́ hæc mala non poſſe euitare Ægyptios, etiamſi Hebræos regionem eorum exire contingant, niſi hanc profectionem bona pace ipſorum impetrauerint.

Moſes Regẽ iterum Hebræos vt dimittat hortatur.

Rege verò nihili faciente verba Moſis, neq́ vel tantillum ad eius preces aduertente, grauiſsima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ ſingulatim recenſebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuiſſe vatis noſtri prædictiones: poſtremò quia hominum intereſt talia cognoſcere, quò magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri ſolet: Primùm amnis ſanguineis fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cum præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantum id erat vitium, ſed ſi quis ſiti coactus guſtaret, confeſtim acri dolore corripiebatur: eratq́ talis Ægyptijs ſolis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omninò priſtinam naturam retinens. quo miraculo Rex inops conſilij, timens incolumitati gentis, permiſit Hebræos abire. cumq́ malum ceſſaſſet, rurſum ad priſtinam mentem redijt, ſententiam ſuam reuocans.

Prima Aegyptiorum plaga: Aqua in ſanguinem mutata. Exodi 7.

Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet ſapere, aliam plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non niſi ſanie harum viciata hauriri poſſet, immorientibus earum pleriſque & imputreſcentibus. plena erat & terra

Exodi 8. 9.
Altera plaga, Ranæ.

An.mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

turpi limo ex quo enaſcebantur, rurſusq; in eundem reſoluebantur: quin & domeſticum victum fœdabant in eſculentis ac poculentis nuſquam non reperta, & in cubilibus quoq; paßim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cum exagitarentur Ægyptij, Rex iubet Moſen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimùm hoc dixit euanuerunt ranæ, terraq; ſimul & flumen in priſtinam naturam ſunt reſtituta. vix dum hoc malum ceſſauerat, cum Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quaſi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius conceſſerat timore magis compulſus quàm ex animi ſui ſententia. Rurſum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pedunculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum ſcatebat, à quibus mali malè perdebantur, neq; lauacris neq; medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes. Qua noua peſte turbatus Rex, & non magis ipſo periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cum eſſet, ægrè dimidiata ex parte reſipuit. Hebræis enim exire permißis, ac mox malo ceſſante, liberos & vxores reditus obſides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exaſperat, putans ſe prouidentiam eius circumuenire poſſe, quaſi Moſes & non potius Deus pœnas de Æpyptijs Hebræorum oppreſſoribus ſumeret. Varias ergo & multiformes beſtiolarum ſpecies immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tanta copia, vt tota regio malo hoc repleretur: præ quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præſentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem reſipiſcente vt voluntati diuinæ cederet, ſed mulieres quidem cum viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob Regis maliciam in vniuérſam gentem ſeuerè animaduerteret: ſed exulceratis intus & in cute corporibus miſerabilem in modum non mediocris numerus abſumebatur. Et cum ne ſic quidem Rex reſipiſceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo viſa, tunc verò maior quàm apud alios hyberno tempore, aut in ſeptentrionali regione, verè iam adulto ſupernè ruens omnes eorum fructus contriuit: & ſi quid intactum grando reliquit, nubes locuſtarum ſuperuenientes ita abſumpſerunt, vt fructuum colligendorum ſpes Ægyptijs omnibus omninò ſit adempta. Quod ſi Rex ſtultus tantum, & non etiam malus fuiſſet, poterat vel iam dictis cladibus admonitus reſipiſcere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametſi non ita inſaniebat vt cauſam non intelligeret, tamen tanta malicia pectus eius obſederat, vt adducē nullo modo poſſet, quin Deo quaſi per contentionem repugnare, & in publicæ commoda ſciens volensq; peccare pergeret. itaque tandam Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, ſed iuſsis vt bona ſua Ægyptys tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipſorum bonis nihil poſt tot calamitates ſupereſſe conquerebantur. Moſe verò negante æquum poſtulari, alioquī non habituros vnde ſacrificarent, atque hac controuerſia diutius durante, tam denſæ tenebræ omnisq; luminis expertes Ægyptijs ſunt circumfuſæ, vt proſpectu in vniuerſum priuati alij alio caſu abſumerentur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine abſorberentur. deinde his diſcuſſis poſt tres dies ac totidem noctes, cum nondum flecteretur Pharaothes vt liberum

Tertia plaga, Pediculi.

Quarta plaga, Beſtiolæ.

Quinta plaga, Peſtis. Exodi 9.

Sexta plaga, Vlcera.

Septima plaga, Grando.

Octaua plaga, Locuſtæ. Exodi 10.

Nona plaga, Tenebræ.

Moſen Pharao propellit. Exodi 10. 11. 12.

liberum exitum permitteret, his verbis eum Moſes aggreditur, Quouſq́ re- An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.
pugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec eſt a-
liud præter hoc remedium aduerſus mala quibus affligimini. Rex verò iratè fe-
rens hanc dicendi libertatem, minatus eſt eum capite plectendum, ſi poſthac de
hac re moleſtus eſſe pergeret. Reſpondit Moſes, ſe non amplius hac de cauſa
verba facturum, ſed ipſum cum optimatibus Ægyptijs vltrò Hebræos rogatu-
rum vt quàm primùm inde proficiſcantur. atq́ his dictis abijt. Deus autem cùm
decreuiſſet adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos,
iuſsit Moſen edicere populo, vt paratum habeant ſacrificium, præparatum
tertiadecima Xanthici menſis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Phar- Xanthicus Macedonibus teſte Suida
muthi vocatur, idem Hebræis Niſan & Macedonibus Xanthicus: vtq́ ipſe eſt Aprilis.
Hebræos educat omnia ſua ſecum portantes. ille verò inſtructos prius ad profe-
ctionem, & per ſodalitia diſtributos in vno loco continebat. illuceſcente verò
quartadecima omnes ad exitum animati ſacrificabant, & ſanguine domos lu-
ſtrabant, aſperſas hyſſopo: & peracta cœna reliquias carnium exuſſerunt, tan-
quam exituri. vnde nunc quoq́ ſolenne manet nobis idem ſacrificium, quam fe-
ſtiuitatem vocamus paſcha. id tranſitum ſignificat, eo quòd Deus illa die præte- Iudæorũ Paſcha tranſitum ſignificat.
ritis illæſis Hebræis, Ægyptios morbo percuſsit. nam peſtis illa nocte abſumpſit Decima plaga, Aegypti primogenitorum hominum & animalium interitus.
primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad regiã concurreretur à proximis
vociferantibus non amplius detinendos Hebræos. tum Rex accito Moſe man-
dat vt abeant, ratus poſt eorum exitum regionem ceſſantibus calamitatibus
ſubleuandam. donis etiam Hebræos honorabãt, alij quo celerius diſcederent, alij
propter vicinitatis conſuetudinem. atq́ hoc pacto exitũ eſt, flentibus Ægyptijs
& pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Iſraelitæ ex Aegypto diſcedunt.
Latopolim tunc deſertam: Babylon enim poſt eo loco eſt condita, Cambyſe Æ-
gyptum vaſtante. cumq́ abeuntes iter ſtrenuè continuarent, tertia die peruene-
rũt Beelſephontem ad rubrum mare ſitam. cumq́ nihil per viam inuenirent
propter ſolitudinem, macerata farina & modico calore in panis ſpeciem ſolida-
ta ſe ſuſtentabant: quo victu per triginta dies ſunt vſi. neq́ enim plus commea-
tus Ægypto extulerant, atq́ eum ipſum parcè diſpenſabant ad neceſsitatem ma-
gis quàm ad ſatietatem. quapropter in memoriam eius inopiæ feſta per octo dies
celebramus, quos vocamus azymorum. cæterùm multitudo migrantium vnà Azymorum feſtum.
cum liberis & vxoribus, vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem ha- Filiorum Iſrael numerus.
bebant, ſexcentorum milium numerum explebant.

CAP. VI.

Quomodo Moſe duce Aegyptum reliquerunt.

R*ELIQVERVNT autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quin-* Tempus exitus ex Aegypto. Exodi 12.
tadecima anno quadringenteſimo trigeſimo poſtquam Abra-
ham pater noſter in Chananæam venit: & poſt Iacobi migra-
tionem in Aegyptum anno ducenteſimo decimoquinto. Moſes An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.
verò annum tunc agebat octuageſimum, & frater eius Aaron
triennio erat maior. deferebant etiam ſecum oſſa Ioſephi, ita vt filijs ſuis man- Ioſephi oſſa.
dauerat. Ægyptios autem pœnituit quòd Hebræos dimiſiſſent: cumq́ rex præ ca- Hedio & Ruffinus Cap. 14. al. 11.
teris hanc rem ægrè ferret, totum præſtigijs Moſis imputans, decretum eſt vt
in eos irruerent: & correptis armis reliquoq́ apparatu, perſequebantur, retra-

An. mũdi 2454.
Ante Chriſtum natum 1510.
Iſraelitas Aegyptij perſequuntur.

cturi ſi poſſent aſſequi. non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam ſemel exitus illis ſit conceſſus. ſperabant etiam facilè ſe in poteſtatem redacturos inermes & de via laſſos. itaq; obuium quemq; rogantes quà tenderent, raptim inſequebantur, tametſi per viam difficilem non ſolum exercitibus, ſed expeditis

Quare Moſes Iſraelitas non duxerit per Palæſtinam.

quoq; viatoribus. Moſes autem hac Hebræos ideò duxit, vt ſi Ægyptij mutata ſententia perſequi eos vellent, pœnas maliciæ violatiq; pacti perſoluerent, néue Palæſtini, quos ob veterem ſimultatem infenſos habebat, de hac profectione certiores fieri poſſent. eſt enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omiſſa via quæ in Palæſtinam ducit, per deſertum via diſpendioſa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obiterq; iuxta Dei mandata in montem Sina populum ſacrificaturum adducere.

Iſraelitas ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur.
Exodi 14.

ſed vbi ad rubrum mare peruentum eſt, ecce Ægyptiorum multitudo circumfuſa in arctum eos compellit. aderant enim ſeptingenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducẽta millia ſcutatorum peditum. hi vias omnes obſederant, quibus effugium Hebræis patére poterat, inter rupes & mare concluſis, quo loco mons præ aſpretis inuius ad littus vſq; procurrit. atq; ita ne fugæ quidem ſpe relicta Hebræos mare inter & montem obſidione premebant, oppoſitis armatis quà exitus in campos aperiebatur.

Iſraelitici populi ab Aegyptijs concluſi anxietas.

in hac locorum iniquitate concluſi, cum nec obſidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire poſſent, nec arma adeſſent etiamſi maximè pugnare cuperent, nihil ſupereſſe videbant niſi vt turpi deditione ſaluti conſulerent: quo factum eſt vt Moſen incuſarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus ſignificauerat: minimumq; aberat quin propheta lapidato, contemptisq; per incredulitatem pollicitationibus, deditione in priſtinam ſeruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exaſperabantur, nihil niſi perniciem expectantium, cum eſſent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla ſpes effugij relinqueretur. Moſes autem efferata licet contra ſe turba nulli ſuccumbens difficultati non ceſſabat eis proſpicere, Deo fretus, quem poſt tot libertatis præſagia probabile non erat permiſſurum vt aut delerentur, aut in poteſtatem inimicorum relaberentur. cumq; medius in concione conſtitiſſet, ſic ad eos verba fecit.

Moſes populum vt Deo totum ſe dedat hortatur.

Si homo aliquis res veſtras benè ac prudenter hactenus adminiſtraſſet, oportebat & in poſterum ſimilem eius curam & diligentiam expectare: nunc poſtquam Deus ipſe gubernandos vos ſuſcepit, quanta inſania fuerit eius opem non ſperare, qui per me vltrò vobis præſtitit quicquid ad veſtram ſalutem ac libertatem conferre videbatur. imò hæc ipſa difficultas & anguſtia magis vos ad ſperandũ accendere debuerat. ipſe enim vos in arctum hunc locũ concludi voluit, vt ex tanta neceſſitate præter veſtram æquè ac hoſtium opinionem ſeruaret, atq; hunc in modum declararet, non ſolum potentiam ſuam, ſed fauorem etiam quo vos perpetuò proſequitur.

Quando potiſſimum Deus auxilium afferre ſoleat.

non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre ſolet, ſed tum potiſſimum quando ſpei ſupereſt minimum. ergo huius ope freti, qui poteſt & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neq; propter fugam mari & montibus impeditam animum deſpondete. poteſt enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

Quomodo

CAP. VII.

Quomodo mare ſciſſum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptijs ſpectantibus ducebat. Habentes enim eos ſub oculis, quòd eſſent perſequendo defatigati, pugnam in ſequentem diem differre conſultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum eſt, tum Moſes ſumpta virga Deum in auxilium ſupplex inuocat, dicens: Tu Domine ſcis ipſe quod nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: ſupereſt vt ipſe ſalutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc eſt delatus, tuam voluntatem tuamq́; fidem ſecutus. ad te ſolum omni alia ſpe, omni conſilio deſtituti confugimus: ad tuam tantum prouidentiam reſpicimus, qua ſola nos iratis Ægyptijs eripere poteſt. ſuccurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamata ſalutis ad fiduciam & ſpem excita. in difficultatibus conſtituti ſumus, ſed noſtris non tuis. tuum eſt Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic poteſt te iubente aperiri, & illud in terram verti. poſſumus & per aërem ſublimes effugere, ſi ita nos ſeruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repente ſciſſum, & retrorſum ſe recipiens, nudum ſolum Hebræis ad fugam capeſſendam relinquit. Moſes autem videns adeſſe Deum, & mare de ſuo ſolo ceſsiſſe primus

Moſis ad Deum precatio.

Mare rubrum ſcinditur.

progreditur, hortatus Hebræos vt alacriter ſequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem ſalutis rationem tam ſubito exortam. illis verò impigrè ſubſequentibus, nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum inſanire eos putabãt in manifeſtam perniciem ruentes. poſtquam verò viderunt eos longè proceſsiſſe, & impune abſq; omni impedimento iter facere, impetu facto perſequi eos cœperunt, quaſi & ipſi tutum per mare iter habituri: & præmiſsis equitibus à littore deſcendebãt: iãq; in aduerſum littus euaſerãt Hebræi, hoſtib. à tergo relictis, quos armis graues ipſa etiã miraculi nouitas nonnihil eſt remorata: ſed cũ incolumes illos terrã tenere viderent, ſibi quoq;

Iſraelitæ incolumes per mare rubrũ euaſerũt quod Aegyptios inuoluit.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

eundem euentum pollicebantur. Verum fefellit eos hac opinio, neſcientes nõ quorumuis talem viã eſſe, ſed Hebræorũ tantum, & fugientibus tantum ad ſalutem patere, non hoſtibus qui eos perdendi animo inſectarentur. ergo cum iam vniuerſus exercitus introgreſſus eſſet, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: acceſſerũt & imbres de cœlo, & aſpera tonitrua fulgurib. ſimul intermicantibus: fulmina quoq; deferebãtur, & nihil omnino deerat eorũ quæ ab irato Deo hominib. ad perniciem immitti ſolẽt: nam & nox eos caliginoſa nimis ac tenebroſa cõprehendit. atq; ita totus ille exercitus eſt deletus, vt ne nuncius quidẽ cladis domũ reuerteretur. Hebræi verò vix ſui compotes erãt præ gaudio ex tam inopinata ſalute cõcepto, accedente huc etiã hoſtiũ interitu, quò maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine ſuperſtite qui eos in ſeruitutẽ vindicare cuperet, & Deo ex profeſſo illis auxiliũ ſubmittente. quapropter tum ſua ſalute, tum inimicorum ſupplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totã noctem exegerunt: & Moſes carmen laudes Dei & ob præſentẽ fauorem gratiarũ actiones continens hexámetro verſu cõpoſuit. Hæc ego vt in ſacris codicibus inueni, ita ſingillatim conſcripſi. Nemo aũt mirari debet tanquã incredibilia, ſi priſcis hominibus & ad maliciã etiam tum rudibus, de ſalute periclitantibus via per mare patuit, ſiue Dei voluntate, ſiue naturæ ſponte: quandoquidẽ heri & nudiuſtertius Alexandri ductu Macedonibus Pamphyliũ mare ceſſit, & aliam viã non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad deſtruendũ Perſarũ imperium vti decreuiſſet: id quod omnes teſtantur qui res geſtas illius Regis ſcripto prodiderũt. Sed de his vt cuiq; libet ita ſentiat. Poſtera verò die cum æſtus & ventus arma Ægyptiorũ in littus expuliſſet in quo tum Hebræi caſtra poſuerãt, Moſes id quoq; diuina prouidentia factũ interpretatus, ne poſthac inermes eſſent, collecta viritim diſtribuit: atq; ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, ſacrificaturus ibi Deo & munera pro ſalute populi oblaturus, quemadmodũ iuſſum eſſe iam antè dictum eſt.

Exod. 15. Carmen & gratiarũ actio Moſis & Iſraelitarum pro præſenti liberatione.

Pamphylium mare quomodo Alexãdro ceſſerit dum moueret in Perſas.

Aegyptiorum arma ventus in Hebræorũ caſtra expellit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER TERTIVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Moſes populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.
II. De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit.
III. Raguelis conſilium quod genero ſuo Moſi dedit.
IIII. Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.
V. De tabernaculo per Moſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.
VI. De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit.
VII. De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.
VIII. De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.
IX. De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.
X. Leges de ſacrificiis & purificationibus.
XI. Leges belli & conſuetudines.
XII. Seditio contra Moſen propter ægeſtatem & ſeditioſorum pœna.
XIII. De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

Quomodo

CAP. I.

Quomodo Moſes populum ex Aegypto in Sina montem eduxit.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Iſraelitæ in deſerto aquæ penuria laborant.

RECENTEM hanc læticiam ex inſperato acceptæ ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebãtur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremã inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus, idonea. erat enim tota ſqualida, & nihil omninò humoris habens, vnde fructus prouenire ſolent. talem autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi, cùm aliam non poſſent, deferebantq́ue ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duriciem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vicioſas nomen fecerunt Mar, amarorẽ vocabulo ſignificante: ibiq́ue laſsis de via & cõmeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit. inuitabat ad manendum puteus forte repertus, qui tametſi tantis copijs non poſſet ſufficere, nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos. hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolum, ſed ne iumento quidem. Moſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret, non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infantibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne ſe deſpiceret, vtq́ue ſalutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur verſus orat vt Deus mutata aqua ex vitioſa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit fruſtum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem ſciſſum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum ſe aquam deſiderantibus, ſi gnauiter iuſſa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus ſit vt aqua mutetur, iubet robuſtiſsimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aſpernandum multitudini exhibuit. Hinc caſtris motis peruenerunt in Ilym, agrum, vt primo aſpectu è longinquo videbatur, non malum. ferebat enim palmas. vt verò propius eſt ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm ſeptuaginta, eæq́ue non admodum procera propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, ſed non ita largi vt emiſsis riuulis humiditatem terræ ſubminiſtrarent. quare ad egerendam arenam verſi in nullas venas incidere poterant, & ſi quid modicum diſtillaret, foſſione turbatum inutile ad potum reddebatur. Arbores quoq́ue nõ multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam. quamobrem exortum eſt murmur multitudinis contra ductorem, omnem miſeriæ ſuæ cauſam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem ſecum extulerant iam abſumptum deſiderabant, & cùm nihil alimentorũ in terra deſerta inuenirent, minimũ à deſperatione aberant: atq́ue ita præſente egeſtate

Mar amarorem ſignificat. Exod. 15.

Moſes Deum orat vt aquam vitioſam potabilem reddat.

Iſraelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Moſen ob commeatus penuriam murmur exoritur. Exod. 16.

An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

egeſtate prateritorũ tam Dei quàm Moſis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis ſaxis in imperatorem ſuum inuaſuri, autorem interitus ſibi clamitantes. at ille irritatam multitudinẽ & tam acriter in ſe concitatã animaduertens, fretus Deo & cõſcientia rei bona fide adminiſtrata, prodit in medios vociferantes & ſaxa intentantes: cumq́; ſingularem quandã gratiã in vultu praferret, populariq́; facũdia cum primis polléret, exorſus eſt irã eorũ mitigare, óbſecrans ne in praſentem neceſsitatem intenti omnium

Moſes populum vt animum ad Dei dona ac gratiã vertant hortatur.

prateritorũ beneficiorum memoriã abijcerent: vtq́; à difficultate tunc prementeanimum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties prater opinionẽ cumulati fuiſſent. nunc quoq; expectarent eum bonum exitũ procuraturum, quem veriſimile ſit ad probandam eorũ fortitudinem, patientiã & gratitudinem, vtq́; appareat prateritáne an praſentia plus apud eos poſsint, hanc rerum anguſtiam immiſiſſe. cauendũ igitur ne ob intolerantiam atq; ingratitudinem diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipſius quam ſecuti Ægyptũ reliquiſſent, contemnant, & ſe miniſtrum eius iniquis odiis perſequantur, praſertim cùm hactenus in nullo eorum qua Dei iuſſu gerenda ſuſceperat, deceptos ſe queri

Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat.

poſsint. Enumerat deinde ſingillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipſis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo item refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipſi quidem per eam euadentes ſalutem ſint conſecuti, inimicos verò internecione deletos inſpectauerint. & quomodo in eam vſque diem inermes, Deo prabente armorum quoque copiam ſibi comparauerint: tum quoties ex ipſis interitus faucibus eos prater omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm ſemper ſit omnipotens, ne tum quidem de ipſius prouidentia deſperandum. quamobrem aquo animo ferenda omnia, cogitandumq́; non eſſe ſerum auxilium quantumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur: & ſic exiſtimandum, non contemni à Deo ſua pericula, ſed fortitudinem probari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarũ inopiam ſuſtinere valeant, an potius more pécudum dominis in ſuum vſum paſcentibus ſeruire malint. Se quidem non tam ſibi priuatim timere, cui caſo iniuſtè nihil mali accidere poſsit: quàm ipſorũ inco-

Moſes opem Dei implorat.

lumitati, ſi per iſtam lapidationem facta & conſilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad ſaniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis ſaxa de manibus excuſsit. ſed quoniam intelligebat non de nihilo concitatos, ad preces & ſupplicationes confugit: & conſcenſa quadam ſpecula, opem Dei rebus per inopiam afflictis depoſcebat, in cuius ſolius manibus ſalus populi repoſita eſſet: vtq́; propitius veniam daret populo duris rebus exaſperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò cura ſibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moſes deſcendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promiſsionibus diuinis latum, & ipſi poſito mœrore vultus hilares aſſumpſerunt. tum ille ſtans in medio concionis, ait ſe praſenti neceſsitati à Deo remedium afferre: nec ita multò pòſt magna vis co-

In Hebraorum caſtra coturnices Deus immittit.

turnicũ, quod genus auium pra cateris Arabicus ſinus alit, ſuperato interiacente mari longo volatu feſſarum, qui alioquin etiam non eſt ſublimis, in Hebraos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopia quarebant: & Moſes rurſum ad ſupplicationes vertitur ob auxilium

lium à Deo promiſſum ſimul atq; exhibitum: qui ad hunc modũ paſtis, alia mox alimenta demiſit. nam interim dum Moſes precabundus palmas attollit, ros de cælo delabitur: qui cum manibus eius hærens concreuiſſet, ſuſpicatus ille hanc quoq; alimoniam à Deo demitti, deguſtat: lætusq; re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempeſtate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cælo deſcendere, ſed alimoniam, quæ ope alia deſtitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatum offert, vt experti crederent. illi verò ad eius exẽplum nouo cibo læti fruebantur, qui ſuauitate ad mellis dulcedinem accedebat, aſpectu verò ad aromatis ſimilitudinem quod bdelliũ dicitur, magnitudine coriãdri ſemini ſimilis: eumq; pro ſe quiſq; certatim colligebant. ſed mox edicto admonentur, vt ex æquo aſſaronis menſuram quotidiè colligerent: non enim defore hoc cibi genus, quod eò factum eſt ne infirmioribus deeſſet, dum robuſtiores per auaritiã plus ſatis colligunt. quod ſi quis contempto edicto vltra præſcriptũ modũ collegiſſet, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim

An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Manna Iſraelitas Deus cibat.

Edictum quantum Mãnæ quotidiè quilibet colligeret.

vltra aſſaronem ſequẽti die ſupererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptũ: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura eſt, vt qui hunc habet alium nõ deſideret. Quin & noſtris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodũ olim in Moſis gratiã Deus id alimentum demiſit. hoc Hebræi Manna vocant. nam hæc vox Man, in noſtra vernacula eſt percontatiua, quid hoc eſt interrogans. atq; ita perpetuum gaudium ac ſecuritatem per hunc cibum ſunt adepti, quo per annos XL. *deinceps ſunt ſuſtentati: tantum enim temporis in deſerto hæſerunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt caſtris motis, poſtquàm in Raphidim peruenerunt extrema iam ſiti laborabatur: eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datũ eſt, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderũt. Rurſum igitur Moſi iraſcebantur. ille verò declinato aliquantiſper turbæ furore, ad deprecandum vertitur, rogans vt qui cibum in egeſtate dederat, nunc potum quoq; in extrema neceſſitate largiretur tantum non ſiti deficientibus, quandoquidem ſolus cibus in hoc*

Manna quid ſignificet.

Exod. 17. Iſraelitæ 40. annos Manna ſuſtentati.

Iſraelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant ſiti.

An. mūdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Moſes virga petram ferit & larga proſilit vnda.

rerum ſtatu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moſi daturū ſe fontem & aquarum abundantiā vnde minimè ſperarent: iubetq́, vt virga feriens petrā in conſpectu ſitam, inde peteret ea quæ deſiderabant. velle ſe vt per ocium & abſq́ labore potum adipiſcantur. His acceptis à Deo Moſes reuertitur ad populum præſtolantem & intentis oculis ſe ſpectantem. iam enim videbant à ſpecula deſcendentē. qui poſtquàm reuerſus eſt, ait Deū eos ex hac etiā neceſſitate liberaturum, & inſperato modo ſalutem largiturū. fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, ſi laſſitudine ac ſiti enectis petra eſſet excidenda, Moſes ferit eam virga, quæ e veſtigio dehiſcens aquam euomuit copioſiſſimam ſimul ac limpidiſſimam. illi verò inopinato ſpectaculo attoniti, vel aſpectu ipſo recreabantur: moxq́ magna cum voluptate bibebant, quòd eſſet dulcis & qualem diuinitus datam eſſe conueniebat. quapropter & Moſen plurimi faciebant, quē Deo tam carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per ſacrificia gratias referebant. Teſtantur autem ſacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moſi prædixerit petram ex ſe aquam profluentem eſſe edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraelitis inde obtigit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Exod. 17.

HEBRÆORVM *autem fama longè lateq́ diuulgata, rumoribusq́ de his per omnes gentes circumquaq́ ſparſis, nō mediocris metus accolas eius regionis occupauit: & miſſis vltrò citroq́ legationibus adhortabantur ſe inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam, ſi modo poſſent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis inſtigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocanturq́ Amalecitæ, inter eas gentes pugnaciſſimi. Horum Reges & ſe inuicem & finitimos ad Hebraicū bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem ſibi ſtruere dictitantes: quos non oportere contemni, ſed priuſquàm vires eorum augeātur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipſorum ceſſatione concepta priores bellum aggrediantur, tutò poſſe opprimi. conſultiusq́ eſſe in deſerto eorum conatus vlciſci, quàm expectare dum vrbibus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim eſſe prudentium, initijs aduerſariorum potentiæ quàm primum obſtare, nec expectare dum quotidianis ſucceſſibus in maius augeatur, & potius curare ne in diſcrimen veniant, quàm vt periculo eximantur. Poſt huiuſmodi legationes decretum eſt communi conſilio, vt Hebræos adorti prælio repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moſes quàm motum aliquem indigenarum: ergò cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiſo & imparato cum inſtructiſſimo hoſte confligendum erat: hortatur vt Dei ſententia freti, cuius auſpicijs libertatē ſeruituti prætuliſſent, nihil aliud quàm victoriā cogitarent: néue reputarent quòd armis, pecunijs, cōmeatu & alijs huiuſmodi præſidijs ſint inferiores, ſed cùm Deum pro ſe contra hoſtes ſtantem habeant, tales animos conciperent ac ſi humanis etiam opibus eſſent longè ſuperiores. nec ignorare illos quantus ſit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hoſtibus eſſe infenſum, & Hebræis propitium: eumq́ fauorem ſatis declaratum dum famem ac ſitim prodigioſè ab eis depellit, dum mari & monte incluſis inſperatum effugium expedit. ad hæc tantò magis ad victoriā aſpiran-*

Amalecitæ mouent in Iſraelitas.

Moſes populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur.

aſpirandum, quòd poſt hanc nihil ſint deſideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatisq́ tribunis & optimatibus, vniuerſos & ſingulos hortatur, iuniores quidem vt grãdiorum dicto audiãt, hos verò vt omnes imperatoris ſui nutus obſeruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, ſperabant hanc pugnam miſeriæ finem allaturam, & vltrò Moſen rogabant vt ſe cõfeſtim in hoſtem duceret, néve intempeſtiua cunctatione alacritatem militum hebetaret. tum ille ſelectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Ieſum præficit Naueci filium è tribu Ephramitide, virum manu ac conſilio iuxtà promptum, & pietate inſignem, & à Moſe præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita diſponit ne ab aquatione intercludi poßit, plures etiam ad præſidium caſtrorum & imbellis multitudinis relinquit. Per noctem deinde ad prælium ſe expediunt, & armus ſimul ac corporibus curatis, intenti ſignum claßico per Moſen dari expectant: qui & ipſe pernox cum Ieſu conſultabat, eumq́ de inſtruendis ordinibus admonebat. appetente verò iam die, hortatur ducem vt ſpei de ſe conceptæ reſpondere ſtudeat, & re feliciter geſta exiſtimationem ſibi apud milites comparare. ſimiliter Hebræorum optimum quenq́ priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita inſtructos & animatos Ieſu & Deo committit, ipſe montem aſcendit. iamq́ ad manus ventum erat, pugnabaturq́ ſtrenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moſes erectas manus An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510. Amalecitas fundunt fugantque Iſraelitæ.

tendebat, Amalecitæ deteriore conditione præliabantur. Moſes verò extenſione manuum laſſatus, cùm obſeruaſſet quotieſcunque manus demitteret, toties ſuos non ferentes hoſtis impreßionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & ſororis Mariames maritum Vronem, vtrinque aſtantes manus ſibi indeſinenter ſuſtinere, neque permittere vt per laßitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuiſſentq́ internecione deleti Amalecitæ, niſi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum ſalutem ſibi quæſiſſent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus noſtris contigit. nam & Ioſua Iſraelitarum Dux deſignatur.

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Iſraelitæ prædã opimam ab Amalecitis reportant.

occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaq; degentibus magnum terrorem incuſſerunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. namq; caſtris etiam hoſtilibus expugnatis publicè & priuatim ſunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum ſibi parare poterant. nec in præſens tantum ea victoria profuit, ſed in futurum etiã. non ſolum enim corpora aduerſariorum, ſed animi quoq; eo prælio ſunt fracti: & omnibus circumquaq; gentibus ex illo tempore facti ſunt formidoloſi. ipſis verò opulentiæ nõ mediocris acceſſio eſt facta. multum enim auri & argenti in caſtris fuit repertum, multa æramenta vel eſcaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ ſignatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliaq; ſupellex caſtrenſis, & varia præda iumentorum & impedimentorum quæ exercitũ ſequi ſolent. quin & audaciores multò ſucceſſus hic Hebræos reddidit, & fortitudinis ac induſtriæ magis ſtudioſos, nihil nõ ſibi pollicentes ſi virtutem ſtrenuè colerent. Et hoc quidem prælium talem exitum eſt ſortitum. Sequenti verò die Moſes cæſorum cadauera ſpoliauit, arma quæ fugientes abiecerant collegit, & illis, quorum opera inſignior fuerat, præmia diſtribuit, Ieſumq; ducem pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante. adeoq; incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis deſideraretur, cum hoſtiliũ cadauerum numerus præ multitudine incompertus manſerit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, arã DEO VICTORI *poſuit: prædixitq; internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggreſſi eſſent, idq; in deſerto & inopia laborantes. poſtremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium poſt exitum de Ægypto, quo hoſtem lacentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: poſt quod per dies aliquot feſtis epinicijs celebratis, & quiete viribus reparatis, inſtructo agmine iter continuabant, iam enim creuerat armatorum numerus. & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio menſe pòſt quàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moſes viſionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.*

Spoliorũ & præmiorum diſtributio.

Amalecitas internecione delendos prædictio.

Iſraelitæ ad montem Sina perueniunt.

CAP. III.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moſi dedit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Exod. 18.

Raguel ad Moſen, in deſertum Sinai peruenit.

CVm autem rei feliciter geſtæ fama ad Raguelem quoque perueniſſet, gratulabundus occurrit Moſen & Sepphoram & eorum liberos ſalutaturus. Is lætus ſoceri aduentu ſacrificium inſtaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæſus euaſerat. dum verò multitudo per ſuas quiſque cognationes epulatur, Aaron cum ſuis aſſumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem ſalutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque ſuum fauſtis carminibus proſequebantur, cuius virtute omnia ſibi ex ſententia ſucceſſiſſent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moſis eius ſeruatoris cecinit, cuius auſpicijs tot viri boni ac fortes regerentur. Sequenti autem die Raguel videns Moſen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipſum deferentibus, & alio arbitro ius ſuum tenere ſe poſſe nõ exiſtimantibus, & his etiam qui cauſam ſub tali iudice perdebãt æquo animo ſententiã ferentibus) tunc quidẽ ſiluit, neminẽ volens impedire quò minus iuſtitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorũ tumultu abſolutum vidit,

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos conſulit.

vidit, ſeductum ſeorſum quid facto opus eſſet docuit: conſuluitq; vt minores cauſas alijs cognoſcendas cederet, ipſe verò tantum Reipublicæ negocia tractaret. non deeſſe enim Hebræis & alios dijudicandis litibus idoneos: curam verò tot millium ſalutis ſuſtinere poſſe neminem, niſi Moſi ſimilem. itaq; cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vſui, tibi ipſe parcens, permitte alijs vt ipſi inter ſe lites ex iure dirimant: tu verò diuino tantum cultui deditus eſto, quò facilius populum è præſenti neceſsitate eximas. Quin & illud pro virili conſuluerim, vt luſtratis ac recenſitis copijs eas in dena millia diſtribuas ſingulis huiuſmodi legionibus ſuos duces præficiendo: eaſq; rurſum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris: itemq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum: tum deinde ita diſtinctis præfectos imponas, ſingulis appellatione à numero ſubditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iuſtitia præſtantes populi ſuffragijs creabis, qui de controuerſiis eorum decernant, & ſi fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atq; hoc pacto neq; Hebræorum quiſquam ſuo iure fraudabitur, & tu ſine interpellatione Deum colens fauorem eius propenſiorem exercitui conciliabis. An. mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Hoc Raguelis conſilium Moſes libenter admiſit, fecitq; quicquid ille monuerat, non ſibi hoc commentum vſurpans, neq; autorem eius celans, ſed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris ſuis Ragueli adſcribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos ſua laude non fraudare, quàm ſibi alienum decus vſurpare, vt hinc quoq; virtutem ipſius conijcere liceat: de qua ſuis locis ſæpè nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moſes pro concione ait ſe ire in montem Sina collocuturum cum Deo & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ipſi interim in propinquo caſtra metentur, viciniores Deo futuri. Hedio & Ruffinus Cap. 5. Moſes ſoceri conſilium admittit.

CAP. IIII.

Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis aſcendit Sina montem omnium regionis eius celſiſsimum, & ob nimiam altitudinem cauteſq; præruptas non aſcenſus tantum hominum, ſed aſpectus quoq; ipſos defatigantem, vt non immeritò propter numen incolens religioſius haberetur. Hebræi verò iuxta mandatũ prophetæ motis caſtris radices montis occupant, ſuſpenſi animis quidnam boni ita vt promiſerat, eſſet à Deo reportaturus: atq; interim dum ductorem ſuum expectant, feſtos dies agebant, caſtitatem ſeruantes tum in cæteris, tum abſtinendo à congreſſu mulierum per triduum, ſicut iuſsi fuerant, & aſsiduis precibus Deum ſolicitantes, vt propitius Moſem excipiens, donum ſibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam benè ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu ſumptuoſiore vtebantur, & ornatu ſplendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur. atq; in hunc modum duobus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primùm præter ſolitum ſupra tota caſtra Hebræorum ſublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquũ cælum circunquaq; clara ſerenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehemẽti ruebant, & fulgura ſimul crebro micantia Hedio & Ruffinus Cap. 6. Moſes Syna montem aſcendit.

 terrebant,

An. mũdi 2454. Ante Christum natum 1510.

Horrenda fulmina in monte Sina.

terrebant. fulminaq́; eliſa ſignificabant Moſen ex ſententia cum Deo propitio conueniſſe. Hæc lecturi vt cuiq; placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit diſcedere ab illis quæ in ſacra hiſtoria conſcripta habentur. Cæterùm Hebræi viſa inſolita tempeſtate, eiusq; horrendo ſtrepitu aures feriente ſupra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebro Deus eum inuiſeret. quamobrem continebant ſe intra tabernacula mœſti, putantes actum de ſalute Moſi, & illo per iram Dei ſublato, ſe quoq; ſimile exitium manere. In tali rerum ſtatu ecce tibi Moſes exultans lætitia, vultuq́; ipſo animum gaudio geſtientem præferens. quo conſpecto repentè metus omnis abijt, inq́; locum eius ſpes magni alicuius boni ſucceſſit: nam & aër ad eius aduentum priſtinam ſerenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conueniſſe animaduertit, è ſuperiore loco, vt ab vniuerſis exaudiretur, in hunc modum eſt affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum nunquam antea vota noſtra eſt aſpernatus, ita hoc quoq; tempore me legatum veſtrum benigniſſimè excepit, & iam in caſtra veſtra præſens ac propitius adeſt, præſcripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem poteſt. quare per ipſum perq́; eius magnifica opera vos obſecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus ſum, meam mediocritatem intuentes, quodq́; humanam linguam audituri eſtis: ſed expendentes mandatorum bonitatem ac vtilitatem, agnoſcite eius maieſtatem, qui vt veſtra cõmoda prouehat, me internuncio ad vos vti nõ eſt dedignatus. Non enim Moſes Amarami & Jochabelis filius, ſed is qui pro veſtra ſalute Nilum ſanguineis fluentis labi fecit, & Ægyptiorum contumaciam tam varijs calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum deſiderantibus è petra ſcatere iuſſit, à quo Adamus terræ ac maris vſumfructum accepit, per quem Noe diluuium effugit, per quem Abrahamus noſtri generis autor ex errone poſſeſſor Chananææ terræ eſt factus, per quem Iſacus confectis ſenio parentibus eſt natus, per quem Jacobus XII. honeſtiſſimis filijs eſt ornatus, per quem Joſephus in Ægyptiorum præſidem euaſit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud ſum quàm tanti numinis interpres. ea vobis ſacroſancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruentes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritisq; hoſtibus veſtris ſemper formidoloſi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi eſtis vos & generis veſtri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentem eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, ſi per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaq; omnes audiebant vocem è ſublimi deſcendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moſes duabus tabulis inſcripta reliquit, non eſt fas totidem verbis euulgare, ſententias tantum eorum indicabimus. Docet enim nos

Moſis ad Iſraelitas oratio.

Populus Iſraeliticus Deum de monte Sinai loquẽtem audit.

Decem præcepta. Exod. 20. Deuter. 5.

Primum præceptum, Deum eſſe vnum, & hunc ſolum colendum.
Secundum, Nullius animalis ſimulacrum adorandum.
Tertium, Non temerè iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profanandas.
Quintum, Parentes honorandos.

Sextum,

Sextum, A cæde abſtinendum. An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510.

Septimum, Non adulterandum.

Octauum, Non committendum furtum.

Nonum, Non deponendum falſum teſtimonium.

Decimum, Nihil alienum concupiſcendum.

Hæc vbi multitudo læta ex ipſo Deo ſicut Moſes prædixerat audiuit, dimiſſa Exodi 21.
eſt concio. Sequentibus autem diebus ſæpius ad ducis tentorium ventitantes po-
ſtulabant vt etiam leges eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratificatus leges
tulit, & quid quóue modo agendum eſſet per idem tempus præſcripſit, ſicut ſuo
loco dicetur. ſed maiorem legum partem in aliud tempus differo, priuatim de his
commentaturus. Eodem ferè tempore Moſes rurſum in Sina montem aſcen- Exodi 24.
dit, præmonito antè populo: nam & ſpectare eos aſcenſionem ſuam voluit. cumq́;
diutius moraretur, per XL. *enim dies abfuit, cœperunt ſoliciti eſſe, ne quid gra-* Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur.
uius illi accidiſſet. neq; in tot ærumnis aliud quicquam eos ſic contriſtauit, vt in-
teritus Moſis opinio. variabant enim rumores, dum alij deuoratum à beſtijs
iactant, maximè qui minus eum amabant: alij raptum à Deo videri malunt.
qui verò prudentiores erant, inter vtranq́; ſententiam ancipites, quòd alterum
ab humanis caſibus non alienum, alterum viri illius virtuti conuenientius vi-
debant, ipſius ſortem ſatis æquo animo ferebant: ſuam autem vicem dolebant,
quòd tali præſide ac patrono eſſent orbati, qualem alium inueniri credebant im-
poßibile: & neq; ſolicitudo ſperare eos ſinebat, neq; ſpe adempta non dolere pote-
rant. ac ne caſtra mouere quidem audebant, reditum expectare iuſsi. tandem XL
diebus totidemq́; noctibus elapſis reuertitur, nullo interim humano alimento de- Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat.
guſtato: aduentuq́; ſuo tota caſtra ingenti gaudio repleuit, diuinam prouiden-
tiam illis adeſſe ſignificans, & rationem benè ac beatè viuendi ſe per eos dies
didiciſſe. poſtulareq; Deum vt tabernaculum ei faciant, quò deſcenderet quo- Exodi 26.
ties placeret, quod etiam migrantes ſecum circumferre poſſent, vt non ſit opus
amplius in Sina aſcendere, ſed interuiſitans crebrò & tantum non cohabitans
præſtò ſit votis eorum ac deprecationibus. menſuram quoq; & formam taber-
naculi ſibi permonſtratam, nihilq́; ſupereſſe, niſi vt ad eius fabricam quam pri-
mum ſe accingerent. His dictis profert duas tabulas continentes decem præcepta Duæ tabulæ Moſis.
inſcripta, in ſingulis quina. erat autem Dei manus ea ſcriptura. Jlli verò præ-
ſentia ſermoneq; Moſis læti pro ſe quiſq; certatim ad ſtructuram tabernaculi Exodi 35. Iſraelitæ læti certatim ad ſtructurã tabernaculi conferunt.
conferebant, aurum, argentum, cuprum, materiem ligneam elegantem & con-
tra cariem firmam, pilos caprarum, & ouium pelles partim hyacinthina, par-
tim punicea tinctura, quaſdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore
infectas, adhæc lanas eiſdem coloribus tinctas, & linum byßinum. lapillos quoq;
pretioſos, qui ad ornatum auro includi ſolent, atq; inſuper vim magnam odo-
ramentorum. nam huiuſmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambula-
torio templo & portatili differebat. ergo poſteaquam iſta ſpecies ambitioſa ſunt
collata, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domeſticis fa-
cultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei, ſed tales vt
non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragijs res commiſſa fuiſſet. Eorum
nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſeleel ex tribu Iuda, Vronis fi- Exodi 36. Beſeleel & Eliab Architecti tabernaculi.
lius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror: & Eliabus Iſamachi, tribus Danidis.
plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercen-
di fue-

An.mũdi 2454. Ante Chriſtum natum 1510. Edicto plebs coercẽda, ne quicquam amplius ad tabernaculi ſtructuram offerant.

di fuerint, & præconis voce admonendi non eſſe opus pluribus. ita enim fabricatoribus eſt viſum. atq; ita ſtructuram tabernaculi aggrediuntur, Moſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quantum inſtrumentum capere deberet ad vſum ſacrificorum & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierum circa veſtes ſacerdotales, & cætera quæ vel ad tabernaculi ornamentum, vel ad diuinum cultum attinere videbantur.

CAP. V.

De tabernaculo per Moſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509. Exodi 36. Hedio & Ruffinus Cap. 7. Moſes in deſerto tabernaculum erigit. Atrium tabernaculi primum.

O*MNIBVS autem paratis, & vaſis aureis & æramentis ac textilibus, Moſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiusq; opibus, tabernaculum ẻrigit hoc modo. Atrium primo dimenſus latitudine* L. *cubitorum, longitudine* C. *vallos æreos ſtatuit altos quinq; cubita per longiora latera vicènos, & in poſtico latere* X. *In vno quoque inerant anuli, & capitella argentea, baſes verò auratæ mucronatæ, imæ haſtæ ſimiles, ex ære factæ & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi ſingulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebant. Linteum deinde byſſinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totumq; eum locum ſepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atq; hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum verò latus* L. *item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinq; habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoque conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere ſtabant tres valli benè firmati. erant autẽ & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinq; altum, ex purpura byſſoq; & hyacintho cõtextum, variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit.*

Tabernaculum.

Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: eratq; longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptem triones obuerſus. tergum ad occidentem ſpectabat, attollebaturq; tantum, quantũ in latitudinem patebat. Erantq; tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroq; latere quadrãgulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis cõtectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autẽ tabulæ erant vicenæ, quarum latitudo habebat menſuram vnius & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouẽ cubitos ſex tabulæ faciebant quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularũ. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, veluti quibuſdam radicibus confixos per ordinem,

ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſsi, ſinguli cubitorum quinq́, tabulas coniungebant: intrabatq́, caput vectis vniuſcuiuſq́, in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſsis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſue impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſsitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atq́, hæc tabernaculi trifariam diuiſio, vniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſsibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinq́, æreis baſibus innixas. poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo, coloribus diſtincta. horum primum cubita decem quaquauerſum patebat: quod per columnas eſt diſtentum, quæ adytum à reliquo ſpatio diſparabant, & à cõſpectu hominum excludebant. totumq́, hoc fanum vocabatur ſanctum, adytum verò vltra IIII. *columnas ſitum dicebatur ſanctumſanctorum. fuitq́, hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert alijsq́, ornamentis picturatum, exceptis tantum animantium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura priori par, circa ingreſſum ſitas quinq́, columnas tegebat: quod à ſummo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis ſuſtinebatur, & acceſſum ſacerdotibus ſubintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par ſed & è lino contextum, anulis à funiculo per tranſuerſum pendens: quod aliquando adducebatur, aliquando feſtis præcipuè diebus reductum populi proſpectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum ſerenis obiectu ſuo picturatum illud velum à tempeſtatibus protegebat. vnde mos manſit etiam poſt templum exædificatum, vt velum huic ſimile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenumoctonûm cum vncinis aureis qui contiguorum anulis ita inſerebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extenſa fanum ſupernè obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetaſmata vndecim æquè lata, ſed longiora, videlicet triginta cubitorum ſingula, è pilis eadem ſubtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine ſuo vſque terram fuſa inſtar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vſum ſupra denarium numerum erat adnexum. hæc rurſus ab alijs è pellibus conſutis contra æſtus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo ſpectantibus res erat miraculo digniſsima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm ſi cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, ſicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempeſtates obiecta.*

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Sanctuarium.

Tabernaculi diuiſionis ſignificatio.

Exodi 26. Templum ſanctum. Sanctum ſanctorum.

K *De*

CAP. VI.

An. mũdi 2455.
Ante Chriſtum natum 1509.
Exodi 37.
Hedio & Ruffinus Cap. 8.
De arca ſacra Deo.

De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit.

TABERNACVLO autem hunc in modum conſtituto, etiam arcam Deo ſacram inferunt, è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hac vernacula noſtra lingua dicitur Héoron, figura tali. longitudo eius erat quinq; palmorum: altitudo verò & latitudo trinûm palmorum: eratq; intus & extra tota laminis aureis incruſtata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroq; autem longiore latere inerãt anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinq; traiecti, vt quoties opus eſſet quocunq; tranſportari poſſet. neq; enim à iumentis vehebatur, ſed ſacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impoſita erant effigies duæ, quas

Cherubin.

Hebræi Cherubeis appellant, ea ſunt animantia volucria, noua ſpecie nec vnquam cuiquam hominũ viſa: quæ Moſes in Dei ſolio viderat figurata. in hanc

Legis tabulæ in arca.

arcam repoſuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in ſingulis paginis duo cum dimidio: ipſamq; arcam intra adytum recondidit.

CAP. VII.

De menſa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.
Menſa.

IN fano autem menſam collocauit Delphicis nõ abſimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam ſuſtinebant pedes dimidia ſui parte inferiore per omnia pedibus ſimiles, quales lectis Dorienſes addere ſolent: ſed ſupernè quadrangulares erant. habebatq; circumquaque labrum quatuor digitis tàm infernè quàm ſupernè prominens. & per ſingulos pedes inerant anuli ferè circa ſummum pedem: adhibebanturq; vtrinq; duo ceu manubria è ligno firmiſſimo deaurata, quæ non per circulum vtrũq; vt vectes traijciebantur, ſed fibulato morſu menſæ labrum ſupernè, infernè pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocũq; opus eſſet præbebant. hæc ſolebat deponi in fano verſus ſeptentrionalem parietem nõ longè ab adyto. & in ea diſponebantur duodecim panes non fermentati, ſeni è regione ſibi duobus ordinibus oppoſiti, mundiſſimi confecti è farina duorum aſſaronum, quæ menſura Hebræorum ſeptem cotylas Atticas continet. ſuper panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. poſt ſeptẽ verò dies alij panes inferebantur, feſto quod nos vocamus ſabbatum: cuius ritus cauſa aliàs eſt à nobis indi-

Hedio & Ruffinus Cap. 10.
Candelabrum aureũ.

canda. Ex aduerſo menſæ propius meridianũ parietem ſitũ erat candelabrũ ex auro fuſili ſed non ſolido, pondo minarũ centum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talentum ſua lingua nominant: eratq; diſtinctũ globulis, lilijs, malis punicis, craterculis ab vna baſi in altũ aſſurgentibus, in ſeptẽ ramos diffiſſis iuxta numerum ſolis & reliquorũ planetarum. exibat autem in ſeptem capita ordine inter ſeſe reſpondentia: quibus imponebantur ſeptem lucernæ ſecundum totidem planetarum numerũ: reſpiciuntq; ad orientẽ & meridiẽ, candelabro obliquè po-

Ara ſuffumigatoria.

ſito. inter hoc & menſam vt dixi ſita erat arula ſuffumigatoria, & ipſa è ligno imputribili, ſed ſolida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla, ſuper qua ſtabat foculus corona aurea circumquaq; cinctus: cui anuli inerant cũ ſuis vectibus, quo per viã à ſacerdotib. deportari poſſet.

Sed

Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoq; lignea, laminis æreis in- An. mūdi 2455.
tecta, in quadrum quinq; cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata, Ante Christum natum 1509.
cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid igni- Exodi 38.
tum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet. ad aram verò praſtò erant in-
fundibula & phialæ, thuribulaq; & cratêres cum inſtrumento alio rei diuinæ
peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

CAP. VIII.

De Pontificali ac Sacerdotali ornatu.

ET tabernaculum quidē cum paratu ſuo ſic ſe habebat. nunc re- Hedio & Ruffinus Cap. 11.
ſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi Exodi 39.
chaneas vocant, quàm pontificis, quem anarabachē nominant, Veſtitus ſacerdotū.
ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primùm de vulgo ſa-
cerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & ca-
ſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocant induitur: quaſi dicas con- Manachaſes.
ſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod
pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atq; ita circum ilia con-
ſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam è duplicata tela confe-
ctam, chetòmene noſtris vocatur, ſignificatq; ea vox lineam. linum enim voca- Chetomene.
mus chethō. id indumentum eſt tunica talàris corpori aſtricta, habens mànicas
circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulo axillis inferius
zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuiū videri
poſſit. floribus etiam picturatur puniceis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſta-
men verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atq; iterum circa pectus reuoluta ad ta-
los vſq; defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idq; ad orna-
tum conferre videtur. cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit im-
pedimento ſuper humerum læuum reijcitur. hanc zonam Moſes nominauit
abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emian dicimus. ſic enim illi nomi- Abaneth.
nant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habetq; circa collum amplam aperturam,
cuius ora vncinis à pectore & à tergo committuntur: maſſabazanem vocant. Maſſabazanes.
ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neq; totum caput comprehen-
dentem, ſed paulò plus quàm mediū. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali Maſnaemphthes.
paratu, vt videatur vitta linea ſæpè in orbem replicata & conſuta, quam ſu-
pernè alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis
ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrifi-
candum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex Pontificis ornatus.
verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed
ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talàrem, quam noſtrates methir nomi- Methir.
nant: aſtringitq; eam zona coloribus ſupra dictæ ſimili, niſi quòd auro intertex-
ta. cæterùm ima veſtis ornabatur limbo effigie malorum punicorum diſtincto,
à quo tintinabula aurea ſic dependebant, vt medium eſſet quodq; malum puni-
cum inter duo tintinabula ſitum, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc
tunica non conſtat è duobus ſegmentis, vt ſuturas habeat in humeris ac late-
ribus: ſed vnica tela in longum contexta aperturam in ſummo habet non tranſ-
uerſam, ſed in longum deſcendentem à tergo & ante vſq; ad medium pectus: cui
decoris cauſa aſſuta eſt fimbria ne ſciſſura appareat. eodem modo quà manus
exeruntur eſt ſciſſa. Super hanc terram etiamnum induit vocatam ephoden, Ephod.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

græcanicæ epomidi ſimilem, ea fit hoc modo: ex varijs coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoq; ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inſeritur fruſtum amplitudine palmi auro eiſdemq; coloribus, quibus ephodes, variegatum. id vocatur eſſen, ac ſi dicas rationale: quod ita quadrat, vt ad amußim ſpacium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per ſingulos angulos ex oris tunicæ ac eſſenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino ſuturam explente. in vtroq; autem humero ſinguli ſardonyches auro incluſi fibularum vice epomiden adnectunt: his inſculpta ſunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ noſtratis, in vtroq; lapide ſena, ita vt ſeniores dextrum humerũ obtineant. quin & eſſenem ipſum duodecim gemmæ diſtinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme preciũ incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, cõſertæ coronulis aureis ita vt ex-

Eſſen ſiue Logion.

cidere non poſſent: in primo ordine, ſardonyx, topazius, ſmaragdus: in ſecundo carbũculus, iaſpis, ſapphirus: in tertio lyncurius, amethyſtus, achates: in quarto chryſolithus, onyx, beryllus. his erant inſculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim ſinguli nati fuerant. Cum autem per ſe illi quos diximus anuli ſint infirmi, nec poßint pondus gemmarũ ſuſtinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ reſpicit ad collum, eminentes è textura fecerunt: qui ſuſcipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fiſtulas quaſdam ad extremitates humerorũ: quarum catenarũ ſummitas aſcendens reducitur poſt tergũ, & circulo qui eſt a tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè ſuſtinet ephoden ne quo pacto defluere poßit. eſſeni autem aſſuta erat zona iam dictis coloribus & auro diſtincta, quæ totum complexa rurſumq; ſupra ſuturam nodata, deorſum propendere ſinebatur. omnes aũt fimbriæ quibuſdam oris fiſtuloſis vtrinq; includebantur. Porrò pileo, quali cæteri ſacerdotes, vtebatur: ſuper quem extabat alius conſutilis ex hyacintho variatus. hunc au-

rea

rea corona triplici ordine circumdabat, in qua ſpectabãtur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur dacchar{us}, apud Græcorum herbarios hyoſcyamus. quòd ſi quis aut viſam aliquando nõ ſatis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiam deſcribere eam non grauabor. herba eſt tres palmos ſæpè in altitudinem excedens, napo ſimilem radicem habens: vix enim hac parte eſt alia ſimilior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipſis inhærentem. veſtiturq́ tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem eſt quãtus articulus minimi digiti, circumferentiam habens crateri ſimilem. quod ipſum clariùs faciam propter ignorantes. ima ſui parte circa fundũ dimidiato globo eſt rotunditate ſimilis, mox in proceſſu paulatim coarctatur, donec in extremitate rurſum dilatatus in labrũ exeat mali punici vmbilico inciſuris ſimile, cui operculum orbiculare inhæret, quaſi de induſtria tornatum, eminentes habens inciſuras quas dixi vt in malo punico aculeatas & in acutos mucrones deſinentes. continet autem ſub operculo fructum per totum calyculum, herbæ ſideritidis ſemini ſimilem. florem verò fert qui papaueris videri poſsit. eiuſmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem iſti calyculi non ambiebant: ſed ceu lorum quoddã latum aureum, quod ſacris characteribus Dei nomen inciſum habebat. atq́ hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari ſuccurrit, quomodo homines odio nos proſequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quaſi per impietatem numen contemnamus quod ipſi aſsiduo cultu venerentur. Nam ſi quis tabernaculi fabricam contempletur, & Sacerdotis ornatum, & vaſa quibus inter ſacrificandum vtimur, comperiet legiſlatorem noſtrum diuinũ quendam virum fuiſſe, & falsò nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræſentatam quodammodo vniuerſitatis rerum naturam inuenire licet, ſi quis non ocioſè ſed prudenter ſingula conſideret. Nam & tabernaculum longitudine XXX. *cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus Sacerdotibus permiſsis, quaſi profano loco, terram & mare ſignificat. hæc enim ab omnibus promiſcuè calcantur. tertiam verò partem ſoli Deo deſignauit, eo quòd cælum hominibus ſit inacceſsibile. itidem per duodecim panes in menſa diſpoſitos, annum ſignificauit in duodecim menſes diuiſum. & cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem lucernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contecta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quòd conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repræſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum. epomis etiam vniuerſi huius naturam indicat e quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, oceani ſimilitudinẽ habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habent. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacũ vocant,*

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.
Pontificis aurea corona triplex.

Sideritis.

Significatio tabernaculi fabricæ & Sacerdotis ornatus.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltrò diſſimulare videremur.

CAP. IX.

De Aaronis Sacerdotio, & legibus quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Exod. 28 29. 30. 40. Aaroni Moſis fratri Sacerdotium confertur à Deo.

His ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moſi, iuſſitque vt Sacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt meritò præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione recenſuit virtutes illius, & quàm ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiã diſcrimen venire non dubitaſſet. Cumque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus popoſcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerũt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem, tum quòd ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quod mihi conſcius ſim laborum pro repub. ſuſceptorum, quibus tale præmium iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præmineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſque ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum, eo libentius exauditurum, quòd & iam antè in vos eſt propenſus, & propitiatorem habituri eſtis quem ipſe in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & ſuo quoque ſuffragio Dei comprobauit

Aaronis filij. Exod. 27.

electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè digniſſimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi ſuperfuit, totum iuſſi ſunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua ſuffitus fieret, aliorumque vaſorum impendere, vt hæc dum in itinere tranſportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi poſſent. Poſt hæc conuocato populo imperauit vt rurſum contribuerent viritim dimi-

Siclus.

dium ſiclum. ſiclus autem nummi genus eſt apud Hebræos, quales ſunt tetradrachmi Attici. at illi ſine mora paruerunt. quorum numerus fuit ſexies centena millia, & inſuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebantque id

Iſraelitarum ætatis annorum viginti & ſupra vſque ad annũ quinquageſimũ numerus.

argentum ſoli ingenui ætatis annorum viginti & ſupra vſque ad annum quinquageſimum: quod mox in vſus tabernaculi eſt inſumptum. deinde & tabernaculum & Sacerdotes luſtrauit in hunc modum. myrræ electæ ſiclos quingentos, ireos tantundem, cinamomi & calami (eſt & hæc odoramenti ſpecies) dimidium dicti ponderis conciſa ac contuſa iuſſit macerari in olei oliuarum hin: menſura nomen eſt quæ capit duos choas atticos: quibus permi-

Vnguentũ ſanctum. Sacrificia.

xtis, & arte vnguentariorum decoctis factum eſt vnguentum ſuauiſſimum: quo & ſacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia ſuper altare aureum adolenda precioſa valde, quorum naturam, ne ſim prolixitate Lectori moleſtus, recenſere ſuperſedeo. opor-

tebat

tebat autem bis in die ſuffitum facere, ante ortũ & circa occaſum ſolis: & oleum purificatum ad lucernas ſeruare, quarum tres in ſacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ ſub veſperam accendebantur. Porrò omnibus iam abſolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beſeleel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipſi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beſeleel. inſumptumq́ eſt huic fabricæ tempus menſium ſeptem: quo tranſacto primus annus ab exitu ex Ægypto eſt expletus. Initio verò ſequentis anni menſe Xanthico Macedonum, Hebræorum niſan, nouilunio tabernaculum dedicatum eſt, & quicquid vaſorum in eo fuerat. Statimq́ Deus indicauit gratum ſibi eſſe & non ſuperuacaneum laborem Hebræorum, præſentem ſe ſano ſuo hunc in modum declarans. cum cælum eſſet aliàs ſerenum, ſuper ſolum tabernaculum caligo deſcendit, non quidem tanta quantæ ſolent eſſe hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aſpectum humanum tranſmitteret: iucundusq́ ros diſtillabat ab ea, præſentiæ Dei fidem populo aſtruens. Moſes autem diſtributis prius in fabricatores tanti operis pro cuiuſque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præſcriptum, taurum & arietem, hædumq́ pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri ſoleant, dicã dum ſacrificijs tractabo, & quæ victimæ ſolidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde ſanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aſperſit, purificãs eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent Sacerdotes. atque hoc modo per ſeptem dies ipſos & veſtes eorum curabat: tabernaculum item & eius vaſa vnguento ſicut iam dixi confecto, & ſanguine taurorum & arietum alternis diebus iuxta genus ſuum mactatorum. octaua autem die feſtũ indixit, & ſacrificare vnumquenq́ pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitioſè victimas offerebant, quibus ſuper aram impoſitis ſubito ſponte ſua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inſpectante populo omnia flãma abſumpſit. Per idem tempus accidit Aaroni quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generoſè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non ſine Dei voluntate factum. Ex quatuor filijs quos dixi, ſeniores duo Nabadus & Abius, cum in aram intuliſſent victimas non iuxta præſcriptum Moſis, ſed quales antea ſolebant, combuſti ſunt flamma in eos conuerſa, & vultus ac pectora eorum depaſcente: nec ſuccurri potuit quin ita occumberent. Moſes autem iuſſit patrem eorum ac fratres ſublata cadauera extra caſtra deferre, atque ibi honorificè ſepelire: totusq́ populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: ſolos fratres ac patrem Moſes voluit à mœrore abſtinere, & potiorem Dei honorem quàm ſuam triſtitiam habere. iam enim ſacrum amictum Aaron geſtabat. Cæterum Moſes recuſatis omnib. honoribus à populo ſibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius aſcendebat, ſed in tabernaculum ventitãs oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perſeuerans, neq́ quicquã præter reip. curam præ aliis ſibi vendicans. Leges præterea ſcribebat & viuendi rationem, quam ſeruantes & Deo placere poſſent, & ipſi inter ſe ſocialiter & pacatè viuere: atq́ hæc omnia Dei monitu faciebat. Dicã autem & de illis legibus ſuo loco, nunc illud ſuccurrit, quod in mentione Sacerdotalis ornatus omiſſum non oportuit. nam ea veſtis omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illa vtebantur: liberumq́ Deo vel adeſſe Sacerdotibus, vel nõ, omnib. & popularibus demonſtrauit, & exteris

An. mũdi 2455 Ante Chriſtum natum 1509.

Beſeleel.

Exod. 45.
Tabernaculũ in deſerto dedicatum primo die Aprilis, anno ſecundo exitus ex Aegypto, mundi cõditi 2455. ante natum Chriſtum 1509.

Tabernaculi & Sacerdotum dedicatio.

Leuit. 8.

Leuit. 9.

Sacrificium ſponte ſua accenditur.

Leuit. 10.

Nadab & Abiu Aaronis filij combuſti.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum.

& exteris, ſi qui fortè huic ſpectaculo interuenirent. Ex lapillis enim quos Pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare ſuperuacuum puto) micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dextrum humerum occupabat: tantumq́ fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conſpiceretur, idq́ præter naturam ſuam & conſuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriã prænunciare Deus ſolebat. nam priuſquàm exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opemq́ & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græci qui à noſtra religione non abhorrent cum hoc miraculum pro compertiſsimo habeant, ita vt negari non poſsit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quam ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis antè quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum præuaricationem: de quo aliàs oportuniùs dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad Sacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in caſtrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerruncatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes: donaq́ Deo tam priuatim quàm publice per ſingulas tribus offerebãt.

Principum tribuum ſacrificia & dona. Nume. 7.

Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bobus contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem Daricos valebat, eratq́ odoramentis referta. trulleũ verò & phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erãt plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. ad hæc obtulit vnuſquiſque Principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis agniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus.

Moſes in tabernaculo Deum conſulit.

Moſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quam vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſsitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino, proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

CAP. X.

Leges de ſacrificiis & purificationibus.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 12.

Duo ſacrificiorum genera.

NVNC paucas tantum commemorabo, quæ ad purificationes & ſacrificia pertinent: quandoquidem in ſacrificiorum mentionem incidimus. Duo ſunt ſacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni abſumitur, quod ideò vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione perſoluitur, & in epulum ſacrum facientium vertitur. De priore prius ſum dicturus.

Holocautoma. Leuit. 1.

Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnũ & hædũ: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiã grandiorem.

rem. Sed opus eſt vt ſint omnia maſcula quæ ſolida concremantur. his iugulatis Sacerdotes aram circumquaque ſanguine horũ tingunt: deinde mundata membratim diſſecant, & ſale conſperſa in aram imponunt, ſtrue lignorum iam ardente. deinde pedes & inteſtina omnia diligenter primum repurgata ad reliquũ aceruum adyciunt: tergora verò Sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Quum verò pro gratiarum actione ſacrificant, eorundem generum animalia mactant, ſed quæ vitio careant, & anniculis ſint maiora, & maſcula fœminis copulata. his iugulatis primum ſanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & inſuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure Sacerdotibus conceſſo, reliquis carnibus per biduum epulum inſtruunt, & quæ ſuperfuerunt igni comburunt. idem ritus ſeruatur & in ſacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera Sacerdotibus in cibum datur. Accuratius autem de his in libro de ſacrificijs diſſeremus.

Sacrificium pro gratiarum actione. Leuit.3.

Leuit.4.5.

Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiuſdem ætatis offert: Sacerdosq́ ſanguine non vt antè aram, ſed cornua eius ſola imbuit: renesq́ & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram infert. Sacerdotes vero tollunt ſibi & pelles & carnes eadem die abſumendas in fano. nam lex vetat quicquam in poſteram diem reliquum facere.

Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commiſſis.

Qui autem ſciens peccauit, nemine conſcio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano ſimiliter Sacerdotes eadem die cõſumunt. Principes quoque cum pro peccato ſacrificant, eadem, quæ plebeij, offerunt, hac tantum differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum maſculum.

Sacrificium ſi quis ſciens peccauit. Leuit.49.

Jubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis ſacrificijs farina afferatur puriſſima, cum agno aſſaronis menſura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc conſecrant in altari oleo ſubactam. nam & oleum ſacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartã. ea eſt menſura priſca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non ſacrificans ex voto ſimilam offert, eius primitias pugillum vnum in aram conijcit. reliquum eius Sacerdotes in cibum ſumunt, aut coctum: nam oleo ſubigitur: aut panibus inde confectis. quantumcunque autem Sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non niſi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia ſacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de cauſa, in quibus liba cum victimis inſumũtur, ex quibus nihil in poſteram diem relinqui fas eſt, Sacerdotibus quoq́ partem ſuam inde ſumentibus.

Conſuetudo in ſacrificijs obſeruata. Leuit.2.

Publicis verò impenſis lex iubet quotidiè agnum anniculum mactari mane ac veſpere. ſeptima autem quaq́ die duos iugulant, eodem modo ſacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis ſeptem, & arietem: hædum verò pro peccato, ſi quid fortè per obliuionẽ omiſſum fuerit. Septimo item menſe, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & ſeptem agnos mactãt, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiuſdem menſis ieiunãt vſq́ veſperã: ſacrificantq́ eadem die taurũ & arietes duos & agnos ſeptẽ: & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in deſertum emittitur, in quem, ſi quid mali propter peccata populo immineat, auertatur. alterũ verò

Nume.28.29.

Sacrificium menſis Octobris.

An. mūdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

in ſuburbanum in locum puriſſimum eductū cum ipſa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo ſimul exuritur taurus, non à populo adductus, ſed ſumptu pontificis. quo mactato, & ſanguine eius ſimul & hædi in fanum illato, aſpergit digito tectum ſepties, totiesq́ pauimentum, rurſusq́ toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius quod eſt ſub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexq́ adijcit arietem de ſuo, ſolidum Deo conflagraturum.

Tabernaculorum feſtum. Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 32.

Eiuſdem menſis decima quinta, tempore iam in hibernum vergente, tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. quin & in patria tandem conſtituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimasq́ Deo ſolidas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus interim geſtantes ramos myrti, ſalicis & palmæ, ex quibus mala perſica dependeant. prima die ſacrificium debet eſſe holocautoma ex tredecim bobus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, ſed per ſingulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ad ſeptenarium perueniatur. Octauo die feriantur ab omni opere, mactantq́ ſicut diximus vitulum & arietem & agnos ſeptem, & pro peccatis hædum. Atque hæ ſunt Hebræis ceremoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ.

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Nume. 9. Deute. 16. Paſcha decima quarta Aprilis die.

Menſe autem Xanthico, qui noſtris niſan vocatur, & annum exorditur, luna quartadecima, ſole arietem obtinente, quandoquidem hoc menſe ab Ægyptiaca ſeruitute liberati ſumus, ſacrificium, quod tunc exeunteſ feciſſe diximus, Paſcha nominatum, quotannis inſtaurare lege iubemur: celebramusq́ id per ſodalicia, nihil è victimis in ſequentem diem relinquentes, quæ eſt quinta decima & azymorum feſtiuitatis prima. nam hoc feſtum priori continenter ſuccedit, duratq́ dies ſeptem, per quos panibus non fermentatis veſcuntur: & per ſingulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni ſeptem. hæc holocautoma fiunt, additurq́ hædus pro peccatis in quotidianū epulum ſacerdotibus.

Feſtum azymorum.

Leuit. 2. Primitiæ frugum.

Secunda azymorum die, quæ eſt menſis huius decima ſexta, frugibus demeſſis & hactenus intactis incipiunt frui: æquumq́ rati Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hórdei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hórdeum deinde pinſunt, atque ita in alicæ modum fracti aſſaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum Sacerdotum vſui cedit: & ex eo licitū fit publicas ac priuatas meſſes metere. primitiarum tempore agnus in holocauſtum Deo mactatur.

Sacrificium Pentecoſtes.

Poſt Paſchale ſacrum elapſis ſeptem ſeptimanis, hoc eſt quadraginta nouem diebus, quinquageſima quam à numero aſartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farina triticea duobus aſſaronibus cum fermento confectum, mactantq́ agnos duos: hæc oblata mox in cœnam Sacerdotibus apponuntur, & eadem die ſic vt nihil ſuperſit abſumuntur. cæterum holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædisq́ pro peccato duobus.

In ſingulis feſtis & ſacrificiis quid obſeruetur.

Nullum autem feſtum ducitur abſque holocautomate & laborum vacatione, ſed in omnibus omninò hæc duo lex obſeruari iubet: & poſt ſacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ aſſaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridiè Sabbati: & Sabbato mane proponuntur in ſacra menſa duobus ordinibus ſeni ex aduerſo ſeſe reſpicientes: atque

Panes propoſitionis.

atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vſq; in proximè ſequens Sabbatum.tunc demùm alij pro illis recentes ſupponuntur, & hi priores Sacerdotibus in cibum dantur:thus item ſacro igne aboletur, quo ad holocautomata vti ſolent, & pro eo quoq; aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de ſuo quotidiè bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam : eſtq; demenſum eius farinæ aſſaron vnus. huius dimidium mane, tantundem veſpere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorũ rationem aliàs diligentiùs explicabimus. Cæterùm Moſes tribum Leuiticam à cætero populo exemptã, vt Deo ſacrandam, fontanis aquis perennibus & ſolenni ſacrificio purgauit:eiq; tabernaculum cum ſacris vaſis ſartum tectum curandum cõmiſit, iubens vt ad præſcripta Sacerdotum ſacrum miniſterium capeſſerent:atq; eo tempore ſacri & Deo dicati ſunt habiti. Poſt hæc animalia diſcreuit, quæ ad cibum eſſent pura, & quibus veſci non liceret:de quibus aliquando per occaſionem diſſeremus, quam ob cauſam aliorum eſum permiſerit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideò vetuit, quòd hunc animã & ſpiritum putaret : neq; animalis non occiſi carnem ad cibum conceſſit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abſtinentiã indixit. Eiecit etiam è cœtu & conſuetudine hominum leproſos, & ſeminis profluuio laborantes:mulieres etiam quæ naturaliter purgantur verſari inter homines vetuit, nec niſi poſt ſeptimam diem puras haberi voluit. eum quoq; qui cadauer curaſſet, per totidem dies à cœtu arcuit. ſi quis autem vltra hunc dierum numerũ diuturniore pollutione teneatur, ſacrificare iubetur agnas duas : quarum alteram ſanctificare oportet, alteram Sacerdotes accipiunt. eodem modo & pro gonorroico ſacrificari mos eſt. qui verò per ſomnium genituram emiſit, ſi ſe mergat in aquam frigidam, vt ſolet fieri poſt legitimæ vxoris congreſſum, pro puro habetur. Leproſos autem in perpetuum relegauit, tanquam nihil à cadauere differentes. quòd ſi quis priſtinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem ſanitatis color redierit, hic varijs ſacrificijs Deo gratitudinem ſuam atteſtatur, de quibus aliàs dicemus. Quo magis ridenda eſt illorũ fabula, qui dicunt, Moſen propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxiſſe. Niſi enim vanus ille rumor eſſet, nunquam Moſes in ſuam ignominiam talem legem tuliſſet, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipſum reclamaturum:præſertim quum inter multas gentes leproſi verſentur, & in pretio ſint : & adeò nec relegentur, nec contemptim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in adminiſtratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & fanis arceantur. Quid igitur vetabat, ſi tali vitio fuit infectus, quò minus apud multitudinem ſibi parentem eas leges ſtatueret, quæ ipſi honorem potiùs quàm detrimentum afferrent? Quare manifeſtum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moſes enim purus ipſe & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor eſſe voluit. Sed hæc quiſq; ita vt libitum fuerit accipiat.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Leuit 8. Num. 3. Leui tribus cultui ſacrata.

Res immunda.

Leuit. 7. 17.

Leuit. 12. 13. 14. 15. Qui homines immundi. De Leproſis.

Contra illos qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Aegypto cõtendunt.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut ſacris intereſſe vſq; in quadrageſimum diem ſi fœtus ſit maſculus:quòd ſi fœmina ſit, duplum eius temporis præſcribitur. Ac ne poſt præſtitutum quidem terminum intrant abſq; victimis, quæ partim Deo, partim Sacerdotibus cedunt. Quòd ſi quis adulterij ſuſpicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ aſſaronẽ, & immiſſo ex ea pugillo ſuper altare, quod reliquũ eſt Sacerdotibus veſcendum datur. Deinde aliquis

Hedio & Ruffinus Cap. 14. Puerperæ leges.

Nume. 5. Adulterij leges & zelotypiæ.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Sacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanũ: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurãdum cum imprecatione, vt ſi pudicitiã læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin autem præ amore nimio & præ zelotypia maritus ad iniquã ſuſpitionem ſit cõmotus, decimo menſe infantem maſculũ pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi coniugalem fidem & Deum iuriſiurãdi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moſes genti ſuæ de ſacrificijs ac purificationibus præſcripſit.

De adulterio & inceſtu.

Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipublicæ quoque intereſſe vt liberi legitimi proueniant.

Exod. 22. Deut. 17. Leuit. 18. 20. 21. 29.

Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore nurúve, omneſq; tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit.

Leuit. 21. Qualis vxor Sacerdoti ducenda.

Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus ſicut reliquos teneri iuſſit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris Sacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſſit, eamq; ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parẽtes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omniq; fuco carere. Quicunq; è Sacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare. quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoq; interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniq; vicio carentes. Hæc ſunt quæ Moſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit.

Leuit. 25. Lex ſeptimi cuiuſq; anni.

Septimo quoque anno remiſſionem agris dedit, intactoſq; aratro & plantatione eſſe iuſſit, quemadmodum iam ante populo ſeptima quaq; die remiſſionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe & promiſcui vſus iuſſit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq; obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturq; Hebræis quinquageſimus quiſque annus iobelus:

Annus iobelus.

in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatiſq; fructibus ac expenſis in agrũ factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiãtur, recipit agrũ venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſ-

poſſeſsionem alteri cedit. ſin vtraq; paria fuerint, poſſeſsio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abierit, emptori poſſeſsionis ius confirmatur. Has leges Moſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxq; literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit.

An. mũdi 2455.
Ante Christum natum 1509.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

L*EGIBVS ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta Leuitica: eiusq; cura principibus demandata, numeram eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum* MMMDCL. *Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manaſſem Joſephi filium, & Ephramen pro Joſepho. Hos enim Jacobus in adoptionem à Joſepho impetrauerat, ſicut ſuprà diximus. Compacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas via intercedebãt. Forum quoq; rerum venalium eſt propoſitum, & merces ſuo quæq; loco diſpoſitæ: aderantq; opifices omnium artium in ſuis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi ſeorſim ſunt recenſiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigeſimum à natiuitate diem excederent, in hunc cenſum venientibus. Et quamdiu nubes ſuper tabernaculum perſeuerabat, tantiſper velut præſente Deo caſtra eodem loco manebant, quoties verò ſe aliò mouebat, tum etiam ipſi migrabant. Inuenit autem & buccinæ ſpeciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulo craſsior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum ſufficeret, deſinebatq; in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad conſultandum de Republica exciebantur: vtriſq; verò clangentibus vniuerſus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus ſeruabatur. Primo ſigno canente qui in orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex ponè ſequentes. Leuitæ verò tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem ſignum pars caſtrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in ſacrificijs, in quibus victimas cædi mos eſt, tam ſabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus victimis eſt celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.*

Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 12.
Num. 1.
Moſes populum numerat.
Num. 2. 3. 4.
Diſpoſitio caſtrorũ.
Nubes ſuper tabernaculum.
Num. 9.
Num. 10.
Buccinæ duæ ex argento factæ.
Ordo caſtrorum cum tabernaculo.

An. mūdi 2455.
Ante Chriſtum natum 1509.
Hedio & Ruffinus Cap. 16. al. 13.
Num. 11.
Seditio contra Moſen.

CAP. XII.

Seditio contra Moſen propter egeſtatem & ſeditioſorum pœna.

NON *multo poſt à Sina monte caſtra mouentur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth: vbi denuò populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moſem conferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolum eius vbertate carere, verumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſerijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoq; aliquo caſu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in virum optimè meritum paſſim iactabantur. exortus eſt interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moſi beneficiorum, bonam ſpem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe, pollicendo ſe quamuis grauibus contumelijs immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, ſed in plures etiam. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere poſſet: Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen deſinemus veſtri curam gerere: idq; breui eſtis viſuri. Vix hæc dixerat, cum tota caſtra coturnicibus complentur, quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo poſt in Hebræorum inſolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu inditum retinet, vocaturq; Cabrothaba, quaſi dicas concupiſcentiæ monumenta.*

Iſraelitæ in deſerto coturnicum carnes impetrant.

Concupiſcentiæ ſepulchra.

CAP. XIII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 17. al. 14.
Num. 13. 14.
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes.

MOSES *autem poſteaquam abductos inde adduxiſſet in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum ſitum, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumq; in medijs conſtitiſſet, Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & felicis terræ poſſeſſionem: quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetis, alterum quoq; mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúſue Rex nos arcebit, vt ne vniuerſa quidem gens collatis in vnū viribus efficere hoc valeat. Ergo parati ſimus ad rem fortiter gerendam. neq; enim ſine prælio regione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina victoriæ præmium erit. Sed ante omnia mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi. Hæc vbi locutus eſt, populus collaudato Moſis conſilio, exploratores eligit duodecim nobiliſſimos, ex vnaquaq; tribu vnum: qui exorſi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perluſtrauerant; donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent, explorataq; terra ſimul & incolarum natura, reuerſi ſunt ad ſuos, quadraginta diebus in hoc negocium inſumptis. Et fructuum*

quidem

quidem pulchritudo quorum ſpecimen erat allatum, vbertasq́ regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum ſuſcipiendum erigebat. contrà deterrebantur narrantibus difficilem fore eius acquiſitionem, quòd flumina ſuperanda eſſent magna ac profunda, & montes ardui tranſcendendi, & vrbes mœnibus firmiſsimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem ſe reperiſſe aiebant, atq; ita exploratores cum omnia maiora apud Chananæos inueniſſent, quàm quæ hactenus poſt exitum ex Ægypto viderant, ſuo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impoſsibile rati talem terram acquirere, ſoluta concione domum reuerſi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omninò nihil auxilij præſtare. rurſumq́ Moſem incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunque conuicia iactando. manè verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moſe ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Jeſus Naueci filius ex tribu Ephramitide, & Chalebus ex tribu Judæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, néue Deum inſimulent mendacij, temerè fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potius eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neq; amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Jte, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoq́ freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum. Moſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſsitatibus turbatam: cum ſubito nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat. Quo viſo Moſes animatus infert ſe in turbam, & vltrò pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lacrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati eſſe pergerent: & quod nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſsionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam eiusq́ vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quò peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eosq́ commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitia dedidit: Moſemq́ obſecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatisq́ condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Jlle verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt.

Murmur populi contra Moſen.

Ioſua & Chaleb populum compeſcũt.

Moſes & Aaron Deo ſupplicant.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. al. 14.

Iſraelitę in deſerto quadraginta annis erraturi.

Pœnitentia populi.

Moſes vir maximæ autoritatis.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpè iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantum à ſui ſeculi hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoq; nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſiquid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Authoritatis eius pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum, quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem ſitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificioq; peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta redierunt, malentes Moſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idq; nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, quum tam valida fames regionem noſtrã premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret. & in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus, nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta, quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moſen inſtituerit. Sed de his quiſq; vt videbitur ſentiat.

Annonæ caritas principatu Claudij.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVARTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.
II. Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotum excitata.
III. Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filijs ſit confirmatum.
IIII. Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.
V. Quomodo Moſes deuicerit Sehonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritq; eorum copias.
VI. De Balamo vate.
VII. Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.
VIII. Moſis leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.

CAP. I.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

[illegible] Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.

Num. 14.

Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis, cum hoſtibus congredi cogitant.

HEBRÆOS autem duram vitam in deſerto agentes, & multis miſerijs afflictos, nihil peius habuit, quàm quòd Deus non ſinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iam amplius Moſem audire volebant, quieſcere iubentem, rati etiam ſine illius auſpicijs victoriam de hoſte ſe poſſe obtinere: accuſabantq́; eum, quaſi hoc tantum agentem, vt in magna inopia conſtituti, ſemper ab illius conſilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei ſibi pollicentes, non tam Moſis reſpectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus eſſent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxiſſet, eis nunc quoq; ſi rem ſtrenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis ſibi virium aduerſus eas gentes, etiamſi Moſes Deum ab ipſis alienare conetur: omninoq́; expedire ſibi vt arbitratu ſuo potius rem gerant, quàm pro excuſſa Ægyptiorum ſeruitute Moſis tyrannidem ſuſcipiant, eiusq́; libidini ſeducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quaſi verò non omnes ex æquo Abrahæ eſſent poſteri, vt vnus ſingulari gratia præſcientiã futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium eſſe vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promiſſori credentes, ad acquirendam eam regionem ſe expediant, neque diutius ſub Dei prætextu verba ſibi dari ſinant. Cogitandum de præſenti inopia, quam loca deſerta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quamprimum conſerendas, nec amplius aſſenſum legiſlatoris expectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac ſententia, populariter in hoſtes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immenſa multitudine perterriti, irruentes in ſe excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæſa, reliquos turpiter vertere terga coactos inſequendo, trepidos in caſtra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblatæ vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisq́; ab irato numine immiſſam eſſe, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupiſſent. Moſes autem videns tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtem victoria recenti elatum, veritus ne præſenti ſucceſſu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retrò in deſertum reducere. Quumq́; populus poſthac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur, malo admonitus nihil abſque ipſius conſilio proſperè ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent, quàm ſigno diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vſu venit, maximè rebus aduerſis, vt difficiles ſe moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idem accidit. Quum enim eſſent numero ſexcentæ millia, & vel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio tam in ſe inuicem quàm in imperatorem ſuum exaſperabantur. Quapropter tantæ ſeditione eſt laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros vnquam fuiſſe accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moſes oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attuliſſet. Ac ne Deus quidem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contume-

Hebræos Chananæi cædunt.

Moſes retrò populum ducit in deſertum.

Seditio aduerſus Moſen.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

lioſos non ſolum erga legiſlatorem, verùm etiam in mandata diuina per Moſem accepta, liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione, cuius abſq; ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moſes rem adminiſtrauerit, nunc dicemus, cauſa eius primum expoſita.

CAP. II.

Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16.
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur.

CORES vir genere & opibus inter Hebraeos clarus, & populari quadam facundia praeditus, videns Moſem in celſo dignitatis conſtitutum, moleſtè ac inuidenter id ferebat. Cum enim eſſet ex eadem tribu & cognatione, iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi, & diuitijs pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáq; in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur; rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moſem ambitioſis artibus ſub praetextu cuiuſdam diuinitatis cum aliorum iniuria ſuae tantum gloriae ſtudere: & nuper praeter ius & fas ſacerdotium abſq; populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe, & alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere. Grauem hanc eſſe iniuriam, quòd ita latenter ſe in dominationem inſinuet, vt priuſquam ſentiri poſſit, populi libertas opprimatur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius, eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare. Qui verò bonis artibus eò peruenire deſperent, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant, ſed technis malicioſis ad id conſequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è Repub. eſſe, priuſquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moſem afferre poſſe, cur Aaroni potiſſimum & filijs ſacerdotium dederit. Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, ſe meritò fuiſſe praeferendum, genere Moſi parem, aetate atque opibus potiorem. quòd ſi antiquiſſimae tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitijs iuxtà ac aetate inter contribules praeminentibus. Haec Cores, videri volens rei publicae curam habere, reuera hoc tantum agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hae criminationes continuerunt, verùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuiq; eò res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Corae ſequerentur, qui omnes operam dabant vt ſacerdotium fratri Moſis ademptum, in illum transferretur. populus praeterea tam concitatus erat, vt ad lapides conclamaretur: concurrebatq; incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis praetextu dura imperata imponerentur. Deum enim ſi ipſe eſſet ſacerdotis elector, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet meritò poſthabendus: vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe daturum. Moſes autem qui Corae calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: ſed fretus conſcientia rei benè adminiſtratae, & ſciens

Aliàs Balas.

Corae factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur.

Moſen lapidibus obruendum clamant.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Moſis, ad Corem ſeditioſum oratio.

& ſciens fratrem electione Dei perueniſſe ad ſacerdotium, non ſua gratia, prodijt in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quiuis ex iſtis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam ſi vobis diuitijs & cæteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterq; noſtrum, facultates poſsides. neq; quia nobilior. Commune enim vniuerſis nobis genus Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neq; fraterno affectu motus quod alijs debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas præ oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei dediſſem alteri: cum nemo ſit mihi meipſo propinquior, & mihi non minus quàm illi benè velim. & alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abſit tale ſcelus, neq; Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare quid illi gratiſsimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum veſtris ſuffragijs committere, nullam prærogatiuam poſtulans ex eo quòd hactenus eo ſit legitimè functus, vt qui omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis iam antè comprobatus. neq; enim Dei voluntatem in hoc læſimus, quòd veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed quod ille vltrò detulit, ſalua pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud æquum eſt, vt qui ſemel dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtræ antiſtitem eſſe. Iniquiſsimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quò minus liberam Deus electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quod ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras manè cum ſua quiſq; acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu verò Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neq; maiorem, quàm Deus habeat, authoritatem tibi arroga: ſed tu quoq; inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adeſto. nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoq; autoritate confirmabo, meq; ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem ſummæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari ſimul, & malè ſuſpicari de Moſe deſtitit, & inſuper conſilium eius collaudauit tanquam è Republica futurum: atq; ita concio dimittitur.

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filijs ſit confirmatum.

Ruffin. Cap. 2. Num. 16.

POSTERA *verò die reditur in concionem vt ſacro facto intereſſent diuino iudicio per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratq; nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectationem, quibuſdam Moſem in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, ſeditionũ finem exoptan-*

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

tibus. timebant enim ne actum eſſet de Rep. ſi vlterius ſeditio procederet. multitudo quoq; natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circunferebatur. Moſes autem miſsis ad Dathamum & Abironem viatoribus, iuſsit vt ad condictum venirent ſacris interfuturi. poſtquam aũt negauerũt ſe obtemperaturos, neq; diutius paſſuros Moſi potentiam artibus malis quæſitam in populo augeri: his renunciatis aſſumptisq; aliquot præſtantioribus, non eſt dedignatus ad contumacẽ Dathami factionem venire, ſequentibus ſe libenter quos iuſſerat. Tum Dathamus cum ſuis audito Moſem cum primatibus ad ſe aduentare, progreſsi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus eſſet. aderant etiam ſatellites qui arcerent eum ſi quid vi agere vellet. ille verò iam propior ſublatis in cœlum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri poſſet, Domine, inquit, cœli & terræ ac maris, tu qui mihi teſtis es fide digniſsimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua ſententia feci, qui miſeratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuiſti, exaudi hanc orationem. tu enim ſcis omnia, ipſas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atq; iſtorum ingratitudinem in mediũ proferre. Noſti ſanè exactè & illa quæ natiuitate meam præceſſerunt, viſa nimirum non audita: nunc in illis rebus teſtimonio tuo me ſubleua, quas iſti cum non ignorent, malè ſuſpicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisq; ſoceri beneficio conſecutus eram, tamẽ relictis eius voluptatibus & cõmodis meipſum totum dedidi ærumnis pro iſto populo perferendis: & primũ pro libertate eorũ, nunc vero pro ſalute promptiſsimè magnos labores ſuſcepi. Nunc ergo quoniam in ſuſpicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaſerunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuiſti, & voce tua ſpectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluiſti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ſeruitutem eorum effugere conceſsiſti, & Pharaothis potentiam ſuccumbere mihi feciſti, qui ignarus viæ per mare medium iter aperuiſti, cuius poſtea fluctibus Ægyptios inuoluiſti, qui inermes armis muniuiſti, qui ex vitioſis fontibus potabiles reddidiſti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxiſti, cibumq; in terra non inuenientibus à mari attuliſti, è cœlo deniq; nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac inſtitutis rem noſtram ornaſti, adeſto mihi Domine iudex omnium ac teſtis incorruptiſsimus, quòd neq; munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iuſtitiam captante admiſi, neq; pauperem bonam cauſam habentem propter aduerſarium diuitem perdere litem ſum paſſus, & nunc Republica ſinceriſsimè adminiſtrata in ſuſpicionem culpæ, à qua ſum alieniſsimus, venio, quaſi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate ſacerdotium tuum contulerim. oſtende quòd omnia tua prouidentia diſpenſantur, & nihil fortuitis caſibus, ſed tua voluntate ad effectum peruenit: & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detrectatores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familijs & facultatibus eos abſorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus quàm

Dathan & Abiram contumaces.

Moſis ad Deum precatio.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſteriũ ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput dira vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, cõcordia, & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertem ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua iuſtitia, illorũ pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lacrymis effato, terra horrendum repente contremit, & vndante ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: Datam & Abiram abſorbet terra. *ſublatisq́ in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentũ diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ: fuitq́ hic caſus eo miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, ante actorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo cõmiſſurus electionem, vt ei ſit ratum Sacerdotiũ, cuius ſacrificium Deo gratiſſimum apparuerit. Itaq́ conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in pretio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cumq́ his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris adoramenta quæ ſecum attulerant: cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatũ viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſſimus ſimul ac flagrantiſſimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, vt manifeſtum eſſet, diuinitus coortum hoc incendium.* Corem cũ ducentis quinquaginta viris ignis abſumit. *His ita abſumptis, Moſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſſit Eleazarum Aaronis filium acerras eorũ affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleſte numen humanis dolis circumueniri poſſe putant.*

CAP. IIII.

Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.

POST *tam euidens argumentũ cum iam ſatis conſtaret, non ambitu, aut fratris gratia, ſed diuino iudicio Sacerdotium ad Aaronem perueniſſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſequuta.* Nume. 17. *nam ex talibus cauſis ortum habuit, vt facilè appareret longo tempore duraturam:* Alia ſeditio contra Moſen. *Cum enim ſemel animos hominem occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam nõ peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moſe ſolicitatus: ægreq́ ferebant, quòd non ſolũ impunè tot optimatũ morte populũ mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatũ: quãdoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat,*

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

cum aliis id malè ceſſiſſe videret. ad hæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moſis poteſtati modum aliquem ſtatuerent. facilè enim hoc illi eſſe. Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mãdauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facile agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbantq́; alias eadem ſpecie manere, quæ erant pridie cùm eas Moſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſet exorta, &, quod magis mirum, amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno cõſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitũ, omiſſis odijs quibus tam Moſem quàm Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, amplius Deo repugnare deſijt, ratumq́; Aaronis ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit.

Aaronis virga germinat.

Ruffinus cap. 3. Hedio cap. 4. Num. 18. 35. Leuit. 14. 18. & 26

Moſes autem poſteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne fortè in parandis ad vitam neceſſarijs occupati, negligentiùs ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & inſuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac Sacerdotibus conferendas: atque hi poſthac eius tribus ſolennes reditus fuêre.

Sacerdotum reditus

Nunc dicendum quæ ſint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iuſſit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, ſacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia veſcantur in vrbe ſacra. pro eis verò quibus patria lex veſci vetat, dominus fœtus ſiclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque ſiclos. deberi eis etiam primitias tonſuræ ouiũ: & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto ſe conſecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non guſtantes, cum capillum conſecrant, victimas eorum Sacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominãt, hoc eſt, Dei donum, ſi velint à miniſterio, ad quod ſe vltrò obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta ſiclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen Sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrũ. Tantum eſt quod Sacerdotibus Moſes attribuit, præterq́; quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes eſſe voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano ſoli Sacerdotio fungentes mares eodem die abſumunt. His ita poſt ſeditionem

Nume. 6. De Nazaræis.

nem diſpoſitis caſtra mouit, & cum omnibus copijs ad Idumææ fines peruenit, legatis primum ad Regem præmiſsis. petebat ab eo tantum liberum tranſitum, paratus ipſius arbitrio fidem dare ſine cuiuſquam iniuria iter ſe facturum: prætereà forum rerum venalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus etiam aquæ pretium, ſi Rex ita iuberet. ille verò legatis, re infecta, dimiſsis, negatoq́; tranſitu, armatus cum exercitu eſt obuiam profectus, prohibiturus Moſen ſi vi viã aperire conaretur. at Propheta conſulto prius oraculo, & Deo non permittente, vt ipſe pugnæ principium faceret, retrorſum abduxit exercitum, per deſertum iter facturus. Eodem tempore ſorori eius Mariamnæ vltimus vitæ dies aduenit, quadrageſimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, menſis Xanthici luna prima: ſepultaq́; eſt publico ſumptu magnificè, ſuper quodam monte, qui appellatur Sein: & poſt menſtruum luctum luſtrauit Moſes populum hunc in modum. Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum antè caſtra productam Pontifex in loco puriſsimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem inijciunt, ſimulq́; hyſſopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſsimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebant ſe die tertia & ſeptima, quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterum funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum exercitu pergens Arabiam petijt. Quumq́; veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur: hoc loco montem excelſum, quo ager clauditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moſe quòd eſſet moriturus: & in conſpectu totius exercitus, ſtans in loco acclini, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſsio pertinebat, atque ita ſpectante populo moritur, eodem ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo vigeſimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunam menſis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium pererrans, in Aſphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis diſterminans. eſtq́; hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius Regem Sehonem miſit legatos Moſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidem daturus, quòd ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiam ſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur.

Sehon verò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1473. Nume. 20. Moſis ad Idumæos legatio.

Mariamne ſoror Moſis defuncta.

Nume. 19. Mos luſtrandi populum.

Nume. 26.

Aaron mortuus.

Ruffinus Cap. 4. Hed. Cap. 5. Nume. 21.

Moſis ad Sehonem Amoræorum Regem legatio.

Quomodo

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1473.

CAP. V.

Quomodo Moſes deuicerit Sehonem & Ogem Amorræorum Reges, deleueritque eorum copias.

Nume. 21. Hebræi pugnam parant aduerſus Amorræos. MOSES *autem poſtquam intellexit Amoręos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebręos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facilè adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deũ, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam inſuper pollicente, magnopere hac ſpe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiarent, auſpice Deo & quò ſponte iam propenderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiũt, & è veſtigio inſtructa acie ad hoſtem properant. Amoręus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos, quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaq;, vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt*
Amoræos Hebræi fundunt fuganntq;. *primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatisq; eorũ ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iamq; totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebãt. nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectã victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glandibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur, & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cumq;*

deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circum-
Sehon Amorræorum Rex interfectus. *uenti eminus ſagittis ac iaculis ſunt confixi: & inter cæteros Sehon Rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totum regionem percurrebant*

rebant impunè diripiendo, captiuosq́; abducendo. nemo enim reſiſtebat, robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum Rex, in auxiliū Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriā ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio perijt, & exercitus ad vnū eſt deletus. Moſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliā ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumentū exſtabat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurum etiam maiorum ſucceſſuum illis cauſa eſt facta. Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publicè ſunt locupletati. Poſt hæc Moſes caſtra Iordanem verſus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea eſt vrbs copioſa, palmis abundans & balſamum ferens. Iamq́; in tantum creuerant Iſraelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moſes vtendum hac promptitudine ſuorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloq́; exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vaſtandam miſit, vrbesq́; gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem cauſam habuit.

An. mūdi 2493. Ante Chriſtum natum 1473.
Hebræi terrā Amoræorum occupant.
Amoræorum terræ ſitus
Oges Rex cum exercitu trucidatus.
Ruffin. cap. 5. Hedio cap. 6.
Hiericho.

CAP. VI.

De Balamo vate.

BALACVS Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & ſocietatem cum Madianitis, cum res Iſraelitarum in tantum creſcere videret, cœpit etiam de ſuo regno eſſe ſolicitus. Neſciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæā vſurpare appetant: atq; ita non ſatis conſultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum ſucceſſu non eſt auſus, obſtare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & ſibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de ſuis honoratiſsimum quenq;, rogantes vt veniret ad ſe, & diris imprecationibus Iſraelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hoſpitali menſæ adhibitis, conſulit Deum, quæ ſit eius de Madianitarum poſtulatis ſententia. qui cum vetaret illis obſequi, reuerſus ad eos, ait ſibi nō deeſſe voluntatem illis gratificādi, ſed obſtare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipſi execratum velint, eſſe Deo longè cariſsimum. deditq́; conſilium, vt ob hanc cauſam ad Iſraelitas profecti, pacem cum illis quibuſcunq; conditionibus facerent. his dictis legationem dimiſit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadē de re denuò legatos mit-

Nume. 22. 23. 24.
Balaci Moabitarum Regis ad Madianitas legatio.
Balaci & Madianitarum ad Balamum legatio.

An. mũdi 2455. Ante Christum natum 1509.

Sacerdotum ſtatuit mulierem ad portam, quæ eſt obuerſa ad fanũ: & inſcripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iuſiurãdum cum imprecatione, vt ſi pudicitiã læſiſſet, luxato crure dextro & ventre diſrupto miſerè moriatur: ſin autem præ amore nimio & præ zelotypia maritus ad iniquã ſuſpitionem ſit cõmotus, decimo menſe infantem maſculũ pariat. peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & ſumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aſperſo, ebibendum porrigit. mulier verò ſi iniuſtè eſt delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd ſi coniugalem fidem & Deum iuriſiurãdi teſtem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc ſunt quæ Moſes genti ſuæ de ſacrificijs ac purificationibus præſcripſit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuerſum prohibuit, ratus coniugum ſummam felicitatem, ſi fides ac pudicitia ſeruetur, & reipublicæ quoque intereſſe vt liberi legitimi proueniant. Item inceſtum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum ſorore nurúve, omnesq́; tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menſtruum fluxum patiente congredi, & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formoſis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà feciſſet, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo caſtiores eſſe voluit. hos enim non ſolum prædictis legibus ſicut reliquos teneri iuſsit, ſed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæſtum feciſſet, non ſeruam aut captiuam, neque cauponariam aut ſtabulariam, neque à priore marito quacunque de cauſa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permiſit, quod tamen cæteris Sacerdotibus liberum reliquit: ſed ſolum virginem ducere conceſsit, eamq́; ſeruare. Idem nec ad mortuum ſinitur accedere, quod tamen cæteris eſt licitum, ad fratres & parẽtes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur ſimplices eſſe, omniq́; fuco carere. Quicunq; è Sacerdotibus integer corpore non eſſet, partem quidem ſuam cum cæteris accipere ſinitur, ſed ad altare aſcendere, & fanum intrare prohibetur. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet, ſed vitam etiam irreprehenſibilem præſtare. quapropter qui ſacrum amictum geſtant, tantiſper dum eo vtuntur, præter aliam caſtitatem, puritatem & ſobrietatem à vino quoq; interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omniq́; vicio carentes. Hæc ſunt quæ Moſes iam tunc vitæ ſuæ tempore obſeruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipſe licet in deſerto degens, Chananæam terram tandem adeptis proſpexit. Septimo quoque anno remiſsionem agris dedit, intactosq́; aratro & plantatione eſſe iuſsit, quemadmodum iam ante populo ſeptima quaq́; die remiſsionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum ſponte ſua terra protulerit, publica eſſe & promiſcui vſus iuſsit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idemq́; obſeruari poſt ſeptimam annorum ſeptimanam, qui numerus quinquaginta conficit, vocaturq́; Hebræis quinquageſimus quiſque annus iobelus: in quo & debitoribus fœnus remittitur, & ſerui manumittuntur, qui contribules cum eſſent, legem aliquam violauerint, & ſupplicij vice in ſeruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad priſtinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Inſtante Iobelo, quæ vox libertatem ſignificat, conueniunt venditor agri & emptor, computatisq́; fructibus ac expenſis in agrũ factis, ſi fructus maiores fuiſſe comperiãtur, recipit agrũ venditor. quòd ſi expenſæ maiores fuerint, hoc quod deeſt recipiens emptor poſſeſ-

De adulterio & inceſtu.

Exod. 22. Deut. 17. Leuit. 18. 20. 21. 23.

Leuit. 21. Qualis vxor Sacerdoti ducenda.

Leuit. 25. Lex ſeptimi cuiuſq; anni.

Annus iobelus.

poſſeſſionem alteri cedit. ſin vtraq; paria fuerint, poſſeſſio ad veteres dominos reuertitur. idem ius eſt & in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuerſum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapſum reddita pecunia domum recipere: quòd ſi integer annus interim abiuerit, emptori poſſeſſionis ius confirmatur. Has leges Moſes in caſtris in Sina populo tradendas accepit à Deo, moxq; literis mandatas ad poſteros etiam obſeruandas tranſmiſit. An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

CAP. XI.

Leges belli & conſuetudines.

LEGIBVS *ad hunc modum digeſtis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur cenſum tribuum, excepta Leuitica: eiuſq; cura principibus demandata, numeram eorum qui militari ætate eſſent, ad ſe referri iubet. Leuitæ enim ſacri erant & immunes à militia. Cenſa ſunt capita ſexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigeſimo vſq; quinquageſimum, & ſuper hunc numerum* MMMDCL. *Pro Leui autem allegit inter autores tribuum Manaſſem Joſephi filium, & Ephramen pro Joſepho. Hos enim Jacobus in adoptionem à Joſepho impetrauerat, ſicut ſupradiximus. Compacto igitur tabernaculo in medium caſtrorũ illud receperunt, tribus tribubus per latera ſingula tendentibus, inter quas via intercedebãt. Forum quoq; rerum venalium eſt propoſitum, & merces ſuo quæq; loco diſpoſitæ: aderantq; opifices omnium artium in ſuis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atq; illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi ſeorſim ſunt recenſiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octuaginta, maribus tantum, & qui trigeſimum à natiuitate diem excederent, in hunc cenſum venientibus. Et quamdiu nubes ſuper tabernaculum perſeuerabat, tantiſper velut præſente Deo caſtra eodem loco manebant, quoties verò ſe aliò mouebat, tum etiam ipſi migrabant. Inuenit autem & buccinæ ſpeciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò craſſior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum ſufficeret, deſinebatq; in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad conſultandum de Republica exciebantur: vtriſq; verò clangentibus vniuerſus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus ſeruabatur. Primo ſigno canente qui in orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex ponè ſequentes. Leuitæ verò tabernaculum circumdabant. Ad tertium autem ſignum pars caſtrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in ſacrificijs, in quibus victimas cædi mos eſt, tam ſabbatis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus victimis eſt celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.*

Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 12.
Num. 1.
Moſes populum numerat.
Num. 2. 3. 4.
Diſpoſitio caſtrorum.
Nubes ſuper tabernaculum.
Num. 9.
Num. 10.
Buccinæ duæ ex argento factæ.
Ordo caſtrorum cum tabernaculo.

An. mũdi 2455.
Ante Chriſtum
natum 1509.
Hedio & Ruffinus
Cap. 16. al. 13.
Num. 11.
Seditio contra Moſen.

CAP. XII.

Seditio contra Moſen propter egeſtatem & ſeditioſorum pœna.

NON multo pòſt à Sina monte caſtra mouentur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth: vbi denuò populus ſeditionibus agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moſem conferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolum eius vbertate carere, verumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſerijs huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoq; aliquo caſu deficiat, procul dubio fame interituros. His addebant multa conuicia, quæ in virum optimè meritum paſſim iactabantur. exortus eſt interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moſi beneficiorum, bonam ſpem habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem his verbis vehementius concitatum, magis ac magis contra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe, pollicendo ſe quamuis grauibus contumelijs immeritò petitum, copias tamen carnium eis exhibiturum, non in vnum tantum diem, ſed in plures etiam. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere poſſet: Deus, inquit, & ego, quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen deſinemus veſtri curam gerere: idq; breui eſtis viſuri. Vix hæc dixerat, cum tota caſtra coturnicibus complentur, quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòſt in Hebræorum inſolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu inditum retinet, vocaturq; Cabrothaba, quaſi dicas concupiſcentiæ monumenta.

Iſraelitæ in deſerto coturnicum carnes impetrant.

Concupiſcentiæ ſepulchra.

CAP. XIII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

Hedio & Ruffinus
Cap. 17. al. 14.
Num. 13. 14.
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes.

MOSES autem poſteaquam abductos inde adduxiſſet in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum ſitum, qui dicitur Fauces, in concionem populum aduocat. Cumq; in medijs conſtitiſſet, Duo bona, inquit, Deus vobis dare decreuit, libertatem, & felicis terræ poſſeſſionem: quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetis, alterum quoq; mox habituri. Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúsue Rex nos arcebit, vt ne vniuerſa quidem gens collatis in vnũ viribus efficere hoc valeat. Ergo parati ſimus ad rem fortiter gerendam. neq; enim ſine prælio regione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina victoria præmium erit. Sed ante omnia mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ vbertatem, & habitatorum potentiam explorent. Nos verò in primis concordiæ ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi. Hæc vbi locutus eſt, populus collaudato Moſis conſilio, exploratores eligit duodecim nobiliſſimos, ex vnaquaq; tribu vnum: qui exorſi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perluſtrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent, explorataq; terra ſimul & incolarum natura, reuerſi ſunt ad ſuos, quadraginta diebus in hoc negocium inſumptis. Et fructuum

quidem

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

quidem pulchritudo quorum ſpecimen erat allatum, vbertaſq́; regionis quam audiebant, animos multitudinis ad bellum ſuſcipiendum erigebat. contrà deterrebantur narrantibus difficilem fore eius acquiſitionem, quòd flumina ſuperanda eſſent magna ac profunda, & montes ardui tranſcendendi, & vrbes mœnibus firmiſſimis cingantur. Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem ſe reperiſſe aiebant, atq; ita exploratores cum omnia maiora apud Chananæos inueniſſent, quàm quæ hactenus poſt exitum ex Ægypto viderant, ſuo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impoſſibile rati talem terram acquirere, ſoluta concione domum reuerſi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omninò nihil auxilij præſtare. rurſumq́; Moſem incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur: atq; ita totam noctem inquieti exegerunt, in vtrunque conuicia iactando. manè verò ad concionem concurrunt hoc animo, vt lapidatis Moſe ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur. Quem euentum metuentes duo è ſpeculatoribus, Jeſus Naueci filius ex tribu Ephramitide, & Chalebus ex tribu Judæ, procedunt in medium, & populum compeſcunt, orantes vt bona ſpe ſint, neue Deum inſimulent mendacij, temerè fidem habentes quibuſdam, qui vanis ſermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potius eos ſequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces ſe præberent. neque enim montium magnitudinem, neq; amnium profunditatem obſtaturam viris fortiter rem gerere paratis, præſertim auſpice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Jte, inquiunt, poſito omni timore alacres, Deoq́; freti, quà vos ducemus ſequimini. Talibus verbis conabantur ſedare tumultuantem populum. Moſes interim & Aaron procidentes in faciem ſupplicabant Deo, non pro ſua ſalute, ſed vt inſanientem multitudinem ad ſanam mentem reduceret, tot præſentibus & inſtantibus neceſſitatibus turbatam: cum ſubito nubes ſuper tabernaculum exorta, adeſſe præſentem Deum ſignificat. Quo viſo Moſes animatus infert ſe in turbam, & vltrò pœnam eis à Deo tanta inſolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, ſed qualis eſſe ſolet paterna caſtigatio. Sibi enim tabernaculum ingreſſo, & internecionem populi cum lacrymis deprecanti, commemoraſſe Deum, quot & quantis beneficijs affecti ingrati eſſe pergerent: & quod nunc ſpeculatorum ignauia ſeducti, eorum verbis plus veritatis ineſſe putarent, quàm ſuis promiſſionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætuliſſet: attamen terram Chananæam eiuſq́; vbertatem illis non conceſſurum, ſed ſine lare & ſine vrbe in deſerto quadraginta annis erraturos, quò peccati pœnas exſoluant. Liberis tamen eorum terram illam daturum, eoſq́; commodorum quibus patres ſe per intemperantiam indignos redderent, dominos eſſe conſtituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum ſe mœſtitia dedidit: Moſemq́; obſecrabat, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatiſq; condonatis, vrbes hoſtiles eis traderet. Jlle verò negabat Deum laturum talibus ſe tentari precibus. non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem eſſe commotum, ſed iuſtam hanc ſententiam protuliſſe. Non eſt autem incredibile, Moſem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata ſedauiſſe, quandoquidem Deus illi præſens

Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt.

Murmur populi contra Moſen.

Ioſua & Chaleb populum compeſcũt.

Moſes & Aaron Deo ſupplicant.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. al. 14.

Iſraelitę in deſerto quadraginta annis erraturi.

Pœnitentia populi.

Moſes vir maximæ autoritatis.

An. mūdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

præſens placabiliorem faciebat multitudinem, ſæpè iam ſuo malo expertam, conducibilius eſſe non repugnare diuinæ voluntati: & alioquin etiam vir ille digniſſimus eſt admiratione, tum ob ſingularem virtutem, tum ob fidem non tantum à ſui ſeculi hominibus, ſed à poſteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoq; nemo eſt Hebræorum, quin etiamſi latere poſſit, quaſi præſentem reuereatur, & quaſi pœnas exacturum, ſi quid præter decorum ab ipſo præſcriptum geſſerit. Authoritatis eius pluſquam humanæ argumenta ſunt plurima, & in his illud non minimum, quod quidam ex regionibus vltra Euphratem ſitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificioq; peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minus liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta redierunt, malentes Moſis legibus quàm ſuo propoſito obſequi: idq; nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, quum tam valida fames regionem noſtrã premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret. & in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus, nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & iram diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta, quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per Moſen inſtituerit. Sed de his quiſq; vt videbitur ſentiat.

Annonæ caritas principatu Claudij.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVARTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.
II. Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotum excitata.
III. Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filijs ſit confirmatum.
IIII. Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.
V. Quomodo Moſes deuicerit Sehonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritq; eorum copias.
VI. De Balamo vate.
VII. Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regio quomodo à Moſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.
VIII. Moſis leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.

Hebræorum,

CAP. I.

An. mũdi 2455.
Ante Chriſtum
natum 1509.

Hebræorum, inſcio Moſe, cum Chananæis pugna & clades.

HEBRÆOS *autem duram vitam in deſerto agentes, & multis miſerijs afflictos, nihil peius habuit, quàm quòd Deus non ſinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iam amplius Moſem audire volebant, quieſcere iubentem, rati etiam ſine illius auſpicijs victoriam de hoſte ſe poſſe obtinere: accuſabantq́ eum, quaſi hoc tantum agentem, vt in magna inopia conſtituti, ſemper ab illius conſilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei ſibi pollicentes, non tam Moſis reſpectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus eſſent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxiſſet, eis nunc quoq́ ſi rem ſtrenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis ſibi virium aduerſus eas gentes, etiamſi Moſes Deum ab ipſis alienare conetur: omninoq́ expedire ſibi vt arbitratu ſuo potius rem gerant, quàm pro excuſſa Ægyptiorum ſeruitute Moſis tyrannidem ſuſcipiant, eiusq́ libidini ſeducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quaſi verò non omnes ex æquo Abrahæ eſſent poſteri, vt vnus ſingulari gratia præſcientiã futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium eſſe vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potius promiſſori credentes, ad acquirendam eam regionem ſe expediant, neque diutius ſub Dei prætextu verba ſibi dari ſinant. Cogitandum de præſenti inopia, quam loca deſerta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quamprimùm conſerendas, nec amplius aſſenſum legiſlatoris expectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac ſententia, populariter in hoſtes vadunt: qui neque feroci eorum impetu, neque immenſa multitudine perterriti, irruentes in ſe excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæſa, reliquos turpiter vertere terga coactos inſequendo, trepidos in caſtra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantisq́ ab irato numine immiſſam eſſe, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupiſſent. Moſes autem videns tum ſuos accepta clade conſternatos, tum hoſtem victoria recenti elatum, veritus ne præſenti ſucceſſu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retrò in deſertum reducere. Quumq́ populus poſthac in ducis poteſtate ſe fore polliceretur, malo admonitus nihil abſque ipſius conſilio proſperè ceſſurum, motis caſtris itum eſt in deſertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capeſſerent, quàm ſigno diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vſu venit, maximè rebus aduerſis, vt difficiles ſe moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idem accidit. Quum enim eſſent numero ſexcenta millia, & vel in ſecunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egeſtate ac infortunio tam in ſe inuicem quàm in imperatorem ſuum exaſperabantur. Quapropter tanta ſeditione eſt laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud barbaros vnquam fuiſſe accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidiſſet, ni Moſes oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attuliſſet. Ac ne Deus quidem curam eorum prorſus abiecit, ſed tametſi contume-*

Num. 14.
Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis, cum hoſtibus congredi cogitant.

Hebræos Chananæi cædunt.

Moſes retrò populum ducit in deſertum.

Seditio aduerſus Moſen.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

lioſos non ſolum erga legiſlatorem,verùm etiam in mandata diuina per Moſem accepta,liberauit tamen è pernicioſiſſima ſeditione,cuius abſq; ſua prouidentia non niſi triſtiſſimus exitus expectari poterat. Hanc ſeditionem, & quemadmodum ea ſedata Moſes rem adminiſtrauerit,nunc dicemus, cauſa eius primum expoſita.

CAP. II.

Seditio per Chorem aduerſus Moſem ac fratrem propter Sacerdotium excitata.

Num. 16.
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur.

CORES vir genere & opibus inter Hebræos clarus, & populari quadam facundia præditus, videns Moſem in celſo dignitatis conſtitutum,moleſtè ac inuidenter id ferebat. Cum enim eſſet ex eadem tribu & cognatione,iniquum cenſebat ſe illi poſthaberi,& diuitijs pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multàq; in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur;rem indignam dictitans,nec diutius ferendam,Moſem ambitioſis artibus ſub prætextu cuiuſdam diuinitatis cum aliorum iniuria ſuæ tantum gloriæ ſtudere:& nuper præter ius & fas ſacerdotium abſq; populi ſuffragio fratri Aaroni dediſſe,& alias dignitates quaſi tyrannide arrepta pro libidine diſtribuere.Grauem hanc eſſe iniuriam,quòd ita latenter ſe in dominationem inſinuet, vt priuſquam ſentiri poſſit,populi libertas opprimatur. Qui enim principatu ſe dignum ſibi ſit conſcius,eum volente ac perſuaſo populo ſine vi ad tale faſtigium aſpirare.Qui verò bonis artibus eò peruenire deſperent, à vi quidem abſtinere ne bonitatis ac honeſtatis opinionem amittant, ſed technis malicioſis ad id conſequendum niti.Talium conatus in medium protractos puniri è Repub.eſſe,priuſquam è clancularijs inſidiatoribus aperti hoſtes euadant. Quam enim rationem Moſem afferre poſſe, cur Aaroni potiſſimum & filijs ſacerdotium dederit.Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur,ſe meritò fuiſſe præferendum,genere Moſi parem, ætate atque opibus potiorem.quòd ſi antiquiſſimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendam, Dathamo, Abironi, & Phalao,diuitijs iuxtà ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens rei publicæ curam habere, reuera hoc tantum agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu ſe intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm ſparſus paulatim rumor, dum quiſque auditis de ſuo aliquid addit, totis iam caſtris peruagabatur: breuiq; eò res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ ſequerentur, qui omnes operam dabant vt ſacerdotium fratri Moſis ademptum, in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat, vt ad lapides conclamaretur : concurrebatq; incondita multitudo in concionem, vbi ſtans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è ſeruitute eximendum, cui ſub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim ſi ipſe eſſet ſacerdotis elector, aliquem dignum fuiſſe ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis eſſet meritò poſthabendus : vel ſi Aaroni eum dare decreuiſſet,populi ſuffragio potius quàm fratris beneficio fuiſſe daturum. Moſes autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit : ſed fretus conſcientia rei benè adminiſtratæ, & ſciens

Aliàs Balao.

Coræ factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur.

Moſen lapidibus obruendum clamant.

& ſciens fratrem electione Dei perueniſſe ad ſacerdotium, non ſua gratia, prodijt in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum eſt, ad Corem verſus elata voce, Mihi, inquit, Cores, vel tu vel vnus quiuis ex iſtis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam ſi vobis diuitijs & cęteris dotibus non ſint conferendi. Nam nec Aaron ideo ſacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterq; noſtrum, facultates poſſides. neq; quia nobilior. Commune enim vniuerſis nobis genus Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neq; fraterno affectu motus quod alijs debebatur, fratri contuli. Niſi enim ius & fas prę oculis habuiſſem, nequaquam oblitus mei, dediſſem alteri: cum nemo ſit mihi meipſo propinquior, & mihi non minus quam illi benè velim. & alioqui qualis erat prudentia, me violati iuris reum facere, & huius facinoris pręmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abſit tale ſcelus, neq; Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare quid illi gratiſſimum facturi eſſetis. Ipſe ſacerdotem ſibi elegit, ipſe ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, ſed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depoſitum veſtris ſuffragijs committere, nullam prętogatiuam poſtulans ex eo quòd hactenus eo ſit legitimè functus, vt qui omni ambitione poſita, malit vos ſine ſeditione videre, tametſi veſtris etiam calculis iam antè comprobatus. neq; enim Dei voluntatem in hoc lęſimus, quòd veſtrum etiam aſſenſum accedere voluimus. ſed quod ille vltrò detulit, ſalua pietate recuſare non licuit: quemadmodum & illud ęquum eſt, vt qui ſemel dedit, ſuum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis ſacra facere, & pietatis veſtrę antiſtitem eſſe. Iniquiſſimum enim fuerit, Corem per ambitionem obſtare, quò minus liberam Deus electionem ſui ſacerdotis habeat. Nihil eſt igitur quod ſeditionibus turbemini, quantum ad hanc cauſam attinet. Cras manè cum ſua quiſq; acerra & igne ac odoramentis adeſto. Tu verò Cores cede Deo, & calculum eius expecta, neq; maiorem, quàm Deus habeat, authoritatem tibi arroga: ſed tu quoq; inter cęteros huius honoris competitores iudicandus adeſto. nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehenſibile ſui ſpecimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo ſuffitum facitote, & cuius ſacrificium acceptius Deo fuerit, eum mea quoq; autoritate confirmabo, meq; ab hac calumnia collata per priuatam gratiam in fratrem ſummę dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari ſimul, & malè ſuſpicari de Moſe deſtitit, & inſuper conſilium eius collaudauit tanquam è Republica futurum: atq; ita concio dimittitur.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509. Moſis, ad Corem ſeditioſum oratio.

CAP. III.

Quomodo ſeditionis concitatoribus diuina vltione extinctis, ſacerdotium Aaroni & filijs ſit confirmatum.

POSTERA verò die reditur in concionem vt ſacro facto intereſſent diuino iudicio per quod competitorum certamen erat dirimendum: eratq; nonnihil tumultus, multitudine ſuſpenſa ad euentus expectationem, quibuſdam Moſem in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, ſeditionũ finem exoptantibus.

Ruffin. Cap. 2. Num. 16.

An. mūdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

tibus. timebant enim ne actum eſſet de Rep. ſi vlterius ſeditio procederet. multitudo quoq; natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magiſtratibus prona, omnibus rumoribus circunferebatur. Moſes autem miſsis ad Dathamum & Abironem viatoribus, iuſsit vt ad condictum venirent ſacris interfuturi. poſtquam aūt negauerūt ſe obtemperaturos, neq; diutius paſſuros Moſi potentiam artibus malis quæſitam in populo augeri: his renunciatis aſſumptiſq; aliquot præſtantioribus, non eſt dedignatus ad contumacē Dathami factionem venire, ſequentibus ſe libenter quos iuſſerat. Tum Dathamus cum ſuis audito Moſem cum primatibus ad ſe aduentare, progreſsi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus eſſet. aderant etiam ſatellites qui arcerent eum ſi quid vi agere vellet. ille verò iam propior ſublatis in cœlum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri poſſet, Domine, inquit, cœli & terræ ac maris, tu qui mihi teſtis es fide digniſsimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua ſententia feci, qui miſeratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuiſti, exaudi hanc orationem. tu enim ſcis omnia, ipſas etiam cogitationes hominum: quapropter non dedignaberis rei veritatem atq; iſtorum ingratitudinem in mediū proferre. Noſti ſanè exactè & illa quæ natiuitate meam præceſſerunt, viſa nimirum non audita: nunc in illis rebus teſtimonio tuo me ſubleua, quas iſti cum non ignorent, malè ſuſpicari tamen non verentur. Ego cum vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisq; ſoceri beneficio conſecutus eram, tamē relictis eius voluptatibus & cōmodis meipſum totum dedidi ærumnis pro iſto populo perferendis: & primū pro libertate eorū, nunc vero pro ſalute promptiſsimè magnos labores ſuſcepi. Nunc ergo quoniam in ſuſpicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaſerunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuiſti, & voce tua ſpectaculoq; illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluiſti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ſeruitutem eorum effugere conceſsiſti, & Pharaothis potentiam ſuccumbere mihi feciſti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuiſti, cuius poſtea fluctibus Ægyptios inuoluiſti, qui inermes armis muniuiſti, qui ex vitioſis fontibus potabiles reddidiſti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxiſti, cibumq; in terra non inuenientibus à mari attuliſti, è cœlo deniq; nunquam antè auditum es largitus, qui legibus ac inſtitutis rem noſtram ornaſti, adeſto mihi Domine iudex omnium ac teſtis incorruptiſsimus, quòd neq; munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iuſtitiam captante admiſi, neq; pauperem bonam cauſam habentem propter aduerſarium diuitem perdere litem ſum paſſus, & nunc Republica ſinceriſsimè adminiſtrata in ſuſpicionem culpæ, à qua ſum alieniſsimus, venio, quaſi fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate ſacerdotium tuum contulerim. oſtende quòd omnia tua prouidentia diſpenſantur, & nihil fortuitis caſibus, ſed tua voluntate ad effectum peruenit: & quòd res Hebræorum cordi tibi ſint, iuſta in Dathamum & Abironem animaduerſione declara, qui te ſtupidum faciunt meis impoſturis circumueniri iactantes. facies autem manifeſtam aduerſus inſanos gloriæ tuæ detrectatores vindictam, ſi non communi more intereant, ne quis nihil niſi humanum paſſos exiſtimet, ſed terra quam indigni calcant dehiſcens cum familijs & facultatibus eos abſorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum poſteris ſtatuetur, ne quis ſecus quàm

Dathan & Abiram contumaces.

Moſis ad Deum precatio.

quàm pium eſt de tua maieſtate ſentire audeat: & meum miniſteriũ ex tua ſententia eſſe comprobabitur. Quòd ſi vera ſunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput diræ vertant, illis quos execratus ſum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, cõcordia & mandatorum tuorum cuſtodia ſerua intactam & expertem ſupplicij ſceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum eſt à tua iuſtitia, illorũ pœnas immeritam Iſraelitarum turbam dependere. Hæc cum lacrymis effato, terra horrendum repente contremit, & vndante ſuperficie, non ſecus quàm pelagus vento fluctuans, vniuerſum populum terruit: immani mox ſonitu eliſo, quà ſeditioſi tendebant, ſolum ſubſidit, & eodem momento omnes ad vnum abſorbet: ſublatisq́; in hunc modum profanis, hiatus ille ita rurſum clauditur, vt ne veſtigium quidem eius ſupereſſet. Hic finis ſeditioſæ factionis, illuſtre argumentũ diuinæ prouidentiæ ſimul & potentiæ: fuitq́; hic caſus eo miſerabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos eſt miſeratus, vt totus quantus erat populus, ante actorum oblitus, lætis acclamationibus Dei ſententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt peſtem ac perniciem popularium exiſtimaret. Poſt Dathamum cum ſuis extinctum Moſes pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo cõmiſſurus electionem, vt ei ſit ratum Sacerdotiũ, cuius ſacrificium Deo gratiſsimum apparuerit. Itaq́; conueniunt ducenti quinquaginta viri ſummo in pretio ſemper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi eſſent, tum quòd ipſi nequaquam degenerarent: cumq́; his procedunt & Aaron & Cores: deinde ſtantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris adoramenta quæ ſecum attulerant: cum ſubito tantus ignis effulſit, quantum nec homines ipſi vnquam excitauerunt, nec in terris ſponte ardentibus, nec in ſyluis per æſtum auſtri flatu colliſis & attritis excitatũ viderunt, ſed qualis diuinitus accendi poterat fulgentiſsimus ſimul ac flagrantiſsimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita ſunt abſumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: ſolus Aaron ſuperfuit illæſus, vt manifeſtum eſſet, diuinitus coortum hoc incendium. His ita abſumptis, Moſes volens perpetuam eius ſupplicij memoriam ad poſteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iuſsit Eleazarum Aaronis filium acerras eorũ affixas altari æreo conſecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cœleſte numen humanis dolis circumueniri poſſe putant.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509.

Datam & Abiram abſorbet terra.

Corem cũ ducentis quinquaginta viris ignis abſumit.

CAP. IIII.

Quæ Hebræis in deſerto per annos 38. obuenerint.

POST tam euidens argumentũ cum iam ſatis conſtaret, non ambitu, aut fratris gratia, ſed diuino iudicio Sacerdotium ad Aaronem perueniſſe, ſine vlla controuerſia poſthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu ceſſatum eſt à ſeditione, imò penè grauior priore eſt inſequuta. nam ex talibus cauſis ortum habuit, vt facilè appareret longo tempore duraturam: Cum enim ſemel animos hominem occupaſſet hæc perſuaſio, nihil ſine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moſis iſta facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam nõ peccatorum odio Deus ſæuiret, ſed à Moſe ſolicitatus: ægreq́; ferebant, quòd non ſolũ impunè tot optimatũ morte populũ mulctaſſet, ſed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatũ: quãdoquidem nemo poſthac eum affectaturus erat,

Nume. 17.

Alia ſeditio contra Moſen.

An. mũdi 2455. Ante Chriſtum natum 1509. cum aliis id malè ceßiſſe videret. ad hac cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt ſuperbæ & nimiæ Moſis poteſtati modum aliquem ſtatuerent. facilè enim hoc illi eſſe. Tum ille maturè ſentiens excitari turbas, veritus ne qui rurſum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere poſſet, concionem aduocari iubet. & auditis poſtulatis nihil reſpondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mãdauit, vt virgas afferrent tribuum nominibus inſcriptas. eius enim fore Sacerdotium, in cuius virga Deus ſignum oſtenderit. quod vbi placuit, inſcriptas attulerunt, cum alij, tum Aaron, inſcriptam habens in ſua Leuiticam. eas Moſes acceptas in Dei tabernaculum depoſuit. ſequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoſcebantur, quòd eſſent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbantq́; alias eadem ſpecie manere, quæ erant pridie cùm eas Moſes acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina eſſet exorta, &, quod magis mirum, amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno cõſtaret. hac nouitate ſpectaculi vulgus attonitũ, omiſſis odijs quibus tam Moſem quàm Aaronem proſequebatur, totum in admirationem diuini iudicij verſum, amplius Deo repugnare deſijt, ratumq́; Aaroni ſacerdotium eſſe voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus, nemine poſthac contradicente, fuit Pontifex, & Hebræorum populus longis ſeditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moſes autem poſteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à militia feciſſet, ne fortè in parandis ad vitam neceſſarijs occupati, negligentiùs ſacra tractarent, mandauit vt poſt armis ac Dei fauore quæſitam Chananæam ex oppidis eius quadraginta octo bona & pulchra Leuitis diſtribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & inſuper à toto populo decimas annui fructus exegit Leuitis ſimul ac Sacerdotibus conferendas: atque hi poſthac eius tribus ſolennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ ſint Sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iuſſit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas eſt, primogenitum, ſi maſculum fuerit, ſacrificandum Sacerdotibus adducat, vt eo cum familia veſcantur in vrbe ſacra. pro eis verò quibus patria lex veſci vetat, dominus fœtus ſiclum cum dimidio dependat, pro homine verò primogenito quinque ſiclos. deberi eis etiam primitias tonſuræ ouiũ: & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto ſe conſecrant, Nazaræi dicti, capillum alentes, & vinum non guſtantes, cum capillum conſecrant, victimas eorum Sacerdotibus cedere. Item qui Corban ſeipſos nominãt, hoc eſt, Dei donum, ſi velint à miniſterio, ad quod ſe vltrò obligauerunt, dimitti, Sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta ſiclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos Sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & ſi quis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen Sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrũ. Tantum eſt quod Sacerdotibus Moſes attribuit, præterq́; quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo Sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes eſſe voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano ſoli Sacerdotio fungentes mares eodem die abſumunt. His ita poſt ſeditionem

Marginal notes: Aaronis virga germinat. — Ruffinus cap. 3. Hedio cap. 4. Num. 18. 35. Leuit. 14. 18. & 26 — Sacerdotum reditus — Nume. 6. De Nazaræis.

nem diſpoſitis caſtramouit, & cum omnibus copijs ad Idumææ fines peruenit, legatis primum ad Regem præmiſſis. petebat ab eo tantum liberum tranſitum, paratus ipſius arbitrio fidem dare ſine cuiuſquam iniuria iter ſe facturum: præterea forum rerum venalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus etiam aquæ pretium, ſi Rex ita iuberet. ille verò legatis, re infecta, dimiſſis, negatoq; trãſitu, armatus cum exercitu eſt obuiam profectus, prohibiturus Moſen ſi vi viã aperire conaretur. at Propheta conſulto prius oraculo, & Deo non permittente, vt ipſe pugnæ principium faceret, retrorſum abduxit exercitum, per deſertum iter facturus. Eodem tempore ſorori eius Mariamnæ vltimus vitæ dies aduenit, quadrageſimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, menſis Xanthici luna prima: ſepultaq; eſt publico ſumptu magnificè, ſuper quodam monte, qui appellatur Sein: & poſt menſtruum luctum luſtrauit Moſes populum hunc in modum. Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, paulum antè caſtra productam Pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem inijciunt, ſimulq; hyſſopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes, & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebant ſe die tertia & ſeptima, quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterum funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum exercitu pergens Arabiam petijt. Quumq; veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelſum, quo ager clauditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moſe quòd eſſet moriturus: & in conſpectu totius exercitus, ſtans in loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat, atque ita ſpectante populo moritur, eodem ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo vigeſimo tertio, dies mortis eius incidit in primam lunam menſis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium pererrans, in Aſphaltitem lacum influit, Moabitas ab Amoræis diſterminans. eſtq; hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius Regem Sehonem miſit legatos Moſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidem daturus, quòd ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiam ſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon verò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1473.
Nume. 20.
Moſis ad Idumæos legatio.
Mariamne ſoror Moſis defuncta.
Nume. 19.
Mos luſtrandi populum.
Nume. 26.
Aaron mortuus.
Ruffinus Cap. 4, Hed. Cap. 5. Nume. 21.
Moſis ad Sehonem Amorræorum Regem legatio.

Quomodo

CAP. V.

Quomodo Moſes deuicerit Sehonem & Ogem Amoræorum Reges, deleueritque eorum copias.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1473.

Nume. 21. Hebræi pugnam parant aduerſus Amorræos.

MOSES *autem poſtquam intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptum ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facilè adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deũ, an bello viam aperire permitteret. Deo vero annuente, & victoriam inſuper pollicente, magnopere hac ſpe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiarent, auſpice Deo & quò ſponte iam propenderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiũt, & è veſtigio inſtructa acie ad hoſtem properant. Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos, quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerunt. Itaq;, vix primo conflictu excepto, terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt*

Amoræos Hebræi fudant fugantq;.

primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatisq; eorũ ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iamq; totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebãt. nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectã victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorũ genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glandibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur, & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cumq;

deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis ſunt confixi: & inter cæteros Sehon Rex cecidit.

Sehon Amoræorum Rex interfectus.

Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent. & milites totum regionem percurrebant

rebant

rebant impunè diripiendo, captiuoſq́; abducendo. nemo enim reſiſtebat, robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripa meridionale eius latus terminant, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis regionum Rex, in auxiliũ Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriã ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio perijt, & exercitus ad vnũ eſt deletus. Moſes vero Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliã ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior: cuius roboris & ſtaturæ argumentũ exſtabat in expugnata Regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurum etiam maiorum ſucceſſuum illis cauſa eſt facta. Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publice ſunt locupletati. Poſt hæc Moſes caſtra Iordanem verſus mouet, & campum magnum è regione Hierichuntis. ea eſt vrbs copioſa, palmis abundans & balſamum ferens. Iamq́; in tantum creuerant Iſraelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moſes vtendum hac promptitudine ſuorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epuloq́; exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vaſtandam miſit, vrbesq́; gentis eius expugnandas. cuius belli origo talem cauſam habuit.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1473.
Hebræi terrã Amoræorum occupant.
Amoræorum terræ ſitus
Oges Rex cum exercitu trucidatus.
Ruffin. cap. 5. Hedio cap. 6.
Hiericho.

CAP. VI.

De Balamo vate.

BALACVS Moabitarum Rex, habens veterem amicitiam & ſocietatem cum Madianitis, cum res Iſraelitarum in tantum creſcere videret, cœpit etiam de ſuo regno eſſe ſolicitus. Neſciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæã vſurpare appetant: atq́; ita non ſatis conſultè de rebus nonis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum ſucceſſu non eſt auſus, obſtare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & ſibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de ſuis honoratiſſimum quenq́;, rogantes vt veniret ad ſe, & diris imprecationibus Iſraelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hoſpitali menſa adhibitis, conſulit Deum, quæ ſit eius de Madianitarum poſtulatis ſententia. qui cum vetaret illis obſequi, reuerſus ad eos, ait ſibi nõ deeſſe voluntatem illis gratificãdi, ſed obſtare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum, quem ipſi execratum velint, eſſe Deo longè cariſſimum. deditq́; conſilium, vt ob hanc cauſam ad Iſraelitas profecti, pacem cum illis quibuſcunq́; conditionibus facerent. his dictis legationem dimiſit. At Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadẽ de re denuò legatos mittunt

Nume. 22. 23. 24.
Balaci Moabitarum Regis ad Madianitas legatio.
Balaci & Madianitarum ad Balamum legatio.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

Secunda ad Balamũ legatio.

tunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obſequi, Deum conſulit. Deus verò offenſus iubet vt legatis aſſentiatur. is ratus Deum hæc ſeriò iubere, cum legatis proficiſcitur. inter eundum autem cum ventum eſſet in viam quandã anguſtam inter duas macerias ſitã, occurrit ei Angelus: quo animaduerſo aſina qua vehebatur declinans appreſsit eum ad alterum ſeptum, nihilq́; mouebatur verberibus ſeſſoris preſſuram moleſtè ferentis: cumq́; nec Angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo ſic volente humana voce Balamum incuſat, quòd nunquam antehac læſus ſæuiret in ſe, non intelligens Deum prohibere quò minùs quibus cuperet obſequatur. Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turbatur, apparuit ei Angelus, obiurgans verberatorem, quòd iumentũ non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei voluntatem facienti. Tum vates territus volebat retrò abire: ſed Deus iuſsit eum pergere quò inſtituerat, modo ne quid aliter agat quàm diuinitùs admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptusq́; à Rege honorificentiſsimè, voluit ad quendam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in montem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet Regem ſeptem aras exſtruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu Regis eſt factũ, mactat victimas, vt victoriã præſagire poſſet. deinde ſic fatur. Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiã ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominũ genus, cui non innocentia morum, virtutisq́; ac probatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quandoquidem Deus vos hominum ſolos complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſsimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſsidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeoq́; multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſsimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro numero ac dignitate domicilium Chananæa continget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatũ ſcitote, vt tam in inſulis quàm in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtellis numero æquiparanda. Cumq́; tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerũ copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuertetur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat: Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrandũ hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quẽ vates, Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu. ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarũ ſim adductus, eaq́; cauſa veni vt volũtati tuæ morem gererẽ. Sed potẽtior eſt Deus quàm mea volũtas, qui cõtra Dei voluntatem ad gratiã hominum

Balami Angelus reſiſtit.

Balami Aſina loquitur.

Balamus obiurgatur ab Angelo.

Balamus ad Balacum peruenit.

Balami de Iſraelitico populo vaticinium.

Balacus iratus reprehendit Balamum.

Balami reſponſio.

hominum loqui propoſueram. quàm primum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horũ laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſsim, vt execrationib. hoc genus hominum deuouere liceat. Cumq́ Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetraſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturum eſſet regibus & ciuitatibus clariſsimis, quarũ quædam nondum conditæ videntur, quæ verò extant earum res terra mariq́ geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram memoriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquãdo comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens cum iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum, Balace, inquit, vosq́ Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interiturum, nec bello, aut peſtilentia faméve, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruandæ, ne quando talis clades incidat quæ vniuerſi de medio tollantur, interdũ tamen quædam vitari nõ poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebũt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſsimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare poſsint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubito ſe proripiant. cumq́ rogatæ fuerint vt maneant, non annuãt niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum Deos venerentur. ſic enim Deum iratũ ſibi reddent. Poſt hæc monita abijt. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorũ iuuenes pulchritudine puellarũ capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatem ex earum pulchritudine capere inuideant, néve conſuetudinem eorũ auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenũ & cõplexus admittunt: iamq́ blandicijs illectos, & cupidine feruentes relinquere parãt. tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, ſed futuræ coniuges & omnium facultatum dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iureiurando confirmabant Deũ teſtẽ inuocando, & lacrymas fundendo, quò magis eas ad miſerationem flecterent. tum illæ poſtquam omninò captos & conſuetudine ſua deuinctos animaduerterunt, ſic reſpondent: Optimi iuuenes, non deſunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domeſticorum affectus: neq́ inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces veſtras admiſimus: ſed perſuaſæ viros eſſe bonos hac hoſpitali gratia nõ dedignatæ quæ vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem noſtram moleſtè ferre aſſeueratis, ne has quidem preces auerſabimur. quare ſi beneuolentiæ cõiugalis fidem dederitis, quæ ſola nobis ſatisfacere poteſt, libenter vobiſcum vt legitimæ nuptæ conuicturæ

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1472.

Nume. 25.

Balami de rebus futuris vaticinium.

Balami aduerſus Hebræos conſilium.

Madianitarum filiæ ad Hebræorum caſtrã perueniunt.

An. mūdi 2493.
Ante Chriſtum
natum 1472.

ſumus. veremur enim ne libidine exſatiata, cum iniuria & cōtumelia nos retrò
ad parentes noſtros ablegetis: cui noſtræ ſolicitudini veniā vos dare æquum po-
ſtulamus. Illis verò quolibet modo fidem daturos ſe pollicentibus, & nihil præ a-

Madianitarum filiæ Hebræos ad idololatriam perducunt.

more nimio recuſantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores
habetis ab omnibus alijs diuerſiſsimos, vt cibis etiam proprijs veſtro more vta-
mini, nec potū cum alijs communem ſuſtineatis, neceſſe eſt ſi vultis nobiſcū vitā
degere, Deos noſtros colatis: neque enim alio argumento perſuadebitis amorem
iſtum vos nō fingere, niſi eoſdem nobiſcū Deos adoretis. Nec abſurdū fuerit aut
vitio vertendū, ſi terræ in quam veniſtis peculiares Deos colere malitis: præſer-
tim cùm noſtri per omnes regiones honorentur, veſtrum nemo præter vos cultu
dignetur aut ceremonijs. aut igitur cæterorum more vobis eſt viuendum, aut

Hebræi mulierū cupidine ducti à patrū religione deſciſcunt.

alius orbis quærendus, vbi ſoli iuxta ueſtra inſtituta vitā agatis. At illi cupidi-
ne cæci dicta earū comprobant, & quò trahebantur ſequentes à religione patrū
deſciſcunt: & plures Deos credere inducti, ſacra illis eius gentis ritu faciūt: cibis
quoq; indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiā nihil non cōtra legem fa-
ciebant: vt iam tota caſtra iuuenum impietas inuaderet, & ſeditio priore peior
gliſceret, & auita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim
guſtatis ſemel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & ſi qui nobi-
litate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrupebātur.

Zambrias.
Choſbi.

Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Choſbi Madianitide, Vri fi-
lia gentis eius dynaſtæ, iuſſus ab vxore, & contemptis in eius gratiā Moſis placi-
tis, alieno ritu ſacrificabat, & alienigena coniuge non diſsimulanter ſe oblecta-

Moſes Iſraelitarum idololatriam & voluptatem accuſat.

bat. In hoc rerum ſtatu Moſes veritus ne grauius aliquid ſequeretur, aduoca-
ta concione, neminem quidem nominatim accuſauit, nolens in deſperationē ad-
ducere eos, qui tantiſper dum latere ſe putāt, ad ſanitatem reduci poterant: ſed
dicebat rem indignā, nec ipſis nec maiorib. eorū decorā, quòd voluptatem pluris
quàm Deū & religionē facerent. Expedire illis vt dum tempus eſt reſipiſcāt, &
nō legum contemptu, ſed cōpeſcendis prauis cupiditatib. fortes ſe viros declarent.
abſurdū præterea dicebat, quòd cùm in deſerto modeſtè vixiſſent, nunc in bona
regione ita baccharentur, & quæ per inopiā quæſiuerāt, nunc per affluentiā per-
ditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad ſaniorem

Zambriæ aduerſus Moſen oratio.

mentem reducere. Tum Zambrias inſurgens, Tu, inquit, Moſes tuis legibus v-
tere, quibus iam longo vſu robur addidiſti: quod ni feciſſes, ſæpè iam pœnas dediſ-
ſes, & tuo malo uon eſſe Hebræis imponendum didiciſſes. me certè nunquā ad tua
tyrannica iuſſa obſtrictum habebis. neq; enim aliud hactenus, quàm ſub legis ac
religionis prætextu nobis ſeruitutem, tibi principatū malicioſis artib. adſtruis,
voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum ſunt, & ſub nullius
imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca ſeruitute fuerit grauius, in quem-
uis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere: cùm ipſe multò dignior ſis qui pu-
niaris, quandoquidem abrogatis quæ omniū conſenſus approbat, plus tua quàm
cæterorum mortalium placita valere poſtulas. ego quæ nunc facio, quia benè fa-
cta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenā me
duxiſſe. audis à meipſo mea facta, vt ab ingenuo. neque enim latere cupio. Sacra
etiam Dijs facio præter conſuetum, quia id æquum cenſeo, ex multis mihi veri-
tatem quærere, & non ſicut ſub tyrannide viuere, de vnius tantum fiducia pen-
dentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipſo plus arbitrij

habere

habere voluerit. Hæc Zambria pro ſe & quibuſdam ſui ſimilibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc eſſet euaſura, maximè quòd videret legiſlatorem amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem iritatiorem redderet: verebatur enim ne plures tales in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atq; ita tum concio diſſoluitur. ac fortaſſe vlterius malum hoc ſerpſiſſet, ni Zambrias maturè ſublatus eſſet talem ob cauſam. Phinees tum alijs rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilè princeps, Eleazari pontificis filius, & Moſem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus creſceret, vindicare in flagitioſos decreuit. non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cumq; tanto eſſet animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipſum vnà cum Chosby transfigit. quo exemplo iuuentus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accenſa, certatim in eiuſdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficit, reliquos inſecuta peſtis ſuſtulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cum iure cognationis talem ſuorum petulantiam cohibere deberent, aut diſſimulare aut accendere etiam maluerunt: nec prius deſtitit, quàm quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam quod omiſſum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quominus hoc faceret à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo effectum eſt vt quibuſdam infectis praua opinione, penè totius populi religio ſit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus eſt propheta, vt oracula eius ſuis literis inſeruerit: cumq; nihil vetaret quin ea pro ſuis ederet, nec vllo teſte id factum eius coargui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare. Sed hæc quiſq; vt libuerit ita conſideret. Moſes autem vt dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus imperatis: eiſq; copijs Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulo antè memorauimus.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1472.

Phinees Zambriam & Chosbi vno ictu transfigit.

Al. 24000. Moſes in Madianitas mouet.

Num. 31.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritis regiò quomodo à Moſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

MADIANITÆ verò intellecto hoſtium aduentu, & quòd iam non longè abeſſent, & ipſi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſtò erant, impetus eorum pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta multitudo Madianitarum eſt cæſa, vt numerus cadauerum iniri non poſſet, ne regibus quidem ſeruatis. Hi fuère Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quàm Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus Hebræi regionem ſunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moſe mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac

Hedio. Cap. 7. Ruffin. Cap. 5.

Quinq; Reges Madianitarum cæſi.

Aliàs Arecemevel Arcæ.

Ingens præda de Madianitis parta.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1472.
Ingens præda de Madianitis parta.

illæſo exercitu, prædam quoq; memorabilem retulit, boum quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem: aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtica ſuppellectile vtebantur. Etenim pro opibus lautiore victu delectabantur. Abducta ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moſes autem partitus prædam, quinquageſimam eius partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Leuitis alterius quinquageſimam: reliquum verò populo diſtribuit. quo factum eſt vt deinde ſuauiter viuerent, opibus virtute quæſitis, ocium quoq; ad fruendum nacti.

Num. 27. Deut. 3.
Ioſuam Moſes ſibi ſucceſſorem deſignat.

Moſes autem iam admodum ſenex Ieſum deſignauit, qui ſibi in prophetæ & ducis (ſi opus foret) munijs ſuccederet, Deo ita iubente vt hunc principatus ſucceſſorem faceret. Erat enim totius diuini atq; humani iuris peritiſſimus, Moſe præceptore doctus.

Num. 32.
Tribus Ruben, Gad & dimidia Manaſsis, Amoritidem terram expetunt.

Per idem tempus duæ tribus, Gada & Rubeli, & dimidia Manaſſitis, numero pecudum & alijs rebus abundantes, de communi conſilio rogant Moſem, vt ſibi extra ſortem traderet Amoritidem terram, quæ nõ multo antè bello capta fuerat. eſſe enim paſcuis vberẽ. Ille verò ſuſpicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuicio viros excipit, meticuloſos ſimulatores dictitãs. Velle eos in ocio luxuq; terrã marte quæſitã communi poſſidere, & nolle arma cũ cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promiſſam capere, deuictis gentibus quas ille pro hoſtibus haberi iuſſerat. Qui videntes eum iratum, ne merito iraſci videretur, reſpondent ſe neq; per ignauiam pericula, neq; per deſidiam labores fugere, ſed hoc tantum agere vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratosq; ſe aiebant, ſi oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipſo dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunq; ducerentur ſequi, & communibus militare auſpicijs. Tum Moſes comprobata eorum voluntate, aduocatoq; Eleazaro pontifice & Ieſu, cæteriſq; magiſtratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt ſimul cum cognato populo aduerſus communem hoſtem bellum gerant, donec omnia ex ſententia confecta fuerint. atq; hoc pacto accepto quod petierunt, & exſtructis munitis oppidis, liberos & vxores atq; impedimenta in illis deponunt.

Num. 35. Deut. 4. 19. Ioſ. 20.

Moſes quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus aſyla ſanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non ſponte commiſſa eò confugiſſent. ſtatuitq; talibus exilij tempus, tantiſper dum pontifex viueret ſub quo cædes accidit. poſt cuius obitum redire in patriam permiſit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehenſum: idq; ius ſolis cognatis eſſe voluit, alijs non item.

Oppida refugij.

Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc. ad fines Arabiæ Boſora, in Galadena regione Arimanum, in Bataneade Gaulademan. & poſt captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iuſſu Moſis deſtinata ſunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent.

Num. 27. 36.
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt.

Eodem tempore cum defunctus eſſet quidam è primatibus Manaſſitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantum ſexus relictis, tribules eius viri inſignes Moſem conſulunt, an filiarum eius in diuiſione & ſortitione agrorum ratio haberi debeat. Is reſpondit, ſi in domum tribulis nuptum darentur, ſortem dotalem fore: ſin mallent in aliam tribum elocari, ſortem in ſua tribu relinquerent. atq; hac occaſione inſtituit, vt cuique tribui ſuæ ſortes perpetuò manerent.

Hiſtoria Deuteronomij.

Quumq; iam de quadrage-

quadrageſimo migrationis anno triginta tãtum dies ſupereſſent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila viſitur, agrũ habens palmetis conſitum, vbi populum omnem præſtò vidit, in hunc modum verba fecit.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.
Ruffin. Cap. 5.
Hedio. Cap. 8.
Deut. 4.

CAP. VIII.

Moſis leges, & quomodo ex hominibus fuerit ſublatus.

Moſis ad populũ ante obitum oratio.

VIri commilitones, & longi laboris ſocij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta poſtulat, vt ex hac vita diſcedam, & rebus vltra Iordanem gerendis intereſſe me Deo non eſt viſum, æquum duxi, vt quantum ad veſtram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio deſim: ſed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonſtrata ad eam via, ſempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tàm veſtra quàm poſterorum beatitudo conſiſtat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos noſtræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, ſat ſcio, mereor, vel quòd antehac veſtris commodis indeſinenter ſeruiens nunquam vos feſelli, vel quòd anima prope exitum conſtituta in omni virtute ac veritate ſeipſa melior redditur. Filij Iſraëlis, vna omnibus hominibus felicitatis eſt cauſa Deus propitius: quam ſolus dignis dare, & peccantibus in ſe auferre potis eſt. cui ſi vos tales præſtiteritis quales ipſe poſtulat, qualéſue ego ex ipſius ſententia inſtituo, nunquam non macti virtute, æmulandiq; omnibus eritis: ſed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deeſt breui conſequemini. Tantum voluntati diuinæ obſequimini, & mandatis eius parete: & neq; legibus per me latis alias præponite, neq; in religione per contemptum quicquam nouate. Quod ſi feceritis, bello præſtantiſſimi inter omnes gentes, & omnibus hoſtibus inſuperabiles eritis. nam auxiliante Deo, minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterùm virtutis præmia magna per omnem vitam ſunt propoſita, & ipſa ſibi primum eſt ac potiſſimum præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: quæ inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud poſteros immortalem conſequemini. Hæc vobis ſunt ſperanda, ſi leges monitu Dei me perferente ſcriptas, nec ipſi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vſum nunquam non meditemini. Ego verò commodis veſtris lætus diſcedo, voſq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magiſtratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis veſtræ poſthac curam ſunt habituri. Deus autem ſub cuius ductu hactenus egiſtis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepiſtis, non deſinet vobis proſpicere, ſed quamdiu ipſum & pietatem colueritis, tam diu ſub eius præſidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita ſuggerant, quibus parentes beati eritis. nimirum pontifex Eleazarus & Ieſus, & ſenatus ac primates tribuum, quibus cauete vos difficiles præbeatis, ſcientes quòd qui benè parere nouit, etiam benè imperaturus eſt vbi ad poteſtatem peruenerit: néue in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mandatis principum obmurmurraueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vicio ſi vos inpoſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ab hoſtibus. quod non exprobrandi cauſa dico: nolim enim vos hac comme-

Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiusq; mandatis ſint obedientes adhortatio.

Diuini auxilij promiſſio.

Obedientia erga magiſtratum.

An. mũdi 2493.
Ante Christum natum 1473.

Deuter. 7. 11.

commemoratione in exitu vitæ cõtriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt, & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri. quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm late patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare quò minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: id rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferroq́ & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutius conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tàm publicarum quàm priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis Codicem, leges ſcriptas & inſtituta benè viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoresq́ quanta pericula pertuliſſet, quamq́ alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, grauiſſimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc priuſquam ad reliqua trſitãum faciam, operæ pretium duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hic inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamq́ à Deo retulerat, ſcripſit, nos generatim in ſuos ordines digeſſimus: qua de re lector admonendus erat, ne ſi quis fortè ex contribulibus in hæc noſtra inciderit, calumniam temerè ſtruat, quaſi parum ſincerè ſcripta Moſaica tractantibus. Enumerabo autem eas potiſſimum leges quæ ad publicam inſtitutionem, ritusq́ gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam conſuetudinem aut contractus vel cum exteris vel cum noſtratibus ſpectant, in eum commentarium diſtulimus, quem de moribus & ſacrorum cauſis Deo fauente ſcribere eſt animus.

Iſraelitæ hoſtes, eorumq́ idola tollere iubentur.

Moſes Iſraelitis Codicem, leges ſcriptas & inſtituta continentem tradit.

Leges à Moſe latæ. Ruffin. Cap. 7.

Excuſatio Hiſtoriographi, cur Legum ſeriem innouarit.

Poſtquam acquiſita Chananæa terra, vrbibusq́ conditis, victoriæ fructus ſecuri carpere cœperitis, hæc mandata obſeruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem conſtabilietis. Vrbs ſacra ſit vna in regione Chananæa, in loco illuſtri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea ſit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, ſed collectitijs conſtructum, qui inducti tectorio, decoram & mundam ſpeciem præ ſe ferant: aſcenſusq́ ſit ad illud non per gradus, ſed terra leniter per accliue aggeſta: in alia verò vrbe nec altare ſit vllum neq́ templũ. Deus enim vnus eſt, & Hebræorum genus vnum.

Iſraelitæ quomodo in terra Chanaan victuri.
Vrbs ſacra & templum in Chananæa.

Qui

Qui conuicium Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat, deinde ignominioſè & obſcurè ſepeliatur. An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

In ſacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuerſa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficijs gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuerſationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter ſe noſcantur, quibus idem eſt genus, quiq́; eiſdem ſtudijs delectantur. Id verò ex huiuſmodi congreſſibus facilè contingit, dum aſpectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: ſicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alieniſſimos à ſe inuicem eſſe oportet. Conuicium Deo faciens. Leuit. 4. Deut. 16. Ter in anno Hebræi conuenire debent.

Sint præterea decimæ fructuum ſeorſum ab illis quæ ſacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in ſacra vrbe inſumatur in ſacrificia & conuiuia. Æquum enim eſt ex prouentu terræ à Deo datæ in ipſius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non eſt ſacrificandum. neq; enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neq; maior eſt turpitudo quàm quæ corporibus infertur. Similiter ſi quis mercedem pro admiſſura canis venatici aut paſtoralis acceperit, nec inde quidem Deo ſacrificare eſt licitum. Dijs alienis nemo malè loquatur. Fana externa non ſunt ſpolianda, neq; ſacra donaria tollenda. Nemo veſte è lino & lana contexta vtatur. eſt enim ſolorum ſacerdotum. Septimo quoq; anno, quando per Scenopegiæ feſta apud Sanctam vrbem ſacrorum cauſa conuenitur, pontifex è ſublimi ſuggeſto, vnde à tota multitudine exaudiri poſſit, legem pro concione legat: & neq; mulieres neq; pueri ab auſcultando arceantur, imò ne mancipia quidem. Nam bonum eſt vt inſcriptam in animis nunquam delendam memoriam retineant. ſic enim minus peccabunt, non ignari quid ſit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in delinquentium conſcientijs, dum ſua placita minis interpoſitis in auditorum animas infigunt: ita vt nunquam non legis voluntas intus obuerſētur, & quantas pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediſcant, qua diſciplina nec honeſtior eſt alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidiè, ineunte die, & cum itur cubitum, commemoranda ſummi Dei beneficia quæ liberatis ex Ægypto præſtitit. æquum enim eſt gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inſcribenda ſunt etiam foribus præcipua, & in brachijs oſtētanda. & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circunferenda ſunt inſcripta in capite & brachio, vt vndiquaque conſpicua ſit Dei erga populum ſuum benignitas. Oppidatim præſint ſeptem viri probatæ virtutis, & iuſtitiæ cultores. Singulis magiſtratibus attribuantur duo miniſtri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi ſors obtigit in ſuis ciuitatibus ſummo in honore habeantur, vt præſentibus illis nec conuiciari liceat, nec aſperius agere. Sic enim futurum eſt, vt aſſueti homines reuereri, ad pietatem quoq; aſſueſiant, & tanto longius à contemptu numinis abſint. Iudicibus quicquid viſum fuerit, illorum ſententia valere debet, niſi conſtet pecunijs eſſe corruptos, aut manifeſtè coargui poſſint non rectè decreuiſſe. Oportet enim ſine lucri & dignitatis reſpectu iudicare, & iuſtitiam omnibus alijs rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quaſi vero is infirmior ſit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia eſt iuſtitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quàm Deum facit.

Decimæ. Deut. 18. Merces meretricis. Dij alieni. Deut. 22. Linum & lana. Deut. 11. Legis liber in tabernaculorū feſto prælegendus. Pueri Leges ediſcant Deut. 6. Signa Legis. Septem Præſides. Honor magiſtratus. Officium Iudicum. Iuſtitia eſt Dei potentia.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471. *Quòd ſi iudices neſciant de negocio ad ſe delato pronunciare, ſicut interdum accidit, in ſanctam vrbem integram cauſam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum ſenatu quod viſum fuerit decernant.* Deut. 19. *Vni teſti fides non habeatur, ſed tribus, aut vt minimum duobus, quorum teſtimoniũ vita ante acta faciat veriſimile. Mulieribus autem teſtimonium deponere nõ liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neq; ſeruum hominem teſtem eſſe liceat, propter animos degeneres. probabile enim eſt aut lucri cauſa aut præ metu non verum teſtimonium depoſituros.* Falſi teſtis pœna. *Quòd ſi cui falſò teſti creditum fuerit, iſq; poſteà falſi coarguatur, ei pœnæ ſit obnoxius, quam reus daturus erat, ſi grauante hoc teſtimonio condemnatus fuiſſet.* Deut. 21. De homicidio commiſſo. *Homicidio in aliquo agro commiſſo, ſi autor nuſquam compareat, neq; ſuſpicio ſit à quopiam per odium occiſum hominem, inquiſitio fiat ſumma cura propoſitis indici præmijs. quòd ſi nullus exiſtat index, magiſtratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes eſt facta, & ſenatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & adductam in teſqua nec ſementi nec plantationi idonea, neruis ceruicis abſciſis, cædant, & ablutis manibus ſupra caput iuuencæ ſacerdotes & Leuitæ ac ſenatus illius oppidi, puras ſe manus ab ea cæde habere proclament, eamq; nec feciſſe ſe, nec dum fieret interfuiſſe. inuocentq; Deum vt propitius factus nunquam poſthac in ea regione tale malum accidere permittat.*

Ariſtocratia optimũ regimen. *Optimum quidem eſt optimatum regimen, & ſic in adminiſtrata Republica viuere, nec eſt cur aliam eius ſpeciem concupiſcatis: ſed præſtat vt hac contenti in legum & veſtra ipſorum poteſtate ſitis. Satis enim eſt Deum habere præſidem.* Deut. 17. De Regis electione. *Attamen ſi regis vos cupido ceperit, nemo ſit niſi veſtri generis & ſanguinis, & cui iuſtitia ſit cordi cum cæteris virtutibus. Is quiſquis fuerit, plus legibus & Deo quàm ſuæ ſapientiæ tribuat, nihilq; præter pontificis ac ſenatus ſententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecunijs equiſue plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum poſſet euadere. & ſi talibus ſtudijs plus æquo fuerit deditus, obſtandum eſt ne potentior fiat quàm rebus veſtris expedit.* Deut. 19. Termini terræ non mouendi. *Terminos terræ mouere non eſt fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: ſed religiosè cauendum vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua cauſa ſit bellorum & ſeditionum, ſi auaritia certis terminis non circumſcribatur. Facilè enim legum præſcripta tranſilit, qui terminis cupiditatem ſuam cohiberi non patitur.*

Leuit. 25. Plantarũ ante quartum annum fructus prohibiti. *Qui terram plantauerit, ſi plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vſum conuertere. intempeſtiuus enim eſt talis fructus. quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vſus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempeſtiuum, & in ſanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuijs cum amicis conſumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu ſuo fructus colligat.* Vites plantandæ. *Agrum vitibus conſitum ne ſemines. ſufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus eſt vt & aratro vexetur.* Terra aranda. *Bobus aranda eſt terra, nec aliud animal cum eis ſubiugandum, ſed eiuſdem ſemper generis ſub idem iugũ agenda. Semina quoq; debent eſſe pura & impermixta, nec duûm ſimul aut trium generũ ſunt ſeminanda. abhorret enim natura cõmunionem diſſimilium. Neq; diuerſi generis iumentorum coitus ſunt admit-*

admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis ſui perueniat, vt ſolent à minimis principÿs res in peius proficere. Cauendum eſt autem magnoperè, ne quid eiuſmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari poßint. quapropter ne leuia quidem leges dißimulant, dum officio ſuo nuſquam deeſſe cupiunt. Metentes & demeſſa colligentes ne ſpicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant, vt hac tanquam à fortuna obiecta in vſum ſuum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: ſimiliter de oliuetorum fructu nonnihil, vt ſit egenis quod colligant, quandoquidem de ſuo nõ poſſunt. non enim tantum ex negligentiori collectione decedit, quantum accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alacriorem faciet, ſi non quiſque ſuis tantum commodis prouideat, ſed inopum quoque rationem habeat. Nec bobus in area triturantibus os obligandum eſt. non enim æquum eſt vetare laboris ſocios quò minus & fructuum ſint participes. Nec à pomis maturis viatores ſunt arcendi, ſed ſinendi vt tanquam proprÿs ſe ſatient: & ſiue indigenæ ſiue ſint exteri, libenter illis ad eſum exhibenda ſunt. auferre verò ſecum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios deguſtare ex his quæ ad torcular deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo conceßis inuidere tantillum concupiſcentibus, præſertim cum id anni tempus ſit fertilißimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & ſi quis præ pudore cunctetur attingere, vt ſumant hortentur, Iſraëlitas quidem vt ſocios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere: aduenas verò hoſpitalibus his munuſculis dignentur, quæ ipſis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet exiſtimari detrimentum, quod liberali animo ſumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his ſoli fruamur, ſed vt de noſtro etiam alios honoremus: volens hoc modo ſingularem erga Iſraëlitas fauorem ac liberalitatem ſuam gentibus innoteſcere, dum id quod ipſis ſupereſt benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica ſcutica accipiens illiberalem pœnam hanc ſuſtineat, eò quòd cum eſſet ingenuus, lucro ſeruiens ipſe ſuam dignitatem læſerit. Rectum enim eſt vt cum ipſi multa in Ægypto & deſerto ſitis perpeßi, aliorum miſerias non negligatis. & Dei benignitate amplas facultates conſequuti, ex his nonnihil per compaßionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iußi, alteram Leuitis, alteram in ſacras epulas, tertia tertio quoque anno eſt conferenda, quæ in egenas viduas & pupillos diſtribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratÿs actis, & ſacrificÿs iuxta legem ritè peractis, primitias ſacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtraſque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingreſſurus conſiſtat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat, quòd ab Ægyptiorum graui ſeruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit: teſtatusq́; decimas ſe iuxta Moſis legem ſoluiſſe precetur Deum, vt tum ſibi priuatim, tum Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit conſeruet, & pro ſua potentia ac benignitate augere etiam dignetur.

Vbi ætas maturuerit vxores ducant virgines ingenuas ex honeſtis parentibus prognatas. qui autem non ducit virginem, ne ſibi coniungat alteri maritatam,

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

Deuter. 24. Egenis aliquid in agro relinquendum.

Deut. 25. Boues triturantes. Viatores à pomis maturis non arcendi.

Plagæ quadraginta.

Decimæ egenorum.

Primitiæ frugum. Deut. 26.

De vxoribus ducendis.

An.mūdi 2493. Ante Christum natum 1471.

tam, neue priorem eius virum contriſtet. Ancillas ne ducant ingenui, ne adamat as quidem. decet enim cupiditatibus imperare, & ad retinendam dignitatem id magnoperè conducit. Neq; meretrici ſit ius nuptiarum, cuius propter iniuriam ſuo corpori factam, nuptiale ſacrum Deus non admittit. atq; hæc ita obſeruari valdè intereſt, ad hoc vt proles naſcatur ingenua, & ad ſtudium virtutis erecta, ſi non è turpi aut illiberali matrimonio ſint prognati.

Ancillas ingenui non ducant.
Meretricis nuptiæ.

Pœna mulieris pro virgine deſponſatæ talis poſtea non inuenta
Deut. 24.

Si quis aliquam pro virgine deſponſam poſtea talem non inuenerit, in ius vocatam accuſet, afferatq; argumenta quæ habet: puellæ verò cauſam agat pater, aut frater, aut qui poſt hos genere videtur proximus. Et ſiquidem puella fuerit abſoluta, degat in accuſatoris coniugio, isq; nullum poſthac dimittendi eam ius habeat, niſi talem ipſi cauſam præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua inſontem detulit, pœnas luat quadraginta vna minus plagis acceptis, & quinquaginta ſiclos puellæ patri mulctæ nomine numerare cogatur. Quòd ſi viciata fuiſſe coarguatur, ſi quidem plebeia fuerit, eò quòd parum ſolicitè pudicitiam vſq; ad nuptiarum tempus ſeruauerit, lapidibus obruatur. quòd ſi ex ſacerdotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si quis duarum vxorum maritus propter amorē, aut formam, aut aliam quamuis cauſam, alteri plus beneuolentiæ honorisq; detulerit, alteri verò minus: ſi filius dilectæ iunior quàm ille ex altera natus, propterea quòd ſua mater in maiore gratia patris fuiſſet, poſtulet ius primogenituræ, vt duplicem facultatum paternarum partem iuxta meas leges auferat, non permittatur. iniquum enim eſt eum qui ſit natu grandior propter matrem negligentius à patre habitam ſuo priuilegio fraudari. Qui virgini alteri deſponſatæ ſtuprum obtulerit, ſi quidem perſuaſæ vt ſe præberet, ſimul cum ea capitalis eſto. ſontes enim ſunt ambo: hic quia puellæ perſuaſit vt liberali coniugio rem turpiſſimam anteponeret: hæc verò quia lucro aut voluptati ſuccubuit. quòd ſi ſolitariam alicubi nactus, vi oppreſſerit, ſolus det ſupplicium. Qui virginem nondum deſponſatam conſtuprauerit, ipſe ducat. quòd ſi pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere, quinquaginta ſiclos iniuriæ pretium numeret. Qui à coniuge quacunque de cauſa, vt ſæpe hominibus vſu venit, disiungi poſtulat, ſcripto ei ſecuritatem faciat, quòd eam nolit amplius repetere. ſic enim habebit poteſtatem alterius coniugis quærendi, alioqui diuortium non permittitur. Quòd ſi & alterum offenderit, aut poſt eius mortem prior maritus reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat.

Deut. 21.

Primogenitus ius ſuum retineat.

Deut. 22.
Stupri pœna.

Virgo conſtuprata.

Leuit. 25.
Defuncti fratris vxor ducenda.

Si cuius maritus nondum ſuſceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, ſortis hæredem nutrito. nam hoc è Republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & poſſeſſiones apud cognatos remanent. mulieri quoque leuior fit calamitas, cum prioris mariti coniunctiſſimo victura. quòd ſi frater nolit eam ducere, mulier ſenatum accedens teſtetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipſo liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò ſenatu cauſam, ſiue magnam ſiue paruam afferat, huc tantum res euadet: vxor fratris ſoluto viri illius calceo, & conſputa eius facie, meritò hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atq; ita ille quidem è curia diſcedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginē vel maritatam captiuam abduxerit, eiq; legitimè coniungi voluerit, non antè ius eſto cubile eius tangere.

Cum capta coniugium.
Deut 21.

tangere, quàm raſo capite ſumptoq́ lugubri habitu cognatos & amicos in bello amiſſos deplorauerit, vt ita mœrore ſatiata tum demùm ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iuſtum eſt, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non ſuæ tantum voluptati indulgens illius deſideria negligat. Elapſis autem luctus triginta diebus, tot enim ſapienti ad deplorandos caros ſufficiunt, tunc nuptijs dare operam liceat. Quòd ſi ſatiata concupiſcentia pro cõiuge eam habere dedignatus fuerit, ne pro ſerua quidẽ eam tractare ius habeat: ſed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi poteſtatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes ſuos contempſerint, & debitum honorem præ pudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & inſuper cõtumaces ac proterui in eos fuerint, hos primum verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicantq́ non voluptatis cauſa in matrimoniũ ſe conueniſſe, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: ſed vt liberos acquirerent, qui ſe in ſenectute nutriant, & neceſſaria ſibi ſuppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, ſumma cura educauiſſe, nulli rei parcentes quæ ad eorum ſalutem & inſtitutionem pertinere viſa ſit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoſcendum eſt, ſatis ſit quod officij hactenus oblitus es. proinde reſipiſce & cogita, quòd etiam Deus læſis parentibus offenditur, qui & ipſe humani parens eſt generis, & ad ſe pertinere iniuriam exiſtimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis eſt appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius abſit vt tu facias periculum. His verbis ſi arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inſcitiam commiſſis debetur venia. hoc enim & ad legiſlatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, ſi nec filium nec filiam legibus dare pœnas videant. quòd ſi hi ſermones & præcepta nihil profecerint, ſed contumacibus in parentes auſis pergat leges ſibi infeſtas reddere, ab ipſis extra vrbem ſequente turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad ſpectandum propoſitus, nocte demum ſepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant ſupplicium. Quin & hoſtes ſepeliantur, nec mortuus quiſquam expers terræ iaceat, vltra quàm iuſtum eſt pœnas exſoluens. Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum. non enim iuſtum eſt reditus captare ex fortunis tribulium, ſed præſtat opem ferre illorum neceſſitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionem, quæ huiuſmodi beneficentiam ſolet conſequi. Qui verò acceperint mutuo ſiue pecuniam, ſiue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex ſententia fruges ipſorum prouenerint, alacres reſtituant eis qui mutuauerunt, quaſi ſua reponentes, & vſuri denuo ſi opus fuerit. Quòd ſi non pudeat eos non reddere, non ſunt è domibus auferenda pignora, niſi iuſſu iudicum: & pignus foris eſt expectandum. is verò qui afferre debet, nihil contradicat ei qui cum legũ auxilio ad ſe venit. & ſi quidem non inops fuerit qui oppignorauerit, retineatur pignus donec reddatur mutuum. ſin autem pauper, reſtituat id creditor priuſquàm Sol occidat, maximè ſi veſtimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum, quandoquidem Deus à natura erga pauperes eſt miſericors. Molam & inſtrumentum quod ad hanc pertinet non eſto ius pignus capere: ne carentibus his ſi deſit cibum parandi facultas, ob inopiam grauiùs aliquid accidat. Plagium qui commiſerit,

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

Luctus triginta dies.

Deut. 21. De liberorũ ἀστοργίᾳ.

Hoſtes ſepeliendi.

Deut. 23. Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini licet.

Mutuum reddendũ. Deut. 24. Pignus.

An. mūdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

Furtum.

mulctator capite: qui verò aurum aut argentum ſubtraxerit, duplum reſtituito. Qui in furto deprehēſum, aut parietem perfodientem occiderit, impune eſto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quintuplum numerandum eſt. Qui verò mulctam ſoluere non valet, in ſeruitutem vindicetur. Qui tribulis in ſeruitutem eſt venditus, ſexennio ſeruiat, ſeptimo anno manumittatur. Quòd ſi in herili domo prolem è conſerua ſuſceperit, & propter ſuos affectus ſeruire maluerit, anno iobileo, is eſt quinquageſimus, liber eſto vnà cum filijs & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconē indicato loco in quo inuenit: reddatq́; ſciens non eſſe bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus in quas errantes in deſerto inciderit, ſi ignoretur dominus, ſtatim apud ſe reſeruet, Deum teſtatus quòd aliena vſurpare non cupiat. Iumentum per tempeſtatem in luto hærens præterire non licet, ſed ſubleuandum eſt non ſecus quàm proprium. Viam ignoranti commonſtrare oportet, non per ludibrium riſum captando alienas vtilitates impedire. Abſenti & ſurdo nemo malè loquitor. Percuſſus in rixa abſque ferro, confeſtim vindicetur: idem patiente eo qui percuſſit, quod fecit. quòd ſi domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percuſſit à cæde inſons eſto. ſin autem reualuerit, & multa in ægritudine inſumpſerit, percuſſor quicquid interim dum decubuit impenſum eſt diſſoluat, prætereáq; mercedem medici. Qui mulierum vterum gerentem calce percuſſerit, ſi quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliā præterea pecuniam det marito mulieris. quòd ſi illa moriatur, & ipſe det pœnas capite: quandoquidem vitam pro vita reponi iuſtum eſt. Venenum neque lethale, neque aliàs noxium quiſquam Iſraelitarum penes ſe habeat: quòd ſi habere deprehenſus ſit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduerſus quos venenū parauerat. Qui excæcauerit quenquam, ſimilia patiatur, priuatus quo priuauit alium, niſi is malit pecuniam accipere. nam ipſi lex permittit arbitrium æſtimandi ſuum caſum, ſi nolit haberi ſeuerior. Bouem cornupetam dominus iugulet. quòd ſi in area quenquā percuſſum interfecerit, ipſe quidem obruatur ſaxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd ſi & dominus coarguatur nouiſſe ingenium eius, nec tamen cauiſſe, & ipſe morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis cauſa fuerit. Quòd ſi ſeruum aut ancillam bos interfecerit, ipſe quidem lapidetur, dominus autem eius triginta ſiclos necati hero perſoluat. Quòd ſi bos à boue alio ita percuſſus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quàm qui percuſſit, & pretium vtriuſque inter ſe domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non ſit libera, ſed vt abſit periculum ne quid incidat. quòd ſi in talem foſſam non clauſam pecus alicuius illapſum moriatur, pretium eius domino reſtitui debet. tecta quoque circumſepienda ſunt obicibus, qui non facilè prolabi ſinant ac decidere. Depoſitum tanquam rem ſacram qui accepit, diligenter cuſtodiat, & nemo eius commiſſorem fraudare ſuſtineat, neque vir, neque mulier, etiam ſi nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus ſit. in vniuerſum enim danda eſt opera vt ſua cuique conſcientia ſana ſit, & huic teſti approbari ſatis eſt quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei reſpectus habendus eſt, quem nemo malus vnquam poteſt fallere. quòd ſi abſque dolo malo cui commiſſum eſt id perdiderit,

Hebræus ſeruus anno ſeptimo manumittendus.

Inuenta bona.

Deut. 22.

Homicidæ lex.

Venenum.

Pœna talionis.

De boue cornupeta.

Deut. 20. Puteus.

Deut. 24.

perdiderit, accedens ad ſeptem illos iudices, iureiurando Deum teſtem faciat, quòd nihil ſua voluntate aut malicia ſit perditũ, nec vſum ſe parte depoſiti, atq; ita abſolutus abeat. quòd ſi vel minima commiſſorũ parte vſus pòſt perdiderit, ad rebibendũ quod accepit, in ſolidũ condemnetur. Idem ius eſto de mercedibus quæ parantur labore corporis. Cauendum ne quis virũ pauperem mercede ſua defraudet, memor quòd is vice agri & facultatum hoc à Deo ſortitus ſit. proinde non procraſtinanda ſolutio, ſed eadem die reddenda, cùm conſtet Deum nolle vt operarius laboris ſui fructu careat. Liberi ob parentũ iniquitatem puniendi non ſunt, nimirum propter ſuam virtutem digniores miſeratione, quòd è talibus nati ſint, quàm odio propter illorum vicia. Neque patribus peccata filiorum ſunt imputanda, qui contempta parentum diſciplina multa ſibi permittunt facere. Spadones abominare & auerſare, qui virilitate & genitura ſe ipſi priuauerunt, quam nobis Deus ad incrementum & multiplicationem addidit. Procul arcendum eſt hoc genus, quod non modo poſteritatem quantum in ſe eſt, ſed multò antè propriam innocentiam ac puritatem perdidit. Satis enim conſtat quòd effœminato primum animo etiam corpora habent muliebria. ſimiliter abhorrere oportet quicquid inter portenta ducitur.

An. mũdi 2495. Ante Chriſtum natum 1471.

Ibidem.

Ibidem. Merces.

Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi.

Spadones.

Caſtrare nec hominem licet, nec vllum aliud animal.

Hæ pacis leges & inſtituta ſunto, & Deus propicius inconcuſſam eam & imperturbatam conſeruabit. abſit autem vt ullum tempus veniat quod hæc innouet & in contrariam formam transferat. Quoniam autem neceſſe eſt homines vel ſponte vel inuitos in turbelas ac pericula incidere, age etiam de his pauca præcipiamus, vt ſcientes quid opus facto ſit, cum vſus erit in promptu habeatis ſalutaria conſilia, nec ſitis hac parte imparati in ipſo temporis articulo. Faxitq; Deus vt terram quam nobis pro labore veſtro ac virtute dedit, in pace & tranquillitate colentes poſſideatis, nec hoſtibus incurſantibus, nec domeſtica ſeditione turbante, quæ abrogatis patrum legibus & inſtitutis, in contrariam diſciplinam vos inducat: vtq; in perpetua legum à Deo comprobatarum obſeruatione permaneatis. Bella verò vel duobus vel veſtris poſteris gerenda, extra fines Deus auertat. Cæterum cum bellum inſtabit, caduceatores primum ad deſtinatos hoſtes ſunt mittendi. decet enim antè arma verbis ad eos vti, docendo quòd quamuis & copiæ vobis adſint numeroſæ, & equi, & arma, & ſuper omnia Deus auxiliator propicius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorum direptis ingrata lucra quærere. Et ſi quidem quod æquum eſt perſuaderi ſibi patiantur, præſtat pacem inuiolatam ſeruare: quòd ſi plus ſuis viribus tribuentes ius in armis reponant, exercitũ contra eos educite, imperiũ Deo committentes, creato vno aliquo forti viro qui vicarius illi ſit, & quaſi pro imperator. multorum enim imperium non modo moram affert rebus ſtrenuè gerendis, ſed non rarò plus nocet quàm prodeſt. Delectus autem habendus eſt virorum tantum robore tam animi quàm corporis præſtantium: ignaui verò minimè admiſcendi, ne dum res armis geritur, in fugam auerſi hoſtium conditionem potiorem faciant. Immunes autem ſint à militia, qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa ſunt vſi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui deſponſata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum deſiderio ſibi parcentes, & ſeruãtes ſe relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant.

Belli leges.

Deut. 20. Caduceatores ablegandi.

In bellum qui mittendi.

Caſtris

An. mūdi 2493. Ante Christum natum 1471.

Arbores frugiferæ non excindendæ.

Caſtris autem poſitis cauete ne quid aſperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem ſi deſit materies ad machinarum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: ſed parcite, non ignorantes in vſum hominū iſta creata, & ſi vox eis daretur expoſtulatura vobiſcum, quòd, cum ipſa belli cauſa non fuerint, iniuſtè affligantur, mutatura domicilium ſi liceat, & aliò migratura. Victores in prælio facti, eos qui in aduerſa acie ſteterunt cædite, cæteros tributarios futuros ſeruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiꝭs ſunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir ſtola muliebri. Hæc ſunt inſtituta quæ Moſes reliquit. Leges verò antè quadrageſimo anno cōſcriptas tradidit, de quibus in aliꝭs commentariis dicemus.

Deut. 22. Chananæorum gentem exturpandam.

Deut. 30. 31. 32. 33. 34.

Moſis carmen & benedictio.

Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, fauſtis eos precationibus Deo commendauit, ſicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduerſus earū præſcriptum agerent, deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod ſcriptum reliquit in ſacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta ſunt, atq; fiunt, euentis nuſquam non congruentibus. Hæc volumina & Arcam Sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis ſcripta repoſuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis ſedibus, non obliuiſceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: ſed expeditione in eos ſuſcepta pœnas repoſceret pro damnis in deſerto ſibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius, vt par eſt deleta, aram erigere iuſſit ad ſolem orientem obuerſam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, ſiniſtrum Gibalem: diuiſaſq; copias in ſenas tribus ſuper duobus montibus cōſiſtere, & vnà cum illis Leuitas ac Sacerdotes. & primum illos in Garizeo precari omnia fauſta leges Dei & religionem ſeruantibus, & Moſis conſtitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rurſum his precantibus illos acclamare. deinde pari modo trāſgreſſoribus execrationes inferre, ſuccinentes ſibi inuicem, ab alteris dicta comprobantes. & tam fauſtas ominationes quàm deuotiones in literas retulit, vt in perpetuum cuiuis eas diſcere liceat: quæ tandem huic aræ inſcriptæ ſunt ex vtroque latere, quà populus iuſſus eſt ſtare, & holocautomata offerre, & poſt eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas eſſe. Hæc ſunt quæ Moſes præcepit, & quæ Hebræorum gens indeſinenter obſeruat.

Amalecitas plectendos.

Deut. 27. 28.

Deut. 29. Moſes Hebræos iureiurando ad legum cuſtodiam aſtringit.

Poſtridiè populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mācipiꝭs quidem excluſis, iureiurando eos ad legum cuſtodiam aſtrinxit: vtq; Dei voluntatem diligenter expendentes, neq; cognationis gratiam, neq; periculorum motū, neque vllam aliam cauſam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præſcriptis diſcederent: ſed ſiue conſanguineorum vnus aliquis, ſiue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut ſtatum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam ſi viciſſent, à fundamentis vt deſertricem reuellerent, & ne ſolum quidem ipſius, ſi fieri poſſit, ſupereſſe paterentur. ſin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, ſaltem teſtarentur ſe impietati alienæ nō conſentire. hæc populus ita fore iureiurando firmauit. Poſt hæc docebat eos quomodo ſacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones ſuſcipiendæ, captato ſigno ex lapillis de quib. iam diximus. Sed & Ieſus ſuperſtite etiā tum & præſente Moſe vaticinatus eſt quicquid

pro

pro ſalute populi geſturus erat, vel foris bello adminiſtrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens inſtitutam eos præparans, diuino monitu ſe præſagire aiebat, quòd ſi patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipſorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incedendum, & ipſos ſub haſta victoris venundandos, ſeruiturosq́; gentibus quæ afflictorum nulla miſeratione tangerentur: ac tum demum ſeram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipſorum conditorem, & vrbes ſuis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non ſemel tantum amittant, ſed ſæpius.

An. mũdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

Deinde Moſes exhortatus Ieſum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturumq́; cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fauſta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres noſtros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præſentibus ago pro cura ac prouidentia quàm de rebus veſtris hactenus habuit, non ſolum depellendis aduerſis, ſed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac ſolicitudinem dum veſtrum ſtatum in meliorem fortunam reducere conor, propicius ſemper adiuuit: imò verò ipſe & exorſus eſt rem & abſoluit, me miniſtro vſus & vicario in obeundis quæ ad veſtram felicitatem pertinere viſa ſunt. Quapròpter æquum eſt, vt priuſquàm decedam, eius potentiæ, qui & in poſterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, meq́; hoc debito exſoluam, veſtraq́; memoriæ commendem, quòd hunc ſolum colere & venerari conuenit: & leges eius habere in pretio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in poſterum à propitio conferendis, longè ſint anteponenda. Grauis enim aduerſarius eſt vel homo legiſlator, ſi conſtitutionibus ſuis autoritatem adimi ſentiat. Dei verò indignationem abſit vt experiamini. quæ legibus ipſius contemptis excitari poſſet.

Ioſuam Moſes hortatur. Deut. 31. Deut. 33.34.

Hæc poſtrema verba Moſe loquente, & ſingulis tribubus ſua fata aperiente, vniuerſa multitudo in lacrymas erupit, vt mulieres plangentes dolorem ob futuram ipſius mortem conceptum declararent. quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes præ ſe ferebant, quòd tanta eſſet viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere poſſet. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœſtitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antiſtite, futuram ſuam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipſum lugebant, quòd priuſquàm eius virtutem ſatis deguſtaſſent, iam carendum eo, ſeq́; deſtituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimonia, coniecturam capere licet ex eo quod tum Prophetæ accidit. Quamuis enim perſuaſiſſimum ſemper habuit, nõ eſſe inſtante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges non veniat, viſo tamen affectu populi, à lacrymis temperare non valuit: dum verò eò proficiſcitur, vbi diſpariturus erat, omnes cum fletu ſequebantur. Tum Moſes his qui longius aberant manu mota ſignificauit vt conſiſterent: propiores autem rogabat, ne exceſſum ſuum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu proſequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendã exiſtimantes, vt quemadmodum cupiebat ſeorſum ſecederet, continuerunt ſe inter ſe lacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Ieſus. Vt verò in monte Abari vocato conſtitit, qui celſus è regione Hierichuntis attollitur, & conſcendentibus latè Chananææ terræ pro-

Hebræorum ob Moſis obitum planctus.

Moſes 120. ætatis anno ablatus.

An. mūdi 2493. Ante Chriſtum natum 1471.

ſpectum exhibet, ſenatum dimiſit. Cumq́ poſt mutuos complexus Eleazaro ac Ieſu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circumdatus in vallem quandam eſt ablatus. In ſacris autem voluminibus ſcripſit ſe mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuerſum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno menſe minus. Mortuusq́ eſt vltimo anni menſe, die prima menſis qui à Macedonibus Dyſtrus dicitur, à noſtris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentiſſimus, & qui conſilia bona optimè noſſet exſequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incõparabilis: affectus quoque ita ſemper in poteſtate habuit, vt omninò illis carere videretur, & nomina tantum eorum ex his quæ in alijs hominibus conſpiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam triſtius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præſens tantummodò ſui deſiderium reliquit, ſed maximam apud omnes exiſtimationem quotquot ſcripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æſtimant. Atque hæc ſunt quæ de Moſis exitu dicenda habuimus.

Adar Hebræis eſt menſis duodecimus, nobis Martius dictus.

Moſes imperator bonus & vates.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVINTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.

II. Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.

III. Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum ſit traditus.

IIII. Libertas per Cenizum tradita.

V. Quomodo populus rurſum à Moabitis ſit ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus.

VI. Quomodo ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

VII. Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerint.

VIII. Quomodo Gedeon populum liberauerit.

IX. Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.

X. De Samſonis fortitudine, & quanta mala Palæſtinis fecerit.

XI. Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio cæſi fuerint.

XII. Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amiſſione prouolutus de throno expirauerit.

An. mũdi 2494. Ante Chriſtum natum 1470.

CAP. I.

Quomodo Ieſus Hebræorum Imperator debellatis ac cæſis Chananæis terram eorum ſorte diuiſerit tribubus.

POſt Moſen quemadmodum dixi ex hominibus ſublatum, officiumq́ memoriæ viri exhibitum, ſedato luctu, Ieſus iubet copias ad expeditionem inſtrui: mittitq́ exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognoſceret: caſtra deinde mouet maturè Iordanem traiecturus. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atq́ etiam Manaſſetidis: nam & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permiſſum erat, quæ fuit Chenanææ pars ſeptima: reuocauit eis in mentem quid Moſi fuiſſent polliciti: rogauitq́ vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore proſpicere eis defatigatus eſt, & propter communem vtilitatem, alacriter præſtarent quæ promiſerant. illis verò imperata haud grauatim facientibus, armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem ſexaginta ſtadia caſtra promouit: quæ poſtquàm metatus eſt, commodum ſpeculatores aderant, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per otium conſiderauerunt, & mœnia qua parte magis aut minus erant munita, & portarum quænam aſſultum minus ferre poßint, & capi eſſent faciliores. nec quiſquam obuiorum ſpectantibus ſingula fuit moleſtus, dum curioſitatem hoſpitũ conſuetã interpretantur, nec hoſtile adhuc quicquam ſuſpicantur. vt verò ſub veſperam ſeceſſerunt in quoddam diuerſorium non longè à mœnibus, in quod primum fuerant deducti, iamq́ cœna peracta de reditu conſultabant, indicatum eſt Regi cœnanti, veniſſe ſpeculatum quoſdam è caſtris Hebræorum, & nunc diuertentes apud Rachaben hoc tantum curare quomodo latenter ſe ſubducant. Ille verò confeſtim mittit qui eos comprehendant, quæſtioni admouendos vt cauſam aduentus ſui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos ſiccabat in mœnibus, ſpeculatores his contexit. miſſis autem à Rege dixit, hoſpites quoſdam ignotos paulo antè ſolis occaſum apud ſe cœnatos diſceßiſſe, qui ſi ſuſpecti eſſent Regi, quaſi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negocio poſſe ab inſequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quã ſerio loqui putabant, ne perſcrutati quidem diuerſorium abierunt. & excurrentes per vias quibus veriſimile erat eos diſcedere, & quæ ad flumen ducebant, veſtigio nullo inuento, fruſtra laborare deſtiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto ſuo periculo ſaluti eorum conſuluiſſet, vt quæ in dolo deprehenſa pœnam capitis cum tota familia Regi erat datura, rogatosq́ vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiã ſibi rependerent pro accepta ſalute, iußit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quòd expugnata vrbe, & aliis iuxta ipſorum decretum internecioni traditis, mulieri ſalus manebit incolumis. hunc enim euentum ſibi Deum iam antè ſignificaſſe. illi & in præſens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc conſilium dant, vt cùm præſenſerit vrbem expugnandam, contractis facultatibus & propinquis intra diuerſoriũ, veſtem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturũ, ne quis eam domum lædere audeat, quo data ſibi ſalutis gratiam recipiat. quòd ſi aliquis

Ieſus exploratores mittit in Hierichuntem.

Tribui Ruben, Gad, & Manaſſis quid Moſi fuiſſent polliciti Ieſus in mentem reuocat.

Num. 32.

Hierichuntem ſpeculatores explorant.

Rachab exploratores contegit.

An. mũdi 2494. Ante Chriſtum natum 1470.

ex eius propinquis in pugna caderet, ipſius culpam fore nõ ſuã: neq; ſe ad eius incolumitatem præſtandã iureiurando teneri velle. His cõditionibus diſceſſum eſt, cùm ſe fune de mœnibus demiſiſſent: reuerſiq; ad ſuos rem totã vt erat acta narrauerunt. Tum Ieſus Pontifici Eleazaro cum ſenatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorumq; autoritate iuſiurandum ratum eſt habitum.

Ioſuæ 3.
Ieſus Iordanem traiicit cum copiis.

Imperatore autẽ ſolicito de traiectu (amnis enim auctus aquis fluebat, & cum pontem non haberet, ne fabricari quidem hoſtis paſſurus videbatur, nec naues vllæ præſto aderãt) Deus ſe illis tranſitum procuraturum promiſit, fluentis eius imminutis. Itaq; Ieſus poſtquam duos dies expectaſſet, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripã traduxit. Sacerdotes cum Arca agmen præcedebãt, poſt eos ibant Leuitæ portantes tabernaculũ & vaſa ſacrificiis deſtinata. Sequebatur deinde totum agmen in ſuas tribus diſtinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quò tutiores eſſent ab impetu fluminis. Vt verò Sacerdotibus pri-

mis ingreſſis vadabile eſt viſum, quòd & aqua decreuiſſet, & glarea nõ amplius vi vndarum volueretur, ſed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteteruntq; in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factũ eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtra metatus eſt.

Ioſuæ 4. 5.
Ieſus monumentum extruit ad Iordanem.

Porrò Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuũ principes ex alueo, prophetæ iubente, ſuſtulerãt, vt monumentũ eſſet prodigioſè refrenati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & Paſcha ſolennitas eo loci celebrata eſt, omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & Manna eis defecerat, poſt annũ, ex quo ea primum vti cœperant, quadrageſimum. Cumq; hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquã occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus.

Iſraelitæ Paſcha celebrant, terrę frugibus fruuntur, & deficit Manna.
Ioſuæ 6.

bus,expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaq; prima die feſtiuitatis, ſacerdotes Arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicquã faciendo, quàm quod inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cumq; per ſex continuos dies idẽ feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnũ copijs, reliquo populo cõuocato, latũ illis affert nuncium, vrbẽ ea die ſine labore capiendã, Deo hanc in poteſtatẽ ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſpontè mœnib. facilẽ aditũ aperiente. iuſsitq; omnes occidi quotquot in manus militũ deuenirent, & neq; laſsitudine, neq; miſeratione, neq; prædæ cupidine à cædib. auocari, aut effugiũ vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalẽ habet extinguere, nihil in prædã aut propriũ emolumẽtum ceſſurum reſeruando. quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primũ capta vrbe Deo dedicarentur. ſolum autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurandum ab exploratoribus acceptũ. Hæc locutus inſtructum exercitum ad mu-

An. mũdi 2494. Ante Chriſtum natum 1470.

Ieſus cum copijs vrbem circumambulat.

Ieſus nemini præter Rachab parcere iubet.

ros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum Arca ſacerdotibus, & cornuum claſsico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cumq; ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem, omnes promiſcuè cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles: paſsimq; cadaueribus via ſternebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris. repletaq; trucidatis vrbs, & poſtremò incenſa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari ſæuiente incendio. Rachaben verò cum domeſticis qui in diuerſorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Ieſum adducta, gratiæ ſunt ob ſeruatos ſpeculatores actæ, dicente ſe meritis illam præmijs remuneraturum: moxq; agris donatam, in honore poſtea ſemper habuit. Reliquias autem vr-

Hierichuntis mœnia ſponte ſua collapſa.

Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa.

An. mũdi 2494 Ante Christum natum 1470.

bis quæ incendio ſupererant, ferro diruit, diris execratus quiſquis ſemel vaſtatam inſtaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & abſoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam eſſe voluit Deus imprecationem, ſicut ſuo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atq; etiam æris in vnum aceruum eſt redacta, nemine edictum non obſeruante, aut ſibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Jeſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum ſe habuit. Achar autem quidam Zebediæ filius ex tribu Judæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & maſſam auri trecentorum ſiclorum pondo, & iniquum ratus ſi nullum periculi pretium ad ſe rediret, ſed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans ſicut commilitones ita & Deum ſe poſſe fallere. Erant tum caſtra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem ſignificante. tranſgreſſi enim fluuium, tandem ſe & ab Ægyptijs & ab ærumnis in deſerto exantlatis liberatos exiſtimabant. Paucis autem pòſt diebus quàm Hierichus eſt exciſa, mittit Ieſus tria millia militum ad vrbem Ainam ſupra Hierichuntem ſitam: qui cum Ainatis prælio congreſſi, & in fugam verſi, triginta ſex è ſuis deſiderauerũt. Huius incommodi accepti nuncius poſtquam in caſtra peruenit, maiorem quàm pro cæſorum numero mœſtitiam attulit: non tam propter amiſſos, tametſi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quàm propter deſperationem. Credentes enim ſe iam ea regione potitos, & illæſum exercitum habituros vt Deus promiſerat, nunc mirum in modum elatos hoc ſucceſſu animos hoſtium videbant. Itaque ſaccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perſeuerabant: nullaq; interim corporum curandorum ratione habita, totos ſe dolori dediderant. Jeſus autem videns exercitum ſic affectum, & nihil læti amplius ſperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non noſtra temeritate adducti ſumus, vt terram hanc armis ſubigere conaremur, ſed Moſes ſeruus tuus ad hoc nos exciuit, cui multis atteſtantibus prodigijs pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram poſſidendam, & exercitum noſtrum ope tua fretum ſemper in conflictu aduerſarijs fore ſuperiorem. atq; harum promiſſionum euentum non ſemel iam ſumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta, & militibus aliquot deſideratis, hoc caſu territi, & de promiſſis tuis ac Moſis hæſitantes, & à prælijs abſtinemus, & poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo domine, potes enim, fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime, deſperationemq; in futurum attonitus exime. Talibus exorabat Deum Jeſus, in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit, ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis. inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraëlitarum fore victoriam. hoc oraculum Jeſus populo indicat, & vocato Eleazaro pontifice, ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat. cumq; ſors in Judæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cum in Sachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum, eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt. qui videns non eſſe locum tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: moxq; affectus ſupplicio, noctu ignominioſa ſepultura

Ioſ. 7. 8. Aahar quædam ex præda contra Dei mandatum abſcondit.

Galgal, libertas. Ioſ. 5.

Iſraelitæ ab Ainatis fuſi fugatiq;.

Ioſuæ ad Deum precatio.

Reſponſum diuinum ad Ioſuæ preces.

Achor ſorte deprehenditur & punitur.

turæ

tura traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Jeſus autem lu- An. mũdi 2494
ſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidijs, Ante Chriſtum
diluculo hoſtem ad certamen prolicit. illis verò audacter ob proximam victori- natum 1470.

am irruentibus, ſimulata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria iam parta inſoleſcentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis copijs in faciem illis obſtitit, & alijs qui in in inſidijs latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainam feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſq; ciuium è muris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus: vrbemq; ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Jeſus obuios in fugam vertit: qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hãc quoq; ab hoſte captã & cum vxoribus ac liberis incenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cum ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij alijs in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atq; mancipiorum capta eſt, & ſuppellex ſine numero: pecudum item greges non modici, & inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues. atq; hæc omnia Jeſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ habuit ad Galgala.

Ain expugnata atq; combuſta.

Præda populo diſtributa.

II. Ioſ. 9.

Gabaonitæ legatos mittunt ad Ieſum.

Cæterùm Gabaonitæ qui non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iamq; in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerunt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui interneciuum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem adſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum cõſilium ſequantur, non deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos maximè credebant ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculoſum rati ſi ſe Chananæos faterentur, & multo tutius ſi nihil ſibi cum illis commune dicerent, ſed longè diuerſas ſedes habere: aiunt ſe fama viri excitos multorum dierum iter feciſſe, & hoc eſſe verum ex habitu comprobabant. veſtes enim quas viam ingreſſuri nouas induiſſent, longo itinere detritas. ſumpſerant

Gabaonitarum ad Hebræos oratio.

enim

An. mūdi 2494 Ante Christum natum 1470.

enim tritas data opera, vt veriſimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingreſſi, dicunt ſe miſſos à Gabaonitis & vicinis vrbibus. vt ſaluis patrijs inſtitutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis conceſſiſſet, gratulari ſe eis, & ius ciuitatis petere. his dictis & oſtentatis veſtibus in ſignum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiā admitterētur. Ieſus aūt credens eorum verbis quòd Chananæi non eſſent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum ſenatu iurauit, habituros ſe eos pro amicis ac ſocijs, & nihil contra eos iniuſtum molituros, approbante id fœdus vniuerſo populo. hoc aſtu voti compotes domum ad ſuos ſunt reuerſi. Ieſus autem exercitu ducto in ſubmontanum Chananææ tractum, cum audiſſet Gabaonitas non longè à Hieroſolymis habitare, & eſſe Chananæorum generis, euocatus eorum honoratioribus, fraudē eorum incuſabat. illis verò excuſantibus non alium ſe modum ſalutis quærendæ habuiſſe, & ideò ad dolum verſos neceſſitate cogente, Eleazarum pontificem & ſenatum conuocat. cumq́ decretum eſſet non violandam fidem iureiurando ſancitam, ſed publicis miniſterijs deputandos, in hac conditione poſtea ſunt habiti: atq́ hoc pacto imminenti periculo ſe ſubtraxerunt. Cæterùm cum Rex Hieroſolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Ieſum defeciſſe, & quatuor proximarū gentium Reges ad bellum contra eos gerendum acciuiſſet, Gabaonitæ videntes ſe peti, & hoſtes caſtris circa quendam fontem non longè ab vrbe poſitis, ad oppugnationem expediri, Ieſum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam vnicam ſpem ſalutis reponerent. Tum Ieſus cum toto exercitu in ſuccurſum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cumq́ terga vertiſſent, per decliue fugientes eſt perſecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuiſſe huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cœlo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine inſuper maiore ſolito ruente. acceſſit & illud nunquam antea viſum, quòd dies factus eſt longior, ne interuētu noctis victori hoſtis eriperetur. quo factum eſt vt Ieſus Reges iſtos caperet in ſpelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibusq́ ſupplicium ſumeret. creuiſſe autem eam diem vltra conſuetum, extat relatum in ſacra volumina quæ in templo ſunt aſſeruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaſerant, Ieſus in Chananææ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædaq́ abacta, exercitum reducit in Galgala. cumq́ latè per circumquaq́ ſitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter geſtis ſpargeretur, deq́ ſtupenda multitudine cæſorum, excitati ſunt in eos Reges Libani accolæ, & ipſi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campeſtria colit adſcitis Palæſtinis caſtra poſuerunt ad vrbem Galilææ Berotham, non longè à ſuperiore Cadeſa, quæ etiam in Galilæorum agro ſita eſt. erantq́ omnes hæ copiæ, peditum trecenta millia, equitum decem millia, curruum viginti millia: quæ tanta hoſtium multitudo adeò tam ipſum Ieſum quàm cæteros Iſraëlitas terruit, vt præ metu minimum à deſperatione abeſſent. Sed cum Deus exprobraſſet eis formidinem, & quòd eius præſidio ſe non ſat tutos putarent, pollicitusq́ victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iuſſiſſet: concepta ex his promiſſis fiducia, ducit in hoſtem: quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit, fitq́ conflictus validus, & ſtrages maior

Ieſus cum Gabaonitis fœdus facit.

Gabaonitæ miniſterijs publicis deputati. Ioſ. 10.

Rex Hieroſolymitarum in Gabaonitas mouet.

Hieroſolymitanos fundit fugatq́ Ieſus.

Quatuor Reges trucidati. Sol immotus conſiſtit.

Ioſ. 11. Chananæorum Reges mouent in Hebræos.

Chananæorū ingens exercitus.

ior, quàm vt facilè credi poßit, eſt edita, in fuga quoq; plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hoſtilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes ſunt cæſi: adeoq; ſæuitum eſt in victos, vt hominibus ſublatis in equos ferrum ex-

An. mũdi 2499
Ante Chriſtum natum 1465.
Chananæorum Reges omnes ad vnum cæſi.

ercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus eſt, nemineq; audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus ſuas peruenirent interſiciebat. Iamq; quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo ſupererat, niſi ſi qui in loca munitiſsima confugerant. Ieſus autem caſtris è Galgalis in montana tranſlatis, ſacrum tabernaculum in vrbe Silunte fixit: quòd is locus propter pulchritudinem viſus ſit idoneus in quo tantiſper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi ſe præberet. Inde cum omni populo profectus verſus Sicima, altare, ita vt Moſes præceperat, ſtatuit: & diuiſo exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit, & in Gibale alterum dimidium, in quo altare erat cum Leuitis ac ſacerdotibus. vbi mactatis victimis; execrationibusq; peractis & in altari inſculptis, in Siluntem ſunt reuerſi. Ieſus autem iam ſenex, cum videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter ſitum natura tutum, tum propter munitiones ad fruſtrandos hoſtium conatus arte additas: nam cognito Iſraëlitarum ex Ægypto exitu; & quòd ad ſuum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cumq; frequens concurſus factus eſſet, res hactenus fortiter ac feliciter geſtas recenſuit, quales par erat Dei auſpicijs à populo religioſiſsimo geri: Reges triginta & vnum auſos manus conſerere deuictos, exercitusq; potentiſsimos prœlio ſuperatos, & internecione cæſos, vt ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ eſſent; aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos qui ex regione vltra Iordanem ſita in communem expeditionem profecti fuerãt, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adiunxerant, gratijs prius actis ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui regio-

Chananæorum regionem totam Ioſua deuaſtat.

Ioſua in duas partes copias diuidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.
Ioſ. 13 14. 18.

Ioſua diuidẽdam regionem, & duas tribus cum dimidia remittendas hortatur.

An. mũdi 2499
Ante Chriſtum natum 1465.
Ioſua ad metiendam & diuidendam terram quoſdam mittit.

nem totam permenſi bona fide & abſq; dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam ſententiam itum eſt ab vniuerſo populo: moxq́; eos viros miſit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: hiſq; mandata dedit, vt æſtimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananææ natura talis eſt, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri poſſent: quòd ſi ijdem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cum tamen hi agri parui ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis alijs ſecundi. hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem potius quàm iuxta menſuram ſortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille alijs valeat. Decemuiri autem huic negocio deſtinati perluſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum

Ioſua Chananæorum regionem nouẽ tribubus & dimidiæ Manaſsis diuidit.

in Siluntem, vbi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus diuiſit regionem nouem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti, cuiq; tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cumq́; ad ſortes ventum eſſet, tribui Iudæ obuenit tota ſuperior Iudæa pertingens vſq; Hieroſolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat in hac ſorte vrbes erant Aſcalon & Gaza. Secundo loco Simeonis ſortita eſt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem

Ioſ. 16. 17. 19.

ſortiti ſunt, quæ à Iordane amne vſq; mare protenditur. latitudo verò eius patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephrami autem tribus terram à Iordare vſq; Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latum patentem à Bethelis vſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Iordane vſque Dora vrbem, latitudine vſque Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine vſq; Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vſq; Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti. Quæ autem regio poſt Carmelum ſita eſt conuallis ex re nomen habens tota Aſeritis ceſſit quà ad Sidonem eſt obuerſa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad orientem ſpectant vſq; Damaſcum vrbem, & ſuperior Galilæa Nephthalitis obtigit, vſq; Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriuntur, quà fines ſunt Arces vrbis verſus ſeptentriones ſitæ. Porrò Danitæ adepti ſunt quicquid conuallis ad occidentem ſolem vergit, Azoto & Doris terminati. horum eſt Iamnia & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vſq; montem à quo Iuda tribus initium fecit. Ad hunc modum ſex gentium à filijs Chananæi denominatarum regionem Ieſus diuiſit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipſam ab

Suprà lib. 4. Cap. 7. Num. 32. Ioſ. 19.

vno ex filijs eius dictam Moſes iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiſerat, vt ſuprà diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amatheorum & Aritheorum agri nihil ad hanc diuiſionem pertinuerunt. Cæterùm Ieſus ætate iam defecta cum non valeret conſilia ſua per ſe exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentius Rempublicam adminiſtrarent, præcepit vnicuiq; tribui vt

Ioſua vnicuiq; tribui vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit.

ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim conſiſtere & ipſorum ſecuritatem, & diſciplinæ ac religionis incolumitatem: idq́; eos non ex

Moſi

Moſi tantum monitis, ſed ſuomet experimento didiciſſe: deinde vt Leuitis triginta octo deſtinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoraa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula ſunt inſtituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nuſquam à Moſis præſcriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Judæ Hebron, in Ephrami Sicima, in Nephthalitide Cedeſis, quæ eſt in ſuperiore Galilæa. poſt hæc quod de præda reliquum erat diuiſit: ſupererat enim permultum: vnde non mediocris diuitiarum acceſſio & publicè & priuatim facta eſt. tantum erat auri & veſtimentorum ac reliquæ ſuppellectilis: tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non poſſent. Poſthac aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem ſita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc ſententiam locutus eſt. Quoniam Deus & pater qui eſt dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum manſuram nobis promiſit: voſq́ opem veſtram indigentibus ex mandato Dei alacriter & impigrè præſtitiſtis, æquum eſt, cum iam nihil arduum ſuperſit, miſſionem vobis dari, & promptitudine veſtra non abuti: quandoquidem certi ſumus, ſi in poſterum ſit opus, nihilo ſegnius operam veſtram nobis paratam fore. Jtaque gratias vobis agimus, quòd ſocij periculorum eſſe voluiſtis, rogamusq́, vt in hac mutua beneuolentia perſeueretis, memores amicorum, & quòd vos quoq́ veſtras poſſeſſiones noſtris auxilijs paraſtis, ſicut nos ad hanc felicitatem, Deo fauente & vobis adnitentibus, peruenimus, nec id ſine veſtræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati eſtis, multumq́ prædæ, auri & argenti, referetis, & ſuper omnia noſtram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moſis mandatis ſatisfeciſtis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad noſtram gratiam promerendam reliquum feciſtis. Lætos igitur vos ad veſtras poſſeſſiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum exiſtimetis cognationem noſtram dirimere, néue propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. omnes enim Abrahæ ſtirps ſumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus, vnus Deus tàm noſtros quàm veſtros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moſen inſtituta, diligenter obſeruanda ſunt. hoc enim pacto futurus eſt adiutor & propitius: ſicut contrà, ſi in alienos ritus degenerauerimus, & ipſe nos auerſabitur. Hæc locutus & ſingillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipſe quidem eodem loco reſtitit, reliqua autem multitudo vniuerſa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à ſe inuicem diuellabantur. Jtaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gaddis & quotquot Manaſſitarum eos ſunt ſecuti altare ſuper ripam Jordanis erigunt, monumentum poſteris & ſignum coniunctionis cum reliquis qui vltra Jordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Jſraëlitas, cum altare exſtructum ſcirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac ſuſpicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à vialatoribus exacturi. exiſtimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erant crimine, quàm diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem ſe accinxerunt. Jeſus verò & pontifex Eleazarus cum ſenatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rem aggrediendam & ſcitandum qua mente id fecerint: & ſi fortè malo animo fa-

An. mũdi 2499
Ante Chriſtum natum 1465.

Oppida refugij.
Num. 35.
Deut. 4.
Ioſ. 20.
Prædæ diuiſio.

Ioſuæ ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.
Ioſ. 22.
Iſraelitæ traiecto fluuio, altare ſuper ripã Iordanis erigunt.

Decem tribuum ad reliquos Iſraelitas legatio.

An. mũdi 2499 Ante Christum natum 1465.

ctum deprehenſum ſit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineeſem filium Eleazari & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoſcant quid ſibi volentes altare in ripa conſtruxiſſent. Vt verò traiecto flumine & conuentu aduocato Phineeſes in concione conſtitit: Maius, inquit, veſtrum delictum eſt quàm vt verbis tantum caſtigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repentè ad arma conclamauimus vt pœnas ſumeremus, ſed reſpectu cognationis, & ea ſpe quòd fortaſſe admonitione ad ſanitatem reduci poſſitis, legationem ad vos ſuſcepimus, vt cognita cauſa extructi altaris, non temerè armaſſe nos in vos videamur, ſi pijs rationibus adducti id feciſtis: ſin autem in culpa ſitis, iuſtam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perſpectam Dei ſententiam habetis, & legum eius auditores eſtis, diſiunctos à nobis & in veſtram poſſeſſionem reuerſos, quam Deo ferre acceptam debetis, cuius prouidentia vobis contigit, beneficiorum ipſius oblitos, & relictis tabernaculo, Arca, & altari patrio, externos Deos complecti, ac Chananæorum impietati accedere. Sed venia dabitur, ſi reſipiſcatis, & non ad maiorem inſaniam prolabamini, ad domeſticarum legum reuerentiam reducti. Quòd ſi in malè cœptis obſtinatè perſiſtatis, non grauabimur vllum laborem pro legum defenſione ſuſcipere, ſed ad has ſimul & Dei honorem tuendum flumine traiecto, pro Chananæis habitos, non ſecus atq; illos exterminabimus. Cauete enim putetis quia extra limitem noſtrum eſtis, extra poteſtatem etiam Dei vos euaſiſſe. vbi vbi eſtis, omnia ſunt illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere. Quòd ſi putatis locum vobis ad rectè ſapiendum eſſe obſtaculo, præſtat nouam agrorum diuiſionem facere, & hanc regionem pecoribus compaſcuam relinquere. Satius eſt igitur vt reſipiſcatis, & à nouitatibus mutato propoſito deſiſtatis: rogamusq; vos per ſalutem liberorum ac coniugum, & quicquid habetis chariſſimum, ne nobis belli ſuſcipiendi neceſſitatem imponatis, contra quos minime volumus. In hac enim concione & conſultatione ſitum eſt, vtrum pace noſtra & veſtris affectibus perpetuò frui malitis, à nobis perſuaſi, an vos & veſtra omnia belli periculis exponere.

Phineæ ad Rubenitas oratio.

Rubenitarum reſponſio.

Poſtquam hæc Phineeſes dicere deſiit, qui concioni præerant, pro communis cauſæ defenſione hæc attulerunt. Viri fratres, nos neq; à cognatione deficere volumus, neque in religione cuius nequaquã pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum nouimus Hebræis omnibus cõmunem, & altare eius æreum quod eſt ante tabernaculum, nec aliud vnquam noſtras excipiet victimas. nam hoc quod nunc ereximus, quodq; veſtræ ſuſpicioni anſam præbuit, non ad Deum ſacrificijs placandum exſtructum eſt, ſed vt perpetuum argumentum exſtet noſtræ neceſſitudinis, nosq; patriæ religionis admoneat, non vt vos ſuſpicamini, violandæ religionis ſit initium. & hanc fuiſſe nobis exſtruendi cauſam, Deus ipſe teſtis eſto idoneus. quapropter meliorem poſthac de nobis opinionem habetote, abſitq; vt nos affines exiſtimetis ei crimini, cui quiſquis ex Abrahæ poſteris ſe obnoxium fecerit, & à patrijs moribus ac ritibus degenerauerit, abſque capitali pœna expiari non valeat. His auditis Phineeſes, collaudataq; eorum conſtantia, reuerſus ad Ieſum, rem totam apud populum expoſuit, qui lætus quòd nec delectu opus eſſet nec ciuili ſanguine, gratias egit Deo per ſacrificia: moxq; ſoluto conuentu, reuerſis ad ſua ſingulis, ipſe apud Sicima elegit domicilium. Anno autem poſt vigeſimo iam decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus, & cum

Ioſuæ domicilium ad Sicima.

Ioſ. 23. 24.

& cum ſenatu magiſtratibus, tum ex plebe quotquot erat commodum, vbi vidit omnes adeſſe: primum Dei beneficia in memoriam illis reuocat plurima, per quæ ex rebus afflictis in tantas opes tantamq́ gloriam peruenerant. hortatur deinde vt dent operam, vt Deum in poſterum æquè habeant propitium, cùm ſciāt eius beneuolentiam non alijs retineri poſſe quàm pietatis artibus. Suum enim fuiſſe, vt, priuſquàm decederet, illos officij commonefaceret. poſtremo rogauit vt hanc admonitionem boni conſulerent, eſſentq́ eius perpetuò memores. poſt hanc concionem naturæ debitum exoluit, anno vitæ centeſimo decimo: quorum quadraginta ſub Moſe magiſtro miniſter ipſius exegit, & poſt eius obitum viginti quinque Reipub. præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhac in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis, denique in quauis virtute eximius. Sepultus eſt in oppido Thamna tribus Ephramitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus Pontifex, Phineeſi hæreditarium relinquens Sacerdotium. ſepulturæ eius monumentum impoſitum extat in vrbe Gabatha. Poſt horum obitum conſultus Phineeſes à populo de voluntate Dei, cuiuſnam foret imperium in bello Chananæo, reſpondit, iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox aſſumpta Simeonide, his cōditionibus rem aggreſſa eſt, vt ſublatis è ſua ditione hoſtium reliquiis, tum tributarijs, in alterius tribus exſtirpandis huius generis reliquiis vicem rependeret.

An. mūdi 2525. Ante Chriſtum natum 1439.

Ioſu. 23. 24.

Ioſuæ poſtrema ad ſeniores & Magiſtratus Hebræorum adhortatio.

Ioſua moritur.

Eleazarus moritur.

Iudic. 1.

CAP. II.

Quomodo poſt mortem Imperatoris Iſraelitæ neglectis patrijs religionibus in extremas calamitates inciderint, & exorto ciuili bello ex vniuerſis Beniamitis 300. tantum fuerint ſuperſtites.

AT Chananæi quorum res tum erant ſatis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabant, ductu loci Regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum ſignificat. adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi ſpem victoriæ reponebant in hoc, quod Jeſus dux Jſraelitarum eſſet defunctus. aduerſus hos quas dixi duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæſis decem millibus dum reliquos fugientes inſequuntur Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iuſtitiam, ſeptuaginta & duos Reges antea hunc in modum à ſe mulctatos confeſſus. ſic affectum detulerunt non longè à Hieroſolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circunferebant: quorum bona parte capta, Hieroſolyma ſunt adorti, & capta inferiore eius parte, omnes habitatores contrucidauerunt. at ſuperior natura loci & munitionibus eſt defenſa. quare oppugnatione in Hebronem tranſlata, vrbeq́ vi capta, in oppidanos omnes ſæuitum eſt. apud hos in eam diem ſuperſtites erant quidam è gigantum genere, ſtatura & ſpecie cæteris mortalibus diſpares, viſu ſimul & auditu horribiles: quorū oſſa adhuc oſtenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipſi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia cōceſſum eſt cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moſis. fuerat hic vnus è ſpeculatoribus, quos Moſes in Chananæam præmiſerat. Habita eſt ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moſis ſoceri, cuius poſteris ager eſt attributus, quia relicta patria comites ſe adiunxerant, & in deſerto ærumnarū ſocij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campeſtria & maritima deſcendentes prædictæ duæ tribus Aſcalonem &

Hedio & Ruffinus cap. 5. al. 2.

Chananæorum decem millia trucidantur & Adonibezeck capitur.

Hieroſolymæ pars capta eiusque habitatores interfecti.

Ioſ. 21.

Iethræ Moſis ſoceri poſteris ager attributus.

An.mũdi 2526. Ante Christum natum 1438.

Iſraelitæ Chananæos non vno actu deuicerunt.

Azotum de Chananæis ceperunt. Euaſit autem eos Gaza & Accaron, quòd in planicie ſita & abundantes curribus, inuadentes ſe malè mulctatos facilè reijciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquiſitis domum ſe receperunt, & arma depoſuerũt. Beniamitæ verò, in quorũ ſorte erãt Hieroſolyma, tributo impoſito habitatorib. eius pacem dederunt: & in poſterũ alteri à cædibus alteri à periculis feriati, ad culturã agrorũ vtriq; ſe contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus & ipſæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephrami verò tribus cum aſsidendo Bethelis multo tempore ac labore impenſo nihil proficeret, in cœptis tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenſo vno ciuium qui in vrbem importabat neceſſaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromiſſos clàm ipſum cum familia ſeruaturos, proditione eius facti ſunt voti compotes: cæſisq; reliquis omnibus præter hos quibus ſalus ex pacto debebatur, ipſi poſthac vrbis dominium habuerunt.

Ephraimitæ proditione occupant Bethel.

Hedio & Ruffinus Cap.6 al.3.

Iſraelitæ bellũ omittunt.

Omiſſo deinde bello Iſraelitæ omnes agriculturæ tantum operam dabant: atq; ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honeſtati ſtudebant, diſciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è ſua ſententia hoſti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occaſionem pro intempeſtiua clementia crudelitatem eis reponeret. at illis, tametſi territis oraculo, bellum tamen non libebat ſuſcipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem nõ eſſent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec ſenatus vt antè legitur, nec magiſtratus ſolennes creantur: dumq; relicta cura ſtatus publici, omnes priuatis tantum lucris ſunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, ex qua mox bellum ciuile exortũ eſt, quod hanc cauſam habuit. Vir è plebe Leuitica, in Ephramitarũ ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parum reſpondere in amore ægrè ferebat. hinc orto diſsidio, mulier continuas expoſtulationes nõ ferens, relicto marito menſe quarto ad parentes reuertitur. is coactus deſiderio, & ipſe venit ad ſoceros, quorum opera miſsis querelis cum vxore in gratiam reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parentibus habitus. quinta cùm decreuiſſet domum repetere, poſt meridiem iter ingreditur. cunctanter enim parentes filiam dimiſerunt, nec niſi meliore diei parte tranſacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur aſina. cumq; emenſi triginta ſtadia non longè abeſſent à Hieroſolymis, famulus dabat conſilium vt aliquò diuerterent: ne, ſi nox iter facientes opprimeret, in aliquod incommodum inciderent, præſertim propinquis hoſtibus, cum ſerotina hora etiam amicorum loca ſuſpecta facere ſoleat. marito nõ placuit alienigenarum vti hoſpitio, nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebatq; progreſſus viginti ſtadia ad ſui generis homines diuertere. in hoc conſentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis ſero admodum, cumq; in foro inueniret neminem qui ſe inuitaret ad hoſpitium, ſenex quidam è rure domum repetens, Ephramita genere, ſed Gabæ habitans, caſu repertum interrogat, quis nam ſit, & cur crepuſculo demum cœnam è foro peteret. ille ſe Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephramitarum ditione ſe habere domicilium. tum ſenex reſpectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hoſpes viſus eſt, ad ſe deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam

Iudic. 19. Hiſtoria de vxore Leuitæ

Triginta ſtadia quatuor milliaria Italica.

Duo milliaria Italica cum dimidio.

Facinus deteſtandũ Gabaenorum.

culam in foro viderant, mirati eius formam, poſtquam ad ſenem illum diuertiſſe cognouerunt, contempta imbecillitate & ſolitudine, venerunt ad ianuam: rogantéq; ſene vt abirent, & vim abſtinerent ac iniuriam, poſtulabant vt exhibita hoſpita quieti ſuæ conſuleret. cumq́; ille contrà diceret cognatam eſſe & Leuitidem, peccaturos eos grauiter ſi propter voluptatem leges violarent, iuueneſq́; iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes ſi obſtare libidini eorũ pergeret, ſenex ait ſe filiam eis permittere, vt ſaluo hoſpitali iure cupiditatem explerent, volens, quantum in ſe erat, tutos ab iniuria præſtare quos exceperat. illis verò pertinaciter hoſpitam expetentibus, & hanc omninò accipere volentibus, ſupplex orabat ne quid contra leges committerent. at illi furentes vi raptã mulierem domum abducunt, cumq́; ei per totam noctem ad ſatietatem illuſiſſent, diluculo dimiſerunt: quæ ita miſerè affecta ad hoſpitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti cõſpectum venire: quod hunc indigniſſimè rem laturum putaret, humi collapſa expirauit. Leuita ratus ſopore oppreſſam, & nihil grauius ſuſpicans, excitare conabatur, conſolaturus eo quòd non ſponte ſe ad ſtuprum præbuiſſet, ſed vi in alienas ædes abrepta, vt verò defunctam ſenſit, ſatis prudenter pro calamitatis magnitudine ſe gerens, cadauer iumento impoſitum domum reportat: & membratim diuiſum in partes duodecim, ad ſingulas tribus miſit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri cauſa mortis fuerint, & de eorum violentia. Tum verò illi, nunquam tali antè viſo vel audito ſpectaculo, ad indignationem grauiter commoti, & iuſto furore perciti apud Siluntem conuentum faciunt, & congregati antè tabernaculum, Gabaenos hoſtiliter armis impetere decernũt. Hunc impetum ſenatus cohibuit, ſuadens non ita temerè cognatis bellum inferendum, priuſquàm verbis agerent de criminibus: quando ne in exteros quidem ob iniuriam acceptã armari leges permittũt, niſi legatis prius de ſatisfactione miſſis. rectum igitur eſſe ad Gabaenos mittere qui ſontes ad ſupplicium depoſcant. qui ſi dedantur, horum pœna contentos eſſe debere, ſin contumaces fuerint bello in eos vindicandum. Itaque mittuntur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui vim pudicitiæ mulieris intulerãt, & poſtulaturi, vt pro violatis legib. morte iuſtas pœnas dependerent. Gabaeni verò non dediderunt iuuenes, arbitrati ſibi pudendum, ſi alienis imperatis metu belli parêrent, cum multitudine ac virtute nulli ſe cedere videri vellent: eratq́; magnus apparatus totius tribus, cum cæteri non defuturos ſe promitterent, ſi quis eos vi & armis aggredi vellet. Quæ poſtquam Iſraelitis à Gabaenis renunciata ſunt, iureiurãdo ſanciunt, neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem: & acriore bello perſecuturos ſe eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt contra eos exercitum quadringentorum millium armatorũ. Beniamitæ verò habuerunt viginti quinque armatorum millia, & inſuper ſexcentos. ex eo numero fuêre quingenti funditores periti ſſimi, qui læua manu feriebant. Itaque commiſſo apud Gabam prælio, egregiè vicère Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent, niſi nox prælium diremiſſet. atque ita Beniamitæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ verò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequẽti die prælium inſtauratur, & Beniamitis rurſum vincentibus, decem octo millia cadunt ex parte Iſraelitarũ, quo factum eſt, vt caſtra metu deſererent, profectiq́; Bethela, quæ vrbs nõ longè aberat,

An. mũdi 2526. Ante Chriſtum natum 1438.

Leuita vxorem in duodecim partes ſectam ad ſingulas tribus mittit. Iudic. 20.

Iſraelitæ mittunt ad Gabaenos qui ſontes ad ſupplicium depoſcant.

Iſraelitis Gabaeni ſontes non tradunt.

Iſraelitę iureiurando ſanciũt, neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam traditurum in coniugem, & quadringentorũ milliũ exercitum cõtra eos educunt.

Iſraelitarum in acie viginti duo millia cadunt.

An. mũdi 2526. Ante Chriſtum natum 1438.

Iſraelitarum iterum decem & octo millia cadunt.

aberat, poſtridiè ieiunio peracto ſupplicauerunt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira deſiſteret, & contentus duabus cladibus victoriam & robur cõtra hoſtem cõcederet. Deus verò precibus eorũ annuit, & per eundem vatem fauorem

eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariã copijs, dimidiam partem noctu circa vrbem in inſidijs collocant, reliqua in aciem producta cũ Beniamitis manus conſerunt, moxq́ vt impares paulatim pedem referunt. eò magis Beniamitæ inſtant ſpontè cedentibus quò longiùs hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam illi qui in vrbe propter ætatem imbellem relicti fuerant, procurrerent quaſi prædæ futuri ſocij. poſtquam autem ſatis longè à mœnibus diſceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnã ſignum dant inſidiatoribus: qui mox coorti cum clamore hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi ſe deceptos, & cum conſilium in ancipiti metu non ſuppeteret, in conuallem quandam compulſi, circumdatis expeditioribus qui eminus pugnare aſſueuerant, telis ferarum in morem ſunt confixi. Sexcenti tantũ euaſerunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hoſtes eruperunt: & in montem quendam fuga delati natura loci ſe tutati ſunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Iſraelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes ſæuitum eſt: adeoq́ indignatio iuſta eos efferauerat, vt ad expugnandam etiam Iabiſum Galaditidis vrbem, quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim ſelecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, ſeruatis tantum quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem ſcelus, recentibus etiam cladibus exaſperatus. qui poſtquàm reſedit, ſubſecuta eſt pœnitentia, dum vna ſe tribu diminutos reputant. & quamuis iuſtis armis oppreſſos cenſerent, vt qui contra leges diuinas peccauerant, ieiunium tamen indixerũt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, miſsis legatis, reuocant. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deſerto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipſorum quàm ſuam cladem conqueſti, quod infectum eſſe non poterat, ſuaſerunt æquo ferrent animo, & ad ſui generis reliquos aggregarentur,

Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt.

Beniamitarũ viginti quinque millia trucidantur, tantũ ſexcenti incolumes euadunt.

Gibea & aliæ Beniamitarum vrbes incenſæ.

Iabes in Gilead quæ auxilium cõtra Beniamitas negauerat deſtruitur.

Iudic. 21.

garentur, néue quantũ in ſe eſſet, vniuerſam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace ſua tribus totius agros recipere, & prædam inſuper quantã poſſent abigere. At illi agnoſcentes ſuã iniuſtitiam iuſto Dei iudicio damnatam, reuerſi ſunt in ſuæ tribus ditionem, parentes ſuorũ hortatibus. Iſraelitæ verò dederũt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabãt vnde illis vxores ad ſufficiendam prolem parari poſſent. cùm enim ante initiũ belli iureiurando cautum eſſet, ne quis filiã in Beniamiticã tribum elocaret, non deèrant qui negligendum id Sacramentum cõſulerent, quod ab ira profectũ eſſet, nõ à iudicio. Non ingratã rem Deo fore, ſi quomodo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non, quando neceſſariò fiunt, periculoſa eſſe ac grauia, ſed cum auſu malicioſo committuntur. Cum verò ſenatus ſucclamatione periurij mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere ſe conſiliũ, quomodo ſaluo iureiurãdo Beniamitis vxores poſſent contingere. Proferre deinde id à ſenatu iuſſus, Singulis, inquit, annis nobis mos eſt apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu ſequuntur & coniuges & filiæ. harum quotquot potuerint rapere, Beniamitis impunè ſit, vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod ſi patres earum ægrè tulerint, & vindictam poſtulauerint, dicemus ipſos in culpa eſſe qui filias negligenter cuſtodiuerint: & quòd non oporteat iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus ſatis contra conſanguineos ſint vſi. In hanc ſententiam conceſſum eſt, decretumq́, vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Inſtante autem feſto ducenti illi bini triníve ante vrbem inſidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras. illæ verò nihil ſuſpicãtes luſitando ſecurè iter faciebãt. iuuenes autem coorti diſperſas corripiebant: atq; hoc pacto quæſitis nuptijs, agriculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad priſtinam felicitatem aliquando redire poſſent. Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus quæ minimum ab internecione abfuit, prudenti hoc Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: moxq́, magnis incrementis tam numero quàm opibus eſt aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici.

An. mũdi 2526. Ante Chriſtum natum 1438.

Iſraelitæ ſexcentos Beniamitas reuocãt.

Beniamitæ quadringentas virgines Iabiticas ducunt.

Quando & quomodo iuramentum ſeruandum.

Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur.

Nec felicior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum exercitio, & in colendis agris tantũ occupatis, Chananæi in contemptum gentis collegerunt copias, non quòd ſibi timerent, ſed vt, illata Hebræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in poſterum ſuas vrbes habitarent: & coniuratione facta, magnoq́ numero peditum armato, adiunctis etiã curribus, Aſcalonem & Accaronem in ſorte Iudæ ſitas in partes ſuas traxerunt, & alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt Danitæ in montana compellerentur, ne pedem quidem vbi ponerent in campeſtribus habentes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro numero ſatis agrorũ haberent, miſerunt ex ſuis quinque viros in mediterranea, diſpecturos num quem locum inuenirent deducendis colonis idoneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius diei progreſſi, non longè à Libano & minoris Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, rem totam ſuis renunciant. qui mox cum exercitu illò profecti condiderunt vrbem Dana, cognomine vni è Iacobi filijs, & à ſua tribu denominatam. Iſraelitarum autem res in deterius prolabebantur, quòd neque ad laborem ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxato enim reipublicæ ſtatu, magna licentia pro ſuo quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chananæorum vicia iam totam gentem impunè inundarent.

Hedio & Ruffinus cap. 7. al. 4. Iudic. 18.

Daniana tribus à Chananæis preſſa.

Danitæ locum inhabitandum quærunt.

Dana extructa.

An. mũdi 2526. Ante Chriſtum natum 1438.

CAP. III.

Quomodò propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum ſit traditus.

Iudic. 3. Iſraelitę à Chuſarthe oppreſſi.

Hanc ob rem irato Deo, felicitas populi multis laboribus acquiſita, per luxum ac voluptatem breui diſperijt. Bello enim à Chuſarthe Rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut deditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis deinde iniquioribus grauati, & alias varias iniurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

CAP. IIII.

Libertas per Cenizum reddita.

Ibidem. Cenizus, ſiue, vt ſancta ſcriptura loquitur, ipſius filius Athniel octo annos regnat.

Erat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius & magnanimus, hic oraculo monitus ne pateretur Iſraelitas diutius tales miſerias perferre, ſed vt ad audendum pro libertate accenderetur, adſcitis paucis quibuſdam periculorum ſocijs, quos præſentis ſtatus tædebat & mutatum cupiebant, primò præſidium ſuis à Chuſarthe impoſitum interficit: tantumq́; primus ſucceſſus valuit, vt indies creſcente ſuorum numero, iam aperto marte hoſti pares viderentur. itaque congreſſi cum hoſte vno prælio ſe in libertatem aſſerunt, reliquiæ fuſi & fugati exercitus vltra Euphratem ſe recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo poſtquam annos quadraginta exegit, vita functus eſt.

CAP. V.

Quomodo populus rurſum à Moabitis ſit ſubiugatus, & per Iodem è ſeruitute exemptus.

Hedio & Ruffinus cap. 8. Iudic. 3.

Poſt cuius mortem, vacante principatu, res Iſraelitarum rurſum in peius ruere cœperunt, idq́; tanto magis, quòd nec Deo debitum honorem, nec legibus obedientiam exhiberent: quæ res in cauſa fuit, vt Eglon Moabitarum Rex opportunos ad iniuriã ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot prælijs,

Eglon Rex Moabitarum Iſraelitas ſubiugat.

An. mũdi 2534. Ante Chriſtum natum 1430.

ſed omnibus victi, ferocia poſita, iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor, tranſlato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in ſumma miſeria per annos XVIII. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & ſupplicationibus flexus, à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Gera, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraq; manu ex æquo promptus habitabat ipſe quoque apud Hierichuntem. is familiaritatem Eglonis ſe inſinuauit, crebris muneribus hominem ſibi concilians, & eo nomine amicis etiam Regijs gratus. accidit vt ſemel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius ſubter ſagum ad dextrum femur accinctus, ad Regem introgrederetur. erat autem æſtas & diei mediũ, quo remiſſius agebatur cuſtodia, partim propter æſtum, partim ſatellibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Egloni muneribus, qui tum in æſtiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit, erant autem ſoli, quia Rex familiariter cũ Iode collocuturus famuliciũ ablegauerat. ſedebatq́; in ſella, & Iodes verebatur, ne, fallente ictu, plagã non ſatis lethalẽ inferret. iubet igitur eum

Iodes ſiue Ehud in Eglonis familiaritatem ſeſe inſinuat.

ſurgere

ſurgere, dicens habere ſe ſomnium, quod ex Dei mandato Regi ſit indicandum. cumq́ ille audiendi cupidus alacriter aſſurrexiſſet, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clauſis prius foribus. Regij famuli interim quieſcebant, dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntijs re clàm indicata, autorẽ ſe illis libertatis vindicandæ præbuit. illi verò libenter hæc accipientes, & ipſi confeſtim arma corripiebant, & cornicines per totam eam regionem dimittebant. Sic enim illic multitudinẽ conuocari mos erat. Eglonis autẽ domeſticos diu latuit quod acciderat. ſed cùm iã adueſperaſceret, veriti ne quid noui homini accidiſſet, ingreſſi ſunt in cubiculũ: cumq́ mortuũ inueniſſent, hærebãt inopes conſilij: & priuſquàm ſatellitium conglobaretur, Iſraelitarum turba ſuperuenit. ex his pars in veſtigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. eos Iſraelitæ, præoccupato Iordanis tranſitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipſa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atq́ ita Hebræi Moabitarum imperium excuſſerunt: Iodæ autem huius felicitatis autori is honor conſenſu multitudinis eſt habitus, vt confeſtim princeps declaratus ſit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude digniſſimus: poſt quem Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finijt.

An. mũdi 2534. Ante Chriſtum natum 1430.

Iodes Eglonem trucidat.

Moabitæ ab Iſraelitis ſuſi fugatique.

CAP. VI.

Quomodo Iſraelitæ ſub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem ſint repoſiti.

An. mũdi 2614. Ante Chriſtum natum 1350.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Iudic. 4.

ISRAELITÆ verò, quos præteritæ calamitates nihilo caſtigatiores reddiderant, in priſtinam impietatem atque inobedientiam relapſi priuſquàm ſatis à Moabitica ſeruitute reſpiraſſent, imperio Iabini Chananæorum Regis ſubiugati ſunt. Is regiam habens apud Aſorum, quæ vrbs ſita eſt ſuper Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterq́ currus bellicos habebat ter mille. His copijs præfectus Syſares primus inter amicos regios, congreſſus cum Iſraelitis in tantam deſperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria ſeruitute paciſcerentur, quam per viginti annos ferre ſunt coacti, præ nimia ſeruitute, caput non audentes attollere, etiam Deo ſic volente, quò nimiam gentis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem reſipiſcentes, & agnita calamitatum cauſa, nimirum quòd à legum contemptu proficiſcerentur, Deboram quandam Prophetidem adeunt (nomen hoc apem Hebræis ſignificat) rogantes vt precibus Deum ad miſerationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus ſalutem illis annuit, imperatore deſignato Baraco, viro tribus Nephthalitidis: eius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accerſito Baraco, iubet eum delectu habito, & conſcripto decem millium virorum exercitu, in hoſtem ducere. Satis enim eſſe tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiſerit. Baraco verò negante ſe accipere imperium, niſi & illa vnà ſecum adminiſtratura id eſſet, illa commotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit? ego verò non recuſo. & conſcriptis decem millibus, caſtra poſuerunt ad montem Itabyriũ. occurrit mox eodem Syſares, Rege ſuo ſic iubente, & non longè ab hoſte cum exercitu conſedit. Baracum autem & Iſraelitas multitudine hoſtiũ territos, & in tutiora ſe recipere volentes, retinuit Debora, iuſſitq́ eadem die prælio

Iabin Rex Chananæorum Iſraelitas ſubiugat.

Syſares ſiue Siſſara præfectus exercitus.

Debora Propheriſſa.

Baracus contra hoſtes Imperator deſignatur.

Debora & Baracus in hoſtes mouent.

An. mũdi 2614. Ante Chriſtum natum 1350. Siſſera cum ſuo exercitu trucidatur.

decernere. Victoriam enim penes ipſos fore, & Deum ſubſidium & opem allaturum. Itaq; commiſſa pugna vehemens imber mixtus grandine ſuperuenit, quem ventus in aduerſos Chananæorum vultus ingerens, & proſpectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam ſcutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Iſraelitas verò tempeſtas à tergo

imminens non ſolũ minus offendebat, ſed alacriores etiã faciebat, manifeſtario Dei præſentis ac fauentis ſigno accenſos. itaq; rupta aduerſa acie, turbatiſq; ordinibus, ingentem hoſtium ſtragem ediderunt. atque ita pars telis Iſraeliticis cadebant, pars à ſuomet ipſorum equitatu ac curribus proterebantur. Syſares verò vt vidit ſuos terga vertere, deſiliens à curru fuga delatus eſt ad quandã mulierem Cenetidem, nomine Ialen. quæ latebras petentem excepit, & potum poſcenti lac acidum exhibuit: quod ille cum auidius ingurgitaſſet, in ſomnum eſt ſolutus. quem Iale aggreſſa, ferreum clauum ſopito per tempora adegit malleo, moxq; Baracianis ſuperuenientibus ſolo affixum oſtendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præſagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Aſorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cæſo Rege, ac vrbe ſolo aquata, quadraginta annis imperium Iſraelitarum tenuit.

Iael Siſſeram ferreo clauo interficit.

Baracus quadraginta annis Iſraelitarum imperium tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Iſraelitis regionem eorum per ſeptem annos vaſtauerint.

An. mũdi 2654. Ante Chriſtum natum 1310. Hedio & Ruffinus cap. 10. Iudic. 6.

Madianitæ Amalecitis ſocijs Iſraelitas magno prælio vincunt.

DEFVNCTIS autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo poſt Madianitæ, ſocijs Amalecitis & Arabibus, expeditionem contra Iſraelitas fecerunt: & congredi auſos magno prælio vicerunt: vaſtatiſq; frugibus prædam abegerunt. cumq; idem per continuos ſeptem annos facerent, Iſraelitas in montana compulſos campeſtri ſolo cedere coegerunt. qui, ſpeluncis & ſubterraneis ædificijs excauatis, quicquid hoſtium violentiam euadere poterat, intrò receptum aſſeruabant. Nam Madianitæ per æſtatem facientes expeditionem, hyeme agros colere

colere Iſraëlitas permittebant, vt poſſent denuò labores eorum vaſtare. Itaq; in perpetua fame ac egeſtate viuebant, nec iam vllum ſupererat præſidium niſi in precibus ad Deum & ſupplicationibus.

An.mũdi 2654. Ante Chriſtum natum 1310.

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauerit.

PER idem tempus Gedeon Iaſi filius, vnus ex primatibus tribus Manaſſetidis, manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim auſus eſt propter hoſtem propalam hoc in area facere. cumq; ſpectrum ei adoleſcentis ſpecie ſe obtuliſſet, & felicem ac Deo carum appellauiſſet: reſpondens, Hoc, inquit, meæ felicitatis argumentum eſt maximum, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubente vt bono eſſet animo, & de libertate vindicanda cogitaret, negabat fieri poſſe. nam & tribum ſuam cuiuis alteri cedere numero, & ſe iuuenem eſſe & tam arduis negocijs imparem. Deus autem quicquid deeſſet ſe ſuppleturum pollicebatur, & victoriam Iſraëlitis daturum, modo ipſe imperium aſſumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibuſdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo, ſine mora effecerunt, vt preſtò eſſent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratiſſima. Gedeo-

Ibid. Gedeoni, vt Iſraelitas à Madianitis liberet, Deus mandat.

ni autem Deus in ſomnis apparens, dixit homines tali eſſe ingenio, vt ſibi placentes nemini velint virtute cedere, & victoriam ſibi potius, quàm Deo tribuant, nimirum magnis copijs freti. vt igitur ſciant rem totam pendere ab ipſius auxilio, iuſsit vt circa meridiem, cum æſtus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuarie potum ſumerent, ſic exiſtimaret, eos metu hoſtium hoc facere. quod poſteaquam ita, vt iuſſus eſt, fecit, trecenti inuenti ſunt cum perturbatione aquã ſumere, cauis manibus ori admouẽdo. imperauitq; Deus, vt his aſſumptis hoſtem inuaderet. Gedeone verò ſolicito, quia mãdatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iuſsit vt

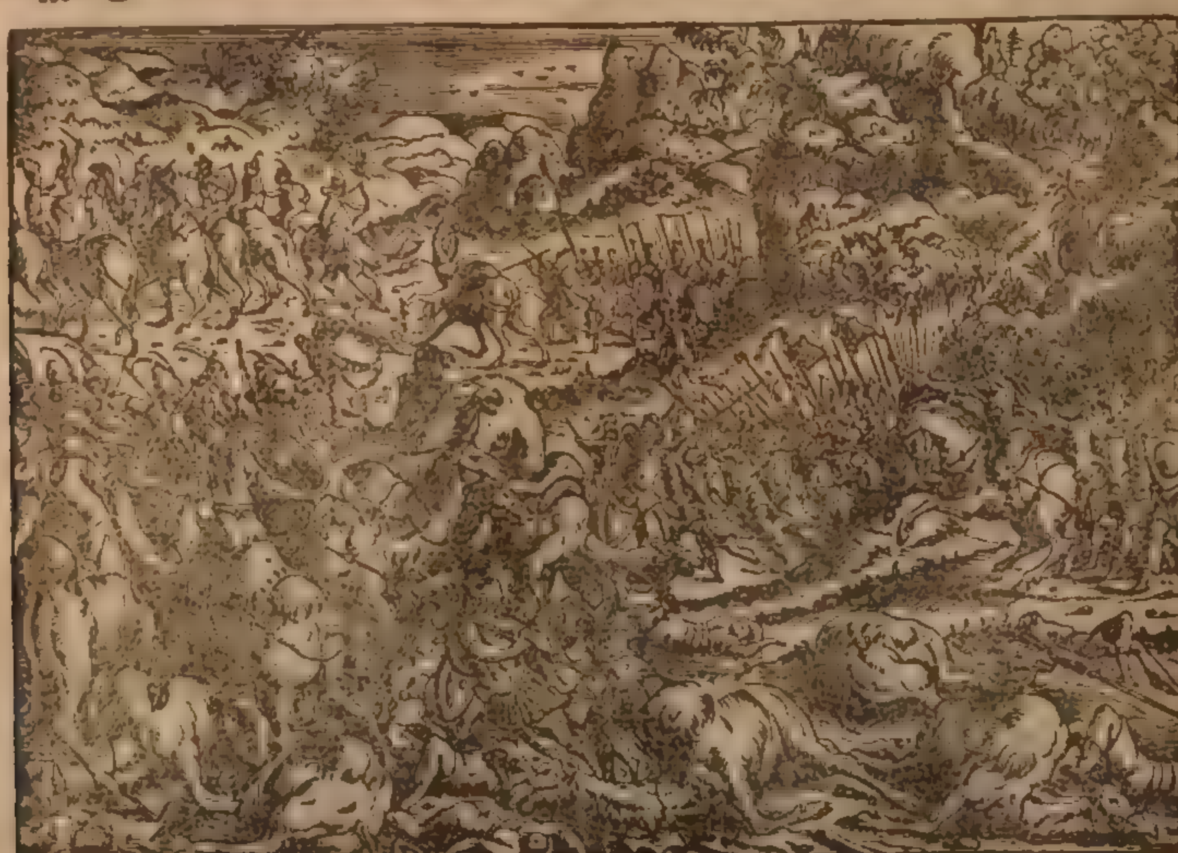
Iud 7. Gedeonem exiguas copias Deus eligere iubet. Victoria Deo tribuenda.

An.mũdi 2654. Ante Chriſtum natum 1310.

Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ab illis ſomnio confirmatur.

aſſumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria. ab illis enim accepturum occaſionem fiduciæ. vadit ille quò iuſſus eſt, vno tantum comite ante famulo. cumq́; ad quoddã tabernaculum adrepſiſſet, offendit inſomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem ſomnium, ita vt à Gedeone quoq; exaudiri poſſet, erat autem tale. Viſus erat ſibi videre maſſam hordeaceam, præ vilitate homini faſtidiendã, per caſtra prouolui, & primò regis tẽtorium, mox cæterorũ omnium proſternere. qui reſpondit interitũ exercitus ſignificari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges hordeum eſt ſine controuerſia viliſsimum: & inter omnes Aſiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie ſunt Iſraëlitæ, vt meritò conferri poſsint hordeo. hi nunc autore Gedeone contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidiſſe illam maſſam tentoria noſtra ſubuertentẽ, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc ſomnio plenus bona ſpe & fiducia, edicit ſuis vt omnes in armis eſſent, edoctis de viſione quam in caſtris hoſtium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum eſt, accenſi hoc ſigno ad quiduis laboris aut periculi ſubeundum. tum Gedeon circa quartam fermè vigiliam ſuos in hoſtem ducit trifariam in tres cohortes diuiſos. erant autem centenariæ. gerebantq́; ſinguli amphoras vacuas & in eis faces ardentes, vt clàm poſſent hoſtem

Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat.

inuadere nihil tale expectantem: & in dextris cornu arietinum vice tubæ. hoſtium caſtra latè patebant, eò quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates diſtributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce antè præmoniti, cum iam non longè ab hoſte abeſſent, dato inter ſe ſigno, cornibus ſonantes, & confractis amphoris, ſublatoq́; militari clamore, certi Deum adeſſe Gedeoni, cum facibus in caſtra impetum faciunt. Qua arte, accedentibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter ſemiſomnes conſternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus quàm hoſtili ferro caderent. quòd diuerſa lingua homines eadem caſtra haberent. ſemel enim pauore confuſi, omnes obuios pro hoſtibus trucidabant.

Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt.

An.mūdi 2654. Ante Chriſtum natum 1310.

Iſraelitæ hoſtes inſequuntur, & Reges duos Oribum & Zibum occidunt. Iud.8.

bant. Tanta cadis & Gedeonis victoria rumor vbi ad cateros Iſraëlitas peruenit, correptis armis fugientem hoſtem inſequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre, occidunt, interq́ cateros Reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò ſuperfuere duces, cum reliquijs exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt, procul ab hoſte caſtris locum ceperunt. Nec Gedeon defeſſus cum totis copijs eò properat, & iterum congreſſus poſtremò hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his prælijs caſa ſunt Madianitarum & cæterorum Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum viginti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum & iumentorum Hebræi ſunt potiti. Gedeon verò reuerſus in patriam ſuam Ephraim, ſupplicium ſumpſit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephrami tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam, bello eum petere decreuit, eo quòd, inſcijs ipſis, hoſtem eſſet aggreſſus. Gedeon vir in omni virtute ſummus, modeſtè reſpondit, ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum, ſed iuſſu diuino. Victoriam tamē nihilo minus illorum eſſe, quàm ſuam ipſorum qui militaſſent: atq; his verbis ſedata eorum ira non minus profuit Hebræis quàm rebus proſperè geſtis. obſtitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen ſuperbia tribus hæc pœnas dedit, ſicut ſuo loco dicemus. porrò Gedeon cum vellet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per annos XL. dicendo ius & litibus finiendis occupatus, populo ratum habente quicquid ille in cauſis controuerſis pronunciaret. in ſenecta deinde mortuus, apud Ephraim in patria ſepelitur.

Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit.

Madianitarū & confœderatorū centum viginti millia trucidati.

Gedeon per annos 40. regnat.

CAP. IX.

Quomodo aliquot ſucceſſores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella geſſerint.

An.mūdi 2694 Ante Chriſtum natum 1270.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Iud. 8. 9.

HABVIT autem filios legitimos quidē ſeptuaginta, non ex vno matrimonio ſuſceptos, nothum verò vnū ex concubina Druma. cui nomē Abimelechus. is defuncto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutusq́ à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus inſignes & ad quoduis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuerſus, omnes fratres interemit, excepto vno Iothane. hic enim fuga incolumitatem quæſiuit. Abimelechus autem, occupata ſemel tyrannide, omnia pro ſuo libitu, nihil iuxta legum præſcripta gerere, omnibus iuſtitiæ defenſoribus inuiſus æquè ac infeſtus. Itaq; dum quodam tempore publica in Sicimis feſtiuitas celebratur, ad quam plebs vniuerſa conuenerat, frater eius Jothanes, quem fuga ſeruatū diximus, conſcenſo monte Garizeo qui Sicimis imminet, & ſublata voce vt ab omnibus exaudiri poſſet, ſilentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cumq́ illi magis etiam ſilerent intenti, dixit, quòd arbores olim humana voce vſæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recuſante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus ſuos percipiebat, non requireret alium: arbores non deſtiterunt principem quærere: viſumq; eſt viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis, quot ficus, recuſauit & ſimili modo etiam olea. itum eſt deinde cum eiſdem poſtulatis ad rubum, cuius lignum ad ignaria valet. Is reſpōdit, Si ſerio me Regem poſcitis, ſub vmbra

Abimelechus ſeptuaginta nouem fratres interficit.

Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinem obijcit.

Arborū de Rege deligendo conſilium.

An. mũdi 2694
Ante Christum natum 1270.

vmbra mea requieſcite. ſin autem inſidias mihi ſtruitis, egrediatur ignis ex me, & abſumat vos. Hæc, inquit Jothanes, non riſus mouendi cauſa vobis fabulor, ſed quia maximis beneficijs à Gedeone affecti, ſuſtinetis Abimelechum, necatis fratribus, principatum vſurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus receßit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo pòſt, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerãt, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatem aliqua clade afficeret. cumq́; inſtaret vindemia non audebant colligere fructus, metuentes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Forte per eoſdem dies contulerat ſe eò cum armatorũ manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerũt Sicimitæ, vt tantiſper ſui cuſtodiam ſuſciperet, dum vindemia peragitur: cœperuntq́; ſecurè fructus conuehere, & per ſodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum conuicia iactare. & principis cognati diſpoſitis circa vrbem inſidijs, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarum primatibus, hoſpes Abimelechi, per nuncium ei ſignificauit, quomodo Gales populum contra ipſum irritaret: hortatus etiam vt inſidias ei ante vrbem tenderet. ſe enim Galem illò adducturum: atq; ita fore facilè vt inimico gratiam, qualem meretur, referat. quo facto curaturum ſe, vt eum populo reconciliet. cumq́; Abimelechus locum inſidijs aptum cepiſſet, & Gales cum Zebello in ſuburbanis negligentius ageret, conſpectis repentè armatis exclamat, Zebelle hoſtem video. illo reſpondente, vmbras eſſe cautium, iam propiores cernẽs, imò non vmbræ ſunt, inquit, ſed virorum cohors. ad hæc Zebellus. Nónne tu Abimelecho ignauiam obijcis? quin igitur oſtendis qui vir ſis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cumq́; ſuos inferiores animaduerteret, amißis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta occaſione, calumniatus eum quaſi volẽs malè pugnaſſet, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemiæ reliquum exituri eſſent, inſidias circa vrbem diſponit. cumq́; prodiſſent tertiam ſuorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbem pateret. cæteri verò diſperſos circumueniunt. Itaq; vbiq; plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac ſolo æquata, ſaleq́; in ruinis eius ſeminato, tum demum militem inde abduxit. atq; ita Sicimitæ ſunt deleti. Quotquot autem per regionem diſpalati periculum euaſerant, collecti denuò, petra quadam occupata, locum natura munitum muro inſuper cingere volebant. Sed hoc conſilium præuenit Abimelechus, qui quamprimùm id cognouit, exercitum eò adduxit. & arrepto faſce arido, iuſsitq́; cæteris idem facere, breui petram ſtrue lignorum circumdedit, ſubiectoq́; igne, & fomentis ingeſtis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, ſed vnà cum vxoribus & liberis abſumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam ſatis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum ſanè, niſi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de ſe meritum. Abimelechus autem Iſraëlitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur non fore præſenti fortuna contentus, neq; prius conquieturus quàm vniuerſos perderet. mox enim exercitum ad Thebas duxit: & capto ex incurſu oppido, circa turrim quandam reſtitit, quæ quòd eſſet non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum

Abimelechum Sicimitæ expellunt.

Abimelechus in Sicimitas mouet.

Gales ab Abimelechò fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur.

Sicima capta ac ſolò æquata.

Sicimitæ profugi in petra comburuntur.

Abimelechus Thebas capit.

propius

propius ianuam acceſſiſſet, mulier, fragmine molæ demiſſo, caput ſubeuntis ferit ad quem ictum humi collapſus rogauit armigerum, vt eum occideret, ne mulieris manu periiſſe diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exſoluit, ſimul & crudelitatis, qua in Sicimitas vſus eſt: quæ quidem clades iuxta Jothanis præſagium illis accidit. cæterùm exercitus, duce mortuo, miles in ſuas quiſque domos reuerſus eſt. *Jſraëlitarum deinde gubernacula Jairus Galadenus de tribu Manaſetide ſuſcepit, vir tum rebus cæteris tum numeroſa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cum viginti & duos annos in principatu vixiſſet, iam ſenex defunctus, in Camone vrbe Galadenæ eſt ſepultus. Res autem Hebræorum rurſus in peiore ſtatu erant, legibus autoritatem ſuam non amplius obtinentibus. qua occaſione arrepta Ammanitæ & Palæſtini cum valido exercitu regionem eorum ingreſſi omnia rapinis vaſtabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus caſtigati ſupplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatius exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingreſſis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt: ſed imperatore carebant. Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat. ad hunc miſſis nuntiis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes ſe perpetuum copiarum imperium ei tradituros. ille non admiſit preces, cauſatus quòd nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifeſtam iniuriam pateretur. Cum enim non eſſet eadem matre natus, ſed externa, quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius ſolitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus, quotquot ad ſe venirent, ſtipendia ſoluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes ſe fore, militem ſuum cum eis coniunxit. Et cum maturè quicquid facto opus erat prouidiſſet, exercitu in vrbe Maſphaca collocato, mittit legatos ad Regem Ammanitarum, expoſtulatum quòd res alienas inuaderet. Qui miſſis aliis oratoribus reſpondit, ipſos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: poſtulabatq́; vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum ſuorum ditionem pertineat. Contra Japhthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, ſed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. (potuiſſe enim Moſen & illam occupare.) Se verò agris nequaquam ceſſurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuiſſent, & potius litem hanc armis dirempturum. His dictis legatos dimiſit. ipſe votum fecit, ſi victoria potiretur, ſacrificaturum ſe quicquid domum reuerſo primum occurriſſet. congreſſus deinde cum hoſte vicit egregiè: fugienteſq́; perſecutus eſt vſque vrbem Maniathen. & ingreſſus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi conceſſa: finemq́; ſeruituti impoſuit, quam ſua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militia quàm domi. redeunti enim obuiàm facta eſt filia virgo, præter quam nullos alios liberos habuit. Jngemuit pater, ictus dolore nimio: dein conqueſtus de importuno officio, indicauit victimam eſſe Deo deſtinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam ſe fore pro victoria patris & ciuium libertate hoſtiam. vnum rogauit, vt ſibi liceret iuuentutem ſuam cum æqualibus per bimeſtre*

An. mũdi 2694 Ante Chriſtum natum 1270.

Abimelechum mulier ferit, & armiger eum occidit

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 19.

Iud. 10.

An. mũdi 2697 Ante Chriſtum natum 1267.

Thola 23. annos regnauit. Poſt eum Iair annos 22.

An. mũdi 2719. Ante Chriſtum natum 1245.

Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi.

An. mũdi 2742. Ante Chriſtum natum 1222.

Iud. 11.

An. mũdi 2760. Ante Chriſtum natum 1204.

Iaphthes Dux Iſraelitarum creatus.

Iaphthes legatos mittit ad Regem Ammanitarum.

Iaphthes votum facit.

Iaphthes Ammanitas fundit fugatq́;

An. mũdi 2760. Ante Chriſtum natum 1204. Iaphthes filiam mactat.

tempus deplorare, atque ita voto patrem ſoluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum ſacrum faciens, nec quicquam penſi habens quid fama de hoc facto

Ephræmi tribus mouet in Iaphthem. Iud. 12.

locutura eſſet. Petitus poſt hæc bello ab Ephrami tribu, quòd ſine illis in Ammanitas expeditionem feciſſet, & nunc ſolus præda ſimul & gloria frueretur, primo excuſauit, nec ignoraſſe eos quòd conſanguinei bello premerentur, nec auxilium attuliſſe, quod vel non vocatos ferre decebat. vltrò deinde accuſauit, quòd iniquè facerent, qui non auſi hoſtem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent. poſtremò minatus eſt, pœnas ſibi Deo volēte daturos, ſi inſanire pergerēt. vt verò nihil ſe verbis proficere ſenſit, accito è Galadena exercitu veniētes excepit:

Ex tribu Ephraim circiter quadraginta duo millia cæſi.

plurimisq́; in cōflictu caſis, & poſtquam in fugam verſi ſunt, præmiſsis qui vada Iordanis occuparent, intercluſo effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit.

Iaphthes moritur.

ipſe expletis ſex principatus annis defunctus ſepelitur in patria ſua Sebei, quæ ſita eſt in regione Galadena. Huic in principatu ſucceſsit Apſanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre ſexaginta, mares triginta, totidem deterioris ſexus, quos omnes ſuperſtites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera ſua coniunctos. cumq́; nihil memorabile in principatu ſeptenni geſsiſſet, admodum ſenex diem obijt, in patria ſua ſepultus.

Apſanes per ſeptennium Iudex. Helon per decēnium Iudex.

Helon poſt hunc aſſumpſit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipſe quicquam geſsit memoratu dignū. Qui deinde ſucceſsit Abdon Elelis filius tribu Ephramita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numeroſam prolem habet memorabile, alioqui per ſummam ſecuritatem & pacem quæ ſub eo floruit, nulla data eſt ei rerum fortiter & glorioſè gerendarum occaſio. filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atq; egregijs equitibus ſeptuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes ſuperſtites reliquit. Mortuus eſt iam ſenex, & in Pharathone magnificè ſepultus.

An. mũdi 2773. Ante Chriſtum natum 1191. Abdon Iudex. An. mũdi 2783. Ante Chriſtum natum 1181.

CAP. X.

De Samſonis fortitudine,& quanta mala Palæſtinis fecerit.

An. mũdi 2783. Ante Chriſtum natum 1181.

Iud. 13.

Iſraelitæ à Palæſtinis ſuperati.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 10.

POST HVIVS mortem Palaſtini ſuperauerunt Iſraëlitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. ab ea miſeria liberati ſunt in hunc modum. Manoches quidam vir inter Danitas optimus, & patria ſua ſine controuerſia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine ſuſpiciendam ſupra omnes eius atatis fœminas: ex qua cum nihil liberorum ſuſciperet, agrè ferens orbitatem, in ſuburbanum ſuum, quod erat in campo magno, cum vxore ventitans, crebris precibus ſolicitabat Deum, vt daret ſibi liberos. inſaniebat autem in vxorem pra amore, eratq́ vehementer zelotypus, cumque aliquando ſola ageret mulier, ſpectrum ſe illius oculis obtulit Angelus Dei ſpecie iuuenis pulchri & magni, latum nuncium afferens, fore vt fauore Dei naſcatur eis filius, pulcher & inſigni robore: qui vbi ad virilem atatem peruenerit, compeſcendam eſſe ab eo Palaſtinorum inſolentiam. iuſsitq́ ne capillitium ei detonderetur, vtque, Deo ſic volente, ab omni alio potu abſtineret, ſola aqua contentus. poſtremò addens à Deo ſe miſſum abijt. illa marito reuerſo Angeli verba indicat, mirè pradicans iuuenis ſtaturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, non nihil de vxoris pudicitia malè ſuſpicari inciperet. qua volens hunc mariti ſtultum mœrorem adimi, ſupplex Deum rogauit, vt iterum Angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam poſſet conſpici: & impetrata hac gratia, rurſum in ſuburbano verſantibus apparuit Angelus ſoli mulieri. illa rogat vt pauliſper maneat, dum virum adducat: quo permittente, cum Manoche mox ad eum reuertitur. quo viſo, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitq́ vt ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe quòd mulier ſciat, iubet, quiſnam eſſet, dicere: vt, nato filio, referre ei gratiam & munus aliquod donare poßint. negauit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio latum ſe attuliſſe nuncium. cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt pauliſper maneret dum aliquid affertur, cum mactaſſet hadum Manoches, coquendumq́ vxori dediſſet, paratis omnibus iuſsit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis. quo facto virga, quam geſtabat, carnes attigit: confeſtimq́ flamma emicante cum panibus abſumpta ſunt, & Angelus fumo tanquam vehiculo in cœlum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono eum iubet eſſe animo, affirmans magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cumq́ concepiſſet, diligenter mandata retinuit.

Samſonis natiuitatẽ Angelus nunciat.

Manochi Angelus iterum apparet.

Samſon natus.

Nato deinde infanti, Samſon eſt nomen inditum, quod robuſtum ſignificat: qui mox egregia animi ac corporis indole praditus, promiſſo capillitio victusq́ ſobrietate diuinum neſcio quid pra ſe ferebat. Cumq́ adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palaſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puella indigena, rogauit ſuos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſet generis, quodq́ religio vetaret eiuſmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitq́ vt virgo ſibi deſponderetur, crebrò deinde ſponſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licet inermis, ſed nudis manibus adortus belua fauces eliſit,

Iud. 14.

Samſon Palæſtinam virginem ducit.

Samſon Leonem nudis manibus diſcerpit.

An. mūdi 2791. Ante Chriſtum natum 1173.

eiusq́; cadauer in dumetum via vicinum abiecit. aliquot poſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examen apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis, eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas conuocat, qui quod vires eius haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent, iuſſos obſeruare ne quid auderet. Conuiuis deinde, vt fit, hilareſcentibus, ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſoluerent, cuiq́; ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quòd ſagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non faſtidirent, iubent eum proponere. Ille, ex voraci, inquit, cibus prodijt, & ex immiti ſuauitas. in his explicandis cum ha-

Samſon Thamnitis ænigma proponit,

ſiſſent triduo, nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & precibus, vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret, ille repulſis aliquandiu blandicijs, cum rogandi finem non faceret, & lacrymans gratam ſe illi negaret, tandem nihil ſuſpicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cum præfinita ſoluendæ quæſtioni dies adeſſet, ante ſolis occaſum conuenientes, Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neq́; melle guſtanti ſuauius. Ibi Samſon ſubiecit, neq́; muliere doloſius, quæ vobis quæſtionem noſtram aperuit. Nihilominus illis perſoluit quæ promiſerat, ſpoliatis quibuſdam Aſcalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: ſed iratus mulieri remiſſo nuncio res ſuas ſibi habere iuſsit ac gerere. at puella contempta vt viciſsim illi moueret ſtomachum, nupſit eius ſodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Samſon, decreuit de tota gente pœnas ſumere: & commodum maturis ſegetibus tempus iam meſsis aderat. ergo cōprehenſis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum adnexis, per arua Palæſtinorum omnes dimiſit, quibus paſsim diſcurrentibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus eſt. Quo cognito gentis principes, & quid Samſonem ad perpetrandum facinus mouerit, miſsis in hoc Thamnam ſatellitibus, vxorem quōdam eius cum cognatis, damni dati

Samſonis vxor Thãnitis aperit ænigma.

Samſon Aſcalonitas aliquot trucidat, eiusq; coniunx alteri nubet.

Iud. 15

Samſon Palæſtinorū fruges comburit.

An.mũdi 2791. Ante Chriſtum natum 1173.

dati reos prius factos, viuos exuſſerunt publicè. Samſon autem in Palæſtinos latè graſſatus cædibus, ad habitandam Ætam ſe contulit. ea eſt petra benè firma in tribu Iuda ſita. At Palæſtini totam tribum bello impetunt. quibus bellum deprecantibus, quòd nec Samſonis culpæ eſſent affines, nec de ſolenni tributo quicquam diminuerent, reſponſum eſt non abſoluendos ab hoc crimine ni Samſonis deditionem facerent. Illi volentes hanc ſuſpicionem à ſe amotam armatis tribus millibus ad petram veniunt: & expoſtulantes, quod ſuis facinoribus Palæſtinos Hebræis infenſos redderet, qui irritati facilè poſſent toti genti magnam aliquã cladem rependere, dicenteſq; in hoc ſe veniſſe, vt comprehenſum illis dederent, poſtulabant vt conſenſu ipſius facere hoc ſibi liceat. qui, iureiurãdo accepto nihil præterea molituros, ſed hoſti tantum deditionem faciendam, deſcendens de petra in cognatæ gentis poteſtatem ſe permiſit: & illi vinctũ prius duobus funibus, Palæſtinis tradendum ducebant. cumq; ventum eſſet ad locum, qui obſcurus antè, nunc ex Samſonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abeſſent à caſtris hoſtium, procurrentibus obuiam Palæſtinis, & læticiam, re ex ſententia geſta, clamore teſtantibus: Samſon abruptis repentè vinculis, arreptaq; maxilla aſini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hoſtes irruit: qua feriens quotquot aſſequi potuit, circiter mille interfectis, cæteros metu terga dare compulit. qua victoria plus ſatis elatus, &

Samſon traditus Palæſtinis.

Samſon aſini maxilla mille viros interficit.

opis diuinæ immemor, cum totum ſibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudiſſet ac fugaſſet hoſtiles copias, ingenti ſiti oborta, confeſſus nihili eſſe quantaſlibet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit: ſupplexq; rogauit, vt, arrogantiæ data venia, ſuccurreret & periculo ſe eximeret. nec irrita fuêre preces, ſed copioſus fons ſubitò è quadam petra prorupit. Loco maxillæ nomen Samſon impoſuit, quod in hodiernum vſq; durat. Poſt hoc prælium iam Palæſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. Quo audito Gazæorum magiſtratus, ne clàm abire poſſet, ſtationes pro portis collocant. Samſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis

Samſon fontem impetrat precibus. Iudic. 16.

An.mũdi 2791. Ante Chriſtum natum 1173.

Samſon Gazæ portas reuulſas auſert.

Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur.

clauſtris ac vectibus cæteroq́ paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulo verò pòſt à patrijs inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. Cum enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, conſuetudine eius delectabatur. Quamobrem qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt, vt eliciat è Samſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cum prima occaſio data eſt, inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret, cur tantopere virtute excelleret. Samſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus contra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans, communicatoq́ ſuper hoc cũ magiſtratib. conſilio, incluſaq́ in penitiore domus parte manu militum, benè potum ac ſopitum accuratè, vt ab ipſo didicerat, vinxit. deinde excitato indicat, adeſſe quoſdam qui illum vellent aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulo pòſt aliã op-

portunitatem nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti nõ ſatis fidens, celaret eam id, quod maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſumq́, ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cumq́ vrgere non deſiſteret, tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. Ac ne hoc quidem verum experta, poſtremo adhibitis omnibus artibus non prius rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſsitate inſtante, victus importunitate Samſon in gratiam mulierculæ ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit, mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comã deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius nõ valentem.

Samſon ſui roboris cauſam Dalale aperit, Palæſtini oculis orbatum vinctumq́ abducunt,

valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cum iam capillus repullularet, cumq; ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, cōſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Samſon, vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum, à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimulabat, defatigatum: quibus admotus ſic eas concuſſit, vt ſubuerſa totius ædificij ruinam

An. mūdi 2811. Ante Chriſtum natum 1153.

traherent, qua tria millia hominum ſunt oppreſſa, & inter cæteros ipſe Samſon. Hic finis viri fuit, exacto principatus anno vigeſimo, admirandi ob incomparabilem animi ſimul ac corporis fortitudinem, qua in hoſtium perniciem vſq; ad extremum halitum vſus eſt. Nam quòd à muliere deceptus eſt, humanæ infirmitati imputari conuenit, pronæ ad eiuſmodi vicia. cætera dignus ſempiterna memoria virtutis nomine, cognati verò eius cadauer in patriā reportatum, apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Samſon cum tribus millibus Palæſtinorum moritur.

Samſon viginti annos regnat.

CAP. XI.

Quomodo filij Sacerdotis Elis à Palæſtinis in prælio cæſi fuerint.

P*OST Samſonis autem obitum præfuit Iſraelitis Elis Pontifex, in cuius principatu fames valida eam regionem inuaſit. quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis, quod oppidum eſt tribus Iudæ, aſſumpta vxore Naami, & filijs cōmunib. Chellione & Mallone, in Moabiticā terram migrauit. cumq; ibi proſpera fortuna vteretur, filijs ſuis vxores dedit eius gentis fœminas, Chellioni Orphā, Ruthem Malloni. exacto autem decennio, Abimelechus cum filijs breui tempore alius poſt alium obijt. quo caſu Naamis in maximum mœrorem coniecta, deſolata à chariſſimis quorum conſuetudinem amori patriæ prætulerat, mutato pro re conſilio, reuerti ad ſua decreuit. iam enim res patriæ in meliori ſtatu eſſe perceperat. Nurus autem eius nō ſuſtinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filijs ſuis*

Ruth. 1.

Hedio & Ruffinus cap. 14.

Eli Sacerdotis tempore annonæ caritas.

An. mūdi 2811. Ante Chriſtum natum 1153.

Naamis poſt mariti & filiorū obitū cum Ruth in patriam redit.

An. mũdi 2811. Ante Christum natum 1153.

ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatem, & docens quòd in ſe nihil eſſet opis, rogabat, vt manerent, néve, relicta patria, in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit: Ruthem verò nolentem manere, cuiuſuis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquàm vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio. cumq́; Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur, iuſtius, inquit, vocaretis me Maram. Significat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mara dolorem. Et cùm eſſet meſsis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium, vt cibos ſibi pararent, caſuq́; in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò poſt ſuperueniſſet, conſpicatus puellã, de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino, quæ paulo antè ex ipſa cognouerat. qui exoſculatus in ea benouolentiã erga ſocrum, & affectum erga defunctum maritum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibiipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandauitq́; villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum meſſoribus prandium ac potum ei præberet. Ruthe verò acceptam ab eo polentam ſeruauit ſocrui, & veſpere cum frugibus collectis ſimul attulit: ſed & Naamis ſeruauerat ipſi quaſdam partes ciborum, quos ei vicini contulerant. narrat deinde ſocrui, quid ei Bozus dixerit: auditoq́; ex ea, quòd cognatus eſſet, & propter pietatem forſan curam earũ habiturus, exiuit etiam ſequentibus diebus ad ſpicilegium cum Bozi ancillis. poſt aliquot dies, iam hordei tritura peracta, venit Bozus in ſuum rus, & cubabat in area. hoc cognito cogitauit Naamis in rem ambarum fore ſi Ruthe cum eo cubaret: miſitq́; eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ nefas rata non parére ſocrui, fecit quod iuſſa eſt. ac primò non ſenſit hoc Bozus altum dormiens: ſed circa mediam noctem experrectus, ſentienſq́; eam vnà cubare, quæſiuit quænam eſſet. edidit illa nomen, & famulam ſe in eius poteſtate dixit. Tacuit ille tum, ſed mane ſummo priuſquam famuli ad opus ſurgerent, excitatã iuſsit hordei quantum ferre poſſet capere, & priuſquam aliquis eam ibi dormiſſe videat, ad ſocrũ redire. cauendos enim tales rumores, maximè ſi non de nihilo oriantur. Cæterũ meũ, inquit, cõſilium eſt hoc. rogabis eum qui tibi propinquior eſt quàm ego, an te vxore opus habeat. quod ſi aiat, ſequeris eum: ſin minus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi renunciauit ſocrui, bonam ſpem habuerunt, Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem verò reuerſus ille in oppidum, ſenatum coire fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum acciuit. Qui poſtquàm venit: Abimelechi, inquit Bozus, & filiorum ſortem poſsides. faſſus eſt alter poſsidere ſe, idq́; iure propinquitatis. Tum Bozus, ergo non ex parte tantum legum meminiſſe oportet, ſed omnia iuxta præſcriptum earum facere. ecce adeſt mulier, quam, ſi vis poſſeſsionem agrorum retinere, lex te ducere iubet. at ille Bozo & ſortem & mulierem ceſsit, quandoquidem & ipſe defunctorum eſſet cognatus. Sibi enim iam & vxorem eſſe & liberos. Id Bozus apud ſenatum conteſtatus, iuſsit mulierem accedere illum, & iuxta legem calceum ei detractum in faciem incutere, quo facto, Bozus duxit Ruthem, &, anno elapſo, natus eſt illis infans maſculus. hunc Naamis nutricans Obedem de conſilio mulierum nominauit, ſibi in ſenectute conſtitutæ inſeruiturum. nam ea vox Hebræis inſeruientem ſignificat. ex Obede prognatus eſt Ieſſæus, ex hoc Dauid Rex, qui poſteris ſuis regnum reliquit per viginti & vnam ætates duraturum. Hæc neceſſe habui de Ruthe narrare, volens Dei potentiam oſtendere, cui facilè eſt etiam vulgares homines ad amplißi-

Ruth in Bethlehem proficiſcitur.

Ruth 2. Bozus Naami & Ruth amicus.

Ruth 3. Ruth ſocrus ſuaſu ad pedes Bozi cubat.

Ruth 4. Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur.

Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auum genuit.

An. mũdi 2811. Ante Christum natum 1153.

ampliſsimam dignitatem perducere, ſicut perduxit Dauidem ex mediocribus maioribus oriundum. Porrò Hebræi per hoc tempus rebus ſuis iam labantibus, bellum Palæſtinis inferunt ob cauſam talem. Eli Pontifici duo filij fuerunt, Ophnes & Phineeſes. hi contra omne ius & fas, omnia ſibi licere volebant; nec contenti honorarijs muneribus, etiam à rapinis non abſtinebant: mulierum inſuper, religionis ergò confluentium ad ſacrum locum, pudicitiam vel vi vel donis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc inſolentiam iuuenum & pater ipſe magnoperè deteſtabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquiſsimè ferebat. poſtquam autem illorum exitium Deus & patri & Samueli Prophetæ etiam tum puero prædixit, tum verò non aliter quàm defunctos filios lugebat. Sed priuſquam de clade, in qua ſunt abſumpti, dicam, quædam de hoc Propheta narranda ſunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in ſorte Ephramitarum habitãs duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarũ poſteriore liberos ſuſcepit, nihilominus alteram quanquam ſterilem diligens. is cum ſacrificatum veniſſet in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuiſſe diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis diſtribueret, Anna videns alterius liberos cum matre conſidentes, in lacrymas prorupit, admonita orbitatis & ſolitudinis. cumq́; conſolationem mariti non admitteret, abijt in tabernaculum ſupplicatura, votumq́; factura, ablata ſterilitate matrem factam primum filium ſe conſecraturam, ad miniſteria Dei non vulgari more educatũ. In huiuſmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis Pontifex, qui ante tabernaculũ ſedebat, tanquã parum ſobriam iuſsit abire. quæ cum reſpondiſſet, aquam ſe potare, ſed mœſtam quòd liberis careat, precibus à Deo ſterilitatis remedium petere, bono animo eam eſſe iuſsit pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuerſa, cibis antè præ mœrore faſtiditis vſa eſt. in patriam deinde reuerſa, breui vterum gerere cœpit. mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filiũ, Samueli nomen indidit, quaſi dicas exoptatum à Deo. cumq́; parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & ſacrificaturi rediſſent, ſimulq́; decimas ex more afferentes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo conſecratũ, Prophetamq́; futurum. itaq́; & comam alebat, & aqua tantum in potu vtebatur, degebatq́; circa fanum, cuius miniſterijs educabatur. Helcanæ autem alij præterea filij ex Anna nati ſunt, & filiæ tres. Porrò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à Pontifice ſe vocari, accurrit ad eum. Quo negante à ſe vocatum, Deus idem tertio fecit. Tum Elis rem perſpiciens ait: Ego mi Samuel nunc quoque, vt ante, ſilui, ſed Deus te vocat. quapropter preſto eſſe te reſponde. Itaq́; rurſum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum ſe ad miniſterium offerens. Tum Deus: quando, inquit, præſto es, audi imminere Iſraelitis cladem maiorem quàm credibile eſt, & filios Elis ambos vna die perituros, & Sacerdotium meũ migraturũ in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quàm meum cultum, idq́; ne cum ipſorum quidem cõmodo. hoc oraculum cum ab adiurato extorſiſſet Pontifex, alioqui ſe non cõtriſtaturo, certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras euentu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſcepta expeditione contra Iſraelitas, caſtra metati ſunt apud vrbem Amphecam: & ne-

An. mũdi 2811, Ante Chriſtum natum 1153.
1. Reg. 2.
Elis Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij.
Hedio & Ruffinus cap. 15. al. 12.
Anna Helcanæ vxor liberos à Deo petit.
An. mũdi 2818, Ante Chriſtum natum 1146.
Samuelem Anna Helcanæ cõiunx genuit.
1. Reg. 3.
Samueli Deus Elis & filiorum pœnam oſtendit.
Hedio & Ruffinus cap. 16.
1 Reg. 4.
Iſraelitarum Palæſtini quatuor millia trucidant.

An. mũdi 2850. Ante Christum natum 1114.

mine ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum, qui poſtulent Arcam in aciem proferri, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum, qui ſententiã ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm Arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur Arca in exercitum, & cum ea Pontificis filij, accepto à patre mandato, ſi amiſſa Arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectũ ſibi veniant. quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis Arca animos addidit, victoriam in hac ſitã exiſtimantibus: contrà hoſtes metuebant ne Arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vtrorumq; expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in Arca fiduciam collocauiſſe. namq; primo impetu in fugam ſunt auerſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos Pontificis filij ceciderunt: & Arca quoq; in hoſtium poteſtatem deuenit.

Hebræi in aciem proferunt Arcam fœderis.

Ophin & Phinees cũ triginta millibus cadunt, & Arca in hoſtium poteſtatem deuenit.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & Arcæ amiſſione prouolutus de throno expirauerit.

HANC cladem & Arcæ captiuitatem poſtquã in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægrè ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis Pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu, ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit, cumq; audiſſet euentum prælij, tam militũ quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam Arcam in hoſtium poteſtatem factã cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiens, prolapſus è throno exha-

Ibidem. Eli in Silo filiorũ cædes & Arcæ amiſsio ſignificatus,

no exhalauit animam, vita anno nonageſimo octauo, principatus quadrageſimo. Eadem die Phineeſis quoque alterius è filijs vxor obijt, non valens ſupereſſe mariti infortunio. Peperit ea filium ſeptimeſtrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos ſignificat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, Pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc Sacerdotiũ, quod à patre per manus accipiebat. Ille enim Phineeſi id tradidit, ꝗ mox filius & ſucceſſor eius Abiezeres filio ſuo Boceiæ reliquit: ab hoc Ozis filius eius accepit: poſt quem Elis ſacerdotio potitus eſt, de quo nũc loquimur: quod mãſit eius generi vſque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rurſum redijt.

An. mũdi 2850. Ante Chriſtum natum 1114.

Eli audita Arcę amiſſione exſpirat.

Phineis vxor Ioachaben parit & moritur.

Eli Pontificis Genealogia & progenies.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEXTVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Palæſtini peſte & fame coacti Arcam Hebræis remiſerint.
II. Victoria Hebræorum ductu Samuelis.
III. Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filiis ſuis commiſerit.
IIII. Quòd populus offenſus Samuelis filiorum moribus, Regem ſibi dari poſtulauerit.
V. Saulus iubente Deo Rex declaratur.
VI. Sauli victoria contra Ammanitas.
VII. Palæſtini Hebræis bello aggreſſi vincuntur.
VIII. Victoria Sauli contra Amalecitas.
IX. Samuel ad Dauidem Regiam poteſtatem transfert.
X. Expeditio noua Palæſtinorum contra Hebræos.
XI. Singulare certamen Dauidis & Goliath, ſecutaque Palæſtinorum clades.
XII. Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.
XIII. Quòd Rex Dauidi necem ſit molitus.
XIIII. Quomodo Dauid aliquoties inſidias Regis ægrè elapſus, bis tamen eum in poteſtatem ſuam redactum interficere non ſuſtinuerit.
XV. Hebræi à Palæſtinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

CAP. I.

Quomodo Palæſtini peſte & fame coacti Arcam fœderis Hebræis remiſerint.

PARTA de Hebræis victoria, ſacraq; Arca, quemadmodum diximus, capta, Palæſtini cum cæteris ſpolijs Azotum eam referunt, & in fano Dei ſui Dagonis inter donaria collocant. Sequenti verò die manè venientes, vt adorarent Deum ſuum, inuenerunt eum è baſi excidiſſe, & pronum proſtratum ante Arcam: quod ægrè ferentes, in priſtinum locum eum reponunt. cumq; ſæpius illuc accedentes, ſemper proſtratũ & adorabundum reperirent, ſtupor maximus ac perturbatio totum populum inuaſit. poſtremò grauiſſima peſtis Azotiorum vrbem atque agrum adorta eſt. correpti enim dyſenteria cru-

1. Reg. 5. Hedio & Ruffinus Cap. 1.

Arca ſacra à Palæſtinis in fanum Dei ſui Dagonis defertur.

Azotij propter Arcam ereptam horribiliter cruciantur.

An. mũdi 2851. Ante Chriſtum natum 1113. Mures Azotiorum agrum vaſtant. *ciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboq́ corroſa euomebãt. Ager verò totus ſcatebat muribus, qui omnia vaſtantes, nec ſegetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij preſsi, nec valẽtes amplius tolerare, intellexerunt Arcam in cauſa eſſe, & victoriam cum eiuſmodi ſpolijs luctuoſam ſibi contigiſſe. miſerunt igitur ad Aſcalonitas, poſtulantes, vt Arcam in ipſorum vrbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè Arcam ad ſe receperunt, moxq́ eiſdem, quibus illi, malis labora-*

uerunt. Cum Arca enim ſimul etiam calamitates ſunt tranſlatæ: itaq́ hinc quoque ablegata eſt ad alios, ſed ne apud illos quidem permanſura. agitati enim eiſdem peſtibus, ad vicinas vrbes eam tranſmittebant. atque in hunc modũ quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt Arca, veluti tributum per ſingulas
1. Reg. 6. *pœnam violatæ religionis exigens. Quæ defeſſæ tot malis, & alijs exemplum factæ ne Arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cum cõueniſſent quin-*
De Arca ſacra cõſultatio. *que ciuitatum Principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe Arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti Arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omninò Deo cara fuiſſet: nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadenteſq́ vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas*
Deliberationis de Arca ſacra concluſio. *temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probata prudentia hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neq́ remitti Arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remedijs euadere fuerit impoſ-*

impoſsibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper Arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium Arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſiquidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eamq́ perrexerint, credere Arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productoq́ in triuium plauſtro, ac ibi relicto, ipſi retrorſum diſceſſerunt.

An. mūdi 2851. Ante Christum natum 1113.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem.

VACCIS autem veram viam ingreſsis, & recta non aliter, quàm ſi deducerentur, tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iuda, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt: ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cum enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt Arcam præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractoq́ ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocauſtoma Deo fecerunt. quò viſo principes Palæſtinorum retrò ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd, cum non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium. cura Arcæ commiſſa eſt eius filijs, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. Cumq́ populus toto hoc vicennio votis & ſacrificijs operam daret, magnamq́ religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negocio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc

Arca ſacra Bethſamam peruenit.

Gratulatio Bethſamitarum ſuper Arca ſacra.

Ruffinus ponit Deū percuſſiſſe de populo ſeptuaginta viros, & quinquaginta millia plebis, vt eſt 1. Reg. 6.

1. Reg. 7. Arca in Cariathiarim transfertur.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. Iſraelitarum pœnitentia.

Samuelis ad Iſraelitas oratio.

An. mūdi 2871.
Ante Chriſtum natum 1093.

Samuelis ad ſalutarem pœnitentiam adhortatio.

tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſq; colat iuſtitiam: expulſisq; omnibus vitijs ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hac enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: qua neq; armis, neq; robore corporum, neq; copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus pramia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitia: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quacunq; Deus velit ac iubeat.

Ieiunium, preces & ſupplicatio Iſraelitarum in Maſphatim.

Samuel autem edixit, vt conuenirent in oppidum Maſphatim, qua vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, &, indicto vnius diei ieiunio, publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palaſtinos, Hebraos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre, ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubijs rebus petentes, nihil diſſimulantes, non eſſe ſibi ſatis vel viriū, vel animi ad confligendū cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos, ſi liceat, ne vltrò

Quæ hoſti potiſſimum in militia opponenda.

ſibi perniciē accerſere videātur. cōueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vtq; ſacramento ad militiā adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat.

Samuel populum conſolatur.

Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neq; enim auxilium Dei defore.

Sacrificium & precatio Samuelis.

& mactato agno lactante, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palaſtinorum tutos faciat: néue patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus praſens ac propitius inſignem victoriam annuit.

Victima cœleſti flāma abſumta, auxilij diuini indicium.

Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Judais imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiam ſi quis pradixiſſet.

Horrendus in hoſtiū acie terræmotus.

Primùm enim terra, iubente Deo, ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebāt.

Samuelis de hoſtibus victoria.

cum ſubitò Samuel in perturbatos irruit, caſisq; plurimis, reliquos vſq; Corraos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſua victoria fugaq; hoſtium termino, qui trophai vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donata à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cadibus eos vaſtauit, donec omninò ſuperbiam gentis perdomaret.

Iudæorum agrum armis Samuel recuperat.

agrum etiam quem pralio victis Judais abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananai pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

Quomodo

CAP. III.

An. mūdi 2871. Ante Chriſtum natum 1093.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filijs ſuis commiſerit.

REBVS autem populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, Samuel ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoq́ tempore hanc præcipuam curam habuit, vt patrijs legibus Reſpub. adminiſtraretur. Deinde ſenio grauante, vt conſuetis munijs ſufficere non poſſet, filijs ſuis principatum & curam Reip. tradidit: quorum ſeniori Johel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitq́ vt alter in Bethelis, alter in Barſabe ius diceret, partito populo, & ſua cuiq́ iudici parte attributa. Jn his manifeſtum exemplum exhibitum eſt, non ſemper patribus ſimiles naſci filios, ſed interdum ex malis bonos, ſicut tunc contrà ex bono mali prognati ſunt. Relictis enim paternis inſtitutis diuerſiſsimam viam ingreſſi, munerib. corrupti iuſtitiam opprimebant, & in iudicando non tàm veritatis quàm lucri reſpectum habebant, ſolutiq́ in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris cõtemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iuſtitia vigeret quàm maximè.

Samuel leges, & iuridicos cõuentus per vrbes inſtituit.

Hedio & Ruffinus Cap 3. 1. Reg. 8.

Samuel filijs ſuis, Iohel & Abiæ principatum & Reip. curam tradit.

Exemplum non ſemper patribus ſimiles naſci filios.

CAP. IIII.

Quomodo populus offenſus Samuelis filiorum moribus, Regem ſibi dari poſtulauerit.

POPVLVS autem videns Rempub. cura & diligentia prophetæ optimè conſtitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offenſus ad patrem concurſum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq́ ipſe iam ſenio debilis, more ſolito præeſſe adminiſtrationi rerũ non poſſet, obnixè precabatur, vt Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præſit, & à Palæſtinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contriſtauit, qui propter innatam iuſtitiam non amabat regiam poteſtatem vt nimiã. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem exiſtimans. adeoq́ res hæc hominem ſolicitum habuit, vt nec cibum nec ſomnum præ cura caperet, ſed per totam noctem ſe in lecto verſaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus ſe videndum præbuit, conſolatus eum, ne poſtulata populi agrè ferat: dicens non tam ad ipſum pertinere hanc contumeliam, quàm ad ſe, quem nolint ſibi ſolum eſſe Regem: idq́ moliri cœpiſſe tam inde, ex quo primùm ope ſua ex Ægypto ſunt educti. verùm non multò pòſt futurum eſt, inquit, vt eos conſilij huius ſerò pœniteat, quando nec factum infectum eſſe poterit, & ipſi ſuam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego deſignauero: idq́ prius quàm facias, præmonebis quantum malorum ſibi vltrò adſciſcant, proteſtaberisq́ eos, te inuito, ad mutationem ſtatus in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Judæis, declaraturum ſe illis Regem promiſit, addens velle ſe prius indicare, quæ erunt ſub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm, quod à vobis abſtrahent veſtros liberos, & alios aurigas ſibi facient, alios equites & ſatellites, & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum, aliorumq́ inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores,

Iſraelitæ Samueli filiorum iniquitates cõmemorant, eũq́ vt Regem aliquem declararet, obnixè precantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Samuelem populi voluntas cõtriſtat.

Samuelem conſolatur Deus.

Samuelem Deus Regem creare iubet.

Samuel Iſraelitis incommoda ſub Regibus ferenda indicat.

An. mūdi 2871.
Ante Chriſtum natum 1093.

res, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parātur. Filias quoq; veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria cōpellent, quæ ancillæ neceſſario verberum formidine obeunt. poſſeßiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur, &, vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris Regi, non ſecus atq; domeſtici eorum famuli. cumq́; hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à Regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè, vt miſſa futuri cura Regem crearet: quandoquidem niſi Regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi, cum finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſq; ſuam, & cum tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.

Populus in propoſito creandi Regem, pertinaciter perſeuerat.

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

An. mūdi 2880
Ante Chriſtum natum 1084.
1. Reg. 9.

Saulus aſinas amiſſas quærit.

ERAT *quidam ex tribu Beniamitide, vir benè natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cum eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cum perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cum nuſquam comparerent; decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumq́; omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eumq́; dari poſſe, neſciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentiſq́; circa portam virginibus aquatum euntibus, interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora, niſi vt ille primus accumbat. Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet, quem creaturus eſſet Regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cumq́; Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum principem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi propheta habitet. hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cumq́; ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omniū omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta domine. neq; enim ea eſt*

Saul Samuelis domicilium vbinam ſit interrogat.

Samuelē Deus quem creaturus eſſet Regem, certiorē reddit.

Samuelem Saulus accedit.

mea tribus qua Reges proferat, & familia mea humilior eſt alijs familijs, tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſsitq́; miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cumq́; iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cum primùm dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſsi ſunt vrbem, monuit, vt, famulo præcedere iuſſo, ipſe pauliſper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famelum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimulq́; Regem ſalutat, Deum ei honorē hunc ratum facere dicens pro tutela Hebræorum, quorū iniurias, bello Palæſtinis illato, vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento

An. mūdi 2880 Ante Chriſtum natum 1084.

Saulo Samuel Regiam dignitatem annunciat.

Samuel Saulum ad conuiuiū deducit.

1 Reg. 10.

Saulum Samuel in Regem ungit.

cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergô tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hædum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum redijt, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſsiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidē quòd apud prophetā fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas. de regno tantū tacuit, ne ea res vel credita inuidiā, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quāuis enim & amicus eſſet & cognatus, tutius tamē ac conſultius arbitratus eſt ſilentiū, reputans credo humanæ naturæ infirmitatē, quòd

Samuel Sauli in itinere euentura, vt ipſius verbis fidē habeat, prædicit.

Saul reticet Regiam dignitatem.

V nemo

An. mũdi 2880
Ante Chriſtum natum 1084.
Inconſtantia amoris in hominibus.

nemo cõſtans in amore, ſed etiamſi manifeſto diuino ſuffragio felicitas cõtingat, tamen alios ſibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populũ in oppidum Maſphatim conuocat, & cũ frequentes adeſſe videret, in hanc ſententiã al-

Samuelis Prophetæ de Rege Saul ad populum oratio.

loquitur. Hæc iuſſit me dominus ſuo nomine ad vos perferre. Ego vos in libertatem vindicaui, primum Ægyptiorum ſeruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac ſubiugatos. pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis eſt imperio, quaſi neſciatis vtiliſſimum eſſe homini à Deo regi, vnum è veſtro numero digniorem exiſtimatis, qui vobis præſit: qui ſubditis tanquam pecudibus pro ſua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere ſibi volet. non enim fieri poteſt, vt homo erga hominem ſic affectus ſit, quemadmodum ego erga à me ipſo conditum. Eia quando plus apud vos poteſt temerarius animi impetus quam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat ſortitio.

Per tribus & familias ſortitio.

Quo facto Beniamitica tribus ſors exijt. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familia ſors obuenit, poſtremo cum viritim ſortitio fieret, Saulo Ciſi filio regnum ſortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præſciebat, abdiderat ſe, videri volens inuitus ad regnum accedere.

Sauli modeſtia & temperantia in regno ſuſcipiendo.

Tanta fuit præditus modeſtia ſimul & temperantia, vt cum pleriq; vel modica felicitate potiti vix ſui præ lætitia ſint compotes, & omnibus ſe ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modo non oſtentaret ſe, verùm etiam è ſubditorum conſpectu ſubduceret, vt non abſq; negocio poſſet inueniri.

Saulus è ſubditorum conſpectu ſeſe ſubducit.

cumq; nuſquã comparente Saulo omnes eſſent ſoliciti, hæſitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, deſideratumq; iuuenẽ exhibere dignetur. quod vbi impetratum eſt, mittit qui eum adducant: & poſtquam venit, in medio populi iuuenem ſtatuit vniuerſis conſpicuum, vt qui humeris tenus ſupra omnes excelleret, & ipſa ſtatura maieſtatem regiam præ ſe ferret.

Saul procera ſtaturâ.

Tum propheta: Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quàm ſit hoc honore dignus.

Saul Rex à populo declaratur.

Cumq; populus acclamaſſet, Viuat Rex: propheta conſcriptis in libro omnibus quæ illis ſub regia dominatione erant euentura,

recitauit

recitauit ea populo Rege præſente, & librum in tabernaculum Dei repoſuit, vt eſſet apud poſteros prædictionis ſuæ monumentum. His ita perfectis, dimiſſoq́ populo, ipſe reuerſus eſt Ramatha in patriã. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præſtantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant, & ipſi contempto Rege nullis vel munerib. vel obſequijs gratiã eius demereri conabantur.

An. mũdi 2880 Ante Chriſtum natum 1084.

Saulum quidam comitantur, quidam vero contemnunt.

Menſe autem poſt acceptum regnum elapſo, exortum contra Naaſen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Jordanẽ habitantib. infeſtus, poſtremò cum magno & forti exercitu regionem ingreſſus, vrbes eorũ ſubiugare cœpit: nec contentus libertatem in præſens abſtuliſſe, vt omnem rebellandi materiam in futurũ adimeret, tam vltrò deditis, quàm vi ſubactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omninò inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentib. in Galadenam exercitum duxit: & caſtrametatus ad primariam regionis vrbẽ, cui nomen eſt Jabes, oratores eò miſit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorũ excidium expectent. eligerent ipſi vtrũ mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omniũ facultatũ ſimul & vitæ diſcrimen venire. Tã ancipiti optione territi Galadeni, nec hoſtile reſponſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierũ petierunt, vt miſſis ad conſanguineos nuncijs poſtularent auxiliũ. & ſi impetratum fuerit, bellum gerant. ſin minus, promittebant ſe deditionem facturos quacunq́ conditione hoſti liberet. Naaſes autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permiſſis vndecunq́ ſuppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Jſraelitarum vrbes nuncios dimiſerunt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos. ſed quocunq́ illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo ſe mouere auderet. cæterùm cum ad regiam quoq́ veniſſent, & ibi etiam populus ſicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens. Saulus rure domum reuertens, & animaduerſa mœſtitia populi, ſcitatus ſatin ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſtitiæ: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Jabeſenis referre, ſe tertia die venturum auxilio, & ante ſolem exortum hoſtes profligaturum, vt exoriens Ammonitas fuſos ac fugatos, miſeros verò ciues periculo exemptos inſpiciat. atq́ his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.
1 Reg. 11.
Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum Rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert.

Galadenorum ad Iſraelitas legatio.

Saul Iabeſinis auxilium promittit.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOLENS *autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare. quò celerius conueniret, boum, qui fortè ab opere veniebant, neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridie cum armis ad Jordanem non afforent, ſecuturi quocunq́ ipſe ac propheta ducerent. Eo metu factum eſt, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copijs inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq́ tribu Juda: quæ ſola armauit* LXX. *millia. Tranſgreſſus dein Jordanem & decem ſchœnorum ſpatium nocte vna emenſus, ante ſolis ortum, quò deſtinarat, peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaque hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnando, ingen-*

Sauli ad bellũ mandatum & ſeria adhortatio.
1. Reg. 12.

Decem Schœni 37. miliaria Italica conſtituunt.

An. mũdi 2880. ante Chriſtum natum 1084.

Saul Ammanitas & Naaſen Regem occidit.

Saul nomen ſuum apud omnes Hebræos inclytum reddit.

do, ingenti ſtrage edita, inter cæteros Naaſen Regem occidit. Hæc victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, fama longè lateq́; fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant qui prius eum contemnerent, tunc muta-

ta in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, glorioſè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quòd talem Regem eſſet nactus, &

Saul laudatur à populo.

illis, qui inutilem fore dixerant, inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum aduerſarios irritatur.

Sauli contra aduerſarios lenitas.

Saulus interea ſtudium quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat; ſed iureiurando affirmauit non paſſurum, vt quiſquam è conſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium. Periniquum enim eſſe victoriam à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odijs diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſthac, Sãuele monente opus eſſe alteris comitijs, per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum

Saulum Samuel iterum vngit in Galgala.

ſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulũ ſacro oleo, atq; iterum Regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, vt mutato Reip. ſtatu, regia dominatio

Diſtinctio gubernationis in populo Iſraelitico.

introduceretur. Sub Moſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem conſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta, priuſquam comitia diſſoluerentur, ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum De-

Samuel innocentiam ſuam populo teſtatam facit.

um, qui vobis optimos illos fratres Moſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit, vt abſq; pudore ac metu omniue affectu alio, liberè dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in

An. mūdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084.

vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me, ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen huiuſmodi munuſcula, quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltrò dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum. in his & ſimilibus, ſi quem offendi, nūc Rege præſente dicite. Acclamatum eſt vno ore, nihil tale eum feciſſe, ſed ſanctè & iuſtè principatum geſſiſſe. Tum ille, Gaudeo nullas eſſe veſtras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, ſi vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendiſtis, quòd alium Regem popoſciſtis. oportebat enim vos meminiſſe, quòd auus veſter Iacobus, LXX. ſolis hominibus veſtri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cumq́; ibi in multa millia propagata eſſet eius progenies, eaq́; graui & contumelioſa ſeruitute ab Ægyptijs premeretur, inuocantibus veſtris patribus, abſque vllo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, miſsis in hoc Moſe & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc poſsidetis, & tamen poſt talia beneficia non ſemel prodidiſtis veram pietatem ac religionem. Nihilominus ſubiugatos ab hoſtibus liberauit, dum eius ope viciſtis primum Aſſyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & poſtremò Palæſtinos. atque hæc omnia confeciſtis non Regum auſpicijs, ſed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, ſub Rege eſſe malletis? Geſsi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autem manifeſtè ſciatis, Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum verſam veſtram Rempublicam, dabo euidens ſignum diuinitus. Qualem enim nunquam quiſquam, æſtatis medio, vidit in hac regione tempeſtatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem aſtruat. Vix ea fatus erat, cū tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaq́; timentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiam in hunc errorem prolapſos, rogarentq́; Prophetam, vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum anteà, huius quoq́; peccati veniā impetraret. pollicitus eſt ille rogaturum ſe pro eis Deum, & exoraturum: ſimulq́; conſilium dedit, vt probi ac iuſti eſſe perpetuò ſtuderent, nec vnquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates, ob neglectum virtutis, incidiſſent: meminiſſent præterea prodigiorum Dei legumq́; per Moſem latarum, ſi caram haberent, vel ſuam ipſorum vel Regis incolumitatem. quòd ſi hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipſis, quàm Regi non defore. atque ita denuò confirmato in regno Saulo, conuentum miſſum fecit.

Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat.

Sæua tempeſtas diuinitus Iſraelitis immiſſa.

Adhortatio ad conſiderationem auxilij & beneficij Dei Iſraelitis exhibiti.

CAP. VII.

Palæſtini Hebræos bello aggreſſi vincuntur.

REx autem delectu habito, conſcriptisq́; tribus millibus, duo millia ſibi voluit eſſe ſatellitium, cum quibus ad habitandum Bethela ſe contulit: reliquos Ionathæ filij ſatellites eſſe iuſsit, quem miſit in Gabam. ille verò expugnauit caſtrum quoddam Palæſtinorum non longè inde diſtans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præſidijs ea cōmuniuerūt, & omni prorſus ferri vſu eis interdixerūt. quamobrem ſi quando agricolis opus eſſet aliquo ſacramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrū neceſſario, à Palæſtinis inſtrumentū erat petendum. Vt verò audiuerunt

Hedio & Ruffinus cap 6.

1. Regum 13.

Saul tria millia ſibi & Ionathæ filio ſatellites conſcribit.

Saul Palæſtinorū caſtrum expugnat.

An. mũdi 2880. Ante Christum natum 1084. Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouent. *expugnatum caſtrum, indignati & non ferendam cõtumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum ſex millia: & caſtra metati ſunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex Saulus profectus eſt Galgala: & dimiſſis præconibus per totam ditionem, edicit, vt, qui ſaluam vult libertatem populi, contra Palæſtinos arma capiat: diſſimulans interim eorum potentiam, & negans tales eſſe, vt timeri debeant. ſed vbi certò compertum eſt, maximum eſſe hoſtium numerum, metus omnes Sauli ſubditos occupat: & pars in ſpeluncas, ac loca ſubterranea ſe abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accerſit Prophetam, vt de communi conſilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: ſe enim poſt ſeptem dies venturũ, vt, immolatis Sabbato victimis, cum hoſte prælio decernatur. at ille exſpectauit quidem quantum Propheta iuſſerat, ſed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctars Prophetam cerneret, & ſe paulatim à militibus deſeri, victimas ad altare obtulit. Cumq́; nunciatum eſſet, Prophetam aduentare, honoris cauſa obuiam ei prodijt. Ille malè factum dixit, quod, neglectis ſuis mandatis, ſe abſente preces & ſacrificia, quæ Dei voluntate facienda erant pro populo, temerè occupaſſet. Saulo verò excuſante, expectaſſe ſe ad ſtatutum dierum numerum: ſed cum milites, audito hoſtem relicta Machma petere Galgala, metu ſe deſererent, neceſſitate cogente, properaſſe ad ſacrificium: Conſultius, inquit Propheta, feciſſes, ſi mihi paruiſſes, & præ nimia feſtinatione Deum, cuius ego mentis interpres ſum, non contempſiſſes. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & poſteris ſucceſſionem parare poteras. Ita Samuel offenſus Regis facto domum eſt reuerſus. Saulus autem cum ſexcentis tantum militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis inſtructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæſtinorum cautum fuiſſe diximus. hi diuiſo trifariã exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingreſſi omnia populabantur, ſpectante Saulo Rege cum filio, nec valente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem. Occupauerant enim collem quendam cum Pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis poſteris, & videntes ſuorum res impunè agi & ferri, grauiter angebantur, quòd in ſe nihil eſſet præſidij. Filius verò Saulis cum armigero ſuo conſpirat, vt clàm ingreſſi caſtra hoſtium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam ſi mori oporteat, ſoli à colle deſcendentes verſus hoſtium caſtra iter faciunt. ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaq́; cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium. Quapropter negligentius cuſtodiebantur; quia propter naturam loci non ſolum aſcendere, ſed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo poſtquam eò acceſſerunt, Ionathas confortabat armigerum ad hoſtem aggrediendũ. Si nos, inquit, viderint, iuſſerintq́; aſcendere, omen victoriæ accipiendum eſt: quod ſi tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cumq́; propius ad hoſtilia caſtra accederent appetente iam die, Palæſtini vbi hoc viderunt inter ſe dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Saulis filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem receſſit è loco in quo conſpecti fuerant. ſed ex alia parte ad rupem accedentes*

Iſraelitæ hoſtiũ copijs terrentur.

Saul contra Dei mandatum & Samuelis volũtatem victimas ad altare offert.

Samuel Regem Saul accuſat.

Hedio & Ruffinus Galgala.

Palæſtini Hebræorũ regionem populantur.

1. Reg. 14. Ionathas armigero clam hoſtium caſtra ingreditur.

tes propter ſitum incuſtoditam, magno labore difficultate loci ſuperata euaſerūt ad hoſtem. aggreſsiq́ ſopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitū ſtupore ac conſternatione repleuerunt: vt abiectis armis in fugam ſe darent. pleriq́ verò non noſcitantes inter ſe, quòd ex multis gentibus conflati eſſent, pro hoſtibus ſe inuicem inuadebant: & cum non putarent duos tantum Hebræos in caſtra penetraſſe, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipſi ruebant, aut, vt fit in turba tumultuante, alij ab alijs protrudebantur. Cumq́ renunciatum eſſet Regi per ſpeculatores tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è ſuis abeſſet: & audito filium cum armigero abeſſe, iubet Pontificem ſumpto Sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo reſpondente victoriam Deum & hoſtium cladem promittere: ducit militem in Palæſtinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipſos inter ſe depugnantes. quo audito, qui antè in ſpeluncas & ſubterranea ſe abdiderant, & ipſi prorumpentes militibus Sauli ſe agglomerant. iamq́ ad decem millia creuerant, hoſtemq́ tota ea regione palantem inſectabantur. ibi Rex ſiue nimio gaudio parum ſui compos, quòd difficile ſit eximiā felicitatem moderato animo ferre, ſiue per inſcitiā, dignum quiddam reprehenſione admiſit. Volens enim meritas pœnas à Palæſtinis ad ſatietatem repetere, diris deuouit eum, quicunque intermiſſa cæde, ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras inſequendi & cædendi finem facere. Paulò pòſt cum delati eſſent ad quandam ſyluam Ephramiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, easq́ conſenſu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expreſſum inde mel edebat: & monitus, quòd pater, additis execrationibus, interdixiſſet, ne quiſquam cibum ante ſolis occaſum ſumeret, edere quidem deſtitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hoſtem perſecuturos fuiſſe, ſi corpora cibo recurauiſſent, & longè plures aſſecuturos fuiſſe ac trucidaturos. Itaque cæſis Palæſtinorum multis millibus, ſub veſperam demum eorum caſtra diripiunt: & inter cæteram prædam, magna pecudum copia reperta, mactant, carnibusq́ nondum à cruore purgatis veſcuntur: quod è veſtigio Regi à ſcribis renunciatum eſt, vulgus militum in Deū peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet ſaxum grande in medium prouolui: edicitq́, vt ſuper illud pecudes iugulent, néue carnes cum ſanguine comedant: quia factum hoc Deo diſplicet. cui edicto cum omnes parerent, ſtatuit ibi altare, & impoſitis victimis holocautoma Deo incendit: idq́ altare omnium primum à Saulo exſtructum eſt. cumq́ eadem nocte, priuſquam vires & animos reſumerent, hoſtium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ ſe ferens alacritatem, accito Pontifice, iubet eum diuinam ſuper hoc voluntatem quærere, an ſibi reliquum hoſtilem exercitū delere permittatur. Pontifice verò negante Deum reſponſum velle reddere: non temerè eſt, inquit Rex, hoc Dei ſilentium, qui antehac vltrò ſolebat, quid facto eſſet opus, cōſulere: ſed oportet aliquod latens in nobis peccatū eſſe, quo offenſus tacet. Sed iuro per eum ipſum, quòd etiā ſi filius meus Ionathas peccatū id commiſiſſet, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non ſecus, quàm ſi de quouis, nihil ad cognationem meam pertinente, ſupplicium ſumendum ſit: tum acclamante multitudine, vt hoc faciat, vniuerſos confeſtim in vnū locū ſtatuit: & ipſe cum filio ſeorſum ſtans, ſorte deprehenſurus quis in culpa ſit. cumq́ ſors Ionathan indicaret,

An. mūdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084. Ionathas in Palæſtinorū exercitu quoſdam trucidat, reliqui ſe inuicem inuadunt & dant ſe in fugam.

Hedio & Ruffinus cap. 7. Saul tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorū certior factus, eos adoritur.

Sauli edictum quod Ionathas inſcius violat.

Carnibus cruentis Hebræi veſcuntur.

Saul per ſortes cauſam irati Dei perquirit.

An.mūdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084.

Saulus proprium filium mori paratum interficere conatur.

indicaret, interrogat quid feciſſet, & cuius peccati ſibi eſſet conſcius. tum ille, Equidem pater, nihil aliud ſcio, niſi quòd heri dum hoſtem perſequor, edicti tui neſcius de ſauo deguſtaui. Saulus verò iurat ſe eum occiſurum, pluris, quàm genus aut naturam aut affectus, iuſiurandum faciens. Ille ne præſenti quidem periculo territus, magno ac generoſo animo ſe præbuit. Nihil, inquit, deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione ſoluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit ſolatium, Palæſtinorum inſolentiam ab Hebræis eſſe perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt, iurantq́; non laturos ſe, vt occidatur Jonathas autor tam luculentæ victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt, vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinosq́; & Idumæos ac Amalecitas, & Regem Oba multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum, Melchiſum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq; hoſte congreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorū in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenq; ſuum deligebat ſatellitium.

Iſraelitæ Ionathan irato patri eripiunt.

Oba ſiue Soba.

Saul ſemper victor.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

1. Reg. 15.

Samuel Saulū ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit.

An.mūdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

SAMVEL autem ad Saulum veniens, ait ſe ad illum miſſum à Deo, vt eum commonefaceret, electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atq; ideò par eſſe, vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & Regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, ſunt mādata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniurijs, dum egreſſi ex Ægypto in eam, quam nunc tenent regionem, proficiſcuntur, oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere: ſæuireq́; in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniurijs patribus olim illatis pœnas rependere. ac ne iumentis quidem alijsq́; pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare, ſed omnia Deo ſacra eſſe, vt iuxta Moſis præceptum Amalecitarum nomen è rerū natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere, ſi non pareret tantū, ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur, confeſtim omnes vndiq; copias contrahit, & recenſito apud Galgala milite, abſque tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terrā cum exercitu irrumpens, pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit, vt non ſolum marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiā per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non prius perſequi deſtitit, quàm ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita, vt diuinitus prædictum fuerat, ſucceſſit, oppidatim bellum circumferre cœpit: quorū aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nonnulla fame, ſiti, aliisq́; modis cum expugnaſſet, vſque ad mulieres & pueros cædibus graſſatus eſt, nec

Saul recenſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarum vrbes expugnat.

crudelé

crudele nec inhumanũ hoc ratus: primum quod in hoſtem ſæuiret, deinde quod iuſſu Dei, cui non parére periculoſum eſt. Cepit etiam Regem hoſtium Agagũ, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, ſeruare eum decreuit, idq́; non ex Dei ſententia. ſed victus affectu proprio, inconceſſam miſerendi licentiam ſuo periculo ſibi vſurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipſa miſeratione cæteris digniores eſſe voluit. Saulus autem Regem ipſum hoſtium, & malorum omniũ Hebræis autorem ſeruauit, pluris eius formam, quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus eſt mox populus. & ipſi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatũ abactis, pecunias etiam, cæteraſq́; opes diripuerunt, nihil perdentes niſi contemptibile. Itaque deuictis omnibus, à Peluſio, quæ vrbs eſt in Ægypti finibus, vſque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vaſtauit, ſola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt ſecederent, néue res ſuas cum Amalecitarum rebus miſcerent, ne ex eo bello & ad ipſos cladis aliquid perueniret. Studere enim ſe eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moſis ſocero intercedebat. Atque ita Saulus, ac ſi nihil eſſet prætermiſſum ex ijs quæ Propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, ſed omnia fuiſſent ad vnguem obſeruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offenſus eſt, quod regi erat parcitum, & quod populus pecudes in prædam verterat, cum ipſe neutrum permiſiſſet. Iniquũ enim erat, cuius ope victoria cõtigiſſet, eius mandata contemni, etiã ſi is mortalis aliquis rex fuiſſet. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait ſe pœnitere Saulum elegiſſe, qui non curet iuſſa ſua exequi, ſed malit, quicquid ipſi viſum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fuſis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à Propheta rogatus veniam Regi non annuit, quòd non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis naſcantur, quàm ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi anſam offerunt. Poſtquam igitur Deus preces Prophetæ non admiſit, & ſatis apparuit flecti eum non poſſe, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tum agentem, proficiſcitur. hunc quàm primum Rex vidit, accurrens ſalutauit, dicens ſe gratias agere Deo pro victoria: omniaq́; iuxta volũtatem eius eſſe peracta. Tum Samuel: qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudũ in caſtris audio? Reſpondit Rex, populum hæc ad ſacrificia reſeruaſſe, ſed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine ſuperſtite. Solum ſe captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Prophetæ conſilio ſe decreturum. Ad hæc Propheta reſpondit, Non ſacrificijs delectari Deum, ſed viris bonis ac iuſtis. hos autem eſſe, qui voluntati & mandatis eius obſequuntur, nihilq́; à ſe rectè fieri putãt, niſi quod iuxta eius præcepta fiat. Contemptum enim eius conſiſtere, nõ in non ſacrificando, ſed in nõ obediendo: & qui non obediunt, vnicumq́; hoc & verum ſacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas ſaginatas victimas, nec donaria ex auro argentóue fabricata vel poſtulare vel admittere: ſed auerſari hæc vt maliciæ magis quàm pietatis argumenta. Contrà qui id ſolũ meminerunt quod ab ipſo iuſſum eſt, & mori mallent quàm inde diſcedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab

Ante Chriſtum natum 1081. An. mũdi 2883.

Agagum Amalecitarum Regem Saul capit. & cõtra Dei mandatum ſeruat.

Hebræi iumentis & pecoribus hoſtiũ in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Deus propter inobedientiam Sauli offenditur.

Samuel Deum Saulo conciliare conatur.

Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmãtur.

Saulum Samuel obiurgat.

Dei contemptus in quibus conſiſtat.

Verum ac Deo placens ſacrificium.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Samuel Saulo iram Dei & regni amiſſionem denunciat.

his requirere. quòd ſi etiam ſacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunq; alio vel ditiſſimo. Tu igitur, inquit, ſcito te in iram Dei incurriſſe: contempſiſti enim & neglexiſti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inſpecturum ſacrificium ex rebus perditioni deſtinatis, niſi fortè idem eſſe putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amiſſionem regni & huius poteſtatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis, mandata eius neglexiſti. Saulus autem faſſus eſt ſe peccaſſe & malè feciſſe, quòd verbis Prophetæ non paruiſſet. metu tamen coactum ſe id feciſſe, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accenſum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius eſto. Cauebo enim in poſterum, ne in ſimile peccatum incidam. Rogabatq; vt maneret tantiſper, dum pacificas hoſtias pro ſe offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

Saul ſe peccaſſe fatetur, ac veniam precatur, quæ tamen ei denegatur.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam poteſtatem transfert.

Saulus Samuelẽ retinere volẽs, veſtimentum eius ſcindit.

TV M *Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius diſcedebat, ſciſſura facta eſt in veſtimento. cumq; Propheta dixiſſet, ſic ſcindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iuſtum & bonum (Deum enim in propoſito manere, neq; ſimilem eſſe homini natura mutabili) Saulus fatebatur Deum ſibi meritò infenſum, ſed factum infectum fieri non poſſe. Rogabatq; ſaltem hoc honoris ſibi haberet, vt Deum ſimul in præſentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Poſt hæc adductus eſt ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ó mortem amaram exclamaſſet, audiuit à Propheta: quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæſis earum filijs lamenta & luctum attuliſti, ita æquum eſt, vt ipſe matri tuæ mœſtitiam afferas. iuſſitq; eum ibidem in Galgalis interfici: ipſe verò reuerſus eſt Ramatham. Rex verò tum demum ſentiens in quæ mala, offenſo Deo, perueniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur, quod nomen collem ſignificat: nec poſt illam diem vnquam in Prophetæ conſpectum venit. Samueli verò vicem eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, &, aſſumpto ſacro oleo, Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filijs eum vngere, quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumq; Propheta diceret vereri ſe, ne, ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, quærentibusq; aduentus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filijs conuocat: viſoq; natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, conijciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines. Tu, inquit, viſa iuuenis pulchritudine, iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximia corporis forma præmium eſt regnum, ſed animi virtuti: & eum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietateq; ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis Propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: moxq; & alij quinque adfuerunt. horum nomina iuxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſa-* [illegible] *mus.*

Hedio & Ruffinus cap. 10.

Amalecitarũ Rex Samuelis iuſſu interficitur.

1. Regum 16.

Samuelẽ Deus Bethlehem Dauidem in Regem vt vngat, mittit.

Deus non corporis formã, ſed animi virtutes ſpectat.

mus. His quoque viſis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deũ, quiſnam ex his eligendus eſſet. & audito quòd nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos prætere a liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, Propheta iubet vt confeſtim vocetur: nõ enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & martium quiddam tuens, alioqui liberali ſpecie: tum Propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, hic eſt, inquit, quem regnare Deo viſum eſt. & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filijs. Depromit deinde ſacrum oleum, quo

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Ieſſæi filij præſtanti corpore regno haud præficiendi.

delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnũ in populum obtineat: præcipitq́, vt iuſtitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei diſcedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiã vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam. Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem rediturum, inſignemq́; inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt hac mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq́; numen, deſerto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum eſt vt hic concepto diuino ſpiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacũ incideret, ita vt præfocari ac ſtrangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm ſi quis peritus excantator adhiberetur. monueruntq́; vbique inquirendum, qui quoties Rex à dæmone agitaretur, ſtans ad caput eius voce ac fidibus ſacros hymnos caneret. Cumq́; Rex ſine mora quæri talem mandaſſet, quidam ex aſtantibus ait ſe apud Bethlema vidiſſe filium Ieſſæi, adoleſcentem liberali forma, & præter aliam honeſtam inſtitutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Ieſſæum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantq́; patri, Regem audita adoleſcentis tam forma quàm virtute, cupere ipſum videre. Paruit Ieſſæus, ſimulq́; munera per filium Regi miſit. Cumq́; veniſſet, confeſtim à Rege admodum læto in ſatellitium aſſumitur, in

Dauidem in Regem Samuel vngit.

Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat qui prophetare incipit.

Dauidem Saulus in Satellitium aſſumit.

An. mũdi 2851. Ante Chriſtum natum 1113.
Mures Azotiorum agrum vaſtant.

ciabiliter moriebantur, nonnulli interanea vitiata morboq́ corroſa euomebãt. Ager verò totus ſcatebat muribus, qui omnia vaſtantes, nec ſegetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij preßi, nec valẽtes amplius toleráre, intellexerunt Arcam in cauſa eſſe, & victoriam cum eiuſmodi ſpolijs luctuoſam ſibi contigiſſe. miſerunt igitur ad Aſcalonitas, poſtulantes, vt Arcam in ipſorum vrbem transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuentes, cupidè Arcam ad ſe receperunt, moxq́ eiſdem, quibus illi, malis labora-

uerunt. Cum Arca enim ſimul etiam calamitates ſunt tranſlatæ: itaq́ hinc quoque ablegata eſt ad alios, ſed ne apud illos quidem permanſura. agitati enim eiſdem peſtibus, ad vicinas vrbes eam tranſmittebant. atque in hunc modũ quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt Arca, veluti tributum per ſingulas

1. Reg. 6.

pœnam violatæ religionis exigens. Quæ defeſſæ tot malis, & alijs exemplum factæ ne Arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent: & cum cõueniſſent quin-

De Arca ſacra cõſultatio.

que ciuitatum Principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe Arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti Arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet: nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet: ſuadenteſq́ vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas

Deliberationis de Arca ſacra concluſio.

temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neq́ remitti Arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remedijs euadere fuerit impoſ-

An. műdi 2851.
Ante Chriſtum natum 1113.

impoßibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper Arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari: vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium Arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eamq́; perrexerint, credere Arcam fuiſſe calamitatum cauſam. ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productoq́; in triuium plauſtro, ac ibi relicto, ipſi retrorſum diſceſſerunt.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibidem.

VACCIS autem veram viam ingreßis, & rectà non aliter, quàm ſi deducerentur, tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt: ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt concurſum. Cum enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur: vt viderunt Arcam præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabant. demptam deinde Arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractoq́; ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt. quò viſo principes Palæſtinorum retrò ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd, cum non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare Arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium Arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de Arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium. cura Arcæ commiſſa eſt eius filijs, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. Cumq́; populus toto hoc vicennio votis & ſacrificijs operam daret, magnamq́; religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negocio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraëlitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc

Arca ſacra Bethſamam peruenit.

Gratulatio Bethſamitarum ſuper Arca ſacra.

Ruffinus ponit Deũ percuſſiſſe de populo ſeptuaginta viros, & quinquaginta millia plebis, vt eſt 1. Reg. 6.

1. Reg. 7.
Arca in Cariathiarim transfertur.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.
Iſraëlitarum pœnitentia.

Samuelis ad Iſraëlitas oratio.

An. mũdi 2871. Ante Chriſtum natum 1093.

Samuelis ad ſalutarem pœnitentiam adhortatio.

tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſq; colat iuſtitiam: expulſisq; omnibus vitijs ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neq; armis, neq; robore corporum, neq; copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunq; Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit, vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, &, indicto vnius diei ieiunio, publicè ſupplicatum eſt.

Ieiunium, preces & ſupplicatio Iſraelitarum in Maſphatim.

Nec latuit Palæſtinos, Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre, ſperantes ſe illos nec opinos poſſe opprimere. quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, conſilium dubijs rebus petentes, nihil diſſimulantes, non eſſe ſibi ſatis vel viriũ, vel animi ad confligendũ cum tam potente hoſte, à quo toties victi diſceſſiſſent: & libenter quieturos, ſi liceat, ne vltrò ſibi perniciẽ accerſere videãtur. cõueniſſe ſe ad ſupplicationes & ſacrificia, vt q́; ſacramento ad militiã adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hoſtem, vt nulla ſpes ſalutis ſuperſit, ni Deus à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos ſecuro animo eſſe, neq; enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactante, rogat Deum vt in ſe ſperantes protegat, & à vi Palæſtinorum tutos faciat: néue patiatur iam iterum ab eodem hoſte cladem accipere. hac victima egregiè litatum eſt, & Deus præſens ac propitius inſignem victoriam annuit. Sed priuſquam totam flamma abſumeret, nondum ſacro peracto, hoſtis in conſpectu aciem explicat, rem factam ſe habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantum non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti ſunt quàm crederent, etiam ſi quis prædixiſſet. Primùm enim terra, iubente Deo, ſub pedibus eorum intremuit, & vacillante veſtigio nutabant, nonnulli etiam in improuiſos hiatus prolabebantur: deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos ac manus ſemiuſtulati, vt ne arma quidem retinere poſſent, in fuga ſpem totam ponebãt. cum ſubitò Samuel in perturbatos irruit, cæſisq; plurimis, reliquos vſq; Corræos (id loco nomen eſt) perſequi non deſtitit. & fixo ibi ſuæ victoriæ fugæq; hoſtium termino, qui trophæi vice eſſet, appellauit eum Fortem, in ſignum donatæ à Deo contra hoſtem fortitudinis: qui poſt hanc cladem nunquam bellum inſtaurare eſt auſus, ſed cohibente metu & accepti incommodi memoria intra fines ſuos ſe continuerunt: & inuerſis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris tranſiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vaſtauit, donec omninò ſuperbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abſtulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Iſraelitis habebant.

Quæ hoſti potiſſimum in militia opponenda.

Samuel populum conſolatur.

Sacrificium & precatio Samuelis.

Victima cœleſti flamma abſumta, auxilij diuini indicium.

Horrendus in hoſtiũ acie terræmotus.

Samuelis de hoſtibus victoria.

Iudæorum agrum armis Samuel recuperat.

Quomodo

An. mũdi 2871. Ante Chriſtum natum 1093.

CAP. III.

Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum adminiſtrationem filijs ſuis commiſerit.

REBVS autem populi compoſitis, & iuridicis conuentibus per certas vrbes inſtitutis, Samuel ſingulis annis bis eas obibat, & iura reddebat: multoq; tempore hanc præcipuam curam habuit, vt patrijs legibus Reſpub. adminiſtraretur. Deinde ſenio grauante, vt conſuetis munijs ſufficere non poſſet, filijs ſuis principatum & curam Reip. tradidit: quorum ſeniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitq; vt alter in Bethelis, alter in Barſabe ius diceret, partito populo, & ſua cuiq; iudici parte attributa. In his manifeſtum exemplum exhibitum eſt, non ſemper patribus ſimiles naſci filios, ſed interdum ex malis bonos, ſicut tunc contrà ex bono mali prognati ſunt. Relictis enim paternis inſtitutis diuerſiſsimam viam ingreſsi, munerib. corrupti iuſtitiam opprimebant, & in iudicando non tàm veritatis quàm lucri reſpectum habebant, ſolutiq; in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem tum patris cõtemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iuſtitia vigeret quàm maximè.

Samuel leges, & iuridicos cõuentus per vrbes inſtituit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. 1. Reg. 8.

Samuel filijs ſuis, Iohel & Abiæ principatum & Reip. curam tradit.

Exemplum non ſemper patribus ſimiles naſci filios.

CAP. IIII.

Quomodo populus offenſus Samuelis filiorum moribus, Regem ſibi dari poſtulauerit.

POPVLVS autem videns Rempub. cura & diligentia prophetæ optimè conſtitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offenſus ad patrem concurſum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodq; ipſe iam ſenio debilis, more ſolito præeſſe adminiſtrationi rerũ non poſſet, obnixè precabatur, vt Regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præſit, & à Palæſtinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contriſtauit, qui propter innatam iuſtitiam non amabat regiam poteſtatem vt nimiã. Valdè enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem exiſtimans. adeoq; res hæc hominem ſolicitum habuit, vt nec cibum nec ſomnum præ cura caperet, ſed per totam noctem ſe in lecto verſaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus ſe videndum præbuit, conſolatus eum, ne poſtulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipſum pertinere hanc contumeliam, quàm ad ſe, quem nolint ſibi ſolum eſſe Regem: idq; moliri cœpiſſe tam inde, ex quo primùm ope ſua ex Ægypto ſunt educti. verùm non multò pòſt futurum eſt, inquit, vt eos conſilij huius ſerò pœniteat, quando nec factum infectum eſſe poterit, & ipſi ſuam erga me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare Regem, quem ego deſignauero: idq; prius quàm facias, præmonebis quantum malorum ſibi vltrò adſciſcant, proteſtaberisq; eos, te inuito, ad mutationem ſtatus in deterius properare. His auditis Samuel, manè conuocatis Iudæis, declaraturum ſe illis Regem promiſit, addens velle ſe prius indicare, quæ erunt ſub Regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm, quod à vobis abſtrahent veſtros liberos, & alios aurigas ſibi facient, alios equites & ſatellites, & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum, aliorumq; inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores,

Iſraelitæ Samueli filiorum iniquitates cõmemorant, eũq; vt Regem aliquem declararet, obnixè precantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Samuelem populi voluntas cõtriſtat.

Samuelem conſolatur Deus.

Samuelem Deus Regem creare iubet.

Samuel Iſraelitis incommoda ſub Regibus ferenda indicat.

An. mũdi 2871. Ante Chriſtum natum 1093.

res,& vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parãtur. Filias quoq; veſtras facient ſibi vnguentarias,& culinarias,& paniſicas: & ad alia miniſteria cõpellent, quæ ancillæ neceſſario verberum formidine obeunt. poſſeſsiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur, &, vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris Regi, non ſecus atq; domeſtici eorum famuli. cumq; hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis,& pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à Regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda,

Populus in propoſito creandi Regem, pertinaciter perſeuerat.

nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè, vt miſſa futuri cura Regem crearet: quandoquidem niſi Regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent: nec eſſe abſurdum, ſi, cum finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem Reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſq; ſuam, & cum tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis Regem Deus dare velit.

CAP. V.

Saulus iubente Deo Rex declaratur.

An. mũdi 2880 Ante Chriſtum natum 1084. 1. Reg. 9.

Saulus aſinas amiſſas quærit.

ERAT *quidam ex tribu Beniamitide, vir benè natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cum eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cum perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cum nuſquam comparerent, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonente habitare ibi prophetam veridicum, eumq; omninò conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinis: reſpondit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, eumq; dari poſſe, neſciebant enim prophetam mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentiſq; circa portam virginibus aquatum euntibus,*

Saul Samuelis domicilium vbinam ſit interrogat.

interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora, niſi vt ille primus accumbat.

Samuelẽ Deus quem creaturus eſſet Regem, certiorẽ reddit.

Samuel autem hac ipſa de cauſa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus eſſet Deum, vt certiorem ſe redderet, quem creaturus eſſet Regem, in craſtinum ſe id facturum pollicitus eſt: circa eandem enim horam miſſurum ſe Beniamitam quendam iuuenem. quamobrem ſedebat in ſolario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam ſe conferebat. cumq; Saulum offendiſſet, Deus inſpirauit ei, hunc eſſe futurum

Samuelem Saulus accedit.

principem. Saulus verò accedens eum, ſalutatum prius rogat vbi prophetæ habitet. hoſpitem enim ſe hoc ignorare. cumq; ille reſpondiſſet, ſe eum eſſe, & ad cœnam duceret, dicens non aſinas tantum quas quæreret ſaluas, ſed omniũ omnia bona in poteſtatem eius fore: ſupra ſpem, inquit, meam ſunt iſta domine. neq; enim ea eſt

mea

mea tribus quæ Reges proferat, & familia mea humilior eſt alijs familijs, tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum ſupra alios vocatos. erant hi ſeptuaginta numero. iuſsitq́ miniſtris vt Saulo portionem regiam apponerent. cumq́ iam hora dormiendi adeſſet, alij quidem ſurgentes domum quiſque ſuam reuertebantur. Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cum primùm dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Poſtquam autem egreſsi ſunt vrbem, monuit, vt, famulo præcedere iuſſo, ipſe paulisper ſubſiſteret. eſſe enim quod ſine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famelum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, ſimulq́ Regem ſalutat, Deum ei honorē hunc ratum facere dicens pro tutela Hebræorum, quorū iniurias, bello Palæſtinis illato, vlciſci debeat. hæc ita fore hoc argumento

An. mūdi 2880
Ante Chriſtum natum 1084.
Saulo Samuel Regiam dignitatem annunciat.
Samuel Saulum ad conuiuiū deducit.
1 Reg. 10.
Saulum Samuel in Regem ungit.

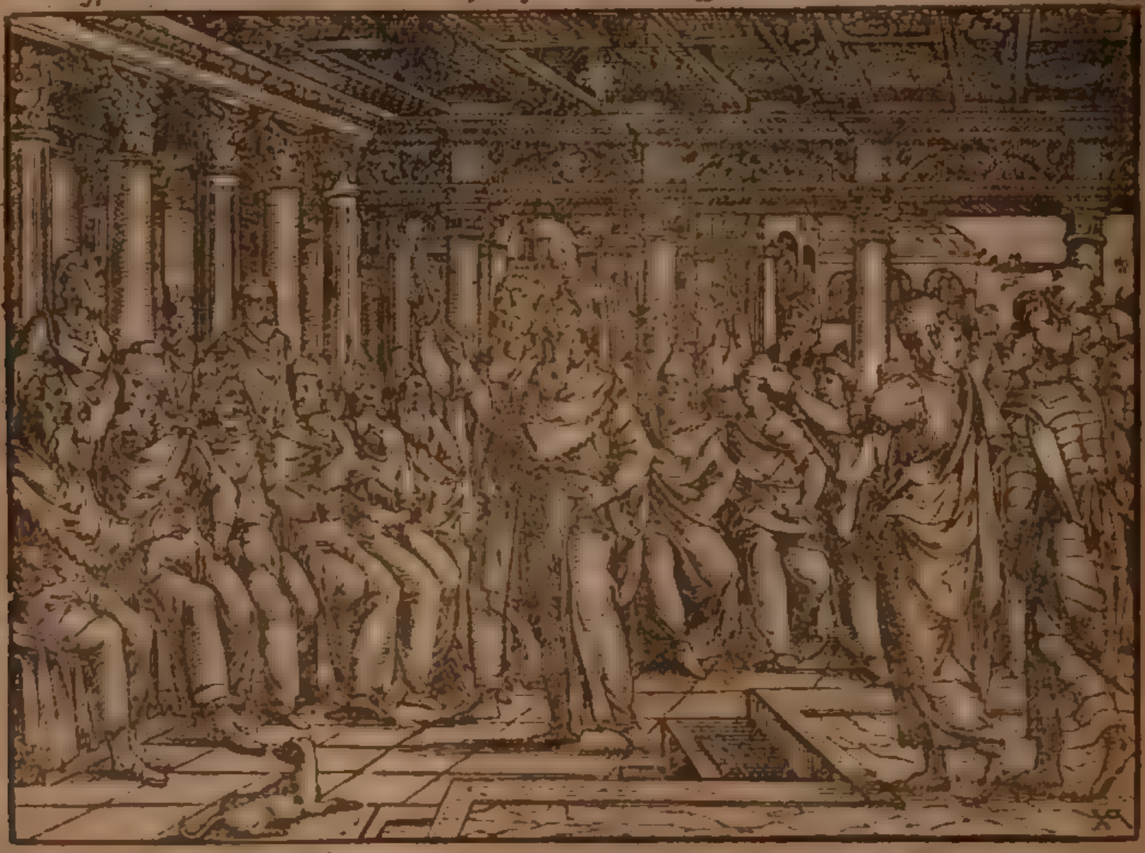
cognoſcere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergô tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, ſecundum hadum. hos tertius ſequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter ſalutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas eſſe aſinas. Inde progreſſus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino ſpiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Ciſi filio? his ſignis viſis certo ſcito Deum eſſe tecum: & ſaluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accerſente, vt pro his Deo pacificas hoſtias immolemus. His prædictis dimiſit iuuenem: & quicquid prædictum eſt occurrit ei in hoc itinere. Poſtquam autem domum rediјt, percontante cognato ſuo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo ſucceſsiſſet peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidē quòd apud prophetā fuiſſet, & ex eo cognouiſſet inuentas eſſe aſinas. de regno tantū tacuit, ne ea res vel credita inuidiā, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quāuis enim & amicus eſſet & cognatus, tutius tamē ac conſultius arbitratus eſt ſilentiū, reputans credo humanæ naturæ infirmitatē, quòd

Samuel Sauli in itinere euentura, vt ipſius verbis fidē habeat, prædicit.
Saul reticet Regiam dignitatem.

An. mũdi 2880 Ante Chriſtum natum 1084.

Inconſtantia amoris in hominibus.

nemo cõſtans in amore, ſed etiamſi manifeſto diuino ſuffragio felicitas cõtingat, tamen alios ſibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populũ in oppidum Maſphatim conuocat, & cũ frequentes adeſſe videret, in hanc ſententiã al-

Samuelis Prophetæ de Rege Saul ad populum oratio.

loquitur. Hæc iuſſit me dominus ſuo nomine ad vos perferre. Ego vos in libertatem vindicaui, primum Ægyptiorum ſeruos, deinde à vicinis Regibus toties victos ac ſubiugatos. pro quibus beneficijs hanc mihi gratiam reponitis, quòd abrogato mihi quantum in vobis eſt imperio, quaſi neſciatis vtiliſſimum eſſe homini à Deo regi, vnum è veſtro numero digniorem exiſtimatis, qui vobis præſit: qui ſubditis tanquam pecudibus pro ſua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere ſibi volet. non enim fieri poteſt, vt homo erga hominem ſic affectus ſit, quemadmodum ego erga à me ipſo conditum. Eia quando plus apud vos poteſt temerarius animi impetus quam vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat ſortitio.

Per tribus & familias ſortitio.

Quo facto Beniamitica tribus ſors exijt. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ ſors obuenit, poſtremo cum viritim ſortitio fieret, Saulo Ciſi filio regnum ſortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præſciebat, abdiderat ſe, videri volens inuitus ad regnum accedere.

Sauli modeſtia & tẽperãtia in regno ſuſcipiendo.

Tanta fuit præditus modeſtia ſimul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiti vix ſui præ lætitia ſint compotes, & omnibus ſe ob oculos ingerant: hic tot populorum Rex declaratus ac dominus, non modo non oſtentaret ſe, verùm etiam è ſubditorum conſpectu ſubduceret, vt non abſque negocio poſſet inueniri.

Saulus è ſubditorum conſpectu ſeſe ſubducit.

cumque nuſquã comparente Saulo omnes eſſent ſoliciti, hæſitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, deſideratumque iuuenẽ exhibere dignetur. quod vbi impetratum eſt, mittit qui eum adducant: & poſtquam venit, in medio populi iuuenem ſtatuit vniuerſis conſpicuum, vt qui humeris tenus ſupra omnes excelleret, & ipſa ſtatura maieſtatem regiam præ ſe ferret.

Saul procera ſtatura.

Tum propheta: Hunc vobis Deus dat Regem. contemplamini quantum omnibus præminet, & quàm ſit hoc honore dignus. Cumque populus acclamaſſet, Viuat Rex: propheta conſcriptis in libro omnibus quæ illis ſub regia dominatione erant euentura,

Saul Rex à populo declaratus.

recitauit

recitauit ea populo Rege præſente, & librum in tabernaculum Dei repoſuit, vt eſſet apud poſteros prædictionis ſuæ monumentum. His ita perfectis, dimiſſoq́ populo, ipſe reuerſus eſt Ramatha in patriã. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo Regi debitum officium præſtantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant, & ipſi contempto Rege nullis vel munerib. vel obſequijs gratiã eius demereri conabantur.

An. mũdi 2880 Ante Chriſtum natum 1084.

Saulum quidam comitantur, quidam vero contemnunt.

Menſe autem poſt acceptum regnum elapſo, exortum contra Naaſen Ammanitarum Regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanẽ habitantib. infeſtus, poſtremò cum magno & forti exercitu regionem ingreſſus, vrbes eorũ ſubiugare cœpit: nec contentus libertatem in præſens abſtuliſſe, vt omnem rebellandi materiam in futurũ adimeret, tam vltrò deditis, quam vi ſubactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam ſcutum ſiniſtro proſpectum negat, omninò inutiles bello fierent. hoc modo tractatis trans amnem incolentib. in Galadenam exercitum duxit: & caſtrametatus ad primariam regionis vrbẽ, cui nomen eſt Iabes, oratores eò miſit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorũ excidium expectent. eligerent ipſi vtrũ mallent, parnam corporis particulam decidere, an in omniũ facultatũ ſimul & vitæ diſcrimen venire. Tã ancipiti optione territi Galadeni, nec hoſtile reſponſum dare auſi ſunt, nec pacatum: ſed inducias ſeptem dierũ petierunt, vt miſſis ad conſanguineos nuncijs poſtularent auxiliũ. & ſi impetratum fuerit, bellum gerant. ſin minus, promittebant ſe deditionem facturos quacunq; conditione hoſti liberet. Naaſes autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permiſſis vndecunq; ſuppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Iſraëlitarum vrbes nuncios dimiſerunt, ſignificantes ſe minis Naaſis in extremam deſperationem adductos. ſed quocunq; illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo ſe mouere auderet. cæterùm cum ad regiam quoq; veniſſent, & ibi etiam populus ſicut in alijs oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens. Saulus rure domum reuertens, & animaduerſa mœſtitia populi, ſcitatus ſatin ſaluæ res eſſent, & quæ noua cauſa triſtitiæ: ex nuncijs omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabeſenis referre, ſe tertia die venturum auxilio, & ante ſolem exortum hoſtes profligaturum, vt exoriens Ammonitas fuſos ac fugatos, miſeros verò ciues periculo exemptos inſpiciat. atq; his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.
1 Reg. 11.
Sauli contra Ammanitas bellum.

Naas Ammanitarum Rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert.

Galadenorum ad Iſraelitas legatio.

Saul Iabeſinis auxilium promittit.

CAP. VI.

Sauli victoria contra Ammanitas.

VOLENS *autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare. quò celerius conueniret, boum, qui fortè ab opere veniebant, neruos ſuccidit, idem paſſuros minatus qui poſtridie cum armis ad Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu factum eſt, vt, cum omnes ad præfinitum tempus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copijs inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iudæ: quæ ſola armauit* LXX. *millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnorum ſpatium nocte vna emenſus, ante ſolis ortum, quò deſtinarat, peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaque hoſtem nihil tale expectantem aggreditur: & acriter pugnan-*

Sauli ad bellũ mandatum & ſeria adhortatio.
1. Reg. 12.

Decem Schœni 37. miliaria Italica conſtituunt.

An. mũdi 2880. ante Christum natum 1084.

Saul Ammanitas & Naaſen Regem occidit.

Saul nomen ſuum apud omnes Hebræos inclytum reddit.

do, ingenti ſtrage edita, inter cæteros Naaſen Regem occidit. Hac victoria Sauli nomen apud omnes Hebræos inclytum reddidit, ſama longè lateq́ fortitudinem viri celebrante. Si qui enim erant qui prius eum contemnerent, tunc muta-

ta in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Jabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, glorioſè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiens, placebat ſibi quòd talem Regem eſſet nactus, & illis, qui inutilem fore dixerant, inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia multa iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta contra autorum aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudium quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum, vt quiſquam è conſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium. Periniquum enim eſſe victoriam à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odijs diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſthac, Sãuele monente opus eſſe alteris comitijs, per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, conuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulũ ſacro oleo, atq́ iterum Regem conſalutari fecit. Ita factum eſt, vt mutato Reip. ſtatu, regia dominatio introduceretur. Sub Moſe enim & diſcipulo eius Jeſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinam regiminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem conſtituendo. quamobrem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Judicum. Samuel autem propheta, priuſquam comitia diſſoluerentur, ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit, vt abſq́ pudore ac metu omniue affectu alio, liberè dicatis, num quid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in

Saul laudatur à populo.

Sauli contra aduerſarios lenitas.

Saulum Samuel iterum vngit in Galgala.

Diſtinctio gubernationis in populo Iſraëlitico.

Samuel innocentiam ſuam populo teſtatam facit.

vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me, ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cum tamen huiuſmodi munuſcula, quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltrò dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſsitates vſus ſum. in his & ſimilibus, ſi quem offendi, nūc Rege præſente dicite. Acclamatum eſt vno ore, nihil tale eum feciſſe, ſed ſanctè & iuſtè principatum geſsiſſe. Tum ille, Gaudeo nullas eſſe veſtras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, ſi vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendiſtis, quòd alium Regem popoſciſtis. oportebat enim vos meminiſſe, quòd auus veſter Iacobus, LXX. ſolis hominibus veſtri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cumq́; ibi in multa millia propagata eſſet eius progenies, eaq́; graui & contumelioſa ſeruitute ab Ægyptijs premeretur, inuocantibus veſtris patribus, abſque vllo Rege Deus tantam multitudinem eripuit, miſsis in hoc Moſe & Aarone fratribus: qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc poſsidetis, & tamen poſt talia beneficia non ſemel prodidiſtis veram pietatem ac religionem. Nihilominus ſubiugatos ab hoſtibus liberauit, dum eius ope viciſtis primum Aſſyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & poſtremò Palæſtinos. atque hæc omnia confeciſtis non Regum auſpicijs, ſed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, ſub Rege eſſe malletis? Geſsi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipſe elegit. Vt autem manifeſtè ſciatis, Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum verſam veſtram Rempublicam, dabo euidens ſignum diuinitus. Qualem enim nunquam quiſquam, æſtatis medio, vidit in hac regione tempeſtatem, talem nūc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem aſtruat. Vix ea fatus erat, cū tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti, extremaq́; timentes faterentur ſe peccaſſe, & per inſcitiam in hunc errorem prolapſos, rogarentq́; Prophetam, vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum anteà, huius quoq́; peccati veniā impetraret. pollicitus eſt ille rogaturum ſe pro eis Deum, & exoraturum: ſimulq́; conſilium dedit, vt probi ac iuſti eſſe perpetuò ſtuderent, nec vnquam obliuiſcerentur, in quantas clades & calamitates, ob neglectum virtutis, incidiſſent: meminiſſent præterea prodigiorum Dei legumq́; per Moſem latarum, ſi caram haberent, vel ſuam ipſorum vel Regis incolumitatem. quòd ſi hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipſis, quàm Regi non defore. atque ita denuò confirmato in regno Saulo, conuentum miſſum fecit.

An. mūdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084.

Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat.

Sæua tempeſtas diuinitus Iſraelitis immiſſa.

Adhortatio ad conſiderationem auxilij & beneficij Dei Iſraelitis exhibiti.

CAP. VII.

Palæſtini Hebræos bello aggreſſi vincuntur.

REx autem delectu habito, conſcriptiſq́; tribus millibus, duo millia ſibi voluit eſſe ſatellitium, cum quibus ad habitandum Bethelam ſe contulit: reliquos Ionathæ filij ſatellites eſſe iuſsit, quem miſit in Gabam. ille verò expugnauit caſtrum quoddam Palæſtinorum non longè inde diſtans. Qui enim Gabam tenebant, perdomitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis opportunis locis præſidijs ea cōmuniuerūt, & omni prorſus ferri vſu eis interdixerūt. quamobrem ſi quando agricolis opus eſſet aliquo ſacramento, puta vomere aut ligone, aut alio ad colendum agrū neceſſario, à Palæſtinis inſtrumentū erat petendum. Vt verò audiuerunt

Hedio & Ruffinus cap. 6.
1 Regum 13.
Saul tria millia ſibi & Ionathæ filio ſatellites conſcribit.
Saul Palæſtinorū caſtrum expugnat.

An. mũdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084.

Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouent.

expugnatum caſtrum, indignati & non ferendam cõtumeliam dictitantes, armant contra Iudæos trecenta millia peditum, curruum triginta millia, equitum ſex millia: & caſtra metati ſunt ad oppidum Machmam. His cognitis Rex Saulus profectus eſt Galgala: & dimiſſis præconibus per totam ditionem, edicit, vt, qui ſaluam vult libertatem populi, contra Palæſtinos arma capiat: diſſimulans interim eorum potentiam, & negans tales eſſe, vt timeri debeant. ſed vbi certò compertum eſt, maximum eſſe hoſtium numerum, metus omnes Sauli ſubditos occupat: & pars in ſpeluncas, ac loca ſubterranea ſe abdunt, plures verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Gadis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulus autem accerſit Prophetam, vt de communi conſilio res geratur. Ille renunciat, debere eum eodem loco manentem comparare victimas: ſe enim poſt ſeptem dies venturũ, vt, immolatis Sabbato victimis, cum hoſte prælio decernatur. at ille exſpectauit quidem quantum Propheta iuſſerat, ſed non per omnia fuit obediens. Cum enim cunctars Prophetam cerneret, & ſe paulatim à militibus deſeri, victimas ad altare obtulit. Cumq́; nunciatum eſſet, Prophetam aduentare, honoris cauſa obuiam ei prodijt. Ille malè factum dixit, quod, neglectis ſuis mandatis, ſe abſente preces & ſacrificia, quæ Dei voluntate facienda erant pro populo, temerè occupaſſet. Saulo verò excuſante, expectaſſe ſe ad ſtatutum dierum numerum: ſed cum milites, audito hoſtem relicta Machma petere Galgala, metu ſe deſererent, neceſſitate cogente, properaſſe ad ſacrificium: Conſultius, inquit Propheta, feciſſes, ſi mihi paruiſſes, & præ nimia feſtinatione Deum, cuius ego mentis interpres ſum, non contempſiſſes. nam per obedientiam & tibi diuturnitatem regni, & poſteris ſucceſſionem parare poteras. Ita Samuel offenſus Regis facto domum eſt reuerſus. Saulus autem cum ſexcentis tantum militibus & Ionatha filio venit in vrbem Gabaonem. horum maior pars non erat armis inſtructa, quòd ea regio nec ferrum haberet, nec armorum fabros: quod cura Palæſtinorum cautum fuiſſe diximus. hi diuiſo trifariã exercitu, per totidem vias regionem Hebræorum ingreſſi omnia populabantur, ſpectante Saulo Rege cum filio, nec valente prohibere hoſtem, propter ſuorum paucitatem. Occupauerant enim collem quendam cum Pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis Pontificis poſteris, & videntes ſuorum res impunè agi & ferri, grauiter angebantur, quòd in ſe nihil eſſet præſidij. Filius verò Saulis cum armigero ſuo conſpirat, vt clàm ingreſſi caſtra hoſtium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam ſi mori oporteat, ſoli à colle deſcendentes verſus hoſtium caſtra iter faciunt. ea ſita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaq́; cincta, ceu munimento contra inſultus hoſtium. Quapropter negligentius cuſtodiebantur, quia propter naturam loci non ſolum aſcendere, ſed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo poſtquam eò acceſſerunt, Ionathas confortabat armigerum ad hoſtem aggrediendũ. Si nos, inquit, viderint, iuſſerintq́; aſcendere, omen victoriæ accipiendum eſt: quod ſi tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cumq́; propius ad hoſtilia caſtra accederent appetente iam die, Palæſtini vbi hoc viderunt inter ſe dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi. deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Saulis filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem receſſit è loco in quo conſpecti fuerant. ſed ex alia parte ad rupem acceden-

Iſraelitæ hoſtiũ copijs terrentur.

Saul contra Dei mandatum & Samuelis volũtatem victimas ad altare offert.

Samuel Regem Saul accuſat.

Hedio & Ruffinus Galgala.

Palæſtini Hebræorũ regionem populantur.

1. Reg. 14.

Ionathas armigero clam hoſtium caſtra ingreditur.

tes

An. mũdi 2880. Ante Chriſtum natum 1084.

Ionathas in Palæſtinorũ exercitu quoſdam trucidat, reliqui ſe inuicem inuadunt & dant ſe in fugam.

tes propter ſitum incuſtoditam, magno labore difficultate loci ſuperata euaſerũt ad hoſtem. aggreſsiq́; ſopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitũ ſtupore ac conſternatione repleuerunt: vt abiectis armis in fugam ſe darent. pleriq́; verò non noſcitantes inter ſe, quòd ex multis gentibus conflati eſſent, pro hoſtibus ſe inuicem inuadebant: & cum non putarent duos tantum Hebræos in caſtra penetraſſe, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipſi ruebant, aut, vt fit in turba tumultuante, alij ab alijs protrudebantur. Cumq́; renunciatum eſſet Regi per ſpeculatores tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è ſuis abeſſet: & audito filium cum armigero abeſſe, iubet Pontificem ſumpto Sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo reſpondente victoriam Deum & hoſtium cladem promittere: ducit militem in Palæſtinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipſos inter ſe depugnantes. quo audito, qui antè in ſpeluncas & ſubterranea ſe abdiderant, & ipſi prorumpentes militibus Sauli ſe agglomerant. iamq́; ad decem millia creuerant, hoſtemq́; tota ea regione palantem inſectabantur. ibi Rex ſiue nimio gaudio parum ſui compos, quòd difficile ſit eximiã felicitatem moderato animo ferre, ſiue per inſcitiã, dignum quiddam reprehenſione admiſit.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

Saul tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorũ certior factus, eos adoritur.

Sauli edictum quod Ionathas inſcius violat.

Volens enim meritas pœnas à Palæſtinis ad ſatietatem repetere, diris deuouit eum, quicunque intermiſſa cæde, ante noctem cibum caperet, nolens ante tenebras inſequendi & cædendi finem facere. Paulò poſt cum delati eſſent ad quandam ſyluam Ephraimiticæ tribus refertam apibus, filius Sauli, qui non exaudiuerat patris imprecationes, easq́; conſenſu populi ratas habitas, fauum fortè nactus expreſſum inde mel edebat: & monitus, quòd pater, additis execrationibus, interdixiſſet, ne quiſquam cibum ante ſolis occaſum ſumeret, edere quidem deſtitit: negauit tamen rectè id à patre factum. maiore enim vi & alacritate hoſtem perſecuturos fuiſſe, ſi corpora cibo recurauiſſent, & longè plures aſſecuturos fuiſſe ac trucidaturos. Itaque cæſis Palæſtinorum multis millibus, ſub veſperam demum eorum caſtra diripiunt: & inter cæteram prædam, magna pecudum copia reperta, mactant, carnibusq́; nondum à cruore purgatis veſcuntur: quod è veſtigio Regi à ſcribis renunciatum eſt, vulgus militum in Deũ peccare, & carnes etiam tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet ſaxum grande in medium prouolui: edicitq́;, vt ſuper illud pecudes iugulent, néue carnes cum ſanguine comedant: quia factum hoc Deo diſplicet. cui edicto cum omnes parerent, ſtatuit ibi altare, & impoſitis victimis holocautoma Deo incendit: idq́; altare omnium primum à Saulo exſtructum eſt. cumq́; eadem nocte, priuſquam vires & animos reſumerent, hoſtium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ ſe ferens alacritatem, accito Pontifice, iubet eum diuinam ſuper hoc voluntatem quærere, an ſibi reliquum hoſtilem exercitũ delere permittatur. Pontifice verò negante Deum reſponſum velle reddere: non temerè eſt, inquit Rex, hoc Dei ſilentium, qui antehac vltrò ſolebat, quid facto eſſet opus, cõſulere: ſed oportet aliquod latens in nobis peccatũ eſſe, quo offenſus tacet. Sed iuro per eum ipſum, quòd etiã ſi filius meus Ionathas peccatũ id commiſiſſet, vt Deum placem, capitis pœnam ab eo exigam, non ſecus, quàm ſi de quouis, nihil ad cognationem meam pertinente, ſupplicium ſumendum ſit: tum acclamante multitudine, vt hoc faciat, vniuerſos confeſtim in vnũ locũ ſtatuit: & ipſe cum filio ſeorſum ſtans, ſorte deprehenſurus quis in culpa ſit: cumq́; ſors Ionathan indicaret,

Carnibus cruentis Hebræi veſcuntur.

Saul per ſortes cauſam irati Dei perquirit.

An.mũdi 2880. Ante Christum natum 1084.

Saulus proprium filium mori paratum interficere conatur.

indicaret,interrogat quid feciſſet, & cuius peccati ſibi eſſet conſcius. tum ille, Equidem pater,nihil aliud ſcio,niſi quòd heri dum hoſtem perſequor, edicti tui neſcius de fauo deguſtaui. Saulus verò iurat ſe eum occiſurum, pluris, quàm genus aut naturam aut affectus,iuſiurandum faciens. Ille ne præſenti quidem periculo territus,magno ac generoſo animo ſe præbuit. Nihil,inquit,deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero,quæ te religione ſoluat,dum prius tam magnificam victoriam videre contigit.maximum enim mihi fuerit ſolatium, Palæſtinorum inſolentiam ab Hebræis eſſe perdomitam. Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miſerationem flexa eſt,iurantq́; non laturos ſe, vt occidatur Jonathas autor tam luculentæ victoriæ.atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt, vt ipſum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur,cæſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæſtinosq́; & Idumæos ac Amalecitas, & Regem Oba multas res geſſit proſperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Ieſum, Melchiſum. Filiæ fuerunt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patrueli Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunq; hoſte congreſſus ſemper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem ſtatum perduxerit, & potentiam eorũ in tantum auxerit, vt omnibus finitimis eſſent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac ſpecie præſtantiſſimum quenq; ſuum deligebat ſatellitium.

Iſraelitæ Ionathani irato patri eripiunt.

Oba ſiue Soba.

Saul ſemper victor.

CAP. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

Hedio & Ruffinus cap. 8.

1. Reg. 15.

Samuel Saulũ ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat commonefacit.

An.mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

SAMVEL *autem ad Saulum veniens,ait ſe ad illum miſſum à Deo,vt eum commonefaceret,electione Dei cæteris eum in regno prælatum,atq; ideò par eſſe,vt ei morem gerat in omnibus:quandoquidem ipſe præſit populis, Deus autem & Regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur,inquit,ſunt mãdata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deſerto multis affecerunt iniurijs, dum egreſſi ex Ægypto in eam,quam nunc tenent regionem,proficiſcuntur,oportet iuſto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere:ſæuireq́; in omnem ſexum ac ætatem, & has illis pro iniurijs patribus olim illatis pœnas rependere.ac ne iumentis quidem alijsq́; pecudibus parcere,aut inde quicquam prædæ nomine vſurpare,ſed omnia Deo ſacra eſſe,vt iuxta Moſis præceptum Amalecitarum nomen è rerũ natura deleatur. Pollicitus eſt Saulus facturum ſe omnia: & ratus obedientiam in hoc conſiſtere,ſi non pareret tantũ,ſed etiam quàm celerrimè mandata exſequeretur,confeſtim omnes vndiq; copias contrahit; & recenſito apud Galgala milite,abſque tribu Juda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex ſuo tantum delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terrã cum exercitu irrumpens,pluribus locis inſidias circa torrentem diſpoſuit,vt non ſolum marte aperto eos infeſtaret,ſed ex improuiſo etiã per vias circumuentos opprimeret. Poſtremò magno prælio in fugam verſos non prius perſequi deſtitit,quàm ad vnum omnes ferro tolleret. Quod opus poſteaquam ita,vt diuinitus prædictum fuerat,ſucceſſit,oppidatim bellum circumferre cœpit:quorũ aliquot machinis,alia cuniculis & operibus,nonnulla fame,ſiti,alijsq́; modis cum expugnaſſet,vſque ad mulieres & pueros cædibus graſſatus eſt,nec crudele*

Saul recenſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit.

Saul Amalecitarum vrbes expugnat.

crudele nec inhumanũ hoc ratus: primum quod in hoſtem ſæuiret, deinde quod iuſſu Dei, cui non parére periculoſum eſt. Cepit etiam Regem hoſtium Agagũ, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, ſeruare eum decreuit, idq́ non ex Dei ſententia, ſed victus affectu proprio, inconceſſam miſerendi licentiam ſuo periculo ſibi vſurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat, vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipſa miſeratione cæteris digniores eſſe voluit. Saulus autem Regem ipſum hoſtium, & malorum omniũ Hebræis autorem ſeruauit, pluris eius formam, quàm Dei mandata faciens. Hoc eius peccatum imitatus eſt mox populus. & ipſi enim iumentis ac pecoribus pepercerunt, in prædam contra Dei mandatũ abactis, pecunias etiam, cæterasq́ opes diripuerunt, nihil perdentes niſi contemptibile. Itaque deuictis omnibus, à Peluſio, quæ vrbs eſt in Ægypti finibus, vſque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vaſtauit, ſola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ meditullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt ſecederent, néue res ſuas cum Amalecitarum rebus miſcerent, ne ex eo bello & ad ipſos cladis aliquid perueniret. Studere enim ſe eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moſis ſocero intercedebat. Atque ita Saulus, ac ſi nihil eſſet prætermiſſum ex ijs quæ Propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, ſed omnia fuiſſent ad vnguem obſeruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offenſus eſt, quod regi erat parcitum, & quod populus pecudes in prædam verterat, cum ipſe neutrum permiſiſſet. Iniquũ enim erat, cuius ope victoria cōtigiſſet, eius mandata contemni, etiã ſi is mortalis aliquis rex fuiſſet. Admonens igitur ea de re Prophetam, ait ſe pœnitere Saulum elegiſſe, qui non curet iuſſa ſua exequi, ſed malit, quicquid ipſi viſum fuerit, facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fuſis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à Propheta rogatus veniam Regi non annuit, quòd non placeret peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis naſcantur, quàm ex nimia eorum, in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi anſam offerunt. Poſtquam igitur Deus preces Prophetæ non admiſit, & ſatis apparuit flecti eum non poſſe, prima luce Samuel ad Regem, Galgalis tum agentem, proficiſcitur. hunc quàm primum Rex vidit, accurrens ſalutauit, dicens ſe gratias agere Deo pro victoria: omniaq́ iuxta volũtatem eius eſſe peracta. Tum Samuel: quî fit igitur quod voces iumentorum & pecudũ in caſtris audio? Reſpondit Rex, populum hæc ad ſacrificia reſeruaſſe, ſed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum deletam, nemine ſuperſtite. Solum ſe captiuum adducere eorum Regem, de quo ex Prophetæ conſilio ſe decreturum. Ad hæc Propheta reſpondit, Non ſacrificijs delectari Deum, ſed viris bonis ac iuſtis. hos autem eſſe, qui voluntati & mandatis eius obſequuntur, nihilq́ à ſe rectè fieri putãt, niſi quod iuxta eius præcepta fiat. Contemptum enim eius conſiſtere, nõ in non ſacrificando, ſed in nõ obediendo: & qui non obediunt, vnicumq́ hoc & verum ſacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas ſaginatas victimas, nec donaria ex auro argentóue fabricata vel poſtulare vel admittere: ſed auerſari hæc vt maliciæ magis quàm pietatis argumenta. Contrà qui id ſolũ meminerunt quod ab ipſo iuſſum eſt, & mori mallent quàm inde diſcedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab

Ante Chriſtum natum 1081. An. mũdi 2883.

Agagum Amalecitarum Regem Saul capit, & cōtra Dei mandatum ſeruat.

Hebræi iumentis & pecoribus hoſtiũ in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt.

Hedio & Ruffinus cap. 9.

Deus propter inobedientiam Saulo offenditur.

Samuel Deum Saulo conciliare conatur.

Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmantur.

Saulum Samuel obiurgat.

Dei contemptus in quibus conſiſtat.

Verum ac Deo placens ſacrificium.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Samuel Saulo iram Dei & regni amiſſionem denunciat.

Saul ſe peccaſſe fatetur, ac veniam precatur, quæ tamen ei denegatur.

his requirere. quòd ſi etiam ſacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratius ab his accipere, quàm à quocunq; alio vel ditiſsimo. Tu igitur, inquit, ſcito te in iram Dei incurriſſe: contempſiſti enim & neglexiſti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inſpecturum ſacrificium ex rebus perditioni deſtinatis, niſi fortè idem eſſe putas, perire, & immolari Deo. Quapropter expectabis amiſſionem regni & huius poteſtatis, qua elatus contra autorem tuæ felicitatis, mandata eius neglexiſti. Saulus autem faſſus eſt ſe peccaſſe & malè feciſſe, quòd verbis Prophetæ non paruiſſet. metu tamen coactum ſe id feciſſe, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accenſum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius eſto. Cauebo enim in poſterum, ne in ſimile peccatum incidam. Rogabatq́; vt maneret tantiſper, dum pacificas hoſtias pro ſe offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

CAP. IX.

Samuel ad Dauidem regiam poteſtatem transfert.

Saulus Samuelẽ retinere volẽs, veſtimentum eius ſcindit.

TVM Saulus retinere eum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantius diſcedebat, ſciſſura facta eſt in veſtimento. cumq́; Propheta dixiſſet, ſic ſcindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iuſtum & bonum (Deum enim in propoſito manere, neq; ſimilem eſſe homini natura mutabili) Saulus fatebatur Deum ſibi meritò infenſum, ſed factum infectum fieri non poſſe. Rogabatq́; ſaltem hoc honoris ſibi haberet, vt Deum ſimul in præſentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Poſt hæc adductus eſt ad eum Agagus Rex Amalecitarum, qui cum ó mortem amaram exclamaſſet, audiuit à Propheta: quemadmodum tu multis Hebræorum matribus cæſis earum filijs lamenta & luctum attuliſti, ita æquum eſt, vt ipſe matri tuæ mœſtitiam afferas. iuſsitq́; eum ibidem in Galgalis interfici: ipſe verò reuerſus eſt Ramatham. Rex verò tum demum ſentiens in quæ mala, offenſo Deo, perueniſſet, ad Gaba regiam proficiſcitur, quod nomen collem ſignificat: nec poſt illam diem vnquam in Prophetæ conſpectum venit. Samueli verò vicem eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſsit, &, aſſumpto ſacro oleo, Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filijs eum vngere, quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri. Cumq́; Propheta diceret vereri ſe, ne, ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur, iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictum oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, quærentibusq́; aduentus cauſam, ſacrificatum ſe veniſſe dixit. Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filijs conuocat: viſoq́; natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuene, conijciebat inde hunc eſſe regnaturum. Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam. Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines. Tu, inquit, viſa iuuenis pulchritudine, iam ſatis dignum principatu exiſtimas: apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum, ſed animi virtuti: & eum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietateq́; ac iuſtitia, obedientia & fortitudine animum exornatus. His auditis Propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: moxq́; & alij quinque adfuerunt. horum nomina iuxta ætatis ordinem ſunt hæc: Eliabus, Aminadabus, Samma, Nathanael, Rael, Aſamus.

Hedio & Ruffinus cap. 10.

Amalecitarũ Rex Samuelis iuſſu interficitur.

1. Regum 16.

Samuelẽ Deus Bethlehem Dauidem in Regem vt vngat, mittit.

Deus non corporis formã, ſed animi virtutes ſpectat.

mus. His quoque viſis, qui nihilo deteriores forma erant, Propheta rogat Deũ, quiſnam ex his eligendus eſſet. & audito quòd nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente, eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, Propheta iubet vt confeſtim vocetur: nõ enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & martium quiddam tuens, alioqui liberali ſpecie: tum Propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, hic eſt, inquit, quem regnare Deo viſum eſt. & cum dicto accumbit, & proximum ſibi adoleſcentem collocat, ac deinceps patrem cum reliquis filijs. Depromit deinde ſacrum oleum, quo

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

Ieſſæi filij præſtanti corpore regno haud præficiendi.

delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnũ in populum obtineat: præcipitq́, vt iuſtitiam colat, & operam det, ne vnquam à mandatis Dei diſcedat. Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiã vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam. Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem rediturum, inſignemq́, inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt hæc mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimulq́, numen, deſerto Saulo, ad Dauidem commigrat. quo factum eſt vt hic concepto diuino ſpiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacũ incideret, ita vt præfocari ac ſtrangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm ſi quis peritus excantator adhiberetur. monueruntq́, vbique inquirendum, qui quoties Rex à dæmone agitaretur, ſtans ad caput eius voce ac fidibus ſacros hymnos caneret. Cumq́, Rex ſine mora quæri talem mandaſſet, quidam ex aſtantibus ait ſe apud Bethlema vidiſſe filium Ieſſæi, adoleſcentem liberali forma, & præter aliam honeſtam inſtitutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Ieſſæum abducturi Dauidem à gregibus: nunciantq́, patri, Regem audita adoleſcentis tam forma quàm virtute, cupere ipſum videre. Paruit Ieſſæus, ſimulq́, munera per filium Regi miſit. Cumq́, veniſſet, confeſtim à Rege admodum læto in ſatellitium aſſumitur, in

Dauidem in Regem Samuel vngit.

Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat qui prophetare incipit.

Dauidem Saulus in Satellitium aſſumit.

X 2 magno

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

magno apud eum pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicũ erat in excantatione remediũ: & ſolus Dauid hymnos ad Citharã accinens, Regem ad ſanam mentem reducebat. Impetratum eſt igitur à Ieſſæo, vt filiũ apud Regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præſentia delectabatur.

CAP. X.

Expeditio noua Palæſtinorum contra Hebræos.

Hedio & Ruffinus cap. 11. 1. Regum 17. Alia Palæſtinorum contra Hebræos expeditio.

ALIQVANTO *autem poſt Palæſtini conſcripto numeroſo exercitu bellum Iſraelitis inferunt, & caſtra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus, ducto in hoſtem exercitu, effecit, vt prioribus caſtris relictis in munitiorẽ quendam collem è regione Iſraelitarum Palæſtini ſe conferrent, valle quadam inter vtroſq; intercedente. In hanc è caſtris hoſtium deſcendit Gittæus Goliathus, vir prodigioſa ſtatura: quatuor enim cubitos vno palmo ſuperabat, vaſtos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinq; millia ſiclorum pendebat, huic moli reſpondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam haſtam non dextra geſtabat, ſed humero ſuſtinebat, ſexcentorum ſiclorum ferro cuſpidatam. ponè ſequebatur armatorum phalanx. Hic cum inter vtranque aciem cõſtitiſſet, immani voce ſublata: Quid opus eſt, inquit, Hebræi ancipitem martis aleam vos ſubire? Date mihi aduerſarium, & duorum periculo decernatur, penes vtros futura ſit victoria: vt quorum miles ſuccubuerit, alterius partis iugum ex pacto ſuſcipiant. præſtat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retrò ad ſuos reuertitur. Sequenti die rurſum procedens eiſdem verbis eſt vſus: atque ita per quadraginta dies prouocare hoſtem prædictis conditionib. non deſtitit, ſtupente Saulo cum vniuerſo exercitu qui prodibant quidem in aciem, ſed à neutris initiũ pugnæ fiebat. Ad hanc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiſerat patri, contentus tribus alijs eius filijs, qui tum ſigna regia ſequebantur, isq; ad gregum curam intermiſſam ſe receperat. Sed dum bellũ ducitur magis quàm geritur, miſſus à patre venit in caſtra, viſurus quo in ſtatu res eſſent, & fratribus neceſſaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam inſolentior exprobrat, ne vnum quidem eſſe inter Hebræos qui in ſingulare certamen deſcendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domeſticis, auditisq; barbari conuicijs grauiter commotus, ſe paratum dixit vt hoſtem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per imperitiam rerum ſupra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens ſatius eſſe vt ad patrem ac greges quàm primum reuertatur. reueritus eſt Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites profeſſus eſt ſibi non deeſſe animum ad ſingularem pugnam, ita vt celeriter ad Regem de hoc ſit perlatum. quare accitus & iuſſus quid vellet dicere, Non eſt, inquit, Rex cur abijciamus animos aut formidemus. Ego congreſſus cum hoſte inſolentiam eius compeſcam, & elatum, ac ferocientem proſternam; & ex terribili deridendum reddam: tantoq; erit tua ſimul & tuorum illuſtrior gloria, quòd ab adoleſcente magis quàm viro hoſtis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generoſum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Non eſt, inquit, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non ſemel expertus ſum. Quum enim paternos greges paſcerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipſamq; feram in me impetum*

Goliath vir prodigioſa ſtatura inter Palæſtinos.

Goliath ſingulare certamen Hebræis denunciat.

Saulus Dauidem remittit patri.

Dauid cum Goliath congredi cupit.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

David agnũ raptum ex ore Leonis recipit, ipſamq; feram occidit.

Dauid vrſum trucidat.

Dauid armis, quibus ad pugnam à Saulo inſtructus erat, depoſitis, funda armatus in hoſtem properat.

petum vertentem cauda correptam, ſoloq́ afflictam occidi: neque mitius tractaui vrſum greges inuadentem: & hanc quoque beluam nihilo pluris facio, qui cum in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cœleſte numen impunè hoc illum auferre, ſed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis, vt Rex omnia fauſta precatus ad pugnam eum mitteret, inſtructũ prius thorace regio ſimulq́ enſe ac galea. Tum Dauid, qui armis geſtandis non aſſueuerat, grauari ſe his magis quàm muniri ſentiens: Tuus ſit, inquit, hic ornatus, qui geſtare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capeſſere. & cum dicto arma deponit, baculumq́ tantum aſſumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hoſtem properat. Hunc apparatum poſtquam vidit barbarus adeò contempſit, vt per ludibrium percontaretur, num ſe canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis inſtructus ad pugnam prodiret. Imò cane viliorem, reſpondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus eſt ſe cadauer eius fruſtatim feris alitibusq́ pabulo ſparſurum. Tum Dauid, Tu me inuadis haſta tua confiſus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus eſt, qui te ac tuum exercitum noſtris manibus hodie deleturus eſt. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui ſimilibus laniandum relinquam: & diſcent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, eiusq́ prouidentia vires nobis ſimul atque arma ſuggerit: ſicut contrà vbi eius fauor deeſt, nullus apparatus proficit. Interim Palæſtinus armis grauior quàm vt procurrere poſſet, magnis paſſibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Dauid hoſtem accedens, contemnitur.

Dauidis cum Goliatho ante cõgreſſum, colloquium.

CAP. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliath, ſecutaque Palæſtinorum clades.

Huic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum ſecum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduerſam hoſtis frontem infligit, vt ad cerebrum vſque penetrauerit: quo ictu ſopitus Goliathus in faciem eſt proſtratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipſe inermis eſſet, ſuo ſibi gladio barbarum obtruncat: tantumq́ in eo momenti fuit, vt è veſtigio Palæſtini terga verterent. Videntes enim præſtantiſſimum ex ſuis iacere, nullam amplius ſpem ſupereſſe rati, turpi ac ignominioſa fuga periculo ſe eximere conabantur. Tum Saulus & vniuerſus Hebræorum exercitus, ſublato militari clamore, intrepidos irruunt, & quotquot aſſequi poterant cædentes, vſque ad Gitta fines ac portas Aſcalonis perſequuntur. Cecideruntq́ Palæſtinorum triginta millia, & duplo plures ſunt vulnerati. Saulus verò à perſequendo reuerſus caſtra hoſtium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in ſuum tentorium reportauit, & gladium eius Deo conſecrauit. Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odiſſe, hac potiſſimùm occaſione. Cum enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris cauſa obuiàm venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hoſtes profligaſſe: virginum item, Dauidem decies millenos ſuſtuliſſe.

Dauidis victoria de Goliatho.

Palæſtini terga vertunt.

Palæſtinorũ triginta millia cæſa.

1. Reg. 18.

Saulus clam odit Dauidem.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Itaq́; audiens decuplo potiores victoriæ partes adoleſcenti tribui, & ratus poſt tam glorioſum teſtimonium nihil ei ſupereſſe ſperandum niſi regnum, ſuſpectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa ſe verſari, ex ſatel-

Saulus Dauidem ex ſatellite tribunũ facit, vt ſæpè hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret.

lite tribunum fecit, non tàm illius honori quàm ſuæ ſecuritati conſultum volens, vt ſæpè hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret. Dauid autem nuſquam diuina ope deſtitutus, quocunq́; mitteretur rem feliciter gerebat: vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum gratioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet.

Sauli filia Dauidis amore capitur.

Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitij cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita afferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonum erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet.

Saulus Dauidem Palæſtinis interficiendum obtrudere dolo conatur.

Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cum indicaſſent ei, quòd ob gratiam quæ cum apud Regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſsis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeijs ortus ſim natalibus. Quo renunciato, Saulus ad domeſticos, dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſa offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quàm elocare. Sed cupere generum, fortitudine alijsq́; virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptijs filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſincerè à Rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neq́; expendens negocij difficultatem, cum ſuo

Saul Dauidi filiam coniugium promittit, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita afferat.

Dauid vt plurimum propitium numen experitur.

ſuo ſodalitio ad imperata exſequenda properat: & hic quoq;, vt in cæteris, propitium numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſa ſignum victoriæ ad Regem retulit, promiſſi eum admonens.

An. mũdi 2883. Ante Christum natum 1081.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat.

SAVLVS *autem non valens tergiuerſari, quòd turpe diceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham. Nec tamen hæc neceſsitudo animum Regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parum tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cum durum eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiusq; necis, Jonatham filium cum domeſticorum fidiſsimis, miniſtros eſſe voluit. Qui demiratus patris inconſtantiam, quòd non ſolum amare talem iuuenem deſiuerit, ſed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, ſecretam patris voluntatem ei nunciat: ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ maturè fuga proſpiciat, neu in ſequentem diem vſquam in propinquo appareat. Jnterim, inquit, ego patrem ſalutabo, & nactus occaſionem de te mentionem inijciam, & cognita indignationis cauſa, refellere eam conabor. Nullam enim exiſtere poſſe idoneam rationem, cur optimè & de Republica & de Rege meritus opprimi debeat. Nam etiam ſi quid peccatum ſit, oportere hoc priſtinis eius meritis donari. poſt colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic conſilio Dauid, ſeq; quàm primum è conſpectu Regis ſubtraxit.*

1 Reg. 19. Saulus Dauidi filiam Melcham ſiue Michol collocat.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

Saulus Dauidẽ tollere cogitat.

Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ fuga proſpiciat.

CAP. XIII.

Quòd Rex Dauidi necem ſit molitus.

IONATHAS *autem die ſequenti patrem accedens, cum hilarem ac lubentem eum offendiſſet, cœpit de Dauide verba facere. Pater, inquit, qua nam in re vel magna vel parua læſus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad ſalutem noſtram attulit, nec minus ad cladem Palæſtinorum: quiq; à quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, ſolus prouocato hoſti opponere ſe auſus. idem poſtea relato præſcripto capitum numero, honoris cauſa ſororem meam in matrimonium accepit: quo magis lugubris fiat nobis eius mors, non ſolum ob virtutem, ſed etiam ob neceſsitudinem. Jniuria enim hæc ad filiam quoq; tuam pertinet, quæ prius viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans ſine te flecti ad mitiora, néue ſæuias in virum primum optimè de familia noſtra meritum, quando te dæmoniaco morbo miſerè vexatum, priſtinæ ſanitati reſtitutum ſeruauit: deinde qui in perpetuos noſtros hoſtes tam egregiè vindicauit. Jndecorum enim fuerit horum omnium obliuiſci. His perſuaſus Saulus, iurat filio, poſthac omnem iniuriam à Dauide abſtinere ſe velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Jonathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm ſalutem ipſius cupere: reductumq; in aulam patri reconciliat, vt ſolita officia circa eum, quemadmodum antè, obiret.*

Ionathas parẽti præclaras Dauidis res geſtas cõmemorans, orans ne tantoperè in eiuſmodi virum ſæuiat.

Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat.

Quomodo

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

CAP. XIIII.

Quomodo Dauid aliquoties inſidias Regis ægrè elapſus, bis tamen eum in poteſtatem ſuam redactum interficere non ſuſtinuerit.

Dauid Palæſtinos magna eorum edita ſtrage vincit.

PEr idem tempus Palæſtinis bellum redintegrantibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuiq; victor, magna eorum ſtrage edita, ad Regem reuertitur. At non ita exceptus eſt ab eo, vt ſperabat, vtq; poſt rem feliciter adminiſtratam excipi oportebat: ſed ſucceſſu mœſtus, eius felicitatem periculoſam ſibi fore exiſtimabat. Cumq; rurſum intemperijs, vt antè agitaretur, accitum in cubiculum, in quo decumbebat, ſpiculum manu tenens, iuſſit pſalmos ac hymnos incantare: & illo iuſſa exſequente, ſpiculum in eum iaculatus eſt. quod cum Dauid flexu corporis declinaſſet, domum refugit, ibiq; per totam eam diem manſit. No-

Saulus in Dauidem ſpiculum iaculatur.

ctu verò miſit Rex qui vſq; manè ædes eius ſeruarent, ne clam elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali ſententia damnaret. Melcha autem eius vxor & Regis filia, vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo eſſet, ipſaq; vnà cum eo renuncians, quo ſine viuere nec vellet nec poſſet. Caue, inquit, ne te ſol hic deprehendat, aut nunquam poſthac te videbit. ſed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam ſalutem longiores faciat. alioqui ſcito, quòd ſi te pater inuenerit, ſine mora eſt interfecturus. His dictis fune per feneſtram demiſſum periculo exemit. deinde, parato lecto, tanquam ægrotanti, ſtragulis iecur capræ recens exemptum ſubiecit: diluculoq; venientibus, quos pater ad Dauidem miſerat, oſtendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris ſtragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare perſuaſit, addens totam noctem inquietam eum exegiſſe. Quod vbi renunciatum eſt Regi, ea nocte in aduerſam valetudinem incidiſſe, iubet ſic vt erat eum afferri. omninò enim illi moriendum eſſe. qui cum reuerſi ac retecto cubili artem muliebrem tandem deprehendiſſent, rem totam ad Regem deferunt. & cum pater expoſtularet quòd inimicum ſibi eripuiſſet, excuſationem veriſimilem commenta eſt. Ait illum mortem ſibi, ni pareret ac adiutaret, comminatum: itaq; venia ſe dignam

Michol Regis ſeruis Dauidem ægrotare, perſuadet.

Michol ſeſe quod Dauidem eripuerit, excuſat.

qua

quæ hoc non ſpontè fecerit, ſed neceſsitate compulſa. debere enim illi cariorem eſſe vitam filiæ, quàm inimici interitum. atq; ita veniam conſequitur. David autem fuga elapſus peruenit ad prophetã Samuelem in Ramatha: eiq́; rem omnem, quo erga ſe animo Rex eſſet, indicat, & quàm minimum abfuerit, quin ſpiculo ab eo traiectus fuerit: idq́; cum neq; Regem vlla in re læſiſſet, neq; in bello ſegniter aut improuidè ſe geſsiſſet, ſed fauente Deo cuncta ex ſententia confeciſſet. atq; hoc ipſum eſſe quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta vero, cognita Regis iniquitate, relicta Ramatha Dauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibiq́; aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum eſt Regi Dauidem apud prophetã agere, mittit armatos qui eum comprehenſum ad ſe pertrahant. Qui poſtquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: moxq́; eodem ſpiritu afflati, & ipſi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehenſuros. quibus cum idem quod prioribus accidiſſet, rurſum alios mittit. cumq́; tertij quoq; prophetico ſpiritu corriperentur: tandem ira impotens ipſe eò properat. iamq́; non longè ab eo loco remotus, priuſquam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cumq́; ad deſtinatum locum perueniſſet, alienatus à mente, abiectoq́; veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò poſt ad Jonatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidijs conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Jlle vero rogabat, ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel alijs fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem contra ipſum moliri. alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cum abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere: obteſtabaturq́;, vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem habere, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolentiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt, qua nam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quod benè mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne Regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clam te præſtolabor. tu verò cum requiſiuerit me. dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idq́; permiſſu tuo factum. Quòd ſi, vt mos eſt, de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabisq́; mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuaq́; noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. quæ ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectatis eius iuſsis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Jonathas, facturum ſe poſtulata promiſit, & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatẽ quàm late vides, implet ac moderatur, quiq́; priuſquã eloquar mentẽ meã nouit, teſtis eſto initi inter nos fœderis, quodq́; non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam,

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Dauid Samueli Regis erga ſeſe animum indicat.

Saul armatos qui Dauidem ad ſe pertrahant, mittit, qui prophetare incipiunt, tandem ipſe quoq; eò properans, agere Prophetam incipit.

1. Reg. 20.

Dauid Jonathæ de patris inſidijs conqueritur, Jonathas autem parentẽ excuſat.

Dauid orat Jonathã, vt parentis erga ſe animum expiſcari & ſignificare velit.

Jonathas amicitiam cũ Dauide iureiurando confirmat.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

quàm compertum habuero, ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus, quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtq; ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus, ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen ope illius nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus, & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit, iuſſum in certum agri locum ſecedere, in quo ſe exercere ſolebat. cognito enim patris animo, venturum ſe illuc vnà cum puero. & ſi, inquit, emiſſis tribus ad ſcopum iaculis, collecta puerum referre iuſſero: iacere enim ante ipſum: ſcito nihil triſte à patre timendum. quòd ſi contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum exiſtima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam, ne quid tibi ſecus, quam velimus, accidat. Tu cum latiora tempora venerint, fac memor ſis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Jonathæ promiſſionibus confirmatus Dauid ad conſtitutum locum proficiſcitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, Rex de more caſtè ac purè ad cœnam venit. cumq; filius Jonathas dexter illi accumberet, alterumq; latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, ſuſpicatus eum ideò abeſſe, quod à congreſſu vxoris non eſſet purus. ſed cum ne poſtridie quidem adeſſet, ſciſcitatus eſt ex filio, qua de cauſa neq; tunc neq; heſterna die adfuiſſet, ſolennibus epulis Jeſſæi filius. Reſpondit ille profectum in patriam ad ſolennem tribus eius feſtiuitatem, commeatu à ſe impetrato. Quin etiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit: &, ſi tibi idem videtur, ibo. noſti enim quanta beneuolentia hominem proſequar. Hic iam non amplius odium ſuum Saulus apud filium diſſimulare potuit, & euidenter patuit quam infeſto eſſet in Dauidem animo. Jurgio enim adortus filium, deſertorem eum patris ac hoſtem appellauit, ſociumq; & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum reſpectu cum inimicis conſpiret, & non poſſit induci vt credat nunquam ſecurè regnaturos incolumi Dauide. ſimulq; iubet, vt hominem accerſat, daturum debitum ſupplicium. cumq; filius quærere vellet, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens proripuit ſe, & nactus alicunde ſpiculum impetum in filium fecit: perpetraſſetq; impium facinus, ni intercurſu amicorum fuiſſet cohibitus. atque ita manifeſtè malignum & infeſtum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cum minimum abfuerit, quin ſuis ipſum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum ſuum periculum, tum amici iam neci deſtinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi ſe, ſed reuera, vt amico indicaret omnia, proceſſit. peractiſq; in iaculatione his quæ promiſerat, ablegatoq; in vrbem comite puero, ſolitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conſpectum eſt datus, procumbens ad eius pedes ſeruatorem ſuum ſalutauit. ille erectum à terra complectitur, atq; ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam ſortem ſuam deplorabant, quæ illis ſuauiſſimam conſuetudinem inuideret, & inuitiſſimos à ſe inuicem diſtraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur. ac vix tandem multis lamentis exſatiati, obteſtatiq; ſe inuicem, vt mutuæ fidei perpetuò memi-

Jonathas Dauidi ſigna Regis animum declarantia conſtituit.

Saul Dauidis abſentiam ſciſcitatur, reſpōſo Jonathas, Regis animum cognoſcere cupit.

Saul malignũ in Dauidem animum prodit.

Dauidẽ Jonathas excuſans, à parente ſpiculo petitur.

Jonathas è conuiuio profugit.

Jonathas & Dauid in agro conueniunt.

meminiſſent, digrediuntur. Jnde Dauid fugiens infeſtiſsimum Regem, in oppidum Nabam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit: qui ſolum neq; famulitio ſtipatum, neq; amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ ſolitudinis cauſam percontatus eſt. tum ille ſecreta mandata à Rege ſe habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus eſſet. nam famulos in conſtituto loco ſibi occurrere iuſſos. popoſcit autem ab eo viaticum, ſic enim & amici officium facturum, & ad præſens negocium opem collaturum, quo impetrato, armorum etiam aliquid petijt, aut haſtam aut gladium. Forte autem aderat Sauli quidam ſeruus natione Syrus, nomine Doëcus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit ſibi eſſe quicquam armorum. eſſe tamen ibi Goliathi

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.
Hedio & Ruffinus Cap. 13.
1. Reg. 21.
Dauid Nabam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit.

gladium, quem occiſo Palæſtino Deo conſecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæſtinorum, apud quam regnabat Anchus. vbi agnitus à Regis miniſtris, & indicio ad Regem perlato, hunc eſſe Dauidem qui tam multa Palæſtinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & periculum quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem ſimulat, ita vt ore ſpumam emitteret, & alia ſigna inſaniæ præ ſe ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium Regem aſtrueret. qui iratus famulis quòd mente captum hominem ad ſe adduxiſſent, iuſsit vt quamprimùm eijceretur. Hoc pacto è Gitta cum euaſiſſet, in tribum Judæ peruenit, & agens in ſpelunca quæ eſt in agro Adullamæ, miſit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipſe moraretur. at illi cum tota cognatione ſe ad eum contulerunt, necnon & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltrò confluxerunt, operam ſuam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco, ad Moabitarum Regem proficiſcitur, rogatq; hominem, vt parentes ipſius intra regni ſui fines tantiſper reciperet, dum res eorum in meliore ſtatu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud Regem quamdiu illic manſerunt habitis, ipſe iuſſu prophetæ relicto deſerto in tribum

Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittã Palæſtinorũ ad Anchum ſe confert.

Dauid Regem Anchum timens, furorẽ ac rabiem ſimulat. 1. Reg. 21.

Dauid ad ſpeluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatione nec non & alij multi ad eum ſe conferunt.

Dauid ad Moabitarum Regem proficiſcens, parentes ei commendat.

An. mūdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Dauid ad Sarim oppidum peruenit. Saul Dauide timet.

Iudæ ſe eum ſuis tranſtulit, apud Sarim oppidum ſe continens. Quod poſtquam ad Saulum delatum eſt, Dauidem cum armatorum manu eſſe conſpectū, in non mediocrem metum ac perturbationem Regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum moliturum ſuſpicabatur, quod rebus Regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret. conuocatisq; amicis & ducibus & vniuerſis ſuis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, ſedens in loco cui nomen Aruum, adſtante honoratiſſimo quoq; & toto ſatellitio, ſic eos eſt affatus. Viri contribules, ſcio vos meminiſſe quantis à me affecti ſitis beneficijs, & agris locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Ieſſai filio exſpectetis. ſcio enim vos omnes in illū propenſiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius ſententiæ autor eſt. non enim me latent clandeſtina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd conſilio & opibus aduerſariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, ſed quieti, quò res euaſura ſit, exſpectatis. Poſt hæc Regis verba cæteris ſilentibus, ſolus Doëcus Syrus mularum regiarum curator reſpondit ſe vidiſſe Dauidem in Noba oppido, quò cum ad Pontificem Achimelechum veniſſet, ab eo de euentu rerum oraculum accepiſſe, adiutumq; commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum eſſe. Accitus eſt mox cum tota cognatione Pontifex: cui Rex, Qua noſtra iniuria prouocatus excepiſti Ieſſai filium, & Regis inſidiatorem armis atque commeatu inſtruxiſti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidiſti? Non enim ignorabas, quòd propter odium, quo familiam meam proſequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè faſſus eſt hæc ſe non tam Dauidi præſtitiſſe quàm ipſi Regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, ſed vt fidiſſimum miniſtrum & tribunum, &, quod maius eſt, generum, ac propinqua neceſſitudine coniunctum. quis enim putaret eum, qui hoc honore à te dignatus ſit, inimicum eſſe, ac non potius cum primis beneuolum? Conſultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei reſpondi, ſed aliàs quoque ſæpenumerò. Cumq; ſe diceret à te miſſum ad arduum negocium properare, non ſuppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non eſt quod de me malè ſuſpiceris, aut ſi quid noui nunc Dauidem moliri audiuiſti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduerſum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excuſatio quantumuis iuſta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cumq; illis religio eſſet viros Deo ſacros ferro violare, Doëcum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui aſſumptis ad hoc aliquot ſui ſimilibus facinoroſis, Pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. moxq; miſſi ſunt à Rege Nobam ſacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel ſexus reſpectu, poſtremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantum Achimelechi filius, nomine Abiatharus ſeruatus eſt: idq; totum iuxta oraculum Dei Eli Pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius poſteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam ſæuo facinore perpetrato, ſtirpe Pōtificia internecione deleta, neq; teneram

Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accuſat.

Doecus Saulo ſe Dauidem in Noba apud Achimelechum vidiſſe, ſignificat.

Saulus Achimelecho quod Dauide armis atq; cōmeatu inſtruxerit, exprobrat.

Achimelechi proditionis à Saulo inſimulati apologia.

Iniuſta Achimelechi cum tota familia cædes.

Noba ſacerdotū oppidum, habitatoribus ad vnum occiſis, incenditur.

Sup. lib. 5 cap. 11 1. Reg. 2. & 3.

Ante Chriſtum
An. mũdi 2883.
natum 1081.

ætatem miſeratus, neque grandæuos reueritus, inſuperq́; ciuitate quam patriam ac alumnam Sacerdotum & Prophetarum ſingulari priuilegio Deus elegerat, ſolo æquata, ſatis declarauit quàm prauum ſit hominum ingenium. Tantiſper enim dum humiles ſunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum eſt naturæ obſequi, æqui ac boni viri eſſe videntur, mirumq́; quoddam iuſtitiæ ſtudium præ ſe ferunt. quin & pietatem interea colunt, Deumq́; omnibus actionibus noſtris intereſſe, omnes denique cogitationes intueri perſuaſum habent. ſed ſimul atque ad potentiam & imperium prouecti ſunt, exutis priſtinis moribus, & tanquam in ſcena mutato habitu, nouaq́; perſona aſſumpta, in omnem audaciam & inſolentiam diuinarumq́; æquè ac humanarum rerum contemptũ prolabuntur. & cum ad ſuperandam inuidiam maximè illis opus eſt pietate & iuſtitia, cumq́; omnes eorum non actiones ſolum, verum etiam voluntates in conſpicuo ſint omnibus propoſitæ, tum maximè tanquam aut diſsimulante Deo, aut & ipſo poteſtatem eorũ formidante, in ſubditos debacchantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irrationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoq; ipſi probatum eſſe exiſtimant: futurorum verò prorſus nullum nec reſpectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deinde iam honoratos per inuidiam non ſolum dignitatibus priuant, ſed per calumniã etiam ſæpe opprimunt, non conſiderantes quàm meritò, tantumq́; temerarijs delationibus abſque vlla probatione fidem adhibentes: & ſæuiunt non in quos oportet, ſed in quos ipſis ſæuire eſt facile.

Exemplũ eius quod dicitur, honores mutant mores.

Hæc ita eſſe manifeſtum exemplum in Saulo Ciſi filio nobis eſt exhibitum, qui primus poſt ſublatam optimatum adminiſtrationem ac iudicum ſupremum magiſtratum Rex Hebræorum creatus, propter ſuſpectum Abimelechum trecentos Sacerdotes & Prophetas interfecit: cæſosq́; excidio vrbis obruit, & quantum in ſe fuit ſummi Dei fanum Sacerdotibus ſacriſq́; miniſterijs orbauit, poſt tam numeroſam cædem ne patriam quidem eorum & ſeminarium ſupereſſe paſſus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui ſolus generis ſui ſuperſtes cædem Sacerdotum euaſerat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitũ ei renunciauit. at ille iam ante ſe hoc præſagiuiſſe dicebat, cum illic Doecum videret: facileq́; ſuſpicatum, calumniã Pontifici apud Regem ſtruendam: ægerrimeq́; ferebat quòd ipſe tanti mali occaſionem præbuiſſet. ſimulq́; iuſsit, vt apud ſe maneret, quòd nuſquam tutiores latebras inuenire poſſet.

Abiathar manibus Sauli elapſus, Dauidi patris & Sacerdotum nunciat cædem.

Per idem tempus cum indicatum eſſet Dauidi Palæſtinos in Cillanorum agrum irrupiſſe, eumq́; quantus eſt populari, decreuit illos adoriri, conſulto prius Propheta, an Deus victoriam annueret: confirmatusq́; oraculo, & cum ſua cohorte hoſtem aggreſſus magna cæde repulit, prædasq́; ex hoſtico egit, & Cillanis præſidio fuit dum fruges ex areis conueherent.

David Cillanos contra Palæſtinorum incurſiones defendit. 1. Regum 23.

Reſciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter geſtæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoq; aures permanaret, nõ ſine ipſius Dauidis laude. Quo nuncio lætus Rex putauit ſe iam rem factã habere, audiẽs inimicũ ſe intra vnius oppidi mœnia concluſiſſe, & diuinitus hanc occaſionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam properè circumuentã tam diu premant obſidione, donec Dauidem in poteſtatem redactũ interficiant.

Saulus Dauidem in Cilla hærẽtem obſidere conatur.

At ille oraculo admonitus, niſi maturè ſuis rebus cõſuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira Regis ſe redimant, relicta vrbe in deſertũ ſe cum quadringentis armatis contulit, ibiq́;

David orsculo monitus fugit.

An. mũdi 2883.
Ante Chriſtum natum 1081.

collem quendam munitũ inſedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam eſſet, expeditionem eam omiſit. Dauid verò

Dauid in Cœnã cum ſuis ſe confert, quò & Ionathas perueniens, eum conſolatur, & fœdus cum eo renouat.

ex deſerto in Canam locum agri Zipheni ſe cum ſuis tranſtulit: quò etiam Ionathas Regis filius præſto fuit ſalutaturus amicũ, & de futuris collocuturus. Hortabaturq́ eum vt benè ſperaret, néve præſentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerſo Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non ſolere ocioſis contingere. Renouatisq́ fœderibus, & ſancita ſub Deo teſte in omnem vitam amicitia, additisq́ diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac ſolicitudine leuatum: ipſe verò domum ſuam repetijt.

Zipheni Saulum, Dauidem in agro ſuo morari, certiorem faciunt.

Zipheni verò gratiam Regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro ſuo morari: pollicebanturq́ ſuam operam, vt in manus Regis traderetur. occupatis enim quibuſdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiisq́ actis quòd inimicum ſibi indicaſſent, cumulatè ſe illis beneficium repoſiturum pollicitus, miſit qui diligenter quærerent Dauidem, omnesq́ deſerti latebras perſcrutarentur: dicens ſe breui cum exercitu ſecuturum. Atq́ ita Zipheni duces ſe Regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, ſtudium ſuum erga ipſum non indicio tantum declaraturi, ſed omnibus viribus conando, vt in poteſtatem redactum Regi traderent. Sed non habuit ſucceſſum iniqua eorum cupiditas, quibus cum nullum periculum ex ſilentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem

Dauid cognito Regis aduentu fuga ſibi cõſulit.

quæſitum, Regi ſe tradituros erant polliciti. Dauid enim, cognita eorum malicia, ſimulq́ Regis aduentu, relictis locorum anguſtijs in quibus tum verſabatur, euaſit ad magnam petram quæ ſita eſt in deſerto Simonis.

Saulus Dauidem inſequitur, eumq; circumuentũ comprehendiſſet, niſi nuncijs reuocatus fuiſſet.

Nec Saulus deſtitit illum inſequi. cognito enim inter eundum quòd ſuperatis faucibus euaſiſſet, ad alterum petræ latus peruenit: futurumq́ erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, niſi Rex trepidis nuncijs reuocatus eſſet, qui Palæſtinos in ditionem eius hoſtiliter irrũpiſſe adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hoſtes vlciſci, agrisq́ ſuis, quò minus vaſtarentur, opem afferre, quàm ſtudio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere.

1. Regum 24.
Saul Dauidem in Engadenorũ agro quæuit, ſpeluncam in qua Dauid cũ ſua cohorte deliteſcebat, ingreditur.

atq́ ita Dauid præter omnium opinionem ſeruatus, ad fauces agri Engadeni ſe contulit. Saulo autem poſt reiectos Palæſtinos nunciatum eſt, Dauidem intra fines Engadenorum morari: moxq́ aſſumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu ſelectis, properè eos ad locum indicatum duxit. cumq́ non longè abeſſet, offendit ſpeluncam longo receſſu opacam, & in penitiore ſinu latè patentem, in qua tum forte Dauid cum ſua cohorte deliteſcebat: in eamq́ ſolus ad requiſita naturæ ſe inſinuauit. Animaduerſum eſt id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cum eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec eſſe negligendam occaſio-

Dauid laciniam Regij pallij præcidit.

nem tot ærumnas finiendi, abſciſſo infeſtiſſimi Regis capite, laciniam tantũ Regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum ſæuire, quem Deus ipſe ad imperij faſtigium electione ſua prouexerat. nec enim par eſſe iniurijs certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egreſſo deinde è ſpelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progreſſus Regem inclamat, & cum ad agnitam vocem

Dauid Regi Saulo, q ſibi inſonti inſidias ſtruat exprobrat.

ſe conuertiſſet, ex more prius adoratum ſic alloquitur. Quàm iniquum eſt Rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vaniſſimis hominibus fidem adhibentem, de amicis ſpectatis ſuſpicari, quos ex ipſorum factis potius iudicare oportebat.

oportebat. verba enim vel falſa poſſunt eſſe vel vera: ſed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum poteſt colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temerè illis credideris, qui eius criminis me apud te reum fa- An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

ciunt, quod ne in mentem quidem vnquã venit: & in tantum te exaſperauerũt, vt nocte atq; die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. An non vides vaniſſimã eſſe tuã opinionem, qua perſuaſus es me familiæ veſtræ inimicum, tuæq; imprimis necis eſſe cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aſpicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occaſione tibi parcentem, quam ipſe nactus nunquam elabi è manibus ſiuiſſes? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc veſtis laciniam. Simulq; pannum protulit, qui verbis fidem aſtrueret. Ego certè ne iuſtæ quidem vltioni indulſi, & tu iniuſtas ſimultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitq; vter noſtrum æquioribus moribus ſit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo eſſet ſeruatus, modeſtiaq; iuuenis attonitus, ingemuit: ſimilemq; gemitum referente Dauide, Rex ſe iuſtius gemere faſſus eſt. Tu enim, inquit, multorum bonorum cauſa mihi fuiſti, ego contrà tibi multarum calamitatum autor. Et nunc quoq; declaraſti te à priſcorum æquitate non degenerem, qui inimicos in ſolitudine ad iniuriam expoſitos nacti, incolumes dimittere maluerunt. Itaq; hodie manifeſtè cerno regnum tibi à Deo repoſitum, & ſub tuum imperium vniuerſam Hebræorum gentem conceſſuram. quamobrem poſtulo vt iureiurando fidem mihi facias, te rerum potitũ obliuioni iniurias meas traditurum, & familiam meam ſaluam eſſe paſſurũ. pollicitus eſt id Dauid interpoſito iureiurando, atq; ita Regem in regnum remiſit. In idem tempus mors Samuelis Prophetæ incidit, viri qui ſuo merito in maximo ſemper apud Hebræos precio fuerat: illuſtreq; virtutis ipſius ac ſuæ obſeruantiæ populus teſtimonium edidit, dum defuncti exequias & ſepulturam magnifico ſumptu concelebrat: & poſtquam iuſta exſoluit in Ramatha patria ſepulto luctum in longum tempus prorogat, non quaſi in publico mœrore, ſed quaſi ad vnum

Saulus ſuam malitiã & Dauidis innocentiam agnoſcit, eumq; rogat, vt ad regnum euectus ipſius familiam ſaluam eſſe patiatur.

Samuelis mors & ſepultura. 1. Regum 25.

An.mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

vnum quemuis propriè hac orbitas pertineret. fuerat enim vir ad omnem iuſtitiam ac bonitatem à natura compoſitus, & ob has virtutes Deo longè acceptiſſimus. Præfuit populo poſt Elis Pontificis obitum primum ſolus annis duodecim, deinde Saulo regnãte annis decem & octo. cuius extremi dies in hac vt dixi tempora inciderunt. In locis autem, in quibus tum Dauid verſabatur, erat Ziphenus quidam in oppido Emma, vir locuples & multorum gregum dominus. habebat enim in paſcuis ouium tria millia, & capras mille: ab his Dauid omnem iniuriam abſtinuit, grauiter interminatus ſuis ne vel cupiditate, vel egeſtate, vel latendi ſpe impulſi quidquam violarent, ſed pluris iuſtitiam facerent, & Dei voluntatem, cui nunquam placuerunt qui in alienas res manus auidas injcerent. in hac diſciplina ſuos continebat, putans ſe in hominem probum & ſua beneuolentia dignum hoc officium collocare. Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo erat agreſtis & malis moribus præditus, ſed honeſtæ ac prudentis & elegãtis mulieris maritus.

Nabali gregibus à Dauide parcitur.

Ad hunc Dauid pecora tondentem decem è ſuis miſit ſalutatum, qui illi in multos annos eam felicitatem ominarentur: ſimulq; rogarẽt vt è facultatibus ſuis aliquid communicaret, cum è paſtoribus intelligere poſſit, quod longo iam tempore in ſolitudine verſati adeò nihil detrimenti attulerint gregibus, vt cuſtodes eorum fuiſſe potius videri poſſint. Quicquid autem in Dauidem contulerit, in hominem gratum ac memorem collaturum. Ad hac poſtulata homo ſuo more nimis durè dedit reſponſum. Percõtatus enim quis eſſet Dauid, vt audiuit eſſe Ieſſai filium, Nunc, inquit, fugitiui relictis dominis inſolenter ac ſuperbè ſe gerunt. Quibus renunciatis Dauid in iram accenſus, quadringentis armatis aſſumptis, & ducentis ad cuſtodiam impedimentorum relictis, (iam enim ſexcentorum manum coëgerat) contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & opes omnes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltrò conuicijs ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria.

Dauidis legatis petentibus aliquid cõmeatus, durè reſpondetur à Nabalo.

David contra Nabalum cũ quadringentis armatis proficiſcitur.

Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem, venit nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolum nihil impetrauerit, ſed conuicijs etiam non ferendis ſit appetitus, cum tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamq; inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquã calamitatem adferre. Hoc audito Abigaa (id nomen mulieri fuit) oneratis multis aſinis, & varijs xenijs in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiã ſopito, ad Dauidem properat: eiq; in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſilijt, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabali moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabatq; ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſiſtit, quò minus humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his, qui te læſerũt, exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hac mea munuſcula admitte, & iram qua merito in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum, cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis, Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam

Abigæa Nabali vxor muneribus Dauidem placat.

Nabalus, fatuus.

nam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurũ, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meoſq́; contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cum æqualibus compotantem, iamq́; vino grauem, ideoq́; tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantũ mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quod vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idq́; incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat. Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere. nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis, quod illis dignum eſt, rependi. Moxq́; miſſis ad vxorem eius nuncijs, acciuit eam in legitimum thorum coniugem ſibi inducturus. quæ profata prius ſe indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen ſuo paratu venit: & vxoris loco poſthac habita eſt, hunc honorem ab eo conſecuta tum propter modeſtiam bonoſq́; mores, tum propter eximiã formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & antea coniugem, ex Abeſaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liſo Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multo poſt Ziphenorum quidam renunciant Saulo, Dauidem rurſum in eorum regione eſſe, & ſi velit adiutare, poſſe eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eo proficiſcitur: & ſuperueniente nocte caſtrametatus eſt in quodam loco, cui nomen Sycella. Dauid autem cognito quòd Rex contra ſe cum armis veniret, ſpeculatoribus miſſis iuſſit vt ſe certiorem facerent, quonam vſq; proceſſiſſet: cumq́; audiſſet eum eſſe apud Sycellam, noctu ignaris ſuis omnibus, duobus tantum comitatus, Abiſæo ſororis ſuæ Saruiæ filio, & Abimelecho Chetthæo, in caſtra hoſtium penetrat. Dormienteq́; Saulo & circum eum ſatellitio, ſimulq́; imperatore copiarum Abenero, in tentorium Regium inſinuatus, neq; Regem agnito eius cubili ex ſpiculo interficere ſuſtinuit, neque Abiſæum accenſum ad facinus permiſit: ſed cohibuit admonitum nefas eſſe Regem diuino ſuffragio creatum interimere, quantumuis malum: eius enim eſſe in eum vindicare, qui regnum dediſſet. vtq́; aliquod ſignum eſſet, quòd nactus poteſtatem Regis opprimendi non eſſet ea vſus, ablato ſpiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile ſita erant, nemine ſentiente caſtra exiuit, intrepidè & quaſi per ocium inter ſopitos verſatus, partim nocturnis tenebris partim audacia propria fretus. tranſgreſſuſq́; torrentem, & conſcenſo montis vertice, vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & Imperatore eorum Abenero è ſomno eos excitat. & cum Imperator nominatim appellatus ſcitaretur quiſnam eſſet qui ſe vocaret, ſic reſpondit, Dauid ego ſum Ieſſæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum eſt, vt tu vir tantus & inter amicos Regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus cuſtodias, vt dormire malis quàm curam ſalutis eius gerere. Capitalem enim culpam admiſiſtis, qui paulo antè quoſdam è noſtris clam in caſtra Regia ſubrepentes non ſenſiſtis. Vide igitur quonam deuenerit ſpiculum Regium, & aquæ lecythus: & diſce quantum flagitium ſit commiſſum. Saulus au-

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Dauid à propoſito Nabalum euertendi deſiſtit.

Nabal in tantũ ſe cõiicit mœrorem, vt toto corpore ſideratus mortem obiret.

Exemplũ prouidentiæ diuinæ, nullũ ſceleſtum Dei vindictã euadere.

Dauid Abigæam Nabali viduam ducit.

Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat.

1. Regum 26.

Ziphenirurſum Dauidem in eorum eſſe regione Saulo renũciant.

Dauid cum duobus in hoſtium caſtra penetrans Sauli ſpiculũ & lecythũ aqualem aufert.

Dauid Sauli Imperatori Abenero quòd Regium ſpiculum & aquæ lecythum auferri paſſus ſit exprobrat.

An. mũdi 2883. Ante Chriſtum natum 1081.

Saulus Dauidem collaudat, vtq. bono eſſet animo, & ad proprias ædes reuerteretur hortatur.

tem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à ſomno & cuſtodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cum id iure ſuo facere potuiſſet, gratias ſe illi habere pro ſalute conceſſa profeſſus eſt. hortabaturq́; vt bono eſſet animo, nihilq́; mali in poſterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non ſibi ipſi ſalutem ſuam cariorem eſſe quàm Dauidi. Se enim ſeruatorem ſuum, hominem ſpectata per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & ſæpe in capitis diſcrimen adductum, amicorumq́; conſuetudine orbatum perſequi non deſiſtere. illum verò pro hoſtili inſectatione ſalutem ſibi reponere.

Dauid Saulo innocẽtiam ſuam declarat.

Tum Dauid iuſsit vt mitteret qui ſpiculum & lecythum reportarent, hoc atteſtatus, quod Deus futurus eſſet vtriuſq; naturæ & morũ ac geſtorum iudex cui notũ eſſet quòd ea quoq; die peperciſſet inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emiſſus, retro in Regiam ſe recepit.

1. Regum 27.

An. mũdi 2889. Ante Chriſtum natum 1705.

Dauid cũ ſexcentorũ manu & duab⁹ vxoribus in Palæſtinã ad Anchum Gittæ Regẽ ſe confert.

Saul contra Dauidem proficiſci deſiſtit.

Cæterum Dauid veritus ne ſi diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, conſultius putauit in Palæſtinã tranſire, & illic degere: quod cum cæteris quoque viſum eſſet, vnà cum ſexcentorum manu ad Anchum ſe contulit Regem Gittæ vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à Rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem cautior factus poſthac deſtitit contra eum aut proficiſci aut militem mittere, videns id ſibi iam bis malè ceſsiſſe, minimumq́; abfuiſſe quin captando caperetur.

Dauid à Rege petit vt agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Rex Secellam ei donat.

Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, ſed petijt à Rege vt ad priſtinam erga ſe hoſpitalitatem hoc quoque adijceret, & agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret. Vereri enim ſe ne intra mœnia morando oneroſus Gittenſibus videatur. annuit eius precib. Rex, & vicum quendam nomine Secellam ei donauit, quam Dauid poſtea regnum adeptus adeo dilexit, vt ſuam & poſterorum priuatam poſſeſsionem in perpetuũ eſſe voluerit: qua de re aliàs fuſius dicturi ſumus. totum autem tempus quo Dauid apud Secellam vixit, fuerunt menſes quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excurſionibus Paleſtinæ gentis vicinos ſibi Saritas & Amalecitas infeſtabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abſtrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum Regem perferretur.

David Saritas & Amalecitas excurſionib⁹ infeſtat, de manubijs munera Regi mittit, eique meridionalem Iudæorum Regionẽ ſe incurſare perſuadet.

De manubijs autem munera mittere ad Regem ſolebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campeſtrem incurſare ſe reſpondens, Regi facile perſuaſit vt crederet quod verum eſſe vehementer cupiebat. ſperabat enim Dauidem ſi hoſtiliter gentem propriã tractaſſet, præcluſo reditu ſemper poſthac obnoxium ſe habiturum.

Hedio & Ruffinus cap 14.

1 Regum 28.

Palæſtini in Hebræos bellũ parant. Anchus Dauidem cũ ſexcentorum cohorte euocat.

Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæſtinorum decreto, indicto omnibus eius nominis ſocijs die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hoſtem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adeſſe tempus referendæ hoſpitalis gratiæ, Rex contrà quò magis eum ſibi deuinciret, promiſit ſe eum re benè geſta in ſummo apud ſe honore habiturum, & ſatellitio ſuo præpoſiturum.

Hebræi

An. mũdi 2890.
Ante Chriſtum
natum 1074.

CAP. XV.

Hebræi à Palæſtinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus Rex
vnà cum filijs fortiter pugnans occubuit.

*SAVLVS autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos ac
ariolos cæterosq; ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis Prophe-
tis retentis: cumq; audiſſet Palæſtinos Sonnam vſq; vrbem pro-
greſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copijs illuc occurrit: &
iuxta montem quendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium
poſuit. vbi nõ mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitũ
viribus longè præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum
prælij ſciſcitans. Deo autem ſilente, magis etiam territus, prorſus animũ deſpon-
dit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitum auxiliatri-
cem manũ ſubtraheret: quæri nihilominus imperat mulierculã quampiã ven-
triloquam, & manes elicere callentem, quò vel ſic rerum euentum prænoſceret.
nam ventriloquorũ genus euocatis defunctorũ animabus per eas futura ſciſci-
tantibus prædicunt. cumq; indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem
mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus, mutato regio habitu, aſſum-
ptisq; duobus fidiſsimis famulis, ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſci-
tur: rogatq; eam vt diuinet, educatq; ad ſuperos animam viri, cuius ipſe volue-
rit. illa autem repugnante & negante ſe edictum Regis contempturam, qui hoc
diuinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtante ne nulla iniuria laceſſi-
tus inſidias ſibi ſtrueret, quò deprehenſa vetitas artes attrectare ad ſupplicium
raperetur: iurauit neminem hoc reſciturũ, neq; ſe reſponſum cum alijs cõmuni-
caturum, ſed fore eam extra omne periculũ. Vt verò iureiurando perſuaſa eſt nõ
timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare. quæ cum neſciret quiſnam fuiſſet
Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in conſpectum veniente, mulier ſpecie viri
diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad Regem, nónne, inquit, tu
es Saulus Rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepi-
dationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadam ſpecie prædi-
tum. percontante deinde qua effigie, quóue habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe ve-
nerandum, habitu Sacerdotali amictum. Agnouit Rex Samuelem eſſe, & pro-
cidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cau-
ſam ſe elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſsitate ſe huc adactũ cõqueſtus eſt.
imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopem eſſe conſilij deſtitutũ à
Deo, neq; per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignante.
quapropter ad eum ſe confugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Sa-
muel verò adeſſe iam Regi extremũ vitæ diem præuidens, ſuperuacaneũ reſpõdit
ex ipſo futura ſcitari, cum à Deo deſtitutũ ſe agnoſcat. Audi tamen, inquit, in fa-
tis eſſe vt Dauid aſſumpta regia dignitate bellum ex ſententia cõficiat. te verò &
principatũ & vitã ſimul amittere, eò quòd in bello, quod cõtra Amalecitas geſ-
ſiſti, obediens Deo nõ fueris, &, quæ tibi per me etiã tum viuum mãdauit, negle-
xeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoſte profligandum, & te vnà cũ filijs
in prælio cadentem cras mecum futurũ. His auditis Saulus obmutuit præ mœſti-
tia, & in humum collapſus eſt, ſiue ob ſubitaneam triſtitiam viribus deficienti-
bus, ſiue ob inediam, quòd ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexiſ-
ſet. tandem cum ægrè ad ſeipſum rediſſet, mulier vrgebat eum vt cibũ ſumeret,*

Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit.

Saulus Palæſtinos cũ copijs aduentare audiens ad oraculũ Dei confugit.

Saulus Endorum ad mulierem fatidicam proficiſcitur.

Saulus Pythoniſſam Samuelis animã excitare iubet.

Saulus Samueli de neceſſitate ſua conqueritur, cumq; conſulit.

Samuelis anima Saulo viſa belli cum Palæſtinis euentũ prædicit.

Saulus ob ſubitaneã triſtitiam, viribus deficientibus in humũ collabitur.

An. mūdi 2890 Ante Chriſtum narum 1074.

Pythoniſſa Saulū vt menſa appoſita vires refoueret adigit.

hanc gratiam ab ipſo repoſcens officij, quod per interdictas artes non ſine ſuo periculo poſcenti præſtiterat, priuſquam ſciret hunc ipſum eſſe qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantum repoſcebat, vt menſa appoſita vires refoueret, quo ad exercitū redire valeret. reſiſtentem verò & cibū omnem præ deſperatione auerſari pergentem, tantū non adegit improbis precibus vt aſſentiretur. cumq́; vnicum haberet vitulū domi à ſe educatum mulier quotidianis operis victū ſibi parans, & nihil præterea poſſidens, hoc mactato carnes coctas ipſi & famulis appoſuit. Saulus verò eadem nocte in caſtra eſt reuerſus. Mirari ſuccurrit hoc loco

Exemplum comitatis ac liberalitatis in Pythoniſſa.

mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametſi à Rege artem exercere vetita qua victum parare aſſueuerat, hominem nunquam antè viſum, immemor totam alendi ſe rationem per hunc ſibi ademptā, non auerſata eſt vt hoſpitem & ignotū, ſed cōmiſerata & conſolata ad faſtiditū cibum ſumendū adhortata eſt: & quod ſolum mulieri pauperi ſuperfuit, promptè ac libenti animo appoſuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem Regis captans, quem iamiam moriturū præſciebat: cum tamen homines natura ita comparati ſimus, vt tum demum officioſos eſſe libeat, quando aut pro meritis gratia eſt rependenda, aut ipſi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repoſiturū ſperamus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, oſtendens nihil eſſe potius quàm in neceſſitate conſtitutos ſubleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendū nobis prouocet. atq; hæc de muliere illa dixiſſe ſufficiat. Nunc aliā quandā admonitionem ſcriptis meis iuuat inſerere, cum populis ac gentibus profuturā, tum præcipuè viris eximijs & ad gloriā natis incitamento futurā ad virtutem: quandoquidem hæc ſola in ſempiterna memoria ſui cultores collocare valens, magnum calcar ad honeſta ſtudia tam Regibus gentium, quàm ciuitatum magiſtratibus debet ſubdere, vt contemptis periculis atq; etiam certa morte, nihil

Ioſephus Regē Saulum tanquam inſignem & infractum Heroem ſeſe cū tota familia periculo obiicientem, futuri præſertim gnarum, laudat.

durū pro patria ſubire ac ſuſtinere ſubterfugiāt. Quod vt faciā opportunè Sauli Hebræorum Regis illuſtre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu ſuo præmonitus à Propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hoſti prodere, atq; hoc modo Regiam maieſtatem dehoneſtare: ſed cum liberis totaq́; familia periculo ſe obijciens, pulchrum exiſtimauit in prælio pro ſuo ſubditis imperio pugnando cadere, & filios in eiuſdem laudis ſocietatem aſſumere potius quàm ſuperſtites relinquere, incertum quales nam futuros. Sic enim exiſtimauit, loco poſteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam ſibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iuſtus & fortis ac prudens fuiſſe videtur, & ſi quis huic ſimilis fuit aut futurus eſt, huic virtutis teſtimonium ab omnibus reddi æquum cenſeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatisq́; ſpe bellum aggrediuntur, poſteaquam magnificum aliquid geſſerint, non cenſeo meritò fortitudinis titulis inſigniri ab hiſtoricis alijsq́; ſcriptoribus. Sed quamuis & illis ſua laus debeatur, ſoli tamen generoſi ac fortes periculorumq́; contemptores iure dici poſſunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni eſt communem martis aleam ſubire, & inter ſpem ac metum fluctuando, ſi fortuna affulſerit fauore eius vti? contrà nihil lætum ſperantem, & præſcium quòd neceſſe ſit in pugna cadere, intrepidè tamen & imperculſo animo fato minanti occurrere, id verò generoſi & verè fortis viri facinus ego cenſeo. Hæc eſt Sauli noſtri laus, qui exemplo eſt omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt ſi ho-

neſti

neſti apud poſteros nominis rationem habent, idem ſibi, ſiquando vſus veniat proponant: in primis autem Regibus, quibus propter fortunæ ſublimitatem adeò non licet eſſe ignauis, vt turpe ſit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Poſſem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generoſitate dicere, verum ne videar immodicus, eò vnde digreſſi ſumus reuertar. Palæſtinis copias vndique contrahentibus, delectuq; per ſingulas gentes ac regna & ſatrapias habito, nouiſſimus venit cum ſuo milite Rex Anchus, quem ſecutus eſt Dauid cum ſexcentorum cohorte. quem vbi viderunt Palæſtinorum duces, percontabantur Regem vndenam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Js reſpondit Dauidem iram domini ſui Sauli fugientem, à ſe exceptum, nunc vt gratiam hoſpiti referat, vtq; de Saulo vindictam ſumat, in auxilium veniſſe. at illis non probabatur, quòd veterem hoſtem in auxilium acciuiſſet: ſuadebantq; vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipſis afferat. facilè enim habiturum occaſionem reconciliandi ſe domino, ſi hoſtibus eius detrimentum aliquod attulerit. Quare proſpiciendum eſſe in futurum, Dauidemq; cum ſua cohorte ad agros à Rege illi aſsignatos remittendum. Hunc enim eſſe illum Dauidem virginibus cantatum quòd plurima Palæſtinorum millia deleuiſſet. Viſum eſt Regi quoq; Gittæ rectè illos monere: moxq; accito Dauide, equidē, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens ſociū huius expeditionis te aſſumpſi, ſed cæteris ducibus hoc non probatur. quare confeſtim agrū, quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate noſtra dubitans: & illic eſto præſidio meæ regioni, ne interim, dum cum exercitu abſum, hoſtes aliqui eam per occaſionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac ſocij præſtiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam ſe recepit. Sed interim dum Palæſtinorum caſtra ſequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incenſa Sicella, prædaq; tàm inde quàm ex vicinis Palæſtinorum agris abacta, in ſuam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum ſuum vaſtatum inueniens, omnibusq; direptis vtranq; etiam vxorem abductam, et pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens ſcidit veſtimenta ſua: & adeò huic calamitati ſuccubuit, vt non prius flere ac lamentari ſuam & ſuorum vicē deſineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturā coniugum & liberorū militibus ſaxis impeteretur, quòd in ipſum cauſam tanti mali reijcerent. Poſtquā autem à mœrore ſe recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit Pōtificem Abiatharum, vt ſumpto ſacerdotali amictu Deum conſuleret, & oraculū referret, num Deus conceſſurus ſit aſſecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnasq; de hoſte ſumere. Pontifice verò iubente perſequi aſſumptis ſexcentis armatis quantū potuit per veſtigia hoſtium properauit. cumq; ad torrentem quendam nomine Baſelum perueniſſet, incidit in quendam Ægyptium errantem, iamq; inopia & fame deficientem, qui toto triduo per deſertum impaſtus oberrauerat. hunc cibo & potu prius refocillatū, rogat cuius eſſet, & qua natione. is reſpondit ſe Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non poſſet agmen conſequi eorum, qui vaſtata Sicella finitimisq; locis domum ſe recipiebant. Jtaque hoc ductore Dauid vſus ad perſequendos Amalecitas, aſſecutusq; eos in terram proiectos, & partim prandium ſumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæſitis ſe oblectantes, ex improuiſo irruens magnam eorum ſtragem edidit. Jnermes enim & nihil tale expectantes, & epulis tantum

An. mūdi 2890
Ante Chriſtum natum 1074.

1. Reg. 29.

Anchus ſecum Dauidem contra Hebræos educit, qui à Palæſtinorum Ducibus reprobatur.

Anchus Dauidem remittit.

Amalecitarum gens expugnata & incenſa Sicella, prædam abegerunt.

Dauid Deum conſulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere ſit conceſſurus.

Dauid Aegyptio ſeruo ductore, Amalecitas aſſequitur.

Dauid in Amalecitas irruit, magnam eorum ſtragem edit, omnemq; prædam recuperat.

An. mũdi 2890 Ante Chriſtum natum 1074.

ac compotationibus intenti, facilè ab armatis cõficiebantur. alij enim inſtructis menſis accubantes, cruore appoſitos cibos inundabant, alij propinantes ſibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò ſomno iam ac vino ſopiti: & ſi qui ſe interim armare potuerunt, non multo maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vſq; ad veſperam, vt ex omnibus Amalecitarum copijs ægrè quadringenti celeritate camelorum ab internecione ſint exempti. cæterum præda omnis eſt recepta, vxoreſq; tàm ipſius Dauidis quàm commilitonum. Remetientes autem iter poſtquã ad eum locũ peruenerunt, vbi ducentos

David cuſtodes impedimentorum, obſtrepentibus pugnæ ſocijs, in prædæ partem admittit.

minus expeditos ad cuſtodiam impedimentorũ reliquerãt, quadringenti illi nolebant eos in præda partem admittere, quòd per ignauiam in perſequendo hoſte delaſſati fuiſſent, aiebantq; contentos eſſe oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim eſſe, vt victoria diuinitus conceſſa, receptiſq; ex hoſte ſpolijs, vniuerſi milites ex æquo fruerentur, maximè cum reliqui impedimenta interim aſſeruauerint. & ex eo præiudicio mos in poſterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet ijs qui pugnæ interfuerunt, & ijs qui interim circa impedimentorum cuſtodiam ſunt verſati. Reuerſus deinde Sycellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares miſit. atq; in hunc modum circa Sycellam & in perſequendis Amalecitis res geſta eſt.

1. Reg. 31.

Interea Palæſtini acri prælio cum hoſte congreſſi & ſuperiores facti, plurimos ex aduerſa acie ſternunt. ibi Saulus & filij contra hoſtem egregiè certantes, & hoc tantum agentes ne multi caderent, vtq; honeſtis vulneribus confecti luctuoſam hoſti victoriam relinquerẽt, totam vim hoſtium in ſe conuerterunt: & circumuenti multitudine, magna circa ſe ſtrage Palæſtinorum edita poſtremò & ipſi hoſtium telis ſunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchiſus. poſt quorum caſum vniuerſus He-

Saulus cum filijs in Palæſtinorũ pugna, reliquo exercitu fuſo fugatoq; cadit.

bræorum exercitus profligatur: dumq; nullo ordine trepidi fugiunt, inſtantibus à tergo barbaris ingens cædes eſt perpetrata. Saulus quoq; ſtipatus ſuorum caterua fugiebat: in quem Palæſtini immiſſis ſagittarijs & iaculatoribus, omnes

paucis

An. mũdi 2890
Ante Chriſtum natum 1074.

paucis exceptis confixerũt. ipſe verò poſt multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec ſubſiſtere, nec ſibi ipſe manus inferre valeret, obſecrauit armigerum vt ſe ferro transfigeret, priuſquam viuus in hoſtium poteſtatem fieret. quod cum armiger ob maieſtatis reuerentiam detrectaret, ipſe admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cum deficientibus viribus traijcere ſe non poſſet, circumſpiciens iuuenem proximum rogat, quiſnam eſſet: auditoq; eſſe Amalecitam, orat vt ſe iuuaret efficere, quod ipſe ſuis manibus non quiret. qui poſtquàm eius optata exſecutus eſt, ademptis aureis armillis & corona inſigni regio, quantum potuit feſtinus inde ſe proripuit. armiger autem regius conſpecta Sauli nece, ipſe quoque ſe iugulauit. pari modo & vniuerſum eius ſatellitium vnà cum domino ſuo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Jordanem ſitam habitant, quique campeſtres vrbes tenent, quòd Saulus Rex cum filijs & exercitu in prælio cecidiſſet, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas quaſque vrbes confugerunt: quæ Palæſtini deſerta nacti, facilè occupata ipſi poſthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè conſecuta eſt, dum cæſorum cadauera ſpoliant, inciderunt in Sauli filiorumq; eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt: & dimiſſis in hoc per totam ſuam regionem certis hominibus, hoſtes cecidiſſe nunciauerunt: quorum arma in templo Aſtartes dedicauerunt, porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethſanæ, quæ nunc eſt Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod poſteaquam auditum eſt in Jabiſſa vrbe regionis Galaditidis, truncata eſſe Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exſequiarum honore fraudari, aliquam multi fortiſſimi & audaciſſimi egrediuntur, (alit enim hæc vrbs homines robuſtos ac feroces) factoq; per totam noctem itinere, ad Bethſanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corporibus Jabiſſam ea deportauerunt, nemine hoſtium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipſorum audente. Jabiſſeni autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri ſui loco ſepeliuerunt, & indicto ob Regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum ſeptem, in lamentis & planctu eos exegerunt. Hic finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non eſt exſecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Achimelecho Pontifice, vrbem quoque Pontificalem ſubuertit. Regnauitq; viuente Samuele annis decem & octo, & poſt mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem eſt ſortitus.

Saulus ſeipſum interficere molitur, eumq; iuuenis Amalecita iuuat.

Hebræi vallem vltra Iordanem ſitam habitantes, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas vrbes confugiunt.

Palæſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt.

Ciues in Iabiſſa, Sauli & filiorum cadauera dempta ſepeliunt.

Saulus regnauit annis 38.

FLAVII

An.mũdi 2891.
Ante Chriſtum
natum 1073.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEPTIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.
II. Iebostho amicorum inſidijs interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.
III. Dauid in captis Hieroſolymis Chananæos inde populariter eijcit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.
IIII. Dauid Palæſtinorum bello impetitus, apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.
V. Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit.
VI. Damaſceni à Dauide vincuntur.
VII. Quomodo Dauid Meſopotamios deuicerit.
VIII. Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium, Dauid à filio regno pulſus fuerit.
IX. Abſolonij contra patrem profecti, cum exercitu interitus.
X. Dauidis iam in regnum reſtituti ſtatus felix.
XI. Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.
XII. Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus Rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

2. Reg. 1.
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæſum nunciat, & eius cædis argumenta armillas aureas & inſigne regium affert.

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sycellam eſt reuerſus. tertio autem poſt eius reditum die, elapſus è prælio Sauli interfector, ſciſſa veſte, capútq; ſparſus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóq; eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Iſraëlitarum ait ſe venire. id fuiſſe illorum partibus infortunatum, cæſis multis Hebræorum millibus, & inſuper Rege cum filijs poſt eam pugnam deſiderato. atque ſe nunciare ſuis oculis viſa, cum fortè in fugientem cum ſuis Regem incidiſſet, quem à ſe, rogatu ipſius, cæſum fatebatur, ne viuus in manus hoſtium deueniret: cum enim in gladium incubuiſſet, non potuiſſe ſeipſum præ multitudine vulnerũ interficere. eius deinde cædis argumenta certiſsima oſtendebat, armillas aureas, & inſigne regium, quæ ipſe mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indicijs credere coactus, ſcidit veſtimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Jonathas Sauli filius, fidiſsimus eius amicus, & ſalutis ipſius non ſemel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis ſæpius capitalibus eius inſidijs appetitus, non ſolùm ægerrimè tulerit eius interitum, verùm etiam interfectorem illius affici ſupplicio iuſſerit. Præfatus enim quòd ipſe ſui accuſator extiterit, Regis cædem profeſſus, & per hoc Amalecitæ filium ſe declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia in laudem Sauli & Jonathæ compoſuit, quæ in hodiernum vſq; diem leguntur. His extremis officijs honorato Rege, luctúq; finito, conſuluit Deum per prophetam, quamnam ex vrbibus Juda tribus habitandam ſibi concederet. cúmq; reſponſum eſſet, Hebronem

David Sauli & Ionathæ necem deplorat.

David Amalecitam Sauli interfectorem affici ſupplicio iubet.

2 Reg. 2.

bronem concedi, relicta Sicella eò cõmigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domeſtica: moxq́; tota tribus ad eum locum confluens, Regem eum communi ſuffragio declarauit. Audito deinde quòd Saulum cum filijs Jabiſeni

An. mũdi 2891 Ante Chriſtum natum 1073.

David ex Dei iuſſu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur.

in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimulq́; nunciarent, quòd Juda tribus Regem ſe conſalutaſſet. Jnterea Sauli copiarũ præfectus Abenerus filius Neri vir ſtrenuus & ad magnas res obeundas natus, quàm primum cognouit cecidiſſe Regem & Jonatham, aliosq́; duos eius filios, properè in caſtra delatus, reliquum ex omnibus filijs nomine Jeboſthum periculo eripit, & ſuperato vnà cum illo Iordane, totius populi Regem eum conſtituit, excepta tribu Iuda: regiamq́; ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum delectiſſimo milite vt prœlio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem Regẽ creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Saruia Dauidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres, Abiſeum & Aſaelem, vniuerſumq́; Dauidis exercitum ducens: & cum circa quendã fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prœlium explicat, Cumq́; Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri vtrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto vtrinq́; duodeni ad certamen ſunt deſtinati. qui progreßi inter vtranq́; aciem, emißis prius pilis, gladios ſtringunt: comprehenſisq́; aduerſariorum capitibus, latera & ilia feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum ſe conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen, partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi, ſed tergis eorum inhærens hortabatur ſuos vt ne defatigarentur: idemq́; etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolum cum hominibus, ſed cum equis etiam curſu contendere ſolitus. is tum Abenerum recta inſequebatur, nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens. Conuerſus autem Abenerus, & impetum eius fruſtrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depaciſci voluit, vt perſequi deſineret. deinde rogabat, ne ſe in hanc neceßitatem adduceret, vt illo interfecto in fratris eius conſpe-

David Iabiſenos quod Saulum cum filijs ſepeliſſent, collaudat.

Abenerus Neri filius Sauli filium Iebosthum populi Regẽ conſtituit.

Abenerus contra Iudæ tribum copias educit, cui Ioabus cũ vniuerſo Dauidis exercitu occurrit.

Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnum ſe conficiunt. & Abeneri partes ſuccumbunt.

Aſael Ioabi frater Abenerum inſequitur.

Abenerus in fugam conuerſus, Aſael trucidat.

An. mũdi 2891. Ante Christum natum 1073.

ctum poſthac venire non auderet. cumq́ ille his verbis nihil moueretur, ſed perſequi pergeret, ita vt verſa haſta fugiebat, imminenti lethale vulnus inſligit, vt in veſtigio concideret. qui verò cum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam ad locum, in quo Aſaël iacebat, peruenerunt, obliti amplioris perſecutionis circum cadauer conſtiterunt.

Ioabus & Abiſæus vſq; ad Solis occaſum Abenerum perſequuntur.

Joabus autem & frater eius Abiſæus, præter exanime corpus curſu prouecti, incitatiq́ ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vſque ad ſolis occaſum perſecuti ſunt Abenerum, & vſque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit, hic in loco eminentiore conſiſtit, Abenerum cum Beniamitis fugientem proſpiciens. qui cum exclamaſſet, ſatis iam indignationi indultum, nec eſſe viros conſanguineos improba inſectatione cogendos omiſſa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Aſaëlem eſſe, quòd monitus ab inſequendo deſiſtere noluiſſet, & ideo ictus cecidiſſet: viſus eſt non malè admonere: moxq́ Joabus, dato receptui ſigno, ſuos cohibuit: & in eo loco caſtris poſitis pernoctauit.

Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibet.

Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Jordanem in Jeboſthi regiam ſe contulit. ſequenti die Joabus recenſitis cæſorum cadaueribus omnes ſepultura dignatus eſt. ceciderant autem ex Abeneri exercitu trecenti ſexaginta: ex Dauidis nouendecim, præterq́ Aſaël: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patrijs monumentis intuliſſent, ad Regem ſuum in Hebronem ſunt reuerſi.

In vtroq; exercitu quot ceciderint.

2. Reg 3.
Ciuilis belli inter Hebræos initium.

Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, ſed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contra eorum qui ſub Sauli filij degebant imperio, indies deteriores fierent.

Sex filij Dauidi in Hebrone nati.

Jnterea Dauid ſex filios è totidẽ vxoribus ſuſcepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Ammon dictus eſt. Secundus ex vxore Abigaa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomai natus Regis Geſſirorum, nomine Abeſalon. Quartus Adonias ex vxore Angite ſuſceptus. quintum verò & ſextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò poſt conflatum ciuile bellum, & crebros partium conflictus, præcipuum momentum fuit in Abenero, qui quòd eſſet vir prudens & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Jeboſthi permanerent.

Abenerus multitudinem in officio continet, vt longo tempore in fide Ieboſthi permanerent.

Deinde verò inſimulatus apud eum quòd conſuetudinem haberet cum concubina eius Reſpha filia Sibathi, & ea de cauſa obiurgatus, dolore & indignatione motus quaſi non bona gratia ſibi pro fideli ſtudio redderetur: minatus eſt ſe regnum ad Dauidem tranſlaturum, & declaraturum quòd Ieboſthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Jordanem potiretur, quàm ipſius bellicis artibus & eximia in eam diem fide.

Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent.

moxq́ miſit in Hebronem ad Dauidem qui ſuo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione, vt inter præcipuos Regis amicos reciperetur, ſi populo ad defectionẽ à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuerſis Hebræis Rex agnoſceretur. Qui cum vehementer hoc nuncio lætus conditionẽ accepiſſet, & quò magis ratum eſſet fœdus, poſtulaſſet vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno ſuo periculo & annumeratis Saulo ſexcentis Palæſtinorum capitibus emerat:

Dauid vxorem Melcholen ab Abenero poſtulat.

ante omnia remiſit eam abſtractam à Pheltia coniugio, adiuuante etiam Jeboſtho. nam & huic Dauid ſcripſerat, æquum eſſe vxorem ſibi reſtitui. deinde conuocatis ſenioribus populi, & præfectis militiæ in eam ſententiam locutus eſt apud eos, remoratum ſe quidem illos, quò minus, relicto Jeboſtho, ad Dauidem deſciſcerent: nunc autem libenter ſe hoc illis permiſſurum, quandoquidem certo comperiſſet hunc per Samuelem

Abenerus apud ſeniores populi, præfectosq; militiæ, vt ad Dauidem deſciſcerent, loquitur.

muelem

An. mũdi 2891.
Ante Chriſtum natum 1073.

muelem prophetam totius Hebræorum gentis Regem diuino iudicio deſignatum eſſe. eundemq́; vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum ſit in Palæſtinos, nec alio Rege ſub iugum Iſraëlitarum eos poſſe ſubigi. His auditis ſeniores & præfecti, certi iam in eorum ſententiam Abenerum tranſiſſe, Dauidi in poſterum apertè ſtuduerunt.

Seniores & Præfecti ab Abnero perſuaſi, Dauidi apertè ſtudent.

Supererat vt & Beniamitæ in hanc ſententiam concederent, quòd ex hac tribu eſſet Iebosthi ſatellitium. ad quos quum eadem verba feciſſet, ac ne illos quidem reniti animaduertiſſet, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiſcitur, vt præſens fœdus initum confirmaret: tum quia quiſq; in rebus ſuis ſibi magis quàm alijs fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in cauſa eius cum ſenioribus & ducibus egiſſet, & quòd ipſam quoq; Beniamiticam tribum in partes ipſius traduxiſſet.

Beniamitæ in Abneri ſententiã concedũt, ipſe ad Dauidè proficiſcitur, & hac de re certiorem facit.

à quo comiter exceptus, & ſplendidis ac ſumptuoſis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petijt vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitũ, & quod promiſerat re exhibiturus, & quaſi in manũ imperium gentis ei traditurus,

Abnerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur.

Vix ad hæc promiſſa exſequenda miſſus à Dauide Hebronem exiuerat, cum Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitoq́; quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo ante abiſſet regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primum inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij faſtigij, & alioqui vir prudens in conſilijs capiendis, & rerum momentis obſeruandis: ipſe verò deteriori conditione eſſe inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum conſilium concipit. ac primùm calumnijs eum aggreſſus, perſuadere conatur Regi, vt caueat ſibi, neq; fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio conſtabiliat: & nunc ſtructis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa ſpe inſidijs circumueniendi Dauidis abire. Poſtquã autem fruſtra ſe verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem Regem his moueri, mutato conſilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confeſtim qui curſim per eius veſtigia viam carperent, & aſſecuti eum Dauidis nomine reuocarent, quaſi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi ſignificare omiſiſſet. Abenerus autem poſtquam hæc audiuit ex nuncijs in loco cui nomen Beſira viginti ſtadijs ab Hebrone diſſito, nihil eorum quæ euentura erant ſuſpicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humaniſſimè exceptum ſummam beneuolentiam præ ſe ferens (vt ſæpè fit cum ad obtexendas inſidias malum aliquod facinus molientes ſummam bonitatem ſimulant) ſeorſum à cætero comitatu ſeducit, quaſi ſecretius aliquid cum eo colloqui vellet: atq; ita abductũ in locum portæ ſolitarium, vno tantũ fratre Abiſæo præſente ſtricto ferro per ilia traijcit. Hunc exitum habuit vir egregius, inſidijs à Ioabo interceptus, vt ipſe videri volebat in vltionem fratris Aſaëlis, quẽ in prælio ad Hebronem commiſſo Abenerus pertinaciter ſe inſequentem interemerat: re autem vera quòd miſerè timeret, ne honore quem obtinebat priuaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerũ transferente.

Ioabus præfecturæ ſuæ metuens, Abnerum primũ calũnijs, mox inſidijs adortum, vita doloſè priuat.

Hinc ſanè videre licet quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne, quod ſemel nacti ſunt, amittant, maiora etiam non reformidant: ſic exiſtimantes, leuius incommodum eſſe ad ſummum faſtigium non peruenire, quàm ab aſſuetis iam bonis excidere. ideoq; plus illis ſemper audaciæ ſupereſt, dum timent ne priſtina felicitate priuentur. Sed de his ſatis eſt paucis admonuiſſe.

Homines ambitioni & auaritiæ dediti, nihil non audent.

An.mũdi 2899 Ante Chriſtum natum 1065.

nuiſſe. Porrò Dauid, audita Abeneri nece, vehementer indoluit, ſublataq́ ad cœlum dextera, magna voce proteſtatus eſt, quòd nec iubente ſe, nec conſcio, cædes ea fuerit commiſſa. ad hac diris imprecationibus autorẽ necis huius execratus, & familiam eius & facinoris ſocios præiudicio ſuo damnauit. Valde enim ſolicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuiſſe admiſſum. edixitq́ vt totus populus defleret ac lugeret virum, & ſolennibus funeralibus ei parentaret, ſciſſis veſtibus & ſaccos indutus: atq́ hoc modo exequias frequentari voluit, quas & ipſe vnà cũ honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lacrymis ſatis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum: quodq́ præter ipſius voluntatẽ interemptus fuerit. quin & magnificè apud Hebronem ſepultum, ac epitaphio à ſe compoſito honoratum, ſtans ſuper monumentum primus deplorauit, ſuoq́ exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeoq́ grauiter Abeneri morte affectus eſt, vt nullis amicorum precibus ad guſtandum ea die cibum adduci potuerit, ſed iuratus ieiuniũ vſq́ ad ſolis occaſum ſeruauerit. quod ſanè non mediocrẽ ipſi gratiã apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri ſtudioſi vehementer hunc defuncti extremum honorem & ſeruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contuliſſet quæ in amicos cõferri ſolent, & non vt inimicũ aliquando neglecta & ignominioſa ſepultura tradidiſſet: tum conſiderantes pro ſe quiſq́ egregiam Regis benignitatẽ, eadem ſibi quoq́ ab illo pollicebãtur. atq́ hoc modo optimè Dauid famæ ſuæ cõſuluit, nemine amplius ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum. quin & priuſquam multitudo, quæ ad funus celebrãdum conuenerat, digrederetur, docuit eos, quãtum ipſe in animo vulnus accepiſſet, quantumq́ totus populus detrimentum, amiſſo viro in rebus bellicis tàm cõſilio quàm manu præſtantiſſimo. Sed Deus, inquit, qui vniuerſa gubernat, necem huius inultam non ſinet. Is mihi teſtis eſto quòd in Ioabum & Abiſæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus poſſunt quàm ego ipſe. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget, & ſolennibus funeralibus ei parentat.

Dauid famæ ſuæ cõſulit, nemine ſuſpicante ipſius voluntate cæſum fuiſſe Abenerum.

CAP. II.

Ieboſtho amicorum inſidijs interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2. 2.Reg.4.

IEBOSTHVS *autem Sauli filius, morte eius audita, grauiter hoc tulit, quòd priuatus eſſet viro conſanguineo, qui præcipuus autor ei fuerat, vt in paternum regnum ſuccederet, mirumq́ in modum ob hanc cauſam ſe afflictauit. Nec ipſe diu ſuperſtes fuit, ſed à filijs Hieremmonis Banaotha & Thanno per inſidias eſt oppreſſus. Hi enim cum eſſent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, exiſtimantes, ſi Ieboſthum interficerent, magna ſe munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum ſe conſecuturos, nacti ſolum Ieboſthum in cubiculo meridiantem, videnteſq́ nec ſatellitum quenquam adeſſe, nec ianitricem vigilare, ſed & ipſam partim laſsitudine partim æſtu in ſomnum ſolutam, ſubintrogreſſi ad eum, dormientem interemerunt: præciſoq́ capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læſis properantes ad eum, quem magno beneficio demeruiſſent, Hebronem peruenerunt: oſtenſoq́ Dauidi Ieboſthi capite, commendabant ei ſuam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio*

Ieboſthi caput ad Dauidem defertur.

dio ſuſtuliſſent. Sed multum eos ſpes ſua feſellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit Rex. Sceleratiſsimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an neſciebatis quod à me operæ pretium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronã eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præſtiterat, ne ab hoſtibus caperetur. Aut forte alium me iam factum credebatis, vt mutatis moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idq́; occiſo à vobis in ſuo lecto viro iuſto, qui neminem vnquam læſit, vos verò maxima etiam beneuolentia ſummisq́; honoribus proſecutus eſt. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putaſtis de tali Jeboſthi cæde libenter auditurum. Neq; enim alio modo grauius exiſtimationem meam lædere potuiſtis. Hæc locutus iuſsit eos exquiſitiſsimis tormentis excruciatos ſupplicio dedi: caputq́; Ieboſthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuerſi Hebræorum proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt, cum tribunis ac præfectis, ſeq; & ſua omnia illi dediderunt, commemoratis prius veteribus officijs quæ in eum viuente etiam tum Saulo contuliſſent, & quòd tribunum tunc Regium in ſummo honore habuiſſent. & quòd diuino ſuffragio per Samuelem Prophetam Rex vnà cum ſuis filijs declaratus eſſet: eiq; ſoli deſtinatũ eſſet, vt, perdomitis Palæſtinis, Hebræorum rebus perpetuam ſalutem ac ſecuritatem afferret. At ille collaudato eorum ſtudio, hortatusq́; vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remiſit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque, ex tribu Iudæ armatorũ ſex millia octingenti, ſcuta & lanceas geſtantes, qui hactenus Sauli filium ſecuti fuerant, & ſine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis ſeptem millia & centum eo amplius. ex tribu Leuitica quatuor millia ſeptingenti cum Principe ſuo Iodamo, cũ his erat Pontifex Sadacus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc ſuſtinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephrami viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præſtantes. Ex dimidia tribu Manaſsitide millia decem & octo. Ex tribu Iſaſchar ducenti futurorum præſcij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectiſsimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus ſola vniuerſa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide inſigniores & ductores mille, ſcuto & haſta armati: quos ſequebantur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide ſelectorũ viginti ſeptem millia, ex tribu Aſeri quadraginta millia. ex duabus autẽ tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manaſsitidis armatorũ ſcuto & haſta galeaq́; ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladijs vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem ſunt collectæ cum magno cõmeatu frumenti & vini cæterorumq́; ad victũ commodorũ, omnesq́; communi ſententia regnum ei ratũ ac firmum eſſe voluerunt. cumq́; triduo illic feſta celebraſſent epulisq́; operati eſſent, Dauid cum omnibus his copijs Hieroſolyma eſt profectus. Iebuſæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipſi generis, clauſis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum Regis collocatis, dictitabãt hos ad arcendum hoſtem ſufficere, freti munitionum firmitate.

An. mũdi 2899 Ante Chriſtum natum 1065.

Oratio Dauidis in Ieboſthi interfectores acerrima: pœnaq; illis irrogata.

2. Regum 5.

Hebræorũ proceres Hebronem ad Dauidem cõueniũt eumq́; Regem declarant.

Dauid Proceres & Præfectos comiter atque benignè excipit.

Armati ad Dauidem venientes.

1. Par...

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur.

An. mūdi 2899 Ante Chriſtum natum 1069.

Dauid Hieroſolymæ partem inferiorē occupat.

Virtus militum Dauidis, Ioabi præſertim.

Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cum ſtrenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris ſi qui ſimiliter pertinaces eſſent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Reſiſtente autem ſola arce, decreuit propoſitis honoribus ac præmijs militem ad rem alacriter gerendam excitare: promiſitq́ ei, qui per ſubiectam vallem in arcem euaſiſſet, totius exercitus imperium ſe commiſſurum. & cum eò certatim omnes eniterentur, cupiditate ſummæ præfecturæ accenſi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, &, conſcenſa arce, clamore ſublato à Rege promiſſum copiarum imperium repopoſcit.

CAP. III.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde populariter eiicit, vrbemq; Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Dauid Iebuſæos ex arce & Hieroſolymis eiicit, & ciuitatē Dauidis appellat.

EIECTIS deinde ex arce Iebuſæis, & inſtauratis Hieroſolymis, Rex ea ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni ſui tempus domicilium inibi habuit. cæterum tempus, quo apud Hebronem ſolius tribus Iudæ Rex fuit, ſeptem anni fuère, & menſes ſex. poſtquam autem Hieroſolymis regiam ſibi optauit, in dies magis ac magis res ei ex voto ſuccedebant, Deo prouidente vt ea vrbs egregijs acceſsionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus, legatione in hoc miſſa, in amicitiam ac ſocietatem Dauidis eſt receptus: miſitq́ ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros, qui Regiam ei Hieroſolymis exædificarent. Dauid autem ſuperiorem vrbis partem & arcem in ea cōditam in vnum corpus redegit, cingendumq́ eiſdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid, Iebuſæis inde eiectis, à ſe ciuitatem denominauit. Nam tempore Abrahami generis noſtri autoris Solyma vocabatur. nec deſunt qui affirment etiam apud Homerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligendā. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum eſt hac voce, ſecuritatem ſignificante. Totum autem hoc tempus ex quo Ieſus Hebræorum aduerſus Chananæos Imperator, deuictæ regionis agros ſuis diuiſit, poſt quem Iſraelitæ nunquam barbaros ex Hieroſolymis eiicere valuerunt, vſque ad hanc Dauidis expugnationem, anni fuère quingenti & quindecim. Nec prætermittendus eſt per ſilentium Orphonas vir inter Iebuſæos opulentus, cui in expugnatione Hieroſolymorum parcitum eſt à Rege, tum propter perpetuam eius erga Hebræos beneuolentiam, tum quia priuato quodam officio demeritus eſt eum, vt paulo pòſt magis opportuno loco indicabimus. Dauid deinde alias quoq; vxores duxit, & concubinas ſibi adiunxit. filios etiam vndecim ſuſcepit, quorū nomina, Amnas, Ellus, Sebas, Nathan, Solomon, Iebar, Eliel, Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horū nouem ex legitimis coniugibus nati ſunt, duo verò poſtremi è concubinis. Thamara autem Abeſalomi germana fuit.

Societas Dauidis & Irami.

Hieroſolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit.

Anni à Ioſuæ tempore vſque ad hanc expugnationē fuère 515.

Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſol. amicus Dauidis. 2. Regum 24.

Dauidis liberi Hieroſolymis ſuſcepti.

CAP. IIII.

Dauid palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur.

Hedio & Ruffinus cap. 4.

Palæſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugā vertuntur.

PALÆSTINI autem cognito quòd Hebræi Dauidem Regem creaſſent, collecto contra eos exercitu, & occupata conualle quæ dicitur Gigantum non procul Hieroſolymis ſita, caſtra ibi poſuerunt. Iudæorum verò Rex nihil inconſulto Deo ſolitus agere, iuſſit Pontificem, quid tunc quoque de euentu belli polliceretur, prædicere.

prædicere. à quo poſtquã læta omnia didicit, incunctanter & ipſe exercitũ contra hoſtes eduxit: & cõmiſſo prælio, ipſe à tergo eos ex improuiſo adortus, partim occidit, partim in fugã compulit. Nemo autẽ ſuſpicetur modicũ aut ignauũ fuiſſe Palæſtinorũ exercitũ qui tum Hebræos inuaſerat, coniecturã inde faciens, quod non magno negocio ſit profligatus, nulla prius memorabili re geſta: ſed ſciat vniuerſam Syriam ac Phœnicen, conſociatis armis, auxilium illis tuliſſe: quæ cauſa fuit vt toties victi, tam multis millibus deſideratis, denuo bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem poſt præſentem quoque cladem, triplicato exercitu, Dauidis ditionem inuaſerunt, & eodem quo prius loco caſtra metari ſunt auſi. Rege verò iterum de euentu oraculum conſulente, reſpondit Pontifex, in ſylua quæ fletus cognominata non longè ab hoſte aberat, exercitum continendum, nec prius ad pugnã educendum quàm ſylua, nullo perflante vento, ſuapte ſponte agitaretur. quod vbi primum obſeruatum eſt, & Deus maturè præſentiæ ſuæ ſignum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam eſt progreſſus. nam ne primum quidem impetum hoſtilis acies ſuſtinuit, ſed mox, vt ad manus ventum eſt, terga vertit. nec ſegnius Hebræus inſtitit, fodiendoq́; terga fugientium, & multos proſternendo, vſque Gezara quod oppidum in vtrorunq́; confinio ſitum erat, victos eſt inſecutus. itum eſt deinde ad caſtra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, Deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hoſtem res feliciter geſta erat, viſum eſt Regi de communi ſeniorum & optimatum ac tribunorum conſilio omne ſuæ tribus robur ex tota eorum ditione conuocare, & itidem ſacerdotes ac leuitas, atq́; ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, Arcã Dei, ex eo loco Hieroſolyma tranſportare, omnemq́; diuinum cultum cum ſacrificijs & ceremonijs à maioribus acceptis, in poſterum in hac vrbe celebrari. Si enim ſub Saulo ſacra non fuiſſent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuiſſe. Conuentu igitur, ſicut decretũ fuerat, habito, Rex ad transferendã Arcam accedit: quã Sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plauſtrumq́; nouum impoſitam, ſubiunctis bobus, fratribus eius & liberis ducendam permiſerunt. Præcedebat Rex & cum eo multitudo ſacros hymnos canentes & omne genus patriorum carminum, & ad variorum inſtrumentorũ muſicorũ pulſum ſaltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atq́; ita Arcã Hieroſolyma deducentes. poſtquam autem ventum eſt ad locum cui nomen Chidonis area, manifeſta numinis ira Oza quidam exanimatus eſt. bobus enim exorbitantibus plauſtrum & Arca inclinata, Oza cum non eſſet ſacerdos auſus manum ſuſtentandi cauſa admoliri, in veſtigio exſpirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vſque hodiernum Ozæ percuſſio vocatur. Tum Dauid territus & cogitans ſe fortè idem paſſurũ quod Oza. ſi ad ſe in vrbem Arcam reciperet, quãdoquidem ille manu tantum in eam extenſa morte mulctatus ſit, ſuperſedit illã Hieroſolyma inducere, diuertensq́; paulum in villam hominis cuiuſdam iuſti nomine Obadami, genere Leuita, apud hunc eam depoſuit. quæ per tres integros menſes hoc hoſpitio vſa, rem Obadami familiarem auxit, eiusq́; domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repente, vſque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderent, felix exſtitiſſet, nihil amplius mali veritus Arcam in vrbem ſuã tranſtulit hac pompa, vt à ſacerdotibus deportaretur, deduceretur q́; à ſeptem choris à ſe in hoc inſtitutũ

An. mũdi 2895. Ante Chriſtum natum 1065.

Palæſtini ingenti exercitu multis conſociatis Hebræos inuaſerant.

Palæſtinorum fuga. 2. Regum 6.

Mandatum Dauidis de tranſportanda Arca.

Oza Dei Arcæ manũ admouens in veſtigio expirat.

Dauid Arcam in ędes Obadami Leuitæ dẽponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur.

Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur.

An.mũdi 2899.
Ante Chriſtum
natum 1065.

inſtitutis & ordinatis, Rege ipſo interim citharam pulſante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris Regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata eſt, repoſuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vſum erectum. In ea feſtiuitate ſumptuosè ac ſplendidè ſacrificatum eſt, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in ſingulos diſtribueretur libum panis ſubcinericij, & laganum frixum, & fruſtum de victima. atq; his epulis populo paſto, ipſe domum reuertitur.

Irridetur Dauid à Michol.

Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata eſt illi, quæcunque Deus propitius largiri ſolet: reprehendit tamen quòd præter decorum tantus Rex ſaltaſſet, ita vt in cõſpectu ſeruorum ſuorum & ancillarum partes quaſdam inter ſaltandum denudarit. at ille non pudere ſe huius facti reſpondit, quod ſciret gratum eſſe Deo, qui eum & patri ipſius mulieris & alijs omnibus prætuliſſet: cantaturumq; ſe ei ſæpius ac ſaltaturum, nihil curantem quàm indecorum hoc aut ipſi, aut ipſius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, ſed ex alio marito, cui pater à priore abſtractam tradidit, quinque liberos genuit, vt ſuo loco dicetur.

2. Regum 7.
Dauid Deo templum exædificare decernit.
An.mũdi 2900.
Ante Chriſtum
natum 1064.

Cæterum Rex videns res ſuas quotidianis ſucceſſibus per Dei fauorem proficere, peccare ſe putauit, quòd cum ipſe habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, Arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodũ Moſes prædixerat. communicatoq; ſuper ea re conſilio cum Nathane Propheta, cum is autor eſſet propoſita exſequendi, polliceretur q; Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam ſtruendi templi factus eſt.

Dauidi Deus per Nathanem, à Salomone templum extruendũ nunciat.

Sequenti verò nocte Deus Nathani per viſionem apparuit, iubens vt Dauidi nunciaret, gratã quidem ſibi eſſe eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen ſe permittere, vt is, qui multis bellis implicitus hoſtili ſanguine manus polluerat, ſacratiſſimũ fanum conſtrueret. Veruntamen poſtquam longã vitã Rex ad vltimã ſenectutem prouectus felici fine clauſerit, exſtruendum eſſe templum à filio eius & ſucceſſore, qui vocandus eſſet Solomon. cuius non aliter quàm filij curam ſe habiturum pollicebatur, regnumq; per poſteros eius continuaturum: quòd ſi quid peccauerit, pœnam non vltra morbos & terræ ſterilitatem proceſſurã. His ex Propheta cognitis Dauid lætus, quòd iam ſciret poſteris ſuis imperium permanſurum,

Dauid Deo, pro promiſſa per Nathanem felicitate, gratias agit.

& familiam ſuam fore illuſtrem ac celebrem, ad Arcam ſe contulit: procidensq; in faciem adorauit Deum, gratias agens pro omnibus beneficijs acceptis, quòd ſe ex humili paſtore ad tantum rerum faſtigium tantamq; gloriam euexiſſet: proq; promiſſa poſteris etiam ſuis felicitate, perpetuaq; prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non deſineret: atque ita, gratijs actis hymnoq; decantato, è tabernaculo digreſſus eſt.

CAP. V.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.
Dauid in Palæſtinos mouet, eiſq; bonam agrorũ partem adimit.
2. Regum 8.

NON *multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæſtinos decreuit, ablegato omni ocio & ſegnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hoſtibus pacatum regnum ſucceſſoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iuſſiſq; omnibus, vt quàm inſtructiſſimi ad bellum eſſent, vbi ſatis omnia parata exiſtimauit, profectus Hieroſolymis in Palæſtinam peruenit: hoſtibusq; magno prælio victis, & bona agrorum parte mulctatis, hisq; agris Judæorum*

daorum terra contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars ſupereſſet, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impoſito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorū Regem: cum quo ad Euphratem congreſſus, viginti peditū millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus, incenſis reliquis, centum ſolos ſibi reſeruauit.

An. mūdi 2900 Ante Chriſtum natum 1064. Maxima Moabitarū ſtrages. Dauid Sophenorum Regem vincit.

CAP. VI.

Damaſceni à Dauide vincuntur.

INTERIM Adadus Damaſci & Syrorum Rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intuliſſet, cum eſſet eius amicus ac ſocius, cum valido exercitu in auxilium eius properat; ſperans ſe bellū ab eo depulſurum. cumq; & ipſe non procul Euphrate cū Dauide cōflixiſſet, prælio victus magnā exercitus partem amiſit. Deſideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fugâ ſaluti ſuæ conſuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto hiſtoriarum ſuarum libro, in hæc verba meminit. Longo deinde poſt tempore indigenarum quidam nomine Adadus, cæteris potentior, Damaſci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum Regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in poſtremo quo apud Euphratem victus eſt, multis editis facinoribus Regem ſe & viriū & animi robore præſtantiſſimum declarauit. Idem de poſteris quoq; eius narrat, quòd quaſi per manus alius ab alio regnum ſimul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, poſteri eius decimam vſque generationem regnum obtinuerunt, quiſque à ſuo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentiſſimus ordine tertius inſtaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Judæos facta, Samariam vaſtauit. Nec à vero aberrauit hac parte. hic eſt enim ille Adadus, qui Achabo apud Jſraelitas regnante, Samariam inuaſit, de quo ſuo loco dicturi ſumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damaſco & reliqua Syria, totam ſub imperium redegit, diſpoſitisq; opportunis in locis præſidijs, & tributo impoſito, domum eſt reuerſus: & ceu tropæum aureas ſatellitum Adadi pharetras reliquamq; eorum armaturam Deo Hieroſolymis conſecrauit. has poſtea Suſacus Ægyptiorum Rex, victo Roboam huius nepote, ſpoliata vrbe cum multis alijs diuitijs exportauit. Sed hæc, poſtquam ad ea tempora ventum fuerit, dicentur. Hebræorum autem Rex fauore numinis vtens, & fortunam belli ſequens, præcipuas Adrazari vrbes aggreſſus eſt, Bettæam & Machonem: eaſq; vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta eſt: & præter hæc æris genus, quod auro precioſius eſt habitum: ex quo poſtea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cum templū adornaret. Amathenorum autem Rex audita Adrazari clade, quodq; exercitum amiſiſſet, timens ſibi decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltrò venire: miſitq; ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei ſuo nomine gratularetur, & in ſocietatem atq; amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vaſa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cū Theno (ſic Amathenus vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriuſq; dignitate tractatū dimiſit. munera verò illa, cū alio auro ex manubiis captarum

Adadus Damaſci & Syrorum Rex à Dauide prælio vincitur.

Nicolaus Hiſtoriographus Regis Adadi eiusque cum Dauide belli meminit.

De alio Syriæ Rege, qui Samariam vaſtauit. 3. Regum 20.

Dauid Syriæ ſubiugatæ tributum imponit. 2. Regum 8.

Hieroſolyma à Suſaco Aegyptiorū Rege ſpoliata. 3. Regum 14.

Prędæ ex bello capta. 2. Regum 8.

Amathenorum Rex Dauidis ſocietatem petit.

An. mũdi 2900
Ante Chriſtum natum 1064.

David Idumæos, vt viritim tributa perſoluerent, cogit.

vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non ſolum, quoties ipſe Rex bellũ adminiſtraret, rem proſperabat: verum etiã, miſſo in Idumæã Abeſæo Ioabi ſummi copiarũm ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari conceßit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præſidijs recens capta regione, Rex non ex agris tantum, ſed viritim etiã tributa exegit. Erat autem natura iuſtus, & in reddendo iure verum tantum & æquum reſpiciebat. exercitui verò vniuerſo Joabum præfecerat. à commentarijs habuit Joſaphatum Achilli filium. Deſignauit etiam ex Phineeſi familia Sadocum Pontificem cum Abiatharo, amicus enim ei erat. Scribam verò Siſam conſtituit. Banaiam Ioiadæ filium ſatellitio ſuo præpoſuit: omnes Regis ſeniores filij inter patris ſatellites verſabantur. His ita ordinatis ſuccurrit illi recordatio amici quondam Ionathæ, fœderiſq; mutui, quod inter eos interceſſerat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè meminerat beneficiorum quæ vnquam accepiſſet. Igitur ſcitatus eſt, num quis ſupereſſet ex amici genere, cui gratiã referre poſſet pro iucundißima olim cum Ionatha acta conſuetudine. cumq; adductus eſſet ad eum quidã è libertis Sauli, qui poterat ſuperſtites noſcere, percontatus eſt, num poſſet aliquem indicare ex Jonathæ genere viuum, cui pro beneficijs à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret, quo reſpondente: ſupereſſe filium eius Memphiboſthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix, audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit, prolapſum ex humeris læſerat: diligenter perueſtigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto miſit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphiboſthus verò poſtquàm ad Regem peruenit, procidens in faciem, adorauit illum. moxq; iuſſus eſt bono animo eſſe, & omnia, quæ cuperet, de benignißimo Rege, ſibi polliceri: & auitam domum cum prædijs ad illam pertinentibus accepit: iuſſuſq; eſt ad eandem cum Rege menſam accumbere, & nulla die conuiuio non intereſſe. cumq; adoleſcens lætus promißionibus & muneribus Regis, gratias agens, adorauiſſet, Rex accito Siba, ait ſe adoleſcenti paternam domum cum omnibus auitis poſſeßionibus donaſſe: iuſſitq; eum, villicatione agrorum ſuſcepta, omnes reditus Hieroſolyma referre. Poſt hæc ſingulis diebus eum menſæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filijs & viginti ſeruis Memphiboſtho largitus eſt. his ita ordinatis, Siba adorato Rege, omnia ſe facturum pollicitus, diſceßit. Jonathæ verò filius poſthac Hieroſolymis habitauit, conuictor Regis, nec aliter quàm ſi ipſius filius eſſet tractatus, filium etiam ex ſe genitum, Michanum nominauit. atque hoc honore Ionathæ poſteri à Rege fuère affecti. Cæterum cum per idem tempus Ammanitarum Rex Naaſſes, ſocius & amicus, defunctus eſſet, filiuſq; in regnum paternum ſucceßiſſet, Dauid per legatos officioſè eum conſolatus eſt, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandemq; quam pater expertus fuerat, amicitiam à ſe expectaret. Primores verò Ammanitarum, ſecus quàm de Dauide ſuſpicari par erat, malitioſè hanc legationem miſſam interpretati ſunt: concitaueruntq; Regem, dicentes Dauidem ſpeculatores regionis & opum eius ſub officij prætextu miſiſſe. proinde cauendũ ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquã immedicabilem cladem ſeſe conijciat. At Rex Ammanitarum Naaſſes ab optimatibus contra rei veritatem perſuaſus

Diſtributio officiorum.

1. Regum 9.

David num quis ex Ionathæ genere ſupereſſet ſcitatur.

Memphiboſthus donatus paternis & auitis bonis menſæ Dauidis adhibetur.

David Sibæ Ionathæ facultates commendat, cumque omnes reditus Hieroſolymam referre iubet.

Hedio & Ruffinus cap. 6.

2. Reg. 10.

Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum cõſolandi cauſa miſſi contumelioſè tractantur.

perſuaſus, cum iniuria legatos Dauidis reiecit. Raſis enim media ex parte eorũ barbis, præciſoq́; dimidio veſtimentorum, factis non verbis animum ſuum declarauit. Quam rem Dauid indigniſsimè tulit, nihil diſsimulans non neglecturum ſe iniuriam cum contumelia coniunctam, ſed bello vindicaturum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra ius gentium legationis à Rege eorum exacturũ. Quod poſteaquam perlatum eſt ad Regis barbari neceſſarios, & copiarum eius præfectos, conſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam metuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſsis legatis ad Syrum Meſopotamenorum Regem cum mille talentis ſocietatem eius hac mercede impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Suba. Hi Reges habebant peditum viginti millia. conduxerũt etiam Regem Michæ regionis, & quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti duo millia militum in armis habebant.

An. mũdi 2900 Ante Chriſtum natum 1064.

Dauid Ammanitarũ iniuriã fert indigniſſimè, eamque vindicare cogitat.

Ammanitæ exterorũ ſocietate mercede impetrata, in Dauidem copias parant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicerit.

NOn terruit tamen Dauidem Ammanitarum apparatus & inita cum Regib. ſocietas, Deo fretũ, & ſcientem quòd bonã cauſam haberet, iuſtisq́; armis iniuriam ſibi illatam vlciſceretur. Itaq; Ioabo commiſſa belli adminiſtratione, cum lectiſsimo milite eum contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus verò vrbem egreſsis, & duas ſeorſum acies explicantibus: alteram quæ ex auxilijs conſtabat, in patenti campo: alteram verò quæ Ammanitarum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpectabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad militares artes confugit. & aſſumptis fortiſsimis militũ, ipſe Syro alijsq́; Regibus ſe oppoſuit. reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſsit vt contra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius, vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto properè ſuo milite ſuccurreret. idem ſe facturum ſi ipſum Am-

David Ioabum cum lectiſſimo milite cõtra Ammanitas mittit.

Ioabi & Abiſæi acies.

manitas ægrè ſuſtinere contingeret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatusq́; vt generoſè & alacriter rem gereret, daretq́; operã ne quã ignominiam accipe-

An. mũdi 2910 Ante Chriſtum natum 1054.

Victoria Ioabi.

ret, ipſe Syros aggreditur. qui cum aliquãtiſper magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadentibus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Ammonitæ territi, Abiſaum cum ſuo milite aduentantem non expectauerunt, ſed moti ſociorum exemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioabus, malè mulctatis hoſtibus, victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea clades Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares in poſterũ quieſcerent. ſed miſsis nuncijs ad Chalamam Syrorum trãſeuphratenſium Regem, eius auxilia mercede cõduxerunt. Huius vicem in exercitu gerebat Sabecus, qui cõſtabat ex octuaginta peditum, equitum verò decem millibus. Tum Hebræorum Rex intellecto quòd denuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iordanem tranſgreſſus illis occurrit: & cõmiſſo prælio victor euaſit, cæſis peditum quadraginta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quoq; hoſtium Imperator in eo prælio vulnus accepit à Rege, ex quo poſtea curam non admittente mori eum contigit. Meſopotamitæ deinde cognito tam triſti pugnæ euentu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionem fecerunt. atque ita, appetente iam hyeme, Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè lateq; vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gentis Metropolim obſidione cinxit: quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cum enim, vergente iam die, in ſolario Regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in

Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent.

Dauid Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eorũ Imperatore cædit.

Meſopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt.

Rabatha obſidione cingitur.

Hedio & Ruffinus cap. 7.

2. Regum 11.

Dauidis adulterium.

vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victuſq; eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare nõ valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulo pòſt mulier grauidam ſe ſentiens, nunciat Regi, vt diſpiciat, quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterij damnatã ſupplicium daturã. Rex itaq; accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia,

Bethſabe Regi ſe grauidam eſſe nunciat.

Dauid Vriam accerſit, eumque vt profectus ad vxorem, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen nõ facit.

partes

partes ei de ſua cœna obtulit, iuſsitq́, vt profectus ad vxorem apud illam perno-ctaret. at ille non ita fecit, ſed inibi in regia & inter ſatellites Regis noctem eam exegit. quo cognito, Rex ſcitatus eſt ex eo, quamobrem tanto poſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, idq́ præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille non eſſe æquum, vt interim, dum imperator ſuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſsit, ſequenti ad vicarium ſuum ducem dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & Rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ad ebrietatem vſq́ progreſſus, nihilo minus tum quoq́ pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus Rex ſcripſit Joabo, vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modumq́ puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſsit enim, vt, quà plurimum periculi eſſet, hoſti opponeretur, moxq́ à ſocijs, quò facilius opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Joabum perferendam: qui receptis literis, & cognita Regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſsimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cum toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſſa aditū intra vrbem patefeciſſent: hortatus eum vt exiſtimationi quam tum apud Regem, tum apud cōmilitones ſibi parauerat, reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cumq́ Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clam imperauit, vt cum primùm occurrentibus hoſtibus vrgeri hominē viderent, deſerto illo in tutum ſe reciperent. Jtaq́ cum Hebræi feciſſent aſſultum ad mœnia, veriti Ammanitæ, ne ab illa parte hoſtis murum occuparet, fortiſsimus quiſq́ recluſa repentè porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam verſabantur, memores Joabi mandatorum, vno agmine ſeſe retrorſum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiſerat aſsignatum locum nō tueri, in ſe ruentes ſuſtinuit, ferroq́ exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot alijs, quos ignaros conſilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita geſtis Ioabus Regi per nuncium ſignificat, quòd non ferens obſidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amiſsis aliquam multis, infecta re, in caſtra redire ſit compulſus. mandarat autem nuncio, ſi Regem hoc factum ægrè ferre ſentiret, vt de Vriæ quoq́ morte renunciaret: id quod etiā euenit. Rex enim his cognitis malè factum aiebat, quòd aperta vi mœnia tentaſſent. oportuiſſe enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cum Abimelechus Gedeonis filius domeſticū exemplum illis eſſe debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, ſaxo ab anicula miſſo ictus turpiter vitam amiſit vir alioqui fortiſsimus, quòd inconſultè difficilimum oppugnationis genus eſſet aggreſſus. Vtiliſsimum autem in re militari quid alijs benè aut ſecus ceſſerit conſiderando, cum ſimile periculum incidit, hæc ſequi, illa fugere. poſtquam autem indignabundo de Vria quoq́ morte relatum eſt, iraſci deſiit: iuſsitq́ Ioabo renunciari, vulgare eſſe id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ ſint viciſsitudines. debere tamen eum in poſterum cautius rem adminiſtrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem ſolo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè ſe recepit. cæterùm

An.mūdi 2910. Ante Chriſtum natum 1054.

Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, ſcribit.

Ioabus iuſſu Regis Vriam in hoſtes mittit.

Vrias cum quibuſdā aſſultum ad mœnia faciēs, à ſuis, vt mandatum illis erat, cum Ammanitæ erumperent, deſeritur.

Vrias cum aliquot alijs occumbit, quod mox Regi per nuncium ſignificatur.

Dauidis ob cladem acceptā indignatio.

Dauid Vriæ nece audita, iraſci deſinit.

An.mũdi 2910. Ante Chriſtum natum 1054.

Dauid Bethſabæ cõiugem ſibi aſciſcit, ex qua puer ei naſcitur.

2. Reg. 12.

Bethſabe, audita mariti morte, per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mærore ac lacrymis deſtitit, ſine mora eam Rex coniugem ſibi aſciuit: ex qua mox puer maſculus ei natus eſt. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inſpexit, ſed iratus Dauidi, cum propheta Nathani per viſum nocturnum ſe obtuliſſet, Regem grauiter incuſauit. propheta verò qui eſſet vir feſtiuus ac prudens, reputans Reges, quoties ſuis affectibus rapiuntur, non magnum iuris reſpectum habere ſolere, comminatione numinis ad tempus diſsimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum ſententiam eius exploraturus.

Dauidem propria ſententia damnatum, grauiter accuſat, pœnasq; ei denunciat Nathã.

Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alterq; prædiues multorumq; armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ poſſeſſor. eam vnà cum pueris ſuis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quàm ſi eſſet filia: cum verò hoſpes diuiti ſuperueniſſet, ille parcens ſuis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: ſed abſtracta per vim ouicula pauperis, iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis Rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronunciauit, iuſtumq; eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem nnminis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum Rex conſtitutus, circumquaq; vicinarum etiam gentium earumq; multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: non ſemel antea liberatus è Sauli manibus. nunc cum eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoq; mulieres ab vno è filijs per vim conſtuprãdas, & ipſum inſidijs ab eodem appetendum, vt pro clam admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem Rege, vehementerq; perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum: erat enim vir pius, &, qui hoc vno excepto, in tota vita nihil admiſerat: placatus Deus recepto in gratiam promiſit, & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non amplius ſe iraſci. Atq; ita Nathan poſtquam futura Regi aperuiſſet, domum reuertitur.

Dauid faſſus peccatum, à Deo veniam conſequitur.

Danid per ſeptẽ dies, infantis ex Bethſabe ſuſcepti, vicem dolenter ferens, ieiunat.

Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo, graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſsimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrem diligebat. Septima verò die mortuo puero, familiares non audebant hoc Regi indicare, veriti ne re cognita pertinacius etiam à cibo reliquaq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbum tam impotenter tuliſſet. qui cum turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitoq; vno è famulis, poſtquam veritatem comperit, cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptaq; veſte cãdida, ad Dei tabernaculum properauit. poſthac iuſsis famulis vt cœnam ſibi apponerent præter omnem opinionẽ, admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupentibus quòd cum nihil horum, ægrotãte puero, feciſſet, nunc poſt eius obitum omnia ſimul faceret: impetrataq; prius licentia, cauſam ſciſcitabantur. Tum ille. Non intelligitis, inquit, quod dum puer viueret, de ſalute eius ſperans,

David puerũ extinctum ſentiens, ſurgit, ac lotus cibum capit.

Dauid cauſam, cur mortuo puero cibũ capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat.

ſperans, nihil nō faciebam quo Deum flecterem? nunc poſtquā is obijt, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerunt. nec ita multo poſt Bethſabe grauida, exactis legitimis naturæ menſibus, filium ei peperit, quem Nathanis monitu Solomonem nominauit. Interea Joabus Ammanitas acri obſidione premebat, præciſis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame ſimul & ſiti laboraretur. ab vnico enim puteo ſpes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad ſatietatem vtebantur, parcè aquam diſpenſantes, ne fortè in totum deficeret. Hæc Joabus per literas Regi ſignificauit, hortans vt ad excidium vrbis ipſe veniret, & hunc quoq; titulum victorijs ſuis apponeret. qui collaudato ducis officio fideq;, aſſumpto ſecum exercitu ad deuaſtandam Rabatham proficiſcitur: eamq; mox vi captam, militi diripiendam permiſit. ipſe verò ex præda nactus eſt Ammanitarum Regis auream coronam talentum pendentem, & precioſo ſardonyche inſignem: quam poſtea capite geſtare ſolitus eſt. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus eſt. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: neq; mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas.

An. mūdi 2910. Ante Chriſtum natum 1054.

Salomon Dauidi ex Bethſabe natus.

Ioabus per literas Dauidem ad Rabathæ excidiū vocat.

Dauid Rabatham vi captam, militi diripiendam permittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

2. Reg. 13.

Poſt hanc victoriam domum reuerſo graue quiddam accidit ex tali cauſa. Filiam habebat adhuc virginem, formoſiſſimas quaſque mulieres pulchritudine vincentem: Thamaram nomine, ex eadem, qua Abeſalomus, genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cum propter virginitatem ipſius & aſſeruationem potiri ea non poſſet, adeò paſſione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorem ſibi contraheret. id malum deprehendit Jonathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni conſilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere, acceſſit illum rogans vt cauſam ſibi indicaret. Suſpicari enim ſe, amatoriam quandam eſſe hanc paſſionem. quo fatente ſororem germanam ſibi adamatam, conſilium dat quomodo optatis potiri valeat. ſuaſit enim vt ſimulata ægritudine, ſimul atq; pater viſendi cauſa illum acceſſiſſet, roget vt ſororem ad ſe mittat, cuius miniſterijs releuatus eo citius conualeſcere poſſit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuiſſet, ſimulare morbum cœpit. Dein cum pater officioſè inuiſens percontaretur de valetudine, petijt ſororem ad ſe mitti. ea poſtquā iuſſu patris accita venit, poſtulauit vt ſuis manibus colyphia frixa adferret. Sic enim libentius ſe comeſturū. quæ in conſpectu fratris farina ſubacta, formatiſq; colyphijs ac frixis, iuueni obtulit. at ille nō ea guſtauit, ſed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuerſarentur, ſubmouerent: dicens ſe abſq; ſtrepitu quieſcere cupere. quo facto iuſſit ſororem in intimum conclaue paratā cœnā inferre. quod cum puella feciſſet, apprehenſa ſuadere cœpit, vt ſui copiam faceret. At puella exclamat, Abſtine vim frater abſtine, nefas eſt te rem tam turpem perpetrare. Deſine à tam flagitioſa concupiſcentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ noſtræ adferre poteſt. aut ſi reſiſtere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum eſt, nō per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit, ſed libidinis œſtro percitus reluctantem per vim opprimit: atq; poſt oblatū vitium, in contrariū mox affectum vertitur, & exoſam ac faſtiditam conuicijs aggreſſus iubet vt e veſtigio ſe inde faceſſat. quæ cum hanc iniuriam priore grauiorē diceret, quòd conſtupratam vel vſq; noctem illic manere nō patiatur, ſed confeſtim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis

Amnon Dauidis filius, Thamaram Abſalonis ſororem deperiens, in morbum incidit.

An. mūdi 2912. Ante Chriſtum natum 1052.

Ionathas Amnoni dat conſilium quomodo optatis potiri valeat.

Amnon morbum ſimulans, patrem ſororem ad ſe mitti petit.

Amnon ſorori vt ſui copiam faceret, ſuadet.

Amnon ſororem reluctantem per vim opprimit, mox exoſam & faſtiditam extrudit.

An. mũdi 2912
Ante Chriſtum natum 1052.

tudinis ſuæ teſtibus occurrat: mandauit famulo vt eam eijceret. illa verò ſciſſa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput ſparſa, per mediam vrbem diſcedebat, vim ſibi illatam quiritando. in quam ſic affectam cũ Abeſalomus frater incidiſſet, ſciſcitatus eſt quid mali haberet quòd ita ſeſe affictaret. cumq; illa de ſtupro rem totam ei denarraſſet, ſolatus eã hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam ſuam pertinere putaret, cum à fratre ſit vitiata. quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari deſiit: & deinde aliquam multo tempore in cœlibatu apud Abeſalomum fratrem perſeuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, ſed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non ſuſtinuit illi moleſtus eſſe. Porrò Abeſalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatẽ vindictæ expectans. iamq; alter annus abierat, ex quo pudicitia ſororis eius illuſum eſt: & cum eſſet iturus in Belſephon, quod eſt oppidum tribus Ephramiticæ, ad tondendos ſuos greges, inuitauit patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium. quo excuſante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filijs proficiſci. quo impetrato ſuis iniunxit, vt quamprimùm animaduertiſſent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum ſuum illum trucidarent.

Abeſalomus ſororẽ Thamaram ſolatur.

Abeſalomus vindictæ opportunitatem expectat.

Abeſalomus patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium inuitat, & Amnonem vino ſepultum, trucidari curat.

CAP. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium, Dauid à filio regno pulſus ſit.

Dauidi omnes filios ab Abeſalomo cæſos nunciatur.

VT verò perpetratum eſt quod mandauerat, ſtupor & trepidatio fratres occupat: & ſibi quiſq; timens, correptis equis curſu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abeſalomo cæſos nunciat. qui non aliter quàm par erat amiſſis ſimul tot filijs, idq; fratris ſcelere, graui dolore ictus, ne cauſam quidem rogauit, neq; expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum ſe luctui tradens, conſciſſa veſte humi proſtratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipſum interfectorem. Ionathas verò Samma fratris eius filius hortabatur, vt moderatius doleret, negans ſe de morte cæterorum credere: nec enim cauſam facti inuenire poſſe: de ſolo Amnone dicens diligentius perquirendum. nam de hoc probabile eſſe, quòd memor iniuriæ ſororis frater in eum tale aliquid auſus ſit. interea ſonitus aduentantium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij Regis, qui, relicto conuiuio, profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo ante extinctos acceperat. denuoq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur: his fratrem, Rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibiq; toto triennio permanſit. Cum autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet: (iam enim ira reſederat) vltrò huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandi natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad Regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò incruduiſſe, vt, cum ſoli eſſent ac nemo adeſſet qui dirimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatq; hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædem expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſua ſenectutis orbaretur. neq; enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud Regem inueniret. nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regiæ reuerentiam. Cumq;

Ionathas Dauidem conſolatur, mortem cæterorum negans, de ſolo Amnone diligentius perquirendum cenſet.

Dauidis filij ad patrẽ, Abeſalomus verò ad auum confugit.

2. Reg. 14.

Abſalon callidè per mulierem à Ioabo ſubornatam reuocatur Hieroſolyma.

Rex

Rex poſtulatis eius annuiſſet, hac verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati Rex gratias ago, quòd ſenectutē meam & tantum non orbitatem miſeraris: ſed quò certior ſim de tua clementia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone. alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cum ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas. At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltrò necem alterius addere? Tetigit mox Regis animum ſuſpitio, perſonam à Joabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Joabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, licereq́ vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato Rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigiò Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne ad ipſum accederet. nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Jlle ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur, qua vti regium iuuenem par erat: ſed tam forma quàm ſtatura quoſuis in maximis delicijs degentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinque pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natiq́ ſunt ei filij tres & vna filia formoſiſſima, quæ Solomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit. Deinde miſit ad Joabum rogans vt ſe penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt ſibi liceat patrem inuiſere & alloqui. quod quum Joabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quoſdam è ſuis incendio vaſtari iuſſit. Js quum re cognita ad Abeſalomum veniſſet, expoſtulanti, quo ſuo merito damnum ab eo accepiſſet, reſpondit ſe hoc ſtratagemate illum ad ſe elicere voluiſſe, quandoquidem mandata de conciliando ſibi patre negligeret. quam ob rem, inquit, nunc te præſentem obſecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem moleſtior eſt mihi reditus in patriam quàm exilium fuerat, ſi ille in indignatione ſit pertinax. Tum Joabus his verbis inductus, & vicem eius miſeratus, deprecatus eſt Regem pro illo, & tam accuratè & feliciter eius cauſam egit, vt flexus ad pietatem confeſtim eum acciri iuberet. Qui cum ſupplex illi ad genua veniam peccati petens procidiſſet, ſua manu erecto obliuionem omnium ante actorum eſt pollicitus. Porrò Abeſalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus ſibi comparauit, & ſatellitium armatorum L. *& per ſingulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes cauſa cadebant, comiter appellabat: dictitansq́ malos adeſſe patri conſiliarios, aut etiam ipſum in ferenda ſententia lapſum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis ſibi populi ſtudijs, certus iam de eius fauore, quarto poſt reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota, quæ in exilio conceperat, perſoluenda abire ſibi liceat: permiſſuq́ eius profectus, mox vndique plurimos ad ſe acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Jnter cæteros affuit etiam Dauidis conſiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hieroſolymitæ, non quidem conſcij conſpirationis, ſed quaſi ad ſacrificium euocati: nec mora ſtratagemate ſuccedente, Rex ab vni-*

An. mũdi 2916 Ante Chriſtum natum 1048.

Abeſalomus reductus patris Dauidis conſpectum deuitare iubetur.

Abeſalomi Hieroſolymis nati liberi. 2. Reg. 13.

Ioabus incendio agri reuocatus, reconciliat Abeſalomum patri.

An. mũdi 2918. Ante Chriſtum natum 1046.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Abeſalomus patris ſui affectat regnum, aſtutè ſatis & callidè.

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur.

uerſis conſalutatur. Caterùm Dauid audita ex inſperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculſus, qui immemor condonata prioris noxa, multo ſceleratiora conſilia cepiſſet, primùm vſurpandi regni quod patri diuinitus datum ſciret, deinde ipſius genitoris tollendi, decreuit vltra Jordanem in loca tutiora ſe recipere: conuocatiſq; amicorum intimis, & collocutus cum eis de inſolentia filij, totum negocium iudici Deo committens, reliquit regia cuſtodiam decem pellicibus, & Hieroſolymis exceßit, cum alia multitudine magna alacritate proſequente, tum pracipuè ſexcentorum cohorte, qua etiam regnante Saulo à latere fugitantis nuſquam diſceſſerat. Abiatharum verò & Sadocum Pontifices & quicquid Leuitici generis aderat ſimul abire cupientes, Arcamq; aſportare, bonis rationibus manere perſuaſit, dicens etiam ſine Arca praſidio diuina ope è periculis ſe ſeruandum: ſimulq; mandauit vt de omnibus qua inciderent per clancularios nuncios ſe certiorem facerent. fidelem enim operam in talibus negotijs praſtiterunt filij Pontificum, Sadochi Achimas & Abiathari Jonathas. Ethao quoque Gittaus nullis Regis monitis adduci potuit, vt maneret, quo magis illuſtris fuit eius erga Regem fides ac beneuolentia. Aſcendenti autem per cliuum Oliueti montis, omnibus circa eum lacrymantibus renunciatum eſt etiam Achitophelem, mutatis ſtudijs, in partes Abeſalomi conceßiſſe: quo vix aliud triſtius ei in hac calamitate accidit. quamobrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi animum ab Achitophele alienaret. verebatur enim ne eius conſilijs contra ſe vteretur, viri prudentißimi & oculatißimi in diſpiciendo quid facto opus eſſet. Quumq; in verticem montis perueniſſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum multis lacrymis non aliter quàm regno eiectus Deum precabatur. ibi offendit virum in amicitia conſtantem, nomine Chuſim: hunc conſpicatus ſciſſo amictu & caput cineribus oppletum, & mutabilitatem rerum deplorantem, ſolatus eſt pro tempore iuſſum aquo animo praſentem ſtatum ferre: ac poſtremò obnixè precatus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtudio, diligenter ſecreta eius perſcrutaretur, & Achitophelis conſilijs ſemper ſe opponeret: ſic enim eum magis partibus profuturum, quàm ſi vnà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo relicto Hieroſolyma ſe contulit: quò paulo poſt etiam Abeſalomus peruenit. Jnterim Dauid paulum progreſſus obuiàm habuit Sibam Memphiboſthi ſeruum, quem ipſe ad curam pradiorum amici filio donatorum miſerat, agentem pra ſe duos aſinos neceſſarijs ad victum onuſtos. Js obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis acciperet, ſimulq; rogatus vbi nam Memphiboſthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum reſpondit. Sperare enim eum, rebus turbatis, fore vt ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuffragijs populi Rex crearetur. quamobrem indignatus, omnia, qua prius domino eius conceſſerat, Siba eſt largitus: dicens hunc digniorem quàm illum vt talibus poſſeßionibus fruatur. Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi verò iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus Sauli nomine Semeis, filius Gera, ſaxis eum ſimul & conuicijs impetens: cumq; amici eum protegerent, magis etiam exaſperatus ad conuicia, ſanguinarium & multorum malorum cauſam appellabat, iubens vt impurus ac execrabilis regione excederet: gratiaſq; agebat Deo, quòd per proprium filium pœnam peccatorum ab illo exigeret, & eorum qua olim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam ſaua petulantia concitatis omnibus ad indigna-

Dauid Hieroſolymis excedit.

Dauid fugiens, ſacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoſcat.

Ethço fit Dauidi exilij comes.

Achitophel ad Abeſalomũ deficit, cuius conſilia ne ſuccedãt Dauid precatur.

Chuſim Dauid vt Achitophelis conſilijs ſe opponeret, obnixè precatur.

2 Reg. 16.

Siba heri falsò accuſati opibus potitur.

Semeis in Dauidem iniuria.

dignationem, Abiſao verò etiam interficere Semeim volente, Dauid eos cohibuit, negans addendam ad præſentia mala noui alicuius motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in nos immiſit. Mirum verò ſi hæc ab iſto patimur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus. Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fauore tandem inimici nobis ſuccumbent. His dictis continuabat iter, contempto Semei parte alia montis curſim cum conuicijs aſſectante. Delatus deinde ad Jordanem, ſuos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abeſalomo cum Achitophele conſiliario Hieroſolyma ingreſſo, concurſu populi ſalutãtis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo Rege, precatus eſt illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cum hactenus inter præcipuos ac fidiſſimos patris amicos eſſet habitus, nunc deſerto illo ad ſe tranſiret: cordatè reſpondit, non eſſe Dei voluntati & populi conſenſui repugnandum. Hos, inquit, tibi ſtudentes, ego quoque merito ſequor, à Deo enim regnum hoc accepiſti. quòd ſi me in tuorum numerũ recipere dignatus fueris, quam fidem & beneuolentiam patri tuo me præſtitiſſe noſti, eandem tibi præſtabo. Nemo enim præſentem ſtatum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum tranſlatum eſt, ſed in eadem manet, filio ſuccedente. His verbis iuueni omnem ſuſpicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele conſultabatur quidnam eſſet agendum. Is ſuaſit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum conſtantius in partibus perſeueraturum, ſublata reconciliationis ſpe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos ſe illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iuſſitq́ famulis vt in regia tentorium ſibi erigerent inſpectante populo, in quod ingreſſus cum pellicibus patris concubuit. Idq́ totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum. vt ab vno è filijs oppugnaretur, prædixerat.

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

Dauid Semeim occidi vetat.

Chuſim ſimulatè offert Abeſalomo ſtudium ac fidem ſuam.

Achitophel Abeſ-lomo vt cum paternis pellicibus congrederetur, ſuadet.

CAP. IX.

Abſalomi contra patrem profecti cum exercitu interitus.

HOc *Achitophelis conſilium exſequutus, iterum poſtulat quid de belli ratione cenſeat. Reſpondit ille, oportere ſibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his ſe profectum interfecturum patrem, atque ita partibus ſuis incolumitatem, & ipſi ſecurum imperium eadem opera, Dauide ſublato, pariturum. Hac ſententia delectatus, accerſit Chuſim Dauidis amicorum principem (ſic enim eum ille vocabat) & expoſito Achitophelis conſilio, quid ipſi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in poteſtatem redactus facilè occidi poſſet, contrariam ſententiam attulit. Scis, inquit, Rex virtutem patris & eorum qui illum ſequuntur, quòd in multis conflictibus ſemper victor euaſit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur. & intellecto noſtrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum inſidebit, aut poſt rupem aliquam deliteſcet. Deinde noſtris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occaſionem dum Regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. interim ille ex improuiſo ſuperueniens, ſuis animum addet, noſtris verò metum ac conſternationem afferet. Expende*

2. Reg 17.

Achitophelis conſilio ſua[illegible] Dauidem bello proſequendum Chuſim ſe opponit.

 igitur

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

Chuſi conſiliũ, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur.

igitur meum quoq; conſilium ſanè melius, & Achitophelis opinionem miſſam fac. ac potius edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipſe aſſume, néue alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, ſi in aperto campo aſſequaris, quòd ille paucos circa ſe habeat, tu verò tàm multa millia virorum, qui dari ſibi occaſionem cupiunt declarandi quàm ſint tui nominis ſtudioſi. quòd ſi pater intra mœnia cuiuſpiam oppidi ſe concluſerit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius ſententiam itum eſt, Abeſalomo autore conſilio Achitophelis prælatam: ſed hoc ipſum Deus effecit, vt Chuſis conſultor magis placeret. qui properè ad Pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, ſuum & Achitophelis conſilium eis expoſuit, quodq; ipſius comprobatum ſit: petijt deinde vt hæc Dauidi per nuncios ſignificarent, adhortarenturq; eum vt ſine mora Iordanem tranſiret: ne fortè filius, mutata ſententia, perſequatur eum, & priuſquam in tutum ſe recipiat, comprehendat.

Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidẽ mittunt.

Pontifices autem iam ante curauerant, vt extra vrbem laterent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miſerunt, afferentem quid Abeſalomo decretum ſit: mandaruntq;, vt, quantum poſſent, properarent Dauidi hæc indicaturi. qui eueſtigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos miniſtros decebat, nihil ſibi ad ſummam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo ſtadia promouerant, quum à quibuſdam equitibus conſpecti, apud Abeſalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos miſit. Senſerunt hoc maturè

Pontificum filij ad Dauidem miſſi, in puteum ſeſe abſcondunt.

Pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hieroſolymitani nomine Bocchuram ſe dederunt, ibiq; mulierem quandam rogauerunt vt ſe abſconderet. ea mox demiſſis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogataq; à ſuperuenientibus perſecutoribus num eos vidiſſet, conſpectos ſibi non negauit. accepto enim à ſe potu ſtatim abiuiſſe dicebat: & ſi modo alacriter perſequantur, fore, vt eos comprehendant. Illi diu fruſtra perſequuti, retrò ſunt reuerſi. Mulier verò, vbi hoc animaduertit, & non eſſe amplius periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rurſum extra-

David de Abſalomi conatibus certior factus, cum ſuis Iordanem tranſit.

ctos cœptum iter continuare iuſſit. Illi quanta potuerunt feſtinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abeſalomi conatus illi renunciauerunt: qui ſuos confeſtim Iordanem tranſire edicit, quamuis nox eſſet, nihil cunctari paſſus.

Achitophel, ſuo conſilio exploſo, laqueo, ſibi vitam finit.

Porrò Achitophel vbi ſuum alterius conſilio poſthabitum vidit, conſcenſo iumento Gelmonem patriam petijt. Ibi conuocatis omnibus domeſticis, expoſuit eis quæ Abeſalomo conſuluerat, addens quoniam non perſuaſiſſet, certo ſe breui periturum. Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificandum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſe ipſe ſuſpendit, atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid, ſuperato, vt di-

David Mahanaim peruenit, vbi cum ſumma reuerentia ab optimatibus excipitur.

ximus, Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis. Fuerunt autem hi Barzelaus Galadita, & Siphar Ammanitidis dynaſtes, & Mabhirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum

ctum pertinebat, largiter Regi cum ſuis prabebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſsitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi prapoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigaa. hac verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis, qui circa ſe erant, comparatoq́; numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſoq́; in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſao: tertiam tradidit Ethao, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idq́; prudentiſsima ratione. Si enim, eo praſente, vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cum catera ad ipſum refugiſſent, reparandarum viriũ facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa Regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. Sed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret. atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Caterum cum Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſsi acriterq́; pugnantes multa vtrinque praclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audacia pœnas det, nihil nõ vel facere vel pati paratis. Iidem cum numero longè praſtarent, ignominioſum ducebant tanto

An.mũdi 2920
Ante Chriſtum natum 1044.
Hedio & Ruffinus cap. 10.
2 Regum 18.
Abſalomus Iordanem traijcit.

Diuiſio exercitus Dauidici.

Dauidem adeſſe volentem in exercitu amici prohibent.

Mandatum Dauidis de parcendo filio.

Prælium inter Abſalomum & Ioabum.

paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere. Contrà Regij vt tot millia profligarent omni ope cõnixi, tandem, vt erat dignum veteranis & rei militaris peritiſsimis,

An.mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.
Fuga & ſtrages exercitus Abeſalomi.

hoſtem terga vertere coegerũt. fugientes deinde per ſaltus & abrupta inſequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita, vt multo plures in fuga caderent, quàm in prælio. Interfecta ſunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abeſalomum ferebantur, inſignem tam pulcbritudine quàm ſtatura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conſcenſa mula Regia effuſo curſu fugiebat. Cumq́; per agitationem ventilaretur capillitium, aſpera arboris prominenti ramo inopinatè implicitum iuuenem ſuſpendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm ſeſſorem gerens. at ille ſublimis in ramo retinebatur, ne hoſtem effugeret. Quod animaduerſum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eoq́; quinquaginta ſiclos promittente, ſi illum cõfoderet, reſpondit: Nec ſi duo millia daturus eſſes, facerem hoc domini mei filio, maximè cum omnibus nobis audientibus parci iuueni ſit precatus. At ille iuſſit vt indicaret vbinam pendentem viderit, moxq́; defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumſiſtentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obſcurum congeſtis ſaxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde cum receptui cecinisset Ioabus ſuos à perſequendo cohibuit, parcendum ciuili ſanguini ratus. Porrò Abeſalomus erexerat ſibi in valle Regis columnam marmoream cum inſcriptione, duobus ſtadijs à Hieroſolymis diſsitam, quam voluit vocari Manum Abeſalomi dicens, quòd, etiam ſi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipſius eſſet manſurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodũ iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius ſucceſſorem peperit: ſicut pòſt loco ſuo copioſius dicetur.

Ioabus Abſalomum interimit.

Abſalomi columna marmorea.

CAP. X.

Dauidis iam in regnum reſtituti ſtatus felix.

Chuſis victoriæ nunci' ad Dauidem miſſus ab Achima anteuertitur.

DEFVNCTO *Abeſalomo populus eius domum quiſque ſuam dilapſus eſt. Achimas verò Sadoci Pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt ſibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quodq́; diuina ope ac prouidentia victoriam ſit cõſequutus. Negauit hoc Imperator, dicens non conuenire, vt antehac afferre læta ſolitus, nunc de morte filij Regem certiorem faceret: iuſsitq́; eum ibi manere. ſed vocato Chuſi illi mandauit, vt omnia quæ ſciret ad Regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipſe mitteretur, victoriã tantum nunciaturus, non etiam Abeſalomi mortem, paſſus eſt eum hoc facere. Is viã compendioſam ingreſſus ſoli ſibi notam, Chuſim anteuertit. Sedente autem Rege in porta, & expectante aliquem de prælio nuncium, ſpeculatorũ vnus conſpecto Achima currente, necdum valens eum agnoſcere, ait ad Regem, videre ſe quempiam accurrentem. Cumq́; Rex bonum eſſe nuncium ominaretur: paulo pòſt ſequi illum alterum quendam indicauit. Reſpondente Rege, hunc quoque bonum fore nuncium, ſpeculator iam propiorem Achimam noſcitans, Sadoci Pontificis filiũ ait curriculo aduentare. Tum Dauid, profectò hunc bonum & optatũ nuncium afferre de prælio. Vix hæc verba finierat, dum Achimas Regem adoratum ſalutat: & ſcitante de pugna, lætam victoriam annunciat. rogatus deinde quid filio factum ſit, ait ſe verſis in fugam hoſtibus confeſtim iter arripuiſſe, audiſſe tamen clamorem militum Abeſalomum perſequentium: nec præterea quicquam comperti habere, quòd iubente Ioabo properè diſcedendum fuerit, vt victoriam*

renun-

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

renunciaret.iamq́; & Chuſis aderat Regẽ adorãs & victoriã annunciãs.qui ſimiliter de filio rogatus: Inimicis,inquit,tuis eueniat idem ꝙ Abeſalomo. Hac verba in cauſa fuerũt, vt nullã ex ea victoria voluptatẽ nec Rex perciperet, nec milites. Ipſe enim cõſcenſa editiſsima vrbis parte deflebat filiũ,plangẽs pectus, & capillitiũ lacerans,& modis omnib.ſeſe afflictans,ac vociferãs, Fili mi, vtinam mihi tecum mortem oppetere contingeret. Cum enim eſſet natura ſuorum amantiſsimus,pra cateris hunc maiore affectione proſequebatur. Exercitum autem & Ioabum, audito quòd Rex filium ita lugeat, puduit triumphabundos in oppidum ingredi:ſed demiſſo capite lacrymantes,non aliter quàm clade accepta veniebant. Caterum quum Rex operto capite gemere deſiderio filij perſeueraret, Ioabus conſolandi cauſa ad eum ingreſſus: Quid facis, inquit, ô Rex? an neſcis quòd pacto tibi ipſe calumniam ſtruis, quaſi amicos pro tua ſalute periculis ſe exponentes,atque adeò teipſum & familiam tuam oderis: ames verò tibi infeſtiſsimos,& iuſtiſsima pœna abſumptos deſiderare non deſinas? Nam ſi Abeſalomus viciſſet, & regnum ſuum conſtabiliſſet,nihil ex nobis omnibus reliquum feciſſet: ſed à te ac tuis liberis initio facto, ad vnum miſerabilem in modum perdidiſſet, non deflentibus nos inimicis, ſed gaudentibus, & grauiter punientibus eos qui noſtram vicem miſerarentur. Te verò non pudet hac facere propter hominem inimiciſsimum, qui quum eſſet tuus filius,tantopere in te fuit impius? Deſine igitur ab iniuſto luctu,& da te in conſpectum tuorum militum, & gratias illis age,quòd ſua virtute hanc victoriã nobis pepererunt: alioqui ſi quà cœpiſti pergas, hodie regnum ac exercitum alteri tradam,efficiamq́; vt iam grauius ac verius quàm antè lugeas. Talibus verbis Ioabus Regi mœſtitiam excuſsit, eumq́; ad curam Reipublica adduxit. Sumpto enim habitu alio, quò gratior eſſet militi eius conſpectus, pro foribus porta conſedit, ita vt hoc audito vniuerſus populus ad ſalutandum eum concurreret. Dum hac ita geruntur, qui ex Abeſalomi exercitu cladi ſuperfuerunt, domum reuerſi nuncios oppidatim dimiſerunt, admonentes quantum beneficiorum à Dauide accepiſſent, & quomodo poſt multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuiſſent: & quàm iniquè hoc eiecto alteri regnum commiſiſſent. Itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omiſſa ira in gratiam populum ſuum recipiat, & quemadmodum antea curam Reipublica ſuſcipiat. De hac re crebri nuncij veniebant ad Regem: isq́; mox Sadoco & Abiatharo Pontificibus per literas mandauit, vt Principes tribus Iuda compellent, turpe illis eſſe, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cum is tribulis ſit ac conſanguineus. pari modo Amaſam Imperatorem eos alloqui iuſsit, qui fieret quòd cum eſſet ipſius ex ſorore nepos, exercitui non perſuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non ſolum veniam, qua iam contigiſſet, verumetiã vniuerſarum copiarum prafecturam, quam Abeſalomus ei conceſſerat. Pontifices verò tum Principes dicta tribus ſunt alloquuti, tum Amaſam oſtentata Regis pollicitatione in partes ipſius traduxerunt. Ac primum contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo ſimul & Amaſa autoritate moti cateri Iſraelita & ipſi idem faciunt. atque ha legationes ad eum Hieroſolymis excipiendum confluebant. Sed ſingulare Iuda tribus officium extitit, qua vſque Iordanem amnem illi occurrit. eódem praſto fuit

Dauid cognita filij cæde à Chuſi acriter eum deflet.

2. Regum 19.
Ioabus cum exercitu lugens vrbem ingreditur.

Taxatus Dauid ob filij luctũ excuſſa mœſtitia, prodit in publicum.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Iſraeliticum regnum Dauidi iterum offertur.

Dauid Amaſæ veniã & vniuerſarũ copiarum Præfecturã cõcedit.

An. mũdi 2920
Ante Chriſtum
natum 1044.

Iudæ tribus ad Iordanem vſque Dauidi occurrit, & ponte fluminis ripas iungit.

*fuit Semeis filius Gera, ſequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba
libertus Sauli comitatus quindecim filijs & ſeruis viginti. Hi vnà cũ tribu Iu-
dæ ponte ripas fluminis iunxerunt, vt Rex cum ſuis abſque negocio tranſire poſ-
ſet. Vt verò ad Iordanem peruenit, ſalutatus eſt à tribu Iudæ: & Semeis in pon-
tem progreſſus, accidensq; ad Regis pedes, rogabat veniam commiſſorum, vtq;*

Semeis veniã conſequitur.

*infenſus ſibi eſſe deſineret, néve recepta poteſtate in ſe primum animaduerteret:
reputaretq; id quoq;, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipſe reuertenti oc-
curriſſet. In hunc modum ſupplicanti ac miſericordiam implorãti, Abiſaus Ioa-
bi frater, ſatin' hoc, inquit, putas ad effugiendum ſupplicium, quod maledico in
Regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum Rex ad eum verſus: Deſi-
nite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac ſeditiones excitare. Sic enim vos exiſtima-
re volo, hanc eſſe mihi aditialem regni diem. quam ob rem iuro me omnibus
omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maieſtatem meam peccaue-
runt, neq; in quenquam ea de cauſa animaduerſurum eſſe. tu quoque Semei bo-
no animo eſto, nihil de ſupplicio ſolicitus. At ille adorato Rege, cœpit eum præce-*

Memphiboſthus à calũnijs Siba ſe purgat.

*dere. Poſt hæc Memphiboſthus Sauli nepos ei venit obuiam, ſordidatus & pro-
miſſo ac neglecto capillitio. ex quo enim Rex profugerat, neque comam totondit,
neque veſtem purgauit, calamitatem eius non ſecus quàm propriam ferens: ad
hæc ſuo procuratore apud Regem falſo delatus fuerat. Is poſt ſalutatum & ado-
ratum Regem interrogatus ab eo, qua de cauſa non ſimul exiſſet, ſocius fugæ fu-
turus: reſpondit Sibam eſſe in culpa. Hunc iuſſum parare ad profectionem neceſ-
ſaria, verba ſua non aliter quàm alicuius mancipij cõtempſiſſe. alioquin, inquit,
ſi pedibus integris fuiſſem, & ad profectionem his vti potuiſſem, nunquam abs te
relinqui paſſus fuiſſem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impediſ-
ſe, inſuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed benè noui quòd tua pruden-
tia tales calumnias non admittat: quum ſis iuſtus, & Deum ac veritatem, cui
tantopere ſtudes, diligas. Cum enim in grauiſsimis periculis aui mei temporibus
verſatus ſis, liceretq; tibi de tota familia noſtra eo nomine pœnas ſumere, quæ tua
bonitas eſt ac modeſtia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidiſti, recenti etiã
tum earum memoria ſummam poteſtatem aſſecutus. præterea in amicorum or-
dinem allectum, & menſæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo dete-
riore conditione quàm vnum quemuis è maximè neceſſarijs apud te eſſe volui-*

David Memphiboſtho veniã & dimidiæ partis bonorum Sibæ donatorum reſtitutionem promittit.

*ſti. his auditis neque Memphiboſthum punire libuit, neque an Siba calumnia-
tor fuerit cognoſcere. ſed præfatus cuncta ſe eius bona Sibæ largitum, veniam
tamen illi & dimidiæ partis reſtitutionem promiſit. Tum Memphiboſthus: Ha-*

Berzelæus Hieroſolyma, patre eò proficiſci nolente, cũ Dauide contendit.

*beat ſibi totum Siba, mihi ſatis eſt te in tuum regnum reſtitutum eſſe. Berzelæum
deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore
adiutus fuerat, deducentem ſe Iordanem vſque, Rex rogauit vt ſimul Hieroſo-
lyma proficiſceretur: pollicitus eum parentis loco ſe habiturum, nihilq; illi defore
quo extremæ eius ætati refouendæ ſit opus. at ille excuſauit, rem domeſticam con-
uictui regio præferens: dicens ſe iam octuagenarium non poſſe Regiæ voluptati-
bus perfrui, iam de abſoluendo extremo vitæ actu & ſepultura ſolicitũ: rogansq;
vt ſibi cum bona Regis gratia liceat ſuo more domi viuere: quandoquidem iam
per ætatem non amplius vllam è potu aut cibo voluptatem capiat, & aures
obturatas habeat ad ſonos tibiarum cæterorumq; inſtrumentorum quibus auli-
ci Regij ſe oblectare ſolent. Quo ita inſtanter rogante, Te, inquit, dimitto: hunc*

verò

An. mũdi 2920
Ante Chriſtum natum 1044.

verò Achimanum filium mecum abire ſinito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellaus relicto filio, & adorato Rege, omniaq́; fauſta illi precatus, domum eſt reuerſus. Dauid autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa ſe habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, ſequente magna hominum multitudine: incuſabantq́; Iudæ tribum, quòd inſcijs cæteris ad Regem ſe contuliſſet, cui omnes ſimul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant, vt æquo animo ferrent, quòd præuenti eſſent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deuinctum ſibi feruentioribus ſtudijs proſequerentur. neque enim ſe hac de cauſa vlla munera accepiſſe, vt meritò ægrè ferre debeant, ſerius ſe ad illum perueniſſe. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum Principes, Demiramur, inquiunt, fratres, quòd Regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac ſi non omnium noſtrûm cognatus ſit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præeſſe voluit: ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantoq́; potiores ſimus, præter æquum feciſtis quòd nobis neſcientibus ad Regem veniſtis. In hac Principum altercatione exortus eſt vir quidam malus ac ſeditioſus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui ſublata voce in medio multitudinis exclamauit, Non eſt nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Ieſſæi filium; ſimulq́; cornicine iuſſo canere bellicum, omnes, relicto Dauide, illum ſunt ſecuti, ſola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hieroſolymorum eſt deductus. Vbi concubinis, cum quibus filius Abeſalomus congreſſus fuerat, in alias ædes traductis, omnia benignè vt ante adminiſtrari iuſſit, ipſe verò poſthac non amplius eis eſt vſus. Amaſam deinde exercitui præpoſuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iuſſitq́; vt collectis quantis poſſet è tribu Iuda copijs poſt triduum ad ſe veniret, vt eum, tradito exercitu, cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die Rex Ioabo dixit, non eſſe in rem publicam, dilationem Sabæo concedi: ne forte inſtructior factus plus damni det, pluſq́; exhibeat negocij, quàm modo Abeſalomus exhibuiſſet. Non eſt, inquit, vlterius expectandum, ſed cum his quæ nunc ad manum ſunt, copijs, & ſexcentorum cohorte, cum Abiſæo fratre hoſtem perſequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam, vt prælio decernatur: & caue, ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & aſſumpto fratre ac cohorte, reliquiſq́; qui tum Hieroſolymis aderant, militibus, contra Sabæum raptim exercitum ducit. Cumq́; Gabaonem, qui vicus quadraginta ſtadijs à Hieroſolymis abeſt, perueniſſet, obuiã ei factus eſt Amaſa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accinctuſq́; gladio, accedente ad complectendum Amaſa, de induſtria gladium ſibi è vagina elabi paſſus eſt: eoſq́; mox à terra ſublato, & altera manu barba Amaſæ ceu deoſculandi prehenſa, improuiſo ictu ventrem ei perfodit, hominemq́; confecit, facinus ſanè impium, quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem ſummæ præfecturæ & regiæ gratiæ ſuſtulit. Hac enim de cauſa iam ante Abeneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honeſtum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amaſa verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet.

Tribus Iudæ, quòd inſcijs Iſraelitis Regẽ reduxerit, accuſatio & excuſatio.

2. Regum 20.
Sabæus homo ſeditioſus auertit Iſraelitas à Dauide.

Dauidis concubinæ à filio ſtupratæ aliò traducuntur.

Ioabus contra Sabæũ paucis copijs, Amaſa in colligendo exercitu cunctante, mittitur.

Ioabus Amaſam iugulat.

An. mũdi 2920 Ante Chriſtum natum 1044.

tenderet. Cæſo autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iuſsit proclamare ad exercitũ, Amaſam iure cæſum meritas pœnas dediſſe: qui verò partes Regis fouerent, Ioabum & fratrem Abiſæũ eius duces ſequi debere, iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri ſolet cum admiratione circumſtante, cuſtos tranſlatum illud in villam quandam longè à via remotam depoſuit, & veſte contexit: quo facto omnes Ioabum ſunt ſequuti. Is quum per totam Iſraeliticam regionem

Ioabus Sabæũ in vrbe Abelmachea circumuallat.

Sabæum eſſet perſequutus, indicio cuiuſdam cognouit eum eſſe in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obſeſſa & circumuallata, iubet militem muros eius ſuffodere & euertere: valde enim iraſcebatur, quòd portas ei clauſiſ-

Mulier Ioabo vrbem quam iuſtius cõſeruaret euerſuro, opprobrat.

ſent. mulier autem quædam honeſta & prudens, videns patriam in extremo periculo, conſcenſis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui poſtquam proceſsit, Deus, inquit, Reges & Imperatores creat, vt deletis Hebræorum hoſtibus in pace Iſraelitas contineant: tu verò nulla in re læſus, primariam Iſraelitarum vrbem expugnatum veniſti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem ſibi mentem precatus, negauit ſe vel vnum è plebe occiſum cupere, tantum abeſſe vt vrbem tam egregiam exciſam velit: & ſi ad ſupplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, Regi rebellis, omiſſa oppugnatione confeſtim

Conditio obſidionis ſoluendæ a Ioabo propoſita.

ſe inde exercitum abducturum. His auditis mulier, Ioabum rogat, vt pauliſper ſuſtineat, pollicita illi caput hoſtis ſtatim è mœnibus deijciendum: moxq; ad ciues reuerſa, Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, eumq; pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui re-

Supplicium de Sabæo ſumtum.

ſiſtere? Quibus verbis perſuaſi, præciſo capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deijciunt: confeſtimq; ſigno receptui dato dux obſidionem ſoluit: & Hieroſolyma reuerſus denuò vniuerſis copijs Imperator præficitur. Banaias quoque ſatellitibus & ſexcentorum cohorti à Rege præponitur. Adoramus

Officia à Dauide diſtributa.

quæſtor tributis recipiendis conſtituitur. Sabathes & Achilaus Commentarienſium fiunt Principes. Suſa ſcribis præpoſitus, Pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo manſit.

Hedio & Ruffinus cap. 17. 2 Reg. 21. Fames ob iuramentũ violatum, Iſraelitis immiſſa.

Poſt hæc fame regionem premente, Rex ſupplex à Deo petijt, vt populum miſeratus cauſam atq; remediũ tanti mali oſtendere dignaretur. Reſponſum eſt per Prophetas, poſtulare Deũ, vt Gabaonitæ vindicẽtur, quos Saulus Rex deceptos præter ius & fas interfecerat, & iuſiurandum quod illis olim Ieſus imperator & ſenatus iurauit, violauerat. Quamobrem ſi Gabaonitis pro cæſis ciuibus pœnas quas ipſi voluerint exigere permittat Rex, fore vt placatus Deus populũ è præſenti calamitate eximat. quod poſteaquam ex Prophetarum relatione

Septem viri è Sauli progenie ad ſupplicium Gabaonitis traduntur.

compertum eſt, accitis Gabaonitis percontatus eſt quid à ſe peterent: qui cum ſeptem è Sauli progenie depoſcerent ad ſupplicium, Rex perquiſitos eis tradidit, Memphiboſtho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum eſt, in eos animaduerterunt: confeſtimq; pluente Deo terra poſito ſqualore ad priſtinam fertilitatem redijt, populuſq; copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto poſt Rex bello Palæſtinos adortus, & prælio cum eis cõgreſſus, dum victos auidius perſequitur, vltra cæteros ſolus eſt longiùs prouectus. hunc iam laſſu-

Dauid in vitæ diſcrimen vocatus ab Abiſæo liberatur.

lum conſpicit Acmon filius Araphi, vnus è Gigantum ſobole, indutus loricam circulis conſertam, & lanceam gerens trecentos ſiclos pendentem, accinctuſq; gladio:

gladio:& conuerſus è fuga haud dubiè confeciſſet Regem, ni Abiſaus Ioabi frater An. mūdi 2924
repentè ſuperueniens eum protexiſſet iam proſtratum, & hoſtem trucidaſſet. Ante Chriſtum
quo Regis periculo grauiter commotus eſt exercitus, & duces iureiurando eum natum 1040.
deuinxerunt, ne in poſterum cum alijs intereſſet prælio, ne, ſi propter fortitudinē Dauidi, vt prælijs abſtineat, ſuadetur.
& audaciam humanum aliquid ei contingeret, populus ea felicitate, quàm ex
ipſius adminiſtratione percipiebat, orbaretur. Cumq́; poſt hanc pugnam Palæ-
ſtini ad Gazaram vrbem conueniſſent, Rex quamprimum hoc cognouit, exer-
citum cōtra eos confeſtim ire iuſsit. in hac expeditione egregiam laudem ob præ-
clara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, *vnus è fortiſsimis Dauidis mi-* Heroes Dauidis. Sabachis.
litibus, complures enim qui ſe de gigantum genere iactabant, & viribus eximijs
inſoleſcebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tum Hebræus de ho-
ſte reportauit. Redintegrātibusq́; bellum Palæſtinis, & nouo exercitu in eos miſ-
ſo à Rege, optimè ſe geſsit Nephanus cognatus ipſius. ſingulari enim certamine Nephanus.
cum fortiſsimo Palæſtinorum congreſſus, occiſo illo effecit, vt reliqui terga ver-
terent: multiq́; hoſtium in ea pugna ſunt deſiderati. Nec ita multo poſt rurſum
caſtra metati ſunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorū finibus: fuitq́; in
eo exercitu vir ſtatura cubitorum ſex: cui ſeni digiti erant in manib. ac pedibus. Ionathas.
Huic ex Regis exercitu Ionathas Samæ filius ſolus ſe oppoſuit, ſtratoq́; aduerſa-
rio maximum momentum ad victoriam attulit, & ipſe fortiſsimi viri laudem
retulit. nam & hic barbarus oriundum ſe à gigantibus iactabat. Hoc prælium
cum gente fuit vltimum, non auſa poſtea ſe contra Iſraelitas mouere. Cæterum
Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altiſsima pace degens, vario ge- 2 Regum 22. Dauid Poeta.
nere carminum odas & hymnos in honorem Dei compoſuit, partim trimetro
verſu, partim pentametro: inſtrumentisq́; muſicis comparatis docuit Leuitas ad Inſtrumenta Muſica Dauidis.
pulſum eorum laudes Dei decantare, tam Sabbatis diebus, quàm in cæteris feſti-
uitatibus. ſpecies autem inſtrumentorum hæ fuere: cinnyra decem chordis inten-
ditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur:
cumq́; his aderant & cymbala ærea, benè magna atque lata: quod ſanè de præ-
dictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorentur, dixiſſe, ſufficit. Porrò
Rex fortiſsimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus 2. Regum 23.
XXXVIII, *quorū quinq́; tantum virtutem cōmemorabo, facili ex his de reliquis* Triginta octo Dauidis Heroes.
coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gen-
tes debellare. Primus Iſſemus filius Achemæi, qui non ſemel in aciem hoſtium ir- Iſſæmus.
ruens non prius à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus Eleaſar.
filius Dodeiæ, qui fuit cum Rege in Araſamo. hic in quodā prælio Iſraelitis mul-
titudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locum ſuum non deſeruit: & con-
greſſus cum hoſtibus multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dextrā ad-
glutinaretur: quo viſo reuerſi in præliū Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgendo
admirandā ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo ve-
ro militum proſtratos ſpoliante. Tertius erat Ili filius Sebas. hic quoq́; cum bello Sebas.
Palæſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtitiſſent, Hebræiq́;
rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis
letho datis, reliquos impreſsionem eius non ſuſtinentes, & in fugam effuſos inſe-
ctatus eſt. Hæc fuerunt facinora quæ hi tres in prælijs ediderunt. Eo verò tempo-
re, quo Rege Hieroſolymis agente Palæſtinorū exercitus vſq́; ad vrbem acceſsit,
& dum ille conſulturus Deum de bello, arcem aſcendit, in ea valle caſtra meta-

An.mũdi 2924 Ante Chriſtum natum 1040.

tus eſt, qua XX. *ſtadiorum ſpatio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: ó quàm bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ vicina: ó ſi quis eã mihi afferret, id certè mallem quàm multũ argenti accipere: tres iſti his auditis, eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtium caſtra Bethlema perueniſſent, hauſta aqua per eandem viam ad Regem ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatem eorum contemnere. eam aquam Rex bibere noluit, dicens, periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens, pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater, Abiſæus, qui vna die* DC. *hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere Sacerdos. hic prouocatus à duobus fratribus, virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrumq; confecit. Rurſum ex prouocatione, cum mira ſtaturæ Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus exorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quòd adhuc viuenti ademptis armis, prius eum ſpoliauit, mox proprijs armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quantum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certe conferri. Quum enim ningeret, leo in quendam puteum illapſus eſt: cuius os quòd anguſtum eſſet, videbat breui fore, vt id niuibus oppleretur: atque ita deſperato exitu, & ſalute, rugire occepit. Banaias autem forte fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum beſtiæ: & quum deſcendiſſet in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterum Dauid volens cognoſcere quantus millium numerus recenſeri poſſet in populo, oblitus præceptorum Moſis, qui prædixerat, quoties cenſeretur populus in ſingula eius capita pendendum Deo ſemiſiclum, iuſſit Ioabum imperatorem, vt iret ad cenſum peragendum. quo excuſante nihil opus eſſe, nihil motus toëgit ſine mora ad imperata exequenda proficiſci. Ioabus autem aſſumptis ad hoc negocium Principibus tribuum & ſcribis, obita tota Iſraelitarum regione, & cognito quanta eſſet populi multitudo, poſt nouem menſes & viginti dies Hieroſolyma reuerſus ad Regem numerum ei populi reddidit, abſque tribu Beniamitica: quam nondum ad cenſum vocauerat, ſicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoſcens in Deum ſe peccaſſe. Erat autem reliquorum Iſraelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam eſſent idonei. In Iuda verò tribu quadringinta millia cenſebantur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem, quòd Deũ offendiſſet, ſupplex orare cœpit, vt propitius redditus facti huius daret veniam. Qui exoratus Gadum Prophetã ad eum miſit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per ſeptennium duraturam, aut bellum per tres menſes iniquo marte cum hoſte gerendum, aut peſtilentiam per triduum in Hebræos ſæuituram. Illo vero hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem; & Propheta vrgente ad celerem reſponſionem, vt Deo renunciare poſſet: Rex cogitans, quòd ſi famem peteret, ſui magis quàm aliorum rationem habuiſſe videri poſſet, quandoquidem ipſi nihil periculi eſſet multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quòd ſi per tres menſes ab hoſte vinci elegiſſet, ſic quoque ſibi conſuluiſſe, qui arces & fortiſſimam circa ſe cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius eſſe incidere in manus Dei, quàm in manus hoſtiũ. Hac ita, vt audiuit Propheta Deo renunciante, peſtilentia in Hebræos ingruit, ita vt varijs modis abſumerentur,*

Heroes tres per hoſtiũ caſtra excurrũt, in Bethlehem aquam hauriunt, & Dauidi afferunt.

Abiſæus.
Banaias.

Banaias Aegyptium haſta ex ipſius manibus extorta confodit.

Banaias Leonem exanimat.

Hedio & Ruffinus Cap. 13
2 Regum 24.

Dauid Ioabũ ad peragendum cenſum ire iubet.

Numerati populi ſumma.

Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit.

ſumerentur, nec facilè eſſet morbum cognoſcere. mors enim vna erat, ſed pluri- mis & incompertis cauſis homines rapiebat. alius enim poſt alium efferebatur, & clanculum obrepens malum celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulo lentiore vexati malo ne curationẽ quidem ferre poterant, ſed inter officia medicorum exſpirabant. alij ſubitò tenebris ob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur. nonnulli interim dum aliquem domeſticorum funerant, ſepultura nondum abſoluta commoriebantur. quo factum eſt vt à matutina hora vſque ad prandium hac peſte ſeptuaginta millia hominum ſint abſumpta. iamq́ genius à Deo miſſus Hieroſolyma petebat. eam quoque vrbem ſimili malo afflicturus. Tum Rex ſaccum indutus & humi proſtratus, ſupplex orabat Deum, vt peſtem ſedaret, & iam mortuis contentus de cætero quieſceret. inter has preces ſublatis oculis, cernens genium per aerem ſtricto gladio Hieroſolyma petentem, exclamat ad Deum: ſe eſſe paſtorem pœna dignum, cæterum greges nihil commeruiſſe. Effunderet iram in ſe ac ſuam familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admiſſa ſupplicatione peſtem repulit: miſſoq́ ad eum Gado propheta, mandauit vt confeſtim aſcenderet in aream Oronnæ Jebuſæi, & exſtructo altari, inibi ſacrificaret: qui mandatum hoc non neglexit, ſed mox ad deſtinatum locum ſe contulit. Oronna verò circa trituram frugum occupatus, vt Regem vnà cum omnibus filijs accedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Jebuſæus, ſed inter præcipuos amicos Dauidis: quæ cauſa fuit vt capta vrbe nihil illi moleſtum acciderit, quemadmodum ſuperius diximus. Hoc percontante, quamobrem herus ad ſeruum accederet, ait ſe velle aream eius emere, vt in ea Domino altare conſtrueret, & ſacra faceret. at ille & aream & aratra & boues in holocautoma gratis largiri ſe dixit, precariq́ vt Deus libens ac propitius hoc ſacrificium admittat. Rex verò gratam ſibi eius ſimplicitatem ac magnanimitatem profeſſus, voluit vt precium acciperet. Jniquum enim eſſe de gratuitis offerre ſacrificium. Oronna verò dicente, facturum ſe quicquid Rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta ſiclis emit: exſtructoq́ ibi altari, ſacrificia & holocautomata ſuper eo perfecit, & hoſtias pacificas obtulit. quo feſto Deus placatus, propitius vt antè eſt redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium, vt holocautoma faceret, adduxerat, & cum iamiam iugulandus eſſet puer, aries repentè adſtans altari apparuerat: qui pueri vice fuit mactatus, vt iam antè ſcripſimus. Dauid autem cum animaduertiſſet ſe exauditum, & gratum fuiſſe ſacrificium, decreuit totum illum locum altare vniuerſi populi appellare, & Deo templum ibi exædificare: quam eius vocem Deus in futurum ratam eſſe voluit. mox enim propheta ad eum miſſo, illic templum exſtruendum prædixit à filio, quem regni ſucceſſorem eſſet relicturus. Poſt hanc prophetiam iuſsit Rex numerari inquilinos, & inuenta ſunt eorum centum octuaginta millia. ex his conſtituit lapicidarum octuaginta millia: reliquos ad conuehendos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operarijs præfecit. magnam quoque vim ferri ac æris ad horum operum vſum congeſſit: materiemq́ cedrinam multam & prægrandem, Tyrijs & Sidonijs hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat. dicebatq́ ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat,

An. mũdi 2930 Ante Chriſtum natum 1034.

Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immiſſam.

Dauid pro innocente orat populo.

Mandatum de altari exſtruendo.

Oronna Iebuſæus Sup. lib. 7. Cap. 3. Orphona dictus.

Oronna aream Dauidi donat.

Precium pro area datur.

Locus altaris extructi. Gen. 22. Sup. lib. 1. Cap. 14.

Hedio & Ruffinus Cap 14.

Architecti templi exſtruendi. 1. Par. 22.

Dauid magnam vim ferri, æris & lignorũ comportat.

An. mūdi 2930 Ante Chriſtum natum 1034.

adhuc per ætatem rudis talium negociorum, ſed omnibus in promptu ſitis facilè opus abſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

Extructio templi Solomoni mandatur.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templū Deo conſtrueret, dicens ſe id voluiſſe quidē, ſed oraculo prohibitū, quòd propter crebra bella cruentus haberetur, prædictumq́; ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quam filium patri, ipſi Deo curæ futurum: atq; etiam totam Hebræorum regionem hoc Principe felicem fore, & inter cætera bona id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vtpote alienam non tantum ab externis bellis, verumetiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidem à Deo deſignatus es Rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius

David Solomonem vt Deum colat, hortatur.

prouidentia, pietatem colens & iuſtitiam atq; fortitudinem, & præcepta eius legesq́; per Moſem traditas obſeruans, & ab alijs eas violari non permittens: & inſuper templum quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil deterritus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi

Theſaurus ad tēpli ſtructurā congeſtus.

relinquam. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argenti verò talentorum centum millia. æris item ac ferri tantum congeſſi, quantum vix numero comprehendi poſſit: & ad hæc lapidum & lignorū materiem copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cæmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, eumq́; perpetuum protectorem habebis. Poſthac adhortatus eſt principes populi, vt in

Adiutores Salomonis in templo exædificando.

ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſitatibus, cultui tantum diuino vacarent. percepturos enim pro hoc pacem & bonum ac legitimum Reipublicæ ſtatum, quæ præmia pijs ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam au-

Mandatum de Arca, cæteraq; ſacra ſupellectile in templū reponenda.

tem abſolutum fuerit templum, iuſſit Arcam in eo reponi, cæteramq́; ſacram ſuppellectilem, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat exſtrui, niſi patres mandatum Dei neglexiſſent, qui præceperat, vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, templum illi exædificarent. Hæ fuerunt Dauidis adhortationes, tàm ad filium quàm ad Principes. Prægrauante autem iam ſeni, & corpore per ætatem frigeſcente, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: quumq́; ex communi medicorum conſilio decretum eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginibus cum Rege cubaret: hoc enim fore contra frigus remedium, fouente eum puella: inuenta eſt in vrbe vna fœmina omnium eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quæ cum Rege cubitans, nihil aliud quàm recalefaciebat eum: iam enim præ ſenio ad venereas res elanguerat. ſed de hac virgine paulo poſt incidet mentio. Cæterùm quartus filius Dauidis, iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægiſtha ei natus, nomine Adonias,

Hedio & Ruffinus Cap 15. 3. Reg. 1. Dauid alſioſus fact⁹, Abiſace eum recalefecit.

Adonias affectat regnum.

Abeſalomo quod ambitionem attinet ſimilis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit, vt ſibi Principatum deferrent: parauitq́; ſibi currus multos & equos, & quinquaginta viros ſtipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eum, nec compeſcuit, ac ne ſcitatus quidem eſt, quid ſibi vellet talis apparatus. Adiutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & Pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius reſiſtebant, Pontifex Sadocus & propheta

An. mūdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

pheta Nathan, & Banaias præfectus ſatellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortiſſimorum. Porrò Adonias paratis in ſuburbano epulis, ad fontem qui eſt in hortis regijs, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, aſſumpſit ſecum & imperatorem Joabum & Abiatharum & principes tribus Judæ. Eos verò qui Pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ ſatellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethſabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare inſciente Dauide: ſuaſitq́ue vt tam propriæ ſaluti, quam filij regno conſuleret: ingreſſaq́ue ad Dauidem ſola diceret ei, quòd ipſe quidem iuraſſet poſt ſe regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupaſſet. Hæc loquenti cum Rege ſe quoque ſuperuenturum propheta pollicitus eſt, & verbis eius teſtem futurum. Paruit Bethſabe, & Regem adijt. Quo adorato impetrataq́ue dicendi copia, omnia ſicut propheta ſubmonuerat indicauit, expoſuitq́ue ordine quemadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum Pontificem Joabumq́ue principem exercitus vocauerit, & filios regios abſque Solomone ac eius neceſſarijs amicis. addebat etiam totum populum ſuſpenſum expectare, quemnam eſſet ſucceſſorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd ſe defuncto mori neceſſe eſſet tàm ipſam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem veniſſe vt Regem viſeret: ſtatimq́ue admiſſus percontabatur, num hodie Regem declaret Adoniam, & principatum ſuum in illum transferat. Parato enim ſplendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes ſuauiter epulantes cum plauſu & alacritate, fauſtis acclamationibus perpetuum imperium nouo Regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum Pontificem aut Banaiam ſatellitio tuo præpoſitum. quare æquum eſt, vt ab omnibus ſciatur, num hæc gerantur ex tua ſententia. His auditis Rex iubet acciri Bethſaben, exceſſerat enim cubiculo propheta veniente. qua introgreſſa: Juro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium vt iam ante iuraui, eumq́ue in ſolio meo ſeſſurum, idq́ue hac ipſa die. Ad quæ verba cum mulier adorato Rege longam ei vitam eſſet precata, Sadocum accerſit Pontificem, & Banaiam præfectum ſatellitum: quibus mox venientibus iubet vt aſſumpto Nathane propheta & cohorte regia, impoſitoq́ue filio ipſius Solomone in mulam regiam, extra vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctumq́ue ſacro oleo Regem declararent. hoc autem munus Sadoci Pontifici, & Nathani prophetæ iniunxit: mandauitq́ue vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine proſequentium multitudo acclamaret, Jn æternum Solomon Rex in ſolio regio ſedeat: vt notum fiat vniuerſo populo, Regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iuſtè ac piè præſit tum Judæ tribui, tum vniuerſo Hebræorum populo. Poſt hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris ſine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbem ad fontem, oleoq́ue vnctum: rurſum in eam cum fauſtis acclamationibus introducũt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: moxq́ue aaductum in regiam in ſolio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia feſtiuitatemq́ue animum aduertit, choris & tibijs ſeſe oblectans, vt præ concentu inſtrumentorum terra ſimul ac aër reſonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuæ audiuêre, vehementer ſunt perturbati: & Joabus imperator negauit ſibi placere vel ſonitum

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

Bethſabe ſtudium Adoniæ, ſic ſuadente Nathane, Dauidi indicat.

Solomoni iuramẽto regnũ promittitur.

Solomon in Regem vnctus, in ſolio paterno collocatur.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

ſonitum illum vel tubam. Cumq́; nemo frueretur appoſitis, ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos Pontificis Abiathari filius Jonathas: & cum Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium ominatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & Regis voluntatem expoſuit.

Adonias ex conuiuio ſe proripiens, ad altaris cornua confugit.

quo audito proripiunt ſe omnes è conuiuio, & ſuam quiſq; domum diffugiunt. Adonias autem veritus ne Rex factum eius iniquo animo ferret, ſupplex ad altare confugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur. quod vbi ad Solomonem eſt perlatum, quodq́; rogaret fidem ſibi dari de obliuione huius iniuriæ, & ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidem errati veniam ei conceſſit, ſed præmonito vt caueret in poſterum: alioqui, ſi amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cum veniſſet, nouumq́; Regem adoraſſet: iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitum, ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quandoquidem hoc ipſi maximè expediat.

David Leuitas numerat, eorumq; officia diſtribuit. 1. Paral. 23.

Dauid autem volens eum totius populi Regem declarare, conuocat principes Hieroſolyma, vnà cum ſacerdotibus ac Leuitis. quibus recenſitis inuenit eorum, qui trigeſimum annum excederent, XXXVIII. millia: ex quibus deſignauit curatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia: iudices verò populi & ſcribas eorum ſex millia: ianitorum verò domus Dei quatuor millia: tantundemq́; eorum qui hymnos Deo canerent, & inſtrumentis Muſicis à Dauide vt diximus in hoc præparatis vterentur.

Diuiſio Sacerdotum in 24. cognationes. 1. Par. 24.

Hos diuiſit in cognationes, & ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, viginti quatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Jthamari octo. Inſtituitque vt vna cognatio miniſtraret Deo per dies octo, à ſabbato vſque ſabbatum: atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari Pontificum & omnium principum.

Leuitica tribus in partes 24. diuiditur.

& cuius prima ſors exijt, deſcripta eſt cognatio prima. & poſt hanc ſecunda, deincepsq́; vſq; vigeſimã quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticam quoq; tribum in partes viginti quatuor diuiſit: & ſortitione facta & illis quemadmodũ ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt.

Theſauri diuini cuſtodes, Moſis poſteri. 1. Par. 26.

Præcipuus autem honos Moſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quæ Reges ſolent dedicare.

Copię in partes duodecim congeſtæ. 1. Paral. 27.

inſtituitq́; vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctuq́; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eisq́; tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæq́; pars millia viginti quatuor: voluitq́; vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerẽt circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuiq; ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis.

David Principibus Tribuum conuocatis Solomonem cõmendat. 1. Par. 28.

quin & theſauris & vicis & agris, eorumq́; cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negocijs & facultatibus regijs præerant, è ſuggeſtu celſiore in hunc modum multitudinem eſt alloquutus. Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cum decreuiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate ve-

An. mūdi 2931. Ante Christum natum 1033.

ſtra geſsi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regniq́; ſucceſſorem templum ſibi iuſsit exſtruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quod etiam maiores noſtri Jacobi filij quum duodecim eſſent, Judas tamen conſenſu omnium principatum obtinuit, & mihi cum ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, neque eorum quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitent, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libenter eius dominio ſint ſubiecti. Cum enim æquum ſit, ſi Deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſsiones Dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt; & omnia rectè euenient, ſi tu fili mi pietatis & iuſticiæ, patriarumq́; legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formam dedit; in qua fundamenta & cellæ tàm inferiores quàm ſuperiores, earumq́; numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæq́; vaſa tàm aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit, hortatuſq́; eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimulq́; principes & tribum Leuiticam, vt eum adiutarent, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum. quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorumq́; ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis alijſq́; omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſsimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra Arcam ſtare eamq́; protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoq́; conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium; obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinq́; millia, & ſtateres decies mille, argenti verò c. millia, ferri quoq́; talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat pretioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum, quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moſis poſteris nomine Jalus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum & ſacerdotū reliquorumq́; omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatoremq́; rerum tàm humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum eorumq́; felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſsi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatimq́; filio mentem bonam & iuſtam, omniq́; virtutē præditam: iuſsit vt populus quoq́; Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequenti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautomata oblatis: ad pacifica quoq́; ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die Rex vnà cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomonq́; denuò eſt inunctus & legitimus Rex declaratus:

Formá templi extruendi Solomoni datur.

Principes Iſraelitarū ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi ſtructuram contulerunt.

1. Paral. 29.

Sacrificia & feſtiuitas in regni Solomonis confirmatione inſtituta.

Ee ſimulq́;

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

ſimulq́, Sadocus Pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

Hedio & Ruffinus Cap. 16. 3. Reg. 2. Dauidis ad Solomonem poſtremum alloquium.

PAVLO autem poſt Dauid accedente ad ſenium morbo videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus. Ego fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quiue pòſt erunt communem ingredior: quàm remetiri non licebit, nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atq́, iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deum qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq́, cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moſem demiſit: & caue ne vel gratia vel aſſentatione aut cupiditate aliáue affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, niſi ſeruatis eius legibus, alioqui ſuam prouidentiam à te auertet. Quòd ſi talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia noſtra maneat, & nulla vnquam alia domus præter noſtram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Joabi, qui propter æmulationem duos duces iuſtos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amaſam filium Jethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euaſit, quòd meipſo eſſet potentior. Commendo tibi etiam Berzellai Galaditæ filios, quos mea cauſa omni honore ac ſtudio proſequeris, non conferens in eos beneficium, ſed referens, pro officijs quæ pater illorum in me exulem liberaliter congeſſit, & per quæ nos ſibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulſum multis affecit conuicijs quando Caſtrum petebam, moxq́, ad Jordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occaſionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Republica & amicis, & eis quos punitos volebat, exſpirauit, exactis ſeptuaginta vitæ annis, poſtquam regnaſſet apud Hebronem tribui Judæ imperitans annos ſeptem & menſes ſex, Hieroſolymis verò vniuerſæ regionis Rex annos triginta tres, vir optimus & omnibus virtutibus præditus, quas Regẽ tot gentium incolumitati proſpicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro ſubiectorum tutela ſuſceptis primus ſe periculis obijciebat, exemplo ſuo militem ad præclara facinora excitans, & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. idem in conſilijs prudentiſsimus, & egregiè callens quid in præſens, quidue in futurum conduceret. adhæc ſobrius, mitis, benignus erga calamitoſos, iuſtus, humanus, quæ quidem præcipuæ ſunt Regum virtutes. nec in tanta poteſtate vnquam ab æquitate deflexit, niſi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius Rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hieroſolymis magnificè, præter ſolennia illa in Regum funeribus, illatis etiam in monumentum eius maximis diuitijs, quarum magnitudinem facilè ſit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam poſt annos MCCC. Hyrcanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare vt ab-

David Solomoni Joabũ puniendum mandat.

Berzellæi filios Solomoni Dauid cõmendat.

Semeis quomodo puniendus.

Anni ætatis & regiminis, item virtutes & diuitiæ Dauidis.

Sepultura Dauidis ſplendida.

Hyrcanus ingentem pecuniæ ſummam è Dauidis ſepulchro aufert.

vt abducto exercitu obſidionem ſolueret, nec valens aliunde ſumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorumq́ parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo ſe exemit, ſicut & alibi indicauimus. Ac rurſum poſt multos annos elapſos Herodes Rex alia cella aperta magnam pecuniam ſuſtulit. ad loculos tamen qui Regum cineres continent neuter eorum peruenit. ſingulari enim arte ita erant ſub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixiſſe ſufficit.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

Herodes Dauidis ſepulchrum ſpoliat.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER OCTAVVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI VIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.
II. De ſapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primis Hieroſolymis templum ædificauerit.
III. Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.
IIII. Suſacus Aegyptiorum Rex captis Hieroſolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum tranſportauit.
V. Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quod Baſanes Hieroboami generis exſtirpator ipſe regnum occupauerit.
VI. Aethiopum irruptio in agrũ Hieroſolymitanum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.
VII. Baſanis ſtirpe ſublata apud Iſraelitas Zamares, & poſt hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.
VIII. Adadus Damaſci & Syriæ Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.
IX. De Ioſaphato Rege Hieroſolymorum.
X. Achabus à Syris bello laceſſitis in prœlio victus occiditur.

CAP. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit.

DE DAVIDE igitur & eius virtute, quantorumq́ bonorum ſuæ genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter geſtis ſenio confectus deceſſerit, in proximo volumine docuimus. Cæterum poſteaquam Solomon eius filius, ætate etiamtum iuuenis, regnum adeptus ex ſententia patris & decreto diuini numinis in ſolio conſedit, populus quidem totus, vt nouis Regibus ſolet, fauſtis acclamationibus precatus eſt ei perpetuam rerum felicitatem, & poſt regnum benè adminiſtratum diuturnam ſenectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus eſt regnum, acceſſit ad Regis matrem, eamq́ blandè ſalutauit. Qua quærente, nunquid veniſſet quod opera ſua opus haberet, omniaq́ benignè pollicente, orſus eſt dicere, ipſam quoq; noſſe, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi conſenſu regnum ſibi deberetur. ſed quoniam Deo viſum ſit id transferre in filium eius Solomonem, ſe quoq; libenter ferre illius dominationem, & contentum eſſe præſenti conditione. rogauit deinde, vt apud fratrem pro ſe intercederet, eiq; perſuaderet, vt bona eius pace liceat

3. Reg 2. Solomon poſt obitum Dauidis, Rex Iſraelis.

Adonias cum Abiſace coniugium expetit.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

*ſibi ducere Abiſacen cum patre cubare ſolitam. Eſſe enim adhuc virginem, quòd
pater præ ſenio congredi cum ea non valuiſſet. Bethſabe verò promiſit operam
ſuam in hoc negocio, & de hoc coniugio benè eum ſperare voluit, tum quòd Rex
vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris eſſent acceſſuræ: at-
que ita plenum ſpe hominem dimiſit: moxq́; ipſa ad filium properauit, colloqu-
tura de eo quod Adoniæ petenti promiſerat. cui cum Rex occurriſſet, com-
plexuq́; eam excepiſſet, deducta in cubiculum in quo tum erat regia ſella, ſe-
dit, iuſsitq́; alteram matri à dextris poni. Quæ poſtquam conſedit, Vnam, in-
quit, gratiam fili petenti mihi annue, neque tuo renutu triſtiorem facias. Re-
ſpondit ille, iuberet quicquid vellet, pium enim eſſe matri quidlibet concede-
re: nec oportuiſſe eam ſic præfari, ac ſi negaturum ſuſpicaretur, ſed certam
impetrandi ſpem habere. tum illa rogat, vt virginem Abiſacen Adoniæ fra-
tri nuptum tradat. At Rex iratus dimiſit matrem, dicens Adoniam ma-*
5 *iora moliri, mirariq́; ſe quòd non eadem opera poſtularet, vt regnum ei tanquã
natu grandiori cederet, quando Abiſacæ coniugium expetat, habens amicos
potentes, Ioabum Imperatorem copiarum & Abiatharum Sacerdotem.
Moxq́; accito Banaia præfecto ſatellitum, mandauit ei vt Adoniam fra-*

Adonias interficitur.

trem interficeret. Vocato deinde Abiatharo Sacerdote, Te, inquit, ſupplicio exi-

Abiatharus Sacerdotali honore priuatur.

*munt tum alij labores acti cum meo patre, tum illud præcipuè quod vnà cum eo
Arcam tranſtuliſti. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes ſequuto, vt neque
hic maneas, neque in conſpectum meum venias: ſed abi in patriam tuam, & illic
ruri viue, atque ibi vſque ad mortem dege, quandoquidem talia commiſiſti pro-
pter quæ indignus es, vt honoribus fruaris. Ob hanc itaq; cauſam ablatus eſt Sa-
cerdotalis honor à domo Ithamari, ſicut Deus Eli prædixerat auo Abiathari, &
tranſlatus eſt in genus Phineeſsis ad Sadocum. Cæterum eo tempore quo Pon-
tificatus in Ithamari domo fuit, poſt Elim primum ex ea familia Pontificem,*

Genealogia Pontificis Sadoci.

*ex Phineeſsis gente priuatam vitam egerunt hi: filius Ioſephi Pontificis Boccias,
& huius Ioathamus, Ioathami verò Maræothus, & Maræothi Arophæus,
Arophæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui primus Dauide regnante Ponti-
fex eſt creatus. Porrò Ioabus imperator audita nece Adoniæ, valde extimuit.
eius enim amicitiam magis quàm Regis coluerat, & ideo non immeritò malè ſu-
ſpicans ad altare confugit, impunitatem ſe inde quæſiturum exiſtimans, pro-*

Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias ſurrogatur.

*pter notam Regis erga Deum pietatem. Qui poſteaquàm de Ioabo renuncia-
tum eſt, miſit Banaiam, qui citaret eum ad ſuum tribunal cauſam dicturum.
Ioabus autem negabat ſe fanum relicturum, ſed ibi potius quàm aliàs moritu-
rum. Hoc eius reſponſo per Banaiam accepto, Rex iuſsit, vt inibi caput eius ita
vt vellet abſcinderetur, & hanc pœnã lueret pro duobus Imperatoribus, quos
contra omne fas peremerat. Corpus verò ſepeliri, vt peccata eius apud poſte-
ros manerent, ipſe verò ac pater innocentes eſſent quod ad Ioabi mortem atti-
net. Banaias verò exſequutus mandatum, ipſe in imperium copiarum ei ſucceſ-*

Sadocus loco Abiathari Sacerdotiũ obtinet.

Semeis pœna & mors.

*ſit. Poſt hæc abrogato Abiatharo Pontificatu, Rex ſolum Sadocum id Sacerdo-
tiũ obtinere voluit. Semei deinde imperauit, domo Hieroſolymis exſtructa inibi
apud ſe manere, interdicto Cedronis torrentis tranſitu: aut ſi ſecus fecerit eſ-
ſe capite mulctandum. nec contentus interminatione, iureiurando hominem ad
id mandatum ſeruandum adegit. Semeis verò profeſſus ſibi gratiſsimum hoc re-
gium mandatum, & iuratus facturum ſe imperata, patria relicta Hieroſolymis
domi-*

domicilium habuit. Triennio deìn exacto, quum audiſſet duos fugitiuos ſuos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiſcitur. Rex autem poſteaquã intellexit eum vnà cum illis reuerſum, ægrè tulit non præſcriptum modo ſuum contemptim habitum, ſed Sacramentũ etiam Dei violatum. Accitoq́ mox, Nónne tu, inquit, iuraſti te nunquam me derelicturum, neq́ ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir peſſime, ſed lues etiam illa quæ olim per petulantiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt ſcias quod nihil lucrentur nocentes etiam ſi non ſtatim poſt peccatum puniantur, ſed per omne tempus quo propter impunitatẽ ſecuri ſibi videntur, creſcit illorum pœna quam iamdudum ſunt promeriti. atque ita Semeim iuſſu Regis Banaias interfecit. Solomon autem ſublatis iam inimicis, regnoq́ conſtabilito, Pharaonis Ægyptiorum Regis filiam duxit vxorem: inſtauratisq́ Hieroſolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquilliſſima pace rempublicam deinde adminiſtrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iuſtitiam coleret & leges cuſtodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exſequeretur: ſed non ſecus ac ſi grandis natu eſſet, maturaq́ iam prudentia, omnibus rebus diligentiſſimè proſpiciebat.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

Hedio & Ruffinus cap. 2.
3. Regum 3.
Solomon Aegyptiorum Regis filiam duxit vxorem, regnũq; conſtabilit.

CAP. II.

De ſapientia Solomonis & prudentia & diuitijs, quodq; primis Hieroſolymis templum ædificauerit.

VISVM eſt autem ei Hebronem petere, & ſuper altare æreum à Moſe fabricatum ſacrificare, mille victimarum holocautomatis cæleſti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptiſſimus. illa ipſa enim nocte, cum in ſomnis ei conſpiciendum ſe præbuiſſet, iuſſit eum poſtulare quicquid donorum pro hac pietate rependi ſibi cuperet. Solomon verò pulcherrimum quiddam ac maximum petijt, quod & Deus libentiſſimè largitur, & homini eſt vtiliſſimum. Non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petijt. nam hæc ſola vulgo hominũ videntur expetenda, hæc ſola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, domine mentem ſanam, & intellectum bonum, vt his acceptis populũ hunc verè ac iuſte iudicare valeã. Hac poſtulatione delectatus Deus, pollicitus eſt ſe etiam alia quæ non petierat, additurum, diuitias & gloriam, ſed ante omnia talem intellectum ac ſapientiam, qualem antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. adhæc conſeruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modo iuſtus eſſe pergat Deoq́ per omnia parere, & paternis veſtigijs incedere, præcipuas eius virtutes imitando. His diuinitus auditis Solomon è ſtratis ſe proripit, & adorato Deo Hieroſolyma eſt reuerſus: & mactatis ante tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus ſuis exhibuit. Per eoſdem dies iudicium ad eum delatum eſt arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuerſam de qua lis erat, neceſſarium duxi indicare, vt qui hæc legent difficultatem decernendi intelligant: & ſi quando tale quippiam inciderit, ad exemplar ſolertiæ regiæ difficultatem diſquirendi ſibi comparent. Duæ mulieres quæſtus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, ſic eſt exorſa. Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodẽ cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademq́ hora infantes maſculos pareremus. Poſt triduum iſta iuxta cubantem ſuum infantem per ſomnũ oppreſſit,

Deus Solomoni in ſomnis oblat⁹, quod maxime cuperet, eũ poſtulare iubet.

Salomon ſapientiã à Deo petens tantũ, & diuitias cõſequitur.

Duæ mulieres ſeſe inuicè de infante ; eis mutato accuſãtes.

 & ſublato

An.mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

& ſublato è meo gremio infante meo, mortuum illum dormienti mihi in ſinum impoſuit. Illuceſcente die mammam præbere volens infanti, meum non inueni, ſed iſtius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certiſſimis indicijs depre-

hendi. & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium Domine confugi. nam quia propter ſolitudinẽ nemo eſt qui coarguat, pertinaciter, quod meum eſt, abnegat. Tum Rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accuſationi huius opponat. Illa negante ſe hoc feciſſe, & aſſeuerante ſuum eſſe ſuperſtitem infantem, alterius vero mortuum: nemineq́; inueniente quid decerni poſſet, ſed omnibus vt in re obſcuriſſima cæcutientibus, ſolus Rex tale quiddam excogitauit.

Solomon vtrumque puerũ ſecari mandat.

Iuſſis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è ſatellitibus, imperatq́; vt ſtricto gladio, puerum vtrumque ſecet in duas partes, quo vtraque dimidium accipiat tam viui quàm mortui. Hanc ſententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem, ſed interim cùm vera mater exclamaſſet, non ita faciendum, ſed potius alteri addicendum infantem: ſibi enim ſat

Ex ſermone & geſtu mulierum matrem infantis viui Solomon agnoſcit.

eſſe, ſi viuum videat, etiam ſi alienus exiſtimetur: altera verò parata eſſet, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere: animaduertens Rex has poſtremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hæc reuera mater eſſet: alterius verò maliciã damnauit, quòd & ſuum perdidiſſet, & amicæ infantem perdere conaretur. Viſum eſt hoc populo inſigne argumentum Regiæ, prudentiæ ſimul & patientiæ, & ex illa die non ſecus quàm diuina mente

Præfecti & Duces Solomonis. 3. Regum 4.

prædito obtemperabant. In tota autem ſua ditione præfectos & duces habuit hos. Toparchiæ Bethlemis, quæ ſortem Ephrami complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora ſunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus campus erat ſub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat, & ea regio quæ vſque ad Iordanem pertinet. Galaditicã & Gaulaniticam vſq; montem Libanum, vrbesq́; in eis ſexaginta magnas ac benè munitas Gabaris adminiſtrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vſque præerat, habens & ipſe in matrimonio Solomonis filiam nomine Baſimam. Maritimam

mam verò quæ eſt circa Arcen Banacates obtinebat: Saphates Itabyrium montem & Carmelum totamq́; inferiorem Galilæam. Sub ea Beniamitica ditio fuit commiſſa. Tabares regionem trans Iordanem ſitam ſub ſe habuit. & rurſum his omnibus vnus præerat Princeps. Mirandum autem in modum per id tempus aucta ſunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorum colendorum ſtudium conuerſo. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus diſtracti, adhac optatiſsima libertate auidè perfruentes, in hoc potiſsimum erant intenti, vt ſuas quiſque facultates augeret & maioris pretij faceret. Erant præterea Regi alij præfecti, qui Syrorum cæterorumq́; barbarorum Euphratem inter & Ægyptũ incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebãt in quotidianos regiæ menſæ ſumptus ſimilæ coros triginta, farinæ ſexaginta, ſaginatos boues decem, & paſcuales viginti, & ſaginatos agnos centum. præter capturas venationum quæ conſtabant ceruis ac bubalis, preterq́; aues & piſces. Tantam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præſepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & abſque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hieroſolymis circa Regem verſabatur, reliqui verò ſparſim per villas regias degebant. & qui Regijs impenſis præerat, idem etiam equis neceſſaria ſuppeditabat, eò conuehendo vbicunque Rex habitaret. Tanta autem fuit ſapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priſcos ſuperaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium ſapientiſsimi habentur, longè pòſt ſe relinqueret. præcellebat etiam eos, qui per idem tempus, in maxima opinione ſapientiæ fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Aemanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Compoſuit etiam libros odarum & carminum quinque ſupra mille, & parabolarum ac ſimilitudinum libros, ter mille. cuilibet enim ſpeciei plantarum ſuam adhibuit parabolam, ab hyſopo vſq; cedrũ: idem fecit de pecoribus & cæteris terreſtribus animantibus, natatilibusq́; & quæ per aërem feruntur. nullius enim horũ naturã ignorauit, aut inſcrutatam reliquit: ſed circa omnes Philoſophatus eſt, & ſcientiam proprietatũ earum ſummam præ ſe tulit. quin & eam artem diuinitus conſecutus eſt ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduerſus dæmones eſt efficax. Incantationes enim compoſuit, quibus morbi pelluntur: & coniurationum modos ſcriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in poſterum nunquã reuerti audeant: atq; hoc ſanationis genus nunc vſq; plurimum apud noſtrates pollet. Vidi enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, in præſentia Veſpaſiani & filiorum & tribunorũ reliquorumq́; militũ, multos arrepticios percurantem. Modus verò curationis erat hic. Admoto naribus dæmoniaci anulo, ſub cuius ſigillo incluſa erat radicis ſpecies à Solomone indicata, ad eius olfactum per naſum extrahebatur dæmonium: & collapſo mox homine, adiurabat id, ne amplius rediret, Solomonis interim mentionem faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculũ aut polubrũ aqua plenum, imperabatq́; dæmonio hominem exeunti vt his ſubuerſis ſignũ daret ſpectantibus quod reliquiſſet hominem. quo facto nemini dubium erat quanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia: quamobrem libuit hoc quoq; narrare, vt omnibus nota ſit eximia Regis huius natura, quamq́; carus Deo fuerit, & in omni genere virtutũ excellentiſ-

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

Alma pax Iſraelitarũ Solomonis tempore viget.

Sumptus quotidiani Solomonis.

Currus & equites Solomonis.

Sapientia & prudentia Solomonis.

Solomon coniurationum modos, quibus Dæmones fugatur, conſcripſit.

Iudæus Dæmones eiicit.

An. mũdi 2931. Ante Chriſtum natum 1033.

Iromi legati ad Solomonem.

3. Regum 5.

Solomon ab Iromo fabros & operarios petit.

lentiſſimus. Porrò Tyriorum Rex Iromus audito, quòd Solomon patri in regnũ ſucceßiſſet, vehementer eſt gauiſus: nam Dauidis amicus fuerat: & per legatos ſalutato gratulatus eſt præſentem felicitatem. per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc fermè modum. Solomon Iromo Regi. Scito patrem meum cum voluiſſet ædificare templum Deo, bellis aßiduis impeditum. neque enim prius à ſubiugandis hoſtibus deſtitit, quàm omnes ſibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo Deo, pro pace, qua nunc fruimur, & præſenti ocio decreui vti ad exſtruendum cœleſti numini domicilium. id enim à me fabricandum, iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo, vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum ad materiam cædendam: quandoquidem hanc artem Sidonij melius callent quàm noſtrates. mercedis autem quanta huiuſmodi operarijs perſoluenda ſit, te arbitrum facio. Eam Epiſtolam Iromus libenter legit, Solomoniq́ in hunc modum reſcripſit. Rex Iromus Regi Solomoni. Gratia Deo, quòd tibi paternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cum nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obſequar. Exciſis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cypariſsinis, per meos ad mare deducendas curabo: eoſdemq́ iubebo, vt compactis ratibus ad quemcunq́ volueris, tuæ regionis locum eas appellant, vnde poſt per tuos, Hieroſolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam repones, vt exportandi ad nos frumenti poteſtatem facias, quo vtpote inſulares maximè indigemus. Harum literarũ exemplaria hodie quoq́ durant, tam in noſtris quàm Tyriorũ annalib. & ſi cui libuerit hæc certius cognoſcere, impetrata à publicorum commentariorum conſeruatoribus viſendi copia, comperiet eorum ſcripta, conſonare cum his, quæ à nobis produntur. quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, ſciant nos nihil veris affingere, neque veriſimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſerere, atque deinde poſtulare, vt lector nihil amplius diſquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac cõmentatione à decoro diſcedere abſque nefario ſcelere non licet. quapropter nõ recuſamus quin ſcripta noſtra reijciantur, niſi talia ſunt, vt eorum veritas validiſsimis argumentis approbari poßit. Cæterum Solomon Rex, acceptis Regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & inſuper quibus ipſum cupere intellexit, præmijs eum eſt remuneratus, frumenti annuos bis mille coros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit ſextarios LXXII. *parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initijs amicitia Regum horum exorta, maioribusq́ incrementis aucta in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma durauerit. Solomon autem à populo ſuo millia* XXX. *operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quò minus labor ſentiretur. Decem enim millia iuſsit in Libano ſyluam per menſem integrum cædere, ac deinde per duos alios domi interquieſcere, dum reliqua viginti millia ſuum opus abſoluunt, ita vt quarto demum menſe labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus eſt præpoſitus. Præter hos erãt in opere inquilini illi quos Dauid eò deſtinauerat, conuectores ſaxorum cæteræq́ materiæ* LXXM, *& cæmentarij* LXXXM. *magiſtriq́ horum ter mille &* CC. *ijs mandatum fuerat, vt ſaxa prægrandia exciderent in vſum fundamentorum templi, eaq́ in monte prius in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: idq́ non modo indigenis, ſed & miſsis ab Iromo opificibus erat iniunctum. Exorſusq́ eſt Solomon fabricam hanc, anno regni ſui quarto, ſecundo*

Iromus Solomoni ligna promittit, eorúq; vice frumentũ petit.

Veritas Ioſephi Hiſtoriæ.

Solomon Iromo ingentem frumẽti, olei & vini numerũ mittit

Ordo fabrorũ lignariorum in Libano.

Ordo cæmentariorũ & aliorum operariorum.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

3. Regum 6.

cundo menſe, (hunc Macedones artemiſium vocant, Iar verò Hebræi) annis DCX. *duobus poſtquam Iſraelitæ ex Ægypto exceſſerant: mille & xx. annis poſt Abrahami ex Meſopotamena regione in Chananæam migrationem: poſt diluuium verò annis* MCCCCXL. *quod ſi ab Adamo creato, vſque templi ædificationem temporum ratio ſubducatur, comperientur anni* MMMCII. *Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quæ condita eſt* CCXL. *annis antequam templum exſtrueretur. Iecit igitur Rex in altiſsimam terræ profunditatem fundamenta templi è ſaxis validiſsimis, quæ contra omnem temporum iniuriã reſiſtere poſſent, ita vt cum contigua terra coalita ſolum ac firmamentum imponendis ſubſtructionibus præberent, & propter inconcuſſam ſoliditatem facile molem ædificij cum paratu ornamentorum ſumptuoſiſſimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices elaborata ſunt. exſtruxeruntq́ illud vſque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum ſexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ædificium pari menſura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis conſtaret. verſum autem erat ad orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorũ longitudinis, iuxta menſuram latitudinis templi, lata cubitos decem, ſurgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi conſtruxit triginta cellas, quæ inter ſe conſtipatæ externè parietes templi fulciebant. erantq́ inter ſe peruiæ. & patebant ſingulæ in longum viginti quinque cubitos, ac totidem in latum, & viginti cubitis attollebantur. Super has alia ſeries cellarum erat exſtructa, ſuper quam rurſum alia, omnes inter ſe numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ædificium æquarent altitudine. Nam ſuperius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem ſuum quæque tectum habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longiſsimis trabibus erat conſertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipſi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus ſubnexa erant laquearia politiſsima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incruſtati, ita vt omnia reniderent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrens perſtringeret. Tota verò ſtructura ex lapidibus politiſsimis conſtabat, ita ad vnguem inter ſe quadrantibus, & commiſſuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vſquam mallei aut cuiuſlibet fabrilis inſtrumenti veſtigium appareret, ſed connata potius omnia quàm arte congeſta viderentur. Porrò aſcenſum in ſuperiorem templi partem ſic commentus eſt Rex, vt cochleam in hunc vſum craſsitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab oriente magnam ianuam vt inferior, ſed à lateribus inerant parua hoſtiola. nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ ſe inuicem complectentes, & craſsis catenis inter ſe conſtrictæ. Diuiſo deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit acceſsibile, reliquum quadraginta cubitorum ſpatium in vſum Sacerdotum conſecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore ſeparante fores appoſuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas, eas prætexuit velis picturatiſſimis, hyacintho, purpura, cocco, byſſoq́ ſplendidiſsima ac molliſsima diſtinctis. Poſt hæc in adyto viginti cubitos quaqua verſum patente dedicauit duos cherubinos*

An. mũdi 2933. Ante Chriſtum natum 1031. Quando ædificatio templi ſit incepta.

Profunditas fundamentorum templi.

Altitudo, longitudo & latitudo templi.

Porticus ante templum.

Cellæ in circuitu templi conſtructæ.

Trabes & parietes auro incruſtati.

Cochlea.

Templum in partes duas diuiſum.

Cherubini duo.

An. mũdi 2933. Ante Chriſtum natum 1031.

rubinos ex auro ſolido, vtrunq; quinq; cubitorum altitudine. vterq; duas alas habebat ad quinque cubitos protenſas: quapropter non longo ſeiunctos interuallo ſtatuit, vt vna ala auſtralem parietem attingerent, altera ſeptentrionalem: reliquæ duæ ſeſe contingentes in medio ſitam Arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quanam ſpecie fuerint, nemo vel conijcere poteſt vel eloqui.

Pauimentum ianuæ, omniaq; alia templi auro illita.

Pauimentum etiam templi conſtrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis pro portione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque, vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omiſit, quod non inauraret. Oppanſum eſt præterea aulæum & huic ianuæ, ſimile illi quod interior ianua habuit. Cæterum porticus nihil tale habebat. Poſt

Solomon Tyro Chiramum artificem accerſit.
3 Regum 7.

hæc Solomon accerſiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Iſraelitis oriundo, operarium inſignem in quauis materia, ſed præcipuè in auro & argento ac ære. Huius opera vſus eſt in omnibus quæ artificiosè in templo fieri voluit.

Columnæ duæ ingentes.

Is fecit duas colũnas æreas craſſitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos complectebatur. his impoſita erant capitella fuſilia liliata proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant retiacula ærea quæ operiebant lilia, dependebantq; inde duæ ſeries malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas poſuit in aditu veſtibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à ſiniſtris nominatam boz.

Vas aheneũ mare appellatum.

Fecit etiam vas aheneum fuſile ſemiorbis ſpecie, quod propter capacitatem appellatum eſt mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, craſſitudine palmari. eius meditullium ſuſtinebatur ſpira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circumſtabant duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorum obuerſi terni, quorum poſtica ſubſidebant vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio ſui depreſſius. Capiebat autem hoc mare congiorũ tria millia.

Decem baſes æreæ labrorum.

Fecit præterea labrorũ decem baſes æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorũ quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes ſeorſim fabricatæ ſic compingebãtur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos diſpoſitæ quadrangulæ, quibus latera baſium vtrinque inſerebantur. erant autem hæc tripertita, & inter iuncturas cælaturis diſtincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eiſdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis ſuſpendebatur, quæ fuſiles erant, habebantq; modiolos & radios, ſeſquicubitali inter vtramque extremitatem interuallo. eratq; mirum videre rotarum circumferentias, quomodo lateribus baſium coaptatæ cantis ſuis inſiſtebant. Angulos autem supernè continebant fuſiles humeruli manuum extenſarum. his impoſita erat ſpira, cui labrum inſerebatur, ita vt manibus ſuſtineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum ſic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbuſculis. Atque hæc fuit decem baſium ſtructura.

Decem labra rotunda.

Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ ſpecie, quorum quodq; capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem ſpatij patebat inter margines. Ea labra decem illis baſibus impoſuit, quas mechenoth ſua lingua appellabant. horum quinque ad ſiniſtrum latus templi ſeptentrionale collocauit, totidem ad dextrum auſtrale, ita vt orientem ſpectarent: quo loco etiam

Maris & decem laborum vſus.

mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vſum aſſigna-

aſſignauit, vt inde Sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare aſcenſuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur inteſtina ac pedes animantium ad holocautoma deſtinatorum. Fabricauit etiã altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine verò decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vaſa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Menſas quoque multas dedicauit Rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur ſacri panes, reliquæ non multo deteriores diuerſo modo factæ ſuſtinebant phialas & pateras, aureas vigeſies mille, argentearũ quadraginta millia. Candelabrorum item fecit decem millia, iuxta præceptũ Moſis: ex quibus vnũ in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & menſam vnam impoſitos panes habentem, ſitam ad ſeptentrionale templi latus ex aduerſo candelabri. id enim ad auſtrale latus collocauerat. medium autem inter vtrunque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa templi pars quadraginta cubitos longa, & velo diſparata ab adyto. illò enim Arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octuaginta millia Rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantũ. Lancium item aurearũ, ad offerendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octuaginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoq; in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Menſurarum verò quales Moſi hin vocantur & aſſaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri ſolent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templũ ſitum quinquaginta millia. Paratæ erant & Sacerdotales veſtes in vſum Pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum ſuis gemmis in vniuerſum mille. Corona verò in qua Moſes Dei nomen inſcripſit, vnica fuit, & vſq; in hodiernum permanſit. Stolas autem Sacerdotales è byſſo fieri curauit, cum decies mille zonis purpureis, & tubarum quales Moſes præſcripſit CCM. Item alias ſtolas byſſinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Inſtrumentorum præterea muſicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur, in vſum hymnodiarum ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens ſumptibus: ſed omni liberalitate vſus hæc in theſauris Dei condidit. Circumdedit deinde templo ſeptum quoddã trium cubitorum altitudine, quod noſtra lingua giſon vocamus, excluſurũ profanam multitudinem, & ſolos Sacerdotes admiſſurum. extra hoc ſeptũ erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum ſingulæ ſingulos ventos ſpectabant, & foribus auratis claudebantur. in hoc fanũ cuilibet è populo, puro modo ac caſto & præſcriptorum legis obſeruanti, acceſſus patebat. Dici autem non poteſt, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis vt ad proſpectum oculi caligarent, & aggeſta ad quadringentos cubitos terra, eam vertici montis in quo templum exſtructum eſt æquauit: atque hoc modo factum eſt vt area fani cum ſolo templi æquaretur. hanc cinxit duplicibus porticibus, quas columnæ è natiuo ſaxo ſuſtentabant, & laquearia cedro expolita tegebant. Fores verò habebant omnes ex argento fabricatas. His tam magnis ac pulchris operibus &

An. mũdi 2933. Ante Chriſtum natum 1031.

Altare & vaſa ad illud pertinentia.

Menſa ſacri panis.

Candelabra.

Canthari & phialæ.

Lances.

Crateres.

Menſura.

Acerræ.

Veſtes Sacerdotales.

Corona.

Stolæ Leuitarum.

Naula & cinnyræ.

Septum circa templum.

Fanum.

Valles ingẽtes in quibus templũ fuit extructum explentur.

Hedio & Ruffinus cap. 4. 3 Regum 8.

An. mūdi 2941. Ante Christum natum 1023.

donarijs ſeptennio perfectis, non ad opulentiæ modo, ſed & celeritatis oſtentationem: quæ enim ætatem integram hominis poſcere videbantur, tam breui, ſi ad magnitudinem conferatur, tempore erant abſoluta: Solomon Rex per literas iuſſit magiſtratus ac ſeniores Hebræorum totum populum Hieroſolyma congregare, ad ſpectandum templum, & ad transferendam illuc arcam Deo ſacratam: denunciataq; omnibus profectione Hieroſolymitana, ſeptimo demum menſe conuenerunt, qui noſtratibus eſt thuri, Macedonibus hyperberetæus: inciditq; in idem tempus ſcenopegia, feſtum apud Hebræos ſanctiſſimum & maximum.

Solomonis templum menſe Octobri conſecratum.

Tollentes igitur Arcam, & tabernaculum quod Moſes conſtruxerat, & omnia vaſa ad miniſterium ſacrificiorum Dei parata, tranſportauerunt in templum: acceſſeruntq; illò cum victimis tam Rex quàm vniuerſus populus ac Leuitæ, libaminibus & multo hoſtiarum ſanguine viam perſundentes, & infinitam vim odoramentorum adolentes, vt circumquaq; totus aer ſuauitate repletus etiam longè remotis ſentiretur, conſtanti omnium opinione, aduentare Deum ad inhabitandum recens exſtructum ac dedicatum ſibi locum.

Arca Dei in templum tranſportatur.

nam neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus, laſſitudo eſt oborta, dum ad templum peruenirent. atque in hunc modū Arca eſt tranſlata. Quum verò iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem multitudo abſceſſit, ſoli verò baiulantes Sacerdotes inter duos Cherubinos eam depoſuerunt: quæ effigies coniunctis alarum extremitatibus (ſic enim artifex eas fecerat) Arcam velut ſub vmbella aut tholo protexerunt. continebat hæc nihil aliud quàm duas tabulas lapideas, quæ decem præcepta, Dei ore in monte Sina prodita, inſculpta eis conſeruabant.

Sacerdotes Arcā Dei in qua decem præcepta tabulæ lapideæ inſcripta aſſeruabantur, in ſuum locum deponunt.

Candelabrū, menſa & altare aureum.

Candelabrum autem & menſam & Altare aureum ſtatuerunt in templo ante adytum, eiſdem locis in quibus in tabernaculo prius ſita fuerant: vbi quotidianas hoſtias offerebant.

Altare æreum.

Cæterum Altare æreum pro foribus templi eſt poſitum, vt apertis illis in conſpectu eſſet ſacrificiorum magnificentia. reliquorum verò vaſorum inſtrumentum omne in vnum congeſtum, intra templum eſt repoſitum. Poſtquam autem, omnibus quæ ad Arcam attinebant ritè peractis, Sacerdotes ſanctuarium exiuerunt, repente globus nebulæ, non aſper, nec qualis hiberno tempore grauidus pluuia condenſatur, ſed diffuſus ac temperatus in templum influxit: & primò Sacerdotum viſum, vt vix ſe inuicem cernerent, obſcurauit, deinde in omnibus eam cogitationem excitauit, quòd Deus in templum deſcendens, præſens ac libens hoc domicilium ſibi optaret.

Nebula in templo.

His talia voluentibus animo, Rex qui tum forte ſedebat, aſſurrexit: verbiſq; & ſe & Deo dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu quidem, inquit, ſempiternam domum habes Domine, nec ignoramus te tibiipſi hanc vniuerſi molem condidiſſe, quæ cælo, aere, terra & mari conſtat: quam totam imples, nec tamen ab ea caperis.

Precatio Solomonis ad Deum. Deus immenſus.

hoc verò templum ideò tuo nomini adornauimus, vt in hoc ſacrificijs ac precibus in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo perſuaſi, quòd & heic ades, & nuſquam interim abes.

Cauſa extructi templi.

Quum enim omnia videas, audias omnia, nihil obſtabit hæc ædes quò minus vbicunque te dignum eſt habites, à nemine alienus, & omnibus proximus, præcipuè his, qui te deſiderant, nocte dieq; præſens ac propitius. His vocibus Deum precatus, vertit orationem ad populum, docens eos de potentia Dei ſimul & prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura, quæq; iam euenerint, quæq; euentura ſint prædixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impoſuiſſe, quo vocandus eſſet: quodq; paterni regni ſucceſſor

Deus verax in promiſſis.

templum

An. mūdi 2041 Ante Chriſtum natum 1023.

templum ei ædificaturus eſſet, prænunciaſſe. ergo cum vaticinium magna ex parte euentu ſit comprobatum, debere eos Deo laudes offerre cum gratiarum actione, & de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil dubitare, quibus iam nunc fidem aſtrui conſpicerent. His affatus multitudinem Rex, rurſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad multitudinem dextera: Operibus quidem, inquit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo pro acceptis beneficijs reddere.

Oratio Solomonis, qua primùm Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in poſterum eum conſeruet, precatur.

Nullius enim rei diuinum numen indiget, nimirum maius quàm cui tales retributiones conueniant. ſed hoc vno quo nos cæteris animantibus præſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem tuam decet, & pro his quibus familiam meam atque Hebræorum populum dignatus es, neceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel parum propitius placandus, vel in fauore es retinendus, quàm voce quam ex aëre haurimus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus? Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd patrem meum ex obſcuro loco ad tantam gloriam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſentem diem omnia quæcunque promiſeras præſtitiſti: precorq́; vt in poſterum largiaris quæ Deus hominibus caris largiri poteſt, & familiam noſtram in ſempiternum augeas, quemadmodum patri meo & viuo & morituro es pollicitus, quòd apud nos regnum ſit permanſurum, & per innumeras ſucceſſiones propagandum. Hæc igitur nobis concede, ſimulq́; meis omnibus virtutem qua potiſſimùm delectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas, vt nobis appareat, in terris quoque te degere. Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuerſum hoc cœli conuexum, nedum hoc qualecunque templum.

Solomon Deum vt templum hoc tanquam ſuum domicilium protegat, ſupplex orat.

Tu tamen hoc vt proprium integrum ſeruato à vi hoſtium, oro, & tanquam poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando populus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligente aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimili ue malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præuaricatores ſoles animaduertere: ac deinde affluens ad tuum templum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens: exaudi tanquam præſens, & miſeratus eos è calamitatibus eripe.

Exteri quoq; vt exaudiantur in hoc loco precatur.

Nec ſolis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare à te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi exſtrui voluiſti, & nos nec inhumani ſumus nec alienigenis iniqui, ſed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem eſſe, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc loquutus & pronus humi ſtratus, cum aliquamdiu adorauiſſet, ſurrexit, hoſtiasq́; ad altare adhibuit: quumq́; id ſolidis victimis repleuiſſet, litatum Deo manifeſto argumento cognouit. Ignis enim ex aëre emicans, omnibusq́; inſpectantibus in altare delapſus, correptas victimas abſumpſit:

Solomonis victimas ignis ex aere in altare delapſus, abſumit. 2. Paral. 7.

ad quod prodigium populus haud dubiam coniecturam fecit, in eo templo numen eſſe habitaturum, & præ gaudio procidens in ſolum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei verſus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem ſigna vidiſſent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem ſe exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodiat in iuſtitia & religione, quò poſſint præcepta per Moſem diuinitus tradita conſtanter obſeruare.

Solomon populū ad laudes Dei, gratiarum actionē & preces hortatur. 3. Reg. 8.

Sic enim fore genus Hebræorum feliciſſimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulq́; iubebat eos meminiſſe, quòd, quibus artibus parauiſſent tanta bona, eiſdem & hæc

An. mũdi 2941. Ante Chriſtum natum 1023.

retenturi eſſent, & alia maiora atque cumulatiora quæſituri. Neque enim aliter exiſtimandum, quàm iuſtitiæ ac pietatis meritò hæc illis contigiſſe. eſſe autem facilius parare quæ deſint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem Rex concionem dimiſit, ſacris primùm

Solomonis in templi dedicationem ſacrificia.

factis tam pro ſe quàm pro populo: mactauitq; vitulorum duodecim millia, agnorum centum & viginti millia, nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum eſt, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo ſunt excepti.

Scenopegiæ feſtum.

Præterea ſcenopegiæ feſtum ante templum ſplendidè ac magnificè Rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerſo populo epulatus. Peractis autem

Populum Rex dimittit.

his omnibus, & nullo pietatis officio prætermiſſo, dimiſſi ſunt ſuam quiſque domum, actis prius Regi gratijs, pro benè curata Republica, & pro tantis operibus abſolutis, precatiq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone Rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac geſtientes hymnoſq; ſacros canentes, ita vt præ gaudio nullum vitæ tædium in reuertendo ſentirent.

3. Reg 9.

Cæterùm illata in templum Arca, & ſpectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, feſtisq; diebus inter ſacra & epulas exactis, cum iam ſinguli ad ſuas vrbes eſſent reuerſi, Rex in ſomnis eſt admonitus, gratum Deo fuiſſe eius ſa-

Solomoni Deus iterum apparet, eique bona quæq; ſi à paternis præceptis nuſquam diſcederet, pollicetur.

crificium, & vota exaudita eſſe. quodq; ſeruaturus eſſet ſuum templum, & ſemper inhabitaturus, donec ipſius poſteri cum ſubiecto populo iuſtitiam colerent: inprimisque ipſum ſi à paternis præceptis nuſquam diſcederet, ad ſummum felicitatis faſtigium euehendum, & genus eius per continuatas ſucceſſiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu Regem defore. Quòd ſi prodito &

Comminatio grauis Iſraelitis à veræ pietatis tramite exorbitantibus propoſita.

obliuioni tradito pietatis ſtudiò, ad externarum religionum ritus ſe transferret, radicitus eum excidendum: & neque generis ipſius reliquias manſuras, neque Iſraelitas calamitatem euaſuros: ſed bellis & alijs innumeris cladibus afflictos, & è patrio ſolo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens exſtructum eſſet, Dei permiſſione à barbaris direptum atque incenſum iri, vrbe inſuper hoſtili manu diruta: ita vt vbique ſparſo earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi ſint, & interrogaturi, qua de cauſa Hebræi in tantam nunc indignationẽ incidiſſent, quũ antea eius ope ad maximas diuitias maximamq; gloriã eſſent euecti. Quibus reliquias gentis reſponſuras, quòd propter peccata ſua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigiſſent. Hæc

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Solomonis regia tredecim annis abſoluitur.

illi per ſomnium denunciata ſacræ literæ continent. Abſoluta autem templi fabrica, quæ ſeptennio vt dictum eſt durauit, regiæ ſtructuram eſt aggreſſus, quam vix tertio decimo anno conſummauit, neq; enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi poſſit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum eſt: regia verò tametſi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuiſſet, & Regi non Deo ſtrueretur domicilium, eo tardius ad finem eſt perducta. Et hæc tamen pro dignitate fortunarum Regis ac gentis eſt exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac diſpoſitionem indicaſſe, vt ex eius deſcriptione totam amplitudinem lector colligere ac conſiderare poſſit.

Baſilica.

Baſilica erat magna & pulchra, multis columnis ſuffulta, quam ad cauſas forenſes agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis, quæ eo ius peteret, longam cubitos centum, latam quinqua-

ginta

ginta, altam triginta. hanc ſexdecim columnæ quadrangulæ ſuſtinebant, tectam An. mũdi 2941.
opere Corinthiaco, additis parilibus poſtibus cum valuis cælatis ad ornamen- Ante Chriſtum
tum loci ſimul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata tri- natum 1023.
ginta cubitos, columnis validis ſuffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex Tribunal.
iura ſolebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vſum Reginæ facta, Reginæ domus aliæque aulæ.
& aliæ aulæ quò ſe negocijs peractis animi cauſa conferebant, omnes cedrinis ta-
bulis conſtratæ: partim ſaxo quadrato decemcubitali conſtructæ, partim ita vt
ſolent regiæ vel templa, incruſtata precioſo marmore quod è locis eo nomine cele-
bribus apportatur. Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexeban- Ornamẽta Solomonis regiæ.
tur: quartus verò ſculptorum admirabile artificium oſtentabat, in quo effictæ
erant variæ arborum ac plantarum ſpecies, frondibus & folijs tanta ſubtilita-
te expreſſis vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod ſupererat
vſq; ad lacunar, opere albario tectũ, & diſcoloribus picturis erat variegatum.
Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad orna- Cubicula ad voluptatem facta aurea
tum regiæ longiſſimæ, in quibus ſplendidiſſima triclinia referta auro, vt quæ au- ſuppellectili referta.
rea ſuppellectili ad omne regij conuiuij miniſterium erant inſtructiſſima. Diffi- 3. Reg. 10.
cile eſt enumerare amplitudinẽ ac varietatem aularum, tàm maiorum quàm
mediocrium, tum quæ ſub terra latebant, quæue in aerem elegantiſſimè attolle-
batur. In ſumma totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atq; ar-
gento conſtabat: diſpoſitis per parietes & laquearia varijs lapillis auro incluſis,
quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum Solomonis ſolium ex ebore factum
erat prægrande ſolium cælatum, ſpecie tribunalis, quod ſex gradibus aſcendeba-
tur, in quorum ſingulis in extremitatibus leonum effigies erãt impoſitæ, totidem
alijs supernè imminentibus. quà verò parte Rex inſidebat, manuũ effigies eum
excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuuencus tergũ ſuum reſpici-
ens: totumq; tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti an-
nis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum
Rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipſe maximis donis Iro- 3. Reg. 5.
mum eſt remuneratus, ſingulis annis frumentum ei mittens & vinum atq; ole- Gratitudo Solomonis erga Iromũ pro
um, quibus maximè opus habebat, vt diximus, eo quod inſulam incoleret. Præ- acceptis beneficijs.
terea Galileæ oppida numero viginti non procul à Tyro diſſita ei donauit: quæ 3. Reg 9.
cum ille perluſtrata ſatis conſideraſſet, & non valdè probaſſet, renunciari iuſ-
ſit Solomoni, ſibi non eſſe opus eis oppidis. & ex eo terra Chabalon eſt appellata,
voce Phœnicum lingua, id quod diſplicet ſignificante. Quæſtiones etiam æni- 3. Reg. 5.
gmaticas Tyrius Rex ad Solomonem tranſmiſit, rogans vt eas explicaret, & Solomon Tyrio Regi ænigmata quædam explicat.
dubitationem ſibi omnem eximeret. At ille callens huiuſmodi rerum ac naturæ
prudentiſſimus, nihil inexplicatum relinquebat: ſed omnia ratione peruincens,
& perſcrutatus eorum intellectum, apertiſſimè declarabat. Meminit horum
duorum Regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum Menander Hiſtoriographus Solomonis
in græcum ſermonem eſt interpretatus, in hunc modum ſcribens. Defuncto A- & Iromi meminit.
bibalo ſucceſſit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres,
& regnauit annos triginta quatuor. hic aggeſſit ad inſulam agrum qui dici-
tur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit. idem materiem
multam in monte Libano excidit ad contegenda templa, & demolitus anti-
qua templa, Herculi & Aſtartæ noua inſtaurauit: primusq; Herculi ſtatuam
erexit menſe peritio. Deinde expeditione contra Eyceos ſuſcepta, quòd debita
tributa

An. mūdi 2941. Ante Chriſtum natum 1023.

Dius Iromi meminit.

tributa non perſoluerent, ſubactis illis victor eſt domum reuerſus. Huius temporibus erat Abdemonus adoleſcens, qui problemata à Solomone Hieroſolymorum Rege iniuncta diſſoluebat. Meminit & Dius ſic ſcribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoq; Iouis Olympij: quod antè ſeparatum erat, medio ſpatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donarijs ornauit. conſcenſo deinde Libano materiem ad ſtructuram templorum cecidit. Additq; Solomonem Hieroſolymorum Regem ad hunc Iromum ænigmata miſiſſe, ſolutionem eorum poſtulantem: quod cum ille non valuiſſet, magna pecunia mulctatum eſſe. Deinde per Abdemonum quendam virum Tyrium propoſita explicuiſſe, & ipſum alia propoſuiſſe: in quibus ſoluendis quum Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remiſiſſe. Et Dius quidem ita ſcribit. Cæterùm Rex quum videret mœnia Hieroſolymorum turribus & propugnaculis ad ſecuritatem egere, nec ea dignitati vrbis ſatis reſpondere, & muros inſtaurauit, & turres magnas in eis erexit.

Dius de Solomone.

Solomon Hieroſolymis muros inſtaurat, & turres erigit.

Hedio & Ruffinus Cap 6.

Solomon vrbes aliquot condit.

Aſorus, Magedo, Gazara.

Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Aſorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palæſtinæ vrbem, quam Pharao Rex Ægypti bello aggreſſus expugnauerat, occiſisq; ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ ſuæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuò Rex eam exædificauit, quòd eſſet natura munita, & ad bella rerumq; nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad ſeceſſus, voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuumq; vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingreſſus deinde in deſertum quod eſt ſuper Syriam, eiusq; regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à ſuperiore Syria diſtantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde ſex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, cauſa eſt hæc, quòd mediteranea per deſertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validiſsimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atq; hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, qui factum ſit vt omnes Ægyptiorum Reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quiq; multis annis auum noſtrum Abrahamum præceſsit, vſq; ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti ſint, à quodam Rege nomine deſumpto: operæprecium exiſtimo eorum ignorantiæ mederi, & manifeſtam huius appellationis cauſam reddere. Pharao Regem Ægyptijs ſonat. Opinor autem ipſos à pueritia nominibus alijs diſcretos, quàm primùm Reges creati fuerint, poteſtatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum aſſumere. Nam & Alexandrini Reges alijs prius nominibus vocati poſt aſſumptum regnum vocati ſunt Ptolemæi à primo eius vrbis Rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæſares appellantur, principatus & honoris vocabulo, poſthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc eſt, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnaſseus cum CCCXXX. Reges poſt Minæum Memphis conditorem deinceps ſucceſsiſſe dixerit, nomina eorum non recenſuit, quia Pharaones vocati ſint omnes. Quum enim poſt hos mulier imperium arripuiſſet, nomen eius ponit Nicau-

Betachora, Baleth.

Thadamora, ſiue Palmira.

Aegyptiorum Reges cur Pharaones dicti.

Ptolemæi.

Cæſares.

Herodotus Aegyptiorum Regū nomina non recenſet.

Nicaulen, nimirum ea de cauſa, quòd cum ſoli mares huius appellationis eſſent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipſius nomen dicere. Ego verò in noſtrę gentis commentarijs reperi, quòd poſt Solomonis ſocerum Pharaonem nemo Ægyptiorum Regum amplius hoc nomine ſit vocatus: & quòd poſt illum venerit ad Solomonē iam dicta mulier, quę tum Ægypti ſimul ac Æthiopię regnum obtinebat. Sed de hac paulo poſt dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt oſtenderem noſtros libros & Ægyptiorum in multis cōſentire. Solomon autem Rex reliquias Chananæorum quę Libanum montem vſq; ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, ſub ditionem ſuam redactas tributa pendere coegit, & per ſingulos annos certum numerum ſeruorum & colonorum, qui per agros diſtribuerentur, exegit, Hebræorum enim nemo ad ſeruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cum tam multas gentes Deus ſub eorum imperium ſubdidiſſet, ex his potius quàm deuictis eiuſmodi conditionis homines cenſerentur: ſed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad ſeruitutem abduxit, ſexcentos præfectos præpoſuit, qui procuratores eſſent regij, & ſua cuiq; opera atq; negotia præſcriberent. Quin & claſſem Rex in Ægyptio ſinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Aſiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, non procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione cenſebatur. Et in hac quoque claſſe munificentia Iromi Regis amici fuit vſui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei miſit quotquot voluit, qui nauigantes cum regijs procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurū illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retrò

An. mūdi 2955. Ante Chriſtum natum 1011.

Nicaule Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Solomonem venit. 3. Reg. 10.

Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit. 3. Reg. 10.

Hebræorū libertas, & Chananæorum ſeruitus.

Solomonis claſſis.

3. Reg 10.

ad Regē ſunt reuerſi. Interim ad Ægypti Æthiopiæq; Reginā, mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quoq; egregiam, Solomonis virtutum ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit corām hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi eo quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulo poſt euaneſcunt: decreuitq; ſuſcepta longinqua

Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Solomonem venit.

An. mũdi 2953. Ante Chriſtum natum 1011.

peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulento paratu. Adducebat enim ſecum camelos onuſtos auro & varijs aromatibus lapilliſq́ preciosis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad Regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magiſq́ etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ædificiorum ordinem, quòd hic quoque ingenium Regis contemplaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatumq́ miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquàm ſcitè omnia adminiſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantaq́ cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplandò vehementer admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud Regem ingenuè faſſa eſt, quantopere huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, Rex, quæ auditu percipiuntur cunctantius credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non potuit tamen res ita pro dignitate repræſentare, ſicut nunc oculis noſtris ſubijciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cum de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuò ſapientia tua frui datũ eſt. Laudandus Deus qui regionẽ hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te Regem eis præficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti Regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorumq́ precioſiſſimorũ. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodie quoq́ ferax eſt noſtra regio, illius Reginæ munificentiæ ferri acceptã oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à Rege recepit, optione etiam illi permiſſa. nihil enim roganti negatum eſt: ſed libentius quã illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem. Atq́ ita Ægyptiorum Regina datis ſimul & acceptis ampliſſimis muneribus in patrium ſolum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea, ſicut vocant, terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie Rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiuſq́ parte vſus eſt ad inſtrumenta Muſica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos ſolent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat, Sed nemo ſic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæue ad illiciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis eſſe ſimilia. illa enim aſpectu ficulnam materiem referunt, niſi quòd candidiora ſunt & fulgentiora: id quod admonere officij noſtri duximus, ne quis per ignorantiã in his diſcernẽdis fallatur, quandoquidẽ res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadẽ claſſis attulit Regi auri talenta DCLXVI non annumerato quod priuatim negotiatores mercati ſunt, nec eo quod toparchæ & Reges Arabiæ dono illi miſerunt. Ex eo fecit ducenta ſcuta fuſilia ſingula ſexcentos ſiclos pendẽtia, & trecentos clypeos, quorũ ſinguli trecentas minas penderẽt: atq́ hæc omnia in aula Saltus Libani vocata repoſuit. Sed & pocula ex

Solomon Reginæ ænigmata cũ prudentia explicat.

Aethiopiæ Regina Solomonis ſapientiam ſtupet.

Aethiopiæ Regina Solomonis prudentiam & ſapientiam laudat.

Solomoni Regina ſplendida munera donat.

Solomon Reginæ liberalitatem remunerat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Ligna pretioſa Solomoni allata.

An. mūdi 2933. Ante Chriſtum natum 1011.

auro ſolido parauit, & è lapide precioſo, in vſum conuiuij ſingulari arte fabrefacta, reliquamq́ omnem ſuppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commercijs erat precium. Multa enim nauigia Rex in mari, quod vocatur Tharſicū, habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre iuſſit, pro quibus exportatis aurū & argentum Regi referebant, multumq́ eboris, & mancipia Æthiopica & ſimias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum abſumebat.

Solomonis naues in itinere triennium abſumebant.

Fama etiam celeberrima per omnes circumquaq́ regiones de Solomonis virtutibus ac ſapientia diuagabatur: qua exciti plerięq́ Reges, quo certiores de iam dictis fierent, viſendi eius cupidine flagrabant, & exquiſita munificentia ſtudioſos eius ſe declarabant.

Solomoni plerique Reges exquiſita munera mittunt.

Mittebantur vaſa tàm aurea quàm argentea, & veſtes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusq́, & muli ſubuehendis ſarcinis, qui vel robore vel pulchritudine Regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donatitijs quadringenti currus accederēt.

Munera Solomoni allata, eiusq́ equitatus.

Habuit enim prius currus mille, equorum viginti millia. hi quum pulcherrimi fuere, tum ad curſum exercitatiſſimi, vt collati ad cæteros omnes poſt ſe relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera ſtatura, promiſſoq́ capillitio conſpicui, & tunicas è ſarrana purpura induti. adhæc ramentis auri capillum quotidie ſpargebant, vt ad ſolarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur. Hi armati & pharetris ſuccincti regium currum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorū ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur.

Hettan.

Diuina autem quadam diligentia & prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & quum eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citroq́ commeātibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam.

Viæ circa Hieroſolyma ſilice ſtratæ.

Diſtributisq́ oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit.

Oppida curruum.

Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt moros numero æquarent.

Argenti, Solomonis tempore, copia.

Mandauit etiam negotiatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ Reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat.

Equi Aegyptiaci.

Quumq́ eſſet omnium Regum glorioſiſſimus & pijſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patrijs moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moſis inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens.

3. Reg. 11.

Solomō exteras matrimonio ſibi iungens, ab ijs ſeducitur.

Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néue relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Salomon contempſit, voluptate irrationali vi-

An. mūdi 2964 Ante Chriſtum natum 1000.

An. mūdi 2964. Ante Christum natum 1000.

ctus: ductiſq; vxoribus è principibus viriſq; illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum Regis filia, adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quò magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſueuit: quamuis iam ante quoq; à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum poſt appoſuit. Nam neq; illa fas erat facere. Cumq; domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad poſteros reliquerat, diſcedens ab eius imitatione, idq; bis in ſomnis monitus ſequi paterna veſtigia, mortem inglorius oppetijt. Venit itaq; ad illum propheta miſſus à Deo, dicens neque clam eſſe eius impietatem, ne-

Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos.

que diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus ſit promiſſum non alium ſucceſſorem futurum: ſed poſt hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuerſum regnum deficeret, ſed decem ſolæ tribus ſeruo ipſius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idq; ipſius aui reſpectu, & vrbis Hieroſolymorum in qua Deus templum ſibi elegiſſet. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus ſuſpiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis poſt hanc prophetæ denunciationem eſt elapſum, dum hoſtis ei,

Aderus Solomoni inimicus.

Deo ſic volente, exortus eſt, cui nomen Aderus, Regi infenſus ob cauſam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio ſtemmate. Cumq; Ioabus copiarum Dauidis imperator Idumæam ſubigeret, omnibus eius gentis, qui per ætatem arma ferre poſſent, internecione intra ſemeſtre deletis, hic etiam tum adoleſcentulus ad

Aderus in Aegyptū profugit.

Pharaonem Ægyptiorum Regem euaſit. ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentia illius eſt conſecutus: & poſtquam adoleuit tam carus ei factus eſt, vt Rex coniugis ſuæ ſororem, nomine Taphinen, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum Regis liberis eſt educa-

Aderus Pharaonem vt ſibi in patriam reuerti permittat, orat.

tus. Porro accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, adiuit, rogans vt ſibi in patriam reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deeſſet, quáue ſua iniuria prouocatus relinquere amicum benè meritum cuperet, etſi non ſemel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cum iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non amplius ferente, cuius nutu Pharao difficilem ſe hactenus præbuerat, Aderus impetrato à ſuo Rege

Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam ſe confert.

commeatu, in Idumæam reuertitur. & cum non poſſet gentem ſuam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præſidijs impoſitis in officio contineretur, nec liceret impunè res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam ſe

Razarus cum Adero hoſtis Solomonis.

contulit. Vbi cum incidiſſet in quendam Razarum, qui deſciuerat à Sophenæ Rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incurſionibus populabatur, ſocietatem cum homine inijt: cuius ope occupata ea parte Syriæ, Rex declaratus, Iſraëlitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miſcebat & cædibus. Et quaſi parum eſſet Hebræis vnus hoſtis

Hieroboamus Solomonem infeſtat.

externus, domi extitit qui Solomonem infeſtaret, Hieroboamus Nabatæi filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cum enim patre orbatus adoleſcens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduerſa generoſa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hieroſolyma mœnibus

cingebat.

cingebat. Eius operis curam tanta ſolertia geſſit, vt Rex, comprobata hominis induſtria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei fit Propheta nomine Achia, Silunte oppido oriundus. Is ſalutatum eum de via paulum ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deũ hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio propter promiſſionem Dauidi factã tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & dijs earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac conſeruator eſto, cum pietatis ac religionis præmiũ maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem prius fuiſſe. His Prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cum eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij Prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſiq; principatum deferret. Cuius conatibus & inſidijs cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti Regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraelitico incolumem ſeruauit.

An. mũdi 2971. Ante Chriſtum natum 993.

Achia Propheta Hieroboamũ decem tribuum Regem futurũ oſtendit.

Hieroboamus in Aegyptũ profugit, vbi vſque ad Solomonis obitum manet.

CAP. III.

Solomòne defuncto, populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum Regem fecit.

SOLOMON *autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octuaginta, vita verò nonaginta quatuor: ſepeliturq; Hieroſolymis, omnium Regum feliciſſimus & opulentiſſimus atque prudentiſſimus, excepto peccato, ad quòd iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorũ calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterum defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo, quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent. qui cum ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaq; illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet. Decere enim eius ætatem putabant, procliuem eſſe ad benè merendũ. nonnihil tamen ſpei ſuberat, quòd non ſtatim eſſent repulſam paſſi. Interim ille conuocatis paternis amicis conſultabat, quale reſponſum populo dari oporteat. qui, quum benè ipſi cuperent, & populi naturam probè callerẽt, ſuaſerunt, vt comiter populum alloqueretur, &, poſito aliquantiſper faſtu regio, ad captandam multitudinis gratiam ſe accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatũ ſit, vt ſubiecti delectentur Regibus mãſuetis, & de ſuo faſtigio nonnihil ſe demittentibus. Ibi Deus ſine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tẽpus ſententia, certè ad præſens ambienti regnum neceſſaria,*

Mors Solomonis.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. al. 4.

3. Regum 12.

Populus à Roboamo onerum mitigationem petit.

Seniorum conſilium ſalutare.

An.mũdi 2971. Ante Christum natum 993.

Iuniorum consilium, quod Roboã, seniorum spreto, sequitur.

non probabatur: ſed accitis æqualibus ſuis iuuenibus, & expoſito ſeniorum conſilio, quid ipſis videretur, proferre iuſsit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus ſinebat, vtiliora cernere, autores ei fiunt ſic ad populum reſpondendi: minimum digitum ipſius craſsiorem eſſe quàm patris lumbi fuerint: & ſi ab illo duriter habitos ſe putarent, durius etiam in poſterum tractandos eſſe: & ſi ab illo ſcuticis caſi fuiſſent, expectandum vt ab ipſo ſcorpionibus flagellarentur. His delectatus Rex, & ratus decere maieſtatem principatus tale reſponſum, poſtquã tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione ſuſpenſis, & exiſtimantibus benignum aliquid ſibi proponendum, omiſſo amicorum conſilio, ex iuuenum ſententia reſpondit, non ſine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium ſuus euentus ſequeretur.

Iſraelitæ petitionis ſuæ repulſam paſsi à Roboamo deficiunt.

Icti enim velut ferro tam duris verbis, non ſecus ac ſi à minis ad rem iam eſſet peruentum, per indignationem vno ore exclamãt, nihil ſibi futurum amplius cum Dauidis progenie, haberet ipſe templum quod pater exſtruxiſſet, manifeſtè defectionem præ ſe ferentes. Adeoq́; pertinax ira fuit, vt Adoramum quæſtorem regium, miſſum ad excuſandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandosq́; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, ſe in famulo ſaxis impetitum, veritusq́; ne conceptum ſemel odium in ipſius caput effunderetur, trepidè conſcenſo curru, quantum potuit, Hieroſolyma properauit. Et Iudæ quidem ac

Roboam apoſtatas vi retracturus à propoſito abſtinere iubetur.

Beniamis tribus communibus ſuffragijs Regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, cõuentu duarum tribuum ſibi ſubditarum indicto, & delectu CLXXX. *millium habito, conaturus erat reliquas decem vi ad officium retrahere, niſi Deus per Prophetam interceſsiſſet, admonens nefas eſſe ciuile bellum mouere, præſertim cum Deo volente populus ab eo defeciſſet. Nunc prius Hieroboami Iſraelitarum Regis geſta, ac tum demum res Roboami duarũ tribuum Regis dicemus, ſerie narrationis ita poſtulante. Ergo Hieroboamus regia*

Regia Ieroboami.

Sicimis conſtructa, inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelã vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòſt inſtante Scenopegia, cogitans ſecum, quòd ſi permitteret populo Hieroſolymitanam profectionem, & feſti illic celebrandi poteſtatem faceret, populus captus religione templi & ceremonijs, facilè mutata voluntate, ſeq́; relicto ad priorem regem accedere poſſet, idq́; non dominationi ſuæ tantum, verum etiam vitæ periculoſum foret, ſtatuit hoc modo rebus ſuis conſulere. Duas vitulas ex auro fecit, & conſtructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum ſitum eſt ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique conſecrauit: & conuentu indicto decem tribuum, quibus ipſe præerat, pro concione in hunc modum eas eſt allocutus. Viri populares, notum vobis exiſtimo, quòd nullus locus Deo eſt vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: ſed vbique nota exaudit, vbique cultores ſuos reſpicit. Quare non placet mihi, hoc tempore vos Hieroſolyma vrbem infenſam longo itinere proficiſci religionis ergò. Homo illud templum ſtatuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas conſecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas cõfluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt Sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me deſignati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem deſideretis. Ergo quicunq; ex vobis Sacerdotium ambit, vitulum & arietem Deo mactet, quo ritu ferunt

Vitulæ Ieroboami cur factæ.

Ieroboã idololatriæ ſuaſor.

etiam

An. mũdi 2971. Ante Chriſtum natum 993.

Neglectus cultus diuini omnium malorum cauſa.

etiam primum ſacerdotem Aaronem creatum eſſe. His verbis populum decepit, autor ei factus patriæ religionis deſerendæ: quæ cauſa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, poſtremò in captiuitatem abducerentur, ſicut ſuo loco dicetur. Porrò appetente iam ſeptimi menſis feſtiuitate, volens & ipſe apud Bethela eam celebrare, ſicut à duabus tribubus Hieroſolymis celebrabatur, ante vitulam altare poſuit: moxq́ aſſumpta Pontificis perſona, cum ſuis ſacerdotibus ad illud aſcendit. Cumq́ iam holocautomata in conſpectu totius populi pararet incendere, Deo mittente ſuperuenit à Hieroſolymis propheta, nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progreſſus, audiente Rege ad altare ſermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Joſias nomine, is mactabit ſuper te falſos ſacerdotes illius temporis, & impoſtorum ad impietatem populum ſeducentium oſſa ſuper te incendet. Et vt nemini dubium ſit prædictionem hanc non eſſe vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congeſti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus Rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: moxq́ ſideratum brachium diriguit, vt reducere manum non poſſet, torpente membro, haud ſecus quàm ſi eſſet exanime. Altare quoq́ diruptum impoſitas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat. Ibi Rex videns hominem veridicum eſſe ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dexteræ vigorem priſtinum redderet. quod cum ita factum eſſet, lætus recepta ſanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excuſauit Jadon, negans ſe in ea vrbe panem aut vinum ſumpturum. id enim ſibi contra interdictũ Dei non licere. vetitũ etiam ne per eandem viam reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de ſe cœpit eſſe ſolicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicẽ rerum ſuarum exitum augurans. Erat in ea vrbe malus quidam Pſeudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, ſeductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd eſſet ſenio languidus. cumq́ audiſſet à filijs de aduentu prophetæ à Hieroſolymis & prodigijs per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces ſanam recepiſſet: veritus ne Rex de hoſpite melius quàm de ſe opinaretur, mandauit filijs vt eueſtigio aſinum ſtratum ad iter ſibi expedirent. quibus impigrè iuſſa exſecutis, conſcenſo iumento per veſtigia prophetæ properabat. quem aſſecutus interquieſcentem ſub quercu patula & vmbroſa, primò ſalutauit: deinde expoſtulauit cum eo quòd non ad ſe diuertiſſet, hoſpitalitate fruiturus. quo referente vetitum ſe à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum ſumeret: certè apud me, inquit, licuit ſumere. nam ego quoq́ propheta ſum eiuſdem cuius tu cultor numinis. & nunc ipſius iuſſu venio, te ad nos adducturus, & prandio hoſpitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus & familiari ſermone ſe oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq́ modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone diſcerpatur, nec in paternum monumentum inferatur. Hæc autem Deo volente, contigiſſe opinor, quò minus apud Hieroboamum Jadonis verba fidem inuenirent, de mendacio ſuſpecti. Nam redeunti Hieroſolymam, leo factus obuiam, detractum de iumento necauit, nihil læſo aſino. imo & illum & prophetæ cadauer ſeruabat accubans, donec viatores quidam rem viſam pſeudoprophetæ renunciauerunt. Tum ille filijs in hoc miſſis

3. Reg. 13. Vaticinium contra altare in Bethel.

Miraculo vaticinium confirmatur.

Emortuæ dextræ ſanitas reſtituitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Propheta ad Ieroboamũ miſſus per mendacium reducitur.

Inobediẽtis prophetæ pœna & ſepultura.

An.mũdi 2971. Ante Christum natum 993.

miſsis corpus eius in vrbem reportauit, inibiq́; magnificè ſepelijt, monitis filijs vt ſe quoque poſt mortem in idem monumentum inferrent. Vera enim eſſe quæcunque ille præcecinißet, de vrbe illa & altari, & Sacerdotibus ac Pſeudoprophetis. ad ſe autem nullam poſt mortem iniuriam peuenturam, propter communem cum illo ſepulturam confuſo oſsiũ diſcrimine. Poſt iuſta funebria Prophetæ reddita, & iniuncta filijs mandata, cum eſſet vir malus & impius, Hieroboamum adit, & quid ita, inquit, iſtius fatui turbatus es ſermonibus? Illo verò de altari & ſua ipſius manu referente, ac verè hominem Dei vatemq́; optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem maliciosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuſcare. Aiebat enim præ laſsitudine manum eius obtorpuiſſe, dum altari infert victimas, ac deinde poſt quietem priſtinum vigorem recepiſſe. Altare etiam recentis tum ſtructuræ, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, diſruptum concidiſſe. Poſtremò vatis mortem indicat, à leone eſſe necatum: adeò nihil diuinum, nec in vita nec in verbis eius, fuiſſe. His dictis Regi perſuaſit, & mentem eius à Deo & iuſtis ac pijs operibus in totum auerſam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim poſthac contra omne ius ac fas debacchatus eſt, vt nihil aliud quæreret, quàm quomodo indies magis ac magis ſemetipſe nouis ſceleribus ſuperaret. Sed hoc omiſſo, de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas condidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Etame, Thecos, Bethſur, Socho, Odolam, Ipa, Mareſa, Zipha, Adoram, Lachis, Azeca, Saram, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ ſita. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica ſorte muniuit, ſingulisq́; ſua præſidia & præfectos impoſuit, frumento, vinô, oleo, cæterisq́; commeatibus abundè inſtructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus ſufficeret. Ad hunc Hieroſolymis degentem è tota Iſraelitarum ditione confluxerunt Sacerdotes & Leuitæ, &, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iuſti, patrias ſuas relinquebant, vt Hieroſolymis Deum colere liceret, offenſi Hieroboami tyrannide, qui eos ad ſuarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factũ eſt, vt Hieroboami regnum integro triennio talibus acceßionibus creſceret. Qui cum ex priore matrimonio cognatæ cuiuſdam mulieris tres liberos ſuſcepiſſet, ſuperduxit poſtea cognatam aliam, Macham è Thamare Abeſalomi filia progenitam, ex qua Abiæ pater factus eſt. & quamuis etiam ex alijs vxoribus liberos haberet, præ omnibus tamen amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò ſexaginta. Abiam verò Machæ filium ſucceſſorem ſibi deſignauit, eiusq́; fidei theſauros ſuos & munitißimas quaſque vrbes credidit. Sed, vt plerunque ſolent mortales fortuna blandiente corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim ſui regni tanta incrementa, ad iniuſtas & impias actiones deflexit, factus cõtemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem ſui pertraheret: quandoquidem ea eſt rerum humanarum natura, vt cum principum ac magiſtratuum moribus etiam ſubditi deprauentur, quorum modeſtia ceu norma corrigi debebant, & pro virtutibus vitia eorum ſequantur: alioquin niſi eadem quæ Reges faciant, improbare facta illorum videntur: ſicut ſub Roboamo contigit, populo leges ac pietatem egregiè contemnente, ne iuſtitiæ ſtudijs Regem ſuum offenderet.

Iadonis Prophetiam Ieroboamo Pſeudopropheta offuſcat.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Roboami vrbes munitæ.

2. Paralip. 11.

Pij Iſraelitæ redeunt ad Roboamum.

Roboami vxores & liberi.

Regis ad exemplum totus cõponitur orbis.

Suſacus

CAP. IIII.

An. mũdi 2975. Ante Chriſtum natum 989.

Suſacus Aegyptiorum Rex captis Hieroſolymis, diuitias eius vrbis in Aegyptum tranſportauit.

Aliàs cap. 5.

Suſacus magnis copijs Iudæam inuadit.

HANC contumeliam Deus per Suſacum Ægyptiorum Regem vltus eſt, cuius res geſtas Herodotus per errorem Seſoſtri adſcribit. hic enim Suſacus quinto anno Roboami regni numeroſiſſimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuiſſe ferunt currus MCC, equitum LXM, peditũ CCCCM: eius miles maximè ex Afris conſtabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebraeorum regionem, munitiſſimas Roboami vrbes ſponte deditionem facientes in fidem ſuam recepit, quibus præſidio firmatis, poſtremo Hieroſolyma eſt aggreſſus.

Hieroſolyma obſeſſa.

Roboamus vero vero vnà cum ſuis à Suſaci exercitu obſeſſus, verſus ad ſupplicationes exorare Deum non potuit, vt victoriam annueret.

Samæas Propheta Iudæorum impietatem arguit. 2. Paral. 2.

Samaas quoque Propheta eos terruit, dicens Deum minari deſerturum ſe illos, qui cultum ipſius priores deſeruerant: quamobrem conſternati, & videntes nullam ſalutis ſpem reliquã, omnes confiteri cœperunt, iure ſe à Deo propter impietatem ac legũ neglectum deſtitutos. Deus autem videns eos ſic affectos, & peccata ſua confitentes, per Prophetã denunciauit, nolle ſe eos perdere: ſubditurum tamen Ægyptijs, vt experiantur, vtrum commodius ſit, Deo ſeruire an homini.

Samæas populum conſolatur.

Hieroſolyma & templum deprædatur. 3. Regum 14.

Suſacus autem Roboamo propter metũ dedente vrbem, conditiones nõ ſeruauit: ſed deprædatus templũ, theſauros tum Deo ſacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne ſcrupulo quidem relicto. Detraxit etiam aurea ſcuta & clypeos, quos Solomon Rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophena Rege acceptas: atq; ita cum opima præda domũ eſt reuerſus.

Herodotus de hac expeditione quid ſcripſerit.

Meminit autem huius expeditionis etiam Halicarnaſſenſis Herodotus, in nomine tantum errans, & quòd, peruaſis multis alijs gentibus, etiam Palæſtinam Syriã ſubiugarit, hominibus, non expectata vi, deditionem facientibus. Apparet autem ſatis, quòd noſtrã gentem dicere velit ab Ægyptio ſubactã.

An. mūdi 2975. Ante Chriſtum natum 989.

narrat enim hunc columnas reliquiſſe apud eos, qui prius, quàm martem experirentur, deditionē feciſſent, in quibus pudenda muliebria inſculpta fuerint. Roboamus autem is fuit Rex *noſter, qui vrbem, antequàm oppugnaretur, dedidit. Idem ait Æthiopas quoq; ab Ægyptijs circunciſionē viriliū didiciſſe. Phœnicas enim & Syros Palæſtinos fateri ſe hanc ab Ægyptijs accepiſſe. Conſtat autem, quòd nulli alij circuncidantur in Palæſtina Syria præterquā nos. Sed de his quiſq; ſuo arbitratu ſentiat.*

Roboamus pro ſcutis & clypeis aureis parem æreorum numerum facit.

Poſt Suſaci diſceſſum Roboamus pro ſcutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaq; ſcutarijs & excubitorib. ſuis aſſignauit: & ſine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni ſui tempora elabi paſſus eſt, metu cohibente, eo quòd perpetuum illi eſſet cum Hieroboamo diſsidium.

Roboamus moritur, eique Abias in regno ſuccedit.

An. mūdi 2988. Ante Chriſtum natum 976.

Vixit annos LVII, *ex quibus decem & ſeptem in principatu exegit, vir arrogans ac inſipiens, vt qui propter ſpretum paternorum amicorum conſilium tantam ditionem amiſit. Sepultus eſt Hieroſolymis in Regijs conditorijs. In regnum paternum Abias ſucceſsit, octauum iam ſupra decimum annum Hieroboamo apud decem tribus regnum obtinente.*

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
3. Regum 14.
Ieroboami impietas.

Et quoniam huius Regis exitum diximus, ſupereſt, vt quis Hieroboami finis fuerit conſequenter ſubnectamus. Is nullum neq; modum, neque finem impietatis faciens, ſingulis diebus aras in excelſis lucis exſtruebat, & ſacrificos his è vulgo aſſignabat. Hanc ſuam contumeliam, dignamq; tanta impietate pœnā, nō multò poſt Deus in caput ipſius atque familiæ vertit.

Ieroboami filio ægrotante, mater ad Achiam Prophetam mittitur.

Cumq; filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iuſsit vxorem ſuam, mutato cultu, ſumptoq; priuato habitu, ad Achiam Prophetam proficiſci. eſſe enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipſe olim regnum ſibi deberi cognouiſſet. mandauitq;, vt quaſi peregrina de filio percontaretur, eſſétne præſentem morbum euaſurus. Illa, habitu mutato, ita vt à marito iuſſa fuerat, in Siluntem, vbi tum Achias degebat, peruenit. Iamq; aduentante ad illius ædes muliere, cæcutienti præ ſenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata reſpondendum ſit. Et cum iam pro foribus eſſet priuatam hoſpitem ſimulans, exclamat, Ingredere Hieroboami cōiux, quid teipſam celas? Deū certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauitq; quid tecū loqui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia.

Pœna Ieroboamo & populo prædicta.

Quoniā te magnum è paruo & nihili reddidi, & abſciſſo à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fuſiles Deos, quàm me, colere maluiſti: ideò delebo te, & tuum genus, & cadauera veſtra à canibus atq; alitibus deuorabuntur. conſtituam enim Regem ſuper populum meum, qui neminem è Hieroboami genere ſuperſtitem eſt relicturus. Nec populus erit expers vltionis, ſed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenſes regiones diſpergetur, quia Regis *impietatem eſt imitatus, & Deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremonijs. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille à vita exiturus eſt: ſepelieturq; defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus exſtitit. Hoc oraculo mulier territa ſe proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans plangensq; miſera properat propter maritū, eadem opera filio fatum accelerans, quem non niſi mortuum viſura erat: reuerſaq; domum, illum quidem, ita vt Propheta prædixerat, exanimem reperit,* Regi *verò cuncta ordine renunciauit.*

Hiero-

CAP. V.

An. mũdi 2989. Ante Chriſtum natum 976.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Baſanes Hieroboami generis exſtirpator, ipſe regnum occupauerit.

Aliàs Cap. 6. Ieroboami contra Abiam Iudæ Regem expeditio.

AT Hieroboamus nihil his motus, magnis delectibus habitis, contra Abiam filium Roboami, duarum tribuum Regem qui tum patri ſucceſſerat, duxit exercitum, propter ætatem eius non ſatis adminiſtrandis rebus maturã ſperans ſe facilem victoriam reportaturum. Ille verò, audito aduentu Hieroboami, haudquaquam eſt perterritus, ſed ſupra ætatem, & ſupra quàm hoſtis ſperauerat, impigrè collecto è duabus tribubus exercitu, occurrit Hieroboamo in quodam loco qui appellatur mons Samaron, & prope illum caſtra metatus ad prælium ſe & ſuos parabat. Habebat autem in caſtris quadringenta millia militum: Hieroboami copiæ duplo numeroſiores fuêre. Vt verò pugnandi ſtudio acies inſtructæ ex aduerſo conſtitêre, Abias, occupato editiore quodam loco, manu mota ſilentium ab hoſte petijt. Quo impetrato, ſic orſus eſt dicere. Quòd Dauidi atque eius poſteris regnum in multas ætates duraturum diuinitus ſit conceſſum, ne ipſi quidem ignoratis: quò magis miror cur, deſerto meo patre, Hieroboamo eius ſeruo adhærere malueritis, & nunc ab illo contra nos ſtetis iuſto Dei ſuffragio principatum obtinentes, impugnaturi nos & reliqua regni parte depulſuri. maiorem enim eius partem Hieroboamus iam nunc iniuſta vi occupat. Sed non diu fruetur ſua tyrannide, dabit Deo pœnas perpetratorum ſcelerum, qui finem imponet eius nefarijs facinoribus, quandoquidem ipſe non vult imponere, atque etiam vos ad omnem iniquitatem incitare non deſinit. Hoc enim autore nulla iniuria prouocati à meo patre, tantum quia malis conſilijs ſeductus, parum comiter vos allocutus eſt, irati deſeruiſtis non tam illum quàm Deum optimum maximum, legesq́; eius omnium, quæ vnquam fuêre, ſanctiſſimas. Atqui æquum erat veniam dediſſe non ſolum verbi durioris homini iuueni & concionandi non admodum perito, ſed etiamſi re aliquid per ætatem peccaſſet, vel propter Solomonem patrem, & illius in hanc gentem beneficia. Par enim eſt parentum meritis poſterorum errata condonari. Vos verò nullam eorum rationem habuiſtis, ac ne nunc quidem habetis, ſed tam numeroſo exercitu contra nos venitis. qua quæſo re freti? num aureis illis vitulis, & aris ac lucis celſioribus, quæ non religionis, ſed impietatis veſtræ argumenta ſunt? An fortè multitudo, qua potiores eſtis, ſpem vobis facit victoriæ? At nihil pollet quantumlibet innumera vis exercitus, pro iniuſtitia cõtra ius arma ferentis. In ſola enim pietate ac iuſtitia ſpes victoriæ ſita eſt, quæ profectò penes nos eſt, qui conſtanter in ſeruandis legibus & veri numinis cultu perſeueramus: quem non manus artificis è materia fragili ſculpſerunt, neque ſceleſtus Rex commentus eſt ad imponendum vulgo ignobili, ſed qui conditor eſt omnium, & principium huius vniuerſitatis ſimul & finis. Quamobrem nunc quoque ſuadeo, vt reſipiſcatis, & ſecuti meliora conſilia deſinatis contra inſtituta patria bellum gerere, per quæ ad tantam felicitatem perueniſtis. Dum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianorum conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnemq́; fi-

Abias cõtra Ieroboamum exercitu colligit.

Abiæ ad Hebræos oratio, qua defectionẽ & impietatem eis exprobrat.

Abias victoria potitur.

An. mũdi 2988. Ante Chriſtum natum 976.

ductam in Deo ponere: illum certè nullis hominum inſidijs circumueniri. Ad hanc Regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad Sacerdotum claßica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt.

Nec defuit cæleſte auxilium, quod hoſtiũ vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel barbarorum inuenitur commentarijs. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitißimas vi captas diripuerunt, Bethelen cum ſua ditione, itemq; Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omninò fractæ fuere,

Mors Abiæ.

quamdiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt, non multò poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultusq; eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditorijs, relictis filijs viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIIII. ei ſuſceptus eſt.

3. Reg. 51. Aſanus Rex Iudæ. An. mũdi 2991. Ante Chriſtum natum 973.

In regnum ſucceßit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt, quæ de rebus Abiæ ſunt prodita.

Ieroboami mors. Nadabus rex Iſraelis. An. mũdi 2992 Ante Chriſtum natum 972.

Mortuus eſt deinde etiã Hieroboamus Rex decem tribuum, cum regnaſſet annis viginti duobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus, paternæ maliciæ ac impietatis æmulus, eoq; in principatu bienniũ exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbem, putabat ſe eam obſidione poſſe capere.

Excißio ſtirpis Nadabi. Aliàs cap. 7. An. mũdi 2939 Ante Chriſtum natum 971.

Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidijs interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit: euenitq; iuxta Prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atq; in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exſoluit.

Aethio-

CAP. VI.

An. mũdi 2993 Ante Chriſtum natum 971.

Aethiopum irruptio in agrum Hieroſolymitanum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

ASANVS *autem Hieroſolymorum Rex vir erat moribus hone-* Hedio & Ruffinus
ſtiſsimis præditus,& cœleſtis numinis obſeruãtiſsimus,quiq́ nihil Cap. 12. al. 8. Aſani pietas.
vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſo- 3 Reg. 15.
num. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis
omnibus exoticis immundicijs. habuitq́ in exercitu lectiſsimo-
rum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tri-
bu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducenta quinquaginta
millia. Eius regni anno decimo Zaraus Æthiopum Rex cum maximo exercitu Aethiopes arma cõtra Aſanum capiunt. 2. Par. 14
contra eum venit,ducens peditum nongenta millia,equitum centum millia, ad-
iunctis trecentis curribus. Huic progreſſo vſq́ Mareſam,quæ eſt vrbs ditionis
Iudæ,occurrit Aſanus:& inſtructa contra eum acie,non procul ab vrbe in qua- An. mũdi 3000 Ante Chriſtum natum 964.
dam valle,cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinem,
exclamauit Deum inuocans, oransq́ vt victoriam ſibi contra tam multa ho-
ſtium millia dignetur annuere. Veniſſe ſe ad dimicandum cum Zaræo ſola illius
ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores poſſet reddere.
Hæc precanti Deus victoriæ ſignum obtulit: quo viſo Rex alacris cum hoſte con- Aſani victoria.
flixit,cæſisq́ plurimis,reliquos terga vertentes vſq́ in agrum Gerarenum perſe-
quutus eſt. Verſi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. idem
& in caſtris hoſtium factum eſt: vnde multum auri egeſtum eſt,prædaq́ abacta
camelorum,iumentorum,& greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta
ditati omnes reuertuntur Hieroſolyma: iamq́ non longè aberant quum illis pro-
pheta Azarias fit obuiàm. is poſteaquam agmen conſiſtere iuſsit,orſus eſt dice-
re, hanc victoriam diuino fauore eis contigiſſe propter ſeruatam iuſtitiam ac
pietatem,& quia ſemper Dei voluntati obtemperauiſſent. Quòd ſi ita,vt cœpe- Azariæ prophetæ ad populũ adhortatio. 2. Paral. 15.
rant,pergerent,in poſterum quoq́ victorias de hoſte & vitam fortunatã eiuſ-
dem fauore illis expectandam: ſin verò à religione deſciuerint, omnia contraria
illos manere: ſequuturumq́ tale tempus, in quo neq́ propheta verax in populo
reperiatur,neq́ ſacerdos iuſtitiæ cultor: tuncq́ & vrbes eorum ſubuertendas eſ-
ſe, & gentem per omnes terras diſpergendam, erronumq́ more vitam acturam
nullis certis ſedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus eſſet probitati ſtu-
derent,& diuinum fauorem ſibijpſis non inuiderent. His auditis Rex vnà cum Religio in Iſraelitico populo renouata.
populo gauiſi ſunt. dederuntq́ operam & publicè & priuatim, vt religio ſarta
tecta maneret,dimiſsis à Rege per totam regionem, à quibus hoc negocium dili-
genter curaretur. Nunc relictis in hoc ſtatu Aſani duarum tribuum Regis re-
bus,reuertor ad Baſanem Iſraëlitarum Regem,qui, Nadabo Hieroboami filio Baſanis impietas.
cæſo,regnum eius occupauerat. Hic in Tharſe vrbe electo domicilio viginti qua-
tuor annis regnauit, ſceleratior,magisq́ impius quàm vel Roboamus vel illi-
us filius, afflictor populi, & aduerſus Deum contumax. Quapropter miſſo ad 3. Reg. 16.
eum Gimone propheta prædixit ſe totum ipſius genus exciſurum, & eiſdem qui- Prophetia contra Baſanem Regem.
bus prius Hieroboamum, cladibus profligaturum: eò quod Rex à ſe conſtitutus
ingratus fuiſſet, nulla in adminiſtrando regno pietatis aut iuſtitiæ ratione ha-
bita,quibus virtutib. nulla vel vtilior populo,vel Deo gratior: ſed ſceleratiſsimi

An. mũdi 3000 Ante Chriſtum natum 964.

Hieroboami factus imitator, omnibus eius vitijs ſeſe contaminaſſet. Cui quum ſimilis eſſe voluerit, merito etiam ſimilem exitum habiturum. At Baſanes poſteaquam cognouit imminentes pro ſcelere ſibi ac ſuo generi calamitates, non hoc curauit, vt correctior in poſterum & antè actorum pœnitens, placato numine, vitaret exitium: ſed velut propoſito præmio, ſi ſtrenuè pergeret, ac ſi per prophetam ampla ſpes propoſita, non calamitas denunciata eſſet, ſeipſo factus nequior, indies data opera ſcelus ſcelere cumulabat. Poſtremò cum exercitu aggreſſus eſt vrbem non ignobilem Ramathonem, diſtantem quadraginta ſtadijs à Hieroſolymis: quam captam muniebat, vt eam ſedem belli faceret, vnde ſui milites excurſionibus regnum Aſani vaſtarent. Veritus autem eius conatum Aſanus, & cogitans quàm multa damna ſuæ regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet: miſit ad Regem Damaſcenorum legatos cum pecunijs, ambiens eius ſocietatem, & admonens quòd paterna inter ipſos intercederet amicitia. At ille & pecuniam libenter accepit, & ſocietatem cum eo inijt, relicta Baſanis amicitia: moxq́; ſuos duces iubet cum exercitu in illius ditionem proficiſci, & vrbes hoſtiliter infeſtare: qui ſine mora alias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet Achionem, Danam, & Abelmaen: His auditis Iſraëlitarum Rex, omiſſa munitione Ramathonis, ad ſuas res tuendas reuerſus eſt. Aſanus autem è conuecta ab illo materia duo firma oppida in eo loco condidit, quorum alteri nomen Gaba, alteri Maſpha. Nec poſtea Baſanes bellum inſtaurare valuit, fatali morte præuentus: ſepultusq́; eſt in Arſane oppido. In regnum ſucceſſit filius Elanus. Hic poſt alterum regni annum perijt, per inſidias caſus à Zamare ſui equitatus dimidiæ partis magiſtro. Epulantem enim apud Oſam ſuum procuratorem immiſſa equitum turma facilè oppreſſit, per abſentiam tam præfectorum quàm militum, qui tum omnes in obſidione Gabathonis Palaſtinorum vrbis occupati fuêre.

Baſanes Ramathonem captam munit. An. mũdi 3006 Ante Chriſtum natum 958. Aſanus Damaſcenos in Baſanem cócitat.

An. mũdi 3016. Ante Chriſtum natum 948. Aliàs Cap. 9. Mors Baſanis, filij item ei ſuccedentis cædes.

CAP. VII.

Baſanis ſtirpe ſublata apud Iſraelitas Zamares, & poſt hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent.

An. mũdi 3017. Ante Chriſtum natum 947. Extirpatio ſtirpis Baſanis.

DEINDE *ex magiſtro equitum factus Rex, totam Baſanis ſtirpem iuxta Gimonis vaticinium extinxit. Eodem enim modo eius familia radicitus interiit propter impietatem, quo Hieroboami progeniem internecione abſumptam diximus. Interea qui Gabathonem obſidebat exercitus, audito Regis caſu, & quòd Zamares occiſi à ſe regnum inuaſiſſet, & ipſe Amarino imperatori ſuo regnum degnum detulit: qui ſoluta Gabathonis obſidione ad Tharſen regiam properat, eaq́; expugnata vi potitur. Zamares videns vrbem ſine præſidio, in intimam regiam ſe recepit, ſubiectoq́; igne ſimul cum ea ſe quoq; concremauit, regni ſui die ſeptimo. Quo facto confeſtim populus in diuerſa ſtudia ſciſſus eſt, aliis Thamanum, alijs Amarinum regnare volentibus. Cuius factio quum tandem vicisſet, occiſo Thamano ſolus totius populi regnum obtinet. Trigeſimo anno regni Aſani regnauit Amarinus annis duodecim, ſex Tharſæ, reliquos ſex Mareonæ, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipſe Samareum vocauit à Samaro, de quo montem emerat, in quo vrbs ſita eſt. Hic nihil à prioribus Regibus differebat, niſi quòd illis fuit ſceleratior. Omnes enim hoc tantum agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit, vt alias*

Zamares ſeipſum concremat.

Diuerſa populi ſtudia.

Amarinus Rex Iſraelis.

alius alium tolleret, & cum toto ſuo genere exſtirparentur. Hic Samaria diem ſuum obijt, ſuccedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ ſint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contra funditus eradicet. Iſraëlitarum enim Reges propter impietatem breui tempore alius ab alio cum totis familijs ſublati ſunt. Aſanus verò Hieroſolymorum duarumq; tribuum Rex ob pietatem ac iuſtitiam feliciter Dei fauore viuens, ad extremam peruenit ſenectam, & poſt vnum & quadraginta regni annos, bona morte deceſſit. cui mox Ioſaphates ſucceſſit filius, ex Abida matre natus, omnium teſtimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem ſanctiſſimum Regem retulit, quemadmodum paulo poſt dicetur.

An. mũdi 3021. Ante Chriſtum natum 943.
Amarinus moritur, eiq; Achabus filius in regno ſuccedit.
An. mũdi 3028. Ante Chriſtum natum 936.
Alias Cap. 10.
Aſanus Rex moritur, cui Ioſaphates filius ſuccedit.
An. mũdi 3031. Ante Chriſtum natum 933.
Hedio & Ruffinus Cap. 13.
Impietas Achabi,

Cæterùm Achabus Iſraëlitarum Rex habitauit Samariæ, vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum Regum inſtitutis mutans, niſi ſi quid fortè deterius commentus eſt. Omnium enim impietates repræſentauit ac ſcelera, ſed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo conſecratas adorauit, & alias ſuper hanc impietates addidit. Uxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum Regis, cui nomẽ Iezabela: moxq; ab ea domeſticos illius Deos colere didicit. Erat hæc muliercula audax & temeraria, adeoq; impotentis inſaniæ, vt non verita ſit templum Beli Deo Tyriorum exædificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam ſacerdotes & falſos vates inſtituit. Quin & ipſe Rex hoc genus hominum frequens circa ſe habere delectabatur, dementia & malitia omnes ante ſe Reges ſuperans. Hunc propheta quidã Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adijt, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis annis daturus ſit, nec rorem, donec ipſe vates non compareret. Additoq; iureiurando quò magis rem confirmaret, ſeceſſit ad tractum auſtralem, vbi ad torrentem quendam degebat, vnde potum haberet. Nam cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui poſtquam ob inopiam imbrium exaruit, iubente Deo profectus eſt Sareptam, quod oppidum Tyrum inter & Sidonem ſitum eſt. Illic enim ſe mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta ſuppeditaret. Iamq; non longè à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & ſignificante Deo hanc fore eius altricem, ſalutatam prius rogauit, vt aquam potabilem afferret: abeuntemq; iam reuocans, & panem portare iuſſit. Iurauit illa, nihil ſibi domi eſſe præter vnicum farinæ pugillum & olei paululum: veniſſeq; ſe eò, vt, collectis lignis, ſibi & filio panem coqueret, quem vbi comediſſent, fame abſumerentur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum propheta, Vade, inquit, bono animo, lætiora ſperans: & primum mihi paululum paratum affer. polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo farinam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus det pluuiam. Paruit mulier, &, quæcunque propheta petierat, fecit: deincepsq; & ſibi & filio & hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum enim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas. Meminit autem huius inopiæ pluuiarum etiam Menander in geſtis Ithobali Tyriorum Regis ſic ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defectus fuit, ab Hyperberetæo menſe vſque ad inſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui cum ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt magna vis tonitruum. Hic Botrym in Phœnice condidit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tempore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menander in ſuos commentarios retulit. Mulier autem illa prophetæ hoſpes,

Iezabela.
3. Reg. 17.
Annonæ caritas Iſraelitis prædicta.
An. mũdi 3037. Ante Chriſtum natum 927.
Eliam coruus cibat
Sareptanæ viduæ, Eliam ſuſcipienti, oleum & farina non deficit.
Menander de fame tempore Eliæ.

An.mũdi 3037. Ante Christum natum 927.

hoſpes, cum filius eius morbo præualente exſpiraſſet, eiulans & voces quas dolor exprimebat emittens, querebatur de aduentu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideo mulctatam ſe filij morte dictitans. Ille conſolabundus iubet eam ſibi tradere filium, breui recepturam viuum: acceptumq́ mox in proprium cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuum lectulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſpitij gratiam altrici relatam extincto ipſius puero: rogabatq́ vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſtitueret.

Elias viduæ filio vitam reſtituit.

Itaq́ Deo genitricem miſerante, & propheta gratificante, ne videretur infortunium ſecum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem expectationem recepit puer ſpiritum. At illa gratias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere diuinæ mentis interpretem.

3.Reg.18. Elias ad Achabum venturam pluuiam ei indicaturus, mittitur.

Paulo deinde poſt Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicaturus ei venturam pluuiã. Erat tum fames per totam regionem, & magna rerum ad victum neceſſariarum penuria, vt non ſolum hominibus panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſq́ iumentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq́ ſiccitas.

An.mũdi 3040 Ante Christum natum 924. Achabus Eliam quęrit.

Rex igitur vocato diſpenſatore Obedia, cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbiq́ fontes & torrentes perquirere, ſicubi inueniretur herba ad ſecandum iumentis pabulum. Cumq́ multum quæſitus propheta Elias nuſquam compareret, iuſſit Obediam quoq́ ſe ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam Rex, aliam diſpenſator viam ingreditur.

Obedias centũ Prophetas abſconditos ſuſtentat.

Erat autem vir pius, & quo tempore Iezabel Regina in prophetas ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentandos. Huic à Rege digreſſo Elias occurrit, & ex percontatione agnitus à venerabundo ſalutatur.

Obediam Elias Regi aduentũ ſuum nunciare iubet.

Mox propheta mandante vt aduentum ſuum Regi nunciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad eum, qui te vbiq́ gentium ad necem perquirit? Quis enim locus eſt, ad quem attracturos te non miſerit? Nunc fieri poteſt, vt dum ego Regem adeo, te Dei ſpiritus, quo agitaris, aliò rapiat: & Rex, te non reperto, fruſtratus in caput meum ſæuiat. Noli eſſe in meo periculo tàm ſecurus, quum ſcire poſsis quàm ſim ſtudioſus tui ſimilium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nunc eis in latebris alimenta ſuggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuens Regem adeat, ſacramento interpoſito ſe quoque eadem die in eius conſpectum venturum. Quo indicio poſtquam Achabus Eliam adeſſe didicit, in occurſum eius properat: & cum indignatione, Tune es, inquit Hebræorum ille turbator? tu ne ſterilitatis huius autor?

Achabum Elias impietatis accuſat.

At ille nihilo blandior, ipſum & eius familiam cum ſuis externis ſacris cauſam malorum omnium aſſeuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu ſuppoſitis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad ſe conuocet, ſimulq́ ſuos & vxoris vates, quorum numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à Rege ad conſtitutum locũ confluxerunt.

Elias populi ſuperſtitionem arguit.

Elias in medio conſiſtit, & quouſq́, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum noſtrũ verum & ſolum creditis, hunc & mandata eius ſequimini. quòd ſi non huic, ſed externis diuinos honores deberi exiſtimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc reſpondente, Elias poſtulat, vt quo certiore argumento vel proprij vel alienorum probetur potentia, ſolus ipſe Dei ſui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum ſtruem impoſito, ſed nullo igne ſubdito: idem oportere & illos facere, atq́ ita inuocare ſuos Deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignoſci poſſe. Quæ ſententia poſtquam placuit, iubet Elias prophetas illos, electo

electo boue, priores ſacram rem facere, & ſua nominatim inclamare numina. An. mũdi 3040 Ante Chriſtum natum 924.
Cumq́; ſuis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias altius eos
iubet vocem attollere, ſi fortè aut peregrè abſint aut dormiant. Illis verò à ma-
nè vſq; meridiem fruſtra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis ſua
corpora incidentibus, cum iam ſuæ vices ſacrificandi veniſſent, amotis ſacrificis
illis fanaticis iuſsit vulgum propius obſeruare, ne fortè clam ignem admoueret:
qui poſtquam acceſsit, acceptis duodecim lapidibus iuxta numerum tribuum Iſ-
raëliticarum altare ex eis inſtaurauit, foditq́; circum illud foſſam benè profun-
dam. & coaptata ſuper altare ſtrue lignorum victimaq́; deſuper impoſita, qua-
tuor hydrias fontana aqua plenas ſuper altare iuſsit effundi, ita vt foſſa quoq;
repleretur aquis ſuperfluentibus. Quibus peractis cœpit inuocare Deum, pre- Eliæ doctrina & officium miraculo confirmatur, victima igni cœlitùs abſumpta.
cariq́; vt erranti iam diu populo oſtendat ſuam potentiam: & ecce adhuc illo
orante, ignis repentè de cœlo in altare lapſus inſpectante populo, tum victimam
tum aquam omnem circumfuſam abſumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viſo

Iſraelitæ proſtrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximum & ſolum
verum confitendo: cæteros nihil aliud eſſe quàm nomina vanis ſtultorum homi-
num opinionibus conficta: moxq́; comprehenſos eorum prophetas interficiunt, Beli ſacerdotes interfecti.
Elia ſic iubente: qui & Regem abire ad prandium iuſsit, nec eſſe amplius ſolici-
tum: breui enim viſurum pluuiam. quo abeunte Elias verticem Carmeli con-
ſcendit, & cum humi deſediſſet, caput genibus applicuit, iuſsitq́; famulum aſcen-
ſo quodam ſcopulo ad mare proſpicere, & indicare ſicubi nubem excitari vide- Elias pluuiam venturam prædicit.
rit. Paruit ille non ſemel aſcenſo ſcopulo, ſed nihil ſe videre retulit. Tandem ſe-
ptimo reuerſus ait ſe vidiſſe in aëre neſcio quid nigricans, humano veſtigio non
amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubens vt Rex pro-
perè in vrbem redeat, prius quàm profuſus imber occupet. Qui poſtquam ad
Ieſraëlam vrbem cœpit tendere, ſine mora offuſcato aëre & inuoluto nubibus
procella mixtus imber ſuperuenit: & propheta correptus numine regium cur-
rum vſque Ieſraëlam Azari vrbem currens proſequutus eſt. Iezabela verò 3.Reg.19.

An. mūdi 3040 *Achabi vxor, audito prodigio per Eliā patrato, quodq́; prophetas ipſius omnes*
Ante Chriſtum *interfeciſſet, miſit ad eum nuncios, minando ſe illum occiſuram, quemadmodum*
natum 924. *ipſe prophetas occiderat. At Elias territus fugit in vrbem Berſabe, quæ eſt in ex-*
Iezabelam Elias fugit. *tremis tribus Iudæ finibus, Idumææ contermina: relictoq́; ibi famulo ipſe in de-*
ſertum abijt. Cumq́; precatus eſſet mortem, quòd non eſſet cæteris melior, vt illis
abſumptis ipſe vitæ cupidus eſſe debeat, ſub arbore quadam obdormijt: & exci-
Cura Dei pro ſuis. *tatus à quodam, ſurgens inuenit aquam ac cibum appoſitum. & cum comediſſet*
collectis ex hoc cibo viribus ad Sinæum vſq́; montem peruenit, in quo Moſes à
Deo legem accepiſſe proditur: vbi nactus amplum quendam ſpecum, ingreſſus
Eliam Deus in deſerto alloquitur. *habitare illic decreuit. Allapſa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profe-*
cta, percontante quamobrem, relicta vrbe, deſertum coleret, ait ſe, occiſis exter-
norum Deorum vatibus, perſuaſiſſe populo, quòd vnicus ſit Deus qui ab omni-
bus coli debeat: & ob id factum ad ſupplicium ſe à Regina expeti. Mox eadem
voce iuſſus in craſtinum ſub dium prodire auditurus quid opus facto ſit: ſe-
quenti luce è ſpelunca prodijt. Ibi & terræ motus eius aures perculit, & oculis ſe
candens ignis fulgor obtulit. ſequutóque mox ſilentio, diuina voce nihil terre-
ri præſentibus iuſſus eſt. neminem enim inimicorum fore illius compotem. man-
Ieus Rex Iſraelis. *datumq́; mox vt domum reuerſus declaret populi Regem Ieum Nemeſſæi fi-*
Eliſæi vocatio. *lium: apud Damaſcum verò Syrorum Azaëlem: & pro ſe prophetam Eli-*
ſæum conſtituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos,
alios Ieu Regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuer-
titur: & quum offendiſſet Siphati filium Eliſæum arantem cum quibuſdam
alijs impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui e-
ueſtigio prophetare occepit, relictiſque bobus, ſectator Eliæ factus eſt. Ro-
gauit tamen vt prius ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato, il-
lum ſequutus eſt, indiuiduus poſthac miniſter ac comes. Et prophetæ qui-
Hedio & Ruffinus Cap 14. al. 11. 1 Reg. 21. Hiſtoria Nabuthi ob prædiū Achabo denegatum lapidati. *dem huius res ita ſe habuerunt. Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis*
Azari, quum prædium haberet regijs fundis contiguum, ſæpè rogatus ab A-
chabo, vt ei quantolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio:
aut ſi mallet vnum aliquod è regijs prò eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum.
gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quam
ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſta-
tus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitante, quid acci-
derit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quam
ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & in-
fra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retu-
liſſe. Mulier contrà hortatur, vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad con-
ſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contu-
meliam impunè auferat. Moxq́; literas Achabi nomine ſcriptas, mittit ad Iſ-
raelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur, indicto ieiunio, concio-
nem aduocare, & in ea primum locum Nabutho propter illuſtre genus attri-
buere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio con-
uictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obijcere, atque hoc modo de me-
dio tollere. Id quod ita vt Regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali te-
ſtimonio conuictus Deo ac Regi feciſſe conuicium, à populo eſt ſaxis obrutus.
Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, Regem accedit, ſuadetq́; vt ſine ſuo ſumptu

vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt Regi in eo rure occurrat, rogetq́ quid ita, occiſo verò domino, eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurpet. Quem vbi ad ſe venientem vidit, turpę ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, eo loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & Regis & Reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubijt, & indutus ſaccum, nudisq́ pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denunciat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

An. mũdi 3040 Ante Chriſtum natum 924.

Elias Achabo & Iezabelę vindictam diuinam prædicit.

Achabi pœnitentia.

CAP. VIII.

Adadus Damaſci & Syriæ Rex, bis contra Achabum ducto exercitu, profligatur.

DVM HÆC circa Achabum geruntur, eodem tempore Adadi filius Syrorum & Damaſci Rex, contractis è toto regno ſuo copijs, aſcitisq́ vltra Euphratem triginta duobus ſocijs Regibus, contra Achabum duxit. qui intelligens ſe imparem eius copijs à congreſſu quidem abſtinuit, ſed coactis ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus, ipſe manſit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmiſſimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obſeſſam vrbem oppugnare cœpit. miſſoq́ caduceatore ad Achabum, petijt vt ſibi liceat legatos ad eum mittere, propoſituros quidnam peteret: quo impetrato quum veniſſent legati, ita vt illis mandatũ erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores eſſe Adadi. quod ſi ipſe quoq́ fateatur, & permittat ei quicquid libuerit ex his ſumere, abducto exercitu Regem *obſidionem ſoluturum. Achabus verò iubet legatos* Regi *ſuo renunciare, & ipſum & ſuos omnes facultatesq́ vniuerſas in poteſtate illius fore. Poſt hanc legationem rurſum aliam Syrus miſit, poſtulans vt quandoquidem ipſius confeſſione omnia ſua eſſent, admitteret craſtina luce mittendos in hoc famulos, eisq́ liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos ſcrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, ſibi haberet. Achabus lætus ſecunda legatione Syri, aduocata concione, dicit ſe libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos ſuos omnesq́ facultates proprias fuiſſe traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petijſſe. Nunc verò miſiſſe eum famulos qui omnium ædes ſcrutentur, & nihil in eis quod ſit pulcherrimum relinquant, nimirum belli anſam quærentem: vt quandoquidem ſciat propter amorem ciuium paratum rebus ſuis non parcere, occaſionem belli ex illorum rebus arripiat. facturum ſe tamen, quicquid ipſis viſum fuerit.* Reclamauit *tota concio contemnendum eſſe cum ſuis mandatis inſolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc reſponſum referendum dedit, quòd primis poſtulatis nunc quoq́ conſentiat ſecuritatis ciuium gratia, poſteriora non admittat. atq́ ita eos dimiſit. Hoc reſponſo commotus ad iram Adadus, tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum eſſe fiducia mœnium, ſe verò parem*

3. Reg. 20. Bellum Adadi contra Achabum.

Legatio Syri ad Achabum.

Reſponſum Syris legatis datum.

An.mũdi 3040 AnteChriſtum natum 924.

Fiducia Adadi in milite.

illis aggerem excitaturum, ſi vel pugillum terræ ſinguli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterreſacere: Achabo verò reſpondente, inter armatos non verbis ſed factis decernendum, legati reuerſi cœnanti tum fortè cum triginta ſocijs Regibus reſponſa referunt. Ille eueſtigio mandat circumuallari vrbem & aggerem erigi, & nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimum à deſperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam ſuperueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum ſe victoriam de tam multis hoſtium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria continget: per filios, inquit, principum, ſed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filijs, qui triginta duo erant ſupra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum ſe dediſſet, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id poſtquam ei per ſpeculatorem eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis obuiam cum his mandatis, vt ſiue pacati veniant ſiue pugnatum, vinctos ad ſe pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congreſſi cum excubijs, multis occiſis reliquos vſque ad caſtra perſequuti ſunt. Quod vbi ſuccedere Iſraëlitarum Rex animaduertit, vniuerſum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum eſt vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt, relicta in caſtris armatura, fugerent, & Rex ipſe præceleri equo vix euaſerit. Achabus verò longo ſpatio Syros perſequutus eſt, cadendo quotquot aſſequi datum eſt. Direptis deinde opulentis caſtris, auro & argento refertis, captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuerſus eſt. Cæterùm propheta monente vt in ſequentem etiam annum paratus ſit, & exercitum in promptu habeat, reuerſurum enim Syrum iterum, Rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus ſeruatus è

Iſraelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur.

Victoria Achabi à Syris reportata.

Secunda Adadi in Iſraelitas expeditio & ſtrages.

clade cum reliquijs exercitus, aduocatis amicis conſultabat, quomodo cum Iſraëlitis bellum gerere debeat. Illi ſuaſerunt non eſſe poſthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideò ſe nunc ab eis victos.

uictos. Sed ſi in campeſtribus committatur prælium, facilè ſe ſuperiores fore. Præterea conſuluerunt, vt, dimiſſis Regibus quos ſecum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & ſatrapas illis præficeret, ſupplementumq́; in ſua ditione, tam equitum quàm peditum, conſcriberet. Placuit Regi conſilium, deditq́; operam, vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris ſignum ſe protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum perueniſſet prope oppidum Apheca, in magno campo caſtra poſuit. Achabus verò cum ſuis copiis obuiam illi progreſſus, caſtra cum caſtris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde Propheta, & victoriam pollicente, vt hoſtis contrà, quam opinabatur, ſentiret, Deum Iſraelitarum non minus potentem in campis, quàm in montibus, per ſex dies à neutris caſtris quicquam motum eſt. Septima verò, quum hoſtis pro caſtris aciem explicuiſſet, Achabus quoque ſuos ex aduerſo inſtruxit. Nec mora collatis ſignis acriter vtrinque pugnatum eſt, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam proſequentibus, confuſum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruum, à ſeipſis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus, qui & ipſi murorum ruina oppreſſi ſunt circiter viginti ſeptem millia: in prælio verò centū millia hoſtium ceciderunt. Adadus aliquot fidiſſimis famulis comitatus in quandam ſubterraneam cellam ſe abdidit. quibus clementiam Iſraelitici Regis prædicantibus, & ſpem veniæ facientibus, ſi conſueto ſupplicij habitu ad eum mitterentur, permiſſi ſunt hoc facere. Illi induti ſaccos, & reſtibus capita redimiti, qui tum priſcus apud Syros ſupplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & ſalutis tantum gratiam petere Adadum ſignificant, de diticium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari ſe ei dixit, quòd è pugna euaſiſſet, fratriſq́; loco eum ſe habiturum pollicitus eſt. Famuli accepta Sacramenti fide nihil mali paſſurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum ſublimis curru vehebatur. Et quum adoraſſet. Achabus porrecta dextra in currum eum ſuſtulit, exceptumq́; oſculo iuſſit eſſe bono animo, & nihil ſe indignum timere. Adadus, actis gratijs, quàm longa ſibi vita daretur, memorem ſe fore huius beneficij profeſſus eſt, redditurumq́; Iſraelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam poteſtatem commeandi Damaſcum, ſicut pater ipſius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in ſuum regnum remiſſus eſt. Poſt talem Syrorum contra Iſraelitas expeditionis exitum Propheta quidam, nomine Micheas, acceſſit ad quendam Iſraelitam, iuſſitq́; eum vt vulnus ſibi in caput infligeret, addens Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incurſu periturum. Quod quum ita eueniſſet, alterum Propheta adijt, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem ſaucius, obligato capite venit ad Regem, dicens ſe commilitonem eius eſſe, & à tribuno captiuum quendam aſſeruandum accepiſſe: quo fuga elapſo, periclitari ſe nunc, ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus ſit, ſi captiuus effugeret. Reſpondente verò Achabo merito id paſſurum, ſoluto capite agnoſcendum ſe Micheas præbuit. Hac autem arte vſus eſt, quò maiorem vim verbis ſuis adderet. Ait enim Deum in Regem animaduerſurum, quòd Adadum hominem impiū &

An. mūdi 3041. Ante Chriſtum natum 923.

Achabus in gratiam recepto Adado, fœdus cum eo facit.

Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadum taxatur.

An.mūdi 3040 Ante Christum natum 924. Præmium piorum doctorum.

contra diuinitatem contumelioſis dictis furentem elabi permiſiſſet. Futurum enim vt ipſe ab eo, cui pepercit, interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate Prophetæ offenſus, iubet eum in carcerem conijci, & vehementer ea prædictione contriſtatus domum ſe recipit.

CAP. IX.

De Ioſaphato Rege Hieroſolymorum.

Pietas Ioſaphati. 2. Paral. 17.

HACTENVS de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum Regem reuertor: qui aucto ſuo regno, & præſidijs per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephramitica de Hieroboamo decem tribuum Rege ceperat. Hic Rex perpetuo propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam, vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt, vt & ipſi à circumquaq; vicinis Regibus multus honos haberetur, id quod miſsitandis ad eum muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ Regis quàm fama non mediocre incrementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis Principibus & Sacerdotibus eius regionis, iuſsit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moſis earumq; obſeruantiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc Regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Paleſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, paremq; hædorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis benè inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iuda ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittariorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ductabat centum octuaginta ſcutatorum millia, abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum Regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſsimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum Regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatusq; eſt ab Achabo, vt contra Syrorum Regem arma cum eo iungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in Regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copijs, progreſsi extra mœnia duo Reges, & ſedentes in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat, ſi qui Prophetæ eſſent, accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

Pax tempore Ioſaphati.

Ioſaphati exercitus.

Ioſaphati cum Achabo in Syros expeditio. 3 Regum 22.

An.mūdi 3047 Ante Christum natum 917.

Achabus

An. mũdi 3047 Ante Chriſtum natum 917.

CAP. X.

Achabus à Syris bello laceſſitis in prœlio victus occiditur.

ACHABVS verò accitis ſuis Prophetis numero quadringentis iuſſit eos ex Deo ſcitari, an daturus ſit Regi bellũ contra Adadũ mouenti victoriam & vrbis dominiũ, propter quam bellum inſtaurare placuit. Prophetis verò bellum ſuadentibus: vincendũ enim Syrum, & in poteſtatem venturũ, quemadmodũ antea: Ioſaphato ſuboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falſi vates eſſent: percontatusq́; eſt Achabum, num quem alium prætereà Prophetam habeat, vt certius etiam futura præſcire valeant. Reſpondit ille, eſſe quidem & alium, ſed ſibi inuiſum, quòd malum euentum prædicat, foreq́; vt ipſe à Syrorum Rege occiſus pereat: & ob eam cauſam in carcerem eum nunc eſſe incluſum, eum vocari Micheam Jembleæ filium. Joſaphato verò poſtulante eum produci, miſſus cubicularius Prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes Prophetas victoriam Regi prædicere. Reſpondit vates, ſibi non licere, contra quàm Deus moneat mentiri, ſed dicturum ſe quicquid ex eo de Rege cognouerit. Vbi verò ad Regem peruenit, adiuratus, vt vera loqueretur: ait ſibi Deum oſtendiſſe Iſraelitas fugientes, & inſequentibus Syris diſperſos, non aliter quàm greges ſublatis paſtoribus. Hoc quoque ſignificare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, ſolus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, verſus ad Joſaphatum Achabus, Nonne, inquit, modo tibi dixi quàm malè mihi velit iſte. Michæa verò conſtãter aſſeuerante ſe nihil niſi iuſſu Dei prædicere, illum verò ſpe victoriæ ſolicitari à pſeudoprophetis ad bellum, in quo ipſi cadendum ſit, Rex attentius cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pſeudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eum prædicere. argumẽto eſſe prædictionem Eliæ, qui ſine dubio melius quàm iſte futura cerneret. illum enim prædixiſſe, apud Jezraelem in Nabuthi ſuburbano lambendum à canibus Regis ſanguinem, quemadmodũ lambuiſſent cruorem Nabuthi opera ipſius lapidati à populo. Perſpicuum igitur eſſe iſtum mentiri qui longè præſtantiori Propheta nõ vereatur contrarium dicere, quòd periturus ſit Rex ab hinc die tertia. ſed mox fore euidentius etiam quàm verax ſit aut afflatus diuino ſpiritu. Percuſſus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, ſicut Iadon fecit Hieroboamo, cum comprehendi eum Prophetam iuſſiſſet. Puto enim te audiuiſſe quod hoc ita factum ſit. & cum dicto inflixit ei alapam. cumq́; ei nihil mali propter hoc accideret, ſecurus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim, opinor, fati vis, plus fidei falſis quàm veris Prophetis aſtruens, & cauſas ad futurum euentum præſtruens. Sedecias verò aptatis ſibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum ſignificare ventilandam cornibus vniuerſam Syriam. Michæa contrà aſſeuerante breui fore vt Sedecias è cella in cellam fugiat latebras quæritans ne luat pœnas vaniloquij, iratus Rex, iubet eum apud Achamonem magiſtratum vrbis haberi in cuſtodia, nec aliud quicquam præter panem & aquam ei præberi. Atque ita duo Reges verſus Ramatham cum copijs profecti ſunt. quo audito Rex Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul à Ramatha caſtra poſuit. Conuentum autem erat inter Reges ſocios, vt Achabus priuato habitu verſaretur in prælio, Hieroſolymitanus vero ſumpto

Pſeudoprophetæ placentia prædicunt.

Michæas verus Propheta.

Hedio & Ruffinus cap. 15. 3. Reg 22. alias 12.

Achabus & Ioſaphatus in Syros mouent.

An. mũdi 3040. Ante Chriſtum natum 924. ro ſumpto Achabi cultu ſtaret in acie, quo facilius Michaæ vaticiniũ eluderet.
ſed inuenit eum fatum etiã ſine inſignibus. Adadus enim mãdauit per tribunos
militi, vt neminem aliũ occiderent, ſed ſolũ Regem Iſraelitarũ. Syri verò primo

congreſſu videntes Ioſaphatũ ſtantem ante aciem, rati eſſe Achabũ impetu facto
eum circumuenerũt: ſed poſtquã è propinquo cognouerunt eſſe aliũ, omnes ſe re-
tro receperunt. à mane autem vſq; ad veſperã pugnantes & vincentes occidebãt
neminem, ſicut eis mandatũ fuerat, ſolum Achabum ad necem quærendo, nec ta-
men inueniendo. tandem vnus ex Adadi famulis Amanus nomine, miſſa in in-
Achabus in prælio vulneratus moritur. certum ſagitta, Regem per thoracem in pulmonem ſauciat. Achabus autem no-
luit hoc ſcire ſuum militem, ne terga verteret: ſed aurigã iuſſit currũ extra præ-
lium euehere, quòd graue ac lethale vulnus acceperit. Cumq; vehementer cru-
ciaretur, perſtitit tamẽ in curru vſq; ad ſolis occubitũ, & tandem profluuio ſan-
guinis viribus deficiens interijt. iamq; appetente nocte Syri ſe in caſtra recipiũt:
& quamprimum per caduceatorem de Achabi morte cognitũ eſt, ſolutis caſtris
domum quiſq; reuertitur. Cadauer Regis Samariã relatum, illic ſepulturæ tra-
ditur. & cum currus regius cruore fœdatus ad IeZaræ fontem eſſet ablutus, ve-
Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambũt. ritatem Eliæ prædictionis euentus comprobauit. Canes enim lambebant eius ſan-
guinem: & meretrices poſthac ex eo fonte aquabãtur. Mortuus autem eſt apud
Ramatham, iuxta Michaæ vaticinium. Ergo quoniam vtriuſq; Prophetæ præ-
Prophetarum oracula veneranda dictionem euentus conſecutus eſt, veneranda ſunt illorum oracula, eiſq; ſemper
plus oportet tribuere, quàm eorum qui ad gratiã loquuntur ſermonibus: nec ali-
ter exiſtimare quàm quòd nihil ſit illis vtilius, quandoquidem per ea diuinitus
monemur quid caueri debeat. Quin & ea reputatio hoc loco ſubit animũ, quod
inſuperabilis ſit fati neceſſitas, quæ etiamſi præſciatur, præcaueri tamen non po-
Fati neceſſitas inſuperabilis. teſt: ſed tam diu homines ſibi vana ſpe blandiuntur, donec in illius caſſes incidãt.
nam hoc quoque Achabo fatale fuerat, vt prænunciantibus cladem non crede-
ret, & à Prophetantibus ad gratiam deceptus in mortem rueret. cui in prin-
cipatum OchoZias filius ſuccedit.

FLA-

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI IX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat.
II. Ioramus Hieroſolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.
III. Exercitus Iorami deletur ab hoſtibus, & filij perimuntur, vnico excepto, poſtremò ipſe miſera morte tollitur.
IIII. Damaſcenorum Rex Iſraelitarum Regem bello impetit.
V. Ioramus à Ieu magiſtro equitum, cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus Rex Ochozias.
VI. Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generatiotionem eius progenies.
VII. Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa Pontifex Ochoziæ filium Regem conſtituit.
VIII. Aſaelis Damaſcenorum Regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones.
IX. Amaſias Rex Hieroſolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.
X. Amaſiæ victoria de Iſraelitis & Ioa Rege eorum reportata.
XI. Quomodo Ozias vicinas gentes ſubegerit.
XII. Rabe Damaſcenorum Rege Hieroſolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus eſt Aſſyriorum Regem in Damaſcenos immittere.
XIII. Aſſyriorum Rex vi expugnata Damaſco, & occiſo Rege, populũ traducit in Mediã, alijs gentibus Damaſcum in coloniam deductis.
XIIII. Salmanaſar capto Iſraelitarum Rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

CAP. I.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos ſuperat.

An.mũdi 3048. Ante Chriſtum natum 916.

IOSAPHATO *autem Regi poſt ſuppetias contra Adadum Achabo latas Hieroſolyma reuertenti Propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & ſcelerato arma coniunxiſſet. Deum enim indignè tuliſſe hanc ſocietatem: ſeruaſſe tamen eum propter ſuam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Poſt eam admonitionem Rex ſupplicationibus & ſacrificijs Deo conciliato, vniuerſam ſuam ditionem perluſtrauit, populum leges diuinitus per Moſem traditas, & cultum pietatis docendo: conſtitutisq; oppidatim magiſtratibus, hortatus eſt eos, vt ſolius iuſtitiæ reſpectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibusq; quod æquum eſt redderent, ſcientes quòd etiã occulta Deus inſpiciat. Hæc cum per ſingulas duarum tribuum vrbes docuiſſet, Hieroſolyma reuerſus hic quoque iudices à Sacerdotum ac Leuitarum ordine & è primatibus optauit, & hos prius monitos, vt iuſtè & accuratè iura populo redderent. Quòd ſi grauiores controuerſiæ deferrentur ad eos ex alijs cognatis vrbibus, de horum negocijs maiore etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis ſeruantem eſſe deceat, in qua & templum ſimul habe-*

4. Regum 5. 2. Paral. 19. 20. Ioſaphatũ Ieu pheta, quod auxilium tu prehendit

Ioſaphatus cultũ verum renouat.

Ioſaphatus magiſtratus & iudices conſtituit.

 retur

An. mũdi 3048. Ante Chriſtum natum 916.

retur & regia. eis ſummos magiſtratus ex amicorum numero præpoſuit, Amaſiam Sacerdotem, & ex Iuda tribu Zabadiam. Per idem tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxilijs bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Aſphaltitæ lacui vicinam caſtra metantur, trecentis ſtadijs à Hieroſolymis diſsitam, cuius ager egregia palmeta fert & balſamum. Ioſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in Regnum ſuum iam irrupiſſe, territus concionem aduocat: & ad templum verſus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei ſuggerat, quantum ſatis ſit ad ſumendam de hoſte pœnam audaciæ. In hoc enim templum id exſtructum à maioribus, vt quoties ab externo hoſte immineat periculum, ibi populus coràm numen præſens inuocet, diuinaq́ ope adiutus inuaſores ſuos malè mulctatos arceat, volentes quæ ſemel diuina munificentia contigere, per vim ad ſe retrahere. Sic precatus eſt lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis ſupplicatione. Ibi Iaziel quidam Propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuiſſe, & ipſum pugnaturum ſe polliceri pro ſuæ religionis hominibus. Mox edicit vt in craſtinum ſe parent, ituri obuiam hoſtibus, & occurſuri eis Engaddam inter & Hieroſolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebrais ſignificante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoſte confligant, ſed pugnantem tantum pro ſe Deum quieti ipſi ſpectatores conſiderent. Poſt hoc oraculum Rex & totus populus proſtrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis ſuis hymnos accinebant. Diluculo verò progreſſus Rex in ſolitudinem ſubiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum eſſe prædictioni Propheticæ, & non ſtruendam quidem aciem, ſed in primo agmine conſtituendos Sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendasq́ Deo gratias non aliter quàm liberata iam ab hoſte patria. Placuit omnibus Regis conſilium, idq́ mox etiam exſequuti ſunt. Deus verò terrorem & conſternationem immiſit Ammanitis & eorum ſocijs, ita vt alij in alios ruentes hoſtiliter in ſe inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Ioſaphatus verò proſpiciens in vallem in qua caſtra hoſtium fuerant, quum totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd ſibi citra ſudorem & ſanguinem victoria contigiſſet, permiſit ſuo militi caſtra diripere, & ſpoliare cadauera: tantaq́ fuit multitudo, vt ægrè per integrum triduum omnia ſpolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto poſtea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus ſit. Inde reuerſus cum exercitu Rex Hieroſolymà, per aliquot dies in ſacrificijs occupatus fuit ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam Regi ſanctitatis ac pietatis opinionem conciliauit, vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro comperto crederent: manſitq́ vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragijs, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt, vt hac cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato. Achabi verò filius Ochozias regnauit apud Iſraelitas & Regiam Samariam, vir peſsimus, & vtrique parenti

Moabitæ & Ammanitæ Ioſaphato bellũ inferunt.

Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda.

Iaziel Propheta populo victoriam pollicetur.

Arma quibus Ioſaphatus victoriam parauit.

Ammanitæ & cõfœderati ſeipſos inuicem trucidant.

Ammanitarum ſpolia.

Laus & nomen Ioſaphati apud quoſcunque.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Ochozias Achabi filius Rex Iſraelitarũ.

4. Regum 1.

parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum Rex defecit, & tributa, quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autem vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morboq; ex hoc caſu contracto, Accaronem ad Myiodis (id Deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ Prophetæ mandauit, vt nuncijs ab eo miſsis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem Rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos: iuberetq; eos reuerti, & Regi dicere, eum non reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nuncij his auditis confeſtim ad Regem reuerſi ſunt. Quo demirante celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiunt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi: iuſsiſſeq; renunciarent ſuo Regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente, vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebant hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceò præcinctũ.

An. mũdi 3048. Ante Chriſtum natum 916.

Ochozias grauiter prolapſus decumbit, oraculum conſulit, & ab Elia reprehenditur.

Qui cum intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nuntijs, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſsit, & ad Regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt ni ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus Propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo, ipſum vnà cum militibus conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt: moxq; candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad Regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum Prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito Rex miſit tertiũ. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt Regis mandato paream, inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horum militum volens ac libens deſcende, noſq; ad Regem ſequere. Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modeſtis moribus, deſcendit ac ſecutus eſt. Perductus deinde ad Regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuiſti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere poſſe putaſti, & ad eum, qui Accaronitis colitur, de valetudine conſulendum mittere maluiſti, ſcito te moriturũ.

Forma & habitus Eliæ Prophetæ.

Ochoziæ milites, Eliæ attrahendi cauſa miſſi ab igne conſumuntur.

An. mũdi 3049. Ante Chriſtum natum 915.

Nec multum exinde tempus elapſum, dum ita, vt Elias prædixit, decedens, quòd liberis careret, Ioramo fratri ſuccedenti locum fecit, homini patrem cum alijs vitijs, tum maximè impietate referenti. Omiſſo enim ſui Dei cultu, totum ſe externis religionibus dedidit, vir alioqui non ignauus, & ad res gerendas ſatis induſtrius. Hoc regnante Elias ex hominibus exemptus eſt, nec in hodiernum vſq; mortalium quiſquam ſcire potuit quiſnam fuerit eius exitus. Diſcipulum reliquit Eliſæum, ſicut iam antè diximus. De hoc Elia & Enocho, qui fuit ante vniuerſale diluuium, in ſacris libris legimus quidem exemptos eſſe è conſuetudine mortalium, mortuos tamen eſſe nemini vnquam fuit cognitum. Cæterum Ioramus accepto poſt fratrem regno, Moabitarum Regi Miſæ bellum inferre ſtatuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea ſoluebat, intonſarum pecudum annua ducenta millia. Ergo poſtquam domi parauit exercitum, Ioſaphatum quoque per nuncios ſolicitauit, vt quandoquidem amicus eſſet paternus, auxilia mitteret paranti bellum

Ochozias abſque liberis decedens, Ioramo fratri ſuccedenti locum facit.

Elias ſicut Enochus ex hominibus exemptus.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

4. Reg. 3.

Eliſæus.

Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit.

An.mũdi 3049 Ante Chriſtum natum 915.

contra Moabitas, qui tum recens à ſuo regno defecerant. At ille non ſe ſolum venturum auxilio promiſit, ſed Idumæorum etiam Regem, ſibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturũ. Ioramus vbi renunciatũ eſt ei de talibus auxi-

lijs, venit Hieroſolyma, & ſplendidè ab eius loci Rege exceptus, cum de communi ſententia viſum eſſet per Idumææ deſerta, quà minimè hoſtis expectaret, iter facere, cum alijs duobus Regibus Hieroſolymis profectus eſt, videlicet cum hoſpite, & cum Rege Idumæorum. & circuitu facto, die ſeptima ducibus itineris aberrantibus, in tantam iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non deſperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deum, quanam ſua culpa tres Reges ſine prælio in Moabitarum Regis manus traderet? Ioſaphatus contrà, vt virum pium decebat, conſolabatur eum: iuſſitq́ perquiri numquis in exercitu Propheta adeſſet, per quem, quid faciendum, Deus poſſet conſuli: & indicante quodam famulo, vidiſſe ſe ibi Eliæ diſcipulum Eliſæum Saphati filium, ſuaſu Ioſaphati tres Reges ad illum vadũt: quumq́; ad illius tabernaculum veniſſent, quod fortè extra caſtra fixerat, rogabãt quid futurum eſſet de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iuſſit vt abſiſteret, nec moleſtus eſſe pergeret, ſed potius patris ac matris Prophetas conſuleret, illos enim eſſe veridicos: Rex precibus vrgebat, vt reſponſum daret, & periclitantes ſeruaret. At ille iurauit ſe ei non fuiſſe reſponſurum, niſi hoc faceret in gratiam Ioſaphati viri probi & pij. Accito deinde pſalte quodam, ſic enim vates poſtularat, eo pſallente correptus diuino ſpiritu, iuſſit Reges in alueo torrentis multas foſſas facere. nam abſque vento & pluuia viſuros alueum repletũ aquis, ita vt militi & iumentis abunde potu ſuppetente, nullum amplius à ſiti periculum timeatur. Nec hoc ſolum, inquit, vobis à Deo continget; ſed & copias hoſtium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vaſtabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto Propheta, ſequenti die prius quàm ſol oriretur torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus qui in Idumæã triũ dierũ itinere inde diſtantem demiſſi fuerant: vt & iumentis & militi largiſſima

Aquarũ in Hebræorum exercitu penuria.

Eliſæum Reges conſulunt.

Eliſæus pluuiã venturam & victoriam prædicit.

adeſſet

adeſſet potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres Reges contra ſe aduentare, à deſerto inuaſuros, excita omni ſua militia, iuſſit eos in finibus occurrere, ne clam in ditionem ſuam impetum facerent, qui videntes exoriente ſole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore ſanguineã, quòd eo tempore maximè aqua radijs icta rutilet, falſo opinati ſunt hoſtes propter ſitim in ſemetipſos arma vertiſſe, & eorum ſanguinem per torrentem defluere: & cum hac perſuaſione Regem ſuum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hoſtilia caſtra permitteret. quo impetrato, ruẽtes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum caſtra perueniunt. Sed valdè eos ſua ſpes fruſtrata eſt. Coorientibus enim in eos vndiq; hoſtibus partim cæſi ſunt, partim diſpalati fugiendo ægrè in terram ſuam euaſerunt. Reges verò agros Moabitarum ingreſſi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauſerunt, & rura eorum glarea torrentis operierunt, & optimas quaſq; arbores exciderunt, fonteſq; aquarum obturauerunt, mœnibus vbiq; ſolo æquatis. Rex ipſe compulſus in quandam vrbem & obſeſſus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum ſeptingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ viſæ ſunt. quod vbi præter ſpem non ſucceſſit, in vrbem reuerſus rem extremæ neceſſitatis & deſperationis aggreditur. ſeniorem enim fi[illegible], qui regni ſucceſſor deſtinatus fuerat, productum in mœnia, toto hoſtili exercitu inſpectante, holocautoma Deo ſacrificat. Reges verò hoc viſo tantam neceſſitatem miſerati, & humanarum viciſſitudinum memores, ſoluta obſidione, domum quiſq; ſuam reuerſi ſunt. Ioſaphatus verò poſt hanc expeditionẽ pacatus quidẽ, ſed non diu Hieroſolymis ſuperuixit, exacto vitæ anno ſexageſimo, regni vigeſimo quinto: ſepultuſq; eſt in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem ſepeliri decuit.

An. mũdi 3049 Ante Chriſtum natum 915.

Mira hoſtium excæcatio, per ſuentus vmbram facta.

Hebræorum contra Moabitas victoria.

Moabitarum Rex filium proprium ſacrificat.

Ioſaphati mors.

CAP. II.

Ioramus Hieroſolymorum Rex principatum adeptus, fratres & paternos amicos interficit.

E FILIIS, *quos complures reliquit ſuperſtites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum ſucceſſit, cum Iſraëlitarum Rege commune nomen habens, vxoris ſuæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariã reuerſus Eliſæum ſecum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è ſacris libris huc tranſcriptas inſerere noſtræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi diſpenſator fuerat, tunc vidua Eliſæum adijt, dicens nec ipſum ignorare quòd ea perſecutione, qua Iezabela in prophetas ſæuiebat, maritus eius centum ex eo numero ſeruauerat: quos vt alere clàm poſſet, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipſam & liberos in ſeruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius miſertus opem aliquam præſentem afferret. Quo ſcitante ecquid domi haberet, nihil ſe habere ait, præter olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vaſis compluribus, foribuſq; cubiculi clauſis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus ad prophetam reuerſa rem totam illi retulit. Ille conſuluit, vt, diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei precio ſuperfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum moleſtia liberata eſt. Idem Ioramum per-*

An. mũdi 3050. Ante Chriſtum natum 9[illegible]4.

Ioramus Ioſaphati filius, Rex Hieroſolymorum.

4 Reg 4.

Eliſæus viduã vt ex olei fidelia plurima vaſa adimpleat, iubet.

An. mũdi 3050. Ante Chriſtum natum 914.

Ioramum Eliſæus vt Syrorum inſidias caueat, admonet. 4. Reg. 6.

nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus inſidiæ poſitæ fuerant. Quo factum eſt, vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem fruſtratis inſidijs indignatus eſt, ratus à ſuis detectas:

& vocatis domeſticis per conuicium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem ſolis creditam hoſtis per eos cognouerit. Quodam autem reſpondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos inſimularet, & ſuſpicaretur ab ipſis detectos qui ad hoſtem intercipiendum miſsi fuerant: ſed ſcire debere, quòd Eliſæus propheta nihil non indicet, prodatq́ vel occultiſsima conſilia: iuſsit eos per nuncios explorare, in quanam vrbe Eliſæus habitet: renunciatumq́ eſt ei apud Dothaim hominem degere.

Eliſæus Dothaim hoſtibus cingitur.

Ac mox illuc aliquot equitum turmas miſit cum curribus, qui Eliſæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque cuſtodiebant. Diluculo autem miniſter prophetæ recognita, quòd hoſtes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo eſſe hortatus eſt, & ipſe interim ſecurus & fidens diuino auxilio: rogauitq́ Deum, vt ad confirmandum famulum præſentem ſe & auxiliatorem oſtenderet.

Angelus circa Eliſæũ prophetam.

Tum Deus exoratus ſpeciem magni equitatus & curruum circa Eliſæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his ſuppetijs nec ipſe quicquam timeret amplius. Poſt hæc vates iterum Deum orauit, vt obſcuraret oculos hoſtium, caligine immiſſa præ qua agnoſcere ipſum nequeant. & impetrato hoc quoq́, dedit ſe in medium illorum, interrogans quem

Syros obcæcatos Eliſæus in Samariam ducit, eoq; ſuadente, Ioramus liberaliter ac ſplendidè eos tractatos, remittit.

quærerent. quibus reſpondentibus, Eliſæum prophetam ſe quærere, pollicitus eſt hunc ſe traditurum eis, ſi ad vrbem, in qua ille eſſet, ipſum ſequerentur. atq́ ita, vt qui & oculis & mente à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter ſecuti ſunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum Regem iuſsit portas claudere, & Syris ſuum militem circumdare: precibus deinde rurſum ad Deum miſsis impetrat, vt purgatis hoſtium oculis, caliginem illam tolleret. at illi recepta oculorum acie concluſos ſe animaduertunt in medijs hoſtibus. cumq́ attoniti & inopes conſilij hærerent in tam prodigioſo negocio, Rege quærente ex propheta, an iaculis

eos

eos deberet configere, id quidem facere vetuit. ſolos enim bello ſuperatos hoſtes occidi fas eſſe. at hos ne læſa quidem ipſius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci eſſe productos. conſuluit igitur vt hoſpitali menſa refectos incolumes abire permitteret. Itaq; Ioramus prophetæ monitis obſequens, liberaliter ac ſplendidè tractatos Syros ad Regem eorum Adadum remiſit. Illi reuerſi omnia, quæ eis contigère, ſuo Regi renũciant: qui in tanto prodigio manifeſtam Dei potentiam admiratus, ſimulq; vatis diuinitatem, nihil poſthac contra Iſraelitarum Regem clam molitus eſt: ſed decreuit aperto marte rem gerere potentiorem ſe ratus & numeroſioris exercitus dominum: comparatisq; ingentibus copijs, vniuerſas contra eum educit. qui putans ſe imparem ſi collatis ſignis res ferro gerenda ſit, intra Samariam ſe continuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, ſi non machinis, fame tamen eam ſe in poteſtatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octuaginta denarijs argenteis caput aſini, & quinq; denarijs Hebræi columbini ſtercoris ſextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur Rex, quàm ne quis fame adactus & non ferens inopiam, vrbem hoſtibus proderet. quamobrem per ſingulos dies ipſe obibat mœnia & excubias, diſpiciens ne quis in vrbem clam admitteretur, & ſingulari diligẽtia huiuſmodi occaſiones adimens. Cumq; mulier quædam exclamaſſet, Miſerere domine: putans eam aliquid cibi petere, commotus ira malè precatus eſt ei, negans ſibi eſſe vel areas vel torcularia, vnde ipſi impartire poſſit aliquid. illa verò dicente, nihil ſe eiuſmodi petere, nec ob cibum moleſtam eſſe, ſed vt litem inter ſe & aliam mulierem finiat: iubet quid rei ſit exponere. Mulier ait, ſe cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adſit contra famem remediũ iugulatis infantibus (nam vtriq; erat filiolus) vnum atq; alterum diem cibo ſe alerent. Se prius ſuum occidiſſe, quo heſterna die conſumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto diſcedere, & ſuum abſcondidiſſe filium. Perculſus vehementi dolore Ioramus veſtem ſibi conſcidit, & exclamans hoc demum defuiſſe ad calamitatum ſummam, ira contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cœleſti numine impetrare ſubſidium: confeſtimq; mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Eliſæũ verò Regis ira non latuit: ſed domi ſedens cum diſcipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius miſit qui caput mihi adimat. nũc aduentũ eius obſeruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim Rex ipſe aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iuſſi ſunt, hominẽ venientem excludunt: moxq; Ioramus ad ſe reuerſus & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit ad Eliſæum properat, interuentu ſuo cohibiturus miſſum à ſe hominem, & vatem periclitantem ſeruaturus. quò vt ventum eſt, incuſare eum cœpit, quòd in tantis calamitatibus ſe cum ciuibus deſpiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in craſtinum eadem hora qua tum Rex ad ſe venerat, futuram magnã rerum ad victum neceſſariarum abundantiã, ita vt publicè in foro vno ſiclo veniret ſatũ ſimilæ, & vno æquè ſiclo duo ſata hordei. His dictis Rex cum ſuo comitatu ſupra modũ exhilaratus eſt, propter expertã toties prædictionũ fidem tum quoq; nihil addubitans, & præſentem difficultatem ſpe futuri ſubleuans. amicus autem quidã regius, tertiæ copiarum eius parti

An.mũdi 3050. Ante Chriſtum natum 914.

Hedio & Ruffinus Cap 4.

Samaria à Syris obſeſſa.

Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet.

Ioramus Eliſæo mortem minatur. 3.Reg 7.

An. mũdi 3055. AnteChriſtum natum 909. 4. Reg. 7.

parti præpoſitus, cui tum Rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris mi vates, & ſicut abſurdum ſit ſperare ſimilæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis, mihi ſit veriſimile. Tum propheta, Videbis ipſe, ne dubita, ſed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoq; quatuor numero hac de cauſa extra portas habebant domicilium. Hi cum propter ſæuientem famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & ſiue in vrbem reditus daretur, ſiue domi ſe continerent, fame ſibi pereundum certò intelligerent, decreuerunt ſe hoſtibus committere: vt ſiue eis parceretur, viuerent: ſiue ſæuire hoſtis mallet, certè leuius mortis genus incurrerẽt. Hæc ſententia poſtquam comprobata eſt, noctu eunt ad caſtra hoſtium. Ea nocte Deus Syros exterruit,

Fuga hoſtiũ ob terrorem à Deo immiſſum.

immiſſo in aures eorum ſonitu quaſi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt, creſcente magis ac magis ſuſpicione, conſternati è totis caſtris ad Regem ſuum concurrerent, dicentes adeſſe Reges à Joramo conductos, Regem Ægypti & Regem inſularum. iam enim exaudiri eorum ſtrepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipſi aures inani ſonitu pulſarentur vt cæteris: & per ſummam trepidationem omnes ſine ordine ad fugam ſe expediunt, relictisq; intra caſtra & equis & iumentis & diuitijs maximis totam ſpem ſalutis in fugiendo collocant.

Leproſi Samaritanis hoſtium caſtra deſerta eſſe, ſignificant.

Leproſi verò illi Samaritæ venientes in caſtra Syrorum in ipſo valli aditu ingens ſilentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progreſſiq; vlterius & ad vnum quodpiam tentorium delati, poſtquam ne vnum quidem adeſſe viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veſte & multo auro ſe onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggreſſi faciunt ſimiliter vt prius: idq; quater fecerunt, nemine interim conſpecto. Unde facilè coniectantes de abitu hoſtium, damnabant ſuam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicaſſent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis cuſtodibus diſceſſum hoſtium eis ſignificant. illi porrò excubitoribus regijs idem renunciant. Rex cognito negocio amicorum & ducum conſiliũ aduocat. ait rem ſibi ſuſpectam, ne aſtu, ſimulato abitu, Syri ſibi inſidias ſtruant, deſperantes fame vrbem expugnari poſſe: vt ſi ad diripienda caſtra, quaſi fuga deſerta procurrant, repentè coorti cæſis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare ſuam ſententiam eſſe, vt diligenter eam contra inſidias muniant, & cauti ſint, neq; temerè credita fuga hoſtium procurrendo periculo ſe obijciant. Hoc conſiliũ quidam laudauit vt prudens: addiditq; ſibi videri mittendos duos equites qui omnia Jordanem vſq; explorent:

Exploratores.

qui ſi forte intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipſi temerè progreſſi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortaſſis alioquin fames abſumeret. id Regi placuit, & eueſtigio miſit qui omnia diſpicerent. illi renunciant nihil ſe per viam reperiſſe hoſtium, ſed paſſim iacere arma iactata, & frumentum reliquasq; ſarcinas, quo expeditiores fugerent.

Caſtra hoſtium à Samaritanis diripiũtur.

his auditis Rex multitudinem ad caſtrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, ſed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atq; hordei numerum, quantum nec in ſomnis ſperare poterãt, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo ſata hordei ſiclo emerentur, & eodem precio ſatum ſimilæ, iuxta Eliſæi vaticinium.

Veritas oraculorum Dei.

ſatum autem continet modium Jtalicum & dimidium

midium. ſolus autem hac copia nõ eſt adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. conſtitutus enim ad portam à Rege, vt cohiberet proruentis multitudinis impetum, ne ſe inuicem conculcando obtererent, ipſe hoc paſſus eſt: atq; ita interijt, quemadmodum Eliſæus prædixerat, cum prænuncianti annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damaſcum reuerſus incolumis, vbi cognouit diuinitus immiſſo terrore ſe vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuiſſe quod de aduentu hoſtium crediderant, ratus omninò aduerſum ſe

An. mũdi 3055. Ante Chriſtum natum 909.

Incredulitatis pœna.

4. Reg. 8.

habere numen per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumq́; per idem tempus Eliſæus Damaſcum inuiſeret, hoc cognito fidiſſimum è familiaribus ſuis Azaëlem honoris cauſa ei miſit obuiam, non ſine muneribus, ſcitaturum quiſnam futurus eſſet morbi exitus, & num euaſurus eſſet hoc periculum. Azael aſſumptis XL. *camelis quicquid optimum ager Damaſcenus fert, & quicquid in regia fuit eximium, in eos impoſuit: & obuiàm factus Eliſæo, reuerenter eum ſalutat, dicens ſe ab Adado Rege miſſum, vt offerret ei munera, & de morbo conſuleret, num quod leuamen ſperare debeat. propheta nuncio nihil mali renunciare iuſſo, tantum moriturum Regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Eliſæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, proſpiciens quanta mala paſſurus eſſet ſuus populus poſt Adadi obitum. Azaële deinde rogante cauſam triſtitiæ, fleo, inquit, quòd me Iſraëlitarum miſereat, tam multis à te afficientur cladibus. nam optimos ex eis interficies, & munitiſſimas eorum vrbes incendes, & infantes ad ſaxa allides, & diſſecabis prægnantes mulieres. Azaële verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait ſibi diuinitus ſignificatum, quòd ipſe regnaturus ſit in Syria. Itaq; Azaël reuerſus ad ſuum dominum, melius eum habiturum nunciat: & ſequenti die reti vuido in eum iniecto, præfocati à ſe regiam occupat, vir aliquin ſtrenuus, & gratioſus apud Syrorum ac Damaſcenorum multitudinem: quo factum eſt, vt vſq; in præſens tempus, tam Adadus quàm Azaël eius ſucceſſor diuinis apud Syros colantur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis exſtructis*

Eliſæus ab Adado ægrotante conſulitur.

Vaticinium de Adadi morte, & regno Azaeli tradendo.

 Damaſce-

An. mūdi 3057. AnteChriſtum natum 907.

Damaſcenorum vrbem ornatiorem reddiderint, eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, neſcientes quod non admodum ſint veteres, & nondū centum ſupra mille anni ab eorū ætate interceſſerint. Ceterùm Ioramus Iſraelitarū Rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus reſpirauit, lætus tandem aliquando licere ſibi in pace viuere. Alter verò Ioramus qui Hieroſolymis imperitans eodem vt dixi nomine cenſebatur, mox vt principatum iniȳt, à cædibus fratrum & paternorum amicorum poteſtatem auſpicatus, videbatur cum Iſraeliticis Regibus certamen ſuſcepiſſe, ne inferior haberi poſſet, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magiſtram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultum didicit. Et quamuis Deo certum eſſet ſeruare quæ Dauidi promiſerat, Joramus tamen indies nouis ſuperſtitionibus iritare eum, & populi religionem deprauare non deſtitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæſo Rege ſuo qui Joſaphato hactenus paruerat, & nouo in eius ſolium impoſito: quam iniuriam vlturus Joramus cum equitatu, qui tum ad manum erat, & curribus in Jdumæam noctu irrupit: &, exuſtis vicis finitimis, non eſt auſus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, niſi quod plures defectiones ſecutæ ſunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus ſitos conſcendere, & aliena numina colere. Cui ſic inſanienti & prorſus oblito inſtituti patrij, affertur ab Elia propheta epiſtola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum ſuorum exemplo, ad ſectandam Jſraeliticorum impietatem ſe contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hieroſolymorum ciues impulerit, relicta patria religione, ad externos ritus deſciſcere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus ſibi ſubditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iuſtos interfeciſſet. pœna etiam qualis immineret in eiſdem ſignificabatur literis, hoſtilis manus quæ in populum Regis & domeſticam familiam deſæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Jpſum quoq; lento ventris profluuio vexatum, inteſtinis ſimul paulatim effluentibus, ſerò per hoc peccatum agnoſcentem, miſeram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epiſtolæ, quæ illi Eliæ nomine eſt reddita.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. 4. Reg. 8.

Iorami impietas.

Idumæorum apoſtaſia.

Iorami ſcelera ab Elia per literas accuſantur.

CAP. III.

Exercitus Iorami deletur ab hoſtibus, & filij perimuntur, vnico excepto, poſtremò ipſe miſera morte tollitur.

Arabum contra Ioramum expeditio. 2. Paral. 21.

An. mūdi 3060 AnteChriſtum natum 904.

NEc multo poſt exercitus Arabum qui verſus Æthiopiam incolunt, cum alijs barbaris Jorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipſam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit ſuperſtes, ægrè elapſus è manibus hoſtium, Ochozias nomine. poſt hanc publicam calamitatem & ipſe in morbum incidit, ſicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifeſto diuinæ iræ indicio miſerabiliter periret, videns quotidie per ventrem inteſtina defluere. quin & populus inſultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans quàm inuiſus Deo fuiſſet homo nefarius, nec eum regio funere dignatus eſt, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hieroſolymitanus Ochoziam in paternum ſolium impoſuit.

Mors Iorami.

CAP. IIII.

Damaſcenorum Rex Iſraelitarum Regem bello impetit.

An. mũdi 3060 Ante Chriſtum natum 904.
Hedio & Ruffinus Cap. 6.
Iorami expeditio in Ramatham.

ISRAELITARVM autem Rex *Ioramus ſperans poſt Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem ſe poſſe recipere, magno prius facto apparatu, exercitum ei admouet. In ea oppugnatione ſagitta ictus à quodam Syro nõ lethaliter, in Azaram vrbam ſe recepit curandi vulneris gratia, relicto in obſidione Ramatha toto exercitu, cui Ieum Amaſis filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propoſitum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Eliſæus dato vno è diſcipulis ſuis ſacro oleo, miſit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum Regem appellaret, diceretq́ ſe autoritate diuina Regem eum eligere, mandatis etiam quibuſdam alijs, iuſſit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eius conſcio. Ille vbi ad deſtinatã vrbem peruenit, offendit Ieum fortè ſedentem medium inter duces exercitus, ita vt Eliſæus fore prædixerat: accedensq́ ad illum, ait ſe cum eo velle colloqui. & cum ſurgens ſecutus ipſum eſſet in conclaue, iuuenis depromptũ oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te Regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciſcaris prophetarum eius ſanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occiſi ſunt: vt quemadmodum prius Hieroboami & filij ipſius Nabadi, ac mox Baſani familia propter impietatem interiere funditus, ita nunc nullum ſemen maneat reliquum ex Achabi genere. Atq́ hæc locutus è conclaui ſe proripuit, nolens à quoquam conſpici. Ieus autem ſtatim in conſeſſum ducum rediјt. Percontantibus autem illis, qua de cauſa veniſſet is iuuenis, & inſanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam inſani verba locutus eſt. illis verò magis etiam exponi ſibi quid eſſet orantibus, regnum populi ſibi à Deo delatum, ait illum dixiſſe. Hæc vbi prolocutus eſt, vnuſquiſq́ ducum detraxit ſibi pallium, quibus congeſtis in ſpeciem ſolij, & ipſo ſuperimpoſito, tubis & cornibus iuſſerunt ſigna canere, Ieum nouum Regem conſalutantes fauſtis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus quod in Ramathenſi oppugnatione acceperat. Veneratq́ eò per officium cognationis etiam Hieroſolymorum* Rex *Ochozias, quòd eſſet ſororis eius filius, vt quomodo ſe habeat vulnus inuiſeret. Quos vt Ieus repentino acceſſu opprimeret, edixit vt è ſuis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum quòd bona fide regnum ſibi detulerint.*

4. Reg. 9.

Ieus in Regem vngitur, Deo ſic mandante.

CAP. V.

Ioramus à Ieu magiſtro equitum, cum tota ſtirpe occiditur, & cum eo Hieroſolymitanus Rex Ochozias.

MILITES *verò læti imperata faciunt, & omnes vias obſident, ne quis ad Ioramum, illis inſcijs, peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim ſtipatus equitum lectiſſimis, ad Iezraelam ſublimis curru properè vehitur. quo iam appropinquante, ſpeculator à Rege conſtitutus, vt venientes in vrbẽ obſeruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renunciauit Ioramo aduentare agmen equitum. ille e veſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoſcat quiſnam veniat. ad quos vbi acceſſit eques, rogat quid agatur in exercitu. Regem enim ſcire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re eſſe ſolicitum, & vt ſequatur ſe cum*

Iorami cędes.

 alijs

An. mũdi 3060 Ante Chriſtum natum 904.

alijs. hoc ſpeculator cum vidiſſet, renunciat Joramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis, mox & alterum à Rege miſſum Jeus idem iubet facere. vt verò & hoc per ſpeculatorem Joramus didicit, poſtremò ipſe conſcenſo curru cum Ochozia Hieroſolymorum Rege, quem vt cognatum inuiſendi gratia illò veniſſe diximus, exiuit illi obuiàm. nam lentè & compoſito agmine Jeus incedebat. Hunc Joramus in ſuburbano Nabuthi nactus, rogat ſatin ſalua ſint res in exercitu. à quo amarulento conuicio exceptus, & venefica meretricis filius appellatus, facilè cogitãs nihil ſani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circumuentos ſe dolo ac inſidijs. Ieus verò ſagitta per cor trãsfixum de curru eum præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proyciat, prophetiam Eliæ in mentem ei reuocans, quæ patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipſe & eius familia in eo loco pereat. id enim ſe tum ex ore prophetæ audiſſe, cum poſt tergum Achabi in eodem curru ſederet. id quod etiam ita, vt prædictum fuerat, euenit. Caſo autem Joramo, Ochozias ſuæ quoq; ſaluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latére ſe Ieum exiſtimans. At ille aſſecutus eum ad quendam cliuum, ſagitta ictum ſauciat. qui, relicto curru, equum properè conſcendit, & continuato curſu delatus eſt in Magedonem oppidum, vbi paulò poſt ex eo vulnere mortuus, relatusq; Hieroſolyma, illic ſepultus eſt, cum regnaſſet anno vno, patre ſuo longè ſceleratior.

Veritas oraculorum diuinorum.

Ochoziæ Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura.

CAP. VI.

Ieus inter Iſraelitas regnat apud Samariam, & poſt eum vſque quartam generationem eius progenies.

Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſigne.

IEv verò veniente Jezraelam, Iezabela ornatu regio ſtans in turri ô ſeruum egregium, inquit, qui dominum ſuum occidit. Ille ſuſpiciens rogauit eam quænam eſſet, iubens ad ſe deſcendere. tandem eunuchis ipſius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentatis mœnibus, vbi ſolum attigit, ab equitibus conculcata & obtrita peryt. poſthac Ieus ingreſſus regiam cum amicis refecit ſe ab itinere, mandauitq; Jezabelæ famulis vt eam ſepelirent in honorem generis, quòd nata eſſet è Regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, conſumptis cæteris à canibus. his auditis Jeus admiratus eſt Eliæ mentẽ diuinam, qui eam Reginam in hac ipſa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia ſeptuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorũ pædagogos, alteras ad vrbis magiſtratus, miſit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, & currus illis non deeſſent, creato ex eo numero Rege, qui per ætatem maximè videri poßit idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga ſe animati eſſent. Magiſtratus autem & pædagogi, lectis literis, extimuerunt, & cogitantes ſe huic, qui duos maximos Reges oppreſſerat, eſſe impares, reſcripſerunt, ipſum eſſe dominum, ſe verò imperata eius paratos facere. Ille rurſum reſcripſit, ergo Achabi filiorum capita præciſa ad ſe mitterent. Tum magiſtratus acceerſitis adoleſcentum altoribus imperant, vt occiſis illis, præfecta capita ad Ieum tranſmittant. illi nihil miſerti iuſſa peregerunt, & congeſta in vaſis quibuſdam plexilibus capita Iezraelam miſerunt. Quæ cum eo perlata eſſent, renunciatur cœnanti cum amicis Regi, adeſſe Achabi filiorum capita.

4. Reg. 10.

Achabi ſeptuaginta liberi Samariæ trucidati.

capita.ille ante portam ex vtroq; via latere aceruos ex eis iuſſit conſtrui: quofa- An.mũdi 3060
cto diluculo ad ea viſenda progreſſus, vertit ſe ad populum, et ſi ego, inquit, cum Ante Chriſtum
coniuratis Dominum meum interfeci, iſtos omnes quis interfecit? Volebatq; eis natum 904.

perſuaſum, quicquid Achabi generi accidiſſet, non volente ſolum, ſed prænunciante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem oſtenderat. Deinde occiſis quotquot etiam apud Ieſraelitas ex ea cognatione inueniretur, verſus Samariam iter ingreſſus eſt. Et cum incidiſſet in cognatos Ochoziæ Regis Hieroſolymorũ, rogauit quonam tenderent: aiunt ſe venire ſalutatum Ioramum, & cum eo Regem ſuum Ochoziam. neſciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehenſos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo poſt occurrit ei vir bonus & iuſtus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipſius: qui poſt mutuam ſalutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex ſententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam exſtirpat radicitus. Ieus verò ſuaſit ei, vt cõſcenſo curru, quo ipſe vehebatur, ſimul intraret Samariam. Viſurum enim quòd nemini malo parceret, ſed falſos vates ac Sacerdotes, qui, populo ſeducto, autores fuerint, relicta patria religione, externa ſacra ſuſcipiendi, ad vnum omnes ſupplicio dederet. iucundiſsimum ſpectaculum fore viro bono, inſpicere malos dantes meritas pœnas antè actorum ſcelerum. Paruit Regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus eſt. At Ieus quantum cognatorũ Achabi, diligenti inquiſitione facta, inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumq; cuperet neminem è falſis Prophetis & Sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuerſos circumuenit. Conuocato enim populo, ait ſe omnes Achabi religiones duplicare velle, idq; vt ex ſententia Sacerdotum ipſius & Prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad ſe conuenire. Celebrandum enim ſolennibus victimis diem feſtum Bali: quo nomine Achabi Deus vocabatur. ab ea feſtiuitate ſi quis Sacerdotum abfuerit, capitalem fore. dimiſsis deinde per omnem Iſraelitarum ditionem qui Sacerdotes ad ſtatum diem Samariam deducerent, iuſſit omnibus veſtes donari. eas cum accepiſſent,

Stirpis Achabi excisio.

Cædes cognatorum 42. Ochoziæ.

Ionadabus.

Baalitarũ mactatio.

 venit

An. mũdi 3060. Ante Chriſtum natum 904. *venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui ſcrutarentur, ne quis alienus admixtus ſit: nolle ſe dicens vt ſacris eorum alienus ac profanus vllus ſeſe ingerat. illis verò negantibus quenquam talem adeſſe, & iam ſacra ſua parantibus aggredi, foris octuaginta viros è fidiſsimis armat: quibus mandat, vt pſeudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciſcantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiſerit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt, & regia ipſa* Bal Tyriorum Deus. *incenſa vrbem externis ſacris profanatam purificauerunt. Iſte Bal Tyriorum Deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum Regis ſoceri ſui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & Prophetis cum reliquo cultu aſsignatis. huius ſacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Iſraelitis adorare permiſit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduerſio, qui* Ieu poſteris Regnum promittitur. *per Prophetam ſuum ſignificauit, per quatuor generationes poſteros eius apud Iſraelitas regnaturos.*

CAP. VII.

Gotholia per ſummum nefas Hieroſolymis regnum occupat, qua poſt ſextum annum cæſa Pontifex Ochoziæ filium Regem conſtituit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. ✦ Regum 11. Gotholia omne ſemen Regium tollit, vno ſolũmodo Ioaſo, Ozochiæ filio ſeruato.

D*Vm Ieus homines nefarios in hunc modum perſequitur, Gotholia Regis Achabi filia comperta filij morte & generis ſui pernicie, decreuit etiam è Dauidis familia neminem ſuperſtitem relinquere, ne quis huius ſanguinis poſthac Hieroſolymis regnum obtineat: id quod, quantum in ipſa fuit, perfecit. Seruatus tamen eſt vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana ſoror, Ioſabetha nomine, pontifici Ioado nupta. hæc Regiam ingreſſa, cum inter cæſorũ cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioaſum deprehendiſſet, ablatum furtim domi in ſuo cubiculo abdidit, & ſolo marito conſcio ſex annis in templo clam aluit, quàm diu Gotholia Hieroſolymorum & duarum tribuum* Ioaſus, Ioado Pontifice auxiliante, in Regem creatur. *regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt, communicatis operis, ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: dataq; & accepta ſilentij fide ſpei pleni negocium hoc modo aggrediũtur. centuriones Ioado ad hoc facinus adſciti peragrata tota regione Sacerdotes ac Leuitas, & aliquot in ſuis tribubus potentiores Hieroſolyma nomine Pontificis euocatos ſecum adducunt. ille habere ſe vtile Reipublicæ conſilium ait, aperturumq; eis, ſi id apud ſe continere velint. opus enim eſſe non ſilentio tantũ, ſed etiã auxilio. Cumq; Sacramentum ab eis accepiſſet, tuto ſe poſſe quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat, Hic eſt, inquit, Rex veſter, ex illa natus familia, quam ſcitis Deum prædixiſſe regnaturam in perpetuum. Itaque cenſeo tertiam veſtrum partem cuſtodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ ſupereſt, patentem portam, qua itur in regiam, ſeruare. reliqua verò multitudo in templo inermis ſit, neque quenquam cum armis intrare ſinite qui non ſit Sacerdos. præterea certos è ſacerdotibus ac Leuitis ſelectos mandauit ſatellitij more ſtrictis gladijs Regem ſtipare, & ſi quis armatus in templum irrumpere auſit, incunctanter occidere, & poſito omni metu ſeruandi tantum Regis curam gerere. illi approbato Pontificis cõſilio, rem ſtatim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo inſtruxerat, diſtribuit centurionibus & Sacerdotibus*

tibus ac Leuitis quantum ibi haſtarũ inuenit & pharetrarum, & ſi quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circumdedit cõſertis inuicem manibus, vt ab ingreſſu, quos intereſſe non oportebat, excluderent. adductoq; in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum ſacro oleo Regem pronunciat. populus quoq; gaudens ſimul & plaudens fauſtis acclamationibus vitam & victoriam nouo Regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter ſpem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum ſuo ſatellitio proſiliret à regia. Venientem deinde in templum ipſam quidem ſacerdotes admittũt, ſed armatos eam ſequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipſum templo à Pontifice circumdati fuerant. Cæterum Gotholia poſtquam puerum vidit in ſuggeſtu ſtantem, redimitumq; corona regia, diſciſſa veſte ſua, magno clamore iubet interfici inſidiatorem, & occupatorem tyrãnidis. Ioadus cõtra accitis centurionibus iubet mulierem arripi, duciq; in torrentẽ cedronis, atq; illic pœnas luere. neq; enim fas eſſe templũ veneficæ ſupplicio pollui. mandauit etiã, ſi quis ei conetur ferre ſuppetias, & ipſum pariter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum eſt, eductã extra portã mulorũ Regis illic interficiunt. Vt verò conſpiratio contra Gotholiam ſucceſsit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templum, omnes Sacramento ad fidem Regis adegit, incolumitati ipſius tuendæ, regnoq; augendo daturos operã. eodem iureiurando mox Regẽ aſtrinxit ad diuini numinis reuerentiã, & ad obſeruationem legum quas Moſes cœlitus acceptas ad populum pertulit. poſt hæc ad ædem Bali ſacrã concurritur, quã Gotholia cum marito Ioramo conſtruxerat, in veri Dei contumeliã, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum ſacerdotiũ eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & cuſtodiã Sacerdotibus ac Leuitis, iuxta Dauidis Regis inſtitutum, Ioadus commiſit, iuſsitq;, vt bis ſingulis diebus ſolenne offerrent ſacrificiũ, & ſuffitum iuxta præſcripta legis facerent. Deinde quoſdam è Leuitarum numero ianitores ad cuſtodiam templi conſtituit, ne quis pollutus poſſet intrò ſubrepere. Hæc vbi ad hunc modum diſpoſuit, cum centurionibus & ducibus, totoq; populo, ex templo Ioaſum in Regiã deduxit: cumq; collocato in ſolio denuo alacriter acclamatum eſſet, populus ad epulas conuerſus feſtiuitatem per aliquot dies egit, omnibus ſceleſtæ mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioaſus cum in Regnum adſciretur, annorum ſeptem, matre natus Sabia, ex oppido Berſabe oriunda. fuit autem legum & diuini cultus obſeruãtiſsimus, toto tempore, quo Ioadus fuit ſuperſtes: duxitq; vxores duas poſtquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem Pontifice: ex quibus vtriuſque ſexus liberos ſuſcepit. Atque hactenus de Ioaſo quomodo elapſus ex inſidijs Gotholiæ, tandem regnum aſſecutus eſt.

An. mũdi 3067. Ante Chriſtum natum 897.

Gotholiæ pœna.

Rex & populus iuramento ad Dei cultũ adſtringuntur.

Reſtauratio cultus diuini.

Ioaſi, viuente Ioado, pietas. 4. Regum 12.

CAP. VIII.

Aſaelis Damaſcenorum Regis contra Iſraelitas, ac mox contra Hieroſolymitas expeditiones.

ASAEL *autem Syrorum Rex bellum cum Iſraelitis & Ieo Rege eorum gerens regionis trans Iordanem ſita orientales tractus vaſtauit, qui à Rubenitis & Gaditis atque Manaſsitis colebantur: nec non Galaditicã & Bataneam, omnia rapinis miſcens & incendijs, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Jeus arcere eum à populationibus potuit,*

Hedio & Ruffinus cap. 8. 4. Regum 12. 13. Bellũ inter Aſaelem & Ieum.

contemptor

An. mũdi 3089 Ante Christum natum 875. *contemptor & ipſe numinis religionumq́; & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni ſui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam eſt ſepultus, Ioaza filio ſucceſſore principatus relicto.*

Inſtauratio templi. *Ioaſum autem Hieroſolymorum Regem inſtaurandi templi cupido ſubijt: vocatoq́; Pontifice Ioado iuſſit eum per totam ſuam ditionem Leuitas & Sacerdotes dimittere, qui in ſingula capita ſemiſiclum argenti exigerent in vſum eius inſtaurationis, eò quòd ſub Ioramo & Gotholia & eorum liberis tuendi & ſartiendi templi cura penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc non fecit, ſciens neminem libenter argentum erogaturum: ſed anno regni vigeſimo tertio Rege incuſante, quòd voluntati ſuæ non obtemperaſſet, & iubente in futurum templi reparationi proſpicere, tale quiddam ad colligendam pecuniam commentus eſt, quod non grauatim tulit populus. Arcam parauit ligneam, in qua benè clauſa vnum tantum foramen ſupernè reliquit. eam cum in templo iuxta altare depoſuiſſet, iuſſit quemque pecuniæ quantum liberet per foramen immittere, in templi inſtaurationem conferendæ. id populus tulit æquiſſimo animo, & multum auri atque argenti certatim contulit. Arcam verò ſingulis diebus præſente Rege exinaniebant ſcriba gazophylacij & Sacerdos eius cuſtos, numerataq́; pecunia & recondita, rurſum vnde ſuſtulerant reponebant. & cum primum videretur collatum quantum ſat eſſet, Pontifex & Rex conduxerunt fabros & cæmentarios, & trabes magnas pulcherrimæ materiei comparauerunt. inſtaurato deinde templo, quicquid ex collato auro & argento ſuperfuit, ſuperfuit autem non parum, id totum in crateras, cantharos, pocula, & alia vaſa inſumptum eſt: inſuperq́; quotidianis ſacrificijs altare adolebatur. atque hæc tantiſper dum Ioadus vixit diligenter accurata fuerunt. illo autem poſt annum ætatis centeſimum & trigeſimum defuncto, & ob probitatem ac iuſtitiam inſignem, tum quod Dauidici generis ſeruator fuiſſet, in Regum monumenta illato, Rex Ioas à priſtina religionis cura facilè deſciuit: moxq́; & primates populi ad eundem modum deprauati ſunt, vt nihil apud eos potius haberetur quàm contemptus iuris ac iuſtitiæ. Deus verò indignatus propter hanc Regis & cæterorum mutationem miſit Prophetas qui conteſtarentur eos, & à præſenti malitia compeſcerent. illi verò tam inſano affectu eam complectebantur, vt neque exemplis maiorum, qui propter contemptum legum cum totis familijs perierant, neque Prophetarum comminationibus moti reſipiſcerent, & ad relicta honeſta ſtudia reuerterentur.*

Ioaſi, Ioado mortuo, impietas, eiusq; per Prophetam taxatio. 2. Paral. 28.

Zacharias lapidatur. *Quin & Zachariam Pontificis Ioadi filium Rex in ipſo templo ſaxis iuſſit obrui, oblitus patris eius beneficiorum, tantum quia Propheta diuinitus conſtitutus, pro concione populum & Regem adhortatus ad iuſtitiam, graues pœnas illis minatus eſt ſi moniti parere contemnerent. Moriens tamen Zacharias teſtem & iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono conſilio & patris ſui beneficijs, à Ioa mortis amarum præmium ſibi rependeretur. Nec diu debita Regi pœna dilata eſt. Azael enim Syrorum Rex impreſſione in regnum eius facta, & Gitta primum*

Templi ſpoliatio. *direpta atq; euerſa, mox ipſum Hieroſolymis deſidentem adortus eſt. Tum Ioas conterritus omnes theſauros Dei priorumq́; Regum exhauſit, & cum eis detracta templo donaria miſit ad Syrum, tanti pacem redimens & ſecuritatem, ne oppugnatus in extremum rerum ſuarum diſcrimen adduceretur, ille tam ingenti pecunia corruptus, vim exercitus à regia vrbe abſtinuit. Ioas tamen graui morbo im-*

bo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius Pontificis maneret inultus, per inſidias eum ſuſtulerunt. Sepultusq́ eſt Hieroſolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui Regiis monumentis inferretur, cum vixiſſet annos quadraginta & ſeptem.

An. mũdi 3105. Ante Chriſtum natum 859. Ioaſi ſublatio.

CAP. IX.

Amaſias Rex Hieroſolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

4. Regum 14. Amaſias Rex Hieroſolymitanus.

IN Regnum ſucceſſit ei filius Amaſias. Anno autem Ioaſi vigeſimo primo, apud Iſraelitas & Samariã Ieo ſucceſſit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. *patri nequaquam ſimilis, ſed magis primis eius regni* Regib. *impiis, qui palã omnem contemptum cæleſtis numinis præ ſe tulerunt. Huius copias* Rex *Syriæ tantopere attriuit, vt ex numeroſo exercitu non plus quàm decem millia peditum, equites quingenti ſupereſſent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hoſtium non mediocres ſtrages edidit. Hæc autem Iſraelitis acciderunt ſecundum Eliſæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato Domino Damaſci ac Syriæ regnum eſſet occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & ſupplicationes confugit, orans Deũ, vt ſe è manibus Azaelis liberet, nec ab eo ſubigi patiatur. Deus autem, qui non ſolũ perpetuam innocentiam, verumetiam reſipiſcentiam fauore complectitur, & cum perdere poſſit, ſi velit, caſtigare mauult, exoratus eripuit eum è belli periculis: & regio pacem nacta ad priſtinum felicitatis ſtatum breui rediit. Poſt obitum Ioazæ Ioas filius regno Iſraelitarum apud Samariã potitur, trigeſimo ſeptimo anno regni Ioæ, regnantis in tribu Iuda: nam & iſte eodem quo Hieroſolymitanus nomine vocabatur: tenuitq́ regnum annis* XVI. *Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenii referens: & cum Eliſæus iam admodum ſenex in morbum incidiſſet, viſendi cauſa eum adiit: quem animaduertens extremum ſpiritum ducere, flere cœpit & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis cõtra hoſtem opus non fuerit, ſed ipſius prædictionum beneficio ſemper inuicti euaſerint. Nunc illum è vita diſcedere, ſe verò exarmatos Syris & aliis hoſtibus obiici, quamobrem adempto tali præſidio, ſibi quoque optabilius vnà cum illo hanc vitam relinquere. His querimoniis motus Eliſæus, Regem conſolatus afferri arcum poſtulat, eumq́ Regem iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cum emiſſis tribus telis deſtitiſſet, ſi, inquit, plura miſiſſes, poteras totum Syrorum regnum exſcindere. nunc quia tribus ſolis contentus fuiſti, totidem præliis vinces Syros, & regionem, quam tuo patri ademerunt, recipies. His auditis Rex abiit, & Propheta paulo poſt defunctus eſt, vir inclytæ iuſtitiæ, & citra controuerſiam Deo longè cariſſimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit, quorum memoria apud Hebræos durat clariſſima. ſepulchro etiam honoratus eſt magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptiſſimum. Contigit autem aliquando, vt latrones occiſi à ſe viatoris cadauer in monumentum eius abderent, quod mox reuixit à contactu Prophetæ corporis. Atque hæc fuerũt & viui & defuncti vatis opera. Azaele autem Rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Iſraelitarum Rex tribus præliis victo omnem eam regionem abſtulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipſius captos complexa eſt: quod & ipſum*

Vires regni Iſraelitici fractæ, & à Deo reſtauratæ.

An. mũdi 3089. Ante Chriſtum natum 875.

Ioas Iſraelitarum & Samariæ Rex.

An. mũdi 3103. Ante Chriſtum natum 861.

Ioæ Eliſæus à ſe Syros ter vincẽdos prædicit.

Eliſæi mors, & cadaueris in ipſius monumentum coniecti reſuſcitatio.

Triplex Ioæ victoria.

Mm Eliſæus

An. mūdi 3106. Ante Christum natum 858.

Eliſæus iam ante prædixerat. poſtquam verò etiam Ioas fato functus eſt, Hieroboam eius filius excepit imperium.

CAP. X.

Amaſiæ victoria de Iſraelitis & Ioa Rege eorum reportata.

Hedio & Ruffinus cap 9. Amaſias Hieroſolymorum Rex. 4 Regum 14.

SECVNDO *autem anno Ioæ* Regis *Iſraelitarum, regnum accepit Amaſias Hieroſolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis* Regiæ *ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iuſtitiam colebat, tametſi ætate adhuc iuuenis. Regni adminiſtrationem exorſus à necis paternæ vindicta, qui amicorū inſidiis ſublatus fuerat. eoſq; omnes in poteſtatem redactos affecit ſupplicio, parcens tamen ipſorum liberis, iuxta leges à Moſe præſcriptas: qui iniquum cenſuit pro parentū culpis à liberis eorū pœnas repoſcere. Poſt hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, conſcripto flore iuuentutis, vtpote ætatis annorū plus minus viginti, centuriones his copijs idoneos attribuit. deinde miſit ad Iſraelitarum* Regem, *qui viginti ſcutatorum millia conducerent ſtipendio talentorum argenti centū annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarū & Idumæorū, atq; Gabilitarum gentes exercitū ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cum interueniens Propheta dimittere Iſraelitas conſuluit. eſſe enim hoc hominum genus impium, & cladem certā imminere oraculo ſe monitū, ſi talibus* Rex *vtatur auxilijs. alioqui, Deo fauente, vel modica manu deuinci poſſe hoſtiles exercitus.* Rege *autem ægrè ferente, quia iam publicè ſtipendiū Iſraelitis numerauerat, hortatus eſt Propheta, vt Dei voluntatem ſequeretur, quo propitio non defore pecuniam. illos itaq; dimiſit, præfatus ſe donare illis quicquid mercedis nomine accepiſſent, & cū domeſticis tantum copijs contra prædictas gentes profectus eſt. Quibus vno prælio victis, interfecit decem millia, & totidem millia captiuorū abducta in magnā petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atque ita victor cum opima præda domum redijt. Interea viginti illa Iſraelitarū mercenariorum millia, ignominioſam rati ſuā miſsionem, ac ſi pro inutili damnata eſſet eorum opera, impetum in eius regnū faciunt: & progreſsi vſq; Bethſemera, regionem populati ſunt, abacto magno iumentorū numero, cæſiſq; tribus colonorum millibus. Amaſias verò poſt victoriam factus inſolens, autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari aſportata de Amalecitis numina. Quamobrē à Propheta conuentus eſt mirari ſe dicente, ſi hos Deos crederet, qui cultoribus ſuis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorū vi tutos præſtiterint, ſed tanquam ad ſe nō pertinentes cædi & captiuos trahi paſsi ſint. quin & ipſos belli iure abductos inter reliquā captiuorum turbā Hieroſolyma perueniſſe. Rex his verbis ad irā percitus iuſsit illum hac de re eſſe quietū, minatus ſupplicium ſi negocijs alienis miſcere ſe pergeret. tum ille, ſe quidem quieturū dixit, Deum tamen vltorem huiuſmodi nouitatibus non defore. Nec multò poſt Amaſias felicitatē ſuā, cuius tamen autorem Deū non agnoſcebat, non capiens, ſed faſtu inflatus, ſcripſit Ioæ Regi Iſraelitarū, vt ipſius imperata faciat cū ſuo populo, ſicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi & Solomoni paruit: quòd ſi nolit vltrò facere officiū, bello eſſe decernendū de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba reſcripſit.* Rex Ioas Regi *Amaſiæ. Olim in eodem monte* Libano *cupreſſus erat & carduus. hic à cupreſſo filiam petiit filio ſuo dari coniugem. Interim beſtia*

Deut. 24.

Dimiſsio Iſraelitarū. 2. Paralip 25.

Amaſiæ de Idumæis victoria.

Amaſias à Propheta propter Idololatriā reprehenditur.

Amaſiæ Hieroſolymorū Regis in Ioam Iſraelitarum Regem expeditio.

beſtia quadam ſuperueniens cōculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par eſt appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amaſias magis etiam ad bellum concitatus eſt, Deo, ſicut fas eſt credere, inſtigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exſolueret. Vbi verò in conſpectum hoſtium venit, inſtructa vtrinque acie, tantus repente pauor ac conſternatio diuinitus milites eius inuaſit, vt priuſquam manus cōſererentur iam terga verterent: & alijs aliò diffugientibus; deſertus à ſuis Amaſias in hoſtis poteſtatem veniret: qui mortem illi minatus eſt, niſi efficeret, vt Hieroſolymitæ apertis portis ſecum victore exercitu admitterent. ea neceſſitate & vitæ amore adactus, perſuaſit ciuibus vt hoſtem reciperent. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum ſpacium mœnibus, curru per id interſtitium triumphabundus inuectus eſt, captiuum præ ſe agens Amaſiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei theſauros abſtulit, & quicquid auri vel argenti in Regia repertum eſt, totum aſportauit: ac tum demum dimiſſo Rege reuerſus eſt Samariam. Hæc Hieroſolymitis contigerūt anno regni Amaſiæ decimoquarto. Appetitus tandem amicorum inſidijs fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euaſit, illuc quoque inſecutis inſidiatoribus, à quibus interfectus eſt. Corpus Hieroſolyma relatum, & regia munificentia funeratum eſt. Tam miſerum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum, poſt exactum annum vitæ quinquageſimū, regni verò viceſimum nonum, Ozia filio regni ſucceſſore.

An. mūdi 3120. Ante Chriſtum natum 844.

Amaſias ab Iſraelitarū Rege captus: Hieroſolyma diruta & templum ſpoliatum.

Amaſiæ cædes.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes ſubegerit.

DECIMO QVINTO autem anno regni Amaſiæ, Hieroboamus Ioæ filius apud Iſraelitas regno potitus eſt, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem, qua maiores eius, Samaria regia. Hic Rex cum eſſet vehementer impius, totusq́; idolis deditus, nihil ſibi non permittens, Iſraelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei Propheta Jonas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem ſuam eſſet ampliaturus, prolatis eius terminis ad ſeptentriones vſque Amathem vrbem, ad meridiem verò vſque aſphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Jeſu imperatoris definitionem. quo oraculo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad ſuum regnum addidit, nihil fallente Jona vaticinio. Sed quoniam pollicitus ſum me bona fide res Hebræorum proditurum, non diſſimulabo quid de hoc Propheta in ſacris codicibus inuenerim. Juſſus enim à Deo proficiſci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud periturum eſſet, non auſus eſt hoc facere: ſed putans ſe poſſe Deum effugere, conſcenſo apud Iopen nauigio petebat Tarſum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempeſtate, ita, vt periculum eſſet, ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipſe etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Jonas verò ſolus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cumq́; turbantibus procellis fluctus magis ac magis creſcerent, ſuſpicati aliquem è vectoribus eſſe in cauſa, decreuerunt ſortito quærere quiſnam ille ſit. quo facto, ſors Prophetæ obtigit. percontantibus quis nam eſſet, vel quid haberet negotij, ait ſe Hebræum eſſe, & Prophetam Dei maximi, conſuluitq́; vt ipſum in mare iacerent, ſi vellent præſens periculum euadere: ſe enim eſſe pro-

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
4. Regum 14.
Ampliatio regni Iſraelitici.

Ionæ 1.
Ionas à Deo in Nini regnum proficiſcens iuſſus nauigium conſcendit, & in mare præcipitatur.

Mm 2 pter

An. mũdi 3130. Ante Chriſtum natum 834.

pter quem tempeſtas ſæuiat. At illi primum quidem non audebant hoc facere, impiũ facinus ducentes, hominem hoſpitem, qui vitã ſuæ fidei concrediſſet, in tam manifeſtum exitium mittere. tandem, vrgente periculo & nauim tantum

non mergente, partim Prophetæ autoritate, partim ſuopte metu cõpulſi, in mare eum proijciunt. Et tempeſtas quidem ſedata eſt, Ionam autem fertur à Ceto deuoratum poſt triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæſum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus eſt. & cum in loco vnde exaudiri poterat cõſtitiſſet, prædicauit quòd paulo pòſt amiſſuri eſſent imperium Aſiæ: & cum hoc dicto abijt. Hæc de eo ſic retulimus, vt inuenimus in commentarijs. Hieroboamus autem, exactis feliciter in ſuo principatu XL. *annis, mortuus apud Samariam ſepelitur, Zacharia filio ſucceſſore. Ozias item ſucceßit Amaſiæ anno regni Hieroboami decimo quarto, & apud Hieroſolyma duabus tribubus præfuit, natus matre Achia, ciue & ipſa Hieroſolymitana. Hic erat natura bonus ac iuſtus, & magnanimus, prouidendisq́ rebus ſolers & induſtrius. is, ſuſcepta expeditione in Palæſtinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam, & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrũ, præſidium in ea poſuit. poſt hæc Ammanitis ſubactis, tributoq́ genti præfinito, & omnibus locis vſque ad Ægypti terminos in poteſtatem ſuam redactis, in poſterum ad curam vrbis ſe contulit. quicquid enim mœnium vel vetuſtate labefactum erat, vel ſuperiorum regum incuria, totum inſtaurauit: atque eam etiam partem, quam Iſraelitarum Rex, Amaſia patre huius capto, diruerat, quando vrbem victor ingreſſus eſt. his addidit non paucas turres centum quinquaginta cubitorum altitudinis: & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelam diſpoſuit: aquæductus quoq́ non paucos exſtruxit. habuit etiam iumentorum aliarumq́ pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio eſſet apta paſcuis. cumq́ admodũ eſſet agriculturæ ſtudioſus, terram varijs arborum cæterarumq́ plantarum generibus excoluit. habuit præterea ſelectorum militum trecenta*

Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus Niniuitis prædicat. Ionæ 2 & 3.

4. Regum 14. 15. Ieroboami mors.

Ozias Rex Iudæ.

An. mũdi 3136. Ante Chriſtum natum 828.

Oziæ expeditio, & vrbis per eundem reſtauratio. 2. Paral. 26.

An. mũdi 3150. Ante Chriſtum natum 814.

Oziæ diuitiæ & exercitus.

ſeptuaginta

An. mũdi 3150. Ante Chriſtum natum 814.

ſeptuaginta millia, quibus praerant centuriones ac tribuni viri generoſi & inuicto robore prediti ad duo millia numero: edocuitq́ exercitum phalangis ordinem ſtruere in acie, & arma ſingulis diſtribuit, gladios, clypeos, & thoraces areos, arcus etiam & fundas. praterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel ſaxa vel tela emitteret, harpagones quoq; & alia inſtrumenta his ſimilia. Dumq; in his ſtudijs & paratibus verſatur, corruptus eſt arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac ſempiternam cœpit non magni facere, nec religionis nec pietatis admodum obſeruãs, ita vt ad paternam impietatem videretur procliuior, ad quam & ille prolapſus fuerat, quòd fortuna fauorem, & perpetuos ſucceſſus in rebus maximis moderatè ferre neſciret. Et cum veniſſet ſolennis feſti celebritas, ſumpto ſacerdotali habitu, ingreſſus templum ad aureum altare Deo ſuffitum facturus aſtitit. Accurrit eò mox Azarias Pontifex octuaginta ſacerdotũ globo ſtipatus, & Regem cõpeſcuit, vociferans ac negans hoc illi fas eſſe, ſed ſolis ſacerdotibus datum ſuffire, qui ſint ex Aaronis genere. iubebatq́; vt exiret, & Deum talibus factis prouocare ad iram deſineret. Tum Rex commotus mortem illis, ni quieſcerent, minatus eſt: & ecce ibi terra vehementer concutitur, fiſſoq; supernè templo radius ſolis os Regis improbum ferit, quod e veſtigio lepra contactũ eſt. acceſſit huic & aliud prodigium, quod eodem terra motu ante vrbem in loco, qui dicitur Eroge, dimidium montis ad occidentem vergentis reuulſum, & per quatuor ſtadia volutum, obiectu demum orientalis montis conſtitit, obſtructa via publica, & oppreſſis ruina hortis regijs. Sacerdotes verò poſtquam in facie Regis lepram animaduerterunt, diuinitus inflictam ei plagam indicauerunt, &, vt tanquam pollutus & impuratus vrbe cederet, admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modeſtior, paruit, ſuperbia cum impietate cõiuncta tàm miſerabili pœna mulctatus. & cum aliquandiu priuatus extra vrbem vixiſſet, filio Iothamo Rempub. adminiſtrante, mœrore tandem confectus obijt anno ætatis ſexageſimo octauo, regni quinquageſimo ſecundo, ſepultusq́; eſt in ſuis hortis in monumento ſolitario. Iſraëlitarum autem Rex Zacharias Hieroboami filius vix ſexto regni menſe exacto ab vno è ſuis purpuratis per dolum occiditur. Seleſmus is fuit Iabeſſi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigeſima poſt die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Tharſam vrbem erat, audito Zachariæ caſu, cum omnibus copijs properè venit Samariam, & prælio victum Seleſmum interfecit: dein autoritate propria ſumptis regni inſignibus, Thapſam cum exercitu victore profectus eſt. oppidani verò obfirmatis portis noluerũt Regem admittere, at ille vt in defectores ſæuiens totum circumquaq; agrum vaſtauit, & poſtremò vrbẽ quoq; vi cepit: & quod eſſet Thapſenſibus infenſus, omnes ferro cõfecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil ſibi ad extremam crudelitatem reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidẽ deuictos perpetrare fas fuerit, ea in ſui generis homines ſibi permiſit. nec mitior fuit poſtea toto decennio quo Iſraëlitis præfuit. petitus deinde bello ab Aſſyriorum Rege Phullo, non auſus eſt cum eo in certamen deſcendere, ſed pactus M. talentis argenti, maturè ſe ab ea vexatione redemit. hanc ſummam Manaemo populus contulit, exactis L. drachmis in ſingula capita. Nec multò poſt mortuus, Samariæ ſepultus eſt, Phaceia regni herede relicto. is patri crudelitate perſimilis, duobus tantum annis regnauit. quibus exactis in conuiuio cum amicis trucida-

Ozias vocationem ſuam tranſgreſſus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur.

An. mũdi 3170. Ante Chriſtum natum 794.

Cædes Zachariæ Regis. 4. Reg. 15.

Manaemus Iſraëlis Rex.

An. mũdi 3174. Ante Chriſtum natum 790.

Tapſenſium trucidatio.

Pax nummis redimitur.

An. mũdi 3185. AnteChriſtum natum 779. Phaceias. Translatio Iſraelitarum. An. mũdi 3187. AnteChriſtum natum 777. Pietas Iothami.

tus eſt inſidijs Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autem hic Phaceias principatum annis XX. *dubium impius magis an iniuſtus. Huius tempore Teglaphalaſſar Aſſyriorum Rex Iſraëlitas aggreſſus, ſubacta Galaditica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicinaq; Galilæa, & Cydida & Aſora, colonos abſtractos in ſuum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Jothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hieroſolymorum regia, natus matre vrbani generis nomine Ieraſa. Huic Regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iuſto erga homines, & Reipublicæ ſtudioſo. quicquid enim inſtauratione opus habebat, diligenter ſartiendum curauit. in templo veſtibulum refecit & porticus: mœnium partem labantem reſtituit, & additis magnis ac firmis turribus, communiuit. Ammanitas etiam prœlio deuictos tributa pendere coegit, annua talenta centum & tritici coros decies mille, & totidem hordei. In tantumq; regnum auxit, vt tàm domi felix eſſet, quàm foris formidabilis. Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Aſſyriorum & Nini ſubuerſione hæc verba vaticinatus eſt. Ecce Niniue piſcina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentq;, ſtate, ſtate, eripite aurum, eripite argentũ. & nemo volet. malent enim vitam ſeruare quàm facultates. occupabit enim eos graue diſsidium, & lamentatio, & diſſolutio membrorum, & facies eorum præ pauore fient luridæ. Vbi erit poſthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: delebo te, nec poſthac amplius leones ex te egreſſi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc ſententiam prophetauit, quæ nunc non eſt neceſſe repetere, alioquin moleſtus videri poſſem lectorem plus æquo onerans. Euenerunt autem omnia quæ de Niniue prædicta ſunt, poſt annum* CXV. *Et de his quidem hactenus.*

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Vaticinium de excidio Niniuæ. Nahum 2.

CAP. XII.

Raſe Damaſcenorum Rege Hieroſolymitas bello vexante, Achazes eorum Rex coactus eſt Aſſyriorum Regem in Damaſcenos immittere.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. An. mũdi 3204 AnteChriſtum natum 760. Achazæ impietas. Filij oblatio. Impietatis pœna. Eſaiæ 7. 4. Reg. 16. Strages exercitus Iudaici.

IOTHAMVS *autem è viuis abijt ætatis anno* XLI. *cum regnaſſet annos ſexdecim: quo in regijs conditorijs depoſito, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impijſsimus omnium, & patriarum legum deſertor, ad imitationem Iſraëliticorum Regum ſe contulit, aras Hieroſolymis erigens, & in eis idolis ſacrificans, quibus etiam proprium filium holocautoma obtulit ritu Chananæorum, & his ſimilia multa perpetrauit. Hunc ita inſanientem duo ſimul Reges, Raſes Damaſcenorum & Phaceias Iſraelitarum, bello aggrediuntur (erant enim amici & ſocij) & compulſum Hieroſolyma multum diuq; fruſtrà oppugnauerunt, quòd vrbs eſſet munita egregiè. Interea Syriæ Rex ad mare rubrum Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubijs ditato domum reuerſus eſt. Hieroſolymitanus autem Rex poſtquam cognouit Syros abijſſe domum, putans ſe Iſraelitarum Rege non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias: & cum irato Deo commiſiſſet prœlium, propter tot impia facinora victus eſt. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Iſraelitarum exercitu. In eodem prœlio Zacharias ſupremus dux Iſraelitarum cum Amia filio Achazæ congreſſus,*

An. mũdi 3204 AnteChriſtum natum 760.

ſus, ſuperatum occidit, & pari modo Ericam prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Eſcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in poteſtatem ſuam redegit. magnum præterea captiuorum vtriuſq; ſexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuerſi ſunt Samariam. Obelas autem quidam, qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipſorum virtute partam aſſeuerabat, ſed quòd Deus Regi Achazæ iraſceretur. incuſabatq́; eos quòd non contenti præſenti felicitate, auſi ſint homines ex tribu Iudæ ac Beniamitica conſanguineos ſuos captiuos abducere: & ſuadebat vt hos illæſos domum remitterent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exacturum. poſt hanc admonitionem Iſraelitæ in concionem conuenientes, deliberabant quid facto opus eſſet. Exſurgens autem quidam magnæ inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum alijs tribus, negabant ſe paſſuros, vt ciues ſui captiuos in vrbem introducerent, ne fortè omnes ex æquo diuina vltio perderet. ſatis eſſe præteritorum peccatorum, in quæ prophetæ clamitent, etiamſi nulla noua accedat impietas. His auditis milites permiſerunt illos, quicquid vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri aſſumptos captiuos exemerunt vinculis, & curatis eorum corporibus, adiutos viatico remiſerunt domum incolumes. nihilo minus quatuor hi deduxerunt eos vſq; Hierichuntem & vlterius, cumq́; non longè abeſſent à Hieroſolymis, repetierunt Samariam.

4. Reg. 16. Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iudæ ac Beniamitica captiuos domum remittunt.

CAP. XIII.

Aſſyriorum Rex vi expugnata Damaſco, & occiſo Rege, populum traducit in Mediam, alijs gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

An. mũdi 3207. AnteChriſtum natum 757.

4. Reg 16. 17. Iſraelitarum tranſlatio.

A*CHAZES autem Rex hac clade ab Iſraëlitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum Regem Teglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petijt contra Iſraëlitas & Damaſcenos atq; Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnataq́; Damaſco, Raſem quoq; Regem occidit. Damaſcenos verò in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdam Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. Iſraelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Poſt Syros in hunc modum tractatos, Rex Achazes ſublato quantum erat auri & argenti in regijs theſauris, atq; etiam in ipſo templo, & donarijs quotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia Regi Aſſyriorum tradidit, actiſq́; pro beneficio gratijs, reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autem hic Rex tam ſtultus & incogitans, vt quamuis hoſtiliter cum Syris diſſideret, illorum tamen deos colere non deſineret, ſed in eorum ceremonijs, tanquam victoriã inde ſibi pollicens, pietatem collocare pergeret. poſt cladem verò acceptam Aſſyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus quàm verũ & à maioribus acceptum Deũ, cuius indignatione vt tum vinceretur factũ eſt. In tantum aũt religionis cõtemptum prolapſus eſt, vt ſpoliatum prius donarijs templum clauderet, ne illud ſolennibus ſacrificijs honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandẽ moritur, cum vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto herede Ezecia filio. Quo tẽpore etiam Phaceias Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, caſus per inſidias cuiuſdam ex carioribus*

Achazes auri [illegible] argentum [illegible] Damaſcum Aſſyr[illegible] Regi defert.

Achazes Syrorum deos, templo Hieroſolymorũ clauſo, colit.

Achazæ mors.

An. mũdi 3215. Ante Chriſtum natum 749.

Oſeæ impietas & pœna.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

carioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas. qui cum regnum ſcelere quæſitum per annos IX. obtineret, vir fuit peßimus, nihil pietatis Deo deferens. In hunc duxit exercitũ Aßyriorum Rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitiũ, deſtitutũ eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere.

4. Reg 17.

Ezeciæ Regis Iudæ pietas.

Quarto autem anno regni huius Oſeæ Ezecias Hieroſolymis regnũ adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio præditus. nam ſtatim ab initio principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tàm ſibi quàm ſubditis curã exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarumq́ concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe. Ne ipſi quidẽ ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nõ redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paßi eſtis vobis perſuaderi, vt eos, quos ille Deos putabat, coleretis. Ergo quandoquidem veſtro malo didiciſtis, quam pernicioſa res ſit impietas, hortor, vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum prius expiatumq́ ſacrificijs legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His Regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatisq́ ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt.

Ezeciæ legati ad Iſraelitas Azymorum feſti celebrandi cauſa miſſi occiduntur. 2. Par. 29. 30.

Rex verò dimißis per totam ditionem ſuam nuncijs, populum Hieroſolyma ad Azymorum celebritatem conuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum Regum incuriam. Quin & Iſraëlitas per nuncios hortatus eſt, vt, relictis conſuetis ſuperſtitionibus, ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum, vt Hieroſolyma venientes azymorum feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hæc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore ſi huic conſilio paruerint. Iſraëlitæ vero audito quid legati à ſuo Rege afferrent, adeò mentẽ non adhibuerũt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoq́ eodem cohortantes, & præmonẽtes quantæ calamitates inſtarent ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerũt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non prius deſiſterent, quàm ob extremam impietatẽ Deus vltor in poteſtatem hoſtium eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur.

Verbum Dei nunquam ſine omni fructu.

Multi tamen è Manaßitica tribu & Zabulonis atq́ Iſſacharis prophetarum monitis parentes ad pietatem ſunt cõuerſi: atq́ hi omnes Hieroſolyma ad Ezeciam confluxerunt, vt Deum adorarent. Poſtquam aũt ea multitudo conuenit, Rex, aſcenſo tẽplo, vnà cum principibus & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidem arietes, paremq́ hircorũ numerum.

Victimæ Ezeciæ.

& cum primùm manus in capita victimarum impoſuiſſent, tàm Rex quàm principes, ſacerdotibus mactandas reliquerunt. illi verò iugulabant, & ſolidas concremabant, Leuitarum corona circumſtante cum inſtrumentis Muſicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos pſallere docuerat. reliqui verò ſacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem proſtrati Deum adorabant. poſt hæc ſacrificauit boues ſeptuaginta, arietes C. agnos CC. populo verò ad epulũ largitus eſt boues DC. & reliqui pecoris tria millia. Cumq́ omnia ritè ſacerdotes perfeciſſent, Rex lætus epulabatur cũ populo, agẽtes Deo gratias. Inſtante verò azymorum feſto, paſchale ſacrum facientes, alias deinceps victimas

mas mactabant per continuos dies ſeptem. populo etiam præter eum numerum quem ipſi mactauerunt, taurorum duo millia, pecorum ſeptem millia Rex de ſuo largitus eſt. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum feſtum tàm magnificè eſt celebratum à Solomonis temporibus in eum vſq; diem. peracto feſto vrbem egreſſi totam regionem luſtrauerunt, ipſa quoq; Hieroſolyma ab omni idolorum ſpurcicie munda reddiderunt. Quotidiana deinde ſacra iuxta legem Rex de ſuo fieri mandauit, & ſacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cum primitijs fructuum, vt poſſent eſſe circa diuinum cultum aſſidui. Quo factum eſt vt populus omne genus fructuum conferret Leuitis & ſacerdotibus: Rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde ſingulis partes diſtribuerentur cum vxoribus & liberis. atq; in hunc modum priſtinus cultus reſtitutus eſt. His ita conſtitutis Rex Palæſtinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorũ vrbes à Gitta vſq; Gazam ſuæ ditioni adiecit. Interea Rex Aſſyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem ſe ſubiugaturum, niſi tributa, quæ prius pater ipſius, penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo ſuaq; pietate, ac propheta Eſaia, per quem futura cognoſcebat. & hactenus de hoc Rege.

An. mũdi 3218. Ante Chriſtum natum 746.

Reformatio cultus Dei.

An. mũdi 3224. Ante Chriſtum natum 740.

Palæſtinos Ezecias vincit.

Ezecias ab Aſſyriorum Rege deſpicitur.

CAP. XIIII.

Salmanaſſar capto Iſraelitarum Rege, & decem tribubus tranſlatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

ASSYRIORVM *autem Rex Salmanaſſar comperto quòd Iſraëlitarum Rex miſiſſet clàm legationem ad Soam Ægyptiorum Regem, inuitans eum ad ſocietatem contra ipſum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oſeæ regni ſeptimo, & non receptus ab eo. poſt tertium obſidionis annum vrbem vi cepit, anno eiuſdem Regis nono, Ezeciæ verò Hieroſolymorum Regis anno ſeptimo: extinctoq; funditus Iſraelitarum imperio, populum traduxit in Mediam & Perſidem, cum quo etiam Oſeas Rex viuus captus eſt. Deinde migrare iuſſa quadam Perſica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denomi-*

Hedio & Ruffinus Cap. 15.
4 Reg 17.
Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis eiecti aliò, traducuntur, regno Chuthæis dato.

An. mũdi 3224. Ante Christum natum 740.

natur, ſedes ei deſignauit in agro Samariæ, cæteraq; Iſraelitarũ regione. Migrauerunt igitur decem tribus Iſraelitarũ ex ſuis ſedibus poſt annos DCCCCXLVII. *ex quo maiores eorum Ægyptum egreſſi armis ea loca ſuæ ditionis fecerunt: poſt principatum Ieſu annis octingentis. poſt defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua ſuprà diximus annis* CCXL. *menſibus ſeptem, diebus ſeptem. atq; hic fuit finis Iſraelitarum, qui neq; legi ſubditi eſſe voluerunt, neq; prophetas audire, prænunciantes adeſſe pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate deſiſterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa ſeditio, per quam à Roboamo defecerunt, ſeruo ipſius in locum eius Rege conſtituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per ſuum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto indignationem cœleſtis numinis eis conciliauit, & ipſe quoq; meritas pœnas non effugit. Porrò Aſſyriorum* Rex *cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus ſcriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, atteſtante etiam Menandro, qui in ſuis chronicis, ex Tyriorum annalibus in Græcam linguam tranſlatis ſic ſcribit. Is deinde qui Eluleus nominabatur, regnauit annos triginta ſex. hic deficientes Cittæos cum claſſe eò profectus ſub imperium ſuum retraxit. contra quos miſſo exercitu Aſſyriorum* Rex *Phœnicen totam inuaſit: facta deinde pace, cum copijs domum reuerſus eſt. paulo poſt Sidon, Arce, Palætyrus cum multis alijs oppidis à Tyrijs ad Aſſyriorum* Regem *defecerunt: & cum ſoli Tyrij facere eius imperata detrectarent, reuerſus eſt contra eos cum ſexaginta nauibus, quas Phœnices inſtruxerunt, impoſitis etiam octingentis remigibus. Quibus occurrentes Tyrij cum duodecim nauibus, diſiecta hoſtili claſſe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore non mediocrem rei naualis gloriam ſibi comparauerunt.* Reuertens autem Rex *Aſſyrius, cuſtodes ad fluuium & aquæ ductus diſpoſuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cum per cõtinuos quinq; annos fieret, coacti ſunt effoſſis puteis inde ſe ſuſtentare. Hæc ſunt quæ in Tyriorum annalib. de Salmanaſſare Aſſyrio ſcripta inueniuntur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, ſic enim tum appellabantur, quòd à Perſidis regione Chutha & flumine Chutho eſſent traducti, cum quinq; gentium eſſent, totidem deos patrios ſecum attulerunt, quos ritu ſuo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta eſt enim ſæua peſtilentia, à qua cum popularentur. nullam inuenientes opem oraculo admoniti ſunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis præſentem ſalutem allaturum eſſe. miſſis igitur ad Regem Aſſyrium legatis petierunt, vt ſacerdotes aliquot è captiuis Iſraelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti, diligenter eum cœperunt colere: moxq; ceſſauit peſtilentia: permanentq; nunc quoq; in ea religione, Chuthæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritæ. qui pro præſenti ſemper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos ſe eorum appellant, vtpote à Ioſepho oriundos, & hac ratione ſanguine illis coniunctos, quando verò in rebus aduerſis eos aſpiciunt, nihil ad ſe pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cum ipſi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint, de quo aliàs dicetur opportunius.*

Tyriorum annales & Menandri de bello Salmanaſaris contra Tyrios.

Indignatio Dei in Idololatras Chuthæos.

Chuthæi cultum Dei [illegible] Iudæorum [illegible] rebus tantum ſecundis ſe profitentur.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS.

An. mũdi 3231. Ante Chriſt. m natum 733.

SVMMA CAPITVM LIBRI X. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Senacheribi Aſsyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana & Ezechiæ Regis oppugnatio.

II. Aſsyriorum exercitus vna nocte per peſtem abſumptio, & Regis eorum domum reuerſi, à filijs inſidioſè perpetrata cædes.

III. Ezeciæ poſt liberationem ab infeſtatione Aſsyriorum ſtatus felix atq; quietus, eiusq;, relicto Manaſſe filio ſucceſſore, ex hac vita deceſſio.

IIII. Manaſſæ à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege victi captiuitas, eiuſdemq; poſt aliquantum temporis in regnum reductio.

V. De Ioſia Rege hiſtoria.

VI. Ioſiæ in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

VII. Ioachimi in Nabuchodonoſori Syriam inuadentis, amicitiam & ſocietatem pertractio.

VIII. Ioachimi Aegyptiorum rebus ſtudentis cædes, eiusq; filij in regno ſucceſſio.

IX. Ioachimi, Babylonio ſententiam mutante, obſeſſio, & ſponte ſe dedentis in captiuitatem abductio.

X. Sedecias Hieroſolymorum Rex à Babylonio conſtitutus.

XI. Iudæorum, Hieroſolymis à Nabuchodonoſoro captis, in Babyloniam traductio.

XII. Succeſſores Nabuchodonoſori: Babylonici imperij ad Perſas per Cyrum tranſlatio: ſtatus Iudæorum in Babylonia.

CAP. I.

Senacheribi Aſsyriorum Regis expeditio Hieroſolymitana, & Ezeciæ Regis oppugnatio.

4 Reg. 18.

Iudeæ clades.

EZECIÆ duarum tribuum Regis anno quarto decimo Senacheribus Aſſyriorum Rex cum inſtructiſsimo exercitu eum aggreſſus eſt, omnesq; vrbes vi cepit quotquot ſunt in Iuda tribu & Beniamitica. Iamq; ducturus erat Hieroſolyma, cum ad illum venit legatio, imperata facturum & tributa ſoluturum promittens. Senacheribus verò, auditis legatis, decreuit, omiſſo bello, poſtulata Regis admittere, & pollicitus eſt ſi argenti talenta trecenta, auri triginta accepiſſet, pacatum ſe abiturum, iureiurando interpoſito quòd ab omni iniuria temperaturus eſſet. His perſuaſus Ezecias exhauſtis theſauris mittit eam pecuniam, ratus, hoſte remoto, poſthac ſine periculo ſe regnaturum. Accepit Aſſyrius pecuniam, ſed pacta non præſtitit: nam profectus ipſe cum copijs contra Ægyptios & Æthiopes, Rapſacem ducem cum duobus alijs ad continuandum Hieroſolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò, admoto mœnibus exercitu, caſtra metati ſunt, per nuncium poſtulauerunt, vt Ezecias ad ſe prodiret in colloquium. ille, quòd ſibimet timeret, prodire nolens, tres intimos amicos miſit: Eliacimum procuratorem, & Somnaum & Ioachum à commentarijs. hi cum prodijſſent, ante duces conſtiterunt. quos intuitus Rapſaces iuſsit Regi ſuo referre hæc: quòd magnus Rex Senacheribus ſcire vult, quo fretus dominum ſuum refugiat, & obedire nolens,

Senacheribi iuramentum & eius violatio.

Rapſaces conuocato Ezeciæ in colloquiũ, deditionem ſuadet.

An. műdi 3231. Ante Christum natum 733.

lens exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Æpyptijs, ſperans ab illis poſſe exercitum regium deleri. id quidem ſi ſperet, dubio procul eum deſipere, & ſimilem eſſe homini qui fragili arundini innititur, qua non ſolum non ſuſtinetur, ſed lapſus etiam manum transfigitur. Scire autem eum oportere, quòd non ſine Dei voluntate facta ſit hac expeditio, qui ſicut ante de Jſraëlitis victoriam dedit, ita nunc quoq́ Ezeciam cum ſuis ſubditis Aßyriorum armis velit ſuccumbere. Hæc Rapſace Hebraice dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore conſternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Jlle ſatis intelligens quid alter metueret, maiore etiã voce Hebraicè reſpondit: debere eos audire mandata Regis, &, quod in rem ipſorum ſit, deditionẽ facere. Satis, inquit, ſcio quòd vos & veſter Rex populum vana ſpe ſeducentes, vt reſiſtat ſuadetis. quod ſi quid audetis, & putatis vos poſſe exercitum noſtrum à mœnibus repellere, promptus ſum vos duobus equorum millibus inſtruere: vos datis totidem ſeſſoribus vires veſtras oſtendite. ſed non poteſtis dare quos non habetis. Quid igitur cunctamini, dedere vos validioribus, qui vos poſſunt vel inuitos vi capere? maximè cum ſpontanea deditio tuta ſit: contrà cum ſit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cum audiſſent ex duce tàm legati quàm populus, ad Regem *etiam perlata ſunt. Ille perculſus habitum regalem exuit, & ſaccum indutus humili ſpecie, vt mos eſt patrius, in faciem procidens Deo ſupplicat, vt cum nulla alia ſpes adſit, opem & ſalutem afferat. Mißis etiam ad Eſaiam prophetam amicis aliquot & ſacerdotibus, rogauit vt pro communi ſalute precibus Deum ſolicitet ac ſacrificijs, vt frangens nimias ſpes hoſtium, miſereatur ſui populi. Paruit Propheta, & monitus oraculo iußit Regem atq́ amicos bono eſſe animo, prædicens hoſtem ſine prælio victum diſceſſurũ cum ignominia, & poſiturum feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Jpſum quoq́ Senacheribum non ſuccedente expeditione Ægyptiaca domum reuerſum, ferro eſſe interiturum. Fortè autem acciderat, vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus ſtultum eum dicebat, quòd putaret ſe poſſe ſeruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabaturq́ internecionẽ omnibus, niſi ſpontè, patefactis portis, exercitum intra Hieroſolyma reciperent. Has lectas contempſit propter fiduciã quam in Deo collocauerat, & epiſtolam complicatam in templo repoſuit. Jteratis deinde ſupplicationibus quibus vrbis ſalus Deo commendata eſt, Eſaias exoratum eſſe retulit, nec eſſe ea tempeſtate oppugnationem metuendam ab Aßyrio. Inſtare enim feliciora tempora, quibus ſecuri poßint agros ſuos in pace colere, & poſſeßionum ſuarum curam habere, timentes neminem. Procedente autem tempore Aßyriorum Rex fruſtrari ſuos conatus videns, infectis rebus, redijt ex cauſa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Peluſii: iamq́ aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur aſſultum propediem facturus, cum audiuit aduentare Tharſicem* Regem *Æthiopum, Ægyptios laturum ſuppetias, & per deſertum copias ducere, vt improuiſus adoriatur Aßyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum ſuis abijt. Herodotus autem hunc contra Vulcani ſacerdotem, bellum geßiſſe dicit, nimirum quòd idem &* Rex *eſſet & ſacerdos. Oppugnans, inquit, Peluſium, hac de cauſa obſidionem ſoluit.* Rex *Ægyptius implorauit opem ſui numinis: quod exoratum magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat, quòd pro Aßyrio ſcribit Arabem. vna, inquit,*

4. Reg. 19. Ezeciç in aduerſis ad Deum refugium, & per Eſaiam in ſpem melioris fortunæ erectio.

Herodotus de Senacheribo.

Hedio & Ruffinus Cap 11.

nocte

nocte murium vis tanta extitit, vt hoſtium arcus & reliqua arma corroderent: quo factum eſt, vt exarmatus Rex à Peluſio ſuum exercitum abduceret. Beroſus autem Chaldaicarum rerum ſcriptor Senacheribi Regis meminit: & quòd apud Aſſyrios regnauerit, totamq́; Aſiam atque Ægyptum bello infeſtauerit, his verbis narrat.

An. mũdi 3231. Ante Christum natum 733.

CAP. II.

Quòd Aſſyriorum exercitus vna nocte peſte abſumptus eſt, & quòd Rex eorum domum reuerſus filiorum inſidijs perijt.

SENACHERIBVS *autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quem ſub* Rapſacis *imperio reliquerat, peſte diuinitus immiſſa deletum, prima nocte poſteaquam vrbem oppugnare cœperat, abſumptis cum ducibus & tribunis* CLXXXV. *millibus militum. qua clade territus, & de reliquis copijs ſolicitus, maximis itineribus in regnum ſuum contendit, ad regiã qua Ninus dicitur. Vbi paulò poſt per inſidias ſeniorum è filijs ſuis, Adramelechi &* Selennari, *vitã amiſit, occiſus in ipſo tẽplo Araſci, quèm præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulſis, & in Armeniam fugientibus, Aſſarachoddas minor filius in regnum ſucceßit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.*

Senacheribi in Deum blaſphemi pœna.

Patricidæ.

CAP. III.

Ezecias ab infeſtatione Aſſyriorum liberatus cum aliquandiu vixiſſet in pace, decedens Manaſſæ filio regnum reliquit.

EZECIAS *autem præter omnem opinionem liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo perſoluit, quandoquidem manifeſtũ erat huius ſolius ope hoſtem partim peſte deletum, partim metu ſimilis exitij ab oppugnatione vrbis abſterritum. Dumq́; totus circa Dei cultum occupatur, paulo poſt in grauem morbum incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquã melius ſperantibus. nec tam vitæ periculum angebat Regem, quàm quòd ſine liberis decedente*

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

4. Regum 20. Morbus Ezeciæ, & vitæ prorogandæ, per miraculu confirmatio.

An. mũdi 3232 Ante Chriſtum natum 732.

dente generis ſucceßio in eo deficere videbatur, & regnum ſine legitimo hærede futurum. hoc igitur mœrore potißimum confectus, ſupplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantiſper differretur vitæ terminus, donec procrearet ſobolem, néue nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Miſertus autem Deus, idq́; eo libentius quòd non ſibi doleret regni voluptates adimi, ſed ſucceſſorem tantum germanum principatus quæreret, miſſo ad eum Propheta Eſaia, iußit nunciari quòd poſt triduum morbum euaderet: & ſuperuiuens annos quindecim, non niſi relicto hærede filio decederet. Hæc cum Propheta ita, vt iuſſus erat, ad Regem perferret, ob magnitudinem morbi & inopinatum nuncium dubitans, prodigioſum aliquod ſignum ab Eſaia poſtulat, vt certo poſſet credere, miſſum illum ad ſe à Deo nuncium. quæ enim ſupra ſpem & rationem eſſe videntur, eorum ſolet hoc pacto confirmari veritas. Et rogante Propheta quodnã ſignum exhiberi ſibi poſtulet, volui vt, quando vmbra in ſuo ſolario iam ad decimam lineam proceſſerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cum Deus hoc dediſſet Prophetæ precibus, viſo, ita vt voluit, tam inſigni prodigio, confeſtim recepta ſanitate ad templum aſcendit, & adorato Deo, vota perſoluit.

Aſſyriorum imperiũ diſſolutum.

Circa eadem fermè tempora imperium Aſſyriorum per Medos diſſolui contigit, de quo dicemus alibi.

Babyloniorum Regis ad Ezeciã legatio.

Babyloniorum autem Rex Baladas, mißis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad ſocietatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis theſauros etiam oſtendit & apparatũ armorum, & quicquid precioſum auro conſtabat ac gemmis: atque ita cum donis remiſit ad Baladam. Aditus deinde ab Eſaia, rogatusq́; quinam eſſent qui venerant: ait, è Babylone miſſos à Rege *veniſſe: oſtendiſſeq́; ſe illis omnia, vt, viſis diuitijs, colligentes ex his ipſius potentiam, Regi ſuo renunciare poſſent certius. tum*

Captiuitas Babylonica ab Eſaia prædicta.

Propheta reſpondens, Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo poſt transferentur in Babyloniam, & poſteri tui virilitate amiſſa eunuchi ſeruient Regi Babylonio. Hæc enim prædicit Dominus. Ezecias contriſtatus hac prædictione, ait ſe quidem malle gentem ſuam in eam calamitatem non incidere, ſe quãdo aliter viſum ſit Deo, precari vt ſaltem ipſe poßit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorum Regis *Beroſus meminit. Cæterum Propheta hic cum eſſet diuinus & vſque ad miraculum veridicus, certus ſe nihil à verò alienum dixiſſe, omnia ſua vaticinia ſcripto tradita reliquit poſteris, vt ex euentu certitudo eorum poſſet intelligi. nec hic ſolus id fecit, ſed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum reſpondet oraculis.*

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Ezeciæ mors.

ſed hos aliàs ſingillatim percenſebimus. Ezecias porrò cum quantum iam diximus ſuperuixiſſet in pace, obijt poſt annum vitæ quartum & quinquageſimum, regni verò nonum & vigeſimum.

CAP. IIII.

Manaſſes à Chaldæorum ac Babyloniorum Rege captus poſt aliquantum temporis ab eo rurſum in regnum ſuum reſtituitur.

4. Regum 21. Manaſſæ impietas & crudelitas. An. mũdi 3247. Ante Chriſtum natum 717.

HVIVS *ſucceſſor Manaſſes filius, ex matre Achiba Hieroſolymitana ciue natus, omißis paternis ſtudijs contrarium vitæ inſtitutum tenuit, nullam impietatem prætermittẽs, ſed per omnia iniquitates Iſraelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit, auſus eſt etiam ſceleſtus templum Dei profanare, atque adeo totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorſus enim à Dei*

An. mũdi 3247. Ante Chriſtum natum 717.

Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iuſtos graſſabatur cædibus, ne à Prophetis quidem cruentas manus abſtinens. nam & ex horum numero per ſingulos dies aliquẽ afficiebat ſupplicio, vt Hieroſolyma inundarentur ſanguinibus. His tam nefarijs facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum poſt alium Prophetam ad Regem ſimul atq; populum, per quos eaſdem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipſorum Iſraelitæ aliquãto ante perpeſſi fuerant. At illi nolentes fidem habere illorum ſermonibus, per quos moniti ſi paruiſſent imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti ſunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Aliàs cap. 4.

Manaſſes in Babylonẽ captus abductus, poſtquã reſipuit, regno reſtituitur.

Cum enim in eiſdem perſeuerarent moribus, hoſtem illis Deus immiſit Regem Chaldæorum & Babyloniæ. is miſſo in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manaſſem quoque dolo interceptum & abductũ, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miſer malo ſuo doctus admiſſam culpam agnouit, & vt hoſtem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petijt. Nec Deus ſe præbuit inexorabilem, ſed miſertus exaudijt ſupplicem: quem poſt aliquantum temporis ſpatium Babylonius domum remiſſum in priſtinum principatum reſtituit.

An. mũdi 3288. Ante Chriſtum natum 676.

Cæterum clementia victoris poſtliminio reuerſus Hieroſolyma, dedit operam, ſi poſſet abolere priorũ peccatorũ etiã memoriã, mutatis moribus totus conuerſus ad religionis ſtudia.

Manaſſes vrbem luſtrat, & templum denuò conſecrat.

Nam & vrbem luſtrauit, & templũ cõſecrauit denuo: & in reliquum totus fuit in eo, vt gratitudinẽ Deo poſſet approbare, & quoad viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populũ quoq; docuit, memor in quale incidiſſet infortunium ob perperam adminiſtratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præſcripto Moſis ſolennes obtulit ſuper eo victimas. Reſtitutis in veterem ſtatum religionis ritibus, ad munienda Hieroſolyma curam tranſtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circumdaret, & turres excitaret altiſſimas, ſuburbanasq; arces cum alijs neceſſarijs tum imprimis commeatibus muniret. Adeoq; in melius mutatus eſt, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tempore prædicatus ſit beatiſſimus.

Manaſſæ mors.

Cumq; vixiſſet annos LXVII. *in viuis eſſe deſijt, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus eſt in hortis proprijs:*

Amos Rex Iudæ impius.

regnum excepit Amos filius, natus matre Emalſema, oriunda ex Iabate oppido.

An. mũdi 3302. Ante Chriſtum natum 662.

Hic imitatus iuuenilia ſui patris opera, & à ſimilibus non abſtinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à ſuis oppreſſus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigeſimo, regni verò ſecundo.

Ioſias Rex Iudæ. An. mũdi 3304. Ante Chriſtum natum 660.

In eius interfectores animaduertit populus, ipſum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Ioſia nominato tradidit, octo tum annorum puero.

CAP. V.

De Ioſia Rege hiſtoria.

4. Regum 22. Ioſias verum Dei cultum reſtaurat. An. mũdi 3307. Ante Chriſtum natum 657.

HVIVS *mater fuit ex oppido Boſcetha, Ieda nomine, ipſe indole optima, & ad virtutem natus, Dauide Rege exemplari & regula totius vitæ ſibi propoſito, quàm primum enim duodecimũ annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iuſtitiæ ſpecimen. Autor enim fuit populo, vt, abiectis erroribus, & relicta de falſo creditis Dijs perſuaſione, conferrent ſe ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum ſuorũ inſtitutis, quicquid peccatũ eſſet corrigebat, tam prudenter adhibitis remedijs, quã ſi eſſet ætate maturiſſima. quæ verò decenter ſe habere inuenit, immota ſeruauit, & imitatus eſt. Hæc aũt faciebat tum per innatã ſapientiã,*

tum

An. mūdi 3321. Ante Chriſtum natum 643.

tum etiam ſeniorum monitis & conſilijs. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot Reges ſeipſos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis dijs dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria, quæ eis à maioribus conſecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atque ita populum à vana opinatione ad verum Dei cultum conuertit: & cōſueta holocautomata cæteraq́ ſacrificia ſuper altare obtulit. Conſtituit etiam certos magiſtratus & morum cenſores qui priuata quoq; negotia ſic diſponerent, vt in omnibus non minorem iuſtitiæ quàm vitæ ipſius rationem haberent. dimiſſis deinde per totam ſuam ditionem nuncijs, iuſſit vt, quicunque vellent, conferrent aurum & argentum in reparationem templi, idq́ ſuo quiſq; arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecunijs curam ſumptuum in templum ſartum tectum præſtandum commiſit Amaſi præfecto vrbis, & Saphani ſcribæ, Ioatæ commentarienſi, & Pontifici Eliaciæ. qui, omiſſis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & ſuppeditatis omnibus rebus ad reparationē neceſſarijs, incumbebant operi: atque ita inſtauratum eſt templum, & ipſum Regiæ *pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni ſui decimo octauo iuſſit Eliaciam Pontificem pecunia, quæ inſtaurationi ſuperfuit, in maſſas conflata crateras inde & libatoria phialasq́ ad miniſteria templi conficere: præterea quicquid auri argentiue in theſauris eſſet, id quoque prolatum in eoſdem vſus conuertere: Pontifex autem dum promit aurum, forte incidit in ſacros libros Moſis in templo repoſitos: eos prolatos dedit ſcribæ Saphani qui cum eos perlegiſſet, Regem adijt, & quæ imperaſſet omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita Rex, ſcidit ſibi veſtem, & conuocatis intimis aliquot amicis, ipſoq́ ſcriba, & Eliacia Pontifice, miſit eos ad Prophetiſſam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt perſuaderent ei Deum placare, & propitiū genti ſuæ reddere. Timendum enim eſſe, ne propter neglectas à maioribus leges Moſis graues caſus immineant, néve eiecti patrio ſolo in externis regionibus deſtituti omnibus commodis miſerè vitam finiant. Auditis* Regijs *mandatis Prophetiſſa iubet ei renunciari, quòd Deus ſemel contra eos ſententiam tulerit, quæ nullis ſupplicationibus irrita fieri poſſit: vt populus eijciatur proprijs ſedibus, & omnibus præſentibus commodis propter non ſeruatas leges mulctetur: quandoquidem, conceſſo ad reſipiſcendum tanto temporis ſpacio, ne Prophetarū quidem hortatibus ad ſaniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideo decretum id mutari non poſſe, vt ipſo euentu diſcant eſſe Deum, & in Prophetarum eius prædictionibus nihil ineſſe mendacij, quibus certam ſuam voluntatem hominibus indicare ſolet. attamen propter bonitatem* Regis *dilaturum Deum aliquantiſper imminentem calamitatem: ſed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum immiſſurū. Hoc mulieris vaticinium Regi renunciant, qui ad eam miſſi fuerant. ille circum omnia oppida miſſis nuncijs, iuſſit Hieroſolyma conuenire Sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cum congregati eſſent omnes, primum eis ſacros libros legit. deinde ſtans in editiori loco in medio populi, ſacramento adegit vniuerſos ad cultum diuini numinis, & ſeruandas leges Moſaicas: quod illi magno conſenſu facturos ſe receperunt. moxq́ ſacra facientes & mactantes victimas Deū precabantur vt propitius adeſſe dignaretur. Poſtremo iuſſit Pontificem, ſi quod*

Idololatriæ à Ioſia extirpatio.

Cenſores.

Studium populi in reparando templo.

Moſis libri ſacri in templo reperti.

Olda Prophetiſſa à Ioſia conſulitur.

Vaticiniū de Iudæorum pœna.

4. Regum 23. Viua pij principis imago.

vas

vas in templo ſupereſſet à maioribus dicatũ idolorum externorum vſui, vt inde eijceretur: & cum non pauca eſſent collecta, omnibus incenſis cinerem eorum diſperſit. deniq; Sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hieroſolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totã regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & oſſa pſeudoprophetarũ ſuper altare, quod primus Hieroboamus exſtruxerat, combuſſit: ſicut ſuperius diximus, iam tum cũ ſuper eo Hieroboamus ſacra faceret, interueniſſe Prophetã, & in præſentia totius populi prænunciaſſe, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Ioſias, hoc eſſet facturus: cuius prædictionis euentus poſt annos trecentos ſexaginta vnum ſecutus eſt. Poſt hæc inuiſit & alios Iſraelitas, qui captiuitatem & ſeruitutem Aſſyriorum euitauerant, eiſq; perſuaſit, vt, omiſſis impijs actionibus, & religionibus externis, Deum maximum ritu patrio colerent, eiq; ſoli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos ſcrutatus eſt, ne quid ſuſpectum intus deliteſceret. quadrigas etiam ſolis, quas ſuperiores Reges in veſtibulo templi conſecrauerant, & ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus imperitus dignabatur, de medio ſuſtulit. Cæterum, luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, populum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandum feſtum azymorum quod dicitur Paſcha: deditq; populo ad epulum de ſuo triginta hædorum & agnorum millia, & boum tria millia. principes quoque Sacerdotum contulerunt Sacerdotibus ad idem feſtum agnorum duo millia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum primarij dederunt agnorum quinq; millia, boues quingentos. cumq; tanta eſſet victimarum copia, immolabantur omnes iuxta leges Moſis, Sacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo ſuo reliquo populo præeuntibus. Et quòd à Samuelis Prophetæ temporibus in eam vſq; diem nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt, quia tum omnia iuxta præſcripta legum & antiquas conſuetudines peragebant. Poſt hæc Ioſias cum pace, diuitijs & gloria floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi.

An. mũdi 3321. Ante Chriſtum natum 643.

Veritas oraculorum diuinorum. 1. Reg. 13.

Paſchatis celebratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Alias cap. 5.

CAP. VI.

Ioſiæ in prælio occaſus, dum Nechaum Regem Aegypti, contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volentem, arcere regione conaretur.

REx Ægypti Nechaos magnis delectibus habitis copias ad Euphratem duxit contra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum imperium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnum quærere. cumq; proceſſiſſet vſq; Menden oppidum ditionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per ſui iuris regionem iter contra Medos facere. tum Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum petere bello, ſed ad Euphratem properare. non eſſe ſibi imponendã neceſſitatem præter propoſitum cum obſtante dimicãdi. Ioſias autem verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeuerabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem volenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt occaſionem aduerſus eum inueniret. Dum enim aciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellãdi ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſolyma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus. Sepultus eſt magnifico funere in monumentis paternis, cum vixiſſet annos triginta nouem, regnaſſet triginta vnum. Luxit eum populus multis diebus lamentis & triſtitia mortem eius proſequens. Hieremias etiã epicedium ei ſcripſit

An. mũdi 3334. Ante Chriſtum natum 630. Via per Iudæam exercitui Aegyptio clauſa vi aperitur. 4. Regum 23.

Mors Ioſiæ.

Epicedium à Ieremia Ioſiæ ſcriptum.

An. mũdi 3334. Ante Chriſtum natum 630.
2. Paral. 25.
Hieremias captiuitatem Babylonicã prę dicit
Ieremias quando vixerit.

lugubri carmine, quod nunc quoq; exſtare videmus. hic Propheta & inſtantem vrbi captiuitatem Babyloniam, & noſtri etiam ſeculi clades prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & Propheta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argumento ſcriptos reliquit. erãt autem hi duo Sacerdotalis generis. quorum Hieremias vixit Hieroſolymis, ab anno decimo tertio regni Ioſiæ vſq; dum templum vnà cum vrbe eſt dirutum: cuius ſuo loco mentionem faciemus. Porrò mortuo, quemadmodum diximus, Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus, anno ætatis vigeſimo tertio, regiam habens Hieroſolymis. Hic matre natus Ametala, impijs & impuris fuit moribus. Hunc Ægyptiorum Rex *à bello reuertẽs accerſitum ad ſe in vrbem Syriæ Samathã vinxit, & fratri eius ſeniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius centum argenti talentorum tributum impoſuit, & vnius talenti auri. atq; ita Ioacimo tributario facto, Ioazum ſecum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus eſt, cum regnaſſet menſes tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata eſt Zabuda, nata ex oppido Abuma. hic quoque malicioſo fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.*

Ioazus Rex Iudæ.
4 Regum 23.
2. Paral. 36.
Hedio & Ruffinus Cap. 7.
Alias cap. 6.
Eliacimus Ioacimus nominatus; Iudę rex.
An. mũdi 3335. Ante Chriſtum natum 629.

CAP. VII.

Ioachimi in Nabuchodonoſori Syriam inuadentis, amicitiam & ſocietatem pertractio.

Nabuchodonoſorus Babyloniæ Rex contra Aegyptum.
An. mũdi 3336. Ante Chriſtum natum 625.

A*NNO autem quarto, ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonoſorus apud Babylonem regno potitus cum inſtructiſſimo exercitu Carchabeſam ad Euphratem ſitam petijt, bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum toti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempſit hoſtem, ſed cum validis & numeroſis copijs ad Euphratem ei ſe oppoſuit, & collatis ſignis cum eo congreſſus, amiſsis multis millibus, coactus eſt cedere, Babylonius autem ſuperato Euphrate, totã Syriã Peluſium vſq; ſubegit, Iudæa ſola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonoſori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellum inferunt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille, timore ſuadente, pacem mercatus pecunijs, integro triennio imperata tributa perſoluit. Inductus deinde ad vanas ſpes rumoribus expeditionis Ægyptiorum cõtra Babylonios, & negato tributo, expectatione ſua fruſtratus eſt. nam Ægyptij bellum inſtaurare non auſi ſunt: id quod Propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere nõ deſtitit, fruſtra eos in Ægyptiorum præſidio ſpem ponere. Imminere enim vrbi certam ſubuerſionem à Babylonijs, & Ioacimo Regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati male ominanti, Prophetam apud* Regem *accuſabant, depoſcentes eum ad ſuppliciũ. Delata demum re ad* Regium *ſenatum, maxima pars vt improuida calculis ſuis eum damnauit. pauci verò quidã ſapientiores è* Regia *Prophetã dimiſerunt, autoresq; fuerunt etiã alijs ne in eum ſæuire pergerẽt. Adducebantq; rationem, nõ hunc ſolum mala vrbi prædicere, ſed & Michæam antè talia prædixiſſe, & multos alios, quorũ nemo à ſui temporis* Regibus *aliquid eſſet paſſus, ſed omnes vt Dei vates habiti ſint in precio. atque hoc pacto lenitis animis diuerſa ſentientium effecerunt vt reuocatis ſuffragijs Propheta eximeretur ſupplicio: qui conſcriptis omnibus ſuis Prophetijs, ieiunanti populo & in templum*

Nabuchodonoſoro Ioacimus tributa perſoluit.
4. Regum 24.
An. mũdi 3343. Ante Chriſtum natum 621.
Hedio & Ruffinus cap. 8.
Ioacimus à Babyloniæ Rege deſciſcit.
An. mũdi 3345. Ante Chriſtum natum 619.
Hieremias Hieroſolymorum ſubuerſionem prædicit.
Ierem. 22.
Hieremiæ accuſatio & abſolutio.
Hieremiæ liber exuſtus.
Ierem. 36.

templum congregato, nono menſe quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid tēplo & vrbi eiuſq́; populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, ſimulq́; iubent tam ipſum quàm eius ſcribā Baruchū è medio ſecedere, vt omnes lateat vbi ſint: librum verò ad Regem pertulerunt. qui præſentibus amicis iuſſit ſcribam librum ſumere & legere. quo lecto iratus conſcidit eum, & iniectum in ignem exuſſit: iuſſitq́; Hieremiam & Baruchum ad ſe adduci daturos ſupplicium. ſed illi iam ſe ira eius ſubduxerant.

An. mūdi 3345. Ante Chriſtum natum 619.

CAP. VIII.

Nabuchodonoſorus Ioacimum rurſum Aegyptiorum rebus ſtudentem interficit, & Ioacimum eius filium pro eo Regem conſtituit.

NON *multò poſt venientem cum exercitu Babylonium Regem excipit in vrbe, territus Prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo ſibi non timeret, neq́; excluſit, nec ad bellum ſe parauit. At ille receptus non ſeruauit fidē, ſed florem iuuentutis Hieroſolymitanæ vnà cum ipſo* Rege *interfecit: quem etiam inſepultū extra mœnia iuſſit proijci: & pro eo Ioacimum filium Regem vrbis & regionis cōſtituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerunt, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiā tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi Regis, qui vixit annos* XXXVI. *regnauit* XI. *Succeſſor autem eius Ioacimus, natus matre Hieroſolymitana nomine Noſta, regnauit menſes tres, dies decem.*

Nabuchodonoſori recepti in vrbem ſæuitia.

4. Regum 24. 2. Paral. 36.

Ioachimus ſiue Iechania Rex Iudæ.

An. mūdi 3346. Ante Chriſtum natum 618.

CAP. IX.

Ioachimi, Babylonio ſententiam mutante, obſeſſio, & ſponte ſe dedentis in captiuitatem abductio.

BABYLONIVM *autem Regem ſtatim dediſſe regnum Ioacimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occiſi, regionem ad defectionem perpelleret. Miſſo igitur exercitu Hieroſolymis eum obſedit. qui cum eſſet natura bonus & iuſtus, non ſuſtinuit periclitantem propter ſe vrbem deſpicere: ſed matrem & cognatos miſſis à Rege ducibus tradidit obſides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent nec ciuibus. Sed tum quoq́; ne per integrū quidem annum fides ſeruata eſt, Babylonio* Rege *violante eam, & mandante per literas ſuis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, & quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fueruntq́; hi omnes decem millia numero, & amplius octingenti triginta duo, & in his Ioacimus cum amicis ac matre, qui à* Rege *in cuſtodia ſunt habiti.*

Hedio & Ruffinus Cap 9.

4. Regum 25.

Nabuchodonoſorus fœdifragus.

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum Rex à Babylonio conſtitutus.

PRO *Ioacimo autem Sedeciam eius patruum* Regem *conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cum principatum acciperet, natus eadem matre qua frater Ioacimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiā. Quamobrem ſæpenumero Hieremias Propheta illum adijt, obteſtans vt, omiſſis impietatibus, iuſtitiæ curā gereret: néue aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali pleriq́;, aut falſis Prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non op-*

Sedecias Rex Iudæ ab aulicis & falſis prophetis ſeductus Hieremiam non audit.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtum natum 610.

pugnaturum amplius vrbem Babylonium, vincendumq́ bello petitum ab Ægyptijs, hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquã. Sedecias verò tantiſper, dum audiebat Prophetã, agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuã eſſe, ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abducebatur à Propheta conſilijs in diuerſum quocunq́ vellent. Sed & apud Babylonem Hiezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eamq́ prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticinijs Sedecias hac potiſſimum de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnib. inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Hiezeciel, quòd negaret Sedeciã viſurum Babylonem, cum Hieremias aſſeueraret omnino futurum, vt captiuum eum Babylonius Rex ſecum abduceret. quare cum hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportunius dicetur.

Iezeciel templi vaſtationem prædicit.

Sedecias ad Aegyptios deficit.

Igitur cum per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans, ſi cum illis vires coniungeret Babylonium neceſſario ſuccumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtataq́ regione, & occupatis arcibus, ad ipſa Hieroſolyma oppugnãda acceſſit. Ægyptius autem audito, in quibus anguſtijs eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius, intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſidio ſoluta eſt, Pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis Regi eiusq́ ſubditis inſtaret belli periculum; quodúe transferendi eſſent è ſuis ſedibus in Babyloniam. immò etiã captiuosredituros eſſe cum omnibus vaſis, quibus Rex *templum ſpoliauerat. At Hieremias, adito Rege, omnia vera & his contraria prænunciat, dicens eos Regem decipere, nihilq́ commodi ſperandum ab Ægyptijs: ſed, victis illis, Babylonium copias ad Hieroſolymã reducturum, &, quotquot oppugnationi ac fami ſuperfuerint, captiuos abducturum: direptisq́ omnium facultatibus, & exhauſtis templi diuitijs, in vrbem ſimul & templum ferro ac flammis ſæuiturum, nullo ſacri aut profani diſcrimine. Et ſeruiemus, inquit, ei poſterisq́ eius per annos* LXX. *à qua ſeruitute Perſæ & Medi nos eripient extincto Babyloniorum imperio, quorum ope dimiſſi & huc reuerſi templum ædificabimus denuò, & Hieroſolyma reſtituemus. Hæc dicens Hieremias plerisq́ perſuadebat: principes verò & impij velut furioſum cõtemnebant. Cumq́ aliquando libuiſſet ei natale ſolum Anathoth reuiſere, quod à Hieroſolymis* XX. *ſtadiis eſt diſsitum, quidam è magiſtratibus in itinere forte obuius comprehenſum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. Propheta contra negauit eum verum crimen afferre, ſed ire ſe in patriã. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magiſtratus in iudiciũ, à quibus diu tortus & excruciatus ſeruabatur ad ſuppliciũ, & aliquãto tempore coactus eſt viuere in his afflictionibus.*

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Aegypti Rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur.

Sedecias à Pſeudoprophetis ſeductus.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtum natum 610.

Vaticinium de captiuitate Babylonica, & inde liberatione. Ierem. 25. 29. 37.

Anno autẽ nono regni Sedeciæ, decima die menſis decimi, Babylonius Rex *iterum exercitum admouit Hieroſolymis: & continuata per* XVIII. *menſis obſidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus eſt. præter externam autem oppugnationem duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame ſimul & peſtilentia vehementer graſſantibus. Interim Hieremias in carcere non quieſcebat, ſed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto ſeruandos eſſe vnà cum totis familijs, alioquin*

Hieroſolyma obſeſſa. 4. Regum 25. Ierem. 39. & 52.

Fames & peſtilentia.

Ieremias ſuadet deditionem.

alioquin ſine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe aut hoſtili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hoſtem perfugerint, mortẽ euaſuros. At Principes ne malis quidẽ preſſi audire volebãt, ſed irati, ad Regẽ omnia deferebant, incuſabantq́ prophetã vt furentẽ, & frangentẽ ſibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnẽ populi prõptitudinem & alacritatem eneruantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari triſtia, & dicere expugnatã vrbem omninò ſubuertendã eſſe. Rex verò ſuopte quidẽ ingenio nõ exacerbabatur: ſed ne in principum inuidiã tali tempore incurreret voluntati eorũ reſiſtẽs, permiſit eis, vt de propheta, quicquid liberet, facerẽt: quo impetrato cõfeſtim carcerem petentes, exemptũ inde in quendã cœnoſum puteum per funẽ demiſerunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vſq́ collum merſus ibi manebat. interim quidam è ſeruis Regis carioribus, genere Æthiops, renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè Principes ſtatuiſſe & amicos, ꝙ vatem in cœnum demerſerint, & grauiorem quã quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis Rex pœnitentia prioris conſilij, quòd Principibus prophetã in poteſtatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta ſocios è ſuo famulitio ſibi aſſumere, funesq́ capere & quicquid ad viri incolumitatem opus ſit, & quantum poteſt properè è puteo Hieremiã extrahere. tum Æthiops, aſſumptis, quemadmodum iuſſus erat, ſocijs, extractũ è cœno permiſit abire liberum. Accitus deinde clã ad Regem, interrogatus eſt ecquod poſſet diuinitus afferre ad rem præſentem remedium. ille habere ſe ait, ſed neminem crediturum ſibi, aut præceptis ſuis obtemperaturũ. Sed omnes, inquit amici tui quaſi maleficũ cupiunt me perdere. & vbi nunc ſunt impoſtores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vereor apud te ueritatẽ promere, ne fortè in vitam meam ſæuias. Sed cum Rex iureiurando cõfirmaſſet, nec ſe illum interfecturũ, nec amicos id facere paſſurum, fretus accepta fide, conſuluit vt vrbẽ Babylonijs dederet. ita enim, ſe internuncio, iubere Deum, ſi modò velit incolumis eſſe, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs ſolo æquetur, templumq́ tradatur incendio: ni faciat, ipſum fore omnium malorũ cauſam tàm ſibi ac ſuæ familiæ, quàm vniuerſo populo. Tum Rex, ſe quidem cupere facere, quæ vates in rem cõmunem cõſuleret: ſed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accuſatus apud Regem traderetur ſupplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem eſſe dictitans. nihil enim mali paſſurum, ſi ciuitatem dederet, ac ne vxores quidem eius & liberos: manſurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam Rex dimiſit: iuſſum nemini ciuium communicatum inter ipſos conſilium prodere, ac ne Principibus quidem indicare, ſi cognito collocutos ſe eſſe, percontarentur cur nam eſſet à Rege accerſitus: ſed prætexendum quòd uenerit rogatum, ne poſthac amplius haberetur in uinculis. id quod factum eſt à propheta: volebant enim ſcire, quanam de cauſa acceſſiſſet ad Sedeciam.

An. mũdi 3354. Ante Chriſtum natum 610.

Piorum doctorũ in hac vita fortuna.

Sedecias à Hieremia petitum conſilium, Principum metu negligit.

CAP. XI.

Iudæorum, Hieroſolymis à Nabuchodonoſoro captis, in Babyloniam traductio.

INTEREA Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hieroſolymis, extructis aggeribus & erectis turribus, è quibus arcebat propugnatores ſtantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq́ excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec ſegniter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec peſti ſuc-

Hieroſolyma per decem & octo menſes obſeſſa, tandem capiuntur.

An. mũdi 3354. AnteChriſtum natum 610.

cumbentibus, ſed obduratis animis omnia mala perferentibus. ac ne machinis quidem hoſtium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter ſe vtriq; non viribus ſolùm certarent, verùm etiam artibus, dum illi his potiſſimùm ſperant ſe vrbem poſſe capere, hi ſalutem ſuam in eo putant conſiſtere, ſi non ceſſent nouis commentis illorũ conatus ludificari. atq; id certamen durauit per menſes decẽ & octo, donec tandẽ ſuccubuere, partim inedia victi, partim ſupernè è turribus telorũ multitudine oppreſſi. Capta eſt aũt vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti menſis die nona: ceperuntq́; eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonoſorus oppugnationem commiſerat, dum ipſe apud Reblatha degeret. quod ſi quis requirat eorum ducum etiam nomina, ſunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Naboſaris, Echarampſaris. Vrbe autem capta circa me-

An. mũdi 3356. AnteChriſtum natum 608.

Sedecias noctu fugæ ſibi conſulens, à Babylonijs capitur.

diam noctem, & ducibus ac reliquis hoſtibus in templum ingreſſis, Sedecias Rex vbi hoc ſenſit, aſſumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quaſdam anguſtas in deſertum. quod cum Babylonij cognouiſſent tranſfugarum indicio, ſub auroram aggreſſi ſunt eos perſequi, & aſſecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites viſis è propinquo hoſtibus, relicto Sedecia diſpalati ſunt, quà quemq́; tulit ſpes effugij. Ipſe penè deſertus, cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hoſtium poteſtatem deuenit, & mox ad Regem perductus eſt. Quem poſtquam in conſpectu habuit Nabuchodonoſorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promiſſionum immemorem, quòd Regi ſeruare illam regionem eſſet pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinem, quòd, cum à ſe accepiſſet regnum Ioacimo fratri debitum, accepta poteſtate abuſus eſſet in autorem beneficij. Sed magnus eſt, inquit,

Excæcatio Sedeciæ, filiorumq; cædes.

Deus qui te propter mores tuos peſſimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciã increpuiſſet, eueſtigio iuſſit ipſo & alijs captiuis inſpectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipſum excæcauit, Babylonem ſecum abducendum. Atq; ita vtriuſque prophetæ prædictiones, tàm Hieremiæ quàm Hiezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu, non vanæ fuiſſe comprobatæ ſunt. quòd captus

captus adducetur ad Babyloniam, & coram cum eo loquetur, & oculis ſuis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cũ Babylonem perductus eſſet, videre tamen non potuit, Hiezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidẽ ignorantibus ſatis declarare poſſunt Dei naturã, quàm varia ſit & multimoda, omnia tempeſtiuè diſponens, & futura præſignificans: ſicut humanæ inſcitiæ & incredulitatis inſigne exemplũ hic eminet, per quam non licuit eis futuram calamitatẽ euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis Regum exitus, qui vnus & viginti regnauerũt deinceps: idq; temporis ſpaciũ quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi Regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mãdatis, vt templum ſpoliatũ incenderet, regiã quoq; ſimiliter cremata vr'~ à fundamentis dirueret, populum in Babyloniã traduceret. Qui cum eò perueniſſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tàm aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrũ quoq; illud grande quod Solomõ dedicauerat. præterea columnas illas æreas cũ ſuis capitulis, & menſas aureas atq; candelabra. His ſublatis templũ incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. *deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt aũt templum annis ex quo exſtructũ fuerat elapſis* CCCCLXX. *menſibus ſex & diebus decẽ additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis* MLXII *menſibus ſex, dies decem. A diluuio vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni* MDCCCCL. *menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito, vſq; ad hunc templi caſum tria millia annorũ elapſa ſunt, & inſuper* DXIII. *menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæq; ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos: Pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium Regis cubicularium, cum ſeptem alijs regijs amicis. præterea ſcribam regium, & alios Principes viros ſexaginta. quos omnes vnà cum ſpolijs templi perduxit ad Regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò Pontificem & Principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam Pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ Pontificis filium, quem modo Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam Regium genus & eorũ ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam Pontificum enumerare nomina, qui Regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummũ adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo recens à Solomone exſtructo Pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonẽ pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm Rex Babylonem reuerſus, Sedeciam in carcerem vſq; ad mortẽ eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum ſepelijt. vaſa quibus Hieroſolymitanum templum ſpoliauerat, ſuis conſecrauit numinibus. populo in Babylonia ſedes attribuit. Pontificem è vinculis exemit.*

An. mũdi 3356. Ante Chriſtum natum 608.

Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnauerint.

Templum, regia, & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta.

Captiuitas Babylonica.

Pontifices Hieroſolymitani.

Sedeciæ mors.

Nabu-

An. mũdi 3356. AnteChriſtum natum 608.
Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Godolia transfugarum dux.
Hieremias à Babylonio duce exemptus è carcere magni precij muneribus afficitur.

Nabuzardanes autem dux qui populum captiuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præpoſito nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum Regi penderent. Propheta quoq; Hieremia è carcere exempto ſuaſit vt iret ſecum Babylonem: iuſſum enim ſe à Rege, vt ei neceſſaria omnia præbeat. Quod ſi ſequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc Regem per literas certiorem poſſit reddere. Propheta verò neq; ducem ſequi voluit, neque alio ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miſeras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commendauit hominem, mandans ne quid ei deeſſe pateretur, donatoq; vate magni precij muneribus, ipſe quoque domum profectus eſt. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Maſphatham, impetrata prius à Nabuzardane gratia, vt ſecũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, inſigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaq; his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obſidionis Hieroſolymitanæ tempore diffugerant, poſteaquam Babylonios receſſiſſe audiuerunt, vndiq; collecti venerunt ad Godoliam Maſphathã. Eorum principes erant, Ioannes Careæ filius, & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Iſmael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & doloſiſſimus, qui tempore obſidionis profugerat ad Bahalem Regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad ſe venientibus Godolias ſuaſit vt ibi manerent, nihil timentes à Babylonijs. poſſe enim eos impunè regionem colere. interpoſitoq; iureiurando paratum fore ſuum auxiliũ ſiquis moleſtaretur, conſuluit vt vnuſquiſq; habitaret in quo vellet oppido, dicens miſſurum ſe vnà aliquot è ſuis, & daturum operam vt diruta inſtaurentur & habitentur denuò. illos verò debere, donec tempeſtiuum eſt, curare ne frumentum & vinum ac oleum deſit in futuram hyemem quo ſuſtententur. hæc locutus permiſit quenq; arbitratu ſuo quem liberet locum incolere. Quæ fama poſtquam ad circumuicinas Iudeæ gentes peruenit, quòd profugos ad ſe venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos aſſignaret, impoſito certo tributo quod penderetur Babylonio, vndiq; concurſum eſt ad eum, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cum alijs principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonueruntq; eum quòd Bahales Ammanitarum Rex ideò miſiſſet Iſmaëlem, vt ipſum clam dolo interficeret, & principatum inter Iſraëlitas occuparet, cum ſit è genere regio: ſecurum autem fore ab inſidijs, ſi eis permittat Iſmaëlem clam occidere. Vereri enim ſe, ne, ſi ipſe inſidijs præoccupatus fuerit, reliquiæ Iſraëlitarum in totum pereant. ille verò reſpondit ſe non diſſimulaturum tales inſidias aduerſum hominem affectum à ſe beneficio. non enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta inopia neceſſitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum eſſe, vt cui circumuento inſidijs non poſſet ſine ſcelere non ſuccurrere, eum ſua manu interimere conetur. Attamen etiamſi vera eſſent quæ deferrent, emori eſſe ſatius, quàm hominem qui ſalutem ſuæ fidei commiſiſſet, opprimere. Itaq; Ioannes cum cæteris fruſtra hoc conatus perſuadere abijt. poſt dies inde triginta venit ad Godoliam in Maſphatha Iſmael comitatus amicis decem: vbi inter hoſpitales epulas dum ſe comiter poculis inuitant, hoſpitem mero grauem & ſomnolentum aduertens,

Baruchus è carcere dimiſſus.

Iudæi vndiq; collecti ad Godoliam Maſphatã veniunt.

Godoliæ cædes, & plebis Maſphathẽſis abductio.

aduertens, cum decem illis ſocijs adortus interfecit, nec difficile fuit cæteros conuiuas ſimiliter affectos confodere: quib. necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum graſſati ſunt promiſcuis cædib. tàm in Iudæos quã in Babylonios milites ſecuros & paßim dormientes. ſequenti verò die venerunt cum munerib. ex agris ad Godoliam circiter octuaginta: omnium inſcij quæ acciderant. quos videns Iſmaël intrò vocauit ad Godoliam, & introgreſſos clauſo palatio trucidauit, cadaueraq́; eorum in puteum quendam, ne eſſent conſpicua, demerſit. Soli autem ex eo numero ſeruati ſunt, qui rogauerunt ne ſe prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, ſuppellectilem & veſtes atq; frumentum. quib. promiſsis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Maſphathenſem cum mulierib. & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliã reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum Regem profectus eſt. Ioannes autem cum cæteris ducib. audita Maſphathenſiũ clade, & morte Godoliæ, indignißimè tulerunt, & aſſumptis ſuis quiſq; militibus, Iſmaëlem hoſtiliter perſecuti ſunt, eumq́; apud fontẽ Hebronenſem deprehenderunt. quib. viſis captiui Iſmaëlis læti, rati, id quod erat, auxiliũ ſibi venire, omnes ad Ioannem tranſiuerunt. Iſmaël autem cum octo tantum comitib. ad Ammanitarum Regem perfugit. Cæterùm Ioannes aſſumptis quos Iſmaëli eripuerat, cum eunuchis, et mulieribus atq; pueris peruenit in locũ qui Mandra dicitur, ibiq́; ea die manſerunt. Voluerunt inde proficiſci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à ſe conſtituti, in illos ſæuirent. prius tamen conſulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt, vt hæſitantib. oraculum expediret, quidnam faciendum ſit, iurati facturos ſe quicquid ille iuſſerit. cumq́; propheta operam ſuam eſſet pollicitus, decima demum die Deus apparens iuſsit vt Ioanni et cæteris ducib. diceret: ſi manſerint in ea regione, auxilio futurum & prouiſurum ne quid incommodi a Babylonijs, quos timebant, accipiant. Sin in Ægyptum mallet iter facere, curã eorum relicturũ, infenſumq́; tali calamitate affecturum eos, quali paulo ante fratres eorum caſtigatos eſſe viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei ſententia iuberet eos manere: ſed putauerunt eum falſò verbis ſuis Deũ prætexere, re aũt vera loqui in gratiã Baruchi diſcipuli, ne poßint Babyloniorum irã effugere. Contempto igitur Dei cõſilio quod per prophetã dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abijt, abducto ſimul & Barucho & Hieremia. Quò poſtquã peruentum eſt, Deus ſignificauit prophetæ fore vt Babylonius exercitũ ducat in Ægyptum: iußitq; prædicere populo, q̃ capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonẽ abducentur, id quod etiã factum eſt. quinto enim poſt excidiũ Hieroſolymitanũ anno, qui fuit regni ipſius Nabuchodonoſori vigeſimus tertius, cum magnis copijs inuaſit Cœlen Syriã. qua ſubacta bellum geßit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoq; perdomitis Ægyptũ hoſtiliter eſt ingreſſus: occiſoq́; qui tunc regnabat, & alio Rege cõſtituto, repertos ibi Iudæos rurſum captiuos Babylonẽ abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorũ, vt accepimus, bis vltra Euphratẽ traductorum. nam per Aßyros decem trib. è Samaria ſunt abductæ, regnante Oſea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonoſorũ Chaldæorum & Babyloniorum Regem captis Hieroſolymis. Sed Salmanaſſar in vacuas Iſraëlitarum ſedes deduxit gentẽ Chuthæorum, qui prius in intima Perſide et Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. Rex verò Babylonius

An. mũdi 3356. Ante Chriſtum natum 608.

Clades Iſmaelis à Ioanne accepta.

Oraculum à Ioanne petitur, quod tamen negligitur. Ierem. 42. 43.

Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo, & reliquijs Iudæorum in captiuitatem abducendis.

An. mũdi 3361. Ante Chriſtum natum 603.

An. mūdi 3361. Ante Chriſtum natum 603.

Iudæa per ſeptuaginta annos deſerta.
2. Par. 36.
Ierem. 25. & 29.
Hedio & Ruffinus Cap. 12.
Dan. 1.
Danielis & ſociorum eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profectus.

nius pro abductis duab. tribubus nullam gentē in eam regionem repoſuit: quo factum eſt vt Iudæa cum Hieroſolymis ac templo per ſeptuaginta annos deſerta maneret. tempus autem totum quod inter decē tribuum captiuitatē & duarum reliquarum tranſmigrationē interceſſit, anni fuêre centum triginta, & menſes ſex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonoſorus ſelectis nobiliſſimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ Regis cognatis, qui & flore ætatis & decore formæ fuêre cōſpicui, pædagogos eorū curæ aſſignauit, exſectis quibuſdā ex eo numero, quemadmodum ſolitus eſt facere & aliarum gentium deuictarum formoſis adoleſcentibus: præbebatq; eis de ſua menſa victum, & Chaldæorum diſciplinis inſtituēdos curabat ac literis, in quibus ſanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Miſael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Balthaſarem, pro Anania Sedrachē, pro Miſaele Miſachem, pro Azaria Abdenago appellari iuſſit: eosq; ob egregiam indolem & nō mediocrem eruditionem vehemēter caros habuit. Cumq; viſum fuiſſet Danieli cū cognatis victitare durius, & à regia menſa abſtinere edulijs, atq; adeò ab animatis omnib. acceſſerunt Aſchanē eunuchum qui curæ eorum erat præpoſitus, rogantes vt quæ mittebantur à Rege in ſuos vſus cōuerteret, ipſis legumina tantū & palmulas in alimenta præberet, et ſi quid aliud præterea vellet inanime. ſe enim, alijs faſtiditis, talem victum appetere. Ille verò ait ſe gratificari eis cupere, ſed vereri ne hoc Rex deprehendat extenuatis ipſorum corporib. & immutata ſpecie, quòd neceſſe ſit vt habitudo & color rationi victus reſpondeat: idq; magis fore conſpicuum ex collatione aliorū qui alātur delicatius: atq; ita propter eos adduci ſe poſſe in capitis periculum. Itaq; nacti Aſchanē non admodum difficilem, perſuadent vt ſaltē per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd ſi corpora eorū nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perſeuerare, qui cōpertus ſit innoxius: ſin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus ſpecioſi facti quàm alij, ad priſtinam diætā eos reduceret. vt verò apparuit non ſolùm non lædi eos talib. ſed habitiores præ alijs & maiores inde fieri, vt cū eis non eſſent conferendi qui cibis veſcebantur regijs, ſed Daniel cum ſocijs potius delicatā vitam agere videretur, ex eo tempore ſecurè Aſchanes partes quæ de regia menſa mittebātur pueris, ſibi retinebat, & illis apponebat quæ iā diximus. Illi verò vtpotè puros iā habentes animos & ad percipiendas diſciplinas idoneos, atq; etiā firmiora ad laborē corpora, quòd neq; illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neq; hac ſimili de cauſa emollirentur, facilè omnem perdidicerunt doctrinam tàm Hebraicam quàm Chaldaicam: ſed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoq; ſomniorum ſignificationibus ſtuduit, viſiones etiam diuinas videre ſolitus.

Dan. 2.
Nabuchodonoſorus viſionis oblatę, oblitus, Magos ac vates acceſſit, eisq; mortem, ni indicarent, minatur.

Exacto autem biennio poſt Ægypti populationem Nabuchodonoſorus cum vidiſſet mirandam viſionem, cuius etiam euentum Deus ei in ſomnis indicauerat, mox vt è ſtratis ſurrexit eius oblitus eſt. accerſitis igitur Chaldeis, & Magis ac vatibus, ait ſe ſomnium vidiſſe, & quoniam oblitus ſit quale fuerit, velle vt & ſomnium ſibi indicent & eius ſignificationē. Illis autem reſpondentibus hoc ſupra humanas vires eſſe, atq; ſi exponeret eis viſionem ſomnij, pollicentibus interpretationem, minatus eſt mortem niſi ſomniū etiam indicarent: & cum negarent ſe id poſſe, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes ſapientes iuſſiſſet occidi, & inter hos ſe quoq; cum ſuis cognatis eſſe in periculo,

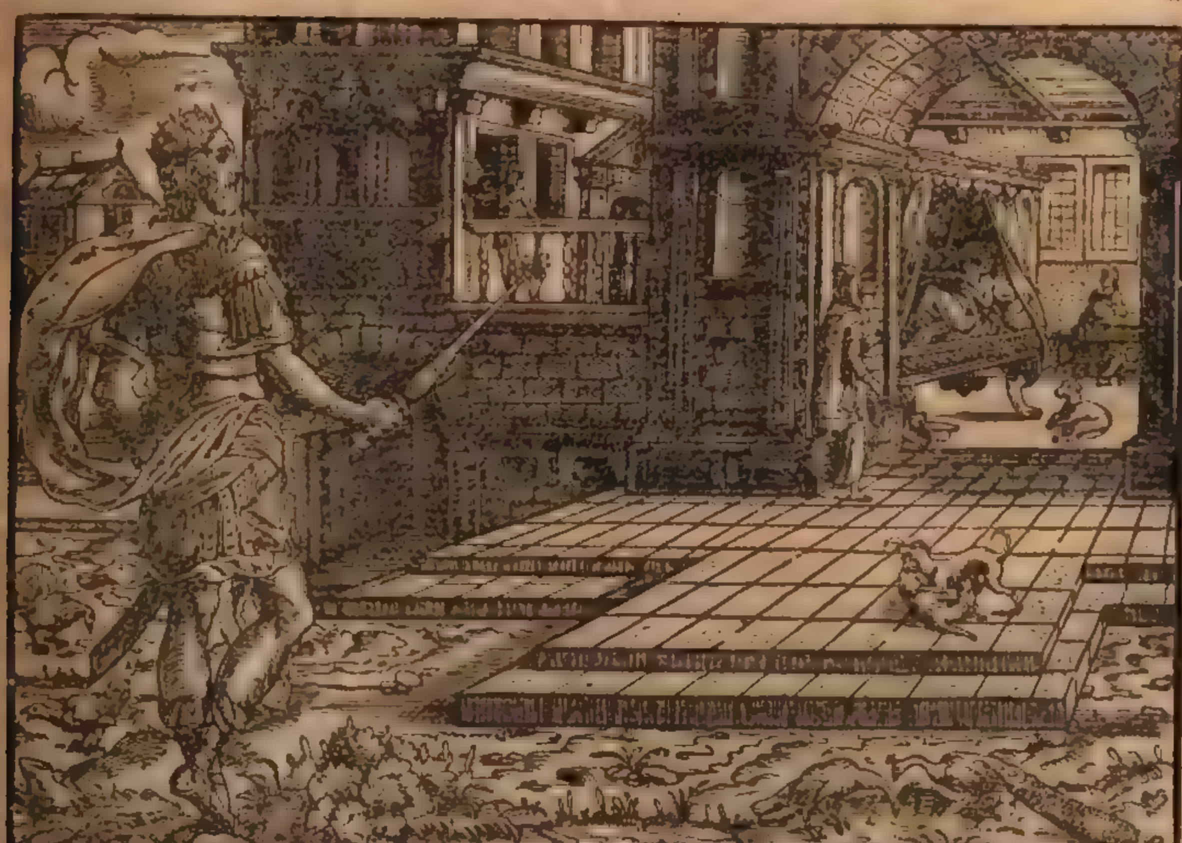
adijt

adijt Ariochũ regij præfectum ſatellitij: rogauitq́ cauſam cur ita Rex ſtatuiſſet in omnes ſapiẽtes & Magos atq́ Chaldæos animaduertere: & cognito quod cum oblitus eſſet ſomnij, iuſſiſſetq́ eos id ſibi indicare, nec illi potuiſſent, ad iram commotus ſit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à Rege peteret. ſpem enim ſibi eſſe, Deum ea ipſa nocte exoratum indicaturum eſſe id ſomnium. quæ Danielis poſtulata cum per Ariochum Regi eſſent renunciata, iuſſit cædem Magorum differri, tantiſper dum huius promiſſi fidem experiretur. puer verò cum ſocijs digreſſus in ſuum cubiculum, per totam noctem ſupplex Deum precibus ſolicitauit, vt rem ſibi aperiret, & Magos cum quibus & ipſi periclitarentur, ab ira Regis eriperet, manifeſtata ſibi viſione quàm Rex præterita nocte viſam elabi è memoria paſſus ſit. Deus autem & periclitantes miſeratus, & Danielis ſapientia delectatus, tàm ſomnium quã eius interpretationẽ ei notam reddidit, vt hanc per eum Rex cognoſceret. Ille hac reuelatione lætus, ſurgẽs fratribus eam indicat, iam deſperantibus vitã. & tantum de morte cogitantibus: hortaturq́ vt trãquillo ſint animo, & de vita melius ſperare non dubitent. Cũ quib. actis Deo gratijs quòd ætatem eorum eſſet miſeratus, Ariochum adit initiò diei rogans vt ſe ad Regẽ ducat, indicaturum ei ſomnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quẽ ingreſſus primum deprecatus eſt eam opinionẽ, quaſi ipſe Chaldæis & Magis eſſet ſapientior, quòd nemine illorum valente inuenire ſomnium, ipſe id eſſet indicaturus. non enim ſua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: ſed Deus, inquit, nos de vita periclitãtes miſeratus eſt: rogan-

An. mũdi 3363. Ante Chriſtum natum 601.

Danieli ſomnium eiusq. interpretatio reuelatur.

Daniel Reg[illegible] & interpretatio[illegible] exponit.

tiq́ mihi pro mea populariumq́ vita, & ſomnium & eius ſignificationẽ aperuit. neq́ enim tã me ſolicitum habuit ea triſtitia, quòd à te indigni vita eſſemus iudicati, quàm metus de exiſtimatione tua gloria, cum tot viros bonos & honeſtos necari iuberes, idq́ iniuria, quòd non eſſet humana ſapientia cõprehenſibile quod mandabas, ſolo Deo valẽte præſtare quod cuperes. Ergo cum hæc te cura teneret, quis nam poſt te potiturus eſſet orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos oſtendere, tale immiſit ſomnium: videbaris tibi videre ſtatuã gran-

Somniũ Nabuchodonoſori, de quatuor Monarchijs mundi.

An. mũdi 3363. AnteChriſtum natum 601.

dem ſtantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei. deinde ſaxum vidiſti abruptum à mõte in ſtatuam illam incidere, & hanc deiectam conterere, vt nulla eius pars maneret integra, ſed aurum, argentũ, æs & ferrum abiret in minutiorem farina puluerem: eumq́; ingruente venti vi difflatum in terras diuerſiſſimas. Saxũ verò illud tam magnum accepiſſe incrementũ, vt quantum eſt terrarum ſua mole opprimeret. Et hoc quidem eſt quod vidiſti ſomnium, quod in hunc modũ interpretari oportet. Aureum illud caput te ſignificat, & alios Reges ante te Babylonios. duæ verò manus & humeri duo portendunt, quòd à duobus Regibus veſtrũ imperium delebitur. illorum quoq; imperiũ alius ab occidente veniens tollet è medio, amictus armis æreis. Huius quoq; vires debellabuntur ab alio ferro ſimili, cui propter naturã ferri nihil poterit reſiſtere, quòd ea ſit auro, argẽto ac ære validior. adiecit & de ſaxo interpretationẽ Daniel, ſed mihi hoc narrare non libuit, cuius propoſitum eſt præterita, non etiã futura, ſcribere. quòd ſi quis veritatis auidus non deſiſtit inquirere, futurorũ quoq; obſcuros euentus cupiens diſcere, det operam vt Danielis librũ perlegat, qui habetur inter ſacras literas. Porrò Nabuchodonoſorus his auditis, agnoſcẽs ſuum ſomnium, attonitus eſt Danielis indole, & procidens in faciem, eum non aliter quàm Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus honoribus.

Daniel cum ſocijs ad honores euectus.

Nec hoc contentus impoſito ei Dei ſui nomine, vniuerſæ ditioni ſuæ præpoſitum eſſe voluit, cum eoq́; ſimul eius conſanguineos: qui ob hoc inuidioſi facti, in periculum inciderunt, offenſo Rege propter cauſam talem.

Mandatum regium de ſtatua adorãda, Daniel. 3.

An. mũdi 3364. AnteChriſtum natum 600.

Rex fabrefacta aurea ſtatua, altæ ſexaginta, lata ſex cubitos, in campo magno Babylonis eam ſtatuit: quàm dedicaturus conuocauit ex omni ſua ditione Principes: eiſq́; mandauit, vt quamprimùm tuba dari ſignum audierint, procidentes in faciem adorent ſtatuam. quod qui non fecerit, pœnam propoſuit, vt conijciatur in

Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina prouidentia ſeruantur.

ardentis fornacis incendium. Cum igitur omnes audito tuba ſigno adorarent eam ſtatuam, Danielis cognati negauerunt ſe hoc facturos, quòd nollent patrias leges tranſgredi. moxq́; delati, & in ignem coniecti diuina ſeruati ſunt prouidentia,

uidentia, & præter omnium opinionem euaſerunt mortis periculum. Ignis enim eos non attigit, ſed quaſi ſentiens iniuſtè in fornacem coniectos, pepercit, & non exeruit vim ſuam in iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum corpora: quæ quidem res magis etiam eos Regi commendauit, quòd probos & Deo caros eſſe animaduerteret: quo factum eſt, vt ſemper in maximo apud eum honore haberentur. Nam multò deinde pòſt, rurſum aliud dormiens Rex, *vidit in ſomnium, quòd priuatus regno vitam acturus eſſet inter beſtias, & poſt exactum eo modo ſeptennium denuo reſtituendus eſſet in priſtinum imperium. quo viſo rurſum conuocatis Magis percontatus eſt quid ſignificet. Eius intellectum nemo alius inuenire &* Regi *indicare potuit, ſolus Daniel quid portenderet coniectura aſſecutus eſt: & qualem hic prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum in ſolitudine tempus prædictum exegiſſet, nemine ſeptennio toto audente inuadere dominium exorato Deo rurſum in regnum ſuum reſtitutus eſt. Nemo autem mihi vitio debet vertere, quòd hæc, ita vt in antiquis libris inuenio, ſcriptis meis inſero. Talibus enim criminatoribus dudum occurri in initijs huius hiſtoriæ, palàm profitens me tantum Hebraicorum voluminum in Græcam linguam interpretem: & quæ illic continentur bona fide relaturum me promiſi, nec addentem quicquã de meo, nec auferentem etiã. Cæterum Nabuchodonoſorus cum regnaſſet annos* XLIII. *vitam finijt, vir induſtrius & prioribus* Regibus *longè fortunatior. Meminit eius & Beroſus in tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis. Pater autem Nabuchodonoſorus, audito quòd Satrapa quem Ægypto & caua Syriæ Phœniciæq; præfecerat, à ſe defeciſſet, cum non poſſet amplius ferre labores militiæ, tradita iuniori Nabuchodonoſoro copiarũ parte, iuſsit hunc contra illum proficiſci. qui collatis ſignis cum defectore congreſſus, & ipſum deuicit, & regiones eius ad ſuum imperium retraxit. Interea pater Nabuchodonoſorus apud Babylonem morbo abſumptus eſt, cum regnaſſet annos* XXI. *Nabuchodonoſorus verò non multò poſt patris morte cognita, & conſtitutis Ægypti ac reliquarum regionum negocijs, demandataq; amicis cura captiuorum Iudæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniã cum exercitu & impedimentis, ipſe cum paucis per deſertum Babylonem properauit. Et cum aſſumpſiſſet regni adminiſtrationem, quæ interim penes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ſeruata erat in eius reditũ, factus eſt totius paterni imperij dominus. ac primum omnium captiuos recens adductos per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit: deinde ſpolijs bello partis Beli templum & alia quædam magnificè exornauit. auxit etiam & reparauit antiqua vrbis ædificia, munito & fluminis alueo, ita ne hoſtes eò poſſent vti ad ciuitatis incommodum. Tres quoq; murorum ambitus intra vrbem exſtruxit, & totidem foris circumdedit, omnes è coctilibus laterculis. cumq; memorabilib. operibus ciuitatem muniſſet, & portas in templorum modum ornaſſet, paternæ* Regiæ *contiguam exſtruxit aliam* Regiam, *cuius ſubſtructiones & reliquã magnificentiam forte ſuperuacaneum eſſet dicere: vnum ſilere nõ poſſum, quòd tam amplum & ſuperbum ædificium intra quindecim dies abſolutum eſt. In hac* Re*gia moles ſaxeas fornicibus ſuſpendit, montium ſpeciem referentes, ſupernè conſitas varijs arborum generibus, atque ita celebratos illos penſiles hortos abſoluit, eo quòd vxor educata in Media concupiſſet quandam patriæ ſuæ ſimilitudinem. Horum hortorum etiam Megaſthenes in quarto rerum Indicarum*

An. mũdi 3369. Ante Chriſtum natum 595.

Daniel. 4. Somnium & eius explicatio.

Mors Nabuchodonoſori.

An. mũdi 3381. Ante Chriſtum natum 583.

Beroſus de Nabuchodonoſoro.

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

Megaſthenes de Nabuchodonoſoro.

An. mũdi 3381. Ante Chriſtum natum 583.

Diocles. Philoſtratus.

volumine meminit, vbi oſtendere conatur quòd hic Rex virtute & rerum geſtarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. ſubiugaſſe enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hiſpaniæ. Sed & Diocles in ſecundo rerum Perſicarum libro eius Regis mentionem facit, & Philoſtratus tam in Phœnicum quàm in Indorum hiſtorijs, quòd hic Rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc ſunt quæ de hoc Rege apud hiſtoricos inuenio.

CAP. XII.

Succeſſores Nabuchodonoſori: Babylonici imperij ad Perſas per Cyrum tranſlatio: ſtatus Iudæorum in Babylonia.

Abilamarodachus Iechoniam è vinculis dimittit. 4. Regum 25. Ierem. 52.

An. mũdi 3382. Ante Chriſtum natum 582.

Nigliſar.

Laboſordochus.

Balthaſar ſiue Naboandel Babyloniæ Rex.

An. mũdi 3421. Ante Chriſtum natum 543.

Dan. 5.

CÆTERVM poſt Nabuchodonoſori obitum Abilamarodachus eius filius regnum ſuſcepit, qui mox Hieroſolymorum Regem Iechoniam è vinculis dimiſit, & inter neceſſarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem Regiæ ſuæ præfectum. Pater enim eius fidem non ſeruauerat Iechoniæ, qui ſe ei cum vxoribus & liberis totaq́; cognatione ſponte tradiderat, reſpectu ſolius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, ſicut antè diximus. Abilamarodacho poſt decimum octauum regni ſui annum defuncto Nigliſar filius ſucceſſit, cumq́; regnaſſet annos quadraginta vitam cum morte mutauit. continuata deinde ſucceſſione ad Laboſardachum filium regnum peruenit: apud quem cum nouem tantum menſibus hæſiſſet, poſt mortem eius tranſiit ad Balthaſarem, qui Babylonijs Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Perſarum Rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur; mirabilis quædam & prodigioſa viſio ei contigit. Diſcumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vaſorum argenteorum quæ Regiæ menſæ adhiberi ſolent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cum ita collibuiſſet, iubet è ſuo templo afferri vaſa Dei, quæ ſpoliatis Hieroſolymis Nabuchodonoſor in vſum ſuum veritus vertere, in Dei ſui templo repoſuerat. Ipſe verò iam mero calens auſus eſt ex eis potare, verba interim contumelioſa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo ſyllabas quaſdam ſcribentem. qua viſione territus conuocauit Magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & ſomniorum interpretationem profitetur, poſtulans vt ſibi enarrent id quod erat ſcriptum. Magis autem negantibus ſe eius intellectum inuenire, Rex ob rei nouitatem mœſtus ac ſolicitus, præconis voce per totam ſuam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari poſſet, daturum ſe ei torquem aureum, & purpureæ veſtis vſum, quali Chaldæorum Reges vtuntur, atque inſuper tertiam regni ſui partem. Poſt hoc præconium maior etiam fit Magorum concurſus, certatim ſenſum literarum ſcrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem triſtem hac de cauſa Regem eius auia, ſolari eum cœpit, dicens eſſe quendã captiuum Iudæum per Nabuchodonoſorum vaſtatis Hieroſolymis adductũ, virum ſapientem, qui poſſit obſcura & ſoli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonoſoro, quod quærebat, interpretatũ, cum id eo tempore poſſet alius nemo. rogabatq́; vt accito illo percontaretur quid ſibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum inſcitia, etiã ſi triſte ſit, prodigium id intelligatur. His auditis Balthaſar

Balthaſar manum è pariete prominentem & ſyllabas quaſdam ſcribentem videt.

An mũdi 3425. Ante Chriſtum natum 539.

Daniel Regi ſcriptutam interpretatur.

ſar accerſit Danielem: & præfatus ſe reſciuiſſe de eius ſapientia, deq́ſpiritu diuino quem habeat, & quòd ſolus ſit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt ſibi enarret quid ſcriptura illa ſignificet, pollicens operæ præmium vſum veſtis purpureæ torquemq́ aureum, & ditionis ſuæ partem tertiam, vt ſapientia eius inſignita talibus honoribus, illuſtris fiat apud omnes qui honoris cauſam ſciſcitando cognouerint. Daniel autem recuſatis muneribus, quòd his diuinitus conceſſa ſapientia corrumpi nequeat, ſed indigentes gratis iuuare parata ſit, ait ſcripturam hanc vitæ finem ei prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus ſit pietatem colere, & nihil moliri quod ſit ſupra naturam hominis. Nabuchodonoſorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, poſt multas preces miſerante Deo reſtitutum ad hominum cõuerſationem & priſtinum imperium, ac deinde per totam vitam agnouiſſe & laudaſſe Dei virtutem & prouidentiam: hunc verò oblitum domeſtici exempli, voces impias iactaſſe in Deũ, & potaſſe è ſacris vaſis vnà cum ſuis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem ſit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda ſingula. Mane, hoc eſt numerus, ſignificat dinumeratum eſſe iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus ſupereſſe. Thecel, quod eſt pondus, appenſum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod eſt fragmen, fracturum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Perſas diſtribrendas. Hac interpretatione accepta Rex non poterat non vehementer triſtari, attamen Danieli ſuam munificentiam non ſubtraxit tanquã malorum prænuncio, ſed dona quæ pollicitus eſt exhibuit, ſic cogitans, quod non bona audierit, ſui fati culpam eſſe, non Prophetæ: immò illum boni viri officio functum eſſe, qui ſic interpretatus ſit vt erat euenturum, tametſi parum lætus euentus ſequeretur. Non multum autem abijt temporis, dum & ipſe & vrbs in Cyri Perſarum Regis poteſtatem deuenit. Sub Balthaſare enim capta eſt Babylon, anno regni eius decimo ſeptimo. Hic finis fertur poſterorum Nabuchodonoſori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro ſuo cognato, annum agebat ſexageſimum ſecundum, qui fuit Aſtyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiã Danielem Prophetã aſſumptum ſecum duxit in Mediam, eumq́ in maximo honore apud ſe habuit. erat enim vnus è tribus ſummis ſatrapis, qui ſub ſe habebãt alios CCCLX. ſatrapas: tot enim à Dario primum inſtituti ſunt. Itaq́ cum tam carus & honoratus apud Regem eſſet, vt qui ei tanquã diuino libenter de quouis negocio conſulenti pareret, non effugit cæterorum inuidiã; quemadmodum fieri ſolet inter eos, qui aliquem ſibi à Rege præferri non patiuntur æquo animo. cumq́ æmuli occaſionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquã eis præbuit. cum enim eſſet contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe ſibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullã accuſandi anſam inuenire poterãt. nec tamen deſtiterunt quærere quomodo honore deiectũ è medio tollerent. & cum animaduertiſſent Danielem quotidie ter Deo ſupplicare precibus, commenti ſunt occaſionem qua eum poſſent perdere: aditoq́ Dario renunciant ei, viſum eſſe ſatrapis eius & principibus, per triginta dies populo dari intermiſſionem: quibus, nec ab ipſo, nec à quoquam hominũ aut Deorum quicquã precari liceat: & ſi quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum conijci. Rex verò non perſpiciens eorum maliciam, quòd

An. mũdi 3425. Ante Chriſtum natum 539.

Danieli Rex dona promiſſa exhibet.

Babylon à Cyro Perſarum Rege capta.

Inuidiæ vis & natura.

Honor Danielis. Hedio & Ruffinus cap. 14. Daniel. 6.

An. mũdi 3425. Ante Chriſtum natum 539.

quòd Daniel hoc commento peteretur, ait ſibi placere hoc decretum: pollicitusq́, ſe id confirmaturum, edictum propoſuit in publicum quo ſatraparum decretũ promulgabatur. Id cum omnes præ metu ſeruare conarentur, magnũ fuit vbiq; ſilentium. Daniel verò nihil hæc curabat, ſed more ſolito ſtans in conſpectu omnium, adorabat Deum ſuum, & deprecabatur. Tum ſatrapæ nacti occaſionem quam dudum captauerant, Regem adeunt properè, Danielemq́; accuſant, quòd contempto edicto ſolus ex omnibus Deos precari auſus ſit, id non ob pietatem, ſed ob hoc ipſum, quòd obſeruari ſe ſciret ab æmulis. Et cum Regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati ſui contemptori facile veniam daturum crederent, hoc ipſo magis accenſi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam poſtulauerunt, vt iuxta latam legem coniiceretur in leonũ foueam.

Daniel in leonum foueâ coniicitur.

Darius autem ſperans ope diuina eripiendum à beſtijs, hortatus eſt eum, vt præſentem caſum æquo ferret animo: & poſtquam eò coniectus eſt, cum obſignaſſet lapidem, qui ori foueæ incumbebat vice hoſtij, domum reuerſus eſt: totamq́; eam noctem cibo & ſomno exegit de amici ſalute ſolicitus. diluculo autem ſurgens ad foueam ſe cõtulit: & inuento illæſo ſignaculo quo lapidem obſignauerat, per apertam feneſtram supernè Danielem inclamauit, quærens, an adhuc ſaluus ſit. Ad quam vocem, cum ille reſponderet illæſum ſe & incolumem, iuſsit eum è fouea beſtiarum extrahi. inimici verò eius, videntes ei nihil mali accidiſſe, noluerũt hoc Dei prouidentiæ tribuere, ſed cauſam referẽtes in leonum ſaturitatem, auſi ſunt etiam apud Regem hoc aſſerere. at ille offenſus eorum malitia, iuſsit multũ carnium obiici leonibus, & illis iam ſaturitatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat, ſi propter ſaturitatem eos non attingant, ac tum demum euidentiſsimum fuit vatem ope diuina eſſe ſeruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, ſed non ſecus ac ſi fuiſſent famelici, & alimentis caruiſſent, ſine mora eos dilaniauerunt. acuit autem ferarum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, ſed obiectorũ malicia, Deo ſic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam ſinerent.

Danielis inimici à leonib' dilaniati.

Cum igitur ad hunc modum vatis inſidiatores periſſent, Darius Rex per totum ſuum imperium nuncios dimiſit qui Danielis Deum prædicarent, hunc eſſe ſolum verum & omnipotentem Deum aſſeuerando. ipſum deinde vatem in maiore etiam quàm antè honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cum ab omnibus Deo carus exiſtimaretur, & propter hanc de ſe opinionem eſſet illuſtriſsimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum & ſingulari admiratione dignum, quod in hodiernum vſque durat, & ſpectantibus recentiſsima ſtructura videtur, ac ſi ea ipſa die qua ſpectatur eſſet abſolutum. tantam nouitatis ſpeciem & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læſam, præter aliorum ædificiorum conſuetudinem, quæ æque atque homines vetuſtatis iniuriam ſentiunt, nec firmitatem ſolum, ſed etiã decorem ſenſim deperdunt. Mos autem durat vſque in præſens tempus, vt in ea turri ſepeliantur Medorũ Reges & Perſarũ atq; Parthorũ: eiusq́; cuſtodia Sacerdoti Iudaici generis hodie quoq; concreditur.

Danielis vaticinia.

Quod autem in hoc viro præcipua dignum eſt admiratione, ſilentio non præteribimus. Omnis enim eximia felicitas, vt Prophetæ excellentiſsimo ei contigit, & viuenti tam apud Reges quàm apud populum gratioſo, & poſt obitum ſempiternam memoriam conſecuto. libri enim eius quos conſcriptos reliquit, etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certã fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit.

rit. non ſolum enim futura prædixit quemadmodum alij Prophetæ, verum- An. mũdi 3425.
etiam tempus quo euentura eſſent præfinijt. & cum alij Prophetæ calamitates Ante Chriſtum
prædicerent, ideoq́ malam gratiam apud Reges & multitudinem vulgarem natum 539.
inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Exſtat enim in

eius ſcriptis vnde maximè illius Prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cum ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræmotu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoq́ conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem, vt ſurgeret ac videret, quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum, enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximũ, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat, dixit geſturum bellum cõtra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiaq́ vetiturum per dies MCCXCVI. *hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eamq́ Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his Reges, & horum vltimũ deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitijs & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, fore aliquem è Græcorum Regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totumq́ eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte exſtans primum Regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi Regis mortem,*

Danielis viſio de ariete & hirco, p quẽ Medorum & Perſarũ Regnum præfiguratum fuit.
Daniel. 8.

 & regni

An. mũdi 3425. Ante Chriſtum natum 539.

& regni inter eos partitionem. hos neque filios eius, neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex hiſq; exoriturum quendam Regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatoq; templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio, & quantam vaſtitatem illaturi eſſent noſtris hominibus. Hæc omnia diuinitus ſibi demõſtrata ſcripto tradidit, & poſteris legenda reliquit, vt videntes euentum non diſcrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam inſignem honorem illi à Deo habitum: ſimulq; Epicureorum error coarguatur, qui prudentiam è vita eijciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuerſitatem à beata illa & immortali eſſentia vel conſeruari vel gubernari, ſed ſine rectore & curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeuerant. qui ſi ita vt illi autumant careret præſide, quemadmodum naues ſine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, curruſq; aurigis deſtitutos euerti ac confringi, ita & ipſe perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia conſidero, non poſſum non damnare iſtorum inſcitiam, qui Deo negant curæ eſſe res mortalium. qui enim fieri potuit, vt Prophetijs eius reſponderet euentus, ſi temerè in mundo gererentur omnia? Verum ego hæc, ita vt inueni in literas retuli, quod ſi quis mauult diuerſam opinionem ſequi, id per me quidem erit illi integrum.

Danielis de Romanorum imperio prædictiones. Dan 9.

Epicureorum error coarguitur.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER VNDECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI XI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Cyrus Perſarum Rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.
II. Regij Duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.
III. Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omninò abſtinere iubet.
IIII. Darius Hyſtaſpis filius templum Iudæis ædificat.
V. Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.
VI. Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuerit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.
VII. Bagoſes, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.
VIII. Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Cyrus

CAP. I.

An. műdi 3426.
Ante Chriſtum natum 538.

Cyrus Perſarum Rex Iudæos Babylone dimiſſos priſtinas ſedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

Babylonicæ captiuitatis poſt ſeptuaginta annos finis.
1. Eſd. 1.
3. Eſd. 2.

PRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit tranſmigrationis noſtræ Babylonicæ ſeptuageſimus, miſeratus eſt Deus captiuitatem & calamitatem ærumnoſi illius populi: & ſicut illis per Hieremiam Prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd poſtquam ſeruierint Nabuchodonoſoro eiusq́ poſteris per annos ſeptuaginta, rurſum eos reſtituturus eſſet in patriam, & ædificato templo redituri eſſent ad felicitatem priſtinam, ita eis omnia præſtitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modũ per vniuerſam Aſiam ſcriberet: Hæc dicit Cyrus Rex: Quoniam me Deus maximus orbis Regem conſtituit, hunc illum eſſe credo, quem Iſraelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per ſuos Prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus ſim Hieroſolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri, qui Eſaiæ Prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipſius ætatem cõſcriptas. Hic enim ſecretum hoc Deum ſibi indicaſſe dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium Regem declaraturus eſſet, remittere populũ ſuum in terram Iudæam, & templum ſuum ædificare denuo. Hæc Eſaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuaſtatum eſt. Quibus lectis Rex admiratus vatis diuinitatem correptus eſt cupidine exſequendi quæ ſcripta legerat: conuocatisq́ clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait ſe illis permittere, vt proficiſcantur in patriam, vrbemq́ Hieroſolyma & Dei templum ædificent denuo. Nam & ipſum Deum futurum illis auxilio, & ſe ſcripturum vicinis Iudææ ducibus ac ſatrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad ſacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, ſimulq́ Leuitæ & Sacerdotes, properè Hieroſolyma ſe conferunt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non ſuſtinentes poſſeſſiones ſuas relinquere. Quò cum perueniſſent, omnes amici Regij fuerunt eis auxilio, conferebantq́ ad templi ſtructuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: ſoluentesq́ vota quibus damnati fuerant, offerebãt ſolennes victimas, quaſi vrbem denuo cõderent, & priſtinum patrij ritus vſum reciperent. Nam & vaſa quibus olim templum ſpoliauerat Nabuchodonoſorus, per Cyrum tunc è Babylone remiſſa fuerant. ea Mithridati ærarij Regij præfecto tradita ſunt perferenda ad Abaſſarem, aſſeruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatũ eſt, vt quàm primum id abſolutum eſſet, mox ea Sacerdotibus & magiſtratibus populi redderet in templum reſtituenda. quin & Epiſtolam ad Syriæ ſatrapas in hæc verba ſcripſit. Rex Cyrus Syſinæ & Sarabaſanæ S. Iudæis qui regionem meam habitãt permiſi, vt quicunque vellent in propriam patriam reuerſi vrbem denuo cõderent, & templum Dei Hieroſolymis ædificarent eodem quo prius loco. miſi autem eò etiam ærarij mei præfectum Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templum ſuperſtruant altitudine cubitorũ LX. *& totidem latitudine, faciantq́ tres ordines è lapide polito, & vnum ligneum è materie quam fert ea regio: ſimiliter & altare ſuper quo ſacrificent Deo: quos*

Cyri Perſarum Regis edictum.

Eſaiæ cap. 44. 45. de Cyro vaticinium.

Cyrus Iudæis reditũ in patriam, vrbis & templi ædificationẽ permittit.

Templi vaſa è Babylone Hieroſolyma remiſſa.

Cyri ad Syriæ Satrapas mandatum.

An. mũdi 3426. Ante Chriſtum natum 538.

ſumptus omnes de meo volo fieri. Vaſa quoque quæ Nabuchodonoſorus Rex de templo prædatus eſt, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum Principem, vt ea perferant Hieroſolyma, & in templum Dei reſtituant: quorũ numerus eſt hic: pſycteres aurei quinquaginta, argentei CCCC. *thericlea pocula aurea quinquaginta, argentea* CCCC. *ſitulæ aureæ quinquaginta, argenteæ* D. *libatoria aurea* XXX. *argentea* CCC. *phialæ aureæ* XXX. *argenteæ* MMCCCC. *præterea vaſa alia magna mille. Cõcedo etiam eis eoſdem reditus quos maiores eorum ſoliti ſunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in ſimilam artabas duo millia quingentas, atque hæc à Samaria tributis præberi volo. immolabuntq́ Sacerdotes has victimas iuxta Moſis legem Hieroſolymis, & inter ſacra precabuntur Deum pro ſalute* Regis *eiuſq́ generis, vt regnum Perſarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata noſtra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipſorum fiſco noſtro attribui. Atque hoc fuit Epiſtolæ argumentum.*

Iudæorum è captiuitate Hieroſolyma profectorum numerus.

Numerus autem eorum, qui è captiuitate cõuenerant Hieroſolyma XLII. *millia fuère, & inſuper* CCCCLXII.

CAP. II.

Regij duces & ſatrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

Hedio & Ruffinus cap. 2.
1. Eſd. 4.
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti ſunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perſide ac Media traductis Salmanaſar Aſſyriorum Rex in Samaria Iſraelitis inde ſublatis nouas ſedes dederat, rogabant ſatrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quò minus vrbem ac templum inſtaurare valeant. Illi verò pecunijs etiam corrupti vendiderunt Cuthæis ſuam circa demandatum officium ceſſationem & negligentiam, Cyro neſciente, vtpote diſtracto in alia negocia, qui demum Maſſagetico bello perijt.

Aliàs cap. 5.
Samaritarum & aliorum ad Cambyſem ſcripta de templi ædificatione auertenda.

Cambyſe deinde in paternum principatum ſuccedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarumq́ & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis Epiſtola. Domine, ſerui tui,

An. mũdi 3435. Ante Chriſtum natum 529.

Rathymus commentarienſis, & Semelius ſcriba, & magiſtratus Phœnices ac Syriæ. Cognoſcere te oportet Rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem noſtram venerunt, & ciuitatem ob defectionem merito deletam reſtituunt, forumq́ rerum venalium: reparant etiam mœnia & templum extruunt. quòd ſi ita pergere ſinantur, ſcito eos nec tributa perſoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim ſe ipſis Regibus *imperare potius quàm ſeruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, viſum eſt noſtri officij non diſſimulare hoc negocium, & admonere vt inſpicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos Regum deſertores & hoſtes, vrbemq́ ipſorum ob hoc crimen deſolatam ac dirutam. quin hoc quoq; admonendus es, quòd ſi hæc vrbs incolatur denuo, mœniumq́ ambitum abſoluat, intercludetur tibi via in Phœnicen & Cauam Syriam.*

An. mũdi 3435. AnteChriſtum natum 529.

CAP. III.

Cambyſes Iudæos ab ædificando templo omninò prohibet.

Cambyſis reſcriptũ in quo Iudæos ab ædificãdo templo deterret.

CAMBYSES autem lecta epiſtola, cum eſſet alioquin etiam natus ad maliciam, grauiter commotus reſcripſit hoc modo. Rex Cambyſes Rathimo commentarienſi, & Belſemo, & Semelio ſcribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas miſiſtis literis, iuſsi inſpici maiorum meorum commentarios vbi inuentum eſt vrbem iſtam ſemper inimicam fuiſſe Regibus, habitatoresq́; eius ſeditioſos perpetuò ſtuduiſſe concitandis bellis & rerum nouitatibus. quodq́; Reges habuerint potentes ac violentos, qui continuis tributorum exactionibus Phœnicen & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Judæos vrbem denuò condere, ne per hanc occaſionem creſcat eorum malicia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt Regibus. His literis perlectis Rathymus & ſcriba Semelius cum collegis eueſtigiò conſcenſis equis properarunt Hieroſolyma ducentes ſecum magnam hominum multitudinem, prohibueruntq́; Iudæos ne vrbem & templũ ædificare pergerent. Itaq́; dilatum eſt id opus per annos IX. vſq́; in ſecundum annum regni Darij Perſarum Regis. Cambyſes enim cum per ſexenniũ regnaſſet, ſubacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione apud Damaſcũ eſt mortuus. Sublatis deinde Magis qui poſt eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, ſeptem illæ Perſarum familiæ Hyſtaſpis filium Darium communibus ſuffragijs Regem declarauerunt.

He[illegible] & Ruffinus Cap. 3.
Alias Cap. 4.
Darius Hyſtaſpis filius Rex Perſarum.
An. mũdi 3443. AnteChriſtum natum 521.

CAP. IIII.

Darius Hyſtaſpis filius templum Iudæis ædificat.

1. Eſd. 5. 6.
Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet.

IS adhuc priuatus vouerat Deo ſi regnum adipiſceretur, quicquid ſacrorum vaſorum apud Babylonem eſſet, remiſſurum ſe in templum Hieroſolymæ: & forte fortuna per illud tempus venerat ad eum à Hieroſolymis Zorobabel, qui captiuorũ Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus Regis amicus. quamobrem inter ſatellites cum alijs duobus aſſumptus, ſperatum honorẽ conſecutus eſt. Primo autem ſui regni anno Darius ſplendido ac magnifico apparatu excepit tàm domeſticos ſuos, quàm Medorum ac Perſarum ſatrapas, prouinciarumq́; præſides ab Indis vſq́; ad Æthiopas, & præfectos copijs per CXXVII. ſatrapias. Cumq́; ad ſatietatẽ epulati, diſceſsiſſent cubitum ad ſuũ quiſq́; diuerſorium, Darius poſt breuem in lecto quietem à ſomno relictus, nec valens redormiſcere, cœpit fabulari cum tribus ſatellitibus: & qui proponendam à ſe quæſtionem verius ac prudentius ſoluerit, ei præmiũ fore promiſit vſum purpuræ & aurei poculi. in cubatu quoq́; ac vectatione vſurũ inſtrumento aureo, & tiara byſſina ac torque aureo: & in cõſeſſu habiturũ locum Regi proximum, annumeratũ inter gentiles regios. poſt hæc promiſſa quærit ex primo num vinũ maximè polleat, ex ſecundo num Reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendũ propoſitis ſiluit. Manè verò accerſiuit megiſtanas & ſatrapas ac toparchas, reſidensq́; vbi ſolebat iura reddere, iubet ſatellitũ illorũ quenq́; coram toto cœtu reſpondere ad quæſtionem ſibi propoſitam, quid ipſi videatur verius. Tum primus eorũ ſic exorſus eſt vini prædicare potentiã. Viri illuſtriſsimi, equidem vino potẽtiæ palmã tribuere haud dubito, dũ eius viriũ hinc coniecturã capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantiũ mentẽ ſubuertit, & vel Regis

Zorobabel.

Darius tribus ſatellitibus tres quæſtiones proponit.
3. Eſd. 3.

Primus vini potentiam prædicat.

An. mũdi 3443. Ante Christum natum 521.

animum ſic afficit, vt non ſecus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoq; ſuæ conditionis oblitum ad dicendi libertatem concitat, & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atq; vſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tàm ducum quàm Regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam. armat enim homines vel aduerſus cariſſimos, eosq; facit videri alieniſſimos. cumq; edormito temeto per noctem ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omninò inſcij quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. quo fit, vt his argumentis perſuaſus vinum ducam rem omnium lõgè potiſſimam ſimul & violentiſſimam. Poſtquam primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finem fecit, tum ſecundus cœpit extollere poteſtatem regiam, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omnium quæ intellectu ac potentia præditæ ſunt. id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium qui & terras & maria ad quoſcunq; vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominibus Reges imperitare, eisq; quidlibet pro ſuo mãdare arbitrio. proinde qui in fortiſſimum animalium habent dominium, eorum vim ac virtutem merito exiſtimandam inſuperabilem. Quid? quòd dum ad bella & pericula ſubditos mittunt, omnes eorum imperata obſequenter faciunt, ſiue dum per eos obijciuntur hoſtibus, ſiue dum coguntur cum mœnibus ac turribus, atq; adeò cum montibus, ipſaq; rerum natura bellum gerere, ipſorum iuſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regijs mandatis vſquam digredi. parata deinde victoria, belli commoda vniuerſa ad Regem redeunt. Iam verò qui alieni à militia, dant agris colendis operam, poſt longos labores & ſudores comportatis fructibus Regi tributa perſoluunt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſario ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus delicijs & voluptatibus dormit in cubiculo, excubantibus ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nuſquam diſcedentibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, ſed vnam hanc curam putans neceſſariam, in hac vna eſt aſſiduus. Et qui fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit quamq; præpolleat cæteris rebus omnibus, ſic dicere aggreſſus eſt. Confeſſum eſt & vinum pollere plurimum, & Regem cui omnes obtemperant, maior tamen eſt potentia mulierum. nam & Rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: & nihil eſt omninò quod non illis acceptum ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texuntur harum opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec vllo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licet argento multo abundemus & auro, precioſisq; rebus alijs, ſimul atq; mulierem formoſam conſpexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in viſa pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amiciſſimorum ſæpenumerò propter mulieres obliuiſcimur: ac ne commori quidem cum illis refugimus. addam & aliud argumentum earum potentiæ non minimum. quicquid terra mariue longo labore quæſitum eſt, nónne totum hoc mulieribus committimus? Ipſum etiam Regem tantarum rerum

Secundus poteſtaté regiam extollit. 3. Eſdr. 4.

Zorobabel tertius Sàtelles mulierum vim præpollenté primũ oſtendens; mox veritati vt infractæ palmam attribuit.

An.mũdi 3443. Ante Chriſtum natum 521.

rum dominum vidi aliquando ab Apame Rapſacis Themaſini filia, concubina ſua cædi alapis, nec hoc tantum ferre, ſed vt ſibi detractum diadema capiti illa ſuo imponeret, ridentem cum ridẽte, & irata illa mœrentem, & adulatoriè ſe ad affectus illius attemperando humiliter ſatisfacientẽ, ſi quid eam offenſam animaduerteret. Interim dum ſatrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter ſe mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit tranſitum. Dixi, inquit, & declaraui quantum mulieres polleant, veruntamen nec hæ nec Rex veritati vllo modo conferẽdus eſt. Nam cum terra ſit maxima, cœlum item immenſæ altitudinis, & ſol celeritatis ineffabilis, cũq; hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iuſtus eſt & verax, cõſequitur vt veritas ſit rerum omnium longè potentiſſima, cõtra quam iniuſtitia nihil omninò valeat. præterea reliqua omnia quantumuis pollere videantur, mortalia ſunt & celeres habent exitus, veritas verò immortalis eſt atq; ſempiterna. Quin & ea quæ ab illa percipimus nec mortalia ſunt, nec iniuriæ temporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia, ſed iuſta & legitima, ſecretaq; ab omni labe iniuſtitiæ. his dictis Zorobabel ſermoni finem impoſuit. Acclamante verò auditorio quòd dixiſſet optimè, & quòd ſola veritas vim omnis ſenij vel mutationis expertem habeat, iuſſit eum Rex poſtulare aliquid ex his quæ illi paulo antè vltrò fuerat pollicitus. Libenter enim ſe conceſſurum, vt viro ſapienti, & qui prudentia vincat cæteros. quare poſthac, inquit, aſſeſſor meus eris, receptus inter cognatas mihi neceſſitudines. His auditis admonuit eum voti, quo ſe obligauerat, ſi adipiſceretur poteſtatem regiam: id autem erat, denuò condere Hieroſolyma, & ibi Dei templum inſtaurare, ac deinde ſacra vaſa olim per Nabuchodonoſorum inde ſublata, & Babylonem perlata, reſtituere. Hæc eſt, inquit, mea poſtulatio, quam nunc mihi permittis, ſapientem me virum iudicans. Tum Rex lætus aſſurgens excepit eum oſculo, moxq; ſcripſit toparchis & ſatrapis, iubens eos deducere Zorobabelem, eosq; qui vna profecturi erant ad inſtituendam & abſoluendam templi fabricam. Mandauit etiam per literas Phœnices ac Syriæ magiſtratibus vt materiam cedrinam in Libano exciſam deportarent Hieroſolyma, & inſtaurantem eam vrbem adiutarent: in quibus literis hoc quoq; adſcriptum erat, iubere & velle Regem liberos eſſe omnes Iudæos quotquot ex captiuitate Hieroſolyma poſtliminio redierint & procuratores ſuos ac ſatrapas vetuit quicquam in regios vſus à Iudæis exigere: & quantumcunq; agrorum occupare valeant, permiſit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritanis atq; Syriæ cauæ habitatoribus imperauit, vt agros qui aliquando Iudæorum iuris fuiſſent antiquis poſſeſſoribus redderent, atq; inſuper quinquaginta talenta in fabricam templi conferrent. ipſis aũt iuxta patrias leges ſacra facere permiſit, & quæ in hunc vſum eſſent neceſſaria, ſacrasq; veſtes in quibus Pontifex & cæteri ſacerdotes rem diuinam faciunt, de ſuo præberi voluit, necnon etiã organa quib. Leuitæ ſacros hymnos accinunt. & cuſtodib. vrbis atq; templi certas terræ portiones aſſignari iuſſit, ac in ſingulos annos pro alimentis certam pecuniã. deniq; de remittendis ſacris vaſis, deq; Iudæorum reſtitutione, cõfirmauit omnia quæ prius Cyrus decreuerat. Zorobabel autem hanc gratiam à Rege conſecutus, quamprimũ egreſſus eſt regiam, ſuſpiciens in cœlũ, gratias egit Deo, quòd coram Rege inter concertatores viſus ſit ſapientior, confitens totum hoc diuini eſſe beneficij: peractaq; gratiarũ actione, precatus vt & in poſterũ propitius eſſe pergeret, Babylonem profectus eſt, lætum popula-

Zorobabel ex oratione ſua laudem & munera præclara conſequitur.

Darius admonitus voti, templi reſtitutationem mandat.

Ruffinus Cap. 4. Darij Regis ſcriptum & mandatum de libertate, poſſeſſionibus, templo & ſacrificijs Iudæorum. 1. Eſd. 6.

Euangelium Iudæis allatum.

An.mũdi 3443. Ante Christum natum 521.

popularibus ſuis nuncium afferens. Quo audito primùm gratias egerunt Deo pro reddita ſibi patria: deinde ad epulas & compotationes verſi, per huiuſmodi hilaritates continuos ſeptem dies exegerunt, ob receptam patriã ceu natalitiam feſtiuitatem denuò celebrantes. deinde duces Hieroſolymitanæ profectionis ex ſua quenq; tribu elegerunt, comparatis & iumentis quæ vxores ac liberos veherent: deducentibusq; quos Darius ad hoc ipſum miſerat, genialiter viam emetiebantur hilares, perſonantibus omnia tibijs, & cymbalis perſtrepentibus, proſequente per luſum ac lætitiam & reliqua Iudæorum multitudine. nam certus numerus è ſingulis cognationibus ſelectus proficiſcebatur: quas nominatim perceſere non libet, ne interrupta narrationis ſerie lectori tædium afferam. hoc tantum dicam compendio, fuiſſe pubertatem egreſſorum quater mille millia & ſexcenta viginti octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim ſequebantur quatuor millia & ſeptuaginta. promiſcuæ verò multitudinis puerorum ac mulierũ numerus erat quadraginta millia DCCXLII. *præterea Leuitici generis cantores aderant* CXXVIII. *ianitores* CX. *ſacri ſerui* CCCXXII. *ad hæc qui dicebant ſe Iſraëlitas, nec tamen poterant approbare genus ſuum, ſexcenti quinquaginta duo. reiecti ſunt etiam ex ordine & honore ſacerdotali quotquot duxerant vxores, quarum genus nec ipſi indicare poterant, nec in Leuiticis & ſacerdotalis genealogijs inueniebatur. erant autem numero* DXXV. *Sequebatur etiam ſeruitiorum multitudo ſeptem millium* CCCXXXVII. *cantores etiam & cantatrices* CCXLV. *cameli* CCCCXXXV. *iumẽta* DXXV. *Dux autem multitudinis quam modò recenſui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & ſtirpe Dauidis natus, & cum eo Ieſus Ioſedeci Pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribulium ſuffragijs ad ducatum electi, qui etiam contulerunt in ſumptus huius profectionis minas auri centum, argenti verò quinquies mille. atq; in hunc modum ſacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum qui tum apud Babylonem erat, ad habitanda Hieroſolyma ſunt deducti. reliqua verò multitudo pauliſper diſcedentes proſecuta, domos quiſq; ſuas redijt. Septimo autem menſe poſtquam Babylonem exiuerant, Ieſus Pontifex & Zorobabel Princeps dimiſsis circum oppida nuncijs è tota regione populum Hieroſolyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum eorum conuenientem: & ædificauerunt altare in quo prius fuerat loco, ad offerenda Deo ſacrificia iuxta leges per Moſem traditas. Quæ dum faciunt, non æquis oculis aſpiciebantur à finitimis gentibus, quibus exoſi erant omnibus. Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per idem tempus, iuxta legiſlatoris præſcripta, & poſt hac oblationes & quotidiana ſacrificia, victimasq; ſabbatorum atq; omnium ſanctarum feſtiuitatum. tum qui vota vouerant, reddebant ea ſacrificantes à nouilunio menſis ſeptimi. Deinde templi ædificationem ſunt aggreſsi, expendentes multas pecunias in cæmentarios & fabros, & multum alimentorum in cibos eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes cedrinas de Libano deferentes, quibus mox in rates compactis, in Ioppenſem portum eas perducebãt, ita vt primùm à Cyro, & tum iterũ à Dario iuſsi fuerant. Hæc fiebant anno à reditu Iudæorũ ſecundo, menſe ſecundo, quando iactis templi fundamentis prima die Decemb. cœperunt ſuperſtruere: præpoſueruntq; operi curando Leuitarum quotquot vigeſimum annum attigerant, & Ieſum cum filijs ac fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Aminadabi filium,*

Iudæi è Babylone Hieroſolyma proficiſcuntur. 3. Eſd.5.

Numerus Iudæorũ è Babylone profectorum. 1. Eſd.2.

Zorobabel Dux & Ioſua Pontifex.

Ieſus Pontifex & Zorobabel Princeps altare ædificant. 1. Eſd.3.

Scenopegia.

Templum ædificari cœptum.

eiusq; filios: quibus ſumma cura & diligentia commiſſum negocium tractantibus, celerius opinione creſcebat templi ædificium. Id vbi factum eſt, accedentes ſacerdotes ornatu ſuo cum tubis, & Leuitæ Aſaphiq; progenies, canebant ſa-

An.mũdi 3443. Ante Chriſtum natum

cros hymnos, in Dei laudem à Dauide quondam inſtitutos. Sacerdotes autem & Leuitæ cògnationumq; Principes ætate prouectiores, qui & illud prius templum videre meminerant magnum & opulentum, & hoc recens pro præſentium fortunarum tenuitate deterius fieri animaduertebant, reputantes quantum ab illa priſca felicitate abeſſet, oborta inde mæſtitia temperare à lacrymis non poterant: vulgus autem contentum erat præſenti templo, vt quod nulla priorũ temporum comparatione ſeipſum cruciabat, nec vllum detrimentum factum quibat animaduertere. contra ſeniorum ac ſacerdotum multo deteriore conditione res ſuas eſſe exiſtimantium gemitus, vix concentu tubarum obſcurari poterat. Samaritæ autem inimici auditis tubis, & lætantium atq; dolentium promiſcuis vociferationibus, accurrerũt volentes cauſam diſcere: & cognito quòd Iudæi è captiuitate Babylonica poſtliminio reuerſi templum inſtaurarent, adeunt Zorobabelem ac Ieſum Principesq; cognationũ, poſtulantes vt eos admitterent ad templum communi ſumptu ædificandũ. Nam ſe quoq; aiebant eundem Deum colere, & eius gloriari nomine, religioniſq; eius ſtudioſos fuiſſe, iam inde ab illo tempore quo Salmanaſſar Aſſyriorum Rex è Chuthia & Media gentem eam in loca illa tranſtulerat. Ad quæ poſtulata illi de communi ſententia reſponderunt, ad ſimul ædificandum admitti eos non poſſe, cum & prius Cyrus & nunc Darius ipſos ædificare iuſſerint: licere tamen eis ibi adorare. idq; facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam, cum omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, ſic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & inſtigauerunt Syriæ gentes, vt Satapras rogarent quemadmodum ſub Cyro primùm, ac mox ſub Cambyſe, vt templi ædificationem impedirent, Iudæorumq; conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de induſtria remorarentur. Per idem tempus aſcen-

Samaritæ templi ædificationẽ promouere volentes, reijciuntur.

Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant.

An. mūdi 3443. Ante Chriſtum natum 521.

Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ cauſam quærentes, ad Iudæos miſſi.

1. Eſd. 5.

dit Hieroſolyma Siſines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibuſdam alijs, rogaueruntq́ Iudæorum Principes, cuius permiſſu templum ſic ædificarent, vt arx potius quàm fanum exiſtimari poſſit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxiſſent. Reſponderunt Zorobabel & Ieſus, ſeruos ſe eſſe Dei maximi, cui templum hoc exſtructum à quodam eius gentis Rege fortunatiſſimo & in omni virtute excellentiſſimo per multas ætates incolume ſteterit. Deinde ob maiorum ſuorum impietatem per Nabuchodonoſorum Babyloniorum & Chaldæorum Regem expugnata & deleta vrbe, temploq́ ſpoliato

An. mūdi 3444 Ante Chriſtum natum 520.

ac incenſo, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Perſidis & Babyloniæ regno potitus ſit, regio diplomate mandaſſe templi inſtaurationem, & donaria vaſaq́ per Nabuchodonoſorum ſublata tradidiſſe Zorobabeli & Mithridati ærarij ſui præfecto, vt ea deportarent Hieroſolyma, rurſumq́ in templum inſtauratum reponerent. eiuſdem enim Regis mandato Abaſſarum miſſum ad eam vrbem, vt daret operam, vt id templum primo quoq́ tempore abſolueretur. eum acceptis regijs literis confeſtim veniſſe & fundamenta feciſſe. atq́ ex eo tempore nunquam inimicas gentes interturbare ædificationem atq́ impedire deſtitiſſe. Quare ſi illis ita videretur, ſcriberent Dario, vt inſpectis regijs commentarijs manifeſtum fiat vera ipſos omnia dicere. His auditis Siſines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconſulto Dario, ſed confeſtim ei de hac re ſcripſerunt. Iudæis enim ſolicitis & metuentibus ne Regem pœniteat iuſſiſſe reparari Hieroſolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo,

Aggæus & Zacharias prophetæ.

Aggæus & Zacharias, bono animo eos eſſe iubebant, nec à Perſis quicquam timere: quandoquidem ipſi compertam haberent ſuper hac re Dei voluntatem: quibus credens populus aſſiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cumq́

Samaritæ templi & vrbis reſtaurationē impedire conantes, magis promouent.

Samaritæ Dario ſcripſiſſent, accuſantes Iudæos quòd vrbē muniant, templumq́ arci quàm fano ſimilius exſtruant: aſſeuerantes non eſſe hoc in rē Regis, & oſtendentes Cambyſis epiſtolam, per quam eam ædificationem impediuerat & vetuerat, ratus non eſſe rebus ſuis tutam aut vtilem: poſtquam etiam Siſinis & collegarum de eodem negocio literas accepit, iuſſit regios commentarios ſuper hac re conſuli: & inuentus eſt apud Ecbatana caſtrum Mediæ liber, in quo hæc

Cyri de Iudæis eorumq́ templo decretum.

ſcripta continebantur: Anno primo regni ſui Cyrus Rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hieroſolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. *& totidem latitudine. quod haberet ordines è lapidibus politis tres, & ligneum vnum è materie quam fert ea regio: & ſumptus in hoc ex ærario* Regis *præberentur. Sed & vaſa templi quæ Nabuchodonoſorus ſuſtulerat, reddantur & reportentur Hieroſolyma. Vtq́ cura eius negotij ſit penes Abaſſarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiuſq́ collegas, qui abſtinerent quidem ipſi ab eis locis, ſeruos*

An. mūdi 3450. Ante Chriſtum natum 514.

verò Dei Iudæos & eorum Principes ſinerent templum ſtruere: ipſi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis ſuæ prouinciæ, & ad ſacrificia quoque ſuppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, ſimilam, oleum, vinum, & cætera quæ ſacerdotes poſtulauerint, qui deprecaturi ſint Deum pro ſalute Regis *atque Perſarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere auſus fuerit, is vt comprehenſus in crucē agatur, & facultates eius fiſco addicantur. ibi etiam addita erat execratio, vt quicunq́ eius tēpli ædificationē vetare voluerit, Deus eum*

3. Eſd. 6.

feriat, atq́ hoc modo iniquitatem eius cohibeat. Hæc cum Darius in Cyri commentarijs inueniſſet, reſcripſit Siſini & collegis eius hoc modo. Rex Darius

Siſini

An. mũdi 3450. Ante Chriſtum natum 514.

Darij ad Syriæ præfectos epiſtola.

Siſini magiſtro equitum & Sarabazani cæteriſq; magiſtratibus S. Mitto ad vos exemplar epiſtolæ Cyri, quam in ipſius cõmentarijs inueni: voloq; vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate Regis, Siſines & reliqui decreuerunt eam per omnia ſequi. itaq; ſuſcepta cura ſacræ fabricæ, adiuuabant Iudæos magiſtratusq; illorũ & Principes & magnis omnium ſtudijs proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij prophetãtibus interim Aggæo & Zacharia: abſolutumq; eſt intra ſeptennium.

Templi ædificatio abſoluta.

Anno autem regni Darij nono, vigeſima tertia die menſis vndecimi, qui noſtris dicitur Adar, Macedonibus diſtrus, ſacerdotes ac Leuitæ cum reliqua Iſraëlitarũ multitudine obtulerũt ſacrificia pro renouata poſt captiuitatẽ priſtina felicitate proq; recepto nouo templo, tauros centum, arietes ducentos, agnos CCCC. *hircos* XII. *pro peccatis totidem tribuum: conſtitueruntq; Leuitæ iuxta Moſis leges ex ordine ſuo ianitores per ſingulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoq; quibus templum circumquaq; includebatur.*

Templum 23. Martij ſeu vt eſt 1. Eſd. 6. Martij 3. dedicatum.

Inſtante deinde azymorum feſto, menſe primo, qui Macedonibus eſt Xanthicus, nobis verò Niſan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: celebraueruntq; id feſtum caſti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paſchalem immolantes decimaquarta luna epulati ſunt per continuos dies ſeptem, nullis ſumptibus parcentes, holocautomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus reſtituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam Regis Perſici animo. atq; ita ſumma liberalitate in re diuina vſi incoluerunt Hieroſolyma, inſtituta ea Reipub. forma quæ per optimates adminiſtratur. penes Pontifices enim fuit ſumma autoritas, donec Aſamonæorum gens mutato rerum ſtatu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis temporib, egerunt ſub Regibus per annos DXXXII. *menſes ſex, dies decem. & ante hos æquè monarchæ res adminiſtrauerunt appellati Iudices, qui Reipub. ſtatus plus quam quingentis annis durauit poſt Moſis & Ieſu imperium. Hoc igitur modo ſe habebant Iudæi in patriam reſtituti ſub Cyro & Dario Regibus.*

Paſcha celebratur.

Reipub. forma Hieroſolymis inſtituta.

Samaritæ autem, infenſa gens & inuida, multis moleſtijs eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Perſarum videri, quod inde eſſent oriundi. nam quæ iuſſi erant, ex tributis in ſacrificia conferre grauabantur, magiſtris equitum interim conniuentibus: & quacunq; in re vel per ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere, nullam occaſionem prætermittebant. Viſum eſt itaq; ſenatui populoq; Hieroſolymitano legationem ad Regem Darium mittere, & Samaritas accuſare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, aſſumptis alijs quatuor collegis. Cæterùm Rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obijciebantur, dedit eis literis perferendas ad magiſtros equitum eius prouinciæ, & ad Senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur.

Samaritæ Iudæis infenſi.

Iudæorum ad Darium legatio.

An. mũdi 3464 Ante Chriſtum natum 500.

Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magiſtris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquiſq; eorum conſeruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accuſauerunt vos, quòd moleſti fueritis templum ædificantibus, quodq; nõ præbeatis impenſas in ſacrificia, quas me iubẽte præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epiſtola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ ſeruantur, quicquid ſacrificiorum vſus poſtulat, vt non deſinentes quotidie ſacrificare tàm pro me, quàm pro Perſarum gente Deum deprecentur.

Mandatum de ſumptibus ad ſtructurã templi præbendis.

An. mũdi 3464
Ante Chriſtum natum 500.
Hedio & Ruffinus Cap. 5.
1. Eſd. 7.
Xerxes Rex Perſiæ.

CAP. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

DEFVNCTO autem Dario ſucceſsit Xerxes filius, ſicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris inſtitutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos ſumma beneuolentia proſecutus eſt. Hoc regnante Pontifex erat Ioacimus Ieſu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius ſacerdos erat Eſdras, vir iuſtus, & de quo optimus rumor fuit apud populum. is cum eſſet legum Moſaicarum peritiſsimus, in Regis amicitiam peruenit. & cum decreuiſſet proficiſci Hieroſolyma, ſecumq́ aliquos è Babyloniis Iudæis ducere, petiit à Rege commendatitias ad Syriæ ſatrapas literas, quas & impetrauit hoc modo ſcriptas. Rex Regum *Xerxes Eſdræ ſacerdoti & lectori legis Dei S. Decretum eſt à me, & ſeptem meis Conſiliariis, vt quicunque in regno meo de Iſraëlitis & ſacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecum Hieroſolyma petere, per meam benignitatem hoc ei liceat facere, & inuiſere Iudæam iuxta Dei legem: vtq́ Iſraëlitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi poteſtatem auferendi omne aurum & argentum quantumcunq́ populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ ſuper altare Dei veſtri immolandæ: & fabricandi ex auro ac argento vaſa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vaſa quæ tibi dantur, Deo tuo dedicabis: & ſi quid aliud in hunc vſum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de noſtro fiſco eos ſumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicen te commendaui, ſcribens eis vt quicquid Eſdras ſacerdos & lector legis Dei petierit, ſine mora dent. Et vt Deus propitius ſit mihi & meis liberis, volo vſque centum coros tritici Deo ſecundum legem dari. Vobis quoque magiſtratibus præcipio, vt à nemine ſacerdotum, Leuitarum, ſacrorum cantorum, ianitorum, ſacrorum ſeruorum, quicquam exigatis, néue vlla onera eis imponatis. Tu verò Eſdra iuxta conceſſam tibi diuinitus ſapientiam conſtitue iudices, qui per Syriam ac Phœnicen iura reddant populo tuam legem ſcienti: quin & neſcientes doce liberè, vt quiſquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam damnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, ſed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Eſdras gauiſus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur exiſtimans. Aduocata deinde Iudæorum concione qui apud Babylonem degebant, & perlecta epiſtola, ipſam quidem retinuit: exemplar verò eius in Mediam ad omnes ſuæ gentis homines tranſmiſit. qui cognita Regis erga Deum pietate, & erga Eſdram beneuolentia, omnes vehementer ſunt lætati: multi verò ex eis aſſumptis ſuis facultatibus Babylonem venerunt, cupientes reuerti Hieroſolyma. reliqua Iſraëlitarum multitudo aſſuetum iam domicilium noluit relinquere. quapropter duæ tantum tribus per Aſiam & Europam ſub Romano degunt imperio: decem autem tribus nunc quoque vltra Euphratem ſunt, infinita hominũ millia, quæ vix eſt numero cõprehendere. Cæterum ad Eſdram magna multitudo conuenit tam ſacerdotũ & Leuitarũ, quàm ianitorum ſacrorumq́ vel cantorũ vel miniſtrorũ. Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriã reuerti volebant ad Euphratem congregauit: vbi peracto triduano ieiunio, votisq́ pro incolu-*

Eſdras legis peritus.

An. mũdi 3506.
Ante Chriſtum natum 458.
Xerxes Iudæis fauet.

Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat.

incolumitate & felici itinere conceptis, (recuſauerat enim deductores equites, dicens Deo ſalutem ſuorum curæ futurã) iter ingreßi die duodecima primi menſis anno regni Xerxis ſeptimo, peruenerunt Hieroſolyma eiuſdem anni menſe quinto. & continuò Sacerdotibus gazophylacij cuſtodibus Eſdras ſacram pecuniam tradidit, argenti talenta ſexcenta quinquaginta. vaſa argentea talentorum centum, vaſa aurea talentorum viginti, vaſa ærea auro meliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona Regis eiusq; amicorum, & Iſraelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo ſecundum legem holocautomata, tauros XII. pro communi ſalute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam Regijs, & præfectis Phœnices ac Syriæ ſcriptas à Rege reddidit epiſtolas: qui cum eis non parere non poſſent, omni honore gentem noſtram proſecuti ſunt, & in omnibus neceßitatibus eis fuerunt auxilio. Et conſilium quidem huius migrationis ab Eſdra profectum eſt, ſucceſſum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem reſpiciens. Aliquanto deinde poſt comperit quorundam indicio, quòd quidã è vulgo Sacerdotum & Leuitarum parum ſeruauerint inſtituta & leges patrias, & ductis alienigenis vxoribus ordinem Sacerdotalem confuderint: rogatusq; ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuo cõmuni clade feriat, ſcidit veſtem præ triſtitia, vellens capillos & barbam, & humi ſe proſternens, eo quòd primores populi deprehenſi eſſent in tali crimine: & cogitans non eſſe audituros, ſi iuberet eos vxores cum liberis eijcere, nolebat ſe à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes ſe ſocios eius triſtitiæ. Eſdras autem ſublatis ad cælum manibus, Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem ſuorum cladibus admonitus à peccando abſtinet: tu tamen clementißime Deus noſtri miſertus ſeminarium aliquod & reliquias ſuperſtites conſerua, quas Hieroſolyma in antiquam patriam reducere dignatus es: & da veniã præſentis errati, mortem quidem commeritis, veruntamen in tua bonitate ſperantibus. Dum ita pius Sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, acceßit eò quidã primarius Hieroſolymita nomine Achonius, confitens ſe peccaſſe qui alienigenas vxores duxerint: ſuaſitq; ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum nata ex illis prole abijcerent: & ſi quis lege parere nollet in eũ animaduerteret. qui ſecutus viri cõſiliũ, exegit ſuper hac re iuſiurandũ à principibus Leuitarũ & ſacerdotũ & tribuũ Iſraeliticarũ. quo facto exiuit templo & cõtulit ſe in domicilium Ioãnis & Eliaſibi. ibiq; totam eam diem ieiunus præ mœrore exegit. Propoſito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuerſi intra biduum aut triduum Hieroſolyma cõuenirent, & quiſquis per contemptum nõ adfuerit intra præſcriptum tempus, vt excommunicetur, bonaq; eius ſacro ærario addicantur, intra triduum cõuenerunt vtriuſq; tribus homines, vigeſima die noni menſis, quẽ Hebræi thebethum, Macedones Apellæum nominant. cumq; conſediſſent in ſuperiore parte templi, præſentibus etiam ſenioribus, & frigus propter anni tempus eſſet moleſtum, ſurgens Eſdras accuſauit eos, qui contra leges duxiſſent vxores alienigenas. nunc ſi velint rem Deo gratam & ſibimetipſis vtilem facere, ablegandas eſſe vxores eiuſmodi. acclamatum eſt facturos id omnes æquo animo, ſed eſſe earũ non paruum numerum, & tempus eſſe hibernum, nec poſſe rem eam intra vnam aut alteram

An. mũdi 3506. Ante Chriſtum natum 458.

Eſdras Hieroſolyma profectus, vaſa aliaq; precioſa gazophylacij cuſtodibus tradit.

Precatio E[illegible] Leuitis [illegible] exteras 1. Eſd. [illegible]

Mandatum de dimittendis exteris. 1. Eſd. 10.

1. Eſd. 10.

An. mũdi 3506. Ante Chriſtum natum 458.

diem perfici. itaque opus eſſe vt negocium hoc differatur aliquantiſper, & tum demum principes aliquot qui ſint alieni ab hac culpa, cum ſelectis vndecunq; ſenioribus inquiſitionem faciant eorum qui contra legis præſcriptũ vxores duxerint. conſenſerũt omnes in eam ſententiam, & prima die menſis decimi cœpta inquiſitione, quæ durauit vſque primam diem menſis ſequentis, inuenerunt multos tam ex Ieſu Pontificis cognatione quàm ex cæteris Sacerdotibus ac Leuitis & alijs Iſraelitis, qui & vxores & natos ex eis liberos ſine mora abiecerũt, pluris facientes legum obſeruantiam, quàm naturales affectus quantumuis violentos: moxq; ad placandum Deum arietes immolauerunt. quorum nomina recenſere eſt neceſſe. atq; ita Eſdras hoc erratum circa connubia correxit, & malam in hoc conſuetudinem emendauit, vt in poſterum hæc reformatio ſtabilis ac firma permaneat. Septimo autem menſe dum ſcenopegiæ feſtum celebratur, & fermè totus populus conuenit, accedentes ad patentem templi partem quæ orientalem portam ſpectat, rogauerunt Eſdram, vt eis legem Moſis legeret: quod & fecit, ſtans in medio multitudinis, à mane vſque meridiem. ex qua lectione non ſolum in præſens & futurum diſcebant quid eſſet iuſtum, ſed etiam præteritorũ memoriam retractantes lacrymabantur, ſic cogitantes, quòd nullas calamitates fuiſſent perpeſſi, ſi præſcripta legũ diligenter obſeruaſſent. Eſdras autem videns eos ad hunc modum affectos, iuſsit vt domum abirent: eſſe enim feſtum, nec licere ea die flere. quin potius hortabatur, vt ad epulas verſi, ita vt feſto die decet, hilariter agerent: & hac ante actorum pœnitentia in futurum ſe munirent, ne in ſimiles caſus incurrerent. at illi ſequentes eius monita cœperunt re vera feſtum agere, quod cum per octo dies feciſſent, digreſsi ſunt in proprias patrias, magnam gratiam Eſdræ habentes ob reformatã rempublicam: quo factum eſt, vt poſt comparatã ſibi apud populum egregiam gloriam ſenex vita defunctus apud Hieroſolyma ſit magnificè ſepultus. Quo tempore cum etiã Ioacimus Pontifex eſſet mortuus, filius eius Eliaſimus in Sacerdotium ei ſucceſsit. Cæterum quidam ex captiuis Iudæis, pincerna Regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Perſarum vrbem Suſa, cum hoſpites quoſdam poſt longum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter ſe confabulari animaduertiſſet, accedens ad eos, rogabat, vndenam venirent. & audito quòd è Iudæa, rurſum ſcitatus eſt quomodo ſe haberet ille populus, & caput eorum Hieroſolyma. Quibus male ſe habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta eſſent, & circumuicinæ genes multa mala Iudæis inferrent, die noctéq; agros excurſionibus ac rapinis populantes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipſa captiuos abducentes, ita vt paſsim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus popularium ſuorum miſerijs: & ſublatis oculis ad cælum, Quouſque, inquit, patieris Domine gentem noſtram tantis malis opprimi, vt ſimus præda omnium? cunctante verò illo apud portam, & ob hæc lamentante, accedens quidam nunciauit ei, Regem iam accubitum ire. ille confeſtim ita vt erat non abluta facie ad miniſterij ſui functionem properat, Rex verò poſt cœnam iam hilarior, videns Neemiam ſubtriſtem, rogabat quid eſſet in cauſa. tum ille Deum prius precatus, vt ſuadæ gratiam verbis ſuis adderet, Qui poſſum, inquit, Rex alium vultum ſumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hieroſolymorum, in qua exſtant ſepulchra maiorum meorum ac monumenta, & portas incenſas eſſe & diſiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi concede, permit-

Prælectio legis Moſaicæ. 2. Eſd. 8.

2. Eſd. 1.

Neemias, conceſſa poteſtate, populũ ad reſtituenda mœnia & templum hortatur. 2. Eſd. 2.

permitte mihi, vt profectus illò muros eius exſtruã, & quod deeſt ad fabricam templi ſuppleam. At Rex *petitioni eius annuit, ſimulq́ literas ad ſatrapas commendatitias, vt & honorem ei haberent, & præberent quicquid cuperet. quare deſine, inquit, triſtari, & poſthac libens nobis miniſtra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq́* Regi *pro tam ampla pollicitatione gratijs, abſterſo à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequenti verò die accitus, accepit literas* Regias, *quas Sadao Syriæ, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandum opus ſit. cum igitur Babylonem veniſſet, & multos à popularibus vltro ſe adiungentes comites aſſumpſiſſet, tandem peruenit Hieroſolyma, anno regni Xerxis vigeſimo quinto: & oſtenſas prius ſuis literas Sadao magiſtro equitum collegisq́ eius reddidit. conuocato deinde Hieroſolyma vniuerſo populo, ſtans in medio templi ſic eos eſt allocutus. Viri Iudæi ſcitis quòd Deus Opt. Max. memor maiorum noſtrorum Abrahami Iſaaci & Iacobi eorumq́ pietatis, qua illos quondã, eadem nos quoq́ prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nunc apud Regem obtinui, vt mihi permitteret mœnia veſtra reſtituere, & quod ſupereſt ad abſoluendum templum perficere. Quamobrem nunc ita faciendum cenſeo, vt quoniam non ignoratis quàm infenſas habeamus gentes vicinas, & quòd cognita veſtra in ædificando diligentia nihil non molientur quo veſtros conatus quãtum in ſe erit impediant, primum forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitijs: deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quãdoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere. Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida: pollicitusq́ ſe quoque cum domeſticis velle adiutare impigrè, concionem dimiſit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tum primum illis & regioni eſt indita, quando è Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas ac Moabitas Samaritasq́ & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt, iniquiſsimè tulerunt, nec vnquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorum impedire: interceptisq́ multis Iudæis, tentauerunt ipſum Neemiam per conducticios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes, quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent. Neemiam verò nihil horũ ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidus pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autem ſalutis propriæ curam non ideo habuit, quòd mortem timeret, ſed quia certo ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia. iuſsitq́ in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmentarius quidem non ſine gladio erat, ſimiliterq́ qui materiã ei ſuggerebat: ſcuta verò non longè inde in promptu eſſe voluit, & tubicines interuallo quingentorum paſſuum, vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, néve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe verò noctu circumquaq́ vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubijs, nec cibo nec ſomno vtens, niſi quantum poſtularet neceſsitas: atq́ ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus menſibus. tantum enim temporis elapſum eſt donec abſoluerentur mœnia, vigeſimo octauo regni Xerxis*

[Margin notes: An. mũdi 3519. Ante Chriſtum natum 445. — 2. Eſd. 4. a. — Ardens ſtudium in reparãdis mœnibus. — Hieroſolymorũ mœnia abſoluta.]

An. mũdi 3527. Ante Chriſtum natum 437.

xis anno, menſe nono. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo ſacrificauerunt, & octo dies in epulis tranſegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns non ſatis magnam in vrbe populi frequentiam, perſuaſit circumquaq; vicinis Sacerdotibus & Leuitis, vt migrarent in vrbem inibi habitaturi, exſtructis eis de ſuo domicilijs: & agricolarũ plebem decimas in vrbem conferre iuſsit, vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerent, nec auocarẽtur à diuino cultu ac ceremonijs: quod quidem illi perlibenter fecerunt: & hoc pacto factum eſt, vt vrbs magis frequentaretur in poſterum.

Cura pro Sacerdotibus. 2 Eſd. 10.

Mors Neemiæ.

Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iam ſenex defunctus eſt, vir ad virtutem & iuſtitiam natus, & in populares ſuos beneficentiſsimus, relicto ſempiterno ſui momento in Hieroſolymitanis mœnibus. atq; hæc ſunt quæ Xerxe regnante geſta ſunt.

CAP. VI.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amanis dolo extingueretur.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Eſth 1. Aſuerus Rex Perſarum Vaſten ad conuiuiũ venire nolentem repudiat.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Perſas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum eſt, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob cauſam quam paulo pòſt referemus. prius enim quædam de ipſo Rege dicenda ſunt, qui factum ſit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex Regio genere natam, quam etiam noſtræ gentis ſeruatricem fuiſſe ferunt. Artaxerxes enim poſt ſuſceptum imperiũ, & conſtitutos ab India vſque Æthiopiam CXXVII. ſatrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Suſis accepit epulo ſumptuoſiſſimo, vt decebat Regem opulentum magnificos centum octuaginta dierum apparatus oſtentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos ſeptem dies interfuerunt. id erat inſtructum in hunc modum.

An. mũdi 3443. Ante Chriſtum natum 521.

An. mũdi 3445. Ante Chriſtum natum 519.

Tabernaculum fixit ſuffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo miniſtrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem ſimul & miraculum factis. Mandauit etiam miniſtris, ne quem more Perſarum ad bibendum cogerent, ſed arbitratu ſuo quenq; appoſitis frui ſinerent. dimiſsis etiam per totam ditionem nuncijs edixit, vt feriati ab operibus feſtum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaſte pari modo mulierum in Regia celebrauit conuiuium: quam Rex oſtendere conuiuis cupiens ad ſe accerſiuit, pulchritudine omnes mulieres ſuperantem. illa verò volens Perſarum leges ſeruare, quæ vxores vetant ab alijs præter domeſticos conſpici, non iuit ad Regem: & cum non ſemel ad eam eunuchos ea de cauſa miſiſſet, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obſtinatione mulieris offenſus Rex, dimiſſo conuiuio ſeptemuiros illos, penes quos apud Perſas legum eſt interpretatio, cõuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipſo in conuiuium, ne ſemel quidem paruiſſet, iubetq; quid ſit iuris, proferre ſententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro ſententia diceret, non ipſi ſoli factam iniuriam, verumetiã Perſis omnibus, quibus periculum inſtet ne deſpecti ab vxoribus inhoneſtam vitam degant in poſterum: quando nulla poſthac maritorum futura ſit reuerentia, dum cæteræ exemplum à Regina ſuperbiæ ſumunt, nihil veritæ contra omnipotentem Regem contumaciter agere: ſuaderetq; tam contumacem erga ipſum

mulctari

An. mūdi 3445. Ante Chriſtum natum 519.

mulctari grauiſſimè, idq́ decretum per omnes gentes promulgari: viſum eſt repudiari Vaſten & honorem transferri in aliam mulierem. Rex verò qui vehementer eam amabat, nec diſiungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter legem poterat, mœrens quòd voluntati ſuæ non liceret ſatisfacere. Quæ in anxietate videntes eum amici, conſulunt, vt inutilem mulieris amorem ex animo eijciat, & facta per totum orbem formoſarum virginum perquiſitione, quam alijs prætulerit optet ſibi coniugem. noua enim inducta prioris aboleri poſſe deſiderium, & eius recenti conſuetudine amorem paulatim diſtractum in totum poſſe euaneſcere. Probauit Rex conſilium, moxq́ mandauit certis hominibus, vt forma celebres virgines ex toto Regno ſelectas ad eum adducerent. id mandatū illis diligenter exſequentibus, inuenta eſt Babylone Eſther puella vtroque parente orbata, quæ apud patruum Mardochæū educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris omnibus excellebat pulchritudine, & gratijs vultus in ſe oculos cōuertebat. itaq́ vni eunuchorum cōmendata, tractata eſt apud eum delicatiſſimè, odoramentis atq́ vnguentis precioſiſſimis, quibus principes fœminæ corpus curare ſolent, quotidiè delibuta. atque hac tractatione per ſex menſes vſæ ſunt quadringentæ numero virgines. quando verò ſatis iam curatas exiſtimabat, & Regis lecto tempeſtiuas, vnā ſingulis diebus mittebat ad eum, qui poſt complexus eam ad eundem eunuchum remittebat. Perducta verò Eſthere delectatus eius conſuetudine, & amore correptus, legitimam coniugem eam ſibi adiunxit, nuptiasq́ celebrauit anno regni ſui ſeptimo, menſe duodecimo, qui Ader dicitur: dimiſitq́ quos angaros vocāt, per omnes gentes nuptiale feſtum eis indicens. Ipſe verò Perſas & Medos & primates aliarum gentium accepit conuiuio nuptiali per menſem integrū: & ingreſſæ Regiam vxori diadema impoſuit: atque ita cum ea conuixit, nunquam interrogata quo nam eſſet nata genere. patruus verò eius & ipſe Babylone Suſa migrauit, ibiq́ degens obuerſabatur quotidiè circa Regiam, ſciſcitans de puella quomodo ſe habeat. diligebat enim eam haud ſecus quàm propriam filium. Rex autem legem tulit, vt nemo è domeſticis, inuocatus eum accederet, tantiſper dum ſederet in Regio ſolio: adhibitis in hoc etiam lictoribus cum ſecuribus, vt ſi quis cōtrà faceret, plecteretur capite. Rex interim virgā tenebat auream, quam quoties aliquem ex inuocatis venientibus ſeruare vellet, porrigebat ad eum: isq́ virgæ contactu eximebatur periculo. & de his quidem hactenus dixiſſe ſufficit. Aliquanto deinde poſt cum Bagathous & Theodeſtes eunuchi conſpiraſſent contra Regem, Barnabazus alterius ſeruus genere Iudæus, deprehenſas inſidias patruo Reginæ indicat. at Mardochæus per ipſam Regi inſidiatores prodidit. Rex verò territus, veritatem per quæſtiones inuenit: & illis in crucem ſuffixis, Mardochæo tunc quidem pro ſalute ſua quam ei debebat præmij nihil perſoluit, tantum nomen eius in commentarios ſuos referri iuſſit & annotari, ipſum verò verſari in Regia, receptū inter amicos Regis neceſſarios. In eam Regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad Regem veniebat, adorabant eum omnes tam Perſæ quàm exteri, idq́ ipſius Artaxerxis iuſſu. Mardochæo verò propter patriam inſtitutionem non adorante hominē, ille cum hoc obſeruaſſet, percontatus eſt cuiàs eſſet, & audito eſſe Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cum ingenui Perſæ adorarent eum, ſeruum iſtum dedignari idem facere: volensq́ pœnas de Mardochæo ſumere, parum putauit

Eſther puella fit Regina. Eſth. 2.

An. mūdi 3449 Ante Chriſtum natum 515.

Mardochæ' patruus Eſther Babylone Suſa migrat.

Regis Perſarū mandatum vt nemo è domeſticis inuocat' eū accederet. Eſth. 4.

Mardochæus inſidiatores Regi prodit. Eſth. 2.

Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. Eſth. 3.

An. mūdi 3454. Ante Christum natum 510. *tauit ipſum ad ſupplicium depoſcere, niſi gentem eius vniuerſam perderet, quòd eſſet natura Iudæis infeſtus: quandoquidem Amalecitarū gens, ex qua ipſe erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito Rege orſus eſt accuſationem, eſſe gentem quandam malam, ſparſam per vniuerſum ipſius regnum, inſociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuerſis ceremonijs & legibus vtentem, infenſam & moribus & ſtudijs reliquorum populorum & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, ſi vis ſubditis tuis gratum facere, exſtirpabis funditus, nemine vel captiuo, vel ſeruo ſuperſtite relicto. & nequid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi quadraginta talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modo regnum tuum repurgetur ab* Extirpatio Iudæorū Amani conceſſa. *iſta hominum colluuie. Hæc Amane poſcente, Rex & argentum illud ei ſe remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipſe arbitratu ſuo ſtatueret. Aman autem voto potitus, confeſtim edictum nomine Regis, per omnes nationes euulgat, in hanc ſententiam. Rex magnus Artaxerxes* CXXVII. *ſatrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouincijs præſunt, hæc ſcribit. Conſecutus imperium tot gentiū, & orbis, quàm latè volui, dominio potitus, cum nihil ſuperbum aut ſæuum in ſubditos admitterem, ſed manſueto ac miti moderarer eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona poſſent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iuſtitiam mihi ſemper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem ſecundum poſt me locum obtinente Amane, eſſe permixtam hominum generi gentem inimicam, & ſuis quibuſdam legibus vtentem à cæteris diuerſis, inobedientem Regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam, nec negocia noſtra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorū parcentes, neq; miſerationi plus quàm noſtro edicto tribuentes: idq; fieri iubeo decima tertia die duodecimi menſis præſentis anni: vt vna die deletis in totū noſtris hoſtibus, in poſterum pace ac ſecuritate frui nobis liceat. Hoc edicto oppidatim per totā regionē ſparſo, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præſcriptū ſeſe expediebāt, idemq; ſtudiū erat & Suſis in vrbe* Regia. *Rex interim & Aman conuiuijs vacabāt &* Iudæorum ob decretum Regium luctus. Eſth. 4. *compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione ſuſpēſa. At Mardochæus re cognita, ſciſſis veſtibus, opertus ſacco & ſparſus cinere ferebatur per vrbem iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni eſſe addictam: & vociferando talia vſq; regium palatium delatus, ibi demum conſtitit. non enim fas erat illum tali habitu in eam ingredi. Nec alius erat Iudæorū habitus aut affectio in cæteris vrbibus, quacunque* Regiæ *literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denunciatam ſibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò Reginæ nunciatum eſt, Mardochæum in tam miſerabili habitu ſtare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore miſit qui ei veſtimenta mutarent. Qui cum id recuſaret facere, quòd nondū ceſſaſſet cauſa propter quam eum habitū ſumpſerat, vocatum ad ſe eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, miſit ad eum, ſcitatū quid mali accidiſſet homini, vt talem cultum ſumeret, ac ne ipſa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem cauſam eunucho exponit ordine, & quòd edictum* Regium *per vniuerſam ditionem eſſet diuulgatū, & quantam vim pecuniæ pollicitus ſit Aman, vt internicionem eius gentis à* Rege *redimeret. ad hæc exemplar edicti Suſis propoſiti ad* Reginam *perferendū ei tradidit,*

adiectis

adiectis mandatis, vt ſupplex Regem adiret ſuper hoc negocio, nec grauaretur pro incolumitate ſuæ gentis ad tempus infra dignitatem ſeſe demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius ſecunda ſit poſt Regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accuſationibus. Hoc cognito Regina rurſum Mardochæo nunciat, nec vocatam ſe à Rege, & capitale eſſe inuocatũ ad eum irrumpere, niſi ipſe incolumitatem donare volens virgam auream protenderet. his enim ſolis impunè eſſe, quibus hoc forte contingeret. Quibus ille auditis rurſum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam reſpectum habere ſalutis propriæ, ſed potius vniuerſi generis. ſi enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omninò laturum ſuis auxilium, ipſam verò cum ſua familia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Eſther non mutato nuncio iubet patruum Suſis concionem Iudæorum aduocare, & pro Reginæ *ſalute triduanũ ieiunium indicere: ſe quoque idem facturam pollicita cum ancillis domeſticis, ac tum demum vel contra legem adituram* Regem, *& mortem etiam libenter laturã ſi ita vſus veniat. Paruit ille Reginæ & indicto ſuis publico ieiunio, ipſe quoque ſupplex Deum precatus eſt, ne populum ſuum deleri permitteret, ſed quemadmodum anteà ſæpè ſaluti eorum proſpexiſſet, & indulſiſſet peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim ſua culpa ſe veniſſe in diſcrimen infamis ſupplicij, ſed ideò ſæuire Amanem ira percitũ, quòd ſoli Deo debitum adorationis honorem à ſe non tulerit, & propter diuinarũ legum reuerentiam integrè ſeruatam, vniuerſo generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi, rogantis Deum, vt eorum ſaluti proſpiciat, & totum genus Iſraeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur ſibi habere præ oculis.* Regina *quoq; ſupplicabat more patrio humi in faciem proſtrata, & amicta veſtitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus delicijs: rogabatq;, vt miſeratus daret ei apud* Regem, *quali maximè opus eſſet, facundiã, &*

An. mũdi 3454. Ante Chriſtum natum 510.

Ieiunium & ſupplicationes ad Deum, pro ſalute ſui populi.

maiorem quàm vnquam anteà formæ gratiam, vt modo vtroq; permotus Rex ad clementiam, & in ipſam fieret indulgentior, & popularibus ſuis in extremo

 periculo

An. mũdi 3454. Ante Christum natum 510. Eſth. 5.

periculo conſtitutis patrocinantem æquis oculis aſpiciat: vtq́; in Rege odium inimicorum ingeneret, omniumq́; imminentium in eorum perniciem, ni ipſe auertat infortunium. His precibus ſolicitata per triduum diuina miſeratione, denuò mutat habitũ: & ſumpto cultu qui Reginã deceat, cum duabus pediſſequis, quarum altera ſuſtinebat innixã leniter, altera à tergo ſinuoſam & fluentem in terram veſtem ſummis attollebat digitis, ad Regem *venit, rubore genas ſuffuſa, & maieſtate mixtã venuſtatem præferens, nec omnino à metu libera.*

Eſther Regem ꝓ Iudæis interceſſura accedit.

Quem vbi conſpexit ſublimem in ſolio, inſignemq́; cultu diſtincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente ſubijt: & fortè toruius eam ac ſubirato vultu inſpexerat: moxq́; attonita fluentibus membris in ſuſtinentem ad latus totam ſe reiecit. Rex *autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & ſolicitus nequid grauius coniugi accideret, è ſolio ſe proripuit: blandeq́; in vlnas exceptam refouebat ſuaui alloquio, iubens bono animo eſſe, ſecurã quod inuocata venerit. legem enim illã latam eſſe in ſubditos. ipſi verò, vt regni ſociæ, licere omnia. Hæc locutus ſceptrum in manum eius inſeruit, & ceruicem eius virga permulcens aurea, à legis metu omninò fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata, Domine, inquit, eloqui non poſſum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conſpexi tanta maieſtate verendum, cõtinuò refugiens interius defecit me animus. & cum hæc verba ægrè languida & exili voce protuliſſet, magis etiam ſolicitus ſolari eam cœpit prolixius, paratum ſe quiduis gratificari pollicens, vel ſi dimidium regni ſibi depoſceret. Eſther autem hoc tantum rogauit, vt ad cœnam ſibi paratã conuiua cum Amane amico veniret. Quod cum annuiſſet, amboq́; veniſſent, inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturã, etiamſi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modo liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libenter annuente* Rege, *Aman admodum lætus abijt, quòd ſolus tali honore dignatus ſit, vt cum* Rege *vocaretur à* Regina *ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cum obiter in Palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo ſibi honor exhiberetur: reuerſusq́; domum, aduocata vxore Zaraza & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo eſſet tam apud* Regem *quàm apud* Reginam. *nam cum ea die ſolus cum* Rege *apud eam cœnaſſet, in craſtinum quoque ſe vocatum eſſe. vnum ſibi eſſe permoleſtum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cumq́; Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, &, mane petita à Rege poteſtate, Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia iuſſit familiares curare, vt eiuſmodi trabs erigeretur in ſuo Palatio, parata ad Mardochæi ſupplicium: id quod etiã mox factum eſt. Deus autem irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum Regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: ſed malens in aliquod regni negocium id impendere, iuſſit ſcribam allatis commentarijs res tam à ſe quàm à maioribus geſtas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè geſtam donatum amplis poſſeſſionibus in Regione cuius nomen erat adſcriptũ: alium ob fidem munera accepiſſe precij maximi. tandem ventum eſt ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cum ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum Rex, percontatus an non ſit adſcriptũ redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale ſcriptum, iuſ-*

Amanis in Mardochæum odium. Eſth. 5.

Mos in Rege laudandus. Eſth. 6.

ſit

ſit eum deſinere, & quota noctis hora eſſet ſcitatus eſt ab eo cuius hoc erat offici-
um: & audito quòd eſſet iam diluculum, mandauit, vt viſerent quis nam ami-
corum adeſſet pro Palatij foribus, ſibiq́ renunciarent. fortè autem Aman ade-
rat, qui ſolito citius venerat, rogaturus Mardochæi ſupplicium. famulis ve-
rò renunciantibus Amanem eſſe pro foribus, iuſsit eum intrò vocari. cui ingreſ-
ſo, cum ſciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo da mihi conſi-
lium, quomodo poſsim pro mea magnificentia honorare quendā mihi admodum
carum hominem. Tum Aman cogitans quancunq́ ſententiam protuliſſet, in
rem ſuam fore, quòd ipſe præ cæteris Regi carus eſſet: indicauit ei quod putabat
optimum his verbis. Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare inſigni
gloria, fac vt equo vehatur veſtitus ſicut tu, & aureo torque ornatus, & v-
nus aliquis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam
vrbem, quòd ſic honorabitur quem Rex honorare voluerit. Id conſuluit Aman,
putans hunc honorem non alij deberi quàm ſibi. Rex verò lætus, Ergo, inquit,
vade, & ſumpto equo, veſte ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & ſic or-
natum equo inſidentem ipſe præcede, agens præconem interim. nam tu amicus
es intimus, & conſilium quod dediſti exſequeris optime. debetur enim honor hic
meæ vitæ conſeruatori. His præter omnem ſpem auditis vix fuit compos animi,
& cum non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque au- Honor Mardochæo
reo: inuentumq́ ante aulam Mardochæum ſacco amictum, iuſsit, eo depoſito, oblatus.
induere purpuram. Qui veritatem rei neſciens, ſed illudi ſibi putans, Sceleſtiſsi-
me, inquit, adeóne calamitati noſtræ inſultas? Perſuaſus tandem quòd Rex
hoc ei præmium pro accepta ſalute redderet, proq́ detectis eunuchorum inſidijs,
induit purpuram, qua rex ipſe vti eſt ſolitus: & ornatus torque, conſcenſoq́ e-
quo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: ſic honorabitur,
quem Rex honorare voluerit. Perluſtrata deinde vrbe, Mardochæus ad Re-
gem ingreditur. Aman verò præ pudore domum ſe contulit, & cum fletu vxori
ac amicis quæ contigerant narrauit. Reſponderunt illi, ademptam ei iam o-
mnem occaſionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifeſtè
Deus ſit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus, venerunt Eſtheris eunuchi,
Amanem ſine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas, viſa cru-
ce defixa in ipſius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, ſcitatusq́ è quodam
famulo in quem vſum parata ſit: vt cognouit quòd Reginæ patruo, quem Aman Eſth. 7.
volebat à Rege ad ſupplicium depoſcere, tunc quidem ſiluit. Cæterùm poſtquam
Rex cum Amane ſuauiter epulis acceptus, iuſsit Reginam indicare quidnam
eum ſibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare peri-
culum ſui populi, dicens ſe ad interitum cum tota ſua gente deditam, & ideo Aman, odio & conſilijs eius in Iudæos in
nunc ea de re verba facere. Neque enim ſe negocia eius interpellaturam conuiuio patefactis,
fuiſſe, ſi in amaram ſeruitutem vendi eos iuſsiſſet, quòd mediocrem hanc ca- ſuſpenditur.
lamitatem duceret: nunc verò orare, vt ſe ab imminenti clade eripiat. Quæ-
rente autem Rege, quiſnam hoc moliretur, iam apertè accuſando in Ama-
nem inuecta eſt, dicens hunc, quòd peſsimè erga eos affectus eſſet, autorem ta-
lis conſilij. Tum Rex turbatus recepit ſe in hortos è conuiuio: & Aman para-
tum ſibi iam intelligens infortunium, cœpit apud Reginam erratum ſuum a-
gnoſcere, & precari veniam: ſimulq́ in lectum eius procubuit. Interim ſuperue-
niens Rex, & hoc viſo magis etiam commotus, Sceleſtiſsime, inquit, etiam vim
Ss 3 vxori

An. mūdi 3454. Ante Christum natum 510.

An.mũdi 3454. Ante Chriſtum natum 510.

vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiſcere quidem valente, ibi verò Sabuchades eunuchus accedens accuſabat Amanem, quòd in ædibus eius inueniſſet crucem Mardochæo paratam. id enim ſibi compertum ex ipſius famulo, cum ad inuitandum eum veniſſet. eſſeq́; eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito Rex, decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quod in Mardochæum excogitauerat: iuſſitq́; vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hic mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiamq́; ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolum Amanem merito ſupplicio tradidit, verùm etiam pœnam in alterum excogitatam, in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atq; ita Aman immodicè amicitia Regis vſus perijt, & eius facultates eius Reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à Rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, anulum accepit ab eo, qui prius Amani fuerat concreditus. Regina verò poſſeſſiones Amanis ei largita eſt. rogauit deinde Regẽ, vt Iudæis præſentem de vita metũ adimeret, docens eum de Amanis Amadathi filij literis, ſparſis quã latè pateret imperium. neq; enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua & ſuis popularibus. Rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neq; voluntati eius vlla in re contradicturũ. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & Regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim Regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis Regijs, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæ ſita ſunt Indiã inter & Æthiopiam ſub cẽtum XXVII. ſatrapis: quarum literarũ exemplum hoc fuit.

Eſth. 8. Amonis facultates Mardochæo dãtur.

Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus Salutem. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores exercent ſuperbiam, verùm etiam contra ipſos autores beneficij non verentur inſoleſcere, quantũ in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem quæ vſquam eſt inter homines, & corrupti inopinata felicitate, abutuntur ea contra illos per quos eam adepti ſunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiam præpoſiti cum poteſtate adminiſtrãdis publicis negocijs, priuatis indulgent odijs: & decipientes eos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumnijs efficiunt, vt indignentur innoxijs, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exemplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe perſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunq; criminibus vel potius calumnijs, ſed de cognitis cauſis iudicare: et, ſi quidem peccatum ſit, ſeuerè animaduertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis credere. Namq; Aman filius Amadathis genere Amalecita externi, non Perſici ſanguinis hoſpitij iure primùm receptus deinde per noſtram bonitatem in tanto honore habitus, vt patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atq; ſecundum poſt nos locum obtinere, felicitatem ſuam ferre non potuit, neque ſobria mente magnitudinem honoris metiri: ſed regno meo ſtruxit inſidias, & eo cui vitam & imperium debeo, benefactore ac ſeruatore Mardochæo priuare me voluit, ſimulq́; vita ac regni ſocia Eſthere, malis artibus petitis ad interitum. Sic enim orbato mihi hominibus amiciſſimis, imperium poſtremò voluit adimere. Ego verò quoniam à ſceleſto homi-

Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate.

homine deſtinatos neci Iudæos non malos eſſe compertum habeo, ſed optimis inſtitutis viuere, ac Deum colere eum qui & maioribus meis & mihi largitus eſt & ſeruat hoc imperium, non ſolum abſoluo eos à pœna quæ prioribus continetur literis, per Amanem ad vos tranſmiſſis, quibus mentem adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos omni honore proſequamini. nam eum qui his perniciem molitus eſt, cum tota familia pro portis Suſorum in cruces ſuffixi, omnipotente Deo iuſtiſſimas pœnas à ſceleſto exigente. Iubeoq́ vt tranſcriptis in plurima exempla & per totam noſtrã ditionem vulgatis his literis, Iudæos ſinatis ſuis legibus in pace viuere: eisq́ ſitis auxilio vt poſſint pœnas ſumere de illis, qui eorum aduerſis temporib. iniurias eis facere auſi ſunt: idq́ decima tertia die menſis duodecimi qui eſt Adar: quandoquidem Deus eam diem pro interneciua ſalutarem eis eſſe voluit: quæ quidem felix ſit ijs qui nobis benè cupiunt, & monumentum vltionis de inſidiarum machinatoribus. Notum ſanè volo eſſe omnibus & vrbibus & gentibus, quòd quæcunq́ aliquid ex his, quæ nunc mandamus, per inobedientiam facere neglexerit, ferro & igni vaſtabitur. atq́ hæ literæ proponantur per vniuerſam noſtram ditionem, & accingant ſe vtiq́ in præſcriptam diem, vt ſe de inimicis ſuis vindicent. Cum his literis continuò veredarij per omnes vias dimiſſi ſunt. Mardochæum verò cultu regio coronaq́ aurea & torque ornatum è palatio prodeuntem vt vidêre Iudæi, felicitatẽ eam ſibi quoq́ communem interpretati ſunt. Ingens præterea gaudium, quaſi noua ſalutis luce oborta, dum per ſingulas vrbes proponuntur regiæ literæ, Iudæos omnes, quotquot vel oppida vel agros habitarent, occupauit: ita vt multi aliarum gentium, metu eorum circumcidentes verenda, ſecuritatem ſibi hoc pacto quærerent. nam ad decimam tertiam diem menſis duodecimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dyſtrus dicitur, perlatæ regiæ literæ animabant Iudæos, vt qua die ipſis imminebat exitium, ea in inimicos impunè ſæuirent. quo factum eſt, vt procuratores, magiſtratus, ſatrapæ, tyranni, Reges in precio Iudæos haberent, omnibus modeſtiam indente metu ex Mardochæo. poſt diuulgatas enim vbiq́ regias literas, etiam apud Suſa interfecerunt Iudæi ex inimicis ſuis circiter D. homines: & cum Rex coniugi indicaret cæſorum intra mœnia numerum, nam incompertum eſſe, quantus ſit in alijs ciuitatibus: rogaretq́ ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis ſequenti quoq́ die in reliquias inimicorum ad eundem modum deſæuire, & decem Amanis filios in crucem agere: & id quoq́ Iudæis conceſſum eſt, Rege nolente Eſtheri in vlla re contradicere. At illi rurſum cateruatim decima quarta Dyſtri diſcurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduerſarijs, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incurſu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis ſunt habiti: quæ cædes decima tertia die patrata eſt, ſequentem verò feſtis attribuerunt epulis. apud Suſa quoq́ quartam decimam ſequentis menſis per feſtos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies feſti ſunt, & partes de conuiuijs ſibi mittunt inuicem. Scripſitq́ Mardochæus omnibus ſub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuerſi hos dies feſtos agerent, & poſteritati quoque traderent, vt ſempiternum id feſtum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque eſſe, vt cum per eos dies dolis Amanis in ſalutis diſcrimen adducti ſint, tàm ſuæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriam celebrent, & pro tanto beneficio Deo agant gratias.

An. mũdi 3454. Ante Chriſtum natum 510.

Eſth. 9.

Iudæi vlciſcuntur inimicos ſuos.

Phurim feſta.

Quam-

An.mũdi 3454. AnteChriſtum natum 510. Mardochæi autoritas.

Quamobrem ea feſta per eos dies obſeruant, Phruræa vocantes, quaſi conſeruatoria. Ceterùm Mardochæus illuſtri loco apud Regem fuit, vir præpotens, Regi adminiſtrationis, Reginæ verò etiam vitæ ſocius: quorum opera Iudæorum res floruerunt ſupra quàm vel ſperare poterant. Atq; hæc ferè ſunt quæ ſub eo Rege genti noſtræ euenêre memorabilia.

CAP. VII.

Bagoſes, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniurijs Iudæos afficit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. An.mũdi 3560. AnteChriſtum natum 404.

POST Eliaſibi autem Pontificis obitum, ſacerdotium eius Iudas filius iure ſuſcepit hæreditario: & huic quoque defuncto ſucceſſit Ioannes filius, qui in cauſa fuit, vt Bagoſes Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis impoſuit, vt priuſquam quotidianas hoſtias offerrent, in ſingulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idq; ita ob hanc cauſam accidit. Erat Ioanni frater Ieſus, huic quòd amicus eſſet Bagoſes, Pontificatum ſe daturum eſt pollicitus. hac fiducia Ieſus cum liberius cum fratre in templo altercaretur, re vſque rixam progreſſa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præſertim in homine ſacerdote: & quod grauius eſt, nullum tale impietatis exemplum exſtat vel apud Græcos vel apud barbaros. Deus certè hanc iniuriam non diſsimulauit, ſed & populus hac de cauſa libertatem amiſit, & templum pollutum eſt à Perſis. Nam Bagoſes dux cognito quòd Pontifex proprium fratrem in templo interemiſſet, ſuperueniens Iudæis iratus clamitabat, Auſi eſtis ſceleſti in veſtro templo cædem perpetrare? & cum conatus templum ingredi arceretur: quid, inquit, an me putatis impuriorem quàm cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingreſſus eſt: atque hac occaſione per ſeptennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, Pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manaſſes nomine: cui Sanaballetes miſſus in Samariam à Dario Rege vltimo ſatrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo eſt, ſciens inſignem eſſe vrbem Hieroſolyma, Regesq; eius multa negocia tàm Aſſyrijs quàm Syris exhibuiſſe, libenter nuptum dedit filiam Nicaſo, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

Fratricidij à Ioanne Pontifice perpetrati taxatio & vltio. An. mũdi 3584. AnteChriſtum natum 380.

An. mũdi 3599 AnteChriſtum natum 365.

Iaddus Pontifex: cuius frater Manaſſes, Sanaballetis filiam vxorem ducit.

An.mũdi 3608. AnteChriſtum natum 356.

CAP. VIII.

Quanta Alexander Macedonum Rex in Iudæos beneficia contulerit.

Alexander poſt obitum Philippi Macedonum Rex. An. mũdi 3629 AnteChriſtum natum 335.

PER idem tempus Philippus Macedonum Rex apud Aegæas oppidum à Pauſania Ceraſtæ filio ex Oreſtarum gente inſidijs interceptus perijt. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus, traiecto Helleſponto, congreſſus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: ſubacta deinde Lydia & Ionia, ductoq; per Cariam exercitu inuaſit in Pamphyliam, ſicut alibi dictum eſt. Hieroſolymorum autem ſeniores ægrè ferentes Iaddi Pontificis fratrem, & quodammodo collegam duxiſſe externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubijs, atque ita fore, vt

paulatim

paulatim miſceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ ſecuta ſunt cauſam fuiſſe, quòd quidam contra legem peccantes duxiſſent vxores non ſui generis. poſtulabant igitur vt Manaſſes aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cum Pontifex quoq; ab altari eum arceret, profectus Manaſſes ad Sanaballetem ſocerum, ſe quidem amare dixit filiam eius Nicaſo, nolle tamen propter eam priuari ſacerdotio, qui honor & gentilitius ſit ipſi, & apud Judæos ſemper in maxima exiſtimatione fuerit.

An. mũdi [illegible]9. Ante C[illegible] natum [illegible] [illegible] ſpe maioris boni negligit.

Ad hæc cum Sanaballetes reſpondiſſet, ſe illi non ſacerdotium tantum ſeruaturum, ſed & Pontificatum paraturum, & totius ſuæ prouinciæ Principem eum facturum, modò filiam ſuam vxorem retineat: ædificaturumq; templum Hieroſolymitano ſimile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celſior: idq; polliceretur ex conſenſu Regis Darij ſe facturum: elatus tali ſpe Manaſſes manſit apud ſocerum, putans ſe Pontificatum dante Rege conſecuturum. Jam enim Sanaballetes erat ſenior. Cumq; multi ſacerdotes & Iſraëlitæ intricati eſſent eiuſmodi coniugijs, non leuiter turbabatur Hieroſolymorum Reſpublica. omnes enim hi defecerunt ad Manaſſem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi.

An. mũdi 3630. Ante Chriſtum natum 334.

Apoſtaſia ſacerdotũ

Quo tempore Darius audito, quòd Alexander traieciſſet Helleſpontùm, &, prælio victis ad Granicum ſuis ſatapris, vlterius procederet, contractis tàm pedeſtribus quàm equeſtribus copijs, decreuit Macedonibus occurrere, priuſquam totam Aſiam ſibi ſubijcerent. Jtaq; vltra Euphratem traducto exercitu, & ſuperato Tauro monte Ciliciæ, ſtatuit in ea prouincia hoſtem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus deſcenſu Darij, aiebat ſe mox præſtiturum Manaſſi pollicita, quamprimùm Rex reuerteretur poſt victoriam. perſuaſum enim erat non ipſi tantùm, ſed & omnibus Aſiaticis, ne primum quidem congreſſum expectaturos Macedonas, tanto inferiores numero: ſed longè alius fuit euentus quàm ipſorum opinio. Rex enim, collatis cum Macedonibus ſignis, victus eſt, & magna exercitus parte amiſſa, matre etiam & vxore cum liberis in hoſtium poteſtatem redactis, fugit in Perſidem. Alexander verò in Syriam veniens cepit Damaſcum, &, occupata Sidone, Tyrum quoq; oppugnabat: ſcriptiſq; ad Judæorum Pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt, quæ prius Dario conferre ſit ſolitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia. fore enim vt illũ non pœniteat. cumq; Pontifex nuncijs reſpondiſſet, ſacramento ſe obligatum Dario, ne arma contra eum ſumeret, idq; ratum fore quandiu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omiſit, qua breui potiturus videbatur: minatus eſt tamen hac capta mox ſe ducturum contra Pontificem, vt omnes diſcant, cui iuſiurandum ſeruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & conſtitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemeſem Perſici præſidij præfectum obſedit. Interea Sanaballetes ratus iam adeſſe tempus, à Dario defecit: & aſſumptis octo millibus de ſua prouincia, in Alexandri caſtra ſe contulit. cumq; offendiſſet eum Tyri oppugnationem aggredientem, & ſuam prouinciam eius fidei commiſit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuijs manibus exceptus, liberè iam quid vellet elocutus, ait ſe generum habere Manaſſem, Jaddi Judæorum Pontificis fratrem: eum ſequi multos illius gentis homines, & velle in ſua prouincia templum exſtruere. idq; fore in rem ipſius

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Victoria Alexandri à Dario reportata.

Manaſſes voti fit compos.

An. mũdi 3630. AnteChriſtum natum 334.

Regis, ſi diuidatur Judæorum potentia: ne fortè de communi ſententia rebellantes multum negocij Regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyrijs imperantibus. quod vbi impetratum eſt, omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & in Gaza duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexander verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petijt. Iaddus verò Pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere, iratum eo quòd antea neglexiſſet imperata eius facere.

Alexander Hieroſolyma obſidere volens, Pontificem obuiam euntem honorificè excipit, ob viſionem eodem habitu antè oblatam.

Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificium nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtq; populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomnis lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, Regis aduentum præſtolabatur: & cum renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe adeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotibus & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat: quod ibi & vrbs & templum in proſpectu ſit. Et cum Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus Rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & Pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmen in amictu byſſino, Pontificemq; in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtantem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit Pontificem. Judæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantibus, & in orbem cingentibus, Syriæ Reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cum ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Judæorum Pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo cuius Pontifex eſſet, honorem eum exhibuiſſe. hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cum adhuc eſſem in Dio Macedoniæ, qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traijcere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia. Hæc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus Pontificem, deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templum immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac Pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſoq; ſibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſum ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinem. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patrijs legibus viuere ſibi liceat, vtq; ſeptimo quoq; anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoq; Judæos,

Alexander in templo Hieroſol. ſacrificans, vaticinio de ipſo Danielis oſtenſo, maximam Iudæis libertatẽ concedit.

qui

qui Babyloniam ac Mediam colerent, ſineret vti inſtitutis proprijs, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturum ſe eſt pollicitus. Et cum feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cumq; ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ (horum tunc caput erat Sicima ſita ad montem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudaicæ) videntes quòd Alexander Iudæos tractaret tàm magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio vt & antè diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo: cum verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiusq; filijs Manaſſe & Ephramo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido paratu & magnam alacritatem præ ſe ferentes Regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatisq; ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cumq; poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidonijs: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis, equidem, inquit, Iudæis id conceßi. Reuerſus tamen & re diligentius cognita, faciam quod æquum videbitur. atque hoc pacto Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iußit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iußis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templum vero in Garizin monte ſitum, manſit incolume: & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans, eodem verò tempore etiam Iaddus Pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atq; in eo ſtatu res Hieroſolymitanæ tunc fuère.

An. mũdi 3630. Ante Chriſtum natum 334.

Samaritæ rebus ſecundis Iudæorum amici.

An. mũdi 3632. Ante Chriſtum natum 332.

Templum in monte Garizin.

Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis.

An. mũdi 3635. Ante Chriſtum natum 329.

An. mũdi 3640
Ante Chriſtum natum 324.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DVODECIMVS.

SVMMA CAPITVM LIBRI XII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hieroſolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.
II. Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimiſſis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.
III. Quomodo honor à Regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei conceſſum fuerit.
IIII. Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.
V. Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.
VI. Iudæi ſeditionibus agitati, Antiochi opem inuocant.
VII. Quemadmodum Antiochus ducto Hieroſolyma exercitu, occupatoq́; eius vrbis dominio, templum etiam ſpoliauerit.
VIII. Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus, ſolus Aſſamonæi filius Matthias Regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.
IX. Matthiæ defuncto Iudas filius ſuccedit.
X. Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.
XI. Lyſiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.
XII. Quomodo diuiſis copijs, Simõ Tyrios & Ptolemaidẽſes, Iudas Ammanitas ſuperarit.
XIII. Antiochi Epiphanis apud Perſas interitus.
XIIII. Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.
XV. Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.
XVI. Bachides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos miſſus, infecto negocio ad ſuum Regem reuertitur.
XVII. Nicanor poſt Bachidem dux contra Iudam miſſus, vnà cum vniuerſo exercitu internecione perijt.
XVIII. Bachidis denuò miſſi contra Iudæam victoria.
XIX. Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hieroſolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Aegyptum traduxit.

Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta.

ALEXANDER Macedonum Rex in ſuam poteſtatem redacto Perſarum imperio, & cõſtitutis, vt iam dictum eſt, Iudæorum rebus, vitam finijt. Imperio verò in multos ſucceſſores diſtracto, Antigonus Aſiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lyſimachus Helleſpontum, Macedoniam Caſander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dum ſeditionibus agitantur, & de imperio contendunt, durante longo bello & vrbes multæ afflictæ ſunt, & habitatores earum plurimi per diuerſa præliorum certamina deſiderati ſunt: id quod tota Syria tum paſſa eſt ſub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hieroſolyma occupauit, dolo tamẽ circumuenta. Ingreſſus enim vrbem ſabbato velut ſacrorum gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hoſtile ſuſpicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentibus, ſine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Atteſtatur nobis Agatharchides Cnidius, qui ſucceſſo-

Hieroſolymis dolo captis, Iudæi in Aegyptum abducũtur.

ſucceſſorum Alexandri res geſtas conſcripſit, ſuperſtitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatem amiſerimus. Sic enim ſcribit. Eſt gens quæ Iudæorum dicitur, vrbem incolens magnam & bene munitam, nomine Hieroſolyma. hanc paßi ſunt in Ptolemai poteſtatem peruenire: & dum propter ſuperſtitionem grauantur arma ſumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de noſtris hominibus hæc prodidit. Cæterum Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hieroſolymorum vicinia, Samariaꝗ & Garizin monte in Ægyptum traductos iußit ſedes ibi figere: & cum Hieroſolymitas pertinacißimè iuriſiurandi fidem ſeruare compertum haberet ex reſponſo quod Alexādri legatis poſt Darij cladem dederant, multa ex eis præſidia diſpoſuit per arces: & cum eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dediſſet, ſacramento omnes deuinxit, ſeruaturos fidem poſteris eius qui tam multa ipſis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum ſponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemai erga ſuam gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum poſteros & Samaritas inſtituta patria peruicaciter retinentes: pugnabantꝗ inter ſe iugiter, dum Hieroſolymitani ſuum templum ſacroſanctum eſſe affirmant, & victimas à Iudæis non aliò mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

An. mūdi 3643. Ante Chriſtum natum 321.

Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo.

CAP. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimiſſis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

ASSVMPTO poſt hūc Philadelphus Ægypti regno, quod per annos vndqeuadraginta tenuit, & legem transferri in Græcā linguam curauit, & Hieroſolymitas in Ægypto ſeruientes liberos dimiſit, numero centum viginti millia: idꝗ ex huiuſmodi cauſa. Demetrius Phalereus Regiarū bibliothecarum præfectus dabat operam, vt ſi fieri poſſet omnes totius orbis libros colligeret, coëmens quotquot vbicunꝗ audiſſet cognitu dignos, aut cupiditati Regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus ſtudium. hic rogatus aliquando à Rege quàm multa millia iam comparaſſet, ait ſe iam habere circiter ducenta millia, ſed breui habiturum quingenta millia: præterea compertum ſibi certis indicijs multos eſſe apud Iudæos, qui leges eorum ſcriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca Regia: eſſeꝗ ſcriptos ipſorum lingua & literis, & exhibituros negocium his qui velint eos in Græcum ſermonem vertere. Videri quidem quandam cum Syrorū lingua & charactere ſimilitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cum non deſint ſumptus, in bibliothecam ſuam referat. Tum Rex collaudato Demetrij circa conquirendos libros ſtudio, ſcribit Iudæorum Pontifici, vt curet hoc negocium ex ſententia ſua confici. Interea quidam Ariſtæus ex intimis Regis amicis, & ob modeſtiam admodum carus, cum iamdudum animum haberet rogare eum, vt Iudæos in ſuo regno libertati reſtitueret: ratus adeſſe iam optimam occaſionem ſupplicandi, primum cum præfectis ſatellitum Soſibio Tarentino & Andrea conſilium hoc communicat, multum obteſtatus, vt preces ſuas apud Regem quantum poſſunt adiutent: & poſtquàm intellexit ipſis quoque rem cordi eſſe, adito Rege ſic eum allocutus eſt. Quia non decet nos Rex verum diſsimulare,

An. mūdi 3680. Ante Chriſtum natum 284.

Hedio & Ruffinus cap. 2.

Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi.

An. mũdi 3654. Ante Chriſtum natum 280.

ſed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non tranſſcribantur tantum, verumetiam vertantur, quonam honeſto prætextu id facere poſſumus, dum tam multi huius hominum generis in regno tuo ſeruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia, liberare à præſenti miſeria: quãdoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noſcitur, quantum mihi ſanè de ea re inquirenti perueſtigari potuit. Conditorem enim huius vniuerſitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirũ quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali ſolo liceat eis vitam exigere. Nec eſt quod ſuſpiceris Rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: ſed quum omnium hominum idem Deus ſit opifex, & ſciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc ſupplico. Ibi Rex libenti ac hilari vultu illum aſpiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus ſit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipſe aderat, dixit eſſe circiter centum viginti millia. Ad hæc Rex, Paruáne igitur tibi Ariſtæe videtur hæc quam poſcis liberalitas? Soſibio verò & cæteris præſentibus, dignum eſſe ipſius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum conſenſu iuſsit, vt quando militi ſtipendium numerauerint, pro ſingulis captiuis, qui apud eos ſint drachmas centum viginti annumerent. atque hoc ſuum decretum publico edicto propoſiturum ſe eſt pollicitus, quò tam Ariſtæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehendebantur non hi ſolum quos pater aut eius exercitus abduxerat, ſed illi quoque qui vel antè vel pòſt in ſeruitutem abſtracti fuerant. & cum eam vindictã libertatis dicerent pluſquam quadringenta talenta poſcere, ne hæc quidem impendere grauatus eſt. Eius edicti exemplar, quò illuſtrior fiat Regis magnanimitas, libet hoc loco adſcribere. Quicunque ex militia patris noſtri Syriam ac Phœnicen incurſauerunt, & ſubacta Iudæa mancipia inde in Regionem noſtrã eiusq́ urbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòſt diuenditi ſunt, hos omnes liberos volo fieri: proq́ ſingulis mancipijs centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cum cætero ſtipendio, reliquos verò à menſarijs Regijs. Cenſeo enim hos præter patris mei voluntatem & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militũ licẽtia, qui vaſtata Iudæa ſui cõmodi cauſa in Ægyptũ abſtraxerunt hanc multitudinẽ. Quapropter iuſtitiæ reſpectu & commiſeratione eorum qui à potentiorib. per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes qui ſeruitutem ſeruiunt dimitti liberos, iam dicta ſumma heris eorum pro libertate reddita, & abſque dolo malo huic noſtro mandato ſatiſfieri. Volo autem hoc edictum proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiuſmodi manciporum numerũ: id enim & mihiipſi profuturum exiſtimo. Eum verò qui parere noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctãdum facultatibus quæ fiſco noſtro debent cedere. Hoc edictum cum primũ oblatum eſſet Regi, nec tamen diſertè cautum eſſet illis quoque qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem Regis beneficentia: iuſsitq́ vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem, & in menſarios Regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid Rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebãt & pro infantibus illas centum viginti drachmas, quaſi Regis edictum etiam hos complecte-

Aegypti Regis de Iudæorum libertate ab Ariſtæo impetrata edictum.

An. mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280.

complecteretur, vbi adſciptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia Regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſſcribendis Iudæorum codicibus, nihil enim temerè fiebat à Regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quod à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quàm artificum præſtantia. Suggeſtionis ſanè exemplar fuit tale. Regi magno Demetrius. Quia mandaſti Rex, vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiã reliquum faciens, ſcire te velim inter eos, quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cum ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quam par eſt habiti, eo quòd nondum eis Regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem, vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel Poeta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quòd ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur Rex, ſcribes Iudæorum Pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac cõſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionem, iuſſit Rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorũ Pontificem, de hac re ſcriberent, ſimulq; per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarum copioſam multitudinem: iuſſitq; cuſtodes Arcarum, in quibus gemmæ ſeruabantur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificijs & reliquis templi vſibus, centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum, vbi primum expoſuero exemplar epiſtolæ ſcriptæ ad Eleazarum Pontificem, qui hoc Sacerdotij faſtigium hoc modo conſecutus eſt. Onia Pontifice defuncto, filius ei Simon ſucceſſit, Iuſtus cognominatus, quòd & Deum piè coleret, & ciues ſumma proſequeretur beneuolentia. Quo mortuo, ſuperſtite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc eſt mentio, Pontificatum aſſumpſit: cui Ptolemæus hoc modo ſcripſit. Rex Ptolemæus Eleazaro Pontifici ſalutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Perſæ, dum rerum pòtirentur, captiuos eò pertraxerant, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vſus amplis ſtipendijs conductorum, alijs etiam caſtellorum cuſtodia per Ægyptum aſſignata, vt eſſent terrori indigenis. Ego verò poſtquàm principatum adeptus ſum, cum in cæteros benignitate ſum vſus, tum maximè in tuos ciues: quorum ſupra centum millia in libertatem vindicaui, reſtitutis de meo precijs eorum poſſeſſoribus. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nõnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accenſui, ratus nullum gratius me Deo poſſe offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus eſt rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbem Iudæis gratum faciam, viſum eſt mihi legem veſtram in Græcam

Demetrij ad Ptolemæum de Bibliotheca adhortatio.

Regis erga Iudæos liberalitas.

Epiſtola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazaro Bibliorum petit interpretes.

linguam

An.mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280.

linguam vertere, & ita verſam in bibliothecam meam reponere. Benè igitur facies, ſi idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque ſex viros bonos iam ſeniores ad nos miſeris, qui per ætatem legum periti, poſſint præſtare bonos interpretes. Spero enim, ſi hoc ex ſententia ſucceſſerit, maximam gloriam nos inde acquiſituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum ſatellitum, & Ariſtæum, mihi cariſſimos: per quos etiam primitias donariorũ templi & victimarum miſimus, talenta argenti centum. Reſcribes autem quicquid *volueris, facturus nobis rem gratiſſimam. Hac Epiſtola accepta, Eleazarus reſcripſit quàm potuit honorificentiſſimè. Pontifex Eleazarus* Regi *Ptolemæo ſalutem. Si vales cum* Regina *Arſinoe communibusq́ liberis, noſtra quoque res ſe habent optimè: Acceptis tuis literis, gauiſi ſumus, plurimum ob egregiam tuam voluntatem: aduocataq́ concione eas legimus, teſtes pietatis, qua colis Deum maximum. oſtendimus etiam phialas quas miſiſti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & menſam dedicandam, centumq́ illa talenta, quæ in victimas & alios templi vſus attulerunt Andreas & Ariſtæus, amici tui cariſſimi, viri boni ac docti, tuaq́ amicitia digniſſimi. quare ſcito nos tibi gratificaturos, etiamſi quid præter ingenium noſtrũ facere oporteat. prouocati enim beneficijs in ciues noſtros collatis nõ debemus ſegnes eſſe ad referendam gratiam. Quamobrem continuò pro te, ſororeq́ tua, & liberis & amicis, hoſtias obtulimus, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum ſucceſſu, & pro pacato regni tui ſtatu: vtq́ hæc legis verſio, tam felix tibi ſit, quàm cupis maximè. Delegimus etiam ſenos per tribus presbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſſcripta lege ad nos eam tuto remittas vnà cum eius deportatoribus. benè vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit Pontifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere* LXX. *ſeniorum nomina, qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola. donariorum tamen, quæ* Rex *Deo miſit, ornatum & magnificentiam, ſilentio præterire nõ poſſum, vt omnibus nota fiat eius Regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditans, & præſentia ſua exſtimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſendo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nunc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoria contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur Regis liberalitas: primumq́ menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere, mãdauit explorari eius, quæ tum Hieroſolymis erat, magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura, quodq́ maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem redditurum, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere enim ſe ea donaria non ſolum ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accõmoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia parem priori facere: quod non erat integrum addere magnitudini, id compenſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. Cum enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederẽt. ac primum conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes, loricã ei palmum latam circundederunt: cuius cymæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cum enim eſſent triangulæ,*

Reſponſio Eleazari ad Ptolem. literas.

Deſcriptio donorũ à Ptolemeo Rege templo Hieroſolymitano miſſorum.

Menſa aurea.

per

per ſingulos angulos eadem erant figurationes, vt conuerſa non alia, ſed eadem ſpecie oculis occurrerent. lorica verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet, quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymæ illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubijciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum quæ per circuitum menſæ voluebantur. huic ſubiecta erat corona per circuitum, omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis interſertis: quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentibus, & auro circum totã menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori ſimilis cũ virgatis peræquè ſculpturis viſebatur: vt ex vtraq; parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarũ ordine, ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificiũ vſq; imos pedes pertenderet. ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuerſam menſæ latitudinem, in eam pedes eius inſeruerunt, quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt menſæ iuxta loricã, vt his inſiſtens quaqua verteretur, eandem ſpeciẽ oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat Mæander, magni precij gemmis per medium tanquam ſtellis variegatus, carbũculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, alijsq; generibus quæ vbiq; grata ſunt propter precium. Præter Mæandrum verò reſticulati quidã nexus circumquaq; diſcurrebãt, Rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinũ per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabãtur. pedũ autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, folijs ſub menſa ſe reflectentibus, cum germen alioquin rectũ videretur. baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: erantq; ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus, indiſcreta verorũ ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas, vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus viderentur. conſtabatq; totum opus trimembri compoſitione, ſed tanto artificio, vt commiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. Tanta fuit in hoc dono Regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes varijs gemmis diſtinctas: deinde Mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra Rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiã, inſertæ gemmeæ ſcutulæ, quatuor digitorũ amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat lilijs & floribus, atque implexis inter ſe palmitibus vuas ferentibus. & ornatus quidem vtriuſque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argenteæ verò quauis ſpecula ſplendore vincebant, certius etiam reddentes inſpectantium effigies. His addidit Rex triginta phialas, in quibus quicquid ſpatij gemmis erat vacuum, frõdibus hede-

An. mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280.

Crateræ aureæ duæ.

Crateræ argenteæ.

Triginta phialæ.

Vv ra &

An. mũdi 3684. Ante Christum natum 280.

ra & pampinis ſculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non ſolũ artificum ingenijs ornabantur vſque ad miraculum, ſed quadam etiam Regis circa hæc ambitione diligentius accurabantur: qui non ſatis putans, quòd ſine parſimonia ſumptus præberet, relictis etiam ſerijs negocijs ſæpe adibat officinas & inuiſebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi ſit ei hoc negocium, maiore attentione verſabantur in opere. atque hæc ſunt donaria ab hoc Rege ad Hieroſolymitanum templum tranſmiſſa.

Ptolemæi ſumptus & diligentia in templi donationem collata.

Quibus conſecratis Pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerāt, non ſine muneribus ad Regem eos remiſit. Hi poſtquam Alexandriam ſunt reuerſi, Rex cognito eorum ſimul & ſeptuaginta ſeniorum aduentu, confeſtim legatos Andream & Ariſtæum acciuit: ab eisq́ & epiſtolam Pontificis recepit, & multa præterea ſciſcitando didicit. Et cum vehementer cuperet congredi cum ſeptuaginta ſenioribus, qui Hieroſolymis ad interpretandam legem venerant, quicunque priuatorum negociorum cauſa expetebant eius colloquium, præter morem ſuum dimitti iuſſit. hos enim quinto quoque die ſolebat admittere, ſicut legatos ſemel in menſe. tunc verò illis dimiſſis ab Eleazaro miſſos expectabat. vt verò ſenes illi venerunt cum muneribus à Pontifice miſſis, & cum membranis quæ legem aureis literis inſcriptam continebant, primum de libris eos rogauit. vt verò ex inuolucris depromptos obtulerunt, multum diuq́ miratus membranæ ſubtilitatem, & commiſſuras quæ ita latebant vt viſu diſcerni non poſſent, gratias ſe illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miſerit, ſed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cumq́ ſeniores eorumq́ comites vno ore omnia fauſta Regi acclamaſſent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris inſignia etiam magnum gaudium conſequi natura voluit. iuſſisq́ libros accipere, quorum hoc erat officium, tum demum viros ſalutauit, præfatus æquum fuiſſe, vt prius de ea re, propter quam acciti fuerant percontatus, deinde illos quoque compellaret. diem quidem aduentus eorũ tam gratum ſibi confeſſus eſt, vt quoad viueret per ſingulos annos redeuntem eius memoriam colere ſe velle promitteret. forte enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitq́ vt conuiuæ ſibi eſſent, & diuerſoria mandauit eis aſſignari ſub ipſa arce pulcerrima. Nicanor autem qui excipiendis hoſpitibus præerat, Dorotheum eos curare ſolitum iuſſit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim Rex diſpoſuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipſorum omnia pararentur, vt tractati more conſueto ſuauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderẽtur. quod honoris his quoq́ exhibitum eſt, Dorotheo hac cura commiſſa, quòd is callebat morem quo ſolerent viuere. quamobrem omnia per ſe adminiſtrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primum duos accubitus ſtrauit Rege ita iubente, qui volebat dimidiã eorũ partem ad dextrã ſuam diſcumbere, reliquã verò poſt ipſum ordine, nihil omittens ad honorem eorum pertinens. poſtquam autem diſcubitum eſt, iuſſit Dorotheum illis miniſtrare, ſicut ſolet hoſpitibus ad ſe à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & ſacrificulis alijsq́ id genus quorum eſt à ſuis precatiunculis auſpicari conuiuium locus hic nõ fuit: ſed vnum ex conuiuarum numero Sacerdotem Eliſæum nomine precatione menſam conſecrare ipſe Rex iuſſit: qui ſtans in medio precatus eſt omnia fauſta Regi ſimul atq́ ſubditis: applauſumq́ & acclamatum eſt ab omnibus libenti ac hilari animo,

Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorificè excipiuntur.

Conuiuium Iudæorum apud Ptolemæũ, & eorundem ante cibum preces.

quo

quo facto fruebantur appoſitis. cumq́; Rex ſiluiſſet quantum ſatis viſum eſt, cœ- An. mũdi 3684.
pit philoſophari, proponens ſingulis quæſtionem aliquam de natura ſubtili diſ- Ante Chriſtum
quiſitione dignam. illis verò diſertè ad quidlibet reſpondentibus, delectatus eo- natum 280.
rum conſuetudine per duodecim dies inſtaurauit conuiuium. Si quis autem cu-
pit cognoſcere quæſtiones agitatas in eo conuiuio, legat Ariſtæi librum quem hoc
argumento conſcripſit. Quos ſermones cum non ſolum Rex admiratus eſſet, ſed
Menedemus etiam philoſophus fateretur omnia gubernare prouidentiã, eoq́;
facilius tueri hanc ſententiam, finis eſt huic quæſtioni impoſitus. Rex verò iam
tum ſe vberem ex eorum aduentu fructum percepiſſe faſſus eſt, per quos didiciſ-
ſet quomodo regnum adminiſtrare oporteat: iuſſitq́; datis prius in ſingulos ter-
nis talentis, deduci eos in diuerſorium. Quarto deinde die Demetrius aſſumptis Tranſlatio Bibliorũ in Græcam linguam.
eis tranſiuit aggerem illum ſeptem ſtadiorum, & pontem qui inſulam continen-
ti adiungit: & progreſſus ad ſeptentrionale littus, aſsignauit eis ibi domum remo-
tam à ſtrepitu, & contemplationi rerum idoneam: rogauitq́;, vt quandoquidem
ad opus iam ita inſtructi ſint, vt nihil deſiderent amplius, ordiantur interpreta-
tionem feliciter. illi verò non parcentes labori quàm poterant accuratiſſimè in-
terpretabantur, vſque horam nonam aſsidentes operi: reliquum deinde tempo-
ris curando corpori dabant, præter aliam copiam etiam de Regi paratis cibis
partes afferente Dorotheo, ita vt mandatum ei fuerat. mane autem Regiam in-
greſsi, ſalutato Rege in eundem locum ad inſtitutum negociũ ſe referebant: quod
marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Verſione au-
tem legis intra ſeptuaginta duos dies abſoluta, Demetrius aduocatis omnibus
Iudæis in locum vbi verſa fuerat, præſentibus etiam interpretibus, perlegit co-
dicem. concio verò & ſeniorum interpretationem approbauit, & Demetrium
ipſum collaudauit, cuius ſuggeſtionis occaſione maxima bona percepiſſet: roga-
uitq́;, vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & Sacerdos
& ſeniores interpretum & magiſtratus populi poſtulauerunt, quandoquidem
feliciter abſoluta eſſet hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilq́; ex ea muta-
ri liceat. quæ ſententia, cum omnibus placuiſſet, iuſſerũt vt prius, ſi quis aliquid
deprehenderet, vel ſupereſſe legi vel deeſſe, diligentius inſpectum & indicatum
corrigeret, quando conſultum eſſet, vt res ſemel approbata rata eſſet in perpe-
tuum. Quamobrem Rex multum gauiſus eſt, videns hanc quoque ſuam volun-
tatem in publicum ceſsiſſe commodum: ſed maiorem etiam percepit voluptatem
dum ſibi lex legeretur, non ſine admiratione legiſlatoris ſapientiæ: cœpitq́; de ea
re conferre cum Demetrio, rogans qui factum ſit, vt tam admirandarũ legum, Vltio diuina in Ethnicos ſacra Biblia tractantes.
nec hiſtoricus vllus, nec Poeta mentionem fecerit. Tum Demetrius reſpondit,
neminem auſum eam attingere, quam conſtaret diuinam eſſe, & omni venera-
tione digniſsimam: & punitos eſſe quoſdam à cœleſti numine, qui illam temerè
attrectare nõ ſint veriti: Theopompum enim volentem inde quadã ſuis ſcriptis
inſerere, mente motum fuiſſe diebus XXX. *& per interualla inſaniæ precibus Deũ*
placaſſe, facilè conijcientẽ quæ morbi cauſa fuerit, atq; etiã in ſomnis admonitũ
hæc ideo pati, quòd fuiſſet circa res diuinas curioſior, eaſq́; voluiſſet proferre
profanis hominibus. quare cum à cœpto deſtitiſſet, ſanam mentem ei fuiſſe reddi-
tam. Theodectæ etiam Poetæ, cum in quadam tragœdia vellet aliquid è ſacris
libris admiſcere, oculos glaucomate ſuffuſos caligaſſe: & cum erratum agnouiſ-
ſet, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros Rex cum

Vv 2 *adoraſſet,*

adoraſſet, aſſeruari iuſsit diligenter, vt incorrupti manerẽt: rogauitq́ interpre-
An. mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280. *tes vt crebrò è Iudæa venientes ipſum inuiſerent. id enim eis non minus commodum fore quàm honorificum. Nunc enim æquum eſſe vt remittantur: ſed ſi vltrò ad eum venerint, conſecuturos quicquid vel ipſorum ſapientia dignũ ſit, vel re-*
Dona interpretibus dimiſſis data, & Eleazaro miſſa. *gia munificentia. Tunc quoq́ remiſsi ſunt donati ternis veſtibus optimis, & binis auri talentis, ſingulisq́ vnius talenti calicibus, & toris diſcubitorijs. præterea Pontifici per eoſdem miſit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem veſtes purpureas, & coronam inſignem, & telas byſsinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauitq́ eum per literas, vt, ſi quis ex his viris vellet ad ipſum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, & diuitias libenter in eiuſmodi inſumeret. Atque hæc ſunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.*

CAP. III.

Quomodo honorà Regibus Aſiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis, ius ciuium ei conceſſum fuerit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſæ.
SED *& ab Aſia Regibus honorati ſunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Namq́ Seleucus cognomento Nicanor in conditis à ſe per Aſiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipſa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluitq́ pari ibi cum Macedonibus ac Græcis conditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento eſt, quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnaſiarchis penditur: quem morem cum Antiochenſis populus proximo bello abrogare vel-*
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudæis conſeruatum. *let, non permiſit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Veſpaſiano & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenſes rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifeſto* Romanorum *æquitatis & magnanimitatis indicio, ſed præcipuè ipſorum principũ: qui cum eo bello multos labores pertuliſſent, & infenſi eſſent pertinaciter rebellantibus, nihil tamen de iure ipſorum diminutum voluerunt: idq́ nec ira propria, nec duobus maximis populis contra eos licere paſsi ſunt, maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum quàm præſentis offenſionis, aut gratiæ quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem* Romanam *arma tulerant iam ſatis ſuppliciorum exſoluiſſe: eos verò qui nihil peccaſſent non*
Marcus Agrippa. *eſſe æquum ſpoliari ſuis priuilegijs & iuribus. Marcum quoque Agrippam ſimiliter affectum erga Iudæos fuiſſe proditur. Ionibus enim contra hos ſeditioſe commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quem Græci Deum cognominant, ſoli eſſent participes: & poſtulantibus vt ſiquidem eiuſdem generis haberi velint Iudæi, eoſdem quoque Deos colerent: cum res ad iudicum cognitionem deueniſſet vicerunt cauſam Iudæi: obtinueruntq́ vt ſibi liceret ſuis moribus viuere, patrocinio Nicolai Damaſceni adiuti. Agrippa enim pronunciauit, nihil ſibi licere innouare circa hoc negocium. quæ ſi quis volet exactius cognoſcere, legat hiſtoriarum Nicolai libros tertium & quartũ ſupra centeſimum vigeſimum. Sed Agrippæ ſententiam mirari non debemus: neque enim tum gens noſtra cum* Romanis *bellum geſſerat: Veſpaſiani verò & Titi magnanimitatem meritò miretur, qui poſt tanta belli*

certamina

certamina nihil immoderatè in nos ſtatuerunt. Nunc vnde digreſſus ſum reuertar. Antiocho Magno in Aſia regnante in continua vexatione tàm Judææ fuit quàm Cœleſyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiusq; filio qui Epiphanes cognominatus eſt, ſiue vinceret, ſiue vinceretur, malè mulctarentur, non aliter quàm nauis fluctibus vtrinq; oppugnata, inter proſperam & aduerſam Antiochi fortunam iactata. Tandem victor Antiochus Judæam ſuæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore filius eius magnum exercitum duce Scopa miſit in Cœleſyriam: qui & multas eius vrbes & noſtram gentem vi in poteſtatem eius retraxit. Aliquanto autem poſt Antiochus ad fontes Jordanis cum Scopa prœlio congreſſus fit ſuperior: cumq; recepiſſet occupatas à Scopa vrbes Cœleſyriæ ſimul & Samariæ, Judæi quoq; vltrò deditionem fecerunt: receptumq; intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt: & oppugnantibus præſidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Judæis pro ſtudio ſuarum partium referre gratiam, ſcripſit ad amicos ſuos & duces literas, teſtes beneficiorum quæ in ipſum contulerant, in quibus etiam ſignificabat quomodo remunerari eos decreuerit. earum exemplar ſubijciam, citato prius Polybij Megalopolitæ teſtimonio, ex libro hiſtoriarum eius ſexto decimo. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea verſo impetu per hyemem Iudæorum gentem ſubegit. ac paulo poſt in eodem libro narrat, quomodo victo Scopa Antiochus Batanæam, Samariam, Gadara, & Abila recepit: moxq; Iudæi qui Hieroſolyma & celebre eius loci templum accolunt, ad eum defecerunt: de quo cum multa eſſent dicenda, ait ſe id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inſerta hic prius Antiochi epiſtola. Rex Antiochus Ptolemæo ſalutem. Quoniam Judæi mox vt regionem eorum ſumus ingreſſi, ſtudium erga nos ſuum declarauerunt, & in vrbem ſuam venientes ſplendidè exceperunt ſenatu obuiàm progreſſo, exercituiq; noſtro & elephantis copioſe victum præbuerunt, & cum eo ſimul præſidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: viſum eſt nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere varijs calamitatibus affectam, & in priſtinam frequentiam reſtituere, reuocatis in eam, qui nunc diſperſi ſunt, habitatoribus. ac primum decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad ſimilam ſecundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos ſexaginta, & ſalis medimnos trecentos ſeptuaginta quinque. voloq; vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deeſt templo abſoluatur, ſiue porticus ſiue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tàm ex ipſa Judæa, quàm ex alijs gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & alijs rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus. Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta leges patrias: & remittitur ſenatoribus, ſacerdotibus, ſcribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & ſi quod eſt tributum aliud. Et vt eò citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quiue ante hyperberetæum menſem eò ſe habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vſque in triennium, remittimusq; eis in poſterum tertiam partem tributorũ, in præteritorum damno-

An.mũdi 3684. Ante Chriſtum natum 280.

Antiochus Magnus Rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat.

An.mũdi 3742. Ante Chriſtum natum 222.

Ptolemæus Epiphanes Rex Aegypti, in Syriæ Reges mouet.

An.mũdi 3760. Ante Chriſtum natum 204.

Polybij Megalopolitæ de Scopa copiarũ Ptolemæi duce.

Antiochi ad Ptolemæum de Iudorum libertate epiſtola.

An.mũdi 3760. AnteChriſtum natum 204.

Antiochi Magni in honorem templi edictum.

rum compenſationem. Et quotquot ex vrbe abrepti ſeruiunt, & ipſos & natos eorum volumus eſſe liberos, ac bona quoq; eis reſtitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epiſtolam ſcripſiſſe, edictum etiam in honorẽ templi per totum ſuum regnum propoſuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra ſepta templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, ſed ſolis hoc facere fas ſit, qui iuxta præſcriptum legis patriæ purificati prius fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec aſini ſiue feri ſiue domeſtici, nec pantheræ, aut vulpis, aut leporis, aut cuiuſuis omninò ex his animalibus, quæ Iudæis vetitũ eſt attingere. ac neq; pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: ſed tantum ſolitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari ſibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium millium drachmarum argenti mulctam luat ſacerdotibus. Idem Rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit teſtimonium, quo tempore quoſdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus ſtudere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in ſuperioribus ſatrapijs ductantem exercitum, iuſsit quoſdam è noſtratibus apud Babylonem degentibus in Phrygiam mittere, ſcribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri ſalutem. Si vales, benè eſt, ego quoq; valeo. Quia quoſdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam depoſcere. Quapropter conſultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Meſopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota ſuppellectili eò traducere, & locis opportunis per præſidia diſponere. Perſuaſum enim habeo illos fore noſtrarum rerum cuſtodes beneuolos: tum quia cœleſte numen piè colunt, tum quia fides eorum & promptum obſequium etiam maiorum noſtrorum comprobatur teſtimonijs. Volo igitur vt eos, licet difficilè videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi proprijs legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos aſsignabis areas, tum agros ad colendum aruis & vinetis idoneos: immunitatemq́; dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis terræ prouentibus. & donec ipſorum agri fruges protulerint, demenſum frumentum accipiant in ſeruorum alimoniam: ac reliquis quoq; tribuatur quantum ſatis eſt, vt benignè à nobis habiti alacriores ſint in noſtris negotijs. Cura autem ne quis moleſtus ſit ei populo. Vale. Atq; hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixiſſe ſufficiat. Poſt hæc amicitia Ptolemæo coniunctus eſt & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & conceſſa dotis nomine Cœleſyria, vnà cum Phœnice, Iudæaq; & Samaria: diuiſisq; inter vtrumq́; Regem vectigalibus, optimates ſuæ quiſq; patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata eſſet pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus ſecundis elati ſæpè Iudæos infeſtabant agros vaſtando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè ſub Onia Pontifice. Poſt obitum enim Eleazari Manaſſes eius patruus Pontificatum aſſumpſit, quo defuncto Onias ſucceſsit in ſacerdotium, Simonis Iuſti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuiſſe diximus. Is Onias puſillanimis erat & auarus: quæ cauſa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de ſuo ſolebant Regi pendere, talenta argenti viginti non ſoluendo, ad iram commoueris Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui miſſo Hieroſolyma legato incuſabat Oniam, quòd tributum non redderet: minabaturq́; ni faceret regionem eius militibus ſuis ſe diuiſurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti

Antiochi ad Zeuxidem epiſtola, in qua honorificam Iudæorum mentionem facit.

An.mũdi 3764. AnteChriſtum natum 200.

Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt.

Samaritæ Iudæos infeſtant.

An.mũdi 3770. AnteChriſtum natum 194.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Onias Pontifex Aegypti, Regem non ſoluendo tributum, ad iram commouet.

perterriti ſunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

An. mũdi 3770. Ante Chriſtum natum 194.

CAP. IIII.

Ioſephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo Regi factus.

I*OSEPHVS autem quidam ætate iuuenis, ſed honeſtate, prudentia, iuſtitia inter Hieroſolymitas celebris, Tobia patre natus è ſorore Oniæ Pontificis, cum indicio matris cognouiſſet de aduentu legati, fortè enim in Phichola natali vico aberat, veniens in vrbem, inuectus eſt in Oniam, qui non curaret ſecuritatem publicam, ſed modò pecuniis parcat, conijceret in periculum populum, à quo & Reipublicæ adminiſtrationem & Pontificalem honorem acceperat. Quòd ſi tanto amore pecuniæ teneretur, vt propter eam ſuſtineat, & patriam & ciues in diſcrimen adduci, iret ſaltem ad Regem, & precibus obtineret ab eo vel totam vel partem aliquam eius pecuniæ. Onia verò dicente neq; principatum ſe morari, & Pontificatum etiam, modo liceat, libenter ſe depoſiturum: neque iturum ad Regem, quum nihil curet hoc negocium: rogauit Joſephus num ipſi permitteret legationem publicam ſuſcipere. Quo annuẽte aſcendit in templum, & aduocata concione, hortatus eſt eos ne terreantur Oniæ ſui auunculi negligentia, ſed miſſa mœſtitia, meliorem ſecuritatis ſpem conciperent. Seipſum enim iturum legatum ad Regem, & cauſam eorum bona fide acturum, perſuaſurumq́; ei quòd iraſcatur immeritò. Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipſe verò egreſſus ex templo legatum regium excepit hoſpitio, & donatum precioſis muneribus, lauteq́; per aliquot dies acceptum, præmiſit ad Regem, dicens ſe quoque mox ſecuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accenſus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat, vt in Ægyptum veniret, operamq́; ſuam obtulerat: effecturum enim ſe, vt quicquid opus haberet, à Rege impetraret facile. Vehementer enim captus eſt liberalibus honeſtiſſimi iuuenis moribus. Cæterùm reuerſus in Ægyptum, denarrauit Regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Ioſephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter Pontificis ſegnitiem ſuſceperit. Tantis denique iuuenem aſſiduè ornabat laudibus, vt & Rex & Regina Cleopatra erga abſentem adhuc affecti eſſent optimè. At Ioſephus miſſis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuò ſumerent, ſatis iam inſtructus ad profectionem iumentis, veſtibus & poculis, impenſis in hac viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipſo tempore ad Regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium Principes ad emenda vectigalia, quæ ſingulis annis Rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Ioſephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & inopiam. qui cum apud Alexandriam audiſſet, Memphi Ptolemæum eſſe, profectus eſt illi obuiam. Sedente autem Rege in curru vnà cum Regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hieroſolymis hoſpitio Ioſephi vſus fuerat) conſpicatus eum Athenio mox Regi notum reddidit, dicens hunc eſſe illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hieroſolymis reuerſus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum ſalutauit, & currum iuſſit conſcendere. quo facto Oniam accuſare cœpit. At Ioſephus, Danda eſt, inquit, ſenectuti venia. Scis enim quòd ſenes & pueri*

Taxatio Põtificis ob offenſum ab eo Regem.

Legatus regius honorificè exceptus, Ioſephi liberalitatem apud ſuos prædicat.

Ioſephus Ptolemæo obuiam profectus, honorificè excipitur.

An. mũdi 3770. Ante Chriſtum natum 194.

& pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio noſtro non deerimus, vt nihil de nobis merito poſſis conqueri. Ex hoc primo colloquio Rex deguſtata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare, vt iuberet eum diuerſari in regia, & quotidie ſua menſa adhiberet. quod cum primates Syrorum viderent apud Alexandriam, indignè ferebant. Cumq́; dies auctionis veniſſet qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles ſua quiſq; patria: & cum octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœleſyriæ Phœniceſq; & Iudeæ ac Samariæ, accedens Ioſephus culpabat illos licitatores, tanquam de compoſito tam paruum Regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis Regi damnatorum confiſcationibus, quæ prius publicanis ſolebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente, & vt amplificatori redituum ſuorum addicturum ſe promittente, rogante tamen ecquos fideiuſſores haberet, feſtiuè reſpondit, daturum ſe homines probos & honeſtos, quibus nõ grauaretur credere. Quos vt proferret poſtulatus: Te, inquit, Rex dabo, tuamq́; coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum Rex arridens permiſit eum abſq; fideiuſſione habere vectigalia: id quod valde moleſtum fuit his qui poſthabiti fuerant, non ſine pudore in patriam reuertentibus. Ioſephus autem acceptis à Rege duobus militum millibus, quos ideo petierat, vt poſſet contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regijs quingenta talenta, profectus eſt in Syriam. Et cum veniſſet Aſcalonem, tributumq́; à ciuibus exigeret, & non ſolùm nihil acciperet, ſed conuitijs etiam appeteretur: comprehenſos circiter viginti eorum primates affecit ſupplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, Regi eam pecuniam tranſmiſit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permiſit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri exemplo recenti caſtigatæ in Aſcalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Ioſephum excipientes tributa ſoluebant. Cumq́; etiam Scythopolitæ per cõtumaciam detrectarent imperata more ſolito tributa dependere, horum quoq; necatis primatibus, facultates damnatorum ad Regem miſit: comparatiſq; multis pecunijs, & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad conſtabiliendam præſentem potentiam vſus eſt, prudenter exiſtimans optimum eſſe iam partam felicitatem tueri ex ipſius reditibus. multa namq; munera Regi atq; Reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto ſibi concilians. Vſus eſt autem ea proſperitate per annos XXII. *ex vna vxore procreatis ſeptem filijs. ſuſcepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occaſione duxit coniugem. Cum aliquando veniſſet Alexandriam cum fratre, ducente ſecum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum Rege, ingreſſam in conuiuium formoſam ſaltatriculam adamauit, ſoliq́; fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur, habere rem cum fœmina alienigena, ſubſeruiret ei, vt clam ea potiri poſſet. Frater verò libenter operam ſuam pollicitus, ornatam filiam ſuam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum ſobrius, per errorem cum fratris filia congreſſus eſt: & cum hoc ſæpius feciſſet, magis etiam in amorem accenſus, conqueſtus apud fratrem, quod periculum eſſet ne non poſſet excutere amorem ſaltatriculæ, quàm fortè Rex nollet ei cedere. Tum Solymius ait non eſſe opus vt hac de re ſit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam*

Vectigalia Cœleſyriæ Ioſepho addicuntur.

Aſcalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non ſolutum puniti.

Ioſephi diuitiæ & liberi.

Hyrcani ortus & indoles.

vxorem

vxorem eam ducere: faſſus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in ſe admittere. Ioſephus collaudata tàm fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eaq; genuit quem diximus Hyrcanum filium. Is cum annos natus tredecim adoleſcens adhuc generoſam & prudentem pre ſe ferret indolem, fratrum in ſe concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioſephus enim volens cognoſcere quiſnam ex his ad virtutem eſſet idoneus maximè, vnumquemq; miſit ad eos qui tum profeſſione diſciplinarum erant celebres: illi verò propter ſegniciem & laborum impatientiam indocti domum reuerſi ſunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum miſit itinere ſeptem dierum in ſolitudinem, vt illic ſementem faceret: ſed prius ſubtractis clàm loris quibus arator boues ad iugum ſolet aſtringere. Quò poſtquam peruentum eſt, cum non haberet lora, contempto bubulcorum conſilio, ſuadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolenſq; interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus eſt quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios diſtribuit: ſectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bobus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proſcindi iuſſerat, ſementéque facta, domum rediit. Pater autem reuerſum exoſculatus ob prudentiam & acumen ingenii, & quòd excogitata auderet aggredi, vt ſolùm germanum filium, magis etiam poſthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd Regi Ptolemæo natus ſit filius: verſiq; omnes Syriæ magnates cum ſubditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum ſunt profecti magno apparatu, Ioſepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem ſuſcipere: & recuſantibus cæteris, quòd ſe negarent ſcire mores aulicos, quomodo verſandum ſit cum Regibus, ſuadentibuſq; vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, ſtatim eum aduocat: rogatq; ecquid liberet, aut idoneum ſe putaret, qui ad Regem ſalutatum accederet. qui cum promptè eam profectionem ſuſciperet, & modica pecunia ſibi opus fore, diceret: velle enim ſe frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia ſufficiant: admodum lætatus eſt filii prudentia. Deinde puer cum aliquandiu ſiluiſſet, ſuaſit patri ne domo quicquam munerum Regi mitteret: ſed vt ad procuratorem ſuum Alexandrinum ſcriberet, vt pecuniam ipſi præberet ad emendum Regi id quod inueniret pulcherrimum & precioſiſſimum. Ille verò ratus decem fortaſſe talenta impenſurum in munera, & comprobato filii conſilio, ſcripſit procuratori Arioni, qui omnem ipſius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Ioſephus enim pecunias in Syria collectas, ſolebat eò mittere, & quoties præſtitutum tempus veniret tributa Regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiſcitur: moxq; fratres ad omnes regios amicos ſcripſerunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere, Arioni epiſtolam reddidit, rogatus quot nam talenta vellet accipere, putabat enim decem petiturum aut non multò amplius: vt reſpondit mille ſibi opus eſſe, iratus procurator, obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebatq; vt ſequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quàm decem præbiturum, & ea non in alium

An. mũdi 3770. Ante Chriſtum natum 194.

Ioſephus Hyrcanum filiũ ad Ptolemæum Regem mittit.

Inſidiæ Hyrcano clam ſtructæ.

An. mũdi 3780. Ante Chriſtum natum 184.

An.mũdi 3780. AnteChriſtum natum 184.

vſum quàm vt mercaretur Regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore Reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compeſceret: gratioſus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex Regina hoc Rex didicit. ac mox per quendam miſſum ad Hyrcanum mirari ſe nunciat, cur ad ſe à patre miſſus, non modò in conſpectum non venerit, ſed procuratorem etiam patris ſui vinxerit, iubebatq́ vt veniret, ac cauſam eius facti diceret.

Apologia Hyrcani apud Regem accuſati.

Ille contrà Regi nunciari iubet, legem eſſe Iudæis ne quis guſtaret de ſacrificio, priuſquam adito templo mactaſſet victimas: eaq́ ratione nec ipſum hactenus Regem ſalutaſſe, expectantem dona quæ offerret Regi de parenti ſuo benè merito. Seruum autem iure ſe puniſſe, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Niſi enim tales dent pœnas meritas, exſpectandum mox ipſi Regi vt contemnatur à ſubditis. His auditis Rex riſit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem poſtquam hoc cognouit, nihil ſperans à Rege præſidij, datis adoleſcenti mille talentis, liberauit ſe à vinculis. Elapſis deinde tribus diebus, ſalutaturus Reges acceſsit: à quibus libenti animo exceptus, & menſæ communi eſt adhibitus, in parentis ſui gratiam. moxq́ clàm aditis negotiatoribus emit ab eis centum pueros formoſiſsimos & literarum peritiſsimos, talento ſingulos, & totidem puellas eodem precio. tum vocatus ad conuiuium regium cum Principibus, infimo loco iuſſus eſt accumbere, propter ætatem poſthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis oſſa partium abſumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuijs Rex delectabatur propter ſcommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad Regem ſe vertit: & Viden, inquit, domimine, quantum oſsium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige, quòd & pater eius totam Syriam ita ſpoliat, quemadmodum hic oſſa nudauit carnibus. Rege verò *ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa oſsium congeries.*

Hyrcani facetiæ.

Nihil mirum, inquit, domine. canum enim eſt oſſa vnà cum carnibus abſumere, ſicut iſti faciunt: vultu commonſtrans reliquos, ante quos nihil erat oſſium. Homines autem comeſis carnibus ſolent abycere oſſa, quod & ego homo cum ſim, nunc facio. Ibi Rex *miratus vrbanitatem, iuſsit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis* Regis *amicis & aulicis potentioribus, ipſos quidem ſalutauit: ex famulis autem eorum expiſcatus eſt, quidnam oblaturi eſſent* Regi *in feſto natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rurſum aliud pro ſuis quenque opibus: ſimulauit ſe dolere, quòd non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idq́ mox famuli renunciauère dominis. Illis autem gaudentibus, quaſi offenſurus eſſet* Regem *Ioſephus propter exilitatem muneris, vbi dies ſtatutus aduenit, alij quidem & hi munificentiſsimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti.*

Hyrcanus expiſcatus quid alij ſint donaturi, plus reliquis omnibus donat, ob quod alio honorifico afficitur munere.

Hyrcanus autem emptos à ſe centum pueros totidemq́ puellas adduxit, iuſſos ſingulos talentum offerre, hos quidem Regi, *has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profuſam & inſperatam munificentiam, atque ipſis etiam* Regibus, *amicos quoque* Regis *& miniſtros multorum talentorum donis honorauit, ne quid ſibi ab illis naſceretur periculi. ad hos enim fratres ſcripſerant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent.* Rex *autem delectatus iuuenis munificentia, iuſsit eum donum quodcunq́ vellet petere. At ille nihil aliud petijt, quàm vt ſe Rex patri ac fratribus commendaret per literas.*

Itaq́

Itaq; honorificentiſsimè tractatum, & donatum regia, ſcriptis quoq; ad patrem & fratres & omnes ſuos duces atq; procuratores commendaticijs literis, dimiſit liberaliter. Fratres autem cum cognouiſſent tantum honoris ei habitum à Regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficiſci & de medio illum tollere, ne patre quidem inſcio, Iratus enim ob profuſam in munera tam immenſam pecuniam, non erat de ſalute eius ſolicitus. eam tamen iram metu Regis diſsimulare coactus eſt. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congreſſus & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaſerunt ad patrem Hieroſolyma. Veniens autem ad vrbem cum exciperetur à nemine, territus ſeceſſit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Aſia regnum obtinebat Seleucus, cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obijt deinde Hyrcani pater Ioſephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus ſplendidioris vitæ occaſionem præbuit, per duos & viginti annos præpoſitus exigendis Syriæ ac Phœnices *& Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto ſucceſſore honoris Simone filio. Cui deinde vita perfuncto Onias filius ſucceſsit, ad quem Lacedæmoniorum Rex Arius legationem miſit cum literis, quarum hoc exemplar exſtat.*

An. mũdi 3780. Ante Chriſtum natum 184.

Hyrcanus à fratribus in itinere circumuentus, ſtrenuè ſeſe defendit, quoſdam eorũ è medio tollit.

Mors Ioſephi.

Onias & poſt eũ Simon filius Pontifex Hedio & Ruffinus Cap. 5.

CAP. V.

Amicitia & ſocietas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum.

REx Lacedæmoniorum Arius Oniæ ſalutem. Incidimus in quandam ſcripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem interceſsiſſe inter noſtras origines, & noſtrum quoque genus non eſſe alienum à poſteris Abrahæ. Æquum igitur eſt vt cum fratres noſtri ſitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res veſtras tanquam noſtras exiſtimabimus, noſtras item vobiſcum communes habituri. Demoteles eſt qui has vobis reddit literas, in pagina quadrangula ſcriptas, & obſignatas aquilæ ſigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epiſtola quidem hæc continebat. Ioſepho autem mortuo, populus ſeditionibus agitatus eſt propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant ſenioribus, & in his Simon Pon*tifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hieroſolyma quidem noluit repetere, ſed vltra Iordanem habitans, aſsiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abſtrahens. Ædificauit etiam caſtrum munitiſsimum, è marmore candido exſtructis vſque tectum eius parietibus, habentibus inſculptas diuerſorum animalium effigies enormi magnitudine: idq; ædificium foſſa profunda & aquis plena circumdedit, & oppoſiti montis prominentem petram perforans, ſpeluncas in ea fecit multorum ſtadiorum longitudine. aulas etiam in eo caſtro fecit aptas conuiuijs, diætasq; alias & cubicula: ſalientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem ſimul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idq; de induſtria factum eſt ſecuritatis ac tutelæ gratia, ſi quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eaq; hortis ſpacioſis ornauit, & locum hoc pacto inſtructum & abſolutum vocauit Tyrum, qui eſt in finibus Arabiæ & Iudææ*

Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epiſtola. 1. Maccab. 12.

Seditio in populo mortuo Ioſepho.

Hyrcanus aſsiduum cum Arabibus bellũ gerit.

Hyrcanus munitum caſtrum ædificat.

An. mūdi 3780. Ante Chriſtum natum 184.
Antiochus Epiphanes Rex Syriæ.
An. mūdi 3790 Ante Chriſtum natum 174.
Ptolemæi Epiphanis filij, Philometor & Phyſcon.
Hyrcanus ſibi ipſi manus infert.

trans Iordanem ſita, non procul regione Eſſebonitide: præfuitq́; illi tractui per ſeptennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: poſt cuius obitum Antiochus eius frater in regnum ſucceſſit, qui cognominatus eſt Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipſe eodem cognomento Epiphanes dictus, ſuperſtitibus duobus filijs impuberibus: quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Phyſcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabes auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: poſſeſſionem verò eius vniuerſam occupauit Antiochus.

CAP. VI.

Iudæi ſeditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.
1. Mac. 1.
Ieſus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus.
Ieſus ſacerdotio priuatur, in cuius locū Onias Menelaus dictus, ſurrogatur.
Iaſon & Menelaus ſeditionem concitant.

IS DEFVNCTO *per idem tempus Onia Pontifice, fratri eius Ieſu id ſacerdotium contulit, quòd filius ſuperſtes etiam tum eſſet paruulus, de quo ſuo loco dicetur. Hic Ieſus priuatus eſt eo ſacerdotio per Regis indignationem: moxq́; in Oniam fratrum minimum Pontificatus tranſlatus eſt. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes Pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Ieſus Iaſonem ſe vocari maluit, ſicut alter frater pro Onia Menelaus dictus eſt. Concitata autem per fratrem contra nouum Pontificē Menelaum ſeditione, & populo in partes ſciſſo, Tobiæ filij ſteterūt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iaſonis ſequebatur. quorum vim non ſuſtinentes Menelaus & Tobiæ filij ſeceſſerunt ad Antiochum, dicentes ſe velle relictis patrijs inſtitutis ac legib. religionem Regis & Græcanicos ritus aſſumere: rogaueruntq́; eum vt ſibi permitteret gymnaſium Hieroſolymis extruere. quo impetrato adduxerunt ſibi præputia, vt nudi quoq; non eſſent Græcis diſsimiles: et contemptis omnib. patrijs ritibus, imitabantur mores exterarum gentium.*

Apoſtatæ à religione Iudaica.

Antiochus Aegypto cedere cogitur.

Antiochus autem domi vſus fortuna proſpera, expeditionem Ægyptiam tentare ſtatuit captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus adminiſtrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Peluſium, aſtu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta prius in poteſtatem Memphi locisq́; circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & Regem ſubiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repreſsi ſunt, ita vt iam occupata relinqueret, ſicut & aliàs diximus.

Hiſtoria de Antiocho Epiphane.

Nunc prolixius narrabimus de hoc Rege, quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commētarijs breuiter tantum perſtrinximus, vt neceſſe ſit idem altius repetere.

CAP. VII.

Quemadmodum Antiochus, ducto Hieroſolyma exercitu, occupatoq; eius vrbis dominio, templum etiam ſpoliauerit.

Antiochus vrbe Hieroſol. occupata, templum ſpoliat
An. mūdi 3796 Ante Chriſtum natum 168.

REVERSVS *ab Ægypto, quam metu Romanorum reliquerat Rex Antiochus ab Hieroſolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingreſſus eam centeſimo quadrageſimo tertio anno, ex quo primum ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, ſine vllo negotio dominus eius factus eſt, admiſſus apertis portis per ſuæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis, qui diuerſarum erant partium: direptisq́; pecunijs & aſportatis Antiochiam.*

Ea

Ea clades accidit anno ſecundo poſt vrbem captam, regni eius familiæ centeſimo quadrageſimo quinto, vigeſima quinta eius menſis, qui chaſleus noſtris dicitur, Macedonibus apellæus, Olympiade centeſima quinquageſima tertia, quando ne his quidem eſt parcitum, qui quaſi pacatè venienti portas aperuerāt, quo maiore licentia graſſatum eſt in templi diuitias: quæ cum eſſent maximi precij, viſæ ſunt ſatis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo & ablatis vaſis ſacri miniſterij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, menſaq́ propoſitionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byſſo conſtabant, euacuatis etiam theſauris reconditis ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana ſacra iuxta legis præſcriptum vetuit eos facere: direptaq́ tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vſque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcerrimū, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco ſita, ipſi templo imminens. quapropter benè prius firmata mœnibus ac turribus Macedonicum præſidium impoſuit. admixti tamen erant ex impijs Iudæis ſceleſtiſſimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoq́ ara poſita porcos mactauit, ſacrificium à Iudæorum religione alieniſſimum: & cogebat omnes, abrogato veri Dei cultu, ipſius venerari numina: & oppidatim exſtructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus eſt etiam grauem pœnam, ſi quis liberos circumcideret, conſtitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea ſeruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel ſponte vel metu ſupplicij parebat edictis Regijs. qui verò probatiores erant & generoſæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ ſibi per aduerſarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudeliſſimis. Flagris enim cæſi & lacerati corpora, viui adhuc & ſpirantes ſuffigebantur crucibus. Vxores autem eorum, & circumciſos liberos ſtrangulabant, iuxta mandatum Regium, & ſuſpendebant à crucifixorum parentum ceruicibus. abolebatur etiam vbicunque repertum eſſet ſacrum volumen aliquod, & ipſi apud quos inuentum eſſet mali malè peribant. Samaritæ autem videntes in tali calamitate conſtitutos Iudæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neque Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum facientes à ſuo ingenio, de quo antè diximus: ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, vt re vera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum, cum epiſtola ſcripta in hunc modum:

An.mūdi 3796. Ante Chriſtum natum 168.

An.mūdi 3798. Ante Chriſtum natum 166.

Antiochus abrogato Dei cultu, ſumma cum tyrānide falſum illis obtrudit, arci in hoc, præſidio impoſito.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Biblia Satan abolere conatur.

Ingenium Samaritarum ob quod meritò Iudæis exoſi.

An.mūdi 3799. Ante Chriſtum natum 165.

Regi Antiocho Deo illuſtri ſuggeſtio à Sidonijs in Sicimis habitantibus. Maiores noſtri compulſi crebris ſuæ regionis peſtilentijs, & inducti veteri quadam ſuperſtitione, morem fecerunt obſeruandi eam feſtiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatum: & exſtructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo ſolennes victimas. Nunc autem ex quo tibi viſum eſt in Iudæos, vt eorum malicia dignum eſt, animaduertere, qui exſequuntur mandata Regia, exiſtimantes nos hæc propter eorum cognationem facere, volunt nos in cōmunem cum illis cauſam inuoluere, cum ſimus ab origine Sidonij, quemadmodū extat relatū in noſtris annalibus. Rogamus igitur te ſeruatorem ac beneficū, vt mandes Apollonio noſtro præſidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid poſthac nobis moleſti ſint quaſi hærentibus in eodem cum Iudæis crimine

An.mũdi 3799. Ante Chriſtum natum 165.

à quibus tam diuerſi ſumus moribus, quàm origine: vtq́ templum quod hacte-nus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pa-cto erimus à moleſtijs liberi: & ſecurius intendentes priuatis negotijs, maiora ti-bi poterimus tributa ſoluere. Poſt hanc Samaritarum ſupplicationem Rex & ipſam & talem epiſtolã remiſit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui ſunt apud Sicima miſerunt ad nos ſuggeſtionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorũ conſilio ſatis approbauerunt, qui in hoc miſsi ſunt, quòd alieni ſint à Iudæorũ criminibus, & placet illis iuxta Græcorum inſtituta viue-re, abſoluimus eos quantum ad hanc cauſam & eorum templum attinet, quod poſthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Apollonio magiſtratui ſcri-pſimus, anno quadrageſimo ſexto, menſis Hecatombæonis vndecima.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patrijs legibus ſolus Aſſamonæi filius Mat-thias Regem contempſit, profligatis etiam eius ducibus.

Matthiæ & eius filio-rum pietas, & zelus.

EODEM tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidã Mat-thias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Aſſamonæo ge-niti, Sacerdos ex vice Ioaribi, Hieroſolymita genere: erantq́ ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus qui & Au-ran, Ionathas qui & Apphus vocabatur. Is Matthias ſæpenumero queſtus eſt apud filios de tam afflicto rerum ſtatu, direptione vrbis, deprædatione templi, cæteriſq́ calamitatibus: aiebatq́ præſtare mori eos pro patrijs legibus quàm ſic inglorie viuere. Cumq́ veniſſent in eum vicum in hoc à Rege conſtituti vt Iu-dæos ad mandata eius cogerent: & poſtularent, vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana ſacra faceret, oſtentantes à Rege præmia: negauit ſe hoc facturum, etiamſi omnes gentes Antiochi imperata face-rent: ac ne liberis quidem ipſius perſuaderi, vt patriam religionem deſerant. Vt

verò ſilente eo Iudæus quidam in mediũ progreſſus cœpit immolare iuxta man-datum Regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum ſuis fi-lijs

lijs armatus gladijs: nec ſolum eum trucidauit, ſed etiam Apellem Regium ducem cum ſuis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutaq́; ara exclamauit: Si cui eſt cordi religionis incolumitas, me ſequatur. Et cum dicto comitantibus filijs in deſertum ſe contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipſi cum familijs in idem deſertum profugerunt, ibiq́; victitabant in ſpecubus. Quo audito duces Regij, præſidio Hieroſolymitanæ arcis aſſumpto, Iudæos in deſertum perſecuti ſunt. quos aſſecuti, primum verbis perſuadere conati ſunt, vt ab incepto deſiſterent, & admittentes rectius conſiliũ, non imponerent ſibi neceſsitatem ſæuiendi hoſtiliter: & cum nihil proficerent apud obſtinatos, aggreſsi ſunt eos die Sabbati, & ita vt erant in ſpeluncis exuſſerunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem ſpeluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduerſitatibus quidem violare honorem Sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis ſuffocati in ſpeluncis circiter mille: multi etiã elapſi adiunxerunt ſe Matthiæ, eumq́; principem ſibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam Sabbatis, aut ſi ita pergant ipſos ſibi futuros exitio, hoſtibus eam occaſionem obſeruantibus, & non niſi Sabbato illos aggredientibus. atque ita fore, vt vel ſine certamine omnes facile opprimantur. Hæc locutus perſuaſit eis: & in hodiernum vſque mos hic permanet, vt, ſi ita neceſsitas poſtulet, pugnent etiam Sabbatis. Collecta igitur circa ſe non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapſos in impietatem quotquot adipiſci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos ante metus per circumuicinas gentes ſparſerat. pueros etiam iuſsit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulſis qui ad hoc, vt vetarent, conſtituti erant ab Antiocho. Exacto autem anno poſt principatum morbo correptus conuocatis ad ſe liberis: Equidem, inquit, filij, iam fatalem viam ingredior, interim commendo vobis meum propoſitum, & rogo, ne per ignauiam ceſſetis id exſequi: ſed potius memores paternæ voluntatis ſeruate ritus patrios, & rempublicam tantum non collapſam reſtituite: neque illis accedite, qui aut ſpontè aut vi eam prodiderunt hoſtibus. Præſtate vos mihi germanos filios, contemptaq́; omni vi ac neceſsitate, parati ſitis pro legum tutela vel mortem oppetere, ſi ita res poſtulet, cogitantes quòd Deus vos tales non deſpiciet, ſed delectatus veſtra virtute in priſtinam patrijs moribus viuendi libertatem reſtituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali neceſsitati obnoxia, ſed præclarè geſtorum memoria vice immortalitatis eſſe poterit, cuius amatores vos aſpirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregijs facinoribus. Prima autem cura ſit concordia, & quibus quiſque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonemq́; fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete obtemperantes eius conſilijs: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciſcetur ſuæ gentis iniurias repulſis hoſtibus. Ad hoc autem negocium adhibete, quotquot vſquam ſunt iuſti ac pij, & hoc pacto vires veſtras augebitis.

An. mũdi 3799. Ante Chriſtum natum 156.

Apoſtata à Matthia transfigitur.

Matthias cum filijs aliisque nonnullis in deſertum ſe confert.

Iudæi ſabbato opprimuntur, qua clade Matthias fit cautior.

Matthias Idolorum cultum extirpat.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Matthias filios ad pietatem, fortitudinem, & concordiã adhortatur.

Matthia

An.mũdi 3799.
Ante Chriſtum natum 165.

CAP. IX.

Matthiæ defuncto Iudas filius ſuccedit.

1 Mac. 3. Matthiæ mors.

Iudas Maccabæus adminiſtrationi rerum præficitur.

HÆc locutus filijs, precatusq́; Deum adeſſe illorum conatibus, & populo priſtinum viuendi morem reſtituere, non multo poſt moritur, & in Modim ſepelitur: & poſt exhibitum ei publici luctus honorem, Judas filius cognomine Maccabæus adminiſtrationi rerum præficitur, anno CXLVI. *qui adiutus impigre à fratribus, eiecto hoſte, & impijs tribulibus necatis, totam eam terram luſtrauit à præteritis piaculis.*

CAP. X.

Apollonius Antiochi Dux in Iudæa prælio victus occiditur.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit.

HIs auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, ſed obuiam ei factus prælio victum cum alijs multis interficit, gladio etiam eius potitus velut opimo ſpolio. plurimis etiam hoſtium vulneratis & caſtris eorum direptis, ditatus præda redijt. Seron autem Cœleſyriæ præfectus cognito quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa ſe copias habeat, & ad confligendum cum hoſte idoneas, decreuit contra eum ducere, ſui putans officij animaduertere in rebelles, & cõtumaces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorum perfugis, & impijs, progreſſus vſque Bethora vicum Iudææ, caſtra eo loco metatus eſt. Iudas autem occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites ſuos parum alacres partim propter hoſtium multitudinem, partim quia ipſi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis ſitam victoriam, ſed in pietate erga Deum & fiducia: idq́; compertum plurimis maiorum ſuorum exemplis, qui iuſta arma pro legibus ſuis & liberis ferentes multa ſæpe hoſtium millia profligauerint. Inuictum enim robur eſſe innocentiæ. His dictis perſuaſit, vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone ſignis, fudit ac fugauit Syrorum exercitum. Proſtrato enim duce omnes in fuga ſpem ſalutis poſuerunt: quos perſequutus vſque ad campum occidit ex eis octingentos: reliqui euaſerunt in regionem maritimam.

Seron Cœleſyriæ Præfectus in Iudam mouens ab eo fugatur.

CAP. XI.

Lyſiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

Antiochus in Iudæã irrumpere parat.

AVDITIS his Rex Antiochus vehementer iratus omnes vndique copias contraxit, conducto etiã mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cumq́; numerato ſtipendio videret theſauros ſuos exhauſtos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gentium, & ipſe vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Perſide regionis eius tributa exigere. Commiſſa igitur rerum adminiſtratione Lyſiæ, amico probatæ fidei, & prouincijs Aſiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem ſitæ ſunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iuſsit vt Antiochum filium diligenter educaret vſque in ſuum reditum: eidemq́; mandauit, vt ſubacta Iudæa, & habitatoribus eius ſub haſta diuenditis, deleret Hieroſolyma, ac totam gentem extingueret.

Antiochus Lyſiæ rerũ adminiſtrationẽ: prouincias & filium committens in Perſidem proficiſcitur.

An. mũdi 3800. Ante Chriſtum natum 164.

Hedio & Ruffinus cap. 10.

Ptolemeus Dorymenis filius, Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent.

gueret. His mandatis profectus eſt in Perſidem CXLVII. *anno, & traiecto Euphrate aſcendit ad ſuperiores Satrapias. Lyſias autem delectis ad hoc negotium eximijs ducibus ex amicis Regijs, Ptolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributiſq́ eis peditum quadraginta millibus, equitũ ſeptem millibus, in Iudæam miſit eum exercitum. qui vſq́ Emauntem vrbem progreßi, in campeſtribus eius caſtrametati ſunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex alijs vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis caſtris negociatores non pauci empturi mancipia, & inſtructi compedibus paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduerſa hoſtium multitudine, hortatus eſt ſuos milites, vt forti eſſent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis ſupplicationibus. quibus more patrio in magnis periculis induti ſaccos ſolent orare veniam, vt Deus ad miſerationem flexus vires contra hoſtem eis adderet. Diſtributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quíue agros recens ſibi comparauerant, ne diſtracti talibus cupiditatibus pugnarent ſegnius, verbis etiam aggreſſus eſt hortari ſuos ad rem gerendam ſtrenuè. Nullum ſocij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum cõtemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratũ eſt libertatis præmium, quam ſuapte natura deſiderabilem hoc magis nos optare decet, quod abſque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur exiſtimate, in hac pugna ſitum eſſe, vtrum priſtinam felicitatem recipiatis, hoc eſt vitam iuxta patrias leges rectè inſtitutam: an per ſummam ignominiam etiã reliquiæ noſtri generis intereant, niſi fortes viros præſtiteritis: & cum hac cogitatione inite prælium. Cum igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò ſempiterna propugnatores pietatis, legũ, libertatis, patriæ, eos animos concipite, qui vobis in craſtina pugna poßint eſſe vſui, vel ad victoriam, vel certè ad gloriam. His Iudas ſuos hortatus dum cogitat de futuro prælio, certo indice comperit Gorgiam miſſum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu ſe inopinum inuaderet: decreuitq́ & ipſe eadem nocte in hoſtium caſtra impetum facere, maximè quòd abfutura eſſet bona pars illorum exercitus. itaq́ confeſtim ſumpta cœna, relictiſq́ in caſtris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua caſtra hoſtium. Interim Gorgias nemine in caſtris Iudæorum inuento, ratus eos metu ceßiſſe & occultari alicubi in montibus, ſtatuit vbinam eſſent quærere. Iudas autem ſub diluculũ peruenit ad caſtra hoſtium, ducens tria virorum millia non ſatis inſtructa armis propter inopiam: videnſq́ hoſtem armatum egregiè, & caſtra ex arte diſpoſita, hortatus primum ſuos, vt non dubitarent, vel nudis, ſi ita opus ſit, corporibus in pugnam ruere: quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eamq́ ſuo præſidio contra armatos fulciat: iubet ſigna canere. Ex improuiſo deinde adortus, nihil minus expectantes ita terruit. vt cæſis quotquot auſi ſunt reſiſtere, cæteros perſequeretur vſque Gadara, & vſq́ campos Idumææ & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas ſuos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc ſupereſſe dictitans: quo profligato per ociũ deinde poſſe eos ditari ex ſpolijs. Adhuc autem eo loquente, oſtenderunt ſe Gorgiani è quodam loco edito: vnde proſpicientes ſuorum cladem, & caſtra capta ac fumantia, animaduertenteſq́ Iudam ſe exſpectantem inſtructa acie, non auſi manus*

Iudæ ad milites oratio.

1. Mac. 4.

Iudas Lyſiæ exercitũ vincit.

Ty conſerere,

An. mūdi 3801. Ante Chriſtum natum 163.

Iudas ingenti præda potitur.

Lyſias iterū in Iudam mouet, & quinque millia militum amittit.

conſerere, trepidè ſe retro in tutum receperūt. Iudas verò ſine certamine victor, tum demum permiſit ſuos ad prædam diſcurrere: ditatusq́; cum ſuis reperto plurimo auro & argento, hyacinthoq́; & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentū ad futurā libertatem eis attulit. Lyſias autem ſequenti anno ad abolendam ignominiā nouum exercitum parauit: contractisq́; lectiſſimorū militum ſexaginta millibus, & adiunctis quinq́; millibus equitū, Iudæam ingreſſus montana eius aſcendit, & ad Bethſura vicum caſtra poſuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cum videret hoſtem longè præſtare numero, votis pro victoria factis Deo fretus primā aciem aggreditur tanto impetu, vt ex eis quinq́; millia ſterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incuſſit, vt Lyſias animaduertens eis certò ſtatutum, aut mori, aut in libertatem ſe aſſerere, veritus magis deſperationem eorum quàm vires, copias Antiochiā reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat ſe, vt ad primā opportunitatem bello Iudæos repeteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas perſuaſit ſuis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus conceſſerat, aſcenderent Hieroſolyma, & luſtrato templo mactarent ſolennes victimas: ibi cum inueniſſet templum deſertum, & portas eius incenſas, & in atrijs virgulta enata propter ſolitudinem, lamentari cum ſuis cœpit ob tantam deformitatem. deſtinata deinde copiarū parte ad arcis oppugnationem, ipſe interim repurgare templum aggreſſus eſt: quod poſtquā accuratè factū eſt, intulit in illud vaſa noua, candelabrū, menſam & altare incenſorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi ſolita, ac poſtremo fores quoq́; appoſuit. Diruto etiā holocauſtorum altari quod profanatū fuerat, nouum ex collaticijs ſaxis impolitis conſtruxit. Vigeſima autem & quinta menſis chaſlei, quem apellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & ſuffitum fecerunt in altari, & panes ſupra menſam propoſuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: idq́; accidit eadem die qua ante triennium ſacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio deſertum fuit templum poſt factā ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annū CXLV, *& diem Apellæi, menſis* XXV, *in Olympiadem* CLIII: *renouatū eſt autem eadem die* CXLVIII *anno, Olympiade* CLIIII. *prædixerat autem eā deſolationem Propheta Daniel ante annos* CCCCVIII, *diſertè dicens à Macedonibus profanandū. Celebrauit autem Iudas recepti templi feſtiuitatem per dies octo ſacrificans, in quibus nullum honeſtæ voluptatis genus omiſſum eſt, ſed populo quidem ſumptuoſum ac ſplendidum epulum eſt exhibitum, in Dei verò laudem hymnis & canticis perſonabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priſcā religionem occupauit gentis eius animos, maximè quod ea felicitas ex inſperato obtigerat, vt lex lata ſit ad poſteros, quæ iuberet quotannis hoc feſtum reparati cum ceremonijs templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud noſtros obtinuit: vocamusq́; hanc feſtiuitatem lūminum, opinor ideo quod ex inſperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circumdatis deinde vrbi mœnibus, & exſtructis in eis firmis turribus cuſtodias ad arcendum hoſtem impoſuit: muniuitq́; Bethſuram oppidum, vt eo tanquam arce vti poſſet contra conatus hoſtium.*

Hieroſolymitanum templum luſtratum.

Templum integro triennio deſertum.

Dan. 12.

Feſtiuitas templi recepti inſtituta.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

1. Mac. 5.

Iudas aſſiduè cum finitimis gentibus bellum gerit.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes moleſtè ferentes Iudæorum vires reſuſcitari, per inſidias adoriendo multos oppreſſerunt: cum quibus Iudas aſſiduè bellum gerens conabatur eorum incurſationes compeſcere:

quo

quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Eſaui poſteros interfecit & deprædatus eſt: & principis eorum Baanis filiorum caſtella, vnde Iudæos infeſtabant, vi capta cæſis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma tranſtulit, quorum numeroſam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductisq́ in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incendit, atque ita domum victor reuerſus eſt. Sed quam primum vicinæ gentes ſenſere eius abitū, contractis copijs in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti ſunt. at illi refugientes in caſtrum Dathema, ſignificabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi eſſent à Timotheo, rogantes vt ſe huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas ſuperuenerunt Galilæorum nuncij, querentes ſe infeſtari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & alijs finitimis populis.

An. mũdi 3801. Ante Christum natum 163.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

CAP. XII.

Quomodo diuiſis copijs, Simon Tyrios & Ptolemaidenſes, Iudas Ammanitas ſuperarit.

IVDAS igitur proſpiciens vtrorumq́ neceſſitatibus, Simonem fratrem cum tribus ſelectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipſe aſſumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus in Galaditicam proficiſcitur: quod ſupererat virium Iudææ præſidio reliquit ſub Ioſepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit, vt abſtinerent à pugna, tantiſper dum ipſe ad eos reuerteret.

Iudas copias inter fratres diuidit.

Simon igitur poſtquam in Galilæam venit cōgreſſus cum hoſte coëgit eum terga vertere: & fugientem perſecutus vſq́ portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus ſpoliatis, receptos captiuos cū tota ſuppellectile in Iudæam tranſtulit.

Simon hoſtib' in Galilæa victis Iudæos captiuos liberat.

Interea Iudas cum fratre Jonatha trium dierum iter emenſi, accepti ſunt à Nabathæis pacificè: quorū indicio cōpererunt, quòd multi ex ipſorum fratribus in extremo eſſent periculo, obſeſſi ab hoſte in caſtellis & oppidis Galaditicis: monitiq́ vt properè illis ſuccurrerent, per deſertum illuc feſtinauerunt.

Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galaditicis ſuppetias ferunt

In eo itinere Baraſam oppidum oppugnare adorti, vi ceperūt: cæſisq́ ad vnum puberibus tecta, igni ſubiecto, concremauerūt.

Baraſa oppugnata & concremata.

Cumq́ interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vſque caſtellum in quo Iudæos obſideri acceperat. quò cum mane perueniſſet, offendit hoſtem iam ſcalas & machinas admouere mœnibus: iuſſoq́ tubicine canere, & cohortatus ſuos, vt bonam ac fidelem operam præſtarent periclitantibus fratribus, diuiſis trifariam copijs oppugnatores à tergo aggreditur.

Iudas obſeſſis Iudæis in auxilium venit.

Timothei verò milites cognito Maccabæum adeſſe, cuius virtutem & felicitatem iam ante ſuo periculo didicerant, ſine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidere, Iudæis acriter inſequentibus.

Timothei milites victi.

Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eaq́ expugnata mares neci tradidit, ædificia incendio ſunt conſumpta. Eodem impetu & Chaſpoma & Boſora cum alijs Galaditicæ regionis oppidis euerſa ſunt.

Malle expugnata.

Chaſpoma & Boſora.

Aliquanto pòſt Timotheus contractis numeroſis copijs, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem caſtra poſuit contra oppidum Raſam. ibi hortatus eſt ſuos milites, vt ſtrenuè pugnarent arcerentq́ Iudæos à torrentis tranſitu. in hoc enim ſitam victoriam, Judæis futuris ſuperioribus ſi tranſire potuerint. Iudas autem audito, quòd Timotheus paratus eſſet ad prælium, properè contra

Timotheus iterū copias cōtrahit, & à Iuda vincitur.

An. mũdi 3801. Ante Chriſtum natum 163.

eum duxit exercitum: traiectoq; torrente adortus hoſtes, partim reſiſtentes proſtrauit, partim in fugam compulit, armis etiam paſſim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum ſalutem conſecuti ſunt, quidã verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos ſe ibi fore ſperauerunt. At Judas & oppidum id occupauit, & incenſo templo hoſtium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter geſtis, & cõtractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cum veniſſet ad Ephronem oppidum, per quod neceſſario tranſeundum erat, niſi retrorſum reuerti mallet, miſit ad oppidanos rogans, vt patefacerent ſibi tranſitum. nam obſtructis portis viam interruperant. quod cum ab Ephronitis impetrare non poſſet, cohortatus ſuos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occiſisq; omnibus maribus per incenſi cineres traduxit exercitum. tantus autem erat occiſorum numerus, vt in tranſeundo calcanda eſſent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà ſita eſt Bethſana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum eſt hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuasq; hoſtias mactarunt pro incolumitate exercitus: quandoquidem poſt tot conflictus, ne vnus quidem è Iudæis deſideratus eſt. Interea Ioſephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui, profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenſes, Juda verò & Jonatha fratre in Galaditicam, præſidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipſi aliquo memorabili facinore parare ſibi gloriam, ad Jamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præſide, amiſerunt ad duo millia militum: nec prius deſtiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hac autem clades merito illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne ſe abſente manus cũ hoſte cõſererent. nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore ſi à mandatis diſceſſerint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndiq;: expugnataq; Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt ſuppoſitis ignibus: peruaſtatisq; agris hoſtium, euerterunt etiam Mariſſam oppidum. inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuerſi ſunt in Iudæam victores & incolumes.

Iudæi è regione Galaditica in Iudæã traducti.

Ephron oppidũ expugnatum.

Mira Maccabæi victoria, vbi poſt multos conflictus, ne vnus quidem e Iudæis deſideratus eſt.

Ioſephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt.

Chebron & Mariſſa expugnata.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Perſas interitus.

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

1. Mac 6

Antioch⁹ Dianæ templum ſpoliare volẽs, Elymaida mouet. & turpiter inde ſe Babylonem recipit.

EODEM *tempore Antiochus Rex ſuperiores ſui regni prouincias obeundo, audiuit eſſe in Perſide vrbem prædiuitem Elymaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donarijs: ſcuta etiã ac thoraces ibi aſſeruari, quondã relictos ab Alexandro Philippi filio, Rege Macedonũ. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus eſt. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, ſed fortiter reſiſtentibus, ſpe ſua fruſtratus eſt. non contenti enim repuliſſe illum à mœnibus, recedentem etiã perſecuti ſunt, ita vt plurimis deſideratis fugientis more Babylonem ſe reciperet. Quã cladem cum ægrè ferret, nouus inſuper acceſſit nuncius de profligatis, quos ad Iudaicum bellum reliquerat, ducibus, deq; Iudæorum in dies creſcente potentia. Accedente igitur alia ſuper aliam cura, impar ſolicitudini morbum ſibi contraxit: quo magis ac magis inualeſcente, intelligens adeſſe fatale tempus, amicos conuocat:*

An. mũdi 3802. Ante Chriſtum natum 162.

Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbem contrahit, & moritur.

cat: eiuſq́ & vim morbi & cauſam indicat: nimirum quòd pœnas ob afflictam Iudæorum gentem lueret, atque ob ſpoliatum ſacrilegio templum, & contemtum cœleſtis numinis atq́ his dictis exhalauit animam. Quamobrem demiror Polybium Megalopolitanum, qui, vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periiſſe, quod conatus ſit Dianæ templi theſauros ac donaria diripere. voluiſſe enim tantum, ac non etiam perfeciſſe ſacrilegium, non videtur res digna ſupplicio. quòd ſi hæc cauſa Polybio digna videtur cur Antiochus deberet capite pœnas perſoluere, multò veriſimilius eſt ob exhauſtum ſacrilegijs Hieroſolymitanum templum acceleratum eſſe eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij ſententiam, cum eo nunc non libet contendere.

An. mũdi 3802. Ante Chriſtum natum 162.

Polybius Megalopolitanus de cauſa mortis Antiochi.

CAP. XIIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obſidet.

CÆTERVM Antiochus priuſquam extremum ſuum diem obiret, accitum ad ſe vnum ex purpuratis ſuis amicis Philippum gubernatorem regni conſtituit: traditoq́ ei diademate regiaq́ ſtola & anulo, iuſſit hæc Antiocho filio ſuo perlata reddere, multum obteſtans vt educationis curam haberet, & regnum ei ſeruaret vſq́ dum per ætatem ipſe adminiſtrationi fieret idoneus. Defunctus eſt autem Antiochus anno centeſimo quadrageſimo nono. Lyſias autē poſteaquam populo indicauit Regis obitum, filium eius Antiochum ſub ſua tutela tum poſitum Regem conſtituit, impoſito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hieroſolymitanæ arcis præſidium tenebant Macedones cum Judæorum perfugis, multa Judæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui ſacrorum cauſa templum adibant, conficiebant eos non magno negocio, quòd arx ipſi templo eſſet ſupra verticem. Quamobrem Judas neceſſe habuit, oppugnare id præſidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centeſimus quinquageſimus, ex quo primum ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis & exſtructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapſi, adiunctis ſibi ſimilibus impijs, venerunt ad Antiochum, poſtulantes ne ſe in extremum periculum à ſuis tribulibus redactos deſpiceret: maximè cum patris ipſius autoritatem ſecuti in eam neceſſitatem adducti ſint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum eſſe ne Judas arcem cum præſidio vi capiat, niſi ipſe maturè ſuis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus eſt, accerſitiſq́ amicis & ducibus, iuſſit eos mercenarium parare militem, & per totam ſuam ditionem delectus habere: ita vt breui confectus ſit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque inſuper duo & triginta elephanti. Cum his copijs egreſſus eſt Antiochia, commiſſa Lyſiæ adminiſtratione vniuerſi exercitus: & progreſſus vſque Idumæam, inde aſcendit ad oppidum Bethſura, benè munitum & expugnatu non facile. Bethſuranis autem fortiter reſiſtentibus, & admotas machinas per excurſiones igne concremantibus, multum temporis contritum eſt in hoc obſidio. Iudas autem cognito Regis aduentu, omiſſa oppugnatione Regi cum copijs obuiàm profectus caſtra poſuit circa fauces quaſdam dictas Bethzacharia, diſſitas ab hoſte ſeptuaginta ſtadijs. At Rex relictis Bethſuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas

Antiochus Philippũ regni gubernatorem conſtituit, eiq; Antiochum filium tradit.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Lyſias Antiochi filium Regem conſtituit, eiq; Eupatoris cognomen imponit.

Macedones in arce Hieroſoly. multa Iudæis incommoda inferunt.

Iudas Maccabeus arcem oppugnat.

An. mũdi 3803. Ante Chriſtum natum 161.

Perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt.

Antiochus Eupator cum copijs in Iudæã proficiſcitur.

Bethſura obſeſſa.

Iudas cum copijs ad Bethzacharia Regi obuiàm proficiſcitur.

An. mũdi 3803. Ante Chriſtum natum 161.

Antiochi & Iudæ pugna.

caſtra metauerat: & quamprimùm dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iuſsit ire compoſitam. Cumq́ non poſſet elephantos explicare per aciei latitudinem propter locorum anguſtias, iuſsit vt vnus poſt alium incederet, attributis, qui ſtiparent ſingulos, mille peditibus & equitibus quingentis. Beluis autem impoſita erant celſa propugnacula inſtructa ſagittarijs. reliquum autem exercitum ab vtroq́ latere iuſsit montes aſcendere, præpoſitis ex amicorum cohorte ducibus. atq́ ita ſublato militari clamore hoſtem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruſcarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aſpectu eſt territus, ſed excepto fortiter impetu hoſtium, circiter DC. *ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cęterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conſpicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regijs, & ratus in eo Regem inuehi, vaſto animo in eum fecit impetum. & occiſis multis priuſquam ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, ſuccedens ſub eius ventrem confodit beluam, & ipſe ſimul pondere eius illabentis oppreſſus eſt: atq́ ita non tamen inultus interijt generosè inter aceruos hoſtilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hoſtem tanto ſuperiorem numero, Hieroſolyma ſe recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus miſſa ad oppugnanda Bethſura, cum reliquo venit Hieroſolyma. Bethſuritæ territi apparatu regio, maximè cum commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hoſtis à ſe iniuriam omnem abſtineat: quod quidem à Rege non niſi ſalute tenus ſeruatum eſt: alioqui nudis eiectis oppidanis, ſuorum præſidium ibi conſtituit. Sed apud Hieroſolyma per multum tempus eum tenuit templi obſidio, quod fortiter à Iudæis defenſum eſt. nullam enim eis Rex tentauit machinam, quam non illi contrarijs machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fructus veteres abſumpſerant, & annus inciderat ſeptimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum ceſſare ab agricultura lex noſtra iubeat, nec permittat tum vel arare terram vel ſerere. quo factum eſt vt multi ſe clàm ſubducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remanſerit. Cæterùm Rex & Lyſias imperator cognito, quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, decreuerunt ſoluta obſidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id cõſilium, tàm militem quàm duces reliquos. Quapropter diſsimulato aduentu Philippi, iuſsit Rex Lyſiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non eſſe modici temporis, quòd locus eſſet munitiſsimus, & commeatus eos iam deficerent, & auocarent multa regni negocia quæ opus eſſet Regem componere. Itaque præſtare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & ſinere eos vti patrijs legibus, quibus priuari ſe non ſuſtinentes rebellauerãt, atq́ ita redituros eſſe in ſuam quemq́ patriã. Quæ ſententia per Lyſiam apud exercitum expoſita, communi omnium ſuffragio comprobata eſt.*

Eleazarus Iudæ frater, elephantum occidit.

Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumq́; ſequitur Antiochus.

Bethſuritæ deditionem faciunt.

Templum Hieroſoly. obieſſum.

Antiochus cognitò, quòd Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit.

CAP. XV.

Antiochus omiſſa oppugnatione, cum Iuda fœdus facit & amicitiam.

Antiochus cum Iuda fœdus facit.

TVM *Rex miſſo caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obſeſſis denunciat, libertatemq́ viuendi proprijs legibus. Illi verò libenter hæc audientes, accepta in hoc fide & iureiurando interpoſito, exiuerunt è templo. At Antiochus cum ingreſſus vidiſſet locum egregiè munitum, violato ſacramento iuſsit ſuum exercitum, vt ſolo*

ſolo æquaret murum quo templum ſeptum fuerat: & hoc facto reuerſus eſt Antiochiam, ducens ſecum Oniam Pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lyſias enim Regi conſuluit vt eum interficeret: ſi vellet Iudæos quieſcere, & ipſe liber eſſe ab eorum moleſtationibus. hunc enim eſſe malorum omnium autorem & principium, qui perſuaſiſſet eius patri, vt Iudæos ab inſtitutis patrijs deficere cogeret. Rex igitur Menelaum miſſum in Berœam Syriæ necauit, poſt exactum in Pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt ſibi Principatum adſtrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei ſucceſſit in Pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cum offendiſſet Philippum iam occupaſſe tyrannidem, bello victum, & in poteſtatem ſuam redactum affecit ſupplicio. Filius autem Pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd Rex interfecto ipſius patruo ſacerdotium Alcimo dediſſet nihil pertinenti ad cognationem Pontificum, Lyſia ſuadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti Regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hieroſolymitano ſimile exſtrueret, de quo aliàs dicemus tempeſtiuius.

An. mũdi 3803. Ante Chriſtum natum 161.

Antiochus murum quo templum ſeptũ erat, ſolo æquat.

Onias Pontifex, qui & Menelaus, à Rege abducitur.

Alcimus ſiue Iacimus Pontifex.

An. mũdi 3804 Ante Chriſtum natum 160.

Philippus ab Antiocho ſupplicio affectus.

Onias Pontificis filius in Aegypto templum Hieroſolymitano ſimile extruit.

CAP. XVI.

Bacchides Demetrij Dux cum exercitu contra Iudæos miſſus, infecto negocio ad ſuum Regem reuertitur.

EODEM *tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: aſſumptoq́ diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenarijs regnum inuadit: cumq́ certatim ad eum populi deficerent excipientes eum obuijs manibus, etiam Antiochum Regem & Lyſiam comprehenſos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iuſſu Demetrij necati ſunt, poſt exactum regni Antiochi annum alterum, ſicut & in alijs commentarijs diximus. Ad nouum Regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus Pontifex: accuſabantq́ totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd poſt interfectos omnes amicos & fautores Regis, ſe quoq́ eieciſſent è patria, metu coactos ſolum vertere: poſtulabantq́ vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognoſceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum Regis Antiochi Epiphanis, virum ſtreuum cui tum Meſopotamiæ præfectura credita fuerat: & commendato illi Alcimo, traditoq́ exercitu, iubet vt Iudam & eum ſequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copijs, poſtquam peruenit in Iudæam, miſit ad Iudam & fratres inuitans eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei ſe credere, quòd videret adeſſe exercitum, quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamẽ è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil ſibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos ſe contulerunt. & accepto ab vtroq́ iureiurando, nihil mali paſſuros nec ſe nec eiuſdem factionis homines, eorum fidei ſe commiſerunt. Bacchides autem non ſeruata fide ſexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quò minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hieroſolymis poſtquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas*

Hedio & Ruffinus Cap. 15. 1. Mac. 7.

Demetrius Tripolim aliasq́; Syriæ vrbes occupat, & Antiochum & Lyſiam necat.

Alcimus Pontifex cũ perfugis Iudã apud Demetrium accuſat.

Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eiq́; vt Iudam internecione deleat, mandat.

Bacchides multos ſibi credentes interficit.

An. mūdi 3804
Ante Chriſtum natum 160.

Bacchides magnam tyrannidem in Bethzecho exercet.

Alcimus popularem auram ſibi concilians, eos qui ſunt Iudæ partium occidit.

perfugas & quoſdam è populo, & occiſis omnibus iuſsit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præſidium relicta ſub eo parte exercitus, Antiochiam ad Regem Demetrium reuerſus eſt. Alcimus autem volens Principatum ſibi conſtabilire, & intelligens ad hanc rem opus eſſe popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo ſingulis ad gratiam, breui numeroſam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum pleriq; erant impij & profugi, quorum opera & miniſterijs vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in ſuam poteſtatem redigere poterat. at Judas animaduertens tantoperè creuiſſe illius potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipſe quoq; obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è ſtudioſis Alcimi. Qui videns ſe viribus imparem, quò poſſet diutius reſiſtere, decreuit confugere ad auxilium & opes Regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam ſolicitabat contra Judam illius animum, accuſans quòd plurimas ab eo paſſus eſſet iniurias, plures etiam paſſurus, niſi maturè miſſo illuc exercitu, vir audax & facinoroſus pœnas debitas lueret.

Iudas Alcimi potentiæ reſiſtit

Alcimus Iudā apud Demetrium accuſat.

CAP. XVII.

Nicanor poſt Bacchidem dux contra Iudam miſſus, vnà cum vniuerſo exercitu internecione perijt.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.
1 Mac. 7.

Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit.

*D*EMETRIVS *verò ne ſuis quidem rebus tutum exiſtimans ſi ita Juda vires augeri ſineret, Nicanorem mittit, amicorum cariſsimum ſimul & fidiſsimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributoq; quantum ſatis contra Judam putabat exercitu, iuſsit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Js profectus Hieroſolyma, & primùm diſsimulans hoſtem, decreuit ſpecie pacificatoris dolo Judam intercipere. aiebat enim nihil eſſe cauſæ cur belli ſubire deberent aleam. paratum ſe illi cauere iureiurando ſanctiſsimo, ſi quid fortè periculi metuat. Jn hoc enim tantum ſe veniſſe cum amicorum comitatu, vt mentem ſui Regis ei notam faceret, quàm propenſus ſit in fauorem Judaici generis. hac legatione perſuaſi fratres, nihil amplius hoſtile ſuſpicati, data viciſsim & accepta fide exceperunt eum hoſpitaliter cum toto exercitu. Cumq; poſt primam ſalutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, ſignum quoddam ſuis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis inſidijs properè ad ſuos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterq; ſe vertit. Commiſſo deinde prælio propè vicum Capharſalamam, inferior inde diſcedens Iudas in Hieroſolymitanam arcem compulſus eſt. Reuertenti deinde præter templum Nicanori ſacerdotes facti ſunt obuiam, oſtentantes victimas, quas ſe dicebant oblaturos Deo pro ſalute Regis Demetrij. at Nicanor ne à conuicijs quidem in Deum temperans, minatus eſt niſi populus Iudam ſibi traderet, breui ſe reuerſurum, & in templum ipſum ſæuiturum, ita vt ad ſolum vſq; id diruat. atque cum his minis reliquit Hieroſolyma. at ſacerdotes tali denunciatione mœſti, cum lacrymis Deo ſupplicauerunt, vt ſacratam ſibi ædem vnà cum ſuis cultoribus tutaretur ab hoſtium iniuria. Nicanor verò egreſſus Hieroſolyma caſtris locū optauit apud vicum Bethoron, vbi ſe cum eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniens. Iudas quoq; caſtra poſuit ad alium vicum nomine Adaſo, triginta modò ſtadijs diſtantem ab hoſtibus, habens circa ſe non plus mille militum. hos cohor-*

Nicanor hoſtem diſſimulans, dolo Iudam intercipere conatur.

Nicanor populo niſi Iudam ſibi traderent, ſe templum euerſurum minatur.

tatus ne terreãtur hoſtium multitudine, néue cogitent cum quàm multis decernerent, ſed quales ipſi & pro qualibus præmijs contenderent, iuſsit forti animo hoſtem aggredi & pugnam capeſſere. itaque edito acri certamine, multi ceciderunt ex hoſtibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis ſtrenui perfunctus officio. quo iacente, ne cætera quidem acies ſubſtitit amplius, ſed amiſſo duce verterunt terga, arma iactantes, quò expeditius fugerent. Iudas verò impigrè cum ſuis perſequens ſæuiebat cædibus: & tuba ſignificabat vicinis oppidis & vicis victoriam: moxq́ undique armati proſilientes profligatis inconditè ruentibus occurrebant infeſtis gladijs, ita vt ne vnus quidem incolumis euaſerit ex nouem millibus: tot enim in vniuerſum fuerant. Ea victoria contigit decima tertia die menſis Adar, vt noſtri nominant, qui Macedonibus dyſtrus dicitur: eaq́ die feſtiuitatem noſtri per ſingulos annos renouant ob rei proſperè geſtæ memoriam. Poſt eam victoriam aliquantiſper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta eſt diſcrimina. Alcimo autem Pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, ſanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus eſt, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miſerè perijt, poſt exactum in Sacerdotio quadriennium: quo defuncto Pontificatum populus communibus ſuffragijs Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hiſpanis ac Carthaginenſibus Græciam quoque ſubegerint, & Reges Perſeum, Philippum, magnumq́ Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare ſibi eorum amicitiam. Miſsis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iaſone Eleazari filio, rogauit, vt in ſocietatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio ſcriberent, ne poſthac Iudæos bello laceſſeret. Hanc legationem ſenatus admiſit, & auditis eorum poſtulatis amicitiam annuit. moxq́ Senatuſconſultum de ea re factum inſcriptum æreis tabulis relatum eſt in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam miſſum eſt. erat autem Senatuſconſultum de ſocietate & amicitia Iudæorum huiuſmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neq́ præbere hoſtibus eorum triticum, aut naues, aut pecuniã. vtq́ ſi quis Iudæos inuadat Romani ſuccurrant pro viribus: & viciſsim ſi quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum ſint auxilio. Quòd ſi Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani ſententia: idq́ ita demum ratum fore. Scriptum eſt hoc Senatuſconſultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iaſonem Eleazari, ſub Pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipſius. Atq́ hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus ſocietatis ac amicitiæ.

An. mundi 3804. Ante Chriſtum natum 160.

Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit.

Adar, Martius.

Alcimus Pontifex mortuus.

Hedio & Ruffinus Cap. 17. 1. Mac. 8. Iudas fœdus facit cũ Romanis.

Senatuſconſultũ Romanorum, de ſocietate & amicitia Iudæorum.

CAP. XVIII.

Bacchidis denuò miſſi contra Iudæam victoria.

DEMETRIVS autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rurſum Bacchidem in Iudæam miſit cum alijs copijs: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ caſtra poſuit: & expugnatis illic ſpeluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hieroſolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico ſuum contineret militem, raptim contra eum duxit peditum viginti, equitum verò duo millia, cum Iudas non plus

Hedio & Ruffinus Cap. 18. 1 Mac. 9. Bacchidem Demetrius cum copijs in Iudæã mittit.

Bacchides cum viginti duob. millibus militum Iudę occurrit.

An. mũdi 3804. Ante Chriſtum natum 160.

haberet quàm mille milites. ex his quidam territi multitudine Bacchidis militum deſertis caſtris diffugerunt, ita vt octingenti tantum reliqui fuerint. Iudas autem quamuis imminente iam hoſte deſtitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in ſupplementum faceret maximè in tali temporis anguſtia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generoſe ſubirent pericula, iuſsit eos prodire in aciem. quibus conſulentibus, vt tunc ſe in tutum reciperet, cum ſit tanto inferior & numero & viribus. ac mox maioribus copijs hoſtem inuaderet: Abſit, inquit, vt me terga obuertentem hoſtibus ſol aſpiciat. nam etiamſi mori nunc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè geſtas, tantamq́; virtute partam gloriam ignominioſa fuga maculaturus ſum. Atque ita ſuorum reliquias cohortatus perſuaſit, vt intrepidè exſpectarent conflictum hoſtium.

Iudas paucis militibus numeroſum exercitum aggredi conatur.

CAP. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit.

Bacchides aciem inſtruit, & cum Iuda ſigna confert.

INTEREA *Bacchides productis extra caſtra copijs inſtruebat aciem, equitũ alas hinc & inde in vtroq; cornu collocãs, in fronte leuem armaturam & ſagittarios, & poſt hos robur phalangis Macedonicæ: ipſe in dextro cornu locum ſibi optauit. Sic inſtructa acie poſtquam venit in conſpectum hoſtium, iuſsit ſigna canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit collatisq́; ſignis certatũ eſt vtrinq; acriter: donec vergente iam ſole Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audaciſsima*

Iudas hoſtium Phalangem perrumpit, quoſdam trucidat, ipſe circumuentus vulneratur & interficitur.

manu iuuenum in eum irruit. Perruptaq́; phalange penetrauit in mediam aciem: & impulſis in fugam aduerſariis perſecutus eſt eos vſq; montem qui Aza dicitur. id conſpicati qui ſiniſtrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum ſupereſſe effugium vrgentibus circumquaq; hoſtibus, in veſtigio cum ſuis conſtitit: & cæſis hoſtium plurimis laſsitudine magis quam vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora

extremo

extremo hoc mortis decore addito. quo proſtrato non habentes amplius quem ſequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effuſi ſunt. Simon autem & Ionathas fratres inducijs factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquam multos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generoſiſſimi & bellicoſiſſimi, qui memor mandatorum Matthiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis ſempiternam poſt ſe reliquit gloriam, liberata è Macedonum ſeruitute patria, & per triennium ante obitum adminiſtrato Pontificali ſacerdotio.

An. mũdi 3804 AnteChriſtum natum 160.

Iudas in Modim ſepultus.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Ionathas defuncto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit.
II. Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.
III. Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.
IIII. Demetrius miſſa legatione ad Ionathan multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.
V. Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionathan in partes ſuas traducit.
VI. De templo Dei ab Onia ædificato.
VII. Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit.
VIII. Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.
IX. Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitia Ionatha.
X. Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.
XI. Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit.
XII. Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.
XIII. Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.
XIIII. Quod Simon à genero ſuo Ptolemæo in conuiuio per dolum occiſus eſt.
XV. Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus eſt.
XVI. Quod Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo inijt.
XVII. Hyrcani expeditio in Syriam.
XVIII. Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.
XIX. Ariſtobulus primus ſibi Diadema imponit.
XX. Alexandri Iudæorum Regis res geſtæ.
XXI. Ptolemæi Lathurj de Alexandro victoria.
XXII. Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum ſuperat.
XXIII. Antiochi Dionyſii in Iudæam expeditio.
XXIIII. Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit.

An.mũdi 3805.
Ante Chriſtum
natum 159.

CAP. I.

Ionathas defunćto fratri ſuo Iudæ in principatu ſuccedit.

QVEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppreſſam populus Iudæorũ denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas poſt multa exhauſta certamina poſtremò prælio fuerit occiſus, in præcedenti libro ſatis declarauimus. Poſt eius obitũ quotquot Iudæorum à pietate deſciuerant, reſumptis animis infeſtabant reliquos populares: ita vt accedente etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduerſarijs ingruens, coacti ſint adiungere ſe factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad ſe Iudæorum deſertoribus, qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his adminiſtrationem regionis commiſit: qui comprehenſis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidi eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatosq́ ad libitum, poſtremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate conſtituti Iudæi, quantam poſt captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant, quotquot erant reliqui ex Iudæ ſocijs, veriti gentis interitũ adiuerunt Ionathan eius fratrem: rogabantq́ vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus ſit immortuus: nec ſineret totã gentem ſine præſide venire in extremum ſalutis periculũ. Tum Ionathas paratum ſe vel ad mortem obtulit pro tutela populi, & viſus dignus qui Iudæ fratri ſuo ſuccederet, communibus Iudæorum ſuffragijs adminiſtrandæ militiæ præfectus eſt. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat Regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat, decreuit eum dolo tollere: ſed hoc eius propoſitum nec ipſum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti aſſumpta ſociorum manu in deſertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cum veniſſent ad aquam quæ dicitur lacus Aſphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides ſentiens eos timere & in deſertis illis latitare duxit contra eos omnes ſuas copias, & poſitis vltra Iordanem caſtris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, miſit fratrem ſuum Ioannem Gaddim ad Nabathæos Arabas, vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cum Bacchide decerneret. erant enim amici. ſed in itinere inuaſerunt eum Medabenſes Amaræi filij. direptiſq́ impedimentis & quicquid ſecum deferebat, comprehenſum interfecerunt cum omnibus ſocijs: cuius facinoris paulo poſt pœnas dederunt eius fratribus, ſicut ſuo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas caſtra haberet in Iordanis paluſtribus, ſabbato illum aggreſſus eſt ratus non repugnaturum propter religionem diei. at ille cohortatus ſocios, & oſtenſo periculo quod, niſi viri eſſent, non poſſent euadere, clauſi à tergo amne, à fronte hoſtibus: votiſq́ Deo factis pro victoria, impigrè hoſtem aggreditur, & proſtratis non paucis, videns ipſum Bacchidem in ſe ruere, ferire eum conatus eſt. ſed cum ille cautè ictum declinaſſet, Ionathas cum ſocijs deſilientes commiſerunt ſe flumini, & in oppoſitam ripam enatarunt, hoſtibus non auſis traijcere, ſed ad Hieroſolymitanã arcẽ reuertentibus; deſideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. poſt eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Betheron, Bethellam,

Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni ſeſe adiungunt.

Bacchides Iudæ fautores interficit.

Ionathas Iudæ fratri communibus, Iudæorum ſuffragijs ſuccedit.

Bacchides Ionathan tollere conatur.

Bacchides copias cõtra Ionathan ducit.

Ioannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus.

Bacchides Ionathan Sabbato aggreditur, & duo millia militum amittit.

Bethellam, Thamnatam, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impoſitis in eas præſidijs, res Iudæorum inde infeſtaret excurſionibus: ſed nihil æquè, vt Hieroſolymitanam arcem munijt, in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obſides incluſit, vt ibi cuſtodirentur. Eodem tempore nunciatum eſt Ionathæ & Simoni fratribus, quòd Amaræi filij celebraturi eſſent nuptias, & adducturi ſponſam ab oppido Gabatha, filiam illuſtris cuiuſdã inter Arabas: eamq́ puellam traducendam cum pompa ſumptuoſa & ſplendida. Fratres autem exiſtimantes opportuniſſimum ad vindictam tempus ſibi oblatum, & facilè vlturos ſe iniuriam fratri illatam, verſus Medabam properauerunt, & inſidijs in monte collocatis expectabant eorum tranſitum. Vt verò in conſpectum venit ſponſus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri ſolet in nuptijs, coorti ex inſidijs omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteraq́ præda reuerſi ſunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filijs. ceciderunt enim hi non ſoli, ſed cum vxoribus, liberis & amicis, vſque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in paluſtria Iordanis reuerſi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæã præſidijs diſpoſitis, ad Regem ſuum reuerſus eſt: quo tempore per integrum biennium ſtatus rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum, videntes Ionatham & eius factionem ſecurè verſari in Iudæa, propter tranquillitatem temporum, per nuncios ſolicitauerunt Demetriũ, vt Bacchide miſſo Ionatham in poteſtatem ſuam redigeret. fore enim hoc perfacilè, & vnica nocte poſſe omnes eius milites inſperato incurſu opprimi. qui vbi iuſſu Regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos ſuos & auxiliares ſcripſit, darent operam, vt comprehenderetur Ionathas. Cumq́ omnium inſidijs appeteretur, nec tamen quicquam proficerent: cautus enim erat, vt qui dolum præſenſerat: iratus Macedo transfugis, putanſq́ & ſe & Regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis L. præcipuos. Ionathas autem cum fratre & ſuorum manu metu ſeceſſit in vicum Bethalagam, qui in deſerto ſitus eſt: eumq́ muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis ſuis copijs, adiunctiſq́ Iudæorum ſuæ factionis auxilijs cõtra eum profectus eſt: & aggreſſus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perſtitit. at ille nihil territus reſtitit acriter: relictoq́ ad oppidi tutelam Simone fratre clam egreſſus, & collectis in vicina regione ſuæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis caſtra irruit, & multis trucidatis effecit, vt frater aduentum ſuum cognoſceret. quamprimum enim tumultum ſenſit in caſtris hoſtium, eruptione facta incendit eorũ machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns ſe à fronte ac tergo inuaſum ab hoſtibus, re inopinata conſternatus ob inſperatum obſidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas, vt impoſtores, quorum opera miſſus à Rege fuerat, vnum cogitans quomodo ex dignitate ſua & Regis obſidioni fine impoſito, exercitum ſine ignominia poſſet reducere.

An. mũdi 3808. Ante Chriſtum natum 156.

Hieroſolymitana arx munita

Ionathas & Simon in Amaræi filiis Ioãnis fratris mortem vlciſcuntur.

Demetrius ſollicitantibus transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionathã mittit.

Bacchides iratus trãſfugis, quum Ionathæ poteſtas ipſi non datur, quinquaginta ex eis interficit

Ionathas cum fratre in Bethalaga obſeſſus.

Iudas oppidũ egreſſus, noctu in Bacchidis caſtra irruit.

Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum ſine ignominia poſſet reducere cogitat.

An. mũdi 3808. Ante Chriſtum natum 156.

CAP. II.

Ionathas feſſum bello Bacchidem compellit inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere.

1 Mac. 9. Bacchides cum Ionatha fœdus facit.

QVA eius voluntate cognita Ionathas, miſit ad eum nuncios, petens ſocietatem & amicitiam inter ſe & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus ſibi honorificum, & oblatam occaſionem qua poſſet non inglorius obſidionem ſoluere, amicitiã cum Ionatha iniſt, iureiurando interpoſito, neutrum arma moturum in alterum: redditiſq́; & receptis captiuis, Antiochiam ad ſuum Regem *reuerſus eſt: nec vnquam poſthac Iudæam cum exercitu repetijt. Ionathas verò hanc ſecuritatem nactus, & degens apud Machmã oppidũ, adminiſtrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & ſeuerè animaduertens in religionis patriæ deſertores, repurgabat ſuam gentem ab huiuſmodi contagionibus.*

Ionathas apud Machmam degit, patriæq́; deſertores punit.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis Regem Demetrium bello aggreditur.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam veniens, Ptolemaidem occupat.

ANNO autem ſexageſimo ſupra centeſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum, qui eam tenebant præſidio, moreſq́; Demetrij oderant, vt parum comis & ſuperbi admodum. Inclusus enim in Regium *quoddam caſtellum munitum quatuor turribus, non procul ſitum ab Antiochia, neminem admittebat: & omiſſa reipublicæ cura degebat in ocio per ſegniciem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta ſunt, ſicut alibi à nobis dictum eſt. Audito igitur quòd Alexander occupaſſet Ptolemaidem, cum omnibus copijs contra eum profectus eſt.*

An. mũdi 3813. Ante Chriſtum natum 151.

Demetrius in Alexãdrum mouet.

CAP. IIII.

Demetrius, miſſa legatione ad Ionathan, multis muneribus eum ad amicitiam ſuam pertrahit.

1 Mac. 10.

MISIT etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad ſocietatem & amicitiã, præuenire Alexandrũ cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxiliũ, idq́; eo facilius, quòd odia inter ſe & Ionatham interceſſerant: cui mandabat, vt haberet delectum militum, & arma pararet, reciperetq́; Iudæorũ obſides, quos Bacchides in Hieroſolymitanam arcem incluſerat. Talis conditio cum offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hieroſolyma, & legit Regias *literas, audiente tam populo quàm arcis præſidio. quibus lectis impij & transfugæ, qui in arce erant, vehementer ſunt territi, quòd Rex Ionathæ & exercitum colligere permitteret, & obſides reciperet: quos ſuis quemq́; parentibus reſtituit. Atque ita Ionathas Hieroſolymis habitabat, ſuo arbitratu multa in ea vrbe reparans. nam & mœnia eius iuſſit ſaxo quadrato exſtrui, quo firmiora eſſent cõtra aſſultus hoſtium. Quod vbi ſenſerunt, qui diſperſi erant per præſidia, omnes, relictis illis, receperunt ſe Antiochiam, exceptis ſolis qui Bethſura tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis veræ religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.*

Macedonici milites relictis præſidijs Antiochiã ſeſe recipiũt.

Alexan-

An. mũdi 3813. Ante Chriſtum natum 151.

CAP. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato Pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Alexander Ionathã in ſuas partes tra- cere conatur Pontifi- catũ deferendo.

ALEXANDER autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiusq́; duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Jonatham, qui & virtute ſu eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetriũ habeat, quod, datis viciſſim & acceptis cladibus, exacerbatũ fuerat. Itaq; ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitandi hominem ad amicitiam. cumq́; id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander, Ionathæ fratri ſalutem. Quia iamdudum audiuimus de fide tua, ſimul & fortitudine, mittimus ad te, qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te Pontificem Iudæorũ conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream & coronã auream, & rogo, vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas Pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadrienniũ exactum à Iuda fratris obitu, cum vacaſſet interim Sacerdotium: moxq́; contraxit exercitum, & fabricauit magnũ armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, damnans ſuã cunctationem, quòd nõ præueniens æmulum eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed elabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe Pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius, Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtrã fidem, hortorq́; vt cõſtantes ſitis in ea, dignã percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis, tàm mihi quàm his qui me præceſſerunt Regibus: inſuperq́; ſalis precium & aurum coronariũ. & tertias ſeminis dimidiamq́; partem fructus arborei ſolitã mihi cedere, ab hodierno in poſterũ vobis remitto: ſimulq́; quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariã, Galilæam & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanã vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunemq́; eſſe cũ ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiã eius permitto Pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in præſidio eius conſtituat. Eos quoq; Iudæos, qui iure belli capti, ſeruitutem in noſtra ditione ſeruiunt, in priſtinã libertatem reſtituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & feſtis ſolennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos, qui in mea ditione habitant, liberos & ſine moleſtia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vſque triginta millium numerum: idq; ea conditione ſtipendiorum, qua cæteros meos milites. Habebo etiam eos in præſidijs & in meo ſatellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam, vt patrijs vtãtur legibus, & ipſi & tres attributæ eis præfecturæ: vtq; Põtifici curæ ſit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hieroſolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in ſingulos annos ex meis rationibus in ſumptus ſacrificiorum quindecim millia ſiclorũ argenti

Ionathas Põtifex exercitum colligit.

Demetrius ſe ꝑmiſſis in amicitiam Ionathæ inſinuare conatur.

An. mũdi 3813. Ante Chriſtum natum 151.

argenti, & quod pecuniæ ſuperfuerit veſtrum eſſe iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant Reges, ſacerdotibus atque miniſtris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi eſt. Quicunque etiam confu-

gerint in templum Hieroſolymitanum, fanumq́; contiguum, ſiue ob debitam Regi pecuniam, ſiue alia de cauſa, immunes ſint ab omni vexatione, tam ipſi quàm eorum facultates. Permitto etiam, vt reparetur templum, & operum ſumptus de meis pecunijs fieri iubeo: ſicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum ſi quæ ſunt loca per Iudæam apta ad ſtruendas arces, imponendaq́; præſidia, & hæc meo ſumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem Rex magnis copijs contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat a Demetrio, omnes in hoſtem duxit, collatisq́; ſignis ſiniſtrum cornu Demetrij oppoſitam ſibi aciem terga coëgit vertere: hærentesq́; diu fugientiũ veſtigijs etiam caſtra eorũ diripuerunt. at dextrũ cornu, in quo Rex ipſe pugnabat, compulſum eſt loco cedere: & reliquis effuſè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hoſtium occidit, alios non ſuſtinentes ipſius impetum perſequens, abreptus eſt in cœnum quoddam profundum & tranſitu difficile: vbi prolapſo equo, omni effugio deſtitutus, ab accurrentibus oppreſſus eſt. Circumdatum enim corona confixerunt iaculis. at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus ſuccubuit. Hic fuit finis Demetrij poſt exactum regni annum vndecimum, ſicut in alijs commentarijs iam ante demonſtrauimus.

Alexandri cum Demetrio pugna & victoria.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Onias, Põtificis Oniæ filius, in Aegypto tēplum ædificare molitur.

An. mũdi 3814. Ante Chriſtum natum 150.

ONIAS autem Pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemeum Philometorem, vt iam antè diximus, videns Iudæam vaſtatam à Macedonibus, eorumq́; Regibus, & ſibi æternam memoriam parare volens, decreuit à Rege Ptolemæo & Regina Cleopatra per literas petere, vt ſibi liceat in Ægypto inſtar illius Hieroſolymitani templi ædificare, & in eo Leuitas & Sa-

cerdotes

cerdotes ex ſuo genere conſtituere. Hoc autem conſilium cepit fretus maximè Prophetæ Eſaiæ vaticinio, qui ante DC. amplius annos prænunciarat fore omninò, vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idq́ hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus ſcribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epiſtolam: Dum in bello ſtrenuam vobis operam nauans cum Deo varias regiones obirem, animaduerti apud Cœleſyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ eſt in præfectura Heliopolitana, alijsq́ in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo malè inter eos conuenire: quod & Ægyptijs vſu venit, propter multitudinem templorum & diuerſitatem religionum. Et quia locum idoneum inueni apud caſtrum quod agreſtis Bubaſtis dicitur, plenum varia materia ſacrisq́ animalibus, rogo, vt mihi permittatis templum, quod illic eſt nulli ſacratum numini iamq́ collapſum, repurgare, & aliud loco eius Deo maximo exſtruere ad Hieroſolymitani illius ſimilitudinẽ, pari etiam modo & menſura, pro ſalute tua & Reginæ, atque liberorum veſtrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alunt mutuam concordiam, eo accommodatiores fiant tuis vſibus. Nam & Eſaias vates prædixit, quòd erit Domino Deo ſacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis Rex, & ſoror eius, ac coniux Cleopatra, declarauerunt ſuam pietatem, per epiſtolam, quam ei reſcripſerunt. Nam peccatum hoc, & præuaricationem legis à ſe in Oniæ caput reiecerunt, Sic enim reſcriptum habet. Rex Ptolemæus & Regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas, in quibus poſtulas, vt tibi permittamus, illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapſum templum repurgare, quod vocatur agreſtis Bubaſtis: quod ſanè miramur, ſi poterit acceptũ eſſe Deo, templum ſtatutum in impuro loco, & pleno animalibus. Sed quoniã ais, Prophetam Eſaiam iam olim hoc prædixiſſe, permittimus tibi hoc, quatenus poteſt ſalua legis obſeruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco exſtruxit ibi templum & altare Deo ad Hieroſolymitani ſimilitudinem, ſed minus & nõ peræquè opulentũ. Menſuram verò eius & vaſa, nunc non libet repetere, commemorata iam ante in ſeptimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ ſimiles ipſius Leuitæ ac Sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & inſtaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui ſub Alexandro magno Garizitani templi religionem induxerunt, ſeditio eſt exorta de ſacris ipſorum, ita vt res ad Regis cognitionem perueniret: dum Iudæi contendunt, iuxta Moſis præſcripta Hieroſolymitanum templum eſſe legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatumq́ eſt ad Regem & amicorũ eius conſeſſum, vt ab his cauſa audiretur, & vtrius partis cauſidici ſuccumberẽt, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodoſio, Hieroſolymitanis Iudæis Andronicus Meſſalami filius. iuraueruntq́ per Deum & Regem, quòd ex lege probationes allaturi eſſent, & rogauerunt Regem, vt necaret eum, qui iuſiurandum nõ ſeruaſſe deprehenderetur. Itaq́ Rex multis amicis in conſilium adhibitis, conſedit cauſam auditurus. Iudæi verò, qui Alexandriam habitabant, valdè erant ſoliciti, pro tuentibus iura Hieroſolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquiſſimi & nobiliſſimi in orbe templi vocari in diſcrimen. Sed cum Sabbæus & Theodoſius cõceſſiſſent Andronico, vt prior diceret, orſus ex lege approbare eius ſanctitatem

An. mũdi 3804. Ante Christum natum 164.

Templum, cõcedente Ptolemæo, in Aegypto ædificatur.

De bello Iudaico. lib. 7. cap. 37.

Seditio inter Iudæos & Samaritas ſacrorũ cauſa exorta.

An. mũdi 3814. Ante Christum natum 150.

& religionem, oſtendensq́; per continuas Pontificum ſucceſſiones Sacerdotij vſq; in ſua tempora propagationem, & ab omnibus Aſiæ Regibus maieſtatem eius loci honoratam donarijs: Garizitani verò, ac ſi omninò nullum eſſet vnquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus perſuaſit Regi, *vt decerneret Hieroſolymitanum eſſe ex ſententia Moſis conditum, Sabbam verò & Theodoſium addiceret ſupplicia. Atque hæc ſunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderũt Ptolemæi Philometoris tempore.*

CAP. VII.

Quòd Alexander poſt mortem Demetrij Ionatham in ſummo honore habuit.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. 1 Mach. 11. Alexander Rex Syriæ Cleopatrà Ptolemæi Philometoris filiã ducit.

CÆSO *autem in pugna Demetrio ſicut ſuperius dictum eſt, Alexander aſſumpto Syriæ principatu ſcribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum ſibi dari depoſcens, æquum eſſe dicens, vt ſe affinitate dignetur poſt receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius poſtulatis admiſſis, reſcripſit & gratulari ſe ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iuſſitq́; , vt ſibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. ſubſecutus deinde literas, ad conſtitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti ſumma, quanta tam potentem Regem decuit. Ad has nuptias vocatus eſt per literas ab Alexandro & Ionathas Pontifex, & cum veniſſet ad* Reges, *ampliſq́; muneribus vtrunq; donaſſet, ab vtroq; in magno honore habitus eſt. nam Alexander mutare eum veſtem coegit, & purpuratum aſſidere ſibi pro tribunali: mandauitq́; ſuis ducibus, vt in medium vrbis eo producto, præconis voce edicerent, nemini licere accuſationem contra hominem inſtituere, aut vlla in re exhibere ei negocium. quo facto cum manifeſtum eſſet, quanti Rex eum faceret, aduerſarij qui ad accuſandum parati venerant, ſubduxerunt ſe, veriti ne ipſis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia* Rex *hic Ionatham proſecutus eſt, vt ei primum locum in amicorum ſuorum numero aſſignauerit.*

CAP. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Demetri⁹, Demetrij filius ex Creta in Ciliciã traijcit, Syriãq; occupare conatur.

ANNO *autem centeſimo ſexageſimo quinto, Demetrius, Demetrij filius, acceptis multis mercenarijs militibus à Laſthene Cretenſi, ſoluens ab ea inſula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer eſt territus: moxq́; è Phœnice properauit Antiochiã, vt res eius ante Demetrij aduentũ in tuto cõſtitueret, interim Cœleſyriæ Apollonio Dauo duce præpoſito. Is profectus cum exercitu Iamniam, miſit ad Ionatham Pontificem nunciũ, rem indignã, dicens eum ſolũ pro ſuo arbitrio viuere, non ſubiectum Regis imperio: & ſibi ipſi eſſe opprobrium, quòd eum ſub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus deſidens, putes te poſſe aliquid: ſed ſi confidis tuis viribus, in campum deſcende, vt ferro decernamus, vter noſtrum ſit virtute præſtãtior. Ne ſis tamen inſcius, quòd è ſingulis vrbibus fortiſſimi mecũ militant, aſſueti ſemper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non ſaxis pugnandum eſt & in quo*

An. mũdi 3818. Ante Christum natum 146.

Vir armis fidens.

quo nullum præſto eſt victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus eſt Hieroſolymis: & cum perueniſſet Ioppen, extra vrbem caſtra metatus eſt, excluſus à Ioppenſibus, qui intus habebant Apollonij præſidium. Ionatha autem oppugnationem inſtituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò poſtquàm accepit Joppen occupatam à Ionatha, aſſumptis tribus equitũ, octo peditum millibus Azotum ſe contulit: & inde profectus lento gradu iter faciebat. Cumq; veniſſet Ioppen, paulum retrocedens traxit Jonatham in planiciem fretus equitatu, & in eo victoriæ ſpem collocans. Jonathas verò progreſſus inſequebatur, Azotum verſus, Apollonium: qui vbi hoſtem conſpexit deueniſſe in plana, reuerſus eſt, vt prælium committeret, cumq; mille equites in inſidijs poſiti fuiſſent in quodam torrente, vt ſe Iudæis à tergo obijcerent, Jonathas qui hoc maturè ſenſit non eſt territus: ſed inſtructa in laterculi formã acie, hortatus eſt ſuos, vt vtrinque pugnarent in hoſtem, à tergo & à fronte adorienti reſiſtendo. cumq; prælium protraheretur vſque veſperam, data parte exercitus Simoni fratri, iuſſit hunc cum hoſtium phalange confligere. ipſe verò ſuis mandauit, vt obiectis ſcutis exciperent tela immiſſa ab equitibus. qui cum hoc feciſſent, exhauſti ſunt telis equites, nec tamen quenquam læſerunt. non enim penetrabant ad corpora, ſed obiectu ſcutorum ceu teſtudine, denſitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à manè vſque poſt meridiem laſſatum hoſtem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vſus egregia ſuorum opera hoſtem coegit fugere. quo viſo equites, ne ipſi quidem locũ ſuum tenuerunt: ſed feſſi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius ſpei ſitũ in peditibus, nullo ordine confuſi fugiebant, diſsipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vſq; perſequens, multis cæſis reliquos deſperata ſalute in templum Dagonis, quod eſt in ea vrbe, cõpulit. qua capta eodem impetu, & ipſam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidẽ religione deterritus, & fanum ipſius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitq; numerus tàm eorum qui exuſti ſunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Aſcalonem admouit copias. & cum extra vrbem caſtra poſuiſſet, prodierunt ad eum Aſcalonitæ cum hoſpitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuerſus eſt illinc Hieroſolyma, multã ſecum ducens prædam, quam abegit deuictis hoſtibus. Cæterum Alexander audito quòd victus eſſet dux eius Apollonius, ſimulabat ſe lætum, quãdoquidem ille præter animi ſui ſententiam aggreſſus eſſet Ionathã, amicum & ſocium: & miſit ei virtutis ergò fibulam aureã, quod geſtamen ſolis cognatis Regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei poſſidendã in perpetuũ addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum naualib. & terreſtribus copijs venit in Syriam, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipſius iuſſu ciuitatibus vſque Azotum, vbi obtundebatur querimonijs deplorantium Dagonis templi incendium: accuſabantq; populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vaſtaſſet ferro ac flammis, & plurimos ciuium dediſſet exitio, Ptolemæo penè diſsimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cum vſq; Eleutherum fluuium Regem deduxiſſet, reuerſus eſt Hieroſolyma. poſtquam autem Ptolemaidem peruenit, mini-

An. mũdi 3818. Ante Chriſtum natum 146.

Apollonius cum Ionatha prælium committit, & ab eo fugatur.

Ionathas victos Azotum vſq; perſequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurens.

Alexander dona Ionathæ mittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Ptolemæus Philometor, Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit.

Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorificè excipitur.

An. mũdi 3818. Ante Chriſtum natum 146.

Ptolemæo a genero inſidiæ ſtructæ, qua etiã de cauſa filia ab eo abſtracta Demetrio promittitur.

mum abſuit quin oppreſſus ſit Ptolemaus, Alexandri inſidijs per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis ſcripſit Alexandro, depoſcens Ammonium ad ſupplicium, quod meritum aiebat, propter ſtructas ſibi inſidias. qui cum non dederetur, intellexit ipſum Alexandrum earum fuiſſe autorem, & cœpit eum magno odio proſequi. Antiochenos autem iam antea propter eundem Ammonium infenſos habebat, à quo plurimis affecti fuerãt incommodis. Non tamen effugit pœnam Ammonius, turpiter, vt mulier, cæſus, dum amictu fœmineo quærit latebras, quemadmodum in alio diximus commentario. Ptolemaus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & læti aduerſus Demetrium auxilij, abſtracta à marito filia confeſtim ad Demetrium mittit legatos de ſocietate & amicitia, his conditionibus, vt data ipſi in matrimonium filia, in paternũ regnum eum reſtitueret. At ille & amicitiam eius & oblatam coniugem perlibenter amplexus eſt. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochenſibus perſuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exoſum & Alexandrum, facile impulſi ſunt, vt eum ex vrbe eijcerent. Atque

Ptolemæus Aſiæ regnum ſibi oblatũ Demetrio tradendum ſuadet.

ita elapſus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemaus verò vrbem ingreſſus & à ciuibus Rex conſalutatus eſt, & ab exercitu, coactus duo ſibi imponere diademata, alterum Aſiæ, Ægypti verò alterum. Sed cum eſſet natura iuſtus & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidioſus fieri, aduocata Antiochenſium concione, perſuaſit eis, vt Demetrium reciperent. pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum quæ illis cum patre eius interceſſerant. Se quoque affirmauit monſtratorem ei fore vitæ rectè inſtituendæ & adminiſtrandæ Reipub. nec paſſurum quicquam tentare quod non deceat. nam quod ad dominationem attineat, contentum ſe eſſe Ægypti imperio. atque ita perducti ſunt in eam ſententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterum cum Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuaſiſſet Syriam & Antiochenum agrum vaſtaret rapinis atque incendijs, occurrit ei Ptolemaus vnà cum genero ſuo Deme-

Alexandri victi in Arabiam fuga, & cędes.

trio: iam enim confectæ erant nuptiæ: & victus Alexander compulſus eſt fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi conſternatus barritu elephanti eum excuteret, proſtratumq; aggreſſi hoſtes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent, ni ereptus eſſet interuentu ſatellitum. attamen per integrum quatriduum ſopitis ſenſibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynaſta reciſum miſit ad Ptolemæum, qui die quinta demum reſpirans à vulneribus, & ad ſe reuer-

Mors Ptolemæi.

ſus iucundiſsimo ſibi rumore ſimul & ſpectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multo poſt exſatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipſe vitam finijt. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, ſicut aliàs indicauimus. Demetrius autem cognomine Nicanor, regno potitus cum eſſet prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi milites, oblitus & auxilij & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinẽ receperũt ſe Alexandriã elephãtis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copijs, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primum contemnebãt

An. mũdi 3820.
Ante Chriſtum natum 144.

conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cumq́; perueniſſet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliaq́; xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit Regis animum: tractatusq́; honorificè, confirmatus eſt in Pontificatu, quemadmodum & à ſuperioribus Regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verùm etiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribusq́; attributis ei toparchijs, Samaria, Ioppe, & Galilæa, CCC. tantum talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum genti gaudium. Exemplum epiſtolæ quàm ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Ramathám cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me Reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliaq́; tributa pro fructu terræ atq́; arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta alijsq́; inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab alijs ante eum Regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent ad ſubeunda, quoties opus eſſet, pericula.

Ionathas Demetriũ muneribus placat.

Demetrij ad Laſthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit.

Demetrius militum odium concitat, ſtipendium pacis tempore minuendo.

CAP. IX.

Tryphon Apamenus poſt deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum aſſerit, recepto in amicitiam Ionatha.

EAM alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cum indicaſſet ei quàm infenſi eſſent Demetrio milites, ſuaſit vt ſibi Antiochum traderet. effecturum enim ſe, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem ſe præbebat, quòd non ſatis ei fideret: tandem Tryphon euicit aſſiduis precibus. Interea Ionathas Pontifex volens tollere Hieroſolymitanæ arcis præſidium, & impios transfugas, reliquosq́; qui arces tenebãt in ea regione, legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, rogabat eum vt præſidia de Iudææ caſtellis eijceret. Qui non hac tantum in re, ſed maiora etiam gratificaturum ſe ei pollicitus eſt, quàm primùm leuatus eſſet præſenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. poſtulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem ſui milites ad hoſtem deficerent: moxq́; tria millia delectorum militum Ionathas ad Regem miſit. Cæterùm Antiochenſes exoſum habentes Demetrium, tàm propter ipſius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per

Hedio & Ruffinus Cap. 8.
1. Mac. 11.

Diodotus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit.

Ionathas legatione cũ muneribus miſſa ad Demetrium, vt præſidia de Iudææ caſtellis eijceret, rogat.

An. mũdi 3820. Ante Christum natum 144.

Rebellio Antiochenſium: & vltio eam ſubſecuta.

occaſionem aggredi: videnteſq́ auxilium ei veniſſe à Jonatha, & conſiderantes breui augendas eius vires niſi maturè præuenirent, correptis armis circumſtiterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in poteſtatem ſuam redigere. Qui videns populum armatum hoſtiliter ſe impetere, aſſumpto mercenario milite & Judæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochenſibus, & ſuperatus numero compulſus eſt cedere. Tum Judæi receperunt ſe in tectum regiæ, & è ſuperiore loco miſsilibus feriebant populum: quod cum tuto facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum eſt, propter denſitatem ædificiorum, quæ tota ferè conſtabant è materia lignea. Antiochenſes verò non valentes ædibus flagrãtibus ſuccurrere, in fugam ſe verterunt. Tum Judæi de vno tecto in aliud tranſilientes, miris modis eos inſectabantur. Rex autem animaduertẽs Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideo intermiſiſſe præliũ, per diuerſos angiportus eos aggreſſus, multis occiſis reliquos coëgit abiectis armis deditionem facere: & conceſſa audaciæ venia, ſeditionem compeſcuit, donatoſq́ Iudæos præda quàm ex direptionibus parauerant, & collaudatos quaſi autores eius victoriæ, remiſit ad Ionatham non ſine præclaro virtutis eorum teſtimonio. poſtea tamen ingratus apparuit, & non ſeruauit pollicita, bellum etiam minatus, niſi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens ſolita eſt prioribus Regibus pendere. Feciſſetq́ etiam ni impeditus eſſet à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuerſus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adoleſcente, diadema eius capiti impoſuit: & deficicientibus ad ſe omnibus militibus qui fraudati ſtipendijs fuerant, aperto bello Demetrium adortus eſt: & vno prælio factus ſuperior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit compulſo in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adoleſcens miſsis literis & legatis ad Ionatham, ſocium & amicum eum nominat, & Pontificatũ ei confirmat, conceſsis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorũ regioni attributæ fuerant. ad hæc aurea vaſa & pocula veſtemq́ purpuream & ius vtendi miſit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum eſſet Tyrum inter & Ægyptum, præpoſuit. Ionathas verò lætus tot collatis in ſe per Antiochum beneficijs atq́ honoribus, & ipſe ſuos legatos ad eum ſimul & Tryphonem miſit, amicum ſe & ſocium profeſſus, geſturumq́ vnà bellum contra communem hoſtem Demetrium, multa de eius ingratitudine queſtus, quòd pro beneficio iniuriam ſibi repoſuiſſet. cum igitur permiſſum eſſet ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confeſtim profectus eſt ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus eſt militibus. & cum Aſcalonem veniſſet: hic quoq́ ab oppidanis cum muneribus ei occurſum eſt: quos & ipſos hortatus eſt, quemadmodum alias vrbes Cœleſyriæ vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniurijs pœnas ab eo repeterent. eſſe enim multas cauſas, cur ad hoc conſentire debeant. quibus perſuaſis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoq́ conciliaret Antiocho. hos præter ſpem inuenit portas ſibi clauſiſſe, nolentes deſerto Demetrio parti aduerſæ ſe coniungere. quare Ionathas irritatus eſt vt & agros vaſtaret, & vrbem conaretur vi capere: relictaq́ ad eius obſidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos ſæuiebat incendijs.

Demetrio Antiochia adimitur.

Ionathas ob acceptà beneficia operã ſuam Tryphoni contra Demetrium offert, & præbet.

diȷs. Tum Gazæi videntes præſentem calamitatem ab hoſte, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & ſpem quoq; incertam propter locorum diſtantiam, ſatius exiſtimauerunt illo omiſſo neceſſitati ſuæ conſulere: & miſſis ad Ionatham nuncijs recepti ſunt in ſocietatem atq; amicitiam. Aliquando enim homines non niſi ſuo malo docti intelligunt quid ſit vtile, cum deberent ſapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius quàm coacti imperata facere. Ionathas verò acceptis obſidibus, & miſſis Hieroſolyma, digreſſus inde, totam regionem vſq; Damaſcum obibat. cumq; Demetrij validus exercitus acceſſiſſet ad vrbem Cedaſam, quæ propinqua eſt Tyriorũ agro & regioni Galilææ, vellentq; Ionatham abſtrahere à Syria laturũ opem Galilæis ſuæ ditionis hominibus, occurrit eò properè, Simone fratre ad Iudææ præſidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethſuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitiſſimum, & inſeſſum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cum aggeribus ſimul ac machinis vehemẽter infeſtarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonẽ, vt ſibi liceret relicta ipſi Bethſura, incolumibus decedere & proficiſci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt poſtulabant fide, pro Macedonico ſuum ibi collocauit præſidium. Interim Ionathas in Galilæa motis à ſtagno Genneſara caſtris quæ primùm poſuerat, in campum Aſor progreſſus eſt, neſcius hoſtem eſſe in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduẽtum eius præſenſerant, collocatis prius in monte inſidijs, ipſi in campo ei ſe oppoſuerunt. Quos cõſpicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipſe ſuos pro tempore ad certamen inſtruit. Sed cum à tergo ſe inſidiatores Iudæis oſtendiſſent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam ſe dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Apſalomi & Iudas Chapſæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanſerunt: qui à deſperatione ſumpta audacia tanto impetu aduerſam hoſtium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham deſtituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hoſtium aciem, reuerſi in prælium iam in apertam fugam verſos perſequebantur, donec ad Cedaſa ventum eſt, vbi intra caſtra compulſi ſunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit ſe Hieroſolyma. Et cum omnia ſibi ex ſententia Dei fauore videret cedere, miſit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiſerent Lacedæmonios, eoſq; cognationis admonerent atque fœderis. qui poſtquam Romam venerunt, expoſitis ad Senatum poſtulatis Ionathæ Pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptiſq; literis commendaticijs ad Reges Europæ & Aſiæ, quò tutius poſſent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha Pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas Pontifex gentis Iudæorum & ſenatus ac populus Iudæorum, ephoris Lacedæmoniorum ſenatuiq; & populo fratribus ſuis Salutem. Si valetis, et res veſtra tàm publicè quàm priuatim proſperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam Pontificem noſtrum, ab Ario Rege veſtro miſſa per Demotelem epiſtola, de cognatione noſtra, cuius exemplar ſubiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atq; Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignoraremus, nimirum docti è ſacris noſtris ſcripturis. Quòd verò non prius

An. mũdi 3820. Ante Chriſtum natum 144.

Simon Ionathæ frater Bethſuram occupat.

Ionathas fugat Demetrij milites.

Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs.

An. mũdi 3821. Ante Chriſtum natum 143.

An. mũdi 3821. Ante Christum natum 143.

prius vos cognatos agnouerimus, ideò factum eſt, ne videremur vobis captanda amicitiæ occaſionem præripere. Interim toto eo tempore ex quo renouata eſt noſtra neceſſitudo, in ſacris ſolennitatibus rem diuinam facientes, etiam pro veſtra ſalute ac victoria vota nuncupauimus. Et cum multis circumquaq; bellis vexaremur propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos ſolicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, miſimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iaſonis, viros ſenatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam noſtram amicitiam. Benè igitur facietis ſi vos quoq; nobis ſcripſeritis, & ſignificaueritis ſi qua in re vobis opera noſtra poßit eſſe vſui, ad omnia obſequia promptos nos habituri. Itaq; Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atq; ſocietate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum ſectæ erant, quæ de rebus humanis inter ſe diſſentiebant: vna Phariſæorum dicta, altera Sadducæorũ, tertia Eſſenorum. Horum Phariſæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in ſua poteſtate eſſe aiunt, vt vel fiant vel non fiant. Eſſeni verò omnia in fati poteſtate eſſe affirmant, nec quicquam hominibus præter fati decretum accidere. At Sadducæi fatum omninò negant, & è rebus tollunt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in noſtra ipſorum poteſtate eſſe, vt tam felicitatis nobis ipſi autores ſimus, quàm infortunij ſi deteriora conſilia ſecuti fuerimus. Sed de his diligentius tractauimus in ſecundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes acceptæ cladis abolere ignominiam, maioribus copijs reparatis duxerunt contra Ionatham. qui, comperto eorum aduentu properè in Amathenſem agrum occurrit. nolebat enim eos ſine impedimento Iudæam inuadere. cumq; ad quinquaginta ſtadia propè hoſtem caſtra poſuiſſet, miſit qui res hoſtium & munitiones perſpecularentur. qui cum exploraſſent omnia, & quoſdam captiuos noctu adduxiſſent, indicantes quòd ex improuiſo hoſtis vellet eos aggredi, maturè omnia communijt, diſpoſitis etiam extra caſtra excubijs, & in armis retinens per totam noctem exercitum iuſſum parato eſſe animo, etiam ſi noctu pugnare opus ſit, nequid eos hoſtium conatus fallerent. Demetrij verò duces vt ſenſere Ionatham præmonitum hærebant inopes conſilij, hoc ipſo turbati, quòd viderent nihil ſibi ſucceſſurum abſq; inſidiis, nec aperto marte pares ſe Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota caſtra ignibus, quò magis hoſtem fallerẽt, noctu diſceſſerunt. At Ionathas manè caſtra adortus, poſtquam deprehendit inania, cœpit fugientes perſequi, ſed fruſtra. Iam enim tranſgreßi fluuium Eleutherum in tuta loca ſe receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabatæis vaſtatis, abactaq; præda & captiuis abductis, Damaſcum veniens illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Paleſtinam vſq; Aſcalonem, opportuna loca firmabat præſidiis, atq; ita communita regione armis & ædificiis, Ioppen contẽdit: eiq; occupatæ validum impoſuit præſidium, quòd intellexerat Ioppenſes velle Demetrio dedere ſuum oppidũ. His igitur ad hunc modum diſpoſitis Ionathas & Simon reuerſi ſunt Hieroſolyma. Ibi Pontifex aduocata in templum cõcione populi, ſuaſit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum ſeptum fuerat rurſum reficerent, turribusq; altis additis munitiorem redderent. vtq; alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atq; hoc pacto excluderent eos qui arcem cuſtodiebant, & ad commeatuum penuriam

Tres Iudæorum ſectæ. Phariſæi. Eſſeni. Sadducæi.

De bello Iudaico lib. 2. Cap. 12. Demetrij duces iterum in Ionathã mouent: nihil ſibi ſucceſſurum videntes noctu diſcedunt.

Ionathas in Arabiã proficiſcitur, & Nabatæos vaſtat.

Simon Ionathæ frater Ioppen occupat.

Ionathas & Iudas Hieroſolyma & arcem reficiunt.

penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem diſpoſitas, additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Quæ ſententia comprobata ſuffragijs populi, ipſe aſſumpta ſibi munienda vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negocium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Meſopotamiam, volens hanc & Babylonem ſimul occupare, vt potitus ſuperioribus ſatrapijs, ſedem belli ibi conſtitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem ſi veniret, atque etiam contra Parthorum Regem Arſacem auxilia. Qua ſpe accenſus properauit ad illos, cogitans ſi res aduerſus Parthos ceſſiſſent proſperè, facilè ſe deinde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus eſt ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu, bellum Arſaci intulit, & ſuperatus prælio amiſſoq́ exercitu, ipſe viuus in poteſtatem hoſtium venit, ſicut aliàs narrauimus.

An. mũdi 3821. Ante Chriſtum natum 143.

Demetrius in Arſacem Parthorum Regem mouet, prælioque ſuperatus, capitur.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atq; interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

TRYPHON *autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, ſed cogitabat quonam pacto, eo ſublato, regnum poſſet ipſe inuadere & occupare: nec aliud magis videbatur obſtare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adoleſcentem aggredi. quamobrem ad Bethſan profectus, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectiſſimorum militum, paratum obſiſtere ſi quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatũ ad certamen, muneribus & comitate conatus eſt ei imponere, iuſſis ſuis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quò magis fidem beneuolentiæ fictæ aſtrueret, & omnem illi ſuſpicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret facilius. poſtremò ſuaſit vt dimitteret exercitum, ceſſante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt, retenta circa ſe modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam ſuam ciuitatem eam arceſq́ finitimas, dicens ſe in hoc veniſſe, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali ſuſpicatus, credensq́ verè & beneuolo animo Tryphonem hæc conſulere, dimiſit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò ſecum duxit, Tryphonem proſecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confeſtim, ita, vt præmoniti fuerant, claudentibus, viuus captus eſt, militibus eius ad vnum contrucidatis. moxq́ miſſa eſt in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia nec opina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euaſerunt. Nam Tryphonis milites non auſi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, inſectare vnde venerant retrò reuerſi ſunt.*

Hedio & Ruffinus Cap. 9.
1. Mac 12.13.

Tryphon regnum Antiochi ad ſe transferre cupiens, Ionathæ conatib. eius ſe oppoſituri, inſidiatur. & per dolum opprimitur.

An. mũdi 3822. Ante Chriſtum natum 142.

An. mũdi 3822.
AnteChriſtum
natum 142.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum ſimul & copiarum imperium detulit.

1 Mach. 13.
Ionathæ deſiderium omnes Hieroſolymis capit.

Hierosolymis autem poſtquam auditum eſt de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri deſiderium, quòd non ſine cauſa timerent, ne deſtituti eius prudentia ſimul & fortitudine, infeſtarentur à finitimis: qui in eam diem metu Jonathæ cohibiti, tum videbantur velut dato ſigno coorituri, & adducturi Judæorum gentem in extremum ſalutis periculum. nec eos fefellit ſua expectatio. quamprimùm enim auditum eſt necatum eſſe Jonatham, vndiq; excitatum eſt in eos bellum, tanquam non habentes amplius cuius ductu militare poſſent, & rem gnauiter gerere, quin & ipſe Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Judæam inuadere. Simon autem videns Hieroſolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, ſic exorſus eſt ad eos verba facere. Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos expoſuerimus: quibus domeſticis exemplis excitatus, cum non nouum ſit in noſtra familia legibus patrijs & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cum non deſit vobis dux paratus pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, ſequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior ſum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener, vt quod illis ſemper viſum eſt longè pulcherrimum, ſcilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipſe per ignauiam ſubterfugiam: quin potius certum eſt germanum me illorum fratrem egregijs approbare facinoribus. Confido enim in Deo, quòd pœnas ab hoſtibus exigere dabitur, vosq; vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniurijs eripere, & inſuper templi ſanctimoniam tutam præſtare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, niſi quòd exiſtimant deſtitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accenſa multitudo, recepit animos & fiduciam, & poſita formidine auſa eſt meliores ſpes concipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonem imperium accipere, & in locum fortiſſimorum fratrum Iudæ ac Jonathæ ſuccedere. nunquam enim ſe detrectaturos iuſſa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex ſuis ad militiam eſſent idonei, aggreſſus eſt vrbem mœnibus cingere, communireq; celſis & validis turribus. quo opere perfecto, miſit Ioppen vnum ex amicis Ionatham Abſalomi filium, iuſſum habitatores eius populariter inde eijcere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipſe interim manſit Hieroſolymis ad vrbis cuſtodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam, ducens ſecum vinctum Ionathan. ei Simon occurrit cum ſuis copijs iuxta oppidum Addida, ſitum in monte cui Iudæorum campi ſubiecti ſunt: Tryphon verò cognito quòd Simon Iudæorum Princeps ſit conſtitutus, miſit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabatq; vt ſi vellet dimitti fratrem Ionathan, centum argenti talenta perſolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad ſe obſides futuros, quòd ille dimiſſus non alienaturus ſit Iudæam à Regis imperio. nunc enim eum tantiſper ſeruari in vinculis, dum debitam Regi pecuniam

Iudæam finitimæ gētes, ſicut & Tryphon inuadunt.

Simon Ionathæ frater cōuocato in templū populo, ſe patris ac fratrum veſtigia ſequuturum pollicetur.

An. mũdi 3823.
AnteChriſtum
natum 141.

Simon Iudæ ac Ionathæ fratribus ſuccedit.

Simon Ionathā Abſalomi filium, Ioppen, vt habitatores inde eijceret, mittit.

Tryphon fraudulenter ſpem fratris redimēdi, propoſitis conditionibus, facit Simoni.

pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: ſed intelligens quòd & pecuniã perditurus eſſet, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius inſuper hoſti dediturus, tamen timens criminationem ſuorum, ne negatis pecunijs & filijs videretur fuiſſe fratri cauſa interitus, aduocato in concionem exercitu poſtulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd ſubeſſent inſidiæ. præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Jonathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Jdumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſq; Dora Idumææ oppidum. At Simon eum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem vt properè ſibi commeatus mitteret, iuſsit paratum eſſe equitatum, quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa viam opertam difficilem maximè equis reddiderat, irritum factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris in Cœleſyriam rediit properè: obiterq; in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſsimum monumentum exſtruxit patri ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione digniſsimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus cuique vnam erexit, mira tàm magnitudine quã pulchritudine, quæ durant vſq; ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domeſtici quam magnificentiſsimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt exacto Pontificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idq; accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quàm in ſcripturis publicis adiicerent, actum eſſe anno primo Simonis Judæorum ethnarchæ optimè de gente ſua meriti. nam huius principatu res eorum magnis acceſsionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulère victorias. Deuaſtauit enim Gazaram & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hieroſolymorum arce ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, neue inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæprecium, ſi mons quoque, in quo ſita fuerat, complanaretur, vt ſolum templum emineret: effecitq; id commemoratis pro concione malis quæ à præſidiarijs in eam diem Iudæi paſsi fuerant, quæque etiam in poſterum ferre cogerentur, ſi externus aliquis princeps ei loco imponeret præſidium. adeoq; permotus eſt eius exhortatione populus, vt non intermiſſo per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefeſſo labore per vices ſibi ſuccedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obſtaret, quò minus templum omnibus in vrbe locis eſſet longè celſius.

An. mũdi 3823. Ante Chriſtum natum 141.

Ionathas à Tryphone interficitur.

Monumentum Ionathæ.

Immunitas à tributis Iudæis parata.

Autoritas Simonis.

Simon Hieroſolymorum arcem expugnat.

An. mũdi 3824. Ante Chriſtum natum 140.

An. mũdi 3824.
Ante Chriſtum natum 140.

CAP. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulſum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

Hedio & Ruffinus Cap 10.
1 Mac. 15.
Tryphon Alexandro necato, imperio potitur.

NON multò autem poſt quàm Demetrius captus eſt, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone eſt necatus, anno quarto poſtquam eius tutelam ſuſceperat: ſparſoq; rumore, quòd inter exercendum ſe eſſet extinctus, per intimos amicos ſollicitauit milites magnis pollicitationibus vt ſibi regnum deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum verò fratrem ſi potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deſeruerint. illi adducti in ſpem maximam, quaſi ditandi hoc principe, imperium ei continuò deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam poteſtatem, non amplius diſſimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus eſt, quò magis animos hominum ſibi conciliaret, quamprimùm enim Rex declaratus eſt, abſque perſona Tryphonem agere cœpit, id quod aduerſariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæſi eius mores defecerunt ad Cleopatram vxorem Demetrij, quæ tum in Seleuciam cum liberis ſe incluſerat. Et cum Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, miſit ad eum Cleopatra, coniugium ſuum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum ſuaſu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenſes vrbem Tryphoni traderent. quò poſtquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & creſcentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è ſuperiore Syria, & vſque Phœnicen perſequens, compulſum in Doram caſtrum munitiſſimum obſidione cinxit. Miſit etiam legatos ad Simonem Iudæorum Pontificem, qui de amicitia & ſocietate agerent. qui & poſtulata eius libenter admiſit, & mox miſſo commeatu ac pecunijs ad oppugnantes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapſus è Dora, cum perfugiſſet Apamiam, vrbe vi capta, interfectus eſt, triennio poſt quàm regno potitus fuerat.

Tryphon ad regnum euectus concupitam poteſtatē, quam priuatus tegere conatus fuerat, oſtendit.

Tryphonis milites ei infeſti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiunt, quæ Antiocho Sotere coniugium & regnum offert.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Antiochus Tryphonem eiectum Syria, in Dora obſidione cingit.

An. mũdi 3827.
Ante Chriſtum natum 137.

Tryphonis cædes.

CAP. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto Cendebæus dux regius è terra profligatur.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

CÆTERVM Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor, traditis amico Cendebæo copijs, miſit eum, vt, vaſtata Iudæa, Simonem in poteſtatem redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam ſenior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hoſti cum exercitu fit obuiam: præmiſſisq; cum fortiſſimo quoque filijs, ipſe cum reliquis copijs ſubſequebatur diuerſo itinere: poſitisq; compluribus locis inter anguſtias inſidijs, nuſquam non rem geſſit ex ſententia: & in omnibus congreſſibus factus ſuperior, reliquum vitæ in pace exegit, cum & ipſe renouaſſet cum Romanis amicitiam.

Simon cũ filijs Cendebæum regione expellit.

Quòd

CAP. XIIII.

An. mũdi 3830. Ante Chriſtum natum 134.

Quòd Simon à genero ſuo Ptolemæo in conuiuo per dolum occiſus eſt.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. 1 Mach. 16.

Nulla fides, pietaſq́; ne in ſocero quidem.

IS per octo annos Iudæis præfuit, poſtremo in conuiuio cæſus, inſidijs generi ſui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filijs comprehenſis ac coniectis in vincula, miſit quoſdã, vt tertium quoq; Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adoleſcens autem hoc præſentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, ſimulq́; odio quo Ptolemæũ proſequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

CAP. XV.

Quomodo fruſtratis Ptolemæi conatibus Hyrcanus principatu potitus eſt.

An. mũdi 3831. Ante Chriſtum natum 133.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. 1 Mach. 16.

Ptolemæus oppugnatus ab Hyrcano, [illegible] plurimũ [illegible] naturalem valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione deſiſtat, præcipitandos locat.

ILLE igitur recepit ſe in quandam arcem ſupra Hierichunta ſitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò, accepto paterno Pontificatu, & ſacris operatus, cum litatum eſſet, eduxit contra Ptolemæum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat ſuperior, vincebatur autem ſola pietate erga matrem & erga germanos miſericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conſpicuo, minitans ſe præcipitaturũ eos, niſi frater ab oppugnando deſiſteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantũ ſe gratificari ſuis cariſſimis, ſtatim in primo conatu elangueſcebat. Mater tamen ad eum manus tendens ſupplicabat, ne molliretur affectibus, ſed potius indignitate rei motus daret operam, vt redactum in poteſtatem inimicum afficeret pœna, & vlciſceretur homines ſibi natura coniunctiſſimos, gratum enim ſibi fore inter tormenta emori, modo nefarius homo ſcelerum ſuorum ſupplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad aſſultum maiore impetu faciendũ, ſed quamprimum verberari & lacerari matrem videbat, refrigeſcebat ſtatim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cumq́; hoc pacto traheretur diutius obſidio, ſuperuenit annus ille quo ſolenne eſt Iudæis ceſſare ab operibus, recurrente anno ſeptimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occiſis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Cotylam, qui tum apud Philadelphenſes inuaſerat tyrannidem.

Hiſtoriarum Biblicarum finis.

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus 300. talentis fœdus cum eo inijt.

Hedio & Ruffinus Cap. 15.

Antiochus Hyrcanũ in vrbem compellit.

ANTIOCHVS autem memor incommodorum, quæ à Simone acceperat, Iudæã aggreſſus eſt, ex quo regnare cœperat anno quarto, principatus verò Hyrcani primo, ſexageſima ſecunda ſupra centeſimã olympiade: vaſtatiſq́; agris Hyrcanũ in vrbem ipſam compulit. eam ſeptenis caſtris cum cinxiſſet, primum nihil proficiebat, propter firmitatem mœniũ & virtutem propugnantium, accedente etiã aquarum penuria. cui tandem ſub occaſum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. poſtremò ad ſeptentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centũ turribus quæ ſurgebant vſq; tertiam contignationem, impoſitiſq́; in eas

Pleiades, ſeptem ſtellæ.

 cobortibus,

An. mūdi 3831. Ante Chriſtum natum 133.

cohortibus, quotidiè tentabat mœnia: duplicíq́ fosſa longa ſimul & lata cinctis Iudæis præcluſit omnem exitum. illi contrà crebrò excurſantes, ſi fortè negligentius cuſtodiri caſtra offenderent, afficiebant hoſtem clade aliqua: quod ſi paratos ad reſiſtendum inuenirent, recipiebāt ſe in tutiora facile. Hyrcanus autem poſtquàm cognouit ſibi obeſſe ſuorum multitudinem, quòd inutiliter abſumerentur ad victum neceſſaria, ſecretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, ſolis

Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur.

retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem excluſos vetabat progredi, ita, vt miſerabiliter oberrantes mœnibus conficerentur inedia. ſed cum ſuperueniſſet feſtum ſcenopegiæ, miſeratione ſuorum rurſus in vrbem recepti ſunt. Rex etiam rogatus, vt gratia feſti inducias ſeptem dierum

Antiochus Scenopegiæ gratia ſeptē dierum inducias Iudæis concedit.

concederet, religione motus impetrari eas paſſus eſt: nec hoc contentus victimas miſit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea referta omne genus aromatibus: & exercitui præbuit epulum, longè diuerſius ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos ſuper altari mactauerat, & iure carnium illarum templum aſperſerat, violatis Iudæorum legibus ſimul & ceremoniis: vnde acerbiſſima exorta ſunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus eſt ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum miſit, rogātes, vt liceat ſibi patriis viuere legibus. tum Rex *repulſis qui ſuadebant internecione delendā*

Hyrcanus cū Antiocho ſoluta obſidione fœdus facit.

gentem inſociabilem & diſcretam inſtituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit, vt obſeſſi arma ſibi traderent, & vectigalia Ioppes cæterarumq́ extra Iudæam vrbium concederent, & inſuper præſidium reciperent, promittens pacem eis ſe daturum his conditionibus. Aſſenſerunt illi ad omnia excepto præſidio, quòd vitarent exterorum conſuetudinem: quod ne reciperent, maluerunt Regi dare obſides, & D. *talenta inſuper: quorum trecenta mox repræſentata ſunt, & inter obſides fuit etiā ipſius Hyrcani frater: deiectaq́*

Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumēto profert.

mox lorica quæ impoſita erat mœnibus, ſoluta eſt obſidio. Cæterum Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim Regum omnium fuerat ditiſſimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum Rege fœdere, exceptum in vrbem cum exercitu tractauit liberaliſſimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam ſecutus eſt vnà cum auxiliis. Teſtis eſt nobis Nicolaus Damaſcenus, ſic ſcribens:

Nicolaus Damaſcenus.

Antiochus erecto tropæo ad Lycum fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæſit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quod in id tempus fortè quædam Iudæorum feſtiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum eſt, quod ille ſcripſit: nam pentecoſte inſtabat poſt Sabbatum, quo tempore noſtris iter facere nefas habetur. Deinde cū Arſace Partho Antiochus

Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus.

An. mūdi 3838. Ante Chriſtum natum 126.

ſigna contulit, quo prælio victus & vitam ſimul amiſit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimiſſus ab Arſace quo tempore Parthorum regionem inuaſerat Antiochus, ſicut iam ante in aliis commentariis diximus.

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.

Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in monte Garizim deſolatur.

CÆTERVM Hyrcanus, audita morte Antiochi confeſtim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum ſe eas vacuas propugnatoribus. Medabā igitur non ſine labore ſexto demum menſe vi

ſe vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & inſuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum inſtar Hieroſolymitani exſtructum permiſſu Alexandri à Sanaballete duce in gratiã generi ipſius Manaſſæ, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt & antè dictum eſt. incidit autẽ huius templi deſolatio poſt annum CC. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Mariſſam, ſubiugatisq́; omnibus Idumæis edixit, vt circumciderentur, niſi mallent è proprijs pelli ſedibus. at illi amore patriæ admiſerũt & circumciſionem, & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atq; ex eo primũ tempore inter Iudæos cenſeri cœpti ſunt. Cæterum Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, miſit legatos ad Senatum: vbi recitatis eius literis amicitia impetrata eſt his conditionibus. Fanius M. F. Pr. indixit Senatũ in campum VIII. Id. Februarias, præſente L. Manlio L. F. Mentina, & C. Sempronio C. F. Falerna, propter eas res, quas legati retulerunt, Simon Doſithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iaſonis, viri honeſti ac probi, miſſi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & ſocietate, quæ eis intercedit cum pop. Rom. & de negotijs publicis, vt Ioppe & portus, Gazaraq́; & fontes atq; vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter Senatus decretum, reſtituantur hæc omnia, néve militibus Regijs liceat per regionem ipſorum, aut ſubditorũ iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum Senatus fiant irrita: vtq́; legati à Senatu miſſi, curent reddi, quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment, qui eo bello deuaſtati ſunt. &, vt literæ cõmendaticiæ legatis dentur ad Reges & liberos populos, quò tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt Senatui renouare ſocietatem & amicitiã cum viris bonis, & miſſis à bono atq; amico populo. De literis autẽ ſcribendis reſponſum eſt, curæ futurũ ſenatui quam primum ab alijs negotijs vacauerit, & daturũ operã ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatumq́; eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quò commodius ſe referre poſſent in patriam. atq; ita publico ſumptu Legatos Prætor domum remiſit, cum cõmendaticijs ad eos, per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerũ ſtatus hic fuit. Demetrius autem Rex, cupiens bellũ Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm ſuis militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæũ Phyſconem, rogantes, vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quẽ poſſent Regem ſibi conſtituere. cumq́; is miſiſſet Alexãdrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatusq́; inde Tyrum ab inimicis capitur, & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander aũt Regnum adeptus fœdus ferijt cum Hyrcano pontifice, deinde petitus bello ab Antiocho Grypho, Demetrij filio, in prælio caſus, occubuit. At Antiochus regnũ Syriæ cõſecutus, nõ auſus eſt expeditionẽ contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus erat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterũ nuberet, ſicut aliàs diximus. Porrò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre cõflictatus eſt, Hyrcano interim per totũ illud tempus agente in pace cõtinua.

An. mũdi 3840. Ante Chriſtum natum 124.

Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circumciſionem & ritus Iudaicos admittunt.

Hyrcanus amicitiam cũ Romanis renouat.

An. mũdi 3844. Ante Chriſtum natum 120.

Demetrius ab Alexãdro victus, trucidatur.

Hedio & Ruffinus Cap. 17.

Alexander in conflictu cum Antiocho Grypho cæſus.

An. mũdi 3852. Ante Chriſtum natum 112.

mox

An. mũdi 3852. Ante Chriſtum natum 112.

Hyrcanus dum fratres inteſtinis bellis laborãt, in pace viuit.

mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iamq́; nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam regnãtibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuò, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarũ vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, nõ diſſimulauit & ipſe quid moliretur: videnſq́; Antiocho nihil eſſe ab Ægypto præſidij, ſed tam ipſum quam eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter ſe certaminibus, vtrunq́; facilè deſpexit.

CAP. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit.

An. mũdi 3854. Ante Chriſtum natum 110.

Hyrcanus obſidet Samariam.

Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo cæditur & fugatur.

Epicrates pecunia corruptus, Scythopolim Iudæis prodit.

Hyrcanus Samariam capit.

Hyrcano in tẽplo per vocem, filiorum de Antiocho victoria nunciatur.

Chelcias & Ananias Cleopatræ copijs duces præpoſiti.

QVA PROPTER *duxit exercitum ad Samariã vrbem munitiſſimam, quæ quòd nunc Sebaſte vocetur ab Herode condita, cum erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infenſus ei propter iniurias illatas Mariſſenis, colonis Iudæorum & ſocijs, ſed Syriæ Regi ſubditis. Cum itaq́; vrbem foſſa & duplici muro cinxiſſet per* LXXX. *ſtadia, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, vt coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cum veniſſet properè, victus eſt ab Ariſtobuli militibus: & inſequentibus eum fratribus vſque Scythopolim, ægrè euaſit. at illi reuerſi contra Samaritas rurſum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantum non imperio per eam deturbatus miſerat, primum vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptijs, non audens quidem aperto marte decernere quod eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum, vt Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolueret. Sed poſtquam multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidijs, profectus eſt inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audacius quàm prudentius cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifeſtè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obſeſſis profuit. atque ita Hyrcanus integrò anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam ſolo eam æquauit, inductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata ſunt, vt ne veſtigium quidem ſupereſſet eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano Pontifice dignatum eum eſſe diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipſa die qua eius filij conſeruerunt cum Cyziceno prælium, Pontifex ipſe ſolus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idq́; mox progreſſus renunciauit multitudini, & paulo poſt certius comprobatum eſt eius oraculum. Et Hyrcani quidem res geſtæ ſic ſe habuerunt. Accidit autem hoc tempore, vt non Hieroſolymis ſolũ, ſed & apud Alexandriam reliquamq́; Ægyptum & Cyprum fortuna aſpiraret Iudæorum ſucceſſibus. Cleopatra enim Regina à filio Ptolemæo Lathuro diſſidens, copijs ſuis duces præpoſuit Chelciam & Ananiam filios Oniæ, qui templum in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hieroſolymitano ſimile, vt aliàs diximus. ex horũ ſententia*

An. mũdi 3854. Ante Chriſtum natum 110.

Strabo Cappadox de Iudæorum fide.

tentia Regina gerebat omnia, ſicut & Strabo Cappadox teſtatur his verbis: Pleriq; enim qui prius nobiſcum venerunt in Cyprum, quíve poſt à Cleopatra illò miſſi ſunt, confeſtim deficiebant ad Ptolemæum. ſoli verò ex Oniæ factione Iudæi conſtanter manſerunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud Reginam eſſent in precio. Hæc Strabo.

Hyrcanus & Phariſæi hoſtes.

Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. ſed præcipuè Phariſæorũ ſecta malè ei volebat, de qua ſupra mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas eſt apud populum, vt etiamſi Regi obloquantur aut Pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum diſcipulus & Hyrcanus fuerat, in primis carus huic hominum generi. quos cum aliquãdo vocaſſet ad conuiuium, & accepiſſet comiter, poſtquam animaduertit eos exhilaratos, ſic illos affatus eſt: Scire eos ſuam voluntatem, quod nihil magis cuperet quàm iuſtus eſſe, & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodũ & ipſi doceãt. attamen ſi quid in ipſo deſiderarent, & aliqua in re à iuſticia præſcriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum eſſe, vt admonitione corrigant. cum verò omnes eius virtutem cõprobarent, vehementer gauiſus eſt eorũ teſtimonio.

Eleazarus Phariſæus Hyrcano matris captiuitatem exprobrat.

tandem vnus è cõuiuis Eleazarus, vir malus & ſeditioſus, Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, ſi vis eſſe iuſtus, abdica te pontificatu, & contentus eſto principatu populi. Illo verò cauſam rogante, cur ita hoc poſtularet: Quia inquit, audiuimus ita à natu grandioribus, matrem tuã captiuam fuiſſe regnãte Antiocho Epiphane. Falſus autem erat is rumor, & ideò grauiter his verbis Hyrcanus offenſus eſt, nec minus Phariſæi cæteri.

Ionathas Sadducæus Hyrcanum contra Phariſæos inflammat.

Tum Ionathas quidam è Sadducæorum ſecta, quæ eſt Phariſæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Phariſæorum ſententia conuitiatum Eleazarum: quod ſi dubium videatur, manifeſtũ fore interrogatis illis, quæ pœna hominem dignũ cenſeant. Quod poſtquã Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis ſententia ſe cogniturum, an ex eorũ conſenſu factum ſit ſibi conuicium, & illi ſatis putarunt, ſi vinculis caſtigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens ſit in animaduerſionibus: vehementer exacerbatus eſt, quaſi iam compertũ haberet eos eſſe autores opprobrata ſibi generis infamiæ. Nec deſtitit Ionathas furenti calcar addere, in tantũ,

Hyrcanus à Phariſæis ad Sadducæos deficit.

vt, deſertis Phariſæis, ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorũ conſtitutionib. earum obſeruatores pœnis afficeret: atq; hinc factũ eſt, vt & ipſe & eius filij parũ gratioſi apud vulgum fuerint: quemadmodũ aliâs opportunius dicetur.

Conſtitutiones Phariſaicæ.

Nunc enim indicandũ eſt, quòd multas conſtitutionũ à maioribus per manus acceptas Phariſæi tradiderint populo, quæ non ſunt ſcripta inter leges Moſaicas: & ideò Sadducæi his autoritatẽ abrogãt, dicentes oportere eas tantũ ſeruari, quæ ſcripto cõtinentur. atq; hinc magna inter vtroſq; exorta eſt controuerſia, dum ditiores ſtant à Sadducæorũ partibus, Phariſæi verò cæteræ multitudinis nituntur fauoribus. Sed de his duabus ſectis & Eſſenorum tertia ſatis docuimus in ſecundo de Iudaico bello volumine.

Hyrcanus moritur.

An. mũdi 3861. Ante Chriſtum natum 103.

Hyrcanus autem ſeditione ſedata, & poſt hanc exacta vita feliciter, elapſisq; vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filijs ſuperſtitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & Pontificatu & Prophetia. fruebatur enim diuinis colloquijs.

Vaticinium Hyrcani, de filijs.

vnde tantam nactus eſt futurorum præſcientiam, vt prædixerit duos maiores natu è ſuis liberis, non diu fore paterni principatus compotes: quorum exitum operæpreciũ eſt cognoſcere, quò magis patris eluceat diuinatio.

An. mũdi 3862.
Ante Chriſtum
natum 102.

CAP. XIX.

Ariſtobulus primus ſibi Diadema imponit.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Ariſtobulus Hyrcani filius, poſt captiuitatem Babylonicã diadema ſibi primus imponit.

DEFVNCTO enim eorum patre Ariſtobulus, natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad priſtinas ſedes poſtliminio reuerſus eſt. cumq́ fratrem ſuum ſecundum Antigonũ amaret, in ſocietatem dominationis eum aſſumpſit, cæteros verò in vinculis habuit.

Ariſtobulus Antigonum in regnũ ſocietatem admittit, cæteros in vincula conijcit, & matrem fame necat.

matrem etiã coniecit in carcerem, principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoq;, quem præ alijs diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias.

Ariſtobulus Antigonum fratrem interficit.

quas primo quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiã confictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo

tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus ſacris ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimũ pro ſalute Regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudiũ erat excitare inter fratres diſcordiã, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni & pompa quã adornauerat, venerunt ad Regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebantq́; venturũ breui cum valida armatorũ manu ad occidendũ Regem, quòd ſtultũ exiſtimet cũ regno ſolum potiri liceat, cõmunicato honore contentũ eſſe.

Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatus.

Ariſtobulus autem quamuis nõ omninò his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodam obſcuro & ſubterraneo, (decumbebat autem in turri quæ poſt, mutato nomine, Antonia dicta eſt) mãdauitq́; vt ſiquidem ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmiſit tamen ad eũ qui rogaret

vt inermis

An. mũdi 3862. Ante Chriſtum natum 102.

Ariſtobuli coniunx verſuta, Antigonum dolo trucidari curat.

Vis calumniæ.

Iudas Eſſæus vates.

Stratonis turris, & maritima Cæſarea nominata.

Ariſtobuli fratricidæ pœna.

Conſcientiæ labes.

Ariſtobulus Ituræ habitatores circumciſionem cæterosq; Iudaicos ritus admittere cogit.

Strabo ex Timagene de Ariſtobulo.

vt inermis veniat. At Regina, & reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio, vt contraria diceret, audiſſe fratrem, quòd armaturã eximiam ſibi comparaſſet, cupereq́ ita armatũ contemplari. Antigonus verò nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuolentia, ita, vt erat cum tota armatura venit ad Ariſtobulũ, contemplandum ſe præbiturus. cumq́ perueniſſet ad turrim Stratonis, quà valdè obſcurus erat tranſitus, à ſatellibus interfectus eſt. Huius autem caſus facilè oſtendit, quantum poßint liuor & calumnia, & quàm ſint efficaces ad ſubuertendã etiã naturalem beneuolentiã. Sed illud maximè admiratu dignũ eſt, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus eſt. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud diſcipulos, qui eum ob hanc ſcientiã affectabãtur exclamauit, pœnitere ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat: quoniam locus ille abeſſet DC. *ſtadijs, & diei pars maior exacta eſſet: atq; ita periculũ eſſe, ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modũ ſolicito nunciatur Antigonũ cæſum ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima, quæ pòſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Ariſtobolum autem cõtinuò cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum ſuum continenter deteſtaretur, ita, vt poſtremo, creſcentibus doloribus, ſanguinem vomeret. eum quidã è miniſtris efferens, diuina opinor, ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta habebat veſtigia. quo facto ingens eorũ, qui viderant, clamor exoritur, quaſi data opera puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus. omnibus autem dicere tergiuerſantibus, tantò magis contendebat cognoſcere, quòd natura ita comparatum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint, quæ dißimulantur ſilentio. tandem vbi minis ac terroribus expreßit, vt faterentur veritatem, conſcientia grauiter ictus animũ plurimas effudit lacrymas: & gemitum ex imo pectore ducens, Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac ſceleratum facinus, quãdo tam citò repoſcor ad pœnas cognati ſanguinis? ò corpus impudens quouſque retinebis animam, quam materni ſimul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel eam reddis, ne ſic per partes opus ſit libare meum ſanguinem, atque ita parentare oppreßis per nefas & paricidium? vix ea fatus erat cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id eſt Græcorũ amator, poſt auctam multis beneficijs patriam, illato bello Ituræa, magnaq́ eius parte attributa ad Iudææ limites, cuius habitatores comminatione exilij coëgit circumciſionem cæterosq́ Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modeſtus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis, ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuinctam circumciſionis fœdere.*

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum Regis res geſtæ.

An. mũdi 3863. Ante Chriſtum natum 101.

Hedio & Ruffinus Cap. 19.

Salome, Alexandra cognominata, Ariſto buli vxor, Alexandrũ Iannæum Regem cõſtituit.

POST *Ariſtobuli obitũ Salome eius vxor, quam Græci Alexandram nominãt, ſolutis eius fratribus, quos ipſe, vt diximus, vinxerat: Iannæum, qui & Alexander eſt, Regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atq; modeſtia: cui accidit, vt mox natus exoſus patri factus ſit, nec vnquã, dum ille viueret, in eius conſpectũ admiſſus.*

An. mūdi 3863. Ante Chriſtum natum 101.

*admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cum aliquando in ſomnis ei Deus appa-
ruiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæte-
ris diligebat fratrib. Sed cum Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quòd
is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oracu-*

Alexander alterū fratrē interficit, alterū in honore habet.

*li fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulū,
alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit: alterum contentū priuata & ocio-
ſa vita in honore habuit. Conſtitutis deinde rebus imperij, prout ſibi viſum eſt cō-*

Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamque oppugnat.

*ducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum proſperè pugnaſſet victos in-
tra mœnia compulit, eosq; obſeſſos oppugnare adortus eſt. Sola enim è maritimis*

An. mūdi 3864. Ante Chriſtum natum 100.

*Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyranni-
dem apud Stratonis turrim & Dora occupauerat. Sed cum Antiochus Philo-*

Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrānus.

*metor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladib. ſuas vires attererēt,
nihil præſidij ab eis exſpectandum erat Ptolemaidenſibus, verum Zoilus tyran-
nus cum iis, quos alebat, militibus eorum quoq; dominationi propter diſcordiā
regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam Reges negligere videbātur illorum
periculum, athletis ſimiles, quos, cum defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduer-
ſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent. Su-*

Ptolemæus Lathur᷒ Rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiect᷒ Ptolemaidenſibus auxilio venit.

*pererat vna ſpes ab Ægypti Regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleo-
patra è regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabāt, vt
auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cum et ſpem
feciſſent quòd delatus in Syriā habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis
partibus, ſimulq; Zoilum & Sidonios multosq; adiutaturos, elatus promiſſis na-
uigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud ſuos ciues auto-
ritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus, vt mutarent ſententiam, conducibi-
lius dicens, incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quam in certiſſimam ſerui-
tutem, accito Domino, ſe dedere, & inſuper non præſens ſolum bellum ſuſtinere,
ſed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permiſſurā Pto-
lemæum vires ſibi parare è vicinia, ſed contra eos venturam cum valido ex-
ercitu. dare enim Reginam operam, vt illum etiam è Cypro eijciat. futurum au-
tem, vt, ſi Ptolemæum ſua ſpes fruſtretur, ipſe in Cyprum retrorſum fugiat, miſe-
ri verò ciues, in extremo deſerantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itine-
re Ptolemaidenſium mutatione, nihilominus curſum cōtinuauit, & cum appu-
liſſet ad Sycaminum, eo loci copias expoſuit, quæ cōſtabant connumeratis pediti-
bus ſimul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem,
& caſtris ibi poſitis, cum neq; legatos eius admittere, neq; verba audire vellent,
in magnā cōiectus eſt ſolicitudinem. Poſtquā verò Zoilus ad eum & Gazæi ve-*

Zoilus & Gazæi à Ptolemæo cōtra Iudæos auxiliū petunt.

*nerunt, petentes auxilium cōtra Iudæos & Alexandrum agros ipſorum vaſtan-
tem, obſidio quidē vrbis metu Ptolemæi ſoluta eſt. Cæterum reducto domum ex-
ercitu Alexander cœpit aſtū agere, clàm Cleopatrā contra Ptolemæum vocās,
apertè verò amicum eius & ſocium ſe ſimulās. quin & CCCC. argenti talenta da-*

Alexander Ptolemæo vt Zoilū tolleret perſuadet.

*turum ſe pollicitus eſt, ſi ille viciſſim in gratiā ipſius Zoilum tyrannum tolleret,
& agros eius Iudæis attribueret. Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri*

Zoilus captus.

*amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde verò cōperto quòd ille clā ad matrē
ipſius Cleopatram nuncios mitteret, diſſoluto cum eo fœdere, profectus eſt oppu-*

Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa.

*gnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauſerat. Vbi relictis ad continuandā op-
pugnationem ducibus cū parte exercitus, ipſe cum reliquis copijs ad vaſtandam*

ac domandam Iudæam ſe contulit. At Alexander poſtquam intellexit eius propoſitum, & ipſe ex ſua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel vt quidam ſcriptores malunt LXXX. *millia, & cum his hoſti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.*

An. mũdi 3864 Ante Christum natum 100.

Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidum vi capit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

D*EINDE aggreſſus & Sephorim non longè inde diſtantem, multis deſideratis, abijt conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Aſophon, qui non multum diſſitus eſt à flumine: & caſtra ex aduerſo hoſtium metatus eſt. habebat autem Alexander in prima acie pugnare ſolitos octies mille quos hecatontamachos appellabat, geſtantes æratos clypeos. ſed & Ptolemæi prima acies æquè æratis ſcutis vtebatur. Et cætera quidem inferiores ſibi viſi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philoſtephanus aciei ſtruendæ artifex, iubens tranſire fluuium ſupra quem caſtra habebant. nec Alexandro tranſitum eorum impedire placuit, rato faciliorem ſibi fore victoriam, ſi hoſtis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna non poſſet refugere. & primum quidem æquo marte certabatur, multis vtrinq́ cadentibus. deinde cum iam Alexandri milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum parte ſuorum maturè cedentibus opem intulit, cumq́ inclinato Iudæorum cornu nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteroſq́ exemplo ſuo traxerunt. contrà Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eouſq́ inſecuti ſunt interficiendo donec laſſatis manibus ferrum quoq́ hebeſceret. Ferunt triginta millia cecidiſſe in eo prælio: Timagenes autem quinquaginta millia in ſuis ſcriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus verò cum poſt victoriam longè lateq́ excurriſſet, ſerò tandem in quoſdam Iudæorum vicos ſe recepit: quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promiſcuè iugulatos & in fruſta conciſos, in lebetes feruentes membratim conijcerent, vt, qui effugerant è prælio, hoſtem crederent humanis veſci viſceribus, & eò maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tàm Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, ſicut aliàs indicauimus. Porrò Cleopatra videns augeri filij potentiam, ſubiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impunè peruaſtata, non permittendum duxit vt ille magis creſceret, maximè cum circa Ægypti portas obuerſaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tàm nauales quàm terreſtres exciuit copias, quarum ſupremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos eſſe voluit: bonam etiam diuitiarum ſuarum partem cum nepotib. & teſtamento apud Coum inſulam depoſuit. Iuſſoq́ Alexandro filio cum magna claſſe in Phœnicen appellere, & deficientib. ad ſe eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde excluſa oppugnationem eius vrbis inſtituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properauit in Ægyptum, ſperans ex improuiſo occupaturum ſe præſidijs vacuam, ſed opinione ſua fruſtratus eſt. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœleſyriam Ptolemæum perſequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex ſententia ſucceſſerat,*

Ptolemæus Sephorim aggreditur.

Ἑκατοντάμαχοι.

Clades Alexandri.

Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

Ptolemais vi expugnata.

Cleopatra contra filium exercitum parat.

Ptolemais à Cleopatra obſeſſa & expugnata.

An. mũdi 3864. AnteChriſtum natum 100.
Ptolemæus eiectus ex Aegypto.

miſſa eò parte exercitus omninò eum ex ea regione expulit. atq; ita rurſum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, ſimul cum præſidiarijs expugnat. Quò cum veniſſet Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumq; quidam amicorum Reginæ ſuaderent, vt illam quoq; regionem occuparet, nec ſineret tantam bonorum Iudæorum multitudinem vnius viri parere nutibus: Ananias contrarium conſuluit, iniquum facinus dictitans, ſi hominem in ſocietatem receptum ſuis facultatibus exueret, præſertim ſuum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbiq; gentium Iudæos à ſe alienaret. His rationibus Anania Regina inducta, abſtinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœleſyriæ vrbem Scythopolim.

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

An. mũdi 3865. AnteChriſtum natum 99.

Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere viſum eſt, expeditionem ſuſcepit in Cœleſyriam, vbi Gadara poſt decem menſium obſidionem cepit: & paulo poſt potitus eſt Amathunte, quod eſt caſtrum omnium quæ ad Iordanem ſita ſunt munitiſſimum, vbi Theodorus Zenonis filius res ſuas chariſſimas depoſuerat. qui ex inopinato Iudæos aggreſſus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade Rex abſterritus eſt quòminus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur & Anthedonem, cui poſtea Herodes Rex mutauit nomen in Agrippiadem, quam & ipſam armis in poteſtatem ſuam redegit. & cum animaduertiſſet Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum receſſiſſe, & matrem eius Cleopatram in Ægyptum, infenſus Gazæis, quòd acciuiſſent illum contra ſe in auxilium, & vrbem eorũ oppugnauit, & agrum depopulatus eſt.

Gadaram Alexander capit.

Gaza oppugnata.

interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in caſtra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna, ſuperiores erant Gazæi, hoſtibus aduentum Ptolemæi ſuſpicantibus. ſed quamprimum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi ſe conglomerarunt. & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne ſic quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quàm ab hoſte ſubigi: & addebat illis animum Aretas Rex Arabum, auxilij ſpem oſtentans. Sed priuſquam ille veniret, Apollodoto perempto, ciuitas capta eſt. Nam Lyſimachus ipſius frater inuidens ei quòd tam gratioſus eſſet apud populum, occiſo eo collegit manum militum, atq; ita vrbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgreſſus eſt, deinde immiſſa in oppidanos militem permiſſa ſæuiendi licentia, ac paſſim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, ſed repugnantes inuaſoribus non pauciores Iudæos interimebant. alij verò deſolatas prius ædes incendebant, ne hoſtis præda potiri poſſet. quidam etiam ſuiſmet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abſtraherentur. Senatores autem numero D in Apollinis cõfugerant: forte enim ſenatus habebatur, cum hoſtis intromiſſus eſt. Alexander verò etiã his iugulatis, & diruta inſuper vrbe reuerſus eſt Hieroſolyma, anno poſt quàm caſtra ad Gazam admouerat.

An. mũdi 3873. AnteChriſtum natum 91.
Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum caſtra erumpit.

Aretas Rex Arabum Gazæis auxilij ſpem oſtentat.
Lyſimachus Apollodorum fratrem occidit, & Gazam Alexandro tradit.

Eodem tempore etiam Antiochus Gryphus occiſus eſt Heracleonis inſidijs, anno ætatis ſuæ quinto & quadrageſimo, regni verò nono ſupra vigeſimum. cui ſuccedens Seleucus filius bellum geſſit cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo poſt Cyziceni filius Antiochus

Antiochus Gryphus occiſus.
Seleucus Gryphi filius, cum Antiocho Cyziceno bellum gerit.

ochus cognomento Euſebes peruenit Aradum, & , impoſito ſibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, poſtquam à Mopſeatis receptus eſt. cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem. vna cum regia & ipſum & amicos concremauerũt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam ſimul amiſit atq; exercitum: poſt quem frater eius Philippus aſſumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, Regem apud Damaſcum conſtituit. His duobus fratribus ſtrenuè reſiſtens Antiochus, breui extinctus eſt. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Reginæ cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syriæ regnum remanſit penes duos fratres, Philippum atq; Demetrium, ſicut alias narratum eſt. Porro in Alexandrum domi ſeditio coorta eſt, cum per ſcenopegiæ celebritatem in parantem ſacrificare coniecta ſunt citrea: nam hos feſto noſtris morem eſſe palmeos & citreos thyrſos geſtare indicauimus. quin & conuitijs impetitus eſt populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui ſacris operetur iactantibus. quibus iniurijs exacerbatus occidit eorum circiter ſex millia: & exſtructo circa fanum & altare ſepto ligneo pertingente vſq; ea loca ad quæ ſolis ſacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à ſe vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Piſidas & Cilicas. nam Syris infenſus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conſerere. Congreſſus etiam cum Arabum Rege Obeda, & pertractus in inſidias, cùm camelorum multitudine protuſus eſſet in fauces aſperas & acceſſu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euaſit ipſe incolumis: delatusq; fuga Hieroſolyma, ſuper acceptam cladem per ſex annos à ſua gente bello vexatus, non minus quàm quinquaginta millia Iudæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid ſe vellent facere, ore vno reſponſum eſt, vt ſeipſum interficiat: moxq; miſerunt ad Demetrium Eucærum qui ab illo auxilia peterent.

An. mũdi 3874. Ante Chriſtum natum 90.

Antiochus Euſebes Seleucum fugat.

Antioch' Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello aggreditur.

Demetrius Eucærus a Ptolemæo Lathuro Damaſci Rex conſtitutus.

In Alexandrum citrea coniecta.

An. mũdi 38[illegible]. Ante Chriſtum natum 8[illegible].

Amathus diruta.

Obedas Rex Arabum.

Hedio & Ruffinus Cap. 20.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum ſuperat.

ILLE veniens cum exercitu, coniunxit ſe cum eis qui ſe acciuerant, & circa Sicima caſtra poſuit. Alexander verò cum mercenariorum ſex millibus & ducentis inſuper, Iudæorumq; ſuæ factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinq; tentata ſunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem ſollicitat: ille verò ſtantes cũ Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, poſtquã viſum eſt armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnũ caſus eſt, nauata prius forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi deſiderati ſunt. Cæterùm poſtquam Alexander ad montes perfugit, miſerati eius fortunã confluxerunt ad eum circiter ſex millia, quorũ metu Demetrius retrò abijt. Poſt hac Iudæi proprijs viribus bellum geſſerunt aduerſus Alexandrũ, ſed ſemper victi multos amittebant

An. mũdi 3884. Ante Chriſtum natum 80.

Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiſcitur.

Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctosq; conductitios milites amittit.

Ad Alexandrum ſex millia hominum confluunt.

è ſuorum

An. mūdi 3884. Ante Chriſtum natum 80.

Alexander à Iudæis bello potitus, potentiſſimos eorum in Bethoma oppugnat.

è ſuorum numero. tandem potentiſſimos eorum compulſos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolyma, vbi facinus commiſit longè immaniſſimum. epulans enim cum pallacis excelſiore loco vnde

Alexāder ad 800. crucibus ſuffigi, & in eorundem conſpectu vxores ac liberos trucidari iubet.

proſpectus patebat, ad DCCC. *iuſſit ſuffigi crucibus: & in conſpectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet ſæpè ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti proprijs eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & poſtremò in eam neceſſitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione ſubegerat reſtitueret Arabibus, ne & ipſi arma ſua aduerſus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam geſta ſunt innumera. Iniqua tamen*

Alexander Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit.

fuit talis animaduerſio, ita vt propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduerſariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaſerunt, & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus ſecurè adminiſtrauit regnum in poſterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem ſuum oppugnauit in ea, habens ſecum decem millia peditum & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi ſocius Zizum Principem Arabum exciuit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui poſtquam venerunt cum magno exercitu Demetrij caſtra oppugnauerunt, & tàm ſiti quàm miſſilium telorum multitudine deditionem cum ſuis facere coëgerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum Regem miſerunt. Antiochenſes verò quotquot in caſtris inuenti ſunt, gratis dimiſſos redire Antiochiam paſſi ſunt. Parthus verò Rex Demetrium apud ſe in omni honore habuit, donec ibi morbo abſumptus eſt. at Philippus poſt hanc pugnam ſtatim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus eſt.

Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt.

Demetrius Philippū fratrem in Berœa oppugnat.

Demetrio in Parthia morbo abſumpto Philippus totius Syriæ regno potitur.

Antiochi

CAP. XXIII.

An. mũdi 3884. Ante Chriſtum natum 80.
Hedio & Ruffinus Cap. 21.

Antiochi Dionyſii in Iudæam expeditio.

DEINDE *Antiochus cognomine Dionyſus, frater ipſius Damaſcum principatum ambiens, peruenit, & ibi rerum potitus Rex factus eſt, qui cum exercitum duxiſſet contra Arabas, Philippus eius frater, hoc audito, Damaſcum aduolat: & cum opera Mileſii arcis præfecti vrbe Damaſcenorum potitus eſſet, per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, nō proditione cepiſſe. quapropter ſuſpectus ei redditus, rurſum Damaſcum amiſit. progreſſum enim in circum animi gratia Mileſius excluſit, & vrbem ſeruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus confeſtim redĳt ex Arabia: moxq; duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuaſionem Alexander metuens, foſſam profundam duxit à Caparſabe quæ nunc Antipatris dicitur, vſq; ad Joppenſe mare, quà ſolùm patebat acceſſus: excitatoq; muro & per interualla caſtellis ligneis per* CL. *ſtadia, præſtolabatur Antiochum. at ille omnibus his incenſis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primùm ceſſiſſet, deinde cum decem equitum millibus apparuiſſet, occurrens ei Antiochus præliatus eſt acriter. iamq; de victoria certus occiſus eſt, dum alterum ſuorum cornu laborans vult in integrum reſtituere. poſt cuius caſum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame abſumpta eſt. Poſt hunc Cœleſyriæ regnum Aretas adipiſcitur, vocatus ad imperium à Damaſcenis propter odium quo perſequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit ſuos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eoq; vi capto, ad Eſſam inde duxit, vbi erant Zenonis res precioſiſſimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanam duxit & Seleuciam: & ſubactis his quoq;, redegit in ſuam poteſtatem vallem quæ Antiochi dicitur, & caſtellum Gamala. Obiectiſq; multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu ſuo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res proſperè geſtas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Jdumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram. in mediterraneis per Idumæam regionē Adora & Mariſam, totamq; Samariam & montes Carmelum ac Jtabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas vrbes, Eſebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonē, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc vltimam diruerunt, quòd incolæ recuſarent Judaicos ritus recipere. poſſidebant & alia Syriæ non obſcura oppida quæ imperio ſuo nouiter adiecerāt. Poſt hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abſtinens à caſtrenſibus officĳs, tandem exhauſtis viribus fato conceſſit in Geraſenorum finibus obſidens Ragaba caſtellum quod vltra Jordanē ſitum eſt. Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam ſalutis ſpem præ ſe ferentem, flens & ſeipſam plangens, ſuam ſimul & liberorum deſolationē lamentabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cum non ignores, quàm infenſus ſit tibi totus populus.*

Antiochus Rex Damaſcenorum.

Antiochus regno à fratre exuitur.

Caparſaba Antipatris dicta.

Antiochi mors, & fames exercitus immiſſa.

Aretas Rex Cœleſyriæ.

Vrbes aliquot ab Alexandro captæ.

Iudæi Syrorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent.

Pella diruta.

Alexandri morbus.

An. mũdi 3887. Ante Chriſtum natum 77.

An. mũdi 3890 AnteChriſtum natum 74.

Alexander coniugi quomodo ſecurè regnare poſſit, oſtendit.

An. mũdi 3890 AnteChriſtum natum 74.

Phariſæorum in populo licentia.

pulus. Tum ille conſuluit ei vt ſuis monitis pareat, ſi velit ſecurè cũ filijs regnum obtinere. primùm vt apud milites celet ſuã mortem, tantiſper dum caſtellum illud capiat. deinde poſtquam victrix magnificè Hieroſolyma reuerſa fuerit, Phariſæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito ſibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. poſſe enim plurimum apud Iudæos, ſiue exoſum aliquem cupiant lædere, ſiue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamſi per inuidiam de quopiam malè loquantur. nec ſe ob aliam cauſam incurriſſe totius gentis odium, quã quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hieroſolyma perueneris, accerſitis eorũ primoribus, oſtende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem ſimulatis permitte vt eo vtãtur arbitratu ſuo, ſiue inſepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, ſiue alio quolibet modo in id ſæuire: & pollicere nihil te niſi ex illorũ ſententia geſturam in adminiſtrando imperio. his verbis ſi apud eos vſa fueris, & mihi magnificentior quàm à te ſepultura continget, contentis illis permiſſa poteſtate, & tu ſecurè dominaberis.

Alexandri mors.

poſt hæc monita vxori data moritur, anno regni ſui XXVII. *vita verò vndequinquageſimo.*

CAP. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit.

Funus Alexandri.

A LEXANDRA *verò capto caſtello iuxta mariti monita Phariſæos allocuta eſt, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infenſis beneuolos eos ſibi reddidit. tum illi progreſſi ad plebem concionabantur, res geſtas Alexandri celebrantes, & Regem iuſtum ſe amiſiſſe conquerentes, populum ad eum luctum ac mœſtitiam prouocauerunt, vt nullum antehac Regem funerauerint ſumptuoſius.*

Hedio & Ruffinus Cap. 22.

Alexandri filij Hyrcanus & Ariſtobulus.

Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, regni tamen adminiſtrationem Alexandræ teſtamento reliquit. è filijs autem Hyrcanus erat rebus adminiſtrandis parum idoneus, & amator ocij: minor verò natu Ariſtobulus audax & induſtrius. ſed mulier gratioſa erat apud populum, eò quòd ſemper viſa ſit ægrè tuliſſe ea quæ maritus præter officium faceret.

Hyrcanus Pontifex.

illius conſilio Pontificatus Hyrcano obuenit, non tàm ætatis prærogatiua, quàm propter innatam ſegnitiem: alioqui ex Phariſæorum ſententia permiſſu Reginæ gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere iuſſa eſt: & ſi quid conſtitutionum Hyrcanus ſocer abrogauerat, quas Phariſæi iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum ſancitum eſt denuò. Nomen igitur regni erat penes Reginam, penes Phariſæos verò adminiſtratio.

Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, auidi ſunt ſanguinis.

nam hi & exulibus reditum, & vinctis ſolutionẽ procurabant. quædam tamen etiam per ſe prouidebat mulier, & magnũ mercede cõductorum militũ alebat numerũ, viresq; ſuas ita augebat, vt terrori eſſet circũuicinis tyrannis, et obſides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, ſoli Phariſæi turbas excitabant, incitantes Reginã, vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt ſumendi de DCCC. *ſimul viris ſupplicij: moxq; vnũ ex his iugulant Diogenem, deinde alium poſt alium, donec potentiores conuenientes in regiam,*

Ariſtobulus eiuſque aſſeclę Phariſæorum tyrannidem accuſant.

& cum his Ariſtobulus præ ſe ferens non placere ſibi quæ fierent, & ſi occaſio daretur, non permiſſurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus geſtis & quantis exhauſtis periculis fidem ſuam domino approbauerint, quodq; hac de cauſa magnis præmijs eos dignatus ſit: rogabantq; eam ne omninò

omninò in contrarium ſpes ſuas verteret. nunc enim qui periculum ab hoſtibus euaſiſſent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantq́, ſiquidem contenti ſint iam occiſis aduerſarÿs, propter innatum affectum quo dominos proſequantur, patienter ſe laturos hanc calamitatem. quòd ſi illi ſæuire pergerent, petebant ſibi dari diſcedendi veniam. neque enim niſi ipſius Reginæ permiſſu quæſituros ſibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipſa interficiantur regia. Sed turpe eſſe tum ſibi tum Reginæ, ſi illa diſsimulante à mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quàm ſi ipſa ſe priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quòd ſi ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Phariſæorum cupiditatibus, ſaltem per caſtella ſe diſtribueret. ſe enim quandoquidem fortuna ita perſequatur Alexandri familiares, contentos eſſe in humili ſtatu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miſerationem tàm cæſorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumſtantibus commotæ ſunt lacrymæ: ſed maximè Ariſtobulus mentem ſuam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi ſibiÿpſis cauſa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiſerunt regni habenas, quaſi verò deeſſent poſteri. Tum illa inops melioris conſilÿ, cuſtodiam caſtellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Macharunte; in quibus res ſibi chariſsimas recondiderat. Nec multo poſt Ariſtobulum filium cum exercitu miſit verſus Damaſcum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vrbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili geſtà domum redÿt. Per idem tempus nunciatum eſt Tigranem Armeniorum Regem cum D. *militum millibus inuaſiſſe Syriam, & breui in Iudæam eſſe venturum. ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miſeruntq́, ad eum legatos cum magni precÿ muneribus, obſidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, alias Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum Regem legati rogauerunt, vt benè ſibi de Regina ſua deq́, tota gente Iudæorum polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum ſibi officium, iuſſit omnia bona ſperare. Capta verò Ptolemaide nunciatur Tigrani, Lucullum, dum perſequitur Mithridatem, illum quidem non aſſecutum qui iam in Iberiam euaſerat, ſed Armeniam ingreſſum vaſtare eam regionem: quo cognito ille ſtatim domum reuerſus eſt. Poſt hæc cum Regina in morbum difficilem incidiſſet, & viſum eſt Ariſtobulo iam adeſſe tempus aggrediendi negocium, noctu egreſſus vno comitante famulo contulit ſe ad ea caſtella, quibus paterni amici erant præpoſiti. Iam dudum enim moleſtè ferens quæ mater gerebat, tum verò longè magis timebat ne illa mortua totum ſuum genus veniret in poteſtatem Phariſæorum: & videbat quàm ineptus erat adminiſtrationi frater, ad quem ſpectabat ſucceſsio. Conſcia verò fuit eius conatus ſola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primùm venit Agaba, vbi Galæſtes erat vnus è potentibus, à quo perlibenter exceptus eſt. Sequenti verò luce Regina ſenſit Ariſtobuli abſentiam: nec tamen ſtatim ſuſpicata eſt illum ad res nouandas eſſe profectum. Verùm poſteaquam venerunt nuncÿ alÿ ſuper alios, quòd iam hoc iam illud caſtellum occupaſſet: nam vno incipiente ſtatim reliqua omnia in eius poteſtatem ſe dediderunt: tum demum in magna conſternatione fuit, & ipſa Regina & vni-*

An. mũdi 3890
Ante Chriſtum
natum 74.

Alexandra Iudęis caſtellorum cuſtodiam credit.

Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemæum miſſus.

Tigranes Syriam inuadens, audito Luculli perſequentis Mithridatẽ aduentu domum redit.

An. mũdi 3893.
Ante Chriſtum
natum 71.

An. mũdi 3894
Ante Chriſtum
natum 70.

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

An. mũdi 3897.
Ante Chriſtum
natum 67.

An. mũdi 3897. Ante Chriſtum natum 67.

uerſa gens. ſciebant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi vſurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipſius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis cuſtodiretur in caſtello quod templo erat appoſitum. ad Ariſtobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec ſtrepitus deeſſet nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit caſtella viginti duo. in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim ſemper pluribus ſe agglomerantes libenter obtemperabãt, ſperantes et iam nonnihil vtilitatis ſe percepturos ex eo quem ipſi ex inſperato res nouas molientem euexiſſent ad dignitatis regiæ faſtigium.

Ariſtobulus multa caſtella occupat, & magnus fit ad eum concurſus.

Iudæorum autem ſeniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præſentibus rebus aliquod expediret conſilium. Ariſtobulum enim iam penè totam dominationem ad ſe traxiſſe, occupatis tot locorum opportunitatibus. ſe autem non decere, etiamſi maximè ipſa ægrotet, ea ſuperſtite conſultare abſque illius conſcientia. periculum autem iam eſſe penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Reipublicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam. ſibi enim iam non admodum curæ eſſe rerum adminiſtrationem, nimirum deficiente corpuſculo.

Hyrcanus & ſeniores, Reginam conueniunt, & Ariſtobulum accuſant.

Mors Alexandræ.

An. mũdi 3890 Ante Chriſtum natum 65.

his dictis non multo poſt extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vita tertio ſupra ſeptuageſimum, mulier ſupra ſexum ſuum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida operibus declarauit ſuam induſtriam, quaſi exprobrans viris inſcitiam, qui parum feliciter adminiſtrant Reſpublicas. ſemper enim præſentibus magis quàm futuris intenta, & omnia poſthabendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo poſt amiſerit: quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & Rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquijs mala ipſius adminiſtrationis multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ Reginæ exitus.

Alexandræ familia magnum infortunium incurrit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.
II. Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.
III. Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.
IIII. Hyrcani & Ariſtobuli legationes, à Scauro petentes auxilium.
V. Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerint.
VI. Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit.
VII. Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.
VIII. Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.
IX. Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferijt.
X. Alexander à Gabinio victus, in quodam caſtello oppugnatur.
XI. Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.
XII. Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium.
XIII. Pompeij in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.
XIIII. Cæſaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus ſit.
XV. Antipatri res geſtæ & cum Cæſare amicitia.
XVI. Cæſaris literæ & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia.
XVII. Antipater ex filijs ſuis Herodi Galileæ, Phaſaelo Hieroſolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit.
XVIII. Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.
XIX. Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.
XX. Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit.
XXI. Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.
XXII. Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.
XXIII. Antonius in Syriam prouinciã veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.
XXIIII. Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.
XXV. Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.
XXVI. Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.
XXVII. Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antiochum.
XXVIII. Antigonus à Soſio & Herode opprimitur.

CAP. I.

Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt, vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps cõſecuta ſunt, dicturi ſumus, nihil magis ſtudentes, quàm ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui hiſtoriam & rerum propter antiquitatem obſcurarum expoſitionem ſcribere ſe profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compoſitionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat & adimit tædium: ſed præcipua cura impendenda eſt veritatis ſtudio, ne ſuam fidem

An. mūdi 3899. Ante Chriſtum natum 65.

Ariſtobulus & Hyrcanus de regno cōtendunt.

ſequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepiſſet Hyrcanus, anno tertio ſeptimæ & ſeptuageſimæ ſupra cẽteſimã Olympiadis, Q. Hortenſio, Q. Metello Cretico Coſſ. ſtatim bellum ei Ariſtobulus intulit: & commiſſo ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam cuſtodiendi filij & vxor Ariſtobuli à matre eius depoſiti fuerant, vt ante diximus. reliqui etiã eius factionis homines cum victoris metu intra ſeptum fani ſe recepiſſent, breui deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis cõditionibus, in quibus obtinuit Ariſtobulus, vt regnaret, & fratrem ſineret in ocio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum eſt in ipſo templo, & data acceptaq́; fide, iunctiſq́; dexteris ſancitum: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos digreſſi ſunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Ariſtobuli.

Ariſtobuli cum Hyrcano fœdus.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

Hedio & Ruffinus Cap. II.

Antipater Idumæus amicus Hyrcani.

Antipater Iudæus, vt refert Nicolaus Damaſcenus.

Antipater primùm Antipas dictus.

Antipater Iudæorum potentiores in Ariſtobulum concitat.

AMICVS autem quidam Hyrcani Idumæus, nomine Antipater, vir pecunioſus, natura factioſus & induſtrius, infenſus erat Ariſtobulo eo, quòd ipſe ſtuderet Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damaſcenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, ſicut ſuo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipſius nomine: quem ab Alexandro Rege & eius vxore, conſtitutum ducem totius Idumææ ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Aſcalonitarum coluiſſe, multiſq́; eos ſibi conciliaſſe muneribus. Itaque iunior Antipater ſuſpectam habens Ariſtobuli potentiam, & timens eum propter mutuam ſimultatem, clancularijs obtrectationibus effecit, vt contra illum potentiores Iudæorum conſpirarent, iniquum eſſe dictitans ſinere Ariſtobulum incubare vſurpato per iniuriam imperio, ex quo eieciſſet fratrem natu maiorem, eumq́; ætatis prærogatiua ſpoliaſſet. eiſdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat aſſiduè, addens ne vitam quidem illi eſſe in tuto, niſi matura fuga ſaluti ſuæ proſpiceret. amicos enim Ariſtobuli nunquam non conſultare, quomodo eo ſublato de medio, dominationem alteri conſtabiliant. His ſermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd eſſet natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Ariſtobulus planè contrario fuit ingenio, induſtrius ſimul & magnanimus. cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri ſuis monitis, non deſtitit tamen quotidiè nouas de fratre criminationes fingere, quaſi inſidiaretur vitæ illius. tandem vrgẽdo ægrè obtinuit, vt aſſentiret fugere ad Aretam Regem Arabum, ſuum quoque pollicitus auxilium: idq́; eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis ſit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad Regem, accepturus ab eo fidem, quòd inimicis non deditus eſſet ſuum ſupplicem: quod vbi ille interpoſita fide promiſit, Antipater ad Hyrcanum reuerſus eſt Hieroſolyma: & non multò poſt aſſumpto eo noctu vrbem egreſſus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quã erat

erat Aretæ Regia: & quod eſſet Regi amiciſſimus, rogabat eum, vt Hyrcanum in Iudæam reſtitueret: & inſtando quotidiè dandoq; munera tandem perſuaſit. Hyrcanus quoque pollicitus eſt, ſi ope eius reductus regnum reciperet, redditurum ſe ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipſius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc. Medaba, Naballo, Liuias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Orona, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

An. mūdi 3900
Ante Chriſtum natum 64.
Hedio & Ruffinus Cap. 3.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TALIBVS promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus: moxq; vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis Sacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante Azymorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iuſtus, & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat pijs precibus pluuiã, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodũ olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum & quotquot eius factionem ſequebantur. id cum diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt. Deus vniuerſi huius mundi Rex, *quoniã & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes ſunt, precor, vt neq; hos contra illos, neq; illos cõtra*

Aretas contra Ariſtobulũ expeditionem ſuſcipit, eumq; Hieroſolyma confugere cogit.

Ariſtobulum in templo Arabs oppugnat.

Iudæi in Aegyptum fugiunt.

Onias nõ acquieſcẽs petitioni Iudæorum lapidatur.

hos orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidã ex Iudæis, viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus eſt continuò, cædisq; Oniæ pœnas exegit hunc in modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum

Sacer-

An. mũdi 3862.
Ante Chriſtum natum 102.

CAP. XIX.

Ariſtobulus primus ſibi Diadema imponit.

Hedio & Ruffinus Cap. 18.

Ariſtobulus Hyrcani filius, poſt captiuitatem Babylonicã diadema ſibi primus imponit.

DEFVNCTO enim eorum patre Ariſtobulus, natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema ſibi primus impoſuit, poſt CCCCLXXXI annos, & menſes tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus ad priſtinas ſedes poſt liminio reuerſus eſt. cumq́ fratrem ſuum ſecundum Antigonũ amaret, in ſocietatem dominationis eum aſſumpſit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiã coniecit in carcerem, principatus æmulam, (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atq; eò crudelitatis proceſſit, vt fame necaret in vinculis. poſt matrem verò interfecit fratrem quoq;, quem præ alijs diligere videbatur, & in regni ſocietatem admiſerat, alienatus ab eo per calumnias. quas primo quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiã confictas putaret. Sed cum aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo

Ariſtobulus Antigonum in regnũ ſocietatem admittit, cæteros in vincula conijcit, & matrem fame necat.

Ariſtobulus Antigonum fratrem interficit.

tempore populus ſolenne ſcenopegiæ feſtum celebrat, accidit vt Ariſtobulus ægrotans decumberet, frater verò interſuturus ſacris ſplendidiſſimè ornatus in templum aſcenderet cum armatorum comitatu, potiſſimũ pro ſalute Regis vota facturus. Tum hi quibus ſtudiũ erat excitare inter fratres diſcordiã, nacti occaſionem è rebus proſperè geſtis Antigoni & pompa quã adornauerat, venerunt ad Regem, & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam eſſe ſupra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifeſta indicia: aiebantq; venturũ breui cum valida armatorũ manu ad occidendũ Regem, quòd ſtultũ exiſtimet cũ regno ſolum potiri liceat, cõmunicato honore contentũ eſſe. Ariſtobulus autem quamuis nõ omninò his crederet, tamen proſpiciens quomodo poſſet & ſuſpicionem vitare, & ſecuritati ſuæ conſulere, collocauit ſatellites in loco quodam obſcuro & ſubterraneo, (decumbebat autem in turri quæ poſt, mutato nomine, Antonia dicta eſt) mãdauitq́; vt ſiquidem ſine armis frater veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus aduentaret, vt trucidaretur. præmiſit tamen ad eũ qui rogaret

Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatus.

vt inermis

An. mũdi 3862. Ante Chriſtum natum 102.

Ariſtobuli coniunx verſuta, Antigonum dolo trucidari curat.

vt inermis veniat. At Regina, & reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio, vt contraria diceret, audiſſe fratrem, quod armaturã eximiam ſibi comparaſſet, cupereq́ ita armatũ contemplari. Antigonus verò nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuolentia, ita, vt erat cum tota armatura venit ad Ariſtobulũ, contemplandum ſe præbiturus. cumq́ perueniſſet ad turrim Stratonis, quà valdè obſcurus erat tranſitus, à ſatellibus interfectus eſt. Huius autem caſus facilè oſtendit, quantum poßint liuor & calumnia, & quàm ſint efficaces ad ſubuertendã etiã naturalem beneuolentiã. Sed illud maximè admiratu dignũ eſt, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus eſt. Is cum videret Antigonum accedentem ad templum, apud diſcipulos, qui eum ob hanc ſcientiã aſſectabãtur exclamauit, pœnitere ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem coarguet incolumis Antigonus, quem ea die apud Stratonis turrim moriturum prædixerat: quoniam locus ille abeſſet DC. *ſtadijs, & diei pars maior exacta eſſet: atq́ ita periculũ eſſe, ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modũ ſolicito nunciatur Antigonũ caſum ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima, quæ pòſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas vatem perturbauerat. Ariſtobolum autem continuò cepit fraternæ necis pœnitentia: quæ res morbum eius aggrauauit, dum factum ſuum continenter deteſtaretur, ita, vt poſtremo, creſcentibus doloribus, ſanguinem vomeret. eum quidã è miniſtris efferens, diuina opinor, ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruentæ habebat veſtigia. quo facto ingens eorũ, qui viderant, clamor exoritur, quaſi data opera puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus. omnibus autem dicere tergiuerſantibus, tantò magis contendebat cognoſcere, quòd natura ita comparatum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint, quæ dißimulantur ſilentio. tandem vbi minis ac terroribus expreßit, vt faterentur veritatem, conſcientia grauiter ictus animũ plurimas effudit lacrymas: & gemitum ex imo pectore ducens, Ergo non latet Deum, inquit, meum impium ac ſceleratum facinus, quãdo tam cito repoſcor ad pœnas cognati ſanguinis? ò corpus impudens quouſque retinebis animam, quam materni ſimul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel eam reddis, ne ſic per partes opus ſit libare meum ſanguinem, atque ita parentare oppreßis per nefas & paricidium? vix ea fatus erat cum exhalauit animam, vno tantum anno in regno exacto, cognominatus Philellen, id eſt Græcorũ amator, poſt auctam multis beneficijs patriam, illato bello Ituraæ, magnaq́ eius parte attributa ad Iudææ limites, cuius habitatores comminatione exilij coëgit circumciſionem cæteroſq́ Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modeſtus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis, ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuinctam circumciſionis fœdere.*

Vis calumniæ.

Iudas Eſſæus vates.

Stratonis turris, & maritima Cæſarea nominata.

Ariſtobuli fratricidæ pœna.

Conſcientiæ labes.

Ariſtobulus Ituræ habitatores circumciſionem cæteroſq́ Iudaicos ritus admittere cogit.

Strabo ex Timagene de Ariſtobulo.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum Regis res geſtæ.

An. mũdi 3863. Ante Chriſtum natum 101.

Hedio & Ruffinus Cap. 19.

Salome, [illegible] Alexandra cognominata, Ariſtobuli vxor, Alexandrũ Iannæum Regem cõſtituit.

POST *Ariſtobuli obitũ Salome eius vxor, quam Græci Alexandram nominãt, ſolutis eius fratribus, quos ipſe, vt diximus, vinxerat: Iannæum, qui & Alexander eſt, Regem conſtituit, ætate cæteros præcedentem atq́ modeſtia: cui accidit, vt mox natus exoſus patri factus ſit, nec vnquã, dum ille viueret, in eius conſpectũ*

An. mūdi 3863.
Ante Chriſtum natum 101.

admiſſus. eius odij cauſam ferunt hanc. Cum aliquando in ſomnis ei Deus apparuiſſet, rogauit de ſucceſſore, ſolicitus de Ariſtobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratrib. Sed cum Deus huius effigiem deſignaſſet, contriſtatus quòd is in omnes fortunas eſſet ſucceſſurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit.

Alexander alterū fratrū interficit, alterū in honore habet.

Potitus enim hic regno poſt defunctum Ariſtobulū, alterum fratrum inſidiantem ſibi interfecit: alterum contentū priuata & ocioſa vita in honore habuit.

Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamque oppugnat.

Conſtitutis deinde rebus imperij, prout ſibi viſum eſt cōducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cum proſperè pugnaſſet victos intra mœnia compulit, eosq; obſeſſos oppugnare adortus eſt. Sola enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ ſupererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim & Dora occupauerat.

An. mūdi 3864.
Ante Chriſtum natum 100.
Zoilus Stratonis turris & Doræ tyrānus.

Sed cum Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladib. ſuas vires attererēt, nihil præſidij ab eis exſpectandum erat Ptolemaidenſibus, verum Zoilus tyrannus cum ijs, quos alebat, militibus eorum quoq; dominationi propter diſcordiā regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam Reges negligere videbātur illorum periculum, athletis ſimiles, quos, cum defeſſi ſint certamine, pudet tamen aduerſario manus dare, ſed per interualla ſe ad inſtaurandum certamen refouent.

Ptolemæus Lathur' Rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiect' Ptolemaidenſibus auxilio venit.

Supererat vna ſpes ab Ægypti Regibus, & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra è regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur miſſis legatis, orabāt, vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cum ei ſpem feciſſent quòd delatus in Syriā habiturus eſſet Gazæos & Ptolemaidenſes in ſuis partibus, ſimulq; Zoilum & Sidonios multosq; adiutaturos, elatus promiſſis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud ſuos ciues autoritate pollebat, perſuaſit Ptolemaidenſibus, vt mutarent ſententiam, conducibilius dicens, incertam cum Iudæis belli aleam ſubire, quàm in certiſſimam ſeruitutem, accito Domino, ſe dedere, & inſuper non præſens ſolum bellum ſuſtinere, ſed maius etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permiſſurā Ptolemæum vires ſibi parare è vicinia, ſed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim Reginam operam, vt illum etiam è Cypro eijciat. futurum autem, vt, ſi Ptolemæum ſua ſpes fruſtretur, ipſe in Cyprum retrorſum fugiat, miſeri verò ciues, in extremo deſerantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidenſium mutatione, nihilominus curſum cōtinuauit, & cum appuliſſet ad Sycaminum, eo loci copias expoſuit, quæ cōſtabant connumeratis peditibus ſimul & equitibus, circiter triginta millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & caſtris ibi poſitis, cum neq; legatos eius admittere, neq; verba audire vellent, in magnā cōiectus eſt ſolicitudinem.

Zoilus & Gazæi à Ptolemæo cōtra Iudæos auxiliū petunt.

Poſtquā verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium cōtra Iudæos & Alexandrum agros ipſorum vaſtantem, obſidio quidē vrbis metu Ptolemæi ſoluta eſt. Cæterum reducto domum exercitu Alexander cœpit aſtu agere, clàm Cleopatrā contra Ptolemæum vocās, apertè verò amicum eius & ſocium ſe ſimulās.

Alexander Ptolemęo vt Zoilū tolleret perſuadet.

quin & CCCC. argenti talenta daturum ſe pollicitus eſt, ſi ille viciſſim in gratiā ipſius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret.

Zoilus captus.

Tunc igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilum capit: deinde verò cōperto quòd ille clā ad matrē ipſius Cleopatram nuncios mitteret, diſſoluto cum eo fœdere, profectus eſt oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauſerat.

Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa.

Vbi relictis ad continuandā oppugnationem ducibus cū parte exercitus, ipſe cum reliquis copijs ad vaſtandam

ac

ac domandam Iudæam ſe contulit. At Alexander poſtquam intellexit eius propoſitum, & ipſe ex ſua ditione collegit circiter quinquaginta millia, vel vt quidam ſcriptores malunt LXXX. *millia, & cum his hoſti iuit obuiàm. Ptolemæus verò ex improuiſo adortus ſabbato Aſochim Galilææ oppidum vi cepit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.*

An. mũdi 3864 Ante Chriſtum natum 100.

Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidum vi capit.

CAP. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

D*Einde aggreſſus & Sephorim non longè inde diſtantem, multis deſideratis, abijt conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Aſophon, qui non multum diſsitus eſt à flumine: & caſtra ex aduerſo hoſtium metatus eſt. habebat autem Alexander in prima acie pugnare ſolitos octies mille quos hecatontamachos appellabat, geſtantes æratos clypeos. ſed & Ptolemæi prima acies æquè æratis ſcutis vtebatur. Et cætera quidem inferiores ſibi viſi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parum Philoſtephanus aciei ſtruendæ artifex, iubens tranſire fluuium ſupra quem caſtra habebant. nec Alexandro tranſitum eorum impedire placuit, rato faciliorem ſibi fore victoriam, ſi hoſtis à tergo haberet fluuiũ, & è pugna non poſſet refugere. & primum quidem æquo marte certabatur, multis vtrinq; cadentibus. deinde cum iam Alexandri milites ſuperiores fieri inciperent, Philoſtephanus cum parte ſuorum maturè cedentibus opem intulit, cumq́; inclinato Iudæorum cornu nullus ferret ſuppetias, deſtituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæterosq́; exemplo ſuo traxerunt. contrà Ptolemæi milites acriter inſtando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos euſq; inſecuti ſunt interficiendo donec laſſatis manibus ferrum quoq; hebeſceret. Ferunt triginta millia cecidiſſe in eo prælio: Timagenes autem quinquaginta millia in ſuis ſcriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga ſeruatos incolumes. Ptolemæus verò cum poſt victoriam longè lateq; excurriſſet, ſerò tandem in quoſdam Iudæorum vicos ſe recepit: quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi, vt promiſcuè iugulatos & in fruſta conciſos, in lebetes feruentes membratim conijcerent, vt, qui effugerant è prælio, hoſtem crederent humanis veſci viſceribus, & eò maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tàm Strabo quàm Nicolaus meminit. Iidem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, ſicut aliàs indicauimus. Porrò Cleopatra videns augeri filij potentiam, ſubiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impunè peruaſtata, non permittendum duxit vt ille magis creſceret, maximè cum circa Ægypti portas obuerſaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tàm nauales quàm terreſtres exciuit copias, quarum ſupremum regimen penes Chelciam & Ananiam Iudæos eſſe voluit: bonam etiam diuitiarum ſuarum partem cum nepotib. & teſtamento apud Coum inſulam depoſuit. Iuſſoq; Alexandro filio cum magna claſſe in Phœnicen appellere, & deficientib. ad ſe eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde excluſa oppugnationem eius vrbis inſtituit. Tum Ptolemæus, relicta Syria, properauit in Ægyptum, ſperans ex improuiſo occupaturum ſe præſidijs vacuam, ſed opinione ſua fruſtratus eſt. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœleſyriam Ptolemæum perſequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex ſententia ſucceſſerat,*

Ptolemæus Sephorim aggreditur.

Ἑκατοντάμαχοι.

Clades Alexandri.

Ptolemæus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet.

Ptolemais vi expugnata.

Cleopatra contra filium exercitum parat.

Ptolemais à Cleopatra obſeſſa & expugnata.

An. mũdi 3864. AnteChriſtum natum 100.

Ptolemæus eiectus ex Aegypto.

miſſa eò parte exercitus omninò eum ex ea regione expulit. atq; ita rurſum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, ſimul cum præſidiarijs expugnat. Quò cum veniſſet Alexander cum muneribus, & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cumq; quidam amicorum Reginæ ſuaderent, vt illam quoq; regionem occuparet, nec ſineret tantam bonorum Iudæorum multitudinem vnius viri parere nutibus: Ananias contrarium conſuluit, iniquum facinus dictitans, ſi hominem in ſocietatem receptum ſuis facultatibus exueret, præſertim ſuum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbiq; gentium Iudæos à ſe alienaret. His rationibus Ananiæ Regina inducta, abſtinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœleſyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere viſum eſt, expeditionem ſuſcepit in Cœleſyriam, vbi Gadara poſt decem menſium obſidionem cepit: & paulo poſt potitus eſt Amathunte, quod eſt caſtrum omnium quæ ad Iordanem ſita ſunt munitiſſimum, vbi Theodorus Zenonis filius res ſuas chariſſimas depoſuerat. qui ex inopinato Iudæos aggreſſus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade Rex abſterritus eſt quominus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur & Anthedonem, cui poſtea Herodes Rex mutauit nomen in Agrippiadem, quam & ipſam armis in poteſtatem ſuam redegit. & cum animaduertiſſet Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum receſſiſſe, & matrem eius Cleopatram in Ægyptum, infenſus Gazæis, quòd acciuiſſent illum contra ſe in auxilium, & vrbem eorũ oppugnauit, & agrum depopulatus eſt. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in caſtra Iudæorum: & quandiu nocturna erat pugna, ſuperiores erant Gazæi, hoſtibus aduentum Ptolemæi ſuſpicantibus. ſed quamprimum dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi ſe conglomerarunt. & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamen ne ſic quidem, quamuis grauante inopia, voluerunt cedere, parati quiduis potius perferre quàm ab hoſte ſubigi: & addebat illis animum Aretas Rex Arabum, auxilij ſpem oſtentans. Sed priuſquam ille veniret, Apollodoto perempto, ciuitas capta eſt. Nam Lyſimachus ipſius frater inuidens ei quòd tam gratioſus eſſet apud populum, occiſo eo collegit manum militum, atq; ita vrbem Alexandro tradidit. qui primo pacatus introgreſſus eſt, deinde immiſſa in oppidanos militem permiſſa ſæuiendi licentia, ac paſſim Gazæi trucidabantur. nec tamen illi moriebantur inulti, ſed repugnantes inuaſoribus non pauciores Iudæos interimebant. alij verò deſolatas prius ædes incendebant, ne hoſtis præda potiri poſſet. quidam etiam ſuiſmet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abſtraherentur. Senatores autem numero D: *in Apollinis cõfugerant: forte enim ſenatus habebatur, cum hoſtis intromiſſus eſt. Alexander verò etiã his iugulatis, & diruta inſuper vrbe reuerſus eſt Hieroſolyma, anno poſt quàm caſtra ad Gazam admouerat. Eodem tempore etiam Antiochus Gryphus occiſus eſt Heracleonis inſidijs, anno ætatis ſuæ quinto & quadrageſimo, regni verò nono ſupra vigeſimum. cui ſuccedens Seleucus filius bellum geſſit cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo poſt Cyziceni filius Antiochus*

Alexander fœdus cum Cleopatra renouat.

An. mũdi 3865. AnteChriſtum natum 99.

Gadaram Alexander capit.

Gaza oppugnata.

An. mũdi 3873. AnteChriſtum natum 91.

Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum caſtra erumpit.

Aretas Rex Arabum Gazæis auxilij ſpem oſtentat.

Lyſimachus Apollodorum fratrem occidit, & Gazam Alexandro tradit.

Antiochus Gryphus occiſus.

Seleucus Gryphi filius, cum Antiocho Cyziceno bellum gerit.

ochus cognomento Euſebes peruenit Aradum, & , impoſito ſibi diademate, Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, poſtquam à Mopſeatis receptus eſt. cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem. vna cum regia & ipſum & amicos concremauerũt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam ſimul amiſit atq; exercitum: poſt quem frater eius Philippus aſſumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucarum cognomine accitum à Gnido, Regem apud Damaſcum conſtituit. His duobus fratribus ſtrenuè reſiſtens Antiochus, breui extinctus eſt. vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum Reginæ cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit, quo facto Syriæ regnum remanſit penes duos fratres, Philippum atq; Demetrium, ſicut aliàs narratum eſt. Porro in Alexandrum domi ſeditio coorta eſt, cum per ſcenopegiæ celebritatem in parantem ſacrificare coniecta ſunt citrea: nam hos feſto noſtris morem eſſe palmeos & citreos thyrſos geſtare indicauimus. quin & conuitijs impetitus eſt populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui ſacris operetur iactantibus. quibus iniurijs exacerbatus occidit eorum circiter ſex millia: & extructo circa fanum & altare ſepto ligneo pertingente vſq; ea loca ad quæ ſolis ſacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à ſe vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Piſidas & Cilicas. nam Syris infenſus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conſerere. Congreſſus etiam cum Arabum Rege Obeda, & pertractus in inſidias, cùm camelorum multitudine protuſus eſſet in fauces aſperas & acceſſu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euaſit ipſe incolumis: delatuſq; fuga Hieroſolyma, ſuper acceptam cladem per ſex annos à ſua gente bello vexatus, non minus quàm quinquaginta millia Iudæorum occidit. & cum eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti, quid ſe vellent facere, ore vno reſponſum eſt, vt ſeipſum interficiat: moxq; miſerunt ad Demetrium Eucarum qui ab illo auxilia peterent.

An.mũdi 3874. AnteChriſtum natum 90.

Antiochus Euſebes Seleucum fugat.

Antioch⁹ Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello aggreditur.

Demetrius Eucærus à Ptolemæo Lathuro Damaſci Rex conſtitutus.

In Alexandrum citrea coniecta.

An.mũdi 387[illegible] AnteChriſtum natum 86.

Amathus diruta.

Obedas Rex Arabum.

Hedio & Ruffinus Cap. 20.

CAP. XXII.

Demetrius Eucærus Alexandrum prælio victum ſuperat.

ILLE veniens cum exercitu, coniunxit ſe cum eis qui ſe acciuerant, & circa Sicima caſtra poſuit. Alexander verò cum mercenariorum ſex millibus & ducentis inſuper, Iudæorumq; ſuæ factionis viginti millibus illi occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinq; tentata ſunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem ſollicitat: ille verò ſtantes cũ Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, poſtquã viſum eſt armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnũ cæſus eſt, nauata prius forti ac fideli opera, Sed & ex Demetrianis multi deſiderati ſunt. Cæterùm poſtquam Alexander ad montes perfugit, miſerati eius fortunã confluxerunt ad eum circiter ſex millia, quorũ metu Demetrius retrò abijt. Poſt hæc Iudæi proprijs viribus bellum geſſerunt aduerſus Alexandrũ, ſed ſemper victi multos amittebant è ſuorum

An.mũdi 3884. AnteChriſtum natum 80.

Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiſcitur.

Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctoſq; conductitios milites amittit.

Ad Alexandrum ſex millia hominum confluunt.

An. mũdi 3884. Ante Chriſtum natum 80.

Alexander à Iudæis bello potitus, potentiſſimos eorum in Bethoma oppugnat.

è ſuorum numero. tandem potentiſſimos eorum compulſos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in poteſtatem abduxit Hieroſolyma, vbi facinus commiſit longè immaniſsimum. epulans enim cum pallacis excelſiore loco vnde

Alexãder ad 800. cruſcibus ſuffigi, & in eorundem conſpectu vxores ac liberos trucidari iubet.

Alexander Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenit.

Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt.

Demetrius Philippũ fratrem in Berœa oppugnat.

proſpectus patebat, ad DCCC. *iuſsit ſuffigi crucibus: & in conſpectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniurijs, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licet ſæpè ab inimicis afflictus in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit, dum non contenti proprijs eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & poſtremò in eam neceſsitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione ſubegerat reſtitueret Arabibus, ne & ipſi arma ſua aduerſus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam geſta ſunt innumera. Iniqua tamen fuit talis animaduerſio, ita vt propter hanc crudelitatem Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduerſariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaſerunt, & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atq; ita demum liberatus à tumultibus ſecurè adminiſtrauit regnum in poſterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem ſuum oppugnauit in ea, habens ſecum decem millia peditum & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi ſocius Zizum Principem Arabum exciuit & Mithridatem Sinarem præfectum Parthorum, qui poſtquam venerunt cum magno exercitu Demetrij caſtra oppugnauerunt, & tàm ſiti quàm miſsilium telorum multitudine deditionem cum ſuis facere coëgerunt: abductaq; ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mithridatem Parthorum Regem miſerunt. Antiochenſes verò quotquot in caſtris inuenti ſunt, gratis dimiſſos redire Antiochiam paſsi ſunt. Parthus verò Rex Demetrium apud ſe in omni honore habuit, donec ibi morbo abſumptus eſt. at Philippus poſt hanc pugnam ſtatim profectus Antiochiam: totius Syriæ regno potitus eſt.*

Demetrio in Parthia morbo abſumpto Philippus totius Syriæ regno potitur.

Antiochi

CAP. XXIII.

An.mũdi 3884. Ante Chriſtum natum 80.

Antiochi Dionyſii in Iudæam expeditio.

Hedio & Ruffinus Cap. 21.

DEINDE *Antiochus cognomine Dionyſus, frater ipſius Damaſcum principatum ambiens, peruenit, & ibi rerum potitus Rex factus eſt, qui cum exercitum duxiſſet contra Arabas, Philippus eius frater, hoc audito, Damaſcum aduolat: & cum opera Mileſii arcis præfecti vrbe Damaſcenorum potitus eſſet, per ingratitudinem non remunerauit eum, quod vellet videri terrore vrbem, nõ proditione cepiſſe. quapropter ſuſpectus ei redditus, rurſum Damaſcum amiſit. progreſſum enim in circum animi gratia Mileſius excluſit, & vrbem ſeruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus confeſtim redijt ex Arabia: moxq́; duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuaſionem Alexander metuens, foſſam profundam duxit à Caparſabe quæ nunc Antipatris dicitur, vſq; ad Joppenſe mare, quà ſolùm patebat acceſſus: excitatoq́; muro & per interualla caſtellis ligneis per* CL. *ſtadia, præſtolabatur Antiochum. at ille omnibus his incenſis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cum Arabs primùm ceſſiſſet, deinde cum decem equitum millibus apparuiſſet, occurrens ei Antiochus præliatus eſt acriter. iamq́; de victoria certus occiſus eſt, dum alterum ſuorum cornu laborans vult in integrum reſtituere. poſt cuius caſum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame abſumpta eſt. Poſt hunc Cœleſyriæ regnum Aretas adipiſcitur, vocatus ad imperium à Damaſcenis propter odium quo perſequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoq; in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit ſuos vnde venerat. Alexander verò ad Dion oppidum admoto milite, eoq́; vi capto, ad Eſſam inde duxit, vbi erant Zenonis res precioſiſſimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Gaulanam duxit & Seleuciam: & ſubactis his quoq;, redegit in ſuam poteſtatem vallem quæ Antiochi dicitur, & caſtellum Gamala. Obiectiſq́; multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu ſuo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Judæis eum ob res proſperè geſtas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Jdumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram. in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Mariſam, totamq́; Samariam & montes Carmelum ac Jtabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas vrbes, Eſebonem, Medabam, Lembam, Oronas, Telithonẽ, Zaram, Aulonem cilicium, Pellam. hanc vltimam diruerunt, quòd incolæ recuſarent Judaicos ritus recipere. poſſidebant & alia Syriæ non obſcura oppida quæ imperio ſuo nouiter adiecerãt. Poſt hæc Alexander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abſtinens à caſtrenſibus officijs, tandem exhauſtis viribus fato conceſſit in Geraſenorum finibus obſidens Ragaba caſtellum quod vltra Jordanẽ ſitum eſt. Quem videns Regina iam morti vicinum, & nullam ſalutis ſpem præ ſe ferentem, flens & ſeipſam plangens, ſuam ſimul & liberorum deſolationẽ lamentabatur. Cui me, inquit, & hos filios relinquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cum non ignores, quàm infenſus ſit tibi totus populus.*

Antiochus Rex Damaſcenorum.

Antiochus regno à fratre exuitur.

Caparſaba Antipatris dicta.

Antiochi mors, & fames exercitui immiſſa.

Aretas Rex Cœleſyriæ.

Vrbes aliquot ab Alexandro captæ.

Iudæi Syrorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent.

Pella diruta.

Alexandri morbus.

An. mũdi 3887. Ante Chriſtum natum 77.

An. mũdi 3890 AnteChriſtum natum 74.

Alexander coniugi quomodo ſecurè regnare poſſit, oſtendit.

An. mũdi 3890 AnteChriſtum natum 74.

Phariſæorum in populo licẽtia.

pulus. Tum ille conſuluit ei vt ſuis monitis pareat, ſi velit ſecurè cũ filijs regnum obtinere. primùm vt apud milites celet ſuã mortem, tantiſper dum caſtellum illud capiat. deinde poſtquam victrix magnificè Hieroſolyma reuerſa fuerit, Phariſæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito ſibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. poſſe enim plurimum apud Iudæos, ſiue exoſum aliquem cupiant lædere, ſiue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamſi per inuidiam de quopiam malè loquantur. nec ſe ob aliam cauſam incurriſſe totius gentis odium, quã quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hieroſolyma perueneris, accerſitis eorũ primoribus, oſtende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem ſimulatis permitte vt eo vtãtur arbitratu ſuo, ſiue inſepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias. ſiue alio quolibet modo in id ſæuire: & pollicere nihil te niſi ex illorũ ſententia geſturam in adminiſtrando imperio. his verbis ſi apud eos vſa fueris, & mihi magnificentior quàm à te ſepultura continget, contentis illis permiſſa poteſtate, & tu ſecurè dominaberis. poſt hæc monita vxori data moritur, anno regni ſui XXVII. *vita verò vndequinquageſimo.*

Alexandri mors.

CAP. XXIIII.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit.

Funus Alexandri.

ALEXANDRA *verò capto caſtello iuxta mariti monita Phariſæos allocuta eſt, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infenſis beneuolos eos ſibi reddidit. tum illi progreſſi ad plebem concionabantur, res geſtas Alexandri celebrantes, & Regem iuſtum ſe amiſiſſe conquerentes, populum ad eum luctum ac mœſtitiam prouocauerunt, vt nullum antehac Regem funerauerint ſumptuoſius. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Ariſtobulum, regni tamen adminiſtrationem Alexandræ teſtamento reliquit. è filijs autem Hyrcanus erat rebus adminiſtrandis parum idoneus, & amator ocij: minor verò natu Ariſtobulus audax & induſtrius. ſed mulier gratioſa erat apud populum, eò quòd ſemper viſa ſit ægrè tuliſſe ea quæ maritus præter officium faceret. illius conſilio Pontificatus Hyrcano obuenit, non tàm ætatis prærogatiua, quàm propter innatam ſegnitiem: alioqui ex Phariſæorum ſententia permiſſu Reginæ gerebantur omnia: quibus etiam plebs parere iuſſa eſt: & ſi quid conſtitutionum Hyrcanus ſocer abrogauerat, quas Phariſæi iuxta maiorum traditiones induxerant, id totum ſancitum eſt denuò. Nomen igitur regni erat penes Reginam, penes Phariſæos verò adminiſtratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis ſolutionẽ procurabant. quædam tamen etiam per ſe prouidebat mulier, & magnũ mercede cõductorum militũ alebat numerũ, vireſq; ſuas ita augebat, vt terrori eſſet circũuicinis tyrannis, et obſides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, ſoli Phariſæi turbas excitabant, incitantes Reginã, vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt ſumendi de* DCCC. *ſimul viris ſupplicij: moxq; vnũ ex his iugulant Diogenem, deinde alium poſt alium, donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Ariſtobulus præ ſe ferens non placere ſibi quæ fierent, &, ſi occaſio daretur, non permiſſurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus geſtis & quantis exhauſtis periculis fidem ſuam domino approbauerint, quodq; hac de cauſa magnis præmijs eos dignatus ſit: rogabantq; eam ne omninò*

Hedio & Ruffinus Cap. 22.

Alexandri filij Hyrcanus & Ariſtobulus.

Hyrcanus Pontifex.

Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, auidi ſunt ſanguinis.

Ariſtobulus eiuſque aſſeclæ Phariſæorum tyrannidem accuſant.

omninò in contrarium ſpes ſuas verteret. nunc enim qui periculum ab hoſtibus euaſiſſent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebantq́; ſiquidem contenti ſint iam occiſis aduerſarij, propter innatum affectum quo dominos proſequantur, patienter ſe laturos hanc calamitatem. quòd ſi illi ſæuire pergerent, petebant ſibi dari diſcedendi veniam. neque enim niſi ipſius Reginæ permiſſu quæſituros ſibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipſa interficiantur regia. Sed turpe eſſe tum ſibi tum Reginæ, ſi illa diſsimulante à mariti inimicis vexentur. Nihil enim libentius auditurum Aretam Arabem & reliquos tyrannos, quàm ſi ipſa ſe priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quòd ſi ne hoc quidem velit concedere, & malit indulgere Phariſæorum cupiditatibus, ſaltem per caſtella ſe diſtribueret. ſe enim quandoquidem fortuna ita perſequatur Alexandri familiares, contentos eſſe in humili ſtatu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cum dicerent, & ad miſerationem tàm caſorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumſtantibus commotæ ſunt lacrymæ: ſed maximè Ariſtobulus mentem ſuam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi ſibijpſis cauſa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiſerunt regni habenas, quaſi verò deeſſent poſteri. Tum illa inops melioris conſilij, cuſtodiam caſtellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Macharunte; in quibus res ſibi chariſsimas recondiderat. Nec multo poſt Ariſtobulum filium cum exercitu miſit verſus Damaſcum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vrbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili geſta domum redijt. Per idem tempus nunciatum eſt Tigranem Armeniorum Regem cum D. *militum millibus inuaſiſſe Syriam, & breui in Iudæam eſſe venturum. ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miſeruntq́; ad eum legatos cum magni precij muneribus, obſidentem tunc Ptolemaidem. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat, vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum Regem legati rogauerunt, vt benè ſibi de Regina ſua deq́; tota gente Iudæorum polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum ſibi officium, iuſſit omnia bona ſperare. Capta verò Ptolemaide nunciatur Tigrani, Lucullum, dum perſequitur Mithridatem, illum quidem non aſſecutum qui iam in Iberiam euaſerat, ſed Armeniam ingreſſum vaſtare eam regionem: quo cognito ille ſtatim domum reuerſus eſt. Poſt hæc cum Regina in morbum difficilem incidiſſet, & viſum eſt Ariſtobulo iam adeſſe tempus aggrediendi negocium, noctu egreſſus vno comitante famulo contulit ſe ad ea caſtella, quibus paterni amici erant præpoſiti. Iam dudum enim moleſtè ferens quæ mater gerebat, tum verò longè magis timebat ne illa mortua totum ſuum genus veniret in poteſtatem Phariſæorum: & videbat quàm ineptus erat adminiſtrationi frater, ad quem ſpectabat ſucceſsio. Conſcia verò fuit eius conatus ſola vxor, quam domi reliquit cum liberis, ac primùm venit Agaba, vbi Galeſtes erat vnus è potentibus, à quo perlibenter exceptus eſt. Sequenti verò luce Regina ſenſit Ariſtobuli abſentiam: nec tamen ſtatim ſuſpicata eſt illum ad res nouandas eſſe profectum. Verùm poſteaquam venerunt nuncij alij ſuper alios, quòd iam hoc iam illud caſtellum occupaſſet: nam vno incipiente ſtatim reliqua omnia in eius poteſtatem ſe dediderunt: tum demum in magna conſternatione fuit, & ipſa Regina & vniuerſa*

An. mūdi 3890 Ante Chriſtum natum 74.

Alexandra Iudæis caſtellorum cuſtodiam credit.

Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemæum miſſus.

Tigranes Syriam inuadens, audito Luculli perſequentis Mithridatē aduentu domum redit.

An. mūdi 3893. Ante Chriſtum natum 71.

An. mūdi 3894 Ante Chriſtum natum 70.

Morbus Alexandræ, & Ariſtobuli conatus.

An. mūdi 3897. Ante Chriſtum natum 67.

An. mũdi 3897. Ante Chriſtum natum 67.

Ariſtobulus multa caſtella occupat, & magnus fit ad eum concurſus.

Hyrcanus & ſeniores, Reginam conueniunt, & Ariſtobulum accuſant.

Mors Alexandræ.

An. mũdi 3890. Ante Chriſtum natum 65.

Alexandræ familia magnum infortunium incurrit.

uerſa gens. ſciebant enim non multum abeſſe Ariſtobulum, quin ſibi vſurparet gentis imperium: & vehementer timebant ne pœnas exigeret ab illis qui in ipſius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cum liberis cuſtodiretur in caſtello quod templo erat appoſitum. ad Ariſtobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec ſtrepitus deeſſet nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit caſtella viginti duo. in quibus habens receptaculum, colligebat exercitum à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim ſemper pluribus ſe agglomerantes libenter obtemperabãt, ſperantes etiam nonnihil vtilitatis ſe percepturos ex eo quem ipſi ex inſperato res nouas molientem euexiſſent ad dignitatis regiæ faſtigium. Iudæorum autem ſeniores & Hyrcanus Reginam conuenerunt, & rogabant vt præſentibus rebus aliquod expediret conſilium. Ariſtobulum enim iam penè totam dominationem ad ſe traxiſſe, occupatis tot locorum opportunitatibus. ſe autem non decere, etiamſi maximè ipſa ægrotet, ea ſuperſtite conſultare abſque illius conſcientia. periculum autem iam eſſe penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent Reipublicæ conducere: habere eos magnam facultatem, vires gentis integras, milites, & in ærario multam pecuniam. ſibi enim iam non admodum curæ eſſe rerum adminiſtrationem, nimirum deficiente corpuſculo. his dictis non multò poſt extremum halitum reddidit, exacto anno regni nono, vitæ tertio ſupra ſeptuageſimum, mulier ſupra ſexum ſuum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida operibus declarauit ſuam induſtriam, quaſi exprobrans viris inſcitiam, qui parum feliciter adminiſtrant Reſpublicas. ſemper enim præſentibus magis quàm futuris intenta, & omnia poſthabendo moderatæ gubernationi, neque ab honeſtate neque à iuſtitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam ſibi multis ſudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo poſt amiſerit: quia & cum inimicis familiæ ſuæ ſenſiſſe videtur, & Rempublicam orbaſſe præſidibus: quin & poſt obitum eius ex reliquijs mala ipſius adminiſtrationis multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia. attamen quandiu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ Reginæ exitus.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.
II. Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.
III. Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.
IIII. Hyrcani & Ariſtobuli legationes, à Scauro petentes auxilium.
V. Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerint.
VI. Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit.
VII. Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.
VIII. Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.
IX. Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferijt.
X. Alexander à Gabinio victus, in quodam caſtello oppugnatur.
XI. Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur.
XII. Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & ſacrilegium.
XIII. Pompeij in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.
XIIII. Cæſaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus ſit.
XV. Antipatri res geſtæ & cum Cæſare amicitia.
XVI. Cæſaris literæ & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia.
XVII. Antipater ex filijs ſuis Herodi Galileæ, Phaſaelo Hieroſolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit.
XVIII. Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.
XIX. Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.
XX. Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit.
XXI. Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.
XXII. Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.
XXIII. Antonius in Syriam prouinciã veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.
XXIIII. Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.
XXV. Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.
XXVI. Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.
XXVII. Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antiochum.
XXVIII. Antigonus à Soſio & Herode opprimitur.

CAP. I.

Poſt contentionem de regno inter fratres conuentum eſt, vt Ariſtobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ Reginæ rebus & obitu, in præcedenti volumine diximus, nunc quæ deinceps cõſecuta ſunt, dicturi ſumus, nihil magis ſtudentes, quàm ne quid vel per ignorantiam, vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui hiſtoriam & rerum propter antiquitatem obſcurarum expoſitionem ſcribere ſe profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compoſitionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat & adimit tædium: ſed præcipua cura impendenda eſt veritatis ſtudio, ne ſuam fidem

An. mūdi 3899. Ante Christum natum 65.

Ariſtobulus & Hyrcanus de regno côtendunt.

ſequentes fallant, & inducant in errorem aliquem. Cum igitur pontificatum accepiſſet Hyrcanus, anno tertio ſeptimæ & ſeptuageſimæ ſupra cēteſimā Olympiadis, Q. Hortenſio, Q. Metello Cretico Coſſ. ſtatim bellum ei Ariſtobulus intulit: & commiſſo ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit, in quam cuſtodiendi filij & vxor Ariſtobuli à matre eius depoſiti fuerant, vt antè diximus. reliqui etiā eius factionis homines cum victoris metu intra ſeptum fani ſe recepiſſent, breui deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis cōditionibus, in quibus obtinuit Ariſtobulus, vt regnaret, & fratrem ſineret in ocio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum eſt in ipſo templo, & data acceptaq; fide, iunctiſq; dexteris ſancitum: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos digreſſi ſunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Ariſtobuli.

Ariſtobuli cum Hyrcano fœdus.

CAP. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam ſibi & ſuis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam Regem Arabum.

Hedio & Ruffinus Cap. II.

Antipater Idumæus amicus Hyrcani.

Antipater Iudæus, vt refert Nicolaus Damaſcenus.

Antipater primùm Antipas dictus.

Antipater Iudæorum potentiores in Ariſtobulum concitat.

AMICVS autem quidam Hyrcani Idumæus, nomine Antipater, vir pecunioſus, natura factioſus & induſtrius, infenſus erat Ariſtobulo eo, quòd ipſe ſtuderet Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damaſcenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, ſicut ſuo loco dicetur. Hic igitur Antipater primum vocabatur Antipas, eodem quo pater ipſius nomine: quem ab Alexandro Rege & eius vxore, conſtitutum ducem totius Idumææ ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Aſcalonitarum coluiſſe, multiſq; eos ſibi conciliaſſe muneribus. Itaque iunior Antipater ſuſpectam habens Ariſtobuli potentiam, & timens eum propter mutuam ſimultatem, clancularijs obtrectationibus effecit, vt contra illum potentiores Iudæorum conſpirarent, iniquum eſſe dictitans ſinere Ariſtobulum incubare vſurpato per iniuriam imperio, ex quo eieciſſet fratrem natu maiorem, eumq; ætatis prærogatiua ſpoliaſſet. eiſdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat aſſiduè, addens ne vitam quidem illi eſſe in tuto, niſi matura fuga ſaluti ſuæ proſpiceret. amicos enim Ariſtobuli nunquam non conſultare, quomodo eo ſublato de medio, dominationem alteri conſtabiliant. His ſermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd eſſet natura bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Ariſtobulus planè contrario fuit ingenio, induſtrius ſimul & magnanimus. cum igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri ſuis monitis, non deſtitit tamen quotidiè nouas de fratre criminationes fingere, quaſi inſidiaretur vitæ illius. tandem vrgēdo ægrè obtinuit, vt aſſentiret fugere ad Aretam Regem Arabum, ſuum quoque pollicitus auxilium: idq; eo facilius impetrauit; quòd Iudææ confinis ſit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad Regem, accepturus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus eſſet ſuum ſupplicem: quod vbi ille interpoſita fide promiſit, Antipater ad Hyrcanum reuerſus eſt Hieroſolyma: & non multò poſt aſſumpto eo noctu vrbem egreſſus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quā

erat Aretæ Regia: *& quod eſſet* Regi *amiciſsimus, rogabat eum, vt Hyrcanum in Iudæam reſtitueret: & inſtando quotidiè dandoq́ munera tandem perſuaſit. Hyrcanus quoque pollicitus eſt, ſi ope eius reductus regnum reciperet, redditurum ſe ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipſius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc. Medaba, Naballo, Liuias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Orona, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.*

An. mūdi 3900
Ante Chriſtum natum 64.
Hedio & Ruffinus Cap. 3.

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

Aretas contra Ariſtobulū expeditionem ſuſcipit, eumq; Hieroſolyma confugere cogit.

T*ALIBVS promiſsis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus: moxq́ vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis Sacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante Azymorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias, vir iuſtus, & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat pijs precibus pluuiā, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hunc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodū olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum & quotquot eius factionem ſequebantur. id cum diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt. Deus vniuerſi huius mundi* Rex, *quoniā & hi, qui mecum ſtant, tuus ſunt populus, & qui oppugnantur, tui Sacerdotes ſunt, precor, vt neq; hos contra illos, neq; illos cōtra*

Ariſtobulum in templo Arabs oppugnat.

Iudæi in Aegyptum fugiunt.

Onias nō acquieſcēs petitioni Iudæorum lapidatur.

hos orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidā ex Iudæis, viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatem Deus vltus eſt continuò, cædisq; Oniæ pœnas exegit hunc in modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum

Sacer-

An. mũdi 3900 Ante Chriſtum natum 64.

Sacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt, multis Deum honorare ſacrificijs. quibus, quia carebant obſeßi, rogauerunt ſuos tribules, vt accepta quantam poſtularent pecunia victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & Sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia, non reddiderunt victimas: ſed eò progreßi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum, vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnã vaſtationem fructuũ, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

Violatio fidei, & vltio eam ſubſecuta.

CAP. IIII.

Hyrcani & Ariſtobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.
Legati Hyrcani & Ariſtobuli ad Scaurũ.

I*NTEREA Pompeius Scaurum miſit in Syriam, ipſe in Armenia diſtentus bello quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damaſcum venit, recens captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti ſunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Ariſtobulo, vtriq; petentes ſocietatem & auxilium. & cum Ariſtobulus polliceretur* CCCC. *talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. is enim liberalis erat & abundans pecunijs, & rogabat officium præſtari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cum maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non ſatis bona fide polliceri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem, adeò munitam & validã, quàm profugos repellere & Nabathæorũ turbã, præſertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur cauſas accepta ab hoc pecunia obſidionem ſoluit, denuncians Aretæ, vt recederet, ni pareat declarandus hoſtis Ro. po. Et Scaurus quidem Damaſcum reuerſus eſt: Ariſtobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanũ profectus eſt: & cõgreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Cephalio frater Antipatri cecidit.*

Dona Scauro data.

Ariſtobulus contra Aretam & Hyrcanũ proficiſcitur.

CAP. V.

Quomodo Ariſtobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno diſceptauerunt.

Pompeius in Syriam venit, eique Ariſtobulus inſigne donum mittit.

N*ON multò autem poſt, cum Pompeius Damaſcum veniſſet, & obiret Cœleſyriam: præſto fuerunt ei legati ex vniuerſa Syria & Ægypto atque Iudæa. miſit enim ad eum inſigne donum Ariſtobulus, vitem auream* D. *talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: Venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa ſiue vitis, ſiue hortus, quod opus* Τερπωλὴ *id eſt delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiam nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inſcriptione Alexandri Regis Iudæorum: æſtimabaturq; quingentis talentis. fertur autem miſſum à dynaſta Iudæorum Ariſtobulo. Paulò poſt iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Ariſtobulo: qui etiam accuſabat eos, qui acceperant pecuniam, primum Gabinius, deinde Scaurus, ille* CCC. *hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cum iuſſiſſet eis ad ſe*

Antipater Hyrcani, Nicodemus Ariſtobuli legati ad Pompeiũ.
Hedio & Ruffinus Cap. 5.

An. mũdi 3902. Ante Chriſtum natum 62.

adſe diſceptatorem venire, ineunte vere copijs ex hybernis reuocatis in Damaſcenum agrum profectus eſt: obiterq́; arcem in Apamia diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem cõſiderauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionyſius Tripolitanus qui ſecuri percuſſus eſt, affinitate etiam ei coniunctus. mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiã caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus. trãſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatoq́; medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella Damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit & eorum principes, qui inter ſe diſsidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroq;. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub Regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è Sacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vt eam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autẽ querebatur, quod cũ maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimã portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurã fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atq; natus ad violentiam. Atteſtabanturq́; illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contra excidiſſe eum è principatu aiebat ob propriam ignauiã, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negocia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimonium citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamentaq́; cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam, & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placide: promittens ſe venturum in eorum ditionem quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſsit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſsis profectus eſt ad oppidum Delium, & inde in Iudæam ſe contulit.

Arx in Apamia diruta.

Ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus.

Ariſtobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accuſati.

Ariſtobuli corã Pompeio apologia.

Hedio & Ruffinus Cap. 6.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate Pompeius caſtella occupauerit.

Pompeius in Ariſtobulum mouet.

QVA re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteraq́; Syria copijs auxiliaribus, alijsq́; Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebãtur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò prætérita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus, vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cum de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pompeij rurſum in arcem ſe recepit. idq́; iterum & tertio fecit, ſimul ſpe regni Pompeio obſecundans, & omnia eius imperata ſe facturum ſimulans, ſimul redeundo in arcem ſe muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente

Ariſtobulus ex arce ad Pompeium deſcendit.

An. mũdi 3903. Ante Chriſtum natum 61.

Ariſtobulus caſtella Pompeio tradit.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Mithridates Rex Ponti à Pharnace filio occiſus.

autem Pompeio, vt traderet ſibi caſtella, & praefectis de ea re propria manu ſcriberet, non tradituris alioquin: paruit quidem, ſed agrè ferens ſeceßit Hieroſolyma quaſi ad certum bellum ſe praeparaturus. nec multo poſt Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponte, Mithridatem à filio ſuo Pharnace occiſum eſſe ſignificans.

CAP. VII.

Hieroſolymitani portas Romanis claudunt.

Gabinio pecuniam Pompeio ab Ariſtobulo promiſſam exacturo portae clauduntur.

ET cum prima caſtra habuiſſet apud Hierichuntem, vbi palmeta ſunt praeſtantißima, & opobalſamum prouenit inter vnguenta praecipuum, inciſis acuto ſcrupo fruticibus ſucci in modũ ſcatens, mane ſequenti mouit inde verſus Hieroſolyma. Tum verò Ariſtobulus ante actorum pœnitens obuiam ei venit: & oblatis pecunijs etiam intra Hieroſolyma eum admittens, rogabat vt omiſſo bello quicquid vellet pacatè ageret. Pompeius verò data petenti venia, mittit Gabiniũ cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta redijt, excluſus & vacuis manibus, militibus Ariſtobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit ſtomachum, & additis Ariſtobulo cuſtodibus ipſe ad vrbem properat, caetera quidem probè munitam, tantum à ſeptentrionali latere iniurijs expoſitam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è ſaxo ſtructo cingitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Pompeius Hieroſolyma oppugnat.

CAP. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

Hieroſolyma Pompeio partim tradita, partim obſeſſa.

INTVS autem erat dißidium, vrbanis quid opus eſſet facto non conſentientibus. nam quidam cenſebant vrbem Pompeio dedendam: Ariſtobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi praeuenientes alteros templum occupant, & praeciſo ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum ſe expediunt. at illi intromiſſo exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiã. ille Piſoni legato ſuo miſſo eo cum parte exercitus & vrbis & regiae commiſit cuſtodiam: ipſe vicinas templo domos aliaq́ propinqua aedificia muniebat. & primum conditiones pacis eis obtulit: quas cum non admitterent, omnia quae circũ erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter ſuppeditante quicquid vſus poſceret. Pompeius verò à Septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altae, & foſſa manu facta, praeter profundam vallem quae templum cingebat. nam etiam verſus vrbem abrupta erant omnia, ſublato ponte, qua parte Pompeius erat cum ſuo contubernio. erigebantq́ quotidiè magno labore aggerem Romani, caedentes circumquaq́ arbores, quod opus vbi perfectum eſt, agrè completa foſſa propter immenſam altitudinem, admotis machinis à Tyro aduectis quatiebat templũ ſaxis mißilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet per ocium ſeptimum quenq́ diem exigere, nõ potuiſſent abſoluere aggerem vetãtibus aduerſarijs. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem, hoſtem impedire nos non ſinit. quod vbi animaduerterunt Romani, Sabbatis neq́ eminus inceſſebant telis Iudaeos, neq́ manus cum eis conſerebãt: tantum erigebant aggerem & turres, machinasq́ admouebant, vt eis poſtridiè aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autẽ vel hinc diſcere, quãta pietate Deũ colamus, & quàm obſeruãtes legum ſimus,

Pompeius templum oppugnare parat.

ſimus, quãdoquidem oppugnationis terror nihil obfuit, quominus ſolennia peragerentur ſacrificia, bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris Sacerdotibus, ac ne in extremo quidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe, die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio, M. Tullio Cicerone Coſſ. hoſtis quidem irrumpens iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus ſacris operabãtur, neq; metu mortis, neque iam cæſorum multitudine abſterriti, paſſuri quicquid liberet victori potius quàm deſerturi altaria, aut aliquid omiſſuri præſcriptum patrijs legibus. quòd autem hæc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes qui res à Pompeio geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo ac Nicolaus, Romanæq; conditor hiſtoriæ T. Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus euaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequente cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cum ſuis manipularibus: & inter vtrunque Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij mutuis vulneribus. nonnulli per abrupta ſemetipſos iactabant, aut ſubiectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia, Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus, patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigijs penetrati nec oculis. Introgreſſus eſt enim in illud Pompeius, & vnà cum eo non pauci alij, & inſpexerunt quæ nefas eſt videre, niſi ſolis Sacerdotibus. cumq; intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorũ duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic quoque ſui ſimilis fuit, & nihil commiſit indignum cæteris virtutibus. Sequenti verò die iuſſis purgare templum æditius, & inſtauratis legitimis ſacrificijs pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipſius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Ariſtobulo ſumerent. deinde belli concitatores ſecuri percuſſit: Fauſtoq; & alijs qui primum conſcenderunt, digna præmia perſoluit. Et Hieroſolyma quidem Pop. Rom. fecit ſtipendiaria, vrbes verò quas eorum ciues ſibi ſubiugauerant in Cœleſyria, ademptas illis iuſſit proprio parere præſidi: & totam gentem prius elatam rebus proſperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè diruta inſtaurauit in gratiam liberti ſui Gadarenſis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azotum, Iamniam, Arethuſam ſuis reſtituit habitatoribus: eaſq; in mediterraneis, præter varijs bellis dirutas. Maritimas verò Gazan, Joppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæſarea mutato nomine appellata eſt: has omnes Pompeius liberas eſſe iuſſas prouinciæ contribuit. Quorum omnium malorum cauſa fuere Hieroſolymitanis Hyrcanus & Ariſtobulus inter ſe diſſidentes inuicem. nam tum primum libertatem amiſimus, ſubiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipſis coacti ſumus: & inſuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honeſtabatur, ad plebeios tranſlatum eſt homines. Sed de

An. mũdi 3903. Ante Chriſtum natum 61.

Iudæi ſolennia ſacrificia expeditionis tẽpore peragunt.

Templum captum.

E Iudæis duodecim millia cadunt.

Pompeius templum ingreſſus nihil attingit

Aliâs cap. 9.

Pompeius Hyrcano Pontificatum reddit.

Hieroſolyma Ro. po. ſtipendiaria.

Gadara inſtaurata.

Vrbes Iudæis ademptæ.

An. mūdi 3903. Ante Christum natum 61.
Scaurus Cœleſyriæ Præfectus.

his ſuo loco dicemus. Cæterum Pompeius Cœleſyria vſq; ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita cum duabus Romanis *legionibus, ipſe in Ciliciam abijt Romam properans: abduxitq́; ſecum Ariſtobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filijs.*

CAP. IX.

Scaurus bello aggreſſus Aretam, fœdus Antipatri ſuaſu cum eo ferijt.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

SCAVRO *autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus eſſet, circumuicinos agros populante, militibusq́; fame laborantibus, Antipater iuſſu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia neceſſaria eis præbebat: miſſusq́; ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hoſpes eſſet, perſuaſit etiam illi pecunia numerata vaſtationem agrorum redimere ſponſor factus pro trecentis talentis. atq; his conditionibus hoc bellum finitum eſt, non minus è Scauri quàm ex Aretæ ſententia.*

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam caſtello oppugnatur.

An. mūdi 3904. Ante Christum natum 60.
Hedio & Ruffinus Cap. 10. Aliàs 11.

ALIQVANTO *autem poſt Alexandro Ariſtobuli filio Iudæam incurſionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna geſſit, & contra Alexandrum expeditionem ſuſcepit, Hyrcano iam non valente ei reſiſtere, & de muris Hieroſolymorum reficiendis cogitāte, quos Pompeius deiecerat. ſed ab hoc conatu per Romanos cohibitus eſt. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisq́; propere decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium caſtellum, iuxta Coreas ſitum, & Macharuntem in finibus Arabum. contra eum venit Gabinius, præmiſſo M. Antonio cum alijs ducibus. atq; ita* Romani *coniuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, aſſumptis etiam Antipatri auxilijs, occurrerūt Alexandro, ſequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit ſe propius Hieroſolyma, vbi conſerto prælio* Romani *occiderunt hoſtiū circiter tria millia: nec pauciores capti ſunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium, inuitabat concluſos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cum multi hoſtium extra caſtellum ſtationem haberent, Romani eos adorti ſunt, vbi multis cæſis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaq; Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipſe reliquam Iudæam perluſtrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat. atq; hoc pacto inſtaurata ſunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Raphia, Dora, Mariſſa, Gaza, & alia non pauca: idq́; mandante Gabinio, quarū poſthac habitatio tuta permāſit, cum antè longo tempore deſertæ fuiſſent. His ita per regionem diſpoſitis, reuertitur ad Alexandriū: & cū intenderetur oppugnatio, per legatos veniā petijt Alexander, offerens caſtella Hyrcaniā & Macharuntem, & poſtremo Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cumq́; Alexādri mater ad eū veniſſet, quæ* Romanis *fauebat, marito eius & reliquis liberis* Romæ *aſſeruatis, impetrauit ab eo quicquid petijt. moxq́; diſpoſitis eius rebus, deduxit Hyrcanū Hieroſolyma, curaturū templū & ſuū Sacerdotiū. deinde cōſtitutis quinq; iuridicis cōuentibus, in totidem æquales partes totā prouinciam*

Caſtella muniūtur.
Gabinius aliquot vrbes dirutas, in Iudæa ædificari iubet.
Hedio & Ruffinus Cap. 11. Aliàs 12.
Alexandrium & alia caſtella diruta.
Alexandri mater.
Quinque conuentus iuridici in Iudæa.

uinciā diſtribuit: ita vt alij iura peterent Hieroſolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hierichuntem, quinti Saphoram, quod eſt Galilææ oppidum: ſicq; liberati dominis ſub optimatum gubernatione degebant.

An. mūdi 3904
Ante Christum natum 60.

CAP. XI.

Ariſtobulus Romæ vinculis elapſus, rurſum in Iudæa captus à Gabinio Romam remittitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Alias 13.

CÆTERVM cum Ariſtobulus Roma profugus reuerſus eſſet in Judæam, & conaretur Alexandrium recens dirutum denuò munire, Gabinius miſit eò milites ducibus Siſenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari nō ſinerent, & darent operam vt ipſum comprehenderent. nam multi Judæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarū rerum auidi: ſiquidem & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuere non ſatis armis instructi. Ariſtobulus verò volens occupare Macharūtem, tales dimiſit vt inutiles ad moliendum aliquid, aſſumptisq; tantum armatorū octo millibus, illuc contendit. quos aſſecuti Romani vicerunt egregiè. quāuis enim repugnantes aliquantiſper impreſſione facta coëgerunt terga vertere, occiſis eorū circiter quinq; millib. reliqui verò diſsipati, vt quiſq; potuit ſalutē ſibi quæſiuerunt. Ariſtobulus tamen plus mille ſecū trahens perfugit Macharuntē: muniebatq; id caſtrū, &, quāuis rebus afflictis, benè ſperare nō deſtitit. Sed nō vltra biduum ſuſtinere potuit oppugnationē, et multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus eſt. atq; ita reſtāte fortuna rurſum remiſſus Romā in vinculis eſt habitus, poſtquā regno & Pontificatu potitus eſt annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimiſit ſenatus, cum ex Gabinij literis cognouiſſet, promiſſum hoc eorum matri, dum caſtella traderet: qui mox in Judæam reuerſi ſunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traijcienti, mutata ſententia viſum eſt Ptolemæum in Ægyptum reducere, ſicut alias indicatū eſt. Jn hac quoq; expeditione ab Antipatro adiutus eſt frumento, armis & pecunijs: & illius conſilio Iudæi qui Peluſium accolunt, ceu cuſtodes Ægypti aditus, in ſocietatem pertracti ſunt. Cæterùm reuerſus ex Ægypto deprehendit Syriam labore diſsidijs & tumultibus. Ariſtobuli enim filius Alexander, denuò inuaſo per vim Principatu multos Judæorum ad defectionem impulit: collectoq; magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipiſci potuit, reliquos in montem Garizim compulſos obſedit. Gabinius verò hoc in ſtatu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, ſi fortè poſſet ad ſaniorem mentem reductis perſuadere, vt meliora ſequantur conſilia: quod ille ſedulò fecit, & multos reduxit ad officium. Alexandro verò potiri non potuit. is enim habens ſecum triginta Judæorum millia, auſus eſt occurrere Gabinio, & collatis ſignis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio deſiderata ſunt ex acie Judaica decem millia. Tum victor conſtitutis Hieroſolymitanis rebus ex Antipatri ſententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orſanem ad ſe profugos remiſit, ſparſo rumore quòd aufugiſſent in patriam: tantisq; rebus geſtis Romam reuertens Craſſo prouinciam tradidit. De his autem Pompeij &

Ariſtobulus Romæ reuerſus Alexandriū denuo munire conatur.

Ariſtobulus à Romanis vincitur in prælio.

Ariſtobul⁹ captiuus cum Antigono filio Romam remittitur.

Ariſtobuli liberi dimiſſi.

Antipater Gabinium Ptolemæum in Aegyptū reducentem adiuuat.

Alexander Ariſtobuli filius Principatum inuadit.

Alexander à Gabinio victus.

Nabathæi profligati.

Mithridates, Orſanes.

An. mũdi 3911. Ante Chriſtum natum 53.

Gabinij contra Iudæos expeditionibus ſcribit Nicolaus Damaſcenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero diſcrepans.

CAP. XII.

Craſſi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, & ſacrilegium.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. al. 14. Marcus Craſſus in Parthos mouet, pecuniam Hieroſolymis ex templo aufert.

CRASSVS autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pecuniam ſacram quam Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abſtulit, totoq́; reliquo auro, cuius ſumma accedebat ad octo talentorum millia templum ſpoliauit. Tulit etiam trabem ex auro ſolidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos conſtat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit ſacerdos ſacri theſauri cuſtos Eleazarus, non præ malicia: nam erat vir bonus & iuſtus: ſed cum concreditam haberet aulæorum templi cuſtodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus precioſiſſimus: videretq́; Craſſum totum eſſe in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cum prius eum iureiurando obſtrinxiſſet, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipſe traderet, æſtimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs inſerta erat trabi cauæ ligneæ, quòd cæteris omnibus ignotum ſolus ſciebat Eleazarus: Craſſus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egeſſit. Nec eſt mirandum tantas diuitias in noſtro templo fuiſſe, cuius Deum cum omnes vbiq; terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Aſia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta eſt prædicta ſumma, nec caret teſtibus: ſed cum alij multi, tum Strabo Cappadox atteſtatur nobis his verbis: Mithridates autem miſit in Coum inſulam qui afferrent ſibi inde pecuniam quàm Cleopatra Regina ibi depoſuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla eſt publica pecunia, præter hanc Deo ſacram: & ſatis apparet quòd hanc Iudæi ex Aſia in Coum deportauerunt metu belli Mithridatici. Non eſt enim veriſimile eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitam & templum, pecunias in Coum miſiſſe. Sed nec Alexãdrinos Iudæos hoc feciſſe eſt credibile, quibus nihil erat à Mithridate periculi. Idem Strabo alibi teſtatur Syllam quo tempore in Græciam traiecit geſturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, miſiſſe Cyrenem agitatam ſeditionibus gentis noſtræ, quæ orbem terrarum repleuerit. ſic enim ſcribit. quatuor erant genera in Cyrenenſium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes ſubrepſit, nec eſt facilè inuenire locum in vrbe habitabili, quem recepta ſemel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eiſdem ſolitæ parere dominis, aliæq; multæ regiones horum ritus admiſerunt: aluntq́; congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes inſtitutis domeſticis. Per Ægyptum ſanè etiam coloniæ ſunt eius gentis, abſq; eo quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis aſſignata eſt. habet etiam proprium magiſtratum qui ſuæ gentis res adminiſtret, & controuerſias ex iure dirimat, & contractus atq; pacta rata habeat, non aliter quàm fit in abſoluta Republica. Inualuit itaq; hæc gens in Ægypto eò quòd antiquitus originem inde habeat, & facilè migretur eò propter vicinitatem. In Cyrenaicam verò regionem inde tranſiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa eſt, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Craſſus rebus arbitratu

An. mũdi 3911. Ante Chriſtum natum 53.

Craſſus iuramenti dati violator.

Templi Hieroſolymitani diuitiæ vnde.

Strabo Cappadox.

tratu ſuo compoſitis, Parthorum ditionem inuaſit: vbi cum omnibus copijs perijt, ſicut aliàs narratum eſt. Caßius autem in Syriam refugiens occupata ea reſiſtebat Parthis, propter recentem victoriam excurſantibus: & cum veniſſet Tyrum, inuiſit etiam Iudæam. Vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. *millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoq; qui Ariſtobuli partes fouebat, interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illuſtri inter Arabas loco natam, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati ſunt filii, Phaſaelus & Herodes qui poſtea regnauit, & Ioſephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynaſtas hoſpitio ſibi coniunxit & amicitia, ſed maximè Arabem, apud quem & liberos depoſuit, dum bellum contra Ariſtobulum gereret. At Caßius reparatis copiis ad Euphratem ſe contulit, ibique Parthis ſe oppoſuit, quemadmodum & ab aliis ſcriptoribus eſt memoriæ proditum.*

An. mũdi 3911. Ante Chriſtum natum 53.
Craſſus in Parthia perit.
Caſſius Parthis reſiſtit.
Antipatri vxor & filij.
An. mũdi 3917. Ante Chriſtum natum 47.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

A*LIQVANTO autem poſt Cæſar occupata Roma, & Pompeio vnà cum ſenatu vltra mare Ionium fugato, ſolutum vinculis Ariſtobulum decreuit in Syriã mittere, additis ei duabus legionibus, quò facilius ordinaret prouinciam. ſed is breui fruſtratus eſt ſua ſpe quam ex accepta à Cæſare poteſtate conceperat, à Pompeianis veneno ſublatus, & à Cæſarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remiſſum mandauit reponi in Regum conditoriis. Scipio verò iuſſu Pompeii ſecuri percußit Alexandrum Ariſtobuli filium, eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat. & hic quidem apud Antiochiam affectus eſt ſupplicio. fratres verò eius ad ſe recepit Ptolemæus Mennæus dynaſta Chalcidis quæ ſita eſt in monte Lybano. nam miſſo Philippione filio Aſcalonem ad vxorem Ariſtobuli, iuſſit eam cum eo mittere ad ſe Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiſo prius eo Ptolemæus ipſe duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non deſtitit.*

Hedio & Ruffinus Cap. 14. al 15.
Ariſtobulus vinculis ſolutus, veneno tollitur.
Hedio & Ruffinus Cap. 15. al. 16.
Cædes filij Ariſto-buli.

CAP. XIIII.

Cæſaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus ſit.

P*OST Pompeij autem obitum & victoriam Cæſaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vſui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idq; mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente tranſire per Peluſium, & circa Aſcalonem hærente, Antipater ei ſe adiunxit cum armatis Iudæorũ tribus millibus, egitq; cum Arabum primatibus vt & ipſi venirent auxilio: eiusq; potißimum opera è tota Syria auxilia contracta ſunt. nam certatim opem tulerunt Cæſari Iamblichus dynaſta & Ptolemæus eius filius, & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuerſæ. Mithridates verò motis è Syria caſtris peruenit Peluſium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primusq; deiecta quadam muri parte aditum Cæteris irrumpentibus in vrbem*

Hedio & Ruffinus Cap. 16. al. 17.
Antipater Cæſari ex Syria milites cõſcribit.
Antipater Mithridati in capiendo Peluſio operam nauat.

An. mūdi 3917. Ante Christum natum 47. Iudæi Aegyptij in Oniæ regione ab Antipatro Cæſari conſociati.

in vrbem aperuit. & Peluſium quidem ſic captum eſt. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæſarem tranſitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Onia dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes ſuas traduxit, maximè cum oſtendiſſet Hyrcani Pontificis literas, in quibus rogabantur, vt amicos ſe præberent Cæſari, eumq́ commeatibus iuuarent & rebus exercitui neceſſarijs. Qui moti autoritate Antipatri ac Pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipſi Mithridatem accerſiuerunt, & ille eò profectus hos quoq; adiunxit ſuis partibus.

Memphis in Aegypto.

CAP. XV.

Antipatri res geſtæ, & cum Cæſare amicitia.

Cōflictus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta.

POSTQVAM *autem ventum eſt ad Delta quod vocant, conflixit cum hoſte circa locum qui caſtra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, ſiniſtrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum eſt, videbaturq́ cladem accepturum, niſi maturè præter fluminis ripam accurrens cum ſuis Antipater, qui iam aduerſarios profligauerat, exemptis ſocijs periculo, Ægyptios iam vincentes coëgiſſet terga vertere: qui adeò fugientibus inſtitit, vt caſtra quoq; hoſtium caperet: aduocato etiā in prædæ partem Mithridate, quem inſectando hoſtem longè à tergo reliquerat. Is ex ſuis octingentos de-*

Aliàs Cap. 13. Mithridates Antipatrum apud Cæſarem laudat.

ſiderauit, Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæſarem per literas certiorem reddidit, ingenuè faſſus Antipatrum & ſalutis ſibi cauſam fuiſſe & victoriæ: ita vt Cæſar & tunc eum collaudauerit, & poſtea toto eo bello in rebus periculoſiſſimis eius forti opera vſus ſit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello claſſe deuectus in Syriam Cæſar magnos honores contulit, tam in Hyrcanum quem confirmauit in Pontificatu, tam in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipſum huic expeditioni interfuiſſe, & in Ægyptum veniſſe. Atteſtatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Aſinij ſic ſcribens:

Hyrcanum Cæſar in Pontificatu confirmat, Antipatrū ciuitate Romana donat.

ſcribens: Poſtquam Mithridates in Ægyptum inuaſit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum Pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypſicratis ſic ſcribit: Mithridatem primò ſolum veniſſe. accitum deinde ab eo Aſcalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum triamillia militum ei adiunxiſſe, & eiuſdem hortatu cæteros dynaſtas ſocia arma contuliſſe, in hiſq́ Hyrcanum Pontificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem veniens, queſtus eſt de patris infortunio, quod propter ipſum veneno extinctus eſſet Ariſtobulus, & frater ſuus à Scipione ſecuri percuſſus. rogabatq́ vt ſui miſereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanum accuſabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gentis gererent, nec abſtinerent ab ipſius iniurijs. Antipater verò cauſam ſuam egit diluens obiecta crimina: Antigonumq́ ſeditionis & nouarum rerum ſtudioſum eſſe coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laboraſſet pro Cæſare, ipſum verborum ſuorum teſtem adducens. Ariſtobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hoſtem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dediſſe, & non per iniuriam oppreſſum. Tum Cæſar oratione Antipatri motus Hyrcanum Pontificem declarauit, Antipatro dynaſtiam quamcunque ipſe optaret obtulit, & procuratorem inſuper Iudææ declarauit.

An. mūdi 3919. Ante Chriſtum natum 45. Strabo. Aſinius. Hypſicrates.

Antigonus Ariſtobuli filius apud Cæſarem Hyrcanū & Antipatrum accuſat.

Antipater obiecta crimina diluit.

Antipater Iudææ Procurator declaratus.

CAP. XVI.

Cæſaris literæ & Senatuſconſulta de Iudæorum amicitia.

HYRCANO verò etiam patria mœnia reſtituere permiſit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vſq́ ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. deditq́ hac de re in vrbem literas ad conſules, vt decretum hoc ſcriberetur in Capitolio: cuius ſenatuſconſulti exemplum ſic habet. L. Valerius L. F. Pr. retulit ad ſenatum Idib. Decembribus in æde Concordiæ, præſente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iaſonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum viri optimi & ſocij noſtri petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumētum ſocietatis attulerunt, æſtimationis aureorum quinquaginta millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac Reges, vt per regiones eorum atq́ portus ſecurè poſſint iter facere. Placuit igitur ſenatui eos in amicitiam & ſocietatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, et allatum clypeum accipere. Hæc acta ſunt Hyrcani Pontificatus & principatus anno nono, menſe panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus eſt Hyrcano, quæſitis beneficiis: miſeruntq́ ad eum decretum ſcriptum in hanc ſententiam. Sub Iudice & ſacerdote Dionyſio Aſclepiadis, Panemi menſis luna vigeſima, oblatū eſt ducib. decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimuſius ſcriba retulit Munychionis vndecima, concilio Iudicum facto in theatro: ſuffragia collegit Dorotheus ſummus ſacerdos & aſſeſſores ex populo. Dionyſius Dionyſii dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri Pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tàm publicè quàm priuatim ciues noſtros beneuolentia proſequitur, nullam benè merendi occaſionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiam curat in reditu, idq́ multorum conſtat teſtimoniis:

Hedio & Ruffinus Cap. 17. al. 18.

Hyrcanus Hieroſolymis Cæſare permittente, mœnia reſtituit.

Senatus conſultum Romanorū de renouando fœdere cum Iudæis.

An. mūdi 3911. Ante Chriſtum natum 53. Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus.

An. mũdi 3911. Ante Chriſtum natum 53.

viſum eſt nunc Theodoſio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propenſus ſit ad benè merendum de noſtris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponere ei effigiem auream in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum noua tragœdiæ aguntur, & Panathenais & Eleuſinijs, & in gymnicis certaminibus: curaq́; eſſe noſtris ducibus, vt dum ille in amicitia noſtra perſeuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exſequantur ſedulò: quò perſpicua ſit omnibus populi noſtri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiuſmodi honoribus plures ad benè merendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero qui ad illum decretum hoc perferant, hortenturque vt acceptis his honoribus certet nobiſcum beneficijs. & hactenus de collatis à populo Romano & Athenienſi in Hyrcanum honoribus.

Hedio & Ruffinus Cap. 18.
Cæſar è Syria proficiſcitur.
Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos compeſcit.

Porrò Cæſar ordinatis rebus Syriæ cum claſſe profectus eſt. Antipater autem deducto Cæſare in Syriam reuerſus ante omnia diſiecta per Pompeium mœnia reſtituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compeſcuit, tum minis agens tum conſilijs. Fore enim vt ſi Hyrcano contenti ſint Principe, feliciter degant fruendo ſuis quiſque poſſeſſionibus: ſin nouas ſibi ſpes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, ſe quidem pro Præſide habituros dominum, Hyrcanum verò pro Rege tyrannum, tum Romanos atque Cæſarem acerbos hoſtes pro Principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipſi conſtituerint. atque his monitis ille regionem totam compoſuit.

CAP. XVII.

Antipater ex filijs ſuis Herodi Galilææ, Phaſaelo Hieroſolymorum regimen committit, & quòd Sex. Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit.

Aliâs Cap. 20.
Antipater Phaſaelo Hieroſolymorum, Herodi Galilææ regimen committit.
An. mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

CÆTERVM *cum Hyrcanum ſtupidum ac ſegnem animaduerteret, Phaſaelum è liberis ſuis natu maximum Hieroſolymis & circumuicinæ regioni ducem conſtituit, Herodi ſecundo Galilæam curandam commiſit, etiam tum admodum adoleſcenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obſuit, ſed quia fuit generoſo ingenio præditus, confeſtim occaſionẽ inuenit quomodo poſſet virtutem ſuam oſtendere. Comprehenſum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem Syriæ fines incurſare ac prædare ſolitum, affecit ſupplicio cum multis latrocinij ſocijs: quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi ſecurè poſſeſſionibus. Quin & Sex. Cæſari per hoc factum innotuit: cognato magni Cæſaris & tum adminiſtranti Syriam. quapropter etiam Phaſaëlus excitatus eſt ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilq́; magis ſtuduit, quàm gratioſus eſſe apud Hieroſolymitanum populum, omnia negocia publica per ſe obeundo, & in eis cum magna gratia verſando, nec abutendo poteſtate ad cuiuſquam iniuriam. quo factum eſt, vt Antipater haud ſecus quàm ſi Rex eſſet à tota gente*

Ezechiã primarium latronem cum ſocijs Herodes ſupplicio afficit.

Sex. Cæſar adminiſtrator Syriæ.

Phaſaeli Reipublicæ forma.

An. mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

Antipater etſi in magno honore habitus, Hyrcano tamen fidem ſeruat atque amicitiam.

Antipater Hyrcani pecunijs Romanos ſibi deuinctos, Iudæos verò inuiſos reddit.

gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominũ. Nec tamen rebus tàm ſecundis more cæterorum hominum deprauatus eſt, quò minus Hyrcano fidem ſeruaret atq; amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filijs tantopere creſcere, tàm fauore gentis, quàm Hyrcani pecunijs & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & perſuaſo Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipſe huius muneris ſibi vſurpauit gratiam. Miſit enim tanquam de proprio, & non quaſi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrãnidis cupidum, adeunteſq; Hyrcanum apertè iam incuſabant Antipatrum.

Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accuſant.

Quouſq; tandem diſsimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filijs ſuccinctos principatus opib. tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue iſta neſcias, néue te ſecurum putes, incolumitatis tuæ atq; regni iuxta negligens. neque enim procuratores tuos amplius agunt: noli falli hac opinione: ſed iam ex profeſſo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum pleriſque alijs interfecit, contemptis noſtris legibus, quæ hominem quantumuis ſceleſtum non ſinunt affici ſupplicio, niſi prius damnatum ex ſententia iudicum. iſte verò hoc auſus eſt, prius quàm à te poteſtatẽ hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus eſt. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nã hæ per ſingulos dies in templo non deſinebant precibus ſuis tum Regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram conſeſſu Iudicum facti ſui rationem cogeretur reddere.

Herodes in Ius vocatus cum comitatu comparet.

Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam cauſam euocat. at ille praſtò fuit præmonitus tamen à patre, vt nõ priuati more, ſed cum comitatu ad ſe tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum exiſtimabat ſibi conducere, mediocrẽ ſed tamẽ ſufficientem ſibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret ſi plures adduceret, vel ipſe ſine tutela ſubiret iudicij periculum.

Sext. Cæſar ad Hyrcanum vt Herodem abſolueret, ſcribit.

Quin et Sex. Cæſar præſes Syriæ ſcripſit ad Hyrcanum vt eum abſolueret, minis, ſi contrà feciſſet, additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum eſt, ne qua triſtiore iudicum ſententia feriretur, quandoquidẽ amabat eum nõ ſecus atq; filium. Cumq; conſtitiſſet antè iudicium vnà cum ſuis, omnes ſunt attoniti, nec quiſquam eorum qui abſentem accuſauerant, auſus eſt hiſcere: ſed hærebant inopes conſilij.

Sameas è Iudicibus vnus, Hyrcano reliquisq; Iudicib. cædẽ ab Herode imminentẽ prædicit, cuius rei veritatem poſtea euentus comprobauit.

Tum vnus quiſpiam Sameas nomine, vir iuſtus, & ob hoc inuictus terroribus, aſſurgens ſic exorſus eſt: Equidẽ iudices, tuq; Rex, nec ipſe vnquã vidi quenquã qui ad cauſam apud nos dicendã vocatus ad hunc modum cõparuerit, nec vos puto poſſe proferre huiuſmodi quempiam: ſed quiſquis hactenus apud hunc conſeſſum iudicandum ſe præbuit, humilis venit & habitu timentis periculum, ac captantis miſericordiam, atratus & promiſſo capillitio. at bonus iſte Herodes cædis reus & tam graui obnoxius crimini, adſtat hic purpuratus & crine bello compoſito, cum armatis ſtipatoribus: vt ſi capitalem iuxta leges ſententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipſe euadat illata vi legibus. Verùm iſti non ſuccenſeo quòd maiorem incolumitatis ſuæ quàm legum rationem habeat, ſed vobis magis & Regi qui hanc ei conceſsiſtis licentiam. Scitote tamen potentem eſſe Deum, & quod iſte quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquando & Regem ipſum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes

An. mũdi 3922.
Ante Chriſtum natum 42.
Sameam Herodes in honore habet.

Herodes ab Hyrcano admonitus fuga ſibi conſulit, & in iudicio amplius non comparet.

regnum adeptus omnes illos Iudices & Regem quoq; ſuſtulit, excepto vno Samea, hunc enim in honore habuit propter iuſtitiam, & quia poſt obſeſſa vrbe ab Herode ac Soſio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos poſſe dominationem illius effugere: ſicut ſuo loco dicetur. Porro Hyrcanus animaduertens Iudices propenſiores ad damnandum Herodem, rem in ſequentem diem diſtulit, & clam eum admonuit, vt fuga ſibi conſuleret. non enim eſſe remedium aliud. atq; ita ille ſeceſsit Damaſcum, quaſi Regem fugiens: cumq; conueniſſet Sex. Cæſarem, & res ſuas in tuto collocaſſet, palàm præ ſe tulit quòd non eſſet compariturus ſi denuò citaretur ad Iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipſius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, ſed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam.

Aliàs Cap. 21.
Sex. Cæſari Herodes pecuniam numerat, Cœleſyriæ præfectus Hieroſolyma inuadit, ſed Antigoni patris, & Phaſaeli fratris hortatu obſidionem ſoluit.

Cæterùm cum Sex. Cæſar accepta pecunia Herodem præfeciſſet Cœleſyriæ, vehementer timuit ne ille contra ſe duceret. nec eum ſua fefellit opinio. Iratus enim quòd iuſſus ſit cauſam dicere, veniebat cum exercitu: ſed patris ac fratris occurſu & precibus cohibitus eſt quò minus inuaderet Hieroſolyma, placantium eum & rogantium, vt terruiſſe contentus, re ipſa læderet neminem, néue vlterius aduerſus autorem ſuæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminiſſe quòd citatus ſit, quàm quòd abſolutus etiã, & gratiam habere quòd nihil triſte paſſus abierit incolumis. Cogitãdum quoq; quàm periculoſa ſit belli alea, & quòd Deus arbitratu ſuo his vel illis annuat victoriam: atq; eo minus tum eam eſſe ſperandã, quando non ſolùm contra Regẽ ſuum & altorem bellũ moueat, verùm etiã benè meritum, ipſe nulla affectus iniuria. nam ſi quid illi nunc obijciat, nõ ipſius eſſe culpã ſed conſultorũ non bonorũ, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus ſufficere ſibi ad futuras ſpes quòd potentiã genti declarauerit. atq; eo tũ in ſtatu res fuerunt Iudaicæ.

Hedio & Ruffinus Cap. 19.
Hyrcani ad Cæſarem legati.
Iudæis à Romanis, Aſiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus.

Cæterùm Cæſar Romã reuerſus expeditionem parabat in Africã contra Scipionem & Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt confirmaret cœptam ſocietatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæpretium percenſere omnes honores genti noſtræ à Romanis imperatoribus habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuerſis notum ſit, quòd tàm ab Europæ quàm ab Aſiæ Regibus obſeruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Perſicarum vel Macedonicarum rerum ſcriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata ſint, apud noſtrates ſeruata & alios quoſdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata ſunt in vrbibus, atq; etiam in Capitolio, & columnis inſculpta ſunt æreis.

Iul. Cæſar. apud Alexand. inſcriptione columnæ æreæ, quòd Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeãt, atteſtatur.
Senatuſconſulta & decreta Iulij Cæſaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus, & immunitatibus Iudæorum.

Quin & Iul. Cæſar apud Alexandriã atteſtatus eſt Iudæis inſcriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vſurus ſum. apponam etiam ſenatuſconſulta & decreta Iulij Cæſaris, quæ ad Hyrcanum & noſtram gentẽ attinent. C. Iulius Cæſar. imp. & Pont. max. dictator iterũ. Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & populo ſalutem. Si valetis benè eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac Pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumentis reponatur, inſcriptũ græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt aũt hoc. Iulius Cæſar imp. iterum & Pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudæus & nunc & præteritis temporibus tàm pace quàm bello bonam ac fidelem

operam

operam in noſtris negotijs præſtitit, ſicut ei multi imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M.D. *militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorũ perpetuo retinere more patrio, eſſeq; ipſum & filios eius noſtros ſocios, & re in amicorũ noſtrorum recipi numerũ. Iura quoq; omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum iniuriam paſſis adſit: vtq; ad Hyrcanum Alexandri filiũ Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicariq; aream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atq; Græcis literis: vtq; hoc decretum apud omnes omnium vrbiũ quæſtores ac magiſtratus publicetur, quò pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, imperator, dictator, conſul, honoris, virtutis, & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S.P.Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium, eiusq; filios Pontifices ac Sacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiusq; gentis, iure quo & maiores eorum hoc Sacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintum Coſſ. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, et vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunesq; ſint ab angarijs & vectigalibus. C. Cæſar imp. iterum, ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo, quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo, neq; fructus arborum colligunt, neq; ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem ſatorum: & ad hæc Hyrcano eiusq; filijs decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes, vel dux, vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: néve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi, dum in populi Romani amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cum ſuis filijs, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine; & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum* XXMDCLXXV. *excepto anno ſeptimo, quem vocant Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet Senatui eundem Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerant, & quæcunque beneficia à S.P.Q.R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia Reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Romani poſſederant, placere ſenatui, vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſeq; ius Hyrcano eiusq; filijs,*

An. mũdi 3922.
Ante Chriſtum natum 42.

An.mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

Cecilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit.

tem eiſdem temporibus tumultus in Syria ex cauſa huiuſmodi. Cecilius Baſſus vnus è Pompeianis per inſidias interfecto Sex. Cæſare ipſe occupauit prouinciam cũ legionibus. Quo facto magnũ bellũ exortũ eſt circa Apamiam, Cæſarianis ducibus contra eum venientibus cum equeſtribus ac pedeſtribus copÿs: ad quos & Antipater miſit auxilia cum filÿs, memor beneficiorum acceptorum à Cæſare, ideoq; repetendas pœnas ab eius interfectore iuſtũ exiſtimans. Id bellũ dum trahitur, Marcus venit Sexti ſucceſſor, & interim Cæſar ab his qui cum Caßio & Bruto coniurauerant in Senatu occiditur, exactis in principatu ſuo tribus annis cum dimidio, ſicut & ab alÿs ſcriptoribus memoriæ proditum eſt.

Marcus Sexti ſucceſſor in Syria.

Cæſar à Caſſio & Bruto occiſus.

CAP. XVIII.

Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit.

Hedio & Ruffinus Cap. 20.

Caſſius in Syriam venit, & plus quam ſeptingenta argenti talenta à Iudæis exigit.

BELLO deinde ciuili poſt cædem Cæſaris exorto, conſularibus alÿs aliò diſcurrentibus ad parandos exercitus, Caßius in Syriam venit, occupaturus eum, qui circa Apamiam erat, exercitum: ſolutaq; obſidione tam Marcum quam Baſſum in ſuas partes pertraxit: obeundoq; ciuitates comparabat arma & milites, tributa etiam exigendo grauia. ſed maximè Iudæam afflixit, plus quam ſeptingentis argenti talẽtis imperatis. Tum Antipater res vbiq; turbatas videns, partem eius pecuniæ duobus filÿs exigendã committit, partem Malicho ſibi parum amico, partem quibuſdam alÿs: & primus Herodes ex Galilæa quantum imperatum erat afferens, maximam apud Caßium gratiam init. prudens enim illi videbatur conſilium, iam tum Romanorum alieno ſumptu captare beneuolentiam. Sub alÿs autem procuratoribus ipſæ ciuitates venum dabantur vnà cum ſuis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda, Thamna nam earũ plebes Caßius haſtæ ſubiecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam Malichum interfecturus fuerit, niſi Hyrcanus per Antipatrum centum talentis de ſuo mißis, furorem eius leniſſet. At ille poſt Caßÿ diſceſſum maximè inſidiatus eſt Antipatro, per huius mortem Hyrcani dominationi ſecuritatem ſe paraturum exiſtimans. nec tamen latuerũt Antipatrum eius conſilia. nam cum hoc ſenſiſſet vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verum Malichus vir callidus inficiabatur inſidias, deierans apud Antipatrum & filios, quòd, Phaſaelo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode verò habente armorum cuſtodiam, ne in mentem quidem ſibi vnquam tale aliquid venerit. & videns non ſuccedere quod propoſuerat, reconciliatus eſt Antipatro, Marco Syriæ præſidente. qui poſtquam intellexit res nouas in Iudæa molitum Malichum, minimum abfuit quin eum interficeret, quem tamen Antipatri precibus donauit incolumem.

Herodes Caſſium ex Galilææ pecunia ſibi deuincit.

Malichus Antipatro inſidiatur, deierat & eidem reconciliatur.

An.mũdi 2923. Ante Chriſtum natum 41.

CAP. XIX.

Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit.

Caſſius & Marcus Herodem Cœleſyriæ ducem faciunt.

SED Antipater imprudens ſeruauit Malichum, vt ſe perderet. nam Caßius & Marcus coacto exercitu Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, equeſtribus, & pedeſtribus copÿs, regnum etiam polliciti poſt finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & iuniorem Cæſarem. Malichus vero tum maximè timens Antipatrum, decreuit è medio tollere corruptoq; pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem,

Malichus Antipatrũ veneno necari procurat.

An. mũdi 3923. Ante Chriſtum natum 41.

nem, & aſſumpta armatorum manu ſuſcepit ciuitatis gubernacula. Cæterum poſtquàm Herodi ac Phaſaelo innotuerunt ſtructæ in parentem inſidiæ, indignantibus illis Malichus ſtrenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iuſti ac pij, & patriæ amantiſsimi. Ex filijs autem alter Herodes confeſtim volebat patris mortem vlciſci, & cum exercitu aggredi Malichum: ſed Phaſaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi ſatisfactione ſimulauit ſe credere, non eſſe illum paternæ necis conſcium: ſeq́; vertit ad excolendum monumentum quod patri ſtruxerat. Jnterim Herodes veniens Samariam, eamq́; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuerſias ciuium dirimere. non multò autem pòſt inſtante Hieroſolymis feſto, & ipſe venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano ſuaſit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, prætexens nefas eſſe ſanctis populi ceremonijs profanam turbam ſuperinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingreſſus eſt, & Malichum vehementer perterruit. at ille ſolitarum artium non immemor palàm lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat ſibi ſatellitium. quare viſum eſt Herodis amicis ſimulationem hanc non coarguere, ſed ad vitandam ſuſpicionem viciſsim comiter tractare Malichum.

CAP. XX.

Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit.

ATTAMEN Caſsio de patris obitu ſignificauit per literis: & ille qui non ignorabat mores Malichi, reſcripſit vt vlciſceretur parentis iniuriam: clam etiam mandauit tribunis apud Tyrũ agentibus, vt adeſſent Herodis iuſtis conatibus. Cumq́; capta à Caſsio Laodicia, ſimul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodès expectabat daturum eſſe illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices ſuſpicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obſes in ea vrbe ſeruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illum in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Caſsio, gente ad defectionem concitata, ſibiipſi principatum eius acquirere. Sed conſilijs eius fortuna aſpirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius propoſito, præmiſſo famulo quaſi ad parandã cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iuſsit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egreſsi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderũt hominem. quo facto Hyrcanus adeò eſt attonitus, vt obmutuerit. tandem ægrè ad ſe reuerſus percontabatur Herodem, quid hoc rei eſſet, & quis interfeciſſet Malichum. & audito factum eſſe iuſſu Caſsij, laudauit facinus. malum enim virum fuiſſe, & inſidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppreſſo Antipatro pœnam perſoluit debitam. Porrò Caſsio profecto è Syria, apud Iudæam tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hieroſolymis, in Phaſaelum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes vero ad Fabium profectus eſt Damaſci præſidem, & volens fratri ſuccurrere, morbo præpeditus eſt: donec Phaſaelus per ſe ſuperato Felice, in turrim primum compulſum, incolumitatem deindè pactum abire paſſus eſt. quamobrem mox cum Hycano expoſtulauit grauiter, quòd poſt accepta à ſe multa beneficia, inimicis

An. mũdi 3924. Ante Chriſtum natum 40. Felix Hieroſolymis Phaſaelum adoritur, à quo tamen ſuperatur.

inimicis ſuis fauorem impenderet. nam frater Malichi tunc nō pauca caſtella occupauerat, & inter cætera Maſadam longè munitiſſimum. Vt igitur conualuit Herodes contra hunc profectus, receptis omnibus caſtellis pactum incolumitatem dimiſit.

An. mūdi 3924. Ante Chriſtum natum 40.

CAP. XXI.

Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes profligatum, è Iudæa pellit.

ARISTOBVLI *autem filium Antigonum, qui conciliato ſibi pecunijs Fabio exercitum comparauerat, Ptolemæus Mennæus adoptat propter affinitatem. hunc etiam Marion adiuuabat, apud Tyrios ope Caſſij tyrannidem adeptus, per Syriam quoque tyrannidem exercens, diſpoſitis in ea præſidijs, atque etiā in Galilæa contermina occupatis tribus arcibus. Sed has omnes Herodes illò profectus recepit, & præſidiarios Tyrios clementer dimiſit, donatis ex his nonnullis propter beneuolentiam qua ciuitatem eorum proſequebatur. His peractis occurrit Antigono, eumq; prælio ſuperat, & vix extremos Iudææ fines ingreſſum inde profligat. Quamobrem reuertentem Hieroſolyma coronis tàm Hyrcanus honorauit quàm populus. Iam enim gener per ſponſionem aſcitus erat in Hyrcani familiā, quò libentius eius tutelam ſuſcepit, ducturus Alexandri Ariſtobulo geniti filiam, Hyrcani verò ex filia neptem, ex qua poſtea pater factus eſt filiorum trium & duarum filiarum. Duxerat autem etiam antè vxorem è ſuis popularibus Dorem nomine, ex qua ſuſcepit Antipatrum filiorum natu maximum.*

Antigonū Ariſtobuli filiū Ptolemæ' Mennæus adoptat.

Herodes Antigonum ex Iudæa expellit.

Herodes Mariammen Hyrcani ex filia neptem ducit.

Doris, Herodis vxor.

CAP. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio pecunijs eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſatores eius non admiſerit.

CÆTERVM *Caſſio apud Philippos ab Antonio & Cæſare deuicto, Cæſar inde in Gallias, Antonius in Aſiam, proficiſcitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudæorum primates, Phaſaelum & Herodem accuſaturi: quaſi in ſpeciem ſolum regnaret Hyrcanus, re autem vera tota poteſtas eſſet penes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat, quo factum eſt, vt ne ad colloquium quidem aduerſarios eius admiſerit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progreſſo autem Epheſum præſto fuit legatio miſſa Hyrcani pontificis & gentis noſtræ publico nomine, afferens coronam aureā, & rogans, vt quos Iudæos Caſſius præter belli ius captiuos abduxerat, ſcriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Caſſiū ademptos genti reſtitueret. Quorū poſtulata Antonius æqua exiſtimans, confeſtim ſcripſit Hyrcano & Iudæis, ſimulq; ad Tyrios miſit decretum hanc ſententiam continens. M. Antonius Imp. Hyrcano pontifici ac ethnarchæ Iudæorum ſalutem. Si valetis benè eſt, ego & exercitus valemus. Lyſimachus Pauſaniæ, Ioſephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Epheſum me conuenientes, eandem quam prius Romæ legationem mihi expoſuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti ſunt, declarantes quanta nos proſequaris beneuolentia. quare cognitam non tàm ex verbis quàm operibus veſtram amicitiam, & mores compoſitos ac pios, non complecti non poſſum. Ergo quoniam totam Aſiam aduerſarij noſtri ac*

Pecunia corruptus iudex.

Hyrcani & Iudæorū legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudęos a Caſſio captos in libertatem vindicarēt, rogat.

Antoni' Hyrcano de Caſſij & Bruti rebus & morte ſcribit.

An. mũdi 3924.
Ante Chriſtum natum 40.

populi Rom. incurſauerunt, nec ſacratis locis, nec ciuitatibus parcentes, neque iuſiurandum præſtitum ſeruantes: nos non tam priuatum noſtrum negotium agentes, quàm ſuſcepta defenſione Reipub. in diuini ſimul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus ſol ipſe auerſatus videtur, & inuitis oculis ſpectaſſe perpetratum ſcelus in Cæſarem. Sed poſtquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priſcam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis opportunis locis & vſque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus, dijs ipſis eorum iniuſta molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulſus intra mœnia Philippenſium, obſeſſusq́; à nobis, addidit ſe Caßio ſocium exitij. qui poſtquam meritas pœnas dederunt, pace nos in poſterum fruituros ſperamus, & Aſiam conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim noſtra opera vniuerſum Aſiæ corpus velut è graui morbo recolligere ſe incipit. Cum igitur etiam de te cum tua gente augendo ornandoq́; cogitem, curæ mihi erit, quicquid in rem veſtram fuerit. edictum etiam oppidatim propoſui, vt quotquot vel liberi, vel ſerui ſub haſta à C. Caßio Caßianiſve venundati ſunt, liberè dimittantur. Voloq́; vt quæ mea & Dolobellæ benignitate vobis conceſſa ſunt, ea perpetuo rata ſint. Tyrios quoque iubeo, vt iniuriam à vobis abſtineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum reſtituant. Coronam autem quam miſiſti accepimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. S. Renunciatum eſt mihi Epheſi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipſorum ditionis vos occupaſſe, idq́; factum quo tempore noſtri aduerſarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello ſuſcepto, iuſtitiæ pietatiq́; proſpicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiam vobis pacem eſſe cum noſtris ſocijs: & quicquid ab aduerſarijs noſtris accepiſtis, habere vos non permittimus, ſed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit neque exercitum, ſed quæ per vim corripuerunt, largiti ſunt miniſtris ſuæ violentiæ. quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum cenſemus, vt ſocij noſtri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante retineant: voſq́; ſi quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, poſtquam C. Caßius bellum illicitum in noſtra prouincia mouit, occupaſtis, eos reddatis: néve vllã vim interponatis, quò minus ad priſtinos dominos redeãt. quòd ſi aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primum ad ea loca venero integrum vobis erit ius veſtrum repetere, id quod etiam ſocijs noſtris peræquè integrum ſeruabimus. M. Antonius Imp. Tyriorum magiſtratibus S. P. Q. S. Edictum meum ad vos miſi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conſpicuo proponi, vt legi poßit ab omnibus. M. Antonius Imperator ac triumuir dixit: Quoniam C. Caßius hoc perturbato rerum ſtatu alienam prouinciam & militem præſidiarium inuaſit, & ſociorum noſtrorum facultates diripuit, & vaſtauit Iudæorum gentem amicam popu. Roma. inſolentia eius armis noſtris perdomita, iudicijs atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata reſtituantur noſtris ſocijs. & ſiue corpora Iudæorum, ſiue bona diuendita ſint, illa in libertatem, hæc ad priſtinos reuertantur dominos. Qui verò contra edictum hoc noſtrum fecerit, pœnas daturus eſt: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo

M. Antonius Tyriorum Magiſtratibus ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatẽ ademptam reſtituerent iubet, ſaluis tamen ſaluandis.

exemplo Sidonijs, Antiochenſibus, & Aradijs ſcripſit: viſumq́ eſt hoc loco etiam hæc inſerere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus ſit Romanus populus. An. mũdi 3924. Ante Chriſtum natum 40.

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens, Herodem cum Phaſaelo tetrarchas conſtituit.

POST hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiam, amoribus ſuis eum implicuit: quo tempore rurſum centum è Iudæorum gente potentiſsimi venerunt ad eum, vt accuſarent Herodem vnà cum ſuis, electo ad hoc eloquentiſsimo quoque è ſuo numero. Iuuenum autem cauſam defendendã Meſſala ſuſcepit, aſsiſtente ſibi etiã Hyrcano, qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraq́ parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicã. Qui cum reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitiũ, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoq́ in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſarijs quindecim coniecit in vincula, occiſurus etiã niſi interceſsiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſauerunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorũ legatos nouatores rerum animaduerteret, & Herodi adiutor eſſet ad principatum parandũ. Herodes verò ante vrbem diuerſantes in littore accedens, hortatus eſt eos, vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerũt. moxq́ erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſsit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus Regis *filius & BarZapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multum apud eum poterat.*

Hedio & Ruffinus Cap. 21. Cleopatra in Ciliciã ad Antonium venit. Herodes à centũ Iudæis apud Antonium accuſatus.

AntoniusPhaſaelum & Herodem Tetrarchas conſtituit.

Mille Iudæi Herodẽ accuſaturi Tyrũ conueniunt, qui partim trucidantur, partim vulnerãtur & fugantur.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

CAP. XXIIII.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

DEINDE mille talenta & quingentas mulieres Antigonus daturum ſe Parthis pollicitus eſt, ſi ab Hyrcano in illum regnũ transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus allaturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna Regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymæ vocabatur:

Hedio & Ruffinus Cap. 22. Antigonus Parthis, ſi ab Hyrcano in illũ regnum trãsferrent, pecuniã pollicetur.

Pacorus equites Antigono in Iudæã mittit.

Iudæi Carmelũ montem incolentes, Antigono ſeſe adiungũt.

 & qui-

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

Pugna Hieroſolymis inter Antigonum & Herodem.

& quibuſdam eis occurrentibus perſuaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſsi ſunt oppugnare regiam. moxq́; ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eoq́; in templum compulſo, miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes, vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus. quam iniuriam paulo poſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cumq́; quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem.

Pentecoſte.

Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cum paucis militibus. eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil.

Herodes cum hoſtibus pugnat in ſuburbio.

Pacorus Parthorum dux vrbem ingreſſus Phaſaelo vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet.

Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus, rogante Antigono, in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed re vera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei, vt legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probante hoc factum Herode propter barbarorum perfidiam, hortanteq́; vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam ventum eſt, armati eis occurrunt, qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donatq́; muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſorium. Vbi audito quòd Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros.

Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt.

quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clam adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare non defuerunt qui hortarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius, qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditiſsimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecunijs opus habeat, plures accepturum à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens, deierabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: moxq́; ad Pacorum abijt.

Parthi

An.mũdi 3925.
Ante Chriſtum natum 39.

CAP. XXV.

Parthi Hyrcanum & Phaſaelum captiuos abducunt.

Hyrcanus & Phaſaelus à Parthis capti.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem *autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaëlus verò miſerat nuncios. qui indicarent Parthorum perfidiam, quos quoniam hoſtes interceperant,* Herodes *re cognita Pacorum adijt & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cum ſcirent omnia, doloſe diſsimulabant: aiebantq́; oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe comprehenſos ab aduerſarijs, ſed aduentare ſignificaturos quàm benè Phaſaelo ſucceſſerit. id* Herodes *non credidit, vt qui ex alijs de fratre capto audierat. quam eius ſuſpicionem augebat* Hyrcani *filia, cuius filia ipſi deſponſa erat: huius monitis, licet alijs contemnentibus libenter parebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd non placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt,* Herodes *animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunq; negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus tam dubijs. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumenta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matreq́; ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitioq́; ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſcijs hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm* Herodes *obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundum ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita. quibus verbis accenſi, conabantur calamitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iamq́; gladium ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniurijs relinqueret. neque enim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere, partim igitur vi, partim pudore coactus deſiſtere ab incepto facinore, refota matre, & pro tempore adhibitis remedijs, pergebat inſtitutum curſum petens caſtellum Maſſadam quàm maximis compendijs. in quo itinere non ſemel impugnatus à Parthis perſecutoribus, ſemper victor diſceſſit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt, ſed ſexageſimo ab vrbe ſtadio illum aggreſſi in pugnam pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quaſi non ex neceſſitate, ſed multo antè præparatus conflixiſſet, in eo loco vbi Iudæos vicit, poſtquam regno potitus eſt regiam condidit cum primis memorabilem, adiuncto etiam oppido, quod* Herodium *vocari voluit. Poſtea verò quam ad Reſſam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus: vbi conſultatum eſt inter eos quid facto opus eſſet, cùm*

Parthi Herodẽ quoque comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita, ipſorum manibus effugit.

Herodes ſuos in fuga conſolatur.

Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerſo ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat.

Herodes Maſſadam petens, in itinere à Parthis impugnatur.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

tantam turbam ſecum traherent, etiam abſq̨ milite conductitio, Maſſada verò, ad quod caſtellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimiſit, numero ſupra nouem millia, iuſſis alijs aliàs per Idumæam ſalutem ſibi quærere, additoq̨ viatico: expeditioribus autem quibuſq̨, & ſuis intimis neceſsitudinibus aſſumptis in caſtellum ingreſſus eſt: depoſituſq̨ ibi cum ſuo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat. quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia neceſſaria ſuppeterent, ipſe properauit ad petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit,

Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt.

reliqua quidem omnia Hieroſolymitanorum bona direpta ſunt per Parthos vna cum ipſa regia, ſola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanſit. Herodis etiam facultatum magna pars euaſit, præſertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egreſſi agrum quoq̨ latè populati ſunt, & Mariſam vrbem opulentam euerterunt.

Antigonus à Parthis in Iudæam reductus, Hyrcano, ne in regnum reſtitueretur, auriculas amputat.

atq̨ ita Antigonus in Iudæam à Rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phaſaelum vinctos accepit. Vehemẽter autem triſtatus eſt quòd mulieres effugiſſent, quas Parthis tradere conſtituerat, & vnà cum pecunia daturum ſe promiſerat. Veritus deinde ne populi fauore Hyrcanus in regnum reſtitueretur, qui à Parthis aſſeruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens ne ille propter hoc vitium ad recipiendum Pontificatum eſſet idoneus, quãdo lex hunc honorem non concedit niſi ei qui integro ſit corpore. Sed maximè miranda eſt Phaſaëli generoſitas, qui vbi ſe neci deſtinatum cognouit, non tàm mortem indignè ferens, quàm miſerabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cum manus ſibi inferre non poſſet propter vincula,

Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitam abrumpit.

alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali neceſsitate conſtituto, viſum eſt honeſtiſsimum, adempta inimico poteſtate ſæuiendi in ſe pro libidine. Fertur autem quòd ſauciato vehementer capite,

Phaſaelo Antigonus pro remedio venenũ mittit.

Antigonus ſubmiſsis Medicis, pro remedio venenum in vulnus indiderit, ante tamen quàm exhalaret animam, audito ex quadam muliercula quòd Herodes frater hoſtem euaſiſſet, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem ſuæ necis poſt ſe relinquens, qui poſsit ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum ſe circumſtantium magnitudine, expediebat conſilium ad moliendas res arduas.

Herodes ad Malchũ Arabum Regem pecuniam accepturus, proficiſcitur.

ad Arabum enim Regem Malchum, multis ſuis beneficijs iam antè obligatum proficiſcitur, cum maximè opus haberet, mutuam operam poſtulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine ſibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quamprimùm ab hoſte redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de cauſa etiam Phaſaëli filium ſeptennem ſecum ducebat, oppignoraturus eum apud Arabes.

Herodes regno excedere iuſſus, in Aegyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, vbi Antonio quæ ipſi cõtigerant, recenſet.

Sed cum occurriſſent ei miſsi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, ſic Parthis iubentibus (prætexebat autem hoc ſuaſu optimatum ſuorum ne debitam pecuniam redderet, vtq̨ ille fraudaretur rebus quas Antipater penes eos depoſuerat) reſpondit ſe non veniſſe vt moleſtus eſſet cuiquam, ſed vt colloqueretur cum Rege de rebus neceſſarijs. deinde cùm conſultius videretur diſcedere, valde moleſtè abijt Ægyptum verſus iter ingreſſus. & tunc quidem in quoddã templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cum veniſſet Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & curſim inſecutus Herodem, nihil profecit iam enim ille procul aberat verſus Peluſium properans. quò poſtquam peruenit,

An.mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magiſtratus eius loci conuenit, à quibus ob priſtinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde verſus Pamphyliam, & cum graui tempeſtate conflictatus, ægrè in Rhodum euaſit, iactura etiam ſarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei praſtò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cum inueniſſet eam ciuitatem grauiter afflictam bello quod contra Caſſium geſtum eſt, ne præſenti quidem inopia cohiberi potuit, quò minus vel ſupra vires eam refoueret: inſtructaq; triremi & cum amicis conſcenſa, in Italiam Brunduſium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ ſibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phaſaelus à Parthis captus occiſus ſit, & Hyrcanus apud eoſdem captiuus detineatur. quodq; Antigonum Regem conſtituiſſent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipſius familia ſeligere deſtinauerat. & quòd eas noctu abſportaſſet non ſine labore, & ægrè manus hoſtium euaſiſſet. & poſt hæc omnia familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipſo per medias tempeſtates contemptis omnibus difficultatibus properante ad vnicum ſubſidium quod in illo haberet repoſitum.

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à Senatu Iudææ Rex declaratur.

Hedio & Ruffinus Cap. 21 al. 25. Herodem Antonius amore, Antigonum vero odio proſequitur.

ANTONIVM verò mutatæ Herodis fortunæ cõmiſeratio ſubijt, reputantem quòd etiam ab illo faſtigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hoſpitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, ſi eius ope Rex fieret, quemadmodum ante poteſtatem tetrarchæ conſecutus fuerat. ſed præcipue huc impellebat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infeſtiſſimo, ad iuuandum Herodem erat propenſior. Cæſar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipſius toleratam, & hoſpitij ius ac reliquam beneuolẽtiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde ſtudioſum Herodis ſciebat, ad dignitatem ipſius tuendam & conatus promouendos erat paratiſſimus, conuocatoq; ſenatu Meſſala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tàm patris quàm ipſius beneficia & ſtudium Romani nominis commemorantes: ſimulq; accuſauerunt & hoſtem declarauerunt Antigonum, non ſolum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepiſſet imperium. quibus rebus cum ſenatus eſſet offenſus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idq; mox omnium ſuffragijs approbatũ eſt. Quo inſignius fuit Antonij erga illum ſtudium, non ſolùm quia præter ipſius ſpem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc ſibi conceſſuros, ſolitos hunc honorem regio ſeruare generi: & ideo coniugis ſuæ fratri id petiturus erat Alexandro nepoti ex patre Ariſtobuli, ex matre Hyrcani: ſed etiam quia intra ſeptem dies irſperata felicitate ornatum dimiſit ex Italia. Hunc adoleſcentem poſtea Herodes interfecit, vt ſuo loco indicabimus. Cæterùm dimiſſo ſenatu, Antonius & Cæſar medium habentes Herodem exiuerunt, conſulibus cæteriſq; magiſtratibus deducentibus, aſcenderuntq; in Capitolium, ſacra ibi facturi

Cæſar Auguſtus Herodis ſtudioſus.

Herodes Romę in ſenatum intromiſſus, Rex declaratur.

Herodes Alexandro, coniugis, ſuæ fratri regnum petiturus ipſemet eo potitur.

Antonius & Cæſar cum Herode in Capitolium aſcendunt.

An. mũdi 3925. Ante Christum natum 39.

facturi & ſenatuſconſulta depoſituri: & nouus Rex primo regni ſui die conuiuio acceptus eſt ab Antonio. atque hoc pacto ille regium faſtigium adeptus eſt CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Aſinio Pollione Coſs.

Herodis familia ab Antigono in Maſada oppugnata.

An. mũdi 3926 Ante Christum natum 38.

Toto autem eius abſentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Maſada, abundantem quidem cætero commeatu, ſed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de cauſa Joſephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officioſius in Herodem fuiſſet. id conſilium mutauit imbre noctu de cœlo dimiſſo. ciſternis enim aqua repletis, non amplius fuga opus habuit: ſed haud ſecus quàm diuina ope hac difficultate leuati magno animo excurrebant, & conſerentes manus cum Antigonianis, modò apertè modò clàm multos trucidabant.

Ventidius prætextu quaſi Ioſepho laturus auxilium, ſed reuera vt pecuniã extorqueret Antigono, in Iudæam venit.

Interea Ventidius Romanorum dux, miſſus vt Parthos è Syria pelleret, poſt illorum abſceſſum in Iudæam venit, eo prætextu, quaſi Joſepho laturus auxilium: ſed reuera hoc conſilio, vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Poſitis igitur caſtris propè Hieroſolyma, ſatis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipſe quidem cum maiore copiarum parte receſsit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipſum placandum habuit Antigonus ne quid interim moleſtus eſſet, dum Parthi vt ipſe ſperabat, ſuccurrerent.

CAP. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum.

Hedio & Ruffinus Cap. 24. al. 26

Herodes ex Italia domum reuerſus contra Antigonum copias ducit.

INTERIM Herodes ex Jtalia reuerſus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copijs tum ex cõductitio tum ex ſuæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio miſſus fuerat cum mandatis vt Herodem in ſuum regnum deducerent, quamuis Ventidius tum fortè deſtinabatur componendis ciuitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitauerat. Silo verò in Judæa erat, ſed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis ſtabat ab eius partibus. ducenti autem ei verſus verſus Maſadam, quòd neceſſe eſſet ſeruare cognationem in eo caſtello obſeſſam, impedimento fuit Joppe: quam occupatam ab hoſte opus erat primum capere, ne quam hoſtilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hieroſolyma. qua occaſione arrepta Silo mouit exercitum: quem cum Iudæi perſequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Judæis profligatis Silonem ægrè repugnantem ſeruauit.

Herodes Ioppẽ oppugnat & capit.

Capta deinde Joppe properauit Maſadam ad liberandos obſidione domeſticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi ſe adiungebant, alij propter ipſius gloriã, nonnulli quòd amborum deuincti eſſent beneficijs: ſed maxima pars ob ſpes quas de confirmato iam rege conceperant.

Multi Herodi ſeſe adiungunt.

Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in tranſitu locis opportunis ſtruebat inſidias, & tamen nihil aut parum hoſtem lædebat his artibus.

Herodes Reſſa capto & è Maſada domeſticis receptis, Hieroſolyma petit.

nam Herodes receptis è Maſada domeſticis, & capto Reſſa caſtello, petebat Hieroſolyma, ſequentib. Silonis militibus, & multis Hieroſolymitanis eius potentia perterritis. Cumq́; ad occidentalem vrbis tractum caſtra poſuiſſet, qui hac parte diſpoſiti erant cuſtodes ſagittis eum impetebant & miſsilibus, deinde quibuſdam cateruatim excurrentibus, & ſtationes hoſtium infeſtantibus, Herodes

rodes caduceatorem clarigare iuſſit circa mœnia, ſe bono publico veniſſe, & ad ſalutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, ſed etiam inimiciſſimorũ in ſe peccata obliuioni traditurũ. ad hæc Antigonus ita reſpondebat, verſo ſermone ad Silonẽ ac Rom. milites, iniquũ eos facere qui Herodi regnũ aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt, ſemiiudæo, cum id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi, quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex regio genere, qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. malè meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus.

An. mũdi 3926
AnteChriſtum natum 38.

Herodes circa Hieroſolymorum mœnia, ſe bono publico & ad ſalutem vrbis veniſſe, clarigare iubet.

Antigonus Herodi, quod non ex ſtirpe Regia prognatus, ſed ſemiIudæus ſit, exprobrat.

ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſq; conuicia prorumpentibus, Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus: qui cum ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt.

Herodis copias hoſtes à mœnibus arcent.

Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abduciq; ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vita neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contrà Herodes rogabat Silonis tàm duces quàm milites ne ſe deſererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo: ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atq; etiã vt abundè adſint quæcunq; requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit: maior enim quàm quiſquã ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus.

Silo quoſdã qui Hieroſolyma diſcedendi anſam arriperent, ſubornat.

Herodes cibaria exercitui procurat.

Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores interciperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſq; montibus, intenti obſeruabant eos qui commeatus conueherent.

Antigonus quoſdam qui Herodianos frumentatores per inſidias interciperent, mittit.

Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis X. *cohortibus, quarum* V. *è Romanis totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſq; mixti generis conductitijs & equitatu modico, Hierichuntem petijt: offendenſq; vrbem relictam ab habitatoribus, &* D. *ex his ad montium vertices confugiſſe cum familijs, hos quidem captos dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recens deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam, & Samariam.*

Hierichuntem ab habitatoribus relictam Romani diripiunt, inque ea Herodes præſidiũ relinquit.

Romanus exercitus hybernatum dimiſſus.

Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Rom. exercitus intra Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Romani degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum M. *peditibus &* CCCC. *equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatiſq; alijs quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnaturus quædam loca ab Antigono inſeſſa præſidijs. cumq; Sephorim cœlo ningente perueniſſet, Antigonianis inde refugientibus, magnam nactus eſt rerum neceſſariarum copiam.*

Herodes fratrem Ioſephum in Idumæã mittit, ipſe copias in Galilæam ducit, vrbemq; Sephorim capit.

An. mũdi 3927.
AnteChriſtum natum 37.

Inde in latrones quoſdam ſpeluncarum receſſus habitantes equitum alam immiſit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico qui Arbela dicitur. quadrageſimo deinde die ipſe venit cum toto exercitu, & magna audacia hoſte occurrente, in ſiniſtro aciei cornu laborari cœptum eſt,

Latrones.

An. mūdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

Herodes in Galilæa cum hoſtib. pugnat, eos vincit, ac vniuerſam Galilæam in ſuas partes traducit.

donec ipſe armatorum manu ſtipatus ſuccurrit, & hoſtes iam vincentes coëgit terga vertere, ſuos verò fugientes gradum ſiſtere. nec hoc contentus profligatos & palantes vſq; Jordanem perſecutus eſt. atq; ita vniuerſam Galilæam in partes ſuas traduxit, præter eos qui erant in ſpeluncarum receptaculis. numeratisq; viritim CL. drachmis, & pro portione centurionibus, ſuos in hyberna dimiſit. Jnterea Silo ad eum venit cum ſuis ducibus, qui apud Antigonum in hy-

Antigonus Romanum exercitum alere recuſat.

bernis fuerant, illo nolente eos poſt vnum menſem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miſerat, qui iuberent eos ſublatis omnibus rebus ad victum neceſſarijs in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commiſit, iuſſo inſtaurare Alexandrium. Jlle verò breui & militibus magnam neceſſariarum rerum abundantiam præbuit, & caſtellum illud prius deſertum denuò condidit. Eodem

Ventidius Silonem contra Parthos accerſit.

tempore Antonius morabatur Athenis. Jn Syria verò Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, iuſſit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum excire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum miſſo, ipſe

Hedio & Ruffinus Cap. 25.

Herodes contra latrones in ſpeluncis degentes militem ducit.

contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem. Erant autem hæ ſpeluncæ ſitæ in præruptis montibus, anguſtis tramitibus acceſſibiles, & acutis cinctæ rupibus. in harum cauernis illi cum totis habitabant familijs. Rex autem arcas

Herodes milites in arcis de vertice montis demittit.

in hunc vſum compactas de vertice montis per machinas demittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter aſperitatem montis aſcendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erāt militibus haſtas falcatas geſtantibus, ad attrahendos repugnantes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demiſſio periculoſa erat propter immenſam altitudinem: & in ſpeluncis non deerant victui neceſſaria. vt verò demiſſæ ſunt arcæ ad earum oſtia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam ſcutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehenſa catena qua arca ſuſtinebatur, demiſit ſe intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantibus: & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde reſiſtere conatos falcata

haſta

haſta attractos dabat in præceps, deinde penitus reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam ſe recepit. cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & ſalutis deſperatio. eos tamen conatus impediuit nox interueni-

An. mūdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

ens, multiq́; Rege per præconem pollicēte veniam, deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodem vſi ſunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis exeundo & pugnando in foribus, & ſubiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehenſus intus cum vxore ac ſeptem filijs, rogatus ab eis vt ſe fugere hoſtem permitteret, ſtans ante hoſtium, primum quenque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam. deinde præcipitatis cadaueribus, poſtremò ſeipſum ſuperiecit, mortem ſeruituti præferens. primò tamen in obſcuritatem Herodis multa iecit conuicia, licet Rex è ſpecula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam. Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ ſunt. Rex autem Ptolemæo præpoſito ei regioni, in Samariam profectus eſt cum ſexcentis equitibus & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo ſua præfectura non benè ceſsit: nam inuaſus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſsibilia, totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reuerſus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit: atque ita ſublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talentis mulctauit. Interea cæſo in pugna Pacaro, & Parthis profligatis Ventidius Herodi in auxilium mittit Macheram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono, & pecunijs corruptus, inuito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus eius negotia. At Antigonus ſuſpectum habens eius aduentum non admiſit hominem, ſed per funditores glandibus impetitum arcuit, ſatis declarans ſuum animum. ille tum demum Herodem benè monuiſſe, & ſe obtemperantem erraſſe intelligens, in Emauntem vrbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt, interfecit, nullo amici aut

Senex quidam vxorem ſuā cum ſeptem liberis iugulat, poſtremo ſeipſum quoq; præcipitat.

Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiſcitur.

Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit.

Vētidius cæſo in pugna Pacaro Parthos profligat.

Machæra multos Iudæos interficit.

An. mũdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

Herodes Antonium adire Machæram accuſaturus cogitat, eidem reconciliatur & Ioſephum fratrem attribuit.

hoſtis diſcrimine, iratus ob ea quæ ſibi acciderãt. quo facto Rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de cauſa adire Antonium, alijs ſibi opus dictitans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent. alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò conſecutus eum rogabat vt maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Ioſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Ioſepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in diſcrimen adduceret, neue cum Machæra contenderet.

Herodes ad Antoniũ Samoſatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat.

Ipſe verò properauit ad Antonium oppugnantem Samoſatam ſitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. poſtquam autem peruenit Antiochiam, repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium, non audebant ſe committere itineri propter obſidentes vias barbaros & ſæuientes cædibus. bono animo eſſe iuſſis ducem ſe præbuit. ſtatione autem altera procul à Samoſata inſidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campeſtria occultauerant ſe non pauci equites, non moturi ſe loco donec viatorum agmen perueniret in planiciem. Cumq́; iam primi pertranſiuiſſent, Herodes qui præſidio erat extremo agmini, inuaditur fermè à quingentis equitibus. qui cùm primos ſibi occurrentes in fugam vertiſſent, Rex cum ſuis ſtipatoribus magno impetu in eos illatus hoſtem repulit, & excitatis ſuorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem ſæuire ferro non deſtitit, nec niſi receptis iumentis quæ non pauca gerebant ſarcinas, ſimulq́; mancipijs, cœptum iter proſecutus eſt. Et cum plures alij in propinquo campis ſaltu inſidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida ſuorum manu aggreſſus in fugam compulit: multisq́; ex eorum numero cæſis ſecurum ſequentibus ſe iter præſtitit. illi verò ſeruatorem eum & protectorem ſuum appellabant.

Herodes ab Antonio & exercitu honorificè exceptus.

Poſtquam autem propè Samoſatã ventum eſt, exercitum inſtructum & ornatum ei honoris cauſa miſit obuiàm Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauiſus eius aduentu, & cognitis quæ obiter geſſerat, collaudata viri virtute, complexus eſt eum, & ſalutauit comiter, in ſummoq́; honore habuit, vt Regem recens à ſe declaratum.

Soſio Antiochus Prouinciam cum exercitu trãdit, ipſeq; in Aegyptũ proficiſcitur.

Antiocho autem paulo poſt id caſtrum dedente, & hoc pacto finito bello, Soſio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatoq́; ei Herodis negotio, in Ægyptum ipſe profectus eſt. Tum Soſius duas legiones cum Rege præmiſit in Iudæam, ipſe cum reliquo exercitu ſequebatur.

An. mũdi 3928 Ante Chriſtum natum 36.

Ioſephus Herodis frater ab Antonio cæſus.

Interim abſente fratre Ioſephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, aſſumptis & à Machæra quinq; cohortibus verſus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus caſtris locum cepit: & quia Rom. cohortes conſtabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti eſſent, circumuentus ab hoſte inter locorum difficultates, amiſſo exercitu & ipſe fortiter pugnans occubuit. ſex enim cohortes deſideratæ ſunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Ioſepho præcidit caput, L. talentis à Pherora fratre redimendum.

Galilæi ab Herode deficiunt.

Gittham Machæra munit.

Herodes ex Daphne Antiochiæ ſuburbio in Galilæam proficiſcitur.

quo facto Galilæi à ſuis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demerſam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata ſunt. Machæra autem Gittham caſtellum muniebat. Regi verò apud Daphnen Antiochiæ ſuburbium fratris caſus renunciatus eſt, iam antè tale aliquid expectanti

propter

propter quædam inſomnia, quibus non obſcurè de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere poſtquam ad Libanum montem peruenit, aſſumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petijt: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes hoſtes, prælio victi compulſi ſunt in caſtellis vnde exiuerant pridiè. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempeſtatis coactus eſt, infecta re, inde exercitū in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui caſtellum tenebant territi noctu id deſeruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlciſci fratris interitum. quò poſtquam venit, honoratiſſimum quemq́ adhibuit ad conuiuium: peractaq́ cœna dimiſſis conuiuis recepit ſe in cubiculum. Hic videre licuit res Regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum ſine cuiuſquam noxa concidit: quo factum eſt, vt omnes Herodem Deo carum crederent, vt qui miraculosè ſeruatus videretur è tanto periculo. Sequen-

An. mūdi 3928. Ante Chriſtum natum 36.

Herodes cū Galilæis pugnat, eosq; victos in caſtellū compellit.

Triclinīū in quo Herodes cum conuiuis cœnatus fuerat, vacuum ſine cuiuſque noxa concidit.

ti verò die cum hoſtium ſex millia ad pugnam deſcendiſſent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorumq́ velites procurſando iaculis & ſaxis feriebant regios, adeò vt ipſi quoque Regi quidam vulnus in latus inflixerit. Porrò Antigonus miſit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copijs, vt foris quoque poſſet bellum gerere. Sed ille Machæra ſe oppoſuit. Herodes verò occupatis quinq́ oppidis, præſidiariorum circiter M M. in eis interfecit, & incenſis oppidis contra Pappum reuerſus eſt, qui caſtra habebat ad vicum Iſanas nomine: & confluentibus ad ſe multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hoſtem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo ſignis vicit egregiè, & accenſus vlciſcendi fratris cupidine, ſæuiendo inſtabat in vicū fugientibus. Repletis autē ædibus milite, & quibuſdā in tecta confugientibus, his ſuperatis & tectis dirutis vidit omnia referta & cōſtipata militibus. hos igitur ſaxis ſupernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello ſpectaculum miſerabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra

Herodes ab hoſtibus vulneratur.

Antigonus Pappum ducem Samariā mittit.

Herodes quinq; oppida occupat, cū Pappo pugnat, eumq; in vicū Iſanas cōpellit.

Pugna in ædibus

An. mũdi 3929. Ante Chriſtum natum 36.

parietes. & hoc facinus maximè fregit hoſtium audaciam, ita vt non amplius ſperarent aliquid latius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & niſi repente valida tempeſtas interueniſſet, Regij victores petijſſent confeſtim Hieroſolyma, & bello finem impoſuiſſent. Iam enim Antigonus de fuga diſpiciebat, cogitans vrbem deſerere. At Rex *iam veſpere iuſsis parare cœnam militibus, ipſe*

Herodes in cubiculo ſolus multis armatis ſtipatus illæſus euadit.

pugna laſſatus in quoddam cubiculum lauatum abijt: vbi maximũ diſcrimen adijt, quod tamen euaſit Dei prouidentia. Cùm enim eſſet nudus, & vnius tantum pueri miniſterio lauaret, intus in eiſdem ædibus latebant quidam hoſtium armati, quos metus eò compulerat. dumq́ ille ſe abluit, primus prodiens ſtricto gladio per fores ſe proripit, deinde alter & tertius, armati ſimiliter, adeò attoniti vt illæſo Rege contenti eſſent ſibijpſis fuga ſalutem quærere. Sequenti verò

Herodes Pappi caput Pheroræ fratri mittit.

die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Pheroræ in vltionem fratris: nam is eum ſua manu interfecerat. Poſt hæc vbi tempeſtas deſæuijt, moto inde

Herodes Hieroſolyma oppugnat.

exercitu venit Hieroſolyma, & caſtra prope vrbem metatus eſt, anno tertio poſtquam Romæ declaratus Rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia. ante templũ fixit tentoria, volens ſic ea quemadmodũ olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæſa circumquaque mate-

Herodes ducturus Alexandri filiam Samariã proficiſcitur.

rie, præpoſitisq́ huic operi viris idoneis, durante etiam tum obſidione Samariam ad nuptias profectus eſt, ducturus filiam Alexandri, neptem Ariſtobuli, quam ei deſponſam fuiſſe iam diximus.

CAP. XXVIII.

Antigonus à Soſio & Herode opprimitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 26. Aliàs 27.

Soſius & Herodes ingentes, copias contra Hieroſolyma ducũt.

P*ERACTIS verò nuptijs venit per* Phœnicen *Soſius, præmiſsiſq́ per mediterranea copijs, mox & ipſe affuit habens ſecum multos tam pedites quàm equites. venit etiam* Rex *à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem acceſsionem adducens. erãt enim circiter* XXX. *millia. omnes autem confluebant ad Hieroſolymorum mœnia, & aſsidebant ſeptentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & ſex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Soſius ab Antonio miſſus in auxilium, & Herodes pro ſeipſo bellum gerens, vt deiecto Antigono hoſte pop. Rom. ipſe pro eo ex ſenatuſconſulto regnum acciperet. Intus autem certatim reſiſtebant Iudæi ex tota ea regione collecti & concluſi intra mœnia, templũ domini iactantes, & fauſta populo ominantes, non deſerturum Deum ſuos in periculo: direptisq́ extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obſeſſoribus. Cui rei Herodes ita proſpexit, vt contra la-*

Herodes annonæ proſpicit.

trocinantes opportuna loca præoccuparet inſidijs, & commeatus additis præſidijs etiam è longinquo conueheret, vt breui neceſſaria victui abundarent in exercitu. ad hæc operarũ frequentia facilè abſoluti ſunt tres illi aggeres. æſtas enim erat, & opus feruebat, nulla interturbatum aëris intemperie. machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obſeſsi intrepidè repu-

Iudæi obſeſſi intrepidè repugnant.

gnabant, conatus eorum eludentes varijs artibus. excurrentes enim crebro, modo incepta, modo iam perfecta opera incendebant: & conſerentes pugnã cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantum rei militaris cedebãt. tum pro diſiecto machinis muro intus recentem exſtruebant, & cuniculis obuios agebant

bant alios cuniculos, vt nonnunquam ſub terra manus conſererent. vtenteſq́ deſperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idq́ obſeſſi à tam numeroſo exercitu, ipſi fame ſimul laborantes & inopia. nam in Sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaſerunt in mœnia primum lectiſſimi viginti milites, deinde Soſij centurio. captus eſt enim primus murus die quadrageſima, ſecundus verò quinta decima: & quædam porticus circa templum exuſtæ ſunt, quas Herodes Antigonum incendiſſe calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & ſuperiorem vrbem refugerunt: timenteſq́ ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt, vt has tantum ſinerentur introducere. Rex *verò annuit, ſperans remiſſa tandem obſtinatione ceſſuros. Vt verò ſpem ſuam fruſtratam vidit, pertina-*

An. mũdi 3929. Ante Chriſtum natum 35.

Templi pars exterior & ima vrbs capta. Iudæi ad interiora templi, & ſuperiorem vrbem refugiunt.

citer pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: moxq́ omnia repleta ſunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduerſam factionem exſtirpare funditus: eratq́ continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente ſupplices. non ætati vlli parcebatur, non ſexui, ne imbelli quidem: & quamuis obſtante Rege *& precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus: ſed veluti furore perciti ſæuiebant nullo ætatis diſcrimine. Antigonus quoque neq́ veteris neq́ recentis ſuæ fortunæ ratione ſatis habita deſcendit è turri, Soſioq́ ad genua procidit. & ille nihil miſeratus mutatam eius fortunam, inſultauit homini Antigonam appellans. non tamen incuſtoditum reliquit tanquam fœminam, ſed vincto cuſtodes addidit. Cæterum Herodes deuictis hoſtibus, non minus negotij habuit in compeſcendis alienigenarum auxilijs. ruebat enim multitudo conductitiorum ad viſendum non fanum ſolum, ſed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, moleſtiorem clade victoriam exiſtimans, ſi quid eorum quæ videri fas non eſt, veniret in conſpectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam*

Hieroſolyma expugnata.

Antigonus Soſſio ſeſe dedit.

Herodes in cõpeſcendis alienigenarũ auxiliis multum negocij habet.

Direptio vrbis impedita.

rapinas

An. mũdi 3929. Ante Chriſtum natum 35.

Direptio vrbis impedita.

rapinas per vrbem fieri, identidem Soſium rogitans, ſolitudinísne ſe Regem Romani facturi eſſent, exhauſta vrbe rapinis ſimul ac cædibus: exiguumq́; dicens ſibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam ſi totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem merito permitti militi, promiſit ſe de ſuo mercedem numeraturum ſingulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promiſſa perſoluit. Liberaliter enim militibus, & proportione ducibus, Soſio verò etiam regia dedit munera, ita vt omnes benè nummati diſcederent. Ea clades Hieroſolymorum incidit in conſulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV Olympiade, menſe tertio, ferijs quibus ſolenne ſit ieiunium, tanquam recurrente in idem temporis momentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos viginti ſeptem. Soſius autem conſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud Senatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Roma. popu. *indignus eſſet qui regnet, certè filijs eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium, vt Antigonum tolleret. quo facto tum demum Herodes metu liberatus eſt. atq; ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annum centeſimum vigeſimum ſextum: quæ domus illuſtris fuit & celebrata propter cõtinuatum in ea gente honorem Sacerdotij, facinoraq́; maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Verum hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere & ſubiecto Regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.*

Quando Hieroſolyma expugnata.

Herodes multis pecunijs Antonium vt Antigonum tolleret, inducit.

Aſſamonęi Principatus & Pontificatus finis.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XV.

SVMMA CAPITVM LIBRI XV. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis, Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

II. Quomodo Hyrcanus à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.

III. Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit.

IIII. Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

V. Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.

VI. Herodes bellũ Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſ. Actiaco prælio victus eſt.

VII. De terræ motu, qui Iudæam concuſſit.

VIII. Herodis concio ad exercitum.

IX. Herodes ad Cæſarem profecturus neceſſario Hyrcanum interficit.

X. Quomodo Herodes regnum etiam à Cæſare obtinuit.

XI. Herodes Mariammen calumnijs oppreſſam interficit.

XII. De fame quæ in Iudæam terram incubuit.

XIII. Cæſarea conditur.

XIIII. Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Expugna-

An. mũdi 3930. Ante Chriſtum natum 34.

CAP. I.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis, Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò præcipuum quemq; ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Soſij ductu atq; Herodis, & captiuitatem Antigoni, ſuperiore volumine diximus: nunc quæ deinceps conſecuta ſunt dicemus. Poſtquam tota Iudæa potitus eſt Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nondum regnum adepto fauerat, eos viciſsim promouebat: aduerſæ autem factionis homines quotidianis abſumebat ſuppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Phariſæus, & Sameas huius diſcipulus. dum enim obſiderentur Hieroſolyma hi conſulebant ciuibus, vt Herodem in vrbem reciperent, eamq; ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim, capitis reo Herode, Hyrcano cæteriſq; iudicibus prædixit opprobrans, quòd abſolutus eorum ſententijs ab omnibus illis pœnas exiget, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hieroſolymis, omnem regiam ſupellectilem in vnum congeſsit: à diuitibus quoq; ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiuſq; amicis donauit. Interfecit etiam quadraginta quinque primates ex factione Antigoni, appoſitis ad portas cuſtodibus, qui etiam cadauera ſcrutabantur, ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad Regem referebatur. nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorũ auaritia domini egentis abſumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni Sabbatici, quo nobis non eſt fas ſerere. Cæterum Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum ſeruare ad triumphum: ſed vbi audiuit gentem ad res nouas ſpectare, & odio Herodis fauere Antigono, magis placuit apud Antiochiam eum ſecuri percutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Teſtis eſt Strabo ſic ſcribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam ſecuri ſubiecit: Romanorumq; primus affecit Regem hoc ſupplicio, ratus non aliter poſſe adduci Iudæos, vt Herodem pro illo Regem conſtitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant, vt appellatione Regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris Regis exiſtimatio. quare viſum eſt ignominioſa morte obſcurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo.

Herodes fautores promouet, inimicos tollit.

Phariſæi in honore habiti.

Pollio Herodis tyrannidem prædicit.

Cædes factionis Antigonianæ.

Antigonus ſecuri percutitur.

Strabo de Antigono.

Hyrcanus autem Pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum aſſecutus ſit, reuerſus eſt ad eum, in hunc modum dimiſſus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primo pontifex, deinde Rex fuit, & fratrem Herodis Phaſaelum, captiuos abduxerant: quorum Phaſaelus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vita honeſtam mortem præferens, ſeipſe interfecit, ſicut ſuprà diximus.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Hyrcanus cognito q Herodes regnum aſſecutus ſit, ad eum reuertitur.

CAP. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt.

HYRCANVM autem ad ſe perductum Phraates Parthorum Rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac Regi Hyrcano honorem habebant, nec hi ſolum, ſed quantum Iudæorum vltra Euphratem

Hyrcano Babylone à Iudæis ingens honos habetur.

An. mũdi 3930. Ante Chriſtum natum 34.

Hyrcanus patriæ amans gratiam ab Herode expectat.

habitat: ita vt non admodum præſentis fortunæ pœniteret hominem. Sed poſtquã reſciuit Herodem ad Regiam dignitatem euectum, ad nouas ſe ſpes transtulit, natura ſuorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem ſeruaſſet in iudicio. Cœpit igitur de profectione conſultare cum Iudæis, officij cauſa inuiſere illum ſolitis: qui tamen, vt maneret, ei ſuadebant, commemorantes obſequia ſua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel Regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere poſſe, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec Reges ſolere meminiſſe accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna ſint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ deſiderium. Herodes quoq; ei ſcripſit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne ſibi inuiderent communem cum genero futuram poteſtatem. nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo quondam & altori & ſeruatori gratiæ: ſimulq́; etiam ad ipſum Phraatem legatum miſit Saramallam cum multis muneribus, eblanditurum ne obſtaret cupienti referre gratiam homini de ſe optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: ſed quia ipſe grauis eſſet princeps, cauens mutationis occaſiones, quærebat Hyrcanum in poteſtatem ſuam redigere, aut etiam omnino tollere: id quod poſtea fecit. Tunc autem dimiſſum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico cum excepiſſet, in ſummo honore habuit: primumq́; in conuentibus locum ei tribuendo, & in cõuiuijs ſemper honoratiorem cedendo, patremq́; appellitando, lactabat hominem, quò minus ſuſpicaretur inſidias. quin & alijs artibus procurabat quicquid putaret ſibi ad ſtabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domeſticæ ſeditionis enata eſt occaſio. Cauens enim ne quis illuſtrium crearetur pontifex, accito Babylone non obſcuri generis Sacerdote Ananelo, huic ſummum Sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia, vxor Alexandri Ariſtobuli Regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formoſiſſimum, nomine Ariſtobulum, alteram Mariammen Herodis coniugem, inſigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquiſſimè ferebat contemptum filium, quòd eo ſuperſtite aliunde vocatus pontificatum vſurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio ſuo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negocia in Iudæam profectus, vt vidit Ariſtobulum delectatus eſt eius forma, admiratus ſtaturam adoleſcentis ſimul & pulchritudinem, nec minus Mariammen Regiam *coniugem, felicemq́; prole Alexandram prædicans: cum qua colloquutus perſuaſit, vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conſpectis ille nihil non à ſe impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad illum tranſmiſit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos ſibi viſos non mortali, ſed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum ſibi ratus puellam Herodi nuptam accerſere, atque etiam Cleopatræ ſuſpiciones vitans, ſcripſit, vt aliquo honeſto prætextu filium ad ſe mitteret, addens niſi moleſtum videatur. Quæ poſtquam relata ſunt Herodi, non putauit tutum Ariſtobulum in ipſo flore ætatis, videlicet decimum ſextum agentem annũ, ad hæc genere nobiliſſimum mittere ad Antonium. primum* Romanorum *nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiuſmodi voluptates vndecunq; venantem impunè propter potentiã. Reſcripſit igitur, ſi vel pedem è regno ſuo moueat adoleſcens,*

Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum Regem.

Hyrcanum Herodes in ſummo honore habet.

Ananelo Herodes dat ſummum ſacerdotium.

Alexandra per Cleopatram filio Pontificatum ab Antonio petit.

Antonius ab Herode Ariſtobulum petit.

Cauſæ non miſſi Ariſtobuli.

adoleſcens, fore vt cuncta compleantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum ſub alio Rege ſperantibus. hoc pacto cum ſatis feciſſet Antonio, decreuit non omninò adoleſcentem & Alexandram ſpernere, vxore etiam Mariamme aſſiduis precibus obtundente, vt fratri debitum pontificatum redderet, dicenteq́; ipſi quoque id fore commodum, adempta per honorem adoleſcenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexādram inuectus eſt: eam & clam regno ſuo inſidiatam, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à ſe regimen transferatur in puerum. idq́; tanto iniuſtius eam moliri, quòd & filiam ſuam interim honore parto priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicæ alijs parare, quod ipſe quæſiſſet multis ſudoribus ac periculis. ſe tamen præteritorum libenter obliuiſci, nec deſinere pietatem erga eam cæteraſq́; neceſſitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam prælatus ſit. Hæc poſtquam elocutus eſt verbis meditatis quò magis fucum faceret mulieribus & amicorū conſiſtorio, Alexandra vix ſui compos, tum præ gaudio, tum quòd ſe ſuſpectam intelligeret, cœpit cum lacrymis pro ſe verba facere, faſſa ſe pro Sacerdotio nihil non tentaſſe indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negās ſe vel ambiſſe vnquam, vel etiam ſi vltro offerretur, admiſſuram fuiſſe. Satis honoris ſibi videri quòd filium cum ipſo regnare videat, ſatisq́; ita conſultum ſecuritati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere ſe honorem filij, futuramq́; poſthac Regi obſequentiſſimam: veniamq́; præteritorum petere ſi quid fiduciæ generis & neceſſitudinis propter indignitatem rei egiſſet immodeſtius. Poſt hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis viciſſim dexteris diſceſſerunt, omni, vt tum videbatur, ſuſpicione ſublata.

An. mūdi 3930. Ante Chriſtum natum 34.

Herodes in Alexandram, vt clam regno ſuo inſidiatam inuehitur.

Alexandra ſeſe excuſat, & Herodi reconciliatur, dum Pontificatū filio ꝓmittit.

CAP. III.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit.

TVM Rex confeſtim Pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote nato ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Aſſyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate ſua pontificem feciſſet, ipſe poſtea depoſuit quò familiam ſuam componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic ſemel aſſumptus ſolet eſſe perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Ieſu ſubrogato in hoc Sacerdotium fratre ipſius Onia. Secundò Ariſtobulus ab Hyrcano fratre in eum honorē in ſe tranſtulit. Tertius Herodes Ariſtobolum adoleſcentem viuo adhuc pontifici ſucceſſorem dedit. atque ita tum viſus eſt diſcordiæ domeſticæ attuliſſe remediū. nec tamen vt decebat poſt reconciliationem vacauit ſuſpicionibus, veritus Alexandram ne in poſterum quidem quieturam, ſi daretur rerum nouandarum occaſio. Iuſſit igitur eam continere ſe intra regiam, & nihil pro poteſtate agere. ad hæc obſeruabatur aſſiduè, ita vt nihil Regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exaſperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri ſuperbia ſuſpectam ſe obſeruari indigniſſimè ferebat, malens quiduis potius pati, quàm amiſſa licentia, honoris ſpecie in

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Ananelo Herodes Pontificatum abrogat.

Pontificatus trib' abrogatus.

Alexandra Herodi ſuſpecta ꝓbſeruatur.

An. mũdi 3931. Ante Chriſtum natum 33.

Alexandra in Aegyptum fugere cogitãs à ſeruo proditur.

ſeruitute & timore vitam degere. miſit igitur ad Cleopatram literas, pręſentem rerum ſuarum ſtatum deplorans, & rogans, vt opem aliquam ſibi afferat. Jlla iuſsit eam vnà cum filio clam in Ægyptum ad ſe confugere. quod conſilium placuit, moxq́ tale quiddam comminiſcitur. Paratis duabus ſandapilis in has ſe & filium incluſit, iuſsis famulis conſcijs, vt noctu has efferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum ſtabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabbionem amicum mulieris Æſopus ipſius ſeruus effutiuit, putãs eum non inſcium eius conſilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, ſuſpectus quaſi ſocius inſidiarum, quibus Antipater veneno ſublatus eſt, arripuit occaſionem conciliandę ſibi per hoc indicium regię beneuolentię: & ad eum inſidias Alexãdra detulit. at ille paſſus eam tentare negotium, in ipſa fuga deprehenſam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, nõ auſus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non ceſſaturam Cleopatram, odij tali anſa prębita.

Ariſtobulo Herodes inſidiatur.

quare ſimulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. ſtatuit tamen modis omnibus adoleſcentem tollere. ſed interponenda erat mora, quò magis laterent inſidię. Jamq́ inſtabat Scenopegia, feſtum apud nos cumprimis celebre, cuius ſolennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem exigere. attamen hinc quoque data eſt occaſio per inuidiam, quò magis accelerar et, quod ſemel ſtatuerat. Poſtquam enim adoleſcens annũ tum egreſſus decimum ſeptimum, ſacris iuxta legem operaturus ad altare aſcendit ornatu pontificali, ceremoniasq́ decenter tractabat ipſe eximia forma & ſtatura quàm pro ętate procerior, tota facie generis dignitatẽ prę ſe ferens, conuertit in ſe multitudinis oculos ſimul & ſtudia, reputantis ſecum etiam aui Ariſtobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim ſe aperiebant, confuſi nimio gaudio, nec continentes fauſtas voces ac cõprecationes, licentius quàm ſub tali Rege decebat proferentes debitam familię beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt, quod de adoleſcente decreuerat, perficeret. Itaque peracta feſtiuitate dum apud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe

Ariſtobulus Herodis ductu ſubmergitur, & ad Ananelũ Pontificatus redit.

paratum in eius gratiã iuueniliter colludere: cumq́ loci eius natura eſſet ęſtuoſior, citò defeſsi relicto luſu, magnis piſcinis quę ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primum ſpectabant natantes quoſdam è ſocijs & famulis: deinde poſtquam prouocante Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuit, amicorum quibus hoc datum erat negocium, deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes non prius deſtiterunt quam omninò aqua prę focatus ſit. Hic fuit Ariſtobuli exitus anno ętatis decimo octauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redijt. hic caſus vbi mulieribus renunciatus eſt, verſa repente rerum facie lamentatio exoritur ſu-

Luctus ob mortem Ariſtobuli.

pra cadauer iuuenis & luctus inconſolabilis: totamq́ vrbem rumore ſparſo mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. ſed pręcipuus fuit dolor Alexandrę, quam etſi dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali neceſſe habuit: & ſæpè ad inferendam ſibi manum pronior, impetũ tamen hunc animi repreſsit, ſi fortè ſupereſſe poſſet extincto per ſummum nefas filio, & retenta diutius vita nullam ſignificationem dare quod data opera necatum ſenſiſſet, donec aliquando ſe offerret vltionis facultas. quapropter diſsimulanter hoc tulit, nullam ſuſpicionem prę ſe ferens. At Herodes modis omnibus

curabat

curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe, non luctum ſolum fingens ſed & lacrymas & mæſtitiam veræ ſimilimam. ac fortaſſe vera etiam miſerationis nonnihil ſentiebat ad conſpectum extincti in ipſo flore ætatis ac pulcritudinis, tametſi mortem eius plurimum ad ſecuritatem ſuam exiſtimaret conducere: ſed potiſſimùm hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentiſſimum funeris apparatum attinet, nihil ſibi ad ſummam liberalitatem fecit reliquum, tàm in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & alijs rebus precioſiſſimis, quò maius miſeris mulieribus hoc pacto afferret ſolatium.

An. mūdi 3932. Ante Chriſtum natum 32.

Animus Herodis hypocrita.

CAP. IIII.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

ALEXANDRA *tamen nullo modo emoliri potuit, ſed indies magis ac magis exacerbante mæſtitia, per luctum accendebatur ad vindictæ deſiderium. Per literas igitur inſidias Herodis Cleopatræ indicat, ſimulq; filij ſui miſerabilem interitum. Jlla vero tamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curauit hoc negocium: nec vnquam deſtitit incitare Antonium ad vlciſcendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam Regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. His permotus Antonius poſtquam Laodiceam peruenit, accerſiuit ad ſe Herodem, dicturum cauſam de obiecto necis Ariſtobuli crimine. factū enim improbabat, ſi quidē ipſe Herodes autor eius fuiſſet. At ille nec cauſæ ſuæ ſatis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indeſinenter Antonium contra ſe irritantis, decreuit quidem parere: neq; enim aliter facere poterat: ſed commiſſa regni cura Joſepho patruo, clàm ei mandauit, vt ſi Antonius in ſe grauius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariammen interficeret. ſic enim ſe affectum erga vxorem, vt etiamſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad ſuam id iniuriam pertinere exiſtimet. aiebatq; totum hoc negociū exhiberi ſibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accenſus ſit. atq; his mandatis, non admodum læta ſperans de rerum ſuarum exitu, proficiſcitur ad Antonium. Porrò Joſephus creditum ſibi regni regimen adminiſtrans, & ſæpiſſimè Mariammen conueniens, partim propter negocia, partim honoris cauſa, dum crebra mentio fit coniugalis amoris quo eam Herodes proſequeretur: irridentibus hanc eius aſſeuerationem mulieribus, præſertim Alexandra, ille nimio ſtudio approbandi eius affectum Regis eò prouectus eſt, vt mandatum illud proderet, ratus id certiſſimum amoris argumentum, quòd neq; ſine ea viuere ſuſtineret, neq; vel morte ipſa ab ea diſiungi. quæ Joſephi verba mulieres non tam vt indubitatum Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quàm exhorruerunt illius tyrannicum animum, ſi vel mortuus ſæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis Regis ſparſus eſt, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cum reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexādra verò etiam Ioſephum hortata eſt, vt aſſumens eas ad ſigna legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiā circa vrbem tendebat ſub tribuno Iulio. ſic enim primùm ſi quid turbarū in aulā incideret, ipſas in tuto fore propter Romanorū beneuolentiam.*

Alexandra Cleopatræ Herodis inſidias, & filij miſerabilem interitum, indicat.

Herodes ad Antonium profecturus Ioſepho, cui regnum interim commendarat, coniugis necem mandat.

Rumor vanus de Herodis morte ſparſus.

An. mūdi 3932. Ante Christum natum 32.

Deinde ſperandum eſſe conſequuturam quiduis Mariammen ſi in Antonij conſpectum venerit, atq; etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea conſultatione literæ ab Herode ſuperuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit, quæ in hoc Hieroſolymis attulerat: & crebris colloquijs indignationem viri leniјt, vt minus poſthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. negabat enim Antonius oportere Regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne Regem quidem futurum. ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idq; ipſum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperijs. Hæc ſignificabant Herodis *literæ, reliquumq; honorem quò ſe dignaretur Antonius, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idq; non ceſſante à criminationibus Cleopatræ: quæ capta eius regionis cupidine, quò regnum id ſibi vſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia iuſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum grauius, venturumq; breui conſtabilito tàm regno quàm amicitia. nec relictam Cleopatræ cupiditati vllam ſpem, quando Antonius pro eius poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hac conditione, ne poſthac Judæam peteret, & vt moleſta eſſe deſineret. His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id conſilium, ſed quamprimùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte* Herodes *in Judæam reuerſus eſt, ſtatim ſoror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. nec hoc contenta Salome etiam maritum ſuum criminata eſt, Mariammes conſuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter ſimultatem veterem, quòd Regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. Porrò Herodes qui ſemper ardenter amauit Mariammen coniugem, ſtatim perturbatus eſt, non ferens zelotypiæ ſtimulos ægrè tamen ſe continens ne à recta ratione tranſuerſum raperetur inſanis affectibus, ſeorſim Mariammen percunctatus eſt, ecquid haberet cum Joſepho commercij. illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid inſons fœmina poſſet in defenſionem adducente, Rex paulatim aſſentiendo placari ſe ſinebat victus amore vxorio, ita vt poſtremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuiſſet rumoribus: agebatq; ei gratias pro ſeruata pudicitia, ſuum viciſſim amorem commemorans. tandem vt mos eſt amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cum tamen nondum vxori amoris ſui fidem faceret, tantoq; magis conaretur id efficere: tum illa, Non eſt, inquit, amantis mandare ſi quid ipſi humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo Rex velut ictus præ dolore confeſtim eam è complexu dimiſit: vociferabaturq; capillos ſibi lacerans, tenere ſe manifeſtò deprehenſam conſtupratam à Joſepho coniugem. nunquam enim proditurum fuiſſe data ſibi priuatim ac ſecreto mandata, niſi obſtricta mutuum fide per ſtupri conſuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus, licet ægrè, cohibuit ſe tamen. Veruntamen Joſephum ne in conſpectum quidem admiſſum iuſſit interimi, & Alexandram vt malorum omnium cauſam, vinctam coniecit in cuſtodiam.*

Antonium Herodes muneribus placat, & amicis res ſuas ſaluas eſſe ſcribit.

Ioſephus & Mariamme apud Herodem accuſantur.

Mariamme apud Herodem ſeſe excuſat, eiq; reconciliatur.

Ioſephum Herodes interfici, & Alexandram in carcerem conijci iubet.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Cleopatra Regina alieni appetens.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra non deſinente in omnes incitare Antonium, quem hortabatur vt auferens cuiq; ſuam dynaſtiam, ipſi contribueret: multumq; apud eum poterat irretitum ſuis amoribus. cumq; natura eſſet

alieni

alieni appetens, nihil ſibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni ſucceſsio, veneno ſuſtulit, agentem annum quintumdecimum. deinde Arſinoen ſororem ſuam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunq; ſpes affulgeret, neq; templum neq; ſepulchrum, neq; aſylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent ſpolia quæſita vel ſacrilegio: miſcebatq; ſacra, profana, fas nefas, vt augeretur lucris vel iniquiſsimis, ad ſummam nihil ſatis erat mulieri ſumptuoſæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri poſſent opibus. quamobrem & Antonium continuò ſolicitabat, vt alijs ablata ipſi largiretur: & ingreſſa cum illo Syriam, ſtatim cogitauit quomodo eam poſſeſsionem ſuam faceret. Nam Lyſaniam Ptolemæi filium interfecit, cauſata eum ſtudere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam ſimul & Arabiam ſibi dari, ademptas ſuis Regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris ſolùm, ſed etiam veneficijs eius captus videretur: puduit tamen eum tam inſignis iniuſtitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel pernegando eam contriſtaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequiſsimus, partes de vtriuſque regione ablatas ei largitus eſt: adhæc vrbes quotquot ſunt intra fluuium Eleutherum vſque Ægyptum, præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate ſciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

An. mũdi 3932. Ante Chriſtum natum 32.

Cleopatra fratrem & ſororem interficit.

Lyſaniam Cleopatra interficit.

Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur.

CAP. V.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus.

HÆc aſſecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vſque Euphratem proſecuta, reuertitur: obiterq; adita Apamia & Damaſco, etiam Iudæam ei libuit inuiſere: vbi excepta ab Herode, conceſſam ſibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balſamum fert, quod vnguentorum longè precioſiſsimum ibi tantum prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negocia contracta maiore cum Rege familiaritate concubitum eius appetijt, mulier natura intemperans & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis veriſimile ſit per ſtuprum quæſitam occaſionem ſtruendis inſidijs. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parũ amicus, quòd noſſet infeſtam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam proſtratam impudentiam, & reiecturus ſi petulantius pergeret, renuit. deinde cum amicis conſultauit, num habens eam in ſua poteſtate deberet occidere. ſic enim multis moleſtijs leuari poſſe eos quibus vel hactenus infenſa fuerit, vel in poſterum futura ſit. quin & ipſi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura ſit, ſi in quam temporum difficultatẽ delapſus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum cenſentes, hominem in magnis verſantem negocijs, in manifeſtum ſe periculum conijcere, & obſecrantes ne quid ageret temerè. Non enim hoc laturũ Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipſo augendum eius deſiderium, quòd per vim atq; inſidias amiſiſſe eam videbitur. nec ſupereſſe vel mediocrem excuſationem, quando mulier ſit omniũ eius ætatis longè honoratiſsima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſsit exiſtere, coniunctũ ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere

Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabiæ partẽ & Hierichuntini agri reditus ei locat.

Mulier intemperans & libidini dedita.

Cleopatrã Herodes interficere conatur, quod eius amici auertunt.

quàm

An. mũdi 3932. Ante Christum natum 32.

quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia Regis ipſius, cum nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculũ probabilibus rationib. oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus Reginæ, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazem Tigranis filium cum filijs ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui poſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas Regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ.

Cleopatram Antonius verſus Aegyptũ deducit.

An. mũdi 3933. Ante Christum natum 31.

Antonius Armeniæ regno potitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit, aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus, & ad dandum ſegnior vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

Herodes Antonio contra Augustum auxilia pollicetur.

An. mũdi 3934 Ante Christum natum 30.

QVAM eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cum enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tàm ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nam & Regina hoc in rem ſuam fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis attererentur cladibus. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copijs inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cumq́; vellet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, imperanti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & confeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tum quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent, tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cum igitur ardor eorum vix cohiberi poſſe videretur, decreuit Rex vti alacritate militum, & profeſſus ſe non ceſſurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hoſtem, ſubſequente inſtructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas. pauliſper enim repugnare conati, vt viderunt non poſſe ferri eorum audaciam, maiore ex parte in fugam verſi ſunt. actumq́; de iis fuiſſet, ni Athenio Herodem inuaſiſſet eiusq́; exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quieturus ſi Arabes vincerent. Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia

Herodes ad bellum Arabicum incitatur.

Pugnæ & victoriæ Herodis.

Cleopatræ dux fundit Herodem.

An.mūdi 3934
AnteChriſtum
natum 30.

lectitia manu indigenarum feſſos iam, & victoriam ſuam putantes ex improuiſo adortus magnam ſtragem edebat. Nam Iudæi viribus in profeſſos hoſtes abſumptis, tum verò etiam ob victoriam diſſolutiores, facilè hoſti cedebant, multaq́; vulnera accipiebant in locis aſperis & inæqualibus, quorum peritiores erant aduerſarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes reſumptis animis reuerſi in prælium trucidabant iam fugientes. Nec vna erat exitij facies, paucíq; in caſtra euaſerunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus eſt ad euocandos qui illis ſuccurrerent. nec tamen licet feſtinus, affuit in tempore, ſed Iudæorum caſtra capta ſunt. Arabibus autem non mediocris felicitas ex inſperato contigit, dum & victoria potiuntur, à qua plurimum aberant, & hoſtium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrocinijs cœpit agere & excurſionibus in Arabiam, caſtra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, ſed interim non mediocriter proficiebat ſuos labori aſſuefaciens, & continuis exercitijs præparans ad abolendam tandem ignominiam.

Arabes in prælium reuerſi, fugientes trucidant, & caſtra capiunt.

CAP. VII.

De terræ motu, qui Iudæam concuſſit.

An.mūdi 3935.
AnteChriſtum
natum 29.
Hedio & Ruffinus Cap. 6.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæſare, ſeptimo regni Herodis anno, Iudæa terra quaſi nunquam antè motu concuſſa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppreſſa ſunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vtpote ſub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hoſtium animos, quaſi ſubuerſis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominibus, nulli iam ſupereſſent aduerſarij. legatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehenſos necauerunt, moxq́; magna alacritate properauerunt ad hoſtilem exercitum. at illi non auſi aduentum eorum præſtolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, Rempub. negligere, nec multum à deſperatione abeſſe videbantur. quos ita affectos Rex excitabat, duces eorum appellando, & quantum in ſe erat conando animum illis addere. cumq́; generoſiores quoſdam in meliorem ſpem reſtituiſſet, tum demum auſus eſt etiam exercitum alloqui, quem prius viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis conſolatus ſimul & cohortatus eſt.

Terræmotus in Iudæa, qui circiter decem millia hominū oppreſſit.

Arabes Iudæorum legatos necant.

Iudæos propter damnum paſſum mœſtos, Herodes conſolatur.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Herodes conſolatur & cohortatur milites.

NOn ignoramus viri fortiſſimi, multa hoc tempore noſtros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum eſt pro foribus, & quæ hactenus acciderunt, talia ſunt, vt veſtra virtute poſſint corrigi, cohortandi mihi eſtis, & monēdi quo pacto retinere poſſitis priſtinum robur animi, ac primùm de bello verba faciam, declaraboq́; nos id iuſtiſſimis de cauſis gerere, coactos inimicorum iniurijs: id quod vel præcipuè debet acuere veſtram fortitudinē. deinde oſtendam, nec hæc, quæ nos contriſtant, eſſe tàm grauia quàm videntur, & magnā nobis ſupereſſe ſpem victoriæ. ac primùm

An. mũdi 3915. Ante Chriſtum natum 39.

Cauſa belli contra Arabes.

mum de eo diſſeram quod prius propoſui, voſq́; ipſos teſtes eorum quæ dicturus ſum faciam. Noſtis enim ipſi Arabum iniuſtitiam, & quàm ſint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium ac barbarum: ſed nos præcipuè ſemper infeſtauerunt, ob auaritiam & inuidiam perpetuis iniurijs nos laceſſentes. Et tamen ne alia beneficia noſtra in eam gentem collata commemorem, quis eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit niſi nos? Mea enim cũ Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in cauſa fuit ne quid iſti grauius paterentur, dum ille cauet cõmittere quod & nobis ſuſpectum eſſe poſſet: deinde poſtquam precib. illa euicit vt de vtraq; regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoq; diſpenſandis non ceſſauit mea induſtria: & datis de meo magnis munerib. ſecuritatem ambobus acquiſiui meo vnius ſumptu, dum ducenta talenta expendo, & pro alijs ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipſius terræ quam iſti olim noſtram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes eſſe, nec cuiquã vllum agrorũ partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis ſalutẽ ſuam debent, indignum erat quicquã expendere. Sed multo iniquius eſt, eos qui negare non poſſunt ſuam libertatẽ noſtrum eſſe beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præſertim amicos & pacis tempore: quandoquidẽ fides etiam hoſti ſeruanda, multo magis inter amicos locum habeat neceſſe eſt. at non inter tales quales iſti ſunt, qui nihil honeſtum putant niſi cum lucro coniunctum, & iniuriam impunitam eſſe debere quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur eſt, noſtri officij eſſe iniuſtos iuſto bello perſequi, quod Deus ipſe fieri vult, iubetq́; nos ſemper vlciſci vim & iniuriam, maximè in bello non ſolùm iuſto, verùm etiã neceſſario? quod enim confeſsione omnium tàm græcorum quàm barbarorum eſt crudeliſsimum, hoc cæſis

Legati inuiolabiles.

noſtris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatores ſacros atq; inuiolabiles eſſe volunt, & noſtri honeſtiſsima, ſanctiſsimaq́; legis præcepta per angelos, hoc eſt, nuncios à Deo acceperũt. hoc enim nomen & Deum in hominum noticiam adducere, & hoſtes hoſtibus conciliare poteſt. Quid igitur magis nefarium, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis poſt hoc facinus expectanda vel in bello proſperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego ſanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos eſt, ſed penes illos vires & maiores copiæ. verùm iſthæc oratio indigna eſt noſtris hominibus. cum quibus enim

Cum quib. Iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt.

iuſtitia eſt, cum illis etiam Deus. vbi autem Deus eſt, ibi nec multitudo nec fortitudo deeſſe poteſt. Sed age etiam per ſe vires noſtras expẽdamus. Prima pugna vicimus, in ſecunda primo cõgreſſu eos profligauimus nõ ferentes noſtrã impreſſionem. victores deinde nos Athenio nõ indicto bello ſed ex inſidijs aggreſſus eſt. verùm hæc fortitudo eorum dicenda eſt, an inſidiæ potius & ſecunda iniquitas? Cur igitur nobis minus ſit animi, quibus oportebat eſſe plus ſpei? aut cur nobis timendi ſint, qui quoties abſque dolo certandum eſt ſemper ſuccumbunt, quando verò vincere videntur per iniuſtitiam hoc faciunt? Quid quòd etiam ſi fortes quis eos exiſtimet, hoc ipſo magis ad virtutem excitari debet? non eſt enim generoſi laus infirmiſsimum quemque aggredi, ſed poſſe etiam fortes deuincere. Quòd ſi quem domeſticæ clades terrent, & terræmotus proximus, primum cogitet hoc ipſum eſſe quod Arabas decipit, putantes grauiorem quàm re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timiditatis, eadem cauſa ſit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni ſibi ſint conſcij, ſed quia nos afflictos

credunt

credunt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipſo creſcent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nam neq; admodum afflicti ſumus, neq;, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, ſed caſus hi ſunt fortuiti. Quòd ſi Dei voluntate hoc factum eſt, mirum ni eiuſdem voluntate ceſſauit calamitas, & hac caſtigatione contentus eſt. Quòd verò præſens bellum ei probetur vt iuſtum, ipſe euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppreſſis, veſtrum qui arma geſtatis nemini quicquam mali contigit, ſed omnis eſtis incolumes, manifeſto diuinæ voluntatis indicio, quòd ſi populariter militaſſetis vnà cum liberis & vxoribus, neminem veſtrûm deſideraretis. Hæc cogitantes, & quod maius eſt, habere vos Deum protectorem omni tempore, perſequimini iuſto bello gentem impiam, nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem ſeruantem, in occidendis legatis fortem, cùm virtute res gerenda eſt, ſemper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accenſi ſunt ad prælium. Herodes autem ſacris de more peractis, properè duxit eos vltra Jordanem contra Arabas: metatusq; caſtra non procul hoſtibus, decreuit caſtellum inter vtroſq; ſitum occupare: commodum ſibi id ratus, ſiue pugnandum eſſet, ſiue caſtra in tutiorem locum transferenda. cumq; idem eſſet Arabum quoq; conſilium, circa eum locum certamen contractum eſt. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conſerūt, vtrinq; nonnullis cadentibus, donec Arabes victi diſceſſerunt. Ea pugna Judæis tantum momentum ad benè ſperandum fuit, vt quia hoſtes certamen detrectabant, auſi ſint vallum eorum diuellere ipſa caſtra expugnaturi. atq; ita coacti proceſſerunt non ſatis benè ſtructa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut ſpei ad pugnam afferentes: conſeruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia neceſſe erat laceſſenti hoſti reſiſtere. poſt diutinum igitur conflictum non paucis vtrinq; cæſis, tandem Arabes in fugam verſi ſunt. Tanta antem ſtrages impulſis ſemel edebatur, vt non ſolum hoſtium gladijs conficerentur, ſed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij ſuis ipſorum telis ſe induerent. itaq; quinq; millia deſiderata ſunt. cætera turba refugit quidem intra caſtra, ſed nulla certa ſalutis ſpe, non tàm commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Judæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obſidione eos cinxerunt, & auxilijs aditus, & fugam obſeſſis intercludendo. Jn hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miſerunt, primùm pacem petentes, deinde quia ſitis vrgebat, præſenti neceſſitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil deniq; æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in ſuos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaq; coacti ſiti inter alia mala prægrauante, progreſſi præbuerunt ſe vinciendos & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti ſint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hoſtem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm ita paulatim ignominioſè opprimi. Quæ ſententia poſtquam placuit, eruperunt è caſtris, ſed parum idonei ad prælium, fractis tàm viribus, quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter ſeptem millia ceciderunt: domitaq; per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem ſuo malo bellatorem egregium experti ſunt, clientelam ſe dederunt.

An. mūdi 3935. Ante Christum natum 29.

Arabes ab Herode deuicti.

Arabes ſiti compulſi, ab Herode pacem petunt.

Kkk 2 *Herodes*

CAP. XI.

Herodes ad Cæſarem profecturus neceſſario Hyrcanum interficit.

An. mũdi 3935. Ante Chriſtum natum 29.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. Herodes Antonio deuicto ſubtriſtis.

QVA felicitate ille multum elatus domum reuertitur, aucta ob rem benè geſtam exiſtimatione. Sed dum maximè res ſuas conſtabiliſſe videtur, ſummũ diſcrimen adijt, Antonio apud Actium deuicto armis Cæſaris. Tum enim actum de ſe putauit, non ipſe ſolus, ſed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impunè ei fore tantam Antonij amicitiam. quo factum eſt vt amici quidem nihil diſsimularent deſperationem, inimici verò condolere ſe fingentes, clàm gauderent, pollicentes ſibi in futurum meliorem ſtatum Reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem ſupereſſe regij generis, ſtatuit eum è medio tollere: ſiue euaſurus eſſet periculum, tutius ratus neminem extare digniorem imperio: ſiue opprimendus eſſet à Cæſare, ſucceſsionem illi inuidens. Hæc ſecum volutanti, ab ipſius Hyrcani familia præbita eſt occaſio. qui quòd eſſet miti ingenio toto vitæ ſuæ tempore nullis ſe admiſcuit negocijs, omnia fortunæ permittens, & quamcunque illa conditionem attuliſſet, ea benè contentus. Verùm Alexandra ambitioſa fœmina, & mutationis ſpem modeſtè ferre neſciens, ſolicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem ſuæ familiæ, ſed potius ſibi quoque caueret, ſeque ſperatæ fortunæ ſeruaret. conſuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti ſcriberet, peteretque ab eo tutelam & hoſpitium. Si enim contingat Herodem malè mulctari ab offenſo Cæſare, dubio procul ad ipſum rediturum imperium, propter nobilitatem generis & fauorem populi. Talia ſuadentem Hyrcanus primo repulit: deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctuque eandem cantilenam de futurorum ſpe, deque Herodis inſidijs occinentis, ad Arabem literas dat amico cuidam Doſitheo: in quibus ſcriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Aſphaltidem lacum deducerent. Diſtat is à Hieroſolymitanis finibus per trecenta ſtadia. Hæ literæ ideò Doſitheo potiſsimùm creditæ ſunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exoſum ei Herodem non vna de cauſa videbatur veriſimile. nam Joſephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto ante fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hac Hyrcano fides ſeruata eſt. Pluris enim ille faciens præſentis Regis gratiam, oſtendit ei epiſtolam. qui actis primum gratijs, vnum etiam ab eo poſtulauit miniſterium: vt complicata epiſtola & obſignata Malicho eam redderet, & reſponſum ab illo reciperet. multum enim ſua referre, ſi etiam illius mentem intelligat. Quod vbi Doſitheus ſedulò exſecutus eſt, Arabs reſcripſit, paratum ſe & ipſum & familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Judæos: miſſurumque inſtructam manum quæ eos tuto deducere valeat, & voluntati eius obſecuturum per omnia. Poſtquam autem etiam hanc epiſtolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malicho fœderis. quo inficiante, prolatis in conſiſtorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipſius Herodis commentarijs ſcripta habentur: nam ab alijs traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, ſed quaſi Regi inſidiatum, necatum eſſe. Scribunt enim ſic. Jn quodam conuiuio diſsimulata ſuſpicione quaſiuiſſe ex Hyrcano, num quas literas à Malicho accepiſſet. reſpondiſſe illum, accepiſſe quidem, ſed nihil præter officioſam ſalutationem continentes. Alterum amplius interrogaſſe, num quod etiam munus accepiſſet, cumque reſpondiſſet,

Hyrcanum Herodes è medio tollere ſtatuit.

Alexãdra Hyrcanum patrem ſolicitat, & vt à Malcho tutelam peteret, monet.

Trecenta ſtadia, nouem milliaria Germanica.

Hyrcanum Herodes occidi imperat.

An. mũdi 3935. Ante Chriſtum natum 29.

Hyrcanus inſons periit.

reſpondiſſet, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: Regem traxiſſe hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, moxq́ hominem duci iuſsiſſe. Inſontem autem periſſe argumentum afferunt mitiſsimum ipſius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ ſignificationem dederit, ac ne tum quidem cum ipſe principatu potiretur: ſed tum quoque pleraq́ omnia ex Antipatri adminiſtrauerit ſententia. Tunc verò iam octuageſimum annum exceſſerat, ſciebatq́ opes Herodis in tuto eſſe: Euphrate etiam traiecto, relictisq́ qui trans eum amnem in ſummo honore habuerant, in patriam poſtliminio rediÿt, vt ſub illius poteſtate viueret, quò minus veriſimile eſt eum molitum facinus à ſua natura alieniſsimum, confictaq́ videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani poſt variam fortunam, qua tota vita circumactus eſt. nam viuente etiamtum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defunctæ cum in regnum ſucceſsiſſet, elapſis tribus menſibus ab Ariſtobulo fratre pulſus eſt, ac deinde Pompeÿ ope reſtitutus. receptisq́ omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulſus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto poſt domum reuerſus, quamuis multa ſibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum conſecutus eſt poſt tantam fortunæ varietatẽ: & quod omnium eſt maximè miſerabile, vt modo diximus, in extrema ſenectute indigno fine abſumptus eſt. Fuit enim æqui amantiſsimus & perpetua modeſtia, imperiumq́ maxima ex parte per alios adminiſtrabat, amore otiÿ, & imperitia ſibi conſcius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti ſunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occiſus eſt. Cæterum Herodes, Hyrcano ſublato, ad Cæſarem properans, & nihil boni de ſe ſperans propter amicitiam Antonÿ, ſuſpectam habebat Alexandram, ne vſa hac temporis opportunitate ad defectionem concitaret populum, & inteſtinis ſeditionibus regnum perturbaret. quare mandata regni cura Pheroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, totam denique cognationem in Maſada depoſuit: iuſsitq́ fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere. Mariammen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commiſſa quæſtori ſuo Joſepho & Sohemo Jturæo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſsimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus Regÿs adhibitis. Verum his quoq́ mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnumq́ pro viribus liberis eius ac Pheroræ fratri conſeruarent.

Hyrcani vita.

Herodis ad Cæſarem properãtis mandata.

CAP. X.

Quomodo Herodes regnum etiam à Cæſare obtinuit.

Herodes ad Cęſarem venit, eique beneficia in Antonium collata prædicat, ſimilia in eum collaturus, ſi in amicitiam eum reciperet.

HIs mandatis properauit Rhodum, vt illic Cæſari occurreret. Quo poſtquam appulit, poſito tantum diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſusq́ ad colloquium, tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinem, neq́ ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſsiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum, vt penes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem

An. mūdi 3935. Ante Chriſtum natum 29.

coniunctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atq; pecunijs. nec tamen ſe hac parte ſibijpſi ſatisfeciſſe. profeſſum enim amicum pro bene de ſe merito non opus ſolum, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omninò in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatrā interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam cōſilium meum aſpernatus eſt: atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quod ſi, amoto perſonarum reſpectu, hoc tantum in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus & quàm memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominus manebit amicitia, & laudem ſuam merebitur.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Cæſar Herodis Principatum confirmat.

His verbis cum magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam. Quare diademate reſtituto hortatus eum, vt non minus ſuam quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in ſummo honore habuit, addens ſcripſiſſe Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus ſit. Ergo vbi præter ſpem acceptum ſe vidit Cæſari, & ope eius denuò confirmatum in regno, ſenatuſconſulto quoq; per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius ſibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem.

Herodes Cæſarē plurimis muneribus donatum in Aegyptum deducit.

Conatus eſt etiam Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæſar animaduerſurum ſe in illum iurauerat. Reuerſus deinde in Iudæam auctus honore ac poteſtate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quaſi Dei benignitate ſemper illuſtrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit ſe ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæſarem. qui poſtquā venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hoſpitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum eſt, vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare ſolitus dum traducuntur copiæ, tractanſq; tum ipſum tum amicos miniſterio virorum CL. ditiſſimo & ſumptuoſiſſimo cultu inſignium. quin & ſqualida ac inaquoſa loca tranſeuntibus nihil deeſſe paſſus eſt, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipſum quidem Cæſarem talentis DCCC. donauit: adeoq; ſatisfactum eſt omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos ſe faterentur. quo magis amicitiæ promptæq; ad bene merendum voluntatis fidem fecit, & vſus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis ſibi parauit. rurſumq; ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officijs proſecutus eſt, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Herodes Cæſarem & exercitum honorificè excipit.

Cæſarem Hyrcanus 800 talentis donat.

Hero-

CAP. XI.

An. mūdi 3935. Ante Chriſtum natum 29.

Herodes Mariammen calumnijs oppreſſam interficit.

SED cùm primùm in regnum reuerſus eſt, perturbatam familiam inuenit, infenſamq; ſibi vxorem Mariammen & ſocrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò ſuſpicabantur, non ſecuritatis cauſa ſe in id caſtellum concluſas, ſed quaſi in carcerem, ita, vt nec ſuis, nec alienis bonis frui poſſent, ægerrimè ferebant. Mariamme quoq; maritum ſimulare amorem credebat, quod id ei bonum eſſet atq; commodũ. ſed nihil moleſtius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto ſpes relinquebatur ipſam fore ſuperſtitem: nec vnquã excidebant mandata olim Ioſepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur cuſtodes, præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatem ſuam ſitam in eius manibus. ille verò principiò fidus erat, non diſcedens ab Herodis præſcripto: deinde munuſculis ac blanditijs muliebribus paulatim mollitus eſt: poſtremo effutijt omnia mandata Regia, præſertim quòd non ſperaret eum cum eadem poteſtate reuerſurũ. eam ob rem ſic exiſtimabat, nec ab illo ſibi eſſe periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præſentem dignitatem, & in poſterum facilè retenturis. Quòd ſi Herodem rebus ex ſententia confectis redire contingeret, nihil eum niſi vxoris arbitratu acturum. ſciebat enim quàm impotenter eam Rex amaret. His ille de cauſis à mandatis diſceſſit. Mariamme verò iniquiſſimo animo tulit noua ſibi ſemper alia ex alijs ab Herode naſci pericula: votaq; faciebat, ne ille vnquam ſaluus reuerteretur, cogitãs vitam ſibi cum eo fore intolerabilem: id quod poſtea nec diſſimulauit, apertè faſſa quid ſe vreret. Ille enim cùm præter ſpem magna ornatus fortuna appuliſſet, primæ, vt par erat, vxori lætum de hac re attulit nuncium: eamq; ſolam præ alijs vxoribus ob amorem ac iucundiſſimam conſuetudinem ſalutauit & complexus eſt. Mulier verò narrante eo ſuos ſucceſſus, ſuſq; deq; ferre videbatur, nec bellè ſuum affectum occultabat: ſed vt erat ingenuis minimeq; fucatis moribus, ad illius blãdas appellationes ingemiſcebat: narrationeq; eius contriſtari magis quàm gaudere videbatur: vt iam Herodes non tam ſuſpicionibus quàm manifeſtis ſignis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auerſationem: quã moleſtiam præ amore ferre non valens, nec in ira, nec in reconciliatione perdurare poterat, & ſibi ipſe nõ conſtans iam hoc iam illo affectu diſtrahebatur. adeò animus inter amorem & odium ambigebat, vt cùm ſæpè cuperet punire mulieris ſuperbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne ſumpto de ea ſupplicio, ſeipſum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ deſiderium. Talibus curis æſtuãtem & ſic erga Mariammen affectum, vt vidêre ſoror eius & mater, opportuniſſimum tempus ſe nactas putauerunt: moxq; aſſiduis calumnijs concitabant hominem accendentes eius odium ac Zelotypiam: quas ille nec reijciebat, nec tamen libebat credere, & ſæuire in dilectã coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magiſq; ac magis exaſperabatur, dum nec illa curas ſuas occultat, & ipſe amorem vertit in odium. Ac fortaſſe iam tum ſæuius in eam aliquid ſtatuiſſet, ni commodùm nunciatum eſſet, extinctis Antonio & Cleopatra, Cæſarem Ægypto potiri: cui obuiam properans familiam ſic vt erat reliquit. Diſcedenti Mariamme commendauit Sohemum, plurimum ei ſe debere propter habitam ſui curam profitens, & cuiuſdam Judææ partis ei dominium impetrauit.

Mariamme & Alexãdra Herodi infenſæ.

Sohemus mandata Regia effutit.

Herodes à Mariamme vxore non blande exceptus.

Herodes inexpectatã & apertam vxoris auerſationem videns, contriſtatur.

Herodis mater ac ſoror Mariammen calumnijs inſectantur.

Antonius & Cleopatra extincti. Cæſar Ægypto potitur.

Sohemus ab Herode beneficijs ornatus.

Cæterum

An. mũdi 3935.
Ante Chriſtum natum 29.
Hedio & Ruffinus Cap. 9.
Cęſar Herodis ditionem ampliorem reddit.

Cęterum Herodes in Ægypto cum Cęſare congreſſus, liberius iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficijs ornatus eſt. quadringentorũ enim Gallorum Cleopatrę ſatellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiam eius regno Gadara, Hippon, & Samariam, & in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratoniſq; turrim: quę illi non mediocris fuit ad Regium ſplendorem acceſſio. Deducto deinde vſque Antiochiam Cęſare in regnum reuerſus ſenſit fortunã quàm foris propitiam, tam domi aduerſam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte ſibi antè videbatur feliciſſimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariammes amore quàm qui ardentiſſimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à ſcriptoribus proditur. ea fœmina cętera pudica & inuiolatę fidei, innatam habebat

Mariamme moroſa fœmina.

muliebrem quandam moroſitatem, improbius illudens obnoxij mariti patientia, ita vt non habita Regię potentię ratione, non rarò contumelioſius eum tractaret: quam tamen ille diſſimulanter & moderatè ferebat, licet ſolitam apertè & ſorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quę cauſa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occaſio: eęq; ſuſpitiones paulatim creſcentes durauerunt integrum annum poſt Herodis à Cęſare reditum. tandem diu prçmediatum odium in hunc modum erupit. cum meridiano tempore quietis cauſa in cubiculum ſe Rex contuliſſet, pro coniugali affectu Mariammen accerſijt. hęc autem introgreſſa quidem eſt, ſed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & inſuper patris ac fratris ſui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, poſtquam ex ſtrepitu commotiorem eum ſenſit ſoror, ſubmittit iamdudũ ſubornatum pincernam, qui indicaret ſolicitatum ſe à Mariamme, vt ei operam commodaret in propinando Regi amatorio poculo: & ſi amplius ſciſcitaretur quale nam id eſſet, diceret pharmacũ penes ipſam eſſe, à ſe requiſitũ tantum miniſterium. quòd ſi Rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipſe ſileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipſo temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compoſito vultu ingreditur, & quaſi rem valde ſeriam afferens, ait ſe largitione à Mariamme ſolicitatum, vt armatorium Regi miſceret. quo audito cum ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam ſibi oblatam, cuius ipſe vim ignoret: ideoq; id renunciare, quod hoc & Regi & ſibi tutius exiſtimet. ad hæc verba Herodes, iam antè ſatis cõmotus, cùm magis etiam exaſperatus eſſet, eunuchum Mariammes fidiſſimum tormentis examinauit, ſciens quòd ſine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum ſit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil reſpondit, hoc tantum prodi-

Sohemus ꝑpter Mariãmem Herodi ſuſpectus interficitur.

dit, offenſam eſſe mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquẽte exclamat Rex, Sohemum & ſibi antehac & regno fidiſſimum non fuiſſe hæc proditurum, niſi aliquid commercij ſecretioris inter ipſos interceſſiſſet. moxq; Sohemum comprehenſum imperat interfici, vxorem verò cauſam ſuam iubet agere aduocato intimorum amicorum conſilio, accuſationem accuratam exor-

Mariamme ab Herode accuſata, omnium ſuffragijs damnata in carcerem conijcitur.

ſus, & confictum veneficij crimen intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt, cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant ſuffragijs damnata ſit. quæ ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quàm alijs quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſuppliciũ præcipitandum, ſed includendam in aliquem regię carcerem. at Salome cum ſua factione

An. mũdi 3936.
Ante Chriſtum natum 28.

factione modis omnibus dedit operam, vt mulier ſine mora necaretur: quo tanto facilius Regem perpulerunt, quòd dicerent timendũ eſſe aliquem motũ in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carcere. atq; ita Mariamme ducta eſt ad ſupplicium.

Mariamme Salomæ inſtinctu ad ſupplicium ducitur.

Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecorè mutata eſt.

Alexandra indecorè ſe filiæ criminis non conſciam vult oſtendere.

Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filia conuicium facere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignamq; tali exitio quæ auſa ſit tam immane facinus. non enim pro merito tractatum maritũ amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolatura vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij merito damnabant ineptam eius ſimulationem. ſed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neq; verbo vllo eam dignata eſt, neq; vel tantillum intemperijs eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generoſam indolem extremo quoque ſuo tempore præferens. Ad hunc modum perijt mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſior. Cæterum formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt quantum omnes ætatis ſuæ fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quò minus iucundè cum Rege vitam degeret. Obſequijs enim ob amorem ab eo culta, & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſtè etiam ferebat ſuorum caſus, idq; apud ipſum quoq; fatebatur. Tandem effecit, vt exoſa eſſet Regis & matri & ſorori, atq; etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat.

Herodes propter vxoris necem miſerè affectus.

Ea perempta impotentius etiam flagrare cœpit Rex, iam antè miſerè affectus, ſicut diximus. neq; enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniam vſque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit, ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariammen. ſæpè inuocabat eius nomen, ſæpè etiam indecore lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuijs ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & regni curam reliquit. adeoq; dolori ſuccubuit, vt ſæpè miniſtros iuberet vocare Mariammen, quaſi illa adhuc viueret.

Peſtilentia Hieroſolymis graſſatur.

Sic affecto ſuperuenit peſtilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abſtulit, omnibus irato Deo hanc immiſſam interpretantibus propter iniuſtum Reginæ ſupplicium. ita aucta Regis ægritudine poſtremo in ſolitudines ſe abdidit prætextu venationis, vbi affligans ſe intra paucos dies grauem morbum contraxit.

Herodes grauẽ morbum contrahit.

Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderãt, ſed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à deſperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret, in incertum euentum ſalutem fortunæ committentes.

Alexandra, Herode abſente, vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere conatur.

Quo ſic apud Samariam, nunc Sebaſten, decumbente, Alexandra habitans tum Hieroſolymis re cognita conata eſt vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipſa vrbe ſitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec ſine his ſacrificia quotidiana poſſunt peragi, neque Iudæi ſine ſacrificijs degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt ſibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent,

An. mũdi 3936.
Ante Chriſtum
natum 28.

ne forte illo defuncto occuparentur ab alijs. quod ſi contingat eum ſanitatem recipere, interim à nemine tutius eas ſeruari quàm à domeſticis. Hæc ſolicitatio non eſt æquis auribus accepta, ſed cum eſſent alioquin etiã fidi, tum eo magis manebant in officio, quod & Alexandrã oderant, nec fas putabant deſperare de ſalute principis. amici enim erant veteres, vnus etiã nepos Regis, Achiabus nomine. quare cõtinuò per nuncios de Alexandra ſignificauerũt. ille ſine mora eam iuſſit interfici: ſuperatoq; tandem morbo affectis & corporis viribus & animi ſic efferatus eſt, vt quauis ex cauſa ad ſæuiendũ eſſet propenſiſſimus. quamobrẽ ne ab intimis quidem amicis ſanguinarias manus abſtinuit, Coſtobaro videlicet, Lyſimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Doſitheo, occaſione arrepta huiuſmodi.

Herodis conſiliarij Alexandræ inſtitutũ ei per nuncios ſignificat.
Alexãdra interfecta.

Erat Coſtobarus vnus inter primates Idumæorũ, penes cuius maiores olim fuerat ſacerdotiũ Cozæ numinis, quod tum religioſè ab ea gente colebatur, priuſquàm ſub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quamprimũ regnũ adeptus eſt, Idumææ ac Gazæ præpoſuit, data in matrimoniũ Salome ſua ſorore, cuius maritum Ioſephum ipſe interfecerat, vt iam dictum eſt. ea felicitate præter ſpem oblata inflatus ille paulatim ad tantam inſolentiam progreſſus eſt, vt Regis imperata detrectaret, indignũ ratus Idumæos ſeruire hominibus quorum ſacra & religionem acceperãt: miſitq; legationem ad Cleopatrã, docens Idumæam ſemper maioribus eius Reginæ paruiſſe, proinde nunc quoque impetrandam eſſe regionem ab Antonio. Se enim paratũ illi potius obſequi. Hæc autem moliebatur, non quòd Cleopatram mallet habere dominam, ſed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipſe Idumæorum dominationem inuaderet. nam ſpem ei faciebat tam generis claritas, quàm pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abſtinebat, nimirũ nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra fruſtra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, niſi interceſſiſſent pro eo tàm mater quàm ſoror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquã poſthac illi fideret. orto deinde inter coniuges diſſidio, Salome libellũ repudij marito mittit, præter legitimũ morem patriæ. Lex enim noſtra ſolis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimiſſis quidem fas eſt nubere, niſi prioris viri permiſſu. Verũ illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortiũ, & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternã beneuolentiã coniugali fœderi. conſpiraſſe enim eum ad res nouas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro, & Doſitheo: ſuiſq; rebus fidem aſtruebat per Babæ liberos, quos ille iam per XII. annos ſeruaſſet incolumes. erat autem hoc verum, & tum præter omnem opinionẽ à Rege auditũ vehementer eius animum perculit. Quod enim ad Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduerſatos ſemper ſuis conatibus, ſed procedente tempore per obliuionem hoc omiſerat. cauſa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obſideret Hieroſolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars feſſa propenſa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia: ſed obſiſtebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum Regem magis eſſe è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Coſtobarus deſtinatus ad obſeruandos vrbis exitus, ne quis aduerſæ factionis elaberetur, ſciens magnam eſſe Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum ſtatu magnum momentum afferre poſſe ſuis conatibus, ſubtractos clam in ſuis agris habuit.

Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen ſororem dederat, Idumeę principatu inuadit.

Coſtobarus interceſſione ſeruatus.

Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodẽ accuſati.

Babæ liberi à Coſtobaro ſeruati.

Ac

An. mũdi 3936. Ante Chriſtum natum 28.

Babæ liberi aliiq; accuſati ab Herode interfecti.

Ac tunc quidem licet ſuſpectus Herodem periurio fefellit, negans ſe quicquam ſcire quò illi deuenerint. Rege deinde per edicta pręmium promittente indici, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. Veritus enim non impunè ſibi hoc fore poſt primam negationem, pergebat eos occultare, iam neceſſitate etiam non modo beneuolentia. Hoc poſtquam ſororis indicio Rex comperit, miſſis quibuſdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hęrebant crimine: vt nihil iam reliquum eſſet ex Hyrcani cognatione, ſed ſublatis omnibus, quorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid vellet agere, nemine amplius reſiſtente.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.

Herodes plurima peregrina inſtituta introducit.

An. mũdi 3939. Ante Chriſtum natum 25.

Theatrum & Athletica certamina, aliaq; ſpectacula ab Herode inſtituta.

Quo factum eſt, vt magis ac magis diſcederet à patriis ritibus, & peregrinis ſtudiis veterum inſtituta corrumpere inuiolabilia: quorum tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina, qua antehac populus ſolebat cõtineri in officio. Ac primum athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cęſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis exſtructo: deinde in campo amphitheatrum, vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus, apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atq; etiã longinquis gentibus: propoſitisq́; pręmiis magnis vndiq́; athletarũ cęterorumq́; certatorũ cõcurſus factus eſt, confluxeruntq́; exercitatiſſimi quiq́; in hoc genere. euocabantur enim magnis pręmiis non hi tantum qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed muſici etiã prǽſtantes, & qui vocantur thymelici: nec nõ quadrigarii ac trigarii, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione Regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrũ ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cęſaris, & tropęis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes precioſiſſimę, non gemmę raritate inſignes deerãt in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus cęteriſq́; vel robore ſpectandis, vel aliquo naturę miraculo. hę modo inter ſe, modo cum damnatis hominibus committebantur: quę peregrinis quidem ſpectatoribus plurimũ admirationis ſimul atq; delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patrię diſciplinę tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtiis comparatis voluptatẽ crudelem captare homines: abſurdum ęquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica.

Herodes ex ſpectaculis non magnã gratiã reportat.

Tropæa armis contectas imagines, Iudæi putant.

Sed nihil tàm moleſtum fuit quàm tropęa: quę cum putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cum eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquiis conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebãtur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamãt: etiamſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominũ imagines: ſic tropęa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facilè ceſſuros, accitis ad ſe pręcipuis ex illo numero, & in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis tropęis, quidnam hoc eſſe putarẽt. cumq́; reclamaſſent, hominum eſſe imagines, iubet detrahi ornatum appoſiticiũ, & oſtendit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertit indignatio concepta ex ſuſpicione imaginum. atq; ita ſedato multitudinis tumultu, pleriq; iam mutati ęquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne ſic quidem deſtiterunt externos mores

 abominari,

An. mũdi 3939. Ante Chriſtum natum 25.

abominari, veriti ne ex hac mutatione ſequeretur magnum aliquod reipub. incommodum: putaueruntq́, ſui officij labanti diſciplinæ publicæ vel capitis periculo ſuccurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro Rege hoſtem agere.

Decem viri contra Herodem coniurant.

ex his decem ciues coniurauerunt contempto periculo, ſicasq́, veſtibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audierat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendũ ſi quid aſſertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati ſunt cæteri. Hi communicatis conſilijs in theatrum vadunt, ſperantes nec ipſum Regem improuiſum impetum ſuum euaſurum, aut certè multos ex aulicis eius ſtipatoribus opprimendos: & vel hoc ſibi fore mortis ſolatium, ſi illum violatæ religionis ergo in populi inuidiã adducerent. Et illi quidem quaſi duces ſe cæteris præbentes hæc facere ſtatuerant.

Herodes coniurationem expiſcatur.

quidã verò ex his quos Herodes ad perſcrutanda & indicanda talia diſpoſuerat, rem totam expiſcatus, Regi theatrum ingreſſuro aperit. is non ignarus quantũ odiorum ſibi quotidiè cõcitaret, recipit ſe in Regiã, & nominatim coniuratos accerſit: qui comprehenſi in ipſo facinore, & ſcientes nullum eſſe effugium, decreuerũt præſentem neceſſitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu ſicas protulerunt, profitentes ſe rectè ac piè coniuraſſe, non propter priuatos affectus, aut ſui cõmodi gratia, ſed pro diſciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem ſibi intentata ſuſtineat. hæc illi cùm magna confidentia pro ſe attuliſſent, à Regijs abducti per omnes cruciatus necati ſunt.

Decem coniurati necati, delator corũ interfectus fruſtatim conciſus eſt.

nec multò poſt delator eorum inuiſus omnibus à quibuſdam interfectus fruſtatim cõciſus eſt, & obiectus canibus, idq́, multis inſpectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec poſt longas ac moleſtas Herodis inquiſitiones à conſcijs quibuſdã mulierculis per tormenta expreſſa eſt confeſſio. tum verò autores eius facinoris cum totis familijs plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens Rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur.

Herodes Hieroſolymis duas arces munit.

Antonia.

Samaria vel Sebaſte.

cum igitur duas arces munitas in vrbe haberet; vnam in qua ipſius erat Regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à ſe communitam, viſum eſt tertiam quoq́, munire Samariam, mutato nomine Sebaſten, quæ foris totam gentem contineret in officio. abeſt à Hieroſolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumultus compeſcendos opportuna.

Stratonis turris ſiue Cæſarea.

Gabala.

Eſthmonitis.

Herodes ad ſeditioſos compeſcendos in arces præſidia collocat.

Aliam etiam toti genti ceu arcem impoſuit, olim Stratonis turrim dictam: ipſe Cæſaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo ſorte lectis equitibus caſtellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Eſthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè diſpoſitis, adempta eſt vulgo leuiſſimis quibuſq́, cauſis mobili tumultuãdi materia, parato ad quoſcunque clancularios conatus remedio, dum in propinquo ſemper ſunt qui vel præcaueant, vel recens ortos compeſcant.

An. mũdi 3942. Ante Chriſtum natum 22.

In primis autem Samariam cincturus mœnibus dedit operam, vt tam è milite auxiliari, quàm è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare ſtatuerat, partim quò illuſtriorem eam faceret, ſed maximè quia prætextu magnificentiæ ſecuritatem rebus ſuis hoc pacto procurabat. Vrbi, abrogato vetere, nouum nomen Sebaſtes impoſuit, agrosq́, eius natura feraces habitatoribus diuiſit, vt mox ab initijs eſſent locupletes: firmiſſimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum

tantum

An. mūdi 3942 Ante Chriſtum natum 22.

tantum ſpacij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim viginti ſtadiorum circuitus. in eius meditullio fanum ſeſquiſtadij amplitudine eſſe voluit, modis omnibus ornatiſsimum, in quo templum exſtruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendū, reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere ſtuduit, ſecuritatem captans ex firmitate loci quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci ſuæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad poſteros.

CAP. XII.

De fame quæ in Iudæam terram incubuit.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. aliàs. 10.

HODEM anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, ſiue ea fuit vindicta irati numinis, ſiue ita ferebant ſtatæ temporum viciſsitudines. Primùm ſiccitas diuturna obtinuit, inde inſecuta eſt ſterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos ſpontè ſua terra ſolet edere. Poſtea per inopiam mutata victus ratione, morbi iam inualuerunt & peſtilentia, ſuccedentibus alijs poſt alias calamitatibus. Nam hoc ipſum peſtem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam ſibi conuenientem nec alimentum congruum habere poterant: & quotidiè multis morientibus, etiam ſuperſtites per deſperationem curam ſuorum relinquebant, non profuturam in tantis rerum difficultatibus. itaq; abſumptis veteribus frugibus, & nullis in earum vicem ſubnaſcentibus, nihil ſpei reliquum erat, malo præter opinionem indies creſcente, dum non vno anno etiam ſemina ipſa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter neceſsitas multa ad præſentem vſum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates ſuppetebant, dum fraudatur agrorum reditibus, abſumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeoq́; omnia varijs malis vaſtabantur, vt vix eſſet cui ſuccurri poſſet. ad hæc accedebat populare in Regem odium, quod ferè ſoleat calamitatum culpa in eos reijci, penes quos eſt regimen Reipub. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, ſed modū vix expediebat, quòd nec finitimi res ad victū neceſſarias venderent, eadem preſsi inopia, nec pecuniarum tantum ſupereſſet, quantum poſſet omnibus ſufficere. attamen videns opus eſſe vt omnes ad ferendam opem conſilia conferrent, quicquid erat in regia ſuppellectilis tàm aurea quàm argētea, id totum concidit, nec laudatorum artificū parcens operibus, nec vaſis ad vſum neceſſarijs. inde cōfectam pecuniam mittebat in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæſare. Is licet obrutus multitudine ob talem neceſsitatem ad ſe confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & ſeruatos cupiebat eius ſubditos, pro alijs eis conceſsit frumenti exportationem, tàm in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis ſalutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumento, & approbata populo ſua diligentia, non ſolùm mutauit auerſorum à ſe animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui ſibijpſis frumentum quærere non poterant, diuiſit omnibus accuratiſsimè diſpenſans. Deinde quia multi erant qui propter ſenium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis piſtoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduerſus hyemis aſperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia veſtium abſumptis pecoribus, & lanis alijsq́; tegmentis deficientibus.

Siccitas diuturna & ſterilitas in Iudæa.

Annonæ caritas morbos quoq; inducit.

Herodes ex aurea & argentea ſuppellectile pecuniam conficiens, frumentum pro ea comparat.

Herodes aduectum frumentum populo diſtribuit.

An. mũdi 3942 AnteChriſtum natum 22.

entibus. Vbi verò etiam huic neceſsitati proſpectum eſt, propinquis quoq; Syrorum vrbibus ſolicitudinem impendit, diſtributis ad ſementem faciendam frugibus. quod ſanè & ipſi fuit commodum, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta ſuppeterent. & quam primùm ſegetes meſsi maturæ factæ ſunt ad LM. *hominum quos ipſe aluerat dimiſit per agros: atq; ita res penè perditas reſtituit ſua diligentia, non mediocriter ſubleuatis etiã finitimis qui eiſdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipſius dignitate adiuuerit: ſed & caſtella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numeroſiore familia, ad illum confugientes neceſsitati inueniebant remedium: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum inſumpſerat, reperta ſint frumenti cororum decem millia. corus autem capit decem medimnos Atticos. intra regni verò ſui promœria* LXXX. *millia cororum expenſa ſunt, quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia tãtum apud Iudæos valuit omnium ſermone celebrata, vt poſitis odijs quicquid hactenus vel adminiſtrando regno, vel tranſgrediẽdis patrijs ritibus peccauerat libenter obliuiſcerẽtur, benè compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficilimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen Regis illuſtratum ſit; & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſsitatitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recens experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorumq; ſæpè forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiã in ſuperiori vrbis parte ædificauit, exſtructis ædibus ampliſsimis, exornatisq; auro & marmoribus & ſubſellijs, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſq; dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebatq; filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt. deinde conſpectæ amore captus, noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluitq; in legitimum thorum puellam introducere. Cumq; Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu dignus videretur, quò cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſsione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio Pontificatum abrogat, & ſucceſſorem ei dat Simonem, atq; ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptijs nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter* LX. *ſtadijs, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtq; diſtinctus teretibus turribus, aſcenſu arduo, qui per* CC. *gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tàm ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſsima, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificijs referta eſt ad iuſtæ vrbis*

Iudæi Herodi propter beneficia fauent.

Cæſari Herodes quingentos ex ſuo ſatellitio mittit.

Regia Hieroſolymis ædificata.

Hedio & Ruffinus Cap. 12.

Herodes, Ieſu à Pontificatu remoto, Simonem cuius etiam filiã duxit, ſubrogat.

ſta vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Jta omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſsimùm modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceßitatibus: communiebatq́; ſe accuratiſsimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiam ad Rempublicam. Ciuitatibus ſe comem & humanum præbebat, dynaſtas per occaſionem colebat, ad conciliandam ſibi eorum gratiam munificentiſsimus, quod innatam haberet magnanimitatem regiam. Jta factum eſt, vt cum apud omnes eſſet gratioſus, magnis rerum ſuarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio ſtudiumq́; demerendi Cæſarem cum Romanis potentioribus cauſa fuit vt multum à patrijs inſtitutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit & templa exſtruit, licet non in ſolo Judaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas ſit noſtris ſtatuas ac effigies more Græcorum colere. quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excuſans ſe Judæis, quòd non ſponte, ſed potentiorum iuſſu hæc faceret: & interim Cæſarem Romanosq́; tanto magis ſibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patrijs conſuetudinibus ſuſtineret diſcedere. Sed præcipuus ſcopus erat vtilitas propria, & ſtudium memoriæ propagandæ ad poſteros, ita vt in condendis & exornandis vrbibus nullis ſumptibus parceret.

An. mũdi 3942
AnteChriſtum natum 22.

Herodes accuratam diligentiam & ſumptus non exiguos in ſtructuras confert.

CAP. XIII.

Cæſarea conditur.

ERGO *cum animaduertiſſet in maritimis locum condendæ vrbi opportuniſsimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè deſcripſit, & ædificijs marmoreis totam exornauit accuratiſsimè, tàm regijs palatijs quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operoſiſsimum, portum à tempeſtatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, ſtationibus inſtructum & diuerſorijs, admirandũ ſtructura, eò quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno ſumptu conuehenda fuerit. Sita eſt hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non ſatis portuoſas quòd Africo ſint oppoſitæ. hic enim procelloſis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam ſtationem quietam eſſe patitur, ita vt plerunque naues mercibus onuſtæ in ſalo ancoras iacere neceſſe habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ claſsi recipiendæ ſufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia ſaxa demiſit, quorum pleraq́; pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora, minora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius ſpatij dimidium oppoſitum eſt frangendis fluctibus, inde procymation Græcè dictum: reliquum ſuſtinebat murum lapideum diſtinctum turribus, quarum maxima & pulcherrima nomen Druſus à Druſo Cæſaris priuigno immaturo fato defuncto. Jnerant & crebri fornices, nautarum diuerſoria. Exſcenſus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi cauſa iucundiſsimus. Os autem portus patet verſus ſeptentrionem ventorũ ſereniſsimũ. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens ad firmius reſiſtendũ fluctibus à dextra*

Stratonis turris alias Cæſarea dicta, ab Herode ædificata.

Pyræus Athenienſis portus.

Dora & Ioppe non portuoſæ.

Cæſarea portus.

An. mũdi 3942 Ante Chriſtum natum 22.

à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine. Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſsimo exſtructæ ſunt, exſtante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longè conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tàm materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus miranda: quæ paribus diſtantes interſtitijs in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies facilius in mare deferantur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſsint, & totam vrbem ſubluere. Exſtruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere amphitheatrum capaciſsimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atq; hæc omnia duodecim annorum ſpacio ſunt abſoluta, Rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrũ & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eratq; eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſsimum, licebat tamen etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecitq; Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filijs quemcunq; vellet hæredem regni deſignaret, aucta prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa. Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoq; captans cõpendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetebat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterũ, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficilè erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſsimi & ſupra quam credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera & non facilè meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos populari non datur, ipſi inter ſe exercent latrocinia; nihil ſibi non permittentes. Eam regionem poſtquam Herodes accepit à Cæſare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis ſecuritatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ poſſeſsionis permotus, Romam ad accuſandum Herodem profectus eſt: nihil tamen efficere potuit.

Theatrum & amphitheatrum.

Herodes Alexandrũ & Ariſtobulum Romam ad Cæſarem mittit.

Cæſar Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis ditionem Herodi donat.

Zenodorus ex raptu viuit.

Herodes latrones coercet.

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

Interea in Aſiam Agrippa mittitur, adminiſtraturus tranſmarinas prouincias pro Cæſare. eum, quòd eſſet amiciſsimus, Herodes apud Mytilenen cum ſalutaſſet, in Iudæam reuerſus eſt. Cæterùm Gadarenſes quidam Agrippam adeunt, Herodem accuſaturi, quos ille ne auditos quidem ad Regem vinctos remiſit. Arabes etiam iamdudum infenſi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idq; de cauſa, vt tum videbatur ſatis probabili. Zenodorus enim deſperatis rebus ſuis, Auranitidem ditionis ſuæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam

Agrippa in Aſiam miſſus.

Gadarẽſes Herodem accuſaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit.

Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata & a Cæſare Herodi donata eſt cauſa belli.

An. mũdi 3942
Ante Chriſtum natum 22.

quam quia donatio Cæſaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excurſionibus ac vi eam ſibi vindicantes, modò contendentes de iure poſſeſſionis apud iudices. pelliciebant etiam ad ſe egenos milites, qui miſerorum more meliora ſperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouiſſet, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hoſtiliter, ne daret occaſionem nouis motibus. Decimoſeptimo demum eius regni anno Cæſar venit in Syriam: moxq; Gadarenſium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, inſtigati huc potiſſimùm Zenodori criminationibus: qui interpoſito iureiurando pollicitus erat, non prius ſe deſtiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæſaris. ab hoc perſuaſi clamitabant, idq; aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dediſſe videbant, quos Rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim ſi quis alius, erga ſuos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cum igitur de vi & rapinis eius, violatisq; ac dirutis templis quererentur, Herodes quidem nihil territus paratus erat cauſam ſuam dicere: Cæſar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. & prima quidem die qua congreſſi ſunt, facta eſt horum mentio, deinde verò interruptum eſt hoc negotium. Gadarenſes enim videntes quorſum Cæſar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, ſequenti nocte alij ſe iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen ſe iacientes necauerunt: atque ita cùm ſeipſi prædamnare viderentur, ſine mora Cæſar Herodem abſoluit. acceſſit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordijs ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud Antiochiam Syriæ perijt. Cæſar verò & huius portionem, ſanè non contemnendam, donauit Herodi: quæ ſita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauitq; vt omnia ex eius ſententia fierent. Denique eò tum felicitatis prouectus eſt Herodes, vt cùm in in toto, quàm latè patet, Romano imperio duo eſſent omnium potentiſſimi Cæſar & Agrippa, Cæſar poſt Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item poſt Cæſarem nemini. qua mutua beneuolentia fretus Pheroræ ſuo fratri tetrarchiam impetrauit, de ſuo regno deciſis centum talentorum reditibus, vt etiam ſi quid fatale ſibi accideret, in tuto eſſent res illius, neque ſubijceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæſare in regnum reuerſus, in terra Zenodori elegantiſſimum ei templum conſtruxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id ſpelunca eſt in monte amœniſſima, eiq; ſubiecta in immenſum hians terræ deuexitas, plena aquis ſtagnantibus. ei mons valde magnus imminet. ſub ſpelunca autem ſcatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo exſtructo in honorem Cæſaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remiſit regni ſui ſubditis, prætextu quidem vt poſt ſterilitatem ſe reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offenſos talibus Regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, vt omnium iactabatur ſermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occaſiones turbelarum auferens, & iubens ſua quenque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuijs, appoſitisq; etiam ſpeculatoribus, & grauiſſimis

Cæſar in Syriam venit, apud quem Gadarenſes Herodem accuſant, qui ſeipſos iugulant.

An. mũdi 3946
Ante Chriſtum natum 18.

Zenodorus miſerè perit.

Vlatha, [illegible] ei [illegible] ardonatæ.

Herodes [illegible] Agrippa [illegible] honore [illegible]

Pheroræ [illegible] fratri Cæſar [illegible] chiam conceſſit.

Herodes propè Panium templum ædificat.

Herodes tertiam tributorum partem remittit.

An. mũdi 3946
Ante Chriſtum natum 18.

pœnis qui contrafacerent propoſitis. nam multi clàm & propalam abducebantur in caſtellum Hyrcaniam, ibiq; dabant ſupplicium: & diſpoſiti erant tàm in vrbe quàm per itinera qui obſeruarent conuenientes cuiuſcunq; rei gratia. adeò enim hanc curam non negligebat, vt ſæpè ipſe plebeio cultu noctu miſceret ſe vulgo, & experiretur quid de ſe ſentiret populus: & quotcunq; pertinaciter improbarent eius ſtudia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem ſacramento obſtringebat, iuſiurandum exigens quòd non diſceſſuri eſſent à fide & officio. atq; ita maior pars metu cedebat & obſecundabat: qui verò liberius ſtomachabantur & cogi ſe indignabantur, eos quocunq; pacto poterat tollebat de medio. Requiſiuit etiam iuſiurandum à Pollionis Phariſæi Sameæq; ſectatoribus pleriſq;: quod cum non impetraſſet, non tamen in eos vt in cæteros tales ſæuijt, Pollionis reuerentia. remiſit etiam hanc neceſsitatem his qui Eſſæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non abſimile, de quibus alibi narraui prolixius. nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem Rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cum aliàs vita honeſta & probata hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, Regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præſcius. eris enim tàm diuini quàm humani iuris immemor, licet alioqui fortunatiſsimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſsibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret Manahemum accerſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante Rege num decem annos duraturum ſit, & viginti inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit, & ex eo ſemper Eſſenos in precio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

Herodes populum ſacramento obſtringit.

Phariſæis propter Pollionẽ & Sameam Herodes ſacramentum remittit.

Eſſæi Pythagoreis non abſimiles.

Manahemus regnũ futurum prædicit.

Herodes Manahemũ de imperij diuturnitate rogat, & Eſſenos propterea in precio habet.

CAP. XIIII.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. lib. 11.
Herodes Dei templum denuò cõſtruere animo concipit.

DECIMO OCTAVO *autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata concione ſic eum allocutus eſt: Non ha-*

beo

beo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ, ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis, quàm mihi ornamenti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatib. nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ opera hactenus Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimùm ſeruiunt, per quæ factum eſt vt res Judaicæ nunc magis quàm vnquam antea floreant. quare, vt dicere cœpi, non opus eſt ſingulatim percenſere, vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Judæam ipſam, tum alias huic contributas regiones excoluimus: ſed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad regionis cultum vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic, quod poſtliminio reuerſi à captiuitate Babylonica patres noſtri inſtaurauerunt, deſunt ad priſcam altitudinem LX. *cubita. tanto enim celſius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum noſtrorum accidit, per quos non ſtetit quin par illi priſtinæ ſtructura ſurgeret: ſed hanc menſuram præſcripſerunt Cyrus & Darius Hyſtaſpis filius: ſub quorum imperio quia illi tum vixerunt, ſicut poſtea Macedonum, non potuerunt aſſequi primum illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus ſuppetunt, &, quod maximum eſt, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam vt quod maiores ſub alieno nutu viuentes non ſatis accurauerunt ſuppleam, & quicquid deeſt ad honorem Dei, memor acceptorum beneficiorum, gratè ac piè perſoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi ſunt attoniti, quòd ſupra ſpem polliceri videretur: & angebantur magna ſolicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouum non poſſet abſoluere. quare periculoſum videbatur conſilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit Rex, iuſſit eos bono animo eſſe. manſurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantiſper dum omnis materia comparetur, quæ ſit ad futuram fabricam neceſſaria. neque eos feſellit. Mille enim plauſtra parauit quæ lapides conueherent: & ex omni artificum copia peritiſſimos ſelegit ad decem millia, & inſuper mille ſacerdotes ſtolis ſacerdotalibus ſuo ſumptu veſtitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hosq́ omnes adhibuit operi, materia iam ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repoſitis, deſuper templum exſtruebat, longitudine centum cubitorum, altudine totidem & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquanto poſt ſidentibus fundamentis deceſſerunt, eosque denuò addere decreuerunt noſtri Neronis temporibus. Conſtabat autem ſtructura è lapidibus candidis firmiſſimis, mangnitudine viginti quinque cubitorum in longum, octo in altum, latitudine verò cubitorum duodecim. habebatq́ baſilicæ ſimilitudinem, hinc & inde humilius, media ſui parte excelſum, à multis ſtadijs conſpicuum, maximè ex aduerſo habitantibus aut aduentantibus. Janua verò penè ipſi templo par, & ſuperliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis diſtinctis, & habentibus columnas intextas, ſub quarum capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum ſanè opus tàm manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum ampliſſimis porticibus, quæ reſponderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricoſus, arduus à vertice ſenſim verſus orientale vrbis latus reſupinus. huius verticem primus*

An. mūdi 3947
Ante Chriſtum natum 17.
Herodes populo ſe templum exſtructurum, exponit.

Iudæis veritis ne Herodes demolitus vetus ædificium nouū abſoluere non poſſet, Herodes vetus illæſum manſurum, donec ad nouū materia compare tur, promiſſit.

Materia ad fabricam templi neceſſaria.
Templum ab Herode quomodo exſtructum.

Mmm 2 Solomon

An. mũdi 3947 Ante Chriſtum natum 17.

Solomon Rex noſter inſtinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui verſus auſtrum ſubiecta eſt vallis profunda. hic murus conſtat ſaxis grandibus plumbo inter ſe vinctis, complectens interius ſpatium & in profundum deſcendens, vt miranda ſit magnitudo & altitudo ſtructuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte eſt conſpicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmiſſimas. Hoc opus poſtquam æquatum eſt vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta eſt, vt complanatis omnibus fieret area, & circùm quadriporticus quatuor ſtadiorum circuitu, ſingulis lateribus inter duos angulos per ſtadia ſingula patentibus. interius deinde ipſum verticem ambit alius murus lapideus: cuius orientale latus quàm longum eſt duplicem habet porticum, ſpectantem ianuam templi ſiti in meditullio. Eam porticum priores Reges adornauerant. Circũ templum affixa erant ſpolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In ſeptentrionalis lateris angulo arx erat firma & benè munita, opus Aſamonæorum qui gentis ſacerdotium ſimul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repoſitoriũ ſtolæ Pontificiæ, quæ non promebatur, niſi Pontifice ſacris operaturo. hanc Herodes in eo loco aſſeruauit, poſt cuius obitum in Romanorum poteſtate fuit, vſq; Tiberij Cæſaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præſes à Hieroſolymitis honorificentiſſimo hoſpitio receptus, quò gratiã eis referret, à Cæſare impetrauit, vt iuxta ſua poſtulata ipſi haberent ſacræ ſtolæ cuſtodiam: fueruntq; Iudæi eius cuſtodes vſq; Agrippæ Regis obitum. poſt quem Caſſius Longinus præſes Syriæ, & Cuſpius Fadus Iudææ procurator, iuſſerunt eos denuò ſtolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum poteſtate eſſe, quemadmodum & antea. Miſſi ſunt hac de cauſa legati ad Claudium Cæſarem, deprecaturi talem neceſſitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti conceſſa eſt ſtolæ cuſtodia, ſcriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat ſub ſigillo Pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie ſolennis feſtiuitatis adibant arcis & præſidij Romani præfectum & recognito prius ſigillo ſtolam accipiebant: ac mox peracto feſto, reportatam in eundem locum, & in conſpectu arcis præfecti obſignatã deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere viſum eſt. Sed tum Herodes hanc quoq; turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi, & in memoriam amici ſui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor portas habebat: harum ab vna tranſitus erat in regiam per vallem in medio interiectam: duo ferebant in ſuburbia, poſtrema in vrbem, gradibus multis vſque imam vallem diſpoſitis, & inde alijs ſurſum per accliue tendentibus. Vrbs enim ſita erat è regione templi, theatrali ſpecie, toto auſtrali tractu in profundam vallem deſinens. Quartum autem latus meridianum etiam ipſum habebat portam ab vtroq; angulo æquè diſtantem, & triplicem porticum baſilicam longitudine ab orientali valle ad occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi ſpectaculum erat, ſi vllum aliud ſub ſole, memorabile. Nam quum vallis in immenſum dehiſceret, ita vt caligarent deſpicientium oculi, deſuper exſtructa erat præalta porticus: cuius tecto conſcenſo ſi quis vtramq; altitudinem coniunctam contemplaretur, abſque vertigine id non poterat, viſu deficiente ob nimiam profunditatem, priuſquam ad imum pertingeret. In eis porticibus

Stolæ Pontificiæ repoſitorium.

Stola Pontificia in cuius poteſtate fuerit.

Antonia, turris.

Porticus præalta ſuper vallem extructa.

An. mũdi 3955. Ante Chriſtum natum 9.

porticibus ſtabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Craſsitudo autem cuiuſque columnæ, quantam poſſent tres homines conſertis inter ſe complecti brachijs: longitudo viginti ſeptem pedum, ſubiecta ſpira duplici. Numerus vniuerſarũ fuit centum ſexaginta duo, capitellis ſculptis opere Corinthio pulchris vſq; ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla terna porticus, ita, vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, ſtadij longitudine, claudant inter ſe mediam, cuius latitudo ſeſquialtera, altitudo verò duplicata. tanto ſuperabat vtramq;. Earũ lacunaria lignea, ſculpturata figuris varijs. Mediæ verò conuexitas altius ſurgebat, excitato ſuper epiſtylia pariete lapideo politiſſimo, columnis inſertis diſtincto, mirabili artificio commiſſuris oculos fallentibus. Atque hoc modo ſe habebat primus ambitus. Interius verò non longo interſtitio ſecundus, paucis gradibus ſcanſilis, ſeptum habebat lapideum, cum inſcriptione quæ vetaret tranſgredi alienigenã, ſub interminatione pœnæ capitis. hoc interius ſeptũ tam auſtrino quàm ſeptentrionali latere patebat ternis ianuis æquidiſtantibus, ab oriente verò vna magna, per quam intrarent caſti vnà cum vxoribus. Interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò ſpatium intimum, ſolis ſacerdotibus acceſſibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hoſtias immolare Deo ſoliti. Herodes autem interiora à quibus profani lege arcebantur non auſus ingredi, per Sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: abſolutoq; octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipſum eorundem Sacerdotũ opera ſeſquianno perfecit. Quo facto ingens gaudium exortum eſt in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & Regi pro accurato tam alacriter negotio fauſta ominantibus, & inſtaurationem templi magna feſtiuitate concelebrantibus. Ibi Rex trecentos boues Deo mactauit, & alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantm vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſoluta templi fabrica etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterum Rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneã, ab Antonia ferentem ad orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum, vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra Regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantum imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: eaq; fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

Interius ſeptũ quod Iudæis modo ingredi conceſſum erat.

Templum dedicatum.

Crypta ſubterranea ab Antonia.

Tẽpli ędificatio dum durat interdiu nunquam pluit.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVI.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVI. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Alexander & Ariſtobulus ad patrem reuerſi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.
II. Herodes dat Alexandro & Ariſtobulo coniuges.
III. Herodes ad Agrippam nauigat.
IIII. Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accuſant, conatos ſibi adimere Priuilegia per Romanos conceſſa.
V. Herodes in Iudæam reuertitur.
VI. Domeſticum diſſidium inter Herodem & filios.
VII. Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.
VIII. Alexandri defenſio, & cum patre reconciliatio.
IX. Herodes quinquennale certamen ob abſolutam Cæſaream celebrat.
X. Iudæorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ad Cæſarem legatio.
XI. Herodes opus habens pecunia, ſepulchrum Dauidis ſubijt.
XII. Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.
XIII. Trachonitarum defectio.
XIIII. Expeditio Herodis in Arabiam.
XV. Syllæus Herodem accuſat apud Cæſarem.
XVI. Euryclis calumniæ contra Herodis filios.
XVII. Herodis filij damnantur apud Berytum in cõcilio.

CAP. I.

An. mũdi 3955. Ante Chriſtum natum 9.

Alexander & Ariſtobulus ad patrem reuerſi, Salomes ac Pheroræ calumnijs appetuntur.

Hedio & Ruffinus Cap. 1.

Herodes nouã legem ſancit, vt perfoſſores parietum in ſeruitutem extra regni terminos vedere liceat.

INTER cæteras reipublicæ curas ad ſe pertinere exiſtimans Rex etiam priuatas iniurias, tàm in vrbe quàm in agris compeſcere, nouam legem tulit prioribus diſsimilem, quam ipſe ſancijt, vt perfoſſores parietum liceret vendere in ſeruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tàm ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad diſſolutionem patriarum conſuetudinum. Seruire enim apud exteros & diuerſam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipſos conuictos ſceleris. Qua de re ſatis cautum erat in priſtinis legum ſanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd ſi non ſit ſoluendo, vendi; non tamen exteris, nec in ſeruitutem perpetuam, ſed vindicandũ in libertatem anno ſeptimo. Quamobrem ſic vulgo interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam ſtatuere, & tyrannicum quiddam magis quàm Regium ſapere, nõ ſine contemptu inueterati iam moris publici: traducebaturq́ hoc nomine Rex omnium criminationibus inuidioſiſsimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, ſalutatum Cæſarem, & ad inuiſendos Romæ ſuos liberos. Ibi Cæſar humaniſsime tractato filios reducendos domum reddidit, ſatis iam inſtructos diſciplinis liberalibus. Qui poſtquam reuerſi ſunt in patriam, ſtatim excepti ſunt magnis ſtudijs multitudinis, quòd eſſent conſpicui tum ſtatura tum multis orna-

Pœna furti, iuxta legem Moſis. Exod. 1, 22.

Deut. 12. 13.

Herodes in Italiã nauigat, & liberos ſuos Roma domum reducit.

ornamentis animi, & modis omnibus Regium quiddam præ ſe ferrent ipſa ſpecie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomen ſororem Regis, cæteroſq́; quorum calumnijs Mariamme oppreſſa fuerat, metuentes ſuæ potentiæ, quum viderent non defore vltores materni interitus. Hinc igitur occaſione arrepta, illos quoque calumnijs appetunt, dictitantes parum iucundam eis eſſe patris conſuetudinem, memoria ſupplicij de genitrice ſumpti, quaſi auerſantibus pollutum materno ſanguine. Videbant enim calumniatores eſſe cauſam odij, & hac vna via expugnare ſe poſſe & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipſum Regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores ſpargere, quibus tandem ad illum perlatis facilè diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

Salome & aliæ Herodis filios calumnijs appetunt, eoſque parenti inſenſos reddunt.

CAP. II.

Herodes dat Alexandro & Ariſtobulo coniuges.

SED tum nondum frigeſcente paterna pietate Rex nihil mali ſuſpicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quòd iam eſſent adulti, vxores eis coniunxit, Ariſtobulo Salomes filiã Bernicen, Alexandro Archelai Cappadocũ Regis filiam Glaphyrã.

Bernicen Salomes filiam Ariſtobulo, Glaphyrã Archelai Cappadocum Regis filiã Alexandro Herodes vxores coniungit.

Poſt hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediſſet in Aſiam, profectus illò inuitauit eum in regnum ſuum, vt venire dignaretur ad amicum & hoſpitem: quo impetrato nihil prætermiſit quod illi voluptatem afferre poſſe crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & oſtendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipſi quàm amicis exhibens, apud Sebaſten & Cæſarienſem portũ, & in exſtructis à ſe arcibus, Alexandrio, Herodio, Hyrcania. In vrbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu feſtiuo cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuiſſet commoratus, appetente tamen hyeme tempeſtatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Marcus Agrippa ab Herode in regno circumuectus.

Agrippa Hieroſolymis Hecatomben immolat.

CAP. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

REX autem exacta domi hyeme, inſtante vere rurſum ad illũ properauit, audito quòd cum exercitu Boſporum peteret: factaq́; præter Rhodum ac Coum nauigatione, Leſbum petit, ratus ſe ibi eum inuenturum. Sed repulſus aduerſis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæſit: vbi & priuatim multos ſalutatum venientes Regijs honorauit muneribus: & quum animaduertiſſet porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc quòd propter inopiam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniarum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad abſoluendam ſufficeret, hortatus vt quamprimum veterem ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primum Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam iam vltra Cyaneos ſcopulos prouectum, quanta potuit contentione ſecutus, apud Sinopen Ponticã vrbem eum offendit, ex inſperato viſus cũ claſſe appellere: fuitq́; gratiſſimus eius aduentus, & ſingulari affectu ſe inuicem complexi ſunt: quod euidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ, Regem inter-

Herodes in itinere ad Agrippã Chium peruenit, eiq; ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam, confert.

Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam vrbem offendit, & ab eo honorificè excipitur.

An.mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus ſolus Agrippæ proximus.

intermiſſis proprijs negocijs præſto factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiuiſus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum ſocius, & conſiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus eſſet animus, ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolentiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negocijs, quorum cauſa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: ſed per Paphlagoniam, Cappadociam ac maiorem Phrygiam terreſtri itinere peruenerũt Epheſum: & inde rurſum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per ſingulas ciuitates in multis Herodi gratificatus eſt, ad eius preces multorum ſubueniens neceſſitatibus. Solitus eſt enim non ſolum pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos ſumptus facere in hoſpites: verum etiam ſi cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus eſt. Cumq́ etiam ipſe magnanimus eſſet ac facilis ad concedendum ea quæ neminem læderent, non leue erat momentum & in Rege, incitante vel ſponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chijs debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam perſoluit, immunitate impetrata: & alijs item, quacunq́ in re ſingulis opus eſſet, affuit.

Agrippa terreſtri itinere Epheſum peruenit.

Herodes multos in itinere adiuuat pecunia, plurimorum eſt apud Agrippam mediator.

Agrippæ Ilienſes reconciliati, & Chijs immunitate impetrãt.

CAP. IIII.

Ionici Iudæi gentiles apud Agrippam accuſant, conatos ſibi adimere priuilegia per Romanos conceſſa.

Ionici Iudæi apud Agrippã de indigenarũ iniurijs cõquerũtur.

Nicolaus corã Agrippa pro Iudæis verba facit.

POSTQVAM *autem ventum eſt in Ioniam, præſto fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem queſti ſunt de indigenarum iniurijs, quòd nec legibus ſuis eos viuere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigerentq́ ſe ad expeditiones & munia publica conuertendamq́ in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per* Romanos *priuilegia. Has querelas, vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui cauſam eorum ageret: qui coram Agrippa, aſſidentibus Romanorum honoratioribus, & Regibus aliquot ac dynaſtis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præſtantiſſime, confugiendi ad poteſtatem maiorum opem incumbit neceſſitas: nobis verò etiam impetrandi quæ petimus adeſt fiducia. Neque enim aliud poſtulamus, quàm quod iam antè veſtra beneficentia conceſſum eſt: quodq́ hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos veſtro ſubiecti ſunt imperio. Atqui ſi magnum eſt veſtrum beneficium, digni ſumus qui id retineamus, hoc ipſo quod nos dignos eo iudicaſtis. ſin paruum, turpe fuerit ne parua quidem vos poſſe concedere. Quamobrem ſatis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoq́ pertinere, quorum iſti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritã reddere. Quòd ſi ipſos aliquis interroget, malint ne vita carere, an patriis inſtitutis, pompis, ſacrificiis, feſtiuitatibus, quibus honores Deorum ſuorum concelebrant: ſat ſcio quiduis potius paſſuros quàm diuelli à patriis ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis ſæpenumero ſuſcipiuntur, & huius quã per vos fruimur tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet ſuo more viuere & pietatem colere. Quod igitur ipſi nullo pacto ſuſtinuerint, hoc alijs inferre conantur: quaſi verò nõ perinde ſit, vel tuam vel alienam pietatem*

impedire

impedire ac lædere. Quin & aliud conſideremus. Eſtné vlla gens aut ciuitas aut populus, qui nõ ſummam ſuæ felicitatis in veſtro principatu & Romana potentia collocet? eſtne qui veſtram gratiam velit eſſe irritam? Nemo ſanè, qui modo ſapiat. Nemo enim eſt, cuius id vel priuatim vel publice non referat. Atqui iſti dum veſtra nobis beneficia conantur auferre, ne ſibi quidem ipſis vllum ius ſaluum relinquunt, eorum quæ veſtra benignitas conceſſit, quæ tamen ſunt ineſtimabilia. Quale enim vel illud eſt, quòd quum multæ aliæ gentes Regibus pareant, hi ſub tutela Romanorum principum in libertate feliciſſimam vitam exigunt? Noſtræ autem res, etiam ſi nemo ſit moleſtus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis veſtris ſubditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poſcimus, niſi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per ſeipſum eſt inuidendum, & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores ſuos ſemper amat, & eos qui talem cultum nõ prohibent. Quid enim eſt in noſtris ritibus quo quiſquã merito offendi debeat? imò quid nõ coniunctum cum omni pietate ac iuſtitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ ſequimur, aut ſtudia quæ exercemus: ſed ſeptimo quoque die ab omnibus alijs negotijs vacantes, perdiſcendis legibus operam damus, iudicantes hanc diſciplinã plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus noſtri quum per ſe quoque in diſquiſitionem vocati nihil habeant reprehenſibile, nunc vetuſtate etiam, contra quàm multi opinantur, conſecrati ſunt: vt non poſſit non eſſe religio, tot ſeculis ſancita deſerere. Hæ ſunt iniuriæ quas iſti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per ſacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, feſtis diebus ad lites & negotia profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantum in religionis noſtræ contumeliam, quam ipſi ſciunt immerito ſe iniuſtis atque illicitis odijs proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiã mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odijs. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus, vt à nobis prohibeas, vtq; in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſarijs plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolum iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & exſtant de hac re multa ſenatuſconſulta in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodie quoq; leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atq; beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiam ſi nullum noſtrum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficijs detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpem reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis ſatis teſtari poteſt vel Rex noſter qui tibi aſſidet. quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ non exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patris huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit tum MM. *militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus prælijs nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cum potius à principio adducere debuerim literas quas ea de re imperator ſcripſit ſenatui, quibus à*

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

pop. Roma. honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immerito nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantam tibi cum Rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúsve votis illum honoraueris: vtq; populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officijs delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmata coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius Regis præſentia, nihil aliud quàm, vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantum offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi. At illi & ingenuos ciues ſe approbauerunt, & ſine cuiuſquam iniuria patrijs legibus viuere. Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, ſic reſpondit: ſe non ſolum propter Herodem amicum illis gratificari paratum, ſed etiam quia æquum poſtulare videantur. quare etiamſi plura petiſſent, conceſſurum ſe fuiſſe quicquid ſaluis populi Roma. commodis concedi poſſet: nunc quia id tantum poſtulent, vt quæ prius conceſſa ſint rata maneant, confirmaturum ſe populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis moleſtus ſit amplius, iuxta inſtituta patria viuentibus. Hæc locutus dimiſit conuentum. Tum Herodes aſſurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde poſt mutuos complexus vale dicto à Leſbo digreſſi ſunt.

Agrippa Iudæorum immunitatem cõfirmat.

Agrippa à Leſbo digreſſus.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Aliàs cap. 6. Herodes Hieroſolymã redit, multitudinem in concione aduocat, rationem eis ſuæ peregrinationis exponit, & quartam tributorum partem remittit.

Rex igitur paucis poſt diebus ſecunda nauigatione vſus Cæſaream appulit, & inde Hieroſolyma petijt: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis ſuæ peregrinationis expoſuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Aſiam degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis ſuus principatus attuliſſet, dum ipſe nihil magis curaret, quàm ne quid deeſſet ſubditis: & quò magis eos exhilararet, profeſſus eſt quartam tributorum partem ſe remittere. Illi verò ſimul oratione ſimul munificentia Regis deliniti, cum maxima lætitia diſceſſerunt, omnia fauſta Regi comprecati.

CAP. VI.

Domeſticum diſſidium inter Herodem & filios.

Hedio & Ruffinus Cap. 3. Aliàs cap. 7. Salome hæreditario odio Mariãmes filios proſequitur.

Interim domeſticum diſſidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adoleſcentes proſequente, atq; ex præterito facinore quo matrem eorum oppreſſerat, audaciam aſſumente, & hoc agente, ne quis ſupereſſet qui poſſet vlciſci mortem immeritã. Nec deerat occaſio, quòd adoleſcentes non optimè erga patrẽ affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominãdi cupidine. Rurſum igitur vetera mala renouabãtur, his in Salomen ac Pherorã cõuicia iactãtibus, illis viciſſim odia & inſidias cõtra adoleſcẽtes exercẽtibus: & cum

Alexander & Ariſtobul' a Salome ac Pherora ad conuicia illecti, apud Herodem traducuntur.

cum eſſet odium mutuum, non erat tamen ſimile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non diſsimulant: illi contrà maleuolè ac aſtutè calumnijs viam præſtruunt, prouocantes adoleſcentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in ſuſpicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deeſſe illis hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniuſtè interfectam contenderent. Iamq́ fabula erant totius ciuitatis, cunctis ſimplicitatem adoleſcentum miſerantibus, nec ceſſante Salome occaſiones veriſimilis criminationis ex ipſis ſumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentioſi, non illius modo vicem, ſed ſuam quoque ſortem miſerabantur, quòd neceſſe haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & ſe quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic diſsidio magnum incrementum abſentia Regis addidit. An. mũdi 3956. Ante Christum natum 8.

Qui poſtquam reuerſus eſt, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome eſt monitus, imminere magnum periculum ab adoleſcentibus, palam iactantibus non impunè laturos qui matrem interfeciſſent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis ſpem facere, quòd ope illius peruenturi ſint ad Cæſarem, & patrem accuſaturi. quibus auditis Herodes turbatus eſt, tanto magis quòd eadem & ab alijs renunciabantur: & per hac anteactorum admonebatur, quod propter domeſticorum diſsidia nec amicis nec dilectiſsima coniuge diu frui potuerit: futuraq́ ex præteritis colligens, & maiorem aliquam calamitatem ſecuturam timens, planè confuſus erat animo. Heſio & Ruffinus Cap. 4. Alias 8. Pherora ac Salome Alexandrum & Ariſtobulum apud Herodem accuſant.

Reuera enim quemadmodum foris ſupra ſpem fortuna vtebatur propitia, ſic domi præter opinionem omnia malè cedebant: vt merito ambigendum ſit, poſsitne penſari tanta felicitate externa eius calamitas domeſtica, an ſatius eſſet carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunã conſiſtere. Herodes foris bona, domi vero aduerſa fortuna vtitur.

Dum talibus curis intra ſe fluctuat, viſum eſt alium filium, qui etiam tum priuatus erat, accerſere, comprimendisq́ adoleſcentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: non quod vellet, ſicut poſtea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, ſed ratus ſe filios Mariammes hoc pacto caſtigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, ſi viderent non eſſe neceſſe, vt ſibi ſolis ſeruetur tanti regni ſucceſsio. quapropter hunc quaſi ſuccedaneum in domum induxit, putans ſe iam proſpexiſſe adoleſcentibus, vt poſito faſtu tractabiliores ſe patri præbeant. ſed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam ſuam interpretabantur: Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiã honoribus euehit.

& Antipater tali erat ingenio, vt præter ſpem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propenſum ad hoc, vt (quod iſte vehementer cupiebat) infenſior etiã indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tamen cauens, ne ipſe videretur fratrum delator, ſed per alios conſiliorum ſocios rem ageret, qui neque ſuſpecti eſſent Regi, & fidem etiam propter amicitiã verbis ſuis poſſent aſtruere. Iam enim complures ad hunc noua ſpe inflatum colendum ſe contulerant, & Herodem fucata ſpecie beneuolentiæ captabant: cumq́ per multas easq́ inter ſe fidas perſonas hæc ageretur fabula, adoleſcentes magis etiam quàm ante occaſionem illis præbebant. nam & lacrymæ ſæpè eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patremq́ iam apertè vt parum æquum amicis incuſabant. quæ omnia malicioſè ab Antipatri coniuratis Antipater Herodem fratribus magis infenſum reddit.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

Herodes Antipatri matrem in Regiã inducit, eumque Cæſari commendat.

obſeruabantur, moxq́; affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domeſticum diſſidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariammes filios, maioribus ſemper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus poſtremo victus, matrem eius in regiam induxit. Cæſari etiam ſæpe pro eo ſcribens, priuatim hunc diligentius commendabat: & cum nauigaret ad ſalutandum Agrippam, poſt decennalem adminiſtrationem Aſiæ deceſſurum, ſolum ex filÿs Antipatrum ſecum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiã: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protruſis à principatu adoleſcentibus.

Agrippæ Herodes Antipatrum Romam ducendum tradit.

CAP. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæſarem accuſat.

Antipater Romæ illuſtris factus.

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illuſtris enim factus eſt Romæ, *paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum moleſtè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumnÿs, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem ſe præberet erga Mariammes filios. Hæc aſsiduè cogitans non deſiſtebat à propoſito: & abſens quoq; per literas exacerbabat patrem in eos, quaſi de incolumitate ipſius ſollicitus, ſed re uera ad ſperatam regni ſucceſsionem malis artibus viam ſibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus eſſet adoleſcentibus. Sed cum repugnaret huic affectui, timeretq́; ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accuſare apud Cæſarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò poſtquam peruenit, non inuentum ibi Cæſarem Aquileiã vſq; perſecutus eſt: & cum veniſſet in colloquiũ, rogaſſetq́;, vt de infortunio ſuo vellet cognoſcere, adductos coràm filios accuſauit inſolentiæ tentatiq́; veneficÿ, conquerens eò proceſsiſſe illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cum ſibi per Cæſarem libera poteſtas permiſſa ſit relinquendi cum ſucceſſorem qui in pietate erga patrem ſit conſtantior. illos verò etiamſi principatus non accedat, contentos eſſe patris exitio, idq́; etiam cum ſuæ vitæ periculo quærere: tam immane ac ſceleſtum odium inueteratum eſſe in eorum animis. Eam calamitatem diu toleratã nunc demum ſe cogi aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonibus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eos æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem promerito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officÿs contentio: maximè cum ſaluo naturæ iure ne fas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdem optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ Regÿs liberis ab amantiſsimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſsima, alteri ſuæ ſororis, alteri Alexandro Archelai Regis filia collocata: &, quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa, patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentẽ ex iure vel patris violati vel* Regis *per inſidias appetiti, ex æquo*

Antipater præſens calumnÿs, & abſens per literas Herodem in filios exacerbat.

HerodesRomam nauigat, & Cæſarem Aquileiam vſq; perſequitur.

Herodes apud Cæſarem filios accuſat.

ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare. rogare tamen ne impunè ſit illis tantum facinus, néue ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filijs obiecit coram Cæſare, adoleſcentes, qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neq; decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cum potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit, adeoq; omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

An. mũdi 3956 AnteChriſtum natum 8.

AliàsCap 9. Alexander & Ariſtobulus omnes lacrymis etiam parentem accuſatorem ad miſericordiam commouent.

CAP. VIII.

Alexandri defenſio, & cum patre reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteroſq; partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum Patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere. Pater, quàm beneuolo erga nos ſis animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in ſontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim ad fana ac templa adducit quem velit perdere. quòd ſanè cauſam noſtram aggrauat, qui quidem ipſi nos indignos vita cenſemus, ſi ſuſtinenda ſit læſa erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim ſatius mori innoxios, quàm tanti ſceleris ſuſpectos viuere? Quare ſi veritati ſatis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaſo diſcrimine: quod ſi vincit calumnia, ſuperuacaneum fuerit nos ſolem hunc cernere. quid enim hoc non amota ſuſpicione profuerit? Videtur quidem in noſtram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obſecro an non idem crimen in quemuis noſtri ſimilem torqueri poſsit? Nihil enim prohibet quicunque Rex habeat liberos defunctæ matri ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocare, quaſi patri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio non ſufficit in impietatis crimine. age proferat, qui poteſt, argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat aſtruere. Poteſt ne quiſquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut ſcriptas contra te literas? cum tamen horum ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res eſt diſsidens inter ſe regia: & ſpes Principatus, quem tu ais pietatis præmium, ſæpè ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci poſſumus. calumnias autem refellere apud obturatas aures qui poſſumus? Sed liberius quaſdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas eſſet, ſed in eos qui quicquid audiunt effutiunt. Matrem aliquis noſtrum defleuit? at non quia mortua

Alexander ſuo & fratris nomine paternis accuſationẽ diluit.

An. mũdi 3956
Ante Christum natum 8.

ſit, ſed quia etiam poſt mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pariter obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, ſicut re vera contigerunt, an non conatus noſter eſt ſuperuacuus? Sin minus, certè ſperare licet. An te interfecto ab his expectari poſſet ſucceſsio, quos poſt tam atrox facinus nec terra latura ſint nec maria? Quid ſubditorum pietas, & totius gentis religio, tuliſſet ſcilicet parricidas ſcelere parto regno potiri, & ſanctiſsimum à te inſtauratum templum ingredi? Quid, ſi cæteros contemneremus, poſſet ne quiſcunq; interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæſare? Non tam impios genuiſti neq; tam ſtultos, ſed infortunatiores fortè quam tuis etiam rebus eſt conducibile. Quod ſi neq; quod accuſes habes, neq; quicquam deprehendiſti, quid tibi poteſt tantæ impietatis fidem facere? Quia mater perijt. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm iritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, ſed quid opus eſt excuſare quæ nunquam facta ſunt? Quare ab omnium domino Cæſare, & nũc noſtro arbitro, hoc tantum petimus, vt ſi reuera de nobis ſuſpiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miſerius quàm temerè inſimulari criminis grauiſsimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalua, noſtramet ſententia damnemur. nec enim vſq; adeò cara nobis eſt vita, vt eam cum autoris moleſtia retinere velimus. His verbis & Cæſar ne antè quidem ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus eſt, quòd intentis in Herodem oculis ipſum quoq; permoueri animaduerteret: & quotquot præſentes aderant ſolicitudo cepit de iuuenibus, non ſine Regis inuidia apud omnes aulicos. nam abſurditas calumniæ, iuuenumq; in ipſo flore ætatis periclitantium miſeratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: ſed multo magis poſtquam tam cordatè Alexander accuſationi patris reſpondit, manentibus reis in eodem habitu, & præ mœſtitia humentes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit ſpes nonnihil, vt videretur Rex ipſe excuſationis egere, qui ſine vllis certis argumentis tàm temerè criminationem aggreſſus ſit. Poſtremo Cæſar aliquantiſper deliberabundus, hoc ipſo iuuenes alioqui inſontes peccaſſe pronunciauit, quòd non tales ſe parenti præſtitiſſent, vt nulla poſſet in eos hærere ſuſpicio. Herodem autẽ rogauit vt ſuſpicari deſineret, ac reconciliaretur filijs. Per iniquum enim eſſe habere eum fidem talibus calumnijs: & poſſe illos in poſterum mederi offenſis prioribus, & redintegrare mutuum amorem priſtinum, ſi ad abolendas ſuſpiciones veteres, vtrinq; diligentius coleretur pietas. Poſt hanc admonitionem iuuenibus innuit. Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum poſt alium complectitur, compatientibus omnibus, qui aderant tàm ingenuis quàm famulis. Tum igitur poſt actas Cæſari gratias vnà diſceſſerunt, & cum eis Antipater ſimulans ſe gratulari reuerſis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes CCC. talentis Cæſarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæſar viciſsim ei donauit dimidium redituum è metallis Cyprijs, & reliquum dimidium procurationi eius commiſit: alijsq; hoſpitalibus officijs honorato, liberam poteſtatem permiſit eligendi ſucceſſorem quemcunq; è filijs, aut ſi mallet diſtribuendi regni in ſingulos. quod cum ille iam pararet facere, negauit ſe commiſſurum quin ille quamdiu viueret tàm regnum haberet in poteſtate quàm filios. His ita peractis Rex rurſum Iudæam repetit. Quo abſente Trachonitæ, non parua ditionis pars, ab eo defecerant, ſed opera ducum quos in règno reliquerat

Iuuenum miſeratio omnium animos concitat.

Ceſar in hoc iuuenes peccaſſe pronunciat, quod ſe à ſuſpicione immunes non ſeruauerint, ac parentem vt filijs recõcilietur, hortatur.

Herodes filijs reconciliatus.

Antipater ſe reuerſis in gratiam, gratulari ſimulat.

Herodes 300 talentis Cæſarem donat.

Cæſar Herodi dimidiam redituum è Cyprijs metallis donat.

Rebelles domantur.

reliquerat perdomiti, rurſum coacti ſunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigantes cum appuliſſent Eleuſam oppidum Ciliciæ, quod Sebaſte mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum Regem Cappadocum. Js excepto Rege perhumaniter, multum gauiſus eſt ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refelliſſet obiecta crimina: datisq́; viciſſim regijs muneribus digreſſi ſunt. Poſt hæc Herodes in Judæam reuerſus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egiſſet expoſuit: denarrataq́; humanitate Cæſaris, & alijs rebus quas illos quoq; ſcire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicosq́; & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus eſt, pronuncians filios poſt ſe regnaturos, primum Antipatrum, deinde ex Mariamme natos Alexandrum & Ariſtobulum. Jnterim debere omnes ſe vnum reſpicere, & pro Rege habere atq; domino, non obſtante ſenectute quæ ad regendum propter longam experientiam magis eſt idonea, præſertim non deficientibus alijs facultatibus, quibus & ſubditi in officio continentur & liberi. milites quoque cum ſuis ducibus ſi ſe vnum reſpiciant, felicem vitam acturos abſque vllis perturbationibus. His peroratis dimiſit concionem, quibuſdam rectè viſus dixiſſe, quibuſdam ſecius. iniecta enim æmulatione inter filios, res omninò ſpectare ad aliquam mutationem videbantur. An. mūdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

CAP. IX.

Herodes quinquennale certamen ob abſolutam Cæſaream celebrat.

PER idem tempus perfecta eſt Cæſarea, decimo anno poſtquam ædificari cœpta eſt, regni verò anno octauo ſupra vigeſimum, Olympiade CXCII. in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti ſunt ſumptuoſiſſimi. exciti enim ſunt ad certamen artifices Muſici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius ge-

Hedio & Ruffinus Cap. 5. alias Cap. 10. Cæſarea perfecta. An. mūdi 3957. Ante Chriſtum natum 7.

neris in precio eſt tàm Romæ quàm apud gentes cæteras. Conſecratum eſt autem hoc quoq; certamen Cæſari, inſtaurādum per ſingula quinquennia. Hunc omnem apparatum Rex ſuo ſumptu magna ambitione vndecunq; curauit conuehi Quinquēnale certamen.

multa

An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

multa in hoc conferente etiam uxore Cæſaris Julia, & mittente permulta pretioſa ex Italia, vt omnibus computatis ſumptus ad D. *talenta accederet. Congregata ingenti multitudine ſpectaculorum gratia, legationes quæ à diuerſis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuerſorijs & menſis & continuis hilaritatibus, dum hominum frequentia ſpectaculis ſe totos dies oblectat, noctu verò conuiuijs & oſtentatione magnificentiæ, cum inſigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim ſtudebat vt poſteriora quæq; maiorem admirationem ſui facerent: ferturq; ipſum ſæpè Cæſarem & Agrippam dixiſſe, quòd maior quàm pro præſenti ditione eſſet Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atq; Ægypti imperio. Poſt hanc celebritatem & feſtos dies aliud oppidum exſtruxit in campo qui dicitur Capharſaba, electo ad hoc agro aquoſo & plantis idoneo, amne circumfluente ipſum oppidum, & luco circumdante pulcherrimarum arborum. hanc à ſuo patre Antipatro denominauit Antipatridã. deinde caſtellum matrẽ ſuam nomine referens ſupra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum impoſuit, communito egregiè & instructo amœnis domicilijs. nec fraterni affectus oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primum turrim Pharo non minorem in ipſa vrbe, in defuncti monumentum Phaſaëlum vocatam, propugnaculum vrbis munitiſſimum. deinde eiuſdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad ſeptentrionalia: quo factum eſt vt circumquaq; ſitus ager antea penè deſertus diligentius coleretur ab habitatoribus, phaſaëliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tàm Syriæ quàm Græciæ, & vbicunq; illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut exſtructis publicis operibus, aut ſicuti incœpta pendebant propter inopiam, pecunijs in abſolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua ſunt quòd Rhodijs Pythium templum ſuo ſumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæſare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum ſuis perfecit impendijs. Antiochenſibus vrbem Syriæ maximam habitantibus, ſecante mediam eius longitudinem platea, hanc ipſam vtroq; latere ornauit porticibus, & viam eius ſubdiualem lapide polito ſtrauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non ſatis reſpondentes ſuæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus, quo ſplendidius & ſacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus eſt. Hic alius quiſpiam miretur in vno homine tantam diuerſitatem ingenij. Si enim ſpectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vſus eſt, non poſſumus non dicere eum natura beneficentiſſimum. è diuerſo ſi iniurias eius & ſæuitiam in ſubditos atq; etiam coniunctiſſimos conſideremus, fateri cogemur hominem fuiſſe durum, inexorabilem, & ab omni alienũ modeſtia. atq; ita pugnantes inter ſe voluntates habuiſſe videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunq; ab vna cauſa profectum exiſtimo. Eo enim quòd honoris eſſet cupidiſſimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, ſicubi ſpes eſſet aut in præſens laudis, aut in poſterum memoriæ: quare quòd eſſet ſupra facultates ſumptuoſus, cogebatur moleſtus eſſe ſubditis. nam cum in alios erogaret plurimum pecuniæ, neceſſe erat eam aliquando malè quærere. Deinde ſciens ſe ob* eas

Cæſar & Agrippa Herodis magnanimitatem celebrant.

Antipatris extructa.

Cypron conditum.

Phaſaelus turris & oppidum.

Pythium templum ab Herode extructum.

Olympij ludi.

Herodes cur in externos liberalis, in ſuos ſæuus fuerit.

An. mūdi 3957 AnteChriſtum natum 7.

eas iniurias inuiſum ſubiectis, eas offenſas lenire videbat difficile. neq; enim poterat niſi vellet reditus minuere. itaq; abutebatur ſuorum odio in ſuum commodum. nam ſi quis illorum non per omnia ſeruitutem toleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter ſæuiebat non aliter quàm in hoſtes, nullo cognatorum aut amicorum diſcrimine, quòd ſolus vellet honorari ab omnib. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipſis honoribus quos ille Cæſari & Agrippæ cæteriſq; eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo eſſe ſuis, vt quemadmodum ipſe præſtantiores coleret, ſic etiam coleretur ab omnibus: & hoc pacto ſatis declarabat cuius rei natura eſſet appetentiſſimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos neceſſe eſt maiorem rationem iuſti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus ſatis incommodum erat quòd non poſſent ſtatuis & templis demereri Regis gratiam, & ſimilibus adulationibus explere inſanam cupiditatem glorioſi hominis. Atq; hæc mihi cauſa videtur cur Herodes erga familiares & conſiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Herodes honoris cupidus.

CAP. X.

Iudæorum Cyrenenſium & Aſiaticorum ad Cæſarem legatio.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. al. 11 Iudæi Aſiatici & Cyrenenſes afflicti, legatis ad Cæſarem miſſis, immunitatem conſequuntur.

ASIATICI autem & Cyrenenſes Iudæi multum affligebantur ab earum regionum ciuitatibus, qui cum à priſcis Regibus accepiſſent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quaſi exportarent pecunias, & eſſent noxij reliquis ciuibus, Cumq; Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti ſunt per legatos de eis apud Cæſarem conqueri. is reſcripſit ad prouincias, placere vt Iudæis ſeruetur æquale ius cum alijs. cuius reſcripti exemplar ſubijcimus, quò teſtatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæſar Aug. Pont. Max. Trib. poteſtatis ita cenſet. Quoniam Iudæorum gens ſemper fida & grata fuit Po. Rom. non nunc tantum, ſed ſuperiori etiam tempore, præcipuè patri meo Imp. Cæſari, ſub Hyrcano Pontifice: placet mihi de communi iurati ſenatus ſententia, Iudæos vti proprijs ritib. ac legibus, ſicut vtebantur tempore Hyrcani Pont. Dei Max. & fanis eorum ius aſyli manere: licereq; eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hieroſolyma: neque cogi ad præſtanda vadimonia ſabbatis, aut pridie ſabbatorum poſt horam nonam in paraſceue. Quod ſi quis deprehendatur furari ſacros libros aut ſacram pecuniam ex locis eorum religioſis, hunc teneri ſacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. pop. Suggeſtionem etiam eorum oblatam mihi per C. Marcium Cenſorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illuſtri loco, quem vniuerſa Aſia meo nomini conſecrauit apud Argyram. quod ſi quis contra decretum auſus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inſcriptum eſt columnæ in templo Cæſaris. Cæſar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus ſacram pecuniam ex veteri inſtituto Hieroſolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæſar. Agrippa quoque pro Iudæis ſcripſit in hunc modum. Agrippa Epheſiorum magiſtratibus, ſenatui, & populo S. Pecuniæ ſacræ quæ Hieroſolyma mitti ſolet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos eſſe volo in Aſia: & & ſi quis ſacram Iudæorum pecuniam furatus ad aſyla confugerit, eum inde abſtractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abſtrahuntur ſacrilegi. Syllano

Agrippa Epheſiorū magiſtratibus pro Iudæis ſcribit.

Syllano.

An. mũdi 3957 Ante Chriſtum natum 7.

Cyrenæorum magiſtratibus.

etiam magiſtratui ſcripſit, ne Judæi ſabbatis cogantur ad præſtanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magiſtratibus & ſenatui S. Judæi Cyrenenſes, pro quibus iam Auguſtus ſcripſit Flauio Lybiæ præſidi, alijsq; eius prouinciæ magiſtratibus, non eſſe vetandos mittere ex more ſacram pecuniam Hieroſolyma: conqueſti ſunt nunc apud me, vexari ſe improborum quorundam ſycophantijs, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego ſuo iuri ſuisq; moribus relinqui iubeo. & ſi qua in vrbe pecunia ſacra intercepta eſt, eam per delectos ad hoc idoneos Judæis reſtitui. C. Norbanus Flaccus procoſ. Sardianorum magiſtratibus S. Cæſar mihi ſcripſit, iubere ſe neminem Judæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hieroſolyma mittere. quare ego quoque vobis ſcribo de hac re, ne vos lateat tàm mea voluntas quàm Cæſaris. Nec aliter Julius Antonius procoſ. ſcripſit: Epheſiorum magiſtratibus ſenatui ac pop. S. Aſiam habitantes Judæi Febr. Jdibus reddenti mihi ius apud Epheſum indicauerunt, Cæſarem Aug. & Agrippam conceſſiſſe ſibi vti patrijs legibus & moribus, primitiasq; ſuo quemque arbitratu pietatis ergo conferre, deportandas abſque impedimento ad templum Dei maximi: rogaueruntq; vt ab illis conceſſa meo conſenſu rata habeam. Quare ſcire vos volo, me quoque iuxta Cæſaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine prohibente faciant. Hæc decreta in hoc appoſuimus, vt, quoniam ſcripta noſtra in Græcorum manus peruentura ſunt, oſtenderem eis iam inde à maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per poteſtates publicas vti patrijs moribus, imò illorum conſenſu religione conceſſa Deum coleremus. quæ quidem eò crebrius inculco, vt flectam gentes exteras, & odium noſtri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eiſdem vtitur perpetuò, ſed oppidatim ferè in his fit mutatio. Juſtitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtiliſſima tàm Græcis quàm barbaris, cuius maxima in noſtris legibus habetur ratio, nosq; omnibus, modò eis inuiolatas ſeruemus, caros ac amicos poteſt reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tàm nos ob diuerſum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis ſtudia. Hæc enim communis eſt omnibus, & ſine hac non poteſt humana vita conſiſtere. Nunc ad hiſtoriæ contextum redeo.

C. Norbanus Flaccus pro Iudæis ſcribit.

Julius Antonius Procoſ.

CAP. XI.

Herodes opus habens pecunia, ſepulcrum Dauidis ſubijt.

Hedio & Ruffinus [illegible] Cap. 12. [illegible] ſacra fames.

HERODES multum pecuniarum domi forisq; profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit, recluſo Dauidis ſepulcro tria millia talentorum argenti extuliſſet, ſupereſſeq; multo plura quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc vero noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cum prius accuratè cauiſſet ne hoc reſciret populus, aſſumptis tantum amicorum fidiſſimis. Depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentius ſcrutandum, interius proceſſit, vsq; ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis: vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt fertur) ex adytis flamma contra progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandũ ſe in aditu ſepulcri monumentum è

Herodes duos ſatellites in Dauidis monumento amittit.

candido

candido marmore condidit ſumptuoſiſsimis impendijs. eius operis & Nicolaus illius temporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu Regis, præter decorum id factum exiſtimans: idq; more ſuo fecit. Viui enim Regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantũ attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt.

An. mũdi 3957. Ante Chriſtum natum 7.

Notatur Nicolaus Hiſtoriographus.

quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie afficta fucauit, aut, quantum potuit, occultare ſtuduit: quandoquidẽ etiam crudelitati in Mariammen ac filios ſpecioſam cauſam adſtruere conatur, illam impudicitiæ, hos inſidiarum patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè Rex geſsit nimijs extollens laudib. cõtraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tàm ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandũ ſuo Regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos Reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerẽtia poſterorũ Regis illius, qui etiam nũc rerum potiuntur, maiorẽ tamen veritatis rationẽ habentes cum ipſorum quoq; venia.

Ioſephus ex Pontificali Aſamonæorum genere

Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricib. in eam partẽ incumbentib. quæ iam antè malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſsit impietatis præmiũ. Diſsidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumnijs.

Diſſidium in domo Herodis.

Sed inter omnes eminebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluens illos falſis criminationibus, ipſe patrocinium eorũ ſæpè ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia facilius iuuenes clàm poſſet opprimere: atq; talib. verſutijs circũueniebat patrem, vt putaret hunc ſolùm incolumitatis ſuæ curã gerere. quapropter etiã Ptolemæum procuratorẽ ſuũ Rex Antipatro cõmendauit, & cũ matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horũ arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his quos exoſos Regi eſſe ipſorũ intererat. Mariãmes verò filij rem indies ferebant ægrius, propter nobilitatẽ indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantum nõ in ordinẽ redigi.

Antipatri contra fratres artificioſa machinatio.

Quin et vxores ipſorum eiſdẽ laborabant paſsionib. quarum altera Alexãdro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomẽ, tum propter mariti amorẽ, tum quòd inſolentius ſe erga filiã eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quã illa ſibi honore æquari ferebat muliebriter.

Rixæ muliebres.

atq; hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidẽ Regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatam cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt oblatã ſibi à Rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexib. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum affectum à ſe tot beneficijs, & penè regni ſocium, non reſpondere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cum non valeret Pheroram ad æquiorẽ mentẽ reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionẽ ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne pergat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe Regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturã incurrere. Ille intelligẽs hoc ſibi vtile, ꝗ iã antè calumnijs appetitus veniã à Rege cõſecutus fuerat, mulierẽ iam filij matrẽ ex ſe factã ablegat: & Regi pollicetur ducturum ſe filiã eius alterã: condixitq; diẽ trigeſimum ad celebrãdas nuptias, iureiurãdo interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata

Pheroras Herodis filias in côiugium oblatas faſtidit.

An. mũdi 3957. Ante Christum natum 7.

legata fore commercij. elapſo autem præfinito tempore in tantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem. Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpè iaciebat voces quaſdã, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumnijs. Iamq́, nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinib. quas natura volebat eſſe cariſſimas. Nam & Salome infenſa Mariammes filijs ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteri ſinebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid, vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionib. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puella quoq́, iuuenem exoſum redderet. illa verò in matris gratiam ſæpè narrabat, quòd illi, quoties ſoli eſſent, crebram mẽtionem Mariammes facerent, & odioſè de patre loquerentur: minarenturq́, ſi Principatus ipſis contingeret, reliquarum Regis vxorum filios ſcribas ſe facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias, ſi quando viderent matris ornamenta vſurpare, pro præſentib. delicijs veſtituros ſe cilicijs, incluſas vbi ne ſolem quidem liceat aſpicere. Hæc mox Salome Regi renunciabat: quæ ille tametſi permoleſtè ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autẽ exaſperabatur ſuſpicionib. & indies ſeipſo peior, omnib. omnium rumorib. credebat. attamen tunc obiurgatione filios caſtigaſſe contentus, & illorum reſpõſione placatus aliquantiſper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum cõuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitq́, ſe audiſſe ex Salome, Herodem ardenter amare Glaphyrã, nec poſſe hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehemẽter excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiã filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, ſuſpicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, ſed adito patre cum lacrymis ei ſermonẽ Pheroræ aperit. quamobrem ille magis adhuc turbatus eſt, non ferens inſimulari ſe falsò tam turpis criminis, multa querens de ſuorum malicia, à quibus pro beneficijs talem reportaret gratiam. Moxq́, accerſitum Pheroram adortus iurgio, peſſime, inquit, omniũ mortalium, eóne ingratitudinis prolapſus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nonne deprehendo tuum propoſitum, quòd non conuicio tenus hæc dixiſti filio, ſed vt inſidias & veneficia hoc pacto in caput meum ſtrueres? Quis enim, niſi bono aliquo genio ductus vt iſte, filius pateretur patrem ſuſpectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris ſermonem in animũ, an in dextrã eius gladium inſeruiſſe, quo parentem conficeret? aut quid tibi voluiſti, cum & ipſum & fratrem oderis, in me tantum calumniando ſimulans beneuolentiam, & ea dicens quæ ſalua pietate ne cogitari quidem poterant. apage te hinc poſt tam peruerſum erga fratrem benè meritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conſcientia fruere: ego verò dabo operam vt ſim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni ſint beneficijs eos proſequens. Sic deſtomachante Rege Pheroras cum in manifeſto crimine deprehenſus teneretur, Salomes ait hoc eſſe commentum, & ab ea prima hos ſermones profectos eſſe. Quo audito illa (nam fortè aderat) compoſito ad verborum fidem vultu exclamat, non eſſe hæc ſua,

Salome filiam ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia pellicit.

Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyrã dicit, vehementer commouet.

Salome ſe purgat.

ſua, & omnes hoc vnum agere, vt eam inuiſam Regi faciant, & de medio tollant Herodis amantiſsimam, & præcauentem ipſius pericula. nunc verò etiam maioribus ſe appeti inſidijs. ſolam enim autorem fuiſſe fratri, vt, abiecta qua ſe oblectabat muliercula, filiā Regis duceret, & hanc eſſe cauſam odij. hæc illa loquente, ſimulq́ capillos ſibi vellente, & pectus plangente, ſpecies quidem negantis erat veriſimilis, ſed mala mens diſsimulabatur geſtu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, ne prætextum quidem vllum ſui facti inueniens, cum non inficiaretur ſe dixiſſe, & audiſſe eadem perſuadere non poſſet. ea perturbatio non ſine altercatione durauit aliquandiu. tandem Rex pertæſus & fratrem & ſororem ablegauit: collaudataq́ filij temperantia, & quod hos ſermones ad ſe detuliſſet, admodum ſerò ad curam corporis ſe contulit. Poſt hanc contentionem malè audiebat Salome, quod videretur autor huius calumniæ: & vxores Regiæ malè ei volebant, quòd ſcirent moroſam & variabilem, & pro tempore nunc inimicam nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occaſione ex caſu quodā fortuito. Erat Arabū Rex Obodas, homo ſegnis & ocio deditus: negocia verò eius adminiſtrabat Syllæus vir callidus, ætate florens & corporis ſpecie. hic cum propter quædā negocia ad Herodem veniſſet, contemplatus vnà cœnantem Salomen animū ad eam adhibuit: compertoq́ eſſe viduā, venit cum ea in colloquium. illa quæ deterius quàm ante tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptijs: & cum per eos dies frequentarentur conuiuia, exiſtebant multa non mediocria ſigna quod conſenſus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores Regi non ſine deriſione referebant. Herodes autem hoc non contentus ſciſcitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obſeruare, quomodo erga ſe inuicem affecti ſint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aſpectibus ſatis indicarent quò tenderent. Poſt hæc Arabs iam ſuſpectus abijt. elapſis deinde duobus aut tribus menſibus hanc ipſam ob cauſam reuerſus, & collocutus de hac re cum Herode, poſtulauit, vt Salomen ſibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatū & deberi ſibi, & iam magna ex parte contigiſſe. De quo cum ille ad ſororem retuliſſet, percontando an ei nubere ſit animus, mulier facilè aſſenſum præbuit. poſtulantibus deinde vt Syllæus accenſeretur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non eſſe licitum: ille facere hoc non ſuſtinuit, lapidandum ſe dicens à popularibus ſi faceret: atq́ ita re infecta diſceſsit. ex eo tempore Pheroras Salomen inſimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores Regiæ, dicentes eam conſueuiſſe cum Arabe. Et puellam, quam fratri deſponſatā ille domeſticæ mulierculæ illecebris victus recuſauit ducere, Herodes in ſororis gratiā collocaturus Salomes filio nato è Coſtabaro mutauit ſententiam perſuaſus à Pherora, negante adoleſcentem amaturum talem ſocerū propter patris ſui cædem, & æquius cenſente, vt ipſius filius eā ducat, ſucceſſurus in tetrarchiæ dominium. quod vbi is perſuaſit, impetrauit prioris offenſæ veniam. Mutatis igitur ſponſalibus puella data eſt nuptum adoleſcentulo, addita C. talentorum dote. Nec interim ceſſabant turbæ domeſticæ, imò augebantur etiam, à turpibus initijs progreſſæ vſq́ ad calamitates triſtiſsimas. Erant in delicijs Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in ſerijs regni negocijs vti eſt ſolitus: hos quidam ad Regem detulit corruptos eſſe ab Alexandro filio accepta magna

An. mūdi 3957. Ante Chriſtum natum 7.

Effectus calumniarum.

Syllæus Arabs Salomen in vxorē petens repulſam patitur.

Herodes filiam Pheroræ filio dat coniugem

Odiū filij in patrem proditur.

An. mũdi 3957.
Ante Chriſtum
natum 7.

vi pecuniæ: & quæſtionibus examinati ecquid cum illo habuiſſent conſuetudinis, rem. faſſi ſunt: præterea nullius tentati cõtra patrem facinoris ſe eſſe conſcios. admotis deinde acrioribus tormentis, victi neceſſitate, miniſtris magis magisq́; in gratiam Antipatri ſæuientibus, aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatumq́; eos vt Herodem deſererent iam inutilem, facientemq́; fucum ætati, & ſenium diſsimulantem tincto capillitio. quin potius ipſi adhiberent animum, potituro vel inuito patre regno debito, expectarentq́; breui dignitatem primariam. iam enim non tantum generis prærogatiuam ſibi ſuffragari, ſed inſtructa etiam ad inuadendam dominationem omnia. ſtaturos pro ſe multos duces militum, multos amicos Regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipſius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumelioſa viderentur, & minacia: vtroq; igitur exacerbatus verebatur, nequid grauius cõtra ſe conflatum eſſet, quàm vt eodem temporis momento poſſet cauere & occurrere. quamobrem non auſus palàm inquirere, per dimiſſos clancularios exploratores rem gerebat, omnes ſuſpectos iuxta habens atque inuiſos, & in ſuſpicionibus etiam de immeritis ſecuritatem ſuã collocans: quarum adeò nullus erat finis, vt quò quiſque ei coniunctior eſſet, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore ſat erat, moxq́; ad ſuam ſecuritatem pertinere putabat illorum interitus. Poſtremo etiam domeſtici anxij de incolumitate propria in ſeipſos verſi ſunt, tutiſsimos rati, qui alios præuenirent calumnijs, certiſsimumq́; hoc ad ſalutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipſo aliorum in ſe conciebant inuidiam, videbanturq́; merito retaliandi, & ſic accipiendi, vt ipſi tractaſſent alios. Iamq́; etiam priuatas ſimultates hoc modo exercebant, moxq́; deprehenſi eadem patiebantur, occaſione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulo poſt ipſi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos conuictos tolleret. quod tamen non in hoc proderat ne ſimilia poſthac faceret, ſed contentus erat delatores eorum pari mulctaſſe ſupplicio.

Herodes quibuſuis calumnijs fidem adhibens multos iniuſte interficit.

Hedio & Ruffinus
Cap 8.
Herodes Andromacho & Gemello amicitiam renunciat.

Tantum erat tunc in aula Regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit, ne vel in conſpectum ſuum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum Regem tam legationibus quàm conſilijs iuuerant, filiosq́; eius inſtituerant, & maiorem cæteris habebant fiduciam, amicitiã renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quòd ipſum ſciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæſerat. Nec dubium eſt quin grauius aliquid in eos libenter ſtatuiſſet, ni obſtaret virorum claritas: quare contentus eſt tum ablegatis ademiſſe autoritatem, vt poſita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater, qui ex quo primum tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, conſiliorum ei ſocium ſe adiungens accendebat hominis ſæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, ſi daret operam, vt quicunque reniti poſſent tollerentur de medio. Tunc igitur pulſo Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primum Rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra ſe facinoris eſſent conſcij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quòd nihil

Antipater omnium malorum fax.

Propter Alexandrum multi tormentis examinantur.

An. mūdi 3957. Ante Chriſtum natum 7.

nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæſtionibus, quod præter opinionem nullum deprehendi poſſet ne cogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle quàm à fide erga dominos & amicos diſcedere, vrgebaturq́; vt ſecreta perquirerentur apprehenſis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens, ait ſe non ſemel audiſſe iuuenem dicere, quoties laudaretur à proceritate ſtaturæ, aut ſagittandi peritia, cæterisq́; virtutibus eximijs, hæc à natura ornamenta ſibi magis conceſſa quàm beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando ſimul inambulent contrahi ſe de induſtria & ſubmitti, ne appareat procerior, & in venatorijs iaculationib. illo præſente deſtinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium nō ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermiſſis tormentis adiecit, conſpiraſſe eum cum fratre Ariſtobulo, vt in venatione patri inſidias ſtrueret, quibus ſi ille eſſet oppreſſus, tum regnū poſtulaturus Romam *perfugeret. Inuentæ ſunt etiā iuuenis literæ ad fratrem ſcriptæ, conquerentis de patre, non rectè factū, quòd Antipatro addixiſſet agros, ex quibus ad eum redirent* CC. *talenta annua. Tum verò Herodes probabili, vt ipſi videbatur, argumento confirmatus in ſuſpicione, Alexādro comprehenſo iubet injci vincula: & rurſum incipit ſæuire, quamuis ne ipſe quidem auditis ſatis crederet. neque enim excogitare poterat, cur deberet ab illis per inſidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec veriſimile poſt manifeſtū parricidiū voluiſſe eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, ſoliciteq́; cauens, ne videretur filiū temerè damnaſſe ad vincula, & quæſtioni ſubijciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorū nihil tale confeſſos interfecit. Cumq́; tota* Regia *tumultu, terrore, ac tormentis perſtreperet, iuuenis quidā in tali neceſſitate conſtitutus dixit Alexandrum Romā ad amicos literas miſiſſe, rogantem, vt curarent ſe accerſiri à Cæſare, indicaturum de quibuſdā contra illū conſpirationibus, quando pater ſocietati Romanorū prætulerit Mithridatis Parthorum* Regis *amicitiam. addidit habere eum venenum, quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſolantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen ſumma cura quæſitū nuſquam inuentum eſt. Cæterum Alexander oppreſſus malis adeò non ceſſit, neq́; inficiatus eſt, vt patrem exaſperaret amplius: ſiue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumnijs: ſiue vt, ſi forte crederet, inuolueret eum cum tota* Regia *magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis plurib. ſtructas enim inſidias, participesq́; eorū eſſe Pheroram & amicorū fideliſſimos: Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito ſe eſſe cōgreſſam, omnesq́; eo tendere, vt, illo ſublato, optatam aſſequerenter licentiam. eiuſdem conſpirationis arguebātur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cunctis Regi fidiſſimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in ſe inuicem efferabantur homines pridem amiciſſimi, non defenſione, non coargutione expectata tantiſper dum veritas pateret, indicium præueniente ſupplicio. alij vinciebantur, alij necabātur, alij nihil latius expectantes moras ipſas quàm repræſentationem malorū ægrius ferebant: ingensq́; mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem Regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vita in tali perturbatione non tædere poterat, cui, quòd nemini ſe auderet credere, pro tormento erat futuri exitus expectatio: ſæpeq́; illi obuerſabatur irruens*

Alexandri in vincula coniecti amici quæſtioni ſubijciuntur.

Alexādrum quidam quòd Romam cōtra parentem ad amicos literas miſerit, accuſat.

Alexander indicatis etiam ſocijs facinoris perpetrandi, fatetur inſidias patri ſtructas.

Herodes in aula calumnijs & cædib. referta vitæ ſuæ tædet.

An. mūdi 3957. Ante Chriſtum natum 7.

irruens gladio ſtricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimum abeſſet ab inſania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum Rex Alexandrum patri reconciliat.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. Alias 13. Archelaus Cappadocum Rex, Herodem indignationem in generum ſimulat, eumq; ad paternos affectus reducit.

*D*VM *ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum Rex de filia & iuuene genero ſolicitus, tum amici quoque vicem miſerans inuoluti tam perplexis & turbatis negocijs, officij ſui putauit profectionem ad eum ſuſcipere. Quem vbi ſicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit ſi obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerſo contendens & excuſare ſe ſtudens exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus eſt qua res affectas componeret, indignatione verſa in iuuenem, aſſerens* Regem *nihil præter æquitatem, ſed omnia rectè feciſſe: ſe quoque diremptuгum illud coniugium, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſceleris conſcia non feciſſet indicium. Tum Herodes vbi præter opinionem vidit hominem pro ſe læſo tam grauiter excandeſcere, aſperitate remiſſa, & factum ſuum iuſta æſtimatione volens expendere, paulatim ad paternos affectus redijt. Iamq; vtroq; flexo ad miſericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur* Rex*: poſtquam verò Archelaum quoque accuſationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos, qui deprauarent hominem iuuenem & rudem omnis maliciæ, præcipuè fratrē* Regis *vrgens ſuſpicionibus. Nam cum & Pheroras in Herodis indignationem incurriſſet, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, atratus illum adijt, alia quoq; deſperantis de ſalute ſigna præferens. qui non deſpexit preces ſupplicis, negans tamen ſibi facile tam citò flectere offenſum Regis animum. Satius eſſe, vt ipſe à fratre veniam peteret, prius confeſſus ſe fuiſſe cauſam horum omnium. eam confeſſionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum ſe quoq; opportunius deprecatorem acceſſurum. paruit ille conſilio, quod vtriq; ceſsit feliciter. nām & iuuenis præter opinionem exemptus eſt criminationibus, & Pheroram Archelaus repoſuit in fratris gratiam: ipſe quoque inita maxima gratia apud Regem in tam difficili ipſius tempore, lætus in Cappadociam profectus eſt. nam & cum muneribus dimiſſus eſt precioſiſsimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos, vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negocio Cæſari ſcripſerat: feceruntq; ſimul iter vſque Antiochiam. ibi præſidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuerſus eſt.*

Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè verò in Pheroram transfert.

Pheroras Herodi ſe cauſam perturbationum fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro recōciliatur.

Herodes cum Archelao Antiochiam vſq; iter facit.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

An. mūdi 3958. Ante Chriſtum natum 6. Arabici belli cauſæ. Trachonitis Herodi donatur à Cæſare, Alias cap. 14.

*I*LLE *verò dum Romam profectus interim à regno abeſt, bellum Arabicum ex hac cauſa exortum eſt. Incolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæſar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in ſtudijs agriculturæ mitius degere. hoc vitæ genus nec ipſos delectabat, neque terra reſpondebat laboribus. tamen à principio cohercente Rege abſtinebant iniuriam ab accolis,*

lis, non ſine laude Herodis diligentia. Sed quando Rex nauigauit in Italiam Alexandrum accuſaturus & commendaturus Antipatrum Cæſari, Trachonitæ ſparſo rumore de eius interitu defecerunt reuerſi ad priſtina latrocinia. tunc tamen abſente Rege *à ducibus eius ſunt perdomiti. cæterum* XL. *ex his latronum principes captorum exemplo territi, relicto patrio ſolo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratū Salomes coniugium. à quo cum munitum quendam locum accepiſſent habitandum, excurſionibus non Iudæam tantum infeſtabant, ſed totam Cœleſyriam, abigebantq́; prædas in ſua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & ſecuritatem maleficijs. Herodes autem reuerſus à* Romana *peregrinatione, comperit multa damna illata ſuis à latronibus. cumq́; non poſſet eos in poteſtatem ſuam redigere, quòd eſſent ſub tutela Arabum, nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perluſtrata* Trachone *interfecit illorum domeſticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domeſticorum cædem inultam non ſinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incurſionibus. Tum* Rex *ad* Præ*ſides à Cæſare miſſos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones depoſcens ad ſupplicium. illi hoc audito maiore manu ſe communire, perturbare omnia repentinis inſultibus, agros ſimul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quàm latrocinio res eſſet ſimilior. iam enim vſque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones ſibi dedi poſtulabat, & mutuum creditum repetebat exacto iam præſtituto tempore, ſexaginta illa talenta quæ* Obodæ *per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruſo à regimine* Oboda *ipſe adminiſtrabat omnia, inficiabatur eos latrones eſſe in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua diſceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præſides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum ſpatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno reſtituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorſus nemo Arabum inuentus, vel ob maleficium, vel quacunque de cauſa profugus: verum Arabes conuicti ſunt latrones ad ſe recipere.*

An. mūdi 3958. Ante Chriſtum natum 6.

Rebelles Arabes à ducibus Herodis perdomantur.

Latrones capti & puniti.

Aliàs cap. 15.

Herodes ab Arabibus latrones ſibi dedi poſtulat, & mutuū creditum repetit.

Saturninus & Volumnius Syriæ Præſides Herodi Arabes reconciliant.

CAP. XIIII.

Expeditio Herodis in Arabiam.

CÆTERVM *poſtquam aduenit præſtitutus terminus, Syllæus nolens ſtare conuentis Romam profectus eſt: Herodes vero exſequebatur reſtitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis perſequi: collectoq́; exercitu inuaſit Arabiam, ſeptem manſiones emenſus triduo. cumq́; perueniſſet ad caſtellum, in quo ſe latrones continebant, primo impetu id cepit, ipſamq́; munitionem nomine* Ræptam *diruit, nullo alio damno dato regionis incolis. Et cum in auxilium eorum procurriſſet dux Arabum Nacebus, commiſſum eſt prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò* XXV. *cum ipſo duce ceciderunt: reliqui in fugam compulſi ſunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonem deduxit, vt coërcerent ibi latrocinia: & ad duces* Romanos *agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantum Arabas conceſſo ab eis iure vſus ſit, nihilq́; egerit præterea: idq́; ipſorum inquiſitione poſtea verum compertum eſt.*

Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Ræptam caſtellum diruit.

Nacebus cum viginti quinque Arabū cæſus.

Herodes Idumæorū tria millia in Trachonem deducit.

An. mũdi 3958. Ante Chriſtum natum 6.

CAP. XV.

Syllæus Herodem accuſat apud Cæſarem.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Aliis cap. 16. Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat.

SED aliter Romam properatis nuncijs Syllæo relatũ eſt, ſuo more exaggerantibus omnia. is iam antè inſinuatus in noticiam Cæſaris, fortè tum circa palatium obuerſans, his auditis cõfeſtim mutata veſte atratus eum adijt, denarrans vt bello afflicta ſit Arabia, totumq́ regnum euerſum ab Herode ingreſſo cum exercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidiſſe duo millia & quingentos Arabũ primates, & in his amicũ ac cognatum ſuum Nacebum, direptasq́ magnas opes apud Raptam repoſitas. atq; hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducẽ, ſe abſente, idoneũ. Hæc dicente Syllæo, addenteq́ quòd nec ipſe hanc profectionem ſuſcepturus erat, ni crederet Cæſari curæ eſſe pacem publicam omnium, neq; ſe domi præſente, Herodes niſi ſuo malo eã pacem violaturus. Cæſar hac querela cõmotus percontatus eſt ex Herodis amicis, qui tum aderãt, & ex ſuorum quibuſdam recens reuerſis è Syria, hoc tantum, an Herodes vllum exercitum extra Regni ſui fines eduxerit: Id cum illi fateri neceſſe haberent, nec Cæſar cauſam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi ſcripſit minaciter, ſe hactenus illo vſum tanquam amico, poſthac habiturum eum pro ſubdito. Syllæus quoque ea de re ſcripſit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neq; acceptam mutuo pecuniam perſoluere, neq; pro paſcuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd Rex offendiſſet Cæſarem. Quin & Trachonitæ hac occaſione vſi inſurrexerunt in Idumæorum cuſtodiam, & iuncti Arabicis latronibus qui illorum regionem diripiebant, non tam ſuis lucris quàm vindictæ ſtudentes miris modis in eos ſæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenſo Cæſare minus iam habens vel fiduciæ vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam Regis ſui cauſam miſſos primũ ne admiſit quidem: iterum venientes dimiſit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præſens credulo Cæſari quiduis perſuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum ſucceſſit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & ſibi principatum vſurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæſari daturum ſe pollicitus: quem iratum ſciebat Aretæ quòd ſe inconſulto auſus eſſet regni habenas ſuſcipere. Tandem & ille literas cum muneribus miſit ad Cæſarem, & in his multorum talentorum coronã auream. in his literis accuſabat Syllæum, quòd nequiſſimus ſeruus veneno ſuſtuliſſet Obodam, quo etiã viuo inuaſiſſet rerum adminiſtrationem, vxores Arabum adulterans, & conflato ære alieno viam ſibi ad occupandum principatum muniens. Cæſar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aſpernatusq́ eorum munera, infecta re illos abire paſſus eſt. Interim Iudæorum res ac Arabum indies ſe habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam Regum alter nondum principatum ſuum conſtabilierat, & proinde ſuos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne, ſi ſe defenderet, eo magis irritaret Cæſarem, cogebatur perferre omnes iniurias. Poſtremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, ſi quid æquius per amicos impetrare poſſet à Cæſare. in eam legationem Nicolaus Damaſcenus profectus eſt.

Arabes & Trachonitæ, ſcientes Herodi Cæſarem iratum, illi inſultant.

Cæſar ab Herode offenſus.

Obodæ defuncto Aeneas in Arabũ regnũ ſuccedit.

Cæſar Arabum legatos non audit.

Nicolaus Damaſcenus ab Herode ad Cæſarem miſſus.

Euryclis

An.mũdi 3960.
Ante Chriſt. m natum 4.

CAP. XVI.

Euryclis calumniæ contra Herodis filios.

Hedio & Ruffinus Cap 11.
Alias cap. 17.

PEr idem tempus diſsidium cum filijs domeſticũ multo magis exacerbatũ eſt. quamuis enim etiã antè nunquam prorſus vacarit ſuſpicione, malo pernicioſo Regibus, tunc tamen id maximè ob talem cauſam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, ſed ingenio peſsimo, adulator & delicijs perditus, ſed vtrunq; vicium egregiè diſsimulans, vſus Herodis hoſpitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cum eo conuerſatus effecit, vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuerſabatur apud Antipatrum, Alexandro quoq; propter crebros congreſſus familiaris. aiebat enim ſibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideo ſimulabat ſe Glaphyram obſequijs colere. cumq́; videretur omnibus ex æquo deditus, obſeruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. deniq; adeò ſe blandis colloquijs inſinuauit vnicuique, vt illi ſoli fidus videretur, cæteros ita tractare, pro vt amico eſſet commodum. his artibus ita ſibi deuinxit Alexandrum, vt iuuenis putaret ei ſoli tutò ſe poſſe querelas ſuas concredere. aperiebat igitur ei dolorem ſuum quòd pater eſſet à ſe alienatior, caſumq́; matris narrabat: & quòd Antipater prærepta fratribus dignitate ſolus poſſet omnia. Hæc diutius ferenda non eſſe, patre iam talibus imbuto odijs, vt cum ipſis nec conuiuia nec colloquia communicare ſuſtineat. Hæc ille, dolorem ſuum in ſinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad ſe hæc pertinere, tacere tamen non poſſe ob periculi magnitudinem, & cõſultum ei velle, vt caueret ab Alexandri inſidijs. non enim eum diſsimulare animum, ſed ipſis verbis præferre cupiditatem parricidij. Poſt hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo perſuaſus eſt, vt ad Herodem referret de hoc negocio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eo deductus eſt verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod ſine mora declarauit. Eurycli enim quinquaginta talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum ſe contulit, & multum Alexãdrum prædicans, operam etiam ſuam commemorauit quàm vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiam: & ab eo quoq; accepta pecunia, prius quàm deprehenderetur hominis malicia diſceſsit. Reuerſus deinde in patriã, cum ibi quoque ſimilibus artibus vteretur, Lacedæmone pulſus eſt in exilium. Porrò Iudæorum Rex non iam vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri & Ariſtobuli, proprio ſeruiebat odio, etiam nemine accuſante obſeruans ſingula & ſciſcitans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum communicaſſe cum Alexandro conſilia. videbaturq́; nullos ſermones audire libentius. Oblatum eſt deinde iuuenibus maius infortunium, calumnijs nunquam ceſſantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad Regem deferentibus, ſcilicet incolumitatis eius ſtudio. Erãt Herodi duo ſatellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offenſam pulſi è Regia, & inter equites Alexandri ſtipatores recepti, quòd eſſent exercitatiſsimi honorabantur pecunijs alijsq́; muneribus. Mox igitur Rex de his etiam ſuſpicione concepta, tormenta eis admouit. ergo poſt toleratos diu cruciatus, tandem aiunt ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter

Eurycles Lacedæmonius in Herodis amicitiam ſeſe inſinuat.

Eurycles apud Alexãdrum ſeſe inſinuat.

Eurycles Alexandri dicta & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit.

Eurycles aſtutia ab Archelao pecuniam extorquet.

Herodes Alexãdri & Ariſtobuli criminatoribus aurem præbet.

Iucundus & Tyrãnus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandũ Herodem interficerent, fatentur.

An.mūdi 3960. Ante Chriſtum natum 4.

vt inter venandum Herodem feras perſequentem interficerent. facile enim confingi poſſe, præcipitatum ab equo ſuiſmet telis transfixum eſſe. nam & antè penè ſimile quiddam ei acciderat. Simulq́ indicauerunt aurum defoſſum in equorum ſtabulo, & præfectum venatorum arguebant, quod eis præbuiſſet lanceas regias,

Alexander ad Præfectum arcis Alexādrij, vt ſe reciperet, ſcribit.

& arma, ipſo iubente, Alexandri famulis. Poſt hos præfectus arcis Alexandrij correptus ſimiliter examinatus eſt: huic obiectum eſt quod eos intra caſtellū reciperet, pollicitusq́ eis eſſet pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens, vera eſſe dixit omnia: protulitq́ referentes manum Alexandri literas in hanc ſententiam. Quamprimum Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur, vt quemadmodum eſtis polliciti, nos in caſtellum recipiatis. His literis viſis Herodes poſthac pro indubitato habuit, paratas ſibi à filijs inſidias. Alexander autem dicebat Diophantum ſcri-

Diophantus ſcriba aliorum characteres imitatur.

bam imitatum ſuum characterem, eſſeq́ Antipatri malicia excogitatam illam ſchedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòſt in ſimilibus deprehenſus dedit ſupplicium. eos verò qui torti ſunt Rex apud Hierichuntem produxit ad populum, vt accuſarent filios, vbi ſaxis ſunt obruti. cumq́ vulgus concitum ſimili pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes

Alexander & Ariſtobulus in carcere coniecti.

per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere aſſeruandos tradidit. eò nemo admittebatur, adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iamq́ pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum ſua. eo-

Ariſtobulus amitam ſuā ac ſocrū monet.

rum alter Ariſtobulus præ anxietate etiam amitam ſuā ac ſocrū ad miſerationem præſentis calamitatis, eiusq́ autoris odium inuitans, An non tibi quoq́, inquit, periculum imminet delatæ, quòd ſpe nuptiarum Syllæum de omnibus quæ hic fiunt per literas ſignifices. quæ verba mulier ſtatim fratri retulit. ille nō amplius ſe continens vinciri eos iubet, & ſeorſum quenq́ quid contra patrem moliti ſint ſcripto prodere. hoc iuſſi facere, ſcripſerunt, inſidias quidem nec paraſſe, nec cogitaſſe: ſed conatos fugere, quod non poſſent amplius ad hunc modum ſuſpecti & ſoliciti viuere. Eodem tempore cum veniſſet è Cappadocia ab

Alexander Herodi quod ad Archelaum diſcedere decreuerit, fatetur.

Archelao legatus Mela vnus è dynaſtarum illius numero, volens Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad ſe Alexandrum è vinculis: & rurſum interrogauit de fuga, quónam & quomodo decreuiſſent diſcedere, ad Archelaum, ille reſpondit, pollicitum quòd inde Romam nos mitteret. Cæterum contra parentem nihil durius aut parum pietati conueniens ſe machinatos eſſe, neque quicquam veritatis ineſſe confictis aduerſariorum criminationibus. cupiuiſſe etiam vt Tyrannus cum ſocijs examinaretur cautius: ſed illis approperatam mortem per Antipatrū, qui admixtis ſuis vulgum in eos concitauerit. His dictis

Mela, Archelai Cappadocum Regis filia.

Glaphyra, Alexandri coniunx, num paratas Herodi inſidias ignoraſſet, interrogatur.

Rex iuſſit & ipſum & Melam duci ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignoraſſet paratas Herodi inſidias. quò vt ventū eſt, continuò mulier vinctum cōſpicata maritū, caput ſibi plangens, & præ miſeratione attonita clarè ingemuit: iuueni quoq́ manantibus lacrymis, qui aderant miſerabili hoc ſpectaculo turbati, diu nihil mandatorū poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commiſſus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit conſilij conſcia: qui potuit, inquit, non eſſe, carior mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali ſe eſſe conſciam. quod ſi id aliquid ad ſalutem eius conferat, paratam ſe mentiri vel in ſuā perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, ſicut ſuſpicantur quos minimè opor-

mè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conſcia: ſed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à ſe Archelaum maleuolentia, dedit Olympo & Volumnio literas, iuſsis vt inter nauigandum appellerent ad Eleuſam oppidum Ciliciæ, & Archelao ſcripta de his redderent: & poſt expoſtulationem quòd filijs conatuum fuiſſet particeps, Romam inde nauigare pergerent. & ſi inuenerint à Nicolao placatum Cæſarem, redderent ei literas, & argumenta quæ ad conuincendos iuuenes ſcripta mittebantur. Igitur Archelaus pro ſe attulit, voluiſſe quidem excipere iuuenes, quòd & ipſis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob ſuſpiciones & diſsidia durius in eos ſtatueret: non tamen miſſurum fuiſſe ad Cæſarem, nec confirmaturum eos in maleuolentia: Romam autem delati inuenerunt iam Herodi reconciliatum Cæſarem, eiq́ literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hunc modum ſe habuit: quamprimùm Romam venit & in palatium, præter ea mandata quæ habebat, Syllæum accuſandum ſuſcepit. animaduertit enim diſsidere inter ſe Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora indicauerunt, & hoc autore necatos pleroſque cognatos Obodæ manifeſtè coarguerunt ex ipſius literis interceptis per aduerſarios.

An. mūdi 3960 Ante Chriſtum natum 4.

Archelaus Herodi ſeſe excuſat.

Herodes Cæſari reconcilatus.

Quæ fortuita occaſione Nicolaus vti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiam Cæſaris. Sciebat enim ſi defenſionem Regis ordiretur, difficilem ſe habiturum iudicem: quòd ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo Rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus aſsiſtentibus ſibi Aretæ legatis acriter accuſauit Syllæum interfectorem aſſeuerans domini ac Regis ſui multorumq́ Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronaſq́ arguens corrupiſſe tàm Romæ quàm in Arabia. addidit his grauiſsimum crimen, circumuentum mendacijs eius Cæſarem, quem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc accuſationis locum poſtquam ventum eſt, Cæſar interlocutus iuſsit eum, omiſsis cæteris, hoc tantum de Herode dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem deprædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maximè ait docere poſſe, nihil horum aut certè minimam partem ita ſe habere, quemadmodum ab illo relata ſint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cum Cæſar attentius auſcultaret, ille primùm indicauit ei de D. *talentis mutuò ſumptis, deq́ ſyngrapha in qua aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex vniuerſa regione capere: deinde non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed exſecutionem iuris & repetitionem debiti. idq́ non properè actum quanquam permittente ſyngrapha, ſed appellatis prius de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremò apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam iurato, omninò intra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. & cum horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inquit, illud bellum quod aduerſarij tàm tragicè exaggerauerunt. quod tamen qui poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum poſt periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ* XL. *primùm, mox plures, fugientes*

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 18.

Nicolaus Syllæum accuſat, & Herodem excuſat.

Expoſitio belli Arabici, & pecuniæ mutuo acceptæ.

Trachonitæ latrones.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Trachonitæ latrones.

Herodem metu ſupplicij, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agroſq; eis dedit, & prædarum fuit particeps: quos tamen ipſos eodem iureiurando tenebatur reſtituere cum mutuaticia pecunia ad præſcriptum terminum. nec poteſt oſtendere quenquam præter hos captum in Arabia: immò ex his ipſis aliquot euaſerunt. Nunc confutata etiam de captiuis inuidioſa ſycophantia, audi Cæſar mendaciſsimum figmentum, quod ad prouocandam iram tuam commentus eſt. Affirmo enim quòd cum Arabum manus nos inuaſiſſet, & vnus atq; alter è noſtris cecidiſſet, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum & cum eo XXV. *non amplius occidit, quorum ſingulis centuplicatis iſte bis mille & quingentos cecidiſſe retulit. His motus Cæſar, vultu irato ad Syllæum verſus, rogauit quot Arabes ea pugna deſiderati ſint. Hæſitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ ſunt ſyngrapharum conditiones & reſcripta præſidum, literæq; vrbium continentes querelas de latrocinijs.*

Syllæus capitis damnatus.

Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæſar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quòd calumnijs permotus durius ſcripſiſſet, hoc quoq; Syllæo opprobrauerit, illius mendacijs impulſum ſe diſceſsiſſe ab officijs amicitiæ. In ſumma, remiſit eum in prouinciam, vt poſtquam ſatisfeciſſet creditoribus, daret ſupplicium. Cæterùm Aretas indignari pergebat, quòd regiam dignitatem ac poteſtatem vſurparet, priuſquam à ſe acciperet: volebatq; Arabiam quoq; Herodi tradere: ſed hoc conſilium mutauerunt reddita ipſius literæ.

Herodi Auguſtus Arabiam quoque vult tradere, quod conſilium ipſius literæ redditæ mutant.

Olympus enim & Volumnius cognito placatum eſſe Cæſarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis viſum eſt non onerare inſuper alio regno ſenem & infortunatum circa filios: admiſsiſq; legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis, quòd Rex eorum temerariè Principatum ſumpſiſſet, non expectata ſua ſententia, admiſit munera & regnum ei autoritate ſua confirmauit.

Aretas ad Arabum Regem legatus.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. aliàs 19.

Cæſar Auguſtus Herodi in parricidas animaduertere liberam poteſtatem permittit.

Poſt hæc Herodi iam reconciliatus ſcribit, dolere ſe vicem eius qui tales haberet filios, debereq; eum, ſi quid contra pietatem auſi ſint, vt in parricidas animaduertere: ſe enim liberam ei poteſtatem permittere: quod ſi tantum fugam meditati ſint, ipſum quoq; ſalua pietate oportere leni caſtigatione contentum eſſe. Quare ſuum conſilium eſſe, vt indicto cōſiſtorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præſidibus cum Rege Cappadocum Archelao, amicisq; cæteris & viris illuſtribus, de communi ſententia quid ſtatuendum ſit diſpiciat. atque hoc fuit argumentum epiſtolæ Cæſaris.

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

QVA accepta Herodes ſupra modum gauiſus eſt, tum quòd rediiſſet in gratiam, tum propter conceſſam ſibi ſtatuendi de filijs poteſtatem liberam: & neſcio quo pacto accidit, vt qui prius in ſecunda fortuna durus quidem pater fuerat, non tamen temerarius aut præceps ad filiorum interitum: nunc rebus ſuis in melius mutatus, & recepta priſtina fiducia, nouo more laxauerit habenas odijs. Ergo conuocat per nuncios quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, vel quòd hominem oderat, vel quòd vereretur ne obſiſteret ſuo propoſito. & poſtquam Berytum conuenerunt cùm præſides, tùm cæteri exciti è diuerſis vrbibus, filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit,

Herodes quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, conuocat.

nuit,

nuit, non longè ab vrbe: vt poſſet eos ſi vocarentur ſiſtere. ipſe verò ſolus intro- An. mūdi 3961.
greſſus, coram conſeſſu CL. *virorum, vſus eſt accuſatione non tam propter in-* Ante Chriſtum
fortunium & neceſſitatem miſerabili, quàm patri parum decora. Vehemens natum 3.
enim erat, & in coarguendo crimine hæſitans, non ſatis ſe explicabat, multaq́; Herodes filios accuſat.
furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus,
ſed aduocatos ſibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literasq́; ab ipſis
ſcriptas legebat: in quibus nihil inſidiarum aut impietatis inerat, ſed tantum de
ineunda fuga conſilium, & conuicia ſigna offenſi animi. ad quæ poſtquam ille
peruenit vociferabatur quaſi in confeſſis inſidijs: remq́; exaggerabat deierans
mori ſe malle quàm audire talia. Poſtremò dicens ſibi & à natura & à Cæſare
poteſtatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt ſi cui accu- Deut. 18. 21.
ſato parentes manus imponant capiti, neceſſe habeant circumſtantes ſaxis eum
ferire, atq; in hunc modum interficere. quod cum ſibi promptum ſit in patria &
ſuo regno facere, tamen expectare ſe illorum quoq; calculos. Venire ſe tamen ad
eos non tam vt iudicent filios in manifeſtiſsima culpa deprehenſos, quàm vt per
occaſionem indignationi iuſtæ parentis ſuum addant ſuffragium, & exemplum
edant ad poſteros, non oportere tales inſidias negligi. Hac locuto Rege, & iuueni-
bus ne ad dicendam quidem cauſam adductis, qui erant in conſilio videntes rem
eò deueniſſe vt nulla ſit ſpes reconciliationis & gratiæ, poteſtatem eius confirma-
uerunt. Et primus Saturninus vir conſularis, multiſq; defunctus honoribus, Saturninus eiusque
protulit ſententiam moderatam circumſtantijs: damnare ſe quidem Herodis fi- filij moderatam ſententiam proferunt.
lios, non tamen cenſere interficiendos, quòd & ipſe filios habeat, & Herodem
præteritis infortunijs hoc maximum nolit adijcere. Poſt illum ipſius tres filij, qui
legati patris erant, eandem ſententiam tulerunt. Contra Volumnius capite Volumnius & alij
plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps Herodis filios capite plectendos eſſe, pronunciant.
maior pars ſecuta eſt, vt omninò viderentur addicti ad ſupplicium. Moxq́; in-
de Herodes Tyrum eos ſecum duxit: quò cum Nicolaus apppuliſſet à Roma Nicolaum Herodes
veniens, Rex prius expoſitis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus eſt quid Romæ amici
quid Romæ amici ſentirent de eius filijs. Ille reſpondit videri conſilia iuuenum ſentirent de eius filijs interrogat.
impia, conijciendosq́; vinctos in carcerem: deinde penſitato diligentius negocio,
ſi ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere: ſin con-
trarium placeat, abſoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam eſſe
Romæ plerorumq; amicorum ſententiam. Tum Rex diu multumq́; tacitus ſe-
cum cogitauit, & illum ſecum nauigare iuſſit. Poſtquam autem Cæſaream ven-
tum eſt, mox omnes fuerunt de filijs ſolicitι, euentum expectantes. valde enim
metuebant ne propter inueteratum diſsidium immineret eis exitium. cumq́;
dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temerè, nec audire dictum aliquod libe-
rius vacabat periculo: ſed in ſinu miſericordiā celantes, taciti dolorem diſsimu-
labant. Vnus omnium vetus Regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri
æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabāt, ipſe liberè eloquebatur, &
ſæpè exclamare cogebatur in turba, periſſe veritatē & iuſtitiā in rebus humanis,
& pro his regnare cum mendacijs maliciam: eoq; tantam caliginem inductam
negocijs, vt ne grauiſsima quidem errata ſua homines animaduerterent. hæc lo-
quendi libertas quamuis non abeſſet à periculo, omnes tamen mouebat quòd non
ſine ratione fortiter ſe gereret tali tempore; libenterq́; hæc audiebant ſinguli, &
cum ſibi cauerent ſilentio, eius tamen non improbabant licentiā. nam tanti mali

expectatio

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Tiro Herodem alloquitur, & dum immodeſtè inſtat cum ducib. & militibus in carcerem conijcitur.

expectatio potuiſſet à quouis commiſerationis voces exprimere. Ille verò etiam ad Regem magna libertate ſe ingerens, poſtulauit ſolus cum ſolo colloqui: quod vbi conceſſum eſt. Non poſſum, inquit, ó Rex diutius ferre hanc anxietatem animi, quæ me cogit audaces voces & mihi periculoſas promere, ſed tibi, ſi velis, vtiles. Vbi nunc eſt tua mens? vbi animus ille ſemper hactenus quantumuis arduis par negocijs? quænam hæc eſt tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos exiſtimo, qui tantum ſcelus ſuſtinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non diſpicies? occidéſne duos iuuenes è Regina vxore ſuſceptos, & in omni virtute eximios, teipſum hac ætate commiſſurus vni filio alenti ſpes improbas, & cognatis quos ipſe toties iudicaſti dignos ſupplicio? An non animaduertis tacitum vulgus ſimul & tuum errorem damnare, & miſerari calamitatem iuuenum? ad hæc tum militaris turba, tum ipſi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò ſat æquis auribus accipiebat Rex, admonitus tàm ſuæ calamitatis, quàm domeſticorum perfidia. Sed illo immodeſtè ac militariter inſtante, & per ſimplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam exiſtimans, ſciſcitatus quinam eſſent illi ægrè ferẽtes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipſo Tirone vinctos iuſſit ſeruari in carcere. Huius facti occaſione Trypho quidam tonſor Regis accedens eum ait ſe non ſemel à Tirone ſolicitatum, vt inter curandum guttur ei nouacula præcideret, oſtentata ſpe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: moxq́; tortus eſt & tonſor & Tiro cum filio. qui videns patrem ſæuiſſimè tractatum obſtinatè cruciatus perferre, nec tamen ſupereſſe vllam ſpem ſalutis ex crudelitate Regis conijciens, ait ſe indicaturum veritatem, ſi tormenta ſibi ac parenti remitterentur: acceptaq́; in hoc fide, dicebat conueniſſe inter eos vt Tiro ſua manu Regem interficeret. patere enim ei aditum ſoli ad ſolum, atq; ita perpetrato facinore libenter quiduis paſſurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expreſſa an vt ſe ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni, ſi qua prius inerat, dubitatione de filiorum ſupplicio, nec vllum relinquens locum reſipiſcentiæ, properauit exſequi ſuum propoſitum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonſoreq́; indice, omnes accuſauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret cõijciens, ad vnum eos interfecit. Alexander autem & Ariſtobulus ducti Sebaſten, ibi iuſſu patris ſunt ſtrangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita ſunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum ſerie ſiti ſunt. Et fortaſſe alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuiſſe, vt modum excedens ipſam naturam vicerit. Jllud meritò dubitari poſſit, in adoleſcentes ne ea culpa conferenda, qui patrem longo tempore exaſperatum tandem in odium coniecerint immedicabile: an in ipſius duriciem, & cupiditatem tàm gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret ſocium, malens omnia ſuo arbitratu facere: an potius in fortunam, cuius potentia nullis humanis rationibus reſiſtere licet, ne ſapientiſſimis quidem. Vnde perſuaſum habemus eam omnes humanas actiones præſanxiſſe, vt neceſſariò conſequantur: eamq́; vim fatum vocamus, quòd nihil ſit quod illa non efficiat. ſed hunc ſermonem vt arduum

Tiro à Regis tonſore & proprio filio, ſe Regi inſidias ſtruxiſſe, accuſatus.

Aliàs Cap. 20.

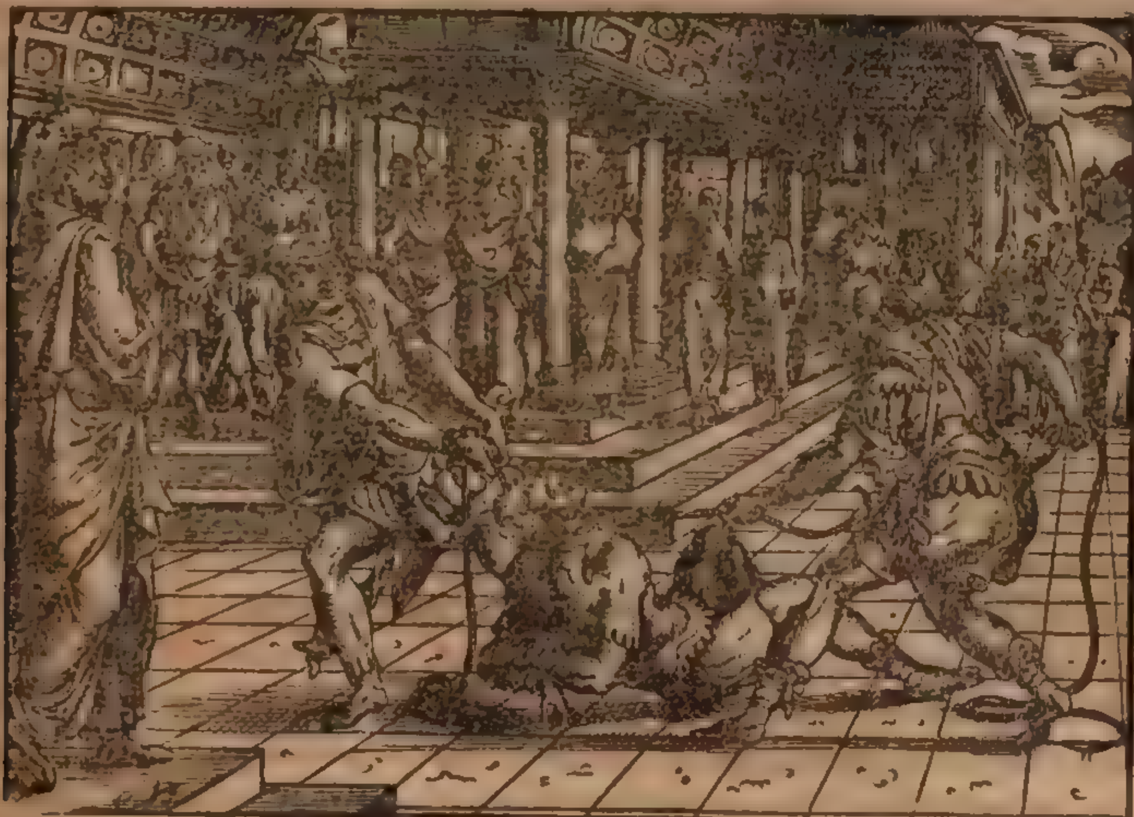
Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populum accuſatus, interficitur.

Alexander & Ariſtobulus Sebaſte ſtrangulati, in Alexandrio ſepeliuntur.

Cauſæ harum calamitatum.

Fatum & prouidentia diuina.

duum leuiter attigiſſe ſufficiet, qui & noſtris ſtudijs nonnihil tribuit, & varietatis actionum cauſas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim incluſa eſt legis noſtræ uoluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis cauſis quod ad filios An.mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

attinet, accuſare quis poſſet eorum iuuenilem arrogantiam, & faſtum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquiſitores fuerint, malicioſè ſuſpicaces, & lingua temperare neſcij, ac per hoc geminas anſas præbentes ſuis obſeruatoribus, & ad ineundam Regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error eſt & inexcuſabilis, quòd neque inſidiarum ſtructarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehenſis, permiſit ſibi ex ſe genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud ſuos ſolùm gratioſos, non in venationibus ſegnes, non in militaribus exercitijs contemnendos, aut ciuilibus facundiæ ſtudijs. horum enim omnium non erant rudes, præſertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamſi damnare libuiſſet, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm ſecurum faceret Romana potentia, ſub cuius tutela poſitus ne apertam quidem vim, adeò non inſidias extimeſcere debuerat. nunc tam citò eos occidere in impotentis affectus gratiam, quid aliud eſt quàm argumentum impiæ licentiæ? maximè cum eſſet ea ætate, in quam excuſatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit. neque enim mora & dilatio facit eum excuſatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo caſu, irritatum eſſe ad atrocius facinus. poſt longas verò cunctationes & deliberationes, poſtremò tale quippiam aggredi & perpetrare, ſanguinarij animi eſt & obſtinati in deterius: qualem ſibi eſſe etiam poſtea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur chariſſimi. qui tametſi minus miſerabiles erant, quòd merito perirent, tamen ſæuitiam arguebant ſimilem, nec ab illorum temperantem ſibi cædibus. quæ de re dicturi ſumus in ſequentibus.

Alexander & Ariſtobulus in quib. peccauerint.

Herodis error pudendus & inexcuſabilis.

An. mũdi 3961.
Ante Chriſtum natum 3.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I.	De Antipatri Herodis filij malicia.
II.	De Zamari Iudæo Babylonico.
III.	Antipatri contra Herodem inſidiæ.
IIII.	Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.
V.	Pheroræ obitus.
VI.	Pheroræ vxor accuſatur veneficij, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.
VII.	Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.
VIII.	Herodis morbus & Iudæorum ſeditio.
IX.	Antipatri exitium.
X.	Herodis mors, teſtamentum & funeratio.
XI.	Populus ſeditionem mouet contra Archelaum.
XII.	Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.
XIII.	Cæſar Herodis teſtamentum confirmat.
XIIII.	De Pſeudalexandro.
XV.	Archelaus iterum accuſatus Viennam relegatus eſt.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

Hedio & Ruffinus Cap. 1.
Antipater fratribus ſublatis populo & militibus inuiſus.

ANTIPATER autem ſublatis fratribus agitatis diris, gradu iam ad extremam contra patrem impietatem facto, nondum improba ſpei ſatisfaciebat & in futurum auida. Liberatus enim æmulorum metu qui poſſent in principatus ſocietatem venire, in aliam maiorem difficultatem parandi ſibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuiſus erat omnibus. huc accedebat quod illum magis etiã haberet ſolicitũ, alienati militum animi à quibus pendebat Regũ ſecuritas, ſi quãdo gens ipſa videretur nouarum rerũ cupida. quæ mala ſuamet culpa ſibi germanis oppreſsis conciliauit. & tamen haud aliter quàm Rex cum patre adminiſtrabat res Judæorum, credente ſe Herode eius fidei, & id factum quo ſupplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quaſi ſaluti Regis conſulens illos prodidiſſet, non morem gerens odio, quo tàm illos quàm patrẽ proſequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus inſeſſus furijs: dabatq́; operam, vt nulli eſſent qui inſidias eius detegerent, aut ad quos quos Herodes aperta vi petitus refugere. ſed tum longè magis ſtimulabatur cœptos conatus perſequi. Nam eo defuncto proponebat ſibi certum imperiũ: quòd ſi diutius vitam protraheret, periculum videbat, ne proditis aliquo modo ſuis technis patrem haberet infenſiſsimum. Jdeò nullis parcebat ſumptibus in demerendis paternis amicis hominum odia beneficijs volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentiſsimis muneribus ſibi concilians, & ante omnes Saturninum qui tum Syriæ præerat. Spes etiam erat fratrem ipſius corrumpi poſſe donorum magnitudine: pariterq́; Regis ſororem, nuptam viro inter amicos Regis primario. erat enim callidiſsimus ad deuinciendos per beneuolentiæ ſpeciem hominum animos, &

Antipater cum patre res Iudæorum adminiſtrat.

Antipater parentis vltimũ diem optat.

Antipater in demerendis paternis amicis, nullis ſumptibus parcit.

diſsimulandi

diſſimulandi odij ſummus artifex. Non tamen fallebat amitam, quæ iam ante perſpectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideò machinis omnibus occurrebat eius malicia: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipſe Antipater poſt Ariſtobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Calleas vxorem duxerat. ſed nec affinitas hæc effecit, quò minus cognoſceretur eius malicia, ſicut nec prior illa conſanguinitas extinguere meritum odium potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupientem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Julia, & ne recuſaret perſuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni conſenſum præberet alienaturum ſe ab ea beneuolentiam, quare illa paruit autoritati vxoris Cæſareæ, alioquin etiam vtile danti conſilium. Per idem tempus remiſſa eſt ad patrem Cappadocum Regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fiſco regio, ne quid ea de cauſa exoriretur controuerſia. Ipſe autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares ſuſceperat, Ariſtobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præſentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus eſt ne quid ſimile contingeret eorum liberis: ſed potius virtutibus cum ætate aucti, gratiam ſibi nutricationis reponerent. deſponſauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filijs Pheroræ filiam: Ariſtobuli verò filio filiam Antipatri: & eiuſdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi ſuo filio, nato ex filia Pontificis. mos enim nobis eſt patrius, plures ſimul vxores habere. Hæc connubia Rex procurauit miſeratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit, quem erga parentes ipſorum habuerat: ſolicitatus etiam Regis circa eos cura, ne fortè adulti officerent ſuæ potentiæ, Archelao quoque Rege adiutante nepotulos, & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio ſuo coniugem. Eodem incitabatur propter ſtudia populi, miſerantis orbatos parentibus, & ipſum autorem eius calamitatis odio proſequentis, & parati aliquando per occaſionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negocio decreta patris irrita facere, ægrè laturus ſi deberet eos habere poteſtatis participes: flexitq́; Herodem precibus, vt ipſi filiam Ariſtobuli ducere permitteret, & filio ſuo Pheroræ filiam. itaque præter eius ſententiam mutata ſunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouem vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera ſummi Pontificis filia, ex qua puer natus eſt patrem nomine referens. erant inter has & fratris filia, & conſobrina, ſed ſteriles. præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam poſtea duxit Regis fratruelis Joſephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hieroſolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipſe Romæ educabatur: ex Pallade autem Phaſaëlum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Roxanam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre ſorores, quarum coniugium Pheroras contempſerat, alteram Antipatro ſororis ſuæ filio collocauit, alteram Phaſaëlo fratris ſui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Antipater amitam fallere non poteſt.

Salomē Herodes ad Alexæ coniugium compellit.

Glaphyra quondam vxor Alexandri Archelao Cappadocũ Regi remiſſa.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Herodes filiorum liberos educat.

Archelaus fratrum liberos odit.

Antipater precibus Herodem vt pacta cõnubialia mutentur, flectit.

Herodis nouē vxores.

An. mũdi 3961. Añte Christum natu. 113.

CAP. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

Herodes in Trachonitarum regione caſtellum condit, eiq; Zamarin Iudæum Babylonicum præficit.

VOLENS deinde à Trachonitis tuta eſſe omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & ſuis eſſet præſidio, & vnde hoſtes facilius ex propinquo poſſet inuadere. Cumq; intellexiſſet fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus ſagittarijs & centum ferme cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam quæ ſita eſt ad Daphnen degere, vbi à Saturnino Præſide Valatham caſtellum ad habitandum acceperat, accerſiuit eum vnà cũ ſuis, pollicitus ei agros in præfectura Batanæa, quæ Trachonitidi confinis eſt, vt ibi opponeretur infeſtatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promiſit tàm agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptoq; agro caſtella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. eratq; hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, ſimulq; Iudæis à Babylone Hieroſolyma religionis ergo petentibus, quò tutiores eſſent a latrocinijs: multiq; vndiq; ad eum confluxerunt Iudæi obſeruatores legis patriæ: & facta eſt ea regio valde populoſa propter immunitatem quæ illis manſit Herode incolumi. Philippus deinde qui ſucceſſit, pauca & non diu ab eis exegit. porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiſerunt: quibus ſuccedentes Romani & ipſi grauibus tributis eos opprimunt, ſed ſalua libertate: de quo aliàs ſuo tempore dicemus prolixius. Zamaris autem Babylonius qui hanc regionem poſſidendam accepit ab Herode, exacta cum virtute vita moritur egregijs liberis ſuperſtitibus, & in his Iacimo equite inſignis fortitudinis, qui cum ala Babylonia Reges ſtipare eſt ſolitus. is in extrema ſenectute decedens, filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti, ſi quis alius, deditum, regiq; Agrippæ ob hæc gratum & amiciſſimum: qui ab eo vniuerſis ſuis copijs exercendis ac ducendis eſt præpoſitus.

Iacimus & Philippus Zamaris filij.

CAP. III.

Antipatri contra Herodem inſidiæ.

Hedio & Ruffinus cap. 3.

CÆTERVM in eo rerum Herodis ſtatu quem diximus, omnia pendebant ab Antipatro, poſtquam ſemel proſpiciendi ſuis commodis poteſtatem accepit à patre, benè ſperante de fide ipſius ac beneuolentia: qua tamen poteſtate ille audacius abutebatur, callidè tegens ſuam maliciam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: eratq; omnibus formidabilis ob verſutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo viciſſim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & ſocrui & ſorori, quamuis exoſas eas haberet propter iniurias illatas filiabus ſuis virginibus. attamen ferendæ erant, & abſq; illis nihil facere poterat, res eius peruestigãtibus, & mutuò ſe inuicẽ adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditiſſimus, tum per ſe, tum per matrẽ: nam hæ quatuor mulieres conſentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quaſdam res non ſatis conueniebat, diuellente eos Regis ſorore: quæ iamdudum explorabat omnia, ſciens eos in Regis tantum perniciem conſpirare, & parata eius rei indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam ſuam amicitiam ſuſpectam hoc

Pheroras à mulieribus acceptus.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

nomine Regi & inuiſam, hoc contrà excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictiſq; conuicijs ſimularent diſsidium, maximè præſente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clam autem alerent & confirmarent mutuã beneuolentiam: atq; ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum eſt, nec poſtea cùm cœpit fieri. omnia enim perueſtigabat, moxq; ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorũ conuenticula & clancularias conſultationes, mirum ni euaſura in ipſius perniciem, ſi maturè ſibi non proſpiceret. In aliorum enim conſpectu diſsidentes & iactantes inter ſe conuicia, celare amicitiam: deinde quando ſoli ſint conſentire, dubio procul conſpirantes in eos quibus occultam velint eſſe ſuam amicitiam. Hæc illa & perueſtigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per ſe nonnihil intelligentem, ſed cohibentem ſe adhuc, quòd ſuſpectum haberet etiã ſororis procliue ad calumnias ingenium.

Salome Herodi mulierum aliorumque conſilia aperit.

Erat enim quædã Iudæorũ ſecta exactiorem patriæ legis cognitionem ſibi vindicans, quibus tanquã Deo, vt videri volebant caris, abdictum erat hoc mulierum ſodalitium. Hi Phariſæi vocãtur genus hominum aſtutum, arrogans, & interdum Regibus quoq; infeſtum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cum tota gens Judæorum fidem ſuam iureiurando obligaſſet Regi & Cæſari, hi ſolum non iurauerunt: excedentes ſex millium numerum: quibus hoc nomine à Rege mulctatis, Pheroræ vxor pro eis mulctam perſoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquijs, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatũ ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos.

Phariſæi aſtuti & arrogantes.

Phariſæi Regi nõ iurant, propterea mulctati Pheroræ vxor [illegible] eis mulctam perſoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur.

Sed hoc quoq; Regi per Salomen innotuit, & quòd aulicorũ quoſdam ſolicitarent muneribus atq; corrumperent. qua in culpa Phariſæorũ aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos autores huius conſilij, cumq; his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſsima forma gratia ſibi commendatum: & præter hos quoſcunq; è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorum indicio compererat. Nam Bagoas in eam ſpem ſublatus erat, quaſi parens & benefactor appellandus Regis, quem deſtinarent vaticinia. proſperè enim ceſſura nouo Regi omnia, conſtabiliendo ſucceſsione prolis legitimæ.

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

Herodes Pheroræ vxorem accuſat, cumq; vt illã ableget iubet.

Herodes porrò conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis amicorum conſilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accuſationem inſtituit, quòd ipſius impulſi frater conditionem Regiarum virginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſsidia quibuſcunque valeat, tàm verbis, quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendijs, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſpontè talem mulierem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odijs: quandoquidem ei, aut huius vxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrũ germanitatis vinculũ. Pheroras autem quãuis vehementi Regis oratione grauaretur, tamen aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquã diſceſſurum: emoriq; ſe malle, quàm ſine dilecta vxore viuere. Tum Herodes, licet graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, cõtentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ cõſuetudine, & vetuiſſe mulierũ regiarũ cõuẽticula. illi facturos ſe iuſſa Regis polliciti,

Pheroras vxorem dimittere recuſat.

Herodes Antipatro Pheroræ conſuetudine, & mulierum conuenticulis interdicit.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

per latentes quoties dabatur comeſſationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater. quin rumor erat Pheroræ uxorem cum Antipatro quoq; ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

CAP. IIII.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

Antipatrum Herodes ad Cæſarem mittit.

QVAPROPTER *ſuſpectum habens patrem, & veritus ne vlterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primum ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum Regem declarabat, aut, ſi ille prior vita decederet, Herodem natũ ſibi è filia ſummi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romã profectus eſt, non factis imperatis Cæſaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum Cæſarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accuſator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram ſe inuito patratas obijciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præſtantiſſimi. quin & Cæſaris ſeruum Fabatum ab illo interfectum fuiſſe ob talem quandam cauſam. Erat in ſatellitio Herodis Corinthus, cui fidei Rex plurimum tribuere ſolitus eſt. Hunc Syllæus pecunijs corruptum eò perduxit, vt ei Regis ſui cædem ſit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipſo Syllæo cognouit, Regi mox indicauit: qui è Corintho confeſſionem extorſit cogitati facinoris, diligenter ex eo perſcrutatus omnia: ſimulq; duos Arabas ab eodem ſatellite inſimulatos comprehendit, alterũ virum principem, alterũ Syllæi amicum primarium. qui & ipſi tormentis admoti confeſſi ſunt ideo ſe veniſſe, vt Corinthum vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandũ facinus, atq; adiuuarent etiam in opere, ſi ita facto opus ſit. quos omnes Saturninus apud ſe delatos Romam iudicandos amplius & puniendos tranſmiſit.*

Syllæũ Antipater Romæ apud Cæſarem accuſat.

Aretas Syllæũ, quòd Fabatum alioſq; interfecerit, accuſat.

Inſidiator vitæ Regiæ deprehenditur.

CAP. V.

Pheroræ obitus.

Iuramentum ſanctè ſeruatum.

PHERORAM *autem obſtinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipſius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognita: adeò vt paulo poſt, decumbente Rege, vocatus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem recuſaret. Nec tamen ille in hoc fratrem eſt imitatus, aut de priſtino affectu quicquam remiſit: ſed cum Pheroras in morbum incidiſſet, vel inuocatus ad viſendum eum venit: quo morbo poſtquàm abſumptus eſt, corpus eius tranſlatum Hieroſolyma ſepelijt, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem repoſcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine ſum narraturus ad exemplum humano generi, quod moneat habendam eſſe virtutis rationem in omnibus.*

Pheroras ægrotãs ab Herode viſitatur, & mortuus ſepelitur.

Pherora

An. mūdi 3961.
Ante Christum natum 3.

CAP. VI.

Pherorę vxor accuſatur veneficij, & Herodes cognoſcit Antipatri inſidias.

Hedio & Ruffinus Cap. 5.

Pherorę liberti vxorem veneficij accuſant.

PHERORA mortuo Taphnitæ duo è libertis eius cariſſimi Herodem adeunt, rogantes ne inultã pateretur fratris mortem, vtq́ inquireret in miſerum eius & iniuſtum interitum. Quo attentius aurem ſimul ac fidem præbente illorum ſermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnaſſe ea die quæ morbi fuit initium, venenumq́ oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod guſtatum perniciem attulerit homini. id venenum allatũ ab Arabiſſa quadam muliercula, nomine quidem amatoriũ, re autem vera Pheroræ lethiferũ. ſunt enim Arabũ mulieres veneficæ maximæ. hæc autem quæ tum inſimulabatur, dicebatur amica Syllæi familiariſſima. ad eam comparãdi veneni cauſa profectæ fuerãt vxoris Pheroræ mater & ſoror, & cum illa reuerſæ ſunt pridiè quàm ille cœnam lethiferã ſumeret. His auditis Rex *ad iram concitatus torſit ancillas earũ & quaſdã etiam ingenuas: & cũ nulla quicquã fateretur, aut detegeret, poſtrema quadã dolore victa nihil aliud protulit, quàm quòd imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationesq́ illas & occulta conuenticula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquijs.*

Herodes Antipatri & mulierum ſecreta omnia extorquet.

Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtq́ ſæpenumero apud matrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe cõſeneſceret, vt non multũ ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio: ad hæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt neſperare quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc, ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio, non filio: addere his ſolitũ accuſationem ſæuitiæ, nõ temperantis, nec à filijs: cuius metu Romam *ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea* Rex *audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſamq́ in tam malicioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è* Regia: *& mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior.*

Doridem Antipatri matrem Herodes eijcit è Regia.

Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samaritæ Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormẽtis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd lethale venenũ Pheroræ tradidiſſet, quo, ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto, patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilũ vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberiq́ apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum.

Antipater Samarita Herodi Aut[illegible] filium venen[illegible] tri paratum [illegible] exponit.

De quo rogata per Regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit. nec tamẽ lethalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, Rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contra extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omninò mentita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici.

Pherorę vxor venenum ſe habere fatetur, & ſeipſam de tecto deijcit.

Theudio

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Theudio deinde in domum noſtram intulit,& ego ſeruaui acceptum à meo Pherora,ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquam igitur maritus in morbum incidit,& tu officioſè ad viſendum eum & curandum veniſti,motus ille & ad pietatem flexus tua beneuolẽtia,me accita, ò vxor inquit, circumuenit me Antipater,dum peſtiferis conſilijs & veneficis miniſterijs ſuum patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur quandoquidem in germano nihil pietati,qua hactenus erga me vſus eſt,video decedere,& mihi inſtare vitæ terminum,age ne fratricidali animo manes maiorum contaminem,me inſpectante venenum illud exure.tum ſe ſine mora prolatum, iuxta viri mandatum concremaſſe,paululo ſeruato,vt ſi poſt mariti mortem Rex eam tractare vellet durius,poſſet ei neceſsitati occurrere.Hæc elocuta venenum quoq; vnà cum pyxide in medium protulit. Poſt hæc alter Antiphili frater & communis eorum mater per tormenta idem fateri coacti ſunt,pyxidem etiam agnoſcendo. Accuſabatur autem etiam pontificis filia Regis vxor,quaſi ſecretorum horum omnium particeps,ſed conſcientiam diſsimulans.quapropter & ipſam Rex abiecit, & filium eius è teſtamento deleuit,vbi ſucceſſor deſtinatus fuerat.Socero quoq; Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato ſurrogauit Matthiam Theophili filium Hieroſolymitani genere.Interim Roma venit Bathyllus libertus Antipatri, & ſubiectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum, quod daret patroni ſui matri & Pheroræ, vt ſi prius illud parum fuiſſet efficax, hoc poſteriore Herodem aggrederentur. Simulq; venerunt ad Regem ab amicis Romæ degentibus literæ,inſtinctu Antipatri ſcriptæ,in quibus Archelaus & Philippus accuſabantur,quod crebro crimen patris refricarent de cæde Alexandri ac Ariſtobuli,miſerarenturq́; fatum germanorum innocentium.iam enim & ipſi reuocabantur in patriam,non ob aliud quàm vt euocati fratrum interitus acceſsio fierent.hæc autem amici in Antipatri gratiam faciebant,magnis ab eo corrupti mercedibus:qui etiam per ſe patri ſcripſit de adoleſcentibus,quaſi eos excuſans, & verba eorum ætati imputans. Ipſe interim decertabat contra Syllæum, & primatũ colebat amicitias,comparatis varijs ornamentis ducentorum talentorum precio.Mirum autem eſt,quòd,cum per ſeptem menſes ante eius reditum tam multa contra eum in Iudæa mota ſint,nihil eorũ ad eius notitiam perlatum ſit.In cauſa erat partim diligens itinerum obſeruatio & viarum cuſtodia,partim populare hominum in Antipatrum odium. nemo enim erat qui ſuo periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Mariammen Herodes abijcit, filiũ eius è teſtamento delet, ſocero Simoni Boethi filio ſacerdotio priuato Matthiam Theophili filiũ ſurrogat.

Archelaus & Philippus inſtinctu Antipatri accuſantur.

CAP. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conijcitur.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.
Hedio & Ruffinus Cap. 6.

Herodes Antipatro amicas literas, vt eũ Roma domum retrahat, ſcribit.

CÆTERVM *Herodes ad Antipatri literas,quibus ſignificarat rebus ex ſententia peractis breui ſe rediturum in patriam, diſsimulata ira inſidioſè reſcripſit,properaret, ne quid ſibi per eius abſentiam quod nollet accideret. Simulq; modicè de matre eius queſtus eſt,pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum illius:modisq; omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus ne ille ſuſpicione aliquà tactus differret ad ſe reditum,& moras Romæ trahens regno inſidias strueret,& in ſe moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem nunciabant prius iam Tarenti acceperat triſti animo,non tam quòd Pheroram amaret,quàm quòd ille morte præuentus pollicita*

de pa-

de patre veneno tollendo non præſtiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer cõtriſtatus matris ignominia: & amicorum quoq; variabant ſententiæ, alijs euentum alicubi expectare, alijs ſine mora domum nauigare conſulentibus. facilè enim diſſoluturũ criminationes omniũ, quandoquidem nunc quoq; non aliundè quàm ex illius abſentia aduerſarijs audacia vireſq; ad calumniãdum creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellitq; ad portum Sebaſtum, quem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellauit in honorem Cæſaris. Iamq; manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, quem prius votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc verò contrarijs votis licebat eum deuouere diris fraterni ſanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc verò ab Herode in conſiliũ de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà ſedentibus ſuperuenit Antipater omnium inſcius, & ita vt erat purpuratus in Regiam *ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorum comitatus per ianitores excluſus eſt. Id primum mentem eius perculit, iam ſentientem quò deueniſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malò velut ictus abijt attonitus: moxq; obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia, qui ante Herodem Iudæorum Rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe, vt in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac Rege, adhibitiſq; in conſeſſum vtriuſq; amicis, acciti ſunt etiam cognati* Regis *& Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quiq; tormentis examinati fuerant: nouiſsimeq; ſerui matris Antipatri capti paulò antequàm ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma: ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſilia omnia, vnicumq; ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caueat, ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat, ne de cauſa ſua prius decerneret quàm cognoſceret, ſed defenſioni rem integrã ſeruaret: Rex verò poſtquàm iuſsit eum in medium ſiſti, deplorauit infelicitatem ſuam in procreandis talibus liberis, quodq; ſenectæ ætate incidiſſet in Antipatrum: enumerauit deinde curas educationis & inſtitutionis, quamq; benignè ſuggeſsiſſet illi ex opibus quantum ipſe cuperet: quibus rebus omnibus nihil ſe profeciſſe quò minus capitalibus appeteretur inſidijs, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Mirariq; ſe Antipatrum quá nam ſpe elatus in tantam perueniſſet audaciam. Succeſſorem enim principatus iam ſcripto teſtamento deſignatum fuiſſe: viuenti quoq; ſibi ex æquo participem dignitatis, ſplendoris, poteſtatis. Habuiſſe quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiſcentem inſtructum fuiſſe* CCC. *talentorum viatico. Obijciebat deinde fratrum accuſationem, quorum ſiue ſontium idem accuſator atq; imitator, ſiue innoxiorum circumuentor ac patricida fuerit. Se enim nec comperiſſe de eis quicquam niſi hoc indice, nec in eos ſtatuiſſe, niſi ex huius ſententia. eam nunc per ipſum irritã quodãmodo fieri, qui quaſi hæres in patricidiũ illis ſuccederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cum abrupiſſent, rogauit Nicolaum Damaſcenum amicitia & domeſtica conſuetudine coniunctiſsimum, & pulchrè eius*

An. mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

Celenderis in Cilicia.

Sebaſtum portũ Herodes in honorẽ Cæſaris ædificat.

Antipater domũ uerſus a nemine excipitur.

Quintilius Varus Syriæ Præfectus.

Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat.

Antipater ab Herode accuſatus.

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

Antipater parentis accuſatione diluit.

negocij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos cõſcios, & ad conuincendum filiũ. Sed ille præueniens, cauſamq; ſuã exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operã ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe, vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidijs, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculã contrahat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum ſucceſsionem deſignatus Rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neq; enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cum is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus ac numini nemo poſsit imponere: extareq; eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumnijs, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi ocium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſsitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremo ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moueretur concilium, miſerabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodesq; ipſe quantumuis diſsimulãs fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationẽ à Rege cœptã proſequens, exaggerabat ſingula, proferebatq; teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſsionibus. ad hæc extollebat Regis de eo merita in educandis ac inſtituendis filijs, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam ſtultitiã, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliarijs naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opũ cupidine. Sed Antipatri ſtupendã eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſsimis beſtijs, à benefactoribus tamen iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quò minus crudelitatis eorum æmulator fieret. Atqui tuipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduertiſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, imò miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te non ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorũ maliciam, pietatis erga cõmunem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitius, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres ſontes addicis ſupplicio, & parcis eorũ ſocijs, omnib. facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis, quorum poſthac vti poſsis in opprimendo patre opera. itaq; duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palam quaſi re bene geſta gloriabundus ſublatis fratribus: alteram clam maiore facinore per occultas inſidias conando patrẽ ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorum maliciã, nunquã imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſsionis æmulos,

Nicolaus Damaſcen' accuſationem à Rege cœptã proſequitur.

æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, ut in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolum ipſe meritum ſupplicium effugeres, verum etiam miſerum parentem pœnæ tuæ vicarium ſupponeres, inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſsimo ſimul & indulgentiſsimo, iam Regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas, non contentus ſocietate patris indulgentiſsimi, niſi illi quoque ſuam partem præriperes: & cuius te ſeruatorem verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipſe tantum ſceleſtus, ſed matri quoque inurens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſturbans beneuolentiam, diſsidijsq́; miſcens omnia: & poſt hæc auſus es patrem vocare beſtiam, ipſe venenatiſsimis quibuſque beſtijs nocentior, proprio veneno abutens in coniunctiſsimos optimeq́; de te meritos, muniénsq́; te cuſtodibus ac varijs tam virorum quàm mulierum technis contra vnum ſenem, quaſi non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explendum odium. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te eſt conaris legem quoque contra tui ſimiles ſcriptam abolere, ſimulq́; Vari æquitatem, omnemq́;, quanta eſt in rerum natura, iuſtitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis Regem Vare à cognatorũ iniurijs? non dabis neci hanc peſsimam beſtiam, pietatem erga genitorem ſimulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum in ſtruendis illi capitalibus inſidijs? Scis patricidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicã vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quàm perpetratum contaminet: imò quod qui non punit, & ipſe in naturam parentem eſt iniurius. Poſt hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: conſultos vates de regno, & ſacris exitialibus impetitum Regis caput: tum libidinoſas & ebrioſas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus: quæq́; ad teſtimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina neceſsitate expreſſa, atq́; hoc ipſo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri ſilentio texerant, poſt verſam eius fortunam videntes accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum ſua exſaturabant. Attamen non ita aliorum odijs grauabatur, vt proprijs ſceleribus, hoſtili in patrem animo, diſturbata fratrum concordia, commiſsis inter ſe domeſticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, niſi quatenus ſibi videretur commodum. idq́; cum iamdudum à multis eſſet obſeruatũ, quo quiſq; erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduerſarius: & quamprimum tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid ſcirent certatim prodentes: cumq́; variorũ criminũ proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neq; ad Regis gratiã loquerentur, neq; periculi metu ſilentio quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſceleſtos conatus Antipatri, eumq́; non tam ob patris ſecuritatem, quàm ſuomet ipſius merito de medio tollendũ cenſerent & tradendum ſupplicio. nec hi ſoli qui interrogabantur eum accuſabãt, verùm etiam

An. mũdi 3962. Ante Christum natum 2.

Patricidium publica vitæ ac naturæ iniuria.

Antipater à cunctis accuſatur.

 ſpontanei

An. mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

ſpontanei delatores plerių aderant: ita vt licet callidiſſimus eſſet mendaciorum artifex & frontis perfrictiſſimæ, tamen ne hiſcere quidem contrà valeret. Poſtquam autem Nicolaus accuſare eum & conuincere deſtitit, tum Varus poteſtatem ei dicendi pro ſe fecit, ſi quid haberet quo declararet ſuam innocentiam.

Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit.

Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoq; eius optare ſcire, quàm ne ille in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & ſupplicabiliter humi iacens, Deũ conſcientiæ ſuæ inſpectorem obteſtabatur, vt euidenti aliquo ſigno probaret alienũ ſe ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem.

Antipater innocentiam ſuam precibus ad Deum teſtatã facere conatur.

Is enim eſt mos malorũ omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non ſibi permittant, nullo reſpectu diuini numinis: cum autem ſuis ſceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & teſtimonium volunt eripi, fingentes ſe cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoque Antipatro vſu euenit: qui cum antè omnia ſic geſſiſſet quaſi nullum numen intereſſet rebus mortaliũ, imminente vltione deſtitutus iuris præſidijs, ad diuinam confugiebat potentiam, ſe in hoc diuinitus ſeruatũ aſſeuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum inuocante, videns alioqui nullũ fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quá nam vi præditum ſit experimento poſſet colligere: quod mox allatũ, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, ſine mora necauit hominem. quo facto ſurgens abijt è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt, vbi plurimum ſolebat degere, quod illic eſſet Syrorum regia. Herodes verò confeſtim vinxit filium, omnibus ignorantibus quænam fuiſſent eius cum Varo ante diſceſſum colloquia. coniectura tamen erat cuncta Regem facere ex illius ſententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæſari de eo ſignificauit per literas, miſſis etiã qui coram eloquerentur mandata, docerentų quàm ſcelerata ſit hominis malicia.

Venenum capitis damnato ad bibendum datũ ſine mora eum necat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Antipater in carcerẽ coniectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Per eoſdem porrò dies intercepta ſunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto miſſæ literæ: quibus ſolutis hæc in eis ſcripta Rex ipſe comperit. Miſi ad te Acmes literas, etiã cum vita mea periculo. ſcis enim quòd ſi deprehenderer, infeſtas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operã, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epiſtolæ: Rex autem diligenter requiſiuit etiam alteram. ea tamen nuſquam comparebat, & ſeruus Antiphili negabat ſe attuliſſe vllam præterea. & cum diutius hærerent, vnus ex amicis Regijs animaduerſa quadam ſutura in interiore ſerui tunica (nam duabus erat indutus) ſuſpicatus eſt in ea plica celatas literas: nec eum ſua fefellit opinio: depromptaq; eſt inde epiſtola hæc ferè continens.

Antiphili literæ ad Antipatrum.

Acme Antipatro. Scripſi patri tuo, quales iuſſiſti literas: & adieci confictum exemplar epiſtolæ quaſi à Salome ad dominam meã miſſæ: qua lecta ſcio, quòd pœnas ab ea, tanquàm ab inſidiatrice exiget. Ea verò quã à Salome ſcriptam videri volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & Regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme Regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ, ne quid te lateat ad ſalutem tuã pertinens, inuentã Salomes epiſtolam, contra te ſcriptam, ad meam dominam, non ſine periculo tranſſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat, vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam & literas ad Herodem

Acmes literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Herodem.

eodem miſiſſe & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operamq́ hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam ſimul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malicia, minimum abfuit quin illum e veſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cum fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet: qui cum ad hæc nehiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio, ſaltem ſocios ſceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal patricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoq́ adiunctis exemplaribus.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

Herodes odio in filium flagrat.

Antipater omnẽ in Antiphilum culpam confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

INTEREA *dum legati instructi mandatis ac literis Romam properant, Rex morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumnijs Antipatri: Cæſariq́ legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberisq́ eius & amicis atq́ libertis talenta quingenta. Suis quoq́ filijs diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, quam propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd iam ad ſeptuageſimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſa erat opinio contemptus, quodq́ exiſtimaret gentem lætari ſuis infortunijs: quam opinionem confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſſimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſſimi, ob idq́ cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum Regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ Rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe Regi cauſam cum calamitatum domeſticarum, tum poſtremò præſentis morbi, videlicet, quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum, aquilam auream magni ponderis, cum lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucunda vita*

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Herodes morbo correptus teſtamentum condit, ac regni ſucceſſionem filijs, nepotibus ac amicis relinquit.

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Herodes in ſenio impatiens, & amarulentus.

Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi iuuentutẽ, vt opera quæ Rex præter patriæ conſuetudinem fecerat, tollerent, concitat.

Aquila aurea ſuper maiorẽ templi portam.

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Contemptus mortis.

præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori. & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. Magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tàm viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poſſit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum Regem nuncians, & propenſos

Aquilam aureã detractam, iuuenes ſecuribus concidunt.

iam ad facinus perpulit. itaq; claro meridie aſcendẽtes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ: & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſ-

Iudas & Matthias cũ 40. iuuenib. ad Regem perducti ouantes ſeſe excuſant, eosq; vinctos Rex Hierichuntem mittit.

iectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cumq; his autores facinoris Judam & Matthiam turpe putantes cedere: omneſq; ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum exſecutos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſumus vindicauimus. Nec eſt quod mireris, ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moſes autore & doctore Deo pertulit: nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunq; nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atq; antè ad fortiter agen-

Herodes Iudæorum Primores conuocat, eisque facinus hoc commemorat.

dum fuerant. Eos Rex vinctos miſit Hierichuntem: moxq; accitis Judæorum primoribus in cõcionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro Repub. tum inſtauratum templum impendijs ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum Regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec exſtructum id tantum à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donarijs tali templo digniſſimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam & memoriam & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licet in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quiq; veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoq; grauius animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, viderique ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Mat-

Matthiæ ſacerdotiũ adimitur, in cuius locum Iozarus ſurrogatur.

thiæ Pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eiq; ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Jozarum. Huius Matthiæ Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Judæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus

Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex

Iudas Sariphei & Matthias Marga-[illegible] exuſti.

Defectus lunæ.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cum ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Joſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorẽ eiusq; ſocios viuos exuſſit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus eſt grauior, pœnam

nam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tàm externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimulq́ vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paſsionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimiliterq́ inguina. ipſa quoq́ verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hæc omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læſa tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauius affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus & medicamentis conquirendis vndiq́. profectus etiam vltra Jordanem fluuium, calidis aquis ſe fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoq́ iucundæ ſunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum conſilio immiſſus fouendus in refertum oleo ſolium, viſus eſt illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad ſe reuerſus, nullamq́ amplius ſalutis ſpem ſupereſſe intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iuſſit diſtribui: magna deinde liberalitate vſus in duces atq́ amicos, rurſum Hierichuntem reuerſus eſt: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapſus eſt, vt facinus animo conciperet longè atrociſsimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Judæorum ad eum conueniſſent, euocati minaci edicto pœnã capitis intentante non parentibus, infenſus ex æquo ſiue ſontibus ſeu innoxijs, vniuerſos concluſit in Circo: accita deinde Salome ſorore maritoq́ eius Alexa, ait inſtare ſibi terminum vitæ, ſuccumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum eſſe, quando iuxta communem mortalium ſortem accidat. illud permoleſtum eſſe, ſi carendum ſit extremo honore luctus qui debeatur Regibus. non enim ignotam ſibi

An. mũdi 3963
A nato Chriſto 1.

Herodis morbus horrendus.

Aquæ calidæ apud Calliroë, quæ in lacum bituminis feracem effluunt.

Herodes donatiuum militibus diſtribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum poſt obitum ſuum trucidari mandat.

eſſe Judæorum mentem, quòd optatam ſuam mortem lætis accepturi ſint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum non abſtinuiſſent contumeliis. ſed illorum eſſe officij, leuamen aliquod præſentis huius doloris decernere,

nam

An. mũdi 3963. A nato Chriſto 1.

nam ſi aſſenſum conſilio ſuo præbeant, fore ſuum funus longè quàm aliorum Regum honoratius, & manibus ſuis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimum viderint ſe exhalaſſe animam, debere eos clauſam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum ſuum obitum, non prius vulgandum quàm mandatum exſecuti ſint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæſis duplicem ſe eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum ſuum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam perq; omnia ſacra obteſtabatur, ne ſe extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos ſe operam vt cuncta iuxta ipſius mandatum fierent. Heic ſanè etiamſi quis præteritam eius in cognatos ſæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & ſecuritate ſolicitudini, ex hac certè nouiſſima eius voluntate deprehendere poteſt quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita diſceſſurus, curabat vt ex ſingulis familijs vno aliquo ſublato, totam gentem in luctum & cariſſimorum deſiderium conijceret, nec læſus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obijcere: cum hi quibus vllum eſt virtutis ſtudium, etiam inimicis tali ſuo tempore odia remittere ſoleant.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæſare occiſam, & Herodi liberam poteſtatem Antipatri puniendi relictam eſſe, oſtendunt.

DVm hæc mandata cognatis dat, ſuperuenerunt à Roma literæ, à legatis miſſis ad Cæſarem: quarum ſumma erat, Acmen ab irato Cæſare occiſam eſſe, propter locatam Antipatro operam: ipſumq; Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: ſiue in exilium vellet eum pellere, ſiue capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus eſt voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permiſſæ ſibi poteſtatis liberè ſtatuẽdi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum ſimul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per ſe repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumſpiciebat, ferire ſeipſum cupiens: perpetraſſetq; facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore ſublato cohibuiſſet eius dexteram: moxq; denuò luctus cum trepidatione ac tumultus occupauit palatium, quaſi Rege iam agente animã. quem ſtrepitum vbi perſenſit Antipater, ratus patrem verè vitam finiſſe, ſpem concepit fore, vt ſolutus vinculis ſine difficultate regnum acciperet. cœpitq; cum cuſtode carceris de miſſione agere, multa & in præſens & in futurum poſt acquiſitam poteſtatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius Regi renunciaret, vtq; ſolicitatus ab eo ſit oſtentato præmio. Tum Herodes qui iam ante malè affectus erat erga filium, poſtquam audiuit cuſtodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput ſibimet verberans, quamuis morti proximus erexit ſe in cubitum, iuſſitq; vnum è ſatellitio ſine mora eum occidere, & corpus obſcuro funere condi in caſtello Hyrcanio.

Herodes malum ſimul & cultellũ poſcens ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit.

Aliàs Cap. 9.
Antipater patrẽ vitam finiſſe ratus, cũ carceris cuſtode de miſſione agit, quod dum Herodes audit, ſine mora eum occidere, & in Hyrcanio caſtello condi iubet.

CAP. X.

Herodis mors teſtamentum & funeratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 10.
Herodis teſtamentum mutatum.

DEINDE mutata voluntate mutauit etiam teſtamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni ſucceſſorem deſtinauerat, Galilææ ſimul ac Peraæ tetrarcham conſtituit. regnum verò Archelao largitus, Tracho-

Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchia nomine aſsignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phaſaëlida Salomæ ſorori ſuæ attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. habita eſt & cæterorum cognatorum ratio, abundeq́ proſpectum ſingulis leganda pecunia & reditibus annuis. Cæſari quoq́ legauit argenti ſignati centies centena millia, præterq́ vaſa tàm aurea quàm argentea, magnumq́ veſtis precioſæ numerũ. Iuliæ autem Cæſaris vxori, & quibuſdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die poſt quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus eſt, poſt detruſum regno Antigonum anno trigeſimo quarto, ex quo autem à Romanis Rex declaratus eſt, anno trigeſimo ſeptimo, vir in omnes ex æquo ſæuus, iræ ſeruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vſus, ſi quis alius. ex priuatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper euaſit feliciter, vixitq́ longiſsimo tempore. quantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic quoq́ felix fuit ſua ſententia, oppreſsis inimicis & aduerſarijs, ſed infeliciſsimis meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priuſquam Regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam quenq́ dimiſerunt, dicentes ipſum ita iubere, vt in agros digreſsi curarent ſuamet ipſorum negocia: atq́ hoc pacto magno beneficio vniuerſam gentem ſibi deuinxerunt. Indicata deinde Regis morte, congregataq́ in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primùm legerunt literas eius ſcriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq́ vt eandem ſeruarent & Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui anulus Regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, quod nõ aliàs ratum habendum eſſet, quàm accedente conſenſu Cæſaris: moxq́ acclamatum eſt Regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum ſuis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præſtitiſſent fidem atq́ operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur Regi, Archelao curante vt exſequiæ patri fierent quàm ſplendidiſsimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuũ. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta varijs gemmis precioſis, & inſtrata purpura: corpus quoq́ amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroq́ in manu dextera. lecticam ſtipabant filij & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites diſtributi per nationũ genera: primùm ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germàni, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium vſq́ per octo ſtadia, vbi quemadmodum antè mandauerat ſepultus eſt. Et Herodes quidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies iuxta patriã legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templũ aſcendit: & quacũq́ tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationib. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipſe viciſsim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatq́ grates quòd obliti patris ſui duriciæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturq́ parẽ pro eorum ſtudijs gratiam: adhuc tamen abſtinere ſe a Regis nomine, quod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris pendeat, penes quẽ ſit teſtamenti à patre ſcripti confirmatio.

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Cæſari & Iuliæ Cæſaris vxori ab Herode legatum.

Herodes moritur.

Herodes varia fortuna vſus.

Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domu dimittunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Herodis ad milites gratiarum actio, & teſtamentum lectũ.

Archelao Regi acclamatur.

Aliàs Cap. 12.

Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur.

Germani & Galli ſub Herode ſtipendia fecerunt.

Archelaus epulum multitudini præbet.

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Archelaus ſi à Cæſare in imperio conſtabilitus eſſet, curæ ſibi fore vt beneuolentia omnium videatur digniſſimus pollicetur.

quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntẽ vltrò offerente ambitioſum diadematis honorẽ ſe accipere voluiſſe, cum nondum conſtaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm conſtabilitus eſſet in imperio, curæ ſibi fore vt beneuolẽtia omniũ videatur digniſsimus: daturumq́ operã vt per omnia patre ſuo ſit illis commodior. Illi verò, ſicut vulgus ſolet, rati primis diebus aperiri mentem huiuſmodi poteſtates ineuntiũ, quò manſuetius & officioſius eos alloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poſcebantq́ ſibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderẽt: alij ſolutos dimitti quos Herodes non paucos vixerat, & in his pleroſq́ diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatẽ, quibus grauabatur forũ rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens, vt conciliaret ſibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum ſuarum ſitum exiſtimans. poſtremò re diuina peracta conuiuium cum amicis inijt.

CAP. XI.

Populus ſeditionem mouet contra Archelaum.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 13

Matthiam ſeditioſi & ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio deflent: Herodi caros in vindictã ab Archelao depoſcunt. & Pontifici ſacerdotium abrogari poſtulant.

INTEREA Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiam & ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio. Hi quoniam metu coerciti non auſi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tũc cum clamoribus & eiulatu in defunctum Regem iactabãt conuicia, quaſi in mortuorum ſolatium: congregatiq́ in vnum, in vindictam eorum ab Archelao depoſcebant ad pœnã quoſdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia poſtulabant ſacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & ſubrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indignè ferret, compeſcere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæſarem, vt ſententiam Cæſaris cognoſceret. Itaq́ miſſo ad eos magiſtro militum, per eum hortatus eſt, vt omiſſo vindictæ ſtudio, conſiderarent legibus pœnas dediſſe quorum moleſtè ferrent interitum: ad hæc poſtulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia conſilia poſcere, opuſq́ eſſe cõcordia, donec ad ipſos reuerteretur confirmatus Rex aſſenſu Cæſaris. tum demum diſpiciendum ſuper his rebus, & ſtatuendum de communi ſententia: interim quieſcerent, ne ſeditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum eſt ſtrenuè, periculum intentantibus quicunq́ conaretur verbis eos ad ſaniorem mentem reducere: quòd plus ſuæ voluntati tribuerent, quàm autoritati præſidentium: & indignum ducerent ſi amicorum, quos viuo Herode amiſerant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erant, vt id tantum ius & fas putarent, quod ipſis voluptatem allaturum videbatur, ne ſui quidem periculi memores, dum inimicos lædere cupiunt: & cum multi ad eos à Rege mitterentur, qui partim ipſius nomine, partim ex ſua perſona verbis ſedarent turbidos, neminem audire ſuſtinebant, ſed ad maiorem iram accendebantur, auſuri aliquid ſi maior acceſſiſſet numerus.

An. mũdi 3964 A nato Chriſto 2.

Seditio in Paſchatis feſto.

Cumq́ feſtum inſtaret, quo patrium Iudæis eſt veſci non fermentatis panibus (Paſcha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo ſumma alacritate maiorem ſolito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliq́ etiã extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) ſeditioſi deploratores legiſdoctorũ Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu, quem illos non pudebat mendicato

mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum inſolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte qui compeſcerent homines, priuſquam cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & ſi quorum emineret in concienda ſeditione ferocia, illos vt ad ſe adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exaſperauerunt, & ferientes ſaxis pleroſq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt ſaucij. quo perpetrato rurſum ſacris operati ſunt. Archelaus porrò de rerum ſumma periclitari ſibi viſus eſt, ni plebis impetum illum retunderet. itaq; totum exercitũ in eos immittit, ſimulq; equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum ſuccurrere, & quotquot ex eis peditum vim euaſiſſent, iam in tuto ſe exiſtimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæſa ſunt, reliqui fuga ſe in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconẽ edixit, vt omnes in ſua diſcederent. illi metu grauioris mali feſtiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & ſine diſciplina homines. Tum Archelaus ad mare deſcendit vnà cum matre ſua, ducens ſecum Nicolaum & Ptolemæum multoſq; ex amicis alios, & familia & regno commiſſis Philippi fratris ſui fidei. Simul etiam profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem. alij quoq; ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipuè perpetratum in templo facinus incuſaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæſaream Sabinus procurator Cæſaris in Syria, in Judæam properans ad aſſeruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemæum. ita ille in præſidis gratiam neq; arces occupauit in Iudæa, neq; theſauros obſignauit regios, omnia relinquens in poteſtate Archelai, tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hæc pollicitus manſit Cæſareæ. Sed poſtquam alter Romam nauigauit, alter verſus Antiochiam profectus eſt, ipſe Hieroſolyma petijt, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium & regijs procuratoribus, rationes repoſcebat ab eis, & arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen nõ diſceſſerunt à mandatis Archelai, ſed omnia ſeruabãt in ipſius aduentum integra, prætexentes ea ſe ſeruare Cæſari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi ſibi regni ſpe, ad quam excitatus erat per Salomen, quaſi Archelao præferendus, eò quod prioribus teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuerit, quæ validiores deberent eſſe quàm illæ ſcriptæ poſterius. Ducebat autem ſecum matrem ſuam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis fauentem partibus: ſed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu verſatus in regijs negocijs. quapropter ſuadentib. quibuſdã, vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni ſcripto in teſtamenti paterni tabulis, noluit parere huic conſilio. qui poſtquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tàm ipſius amore quàm Archelai odio, libertatẽ maximè cupientes, & degere ſub Romano præſide: quod ſi parũ ſuccederet, commodiorẽ ſperantes Antipam quàm Archelaum, ſtudebant illius partibus. quin & Sabinus ſcripſit Cæſari literas, in quibus accuſabatur Archelaus. at ille per Ptolemæũ Cæſari libellum obtulit, continentem ius ſuum & teſtamentũ patris, ſimulq; rationes pecuniarum Herodis obſignatas cum ipſo anulo, atq; ita euentũ expectabat. qui perlectis his omnib. Variq; ac Sabini literis, tum quantũ pecuniarum eſſet ac annuo-

An. mũdi 3964
A nato Chriſto 2.

Tria millia Iudæorum cæſa.

Archelaus Romam proficiſcitur, multique eidem obnixuri cum comitantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. l. 14.

Sabinus Herodis pecuniam & regiã occupaturus Hieroſolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parandi ſib. regni ſpe Romam nauigat.

An. mūdi 3964 A nato Chriſto 2.

Antipater Salomes filius apud Auguſtum Cæſarem Archelaum accuſat.

rum redituum, præterea quæ Antipas ſibi regnum vindicans ſcripſerat, amicos in conſilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ ſuæ filium, iam à ſe adoptatum, primum ei locū in conſiſtorio tribuens: moxq́; poteſtatem facit dicere volentibus de præſenti negocio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius poteſtatē iam dudum inuaſiſſet, non expectato aſſenſu Cæſaris, dum feſto die tam multos interimeret: qui etiamſi eſſent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius ſeruandum fuiſſe poteſtati legitimæ, non ipſi vſurpādum, ſiue Regi cum iniuria Cæſaris, cuius contempſiſſet ſuffragium, ſiue priuato, quod eſſet peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipſo hunc ſperare calculum, quem iam quantum in ſe fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obijciebat ei mutatos autoritate propria quoſdam duces militiæ: quodq́; ſediſſet in regio ſolio, & tanquam Rex ad quaſdam cauſas determinaſſet, annuiſſetq́; poſtulatis populi, deniq; nihil non feciſſet quod per Cæſarem confirmatus poſſet facere. ab illo quoq; dimiſſos, aiebat, eos, qui in circo incluſi fuerant: multaq́; afferebat alia, partim vera, partim veriſimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum poteſtatis faſtigium. præterea neglectum patris luctum, & commeſſationes inſequenti mox poſt eius obitū nocte celebratas: qua indignitate motum ad ſeditionem populum, videntem pro tantis beneficijs mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam perſonatus lacrymas fingeret, per ſingulas autem noctes delicijs frueretur regijs. qui cum tam prauo ingenio ſit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæſarem, ſi ab eo regnum acceperit, quam hactenus fuiſſet erga parentem amantiſſimum. Cantu enim ſe oblectare & choreis tanquam in in morte inimici non patris, haudquaquam abeſſe ab immani ſcelere. nunc venire ad Cæſarem vt annutu eius regnum accipiat, cum iam antè non aliter ſe geſſiſſet, quàm ſi conſtabilitus Rex fuiſſet autoritate ipſius. maximè autem exaggerabatur in ſacrato loco perpetrata cædes impia, idq́; die feſto, quando tàm hoſpites quàm indigenæ victimarum more mactati ſint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, ſed ab eo qui legitimā Regis appellationē prætexeret, quò facilius tyrannicum ſuum ingenium expleret exercendis paſſim in omnes iniurijs. Quare ne per ſomnum quidem vnquam patrem, dum ſanus eſſet, de hoc ſibi poſt obitum ſubſtituendo Principe cogitaſſe, vt cuius mores haberet cognitos: immò in potioribus tabulis eius aduerſarium ſucceſſorem deſtinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatū non animo ante corpus præmortuo, ſed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immò etiamſi iam tum tale de Archelao fuiſſet patris iudiciū, quale in poſteriorib. tabulis, ipſum tamē iam ſatis declaraſſe qualis nam Rex futurus ſit, qui autoritatem Cæſaris in confirmando regno contempſerit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis ſuis fidem plurimis ex ipſius cognatione teſtibus adhibitis, finem orationi impoſuit.

Archelaum Nicolaus excuſat.

Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao cædem illam circa commiſſam ipſorum improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando deſtiterint, quàm ille coactus ſit eos vi compeſcere: hoc magis culpabiles, quòd non ſolùm maliciam ſuam exercuiſſent, verùm alijs etiam neceſſitatem feciſſent audendi tale facinus. Inſolentia enim eorum in ſpeciem quidem infeſtatum Archelaum, ſed reuera contumaciam hanc ad ipſius

Cæſaris

An.mūdi 3964. Ante Christum natum 2.

Cæſaris pertinuiſſe iniuriam. miſſos enim ab eo qui tumultuantes ſedarent, facto ab ipſis impetu contra ius & fas necatos, nulla feſti reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, ſine æquitatis reſpectu, dum modo odio, quo proſequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur eſſe culpam, qui priores iniuria non abſtinuerint, & aliorum arma ad defenſionem ſumpta in ſe proritauerint. Cætera quoque, de quibus Archelaum accuſauerant, in eos ipſos accuſatores referebat, dicens, nihil horum, niſi ex illorum ſententia geſtum, nec ea tam iniuſta eſſe, quàm ipſi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceāt. Tantam illis ineſſe cupidinem lædendi cognatum hominem cùm de patre benè meritum, tum ipſos omnibus ſemper proſecutum officijs. Teſtamentum certè à Rege mentis compote eſſe ſcriptum, & poſteriores ſemper potiores eſſe tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæſari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæſarem iniquitatem iſtorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti ſint beneficijs, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac ſocij, & omnia fidei ſuæ permittentis, teſtamentum ratum habiturum. multum enim intereſſe debere inter horum maliciam, & Cæſaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum ſanæ mentis decretum eius, qui probo filio ſucceſſionem reliquerit, & inſuper ad ipſius fidem confugerit: quandoquidem veriſimile non ſit in deligendo ſucceſſore erraſſe, qui tam prudenter ſententiæ Cæſaris ſubieciſſet omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæſar Archelaum ad genua ſibi accidentem erexit humaniſsimè, dignum eſſe regno pronuncians: præ ſe ferens nihil ſe facturum, niſi teſtamento præſcriptum & Archelao ipſi commodum: vidensq́ue hac promiſsione confirmatum in ſpe iuuenem, nihil tum amplius ſuper ea ſtatuit: & dimiſſo concilio, ſolus ſecum diſpiciebat, vni ne regnum ratum faceret, an commune ſineret Herodis generi, præſertim cum omnes eius ope indigeant.

Cæſar Archelaū regno dignū pronunciat.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.

SED priuſquam quicquam certi de hac re determinatum ſit, Marthace Archelai mater morbo vitam finijt, & à Varo Syriæ præſide venerunt literæ defectionem Iudæorum ſignificantes. Nam diſceſſum inde Archelai ſecuti ſunt magni in ea gente tumultus: ad quos compeſcendos cum Varus veniſſet, autoribus eius motus affectis ſupplicio, & maxima ex parte ſeditione compreſſa, reuertens Antiochiam legionem vnam reliquit Hieroſolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. quamprimum enim Varus abijt, Sabinus Cæſaris procurator ibi ſubſiſtens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copijs, & parem ſe iam putans populo. nam armatis multis ſatellitibus, contra Iudæos his vtebatur, moleſtans eos & ad defectionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas pecuniæ Regiæ ſcrutationes faceret, priuati lucri & prædæ cupidine. Igitur inſtante pentecoſte, ſicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia non ſolum religionis gratia, verùm etiā indignè ferentes Sabini intēperias, nec tantū ex Iudæa grauius offenſa, ſed è Galilæa quoq́ue ac Idumæa, tum à Hie-

Marthace Archelai mater moritur.

Varus ſeditioſos Hieroſolymis cōpeſcit.

Aliàs cap. 15.

Sabini auaritia Hieroſolymis ingentem ſeditionem in feſto Pentecoſtes concitat.

An.mũdi 3964. A nato Chriſto 2.

à Hierichunte & trans Jordanem ſitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitiq́ trifariam hoc modo caſtra faciunt: pars vna circum occupat, reliquarum duarum altera templum à ſeptentrionali & orientali regione circumſidet: ob occidentali altera, quà ſita erat domus Regia. Ita incluſos vndiq́ Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum eſſet, aut mori, aut vincere, ſtatim ad Varum miſit literas, hortans vt properet, relictamq́ legionem præſenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipſe cõſcenſa caſtelli turre celſiſſima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phaſaelus appellabatur, manu Romanis innuebat, vt in Iudæos eruptionem facerent: & cum ne amicis quidem ſe auderet committere, poſtulabat, vt alij propter eius auariciam mortis periculo ſe obijcerent. qui poſtquam progredi auſi ſunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis ſtrenuè

Iudæorum cum Romanis acerrimus cõflictus circa templũ.

milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: ſed circumducta ſuorum parte aſcenderunt porticus quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduerſarios pugnantes vel manu mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores ſuorum, ſed ſpectatores etiã totius prælij. quin & ſagittarij è ſuperiore loco impetebant expoſitos ictibus, nec valentes contrà miſſilibus ad ſe pertingere, eoq́ facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm ſubijciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd eſſet pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta eſt incendio, quo lacunaria illa precioſa & magnifica abſum-

Iudæi permulti in lacunarijs pereunt.

pta ſunt, & quotquot illuc aſcenderant improuiſo perierũt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati ſunt, pars à circumſtantibus telis confixi: nonnulli deſperatione ſalutis & vi mali attoniti, aut in flammas ſeſe dederunt, aut ſuiſmet gladijs confecti ſunt. quòd ſi aliqui refugientes quà aſcenderant in tutum ſe recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodeſſet ferocia, ita, vt ne vnus quidem ex his qui tectum aſcenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà ſe incendium remiſit alij ab alijs protruſi, penetrauerunt ad ſacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto militum diſ-

Sacræ pecuniæ bona pars militum furto diſperit.

perijt, ad Sabinum autem propalam quadringenta talenta ex ea præda relata ſunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti ſunt, deſideratis in ea pugna carorũ

Regia ab Iudæis obſeſſa.

amicorum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario. facto tamen globo è pugnaciſſimis circumdederunt Regiam, incenſuros ſe eam & omnes intus occiſuros minitantes, niſi quamprimum diſcederent: quòd ſi mox abirent, impunitatem Sabino

Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes ſe transferũt.

vnà cum ſuis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars ſtabat. Rufus quoq́ & Gratus, qui ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorũ & ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum ſe tranſtulerũt: ſimulq́ equitatus qui Ruſo duci parebat, non mediocris ſanè ad rem Romanã acceſſio. Interim Iudæi nihilo ſegnius inſtabant oppugnationi, muros ſuffodientes cuniculis, & aduerſarios hortantes, vt abirent, neve diutius vindicantibus ſe in libertatem à maioribus acceptam obſiſterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxiſſet milites, ſed fidem promiſſis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hoſtium ſuſpectam habebat, & expectabat à Varo ſubſidium.

Fedio & Ruffinus Cap. 15.

Tumultus in Iudæa varij.

In hoc rerum ſtatu etiam alibi per Iudæam diuerſis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemq́, aut lucri, aut vindictæ

concitabat

An. mũdi 3965. A nato Chriſto 3.

Duo millia Herodis militum bello regios impetunt.

Iudas Ezecię latronũ ductoris filius.

concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, tunc verò dimiſſi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, reſiſtentes ſibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nuſquã æquo loco eos ſuſtinere auſus, vt veteranos & bellandi peritiſſimos, tuebatur ſe & ſua quãtũ poterat aſperitatibus acceſſu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronũ ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa ſe hominum deſperatorum manu incurſabat Regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatisq́ inde ſuis ad vnum omnibus, pecuniam quoq́ Regiã in illis locis occupauit: iamq́ formidandus accolis ſpoliabat in quoſcunque incideret, aſpirans ad regnum, affectansq́ hoc faſtigium non bonis artibus quarum imperitus erat, ſed nocendi licentia. Dum ita vbiq́ turbatur, etiã Simon Herodis Regis *ſeruus, vir alioqui & forma & ſtatura & robore egregius inprimis habitus, auſus eſt diadema ſumere: ſtipatusq́ numeroſis copijs, & Rex conſalutatus ab inſana multitudine, placebat ſibi præ quouis alio, auſpicatus poteſtatem diripienda ac incendẽda Hierichuntina* Regia: *paſſimq́ crematis alijs* Regis *palatijs, & præda conceſſa ſuæ factionis hominibus, maiora etiam auſurus videbatur, ni maturè occurſum fuiſſet. nam Gratus regiorum militũ dux, tum Romanorum partes fouens, ſuas copias contra Simonem duxit: vbi poſt acerrimum conflictum tranſamnani homines incompoſiti, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti ſunt: ipſum Simonem per anguſtas quaſdam fauces fugientem Gratus aſſecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appoſita palatium* Regium *incenſum eſt à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eò quòd proprium* Regem *non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graues ſuperbia ſimul & auaritia.*

Simon Herodis ſeruus.

Grati cum Simone conflictus.

Simon obtruncatur.

Iudæi in ſeditionibus quaſi furioſi.

Athronges vir corpore & manuum robore inſignis dignitatẽ regiam attentat.

Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus ſubnixus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſimus, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, attentauit dignitatem Regiam, *paratus animæ periculo depaciſci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumentum, vt ipſis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quiſque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributã obire iubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de rebus agendis, quarum penes ſe ſeruabat arbitrium: durauitq́ diu poteſtas huius, & non inanis* Regis *appellatio, dum quicquid collibuiſſet exſequitur, maximè in* Romanos *cædibus ſæuiens & milites* Regios, *vtriſque ex æquo infenſus: his propter licentiam qua ſub Herode vſi fuerant,* Romanis *propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaſperabatur, imminebantq́ vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem inſidijs exceperunt: ductoremq́ eius Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis peditibus telis confixerũt: reliquos nihilo meliora iam expectãtes ſuperueniens cum* Regio *milite Gratus ſeruauit, relictis caſorũ cadaueribus. In hunc modũ longò tempore prælia per occaſionem conſerentes, &* Romanos *non leuibus affecerunt incommodis, & ſuam gentem maioribus etiam inuoluerunt calami-*

An. mūdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

Antipater parentis accuſationē diluit.

negocij gnarum, vt proſequeretur quæ attinerent ad examinatos cōſcios, & ad conuincendum filiū. Sed ille præueniens, cauſamq́ ſuā exorſus dicere, hæc ipſa exempla paternæ beneuolentiæ pro ſe adducebat, nimirum pietatis ſuæ meritis reddita. Se enim & proſpexiſſe ſolerter quid facto opus eſſet, & ſicubi res operā ſuam poſtulaſſet, confecta dediſſe omnia: nec æquum eſſe, vt qui patrem eripuerit ab aliorum inſidijs, ipſe nunc eiuſdem reus agatur criminis, & teſtata iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculā contrahat. Quam enim ſibi fuiſſe cauſam ſceleris, cum ſucceſsionem deſignatus Rex haberet magis quàm ſperaret, & nemine vetante honorum eſſet particeps? neq; enim probabile eſſe, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam ſpem contemptam certam infamiam, maximè cum is conatus fratribus non ſucceſſerit, quorum ipſe & delator fuiſſet, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec ſe pœnitere geſtorum, quæ argumento ſint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per ſe acta ſint, teſtem eſſe Cæſarem, cui non ſecus ac numini nemo poſsit imponere: extareq́ eius de hoc literas, quas periniquum ſit inimicorum & improborum hominum poſthaberi calumnijs, quibus nihil magis ſit cordi, quàm regiam familiam inter ſe committere, nactis comminiſcendi ocium per ſuam abſentiam, quod ſe præſente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæſtionibus, per quas neceſsitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & poſtremo ſe quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cum nonnihil moueretur concilium, miſerabiliter lacrymante Antipatro & ſibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos ſubiret miſeratio, Herodesq́ ipſe quantumuis diſsimulās fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accuſationē à Rege *cœptā proſequens, exaggerabat ſingula, proferebatq́ teſtimonia, & indicia criminis collecta ex quæſtioni ſubiectorum confeſsionibus. ad hæc extollebat* Regis *de eo merita in educandis ac inſtituendis filijs, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuiſſe priorum temerariam ſtultitiā, qui rudi ætate corrupti à malis conſiliarijs naturales affectus pietatis aboleuiſſent, ambitione principatus magis quàm opū cupidine. Sed Antipatri ſtupendā eſſe tam ſceleratam audaciam, qui ſæuior nocentiſsimis beſtijs, à benefactoribus tamen iniuriam abſtinentibus, nihil mollitus ſit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quò minus crudelitatis eorum æmulator fieret. Atqui tu ipſe, inquit, ô Antipater index fuiſti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti ſunt, tu in conuictos animaduertiſti. nec improbamus quòd eos iuſta indignatione proſecutus ſis, imò miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te non ad ſecuritatem patris, ſed ad fratrum feciſſe perniciem, vt deteſtando eorū maliciam, pietatis erga cōmunem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipſe in eum ſæuire poſſes impunitius, quod tandem facere aggreſſus es. Dum enim fratres ſontes addicis ſupplicio, & parcis eorū ſocijs, omnib. facis perſpicuum bene conuenire tibi cum eis, quorum poſthac vti poſsis in opprimendo patre opera. itaq; duplicem voluptatem cepiſti tuis dignam moribus: alteram palam quaſi re benè geſta gloriabundus ſublatis fratribus: alteram clam maiore facinore per occultas inſidias conando patrē ſubuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè deteſtatus eſſes illorum maliciā, nunquā imitandam tibi propoſuiſſes. Nimirum hoc agebas iſtis artibus, vt dignioribus ſublatis nullos haberes ſucceſsionis æmulos,*

Nicolaus Damaſcen' accuſationem à Rege cœptā proſequitur.

æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent inſidiæ, quibus oppugnaſti germanorum capita, & non ſolum ipſe meritum ſupplicium effugeres, verum etiam miſerum parentem pœna tua vicarium ſupponeres, inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri inſidiatus es, ſed amantiſsimo ſimul & indulgentiſsimo, iam Regiæ poteſtatis particeps, iam ſucceſſor deſignatus, tum præſenti fruendi voluptate ante tempus permiſſa, tum in futurum ſpe teſtamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modum non ex illius bonitate, ſed ex tua malitia ſtatuebas, non contentus ſocietate patris indulgentiſsimi, niſi illi quoque ſuam partem præriperes: & cuius te ſeruatorem verbis præferebas, eum re vera quærebas perdere, non ipſe tantum ſceleſtus, ſed matri quoque inurens eiuſdem notam ſceleris, & fratrum diſturbans beneuolentiam, diſsidijsq; miſcens omnia: & poſt hæc auſus es patrem vocare beſtiam, ipſe venenatiſsimis quibuſque beſtijs nocentior, proprio veneno abutens in coniunctiſsimos optimeq; de te meritos, muniénsq; te cuſtodibus ac varijs tam virorum quàm mulierum technis contra vnum ſenem, quaſi non tua ſola ſceleſta mens ſatis eſſet ad explendum odium. Et nunc poſt tortos tua cauſa viros & mulieres, ſeruos & ingenuos, poſt aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem ſperaſti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te eſt conaris legem quoque contra tui ſimiles ſcriptam abolere, ſimulq; Vari æquitatem, omnemq; quanta eſt in rerum natura, iuſtitiam. an ideo mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui ſeruatoribus? tibi ſcilicet in tormentis plus credendum eſt. Non liberabis Regem Vare à cognatorũ iniurijs? non dabis neci hanc peſsimam beſtiam, pietatem erga genitorem ſimulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt ſolus regnet deprehenſum in ſtruendis illi capitalibus inſidijs? Scis patricidium non priuatum eſſe crimen, ſed publicã vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitatum etiam non minus quàm perpetratum contaminet: imò quod qui non punit, & ipſe in naturam parentem eſt iniurius. Poſt hæc matris eius quædam adiecit, quæ illa garrulitate muliebri effutierat: conſultos vates de regno, & ſacris exitialibus impetitum Regis caput: tum libidinoſas & ebrioſas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus: quæq; ad teſtimonia pertinerent per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina neceſsitate expreſſa, atq; hoc ipſo certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri ſilentio texerant, poſt verſam eius fortunam videntes accuſationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum ſua exſaturabant. Attamen non ita aliorum odijs grauabatur, vt proprijs ſceleribus, hoſtili in patrem animo, diſturbata fratrum concordia, commiſsis inter ſe domeſticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iuſta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, niſi quatenus ſibi videretur commodum. idq; cum iamdudum à multis eſſet obſeruatũ, quo quiſq; erat æquitatis amantior, eo grauior illi fuit aduerſarius: & quamprimum tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid ſcirent certatim prodentes: cumq; variorũ criminũ proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quod neq; ad Regis gratiã loquerentur, neq; periculi metu ſilentio quicquam tegerent, ſed damnarent omnes ſceleſtos conatus Antipatri, eumq; non tam ob patris ſecuritatem, quàm ſuomet ipſius merito de medio tollendũ cenſerent & tradendum ſupplicio. nec hi ſoli qui interrogabãtur eum accuſabãt, verùm etiam

An. mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

Patricidium publica vitæ ac naturæ iniuria.

Antipater à cunctis accuſatur.

An. mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

ſpontanei delatores pleriq; aderant: ita vt licet callidiſsimus eſſet mendaciorum artifex & frontis perfrictiſsimæ, tamen ne hiſcere quidem contrà valeret. Poſtquam autem Nicolaus accuſare eum & conuincere deſtitit, tum Varus poteſtatem ei dicendi pro ſe fecit, ſi quid haberet quo declararet ſuam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoq; eius optare ſcire, quàm ne ille in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & ſupplicabundus humi iacens, Deũ conſcientiæ ſuæ inſpectorem obteſtabatur, vt euidenti aliquo ſigno probaret alienũ ſe ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim eſt mos malorũ omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non ſibi permittant, nullo reſpectu diuini numinis: cum autem ſuis ſceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & teſtimonium volunt eripi, fingentes ſe cuncta illius arbitrio permittere: Id quod tum quoque Antipatro vſu euenit: qui cum antè omnia ſic geſsiſſet quaſi nullum numen intereſſet rebus mortaliũ, imminente vltione deſtitutus iuris præſidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, ſe in hoc diuinitus ſeruatũ aſſeuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cum crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deum tantum inuocante, videns alioqui nullũ fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quá nam vi præditum ſit experimento poſſet colligere: quod mox allatũ, & ad bibendum datum cuidam damnato capitis, ſine mora necauit hominem. quo facto ſurgens abiit è concilio, & ſequenti die Antiochiam profectus eſt, vbi plurimum ſolebat degere, quod illic eſſet Syrorum regia. Herodes verò confeſtim vinxit filium, omnibus ignorantibus quænam fuiſſent eius cum Varo ante diſceſſum colloquia. coniectura tamen erat cuncta Regem facere ex illius ſententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæſari de eo ſignificauit per literas, miſsis etiã qui coram eloquerentur mandata, docerentq; quàm ſcelerata ſit hominis malicia. Per eoſdem porrò dies interceptæ ſunt Antiphili ad Antipatrũ ex Ægypto miſſæ literæ: quibus ſolutis hæc in eis ſcripta Rex ipſe comperit. Miſi ad te Acmes literas, etiã cum vitæ meæ periculo. ſcis enim quòd ſi deprehenderer, infeſtas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operã, vt rem geras feliciter. Atq; hoc fuit argumentum huius epiſtolæ: Rex autem diligenter requiſiuit etiam alteram. ea tamen nuſquam comparebat, & ſeruus Antiphili negabat ſe attuliſſe vllam præterea. & cum diutius hærerent, vnus ex amicis Regiis animaduerſa quadam ſutura in interiore ſerui tunica (nam duabus erat indutus) ſuſpicatus eſt in ea plica celatas literas: nec eum ſua fefellit opinio: depromptaq; eſt inde epiſtola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripſi patri tuo, quales iuſsiſti literas: & adieci confictum exemplar epiſtolæ quaſi à Salome ad dominam meã miſſæ: qua lecta ſcio, quòd pœnas ab ea, tanquàm ab inſidiatrice exiget. Ea verò quã à Salome ſcriptam videri volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & Regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme Regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ, ne quid te lateat ad ſalutem tuã pertinens, inuentã Salomes epiſtolam, contra tè ſcriptam, ad meam dominam, non ſine periculo tranſſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat, vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebant quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam & literas ad Herodem

Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit

Antipater innocentiam ſuam precibus ad Deum teſtatã facere conatur.

Venenum capitis damnato ad bibendum datũ ſine mora eum necat.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Antipater in carcerẽ coniectus.

Herodes legatos ad Cæſarem mittit.

Antiphili literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Antipatrum.

Acmes literæ ad Herodem.

An.mũdi 3962. Ante Chriſtum natum 2.

eodem miſiſſe & inſertum his exemplar fictitiarum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Judæa genere, agens in ancillatu Juliæ vxoris Cæſaris, operamq; hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam ſimul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malicia, minimum abfuit quin illum eueſtigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eodem incitabat eum & Salome, pectus plangens & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cum fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet: qui cum ad hæc nehiſcere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio, ſaltem ſocios ſceleris proderet, omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal patricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum quidem in vinculis vt ante retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoq; adiunctis exemplaribus.

Herodes odio in filium flagrat.

Antipater omnẽ in Antiphilum culpam confert.

CAP. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

INTEREA *dum legati inſtructi mandatis ac literis Romam properant, Rex morbo correptus teſtamentum condidit, ſucceſsionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumnijs Antipatri: Cæſariq; legauit mille talenta, & vxori Juliæ liberiſq; eius & amicis atq; libertis talenta quingenta. Suis quoq; filijs diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, quam propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd iam ad ſeptuageſimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus eſt, ira impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſa erat opinio contemptus, quodq; exiſtimaret gentem lætari ſuis infortunijs: quam opinionem confirmauit quorundam apud populum gratioſorum ſeditio, mota ex cauſa tali. Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctiſsimi erant Judæorum, & interpretes patriæ legis præſtantiſsimi, ob idq; cari populo quòd iuuentutem diſciplinis inſtituerent. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi poſtquam cognouerunt morbum Regis eſſe incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt ſublatis operibus quæ Rex præter patriam conſuetudinem fecerat, propugnatores pietatis ſe oſtenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc eſſe Regi cauſam cum calamitatum domeſticarum, tum poſtremò præſentis morbi, videlicet, quòd contemptis legibus multa nouare auſus ſit. nam hac parte multis in rebus pietatem Regis hi doctores deſiderabant. Inter cætera ſupra maiorem portam templi dedicauerat donum precioſum, aquilam auream magni ponderis, cum lex noſtros homines vetet imagines ſtatuere, aut conſecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant ſuis diſcipulis, vt aquilam illam detraherent. Etſi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucunda vitæ*

Herodes morbo correptus teſtamentum condit, ac regni ſucceſsionem filijs, nepotibus ac amicis relinquit.

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Herodes in ſenio impatiens, & amarulentus.

Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi iuuentutẽ, vt opera quæ Rex præter patriæ conſuetudinem fecerat, tollerent, concitat.

Aquila aurea ſuper maiorẽ templi portam.

An. mūdi 3963
A nato Chriſto 1.
Contemptus mortis.

præponendum eſſe honeſtum obitum, ſi contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem ſempiterna fama nullo ſeculo paſſura ſit gloriam eorum intermori. & alioquin ignauos iuxta ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè facturos virtutis cultores, ſi ex communi neceſſitate honorem ſibi decerperent, & cum hoc ſolatio è præſenti vita diſcederent. Magnum enim leuamen eſſe honeſtis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium laudem tranſmiſſam ad nepotes ac poſteros, cuius in partem tota cognatio tàm viri quàm fœminæ veniant, quo quid eſſe poßit optabilius? Hac exhortatione accenſis iuuenibus rumor ſuperuenit extinctum Regem nuncians, & propenſos iam ad facinus perpulit. itaq; claro meridie aſcendētes detractam aquilam conciderunt ſecuribus, inſpectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conſpirationem metuens, occurrit eò cum valida ſuorum manu cohibiturus demolitores aquilæ: & irruens in vulgum rudem & imparatum ac conglobatum temerè, facilè reliquis diſiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes reſiſtere auſos comprehendit, cumq; his autores facinoris Judam & Matthiam turpe putantes cedere: omneſq; ad Regem perduxit. Quo rogante quo freti auſi ſint ſacratam imaginem demere, aiunt ſe & deliberaſſe id multo antea, & deliberatum exſecutos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, ſuccurrimus, & legem cuius diſcipuli ſumus vindicauimus. Nec eſt quod mireris, ſi tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moſes autore & doctore Deo pertulit: nec recuſamus mortem ac ſupplicium quodcunq; nobis intuleris, conſcij nos non ob maleficium ſed pietatis cauſa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad conſtanter patiendum alacres, atq; antè ad fortiter agendum fuerant. Eos Rex vinctos miſit Hierichuntem: moxq; accitis Judæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores ſuos exhauſtos pro Repub. tum inſtauratum templum impendijs ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Aſamonæorum Regum ad honorem Dei valuiſſet perficere. nec exſtructum id tantum à ſe, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donarijs tali templo digniſsimis. ob hæc facta ſperaſſe ſe vel poſt obitum ſempiternam & memoriam & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac ſuperſtiti pro beneficijs reponi iniuriam: & medio die inſpectante multitudine ſua dona ſacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licet in ipſum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius ſacra compilata ſint. Tum honoratiores quiq; veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in ſe quoq; grauius animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipſorum ſententia, viderìq; ſibi, admiſſam eſſe rem dignam ſupplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ Pontifici ademit ſacerdotium, quaſi non alieno ab hoc conſilio, eiq; ſucceſſorem dedit fratrem vxoris ſuæ Jozarum. Huius Matthiæ Pontificatu accidit etiam alium Pontificem ad vnam diem ſubſtitui, qua Judæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, viſus eſt ſibi per ſomnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non eſſet idoneus, Joſephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus eſt. Cæterùm Herodes poſt mulctatum Matthiam ſacerdotio, alterum Matthiam ſeditionis autorē eiuſq; ſocios viuos exußit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus eſt grauior, pœnam

Aquilam aureā detractam, iuuenes ſecuribus concidunt.

Iudas & Matthias cū 40. iuuenib. ad Regem perducti ouantes ſeſe excuſant, eoſq; vinctos Rex Hierichuntem mittit.

Herodes Iudæorum Primores conuocat, eiſque facinus hoc commemorat.

Matthiæ ſacerdotiū adimitur, in cuius locum Iozarus ſurrogatur.

Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex.

Iudas Sariphei & Matthias Marga-[illegible] exuſti.

[illegible] lunæ.

[illegible] & Ruffinus Cap. 9.

nam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tàm externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viſcera. aderat & vehemens voracitas, cui neceſſe eſſet continuò cibos ſuggerere: ſimulq; vexabatur inteſtinorum exulceratione & colicis paßionibus: pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, ſimiliterq; inguina. ipſa quoq; verenda putrefacta ſcatebant vermiculis, accedente fœda nec minus moleſta tentigine, non ſine fœtore grauiſſimo. ſuper hac omnia neruorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem conſtans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, Regem læſa tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametſi grauius affligeretur, quàm vt videretur poſſe morbo perferendo ſufficere, tamen euaſurum ſe ſperabat, accerſendis medicis intentus & medicamentis conquirendis vndiq;. profectus etiam vltra Jordanem fluuium, calidis aquis ſe fouebat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoq; iucundæ ſunt. Hæ aquæ in lacum bituminis feracem effluunt. ibi de medicorum conſilio immiſſus fouendus in refertum oleo ſolium, viſus eſt illis iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad ſe reuerſus, nullamq; amplius ſalutis ſpem ſupereſſe intelligens, donatiuum militibus quinquagenas drachmas iuſsit diſtribui: magna deinde liberalitate vſus in duces atq; amicos, rurſum Hierichuntem reuerſus eſt: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapſus eſt, vt facinus animo conciperet longè atrociſsimum. Nam cum è tota ditione nobiliores Judæorum ad eum conueniſſent, euocati minaci edicto pœnã capitis intentante non parentibus, infenſus ex æquo ſiue ſontibus ſeu innoxijs, vniuerſos concluſit in Circo: accita deinde Salome ſorore maritoq; eius Alexa, ait inſtare ſibi terminum vitæ, ſuccumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum eſſe, quando iuxta communem mortalium ſortem accidat. illud permoleſtum eſſe, ſi carendum ſit extremo honore luctus qui debeatur Regibus. non enim ignotam ſibi

An. mũdi 3963
A nato Christo 1.

Herodis morbus horrendus.

Aquæ calidæ apud Calliroë, quæ in lacum bituminis feracem effluunt.

Herodes donatiuum militibus diſtribui iubet.

Herodes nobiliores Iudæorum poſt obitum ſuum trucidari mandat.

eſſe Judæorum mentem, quòd optatam ſuam mortem lætis accepturi ſint animis, quandoquidem vel à viuente etiam tum non abſtinuiſſent contumelias. ſed illorum eſſe officij, leuamen aliquod præſentis huius doloris decernere,

nam

An. mūdi 3963. A nato Chriſto 1.

nam ſi aſſenſum conſilio ſuo præbeant, fore ſuum funus longè quàm aliorum Regum honoratius, & manibus ſuis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimum viderint ſe exhalaſſe animam, debere eos clauſam circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiam tum ſuum obitum, non prius vulgandum quàm mandatum exſecuti ſint, iubere deinde vt circumuentos vna omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæſis duplicem ſe eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum ſuum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam perq́ omnia ſacra obteſtabatur, ne ſe extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos ſe operam vt cuncta iuxta ipſius mandatum fierent. Heic ſanè etiamſi quis præteritam eius in cognatos ſæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & ſecuritate ſolicitudini, ex hac certè nouiſsima eius voluntate deprehendere poteſt quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita diſceſſurus, curabat vt ex ſingulis familijs vno aliquo ſublato, totam gentem in luctum & cariſsimorum deſiderium conijceret, nec læſus à quoquam eorum nec valens eis quicquam obijcere: cum hi quibus vllum eſt virtutis ſtudium, etiam inimicis tali ſuo tempore odia remittere ſoleant.

CAP. IX.

Antipatri exitium.

Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæſare occiſam, & Herodi liberam poteſtatem Antipatri puniendi relictam eſſe, oſtendunt.

DVM hæc mandata cognatis dat, ſuperuenerunt à Roma literæ, à legatis miſsis ad Cæſarem: quarum ſumma erat, Acmen ab irato Cæſare occiſam eſſe, propter locatam Antipatro operam: ipſumq́ Antipatrum relinqui arbitrio & Regis & patris: ſiue in exilium vellet eum pellere, ſive capite plectere. His auditis Herodes paululum recreatus eſt voluptate nuncij pœna Acmes, & permiſſæ ſibi poteſtatis liberè ſtatuēdi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum ſimul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per ſe repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumſpiciebat, ferire ſeipſum cupiens: perpetraſſetq́ facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore ſublato cohibuiſſet eius dexteram: moxq́ denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quaſi Rege iam agente animā. quem ſtrepitum vbi perſenſit Antipater, ratus patrem verè vitam finiſſe, ſpem concepit fore, vt ſolutus vinculis ſine difficultate regnum acciperet. cœpitq́ cum cuſtode carceris de miſsione agere, multa & in præſens & in futurum poſt acquiſitam poteſtatem pollicens. ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius Regi renunciaret, vtq́ ſolicitatus ab eo ſit oſtentato præmio. Tum Herodes qui iam ante malè affectus erat erga filium, poſtquam audiuit cuſtodem carceris, exclamans præ indignatione, & caput ſibimet verberans, quamuis morti proximus erexit ſe in cubitum, iuſsitq́ vnum è ſatellitio ſine mora eum occidere, & corpus obſcuro funere condi in caſtello Hyrcanio.

Herodes malum ſimul & cultellū poſcens ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit.

Aliàs Cap. 9. Antipater patrè vitam finiſſe ratus, cū carceris cuſtode de miſſione agit, quod dum Herodes audit, ſine mora eum occidere, & in Hyrcanio caſtello condi iubet.

CAP. X.

Herodis mors teſtamentum & funeratio.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Herodis teſtamentum mutatum.

DEINDE mutata voluntate mutauit etiam teſtamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni ſucceſſorem deſtinauerat, Galilææ ſimul ac Peræa tetrarcham conſtituit. regnum verò Archelao largitus,

Tracho-

Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine aſſignauit Philippo filio, germano fratri Archelai. Iamniam autem, Azotum & Phaſaëlida Salomæ ſorori ſuæ attribuit, & argenti ſignati quingenta millia. habita eſt & cæterorum cognatorum ratio, abundeq́ proſpectum ſingulis leganda pecunia & reditibus annuis. Cæſari quoq́ legauit argenti ſignati centies centena millia, præterq́ vaſa tàm aurea quàm argentea, magnumq́ veſtis precioſæ numerũ. Iuliæ autem Cæſaris vxori, & quibuſdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die poſt quàm Antipatrum filium occidit, vita defunctus eſt, poſt detruſum regno Antigonum anno trigeſimo quarto, ex quo autem à Romanis Rex declaratus eſt, anno trigeſimo ſeptimo, vir in omnes ex æquo ſæuus, iræ ſeruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vſus, ſi quis alius. ex priuatis enim natus regnum aſſecutus eſt, & innumeris circumdatus periculis ſemper euaſit feliciter, vixitq́ longiſſimo tempore. quantum autem ad domeſticos & filios attinet, hic quoq́ felix fuit ſua ſententia, oppreſſis inimicis & aduerſariјs, ſed infeliciſſimis meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priuſquam Regis mors innoteſceret, in circo clauſos domum ſuam quenq́ dimiſerunt, dicentes ipſum ita iubere, vt in agros digreſſi curarent ſuamet ipſorum negocia: atq́ hoc pacto magno beneficio vniuerſam gentem ſibi deuinxerunt. Indicata deinde Regis morte, congregataq́ in Hierichuntinum amphitheatrum omni militia primùm legerunt literas eius ſcriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac beneuolentia, rogabatq́ vt eandem ſeruarent & Archelao filio, quem regni ſucceſſorem ſibi ſubſtitueret. Deinde Ptolemæus, cui anulus Regis ſignatorius creditus fuerat, teſtamentum perlegit, quod nõ aliàs ratum habendum eſſet, quàm accedente conſenſu Cæſaris: moxq́ acclamatum eſt Regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum ſuis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præſtitiſſent fidem atq́ operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Poſt hæc funus parabatur Regi, Archelao curante vt exſequiæ patri fierent quàm ſplendidiſſimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuũ. Ferebatur autem in lectica aurea, diſtincta varijs gemmis precioſis, & inſtrata purpura: corpus quoq́ amictum erat purpura, impoſito capiti diademate, & deſuper corona aurea, ſceptroq́ in manu dextera. lecticam ſtipabant filij & cognatorum numerus. Hos ſequebantur milites diſtributi per nationũ genera: primùm ſatellites, deinde Thraces, poſt hos Germàni, & deinceps Galli, omnes inſtructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata ſub ſuis ducibus ac centurionibus. hos ſequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa proceſſit Herodium vſq́ per octo ſtadia, vbi quemadmodum antè mandauerat ſepultus eſt. Et Herodes quidem ſic defunctus eſt. Archelaus autem per ſeptem dies iuxta patriã legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templũ aſcendit: & quacũq́ tranſiret excipiebatur gratulationibus ac fauſtis acclamationib. Tum conſcenſo ſuggeſto ſublimis in aureo ſolio reſidens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipſe viciſſim omni comitate reſpondebat multitudini, agebatq́ grates quòd obliti patris ſui duriciæ, nihilo deterius erga ipſum affecti eſſent, pollicebaturq́ parẽ pro eorum ſtudijs gratiam: adhuc tamen abſtinere ſe à Regis nomine, quod ab autoritate & aſſenſu Cæſaris penderet, penes quẽ ſit teſtamenti à patre ſcripti confirmatio.

Sss quamobrem

An. mũdi 3963 A nato Chriſto 1.

Cæſari & Iuliæ Cæſaris vxori ab Herode legatum.

Herodes moritur.

Herodes varia fortuna vſus.

Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domũ dimittunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Herodis ad milites gratiarum actio, & teſtamentum lectũ.

Archelao Regi acclamatur.

Aliàs Cap. 12.

Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur.

Germani & Galli ſub Herode ſtipendia fecerunt.

Archelaus epulum multitudini præbet.

An. mūdi 3963
A nato Christo 1.

Archelaus ſi à Cæſare in imperio conſtabilitus eſſet, curæ ſibi fore vt beneuolentia omnium videatur digniſſimus pollicetur.

quamobrem ne ab exercitu quidem apud Hierichuntē vltrò offerente ambitioſum diadematis honorē ſe accipere voluiſſe, cum nondum conſtaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm conſtabilitus eſſet in imperio, curæ ſibi fore vt beneuolētia omniū videatur digniſſimus: daturumq́; operā vt per omnia patre ſuo ſit illis commodior. Jlli verò, ſicut vulgus ſolet, rati primis diebus aperiri mentem huiuſmodi poteſtates ineuntiū, quo manſuetius & officioſius eos alloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poſcebantq́; ſibi ab illo beneficia: quidam vt leuius annuum tributum penderēt: alij ſolutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his pleroſq; diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatē, quibus grauabatur forū rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens, vt conciliaret ſibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum ſuarum ſitum exiſtimans. poſtremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

CAP. XI.

Populus ſeditionem mouet contra Archelaum.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. al. 13

Matthiam ſeditioſi & ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio deflent: Herodi caros in vindictā ab Archelao depoſcunt. & Pontifici ſacerdotium abrogari poſtulant.

I*Nterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiam & ſocios quos Herodes affecerat ſupplicio. Hi quoniam metu coerciti non auſi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recens neci traditos, tūc cum clamoribus & eiulatu in defunctum Regem iactabāt conuicia, quaſi in mortuorum ſolatium: congregatiq́; in vnum, in vindictam eorum ab Archelao depoſcebant ad pœnā quoſdam ex his qui cari Herodi fuerant, & ante omnia poſtulabant ſacerdotium abrogari creato ab illo Pontifici, & ſubrogari hoc honore digniorem alium. Archelaus autem licet importunitatem eorum indignè ferret, compeſcere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæſarem, vt ſententiam Cæſaris cognoſceret. Jtaq; miſſo ad eos magiſtro militum, per eum hortatus eſt, vt omiſſo vindictæ ſtudio, conſiderarent legibus pœnas dediſſe quorum moleſtè ferrent interitum: ad hæc poſtulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia conſilia poſcere, opuſq́; eſſe cōcordia, donec ad ipſos reuerteretur confirmatus Rex aſſenſu Cæſaris. tum demum diſpiciendum ſuper his rebus, & ſtatuendum de communi ſententia: interim quieſcerent, ne ſeditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum eſt ſtrenuè, periculum intentantibus quicunq; conaretur verbis eos ad ſaniorem mentem reducere: quòd plus ſuæ voluntati tribuerent, quàm autoritati præſidentium: & indignum ducerent ſi amicorum, quos viuo Herode amiſerant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erant, vt id tantum ius & fas putarent, quod ipſis voluptatem allaturum videbatur, ne ſui quidem periculi memores, dum inimicos lædere cupiunt: & cum multi ad eos à Rege mitterentur, qui partim ipſius nomine, partim ex ſua perſona verbis ſedarent turbidos, neminem audire ſuſtinebant, ſed ad maiorem iram accendebantur, auſuri aliquid ſi maior acceſſiſſet numerus. Cumq́; feſtum inſtaret, quo patrium Judæis eſt veſci non fermentatis panibus (Paſcha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo ſumma alacritate maiorem ſolito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnulliq́; etiā extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) ſeditioſi deploratores legiſdoctorū Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu, quem illos non pudebat*

An. mūdi 3964
A nato Christo 2.

Seditio in Paſchatis feſto.

mendicato

An. mũdi 3964
A nato Chriſto 2.

mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum inſolentia procederet, mittit tribunum cum cohorte qui compeſcerent homines, priuſquam cætera turba huius furoris inſiceretur contagio. & ſi quorum emineret in concienda ſeditione ferocia, illos vt ad ſe adducerent. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exaſperauerunt, & ferientes ſaxis pleroſq; occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt ſaucij. quo perpetrato rurſum ſacris operati ſunt. Archelaus porrò de rerum ſumma periclitari ſibi viſus eſt, ni plebis impetum illum retunderet. itaq; totum exercitũ in eos immittit, ſimulq; equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum ſuccurrere, & quotquot ex eis peditum vim euaſiſſent, iam in tuto ſe exiſtimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæſa ſunt, reliqui fuga ſe in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconẽ edixit, vt omnes in ſua diſcederent. illi metu grauioris mali feſtiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & ſine diſciplina homines. Tum Archelaus ad mare deſcendit vnà cum matre ſua, ducens ſecum Nicolaum & Ptolemæum multoſq; ex amicis alios, & familia & regno commiſſis Philippi fratris ſui fidei. Simul etiam profecta eſt Salome Herodis ſoror, ducens ſecum ſuam progeniem. alij quoq; ex cognatis ſequebantur multi, quaſi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potius, & præcipuè perpetratum in templo facinus incuſaturi. Cum hoc comitatu eunti occurrit apud Cæſaream Sabinus procurator Cæſaris in Syria, in Iudæam properans ad aſſeruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accerſitus per Ptolemæum. ita ille in præſidis gratiam neq; arces occupauit in Iudæa, neq; theſauros obſignauit regios, omnia relinquens in poteſtate Archelai, tantiſper donec Cæſar de his aliquid ſtatueret: & hac pollicitus manſit Cæſareæ. Sed poſtquam alter Romam nauigauit, alter verſus Antiochiam profectus eſt, ipſe Hieroſolyma petijt, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis arcium & regijs procuratoribus, rationes repoſcebat ab eis, & arces ſibi committi poſtulabat. Præfecti tamen nõ diſceſſerunt à mandatis Archelai, ſed omnia ſeruabãt in ipſius aduentum integra, prætexentes ea ſe ſeruare Cæſari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi ſibi regni ſpe, ad quam excitatus erat per Salomen, quaſi Archelao præferendus, eò quod prioribus teſtamenti tabulis ſucceſſor regni deſtinatus fuerit, quæ validiores deberent eſſe quàm illæ ſcripta poſterius. Ducebat autem ſecum matrem ſuam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc ſuis fauentem partibus: ſed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vir eloquens, & diu verſatus in regijs negocijs. quapropter ſuadentib. quibuſdã, vt fratri cederet natu grandiori, & hæredi regni ſcripto in teſtamenti paterni tabulis, noluit parere huic conſilio. qui poſtquam Romã peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tàm ipſius amore quàm Archelai odio, libertatẽ maximè cupientes, & degere ſub Romano præſide: quod ſi parũ ſuccederet, commodiorẽ ſperantes Antipam quàm Archelaum, ſtudebant illius partibus. quin & Sabinus ſcripſit Cæſari literas, in quibus accuſabatur Archelaus. at ille per Ptolemæũ Cæſari libellum obtulit, continentem ius ſuum & teſtamentũ patris, ſimulq; rationes pecuniarum Herodis obſignatas cum ipſo anulo, atq; ita euentũ expectabat. qui perlectis his omnib. Variq; ac Sabini literis, tum quantũ pecuniarum eſſet ac annuo-

Tria millia Iudæorum cæſa.

Archelaus Romam proficiſcitur, multique eidem obnixuri cum comitantur.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. & 14.

Sabinus Herodis pecuniam & regiã occupaturus Hieroſolyma peruenit.

Antipas Herodis filius parandi ſibi regni ſpe Romam nauigat.

An. mũdi 3964 A nato Christo 2.

rum redituum, prÿterea quÿ Antipas ſibi regnum vindicans ſcripſerat, amicos in conſilium aduocat, & in his Caium Agrippÿ & Iuliÿ filiÿ ſuÿ filium, iam à ſe adoptatum, primum ei locũ in conſiſtorio tribuens: moxq́; poteſtatem facit dicere volentibus de prÿſenti negocio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundiſſimus & infenſiſſimus Archelao, dicens eum per ludibrium nunc de regno agere, cuius poteſtatẽ iam dudum inuaſiſſet, non expectato aſſenſu Cÿſaris, dum feſto die tam multos interimeret: qui etiamſi eſſent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendÿ ius ſeruandum fuiſſe poteſtati legitimÿ, non ipſi vſurpãdum, ſiue Regi cum iniuria Cÿſaris, cuius contempſiſſet ſuffragium, ſiue priuato, quod eſſet peius etiam. quare immerito nunc eum ab ipſo hunc ſperare calculum, quem iam quantum in ſe fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hÿc obijciebat ei mutatos autoritate propria quoſdam duces militiÿ: quodq́; ſediſſet in regio ſolio, & tanquam Rex ad quaſdam cauſas determinaſſet, annuiſſetq́; poſtulatis populi, deniq́; nihil non feciſſet quod per Cÿſarem confirmatus poſſet facere. ab illo quoq́; dimiſſos, aiebat, eos, qui in circo incluſi fuerant: multaq́; afferebat alia, partim vera, partim veriſimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum poteſtatis faſtigium. prÿterea neglectum patris luctum, & commeſſationes inſequenti mox poſt eius obitũ nocte celebratas: qua indignitate motum ad ſeditionem populum, videntem pro tantis beneficijs mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam perſonatus lacrymas fingeret, per ſingulas autem noctes delicijs frueretur regijs. qui cum tam prauo ingenio ſit prÿditus, nihilo gratiorem fore erga Cÿſarem, ſi ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuiſſet erga parentem amantiſſimum. Cantu enim ſe oblectare & choreis tanquam in in morte inimici non patris, haudquaquam abeſſe ab immani ſcelere. nunc venire ad Cÿſarem vt annutu eius regnum accipiat, cum iam antè non aliter ſe geſſiſſet, quàm ſi conſtabilitus Rex fuiſſet autoritate ipſius. maximè autem exaggerabatur in ſacrato loco perpetrata cÿdes impia, idq́; die feſto, quando tàm hoſpites quàm indigenÿ victimarum more mactati ſint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, ſed ab eo qui legitimã Regis appellationẽ prÿtexeret, quò facilius tyrannicum ſuum ingenium expleret exercendis paſſim in omnes iniurijs. Quare ne per ſomnum quidem vnquam patrem, dum ſanus eſſet, de hoc ſibi poſt obitum ſubſtituendo Principe cogitaſſe, vt cuius mores haberet cognitos: immò in potioribus tabulis eius aduerſarium ſucceſſorem deſtinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatũ non animo ante corpus prÿmortuo, ſed integris etiam tum & rationis & corporis viribus. Immò etiamſi iam tum tale de Archelao fuiſſet patris iudiciũ, quale in poſteriorib. tabulis, ipſum tamẽ iam ſatis declaraſſe qualis nam Rex futurus ſit, qui autoritatem Cÿſaris in confirmando regno contempſerit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis ſuis fidem plurimis ex ipſius cognatione teſtibus adhibitis, finem orationi impoſuit. Tum Nicolaus contra afferebat pro Archelao cÿdem illam circa commiſſam ipſorum improbitati imputandam, qui non prius à tumultuando deſtiterint, quàm ille coactus ſit eos vi compeſcere: hoc magis culpabiles, quòd non ſolùm maliciam ſuam exercuiſſent, verùm alijs etiam neceſſitatem feciſſent audendi tale facinus. Inſolentia enim eorum in ſpeciem quidem infeſtatum Archelaum, ſed reuera contumaciam hanc ad ipſius

Antipater Salomes filius apud Auguſtum Cæſarem Archelaum accuſat.

Archelaum Nicolaus excuſat.

Cÿſaris

Cęſaris pertinuiſſe iniuriam. miſſos enim ab eo qui tumultuantes ſedarent, facto ab ipſis impetu contra ius & fas necatos, nulla feſti reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, ſine ęquitatis reſpectu, dum modo odio, quo proſequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur eſſe culpam, qui priores iniuria non abſtinuerint, & aliorum arma ad defenſionem ſumpta in ſe prouitauerint. Cętera quoque, de quibus Archelaum accuſauerant, in eos ipſos accuſatores referebat, dicens, nihil horum, niſi ex illorum ſententia geſtum, nec ea tam iniuſta eſſe, quàm ipſi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceāt. Tantam illis ineſſe cupidinem lędendi cognatum hominem cùm de patre benè meritum, tùm ipſos omnibus ſemper proſecutum officijs. Teſtamentum certè à Rege mentis compote eſſe ſcriptum, & poſteriores ſemper potiores eſſe tabulas, has verò tanto magis, quòd Cęſari rerum domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cęſarem iniquitatem iſtorum imitaturum, qui cum maximis ab Herode viuo affecti ſint beneficijs, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac ſocij, & omnia fidei ſuę permittentis, teſtamentum ratum habiturum. multum enim intereſſe debere inter horum maliciam, & Cęſaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum ſanę mentis decretum eius, qui probo filio ſucceſsionem reliquerit, & inſuper ad ipſius fidem confugerit: quandoquidem veriſimile non ſit in deligendo ſucceſſore erraſſe, qui tam prudenter ſententię Cęſaris ſubieciſſet omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cęſar Archelaum ad genua ſibi accidentem erexit humaniſsimè, dignum eſſe regno pronuncians: prę ſe ferens nihil ſe facturum, niſi teſtamento prǽſcriptum & Archelao ipſi commodum: vidensq́ hac promiſsione confirmatum in ſpe iuuenem, nihil tum amplius ſuper ea ſtatuit: & dimiſſo concilio, ſolus ſecum diſpiciebat, vni ne regnum ratum faceret, an commune ſineret Herodis generi, prǽſertim cum omnes eius ope indigeant.

An. mũdi 3964. Ante Chriſtum natum 2.

Cæſar Archelaũ regno dignũ pronunciat.

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

CAP. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius punijt.

SED priuſquam quicquam certi de hac re determinatum ſit, Marthace Archelai mater morbo vitam finijt, & à Varo Syrię prǽſide venerunt literę defectionem Iudęorum ſignificantes. Nam diſceſſum inde Archelai ſecuti ſunt magni in ea gente tumultus: ad quos compeſcendos cum Varus veniſſet, autoribus eius motus affectis ſupplicio, & maxima ex parte ſeditione compreſſa, reuertens Antiochiam legionem vnam reliquit Hieroſolymis, vt Iudęis nouandarum rerum facultatem prǽriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. quamprimum enim Varus abijt, Sabinus Cęſaris procurator ibi ſubſiſtens vexabat Iudęos, fretus relictis illic copijs, & parem ſe iam putans populo. nam armatis multis ſatellitibus, contra Iudęos his vtebatur, moleſtans eos & ad defectionem irritans: vt qui & arces occupare conaretur, & violentas pecunię Regię ſcrutationes faceret, priuati lucri & prędę cupidine. Igitur inſtante pentecoſte, ſicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia non ſolum religionis gratia, verùm etiã indignè ferentes Sabini intẽperias, nec tantũ ex Iudęa grauius offenſa, ſed è Galilęa quoq́ ac Idumęa, tum à Hie-

Marthace Archelai mater moritur.

Varus ſeditioſos Hieroſolymis cõpeſcit.

Aliàs cap. 15.

Sabini auaritia Hieroſolymis ingentem ſeditionem in feſto Pentecoſtes concitat.

An. mũdi 3964. A nato Christo 2.

à Hierichunte & trans Jordanem ſitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitiq; trifariam hoc modo caſtra faciunt: pars vna circum occupat, reliquarum duarum altera templum à ſeptentrionali & orientali regione circumſidet: ob occidentali altera, quà ſita erat domus Regia. *Ita incluſos vndiq; Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum, quibus decretum eſſet, aut mori, aut vincere, ſtatim ad Varum miſit literas, hortans vt properet, relictamq; legionem præſenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipſe cõſcenſa caſtelli turre celſiſſima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phaſaelus appellabatur, manu* Romanis *innuebat, vt in Iudæos eruptionem facerent: & cum ne amicis quidem ſe auderet committere, poſtulabat, vt alij propter eius auariciam mortis periculo ſe obijcerent. qui poſtquam progredi auſi ſunt, conflictus fuit acerrimus. & quamuis ſtrenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licet multis cadentibus: ſed circumducta ſuorum parte aſcenderunt porticus quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduerſarios pugnantes vel manu mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores ſuorum, ſed ſpectatores etiã totius prælij. quin & ſagittarij è ſuperiore loco impetebant expoſitos ictibus, nec valentes contrà miſſilibus ad ſe pertingere, eoq; facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde* Romani *indignitate rei moti, ignem clàm ſubijciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies, quòd eſſet pice ac cera ob inaurationem peruncta, facilè correpta eſt incendio, quo lacunaria illa precioſa & magnifica abſumpta ſunt, & quotquot illuc aſcenderant improuiſo perierũt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati ſunt, pars à circumſtantibus telis confixi: nonnulli deſperatione ſalutis & vi mali attoniti, aut in flammas ſeſe dederunt, aut ſuiſmet gladijs confecti ſunt. quòd ſi aliqui refugientes quà aſcenderant in tutum ſe recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodeſſet ferocia, ita, vt ne vnus quidem ex his qui tectum aſcenderant incolumis euaderet. Tum* Romani *quà ſe incendium remiſit alij ab alijs protruſi, penetrauerunt ad ſacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto militum diſperijt, ad Sabinum autem propalam quadringenta talenta ex ea præda relata ſunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti ſunt, deſideratis in ea pugna carorũ amicorum plurimis, & inſuper ſpoliato ſacrario. facto tamen globo è pugnaciſſimis circumdederunt Regiam, incenſuros ſe eam & omnes intus occiſuros minitantes, niſi quamprimum diſcederent: quòd ſi mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum ſuis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars ſtabat.* Rufus *quoq; & Gratus, qui ſub ſe habebant tria millia bellicoſiſſimorũ & ſtrenuiſſimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum ſe tranſtulerũt: ſimulq; equitatus qui Ruſo duci parebat, non mediocris ſanè ad rem Romanam acceſſio. Interim Iudæi nihilo ſegnius inſtabant oppugnationi, muros ſuffodientes cuniculis, & aduerſarios hortantes, vt abirent, néve diutius vindicantibus ſe in libertatem à maioribus acceptam obſiſterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxiſſet milites, ſed fidem promiſſis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hoſtium ſuſpectam habebat, & expectabat à Varo ſubſidium. In hoc rerum ſtatu etiam alibi per Iudæam diuerſis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemq;, aut lucri, aut vindictæ* concitabat

Iudæorum cum Romanis acerrimus cõflictus circa templũ.

Iudæi permulti in lacunarijs pereunt.

Sacræ pecuniæ bona pars militum furto diſperit.

Regia ab Iudæis obſeſſa.

Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes ſe transferũt.

Hedio & Ruffinus Cap. 15.

Tumultus in Iudæa varij.

concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando ſub Herode meruerant, tunc verò dimiſſi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, reſiſtentes ſibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nuſquã æquo loco eos ſuſtinere auſus, vt veteranos & bellandi peritiſſimos, tuebatur ſe & ſua quãtũ poterat aſperitatibus acceſſu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronũ ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa ſe hominum deſperatorum manu incurſabat Regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatisq́ inde ſuis ad vnum omnibus, pecuniam quoq; Regiã in illis locis occupauit: iamq́ formidandus accolis ſpoliabat in quoſcunque incideret, aſpirans ad regnum, affectansq́ hoc faſtigium non bonis artibus quarum imperitus erat, ſed nocendi licentia. Dum ita vbiq; turbatur, etiã Simon Herodis Regis ſeruus, vir alioqui & forma & ſtatura & robore egregius inprimis habitus, auſus eſt diadema ſumere: ſtipatusq; numeroſis copijs, & Rex conſalutatus ab inſana multitudine, placebat ſibi præ quouis alio, auſpicatus poteſtatem diripienda ac incendẽda Hierichuntina Regia: paſſimq́; crematis alijs Regis palatijs, & præda conceſſa ſuæ factionis hominibus, maiora etiam auſurus videbatur, ni maturè occurſum fuiſſet. nam Gratus regiorum militũ dux, tum Romanorum partes fouens, ſuas copias contra Simonem duxit: vbi poſt acerrimum conflictum tranſamnani homines incompoſiti, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti ſunt: ipſum Simonem per anguſtas quaſdam fauces fugientem Gratus aſſecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini æppoſita palatium Regium incenſum eſt à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem graſſabatur, eò quòd proprium Regem non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio: qui verò externi ad caſtigandos ſeditioſos venerant, malum potius exacerbarent, graues ſuperbia ſimul & auaritia. Quandoquidem & Athronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus ſubnixus, ſed paſtor hactenus obſcuriſſimus, vaſto tantum corpore & manuum robore inſignis, attentauit dignitatem Regiam, paratus animæ periculo depaciſci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipſi grandi ſtatura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, inſtrumentum, vt ipſis videbatur, idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quiſque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quaſi legatos diſtributã obire iubebat prælia: ipſe diademate ornatus conſultabat de rebus agendis, quarum penes ſe ſeruabat arbitrium: durauitq́; diu poteſtas huius, & non inanis Regis appellatio, dum quicquid collibuiſſet exſequitur, maximè in Romanos cædibus ſæuiens & milites Regios, vtriſque ex æquo infenſus: his propter licentiam qua ſub Herode vſi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaſperabatur, imminebantq́; vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in conſuetudinem iam verſa occidendi libidine. Circa Emauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem inſidijs exceperunt: ductoremq́; eius Arium centurionem cum quadraginta fortiſſimis peditibus telis confixerũt: reliquos nihilo meliora iam expectãtes ſuperueniens cum Regio milite Gratus ſeruauit, relictis cæſorũ cadaueribus. In hunc modũ longò tempore prælia per occaſionem conſerentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & ſuam gentem maioribus etiam inuoluerunt calami-

An. mũdi 3965. A nato Chriſto 3.

Duo millia Herodis militum bello regios impetunt.

Iudas Ezeciæ latronũ ductoris filius.

Simon Herodis ſeruus.

Grati cum Simone conflictus.

Simon obtruncatur.

Iudæi in ſeditionibus quaſi furioſi.

Athronges vir corpore & manuum robore inſignis dignitatẽ regiam attentat.

An. mũdi 3965.
A nato Chriſto 3.
Athrõges cum fratribus captus.

calamitatibus. tandem & ipſi capti ſunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai poteſtatem redacto, vltimus qui ſupererat, fratris caſu territus, & nullam videns ſalutis ſpem reliquam, quòd eius copiæ exhauſtæ eſſent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipſe quoque Archelao ſe dedidit. ſed id aliquanto pòſt factum eſt. Tunc verò Iudæa plena erat latrocinijs, &, vt quiſq; ſeditioſorum cœtus coiuerat, paßim Reges creabantur in Reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos: ipſi verò inter ſe diuturnis conflictarentur cædibus.

Hedio & Ruffinus Cap. 16.
Varus Sabino ſuccurrit.

Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis, (nam tres in vniuerſum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxilijſq; Regum ac tetrarcharum properabat in Iudæam vt obſeßis ſuccurreret, iuſsis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem prætereundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoq; Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruam manum miſit tàm peditum quàm equitum. poſtquã autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos. qui regionem eorum ingreſſus, profligatis quotquot auſi ſunt cum armis occurrere, Sephorim

Sephoris capta eiusq; incolæ ſub haſta venditi.

cepit. & venditis ſub haſta incolis, vrbem abſumpſit incendio. Ipſe Varus verſus Samariam progreſſus cum exercitu, à ciuitate quidem abſtinuit, quam ſciebat immunem à ſeditioſorum contagio: caſtra autem poſuit in quodam vico,

Arus ab Arabibus incenſus.

qui erat Ptolemæi poſſeſsio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoq; eius infenſi. inde progreßi Sampho alium vicum ijdem Arabes diripiunt, moxq; incendunt quamuis munitißimum. quin toto illo itinere nihil eos effugit, omnia miſcentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus

Sampho & Emmaus cremata.

cremata eſt Vari iuſſu, in vindictam cæſorum ibi militum, deſerta tamen ab habitatoribus.

Varus Hieroſolyma peruenit, ac legionẽ obſeſſam liberat.

Inde cum appropinquarent Hieroſolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obſidebant, ad primum venientis exercitus conſpectum territi diffugerunt, oppugnatione, quam inſpectabãt, relicta. Hieroſolymitani aũt Iudæi grauiter à Varo increpiti, excuſationem afferebant, populum quidem propter feſtum confluxiſſe, bellum verò non ex ſua ſententia ſed ex conuenarum audacia ſuſceptum: & ſe adeò nõ oppugnaſſe Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam ante obuiam ei proceſſerant, Joſephus Herodis Regis nepos, Gratuſq; ac Rufus cum ſuis militibus, & Romani qui obſidionem tulerant. Sabinus enim in eius conſpectum non venit, ſed ſubducens ſe clam ex vrbe, ad mare profectus eſt. Tum Varus dimiſſa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt ſontes punijt, nonnullos dimiſit

In defectionis autores animaduertitur.

incolumes: actiq; ſunt in cruces ea de cauſa circiter duo millia. Poſt hæc ablegato exercitu cuius non erat vſus amplius, quiq; contra eius voluntatem lucri ſtudio multa maleficia patrauerat, ipſe audito decem millia Iudæorum in vnum confluxiſſe, properauit vt eos deprehenderet. illi non auſi manus conſerere, deditionem fecerunt arbitratu Achibi. Varus autem data ſeditioſorum vulgo defectionis venia, duces eorum miſit ad Cæſarem. Ille cæteris ignouit, in ſolos aliquot Regis Herodis neceſſarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iuſticiæ reſpectu à nefarijs armis abſtinuerint. Itaq; Varus rebus compoſitis, & relicta Hieroſolymis eadem legione in præſidio, reuerſus eſt Antiochiam. Archelao autem

autem Romæ aliud negocium exhibitum eſt tali de cauſa. Venit eò Vari permiſſu Judæorum legatio, poſtulans, vt eis liceat ſuis legibus viuere: erantq́ legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cumq́ Cæſar conuocaſſet in ædem Apollinis magno ſumptu à ſe exſtructã conciliũ amicorum & primariorũ ciuium, venerunt eò & legati, proſequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorũ comitatu. cognati autem Regis, neq́ ab Archelao ſtabant propter ipſius odium, & tamen legatis ſuffragari grauabantur, quòd puderet eos corã Cæſare aduerſari homini tam propinqua coniuncto neceßitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens, ea potißimum de cauſa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus benè cupiebat: deinde nonnihil ſperans, ſi impetrarent Iudæi poteſtatem viuendi ſuis legibus, fore vt, diuiſo in Herodis progeniem regno, ad ipſum quoq́ rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, poſtulantes non eſſe vlterius ſub Regibus, ab accuſanda Herodis iniquitate orſi ſunt. Regem illum fuiſſe nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vſum ad ſubiectæ gentis perniciem, nec his contentum quaſdam nouas ex ſuo commentum eſſe ingenio. Nec opus eſſe commemorari quàm multis vitam ademiſſet, cum longè deterior fuerit conditio ſuperſtitũ, quos nõ modo perpetua truculentia & aſperitate terruerit, ſed bonis etiam eorum rapaces manus non abſtinuerit. itaq́ vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluiſſe, quò magis in ſuo regno ſitas exhauriret exactionibus: adegiſſeq́ gentem ſuam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex cauſis parum probabilibus damnatos capitis inſuper bonis ſpoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos poſſeßionibus. deinde cum annua tributa impoſita ſint per ſingulos, ſeorſum tamen placandam fuiſſe auiditatem amicorum eius & aulicorum, atq́ etiam ſeruorum, qui huiuſmodi exigendis præeſſent, vt hoc pacto iniurioſam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas conſtuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam: quandoquidem hæc patientibus maximum ſit ſolatium, ſi à quàm paucißimis ſciatur ſuum dedecus. in ſumma non aliter præfuiſſe Herodem, quàm ſi ſæuißima beſtiæ in eos commiſſum fuiſſet imperium. Itaque cum multis olim ea gens oppreſſa ſit cladibus, nullum tamen exſtare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri poßit præſens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis ſtudijs Regem conſalutatum, quòd ita putarent, fieri non poſſe, quin quicunque tandem Herodi ſuccederet, moderatius multò tractaret ſubditos: & in eius gratiam patrem honoratum luctu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam ſibi eius beneuolentiam. At illum, quaſi timeret ne non videretur germana parentis ſui ſoboles, ſine dilatione declaraſſe popularibus quid de ſe ſentiendum ſit, idq́ priuſquam confirmatus eſſet in potentia, cum totum negocium etiam tum penderet ex arbitrio Cæſaris: editũq́ mox ſubditis futuræ virtutis ac modeſtiæ & æquitatis ſpecimen, dum tria millia ſua tribus ciuium Deo in ipſo templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iuſtißimo illum proſequi odio, qui poſt tam crudele facinus, adhuc ſeditionis reos ſe conetur peragere, & ius regni ſibi vindicet? Poſtremò ſumma poſtulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma, poſthac ſine Regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent poteſtatibus. Sic enim fore perſpicuum, vtrum ſeditionibus

An. mũdi 3966. A nato Chriſto 4.
Hedio & Ruffinus Cap. 17. Alias cap. 16.
Iudæorum Legatio Romæ.
Archelaus & Iudæorum Legati corã Cæſare comparent.
Philippus Herodis filius.
Iudæorũ Legati Herodis & Archelai accuſant iniquitatem.

An. mũdi 3966. A nato Chriſto 4.

Nicolaus Herodem & Archelaum excuſat.

delectentur & rerum nouationibus, an obedire ſciant præſidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtriq; patrocinatus eſt, dicens Herodem quidem, quoad vixerit, nunquam fuiſſe accuſatum, nec eſſe æquum eos qui, ſi iuſtam viuentis accuſationem attuliſſent, caſtigationem eius ſperare poterãt, nunc defuncti manes criminibus laceſſere. Quæ verò obijciantur Archelao, ipſorum imputanda eſſe violentæ contumaciæ: qui cum affectaſſent res conceſſas legibus, & pacatores ferro ac ſaxis aggreßi eſſent, nunc vitio verterent eiſdem rationibus ſe eſſe cohibitos. Verſa deinde in accuſatores criminatione, aiebat eos libenter agitari ſeditionibus, quòd neſciant parere legibus, eſſeq; gentem omnium peruicaciſsimam. Hæc Nicolaus.

CAP. XIII.

Cæſar Herodis teſtamentum confirmat.

Archelaũ Cæſar ethnarcham conſtituit, regniq; dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur.

CÆSAR verò his auditis, dimiſit concilium. Paucis deinde pòſt diebus Archelaum non Regem declarat, ſed, dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei conceſſa, ethnarcham eum conſtituit, regnum quoque pollicitus, quamprimum ille ſe tali honore dignum redderet. Alterum dimidium partitus eſt in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic tranſamnana regio ceßit cum Galilæa, & CC. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa præterq; has Samaria, cui ex autoritate Cæſaris tributorum quarta pars remiſſa eſt, eò quòd cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaſte, Ioppe, Hieroſolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici inſtituti vrbes Cæſar ob id ſeparatas à regni terminis Syriæ contribuit. DC. autem talenta quotannis redibant è ſua ditione ad Archelaum. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phaſaelida, argentiq; ſignati quingenta millia, Cæſar largitus eſt in Aſcalone palatium: percipiebatq; ex ſubiectis ſibi locis ſexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita ſunt etiam cæteris Regis cognatis legata, ita vt teſtamento cauerat.

Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ.

Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta ſibi à patre, accepère ex Cæſaris munificentia ducena quinquagena ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filijs. imò totum etiam Regis legatum mille quingentorum talentorum æſtimatione ceßit ipſius filijs, paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob precium caris, quàm ob amici memoriam.

CAP. XIIII.

De Pſeudalexandro.

Hedio & Ruffinus Cap. 18. Aliàs cap. 17.

Pſeudalexander.

HIs ita ordinatis per Cæſarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendã Romani ciuis libertum, adoptauit ſemetipſum in Herodis familiam, per occaſionem ſimilitudinis, quæ referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, atteſtantibus omnium quotquot vtrunq; viderant oculis: atque hac via graſſari cœpit ad Regium faſtigium: itaque aſcito tribuli quodam fraudis ſocio, qui totius Regiæ rerũ gnarus, alioquin etiam aſtutus erat, & natus ad excitandas

das turbas egregias, illius inſtitutione fingebat ſe Alexandrum illud Herodis filium, morti ſubtractum cuiuſdam beneficio, cui demandatũ ſit eius interficiendi negocium. ſuppoſitis enim necis ipſorum vicarijs, & ſe ereptum & fratrem Ariſtobulum. His nugis inflatus, alijs quoq; non deſinebat fucum facere: cumq́; Cretam appuliſſet, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem perſuaſit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum inſulam: vbi magnã pecuniæ vim quæſiuit prætextu Regiæ proſapiæ. Et iam ſperans recepturum ſe paternum principatum, remuneraturumq́; beneficos, Romã properat ſuis hoſpitibus deducentibus. cumq́; adnauigaſſet Puteolos, ibi quoq; à deceptis Iudæis ſimili fauore exceptus eſt, concurrentibus tanquam ad Regem, qui Herodi vel hoſpitij iure coniuncti, vel aliquo erant obſtricti beneficio. in cauſa fuit hominum natura rumorum auida, præſertim conciliante forma ſimilitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, perſuaſum erat hunc ipſum eſſe, non alium, idq́; alijs non dubitabant aſſeuerare iureiurando interpoſito. Quod poſtquam Romam perlatum eſt, vniuerſa Iudæorum illic agentium multitudo profecta eſt obuiam, tam inſperatam ſalutem ad Dei referentes gratiam, & publico applauſu propter maternum genus excipientes hominem lectica geſtatum per vias. nihil enim ei ad Regium cultum deerat, ſuppeditantibus ſumptum hoſpitibus: affluenteq́; certatim multitudine, acclamabatur fauſtis ominationibus, vt fieri ſolet in re præter ſpem incolumi. Id vbi allatum eſt ad Cæſarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd ſciret Herodem non facilè potuiſſe decipi in re tam ſeria: nonnihil tamen ſpe motus, Celadum vnum è ſuis libertis familiariter olim verſatum cum adoleſcentibus illò mittit, iuſſum vt Alexandrum in conſpectum ſuum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoſcendo alijs ſagacior. Non tamen imponi potuit Cæſari, quòd non tanta eſſet ſimilitudo, vt etiam prudenter conſiderantes falleret. Pſeudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ ſolet benè natis & educatis cõtingere, quod ipſe non vixiſſet in tantis delicijs. Poſtquam igitur animaduertit cõſpiraſſe in mendacia præceptorem atque diſcipulum, & ex compoſito loquentibus adeſſe fiduciam, percontabatur quid factum eſſet ſimul erepto Ariſtobulo, aut cùr nam ille non veniſſet, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum repoſceret: Reſponſum eſt in Cyprò eum manſiſſe, metu periculorum, quibus mare nauigantes expoſiti ſunt: vt ſi quid ipſis contigiſſet durius non omninò Mariammes genus intercideret, ſed ſupereſſet ſaltem Ariſtobulus. Hæc illo aſſeuerante, ſimulq́; concinente autore huius fabulæ, Cæſar ſeducto adoleſcente: Tibi, inquit, ſi nõ me quoque coneris fallere, merces erit impunitas, quod ad tuam ſalutem attinet: nunc age dicito quiſnam ſis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neq; enim iſtius ætatis eſt tam inſidioſa malicia. Ibi ille, cum non poſſet aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo ſit compoſitum. Cæſar autem Pſeudalexandrum, vt pollicita ſeruaret, in remigum ordinem allegit, quod eſſet valido corpore: doctorem verò eius affecit ſupplicio. cæterum Melijs abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum fruſtra impenderant: atq; ita cœptum Pſeudalexandri temerarium turpis conſecutus eſt exitus.

An. mũdi 3966. A nato Chriſto 4.

Pſeudalexander Romam peruenit.

Pſeudalexander Cæſari imponere nõ poteſt.

Pſeudalexandrũ Cæſar remigũ ordinem allegit.

An. mūdi 3973.
A nato Chriſto 11.

CAP. XV.

Archelaus iterum accuſatus Viennam relegatus eſt.

Hedio & Ruffinus Cap. 19. Aliàs Cap. 18.

Pontificatus Ioazaro abrogatus transfertur in Eleazarum, ab hoc in Ieſum Siæ.

CÆTERVM Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuerſus, Ioazaro Boethi filio pontificatum abrogat, inſimulato quòd ſeditioſis conſenſerit: eamq́ dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarū quibus Neara vicus inundabatur, dimidio deriuato in palmetum recens à ſe in ſubiecto campo conſitum. nouum etiā vicum conditum à ſe denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai Regis *filiam, olim Alexandri fratris ſui coniugem, & liberorum ex illo ſuſceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæis lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu ſacerdotio potitus eſt, ſubrogato in viuentis locum Ieſu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæſarem, maximè cum ſcirent eum contra ipſius mandatum feciſſe, à quo iuſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar ira commotus accerſit procuratorem eius* Roma *agentem, & ipſum Archelaum nomine: nec dignatus quicquam ſcribere, Vade, inquit, & quamprimum illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicataq́ voluntate Cæſaris, ad profectionem hortatus eſt. Mox vbi venit, Cæſar auditis eius accuſatoribus & ipſius defenſione, miſit eum Viennam in exilium, quæ eſt vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priuſquam Romam euocatus eſt, amicis tale narrauit ſomnium. Viſus eſt ſibi videre decem ſpicas maturas tritico plenas à bobus abſumi: experrectusq́ non contemnendam viſionem ratus, coniectores diuinos ſuper ea conſuluit. quibus diſſentientibus cum variaret interpretatio, Simon vir Eſſæus præfatus veniā, ait hanc viſionem Archelao ſignificare mutationem in deterius. boues enim ſignificare miſeriā, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera verſata nec locum eundem retineat nec faciem. cæterum decem illas ſpicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iamq́ inſtare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc ſomnium interpretatus eſt: poſt cuius viſionem, quinta die venit in Iudæam procurator Archelaus, ad euocandum illum miſſus à Cæſare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai* Regis *filiæ. hæc, vt iam diximus, virgo nupſerat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiſo, iterū nupſit Iubæ Regi Mauritaniæ. hoc quoq́ defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamme priore coniuge. tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale ſomnium obuerſatū eſt. Viſa ſibi eſt Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expoſtulantem dicere, Confirmaſti Glaphyra vulgare illud dictum, non eſſe fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita noſtri amoris capta es ſecundarum nuptiarum deſiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, auſa es cum tertio cubare ſponſo, turpiter & impudenter ingreſſa meam familiam, & nupta Archelao, fratrem meū habere maritum ſuſtinens. At ego non obliuiſcar veteris tuæ beneuolentiæ, teq́ liberabo ab hoc opprobrio, mihiq́ te meam vindicabo. hoc ſomnium cum illa expo-*

Archelais condita.

Archelaus in exilium miſſus.

Archelai viſionem Simon vir Eſſæus interpretatur.

Glaphyræ ſomnium.

expoſuiſſet apud quaſdam familiares ſibi mulieres, poſt paucos dies vita functa An. mũdi 3973.
eſt. quod ego ideo hic referendum putaui, quòd ſermo ſit mihi de illis Regibus: A nato Chriſto 11.
& alioqui res magni exempli videtur, certiſſimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens. Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & alijs non obſtrepat qui talibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illò à Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet. Quirinius Syriæ cenſor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XVIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI XVIII. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

- I. Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæſare, & procurator eiuſdem Cæſaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus eſt.
- II. Quæ & quot ſectæ apud Iudæos fuerint.
- III. Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.
- IIII. Iudæorum contra Pontium Pilatum ſeditio.
- V. Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.
- VI. Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata acceperit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet.
- VII. Herodis bellum quo ab Areta ſuperatus eſt.
- VIII. Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtq; poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus ſit.
- IX. Quomodo Herodes tetrarcha in exilium miſſus eſt.
- X. Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio.
- XI. Caius in Syriam mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.
- XII. Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

CAP. I.

Quirinius ad cenſendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæſare, & procurator eiuſdem Cæſaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus eſt.

I*NTEREA Quirinius ſenator Romanus per omnes honorum gradus ad conſulatum vſq; prouectus, & in primis clarus, à Cæſare mittitur in Syriam vt iura populis redderet: facultatesq; cenſeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmæ equitum, penes quem eſſet totius Judææ rerum adminiſtratio. Quin & ipſe Quirinius in Judæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenſeret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in poteſtatem ſuam redigeret. Jlli verò tametſi primùm ægrè ferrent mentionem deſcriptionis, nõ ſunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati Pontificis Joazari, qui Boethi fuit filius. atq; ita illius ſuaſu ſine controuerſia cenſus peractus eſt. Exſtitit tamen poſt quidam Judas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto ſibi Phariſæo Sadduco, ſollicitabat ad*

Hedio & Ruffinus Cap. 1.
Quirinius in Syriam à Cæſare vt iura populis redderet, mittitur.
Coponius Præfectus Syriæ.
Cenſus populi Iudaici.
Aliàs Cap. 2.

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11. defectionem populos cenſum nihil aliud quàm manifeſtam ſeruitutis profeſſionem eſſe dictitans, & vniuerſam gentem ad tuendam libertatẽ adhortans. Fore enim vt re benè geſta fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in earũ poſſeſſione laudem quoq; ſibi parent fortitudinis: nec ſperandum auxilium cœleſtis numinis, niſi ipſi quoq; rebus ſuis conſulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atq; ita dici vix poteſt, quan- Cædes: latrocinia: ſeditio & fames in Iudæa. tum hi viri totam gentem cõturbauerint, dum omnia miſcent cædibus & latrocinijs, promiſcuisq; nullo amicorum aut inimicorum reſpectu prædationibus, & inſignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, ſed reuera priuatorum lucrorum ſtudio. Itaq; conficientibus ſe mutuò ciuibus, & furioſiſſima contentione certantibus, ne externus quidem hoſtis ceſſabat interim. ac ne extrema quidem fames fortè ſuperueniens potuit eos compeſcere quò minus ſæuirent expugnandis oppidis, & fundendo ciuili ſanguine, donec po- Templum Hieroſolymis incenſum. ſtremò malum eò progreſſum eſt, vt hoſtilis flamma Dei templum inuaderet. Adeò periculoſum eſt patrios ritus labefactare & conuellere. Siquidem Iudas Iudas & Saddocus quartæ ſectæ autores. & Saddocus omnium harum calamitatum autores fuêre, dum ſuper tres priſtinas ſectas nouam quartam inducunt, & nouitatum cupidos affatim ad ſe contrahunt: id quod non in præſens tantum turbauit Rempublicam, ſed futurarum etiam cladium fuit ſeminarium. Quamobrem conueniens videtur paucis de eorum placitis diſſerere, propter quæ tot mala gentem noſtram inundauerunt.

CAP. II.

Quæ & quot ſectæ apud Iudæos fuerint.

Hedio & Ruffinus Cap. 11. alias Cap. 5. Tres Iudæorum ſectæ, de quibus lib. 2. de bello Iudaico. Cap. 12.

IVDÆI patriæ ſapientiæ ſtudioſi iam inde à multis retrò ſeculis in tres ſectas erant diuiſi, Eſſenorum, Sadducæorum, & eorum quæ Phariſæorum vocata eſt. De his licet nonnihil in ſecundo Iudaici belli volumine à nobis dictum ſit, tamen nunc Phariſæorum dogma. quoq; paucis dicere non abs re fuerit. Ergo Phariſæorum victus ſimplex eſt, nullis mollitus delicijs: & quicquid his ratio dictauit, id ſequuntur peruicaciter. maiores natu venerantur, nec audent eis reſponſare monentibus aut obloqui. Fato quæcunq; geruntur tribuunt, nec tamen homini voluntatis aſſenſum adimunt, hoc temperamento Deum vti dicentes, vt cum omnia fiant ex ipſius conſilio, in homine tamen ſit voluntas accedendi ad virtutem aut vitium. Animas credunt eſſe immortales, & ſub terris earum iudicia fieri: tum præmia cuiq; contingere ex virtutis aut maliciæ merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem eſſe ad vitam reditum. per hæc placita magnam ſibi autoritatem parauerunt apud populum, & quicquid ad ſolennes precationes ac cultum diuinum attinet, iuxta horum interpretationem ac præſcriptum ſolet fieri. Tantum habent à ciuitatibus ſapientiæ, temperantiæ & vitæ honeſtioris teſti- Sadducæorum opinio. monium. At Sadducæorum opinio cum corpore extinguit ſimul & animas: nec aliud quicquam præter legem ſeruandum exiſtimans. nam de ſapientia cum præceptoribus diſceptare ad virtutem reputant. huius ſectæ pauci ſunt, ſed ferè dignitate præcipui. ex horum tamen ſententia vix quicquam agitur. nam quoties magiſtratus licet inuiti ſuſcipiunt, Phariſæorum decretis aſſentiunt, ni face- Eſſenorũ placitum. rent non ferendi à plebeiorum multitudine. Eſſenorum verò placitum vniuerſitatis regimen citra exceptionem Deo aſſerit, immortalitatem animis: nec aliud

quicquam

quicquam æquè ac iuſtitiam omni contentione expetendum exiſtimat. ad templum autem donaria mittentes ſacra ibi non faciunt, quòd ſanctioribus vtantur ceremonijs: quapropter excluſi à communi fano ſeorſum ſacrificant: moribus alioqui ſunt probatiſsimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam eſt eorum iuſtitia, qua omnes Græcos & Barbaros longe ſuperant, multis iam ſeculis triti in eius continuis ſtudijs. Facultates in commune poßident, nec aliquis diues magis vtitur ſuis bonis, quàm quiuis nihil poßidens. Atq; hoc inſtituto viuunt virorum ſupra quatuor millia, nec vxores habentiũ nec ſeruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere cenſeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per ſe ipſi viuentes inuicem ſibi miniſtrant. Quæſtores creant viros probos ex ſacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In ſumma eandem ferè viuendi rationem ſequuntur, quam hi qui apud Dacos pliſti nominantur. Quarta autem ſtudium ſapientiæ ſectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Phariſæis conſentiunt, niſi quòd conſtantiſsimo libertatis amore flagrant, credentes ſolum Deum dominum habendum ac Principem, & facilius vel exquiſitiſsima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis ſuis ac cariſsimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis ſæpè ſpectatum ſcio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potius, ne tam inſignem patientiam & doloris contemptum parum aſſequantur. quæ quidem animoſitas plurimum in gente noſtra creuit accenſa acerbiſsimis Geßij Flori iniurijs, quibus poſtremo effectum vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum ſectis hæc ſufficerent.

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11.

Eſſenorum vita & mores.

Pliſti apud Dacos.

Iudas Galilæus quartæ ſectæ autor.

Geßij Flori iniuriæ.

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ.

QVIRINIVS *autem venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractoq; cenſu, qui incidit in annum trigeſimum ſeptimum poſt victum à Cæſare in Actiaca pugna Antonium, cum mota eſſet contra Ioazarum Pontificem plebis ſeditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium ſubſtituit. Herodes verò & Philippus ſuæ quiſq; tetrarchiæ res ordinauit & compoſuit: quorum Herodes Sephori cinctam mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defenſaculum. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitũ, nomine mutato Iuliada ab vxore imperatoris appellauit. Philippus quoq; Paneada ſitam ad Iordanis fontes, inſtruxit ædificijs, indito Cæſareæ nomine. Vico etiam Bethſaidæ in ripa lacus Geneſarethini vrbis ſpeciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæſaris filiæ cognominem eſſe voluit. Cæterùm Coponio, quem cum Quirinio miſſum diximus, Iudæam adminiſtrante huiuſmodi quiddam accidit. In feſto azymorum quod Paſcha vocamus, mos eſt ſacerdotibus poſt mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ ſunt, Samaritani quidam clàm ingreßi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt vt poſthac ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo poſt Coponius Romam reuertitur, ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tempore Salome Herodis Regis vxor vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaëlidem, Archelaidemq; plurimis palmetis conſitam, quorum*

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Ananus Sethi filius, in Ioazari Pontificis locum ſublatus? [incertum] ſubrogatus.

Alias Cap. 6

Sephoris Galilææ caput.

Betaramphtha Iuliadas appellata.

Paneas.

Bethſaida.

Oſſa humana per templum ſparſa.

An. mũdi 3974 A nato Chriſto 12.

Hedio & Ruffinus Cap. 4.

M. Ambiuius Syriæ Præfectus.

Salome mortua.

An. mũdi 3975 A nato Chriſto 13.
Annius Rufus Iudeę Præſes.

quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide
Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuitq́;
Reipublicæ annos quinquaginta ſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus:

An. mũdi 3977. A nato Chriſto 15.
Cæſar Auguſtus fato functus.

in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius
& particeps. Vixit autem annos ſeptuaginta ſeptem. Et Tiberius Nero priui-
gnus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum imperator tertius: à quo quintus Iudæ-
orum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto

An. mũdi 3978 A nato Chriſto 16.
Claudius Tiberius Nero Romanorum Imperator.
Valerius Gratus Iudæorum Præſes.

Anano ſacerdotio Iſmaëlem Fabi filium iuſſit eſſe Pontificem: quo paulo poſt
deiecto, in Eleazarum Anani Pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo
deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio Pontificatum
tribuit. hic quoq; anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho qui

An. mũdi 3979 A nato Chriſto 17.
Simon Camithi filius Pontifex.
Ioſephus cognominatus Caiaphas Pontifex.
Pontius Pilatus Iudæorum Præſes.

cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis Gratus Romam repetit, in Iudæa ex-
actis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes
porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe con-
ditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Gene-
ſarethici: vnde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc par-
tim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt: quorum nonnulli eò migrare co-

An. mũdi 3990 A nato Chriſto 28.
Tiberias condita.

acti ſunt, quidam etiam nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quoq; maior eſſet
frequentia recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque
confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis
immunitatibus ac beneficijs proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alijs domos,
alijs agros largitus: quò minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in
ſolo multis ſepulcris referto: cum iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus ha-

Phraates Parthorũ Rex, per inſidias à Phraatace filio ſublatus.
Thermuſa Phraatacis mater.

beatur qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorum Rex
per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates ha-
bens legitimos liberos, ancillam Italici generis Thermuſam nomine, inter cæ-
tera dona à Cæſare miſſam, primùm in concubinarum numero habuit. proce-
dente deinde tempore obſtupefactus præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex
ea Phraatace filio legitimo thoro etiam ſibi coniunxit. Quæ cum quicquid vel-
let Regi perſuaderet, cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit
nihil ſe effecturam niſi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Perſuaſit igitur
marito, vt Romam eos obſides mitteret: quod illis ſine cunctatione faciendum
fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi
ad regnum educabatur: qui tædioſum ratus expectare dum à patre decedente
Principatum acciperet, cum matre contra eum conſpirauit, cum qua creditus

Phraataces interfectus.

eſt etiam ſtupri habere conſuetudinem. Ergo patricidio ſimul & inceſto exoſus
popularibus, prius quàm confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interijt.
Tum verò nobiliſſimi Parthorum animaduertentes non poſſe ſine Rege conſi-
ſtere ipſorum Rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacida-
rum ſanguine, putanteſq́; ſatis eſſe ſemel violatam regiam maieſtatem Italicæ

Horodes à Parthis accitus in venatione occiditur

mulieris libidinibus, Horodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij ge-
neris, ſed inuiſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis
eſſet & ad iram proniſſimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam
tradunt, in conuiuio. ſolent enim perpetuò geſtare gladios. Vt verò à pluribus
fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt Re-
gem vnum ex obſidibus, prælatuſq́; eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur

enim capax eius fortunæ, quàm ei duo maximi in terris offerebant imperium, externum ſimul & domeſticum. Sed breui pœnitentia ſubijt barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, ſic vocantes obſidem, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure ſibi Regem impoſitum: ſed quod turpius ſit per pacis contumeliam. moxq́; vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidam genere. ille paruit libenter, & preſtò fuit cum exercitu: cui cum occurriſſet Vonones, primum manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retrò in Mediam repulſus eſt. Sed paulo poſt inſtauratis copijs Vononem auſum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copijs. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem aufugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Vt verò repulſam paſſus eſt à Tiberio, pertæſo ignauiam hominis, & moti Parthi comminationibus bellum iam intentantis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit, is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſeruauit in Syria. Armenis autem Orodem vnum è ſuis filijs Artabanus Regem impoſuit. Per idem tempus cum Antiochus quoq; Comagenæ Rex fato conceſſiſſet, contentio nata eſt inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi poſtulantibus, plebe contra cupiente ſub Rege vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res orientis componendas miſſus eſt, fortuna occaſionem quærente illius exitio. poſt redactam enim in meliorem ſtatum Syriam, Piſonis opera veneno ſublatus eſt, ſicut dicetur aliàs.

An. mũdi 3990 A nato Chriſto 28.

Vonones Parthorũ Rex ab Artabano pulſus.

Vonones Syllano Syriæ Præfecto ſeſe tradit.

Orodes Rex Armeniæ.

Antiochus Rex Comagenæ.

Germanicus Piſonis opera ſublatus.

CAP. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum ſeditio.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. aliàs Cap. 8.

PILATVS *autem Iudææ Præſes à Cæſarea Hieroſolyma traducto in hyberna milite, ſigna cum effigie Cæſaris in vrbem intulit ad legis noſtræ contumeliam, quæ cautum eſt ne habeamus huiuſmodi effigies. & ideo qui ante hunc fuère præſides, cum ſignis aliter inſignitis ſolebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnib. noctu illatas effigies Hieroſolymis ſtatuit. quod vbi cognitum eſt ciuibus, magno agmine petierunt Cæſareã, vbi per multos dies ſupplices orauerunt præſidem, vt transferret illas imagines aliò. Pilato verò pernegante ſe facturum, quod coniunctum eſſet cum iniuria Cæſaris, cum Iudæi precari non deſinerent, ſexto pòſt die iuſſis clàm in armis eſſe militibus, ſedit pro tribunali in ſtadio, captata loci opportunitate, quòd aptiſſimus eſſet inſidijs. ibi compellatus iterum de eodem negocio, ſignum dat militib. vt eos circumueniant, mortem minitans niſi quamprimùm quieſcerent, & ſuam quiſq; domum diſcederẽt. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifeſtè præ ſe ferebant; vita ſibi cariorem eſſe obſeruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam conſtans legum ſtudium, continuò reportauit eas imagines Cæſaream à Hieroſolymis. deinde aquæductum ſtruere, aggreſſus eſt ex ſacro ærario, inducturus aquas Hieroſolyma à ducenteſimo ſtadio. id ægerrimè tulit populus, & cõgregati per cœtus numeroſos*

Pilatus ſigna cum Cæſaris effigie in vrbem infert, quę dum populus acriter inſtat, Cęſaream transfert.

An. mũdi 3997 A nato Chriſto 35.

Pilatus inducturus aquas Hieroſolyma, ſeditionem cõcitat.

An. mũdi 3998 A nato Chriſto 36.

vſq; ad multa hominum millia, vociferationibus conabantur eum deterrere à propoſito. nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuiciis laceſſebant præſidem. at ille milites ſub populari habitu clàm armatos fuſtibus, iuſſit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuicia, dedit illis ſignum ex compoſito. illi ſuprà quàm mandatum erat vſi ſunt fuſtibus, tumultuatores & quietos cadentes nullo diſcrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab inſtructis, pars occiſi ſunt, pars diſceſſerunt ſaucij: atq; hoc modo compreſſa eſt ſeditio.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. aliàs Cap. 9.

Eodem tempore fuit Ieſus vir ſapiens, ſi tamen virum eum fas eſt dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera ſuſcipiunt: plurimosq; tàm de Iudæis quàm de gentibus ſectatores habuit. Chriſtus hic erat: quem accuſatum à noſtræ gentis principibus, Pilatus cum addixiſſet cruci, nihilominus non deſtiterunt eum diligere qui ab initiò cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſq; in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit.

Ieſus Chriſtus à Pilato crucifixus.

An. mũdi 3996 A nato Chriſto 34.

Hedio & Ruffinus Cap. 7. al. 10.

Circa eadem tempora etiam aliud Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur prius de Iſiacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier nõ minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, adhac opulenta & formoſa vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis nõ obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eò magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, non ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, varijs inſtructã ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationẽ iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cumq; ille preces eius libẽter acciperet, ait ſibi opus quinquaginta tantum drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiã. Ita refocillato iuuene & accepta quantam petierat pecunia, nouam doli viam ingreſſa eſt, videns Paulinam non capi pecunijs. Sciens porrò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilentij, & quod efficaciſſimũ eſt, oſtentato præmio, in præſens viginti quinq; millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur eum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus impetratoq; abſq; arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuncium: moxq; iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoq; indicat, cõdictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. id eò facilius conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia coniugis. Itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris conciliantibus in latentem ibi Mundum incidit: totámque eam noctem obſecuta eſt iuueni,

Deo

Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeunte priuſquã ſacerdotes doli conſcij ſurgerent, Paulina mane ad maritũ reuerſa congreſſum cum Anubide prædicat, & idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam conſiderantibus, non mirari tamen non poterant ob inſignem mulieris pudicitiam. Die deinde poſt rem patratam tertia Mundus adamatæ fortè fortuna obuius, ò factum benè Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi ſeruaſti, quæ potuiſti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati geßiſti. Nihil enim mea refert, quòd Mundum contempſiſti, quandoquidẽ prætextu Anubidis optata voluptate expletus ſum. atq; his dictis abijt. At mulier tum primùm deprehenſo flagitio, veſtem ſibi lacerat, & re tota ad maritum delata, obſecrat ne tam inſigne ludibrium impunitum ſinat. maritus porrò imperatori totum ſignificat. Tiberius poſtquam accuratißima inquiſitione didicit omnia, ſacrificos illos impoſtores in crucem egit, vnaq; Iden inuentricem huius ſceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo ſtatuam Iſidis iußit mergi in Tyberim. Mundum autem mitiore pœna exilij caſtigaſſe contentus eſt, crimen eius in Cupidinis impotentiam referens. Et Iſiacorum quidem facinus huiuſmodi extitit. Nunc quod promiſi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduerſitatibus.

An. mũdi 3998
A nato Chriſto 34.

Tiberius Iſidis ſacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat.

CAP. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

ERAT *quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu ſolum verterat, vir modis omnibus peßimus. Is tum Romæ agens gerebat ſe pro Moſaicæ legis interprete, aſcitis in ſocietatem tribus alijs per omnia ſui ſimilibus, his cum ſe in diſciplinam dediſſet Fuluia mulier nobilis, amplexa legem Iudaicam, perſuaſerunt ei vt purpuram & aurum in Hieroſolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vſus verterunt, quò iam antè deſtinauerant. Id poſtquã Tiberius ex amico ſuo Saturnino ipſius Fuluiæ marito de iniuria còniugi facta queſto cognouit, iußit vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Conſules delectu habito, quatuor millia militum miſerunt in Sardiniam: plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauißimis. Ita propter quatuor ſceleratos omnes Iudæi coacti ſunt vrbe cedere. Intereane Samaritani quidem tumultu caruere. Concitauit enim eos impoſtor quidam pro nihilo ducens mendacium, & omnia comminiſcens ad plebis gratiam, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentem ſanctißimum, aſſeuerans ſe illic eis oſtenſurum ſacra vaſa refoſſa, quæ ibi Moſes depoſuerit. Illi creduli ſumptis armis Tirathabam vicum inſederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem aſcenderent. Sed Pilatus prior cliuum montis occupat equitibus ſuis & peditibus, qui prælio congreßi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum conſularem & Syriæ Præſidẽ, Pilatumq́; cædis accuſant, negantes defectionem fuiſſe à Romanis illum concurſum in Tirathaba, ſed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ miſſo, Pilatum iußit Romam proficiſci, reſponſurum*

Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hieroſolymitanum deponerent, tradit, ipſi verò in proprios vſus cõuertunt, quod dum Tiberius cognoſcit, vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli iubet.

Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi cõueniunt, quos Pilatus vincit, fundit, ac in fugã compellit.

An. mũdi 3999
A nato Chriſto 37.

Aliàs Cap. 11.
Pilatus apud Vitellium accuſatus, Romam mittitur.

An. mũdi 3999 A nato Chriſto 37.

apud Cæſarem ad obiecta per Iudæos crimina. Ita ille decem annis exactis in ſua prouincia, quum neceſſe haberet parere Vitellio, ad vrbem iter ſuſcepit: quò prius quàm perueniret, vita exceſſit Tiberius.

CAP. VI.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. aliàs Cap. 12. Vitellius Hieroſolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eiſque ſtolam ſacerdotalem reddit.

VITELLIVS *autem in Iudæam profectus peruenit Hieroſolyma, in ipſa feſtiuitate quam Paſcha dicimus: vbi exceptus honorificentiſſimè, remiſit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & ſtolam cum omni ornatu Pontificio permiſit in templo aſſeruari à ſacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in caſtello Antonia, ob hanc cauſam. Hyrcanus Pontifex eius nominis primus exſtructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc ſtolam habebat in ſua cuſtodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eo loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam ſucceſſoribus ipſorum poſteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco ſitam, magno ſumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & ſtolam, ita vt ibi reperta eſt, detinuit, ratus eo magis obnoxium ſe habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius & ſucceſſor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani ſimul & Pontificiæ ſtolæ poſſeſſionem nacti ſunt, in cella ad hoc ipſum ſtructa repoſita, & obſignata ſigillo Pontificum atque cuſtodum ſacri ærarij præfecto caſtelli accendente ibi lucernam quotidiè. Hanc ſeptimo ante feſtum die præfectus exhibebat Pontifici: qua purificata indutus ſacrorum tempore, ſequenti die rurſum eam reponebat in cellam vbi antea condita fuerat. Id fiebat ſingulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autem in noſtrorum ſacerdotum poteſtatem eam ſtolam tradidit, iubens ſecurum eſſe præfectum quonã illa reponatur, aut quando proferatur in vſum Pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis ſubrogato Ionatha Anani Pontificis filio, iter fecit verſus Antiochiã. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, ſi ille obſides traderet, maximè ſi regium filium. His ita ad Vitellium ſcriptis ſimul Hiberorum & Alanorum Reges magnis præmijs ſolicitauit ad inferendum quàm primùm bellum Artabano. Et Hiberi ipſi quidem quieuerunt, ſed Alanis tranſitum dederunt per ſuam regionem, & patefactis portis Caſpijs immiſerunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiſerunt, & peruadente totam eorum ditionem bello nobiliſſimi quiq; eius gentis ceciderunt vnà cum Regis filio & multis popularium millibus, regioq; tota hac incurſione vaſtata eſt. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regijs ipſum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniens remedium quòd ab optimatibus immineret periculum, habenſq; ſuſpectos & eos qui in fide manebant, quaſi beneuolentiam fingerent prima quaque occaſione tranſituri in partes aduerſas, fuga ſe ad ſatrapias ſuperiores ſeruauit incolumem.*

Stola Pontificia in Caſtello Antonia depoſita.

Vitellius in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis, Ionathan Anani filium ſurrogat.

Geſta inter Vitellium & Artabanum.

Caſpius Portus. Armeniam Parthi amittunt.

incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, reſtitutus eſt in imperium. His auditis Tiberius petijt amicitiam Artabani: & aſſentiente illo, conuenerunt ad Euphratem Rex & Vitellius: vbi in medio pontis ſibi occurrerũt, cum ſuo quiſq; ſatellitio. Poſtquã autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrũq; excepit conuiuio, tabernaculo magno ſumptu erecto in medio fluminis. nec multò poſt Artabanus miſit Tiberio filium Dariũ obſidem cum multis muneribus, inter quæ etiam virum ſtatura cubitorũ quinque, genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vaſtitatem gigas cognominatus eſt. Poſt hæc Vitellius Antiochiam redijt, Artabanus in Babyloniam.

An. mũdi 3999. A nato Chriſto 73.

Artabanus à Dahis & Sacis in imperiũ reſtitutus.

Vitellius cum Artabano fœdus facit.

Herodis in Euphratis medio cõuiuium.

Artabanus Tiberio filium Darium obſidem & virum quinq; cubitorũ ſtatura mittit.

Tum Herodes volens primus nunciare Cæſari de impetratis obſidibus, omnibus diligenter perſcriptis, miſit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens ſignificandum per conſularem præſidem. quare ſuperuenientibus Vitellij literis, Cæſar reſcripſit, omnia ſibi iam antè eſſe cognita ex Herodis nuncijs. Quo ille grauiter offenſus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen.

Herodes omnem rẽ geſtam, priuſquã Vitellij literæ ſuperuenirent, Cæſari aperit.

Tunc etiam Philippus Herodis frater diem ſuum obijt, anno Tiberij principatus vigeſimo, quum ipſe præfuiſſet triginta ſeptem annis Trachonitidi & Gaulanitidi ac Batanææ, vir perpetuò modeſtus, & amator quietis ac ocij. Degebat enim ſemper in ſua ditione. Quoties domo progrederetur iter faciebat cum paucis ſelectis comitibus, ſubſequente ſella, in qua ſedens ſolitus eſt iura reddere: & ſi quis ex occurſu opem eius inuocaret, ſine dilatione mox ibi ſella poſita reſidens cauſam cognoſcebat, aut ſontem damnaturus, aut abſoluturus innoxium. Obijt autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè ſibi conſtruxerat, magnificè ac ſumptuosè funeratus eſt. Et quia ſine liberis deceſſerat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen vt tributa in ea tetrarchia collecta ſeruarentur intra ipſius regionis terminos.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.

Alias cap. 13.

Philippus Herodis frater, vir modeſtus, & amator quietis moritur.

Philippi ditio Syriæ attributa.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta ſuperatus eſt.

I*NTEREA Herodem inter & Aretam Regem Petræ bellum tali de cauſa exoritur. Herodes tetrarcha vxorẽ habebat Aretæ filiã, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, ſed genitrice natũ alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Ariſtobuli cõmunis fratris filia, & Agrippæ maioris ſoror, auſus eſt de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua aſſentiente, conuenit inter eos, vt quàm primum ille Roma reuerteretur in patriã, mulier migraret in eius domiciliũ. Interceſſit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eijciat. Poſt hæc Romam nauigat. Vbi poſtquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuerſum vxor, comperto quid pactus ſit cum Herodiade, diſſimulanter rogat, vt ſe mittat Macharuntem, caſtrum ſitum in confinijs regionis Aretæ ſubditæ, quantum poterat celans ſuum propoſitum. Morem geſſit Herodes mulieri, putans eam nihil ſenſiſſe. Illa quæ iam antè curauerat apud Macharuntem, patri ſuo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta deducentibus Arabibus magna celeritate peruenit in ædes patris: eiq; indicauit Herodis animum. Vnde ſimultate nata ſequuta eſt de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copijs bellum per legatos geſtum eſt,*

Herodes tetrarcha vxorem Aretæ filiam eijcit, & Herodiadem Herodis fratris vxorem abducit.

An. mũdi 4000 A nato Chriſto 38.

Herodis vxor in patris ædes peruenit.

An.mũdi 4000
A nato Chriſto 38.
Herodis exercitus ab Arabibus cæſus.
Tiberius Vitellio vt Aretæ bellũ inferat ſcribit.
Hedio & Ruffinus Cap. 10.
Alias cap. 14.
Ioannes Baptiſta ab Herode necatus.

commiſſoq́ prælio Herodis exercitus internecione perijt, proditus à quibuſdam exulibus, qui pulſi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis ſtipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio ſignificat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciã, ſcribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occiſi caput ad ſe mittat. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iuſta vltione numinis deletum Herodis exercitũ, propter Ioannem, qui Baptiſta cognominatus eſt. Hunc enim tetrarcha necauit virũ optimum, Iudæos excitantem ad virtutum ſtudia, & in primis pietatis ac iuſtitiæ, ſimulq́ ad baptiſmi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, ſi non ab vno tantum alteróve peccato abſtineant, ſed animis per iuſtitiã prius mundatis, addant & puritatem corporis. Quumq́ magni concurſus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus, ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pareret, quòd viderentur nihil non facturi ex eius conſilio, iudicauit ſatius eſſe, prius, quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis, ſeram pœnitentiam agere. itaq; vinctum miſſum in Macharuntem ſupra dictam, illic occidi imperat. quod factum ſequuta eſt Iudæorum exiſtimatio, ab irato Deo perditum eſſe Herodis exercitum.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.
Vitellius in Arabiæ Regem mouet.
An.mũdi 4001.
A nato Chriſto 39.

Vitellius autem ad bellũ paratus Arabicum, aſſumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ atq; equitum auxilijs miſſis à ſocijs Regibus, properans verſus Petram peruenit Ptolemaidem. Quumq́ vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes tranſitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferantur vllæ imagines, quales Romana ſigna habebant pleraq;. Quorum precibus flexus mutauit ſententiam de itinere propoſito: miſſoq́ per magnũ campum exercitu, ipſe cum Herode tetrarcha & amicis, aſcendit Hieroſolyma, ſacrificaturus Deo, in feſtiuitate, quæ tum inſtabat, publica. Quò poſtquam ventum eſt, honore ſummo exceptus à populo, hæſit ibi triduo: & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum tranſtulit. Quarta autem die, literis acceptis, de obitu Tiberij, populum ſacramento adegit, in fidem Caij noui principis: reuocataſq́ ex itinere copias in hiberna dimiſit, omiſſo bello propter delatum in alium imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegiſſe ex augurijs, impoſſibile eſſe ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius moriturum, vel qui bellum paret, vel cuius iuſſu paretur, vel eum contra quem mouendum ſit. Ita Vitellius Antiochiam repetijt.

Vitellius Hieroſolyma peruenit, & à Ionatha in fratrẽ eius Pontificatũ trãsfert.
Caius Caligula poſt Tiberij obitũ, Princeps Rom.
Aretas ex augurijs, impoſſibile eſſe exercitum ad Petrã peruenire colligit.

Agrippa autem Ariſtobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæſarem. Sed prius quàm de hoc dicam explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præſentem narrationem id pertineat: vel quò magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem abſque pietate nihil prodeſt, nec numeroſa ſoboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copioſa proles exceptis paucis perijt: quod ſanè exemplo poteſt eſſe hominibus ad retundendam inſolentiam: ſimulq́ in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium, quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus ſit. Et quamuis iam antè de ea re facta ſit mentio, dicemus tamen hic quoq; diligentius.

Herodis ꝓgenies intra centũ annos penitus ſublata.

Herodis progenies.

Herodi magno ex Mariamme Hyrcani filia natæ ſunt duæ filiæ. harum altera Salampſo nomine nupſit Phaſaelo Regis ex fratre Phaſaelo nepoti, idq; ex ipſius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipſi nepoti Herodis ex ſorore

ſorore Salome. Phaſaelus è Salampſone genuit quinque liberos, Antipatrũ, Herodem, Alexãdrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupſit Agrippæ Ariſtobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio abſque liberis defuncta eſt. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias: Bernicen, Mariammen, Druſillam. filij verò Agrippa & Druſus dicti ſunt: quorum Druſus ante pubertatis annos obijt. Cum horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Ariſtobulus, ſimulq́ Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome ſorore & Coſtobaro nata eſt. Orbati enim erant infantes adhuc patre Ariſtobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occiſum diximus. Poſtquã autem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariammen filiam Olympiadis Herodis Regis filiæ, prognatam ex Ioſepho, qui Regis frater fuerat: & ex ea ſuſcepit Ariſtobulum. Tertio fratri Agrippæ Ariſtobulo nupſit Iotape Sampſigerami Emeſenorum Regis filia, ex quibus nata eſt filia ſurda, & ipſa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus ſunt progeniti. Herodias verò ſoror eorum nupſit Herodi magni Herodis filio, quem ſuſceperat è Mariamme filia Simonis pontificis, ex quibus prognata eſt Salome: poſt quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupſit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc ſuperſtite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupſit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo ſine liberis defuncto Ariſtobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc poſteriore matrimonio nati ſunt filij tres, Herodes, Agrippa, Ariſtobulus. atque hæc eſt Phaſaeli & Salampſonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypron peperit, quam duxit Alexas Selcius Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuiſſe fratres Antipatri, ſine prole deceſſerunt. Cæterum Alexander Herodis Regis filius qui à patre necatus eſt, Alexandrum & Tigranem filios ſuſcepit è Glaphyra Archelai Cappadocum Regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans, cum apud Romanos delatus eſſet, ſine liberis obijt. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem Rex impoſitus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum Regis filiam duxit Iotapen, & Leſidis in Cilicia Rex à Veſpaſiano conſtitutus eſt. Progenies autem Alexandri mox ab initio ab inſtitutis patrijs ad religionem Græcorum deſciuit. Reliquæ autem Herodis Regis filiæ nulla relicta prole è vita exceſſerũt.

An. mũdi 4002. A nato Chriſto 39.

Percenſitis igitur Herodis poſteris, qui ad Agrippæ regni tempora pertigerũt, ſupereſt, vt narremus, quibus ille fortunis iactatus, poſtremo ad maximam dignitatem ac potentiam euaſerit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Alias cap. 13.

Agrippa ab infima ſorte ad maximam dignitatem ac potentiam euectus.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtq; poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus ſit.

P*AVLO ante Herodis Regis obitum, Agrippa Romæ degens, & per conuictum inſinuatus in familiaritatem Druſi Imperatoris Tiberij filij, nactus eſt etiam amicitiam Antoniæ Druſi maioris coniugis, commendatione matris ſuæ Berenices, quæ apud illam erat in precio. Cumq́ natura eſſet liberalis & magnanimus, quam diu mater vixit, noluit ingenium ſuum exerere, ne in eius indignationem*

Agrippa Romæ degens ob liberalitatẽ immodicam ad inopiam redactus.

An. mũdi 4001. A nato Chriſto 39.

tionem incideret: ſed poſtquàm Bernice defuncta eſt, factus iam ſui arbitrij, partim quotidiani victus ſplendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæſaris quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amiſſo filio vetuit amicos eius in conſpectum ſuum venire, ne recrudeſceret per eos defuncti deſiderium. His de cauſis retro in Iudæam abijt re malè geſta, profuſa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum conſilium expediens, & pudore præſentis ſtatus, ſeceſſit in caſtrum Idumææ Malatha, cogitans miſeram vitam aliquo pacto abrumpere. Quod eius propoſitum vbi Cypros vxor perſenſit, omnibus modis id impedire conata eſt: ad ſororem quoq; eius Herodiadem ſcripſit, ſignificans & quid Agrippa decreuerit, & qua neceſſitate adactus: hortataq; eſt eam, vt pro iure cognationis afferret auxilium, & ſe in hoc imitaretur, quæ quantum poſſet ſubleuaret eius miſeriam, quamuis in longè minoribus facultatibus. Accerſitus igitur à ſorore eiusq; coniuge, iuſſus eſt habitare Tiberiade, aßignata certa pecunia vnde viueret, & magiſtratu eius ciuitatis in eum collato, quo eſſet honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perſtitit, quamuis ne ſic quidem ſatis fieret propinqui neceßitatibus. Cum enim apud Tyrum in conuiuio largius indulſiſſent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd ſuo ſumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virũ conſularem & tum Syriæ præſidem ſe contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam ante habente apud ſe Ariſtobulum, fratrem quidem Agrippæ, ſed inimicum, non obſtante tamen hac ſimultate, quò minus ex æquo vtrumque complecteretur proconſul. Sed Ariſtobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infenſum fratri redderet, ex occaſione huiuſmodi. Damaſceni cum Sidonijs contendentes de finibus, diſceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum poſſet, rogauerũt vt adeſſet ipſorum partibus, polliciti magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damaſcenis facere. Ariſtobulus autem, quia pactos de pecunia ſenſerat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquiſitione ac deprehenſo crimine, Agrippa excidit amicitia præſidis: rurſumq; ad extremam egeſtatem relapſus venit Ptolemaida, & quòd non haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed quum deeſſet pecunia, iuſsit Marſyam ſuum libertum, vt quauis arte à fœneratoribus eam ſumeret. Ille Protum Bernicæ Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ teſtamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat, vt accepta fide ſub ſyngrapha daret mutuum. Alter iam antè debere ſibi nonnihil Agrippam aſſeuerans, extorſit à Marſya ſyngraphã viginti millium drachmarum Atticarum, detractis ſibi de ea ſumma duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat ſe itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, miſit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæſaris fiſco factus eſt, dum adhuc Romæ ageret: atque ita impoſita eſt illi manendi neceßitas. & tunc quidem facturum ſe iuſſa ſimulat: ſed quamprimum nox terris incubuit, præciſis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popoſcit mutuo ducenta argenti millia. Ille non ipſi ſe mutuaturũ profeſſus eſt, ſed Cypro, coniugalem amorem in ea

Agrippa vitam miſeram abrumpere cogitat.

Cypros Agrippæ vxor ad Herodiadem ſororem eius ſcribit, & auxilium petit.

Agrippa Tiberiade habitat.

Herodes Agrippæ inopiam exprobrat.

Agrippa ad Flaccum Syriæ Præſidem ſe confert.

Ariſtobulus Flaccum Agrippæ fratri infenſum reddit.

Agrippa per Marſyã à Proto pecuniã mutuatur.

Agrippa dum Herennius Capito pecuniã ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat.

Agrip. a Alexandriæ pecuniã mutuatur.

An.mũdi 4001. A nato Chriſto 39.

in ea demiratus & virtutes cæteras. fideiuſsit mulier: & mox Alexander quinque talentis repræſentatis Alexandriæ, reliquam ſummam exhibiturum ſe promiſit Puteolis, profuſionem Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipſa cum liberis in Iudæam itinere pedeſtri reuerſa eſt.

Agrippa in Italiã Puteolos, inde ad Tiberiũ Cæſare peruenit.

Cæterum Agrippa, poſtquàm Puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem Capreis, veniſſe ſe officij cauſa ſignificans, & poteſtatem accedendi eam inſulam poſtulans. Tiberius nil cunctatus humaniſsimè reſcripſit, gratulans etiam ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præſentem excepit & amplexu & hoſpitio. Poſtridiè Cæſar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuo ſumptis, nec ad conſtitutum tempus perſolutis, de reddendo admonitus, fuga ſe è ſubiectis ipſius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademiſſet, ægrè tulit: mandauitq́; cubicularijs non prius admitti hominem quàm perſoluto debito. Ille nequaquam ira Cæſaris attonitus, ab Antonia Germanici & Claudij poſtea principis matre petijt mutuo trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæſaris.

Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit.

quæ memor Bernices huius matris conſuetudinis, familiariter enim ea fuerat vſa, ſimulq́; educatum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, præbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeoq́; conciliatus eſt Cæſari, vt is nepotem ſuum commendaret Agrippæ, mandaretq́; vt progredientem ſemper comitaretur officij gratia.

Caius Agrippę commendatus.

hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratioſum apud omnes, & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæſaris. ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officioſius.

Allus Cæſaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniam.

Hedio & Ruffinus Cap. 13.

A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vnà geſtatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia ſoli erant, precatus eſt Tiberio, vt quamprimum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: ac tum quidem ſiluit.

Eutychus, Agrippæ libertus herum apud Cæſarem accuſare cogitat.

Inſimulatus deinde à patrono, quaſi veſtem ei furto ſubduxiſſet, ſicut re vera ſubduxerat, & ex fuga retractus, cum perductus eſſet ad Piſonem vrbi præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædã, quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius pertinentia: quapropter vinctus miſſus eſt Capreas. hunc Tiberius more ſuo, detinebat in vinculis, quòd eſſet cunctator, ſi quis vnquam alius aut Rex aut tyrannus. nam neque legationes ſine mora admittebat, & præſidibus prouinciarum vel procuratoribus ſucceſſorem non mittebat, niſi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis ſcitantibus: legatos quidem ideo admitti tardius, ne illis citò dimiſsis alij denuo creati redeant, atque ita obruatur continuò excipiendis & dimittendis legationibus.

Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facilè mutauerit.

Poteſtates autem ſemel conſtitutas ideo ſe ſinere, vt parcatur ſubditis. cum enim natura omnis magiſtratus ad auaritiam ſit pronior, externum cui nullus certus ſit præſtitutus terminus, eò magis ad rapinam ſolicitare homines. itaque ſi diutius eo fruantur, exſatiatos lucris ſegniores ad rapiendum fieri. quòd ſic ſucceſſor immineat, non ſuffecturos eorum auiditati prouinciales, dum deceſſor tantò magis ſpoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum ſibi putat reliquum. Vtebaturq́; hac ſimilitudine. Conſauciati cuiuſdam vulnera muſcæ agminatim ingruentes operuerant: eum quidam fortè fortuna præteriens miſeratus eſt, putans languidiorem quam vt illas poſ-

An. mũdi 4001. A nato Chriſto 39.

ſet arcere: accedensq́; propius, parabat eas depellere: orante autem ſaucio, vt ſic eum ſineret, quæſiuit alter cauſam, cur ita liberari ab hac moleſtia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem moleſtiam mihi faceres: nam hæ iam ſaturatæ ſanguine remiſerunt nonnihil. quòd ſi recentes accederent & famelicæ, me iam antè peßimè affectum facilè perderent. quare ſe quoq; aiebat hac ratione prouidere ſubditis, multorum rapacitate vexatis, qui more muſcarũ eos infeſtarent, maximè ſi ad innatã cupiditatem metus citò deſinendi accederet. quòd autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſupra viginti annis obtinuerit imperiũ, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geßit circa cæteros imperio ſubditos.

Quare Tiberius vinctorum cauſas ſerius cognouerit.

Vinctorũ quoq; cauſas ideo ſe aiebat ſerius cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis, quæ meruerint antè actis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tamdiu egerit in vinculis, prius quàm Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadijs ferè centum ab vrbe dißitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandem audiretur Eutychus, cognoſceretur'q; cuius accuſaret patronũ criminis.

Antoniam Agrippa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus, rogat.

Antonia in magno apud Tiberium honore habita.

nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quòd Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licet hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eoq; vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem.

Seiani conſpiratione Antonia Cæſari patefacit.

Cum enim res nouas contra eum moliretur Seianus amicorũ vnus, vir valde potens, propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Seiani maliciæ. quamprimum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſsimè: traditisq́; literis Palanti ſeruorum ſuorum fidißimo, miſit eum Capreas ad Tiberium. quibus ille cognitis Seianum occidit & ſocios conſilij: Antoniaq́; iam antè habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Huic quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultius à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quod alteri molitur ſibijpſe conciliet.

Agrippa ad audiendum Eutychũ inſtat, quo facto, propter verba quædam ei vincula ſunt iniecta.

quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tantò magis vrgebat inquiri de hoc negocio: & cum nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa, acceßit propius: & pedibus eum comitata, petijt vocari & examinari Eutychum. Ad quam ille: Deos teſtor Antonia, quòd non ſponte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Seiani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum Cæſar, quid nam contra eum afferat, à quo libertatem acceperit: qui reſpondit: Domine, vectabãtur in curru Caius iſte & Agrippa, me ſedente illis ad pedes: vbi poſt multos ſermones vltrò citroq́; habitos, Agrippa his verbis ad Caium vſus eſt: O ſi iam tandem dies illa veniat, qua ſenex iſte decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obeſſe poſſet,

nepos

An. mūdi 4001. A nato Chriſto 39.

nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoq; priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, nonnihil etiam veteri offenſa motus, quòd Agrippa iuſſus colere Tiberiū ipſius ex Druſo nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propenſior: verſus ad Macronem, huic, inquit, iniyce vincula. At Macro non ſatis intelligens quemnam ille diceret (neque enim de Agrippa ſuſpicari tale quid poterat) cunctabatur donec exactius rem perciperet. interim Cæſar aliquantiſper geſtatus per circum, denuò Macronem appellans, an non, inquit, iuſſi, vt huic vincula inijcias? quò ſcitante cui tandem, Agrippæ, inquam, ille reſpondit. Agrippa verò ad preces verſus, per memoriam ſuij, cuius conſuetudine ſimul educatus familiariſſimè vſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat veniam. ſed fruſtra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cumq; æſtus eſſet vehemens, & præ inopia vini ſitis eum vreret, conſpicatus quendam è Caij ſeruis, nomine Thaumaſtum, gerentem hydriam popoſcit potum: & cum libenter oblatum hauſiſſet, inquit, certè tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quamprimum enim hanc neceſſitatem euaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus miniſtrare vt antea dum priſtina mihi fortuna maneret integra. nec feſellit hominem, ſed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumaſtum à Caio impetratum manumiſit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit. quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæq; filiæ reliquit eadem miniſterij conditione, apud quos in precio vſq; ad extremum diem habitus conſenuit. Sed id poſtea cōtigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante Regiam ſtabat inter alios quoſdā æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem, cui cum inſediſſet bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſcitatus eſt è milite quiſnā eſſet ille purpuratus: & cognito Agrippam eſſe Iudæorum nobiliſſimum, rogauit militem vt liceret ſibi propius ad eum accedere. cupere enim ſe quædam de ipſius patria cognoſcere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, contriſtat te quidem tam repentina & improuiſa fortunæ mutatio: nec facile credes prope eſſe effugium, ſic conſulente rebus tuis diuina prouidentia. Sed teſtor patrios Deos, & qui huic regioni præſident, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus ſum, neque te inani conſolatione lactaturus, non ignarus quòd huiuſmodi prædictiones ſi euentus fruſtretur, maiorem afferant mœſtitiæ cumulum, quàm ſi nunquam omninò audita fuiſſent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid Dij portendant manifeſtis auſpicijs. Fieri non poteſt quin confeſtim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad ampliſſimam dignitatem ſimul atque potentiam peruenias, vſq; ad eorum inuidiam, quibus nunc videris miſerabilis. Felicem quoq; habiturus es vitæ exitum, relictis in opum ſucceſſione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc ſunt quæ tibi cœleſtes miſſa hac aue nunciant: cuius rei cum habeam præſcientiam, viſum eſt impartiri te hac lætitia, quò ſpe futuri commodi leuius feras præſens infortunium. proinde rogo, vt quàm primum felicitatem iſtam repræſentari tibi ſenties, des operam, vt nos quoq; eripiamur ex his aduerſitatibus. hoc Germani præſagiū tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm poſtea maximā admirationem eſt promeritū. At Antonia grauiter ferens ca-

Thaumaſtus Caij, ſeruus Agrippæ potum affert, cui hic libertatem impetrat.

Agrippæ Germanus quidam, fortunā floretem & vitæ terminum prædicit.

An. mũdi 4001. A nato Chriſto 39.

lamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non ſolum difficile, ſed propter repulſam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit, vt in cuſtodia ſeruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictoremq́ haberet centurionem ei curæ præpoſitum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atq; amicis aditus, quorum ſubleuaretur officijs. admittebanturq́ ad eum, Silas amicus, & è libertis Marſyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & ſtragula quaſi venalia circumferentes, noctu ſubſternebant permiſſu militum iam ante præmonitorum Macronis imperio. atq; in hunc modum ſex menſes exegit in cuſtodia.

Agrippa ſex menſes in cuſtodia ſeruatus.

Tiberius in morbum lapſus, filios naturales & adoptiuos accerſit.

Cæterum Tiberius Capreas reuerſus primum languore modicè tentatus eſt: inualeſcente deinde morbo iam malè de ſe ſperans, per Euodum libertorum ſuorum cariſsimum accerſijt filios, quaſi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, ſed adoptiui. nam Druſum vnicum filium amiſerat. ſupererat huius filius Tiberius cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & diſciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhac gratioſus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus eſt, quòd eſſet modeſtiſsimis moribus, comis in alloquijs, & nemini ſe præferens. quibus artibus non ſenatus modo ac populi fauorem ſibi parauit, verum etiam quotquot vbiq; ſunt prouincialium, quos partim affabilitate partim officijs deuinxerat. quam ob rem defunctũ omnes non honoris ſimulatione luxerunt, ſed veris lacrymis proſecuti, tanquam in priuata quiſq; mœſtitia. adeò citra omnem omnium offenſam vixerat: quod & filio eius plurimum profuit, cum apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipſius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur.

Tiberius, Gemellus Druſi filius.
Caius, Germanici filius, gratioſus.

at Tiberius cum Euodum iuſsiſſet in craſtinum ſummo mane filios adducere, precatus eſt Deos patrios, vt manifeſto aliquo indicio deſignarent futurum ſucceſſorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, ſed non auſus rem tam arduam tentare inconſultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum ſibi ſucceſſurum, qui ſequenti mane prior ad ſalutandum ſe venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adoleſcentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. ſed aliter viſum eſt cœleſti numini. nam cum imperator hæc volutans diluculo iuſsiſſet Euodum eum filijs introuocare, qui prior adueniſſet, egreſſus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. nam Tiberius auiti propoſiti ignarus ientaculo remoratus eſt. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: ſimulq́ introduxit iuuenem. Quo viſo imperator, cogitare cœpit diuinam prouidentiã, per quam ſibi adempta ſit poteſtas ſtatuendi, quæ decreuerat: ſentienſq́ diuerſum cordi eſſe ſuperis, non tam ſuam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui non ſatis eſſet principatum adimi, niſi etiam incolumitas in vltimum diſcrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur ſanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante ſecurum putante ſuum principatum, quàm ſi inſidijs præoccuparit alterum.

Tiberius ex augurio ante obitum Caium ſibi ſucceſſurum intelligit.

Tiberius mathematicorum diſciplinis addictior Galbæ Romanorum Principatum prædicit.

erat enim Mathematicorum quoque diſciplinis addictior, iuxta quorum conſilia, in tota vita pleraque agere eſt ſolitus. nam & Galbam olim venientem conſpicatus verſus ad intimos quoſdam amicos, En, inquit, virum, futurum aliquando Romanorum *principem. In ſumma nemo Cæſarũ vnquã tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus eſt ob id*

quod

quod acciderat, non ſecus ac ſi nepotem iam extinctum cerneret: ſeq; ipſum culpabat, qui confugiſſet ad huiuſmodi omina. cum enim liceret ei ſecuro è vita excedere, nunc corruptam ſibi hanc felicitatem præſcientia futuri chariſſimorum infortunij. Itaq; quamuis turbatus inopinata principatus ſui ſucceſſione, inuitus & reclamante animo ſic Caium alloquitur. Fili, etiamſi Tiberius propiore conſanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium ſuffragium ſecutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non ſis immemor beneuolentiæ noſtræ, qui tibi ſum tantæ felicitatis autor: & quà poteris gratiam mihi referas, amore complectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil gratius pro hoc beneficio, quod poſt deos totum meum eſt, potes reponere, quàm ſi illi non deſis, quem tibi natura voluit eſſe coniunctiſſimum. nam alioquin etiam ſcire te oportet, illo ſuperſtite ſtabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adeſſe exordium. Periculoſa enim eſt ſolitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in conſanguinitatis iura peccãt, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, ſed ficte. Quamprimùm enim Principatum aſſecutus eſt, fratrem iuxta illius præſagium ſuſtulit: & ipſe quoq; aliquanto poſt coniuratorũ inſidijs oppreſſus eſt. At Tiberius Caio ſucceſſori ſibi deſignato poſt paucos dies obijt, cum vixiſſet in imperio annis viginti duobus, menſibus quinque, diebus tredecim. poſt quem Caius Reipub. præfuit, quartus in Imperatorum ſerie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauiſi ſunt, non tamen audebant credere: non quòd verum eſſe nuncium non cuperent, quod iamdudum magno redemiſſent libenter: ſed quòd vererentur ne tentati falſis nuncijs, ſi intempeſtiuè gaudium ſuum detegerent, delatorum opera in certiſſimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauius afflixerat, quòd eſſet iracundus & implacabilis, etiam ſine cauſa odio pleroſque proſequens, & pro innata ſæuicia mortem leuiſſimam pœnam exiſtimans. quapropter optatiſſimam hanc famam non ſunt auſi fronte hilari excipere, intelligentes quantum ſubeſſet ſpei fruſtratæ periculum. Marſyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, curriculo ad patronum properauit, lætiſſimum ei nuncium afferens. quem cum offendiſſet petentem balneum, admoto capite ſermone Hebraico, mortuus eſt, inquit, leo, id ille ſatis intelligens, inopinatóque perfuſus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officijs tum pro hoc nuncio, quam tandem dignam gratiam referam, ſi modò vera nuncias? tum centurio qui cuſtodiæ præerat, animaduertens tam Marſyæ feſtinum aduentum, quàm inſecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, ſuſpicatusq; accidiſſe noui aliquid, rogauit qua de re inter ſe conferrent. quibus primò cunctantibus, cum ille vrgere non deſineret, tandem Agrippa vt iam familiari aperuit omnia. ibi centurio gratulatus ei plurimum hanc felicitatem, cœnam lautam appoſuit. Sed dum epulis ſimul indulgetur & poculis, ecce ibi quidam ſuperueniens affert incolumem eſſe Tiberium, & breui in vrbem reuerſurum. quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ ſibi conſcius, quòd cum vincto lætum conuiuium iniuiſſet nunciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc inſuper intonans. Tu me impunè falles mentitus mortem Cæſaris, & non capite lues hanc linguæ petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, ſolutum

An. mũdi 4001 A nato Christo 39.

Tiberius Caio Romanum imperiũ, ac Tiberium fratrẽ commendat.

Caius Tiberium fratrem tollit.

Caius Caligula quartus Romanorũ Imperator.

Tiberius Tyrannus.

Marſyas Agrippæ Tiberij morte nuncius.

Romæ rumor Tiberiũ eſſe incolumem ſpargitur.

An. mũdi 4001
A nato Chriſto 39.

Caius Senatui ac Piſoni vrbis Præfecto ſe in imperium defuncti ſucceſſiſſe ſignificat, & vt Agrippam è cuſtodia dimitterent, mandat.

hactenus, & accuratius impoſterum cuſtodiri eum imperat: totamq́, eam noctem in his malis Agrippa exegit. poſtera verò die rumor de Tiberij morte increbuit, palàm id iactantibus hominibus, quibuſdam etiam ſacra hac de cauſa facientibus: moxq́, allata ſunt à Caio bina literæ, alteræ, quibus ſenatui ſignificabat ſucceßiſſe ſe in defuncti imperium: alteræ ad Piſonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantesq́, vt Agrippam è caſtris dimiſſum reſtitueret in id quod antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit poſtea: nam licet cuſtodiretur, tamen ſuo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuerſus, Tiberij ſimul corpus referens, more ſolenni funus celebrauit ſumptuoſiſſimè: & cum vellet Agrippam eadem die ſolutum dimittere, monitu Antoniæ ſuperſedit: non quòd ea malè vellet homini, ſed negabat decoram hanc feſtinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, ſi confeſtim ſolueret quem ille vinxerat. elapſis tamen non multis diebus, accerſitum ad ſe domum tonderi veſtemq́, mutare præcipit. impoſito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, Regem conſtituit, adiecta Lyſaniæ quoq́, tetrarchia, & pro ferrea catena dedit ei auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum miſit præſidem. Altero deinde anno Principatus Caij Cæſaris Agrippa petijt veniam nauigandi in ſuum regnum ordinandi eius gratia, reuerſurum ſe hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium ſpem Rex apparuit, inſigni exemplo quanta ſit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præſentis felicitatis & egeſtatis priſtinæ. & alij quidem beatum prædicabant qui ſpes ſuas ſecutus eſſet pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Tiberij funus.

Agrippam Caius tetrarchiæ Regẽ conſtituit.

Agrippa in ſuum regnum nauigat.

An. mũdi 4003
A nato Chriſto 40.

CAP. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium miſſus eſt.

Hedio & Ruffinus Cap. 14. aliàs 16.

Herodias Agrippæ ſoror fratri potentiam inuidet, ac Herodem maritum ad titulum regium ambiendum hortatur.

HERODIAS *autem Agrippæ ſoror, nupta Herodi tetrarchæ Galilææ atq́, Peraæ, inuidebat fratri hanc potentiam, quem in celſiore quàm maritum cerneret faſtigio: vrebat eam nimirum quòd qui profugerat non valens debita diſſoluere, tum reuerſus erat auctus dignitate ac fortuna tàm ſplendidà: hancq́, mutationem iniquißimo ferebat animo, præſertim quoties illum videret ornatum regijs inſignibus per turbas inuehi: adeoq́, non poterat imperare ſuis affectionibus, vt maritum aßiduis hortatibus ad ſimilia ſperanda, & ſuſcepta tranſmarina peregrinatione apud vrbem ambienda erigeret: negans ſibi vitam ferendam diutius, ſi Agrippa Ariſtobuli à patre ſupplicio traditi filius, & ob extremam inopiam metu creditorum profugus, reuerſus regno fruatur: ipſe verò filius Regis, & à cognatis ad regnum inuitatus, per deſidiam nihil tale affectaret, priuata vita contentus. Atq́, marite mi, inquit, ſi tibi antehac moleſtum non fuit, in minore quàm olim pater dignitate agere, nunc ſaltem honorem familiæ debitum appete: neq́, ferendum puta exiſtimatione cedere viro qui tuis quondam ſuſtentatus ſit opibus: neq́, per tuam patiaris ignauiam, vt illi videatur plus in paupertate ſuperfuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam induſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus: quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecundum cenſeri qui pauloante niſi tua miſericordia non potuit viuere. Ergo Romam eamus nõ parcentes nec labori, nec auri argentíve impendijs, quandoquidem non tàm hæc ſeruare ſit optabile, quàm parando regno inſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis amore, & ſuſpecta habens Romana negocia:*

An. mūdi 4003 A nato Chriſto 40.

negocia: conabaturq́; eam in diuerſam ſententiam traducere. mulier contrà quanto magis eum tergiuerſari videbat, tanto vrgebat improbius, nihil non tentandum cenſens regni cupidine: nec prius deſtitit quàm mariti extorqueret conſenſum, non valentis aliàs eius importunitatem excutere. itaq; ſine parſimonia facto apparatu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade Romam proficiſcitur. Agrippa porrò cognita eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam miſit Fortunatum ſuum libertum ad Imperatorem cum muneribus, & literis ſcriptis contra Herodem: ſimulq́; mandauit vt per occaſionem amplius cum principe ſuper hoc negocio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodē, & ſecunda nauigatione vſus, tantummòdò à tergo relictus eſt, quòd tum primùm à Cæſare admiſſo ſuperuenit, literaſq́; reddidit. vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum fortè apud Baias repertus eſt. id oppidulum eſt Campaniæ, quinque fermè ſtadijs a Puteolis diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum Imperatorum quiſque ſuperiorem vincere contendit magnificentia: inuitantibus eò lauacris calidis ſpontè è terra ſcaturientibus, tàm ad ſartiendam corporum valetudinem, quàm ad animos ocio relaxandos commodis. Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt, priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ perlegit literas, accuſantes Herodem, quòd prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, & nunc iterum Artabano Partho faueret contra Caij nouum imperium. argumento erat ipſius tetrarchæ apparatus, qui in armamentarijs ſuis haberet tantum armorum, quantum inſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſufficeret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt Herodem, vera ne eſſent quæ nunciarentur de armorum numero. quo annuente, neque enim vera negare poterat: ſatis approbatam putans defectionem, ademptam illi tetrarchiam ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoque eius donans Agrippæ indici: Herodem verò perpetuò damnauit exilio apud Lugdunum vrbem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrippæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam conceſſit: & ratus non libenter fore marito calamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi parſurum promiſit. ad hæc illa: tu quidem Imperator, vt tua maieſtate dignum eſt loqueris: ſed mihi coniugalis amor impedimento eſt quò minus fruar hac indulgentia. non enim æquum cenſeo vt cui ſecundæ fortunæ fui ſocia, eum nunc in aduerſa deſeram. at ille indignè ferens tam excelſum animum in fœmina, ipſam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus eſt. atque hæc fuit vindicta, quam Deus tum intulit Herodiadi, fratris ſucceſſus inuidè ferenti, tum Herodi ad obſequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porro primo ac ſequenti ſui Principatus anno, Rempublicam adminiſtrauit egregiè: moderateq́; ſe gerens, & Romanorum ſibi fauorem conciliauit & prouincialium. procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus eſt ſe eſſe hominem, & contumelioſus in ſuperos, ad reliquam inſaniam diuinos etiam honores vſurpare auſus eſt.

Herodes cum Herodiade Romam proficiſcitur.

Agrippa Fortunatū libertum cum muneribus & literis cōtra Herodem ad Imperatorem mittit.

Baiæ ſunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis.

Herodes quod Artabano Partho faueret, accuſatur.

Herodes exilio perpetuo apud Lugdunum Galliæ vrbem damnatur, eiusque bona Agrippæ traduntur.

Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodem vltro in exilio comitatur.

Caius primò egregiè Rempub. adminiſtrat, poſtea diuinos quoq; honores vſurpare audet.

CAP. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. aliàs 17. Alias Cap. 18.

CVMQVE inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta eſſet ſeditio, terni ab vtraq; parte legati delecti ad Caium miſſi ſunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit

An. mũdi 4002
A nato Chriſto 40.

Apion, Alexandrinorum legationis Princeps, Iudæos quòd Cęſarem debitis honoribus non proſequerentur, accuſat. Philo Iudæorum legatus à Cæſare repulſus, cauſam Deo committit.

ctauit crimina, interq́ cætera quòd Cæſarem non proſequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio exſtruantur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, ſolos iſtos turpe putare dedicare illi ſtatuas, aut iurare per nomen Cæſaris. His acerbè inuecto Apione, multisq́ alijs quæ ad exaſperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clariſsimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philoſophiæ, parabat cauſam ſuæ gentis agere. Sed repulſus eſt à Cæſare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria. quapropter eiectus conuicio, verſus ad Iudæos aſſectatores, Nunc, inquit, oportet bono eſſe animo, quando Caius iratus eſt, nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

CAP. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam.

Aliâs Cap. 19.
Petronium Caius in Syriam mittit, eiq́; vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat, mandat.

Caivs porrò indignè ferens à ſolis Iudæis ita ſe deſpici, legatum in Syriam mittit Petronium ſucceſſurum Vitellio: iubetq́ vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & ſi ſpontè id admittant, ſtatuam eius in templo Dei collocet. quòd ſi detrectent bello deuictos imperata facere adigat. is aſſumpta adminiſtratione rerum Syriæ, dedit operam vt exſequeretur mandata Cæſaris: contractisq́ quantum poterat auxilijs, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio ſignificauit per literas. qui collaudata eius induſtria, hortatus eſt eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd ſi omninò decretum ſit ſtatuam in fano ponere, ipſos primùm interficeret, ac tum demum ſuo arbitratu rem perageret. nam quantiſper ſupereſſent, non poſſe ferre violari legiſlatoris ſui decreta, tot retrò ſeculis obſeruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, ſi meiſipſius conſilijs & auſpicijs rem gererem: nunc neceſſe eſt me ſubſeruire decretis Cæſaris, quibus contrà uenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi. Si tibi Petroni certum eſt à præſcripto Caij non diſcedere, neq́ nos tranſgrediemur legis noſtræ mandata, freti diuina potẽtia & maiorum noſtrorum virtutis æmuli. neq́ enim ſumus adeò puſillanimes, vt quæ nobis cœleſte numẽ imperauit propoſito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempeſtiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quãlibet, dummodò patriæ legis religio maneat incolumis: & parati ſumus ſubire pericula, ſperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorẽ nõ reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, ſimulq́ ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda eſt ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obſtinatam peruicaciam, neq́ ſe poſſe ſine certamine & cæde ſtatuam dedicare Cæſaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo melius res Iudæorum diſpiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, ſed maius ex violatis legibus, iterum multorum milliũ numero occurrunt Petronio Tiberiadem, ſupplicantes ne ſe ad eam neceſſitatem cogeret, néue ſacratam

Iudæi Ptolemaidem ad Petronium perueniunt, deprecaturi ne quid contra leges patrias facere cogerentur.

Petronio Iudæi Tiberiadem occurrũt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret.

cratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: pugnabitis igitur cum Cæſare, nec illius opes, nec veſtram imbecillitatem adhibentis in conſilium? Non pugnabimus, inquiunt, ſed moriemur citius quàm diſcedamus à legibus. ſimulq́; procumbentes ac nudantes iugulos, paratos ſe aiebant ad excipiendos gladios. atq; hoc pacto perduratum eſt per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus, cum maximè ſementis eſſent tempora: quandoquidem certiſsimum illis erat propoſitum mortem potius quàm ſtatuam illam admittere. In hoc rerum ſtatu Ariſtobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorumq́; primatibus accedunt Petronium, rogantes vt conſideraret obſtinationem populi, néue illis deſperandi anſam præberet: quin potius Caio ſcribat quanta peruicacia reclametur dedicationi ſtatuæ: vtq́; relicto agriculturæ ſtudio, de bello quidem nulla virium fiducia non cogitent: ſed parati ſint mori potius quàm tantam religionis labem in ſe admittere. ad hæc ſemente omiſſa inſtare latrocinia, dum non eſt vnde poſsint perſolui vectigalia. forte enim flecti poſſe Cæſarem ne quid ſæuius in eam gentem ſtatuat, néue illi rebellandi materiam præbeat. Quòd ſi non moueatur ab inferendi belli propoſito, tum demum aggrediendum eſſe negocium. atq; hæ fuerunt preces Ariſtobuli. Petronius verò partim deprecatoris reſpectu enixè vrgentis, & ipſius rei magnitudinis, partim contentioſi Iudæorum propoſiti, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam inſanientis Caij perdere, & cœleſte numen ſuamq́; ipſius conſcientiam reueritus, maluit abſurditatem rei per literas docere imperatorē vel ſuo periculo, non ignarus quàm ille eſſet iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, niſi quis quàm primùm furenti morem geſſerit. Sic enim exiſtimabat, etiamſi ille non decedat de ſententia, & fortaſſe indignationem in ipſum vertat cunctantius mandata exſequentem: eſſe tamen viri boni officium, pro incolumitate inſontis tam numeroſi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, poſtquam adeſſe vidit multa millia, progreſſus in concionem, ait expeditionem eam non à ſe vltrò ſuſceptam, ſed mandato Cæſaris: cuius exſecutionem differri periculoſum eſſe, propter indignationem ſummæ poteſtatis, & alioqui conueniens eſſe vt ipſe ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis faſtigium euectus ſit. attamen veſtræ, inquit, ſaluti meam ſecuritatem aut exiſtimationem non præferam, quos ſcio meritò pro patrijs legibus contendere. immò ne mihi quidem probatur, ſummi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium miſſurus ſum, per quos cognoſcat veſtram irreuocabilem ſententiam, quantumq; in me erit, hortabor vt honeſtiſsimæ veſtræ voluntati aſſenſum ſuum præbeat. Deus cuius potentia ſuperior eſt omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio veſtra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum ſibi contrahat piaculum. Quòd ſi offenſus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, ſiue in corpus ſiue in vitam ſæuire illi libeat, modò ne tam ingentem veſtram multitudinem propter conſtantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quo ſuum quenq́; vocat negocium, & terram labore veſtro colite. Legationem autem ipſe in vrbem miſſurus ſum, & quicquid in rem veſtram potero, tàm per me agam quàm per amicos meos & neceſſarios. His dictis concionem dimiſit, hortatus vt agros colerent interim, & bono eſſent animo. & ille

An. mūdi 4002 A nato Chriſto 40.

Ariſtobulus Agrippæ Regis frater, & Elcias Magnus apud Petronium Iudæorum cauſam agūt.

Petronius Iudæis, ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eosq; ad agriculturā adhortatur.

An. mũdi 4002
A nato Chriſto 40.

Poſt diuturnam ac continuam ſiccitatem repentè imber decidit.

quidem ſic populum pro ſua virili conſolatus eſt: Deus autem manifeſtè oſtendit Petronio ſuam prouidentiam, quodq́ omnibus iuſtè atq; honeſtè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cum repentè imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam ſerena die ſignis præmonſtratus, & hominibus propter diuturnam ac continuam ſiccitatem cœlitùs pluuiam penè deſperantibus, etiam ſi nubes viderent, quæ toties ſpem eorum fruſtratæ fuerant. Quapropter terra tum præter ſolitum præterq́ expectationem rigata largis imbribus, Iudæis ſpes facta eſt non irritas fore preces Petronij. Quin & ipſe præſes magis etiam obſtupefactus eſt, euidenter cernens curæ eſſe Deo res Iudaicas, atteſtante tam inſigni prodigio, vt nemo niſi impudens poſſet contradicere. cumq́ accuratè ſuper hoc negocio ſcripſiſſet ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam deſperationem atq; perniciem adduceret, neq; enim niſi bello compulſos diſceſſuros à religione patria: néue ſeipſe mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternumq́ apud eam ſibi pararet improperium: id quoq; adiecit, quàm carus ſit Deo populus, quamq́ manifeſtis ſignis declaret ſuam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de induſtria procurato apparatu ſumptuoſiſſimo, adhibitoq́ omni exquiſitiſſimarum ac lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipſum etiam Cæſarem. tantum illi ſtudium fuit demerendi Principis per omne obſequium. is demiratus eius tàm animum quàm magnificentiam, qui etiam ſupra vires ac facultates placere ſibi contenderet, volensq́ cum eo certare mutuis officijs, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad laticiam prouocantem ſic allocutus eſt. Equidem & ante expertus ſum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te, modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cum turpe mihi ſit à te vinci officijs, quicquid hactenus per me ceſſatum eſt iam penſabitur: tantumq́ ad priſtinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatem momentum allaturum ſit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia poſtulaturum, aut vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus diſſimulata tum demum per occaſionem aperuit, dicens neq; olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij ſe illum coluiſſe: & nunc nihil aliud captare præter ipſius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuiſſe, quàm vnquã ſpe concipere potuiſſet, quantumuis improba. etſi enim tu, inquit, maiora præſtare valeas, meis tamen non ſolùm meritis, ſed cupiditatibus etiam abundè ſatisfactum eſt. ibi Caius attonitus hominis modeſtia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti ſua beneficentia, nihil non polliceri perſeuerans. Tum Agrippa: quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, ſed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo: illud potius poſtulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, ſi poſt innumeras alias, hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur vt mandatũ reuoces, quod Petronio dediſti, de ſtatua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum ſubeſſet periculum,

Petronius ad Caium ſcribit.

Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionẽ Caius aliquid petere iubet, qui nihil aliud quàm vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat.

quodq́

An. mũdi 4003 A nato Chriſto 41.

quodq́; capitale eſſet placitis Caij contradicere. Imperator autem ſimul officioſa liberalitate delinitus, ſimul pudendam vanitatem ducens, ſi coram tot teſtibus vltrò ad petendum prouocato, repentè mutatus denegaſſet gratiam: ſuſpiciens etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem ſuaq́; gentis tranquillitatem, quàm incrementũ dominationis aut redituũ, fecit eum voti compotem. Scripſit igitur Petronio, collaudans eius induſtriã in comparando exercitu, & in exſequendis mandatis quæ acceperat. quod autem ad ſtatuã attineat, ſi quidem dedicata ſit & poſita, ſinendã eſſe. ſin minus, non eſſe cur in eo negocio plus laboris capiat: ſed debere eum ſoluto exercitu reuerti ad intermiſſa officia. Remiſſum enim eſſe hoc Iudæis in Agrippæ gratiam, cui tantum honoris à ſe haberi, vt non poſſit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius ſcripſit Petronio, priuſquã ad defectionẽ ſpectare Iudæos cognoſceret: allatis poſtea de rebellatione rumoribus, indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullamq́; rationem honeſtatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi ſolitus, quem refrenare nunquam ſtuduit, imò ad felicitatẽ ſuam pertinere putãs, ſi quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò ſcribit eidem in hanc ſententiam. Quoniam plus apud te valuerũt Iudæorum munera quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio, quid de teipſo ſtatuere debeas ſemel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præſentibus & poſteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epiſtola miſſa quidem eſt ad præſidem, non tamen Cæſare viuo reddita, qui perferebant tardius nauigantibus, ita vt prius ille alias acceperit literas, nunciantes de Caij exitio. Deus enim non immemor fuit Petronij, & periculorum quæ propter ipſius honorem atq; Iudæorũ religionem ſubijt: ſed amoto à Reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita eſt illi gratia tàm à Romanis quàm à prouincialibus, maximo fauore præcipuis ſenatoribus eum proſequentibus, in quos potiſſimùm Caius debacchari eſt ſolitus. Is extinctus eſt non multò poſt quàm Petronio ſcripſerat illam mortis denunciatricẽ epiſtolam. Cauſam autem propter quam Caius ſublatus eſt, & quemadmodum comparatæ ſint in eum inſidiæ, procedente ſtilo ſignificabimus. cæterùm Petronio prius redditæ ſunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum ſuperuenerunt illæ, quibus iubebatur mortem ſibi conſciſcere. quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus eſt Dei prouidentiam, qui ſine dilatione mercedem habiti ſibi honoris perſoluerit, & Iudæis præſentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euaſit mortis periculum.

Caius Petronio mandata imperatoria negligenti, vt ſibi ipſi manus inferat, ſcribit.

Petronius prius de Caij morte literas, quàm de nece ſibi ipſi inferẽda accipit.

CAP. XII.

Quo in ſtatu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Aſinæo ac Anilæo fratribus.

INCIDERVNT in ea tempora graues motus Iudæorum apud Meſopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædesq́; & calamitates quales nuſquam memorantur in ſuperioribus narrationibus: de quibus accuratè tractaturus, cauſas etiam ab origine repetam. Nearda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem poſſit alere. ad hæc non patet hoſtium aſſultibus, cincta fluentis Euphratis & firmiſſimis mœnibus. eidem flumini eſt & Niſibis appoſita: quare Iudæi freti locorum natura, ſacrum didragma quod

Hedio & Ruffinus Cap. 16. aliàs Cap. 20

Iudæorum apud Meſopotamiam & Babyloniam graues motus.

Nearda, Niſibis Babyloniæ vrbes.

An.mūdi 4003
A nato Chriſto 41.

Deo ex more ſolent offerre, cæteramq́ votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde ſuo tempore tranſmittendam Hieroſolyma: quæ deinde à multis hominum illò deducebatur, metuentium latrocinia Parthorum, quorum ditioni tum ſuberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Aſinæus & Anilæus fratres, Neerdenſes patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur illis gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magiſter apud quem artem didicerant, quòd ſerius aliquando ad operandum acceſſiſſent, caſtigauit verberibus. illi credentes ſe affectos iniuria, detractis armis quæ ſeruabantur in eius domus pariete, contulerunt ſe in quendam locum, vbi fluuius ſcinditur, vberem paſcuis, & frugum fertilem cæterorumq́ fructuum qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quiſq́ egentiſſimus, quorum armis ſtipati pro ducibus ſe gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti eſſent inexpugnabiles, & arcem ſibi conſtruxiſſent, dimiſſis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum & quantum in alimenta eorum ſat erat, promittentes amicitiam morem ſibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim ſi qua ingrueret: contra occiſionem gregum ac paſtorum, ſi detrectarent imperata facere. quapropter neceſſitate coacti, mittebant eis quantumcunq́ poſcerent. quo factum eſt vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemoq́ vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoq́ Regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquam hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babylonijs exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſò opprimere: obſeſſaq́ palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias ocio publico celebrantibus, ratus non auſurū hoſtē in certamen deſcendere, ſed nullo negocio victos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis propè ſe armis cum ſocijs deſidebat in ocio, Viri inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui ſeſſorem tergo vehant: nam & frenorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certo renunciet. optarim autem vana eſſe quæ diximus. moxq́ quidā profecti viſum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidijs ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora, ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non cōcedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per ocium in ſe graſſarentur cædibus: quin potius virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primusq́ correptis armis ſuos exemplo ad ſimilem exciuit audaciam, ad conſerendas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum Regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtimq́ ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere: miſiſſeq́ ſe qui fide data

Aſinæus & Anilæus Neerdenſes patria in locum quendam ſe conferunt, ad quos ingens multitudo confluit.

Aſinæus cum ſocijs à Babyloniæ ſatrapis ex improuiſo oppreſſi.

Aſinæus ſuos ad fortitudinem hortatur, & hoſtes fundit, fugatq́.

Artabanus ad Aſinæum & Anilæum propter audaciam ſocietatem cum illis inire mittit.

An. mũdi 4003. A nato Chriſto 41.

data impunitatem & ſecuritatem itinerũ eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorũ cuperet, ſine fraude omni & inſidijs paratã eſſe Regis munificentiã; foreq́, vt hac ſua virtute poſthac Rege *fauente vtantur melius. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cum quibus potuit muneribus. Iuit ille ad* Regem, *& facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit cúrnã domi reliquiſſet Aſinæum. cognitoq́, metu illum ſe continere intra paluſtria: per patrios Deos deierauit, nihil eos ſe læſurũ in fidem venientes: idq́, porrecta iuueni dextra ſancijt, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentũ fiduciæ, nam poſt datã dextrã apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omninò ſuſpicionibus. Tum quoq́, Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurũ fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat* Rex, *volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorũ virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato* Rege *alibi. Verebatur enim, ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficijs. Hoc igitur conſilio illum accerſijt. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiã inductus eſt, præſertim cõmemorante quàm luculentè erga ipſos Rex affectus ſit, quodq́, ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoq́, tempore ad Artabanũ ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, imprimis miratus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie, quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore, quod tam vaſto animo reſpondeat. & inter epulas oſtenſò magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cum rogaſſet, vt bona* Regis *venia liceret illum interficere, pœnasq́, tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat: negauit ſe hoc permiſſurum in hominem, qui ſe crediſſet ſuæ fidei, data dextra confirmata & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam: ſed redeuntem aggreſſus per vim abſq́, meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo, Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrocinijs & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ prius habuerat firmauit munitionibus: breuiq́, in tantũ auctus eſt, quantũ ante eum nemo alius, à talibus exorſus initijs: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoq́, obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cum imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cum potentia, vt Meſopotamia tota ab ipſius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ non prius cœpit in deterius vergere, quàm neglecto priſtino virtutis ſtudio, contemptisq́, inſtitutis patrijs, voluptate victi dediderunt ſe externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge, tam alijs dotibus, quàm inſigni forma laudata vſque ad miraculum: hanc ſiue aſpectu, ſiue fama cognitam adamauit Aſinæi frater Anilæus: & cum neque ſuis imperare poſſet cupidinibus, neque vlla alia ſpes eſſet potiendi*

Abdagaſus Aſinæum interficere vult, quod Artabanus permittere recuſat.

Artaban⁹ Aſinæo terram Babyloniã commendat, datisq́; muneribus eum dimittit.

Anilæus Parthorum Ducẽ trucidat, eiusq́, vxorem ducit.

 muliere,

An. mũdi 4003. A nato Chriſto 41.

muliere, bello maritum eius petijt: primoq́; conflictu cæſo Partho, vxor in victoris poteſtatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatũ quàm ipſi tam fratri fuit principium. cum enim amiſſo priore marito captiua duceretur, ſimulacra patriorum numinum quæ gentilicio ritu & domi ſecum habere ſolebat & in itinere, clam inter cæteram ſupellectilem aduexerat. ea primum colebat ſine arbitris. Deinde in thorum recepta & nacta fiduciam, propalam operabatur ſacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriuſque fratris primarijs, indignum facinus dictitantibus, cõtra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impijs patriæ ſuæ ſuperſtitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore conſecuti ſint. Sed adeò nihil profectum eſt his admonitionibus, vt præcipuus quidam confoſſus ſit dum liberius inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus eſt fratribus eorumq́; ſocijs, vlturum læſam & religionem & amicitiam, vtq́; ſimili & ipſi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd autores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per ſummum nefas opprimi paſſi ſint. quamuis enim moleſtè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præterita virtutis memoria, cui acceptã ferebant præſentem felicitatem. ſed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam ſacra Parthica: factoq́; concurſu ad Aſinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, ſi prius parum potuit quid vtile ſit diſpicere, nunc certè erratum corrigere, priuſquã id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patrijs ritibus: & ſuperſtitioſum numinum cultum quem mulier ſibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnoſceret peccatum fratris allaturum ſibi ac ſuis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoſcebat ſuccumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cum maiores indies concurſus ad eum & vociferationes fierent, tandem ſuper ea re fratrem admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt reſipiſcat in poſterum, mulieremq́; domum ad cognatos ipſius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum eſt: quia mulier ſentiens propter ſe murmur eſſe in populo, & verita ne Anilæo propter amorem ſui durius aliquid accideret, veneno Aſinæum ſuſtulit, ſecura quòd ſub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterum Anilæus ad ſe vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobiliſſimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: eosq́; magna præda abacta populatus eſt. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoraq́; & res alias quibus fortunæ poſſunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltrò ſe ab Anilæo laceſſitum iniuria, habitamq́; ludibrio ſuam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectoq́; equitatu quàm potuit maximo, obuiã profectus eſt conflicturus cum Anilæo: & cum ad vicum quendam ex ſuis perueniſſet, ibi quieuit: quòd decreuiſſet poſtridiè Iudæos aggredi, ſabbato inſtante quod illis religioſo ocio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiuſdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus eſſet cum ſuis conuiuium: iuſſo curare corpus milite, noctu cõtra hoſtes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim ſopitos occidit,

partim

Anilæus ob vxoris Idololatriam à Iudæis obiurgatus quendã confodit.

Anilæus apud Aſinæũ fratrẽ accuſatur, qui primũ conniuet, deinde dum eum reprehendit, Anilæi vxor veneno eum tollit.

Anilæus in Mithridatis vicos cum exercitu impetũ facit, eũq; noctu opprimit, & captũ ſecũ abducit.

An. mũdi 4003. A nato Christo 41.

partim attonitos fuga coëgit ſalutem quærere. Mithridatem etiam viuum captum ſecum abduxit, nudum ſuper aſinũ impoſitum, quæ apud Parthos grauiſſima habetur contumelia. quem cum ſic ad ſyluam quandam perduxiſſet, hortantibus amicis, vt illum interficeret, ipſi diuerſum viſum eſt, neganti occidendum virũ genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritas enim iniurias poſſe impetrare veniã. quamuis enim offenſus ſit Mithridates, habiturũ tamen pro conceſſa incolumitate gratiã. quòd ſi grauius in eum conſulant, non quieturum Regem, *niſi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum eſſe propter coniunctionem ſanguinis, & vt ad illos ſibi pateat refugium, ſi qua clades accidat, vt ſunt belli viciſſitudines. eam ſententiam approbauit multitudo cætera, atq; ita Mithridates dimittitur.*

Mithridatem Anilæus dimittit.

Mithridates ab vxore, vt Anilæum bello impetat, accenditur.

qui domum reuerſus ab vxore exceptus eſt conuicio, quòd Regis gener poſt acceptas à Iudæis tot tam inſignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere ſuſtineret precariam. Aut igitur, inquit, priſtinam virtutem recipe, aut Deos teſtor, quibus cura eſt Regum dignitas, me tua conditione non vſuram poſtea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum ſeipſe vita exiſtimans, ſi homo Parthus Iudæis victoriã cederet. Anilaus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe ducens continere ſe intra paluſtria, & ſperans fortunã contra hoſtes priori ſimilem, frétusq; milite iam aſſueto vincere, & ipſe contrà eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimum in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboreq; itineris adeò feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtimq; in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandã ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria.

Anilæus à Mithridate fugatus.

Verum ad Anilaum breui confluxit magna multitudo perditorum hominũ, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaq; detrimentum quod acceperat in prælio, ſupplementum eſt duntaxat numero. neq; enim conferendi erant cum his qui ceciderãt, eò quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamen eos contra Babyloniorum caſtella, lateq; vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquiq; hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos, qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cum non impetrarent: neq; enim illis integrum erat hominem dedere: ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babylonijs legati ad Anilaum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clam noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilaum inter cæteros.

Ad Anilæum ingens perditorum hominũ multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt.

Anilæum Babylonij ad ſu[illegible] ſcunt, qui oppreſſus interimitur.

Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſentientes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium

Iudæi à Babylonijs afflicti Seleuciã migrant.

An.mũdi 4003. A nato Chriſto 41.

domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quinquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt, quam multitudinem excipiente Seleucia, ſecuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquàm à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis & periculorum contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cum vtrinque primatibus commiſſum eſſet negocium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore placuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odijs: eoſq; ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorũ millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Cteſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis Rex hibernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſupellectilis partem repoſitam: ibiq; ſedes fixerunt, tutos ſe rati Regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterum Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus, cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt, vt plerique in Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

Quinquaginta Iudeorum millia Seleuciæ occiſi.

Iudæi ſeruati Cteſiphontem ſecedunt.

Iudæi in Neerdam & Niſibim ſe recipiunt.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XIX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XIX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Quomodo Caius à Chærea cæſus eſt.
II. Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.
III. Diſſidium inter Senatum & plebem.
IIII. Quomodo Claudius Agrippæ paternũ regnũ reddidit, & edicta eius in Iudæorũ gratiam.
V. Agrippæ in Iudæam reditus.
VI. Epiſtola Petronij ad Doritas pro Iudæis ſcripta.
VII. Geſta Agrippæ vſque ad ipſius obitum.

CAP. I.

Quomodo Caius à Chærea cæſus eſt.

An mũdi 4004 A nato Chriſto 42.

Hedio & Ruffinus Cap. 1.

Caij in Iudæos tyrannis.

Caij in Senatores ac patricios ſæuitia.

C*AIVS porrò non in ſolos Iudæos Hieroſolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus eſt, ſed terra mariq; quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis ſunt prodita. Sed maximè Roma ipſa eius ſæuitiam experta eſt, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præſertim Senatores ac patricij cæteraq; nobilitas: innumeriſq; iniurijs vexabantur qui*

vocantur

An. mũdi 4004 A nato Chriſto 42.

vocantur equites, opibus & dignitate ſenatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine ſenatorum habeatur delectus: hi enim ignominijs afficiebantur & exilijs cædibusq́; & confiſcationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à ſubditis, & Capitoliũ frequentans templorum omnium in vrbe celeberrimum, Iouem eius præſidem appellatione fratris ſalutare auſus eſt. Alijs quoq; operibus ſuam declarabat inſaniam, quando à Puteolis vrbe Campaniæ ad Miſenum alterum maritimũ oppidum grauatus triremi traijcere, & alioqui ad ſuam dominationem pertinere exiſtimans, ſi à mari eadem quæ à terra obſequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio ſinus ſpacio, curru vltro citroq́; vectatus eſt: id enim demum iter dignum eſſe maieſtate ſui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inſpoliatum reliquit, & omnes inſignis artificij tabulas atque ſtatuas edicto ad ſe comportari imperauit, quicquid vbique terrarũ pulchri eſſet, in pulcherrimo loco, hoc eſt, Romana vrbe ſpectari debere dictitans. his ſpolijs palatium ſuum, & hortos exornauit, alioſq́; ſuos ſeceſſus per Italiam. ad hæc Iouem, qui à loco, in quo vniuerſis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Athenienſis ſtatuarij, auſus eſt iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non eſt, architectus apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negocium, negantibus loco moueri poſſe illæſum ſimulacrum & abſque vitio. aiunt etiam prodigijs fidem excedentibus Memmium vetitum, diſtuliſſe imperata facere: quæ ipſe inſeruit excuſantibus ceſſationem ſuam literis. cumq́; capite luendum eſſet neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique inſaniæ prouectus eſt, vt natam ſibi filiam in Capitolium delatam, in ſimulacri genua deponeret, quaſi communem ſibi cum Ioue prolem, in medio ſe relinquere dicens iudicium, vtra maiore parente ſit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permiſit etiam ſeruis licentiam deferendi ſuos dominos qualicunq; crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipſius Cæſaris autoritate, & in eius gratiã gerebantur omnia: adeò vt Claudium auſus ſit Pollux mancipium ipſius reum facere: & Caius ſuſtinuit inter iudices audire patruum dicentem cauſam capitis, ſperans ſumpturum ſe de illo ſupplicium: quod tamen ei non licuit. Itaq; cum totum ſuæ ditionis orbem repleſſet ſycophantijs, & ſeruos erexiſſet contra dominos, paſſim illi tendebantur inſidiæ, alios ira ſtimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, alijs ipſius cæde imminentem ſibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, niſi illo ſublato ſaluum manere non potuit, præcipuè noſtra gens eius cæde erepta eſt ex ipſis interitus faucibus. quapropter libet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentum ſit diuinæ potentiæ, quod & in aduerſis ſoletur homines, & modeſtiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falſi, neglecta virtute in perpetuam corruant miſeriam. Tres in illius necem conſpirationes factæ ſunt, quarum ſingulæ autores habebant viros fortiſſimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hiſpaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa ſe habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Caſſius Chærea tribunus erat caput. Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum concíuerat. His Caius inuiſus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non diſsimularet ſua

Caius Iouis fratrem ſe appellat.

Caius templorũ Græcanicorum nullũ inſpoliatum relinquit.

Iouem Olympium Caius Memmiu Regulum Romã transferre iubet.

Caius Ioui ſe comparat.

Caius licentiã ſeruis deferendi ſuos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet.

Caio paſsim inſidiæ ſtructæ.

Tres in Caij necem conſpirationes factæ. Aemilius Regulus.

Caſſius Chærea. Annius Minutianus.

An mũdi 4004
A nato Chriſto 42.

conſilia: quæ cum multis communicauit, vel amicis, vel alioqui viris ſtrenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciſcendi cupidine, quem illi amiciſſimũ & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia ſemper eſſe exoſis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chæreas nõ ferebat exprobratam ſibi à Caio mollitiem, & alioqui quotidiana pericula quibus propter familiaritatem eius erat expoſitus, optimè ſe putabat nece ipſius euaſurum. Commune autem omnium illorum erat propoſitũ, ſuperbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. ſpes enim erat ſucceſſurum negocium, & re bene geſta ſeruandam ope ſua rempublicam, cuius ſaluti honeſtum eſſe vel vitam impendere. Sed Chæreas fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi ſibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem acceſſum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenſes ludi agebãtur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid deſiderat ab imperatoribus flagitat, & illi poſtulatis eius perlibenter indulgent. tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimiſſis militibus iubet clamatores illos paſſim correptos duci ad ſupplicium: multiq́ue hoc pacto capite plexi ſunt. idq́ue tulit populus, & ceſſauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habendam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius ſtudio multis repræſentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compeſcendam immanem Caij ferociam. Et ſæpè quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id diſtulit: non quòd dubius eſſet propoſiti, ſed quia captabatur occaſio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia. tum verò exactionibus præpoſitus, & debitis in fiſcum redigendis, quorum quædam dilatione ſolutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miſeratione exſequitur mandata negligentius, conciuit in ſe iram Cæſaris, non ſine probro effœminati ac ſegnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus ſignum à ſe peteret, fœmineum aliquod & probroſum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cum ipſum non puderet in quibuſdam à ſe inſtitutis ſacris vti amictu muliebri, Cincinniſq́ue & alio ornatu quo ſexum mentiretur: & poſt hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia ſigna acciperet ferebat indigniſſimè, & magis etiam cum rideretur tradens ea militibus, eſſetq́ue cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo ſignum à Cæſare, prædicebant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter auſus eſt ſibi aliquot adſciſcere, iuſtã iræ cauſam præferens. in his erat Popedius vir ordinis ſenatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum ſectator ocij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium ieciſſet conuicia: & teſtem adhibebat Quintiliam mimam, propter formam adamatam cùm alijs multis tum Popedio. quæ cum nollet amatorem ſuum falſo, vt erat, teſtimonio grauare in cauſa capitis, Timidius vrgebat tormentis eam ſubijci. Tum Caius exaſperatus Chæream iubet ſine mora torquere Quintiliam, ideo potiſſimũ ei ſolitus cædes & quæſtiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementius, quò mollitiæ notam effugeret. Quintilia porrò cum torquenda duceretur, conſciorum cuiuſdam obiter pedem

Circenſes ludi.

Caius multos tributorum ac vectigaliũ releuationem petentes capite plectit.

Chæreas multis ex cauſis in Caium incitatus.

Popedius apud Cæſarem à Timidio delatus.

Quintiliã Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, ſed muneribus affecta Popedius abſoluitur.

pedem calcauit, innuens vt bono eſſet animo, néve ad tormenta ipſius expaueſceret: ſe enim ea perlaturam obſirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Charea, non ſponte, ſed neceßitate coactus. cumq́ illa perduraret, duxit eam in Caij conſpectum, affectam modis miſerabilibus. Cuius miſeratione indignè lacerata imperator nonnihil flexus, Popediã abſoluit, & pecunijs ſolatus eſt mulieris calamitatem, quã fortiter aquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indigniſsimè tulit Charea, ſic traduci putans ſuam ſæuitiam, quaſi tam immodicam, vt ipſum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem ſic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipſe tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo imperatore nunquam officio noſtro defuimus. nam noſtra opera & induſtria coniuratorum alij necati ſunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipſi viſi ſint miſerabiles. Sed haccine ſunt noſtræ militiæ munia? Tacente ad hac Clemente, ſed vultus rubore pudorem fatente miniſteriorũ talium, caterum vrbis non auſo ſugillare inſaniã Cæſaris, Charea iam confidentius commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, cauſa vulgi ſermonibus in Caium refertur: ſed ſi rei diſquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis *imò toti humano generi horum malorum cauſa ſumus, qui mandata eius exſequimur: & cum finem imponere poßimus eius tum in ciues, tum in reliquos ſubditos debacchationibus, per tam fœda miniſteria facti ſumus ex militibus ſatellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum, aut imperio geſtantes arma, ſed pro eius incolumitate, qui eorum tàm animos, quàm corpora, in ſeruitutem redigit, contaminantesq́ nos quotidiè cruore cæſorum & atrociſsimis quæſtionibus, donec ipſius iuſſu ab alijs pari modo tractabimur. non enim hoc modo cariores ei reddimur, ſed ſuſpectiores potius: & alioqui aſſuetus cædibus, quas libidine moderatur non iudicio, nequaquam conquieſcet prius quàm nos quoq́ cæteris adijciat: nimirum iam deſtinatos exitio, niſi maturè proſpicimus & communi libertati, & noſtrimet periculis. Clemens autem etſi approbaret Chareæ ſententiam, tacere tamen eum iußit, ne ſparſis in plures his ſermonibus, & euulgato ante effectum conſilio, raperentur ad ſupplicium. exſpectandam eſſe optabilem occaſionem, fortuitò alicundè offerendam. ſibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non ſatis eſſe animi. & habere ſe tutiora conſilia: nam honeſtiora ne cogitari quidem poſſe. His dictis Clemens domum ſe recepit, ſecum agitans, quæ audierat, quæq́ ipſe dixerat. Chareas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipſum tribunum properat, quem virum quod non contemnendũ noſſet libertatiſq́ amatorem eximiũ, & ferentem ægrè præſentem ſtatum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo exſpectans conſilium, decreuit ei rem proponere, ſollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculoſam exiſtimans in tanto negocio. hunc poſtquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideo tantum hactenus ſiluerat, quòd cum nemine auderet communicare ſuam ſententiam: tunc verò opem etiam polliceri non modo ſilentium, magis etiam confirmatus eſt in propoſito. itaque rati nõ amplius cunctandum, ambo ad Minucianum ſe conferunt, magnitudine animi ipſis ſimilem, & eodem accenſum virtutis ſtudio, Caio verò ſuſpectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctiſsimi, & inſuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis, præ cæteris in tales*

An. mũdi 4004 A nato Chriſto 42.

Chæreas Clementem & Papinium alloquitur.

Cornelius Sabinus.

Annius Minucianus.

An. mũdi 4004 A nato Chriſto 42.

ſæuire ſolitus: & iam antè ſignificationem aliquam inter ſe dederant, quæ tum agebantur iniquo ſe ferre animo. quamuis enim metus periculi non ſineret eos manifeſtè proferre odium quo Caium proſequerentur, tamen occultus quidam eius rei ſenſus mutuam inter illos beneuolentiam conciliauerat. Et quoniã Minucianus dignitate præſtabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnemq́; laudem meritus, ſoliti etiam anteà plurimum illi deferre, in eo quoque congreſſu poſtulabant, vt ipſe initium ſermonum faceret. ille rogauit Chæream, quodnam ſignum ea die ab imperatore accepiſſet. vulgatũ enim iam erat per vrbem, quomodo ei ſoleret dãdis ſignis illudere. ibi Chæreas, cupidè arrepta occaſione, fretus Minuciani fide, at tu mihi, inquit, libertatem ſignum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properantem excitas, neque mihi ampliori adhortatione opus eſt, ſiquidem tibi quoque idem placere video, & priuſquam conueniremus iam antè conſenſimus. gladius hic quo accinctus ſum, ambobus ſufficiet. quare age aggrediamur opus te autore, equidem volens ac libens ſequar quocunq; iuſſeris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus ſupereſt, à quo etiam ferrum ſolet efficaciã ſumere. ipſe certè totus feror in hoc negocium, ſecurus quid mihi poſt eueniat: quandoquidem nec libet nec vacat de me priuatim diſpicere in publica ſeruitute patriæ, ſublatis legibus, & omnib. imminente à Caio pernicie. & dignus ſum opinor vel te iudice cui credatur hoc miniſterium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus ſic animatũ ſentiens, complexus hominem collaudatũ hortatus eſt, vt pergeret, apprecatus vt ſuperi conatus eius ratos habeant: atq; ita mutuum confirmati diuerſi abeunt. Ferunt hoc conſilium quodam omine fuiſſe firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiuſdam è turba audita eſt, iubens eum Dijs iuuantibus deſtinata perficere. & primo ſuſpicatus eſt rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari ſe, aut à quopiam conſcio, aut voce Dei, cui curæ ſunt res mortalium. iamq; multi participes inſidiarum armati aderant & ſenatores & equites, ſimulq; militum quotquot erant conſcij. nemo enim erat, qui non putaret necem Caij pertinere ad ſalutem publicam, & ideo pro ſe quiſque dabant operam, ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conſpirantibus. Nam & Calliſtus his ſe adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, ſocius quodãmodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundanſq; pecunijs quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebaturq́; immodicè hac potentia, ſuſpectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in ſemel deſtinatis pertinax. ipſi autem inter alias periculi cauſas hæc erat non poſtrema, quòd eſſet pecunioſus nimium. quare ad Claudium clam deſciſcebat, colens eum, quòd ſperaret ſucceſſurum in imperium, & iam tum obſequijs captans eius gratiam, quò tandem apud illum quoque eſſet in precio. nam & iactauit apud eum, iuſſum ſe, vt veneno ipſum tolleret, & hactenus ſemper commentum differendi cauſas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxiſſe in gratiam Claudij. nec enim ille ſi patruum necare voluiſſet, tuliſſet excuſationes Calliſti: & liberto ceſſanti imperata facere mox repræſentatum fuiſſet meritum præmium. Claudius tamen, qui diuino quodam fauore Caij furorem euaſit, gratiam Calliſto perſuaſus habuit pro nunquam accepto beneficio. Cæterum Chæreæ conatus differebantur indies conſciorum quorundam

Chæreas cũ alijs quibuſdam Caium tollere ſtatuit.

Calliſtus, Caij libertus, Claudio à Caio ſe vt ipſum veneno tolleret iuſſum, ſignificat.

Chæreas occaſionem aggrediendi Caium expectat.

rundam ſegnicie. nam ipſe inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi aſcendentē in Capitolium ad mactandas pro filia ſalute victimas ſæpè dabatur occaſio: vel præcipitandi in forum è faſtigio baſilicæ, nummos inde aureos & argenteos ſpargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana ſacra quæ ipſe inſtituerat. nam ipſe Caius incautus erat propter ſecuritatem, licet verſaretur inter continuè præparatos ad inſidias. Itaq; inter ſuos iactabat Chærea, ſi putarent illum à dijs ſeruari, ſibi vni & animum eſſe & facultatem vel abſq; ferro conficiendi hominem: adeò infenſus erat coniuratis, timens ne elaberetur occaſio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate ſolicitum, poſtulabant tamen paulisper differri negocium, ne, ſi parum ſuccederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquiſitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. ſatius igitur eſſe dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæſaris, qui primus dominationem à populo in ſe tranſtulit. & exſtructa ante regiam ſcena, conueniunt eò ſpectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præſente etiam Principe. ibi concluſis tàm multis millibus intra modicum ſpatium, conatum facilè ſucceſſurum, non valentibus etiamſi velint ſuccurrere protectoribus domeſticis. Aſſenſit Chæreas, decretumq; eſt primo ludorum die rem aggredi: ſed plus fortuna potuit quàm conſilium, ita vt vix tertio ſtatuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chæreas ſocijs conuocatis: multum, inquit, elapſum eſt temporis quod nobis ſegniciem exprobrat in honeſtis conſilijs: quæ verendum eſt ne prodita in nihilum recidant, & Caius exaſperatus magis etiam ſæuiat. An non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud ſit quàm libertatis detrimentum & tyrannidis acceſsio? cum debeamus nobis primùm ſecuritatem parare, deinde alijs perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima reditura ſit. illis verò tam honeſto propoſito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc & per ſtuporem ſilentibus: quid, inquit, boni viri differimus? an neſcitis hunc eſſe ſpectaculorum diem vltimum, poſt quæ peracta Caium eſſe nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti viſendæ gratia. pulchrum verò fuerit ſi emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra mariq; triumphaturum de Romanorum ignauia. an non ignominioſum ſit nos Ægyptio cuipiam libertatem oppreſſam non ferenti hanc gloriam cedere? ego certè deliberationes veſtras non exſpectabo amplius, ſed periculum faciam hodie, ita vt fortem virum decet, quicquid fors ferat libentius perpeſſurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & ſeipſum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes ſine dilatione rem aggredi cuperent: moxq; palatium armatus gladio petijt, quod ita mos ſit accinctos tribunos ſignum ab imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipſum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium, magno tumultu ſe inuicem pertrudendo, dum quiſque locum ſpectandi præcipere nititur, magna voluptate hanc contentionem ſpectante Caio: quòd nec ſenatoribus aſsignata eſſent loca nec equitibus, ſed promiſcuè ſedebant viri cum mulieribus, & ſerui confuſi cum ingenuis. progreſſus deinde imperator rem diuinam fecit Auguſto Cæſari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit reſpergi cruore togam Aſprenatis vnius è ſenatorum numero, quod ominoſum ei fuit, licet

An. mūdi 4005 A nato Chriſto 43.

Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum.

Auguſto Cæſari Caius rem diuinam fecit. Aſprenas.

An.mūdi 4004 A nato Chriſto 42. *tum riſu exceptum à Cæſare. nam & ipſe in eo tumultu occiſus eſt. Fertur Caium ea die præter naturam ſuam fuiſſe affabilem, ita vt inſueta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto ſacro cōſedit inter amicos in theatro, quod compactile inſtaurabatur per ſingulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram verſus ſubdiualē aream, alterā verſus porticū, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato ſpectatorū conſeſſu: qua parte erat cella quadam tabulatis interſepta, vbi mimi verſabātur & Muſici. cumq́ iam & multitudo cætera ſederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæſare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius ſubmiſſa voce rogauit aßidentem ſibi Cluuitum conſularem, ecquid noui audiſſet. quo negante, ergo, inquit, ſcito inſtare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. ſparſis deinde in ſpectatores mißilibus, quæ pomis conſtabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiente hæc certatim populo: moxq́ duo quadam ominoſa ſecuta ſunt. Nam mimus inductus eſt in quo iudex deprehenſus in cruce ſuffigitur: & fabula acta eſt Cynira, in qua & ipſe & eius filia Mirra occiditur: multumq́ ficticij cruoris fuſum eſt tam circa crucifixū, quàm circa*

Theatrum.

Batibius.

Cluuitus.

Cinyram. quin & eundem diem fuiſſe aiunt, quo olim Philippus Amyntæ filius Rex Macedonum ab amico Pauſania cæſus eſt dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permaneret ne vſq́ finem ſpectaculi, præſertim cum dies eſſet vltimus: an lotus & cibo ſumpto reuerteretur vt erat ſolitus: Minucianus ſupra Caium aßidens, veritus ne periret occaſio, iam enim Chæream egreſſum viderat, ſurrexit iturus ad confirmandum hominem. eum imperator comiter apprehendens lacinia, quó nam, inquit, bone vir. quem ille reueritus ſedit denuò, ſed vicit timor: & paulo poſt rurſum ſurrexit: Caio non amplius retinente, quod eum putaret abire ad aliquid neceſſarium. Tum Aſprenas etiam hortatus eſt Cæſarem, vt more ſolito lotus & pranſus tum demum reuerteretur: cupiebat enim vt conſcius quod ſtatutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos diſpoſuerat, vt ſuo quiſq́ loco nauaret operam: ægreq́ moras ferebant,

ferebant, quòd iam eſſet hora nona diei: & Chæreas volebat in theatrum reuerti, atq; in ſedentem irruere. quamuis enim intelligeret id ſine multa equitum qui aderant ac ſenatorum cæde non poſſe fieri, exiſtimabat tamen eam benè rependi libertate publica. iamq; tendebat in theatrum, cum ſubito ſtrepitu ſignificatur ſurrexiſſe Cæſarem. Tum coniurati turbam dimouent, quaſi Caio hoc volente: re autem vera captantes ſolitudinem quò facilius poſſent cædem perficere. præcedebant autem eum Claudius patruus, & M. Minucianus ſororis eius maritus, & Valerius Aſiaticus, quos dimoueri vetabat ſua dignitas. eos ipſe ſequebatur cum Paulo Aruntio. mox vbi regiam ingreſſi ſunt, relicta recta via per quam eum præſtolabantur ſeruorum miniſteria, & quà Claudius cum alijs præceſſerat, deflexit ad infrequentem quandam cryptam ducentem ad balineas, pueros etiam eo loco viſurus qui venerant ex Aſia, partim ad concinnandos hymnos ſacrorum domeſticorum, partim ad ſaltãdam pyrrichen in theatro. ibi occurrens ei Chæreas ſignum poſtulat. & illo probroſum quiddam dante, conuicio ſimul ac ferro eum adortus ferit grauiter, non tamen lethali vulnere: quod quidem data opera factum putant, vt multis ictibus conſauciatus periret cruciabilius: mihi non fit veriſimile, quia tale facinus non admittit lenta conſilia. quòd ſi hoc animo id fecit Chæreas, videtur mihi fuiſſe omniũ ſtultiſſimus, qui maluerit indulgere iracundiæ, quã celeriter ſe ac ſuos eximere periculo: maximè quando non deerant qui Caio poſſent ſuccurrere, niſi quamprimum exhalaret animam. alioqui videbitur ſe & amicos potius quã illum affligere voluiſſe, cum poſſet re benè geſta clàm ſe vltoribus eius ſubducere, non perdendo temerè tempus, vel ſeipſum potius. Verùm hæc quiſq; vt libuerit æſtimet. Caius porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius procederet oſſe iuguli retentum eſt, neque exclamauit attonitus, neque inuocauit opem amici vllius, ſiue quòd nemini ſatis fideret, ſiue præ ſuperbia: gemitu tantum edito, fuga ſe proripiebat vlterius. quem paratus in hoc Cornelius Sabinus impulit vt in genu procideret: moxq; circumſiſtentium vna vox erat, repete, atque ita confecerunt eum illatis certatim crebris ictibus. extremum autem inflixiſſe fertur Aquila, qui vltimum exitium illi attulit. autor autem facinoris meritò Chæreas dicendus eſt. quamuis enim adhibuerit ſocios, omnium tamen primus id concepit animo, & modum perficiendi inuenit, primuſq; auſus eſt conſilium communicare cum alijs. quod vbi probari ſenſit, coniuratos in vnum contraxit vſus eximia prudentia, & ad audendum accendit crebris adhortationibus: cumq; res operam poſceret, hic quoque primus in eum irruit, & ſua virtute cædem exorſus, trucidati cadauer proculcandum alijs præbuit. quapropter meritò quicquid & à ſocijs perpetratum eſt, ipſius prudentiæ, induſtriæ atque virtuti, acceptum ferendum eſt. Sic Caius finijt multis confoſſus vulneribus. Quo interfecto Chæreas cum ſocijs recipere ſe quà venerant, videbat impoſſibile: ſiue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue eſſet periculum occidiſſe imperatorem gratioſum apud inſanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus, ſiue quòd anguſtæ erant viæ vbi patrata eſt cædes & refertæ famulis ac cuſtodibus, qui omnes ea die præſtò erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt ſe ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum eſſet ædificijs per partes à ſingulis imperato-

An. mũdi 4005 A nato Chriſto 43.

Caius trucidatur.

Aquila Caio extremum ictum inflixit; Chæreas verò facinoris autor dicendus.

Chæreas cum ſocijs in Germanici ædes ſe recipit.

An. mũdi 4004
A nato Chriſto 43.

imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iamq́ elapſi è turba ſatis tuti erant pro tempore, tantiſper dum in occulto eſſet caſus Cæſaris. primi autem

Germani Cæſaris ſatellites.

Germani ſenſerunt eius interitum, cohors ſatellitum ex ea gente lectorum ad Principis cuſtodiam: homines natura iracundi, vt quiuis alij barbari, quòd plerunq́ quid fiat non intelligant, robuſti corpore & primos hoſtium impetus excipere ſoliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunq́ partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipſius virtutibus rem metientes, ſed ſuis commodis, quòd gratioſus apud illos fuerat crebris

Sabinus cũ Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit.

largitionibus beneuolentiam eorum ſibi comparans: moxq́ duce Sabino (is non ſua aut maiorum virtute, vt qui gladiator fuerat, ſed inſigni robore ad tribunatum prouectus eſt) ſtrictis gladijs diſcurrebant per domos ſcrutabundi vbi

Aſprenas fruſtatim laceratus.

nam laterent interfectores Cæſaris: & primum forte oblatum Aſprenatem fruſtatim lacerauerunt, eum cuius togam cruore victimæ reſperſam diximus, infauſto ſanè auſpicio. poſt hunc Norbanum nacti ſunt ciuem nobiliſſimum, &

Norbanus.

genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihili apud furentes fieri ſuam dignitatem videns, homo validus extorſit gladium reluctanti ei qui primus ſe inuaſerat: videbaturq́ non inultus moriturus, ni circumdatus multorum ſimul

Anteius.

obrueretur ictibus. tertius è ſenatoribus Anteius cum paucis mala fortuna ſicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine viſendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine appellatum non contentus egiſſe in exilium, occidit poſtremò miſsis illò militibus. paſcebat igitur oculos gratiſſimo ſpectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquiſitionem, per iram ſontes iuxta atq́ in-

Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint.

ſontes trucidantium. & illi quidem tali fato abſumpti ſunt. cæterùm poſtquam in theatrum rumor de morte Caij perlatus eſt, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etſi perlibenter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant. alijs contrà ideo non libebat credere, quia verum eſſe nolebant, atq́ etiam maius putabant, quàm vt humana virtute poſſet effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atq́ mancipia, tum nonnulli ex militibus: quòd eius ſtipendia merentes ſimul exercerēt tyrannidem, miniſtri ſuperbiæ, concutientes optimum quenq́ ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt ſolet vulgus, ſpectaculis, muneribus gladiatorijs, viſcerationibus, oblectamētiſq́ id genus alijs: quorum prætextus erat voluptas populi, re autem vera ſeruiebant crudelitati & inſaniæ Principis. apud ſeruos item gratioſus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præſidium. Facile enim erat fidem impetrare cōficta calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem ſolùm aſſequi, ſed & diuitias; quòd delatoribus octaua confiſcatorum bonorum eſſet decreta. nobilium autem etiamſi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præſenſerant, vel quod verum eſſe miſerè cupiebant, adeò non proferebant gaudium, vt ne audiuiſſe quidem ſe fingerent: alij ne ſpe fruſtrata prodita voluntatis pœnas luerent: inſidiarum alij conſcij, & tanto magis præ ſe ferentes ignorantiam, ne fortè ſuſpecti his quibus expediebat tyrannum viuere, depoſcerentur ad ſupplicium.

De morte Cæſaris rumor diuerſus.

nam & diuerſus rumor ſparſus eſt, eſſe quidem ſaucium, non tamen occiſum, verùm diligenter curari à Medicis. quo factum eſt, vt nemo audientium declararet ſuum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipſo

ſuſpecti

ſuſpecti quaſi fautores tyrannidis: aut contrà infenſi homini, & ideò nimis cupidè etiam falſa pro veris credita communicare cum alijs putabantur. acceſsit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obſcurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, ſic vt erat cruentatum procurriſſe in forum, atq; ibi concionari apud populum. ita illi in diuerſos affectus diſtrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco ſe mouere auſi ſunt metu calumniæ, ſcientes non tam referre quo ipſi animo id facerent, quàm quo factum id interpretarentur delatores & iudices. Sed poſtquam Germani ſtrictis gladijs circumdedère theatrum, nemo ſpectatorum non putabat de ſe actum, & ad cuiuſuis ingreſſum expaueſcebant quaſi iamiam contrucidandi: hærebantq; inopes conſilij, vt quibus nec manere tutum eſſet, nec egredi. tandem irrumpẽtibus militibus clamor toto theatro tolliter ſuppliciter deprecantium, & excuſantium inſidiarum ignorantiam, ſiue inſidiæ illæ fuerint ſiue quid aliud. addebant & planctus & lacrymas, deosq; innocentiæ teſtes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant quæ eos docebat præſentaneum vitæ periculum. His flexa eſt ira militum ne quid durius in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum Aſprenate capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoq; ſolicitis, quòd incerti eſſent etiamnum an omninò periculum euaſerint. itaq; etiam qui iuſtiſsimis odijs Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, paraueratq; ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſsimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſsimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia quibus vti mos eſt in cariſsimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutius ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum, ſimulq; tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſsima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunq; inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent nullo reſpectu calamitatis Reipub. itaq; tum demũ cognita eius morte cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ: vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chæreas qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibusq; commendans eis ſalutem hominis: quo factũ eſt vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è Republica, eiq; ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragẽdo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturã tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicẽ ſortiatur vitæ exitum, vt inuiſa bonis omnibus: quod & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum antè

An. mũdi 4005 A nato Chriſto 43.

Germani milites in theatrum veniunt.

Aruntius in theatro imperatoris interitum nunciat.

Germanorum rabies per Caij cædem excita, ſedata.

Chæreas Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquuntur.

An.mũdi 4005 A nato Chriſto 43.

conſpirationem initam legum contemptu & non ferendis iniurijs etiam amiciſsimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cum reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iamq́ & in theatro ſpectatores tumultuabundi conſurrexerant, huiuſmodi occaſione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus vt curaret quoſdam ſaucios, prætextu parandorum remediorũ dimiſit proximos: re autem vera vt ſeſe præſenti periculo eximerent. Interea ſenatus in curiam conuenit, populusq́ in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem ſerio, ſenatus verò tantum in ſpeciem. cumq́ Valerius Aſiaticus vir conſularis progreſſus eſſet ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæſaris, multis eum rogitantibus quiſnam eſſet eius cædis autor, Vtinã ego, inquit. Conſules autem edictum propoſuerunt, in quo continebatur Caij accuſatio, iubentes vt domum redirent tàm populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationẽ pollicendo, militibus vero præmia, ſi modò nihil turbarent & abſtinerent ab iniurijs. nam metus erat ne exaſperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néue ad rapinas verterentur & ſacrilegia. iam autem totus ſenatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant conſcij: audebantq́ ſperare aliquid, quaſi ad ſe deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Arcyon Medicus quoſdam dimittit.

Senatus populusq́; Caij trucidatores quærit.

Valerius Aſiaticus ſe Caij cædis autorem optat.

CAP. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus ſit.

Hedio & Ruffinus Cap. 2.

Claudium milites in Principem eligunt.

IN hoc rerum ſtatu repentè Claudius domi arripitur. Conuenientes in vnum milites, & collatis de rebus gerẽdis conſilijs, videbant populum non ſuffecturum tot vrgentibus negocijs ſi ad ipſum rediret rerum adminiſtratio: nec ſibi eam vtilem fore, ſi deſinerent eſſe miniſtri principatus & quodammodo ſocij. optimum igitur viſum eſt rebus adhuc turbatis Principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum qui tum in ſenatum coiuerant nõ præferendum, ſiue natalium claritatis, ſiue liberalis eruditionis habenda eſſet ratio: qui conſtitutus in rerum faſtigio præmia cuiq́ pro meritis decernat. hæc ſententia ſimul approbata eſt, & Claudius correptus à militibus: In ſenatu autem Cn. Sentius Saturninus, non neſcius Claudium raptum, & inſtare virtutis certamen, quaſi protuſus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis & generoſis auditoribus exorſus eſt in hanc fermè ſententiam. Etſi incredibile videtur Quirites quod præter omnem ſpem nobis offertur poſt tam longum temporis ſpacium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quandiu manſuram, & in poteſtate deorum ſitam quorum hoc munus eſt: ſed quæ in præſens certè exhilarare nos valeat, quicunque ſequatur exitus. bonis enim viris iucundum eſt vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteriſq́ illius & florentis Reipublicæ aliquem guſtum capere. equidem priſcæ illius libertatis nõ memini, vt poſt eam ſublatam natus, præſentis ſanè ſum cupidiſsimus, & felices exiſtimo quibus datum eſt in illa naſci atq́ inſtitui honeſtis ſtudijs: proximumq́ poſt deos immortales honorem his viris habendum cenſeo, quorum virtute vel ſerò tandem hac ætate nobis eam deguſtare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad poſteros. nam nobis vel hæc dies ſufficit, tàm iunioribus noſtrum quàm ſenioribus: his quia non omninò ignari bonorum libertatis morientur libentius: illis quia virtutis exemplum recens propoſitum eſt, quod æmulari ſit longè pulcherrimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil

Cn. Sentius Saturninus in Senatu orationem habet.

Libertas res precioſa.

Libertas virtute paratur.

nihil nobis magis curandum eſt, quàm vt cum virtute viuamus, quæ ſola libertatem parit ſuis cultoribus. mihi res veterum auditu tantum ſunt cognitæ. ex his verò quæ ipſi videre licuit, ſatis intellexi quantum malorum in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos ſpiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, ſed ad arbitratum principum adminiſtrantur omnia. Ex quo enim Julius Cæſar poteſtatem populi diminuit, & proculcatis legibus ſubuertit Rempublicam, oppreſſo iure ſeruiens ſuis cupiditatibus, nullum malorum genus eſt quo non attrita ſit ciuitas, dum inter ſucceſſores eius poſterior quiſque præcedentem ſtudet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generoſis ciuibus: quòd exiſtimarent hoc ad ſuam pertinere ſecuritatem, ſi rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non ſolùm magnanimitatem premant, ſed ipſos etiam perdant non vno mortis genere: idq; cum multi iam deinceps in poteſtatis faſtigio collocati fuerint, & ſinguli non ferendis grauaminibus onerauerint Rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato ſuo functus eſt, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues ſolùm, ſed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam ſuam iracundiam, & iniuſtas pœnas eis infligens, infenſus dijs ſimul & hominibus. Tyrannis enim non ſufficit voluptatum ſtudium & ſuperbia, neque rapina & adulteria, ſed præcipuum cõmodum ducunt, ſi inimicorum totas exſcindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum potentia eſt efficax. etenim conſcij ſibi quàm multis malis oppleuerint homines ſubditos, etiamſi illi contemptim ferant ſuum infortunium, ipſi tamen maleficentiæ ſuæ memores, ita demum ſecuritatem ſibi pollicentur, ſi illos poſſint omninò tollere. His malis leuati, & nemini niſi vobis inuicem obnoxij, id quod & præſentis concordiæ & futuræ ſecuritatis certiſſimum pignus eſt, inſtaurate collapſum ciuitatis decus, & iuſta cura Rempublicam in priſtinam integritatem reſtituite. Liberum eſt ſententias proferre de his quæ diſplicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui poteſtas ſit in earum autores animaduertere. quid enim aliud nuper creſcentem tyrannidem aluit, quàm iſtorum ſegnicies. qui nulli in re libidini eius refragati ſunt? quietis enim voluptate victi, & aſſueti mancipiorum more viuere, dum honeſtæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyrãni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chareæ præcipuè: qui vir dijs fauentibus tum conſilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia recipiat. honeſtiſſimum enim eſt benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus eſt, Brutorum ac Caſſiorum æmulus interfectorum Iulij Cæſaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum eſt totum Romanum imperium: hic verò caſo tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius, ſenatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat incluſus inſculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: ſtatimq; ea confracta eſt. Et iam nox proceſſerat, cum Chæreas ſignum à conſulibus petijt: atq; illi libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipſis

An. mũdi 4005
A nato Chriſto 43.

Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt.

Julius Cæſar.

Caius.

Adhortatio ad libertatem tuendam.

Chæreæ pro facinore honos habendus.

Chæreas à Conſulibus ſignum petit.

An. mũdi 4005
A nato Chriſto 43.

ſibi vix ſatis crederent. tunc enim primùm ex quo Reipub. adminiſtratio populo eſt adempta, ſigni dandi mos ad conſules rediit, penes quos ante Cæſares imperium fuit in milites. id acceptum Chereas militibus tradidit his qui à ſenatu ſtabant, videlicet quatuor cohortes amãtiores imperij legitimi quã tyrannidis. hi mox abierunt cum ſuis tribunis, pauloq; poſt etiam populus lætus ac ſpei plenus, multum ſibi placens ob reuerſam in priſtinum ſtatum Rempub. & Cherea nihil non tribuens. Is indignè ferens ſupereſſe vxorem Caij & filiã, mittit vnum e tribunis Julium Lupum, qui vtranq; interficiat: ideò potiſſimùm illi demandato hoc negocio, quòd Clementis eſſet cognatus, & dignus vt in partem veniret tyrannicidij, quaſi totius conſilij à principio conſcius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur ſæuire in mulierem, quando Caius non ipſa incitante, ſed ſuopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florem nobilitatis extinxerat: alij cõtrà illam potiſſimum malorum omnium cauſam aſſeuerabãt, à qua amatorio potionatus inciderat in inſaniã, atq; ita vnam veneficam attuliſſe toti Romano orbi calamitates maximas. quorum ſententia poſtremò vicit, & Lupus properauit ad hoc miniſterium, ne quid moraretur publicum commodum. cumq; veniſſet in palatium offendit Cæſoniã humi ſtratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium quæ ſolent exhiberi mortuis, & fœdatam cruore vulnerum, affligantem ſe cum iacente ſimul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accuſatio, quòd amantiſſimæ vxori non paruiſſet præmonenti toties. quod quidem tum ambiguum viſum eſt, ſicut nunc quoq; duplicem interpretationem recipit: alijs ſic intelligentibus, conſuluiſſe eam vt rediret ad ſaniorem mentem, & in ciues ſæuire deſineret, moderatumq; Principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, inſtigaſſe eam maritum vt ſine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduerſione dignum ſit, ſuæ tamen ſecuritati proſpiceret. idq; tum exprobratum illi, quòd etiam admonitus ſegnior fuerit. adeò in diuerſum ſenſum trahebantur verba mulieris. quæ dum aduenientem Lupum animaduerteret, oſtenſo iacentis cadauere, cum lacrymis & lamẽtis rogabat vt propius accederet: vtq; ſenſit cædis cauſa eum veniſſe, non magni pendente verba nihil ad ſuum propoſitum facientia, confeſtim nudatum iugulum præbuit, miſerabiliter ſuam conditionem deplorans, & vrgens ne differret incepta à ſociis fabulæ extremum actum addere. atq; ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipſe factũ renunciauit Chereæ. Ita Caius quarto ſui principatus anno finijt, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus & fautor delatorum, periculorumq; metuens atq; ea de cauſa ſanguinarius, vnicum fructum potentiæ exiſtimans ſi abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniuſtis cædibus ac rapinis ageret: attollens ſe ſupra humanum faſtigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariq; aſſentatione deprauatiſſimus: legũ cancellos nõ ſecus quàm virtutis impedimenta abominans, & ne intimam quidem amicitiã pili faciens, quoties ira ſtimularetur ad vindictam ac ſupplicia: oſor bonorũ virorum omnium, quicquid collibuiſſet citra omnem contradictionem licere ſibi poſtulans. quare ne à ſororis quidem germanæ ſtupro abſtinuit; ex quo illi maxima apud ciues exorta eſt inuidia, propter incredibilem & multis retrò ſeculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale aut magnificum nullum eſt memorabile, aut excogitatum ad

vtilita-

Chereas Julium Lupum, vt Caij vxorē & filiam interficiat, mittit.

Cæſonia Caiũ quod vxori præmonenti non paruiſſet, accuſat.

Caius vir maleficus.

Caius libidinoſus.

vtilitatem hominum, præter receptacula exſtructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentarijs ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuerſiam maximum opus eſt & vtiliſſimum nauigantibus. ac ne id quidem abſolutũ eſt: ſed imperfectum manſit remiſſa contentione operantium. In cauſa fuit ſtudiũ rerũ inutilium, & quòd pecuniam in priuatas ſuas voluptates inſumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriuſque literaturæ, tàm Græcanicæ, quàm patriæ: facileq́; intelligebat omnia, ad quorumuis orationes reſpondens ex tempore: & vel in maximis negocijs ſuadendi facultate præditus ſi quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione ſibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos ſtimulos ei pàter addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc ſtudiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona inſtitutio profuit, quò minus licentiam adeptus perniciem ſibi accerſeret: in tantum ardua res eſt eos ſapere, quibus adeſt quiduis facientibus impunitas. Vſus enim honeſtiſſimis amicis à principio, quò facilius bonam opinionem ſibi pararet, tandem eos à ſe alienauit vſurpanda immodica licentia, quorũ odijs indies gliſcentibus poſtremò per inſidias eorundem oppreſſus eſt. Cæterum Claudius, vt ſuprà dixi, cognito Caij caſu, & hac de cauſa perturbatione totius palatij, de ſua ſalute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi cauſam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodeſtè ſe geſſerat, vel mediocri ſtatu contentus, literisq́; ſe oblectabat Græcis maximè, omnem negociorum deuitans ſtrepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta diſcurſantibus cum furore ac conſternatione militibus, plebe quaſi metu dominationis ſoluta vltro citroq́; ruente temerè, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, conſultare cœperunt quid agendum ſit, non tam ſoliciti de nece principis, quem iure cæſum exiſtimabant: quàm quomodo rebus ſuis proſpicerent, Germanis in interfectores ſæuientibus, ſuimet reſpectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Claudij, maximè cum videret circumferri Aſprenatis & vnà cum eo cæſorum capita. ſtabat enim in quodam loco gradibus aliquot acceſſibili, obſcuritate eius ſe occulẽs. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens ſatis vultum eius diſcernere præ tenebris, hominem tamen eſſe videns, qui latere cupiat, propius acceſſit, licet rogatus vt diſcederet, & tandem protractum agnouit, inclamans alios ſequentes, profectò hunc eſſe Germanicũ, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos, vt ſe rapiant, metuensq́; ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat, vt ſibi parcerent, innocentiam ſuam commemorans, & excuſans ſe inſcium rerum omnium. ad quæ Gratus ſubridens dextra prehenſum ſic alloquitur. Deſine de incolumitate eſſe ſolicitus, cum potius debeas animum ad principatum erigere, quem Dij Caio ſublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem reſpicientes feſſum calamitatibus. quare age maiorum tuorum ſolium recipe. moxq́; attollunt eum in humeros non valentem præ metu ſimul ac gaudio pedibus inſiſtere. iam enim complures prætoriani circa Gratum verſabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad ſuppliciũ, miſerarentur, vt hominem innoxiũ, & qui totam ætatem exegiſſet in ocio, ac ſæpè ſub Caio adductus eſſet in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad cõſules pertinere de eius cauſa iudicium.

An. mundi 4005. A nato Christo 43.

Caius receptacula nauibus extruit

Caius orator facundus.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Claudius ſe renuenti obtruditur Cæſarea dignitas.

An. mũdi 4005. A nato Chriſto 43.

Verum militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipſius lecticarij fugerant, deſperantes de ſalute domini quem raptim viderant. itaque cum hi ſoli tenerent palatium, partem vrbis, vt ferunt antiquiſſimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno ſtudio conantium eum ad principatum euehere, etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc ſuccurrebant præcipuorum ſenatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum ſit ante mutatum ſtatum reipublicæ. quem quia in priſtinum reſtitui iudicabant impoſſibile, rurſum non eſſe in rem ſuam videbant, ſi vnuſquiſpiam citra ipſorum operam potiretur imperio, cum liceat prouecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter ſe conferentes conſultationes, cum alijs quoque affluentibus communicabant. cumq́ idem omnibus probaretur, armatis cinctũ ſublimem in caſtra pertulerũt, vt ibi ſine impedimento reliqua peragerent. diſſidium autem inter ſenatum & plebem inciderat: dum illi ad priſtinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis ſeruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frenum eorum cupiditatibus imperatoriam poteſtatem eſſe exiſtimans, ſibiq́ aduerſus potentiorũ iniurias præſidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, ſperans huius opera carituram ſe bellis ciuilibus, & alijs malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant. Senatus porrò cognito, quòd milites Claudium in caſtra tranſportauerint, lectos ſui ordinis viros illò miſerunt, qui eum doceant non eſſe per violentiam affectandum imperium: præſtare vt ſenatui permittat curam reipublicæ, & vnus ſit è ſenatoribus, iuxta leges prouiſurus cum alijs quomodo res adminiſtrari debeant: memineritq́ quàm miſerè tractata ſit ciuitas, vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, ſub quo ipſe in communi fuiſſet periculo: neque decere, vt, qui tyrannidem in alio deteſtatus ſit, nunc patriam ſponte intemperijs eius ſubiiciat. quapropter ſi ſenatui pareat, & cum laude ad priſtinum reuertatur ocium ſolitam virtutem retinens, fore vt maximis cumuletur honoribus à liberis ciuibus, & opinionem optimi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub legibus per vices nunc præeſſe alijs, nunc ſubiici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus. nam & non contemnendam militum manum ſtare à ſuis partibus, & armorum ſupereſſe copiam ſeruitiorumq́ multitudinem, quorum opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem eſſe in Deorum auxilio, qui pro recto & honeſto certantes adiuuare ſoleant: nihil autem honeſtius, quàm pugnare pro libertate patriæ. Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tribuni plebei: procumbentesq́ ad eius genua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bellum ciuile coniiceret. Et cum viderent eum ſeptum magna frequentia militum, & nihil eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi principatum ambiret, mallet eum à ſenatu accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi abſque violentia, cum bona offerentium gratia habenas imperij capeſſeret.

Cauſæ milites impellentes, vt Claudium in Imperatorem eligerent.

Claudius ſublimis in caſtra perfertur. Diſſidium inter plebem & Senatum.

Senatus Claudio ſuadet vt imperium delatum reſignet.

Diſſidium

An. mũdi 4005. A nato Chriſto 43.

CAP. III.

Diſſidium inter ſenatum, & plebem.

Claudius Principatũ vltrò oblatum deponere recuſat.

PORRO *Claudius ſciens ſenatus arrogantiam, modeſtè legatis reſpondit pro tempore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fidem committere, fretus hortatibus militum operam impigram pollicentium, incitante etiam Agrippa decreuit principatum vltrò oblatũ non dimittere è manibus. Is enim poſtquã ſuæ dignitatis autorem Caium exanimem collocaſſet in lectulo, & cõpoſuiſſet, vt tum poterat, perfunctus hoc officio prodijt ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe medicos ea de cauſa petere.*

Hedio & Ruffinus Cap. 4. Alias Cap. 5.

Claudius in propoſito ſuo ab Agrippa confirmatur.

Cæterum vbi cognouit raptum eſſe à militibus Claudium, ægrè dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum turbatum, pronumq́ ad cedendam poteſtatem ſenatui, confirmauit hortatus, vt magno animo in retinẽdo principatu pergeret. Iamq́ vnus erat è fautoribus Claudij, cum accerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimulans, & vnguentatus tanquam à compotatione veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de Claudio factum ſit.

Agrippa ſenatui ſuã ſententiam exponit.

quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe quidem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recuſare periculum, ſuadere tamen, vt magis ſpectent vtilitatem reipublicæ, quàm quæ in præſens grata videantur auribus. contendentibus enim de principatu opus eſſe armis & militibus, ne imparatis in certamen deſcendentibus aliquid aduerſum accidat. illis & arma ſibi ſupereſſe dicentibus, & collaturos ſe pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe armari ſeruitia vocata ad pileum: ſubiunxit Rex: *vtinam P. C. conatus veſter ſuccedat. non dubitabo tamen quæ in rem veſtram puto promere. ſcitis qui à Claudio ſtant veteranos eſſe & rei militaris longo vſu peritiſſimos: pro nobis autem erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem ſatis ſcientes ſtringere, opponemus viris exercitatiſſimis. quamobrem mihi placet mitti ad Cladium qui ei deponere principatum ſuadeant, & ad eam legationem meipſum offero.*

Agrippa cum alijs aliquot ad Claudiũ mittitur.

hæc vbi perſuaſit cum alijs aliquot mittitur, & Claudio ſeorſum trepidationem ſenatus indicat: autorq́ fuit, vt reſponderet, ſicut decet ad ſummam poteſtatem euectum principem.

Claudij ad Legatos reſponſio.

Reſpondit igitur, mirum non videri quòd ſenatus ægrè ferat ſubeſſe vnius arbitrio, expertus aliquot principum ſæuitiam. nunc vero deguſtaturũ eum etiam æquam ac moderatã dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, ſed re vera omnia gerat de communi ſententia. quare non eſſe cur de eius fide dubitent, quem in varia temporũ conditione nunquam ab honeſto diſceſſiſſe ſuis ipſis oculis viderint. cum his mandatis legati dimiſſi ſunt: moxq́ concionem apud prætorianos habuit, ſacramento adactos, vt in fide maneant, viritimq́ diuiſit quina drachmarum millia.

Sacramentum militare.

ſub diluculum autem Coſſ. ſenatum vocauerunt in capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij rus maturè ſunt profecti, prævidentes quó nã res euaſura eſſet, optanteſq́ tutam ſeruitutem cum ocio potius, quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis priſtinæ. conuenerunt tamen centum non amplius, quibus conſultantibus de præſenti negocio, repente clamor militum pro foribus ſtantium tollitur, vnum imperatorem à ſenatu creari poſtulantium, ne quod detrimentũ patiatur imperiũ communicatum pluribus. & ſuam quidem ſententiã proferebant de vni alicui cõmittendo imperio

Milites vnum Imperatorẽ à Senatu creari poſtulant.

An.mũdi 4005. A nato Chriſto 43.

imperio, in illorum autem poteſtate ſinebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod ſenatui valde incommodum accidit, in locum ſperatæ libertatis ſuccedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum

Quidam rerum faſtigium affectant.

faſtigium, propter nobilitatem generis, affinitatemq́; coniunctã cum Cæſaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens ſororem Caij Iuliam, ſeipſum offerebat, conſulibus aliam ex alia cauſationem nectentibus. Valerium etiam Aſiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit, fuiſſetq́; cædes quanta vix vnquam aliàs edita, ſi quis permiſſus fuiſſet cum Claudio de principatu contendere. præſto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo ſunt deterriti, quòd vel ſibi ipſis timerent, vel populo. Deinde appetente iam die Chereas cum ſocijs aderant allocuturi milites: quos illi cum viderent manu ſilentium innuere, concionari non paßi ſunt, omnibus vnũ imperatorem idq́; ſine dilatione poſcentibus. Tum verò minimè ſenatus poterat expedire conſtitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij ampliſsimum ordinem militari inſolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chereas nõ continens iram quòd imperatorem peterent, daturum ſe ait, ſi quis ſignum afferret ab Eutycho. is erat auriga Praſinus Caio dilectiſsimus, cuius equitio ſtabulis exſtruendis ille viles operas exegerat à militibus: idq́; tum eò dicto exprobrabat eis Chereas, multaq́; alia, allaturum ſe Claudij caput minitans. indignum enim eſſe ſi poſt inſanum ſtulto principatum committant. At illi verbis eius nil moti, ſtrictis gladijs & ſublatis ſignis tendebant ad Claudium, adiuncturi ſe his qui iam

Milites ſublatis ſignis ad Claudiũ tendunt.

ſacramento ipſius ſe obligauerant. ita ſenatus deſertus eſt à ſuis propugnatoribus, & conſules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœſtitia ſtuporeq́; occupatis omnibus, nec ſcientibus quid nãm agendum poſt irritatum in ſe Claudium.

Sabinius citius ſe cõtrucidaturũ omnes, quam paſſurum, vt imperiũ cómittatur Clau-dio, ait.

iamq́; pœnitentes alius in alium iactabant conuicia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progreſſus, citius ſe eos omnes contrucidaturum ait, quàm paſſurum, vt ſe inſpectante imperiũ committatur Claudio, & adſciſcatur vltroneæ ſeruitus: ſimulq́; Chereã obiurgabat, quòd cum primus contempſiſſet Caium, nunc metu mortis videatur publicã libertatem prodere, quaſi verò ſine hac vlla voluptas vitæ poßit eſſe viris fortibus. ille contrà hac amiſſa ſibi certum ait mortis propoſitum, velle tamen prius tentare mentem Claudij. Interim in caſtris multi ſenatorum per confertos milites enitebantur ad officium exhibendũ Clau-

Q. Pompeius Conſul cum alijs quibuſdam ad Claudium peruenit.

dio, & inter cæteros alter Conſul Q. Pompeius, eò magis inuiſus militibus, quod ſenatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem ſtrictis eum inuadentes gladijs perpetraſſent cædem, niſi fuiſſent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo aßidere iußit ſuo lateri. ſed non idem honor habitus eſt reliquis ſenatoribus qui cum eo ſimul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulſi dum illum ſalutare properant: Aponius verò diſceßit ſaucius, & eorum nemo nõ periclitatus eſt. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio, vt mitius ſe erga ſenato-

Claudio Agrippa, vt mitius ſe erga ſenatores gereret, ſuadet.

res gereret: his enim ſublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iußitq́; eos conuenire in palatium, quò ipſe per mediam vrbem lectica delatus eſt, deducentibus militibus non ſine vexatione plebeiæ multitudinis. è ty-

In Caij interfectores animaduertitur

rannicidis autem Chereas & Sabinus conſpicui proceſſit in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulo antè Prætorianis præfecerat. Ipſe perlatus

latus in palatium conuocatis amicis capitalem ſententiam in Chaream protulit. Quamuis enim facinus per ſe videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum eſt, & exemplum erat ſtatuendum ſecuritati futurorum principum. ductus eſt igitur ad ſupplicium vnà cum Lupo alijsq́; compluribus. Fertur Chaream magno animo tuliſſe id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorũ habitum, atq; etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cumq́; is detracta veſte quereretur de frigore, ille cauillatus eſt, lupum nunquam offendi frigore. Et inſpectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus eſſet ad cædes & num acutum haberet gladium: poſtulauitq́; eum quo ipſe Caium interfecerat. denique vno ictu feliciter perijt. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus eſt. Paucis poſt diebus, quando ſolenne parentandi tempus rediјt, pop. Rom. dum ſuorum quiſq; manes honoraret, eadem opera etiam Chareæ ſuam partem in ignem conijciebant, apprecati vt propitius non iraſceretur ipſorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chareæ. Sabinus autem non ſolum abſolutus à Claudio, verum etiam permiſſus eandem quam antè præfecturam gerere, iniquum ratus ſi à fide coniuratis data deſciſceret, in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu optatum quæſiuit interitum.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

Sabinus ſibiipſi manus infert.

CAP. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

CLAVDIVS porrò ablegatis militibus quicunque ſuſpecti eſſe poterant, edictum propoſuit, quo Agrippam in regno per Caium antè conceſſo confirmabat, collaudans ſimul eius operam & induſtriam: addita inſuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuiſſent. has igitur velut familiæ debitas reſtituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lyſaniæ fuerat, adiunxit de ſuo. Fœdus deinde Regis cum Rom. pop. in æs inciſum eſt in vrbis foro medio. Antiochum autem ſuo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ, dimiſit etiam Alexandrum Lyſimachum Alabarchã veterem amicum, & olim procuratorem ſuæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice deſponſa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, Rex virginem Herodi ſuo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta eſt ſeditio. Occiſo enim Caio gens Iudæorum ſub eius imperio vehementer oppreſſa, & multis iniurijs ab Alexandrinis affecta, cœpit animos reſumere: moxq́; ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandat Ægypti præſidi, vt ſeditionem illam compeſcat: & ad preces Agrippæ ac Herodis Regum edictum Alexandriam & in Syriam mittit ſcriptum in hanc ſententiam. Tiberius Claudius Cæſ. Aug. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus Alexandrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis ex æquo cum Alexandrinis cæteris conſecutos à Regibus, ſicut patet ex inſtrumentis ſuper hoc conſcriptis & conſtitutionibus Regijs, poſt adiectamq́; imperio noſtro per Auguſtum Alexandriam manſiſſe illis ſua iura integra conſeruata per miſſos illò diuerſis temporibus præſides, nullamq́; de eorum iure controuerſiam extitiſſe etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permiſſumq́; eis ab

Hedio & Ruffinus Cap. 5.
Alias cap. 4.
Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam & Lyſaniæ ditionem concedit.

Antiochus Rex Comagenæ.
Alexander Lyſimachus Alabarcha.

Herodes, Agrippæ frater, Rex in Chalcide.

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictũ.

An. mũdi 4005. A nato Christo 43.

Auguſto, vt in defuncti ethnarchæ locũ alium ſuis ſuffragijs ſubſtituerent, vtq́; quiſq; in ſuis ritibus maneat, neq; cogatur religionem patriam deſerere: cæterum Alexandrinos concitatos contra cõciues ſuos Iudæos C. Cæſaris temporibus, propter inſolentem illius inſaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis poſtulat, & recuſantibus infenſus eſt: volo inconcuſſa eſſe iura eorum à Caij inſania: eisq́; ius eſſe perſeuerandi in patrijs ritibus. iubeoq́; vtramq; partẽ, quoad fieri poteſt, dare operam ne quid turbarum commoueatur, idq; propoſito hoc edicto ita ſtatuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale miſſum eſt: Tiberius Claudius Cæſar Auguſtus Germanicus, Pont. Max. trib. pot. Coſſ. deſignatus II. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode Regibus mihi amiciſſimis, vt permitterem Iudæis in imperio noſtro degentibus vti ſuo iure quemadmodum antea, ſicut & Alexandriam habitantibus conceſſimus: libenter precibus eorum annuimus, nõ deprecatorum tantum cauſa, ſed quia ipſos dignos iudicamus hoc noſtro beneficio, propter ſeruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquiſſimum igitur cenſeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius ſuum, quandoquidem & ſub D. Auguſti principatu conſeruatum eis fuit integrum: licebitq́; in poſterum Iudæis per totum noſtrum imperium ſparſim habitantibus vti maiorum ſuorum moribus, quos iam nunc moneo, vt hac noſtra gratia contenti modeſtius ſe gerant, neque conſpuant religiones externarum gentium: ſuis autem ſuo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus colonijs & municipijs Italicis ac prouincialibus per magiſtratus publicari volo, ad Reges quoq; atq; dynaſtas tranſmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum, vt ab omnibus humi ſtantibus poſſit perlegi.

Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum.

CAP. V.

Agrippæ in Iudæam reditus.

Agrippam Claudius in regnũ ſuum mittit.

HIs edictis Alexandriam, & per totũ imperium dimiſſis Claudius Cæſar declarauit, quomodo in Iudæos animatus fuerit: moxq́; Agrippam ad curam ſui Regni miſit auctum maioribus honoribus, commendatumq́; per literas præſidibus prouinciarum ſimul & procuratoribus omnibus. at ille, vt re bene geſta magna celeritate reuerſus eſt: & quamprimũ peruenit Hieroſolyma, votiua ſacrificia perſoluit, nihil omittens eorũ quæ lege præſcripta ſunt. vnde & multos Nazaræos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ Regias manus vinxerat, monumentum aduerſæ fortunæ mutatæ in proſperam ſuſpendit in ſacrario ſupra gazophylacium: quæ doceret ſpectatores & ſublimia poſſe corruere, & Deum valere illa erigere denuo. omnes enim admonebantur per hanc conſecratam catenam, quòd Agrippa leui de cauſa priuatus dignitate ſit vinctus, pauloq́; poſt compedibus ſolutus ſplendidiorem quàm ante principatum adeptus ſit: eam eſſe naturam rerum humanarũ omnium vt celſiſſima quæq; prolabantur facile, rurſumq́; inclinata reſtituãtur in priſtinum faſtigium. Rite igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilũ Anani filium ſubmouit à ſummo Sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum ſubſtituit. erãt autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes Rex vxorẽ duxerat, ſicut diximus. idem igitur, quod fratres & pater, ſacerdotiũ Simon adeptus eſt: quemadmodum olim ſub imperio

Agrippa catenam auream ferreæ pondere parem in ſacrario ſuſpendit.

Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum ſurrogatur.

Mace-

Macedonum idem contigit tribus filijs Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus eſt, vt ſuprà meminimus. Conſtituto deinde pontificatu Rex Hieroſolymitis beneuolentiæ gratiã retulit, remiſſo eis tributo quod ſoliti erant in ſingulas ædes pendere, decorũ putans ſi non pateretur ſe vinci amore mutuo. Magiſtrum autem præfecit toti ſuæ militiæ Silam, quem multorũ & difficiliũ laborũ indiuiduum ſocium habuerat. Paulo poſt Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis ſpecie poſuerunt in Iudæorum ſynagoga ſtatuam Cæſari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditũ iret inſtituta patria. Quare ſine mora ad Petronium Syriæ præſidem profectus queſtus eſt de Doritarum audacia. qui & ipſe non minus ægrè ferens hoc facinus, vt impium, nouatoribus illis aſperius ſcripſit in hanc fermè ſententiam.

An. mũdi 4005. A nato Chriſto 43.
Hedio & Ruffinus Cap. 6.
Agrippa Iudæis ædiũ tributum remittit.
Silas.
Doritæ in Iudæorum ſynagoga Cæſari ſtatuam ponunt, quod Agrippam & Petronium vehementer ad iracundiã cõmouet.

CAP. VI.

Epiſtola Petronij ad Doritas pro Iudæis ſcripta.

Aliàs Cap. 5.
Publius Petroni⁹ Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuã poſuerunt ſibi mittãt, ſcribit.

PVBLIVS Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæſ. Aug. Germanici, magiſtratibus Dorienſium. Quoniam tam audax eſt, quorundam veſtrum inſolentia, vt etiam contra edictum Claudij Cæſ. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur ſuis legibus viuere, ſynagogam eorũ profanauerint, illata Cæſaris ſtatua, quod religioni ipſorum non eſt licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantum pietas læſa eſt, ſed numen etiam Cæſaris, cui rectius in proprio templo ſtatua poneretur quàm in alieno, maximè in ſynagoga, cum iuſtũ ſit & imperatoris iudicio comprobatum vt ſui quiſque loci ſit dominus: ne mea decreta cõmemorem poſt contemptam autoritatem Cæſaris, qui Iudæis non religionem tantum permiſit, verumetiam æquum ciuitatis ius cum Græcis cohabitantibus: his ergo de cauſis eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, indignantibus etiam propriis magiſtratibus, hæc furore populi, non ſuo conſenſu facta aſſeuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magiſtratus autem hortor, vt ſi videri volunt his conſenſum ſuum non acceſſiſſe, centurioni ſontes indicent, dentq́ operam ne quid turbæ aut rixæ exoriatur, quam quidã captare videntur: cum contrà ego & mihi cariſſimus Rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occaſio excitandi tumultus defenſionis prætextu. Quo autem melius cognoſcatis, quænam ſit ſuper hos negocio voluntas Auguſti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propoſitum: quod iam antè ſatis notum omnibus, cariſſimus Rex Agrippa mihi ſedenti pro tribunali recitauit, ius ſuum poſtulans, & vt ſuis beneficium Cæſaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in poſterum nullam quæratis ſeditionum materiam, & cæleſte numen ſuis quiſque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admiſſum erratum corrigeretur, & in poſterum caueretur, ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pontificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali ſacerdotio exiſtimans. Sed ille recipere noluit ſic excuſans: Equidem tuam Rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus eſt, etſi me Deus indignum iudicauit ſummo pontificio. ſed mihi ſacrum illum amictum ſemel ſumpſiſſe ſatis eſt: tunc enim ſanctius illum accepi quàm nunc reciperem. quòd ſi quæris, oſtendam qui honore hoc ſit longè dignior. eſt mihi frater, & apud Deum, & apud te Rex innocentior ab

Ionathæ Anani filio Pontificatus reſtituitur, quem ille recipere recuſat, & Matthiæ fratri deferri rogat.

An.mũdi 4005. A nato Chriſto 43.

omniq́ peccati labe mundior, quem auſim tibi commendare, vt idoneum officio pontificis. qua hominis modeſtia delectatus Rex, omiſſo Ionatha iuxta ipſius conſilium fratri eius Matthiæ ſacerdotium id detulit: nec ita multo poſt Petronio Marſus in adminiſtranda prouincia Syria ſucceſſit.

Marſus Syriæ præfectus.

CAP. VII.

Geſta Agrippæ vſque ad ipſius obitum.

Hedio & Ruffinus Cap. 7.

Silas Agrippæ prioris fortunæ aduerſitates in memoriã reuocãs, eum ita offendit, vt vinctũ in ipſi' patriam adſeruandũ miſerit.

SILA autem magiſter militiæ Regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquã periculi ſocius eſſe detrectauerat, ſed vel difficilimos labores pro eo ſæpè ſuſceperat, fretus amicitia poſtulabat etiã paris honoris eſſe particeps. quapropter grauabatur Regi aliquo modo cedere, ſemperq́ licentius agebat cum eo. & in familiaribus colloquijs moleſtus erat interdũ extollens ſe immodicè, & ſæpè prioris fortunæ aduerſitates in memoriam reuocans, vt oſtentaret quàm ſtudioſus ipſius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam exhauſtos memorãs: quæ cùm ſine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita, vt Rex *tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim eſt temporis ingloriè acti memoria, & ſtultum eſt indeſinenter exprobrare debitum. poſtremo in tantum exaſperatus eſt Regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus ſit ademiſſe illi præfecturã, verumetiam vinctum in ipſius patriam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata in conſilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cumq́ natalem ſuum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates ac epulas, accerſiuit Silam, vt mox intereſſe velit Regio conuiuio. ille, vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit indignationem, cuius iuſtam cauſam habere videbatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem honorem me* Rex *reuocat, paulo poſt eo priuaturus? neq; enim prius beneuolentiæ præmium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpoliauit eo me affectum contumelia. niſi fortè putat linguã mihi poſt hac fore minus liberam: imò fretus conſcientia nunquam clamare deſinam, è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores pararem: pro quibus officijs nunc præmiũ retuli vincula & obſcurũ carcerem. ego certè horum nunquã obliuiſcar, ſed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem* Regi *referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad Hieroſolymorũ curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permunijt ſumptu publico, latioresq́ & altiores quàm ante fuerant reddidit: & feciſſet aduerſus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes* Claudio *Cæſ. ſignificaſſet eã rem per literas. qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, diligenter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe deſiſteret: atque ille mox paruit. Erat autem is* Rex *adeò natus ad liberalitatem ac beneficijs demerendos populos, vt magnis ſumptibus pararet ſibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæſitam munificentia gloriam, longè alius quàm Herodes, qui ante eum regnauerat. ille enim malicioſus erat ac procliuis ad ſæuitiam: & propter mutuum odium manifeſtè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiã: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, aliàs templa & porticus exſtruens: Iudæorum autem nullũ oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memorabili, nec vlla liberalitate proſecutus eſt.*

Silã Agrippa ex carcere accerſit, qui indignationem nõ diſſimulans in cuſtodia relinquitur.

Agrippa Hieroſolymorum muros permunit.

Marcus Claudio, Agrippæ ſcriberet, vt à munienda vrbe deſiſtat, ſuadet.

Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet.

Agrippa

An. mũdi 4005
A nato Chriſto 43.

Agrippa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in ſuæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduerſitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum patriæ ſeruator religioſiſſimus: purus enim erat à contaminamentis omnibus, nec vlla dies ei præteribat abſque ſacrificio.

Simon legiſperitus Regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur.

Accidit aliquando vt quidam Hieroſolymita legiſperitus nomine Simon aduocata concione per Regis abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur illum vt impurum & arcendum templi aditu, quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit, moxq́ ſedata voce & placidè, dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus. qui cum nihil haberet quod diceret, precatus eſt veniam, tum Rex citius quam quiſquam opinaretur reconciliatus eſt, clementiam magis quàm iram decere Reges exiſtimans, & lenitatem animi magis quàm celſitudinem. itaque illum dimiſit non ſine munere. Inter alias autem multas eximijs ornamentis honorauit ciuitatem Berytum, magnis ſumptibus exſtructo ibi theatro pulcherrimo, ſimulq́ æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendijs modò abſolutam operibus pulcritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectaculis & muſicorum omne genus certaminibus, aliaq́ voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad oſtentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus, volens deinde ſpectatores oblectare etiam cateruatim commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis abſumpti ſunt vulneribus.

Alias Cap. 6.
Agrippa Berytum ciuitatem eximijs ornamentis honorat.

Hedio & Ruffinus Cap. 8.

Poſt hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. ſuſpiciebatur autem ab alijs Regibus: venitq́ ad eum Antiochus Comagenæ Rex, Emeſenorum Sampſigeranus, Cotys qui regnabat in minore Armenia, Polemonq́ Ponti regulus: & præter hos Herodes frater Rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpitalitate excipiebat oſtendens per hoc animi ſui magnitudinem, ne videretur indignus qui expeteretur à tot Regibus. quibus adhuc apud eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſuperuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi obuiàm proceſſit: quod quidem ſimultatis cum Marſo initium factum eſt, dum eodem cum hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi redderet tantã Regum concordiam. ratus enim id non eſſe è Republica, per idoneos nuncios mandauit ſingulis vt ſine mora diſcederent: quare Agrippa vehementer offenſus eſt, & Marſum quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ verò adempto Pontificatu ſucceſſorem dedit Elioneum Cithæi filium. Jamq́ tertium Judææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæſaream, quæ prius Stratonis turris dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſalute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia. eius celebritatis die ſecunda proceſſit manè in theatrum amictus veſte tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radijs exorientis ſolis perculſa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum horrore excutiebat ſpectantibus. moxq́ adulatores pernicioſi alius aliunde acclamãtes Deũ conſalutabant,

Agrippa Marſo Syriæ Præſidi, dum quinq; Reges ad ſe venientes diſcedere iubet, infenſus.
Alias Cap. 7.

Elioneus Cithæi filius Pontifex.

Agrippa in theatro Deus conſalutatur, Bubonem videt, & vt Germanus prædixerat, quintò die moritur.

An. mũdi 4008 A nato Chriſto 46.

bant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoſcere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec caſtigauit, nec repulit: pauloq́ poſt ſuſpiciens vidit ſupra caput ſuum bubònem funi extento inſidentem: moxq́ vt ſenſit hunc eſſe calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit. ſecuta ſunt ventris tormina, ſtatim à principio vehementia. conuerſis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille veſtra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali neceſſitate coarguente veſtrum mendacium: & quem immortalem ſalutaſtis, ad mortem rapior. Sed ferenda eſt voluntas cœleſtis numinis. neq́ enim malè viximus, immo tanta felicitate vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus creſcente dolore diſcruciabatur. properè igitur relato in regiã rumor ſparſus eſt breui eſſe moriturum. quamobrem confeſtim totus populus vnà cum vxoribus atq́ liberis ſaccũ indutus more patrio ſupplicabat Deo pro ſalute Regis, omnia miſcens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celſiore decumbens cubiculo, & in faciem ſtratos humi proſpiciens, non temperabat ſibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq́ dies nihil ſe remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum ſupra quinquageſimum, poſtquam regnaſſet per ſeptennium.

Agrippa quamdiu vixerit & regnauerit.

quatuor enim annos ſub Caio Cæſare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno acceſſit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis ſub Claudio Cæſare præter iam dictam ditionem in Iudæa quoq́ regnauit & Samaria ſimulq́ Cæſarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum MCC. *myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim eſſet munificus, impenſis non ſufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret ſine parſimonia. Cæterùm prius quàm euulgaretur Regis obitus. Herodes dynaſta Chalcidis, & Chelcias magiſter regiæ militiæ conſpirantes ſimul Ariſtonem miſerunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret, quaſi hoc à Rege mandatum acceperit.*

Mille & ducentæ Myriades quindecim tonnæ auri.

Herodes Chalcidis dynaſta & Chelcias Silam interficiunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. aliàs 8. Agrippæ liberi ſuperſtites.

Atq́ hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superſtites autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumſeptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos ſexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Druſilla, hæc ſeptennis à patre deſponſata Iulio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarienſes & Sebaſteni beneficiorum eius obliti peſſimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoq́ vulgus qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum ſtatuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq́ vt poterant illudebant modis quos turpe ſit eloqui: inſtructisq́ per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & ſibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu Regis conceperant. Atq́ hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita ſuccurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentiſſimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq́ apud Claudium Cæſarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumelijs quibus eum Cæſarienſes ac Sebaſteni poſt mortem affecerant, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem populis vehemẽter iratus eſt. confeſtim igitur voluit ſucceſſorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, ſimul

In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni conuicia iactant.

Agrippa, Agrippæ filius.

Aliàs Cap. 2.

An.mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

ſimul vt iureiurando ſatisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant diſſuaſerunt, negantes tutum admodum adoleſcenti & vix dum egreſſo pueritiam tantum regnum committere, cui adminiſtrando ſit impar, quodq́; etiam viriles grauare poßit humeros. cumq́; viſi eſſent æquum dicere, Cæſar præſidem Iudææ totiusq́; regni miſit Cuſpium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasq́; illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinq́; illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesq́; è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum ſubſtitueret. nec tamen ei iuſſioni ſatisfactum eſt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium vt manere eos in Iudæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. quamobrem Veſpaſianus victor, vt paulo poſt dicetur, eos ex illa regione aliò tranſtulit.

Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod a ii diſſuadent, & Cuſpium Fadum Iudææ Præſidem, & regni totius declarat.

Belli Iudaici Pr... Floro exorti ... dæi initium & ſeminarium.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.

II. Quómodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

III. Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punijt.

IIII. Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt,

V. Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

VI. Geſta Felicis Iudææ Præſidis.

VII. De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.

VIII. De procuratore Albino.

IX. Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.

Hedio & Ruffinus Cap. 1.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

DEFVNCTO Rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caßium Longinum, memoriæ Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpè rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris, in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſißimis. Ceperant autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq́; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factum à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè

Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miam interfectores, punit.

An.mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Annibas ſupplicio affectus, Amaramus & Eleazarus in exilium miſſi.

Tholomæus latronum princeps.

merè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniyt. Nec ita multo poſt capitis damnauit Tholomaeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditꝗ operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrocinijs.

Aliàs Cap. 2.

Fadus à Iudæis ſacerdotalē ſtolam, vt eſſet in Romanorum poteſtate poſtulat.

Accitis deinde Pontificibus & Hieroſolymitanorũ primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum Pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum, (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copijs, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primùm vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere, qui ab eò petant ſacræ ſtolæ ſeruandæ ius: deinde vt expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius.

Iudæi dant obſides, ob impetratam veniam ad Cæſarem legatos mittendi.

Reſponſum eſt permiſſuros vt legati mittantur, ſi prius darentur obſides. Quumꝗ promptè liberos ſuos dediſſent legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem vt Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur, & Fado ſuper eo negocio ſcribere.

Claudius Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam Agrippæ iunioris rogatu concedit.

Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe donare illius precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit:

Aliàs Cap. 3.

Claudij Cæſaris ad Iudæos epiſtola.

Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Cos. deſignatus IIII. *Imp. x. P. P. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totíque Iudæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus pijſsimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes quòd ſedulò genti veſtræ prouideam, rogantesꝗ enixè vt Pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi chariſsimus Vitellius concesſerat: veſtræꝗ voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſsimos noui, & veſtri ſtudioſiſsimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Data quarto calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano* Coss.

Aliàs Cap. 4.

Herodes dynaſta Chalcidis ius eligendorũ ſummorum Pontificum petit.

Ioſephus Canei in Cantharæ Pontificis ſurrogatus locum.

Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis defuncti Agrippæ frater, petijt à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, iusꝗ eligendorum ſummorum Pontificum: impetrauitꝗ hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit vſque ad belli Iudaici exitum. Ipſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Ioſepho Canei ſummum Pontificatum contulit.

Quomodo

CAP. II.

An.mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

Hedio & Ruffinus Cap 2. Alias Cap 5.

Monobazus Adiabenorum Rex cognomine Bazeos ex Helena ſorore duos filios Monobazum & Izaten ſuſcipit.

PEr idem tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum ſe tranſtulerunt propter cauſam talem. Monobazus Adiabenorum Rex, *cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnà cubans, & manum reclinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam ſibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, néue premeret fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia incoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſſimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex alijs vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odijs, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hac pater licet intelligeret, ignoſcebat tamen filijs, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſſimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odijs, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filiũ magno affectu excepit, eiq́; donauit regionem quæ dicitur Cæron, amomi feraciſſimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, quæ Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditurq́; ibi hodie quoq́; videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſq; ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena* Regina *accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredẽ ſui regni Izatem optauit, eumq́; hoc honore iudicauit digniſſimum, attamen veſtrum quoq́; ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primùm more ſuo Reginam adorauerũt, deinde probari ſibi ſententiam* Reginæ *dixerunt, libenterq́; parituros Izatæ, quẽ ſcirent meritò & ex communi popularium voto, patriſq́; iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebantq́; ſuam operam vt primùm fratres eius atq́; cognatos occiderent, quo ſecurius nouo* Regi *pararetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & exſpectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quò magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè* Regina *fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei diademate, & dato patris anulo ſignatorio, ſimulq́; ſampſera vt ipſi vocant: iuſſitq́; eum adminiſtrare Rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu,*

Izates ad Abemerigum Spaſini Regem miſſus, eius filiam Samacham ducit.

Cæron, amomi feraciſſima in qua Noe arcæ reliquiæ ſeruantur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, & Monabazus Rempub. donec frater veniat, adminiſtrare iubetur.

An.mũ. 4009. À nato Chriſto 47.

obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in Principatum ſucceſsit. Ceterùm eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum quoq; in eandem opinionem traduxit: accitumq; à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus Rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur ne quãdo de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum proprijs filijs Romam ad Claudium Cæſarem miſit. partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobiq; obſides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipſe ad eam religionem tranſiret. cumq; exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod poſtquam mater reſciuit, conabitur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multũ enim eam rem à Rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neq; vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne, ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas vt autor omnium, qui non docẽda regem docuerit. Licere autem ei etiam abſque circumciſione Deum piè colere, ſi Iudæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem quàm in circumciſione corporis: daturúmque Deum veniam ſi neceſsitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum Regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem pòſt, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim Regem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſacra Moſis volumina: neſcis, inquit, ô Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta eius noſſe. ſed præſtat imperata eius facere. Quamdiu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis Rex non diſtulit negocium, ſed ſecedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iuſſus eſt: deinde accerſita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum ſit. quos continuò ſtupor ac metus non mediocris corripuit, ne ſi res perueniret ad vulgi notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. ſibi quoque videbant imminere periculum, vt conſcijs & autoribus eius conſilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipſum Izatem eripuit & eius liberos, in rebus dubijs & deſperatis incolumitatem eis expediens, & oſtendens quòd ad ſe reſpicientibus, ſibiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his poſtea narrabimus. Helena porrò mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tàm domeſticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidentia, deſiderio capta eſt viſendi Hieroſolyma templumq; illud

Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt.

Izates fratres ad Claudiũ Cæſarem & Artabanum mittit.

Izatem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur.

Izatæ Eleazarus vt ſe circumcideret, perſuadet.

Ad Deum reſpicientibus, eiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer manet.

Helena Adiabenorũ Regina Hieroſolyma proficiſcitur.

illud apud omnes mortales famoſiſſimum, vt ibi Deum adoraret votiuasq; victimas redderet. Et quia facile commeatum impetrauit à filio, poſtquam magnos apparatus in eam profectionem feciſſet, inſtructa copioſo viatico deſcendit in Hieroſolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus: cum enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex ſuis alios miſit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum paſſarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuerſis, cibos egenis diſtribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem ſibi apud noſtram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecuniæ miſit Hieroſolymitanorum primatibus. Sed horum Regum beneficia quibus noſtram ciuitatem iuuerunt, dicentur poſtea. *Cæterùm Parthorum Rex Artabanus, cum ſenſiſſet structas ſibi inſidias à ſatrapis, nec putaret tutum manere in ſuo regno diutius, decreuit ad Izatem ſe conferre, eius conſilio quæſiturus ſalutem, & ſi fieri poſſet etiam reditum in patriam. aſſumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio ſtrepitu ſibi cognitum, ipſe non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne deſpicias me Rex tuum ſupplicem, néue contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio faſtigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad inſtabilitatem humanæ felicitatis reſpiciens, tuis quoque rebus proſpice, cum intelligas quibus omnes ſimus obnoxij caſibus. Si enim me inultum ſiueris, animabitur in cæteros quoque Reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demiſſo vultu lacrymans. Izates autem audito eius nomine, vidensq; aſtare ſupplicem Artabanum, ab equo deſilijt, & bono, inquit, animo eſto Rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniésque amicum & ſocium meliorem quàm fortè ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. hæc locutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, vt maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permoleſtè, iurauitq; per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe niſi ille rurſum aſcenderet & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſilijt, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conſeſſibus ac conuiuijs honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputansq; eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens vt ſuum Regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam Principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei vt accepta à ſe fide reuerteretur recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus redijt. Cinnamus autem obuiàm profectus, adorato & Regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt,*

An.mū. 4009. A nato Christo 47.

Aliàs Cap 6.

Helena Hieroſolymis cibos egenis diſtribuit.

Izates Iudæis pecuniam mittit.

Hedio & Ruffinus Cap. 3.

Artabanus ad Izatē ſe confert, auxiliumque ab eo petit.

Izates Artabanum conſolatur, eiq; auxilium pollicetur.

Izates ad Parthos ſcribit, & vt ſuum Regem reciperent, ſuadet.

Cinnamus Artabano amiſſum dignitatis faſtigium reſtituit.

Cccc 2 *vnde*

An. mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

vnde eiectus fuerat è magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum Regibus. donauitq́ ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege præmium.

Antiochia Mygdonia a Macedonibus condita.

Vardanes poſt patris Artabani obitũ Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates diſſuadet.

Non multo poſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illũ tentare impoſſibilia. ad hæc quia quinq; adoleſcentes filios miſerat vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimulq́ matrem adoraturam in templo ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ pretium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas.

Vardane cæſo principatus Gotarzæ eius fratri committitur. Vologeſus Parthorum Rex.

Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo caſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulo poſt ſublato per inſidias Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam.

Monobazus & cognati Iudaicam religionem aſſumere cogitant.

Porrò Monobazus Regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicariq́ eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent.

Adiabenorum magnates cum Abia Arabum Rege contra Izatem fœdus faciunt.

Scribunt igitur Abiæ Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum Regem ſuſciperet: promittebantq́ primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumq́ iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt.

Izates in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arſamum vi capit, & Abia ſeipſum interficit.

Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſiſq́ plurimis reliquos veram fugam coegit capeſſere. ipſum Regem acriter perſecutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui Regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo Regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium

An. mũdi 4009
A nato Chriſto 47.

Vologeſum Parthorũ Regem Proceres, vt Izatem interficiat, rogant.

quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum Regem aiebant, eò quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei cõceſſerat, repetijt: bellum interminatus ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciensq́ quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretusq́ huius auxilio liberos & vxores in munitiſſimum quoddã caſtellum depoſuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus exſpectabat aduentum hoſtium. Cumq́ Parthus numeroſas equitum atque peditum ſecum propere trahens copias opinione citius veniſſet, poſuiſſetq́ caſtra ad fluuium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde caſtrametatus eſt, habens circa ſe equitum ſex millia. in ea caſtra Vologeſus præmiſit nuncium, qui hoſti indicaret quantis ipſe ſtiparetur copijs, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturq́ daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, poſſe eum è ſuis manibus eripere. hæc referente nuncio, Izates reſpondit, ſcire quidem ſe nullo modo conferendum eſſe Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum eſſe longè potentiorem vniuerſis mortalibus. atque ita dimiſſo nuncio ſupplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto ſibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non fruſtra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teq́ merito ſolum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defenſurus ab hoſtibus, quàm illorum repreſſurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaq́ ipſa nocte Vologeſus receptis literis, ſignificantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta Regis abſentia, populari regionem Parthicam, infecto negocio retrorſum cum exercitu abijt: ita, vt euidenter appareret Izatem tum ſeruatum diuina prouidentia. Non multò autem poſt exacto ætatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigeſimo quarto, ſuperſtitibus quatuor liberis maſculis, ſucceſſionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt communis patris obitũ. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatã amantiſſimo filio: magnam tamen conſolationem habuit cum audiret ſucceſſiſſe ſuum maiorem natu filium, ad quem conueniendum ſine mora profecta eſt: reuerſaq́ in Adiabenam, non multo tempore Izata ſuperuixit. Monobazus autem oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in exſtructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea.

Izates Deũ inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, ijsque Vologeſus cum exercitu occurrit.

Izates, Monobazo fratri regni ſucceſſione relicta moritur.

Hedio & Ruf. cap. 4. Aliàs cap. 7.

Theudas ſe verbo Iordanem ſciſſurũ pollicetur, & cum aſſeclis interficitur.

Fado porrò procuratore apud Iudæam præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat, pollicens ſciſſurũ ſe verbo fluuium, & facilem præbiturũ tranſitum, taliq́ promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit, vt nihil lucri facerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos

An. mūdi 4010. A nato Chriſto 48.

viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punijt.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Aliàs cap. 8. Tiberius Alexander Iudææ Præfes.

FADO autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi, Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Rom. populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem Rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eiq́ ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filijs: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt, è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

Iacobus & Simon, Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. Aliàs cap. 9.

Ananias Nebedæi filius, Camydæ pontifici ſuccedit. Cumanus Præfectus Iudææ.

An. mūdi 4011. A nato Chriſto 49.

Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq; in regno Agrippa ſuccedit.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Aliàs 10.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

In Paſchæ feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum ſunt extincti.

INSTANTE Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndiq́ ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: quā contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter iritatus eſt: rogabat tamen, vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cumq́ illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuicijs, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templo imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem inter fugiendū, & conculcabant in anguſtijs, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaq́ in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malū accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio

Stephanus Iudæorū ſeruus à Iudæis in itinere ſpoliatur, qua occaſione arrepta Cumanus vicos propinquos diripere iubet.

trocinio, omneſq́ eius diripuerunt ſarcinas. quo audito Cumanus, confeſtim eò miſit milites, iuſſos, vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eoſq́ lacerauit in conſpectu omnium, multis debacchatus, & in legem & in gentem totã conuicijs. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes, vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri ferijt, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

An.mũdi 4011. A nato Chriſto 49.

Moſaicos libros miles quidem lacerat, propterea Cumanus ſecuri eum ſecat.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

POST hæc inter Samaritas & Iudæos oritur diſsidium initijs talibus. Mos erat Galilæis, per dies feſtos, Hieroſolyma petentibus, iter facere per Samariam. Aliquando igitur, cùm tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes, vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiã per ſe moleſtã, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorũ iniurijs coniuncta ſit. Cumq́ magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerẽturq́ ſe Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adſcito in auxilium Eleazarõ Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorũ incendijs & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis, quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorũ alam & quatuor cohortes peditum: armatiſq́ etiã Samaritanis cõtra Iudæos proficiſcitur: quos aſſecutus, multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hieroſolymitanorũ primi genere atq́ honoribus, vt viderũt ad quantam calamitatem ventum ſit, induti ſaccos & capita ſparſi cinere, modis omnibus conabãtur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberoſq́ cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus ſeruiant: rogabantq́, vt mutato cõſilio, & abiectis armis quieſcerent in poſterũ, & ſuas quiſq́ domos repeterent. His verbis tandem perſuaſi dilapſi ſunt, latrones verò ad loca munita reuerſi ſunt denuo. Atque ex eo tempore vniuerſa Iudæa repleta eſt latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præſidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accuſant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam ſe ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum poteſtatem, ad quorum cognitionem ſpectaret de iniurijs prouincialium decernere: nunc iſtos quaſi nulli vſquam eſſent Romanorum *magiſtratus, vicinos infeſtaſſe excurſionibus. quamobrem nunc ſe veniſſe, vt vindictam impetrarent à præſide. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas referebant, ſed maximè in Cumanum, qui muneribus illorũ corruptus tantam cædem diſſimulanter tulerit. His auditis Quadratus iudiciũ diſtulit, dicens ſe prolaturum ſententiam, poſtquam præſens apud Iudæam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto negocio diſceſſum eſt. Paulo verò poſt Quadratus venit in Samariam, vbi quum iuſsiſſet reos cauſam ſuã dicere,*

Hedio & Ruffinus cap. 7. Alias cap. 11. Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolyma petentes, interficiunt.

An.mũdi 4014. A nato Chriſto 52.

Galilæi ſeſe vindicantes Samaritanorũ vicos incendijs & rapinis vaſtant.

Cumanus multos Iudæos perimit plures viuos captos abducit.

Hieroſolymitanorũ Primores multitudinem flectunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Alias cap. 12. Samaritæ Iudæos apud Numidiũ Quadratum accuſant.

Iudæi ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas & Cumanũ referunt.

comperis

An.mũdi 4014. A nato Chriſto 52.

comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti ſint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar vrbis amplũ, ſedens pro tribunali & iterum Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodã Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum alijs quatuor ſocijs Iudæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos præſes affecit ſupplicio. Ananiam verò ſummum pontificem & Ananum ducem vinctos Romam miſit, vt apud Claudium Cæſarem facti ſui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atque Iudæorũ, ſimulq́; Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iuſsit ad imperatorem, vt ſub eo iudice decerneretur de his quas inter ſe habebant controuerſiis. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adijt Hieroſolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumq́; occupatum patrio feſto & operantem ſacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetijt. Cumanus porrò & Samaritæ Romã miſsi ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Comparauerant autem ſibi fauorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum opera viciſſent aduerſarios Iudæos, niſi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippina vxore Claudij, vt marito perſuaderet legitimè cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores iuſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iuſsit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperij ſui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quæ tetrarchia Lyſaniæ fuerat. Chalcidem verò ei abſtulit, cum iam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus à Cæſare iuuenis collocauit Azizo Emeſenorum Regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius recuſauit eius nuptias, quòd mutata ſententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam ante deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine. Druſilla autem non multò poſt dimiſſa eſt ab Azizo ex cauſa huiuſmodi. Felix cum eſſet Iudææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum ſuum, Iudæum genere Cyprium, pro mago ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierẽ ſolicitaret, vt relicto priore marito ipſi nuberet, beatã fore pollicens ſi non faſtidiret hominem. illa malè conſulta volens euadere moleſtationes ſororis Bernices, inuidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natoq́; ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Veſuuiani clade incẽdij tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porrò Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore vita in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni Regi Ciliciæ, vt circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſauit Polemon inductus maximè mulieris diuitijs: id tamen cõiugium diuturnum non

Dortus cũ quatuor ſocijs ſupplicio affectus.

Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijque adnulli Romã miſſi.

Alias Cap. 13.

Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum cauſam cognoſcat, precibus obtinet.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. Alias Cap. 14. Claudius Felix Iudææ Procurator.

An. mũdi 4015. A nato Chriſto 53.

Druſilla.

Mariamme.

Felix Druſillam à priore marito abducit.

Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur Bernice.

non fuit, propter intemperantiã, vt fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab vxore, & ipſe Iudaicæ religionis deſertor factus eſt. Eodemq́; tempore etiam Mariamme dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos, tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filiũ nomine Agrippinum genuit. Sed de horũ ſingulis poſt dicemus diligentius.

An. mũdi 4018. A nato Chriſto 56.

Mariamme Archelaũ dedignata in Demetrij thalamũ migrat.

Cæterum Claudius Cæſar exactis in imperio tredecim annis & octo menſibus, diebusq́; viginti fato functus eſt, aſſeuerantib. quibuſdam ſublatum eſſe vxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus verò Domitius Aenobarbus vnus ex Romanis illuſtrioribus: poſt cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Meſſalinam ob Zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium ſuorum liberorum natu maximam ex Patina prima vxore ſuſtulerat: quam Neroni collocauit. ſic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autẽ verita ne Britannicus adultus à patre acciperet ſucceßionẽ imperij, volensq́; principatũ ſuo filio quærere, procurata, vt fertur, morte Claudij, confeſtim ad prætorianos milites miſit præfectũ eorũ Burrum cum tribunis & libertorũ potentißimis, qui Neronem ad eos perductũ Imperatorem conſalutarent. At Nero principatum ſic adeptus Britannicum clàm veneno ſuſtulit, nec multo poſt Agrippinam matrem ſuã ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate ſolum referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperiũ prouectus ſit. Occidit & vxorem Octauiam, multosq́; viros illuſtrißimos, quaſi coniuratos in ſuam perniciem. Sed de his rebus ſcribere ſuperſedeo. non deſunt enim qui res Neronis ſcripſerunt: quorũ aliqui in gratiã eius, vt bene de ſe meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes ſuis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati ſunt, vt merito damnandi ſint in hiſtoria. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne ſuperiorum quidem imperatorum geſta ſcribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto poſt nati nulla iuſta de cauſa odiſſe poterant. ſed iſtis veritatis contemptoribus liceat vt libet ſcribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propoſitum eſt à veritate nuſquã diſcedere, quæ à noſtro argumento aliena ſunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquã obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Aliàs 15.

Claudij mors.

Agrippina, Meſſ[illegible] & Pæti[illegible] Claudij vxores.

Nero Imperator.

An. mũdi 4019. A nato Chriſto 57.

Nero Tyrannus.

Ergo ad res noſtras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, Regi Emeſorum Azizo defuncto frater in principatu ſucceßit: minoris autem Armeniæ dominium Ariſtobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem ſita, agroq́; eius habitato vicis XIIII.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Ariſtobulus Herodis Regis Chalcid[illegible].

Agrippæ ditio amplatur.

CAP. VI.

Geſta Felicis Iudææ præſidis.

CÆTERVM *Iudææ res prolabebãtur vſq; in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præſtigiatoribus imperitiq́; vulgi ſeductoribus. quorum multos, ſicut & latrones, Felix quotidiè comprehenſos afficiebat ſupplicijs: & in his Eleazarũ Dinæi filiũ qui non mediocrem latronũ globum circa ſe ha-*

Aliàs cap. 16.

Felix latrones, Magos vulgiq; ſeductores ſupplicijs afficit.

Eleazarus D[illegible]æi fil. Romam miſſus.

An.mũdi 4019. A nato Chriſto 57.

bebat dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit, vt ad ſe veniret: moxq́; vinctum Romam tranſmiſit. cumq́; odio proſequeretur Jonatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia

Felix Ionathæ inſidiatur.

publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis, ſi admoneantur crebrius. Qua de cauſa Felix amicũ Ionathæ fidiſsimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ven-

Lanienа.

titantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idq́; non modo in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiã. nam & ibi interdũ auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deũ tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: temploq́;, vt non amplius puro domicilio, Romanos induxiſſe purificaturos id flammis luſtralibus: gentiq́; cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quo caſtigatiores redderentur hoc in-

Impoſtores & Magi.

fortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrocinijs. Impoſtores autem & Magi, turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines; pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſsima ſigna & prodigia: perſuaſaq́; multitudo mox pœnas luit

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Alias cap. 17. Pſeudopropheta ex Aegypto Iudæos in Oliueti monte prodit.

dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens, vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium, illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatusq́; multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorũ quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentien-

Hedio & Ruffinus C[illegible] Alias cap. 18. Cæ[illegible] Iudæos & Syros, de pari iure ciuitatis rixa.

tium vicos direptos abſumebant incendijs. Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Judæus genere. id Syri non infi[c]iabantur quidem, ſed aiebant vrbem turrim Stra-

An.mũdi 4020 A nato Chriſto 58.

tonis dictam à principio, quo tempore nullũ Iudæum habitaſſe inibi. Quæ res poſt peruenit ad cognitionem præſidum, correptisq́; ex vtraq́; parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atq́; hoc modo ſeditionem cõpreſſerunt aliquandiu. rurſum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros laceſſebãt conuicio. qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eò quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patria, aliquantiſper & ipſi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum eſt, ita vt multi vtrinq́; vel ſauciarentur vel caderent. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit contentionem progreſſam vſq́; ad belli ſpeciẽ, proſiliens rogabat Iudæos, vt deſinerent: quibus nõ parentibus immiſit armatos milites: multisq́; cæſis, plures captiuos fecit: & multas eorũ domos diuitijs

refertas

refertas in prædam conceſſit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibijpſis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq́; iam & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex ſummum Sacerdotium Iſmaeli contulit Phabei filio: & ipſi ſummi pontifices diſsidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſinguliq́; incedebant ſtipati manu audaciſsimorum & ſeditioſorum hominum, conflictantesq́; inter ſe mutuis certabant conuicijs & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq́; pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm iuſtitia.

An. mũ. 4019 [?] A nat. Chriſto 58.

Iſmael Phabei filius Pontifex.

Pontificum cum Sacerdotibus diſſidium [?].

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.

Alias cap. 19.

Felix accuſatur.

CÆTERVM *poſtquàm Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romã profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſetq́; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.*

Hedio & Ruffinus Cap. 14.

Seditio Iudæorum.

Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea calamitatum noſtrarum omnium cauſæ ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſsim populantibus. quorum ferociſsimi appellati ſicarij tunc ad maximum numerũ excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incuruis quales ſicas Romani *nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq́; in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq́; tradebant incendio. Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit contra quendam impoſtorem magum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſsis, quaſi ope eius incolumes euaſuri eſſent è malis omnibus. hi vniuerſi vnà cum ſeductore ab immiſsis militibus oppreſsi ſunt. Eodem tempore Agrippa Rex exſtruxit inſigni amplitudine domũ prope porticũ in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſsimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis* Rex *cupidus è cubiculo ſpectabat quicquid circa templũ fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres tulerunt indigniſsimè. neq́; enim leges noſtræ concedunt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerũt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum* Regij *triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi*

Sicarij.

Feſtus impoſtorem magum cum aſſeclis opprimit.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. Aliàs cap. 20.

Domus ab Agrippa exſtructa proſpectu priuatur à Iudæis.

An. mũdi 4019. A nato Chriſto 57.

bebat dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit, vt ad ſe veniret: moxq́ vinctum Romam transmiſit. cumq́ odio proſequeretur Ionatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat,

Felix Ionathæ inſidiatur.

rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis, ſi admoneantur crebrius. Qua de cauſa Felix amicũ Ionathæ fidiſſimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta venititantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter

Laniena.

priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idq́ non modo in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiã. nam & ibi interdũ auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deũ tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: temploq́, vt non amplius puro domicilio, Romanos induxiſſe purificaturos id flammis luſtralibus: gentiq́ cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quo caſtigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrocinijs. Impoſtores autem & Magi, turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines; pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſſima ſigna & prodigia: perſuaſaq́ multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit.

Impoſtores & Magi.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Alias cap. 17. Pſeudopropheta ex Aegypto Iudæos in Oliueti monte prodit.

Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens, vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium, illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatusq́ multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorũ quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendijs.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. Alias cap. 18. Cæſareæ inter Iudæos & Syros, de pari iure ciuitatis rixa.

Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Iudæus genere. id Syri non infitiabantur quidem, ſed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullũ Iudæum habitaſſe inibi. Quæ res poſt peruenit ad cognitionem præſidum, correptisq́ ex vtraq́ parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atq́ hoc modo ſeditionem cõpreſſerunt aliquandiu. rurſum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros laceſſebãt conuicio. qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eò quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patria, aliquantiſper & ipſi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum eſt, ita vt multi vtrinq́ vel ſauciarentur vel caderent. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit contentionem progreſſam vſq́ ad belli speciẽ, proſiliens rogabat Iudæos, vt deſinerent: quibus nõ parentibus immiſit armatos milites: multisq́ cæſis, plures captiuos fecit: & multas eorũ domos diuitijs refertas

An. mũdi 4020 A nato Chriſto 58.

refertas in prædam conceſſit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibijpſis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq́ iam & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex ſummum Sacerdotium Iſmaeli contulit Phabei filio: & ipſi ſummi pontifices diſſidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſinguliq́ incedebant ſtipati manu audaciſſimorum & ſeditioſorum hominum, conſiſtantesq́ inter ſe mutuis certabant conuicijs & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq́ pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm iuſtitia.

An. mū[illegible] 4020
A nat[illegible] Chriſto 58.

Iſmael Phabei filius Pontifex.
Pontificum cum Sacerdotibus [illegible].

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.

CÆTERVM *poſtquàm Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romã profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſetq́ omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.*

Aliàs cap. 19.
Felix accuſatus.

Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis f[illegible]at, [illegible] verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea calamitatum noſtrarum omnium cauſa ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſſim populantibus. quorum ferociſſimi appellati ſicarij tunc ad maximum numerũ excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incuruis quales ſicas Romani *nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq́ in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio, aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq́ tradebant incendio. Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit contra quendam impoſtorem magum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, quaſi ope eius incolumes euaſuri eſſent è malis omnibus. hi vniuerſi vnà cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt.*

Hedio & Ruffinus Cap. 14.
Seditio Iudæorum.

Sicarij.

Feſtus impoſtorem magum cum aſſeclis opprimit.

Eodem tempore Agrippa Rex exſtruxit inſigni amplitudine domũ prope porticũ in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis Rex *cupidus è cubiculo ſpectabat quicquid circa templũ fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres tulerunt indigniſſimè. neq́ enim leges noſtræ concedunt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerũt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hæc non ſolum* Regij *triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſita porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi*

Hedio & Ruffinus Cap. 15. Aliàs cap 20.
Domus ab Agrippa exſtructa proſpectu priuatur à Iudæis.

An.mũdi 4024 A nato Chriſto 62.

cuſtodiam. quo facto tam Rex offenſus eſt, quàm Feſtus præſes prouinciæ. qui etiã iuſsit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificijs. quo impetrato miſerunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Iſmaelem ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarij. Qui audita legatione non ſolum ignouit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc vxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam verò & Iſmaelem apud ſe detinuit tanquam obſides. Id poſtquam Agrippa reſciuit, pontificatum detulit Ioſepho cognomine Cabi, Simonis quondam ſummi Pont. filio.

Ioſephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De Procuratore Albino.

Albinus Iudææ Procurator.

Ananus, Anani filius, Pontifex.

Ananus quinq; filios ſummi Dei Pontificio potitos habet.

CÆSAR *autem de Feſti morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam miſit præſidem. Rex verò Ioſepho, iuſſo priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem iſtum Ananũ aiunt fuiſſe omnium feliciſſimum, vt qui filios habuerit quinq;, omnes potitos ſummi Dei pontificio, cum prius ipſe ad ſatietatẽ hac dignitate eſſet perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè ſummorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc ſummũ pontificatũ accepiſſe diximus, audax erat & ferox ingenio, ſecta Sadducæus, quod hominũ genus apud Iudæos in iudicando eſt ſeueriſſimum, vt antè docuimus. Talis igitur cum eſſet, tempus opportunum ſe nactum ratus, mortuo Feſto, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: ſtatutumq; coram eo fratrem Ieſu Chriſti Iacobum nomine, & vnà quoſdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factũ omnibus in ea ciuitate bonis & legum ſtudioſis vehementer diſplicuit: miſsiſq; ad Regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale poſthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egiſſe. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuiſſe Anano ſine ipſius conſenſu aduocare concilium. horum verbis ille perſuaſus iracundè ſcripſit pontifici, daturũ ſibi pœnas minitans: & Agrippa Rex eam ob cauſam poſt tertiũ menſem ablatum ab eo pontificatum Ieſu Damnei filio conceſsit. Albinus porrò, vt venit Hieroſolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis ſicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturq; ob liberalitatem ab omnibus: quotidieq; Albinum donis venerabatur & ſummum pontificem. Sed habebat ſeruos peſsimos, qui adiuncto ſibi audaciſsimo quoq; obeuntes areas vi auferebant ſacerdotum decimas, pulſantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant ſimilia, nemine valente compeſcere: multiq; Sacerdotum, quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc abſumebantur inedia. At ſicarij die feſto, qui tum ſuperuenerat noctu vrbem ingreſsi viuum ceperunt ſcribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerũt, ac deinde miſerunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret ſcribam dimittendũ, ſi pater Albino perſuaderet, vt ex eorũ numero decem captiuos ſolueret. tum Ananias vrgente neceſsitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi poſtulauerãt, id quod maiorũ calamitatũ fuit initium. Latrones enim ſemper aliquã artem comminiſcebãtur,*

Heſſio & Ruffinus Cap. 16 Alias cap. 21. Iacobus frater Domini lapidatur.

An.mũdi 4025. A nato Chriſto 63.

Ananus apud Albinũ accuſatus.

Ieſus Damnei Anano Pontifici ſuccedit.

Sacerdotum decimas vi quidam auferunt.

quæ

An. mun. 4026
A nato Chriſto 64.

quæ ex Anania cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quàm è ſuis aliquot reciperent: auctiq́ denuò magno numero & recepta audacia, totam eam regionē vaſtabant. Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomœrijs Cæſarea quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendijs magnis exædificatum ornauit ſpectaculis annuis, aſſignata in eum vſum ingenti vi pecuniæ. Frumētum enim donauit ei populo, & oleum viritim diſtribuit: totamq́ eam vrbem ornauit ſtatuis paſſim diſpoſitis atq; expreſſis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè ſui regni ornamenta in eam ciuitatem tranſtulit: vnde magnam ſibi apud ſubditos parauit inuidiam, quòd ſuos ſpolians externam vrbem excoleret. eodem Rege iubente Ieſus Gamalielis filius in ſummo Pontificatu ſucceſſit Ieſu Damnei filio non libenter ſibi cedenti, vnde natū eſt inter vtrunq; diſſidium. adſcitis enim globis audaciū iuuenum ſæpè à conuicijs prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos ſibi reconcilians. Coſtobarus quoq; & Saulus ſuam quiſq; circa ſe manum habebat ſceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. atq; ex illo maximè tēpore labare cœpit noſtra Reſpub. & indies in deterius ruere.

Latrones Ananiæ cognatos captant.
Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata.
Berytij ab Agrippa multis donis affecti.
Ieſus Gamalielis filius Pontifex.
Ananias, Coſtobarus & Saulus ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi.

Porrò Albinus audito Geſſium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri volens gratificatus Hieroſolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifeſtè capitali culpa, iuſſit interimi: reliquos qui leuioribus de cauſis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecunijs mulctatos dimittebat alium poſt alium. atq; in hunc modū vacuato vinctis carcere Iudæa repleta eſt latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat ſacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precib. vt aduocato concilio decerneret eis vſum ſtolæ lineæ, quæ tum ſolis erat conceſſa ſacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. neq; fruſtra fuit eorum poſtulatio. Rex enim de concilij ſententia permiſit hymnorum cantoribus, vt depoſito priore habitu, lineum vt voluerunt ſumerent. Aliam etiam eiuſdem tribus partem addictam templi miniſterijs, ipſorum precibus motus permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: quæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunquam violata abſq; piaculo. Iam abſolutum erat & templi ædificiū. Populus igitur cum videret eſſe in ocio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolensq́ ſacram pecuniam repoſitam habere, ne quando præda Romanis fieret, ſimulq́ opificibus inde prouiſum cupiens: quod vel vna hora operato ſtatim merces repræſentaretur: ſuaſit Regi vt orientalem inſtauraret porticū. ea templi extima claudebat profunda valli & anguſta imminens, ac proinde ſubnixa muro quadringentos alto cubitos, ſaxis conſtructo quadratis valde candidis: eratq́ cuiuſq; ſaxi longitudo cubitorū viginti, ſex verò altitudo: opus Solomonis Regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæſ. fabricam templi commiſerat, reputans quodcunq; opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecunijs plurimis, non annuit populi precibus: ſed vrbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non vetuit. Poſt hæc Ieſu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

Hedio & Ruffinus Cap. 17 alias 22.
Albinus vinctos interimit.
Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ ſtolæ vſum decernit.
Templi miniſtris Agrippa hymnos ſacros canere permiſit.
Iudæorum populus Regi vt orientalem inſtauraret porticum, ſuadet.
Matthias Theophili filius Pontifex.

An. mũdi 4008
A nato Christo 46.

bant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoſcere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec caſtigauit, nec repulit: pauloq́; poſt ſuſpiciens vidit ſupra caput ſuum bubonem funi extento inſidentem: moxq́; vt ſenſit hunc eſſe calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordijs indoluit. ſecuta ſunt ventris tormina, ſtatim à principio vehementia. conuerſis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille veſtra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali neceſſitate coarguente veſtrum mendacium: & quem immortalem ſalutaſtis, ad mortem rapior. Sed ferenda eſt voluntas cœleſtis numinis. neq; enim malè viximus, immo tanta felicitate vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus creſcente dolore diſcruciabatur. properè igitur relato in regiã rumor ſparſus eſt breui eſſe moriturum. quamobrem confeſtim totus populus vnà cum vxoribus atq; liberis ſaccũ indutus more patrio ſupplicabat Deo pro ſalute Regis, omnia miſcens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celſiore decumbens cubiculo, & in faciem ſtratos humi proſpiciens, non temperabat ſibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinq; dies nihil ſe remittente confectus vitam finijt, annum natus quartum ſupra quinquageſimum, poſtquam regnaſſet per ſeptennium. quatuor enim annos ſub Caio Cæſare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno acceſſit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis ſub Claudio Cæſare præter iam dictam ditionem in Judæa quoq; regnauit & Samaria ſimulq́; Cæſarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum MCC. *myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cum enim eſſet munificus, impenſis non ſufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret ſine parſimonia. Cæterùm prius quàm euulgaretur Regis obitus. Herodes dynaſta Chalcidis, & Chelcias magiſter regiæ militia conſpirantes ſimul Ariſtonem miſerunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret, quaſi hoc à Rege mandatum acceperit.*

Agrippæ quamdiu vixerit & regnauerit.

Mille & ducentæ Myriades quindecim tonnæ auri.

Herodes Chalcidis dynaſta & Chelcias Silam interficiunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 9. aliàs 8.

Agrippæ liberi ſuperſtites.

Atq; hic fuit Agrippæ Regis exitus. Superſtites autem ei fuerunt, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumſeptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos ſexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamme & Druſilla, hæc ſeptennis à patre deſponſata Julio Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum Regis Antiochi. Poſtquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippam, Cæſarienſes & Sebaſteni beneficiorum eius obliti peſſimam ei retulerunt gratiam, conuicia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoq; vulgus qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum ſtatuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eisq́; vt poterant illudebant modis quos turpe ſit eloqui: inſtructisq́; per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & ſibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu Regis conceperant. Atq; hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita ſuccurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentiſſimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabaturq́; apud Claudium Cæſarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumelijs quibus eum Cæſarienſes ac Sebaſteni poſt mortem affecerant, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem populis vehemẽter iratus eſt. confeſtim igitur voluit ſucceſſorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, ſimul

In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni conuicia iactant.

Agrippa, Agrippæ filius.

Aliàs Cap. 9.

ſimul vt iureiurando ſatisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant diſſuaſerunt, negantes tutum admodum adoleſcenti & vix dum egreſſo pueritiam tantum regnum committere, cui adminiſtrando ſit impar, quodq́; etiam viriles grauare poßit humeros. cumq́; viſi eſſent æquum dicere, Cæſar præſidem Iudææ totiusq́; regni miſit Cuſpium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret propter inflictam mortuo iniuriam, contumeliasq́; illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinq; illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militesq́; è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum ſubſtitueret. nec tamen ei iuſſioni ſatisfactum eſt. Miſſa enim legatione flexerunt Claudium vt manere eos in Iudæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. quamobrem Veſpaſianus victor, vt paulo poſt dicetur, eos ex illa regione aliò tranſtulit.

An. mű. 4009. A nato Chriſto 47.

Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod a ij diſſuadent, & Cuſpium Fadum Iudææ Præſidem, & regni totius declarat.

Belli Iudaici Præſide Floro exorti [illegible] initium & ſeminarium.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER XX.

SVMMA CAPITVM LIBRI XX. ANTIQVITATVM IVDAICARVM.

I. Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.

II. Quômodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

III. Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punijt.

IIII. Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt,

V. Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

VI. Geſta Felicis Iudææ Præſidis.

VII. De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.

VIII. De procuratore Albino.

IX. Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, deq; ſtola ſacerdotali.

DEFVNCTO *Rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorem Marſo Caßium Longinum, memoriæ Regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpè rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris, in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnem Iordanem habitantes, contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſißimis. Ceperant autem arma tranſamnenſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multosq́; Philadelphenſium interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factum à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè*

Hedio & Ruffinus Cap. 1.

Caſſius Longinus Syriæ præſes.

Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miam interfectores, punit.

An.mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Annibas ſupplicio affectus, Amaramus & Eleazarus in exilium miſſi.
Tholomæus latronum princeps.

mere ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniÿt. Nec ita multo poſt capitis damnauit Tholomæum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus, deditq́; operam, vt tota Judæa purgaretur à latrociniÿs. Accitis deinde Pontificibus & Hieroſolymitanorũ primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum Pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Jlli non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum, (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copÿs, timens ne ad Fadi poſtulata Judæi molirentur noui aliquid) primùm vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere, qui ab eò petant ſacræ ſtolæ ſeruandæ ius: deinde vt expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros vt legati mittantur, ſi prius darentur obſides. Quumq́; promptè liberos ſuos dediſſent legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem vt Judæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur, & Fado ſuper eo negocio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe donare illius precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Cos. deſignatus IIII. Jmp. x. P. P. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totíque Judæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piÿſſimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes quòd ſedulò genti veſtræ prouideam, rogantesq́; enixè vt Pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi chariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtraq́; voluntati annuo primum motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde vt gratificer Herodi Regi & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſſimos noui, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaëlis, & Joannem Joannis filium. Data quarto calendas Julias, Ruſo & Pompeio Syluano Coss. *Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis defuncti Agrippæ frater, petiÿt à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, iusq́; eligendorum ſummorum Pontificum: impetrauitq́; hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit vſque ad belli Judaici exitum. Jpſe Herodes Canthara in ordinem redacto, Joſepho Canei ſummum Pontificatum contulit.*

Aliàs Cap. 2.

Fadus à Iudæis ſacerdotale ſtolam, vt eſſet in Romanorum poteſtate poſtulat.

Iudæi dant obſides, ob impetratam veniam ad Cæſarem legatos mittendi.

Claudius Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam Agrippæ iunioris rogatu concedit.

Aliàs Cap. 3.
Claudij Cæſaris ad Iudæos epiſtola.

Aliàs Cap. 9.
Herodes dynaſta Chalcidis ius eligendorũ ſummorum Pontificum petit.
Ioſephus Canei in Cantharæ Pontificis ſurrogatus locum.

Quomodo

CAP. II.

An. mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Quomodo Helena Adiabenorum Regina & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

Hedio & Ruffinus Cap 2. Alias Cap 5.

Monobazus Adiabenorum Rex cognomine Bazeos ex Helena ſorore duos filios Monobazum & Izaten ſuſcipit.

PERIDEM tempus Adiabenorum Regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum ſe tranſtulerunt propter cauſam talem. Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeos, ſororis amore captus, in vxorem ductam grauidam reddidit. Accidit deinde vt vnà cubans, & manum reclinatam habens in vxoris vterum, vocem quandam ſibi videretur audire, iubentem vt manum à ventre tolleret, néue premeret fœtum, qui vt non ſine diuina prouidentia incoatus ſit, ita finem habiturus eſſet fortunatiſsimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus eſt, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izaten nominauit. ſuſceperat autem iam ante Monobazum hoc ſeniorem ex Helena, & alios filios ex alijs vxoribus, manifeſtè tamen omnem caritatem in hunc vnum contulit: vnde exorta eſt germanorum inuidia, indies magis ac magis creſcentibus illorum odijs, Izatem ſibi præferri dolentibus. Hæc pater licet intelligeret, ignoſcebat tamen filijs, quòd is affectus non à malitia procederet, ſed quiſque cupiebat patri eſſe quàm cariſsimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odijs, cumulatum magnis muneribus miſit ad Abemerigum, regnantem tunc apud caſtrum quod Spaſini vocant accolæ, commendans ei ſalutem filij. Is libenter accepit adoleſcentem, quem complexus ſingulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum ſenex, videns ſibi ſupereſſe modicum vitæ ſpacium, concupiuit videre ante ſuam mortem filium. Accerſitum igitur filiũ magno affectu excepit, eiq́; donauit regionem quæ dicitur Caron, amomi feraciſsimam. in ea ſeruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euaſiſſe diluuium, oſtenditurq́; ibi hodie quoq́; videre volentibus. In hac regione Izates vixit vſq́; ad patris obitum. Qui poſtquam fato functus eſt, Helena Regina accitis eadem die magnatibus ſuis & ſatrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredẽ ſui regni Izatem optauit, eumq́; hoc honore iudicauit digniſsimum, attamen veſtrum quoq́; ſuper hac re iudicium expecto. Beatus enim eſt non qui ab vno, ſed qui plurium conſenſu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. Quibus auditis proceres primùm more ſuo Reginam adorauerũt, deinde probari ſibi ſententiam Reginæ dixerunt, libenterq́; parituros Izatæ, quẽ ſcirent meritò & ex communi popularium voto, patriſq́; iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebantq́; ſuam operam vt primùm fratres eius atq́; cognatos occiderent, quo ſecurius nouo Regi pararetur imperium. ſic enim liberum fore à metu, in quo eſſe poſſet propter illorum inuidiam & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolentia, differendam tamen fratrum eius necem cenſuit in aduentum filij, & exſpectandam ipſius ſententiam. Tum proceres conſuluerunt vt ſaltem vinctos aſſeruaret donec ille veniat, quò magis in tuto ſit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè Regina fideret, procuratorem regni conſtituendum. Paruit his Helena, & proregem fecit grandiorem filium Monobazum, impoſito ei diademate, & dato patris anulo ſignatorio, ſimulq́; ſampſera vt ipſi vocant: iuſsitq́; eum adminiſtrare Rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu,

Izates ad Abemerigum Spaſini Regem miſſus, eius filiam Samacham ducit.

Cæron, amomi feraciſſima in qua Noe arcę reliquię ſeruantur.

Izates ab Helena matre & magnatibus Rex creatur, & Monabazus Rempub. donec frater veniat, adminiſtrare iubetur.

An. mũ. 4009.
À nato Chriſto 47.

Izates & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt.

obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in Principatum ſucceſsit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eas veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde cum Izatæ innotuiſſet, ipſum quoq; in eandem opinionem traduxit: accitumq; à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus Rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur ne quãdo de vindicta cogitarent:

Izates fratres ad Claudiũ Cæſarem & Artabanum mitut.

partem eorum vnà cum proprijs filijs Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobiq; obſides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam vt & ipſe ad eam religionem tranſiret. cumq; exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere.

Izatem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur.

quod poſtquam mater reſciuit, conabitur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multũ enim eam rem à Rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neq; vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. Rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobans, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne, ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas vt autor omnium, qui non docẽda regem docuerit. Licere autem ei etiam abſque circumciſione Deum piè colere, ſi Iudæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem quàm in circumciſione corporis: daturúmque Deum veniam ſi neceſsitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum Regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem pòſt, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat,

Izatæ Eleazarus vt ſe circumcideret, perſuadet.

alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim Regem admiſſus, cum eum offendiſſet legentem ſacra Moſis volumina: neſcis, inquit, o Rex quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim ſatis eſt decreta eius noſſe. ſed præſtat imperata eius facere. Quamdiu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis Rex non diſtulit negocium, ſed ſecedens in aliud cubiculum, accito chirurgo fecit quod iuſſus eſt: deinde acceṙſita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum ſit. quos continuò ſtupor ac metus non mediocris corripuit, ne ſi res perueniret ad vulgi notitiam, Rex Principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. ſibi quoque videbant imminere periculum, vt conſcijs & autoribus eius conſilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipſum Izatem eripuit & eius liberos, in rebus dubijs & deſperatis incolumitatem eis expediens, & oſtendens quòd ad ſe reſpicientibus, ſibiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his poſtea narrabimus.

Ad Deum reſpicientibus, eiq; vni fidentibus, pietatis fructus integer manet.

Helena Adiabenorũ Regina Hieroſolyma proficiſcitur.

Helena porrò mater Regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tàm domeſticorum quàm exterorum beatum diuina fauente prouidentia, deſiderio capta eſt viſendi Hieroſolyma templumq;

illud

illud apud omnes mortales famoſiſſimum, vt ibi Deum adoraret votiuasq; victimas redderet. Et quia facile commeatum impetrauit à filio, poſtquam magnos apparatus in eam profectionem feciſſet, instructa copioſo viatico deſcendit in Hieroſolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus: cum enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum inopia, Regina Helena ex ſuis alios miſit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum paſſarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuerſis, cibos egenis diſtribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem ſibi apud noſtram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboret ille populus, multum pecuniæ miſit Hieroſolymitanorum primatibus. Sed horum Regum beneficia quibus noſtram ciuitatem iuuerunt, dicentur poſtea. An.mũ. 4009. A nato Chriſto 47. Aliàs Cap 6. Helena Hieroſolymis cibos egenis diſtribuit. Izates Iudæis pecuniam mittit.

Cæterùm Parthorum Rex Artabanus, cum ſenſiſſet ſtructas ſibi inſidias à ſatrapis, nec putaret tutum manere in ſuo regno diutius, decreuit ad Izatem ſe conferre, eius conſilio quæſiturus ſalutem, & ſi fieri poſſet etiam reditum in patriam. aſſumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio ſtrepitu ſibi cognitum, ipſe non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit: ne deſpicias me Rex tuum ſupplicem, néue contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio faſtigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad inſtabilitatem humanæ felicitatis reſpiciens, tuis quoque rebus proſpice, cum intelligas quibus omnes ſimus obnoxij caſibus. Si enim me inultum ſiueris, animabitur in cæteros quoque Reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demiſſo vultu lacrymans. Izates autem audito eius nomine, videnſq; aſtare ſupplicem Artabanum, ab equo deſilijt, & bono, inquit, animo eſto Rex, nec turberis præſenti calamitate quaſi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœſtitia: inueniéſque amicum & ſocium meliorem quàm fortè ſperaſti hactenus. aut enim te in Parthorum regnum reſtituam, aut meum tibi cedam. hæc locutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, vt maiori Regi hunc honorem exhibens. Id Parthus Rex tulit permoleſtè, iurauitq; per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe niſi ille rurſum aſcenderet & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſilijt, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conſeſſibus ac conuiuijs honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ, reputanſq; eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens vt ſuum Regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem, paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quòd iam Principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cum eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei vt accepta à ſe fide reuerteretur recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus redijt. Cinnamus autem obuiàm profectus, adorato & Regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, Hedio & Ruffinus Cap. 3. Artabanus ad Izatē ſe confert, auxiliumque ab eo petit. Izates Artabanum conſolatur, eiq; auxilium pollicetur. Izates ad Parthos ſcribit, & vt ſuum Regem reciperent, ſuadet. Cinnamus Artabano amiſſum dignitatis faſtigium reſtituit.

 vnde

An. mũ. 4009. A nato Chriſto 47.

Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus.

vnde eiectus fuerat è magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum Regibus. donauitq; ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni Regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum Rege præmium.

Antiochia Mygdonia a Macedonibus condita.

Non multo poſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit.

Vardanes poſt patris Artabani obitũ Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates diſſuadet.

Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illũ tentare impoſsibilia. ad hæc quia quinq; adoleſcentes filios miſerat vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimulq; matrem adoraturam in templo ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellum indixit Izatæ, ex quo tamen nullum retulit operæ pretium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſsimas.

Vardane cæſo principatus Gotarzę eius fratri committitur. Vologeſus Parthorum Rex.

Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quòd Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulo poſt ſublato per inſidias Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam.

Monobazus & cognati Iudaicam religionem aſſumere cogitant.

Porrò Monobazus Regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicariq; eum paſsim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſsimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent.

Adiabenorum magnates cum Abia Arabum Rege contra Izatem fœdus faciunt.

Scribunt igitur Abiæ Regi Arabum, magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum Regem ſuſciperet: promittebantq; primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negocium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cumq; iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt.

Izates in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arſamum vi capit, & Abia ſeipſum interficit.

Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſisq; plurimis reliquos veram fugam coegit capeſſere. ipſum Regem acriter perſecutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui Regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo Regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium

quempiam

An. mũdi 4009
A nato Chriſto 47.

quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum Regem aiebant, eò quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei cõceſſerat, repetijt: bellum interminatus ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciensq́ quòd etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere iacturus extremam de capite aleam: fretusq́ huius auxilio liberos & vxores in munitiſſimum quoddã caſtellum depoſuit, frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corrupit & pabulum: atque ita præparatus exſpectabat aduentum hoſtium. Cumq́ Parthus numeroſas equitum atque peditum ſecum propere trahens copias opinione citius veniſſet, poſuiſſetq́ caſtra ad fluuium, qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde caſtrametatus eſt, habens circa ſe equitum ſex millia. in ea caſtra Vologeſus præmiſit nuncium, qui hoſti indicaret quantis ipſe ſtiparetur copijs, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium. minabaturq́ daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, poſſe eum è ſuis manibus eripere. hæc referente nuncio, Izates reſpondit, ſcire quidem ſe nullo modo conferendum eſſe Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum eſſe longè potentiorem vniuerſis mortalibus. atque ita dimiſſo nuncio ſupplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto ſibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non fruſtra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, teq́ merito ſolum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defenſurus ab hoſtibus, quàm illorum repreſſurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illaq́ ipſa nocte Vologeſus receptis literis, ſignificantibus Dabarum & Sacarum validam manum contempta Regis abſentia, populari regionem Parthicam, infecto negocio retrorſum cum exercitu abijt: ita, vt euidenter appareret Izatem tum ſeruatum diuina prouidentia. Non multò autem poſt exacto ætatis anno quinto ſupra quinquageſimum, regni vigeſimo quarto, ſuperſtitibus quatuor liberis maſculis, ſucceſſionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide ſeruati ſibi abſenti principatus olim poſt communis patris obitũ. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatã amantiſſimo filio: magnam tamen conſolationem habuit cum audiret ſucceſſiſſe ſuum maiorem natu filium, ad quem conueniendum ſine mora profecta eſt: reuerſaq́ in Adiabenam, non multo tempore Izata ſuperuixit. Monobazus autem oſſa eius & fratris ſui miſit Hieroſolyma, condenda in exſtructis ab ipſa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hieroſolymitana ſtadio diſſitis. Sed quæ Monobazus regni ſui tempore geſſerit, dicemus poſtea.

Vologeſum Parthorũ Regem Proceres, vt Izatem interficiat, rogant.

Izates Deũ inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, ijsque Vologeſus cum exercitu occurrit.

Izates, Monobazo fratri regni ſucceſſione relicta moritur.

Fado porrò procuratore apud Iudæam præſtigiator quidam nomine Theudas perſuaſit magnæ vulgi multitudini, vt aſſumptis ſuis facultatibus ſequerentur ſe ad Iordanem fluuium. prophetam enim ſe iactabat, pollicens ſciſſurũ ſe verbo fluuium, & facilem præbiturũ tranſitum, taliq́ promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit, vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos

Hedio & Ruf. cap. 4.
Aliàs cap. 7.
Theudas ſe verbo Iordanem ſciſſurũ pollicetur, & cum aſſeclis interficitur.

An. mũdi 4010. A nato Christo 48.

viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quomodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi puniit.

Hedio & Ruffinus Cap. 5. Aliàs cap. 8. Tiberius Alexander Iudææ Præſes.

FADO autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius, qui Alabarchæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando Regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi, Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Rom. populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem Rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eiq́ue ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filijs: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt, è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

Iacobus & Simon, Iudæ Galilæi filij, crucis ſupplicio affecti. Alias cap. 9.

Ananias Nebedæi filius, Camydæ pontifici ſuccedit. Cumanus Præfectus Iudææ.

An. mũdi 4011. A nato Christo 49.

Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq́; in regno Agrippa ſuccedit.

Hedio & Ruffinus Cap. 6. Aliàs 10.

CAP. IIII.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

In Paſchæ feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum ſunt extincti.

INSTANTE Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndiq́ue ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter iritatus eſt: rogabat tamen, vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cumq́ue illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuicijs, iubet totum exercitum cum armis conuenire in Antoniam caſtellum templo imminens, vt ſuprà docuimus. vulgaris autem multitudo viſo aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cum eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inuicem inter fugiendũ, & conculcabant in anguſtijs, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata ſunt: verſaq́ue in luctum feſta lætitia, omnes ſacrificiorum & precationum obliti, dediderunt ſe lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis impudentia. Vix hic luctus deſierat, cum aliud malũ accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaſerant, in publica via centeſimo ab vrbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſeruum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio

Stephanus Iudæorũ ſeruus à Iudæis in itinere ſpoliatur, qua occaſione arrepta Cumanus vicos propinquos diripere iubet.

trocinio, omneſq; eius diripuerunt ſarcinas. quo audito Cumanus, confeſtim eò miſit milites, iuſſos, vt vicos loco propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inuentos protulit, eoſq; lacerauit in conſpectu omnium, multis debacchatus, & in legem & in gentem totã conuicijs. Hoc vbi ad Iudæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in qua tum Cumanus agebat, ſupplicantes, vt non ſuam, ſed læſi numinis vlciſceretur iniuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem illum violatorem legis ſecuri ferijt, atque hoc modo tumultum iam repullulantem ſedauit.

An.mũdi 4011. A nato Chriſto 49.

Moſaicos libros miles quidem lacerat, propterea Cumanus ſecuri eum ferit.

CAP. V.

Seditio Samaritas inter & Iudæos orta.

POST hæc inter Samaritas & Iudæos oritur diſſidium initijs talibus. Mos erat Galilæis, per dies feſtos, Hieroſolyma petentibus, iter facere per Samariam. Aliquando igitur, cùm tranſirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo ſitus, commiſſa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum deſiderati ſunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes, vt ſe in libertatem aſſererent. Seruitutem enim etiã per ſe moleſtã, tum verò fieri intolerabilem, ſi cum ſubditorũ iniurijs coniuncta ſit. Cumq; magiſtratus lenire eos conarentur, pollicerẽturq; ſe Cumano perſuaſuros, vt pœnas de cædis autoribus ſumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, adſcito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex profeſſo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorũ incendijs & rapinis vaſtauerat. At Cumanus cognitis, quæ geſta fuerant, aſſumit Sebaſtenorũ alam & quatuor cohortes peditum: armatiſq; etiã Samaritanis cõtra Iudæos proficiſcitur: quos aſſecutus, multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hieroſolymitanorũ primi genere atq; honoribus, vt viderũt ad quantam calamitatem ventum ſit, induti ſaccos & capita ſparſi cinere, modis omnibus conabãtur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberoſq; cum vxoribus captiuos abducendos, vt profanis nationibus ſeruiant: rogabantq;, vt mutato cõſilio, & abiectis armis quieſcerent in poſterũ, & ſuas quiſq; domos repeterent. His verbis tandem perſuaſi dilapſi ſunt, latrones verò ad loca munita reuerſi ſunt denuo. Atque ex eo tempore vniuerſa Iudæa repleta eſt latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præſidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accuſant, quòd vicos eorum diripuerint ac incenderint, addentes non tam ſe ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum poteſtatem, ad quorum cognitionem ſpectaret de iniurijs prouincialium decernere: nunc iſtos quaſi nulli vſquam eſſent Romanorum magiſtratus, vicinos infeſtaſſe excurſionibus. quamobrem nunc ſe veniſſe, vt vindictam impetrarent à præſide. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas referebant, ſed maximè in Cumanum, qui muneribus illorũ corruptus tantam cædem diſſimulanter tulerit. His auditis Quadratus iudiciũ diſtulit, dicens ſe prolaturum ſententiam, poſtquam præſens apud Iudæam rei veritatem exactius cognouerit. Ita tum infecto negocio diſceſſum eſt. Paulo verò poſt Quadratus venit in Samariam, vbi quum iuſſiſſet reos cauſam ſuã dicere, comperit

Hedio & Ruffinus cap. 7. Alias cap. 11. Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolyma petentes, interficiũt.

An.mũdi 4014. A nato Chriſto 52.

Galilæi ſeſe vindicãtes Samaritanorũ vicos incendijs & rapinis vaſtant.

Cumanus multos Iudæos perimit plures viuos captos abducit.

Hieroſolymitanorũ Primores multitudinem flectunt.

Hedio & Ruffinus Cap. 8. Alias cap. 12. Samaritæ Iudæos apud Numidiũ Quadratum accuſant.

Iudæi ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas & Cumanũ referunt.

An. mũdi 4014.
A nato Chriſto 52.

comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti ſint, in crucem egit quos Cumanus viuos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam inſtar vrbis amplũ, ſedens pro tribunali & iterum Samaritanorum cauſam audiens, didicit è quodã Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum alijs quatuor ſocijs Iudæos ad defectionem ſolicitaſſe: quos præſes affecit ſupplicio. Ananiam verò ſummum pontificem & Ananum ducem vinctos Romam miſit, vt apud Claudium Cæſarem facti ſui rationem redderent. Primores etiam Samaritanorum atque Iudæorũ, ſimulq́; Cumanum procuratorem & tribunum Celerem ire in Italiam iuſsit ad imperatorem, vt ſub eo iudice decerneretur de his quas inter ſe habebant controuerſiis. Ipſe veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adijt Hieroſolyma: vbi pacata inuenit omnia, populumq́; occupatum patrio feſto & operantem ſacrificijs. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes feſta, & Antiochiam repetijt.

Dortus cũ quatuor ſocijs ſupplicio affectus.

Ananias, Ananus, Cumanus, Celer alijque nonnulli Romã miſſi.

Alias Cap. 13.

Cumanus porrò & Samaritæ Romã miſſi ſtatuta die iubentur cauſam ſuam dicere. Comparauerant autem ſibi fauorem libertorum & amicorum Cæſaris: quorum opera viciſſent aduerſarios Iudæos, niſi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuiſſet ab Agrippina vxore Claudij, vt marito perſuaderet legitimè cauſam cognoſcere, & in deprehenſos tumultus autores iuſtam proferre ſententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant ſupplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio. Celerem verò tribunum iuſsit perductum Hieroſolymam inſpectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem.

Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum cauſam cognoſcat, precibus obtinet.

Hedio & Ruffinus Cap. 9.
Alias Cap. 14.
Claudius Felix Iudææ Procurator.
An. mũdi 4015.
A nato Chriſto 53.

Procuratorem deinde in Iudæam miſit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Poſt hæc anno imperij ſui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila: quæ tetrarchia Lyſaniæ fuerat. Chalcidem verò ei abſtulit, cum iam dynaſta illius fuiſſet quadriennio. His donationibus ornatus à Cæſare iuuenis collocauit Azizo Emeſenorum Regi circumciſo ſororem Druſillam. Epiphanes enim Antiochi Regis filius recuſauit eius nuptias, quòd mutata ſententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariammen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam ante deſponſata fuerat: ex quibus nata eſt filia Bernice nomine.

Druſilla.

Mariammes.

Felix Druſillam à priore marito abducit.

Druſilla autem non multò poſt dimiſſa eſt ab Azizo ex cauſa huiuſmodi. Felix cum eſſet Iudææ procurator, viſa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum ſuum, Iudæum genere Cyprium, pro mago ſe gerentem ad eam miſit, qui mulierẽ ſolicitaret, vt relicto priore marito ipſi nuberet, beatã fore pollicens ſi non faſtidiret hominem. illa malè conſulta volens euadere moleſtationes ſororis Bernices, inuidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcata religione patria Felici nubere: natoq́; ex hoc marito filio nomen Agrippæ impoſuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Veſuuiani clade incẽdij tempore Titi Cæſaris, dicemus poſtea. Porrò Bernice poſt Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore vita in viduitate acta, cum ſpargeretur rumor cum fratre eam congredi, ſuaſit Polemoni Regi Ciliciæ, vt circumciſus prius ſe duceret, rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſauit Polemon inductus maximè mulieris diuitijs: id tamen cõiugium diuturnum

Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur Bernice.

non

An. mũdi 4018. A nato Christo 56.

non fuit, propter intemperantiã, vt fertur diſcedente ab eo Bernice: qui mox deſertus ab vxore, & ipſe Iudaicæ religionis deſertor factus eſt. Eodemq́; tempore etiam Mariamme dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos, tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis, ex quo filiũ nomine Agrippinum genuit. Sed de horũ ſingulis poſt dicemus diligentius. Cæterum Claudius Cæſar exactis in imperio tredecim annis & octo menſibus, diebusq́; viginti fato functus eſt, aſſeuerantib. quibuſdam ſublatum eſſe vxoris veneficio. huius mulieris pater fuit Germanicus imperatoris frater, maritus verò Domitius Aenobarbus vnus ex Romanis illuſtrioribus: poſt cuius mortem diu viduam tandem Claudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Meſſalinam ob Zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium ſuorum liberorum natu maximam ex Patina prima vxore ſuſtulerat: quam Neroni collocauit. ſic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autẽ verita ne Britannicus adultus à patre acciperet ſucceſſionẽ imperij, volensq́; principatũ ſuo filio quærere, procurata, vt fertur, morte Claudij, confeſtim ad prætorianos milites miſit præfectũ eorũ Burrum cum tribunis & libertorũ potentiſſimis, qui Neronem ad eos perductũ Imperatorem conſalutarent. At Nero principatum ſic adeptus Britannicum clàm veneno ſuſtulit, nec multo poſt Agrippinam matrem ſuã ferro propalam, hanc illi gratiam non pro natiuitate ſolum referens, verumetiam quòd eius artibus ad imperiũ prouectus ſit. Occidit & vxorem Octauiam, multosq́; viros illuſtriſſimos, quaſi coniuratos in ſuam perniciem. Sed de his rebus ſcribere ſuperſedeo. non deſunt enim qui res Neronis ſcripſerunt: quorũ aliqui in gratiã eius, vt bene de ſe meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes ſuis odijs, tam impudentibus mendacijs in eius famam debacchati ſunt, vt merito damnandi ſint in hiſtoria. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne ſuperiorum quidem imperatorum geſta ſcribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto poſt nati nulla iuſta de cauſa odiſſe poterant. ſed iſtis veritatis contemptoribus liceat vt libet ſcribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propoſitum eſt à veritate nuſquã diſcedere, quæ à noſtro argumento aliena ſunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquã obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata.

Mariamme Archelaũ dedignata in Demetrij thalamũ migrat.

Hedio & Ruffinus Cap. 10. Alias 15.

Claudij mors.

Agrippina, Meſſalina & Patina Claudij vxores.

Nero Imperator.

An. mũdi 4019. A nato Christo 57.

Nero Tyrannus.

Ergo ad res noſtras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, Regi Emeſorum Azizo defuncto frater in principatu ſucceſſit: minoris autem Armeniæ dominium Ariſtobulus Herodis Regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippa quoque idem princeps partem Galilææ donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio: addita his & Iuliade trans Iordanem ſita, agroq́; eius habitato vicis XIIII.

Hedio & Ruffinus Cap. 11.

Ariſtobulus Herodis Regis Chalcidis fil.

Agrippæ ditio amplіatur.

CAP. VI.

Geſta Felicis Iudææ præſidis.

CÆTERVM *Iudææ res prolabebãtur vſq́; in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præſtigiatoribus imperitiq́; vulgi ſeductoribus. quorum multos, ſicut & latrones, Felix quotidiè comprehenſos afficiebat ſupplicijs: & in his Eleazarũ Dinæi filiũ qui non mediocrem latronũ globum circa ſe habebat*

Alias cap. 16.

Felix latrones, Magos vulgiq́; ſeductores ſupplicijs afficit.

Eleazarus Dinæi fil. Romam miſſus.

An. mũdi 4019. A nato Chriſto 57.

bebat dolo viuum in poteſtatem ſuam redegit: data enim ei fide quòd nihil mali eſſet paſſurus, perſuaſit, vt ad ſe veniret: moxq́; vinctum Romam tranſmiſit. cumq́; odio proſequeretur Jonatham ſummum pontificem, vt admonitus ab eo ſæpè de adminiſtrandis melius rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia

Felix Ionathæ inſidiatur.

publica in ipſum recideret, ad cuius preces Cæſar hunc procuratorem miſerat, rationem excogitauit, qua liberaretur ab eius moleſtis interpellationibus. Graue enim eſt nocendi cupidis, ſi admoneantur crebrius. Qua de cauſa Felix amicũ Ionathæ fidiſsimum Doram Hieroſolymitam genere induxit promiſſa pecunia, vt ſicarios ipſi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præſidis perfecit his artibus. Quidam quaſi religionis ergò in vrbem aſcenderunt ſicis clam ſuccincti ſub veſtibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris, quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia ſicarij per ſingula feſta ven-

Laniena.

titantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idq́; non modo in reliquis vrbis partibus, ſed in ipſo templo etiã. nam & ibi interdũ auſi ſunt cædes patrare, ac ſi nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas eſt credere Deũ tanta impietate offenſum auerſatum eſſe Hieroſolyma: temploq́;, vt non amplius puro domicilio, Romanos induxiſſe purificaturos id flammis luſtralibus: gentiq́; cum liberis ſimul & vxoribus ſeruitutis iugum impoſuiſſe, quo caſtigatiores redderentur hoc in-

Impoſtores & Magi.

fortunio. Et vrbs quidem talibus inceſtabatur latrocinijs. Impoſtores autem & Magi, turbas illectas poſt ſe trahebant in ſolitudines; pollicentes ſe diuinitus oſtenſuros eis clariſsima ſigna & prodigia: perſuaſaq́; multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit.

Hedio & Ruffinus Cap. 12. Alias cap. 17. Pſeudopropheta ex Aegypto Iudæos in Oliueti monte prodit.

Eodem tempore quidam ex Ægypto venit Hieroſolyma vatem ſe eſſe profitens & plebi ſuadens, vt ſecuta ſe in montem Oliueti aſcenderet, qui è regione vrbis ad quintum abeſt ſtadium, illic enim viſuros ſuo iuſſu cadere Hieroſolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma ſumere: ſtipatusq́; multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam ſeductam ab Ægyptio: quorũ quadringentis occiſis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipſe pugna elapſus diſparuit. Poſt hæc latrones rurſum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non aſſentientium vicos direptos abſumebant incendijs.

Hedio & Ruffinus Cap. 13. Alias cap. 18. Cæſareæ inter Iudæos & Syros de pari iure ciuitatis rixa.

Apud Cæſaream quoque inter Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta eſt. nam Iudæi potiore conditione volebant eſſe, quòd vrbis eius conditor Herodes Rex fuerit Judæus genere. id Syri non inficiabantur quidem, ſed aiebant vrbem turrim Stratonis dictam à principio, quo tempore nullũ Iudæum habitaſſe inibi. Quæ res poſt

An. mũdi 4020 A nato Chriſto 58.

peruenit ad cognitionem præſidum, correptisq́; ex vtraq́; parte tumultus autoribus affecerunt eos verberibus, atq́; hoc modo ſeditionem cõpreſſerunt aliquandiu. rurſum enim oppidani Iudæi freti diuitijs per contumeliam Syros laceſſebãt conuicio. qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eò quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patria, aliquantiſper & ipſi regerebant in Iudæos conuicia. deinde ad lapides ventum eſt, ita vt multi vtrinq́; vel ſauciarentur vel caderent. penes Iudæos tamen fuit victoria. Felix autem, vt vidit contentionem progreſſam vſq́; ad belli ſpeciẽ, proſiliens rogabat Iudæos, vt deſinerent: quibus nõ parentibus immiſit armatos milites: multisq́; cæſis, plures captiuos fecit: & multas eorũ domos diuitijs

refertas

refertas in prædam conceſſit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibipſis timentes rogauerunt Felicem vt militibus receptui caneret, parceretq́; iam & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod præſes indulſit eorum precibus. Per idem tempus Agrippa Rex ſummum Sacerdotium Iſmaeli contulit Phabei filio: & ipſi ſummi pontifices diſſidere cœperunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum ciuium, ſinguliq́; incedebant ſtipati manu audaciſſimorum & ſeditioſorum hominum, conflictantesq́; inter ſe mutuis certabant conuicijs & lapidationibus: nec erat qui compeſceret, quaſi vacante vrbe magiſtratibus. In tantum autem exarſit ſummorum pontificum impudentia, vt auderent ſeruos ſuos in areas mittere, qui auferrent debitas Sacerdotibus decimas, aliquotq́; pauperiores è ſacerdotum ordine alimentorum inopia fame deficerent. Tanto plus tum pollebat violentia ſeditioſorum quàm iuſtitia.

An. mũ. 4020. A nato Chriſto 58.

Iſmael Phabei filius Pontifex.

Pontificum cum Sacerdotibus diſſidium.

CAP. VII.

De Procuratore Porcio Feſto, & de ſicarijs.

CÆTERVM *poſtquàm Felici ſucceſſor Porcius Feſtus à Nerone miſſus eſt, primores Iudæorum Cæſaream incolentium Romã profecti ſunt Felicem accuſaturi: dediſſetq́; omnino pœnas iniuriarum quibus Iudæos affecerat, niſi Nero eum donaſſet Pallantis fratris precibus, qui tum in precio erat apud principem.*

Aliàs cap. 19. Felix accuſatur.

Cæſarienſium etiam Syrorum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epiſtolis ſcribendis præerat, magna pecunia corruperunt, vt impetraret ab imperatore literas, quibus abrogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus: id quod ille facile obtinuit. ex his literis poſtea calamitatum noſtrarum omnium cauſæ ortæ ſunt. Iudæi enim Cæſarienſes vbi cognouerunt, quæ ſcripta ſunt, magis etiam perſtabant in ſeditionibus, donec initium belli conflatum eſt. Cum autem veniſſet in Iudæam Feſtus, offendit totam afflictam à latronibus vicos paſſim populantibus. quorum ferociſſimi appellati ſicarij tunc ad maximum numerũ excreuerant, vtentes gladiolis inſtar acinacis Perſici, incuruis quales ſicas Romani *nominant, vnde latronibus ipſis cognomen eſt inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum eſt, feſtis diebus admixti turbæ vndiq́; in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negocio quotquot collibuiſſet tollebant de medio, aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, direptosq́; tradebant incendio. Feſtus autem equeſtres & pedeſtres copias miſit contra quendam impoſtorem magum, qui homines poſt ſe trahebat in ſolitudinem, deceptos vanis promiſſis, quaſi ope eius incolumes euaſuri eſſent è malis omnibus. hi vniuerſi vnà cum ſeductore ab immiſſis militibus oppreſſi ſunt. Eodem tempore Agrippa Rex exſtruxit inſigni amplitudine domũ prope porticũ in regia Hieroſolymitana quæ Aſſamonæorum fuerat, ſitam in edito loco vnde amœniſſimus proſpectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis* Rex *cupidus è cubiculo ſpectabat quicquid circa templũ fieret. id vbi viderunt Hieroſolymitani proceres tulerunt indigniſſimè. neq́; enim leges noſtræ concedunt ſpectari quid agatur in templo, præſertim ſacrificia. quamobrem altum parietem excitauerũt ſupra exhedram, quæ erat in interiore templo verſa ad ſolem occiduum. hac non ſolum* Regij *triclinij proſpectum arcebat oppoſita, verumetiam occidentalis extra templum ſitæ porticus, vbi feſtis diebus Romani ſtationes habebant ad templi*

Hedio & Ruffinus Cap. 14. Seditio Iudæorum.

Sicarij.

Feſtus impoſtorem magum cum aſſeclis opprimit.

Hedio & Ruffinus Cap. 15. Aliàs cap 20. Domus ab Agrippa exſtructa proſpectu priuatur à Iudæis.

An. mũdi 4024
A nato Chriſto 62.

cuſtodiam. quo facto tam Rex offenſus eſt, quàm Feſtus præſes prouinciæ. qui etiã iuſsit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret ſibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes ſe poſſe viuere, ſi quid demoliretur de templi ædificijs. quo impetrato miſerunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Iſmaelem ſummum pontificem, & Chelciam cuſtodem ſacri ærarij. Qui audita legatione non ſolum ignouit, ſed permiſit etiam ſic manere parietem, gratificatus in hoc vxori ſuæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permiſit, Chelciam verò & Iſmaelem apud ſe detinuit tanquam obſides. Id poſtquam Agrippa reſciuit, pontificatum detulit Joſepho cognomine Cabi, Simonis quondam ſummi Pont. filio.

Ioſephus Cabi Simonis filius Pontifex.

CAP. VIII.

De Procuratore Albino.

Albinus Iudææ Procurator.

Ananus, Anani filius, Pontifex

Ananus quinq; filios ſummi Dei Pontificio potitos habet.

CÆSAR autem de Feſti morte accepto nuncio, Albinum in Iudæam miſit præſidem. Rex verò Ioſepho, iuſſo priuatam vitam agere, Sacerdotium eius dedit Anani filio, & ipſi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem iſtum Ananũ aiunt fuiſſe omnium feliciſsimum, vt qui filios habuerit quinq;, omnes potitos ſummi Dei pontificio, cum prius ipſe ad ſatietatẽ hac dignitate eſſet perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè ſummorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc ſummũ pontificatũ accepiſſe diximus, audax erat & ferox ingenio, ſecta Sadducæus, quod hominũ genus apud Iudæos in iudicando eſt ſeuerißimum, vt antè docuimus. Talis igitur cum eſſet, tempus opportunum ſe nactum ratus, mortuo Feſto, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: ſtatutumq; coram eo fratrem Ieſu Chriſti Iacobum nomine, & vnà quoſdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factũ omnibus in ea ciuitate bonis & legum ſtudioſis vehementer diſplicuit: miſsiq; ad Regem clàm nuncijs rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale poſthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egiſſe. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuiſſe Anano ſine ipſius conſenſu aduocare concilium. horum verbis ille perſuaſus iracundè ſcripſit pontifici, daturũ ſibi pœnas minitans: & Agrippa Rex eam ob cauſam poſt tertiũ menſem ablatum ab eo pontificatum Ieſu Damnei filio conceßit. Albinus porrò, vt venit Hieroſolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis ſicarijs. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabaturq; ob liberalitatem ab omnibus: quotidieq; Albinum donis venerabatur & ſummum pontificem. Sed habebat ſeruos peßimos, qui adiuncto ſibi audaciſsimo quoq; obeuntes areas vi auferebant ſacerdotum decimas, pulſantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant ſimilia, nemine valente compeſcere: multiq; Sacerdotum, quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc abſumebantur inedia. At ſicarij die feſto, qui tum ſuperuenerat noctu vrbem ingreßi viuum ceperunt ſcribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerũt, ac deinde miſerunt ad Ananiam, qui eorum nomine promitteret ſcribam dimittendũ, ſi pater Albino perſuaderet, vt ex eorũ numero decem captiuos ſolueret. tum Ananias vrgente neceßitate ab Albino impetrauit quæ latrones illi poſtulauerãt, id quod maiorũ calamitatũ fuit initium. Latrones enim ſemper aliquã artem comminiſcebãtur, quæ

Heſio & Ruffinus Cap. 16. Alias cap. 21.
Iacobus frater Domini lapidatur.

An. mũdi 4025.
A nato Chriſto 63.
Ananus apud Albinũ accuſatus.

Ieſus Damnei Anano Pontifici ſuccedit.

Sacerdotum decimas vi quidam auferunt.

An.mun. 4026
A nato Chriſto 64.

qua ex Anania cognatis quempiam interciperent, nec prius dimittebant quàm è ſuis aliquot reciperent: auctiq; denuò magno numero & recepta audacia, totam eam regionẽ vaſtabant. Hoc tempore Agrippa Rex prolatis pomœrijs Cæſarea quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impendijs magnis exædificatum ornauit ſpectaculis annuis, aſsignata in eum vſum ingenti vi pecuniæ. Frumẽtum enim donauit ei populo, & oleum viritim diſtribuit: totamq; eam vrbem ornauit ſtatuis paſsim diſpoſitis atq; expreſsis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè ſui regni ornamenta in eam ciuitatem tranſtulit: vnde magnam ſibi apud ſubditos parauit inuidiam, quòd ſuos ſpolians externam vrbem excoleret. eodem Rege iubente Ieſus Gamalielis filius in ſummo Pontificatu ſucceſsit Ieſu Damnei filio non libenter ſibi cedenti, vnde natũ eſt inter vtrunq; diſsidium. adſcitis enim globis audaciũ iuuenum ſæpè à conuicijs prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos ſibi reconcilians. Coſtobarus quoq; & Saulus ſuam quiſq; circa ſe manum habebat ſceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. atq; ex illo maximè tẽpore labare cœpit noſtra Reſpub. & indies in deterius ruere.

Latrones Ananiæ cognatos captant.
Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata
Berytij ab Agrippa multis donis affecti.
Ieſus Gamalielis filius Pontifex.
Ananias, Coſtobarus & Saulus ad ſpoliandos infirmiores promptiſsimi.

Porrò Albinus audito Geſsium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri volens gratificatus Hieroſolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifeſtè capitali culpa, iuſsit interimi: reliquos qui leuioribus de cauſis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecunijs mulctatos dimittebat alium poſt alium. atq; in hunc modũ vacuato vinctis carcere Iudæa repleta eſt latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines quorum erat ſacros hymnos in templo canere, adito Rege induxerunt eum precib. vt aduocato concilio decerneret eis vſum ſtolæ lineæ, quæ tum ſolis erat conceſſa ſacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipſius regni memoriam. neq; fruſtra fuit eorum poſtulatio. Rex enim de concilij ſententia permiſit hymnorum cantoribus, vt depoſito priore habitu, lineum vt voluerunt ſumerent. Aliam etiam eiuſdem tribus partem addictam templi miniſterijs, ipſorum precibus motus permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: quæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunquam violata abſq; piaculo. Iam abſolutum erat & templi ædificiũ. Populus igitur cum videret eſſe in ocio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolensq; ſacram pecuniam repoſitam habere, ne quando præda Romanis fieret, ſimulq; opificibus inde prouiſum cupiens: quod vel vna hora operato ſtatim merces repræſentaretur: ſuaſit Regi vt orientalem inſtauraret porticũ. ea templi extima claudebat profunda valli & anguſta imminens, ac proinde ſubnixa muro quadringentos alto cubitos, ſaxis conſtructo quadratis valde candidis: eratq; cuiuſq; ſaxi longitudo cubitorũ viginti, ſex verò altitudo: opus Solomonis Regis qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæſ. fabricam templi commiſerat, reputans quodcunq; opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecunijs plurimis, non annuit populi precibus: ſed vrbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non vetuit. Poſt hæc Ieſu Gamalielis filio Pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo Pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

Hedio & Ruffinus Cap. 17 alias 24.
Albinus vinctos interimit.
Leuiticæ tribus hominibus Agrippa lineæ ſtolæ vſum decernit.
Templi miniſtris Agrippa hymnos ſacros canere permittit.
Iudæorum populus Regi vt orientalem inſtauraret porticum, ſuadet.
Matthias Theophili filius Pontifex.

An. mũ. 4026. A nato Chriſto 64. Hedio & Ruffinus Cap. 18.

Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo.

Aaron eiusq; progenies.

Pôtifices in vniuerſum octuaginta tres.

Conueniens videtur præſenti hiſtoriæ narrare de Pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vſque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei ſacerdotium geſſiſſe fertur Moſis germanus Aaron Pontifex: quo defuncto ſucceſſiſſe mox filios, ac deinde illorum poſteritati manſiſſe hunc honorem perpetuum. vnde conſuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei Pontificem fieri niſi deſcendentem ab Aaronis ſanguine, nec eam dignitatem concedi vel Regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuerſi à primo Aarone vſq; Phanaſum, quem belli tempore ſeditioſi declarauerunt Pontificem, LXXXIII. *numero, horum* XIII. *præfuerunt ſacris ab eo tempore quo primum in deſerto Moſes erexit Deo tabernaculum, vſq; dum in Iudæam ventum eſt, vbi Deo templum ædificauit Rex Solomon. nam à principio Pontificibus non ſuccedebatur niſi mortuis: deinde viuentibus etiam ſubrogari cœperunt alij. Itaq; hi* XIII. *cum eſſent duorum Aaronis filiorum poſteri, per continuatas ſucceſſiones hoc honore potiti ſunt: ſub his primò penes optimates adminiſtratio fuit Reipublicæ, poſt ad monarchas, poſtremò ad Reges tranſiit. ex quo autem die patres noſtri ductu Moſis Ægyptum ſunt egreſſi, vſque ad templum à Solomone Rege conditum, elapſi ſunt anni* DCXII. *poſt* XIII. *illos Pontifices alij* XVIII. *ſecuti ſunt à tempore Solomonis Regis ſibi ſuccedentes vſque dum Nabuchodonoſor Babyloniorum Rex contra noſtram vrbem expeditione facta templum incendit, & tranſlata tota gente Babylonem, Ioſedecum quoque Pontificem illò abduxit. horum Pontificatus tempus* CCCCLXVI. *annorum fuit, menſium ſex, dierum decem, Rempublicam Iudæorum gubernantibus Regibus. poſt ſeptuageſimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Perſarum Rex dimiſſis Babylone Iudeis, & reuerſis in antiquam patriam permiſit templum denuò condere, quando Ieſus Ioſedeci filius aſſumpſit ſummum ſacerdotium. Hic & eius poſteri quindecim vniuerſi vſq; ad Regem Antiochum Eupatora ſtatum* Reipub. *popularem rexerunt per annos* CCCCXIIII. *Cæterùm iam dictus Antiochus cum ſuo duce Lyſia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita ſimul priuauit & ſacerdotio, repulſoq; à ſucceſſione eius filio, Iacimum conſtituit ſummum Pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, ſed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ* Pontificis *filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & inſinuatus in* Ptolemai Philometoris *ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, perſuaſit eis vt in Helіopolitica præfectura Deo templum inſtar Hieroſolymitani extruerent, ſeq; illic* Pontificem *conſtituerent: de quo templo ſæpè aliàs diximus. Iacimus autem triennio in* Pontificatu *exacto mortuus neminem ſucceſſorem habuit, ſed per ſeptennium ſine* Pontifice *manſit ciuitas. Dein poſtquam Aſſamonæorum familiæ* Principatus *noſtræ gentis eſt creditus, rebellantes Macedonibus Ionathan creauerunt ſummum* Pontificem, *qui ſeptennio toto præfuit. quo per inſidias Tryphonis ſublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id ſacerdotium. cui dolo generi oppreſſo inter epulas, filius Hyrcanus in honore ſucceſſit. eum cum per vnum & triginta annos geſſiſſet, iam decrepitus ſucceſſori Iudæ reliquit ſuo filio, qui alio nomine Ariſtobulus eſt dictus. huic frater hæres fuit tàm regni quàm ſacerdotij, poſtquam ille ſumpto tum primum diademate vnum annum vtraq; dignitate potitus eſt. Is nomine Alexander & ipſe regnum coniungens* Pontificatui *cum viginti ſeptem annis præfuiſſet rebus Iudaicis moriens*

riens Alexandra uxori permiſit deligendi Pontificis arbitrium. illa Hyrcano id addixit, exactoq́ in regia poteſtate nouennio è viuis exceſsit: quo toto tempore Hyrcanus eius filius Pontificatum tenuit. nam poſt matris obitum Ariſtobulus frater moto bello victum Pontificem ad priuatam vitam redegit, & ſibiipſe regnum ſimul vſurpauit ac ſacerdotium: exactisq́ in vtraq́ dignitate tribus annis & totidem menſibus, cum ſuperueniens Pompeius vi cepiſſet Hieroſolyma, à victore vinctus Romam miſſus eſt cum liberis: & Hyrcanus reſtitutus in Pontificatum, principatũ quoq́ ſuæ gentis accepit, ſed abſq́ diademate: præterq́ priores illos nouem, per alios XXIIII. *annos ſummum ſacerdotium obtinuit. Poſt quos completos Barzapharnes & Pacorus dinaſtæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eoq́ viuo abducto Ariſtobuli filium Antigonum Regem conſtituunt: qui poſt tres annos & totidem menſes expugnatus ab Herode & Soſio, apud Antiochiam iuſſu Antonij dedit ſupplicium. Herodes autem accepto a Romanis regno non amplius ex Aſamonæo genere creauit Pontifices, ſed eum honorem quibuſuis ex ſacerdotum ordine conceſsit etiam obſcuris, abſque vno Ariſtobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariammes ſuæ vxoris fratrem, ob fauorem populi & Hyrcani aui memoriam ſummo ſacerdotio dignatus eſt. deinde veritus ne omnes in illum eſſent propenſiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piſcina vt ſuprà diximus: neq́ poſtea vlli ex Aſamonæorum poſteritate hoc ſacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis Pontificibus Archelaus eius filius, & Romani qui poſt illum cum poteſtate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur qui ab Herodis principatu vſq́ in diem qua templum & vrbs, incendente Tito, cõflagrauit, Pontificatum geſſerunt, in vniuerſum numero viginti octo: tempusq́ eorum ſacerdotij centum anni & ſeptem inſuper: quorum aliqui ſub Herode fuerunt & Archelao huius filio: defunctis autem his penes optimates fuit Reſpub. collocatis in eius faſtigio Pontificibus: de quibus hactenus dixiſſe ſufficit.*

An. mũ. 4026. A nato Chriſto 64.

Ariſtobulus ab Herode interfectus, ſupra lib 15. Cap. 3.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniurijs, vt coacti ſint arma ſumere.

GESSIVS *autem Florus Albino ſucceſſor à Nerone miſſus plurimis Judæos repleuit calamitatibus. is Clazomenius erat genere, adduxitq́ ſecum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam vt Poppeæ Auguſtæ amicam, Iudææ adminiſtrationem impetrauerat. adeò verò poteſtate violenter abuſus eſt, vt Albinum Iudæi deſiderarent quaſi beneficium. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quaſi ad oſtentandã miſſus maliciã, publicè traducebat noſtræ gentis iniurias, nihil ſibi ad ſummam in rapinis & ſupplicijs iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad miſericordiam, nullis vnquam lucris ſatiabilis, vndecunq́ parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum eſſet particeps. multi enim illum quæſtum exercebant ſecuri de incolumitate, quam ab eo redimebant deciſis prædarum partibus: adeoq́ nullus erat iniuriarum vel modus vel finis, vt miſeri Judæi non ferentes rapacem latronum inſolentiam cogerentur laribus relictis & patrijs ceremonijs ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud barbaros ſe viuere poſſe commodius. Et quid multis verbis opus eſt? Bellum contra Romanos ſuſcipere ſolus Florus*

Geſſius Florus Judææ procurator.
An. mũdi 4028
A nato Chriſto 66.
Geſſius Florus peior Albino.

An. mũdi 4030 A nato Chriſto 68.

Florus belli Iudaici cauſa.

Initium belli Iudaici.

Antiquitatum Iudaicarum Epilogus.

Florus nos compulit, malens ſemel vniuerſos quàm paulatim perdere. Itaq; ſecundo anno poſtquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum eſt: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpeſſi ſuſtinuimus, exactè cognoſcere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conſcriptos de bello Judaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum ſequitur. Præſentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæq; per tot ſecula Iudæis vel in Ægypto obuenerunt vel in Palæſtina cæteraq; Syria, tum quas clades ab Aſſyrijs & Babylonijs accepimus, quóue modo tractati ſimus à Perſis & Macedonibus, & poſtremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè deſcriptis etiam Pontificum ſucceſſiones recenſuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia Regum quoque res ordine tradidimus, & ſtatus Reipublicæ monarcharumq; potentiam, per omnia ſecuti autoritatem ſacrorum voluminum, ita vt à principio ſumus polliciti. auſimq; addere quòd nemo alius ſcriptor, Iudæus, externúsve potuiſſet hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confeſſione diſciplinas patrias egregiè calleo, Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronunciant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atq; alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortaſſis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere geſtisq; per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt qui vel atteſtari poſſunt vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprebenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quòd ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus & quæ nobis in præſentem vſq; diem euenerunt, quæ incidit in decimum tertium annum Principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Judæorum opinionibus, quas habent de Deo eiuſq; eſſentia, & de legibus, quare per eas alia liceat nobis facere, alia non liceat.

Ioſephus Hebraicæ & Græcanicæ literaturæ peritus.

Hoc volumen ſcriptum eſt anno mundi 4057. à nato Chriſto 93.

FLAVII

FLAVII IOSE-PHI VITA.

EST *igitur non obſcurum mihi genus, ſed longa ſerie de-* Genus Ioſephi.
ductum à ſacerdotibus: & ſanè quemadmodum apud
alios alia nobilitatis rationes cenſentur, ita apud no-
ſtrates ius ſacrorum habere argumentum eſt illuſtris
originis. ego autem non ſolum ex ſacerdotum oriundus
ſum genere, verùm etiam ex vice prima inter viginti
quatuor illas, quas inter non mediocre diſcrimen eſt.
quin & ad regium genus per matrem pertineo: quando-
quidem Aſamonæorum familia, ex qua illa prognata eſt, tempore longo re-
gnum ſimul & ſacerdotium in gente noſtra obtinuit. nunc ipſam ſeriem propa-
gationis pertexam. Atauus mihi fuit Simon Pſellus cognomine, quo tempore
Hyrcanus Simonis Pont. filius eius nominis primus ſummum ſacerdotium te-
nuit. is nouem filios habuit, & in his Matthiam Aphlia cognomine. hic ex Jo- Ηφλίυ.
nathæ ſummi Pontificis filia Matthiam Curtum ſuſcepit, primo anno Hyr- Ioſephus, Matthiæ
cani principis. ex eo Joſephus progenitus eſt anno regni Alexandriæ nono: qui filius imperij C Cæ-
Matthiam genuit annum decimum regnante Archelao. is porrò me genuit im- ſaris anno primo, mundi verò 4001. à nato Chriſto 39.
perij C. Cæſaris anno primo, ipſe autem filios habeo tres: quorum Hyrcanus ma- natus.
ximus natus eſt anno quarto Veſpaſiani Principis, deinde ſeptimo Juſtus, no-
no Agrippa. atq; hanc generis noſtri ſucceßionem vt eſt in publicas tabulas rela-
ta huc tranſſcripſi, parui faciens improborum calumnias. Matthias autem
meus pater, non nobilitate ſolùm, ſed multo magis iuſtitia fuit celebratus, cuius
nomine totis, quã ampla ſunt, Hieroſolymis innotuit. ipſe à puericia cum Mat- Ioſephus à pueritia
thia eiuſdem parentibus nato incumbens diſciplinis egregiè profeci, viſusq; ſum diſciplinis incumbit.
intellectu & memoria præcellere: ita vt iam tum quartum decimum annum a-
gens laudem conſecutus ex literarum ſtudijs etiam à Pontificibus & vrbis pri-
moribus de penitiori legum ſenſu conſulerer. ſextum decimum deinde ingreſſus,
decreui noſtratium ſectarum guſtum aliquem capere, quas tres eſſe diximus,
Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum: ſic enim faciliorem delectum fore
putabam, ſi omnes cognoſcerem. itaque duro victu & magno labore per omnes
tres transij: ac ne hac quidem experientia contentus, cum audiſſem Banum
quendam in ſolitudine viuere, amictum ſibi parantem ex arboribus, & ſpontè
prouenientibus alimentis vtentem, crebrisq; nocte ac die lauacris frigidis ad
caſtitatem tuendam, cœpi eius inſtitutum imitari: exactisq; in eius contubernio
tribus annis poſtquam concupitis ſatis potitus ſum, in vrbem redij. Jamq; vn-
deviginti annos natus, ciuilem vitam aggreſſus ſum, addictus Phariſæorum Ioſephus Phariſaicus.
placitis, proximè ad Stoicam apud Græcos ſectam accedentibus. Poſt annum
verò ætatis ſextum ſupra vigeſimum Romam mihi proficiſci contigit ob cau-
ſam hanc. Quo tempore Felix in Judea procurator erat, ſacerdotes quoſdam
mihi familiares, viros honeſtos & bonos, ob leuem quandam culpam vinctos
Romam miſit, acturos cauſam ſuam apud Cæſarem. quos vt aliquo pacto eri-
perem periculo, præſertim cum audirem, ne in calamitate quidem conſtitutis
curam pietatis excidiſſe, & ficis ac nucibus eos vitam ſuſtentare, veni Ro-

Ioſephi naufragium.

mam multis in mari exhauſtis periculis. merſa enim noſtra naue in medio mari Adriatico, circiter ſexcenti per totam noctem natauimus, & diluculo demum Cyrenaicam nauem Deo fauente conſpicati, octuaginta fermè noſtrum feliciore vſi natatu in eam recepti ſumus. ita ſeruatus Dicæarchiam, ſiue Puteolos vt Itali vocare malunt, familiaritatem contraxi cum Alituro mimorum actore, qui Iudæus genere Neroni carus erat: per quem vbi Poppeæ vxori Cæſaris innotui, confeſtim per eam impetraui abſolutionem illis ſacerdotibus: præterq; magnis donatus ab ea muneribus in patriam reuerſus ſum.

Ioſephus ſacerdotibus captiuis abſolutionem impetrat.

ibi deprehendi iam nouarum rerum ſtudia gliſcere, multosq; ad defectionem ſpectare à Rom. pop. itaq; conabor ſeditioſos ad meliorem mentem reducere, proponens eis ob oculos cum quibus eſſent bellum geſturi, nimirum cum Romanis, quibus & peritia rei militaris, & felicitate eſſent impares: monebamq; ne temerè ac imprudenter patriam, ſeq; & ſuos in extremum periculum conijcerent. ad hunc modum vehementer dehortabar, infeliciſſimum belli finem proſpiciens. nec tamen quicquam profeci, tanta erat tum deſperatorum inſania.

Iudæi ſeditioſi.

Ioſephus dehortatus à ſeditione Iudæos, ſuſpectum proditionis ſe facit.

Veritus igitur, ne eadem continenter apud eos repetens in odium atque ſuſpicionem inciderem, quaſi fautor hoſtium, néue hoc nomine comprehenſus ab eis neci traderer, occupato iam caſtello Antonia ſeceſſi ad templum interius, deinde poſt occiſum Manahemum & primates latronum cohortis rurſum ex templo prodij, verſabarq; cum Pontificibus & Phariſæorum primoribus, non mediocriter ſibi timentibus. videbamus enim populum arma corripuiſſe, ipſi inopes conſilij. & cum non poſſemus tumultuatores compeſcere, quòd ea res non careret periculo, ſimulabamus quidem nos probare illorũ ſententiam, ſuadebamus tamen vt ſe continerent, & hoſtem abire ſinerent, quòd ſperaremus Geſſium breui venturum cum validis copijs, & eum tumultum ſedaturum. At ille reuerſus, & in prælio cum multis occiſus, ſua clade extremam toti noſtræ genti calamitatem attulit: mox enim belli autoribus additus eſt animus, ſperantibus omninò Romanos deuincendos, quo tempore & aliud quiddam accidit. Syriæ vrbium circumuicinarum habitatores Iudæos intra eadem mœnia ſecum degentes comprehenſos vnà cum vxoribus & liberis trucidabant, ſine vllo crimine: quippe qui neq; deficere à Romanis cogitauerant, neq; contra ipſos priuatim aliquid moliti fuerant. Sed inter cæteros eminuit impia Scythopolytarum immanitas.

Iudæis calamitates ab externis & incolis illatæ.

Cum enim bello peterentur à Iudæis exteris, coegerunt ſuos Iudæos contra tribules arma ſumere, quod noſtris vetitum eſt legibus: horumq; opé hoſtes profligati ſunt. poſt victoriam autem obliti fidei ſocijs inquilinis debitæ, omnes occiderunt, cum eſſent multa hominum eius gentis millia. nec mitius tractati ſunt Iudæi Damaſci incolæ. Sed de his prolixius in libris de bello Iudaico narrauimus: nunc ob hoc tantum earum cladium memini, vt ſciat lector noſtram gentem non vltrò, ſed neceſſitate compulſam ad id bellum deueniſſe.

Iudæi neceſſitate ad bellum coacti.

Itaq; profligato Geſſio Hieroſolymitanorum primores cum viderent latrones cæterosq; pacis turbatores habere armorum copiam, veriti ne ipſi inermes inimicis obnoxij fierent, vt pòſt accidit: cognitoq; quòd Galilæa nondum tota à Romanis defeciſſet, ſed pars eius etiam tum quietè ageret: miſerunt eò me & alios duos ſacerdotes, viros honeſtos ac bonos, Ioazarum & Iudam, vt prauis illis hominibus perſuaderemus arma deponere: doceremusq; ſatius eſſe committi ea gentis optimatibus. placere enim vt illi arma in futurum ſemper parata habeãt. expectandum

dum tamen dum certò ſciatur quidnam Romanis ſit animi. Cum his mandatis in Galilæam veniens reperi Sephoritas in magno diſcrimine, tuentes patriam contra Galilæorum vim violentium eam diripere, quòd perſtarent in amicitia Romani populi, fidemq́ ſeruarent ſenio Gallo tum Syriæ præſidi. His ego ſecuritatem reddidi ſedata infeſta multitudine: permiſiq́ vt quoties vellent in Dora (ea Phœnices vrbs eſt) ad ſuos mitterent, quos obſides Geſsio dederant. Tiberiadis autem incolas inueni iam arma ſumpſiſſe ob huiuſmodi cauſam. tres in hac vrbe factiones erant: vna honeſtorum virorum, cuius caput erat Julius Capella. Js & qui eum ſequebantur, Herodes Miari, Herodes Gamali, Compſus Compſi: Criſpus enim huius frater olim à maiore Agrippa ei vrbi præfectus tum in ſuis poſſeſsionibus trans Iordanem agebat: hi omnes inquam, autores erant manendi in fide Regis & Rom. pop. ſolus ex nobilitate Piſtus diſſentiebat in gratiam Iuſti ſui filij. altera factio è plebeis & obſcuris conſtans bellandum decernebat. in tertia Iuſtus eminebat Piſti filius, dubitare ſe de bello ſimulans, ſed interim occultè mutationem rerum cupiens, cuius occaſione ſperabat ſe conſecuturum aliquam potentiam. itaq́ progreſſus in concionem conabatur docere multitudinem quod eorum ciuitas inter Galilæas ſemper ſit habita: quodq́ metropolis eius regionis fuerit Herodis tetrarchæ tempore, qui ipſius conditor Sephorim ei ſubiecerit. hanc præminentiam ei manſiſſe & ſub Agrippa patris imperio, vſque ad Felicem Iudææ præſidem: nunc demum poſtquam Agrippæ iuniori à Nerone donata ſit, primatum amiſiſſe. mox enim Sephorim ex quo Romanis parere cœpit, reliquæ regioni præpoſitam: deſiuiſſeq́ apud ſe archiua & menſam regiam. His & alijs multis in Regem iactatis cum irritaſſet ad defectionem populum, aiebat nunc eſſe tempus correptis armis & aſſumptis in ſocietatem reliquis Galilæis primatum ſibi de integro vindicare omnibus fauentibus Sephoritarum odio, quos pertinaciter hærentes in Romanorum amicitia, libenter aliqua clade afficerent: iuuandosq́ eos conatus totis viribus. His dictis permouit multitudinem, quòd haberet popularem quandam facundiam, & ſaniora ſuadentes verborum præſtigijs vinceret. erat etiam Græcarum diſciplinarum non imperitus, quibus fretus auſus eſt rerum tunc geſtarum hiſtoriam texere, quo veritati fucum faceret. Sed de huius nequitia, & quomodo vnà cum ſuo fratre patriam penè ſubuerterit, procedente ſermone narrabimus. Tunc autem Iuſtus ciuibus perſuaſis, quibuſdam etiam coactis arma capere. cum omnibus egreſſus, incendebat vicos Hippenorum atque Gadarenorum contiguos Tiberiadis agro & Scythopolitanorum finibus. quæ dum apud Tiberiadem geruntur, Giſchalorum ſtatus erat talis. Ioannes Leui filius videns ciuium ſuorum quoſdam ferocientes iugum Romanorum excutere velle, conatus eſt eos retinere in fide & officio: quod tamen nullo modo efficere valuit: interim vicini populi, Gadareni, Gabaraganæi, & Tyrij collectis validis copijs irrruentes expugnant Giſchala, quibus incenſis atque dirutis domum ſe recipiunt. qua iniuria Joannes accenſus, ſuis omnibus armatis, conflictúque cum prædictis populis habito, inſtauratam patriam ſecuritatis cauſa cinxit mœnibus. Gamalæ autem in Romanorum fide perſtabant ob cauſam hanc. Philippus Iacimi filius, Agrippæ Regis præfectus, præter ſpem dum regia Hieroſolymitana oppugnaretur elapſus in aliud periculum incidit, ne iugularetur à Manahemo & ſocijs eius latronibus: ſeruatus eſt tamen interuentu cognatorum quorundam

Sephoritarum diſcrimen.

Seditio in vrbe Tiberiade.

Tres in vrbe Tiberiade factiones.

Iuſti Piſti filij ad multitudinem oratio.

Iuſtus populum ad defectionē irritat.

Iuſtus belli fax.

Giſchala incenſa atq; diruta.

Gamala in Romanorum fide perſtant.

Philippi Iacimi filij periculum.

rundam Babyloniorum, qui tum erant Hieroſolymis: quintaq́ poſt die quo minus agnoſceretur mutato capillitio fugam iniјt. & cũ perueniſſet ad quendã ſuæ poſſeſsionis vicum ſitum prope caſtellum Gamala, accerſiuit aliquam multos ſibi ſubditos. interim diuinitus ei quiddam accidit, quod alioqui perituro ſalutem attulit. nam repentina febre correptus literas ad Agrippam & Berenicen ſcriptas liberto cuidam commiſit, qui Varo eas redderet: huic enim tum Rex & Regina curandam regiam crediderant, ipſi Berytum profecti obuiam Geſsio. at Varus acceptis Philippi literis, cognitoq́ quòd euaſerit, tulit id grauiter, veritus ne poſthac Rex & Regina non egerent ſua opera, vt Philippo incolumi reddito. productum igitur ad plebem eum qui literas attulerat, & accuſatum tanquam falſarium, quodq́ fictum nuncium attuliſſet, Philippum Hieroſolymis cum Judæis contra Romanos bellum gerere, ſupplicio tradidit. qui cum non reuerteretur ad Philippum, ille cauſam neſciens rurſus alium miſit cum literis, renunciaturum quidnam priori accidiſſet, cúrve ita differret reditum. Verùm & hunc Varus oppreſsit per calumniam. etenim à Cæſarienſibus Syris inflatus fuerat vt aſpiraret ad ſublimia, dicentibus fore vt Agrippa interficiatur à Romanis ob rebellationem Judæorum, & ipſi detur regnum debitum propter cognationem regiam. nam conſtabat Varum eſſe regij generis, deſcendentem à Sohemo tetrarcha Libani. Js igitur ſpe tali elatus literas apud ſe retinuit, diligenter cauens ne peruenirent in manus regias: obſeruabatq́ omnes exitus, ne quis clàm elapſus renunciaret Regi quæ ibi fierent: multosq́ Judæorum interficiebat in gratiam Syrorum Cæſarienſium. quin & in Bathanæa Judæos qui Babylonij vocantur, Bathyram incolentes decreuit ope Trachonitarum inuadere: vocatisq́ ad ſe Cæſarienſibus Judæis duodecim primarijs, iuſsit eos profectos illò nunciare ſuo nomine tribulibus: relatum ſibi eſſe quòd bellum aduerſus Regem molirentur: ſed quia non liberet credere, denunciare vt arma ponerent. id enim argumentum fore certiſsimum, quòd meritò fidem non habuerit falſis rumoribus. adiunxit, mittendos eſſe viros ſeptuaginta ex optimatibus, qui crimen obiectum diluant. fecerunt iuſſa illi duodecim: & cum Bathyram veniſſent ad ſuæ gentis homines, eosq́ nihil noui moliri inueniſſent, perſuaſerunt vt ſeptuaginta viros mitterent. hos aduentantes cum duodecim legatis Cæſaream, Varus ſtipatus regio milite in itinere exceptos vna cum ipſis legatis interficit, ac mox pergit contra Iudæos incolentes Bathyram. ſed præuenit eum quidam ex illis ſeptuaginta caſu ſeruatus, quo nuncio moniti arreptis armis receperunt ſe cum vxoribus & liberis in caſtellum Gamala, relictis vicis refertis multis opibus, & pecorum ingenti numero. quo audito Philippus & ipſe eodem ſe contulit. ad cuius aduentum acclamabat populus vt ducem ſe eis præberet, & contra Varum ac Cæſarienſes Syros bellum ſuſciperet. fama enim ſparſerat Regem ab his occiſum eſſe. Philippus verò comprimebat eorum impetum, collata in eos Regis beneficia in memoriam reuocans, tum quanta eſſet Romanorum potentia, quam rebellando irritare immani periculo non careat. atque ita tandem vicit huius viri conſilium. Rex porrò cum ſenſiſſet Varum velle apud Cæſaream Iudæos cum vxoribus & liberis multorum millium explentes numerum interficere, miſit ei ſucceſſorem Equum Modium, vt alibi dictum eſt. Philippus autem Gamala & vicinam regionem in Romanorum fide continuit. Interea cum veniſſem in Galilæam, certis nuncijs ſuper his rebus edoctus,

Varus literas ferentem, iniuſte ſupplicio tradit.

Vari tyrannis & regni cupido.

Varus tyrannidem & potentiam occultare conatur.

Varus ſeptuaginta Iudæos vna cũ ipſis legatis interficit.

Iudæi in caſtellum Gamala ſeſe recipiunt, quo & Philippus ſe confert.

Gamala in Romanorum fide permanet.

ſcripſi

ſcripſi Hieroſolymitanorum concilio, quid me iuberent ſciſcitans. reſcriptũ eſt, vt in Galilęa maneam, eiusq́; tutelę prouideam, retentis etiam collegis, ſi illis ita viſum ſit. hi cum multum pecunię paraſſent ex debitis ſibi ſacerdotij nomine decimis, ſtatuerant reuerti in patriam: ſed rogati, vt tantiſper mecum eſſent dum componeremus omnia, facilè aſſenſerunt. Cum his igitur à Sephoritarum vrbe profectus in Bethmauntem vicum veni diſsitum quatuor ſtadijs à Tiberiade: miſſoq́; nuncio accerſiui ad me ſenatum Tiberiadis & primores eius populi. qui poſtquam affuerunt, & inter hos Iuſtus quoq;, dixi me vnà cum collegis legatũ à populo Hieroſolymitano miſſum ad eos, vt agerem de diruendo palatio, quòd ibi à ſe exſtructum Herodes tetrarcha varijs animaliũ picturis ornauerat, cum id vetitum ſit noſtris legibus: rogabamq́;, vt nos quantocyus id facere permitterent. Quod cum diu Capella & ſuę factionis homines recuſaſſent, tandem magna contentione aſſenſum eis expreſsimus. interim dum nos ea de re contendimus, iam Jeſus Saphię filius nautarum & inopum factionis dux aſſumpta aliquam multorum Galilęorum manu palatium incenderat, ratus ſe bonam prędam inde paraturum, quia tecta eius quędam inaurata viderat: multaq́; in eo diripuerunt pręter animi noſtri ſententiam. nos enim poſt colloquium cum Capella & Tiberienſium primatibus apud Bethmauntem habitum in ſuperiora Galilęę nos recepimus. Tum Ieſu factio Gręcos omnes eam vrbem habitantes interimunt, & quotquot inimicos ante id bellum habuerant. His auditis, vehementer commotus deſcendi in Tiberiadem, dediq́; operam, vt quicquid poſſem recuperarem ex direptis Regis facultatibus, candelabra corinthia, menſas Regias, & rudis argenti ſatis magnam copiam. quęcunq; autem recepi, Regi ſeruare ſtatui. accitis igitur decem è ſenatu potioribus & Capella Antylli filio, vaſa illa eis tradidi, interdicens, ne cuiquam pręter me ea redderent. Inde Giſchala cum collegis ad Ioannem veni, cogniturus quidnam haberet animi: moxq́; deprehendi eum rerum nouarum cupidum affectare tyrannidem. rogabat enim me, vt ſibi poteſtatem facerem exportandi frumentum Cęſaris, quod in ſuperioris Galilęę vicis erat repoſitum, dicens ſe id velle impendere in ſtructuram mœnium patrię. at ego cum olfeciſſem eius conatus & conſilia, negabam me hoc ei permittere. cogitabam enim id frumentum, aut Romanis ſeruare, aut mihi ipſi, quòd haberem iam curam eius regionis à ciuitate Hieroſolymitana mihi commiſſę. ergo cum nihil à me impetraret, collegas appellauit ſuper hoc negocio futurorum improuidos, & auidos munerum. ab his largitione totum eius prouincię frumentum obtinuit, me non valente contra duos contendere. deinde altero dolo Joannes vſus eſt. aiebat enim Judęos Cęſarεę Philippi incolas, Regis cui ſuberant mandato intra mœnia cohibitos, querentes de olei puri penuria, id à ſe petere, ne pręter morem cogantur vti Gręcorum oleo. hęc autem non religionis reſpectu dicebat, ſed victus turpis lucri cupidine. ſciens enim apud Cęſarienſes ſextarios duos drachma vna venire, Giſchalis autem octuaginta ſextarios drachmis quatuor, totum illud oleum quod ibi erat ad eos tranſmiſit, me quoque, vt videri volebat permittente. non enim volens permittebam, ſed metu ne ſi obſiſterem lapidarer à populo. poſtquam igitur conceſsi, plurimum pecunię Ioannes quęſiuit hoc maleficio. ex hoc oppido remiſi collegas Hieroſolyma, totusq́; poſthac fui in comparandis armis & muniendis vrbibus. accitis deinde latronum fortiſsimis, cum viderem non poſſe illis

Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilęa manet.

Palatium Tiberiadis incenſum.

Ioſephus Regis facultates recuperat.

Ioannes in Giſchala.

Ioannes lucri cupidus.

Ioſephus collegas Hieroſolyma remittit.

arma adimi, perſuaſi multitudini, vt mercede eos conduceret, conducibilius docens habere eos ſtipendiarios, quàm ſinere agros incurſionibus eorum diripi: atq; ita eos dimiſi ſacramento obſtrictos, ne niſi vocati in regionem noſtrã venirent, aut, niſi ſtipem debitam reciperent, iuſſos prius abſtinere à Romanis & accolis

Ioſephus Galilææ Præſes, 70 viros ſibi adiungit.

iniuriam. Sed ante omnia, curaui in pace cõtinere Galilæam. cumq; vellem optimates eius regionis circiter ſeptuaginta prætextu amicitiæ habere quaſi obſides fidei, adſcitos in amicitiam feci mihi comites & iudicandi ſocios, pleraq; decernens ex ipſorũ ſententia, in primis curans, ne temerè diſcederem à iuſtitia, vtúe

Ioſephus triginta annos natus, nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur.

abſtinerem ab omni corruptela munerum. agens igitur annum trigeſimum, qua ætate etiam ſi quis temperet cupiditatibus illicitis, difficile tamen euadit calumniatorum inuidiam, maximè, ſi cum magna poteſtate ſit, nulli mulieri vim intuli, & nihil mihi obtrudi ſum paſſus, vt rei nullius indigus: imò ne debitas quidem mihi, vt Sacerdoti decimas accipere volui ab afferentibus. ex manubijs tamen partem poſt deuictos Syros accolas recepi, quas me Hieroſolyma miſiſſe ad

Ioſephi erga hoſtes benignitas.

cognatos fateor. Cumq; bis Sephoritas vi expugnaſſem, Tiberienſes quater, Gadarenſes ſemel, & Ioannem ſæpius inſidias mihi molitum in poteſtatem redegiſſem, neq; de ipſo, neq; de vllo memoratorum populorum pœnas ſumere ſuſtinui, vt procedente ſtilo indicabimus. quamobrem opinor Deum rectè factorum inſpectorem, & tunc me eripuiſſe ex inimicorum inſidijs, & poſt ſæpè è multis pe-

Galilæorum erga Ioſephum fides ac beneuolentia.

riculis, ſicut ſuo loco dicetur. Tanta autem erga me erat vulgi Galilæorum fides ac beneuolentia, vt expugnatis [illegible]um oppidis, & in captiuitatem abductis familijs, non tantum gemitus ſuis calamitatibus, quantum curæ incolumitati

Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit.

meæ tuendæ impenderent. hac videntem Ioannem inuidia ſubijt: rogauitq; me per literas, vt ſibi permitterẽ valetudinis cauſa apud Tiberiadem foueri aquis calidis: quod ego nihil ſuſpicans libenter annui: quin & his quibus ciuitatis adminiſtratio per me fuerat credita ſcripſi, vt diuerſorium ei pararent & comitibus, rerumq; ad commodum victum idonearum copiam. ipſe interim agebam

Ioannis inſidiæ.

in vico Galilææ, qui Cana dicitur. Ioannes autem poſtquam venit Tiberiadem, egit cum oppidanis, vt obliti datæ mihi fidei ad ſe deficerent: multiq; preces eius libenter admiſerunt, homines gaudentes nouitatibus, & mutationem auidi procliueſq; ad diſſidia: præcipuè verò Iuſto, & patri eius Piſto cupidè arrepta eſt deficiendi à me ad Ioannem occaſio. id tamen conſilium interuentu meo feci irritum. Venerat enim ad me à Sila, quem Tiberienſibus ducem præfecerã, nuncius voluntatem eius populi indicans, & hortans vt properem: alioquin fore, vt ciuitas breui in aliorum poteſtatem veniat. lectis igitur Silæ literis, cum ducentis viris per totam noctem iter feci, præmiſſo nuncio, qui aduentum meum ſigni-

Ioſepho Tiberienſis plebs obuiam venit.

ficaret Tiberienſibus. mane autem iam ciuitati proximo plebs mihi venit obuiam, & Ioannes inter alios. qui cum valde turbato vultu me ſalutaſſet, veritus ne detecto ſuo conatu veniret in capitis periculum, properè ſe recepit in diuerſorium. cumq; perueniſſem in ſtadium, dimiſſis abſq; vno ſatellibus, retentiſq;

Ioſephi ad ciues Tiberienſium adhortatio.

decem armatis, alloqui cœpi concionem Tiberienſium ſtans in celſo quodam ſuggeſto: hortabarq; eos ne tam cito deficerent, alioqui fore, vt breui eos fidei mutatæ pœniteat: neque illis poſthac quenquam crediturum facile, nimirum merito ſuſpectis ob hanc præſentem perfidiam. Vix hæc effatus eram, cum audio ex meis quendam iubentem me deſcendere. non enim tempus eſſe conciliandæ Tiberienſium beneuolentiæ, ſed proſpiciendi incolumitati propriæ, & quomodo inimicos effugiam.

effugiam. Ioannes enim poſtquam didicit me penè ſolum eſſe, delectos è mille ſuis militibus fidiſſimos miſerat iuſſos me interficere: iamq́ veniebāt, & patratum fuiſſet facinus, niſi ocius deſiliuiſſem cum Iacobo ſatellite, ſubleuatus ab Herode Tiberienſi: à quo deductus ad lacum, nauigio quod fortè ibi nactus ſum conſcenſo, euitatis præter opinionem inimicis perueni Taricheas. eius vrbis incolæ audita Tiberienſium perfidia vehementer irati, correptis armis hortabantur, vt ſe contra eos ducerem, dicentes ſe velle vlciſci læſi ducis iniuriam: facinusq́ hoc renunciabant per totam Galilæam, quò omnes citarent contra Tiberiada, rogantes, vt frequentes ad ſe conuenirent, facturi de cōſilio ducis id quod viſum fuerit. itaque magnus vndique Galilæorum armatorum concurſus factus eſt, poſtulantium, vt Tiberiada inuaderem, expugnatamq́ diruerem, & incolas cum totis familijs ſub haſta venderem. idem ſuadebant & amici qui ex ea vrbe euaſerant. ego verò non annuebam, indignum ratus ciuilis belli initium facere, & cenſens nō debere eam cōtentionem vltra verba progredi: imò ne ipſis quidem aiebam id conducere, ſi Romanis inſpectantibus diſſidijs inteſtinis ſe conficiant. hac ratione demum Galilæorum ira placata eſt. Ioannes porrò vbi non ſucceſſerūt inſidiæ, ſibi ipſi timuit, & aſſumptis armatis quos circa ſe habebat relicta Tiberiade Giſchala petijt: inde ad me ſcripſit factum excuſans, quaſi non fuiſſet eius conſcius: rogabatq́ ne quid ſuſpicarer de ipſo, addens iuramenta cum diris execrationibus, quò magis ſcriptis ſuis fidem aſtrueret. At Galilæi, quorū è tota regione denuo magnus cum armis affluxerat numerus, ſcientes hominem eſſe malum & periurum, rogabant, vt ſe contra eum ducerem, promittentes funditus ſe deleturos & ipſum & patriam eius Giſchala. Actis igitur pro fauore gratijs, pollicitus ſum me eis non ceſſurum officijs ac beneuolentia: rogabam tamen, vt cohiberent ſeipſos, & darent mihi veniam quòd tumultus compeſcere mallem abſque cædibus. conceſſerunt id mihi Galilæi, moxq́ Sephorim venimus. oppidani autem, quibus decretum erat permanere in fide Romani populi, timentes meum aduentum, conati ſunt me in alia negocia diſtrahere, quò ipſi ſecurius degerent: miſſoq́ nuncio ad Ieſum latronum principem agentem in confinijs Ptolemaidis, magnam pecuniam ei ſunt polliciti, ſi cum octingentorum manu quam alebat, bellum nobis inferret. is promiſſis motus voluit nos nec opinantes & imparatos aggredi. itaque rogat me per nuncium, vt ſibi ſalutandi me poteſtatem facerem. quo impetrato, quandoquidem non præſenſeram inſidias, aſſumpta latronum cohorte iter fecit propere. non tamen ei ſucceſſit tentatum facinus. cum enim iam non longè abeſſet, quidam ex eius cohorte transfuga conatum ipſius mihi indicat. quo audito proceſſi in forum ſimulans me nihil ſcire de inſidijs, ſequente armatorum Galilæorum multitudine, & inter hos quibuſdam Tiberienſibus. deinde diſpoſitis qui ſeruarent vias, iuſſi portarum cuſtodes, vt ſolum Ieſum cum primis venientem intromitterent, cæteros excluderent, & ſi vi tentarent irrumpere, plagis repellerent. quibus imperata facientibus intrauit Ieſus cum paucis: iuſſusq́ à me arma confeſtim proijcere, niſi interfici mallet, videns ſe cinctum armatis paruit. tum qui eum ſequebantur excluſi, vt ducem ſuum captum ſenſerunt, è veſtigio fuga ſe proripiunt: & ego ſeorſum abducto Ieſu dixi me non ignorare paratas mihi inſidias, quibúſve id factum ſit autoribus: daturum tamen erroris veniam, ſi mutatus velit eſſe mihi fidus in poſterum. quo omnia pollicente dimiſi

Ioannes Ioſephum interficere conatur.

Galilæi Tiberiada inuadere poſtulant.

Ioannes Ioſepho ſeſe excuſat.

Ieſus latronum Princeps.

Ioſepho Ieſus bellū infert.

Ieſus à Ioſepho arte captus.

Ioſephi erga Ieſum benignitas.

dimiſi hominem, permiſſum quos prius habuerat colligere: Sephoritis verò pœnã interminatus ſum, niſi poſthac quieſcerent. Per idem tempus venerunt ad me duo Trachonitarum magnates Regis ſubditi, adducentes ſuos equites, & afferentes tàm arma quàm pecuniam. hos cum Iudæi circumcidi cogerent, ſi velint inter ipſos verſari, non ſiui vt eis moleſti eſſent: aſſeuerans oportere ſuo quenque arbitratu, & non alieno impulſu Deum colere: neq; committendum, vt eos ſecuritatis cauſa confugiſſe ad nos pœniteat: atq; ita perſuaſa multitudine, viris illis conſuetum victum abunde præbui. Interea Rex Agrippa copias mittit duce Equo Modio, quæ Magdala caſtellum vi capiant: quæ tamen obſidere id non auſæ, inſeſſis vijs infeſtabant potius Gamala. Ebutius autem Decadarchus qui Magni campi præfecturam tenuit, audito quòd in Simoniada vicum veniſſem ſitum in Galilææ finibus, diſtantem ab ipſo ſexaginta ſtadijs, noctu aſſumptis quos circa ſe habebat centum equitibus, & fermè ducentis peditibus, Gabenſiumq; auxilijs, nocturno itinere in eum vicum peruenit. contra quem cũ meorum explicuiſſem validam aciem, conatus eſt nos in planiciem proijcere, fretus equitibus. nihil tamen profecit, quia moueri loco nolui, quippe videns eum potiores habiturũ, ſi cum eſſemus omnes pedites deſcenderemus in campeſtria. cumq; aliquandiu ſtrenuè repugnaſſet Ebutius, tandem animaduertens nullum eſſe eo loco vſum equitum, ſigno receptui dato Gabam abijt infecto negocio, tribus tantum in pugna amiſſis. ego verò e veſtigio ſecutus ſum cum armatorũ duobus millibus, cumq; veniſſem Beſaram, quod oppidum in Ptolemaidem ſitum confinijs ſtadio vigeſimo abeſt à Gaba, vbi tum erat Ebutius: diſpoſitis foris per vias ſtationibus militum, quo tuti eſſemus ab incurſu hoſtium, donec frumentum exportaremus, cuius magna vis è circumuicinis Reginæ *Berenices vicis eò congeſta fuerat: oneratisq; plurimis camelis & aſinis quos in hoc adduxeram, tranſmiſi frumentum id in Galilæam: abſolutoq; hoc negocio, feci Ebutio pugnandi copiam. eam cum ille detrectaret audacia noſtra territus, verti me in Neapolitanum, audito quòd populatus ſit agrum Tibérienſium. is cum equitũ ala præſidio erat Scythopoli. hoc igitur ab vlteriore Tiberienſium vexatione prohibito, totus erã in proſpiciendo rebus Galilææ. Cæterum Ioannes Leui filius, quem diximus degere Giſchalis, poſtquam cognouit omnia mihi ex ſententia ſuccedere, amariq; me à ſubditis, & timeri ab hoſtibus, iniquo id tulit animo, ratusq; non eſſe in ſuã rem meam felicitatem, non mediocri inuidia tactus eſt: ſperansq; ſe meos ſucceſſus impediturum ſi ſubditorum in me concitaret odia, ſolicitauit Tiberienſes & Sephoritas, ratus etiam Gabarenos ad ſe defecturos, quæ ciuitates ſunt in Galilææ præcipuæ. aiebat enim ſuo ductu longè melius adminiſtranda omnia. & Sephorienſes quidem, quòd vtroque noſtrum poſthabito ad* Romanos *ſpectarent dominos, non aſſenſerunt homini. Tiberienſes autem defectionem quidem recuſabant, pollicebantur tamen illi quoque amicitiam. Gabareni autem Ioanni ſe addixerunt, autore Simone ciue primario, qui Ioannis erat amicus & ſocius. nec tamen apertè ad eum defecerunt, quippe qui vehementer timebant Galilæos, iam antè experti eorum erga me beneuolentiam: ſed clàm captabant occaſionem inſidijs. Et ſanè periculum adiui maximum de cauſa tali. Dabarittenì quidam audaces iuuenes cum animaduertiſſent vxorem Ptolemæi procuratoris Regij cum magno paratu deducentibus aliquot equitibus per Magnum campum ex ditione Regia in Romanorum prouinciam iter facere, in eos repente ir-*

Ioſephi Religionis cura.

Ebutius contra Ioſephum.

Ebutius infecto negocio diſcedit.

Ioſephus frumentũ in Galilæã tranſmittit.

Ioſephus in Neapolitanum.

Ioannes Ioſephi ſucceſſus, animo fert iniquo.

Gabareni Ioanni ſeſe addicunt.

Dabaritteni Ptolemæi vxorẽ ſpoliant.

te irruunt: fugataq́ muliere quicquid ſecum portabat diripiunt: quo facto Taricheas vbi tum eram, quatuor mulos adducunt onuſtos veſtimentis variáque ſupellectili: inter quam & vaſa erant argentea non pauca, & quingenti nummi aurei. Hæc ego ſeruare volens Ptolemæo, vt eiuſdem tribus homini, quòd lex noſtra ne inimicos quidem tribules fraudare permittat, dixi his qui attulerant oportere ea ſeruari, vt diuenditorum precium conferatur in Hieroſolymitanæ vrbis mœniorum fabricam. id iuuenes illi permoleſtè tulerunt, non admiſſi in partem prædæ, vt ſperauerant: quapropter ſparſi per vicos Tiberiadis rumorem diſſeminant, vellem me Romanis eam regionem prodere. finxiſſe enim prædam deſtinatam eſſe præmuniendis Hieroſolymis: re autem vera in hoc eam ſeruare, vt rapta domino ſuo reſtituam. qua quidem in re nil eos fallebat opinio. poſt diſceſſum enim iuuenum accitis duobus primarijs ciuibus, Daſsione & Iannæo Leui filio, Regi amiciſsimis, mandaui eis, vt raptam ſupellectilem ad illum tranſmitterent, mortem interminatus ſi hoc ſecretũ proferrent apud quenquam mortalium. Sed cum Galilæos rumor perſuaſiſſet, me velle Regionem eorum Romanis *prodere, omnibus incitatis ad ſumendum de me ſupplicium, Taricheatæ quoque fidem habentes iuuenum commenticijs ſermonibus, ſuaſerunt meis ſatellibus & militibus reliquis, vt me dormientem deſerentes in circum venirent, cum cæteris ibi de abrogando mihi imperio conſultaturi. qui perſuaſi multos ibi iam ante congregatos inueniunt, vnanimiter vociferantes vindicandum eſſe in proditorem Reipublicæ. Sed præcipuè inſtigabantur à * Ieſu Saphiæ filio, qui tum ſummum magiſtratum gerebat, vir malus, & natus mouendis tumultibus, ſeditioſusq́, vt qui maximè. Is tum præ ſe ferens Moſis tabulas in medium progreſſus, ſi veſtri, inquit, nulla cura tangimini, at ſacratas has leges nolite contemnere, quas publico odio proſequendus Ioſephus iſte veſter dux ſuſtinuit prodere, quantumuis atroci pœna digniſſimus. Hæc effatus & exceptus acclamatione populi, aſſumptis armatis ad ædes vbi diuerſabar properat cum certo interficiendi me propoſito, me nihil tumultus ſentiente & quieſcente interim præ laſsitudine: cum ſubito Simon vnus ſatellitum, qui tum ſolus mecum permanſerat, viſo incurſu ciuium me excitat: indicatoq́ inſtante periculo ſimul hortatur, vt potius generoſi ducis more vitam abrumpam, quàm inimicorum arbitrio moriar. Hæc illo monente, ego ſalute mea Deo commiſſa mutatáque veſte in cœtum atratus prodij, & ſuſpenſum à ceruice geſtans gladium, per viam illam qua neminem aduerſariorum occurſurum ſciebam in circum veniens viſendum me præbui, in faciem proſtratus & terram rigans lacrymis, ita vt omnes mouerem ad miſericordiam. cúmque ſenſiſſem mutatos affectus populi, conatus ſum eorum ſententias ſcindere, prius quàm armati reuerterent à meis ædibus: faſſusq́ me non alienum ab obiecto crimine, poſtulabam, vt primum diſcerent, in quem vſum ſeruarem relatam ad me prædam, ac tum demum ſi liberet me interficerent. multitudine verò iubente me dicere, armati reuerſi & me conſpicati irruunt occidendi animo. ſed cohibiti plebis vocibus, repreſſerunt ſuum impetum, rati poſt confeſsionem proditionis & ſeruatæ Regi pecuniæ habituros ſe meliorem occaſionem patrandi facinoris. Itaque facto ſilentio, Viri fratres inquam, ſi vobis videor mortem commeritus, nec ipſe mori recuſo: volo tamen ante exitium veritatem apud vos proloqui. Equidem cum*

Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddere conatur.

Seditio aduerſus Ioſephum.

*Græc. tex. τοῦ σαπί-δα παῖς.

Ieſus Saphiæ fili⁹, inſidias Ioſepho ſtruit.

Simon Satelles, Ioſephum excitat.

Ioſephus populũ ad miſericordiã mouet.

Ioſephi oratio & cõfeſſio coram aduerſarijs.

animaduertiſſem ciuitatem hanc commodiſsimam hoſpitibus, multosq́; relictis proprijs patrijs delectari veſtra conſuetudine cuiuſuis fortunæ futuros ſocios, decreueram mœnia vobis condere ex iſtis pecunijs, propter quas ad hoc deſtinatas exorta eſt tanta veſtra indignatio. ad hæc verba Tarichenſes & hoſpites conclamant, gratias mihi agentes & iubentes me bono eſſe animo. Galilæi verò atque Tiberienſes perſtabant in iracundia. factumq́; eſt inter ipſos diſsidium, his minantibus pœnam, illis contrà ſecurum me eſſe iubentibus. poſtquam autem & Tiberienſibus promiſi me ædificaturum mœnia & alijs opportunis ciuitatibus, fidem habentes pollicitis dilabebantur ad ſuum quiſque domicilium: & ego præter omnem ſpem elapſus è tanto periculo, cum amicis & viginti armatis domum reuerſus ſum. Sed denuò latrones & ſeditionis autores, timentes ſibi né peccati pœnam luerent, cum ſexcentis armatis concurrunt ad meum diuerſorium, incendendi illud animo. quorum aduentu nunciato ratus turpe fugere, decreui vti contra eos audacia. clauſis igitur meo iuſſu ædium foribus, ipſe è cœnaculo poſtulabam, vt ad me aliquot mitterent, accepturos ob quam tumultuabantur pecuniam, ne quid habeant quod ſtomachentur amplius. quo facto turbulentiſsimum ex his qui intrò recepti ſunt, verberibus cæſum & alteram manum abſciſſam ſuſpenſamq́; à collo gerentem, rurſum eieci, rediturum ad eos qui ſe miſerant. at illi mirum in modum ſunt territi: timentésque ſimilem pœnam ſi ibi morarentur diutius, quippe qui putabant me plures domi habere armatos, ſubito omnes diffugiunt: ſicq́; hoc ſtratagemate alteras euaſi inſidias. Nec tamen deſuerunt qui rurſum concitarent vulgum, negantes magnates illos Regios, qui ad me confugerant oportere viuere, niſi tranſirent ad eorum ritus, à quibus ſalutem peterent: criminabantúrque eos, vt Romanorum ſtudioſos & veneficos: moxq́; tumultuabatur multitudo decepta à loquentibus ad gratiam. Quo comperto ego contrà docui populum, non eſſe exagitandos qui ad ipſos confugerint: cauillatus in vanitatem obiecti veneficij, fruſtra Romanos tot legiones alere, ſi veneficorum opera poſsint victoriam conſequi. His verbis pauliſper placati, vbi digreſsi ſunt rurſum in magnates illos irritabantur à quibuſdam perditis, vt etiam armati ad eorum ædes, quas Tarichææ habitabant concurrerent, interfecturi homines. quod vt audiui, valde timui ne hoc ſcelere patrato nemo poſthac ad nos confugeret. quamobrem aſſumptis quibuſdam alijs propere veni ad eorum diuerſorium: quo clauſo, & perducta inde foſſa ad lacum, accitum nauigium cum eis inſcendens, traieci in Hippenorum confinia: & reddito eis equorum precio, quos in tali fuga abducere non poterant, dimiſi multum rogatos, vt præſentem neceſsitatem forti ferrent animo: nam & ipſe permoleſte ferebam, cogi me rurſum in hoſtilem terram exponere viros, qui ſemel ſe meæ fidei commiſerant: ſatius tamen ducens Romanorum manu eos, ſi ita contingat, cadere, quàm in mea ditione per ſcelus opprimi. Illi tamen ſeruati ſunt, Rege concedente errati veniam. Et horum quidem hic fuit exitus. Tiberienſes porrò per literas Regem rogauerunt, vt in eorum agrum præſidium mitteret, defectionem pollicentes. Quo facto quàmprimum ad eos veni, poſtulabant, vt mœnia ſibi promiſſa exſtruerem. audiuerant enim Taricheas iam cinctas mœnibus. ego vero annui, & congeſta vndique materia iuſsi architectos opus id aggredi. Poſt triduum verò meà

Ioſeph⁹ inſidias euadit.

Ioſephus in alio periculo verſatur.

Ioſephi ſtratagema.

Alia vulgi ſeditio.

Ioſeph⁹ Regios clàm dimittit.

Tiberienſium ad Agrippam literæ.

*me à Tiberiade digreſſo Taricheas triginta ſtadijs inde diſsitas, fortè fortuna cõ-
ſpectus eſt Romanorum equitatus non longè à Tiberiade iter faciens, quos op-
pidani rati eſſe Regios, mox in Regem honorificas voces, in me cõtumelioſas ia-
ctare auſi ſunt: moxq́ curſim quidam veniens renunciat illorum motum ad de-
fectionem ſpectantium: id quod me valde perterruit, quòd inſtante tum Sabba-
to armatos à Taricheis domum dimiſeram, quo quietius Taricheatæ ſine mili-
tari turba feriarentur: & alioquin quoties eo loco degerem ne ſatellitio quidem
vtebar, fretus probata ſæpe incolarum beneuolentia. itaque cum ſeptem tantum
milites & aliquot amicos circa me haberem, anceps eram conſilij. nam reuocare
copias ſub veſperam non placebat, quibus poſtera die neque neceſſaria arma tra-
ctare permittebatur noſtris legibus. quòd ſi Taricheatas eorumq́ hoſpites prædæ
ſpe inuitatos illò ducerem, videbam in eis non eſſe ſatis virium. & res dilatio-
nem non patiebatur, quòd timerem ne à Rege miſsi occupata vrbe me exclude-
rent. quapropter decreui vti ſtratagemate. E veſtigio amicorum fidiſsimos Tari-
cheatarum portis appoſui, neminem permiſſuros egredi: conuocatisq́ familiarũ
primatibus, ſingulos iuſsi nauem in lacum deducere, eaq́ cum gubernatore in-
ſcenſa me ſequi. Tum & ipſe cum amicis & ſeptem illis militibus conſcenſo naui-
gio petebam Tiberiada. At Tiberienſes, vt cognouerunt nullas à Rege venire
copias, lacum verò totum refertum nauibus, attoniti & ciuitati ſuæ timentes, ac
ſi naues militem veherent, mutauerunt priorem ſententiam. itaq́ poſitis armis
obuiam mihi cum vxoribus & liberis prodeunt, excipientes me fauſtis acclama-
tionibus, quòd putarent me non ſenſiſſe ipſorum propoſitum, rogantesq́, vt pro-
pitius in eorum vrbem adueniam. ego autem propius accedens iuſsi gubernato-
res longè à terra ancoras iacere, ne appareret oppidanis nauigia eſſe inania: ipſe
naui vna aduectus proximè, cum eis expoſtulabam quòd tàm ſtultè ad violan-
dum fidem mihi datam eſſent faciles: deinde pollicebar certam veniam, ſi decem
primates ad me mitterent: quo ſine mora facto, in nauem impoſitos miſi Tari-
cheas in cuſtodiã. atq́ hac arte alios poſt alios accipiendo paulatim vniuerſum
ſenatum & parem ex primoribus populi numerum illò tranſuexi. Tum reliqua
multitudo, vt vidit in quanto eſſet periculo, rogabat, vt tumultus autorem ſup-
plicio traderem. is Clitus dicebatur, audax & temerarius iuuenis. ego qui nefas
ducebam virum tribulem interficere, & tamen neceſſe habebam pœnam de eo ſu-
mere, Leuiam vnum è ſatellitibus iuſsi, vt accedens ei manum alteram præci-
deret: qui cum non auderet ſolus in tantam multitudinem progredi, ne timidi-
tas eius ſentiretur à Tiberienſibus vocato Clito, quoniam inquam meritus es
ambas manus amittere homo in me tàm ingratus & perfidus, eſto nunc tibi ipſe
carnifex, ne tibi cunctanti grauius inferatur ſupplicium. cumq́ multis precibus
alteram manũ ſibi donari peteret, ægrè annui. moxq́ libenter, ne ambabus mul-
ctaretur, arrepto cultro ſiniſtram ſibi præcidit. atque hoc modo is tumultus eſt
compoſitus. Me deinde reuerſo Taricheas, Tiberienſes, vt cognouerunt ſtrata-
gema quo vſus ſum, mirabantur quòd abſque cæde ſedauiſſem ipſorum veſaniã.
ego autem accitis è cuſtodia Tiberienſibus, & in his Iuſto patreq́ eius Piſto, ad-
hibui eos conuiuio: & inter epulandum dixi me non ignorare Romanos potentia
mortales omnes præcellere, diſsimulare tamen propter latronum multitudinem:
ſuadebamq́, vt & ipſi idem facerent expectantes meliora tempora, neq́ interim
grauatim ferrent meum imperium, quandoquidem non daretur alius dux com-*

Septem vel octo ſtadia fere miliare germanicũ conſtituunt.

Seditio & defectio Tiberientium.

Ioſephus propter Tiberienſes periculis expoſitus.

Ioſephus cõſcenſo nauigio Tiberiadẽ petit.

Clitus Tiberiade ſeditionis autor.

Clitus ſiniſtram ſibi præcidit.

Ioſephus Tiberienſes ex cuſtodia dimittit.

deſeram, néue medio diſceſſu regionem ſuam prodam inimicorum iniurijs. & cum precibus nihil agerent, adiurabant me vt maneam, iactantes multa conuicia in Hieroſolymitanum populum, qui ſe in pace non ſinerent. Hæc audiens & videns plebis mœſticiam flexus ſum miſericordia, non indignum ratus pro tanta multitudine vel apertum ſuſtinere periculum, itaq; manſurum me annui, & iuſsis adeſſe ex omni eo numero quinq; millibus cum armis ac commeatibus, cæteros dimiſi in ſuam quenq; patriam. cumq́; præſtò eſſent illa quinq; millia, aſſumptis his & tribus millibus militum quos antè habueram, & octuaginta equitibus, iter feci in vicum Chabalonem ſitum in confinijs Ptolemaidis: ibiq́; continebam paratas copias, quaſi geſturus bellum contra Placidum. venerat is cum duabus cohortibus & turma equitum, miſſus à Ceſtio Gallo vt incenderet vicos Galilæorum vicinos Ptolemaidi, & cum ille militem ſuum vallo cinxiſſet non longè à Ptolemaenſium mœnibus, ego quoq; caſtra metatus ſum procul à Chabalone ſexaginta ſtadijs. quapropter ſæpè militem vtrinq; produximus quaſi conflicturi prælio, ſed conatus omnis intra velitationes conſtitit. quippe Placidus quanto auidiorem pugnandi me cerneret, tanto magis ipſe metu detrectabat prælium, nuſquam ſecedens à Ptolemaide. Per idem tempus veniens cum collegis Jonathas, quem miſſum Hieroſolymis diximus à factione Simonis & Anani Pontificis, conabatur me per inſidias capere, non auſus apertè aggredi: ſcripſitq; ad me literas huiuſmodi. Jonathas & collegæ legati Hieroſolymitarum Joſepho ſalutem. Quoniam Hieroſolymis relatum eſt eius ciuitatis primatibus, Joannem Giſchalenem ſæpè tibi tetendiſſe inſidias, miſerunt nos vt obiurgaremus hominem, iuberemusq́; in poſterum imperata tua facere. quare vt de tuo quoque conſilio prouideamus in futurum quid agendum ſit, rogamus quamprimum ad nos non magno comitatu venias: neq; enim vicus hic capit turbam militum. Hæc ita ſcripſerunt alterutrum ſperantes, aut habituros ſe venientem ſine armis obnoxium: aut ſi copias armatas ducerem, iudicaturos perduelem patriæ. has literas quidã eques attulit, iuuenis audax, qui olim Regi militauerat. erat autem hora noctis iam ſecunda, & fortè cum amicis Galilæorumq́; optimatibus diſcumbebam in conuiuio. cumq́; famulus renunciaſſet veniſſe ad me quendam Iudæum equitem, meo iuſſu intrò vocatus ſalutauit neminem. tantum epiſtola prolata, hanc, inquit, tibi mittunt qui nunc venerunt Hieroſolymis. & alij quidem conuiuæ mirabantur frontem militis: ego vero hortatus ſum eum ſedere & nobiſcum cœnam ſumere. quod vbi recuſauit, epiſtolam ita vt acceperam manu retinens, cum amicis fabulabar de rebus alijs: ac paulo poſt ſurgens ablegatis alijs cubitum, retentisq́; ſolum quatuor amicis intimis, & puero iuſſo vinum promere, apertam epiſtolam percurri vidẽte nemine: & celeriter animaduerſo argumento denuò complicatam tenens manibus acſi nondum legiſſem, iuſsi militi viginti drachmas numerari in viaticũ. quibus acceptis cum egiſſet gratias, intelligens hominem lucri eſſe cupidum, & hoc facilè expugnabilem: Si inquam nobiſcum potare volueris, accipies drachmam in ſingulos cyathos. accepit ille conditionem, & multum vinũ ingurgitans quò plus mereret pecuniæ, iamq́; ebrius ſecreta continere non potuit: ſed nemine rogante vltro faſſus eſt ſtructas mihi inſidias, & quòd damnatus eſſem capitis. Quibus auditis reſcripſi ad hunc modum. Joſephus Jonathæ & eius collegis ſalutem. Quòd valetis quodq́; in Galilæam veniſtis gaudeo, maximè quia iam poſſum traditis vobis rerum gubernaculis

Ioſephus in Galilæa manſurus, annuit.

Placidus contra Ioſephum.

Ionathas Ioſepho ſcribit.

Eques Ioſepho literas affert.

Ioſephi calliditas.

Ioſephi ad Ionatham reſponſoriales.

gubernaculis reuerti in patriam, cuius reuiſendæ iampridem deſiderio teneor. quamobrem libenter ad vos non ſolum in Xallo venirem, ſed longius etiam, vel ſi nemo me accerſeret. Veniam tamen dabitis non valenti nunc id facere. apud Chabolonem enim manendum eſt, & obſeruandus Placidus, ne, quod conatur, irrumpat in Galilæam. præſtat igitur vt ipſi vos huc conferatis ad me lecta hac epiſtola. Valete. His literis datis ad perferendum militi, miſi cum eo triginta Galilæorum nobiliſsimos, iuſſos ſalutare tantum homines illos, & nihil dicere præterea. additis etiam ſingulis militibus fidis in ſingulos, qui obſeruarent ne Ioſephi ad Ionathan mandata.
miſsi à me aliquod haberent cum Jonatha colloquium. Poſt horum diſceſſum legati fruſtrati prima experientia, aliam epiſtolam mihi ſcripſerunt talem. Ionathas cæteriq; legati Ioſepho ſalutem. Denunciamus tibi vt abſq; militibus ad Alia Ionathæ ad Ioſephum epiſtola.
tertium diem venias ad nos in oppidum Gabara, cogniturus de Ioanni obiectis per te criminibus. His ſcriptis & conſalutatis Galilæis quos miſeram veniunt in Japham vicum Galilææ maximum & munitiſsimum refertumq; habitatoribus: vbi excepti ſunt clamoribus plebis vociferantis vna cum mulieribus ac pueris, abirent, & ſinerent ſe frui duce optimo: eademq; erat vox omnium, nullius niſi Ioſephi ſe parituros imperio. Itaque legati hinc diſcedentes infecto negocio Sephorim ſe conferunt vrbem Galilææ maximam: cuius incolæ ſtudioſi Ro- Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti.
manorum venientibus quidem prodierunt obuiàm: de me autem nihil dixerunt, nec in laudem nec in vituperium. at poſtquam inde deſcenderunt in Aſochim, qualibus apud Iaphenos, excepti ſunt clamoribus: nec iam cohibentes iracundiam, iubent ſuos milites, vt fuſtibus acclamatores illos abigant. Gabara autem venientibus præſtò fuit Ioannes cum tribus militum millibus. At ego qui iam ex literis præſenſeram quòd bellũ mihi inferre decreuerint, aſſumptis tribus millibus militum, relictoq; in caſtris quodam amico fidiſsimo, recepi me in Iotapatæ, vt vicinus eis eſſem ad quadrageſimum ſtadium: ſcripſiq; eis in hunc mo- Ioſephus legatis iterum ſcribit.
dum. Si omninò vultis vt ad vos veniam, quadringenti quatuor in Galilæa ſunt, vici partim, partim oppida. ad horum quemlibet veniam abſque Gabaris & Giſchalis. altera enim patria eſt Ioannis, altera ſocia & amica ciuitas. His literis receptis legati non reſcripſerunt amplius, ſed aduocato amicorum concilio, & Ioanne quoq; adhibito, conſultabant quomodo me poſſent aggredi. cenſebat Legatorũ Hieroſolymitanorum aduerſus Ioſephum conſultatio.
Ioannes ſcribendum eſſe ad ſingulos Galilææ vicos & oppida: eſſe enim in ſingulis vnum ſaltem & alterum mihi infenſum: eos prouocãdos quaſi contra hoſtem publicum. idem decretum mittendum Hieroſolyma, vt & eius vrbis ciues cognito iudicatum me eſſe hoſtem à Galilæis, confirment eam ſententiam ſuo ſuffragio. ita fore vt præſenti Galilæorum fauore deſtituar. hoc conſilium aſſenſu cæterorum comprobatum eſt: moxq; circa horam noctis tertiam ad me eſt perlatum, renunciante Sacchæo transfuga. Quamobrem videns nõ eſſe cunctandi tempus, Iacobum virum fidelem ac ſtrenuũ iubeo cum ducentis militibus obſer- Ioſephus in Galilæa vias obſeruat.
uare vias ferentes à Gabiris in Galilæã, & viatores cõprehenſos ad me mittere, maximè apud quos reperiantur literæ. adhac Hieremiã & ipſum ex amicorũ meorũ numero cum ſexcẽtis militib. miſi in fines Galilææ quà itur Hieroſolyma, iuſſum latores epiſtolarũ intercipere, & ipſos quidẽ conijcere in vincula, literas verò ad me tranſmittere. His mãdatis, edixi per nũcios Galilæis vt in craſtinum cum armis & triũ dierũ cibarijs ad Gabara mihi præſtò ſint. eis verò quos circa Ioſephus cum copijs contra Gabara proficiſcitur.
me habebam militibus in quatuor partes diuiſis fidiſsimos ſatellitum præfectos

conſtitui

An. mũdi 4030 A nato Chriſto 68.

Florus belli Iudaici cauſa.

Initium belli Iudaici.

Antiquitatum Iudaicarum Epilogus.

Florus nos compulit, malens ſemel vniuerſos quàm paulatim perdere. Itaq; ſecundo anno poſtquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum eſt: quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpeſſi ſuſtinuimus, exactè cognoſcere poterunt qui dignabuntur legere libros à nobis conſcriptos de bello Iudaico. atq; hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum ſequitur. Præſentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum: quæq; per tot ſecula Iudæis vel in Ægypto obuenerunt vel in Palæſtina cæteraq; Syria, tum quas clades ab Aſſyrijs & Babylonijs accepimus, quóue modo tractati ſimus à Perſis & Macedonibus, & poſtremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè deſcriptis etiam Pontificum ſucceſſiones recenſuimus continuatas per annorum duo millia. pari diligentia Regum quoque res ordine tradidimus, & ſtatus Reipublicæ monarcharumq; potentiam, per omnia ſecuti autoritatem ſacrorum voluminum, ita vt à principio ſumus polliciti. auſimq; addere quòd nemo alius ſcriptor, Iudæus, externúsve potuiſſet hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulium meorum confeſſione diſciplinas patrias egregiè calleo, Græcanicæ quoque literaturæ non ſine profectu dedi operam, quamuis exquiſitam pronunciandi rationem aſſequi per patriam conſuetudinem non licuit. noſtri enim homines non ſuſpiciunt eos qui multas perdidicerunt linguas, quod ſtudium profanum apud eos habetur & ſeruis commune cum ingenuis. ſolos autem ſapientes ſuo ſuffragio pronunciant, qui legis & ſacrarum literarum tantam aſſecuti ſunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua in re cum multi collocarint operam, vix vni ſucceſſit atq; alteri, quibus mox dignum præmium contigit.

Ioſephus Hebraicæ & Græcanicæ literaturæ peritus.

Hoc volumen ſcriptum eſt anno mundi 4057. à nato Chriſto 93.

Fortaſsis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere geſtiſq; per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc ſuperſunt qui vel atteſtari poſſunt vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehenſa viginti voluminibus, verſuum verò ſexaginta millibus. Quòd ſi Deus conceſſerit, compendio rurſum referam belli caſus & quæ nobis in præſentem vſq; diem euenerunt, quæ incidit in decimum tertium annum Principatus Domitiani Cæſaris, ætatis verò meæ ſextum & quinquageſimum. Promiſi etiam ſcripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, quas habent de Deo eiuſq; eſſentia, & de legibus, quare per eas alia liceat nobis facere, alia non liceat.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI VITA.

Genus Ioſephi.

EST igitur non obſcurum mihi genus, ſed longa ſerie deductum à ſacerdotibus: & ſanè quemadmodum apud alios aliæ nobilitatis rationes cenſentur, ita apud noſtrates ius ſacrorum habere argumentum eſt illuſtris originis. ego autem non ſolum ex ſacerdotum oriundus ſum genere, verùm etiam ex vice prima inter viginti quatuor illas, quas inter non mediocre diſcrimen eſt. quin & ad regium genus per matrem pertineo: quandoquidem Aſamonæorum familia, ex qua illa prognata eſt, tempore longo regnum ſimul & ſacerdotium in gente noſtra obtinuit. nunc ipſam ſeriem propagationis pertexam. Atauus mihi fuit Simon Pſellus cognomine, quo tempore Hyrcanus Simonis Pont. filius eius nominis primus ſummum ſacerdotium tenuit. is nouem filios habuit, & in his Matthiam Aphliæ cognomine. hic ex Jonathæ ſummi Pontificis filia Matthiam Curtum ſuſcepit, primo anno Hyrcani principis. ex eo Joſephus progenitus eſt anno regni Alexandriæ nono: qui Matthiam genuit annum decimum regnante Archelao. is porrò me genuit imperij C. Cæſaris anno primo, ipſe autem filios habeo tres: quorum Hyrcanus maximus natus eſt anno quarto Veſpaſiani Principis, deinde ſeptimo Juſtus, nono Agrippa. atq; hanc generis noſtri ſucceſſionem vt eſt in publicas tabulas relata huc tranſcripſi, parui faciens improborum calumnias. Matthias autem meus pater, non nobilitate ſolùm, ſed multo magis iuſtitia fuit celebratus, cuius nomine totis, quã ampla ſunt, Hieroſolymis innotuit. ipſe à puericia cum Matthia eiuſdem parentibus nato incumbens diſciplinis egregiè profeci, viſusq; ſum intellectu & memoria præcellere: ita vt iam tum quartum decimum annum agens laudem conſecutus ex literarum ſtudijs etiam à Pontificibus & vrbis primoribus de penitiori legum ſenſu conſulerer. ſextum decimum deinde ingreſſus, decreui noſtratium ſectarum guſtum aliquem capere, quas tres eſſe diximus, Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum: ſic enim faciliorem delectum fore putabam, ſi omnes cognoſcerem. itaque duro victu & magno labore per omnes tres tranſij: ac ne hac quidem experientia contentus, cum audiſſem Banum quendam in ſolitudine viuere, amictum ſibi parantem ex arboribus, & ſpontè prouenientibus alimentis vtentem, crebrisq; nocte ac die lauacris frigidis ad caſtitatem tuendam, cœpi eius inſtitutum imitari: exactisq; in eius contubernio tribus annis poſtquam concupitis ſatis potitus ſum, in vrbem redij. Jamq; vndeviginti annos natus, ciuilem vitam aggreſſus ſum, addictus Phariſæorum placitis, proximè ad Stoicam apud Græcos ſectam accedentibus. Poſt annum verò ætatis ſextum ſupra vigeſimum Romam mihi proficiſci contigit ob cauſam hanc. Quo tempore Felix in Judea procurator erat, ſacerdotes quoſdam mihi familiares, viros honeſtos & bonos, ob leuem quandam culpam vinctos Romam miſit, acturos cauſam ſuam apud Cæſarem. quos vt aliquo pacto eriperem periculo, præſertim cum audirem, ne in calamitate quidem conſtitutis curam pietatis excidiſſe, & ficis ac nucibus eos vitam ſuſtentare, veni Romam

Ηφλίν.

Ioſephus, Matthiæ filius imperij C. Cæſaris anno primo, mundi verò 4001. à nato Chriſto 39. natus.

Ioſephus à pueritia diſciplinis incumbit.

Ioſephus Phariſaicus.

Ioſephi naufragium.

mam multis in mari exhauſtis periculis. merſa enim noſtra naue in medio mari Adriatico, circiter ſexcenti per totam noctem natauimus, & diluculo demum Cyrenaicam nauem Deo fauente conſpicati, octuaginta fermè noſtrum feliciore vſi natatu in eam recepti ſumus. ita ſeruatus Dicæarchiam, ſiue Puteolos vt Itali vocare malunt, familiaritatem contraxi cum Alituro mimorum actore, qui Iudæus genere Neroni carus erat: per quem vbi Poppeæ vxori Cæſaris innotui, confeſtim per eam impetraui abſolutionem illis ſacerdotibus: prætereà magnis donatus ab ea muneribus in patriam reuerſus ſum.

Ioſephus ſacerdotibus captiuis abſolutionem impetrat.

ibi deprehendi iam nouarum rerum ſtudia gliſcere, multoſq; ad defectionem ſpectare à Rom. pop. itaq; conabor ſeditioſos ad meliorem mentem reducere, proponens eis ob oculos cum quibus eſſent bellum geſturi, nimirum cum Romanis, quibus & peritia rei militaris, & felicitate eſſent impares: monebamq; ne temerè ac imprudenter patriam, ſeq;, & ſuos in extremum periculum conÿcerent. ad hunc modum vehementer dehortabar, infeliciſſimum belli finem proſpiciens. nec tamen quicquam profeci, tanta erat tum deſperatorum inſania.

Iudæi ſeditioſi.

Ioſephus dehortatus à ſeditione Iudæos, ſuſpectum proditionis ſe facit.

Veritus igitur, ne eadem continenter apud eos repetens in odium atque ſuſpicionem inciderem, quaſi fautor hoſtium, néue hoc nomine comprehenſus ab eis neci traderer, occupato iam caſtello Antonia ſeceſſi ad templum interius, deinde poſt occiſum Manahemum & primates latronum cohortis rurſum ex templo prodÿ, verſabarq; cum Pontificibus & Phariſæorum primoribus, non mediocriter ſibi timentibus. videbamus enim populum arma corripuiſſe, ipſi inopes conſilÿ. & cum non poſſemus tumultuatores compeſcere, quòd ea res non careret periculo, ſimulabamus quidem nos probare illorũ ſententiam, ſuadebamus tamen vt ſe continerent, & hoſtem abire ſinerent, quòd ſperaremus Geſſium breui venturum cum validis copÿs, & eum tumultum ſedaturum. At ille reuerſus, & in prælio cum multis occiſus, ſua clade extremam toti noſtræ genti calamitatem attulit: mox enim belli autoribus additus eſt animus, ſperantibus omninò Romanos deuincendos, quo tempore & aliud quiddam accidit. Syriæ vrbium circumuicinarum habitatores Iudæos intra eadem mœnia ſecum degentes comprehenſos vnà cum vxoribus & liberis trucidabant, ſine vllo crimine: quippe qui neq; deficere à Romanis cogitauerant, neq; contra ipſos priuatim aliquid moliti fuerant. Sed inter cæteros eminuit impia Scythopolytarum immanitas. Cum enim bello peterentur à Iudæis exteris, coegerunt ſuos Iudæos contra tribules arma ſumere, quod noſtris vetitum eſt legibus: horumq; opé hoſtes profligati ſunt. poſt victoriam autem obliti fidei ſocÿs inquilinis debitæ, omnes occiderunt, cum eſſent multa hominum eius gentis millia. nec mitius tractati ſunt Iudæi Damaſci incolæ. Sed de his prolixius in libris de bello Iudaico narrauimus: nunc ob hoc tantum earum cladium memini, vt ſciat lector noſtram gentem non vltrò, ſed neceſſitate compulſam ad id bellum deueniſſe. Itaq; profligato Geſſio Hieroſolymitanorum primores cum viderent latrones cæteroſq; pacis turbatores habere armorum copiam, veriti ne ipſi inermes inimicis obnoxÿ fierent, vt pòſt accidit: cognitoq; quòd Galilæa nondum tota à Romanis defeciſſet, ſed pars eius etiam tum quietè ageret: miſerunt eò me & alios duos ſacerdotes, viros honeſtos ac bonos, Ioazarum & Iudam, vt prauis illis hominibus perſuaderemus arma deponere: doceremuſq; ſatius eſſe committi ea gentis optimatibus. placere enim vt illi arma in futurum ſemper parata habeãt. expectandum

Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ.

Iudæi neceſſitate ad bellum coacti.

dum tamen dum certò ſciatur quidnam Romanis ſit animi. Cum his mandatis in Galilaam veniens reperi Sephoritas in magno diſcrimine, tuentes patriam contra Galilaorum vim violentium eam diripere, quòd perſtarent in amicitia Romani populi, fidemq; ſeruarent ſenio Gallo tum Syria praſidi. His ego ſecuritatem reddidi ſedata infeſta multitudine: permiſiq; vt quoties vellent in Dora (ea Phœnices vrbs eſt) ad ſuos mitterent, quos obſides Geßio dederant. Tiberiadis autem incolas inueni iam arma ſumpſiſſe ob huiuſmodi cauſam. tres in hac vrbe factiones erant: vna honeſtorum virorum, cuius caput erat Julius Capella. Js & qui eum ſequebantur, Herodes Miari, Herodes Gamali, Compſus Compſi: Criſpus enim huius frater olim à maiore Agrippa ei vrbi praſectus tum in ſuis poſſeßionibus trans Iordanem agebat: hi omnes inquam, autores erant manendi in fide Regis & Rom. pop. ſolus ex nobilitate Piſtus diſſentiebat in gratiam Iuſti ſui filij. altera factio è plebeis & obſcuris conſtans bellandum decernebat. in tertia Iuſtus eminebat Piſti filius, dubitare ſe de bello ſimulans, ſed interim occultè mutationem rerum cupiens, cuius occaſione ſperabat ſe conſecuturum aliquam potentiam. itaq; progreſſus in concionem conabatur docere multitudinem quòd eorum ciuitas inter Galilaas ſemper ſit habita: quodq; metropolis eius regionis fuerit Herodis tetrarcha tempore, qui ipſius conditor Sephorim ei ſubiecerit. hanc praminentiam ei manſiſſe & ſub Agrippa patris imperio, vſque ad Felicem Iudaa praſidem: nunc demum poſtquam Agrippa iuniori à Nerone donata ſit, primatum amiſiſſe. mox enim Sephorim ex quo Romanis parere cœpit, reliqua regioni prapoſitam: deſiuiſſeq; apud ſe archiua & menſam regiam. His & alijs multis in Regem iactatis cum irritaſſet ad defectionem populum, aiebat nunc eſſe tempus correptis armis & aſſumptis in ſocietatem reliquis Galilais primatum ſibi de integro vindicare omnibus fauentibus Sephoritarum odio, quos pertinaciter harentes in Romanorum amicitia, libenter aliqua clade afficerent: iuuandosq; eos conatus totis viribus. His dictis permouit multitudinem, quòd haberet popularem quandam facundiam, & ſaniora ſuadentes verborum praſtigijs vinceret. erat etiam Gracarum diſciplinarum non imperitus, quibus fretus auſus eſt rerum tunc geſtarum hiſtoriam texere, quo veritati fucum faceret. Sed de huius nequitia, & quomodo vnà cum ſuo fratre patriam penè ſubuerterit, procedente ſermone narrabimus. Tunc autem Iuſtus ciuibus perſuaſis, quibuſdam etiam coactis arma capere. cum omnibus egreſſus, incendebat vicos Hippenorum atque Gadarenorum contiguos Tiberiadis agro & Scythopolitanorum finibus. qua dum apud Tiberiadem geruntur, Giſchalorum ſtatus erat talis. Ioannes Leui filius videns ciuium ſuorum quoſdam ferocientes iugum Romanorum excutere velle, conatus eſt eos retinere in fide & officio: quod tamen nullo modo efficere valuit: interim vicini populi, Gadareni, Gabaraganai, & Tyrij collectis validis copijs irrruentes expugnant Giſchala, quibus incenſis atque dirutis domum ſe recipiunt. qua iniuria Joannes accenſus, ſuis omnibus armatis, conflictúque cum pradictis populis habito, inſtauratam patriam ſecuritatis cauſa cinxit mœnibus. Gamala autem in Romanorum fide perſtabant ob cauſam hanc. Philippus Iacimi filius, Agrippa Regis praſectus, prater ſpem dum regia Hieroſolymitana oppugnaretur elapſus in aliud periculum incidit, ne iugularetur à Manahemo & ſocijs eius latronibus: ſeruatus eſt tamen interuentu cognatorum quo-

Sephoritarum diſcrimen.

Seditio in vrbe Tiberiade.

Tres in vrbe Tiberiade factiones.

Iuſti Piſti filij ad multitudinem oratio.

Iuſtus populum ad defectionè irritat.

Iuſtus belli fax.

Giſchala incenſa atq; diruta.

Gamala in Romanorum fide perſtant.
Philippi Iacimi filij periculum.

rundam Babyloniorum, qui tum erant Hieroſolymis: quintaq́; poſt die quo minus agnoſceretur mutato capillitio fugam inijt. & cũ perueniſſet ad quendã ſuæ poſſeſſionis vicum ſitum prope caſtellum Gamala, accerſiuit aliquam multos ſibi ſubditos. interim diuinitus ei quiddam accidit, quod alioqui perituro ſalutem attulit. nam repentina febre correptus literas ad Agrippam & Berenicen ſcriptas liberto cuidam commiſit, qui Varo eas redderet: huic enim tum Rex & Regina curandam regiam crediderant, ipſi Berytum profecti obuiàm Geſsio. at Varus acceptis Philippi literis, cognitoq́; quòd euaſerit, tulit id grauiter, veritus ne poſthac Rex & Regina non egerent ſua opera, vt Philippo incolumi reddito. productum igitur ad plebem eum qui literas attulerat, & accuſatum tanquam falſarium, quodq́; fictum nuncium attuliſſet, Philippum Hieroſolymis cum Judæis contra Romanos bellum gerere, ſupplicio tradidit. qui cum non reuerteretur ad Philippum, ille cauſam neſciens rurſus alium miſit cum literis, renunciaturum quidnam priori accidiſſet, cùr ve ita differret reditum. Verùm & hunc Varus oppreſsit per calumniam. etenim à Cæſarienſibus Syris inflatus fuerat vt aſpiraret ad ſublimia, dicentibus fore vt Agrippa interficiatur à Romanis ob rebellationem Judæorum, & ipſi detur regnum debitum propter cognationem regiam. nam conſtabat Varum eſſe regij generis, deſcendentem à Sohemo tetrarcha Libani. Js igitur ſpe tali elatus literas apud ſe retinuit, diligenter cauens ne peruenirent in manus regias: obſeruabatq́; omnes exitus, ne quis clàm elapſus renunciaret Regi quæ ibi fierent: multosq́; Judæorum interficiebat in gratiam Syrorum Cæſarienſium. quin & in Bathanæa Judæos qui Babylonij vocantur, Bathyram incolentes decreuit ope Trachonitarum inuadere: vocatisq́; ad ſe Cæſarienſibus Judæis duodecim primarijs, iuſsit eos profectos illò nunciare ſuo nomine tribulibus: relatum ſibi eſſe quòd bellum aduerſus Regem molirentur: ſed quia non liberet credere, denunciare vt arma ponerent. id enim argumentum fore certiſsimum, quòd meritò fidem non habuerit falſis rumoribus. adiunxit, mittendos eſſe viros ſeptuaginta ex optimatibus, qui crimen obiectum diluant. fecerunt iuſſa illi duodecim: & cum Bathyram veniſſent ad ſuæ gentis homines, eosq́; nihil noui moliri inueniſſent, perſuaſerunt vt ſeptuaginta viros mitterent. hos aduentantes cum duodecim legatis Cæſaream, Varus ſtipatus regio milite in itinere exceptos vna cum ipſis legatis interficit, ac mox pergit contra Iudæos incolentes Bathyram. ſed præuenit eum quidam ex illis ſeptuaginta caſu ſeruatus, quo nuncio moniti arreptis armis receperunt ſe cum vxoribus & liberis in caſtellum Gamala, relictis vicis refertis multis opibus, & pecorum ingenti numero. quo audito Philippus & ipſe eodem ſe contulit. ad cuius aduentum acclamabat populus vt ducem ſe eis præberet, & contra Varum ac Cæſarienſes Syros bellum ſuſciperet. fama enim ſparſerat Regem ab his occiſum eſſe. Philippus verò comprimebat eorum impetum, collata in eos Regis beneficia in memoriam reuocans, tum quanta eſſet Romanorum potentia, quam rebellando irritare immani periculo non careat. atque ita tandem vicit huius viri conſilium. Rex porrò cum ſenſiſſet Varum velle apud Cæſaream Iudæos cum vxoribus & liberis multorum millium explentes numerum interficere, miſit ei ſucceſſorem Equum Modium, vt alibi dictum eſt. Philippus autem Gamala & vicinam regionem in Romanorum fide continuit. Interea cum veniſſem in Galilæam, certis nuncijs ſuper his rebus edoctus, ſcripſi

Varùs literas ferentem, iniuſtè ſupplicio tradit.

Vari tyrannis & regni cupido.

Varus tyrannidem & potentiam occultare conatur.

Varus ſeptuaginta Iudæos vnà cũ ipſis legatis interficit.

Iudæi in caſtellum Gamala ſeſe recipiunt, quo & Philippus ſe confert.

Gamala in Romanorum fide permanet.

ſcripſi Hieroſolymitanorum concilio,quid me iuberent ſciſcitans.reſcriptũ eſt,vt
in Galilæa maneam,eiusq; tutelæ prouideam , retentis etiam collegis , ſi illis ita
viſum ſit.hi cum multum pecuniæ paraſſent ex debitis ſibi ſacerdotij nomine de-
cimis,ſtatuerant reuerti in patriam:ſed rogati,vt tantiſper mecum eſſent dum
componeremus omnia,facilè aſſenſerunt. Cum his igitur à Sephoritarum vrbe
profectus in Bethmauntem vicum veni diſsitum quatuor ſtadijs à Tiberiade:
miſſoq; nuncio accerſiui ad me ſenatum Tiberiadis & primores eius populi. qui
poſtquam affuerunt,& inter hos Iuſtus quoq;,dixi me vnà cum collegis legatũ à
populo Hieroſolymitano miſſum ad eos,vt agerem de diruendo palatio, quod ibi
à ſe exſtructum Herodes tetrarcha varijs animaliũ picturis ornauerat,cum id
vetitum ſit noſtris legibus : rogabamq;, vt nos quantocyus id facere permit-
terent. Quod cum diu Capella & ſuæ factionis homines recuſaſſent, tandem
magna contentione aſſenſum eis expreſsimus. interim dum nos ea de re con-
tendimus , iam Ieſus Saphiæ filius nautarum & inopum factionis dux aſſum-
pta aliquam multorum Galilæorum manu palatium incenderat,ratus ſe bo-
nam prædam inde paraturum,quia tecta eius quædam inaurata viderat: mul-
taq; in eo diripuerunt præter animi noſtri ſententiam. nos enim poſt colloquium
cum Capella & Tiberienſium primatibus apud Bethmauntem habitum in
ſuperiora Galilææ nos recepimus. Tum Ieſu factio Græcos omnes eam vrbem
habitantes interimunt , & quotquot inimicos ante id bellum habuerant. His
auditis , vehementer commotus deſcendi in Tiberiadem , dediq; operam , vt
quicquid poſſem recuperarem ex direptis Regis facultatibus , candelabra co-
rinthia, menſas Regias, & rudis argenti ſatis magnam copiam. quæcunq; au-
tem recepi, Regi ſeruare ſtatui. accitis igitur decem è ſenatu potioribus & Ca-
pella Antylli filio, vaſa illa eis tradidi, interdicens , ne cuiquam præter me ea
redderent. Inde Giſchala cum collegis ad Ioannem veni, cogniturus quidnam
haberet animi:moxq; deprehendi eum rerum nouarum cupidum affectare ty-
rannidem.rogabat enim me,vt ſibi poteſtatem facerem exportandi frumentum
Cæſaris, quod in ſuperioris Galilææ vicis erat repoſitum , dicens ſe id velle im-
pendere in ſtructuram mœnium patriæ. at ego cum olfeciſſem eius conatus &
conſilia,negabam me hoc ei permittere. cogitabam enim id frumentum, aut Ro-
manis ſeruare,aut mihi ipſi, quod haberem iam curam eius regionis à ciuitate
Hieroſolymitana mihi commiſſæ. ergo cum nihil à me impetraret,collegas appel-
lauit ſuper hoc negocio futurorum improuidos, & auidos munerum. ab his lar-
gitione totum eius prouinciæ frumentum obtinuit, me non valente contra duos
contendere. deinde altero dolo Ioannes vſus eſt. aiebat enim Iudæos Cæſareæ
Philippi incolas, Regis cui ſuberant mandato intra mœnia cohibitos , queren-
tes de olei puri penuria, id à ſe petere, ne præter morem cogantur vti Græco-
rum oleo. hæc autem non religionis reſpectu dicebat,ſed victus turpis lucri cupi-
dine. ſciens enim apud Cæſarienſes ſextarios duos drachma vna venire, Giſcha-
lis autem octuaginta ſextarios drachmis quatuor , totum illud oleum quod
ibi erat ad eos tranſmiſit, me quoque, vt videri volebat permittente. non enim
volens permittebam, ſed metu ne ſi obſiſterem lapidarer à populo. poſtquam igi-
tur conceſsi, plurimum pecuniæ Ioannes quæſiuit hoc maleficio. ex hoc oppido re-
miſi collegas Hieroſolyma , totusq; poſthac fui in comparandis armis & mu-
niendis vrbibus. accitis deinde latronum fortiſsimis, cum viderem non poſſe illis

Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilæa manet.

Palatium Tibe... incenſum.

Ioſephus Regis facultates recuperat.

Ioannes in Giſchala.

Ioannes lucri cupidus.

Ioſephus collegas Hieroſolyma remittit.

arma adimi, perſuaſi multitudini, vt mercede eos conduceret, conducibilius docens habere eos ſtipendiarios, quàm ſinere agros incurſionibus eorum diripi: atq́ ita eos dimiſi ſacramento obſtrictos, ne niſi vocati in regionem noſtrã venirent, aut, niſi ſtipem debitam reciperent, iuſſos prius abſtinere à Romanis & accolis iniuriam. Sed ante omnia, curaui in pace cõtinere Galilæam. cumq́ vellem optimates eius regionis circiter ſeptuaginta prætextu amicitiæ habere quaſi obſides fidei, adſcitos in amicitiam feci mihi comites & iudicandi ſocios, pleraq́ decernens ex ipſorũ ſententia, in primis curans, ne temerè diſcederem à iuſtitia, vtq́ue abſtinerem ab omni corruptela munerum. agens igitur annum trigeſimum, quæ ætate etiam ſi quis temperet cupiditatibus illicitis, difficile tamen euadit calumniatorum inuidiam, maximè, ſi cum magna poteſtate ſit, nulli mulieri vim intuli, & nihil mihi obtrudi ſum paſſus, vt rei nullius indigus: imò ne debitas quidem mihi, vt Sacerdoti decimas accipere volui ab afferentibus. ex manubijs tamen partem poſt deuictos Syros accolas recepi, quas me Hieroſolyma miſiſſe ad cognatos fateor. Cumq́ bis Sephoritas vi expugnaſſem, Tibérienſes quater, Gadarenſes ſemel, & Ioannem ſæpius inſidias mihi molitum in poteſtatem redegiſſem, neq́ de ipſo, neq́ de vllo memoratorum populorum pœnas ſumere ſuſtinui, vt procedente ſtilo indicabimus. quamobrem opinor Deum rectè factorum inſpectorem, & tunc me eripuiſſe ex inimicorum inſidijs, & pòſt ſæpè è multis periculis, ſicut ſuo loco dicetur. Tanta autem erga me erat vulgi Galilæorum fides ac beneuolentia, vt expugnatis [illegible]um oppidis, & in captiuitatem abductis familijs, non tantum gemitus ſuis calamitatibus, quantum curæ incolumitati meæ tuendæ impenderent. hæc videntem Ioannem inuidia ſubijt: rogauitq́ me per literas, vt ſibi permitterẽ valetudinis cauſa apud Tiberiadem foueri aquis calidis: quod ego nihil ſuſpicans libenter annui: quin & his quibus ciuitatis adminiſtratio per me fuerat credita ſcripſi, vt diuerſorium ei pararent & comitibus, rerumq́ ad commodum victum idonearum copiam. ipſe interim agebam in vico Galilææ, qui Cana dicitur. Ioannes autem poſtquam venit Tiberiadem, egit cum oppidanis, vt obliti datæ mihi fidei ad ſe deficerent: multiq́ preces eius libenter admiſerunt, homines gaudentes nouitatibus, & mutationem auidi proclinesq́ ad diſſidia: præcipuè verò Iuſto, & patri eius Piſto cupidè arrepta eſt deficiendi à me ad Ioannem occaſio. id tamen conſilium interuentu meo feci irritum. Venerat enim ad me à Sila, quem Tiberienſibus ducem præfecerã, nuncius voluntatem eius populi indicans, & hortans vt properem: alioquin fore, vt ciuitas breui in aliorum poteſtatem veniat. lectis igitur Silæ literis, cum ducentis viris per totam noctem iter feci, præmiſſo nuncio, qui aduentum meum ſignificaret Tiberienſibus. mane autem iam ciuitati proximo plebs mihi venit obuiam, & Ioannes inter alios. qui cum valde turbato vultu me ſalutaſſet, veritus ne detecto ſuo conatu veniret in capitis periculum, properè ſe recepit in diuerſorium. cumq́ perueniſſem in ſtadium, dimiſſis abſq́ vno ſatellibus, retentisq́ decem armatis, alloqui cœpi concionem Tiberienſium ſtans in celſo quodam ſuggeſto: hortabarq́ eos ne tam cito deficerent, alioqui fore, vt breui eos fidei mutatæ pœniteat: neque illis poſthac quenquam crediturum facile, nimirum meritò ſuſpectis ob hanc præſentem perfidiam. Vix hæc effatus eram, cum audio ex meis quendam iubentem me deſcendere. non enim tempus eſſe conciliandæ Tiberienſium beneuolentiæ, ſed proſpiciendi incolumitati propriæ, & quomodo inimicos effugiam.

Ioſephus Galilææ Præſes, 70 viros ſibi adiungit.

Ioſephus triginta annos natus, nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur.

Ioſephi erga hoſtes benignitas.

Galilæorum erga Ioſephum fides ac beneuolentia.

Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis foueri cupit.

Ioannis inſidiæ.

Ioſepho Tibérienſis plebs obuiam venit.

Ioſephi ad ciues Tiberienſium adhortatio.

effugiam. Ioannes enim poſtquam didicit me penè ſolum eſſe, delectos è mille ſuis militibus fidiſſimos miſerat iuſſos me interficere: iamq; veniebāt, & patratum fuiſſet facinus, niſi ocius deſiluiſſem cum Iacobo ſatellite, ſubleuatus ab Herode Tiberienſi: à quo deductus ad lacum, nauigio quod fortè ibi nactus ſum conſcenſo, euitatis præter opinionem inimicis perueni Taricheas. eius vrbis incolæ audita Tiberienſium perfidia vehementer irati, correptis armis hortabantur, vt ſe contra eos ducerem, dicentes ſe velle vlciſci læſi ducis iniuriam: facinusq; hoc renunciabant per totam Galilæam, quò omnes citarent contra Tiberiada, rogantes, vt frequentes ad ſe conuenirent, facturi de cōſilio ducis id quod viſum fuerit. itaque magnus vndique Galilæorum armatorum concurſus factus eſt, poſtulantium, vt Tiberiada inuaderem, expugnatamq; diruerem, & incolas cum totis familijs ſub haſta venderem. idem ſuadebant & amici qui ex ea vrbe euaſerant. ego verò non annuebam, indignum ratus ciuilis belli initium facere, & cenſens nō debere eam cōtentionem vltra verba progredi: imò ne ipſis quidem aiebam id conducere, ſi Romanis *inſpectantibus diſſidijs inteſtinis ſe conficiant. hac ratione demum Galilæorum ira placata eſt. Ioannes porrò vbi non ſucceſſerūt inſidiæ, ſibi ipſi timuit, & aſſumptis armatis quos circa ſe habebat relicta Tiberiade Giſchala petijt: inde ad me ſcripſit factum excuſans, quaſi non fuiſſet eius conſcius: rogabatq; nequid ſuſpicarer de ipſo, addens iuramenta cum diris execrationibus, quò magis ſcriptis ſuis fidem aſtrueret. At Galilæi, quorū è tota regione denuo magnus cum armis affluxerat numerus, ſcientes hominem eſſe malum & periurum, rogabant, vt ſe contra eum ducerem, promittentes funditus ſe deleturos & ipſum & patriam eius Giſchala. Actis igitur pro fauore gratijs, pollicitus ſum me eis non ceſſurum officijs ac beneuolentia: rogabam tamen, vt cohiberent ſeipſos, & darent mihi veniam quòd tumultus compeſcere mallem abſque cædibus. conceſſerunt id mihi Galilæi, moxq; Sephorim venimus. oppidani autem, quibus decretum erat permanere in fide* Romani *populi, timentes meum aduentum, conati ſunt me in alia negocia diſtrahere, quò ipſi ſecurius degerent: miſſoq; nuncio ad Ieſum latronum principem agentem in confinijs Ptolemaidis, magnam pecuniam ei ſunt polliciti, ſi cum octingentorum manu quam alebat, bellum nobis inferret. is promiſſis motus voluit nos nec opinantes & imparatos aggredi. itaque rogat me per nuncium, vt ſibi ſalutandi me poteſtatem facerem. quo impetrato, quandoquidem non præſenſeram inſidias, aſſumpta latronum cohorte iter fecit propere. non tamen ei ſucceſſit tentatum facinus. cum enim iam non longè abeſſet, quidam ex eius cohorte transfuga conatum ipſius mihi indicat. quo audito proceſſi in forum ſimulans me nihil ſcire de inſidijs, ſequente armatorum Galilæorum multitudine, & inter hos quibuſdam Tiberienſibus. deinde diſpoſitis qui ſeruarent vias, iuſſi portarum cuſtodes, vt ſolum Ieſum cum primis venientem intromitterent, cæteros excluderent, & ſi vi tentarent irrumpere, plagis repellerent. quibus imperata facientibus intrauit Ieſus cum paucis: iuſſusq; à me arma confeſtim proijcere, niſi interfici mallet, videns ſe cinctum armatis paruit. tum qui eum ſequebantur excluſi, vt ducem ſuum captum ſenſerunt, e veſtigio fuga ſe proripiunt: & ego ſeorſum abducto Ieſu dixi me non ignorare paratas mihi inſidias, quibúſve id factum ſit autoribus: daturum tamen erroris veniam, ſi mutatus velit eſſe mihi fidus in poſterum. quo omnia pollicente dimiſi*

Ioannes Ioſephum interficere conatur.

Galilæi Tiberiada inuadere poſtulant.

Ioannes Ioſepho ſeſe excuſat.

Ieſus latronum Princeps.

Ioſepho Ieſus bellū infert.

Ieſus à Ioſepho arte captus.

Ioſephi erga Ieſum benignitas.

dimiſi hominem, permiſſum quos prius habuerat colligere: Sephoritis verò pœnā
interminatus ſum, niſi poſthac quieſcerent. Per idem tempus venerunt ad me
duo Trachonitarum magnates Regis ſubditi, adducentes ſuos equites, & affe-

Ioſephi Religionis cura.

rentes tàm arma quàm pecuniam. hos cum Iudæi circumcidi cogerent, ſi velint
inter ipſos verſari, non ſiui vt eis moleſti eſſent: aſſeuerans oportere ſuo quenque
arbitratu, & non alieno impulſu Deum colere: neq; committendum, vt eos ſecu-
ritatis cauſa confugiſſe ad nos pœniteat: atq; ita perſuaſa multitudine, viris illis
conſuetum victum abunde præbui. Interea Rex Agrippa copias mittit duce
Equo Modio, quæ Magdala caſtellum vi capiant: quæ tamen obſidere id non

Ebutius contra Ioſephum.

auſæ, inſeſſis vijs infeſtabant potius Gamala. Ebutius autem Decadarchus qui
Magni campi præfecturam tenuit, audito quòd in Simoniada vicum veniſ-
ſem ſitum in Galilææ finibus, diſtantem ab ipſo ſexaginta ſtadijs, noctu aſſumptis
quos circa ſe habebat centum equitibus, & fermè ducentis peditibus, Gaben-
ſiumq; auxilijs, nocturno itinere in eum vicum peruenit. contra quem cū meo-
rum explicuiſſem validam aciem, conatus eſt nos in planiciem prolicere, fretus
equitibus. nihil tamen profecit, quia moueri loco nolui, quippe videns eum potio-
res habiturū, ſi cum eſſemus omnes pedites deſcenderemus in campeſtria. cumq;

Ebutius infecto negocio diſcedit.

aliquandiu ſtrenuè repugnaſſet Ebutius, tandem animaduertens nullum eſſe eo
loco vſum equitum, ſigno receptui dato Gabam abijt infecto negocio, tribus tan-
tum in pugna amiſſis. ego verò eueſtigio ſecutus ſum cum armatorū duobus mil-
libus, cùmq; veniſſem Beſaram, quod oppidum in Ptolemaidem ſitum confinijs
ſtadio vigeſimo abeſt à Gaba, vbi tum erat Ebutius: diſpoſitis foris per vias ſta-
tionibus militum, quo tuti eſſemus ab incurſu hoſtium, donec frumentum expor-
taremus, cuius magna vis è circumuicinis Reginæ *Berenices vicis eò congeſta*
fuerat: oneratisq; plurimis camelis & aſinis quos in hoc adduxeram, tranſmiſi

Ioſephus frumentū in Galilæā tranſmittit.

frumentum id in Galilæam: abſolutoq; hoc negocio, feci Ebutio pugnandi copiam.

Ioſephus in Neapolitanum.

eam cum ille detrectaret audacia noſtra territus, verti me in Neapolitanum,
audito quòd populatus ſit agrum Tiberienſium. is cum equitū ala præſidio erat
Scythopoli. hoc igitur ab vlteriore Tiberienſium vexatione prohibito, totus erā

Ioannes Ioſephi ſucceſſus, animo fert iniquo.

in proſpiciendo rebus Galilææ. Cæterum Ioannes Leui filius, quem diximus de-
gere Giſchalis, poſtquam cognouit omnia mihi ex ſententia ſuccedere, amariq;
me à ſubditis, & timeri ab hoſtibus, iniquo id tulit animo, ratusq; non eſſe in ſuā
rem meam felicitatem, non mediocri inuidia tactus eſt: ſperansq; ſe meos ſucceſ-
ſus impediturum ſi ſubditorum in me concitaret odia, ſolicitauit Tiberienſes &
Sephoritas, ratus etiam Gabarenos ad ſe defecturos, quæ ciuitates ſunt in Gali-
lææ præcipuæ. aiebat enim ſuo ductu longè melius adminiſtranda omnia. & Se-
phorienſes quidem, quòd vtroque noſtrum poſthabito ad Romanos *ſpectarent*
dominos, non aſſenſerunt homini. Tiberienſes autem defectionem quidem recu-

Gabareni Ioanni ſeſe addicunt.

ſabant, pollicebantur tamen illi quoque amicitiam. Gabareni autem Ioanni ſe
addixerunt, autore Simone ciue primario, qui Ioannis erat amicus & ſocius.
nec tamen apertè ad eum defecerunt, quippe qui vehementer timebant Gali-
læos, iam antè experti eorum erga me beneuolentiam: ſed clàm captabant oc-

Dabaritteni Ptolemæi vxorē ſpoliant.

caſionem inſidijs. Et ſanè periculum adiui maximum de cauſa tali. Dabaritte-
ni quidam audaces iuuenes cum animaduertiſſent vxorem Ptolemæi procura-
toris Regij cum magno paratu deducentibus aliquot equitibus per Magnum
campum ex ditione Regia in Romanorum prouinciam iter facere, in eos repen-
te ir-

*te irruunt: fugataq́; muliere quicquid ſecum portabat diripiunt: quo facto Taricheas vbi tum eram, quatuor mulos adducunt onuſtos veſtimentis variáque ſupellectili: inter quam & vaſa erant argentea non pauca, & quingenti nummi aurei. Hæc ego ſeruare volens Ptolemæo, vt eiuſdem tribus homini, quòd lex noſtra ne inimicos quidem tribules fraudare permittat, dixi his qui attulerant oportere ea ſeruari, vt diuenditorum precium conferatur in Hieroſolymitanæ vrbis mœniorum fabricam. id iuuenes illi permoleſtè tulerunt, non admiſſi in partem prædæ, vt ſperauerant: quapropter ſparſi per vicos Tiberiadis rumorem diſſeminant, vellem me Romanis eam regionem prodere. finxiſſe enim prædam deſtinatam eſſe præmuniendis Hieroſolymis: re autem vera in hoc eam ſeruare, vt rapta domino ſuo reſtituam. qua quidem in re nil eos fallebat opinio. poſt diſceſſum enim iuuenum accitis duobus primariis ciuibus, Daſsione & Jannæo Leui filio, Regi amiciſsimis, mandaui eis, vt raptam ſupellectilem ad illum tranſmitterent, mortem interminatus ſi hoc ſecretũ proferrent apud quenquam mortalium. Sed cum Galilæos rumor peruaſiſſet, me velle Regionem eorum Romanis prodere, omnibus incitatis ad ſumendum de me ſupplicium, Taricheatæ quoque fidem habentes iuuenum commenticiis ſermonibus, ſuaſerunt meis ſatellibus & militibus reliquis, vt me dormientem deſerentes in circum venirent, cum cæteris ibi de abrogando mihi imperio conſultaturi. qui perſuaſi multos ibi iam ante congregatos inueniunt, vnanimiter vociferantes vindicandum eſſe in proditorem Reipublicæ. Sed præcipuè inſtigabantur à * Jeſu Saphiæ filio, qui tum ſummum magiſtratum gerebat, vir malus, & natus mouendis tumultibus, ſeditioſusq́; vt qui maximè. Is tum præ ſe ferens Moſis tabulas in medium progreſſus, ſi veſtri, inquit, nulla cura tangimini, at ſacratas has leges nolite contemnere, quas publico odio proſequendus Ioſephus iſte veſter dux ſuſtinuit prodere, quantumuis atroci pœna digniſsimus. Hæc effatus & exceptus acclamatione populi, aſſumptis armatis ad ædes vbi diuerſabar properat cum certo interficiendi me propoſito, me nihil tumultus ſentiente & quieſcente interim præ laſsitudine: cum ſubito Simon vnus ſatellitum, qui tum ſolus mecum permanſerat, viſo incurſu ciuium me excitat: indicatoq́; inſtante periculo ſimul hortatur, vt potius generoſi ducis more vitam abrumpam, quàm inimicorum arbitrio moriar. Hac illo monente, ego ſalute mea Deo commiſſa mutatáque veſte in cœtum atratus prodii, & ſuſpenſum à ceruice geſtans gladium, per viam illam qua neminem aduerſariorum occurſurum ſciebam in circum veniens viſendum me præbui, in faciem proſtratus & terram rigans lacrymis, ita vt omnes mouerem ad miſericordiam. cúmque ſenſiſſem mutatos affectus populi, conatus ſum eorum ſententias ſcindere, prius quàm armati reuerterent à meis ædibus: faſſusq́; me non alienum ab obiecto crimine, poſtulabam, vt primum diſcerent, in quem vſum ſeruarem relatam ad me prædam, ac tum demum ſi liberet me interficerent. multitudine verò iubente me dicere, armati reuerſi & me conſpicati irruunt occidendi animo. ſed cohibiti plebis vocibus, repreſſerunt ſuum impetum, rati poſt confeſsionem proditionis & ſeruatæ Regi pecuniæ habituros ſe meliorem occaſionem patrandi facinoris. Itaque facto ſilentio, Viri fratres inquam, ſi vobis videor mortem commeritus, nec ipſe mori recuſo: volo tamen ante exitium veritatem apud vos proloqui. Equidem cum*

Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddere conatur.

Seditio aduerſus Ioſephum.

*Græc. tex. τοῦ Σαπφία παιδός.

Ieſus Saphiæ fili*. inſidias Ioſepho ſtruit.

Simon Satelles, Ioſephum excitat.

Ioſephus populũ ad miſericordiã mouet.

Ioſephi oratio & cõfeſsio coram aduerſariis.

Ffff *animad-*

animaduertiſſem ciuitatem hanc commodiſſimam hoſpitibus, multosq́; relictis proprijs patrijs delectari veſtra conſuetudine cuiuſuis fortunæ futuros ſocios, decreueram mœnia vobis condere ex iſtis pecunijs, propter quas ad hoc deſtinatas exorta eſt tanta veſtra indignatio. ad hæc verba Taricheñſes & hoſpites conclamant, gratias mihi agentes & iubentes me bono eſſe animo. Galilæi verò atque Tiberienſes perſtabant in iracundia. factumq́; eſt inter ipſos diſsidium, his minantibus pœnam, illis contrà ſecurum me eſſe iubentibus. poſtquam autem & Tiberienſibus promiſi me ædificaturum mœnia & alijs opportunis ciuitatibus, fidem habentes pollicitis dilabebantur ad ſuum quiſque domicilium: & ego præter omnem ſpem elapſus è tanto periculo, cum amicis & viginti armatis domum reuerſus ſum. Sed denuò latrones & ſeditionis autores, timentes ſibi nè peccati pœnam luerent, cum ſexcentis armatis concurrunt ad meum diuerſorium, incendendi illud animo. quorum aduentu nunciato ratus turpe fugere, decreui vti contra eos audacia. clauſis igitur meo iuſſu ædium foribus, ipſe è cœnaculo poſtulabam, vt ad me aliquot mitterent, accepturos ob quam tumultuabantur pecuniam, ne quid habeant quod ſtomachentur amplius. quo facto turbulentiſsimum ex his qui intrò recepti ſunt, verberibus cæſum & alteram manum abſciſſam ſuſpenſamq́; à collo gerentem, rurſum eieci, rediturum ad eos qui ſe miſerant. at illi mirum in modum ſunt territi: timentéſque ſimilem pœnam ſi ibi morarentur diutius, quippe qui putabant me plures domi habere armatos, ſubito omnes diffugiunt: ſicq́; hoc ſtratagemate alteras euaſi inſidias. Nec tamen defuerunt qui rurſum concitarent vulgum, negantes magnates illos Regios, qui ad me confugerant oportere viuere, niſi tranſirent ad eorum ritus, à quibus ſalutem peterent: criminabantúrque eos, vt Romanorum ſtudioſos & veneficos: moxq́; tumultuabatur multitudo decepta à loquentibus ad gratiam. Quo comperto ego contrà docui populum, non eſſe exagitandos qui ad ipſos confugerint: cauillatus in vanitatem obiecti veneficij, fruſtra Romanos tot legiones alere, ſi veneficorum opera poſsint victoriam conſequi. His verbis paulisper placati, vbi digreſsi ſunt rurſum in magnates illos irritabantur à quibuſdam perditis, vt etiam armati ad eorum ædes, quas Tarichea habitabant concurrerent, interfecturi homines. quod vt audiui, valde timui ne hoc ſcelere patrato nemo poſthac ad nos confugeret. quamobrem aſſumptis quibuſdam alijs propere veni ad eorum diuerſorium: quo clauſo, & perducta inde foſſa ad lacum, accitum nauigium cum eis inſcendens, traieci in Hippenorum confinia: & reddito eis equorum precio, quos in tali fuga abducere non poterant, dimiſi multum rogatos, vt præſentem neceſsitatem forti ferrent animo: nam & ipſe permoleſte ferebam, cogi me rurſum in hoſtilem terram exponere viros, qui ſemel ſe meæ fidei commiſerant: ſatius tamen ducens Romanorum manu eos, ſi ita contingat, cadere, quàm in mea ditione per ſcelus opprimi. Illi tamen ſeruati ſunt, Rege concedente errati veniam. Et horum quidem hic fuit exitus. Tiberienſes porrò per literas Regem rogauerunt, vt in eorum agrum præſidium mitteret, defectionem pollicentes. Quo facto quàmprimum ad eos veni, poſtulabant, vt mœnia ſibi promiſſa exſtruerem. audierant enim Taricheas iam cinctas mœnibus. ego vero annui, & congeſta vndique materia iuſsi architectos opus id aggredi. Poſt triduum verò me à

Ioſeph' inſidias euadit.

Ioſephus in alio periculo verſatur.

Ioſephi ſtratagema.

Alia vulgi ſeditio.

Ioſeph' Regios clàm dimittit.

Tiberienſium ad Agrippam literæ.

me à Tiberiade digreſſo Taricheas triginta ſtadijs inde diſsitas, fortè fortuna cõſpectus eſt Romanorum equitatus non longè à Tiberiade iter faciens, quos oppidani rati eſſe Regios, mox in Regem honorificas voces, in me cõtumelioſas iactare auſi ſunt: moxq; curſim quidam veniens renunciat illorum motum ad defectionem ſpectantium: id quod me valde perterruit, quòd inſtante tum Sabbato armatos à Taricheis domum dimiſeram, quo quietius Taricheatæ ſine militari turba feriarentur: & alioquin quoties eo loco degerem ne ſatellitio quidem vtebar, fretus probata ſæpe incolarum beneuolentia. itaque cum ſeptem tantum milites & aliquot amicos circa me haberem, anceps eram conſilij. nam reuocare copias ſub veſperam non placebat, quibus poſtera die neque neceſſaria arma tractare permittebatur noſtris legibus. quòd ſi Taricheatas eorumq; hoſpites præda ſpe inuitatos illò ducerem, videbam in eis non eſſe ſatis virium. & res dilationem non patiebatur, quòd timerem ne à Rege miſsi occupata vrbe me excluderent. quapropter decreui vti ſtratagemate. E veſtigio amicorum fidiſsimos Taricheatarum portis appoſui, neminem permiſſuros egredi: conuocatisq; familiarũ primatibus, ſingulos iuſsi nauem in lacum deducere, eaq; cum gubernatore inſcenſa me ſequi. Tum & ipſe cum amicis & ſeptem illis militibus conſcenſo nauigio petebam Tiberiada. At Tibérienſes, vt cognouerunt nullas à Rege venire copias, lacum verò totum refertum nauibus, attoniti & ciuitati ſuæ timentes, ac ſi naues militem veherent, mutauerunt priorem ſententiam. itaq; poſitis armis obuiam mihi cum vxoribus & liberis prodeunt, excipientes me fauſtis acclamationibus, quòd putarent me non ſenſiſſe ipſorum propoſitum, rogantesq;, vt propitius in eorum vrbem adueniam. ego autem propius accedens iuſsi gubernatores longè à terra ancoras iacere, ne appareret oppidanis nauigia eſſe inania: ipſe naui vna aduectus proximè, cum eis expoſtulabam quòd tàm ſtultè ad violandum fidem mihi datam eſſent faciles: deinde pollicebar certam veniam, ſi decem primates ad me mitterent: quo ſine mora facto, in nauem impoſitos miſi Taricheas in cuſtodiã. atq; hac arte alios poſt alios accipiendo paulatim vniuerſum ſenatum & parem ex primoribus populi numerum illò tranſuexi. Tum reliqua multitudo, vt vidit in quanto eſſet periculo, rogabat, vt tumultus autorem ſupplicio traderem. is Clitus dicebatur, audax & temerarius iuuenis. ego qui nefas ducebam virum tribulem interficere, & tamen neceſſe habebam pœnam de eo ſumere, Leuiam vnum è ſatellitibus iuſsi, vt accedens ei manum alteram præcideret: qui cum non auderet ſolus in tantam multitudinem progredi, ne timiditas eius ſentiretur à Tiberienſibus vocato Clito, quoniam inquam meritus es ambas manus amittere homo in me tàm ingratus & perfidus, eſto nunc tibi ipſe carnifex, ne tibi cunctanti grauius inferatur ſupplicium. cumq; multis precibus alteram manũ ſibi donari peteret, ægrè annui. moxq; libenter, ne ambabus mulctaretur, arrepto cultro ſiniſtram ſibi præcidit. atque hoc modo is tumultus eſt compoſitus. Me deinde reuerſo Taricheas, Tiberienſes, vt cognouerunt ſtratagema quo vſus ſum, mirabantur quòd abſque cæde ſedauiſſem ipſorum veſaniã. ego autem accitis è cuſtodia Tiberienſibus, & in his Iuſto patreq; eius Piſto, adhibui eos conuiuio: & inter epulandum dixi me non ignorare Romanos potentia mortales omnes præcellere, diſsimulare tamen propter latronum multitudinem: ſuadebamq;, vt & ipſi idem facerent expectantes meliora tempora, neq; interim grauatim ferrent meum imperium, quandoquidem non daretur alius dux com-

Septem vel octo ſtadia fere miliare Germanicũ conſtituunt.

Seditio & defectio Tiberienſium.

Ioſephus propter Tiberienſes periculis expoſitus.

Ioſephus cõſcenſo nauigio Tiberiadẽ petit.

Clitus Tiberiade ſeditionis autor.

Clitus ſiniſtram ſibi præcidit.

Ioſephus Tiberienſes ex cuſtodia dimittit.

modior. Juſtum etiam admonebam, quòd antè quàm ego Hieroſolymis veniſſem, Galilæi fratri eius manus amputauerint, obiectis fictitijs literis & falſi crimine: quodq́; poſt Philippi diſceſſum Gamalitæ à Babylonijs diſsidentes Charetem occiderint ipſius Philippi conſanguineũ: & quòd Ieſum eius fratrẽ, ipſius Juſti ſororium, æqua & modica pœna affecerint. His allocutus eos in conuiuio, iuſsi mane Iuſtũ cum ſuis abire liberos. Paulo aũt ante Philippus Iacimi filius à Gamala talem ob cauſam abierat. Quamprimũ didicit Varum à Rege Agrippa defeciſſe, ſucceſſoremq́; ei miſſum Modium Equum virum ſibi amicum, de de ſuo ſtatu ſignificauit ei per literas: quibus ille receptis perlibenter cognouit Philippum eſſe incolumem: easq́; literas ad Regem ac Reginam *miſit tum agentes apud Berytum. Tum* Rex, *vt intellexit falſum fuiſſe rumorem quòd Philippus ducem de ſe Judæis contra Romanos præbuerit, miſit equites, qui eum ad ſe deducerent. venientemq́; complexus comiter, oſtentabat hominem Romanis ducibus, hunc eſſe dicens quem fama defeciſſe à* Romanis *vulgauerat: moxq́; iubet eum aſſumpta manu equitum properare in caſtellum* Gamala, & abductis inde domeſticis Babylonios in Batanæam reſtituere: dareq́; operam modis omnibus ne quid noui moliantur ſubditi. His mandatis à Rege acceptis Philippus ad exſequendum ea properat. Joſephus autem quidam medicaſter adſcitis iuuenum audaciſsimis, & concitatis Gamalienſium primatibus, ſuaſit populo, vt à Rege deficerent, armisq́; arreptis vindicarent ſe in libertatem priſtinam: atque ita alios pertraxerunt in ſuam ſententiam, cæſis qui auderent contrà hiſcere. in his perijt & Chares Ieſusq́; huius conſanguineus, & ſoror Iuſti Tiberienſis, ſicut ſupra diximus. Poſt hæc me rogarunt per literas, vt præſidium ad ſe mitterem, & ſimul qui oppidum eorum cingant mœnibus: ego verò vtrunque annui. per eoſdem dies Gaulanitis quoque regio ab Agrippa deficit vſque ad vicum Solymam. Soganni etiam & Seleuciæ locis natura munitis addidi mœnia. Superioris etiam Galilææ vicos quamuis prærupto ſitu muniui ſimiliter, Iamniam, Amerytham, Charaben. In Galilæa verò permuniui oppida Taricheas, Tiberiada, Sephorim: vicos, Arbelorum ſpeluncam, Berſobe, Selamen, Iotapata, Capharath, Comoſogana, Nepapha, & montem Itabyrium. in ea loca & frumenti magnam vim condidi, & arma quibus ſe tuerentur contuli. Interim Ioannes Leui filius indies maiori me proſequebatur odio, meos ſucceſſus ferens grauiter. cumq́; decreuiſſet omninò me de medio tollere, poſt quam Giſchala patriam cinxit mœnibus, Simonem ſuum fratrem cum centum militibus mittit Hieroſolyma ad Simonem Gamalielis filium, rogans, vt cum Hieroſolymitana ciuitate ageret, vt mihi abrogato imperio, rebus Galilææ Ioannem ipſum ſuffragio communi præficerent. hic Simon Hieroſolymitanus erat illuſtri cum primis genere, Phariſæus ſecta, qua quidem videtur exactius tenere leges patrias: inſigni vir prudentia, & qui labantes res poſſet conſilio ſuo in integrum reſtituere: vtebaturq́; iampridem Ioannis amicitia, mihi infenſus tunc temporis. Motus igitur amici precibus ſuaſit pontificibus Anano & Ieſu Gamalæ filio, alijsq́; ſuæ factionis hominibus, vt me creſcentem tollerent, nec paterentur ad ſummum gloriæ faſtigium euadere. id enim fore ipſis quoque conducibile, ſi amouerer à præfectura Galilææ. Sed non eſſe cunctandum Anano & cæteris, ne hoc conſilio prodito vrbem inuadam cum exercitu. Hæc conſulenti Ananus pontifex retulit non eſſe id facile, cum tam multi*

Philippus, Iacimi filius.

Comitas & benignitas Agrippæ erga Philippum.

* Hedio, Gadara.

Seditionẽ in Gamala Ioſephus concitat.

Multi Iudæi à Romanis deficiunt.

Ioannẽs Ioſepho imperio abrogato Galilææ præeſſe cupit.

Simonis aduerſus Ioſephum conſilium.

multi Pontifices & primores populi teſtes ſint mihi benè adminiſtratæ prouinciæ: nec æquum eſſe accuſare eum cui nihil poſſis obÿcere. Tum Simon iubet illos totam rem ſilentio tegere: ſibi curæ futurum, vt quam primùm à Galilæa ſubmouear: accitoq́ fratre Ioannis, mandauit ei vt munera ad Anani amicos mitteret. ita enim fortè citius conceſſuros in ſuam ſententiam. Sic tandem Simon effecit quod voluit. Ananus enim & ſociÿ corrupti largitionibus, conſilia de abroganda mihi præfectura conferunt, è ciuibus nemine alio conſcio. itaq́ placuit mittere viros præſtantiores genere, eruditione pares. horum plebeÿ erant duo, Jonathas & Ananias Phariſæi: tertius verò Jozarus ſacerdotalis generis, Phariſæus hic quoq́. Simon verò ex ordine Pontificum, omnium natu minimus. hos iuſſerunt aduocata Galilæorum concione quærere cur ita me diligant. quòd ſi reſpondeatur quia Hieroſolymita ſim: dicere ſibi quoque Hieroſolyma eſſe patriam. Sin autem peritiam legum in me probent, dicendum nec ſibi ignotos eſſe ritus patrios. quòd ſi ſacerdotÿ nomine me diligi dixerint, referendum ex ipſis quoq́ duos fungi ſacerdotio. ita inſtructi collegæ Ionathæ argenteorum quadraginta millia ex ærario accipiunt. Et quia per idem tempus Ieſus quidam Galilæus cum ſexcentorum militum cohorte Hieroſolyma venerat: accitum hunc numerato trium menſium ſtipendio conducunt, iuſſum ſequi Jonatham & collegas, imperataq́ eorum facere: eisq́ adiungunt trecentos ciues mercede autoratos ſimiliter. His ita paratis legati proficiſcuntur, comitante Ioannis fratre cum ſuis centum militibus, mandatum habentes ab his qui ſe miſerant, vt ſi ſponte ab armis diſcederem, viuum me Hieroſolyma mitterent: ſi repugnarem, freti mandato impunè interficerent. eiſdem etiam literæ ad Joannem datæ ſunt, hortantes vt ſit paratus bellum contra me gerere. quin & Sephoritis, Gabaritis atque Tiberienſibus autores fuerunt, vt Joanni contra me ferrent auxilia. Hæc cum pater meus ex Jeſu Gamalæ filio conſiliorum omnium participe mihiq́ amico cognita ad me perſcripſiſſet, malè me habuit ingratitudo ciuium per inuidiam occidere me volentium, nec minus ægrè ferebam vocari me ſoliciti parentis precibus, dicentis cupere ſe meum conſpectum ante obitum. quapropter amicis aperui omnia, addens poſt triduum relicta præfectura abiturum me in patriam. quo audito mœſti omnes & flentes deprecabantur ne ſe deſeram perituros ſi deſtituantur meo imperio. cumq́ apud me propriæ ſalutis quàm precum illarum potior haberetur ratio, veriti Galilæi ne ob meum diſceſſum contemnerentur à latronibus, dimiſſis nuncÿs per totam regionem ſuam indicant me velle diſcedere. quo audito multi vndique conuenerunt cum vxoribus & liberis non tam mei deſiderio vt opinor, quam metuentes ſibimet. me enim præſente in tuto ſibi eſſe videbantur. Venerunt igitur ad me populariter in Magnum campum, vbi tum agebam apud vicum Aſochim: quo tempore mirabile ſomnium noctu mihi obuerſatum eſt. cum enim in cubili eſſem mœſtus & turbatus ob recens acceptas literas, viſus eſt mihi vir quidam adſtans dicere: Deſine ò bone triſtari & metuere. nam hæc triſtia magnum te reddent ac fortunatum per omnia. ſuccedent enim feliciter non non hæc ſolum, ſed & multa alia. quare perdura memor quòd oporteat te & cum Romanis bellum gerere. Poſt hoc ſomnium ſurrexi volens in campum deſcendere. tum verò me conſpecto multitudo Galilæorum mixta mulieribus & pueris proſtrata in faciem cum lacrymis ſupplicabat ne ſe imminente hoſte

Aliud Simonis contra Ioſephum conſilium.

Legati [illegible]

Ioſepho parens rem totam ſignificat.

Ioſephus ex Galilæa diſcedere cogitat.

Ioſephi ſomnium mirabile.

Galilæorum multitudo Ioſephum, ne ſe deſerat, petit.

deſeram, néue medio diſceſſu regionem ſuam prodam inimicorum iniurijs. & cum precibus nihil agerent, adiurabant me vt maneam, iactantes multa conuicia in Hieroſolymitanum populum, qui ſe in pace non ſinerent.

Ioſephus in Galilæa manſurus, annuit.

Hæc audiens & videns plebis mœſticiam flexus ſum miſericordia, non indignum ratus pro tanta multitudine vel apertum ſuſtinere periculum, itaq; manſurum me annui, & iuſſis adeſſe ex omni eo numero quinq; millibus cum armis ac commeatibus, cæteros dimiſi in ſuam quenq; patriam. cumq́; præſtò eſſent illa quinq; millia, aſſumptis his & tribus millibus militum quos antè habueram, & octuaginta equitibus, iter feci in vicum Chabalonem ſitum in confinijs Ptolemaidis: ibiq́; continebam paratas copias, quaſi geſturus bellum contra Placidum.

Placidus contra Ioſephum.

venerat is cum duabus cohortibus & turma equitum, miſſus à Ceſtio Gallo vt incenderet vicos Galilæorum vicinos Ptolemaidi, & cum ille militem ſuum vallo cinxiſſet non longè à Ptolemaenſium mœnibus, ego quoq; caſtra metatus ſum procul à Chabalone ſexaginta ſtadijs. quapropter ſæpè militem vtrinq; produximus quaſi conflicturi prælio, ſed conatus omnis intra velitationes conſtitit. quippe Placidus quanto auidiorem pugnandi me cerneret, tanto magis ipſe metu detrectabat prælium, nuſquam ſecedens à Ptolemaide. Per idem tempus veniens cum collegis

Ionathas Ioſepho ſcribit.

Jonathas, quem miſſum Hieroſolymis diximus à factione Simonis & Anani Pontificis, conabatur me per inſidias capere, non auſus apertè aggredi: ſcripſitq; ad me literas huiuſmodi. Jonathas & collegæ legati Hieroſolymitarum Joſepho ſalutem. Quoniam Hieroſolymis relatum eſt eius ciuitatis primatibus, Joannem Giſchalenem ſæpè tibi tetendiſſe inſidias, miſerunt nos vt obiurgaremus hominem, iuberemusq́; in poſterum imperata tua facere. quare vt de tuo quoque conſilio prouideamus in futurum quid agendum ſit, rogamus quamprimùm ad nos non magno comitatu venias: neq; enim vicus hic capit turbam militum. Hæc ita ſcripſerunt alterutrum ſperantes, aut habituros ſe venientem ſine armis obnoxium: aut ſi copias armatas duceret, iudicaturos perduelem patriæ.

Eques Ioſepho literas affert.

has literas quidã eques attulit, iuuenis audax, qui olim Regi militauerat. erat autem hora noctis iam ſecunda, & fortè cum amicis Galilæorumq́; optimatibus diſcumbebam in conuiuio. cumq́; famulus renunciaſſet veniſſe ad me quendam Iudæum equitem, meo iuſſu intrò vocatus ſalutauit neminem. tantum epiſtola prolata, hanc, inquit, tibi mittunt qui nunc venerunt Hieroſolymis. & alij quidem conuiuæ mirabantur frontem militis: ego vero hortatus ſum eum ſedere & nobiſcum cœnam ſumere. quod vbi recuſauit, epiſtolam ita vt acceperam manu retinens, cum amicis fabulabar de rebus alijs: ac paulo poſt ſurgens ablegatis alijs cubitum, retentisq́; ſolum quatuor amicis intimis, & puero iuſſo vinum promere, apertam epiſtolam percurri vidẽte nemine: & celeriter animaduerſo argumento denuò complicatam tenens manibus acſi nondum legiſſem, iuſſi militi viginti drachmas numerari in viaticũ.

Ioſephi calliditas.

quibus acceptis cum egiſſet gratias, intelligens hominem lucri eſſe cupidum, & hoc facilè expugnabilem: Si inquam nobiſcum potare volueris, accipies drachmam in ſingulos cyathos. accepit ille conditionem, & multum vinũ ingurgitans quò plus mereret pecuniæ, iamq́; ebrius ſecreta continere non potuit: ſed nemine rogante vltro faſſus eſt ſtructas mihi inſidias, & quòd damnatus eſſem capitis. Quibus auditis reſcripſi ad hunc modum.

Ioſephi ad Ionathã reſponſoriales.

Joſephus Jonathæ & eius collegis ſalutem. Quòd valetis quodq́; in Galilæam veniſtis gaudeo, maximè quia iam poſſum traditis vobis rerum gubernaculis

gubernaculis reuerti in patriam, cuius reuiſendæ iampridem deſiderio teneor. quamobrem libenter ad vos non ſolum in Xallo venirem, ſed longius etiam, vel ſi nemo me accerſeret. Veniam tamen dabitis non valenti nunc id facere. apud Chabolonem enim manendum eſt, & obſeruandus Placidus, ne, quod conatur, irrumpat in Galilæam. præſtat igitur vt ipſi vos huc conferatis ad me lecta hac epiſtola. Valete. His literis datis ad perferendum militi, miſi cum eo triginta Galilæorum nobiliſſimos, iuſſos ſalutare tantum homines illos, & nihil dicere præterea. additis etiam ſingulis militibus fidis in ſingulos, qui obſeruarent ne miſſi à me aliquod haberent cum Jonatha colloquium. Poſt horum diſceſſum legati fruſtrati prima experientia, aliam epiſtolam mihi ſcripſerunt talem. Ionathas ceteriq; legati Ioſepho ſalutem. Denunciamus tibi vt abſq; militibus ad tertium diem venias ad nos in oppidum Gabara, cogni turos de Ioanni obiectis per te criminibus. His ſcriptis & conſalutatis Galilæis quos miſeram veniunt in Japham vicum Galilææ maximum & munitiſſimum refertumq; habitatoribus: vbi excepti ſunt clamoribus plebis vociferantis vnà cum mulieribus ac pueris, abirent, & ſinerent ſe frui duce optimo: eademq; erat vox omnium, nullius niſi Ioſephi ſe parituros imperio. Itaque legati hinc diſcedentes infecto negocio Sephorim ſe conferunt vrbem Galilææ maximam: cuius incolæ ſtudioſi Romanorum venientibus quidem prodierunt obuiàm: de me autem nihil dixerunt, nec in laudem nec in vituperium. at poſtquam inde deſcenderunt in Aſochim, qualibus apud Iaphenos, excepti ſunt clamoribus: nec iam cohibentes iracundiam, iubent ſuos milites, vt fuſtibus acclamatores illos abigant. Gabara autem venientibus præſtò fuit Ioannes cum tribus militum millibus. At ego qui iam ex literis præſenſeram quòd bellũ mihi inferre decreuerint, aſſumptis tribus millibus militum, relictoq; in caſtris quodam amico fidiſſimo, recepi me in Iotapata, vt vicinus eis eſſem ad quadrageſimum ſtadium: ſcripſiq; eis in hunc modum. Si omninò vultis vt ad vos veniam, quadringenti quatuor in Galilæa ſunt, vici partim, partim oppida. ad horum quemlibet veniam abſque Gabaris & Giſchalis. altera enim patria eſt Ioannis, altera ſocia & amica ciuitas. His literis receptis legati non reſcripſerunt amplius, ſed aduocato amicorum concilio, & Ioanne quoq; adhibito, conſultabant quomodo me poſſent aggredi. cenſebat Ioannes ſcribendum eſſe ad ſingulos Galilææ vicos & oppida: eſſe enim in ſingulis vnum ſaltem & alterum mihi infenſum: eos prouocãdos quaſi contra hoſtem publicum. idem decretum mittendum Hieroſolyma, vt & eius vrbis ciues cognito iudicatum me eſſe hoſtem à Galilæis, confirment eam ſententiam ſuo ſuffragio. ita fore vt præſenti Galilæorum fauore deſtituar. hoc conſilium aſſenſu ceterorum comprobatum eſt: moxq; circa horam noctis tertiam ad me eſt perlatum, renunciante Sacchæo transfuga. Quamobrem videns nõ eſſe cunctandi tempus, Iacobum virum fidelem ac ſtrenuũ iubeo cum ducentis militibus obſeruare vias ferentes à Gabiris in Galilæã, & viatores cõprehenſos ad me mittere, maximè apud quos reperiantur literæ. adhæc Hieremiã & ipſum ex amicorũ meorũ numero cum ſexcẽtis militib. miſi in fines Galilææ quà itur Hieroſolyma, iuſſum latores epiſtolarũ intercipere, & ipſos quidẽ conijcere in vincula, literas verò ad me tranſmittere. His mãdatis, edixi per nũcios Galilæis vt in craſtinum cum armis & triũ dierũ cibarijs ad Gabara mihi præſtò ſint. eis verò quos circa me habebam militibus in quatuor partes diuiſis fidiſſimos ſatellitum præfectos conſtitui

Ioſephi ad Ionathan mandata.

Alia Ionathæ ad Ioſephum epiſtola.

Hieroſolymitani legati in Galilæa haud accepti.

Ioſephus legatis iterum ſcribit.

Legatorũ Hieroſolymitanorum aduerſus Ioſephum conſultatio.

Ioſephus in Galilæa vias obſeruat.

Ioſephus cum copijs contra Gabara proficiſcitur.

conſtitui, iuſſos neminem ignotum militem inter ſuos admittere. Poſtera verò die circa horam quintam veniens Gabara, inuenio ante oppidum totum campum plenum armatis quos è Galilæa excieueram in auxilium, & præter hos magnam ruſticani vulgi multitudinem. in quorum cœtu poſtquam concionaturus conſtiti, omnes acclamabant benefactorem appellantes me & ſeruatorem ſuæ patriæ. tum ego actis pro fauore gratijs, ſuaſi eis vt infeſtarent neminem, contentiq; commeatu proprio è caſtris ad diripiendas villas non excurrerēt. velle enim me omnem tumultum abſq; cæde componere. euenit autem vt quæ primum die cuſtodes viarum diſpoſui, tabellarij Ionathæ in eos inciderent. quibus ita vt iuſſeram detentis in cuſtodia, poſtquam perlegi literas legatorum plenas conuicijs & mendacijs, ſilentio diſſimulans ire ad eos decreui. at illi audito meo aduentu, cum omnibus ſuis & Ioanne receperunt ſe in Ieſu domicilium: id erat turris magna, & nihil ab arce differens. ibi abdita cohorte militum, & clauſis abſq; vna ianuis, expectabant me ad ſalutandum ſe venturum ex itinere: iuſſis prius militibus vt venientem me ſolum intromitterent excluſis cæteris. ſic enim putabant me facilè poſſe in ſuam poteſtatem redigi: ſed fefellit eos opinio. olfaciens enim inſidias quam primùm eò perueni, ingreſſus è regione eorum ſitum diuerſorium, dormire me vinxi. legati verò credentes me verè ſopitum quieſcere, deſcendentes in campum ſolicitabant multitudinem, vt me malè ducis officio fungentem deſererent: ſed contra quàm ſperabant accidit. ad primum enim eorum conſpectum exortus eſt clamor Galilæorum, teſtantium quæ me pro meritis complecterentur beneuolentia: incuſabantq; legatos quòd nulla laceſſiti iniuria veniſſent ad turbandam tranquillitatem publicam, abire iubentes, eo quòd non admiſſuri eſſent præfectum alium. his mihi renunciatis non dubitaui in medium progredi. itaq; properè deſcendi auditurus quid legati afferant. ibi procedenti mihi applauſum eſt certatim ab omnibus, & acclamatum ab agentibus gratias pro rebus adminiſtratis optimè. his auditis Ionathas & cæteri extimuerunt ne ſalutis periculum adirent incurſu tantopere fauentis mihi populi, cogitabantq; aufugere. ſed quia non erat id eis liberum, me poſtulante vt maneant, ſtabant mœſti vix rationis compotes. Igitur cohibitis turbæ acclamationibus, & fidiſſimis militum ad vias ſeruandas appoſitis, ne nos inopinos Ioannes inuaderet, iuſſiſq; in armis eſſe omnibus, ne quis repentinus hoſtium incurſus terrorem eis incuteret. primum literarum mentionem feci, quibus ad me ſcripſerant, miſſos ſe à Hieroſolymitanorum ciuitate, ad finiendas inter me & Ioannem controuerſias, meq; ad comparendum euocauerant: moxq; ne inficiari poſſent, protuli ipſam epiſtolam. atqui, inquam, ſi contra Ioannis criminationes apud te Ionatha tuoſq; collegas reddenda eſſet mihi vitæ ratio, adductis pro me duobus tribúſve probis viris teſtibus, neceſſe fuiſſet approbatis teſtibus & examinatis teſtimonijs abſolui me veſtra ſententia. nunc verò vt ſciatis benè a me adminiſtratas res Galilææ, nolo tres teſtes probitatis adducere, ſed hos omnes vobis exhibeo. ab his rationem vitæ meæ poſcite, an cum omni honeſtate & iuſtitia eis præfuerim. Voſq; viri Galilæi adiuro ne veritatem celetis, ſed coram his tanquam iudicibus proferatis ſi quid à me peccatum eſt. nondum hæc verba finieram cum vna omnium vox exoritur, benefactorem me ſuum & ſeruatorem appellantium: anteactaq; omnia ſuo teſtimonio probantium, & vt in poſterum mei ſimilis eſſe pergerem rogantium. affirmabant etiam iureiureando omnes ſaluam eſſe per me vxorum ſuarum pudici-

Hieroſolymitanorū legati in Ieſu domicilium ſeſe recipiunt.

Ioſephus in medium hoſtium progreditur.

Ioſephus legatis inſidias exprobrat.

In duorū aut trium ore conſiſtit veritas.

Teſtimoniū Galilæorum de Ioſepho.

pudicitiam,& nullam ſibi vnquam à me illatam moleſtiam. Poſt hæc duas Jonathæ epiſtolas à cuſtodibus meis interceptas & ad me delatas, audientibus multis Galilæis legi maledictis refertiſsimas, meq́; falſò inſimulantes quòd tyrannum veriùs quàm ducem agerem. multaq́; alia continentes per ſummam ficta impudentiam. has literas dicebam mihi vltrò oblatas à tabellarijs, nolens aduerſarios ſcire de cuſtodijs, ne abſterrerentur à mittendis poſthac literis. at concio commota in Jonatham atq; collegas quaſi interfectura irruit, & patratum fuiſſet facinus, niſi furentes à me fuiſſent cohibiti. legatis verò pollicitus ſum erratì veniam, ſi reſipiſcerent, & in patriam reuerſi vera de adminiſtratione mea referrent. his dictis eos dimiſi quamuis ſcirem non facturos pollicita. populus autem efferebatur in eos, rogans vt pœnas ſumere de illis ſinerem. itaq; omnibus mihi vtendum fuit artibus quò eos eriperem, quòd ſcirem omnem ſeditionem pernicioſam eſſe Reipublicæ. multitudo porrò perſtabat in iracundia, vnoq́; impetu omnes ruebant ad Jonathæ diuerſorium. ego verò videns eos non poſſe retineri amplius, conſcenſo equo edixi, vt ſequerentur me ad Soganam vicum Arabum, diſtantem inde viginti ſtadijs. atq; hoc ſtratagemate caui ne viderer ciuilis belli feciſſe principium. poſtquam autem ventum eſt prope Soganam, iuſsi agmen ſiſtere: monitisq́; ne eſſent ad iniquam iram tam præcipites, centum ætate ac dignitate præſtantes deligo, qui ſe parent profecturi Hieroſolyma, & accuſaturi apud eum populum autores ſeditionum & turbatores ſuæ Reipublicæ. Mandaui præterea vt ſi poſſent populum oratione ſua flectere, impetrarent publicas literas, quibus mihi confirmaretur præfectura Galilææ, & Joannes iuberetur inde diſcedere. Cum his mandatis celeriter expeditos tertia die poſt concionem dimiſi, additis qui eos deducerent quingentis militibus. Samariam quoq; amicis ſcripſi, darent operam vt legati per eorum agrum iter tutò faciant: iam enim ea vrbs Romanis erat ſubdita: & illac neceſſariò fuit eundum properantibus & ſequentibus viarum compendia: vt tertia die peruenirent Hieroſolyma. quin & ipſe eos deduxi vſque Galilææ confinia, appoſitis per vias cuſtodibus, vt non facilè quiuis diſceſſum legatorum cognoſceret. quo facto aliquantiſper apud Iapham moratus ſum. Jonathas autem & collegæ ſuo conatu fruſtrati remiſerunt Joannem & Giſchala: ipſi deinde profecti ſunt Tiberiadem, ſperantes eam in ſuam poteſtatem venturam, quandoquidem Jeſus tunc magiſtratum ibi gerens per literas erat pollicitus, perſuaſurum ſe populo vt ad eos deficiat. illi igitur cum hac ſpe iter ingreſsi ſunt, mihi autem rem totam Sila per nuncium ſignificat, relictus ibi, vt dixi, vicarius, redire me quàm primùm poſtulans. cuius monitu reuerſus properè, in ſalutis diſcrimen talem ob cauſam incidi. Jonathas & ſocij Tiberiade multos aduerſæ mihi factionis ciuium ad defectionis conſilia pertraxerant: quare aduentu meo territi, confeſtim ad me venerunt: ac primùm mactum animi dicentes, gratulabantur mihi præſentem honorem partum ex optima adminiſtratione Galilææ: eam enim gloriam in ſe quoque redundare, quorum & ciuis eſſem & diſcipulus. deinde meam quàm Ioannis amicitiam ſe malle profeſsi, iubebant vt me domum conferrem, promittentes effecturos ſe mox vt ille in manus meas perueniat: atque hæc religioſiſsimo apud nos ſacramento confirmarunt, cui nefas putarem non credere. poſt hæc rogauerunt vt aliò ſecederem, quòd inſtaret ſabbatum. nolle enim ſe aliquid tumultus excitare in Tibērienſium populo. tum ego nihil ſuſpicatus iui Taricheas,

Ioſephus Ionathæ epiſtolas perlegit.

Ira & furor Galilæorum in Ionatham & collegas.

Ioſephus ſeditionē abſq; ſanguine effuſo compeſcit.

Ioſephus centum legatos Hieroſolyma mittit.

Legati Tiberiadem in ſuam poteſtatem redigere conantur.

Ioſephus in diſcrimen incidit.

Ionathæ eiq́; adhærentium dolus.

cheas, relictis nihilominus in ciuitate qui curioſè obſeruarent ſermones de me hominum. per totam etiam viam ferentem à Taricheis Tiberiadem certos diſpoſui, qui à relictis in ciuitate, cognita & quaſi per manus tradita, ad me deferrent.

Populus in proſeucham conuenit.

Sequenti igitur die populus conuenit in Proſeucham quam vocant, precationis domum amplam & capacem tantæ multitudinis: quò poſtquam venit & Jonathas, non auſus apertè defectionis mentionem facere, dixit opus habere ciuitatem præfectis melioribus. At Jeſus ſummus magiſtratus nihil diſsimulans, præſtat, inquit, ó ciues obedire nos quatuor viris quam vni, præſertim illuſtri ortis genere, & prudentiæ nomine celebribus, ſimul oſtendens cum ſuis collegis Jonatham. hæc verba mox Iuſtus collaudans pertraxit ciuium quoſdam in ſuam ſententiam: Plebs autem non aſſentiebat horum orationibus, & dubio procul exorta fuiſſet ſeditio, niſi concionem ſoluiſſet ſexta hora ſuperueniens, quæ noſtros ad prandium vocare ſolet ſabbatis.

Iudæorũ hora ſexta nobis eſt vndecima vel duodecima meridiei.

ita legati conſultatione dilata in diem poſterum, abierunt infecto negocio. quibus confeſtim mihi renunciatis, decreui manè venire Tiberiadem: cumq; illuxiſſet diei ſequentis initium à Taricheis eò veniens offendi congregatum iam in Proſeucha populum, nondum ſatis ſcientem ad quid conuenerit. Tum legati præter expectationem me viſo valdè ſunt territi.

Jonathæ & collegæ eum aſtus.

Tandem in mentem eis venit rumorem ſpargere, viſos eſſe Romanorum equites in finibus eius agri ad locum qui Homonæa dicitur: quo data opera crebreſcente, ijdem ipſi autores eius vociferabantur, non permittendos hoſtes ita impunè populari agrum in conſpectu omnium. quod ideo faciebant, vt me digreſſo ad ferendas colonis ſuppetias, ipſi interim vrbem occuparent alienatis à me animis ciuium. at ego licet ſcirem ipſorum propoſitum, feci tamen quod voluerunt, ne viderer contemnere Tiberienſium pericula. progreſſus igitur ad dictum locum poſtquam ne veſtigium quidem vidi hoſtium, reuerſus itinere properato offendi conueniſſe vna ſenatum ſimul & populum, & legatos apud concionem prolixa accuſatione in me inuehi, quòd neglecta belli cura proprijs tantum indulgerem voluptatibus.

Accuſatio & epiſtolę falſæ legatorũ contra Ioſephum.

His dictis proferebant quatuor epiſtolas, quaſi ſcriptas ad ſe à Galilæis extremos eius regionis fines tuentibus, & implorantibus ſuum auxilium. His auditis Tiberienſes creduli clamare cœperunt non deſidendum eſſe vlterius, ſed ferendam opem tribulibus in tanto periculo:

Ioſephus legatorum fucum intelligit.

ego contrà legatorum fucum intelligens, aio me ſine mora iturum quò belli vocet neceſsitas: ſed quia è diuerſis quatuor locis literæ venerint, Romanorum incurſiones nunciãtes, oportere in totidem partes diuiſis copijs, ſingulos legatorum præfici ſingulis. decere enim viros fortes non conſilio ſolum rem laborantem iuuare, ſed ductu etiãm ſuo & auxilio. me enim non poſſe niſi vnam exercitus partem ducere. Placuerũt hæc multitudini, moxq; cogebat & ipſos exire ad obeunda ducũ munia. at illi vehemẽter animo turbati ſunt, conatu ſuo fruſtrato per machinationes à me oppoſitas.

Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus.

Ibi vnus eorũ Ananias nomine, vir malus & maleficus, ſuadet indici publicum ieiunium in diem poſterum, vtq; ad eandem horam omnes in eundem locum inermes conueniant, nimirum agnoſcentes ſine diuina ope nihil agi armis hominum. hæc autem non pietatis ergò dicebat, ſed vt me exarmaret vnà cum meis militibus. tum ego quoq; obediui neceſſariò, ne viderer piam admonitionẽ contemnere.

Jonathas Ioanni vt ad ſe veniat, ſcribit.

Itaq; digreſsis domum omnibus Ionathas & collegæ ſcribunt Ioanni, vt ad ſe manè veniat quanto poſsit comitatu militum: facilè enim me in ſuam poteſtatem redacto voti fore compotem. ille acceptis literis

libenter

libenter paruit. Poſtera die ſatellitum duos fortißimos ac fidißimos iubeo celatis ſub veſte breuibus gladijs mecum prodire in publicum, vt nos poſſimus defendere contra inimicorum, ſi qua exiſteret, iniuriam: ipſe quoque thorace indutus & accinctus gladio quàm occultißimè in Proſeucham ad precandum conueni. Ieſus autem me cum amicis ingreſſo, aſtans foribus reliquorum ex meis admitti permiſit neminem. Iamq; nobis ritu patrio precationes inceptantibus, exſurgens Ieſus ex me quærit de ſuppellectile incenſæ Regiæ rudiq; argento, apud quem ſint hæc depoſita, quorum ideo tum mentionem faciebat, vt tempus in Ioannis aduentum tereret: reſpondi Capellam habere omnia, & decem illos Tiberienſium ciues primarios: iuſsiq; vt ex ipſis ſcitaretur an vera loquerer. Quibus habere ſe fatentibus, quid, inquit, illi viginti aurei, quos argenti rudis certo pondere vendito recepiſti, in quem vſum à te conuerſi ſunt? Et hos, inquam, dedi in viaticum legatis miſsis Hieroſolyma. ad hæc Jonathas & collegæ reſponderunt, non rectè factum quòd legatis ex publica pecunia mercedem ſoluerim. Plebe autem commota ob euidentem hominum maliciam, cum intelligerem non procul à ſeditione rem abeſſe, volens magis etiam contra eos irritare populum: Si, inquam, malè factum eſt quòd legatis mercedem dedi ex publico, non eſt cur moleſti mihi ſitis amplius. nam ipſe perſoluam iſtos viginti aureos. tum populus tanto magis accenſus eſt, quanto euidentius erat iniquum illorum in me odium. Tum Ieſus videns rem contra quàm ſperabat ſuccedere, iuſsit ſolo ſenatu remanente abire cæteram multitudinem. neque enim per tumultum poſſe inquiſitionem de tanto negocio fieri. populo autem reclamante nunquam fore vt me ſolum inter eos deſerant, venit quidam clàm Jeſu nuncians, non longè abeſſe Joannem cum armato milite. Tum Ionathas non amplius ſe continens, Deo fortaſſe ſic ſaluti meæ proſpiciente, alioquin enim non euaſiſſem Joannis impetum: Deſinite, inquit, Tiberienſes de viginti aureis inquirere. non enim meretur Ioſephus propter hos ſupplicium: ſed quia tyrannidem affectat, & principatum ſibi parauit decepta imperita multitudine. & cum dicto interfecturi conabantur mihi manus inijcere. quo viſo mei comites ſtrictis gladijs intentando vulnera abſterruerunt eos: ſimulq; populus ſublatis lapidibus ferire volens Ionatham, eripuerunt me ab inimicorum violentia. cumq; paulum progreſſus incidiſſem in viam per quam Joannes veniebat cum manu militum, territus deflexi per quendam angiportum ad lacum: atq; ita conſcenſa naue Taricheas euaſi, tantum non oppreſſus inopinato periculo. Quamobrem accerſitis mox Galilæorum primatibus, denarraui eis quomodo præter ius & fas penè occiſus fuerim à Jonatha & Tiberienſibus. qua iniuria concita tota Galilæorum multitudo hortabatur ne cũctarer inimicis bellũ inferre, ſed ſinerem eos ire, ipſumq; Ioannem & Ionatham atq; collegas delere funditus. attamen compeſcebam eorum iracundiam, expectare iubens donec cognoſcamus quidnam legati noſtri à Hieroſolymitanorum ciuitate afferant. aiebam enim oportere nos nihil citra eorum aſſenſum agere. his verbis perſuaſi ſunt. Ioannes autem tunc quoq; irrito conatu reuerſus eſt Giſchala. Poſt paucos aliquot dies legati noſtri reuerſi nunciabant Hieroſolymitanum populum valde iraſci Anano & Simoni Gamalielis filio, quòd abſque conſilio publico legatis miſsis conati ſint me dimouere à præfectura Galilææ: aiebantq; minimum abfuiſſe quin ædes eorum incenſæ ſint à populo. attulerunt etiam literas, quibus Hieroſolymorum primates ex auto-

Ioſephi cum Ieſu colloquium.

Ioſephi cum Ieſu de viginti aureis rixæ.

Amor multitudinis erga Ioſephum.

Ioſephus penè oppreſſus inopinato periculo euadit.

Ioſephus Galilæorũ primatibus Ionathæ & Tiberienſium iniurias denarrat.

Centum legati Hieroſolyma reuerſi.

ritate populi, confirmabant me Galilæis præſidem: ſimulq́; Jonatham & collegas eius iubebant quantocyus domum repetere. His literis receptis veni in vicum

In Arbela cõuentus.

Arbela, quo Galilæorum conuentum indixeram: vbi iuſsi legatos narrare quàm indignè Hieroſolymitani tulerint Ionathæ maliciam, quodq́; eius regionis præfecturam ſuo decreto mihi ratam fecerint, & Jonatham cum ſuis iuſſerint inde decedere. ad quos confeſtim tranſmiſi eam epiſtolam, obſeruare iuſſo tabellario, quidnam facturi ſint. illi recepta epiſtola territi non mediocriter, accerſunt Joannem & ſenatores Tiberienſium, & primates Gabaræ, conſulentes eos quidnam oporteat facere. Tiberienſes igitur cenſebant debere eos conſtanter obtinere adminiſtrationem Reipublicæ, nec deſerere vrbem quæ ſemel ipſorum fi-

Ionathæ & collegarum aduerſus Ioſephum conſilium.

dei ſe commiſerit, maximè cum ego eos vellem inuadere. hoc enim me minatum mentiti ſunt. idem probabat & Ioannes, addens mittendos eſſe duos è collegis Hieroſolyma qui me accuſent apud populum, quòd non rectè curem res Galilææ: dicens id perſuaſuros facilè, tum ob ipſorum autoritatem, tum quòd omne vulgus natura ſit mobile. Placuit Joannis ſententia: moxq́; Ionatham cum Anania mittunt ad Hieroſolymitanum populum, reliquis duobus manentibus apud Tiberiadem. deducebantur autem ſecuritatis cauſa à centum è ſuis militibus. Tiberienſes porrò ſartis diligenter mœnibus, iuſſerunt habitatores vrbis

Tiberienſes Ioſepho bellum inferre cogitant.

arma ſumere: & à Joanne, qui tum Giſchalis erat, acciuerunt non paucos milites, qui ſibi eſſent, ſi ita fors ferret, contra me præſidio. Jnterim Jonathas cum

Ionathas cum ſuis captus.

ſuis iter faciens vt venit Darabitta, qui vicus in Magno campo ſitus eſt in extremis Galilææ finibus, media nocte in ſtationem meorum militum excubantium incidit: qui iuſſos arma ponere aſſeruauerunt vinctos quo loco mandaueram. mihi autem Leui eorum militum præfectus rem totam ſignificat. itaque per biduum diſsimulato negocio, per nuncios hortatus ſum Tiberienſes, vt ab armis diſcederent. at illi rati Ionatham iam perueniſſe Hieroſolyma, nihil reſponderunt præter conuicia. nec tamen ſum deterritus, quò minus arte contra eos vterer, nefas ducens belli ciuilis initium facere. Volens igitur eos extra mœnia prolicere, ſelecta militum decem millia diuiſi trifariam. Horum partem ſubſidentem Doris occultè collocaui: mille verò in alio vico montano ſimiliter, diſtante quatuor ſtadiis à Tiberiade, expectantes dum ſignum procurendi acciperent. ipſe vico egreſſus ſubſtiti in propatulo. id vi-

Tiberienſes in Ioſephum amarulenta dicteria iaciunt.

dentes Tiberienſes procurſabant continuò iacientes amarulenta dicteria: tantáque eos tum inſania corripuit, vt propoſita funebri lectica ornata magnificè, circa eam me videlicet lamentarentur per ludibrium. at ego tacitus fruebar eorum ſtultitia. Volens autem Simonem per inſidias intercipere & cum

Simonem Ioſephus per inſidias capit, & abducit.

eo Joazarum, rogaui vt paulum extra vrbem cum amicis & ſtipatoribus ſecuritatis cauſa procederent. Velle enim me per colloquium fœdus cum eis ferire, & prouinciæ curam diuidere. Tum Simon ſtultitia ſimul & lucri cupidine captus non recuſauit venire: Joazarus verò inſidias ſuſpicatus remanſit. aduenientem igitur Simonem comitatum amicis & corporis cuſtodibus excepi humaniter gratias agens quòd venire dignatus ſit. paulo verò poſt inambulando, quaſi ſine arbitris dicturus aliquid ſeductum ab amicis longius, mediumq́; arreptum ſublimem meis tradidi perducendum in vicum proximum: datoq́; ſigno militibus, petebam cum eis Tiberiadem. cumq́; vtrinq́; coortum eſſet acre prælium, noſtris iam cedentibus cohortatione animum reddidi, &

Tiberien-

Tiberienſes tantum non victores intra mœnia compuli. immiſſa deinde alia manu per lacum, mandaui vt quam domum primam occupaſſent incenderent: quo facto Tiberienſes vi captam vrbem rati, abiectis armis ſupplicabant cum mulieribus & pueris vt victis parcerem. ego verò precibus flexus, impetum militum cohibui: & dato receptui ſigno iam veſpere ad curandum corpus abij: adhibitoq; Simone ad conuiuium, conſolabar hominem, promittens remiſſurum me eum Hieroſolyma inſtructum viatico & deductoribus ſecuritatis cauſa additis. Inſequenti verò die cum decem armatorum millibus Tiberiadem ingreſſus ſum: & accitis in ſtadium primatibus populi, iuſsi qui nam eſſent defectionis autores dicere. eos indicatos iniectis vinculis miſi Iotapam. Ionatham autem & collegas ſolutos, numerato etiam viatico, militibus quingentis deducendos Hieroſolyma tradidi. Deinde Tiberienſes iterum ad me conueniunt orantes veniam, & quod hactenus ceſſatum ſit repenſuros ſe pollicentes futuris officijs: rogabantq; vt direpta bona veteribus dominis reſtituerem. mox igitur edixi vt omnia conferrentur in medium. cumq; cunctarentur milites, quendam ex eis conſpicatus cultiorem ſolito, ſcitatus ſum vnde eam veſtem nactus ſit: & faſſum rapina eſſe partam caſtigaui verberibus, omnibus grauiorem pœnam comminatus niſi proferrent quicquid rapuerant: congeſtaq; præda plurima ſingulis ciuium agnoſcentibus ſua reddidi. Hoc loco libet paucis reprehendere Iuſtum huius argumenti ſcriptorem, cæteroſq; qui hiſtoriam polliciti veritate neglecta non verentur ad gratiam odiúmve mendacia poſteritati prodere: nihil enim ab inſtrumentorum falſarijs differunt, niſi quòd hos magis corrumpit impunitas. Is vt videretur benè tempus inſumere, res hoc bello geſtas ſcribere aggreſſus, multa mentitus de me, ne de ſua quidem patria vera loqutus eſt. quamobrem nunc mihi incumbit neceſsitas, vt ad coarguenda quæ de me falſo teſtatus eſt, proferam quæ hactenus ſilui. nec mirum videri debet, quòd tam diu id facere diſtulerim. hiſtoricum enim dicere quidem vera neceſſe eſt, licet tamen ei non inuehi in malos acerbius, non quòd illi hac gratia digni ſint, ſed propter ſeruandam modeſtiam. Vt igitur ad te iam ſermonem vertam Iuſte hiſtoricorum tuo teſtimonio grauiſsime, quomodo ego & Galilæi in cauſa fuimus, vt patria tua deficeret à Rege ſimul & Romanorum imperio? quandoquidem priuſquam ego ex decreto ciuitatis Hieroſolymitanæ in Galilæam dux mitterer, tu cum tuis Tiberienſibus armis correptis populariter auſi eſtis infeſtare etiam Syrorum Decapolim. Tu enim illorum vicos incendiſti, & in illo conflictu tuus famulus cecidit. atq; hæc non à me tantum dicuntur, ſed & in Veſpaſiani imperatoris commentarios relata ſunt: quodq; apud Ptolemaidem Decapolitani crebris clamoribus flagitauerunt vt imperator de te pœnas ſumeret, nimirum autore calamitatum ſuarum omnium. feciſſetq; id ſine dubio, niſi Agrippa Rex te ſibi ad ſupplicium deditum, donaſſet ſororis Berenices precibus, ſeruatum tamen longò tempore in cuſtodia. quin & ea quæ pòſt geſsiſti in Republica, ſatis declarant tum vitam tuam reliquam, tum quòd defectionis à Romanis autor ciuibus tuis fueris: id quod euidentibus argumentis paulo pòſt docebimus. nunc etiam alij Tiberienſes propter te accuſandi ſunt, & docendus lector quòd neque Romanis neque Regi fideles amici fueritis. Vrbium Galilæarum maxima ſunt Sepphoris & Tiberias tua Iuſte patria. Sed Sepphoritæ in meditullio regionis ſiti, & habentes circa ſe vicos plurimos, quoniam decreue-

Ioſephus Tiberiadem capit.

Ioſephus defectionis autores iniectis vinculis Iotapam mittit.

Ciuibus direpta bona reſtituuntur.

In Iuſtum Hiſtoriographum, Ioſephum falſo inſimulantem.

Criminum à Iuſto Ioſepho obiectoru depulſio.

Sepphoris & Tiberias maximæ Galilæarum vrbes.

rant ſeruare fidem dominis, & me excluſerunt, & edicto vetuerunt, ne quis ciuium ſuorum Iudæis militare audeat: vtq; à me minus ſibi eſſet periculi, per fallacias induxerunt me prius vt mœnibus vrbem eorum cingerem. quibus abſolutis præſidium ſpontè receperũt à Ceſtio Gallo tum gerente res in Syria, me contempto qui tum terrori eram cæteris propter potentiam. Iidem cum oppugnarentur Hieroſolyma & commune gentis noſtræ templum eſſet in periculo, non miſerunt ſuppetias ne viderentur arma contra Romanos ſumere. Tua verò Iuſte patria ſita ad lacum Geneſareticum, & diſtans ab Hippo triginta ſtadijs, ſexaginta à Gadaris, à Scythopoli centum & viginti, oppidis ditionis regiæ, nulliq; vicina Iudaicarum vrbium, ſi voluiſſet, facilè Romanis fidem ſeruare potuit. nam & publicè & priuatim vobis erat armorum copia. Quòd ſi ego tunc in cauſa fui, vt tu Iuſte dicis, quis fuit poſtea? nam me ſcis priuſquam oppugnarentur Hieroſolyma in Romanorum poteſtate veniſſe, & vi capta Iotapata caſtellaq; multa alia, multosq; Galilæorum abſumptos pugnis varijs. Tunc igitur oportebat vos nihil amplius à me timentes arma proijcere, & Regi ac Romanis accedere, ſiquidem non vltrò ſed coactos id bellum ſuſcepiſſe vos dicitis. At vos exſpectaſtis donec Veſpaſianus ad mœnia veſtra omnes admoueret copias, ac tum demum arma poſuiſtis metu periculi. immò expugnanda erat veſtra ciuitas, niſi Rex excuſata veſtra ſtultitia impetraſſet vobis à Veſpaſiano veniam. non mea igitur eſt culpa, ſed veſtra qui hoſtiles geſsiſtis animos. An non meminiſtis quoties victoria de vobis potitus neminẽ interfecerim? Vos verò diſsidentes inter vos non propter Regis aut Romanorum ſtudium, ſed propter veſtram maliciam, centum octuaginta quinq; ciues occidiſtis, quo tempore ego à Romanis oppugnabar in Iotapatis. Quid? an non in Hieroſolymitana obſidione recenſita ſunt Tiberienſium duo millia, qui partim ceciderunt, partim viui capti ſunt? An ideo te hoſtem fuiſſe negabis, quia tum ad Regem perfugeras? atqui hoc ipſum te feciſſe aio à me perterritum. Dicis me eſſe malum hominem. Quid tu cui capitis per Veſpaſianum damnato Rex Agrippa remiſit ſupplicium: & cum te magna pecunia donaſſet, iterum atq; iterum coniecit in vincula, totiesq; egit in exilium: ſemel etiam quem ipſe duci iuſſerat, reuocauit à morte motus Berenices ſororis ſuæ precibus. poſtea toties in maleficijs deprehenſum cum te præpoſuiſſet ſcribendis epiſtolis, vt comperit hic quoque te mala fide rem agere, in conſpectum ſuum venire prohibuit. Sed in hæc diligentius inquirere deſino. Cæterùm tuam demiror impudentiam, qui aſſeueras omnibus qui hoc argumentum ſcripſerunt te id tractaſſe melius, cum ne hoc ipſum quidem ſcias, quid in Galilæa geſtum ſit. eras enim tum apud Regem in Beryto, ac ne Iotapatæ quidem oppugnationem cognouiſti, aut quomodo me oppugnatus geſſerim potuiſti diſcere, quando nemo ſuperſtes fuit qui tibi renunciare valuerit? ſed fortè dices te exactè perſcripſiſſe quæ circa Hieroſolyma geſta ſunt. & qui potuiſti, cum nec ei bello interfueris, nec legeris Veſpaſiani commentarios? non legiſſe te autem hinc conijcio, quia ſcripſiſti contrarium. Quod ſi confidis te ſcripſiſſe melius omnibus, cur viuo Veſpaſiano ac Tito quorum auſpicijs id bellum geſtum eſt, & Agrippa ſuperſtite cognatiſq; eius viris Græcarum literarum peritiſſimis, non edidiſti tuam hiſtoriam? Ante viginti enim annos eam ſcripſeras, & poteras à conſcijs habere teſtimonium. Nunc poſtquam illi non ſunt inter nos amplius, nec putas eſſe qui coarguat, auſus es librum edere. At

Tiberias Iuſti patria.

Iuſtus capitis ob facinora damnatus.

Iuſtus de bello Iudaico penitus nihil ſciuit.

Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit.

non

non ſic ego, neque meis ſcriptis timui: ſed ipſis opus id imperatoribus tradidi, cùm adhuc recens id bellum penè verſaretur in hominum oculis. Conſcius enim mihi eram veritatis ſeruatæ per omnia, vnde ſperatum teſtimonium conſecutus ſum. Quin & alijs multis mox communicaui eam hiſtoriam, quorum nonnulli bello interfuerant, ſicut Rex Agrippa & cognati eius aliquot. ipſe ſanè Titus imperator adeò è ſolis illis libris cognitionem earum rerum homines petere voluit, vt ſua manu ſubſcriptos in bibliotheca publicari iuſſerit. Rex autem Agrippa ſeptuaginta duas ad me dedit epiſtolas, teſtimonium veritatis ferentes, quarum duas ſubieci, vt ex ipſis rem tibi cognoſcere liceat. Rex Agrippa Joſepho ſuo chariſſimo ſalutem. Perlibenter legi tuum librum, in quo mihi videris accuratius hæc ſcripſiſſe quàm cæteri. quare & reliquum mihi mittito. Vale mi cariſſime. Rex Agrippa Joſepho ſuo cariſſimo ſalutem. Ex tuis ſcriptis mihi videtur non eſſe opus, vt de me diſcas aliquid. attamen vbi conuenerimus, coràm te docebo quædam quæ neſcias. Sic ille abſolutæ meæ hiſtoriæ de veritate fuit teſtis, nõ aſſentando: neque enim id eum decuit: non item per irriſionem, vt tu fortaſſe dicturus es: multum enim ab eo abſuit talis ingenij prauitas: ſed in hoc tantũ, vt ipſius teſtimonio lectori commendaretur ſcriptorum meorum veritas. Et hæc quidem ad Iuſtum neceſſario dicta ſint hactenus. Ego porrò compoſitis rebus turbatis Tiberienſium, aduocaui amicorum concilium, conſultaturus quid cum Ioanne agendum ſit. Placuit autem omnibus, vt armatis vniuerſis Galilæorum copijs illum inuaderem, & pœnas de eo ſumerem tanquam autore totius diſsidij. Mihi tamen non probabatur hæc ſententia, quòd mallem ſine cæde tumultibus illis finem imponere. quapropter iuſsi eos omnem adhibere diligentiam, vt ſcirentur nomina Ioannem ſectantium. quo facto, & comperto qui nam eſſent hi homines, edictum propoſui, quo data fide inuitabam omnes eius factionis qui modo reſipiſcerent, ad amicitiam: præſcripto viginti dierum termino his qui ſuis rebus vellent conſulere. alioqui ſi in armis permanerent, minabar me incenſis eorum ædibus facultates daturum in prædam populo. his auditis illi non mediocriter perterriti Ioannem deſerunt: & inermes ad me venerunt numero quatuor millia. Soli autem apud eum manſerũt ciues ipſius, & mille quingenti mercenarij Tyrij. atque hac arte victus à me ille poſthac in patria metu ſe cõtinuit. Sub idem tempus Sepphoritæ auſi ſunt arma ſumere. freti firmitate mœnium, & quòd me viderent diſtineri rebus alijs. Itaque mittunt ad Ceſtium Gallũ tunc Syriæ præſidem, rogantes, vt aut ipſe cito ciuitatem occupet, aut ſaltem mittat eò præſidium: Gallus verò venturum quidem ſe promiſit, ſed non ſignificauit quo tempore. at ego id ſentiens cum copijs in eos feci impetum, & vrbem expugnaui fortiter. hanc occaſionem Galilæi nacti, & rati veniſſe tempus exſatiandi quibus et Sepphoritas proſequebantur odia, videbantur funditus deleturi tàm vrbem quàm incolas. irruentes igitur in vacuas ædes ignem inijciunt: nam homines metu in arcem refugerant. diripiebantur autem omnia, & nullum modum faciebant deprædandi cognatos homines. hoc animaduertens, & magno dolore affectus iuſsi eos deſinere, admonens nefas eſſe ad eum modum tractare eiuſdem tribus homines. poſtquam verò neque precibus, neque imperio coerceri poterant prægrauantibus odijs, mandaui amicorum fidiſsimis, vt rumorem ſpargerent, diuerſa parte irrupiſſe Romanorum validum exercitum. id autem feci, vt ſic repreſſo Galilæorum impetu ſeruaretur Sepphoritarum ciuitas. Et bene

Teſtimonia præclara, de commentarijs Ioſephi.

Prima epiſtola.

Secunda epiſtola.

Ioſephus reiecto Iuſto ad hiſtoriam redit.

Quatuor millia militum à Ioanne ad Ioſephum deficiunt.

Expugnatio Sepphoris.

bene hoc ſtratagema ceßit, quando territi tali nuncio relictis rapinis, circumſpiciebant quò fugerent: præſertim cum viderent me ducem idem facere. ad confirmandum enim rumorem ſimulabam me pariter metuere. Ita Sepphoritæ meo commento præter ſpem ſeruati ſunt. Sed & Tiberias minimum quin diriperetur abfuit ob cauſam huiuſmodi. Primarij quidam ſenatores ſcripſerunt Regi, *rogantes, vt veniens ciuitatem reciperet. Reſcripſit ille venturū ſe propediem, & cuidam ſuo cubiculario nomine Criſpo genere Iudæo literas ad Tiberienſes perferendas tradidit. hunc in itinere agnitū & cōprehenſum ad me pertraxerūt Galilæi: moxq́; re cognita vniuerſa multitudo arma corripit. poſtridiè verò multi confluentes vndique venerunt Aſochim quò tunc diuerterā, vociferando proditricem eſſe &* Regis *amicam Tiberiadem: poſtulabantq́; vt permitterem eos illò profectos funditus ciuitatem diruere: & alioquin Tiberienſes non minus quàm Sepphoritas oderant. Mihi interim non veniebat in mentem quomodo eam ciuitatem iratis Galilæis eriperem. nam literas* Regem *vocantes ſcriptas ab eis inficiari non poteram, manifeſte arguente eos reſcripto regio. itaque cum diu tacitus mecum cogitaſſem, Tiberienſes, inquam, peccaſſe & ipſe fateor: neque obſiſtam quò minus vobis præda ſint. attamen cum iudicio facienda ſunt talia. Non enim ſoli Tiberienſes libertatis noſtræ proditores ſunt, ſed multi præterea Galilæorum nobiliſsimi. expectandum eſt dum ſontes inquiſitione facta comperiam, & tum demum poteritis omnes ſimul tractare pro meritis. Hæc locutus perſuaſi multitudini, moxq́; ſedati diſperſi ſunt. Nuncium autem illum Regis cum coniecißem in vincula, poſt paucos dies neceſſariam quandā profectionem ſimulans, clàm accitum monui, vt militem ſuum cuſtodem obrueret poculis, atque ita ad Regem fugeret. Tiberias autem iam iterum conſtituta in extremo excidij periculo, meo ſtratagemate ſeruata eſt. Eodem tempore Iuſtus Piſti filius ad Regem perfugit me inſcio: cauſa autem fugiendi fuit hæc. Cum primum naſceretur bellum Iudaicum, Tiberienſes decreuerant* Regi *parere, & à Romanis non deficere. Iuſtus verò perſuaſit eos arma capere, ſperans rebus turbatis inuaſurum ſe patriæ tyrannidem. non tamen aſſecutus eſt quod concupijt. Nam & Galilæi Tiberienſibus infenſi recordatione eorum quæ ante bellum ab eis paßi fuerant, non ſinebant Iuſtum potiri gubernaculis: & ego cum poteſtate miſſus in Galilæam à Hieroſolymitano populo, ſæpenumero adeò accendebar, vt vix à nece temperarem, non ferens Iuſti ſceleratum ingenium. ille igitur veritus, ne ira tandem in cædem prorumperet, ad Regem ſe contulit, ſperans commodius & ſecurius apud eum ſe poſſe degere. Sepphoritæ autem præter opinionem elapſi è priore periculo, iterum ad Ceſtium Gallum miſerunt, rogantes vt ocyus ciuitatem caperet, aut mitteret aliquam manum militum, quæ incurſiones hoſtium reprimeret: nec prius deſtiterunt, quàm illo mittente equites & pedites bene multos, noctu eos reciperent. Vaſtatis deinde circum vicinis agros à Romano exercitu, collectis meis militibus veni in Gariſimam: vbi poſitis caſtris viginti ſtadiorum interuallo procul à Sepphori, noctu aſſultum feci ad mœnia: cumq́; per ſcalas euaſiſſent in ea multi milites, bonam vrbis partem in poteſtate habui. ſed paulo poſt coacti propter locorum ignorantiam receßimus, occiſis duodecim* Romanorum *peditibus & duobus equitibus, præterq́; Sepphoritarum paucis aliquot: ipſi verò vnum ſolum deſiderauimus. Aliquanto poſt in planicie conſerto prælio cum equitibus, diu repugnantes fortiter, tandem profligati*

Tiberias ferè direpta.

Ioſephus ſecum deliberat.

Galilæi cum Tiberienſibus ſedati.

Iuſtus Galilææ Prouincia potiri cupit.

Ioſephus Sepphoris mœnia oppugnat.

gati ſumus. circumuento enim me à Romanis, noſtri terga verterũt eo caſu territi. In ea pugna cecidit Juſtus vnus meorum ſatellitum, qui olim in regio ſatellitio fuerat. Per idem tempus venerant Regiæ copiæ peditum ſimul & equitum, ducente Sila præfecto Regis ſatellitũ. hic ad quintũ ſtadium procul à Iuliade caſtris munitis ſtationes militũ diſpoſuit per vias, eam quæ fert Cana, quaq́ in caſtellũ Gamala, vt eorum locorũ habitatoribus commeatus intercluderet. Quo audito, miſi eò duo millia militũ, cum præfecto Hieremia: qui poſitis prope Iordanem amnem caſtris à Iuliade interuallo ſtadij, nihil præter velitationes quaſdã fecerunt, donec ipſe ad eos veni cum tribus militum millibus. Sequenti verò die, celatis prius inſidijs in valle quadã non longè à caſtris hoſtium, prouocabam ad pugnam Regios, mandato vt noſtri ſimulata fuga ad locum inſeſſum ſequentes pertraherent, id quod factum eſt. Sila enim ratus noſtros ſedulo fugere, eò prouectus eſt, vt à tergo haberet militem locatum in inſidijs, quod eius copias valde terruit. tum ego celeriter conuerſus inuaſi Regios, & in fugam compuli: fuiſſemq́ potitus ea die inſigni victoria, niſi fortuna quadam mala inuidiſſet noſtris conatibus. equus enim ex quo pugnabam in cœnoſum quendam locũ delatus vnà mecum prolapſus eſt: quo caſu contuſis manus articulis, deportatus ſum in vicũ Cepharnoma. id auditũ à meis reuocauit eos à perſequendis hoſtibus, quòd valde ſoliciti eſſent, ne quid durius mihi accideret. accitis igitur medicis & curata manu, manſi ibi eam diem correptus febre etiam: deinde ex medicorũ ſententia noctu tranſlatus ſum Taricheas. quod vbi Silæ & Regijs eſt cognitum, rurſum eis animos addidit. & quia negligentius cuſtodiri caſtra audierant, noctu trans Iordanem collocata in inſidijs turma equitũ, diluculo prouocauerunt noſtros ad prælium. Quibus non detrectantibus & progreſſis in planiciem, coorti è latebris equites turbatis noſtrorum ordinibus coegerunt eos fugere: interfectisq́ ſex tantum è noſtris reliquerunt imperfectam victoriam. audito enim quoſdã milites aduectos eſſe per lacum à Taricheis Iuliada, metu cecinerũt receptui. Non multo autem poſt Veſpaſianus comitante Agrippa Rege Tyrum peruenit: vbi clamores Tyriorum in Regem coorti ſunt, hoſtem ſuum ſimul & Romanorum appellantibus. ducem enim eius militiæ Philippum prodidiſſe Hieroſolymis Regiam, & Romanorum in ea præſidium, idq́ factum iuſſu Regis ipſius. Veſpaſianus autem obiurgata Tyriorum impudentia, quòd virum dignitate Regia ſublimem & Romanorum amicum, afficerent contumelijs: ipſi Regi ſuaſit mittere Philippum Romam ad reddendam rationem eorum quæ geſta ſint. Sed Philippus in conſpectum Neroni non venit: cum enim offendiſſet eum laborantem extremo periculo propter bella ciuilia, retro ad Regem reuerſus eſt. Poſtquam autem Ptolemaidem Veſpaſianus attigit, Decapolitanorum primates magnis clamoribus Iuſtum deferebant, quòd vicos eorum incenderit: quamobrem ille Regi eum dedidit, vt ſubditis ipſius pœnas lueret. Rex verò imperatore inſcio coniecit hominem in vincula, vt iam antè diximus. Tum Sepphoritæ obuiam progreßi ſalutato Veſpaſiano præſidium ab eo accepêre duce Placido: cũ quibus mihi negocium fuit, donec ipſe imperator venit in Galilæam. De cuius aduentu, & quomodo poſt primum ad Taricheas conflictum recepi me Jotapata, atque ibi poſt longam oppugnationem viuus captus ſum, quomodòve ſolutus, quæq́ geßimus Judaici belli tempore, hæc omnia in libris de eo bello conſcriptis narrauimus: nunc memoranda videntur & illa quæ in eis libris non diximus,

Sila Regis ſatellitum Præfectus.

Ioſephus Regios in fugam compellit.

Ioſephi infortunium hoſtibus animos addit.

Veſpaſianus & Agrippa Tyrũ perueniunt.

Iuſtum decapolitanorum primates deferunt.

De aduentu Veſpaſiani in Galilæam & obſidione Iotapæ, vide Ioſephum lib. 4. cap. 5. de bello Iudaico.

Pericula Ioſepho à Romanis & Iudæis illata.

diximus, duntaxat quæ ad vitam noſtram pertinent. Expugnatis Iotapatis in Romanorum poteſtatem redactus aſſeruabar ſumma diligentia, in honore tamen à Veſpaſiano habitus, cuius etiam iuſſu duxi captiuam quandam virginem Cæſarienſem patria. hæc non diu mecum manſit, ſed me ſoluto, & in comitatu imperatoris hærente, abijt Alexandriam. alteram vxorem duxi Alexandriæ, & inde cum Tito miſſus ſum Hieroſolyma: vbi ſæpe mortis periculum adij, Iudæis magnopere conantibus me capere, vt afficerent ſupplicio, & Romanis quoties aliqua clades accideret, mea proditioni imputantibus, & imperatori continenter occlamantibus, vt proditorem tolleret. At Titus non ignarus belli viciſſitudinum, importunas militum vociferationes tranſmittebat ſilentio. Vrbe deinde vi capta, ſæpe hortatus eſt me vt ex ruinis patriæ quicquid vellem ſumerem, dans mihi hoc faciendi licentiam. ego verò collapſa patria nihil ad cōſolationem mearum calamitatum duxi potius quàm poſcere libera corpora; quæ vnà cum ſacris voluminibus libenter mihi ab imperatore conceſſa ſunt. nō multo poſt & frater cum amicis quinquaginta mihi deprecatori donatus eſt: in templum etiam ingreſſus permiſſu illius, cum inueniſſem ibi incluſam magnam mulierum & puerorum multitudinem, quotquot ex eis amicorum meorum & familiarium eſſe comperi, eripui omnes circiter centum & quinquaginta numero: quos ne precio quidem accepto dimiſi in priſtinum ſtatum redditos. Miſſus deinde à Tito Cæſare cum Cereali & mille equitibus in vicum qui Thecoa dicitur, ad conſiderandum an locus eſſet caſtris idoneus, cum illinc reuertens viderem multos captiuos in crucem ſuffixos, & in his tres mihi quondam familiares agnoſcerem, vehementer indolui, & cum lacrymis accedens indicaui rem Tito: qui eueſtigio iuſſit demptos curari diligentiſſimè. horum duo inter medicorum manus exhalauerunt animam, tertius verò ſuperuixit. Compoſitis deinde Iudææ rebus Titus conijciens rus quod habebam circa Hieroſolyma mihi fore inutile, propter milites Romanos *qui ibi relinquendi erant ad regionis cuſtodiam, alia prædia mihi donauit in campeſtribus: & repetiturus* Romam, *honoris cauſa nauigationis me aſſumpſit ſocium. vt verò in vrbem peruenimus, multis Veſpaſianus me dignatus eſt beneficijs. nam donatum ciuitatis iure diuerſari iuſſit in ædibus, quas ipſe antequam imperator fieret, habitauerat, penſioneq́ue honorauit annua, nihil de benignitate ſubtrahens donec viueret, id quod periculū mihi conciliauit per meæ gentis inuidiam. Iudæus enim quidam Ionathas nomine tumultu apud Cyrenen excitato, & collectis indigenarū duobus millibus, illis quidem autor fuit exitij. ipſe verò vinctus ab eius prouinciæ præſide, & ad imperatorem miſſus, aiebat à me ſibi ſubminiſtrata arma & pecunias. nec tamen Veſpaſiano ſuis mendacijs impoſuit, ſed damnatus luit pœnas capite. Poſt hæc & alijs inuidorū appetitus calumnijs, omnes euaſi Dei prouidentia. à Veſpaſiano præterea dono accepi in Iudæa latifundium, quo tempore vxorem dimiſi offenſus incommodis eius moribus, quamuis iam tres ex ea ſuſcepiſſem liberos: quorum duo defuncti ſunt, Hyrcano ſolo ſuperſtite. Poſt eam duxi aliam mulierem Cretenſem Iudæam genere, parentibus natam domi nobiliſſimis & moribus inter cæteras eximijs, vt ex conuictu eius comperi. ex hac duo mihi nati ſunt filij, Iuſtus grandior, & poſt eum Simonides Agrippa cognomine. & huiuſmodi quidem ſunt res noſtræ domeſticæ. manſit autem mihi perpetua Cæſarum beneuolentia. Nam defuncto Veſpaſiano Titus ſucceſſor in eodem quo pater honore me ſemper*

Ioſephus multos captiuos liberat.

Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat.

Ioſephus cū Tito Romam proficiſcitur, & à Veſpaſiano honorificè excipitur.

Ioſephus inuidorum calumnijs appetitus.

Tertia Ioſephi vxor.

Ioſepho perpetua Cæſarum beneuolentia manet.

per

per habuit, nec vllis aduerſum me accuſationibus vnquam credidit. Poſt hunc Domitianus maioribus etiam me cumulauit honoribus. nam & accuſatores meos Iudæos capite puniit, & ſeruum eunuchum filij mei pædagogum calumniatorem puniri mandauit. & quod eſt honorificentiſsimum, immunitatem prædiorum quæ in Iudæa habeo, mihi conceſsit. Domitia porrò Cæſaris vxor nunquã mihi benefacere deſtitit. Hæc ſunt quæ per omnem vitam à me geſta ſunt, ex quibus qui volet de moribus meis iudicet. Tibi autem Epaphrodite virorum optime dedicato Antiquitatum toto contextu, hic in præſentiarum ſcribere deſino. Domitia, Domitiani Cæſaris vxor.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM Libri vigeſimi finis, & loco Appendicis vita Ioſephi ipſius, Sigiſmundo Gelenio interprete.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBRI VII.

INTERPRETE RVFINO AQVILEIENSI, ad Græcum collati & emendati per Sigiſmundum Gelenium.

PROLOGVS.

CVm bellum, quod cum populo Romano geſſere Iudæi, omnium maximum quæ noſtra ætas vidit, quæque auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentéſve commiſiſſe cum gentibus: quidam non quòd rebus interfuerint, ſed vana & incongrua narrantium ſermones auribus colligentes, oratorum more perſcribant: qui verò præſto fuerunt, aut Romanorum obſequio, aut odio Iudæorum contra fidem rerum falſa confirment: ſcriptis autem eorum partim accuſatio, partim laudatio contineatur: nuſquã verò exacta fides reperiatur hiſtoriæ: idcirco ſtatui, quæ retro Barbaris antea miſi, patria lingua digeſta, Græca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Ioſephus Matathiæ filius Hebræus genere, ſacerdos ex Hieroſolymis: qui & initio cum Romanis conflixi, poſteaque geſtis, quia neceſſitas exegit, interfui.

Hiſtoriographi officium, & qua ratione res geſtę conſcribendæ.

Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit.

Nam cum hoc, vt dixi, bellum grauiſſimum exortum eſt, Romanorum quidem populum domeſticus motus habebat: Iudæorum autem, qui ætate validi, & ingenio turbulenti erant, manu ſimul ac pecunia vigentes, adeò temporibus inſolenter abuſi ſunt, vt pro tumultus magnitudine, hos poſſidendarũ ſpes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudæi quidem cunctos etiam qui trans Euphratem eſſent, gentiles ſuos, ſecum rebellaturos eſſe crediderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabant: nec Germani quieſcebant: diſſenſionumque plena erant omnia poſt Neronem: & multi quidem temporum occaſione Imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant.

Poſt Neronem diſſenſionum omnia plena.

Itaque indignum eſſe duxi, errantem in tantis rebus diſſimulari veritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq́; remotiſſimos, & vltra Euphratem gentis noſtræ incolas, itemque Adiabenos, mea diligentia verè cognoſcere, vnde cœpiſſet bellum, quantisque cladibus conſtitiſſet, quóve modo deſijſſet: Græcos verò & Romanorum aliquos, qui militiam ſecuti non eſſent, figmentis ſiue adulationibus captos, iſta neſcire.

Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua antea cõſcripſit.

Atqui hiſtorias audent eas inſcribere, qui præter hoc (vt mihi quidem videtur) quod nihil ſani referunt, etiam de propoſito decidunt. Nam dum Romanos volunt magnos oſtendere, Iudæorum res extenuant, & in humilitatem deijciunt. Non autem intelligo, quónam pacto magni eſſe videantur, qui parua ſupèrauerint. Et neque longi temporis eos pudet, quo bellum tractum eſt: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neque ducum magnitudinis: quorum profecto gloria minuitur, ſi, cum multum pro Hieroſolymis deſudauerint, rebus per eos proſperè geſtis aliquid derogetur.

Romanorum gloria minuitur, ſi quantũ pro Hieroſolymis deſudauerint aliquid derogetur.

Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium, gentiles meos amplificare decreui: ſed facta quidem vtrorumq́; ſine vllo mendacio proſequar: dicta verò de factis reponam, dolori atque affectioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domeſticis diſſenſionibus eſt euerſa, & in templum ſacroſanctum inuitas Romanorum manus atque ignem Iudæorum tyranni traxere, teſtis eſt qui eam vaſtauit, ipſe Cæſar Titus: per omne bellum miſeratus quidem populum, quod à ſeditioſis cuſtodiretur: ſæpe autem conſulto differri paſſus ciuitatis excidium, protracto obſidionis ſpacio, dummodo belli pœniteret autores.

Titi erga populum miſericordia.

Quod ſi quis me aduerſus tyrannos eorumque latrocinium accuſatoriè loqui putet, vel patriæ miſerijs ingementem calumniari præter legem hiſtoriæ, dolori veniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, ſolam noſtram ciuitatem contigit ad ſummum felicitatis faſtigium euadere, eandemq́; in extremum miſeriæ deijci. Denique omnium poſt condita ſecula res aduerſas, ſi cum Iudæorum calamitatibus conferantur, ſuperatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus eſt: vnde nec fieri poteſt, vt à queſtibus temperetur.

Calamitates omniũ à mundo condito, cũ Iudæorum collatæ, ſuperantur.

Si quis autem durior miſericordiæ ſit iudex, res quidem tribuat hiſtoriæ, lamenta verò ſcriptori: quanquam merito Græcorum diſertos increpauerim, qui tantis rebus ſua memoria geſtis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices reſident aliorum facundiæ detrahentes: quorum etſi doctrinam ſuperant, propoſito vincuntur.

Hiſtoriographi Græci bellum Iudaicum ſilentio prætereunt

Ipſi verò Aſſyriorum & Medorum geſta perſcribunt, veluti minus rectè à ſcriptoribus antiquis fuerint expoſita: cum in ſcribendo tantum eorum viribus cedant, quantum ſententiæ. Erat enim vnicuique ſtudium, quæ vidiſſet facta, conſcribere: quoniam & interfuiſſet rebus geſtis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentirique apud ſcientes inhoneſtum eſſe videretur. Enimuero noua quidem neque ante cognita memoriæ tradere, ſuique temporis res commendare poſteris,

Hiſtoriographus qui dicendus.

laude ac teſtimonio dignum eſt. Induſtrius autem habetur, non qui alienam diſpoſitionem atque ordinem transfert, ſed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit hiſtoriæ. Sed ego quidem ſumptu ac labore maximo, qui cum ſim alienigena, Græcis ſimul & Romanis geſtarum rerum memoriam repono. Ipſis autem indigenis, ad quæſtum quidem ac lites, ora patent, linguæque ſolutæ ſunt. Ad hiſtoriam verò, in qua verum dicendum eſt, ſummaq; ope negocia colligenda ſunt, obmuteſcunt: conceſſa infirmioribus neque ſcientibus licentia ſcribendi res à principibus geſtas.

Hiſtoriæ veritas à Græcis negligitur.

Honoratur itaque apud nos hiſtoriæ veritas, quæ à Græcis negligitur. Ab origine quidem Iudæos repetere, qui fuerint quóve pacto ab Aegyptijs diſceſſerint, quaſque regiones errando peragrauerint, & quas vel quoties incoluerint, & quemadmodum inde migrauerint, neque huius eſſe temporis, & præterea ſuperuacaneum exiſtimaui: quoniam multi ante me Iudęorum de maioribus huius gentis veriſſima compoſuerunt: & nonnulli Græcorum, quæ illi ſcripſerant, patria voce proſecuti non multum à veritate deuiarunt: ex eo autem hiſtoriæ principium ſumam, quo ſcriptores eorum & Prophetæ noſtri deſierunt. Et bellum quidem meis temporibus geſtum, latius quaque potuero diligentia referam: quæ verò ætate mea ſunt antiquiora, ſummatim breuiterque percurram:

Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor.

Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hieroſolyma, cum triennium ſexque menſes eam tenuiſſet, ab Aſamonæi filijs expulſus eſt. Deinde quòd eorum poſteri de regno diſſentientes, ad res ſuas occupandas populum Romanum Pompeiumque traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum potentiæ finem fecerit, auxilio Soſij. Tum, quomodo Herode mortuo, plebis in eos orta ſeditio eſt, Auguſto quidem imperante Romanis, Quintilio autem Varo prouinciam obtinente.

Epitome belli Iudaici.

Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis eruperit: quamque multa per Ceſtium acciderint: quantaque ad primos impetus armis Iudæi perſuaſerint: quoquo modo accolas permunierint: & quòd Nero propter acceptas Ceſtij ductu clades ſummæ rei metuens, Veſpaſianum bello præpoſuerit: & quòd is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit, quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorũ per omnem cæſa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitatum quaſdam vi ceperit, alias deditione. Vbi etiam Romanorum in bello diſciplinam, curamque rerum, & vtriuſque Galilææ ſpacia, & naturam fineſque Iudææ, necnon & peculiarem terræ qualitatem, lacuſque & fontes, captarumque ciuitatum mala, cum fide ſicut vidi, aut pertuli, expediam. Nec etiam miſerias meas celauerim, cum ſcientibus eas relaturus ſim.

Signa & mutationes poſt obitũ Neronis.

Deinde, quod iam feſſis rebus Iudæorum, Nero quidem mortem obierit: Veſpaſianus autem in Hieroſolymam properans, imperij cauſa retractus ſit: quæque ſigna de hoc ei contigerint, Romæque mutationes: & quod inuitus à militibus imperator declaratus ſit: & quod eo diſponendæ reipublicæ gratia in Aegyptum digreſſo, Iudæorum ſtatus ſeditionibus agitatus ſit: quoque modo tyrannis ſuccubuerint, eorumque inter ſe diſcordias mouerint.

Hieroſolyma Titus obſidet.

Et quod ex Aegypto Titus reuerſus, bis Iudæorum fines ingreſſus ſit: quoquo modo exercitum, & quo in loco congregauerit: vel qualiter, & quoties ciuitatem affecerit ipſo præſente ſeditio. Aggreſſus quoque numeroſos, & quantos erexerit aggeres: triumque murorum ambitum & magnitudinem, ſiue menſuram, & munitionem ciuitatis, & fani templique diſpoſitionem: ad hęc aræ ſpacium, menſuramq; veriſſimè dicam: feſtorum quoque dierum mores aliquos, ſeptemque luſtrationes, & munia ſacerdotum.

Iudæorum mores & luſtrationes.

Itemque pontificis veſtes, ſanctaque templi cuiuſmodi fuerint, ſine aliqua diſſimulatione vel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in ſuos gentiles crudelitatem, Romanorumque in alienigenas humanitatem: quotieſque Titus, ciuitatem ſimul ac templum ſeruare cupiens, ad concordiæ fœdera diſſidentes prouocauit.

Romanorũ in Iudęos humanitas.

Differam verò populi vulnera, & calamitates: quamque multa mala nunc bello, nunc ſeditionibus, nunc fame perpeſſi, poſtea capti ſint. Nec verò aut perfugarum clades, aut captiuorum ſupplicia prætermittam: vel quemadmodum templum inuito Cæſare conflagrauerit: quamque multæ opes ſacræ flamma raptæ ſint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præceſſerant portenta, atque prodigia, vel tyrannorum captiuitatem, vel qui ſeruitio abducti ſunt, multitudinem: aut cui quiſque fortunæ ſit diſtributus: & quod Romani quidem belli reliquias perſecuti ſunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt: Titus verò peragrata regione cuncta reſtituit: eiuſdemq; reditum in Italiam, ac triumphum.

Incendium templi ac ciuitatis excidium.

Romanorũ de Iudæis triumphus.

Hiſtoriæ huius conſcribendæ cauſa.

Hæc omnia ſeptem libris comprehenſa, adnixus ne vituperationem à rerum ſcientibus, & qui bello interfuerunt ſuſtineam, ſtudioſis veritatis magis quàm voluptatis perſcripſi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quos capitula ſunt digeſta.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER I.

SVMMA CAPITVM LIBRI I. DE BELLO IVDAICO.

I. De vaſtatione Hieroſolymæ ab Antiocho.
II. De ſucceſſionibus Principum à Ionatha vſque ad Ariſtobulum.
III. De Ariſtobulo, Antigono, Iuda Eſſæo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.
IIII. De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deque Alexandra & Hyrcano.
V. De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hieroſolymæ.
VI. De bello Alexandri cum Hyrcano & Ariſtobulo.
VII. De Ariſtobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.
VIII. De accuſatione Antipatri apud Cæſarem, de Pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.
IX. De Romanorum diſſidijs poſt mortem Cæſaris, & inſidijs Malichi.
X. De Herode accuſato & vindicato.
XI. De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.
XII. De bello Herodis è Roma redeuntis pro Hieroſolyma, & contra latrones.
XIII. De morte Ioſephi & obſidione Hieroſolymæ per Herodem, & Antigono occiſo.
XIIII. De inſidijs Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræmotu.
XV. Herodes exaltatus in regnum.
XVI. De vrbibus & ædificijs inſtauratis & conditis ab Herode, deq; munificentia qua vſus eſt erga extra gentes, eiusque felicitate.
XVII. De diſſidio Herodis cum filijs Alexandro & Ariſtobulo.
XVIII. De conſpiratione Antipatri contra patrem.
XIX. De veneno Herodi parato & quomodo compertum ſit.
XX. De Antipatri in Herodem malignis ſtudijs deprehenſis & vltis.
XXI. De aquila aurea, morteque Antipatri & Herodis.

CAP. I.

De vaſtatione Hieroſolymæ ab Antiocho.

CVm potentes Iudæorum inter ſe diſsiderent eo tempore, quo de tota Syria cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui Epiphanes dictus eſt, ambigebat (erat autem illis contentio de potentia, quòd honoratus quiſque grauiter ferret ſimilibus ſubiugari) Onias quidam è pontificibus poſtquam præualuit, Thobiæ filios expulit ciuitate. Illi autem ſupplices ad Antiochum confugerunt, petentes, vt ipſis ducibus in Iudæam irrumperet. Idq́; Regi perſuaſum eſt, iampridem ſic animato. Quare cum magnis militum copijs egreſſus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximam eorum multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Dataq́; paßim militibus prædandi licentia, ipſe & templum ſpoliauit, & quotidianæ religionis aßiduitatem per annos tres ſexq́; menſes inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq́; ab eo in Heliopolitana præfectura ſolo, ibi oppidum condidit Hieroſolymis ſimile, templumq́; ædificauit: de quibus iterum opportunè referemus. Veruntamen Antiocho neque præter ſpem deuicta ciuitas, neque populatio, neq; tanta cædes ſatis fuêre: ſed intemperantia vitiorum, eorumq́; memoria quæ in obſidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, vt abrogato more patrio, nec infantes ſuos

Ant. lib. 12. cap. 6.

Antiochus à Thobiæ filijs motus cum exercitu in Iudæam irrumpit, ac Hieroſolyma deuincit.

Ant. lib. 15. cap. 4. Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit.

Ant. lib. 12. cap. 7. Antiochus mores Iudaicos abrogat.

An. mũdi 3802. Ante Chriſtum natum 162.

Bacchidis in Iudæos crudelitas

circuncidèrent, porcoſq́; ſuper aram immolarent. quibus omnes quidem aduerſabantur, optimus verò quiſq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præſidijs ab Antiocho præpoſitus, ad naturalem crudelitatem ſuam præceptis impijs obſecundans, omnimodam iniquitatem exceſſit: cùm & ſingulatim viros honorabiles verberaret, & communiter quotidie ſpeciem captæ vrbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad vindictæ audaciam irritauit.

Ant. lib. 12. cap. 7. 8. * in Græco textu eſt Matthias.

*Deniq; * Matathias Aſamonæi filius, vnus ex ſacerdotibus, ex vico cui nomen Modin eſt, cum manu domeſtica (nam quinq; filios habebat) ſicis armatus, Bacchidem occidit: & ſtatim quidem præſidiorum multitudinem veritus, in montes refugit.*

Matathias multis ſibi ſociatis Antiocho bellum infert.

Multis verò ex populo ſibi ſociatis, recepta fiducia deſcendit: commiſſoq; prælio, ſuperatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, ſuiſq; volentibus, quòd ab alienigenis eos liberaſſet, imperans, moritur relicto Iudæ principatu, qui filiorum ſuorum natu maximus erat.

Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit.

Ille autem (nec enim ceſſaturum exiſtimabat Antiochum) & indigenarum conflauit exercitum, & cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochumq́; Epiphanem iterum in fines ſuos ingredientem vehementiſſima percuſſum plaga repreſſit.

Antiochus poſt patris obitum cum numeroſo exercitu Iudæorum fines ingreditur.

Adhuc autem feruente victoria, in præſidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæſa fuerant: habitoq; conflictu, milites de ſuperiori ciuitate, quæ pars ſacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potitus, & locum purgauit omnem, muroq; cinxit: & vaſa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, veluti prioribus profanatis: aramq́; aliam ædificauit, & religionibus dedit initium.

Ant. lib. 12. cap. 14. 15.

Sacro autem ritu vix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, & in Iudæos odij filius Antiochus hæres exiſtit. quare coactis peditum millibus L. *equitum autem propè* V. *millibus,* LXXX. *verò elephantis, montana Iudææ per partes aggreditur. & Bethſuram quidem oppidum capit. in loco verò cui Bethzachariæ nomen eſt, quà tranſitus erat anguſtior, Iudas cum ſuis copijs occurrit. & prius quàm congrederentur agmina,*

Eleazarus ab Elephãto oppreſſus moritur.

Eleazarus frater eius, proſpecto præter alios excelſo elephante, turriq; maxima & munimentis aureis ornato, illic Antiochum eſſe ratus à ſuis procul excurrit: ruptaq́; hoſtili acie ad elephantum vſque peruenit. ſed illum quidem quem Regem eſſe opinabatur, cõtingere, quod multum ſupereminere, minimè potuit, beluam verò in aluo percuſſam ſuper ſe deiecit, & obtritus interijt: nulla alia re geſta, niſi quòd magnum opus aggreſſus, vitam gloriæ poſthabuit. qui tamen regebat elephantũ priuatus erat.

Eleazarus vitã gloriæ poſthabet.

& ſi caſu in eo fuiſſet Antiochus, nihil plus Eleazaro præſtitiſſet audacia, quàm vt ſola ſpe præclari facinoris mortem videretur optaſſe. hoc autem fratri eius totius prælij præſagium fuit. nam fortiter quidem Iudæi diuq; decertarunt: ſed à Regijs ſecunda fortuna vſis, numeroq; præſtantibus ſuperati ſunt: multiſq́; interfectis Iudas cum cæteris in Gophoniticam toparchiam refugit.

Antiochus ad Hieroſolymam proficiſcitur, præſidiumq; ibi relinquit.

Antiochus autem ad Hieroſolymã profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria vtenſilium abſtitit: relicto quidem ibi præſidio, quantum ſatis eſſe arbitrabatur: cætera verò multitudine ad hyemandum deducta in Syriam.

Ant. lib. 12. cap. 18.

Diſceſſu autem Regis Iudas non quieſcebat: ſed acceſſione multorum ſuæ gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prælio receperat, apud vicũ Adaſa cum Antiochi ducibus congreditur: factiſq; fortibus in prælio cognitus, multis hoſtibus interfectis occubuit.

Iudas cum Antiochi ducibus congreditur & occiditur.

& in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, inſidijs eorum captus, qui cum Antiocho ſentiebant.

De

CAP. II.

An. mũdi 3805. Ante Chriſtum natum 159.

De ſucceſſionibus principum à Ionatha vſq; ad Ariſtobulum.

Ant. lib. 13. Cap. 1.

CUm autem ſucceſſiſſet ei frater Ionathas, & in alijs quæ ad indigenas pertinerent, cautius ſe ageret, ſuamq; potentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quidem filio reconciliatur. non tamen horum ei quicquam profuit ad depellendum periculum. Nanq; Tryphon tyrannus, Antiochi quidem filij tutor, ſed inſidijs eum captans, & præter hoc amicis nudare cupiens, Jonathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolemaida veniſſet, dolo comprehendit. eoq; vincto contra Iudæam mouit exercitum. unde repulſus à Simone Ionathæ fratre, quodq; ab eo ſuperatus eſſet; iratus eundem Ionathan interfecit.

Ionathas à Tryphone per inſidias captus, interficitur. Ant. lib. 13. Cap. 9. An. mũdi 3823. Ante Chriſtum natum 141.

Simon autem fortiter regendis rebus intentus, Zara quidem & Ioppen, & Iamniam capit. Euertit autem & Accaron ſubactis præſidijs: aduerſusq; Tryphonem Antiocho auxilium præbuit, qui Doram ante expeditionem quam in Medos fecit, obſidebat. Sed Regis auiditatem ſatiare non potuit, quamuis neci Tryphonis ſuam quoque operam adhibuiſſet. Non enim multo poſt Antiochus Cendebeum ex ducibus ſuis ad vaſtandam Iudæam opprimendumq; Seruitio Simonem cum exercitu miſit.

Simon cum Cendebeo congreditur, eumq; vincit.

Ille autem quanquam ſenior erat, bellum tamen iuueniliter adminiſtrabat: & filios quidem ſuos cum validiſſimis præmiſit, parte verò multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca inſidijs etiam in montana diſpoſitis, in omnibus ſuperat. clariſſimaq; potitus victoria, Pontifex declaratur: & ducentos ſeptuaginta poſt annos Iudæos liberat à dominatione Macedonum.

Ant. lib. 13. Cap. 14.

ſed & ipſe perijt in conuiuio, captus inſidijs Ptolemæi generi ſui: qui eius coniuge duobusq; filijs in cuſtodiam concluſis, certos miſit, vt Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomen fuit, interficerent.

Simon inſidijs Ptolemæi generi ſui captus & interfectus.

Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius. An. mũdi 3831. Ante Chriſtum natum 133.

Cognito autem impetu qui parabatur, adoleſcens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ virtutis, & quòd iniquitas Ptolemæi cunctis eſſet inuiſa. voluit aũt Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem, ſed à populo reiectus eſt, qui maturius Hyrcanũ ſuſceperat. & is quidem ſtatim receſſit in quoddam vltra Hierichunta caſtellũ quod Dagon vocatur.

Hyrcanus paternum honorem Pontificis aſſequitur.

Hyrcanus aũt paternum honorẽ Pontificis aſſecutus poſtquam Deo ſacrificia reddidit, velociter Ptolemæum petit & matri ſimul & fratrib. adiumento futurus: caſtellumq; aggreſſus, alijs quidẽ rebus ſuperior erat, iuſto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrẽ eius fratresq; in murum productos, palã vt poſſent conſpici, verberabat: eoſdemq; præcipitandos, niſi quamprimùm recederet, minabatur.

Ptolemæi erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas.

Unde Hyrcanum quidem plus timor ac miſericordia, quã iracundia cõmouebat. Mater verò eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne vel ſuis fractus iniurijs, parceret impio: ſiquidem ipſa ſibi mortem à Ptolemæo propoſitam immortalitate duceret meliorem, dummodò ille pœnas eorum, quæ in domum ſuam contra fas admiſiſſet, expenderet.

Hyrcani matris magnanimitas & conſtantia.

Joannes autem nunc obſtinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellabatur: modò verberari eam, lacerariq; conſpiciens, effœminabatur: totusq; plenus doloris erat.

Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit.

Ob hæc autem diu tracta obſidione, feriatus annus aduenit: quem ſeptimo quoque circuitu redeuntem, apud Judæos ceſſare moris eſt, exemplo ſeptimorum dierum. Et in hoc Ptolemæus obſidionis requiem nactus, fratribus

An. mũdi 3831. Ante Chriſtum natum 133.

Ptolemæus fratres Ioannis vnà cũ matre occidit.

Ant. lib. 13. Cap. 15.

Joannis vnà cum matre occiſis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus eſt, Philadelphiæ tyrannum. Antiochus autem ob ea quæ per Simonem paſſus fuerat, iratus in Judæam ducit exercitum: ibiq; aſſidens Hieroſolymis, Hyrcanum obſidebat. Jlle autem patefacto ſepulcro Dauid, qui Regum ditiſſimus fuerat, ablatisq; inde pecuniæ plus quàm tribus millibus talentorum, & Antiocho perſuaſit, datis ei trecentis talentis ab obſidione diſcedere, primusq; Iudæorum priuatis opibus alere peregrina cœpit auxilia. Rurſusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello ſuſcepto tempus ei vindictæ præbuit, confeſtim aduerſus ciuitates Syriæ perrexit, vacuas propugnatoribus eſſe ratus: quod & verum fuit. Medabam quidem & Samæam cum proximis, nec non & Sichimam, & Garizim ipſe cepit, & ſuper his Chuthæorum gentem, adiacentia fano loca incolentium, exemplo eius quod eſt Hieroſolymis, ædificato. Cepit autem & Jdumææ non paucas alias ciuitates, & præterea Doreon, & Mariſan. Jn Samariam verò vſq; progreſſus, vbi nunc eſt Sebaſte ciuitas ab Herode Rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; ſuos Ariſtobulum & Antigonum obſidioni præfecit. Quibus nihil remittentibus ad hoc famis penuriæ qui erant intra ciuitatem venerunt, vt etiam inſuetam carnem cogerentur attingere. Jgitur Antiochum adiutorem ſibi aduocant, Spondium cognominatum. qui cum prompta eis voluntate paruiſſet, ab Ariſtobulo & Antigono ſuperatur. & ille quidem ad Scythopolim vſq; perſequentibus eum memoratis fratribus effugit: hi verò in Samariam reuerſi, & multitudinem iterum intra murum concludunt, & expugnata ciuitate ipſam diruunt: & habitatores eius captos abducunt. Proſperè autem geſtis ita cedentibus, alacritatem refrigeſcere non ſinebant: ſed cum exercitu Scythopolim vſq; progreſſi, & ipſam peruaſerunt, & agros intra Carmelum omnes inter ſe partiti ſunt.

Antiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obſidione diſcedit.

Ant. lib. 13 Cap. 16. 17

An. mũdi 3839. Ante Chriſtum natum 125.

Sebaſten ciuitatem Ariſtobulus & Antigonus obſidione cingunt.

Sebaſte expugnata, diruta, eiuſq; habitatores abducti.

CAP. III.

De Ariſtobulo, Antigono, Iuda Eſſæo, Alexandro, Theodoro & Demetrio.

Seditioſi bello deuicti.

Ioannes Hyrcanus optimè reb. per annos triginta tres adminiſtratis, moritur.

An. mũdi 3861. Ante Chriſtum natum 103.

Ariſtobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert.

Ant. lib. 13. Cap. 18.

Ariſtobulus matrẽ ac fratrem vinctos cuſtodiæ tradit.

SECVNDARVM *autem rerum Joannis & filiorum eius inuidia ſeditionem gentilium concitauit, multiq; aduerſus eos collecti non quieſcebant, donec aperto bello deuicti ſunt. reliquum verò tempus Ioannes cum fortunatiſſimè viueret, & optimè rebus per annos triginta & tres adminiſtratis, & quinq; filijs relictis moritur: vir planè beatiſſimus, & qui nullam dediſſet occaſionem, cur eius cauſa de fortuna quiſpiam quereretur. Deniq; tria vel maximè præcipua ſolus habebat. nam & gentis princeps, & Pontifex erat, & præterea propheta: cum quo Deus ita colloquebatur, vt futurorum nihil penitus ignoraret. quinetiam de duobus maioribus filijs ſuis, quòd rerum domini permanſuri non eſſent, præuidit atq; prædixit. quorum vita quis fuerit exitus, narrare non indignum videtur, quantumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namq; mortuo natu maior Ariſtobulus tranſlato in regnum principatu, diadema ſibi primus impoſuit: quadringentis & octinginta vno annis ac tribus menſibus, poſtquam populus in eam terram deuenit ſeruitio quod apud Babylonios ſuſtinuit liberatus. Fratrem verò à ſe ſecundum Antigonum (namq; illum diligere videbatur) in honore pari producebat: alios autem vinctos cuſtodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, auſam aliquid de poteſtate contendere. namq; hanc rerum dominam*

minam Ioannes reliquerat. Eoq́ crudelitatis proceſſit, vt vinctã fame necaret. Horum aũt facinorũ pœnas Antigoni fratris morte perſoluit, quem plurimum amabat, quemq́ regni participẽ habebat. nam & hunc interemit, adductus criminationib. per maleuolos regni compoſitis. Itaq́ primo quidẽ Ariſtobulus dictis fidem non habebat, qui & fratrẽ magni penderet, & pleraq́ liuore fingi arbitraretur. Sed cũ Antigonus ex militia clarus rediſſet, feſtis diebus, quos tabernaculis poſitis Deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore vt aduerſa valetudo Ariſtobulum corriperet.

An. mũdi 3839. Ante Chriſtum natum 125.
Ariſtobulus matrem vinctam fame necat.
Ariſtobulus fratrem Antigonum plurimum amat.

Antigonus verò circa feſtorum ſolenniorum finem armatis comitatus templum ad orandum quam maximè petiuit, plusq́ in honorem fratris aſcendit ornatus. Tumq́ delatores nequiſſimi Regem adeuntes, & armatorum pompam, & Antigoni arrogantiam priuata fortuna maiorem eſſe criminabantur, quodq́ maxima caterua ſtipatus, vt illum interficeret eò veniſſet: nec enim perpeti honorem ſolùm ex regno habere, cui regnum ipſum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus tamen credidit Ariſtobulus. ac ne vel ſuſpicari quicquam videretur, proſpiciens, & vt incerta præcaueret, ſuos quidem ſatellites in quendam ſubterraneũ & tenebroſum locum tranſire iubet. Ipſe autem iacebat in caſtello, Bari antè, poſt autem Antonia cognominato: & vt inermi quidem parcerent, occiderent autẽ Antigonum, præcepit, ſi cum armis adiret. necnon & ipſi Antigono qui præciperent miſit, vt inermis veniret. ad hæc Regina ſatis callidum cum inſidiatoribus conſilium capit. namque his qui ad eum miſſi fuerant perſuadet, vt mandata quidem Regis taceant, dicant verò Antigono, quòd frater audiſſet, arma ſibi eum pulcherrima in Galilæa, ornatumq́ bellicum fabricaſſe: quæ ne ſingulatim inſpiceret, morbo impeditum fuiſſe: nunc autem, præſertim cum alio diſceſſurus ſit, libenter eum videret armatum.

Antigonus in honorem fratris in templum aſcendit.
Antigonus apud Ariſtobulum falsò accuſatur.
Ariſtobulus ſatellitibus vt Antigonum ſi cum armis adiret, occiderent, præcipit.
Reginæ callidũ contra Antigonum conſilium.

His auditis, Antigonus (ne quid enim mali ſuſpicaretur, fratris ſuadebat affectus) cum armis velut oſtentatum ſe veniens, properabat. Sed vbi ad obſcurum tranſitum, qui Stratonis pyrgus vocabatur, acceſſit, à ſatellitibus interemptus eſt: certumq́ documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusq́ naturæ calumnijs cedere, nullamq́ optimarum affectionum tantum valere, vt inuidiæ perpetuò poſſit obſiſtere. In hoc autem etiam Iudam quis non rectè miretur? Eſſæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neq́ mentitus eſt. Is Antigono tranſeunte per templum, mox vt eum vidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem diſcipulos ſiue conſultores habebat) Papè, nunc mihi pulchrum eſt mori, quando ante me veritas interijt, mearumq́ prædictionum aliquod mendacium deprehenſum eſt. Viuit enim iſte Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis pyrgum fato fuerat deſtinatus. & ille quidem ſexcentorum ab hinc ſtadiorum interuallo diſtat. Hora verò diei ſunt quatuor: ſed & vaticinationem tempus effugit. Hæc locutus ſenior, mœſto vultu & mente ſolicita ſecum multa reputabat. & paulo poſt interfectus Antigonus nunciatur, in loco ſubterraneo, qui eodem nomine quo maritima Cæſarea, Stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod vatem fefellit.

Antigonus de fratre nihil mali ſuſpicatur.
Antigonus interficitur.
Omnis beneuolentia iusq́ naturæ calumnijs cedit.
Iudas Eſſæus Propheta.
Iudas Propheta Antigoni necem prædicit.

At verò Ariſtobulo confeſtim ſceleris pœnitudine morbus ingraueſcit: ſemperq́ facinoris cogitatione ſolicitus, perturbato animo tabeſcebat, donec mœroris acerbitate viſceribus laceratis ſubitò ſanguinem vomeret. Hunc ergo vnus è ſeruulis eius miniſterio deſtinatus foras efferens, prouidentia numinis errauit: & vbi Antigonus erat occiſus, ſuper extantes adhuc cædis maculas

Ariſtobulo fratricidij pœnitudine morbus ingraueſcit.

An. mūdi 3862. Ante Christum natum 102.

Seruus eo in loco vbi Antigonus erat occisus, interfectoris cruorem effundit.

maculas cruorem interfectoris effudit. Vlulatu autem eorum qui id conſpexerant continuo ſublato, tanquam puer de induſtria ſanguinem illic libaſſet, clamor ad aures Regis peruenit: cauſamq́ requirebat: & cum eam prodere nullus auderet, ad reſciendum magis ardebat. ad extremū verò minitanti, vimq́ adhibenti, verum quod erat indicauerunt: atq́ ille cum lacrymis oppleſſet oculos, quantumq́ poterat ingemuiſſet, hæc dixit: Sperandum certè non erat, vt maximum Dei lumen facta mea nefaria laterent. nam citò me vltrix cognatæ cædis iuſtitia perſequitur. Quàm diu ó corpus improbum fratri matriq́ damnatam animam detinebis? quàm diu paulatim illis libabo ſanguinem meum? ſimul totum accipiant: neq́ iam meorum viſcerum inferias fortuna derideat. His dictis ilicò moritur, cum non plus anno regnaſſet. Uxor verò fratrem eius vinculis diſſolutis Regem conſtituit Alexandrum, qui ætate maior erat, & modeſtia præſtare videbatur. Sed ille poteſtatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum appetentem occidit: alterum autem priuata vita contentum ablatis rebus ſecum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo cognomento Lathyro committit: qui oppidum Aſochim ceperat, & multos quidem peremit hoſtium, ſed victoria in Ptolemæi partes propenſior fuit. Poſtea verò quàm ipſe pulſus à matre Cleopatra diſceſſit in Ægyptum, & Gadaram obſidione capit Alexander, & caſtellum Amathuntis, omnium maximum quæ trans Jordanem ſita erant, vbi precioſiſsima quæq́ bonorum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus repentè ſuperueniens, & proprias res recipit, & ſarcinas Regis aufert, Judæorumq́ ferè decem millia interficit. Verùm Alexander receptis poſt cladem viribus, aggreſſus maritimas regiones Raphiam capit & Gazam, itemq́ Anthedonem, quæ poſteà à Rege Herode Agrippias nominata eſt. His autem ſeruitio domitis, concitatur in eum feſto die populus Iudæorum. Nam plerunque epulæ ſeditiones accendunt. nec videbatur inſidias poſſe comprimere, niſi conductitios haberet auxilio Piſidas & Cilicas: nam Syros mercenarios reſpuebat, propter ingenitam cum Iudæorum gente diſcordiam. Cæſis autem ſupra octo millibus ex turba rebellium, Arabiæ bellum intulit. Ibiq́ Galaaditis ac Moabitis ſubactis, tributoq́ his impoſito, ad Amathunta regreſſus eſt. Cumq́ Theodorum metus eius ſecundis ſucceſsibus perculiſſet, caſtellum ſine præſidio repertum funditus eruit. mox autem congreſſus cum Oboda Rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadenſi regione occupauerat, captus inſidijs totum amiſit exercitum in vallem altiſsimam compulſum, atq́ obtritum multitudine camelorum. Ipſe verò elapſus in Hieroſolymam, olim ſibi gentem infenſam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc ſuperior, crebriſque prælijs non minus quinquaginta millibus Iudæorum per ſex annos interfecit: nequaquam tamen victorijs lætabatur, quoniam regni ſui vires conſumeret. Vnde armis omiſsis, ſermone placido cum ſubiectis redire in gratiam conabatur. Illi autem inconſtantiam eius morumq; varietatem in tantum oderant, vt percontanti, quonam pacto eos ſedare poſſet, dicerent, ſi moreretur. nam vix etiam mortuo daturos veniam, qui tam multa ſceleratè feciſſet. ſimul etiam Demetrij auxilium, cui cognomen Acaro, accerſiuerunt. qui cum his maiorum præmiorum ſpe facilè paruiſſet, veniſſetque cum exercitu, miſcentur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Utroſque tamen Alexander mille quidem equitibus, ſex autem peditum mercenariorum millibus excepit, cum habebet

Maximum Dei lumen nefaria facta non latent

Ant. lib. 13. Cap. 19.

Ariſtobulus miserè moritur.

Alexandrum, Ariſtobuli fratrem Regina Regem cōſtituit, qui è veſtigio crudeliter agit.

Alexander victoriam ab Theodoro amittit.

Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio.

Alexander Arabiæ & Amathunti caſtello bellum infert, illudque captum funditus eruit.

Alexander cum Oboda Rege Arabum congreſſus totum exercitum amittit.

Alexander per ſex annos quinquaginta millia Iudæorū interfecit.

Iudæorū in Alexandrum odium & exacerbatio.

Demetrius Iudæis in auxilium venit.

Ant. lib. 13. Cap. 20.

An. mūdi 3862. Ante Chriſtum natum 102.

haberet ex Judeis quoque propè ad decem millia benè ſibi cupientium, aduerſæ autem partis eſſent equitum tria millia, peditumq́; millia quadraginta. Et prius quam veniretur ad manus, intercedentibus nūcÿs & præconibus, Reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autem Iudæos qui Demetrium ſequerentur, obtemperaturos ſibi ſperantes. Sed cum neq; Iudæi ſacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam cominus decernebant. Superatq́; prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarÿ multa & animoſè & fortiter geſsiſſent. Euentus autem pugnæ præter ſpem cedit vtriq;. nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus victoris permanſerunt: & immutatæ fortunæ miſericordia, ſex Iudæorum millia ſe ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: ſed Alexandrum iam quidem collectis viribus prælio ſufficere ratus, omnem verò gentē ad eum tranſire exiſtimans, mox inde digreſſus eſt: non tamen reliqua multitudo ob abſceſſum auxiliorum ſimultates depoſuit: bello autem aſsiduo tam diu cum Alexandro decertabat, donec pleriſque interfectis cæteros in Bemeſelim ciuitatem compulit, eaq; ſubacta in Hieroſolymam captiuos abduxit. Verùm immoderata fecit iracundia, vt crudelitas eius ad impietatem vſque procederet. Octingentis enim captiuorum in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq́; filios in conſpectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum ſuis concubinis recubans, proſpectabat. Tantus autem populum terror inuaſit, vt etiam diuerſæ partis ſtudioſi proxima nocte octo millia hominum extra totam Iudæam profugerent: quorum exilÿ mors Alexandri finis fuit. Cum eiuſmodi factis tandem ægrèq; regni otium quæſiſſet, ab armis requieuit.

Demetrÿ & Alexandri pugna, qua Demetrius ſuperat. Iudæi à Demetrio victore deficiunt.

Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit.

Alexander ab armis requieſcit.

CAP. III.

De bello Alexandri cum Antiocho & Areta, deque Alexandra & Hyrcano.

R*VRSVS autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionyſius dictus eſt, Demetrÿ quidem frater, ſed eorum nouiſsimus qui Seleucum generis autorem habebant. hunc enim timens qui Arabas parato bello pulſarat, totum quidem ſuper Antipatrida montibus proximum, & inter Ioppes littora ſpatium, foſſa altiſsima diremit. ante foſſam verò murū ædificauit excelſum, turresq; ligneas, vt faciles aditus obſtrueret, fabricauit: nec tamen Antiochum arcere valuit. Exuſtis enim turribus foſsisq; repletis, cum ſuis copÿs tranſgreſſus eſt. Vindictaq; poſthabita, qua deberet eum à quo prohibitus eſt vlciſci, protinus contendit in Arabas. Horum autem Rex in loca ſuæ nationi commodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuerſus (habebat autem numerum decem millium) imparatos ex improuiſo Antiochi milites inuadit. Valido autem prælio commiſſo, quamdiu quidem ſupererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum paſsim Arabes trucidarent. Vbi verò procubuit (ſuccurrendo enim victis ſemper in periculis aderat) omnes terga dederunt: maximaq; pars eorum cum in acie, tum in fuga abſumitur. Reliquos autem in vicum Cana delapſos, alimentorum penuria perire contigit, præter admodum paucos. Hinc Damaſceni Ptolemæo Minnæi filio infenſi Aretam ſibi ſociant: Syriaq; cœles Regem conſtituunt. qui bello illato Iudææ, poſtquam pugna vicit Alexandrum, pactione diſceſsit. Alexander autem Pella capta Geraſam petiuit rurſus opum Theo-*

Antiochum Demetrÿ fratrem Alexander timet.

Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit.

Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamque partem trucidat.

Damaſceni & Aretas contra Alexandrum.

An. mũdi 3873. Ante Chriſtum natum 91.

dori cupidus: tripliciq́; ambitu circundatis defenſoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, ſub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala caſtello validiſſimo, eiusq́; præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia triennio: lætusq́; à gentilibus ob res proſperè geſtas excipitur. Belli autem requiem ſecutum eſt morbi principium.

Alexander quartano febrium recurſu fatigatur.

Et quoniam quartano febrium recurſu fatigabatur, depulſum iri valetudinem credens, ſi rurſus animum negocijs occupaſſet, intempeſtiuæ militiæ ſeſe dedit: & vltra vires corpus laboribus vexans, inter ipſos tumultus trigeſimo & ſeptimo regni anno moritur: idq́; Alexandræ coniugi ſuæ reliquit: Iudæos eius vel maximè dicto obedientes fore non dubitans: quòd longè ab eius crudelitate diſcrepans, & iniquitati reſiſtens, beneuolentiam ſibi populi comparaſſet.

Ant. lib. 13. Cap. 22.

Alexandra, Alexandri coniunx pietatis opinione principatum obtinet.

Neque ſpes eum fefellit. Namque opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probè norat, & qui ſacras leges temeraſſent ab initio deteſtabatur.

Hyrcanus Alexandri filius natu maximus, Pontifex declaratur, poſt ad regiā dignitatem euchitur.

Cum autem duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, & propter ætatem declarat Pontificem, & quòd propterea ſegnior eſſet quàm vt poteſtate regia moleſtus cuiquam videretur, Regem conſtituit: minorem autem Ariſtobulum, priuatum viuere maluit, quòd feruentioris eſſet ingenij. Iungit autem ſe eiuſdem mulieris dominationi quædam Iudæorum factio, Phariſæi: qui præter alios pietatem colere putarentur, & peritius leges interpretari: ob eamq́; cauſam magis eos ſuſpiciebat Alexandra, diuinæ religioni ſuperſtitioſè deſeruiens.

Phariſæi Alexandræ Reginæ inſinuati paulatim procuratores habētur, cunctisq́; regijs commodis fruuntur.

Illi autem paulatim fœminæ ſimplici inſinuati, quoſuis pro ſua libidine ſummouendo, deponendo, itemque vinciendo, ac ſoluendo, iam procuratores habebantur: prorſus vt ipſi quidem regijs commodis fruerentur, expenſas verò ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mirè callebat res adminiſtrare maiores: itaque augendis copijs ſemper intenta, duplicem conflauit exercitum: neque pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modò ſtatum ſuæ gentis roborauit, ſed etiam metuendam ſe reddidit externæ potentiæ.

Alexandra Phariſæis vltro paret.

Imperabat autem alijs, verùm Phariſæis ipſa vltrò parebat. Denique Diogenem quendam inſignem virum, qui Alexandro fuerat amiciſſimus, interficiunt, eius factum conſilio criminati, vt octingenti (quos ſupra memoraui) Regis iuſſu tollerentur in crucem. nihilominus autem Alexandræ ſuadebant, vt & alios, quibus autoribus Alexander in eos fuiſſet concitatus occideret. Cumq́; his nimia ſuperſtitione nihil abnuendum putaret, quos ſibi libuiſſet ea ſpecie trucidabant, donec optimus quiſque periclitantium ad Ariſtobulum confugeret.

Phariſæorum inuidia & accuſatione temeraria multi boni trucidati.

Ariſtobuli apud matrem deprecatio.

atque ille matri perſuaſit, vt his propter dignitatem parceret, ciuitate autem pelleret quos nocentes exiſtimaret. Igitur illi quidem data ſibi copia per regionem diſperſi ſunt.

Alexandra Damaſcū nulla re memorabili geſta, capit.

Alexandra verò in Damaſcum miſſo exercitu, quoniam Ptolemæus ſine intermiſſione ciuitatem premebat, illam quidem nulla re memorabili geſta cepit. Regem autem Armeniorum Tigranem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circumſedebat, pactionibus doniſque ſolicitat. Sed illum domeſticarum turbarum metus, ingreſſo in Armeniam Lucullo, iamdudum inde retraxerat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius Ariſtobulus, cum famulis ſuis quos multos habebat, omneſq́; pro ætatis fauore fidiſſimos, vniuerſa caſtella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit

conductis

conductis auxilijs Regem ſe declarauit. Ob hac miſerata querelas Hyrcani mater, coniugem Ariſtobuli cum filijs includit apud caſtellum quod à ſeptentrione fano adiacens, Baris antea vocabatur vt diximus, poſtea verò Antonia cognominata eſt, imperante Antonio: quemadmodum de Auguſti & Agrippæ nomine Sebaſte & Agrippias aliæ ciuitates appellatæ ſunt. Ante tamen Alexandra moritur, quàm in Ariſtobulum fratris eius Hyrcani contumelias vindiret: quem deijci regno curauerat, quod ipſa nouem annos adminiſtrauit. Et hæres quidem omnium fit Hyrcanus, cui regnum etiam viua commiſerat. Verùm Ariſtobulus viribus atq; autoritate præſtabat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerum ſumma conflictu, plerique Hyrcano relicto tranſeunt ad Ariſtobulum. Hyrcanus autem cum reliquis fuga peruenit in caſtellum Antoniam: ibiq; ſalutis obſides nactus (erat enim ibi in cuſtodia, vt præmiſimus, coniunx Ariſtobuli cum filijs) prius quàm grauius aliquid accideret, ea lege in concordiam rediјt, vt regnum quidem Ariſtobulus haberet, ipſe verò cederet, quaſi frater Regis alijs honoribus contentus. Hoc modo in fano reconciliati, cũ in conſpectu circunſtantis populi benigniſſimè alter alterum complexus eſſet, domus permutant: & Ariſtobulus quidem diſcedit in Regiam, Hyrcanus autem in Ariſtobuli domum.

An. mũdi 3899 Ante Chriſtum natum 65.

Ariſtobulus ſeipſum Regem declarat.

Alexãdra coniugem Ariſtobuli cum filijs carceri includit.

Alexandra moritur, & Hyrcanum regni ſucceſſorem conſtituit.

Ant. lib. 14 Cap 1.

Fratres ob regnum decertantes, certis cõditionibus in concordiam redeunt.

CAP. V.

De bello Hyrcani cum Arabibus & expugnatione Hieroſolymæ.

METVS verò & alios eius inimicos præter ſpem dominantis occupat, & maximè Antipatrum iamdudum Ariſtobulo inuiſum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis ſuæ princeps. Is igitur & Hyrcanum vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio Regnum repeteret, hortabatur, & ipſi Aretæ vt Hyrcanum ſuſciperet atque in regnum deduceret ſuadebat, multum obtrectans Ariſtobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. ſimulq; admonebat quòd eum deceret regno clariſſimo præſidentem, iniquitate oppreſſis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure ſucceſſionis ſibi debito excidiſſet. Sic inſtructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; curſu in oppidum quod Petra dicitur ſaluus euaſit: ea eſt Arabiæ regia. Ibi poſtquam Hyrcanum in manum Regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus vt auxilium præberet, quo in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumq; millia quinquaginta, quibus nequaquam reſtitit Ariſtobulus: ſed primo impetu ſuperatus, in Hieroſolyma fugere cogitur: atq; omnino captus eſſet, niſi dux Romanorum Scaurus aduerſis horum temporibus imminens ſoluiſſet obſidionem. namque is ex Armenia quidem in Syriam miſſus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigrane bellum gerebat. Sed vbi Damaſcum venit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde ſubmotis, cognitoq; in Iudæa quid ageretur, illuc velut ad quæſtum cucurrit. Denique mox vt fines ingreſſus eſt, Iudæorum legati ad eum veniunt à fratribus, vtriſque vt ſibi potius adiumento eſſent orantibus. Sed trecentis talentis, quæ Ariſtobulus ei miſerat, iuſtitia poſthabita eſt. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomen intentans, niſi ab obſidione deſiſterent. Itaque & Areta

Ant. li. 14. Ca. 2. 3. 4.

Hyrcanum Antipater vt ad Aretam Regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum repeteret, hortatur.

Antipater nocte cũ Hyrcano ex ciuitate profugit. & ad Aretam Arabiæ Regem peruenit.

Areta Hyrcano quinquaginta millia militum tradit.

Scaurus Romanorum Dux.

Scaurus trecentis talentis ab Ariſtobulo acceptis, Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet.

 ex Iudæa

An. mūdi 3903. Ante Chriſtum natum 61.

ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu perculſus, & Scaurus Damaſcum redit. Ariſtobulus autem quòd captus non eſſet, ſatis ſibi eſſe non credidit: ſed omnibus quas haberet copijs collectis, perſequebatur hoſtes: & circa locum quem Papyrona vocant prælio commiſſo, ſupra ſex eorum millia cadit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri.

Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorant.

Hyrcanus verò & Antipater Arabum priuati auxilio, ſpem in aduerſarios tranſtulerunt. & cùm Pompeius Syriam ingreſſus Damaſcum perueniſſet, ad ipſum confugiunt. multiſq; muneribus ei datis, eadem illa quibus apud Aretam vſi fuerant allegantes, magnopere precabantur vt Ariſtobuli violentia damnata, regno Hyrcanum reſtitueret, cui

Ant. lib. 14. Cap. 6. 7.

tàm ætate quàm moribus deberetur. ſed nec Ariſtobulus ſibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offenſus obſequijs, neque ferendum exiſtimans abiectius quàm Regem deceret vtilitati ſeruire, à Dioſpoli regrediebatur.

Pompeius Romano ſimul exercitu & Syrorum inſtructus Ariſtobulum petit.

Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcano eiuſq; ſocijs hoc precantibus, Ariſtobulum petit, & Romano ſimul exercitu & Syrorum inſtructus auxilijs. Cum verò Pellam & Scythopolim prætergreſſus Coreas veniſſet, vnde Iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca ſubeuntibus, cognito Ariſtobulum in Alexandrium confugiſſe (caſtellum eſt

Ariſtobulum Pompeius deſcendere prouocat.

magnificè ſtructum, in monte præcelſo ſitum) mittit per quos eum iuberet inde deſcendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio vocaretur, periclitari potius quàm parere. ſed populum videbat horreſcere: & amici monebant vt Romanam vim cogitaret, quam ſuſtinere non poſſet. Itaque horum conſilijs obedi-

Ariſtobulus ad Pompeium deſcendit.

ens, deſcendit ad Pompeium: quodq; iuſtè regnaret multis pro ſe dictis, in caſtellum redijt. & cum iterum deſcendiſſet prouocatus à fratre, ac de ſuo iure cum eo diſceptaſſet, denuò regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter ſpem timoremque medius, & veniebat quidem velut exoraturus Pompeium vt ſibi cuncta permitteret, ad montem verò reuertebatur, ne quid regiæ dignitati derogare videretur. quia tamen caſtellis eum Pompeio cedere placebat, hiſq; præpoſitos monere literis vt decederent, quibus præceperat vt non niſi manu ſua ſcriptis epiſtolis obtemperarent: iuſſa quidem facit: ſed

Ariſtobulus bello congredi cū Pompeio cogitat.

in Hieroſolymam cum indignatione diſceſſit: bellóque iam congredi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tempus apparatui dandum putauit, ſtatim eum inſequitur. multum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntem Mithridatis mors nunciata. Vbi pinguiſſima Iudææ regio & palmarum plurimum ac balſamum nutrit: cuius inciſo lapidibus acutis robore ſtillantem lacrymam ex vulneribus colligunt. Cumq; illic pernoctaſſet,*

* Hed. Idumææ.

Pompeius Hieroſolyma obſidione cingit. Ariſtobulus Pompeium ſupplex occurrit.

manè in Hieroſolymam properabat. Itaque hoc eius impetu perterritus Ariſtobulus, ſupplex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; ſemetipſum ei cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigat ſæuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promiſit, effectum eſt. Gabinium enim qui ad ſuſcipiendam pecuniam miſſus fuerat, ne in oppidum quidem Ariſtobuli ſocij receperunt. His commotus Pompeius, Ariſtobulum in cuſtodiam collocat: ad ciui-

Ant lib. 14. Cap. 7. 8. Pompeius vrbe qua ex parte facilior eſſet acceſſus, explorat.

tatem verò profectus, explorabat qua ex parte facilior eſſet acceſſus. nam & murorum eius firmitatem oppugnari poſſe facile non videbat: vallemq; pro mœnibus horribilem, fanumq; illic cernebat proximum, adeò tutiſſima munitione circumdatum, vt etiam ſi ciuitas caperetur, ſecundum eſſet hoſtibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæſitāte, ſeditio intra ciuitatem orta eſt:

Ariſtobuli

Ariſtobuli quidem ſocijs bellum geri potius Regemq; liberari dignum eſſe cenſentibus: qui verò cum Hyrcano ſentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum conſtantiam reputantes. Deniq; victa pars Ariſtobuli conceſsit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abſciſſo, vt ad vltimum vſq; reſiſteret, inſtruebatur. Cum autem alij Romanos recepiſſent in ciuitatem, hiſq; domum Regiam tradidiſſent ad hæc obtinenda Pompeius vnum è ducibus ſuis, Piſonem cum militibus intromittit. iſq; præſidijs in ciuitate diſpoſitis, quia nemini eorum, qui in templum confugerant pacem perſuadere poterat, omnia quæ circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiuſq; amicis ad conſilia conferenda, & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipſe verò ad partes ſeptentrionales foſſamq; vallemq; replebat omni genere materiæ per milites comportato, cum per ſe opus eſſet difficilimum propter immenſam altitudinem, & præterea Iudæi modis omnibus deſuper obſiſterent. manſiſſetq; labor imperfectus, niſi Pompeius obſeruatis diebus ſeptimis, quibus Iudæos religio ab omni opere manus abſtinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepiſſet, inhibitis à prælio militibus. Pro ſolo enim corpore Iudæis etiam per Sabbata pugnare licet. Igitur iam valle repleta, & impoſitis aggeri turribus, admotiſq; machinis Tyro allatis, mœnia tentabat. Deſuper obſtantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obſidentium magnitudine ſimul & pulchritudine præſtantes, vim repugnantium ſuſtinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudæorum tolerantiam & in alijs admiratus eſt: & præcipuè, quod nihil ceremoniarum inter media tela verſantes intermiſerunt. ſed velut in alta pace ciuitas ageret, quotidie ſacrificia & victimas, omnemq; Dei cultum diligentiſsimè celebrarunt, nec vel in ipſo excidio cum ad aram in dies ſingulos trucidarentur, legitimis religionis ſuæ muneribus abſtinuerunt. Menſe igitur obſidionis tertio vix vna turre deiecta, in fanum irruptum eſt. Primus autem murum tranſcendere auſus eſt Syllæ filius Fauſtus Cornelius, & poſt eum centuriones duo Furius & Fabius cum ſuis cohortibus. & circumſepto vndiq; fano, alios aliò confugientes, vel etiam pauliſper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi Sacerdotum, quanquã hoſtes ſtrictis gladijs irruentes videbant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perſeuerabant: & in ipſo libandi templumq; adolendi miniſterio mactabãtur, ſaluti quoq; præferentes religionis obſequium. Multos autem ſui gentiles aduerſæ partis ſtudioſi trucidabant, plurimi ſeſe in rupes præcipitabant. nonnulli furibundi cunctis quæ circa murum erant in deſperatione ſuccenſis, pariter conflagrabant. Itaque Iudæorum quidem millia duodecim occubuerunt. Romanorum verò perpauci: ſed plures ſauciati ſunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudæorum genti viſum eſt, quàm ſanctum illud arcanum, neq; cuiquam prius viſum alienis eſſe detectum. Deniq; Pompeius vnà cum ſuis comitibus in templum ingreſſus, vbi neminem præter pontificem adeſſe fas erat, quæ intus erant candelabra cum lychnis & menſis in quibus libare atque adolere moris eſt, & vaſcula ex auro cuncta ſpectauit: congeſtamq; pigmentorum molem, ſacraq; pecunia ad duo millia talentorum. Nec tamen vel hæc vel aliud quicquam de ſacroſanctis opibus ſiue inſtrumentis attigit: ſed poſtero die poſt excidium purgare templum æditùos iuſsit, & ſolennia ſacra celebrare. Ipſe autem Hyrcanum pontificem declarauit: quòd ſe & in alijs rebus alacrem obſidionis tempore præ-

An. mũdi 3903. Ante Chriſtum natum 61.

Seditio in vrbe inter Ariſtobuli & Hyrcani ſocios.

Pompeius in vrbem venit, eiq; Regia domus traditur: Ariſtobul⁹ cum ſuis in templum concedit.

Pompeius foſſamq; vallemque replet, ac diem ſeptimum obſeruat.

Pompeius aggeri turres imponit.

Iudæi inter media tela verſantes nihil ceremoniarum intermittunt.

Pompeius cum ſuis in fanum irrumpit.

Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perſeuerantia.

Duodecim Iudæorũ millia in templo occumbunt.

Pompeius vnà cum ſuis comitibus Sanctum ſanctorum ingreditur.

Pompeij cõtinentia.

Hyrcanus Pontifex declaratur.

An.mũdi 3903. Ante Chriſtum natum 61.

buiſſet, promptamq́ ad bellum agreſtium multitudinem ab Ariſtobulo reuocaſſet: per quæ ſicut imperatorem bonum decuit, beneuolentia potius quàm timore plebem ſibi conciliauit. Inter captiuos etiam comprehenſus Ariſtobuli ſocer idemq́ patruus tenebatur. & illos quidem qui maximè belli cauſa fuiſſent, ſecuri percuſſit.

Pompeius illos qui maximè belli cauſa fuiſſent, ſecure percuſſit.

Fauſtum verò, & qui vnà fortiter operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hieroſolymis tributum indicit. ablatas autem genti etiam quas in Cœleſyria ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præſidi parere iuſſit: proprijsq́ tantum finibus circuncluſit. Inſtaurauit autem in gratiam cuiuſdam ex libertis ſuis Demetrij Gadarenſis, etiam Gadaram, quam Iudæi ſubuerterant.

Põpeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat.

Mediterraneas præterea ciuitates ab eorũ imperio liberauit, quas prauenti non exciderant, Hippon & Scythopolim & Pellam & Samariam & Mariſam: itemq́ Azotum & Iamniam & Arethuſam: necnon & maritimas, Gazam & Joppen & Doram, & quæ pridem Stratonis pyrgus vocabatur, poſt autem ab Herode Rege clariſſimis ædificijs transformata, Cæſarea nominata eſt: eaſq́ omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq́ adminiſtratione ad Ægypti vſq́ fines & flumen Euphratem cum duabus legionibus Scauro permiſſa, Romã ipſe per Ciliciam properauit, captiuum ducens Ariſtobulum cum familia. Erant autem filiæ duæ totidemq́ filij: quorum vnus Alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum ſororibus Romam vectus eſt.

Ariſtobulus cum familia Romã vectus.

CAP. VI.

De bello Alexandri cum Hyrcano & Ariſtobulo.

Ant. lib. 14. cap. 9.

INTEREA Scaurus in Arabiam ingreſſus, ad Petram quidem regionum aſperitate prohibebatur accedere: quæ autẽ circum erant omnia vaſtabat, multis & in hoc malis afflictus. nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum victui neceſſaria ſuppeditabat. quem velut Aretæ familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, vt bellum pactione deponeret. Itaq́ perſuaſum eſt Arabi, vt CCC. *talenta daret: atque ita Scaurus ex Arabia tranſduxit exercitum.*

Arabs Scauro recõciliatur.

Ant. lib. 14. cap 10.

Alexander Ariſtobuli filius, contra Hyrcanum magnã manum congregat.

Alexander autem Ariſtobuli filius, qui Pompeium fugerat, magna manu medio tempore cõgregata, Hyrcano grauis imminebat, Iudæamq́ depopulabatur. quem quidem maturè debellare poſſe credebat: quoniam diſturbatum quoque à Pompeio murum Hieroſolymis renouatum eſſe confidebat: niſi Gabinius in Syriam miſſus qui Scauro ſucceſſerat, quum in alijs fortem ſe præbuiſſet, tum etiam in Alexandrum mouiſſet exercitum. Huius autem ille impetum veritus, & ampliorem militum manum congregabat: donec facta ſunt decem millia peditum, & mille quingenti equites: locaq́ opportuna muris, hoc eſt Alexandrium & Hyrcanium, & Macharunta non longè ab Arabia montibus, muniebat.

Alexãder 10000. peditum & 1500. equites congregat.

Igitur Gabinius cum parte copiarum præmiſſo M. Antonio, ipſe cum toto exercitu ſequebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliaq́ Iudæorum multitudo, quorum Malichus & Pitholaus principes erant: iunctis cum M. Antonio viribus ſuis, Alexandro obuiam proceſſerunt: neq́ ita multo poſt aderat cum ſuis copijs Gabinius. Alexander autem quòd tum in vnum confertam hoſtium multitudinem ſuſtinere non poterat, abſceſſit. Cumq́ Hieroſolymis appropinquaſſet coactus prælio decertauit: amiſſiſq́ ſex millibus, quorum tria viua capta ſunt, tria verò proſtrata, cum reliquis effugit. Gabinius autem vbi Alexan-

Antipater cũ copiis Alexandro obuiam procedit.

Alexander cũ hoſtib⁹ prælio decertat, & ſex millia militum amittit.

Alexandrium caſtellum venit, quia multos deſeruiſſe caſtra cognouit, promiſſa delictorum venia conabatur eos ante prælium ſibi coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent, pleriſq; interfectis, reliquos in caſtellum concludit. In hoc prælio dux M. Antonius multa præclare geſſit: & quamuis ſemper & vbique vir fortis apparuiſſet, tamen tunc etiam ſuum vicit exemplum. Gabinius autem relictis qui caſtellum expugnarent, ipſe ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, ſubuerſas autem erigere curabat. Deniq; iuſſu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, & Raphia, & Mariſa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliaq; multa, lætis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. His autem rectè diſpoſitis regreſſus Alexandrium, vehementius vrgebat obſidium. Qua re territus Alexander, omnibus deſperatis legatos ad eum miſit, & ignoſci delictis orans, & quæ ſibi parerẽt caſtella Macharunta & Hyrcanium tradere non dubitans: quinetiã Alexandrium eiuſdem poteſtati permiſit. Quæ quidem Gabinius omnia conſilio matris Alexandri funditus eruit, ne rurſus belli alterius receptaculum fierent. Aderat autem, quo ſuis Gabinium palparet obſequijs, viro ſuo cæteriſq; captiuis metuens, qui Romam fuerant abducti. Poſt hæc ergo Gabinius Hyrcano Hieroſolymam deducto, eiq; fani cura mandata, cæteris reipub. partibus optimates præfecit. Omnemq; Iudæorum gentem in conuentus quinque diuiſit: vno Hieroſolymis, altero Doris, itemq; tertio, vt apud Amathunta reſpondeat, deſtinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa eſt. Singulari autem vnius dominatione Iudæi liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo poſt euenit, vt turbarum his fieret initium elapſus Roma Ariſtobulus: qui magna iterum Iudæorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito quod Gabinius Siſennam & Antonium & Seruiliũ duces contra ſe cum exercitu miſit, in Macharunta concedit: vulgiq; imbellis onere depoſito, ſolos armatos propè ad octo millia militum ſecum duxit: inter quos & Pitholaus erat ſecundarum partium rector cum mille viris ex Hieroſolymis profugus. Romani autem ſequebantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum ſuis Ariſtobulus fortiter dimicando perſeuerabat, donec vi Romanorum ſubacti, cæſa ſunt virorum VM. propè verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt. cæteriq; mille cum Ariſtobulo, perrupta Romanorum acie, in Macharunta coacti ſunt. Vbi Rex cum in ruinis prima veſpera tetendiſſet, ſperabat quidem aliam ſe manum per inducias belli poſſe cõtrahere, caſtellumq; bene munire. Impetum autem Romanorũ ſuprà quàm poterat, per biduum remoratus poſtremo capitur: & cum Antigono filio qui Romæ ſecum fuerat vinctus, ad Gabinium atque inde Romam perductus eſt. Sed illum quidem ſenatus carceri incluſit. filios autem eius in Iudæam tranſmiſit, quia Gabinius ſcripſerat per epiſtolas, id pro traditione caſtellorum coniugi Ariſtobuli ſpopondiſſe. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre, Ptolemæus impedimento fuit. Qui reuerſus ab Euphrate, petebat Ægyptum, Hyrcano & Antipatro amicis vſus ad omnia quæ militiæ neceſſitas exigebat. nam & pecunijs & armis eum & frumento Antipater & auxilijs adiuuit. Et Iudæis in ea parte vias quæ Peluſium ducerent obſeruantibus, tranſmittere Gabiniũ perſuaſit: alia verò Syriæ diſceſſu Gabinij commota, & Iudæos iterum Alexander Ariſto-

An. mũdi 3804. Ante Chriſtum natum 60.

M. Antonius Dux.

Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas.

Ant. lib. 14. cap. 11.

Gabinium mater Alexãdri beneficijs lenire ſtudet.

Iudæorum Reipub. mutatio.

Ant. lib. 14. cap. 12. Ariſtobulus elapſus Roma iterum turbas concitat.

Ariſtobulus cum Romanis dimicat.

Romani vincunt & Ariſtobulum cum filio Romã perducunt.

An. mũdi 3904.
Ante Chriſtum natum 60.
Alexander Ariſtobuli filius ad defectionem Iudæos iterum reducit.

Ariſtobuli filius ad defectionem reduxit: & maxima multitudine conflata, Romanos omnes qui per eam terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinius metuens (iam enim ex Ægypto redierat) hoc tumultu inſtante, nonnullis diſſidentium præmiſſo Antipatro concordiam perſuaſit. Cum Alexandro autem millia triginta remanſerant, & ille ad bellum promptus erat. Itaque

Iudæi ab Romanis victi.

ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudæi, & circa montem Itaburiũ congreſſi, decem millia ſternuntur: cæteram verò multitudinem fuga diſperſit. Et Gabinius ad Hieroſolymam reuerſus (id enim Antipater voluit) rempublicã

Gabinius Nabathæos pugna ſuperat.

eius compoſuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna ſuperat, & Mithridatem & Orſanem à Parthis perfugas clàm dimittit: eosq́; militibus aufugiſſe

Ant. lib. 14. cap. 13.
Marcus Craſſus reliquum templi aurum aufert.

dixit. Interea Craſſus ei ſucceſſor datus Syriam ſuſcepit. Is in Parthica militia ſumptum, & omne aliud aurum templi quod Hieroſolymis erat, abſtulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo millia talentorum. Euphratem verò tranſgreſſus & ipſe perit & exercitus eius: de quibus non eſt huius temporis commemorare. Poſt Craſſum autem Parthos in Syriam properantes irruere Caſſius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæſito, in Iudæam feſtinabat: captisq́; Taricheis, propè ad tria millia Iudæorum abducit in ſeruitium. Oc-

Caſſius ad tria millia Iudæorum in ſeruitium abducit.
Antipatri côiunx nobilis ex Arabia fœmina.

cidit autem etiam Pitholaum, ſeditioſos Ariſtobuli colligentem, cuius necis ſuaſor erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis fœmina nomine Cypris: vnde filios quatuor, Phaſaelum, & Regem Herodem, & Ioſephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui vbiq́; potentes eſſent, amicitiam hoſpitijs familiaritateq́; conquireret, præcipuè Regem Arabũ per affinitatem ſibi ſociauit: eiusq́; fidei commendans filios ſuos ad eum miſit: quoniam bellum cum Ariſtobulo gerendum ſuſceperat. Caſſius autem compulſo ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuerſus eſt, Parthos tranſitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

CAP. VII.

De Ariſtobuli morte & bello Antipatri contra Mithridatem.

Ant. lib. 14. cap. 14.
Ariſtobulum captiuum Cæſar vinculis ſoluit.

CÆSAR autem poſt ſenatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus Romaq́; potitus, ſolutum vinculis Ariſtobulum cum duabus cohortibus velociter ad Syriam miſit, & hanc facilimè & cuncta Iudææ proxima per illum ſubijci poſſe ratus. verum & ſpem Cæſaris & Ariſtobuli alacritatem præue-

Ariſtobulus cũ filio à Pompeij ſtudioſis peremptus.

nit inuidia. Nam veneno peremptus à Pompeij ſtudioſis, aliquandiu etiam ſepultura in ſolo patrio carebat, corpusq́; mortui ſeruabatur melle conditum, donec ab Antonio Iudæis miſſum eſt in monumentis Regalibus ſepeliendum. Occi-

Ant. lib. 14. cap. 15.

ditur autem Alexander quoque filius eius, à Scipione ſecuri percuſſus Antiochiæ, ſecundum Pompeij literas, accuſatione eius pro tribunali prius habita ſuper his quæ in Romanos admiſerat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidem ſub Libano tenebat, captis eius fratribus, filium ſuum Philippionem, qui eos arceſſeret, mittit Aſcalonem: atq; ille abſtractum ab Ariſtobuli coniuge Antigonum, eiusq́; ſorores adducit ad patrem. Amore autem captus, minorem ea-

Ptolemæi filius, minore Antigoni filiarũ coniugio ſuo copulat, ob eamq; cauſam à patre occiditur.

rum cõiugio ſuo copulat, ob eamq́; poſtea cauſam à patre occiditur. Accepit enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto filio: huiusq́; affinitatis gratia fratres eius propenſiore cura tuebatur. Antipater autem Pompeio mortuo in clientelam Cæſaris ſe contulit, & quia Mithridates Pergamenus ab acceſſu

Peluſij

Peluſij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Ægyptum, apud Aſcalonem morabatur, non ſolum Arabas, quãuis hoſpes eſſet, auxiliũ ferre perſuaſit: verum & ipſe armata Iudæorũ tria circiter millia ſecum mouit. Excitauit autem præſidio Syriæ quoq; potentes, & incolam Libani Ptolemæum, & Iamblichũ, & Ptolemæum alterũ, quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellũ pariter incoarunt. Iamq; fretus Mithridates auctis propter Antipatrũ copijs, Peluſium proficiſcitur. Et quia tranſire vetaretur, ciuitatem obſidebat: Antipater verò in hac oppugnatione clarius enituit. Effracto enim ex parte ſua muro, primus in ciuitatem cum ſuis inſiluit. & Peluſiũ quidem captũ eſt: vlterius autem eos progredi non ſinebant Iudæi Aegyptij, terrarũ incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater nõ modo ne obſtarent, verumetiam vt victui neceſſaria præberent militi perſuaſit. Vnde factum eſt, vt nec Memphitæ ad manus venirent, vltroq; ſeſe traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commiſit Ægyptijs, in loco cui nomen eſt Iudæorum caſtra: eumq; in acie omni dextro cornu liberauit Antipater, circumgreſſus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra ſe poſitũ ſuperabat. Facto autem in eos impetu, qui Mithridatem perſequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugientes agebat, donec etiam caſtris eorum potitus eſt, octoginta tantum de ſuorũ numero amiſſis. Octingentos autem ferè Mithridates cum fugeret perdidit. Præter ſpem verò ſeruatus ex prælio, vacuus inuidia, teſtis rerum ab Antipatro geſtarum fuit apud Cæſarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum ſpe & laudibus incitatũ ad ſubeunda pro ſe pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audaciſſimus comprobatus eſt, multaq; perpeſſus vulnera, toto corpore gerebat ſigna virtutis. Poſt autem quando rebus in Aegypto compoſitis, ad Syriam redijt, & Romana eum ciuitate ſimul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando amiciſſimeq; tractando, dignũ æmulatione reddidit: eiuſdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

An.mũdi 3917. Ante Chriſtum natum 47. Ant.lib.14. cap. 16

Mithridates Peluſiũ proficiſcitur, eoque Antipatri ope potitur.

Mithridatis de Aegyptijs victoria.

Antipater multa præclara facinore committit, & ad ſubeunda pro Cæſare pericula ſeſe offert.

Antipatrum Cæſar Romana ciuitate ſimul & immunitate donat.

CAP. VIII.

De accuſatione Antipatri apud Cæſarem, de Pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouente.

EODEM verò tempore Antigonus quoq; Ariſtobuli filius cum veniſſet ad Cæſarem, maioris præter opinionẽ felicitatis cauſam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij veneno, quantum putabatur, perempti, & crudelitatis in fratrem accuſare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolũ admiſcere miſerijs, vltra hæc Hyrcanũ & Antipatrũ criminabatur, veluti ſe patrio loco cum fratribus iniquiſſimè pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo ſatiarentur: quodq; in Ægyptum auxilia ipſi Cæſari non beneuolentia, ſed timore veteris diſcordiæ miſerint, & vt amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, veſte proiecta, multitudinem vulnerum demonſtrabat. & qua fide quidem Cæſarem coluiſſet, verbis non eſſe opus dixit: nam corpus etiam ſe tacente clamare: Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hoſtis Romanorum ſit filius, & fugitiui Romanorum, *nouarumq; rerum ſtudium votumque ſeditioſum patris habeat, apud* Romanorũ *principem alios accuſare conetur, boniq; aliquid adipiſci tentet: quem hoc ſolum oportere contentum eſſe, quòd viueret. Namque nunc eum non propter inopiam deſiderare*

Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem, Põpeij ſtudioſos de morte patris accuſaturus, venit.

Antigonus Hyrcanũ & Antipatrum falſo accuſat.

Antipater veſte proiecta multitudinem vulnerũ demonſtrat.

 facultates:

An.mũdi 3917.
Ante Chriſtum natum 47.
Hyrcanus Pontifex, Antipater vero Iudçę procurator declaratur.
Ant.lib 14. cap.16.

facultates:ſed,vt in eos qui dediſſent, Iudæorum ſeditiones accenderet. Quia vbi Cæſar audiuit,Hyrcanũ quidem pontificatu digniorem eſſe pronunciauit: Antipatro autem cuius vellet poteſtatis detulit optionem. Qui permiſſo dignitatis modo ipſi qui daret, Iudææ procurator declaratus eſt,& præter hoc impetrauit, vt ſubuerſa patriæ mœnia renouare ſibi liceret. Et hos quidem honores Cæſar incidendos in Capitolium miſit, vt iuſtitiæ ſuæ virtutisq; ſignum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater verò vbi de Syria Cæſarem proſecutus eſt, in Iudæã reuerſus,ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; luſtrando,ne quid in illis regionibus turbarum eſſet, nunc interminando, nunc etiam ſuadendo curabat: vnumquemq; admonens.quòd ſi cum Hyrcano ſentirent,in otio atq; opulentia victuri eſſent,fortuniſq; ſuis & communi pace potituri:ſin ſpe vana ducerentur eorum,qui priuati quæſtus gratia res nouas optarent,ſe quidem non procuratorem,ſed dominum omnium,Hyrcanum verò tyrannum pro Rege,*itemq; Romanos & Cæſarem hoſtes pro amicis & rectoribus habituri:nec enim paſſuros huius poteſtatem labefactari,quem ipſi* Regem *conſtituiſſent. Sed quamuis hæc diceret,tamen etiam per ſe,quoniam Hyrcanum ſegniorem videret,neq; tam efficacem quàm regni poſceret ſolicitudo,ſtatum prouinciæ componebat. Et Phaſaelum quidem natu maximum filiorum ſuorũ militibus præpoſitum, Hieroſolymæ eiuſq; territorio præfecit: Herodem verò ætate poſteriorem,nimiſq; adoleſcentem,Galilææ deſtinat,ſimilia curaturum:qui cum natura ſtrenuus eſſet,cito materiã vbi animi magnitudinem exereret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam,quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipſum aliosq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeò grata fuit Syris, vt per vicos atq; oppida caneretur Herodes, veluti per eum pace reddita,& poſſeßionibus reſtitutis. Ex huius deniq; operis gloria, Sexto etiam Cæſari propinquo magni Cæſaris,& Syriam tunc adminiſtranti eſt cognitus. Quin & Phaſaelus fratris indolem contentione bona ſuperare certabat, augendo erga ſe beneuolentiam* Hieroſolymis *habitantium:atque illam quidem ciuitatem poßidens,nihil autem contumelioſe per inſolentiam poteſtatis admittens. hinc & Antipater obſequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipſe propterea minus fidelis aut beneuolus* Hyrcano *fuit. Verum fieri non poteſt,vt liuorem quiſquã in ſecundis rebus effugiat. Namque* Hyrcanus,*quamuis & antea tacitè ſua ſponte mordebatur adoleſcentium gloria,maximeq; rebus ab* Herode *bene geſtis, & crebris nuncijs laudes eius per ſingula facta prædicãtibus angeretur:à multis tamen inuidis,qui Regias infeſtare ſolent,quibuſque Antipatri eiuſque filiorum probitas officiebat, inſtigabatur:dicentibus, quòd Antipatro & filijs eius rebus traditis,ſolo contentus & hac poteſtate vacuo Regis nomine ſederet. Et quamdiu ſic errabit, vt in ſe* Reges *producat? Nec enim eos vel ſimulare iam procurationem,ſed certè eſſe dominos ipſo reiecto: cuius nec mandatis nec epiſtolis præter Iudæorum legem tantam multitudinem peremiſſet* Herodes: *illumq; niſi regnet ,ſed adhuc priuatus ſit,ad iudicium venire debere,rationem tam ipſi* Regi,*quàm patrijs legibus redditurũ,quæ indemnatos occidi nõ ſinerẽt. His paulatim accendebatur* Hyrcanus. *Ad extremũ autem iracundia prodita, cauſam dicturum* Herodem *iubet accerſiri:atq; ille & patris monitu,& quòd ei fiduciã res geſtæ darent,firmata prius Galilææ præſidijs, ad* Regem *proficiſcitur.*

Antipater patriæ muros reparat.

Antipater ſubditos ſuos,vt cum Hyrcano ſentirent admonet.

Phaſaelus & Herodes Antipatri filij.

Herodis fortitudo.

Herodes à Syris latrones depellit.

Phaſaelus beneuolẽtiã Hieroſolymis habitantium erga ſe auget.

Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum, eiuſq; filios inſtigatur.

Herodes ab Hyrcano in Ius vocatus.

Ibat

An. mũdi 3919. Ante Chriſtum natum 45.

Ibat autem cum forti caterua, ne vel derogare videretur Hyrcano, ſi plures duceret, vel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæſar adoleſcenti metuens, ne quid apud inimicos deprehenſo mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifeſtè denunciarent, vt homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per ſe quoq; id cupiens, abſolutionem decernit. Atq; is inuito Rege euaſiſſe ratus, Damaſcum receſsit ad Sextum, nequaquam paratus obedire ſi denuo fuiſſet accitus. Rurſumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerent iratum Herodem abijſſe, & vt ſe contra ipſum ſtrueret, properaſſe. Hæc autem Rex vera eſſe exiſtimans, quid ageret neſciebat: quoniam potentiorem inimicum videbat. Cum verò à Sexto Cæſare dux militum per Syriam, itemq; per Samariam declaratus eſſet Herodes, neque ſolum propter gentis fauorem, ſed etiam viribus ſuis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamq; illum contra ſe credens cum exercitu eſſe venturum. Neque opinione deceptus eſt. Namque Herodes intentatæ ſibi accuſationis iracundia, conflatam militum multitudinem in Hieroſolymam ducebat, vt Hyrcanum regno deponeret. Idq; feciſſet, ni pariter egreſsi pater & frater fregiſſent eius impetum, deprecantes, vt & ipſe vindictam minis tantum, ſolaq; indignatione metiretur: Regi autem parceret, ſub quo ad hoc potentiæ proceſsiſſet: ac ſi propterea quòd in iudicium vocatus eſſet, indignaretur: quia tamen abſolutus eſt, gratias ageret, neque triſtibus quidem paria referret, ſaluti verò eſſet ingratus. Quòd ſi etiam momenta bellorum reputanda viderentur, iniquitatem militiæ conſideraret: neque omnino de victoria bene ſperaret, qui cum Rege congreſſurus eſſet domeſtica conſuetudine iuncto, & de ſe bene merito: ſuo autem nunquam, niſi quòd maleuolorum conſilijs impulſus, vmbram ei tantum iniquitatis intentaſſet. Paruit his Herodes, qui ſperatis putauerat poſſe ſufficere, ſuaſq; vires demonſtrare nationi. Et inter hæc diſcordia Romanorum circa Apamiam bellumq; domeſticum oritur: quoniam Cæcilius Baſſus fauore Pompeij Sextum Cæſarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij verò Cæſaris duces, mortis eius vlciſcendæ gratia, cunctis viribus Baſſum petebant. Quibus tam interempti quàm ſuperſtitis Cæſaris cauſa, quòd ambobus eſſet amicus, Antipater per filios ſuos miſit auxilia. Cum autem bellum traheretur, ex Italia ſucceſſor antè dicti Sexti venit Marcus.

Herodem Hyrcanus abſoluit.

Hyrcanus rurſum ab improbis irritatur.

Herodes cõflatã militũ multitudinẽ, vt Hyrcanum regno deponat Hieroſolymã ducit.

Herodes ab Antipatro patre perſuaſus à bello contra Hyrcanum deſiſtit.

Sextum Cæſarem Baſſus dolo necat.

Marcus ſexti ſucceſſor.

CAP. IX.

De Romanorum diſſidijs, poſt mortem Cæſaris, & inſidijs Malichi.

HODEM *tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Caſsij & Bruti Cæſare interfecto, poſtquam triennium ſeptemq; menſes tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter ſe diſsidentibus, propria ſpe quiſq; ducebatur ad id quod exiſtimabat eſſe commodius. Itaque Caſsius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumſidebat: vbi & Marcum & diſsidentes cohortes Baſſo conciliauit, ſimulq; obſidione liberauit Apamiam. Ipſe verò exercitum ducens ſtipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudæos quoque ſeptingenta talenta iuſsiſſet conferre, minas eius veritus Antipater, filijs ſuis & alijs amicis maturè pecuniæ cogendæ curam diſtribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeò neceſsitas vrgebat. Primus autem Herodes Caſsij fauorem*

Ant. lib. 14. cap. 20. Iulius Cæſar dolo Caſſij & Bruti interfectus.

Caſſius ſtipendiũ ciuitatibus indicit.

An. mũdi 3922. Ante Chriſtum natum 42.

Herodes Caſsij amicus.

Caſsius in exactionibus exigendis ſeuerus.

Malichus beneficiorum Antipatri immemor.

Antipater contra Malichum colligit exercitum.

Octauius Auguſtus Iulio ſucceſsit, Sueton.

Caſsius Herodi, ſi bellum deſiſſet Iudææ regnum delaturum pollicetur.

Antipater Malichi inſtinctu venenum bibit.

Herodes patris necem in Malicho cogitat vlciſci.

Malichus Hyrcano ſeſe adiungit.

Caſsius Herodi vt in Malicho mortem patris vlciſcatur, reſcribit.

promeruit, qui ex Galilææ parte ſua, talenta centum attulit, proptereaq́; inter eximios amicos numerabatur. At verò cæteros tarditatis arguens Caſsius, ipſis ciuitatibus iraſcebatur. Eoq́; Gophnam & Ammauntem, & duas alias ciuitates ex vilioribus depopulatus, ibat quidem quaſi Malichum interfecturus, quòd remiſsior in exigendo fuiſſet. Verum & huius & cæterarum ciuitatũ interitum repreſsit Antipater, centum ilico talentis Caſsio delinito. Nequaquam tamen Malichus poſt abitum Caſsij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipſi, quem ſæpenumero memorabat ſui ſeruatorem fuiſſe, periculum moliebatur, iniquitatis ſuæ impedimentum abolere feſtinans. Itaq; Antipater & vires eius & calliditatẽ metuens, flumen tranſit Iordanem, ad vlciſcendas inſidias collecturus exercitum. Deprehenſus autem Malichus Antipatri filios impudentia ſuperat. Nam & Phaſaelum apud Hieroſolymã præſidijs appoſitum, & Herodem qui cuſtodiam curabat armorũ, multis excuſationibus & ſacramentis circumuentos impellit, vt ipſis intercedentibus reconciliaretur Antipatro: atque ita denuo per Antipatrũ exorato Marco, tunc in Syria militem regente, ſeruatus eſt: qui Malichũ ſtatuerat occidere, quòd nouis rebus ſtuduiſſet. Cæſare verò adoleſcente & Antonio cum Bruto & Caſsio bellum gerentibus, Marcus & Caſsius exercitu de Syria conflato, quòd magnum momentũ, vbi vſus popoſcit, Herodes fuiſſet, ipſum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitũ illi manu peditumq; attributa: ſi autem bellum deſiſſet, regnum quoq; Iudææ Caſsius ſe eidem delaturum eſſe pollicitus eſt. Euenit autem, vt Antipatro & ſpes & fortitudo filij, cauſa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, miniſtro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei veneno poculum dari perſuadet. Atq; ille quidem iniuſtitiæ Malichi præmium fuit poſt conuiuium mortuus, vir & alias ſtrenuus rebusq́; adminiſtrandis idoneus, & qui regnum recuperatũ conſeruaſſet Hyrcano. Malichus autem inſenſum propter ſuſpicionem veneni populũ, negando placabat, ſimulq; vt validior eſſet, armatorum ſibi copias conquirebat. Nec enim Herodem ceſſaturum arbitrabatur, quinetiam mox cum exercitu necis paternæ vltor adueniret. Sed Phaſaeli fratris conſilio, qui eum palam minime perſequendum eſſe dicebat, ne vulgi ſeditio concitaretur, & purgantem ſe tunc Malichum patienter admiſit, & ſuſpicione liberum eſſe concedens, clariſsimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuerſus autem in Samariã, & ciuitatem compoſuit ſeditione turbatam, perq́; dies feſtos in Hieroſolymã remeabat, præmiſsis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita ſuadente ob metum Malicho, denunciat, ne alienigenas ſuperinducat indigenis feſtum purè caſteq́; celebrãtibus. Herodes autem, & ipſo qui præceperat, cauſaq; contempta, nocte ingreſſus eſt. Iterumq; Malichus ad eum veniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille ſe falli, cum vix animi dolorem premeret, ſimulabat: & tamen de nece patris apud Caſsium per epiſtolas queſtus eſt, cui propterea Malichus inuiſus erat. Itaq; non modo, vt mortem patris vlciſceretur, ei reſcripſit: ſed etiam tribunis quibus præerat, vt in cauſa iuſta Herodi opem ferrent, occultè præcepit. Et quoniam capta Laodicea, vndiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus & coronis, ipſe quidem hoc vltioni tempus deſtinauerat. Malichus autem id Tyri fore ſuſpicabatur: & filium ſuum tunc apud Tyrios obſidem, ſtatuit ſubducere, & ipſe in Iudæam fugã parabat. Salutis autem deſperatio ſtimulabat, vt etiã maiora cogitaret: nam & Iudæorũ gentem contra Romanos excitaturũ ſe credidit,

dum

dum bello aduerſus Antonium Caßius occupabatur, deiectoq́ Hyrcano facilimè regnaturum. Sed profectò irridebat eius ſpem fatale decretum. Etenim quo intenderet animum ſuſpicatus Herodes, & ipſum & Hyrcanum ad cœnam vocat. Deinde ſeruorum quendam inſtruendi conuiuij ſpecie mittit. Sed res erat, vt tribunis prædiceret ad inſidias egredi: atq; illi præceptorum Caßij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrũt, ibiq; circumſeptum Malichum multis vulneribus interficiunt. Hyrcanus autem ſtatim concidit ſtupore diſſolutus: vixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidiſſet. Et cum è tribunis vnus reſpondiſſet, Caßij præceptum: planè, inquit, & me & patriam meam Caßius ſeruat incolumem: qui amborum inſidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quod timore factum probaret, incertum eſt. Sed enim Malichum hoc modo vltus eſt Herodes.

An. mũdi 3923. Ante Chriſtum natum 41.
Fatale decretum humanam ſpé irridet.
Malichũ tribuni Herodis interficiunt.

CAP. X.

De Herode accuſato & vindicato.

POSTQVAM *verò Caßius exceßit è Syria, iterum Hieroſolymis orta ſeditio eſt, cum Felix in Phaſaelum mouiſſet exercitum, & in Herodem fratris pœna vellet necem Malichi vindicare. Caſu autem* Herodes *cum Fabio Romano duce apud Damaſcum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediebatur. Interea* Phaſaëlus *etiam ſine cuiuſquam auxilio ſuperauit Felicem: probrumq́; ingrati obijciebat* Hyrcano, *qui & Felici ſtuduiſſet, fratremq́; Malichi caſtella occupare permiſiſſet. Iam enim multa tenuerat, omniumq́; tutiſsimum Maſſadam. Nec tamen ei quicquam contra vim* Herodis *potuit ſufficere, qui mox vt conualuit, & alia recepit, & illum ex Maſſada ſupplicem dimiſit, & Marionem Tyriorum tyrannum ex Galilæa pepulit: tria enim caſtella poſſederat: Tyrijsq́; quos ceperat, vitam conceßit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iuſſit, vnà & ſibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Caßio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: ſed ob* Herodis *inimicitias etiam Antigonum Ariſtobuli ſecum ducebat, &* Ptolemæum, *propter Fabium, quem Antigonus ſibi pecunia ſociatum, adiutorem incepti habebat. Cuncta verò ſocer* Ptolemæus *Antigono ſubminiſtrabat. Contra quos Herodes inſtructus, in aditu Iudææ commiſſo prælio, victoria potitur: fugatoq́; Antigono, redit in* Hieroſolymam, *pro merito geſtæ res omnibus charus, vt etiam quibus antea deſpectus erat, tunc in eius familiaritatem ſeſe dederint, propter Hyrcani affinitatem. Namq; is* Herodes *iampridem ex indigenis habuerat vxorem non ignobilem, quæ Doris vocabatur, & Antipatrum ex ea ſuſceperat filium. Tunc autem duxerat Alexandri, cuius pater fuit* Ariſtobulus, *filiam Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atq; inde Regi familiaris erat. Sed vbi Caßio circa* Philippos *interfecto, Cæſar in Italiam, &* Antonius *in* Aſiam *diſceſſerunt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium miſſis in Bithyniam, etiam Iudæorum optimates accuſatum veniunt* Phaſaelum & *Herodem: quòd illis rerum ſummam vi poßidentibus, nomen tantum honorabile ſupereſſet Hyrcano.* Ad quæ *Herodes qui preſtò erat magna pecunia placatum ſic* Antonium *affecit, vt ne verbum quidem inimicorum eius pateretur* audire.

Ant. lib. 14. Cap. 20.
Felix in Phaſaelum exercitum mouet.
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq́; ingrati probrum obijcit.
Antigonus Ariſtobuli filius, ab Herode fugatus.
Doris prior Herodis coniunx non ignobilis, ex qua Antipatrũ filium ſuſcipit.
Iudæorum optimates Phaſaelum & Herodem accuſatum veniunt.

An. mũdi 3923.
Ante Chriſtum natum 41.
Ant. lib. 14. Cap. 21.

audire. Et tunc quidem ita digreßi ſunt. Quum autem denuò Iudæorum primates centum viri, Antiochiæ proximam Daphnen ad Antonium veniſſent, amori Cleopatræ iam ſeruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate præſtabant, aduerſus fratres accuſationem proponunt. Reſpondebat autem Meſſala, cauſæ defenſor, aſtante etiam propter affinitatem Hyrcano. Auditis deinde vtriſq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam eſſent regendis rebus aptißimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætuliſſet, voluptate repletus (nam & hoſpes eorum paternus erat, humanißimeq; ab Antipatro ſuſceptus, eo tempore quo in Iudæam cum Gabinio venerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permiſſa. Legatis autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: vnde maior tumultus Hieroſolymis excitatus eſt. Deniq; mille legati iterum Tyrum mißi ſunt, vbi commorabatur Antonius in Hieroſolymam paratus irruere. Et contra eos vociferantes, magiſtratus Tyriorum directus eſt, data ei licentia, vt quos comprehendiſſet, occideret: præceptoq; vt eorum poteſtatem cõfirmare curaret, qui tetrarchæ ipſius eſſent Antonij ſuffragio conſtituti. Ante hæc autem Herodes *vſq; ad littus cum* Hyrcano *progreſſus, multis eos admonebat, ne & ſibi interitus, & patriæ belli cauſa fierent, dum inconſideratè contendunt. Illis autem tanto magis id indignè ferentibus, Antonius, mißis armatis, multos occidit: multos etiã vulnerauit. quorum & ſaucios cura, & mortuos ſepultura Hyrcanus dignatus eſt. Non tamen ideò qui effugerant quieſcebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, vt etiam quos in vinculis haberet, occideret.*

Iudæi aduerſus fratres accuſationem renouant.

Herodem & Phaſaelum Antonius tetrarchas declarat.

Antonius in Tyro cõmoratur.

Seditio Hieroſolymis cõtra Herodem & Hyrcanum.

Antonius captiuos trucidat.

CAP. XI.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis ac fortuna.

Ant. lib. 14. Cap. 22.
Lyſanias Barzapharni, vt Antigonum in regnũ inducat, Hyrcanumq; deponat, perſuadet.

BARZAPHARNE *autem Parthorum ſatrapa Syriam biennio poſt cum Regis filio Pacoro detinente, Lyſanias patris ſui mortui ſucceſſor Ptolemæi Minnæi filij, mille ſatrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas, ei perſuadet vt Antigonum in regnum inducerent, Hyrcanumq; deponerent. Impulſus igitur ab eo Pacorus, ipſe quidem per maritima loca perrexit, Barzapharnem autem itinere meriditerraneo iußit irrumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluſerunt, cum Ptolemaidenſes eum & Sydonij recepiſſent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem ſuum, equitatus ei parte attributa, ad Iudæam iußit accedere, & exploraturum hoſtium conſilium, & vbi vſus exegiſſet, præſidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudæi vltrò ad Antigonum confluunt, ad expeditionem alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos præmittit: vbi commiſſa pugna, depulſisq; hoſtibus & effugatis,* Hieroſolymam *curſu petebant: auctiq; multitudine, vſq; ad regiam proceſſerunt. Excepti autem ab* Hyrcano *& Phaſaelo, forti acie in foro confligunt. Ibiq; hoſtes in fugam verſos pars* Herodis *in fanum concludit: cuſtodeſq; his ſexaginta viros apponit, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infenſus fratribus populus, igne conſumit.* Herodes *autem iracundia peremptorum congreſſus cum populo, multos obtruncat: inq; dies ſingulos inuicem ſeſe per inſidias incurſantibus, aßiduæ cædes erant. Inſtante verò die feſto, qui* Pentecoſte *vocatur,*

Inter Antiochum & Hyrcanum acris pugna Hieroſolymis in foro commiſſa.

Aſſiduæ cædes Hieroſolymis.

vocatur, omnia circa templum, totaq́ ciuitas plebe ruſtica repleta eſt, & pleraq́ armata. Et Phaſaelus quidem muros, Herodes autem cum paucis domum regiam cuſtodiebat. Inuaſisq́ de improuiſo hoſtibus in ſuburbano, complures quidem peremit, omnes autem in fugam vertit. & hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremum vallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus *petit admitti. Exoratus autem Phaſaelus & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, prætextu quidem componendæ ſeditionis venientem, re autem vera vt adiuuaret* Antigonum. *Deniq́ Phaſaelum dolo perpulit, vt ad BarZapharnem legatus de pace proficiſceretur: quamuis multa diſſuadente Herode, atq́ vt inſidiatorem occideret, néue ſe eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quò minus ſuſpectus eſſet: nonnullisq́ relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros vocant, cum cæteris Phaſaelum proſequebatur. Sed vbi ad Galilæam venerunt, indigenas quidem diſsidentes atq́ armatos offendunt: ſatrapam verò conueniunt ſatis callidè & officijs amicitiæ dolos tegentem. Denique poſtquam dona eis dedit, redeuntibus inſidias poſuit. Illi autem in maritimũ quendam locum deducti, cui nomen eſt Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promiſſis mille talentis audierunt: & quòd Antigonus pleraſque mulieres ex his quas ipſi haberent inter quingentas Parthis deuouiſſet: quodq́ ſibi ſemper à barbaris præſtruerentur inſidiæ, ac olim capti eſſent, niſi mora fuiſſet, dum Hieroſolymis caperetur Herodes, ne ſibi præſcius quæ de his agerentur, caueret. Hæc iam non verba erant ſolùm, nam & cuſtodes haud procul abeſſe conſpiciebat. Et tamen Phaſaelus Hyrcanum deſerere non ſuſtinuit, quamuis eum ſæpius moneret Offilius vt fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditiſsimus dixerat, quemadmodum eſſent omnia de inſidijs conſtituta. Sed conuenire ſatrapam maluit, atque in os exprobrare, quòd ſe inſidijs appetiſſet: ac maximè quia pecuniæ cauſa talis extitiſſet, cum plus ipſe pro ſalute daturus eſſet, quàm pro regno promiſiſſet* Antigonus. *Ad hæc Parthus ſubdola ſatisfactione iureq́ iurando ſuſpicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: ſtatimq́ à Parthis qui remanſerant, quibusq́ iuſſum erat, Phaſaelus atque Hyrcanus comprehenduntur, periurium ſimul ac perfidiam execrãtes. At interim pincerna ad hoc miſſus,* Herodem capere moliebatur: eumq́ fallere, vt extra murum procederet, ſicut ſibi mandatum fuerat, conabatur. *Ille autem ſuſpectos habere ſolitus barbaros, & tunc minimè dubitans in hoſtes incidiſſe literas quæ inſidias indicarent, prodire nolebat: quanquam ſatis idoneam cauſam Pacorus obtenderet: epiſtolas portantibus obuiàm ire debere: nec enim ab hoſtibus eſſe captos, aut quicquam de inſidijs, ſed quæ Phaſaelus geſsiſſet, his contineri. Iamdudum aũt ab alijs audierat Herodes, fratrem ſuum* Phaſaelum *eſſe correptum: & Hyrcani filia Mariamme prudentiſsima fœminarũ, multis eum precibus ne prodiret orabat, néue ſe crederet manifeſtis iam conatibus barbarorum.* Adhuc aũt Pacoro *cum ſocijs deliberante, quonam modo clàm patraret inſidias, nec enim fieri poſſe vt tantæ ſapientiæ vir ex aperto circumueniretur, nocte* Herodes *cum propinquiſsimis ſibi, ad Idumæam ignaris hoſtibus proficiſcitur. Eo cognito, Parthi eum perſequebantur. Et ille matrem quidem fratres ſuos, deſponſatamq́ puellam cum matre, minimoq́ fratre prætendere iter iuſsit. ipſe autem cautè cum famulis ſuis barbaros retentabat: multisq́ per omnes conflictus interemptis, ad caſtellum Maſſada properabat.*

An. mũdi 3924 Ante Christum natum 40.

Parthum Phaſaelus & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus recipit.

Pacori dolus & inſidiæ.

Herodes Hieroſolymis, Phaſaelus verò extra vrbem conſtitutus, in capitis diſcrimine verſantur.

Herodi inſidiæ ſtructæ.

Herodes clàm nocte ad Idumæam proficiſcitur.

An.mūdi 3925. Ante Christum natum 39. properabat. Grauiores autem in fuga Parthis Iudæos expertus eſt. Qui cum ſemper moleſti fuiſſent, à ſexageſimo tamen ciuitatis ſtadio aliquandiu etiã acie decertauerunt. Vbi Herodes victoria potitus, cũ multos interfeciſſet, ipſumq́; locum in memoriam præclari facinoris ædificatum, locupletiſſima exornauit regia, arcemq́; in eo munitiſſimam condidit, ac de ſuo nomine Herodion vocauit. Et tunc quidem cum fugeret, multos ſibi adiungebat. Poſtea verò quam Threſam Idumææ peruenit, occurrit ei frater Ioſephus, turbamq́; ſequentium diminui perſuadet: nec enim capacem eſſe tantæ multitudinis Maſſadam. Erat autem ſupra quàm nouem millium multitudo. Itaq; paruit Herodes eius conſilio, & impares quidem neceſſitati per Idumæam dimiſit cum viatico, lectiſſimos autem maximeq; neceſſarios tenuit, atq; ita in caſtellum receptus eſt. Deinde octingentis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemq́; commeatu, qui ſatis eſſet obſeſſis, ipſe in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi apud Hieroſolymam in prædam verſi, in fugientium domos ac regiam irruebant, ſolis Hyrcani pecunijs abſtinentes: quæ trecenta talenta ſuperabant, aliorum verò ſpe minores inueniebantur: quoniam Herodes iampridem barbarorum perfidiam ſuſpicans, quicquid in opibus precioſum, in Idumæam multo ante comportauerat: eiusq; ſociorum itidem quiſq; fecerat. Veruntamen poſtquam præda potiti ſunt Parthi, ad hoc iniuriæ proceſſerunt, vt omnem terram illam bello implacato replerent, Mariſa quoq; ciuitate vaſtata: nec ſolum Antigonum Regem conſtituerent, verumetiam Phaſaelum & Hyrcanum vinctos ei traderent verberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncat, vt ne ſolutus quidem mutatis rebus vnquam Pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari ſacra oportet. Phaſaeli verò virtute præuentus eſt Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad ſaxum fracto capite interijt: atq; ita probato, quòd verus Herodis frater eſſet, Hyrcanusq; degeneraſſet, viriliter moritur: dignum antè actæ vitæ obitum aſſecutus. Fertur tamẽ & aliud, quòd ex illa quidem plaga reſipuerit, ſed veluti curandi eius cauſa, miſſus ab Antigono medicus, venenis malis vulnus expleuerit, eoq; illum pacto peremerit. Vtrumuis autem verius ſit, præclarum habet initium. Deniq; aiunt eum prius quàm efflaret animam, cognito ex quadam muliercula, quòd Herodes euaſiſſet, dixiſſe: Nunc bono animo diſcedam, qui vltorem inimicorum reliquerim. Ille quidem hunc exitum habuit. Parthi autem, quanquam mulieribus caruerint, quas maximè cupiebant, rebus tamen cum Antigono apud Hieroſolymam compoſitis, vinctum Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obſtinatus in Arabiam, velut adhuc viuo fratre ſuo feſtinabat: vt pecunias ab Rege acciperet, quibus ſolis exoratum iri pro Phaſaelo ſperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, ſi Arabs minus memor fuiſſet paternæ amicitiæ, animoq; liberali parcior, vel mutuum ab eo ſumere, quod redemptionis cauſa præberet: pignori oppoſito ipſius filio quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, ſeptem annos natum: trecentáque talenta dare decreuerat, interpoſitis precationi Tyrijs. Sed profectò ſtudium fortuna preuenerat: & Phaſaelo mortuo nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen vel apud Arabas ſaluam amicitiam reperit. Denique Malichus Rex eorum, præmiſſis qui hoc admonerent, quamprimùm reuerti eum ex finibus ſuis iubet, ſimulatione quidem per legatos Parthos petiſſe, vt Herodem Arabia pelleret: certa verò cauſa fuit, quòd vicẽ Antipatro debitam negare

Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur.
Victoria Herodis.
Herodion.
Maſſada.
Petra ciuitas Arabiæ.
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat.
Antigonum Parthi Regem conſtituunt.
Phaſaelus ad ſaxum caput frangit.
Phaſaeli verba priuſquam efflaret animam.
Herodis erga Phaſaelum fratrem amor.

negare propoſuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis aliquid eius filijs gratia rependere, conſolationis egentibus. Impudentia verò ſuaſores habebat, qui Antipatri vellent abiurare depoſita. Erant autem circa eum potentiſſimi. Proinde Herodes vbi Arabas ex ea ſibi cauſa hoſtes eſſe deprehendit, vnde amiciſſimos exiſtimabat, eaq; reſpondit nuncijs, quæ dolor imperauit, Ægyptum verſus recedit. & prima quidem veſpera in quoddam aggreſte fanum, dum poſt ſe relictos reciperet, diuertit. Poſtero autem die cum Rhinocoluram perueniſſet, fratris ei mors nunciatur. acceptoq; tanto luctu, quantum curarum æſtum depoſuit, ibat vlterius. Itaque Arabem ſerò facti pœnituit: & qui reuocarent eum, quem contumelioſè tractauerat, velociter miſit. Herodes *autem in Peluſium peruenerat: ibiq; tranſitu prohibitus ab eius rei ſpeculatoribus, rectores adit: & illi famam viri dignitatemq; reueriti, Alexandriam eum proſequuntur. Ingreſſus autem ciuitatem, à Cleopatra honorificè ſuſceptus eſt, ducem ſibi militum fore eum ad ea quæ parabat, exiſtimante. Poſthabitis autem Reginæ precibus, neque hyemis aſperitatem, neque marina diſcrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam verò periclitatus, maiore oneris parte reiecta, vix in Rhodum vehementer bello Caſſij vexatam, ſaluus euadit. Amicorum autem ſuorum, Ptolemai & Saphinij receptus hoſpitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen ædificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brunduſium, atque inde continuò Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia primùm conuenit Antonium: eiq; tàm ſuas quàm totius generis clades exponit: quodq; affectibus ſuis in caſtello relictis, atque obſidione cinctis, ad eum hyeme ſupplex nauigaſſet. Itaque tantæ miſerationis caſum miſeratus Antonius, & memoria quidem iunctæ cum Antipatro dexteræ, tum verò ipſius qui aderat contemplatione virtutis, etiam tunc eum Regem conſtituere propoſuit Iudæorum, quem ipſe tetrarcham antea fecerat. Non minus autem quàm fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim & ſeditioſum, & Romanis inimicum eſſe arbitrabatur. Cæſarem quidem habebat multo quàm ipſe paratius renouantem* Antipatri *expeditiones, quas in Ægypto cum eius patre pertulerat: & hoſpitium & in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipſius quoque* Herodis *ſtrenuitatem cerneret. Veruntamen & ſenatum conuocabat, vbi Meſſala, & poſt eum Aratinus, aſtante Herode, patris eius merita, & ipſius circa populum Romanum fidem proſequebantur, quo ſimul hoſtem Antigonum demonſtrarent: non ſolùm quòd intra breue tempus is diſſidere cœpiſſet, verumetiam quod antea quoque populo Romano deſpecto, Parthorum ſuffragio regnum curauiſſet accipere. His autem commoto ſenatu, cum Antonius etiam bello contra Romanos gerendo vtile eſſe diceret Herodem Regem creari, omnes aſſentiunt. Dimiſſoq; ſenatu, Antonius quidem & Cæſar egrediebantur, medium ſtipantes Herodem. Conſules autem cum alijs magiſtratibus antecedebant, caſuri hoſtias, decretumq; ſenatus in Capitolio repoſituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium cœnatum eſt.*

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

Impudentiæ ſuaſores.

Herodes Arabas ſibi hoſtes eſſe deprehendit.

Herodes cum magno vitæ diſcrimine Romam nauigat.

Herodes Romã profectus, Antonium conuenit.

Ant. lib. 14. Cap 13.

Herodes Antonium & Cæſarem ſibi beneuolos inuenit.

Herodes coram ſenatu Rom. laudatur.

Herodem Romani Iudæorum Regem creant.

CAP. XII.

De bello Herodis è Roma redeuntis pro Hieroſolyma, & contra latrones.

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum nátum 39.
Ant. lib. 14. Cap. 23.
Antigonus Maſſadam obtinet.

EODEM verò tempore Antigonus apud Maſſadam incluſos obſidebat, alijs quidem victui neceſſarijs abundantes, aqua autem inopes. Vnde Joſephus quoq́ frater Herodis cum ducentis familiaribus ſuis ad Arabas confugere cogitabat: audito quòd eorum quæ in Herodem commiſerat, Malichum pœniteret: caſtellumq́ reliquiſſet, niſi circa noctem qua exiturus erat, plurimum imbrium contigiſſet effundi. aqua enim repletis puteis, fugiendi cauſa non erat, adeò vt

Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem.

etiã vltrò in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq́ nunc aperto prælio, nunc inſidijs neci darent: nõ tamen illis omnia pro voto cedebant, ſed ipſi quoq́ interdum cum aduerſo caſu reuertebantur. Jnterea dux Romani militis Ven-

Ventidius Romani militis Dux pecunias aufert Antigono.

tidius, prohibitum miſſus Parthos à Syria, poſt illos in Judæam venit: verbo quidem, vt Joſepho & qui vna obſidebantur, ferret auxilium: re autem vera, vt pecunias auferret Antigono. Jtaque cum non longè ab Hieroſolymis tetendiſſet, quæſtu expletus, ipſe quidem cum maxima exercitus parte diſceſſit. Silonem vero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, ſi omnes abduxiſſet, reliquit. Antigonus autem, ſperans iterum Parthos ſibi adiumento fore, Silonem inte-

Ant. lib. 14. Cap. 24.

rim placabat: vt pendente ſpe, nihil inquietaret. Jam verò naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non parua manu coacta externorum atque genti-

Herodes in Antigonum mouet.

lium, per Galilæam aduerſus Antigonum properabat, Ventidij & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio miſſus, vt Herodem in regnum deducerent, perſuaſit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem verò Antigonus in Iudæa mercede corruperat. Non tamen Herodes opis egebat: in dies enim ſingulos, quò magis iter promouebat, augebantur eius copiæ. nam præter paucos omnis ei Gali-

Herodis propoſitum Maſſada & Ioppe captis, Hieroſolymam petere.

læa conſenſit. & propoſitum habebat præmium neceſſarium Maſſadam, vt primùm affectus ſuos obſidione liberaret, ſed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius, quòd hoſtilis eſſet, eximenda videbatur: ne dum ipſe peteret Hieroſolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inueniſſe gaudens reſiſtendi occaſionem, quòd eum perſecutio premeret Iudæorum. Hos autem Herodes parua manus excurſatione perterritos, maturè in fugam vertit: & Silonem malè repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, ſuos liberaturus ad Maſſadam feſtinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna ſibi ſociaret, alios ipſius gloria, nonnullos vtriuſque beneficijs debita viciſſitudo: plurimos tamen ſpes, vt à Rege certiſſimo. Iamque validiſſimas quæſierat militum copias: ſed Antigonus iter eius impediebat, loca inſidijs opportuna præoccupans, vnde nullum aut minimum afferebat hoſtibus detrimentum. Herodes autem facilè receptis ex Maſſada pignoribus ſuis & rebus, à caſtello in Hieroſolymam perrexit. Cui ſe Silonis milites & multi ex ciuitate iunxerunt, virium eius timore perculſi. Caſtris autem poſitis ad oc-

Herodes Hieroſolymam cingit obſidione, ac præconis voce cur aduenerit, declarari iubet.

ciduam regionem oppidi, cuſtodes eius partis ipſum ſagittis & iaculis impetebant: ab aliis verò per cuneos excurrentibus prima frontis acies tentabantur. Herodes autem primò circa muros præconis voce declarari iuſſit, populi ſe bono & ſaluti ciuitatis aduenisſe: pœnaſque ab nullo quamuis manifeſto inimico repetiturum, ſed diſcordiſſimis etiam offenſarum obliuionem daturum.

Deinde

Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obſtaret, quò minus aut præcones exaudire, aut voluntatem mutare quiſpiam poſſet, quod reliquum erat, ſuis imperat murorum defenſores deturbare: atq; illi ſtatim ſagittis cunctos ex turribus in fugam verterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta corruptio eſt. Multis enim militum ſubornatis, qui rebus egere ſe neceſſarijs acclamarent, pecuniamq; alimẽtis poſcerent, atq; hyemandi gratia in loca opportuna dimitti (nam ciuitati proxima deſerta erant, ita omnibus ab Antigono antè prouiſis) & incitabat exercitũ, & ipſe recedere conabatur. Herodes *autem non ſolum duces qui Siloni parerent, ſed etiam milites vbi plurimi eſſent conueniendo, rogabat ne ſe deſtituerent, quem ſcirent à Cæſare & Antonio & ſenatu deductum, in vno die pollicitus eos penuria ſoluere. Deinde hæc precatus ipſe agros adit: tantamq; his exhibuit copiam commeatus, vt Silonis omnes accuſationes perimeret: ſimulq; proſpiciens, ne vel in poſterum miniſtrare deſinerent, accolas Samariæ per epiſtolas admonebat (nam ciuitas eius ſe clientelæ dederat) vt alimenta & vinum & oleum & pecora in* Hierichunta *deferrent.* Hoc *vbi audiuit Antigonus, ſtatim qui frumentatu hoſtes prohiberent, atq; inſidijs opprimerent, per agros dimittit. Illiq; iuſsis obediunt, & magna iam manus armatorum ſuper* Hierichunta *fuerat congregata. Diſcreti autem montibus inſidebant, ſi qui exportarent victui neceſſaria ſpeculantes. Non tamen Herodes otioſus erat, ſed decem cohortibus comitatus, quinq; Romanorum, & quinq; Iudæorum, quibus permixti erant etiam mercede conducti trecenti, præterea paucis equitibus Hierichunta peruenit: & ciuitatem quidem vacuam habitatoribus reperit, quingentos verò cum mulieribus ac familijs montium occupaſſe cacumina. & hos quidem captos dimiſit: Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt, eamq; diripuere, cum plenas domos offendiſſent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta præſidio collocato, reuerſus eſt: Romanumq; militem in his quæ ſibi acceſſerant ciuitatibus, hoc eſt Idumæa, & Galilæa, & Samaria, hyematurum dimiſit, Antigonus quoq; Silonis corruptione meruit, vt exercitus partem Lyddenſes ſuſciperent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura ſoluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quieſcebat, ſed Idumæam duobus millibus peditum, & quadringentis equitibus, miſſo etiam fratre ſuo Ioſepho, communiuit, ne quid noui cum Antigono tentaretur. Ipſe autem, matre cum alijs quos ex Maſſada liberauerat affectibus ſuis in Samariam tranſlata, ibiq; tutiſsimè collocata, vt cætera Galilææ ſubuerteret, atque Antigoni præſidia expelleret, proficiſcitur. Cumq; Sephorim, licet vehementiſsimè ningeret, perueniſſet, facilimè ciuitatem capit, cuſtodibus eius ante aggreſsionem fuga dilapſis: ibiq; ſuis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis (erat enim magna copia commeatus) aduerſus latrones in ſpeluncis degentes direxit animum: qui pleraque illius regionis incurſantes, non minoribus quàm belli cladibus incolas afficiebant. Præmiſsis autem tribus peditum cohortibus, vnaq; ala equitum in vicum Arbelam, ipſe diebus quadraginta poſt cum reliqua manu ſuperuenit. Nec tamen eius incurſum hoſtes extimuere, ſed armati obuiam procedebant, peritia bellatoris fiſi, & ferocitate latronis. Denique prælio commiſſo, dextro ipſorum cornu, ſiniſtrum Herodis in fugam pellitur. Ille autem de ſuo dextro circumgreſſus, velociter ſubuenit. & ſuos quidem à fuga retrahit: irruendo in hoſtes, impetum perſequentium refrenabat, donec à fronte pugnantes violentia conceſſerunt:*

An. mũdi 3925. Ante Chriſtum natum 39.

Silonis à Iudæis pecunia corruptio dolus.

Herodes commeatus copiam parat.

Herodes decem cohortibus comitatus, Hierichunta peruenit.

Romani præda ingenti potiuntur.

Ant. lib. 14. Cap. 24.

Herodes Sephorim ciuitatem capit.

Herodes aduerſus latrones in ſpeluncis degentes animum dirigit.

An. mũdi 3926 Ante Chriſtum natum 38.
Herodis de latronibus victoria.

ceſſerunt: qui tamen eos vſque ad Iordanem cadendo perſequebatur: & magna fugientium parte perempta, cæteri trans fluuium diſiecti ſunt: & Galilæa metu eſt purgata, niſi quòd in ſpeluncis latitantes reliquerant, eorũq; cauſa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primùm laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas ſingulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam ſummam ad hyberna mittendo. Pherora autem fratri minimo ſcripſit, vt & foro venalium conſuleret, muroq; caſtellum Alexandrium cingeret: quæ ab illo curata ſunt. Interea circum Athenas verſabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque Herodem accerſit: mandato eis per epiſtolas, vt Iudææ ſtatum ante componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimiſſo, ipſe aduerſum latrones in ſpeluncis habitantes mouet exercitum. Iſtæ autem ſpeluncæ in præruptis montibus erant, vndique inacceſſæ, tranſuerſósq; tantùm ac peranguſtos aſcenſus habebant: ſaxumq; ab earum fronte vſque ad fauces vltimas pertingebat, rectum vallibus imminens, vt aliquandiu quidem Rex pro loci difficultate quid ageret, incertus eſſet. Poſtremò autem placuit, vt molimine vteretur ſatis incauto. Etenim valentiſsimus quiſque demiſſus arculis exponebatur in oſtia ſpeluncarum. Hique cum familijs eos mactabant, ignemque repugnantibus inijciebant. Cumque aliquos ex his conſeruare vellet Herodes, vt ad ſe accederet, voce præconis edixit. Sed illorum neque voluntarius ſe quiſquam ei tradidit: ſed & quos vis coegerat, multi mortem captiuitati prætulerunt. Vbi etiam ſenior quidam, ſeptem filiorum pater, orantes cum matre pueros, vt egredi ſibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iuſsit exire ſingulos, ipſe ad oſtium ſtabat, & prodeuntem quenque filiorum trucidabat. Herodes autem è ſpecula hæc proſpiciens, & dolore conficiebatur: & vt filiis parceret, ſeni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, inſuper humilem animum Herodi exprobrauit, & poſt filios occidit vxorem: deiectiſque deſuper mortuis, poſtremò ſemetipſum præcipitem miſit. Speluncis igitur & qui in his erant ita ſubactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret ſatis eſſe arbitrabatur, eique parti Ptolemæo præpoſito, in Samariam redijt: ſcutatorum quidem tria millia, ſexcentos verò equites in Antigonum ducens. Tuncque propter eius abſceſſum nacti licentiam, quibus Galilæam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggreſſi, nec opinantem interficiunt. Agros autem vaſtabant, in paludes atque in abditiſsima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes maturè ſuccurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte conſumit. Omnibus autem caſtellis obſidione liberatis, huius mutationis cauſa mulctam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam verò Parthis expulſis, occiſo etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduerſus Antigonum mittit Herodi. Eorum autem ducem Macharam, vt ſe adiutum veniret, per epiſtolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conqueſtus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quos miſſus fuerat, negligendum putabat, cum præſertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, ſimulata verò amicitia res Antigoni exploratum perrexit, non admiſſo Herodis conſilio, diſſuadentis id fieri. Antigonus aũt, quia præſenſit quid cogitaret, ciuitatẽ ei clauſit, & tãquam

Ant. lib. 14. Cap. 25.

Deſcriptio ſpeluncæ in qua latrones habitabant.

Ptolemæus Herodis militum Dux interfectus.

hoſtem

hoſtem arcebat à mœnibus, donec Macharam incepti puduit, & in Amathuntem ad Herodem *receſsit. Iratus autem quòd res aliter ceſſerat, quoſcunq; Iudæos offendiſſet interficiebat, vt nec vel* Herodianis *parceret: ſed vt Antigonianis omnibus abutebatur.* Hæc *cum ægrè ferret* Herodes *in Macharã quidem vindicare voluit, tanquam in hoſtem: iracundiam verò repreſsit, & ad Antonium properabat, apud eum accuſaturus Macharæ iniquitatem. Ille autem delicta ſua reputans, velociter* Regem *conſequitur: vtq; in gratiam ſecum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen* Herodes *à propoſito ſuo reuocatus eſt quò minus ad Antonium pergeret. Sed cùm audiſſet eum magnis viribus oppugnare Samoſatam, iuxta Euphratem validiſsimã ciuitatem, acrius feſtinabat, opportunum hoc tempus eſſe perſpiciens demonſtrandæ virtutis, & vt magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox vt ad eum venit, finem attulit obſidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte ſibi deſtinata: vt Antonius quidem, quanquam eius virtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius ſpemq; regni adderet: Antiochus verò tradere Samoſatam cogeretur.*

An. mũdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

Macharæ iniquitas.

Antonius Herodis virtutem miratur.

CAP. XIII.

De morte Ioſephi & obſidione Hieroſolymæ per Herodem, & Antigono occiſo.

D*VM hæc agerentur, res* Herodis *in Iudæa fractæ ſunt.* Reliquerat *enim Ioſephum fratrem ſuum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiuſmodi, vt nihil ante reditum ſuum aduerſus Antigonum moueret, quia non firmũ eſſet auxiliũ Macharæ, quantũ ex delictis ſuperioribus appareret. Verũ Ioſephus, vbi fratrem procul abeſſe cognouit, immemor præceptorũ,* Hierichunta *cum* V. *cohortibus à Machara ſecũ miſsis petit, vt maturo meſsiũ tempore frumenta diripiat. Incurſu autem hoſtiũ per montana atq; aſpera loca oppreſſus, & ipſe cadit, magnã viri fortis in ea pugna gloriã conſecutus, & omnes* Romani *milites pereunt.* Recens *autẽ lectæ de Syria cohortes erant, nec veteranorũ quenquã permixtũ habebant, qui belli imperitis opitulari poſſet. Antigonus autẽ victoria minimè contentus fuit, ſed eò proceſsit iracundiæ, vt mortuum quoq; Ioſephũ verberaret. Deniq; nactus corpora mortuorũ, etiã caput eius abſcidit, quamuis* L. *talenta Pheroras frater preciũ redemptionis offerret. Tanta verò nouitas poſt Antigoni victoriã Galilææ res occupauit, vt qui partibus eius magis fauerent, productos primates Herodis ſtudioſos lacu ſubmergerent: multaq; in Idumæa quoque mutarentur, vbi Machara caſtelli cuiuſdã inſtaurabat mœnia, cuius nomen eſt Githa. Nec horũ quicquã Herodes audierat.* Captis *enim Samoſatis Antonius, & præpoſito Syriæ Soſio iuſſo, vt Herodem quoq; aduerſus Antigonum adiuuaret, diceſsit in Ægyptum. Soſius autem duabus cohortibus in Iudæam præmiſsis, quarum Herodes vteretur auxilio, ipſe cum cætera manu militum ſequebatur.* Herodi *autem degenti ob Daphnen Antiochiæ, mortẽ fratris ſomnia manifeſta ſignificãt. Cumq; turbatus proſiluiſſet è ſtratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum queſtus, maxima parte luctus dilata, in hoſtes properabat, vltra vires iter accelerans. & vbi ad Libanum venit, octingentos montis accolas aſſumit auxilio, vnamq; his iungit* Romanorum *cohortem. cum quibus non expectata luce, Galilæam ingreſſus eſt, hoſteſq; obuios in eum quem reliquerant*

Ant. lib. 14. cap. 25.

Antigoni in Ioſephi cadauer immanitas.

Herodi mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant.

An.mũdi 3927. Ante Chriſtum natum 37.

locum auertit. & aſſiduè quidem caſtellum oppugnare tentabat: ſed prius quàm id caperet, aſperrima hyeme coactus, in vicum proximum recepit exercitum. paucis autem diebus poſt, auctus etiam alterius cohortis præſidio, quam Antonius miſerat, tanto hoſtibus terrori fuit, vt caſtellum nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, vt quamprimum interfectores fratris ſui poſſet vlciſci, vbi etiã mirabilis ei monſtriq; ſimilis caſus euenit: vnde præter ſpem liberatus, opinionem quod Deo carus eſſet adeptus eſt. nam cum multi honorati veſpera illa apud eum cœnauiſſent, poſtquam dimiſſo conuiuio omnes egreſſi

Herodis cœnaculum dimiſſo couiuio cõteſtim concidit.

ſunt, confeſtim cœnaculum concidit. Id autem commune ſibi tam periculorum quàm ſalutis præſagium, quantum ad futurum bellum pertineret, eſſe conijciens mane primo caſtra mouet: hoſtiumq; ſex circiter millia de montibus decurrentes, prima tentabant agmina. & manum quidem cum Romanis conſerere nõ ſatis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos ſauciarent, eminus appetebant. vbi Herodes quoq; ipſe præteriens, latus iaculo vulneratur. Antigonus autem ſe non ſolum audacia ſuorum, ſed etiam multitudine ſuperiorem videri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus ſuis cum manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machæra erat præmium victoriæ. Herodes verò terram peruagatus hoſtilem, quinque municipia capit, duoq; habitatorum millia conſumit. Exuſtisq; domibus, ad exercitum redit, circa vicum, qui appellatur Cana, tendentem. In dies autem ſingulos magna ei multitudo Iudæorum vel ex ipſa Hierichunte, vel ex alijs regionibus accedebat: cum hos odium moueret Antigoni, alios ipſius Herodis præclara facinora. Enimuerò multos ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congredi feſtinante, Pappi milites neq; multitudine hoſtium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed vbi agmina conflixerunt, cæteri quidem paulisper reſtiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculoſius dimicans, dummodo eius vlciſceretur autores, aduerſam aciem faciliſmè ſuperat. deinde ſemper integros aggrediendo, vniuerſos in fugam vertit. Erat enim plurima occumbentium ſtrages, cum alij quidem in vicum vnde venerãt

compelle-

compellerentur, nouiſſimus autem ipſe inſtaret atq; infinitos occideret. poſtremò ruens inter fugientes hoſtes in vicum irrupit: cum omnes domus armatis eſſent refertæ, plenaq; propugnatorũ deſuper tecta: & quoniã foris deprehenſos facilimè ſuperabat, diſturbando ædes intus abditos extrahebat, alios cõuulſis obrutos tectis, multos ſimul necabat. ſi quis autem ſubterfugiſſet ruinam, eum gladijs armati milites excipiebant. tantaq; cadauerũ per omnes vias multitudo coaceruata eſt, vt etiã victoribus ipſis tranſitus obſtrueretur. hanc plagã hoſtes adeò nõ tulerũt, vt confluentiũ turba, cõſpectis qui in vico periſſent, fuga diſcederent. ſtatimq; ſucceſſu fretus Herodes ad Hieroſolymam perrexiſſet, niſi eum hyemis aſperitas prohibuiſſet. Hæc enim perficiendæ victoriæ fuit impedimentum, & ne penitus opprimeretur Antigonus obſtitit, qui ciuitatem iam deſerere cogitabat. Herodes autem ad veſperam, cum laſſos amicos reficiendi corporis gratia dimiſiſſet, ipſe adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem vnus tantũ puer eum ſequebatur. Et prius quàm in balneũ perueniret, obuius ei quidam ex hoſtibus gladio armatus occurrit, deinde alter & tertius & plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, ſed perculſi etiam tum metu ac latitantes, vt Regem viderunt, illum quidem ſtupore debilitati ac trementes, cum inermis eſſet prætereunt: exitus verò quà fugerent curſu petebant. Itaque cùm alius caſu, qui eos comprehenderet nullus adeſſet, Herodi autem nihil pati ſatis fuiſſet, omnes effugiunt. Poſtero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abſciſſo capite obtruncat: idq; Pheroræ magiſtro exercitus fratri ſuo mittit in perempti fratris vltionem. namque Pappus erat qui Ioſephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis ceſſit, Hieroſolymam repetijt: muriſq; admoto milite (annus autem tertius agebatur, ex quo Romæ Rex *fuerat declaratus) pro templo caſtra poſuit, quà facilior erat expugnatio, & anteà Pompeius ceperat ciuitatem. Exercitu autem in opera diſtributo, ſuburbaniſq; diuiſis, tres quidem leuare aggeres, & ſuper eos turres ædificare iubet. Relictis autem qui operibus inſtarent impigerrimis amicorum, ipſe in Samariam vadit, vxorem accepturus, Alexandri filij Ariſtobuli filiam, ſibi deſponſatam, vt diximus: & dum obſidet, ſubciſiua opera nuptias curaturus: quippe iam hoſtes deſpiciebat. Igitur vbi eam duxit, ad Hieroſolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Soſius cum magna manu equitum peditumq; ſociatur: quæ mediterraneo itinere præmiſſa, ipſe per Phœnicen iter fecit. Vniuerſo autem exercitu congregato, ad peditum legiones vndecim, equitumq; ſex millia, præter auxilia Syrorum, non pro minima parte ducenda, propè à ſeptentrionali muro caſtra collocarunt: Herodes quidem ſenatuſconſulto fretus, quo* Rex *fuerat declaratus: Soſius verò Antonio, à quo milites quib. præerat aſciret miſſos Herodi auxilio. Iudæorũ autem intra ciuitatem agentium populus variè turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo conueniens furore agebatur, multaq; veluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores eſſent, in cateruas conglobati, multis modis latrocinabantur: màximè ex locis oppido proximis victui neceſſaria diripientes, neque aut equis, aut viris alimenta relinquebant. Bellatorum autem conſtantiores obſidentibus oppoſiti, è muris opus aggerum prohibebant, & contra inſtrumenta oppugnantium, ſemper nouum aliquod obſtaculum moliebantur. In nulla re autem æquè ac in cuniculis ſuperabant. Rex autem aduerſus latrocinia quidẽ occultas excogitauit militũ inſidias,*

quibus

An. mũdi 2928. Ante Chriſtum natum 36.

Cadauerũ multitudo victoribus tranſitum obſtruit.

Pappũ Antigoni militum ducem Herodes obtruncat.

Ant. lib. 14. cap. 12. Hieroſolyma ab Herode obſeſſa.

An. mũdi 3929. Ante Chriſtum natum 35.

An. mũdi 3928. Ante Christum natum 36.

Iudæorum in pugna Constantia.

quibus eorum reprimerentur excurſus: inopiam verò alimentorum longinquis tranſuectionibus adiuuari diſpoſuit. Ac pugna intenti, quamuis omnem modũ audacia ſupergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. nihilominus apertè cum his, certa morte propoſita, confligebant. Ex improuiſo autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius vicem muniebant. Prorſus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam vſque ad vltimum repugnare decreuerant.

Herodis milites cum Iudæi per quinque menſes obſidionem tolerauerunt ciuitatem irrumpunt.

Denique tanto exercitu circunſidente, per quinque menſes obſidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat Herodes, auſi murum tranſgredi, ciuitatem irrupere, & poſt eos Soſij centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuſo exercitu plurima vbiq; mors erat: Romanis quidem propter obſidionis moras iratis: Herodis verò manu Iudaica ſummo intenta ſtudio, ne quis penitus ex aduerſarijs euaderet. Mactabantur autem quamplurimi, & per anguſtiores vicos oppidi, & in domos compulſi, etſi ad templum etiam confugiſſent: nec vlla erat aut ſenectutis, aut muliebris infirmitatis miſeratio.

Cædes in Hieroſolymis.

Deniq; licet Rex vbiq; mittens, rogaret vt parcerent, nemo tamen dexteram continuit: ſed veluti furentes, omnem perſequebãtur ætatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neque priorem neque præſentem fortunam cogitans, domo deſcendit, & ad pedes Soſij proſternitur. Ille autem nihil eum tanta mutationis cauſa miſeratus, & intemperanter deriſit, & Antigonam appellauit: neque tamen etiam cuſtodia liberum dimiſit, vt fœminam. Itaq; ille quidem vinctus aſſeruabatur.

Antigonum Soſius capit.

Herodes autem cum iam hoſtes viciſſet, vt externa quoq; auxilia compeſceret prouidebat. Viſendi enim templi, ſanctorumq; eius ſtudio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nõnullos armis etiam refrenabat: acerbiorem, quàm ſi victus fuiſſet, exiſtimans ſibi fore victoriam, ſi quod videri nefas eſſet, culpa ſua viſum fuiſſet. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Soſium, ſi vacuefacto viris & pecunijs oppido, Romani Regem ſe ſolitudinis reliquiſſent: qui pro tanta ciuium cæde, totius orbis terræ imperium, vile precium iudicaret. Illo autem iuſtum eſſe dicente, vt pro labore obſidionis prædandi licentiam milites haberent: ipſe de ſuis facultatibus mercedem ſingulis diſtributurum ſe aſſeuerauit. Atque ita redemptis patriæ reliquijs, promiſſa compleuit. Nam & militum quenq; liberaliter, & pro merito duces, ipſumq; Soſium regia largitate donauit, vt nemo egens pecunijs abiret.

Herodes militibus de ſuis facultatibus multũ pecuniæ largitur.

Poſt hæc Soſius aurea corona Deo dedicata, ex Hieroſolymis remeauit, Antonio vinctum Antigonum ducens. & illum quidem vana ſpe vitæ cupidum vſque ad vltimum diem, ignauia digna ſecuris excepit.

Antigonus ſecuri obtruncatur.
Ant. lib. 15. cap. 1.

Rex autem Herodes diſcreta multitudine ciuitatis, ſuarum quidem partium ſtudioſos, quò magis beneuolos ſibi faceret, honorificè tractabat: Antigonianos autẽ neci tradebat. Et quum pecunia defeciſſet, diuiſo quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusq; comitibus miſit. non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatræ amore corruptus, in omni re cupidini ceſſerat. Etenim Cleopatra, vbi tanta cognationem ſuam ſæuitia perſecuta eſt, vt neq; propinquus ſanguine ſupereſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumq; optimates apud Antonium criminando ſuadebat eos interfici, vt eo modo cuiuſq; poſſeſſiones dominio ſuo facilius quæreret. Poſtea verò quàm in Iudæos atque Arabes vſque extendit auaritiam, vt Reges eorum Herodes & Malichus interirent,

Cleopatræ in cognationem ſuã ſæuitia.

interirent, occultè moliebatur. Cui cum verbotenus annuiſſet Antonius, cædere quidem bonos viros tantosq́; Reges iniuſtum eſſe duxit: verum inter amicos vltra non habuit: ſed multa terra ex eorum præciſa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo balſamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipſi dedit. Quorum potita dominio ad Euphratem vſq; Parthis bellũ inferentem proſecuta Antonium, per Apamiã & Damaſcum in Iudæam venit. Atq; hic Herodes, licet magnis muneribus infenſum eius animum mitigaſſet, tamen ducentis talentis annuis abſciſſas regno ſuo poſſeſſiones impetrat ſibi locari: ipſamq́; omnibus obſequijs placans, Peluſiũ vſq; deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumq́; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatræ ducebat. Nam cum pecunijs omniq́; præda, Parthus illi ſtatim condonatus eſt.

An.m... Aniè C... natum ...

Auaritia Cleopatræ

CAP. XIII.

De inſidijs Cleopatræ in Herodem, & Herodis prælio contra Arabes & ingenti terræmotu.

CONCITATO *autem bello Actiaco, Herodes quidem cum Antonio proficiſci paratus erat, & alijs per Iudæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem vicum Antigoni ſoror tenebat: veruntamen à Cleopatra callidè ne periculorũ Antonij particeps fieret, interclusus eſt. Regibus enim, vt diximus, inſidias tendens, bellũ in Arabs vt Herodi cõmitteret, perſuadet Antonio. quos ſi viciſſet, Arabiæ: ſin autem victus eſſet, Iudææ domina conſtitueretur: alterumq́; potentiũ per alterũ peſſundaret. Sed hoc eius conſiliũ Herodi feliciter ceſſit. nam primũ in Syros hoſtes ducens, magnũ quem conflauerat equitatum, circa Dioſpolim in eos mittit, & quãuis fortiter reſiſtentes, ſuperauit. qui cum iam victi eſſent, magno motu Arabes ſuſcitantur: & infinita manus in Syriæ cœles Canathan congregati, expectabãt Iudæos. Vbi Rex eos Herodes cum exercitu aggreſſus, bellũ conſultius adminiſtrare tentabat, caſtraq́; muro cingi præcipiebat. nõ tamen ei paruit multitudo, ſed priore victoria freti Arabas impetunt. & prima coitione in fugã verſos vrgebant: in perſecutione verò inſidijs periclitatur Herodes, Canathenſibus ab Athenione immiſſis, qui ex Cleopatræ ducibus ſemper ei fuerat inimicus. Nanq; horũ incurſu recreati Arabes, pugnã repetunt: iunctisq́; agminibus circa ſaxoſa loca & deuia, Herodis militem fugant, plurimis cæde proſtratis. Qui verò ex prælio ſeruati ſunt, in vicum Ormizam confugiunt. vbi etiã caſtra eorum cum hominibus circumuenta Arabes, ſicut erant plena ceperũt. Neq; multo poſt acceptã clade, Herodes aderat cũ auxilijs, ſerius quàm vſus popoſcit. Huius ei vulneris cauſa fuit, præpoſitorũ militibus contumacia, quod iuſſis obedire noluerunt. non enim repentino commiſſo prælio vllum Athenio inſidiandi tempus habuiſſet. rurſus tamen vltus eſt Arabas, aſſiduis fines eorum incurſionibus infeſtans: quodq́; ſemel victus eſt, ſæpe rependit. Sed dum inimicos perſequitur, incurrit ei diuinitus alia calamitas, ſeptimo regni anno & Actiaco bello feruente. Nanq; veris initio terra mota, infinita quidem pecorũ, triginta verò hominum millia peremit, cũ exercitus manſiſſet incolumis, quoniã ſub diuo tendebat: ibiq; Arabas in maiorem audaciam fama ſuſtulit, triſtibus nuncijs grauius ſemper aliquid affingens. vnde velut omni ſubuerſa Iudæa, terra obtinendæ ſpe, quia neminem ſupereſſe credebant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad ſe venerant*

Ant. lib. 15. cap. 5.

Cleopatræ in Herodem inſidiæ.

Ant. lib. 15 cap. 6.

Herodis exercitum Arabes in fugã vertunt.

Bellum Actiacũ inter Antonium & Auguſtum vtrinque geſtum.

Alia Herodis calamitas.

An. mũdi 3934. Ante Chriſtum natum 30.

Herodis ad milites perterritos oratio.

nerant à Iudæis. Herodes *autem aduentu hoſtium perterritam ſuorum multitudinem, tàm magnitudine quàm aſſiduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare tentabat, hæc dicens:* Rationem *habere non videtur, cur vos præſens formido perculerit. nam diuinæ quidem indignationis plagas mœrori vobis eſſe non miror. Ignauum autem eſt perpeti idem, etiam cum incurſus hominum repellendi ſunt. Ego enim tantum abeſt, vt hoſtes poſt terramotum pertimeſcam, quod magis putauerim Deum hanc illis illecebram immiſiſſe, vt pœnas redderent. non enim tantum manu armisq; freti, quantum noſtris calamitatibus, veniunt. Fallax autem ſpes eſt, quæ non ſuis viribus nititur, ſed alienis aduerſis. Neque verò vel ſecundæ res vel contrariæ, apud homines certæ ſunt: ſed in vtramque partem videas fortunam nutare viciſſim, & exempla vobis propria demonſtrabunt. Nempe prælio ſuperiore victores, poſt ab hoſtibus victi ſumus. & nunc ergo, quantum æſtimare licet, illi capientur, vi-*

Metus præſtat confidentiam.

ctores ſe credentes. Nimis enim confidens incautus eſt: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipſum quod timetis, fiduciã ſuggerit. Nam cum ferociores quàm opus erat fuiſtis, & præter voluntatem meam in hoſtes egreſſi eſtis, Athenion inſidiandi tempus inuenit. Nunc autem veſtra cunctatio, & minus alacer animus, vt videtur, certam mihi victoriam ſpondet. Conuenit tamen ante prælium ſic eſſe affectos, in ipſo autem opere virtutem exerere: conſceleratisq; hoſtibus planum facere, quod neque humanum aliquod malum, neque ira cæleſtis vnquam deprimit fortitudinem Judæorum, donec ſpiritum vitæ ducunt, vel eorum quiſquam in bonis ſuis Arabas dominari patietur, quos ali-

Altera pars orationis Herodis de terræmotu.

quoties penè captiuos abduxit. Nihil autem vos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini, terræ concuſſionem, alicuius futuræ cladis eſſe portentum. Naturalia nanq; ſunt elementorum quoq; vitia: nullumq; damnũ inferunt, niſi quod ex ipſis euenerit. nam peſtilentiæ quidem, vel famis, vel terræmotus ſignũ aliquod tardante malo fortaſſe præceſſerit: ipſa verò cum exstiterint, ſui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius quàm terræ concuſſio, bellum nocere poterit etiam victis? Imò enimuerò maximum imminentis excidij monſtrum, ſponte ſua, neque alienis manibus inimicis accidit, qui legatos noſtros præter omnium hominum leges crudeliter mactauerunt, taleſq; Deo

Concluſio Herodis orationis & adhortatio ad milites.

pro belli euentu hoſtias ceciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamq; dexteram, ſed continuò pœnas dabunt: ſi patrio repleti ſpiritu, in vindictam violati fœderis animos excitemus. pergite quiſque non pro coniugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi, ſed legatorum cædis vltores. Illi melius quàm nos qui viuimus exercitum regent: vobisq; mihi obedientibus, periclitabor ipſe pro cæteris. Pro certo enim ſciatis, fortitudinem ve-

Herodes ante pugnã ſacra Deo celebrat.

ſtram ſuſtineri non poſſe, niſi temeritate lædatur. His *adhortatus milites, vbi eos alacres vidit, ſacra Deo celebrauit: deinde cum exercitu Iordanem fluuium tranſgreſſus eſt. Caſtris autem Philadelphiæ poſitis, haud procul ab hoſtibus, quaſi de interiacente caſtello contenderet, pugnam eminus tricabat, quampri-*

Herodes hoſtes adoritur.

mum cupiens congredi. nam & hoſtes præmiſerant, qui caſtellum occuparent. Sed illos quidem Regij *facile repulerunt, colleṁq; tenuerunt. ipſe verò quotidie producto ad prælium milite, inſtructaq; acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo contrà procederet (quædam enim eos vehemens formido tenebat, & ante multitudinem dux Althemus timore obriguerat) vallum eorum diſturbat*

ſturbat ipſe aggreſſus: eoq́; modo coacti ad pugnam confuſis ordinibus, mixtiq́; cum equitibus pedites egrediuntur: etſi multitudine ſuperiores, Iudæis tamen alacritate impares, quãuis audaciores eos faceret victoriæ deſperatio. Et quamdiu quidem reſtiterunt, non magna eorum cædes facta eſt: vbi verò terga nudauerunt, multi à Iudæis, multi verò à ſemetipſis conculcati perierunt. Denique millia v. in fuga ceciderunt, cæteraq́; multitudo intra vallum compulſa eſt, eosq́; ſtatim circumſeptos obſidebat Herodes. & licet armis propè adeſſet excidiũ, tamen aquæ penuria vehementer vrgebat. Cumq́; Rex arrogantius eorum legatos deſpiceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis inſtaret: deniq́; ardeſcente ſiti, cateruatim exeuntes, vltro ſe Judæis tradebant, adeò vt quinque diebus quatuor millia vincirentur, ſexto reliqua multitudo ad pugnam deſperata ſalute procederet. Quibus congreſſus Herodes, iterũ ſeptem millia circiter ſternit: & tam magna plaga vltus Arabiam, extincto virorum eius ſpiritu, tantum profecit, vt eius patronus ab ea gente optaretur.

An. mũdi 3439. Ante Chriſtum natum 30.

Arabes ardeſcente ſiti vltrò ſe Iudæis tradunt.

CAP. XV.

Herodes exaltatus in regnum.

Ant. lib. 15. cap. 7.

MOx autem illum excepit deſueta rerum ſolicitudo propter amicitiam Antonij, poſt victoriam Cæſaris apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipſe patiebatur. Nec enim Cæſar victum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo ſupereſſet. Itaque Rex periculis decreuit occurrere: Rhodumq́; tranſmiſſus, vbi Cæſar eo tempore morabatur, adijt eum ſine diademate, veſte quidem cultuq́; priuato, ſed faſtu regio, neque diſſimulata veritate coram eo hæc dixit: Ego quidem, Cæſar, Rex factus ab Antonio, fateor vtilem me fuiſſe Regem Antonio. Neque diſſimulauerim, quod omnimodo armis quoque me grauem expertus eſſes, niſi Arabes prohibuiſſent. Veruntamen & auxilia ei pro viribus meis miſi, & multa frumenti millia: ſed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deſerui. Nam cum auxilij minus commodarem, optimum ei conſilium dedi, vnam eſſe dicens Cleopatræ mortem aduerſorum correctionem. quam ſi occidiſſet, & pecunias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & memetipſum belli contra te ſocium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatræ amores, & Deus qui tibi victoriam donaret obſtruxit. Unà ergo cum Antonio victus ſum, & diadema cum eius fortuna depoſui. Ad te autem veni, ſpem ſalutis de virtute præſumens: & vt in examen adduceretur properans, qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæſar: Jmò verò ſaluus eſto, inquit, & nunc regnato certius. Nam meritus es qui plurimos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem, vt etiam felicioribus fidus permaneas: ſiquidem ego præclariſſimam ſpem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius, qui magis Cleopatræ, quam tibi paruit. Te namque lucrati ſumus propter eius amentiam. Prior autem ab officijs cœpiſti, quantum apparet, quem aduerſus eorum gladiatores idonea auxilia miſiſſe Ventidius perſcribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipſe quoque bene tibi aliquid facere, vt non deſideres Antonium. Huius ſermonis humanitate Regem, ne quid de amicitia ſua dubitaret, hortatus, & diadema illi impoſuit, & indulgentiam decreto cõſignat: in quo multa magnificè in eius laudem commemorauit. Ille autem prius eum

Herodis coram Auguſto Cæſare oratio.

Herodes corã Auguſto diſſimulatiõe remota verũ ingenuè fatetur.

Cæſaris ad Herodem reſponſio.

An. mūdi 3934. Ante Chriſtum natum 30.

muneribus delinitum rogabat, vt Alexandrum quendam ſupplicem, ex amicis Antonij, iuberet abſolui. Sed vicit iracundia Cæſaris, multa illum & grauia pro quo rogabatur admiſiſſe dicentis, quibus repulit deprecantem. Poſtea verò ad Ægyptum euntem per Syriam Cæſarem, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq; primum cum eo milites recenſente, circa Ptolemaidem equo vectus eſt, cœnamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; inſuper exercitus eius epulis cuncta diſtribuit. Proſpexit etiam vt per arida loca proficiſcentibus ad Peluſium, atque inde redeuntibus aquarum copia non deeſſet. Nec fuit quicquam vtenſilium, quod deſideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruum eſſe Herodi regnum, tam Cæſar quàm milites exiſtimabant. Ideoq; poſtquam venit in Ægyptum, iam Cleopatra & Antonio mortuis, non ſolum cæteros eius honores auxit, verum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra dempſerat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam: maritimarumq; inſuper ciuitatum Gazam & Anthedonem, & Ioppen, & Pyrgon Stratonis: & ad hæc ſatellites quadringētos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra ſtipatores habebat. Nulla autem res magis liberalitatem Cæſaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Poſt primam verò Actiada, etiam regionem quæ Trachon vocatur, eius ditioni ſubdidit, eiq; continentem Batanæam, itemq; Auranitin, ex huiuſmodi cauſa. Zenodorus qui domus Lyſaniæ conductor erat, non ceſſauit vnquā ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damaſcenis immittere. Illi autem ad Varum tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumq; deprecati ſunt, quo ſuas miſerias Cæſari declararet. Cæſar autem his cognitis ei reſcripſerat vt latrocinium penitus curáret extinguere. Varus autem milite aggreſſus loca ſuſpecta, expurgauit latronibus terram, ipſamq; Zenodoro abſtulit: quam Cæſar, ne latronum denuo contra Damaſcum receptaculum fieret, Herodi *dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem conſtituit. Et decimo anno reuerſus iterum in prouinciam, ne quid eo inconſulto procuratoribus liceret adminiſtrare præcepit: ac Zenodoro mortuo terram omnem quæ inter Trachonem & Galilæam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus exiſtimabat* Herodes*, à Cæſare quidem poſt Agrippam amabatur, ab Agrippa verò poſt Cæſarem.* Hinc *ad ſummum felicitatis euectus, & ad maiorem ſubleuatus animum, maximā prouidentiæ partem obſequio pietatis impendit.*

Herodes in Auguſtū Cæſarem merita.

Herodis regno Auguſtus Cæſar finium partem addit.

Herodem Auguſtus Syriæ procuratorem conſtituit.

CAP. XVI.

De vrbibus & ædificijs inſtauratis & conditis ab Herode, deque munificentia qua vſus eſt erga exteras gentes, eiusque felicitate.

An. mūdi 3947. Ante Chriſtum natum 17.
Ant. lib. 15. cap. 10. 12. 13. 14.

ITAQVE *anno regni ſui quintodecimo, & templū inſtaurauit, & duplū terræ ſpatiū quàm fuerat circa templum, muro amplexus eſt, ingenti ſumptu & magnificentia ſingulari.* Argumento *erant in ambitu fani magnæ porticus, eiq; iunctum à ſeptentrione caſtellum. Et illas quidem à fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quàm regni ſedes largis opibus renouatum,* Antoniam *vocauit, in honorem* Antonij. *Quin etiam domo ſibi regia in ſuperiori parte ciuitatis exſtructa, duas ædes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem vſquam conferri poſſet, ædificauit: eaſq; amicorum vocabulis vnā Cæſaream, Agrippium alteram nominauit. Nec verò ſolis tectis memoriam eorum & cognomina circumſcripſit, ſed in totas etiam ciuitates ſtudiū liberalitatis*

Aedificia ab Herode condita.

tis extendit. Nam in Samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per viginti ſtadia circundatum, Sebaſten appellauit, deductis eò ſex millibus colonorum, terraq; fœcundiſsima his attributa: vbi templum quoq; maximum inter ædificia, & circum id aream trium & ſemis ſtadiorum Cæſari dedicauit, eiuſdemq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præſtitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus à Cæſare, aliud ei templũ circa Jordanis fontem candido marmore poſuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam vertex in præcelſum editus, propter ſubiecti lateris vallem ſpecus aperit vmbroſum, qua profundæ altitudinis rupes, ad immenſum liquentis guttæ receptaculum concauatur, vt ſtagnantis aquæ copia demittentibus aliquid, donec terram inueniant, longitudo nulla ſufficiat. Foris autem è ſpelunca radicibus oriuntur fontes: & (vt quidam putant) hoc eſt Jordanis principium. Sed veri fidem in poſterioribus indicabimus. Quin & apud Hierichunta, inter caſtellum Cyprum & priores domos regias, meliores alias, & quæ commodiorem vſum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorum nominibus vocitauit. Prorſus non eſt idoneus regni locus, quem honore Cæſaris nudum reliquerit. Poſtea verò quàm fines ſuos templis repleuit, in prouinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitatibus templa quæ Cæſaria vocantur, conſtituit. Cum autem inter maritimas ciuitates vidiſſet vnam vetuſtate iam feſſam, quæ Stratonos pyrgos vocabatur, & pro loci natura munificentiæ ſuæ capacem, totam eam candido ſaxo reparatam, clariſsima regia decorauit, & in ea maximè innatam ſibi animi magnitudinem demonſtrauit. Nam inter Doram & Joppen, quarum media ciuitas ſita eſt, omnis ora maritima adeò fuit importuoſa, vt omnes qui ad Ægyptum ex Phœnice nauigarent, in ſalo fluctuare cogerentur, minas Africi metuentes: cuius etiam mediocris aura, tantas vndarum moles ad ſcopulos erigit, vt remeante æſtu gurgitis, per aliquantum ſpatium maris feritas augeatur. Sed Rex liberalitate ac ſumptibus deuicta natura, Piræo maiorem portum fabricauit, & in eius penetralibus alias nauibus ſtationes fecit altiſsimas. Et quanquam totus ei locus aduerſabatur, tamen ita cum difficultate certauit, vt firmitas quidem ſtructuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo verò tanta eſſet, quaſi nulla res ardua præpediſſet ornatum. Metitus enim quantum diximus portui ſpatium per viginti vlnas in profundum ſaxa demiſit, quorum pleraq; pedum quinquaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis decem, nonnulla verò etiam maiora fuerunt. Expleto autem ſpatio quod vnda celabat, in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centũ repellendis erant fluctibus antè conſtructi, vnde etiam procymia dicebantur: cæteri autem ſaxeo portus quo cingitur muro ſubiecti ſunt. magnis turribus interpoſitis, quarũ maxima atq; pulcherrima ex nepote Cæſaris Druſium cognominata eſt. Crebri autem fornices ad deducenda quæ portus haberet: proq; fornicibus, & circum eos crepido ſaxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet, deambulatio. Aditus aũt ſeptentrionalis erat. Ventorum enim pro ſitu loci placidiſsimus eſt boreas. Ad oſtium verò coloſsi tres, vtrinq; fulti columnis: quarum à læua quidem intrantibus ſtãtes ſolida turris ſuſtinet: dextra verò duo proceri lapides iuncti, & partis aduerſæ turris magnitudinem ſuperantes. Domus aũt portui connexa, candido item lapide: pariq; menſura ſpatiorum, ciuitatis viæ tendentes in portum. Contra oſtium verò portus, in colle, Cæſaris templum magnitudine ſimul &

An. mũdi 3947 Ante Chriſtum natum 17.

Fons Iordanis

Herodes Piræo maiorem portum fabricat.

Dilucida deſcriptio portus.

An. mũdi 3947 AnteChriſtum natum 17.

pulchritudine præcipuum: in eoq́ Cæſaris coloſſus non minor quàm Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus eſt, Romano autem par, & Iunoni quæ Argis eſt. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebusq́ aduecticijs portum, Cæſari verò conditoris honorẽ, vnde ciuitati nomen Cæſarea impoſuit. Quinetiam & cætera opera, forum, theatrum, amphitheatrum, digna vocabulo collocauit: & quinquennali certamine inſtituto, nomen ei Cæſaris donauit. Primusq́ ipſe in centeſima nonageſima & ſecunda Olympiade maxima præmia propoſuit: vt non ſolum victores, ſed & proximi & tertij ſucceſſores eorum regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoq́ renouatam, quam bella ſubuerterant, Agrippium vocauit: nimiaq́ beneuolentia, nomen amici etiam portæ inſcripſit, quam ipſe in templo ædificauit. Sed nec parentes ſuos ita quiſquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq́ ditiſſimam, eamq́ Antipatridem nuncupauit. & ſuper Hierichunta caſtellum naturâ tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq́ in honorem matris Cyprum vocauit. Fratriq́ Phaſaelo turrim cognomine Phaſaelidem Hieroſolymis ædificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas poſtea declarabitur. Aliamq́ ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in boream tenditur, Phaſaelum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis, ne ſui quidem fuit immemor, ſed caſtellum contra montem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de ſuo nomine Herodium vocauit: tumulumque in mammæ formam manufactum, qui ſtadiorum ſexaginta ſpatio ab Hieroſolymis aberat, ſimiliter nominatum, munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus eſt. Ambitum autem compleuit ædibus regijs liberaliſsimè exornatis: vt non ſolùm interna membrorum facies clarior eſſet, verùm etiam foris parietes ac maceriæ tectáque largis infuſa diuitijs elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti ſumptu ex longo interuallo induxit, perque ducentos gradus marmoris candidiſsimi fabricauit aſcenſum. Erat enim totus collis manu factus, & vehementer excelſus. Quin & aliam circa radices eius regiam, ac diuerſoria, quæ & ſarcinas & amicos recipere poſſent, ædificauit: vt pro rerum quidem omnium copia ciuitas eſſe videretur caſtellum: circumſcriptione verò, domus regalis. Tantis autem conſtructis ædificijs, animi ſui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonſtrauit. Namque apud Tripolim & Damaſcum & Ptolemaidem, publicas balneas quæ gymnaſia dicunt: Bibli autem murum, exedras verò & porticus, foráque & templa Beryti ac Tyri: necnon & apud Sidonem, & Damaſcum theatra condidit. Maritimis autem Laodicenſibus aquæductum: apud Aſcalona verò Nymphea ſiue lacus ornatiſſimos, & balneas, item periſtylia, tàm opere quàm magnitudine miranda conſtituit. Sunt quibus etiam lucos portusq; præſtitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam regni ſociæ, agris quoq; donatæ ſunt. Ad exhibitionem verò thermarum alijs reditus annuos ac perpetuos delegauit, quemadmodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis miniſtrauit egentibus: & Rhodijs ad inſtruendam claſſem pecunias ſæpè multisq́ in locis præbuit, incenſumq́ Pythium in meliorem formam reparauit ſumptibus ſuis. Quid dicam eius in Lycios aut Samios liberalitatem, perq́ omnem Ioniam, eorum, quæ deſideraſſet quiſque, largitiones? Nónne etiam Athenienſes & Lacedæmonij, & Nicopolitani, & in Myſia Pergamus, Herodis ſunt plena donarijs? Nónne Antiochenſium

Cæſarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita Ant. lib. 15. Cap. 10. 12. & lib. 17. Cap. 5.

Agrippium.

Antipatris.

Cyprus. Phaſaeli turris.

Phaſaeli ciuitas.

Herodium.

Herodiũ caſtellum, pro rerum omnium copia ciuitas eſſe videbatur.

Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos.

Herodes per vniuerſum terrarũ orbem clareſcit.

ſum Syriæ plateam, cum plena cœni ab omnibus vitaretur, per viginti ſtadia prolixam, ſtrauit polito marmore: declinandisq́ imbribus, quàm longa eſſet porticibus ornauit? Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum, quibus ea detulit, populorum? Quod autem Elidenſibus præſtitit, non ſolùm Achaiæ commune, ſed etiam totius orbis terræ munus videtur, per quē Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere ſumptuum videret inopia, quodq́ ſolum ex veteri Græcia reſtabat collabi, non ſolum agonotheta ipſe factus eſt, eo luſtro, quod cum Romam nauigaret, offendit: ſed etiam perpetuos pecuniarum reditus inſtituit, vt nunquā eius memoria agonothetæ munere fungi deſineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum ſiue tributorū remiſſiones exponere, ſicut Phaſaelitas & Balaneotas, aliaq́ circa Ciliciam municipia leuauit annuis penſionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: velut maius aliquid aucuparetur, ſi beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quàm qui eas haberent. Quin & corpore vſus eſt, quod animo conueniret. cumq́ ſummus venator eſſet, in hoc tamen ipſo, equitandi peritia quæ cuperet aſſequebatur. Denique vno die quondam quadraginta feras ſubegit. Eſt autem aprorum altrix illa regio, ſed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui ſuſtineri non poſſet. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directiſſimus, & ſagittarum librator videbatur egregius. Præter animi autem corporisq́ virtutem, fortuna quoque ſecunda vſus eſt. Raro enim contra votum eius, belli ceſſit euentus. & ſi quando id accidit, non ipſius culpa, ſed aut proditione quorundam, aut temeritate militum factum eſt.

An. mūdi 3954. Ante Chriſtum natum 10.

Herodes venator ſummus.

Herodes præter animi corporisq; virtutem fortuna quoq; ſecunda vſus eſt.

CAP. XVII.

De diſſidio Herodis cum filijs Alexandro & Ariſtobulo.

AT verò publicam ei felicitatem mœrores inuidere domeſtici, & aduerſi caſus ex muliere cœperunt, quam maximè diligebat. Nam quia Regis meruit poteſtatem, repudiata quam prius acceperat vxorem ex Hieroſolymis genus ducētem, quæ Doris vocabatur, Mariammen ſibi coniunxit, Alexandri filiam Ariſtobuli filij: vnde domus eius in diſcordiam venit, & ante quidem, maximè verò poſtquam Roma regreſſus eſt. nam primum Antipatrum ex Doride filium, eorum cauſa quos è Mariamme ſuſceperat, expulit ciuitate: ſolis feſtis diebus eò commeandi facultate conceſſa. Deinde autē coniugis auum Hyrcanū, ex Parthis ad ſe reuerſum, propter inſidiarum ſuſpicionem peremit: quem captum quidem, occupata Syria, Barzapharnes abduxerat: miſerati verò gentiles liberauerant, qui vltra Euphratem colebant. Et ſi monitis eorum paruiſſet, ne ad Herodem trāſiret, non interiſſet. Verùm mortis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. hoc enim fretus multoq́ amplius patriam deſiderans, venit. Herodem autem cōmouit, non quòd regnum affectaret, ſed quòd ipſi iure deberetur. Quinque autem filiorū quos ex Mariamme ſuſceperat, duæ fœminæ, cæteri mares erant. horumq́ minimo Romæ in ſtudijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris nobilitatem, & quòd iam regnanti ſibi fuiſſent geniti, regiæ producebat. Sed Sed enim fortior amor his Mariammes ſuffragabatur: qui in dies ſingulos proficiens, adeò ſuccendebat Herodem, vt eorum nihil ſentiret quæ propter dilectam ſibi dolerent. Tantum namq́ in eum Mariammes erat odium, quantum ipſe

Ant. lib. 15. Cap. 3 & 9 & lib. 16. Cap. 13.

Herodes Antipatrū filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit.

Herodis ex Mariamme liberi ſuſcepti.

An. mũdi 3954 Ante Chriſtum natum 10.

Mariamme ex odio Herodi quæ Hyrcano auo fecerat, objicit.

ipſe illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipſis inimicitiarum probabiles cauſas, ex amore verò fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo ſuo feciſſet objiciebat, quæq́; in fratrem Ariſtobulum egiſſet. Nec enim vel huic, quanquam puer erat, parcebat: quem Pontificem in decimo ſeptimo ætatis anno creatum, poſt honorem ſtatim occidit. Atq; ille quidem cum ſacra veſte amictus ad aram acceſſiſſet feſto die, populus omnis illacrymauit: & tamen noctu miſſus in Hierichunta, ibi ſicut mandatum fuerat, lacu ſubmerſus à Gallis interijt. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, ſororemq́; eius & matrem maledictis atrocioribus dehoneſtabat. Sed ille quidē amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres ſæuiebant: & quò maximè commoueretur Herodes, inſimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ veriſimilia fingerentur, hæc accuſantes, quòd in Ægyptum imaginem ſuam miſiſſet Antonio: proq́; immoderata libidine, abſentem ſe properaſſet oſtendere viro mulierum cupidine inſanienti, & qui vim poſſet inferre. Id veluti fulmē aliquod emiſſum perturbauit Herodem, maximè quidem amoris cauſa zelotypia ſuccenſum, deinde etiam cogitante Cleopatræ ſæuitiam, cuius gratia & Lyſanias Rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amiſſione, ſed morte ſua periculum metiebatur.

Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariammen accuſatio.

Herodes Ioſepho vt vxorem interficiat, clàm mandat.

Itaq; profecturus Ioſepho Salomes ſororis ſuæ viro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat vxorem: mandato ei clàm, vt eam interficeret, ſi etiam ſe occidiſſet Antonius. Verùm Ioſephus non malignè, ſed Regis amorem mulieri cupiens demonſtrare, quòd ab ea nec mortuus pateretur diuelli, ſecretũ ei ſermonem aperit. Et illa reuerſo Herode, *multaq́; inter fabulas de affectu iurante, quodq́; nunquam eſſet alterius mulieris amore captus: valde, inquit, amor erga nos tuus mandatis Ioſepho comprobatus eſt, quibus vt me occideret præcepiſti.* His *auditis quæ occulta credebat, amens erat* Herodes *ilicò: nec vnquam Ioſephum mandata ſua proditurum fuiſſe ratus, niſi eam corrupiſſet, præ dolore inſaniebat. Cumq́; ſtratis exiluiſſet, in regia ſpatiatur: ibiq́; tunc Salome ſoror eius arrepto tempore criminandi, ſuſpicionem de Ioſepho confirmauit. Unde* Herodes *immoderata zelotypia furens confeſtim vtrumq́; iuſſit interfici. Deinde pœnitudo ſequebatur inſaniam: & poſtquam iracundia concidit, amor iterum caleſcebat. Tanta vis autem cupidinis erat, vt ne mortuam quidem putaret eam, ſed præ ægritudine tanquam viuam alloqueretur: donec proceſſu temporis funere cognito, mœroris magnitudine cum quo ſuperſtitem dilexerat æquauit affectum.*

Herodis de Mariamme ac Ioſepho ſuſpicio.

Mariammen & Ioſephum Herodes interfici iubet.

Iracundiæ maternæ filij ſuccedunt.

Maternæ autem iracundiæ ſuccedunt filij, & immanitatem ſceleris reputantes, non aliter ſuſpectum patrem quàm ſi hoſtis eſſet, habebant: idq́; & anteà, quàm diu Romæ in ſtudijs erant, & multo magis poſtquam in Iudæam reuerſi ſunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; robora- batur affectio. Iam verò maturi coniugio, vnus amitæ ſuæ Salomes, quæ matrem amborum accuſauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum Regis. Vnde acceſſit etiam libertas odio, & occaſiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ ſunt. Itaq; apertius quidam cum Rege colloquebantur, quòd ei per vtrunq; filium ſtruerentur inſidiæ: & alter quidem vltrices materni exitij ſimul cum fratre armaret manus: alter verò, hoc eſt Archelai gener, ſocero fretus etiam fugam pararet, ipſum apud Cæſarem accuſaturus Herodem. His *igitur criminationibus repletus Herodes, veluti propugnaculo ſibi futurum aduerſus filios, adducit Antipatrum ex Doride ſuſceptum: hiſq́; illum præponere*

Inimicitiæ Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis.

modis

modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent, ac priuata matre editum proficientem viderent, indignationem cohibere pro ſua nobilitate non poterant: ſed in ſingulis quibus offenderentur, iram prodebant. Et illi quidẽ in dies ſingulos magis magiſq; negligebantur. Antipater aũt etiam ſui cauſa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callidè nouerat, & varias in fratres ſuos calumnias conferebat, quadam ipſe dictitans, amicos verò ſuos ad alia diuulganda ſubmittens, donec omninò ſpem regni abſcidit fratribus ſuis. In teſtamento enim ipſe apertè quoq; iã ſucceſſor fuerat declaratus. Deniq; tanquam Rex etiam ad Cæſarem miſſus eſt, cultuq́; regio & cæteris obſequijs præter diadema vtebatur. Tempore autem valuit etiam ſuam matrem in cubile Mariammes inducere: duobuſq; armorum generibus in fratres vſus, blanditijs & calumnijs, Regi obrepſit, vt etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem ſecum Romam pater abſtractum, veneni ſibi dati reum apud Cæſarem poſtulauit. Ille autem vix deplorãdi copiam nactus, & licet apud imperitiſsimum iudicem, tamen Herode & Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris verecundè ſuppreſsit: in ſe verò delata crimina fortiter diluit: periculorumq́; ſocio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, & de ſuis iniurijs queſtus eſt: cum præter innocentiæ conſcientiam eloquentia iuuaretur. erat enim acerrimus in dicendo. poſtremò prolocutus quòd eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit, & lacrymas quidem cunctis excuſsit: verùm Cæſarem ſic affecit, vt eorum accuſationibus ſpretis, Herodem ſtatim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta eſt, vt adoleſcentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui vellet. Poſtea Rex Roma reuerſus, licet ſoluiſſe criminibus filios videretur, nondum tamen erat ſuſpicionibus liberatus: quoniam argumentum odij ſequebatur Antipater, etſi verecundia reconciliatoris palàm proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauigans Elaüſam delatus eſſet, ſuſcepit eum benigniſsimè Archelaus, pro ſalute generi gratiam referens, & redintegratæ concordiæ cauſa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ ſcripſerat, vt in cauſa dicenda ſuffragaretur Alexandro: & vſq; ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatũ. Poſtea verò quàm Hieroſolimã peruenit Herodes, populo conuocato, tribuſq́; filijs propè aſtantib. cauſam reddit profectionis: multaſq́; Deo gratias agit, multas etiam Cæſari, qui domus ſuæ perturbationẽ ſedaſſet: & quod regno maius eſſet, concordiam filijs præſtitiſſet, quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum & ſucceſſorum iudicem conſtituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, treſq́; filios meos Reges deſigno, huiuſq; ſententiæ meæ ſocium primum Deum fieri precor, deinde vos. Nanq; huic ætas, illis nobilitas ſucceſsionem regni conciliat, & quidem magnitudo eius etiam pluribus ſufficit. Quos autem Cæſar iunxit, & pater inſtituit obſeruate: non iniuſtis eos, neque diſparibus, ſed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum lætitia, cui præter ætatem obſequitur, quantum ei, quem deſpiciet, doloris infliget. Quos autẽ ſingulis coniunctos eſſe oporteat propinquos atque amicos ego diſtribuam, & concordiæ ſponſores illos conſtituam: pro certo ſciens, ſeditionum, contentionumq́; cauſas ex contubernalium naſci malitia: hoſq;, ſi boni fuerint, affectiones tueri. Rogo aũt vt non ſolùm iſti, ſed etiam primates ordinum exercitus mei, in me ſolo ſpem habeant in præſentia. Non enim regnum, ſed regni honorem

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.
Ant. lib. 16. Cap. 4.

Antipater excluſis reliquis fratribus, patris ſucceſſor declaratur.

Alexandrum Herodes apud Cæſarem accuſat.

Reconciliatio inter Herodem & filios facta.

Herodem generum Archelaus benigniſſimè ſuſcipit.

Splendida Herodes ad populum oratione tribus filijs regni honorem attribuit.

Herodes filijs non regnum, ſed regni honorem tradit.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

filijs meis trado: & iucunditate quidem quaſi rectores potientur, pondus autem rerum tametſi nolim, meum eſt. Conſideret aũt quiſquis veſtrum ætatem meam, vitaq́; inſtitutum, necnon etiam pietatem. nam neq; ſenex adeò ſum, vt de me citò deſperetur, neq; voluptatibus aſſuetus, quæ adoleſcentium quoq; vitam ſpatio breuiore concludunt: Diuinitatẽ verò ita coluimus, vt in longum nos æuum progreſſuros eſſe credamus. quòd ſi quis in contemptum meum filijs meis placere maluerit, etiam pro illis mihi ſupplicium dabit. Ego enim, non, quòd inuideam ex me genitis, honorificè eos haberi veto: ſed quia noui hæc ſtudia adoleſcentibus ferocia nutrimenta ſuggerere. Itaq; ſic cogitent qui ad eos ſe applicant, bonis quidem apud me paratum eſſe præmium, ſeditioſis verò apud ipſos etiam quibus lenocinabantur, infructuoſam fore malignitatẽ. Omnes profectò mecum, hoc eſt, cum filijs meis ſentient. Namque ipſis expedit me regnantem, meq́; his eſſe concordem.

Herodes ad filios orationem deflectit.

Vos autem, ó boni filij, ſacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras beſtias ſalua ſunt, deinde Cæſarem qui nos reduxit in gratiam, meq́; tertium qui ea quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem vobis & veſtimenta & obſequia dabo regalia: Deumq́; oro, vt conſeruet iudicium meum, ſi concordes eritis. Hæc locutus: ſingulos benigne conſalutauit, populumq́; dimiſit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui verò mutationis erant cupidi, ne audiſſe quidem ſe quicquam ſimulantes.

Herodes oratione ſua fratrũ diſſenſionem radicitus non ſuſtulit.

Fratres autem diſſenſio non reliquit, ſed peiora ſuſpicantes alius de alio digreſſi ſunt. Namque Alexander & Ariſtobulus ægre ferebant confirmatum eſſe Antipatro meritum, Antipater autem ſuccenſebat vel ſecundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro varietate morum, & reticere ſecreta nouerat, & quanto ſibi eſſent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid veniſſet in mentem. Et multi quidem his inſtigandis operam dabant, plures autem amicorum ſeſe explorandi cauſa inſinuabant. Itaque omne quod dictum eſſet apud Alexandrum, ſtatim apud Antipatrum erat, & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferebatur. Nec vel ſimpliciter aliquid prolocutus, adoleſcens innoxius habebatur, ſed cuncta eius verba in crimina vertebãtur: maximaque minimis affingebantur, ſicuti liberior paulo fuiſſet.

Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & inſidiæ.

Semper autem qui eum irritarent ſubmittebat Antipater, vt mendacia ſua veras occaſiones haberent: multiſque falſò vulgatis, vnum quid comprobatũ fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorũ quiſque aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultũ expromeret: nec erraſſet aliquis, ſi Antipatri vitam malicia dixiſſet arcanũ.

Qua arte Antipater Alexandri fratris amicos corruperit.

Alexandri verò familiares, aut pecunia corruptos, aut impulſos blãditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra ſe dicerentur ſi ſe agerentur, effecerat. Cum autem cautè vniuerſa committeret, aſtutis etiã criminationibus aditus ad Herodẽ moliebatur: fratriſque perſonam gerens alijs delatorib. ſubornatis vtebatur. Si quid in Alexandrum nunciaſſent fauore ſimulato, id quod primo reprehendiſſet, mox otioſè aſtruendo, Regis iracundiam prouocabat: omnia ad inſidias referebat, & vt necem patris Alexander optare videretur. Nihil enim maiorem fidem calumnijs ſuggerebat, quàm ſi eum purgaret Antipater.

Herodem & aulicos Antipater calumnijs in fratres inflammat.

His accenſus Herodes, quantum in dies ſingulos de affectu adoleſcentium detrahebat, tãtum adijciebat Antipatro. In eandem verò partem inclinati ſunt etiam qui regno parebant: hi volentes, alij pro imperio, ſicut Ptolemæus amicorum clariſſimus, Regiſq́; fratres, ac tota progenies.

omnia

An.mūdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

nnia namq; in Antipatro ſita erant: & quod Alexandro fuit acerbiſſimum, ncta in eorum perniciem, matris Antipatri conſilio gerebantur. Nouerca im ſæuior erat, multoq; plus quàm priuignos oderat, quos Regina mater edi-erat. Sed quanquam omnes, vt Antipatro magis obſequerentur, ſpes induce-at: non minus tamen præcepta Regis quenq; ab adoleſcentibus ſeparabant: qui hariſſimis edixerat, ne quis ad Ariſtobulum vel eius fratrem accederet, aut ſe d eos applicaret. Non ſolum autem regalibus erat formidini, verumetiam xternis amicis. Nulli enim Regum tantum poteſtatis Cæſar dederat, vt fugi-iuos ſuos quamuis ex ciuitatibus non ſubiectis ei liceret educere. Adoleſcentes utem delata in ſe facinora neſciebant, hiſq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palàm incuſabatur à patre: ſed affectu refrigeſcente paulatim in-lligentes, aduerſus dolorem aſperius excitabantur. Eodem autem modo etiam heroram patruum, & Salomen amitam, contra illos commouit Antipater, aſ-duè velut cum vxore ſermocinando quibus in eos inſtigaretur. Huius autem imicitias augebat Alexandri quoq; vxor Glaphyra, multa de ſua nobilitate

Glaphyra vxor Alexandri ſuſpicionem ante conceptam oratione multâ auget.

mmemorans, cunctarumq; ſe quæ in regno viuerent dominam eſſe dictitans: aternum enim genus à Temeno: maternum autem à Dario Hyſtaſpis filio du-re: multumq; ignobilitatem deſpiciens ſororis & vxorum Herodis: quarum uæq; propter formam, non propter nobilitatem eſſet electa. Namq; multas ei iſſe diximus vxores: quod liceret Iudæis more patrio plures habere, quodq; ex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter ſuperbiam & contumelias laphyra inuiſus erat Alexander. Salomen autem Ariſtobulus, & ſi ſocrus eius at: ipſe inimicam ſibi reddidit, & ante quidem propter maledicta Glaphyræ uientem: frequenter enim humilitatem generis obijciebat vxori: quodq; ipſe

Ariſtobulus vxori humilitatem generis obijcit.

riuatam, Reginam verò frater ſuus duxiſſet Alexander. Hoc Salomes filia m fletu matri nunciauit. Addebat autem, quod aliorum quoq; fratrum ma-es idem Alexander & Ariſtobulus, ſi regnum obtinuiſſent, textrices cum ancil-facere minitarentur, ipſos quoq; vicorum ſcribas, ſcilicet irridentes, quòd li-rarum ſtudijs operam darent. His commota Salome; quòd iracundiam cohi-

Ant.lib.16. Cap.7.

re non poſſet, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea videbatur contra nerum dicens. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata eſt, quæ ſuc-ndit animum Regis. Audiuit enim Alexandrum & Ariſtobulum crebrò ma-em implorare, caſumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac ſæ-

Alexander & Ariſtobulus crebrò matrē implorant, id quod Herodis animum ſuccendit.

illo quædam ex Mariammes veſtimentis poſterioribus diuidente coniugi-s, minitari ſolitos eſſe, quòd citò pro regalibus delicijs nigris veſtibus indue-ntur. His de cauſis Herodes licet conſtantem animum adoleſcentium formi-ret, tamen ne ſpem correptionis abſcinderet, ad ſe eos vocauit: Romam enim uigaturus erat: & quaſi Rex pauca interminatus, pluribus quaſi pater mo-it: rogauitq; vt fratres diligerent, promiſſa priorum peccatorū venia, ſi poſt c meliores fierent. Illi aūt criminationum inuidiam deprecando, fictas eas eſſe

Apud Herodem parentem duo fratres ſeſe excuſant.

ebant, purgationiſq; ſuæ fidem rebus ipſis poſſet conſtare: verùm ipſum quoq; bere, omiſſa facilitate credendi, aditum maledictis obſtruere. nunquam enim lumniatores defore, dum cui perſuadeatur extabit. Cum his eum maturè pla-iſſent, vt patrem, præſenti metu reiecto, de futuris mœrere cœperunt. Etenim nouere Salomen ſibi eſſe infenſam, & patruum Pheroram: vterq; autem ſæui graues erant: ſed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

ſocius eſſet: proprios autem reditus haberet centum talentorum, totiusq́ trans Iordanem terræ fructus ipſe caperet, a fratre ſibi dono data. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæſaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq́ coniugio dignatus erat, ſorore vxoris ſuæ nuptum ei collocata. Et poſt illius mortem, deſponderat ei filiarum ſuarum maximũ, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, refugerat. Quam ob rem iratus Herodes, filiam nuptum dedit fratris filio, qui poſt à Parthis occiſus eſt. Mox autem morbo Pheroræ venia data, indignationem remiſit. De hoc autem erat vetus opinio, quòd etiam viua Regina Herodem opprimere voluiſſet veneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, vt quamuis amantiſsimus fratris eſſet Herodes, fide tamen eorum quæ audiſſet, adduceretur ad metum. Itaq́ de multis qui ſuſpecti erant habita quæſtione, poſtremò ad Pheroræ amicos venit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confeſsio, ſed quòd cum amica ſubrepta in Parthos cogitaſſet effugere prodiderunt: huius autem conſilij & fugæ conſcium eſſe Ariſtobulum Salomes maritum: cui Rex eam tradidit, poſtquam ſuperior adulterij cauſa peremptus eſt. ſed nec Salome criminatione libera manſerat. nam & hanc frater Pheroras accuſabat, quòd cum Syllæo procuratore Obodæ Regis Arabum de nuptijs conſtituiſſet, quem inimiciſsimum Herodes habebat. Conuicta autem & in hoc, & in omnibus quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipſum etiam Rex Pheroram criminibus ſoluit. Domus verò tempeſtas in Alexandrum tranſiit, totaq́ capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi Regis chariſsimi, & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim vinum miniſtrare fuit cura, alteri cœnam apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, & cum ipſo cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati ſuæ ſubiecerat. Itaque poſtquam Regi hæc ſunt indicata, vi tormentorum coacti, & ſtuprum ſtatim confeſsi ſunt, & quibus eſſent ad hoc promiſsis inducti aperuerunt: quomodo eos fefelliſſet Alexander, nullam in Herode ſpem habendam eſſe, improbo ſene, commemorans, & qui capillos inficeret, vt ob hoc etiam eum iuuenem putarent: verùm ſe coli oportere, qui etiam inuito eo regni eſſet futurus ſucceſſor: neque multo poſt ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq́ amicos ſuos beatosque faceret, ac præ cæteris ipſos. Quin & obſequia potentium Alexandro clàm parere, militumque rectores, itemque ordinum principes occultè ad eum conuenire dixerunt. Hæc *Herodes adeò pertimuit, vt non auderet ſtatim delata proferre: ſed exploratores die noctuque ſubmittens, dicta factaque ſingula ſcrutabatur: & de quibus ſuſpicio eſſet, illicò trucidabat. Itaque regnum eius acerbiſsima iniquitate repletum eſt. Nam pro ſuo quiſque odio vel inimicitijs, calumnias finxere, multique Regis iracundia cædis cupida contra aduerſarios abutebantur. & mendacio quidem confeſtim fides habebatur: erant autem criminationibus ipſis velociora ſupplicia. Deniq́ accuſabatur qui modò accuſauerat: & cum eo qui ante ſe cõuictus eſſet, ducebatur ad pœnam. De vita namq́ periculum Regis quæſtiones breuiore compendio terminabat. Ad hoc aũt ſæuitia proceſſerat, vt nec eorum quenquã humanius aſpiceret, qui accuſati non eſſent: verum etiam amicis immitiſsimũ ſeſe præberet. Itaque multis etiã regno interdixit, & in quos poteſtatem non habebat, in eos dictis aſperis ſæuiebat. Acceſsit malis Antipater, collectaq́ propinquorũ caterua, nullum criminationis genus omiſit. Tantus autẽ ineptia ſua Regem cõmentisq́ delatorum*

Alexander Herodi parenti Eunuchos corrumpit, & quòd regni ſit futur' ſucceſſor, prædicat.

Alexandrum filium Herodes timet.

Ant. lib. 17. Cap. 8. Herodis ſæuitia.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

Herodes Alexandrũ in vincula conijcit, & in amicorũ eius tormenta pergit.

latorum timor inuaſit, vt ſtricto inſtare ſibi gladio videretur videre Alexandrũ. Deniq; ſubito & ipſum correptũ in vincula coniecit, & in amicorũ eius tormenta perrexit: multi autem tacitè moriebantur, nulla voce ſupra conſcientiã prodita. alij verò quibus mendaciũ impatientia doloris extorſit, de patris eum inſidijs cum fratre Ariſtobulo cogitaſſe dixerũt: tempusq; obſeruare, vt illo dum venaretur occiſo, Romã profugerent: His tametſi veriſimilia non erant, ſed neceßitate cruciatus ex tempore fingebantur, libenti tamen animo Rex *credebat, pro conſolatione accipiens vincti filij, ne id feciſſe videretur iniuſtè. Verũ Alexãder quoniã ſuſpicionem patris nullo modo aboleri poſſe arbitrabatur, vltro malis aſſentiendum putauit: ac digeſtis aduerſus inimicos quatuor libris, fatetur inſidias, earumq; ſe plurimos ſocios habere perſcribit: ante omnes autem Pherorã & Salomen. Hanc enim etiam ſtupro ſibi quondam eſſe mixtam, cum vim noctu adhibuiſſet inuitò. Iamq; libri in manibus erãt Herodis: multa & grauia de optimatibus clamantes, cum maturè in Iudæam Archelaus venit, metuens genero ſimul ac filiæ, quibus etiam prouidentißimo conſilio ſuccurrit, Regisq; minas arte diſſoluit. Mox enim cum eo congreſſus, vbinam eſt, clamat, exitiabilis gener meus? aut vbi parricidale caput aſpiciam, quod meis manibus ipſe lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo? nam etſi conſilij particeps non eſt, quia tamen eiuſmodi viri coniunx fuit, inquinata eſt. Miror autem patientiã tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc viuit Alexander: ego namq; ita ex* Cappadocia *properãs veniebã, vt qui & illum reperirem olim dediſſe ſuppliciũ, & de filia quæſtionem tecum haberem, quam tui tuæq; dignitatis contemplatione illi deſponderam. At nunc de vtroq; nobis conſulendum eſt: licet nimium pater ſis, & ad puniẽdum inſidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alterius iracundiæ vicarij ſuccedamus. Talibus increpans, quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaq; ille quos Alexander perſcripſerat libros, legendos ei præbet, ſingulisq; capitulis inſiſtens, cum eo deliberabat. Vnde occaſionem ſui conſilij nactus Archelaus, paulatim cauſam in eos qui ſcriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem ſibi credere* Regem *videret, conſiderandũ eſt, inquit, ne fortè adoleſcentulus tot nequißimorum inſidijs circumueniatur, non tu ab adoleſcentulo. nec enim apparere cauſam, cur in tantum ruerit ſcelus, qui & nunc regno potiretur, & ſucceßionem regni ſperaret, niſi aliquos haberet huius perſuaſionis autores, qui ad deteriorem partem lubricũ ætatis impellerẽt. Ab eiuſmodi namq; hominibus non ſolum adoleſcentulos falli, verumetiam ſenes, domosq; clarißimas totaq; regna ſolere ſubuerti. Conſentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. Nanque hic erat librorum quatuor argumentum. qui vbi propenſiorem eſſe* Regis *animum ſenſit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai praualere, quam honeſtè non poſſet, ex impudentia ſalutem quæſiuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat ſe videre, quo pacto eximat tot criminibus inuolutum, quibus manifeſtè conuinceretur Regem inſidijs voluiſſe decipere, omniumq; malorum præſentium adoleſcenti cauſa fuiſſe: niſi malit omißis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus inſimularetur omnia confiteri, & à fratre, præſertim cui dilectus eſſet, veniã petere. nanq; ad hoc ei modis omnibus ſe quoq; opem laturũ. Paruit Archelao Pheroras, atraq; veſte cum lacrymis vt quã miſerabilis appareret, inſtructus, ad pedes Herodis acceßit: veniaq; me-*

Alexãder in vinculis quatuor libros aduerſus inimicos conſcribit.

Archelaus Rex Cappadociæ, in Iudæa ad Alexandrum generu venit.

Ant. lib. 16. cap. 8. 9.

Archela⁹ & Herodes de libris Alexãdri deliberant.

Herodes in Pherorã fratrem excitatur.

Pheroras atra veſte inſtructus cum lacrymis ad pedes Herodis accedit, ac veniã petit.

An. mũdi 1956. Ante Chriſtum natum 8.

Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat.

ruit poſtulans. & ſe quidem ſceleratum eſſe fatebatur: nanque omnia quæ ſibi obijcerentur feciſſe. horum autem cauſam eſſe diminutionem mentis atque inſaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaque poſtquàm ſtetit Pheroras ſuimet ipſe accuſator ac teſtis, tunc eum iam Archelaus excuſando, Herodis *iracundiã mitigabat, proprijs uſus exemplis: etenim ſe quoq; à fratre multo grauiora perpeſſum, naturale ius dicebat antepoſuiſſe vindictæ. Quippe in regnis, velut in magnis corporibus, ſemper aliquam partem pondere ipſo tumeſcere: quam recidi quidem non oportere, leniter verò curari. Multa in hunc modum locutus Archelaus* Herodem *quidem Pheroræ placidum reddidit. ipſe autem Alexandro tamdiu manebat iratus, filiamq; ab eo diſtractam ſecum abducturum ſe aiebat, donec Herodem compulit vltro pro adoleſcentulo deprecari, vt iterum ei filiam deſponderet. Satis autem grauatim Archelaus, cui vellet eam præter Alexandrum collocari permiſit: maximi enim pendere, quo iura inter ſe affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem ſibi filium ab eo donatum affirmante, niſi matrimonium diremiſſet, quod & liberos iam haberent, vxor quoque ab adoleſcente diligeretur: quaſi remaneret, peccatorũ foret obliuio: ſi verò diſcederet, cauſa de omnibus deſperandi: molliorem nanque fieri audaciam, ſi domeſticis affectionibus diſtrahatur: vix tandem ceſſit, vnaq; & ipſe redijt cum adoleſcente in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen eum Romam mitti debere ait, cum Cæſare collocuturum: de omnibus enim ſeſe literas ad eum feciſſe. Vafrũ igitur Archelai conſilium, quo generum periculo liberauit, peractum erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate conuictus familiariter verſabantur. Abeuntem autem muneribus talentorum ſeptuaginta, ſolio quoq; aureo gemmis ornato, & eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis vocabatur: itemq; amicorum eius quenque pro merito. quin & cognati Regis omnes, iuſſu eius Archelao dona ſplendidiſſima dederunt: eumq; tam ipſe quam optimates Antiochiam vſque proſecuti ſunt. Non multo poſt quidam in Iudæã venit, Archelai conſilijs multo potentior: qui non ſolum reconciliationem gratiæ Alexandro quæſitam fecit irritam: verumetiam cauſa fuit, vt periret. Laco erat genere, nomine Eurycles, ad regni deſiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tolerare non poterat. Is ampliſſimis donis Herodi oblatis, velut eorum quæ aucuparetur illecebra, cum ſtatim multiplicata recepiſſet, immaculatam liberalitatem nihil eſſe ducebat, niſi Regum ſanguine comparaſſet. Itaque* Regem *adulatione falſiſq; de ipſo laudibus, & ſermonis calliditate circumuenit: matureq; perſpecto eius ingenio, dictis ſimul & factis quæ illi placerent, inter primos eius amicos habetur. Nam & Rex & omnes eius comites libenter ciuem Spartæ patriæ cauſa, præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem poſtquam fragilitatem domus animaduertit, fratrumq; inimicitias, & quemadmodum pater in ſingulos eſſet animatus, Antipatri quidem hoſpitio præuentus erat. Simulata verò amicitia fallebat Alexandrum, olim ſe & Archelai ſocium eſſe mentitus, quo etiam citius quaſi probatus obrepſit. Moxq; ab eo fratri quoque Ariſtobulo commendatus eſt. Pertentatis autem perſonis omnibus, aliam alio modo ſubibat: ac primum fit Antipatri mercenarius, & Alexandri proditor: illum exprobrando caſtigans, quòd quum fratrũ ſit maximus, ſpei ſuæ negligat inſidiatores: Alexandrum verò, quod* Regina *creatus, & regiæ vir coniugis, filium priuatæ mulieris pateretur regno ſuccedere, præſertim quum*

Archelaus Herodem vltrò pro Alexandro deprecari compellit.

Archelaum & cognatos precioſiſsimus munerib' donat Herodes.

Ant. lib. 16. cap. 11

Eurycles Lacon Alexandrũ apud parentẽ eius accuſat, autorq; necis ipſius exiſtit.

Eurycles amicitia ſimulata fallit Alexandrum, eiusq; fit proditor.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

quum haberet magnam occaſionem Archelaum: quæ quidem adoleſcenti bona fide ſuadere videbatur, quòd amicitiam ſimulaſſet Archelai. Vnde nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quaſi mouerent apud eum querebatur: & quòd nihil mirum faceret Herodes, ſi cum matrem illorum interemerit, ipſis quoque regnum eius auferret. quorum cauſa Eurycles & miſerari eos & condolere ſimulans, etiam Ariſtobulum ad ea dicenda pellexit: atq; ita querelis in patrem vtroq; deuincto, referens ad Antipatrum ſecreta diſcedit: afflicto quoque inſidiarum mendacio, quas ei fratres paraſſe affirmabat, ac penè iam ſtrictis gladijs in eum irruere. Ob hac autem multa pecunia donatus ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem: & extremum necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, ipſe accuſatoris partibus fungitur. Cumq; adiſſet Herodem, vitã ei ſe rependere pro beneficijs ſibi delatis, & lucem referre dixit pro hoſpitio: olim Alexandrum exacuiſſe in eum gladium, & confirmaſſe dexteram: verum ſceleri tanto fuiſſe impedimento, quòd ſocietatem facinoris aſſimulaſſet. Alexandrũ enim dicere, non bene ſecum Herodem actũ putare, quòd regnũ obtinuiſſet alienum, & poſt matris eorum necem principatũ eius dilaceraſſet, niſi etiam degenerem cooptaret heredem, auitumq; ipſorum regna Antipatro ſpurio traderet. Proinde ſemet Hyrcani manes & Mariammes vltum ire. Nec enim decere ſucceſſionem regni ab huiuſmodi patre ſine cæde ſuſcipere: multis autem rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil ſibi omnino loqui ſine calumnia liceret. Nam ſi de nobilitate aliorum fiat mentio, ſine ratione ſe contumelijs affici, patre dicente, ſolus generoſus Alexander, & cui pater ſit pro ignobilitate dedecori. In venationibus quoq; offendere, ſi taceat: ſi verò laudet, cauillatorem appellari. & prorſus immitem ſibi patrem inueniri, ſoliq; Antipatro indulgentem: ob quæ vel emori non recuſare, niſi ex voto inſidiæ ſucceſſiſſent: ſin eum occidiſſet: primum ſalutis occaſionem fore Archelaum ſocerum ſuum, ad quem facile poſſet effugere: deinde Cæſarem, qui nunc vſque ignoraret mores Herodis. nec enim ſic ei adſtaturum vt antea, patris præſentiam formidando, nec de ſuis tantum criminibus locuturum, ſed primum totius gentis ærumnas, & quod ad necem vſq; tributis opprimeret vulgaturum. deinde in quibus delicijs, quibuſque actibus parta ſanguine pecunia conſumpta ſint, & qui vel quales ex illis fuerint locupletati, quæ cauſa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui & matris necem, omniaq; ſcelera Regis retecturum: quibus cognitis nemo ſe indicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falſò delatis, Antipatri laudes proſequebatur; illum ſolum qui patrem diligeret eſſe confirmans, quiq; adhuc inſidias retardaſſet. Rex autem nondum præteritæ ſuſpicionis dolore compreſſo, intolerabilis iracundiæ feritate perturbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accuſatores fratribus ſubornauit, qui eos dicerent cum Jucundo & Tyrannio clàm colloqui ſolitos eſſe, equitum Regis olim principibus, tunc verò propter quaſdam offenſiones ordinibus motis. Hac deniq; indignatione ſuccenſus, confeſtim eos tormentis Herodes ſubdidit. Illi autem nihil eorum ſe quæ crimini darentur, ſcire confeſſi ſunt. Sed oblata eſt quædam velut ad præfectum caſtelli Alexandrij ab Alexandro ſcripta epiſtola, deprecante vt cum Ariſtobulo fratre ſe in caſtellũ reciperet, ſi patrem interfeciſſent: tamq; armis quàm alijs ſubſidijs eos vti permitteret. Hanc Alexander Diophanti commentum eſſe dicebat, qui Regis erat notarius, homo audaciſſimus & cuiuſlibet manus literas imitari percalli-

Eurycles necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur.

Eurycles Alexandrũ apud Herodem falſò accuſat, & in pericula præcipitat.

Alia falſa accuſatio Alexandri & fratris, ad indignatione Herodem commouet.

Diophãtes Regis Notarius Alexandri nomine falſas literas cõſcribit.

An. mũdi 3956. Ante Chriſtum natum 8.

percallidus. Itaque multis ſæpe falſo conſcriptis, ob hoc poſtremo occiſus eſt. torto autem caſtelli præfecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum quæ delata erant verum eſſe cognouit. Sed quamuis nullum documentum validum proferretur, filios tamen aſſeruari præcepit. Euryclem verò domus ſuæ peſtem, ac totius ſceleris fabricatorem, bene de ſe meritum datoremq́; ſalutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quàm certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: auſusq́; dicere, quòd Herodem reconciliaſſet Alexandro, ab illo quoq́; pecunias capit. Deinde in Achaiam tranſgreſſus, ad ſimilia facinora malè quæſitis abuſus eſt. Poſtremò apud Cæſarem accuſatus, quod diſſenſionibus repleuiſſet Achaiam, & ciuitates ſpoliaret, in exiliũ mittitur: atq́; hoc eum modo pœnæ Alexandri & Ariſtobuli perſecutæ ſunt.

Cous Euaratus.

Hoc loco dignũ eſt Coum Euaratum huic Spartiatæ conferre. Namq́; hic cum amiciſsimus eſſet Alexandro, eodemq́; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisſet, percontanti Regi ſuper his quæ ille inſimularet, iuratus nihil ſe ab adoleſcentibus audiſſe affirmauit.

Ant. lib. 16. cap. 12.

Nec tamen id quicquam miſeris profuit apud Herodem, ſolis maledictis aures paratiſsimas aperientem: eumq́; gratioſiſsimum ſibi iudicantem, qui ſecum eadem crederet, iiſdemq́; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Ariſtobulus, quo periculis inuolueret, quam & ſocrum habebat & amitã, monitum miſerat, vt ſaluti ſuæ conſuleret: quaſi Rex eam decreuiſſet occidere, iterũ inſimulatã, quorũ ante fuerat accuſata: quòd Syllæo Arabi nubere cupiẽs, quem ſciret eius inimicum, occultè illi ſecreta Regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquã tempeſtate oppreſsi adoleſcentes, non ſecus ac turbine peſſundati ſunt.

Herodes à Salome motus vtrunque filium vincit, & ſeparatos aſſeruari præcipit.

Salome enim protinus contendit ad Regem, eiq́; monita Ariſtobuli prodit: atq́; ille vlterius durare nõ paſſus, vtrunq́; filium vinxit, & ſeparatos aſſeruari præcepit. Deinde Volumniũ militiæ magiſtrũ, & ex amicis ſuis Olympũ deſcripta ferentes iudicia, proficiſci iuſsit ad Cæſarem: qui poſtquã Romam naui delati, Regis literas reddiderũt, vehementer quidem Cæſar ob adoleſcentes indoluit, verũ poteſtatẽ in filios à patre auferendam non duxit. Deniq́; reſcribit ei, vt ipſe ſui dominus eſſet arbitrij: melius tamen facturum dicens, ſi in communi conſeſſu propinquorum ſuorum prouinciæq́; rectorum de inſidijs quæreret: eosq́; ſi delato crimini reperiret aſtrictos, occideret. ſi verò fugã tantum eſſe meditatos, mediocri ſupplicio contentus eſſet.

Ant. lib. 16. cap. 13. Herodes contra Alexandrum & Ariſtobulum iudicium cogit.

Paret ſcriptis Herodes: cumq́; Berytum, quò Cæſar iuſſerat, perueniſſet, cogit iudicium. Præſederunt autem rectores, quibus à Cæſare ſcriptum fuerat, Saturninus & Pedanius legati, & cum his Volumnius procurator, itemq́; propinqui Regis & amici, necnon & Salome & Pheroras, & poſt hos optimates Syriæ, præter Archelaum Regem: namq́; hunc Herodes, quod Alexandri ſocer eſſet, ſuſpectũ habebat. Sed filios quidem ſatis prouido conſilio in iudicium nõ produxit: ſciebat enim quod ſi tantum viſi fuiſſent, omni modo ad miſericordiam cunctos impellerent: ſi verò etiam dicendi copiam nacti eſſent, facilimè Alexander obiecta dilueret.

Herodes in iudicio filios accuſat.

Igitur illi quidem cuſtodiebantur in Platane, vico Sidoniorum. Exorſus autem Rex, veluti cum præſentibus ageret, cõmouebatur. & inſidias quidem timidè obijciebat: nam probationibus deficiebat. maledicta verò & probra & iniurias, & peccata plurima in ſe admiſſa proſequebatur: eaq́; morte grauiora eſſe cõceſſorib. demonſtrabat. Poſtremo cũ nemo contradiceret, ſemetipſum argui miſerabiliter queſtus, acerbamq́; victoriam vincere,

Sententia in filios Herodis.

ſingulos ſententiã proferre rogat in filios. & primus Saturninus condemnan-

condemnandos eſſe adoleſcentulos, ſed non morte pronunciauit. nec enim fas eſſe cum tres ipſe aſtantes habeat filios, mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis viſum eſt, eoſq; nonnulli alij ſecuti ſunt. Triſtem verò ſententiã primus Volumnius dixit, cunctiq; poſt eum Herodis *æmulatione, vel odio: neque indignatione quiſquam necandos eſſe adoleſcentes iudicauit. Tum autem vniuerſa Iudæa & Syria, ſuſpenſa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: ſed nemo exiſtimabat Herodis crudelitatem ad parricidium vſque proceſſuram. Ille tamen filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæſaream deuectos, quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea vetus quidam Regis miles, Tiro nomine, qui & filium habebat Alexandro aſſuetum atque amicum, & ipſe diligebat adoleſcentulos: præ nimia indignatione mentis poſtremo circumiens clamitabat conculcatam eſſe iuſtitiam, veritatem perijſſe, naturam eſſe confuſam, vitamq; hominum iniquitatis eſſe plenam, & omnia quæ dolor contemptori vitæ dictaſſet. Deinde ipſum etiam Regem auſus adire: mihi verò, inquit, omnium videris eſſe infeliciſſimus, qui contra chariſſimos nequiſſimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduerſus filios tuos habent, quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eſſe iudicaſti: neque aduertis hoc eos agere, vt iuſtis ſucceſſoribus deſtitutus, cum ſolo remaneas Antipatro, capi facile Regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoque militibus odioſus ſit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim eſt, qui non adoleſcentium miſereatur; principum autem plurimi etiam palam grauiter ferunt. Hæc dicens, ſimul eos quibus res indigna videretur nominabat. Rex autem ſtatim illos & ipſum cum filio comprehendi iubet. Ibiq; tum alius quidam* Regius *tonſor, nomine Tryphon, neſcio qua exagitatus inſania, ſemetipſum indicans proſilit: ac mihi quoq;, Tiro, inquit, iſte perſuaſit, vt occaſione tondendi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. His auditis, Herodes & Tironem eiusq; filium, & tonſorem ſubdidit quæſtioni. Cumq; illi pernegarent, tonſor autem amplius nihil diceret, Tironem vehementius torqueri iuſſit: tumq; filius eius, patris miſeratione commotus, cuncta ſe Regi, ſi eum ſibi condonaſſet, indicaturum promiſit. Eoq; relaxato, ipſius occidendi patrem ſuum habuiſſe voluntatem dixit, impulſum ab Alexandro. Hoc autem quibuſdã fictũ ab adoleſcente videbatur, quo tormentis eriperet patrem, nonnulli verum eſſe affirmabant.* Herodes *tamen & militum principibus & Tirone pro concione accuſatis in eos armauit populum, vt ibidem cum tonſore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios verò in Sebaſten miſſos, quæ non longo à Cæſarea interuallo diſtaret, præfocari iubet: eaq; re maturè perfecta, in caſtellum Alexandrium mortuos aſportari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos. Hic finis Ariſtobulo & Alexandro vitæ fuit.*

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Tiro vetus Regis miles, Herodis ſæuitiam execratur.

Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. Ant. lib. 16 cap. 13.

Alia falſa in Tironẽ & Alexandrum accuſatio.

[illegible]erodes Alexandrũ & Ariſtobulum filios præfocari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos, iubet.

CAP. XVIII.

De conſpiratione Antipatri contra patrem.

ANTIPATRVM *verò, cum iam ſine controuerſia ſucceſſionem regni ſperaret, intolerabile gentis excepit odium, cunctis ſcientibus illum omnes fratribus ſuis conſeruiſſe calumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris ſolicitabat, creſcente ſobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filij duo, Tigranes &* Alexander*: itemq; Ariſtobulo ex Berenice Salomes filia, Herodes &*

Ant. lib. 17. cap. 2.

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Agrippa & Ariſtobulus, filiaq́; Herodias *& Mariamme. Sed Glaphyram quidem Herodes cum dote ſua in* Cappadociam *dimiſit, poſtquàm Alexandrum interfecit: Berenicen autem Ariſtobuli cõiugem, auunculo Antipatri nuptum dedit: vt enim Salomen, quam infenſam habebat, ſibi reconciliaret* Antipater, *iſtas nuptias excogitauit. Idem vero etiam Pherorã muneribus alijsq́; obſequijs,*

Antipater pecuniã & donis hominum fauorem ſibi conciliare conatur.

atq; amicos præterea C*æſaris ambiebat, magnas* Romam *mittendo pecunias. Saturninum eum cum alijs omnibus apud Syriam donis expleuerat.* Hoc *autem magis inuiſus erat cunctis, quo plura donabat, velut opes tantas nõ munificentia largiretur, ſed metu conſumeret. Itaq́; eueniebat, vt nec accipientium beneuolentia quicquam profecerit: quibusq́; nihil dediſſet, acerbiores inimicos haberet. In diſtributionibus autem munerum quotidie largior erat, cum præter ſpem*

Quantum Herodem peremptorum filiorũ cædis pœniteret, prolis eorum miſeratione oſtendebat.

videret orbos pueros ab Herode curari: quantumq́; illum peremptorum cædis pœniteret, prolis eorum miſeratione ſignificari. Conuocatis enim propinquis atque amicis ſuis, & pupillis aſtantibus cum lacrymis oppleſſet oculos, dixit: Horum *quidem mihi patres fortuna quadam triſtis eripuit, ipſis autem orbitatis miſericordia cum natura commendat. Experiar itaq́;, vt etſi pater infortunatiſſimus fui, auus tamen ſim prouidentior, & à quibus poſt me regãtur, ami-*

Herodes nepotes deſpondet.

ciſſimos mihi relinquam. Deſpondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorũ Alexandri, vt ei curator ſis neceſſarius: tuo vero Antipater filio, Ariſtobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem verò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc ſit iudiciũ meum, neque id quiſquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam Deum bono regni mei, meorumq́; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aſpicere. Poſtquam hæc locutus eſt, fleuit, & puerorũ dexteras iunxit, benigniſſimeq́; conſalutatis ſingulis dimiſit concilium. Statim diriguit Antipater, quantoq́; dolore affectus eſſet neminem latuit, pupillorum namque honorem apud patrem quoque ſibi derogatum exiſtimabat: iterumq́; de rebus cunctis periculum fore, ſi Alexandri filijs præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuiſſet. Ad hæc reputabat odiũ ſuum, & orbitatis miſerationem, qua tota gens flectebatur, quanto viuentium puerorum ſtudio, & quanta memoria mortuorum ipſius ſcelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere ſponſalia ſtatuit. & callidè quidem patri ſurrepere timuit, ſæuienti acriterq́; vigilanti ad ſuſpicandum. palàm verò cum ſupplex adire auſus eſt, coramq́; depoſcere, ne ſe honore priuaret, quo dignum eſſe iudicaſſet, nudumq́; Regis nomen habere vellet, regni autem ſubſtantiam penes alios eſſe. Nec enim poſſe rerum obtinere dominatum, ſi præter auum Archelaum, etiam Pheroras Alexandri filio ſocer eſſet adiunctus. Inſtantiſſimè verò preca-

Herodis filij ex ſeptẽ vxoribus ſuſcepti.

batur quia numeroſa eſſet Regia *progenies, nuptias permutari. Nouem namque* Regi *vxores erant, ſed harum ſeptem vnde filios ſuſceperat, ipſum Antipatrum ex* Doride, *Herodem autem ex Mariamme pontificis filia: itemq́;* Antipam *& Archelaum ex Malthace Samaritide, filiamq́;* Olympiadem, *quam frater eius Ioſephus habuerat, ex* Hieroſolymitide *verò* Cleopatra *Herodem & Philippum, necnon ex* Pallade *Phaſaelũ.* Habebat *autem filias quoq́; alias,* Roxanen *&* Salomen, *vnam ex Phedra, & alteram ex Elpide: duasq́; vxores ſine filijs, conſobrinam & fratris filiã: & præter has* Alexandri *&* Ariſtobuli *ſorores duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia ſupereſſet, aliter nuptias iungi poſtulabat*

Antipater.

Antipater. Rex autẽ perſpecto eius animo, quid de pupillis cogitaret, vehementer iratus eſt: quippe filiorũ quos interfecerat caſum reputãs verebatur ne etiam hi quandoq; criminationũ Antipatri premiũ fierent. Sed tunc quidem ſauioribus dictis eum protelat. Poſtea verò blanditijs eius adductus, ſponſalia reformauit: ac primũ ipſi Antipatro Ariſtobuli filiã collocat, filium verò eius iungit filiã Pherora. Hinc licebat aduertere, quantum Antipatri valuerit adulatio, quod idem in ſimili cauſa impetrare Salome non potuit. hanc enim quamuis ſoror eſſet, atq; hoc ſæpe intercedente Iulia vxore Cæſaris poſtulaſſet, Arabi Syllæo nubere non paſſus eſt: ſed inimiciſsimam ſibi fore iurauit, niſi ab hoc ſtudio deſtitiſſet. poſteaq; inuitam Alexæ cuidam ex amicis ſuis in matrimonium dedit: eiusq; filiarum vnam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariammes vna, ſororis filium habebat Antipatrum, altera fratris Phaſaelum. Sic interrupta pupillorum ſpe Antipater, & pro ſua cõmoditate affinitatibus iunctis, expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia, nequaquã erat tolerabilis: nam quia ſingulorũ odiũ vitare nõ poterat, ſecuritatem ſibi ex terrore quærebat: cum præterea Pheroras ei veluti iam cõfirmato Regi obſecundaret. Quin & mulierum conflata in aula conflictio, nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ vxor cum matre ac ſorore ſua, necnon & matre Antipatri, multa in Regia inſolenter agebat, auſa etiã duas Regis filias cõtumelioſè tractare: cui rei maximè ab Antipatro erat obiecta. Itaq; cum illi inuiſæ eſſent, alias quidem morigeras habebãt: ſola verò Salome aduerſabatur eorũ concordiæ: quodq; nõ bono Regis coirent, apud ipſum inſimulabat. Cognita verò eius delatione mulieres, quodq; Herodes agrè tuliſſet aperto quidem conuentu & familiaritate abſtinuerunt, contrà verò & diſcordare inter ſe Rege audiẽte ſimulabant: cum his adeò colluderet Antipater, vt palàm Pheroram minimè dubitaret offendere: occultos autem cœtus & nocturnas commeſſationes agebant: earumq; conſenſionem fecit obſeruatio firmiorem: cum horum nihil ignoraret Salome, ſed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia, maximeq; aduerſus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæteras accuſaret Salome, aduocato cognatorũ amicorumq; cõcilio, & alia multa mulieri & filiarũ contumelias crimini dedit, quodq; Phariſæis mercedem contra ſe præbuiſſet, fratremq; ſibi hoſtem reddidiſſet expugnatum venenis. Poſtremo cõuerſus ad Pheroram, vtrum, ait, ſe fratrẽ an vxorem vellet optare? Cumq; ille ſe citius vita dixiſſet quàm cõiuge cariturũ, incertus quid ageret, ad Antipatrũ ſermonem contulit: ac ne cum Pherora, vel eius coniuge, aut quouis alio, qui ad eam pertineret, vnquam colloqueretur edixit. Verum ille palàm præcepta cuſtodiens, in occulto cum his pernoctabat, metuensq; obſeruationem Salomes, per amicos in Italia degentes, vt Romam proficiſceretur, effecit perlatis literis, vbi Antipatrum aliquanto poſt tempore ad Cæſarem mitti oportere perſcriberent. Igitur Herodes nihil moratus, eum miſit: cunctis quæ vſui forent, magnaq; pecunia liberaliter inſtructum, teſtamentumq; vnà ei portandum dedit, in quo Rex ipſe Antipater inſcriptus erat, & Antipatri ſucceſſor Herodes, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllæus Arabs itidem Romam, neglecto Cæſaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao cauſam ante dixerat. Non leue autem cum Areta Rege ſuo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat & Soemum in Petra oppido potentiſsimum, redem-

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Herodes Antipatri blanditijs adductus, ſponſalia reformat.

Ant. lib. 17. cap. 3. Antipater expectatione regni certa nititur.

Mulierum in aula cõflictio.

Ant. lib. 17. cap. 4.

Herodes Antipatro, ne cum Pherora, vel eius coniuge vnquã colloqueretur, edicit

An. mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

ptoq́; Fabato procuratore Cæſaris fautore vtebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Syllæo alienauit: ac per eum quæ Cæſar iuſſerat exigebat. Ille autem cum nihil dediſſet, accuſabat apud Cæſarem Fabatum, diſpenſatorem eſſe dicens, non quæ ipſi, ſed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autem apud Herodem in honore maximo habebatur, ſecretorum Syllæi proditor factus eſt: regiq́; indicauit, quòd Syllæus Corinthum eius ſatellitem pecunia corrupiſſet, eumq́; aſſeruari oporteret. Neq; Rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iſte, licet in aula Regis eſſet educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum ſolum corripi, ſed etiam duos alios Arabas iuſſit apud eum repertos, vnum Syllæi amicum, alterum Phylarchum. Qui ſubditi quæſtioni, magna pecunia Corintho, vt Herodem occideret, perſuaſiſſe confeſſi ſunt: atq; etiam à Saturnino Syriæ rectore interrogati, Romam tranſmiſſi ſunt.

Fabatus Procurator Cæſaris apud Herodem ſecretorum Syllæi proditor.

CAP. XIX.

De veneno Herodi parato & quomodo compertum ſit.

AT Herodes Pheroræ vehementius imminebat, vt repudiaret vxorem: neque quomodo mulierem plecteret inueniebat, cum multas in eam odij cauſas haberet, donec ipſum etiam fratrem cum ea ſupra modũ indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria, in tetrarchiam ſuam receſſit, iuratus vnum ſibi exilij finem fore mortem Herodis, neq; ad eum reuerſurum eſſe dum vixerit. Deniq; nec ægrotum quamuis ſæpe accitus fratrem inuiſere voluit, cum quibuſdam mandatis eum quaſi moriturus vellet inſtruere. Sed ille quidẽ præter ſpem conualuit. Poſtquam autem Pheroras in morbum incidit, tum Herodis patientia demonſtrata eſt. Nam & venit ad eum, & humaniſſimè curatum voluit: ſed morbum ſuperare non quiuit: intra dies enim paucos eſt mortuus. Quem licet vſque ad vltimum vitæ diem dilexiſſet Herodes, tamen quòd illum quoque veneno peremiſſet, fama vulgatum eſt. Verum eius corpore in Hieroſolymã deportato, luctum maximum cunctæ genti denunciauit, clariſſimaq́; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidem interfector Alexandri & Ariſtobuli, hunc exitum vitæ ſortitus eſt. Tranſijt autem in Antipatrum autorem pœna ſceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum Regem triſtes adijſſent, fratrem ipſius Pheroram veneno interceptum eſſe dicebant. nam quendam ei cibum obtuliſſe coniugem ſuam, non eo quo ſolebat modo conditum: eoq́; ſumpto illum morbo protinus eſſe correptum. Veniſſe autem ante biduum, matris ac ſororis eius accitu quandam veneficam mulierculam ex Arabia, vt venenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dediſſe mortiferum Syllæi conſilio: namque illi notam fuiſſe. Perculſus igitur plurimis ſuſpicionibus Rex, ancillas & nonnullas libertinas quæſtioni ſubiecit. Ibiq́; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cæli terræq́; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum cauſa eſt, vindicet. Hoc Rex initium nactus, perſequebatur vlterius indaginem veritatis. Mulier verò & matris Antipatri familiaritatẽ cum Pherora eiusq; mulieribus, & occultos eorũ cõuentus aperuit: quodq; Pheroras & Antipater redeuntes à Rege, tota cum illis nocte potare ſoliti eſſent, ſeruis omnibus excluſis & ancillis. Vna quidem libertinarũ hæc indicauit. Cum autem ancillæ ſeparatim ſingulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere,

Herodes Pheroram cum vxore eijcit.

Pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur.

Ant. lib. 17. cap. 5

Venefica muliercula ex Arabia.

Confeſſio mulierculàrum in tortura.

quia de cauſa Romam quidem Antipater ex compoſito, Pheroras verò trans flumen ſecedere curauiſſet. Nam ſæpè illos in ſermone dixiſſe, quòd poſt Alexandrum & Ariſtobulum ad ipſos eorumq́; coniuges tranſiturus eſſet Herodes. Nec alicui poſſe parcere, qui Mariamnæ eiusq́; filijs minimè pepercisset: ideoq́; melius eſſe, ab hac belua quàm longiſsimè fugere. Sæpè autem dixiſſe matri Antipatrum conquerentem, quòd cum ipſe iam canus eſſet, pater in dies ſingulos iuueneſceret, ſeq́; fortaſſe prius quàm regnare incipiat moriturum: aut ſi vnquam ille deceſſerit, (quando autem iſtud futurum?) voluptatem ſibi ſucceſsionis omninò fore breuiſsimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc eſt Alexandri & Ariſtobuli filios: ſibi autem filiorum quoq; ſpem ademptam eſſe patris iniuria: qui non eorum quenquam poſt mortem ſuam regni ſucceſſorem, ſed Mariamnes filium ſcripſiſſet hæredem. Qua quidem in re prorſus eum ſenectute delirare, ſi teſtamento ſuo ſtādum arbitraretur. ſe namq; vt ex eius progenie nemo ſupereſſet curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuiſi vnquam filij fuerunt, odio vincat: plus tamen eum etiam fratres odiſſe. Deniq; nuper ſibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donaſſe: atq; cum Pheroras diceret, quid enim per nos lædebatur? reſpondiſſe Antipatrum, vtinam cunctis ablatis nudos ſe dummodo viuos relinqueret. Verùm hoc nequaquam fieri poſſe, vt tam peſtiferam beſtiam quiſquam effugiat, ſub qua nec amicis eſſe palàm liceret. Denique nunc occultè, inquit, conuenimus: licebit autem apertè, ſi virorum ſpiritum manusq́; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quòd Pheroras cum illis Petram fugere cogitaſſet. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum eſt. De his enim ſoli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem furor eius erumpit: eamq́; omni ornatu, quem illi donauerat, ſpoliatā, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira depoſita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, & ad omnes ſuſpiciones excitabatur: multosq; innocentes, metu ne quem nocentium prætermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam ſe conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, & ex illius tormentis comperit, necandi ſui cauſa ex Ægypto Antipatrum venenum malum petiſſe, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepiſſe Theudionem, ac Pheroræ tradidiſſe: cui mandaſſet Antipater, vt Herodem occideret, dum ipſe Romæ abeſſet, ac ſuſpicione careret: Pheroram verò venenum vxori ſuæ dediſſe ſeruandum. Itaque hanc euocatam, ſtatim Rex quod acceperat afferre iubet. Illa verò quaſi allatura egreſſa, de tecto ſe præcipitem dedit, vt eo modo probationes & Regis tormenta præueniret. Sed Dei prouidentia, ſicut apparet, quæ ab Antipatro pœnas repeteret, non in caput, ſed in diuerſam delata partem, periculum mortis euaſit. Portataq́; ad Regem, vbi reſipiſcere potuit (nam caſus eam perturbauerat) quamobrem ſe præcipitaſſet interrogata, adiurante Rege, quòd vera dicenti remitteret omne ſupplicium: ſin falſa promere maluiſſet, corpus eius tormentis abſumeret, neque ſepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: quid, inquit, ſecreta cuſtodio, quum Pheroras obierit, Antipatro qui nos omnes perdidit ſeruitura? Audi Rex, & tecum Deus mihi teſtis veritatis, qui falli non poteſt, Cum Pheroræ morituro lacrymans aſſiderem, tunc ille me ad ſe vocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo ſum deceptus. Nam qui ſic me diligeret, inuiſum habui, &

An. mūdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.

Doridem Alexandri matrem omni ornatu ſpoliatam Herodes expellit.

Pheroræ cōiunx quid cum veneno ſit actū, ingenuè fatetur.

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

necare cogitaui: qui tanto nunc mei, quamuis nec dum mortui, dolore confunditur. Sed ego quidem impietatis precium fero: tu verò quod in eum ſeruas, relictum nobis ab Antipatro venenum, huc affer properè, meq́ vidente conſume, ne ad inferos quoq́ vltricem huius ſceleris conſcientiam deferam. Ita vt iuſſit attuli: & magnam quidem veneni partem ſub obtutibus eius in ignem effudi: modicum verò mihi propter dubios caſus, & quæ te metuerem, reſeruaui. His dictis, illa quidem omninò paululum quiddam veneni habentem pyxidem profert: Rex verò in matrem fratremq́ Antiphili contulit quæſtionem. Verùm hi quoq́ Antiphilum ex Ægypto attuliſſe pyxidem fatebantur, illumq́ venenum à fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepiſſe dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexandri & Ariſtobuli manes, ipſi erant incertarum rerum exploratores atq́ indices, & à ſuſpicionibus remotiſſimos ad probationes trahebant. Deniq́ etiam Pontificis filiam Mariammen, conſciam eſſe maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonſtratum eſt. Rex autem matris audaciam filij quoq́ pœna coercuit. Nam quem illa pepererat Herodem, patri ſucceſſorem ſcriptum ex teſtamento deleuit.

Diuina vltio nullum ſcelus impunitum relinquit.

CAP. XX.

De Antipatri in Herodem malignis ſtudijs deprehenſis & vltis.

POST hac etiam Bathyllus, nouiſſima conſiliorum Antipatri fides documentis acceſſit. *Namq́ is erat quidem libertus eius: aliud autem venenum ferens, hoc eſt, aſpidum virus, aduenerat, aliorumq́ ſerpentum ſuccos: vt ſi prius fuiſſet inualidum, hoc ſe Pheroras cum ſua coniuge in Regem armaret. Idem verò præter ſuſceptam contra ſalutem patris audaciam, velut operam ſubciſiuam, habebat epiſtolas aduerſum fratres compoſitas ab Antipatro. Erant autem Romæ in ſtudijs Archelaus & Philippus, iam adoleſcentuli, magniq́ animi Regis filij, quos Antipater velut imminentes ſpei ſuæ remouere feſtinans, quaſdam in eos literas ipſe finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis ſcribere perſuaſit, quòd multis patrem maledictis carperēt, ac de Alexandri & Ariſtobuli nece manifeſtè quererentur, ſeq́ accitos eſſe grauiter ferrent: iā enim pater eos redire præceperat, idq́ maximè ſolicitabat Antipatrū. Quinetiam prius quàm proficiſceretur, in Iudæa conſtitutus Antipater, eiuſdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq́ adeundo vitandæ ſuſpicionis cauſa, fratres purgare ſimulabat: quædam falſo ſcripta, quædam verò adoleſcentiæ peccata eſſe commemorans. Quo quidem tempore ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulabat, plurimis pecunijs datis, ſumptuum confundere tentabat indicia, veſtem precioſam variaq́ ſtragula, poculaq́ argentea necnon & aurea comparādo, aliaq́ plurima inſtrumenta, vt preciorum magnitudine mercedes falſarijs erogatas celaret. Deniq́ ducenta talenta retulit expenſa, & eorum maxima fuit occaſio cauſa Syllei. Uniuerſis autem malis tunc minoribus maiore contectis, cum omnia quidem tormenta de patricidio, epiſtolæ verò de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa venientium, quo loco fortunæ domus eſſent ei nunciauit, quamuis inter ſcelus probatum & ipſius reditum ſeptem menſium interualla fluxiſſent. Ita erat inuiſus omnibus. Fortaſſe autem etiam quibus indicandi voluntas fuit per interfectorū fratrum*

Antipatri in Archelaum & Philippum fratres inſidiæ.

Antipater ſcriptoribus epiſtolarū, quas in fratrum perniciem ſimulat, ingentem pecuniæ ſummam erogat.

manes obmuteſcebant. Denique Roma literas miſit, continuò ſe venturum eſſe, quodq́; honorificè dimiſſus eſſet à Cæſare nuncians. Rex autem inſidiatorem manibus tenere deſiderans: timensq́; ne ſi quid præſciſſet, fortè caueret, ipſe quoque literis beneuolentiam ſimulans, & alia familiariſſimè ſcripſit, & vt reuerſionem ſuam maturaret orauit. Nam ſi properaſſet, matris ſuæ quoq; offenſionem poſſet componere, quam expulſam eſſe non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pherora ſuſceperat epiſtolam apud Tarentũ, eumq; vehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile videbatur: ſed quantum intelligi datur, cauſa doloris erat, quòd inſidiæ pro voto non ceſſerant: neque tam Pheroram flebat, quàm maleficiorum miniſtrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat, ne quando fortè deprehenderetur venenum. Tunc autem in Cilicia patris epiſtola ſibi reddita, quam ſuprà memoraui, ſtatim quidem feſtinabat: ſed poſtquam in Celenderin delatus eſt, ſubit eum quendam materni caſus cogitatio, anima iam per ſemetipſam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei ſuadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognoſceret, quibus ex cauſis matrem ſuam repudiaſſet: namque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, & viſendæ patriæ cupidi magis, quàm quid Antipatro eſſet vtile conſiderantes, vt properaret monebant, ne ex ipſa mora & patri cauſam prauæ ſuſpicionis, & occaſionem præberet calumniantibus. Nunc enim ſi quid motum eſt, in abſentem eſſe factum: nec enim præſente illo quenquam id auſurum fuiſſe. Abſurdum autem videri, propter ſuſpiciones incertas certis bonis carere, neque maturè ſe patri reddere, ab eoq; regnum accipere, quod ſolo ipſo niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, tranſmiſſusq; in Sebaſtum Cæſariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima ſolitudo cum omnes eum deuitarent, nullusq; auderet accedere. Nam etſi ſemper æquè inuiſus erat, odio tamen vt proderetur tunc data libertas eſt. Multos autem auertebat ex Rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, ſolusque de ſe quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim vel clarius eo quiſquam deductus eſt, cum Romam nauigaret, vel ignobilius inde ſuſceptus eſt. Enimuerò clades ille domeſticas intelligẽs, calliditate celabat, metuque penè mortuus, vultu confidentiam ſimulabat. Et neque fuga ſpes vlla erat, neque circunſtantibus malis emergere poterat: certumque nihil ei de domo, ne ibi quidem nunciabatur: id enim Regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam ſpes eum pertentabat hilarior, aut nihil eſſe deprehenſum, aut, ſi quid eſſet, hoc ſeſe impudentia ſua diluturum ac dolis, quæ ſola inſtrumenta ſalutis haberet. Itaq; his armatus, ſine amicis in Regiam venit, qui à prima ianua cum iniuria ſunt repulſi. Fortè autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingreſſus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, velut eius ſalutandi cauſa, propius accedebat: cum ille obiecta manu & capite declinato, exclamat: Et hoc patricidæ eſt, vt me amplexari velis, qui tot maleficijs inuolutus ſis. Diſpereas, impium caput: neq; me attingas prius quam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem, qui opportunè preſtò eſt, Varum. Abi, & quemadmodũ te purges in diem craſtinum meditare. nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obſtupefactus Antipater, quia reſpondere nihil potuit, reuerſus eſt. Cum autem ad eum veniſſent mater & vxor, cunctas ei probationes expoſuerunt. Tumq; recepta mente, quo

pacto

Anno mũdi 3961. Ante Chriſtum natum 3.
Ant. lib. 18. Cap. 8.

Antipater vt reuerſionem ſuam maturaret, ſcribit Herodes.

Antipater Pheroræ mortem vehementer luget.

Antipater Cæſareæ omnibus inuiſus.

Quomodo Antipater Roma domum reuerſus ab Herode fuerit acceptus.

An. mũdi 3961. AnteChriſtum natum 3.

Iudicium contra Antipatrum, cui præſidet Varo.

pacto ſeſe defenderet cogitabat. Poſtero autem die Rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoq; amicos vocat. Ipſe autem cum Varo reſidens, cunctos indices iuſsit adduci, in quibus erant etiam ſerui matris Antipatri quidam pridem comprehenſi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuſcemodi. Quoniã illa omnia patri tuo cognita ſunt, caue ne ad eum venias, niſi aliquod auxilium à Cæſare impetraueris. Itaq; his vnà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cumq; pronus ante pedes patris cecidiſſet: oro, inquit, pater, ne quid de me præiudices, ſed integras aures ſatisfactioni meæ præbeas. Demonſtrabo enim me innoxium, ſi tu velis. Ille autem magna voce imperato ei ſilentio, ad Varum locutus eſt: Quod & tu Vare, & quiuis iuſtus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certè ſcio. Vereor autem ne mea quoq; tibi ſit inuiſa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miſerandus videri debeo, quòd erga tam ſceleſtos indulgentiſſimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adoleſcentulis regnum detuleram, eoſq; Romæ educatos amicos Cæſaris feceram: ſed quos alijs inuidendos Regibus æmulandoſq; conſtitui, meæ ſalutis hoſtes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Iſti enim quòd iuuenis & ſucceſſor meus futurus eſſet, maximè ſecuritas quærebatur. at verò hic belua, patientia mea ſuprà quàm ſatis erat expletus, in me ſatietatem ſuam profudit: eiq; diu viuere ſum viſus, meamq; ſenectutem grauiter tulit, Rexq; fieri non niſi patricidio paſſus eſt. quæ quidem profectò noui qua ratione cogitauit: quòd eum ex agro abiectum reduxerim, & excluſis quos mihi Regina pepererat filijs, regni mei vicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia ſpes eorum iuſtas abrupi. Quid enim tantum de illis, quantum de iſto benè ſum meritus? cui viuus etiam poteſtatem meam penè conceſſi: apertè autem regni ſucceſſionem teſtamento reliqui, & præter deſtinatos ei ſeparatim quinquaginta reditus talentorum, ſumptum paſsim mea pecunia ſubminiſtraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi trecenta talenta, quemq; ſolùm ex omni familia mea, tanquam patris ſeruatorem, Cæſari commendaui. Aut quid illi tantum ſceleris, quantum Antipater admiſerunt? quódue de his habui indicium, quale demonſtrauit huius inſidias? etiam approbo, quia auſus eſt aliquid patricida, rurſumq; veritatem dolis ſperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego iſtam beluam noui: & quàm ſit veriſimilia dicturus, iam nunc proſpicio, fletuſq; ſimulatos. Hic eſt qui me quondam monebat, vt viuum Alexandrum cauerem, neq; meum corpus omnibus crederem: hic eſt qui vſque ad cubile meum ſolebat ingredi, & circumſpicere, ne quis mihi fortè paraſſet inſidias: hic ſomni mei cuſtos erat, & ſecuritatis dator, qui conſolaretur luctum peremptorum, & viuentium fratrum beneuolentiam dijudicaret: hic propugnator & ſatelles meus. Quum eius calliditas Vare in mentem venit, & quemadmodum ſingula ſimulaſſet, vix me credo viuere, tamq; grauem inſidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam, mihiq; amiciſsimi ſemper infenſi ſunt, ego quidem fatorum iniquitatem flebo, & mecum ipſe ſolitudinem gemam. Nemo autem qui meum ſanguinem ſitierit elabetur, etiamſi per omnes filios indicia ventura ſint. Hæc dicens, ipſe quidem interrupto ſermone tacuit, dolore confuſus. Nicolaum autem vnum ex amicis probationes iuſsit exponere. Inter

Herodis in iudicio contra Antipatrum accuſatio.

Beneficiorum Herodis in filios collatorum recitatio.

Herodes Antipatrũ præ reliquis filijs amauit, plurimaq; in eum beneficia contulit.

hæc

hac autem Antipater ſublato capite, cum proſtratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendiſti. Nam quomodo ego patricida, quem tu ſemper ſeruatorem te habuiſſe commemoras? Aut ſi ficta, vt dicis, ſimulataq; mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeò demens fui, vt non intelligerem, quòd ſi homines lateret tanti ſceleris cogitatio, cœleſtem latere iudicem omninò non poſſet, qui vbiq; preſtò eſſet, & cuncta cõſpiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id Deus vltus eſt, quia tibi malè cogitauerãt? Quid autem fuit cur me tua ſalus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij ſuſpicio? Sed diligebar. An ex te metus aliquis? Quin tui ſeruans, alijs timẽdus eram. Fortaſſis egeſtas cauſa fuit? Multo minus. Quis enim magis expenſarum habuit poteſtatem? Si autem omnium hominum perditiſſimus eſſem, immanisq; beſtiæ animum gererem, certè manſueti patris beneficijs vincerer: quem, ſicut tu dixiſti, reduxeris, totq; filijs antepoſueris, viuusq; Regem declaraueris, aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum. ô me miſerum, acerbiſſimamq; peregrinationem meam, quàm longum liuori tempus, magnumq; inſidiantibus ſpatium præbui. Sed tamen tibi pater tuisq; rebus abieram, ne Syllæus tuam contemneret ſenectutem. Roma mihi teſtis eſt pietatis, & princeps orbis terræ Cæſar, qui me patris amatorem ſæpè vocitabat. Accipe pater has eius literas. hæ fictis in me criminationibus veriores: his me defendo: hæ affectus erga te mei argumenta certiſſima: recordare quàm inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias non ignorans. Tu pater imprudens me perdidiſti, tu compuliſti vt darem accuſandi tẽpus inuidiæ. Verùm ad indicia veniam Ecce adſum, terra mariq; nihil vſquam patricida perpeſſus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud Deum, & apud te pater, condemnatum me eſſe ſcio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per viſcera mea pergant inſtrumenta pœnarum, ne parcas ſceleſto corpori. Nam ſi patricida ſum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lacrymis ac eiulatu vociferans, & omnes alios, & Varum ad miſericordiam prouocauit: ſolùm autem Herodem, quò minus fleret, iracundia continebat, documentis veris intentum. Ibi autem Nicolaus, iuſſu Regis multa de Antipatri calliditate præfatus, & miſericordiæ ſpem abſtulit, & atrociſſimam accuſationem inſtituit, cuncta quidem regni maleficia illi aſcribens: maximè verò fratrum interitum, quos ipſius calumnijs interfectos eſſe demonſtrans, etiam ſuperſtitibus eum inſidiari quaſi ſucceſſionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri venenum paraſſet, multo minus à fratribus abſtineret. Cum autem ad veneni probationem veniſſet, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pheroræ crimen exaggerans, veluti illum quoque Antipater fratricidam feciſſet, corruptisq; Regis amiciſſimis, ſcelere omnem domum repleuiſſet. Atque ita multis alijs dictis & probatis perorauit. Varus autem cum reſpondere iuſſiſſet Antipatrum, & ille nihil amplius elocutus, quàm, Deus teſtis eſt innocentiæ meæ, ſilensq; iaceret, venenum petijt, idq; cuipiam damnatorum capitis ex cuſtodijs bibendum dedit: eoq; ſtatim mortuo, quædam in ſecreto cum Herode ſermocinatus, geſta in concilio Cæſari ſcripſit: poſteroq; die inde diſceſſit. Nihiloq; minus Rex Antipatro vinculis tradito, cladis ſuæ nuncios ad Cæſarem miſit. Poſt hæc Salomen appetiſſe inſidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è ſeruis Antiphili Roma venerat, epiſtolas ferens cuiuſdam Acmes nomine, ancillæ Iuliæ: quibus

An. mũdi 3961. Ante Christum natum 3.

Reſponſio & excuſatio Antipatri

Antipater Romam & Cæſarem pietatis teſtes allegat.

Nicolaus iuſſu Regis contra Antipatrum atrociſſimam accuſationem inſtituit.

Peroratio Nicolai.

Venenũ in quodam capitis damnato probatur.

An. mũdi 3963. Anato Chriſto 1.

Alia aduerſus Antipatrum accuſatio.

ad Regem ſcriptis, indicauerat Salomes epiſtola inter literas Iuliæ reperta, clàm ei beneuolentiæ cauſa miſiſſe. Ipſius autem Salomes epiſtolis & maledicta in Regem acerbiſſima, & accuſatio maxima continebantur. Sed hæ ab Antipatro erant ficta: iſq; Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere perſuaſerat. Epiſtola enim eiuſdem mulierculæ ad ipſum ſcripta id prodidit, cuius verba hæc ſunt: Sicut voluiſti patri tuo ſcripſi, & alias epiſtolas miſi, certò ſciens, Regem ſorori ſuæ minimè poſſe parcere, ſi eas recitauerit. Benè autem facies ſi conſummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epiſtola & quæ in Salomen ſunt compoſita deprehenſis, Regem ſubijt cogitatio, ne fortè etiam Alexander falſis epiſtolis fuiſſet oppreſſus: quodq; penè ſororem propter Antipatrum occidiſſet, anxius erat. Itaque non eſt vltra cunctatus, quò minus ab eo ſumeret omnium cauſa ſupplicium: ſed ne propoſitis ſatisfaceret, graui morbo impeditus eſt. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Cæſarem. ac propterea teſtamento mutato, exemit nomen Antipatri, Regemq; ſcripſit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater inſimulauerat. Cæſari autem poſt alia pecuniaria munera mille talenta, & vxori eius ac filijs, itemq; amicis & libertis, propè quinquaginta: cæteriſq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum diſtribuit, ac ſororem Salomen luculentiſſimis donis honorauit. In teſtamento quidem iſta correxit.

Herodes de Antipatro ſupplicium ſumere cogitat, proptereaq; nomen ipſitus in teſtamento delet.

CAP. XXI.

De aquila aurea, morteque Antipatri & Herodis.

Ant. lib. 17. Cap. 8

MORBVS *autem ingraueſcebat, quòd eum ſenectus pariter ac mœror vrgeret, & annos iam ſeptuaginta natus eſſet: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum, vt nec bona valetudine quicquam iucunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem, quòd Antipater viueret. Hunc enim non obiter & aliud agens, ſed cum ipſe conualuiſſet, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate ſophiſtæ duo, qui ſummè ſcire leges patrias videbantur, & propterea per omnem gentem maxima gloria prædicabatur: Iudas filius Sepphorai, & alter Margali Matthias. Hos non pauci adoleſcentium ſectabantur, cum leges exponerent, & in dies ſingulos puberum exercitum congregabant. Qui cum Regem audiſſent mœrore ac morbo tabeſcere, apud notos loquebantur, opportunum iam tempus eſſe, vt Deus vindicaretur, fabricatáque aduerſus leges patrias opera deſtruerentur. Siquidem in templo nefas ſit, imagines, aut vultus, aut cuiuſlibet animalis cognomine ſimulacrum haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd ſupra maximam portam templi Rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant ſophiſtæ vt tollerent: pulchrum eſſe dicentes, etiam ſi quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recuſare: ſic enim decedentibus, & animam immortalem & bonarum rerum ſenſum perſeuerare perpetuò: minus autem fortes & ſapientiæ ſuæ neſcios amare animam imperitia: magiſque morbo cupere, quàm virtute defungi. Dum hæc illi diſſererent, rumor ſubitò peruagatur, Regem fere iam mori: vnde etiam confidentes adoleſcentes coronam adorti ſunt: ipſoque meridie, quum plurima multitudo verſaretur in templo, craſſis demiſſi funibus,*

Iudas & Matthias populum vt aquilam auream tollerent, hortantur.

funibus, aquilam ex tecto auream ſecuribus abſcidebant. Quare ſtatim Regis duci nunciata, non parui ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehenſos, Regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipſi auream concidere auſi eſſent, feciſſe confeſſi ſunt: deinde quo iubente, lege patria, reſponderunt. Cum verò, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quæreretur: quia poſt mortem bonis plurimis frui ſperarent, aſſeruerunt. His itaque Rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum ſuperat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quaſi ſacrilegos inuectus, & quòd occaſione legis patriæ quædam maiora tentaſſent, velut impios ſupplicio dignos eſſe iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos quæſtio iret, precabatur, vt primum facinoris ſuaſoribus, deinde in eo deprehenſis pœnæ ſubditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, & ipſos Rex qui funibus demiſſi erant cum ſophiſtis viuos incendi, & reliquos qui vnà comprehenſi ſunt, obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc *totum eius corpus morbo occupatum varijs doloribus differebatur. nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis ſuperficiem. Aſsiduis autem vexabatur coli tormentis, pedesq́; tanquam ex intercutis vitio tumuerant. Quin & inflatio ventriculi, putredoq́; virilis membri vermiculos generans, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum ſuſpiria membrorumq́; omnium contractio fatigabat: vt qui hæc ad diuinitatem referrent, vltionem eam eſſe dicerent ſophiſtarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, vitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis ſalutem ſperabat. Deniq; Jordanem tranſgreſſus, apud Calliroen aquis calidis vtebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Aſphaltites vocatur, effluentes, pro dulcedine potui ſunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in ſolium plenum demerſum ita diſſolutum eſt, vt etiam lumina quaſi mortuus reſoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum reſpicere viſus eſt. deſperata verò ſalute, militibus quinquagenas drachmas, multamq́; pecuniam rectoribus atque amicis diuidi iuſsit. Cum autem rediens ad Hierichunta veniſſet, atra iam bili correptus, & penè ipſi morti minabatur: factumq́; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiuſque vici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen eſt Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome ſorore &* Alexa *marito eius ad ſe vocatis: ſcio, inquit, mortem meam feſtis gaudijs celebraturos eſſe Iudæos. Verùm per alios lugeri potero, & præclariſsimos honores ſepulturæ aſſequi, ſi quæ præcipio feceritis. Hos viros qui habentur in cuſtodia, cum animam efflauero, ſtatim militibus circundatos occidite: vt etiam inuita omnis mihi Judæa, omnisq́; domus illacrymet. Et ſimul his mandatis, legatorum quos Romam miſerat epiſtolæ ſunt allatæ, quibus* Acmen *ancillam Juliæ iuſſu Cæſaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum eſſe indicabatur. Quin & ſi pater eum in exilium dare mallet, id quoque permiſiſſe Cæſarem, ſcriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuncio recreatus, doloribusq́; rurſum victus (nam inedia tuſsisq́; pariter violentia diſtendebatur) fatum præuenire conatus eſt: ſumptoq́; malo, etiam cultellum popoſcit: ſectum enim comedere conſueuerat. Deinde circumſpecto ne quis arbiter impediret, tanquam ſe percuſſurus dexteram ſuſtulit. Cum verò* Achiabus *conſobrinus eius accurriſſet, manumq́; continuiſſet, vlulatus maximus in regia ſtatim, quaſi*

An. mũdi 3963. A nato Chriſto 1.

Iuuenes qui aquilam auream abſciderant, ad Herodẽ deducti, exauunantur.

Iuuenes cum Sophiſtis capitis damnati, interficiuntur.

Herodes varijs morbis vexatur. Ant. lib. 17. Cap. 9.

Herodes morbis obrutus, aquis calidis vtitur.

Atra bilis Herodi mortem minatur.

Herodes Roma literas, quibus Acmen iuſſu Cæſaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum eſſe ſignificabatur, accipit.

Herodes doloribus victus, ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat.

An. mũdi 3963. A nato Chriſto 1.

Ant. lib. 17. Cap. 16.

Rex mortuus eſſet, excitatus eſt. Eoq́; properè audito, Antipater fiduciam recepit: lætusq́; iam cuſtodes promiſſa etiam pecunia, rogabat, vt ſe ſoluerent atque dimitterent: quod eorum princeps non ſolùm ne fieret obſtitit, ſed etiam Regi velociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans, quàm vires ægrotantis valebant, continuò ſatellitibus miſſis occidit Antipatrum: mortuumq́; ſepeliri præcepit in Hyrcanio. Deinde rurſum corrigit teſtamentum, & ſucceſſorem quidem Archelaum natu maximum Antipæ fratrem ſcripſit, tetrarcham verò Antipam. Poſt interitum autem filij quinque diebus exactis moritur: annos quidem triginta quatuor, ex quo interfecit Antigonum, regno potitus: triginta verò & ſeptem, poſtquam Rex à Romanis declaratus eſt. Et in alijs quidem omnibus, ſecunda fortuna vſus eſt, ſi quis alius. Regnum enim quod priuatus ſibi quæſierat, tanto conſeruatum tempore, filijs ſuis reliquit. In rebus autem domeſticis infeliciſſimus fuit. Salome autem, antequam reſciret mortem Regis exercitus, cum marito progreſſa, vinctos abſoluit, quos occidi mandauerat: ipſum dicens mutaſſe conſilium, & vnumquenq́; iuſſiſſe domum dimitti. Atque ita poſt horum abitum militibus indicatur. Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemæus anuli Regis cuſtos, quo ſignare ſolitus erat, & fortunatum illum cœpit dicere, & multitudinem conſolari. Relictamq́; ab eo militibus epiſtolam recitauit, in qua multum rogabat, vt beneuolo animo ſucceſſorem ſuum fouerent. Deinde poſt epiſtolam teſtamentum legebat, in quo Philippum quidem hæredem Trachonis, proximarumq́; regionum: tetrarcham verò, ſicut ſuprà diximus, Antipam: Regem autem Archelaum ſcripſerat: eidemq́; anulum ad Cæſarem ferre mandauerat, aſſignatamq́; regni adminiſtrati noticiam. Omnium nanque diſpoſitionum ſuarum dominum & confirmatorem Cæſarem eſſe voluit, cætera verò ſeruari iuxta ſuperius teſtamentum. Quo perlecto confeſtim clamor ſecutus eſt omnium Archelao gratulantium: militesq́; per cuneos & populus adeuntes, ſuamq́; promittebant, Deiq́; beneuolentiam precabantur. Hinc ad ſepeliendum Regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiæ prætermiſit Archelaus, *ſed omnem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quippe totus erat gemmis auróque diſtinctus, thorus autem purpura variatus, corpusq́; ſuper eum velatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impoſitum: corona verò deſuper aurea, ſceptrumq́; in dextera, & circa lectum filij cum propinquis. præterea ſatellites agmenq́; Thracium, Germanique & Galli, velut ad bellum inſtructi omnes antecedebant. Cætera verò militum manus armata, ducesque ſuos ordinumque principes ſequebantur decenter. Quingenti autem ſerui ac liberi odores ferebant: corpus autem per ducenta ſtadia portatum eſt in caſtellum Herodion: ibique ſecundum ipſius Regis mandata ſepultum eſt. Et Herodis quidem Regis hic finis fuit.*

Mors Antipatri.

Ant. lib. 17. Cap. 12.

Militibus ac multitudini Regis mors nunciatur.

Archelaus poſt patris obitum Rex declaratur.

Qua munificentia Herodes ſepultus.

FLA-

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER II.

SVMMA CAPITVM LIBRI II. DE BELLO IVDAICO

I. De ſucceſſoribus Herodis, & vltione direptæ aquilæ aureæ.
II. De pugna & ſtrage Hieroſolymis inter Iudæos & Sabinianos.
III. De Vari geſtis circa Iudæos crucifixos.
IIII. De ethnarcha Iudæorum inſtituto.
V. De ſubditicio falſoque Alexandro, eoque deprehenſo.
VI. De Archelai exitio.
VII. De Simone Galilæo, de tribus ſectis apud Iudæos.
VIII. De Pilati regimine.
IX. De ſuperbia Caij, & Petronio Præſide.
X. De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.
XI. De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria.
XII. De tumultibus in Iudæa ſub Felice.
XIII. De Præſidibus Iudææ Albino & Floro.
XIIII. De Floro ſæuiente in Iudæos Cæſarienſes & Hierolymitanos.
XV. De alia oppreſſione Hieroſolymorum dolo Flori.
XVI. De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.
XVII. De cœpta rebellione Iudæorum contra Romanos.
XVIII. De cæde Ananiæ Pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.
XIX. De Iudæorum maxima ſtrage Cæſareæ & in omni Syria.
XX. De Iudæorum alia graui cæde.
XXI. Iudæi Alexandriæ occiſi.
XXII. De clade Iudæorum, autore Ceſtio.
XXIII. De pugna Ceſtij contra Hieroſolymam.
XXIIII. De obſidione Hieroſolymæ à Ceſtio, & ſtrage.
XXV. De Damaſcenorum ſæuitia in Iudæos, deque Ioſephi ſtudijs in Galilæa.
XXVI. De Ioſephi periculis & euaſione, & Ioannis Giſcalei malitia.
XXVII. Tiberias à Ioſepho recuperatur & Sepphoris.
XXVIII. Quomodo Hieroſolymitæ bello ſe præparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

CAP. I.

De ſucceſſoribus Herodis, & vltione direptæ aureæ aquilæ.

ARCHELAO autem Romam proficiſcendi neceſſitas turbarum nouarum principium fuit. Diebus enim ſeptem in lugendo patrem conſumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudæos neceſſariò multos ad inopiam redegit: nam qui eum neglexerat, impius æſtimabatur) candida veſte indutus procedit ad templum. Ibiq; varijs fauoribus exceptus à plebe, ipſe quoque in excelſo tribunali, ſolioq; aureo reſidens, humaniſſimè vulgus admiſit: eisq; & quòd ſepulturam patris ſedulo curauiſſent, gratias egit, & quòd ſibi quaſi certo iam Regi, magnos honores habuiſſent. Verum ſe tamen ait non poteſtate ſolum interim, ſed etiam ipſo Regis nomine temperare, donec à Cæſare ſibi fuerit confirmata ſucceſſio, qui etiam teſtamento rerum eſſet omnium dominus conſtitutus. Idcirco enim ſe apud Hierichunta voluntati exercitus reſtitiſſe, cum ſibi diadema voluiſſet

An. mūdi 3964. A nato Chriſto 2.
Ant. lib. 17. cap. 11.
Luctus & epulæ Archelai.

An.mũdi 3964. A nato Chriſto 2.

Archelaus ſubditis ſuis omnem beneuolentiam & fauorem pollicetur.

luiſſet imponere. Cæterum pro alacritate ac beneuolentia, æquè militibus ac po-
pulo plenam ſe viciſſitudinem relaturum, ſi ab his quorum etiam eſſet imperiũ,
certus Rex declaratus fuiſſet: ſtudiumq; ſibi eſſe, vt erga illos rebus omnibus pa-
tre melior appareret. His gauiſa multitudo, ſtatim eius mentem magnis tentare
petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari, alij vectigalia tolli, quidam ſolui
cuſtodias acclamabant. Cunctis autem poſtulatis, in gratiam populi facile an-
nuebat Archelaus. Deinde celebratis hoſtijs, cum amicis erat in epulis. Ecce

Seditio propter Sophiſtas ob abſciſſam ex porta templi aquilam auream trucidatos, coorta. Ant. lib. 17. cap. 12.

autem ſubito poſt meridiem congregati non pauci nouarum rerum ſtudioſi, vbi
communis luctus de Rege ceſſauit, propria lamenta ſuſcipiunt, flentes eorum ca-
ſum, quos propter abſciſſam ex porta templi aquilam auream Herodes morte
damnauerat. Dolor autem non occultus erat, ſed clariſſimis queſtibus, fletuq;
iuſto & planctu ciuitas perſonabat, virorum cauſa videlicet, quos pro templo
ac legibus patrijs interijſſe dicebant. Eorum autem mortis pœnas, ab illis quos
Herodes pecunia donaſſet, repetendas eſſe clamitabant: ac primum, quem is con-
ſtituerat pontificem reijciendum, aliumq; pietate præſtantem, magisq; purum

Archelai in ſeditioſos benignitas.

optari debere. Quibus etſi mouebatur Archelaus ad vltionem, tamen eum pro-
fectionis feſtinatio cõtinebat, metuentem, ne ſi multitudinem reddidiſſet inimi-
cam, motu eius impediretur. Quamobrem monendo magis quàm vi experieba-
tur ſedare turbatos: miſſoq; magiſtro militum, vt quieſcerent, eos rogabat. Sed
illum ſeditionis autores, vbi ad templum venit, prius quàm verbum faceret,
lapidibus proturbarunt & alijs poſt eum mulcendi ſui gratia miſſis, multos enim
legabat Archelaus, iracunde omnia reſponderunt: neq; ſi numero aucti fuiſſent,

Paſcha plurima victimarum copia celebratur.

ocioſi fore videbantur. Itaque inſtante azymorum die feſto, qui apud Iudæos
Paſcha vocitatur, plurima victimarum copia plenus, infinita quidem ad tem-
plum ex agris multitudo religionis cauſa deſcendit: cum illi qui ſophiſtas lugebãt
in templo conſiſterent, nutrimenta ſeditioni quærentes. Hôc autem metu Arche-
laus, antequam omnem populum morbus iſte corrumperet, cohortem militum
& tribunum qui etiam ſeditionis principes comprehenderent, eò dirigit: contra
quos omne vulgus excitatum, multos lapidũ ictibus interfecit: ſaucius verò tri-
bunus vix elabitur. Et illi quidem ſtatim, veluti nihil mali actum eſſet, ad cele-
branda ſacra conuerſi ſunt. Sed Archelao ſine cæde iam multitudo comprimi
non poſſe videbatur. quamobrem totum illis immiſit exercitum, pedites per ciui-
tatem ſimul omnes, equitesq; per campum: qui cum ſacrificijs occupatos ſingulos

Tria millia Iudæorũ in Paſchate trucidantur.

inuaſiſſent, propè ad tria millia hominum occidunt: reliquam verò manum per
montes proximos diſiecerunt. præcones autem ſequebantur Archelaum, iuſſu
eius vnumquenq; vt domũ recederet admonendo. Itaq; cuncti neglecta diei feſti-
uitate, abiere. ipſe autem cum matre, necnon & Popla & Ptolemæo, & Nicolao
amicis, ad mare deſcendit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum fa-
miliarium curatore. Vnà verò egreſſa eſt cum filijs ſuis Salome, fratriſq; Regis
filij, generq;, ſpecie velut Archelao ad obtinendam ſucceſſionem adiumento fu-
turi: certa verò cauſa, quæ cõtra leges in templum admiſſa fuerant, delaturi. In-

Sabinus ad pecunias cuſtodiendas & arces occupandas ad Iudæã venit.

terea fit illis Cæſareæ obuiam Sabinus Syriæ procurator, ad Iudæam veniens, ad
pecunias cuſtodiendas Herodis. quem vlterius progredi Varus inhibuit, multis
accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in
gratiam Vari, neque ad arces venire properauit, neque theſauros paternæ pecu-
niæ clauſit Archelao: ſed vſque ad cognitionem Cæſaris ſe otioſum eſſe pollicitus,
apud

An.mũdi 3964. A nato Chriſto 2.

Ant.lib.17. cap. 13.

apud Cæſaream commorabatur. Poſtea verò quàm ſibi obſtantium vnus Antiochiam petijt, alter, hoc eſt, Archelaus Romam *nauigauit, mãturè profectus in Hieroſolymam, Regiam tenet: cuſtodumq́ principibus, itemq́ diſpenſatoribus euocatis, rationes pecuniarum diſcutere conabatur, & arces occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum cuſtodes erant, ſed in obſeruando ſingula quæq́ perſeuerabant, cauſam cuſtodiæ magis Cæſari quàm Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoq́ de regno certabat, poſteriore ſuperius Herodis teſtamentum firmius eſſe defendens, in quo Rex ipſe Antipas fuerat ſcriptus: eiq́ ſe tàm Salome quàm multi alij cognati, qui cum Archelao nauigarant, ſuffragio fore promiſerant. Ducebat autem ſecum matrem, fratremq́ Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil videbatur eſſe momenti. Namq́ illi fuerat amicorum chariſſimus. Oratori autem Irenæo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat: vnde etiam qui ſe monuerant, vt Archelao pro ætatis merito & ſecundi teſtamenti voluntate cederet, audiendos eſſe non cenſuit. Romæ verò migrauerunt ad eum cunctorum ſtudia propinquorum, quibus inuiſus erat Archelaus, quiq́ præcipuè liberi omnes ſuiq́ iuris eſſe cupiebant: & aut Romano magiſtratu adminiſtrari, aut ſi hoc non impetrarent, Antipam Regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipas, qui Archelaum per epiſtolas accuſauerat apud Cæſarem, Antipam verò multum laudauerat. Itaque digeſta crimina Salome & cæteri qui cum ea ſentirent Cæſari tradiderunt: & poſt eos Archelaus geſtorum ſuorũ perſcripta capitula, patriſq́ anulum per Ptolemæum, rationeſq́ adminiſtrationis intromiſit ad Cæſarem. Ille autem ſecum præmeditans ea quæ ab vtraque parte dicerentur, vbi & regni magnitudinem, multitudinemq́ redituum animaduertit, atq́ inſuper Herodis familiã numeroſam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates* Romanorum *ad concilium vocat, in quo tunc primũ ex Agrippa ac filia ſua natum Caium ſedere iuſsit, filium adoptiuum: atq́ ita partibus proſequendi copiã dedit. Igitur Salomes filius Antipater (nanq́ is erat orator acerrimus eorũ qui aduerſabantur Archelao) accuſationem propoſuit, inſimulans Archelaum, quaſi verbis quidem de regno videretur cõtendere, re autem vera iamdudũ Rex eſſet effectus, & apud aures modo Cæſaris cauillaretur, quem iudicem ſucceſsionis expectare noluiſſet. Nam poſt Herodis mortem, quibuſdam vt diadema ſibi imponerent ſubornatis, Regis eum more in ſolio aureo reſidentem, partim ordines militiæ permutaſſe, partim condonaſſe promotiones: & inſuper his omnia annuiſſe populo, quæ velut à Rege impetranda petijſſet: maximorumq́ reos criminum, quos pater ſuus vinxerat, abſoluiſſe: qui cum iſta feciſſet, modo regni vmbram à domino poſtulaturus veniſſet, cuius ſibi corpus ipſe rapuiſſet, vt non rerum ſed vocabulorum dominum eſſe Cæſarem demonſtraret. Ad hæc ei, quòd etiam luctum patris aſsimulaſſet, obijciebat: cum interdiu quidem perſonam componeret in mærorẽ, noctu vero ad commeſſationes vſque potaret. Denique ſeditionem vulgi ex hac indignatione conflatam eſſe dicebat. Totius enim orationis ſuæ vires, eorum multitudine qui circa templum cæſi fuerant, aſtruebat. Hos enim ad diem feſtum quidem veniſſe: ad hoſtias verò, quas ipſi mactandas venerant, crudeliter eſſe iugulatos: tantumq́ in templo funerum eſſe congeſtum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congeſsiſſet. Itaque huius crudelitatis Herode præſcio, ne ſpe quidem regni vnquam*

Antipas, poſteriore ſuperius Herodis teſtamentũ firmius eſſe defendens, de regno certat.

Antipas Archelaum per epiſtolas accuſat apud Cæſarem.

Cæſar optimates Romanorum ad concilium vocat.

Vehemens Antipatri contra Archelaũ accuſatio.

Antipater totius orationis ſuæ vires in Archelaum exacuit.

An. mūdi 3964. A nato Chriſto 2.

Teſtamentum ægrotante Herode mutatum.

vnquā eum dignum eſſe viſum, niſi cum ſanæ mentis inops erat, animo deterius ægrotante quàm corpore, & quem in ſecundo teſtamento ſucceſſorem ſcriberet, ignorabat: præſertim qui priore teſtamento ſucceſſorem ſcriptum incuſare nihil poſſet, quod incolumi corpore, omniq; vitio purgata mente feciſſet. Vt tamen quis firmius eſſe ponat morbo laborantis arbitrium, ipſum ſe Archelaum abdicaſſe Regia dignitate, multis in eam contra leges admiſſis. Nam qualem fore ſi acciperet à Cæſare *principatum, qui antequam acciperet, tantū populum peremiſſet?*

Antipatri contra Archelaum.

Multa in hunc modum proſecutus Antipater, multis ex numero circumſtantium propinquorū in ſingula crimina teſtibus exhibitis perorauit.

Nicolaus defendit Archelaum.

Surrexit autem Nicolaus defenſor Archelai, & ante omnia cædem in templo neceſſario factam eſſe perdocuit: nam quorum necis argueretur, non regni ſolum, ſed etiam ipſius iudicis, id eſt, Cæſaris hoſtes fuiſſe: aliorum autem criminum ſuaſores aduerſarios ipſos demonſtrauit. Secundū verò teſtamentū idcirco ratū manere poſtulabat, quòd Herodes *in eo ſucceſſoris ſui firmatorem Cæſarem conſtituiſſet. nam qui tantum ſaperet, vt rerum domino poteſtate ſua cederet, nec vnquam in hæredis erraſſe iudicio, ſed ſano corde quem conſtitueret elegiſſe, qui per quem conſtitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expoſitis, etiā Nicolaus peroraſſet, in medium progreſſus* Archelaus, *ad genua Cæſaris accidit ocyus.*

Archelaus ad genua Cæſaris accidit.

Cæſaris erga Archelaum benignitas & humanitas.

Quo perbenignè Cæſar erecto, quòd paterna quidem ſucceſſione dignus eſſet, oſtendit: certum verò nihil pronunciauit. Sed illo die dimiſſo concilio, ſecum ipſe de cognitis deliberabat, vtrum ex his qui teſtamento cōtinerentur, aliquem regni oporteret conſtitui ſucceſſorem, an toti familiæ diſtribui principatū. Multitudo enim perſonarum egere ſubſidio videbatur.

CAP. II.

De pugna & ſtrage Hieroſolymis inter Iudæos & Sabinianos.

Ant. lib. 17. cap. 14.

S*ED antequam de his quicquam ſtatueretur à Cæſare, mater Archelai Malthace morbo correpta moritur. Et variæ literæ de Syria perlatæ ſunt, Iudæos defeciſſe nunciantes: quod Varus fore proſpiciens, in* Hieroſolymam *poſtquam Archelaus nauigarat, aſcendit, vt incentores ſeditionis prohiberet.*

Seditio in Hieroſolyma.

Et quia multitudo ceſſatura non videbatur, ex tribus quas ex Syria duxerat ſecum legionibus, vnam in ciuitate reliquit: atque ita in Antiochiam ipſe remeauit. At Sabinus cum poſtea in Hieroſolymam veniſſet, cauſas nouarum rerum Iudæis præbuit: modo vim cuſtodibus, vt ſibi arces traderent, adhibendo, nunc malignè Regis *exquirendo pecunias.*

Sabinus arces occupare, ac Regijs pecunijs potiri conatur.

Non autem ſolis relictis à Varo militibus fretus erat, ſed etiam ſeruorum ſuorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ miniſtros habebat. Feſto autem quinquageſimo die, quæ Pentecoſte à Iudæis vocatur: ſepties ſeptem diebus exactis rediens, ex eorum numero vocabulum nacta non religionis ſolennitas populum, ſed indignatio congregauit. Denique concurſus infinitæ multitudinis ex Galilæa, itemq; Idumæa & Hierichunte, transq; Iordanem poſitis regionibus, factus eſt: cū indigena ex ipſa ciuitate populus Iudæorum, & numero ſimul & alacritate præſtaret: & in tripartita manu terna caſtra collocauerunt, vna in ſeptentrionali regione templi, altera in meridionali Hippodromum *verſus, tertiaq; in occiduo prope* Regiam *tractu, circumceſſoſq; Romanos vndiq; obſidebant.*

Iudæi tripartita manu terna caſtra collocant.

Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; ſpiritu perterritus, crebris quidem Varum nuncijs precabatur, vt quàm maturè

ferret

ferret auxilium, quaſi occiſione delenda legione, ſi quid mora interueniſſet. Ipſe verò in altiſſimã caſtelli turrim, quæ Phaſaelus vocabatur, euadit, fratris Herodis cognominem, quem Parthi necauerunt. Hinc *legionarijs, vt in hoſtes irruerent, ſignum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipſe præerat, deſcendere audebat. Eius autem præcepto milites obedientes, in templum volant, vehementiq́; cum Iudæis pugna confligunt: in qua dum nemo deſuper adiuuaret, imperitos belli peritia ſuperabant. Poſtea verò quàm multi Iudæi porticibus occupatis, à vertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes vlciſci facile poterant, neque cominus dimicantes ferebant. ab vtriſque tamen afflicti ſuccendunt porticus, opere, magnitudine atque ornatu mirabiles. ibique tum multi flamma ſubito comprehenſi aut ea conſumebantur, aut in hoſtes deſilientes ab ipſis occidebantur: alij retrorſum cedentes præcipitabantur ex muro: nonnulli deſperata ſalute, incendij periculum ſuis gladijs præueniebãt. Qui tamen ex mœnibus obrependo in Romanos feciſſent impetum, metu attoniti nullo negocio ſubigebantur: donec omnibus aut interemptis, aut timore diſiectis, theſauro Dei defenſoribus deſtituto manus milites attulerunt, & quadringenta ex eo talenta diripuere: quorum quæ furto ſublata non ſunt, conquiſiuit Sabinus. At Iudæos multo plures, magisq́; pugnaces, tam virorum quàm opum interitus in Romanos contraxit. Obſeſſaq́; his Regia minitabantur exitium, niſi quamprimum inde ſecederent: Sabino, ſi vellet, vnà cum legione abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regiorum plurimi, qui ad eos ſponte transfugerant. Pars tamen bellicoſior erat, Sebaſtenorum tria millia, hisq́; Rufus & Gratus præpoſiti, vnus peditum rector, at verò equitum Rufus: quorum vterque vi corporis atq; prudentia, etiamſi nullam manũ obedientem haberent, magnum tamen momentum belli Romanis addidiſſent. Itaque Iudæi quidem inſtare obſidioni, ſimul & caſtelli mœnia tentantes, & ad Sabinum clamantes, vt diſcederet, neu impediret habituros tanto poſt tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus non habebat: ſed eorum lenitatem, inſidiarum eſſe illecebram ſuſpicabatur: ſimulq́; auxilium Vari ſperans, obſidionis periculum perferebat. Eodem tempore per Iudæam plurimis locis tumultus erat, multosq́; ad regni cupidinem tempus impulerat, Nam in Idumæa quidem duo millia veteranorum, qui ſub Herode militauerant, cõgregati, armisq́; inſtructi cum* Regijs *decertabant: quibus Achiabus Regis cõſobrinus, ex vicis munitiſſimis repugnabat, campeſtre prælium declinando. In Sepphori autem Galilææ, Iudas filius Ezechiæ latronum principis, ab Herode quondam* Rege *capti, qui tunc illas regiones vaſtauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq́; regijs armamentarijs, & omnibus quos circa ſe habebat armatis, contra potentiæ cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex* Regijs *ſeruis, pulcritudine ſimul & vaſtitate corporis fretus, impoſito ſibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipſe circuiens, & apud Hierichunta* Regiam, *& multa alia magnifica diuerſoria igni corrupit, facilem ſibi prædam ex incendio cõparans. Omnesq́; habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremaſſet, niſi Gratus* Regiorũ *peditum rector, ex Trachone ſagittarios, itemq́; Sebaſtenorũ pugnaciſſimos ducens, properaſſet occurrere. Vbi peditũ quidem in pugna multi conſumpti ſunt: ipſe autem Simonem compendio præuenit, ardua valle fugientem, & ex tranſ-*

An. mũdi 3964. A nato Chriſto 2.

Sabinus in altiſſimã caſtelli turrim euadit.

Pugna Iudæorũ cum Romanis.

Romani portic⁹ ſuccendunt.

Ant. lib. 17 cap. 15.

Simon Regius ſeruus Diadema ſibi impoſuit.

An. mũdi 3964. A nato Chriſto 2.

Athrongæus paſtor quidam regnum affectat.

uerſo percuſſum in ceruice deiecit. Incenſæ ſunt autem & quæcunq; Iordani proximæ fuerunt ſedes Regiæ, apud Betharantes, quorundã aliorum manu conflatæ ex locis vlterioribus. Tunc etiã paſtor quidã, cui nomen Athrongæus, regnũ affectare auſus eſt: quod vt ſperaret, vi corporis animaq; fiducia mortem contemnentis impulſus eſt, ac præterea fratrũ quatuor ſibi ſimilium robore, quorũ ſingulis tanquã ducibus & ſatrapis attributa manu armatorũ, ad incurſus vtebatur. Ipſe autem veluti Rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem etiam diadema ſibi impoſuit. Non paruo autem poſt tempore, cum fratribus ſuis vaſtando territoria, & occidendo præcipuè Romanos, itemq; Regios, perſeuerauit: cum nec Iudæorum quiſquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens veniſſet in manus. Auſi ſunt etiam apud Ammauntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atq; arma portabant. Vbi Arium quidem centurionem & quadraginta fortiſſimos iaculis confecere: cæteri verò in eodem periculo conſtituti, auxilio Grati qui cum Sebaſtenis aduenit, elapſi ſunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemq; alienigenas per omne bellum geſtis, poſt aliquod tempus tres ex his comprehenſi ſunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo verò qui ætate ſequebantur, in manus Grati ac Ptolemæi delati.

Finis & exitus belli.

Nam quartus Archelao pactione conceſſit. Sed hic finis eos poſtea ſecutus eſt. Tunc autem latrocinali bello cunctam inflammabant Iudæam.

CAP. III.

De Vari geſtis circa Iudæos crucifixos.

Ant. lib 17 cap. 16

Varus Romanis contra Iudæos fert ſuppetias.

VARVS autem acceptis Sabini & principum literis, toti legioni metuens, opem his ferre properabat. Itaq; cum duabus reliquis legionibus, & quatuor alis equitũ, in Ptolemaida profectus, eódem Regum atq; optimatũ auxilia cõuenire iuſſit. Ad hæc à Berytijs etiã, cum per eorũ tranſiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi verò in Ptolemaidem tàm cætera manus auxiliorũ, quàm propter Herodis inimicitias Aretas Rex Arabum nõ cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit, ſtatim exercitus partem in Galilæam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici ſui Galli filio his rectore præpoſito. Qui mox & aduerſus quos ierat, omnes in fugam vertit: & Sepphori ciuitate capta, ipſam quidem incendit, incolas verò eius ſeruitio ſubiugauit. Varus autem ipſe cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abſtinuit, quod inter aliorum turbas nihil eam mouiſſe deprehendit: caſtris autem ad vicum poſitis, qui appellatur Arun, Ptolemæi poſſeſsionem propterea direptam ab Arabis, & qui amicis Herodis infenſi erant, inde ad Sappho pregreditur, alterum vicũ tutiſsimum: quem ſimiliter, omneſq; reditus ibi repertos depopulati ſunt. Cædis autem igniſq; plena erant omnia, nec prædationi Arabũ quicquã obſtabat. Exuſta eſt & Ammaus iuſſu Vari, necem Arij cæterorumq; indignè ferentis, habitatoribus eius fuga diſperſis. Hinc progreſſus ad Hieroſolymã cum exercitu, ſolo viſu Iudæorum caſtra diſiecit: & alij quidem per agros abiere fugientes: qui verò intra ciuitatem degebant, ſuſcepto eo, ſeditionis cauſas in alios conferebant, nihil quidem ſe penitus mouiſſe dicentes, ſed propter diem feſtum receptam neceſſario multitudinem, in ciuitate obſeſſos eſſe potius cum Romanis, quàm cum diſsidentibus conſpiraſſe. Ante verò obuiam ei venerant Joſephus, Archelai conſobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum Regium, & Sebaſtenos, & Romanos milites

Varus caſtellis, oppidis ac ciuitatibus quibuſdam Iudæorum potitur.

Ammaus exuſta.

Varus ad Hieroſolymam venit cum exercitu, ac ſolo viſu Iudæorum caſtra diſijcit.

militeſ ornatos habitu conſueto. Sabinus enim nec in os Vari venire paſſus, iamdudum ex ciuitate ad mare diſceſſerat. Varus autem diſpartitum aduerſus autores tumultus per agros dimiſit exercitum: multiſq́; ſibi exhibitis, quos minus turbulentos inueniſſet, cuſtodiæ tradidit: maximè verò nocentium propè ad duo milliа cruci ſuffixit. Adhuc autem circa Idumæam ſupereſſe decem armatorum millia nunciato, confeſtim Arabas domum abire iubet: quòd eos non auxiliantiũ more vti militia, ſed pro ſua libidine, & ſupra quàm ipſe vellet, agros vaſtare perſpexit: ſuis autem comitatus agminibus, in aduerſarios properabat. Verum illi ſe Varo prius quàm in manus veniretur, Achiabi conſilio tradiderunt. Varus autem multitudini venia data, duces eius interrogandos miſit ad Cæſarem. At ille cum ignouiſſet cæteris, in nonnullos Regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino contra Regem ſuum arma cepiſſent. Varus autem hoc modo rebus apud Hieroſolymam *compoſitis, eademq́; legione, quæ dudum in præſidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam rediјt.*

An.mũdi 3966. A nato Chriſto 4.

Varus ad duo millia ſeditioſorũ cruci ſuffigit.

Vari erga Idumæos facilitas ac benignitas.

CAP. IIII.

De ethnarcha Iudæorum inſtituto.

ROMÆ *autem Archelao alia rurſus cum Iudæis cauſa conflata eſt: qui ante ſeditionem permiſſu Vari, legati exierant, ius genti ſuæ liberum petituri. Erant autem numero quinquaginta, qui venerant, & aſtabant eis plus quàm octo millia Iudæorum Romæ degentium. Itaq; conuocato à Cæſare optimatum* Romano*rum amicorumq́; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatũ ipſius erat ædificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidem Judæorum conſtitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab vtraque parte ſecreti erant. nam & cum Archelao ſtare propter odium atq; inuidiam recuſabant, & cum accuſatoribus conſpici pudore Cæſaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex cauſis præmiſſus à Varo, vt & Archelao ſubueniret, et ſi regnũ Herodis nepotibus eius diſtribui placuiſſet, partem aliquam mereretur. Iuſſis autem accuſatoribus exponere, quænam contra leges feciſſet* Herodes: *primum non ſe* Regem, *ſed omnium qui vſquam fuiſſent, tyrannorum crudeliſſimum toleraſſe dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertuliſſe ſuperſtites queſti ſunt, vt beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis ſolum eum laceraſſe corpora ſubiectorum, ſed etiam gentis ſuæ ciuitatibus deformatis exteras ornauiſſe, populisq́; alienis Judææ ſanguinem condonaſſe. Pro antiqua verò felicitate ac patrijs legibus, nationem ſuam tanta egeſtate ſimul ab eo atque iniquitate repletam, prorſus vt plures ex* Herode *paucis annis clades ſuſtinuerint, quàm omni æuo maiores ſui, poſtquam ex Babylone diſceſſere, perpeſſi ſunt, Xerxe tunc regnante ad diſcordias concitati. Verum ſe tamen ad eam modeſtiam ex aduerſa fortunæ conſuetudine profeciſſe, vt etiam ſucceſſionem voluntariam acerbiſſimæ ſeruitutis ſubirent: qui &* Archelaum *tanti tyranni filium, patre mortuo Regem appellaſſent nihil morati, & vnà cum eo luxiſſent mortem Herodis, ac pro eius ſucceſſore vota celebraſſent. Illum autem quaſi metueret, ne non certus eius filius videretur, à cæde trium milliũ ciuium regni ſumpſiſſe primordia. & quia principatum meruerit, tot immolaſſe Deo hominum victimas, tot feſto die tem-*

Ant. lib 17. cap. 17. Archelaum Iudæi inius vocant.

Acris Iudæorũ aduerſus Herodem eiusq; liberos accuſatio.

Herodis Tyrannis & crudelitas.

An. mũdi 3666.
A nato Chriſto 4.

Iudæi ab Romanis, vt Iudææ reliquias miſericordia dignas exiſtimarent, precantur.

plum cadaueribus impleuiſſe. Rectè igitur eos, qui de tantis malis ſupereſſent, aliquando reſpexiſſe calamitates ſuas, & belli lege cupere vulneribus excipiendis ora præbere: atque ab Romanis precari, vt Iudææ reliquias miſericordia dignas exiſtimarent: néve quod ex ea natione reſtaret, his obijceret, à quibus crudeliſsimè lacerabatur: ſed patriam ſuam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos adminiſtrari decernerent: hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc veluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire noſſe. Iudæorum quidem accuſatio eiuſmodi petitione concluſa eſt.

Nicolaus Archelaum coram Cæſare & cõſiliarijs defendit.

Cum autem ſurrexiſſet contrà Nicolaus, primum criminibus quæ in Reges erant propoſita, diſſolutis, nationem cœpit arguere: quia neque gubernari facilis eſſet, naturaq; Regibus vix parêret. vnà etiam propinquos Archelai, qui ſe ad accuſatores contulerant, inſimulabat. Sed tum quidem partibus Cæſar auditis, conuentum diremit.

Archelaũ Cæſar Iudææ Ethnarcha conſtituit.

Paucis autem diebus poſt, mediam regni partem ſub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam Regem, ſi ſe dignum præbuiſſet, facturum eſſe pollicitus. Reliquam verò dimidiam in duas tetrarchias diuiſit,

Regni inter Herodis filios diſtributio.

duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: vnam Philippo, alteram Antipæ, qui cũ Archelao de regno certauerat. Huius parti ceſſerat trans flumen Regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta reditus erant. Batanæa verò & Trachon, & Auranitis, & quædam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo deſtinata ſunt: quæ talentorum centum reditus miniſtrabant. Archelai verò ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellaſſet cum cæteris. Ac ciuitates qui-

Ciuitates quibus imperauit Archelaus.

bus imperaret ei traditæ ſunt, Stratonis pyrgus, & Sebaſte, & Ioppe, & Hieroſolyma. Cæteras autem, Gazam & Gadaram & Hippon, regno auulſas, Syriæ Cæſar adiecit. Erant autem reditus Archelai, quadringenta talenta. Quum

Salome Iamniæ, Azoti & Phaſaelidis domina.

& Salomen præter illa, quæ teſtamento Regis ei relicta erant, Iamniæ dominam, & Azoti, & Phaſaelidis idem Cæſar conſtituit: Regiamq; apud Aſcalonem largitus eſt: ex quibus omnibus talentorum ſexaginta reditus colligebantur. Domum verò eius ethnarchiæ ſubdidit Archelai. Quum autem cæteris quoque Herodis propinquis teſtamento relicta ſoluiſſet, duas eius filias virgines extrinſecus quingentis millibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiſo autem Herodis patrimonio, etiam ſibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis diſtribuit: exceptis ſuo nomine quibuſdam rebus vilißimis propter honorem defuncti.

CAP. V.

De ſubditicio falſoque Alexandro, eoque deprehenſo.

Ant. lib. 17. cap. 18.
Iuuenis quidam ſe Alexandrum, quem Herodes necauerat, eſſe mentitus, Iudæorum plurimos fallit.

INTEREA quidam iuuenis natione Iudæus, apud quendam libertinum Romanorum in Sidoniorũ oppido educatus, illum ſe formæ ſimilitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum eſſe mentitus, fallendi ſpe Romam venit. Huius autem facinoris habebat ſocium quendam gentilem ſuum, omnes regni actus optime ſcientem: à quo inſtructus, affirmabat eorum ſe miſericordia, qui ſui atque Ariſtobuli occidendi cauſa miſsi fuerant, ſimilibus corporibus ſubditis, morti eſſe ſubreptos. Denique his multos iam Iudæos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde tranſmiſſus, ibiq; ampliore quæſtu cumulatus, etiam hoſpites ſuos magna veriſimilitudine Romam ſecum

An. mũdi 3966
A nato Chriſto 4.

nauigare pellexerat. poſtremò delatus Dicæarchiam, multiſq; muneribus ab Iudæis eius loci donatus, quaſi Rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei proceſſerat formæ ſimilitudo, vt qui Alexandrum illum viderant, planeq; nouerant, hunc eum eſſe iurarent. Igitur omnes etiã Romæ Iudæi, viſendi eius ſtudio circunfuſi properabãt: & infinita multitudo per vicorum anguſtias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, vt illum ſella portarent, ac regale obſequium proprijs ei ſumptibus exhiberent. Sed Cæſar Alexandri vultum optimè ſciens (accuſatus enim apud eum fuerat ab Herode) & ſi prius quàm videret hominem, fallaciam ſimilitudinis aduerterat, hilariori tamen animi ſpei nonnihil indulgendum putauit: & Celadum quendam, qui Alexandrum benè cognoſceret, miſit, vt ad ſe adoleſcentem deduceret. Qui illo conſpecto, ſtatim perſonæ differentiam coniectura deprehendit. Maximè verò, vbi corporis eius duritiam, & ſeruilem formam conſiderauit, intellexit omne commentum. Valde autem commotus eſt dictorum eius audacia: de Ariſtobulo enim percontantibus, ſaluum quidem illum eſſe commemorabat: conſulto verò non adeſſe, quia apud Cyprum degeret cauendo inſidias: minus enim ſe circumueniri poſſe diſiunctos. Itaq; ab alijs ei ſeparato vitam dixit à Cæſare præmium fore: ſi tantæ fraudis prodidiſſet autorem. Id autem ſe facturum ille pollicitus, ad Cæſarem ſequitur: & Iudæum indicat, qui forma ſua ſimilitudine abuſus eſſet ad quæſtum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum ſingulis abſtuliſſe docuit, quanta viuus Alexander non accepiſſet. Riſit his Cæſar: & falſum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero inſeruit, ſuaſorem verò eius interfici iuſſit. Melijs autem ſumptuum detrimentum pro amentia precio ſatis eſſe iudicauit.

Cæſar adoleſcentem videre cupit.

Alexandrum falſum Cæſar remigum numero inſerit, ſuaſorem verò eius interfici iubet.

CAP. VI.

De Archelai exitio.

Ant. lib. 17. Cap. 19.
An. mũdi 3973.
A nato Chriſto 11.

E*THNARCHIA verò ſuſcepta, memor diſcordiæ ſuperioris Archelaus, non ſolùm Iudæis, ſed etiam Samarienſibus crudeliter abuſus eſt. Nonoq; principatus ſui anno legatis contra ſe ab vtriſq; ad Cæſarem miſſis, ipſe quidẽ in exilium pellitur Viennam Galliæ ciuitatem: patrimonium verò eius fiſco Cæſaris adiudicatur: quem quidem prius quàm euocaretur ad Cæſarem huiuſcemodi ſomnium vidiſſe cõmemorant: Nouẽ ſpicas plenas & maximas à bobus comedi ſomniauerat: accitos deinde vates, Chaldæorumq; nonnullos, quidnam illo putarent indicari ſomnio, conſuluerat. Alijs autem aliter interpretãtibus, Simon quidam Eſſenus genere, dixerat ſpicas annos arbitrari, bouesq; rerum mutationes: eo quòd agros arando verterent ac mutarent. Ideoq; regnaturum quidem illum eſſe tot annos, quot ſignificaſſet numerus ariſtarum: varias autem rerum mutationes expertum, eſſe moriturum. Hisq; auditis, Archelaus quinq; diebus poſt ad cauſam dicendam eſt euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam coniugis eius Glaphyræ ſomnium, Archelai filiæ Cappadocum Regis, referre: quam cum Alexander prius habuiſſet vxorẽ, frater huius de quo loquimur, Herodis filius Regis, à quo ille interfectus eſt, ſicut iam deſignauimus, poſt illius mortem Iubæ Regi Libyæ nuptam, eoq; defuncto domum reuerſam, domiq; apud patrem in viduitate degentem, Ethnarches Archelaus vbi conſpexit ad hoc amoris accenſus eſt, vt eam ſtatim repudiata coniuge ſua Mariamme ſibi copularet. Hæc*

Archelaus propter tyrannidem in exilium pellitur, eiusque patrimonium fiſco Cæſaris adiudicatur.

Archelai de bobus & ſpicis ſomnium.

Archelaus repudiata Mariamme, Glaphyram ſibi copulat.

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11.

Glaphyra in ſomnio Alexandrum videt.

igitur breui tempore poſtquam in Iudæam rediјt, videre viſa eſt ſuperſtantem ſibi Alexandrum dicere: ſatis fuerat tibi Libycum matrimonium: ſed tu illo contenta, rurſus ad meos penates reuerteris auidiſſima viri tertij, & quod grauius eſt, mei fratris iuncta matrimonio. Equidem non diſſimulabo contumeliam, teq́ licet inuitam recuperabo. Atque hoc expoſito ſomnio, vix biduum ſuperuixit.

CAP. VII.

De Simone Galilæo, de tribus ſectis apud Iudæos.

Ant. lib. 18. Cap. 12.

IGITVR Archelai finibus in prouinciam redactis, procurator Coponius quidam eques Romanus miſſus eſt, ea ſibi à Cæſare poteſtate mandata. Hoc diſceptante, Galilæus quidam, Simon nomine, defectionis arguebatur: quia indigenas increparet, ſi tributum Romanis pendere paterentur, dominosq́ poſt Deum ferre mortales. Erat autem propriæ ſectæ ſophiſta, nulla in re ſimilis alijs. Etenim tria

Tres Iudæorum ſectæ, quarum Eſſenorum probabilior.

ſunt apud Iudæos genera philoſophiæ: horum vnum Phariſæi profitentur, alterum Sadducæi, tertium verò, quod etiam probabilius habetur, Eſſeni colunt, gente quidem Iudæi, verùm inter ſe mutuo amore coniunctiſſimi: & qui præter cæteros voluptates quidem quaſi maleficia vitarent: continentiam verò ſeruare, neque cupiditati ſuccumbere, virtutem maximam ducerent. Itaque nuptias

Eſſenorum de coniugio doctrina.

quidem faſtidiunt, alienos verò filios, dum adhuc molles ſunt, eruditioni traditos pro cognatis habentes, ſuis moribus diligenter inſtituunt: non quia coniugia vel humani generis ſucceſſionem cenſeant perimendam: ſed quia cauendam putent intemperantiam fœminarum, nullam earum vni viro fidem ſeruare credentes: Quin & diuitiarum contemptores ſunt, rerumq́ apud eos communicatio admirationi habetur, neque inuenias alteri alterum opulentia præſtare: legemq́ ſibi dixerunt, vt qui diſciplinam ſuam ſectari vellent, bona contubernio

Eſſenorum bona communia.

publicarent. Ita enim fore, ne vel paupertatis humilitas, vel diuitiarum dignitas appareret: ſed permixtis facultatibus, velut inter fratres, vnum eſſet omnium patrimonium. Probro autem ducunt oleum, & ſi quis vel inuitus vnctus fuerit, mundicijs corpus abſterget: quoniam ſqualorem decorem putant, dummodo ſemper in veſte ſint candida. Deſignatos autem communium rerum procuratores habent, & ad vſus omnium ſingulos indiuiſos. Non eſt autem illis

Eſſenorum hoſpitalitas.

vna ciuitas certa, ſed in ſingulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus ſectæ ſuæ profeſſoribus, quicquid habeant promptum exhibent quaſi proprium. Deniq́ tanquam conſuetiſſimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam ante viderunt. Hinc eſt, quòd cum peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neque præterea quicquam ferunt. In ſingulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio ſpecialis curator hoſpitum conſtituitur: qui eorum veſtimenta

Amictus cultusque corporis Eſſenorum par eſt.

cæteraq́ vſui neceſſaria tueatur. Amictus autem cultusq́ corporis omnibus pueris, in metu & ſub cura magiſtri agentibus, par eſt. Nec verò veſtitum ſiue calceos mutant, niſi aut omninò cõſciſſis prioribus, aut longi temporis vſu conſumptis. Nihil autem inter ſe mercantur aut vendunt: ſed egenti quiſque quod habet præbens, refert ab eo quod ipſe non habet: quamuis etiam ſine permutatione cunctis libera ſit facultas, à quibus libuerit accipiendi quod opus ſit. Præcipuè

Eſſenorum religio & labor.

circa Deum religioſi ſunt. Namq́ ante ſolis ortum nihil profani loquuntur, ſed ei patria quædam vota celebrant, quaſi vt oriatur precantes. Deinde ad quas

venerunt

venerunt ſinguli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq́ ad horam quintam ſtudioſè fuerint operati, rurſus in vnum congregantur: linteiſq́ præcincti velaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atque hac luſtratione facta in eadem ſecreta coeunt, quo neminem alterius ſectæ hominem aſpirare conceſſum eſt; ipſiq́ purificati, velut in ſanctum quoddam templum in cœnaculum veniunt: quibus ibi cum ſilentio reſidentibus, piſtor quidem panes ordine, vnum autem vaſculum ex vno pulmento ſingulis cocus apponit. Deinde voce cibum ſacerdos anteuenit: neque guſtare quenquam paſſus fas eſt, niſi prius Deo celebretur oratio. Poſt finem quoque prandij vota repetunt. Nam & cum incipiunt, & cum deſinunt, quaſi datorem victus, Deum laudibus canunt. Tunc veluti ſacris illis depoſitis veſtimentis, in opere vſque ad veſperam verſantur. Similiterq́ inde reuerſi cœnant, conſedentibus etiam hoſpitibus, ſi quos fortè interueniſſe repererint. Neque verò clamor vnquam tectum illud, neque tumultus inquietat: quum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumq́ ſilentium, extra tectum conſtitutis arcanum quoddam videatur venerabile. Cuius quidem rei perpetua ſobrietas cauſa eſt, quodq́ apud eos edendi aut potandi modus ſaturitate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil ſine præcepto faciunt curatoris, tamen in his duobus, hoc eſt iuuando & miſerendo ſui iuris ſunt. Nam & ſubuenire dignis, cum opus eſt, ſuo arbitrio cuique licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanè cognatis dare aliquid ſine curatoribus, interdictum. Jidem iracundiæ moderatores iuſti ſunt, indignationem cohibent, ſidem tuentur, paci obſecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Jpſum autem iuſiurandum quaſi periurio deterius vitant. Jam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui ſine Deo non creditur. Summum autem ſtudium veterum ſcriptis adhibent: ea maximè inde, quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia, ſtirpes medicæ, quamq́ vim propriam ſinguli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ verò ſuæ ſtudioſis non ſtatim cum eis vna collectio: ſed per annum integrum extrinſecus commoranti cuique eundem victus ordinem tribuunt: dolabellam quoque, & quod prædictum eſt perizoma, & albam veſtem tradentes. Cum verò proceſſu temporis experimentum continentiæ dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob caſtificationem ſcilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum aſſumitur. Poſt oſtenſionem quippe continentiæ, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq́ dignus apparuerit, tunc demum in conſortium aſſumitur. Prius verò quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat ſe primum quidem colere Deum, deinceps quoque erga homines ſeruare iuſtitiam, & neque propria ſpontè nocere cuiquam, neque ex præcepto obeſſe: quin immò iniquos omnes odiſſe, & collaborare ſemper iuſtitiæ ſectatoribus, fidem omnibus ſeruare, maximè verò principibus. Neque enim abſque voluntate Dei, cuiquam poſſe Principatus potentiam contingere. Si verò ipſe cæteris præſit, nunquam ſe abuſurum viribus poteſtatis ad contumeliam ſubiectorum, ſed neque veſte aut ambitioſo aliquo ornatu reliquis eminere, veritatem ſemper diligere, & habere propoſitum conuincere mentientes. Manus vero à furto, & animam puram ſeruare ab iniuſtis compendijs: & neque aliquid de myſterijs conſectaneos celare, neque profanis eorum quippiam publicare, etiam ſi intentata quiſpiam morte com-

An. mũdi 3973. A nato Chriſto 11.

Eſſeni iuuando & miſerendo ſui iuris ſunt, præterea nihil aliq. præcepto curatoris faciunt.

Eſſeni iuſiurandum vitant.

Eſſenorum execrationes & pacta.

An. mũdi 3973. A nato Christo 11.

te compellat. Super hæc autem addunt, nihil ſe de dogmatibus aliud quàm ipſi ſuſceperint, tradere. Fugere autem latrocinia, & conſeruatum ire ſimul & dogmatis ſui libros & angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, & quaſi præmuniunt accedentes. Deprehenſos verò in peccatis à ſua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condemnatus, miſerabili plerunq; morte conſumitur. Illis quidem ſacramentis ac ritibus obligatus, neque capere ab alijs oblatum cibum poteſt. herbas verò pecudum more decerpens, & fame exeſus per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunq; miſerati, extremum ſpiritum agentes receperunt: ſufficientem pro peccatis eorum, quæ vſque ad mortem adduxerit, pœnam luiſſe cenſentes.

Eſſeni in iudicijs diligentiſſimi atq; iuſtiſſimi.

In iudicijs verò ſunt diligentiſſimi atq; iuſtiſſimi. Diſceptant autem non minus quàm centum in vnum coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet. Veneratio quoque apud eos poſt Deum magna legiſlatoris eſt: ita vt ſi quis eum blaſphemauerit, morte damnetur. Senibus verò obedire & plurium quorumq; decreto, probabile arbitrantur officium. Cum ſimul denique ſederint decem, nullus vnus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque medium eorum, vel in dexteram ſui partem, quiſq; deuitat.

Eſſeni ſabbathũ diligenter obſeruant.

Sabbatis quoq; operationem aliquam contigiſſe, omnibus Iudæis diligentius cauent: neque cibum ſibi ſolum pridie præparant, ne videlicet illo die ignem accendant: ſed neq; vas aliquod tranſponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam vno pede altam σκαλίδι, *hoc eſt, illa dolabella quam tradi nuper accedentibus diximus, demiſſa veſte ſeſe diligentiſſimè contegentes, ne ſcilicet ſplendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere ventris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipſum faciunt in locis ſecretiſſimis: & cum naturalis ſit iſta purgatio, nihilominus tamen ſolenne habent, vt quaſi ab immundicia diluantur. Diſcernuntur autem inter ſe, ſecundum ſuſcepta abſtinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores ſunt, inferiores præcedentibus æſtimantur, vt ſi aliquos eorum contigerint, quaſi à contrectatu alienigenæ diluantur.*

Eſſenorum longæuitas.

Viuunt autem quàm longiſſimè, ita vt plurimi eorum vſque ad centenariam proferantur ætatem, propter ſimplicitatem victus, vt equidem puto, & inſtitutionẽ benè in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduerſorum: cruciatus ſiquidem vincũt firmitate conſilij. Mortem verò, ſi cum decore obeunda ſit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negocijs animos, bellum quod geſtum eſt cum Romanis.

Eſſenorum in bello cum Romanis geſto conſtantia.

Tunc ſiquidem per artuum confractiones & ignes, ac per tormenta omnigena tranſeuntes, vt videlicet vel in legiſlatoris aliquid loquerentur iniuriam, vel ciborum quippiam, quod non ſolent, ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: ſed neq; deprecari ſuos tortores, aut inter ipſa flere ſupplicia: in medijs quinimò cruciatibus ſubridentes, & eis qui tormenta admouerant illudentes, conſtantes animas cum quadam hilaritate reddebant, ſcilicet quaſi qui eas eſſent denuò recepturi. Opinio quippe apud illos firmata conſiſtit, corruptibilia quidem eſſe corpora, materiamq; eorum non eſſe perpetuam: animas autem immortales ſemper manere, & de æthere ſubtiliſſimo commeantes, quaſi carceribus ita corporibus implicari, velut quas illecebra naturalis attraxerit.

Eſſeni animas immortales putãt, mortuorum verò reſurrectionem non credunt.

Quum verò fuerint à carnalibus releuatæ vinculis, quaſi de ſeruitute longiſſima liberatas, ita ilicò lætari eas, ſublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hos Græcorum ſententijs, pronunciant vltra Oceanum degere, vbi eis ſit

Græcorum de anima humana ſententia.

ſit repoſita perfruitio: illic quippe eſſe regionem, quæ neque imbribus, neque niuibus, neque æſtibus aggrauetur: ſed quam Oceano oriens Zephyrus, & leniter aſpirans amœnet. Malis autem animabus procelloſa loca & hyberna delegant, plena gemitibus exercendarum ſine fine pœnarum. Videntur autem mihi ſecundum hanc ipſam intelligentiam Græci quoque fortibus ſuis, quos Heroas & ſemideos vocauerunt, beatorum inſulas ſequeſtraſſe: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quoſdam commentati ſunt, Siſyphos videlicet, & Tantalos, & Ixiones, & Tityos: principio quidem immortales eſſe animas exiſtimantes, ob adhortationem vtique virtutis, dehortationemque nequitiæ: bonos quippe fieri in huius vitæ conuerſatione meliores, per ſpem bonorum etiam poſt lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari æſtimantes: quoniam etſi in huius vitæ ſpatio latuerint, poſt obitum tamen ſint immortalia tormenta paſſuri. Hæc ſunt ergo, quæ Eſſeni de diuinitate animæ philoſophantur, planè illecebram ineuitabilem eis qui ſemel de eorum ſapientia guſtauerint, reponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura noſſe promittant, ſacris videlicet libris, & varijs ſanctificationibus, prophetarumque dictis à primis ætatibus adhærentes: rarò autem accidit vt prædictiones eorum fruſtratio conſequatur. Eſt autem aliud etiam Eſſenorum collegium, cibos quidem & mores legesque ſimiles cum prioribus habens, diſtans verò opinione de coniugio. Maximam ſiquidem vitæ hominum partem, ſucceſſionem ſcilicet, amputare eos qui abſtineant nuptijs arbitrantur: quippe ſi eandem velint omnes ire ſententiam, defecturum confeſtim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipſi moderatione conueniunt, vt per triennium explorent valetudinem fœminarum: & ſi conſtanti purgatione apparuerint idoneæ partui, ita eas in matrimonia adſciſcunt. Nemo tamen eorum cum prægnante concumbit: vt oſtendant, quòd nuptias non voluptatis, ſed liberorum cauſa inierint. Lauantibus autem fœminis, ita vt viris perizomatum ineſt amictus: Tales ſunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Phariſæi dicuntur, qui certiorem legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, vt fato & Deo vniuerſa deputent: & quidem vel agere quæ iuſta ſunt, vel negligere, ſecundum maiorem partem eſſe in hominibus profitentur: adiuuare tamen in ſingulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam eſſe, tranſire autem in alia corpora ſolas bonorum, improborum verò interminabili ſupplicio cruciari. Sadducæi porrò ſecundus ordo, fatum omninò negant: & Deum extra omnem mali patrationem inſpectionemque conſtituunt. Aiunt autem electioni hominum vel bonum vel malum eſſe propoſitum: & ſecundum voluntatem propriam, alterutrum vnicuique contingere. Animarum autem generaliter vel ſupplicia denegant vel honores. Et Phariſæi quidem ſociales, & qui ſtudeant ſe mutua dilectione complecti: Sadducæi verò & inter ſe feris moribus diſcrepantes, & conuerſatio eorum circa exteros inhumana. Hæc ſunt quæ de Iudæorum philoſophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

An. mūdi 3979
A nato Chriſto 17.

Prophetia Eſſenorum.

Eſſenorum collegium aliud à prioribus opinione de coniugio diſcrepans.

Secunda ſecta Phariſæorum.

Tertia ſecta Sadducæorum.

An. mũdi 3997
A nato Chriſto 35.

CAP. VIII.

De Pilati regimine.

Ant. lib. 18. Cap. 5

ARCHELAI *ethnarchia in prouinciam redacta, reliqui, id eſt, Philippus & Herodes, qui cognominabatur Antipas, tetrarchias ſuas regebant. Salome enim moriens Iuliæ Auguſti coniugi toparchiam quam rexerat, & Iamniam, & in Phaſaelide palmeta teſtamento reliquit. Delato autem ad Tiberium Iuliæ filium Romano imperio poſt mortem ſcilicet Auguſti, qui præfuit rebus annis ſeptem & quinquaginta, menſibus ſex, diebus duobus, manentes in tetrarchijs ſuis Herodes ac Philippus: hic quidem iuxta fontes ipſos, è quibus Iordanis flumen exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Cæſaream vocitauit: aliamq́; in inferiore Gaulanitide, quam Iuliadem nominauit. Herodes verò in Galilæa Tiberiadem, in Peræa autem cognominem Iuliæ.*

Pilato Iudæi patrias ipſorum leges mutari concedere nolunt.

Miſſus autem à Tiberio in Iudæam Pilatus, cum curandam accepiſſet regionem, nocte intempeſta opertas in Hieroſolymam intulit imagines Cæſaris, quæ res poſt triduum ingentem inter Iudæos ſuſcitauit tumultum: nam qui aderant ſtupore permoti ſunt, quaſi iam profanatas leges ſuas viderent. Nullum enim fas eſſe dicunt collocari in vrbe ſimulacrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, ſubitò etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilicò Cæſaream ad Pilatum, intentiſſimè deprecabantur, vt ab Hieroſolymis auferrentur imagines, & eis iura patria ſeruarentur. Pilato autem ſupplicantibus abnuente, circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quinq; diebus continuis noctibusq́; manſere. Poſt autem Pilatus tribunal aſcẽdens, ſtudio magno conuocat multitudinẽ Iudæorũ, quaſi qui eis vellet dare reſpõſum: cũ ſubitò milites accepto ſigno (ſic enim iam fuerat præparatum) armati circunſteterunt Iudæos: circundataq́; triplici acie, Iudæi quidem ſtuporis erant pleni, videntes inſperatam rerũ faciem. Tunc Pilatus denuncians trucidaturum ſe omnes, niſi imagines Cæſaris ſuſciperent, annuit militibus vt educerent gladios. Iudæi autem quaſi vno conſilio omnes ſubitò corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, vociferantes vniuerſos ſe interfici magis velle quàm legem profanari.

Pilatus circa religionem ſtudium populi demiratus, de Hieroſolymis ſtatuas auferri iubet.

Tunc Pilatus circa religionem ſtudium populi demiratus, confeſtim de Hieroſolymis ſtatuas iuſsit auferri. Deinde verò conturbationem alteram commouebat: Eſt apud eos ſacer theſaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iuſsit expendere: erat autem inducenda aqua ab ſtadijs trecentis. ob hoc itaque vulgi oriebantur querelæ: ita vt etiam Pilati qui Hieroſolymam venerat, cum clamore circundarent tribunal. Ille autem præuiderat tumultum eorum: ſiquidem populo permiſcuit armatos milites, qui tunc eſſent priuatorum veſtibus induti: præcepitq́; vt gladijs quidem non vterentur, fuſtibus autem acclamantes ferirent.

An. mũdi 3998
A nato Chriſto 36.

Pilatus Iudæos ſeditioſos compeſcit, eosq́; fuſtibus feriri iubet.

Sicq́; compoſitis rebus, dat ex tribunali ſignum, confeſtimq́; cædebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi verò ſe inuicem conculcantes, in fuga miſera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum ſtupens multitudo conticuit: atque ob hoc accuſator Herodis tetrarchæ Agrippa, qui fuit filius Ariſtobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium venit. Illo autem non ſuſcipiente accuſationem, reſidens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc eſſet priuatus. Et quodam die inter

An. mũdi 4001
A nato Chriſto 39.

Agrippa, Ariſtobuli filius Tiberium odit, ac in Caij Caligulæ amicitiam ſeſe inſinuat.

inter copioſum epularum apparatum, quibus eum demerebatur, ad vltimum extenſis manibus, apertè Deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum videre. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciaſſet, ſtatim concludi iuſsit Agrippam: qui ſub grandi ærumna, vſque ad mortem Tiberij, in carcere per menſes ſex tenebatur. Sed defuncto eo, poſt regnum annorum duorum & viginti, ſex menſium, trium dierum, ſuccedens in imperium C. Cæſar abſoluit Agrippam vinculis, & tetrarchiam Philippi (iam enim is deceſſerat) ei tradidit, Regemq; appellauit. Cum veniſſet autem in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam ſuſcitauit. Irritabat autem eum maximè in ſpem regni Herodias vxor, exprobrans ei ſocordiam, & dicens, quia per id quod noluerat ad Cæſarem nauigare, careret poteſtate maiore: nam cum Agrippam ex priuato Regem feciſſet, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, venit ad Caium, à quo ob auaritiam vehementer increpitus, ad Hiſpaniam fugit: ſecutus eum quippe fuerat accuſator Agrippa, cui etiam tetrarchia illius C. Cæſar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hiſpania, peregrinante ſecum etiam vxore, deceſsit.

An. mũdi 4001 A nato Chriſto 39.

Tiberius annos 22. menſes ſex ac tres dies regnat.

Agrippæ Ariſtobuli filio C. Cæſar tetrarchiam tradit, Regemque appellat.

Ant. lib. 18. Cap. 14.

An. mũdi 4002 A nato Chriſto 40.

Herodes peregrinante ſecum vxore deceſsit.

CAP. IX.

De ſuperbia Caij, & Petronio Præſide.

Caius verò Cæſar intantum contumelioſè abuſus eſt fortuna, vt etiam & Deum ſe putaret, & vellet vocari. Patriam quoq; ſuam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem ſuam etiam in Iudæam: Petronium denique cum exercitu Hieroſolymam miſit, præcipiens vt in templo ſtatuas eius locaret: quas niſi ſuſciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam verò multitudinem captiuaret. Permouebat autem hoc profectò Deum. Et Petronius quidem cum tribus legionibus, multiſq; è Syria auxiliaribus properabat in Iudæam ex Antiochia. Iudæorum verò quidam non credebant famæ bellum nuncianti. qui verò credebant, nihil de reſiſtendo poterant comminiſci. Celeriter autem in omnes peruadit metus, nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Eſt autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo ſita: circundatur autem montibus ab orientali plaga per ſexaginta ſtadia diſparatis, ſed ad Galilæam pertinentibus: à meridiana autem Carmelo, qui abeſt ſtadijs centum viginti: à ſeptentrionali quoque monte qui eſt altiſsimus, quem vocant incolæ Scalam Tyriorum: & hic autem diſtat ſtadijs centum. Ab ea autem vrbe diſtans duobus ſtadijs præterlabitur fluuiolus, quem vocant Beleum, exiguus prorſus: cui propè eſt ſepulcrum Memnonis, habens iuxta ſe centum ferè cubitorum ſpatium, ſed admiratione digniſsimum. Eſt enim ſpecie vallis rotundæ, vitream emittens arenam: quam cum exhauſerint multæ naues, pariter accedentes, locus idem rurſus impletur. Venti ſiquidem quaſi dedita opera, conuehunt illuc de circunſtantibus ſupercilijs arenam iſtam, vtiq; communem: locus autem metalli, ſtatim in vitrum quod ſuſceperit mutat. Mirabilius quoque mihi illud videtur, quod iam conuerſæ arenæ in vitrum, quæcunque pars ſuper margines loci ipſius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem illius natura talis eſt. Iudæi autem cum mulieribus & filijs collecti in campũ, in quo eſt ſita Ptolemais, Petronio ſupplicabant, principio ob patrias

Ant. lib 18 Cap 15.

Caius Cæſar Deum ſe putat & vocari cupit.

Iudæorum ob exercitũ Petronij metus: Ptolemaidis deſcriptio.

Arena vitrea propè Memnonis ſepulchrum.

An.mũdi 4002
A nato Chri-
ſto 40.

Petronius Iudæis exercitus Romani vim, Cæſariſq; minas exponit.

leges, deinceps verò etiam pro ſuo ſtatu. Ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus, exercitum quidem & ſtatuas in Ptolemaide reliquit: procedens autem in Galilæam, & conuocans in Tiberiadem tàm populum Iudæorum quàm omnes eorum nobiles, & vim Romani exercitus cœpit exponere, & minas Cæſaris: his addens, quòd & contumelioſa eſſet ſupplicatio Iudæorum: cum omnes ſiquidem gentes quæ parerent imperio Romano, in ſuis vrbibus inter reliquos Deos, imagines quoque Cæſaris locauiſſent, ſoli Iudæi iſtud abnuerent. hoc ſiquidem quaſi ab imperio deficere eſſet, etiam cum iniuria præſidentis. Illis verò contra hæc legem moreſq; patrios allegantibus: & quia ne Dei quidem ſimulacrum, nedum hominis, nec ſolùm in templo, ſed neque in profano aliquo totius regionis loco fas ſibi eſſet locare: arripiens dictum Petronius, reſpondit: Sed & mihi mei domini lex ſeruanda eſt. ſi eam quippe tranſgrediar, vobiſq; parcam, iuſtè animaduerſionem ſubibo. Impugnabit ſanè vos, non Petronius, ſed ille à quo ſum miſſus. nam & ipſe æquè ac vos cogor implere quæ iuſſa ſunt. Ad hæc tota multitudo vnanimiter ſucclamauit, ante legis temerationem

Iudæorum Conſtantia.

omnem ſe libenter ſubire perniciem. Sedato autem eorum clamore, Petronius ait: Pugnare ergo aduerſus Cæſarem eſtis parati? Reſponderunt Iudæi, pro Cæſare quidem & populo Romano ſe per dies ſingulos offerre ſacrificia: ſi autem in templo imagines æſtimet collocandas, debere eum totam Iudæorum gentem prius immolare: præbere ſe quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei, qui interficere voluiſſet. Ad hæc admiratio Petronium miſeratioq; peruaſit, intuentem & inſuperabilem religionem virorum, & tantum vulgus ad mortem conſtanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus receſſerunt. Poſtridie autem ac de-

Petronius Iudæos iterum compellat, atq; minatur.

inceps ſummates eorum priuatim viritimq; compellans, populum quoque publicè alloquens, nunc quaſi conſulens admonebat, interdum etiam minabatur, extollens & virtutem Romanam & indignationem Cæſaris: inter hæc etiam ſuam neceſſitatem, cui eſſent exequenda præcepta. Sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus, cum videret etiam ſementem regionis intercipi (ipſum quidem anni tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multitudo in vrbe otioſa morabatur) ad vltimum conuocatis omnibus, ait, ſibimet periculoſam rem ſe velle aggredi. Aut enim, inquit, Deo cooperante placabo Cæſarem, ac vobiſcum ſaluabor libenter: aut illo in vltionem irritato, pro tanta multitudine impendam animam meam. Atque ita dimiſſis turbis, multa pro eo vota facientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitum: atq; illinc confeſtim

Petronius ad Cæſarem mittit, ac Iudæorum ſupplicationes ſignificat.

miſit ad Cæſarem, referens, & quo apparatu in Iudæam irruiſſet, & quòd tota gens ſupplicaſſet: quibus ſi abnuendum putaret, noſſet cum viris etiam prouinciam eſſe perdendam. Seruare ſiquidem ipſos legem patriam, & nouis præceptis vehementer obſiſtere. His epiſtolis reſpondit Caius immodicè, comminans Petronio mortem, quoniam iuſſionum ſuarum ſegnis executor fuiſſet. Sed ſcriptorum talium vectores per tres continuos menſes contigit aduerſa tempeſtate retineri: alij autem exitium C. Cæſaris nunciantes, proſperè nauigauerunt: deni-

Petronius epiſtolas finem Cæſaris indicantes, accipit.

que ante ſeptem & viginti dies epiſtolas Petronius accepit, finem Cæſaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia ſcripta portabant.

De im-

CAP. X.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

An. mũdi 4005. A nato Chriſto 43.

Ant. lib 19. cap. 3. Caius annis tribus, menſibus ſex regnat.

CAio per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, menſibus ſex, rapitur in regnũ ab eo exercitu, qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus conſulibus Sentio Saturnino & Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus vrbanis vt eſſent præſidio ciuitati, & ipſe frequẽs in Capitolium cõuenit: & propter immanitatem Caij, bellũ agi cum Claudio decernebat, volens imperiũ ad optimates reducere: vt ſicut olim, ad regendũ digniſſimi eligerentur. Accidit interim vt Agrippa adueniret: quem cum & ſenatus in concilium & in caſtra Claudius euocaſſet, vt ſcilicet eo ſtrenuo adiutore vteretur in quibus res poſceret: videns Agrippa Claudium iam eſſe opibus Cæſarem, ad eum perrexit: quem ille illico legatum ad ſenatum miſit, indicantem ſuum propoſitum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus ſit, & iniquum eſſe, ſi militum erga ſe ſtudia tàm religioſa deſereret, imò tutam aliter ſuã non eſſe fortunam: iam enim ad inuidiam ſatis fore, quod in regnum vocatus ſit. deinde adminiſtrare paratum eſſe rempublicam non vt aliquis tyrannus, ſed vt princeps benignus: ſufficere ſibi quippe honorem nominis. De ſingulis autem negotijs communem omniũ ſtare ſententiam. nam etſi non natura eſſet modeſtus, locuples tamen moderandæ poteſtatis exemplum Caij morte eſſe propoſitum. Quæ cum detuliſſet Agrippa, reſpondit ſenatus, quaſi qui militi ſuo boniſq; conſilijs fideret, nolle ſe ſubire voluntariam ſeruitutem. Sed accepto patrum reſponſo, Claudius rurſus miſit Agrippam, nunciantem eis, ſe non poſſe adduci vt eos proderet, quorum conſenſu in imperium eſſet accitus. Inuitum autem ſe initurum eſſe pugnam aduerſus eos, cum quibus confligere minimè vellet: proinde eligendum eſſe locum extra ciuitatem in quo confligerent. neq; enim fas eſſe, propter illorum peruicaciam, patriam ciuili cæde fœdari. Et Agrippa quidem iſta ſenatui nunciauit. Inter hæc vnus ex illis militibus, qui cum patribus erant, educens gladium: Commilitones, inquit, quibus perturbati cauſis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduerſus propinquos noſtros Claudium ſecutos? maximè cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpare poſſimus, & ad quem cum iuſtis magis allegationibus quàm cum armis egredi debeamus. Hæc dicens, per mediã egreſſus eſt curiam, omnibus ſe militibus conſecutis. Hoc exemplo optimates deſerti, in magno metu eſſe cœperunt. ac deinceps videntes ſibi aduerſationem tutam non eſſe, ſecuti milites, ad Claudium tranſierunt. Occurrebant autem eis pro muris ſtrictis gladijs hi qui fortunæ Regis ambitioſius adulabantur: & penè accidit vt progreſſi quinq; interficerentur, ante ſcilicet quàm militũ impetũ Cæſar agnoſceret: niſi accurrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciaſſet: dicens quod niſi coercuiſſet exercitũ, iam in ſanguinem ciuiũ furentem, confeſtim amiſſurus eſſet omnes per quos conſpicuum eſſet imperium, fieretq; ſolitudinis imperator. Hæc audiens Claudius, continuit militum impetum. Suſcepit autem in caſtris aduenientem ſenatũ, & indulgenti honore complexus, egreſſus cum patribus confeſtim obtulit Deo hoſtias, vt mos eſt pro imperio ſupplicari. Agrippam quoq; protinus donat regno paterno vniuerſo, adijciens ei etiam illam quæ Auguſtus Herodi donauerat, Trachonitidem ſcilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lyſaniæ vocabatur. Et populo quidem

Ant. lib. 19. cap. 4. Agrippa ab Senatu Romano & Claudio tanquam arbiter eligitur.

Senatus Romani ad Agrippã reſponſio.

Senatus cum exercitu in caſtra ad Claudium proficiſcitur.

Claudius Senatum ſuſcipit & honorat.

Agrippæ regnum.

An. mūdi 4008 A nato Chriſto 46. Ant. lib. 19. cap. 5.

donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, vt inciſam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiuſdem erat, Berenicæ iunctus Reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni cenſus maximus affluebat: qua ſanè pecunia, nō ille in rebus exiguis abutebatur, ſed talem murum Hieroſolymis circundare cœpit, qualis, ſi potuiſſet abſolui, irritam prorſus obſidionem Romanis oppugnantibus effeciſſet. Sed antequam impleret opus, deceſſit in Cæſarea. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat poteſtatem. Reliquit filias tres è Cypride natas, Berenicen, Mariammen atque Druſillam: filium autem ex eadem ipſa coniuge, nomine Agrippam. qui cum admodum paruulus eſſet, Claudius regnum in prouinciam redegit, in cuius procurationem miſſus eſt Ceſtius Feſtus: poſt hunc autem Tiberius Alexāder: qui nihil de conſuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerūt. Poſt hæc verò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, deceſſit, relinquens ex fratris quidem filia Berenice filios duos, Berenicianum & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme Ariſtobulum. Alius quoque eius frater Ariſtobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Iotapa. Hi quidem erant (ſicut diximus) liberi Ariſtobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Ariſtobulus nati fuerant Herodi è Mariamme, quos ipſe parens occidit. Alexandri autem poſteri in maiori Armenia regnauerunt.

Agrippa cū regnaſſet annis tribus in Cæſarea decedit. Ant. lib. 19. cap. 7. 8.

Alexandri & Ariſtobuli Genealogia.

CAP. XI.

De varijs tumultibus in Iudæa & Samaria.

An. mūdi 4011. A nato Chriſto 49.

POST obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patrui ſui regno conſtituit. Alterius autem prouinciæ ſuſcepit curam poſt Alexandrum Cumanus, ſub quo oriri cœperūt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem feſtum azymorum in Hieroſolymam, ſtante cohorte Romana ſuper porticum templi (armati quippe milites ſemper cuſtodiebant feſtos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) vnus è militibus reductis turpiter veſtimentis inclinans poſteriora ſua vertit ad faciem Iudæorum. & ad hunc habitum vocem emittens ſimilem ſucclamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conqueri, ita vt circumſtarent Cumanum, ad ſupplicium militem depoſcentes. Ex his autem incōſulti iuuenes, & quaſi natura apti ad ſeditiones mouendas, in rixam grauiſſimā proſiliebant: continuo quippe ſaxa rapientes, percutiebant milites. Tunc veritus Cumanus, ne totius in eum vulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum eſſent porticibus immiſſi, metus grauis incidit Iudæis. ſtatimq́; in fugam verſi, relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egreſſus de conſtipatione obtritio facta eſt. vt conculcatione mutua ſuper decem millia hominum conſumpta ſint. Facta eſt autem vniuerſæ genti luctuoſa feſtiuitas, & planctus per domos ſingulas perſonabat. Succeſsit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per viam publicam, Stephanus quidam ſeruus Cæſaris ſupellectilem quandam vehebat, quæ ab irruentibus latronibus direpta eſt. Cumanus autem ad inquiſitionem mittens eos qui in proximis vicis eſſent, vinctos ad ſe adduci iuſsit, obijciens quod latrones illos nō comprehendiſſent: qua occaſione quidam militum in vico quodā libros ſacræ legis offenſos diſcidit atq́; combuſsit.

Turpe militis ſcelus ac dictum in Iudæos feſto die.

Cumanus impetum vulgi veretur.

Super decem millia hominum conculcatione mutua cōſumpta.

Miles ſacræ legis libros diſcindit atque comburit.

combuſſit. Iudæi autem quaſi totam religionem inflammatam viderent, vndiq; confluxerunt: & velut machinamento aliquo, ita vi ſuperſtitionis attracti, omnes ad vnam euocationem ad Cumanum Cæſaream concurrunt: precantes vt militem qui tantam contumeliam Deo legiq; eius intuliſſet, non relinqueret impunitum. Ad hæc ille (videbat enim multitudinem nequaquam quieturam, niſi aliqua eſſet ſatisfactione ſedata) adiudicatum militem per medium populum ad ſupplicium iuſſit abduci: ſicq; Iudæi placatis animis receſſerunt. Denuo autem Galilæorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In vico enim quem Geman vocant, qui eſt in magno Samariæ campo ſitus, quidam Galilæus de numero Iudæorum ad feſtiuitatem aſcendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilæa regione concurrerunt, vt cum Samaritanis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes vt antequam grauis calamitas oriretur tranſiret in Galilæam: & in eos qui autores eſſent homicidij vindicaret. Cumanus verò his negotijs quæ habebat in manibus poſtponens illorũ petitiones, ſine effectu precatores remiſit. Nunciato igitur homicidio Hieroſolymam, omnis multitudo commota eſt: & relicta diei ſolennitate, in Samariam vulgus impetum fecit, ſine vllo duce, nec cuiquam principum ſuorum retinenti acquieſcentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidã Dinæi filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatenæ regioni conterminos irruentes, promiſcuã edidere cædem, & à nullius ætatis exitio temperãtes, vicos etiam inflammauerũt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit ſecum vnam equitũ alam, quæ vocatur Sebaſtenorum, vt auxilio his qui vaſtabãtur eſſet: ſicq; eorum multos qui Eleazarũ erant ſecuti, comprehendit, plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem, qui in vaſtandos Samaritanorũ fines irruerant, principes gentis de Hieroſolymmis occurrerunt: opertiq; cilicijs, & aſperſis cinere capitibus precabantur, vt ab incepto deſinerent: nec propter exercendam in Samaritas vltionem, ad Hieroſolymæ perniciem Romanos commouerent: miſererentur autem patriæ ſuæ atq; templi, filiorumq; & coniugum propriarum, neq; omnia pariter in diſcrimen adducerent, neq; ob vnius Galilæi vindictam cuncta diſperderent. His acquieſcentes Iudæi, à negocio receſſerunt. Multi autem per idem tempus in latrocinia conſpirabant: ſicut ferè ſolet inſolentia creſcere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur rapinæ, & audaciſſimus quiſq; reliquis vim afferebat. Tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam procurabat, Tyrum venerunt, vindicari de his qui regionem eorum deprædati fuerant poſtulantes. Præſtò autem fuerant etiam Iudæorum nobiles: & Ionathas filius Anani, princeps Sacerdotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Samaritas fuiſſe, qui primi homicidium perpetraſſent: cauſam tamen calamitatum poſtea ſecutarum præbuiſſe Cumanum, qui inter principia autores cædis noluiſſet vlciſci. Tunc Quadratus vtranq; partem interim diſtulit, dicens ſe cum ad ipſas regiones veniſſet, diligenter ſingula inquiſiturum: deinceps verò progreſſus Cæſaream, eos omnes quos Cumanus viuos ceperat, in crucem ſuſtulit. Inde cũ Lyddã veniſſet, denuo audiuit Samaritanorũ querelas, & accitos Iudæorũ decem & octo viros, quos cognouit pugnæ fuiſſe participes, ſecuri percuſſit. Duos autem principes ſacerdotum, Ionatham & Ananiã, eiuſq; filium Ananum, & nonnullos alios Iudæos nobiles ad Cæſarem miſit: ſimiliter autem & Samaritarum nobiliſſimos quoſque.

Præcepit

An. mũdi 4014. A nato Chriſto 52.

Militem libros comburentem Cumanus ad ſupplicium adiudicat.

Galilæus in Samaria interficitur.

Eleazarus & Alexander Iudæorũ principes magnam tyrannidem exercent.

In latrocinia conſpiratio.

Quadrat' Syriæ Procurator Samaritanos & Iudæos audit.

Quadratus inter Iudæos & Samaritanos fert ſententiam.

An.mũdi 4014. A nato Chriſto 52.

Claudij cõtra Cumanum, Celerem & Samaritanos quoſdam ſententia.

Præcepit etiam Cumano, & Celeri tribuno, Romã nauigare, reddituros Claudio rationem pro his quæ in Regione *geſſerant. His ita compoſitis à Lydda aſcendebat Hieroſólymam: & inueniens multitudinem feſtiuitatem azymorum celebrantem ſine vlla conturbatione, Antiochiam rediјt. Romæ autem Cæſar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Judæorum cauſam magna contentione defendens: ſiquidem & Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduerſus Samaritas, tres eorum nobiliſſimos iuſsit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum vinctum* Hieroſolymam *miſſum, Iudæis ad ſupplicium tradidit, vt per vrbem tractus, capite plecteretur. Poſt hæc Felicem Pallantis fratrem miſit ad Judæos, qui & eorum prouinciam cum Samaria & Galilæa curaret. Agrippã verò de Chalcide in regnum maius tranſtulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuiſſet. Erat autem iſta Trachonitis & Batanæa & Gaulanitis. Addidit autem regnũ etiam Lyſaniæ, & tetrarchiam quam Varus rexerat. Ipſe autem per annos tredecim, menſes octo, dies triginta adminiſtrato imperio, deceſsit, ſucceſſorem regni Neronem relinquens, quem ſuadelis Agrippinæ vxoris ſuæ in imperium cooptauerat, & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Meſſalina natum, priore ſcilicet coniuge, & Octauiam filiã, quam ipſe priuigno collocarat Neroni. Suſceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis & opũ, abuſus ſit fortuna: & qualiter fratrem ſuum, atq; vxorem, matremq; interfecerit, poſt quos in omnes proximos immanitatem ſuam conuertit, atq; vt ad vltimum per amentiam ad hiſtrionum opera ſcenamq; peruenerit, quoniam ſcio eſſe narratione moleſtum, ſilentio præterire melius puto.*

An.mũdi 4015. A nato Chriſto 53.

Claudius moritur, eiq; Nero ſuccedit.

Nero fratrem, vxorẽ, matremq; interficit.

CAP. XII.

De tumultibus in Iudæa ſub Felice.

An.mũdi 4018. A nato Chriſto 56.

Ant. lib. 20 cap. 11.

CONVERTAR *autem ad narranda quæ ab eo aduerſus Iudæos geſta ſunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Ariſtobulo dedit,* Herodis *filio. Regno autem Agrippæ quatuor vrbes addidit cum agris ad ſingulas pertinentibus: in Peræa ſcilicet Regione, Abilam & Iuliadem: in Galilæa autem Tarichæam & Tiberiadem.* Reliqua *autem Iudææ Felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per viginti annos regionem fuerat depredatus, alioſq; cum eo multos cepit, vinctoſq; Romam miſit: aliorumq; quos in crucem ſuſtulit, latronum vel in communione ſceleris deprehenſorum popularium, fuit penè innumerabilis multitudo. Sic autem regione purgata, aliud genus latrocinantiũ in* Hieroſolymis *oriebatur. Hi autem ſicarij vocabantur, die claro & in media ciuitate paſsim quoſq; interficientes. Potiſsimum verò diebus ſolennitate feſtiuis immiſcebantur vulgo, ſicas ſub veſte geſtantes. His inimicos interficiebant: ac deinceps collapſis hominibus, illi inter reliquos de ſcelere querebantur: qua fraude extra ſuſpicionem manebant, diuq; latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Poſt hunc autem quotidie plurimi cædebantur, atq; ipſis calamitatibus moleſtior timor ciuitatem premebat: ſicut enim in medio bello per ſingula momenta omnes mortem opperiebantur. Circumſpiciebant autem eminus quoſque appropinquantes: & neque amicis ſuis fidere poterant, dum tamen in medijs ſuſpicionibus atq; cuſtodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinan-*

Eleazarum latronum principẽ Felix, alioſq; cum eo multos capit, vinctoſque Romam mittit.

Aliud genus latrocinantium, die claro & in media ciuitate quoſque interficientes.

Ionathas Pontifex cũ alijs multis à Sicarijs interficitur.

trocinantium temeritas, & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta eſt, cæde quidem abſtinentium, ſed conſilijs magis impiorum, quæ pars non minus quàm ſicariorum felicitatem vrbis ſtatumq́ corrupit. Seductores namque homines & circumuentores, ſub ſpecie religionis nouis rebus ſtudentes, vulgus inſanire fecerunt. nam in ſolitudines egrediebantur, promittentes Deum ſigna eis oſtenſurum libertatis. Contra quos Felix (videbantur quippe ſemina defectionis eſſe) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudæos afflixit Ægyptius quidam Pſeudopropheta. Adueniens quippe in prouinciam, Magus cum eſſet, Prophetæ opinionem ſibi arrogans, triginta fermè millia hominum congregauit, quos vana ſeductione deceperat. Et circumducens eos de ſolitudine in montem qui vocatur Oliuarum, inde ad Hieroſolymam *nitebatur aſcendere: depulſoq́ Romanorum præſidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem ſtipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Præuidit ſanè eius impetum* Felix, *& occurrens cum ipſis Romanis armatis, quos etiam Iudæorũ reliqua multitudo iuuabat, inijt conflictum. Et Ægyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipſo fuerant comprehenſi atque vinculis traditi ſunt. Reliqua verò multitudo in* Regiones *proprias diſperſa eſt. Cõpreſsis verò his etiã, ſicut fere in ægro corpore, rurſus pars altera tumeſcebat. Magi enim quidam & latrones collecti, multis afflictionem inducebant: & quaſi ad libertatem vocabant, mortem apertiſsimam comminantes his qui Romanorum principatui obedire voluiſſent: vt vel reluctantes auerterent eos, qui ſpontaneam ferrent ſeruitutem. Diſperſi ergo per totam regionem diripiebant quorumq́ potentium domos, eoſq́ inſuper trucidabant: inflammabant etiam vicos, ita vt deſperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hoc quidem bellum indies ingraueſcebat. Alter autem tumultus ortus eſt circa Cæſaream, inter Iudæos ſcilicet qui ibi permixti habitabant, & Syros, ſeditione commota. Hi ſiquidem poſtulabant, vt eorum fieret ciuitas, Iudæum eius fuiſſe conditorem dicentes: erat autem Rex Herodes. Æmuli verò conditorem quidem confitebantur Iudæum, ipſam verò ciuitatem fuiſſe gentilium vindicabant. Neque enim illic ſtatuas & fana potuiſſe conſtitui, ſi ad Iudæos eam conditor pertinere voluiſſet. Ob has ergo cauſas inter ſe populus vterque iurgabat. Procedebat autem vſque ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quique partis alterutræ proſiliebant. Neque enim Iudæorum ſeniores cohibere tumultus gentis ſuæ poterant: & Græcis turpiſsimum videbatur, Iudæis inferiores videri. Præſtabant autem hi quidem diuitijs & corporum viribus. Græci verò auxilio militum: magna ſiquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quaſi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quoſque comprehenſos, taureis vlciſcebantur ac vinculis. Nec tamen ſupplicia comprehenſorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebant: imò magis hoc ipſo in ſeditionis iritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quoſque vrbe diſcedere: non parentium autem immiſsis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta ſunt. Manente autem ſeditione, nobiles vtriuſque partis electos, legatos miſit ad Neronem, de iure diſceptaturos. Succeſsit autem ei Feſtus, & hos*

Ssss qui

An. mũdi 4018. A nato Chriſto 56.

Ant. lib. 20. cap. 12.

Aegyptius pſeudo propheta triginta fermè millia hominum congregat.

Felicis de Aegyptio victoria.

Latrones & Magi multis afflictionem inducunt.

An. mũdi 4020. A nato Chriſto 58.

Ant. lib. 20 cap 13.

Pugna inter Iudæos & Syros circa Cæſaream.

Seditiones & cædes inter Iudæos.

An.mũdi 4024. A nato Chriſto 62.

qui maximè infeſtabant prouinciam ſolicitè perſecutus, latronũ plurimos comprehendit atq; interfecit.

CAP. XIII.

De Præſidibus Iudææ Albino & Floro.

Ant lib. 20. cap 15. Albinus Iudææ Præſes omni malignitatis ſpecie conſpurcatus.

Verum ſucceſſor huius Albinus non eodem modo negotijs præfuit, neque enim fuit aliqua malignitatis ſpecies, quam ille prætierit. Denique non ſolum cauſis ciuilibus furabatur & diripiebat bona ſingulorum, neq; ſolum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: ſed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, vel qui à prioribus iudicibus in cuſtodijs erant relicti, accepta a cognatis eorum pecunia, liberauit: & is ſolum qui non dediſſet, in carceribus quaſi nocentiſsimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoq; qui res nouare cupiebant, in Hieroſolymis creſcit audacia. Ex quibus ſanè qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, vt eis tumultũ mouentibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non ſatis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnuſquiſque ergo improboru cohorte propria circundatus, ipſe quidem inter cæteros quaſi princeps latronum & tyrannus eminebat: ſtipatoribus verò ſuis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, vt hi quidem quorum vaſtabantur domus, tacerent: illi autem qui extra incommodum ſtetiſſent, metu ne ſimilia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos conſtabat dignos eſſe ſupplicijs. In commune autem omnium fuit intercepta fiducia, & erat tunc multiplex dominatio, & ſemina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore ſpargebantur. Cum ſanè eiuſmodi morum fuiſſet Albinus, tamen ſuccedens ei Geſsius Florus, optimum eum per comparationem ſui fecit videri. Ille ſiquidem plura occultè & cum fraude nocuerat: Geſsius verò iniquitates ſuas in vniuerſam gentem, tam palàm quaſi gloriaretur exercuit: ac velut non ad regendam prouinciam, ſed ad damnatorum pœnas carnifex miſſus, neque rapinarum vllum modum, neque afflictionum prætermiſit. In miſeris autem crudeliſsimus erat, in turpibus vero impudentiſsimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia veritatem, neq; cõmentus eſt callidiores nocendi vias. Huic ſiquidem viritim illatis diſpendijs lucra quærere exiguum viſum eſt: ſed totas ſimul deſpoliabat vrbes, & labes populis inferebat, tantum nõ voce per totam regionem edicens, liberũ eſſe omnibus latrocinari, dum ipſe prædarum acciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiam contigit totam penè deſeri regionẽ, ita vt plurimi ſedes patrias relinquentes, ad externas prouincias cõmigrarent. Donec autem in Syria Ceſtius Gallus prouinciã regebat, neq; auſus quiſpiã Iudæorum eſt aduerſus Florum ad eum mittere legatos. Cum verò inſtante azymorum ſolennitate ipſe Hieroſolymã veniſſet, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum millium fuit, precabatur, vt gentis ſuæ calamitatibus ſubueniret, & peſtem illam prouinciæ Florum vt eijceret clamitabat. Qui tamen cum ſub populi ore eſſet, & Gallo aſsiſteret, non ſolum nihil mouebatur, ſed voces illas etiam deridebat. Ceſtius tamen compeſcens impetum populi, & edicens quod deinceps placatiorem eis Florum redderet, regreſſus eſt Antiochiam. Deduxit autem eum vſque ad Cæſaream Florus, illudens mendacijs, & Iudæorum genti bellum ſedulo comminiſcens, quo ſcilicet ſolo iniquitates ſuas occultari poſſe credebat. Pace ſiquidem permanente, habiturum ſe apud Cæſarem accuſatores Iudæos:

A'binum ſeditioſi, vt eis tumultũ mouentibus non indignaretur, largitione redimunt.

An.mũdi 4028. A nato Chriſto 66.

Ant. lib. 20. cap. 16. Albino ſuccedit Geſſius Florus, qui longe peior eſt Albino.

Auaritia Flori vrbes deſpoliat.

Ceſtius Gallus impetum populi cõpeſcit & quod placatiorem eis Florum redderet, edicit.

An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.

Iudæos: verum ſi defectionem negotiatus fuiſſet, maiore vtiq; malo abducendã à ſe eſſe inuidiã peccatorũ minorum. Igitur vt gens ab Romano abrumperetur imperio, ſedulò indies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cæſarienſes gentiles victores extitere, decretumq́; iſtud conteſtantes literas attulerunt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo ſcilicet anno regni Neronis, ſeptimodecimo autem regni Agrippæ, menſe Maio.

Exordiũ belli Iudaici duodecimo regni Neronis anno.

CAP. XIIII.

De Floro ſæuiente in Iudæos Cæſarienſes & Hieroſolymitanos.

Ant. lib. 20 cap. 15. Cauſæ belli Iudaici.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas cauſas habuiſſe deprehenditur. In Cæſarea ſiquidem habitantes Iudæi, habebant ſynagogam prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Cæſarienſis. & frequenter quidem egerant, vt ad eorum ius illa poſſeßio iungeretur, multis partibus maius precium quàm res meruerat offerentes. dominus autem loci preces eorum deſpexiſſe non contentus, ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas, ita vt anguſtum eis tranſitum & prorſus coarctum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum proſilientes, ædificationem vetabant. Cum verò Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudæorum nobiles quid agerent inter quos etiã erat Ioannes publicanus, inflectunt Florũ oblatione octo talentorum, vt ædificationem vetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens ſe cuncta facturum, accepta pecunia ſtatim de Cæſarea egreſſus eſt, venitq́; in Sebaſten, ſeditioni tribuens facultatem, quaſi qui pugnæ ſpatium Iudæorum ſummatibus vendidiſſet. Sequenti autem die, Iudæorum ſabbato, cum plebs ad ſynagogam coiſſet, ſeditioſus quidam Cæſarienſis vas Samiũ ante ingreſſum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit, & legem ſuam quippe contumeliam pertuliſſe, & locum ipſum dicebant fuiſſe pollutum. pars autem Iudæorum quæ erat conſtantior atque moderatior, denuo apud iudices eſſe conquerendum rebatur. Seditioſi autem & iuuentute turgentes Iudæi, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiã Cæſarienſium tumultuoſiores. Ex compoſito quippe miſſus fuerat, qui pro ſynagogæ foribus immolaret: ſicq́; continuò eſt pugna commiſſa. Interueniens autem Iucundus, qui ad prohibendum erat relictus, præfectus equitum, vas illud quidem quod poſitum fuerat iußit auferri, & tumultum ſedare pergebat. Cum verò ſuperatus eſſet præ Cæſarienſium violentia, Iudæi ſtatim libros legis rapientes ſeceſſerunt in Narbata: regio quædam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cæſarea ſtadijs ſexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebaſten ad Florum venerunt, de his quæ acciderant conquerentes, & vt auxilio eſſet rogabant, quamuis reuerenter, tamen eum & de octo talentis admonentes. Ille verò ilico comprehenſos eos vinciri iußit, arguens cur leges de Cæſarea auferre auſi fuiſſent. ob hoc igitur apud Hieroſolymitas grauißima indignatio naſcebatur: verumtamen adhuc iram ſuam frenabant. Florus verò, quaſi ad hoc operam ſuam locaſſet, vt bellum inflammaret, miſit ad ſacrum theſaurum, vt inde decem & ſeptem talenta auferrentur, quaſi eam pecuniam impenſæ Cæſaris flagitaret. Tunc verò ſtatim inuaſit populum multa confuſio: concurrentes ad templum, maximis vocibus nomen Cæſaris appellabant, vt à tyrannide Flori liberarentur orãtes. Quidam autem ſeditioſorum in Florum maledicta iaciebant

Periurium Flori, qui Iudæis fidem iuratã non ſeruat.

Cæſarienſium & Iudæorum conflictus.

Florus Iudæorũ Primates 12. cum Ioãne in Sebaſte comprehenſos vinciri iubet.

Alia fax belli à Floro excogitata.

An. mũdi 4030.
A nato Chriſto 68.

vltima: & caniſtrum circumferentes ſtipem eius nomine poſtulabant, quaſi inops & miſerrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil eſt à cupiditate deterritus, ſed multò magis ad deprædandum irritatus eſt. Deniq; cum deberet Cæſaream veniens ignem belli illic naſcentis extinguere, cauſasq; tumultuum ſubmouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hieroſolymam contendit, vt Romanis armis ad quod volebat vteretur, ac timore & minis vrbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum volens, obuiam militibus proceſſit, cum ſolitis vtiq; fauoribus, & Florum honorare officijs paratus. Ille verò præmittens cum equitibus quinquaginta centurionem, nomine Capitonem, diſcedere eos iuſsit: Ne ve eum, in quem tam grauia maledicta ſeciſſent, falſo denuò honore deluderent. Oportere quippe eos, ſi viri ſunt fortes, animiq; conſtantis, etiam in præſentem effundere contumelias: nec ſolum in verbis, ſed etiam in armis amorem libertatis oſtendere. His dictis exterrita multitudo, ſimul etiam in armis amorem libertatis oſtendere. His dictis exterrita multitudo, ſimul etiam militibus qui cum Capitone venerant, in medium vulgus irruentibus, diffugerunt, antequam Florum ſalutarent, aut militibus officia conſueta redderent. Diſcedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigilem duxere noctem. Florus autem tunc quidem degit in regia, poſtridie autem aduerſum eos exſtructo tribunali ſublimius reſedit: conuenientesq; Sacerdotum principes, & ciuitatis vniuerſa nobilitas, aſtiterunt tribunali. His præcepit Florus, vt omnes qui maledicta in eum ſucclamaſſent, protinus dederent: edicens in ipſos eſſe, niſi reos produxerint, vindicandum. Ad hæc reſpondent Iudæi. populum quidem pacifica quæq; ſentire, illis verò qui errauiſſent in verbis, veniam conferendam poſtulabant. In tanta ſiquidem multitudine, nihil eſſe mirandum, offendi aliquos temerarios, & per ætatem inſipientes: eſſe autem impoſsibile eorum qui deliquerint, diſcrimen agitari, cum & ſingulos nimirum pœniteat, & præ timore ad negandum ſint parati. debere tamen illum ſi conſuleret gentis quieti, & vellet Rom. *imperio ſeruare vrbem, magis propter multos innoxios dare veniam etiam paucis delinquentibus, quàm propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorũ.*

Florus Iudæorũ honores ſpernit, eosque diſcedere iubet.

Florus in tribunali reſidet & Iudæis, vt omnes qui maledicta in eũ ſubclamaſſent, protinus dederent, præcipit.

Excuſatio Iudæorũ.

Cædes per Flori milites perpetrata.

Ad hæc verò ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, vt forum rerum venalium, quod erat in ſuperiori parte ciuitatis, diriperent, ac paßim obuios trucidarent. Illi verò ad lucri ſui cupidinem addita autoritate rectoris, non ſolum illum diripuerũt locum in quem fuerant immiſsi, ſed in vniuerſas inſilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia, & cædes eorum qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla ſpecies præteribatur. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florũ, quos ille verberibus laniatos in crucem ſuſtulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis & mulieribus (neque enim vel lactantibus pepercerant) fuit ſexcenti & triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem videri nouitas Romanæ calamitatis: quod enim nemo vnquã prius, tunc Florus auſus eſt, vt viros ſcilicet equeſtris ordinis pro tribunali flagellis cæderet, ac patibulis affigeret: quorum etſi origo Iudæa, tamen Romana *dignitas.*

Flori milites ſexcentos & triginta Iudæos vna die interficiunt.

De

CAP. XV.

An. mũdi 4030 A nato Chriſto 68.

De alia oppreſſione Hieroſolymorum dolo Flori.

PER idem tempus Rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus vt Alexandrum, qui Ægyptum procurabat miſſus à Nerone, iure hoſpitis conueniret. Germanã autem ſuam Bereniken, Hieroſolymis inuentam, & iniquitatẽ militum videntem, grauis ob hoc angor inuaſerat. & frequenter quidem præfectos equitum ſuorũ, cuſtodesq́ corporis mittens ad Florum precabatur, vt à cæde deſineret. Jlle verò neq́ in multitudinem interfectorum, neq́ in nobilitatem precatricis, ſed tantùm in lucra ſua, quæ de rapinis congregarentur, aſpiciens, contempſit annuere: impetus autem militum etiam aduerſum Reginam efferatus eſt. Non ſolùm quippe ſub oculis eius obuios quoſq́ mulctabant atque trucidabant, ſed etiam ipſam, niſi confugiſſet in aulam, interfeciſſent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta cuſtodia egit, verens vtiq́ irruptionem militum. Venerat autem Hieroſolymam, vt vota Deo ſolueret. His enim qui morbo vel alijs neceſſitatibus implicantur, mos eſt orare per triginta dies, antequam immolent hoſtias: abſtinere quoq́ vino, & capillos radere. Quem morem Berenice Regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal ſtetit, deprecans Florum: & præter quod nihil honoris habitum eſt, etiam de vita ſua periclitata eſt. Hæc autem facta ſunt ſextodecimo die menſis Maij. Poſtridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in ſuperiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant, querebantur: potiſſimum autem inuidioſæ in Florum voces erant: quod veriti primates quique & Pontifices, diſruptis veſtibus, & viritim ſingulos comprehendentes, poſtulabant, vt ab his verbis, quorum cauſa tanta mala pertulerant, deſiſterent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicq́ ſedata eſt multitudo, tam reuerentia precãtium, quàm ſpe quod nequaquam Florus vltra in eos ſæuiret. Jlle autem videns multitudinis tumultum fuiſſe compreſſum, angebatur: & denuò eam inflammare cupiens, Pontifices cum nobilibus aduocauit. Jtaque vnum ait argumentum fore, quod nihil vlterius de nouandis rebus cogitaret, ſi populus obuiàm procederet militibus de Cæſarea venientibus: veniebant autem duæ cohortes. Qui cum conuocaſſet populum ad occurrendum, mandat centurionibus, vt nullam ſalutationem redderent obuiantibus Judæis. Ad quod ſi offenſi petulanter quippiam eſſent locuti, ſtatim in eos vterentur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur vt occurrerent Romanis, & ante graue incommodum cohortes ſolenniter ſalutarent. His hortationibus ſeditioſi quique abnuebant, & ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc verò omnes Sacerdotes omnesque Leuitæ ſacra vaſa proferentes ornatumque templi, citharistæ etiam & cantores cum Muſicis organis procidebant ante multitudinem, & obnixiſsimè precabantur, vt illum templi honorem cuſtoditum eſſe vellent, neque ad direptionem vaſorum ſacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem videre ipſos Sacerdotum principes ſparſis cinere capitibus, & pectora diſruptis veſtibus nuda monſtrantes, nominatim ſingulos quoſque nobilium compellare, ac denuò in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam ſuam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim vtilitatem,

Berenice Agrippæ germana, mittit ad Florum, ac vt à cæde deſineret, precatur.

Militum in Berenicẽ furor.

Floro multitudo obloquitur.

Florus multitudinis tumultum compreſſum, denuò refricat.

Flori dol⁹ & inſidiæ.

An. mũdi 4030
A nato Chriſto 68.

Principum & ſacerdotum ad populum adhortatio.

vel militibus eſſe de Judæorum ſalutatione tribuendam, vel illis quæ acciderant correctionem, ſi in præſenti procedere ceſſarent? At contrà, ſi officioſè ſuſciperent ſolenniter venientes, auferri Floro occaſionem pugnæ: ipſos verò ſaluare patriam ſuam, & prouidere ne quid vltra quàm pertulerant, experirentur. His addunt, quòd paucis ſeditioſis ſi tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum conſilium ſuam deberent autoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipſos ſeditionis autores quoſdam quidem minis, quoſdam autem ſui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo ſequente, militibus obuiàm prodierunt. Jamq́ cominus factos ſalutauerunt: illis autem nihil reſpondentibus, ſeditioſi Judæorum aduerſum Florum, cuius hæc fierent conſilijs, ſucclamauerunt. confeſtimq́ milites comprehendentes eos, cædere fuſtibus adorti ſunt: atq; in fugam verſos perſequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum à Romanis cæderentur, plures autem cum ſe mutuò propellerent. In ipſis autem portis grauis facta eſt compreſſio, & vno quoq; alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium verò durus erat interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miſeri diſperibant, & neq; ad ſepulturam quiſquam proximis ſuis cognoſcendus remanebat. Jrruebant autem etiam pariter milites immoderatè, eos quos comprehendiſſent cædentes: & per ingreſſum qui Bezetha vocatur detrudebant multitudinem, tranſire cupientes vt Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus conſecutus, eduxit de regia eos qui ſecum erant, & in arcem tranſire nitebatur. Fruſtratus tamen eſt eius impetus. Conuerſus quippe aduerſum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant ſaxis Romanos. Qui cum ſupernè venientibus ſagittis vincerentur, nec poſſent defendere multitudinem quæ per anguſtos arctabatur ingreſſus, ad reliquum ſe exercitum qui erat in regia receperũt. Seditioſi autem verentes, ne ſuperueniens denuò Florus templum occuparet, per Antoniã ex templo aſcendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderũt, quatenus auaritiam Flori deſperatione compeſcerent. Nam cum diuinis inhiaret theſauris, proq́; his in Antoniam tranſgredi niteretur, vbi interciſas porticus vidit, ab impetu conquieuit. & conuocans ſacerdotum principes atq; curiam, ſe quidẽ ait vrbe digredi, præſidium tamen apud eos relinquere quantum ipſi voluiſſent. Ad hæc illis reſpondentibus, nihil nouandum fore, ſi vnam tantum relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam quæ cum ciuibus paulo antè conflixerat: ob ea ſiquidem quæ pertulere populum illis militibus infenſum eſſe: cohorte ſicut precabantur mutata, cum reliqua manu Cæſaream regreſſus eſt.

Flori propoſitum & conſilium exitus declarat.

Cædes Iudæorum.

Seditioſi verentes, ne ſuperueniens Florus ſpolia ipſorum auferret, templum occupant.

Florus Iudæos in templo obſeſſos inſuperabiles videns, ab impetu conquieſcit, ac relicta apud eos cohorte, Cæſaream regreditur.

CAP. XVI.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippæ ad Iudæos, ad obediendum Romanis hortantis.

ALIVD autem denuò pugnæ conſilium comminiſcens, retulit ad Ceſtium, & Iudæos defectionis criminatus eſt: impudenti mendacio illos perpetraſſe dicens, quæcunq; eos pertuliſſe conſtabat. Nec ſanè principes Hieroſolymorum quæ geſta fuerant, tacuerunt: ſed & ipſi & Bernice ad Ceſtium de his quæ Florus iniquè in vrbe egerat retulerunt. Ille autem ſuſceptis literis partis vtriuſq; quid facto opus eſſet cum principibus deliberabat. Et quibuſdam quidem videbatur, cum exercitu

Ceſtius Gallus Syriæ Præſes, quid facto opus eſſet cum Principibus, deliberat.

An.mũdi 4030
A nato Chriſto 68.

exercitu in Judæam Ceſtium ire debere, & aut vindicare defectionem, ſi fuiſſet admiſſa, aut magis fidos reddere Judæos eorumq́; accolas. Ipſi tamen magis placuit aliquem de ſuis praire, qui & negocia & conſilia Judæorum poſſet ei fideliter nunciare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippæ circa Jamniam occurrens, & à quo fuiſſet miſſus, & ob quas cauſas indicat. Quo loci Judæorum etiam Pontifices, & reliqui nobiles, eorumq́; curia adeſſe curauerant, vt circa Regem ſcilicet officia nouarent. Poſtea verò quàm illum congrua humanitate coluerunt, conqueſti ſunt quàm potuerunt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, vafrè tamen infectionem ſuam in Judæos tranſtulit, quorum maximè miſerebatur, volens ſcilicet frenare eorum motus: vt per hoc ipſum quod viderentur nihil perpeſſi iniuriæ, ab vltionis deſinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunque egregij erant, & propter ſua prædia deſiderabant quietem, intelligebant Regis redargutionem eſſe plenam benignitatis. Populus autem Hieroſolymorum ſexaginta ſtadijs obuiàm progreſſus, officiosè Agrippam & Politianum ſuſcepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuerſus precabatur Agrippam vt genti conſuleret. Succlamabant etiam Politiano, vt ingrederetur vrbem, videretq́; quæ eſſent à Floro geſta: & ita oſtendebant forum deſertum domosq́; vaſtatas. deinceps verò per Agrippam ſuaſere Politiano, vt is cum vno tantum famulo ad Siloam vſque totam circuiret ciuitatem: quatenus ipſis cognoſceret oculis, Judæos omnibus quidem alijs parêre Romanis, ſoli autem Floro aduerſari propter magnitudinem in eos factæ crudelitatis. Ille igitur cum circuiſſet vrbem, & manſuetudinis populi ſufficiens documentum teneret, aſcendit in templum, quò etiam multitudinem conuocauit: & cum plurimis verbis fidem eorũ circa Romanos collaudaſſet, multa etiã ad conſeruationem pacis hortatus, adorauit Deum eiusq́; ſancta: in eo tamen conſiſtens loco, in quo licebat per religionem: ſicq́; regreſſus ad Ceſtium eſt, vulgus autem Judæorum, ad Regem Pontificesq́; conuerſus petebat, vt legati aduersùm Florum ad Neronem mitterentur, neque de tanta cæde tacentes ſuſpicionem ſuæ defectionis præberent: viſum iri quippe eos Principes capiendorum armorum fuiſſe, niſi prævenientes oſtendiſſent illum eſſe qui dediſſet exordium. conſtabat autem multitudinem non eſſe quieturam, ſi legationem aliquis impediſſet. Ad hæc Agrippa, ordinari quidem legatos, qui Florum accuſarent, inuidioſum putabat: deſpicere autem Judæos in bella commotos neque ſibi expedire cernebat. aduocata igitur concione in xyſtum, & in ſuggeſto conſtituens germanam ſuam Berenicen, in Aſamonæorum domo (ea ſiquidem xyſto imminebat contra ſuperiorem partem vrbis: nam xyſto templum erat ponte coniunctum) huiuſmodi orationem habuit: Si quidem viderem vos omnes ad pugnandum cum Romanis eſſe incitatos, neque populi puriorem ſinceriſſimamq́; partem pacem velle ſeruare, neque proceſſiſſem ad vos, neque conſulere confiſus eſſem: ſuperuacua quippe de vtilibus oratio eſt, quando omnium auditorum conſpirat ad deteriora conſenſus. Quoniam verò aliquos quidem ætas malorum belli neſcios facit, quoſdam verò inconſiderata ſpes libertatis: nonnullos verò auaritia ſuccendit, & in confuſione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmodum ipſi ab hoc errore corrigantur, & non per-

Politianus Hieroſolymam mittitur, & Agrippæ occurrit.

Multitudo Hieroſoll. Agrippæ & Politiano obuiam procedit.

Politianus in templum aſcendit, multitudinem ad conuerſationem pacis hortatur, & ad Ceſtium regreditur.

Iudæi ab Rege vt legati aduerſum Florum ad Nerone mitterentur, petunt.

Agrippæ ad Iudæos oratio.

paucorum

An. mũdi 4030 A nato Chriſto 68.

Agrippa multitudinem docilem & attentam reddere conatur.

paucorum improba conſilia etiam boni diſpereãt, exiſtimaui oportere, vt omnibus vobis in vnum coactis ea exponerem, quæ arbitror expedire. Obſtrepat autem nemo, ſi non ea audierit quæ ipſius fert libido. His ſiquidem qui ſunt ad defectionem irreuocabiliter incitati, licebit etiam poſt meos monitus manere in priſtina voluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio, niſi ab omnibus vobis ſilentium præbeatur. Noui quidem quod multi & iniurias procurantium prouincias, & præconia libertatis quaſi tragicè proſequantur. Ego autem priuſquam diſcutiam qui ſitis, & contra quos bellum ſuſcipere tentetis, primùm ſeparabo cauſas, quas connexas putatis. Si enim violatores veſtros cupitis vlciſci, cur libertatem magna laude attollitis? Si verò iſtud ipſum ſeruire intolerabile ducitis, ſuperflua eſt aduerſum rectores querela. illis ſiquidem vel moderatiſſimè agentibus, nihilominus turpe erit ſeruire. Conſiderate autem ſingillatim, & videte quàm exigua ſit materia bellorum. Et primùm quidem ipſa rectorum conſideranda ſunt crimina. Colere ſiquidem officijs, non exaſperare oportet iurgijs poteſtatem. Cum verò modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduerſum vos profectò eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quod antea clanculo & cum quadam verecundia nocebant, palàm vos confidenterq́; populantur. nihil autem ita plagas coercet vt patientia, & violatorum quies violantibus inijcit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in prouincias mittuntur, eſſe grauiter moleſtos, non tamen etiam Romani omnes violant vos, neq; ipſe Cæſar, aduerſum quem pugnare vultis. Neq; enim ex præcepto illorum improbus ad vos quiſquam venit: neq; poſſunt illi, quæ in oriente geruntur, poſiti in occidente conſpicere. ſed neq; facile ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. eſt autem importuniſſimum, & propter exiguas cauſas, tantis, & ea de quibus querimur neſcientibus, velle confligere. Et quidem noſtrorum criminum citò erit futura correctio. neq; enim vnus atq; idem prouinciæ ſemper curam tenebit, & ſucceſſores eius credibile eſt modeſtiores futuros. Motum autem ſemel bellum, neq; deponere facile eſt abſq; magnis calamitatibus, neq; ſuſtinere. Libertatis verò bona ſitientibus prouidendum atq; certandum eſt, vt principiò non ea careant. moleſta enim eſt nouitas ſeruitutis: quam ne vtiq; ſubeas, iuſtum ſuſcipi certamen videtur. Qui vero ſemel ſubiectus eſt, & deinceps deficit, contumax magis ſeruus quàm amator libertatis oſtenditur. Tunc igitur oportuit omnia agere, ne ſuſciperentur Romani, cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores verò noſtri eorumq́; Reges, pecunia, corporibus, animis multo vobis meliores, exiguæ parti potentiæ Romanæ obſiſtere nequiuerunt. vos autem qui hæreditariam obedientiam ſuſcepiſtis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longè inferiores eſtis, contra omne Romanum regnum obſiſtere poſſe arbitramini? Et Athenienſes quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam ſuam quondam ignibus tradidere, qui ſuperbiſſimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare verò ambulantem, & cuius claſſem non caperet amplitudo pelagi, latiorem autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum vna naue fugientem glorioſiſſimè perſecuti ſunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Aſiæ confregere, nunc tamen ſeruiunt Romanis, & illam regiam Græciæ ciuitatem adminiſtrant Italiæ iuſſiones. Lacedæmonij quoq; poſt Thermopylas, & Plateas, & Ageſilaum Aſiam perſcrutatum, eoſdem dominos venerantur. Macedones vero, qui adhuc

Poteſtatẽ colere officijs, nec iurgijs exaſperare decet.

AgrippaRomanos & Cæſarem excuſat.

Depulſio libertatis Iudæorum, quam magnoperè vigebant.

Exemplum Athenienſium & aliorum, qui Romanorum imperio parent.

Lacedæmonij.

Macedones.

huc penè imaginantur Philippum videre cum Alexandro promittentem ſibi orbis imperium, ferunt tamen rerum mutationem, & adorant eos ad quos fortuna migrauit. Aliæ quoq; multæ gentes ad libertatem fiducia ſubnixæ, & multo maiores, ceſſerunt tamen & obediunt: vos autem ſoli ſeruire dedignamini his, quibus videtis vniuerſa eſſe ſubiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi eſt claſsis veſtra, quæ peruagetur Romanorum maria? Vbi autem qui expenſis poſsint ſufficere theſauri? Contra Ægyptios fortè aut Arabas exiſtimatis vos bellum mouere. Non circumſpicitis Romanorum imperium? Non metimini veſtram imbecillitatem? Nónne ſcitis veſtram ciuitatem à conterminis gentibus frequenter eſſe ſuperatam? illorum autem virtus per totum orbem inuicta percurrit, imo etiam hoc orbe plus aliquid quæſierunt. Neque enim ſufficit eis ad orientem quidem totus Euphrates, ad ſeptentrionem Iſter: neque in meridie ſolitudine tenus perſcrutata Libya, neque in occidente Gades: ſed vltra oceanum alium quæſierunt orbem, & vſq; ad Britannias, inacceſſas prius, arma & exercitum tranſtulerunt. Quid ergo? Vósne ditiores Gallis, fortiores Germanis, prudentiores Græcis? poſtremò plures eſtis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ vos fiducia aduerſum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, ſeruire moleſtiſsimum eſt. At quanto magis id Græcis, qui vniuerſis ſub ſole habitantibus videbantur præſtare nobilitate: & tam latam quondam prouinciam poſsidentes, nunc bis ternis faſcibus Romanorum obediunt. Totidem autem etiam Macedones obſequuntur, qui certè multo vobis iuſtius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ Aſiæ ciuitates? nunquid non abſque vllo præſidio, vni tantummodo rectori parent, & faſcibus conſulis obſequuntur? Quid autem pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorum gentem: Boſporanos quoque, & habitantes circa Ponti litora nationes, Mæoticasq; gentes? apud quas nimirum olim neque domeſticus aliquis dominus noſcebatur: nunc verò militum ſubijciuntur tantum tribus millibus, & quadraginta naues longæ, innauigabile prius mare in pace cuſtodiunt. Quanta autem Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoque & Cilices pro libertate dicere valerent? tamen nunc ſine armis tributa pendunt. Quid autem Thraces? quinq; quidem diebus in latum, ſeptem autem in longum commeabilem prouinciam poſsidentes, aſperioremq; multo quàm veſtra eſt, ac multis partibus fortiorem, altiſsimoq; gelu eos qui irruerint retardantem, duobus millibus Romanorum in præſidio manentibus obſequuntur. Poſt hos Illyrici vſque ad Dalmatiam, & Iſtro tenus incolentes, duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipſi impetus compeſcunt Dacorum. Ipſi quoque Dalmatæ, qui tam multa pro libertate conati, ſæpiusq; capti, rurſum cum maioribus opibus rebellarunt, nunc ſub vna Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen ſi aliquos magna cauſa ad defectionem incitare deberent, Gallos potiſsimum oporteret aſſurgere, quos videlicet tantis munimentis natura cinxiſſet: ab orientali plaga Alpium montibus, à ſeptentrionali Rheno flumine, à meridie Pyrenæis montibus, ab occidente verò Oceano. ſed tali munitione gaudentes, trecentis & quindecim gentibus numeroſi, fontes autem (ita vt dixerim) felicitatis domeſticæ habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus vectigales eſſe Romanorum, ac felicitatem ſuam in eorum felicitate reponere: idq; ſanè ipſum, non per animorum mollitiem, nec

An. mũdi 4030 A nato Chriſto 68.

Comparatio Romanorum imperij cum Iudæorum imbecillitate.

Romani omnes totius orbis partes ſuæ ditioni adiunxerunt, ac vltra Oceanum alium quæſierunt orbem.

Aſiæ ciuitates quingentæ Romanis obediunt.

Gallorum munimenta.

An. mũdi 4030
A nato Chriſto 68.

propter ignobilitatẽ parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) ſed Romanorum admirati ſunt horrueruntq́ cum virtute fortunam, quæ illi plura ſæpè obtinuere quàm bellis. denique ſub mille & ducentis

Hiſpani Romanorũ imperio ſubiacent.

militibus ſeruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neq́ Hiſpanis naſcens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisq́ ſpatio à Roma diremptæ gentes, Luſitani ſcilicet & pugnaces Cantabri: nec vicinus Oceanus, etiam accolis ſuis fragore terribilis: ſed vltra columnas Herculis prolatis armis, & per ipſas nubes Pyrenæorum montium eluctati vertices, ditioni ſuæ hos quoque ſubdiderunt Romani: atque ita bellicoſis gentibus, tantoq́ (vt dixi) ſpatio diremptis, legio in præſidio vna ſatis eſt. Quis

Germanorum multitudo, virtus, & magnitudines corporũ eorundem.

veſtrum non audiuit multitudinem Germanorum? virtutem quoque & magnitudines corporum (vt arbitror) ſæpe vidiſtis. ſiquidem vbique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi ita ingentem ſpatijs regionem incolentes, ſpiritus autem maiores corporibus gerẽtes, & animam quidem contemptricem mortis indignationes autem vehementiores feris, nunc Rhenum limitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & ſeruiunt quidem qui capti ſunt, reliqua autem eorum gens vniuerſa ſalutem in fuga non in armis reponit.

Britannos Romani in ditionem ſuam redegerunt.

Conſiderate autem etiam Britannorũ muros, qui Hieroſolymæ confiditis muris. Illos ſiquidem circundatos Oceano, & penè non minorem, quàm noſter orbis eſt, habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem ſuam: quatuorq́ legiones tantæ magnitudinis inſulam tuentur. Et quid opus eſt plura dicere?

Parthi.

quando etiam Parthi, bellicoſiſsimum genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circũdati, obſides tamen mittunt Romanis: eſtq́ cernere, ſub ſpecie pacis ſeruientem in Italia præcipuã Orientis nobilitatem. Vniuerſis penè qui ſub ſole incolunt, Romanorum arma venerantibus, vos ſoli bellum geretis?

C[illegible]haginenſes ſub [illegible] dextera [illegible].

Neque Carthaginienſium conſiderabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum ſtirpe venientes, tamen ſub Scipionis dextera corruerunt? Sed neque Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neque Marmaridarum genus vſque ad inaquoſas ſolitudines protentum, neque terribiles

Romani Mauris imperant.

etiam audientibus Syrtes, Naſamones quoque & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum virtutes impediere Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius ne numerare quidem nationes facile eſt, quæ ſcilicet ſub Atlantico mari & columnis Herculis vſque ad rubrum mare infinitos numero & locis Æthiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas quibus Romanam multitudinem octo menſibus paſcunt, alia quoque vectigalia pendunt, expenſas quoque deuotiſsimi imperio miniſtrant, nihil de his quæ iubentur, ſicut vos, contumelioſum putantes, & quidem vnà cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus eſt longè petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam poſsitis de vicina vobis Ægypto diligenter inſpicere. Hæc enim cum vſque ad Æthiopas porrigatur, opulentamq́ Arabiam, contigua quoque ſit Indiæ, quinquaginta & ſeptingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen vectigalia, quorum magnitudinem de cenſu ſingulorum capitum æſtimari licet, deuotiſsimè penditans,

Alexandria Romanum imperium non dedignatur.

Romanum non dedignatur imperium: & certè quàm magnum ſtimulum defectionis habens, Alexandriam ſcilicet, multitudine & diuitijs abundantem, magnitudine quoq́ non imparem. Habet ſiquidẽ in longitudine ſtadia triginta, in la-

in latitudine verò non minus quàm decem: tributorum verò multo amplius per menſes ſingulos infert, quàm vos toto anno penditis: & præter pecuniam, quatuor menſium Romanæ plebi annonam miniſtrat. Munitur autem vndique aut incommeabili ſolitudine, aut importuoſo mari, aut fluminibus, aut cœnoſis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Duæ enim legiones ciuitati inſidentes, profundam Ægyptum cum illa Macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de ſolitudinibus aliquibus ſocios aſſumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani ſunt: niſi fortè quis veſtrum ſpes ſuas vltra Euphratem porrigat, & Adiabenorum regionem gentiles ſuos æſtimet adiutores. Porrò nec illi propter irrationabilem cauſam tanto ſe bello implicabunt: nec, ſi tam probroſo operi aſſenſum darent, Parthus tamen ſineret. Eſt ſiquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitiæ, & arbitrabitur fœdus eſſe temeratum, ſi quis de his qui ſubiecti ſunt eius imperio, aduerſum Romanos in bello procedat. Supereſt igitur vt ad diuinum confugiatur auxilium. verùm & hoc apud Romanos eſt. ſine Deo quippe impoſſibile eſſet imperium tale conſiſtere. Conſiderate autem, quemadmodum hæc ipſa erga ipſam religionem immoderatio, etiam ſi cum longè inferioribus bellum geratis, tamen ad diſpenſandum ſit vobis difficilima, atque eadem tranſgrediendo offendatis Deum, per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim ſeruetis ſabbatorum conſuetudinem, & ad nullum actum moueamini, facile profectò capiemini. Sic quippe etiam maiores veſtri experti ſunt, hos maximè dies Pompeio ad bellum deſtinante: in quibus ſcilicet hi qui oppugnabantur, otia gerebant. Tranſgredientes autem in bello legem patriam, neſcio propter quid in reliquum dimicetis. Vna ſiquidem nunc vobis intẽtio eſt, ne quid de patria inſtitutione ſoluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutorium Deum, ſi cultum ei debitum ſpontè violetis? Aſſumunt autem ſinguli quique bellum, vel diuinæ virtuti, vel humanis opibus confidentes. Cum verò vtraque hæc, quantum ad ipſam pertinet conſequentiam, deſeruntur, in manifeſtam vtique captiuitatem volentes pugnare proſiliunt. Quid autem prohibet proprijs manibus filios veſtros coniugesq́ laniare, & hanc pulcerrimam inflammare patriam? Erumpentes ſiquidem in furorem, lucrabimini vel ignominiam ſuperatorum. Bonum eſt, ò amici, bonum eſt, dum adhuc ſtat nauis in portu, præcauere tempeſtatem futuram, & non eo tempore, quo in medias irrueris procellas trepidare. Hi ſiquidem qui in improuiſa mala inciderint, ſupereſt vt digni vel miſeratione videantur: qui verò ſe in apertum diſcrimen iniecerint, etiam exprobrationibus onerentur. Niſi fortè aliquis veſtrum æſtimet ſecundum pacta conflictum ire Romanos, aut poſtquam vicerint, moderatè vobiſcum acturos, & non in exemplum aliarum gentium ſacram hanc vrbem inflammaturos, interfecturos autem vniuerſum genus veſtrum. Neque enim qui ſuperfueritis armis, vſquam locum fugæ habebitis, vniuerſis ſcilicet gentibus vel iam habentibus Romanos dominos, vel habere metuentibus. Periculum autem non ſolùm vos manebit, ſed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes Iudæos. Neque enim eſt in toto orbe populus, in quo non veſtra portio ſit: quos certè omnes vobis rebellantibus, cæde crudeliſſima diuerſi quique conficient, & propter paucorum virorum praua conſilia, vniuerſæ vrbes Iudaico ſanguine redundabunt. Manet autem venia eos qui talia patrauerint, quòd ſint nimirum veſtro vitio coacti.

An. mũdi 4030
A nato Chriſto 68.

Diuinum apud Romanos auxilium.

Poſtremũ argumentum: Iudæos diuini pariter atq; humani auxilij deſtitutos, ad bella gerenda inutiles eſſe.

Dum adhuc ſtat nauis in portu, præcauere tempeſtatem futurã, bonum eſt.

An. mũdi 4030
A nato Chriſto 68.

Si verò eadem exequi ſuperſederint, conſiderate quàm impium ſit, aduerſum tam benignos arma mouiſſe. Subeat autem vos miſeratio, & ſi non filiorum veſtrorum atq; coniugum, ſaltem iſtius ciuitatis, quæ mater vrbium veſtræ regionis vocatur. Parcite mœnibus ſacris, parcite venerabilibus adytis, templumq́; vobis & ſanctaſanctorum ſeruate. Neque enim vlterius victores Romani his abſtinebunt, quibus primò parcentes nullam receperunt gratiam. Ego teſtor quidem ſancta veſtra, ſacrosq́; angelos Dei, patriamq́; communem, quod nihil eorum conſiliorum, quæ vobis viderim expedire, ſubtraxerim. vos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: ſi verò protuleritis iras, abſque me periculis ſubdemini. His dictis, aſtante etiam ſorore lacrymauit, & multam partem de eorum impetu lacrymis infregit. Succlamabant autem, non ſe aduerſum Romanos, ſed aduerſum Florum, ob ea quæ pertuliſſent, bellum gerere. Ad quos Rex Agrippa: Sed opera veſtra, inquit, talia ſunt, qualia aduerſum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæſari vectigal dediſtis, & Antonianas porticus incendiſtis. Sopietis autem cauſam defectionis, ſi & porticus denuò conſtruatis, & tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc præſidium eſt, aut pecuniam Floro dabitis. His conſultis populus acquieuit, & cum Rege ac Berenice aſcendentes in templum porticus ædificare adorti ſunt. Per vicos autem & regiones principes quique decurionesq́; diſperſi, vectigal colligebant, celeriterq́; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum) redacta ſunt. Et belli quidem imminentes minas, eo tunc more Agrippa cōpeſcuit. Deinceps verò perſuadere populo tentabat, vt parerent Floro, donec ſucceſſor ei à Cæſare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accenſa, nec à verborum in Regem contumelijs temperauit, ſed protinus eum vrbe pepulerunt: auſiq́; ſunt nonnulli ſeditioſorum etiam ſaxa in eum iacere. Rex autem videns tumultuantium irreuocabilem impetum, & conquerendo quòd contumelijs eſſet affectus, Principes quidem eorum vnà cum alijs potentibus miſit ad Florum Cæſaream, vt ipſe ex eis eligeret, qui de tota regione vectigal exigerent. ipſe verò diſceſſit in regnum.

Agrippæ de futura Iudæorum calamitate prophetia.

Agrippa proteſtatur, quod nihil conſiliorum, quæ Iudæis viderit expedire, ſubtraxerit.

Agrippa Rex à Iudæis ſaxis petitus vrbe pellitur.

CAP. XVII.

De cœpta rebellione Iudæorum contra Romanos.

PER *idem tempus quidam eorum qui bellum maximè mouebant, congregati irruebant in quoddam præſidium, quod vocabatur Maſſada: & occultè eo peruaſo, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de ſuis poſuerunt cuſtodes. In templo quoque Hieroſolymorum Eleazarus quidam filius Ananiæ Pontificis, iuuenis audaciſſimus, dux illo tempore militum, perſuaſit his qui ſacrificijs miniſtrabant, vt nullius munus aut hoſtia, qui non eſſet de Iudæorum gente ſuſciperetur. Id autem erat Romani belli ſeminarium atq; materia. Reſecit ſiquidem hoſtias Cæſaris, quæ pro Romano populo offerri ſolitæ erant. Plurimum autem ſuper hoc Pontificibus, alijsq́; nobilibus deprecatis, vt non præterirent eum morem, quo ſupplicabatur pro Regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parum quidem & ſuæ multitudini confidentes: robur ſiquidem omne res nouare cupientium, eorum voluntates iuuabat: maximè autem aſpiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, vt dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum Pontificibus, & Phariſæorum nobiliſſimis, & videntes quàm grauibus malis*

Iudæi Cæſaris hoſtias pro Romano populo offerri ſolitas, reijciunt.

Concio potentum ad ſeditioſos.

malis pergerent ſubijcere ciuitatem, decreuerunt ſeditioſorum animos experiri: & ante portã quæ area vocatur, concionem aduocãtes (erat autem in interiori parte templi poſita, quæ reſpicit ad ſolis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorũ defectione conqueſti, & quòd tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatem cauſæ ipſius arguebant, dicentes, maiores quidem eorũ ornaſſe templũ ex magna parte de muneribus gentium, ſemperq; eorũ qui foris eſſent populorum munera ſuſcepiſſe: & non ſolũ nõ prohibuiſſe aliquorũ hoſtias (id ſiquidem eſſe impijſſimum) ſed etiam eas quæ viſererentur permanerentq; ad præſens vſque tempus, oblationes eorum in templi cultibus collocaſſe. At nunc eos qui Romana arma iritarent, & deſponderent eorũ bella, nouum ſtatuere morem religionis, atq; cum periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis videri: ſiquidem ea ſit, in qua præter ſolos Iudæos, nullus alius immolet externus, neq; ad orandum ſinatur accedere. Et ſiquidem circa vnius alicuius priuati perſonam lex ferretur eiuſmodi, poſſet nimirum iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem deſpiciũtur Romani, & iudicatur Cæſar profanus. Vnde verendum eſſe, ne qui immolandas pro illis hoſtias repellunt, ipſi in reliquũ etiam pro ſe ſacrificia prohibeantur offerre: fiatq; verè extra principatum ciuitas, niſi celerius reſipiſcentes reddiderint hoſtias, ac prius quàm ad eos, in quorũ contumeliam id tentatum eſt, huius auſus perueniat fama. Simul autem iſta dicentes, producebant in medium ſcientiſſimos morum paternorum, ſacerdotes quoq;, narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium ſemper ſacrificia ſuſcepiſſent. Attendebat autem nemo res nouare cupientiũ his quæ dicebantur, ſed neq; procedebant in medium altaris miniſtri, vt belli materiã præparantes. Videntes igitur nobiles quique ſeditionem eò iam proceſſiſſe, vt eorum non poſſet autoritate compeſci, & Romanorum armorum periculum ſe primos eſſe ſenſuros, in quantum poterant conſulentes, amoliri cauſas parabant. & legatos quidem alios ad Florum miſerunt, quorum erat princeps filius Ananiæ Simon: alios autem ad Agrippam, inter quos nobiliſſimi Saulus, & Antipas, & Coſtobarus erant, qui etiam Regem propinquitate tangebant. Precabantur autem vtrumq;, vt cum exercitu aſcenderent in ciuitatem, & ſeditionem opprimerent, prius quàm ea intolerabilis fieret. Et Floro quidem malũ iſtud quaſi bonus nuncius fuit, volenſq; inflammare bellum, nihil reſpondit legatis. Agrippa autem pariter vtriſque parcens, ſcilicet deficientibus & ijs aduerſum quos bellum mouebatur, volenſq; & Romanis cõſeruare Iudæos, & Iudæis templũ atq; patriã, ad hæc autem nec ſibi conducere talem conturbationem ſciens, miſit in auxiliũ populo equites ter mille, Auranitas ſcilicet, & Batanæos, & Trachonitas ſub præfecto equitum Dario, duce verò Philippo Iachimi filio. His ergo venientibus, optimates quiq; cum pontificibus & omni multitudine quæ optabat quietem, ſuperiorem occupant ciuitatem: inferiorem ſiquidem & templum, ſeditioſorum manus tenebat. Miſſilibus igitur & fundis indeſinenter vtebantur, & continua erat emiſſio ſagittarum ex vtraq; ſcilicet parte. erat autẽ quãdo ex inſidijs procurrentes cominus dimicabãt. Præſtabant autem audacia quidem ſeditioſi, belli verò ſcientia Regij. Et his quidem erat propoſitũ maximè templũ obtinere, profanatoreſq; eius expellere. Seditioſis verò qui cũ Eleazaro agebãt, vt præter ea quæ obtinebebant, etiã ſuperiorem inuaderent vrbẽ. Per ſeptẽ igitur dies grauis vtriuſq; partis cædes fiebat, & neutri de eo loco quem tenuerãt

An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.

Contra illos, qui peregrinas hoſtias ferre nolebant.

Potentibus nemo ſeditioſorum obtemperat.

Legati, contra ſeditioſos ad Florum & Agrippam miſſi.

Bellum in Hieroſolyma, inter pacificos & ſeditioſos.

An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.

Xylophoria feſtiuitas

depellebantur. Deinceps verò adueniente ea feſtiuitate, quę Xylophorias dicitur, in qua mos eſt omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum, quatenus nunquam ignis deficiat eſca (ſemper enim inextinguibilis perſeuerat) aduerſarios quidem à cultu religionis excluſerunt. inter infirmiorem autem vulgum irrumpentes multi ſicariorum (ſic enim vocant latrones, gladios in ſinibus gerentes) recepti audaciſſime proſequebantur opus quod adorti

Regios ſeditioſi vincunt

erant. Regij *autem audacia & multitudine vincebantur. Ita ſuperiore ciuitate ceſſerunt, cum iſti protinus irruentes, Ananię pontificis domum, & Agrippę ac Berenices palatium inflammauerunt: poſt quod ignem archiuo intulerunt, volentes omnia creditorum documenta diſperdere, ne eſſet vnde ratio creditę pecunię pateret, vtq́; omnem ſibi debitorum adiungerent multitudinem, & aduerſum locupletes egenis pręberent inſurgendi facultatem liberam. Fugientibus verò chartarum publicarum cuſtodibus, ignem ędibus iniecerunt: atq; ita incenſis ciuitatis neruis, in hoſtes irruebant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt, quidam cum* Regijs *in ſuperiorem regiam confugerũt, portas celeriter obſerantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam functos legatione diximus. Tunc ergo victoria & inflammatione contenti ceſſauerunt. Poſtridie autem, quinta deci-*

Antoniam ſeditioſi capiunt atq; incendunt.

ma ſcilicet die Auguſti menſis, fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo pręſidio agentes, per biduum obſeſſos, ceperunt atque interfecerunt, pręſidiumq́; incenderunt. poſtea verò tranſierunt in regiam, ad quam confugêre Agrippę milites: & in quatuor partes agmen ſuum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum verò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinẽ oppugnantium: ſed diſtributi per propugnacula & turres, ſubeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones ſub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec nocte ceſſabat: ſeditioſis videlicet exiſtimantibus in deſperationem cogi eos qui in pręſidio erant, propter inopiam victus: Regijs *verò credentibus oppugnatores ſuos ceſſuros labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudę Galilęi, callidiſſimi illius Sophiſtę qui quondam ſub Cyrenio exprobrauerat Iudęis quod poſt Deum ſubijcerentur Romanis: aſſumptis quibuſdam nobilium, perrexit in Maſſadam, vbi armamentarium Herodis Regis erat. eoq́; perrupto populares aliosq́; latrones diligenter armauit. hisq́; vtens ſtipatoribus, veluti* Rex *Hieroſolymam reuertitur: factusq́; princeps ſeditionis, oppugnationem diſponebat. Machinarum autem inopia erat, nec poterat palam ſuffodere muros ſupernè hoſtibus tela iacientibus. cuniculum igitur longè cœptum ſub vnam turrim agentes, ſuſpenderunt eam materie ſubiecta: ac poſtea in ſuſtinentia ligna igne immiſſo egreſſi ſunt. Sicq́; ſubijcibus exuſtis, turris quidem extemplo emota eſt. alter autem murus intus ędificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum pręſentientes, fortè etiam de concuſſione turris, alium ſibi murum celerius ędificauerunt. Inter hęc autem hi quidem qui oppugnabant, & ſtatim ſe victores credebant, cum vidiſſent alium murum ſtupore defecti ſunt: Regij tamen ad Manahemum aliosq́; ſeditionis principes mittebant, precantes vt eis diſcedere*

Regijs eiuſque religionis reliquis Manahemus diſcedere facultatem concedit.

liceret. Quod cum ſolis Regijs *eiusq́; religionis reliquis Manahemus annuiſſet, protinus diſceſſerunt. Romanos autem qui ſoli relicti erant, grandis animi occupauit defectus. Neque enim vt contra tantam multitudinem pares erant: & precari, vt exire liceret, ignominiam iudicabant: quanquam & ſi permitteretur,*

tur, nequaquam tutum putabant. Derelinquentes igitur inferiorem locũ, qui Stratopedon vocabatur, quippe quaſi capi facilem, in turres Regias confugerunt: quarum vna appellabatur Hippicos, alia Phaſaelus, tertia Mariamme. Hi *verò qui cum Manahemo erant, protinus irruentes in ea loca è quibus milites fugerant, ſi quos eorum comprehenderent trucidantes, omnem reliquum apparatum diripientes, Stratopedum incenderunt. Hæc igitur acta ſunt ſexto die Septembris.*

An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.

Romani Stratopedon relinquentes in turres regias confugiunt.

CAP. XVIII.

De cæde Ananiæ Pontificis, Manahemi, & militum Romanorum.

SEQVENTI *autem die Pontifex Ananias circa Euripos Regiæ domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumſidentes autem etiam turres ſeditioſi, cuſtodiebãt ne quis militũ poſſet effugere. Manahemũ autem & munitorũ locorum deſtructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem ſibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Inſurrexerunt autem duo de ſocijs Eleazari: & mutuo collocuti, quod non deceret à* Romanis *deſiderio libertatis deficientes, eandem populari ſuo prodere, dominumq́ ferre, etſi non violentum, tamen ſeipſis humiliorem: nam ſi oporteat cunctis aliquem præeſſe, quemuis magis alium quàm illum decere: atq́ ita pacti, adoriũtur eum in templo. magno enim faſtu adoraturus acceſſerat, regali habitu indutus, & ſtudioſos ſui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarũ erant, in illum proſiluiſſent, reliquus quoq́ populus rapiens ſaxa lapidauit ſophiſtam: exiſtimãtes quòd illo interempto tota ſeditio ſolueretur. Paululum autem ſtipatores Manahemi reſiſtentes, poſtquam viderunt totam aduerſum ſe multitudinem irruere, quiſq́ quò potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorũ qui comprehenſi ſunt, perſcrutatio autem latentium ſequebatur: pauciq́ ex eis clam in Maſſadam perfugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui poſtea etiam in Maſſada tyrannidem egit. Ipſum autem Manahemum, cum fugiſſet in locum qui Ophlas vocatur, atque illic humiliter deliteſceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq́ tormentis excruciatũ interfecerunt. Similiter autem ſub eo agentes principes, præcipuumq́ tyrannidis eius adiutorem Abſalomon nomine. Et populus quidem, ſicut dixi, in his adiutor fuit, ſuſpicans aliquam totius ſeditionis correctionem futuram. Hi verò non vt comprimerent bellũ, ſed vt cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manahemum. Denique cum populus multum precaretur, vt oppugnationem militum relaxerent, vehementius inſiſtebant, donec vlterius reſiſtere non valentes, Metilius* Romanorum *præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes, vt ſolã eorũ paciſceretur vitã: arma autem & reliqua quæ haberent, ipſis tradentibus ſumeret. Qui precationem ilico arripientes, remittũt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiã Sadducæum, & Iudam Ionathæ, ſcilicet eis dextras & ſacramentum daturos. Quibus actis, deducebat milites Metilius: ſed quandiu* Romani *arma retinebant, nemo aduerſus eos ſeditioſorũ fraudis aliquid molitus eſt. poſtea verò quàm ſecundum pactiones omnes ſcuta gladiosq́ poſuerunt, neq́ quicquam vlterius ſuſpicantes diſcedebant, facto in eos impetu ſtipatores Eleazari, comprehenſos trucidabant, neque reſiſtentes, neque ſupplicantes, ſolas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeli-*

Ananiæ Pontificis & Ezechiæ fratris mors.

Eleazari ſectatores Manahemũ in templo adoriuntur.

Manahemus cũ Principibus interficitur.

Romani vlterius reſiſtere non valentes, ſeſe dedunt.

Suſpecta tamen eorum ipſa belli fuit auiditas. Deniq; Scythopolitæ veriti ne ciuitatem noctu adirent, & magna ſua calamitate ciuibus excuſarent defectionem, edixerunt eis, vt ſi vellent inter eos firmare cõſenſum, & circa alienigenas oſtendere fidem, tranſirent cum omnibus filijs ſuis in lucum. quibus quæ fuerant iuſſa ſine ſuſpicione facientibus, diebus quidem ſecutis duobus quieuerunt Scythopolitæ. tertia verò nocte exploratores, alios incautos, alios verò dormiẽtes inuadũt, ſubitoq; omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim millia: poſt quàm eorum bona diripuerunt. Dignum autem etiam videtur, Simonis interitũ enarrare. Hic enim Sauli cuiuſdam non ignobilis viri filius erat, fortitudine quoque corporis & audacia animi inſigniſſimus: quibus vtriſq; ad incommoda ſuæ gentis abuſus eſt. Multos ſiquidem Iudæorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, & frequenter integros cuneos fudit, ita vt totius aciei momentũ ſolus exiſteret. Comprehendit autem eum digna ciuili cæde pœna. Nam cum Scythopolitæ circunfuſi Iudæis, paſsim per lucum eos iaculis configerent, educto Simon gladio, in nullum quidem hoſtium impetum fecit. Nihil enim ſe in tanta multitudine promoturum videbat. Exclamans autem miſerabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ geſsi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum, benignitati erga vos noſtræ fidem feci. Dignè enim nobis extera gens infida eſt, qui in noſtrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quaſi profanus proprijs manibus: neque enim decet hoſtili manu cadere. Iſte autem ipſe finis mihi & ſceleris digna pœna, & idoneum virtutis decus erit: vt nemo ſcilicet hoſtium de meo interitu glorietur, neque inſultet cadenti. Hæc dicens, miſerantibus ſimul ac furentibus oculis circumſpicit omnem familiã ſuam. erat autem ei vxor & filij, & prouecti in ſenectutem parentes. Ille igitur primum quidem patrem à cæſarie comprehendens, & ſuper eum ſtans enſe penetrauit: poſt quem non ſanè inuitam matrem ſuam interfecit. ſuper hos autem coniugi & filijs intulit ferrum, ſingulis ſanè horum penè occurrentibus gladio, & hoſtes præuenire cupientibus. Cum verò omnem ſuam neceſsitudinem trucidaſſet, cæſis ſuperſtans extulit dexteram, vt neminem poſſet latere, & totũ in viſcera ſua enſem demerſit: dignus quidem miſeratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem, cæterum quantum ad fidem, quam alienigenis præſtitit, digno fine conſumptus.

An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.

Scythopolitæ tredecim millia Iudæorũ trucidant.

Simon multos Iudæorũ propinquos Scythopoli quotidiè obtruncat.

Simon parentes, vxorem ac liberos, denique ſeipſum quoque trucidat.

CAP. XX.

De Iudæorum alia graui cæde.

AD cædem autem quæ in Scythopoli facta eſt, reliquæ quoque vrbes in Iudæos apud ſe habitantes irruebant: & duo millia quingentos Aſcalonitæ, Ptolemais autem duo millia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrij: multoſq; trucidauerunt: plures autem eorum vinctos cuſtodijs tradidere, Hippeni quoq; & Gadarenſes ſimiliter audaciſsimos quidem amoliebantur, terribiles autem ſolicitè adſeruabant. Reliquæ quoq; vrbes aduerſum Iudæos ſingulæ, pro vt habebant, vel timore vel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, & Apameni, ſuis cohabitatoribus pepercerunt, & neq; interfecere quempiam Iudæorum, neq; vinculis tradiderunt. fortè autem & propter multitudinem ſuam deſpexerunt eorũ ſi qui motus fuiſſent. mihi autem videntur magis erga eos miſeratione moti quos vtiq; nihil moliri videbãt. Geraſeni autem neq; in eos qui apud ſe remanere

Iudæorum alia cædes.

Vrbes aduerſus Iudæos mouentur.

An. mũdi 4030. A nato Chriſto 68.

delegerunt, quicquam geſſerunt mali: & egredi volentes vſq; ad fines ſuos deduxerunt. Excitata eſt autem etiam in regno Agrippæ aduerſum Iudæos pernicies. Ipſe ſiquidem perrexerat ad Ceſtium Gallum Antiochiam, relicta adminiſtratione cuidam ex amicis, nomine Varo, Sohemo Regi genere propinquo. Venerũt autem de Batanæa regione ſeptuaginta numero viri & nobilitate & prudentia ciuium ſuorum præſtantiſſimi, poſcendi præſidij gratia: vt ſi qui ſcilicet apud eos quoq; motus fierent, haberent idoneam cuſtodiam, per quam poſſent inſurgentes quoſq; comprimere. Hos Varus, quoſdam armatos de Regijs præmittens, interfecit in itinere omnes. Auſus autem eſt tale facinus præter conſilium Agrippæ, & propter nimiam auaritiam impiè in gentiles ſuos agere non recuſans, regnum omne corrupit, perſeuerans poſt tale ſcilicet principium in totum genus exercere iniquitatem: donec diſcuſſis Agrippa rebus animaduertere quidem in eum veritus eſt propter propinquitatem Sohemi, procuranda tamen eum regione ſummouit. Seditioſi autem capto præſidio, quod appellatur Cyprus imminens finibus Hierichuntis, cuſtodes quidem interfecerunt, munimenta autem deſtruxerunt. Per eoſdem dies etiam in Macharunte multitudo Iudæorum perſuadebat in præſidio relictis Romanis, deſerere caſtellum, eiſq; tradere. Illi autem quod rogabantur cogi metuentes, pacti ſunt cum eis diſceſſionem ſuam: & accipientes fidem, tradunt præſidium, quod diligentibus cœperunt Macharuntij cuſtodijs obtinere.

Varus 70. Iudæos in itinere interficit.

Romani Iudæis in Machærunte caſtellum tradunt.

CAP. XXI.

Iudæi Alexandriæ occiſi.

VERVM in Alexandria ſemper quidem erat incolis aduerſum Iudæos ſeditio, iam ab illo tempore, ex quo ſtrenuis Alexander contra Ægyptios vſus Iudæis, præmiũ ſocietatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriam facultatem, & ius ciuitatis æquale cum gentibus: permanebat autem eis honor iſte apud ſucceſſores quoque Alexandri: denique & in parte vrbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberent conuerſationem per omnia mundiorem à cõmunione ſcilicet gentium ſequeſtratam: præſtiteruntq; eis, vt etiam Macedones appellarentur. deinceps verò cum in ditionem Romanorum Ægyptus veniſſet, neq; Cæſar primus, neq; poſt eum quiſpiã, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autem eorum aduerſus Græcos penè continuus erat: & iudicibus in multos quotidie ab vtraq; parte animaduertentibus, ſeditio accendebatur. Tunc verò cum & apud alios turbata res eſſet, illic magis exarſit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionem veniſſent, vt ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendã, occurrerunt in amphitheatrũ permixti Græcis plurimi Iudæorum. Quos cum vidiſſent æmuli, extemplo clamare cœperunt, Iudæos hoſtes & exploratores eſſe: ac deinceps inſilientes intulerunt eiſdem manus: & reliqui quidem fugientes diſſipati ſunt, tres verò ex his comprehenſos, trahebant quaſi viuos incenſuri. Commoti ſunt autẽ vniuerſi Iudæi ad opem ferendã: & primum quidem in Græcos ſaxa iaciebant, poſtea verò etiam facibus raptis in amphitheatrũ impetum fecerunt, comminantes quòd in ipſo loco tantum ſimul populum concremarent: & penè minas impleſſent rebus, niſi iras eorum compreſſiſſet Tiberius Alexander, magiſtratus ciuitatis. Nec tamen ipſe coercendi principium ab armis ſumpſit, ſed nobiles eorum quoſque ſubmittens, horta-

Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos.

Tiberius Alexander ſeditioſos Iudęos, vt deſinerent, hortatur.

An.mūdi 4030. A nato Chriſto 68.

hortabatur vt deſinerent, neque aduerſum ſe milites Romanos commouerent. Seditioſi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebant. Qui poſtquam vidit abſque magna calamitate tumultuoſos non poſſe compeſci, immiſit in eos duas Romanorum legiones, quæ in ciuitate erant: & cum his alios quinque millia milites, caſu ad Iudæorum interitum de Libya venientes: præcipitq́, vt non ſolum interficerent, ſed etiam bona eorum diriperent, domosq́, inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui vocatur Delta (illic quippe erat Iudæorum multitudo collecta) exequebantur ſtrenuè iuſſa, nec ſanè ſine cruenta victoria. Conglobati enim Iudæi his quos melius armatos habebant, in fronte poſitis, aliquandiu quidem reſtiterunt: ſemel verò in fugā verſi mactabantur: nec vnus erat exitij modus, cum alij ſub diuo atque in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq́, ſuccenderent Romani, vnà etiam diripiendo quæ in his reperiſſent: cum neq́, illos aut infantum miſericordia, aut reuerentia ſenectutis moueret, ſed in omnes ætates pari cæde ſæuirent. Vnde totus quidem ille locus ſanguine redundabat: quinquaginta verò congeſta ſunt millia mortuorum: nec tamen ſaltem reliquiæ remāſiſſent, niſi ad preces ſe contuliſſent, eorumq́, miſertus Alexander Romanos iuſſiſſet abſcedere. Sed illi quidem quibus erat conſuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, vixq́, à cadaueribus diſtrahebantur. apud Alexandriam quidem talis caſus euenit.

Cruenta victoria in qua 50. millia Iudæorum interficiuntur.

CAP. XXII.

De clade Iudæorum, autore Ceſtio.

CESTIO *verò iam quieſcendū eſſe non videbatur, infenſis vbiq́, Iudæis: ſed duodecimam legionem integram ex Antiochia ſecum ducens, & ex reliquis bina millia lecta peditum, & quatuor alas equitum: inſuperq́, Regum auxilia, hoc eſt Antiochi duo millia equitum & peditum tria millia, ſagittarios omnes, Agrippa verò tantundem peditū & equitū mille, cum & Sohemus ſequeretur, quatuor millibus comitatus, quorū tertia pars equitū erat, pluresq́, ſagittarij, Ptolemaida progreſſus eſt. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio couenère, peritia quidē militibus inferiores, quod autem ſcientiæ deerat, in Iudæos odio, itemq́, alacritate ſupplentes. Aderat autem ipſe quoq́, Agrippa Ceſtio, & eorū quæ conducerent ſimul & itineris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Ceſtius in validiſſimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appellatur virorum, & ab Iudæorum finibus Ptolemaida diſcernit. Cumq́, offendiſſet eam ciuibus deſtitutam (in montes enim multitudo refugerat) omnigenùm autem rerum plenam, illas quidem militibus diripiendas conceſſit: ipſum verò oppidum, quamuis admiratus eſſet eius pulcritudinem, quippe domus habebat ſimiliter, vt apud Tyrum & Sidona & Berytum ædificatas, incendit. Deinde curſu territorio peragrato, quicquid inueniſſet obuiam depopulatus eſt: inflammatisq́, etiam circum eam poſitis vicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc prædæ inhærentibus, & præcipuè Berytijs, recepta Iudæi fiducia (Ceſtium enim receſſiſſe cognouerant) repente in eos qui remanſerant irruunt, & propè ad duo millia cadunt. Ceſtius autem ex Ptolemaide profectus, ipſe quidem Cæſaream peruenit: in Ioppen verò partem præmiſit exercitus cum præceptis huiuſmodi, vt oppidum cuſtodirent,*

Ingentes Romanorū copiæ.

Zabulon, validiſſima Galilææ ciuitas direpta & incenſa.

Iudæi Syrorū ad duo millia cædunt.

An.mũdi 4030. A nato Christo 68.

Romani Ioppen capiunt, & incendunt, & octo millia quadringentos interficiunt.

ſi eo potiri poſſent: aut ſi oppidani impetum præſenſiſſent, tam ſuum quàm cæterorum militum præſtolarentur aduentum. Illorum igitur alij mari, alij terra profecti, vtrinque Ioppen facilimè capiunt: ita vt ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, nedum ad pugnam ſe pararent. Aggreſsi autem cunctos interficiunt cum familijs, direptamq́ ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo millia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos miſit equites, qui & partem finium vendicauerunt, magnamq́ indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq́ patrimonijs, etiam vicos igni dederunt.

CAP. XXIII.

De pugna Ceſtij contra Hieroſolymam.

Sepphoris aliæq́ Galilææ ciuitates, Romanos cum fauore ſuſcipiunt.

IN Galilæam quoq; miſit Cæſennium Gallum, ductorem duodecimæ legionis: eiq́ tantam militum manum attribuit, quantam genti expugnandæ ſufficere poſſe credebat. eum validiſsima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore ſuſcepit. Huiusq́ prudens conſiliũ ſecutæ ciuitates aliæ, quieſcebant. Qui verò ſeditionibus & latrocinijs operã dabant, in Galilææ montem vndiq; medium receſſere, qui eſt contra Sepphorim, & vocatur Aſamon. Aduerſus eos Gallus ductabat exercitum. Illi autem quamdiu ſuperiores erant, facilè Romanos ad ſe aſcendentes arcebant, & ex his plures quàm ducentos interfecerunt. Vbi verò eos viderũt circumacto itinere ad celſiora progreſſos, maturè victoriam conceſſerunt: & neq; pugnam minus armati ferebant, neq; ſi terga dediſſent, equitum poterãt manus effugere: adeò vt pauci locis aſperis deliteſcerent, amplius verò quàm duo millia trucidarẽtur. Gallus igitur cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam videret, Cæſaream cum exercitu remeabat. Ceſtius verò cum omni manu reuerſus in Antipatridem perrexit. Cognitoq́ non paruam multitudinem Iudæorũ in turrim quæ Apheci vocabatur eſſe collectam, qui cum his congrederentur præmiſit. Sed prius quàm in manus venirent, Iudæi metu diſperſi ſunt: eorumq́ caſtra iam deſolata milites adorti, cum vicis circumpoſitis incenderunt. Ex Antipatride autem Ceſtius in Lyddam profectus, vacuam viris ciuitatem offendit. nam propter ſcenopegiorum dies feſtos, in Hieroſolymam populus omnis aſcenderat. quinquaginta verò quos ibi comprehendit occiſis, exuſtoq́ oppido vlterius procedebat: perq́ Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen eſt Gabao, caſtra poſuit, diſtante ab Hieroſolymis ſtadijs quinquaginta. Iudæi verò cum iam ciuitati propinquare bellum viderent, omiſsis dierum feſtorum ſolennibus, ad arma properabant: ſatisq́ freti multitudine, incompoſiti ad pugnã & cum clamore proſiliebant, ne dierum quidem ſeptem habita ratione feriatorum. erat enim Sabbatũ, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obſequio pietatis emouerat, in prælio quoque ſuperiores effecit. Tanto namq́ impetu Romanos aggreſsi ſunt, vt eorum & aciem perrumperent, viaq́ aperta cædibus in medios ruerent: ac niſi ei militum parti, quæ necdum locum amiſerat, equites ex circuitu ſubueniſſent, quiq́ nondum defecerant pedites, in periculo totus Ceſtij exercitus fuiſſet. Interfecti ſunt autem quingenti & quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, cæteri equites erant: Iudæi verò viginti duo. fortiſsimi autem videbantur Monobazi Regis Adiabenæ propinqui, Monobazus & Cenedæus, & poſt hos Peraita Niger, & Si-

Duo millia ſeditioſorum in Galilæa ab Romanis trucidati.

Antipatris deuaſtata & incenſa

Lydda exuſta.

Ceſtius ab Hieroſolymis ſtadijs 50. caſtra ponit.

Impetus & victoria Iudæorũ contra Romanos.

Audacia Iudæorum, contra Romanos.

& Silas Babylonius, qui ad Iudæos ab Agrippa Rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulſi Iudæi, ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron aſcendentes Gioræ filius Simon inuadit, multosq́ poſtremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum ſarcinis captos, in ciuitatem reduxit. Ceſtio verò in agris triduo commorante, Iudæi locis ſuperioribus occupatis, obſeruabant eius tranſitum: neque ceſſaturos eos certum erat, ſi Romani proficiſci cœpiſſent.

An. mūdi 4030 A nato Chriſto 68.

CAP. XXIIII.

De obſidione Hieroſolymæ à Ceſtio, & ſtrage.

ITAQVE dum Agrippa, infinita hoſtium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidem à periculo tutos eſſe perſpiceret, verbis Iudæos experiri decreuit, vel omnes ſibi parituros exiſtimans, vt bello deſiſterent: vel ſiqui aduerſarentur, reuocandos qui ab eorum ſententia diſcreparent. Miſit igitur ex comitibus ſuis Borcæum & Phœbum, quos illis ſciebat notiſsimos: vt à Ceſtio fœdus amicitiæ, certamq́ pro peccatis à populo Rom. veniam pollicerentur, ſi proiectis armis, ſecum ſentire voluiſſent. Verùm ſeditioſi metu, ne cuncta multitudo ſpe ſecuritatis ad Agrippam ſeſe conferret, legatos obtruncare ſtatuerunt: & Phœbum quidem, priuſquam verbum faceret, peremerunt: nam Borcæus vulneratus effugit: populares autem, hoc indignè ferentes factum, cædendo fuſtibus atq́ lapidibus in oppidum compulerunt. Ceſtius verò, quia inteſtinam eorum diſcordiam, opportunum ad irruēdum tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq́ fugam verſos, vſq́ ad Hieroſolymam perſecutus eſt. Caſtris aūt in loco poſitis, qui appellatur Scopus, interuallo ſeptem ſtadiorum à ciuitate diſcedens, nihil per triduum aduerſus oppidū conabatur: ſperans fortaſſe intus degentes aliquid remiſſuros. In vicos aūt circa ciuitatem, non paruam militum manum ad rapienda frumenta dimiſit. Quarto autem die qui triceſimus menſis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem à ſeditioſis cuſtodiebatur: ipſi autem Romanorum diſciplina territi, exterioribus ceſſere partibus ciuitatis, & in partem interiorem templi refugerunt. Ceſtius verò tranſgreſſus Bezetham, quæ ſic vocatur, & Cænopolim & forum quod appellatur materiarium incendit. deinde cum ad ſuperiorem ciuitatem veniſſet, prope aulam regiā caſtra poſuit. Et ſi tunc voluiſſet intra muros violenter irrumpere, ciuitatem ilicò poſſediſſet, belloq́ finem dediſſet. ſed Tyrannus & Priſcus præfectus caſtrorum & plures equitum magiſtri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerandis repleri cladib. contigit. Interea plurimi popularium nobiliſsimi, & Ananus Ionathæ filius, Ceſtium quaſi portas ei patefacturi, vocabant. ille autem & ira faſtidiens, & quòd non ſatis eis credendum putaret, tādiu id neglexit, donec proditione comperta, ſeditioſi Ananum quidē cum cæteris de muro deiectis lapidibus feriēdo, in domos ſuas refugere coëgerunt: ipſi verò per turres diſpoſiti, murum tentantibus repugnabāt. Per dies igitur quinq́ Romanis vndiq́ tentantib. fruſtrabatur conatus. ſexto aūt Ceſtius cum plurimis ſelectis, itemq́ ſagittariјs, à ſeptentrionali tractu templum aggreditur, Iudæis ex porticu reſiſtentib. qui frequēter quidē Romanos ad murum adeuntes auertêre, poſtremò aūt repulſi telorū multitudine, receſſerunt. Itaq́ Romanorum qui anteibāt, ſcutis ſuis muro nixi, & qui eos ſequebātur, alijs ac per ordinē alijs

Seditioſi legatum regium interficiunt, alter vulneratus effugit.

Ceſtius totum exercitum in Iudæos ducit.

Popularium plurimi Ceſtium quaſi portas ei patefactum, vocant.

 ſimiliter

An. mũdi 4030
A nato Chriſto 68.

Romani teſtudinem contexunt, mœnia ſuffodiunt, templiq́; portas incendere moliuntur.

ſimiliter ſuperadiunctis, quam ſic ipſi appellant, teſtidinem contexuerunt. vnde ſagitta in eam delata, irrita delabebantur: & ſine aliqua noxa milites mœnia ſuffodiebant, templiq́ portas incendere moliebantur. Vehemens autem ſeditioſos ſtupor inuaſerat, iamq́ multi ex ciuitate diffugiebant, veluti continuò caperetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequiſſimi cadebant, tantum vt ipſi portas aperirent, Ceſtiumq́, tanquam optimè de ſe meritum, reciperent, appropinquabant. Et profectò ſi paululum in obſidione perſeueraſſet, ſtatim ciuitatem obtinuiſſet. ſed credo iam tunc infeſtus Deus peſſimis, eiusq́ ſancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq́ Ceſtius, neq́ animis populi, neq́ obſeſſorum deſperatione perſpecta, repentè militem reuocat: & ſine vlla ſpei repulſa, inconſultè nimis ac iniuſtè diſceſſit. inopinata verò eius fuga, latronum fiduciam recreauit: inſecutiq́ nouiſſimos aliquot equitum, peditumq́ peremere.

Inopinata Ceſtij fuga latronum fiduciam recreat.

Et tunc quidem Ceſtius in caſtra, quæ apud Scopion munierat, tetendit: altero autem die vlterius recedendo, magis hoſtes prouocauit: iamq́ poſtremos aſſecuti multos necabant, tum vtraq́ itineris parte vallata, in tranſuerſos tela iactabant. & neq́ in eos ſe retorquere, à quibus à tergo ſauciabantur, nouiſſimi audebant, quandam infinitam multitudinem inſequi exiſtimãtes: neq́ à lateribus inſtantium vim repellere ſufficiebant: cum ipſi quidem graues eſſent, ordinemq́ irrumpere formidarent: viderent autem Iudæos leues, & ad excurrendum faciles eſſe. vnde eueniebat, vt multa mala perpeterentur, cùm nihil contrà inimicis nocerent. Tota igitur via perculſi, deiectiq́ agmine ſternebantur: donec multis occiſis, in quib. erat Priſcus ſextæ legionis dux, & Longinus tribunus, & Æmilius Iucundus alæ Præfectus, vix in Gabao peruenirẽt, vbi caſtra prius poſuerant, multis impedimentis amiſſis. Hic autem Ceſtius biduum commoratus, inops conſilij quid ageret, cum tertio die maiorem hoſtium vidiſſet numerum, & omnia circum loca plena Iudæis, tarditatem ſibi obfuiſſe cognòuit: & ſi adhuc ibi maneret, plures ſe hoſtes habiturum. Itaq́ pro compendio fugæ, cuncta quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occiſiſq́ mulis atq́ aſinis, alijſq́ iumentis, præter illa quæ ſagittas & machinas ferrent (hæc enim velut vſui futura ſeruabat, maximè quia timebat ne Iudæis contra ſe capta prodeſſent) Bethoron verſus antecedebat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus inſtabant: contractos verò in anguſtias atq́ deſcenſus, alij ab exitu prohibebant, alij poſtremos agminis trudebant in vallem: fuſaq́ omnis multitudo per itineris iuga, militem ſagittis operiebat. vbi etiam peditibus, quo pacto ſibimet ſubuenirent, hæſitantib. equitum periculũ promptius erat. nec enim ordinatè viã proſequi poterant, obſtantibus iaculis: & ne contra hoſtes irent aſcenſus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac valles tenebantur: in quas deiecti qui aberraſſent cõſumebantur: nulluſq́ locus aut fugiendi, aut reſiſtendi rationem habebat. Itaq́ incerti quid agerent, ad vlulatus, quod deſperati ſolent, fletuſq́ conuerſi ſunt: quibus reſonabat Iudæorum exhortatio, cum clamore lætantium pariter atq́ ſæuientium. totuſq́ penè qui cum Ceſtio fuerat, periſſet exercitus, niſi nox aduenìſſet: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt. Iudæi verò obſeſſis circum omnibus locis, eorũ tranſitus cuſtodiebant. Deniq́ vbi Ceſtius aperto itinere deſperato, iam de fuga cogitabat, lectos propè ad CCCC. *omnium fortiſſimos milites, tectorum faſtigijs impoſuit. hiſq́ præcepit, vigilum qui in caſtris excubarent, ſigna clamare: vt eo modo Iudæi omnem illic militum*

Iudæi hoſtes perſequuntur, eoſq́; in extremam neceſſitatem adigunt.

Vlulatus fletuſq́; Romanorum, & Iudæorum exhortatio.

litum

litum numerum arbitrarentur remanere. Ipſe autem cum cæteris ocioſè vſq; ad XXX. *ſtadia progreditur. Vnde manè cum Iudæi locum quo Romani tetēderant deſolatū vidiſſent, in quadringētos à quib. decepti fuerant cōcurrerunt. & illos quidem ſine mora iaculis cōfecerunt: mox autē Ceſtium perſequi properabāt. ſed ille cum nocte nō paruū ſpatiū itineris peregiſſet, die vehemētius quoq; fugiebat: adeò vt metu perculſi milites, machinas ſiue tormēta muralia, itē q; baliſtas, multaq; alia inſtrumenta relinquerēt: quib. tunc ablatis Iudæi rurſus contra illos qui ea reliquerāt vſi ſunt. Inſequēdo aūt* Romanos, Antipatridē *vſq; venerunt. Deinde cum eos aſſequi nō potuiſſent, inde redeuntes & machinas ſecū aſportarunt mortuosq; ſpoliarūt, & pradā quæ remāſerat collegerūt: & pæana canētes in metropolim remearunt, ſuis quidē paucis amiſſis, Romanorū aūt & auxiliarium quinq; millib. peditū, ac* CCC. *itemq; nongentis & octoginta equitib. interemptis. Hæc quidem Nouemb. menſis* VIII. *die gſta ſunt, anno* XII. *Neronis principatus.*

An. mūdi 4030 A nato Chriſto 68.
Stratagema Ceſtij.

CAP. XXV.

De Damaſcenorum ſæuitia in Iudæos, deque Ioſephi ſtudijs in Galilæa.

POST *Ceſtij verò caſus aduerſos, nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui peſſum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Coſtobarus & Saulus fratres, vnà cum Philippo Iachini filio, qui princeps erat exercitus Regis Agrippæ, inde dilapſi ad Ceſtium transfugerunt. Qui verò cum his in aula regia fuerat obſeſſus Antipas, fuga deſpecta, quemadmodum à ſeditioſis interemptus ſit, aliàs indicabimus. Ceſtius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem miſit, & propriam neceſſitatem indicaturos, & belli cauſas deriuaturos in Florum. ſperauit enim, & iram in illum excitatum iri, & ſua pericula ſummouenda. Tunc autem Damaſceni, cæde Romanorum cognita, Iudæos apud ſe degentes opprimere ſtuduerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberent (namq; id olim propter ſuſpiciones meditabantur) facilem quidem ſui conatus exitum fore putabant. verebātur autem mulieres ſuas, ferè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celādi, quid agerent. Iudæorum autem decē millia, quippe vt in anguſto loco, atq; omnes inermes aggreſſi, vna hora ſine metu iugulauerunt. Qui verò Ceſtium fugauerant, in Hieroſolymam reuerſi, quos adhuc Romanorum ſtudioſos inueniſſent, partim vi, partim blanditijs ſibi etiam ſociabant: & in templum cōgregati, plures belli duces eligendos eſſe cenſebāt. Declaratus eſt igitur Ioſephus, Gorionis filius, & pontifex* Ananus: *omnia quæ in ciuitate gerenda eſſent, imperaturi: maximeq; vt ciuitatis muros erigerent. Filium namq; Simonis Eleazarum, quāuis Romanorum pradā, & ereptas Ceſtio pecunias, & inſuper his plurima ex theſauris publicis in poteſtate haberet, tamē nullis neceſſitatib. præpoſuerunt: quod & ipſum tyrannidis ſuperbia viderent efferri, eiusq; ſtudioſos ſiue imitatores, ſatellitū more verſari. verū paulatim Eleazarus, ambitione pecuniæ, itē q; aſtutia perſuaſit populo, vt in omnib. ſibi parerent. In Idumæam verò quos mitterent, alios militum duces optarunt, Ieſum filium Sapphæ, vnum è Pontificib. & Eleazarum noui Pōtificis filium. Nigro autem mandauerunt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem poſita genus ducens, vnde Peraides cognominabatur, vt ducib. obtēperaret. Sed ne alias quidē regiones omittēdas putabāt. namq; in Hierichuntem Ioſephus filius Simonis, & trans flumē Manaſſes, & Tamnā Ioannes Eſſæus,*

An. mūdi 4031. A nato Chriſto 69.
Nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui peſſum itura, ex ciuitate enatant.

Damaſceni Iudæorum decem millia vna hora iugulant.

Ioſephus Gorionis filius & Pontifex Ananus, omnia quæ in ciuitate gerenda eſſent, imperaturi, declarantur.

toparchias

An.mũdi 4031.
A nato Chriſto 69.

Ioſephus Hiſtoriographus vtriuſq; Galilææ rector deſignatur.

toparchias adminiſtraturi miſſi ſunt. huic autem Lydda, & Joppe, & Ammaus erant addita. Gophnitica autem & Acrabatena regionum Joannes, filius Anania, rector deſignatus eſt: & vtriuſq; Galilaa IOSEPHVS, *Matthia filius. huius autem praefectura iuncta erat & Gamala, munitiſſima ciuitatum qua ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate ac prudentia ſua, quiſq; res ſibi creditas adminiſtrabat. Ioſephus autẽ, cum in Galilaam veniſſet, primum cura habuit, indigenarum ſibi conciliare beneuolentiam: multa ſciens ea confici poſſe, licet in alijs peccauiſſet. Deinde conſiderato, quòd potentiſſimos quidem amicos haberet ſi eos participes poteſtatis feciſſet, omnem verò multitudinem ſi pleraq; per indigenas & conſuetos fieri praeciperet,* LXX. *de ſenioribus eius gentis prudentiſſimos elegit: eoſq; rectores totius Galilaa conſtituit.* VII. *verò per ſingulas ciuitates minorũ litium iudices. nam maiora negocia cauſaſq; capitales ad ſe referre iuſſit, & illos* LXX. *caterũ diſpoſito per ciuitates iure quo inter ſe vterẽtur, etiam quemadmodum extrinſecus tuti eſſent animaduertit: certuſq; in Galilaam Romanos eſſe venturos, opportuna loca muro cingebat, hoc eſt, Iotapatam, & Berſabea, & Selamin: necnon & Pereccho, & Japha, & Sigoph, & montem cui nomen eſt Itaburio, & Taricheas, & Tiberiada, ad hac etiã circa Geneſar lacum ſpeluncas in ea qua inferior Galilaa vocabatur muniuit. Superioris aũt Galilaa Petram qua Achabrorum dicitur, & Seph, & Iamnith, & Mero: in Gaulanitide verò Seleuciam, & Soganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solus autem Sepphoritis permiſit, vt murum ſibimetipſis fabricarent: quod eos pecunioſos eſſe, & ad bellum promptos etiã ſine pracepto videret. Similiter autẽ Giſchalam, Joſephi iuſſu per ſe muro cinxit Ioannes Leuia filius. Cateris autem caſtellis omnib. ipſe Ioſephus intererat, iubendo ſimul atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilaa, ſupra centum millia virorum comparauit: quos omnes vndiq; collectis armis veterib. inſtruebat, Deinde reputans, hoc maximè Romanorum inuictam eſſe virtutem, quòd dicto eſſent audientes rectoribus ſuis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinam quidem vrgente neceſſitate deſpexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine poſſe contingere, ita vt Romani ſolent, diuiſit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes. Diuerſiſq; militum generibus conſtitutis, alios decadarchis, alios centurionibus, alios tribunis ſubdidit: & inſuper his ipſis rectores, maiorum rerum adminiſtratores dedit. Docebatq; ſignorum diſciplinas, & prouocationes reuocationesque buccinarum, & principia cornuum, & circumductiones, & quemadmodum oporteret laborantib. ſuccurrere fortiores, & cum defatigatis partiri pericula: quaque ad fortitudinem animi, corporisque tolerantiã pertinerent, inſtituebat. Maximè verò eos erudiebat ad bellũ, vſquequaque Romanorum referẽs diſciplinam: & quod cũ viris eſſent praliaturi, qui & virib. corporis, & animi obſtinatione, totum penè orbẽ terra ſuperaſſent. His addidit, quo pacto belli tempore ſuis eſſent parituri praceptis, iam nunc periculum ſe facturum, ſi conſuetis delictis, hoc eſt, furtis & latrocinijs & rapinis abſtinuiſſent, ſed neque aut gentilibus fraudẽ facerent, aut conſuetiſſimorum damna proprium quaeſtum putarent. Illa enim bella optimè adminiſtrari, quorum milites bonam conſcientiam gererent: qui verò per ſe praui fuiſſent, his non ſolùm inimicos, ſed etiam Deum hoſtem futurum. Multa in hunc modum admonendo perſeuerabat. Et iam quidem quãtum pralio parãdum eſſet, conflatum erat. Nam ſexaginta peditum millia,* CCL. *equites, ac pra-*

Ioſephus ſeptuaginta de ſeniorib. quos rectores totius Galilææ conſtituit, ſeptẽ verò per ſingulas ciuitates, minorum litium iudices, eligit.

Ioſephus opportunã loca muro cingit.

Ioſephus Galilæos armis inſtruit.

Ioſephus Galilæos ad bellum, & quo pacto eſſent parituri præceptis, erudit.

ac præter hos etiã mercenarios,quib.maximè fretus erat,habebat quatuor millia quingentos:necnõ & ſexcentos circa ſe electos cuſtodes corporis atq́ ſatellites. Exceptis aũt mercenarijs,facilè cæteri milites à ciuitatib.alebantur. Namq́ ſingulæ quas enumerauimus,cum mediã ſui multitudinẽ mitterent in militiam,reliquos ad comparandũ eis victũ tenebãt:vt pars armis,atq́ alia pars faciendis,operib.dirimeretur,& armati ſecuritatẽ rependerent ſuggerentib.commeatum.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Singulæ Galilææ ciuitates mediam ſui multitudinem in militiam mittunt, reliquos ad comparandum eis victum tenent.

CAP. XXVI.

De Ioſephi periculis & euaſione, & Ioannis Giſcalei malitia.

IOSEPHO *autem hoc modo adminiſtranti Galilæam, inſurrexit quidam inſidiator, patria Giſcala ortus, Leuiæ filius, nomine Ioannes, callidiſſimus, ac dolis plenus: & nequitia quidem nobiliſſimus omnium, antea verò pauper: & aliquandiu malitiæ ſuæ impedimentum paſſus inopiam, facile mentiri paratus, miruſq́ fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam virtutem putaret, eaq́ aduerſus amiciſſimos vteretur: ſimulator humanitatis, & ſpe lucri appetentiſſimus cædium: qui ſemper quidem immoderata concupiſſet, ſpem verò leuiorib. maleficijs aluiſſet. Latro enim erat, ſui moris, ac ſolitarius: deinde etiam comitatum inuenit audaciæ, primò quidem paruum, ampliorem autem proficiens. Cura aũt habebat, neminem ignauũ aſciſcere: ſed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq́ peritia præſtarẽt, hos eligebat: donec* CCCC. *virorũ cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finib. & vicis erant. Iſq́ omnẽ Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu ſuſpenſos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regendi milites cupientem, & maiora deſiderantem, diu pecuniæ retardabat inopia: cumq́ videret Ioſephũ ſua induſtria lætari, perſuadet ei primùm, vt fabricãdi muri patriæ ſolicitudinẽ ſibi cõmitteret. in qua re quæſtus magnos à locupletib. fecit. Deinde callidiſſima fraude cõpoſita, velut oleo, quod non à gentilib. ſuis tractatum eſſet, vti cauerent omnes apud Syriã Iudæi, vt ad confinia oleum mitteretur depopoſcit. nũmoq́ Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris eodẽ precio amphoræ dimidium venundabat. cumq́ Galilæa ferax eſſet olei, maximeq́ illo tẽpore magna vbertate redundaret, in ea loca vbi erat penuria ſolus multumq́ mittendo, infinitã ſummã pecuniæ cõgregauit: qua mox in eum vſus eſt, qui hoc ſibi beneficium præſtitiſſet. Deniq́ exiſtimãs ſi Ioſephum depoſuiſſet, rectorẽ ſe Galilææ futurum, quib. præerat latronib. imperauit prædam vehemẽtius exercere, quo multis reb. nouis per eas regiones excitatis, aut inſidijs alicubi rectorem perimeret, ſi cui ferret auxilium: aut ſi latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accuſaret. Iamdudum autẽ rumores diſſipauerat, quod res Galilææ Ioſephus Romanis prodere cogitaret: multaq́ in hũc modum ad eius perniciẽ comparabat. Itaq́ illo tempore, cum quidam ex vico Dabaritarum, in magno campo cuſtodias agentes, Ptolemæum Agrippæ & Berenices procuratorẽ aggreſſi, omnes quas ferebat ſarcinas abſtuliſſent, in quib. erant non paucæ veſtes precioſæ, plurimaq́ argẽtea pocula, &* DC. *aurei. neq́ hanc prædam occultè adminiſtrare potuiſſent, omnia Tarichæas ad Ioſephum cõportarunt. Ille autem reprehenſa violentia, quam regijs intuliſſent, reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potẽtiſſimum iubet: paratus eas dominis opportunè remittere. vnde maximum ei periculum comparatum eſt. namq́ raptores earum, quia prædæ nullam partem accepiſſent, ægrè ferentes & perſpicientes, quòd Ioſephus*

Ioannes ſimulator humanitatis, & ſpe lucri appetẽtiſſimus cædium.

Ioannes pecunia in eum cuius beneficio acceperat, abutitur.

Agrippæ Procurator ſpoliatur.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Centum armatorum millia contra Ioſephum concurrunt.

Ioſephi amici & ſatellites præter quatuor, omnes diffugiunt.

Oratio Ioſephi ad ſeditioſos Iudæos.

[illegible]

Ioſephus in Iudæos altera fraude vtitur.

Ioannis erga Ioſephũ inuidia & inſidiæ.

cogitauerat laborem ſuum Regib. condonare, per vicos nocte diſcurrunt, omnibuſq; prædicant Ioſephũ proditorem eſſe: eodemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt, adeò vt C. armatorum millia contra Ioſephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo quidẽ, in circo apud Taricheas congregata, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, partim concremari vociferans proditorem: pleroſq; autem incitabat Ioãnes, & cum eo Ieſus quidam Sappha filius, tunc magiſtratus Tiberiadis. Ioſephi igitur amici & ſatellites, tanta multitudinis incurſu perterriti, omnes præter quatuor diffugerũt. Ipſe verò dormiens, propè cum iam ignis admoueretur exurgit: & monentib. eum quatuor qui remanſerant vt fugeret, neq; ſolitudine ſua, neq; illorum qui contra ſe venerant copijs perturbatus, in conſpectum illorum proſilit, veſte diſciſſa, infuſoq; capiti puluere, auerſiſq; poſt tergum manib. ſuoq; ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maximè Taricheatas ad miſericordiam commouerant. ruſtica verò plebs, & finitimorum, quib. moleſtior videbatur, non ſine maledictis eam iubebant publicas proferre pecunias, & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur, nihil eorum de quib. nata fuerat ſuſpicio, penitus negaturũ: & impetrandæ veniæ cauſa feciſſe omnia, quæ miſericordiã prouocarent. At illius iſta humilitas conſilium præſtruebat: & cõtra ſe indignantes arte circumueniens, vt ſuper his, vnde iraſcerẽtur, inter ſe ipſi diſcordarẽt, omnia confeſſurũ ſe pollicetur. Deinde ſibi loquendi facultate conceſſa, ego, inquit, has pecunias neq; Agrippæ remittere cogitabã, neq; in propria lucra conuertere (abſit enim, vt amicũ putẽ vnquã, qui vobis ſit inimicus: aut quæſtũ ex re capiam, quæ vos cõmuniter læderet) ſed quia videbã ò Taricheatæ, maximè ciuitatẽ veſtrã munitionis egere, & ad extruẽda mœnia minus habere pecuniæ, timebamq; Tiberiẽſem populum, et alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetẽtim eas retinere decreui, vt vos muro circundarem. Si hoc nõ videtur, profero quæ ablata ſunt, & diripienda propono: ſin rectè conſului, benè de vobis meritum coercetis. Hæc Taricheatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperũt: Tiberiẽſes verò cum alijs deprauando, inſuper etiam minitabantur: vtriq; autẽ relicto Ioſepho, inter ſe litigabant. Ille autẽ fretus iam ſecum ſentientib. (erant enim prope ad XL. millia Taricheatæ) cum multitudine liberius loquebatur: multumq; in eorũ temeritatẽ inuectus, ex præſenti quidem pecunia Taricheã ait eſſe muniendã: curæ aũt ſibi fore ſimiliter, vt etiam cæteræ tutæ ſint ciuitates. nec enim pecunias defore, ſi concordare velint in eos, vnde parandæ ſunt, & non in eum moueantur, qui parat. Itaq; tum alia quidem multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo verò armatorum millia impetũ in eum fecere. Cumq; ſe ille tecto ante recepiſſet, inſtabant ei minitantes. Iterum aũt Ioſephus in hos quoq; altera fraude vtitur. cumq; in ſummũ euaſiſſet, compreſſo dextera ſtrepitu, neſcire ait ſe, quid peterent ſibi præſtari: uoces enim ſe non exaudire confuſas. omnia verò quæ iuberẽt eſſe facturum, ſi aliquos intromiſiſſent, qui ſecum ocioſè colloquerẽtur. His auditis, ilicò nobiliores cum magiſtratib. ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clauſa ianua tãdiu verberauit, quoad omniũ viſcera nudata ſunt. circumſtabat autem interim populus, exiſtimans eos prolixis allegationib. cõcertare, cum ſubitò Ioſephus forib. patefactis, cruentos eos dimiſit. vnde tãto terrore qui minabãtur affecti ſunt, vt proiectis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiã atq; etiam creſcebat inuidia, aliaſq; nihilominus Ioſepho moliebatur inſidias: morboq; ſimulato per epiſtolam

epiſtolã poſtulauit, vt ſibi medicinæ gratia Tiberienſibus aquis calidis vti permitteret. Ioſephus autem, quia nondum ei ſuſpectus erat inſidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, vt & hoſpitium, & vtenſilia Iohanni praberent. Quib. ille potitus, biduo poſt cuius rei cauſa venerat agebat: & his fraude circumuentis, alijs verò pecunia corruptis, vt Ioſephum dſererent, perſuaſit. His aũt cognitis Silas quẽ Ioſephus cuſtodiæ præpoſuerat, properè de inſidijs ei ſcripſit: atq; ille accepta epiſtola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiàm ei proceßit. Iohannes aũt, quãuis eum contra ſe venturum eſſe ſuſpicaretur, tamen miſſo quodã ex notis, infirmitate ſimulata, quod lectulo detineretur, obſequio ſeſe defuiſſe mãdauit. Tiberienſib. autem à Ioſepho in ſtadiũ congregatis, vt ad eos quæ ſibi ſcripta fuerant loqueretur, mißis armatis Ioannes iuſsit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perſpexiſſet, populus exclamauit: atq; ita conuerſus ad eius vocẽ Ioſephus, vbi ferrum propè iugulo ſuo imminere pſpexit, in littus deſilijt è tumulo, excelſo cubitis ſex, in quo verba faciens cum populo ſteterat: aſcenſaq; inde nauicula cum duob. ſatellitibus ſuis, quæ illuc applicuerat, in mediũ lacum refugit. milites verò eius, ilicò raptis armis, contra inſidiatores irruebãt. Mox autem veritus Ioſephus, ne bello inteſtino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas cõſumeretur, nuncium ſuis miſit, qui eos moneret, vt propriæ tãtum ſaluti conſulerent: neq; verò quenquam vel occiderẽt, vel arguerẽt noxiorum. Et illi quidẽ dicto parentes, cõquieuerunt. qui verò circum ciuitatẽ per agros habitabãt, auditis inſidijs, & quis earum fabricator eſſet, contra Ioannẽ veniebant. ſed ille prius in Giſcala patriã ſuam fuga receptus eſt. At Galilæi totis iam ciuitatib. ad Ioſephum confluebant, & cum multa eſſent armatorum millia cõgregata, qui ſe aduerſus Ioannẽ communẽ inſidiatorem adeſſe clamabant: vnaq; cum eo ciuitatem, quæ illum ſuſcepiſſet, ignib. tradituros: ad ea Ioſephus, probare ſe quidẽ eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum eſſe dicebat: prudentia magis inimicos vincere cupiens, quàm perimere. His verò, qui de ſingulis ciuitatib. cum Ioanne rebellaſſent, nominatim exceptis, quippe alacri animo ſuos quiſq; populus indicabat, præconum voce denunciabat, intra V. dies eorum qui Ioannẽ nõ reliquiſſent, patrimonia diripiẽda, domoſq; eorum cum familijs exurẽdas. Et tria quidẽ millia ſtatim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis aũt Ioannes propè mille Syris fugitiuis, tranſtulit ſe iterum in occultas inſidias ex apertis: ac per nuncios in Hieroſolymã clàm miſſos, Ioſephum accuſabat, quod magnum exercitum collegiſſet: iamq; niſi præueniatur vi, tyrannus metropoleos venturus eſſet. Verùm ea populus quidem præſciens, negligebat: liuore autem potentes, nõnulliq; magiſtratuũ clàm pecunias ad cõparandos mercenarios milites miſère Ioanni, vt per eos bellum cum Ioſepho gereret. decretumq; inter ſe conceperunt, quo idem Ioſephus militũ adminiſtratione decederet: nõ tamẽ id ſatis eſſe credebant: ideoq; duo millia & D. armatos, & quatuor miſerunt nobiles viros, iuriſperiti filiũ Ioazarum, & Ananiã Sadducaũ, & Simonẽ & Iudã Ionathæ filios, omnes eloquentia validißimos: vt eorum ſcilicet monitu, auerteretur ab Ioſepho beneuolentia multitudinis: & ſiquidem ipſe ſpõtè ſua veniret, paterentur eum rationem reddere: ſin remanere contenderet, pro hoſte haberent. Amici autem Ioſepho militem quidem ad eum venturum eſſe perſcripſerunt, cauſam verò non indicauerunt, quoniam ſecretum fuit inimicorum eius conſilium. vnde factũ eſt, vt quia præ-

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Iohannes Tiberienſibus, vt Ioſephum deſerant, perſuadet.

Iohannes miſſis armatis, Ioſephum interfici iubet.

Ioſephus in nauicula in medium lacum refugit.

Ioannes in Giſcala patriam ſuam fugit.

Galilæi ad Ioſephum contra Ioannem confluunt.

Ioannis in Ioſephum inſidiæ.

An.mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Quatuor Galilææ ciuitates ad inimicos Ioſephi tranſeunt.

cauere nõ potuit, quatuor ſtatim ciuitates ad inimicos trãſirent: hoc eſt, Sepphoris, & Gamala, & Giſcala, & Tiberias: quas tamen continuò ſine armis recepit. captos autem quatuor duces conſilijs armatorumq́; fortiſſimos, remiſit Hieroſolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipſos, & à quibus præmiſſi fuerant, interfeciſſet, niſi ante fugiſſent.

CAP. XXVII.

Tiberias à Ioſepho recuperatur & Sepphoris.

Tiberias à Ioſepho recuperatur, & ſtratagemate ſeruatur.

IOANNEM verò iam intra muros Giſcalæ, Ioſephi timor custodiebat. Et paucis diebus poſt iterum rebellauit Tiberias, habitatorib. Agrippam Regem vocantib. Et cum ille conſtituto die ad eos non veniſſet, paucíq; Romani equites ibi tum cõparuiſſent, à Ioſepho defecerunt. Hisq́; apud Taricheas cognitis, Ioſephus qui milites frumentatum miſerat, neq; ſolus egredi contra deſertores, neq; ſe continere patiebatur, metuẽs ne, dum ipſe tardaret, regij ciuitatẽ occuparent. nec enim poſtero die obſtante ſabbato quicquam facere poterat. itaq; dolo eos qui ſe deſeruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem Tarichearum claudi iuſſit, ne quis conſilium ſuum illis proderet, contra quos ſuſcipiebatur. omnib. autem ſcaphis quas in lacu comperit congregatis (ducentæ autem & triginta fuerunt, quaterniq́; nautæ non amplius ſingulis inerant) maturè ad Tiberiadem nauigat. cumq; tanto ab ea diſtaret ſpacio, vnde facile videri non poſſet, inanibus ſcaphis in ſalo relictis, ſeptem ipſe ſolos inermes ſatellites ſecum habens, propius vt conſpiceretur acceſſit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro cõſpexiſſent, metu perterriti, & ſcaphas armatorum eſſe plenas exiſtimantes, arma proijciunt: manusq́; ſupplices agitantes, vt ciuitati parceret precabantur. Ioſephus autem, poſt quã multis eos minis & exprobrationib. caſtigauit: primùm quod bello contra pop. Rom. ſuſcepto, inteſtinis defenſionib. vires ſuas ante conſu-

Ioſephus cum ſeptẽ ſatellitibus Tiberiadem peruenit, hoſteſque perterret.

merent, inimicorũq́; vota complerent: deinde, quòd ſecuritatis ſuæ curatorem de medio tollere properarent, ciuitatẽq́; non erubeſcerent ſibi claudere, qui eam muro cinxiſſet: non repudiaturũ ſe ait, ſi qui ſibi ſatisfacerent, quib. interuenientib.

amicitiam

amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; ſtatim ad eum decem Tiberienſium potentiſſimi deſcenderunt. his autem in vnam receptis nauiculam piſcatoriam, & procul abductis, alios L. ſenatores venire iuſſit, maximè nobiles, velut illi quoq; fidem ſibi præbere deberent. Deinde nouas cauſationes excogitans, alios inſuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: vtq́ maturè Taricheas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quoſq; auexiſſent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ DC. *haberet viros, duoq́; millia popularium comprehenſa in Taricheas ſcaphis abduxit. Reliquis autem vociferantibus, Clitum quendam eſſe præcipuum defectionis autorem, iramq́; ipſius pœna illius precantibus ſatiari, nullum quidem Ioſephus volebat occidere: ſuorum verò ſatellitum quendam Leuiam egredi iuſſit, qui Cliti manus abſcinderet. Cum verò præ timore ſolum ſe globo inimicorum commiſſurũ negaret, eaq́; cauſa indignari Ioſephum ſtantem in ſcapha videret, ipſumq́; velle deſcendere, ac de ſuppliciũ ſumere, vt ſaltem vnam manum ſibi concederet, orabat. neq; hoc abnuente Ioſepho, dummodo alteram ſibimet Clitus ipſe præcideret, educto ille dextera gladio, læuam ſibi truncauit. tantus eum timor Ioſephi inuaſerat. Ita tunc Ioſephus vacuis ſcaphis, & ſatellitibus* VII. *populo capto, rurſus Tiberiadẽ ſibi ſociauit. Paucis autem diebus poſt, Giſcalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus deprædari permiſit: omnemq; prædam conquiſitam popularibus reddidit. Similiter etiam Sepphoritis & Tiberienſibus. Nam & hos captos rapinarũ damno corrigere voluit: et redhibitione rerum rurſus eos ad beneuolentiam reuocare.*

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Ioſephus callido cõſilio Tiberienſiũ potentiſſimos euocat, & in Taricheas Scaphis abducit.

Clitus defectionis autor educto dextera gladio, læuam ſibi truncat.

CAP. XXVIII.

Quomodo Hieroſolymitæ bello ſe præparauerint: deque Simonis Gioræ tyrannide.

HACTENVS *apud Galilæam motus erat: iamq; ab inteſtinis diſſenſionibus quieſcentes, aduerſus* Romanos *inſtruebãtur. Hieroſolymis autem Ananus pontifex & potentiores, qui non cum* Romanorum *parte ſentirent, muros inſtaurare properabant: multaq; bellica inſtrumenta, perq; omne oppidum ſagittæ, aliaq; arma fabricabantur: & exercitationibus iuſſis manus iuuenum operã dabat. Erantq; vniuerſa plena tumultus, magnaq; triſtitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades proſpicientes, fletum cohibere non poterant, infeſtaq; pacem cupientibus omnia videbantur. Belli autem incentoribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur, ſtatusq; iam tunc quaſi perituræ ciuitatis erat, antequam* Romani *venirent. Anano autem apparatum belli omittere cura fuit: & ſeditioſorum, quos Zelotas vocabant, amentiam ad vtiliora conuertere: qui tamen victus eſt, & quis illius finis fuerit, in poſterioribus explanabimus. At in Acrabatena torparchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis cõgregatis, ad rapinas conuerſus, non ſolum in domos locupletum irrumpebat, verumetiam corpora verberibus conficiebat: iamque tunc palàm tyrannidem inceptabat. Ab Anano autem miſſis aduerſus eum militibus magiſtratuum, ad latrones qui erant Maſada, cum his quos habebat, effugit: ibique manens, donec Ananus & alij eius inimci perempti ſunt, Idumæam cum cæteris populabatur: adeò vt magiſtratus eius gentis, propter cædium multitudinem & prædarum aſſiduitatem, collecto milite, vicos præſidijs tuerentur. Et Iudæorum quidem res ita ſe habebant.*

Hieroſolymæ ſtatus perturbatus.

Simon Gioræ filius in Acrabatena & Idumæa ingẽtes rapinas & cædes exercet.

Xxxx 3 FLA-

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER III.

SVMMA CAPITVM LIBRI III. DE BELLO IVDAICO

I. De Veſpaſiani Ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.
II. Deſcriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.
III. De auxilio Sepphoritis miſſo, & Romanorum diſciplina militari.
IIII. Impetus Placidi contra Iotapatam.
V. Galilæa à Veſpaſiano inuaditur.
VI. Gadaræ expugnatio.
VII. Iotapatæ obſidio.
VIII. Obſidio Iotapatenorum à Veſpaſiano, & diligentia Ioſephi, deque Iudæorum èxcurſione in Iudæos.
IX. De oppugnatione Veſpaſiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.
X. De iterata impugnatione Iotapatenorum.
XI. Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.
XII. De Samaritis à Cereale deuictis.
XIII. Iotapatæ excidium.
XIIII. Quomodo Ioſephus captus vitam ſuam redemerit facto & verbis.
XV. Ioppe denuò capitur.
XVI. Deditio Tiberiadis.
XVII. Tarichearum obſidio.
XVIII. De lacu Geneſar, & fontibus Iordanis.
XIX. Tarichearum excidium.

CAP. I.

De Veſpaſiani ducis aduentu, & clade duplici Iudæorum.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Neronem ꝓpter res apud Iudæam geſtas, cum timore ſtupor inuadit.

CÆTERVM Neronem, vbi res apud Judæam non proſperè geſtas accepit, latens quidem, quod neceſſe fuit, cum timore ſtupor inuadit: apertè autem ſuperbiã ſimulans vltro etiam indignabatur: magisq; ducis negligentia, quàm virtute hoſtium quæ contigerant facta eſſe dicebat: decere ſe putans, propter pondus imperij triſtiora contemnere, viderique malis omnibus ſuperiorem animum gerere: verum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum deliberaret cuinam commotum crederet orientem, qui vnà & Judæos rebellantes vlciſceretur, proximasq; his nationes ſimili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur ſolum Veſpaſianum his neceſsitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinem ſuſcipere poſſet, virum ab adoleſcentia vſque ad ſenectutem bellis exercitatum, & qui pop. Rom. iam pridem pacaſſet occidentem, Germanorum tumultu concuſſum: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam vendicaſſet. vnde patri quoque ipſius Claudio præſtiterat, vt ſine proprio ſudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia ſtabilem cernens, obſidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus eſſe paternæ prudentiæ, iam tum fortaſſe de tota Rep. *Deo aliquid ordinante, mittit eum ad regendos exercitus in Syria conſtitutos, multis pro tempore blandimentis atq; obſequijs animatum, qualia neceſsitas imperare conſueuit. Ille autem protinus ex Achaia, vbi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium ſuum mittit Alexandriam,*

Veſpaſianũ Nero ad regẽdos exercitus in Syria cõſtitutos, mittit.

driam, vt inde quintam itemq́ decimam legiones moueret. ipſe verò trāſmiſſus ad Helleſpontum, terreno itinere in Syriam peruenit, ibiq́ Romanas vires, multaſq́ à vicinis Regibus *auxilia congregauit. At Iudæi poſt malam Ceſtij pugnam inſperata felicitate ſublati, animorũ impetus cohibere non poterant: ſed tanquã fortuna eos exagitante perciti, bellum vlterius producebant. Deniq́ omni, quãta fuit, manu pugnaciſsima congregata, Aſcalonem petierunt. ea eſt ciuitas antiqua,* DCC. *&* XX. *ſtadiorum ſpacio ab Hieroſolyma diſtans & Iudæis ſemper inuiſa: quæ res fecit, vt etiam tunc primis eorũ incurſibus propior videretur. tres aũt viros aggreſsionis duces habebãt, & corporib. & prudentia præſtantiſsimos, Nigrum Peraitã, & Silam Babyloniũ, & Ioannem Eſſenum. Aſcalon verò validiſsimo quidem muro cincta erat, ſed vacua penè præſidijs. vna enim cohors eã peditũ, & vna equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur ira multa velocius itinere peracto, ac ſi ex propinquo venirent, præſto erant. Antonius verò (nec enim eorum fore impetum neſciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neq́ multitudinem veritus vel audaciam, primas hoſtium coitiones fortiter ſuſtinuit: murumq́ properantes aggredi refrenauit. Itaq́ Iudæi, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum ſtipatis autem inordinati, leuiterq́ armati cum inſtructis, plusq́ indignationi quàm conſilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam vt ſemel eorũ primæ ab equitib. turbatæ ſunt acies, fugã petũt: & murum verſus ſe à tergo vrgentibus incidentes, ſuimet ipſi hoſtes erãt: donec omnes incurſibus equitũ victi, per totum campũ diſperſi ſunt, qui fuit plurimus, totusq́ habilis equitantibus: quod quidem* Romanos *iuuit, vt magna cæde Iudæos proſternerent. nam & fugientes præuertendo, curſum in eos flectebant: & quos occupaſſent, curriculo transfigendo infinitos peremère. Alij verò alios quocũq́ ſe vertiſſent circumdatos, exagitantes facile iaculis opprimebant. Et Iudæis quidem propria multitudo, per deſperationem ſalutis, ſolitudo videbatur:* Romani *verò licet ad pugnam pauci eſſent, rebus tamen ſecundis animati, etiam ſuperfluere ſe putabãt. Et illi quidẽ res aduerſa ſuperare certantes, dum pudet citò fugere, mutari fortunã ſperãt.* Romani *autẽ, in his quæ proſperè agerent minimè delaſſati, ad maiorẽ vſq́ diei partẽ pugnã protrahãt: donec Iudæorũ quidẽ perempta ſunt decem millia, duoq́ duces Ioãnes & Silas: cæteri verò pleriq́ ſaucij, cũ Nigro, qui vnus reſtabat ex ducibus, in oppidũ Idumææ quod Salis dicitur confugere. nonnulli tamen etiã* Romanorũ *in illo prælio vulnerati ſunt. Sed nõ Iudæorũ ſpiritus clade tanta ſedatus eſt, multoq́ magis eorũ dolor incitauit audaciã, & cõtemnentes quantũ ante pedes mortuorũ iaceret, priſtinis rebus feliciter geſtis ad cladem alterã illiciebãtur. deniq́ paruo tẽpore intermiſſo, quod ne curãdis quidẽ vulneribus ſatis eſſet, cunctiſq́ aggregatis viribus, maiore cum indignatione, multoq́ plures Aſcalonẽ recurrebãt, eadẽ ſe præter imperitiã aliaq́ belli vitia, comitante fortuna. Etenim cũ* Antonius *quà trãſituri fuerãt, poſuiſſet inſidias, ex improuiſo in eas delapſi, & ab equitib. circũdati, prius quã ſe ad pugnã cõponerent, iterũ ſup octo millia ꝓcubuerũt: cæteri verò omnes aufugerũt: cumq́ his Niger multis dũ fugeret magni animi facinorib. demõſtratis, & quoniã hoſtes inſtarẽt, in turrim quandã tutiſsimã cõpelluntur cuiuſdã vici, cui nomen eſt BeZedel.* Antonius *verò cũ ſuis, ne vel moras circũ turrim, quæ inexpugnabilis eſſet, diu tererẽt, vel ducẽ hoſtiũ fortiſsimũ viuũ relinquerẽt, ignẽ muro ſupponũt. turriq́ inflãmata*

Romani

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Veſpaſianus & Titus multa contra Iudeos auxilia congregant.

Iudæi in Aſcalonem copias mouent

Antonius pugnat cũ Iudæis.

Romani Iudæos vincunt, & magna cæde proſternunt.

Decem millia Iudæorum perempta.

Octo millia Iudæorũ ad Aſcalonem occũbunt.

An.mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Romani quidem exultantes recedunt, quaſi etiam Nigro conſumpto: ille autem in caſtelli ſpecus intimum ex turri ſaltu demiſſus euaſit: triduoq́ poſt ſocijs cum fletu eum ad ſepulturam inueſtigantibus ſeſe oſtendit, gaudioq́ inſperato repleuit omnes Iudæos, tanquam Dei prouidentia dux eis in poſterum ſeruatus. at Veſpaſianus Antiochiam exercitu adducto (quæ Syriæ metropolis eſt, magnitudine ſimul aliaq́ felicitate ſine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe ſunt, locum obtinens,) vbi etiam aduentum ſuum Regem Agrippã cum omni manu propria offenderat præſtolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerũt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, ſoli mente pacata: qui tam ſuæ ſalutis prouidentia ſoliciti, quàm Romanarum virium gnari, etiam prius quàm Veſpaſianus veniret, Ceſtio Gallo fidem dederant, dextraſq́ iunxerant, præſidiumq́ militare ſuſceperant. tunc quoq́ benigniſſimè duce ſuſcepto, alacri animo etiã contra gentiles ſuos auxilia promiſerunt: Quibus interim Veſpaſianus præſidij cauſa poſcentibus, equitum peditumq́ tantum numerum tradidit, quantum obſtare poſſe arbitrabatur incurſibus, ſi quid Iudæi commouere tentaſſent. non enim minimum eſſe videbatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximã & in loco tutiſſimo conditam, totiusq́ gentis futuram præſidio.

Veſpaſianus cũ omni manu ad Ptolemaidem properat.

Sepphoritę benigniſſimè Romanos ſuſcipiunt.

CAP. II.

Deſcriptio Galilææ, Samariæ & Iudææ.

DVÆ ſunt autem Galilææ, quæ ſuperior & inferior appellantur, eaſq́ Phœnice & Syria cingunt. Diſcernit verò ab occidente Ptolemais territorij ſui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta eſt Gabaa ciuitas equitum, quæ ſic appellatur, eo quod equites ãb Herode *Rege dimiſſi, coloni eò deducebantur. A meridie autem Samaritis & Scythopolis, vſque ad flumen Iordanem. Ab oriente verò* Hippene *& Gadaris, ſed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines ſunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq́ Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade vſq́ ad Zabulon, cui vicina eſt in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à vico Xaloth, qui in magno campo ſitus eſt, vſque ad Berſaben: vnde etiam ſuperioris Galilææ latitudo incipit vſque ad Baca vicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo verò eius à Thella vico Iordani proximo vſq́ ad Meroth extenditur. Sed cum tantæ ſint vtraq́ magnitudine, tantiſq́ gentibus alienigenis cinctæ, ſemper tamen omnibus belli periculis reſtiterunt. nam & pugnaces ſunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido vnquam viros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam tota opima ac fertiles ſunt, omniumq́ generum arboribus conſitæ, vt etiam minimè agriculturæ ſtudioſos vbertate ſua prouocent, deniq́ excultæ ſunt ab incolis totæ, nec pars vlla eſt earum ocioſa: quin & ciuitates ibi crebræ ſunt, & vbiq́ multitudo vicorum propter opulentiam populoſa, vt qui ſit minimus, ſupra quindecim millia colonorum habeat: prorſus vt etiam ſi quis magnitudine minorem Galilæam dixerit, quam trans fluuium regionem, viribus tamen eam prætulerit, hæc enim vniuerſa colitur, tota fructuum ferax: at illa quæ trans flumen eſt, licet multo maior ſit, pleraq́ tamen aſpera atque deſerta eſt, & nutriendis fructibus manſuetis inhabilis. Peraæ ſanè mollities & ingenium*

Situs ſuperioris Galilææ ſecundũ mundi plagas.

Longitudo & latitudo inferioris Galilęę.

Fertilitas Galilææ.

Deſcriptio regionis quæ trãs flumen eſt.

genium fructuoſum, campos habet cum varijs arboribus conſitos, tum maximè oliuetis ac vineis & palmetis excultos. irrigatur autem abundè montanis torrentibus, & fontibus aqua perennis, quoties illi, Sirio æſtuante, defecerint. Et longitudo quidem eius eſt à Macharunte in Pellam: latitudo verò à Philadelphia vſque ad Jordanem. Et Pella quidem quam ſupra diximus, ſeptentrionalis eius eſt tractus: occiduus verò Jordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat. ab oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphia, itemq; Geraſis clauditur. Samarienſis autem regio, inter Iudæam quidem & Galilæam ſita eſt: incipiens enim à vico in planicie poſito, cui nomen eſt Ginæa, in Acrabatenam deſinit toparchiam: ſed natura nihil à Judæa diſcrepat. nam & vtraq; montoſa ſunt & campeſtres, agroq; colendo molles atque opimæ, necnon & arboribus plenæ: pomiſq; tam ſylueſtribus quàm manſuetis abundãt, eo quod natura ſunt aridæ, imbriumq; ſatis habent. dulces autem per eas ſupra modum aquæ ſunt, boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum virtutis atque opulentiæ ſpecimen eſt, vtraque viris referta eſt. Harum confinium eſt Anauth vicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudææ limes à ſeptentrione. Meridiana verò pars eius, ſi in longitudinem metiare, adiacenti vico Arabum finibus terminatur, cui nomen eſt Jardan. Latitudo ſanè à Iordane flumine vſque ad Joppen explicatur. Media verò eius eſt Hieroſolyma: vnde quidam non ſine ratione, vmbilicum eius terræ, eam vrbem vocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delicijs caret, ad Ptolemaidem vſque locis extenta maritimis. In vndecim autem ſortes diuiſa eſt: quarum prima eſt tanquam regia Hieroſolyma, præ cæteris inter omnes accolas eminens, velut caput in corpore. alijs verò poſt hanc toparchiæ ſunt diſtributæ. Gophna eſt ſecunda, & poſt eam Acrabata. adhoc Thamna, & Lydda, itemq; Ammaus, & Pella, & Idumæa, & Engadda, & Herodium, & Hierihcus: deinde Iamnia & Ioppe finitimis præſunt. & præter has Gamalitica, & Gaulanitis, & Batanæa, & Trachonitis: quæ etiã regni Agrippæ partes ſunt. Eadem verò terra incipiens à monte Libano & fontibus Iordanis, vſque ad Tiberiadi proximũ lacum, latitudine panditur. à vico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: & habitatur ab incolis Iudæis Syriſq; permixtis.

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

Samarienſis regionis deſcriptio.

Deſcriptio Iudææ, cuius media eſt Hieroſolyma.

Iudææ diſtributio.

CAP. III.

De auxilio Sepphoritis miſſo, & Romanorum diſciplina militari.

DE Iudæa quidem, & quibus eſſet cincta regionibus, quàm maximè potui breuiter expoſui. Quod autem Veſpaſianus miſerat auxilium Sepphoritis, hoc eſt equites mille, ſexq; millia peditum, Placido eos regente tribuno, caſtris in magno campo poſitis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipſius tuendæ cauſa, equitatus verò in caſtris degebat. vtrinq; autem aſsiduè prodeũdo, & circa eam regionem loca omnia incurſando, magnis incommodis Ioſephum eiuſq; ſocios, quãuis quietos, afficiebant. & præterea ciuitates extrinſecus deprædabantur: ciuiumq; conatus, ſi quando excurrendi habuiſſent fiduciam, repellebant. Ioſephus tamen aduerſus ciuitatem impetum fecit, ſperans eam poſſe capere: quam ipſe, antequam à Galilæis deficeret, ita muris cinxerat, vt Romanis quoq; eſſet inuicta, vnde etiam ſpe fruſtratus eſt, cum nec vi nec ſuaſu Sepphoritas in ſuas partes pertrahere potuiſſet: magiſq; in Iudæa bellum accendit Romanis indignè

Sepphoritis Veſpaſianus auxilium mittit: Galilæã verò ignis & ſanguis replet.

An. mūdi 4031. A nato Chriſto 69.

ferentibus inſidias, & propterea nec die nec nocte ab agrorū depopulatione ceſſantibus, ſed paßim diripientibus quicquid rerū in his reperiſſent: qui tamē cum mortem pugnacibus ſemper inferrent, imbelles ad ſeruitium capiebant: ignis verò & ſanguis Galilæam totam repleuerat, nec quiſquā expers eius acerbitatis aut cladis erat. vnā ſalutis ſpem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Ioſephus cōmunierat. Titus autem Alexandriam tranſmiſſus ex Achaia citius quàm per hyemem ſperabatur, manū militum cuius cauſa miſſus fuerat ſuſcepit: cōtentoq́ vſus itinere, maturè ad Ptolemaidem peruenit. Cumq́ ibi patrem ſuum reperiſſet, duabus quas ſecum habebat legionibus (erāt autem nobilißima quinta & decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintādecimam. Eas autē ſequebantur decem & octo cohortes: quibus acceſſere ex Cæſarea quinq́ cum vna ala equitum, & ala quinq́ Syrorum equitum. Decem autem cohortium ſingulæ mille pedites habebant: in cæteris verò tredecim ſexceni pedites, & centeni viceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à Regibus congregatum eſt. Antiochus enim & Agrippa & Sohemus bina millia peditum, & ſagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque Rex Malchus, præter quinq́ millia peditum, equites mille miſiſſet, quorum pars maior erant ſagittarij: vt tota manus computata cum Regijs, ſexaginta millia circiter peditum equitumq́ colligeret, præter calones: qui plurimi ſequebantur, & meditationi bellicæ aſſueti nihil à pugnacißimis aberant: quod tempore quidem pacis dominorū exercitationibus intereſſent, belli autem pericula cum ipſis experirentur, & neque peritia, neque viribus à quoquam niſi à dominis vincerentur. qua quidem in re nimis admirandam quis exiſtimauerit Romanorū prouidentiam, ita ſeruos inſtituentium, vt non ſolum vitæ miniſterio, ſed belli etiam neceßitatibus vtiles ſint. Quòd ſi quis eorum aliam quoq́ reſpexerit militiæ diſciplinam, profectò cognoſcet tantum eos imperiū non fortunæ munere, ſed propria virtute quæſiſſe. Armis enim vti non in bello incipiunt, neq́ ſolum, ſi neceſſe ſit, manus mouent, cū in pacis otio ceſſauerint: ſed armis veluti natura cohærentes, nullas capiunt exercitationis inducitationis inducias, nec tempora præſtolantur. Meditationes autem eorū nihil à vera cōtentione diſcrepant: ſed in dies ſingulos militū quiſq́ omnibus armis, tanquā in procinctu poſitus, exercetur: quo etiā facilimè prælia tolerant. Neq́ enim ordo neglectus eos à conſueta diſpoſitione diſpergit, neq́ metus ſtupefacit, neq́ laßitudo exhaurit. Vnde ſequitur, vt ſemper ſuperent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit ſi quis eorum meditationes conflictus eſſe dixerit ſine ſanguine, contraq́ prælia meditationes cum ſanguine. Nam ne repentino quidem hoſtium incurſu opprimi poſſunt: ſed quocunque in hoſtilem terram irruperint, non niſi permunitis caſtris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, nec iniquo loco erigunt, nec inordinatè deſcribunt: ſed ſiquidem inæquale ſolum fuerit, complanatur: quatuor verò angulis horum dimenſio deſignatur. Nam & fabrorum multitudo, & ferramentorum copia quæ vſus exſtructionis poſtulat, ſequitur exercitum. Et interior quidem pars caſtrorum tabernaculis diſtribuitur, ambitus autem eorum extrinſecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari ſpatio diſpoſitis: quarum interualla catapultis atque baliſtis, & alijs machinis ſaxa intorquentibus, omnibusq́ inſtrumentis mißiliū cōplent, vt cuncta ſcilicet iaculorū genera in promptu ſint. portas autē quatuor ædificant, tam iumentis aditu faciles, quàm ipſis, ſi

Ingentes copias Titus in Iudæam ducit.

Diligentia & labor Romanorum in parandis bello neceſſarijs.

Studium indefeſſum Romanorum belligerandi.

Ordo Romanorum in caſtris.

quid vrgeat, intrò currentibus latas. Intus autem caſtra vici ſpatijs interpoſitis dirimunt, mediaq́ rectorum tabernacula collocant, & inter hæc prætorium diuûm templo ſimilimum: prorſus vt quaſi repentina quadam ciuitas exiſtat: forum quoque & opificum ſtationes, & ſedes militum primatibus, ordinumq́ principibus, vbi ſi qua ſit inter alios ambiguitas iudicent. Ipſe verò ambitus, & omnia quæ in eo ſunt, multitudine ſimul & ſcientia fabricantium opinione citius communitur: qui ſi res vrgeat, foſſa extrinſecus cingitur, depreſſa cubitis quatuor, pariq́ ſpatio lata. Armis autem ſepti, per contubernia cum decore atque otio in tentorijs agunt: omniaq́ ab his ordinatè etiam alia cautéque per contubernia expediuntur: veluti ſi ligno aquáve opus ſit aut frumento. nec enim cœna vel prandium cum voluerit, in poteſtate cuiuſquã eſt, ſimul autem omnibus ſomnus eſt, excubias & vigilandi tempora buccina ſignificant, neque eſt omninò quicquam quod ſine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi verò ad tribunos conueniunt ſalutatum: cum quibus ad ſummum omnium ducem vniuerſi ordinum principes. Ille autem his ſignum aliaq́ dat ex more præcepta proferenda ſubiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus eſt, ac vniuerſi pariter incurrunt itemq́ ſeſe recipiunt. Cum autem caſtris egrediendum eſt, tuba indicium facit: nemóque otioſus eſt. ſed vel ſolo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniaq́ ad profectionem inſtruunt. deinde iterum tuba, vt ſint parati, ſignificat. Illi autem cum mulos & iumenta ſarcinis onerauerint, velut in curruli certamine ſignum expectãt. Caſtra verò incendunt, eò quod ſibi alia munire facile ſit, & ne quando hoſtibus eadem vſui ſint. Et tamen tertio quoq́ tubæ ſigno indicant, vt exeatur: vrgendo alqua ex cauſa morantes, ne quis ordinem deſerat. Dexterq́ duci præco aſtans, ſi ad bellum parati ſunt, voce patria ter percontatur. illiq́ toties alacri & magna voce paratos eſſe ſe reſpondent, interrogantémque præueniunt: & Martio quodam ſpiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otioſe & cum omni decore progredientes ambulant ſuum quiſque ordinem velut in bello cuſtodiens: pedites quidem thoracibus & galeis ſepti, & vtroque latere gladijs accincti. læuus autem gladius multo eſt longior, cum dexter menſuram palmæ non excedat. qui verò ducem ſtipant lecti pedites ſcuta & lanceas geſtant: cætera manus haſtas & clypeos longos, ſerramq́ & corbem & ſarculum & ſecurim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq́ viaticum, vt parum interſit inter onuſta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius eſt longior, & contus in manu, tranſuerſusq́ ad equi latus clypeus: ternaq́ in pharetra vel amplius dependent lata cuſpide iacula, nihil ab haſtis magnitudine differentia. Caſsides verò & thoracas peditibus habent ſimiles: nulloq́ armorum genere ab equitum alis diſcrepant lecti, qui circum ducem verſantur. Agmina autem ſemper cui ſorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem ſunt Romanorum itinera & manſiones, itemq́ armorum varietas. Nihil vero nec in prælijs inconſultum aut ſubitum agunt: ſed omnia ſemper ſequuntur facta ſententiam: opusq́ adhibetur antè decretis. Vnde aut minimè peccant: aut ſi peccauerint, facilis eſt errati correctio. Fortunæ autem ſucceſsibus meliores conſiliorum, etiam ſi aliter ſucceſſerit, arbitrãtur euentus: quaſi bonum quidem fortuitum ad rem inconſultè gerendã illiciat: quæ verò ante cogitata fuerint; etiam ſi aduerſus caſus exceperit, bene iam meditatos

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Reuerentia & obedientia Romanorum militum erga Præfectos.

Quomodo Romani caſtris egrediantur.

Arma Romanorum peditum.

Arma Romanorum equitum.

Romani, nihil in prælijs inconſultum aut ſubitum agunt

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

ditatos exhibeant ad cauendum ne idem rurſus eueniat: & bonorum quidem fortuitorum non is autor ſit cui contigerint, triſtium verò quæ præter ſententiã acciderint, ſaltem rectè conſulta videantur eſſe ſolatium. Armorum quidem exercitatione comparant, vt non modo corpora, ſed animi quoque militum fortiores ſint.

Maior diligentia Romanis eſt ex timore.

Maior autem illis eſt ex timore diligentia. namq́; leges apud eos nõ deſertionis ſolum, verumetiam minimæ negligentiæ ſunt capitales: ducesq́; magis quàm ipſæ leges terribiles. namq́; bonos honorando redimunt, ne in coercendis noxijs videantur crudeles.

Obedientia Romani militis victoriæ cauſa.

Tanto autem obſequio rectoribus parent, vt & in pace ornamento ſint, & in acie corpus vnũ totius conſpiciatur exercitus. ſic eorum copulati ſunt ordines, ita circumduci ſunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq́; ad ſigna, & ad opera manibus: vnde facere quidem ſemper ſtrenui ſunt, pati verò tardiſſimi. nec eſt vbi præliantes aut multitudinem hoſtium, aut conſilia ſenſere ducum, aut difficultatem regionum: ſed ne fortunæ quidem ſuccubuere. nam & ea certiorem putant eſſe victoriã.

Tractus Romani imperij.

Quorum igitur actus à conſilijs incipiunt, conſultaq́; adeò ſtrenuus exequitur exercitus, quid mirum ſi Euphrates ab oriente, & Oceanus ab occidente, itemq́; à meridiano tractu Africa fertiliſſima regio, & à ſeptentrione Rhenus atque Danubius ſunt imperij limites, cum minorem eſſe poßidentibus poſſeſſionem rectè quis dixerit? Hæc ergo proſecutus ſum, non tam propoſito laudandi Romanos, quàm ſolatio deuictorum, & vt nouarum rerum cupidos deterrerem: fortaſſe autem & ad experientiam proderunt bonarũ artium ſtudioſis, Romana *inſtituta militiæ neſcientibus: redeo tamen vnde digreſſus ſum.*

CAP. IIII.

Impetus Placidi contra Iotapatam.

V*ESPASIANVS quidem vnà cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitum: At verò Galilæam peruaſerat Placidus, vbi maximam eorũ quos comprehendiſſet multitudinem interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq́; deficiens: pugnaciſſimos autem vt vidit ſemper in ciuitates confugere, quas Ioſephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium*

Placidus in Iotapatã impetu vertit, repulſus verò aufugit.

tutiſſima erat, impetum vertit: exiſtimans eam repentino aggreſſu facilimè captum iri, magnamq́; & ſibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quaſi metu ceſſuris alijs ciuitatibus, ſi quæ validiſſima eſſet, occupatam vidiſſent. Multum tamen opinione deceptus eſt: Iotapateni enim, cum eius impetum præſenſiſſent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congreßiq́; cum Romanis ex improuiſo plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe vt pro ſalute patria, item coniugum liberorumq́; dimicantes) in fugam eos vertunt, multosq́; ſauciant, ſeptem ſolum interfectis: quia neque inordinatè pugna deceſſerant, ſeptisq́; vndiq́; corporibus leuiter fuerant vulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quàm manus conſerere inermes cum armatis conſiderent. ex ipſis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea ſauciatis. Placidus igitur ab oppido repulſus aufugit.

Galilæa

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

CAP. V.

Galilæa à Veſpaſiano inuaditur.

GALILÆAM verò Veſpaſianus ipſe cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiſcitur, ordinato militum itinere, ſicut Romani conſueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati eſſent, itemq́; ſagittarios præire iuſsit, ad repentinos incurſus hoſtium cohibendos, & vt ſuſpectas atq; opportunas inſidijs ſyluas ſcrutarentur. Hos ſequebatur Romani peditatus equitatusq́; pars: poſt quos è ſingulis centurijs deni armaturam ſuam ferentes, menſurasq́; caſtrorum. Poſt hos ſtratores viarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aſpera complanarent, ſyluasq́; obſtantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde ſuas, itemq́; ſubiectorum ſibi rectorum ſarcinas, & tutelæ cauſa multos cum his equites ordinauit. poſt quos ipſe veniebat, lectos pedites equitesq́;, necnon & lancearios ſecum ducens equitumq́; præterea ſuorum agmine comitatus. De ſingulis enim turmis proprios centum & viginti equites deputatos habebat. hos ſequebantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent, deinde rectores, itemq́; præfecti cohortibus tribuni, ſtipati lectis militibus. & poſt hos circum aquilam ſigna alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præeſt, quòd & vniuerſarum auium regnum habeat, & ſit validiſſima. Itaque illam & Principatus inſigne putant, & omen victoriæ quoſcunq; bello petierint. Sacras verò ſignorum effigies ſequebantur cornicines, & poſt eos acies, in latitudinem ſenis digeſta militibus. hisq́; adhærebat ex more quidam centurio, diſciplinæ atque ordinis cuſtos. Serui autem ſingularum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq́; iumentis vehentes militum ſarcinas. Poſtremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogebant armati pedites, equitumq́; non pauci. Ita peracto itinere, Veſpaſianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq́; poſitis caſtris, quamuis promptos ad bellum milites continebat, vnà & oſtendendo exercitum, quò hoſtes metu percelleret, ſpatiumq́; indulgendo pœnitudinis, ſi quis ante prælium voluntatem mutaret: nihilominus autem murorum inſtruebat obſidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere vel ſolus fecit ducis aſpectus: metum verò vniuerſis incuſsit. Ioſephi enim ſocij, qui non longè à Sepphori caſtra poſuerant, vbi bellum appropinquare cognouerunt, & iam iamq́; Romanos prælio ſecum congreſſuros, non modò ante pugnam, ſed antequam hoſtes omnino conſpicerent, fuga diſiecti ſunt. cum paucis autem relictus Ioſephus, vbi animaduertit neque ſe ad excipiendos hoſtes ſufficientem manum habere, & Iudæorum animos concidiſſe: ac, ſi fides his haberetur, pleroſque libenter ad hoſtes defectum ire: iam tum quidem bello omni abſtinebat: quàm longiſsimè autem periculis abeſſe decreuit: abductisq́; qui ſecum remanſerant, in Tiberiada confugit.

Veſpaſianus Romanorum militum iter ordinat.

Aquilam Romani Principatus inſigne & omen victoriæ putant.

Ioſephus à ſuis defectus in Tiberiada confugit.

CAP. VI.

Gadaræ expugnatio.

VESPASIANVS autem Gadarenſium ciuitatem aggreſſus, primo impetu capit, quòd eam pugnaci multitudine vacuam repeperiſſet. Deinde hinc tranſgreſſus interius, cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, & cladis memoria, quam pertulerat Ceſtius, nullius ætatis miſericordia commoueret. Incendit

An.mũdi 4031.
A nato Chriſto 69.

Ioſephus ab Romanis ſibi timet, & Hieroſolymam primatibus ſcribit.

autem non ſolum ciuitatem, ſed etiam omnes circum vicos, & oppidula quædam penitus deſolata, nonnulla quorum habitatores ipſe cepiſſet. Joſephus autem, quam tuitionis cauſa optauerat ciuitatem, ipſe metu repleuit. Nam Tiberienſes nunquam eum, niſi de omni bello deſperaſſet, in fugam verſum iri credebant: neque in hoc eos voluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res Judæorum quorſum euaderẽt: vnamq; illos viam ſalutis habere, ſi propoſitum mutauiſſent. Jpſe verò, quamuis adhuc ſibi ſperaret à Romanis veniam tribuendam, mori tamen ſæpè maluiſſet, quàm prodita patria, cum dedecore adminiſtrationis ſibi credita, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat miſſus. Decreuit igitur Hieroſolymam primatibus, quemadmodum ſeſe res haberent, cum fide perſcribere: ne vel nimis extollendo vires hoſtium, timiditatis mox argueretur: vel minus aliquid nunciando, fortaſſe cœpti etiam pœnitentes ad ferociam reuocaret: vtq; ſi fœdus eis placeret, citò reſcriberent: aut ſi bellandum eſſet, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Jlle quidem hac epiſtola ſcripta, maturè mittit qui Hieroſolymam literas ferret.

CAP. VII.

Iotapatæ obſidio.

VESPASIANVS autem Jotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hoſtium refugiſſe cognouerat, & præterea validiſſimum hoc eorum eſſe receptaculũ) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coæquarent, ſaxis aſperum, ac peditibus quoq; difficile, omninò verò equitibus inuium. Et hi quidem quatriduo fecere quod iuſſum eſt, latamq́; aperuere exercitui viam. Quinto autem die, qui menſis Maij vigeſimus & primus erat, prior Ioſephus in Jotapatam ex Tiberiade venit, abiectosq́; Judæorum ſpiritus erigit. Cum verò tranſitum eius Veſpaſiano quidam transfuga nunciaſſet, vtq; mox ciuitatem peteret incitaret, veluti cum ea totam Iudæam capere poſſet, ſi Ioſephum ſubiugaſſet: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, Dei prouidentia factum ratus, vt qui hoſtium prudentiſsimus videretur, vltrò ſe etiam in cuſtodiam traderet voluntariam: ſtatim quidem cum equitibus mille Placidum mittit, vnaq; decadarchum Ebutium, tam manu quàm prudentia virum inſignem, circumuallare ciuitatem iuſsit, ne clàm inde Ioſephus elaberetur. Poſtero autem die cuncta manu comitatus ipſe conſequitur, & poſt meridiem vſque acto itinere, ad Iotapatam peruenit: adductoq; in ſeptentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo caſtra ponit, diſtante ab oppido ſtadijs ſeptem. Conſulto autem quàm maximè conſpici ab hoſtib. affectabat, vt viſu attoniti turbarentur. quod etiam factum eſt: eosque tantus continuò ſtupor inuaſit, vt muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulando fatigatos, ciuitatem ſtatim aggredi piguit: ob eam cauſam duplici acie circundato oppido, tertium extrinſecus agmen equitum poſuere, omnes Iudæis exitus obſtruentes. Sed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil eſt neceſsitate pugnacius. Itaque poſtridie impetu in muros facto, Iudæi primò quidem locis ſuis manentes, Romanis caſtra ante muros habentibus reſiſtebant. poſtea verò quàm Veſpaſianus & ſagittarios & funditores, omnemque iaculatorum multitudinem adhibitam, miſsilibus in eos permiſit vti: atque ipſe cum peditibus in aduerſum collem, vnde murus expugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuens Ioſephus,

Ioſephus in Iotapatã ex Tiberiade venit.

Obſidio Iotapatæ.

In bello nihil eſt neceſſitate pugnacius.

phus, & cum eo cuncta Iudæorum proſiluit multitudo: omneſque in Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere, multa manu ſimul & audacia patrando facinora. Neque minora tamen patiebantur quàm faciebant. nam

An. mũdi 4031. A nato Christo 69.

quantũ ipſos ſalutis deſperatio, tantum pudor incendebat Romanos. & hos quidem peritia cum fortitudine, illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum tota die pugnatũ fuiſſet, prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis ſauciatis, tredecim interfecti ſunt: Iudæorũ autem cum ſexcenti eſſent vulnerati, ſeptẽ & decem ceciderunt. Nihiloq; minus, Romanis poſtridie iterum irruentibus occurrunt, multoq; fortius reſtiterũt: ex eo ſcilicet fiduciam nacti, quòd eos pridie præter ſpem ſuſtinuerant. ſed eos quoq; pugnaciores experti ſunt, quòd eorum iracundiam pudor incenderat, vinci credentium, niſi citò viciſſent. Itaq; per dies quinq; Romanos minimè ab aggreſſione ceſſantib. etiam Iotapatenorum excurſus agebantur, muriq; fortius oppugnabantur. Et neq; Iudæi vires hoſtiũ formidabant, neq; Romanos difficultas oppidi capiendi laſſabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupes eſt, ex alijs quidẽ partibus vndiq; vallibus immenſis præceps, vt earum altitudinẽ oculis deprehendere cupientium aſpectus ante deficiat. Ab vna verò tantũ Boreæ parte adiri poteſt, vbi per tranſuerſum latus deſinente montis ædificata eſt: quod quidem ipſum muro ciuitatis Ioſephus fuerat amplexus, quo inacceſſa eſſent hoſtib. ſuperiora cacumina. Alijs verò circũ montibus tecta, prius quã in eam perueniretur, à nullo poterat cõſpici. Iotapata quidem ſic erat cõmunita. Veſpaſianus aũt & cum natura loci ſimul certandũ putans, & cum audacia Iudæorum, incipere obſidionem acriter ſtatuit: aduocatisq; rectorib. ſibi ſubditis, de aggreſſu deliberabant. Cumq; aggerem fieri placuiſſet, qua parte murus facilis erat acceſſui, totum ad comparandam materiã miſit exercitum: oppidoque propinquis montib. exciſis, magnaque vi lignorum & lapidum comparata, cratibusque ad euitanda iacula deſuper miſſa per vallos diſpoſitis, his protecti aggerem conſtruebant. nulla autem noxa vel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terrã ex propinquis tumulis eruentes,

Prælium inter Romanos & Iudæos tota die commiſſum, nox diremit.

Iotapatæ ſitus.

Veſpaſianus obſidionem acriter incipere ſtatuit.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

eruentes, ſine intermiſſione ſuppeditabant: cunctiſq́ trifariam diſtributis, nullus erat otioſus. At Iudæi ſuper eorum tegmina ſaxa ingentia, & omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minimè penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Veſpaſianus machinis miſſilium circumpoſitis (erant autẽ omnes centum ſexaginta) in eos qui ſuper murum aſtarent, iuſſit tela contendi: ſimulq́ ex catapultis lanceæ percurrebant, ſaxaq́ tormentis ingentia mittebantur, ignisq́ & ſagittarum frequentiſſima multitudo, quæ non ſolùm murum, ſed etiam totum intra iactum earum ſpatium Iudæis inacceſſum fecêre. Arabum enim ſagittariorum manus, & iaculatores, itemq́ funditores & omnes machinæ tela iaciebant.

Iudæi per cuneos excurrunt, aggeremq́; diſſipant.

Neque tamen his Iudæi prohibiti, ne deſuper propugnarent, quieti erant: ſed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosq́ feriebant: & vbi illi ceſſiſſent, aggerem diſſipabant, vallorumq́ munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Veſpaſianus cognito, huius damni cauſam ex diſtributione operũ contigiſſe, quòd interiecta ſpatia Iudæis locũ aggrediendi præberent, adunauit tegmina: coniunctiſq́ pariter virib. obreptiones hoſtium præpeditæ ſunt. Erecto autẽ propemodum aggerẽ, pauloq́ minus æquato propugnaculis, indignum eſſe ratus Ioſephus, nihil contra moliri, quod oppido ſaluti foret, conuocat fabros, murumq́ altius iubet extolli. Cumq́ illi tam multis obſtantibus iaculis minimè ædificare poſſe affirmarent, hanc eis defenſionem excogitauit.

Ioſephus ſudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcipit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, murum altius erigit.

Sudibus fixis per eos boum coria recentia extendi præcepit, quæ emiſſos tormentis lapides ſinuata ſuſciperent, quibusq́ repulſa tela cætera dilaberentur, & ignis humore langueſceret. hisq́ ante fabros oppoſitis, illi murum die noctuque operando, ad viginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo conſtructis, minisque validiſſimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem ſe eſſe credentibus, magnum mœrorem comparauit, tàm Ioſephi molitione, quàm oppidanorum obſtinatione perterritis.

CAP. VIII.

Obſidio Iotapatenorum à Veſpaſiano, & diligentia Ioſephi, deq; Iudæorum excurſione in Romanos.

AT VESPASIANVS *& calliditate conſilij, & hoſtium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos vltrò incurſabant: inque dies ſingulos prælia cateruatim, & cuiuſque modi latrocinales doli, & eorum quæ caſus obtuliſſet rapina, aliorumque incendia fiebant: donec Veſpaſianus retento milite à pugna, ſtatuit obſidere ciuitatem, vt eam vſui neceſſariorum penuria caperet.*

Veſpaſianus retento milite à pugna, ciuitatem obſidere ſtatuit.

Aut enim coactos inopia ſibi ſupplicaturos, aut ſi ad finem vſque in eadem pertinacia durauiſſent, fame conſumendos eius habitatores putabat: multoque faciliores expugnatu fore, ſi poſt interuallum rurſus anxijs incubuiſſet. Itaque omnes exitus eorum aſſeruari præcepit. Illi autem frumenti quidem, aliarumque omnium rerum intus habebant copiam, præter ſalem. aquæ verò penuria eos affligebat: quia neque fons erat intra ciuitatem, & imbre contentis habitatoribus, rara eſt in illo tractu æſtiuis menſibus pluuia. quo tempore obſeſſi etiam hoc vehementius afficiebantur, quod arcendæ ſiti fuerat excogitatum: quodque fieri, velut omnis aqua iam defeciſſet, ægrè ferebant. Ioſephus enim, cum

& ciui-

& ciuitatem videret abundare alijs rebus, forteſq; animo viros eſſe, quo longiorem Romanis obſidionem faceret, quàm ſperabant, iam tum potum menſura ciuibus miniſtrabat. illis autem conſeruari aquam penuria grauius eſſe videbatur: amplioremq; cupiditatem mouebat, quòd ius bibendi liberum nõ haberent: ac velut ad extremam ſitim peruentum eſſet, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerſo colle trans murũ in vnum eos confluere locum, & aquæ menſuram accipere proſpectabant: quò etiam baliſtarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Veſpaſianus quidem non multo poſt, exhauſtis puteis, ipſa ſibi neceſsitate traditum iri ciuitatem ſperabat. Ioſephus autem, vt hanc eius ſpem frangeret, iuſsit quàm plurimos per murorum minas demerſa vndis atq; humida veſtimẽta ſuſpendere, vt omnes repentè aqua perfluerent. ex quo mœror ſimul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ viderent eos ludibrio conſumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiam ipſe, quia penuria ciuitatem poſſe capere deſperaſſet, iterum conſilium ad vim atque arma conuertit: Iudæis quoque id maximè cupientibus: quòd nec ſe nec ciuitatem ſaluam fore credebant, & prius quàm fame vel ſiti perirent, mortem bello optabant. Ioſephus tamen, præter hoc etiam aliud conſilium, quò ſibi copia pararetur, per quandam vallem deuiam, proptereaq; minus curioſè habitam à cuſtodibus, excogitauit. Mittẽdo enim per occiduas eius partes literas ad quos vellet Iudæos extra ciuitatẽ degentes, ab his omnia vſui neceſſaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mãdato commeantibus, vt plerunq; ad excubias reperent, terga velleribus tecti: quo ſi qui eos nocte vidiſſent, canum ſimilitudine fallerentur. idq; factitatum eſt, donec eius fraudem vigiles perſenſerunt, vallemq; cinxerunt. Itaque tunc Ioſephus non diu ciuitatem ſuſtinere poſſe proſpiciens, ſuamq; pariter ſalutem, ſi vellet remanere, deſperans, cum optimatibus de fuga tractabat. verùm id populus ſenſit, & circa eum fuſus, ne ſeſe negligeret, precabatur, in quo ſolo recumberent. ipſum enim ſaluti eſſe ciuitati manentem, velut omnes eius cauſa alacri eſſent animo certaturi. quòd ſi etam capiantur, eundem ſolatio fore. decere autem illum nec inimicos fugere, nec amicos deſerere, aut quaſi ex naui tempeſtate oppreſſa deſilire, qui ad eam tranquillo mari veniſſet. ipſum enim magis demerſurum eſſe ciuitatem, cum iam nemo audebit hoſtibus repugnare, ſi diſceſsiſſet cui confiderent. Ioſephus autem quòd ſibi caueret occultans, illorum commodo ſe exitum parare dicebat. nam intra ciuitatem manendo, neque ſeruatis grande aliquid ſe profuturum: & ſi caperentur, vnà cum his eſſe fruſtra periturum: obſidione verò liberatum, extrinſecus maximo eis emolimento fore. maturè enim congregatis ex territorio Galilæis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. nunc autem non videre, quid apud eos reſidens vtilitatis afferret, niſi quòd Romanos ad obſidionem magis incitaret, vt ſe caperent magni pendentes: quem ſi fugiſſe cognouiſſent, multum eſſent de obſidionis impetu remiſſuri. Non flexit his populum Ioſephus, ſed hoc circumſiſtere ſe magis incendit. denique pueri & ſenes, itemq; mulierculæ cum infantibus flentes ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & vt fortunæ ſocius ſibi remaneret, cum vlulatibus ſupplicabant: non inuidia ſalutis eius, quantum ego arbitror, ſed propria ſpe. nihil enim ſe mali, remanente Ioſepho, exiſtimabant eſſe paſſuros. Ille autem ſiquidem paruiſſet, hæc preces eſſe ratus: cuſtodiam verò, ſi per vim cogeretur (multum enim propoſitum

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Ioſephus potũ menſura ciuibus miniſtrat.

Stratagema Ioſephi.

Aliud callidum Ioſephi conſilium.

Populus Ioſephum, ne ſeſe negligeret, precatur.

Prudentia Ioſephi.

Ioſephus in Iotapata remanet.

An. mũdi 4031.
A nato Chriſto 69.

diſceſſus etiam querelarum miſericordia fregerat) remanere ſtatuit. communiq; deſperatione ciuitatis armatus, & nunc tempus eſſe dicens pugnam incipere, cum ſpes nulla ſalutis eſt: pulchrumq; vitam paciſci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam poſteritatis occumbere: ad opera ſeſe conuertit.

Cum ſpes nulla ſalutis eſt, bellum extremum remedium.

Audacia Iudæorum in extrema deſperatione.

Cum pugnaciſſimis ergo egreſſus, diſiectis cuſtodibus, vſque ad Romanorum caſtra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impoſitas, ſub quibus tendebant, diſcerpere: nunc operibus ignem immittere, poſteroq; die ſimiliter ac tertio & per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Veſpaſianus Romanos his excurſibus malè affectos aſpiciens (nam & terga dare Iudæis pudebat, & fugientes inſequi armorum pondere tardabantur: cum Iudæi ſemper aliquid agentes, priuſquam paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, vt eorum impetum declinarent, néue cum hominibus mortis auidis manum conſererent. Nihil eſſe fortius deſperatis. Reſtingui autem illorum impetus, ſi propoſito fruſtrentur, quaſi flammam ſi materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius quærere victoriam, augendæ poſſeſſionis cauſa, non ex neceſſitate pugnantes.

Veſpaſianus per ſagittarios & funditores Iudæos repellit.

Per ſagittarios autem Arabum & Syriæ & funditores, perq; ſaxa tormentis emiſſa plerunque repellebat Iudæos. nulla enim telorum machina quieſcebat. Illi autem his quidem malè accepti cedebant: verùm eminus miſſa intra iactum ſubeuntes, ſæuius Romanis inſtabant: cum neq; corpori, neque animæ parcerent: ſed per vicem vtrinque pugnarent, ſuorum quiſque laborantibus ſubuenientes.

CAP. IX.

De oppugnatione Veſpaſiani contra Iotapatam, ariete, & alijs tormentis bellicis.

Aries.

I*GITVR Veſpaſianus vltrò ſe exiſtimans longitudine temporis, hoſtiumq; incurſibus obſideri, cum propè iam muris aggeres æquarentur, arietem admouere decreuit. Eſt autem aries, immenſa materia, malo nauis aſſimilis: cuius ſummum graui ferro ſolidatum eſt, in arietis effigiem fabricato, vnde etiam nomen accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia, velut ex trutina, palis vtrinque fultus, bene fundatis. retrorſum autem magna virorum multitudine repulſus, iiſdemq; ſimul rurſus impellentibus miſſus, in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec eſt vlla tam valida turris, aut murorum ambitus adeò latus, vt etſi priores ictus fortiter ſuſtinuerit, aſſiduos vincat. Ad huius periculum rei duci Romano tranſire placuit vi capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa videbatur obſidio, Iudæis minimè quieſcentibus. Itaque Romani quidem baliſtis cæteriſque miſſilium machinis, vt facilius ferirentur qui de muris obſtare tentaſſent, propius adhibitis vtebantur: neque ſagittarij aut funditores longius aberant. cum verò ea cauſa muros nemo auderet aſcendere, ipſi arietem applicabant cratibus deſuper itemque pellibus ſeptum, tàm pro ſui defenſione quàm machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concuſſa ſunt: clamorque oppidanorum, velut iam capti eſſent, maximus factus eſt.*

Ioſephus commentum, quo vim machinæ paulatim falleret excogitauit.

Ioſephus autem eundem locum ſæpè feriri, neque multo poſt murum diſturbatum iri proſpiciens, quo commento vim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quà ſemper impetum arietis ferri viderent, demitti iuſſit ex muro: vt eo modo ſecundi ictus errarent, aut etiam excepta vulnera laxitas fruſtraretur. Quæ quidem res multum Romanis

mora

moræ attulit. nam quocunque hi machinam conuertiſſent, contra illi qui ſuper murum ſtabant, palearum traducentes ſaccos, ictibus ſupponebant: nihilq́ murus repercuſſione lædebatur, donec etiam Romani aduerſus hoc aliud machinati ſunt: proceris enim contis expeditis, in his ſummis falces quibus ſaccos abſcinderent alligarunt. Cum autem hoc modo efficax eſſet opus arietis, ac murus (qui recens ædificatus erat) ictibus cederet, quod reliquum erat, Ioſephus eiusq́ ſocij ad ignis auxilium ſe contulerunt: accenſumq́ totum quod arida fuit materia, tribus ex locis pariter inflammarunt, vnaque machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremarunt. Illi verò non ſine malo ſubueniebant, audacia ſimul eorum territi, & ne adiumento eſſent, flammis proruentibus impediti: quæ aridum nacta fomitem, & præterea bitumen ac picem, necnon etiam ſulphur, opinione citius volitabant: operaq́ Romanorum multo labore curata, vnius horæ ſpatio peſſum dederunt. Hic etiam vir quidam Iudæus, prædicatione ac memoria dignus inuentus eſt, Samai filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim ſaxum ingens altè ſublatum, tanta vi ſuper arietem ex muro demiſit, vt machinæ caput abrumperet, idq́ ex medijs hoſtibus ſaltu ad eos delatus auferret, nullóque metu reportaret ad murum. Poſtremò tanquam ſignum quo tela mitterent, hoſtibus propoſitus, nudo corpore quinque ſagittarum vulneribus fixus eſt: earumque nulla reſpecta, vbi murum aſcendit, vnde iam videri ab omnibus poterat, ſua audacia ibi conſtitit, contractusque dolore plagarum cum ariete decidit. Poſt hunc fortiſſimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de vico Ruma Galilæi. Qui cum ſuper milites decimæ legionis proſilijſſent, tanto impetu vique irruerunt, vt & aciem Romanorum perrumperent, quique aduerſum ierant, omnes in fugam verterent. Præter hos Ioſephus quoque & cætera multitudo, raptis ignibus, machinas & refugia, cum operibus quintæ itemque decimæ, eius quæ terga dederat legionis, incendunt. Cæteri autem qui mox conſecuti ſunt, & inſtrumenta & omne genus materiæ obruerunt. Rurſus autem Romani ſub veſperam, erectum arietem ad eam muri partem, quæ pridem quaſſata fuerat, appulere: ibiq́ propugnatorum quidam Veſpaſiani plantam ſagitta percuſſam leuiter vulnerat, quia vis teli ſpatio defeciſſet. Maximam tunc id Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant viſo ſanguine perterritis, per omnem fama cucurrit exercitum: relictaq́ obſidione, plerique cum ſtupore atque formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuens patri. Vnde contigit vt & beneuolentia circa rectorem, & filij trepidatio confunderet multitudinem. facile tamen pater & timore filium, & perturbatione liberauit exercitum. ſuperato enim dolore vulneris, & ab omnibus qui ſui cauſa pertimuerunt conſpici ſtudens, bellum in Iudæos ſæuius incitauit. nam velut vltor quiſque Imperatoris omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes, murum petebant. Ioſephus autem cum ſuis, licet aſſiduis baliſtarum itemq́ tormentorum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à muro: ſed flammis & ferro & ſaxis eos appetebant, qui arietem protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant, cum ſine intermiſſione procumberet in conſpectu hoſtium poſiti, quos ipſi contra videre non poſſent. nam & ſuis ignibus collucebant, tanquam ſi dies eſſet, & certum erant hoſtibus ſignum quo tela dirigerent: machiniſque procul non apparentibus, miſſilia cauere non poterant.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Ioſephus machinas & propugnacula Romanorum & aggeres concremat.

Eleazari robur & audacia.

Netiræ & Philippi contra Romanos audacia.

Veſpaſiani plantam miles ſagitta percuſſam vulnerat.

Bellum in Iudæos reiteratur.

An.mũdi 4031 A nato Chriſto 69.

Vis Romanorum iaculorum.

Ergo propterea tam catapultarum quàm iaculorum vi ſimul multi transfigebantur: miſſaq́ machinis ſaxa & murorum minas auferebant, & frangebant angulos turrium. virorum autem nulli tam fortiter conſtipati erant, vt non vſque ad extremam aciem ſaxi magnitudine ac violentia ſternerentur. Sciet autem aliquis, huius machinæ vis quantum valeat, ex his quæ illa nocte contigerunt. in muro cuidam ex circunſtantibus Ioſepho, ſaxo percuſſo caput auulſum eſt, eiusq́ ad tertium ſtadium veluti funda excuſſa caluaria. Interdiu quoque prægnantis fœminæ tranſiecto vtero, ad dimidium ſtadium infans abactus eſt: tanta tormento vis fuit. Ergo machinis terribilior erat impetus & miſsilium ſtrepitus. Crebri autem mortui, cum per muros deijcerentur, ſonabant. & acerbiſsimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinſecus autem occumbentium gemitus concrepabant: totusq́ ambitus muri, ad quem pugnabatur, ſanguine confluebat, iamq́ aſcendi poterat congeſtione cadauerum. montes autem reſonantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi noctu defuit, quod vel auribus vel oculis terrorem poſſet incutere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter ceciderunt, plurimi etiam ſauciati ſunt, & tamen vix circa matutinas vigilias murus aſsiduis machinarum ictibus ceſsit. Tumq́ illi quidem corporibus atque armis eam partem quæ deiecta fuerat, priuſquam Romani pontes apponerent, munierunt.

CAP. X.

De iterata impugnatione Iotapatenorum.

Veſpaſianus ad occupandam ciuitatem, exercitum ducit.

MANE autem Veſpaſianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum recreatum. Idemq́ cupiens de conuulſa muri parte alios propugnatores depellere, equitum quidem fortiſsimos equis depoſitos trifariam collocat: vt tecti armis dirutum latus vndiq́ obſiderent, contosq́ prætenderent: & cum pontes admoueri cœpiſſent, ipſi priores introirent. Poſt illos autem pedites validiſsimos ordinauit. Reliquam verò equitum multitudinem ſecundum muri ſpatium per montana loca diſtendit, ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos ſequerentur conſtituit ſagittarios, paratas ſagittas habere iuſſos: funditores quoq́ ſimiliter, & appoſitos machinis. Alijs autem integris muri partibus ſcalas applicare præcepit: vt qui hos prohibere tentaſſent, deiectæ partis defenſionem relinquerent: cæteriq́ omnibus ſimul telis oppreſsi, violentiæ irrumpentium cederent.

Ioſephi cõtra hoſtes callidum conſilium.

Ioſephus autem hoc conſilio cognito, per murum quidem integrum labore fatigatos itemque ſenes diſpoſuit, quaſi lædi non poſſent: in parte verò collapſa validum & potentiſsimum quemque: ſenosque ante omnes viros, in quibus & ipſe fuit, ad pericula ſubeunda ſortitus eſt: hisq́ præcepit, vt agminum vlulatibus ne metu quaterentur, aures obſtruerent: contra ſagittarum verò multitudinem communiti protegerentur deſuper ſcutis: paulatimq́ recederent, donec ſagittarij pharetras exinanirent. Si verò pontes à Romanis apponerentur, ipſos proſilire mandauit: atque hoſtibus perſuaſit per ſua inſtrumenta reſiſtere: vnumquenq́ verò ita certare debere, non quaſi conſeruandam tueretur, ſed quaſi perditam iam patriam vindicaret: atque oculis ſuis proponere mactari ſenes ac liberos, coniugesq́ ſuas propemodum ab hoſtibus capi: vimq́ futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in vtroque diſpoſuit. Ciuitatis autem vulgus imbelle, mulieres ac pueri,

pueri, poſtquam oppidum triplici acie vidêre circundatum (nullus enim ad pugnam tranſlatus fuerat à cuſtodijs) ſtrictiſq; gladijs ad partem muri deiectam hoſtes inſtare, armiſq; montana loca omnia deſuper collucere, atq; Arabũ quendam ſagittarijs tela ſuggerere, tunc extremo vlulatu quaſi capta vrbe conſonuerunt, non vt impendere mala, ſed vt adeſſe iam crederes. Quare Ioſephus mulieres, ne miſericordia ſuorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione concludit, ſilere iuſſas: ipſe verò ad partem muri quæ ſibi obtigerat tranſiuit. & ſcalas quidem applicantibus animum non intendit, ſed tantum ſpeculabatur impetum ſagittarum. Simul autem ac tubicines vniuerſarũ legionũ conſonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: ſignoq; dato, miſsis vndique ſagittis lux obſcurari cœpit: Ioſephi ſocij memores præceptorum, & aduerſus clamorem obſtructis auribus, & contra ſagitarum vulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipſi eas curſu, & antequam hoſtes pedem in his ponerent, occupant: eoſq; aſcendere nitentes prælio deturbant, varia manuum itemq; animi facinora demonſtrantes: & ne vel in extremis calamitatibus deteriores illis viderentur, qui ſine periculo fortes contra ſe eſſent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm vel caderent vel occiderent. Itaq; Iudæis perpetuo dimicantibus, cum nec vnde mutarent propugnatores haberent, defeſsis autem Romanorum aſsiduè ſubſtituerentur: proq; his quos violentia repuliſſent, alij ſuccederent: inuicem ſe adhortati latera copulant: protectiq; deſuper longioribus ſcutis, inexpugnabilis globus effecti ſunt: totaq; acie velut vno corpore repellendo Iudæos, in muro iam pedem ponebant. Tum Ioſephus, his rerum anguſtijs conſilio neceſsitatis adhibito, machinis excogitandis cum deſperatione ſtimulatur: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, ſcutorũ coniunctione defenſos. id autem Iudæi multi, qui & paratum haberent, & plurimũ, citò Romanis infundunt: ipſis etiam in eos ahenis miſsis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem diſsipauit, & cum dolore ſæuiſsimo deuoluebantur à muro. ſiquidem facilè à vertice ad pedes vſque ſub armatura oleum per totum corpus fluebat, carnemq; non ſecus ac flamma depaſcebatur: quod natura facilè caleſceret, ſeróq; pro ſui pinguetudine refrigeſceret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendij fuga non erat. Nunc autem ſalientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. Ad ſuos autem contra nitentes tutò recedere non poterant, quoniam facilè ab inſequentibus vulnerabantur. Sed neq; Romanis virtus in rebus aduerſis, nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfuſi mirabilia pati viderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebãtur, præcedentem quiſq; incurſando, tanquam ipſe impetum retardaret. Iudæi verò progreſſum eorum dolo altero deceperunt, cum fœno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur, vt neque fugientium quiſquam, neque aggredientium firmo poſſet eniti veſtigio: ſed alij quidem reſupinati per ipſas pontiũ tabulas calcarentur, multi verò ſuper aggeres deijcerentur: & qui cecidiſſent, à Iudæis feriebantur: qui Romanis deſilientibus conflictu iam liberi, facilimè tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux videret, ſub veſperam eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures ſunt vulnerati. Ex Iotapata verò ſex viris mortuis, plures quàm trecenti ſaucij tranſlati ſunt. Hoc aũt modo pugnatum eſt Iunij menſis die xx. At Veſpaſianus, eorum cauſa quæ acciderant, conſolatus exercitũ, poſtquam ira

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Mulierum ac puerorum vlulatus in pugna.

Prælium Romanorũ cum Iudæis in ponte.

Romanos Iudæi feruenti oleo perfundunt.

Romani re infecta à pugna retrocedunt.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Veſpaſianus aggeres altius tollit & turres erigit.

vidit accenſum, neque tam exhortationem quàm opus depoſcere, aggeres quidem altius tollit. Tres verò turres quinquagenûm pedum in excelſum iubet erigi, ferro vndique tectas, vt & pondere ſtabiles eſſent, neque ignibus expugnarentur: easq́; ſuper aggeres collocat, iaculatoribus & ſagittarijs, itemq́; leuioribus miſsilium machinis plenas, funditorum quoque fortiſsimis. Qui cum non conſpicerentur propter altitudinem turrium & loricas, ipſi eos qui ſuper murũ aſtarent facilè conſpicuos, telis feriebant. at illi cum neque à vertice venientes ſagittas facilè declinarent, neque vlciſci poſſent quos non viderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula ſuperante: ferro autem, quo erãt ſepta, flammis obſtante: ob hæc defenſionem muri deſerunt: oppugnationemq́; tentantibus promptè occurrunt. Et Iotapateni quidem ita reſiſtebant, quamuis multi in dies ſingulos occumberent, neque contra mali quicquam hoſtibus facerent, quòd eos ſine periculo prohibere non poterant.

Iotapateni oppugnationem tentantibus, promptè occurrunt.

CAP. XI.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito.

Iaphæ expugnatio à Traiano.

HIs autem diebus Veſpaſianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus, cui nomen eſt Iapha, nouas res affectãtem, & propterea, quòd Iotapatenos præter ſpem reſtitiſſe audierat, inſoleſcentem, mittit eò Traianum decimæ legionis rectorem, dans ei duo millia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitiſsimum reperiſſet (nam præter naturã qua tutũ erat et iã muro duplici cingebatur) habitatores verò eius vidiſſet paratos ad pugnam ſibi obuios proceſsiſſe, prælium cum his committit: eosq́; paulìſper reluctatos, in fugam vertit: quos veſtigijs conſecuti Romani, exterioris muri ambitum quò confugerant, cum ipſis irrumpunt. ſecundum autem murum petentibus, ciues ſui clauſere ciuitatem, metu ſcilicet, ne cum his rurſus hoſtes intrarent. Profectò autem Deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius vniuerſum populum excluſum mœnibus proprijs, ad interitum hoſtibus dedit auidiſsimis cædium. Multi enim ſimul ruentes ad portas, multumq́; nominatim præpoſitos inclamantes, inter ipſas preces mactabantur, quibus hoſtes vnum murũ, alterum ciues clauſerant: & inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem ſociorum gladijs transfigebantur, infiniti verò à Romanis interficiebantur, ne ad vlciſcendum quidem recepta fiducia. nam præter hoſtilem metum, etiam domeſtica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, nõ Romanos, ſed Iudæos execrando, quoad omnes interiere numero hominum duodecim millia. Vnde Traianus vacuam eſſe ciuitatem pugnatoribus reputans, & ſi qui adhuc intus eſſent, nihil eos auſuros eſſe exiſtimans præ timore, imperatori excidium reſeruauit. eumq́; per nuncios rogauit vt filium ſuum Titum mitteret, finem victoriæ impoſiturum. ille autem laboris aliquid ſupereſſe ratus, cum milite filium miſit, hoc eſt, quingentis equitibus & peditibus mille. Qui maturè ad ciuitatem profectus ſic ordinauit exercitum, vt in læuo quidem latere Traianum conſtitueret, ipſe verò in dextro obſidioni præeſſet. Itaque militibus ſcalas muris vndiq́; applicantibus, cum paulìſper deſuper Galilæi obſtitiſſent, continuo mœnia reliquerunt. Titus verò eiusq́; comites ſaltu demiſsi, maturè ciuitatem obtinuerunt. Tumq́; vehemens cum his, qui ſe intus congregauere, pugna commiſſa eſt: nunc per anguſta viarum

Iudæi ab Romanis intra duos muros cõcluſi trucidantur.

Duodecim millia Iudæorum intereunt.

Titus cum copijs ad Iaphan peruenit.

Vehemens pugna in oppido inter Galilæos & Romanos.

viarum irruentibus validiſsimis, nunc fœminis ex tectorum culminibus, quæ An. mūdi 4031. A nato Chriſto 69.
forte inueniſſent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo vſque ad ſextam horam ſuſtinuere conflictum. abſumptis autem bellatoribus, cætera multitudo, & ſub diuo, & per domos, ſenes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique virilis ſexus præter infantes nullus remanſit, qui cum mulieribus abducti ſunt ſeruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, & in primo congreſſu, numerus fuit quindecim millia: captiuorum autem duo millia CXXX. *Hæc Galilæis clades contigit quinto & vigeſimo die Iunij menſis.*

CAP. XII.

De Samaritis à Cereale deuictis.

SED *ne Samaritæ quidem alieni à calamitatibus remanſere. Hi namq; in monte Garizin, qui eſt illis ſanctiſsimus, congregati,* Samaritarū in monte Garizin congregatio.
locis ſuis expectabant: belli autem minas eorū conuentus ac ſpiritus habere videbatur: nec ſaltem vicinorum malis corrigebātur, ſed inconſulta ſuarum virium infirmitate, ſecundis Romano[illegible] rebus [illegible]cterriti, prona in tumultum volūtate pendebant. Veſpaſiano autem placebat motus antecapere, eorumq; impetus præuenire. Nam etſi præſidijs tota Samaritica regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant & conſpiratio timebatur. Eaq; cauſa Cerealem quintæ legionis tribunum, cum ſexcentis equitibus tribusq; peditum millibus mittit. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioq; congredi nequaquam tutum eſſe duxit, quòd hoſtes plurimi deſuper eſſent: milites verò circumuallatis vndique montis radicibus, tota eos die cuſtodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æſtus Aquæ defectus in monte Garizin.
(erat enim tempus æſtatis, neque ſe rebus neceſſarijs vulgus inſtruxerat) adeò vt nonnulli quidem vna die ſiti morerentur, multi verò eiuſmodi morti ſeruitium præferentes, ad Romanos transfugerunt: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perſeuerarent, malis infractos, montem aſcendit: & circum hoſtes exercitu conſtituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque vt ſalui eſſe mallent rogabat: ſi arma proieciſſent, tutos fore promittens: denique quia perſuadere non poſſet, aggreſſus eos occidit omnes. Erant autem vndecim millia & ſexcenti. Hæc Iuny menſis vigeſimo & ſeptimo die geſta ſunt: atque his calamitatibus Samaritæ oppreſſi ſunt. Vndecim millia & ſexcenti Samaritæ interfecti.

CAP. XIII.

Iotapatæ excidium.

IOTAPATENIS *autem diu durantibus, & præter ſpem aduerſa tolerantibus, quadrageſimo quidā ac ſeptimo die, Romanorum aggeres ſuper murorum altitudinem ſunt elati. quidam verò ad Veſpaſianum eodem die profugus venit, paucitatem ciuium & infirmitatem ſimul eorum enuncians: quodq; diuturnis vigilijs, & prælijs aſsiduis conſumpti, minimè quidem vlterius vim ferre poſſent, verum dolo etiam caperentur, ſi quis inſtaret. circa extremam namq; vigiliā, quando & malorum requiem habere viderentur, & maximè defatigatos cuſtodes matutinus ſomnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos eſſe ſuadebat. Veſpaſiano autem, quia fidem noſſet inter ſe Iudæorum, quantamq; ſuperbia pœnas contemnerent, transfuga ſuſpectus erat: nam & antea quidam* Profugus quidā paucitatem Iotapatenorum & infirmitatem eorum enunciat.

dam

An.mūdi 4031. A nato Chriſto 69.

dam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, & cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hoſtibus exquirentibus prodidiſſet, mortem deridens cruci ſuffixus eſt. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortaſſe illum vera dicere: ipſe autem nihil ex eius fallacia magnum ſibi exiſtimans eſſe metuendum, aſſeruari hominem iuſſit, & ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur qua fuerat indicata, ſilentio muros petebat: primusq́ incedebat Titus cum vno è tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem vigilibus, in ciuitatem ingrediūtur, & poſt eos Sextus Cerealis tribunus, & Placidus, ſubiectos ſibi milites introducebāt. Arce verò occupata, cum hoſtes in medio oppido verſarentur, iamq́ plane dies eſſet, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium ſentiebant, multo labore ſomnoq́ pariter diſſoluti. Et ſi quis euigilaſſet, nebula viſus eius hebetauit, quæ caſu tunc plurima ſe circa oppidū fuderat, donec totus irrupit exercitus: ſoloq́ malorū periculo exuſcitati ſunt, morientesq́ demū ſe periſſe crediderūt. Romanos autē memores quid obſidionis tempore pertuliſſent, neque parcendi cuiquā, neq́ miſerendi quenquā tangebat cura. ſed ex arce plebem ad prona compulſam facilimè trucidabāt, vbi loci difficultas pugnacibus quoq́ negaret copiā reſiſtendi. viarum nanq́ anguſtijs preſſi, ac per decliuia dilabentes, fluente deſuper bello obterebātur. Id multos etiā qui circa Ioſephū lecti erant, vt manibus proprijs liberarētur incitauit. nam cum ſe viderent Romanorū neminem poſſe occidere, ne Romanorū manibus oppeterent, prauenerunt, & in extrema parte ciuitatis congregati, ſemet interfecerunt. Quicunq́ tamen vigilum primi captā ciuitatem ſenſerant, in quandā turrim ſeptentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem reſtiterūt. deinde circumfuſi hoſtiū multitudine, ſerò dextras dedere: hisq́ inſtantibus, mortem ſuam æquo animo præbuerunt. Potuiſſent autem incruento Romani obſidionis fine gloriari, niſi vnus ex ipſis occidiſſet centurio, Antonius, peremptus inſidijs. Nam quidam ex his qui ad ſpeluncas confugerant (erant autem plurimi) rogabat Antonium, dextram ſibi porrigere, ad fidem ſalutis ac præſidium, quo tutus aſcenderet. cumq́ is manum porrexiſſet incautè, haſta ille præuentum ſub inguine perculit, ſtatimq́ confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremêre Romani. poſtea verò ſecutis diebus ſcrutando latebras, per cuniculos & ſpeluncas in omnem ſæuiebant ætatem, præter infantes ac fœminas. Itaq́ captiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta verò millia connumerata ſunt excidij tempore pugnisq́ ſuperioribus mortuorum. At Veſpaſianus ciuitatem ipſam excindi iubet, caſtellaq́ eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta eſt tertiodecimo imperij Neronis anno, calendarum Iuliarum die.

Romani hoſtib' dormientibus vrbe potiuntur.

Romanos neq; parcendi neq; miſerendi cura tangit.

Pugna Iudæorū cum Romanis ex turri.

Antonius à Iudæo inſidijs peremptus.

Quadraginta millia Iudæorū excidij tempore, pugnisq; ſuperioribus intereunt.

CAP. XIIII.

Quomodo Ioſephus captus vitam ſuam redemerit facto & verbis.

ROMANI verò Ioſephum requirentes, & propriæ indignationis cauſa, & quod imperatori operæpreciū videbatur (captus enim maxima pars belli eſſet) mortuos itemq́ abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam vſus auxilio, per medios ſe hoſtes ſurripuit, & in quendam profundum puteū ſaltu demiſſus eſt, cui amplum ſpecus adiunctum erat à latere, quod ſupra ſcrutantes videre nō poſſent: vbi quadraginta inſignes viros latitantes offendit, rerumq́ vtilium

Ioſephus in profundum puteum deſilit. & in ſpecu deliteſcit.

vtilium apparatum, qui non paucis diebus ſufficeret. Hoſtibus autem omnia An. mũdi 4031.
complexis, interdiu quidem ſe occultauit: nocte verò ſurſum aſcendens, vigilias A nato Chri-
explorabat, vt fugeret. Cumq; omnia vndiq; ipſius cauſa maximè cuſtodiren- ſto 69.
tur, neque fallendi ſpes eſſet, in ſpeluncam iterum deſcendebat: biduumq; ibi deli-
tuit. Tertia verò die, capta quadam muliere, quæ cum ipſis fuerat, indicatus
eſt. Tumq; Veſpaſianus propere duos tribunos, Paulinum & Gallicanum, iuſſos Veſpaſianus Ioſepho per tribunos dat pacem.
pacem dare Ioſepho, & hortari eum vt aſcenderet, mittit. Quibus tamen ille ro-
gantibus, poſt quã ad eum venerunt, fidemq; pro ſalute dantibus minimè paruit.
Ex his autem magis quæ pati meritus eſſet, qui plurima commiſiſſet, quàm ex
naturali manſuetudine rogantium, ſuſpicionem colligens, velut ad pœnam euo-
caretur, timebat: donec Veſpaſianus tertium quoque tribunum Nicanorem, Nicanor tribunus Ioſepho notus.
Ioſepho notum, atque olim conſuetum miſit. Is autem, quàm mite in eos Roma-
norum eſſet ingenium, quos ſemel ſubiugaſſent, referens: quodq; ipſe Ioſephus vir-
tutis cauſa magis admirabilis, quàm inuiſus ducibus haberetur: eſſetq; impera-
tori ſtudium non eum ad ſupplicium ducere, quod etiam ſine de[illegible]tione ſibi lice-
ret exigere, ſed conſeruare potius virum fortem: his addebat, quod nec Veſpa-
ſianus, ſi quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, vt rem optimam peſſi-
mæ, hoc eſt perfidiæ prætexeret amicitiam: neque ſemetipſum illi, vt amicum fal-
leret, obtemperaturum fuiſſe. Verum Ioſepho etiam poſt Nicanoris dicta hæ-
ſitante, milites quidem irati, ſpeluncæ ignem ſubmittere properabant. ſed retine-
bat eos belli ductor, viuum Ioſephum capere plurimi pendens. Nicanore autem
vehementer inſtante, vbi etiam hoſtilis multitudinis minas comperit Ioſephus, Ioſephi de Iudæorũ [illegible]de nocturna ſomnia.
nocturna ſomnia reminiſcitur: quibus ei Deus & futuras Iudæorum clades, &
quæ Romanis eſſent euentura principibus, oſtendit. erat autem interpretandis
quoque ſomnijs idoneus, & coniectare quæ ambiguè diuinitus dicerentur, ſcie-
bat: qui & ſacros prophetarum libros nouerat, quod & ipſe ſacerdos eſſet, &
parentibus ſacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quaſi Deo plenus, & re-
centium ſomniorum, quæ horrenda viderat, ſimulacra mente complexus, oc- Ioſephus Deo plenus, occultas preces offert Deo.
cultas preces Deo offert. Et quia Iudæorum, inquit, labefactari tibi rem crea-
tor placuit, fortuna verò ad Romanos tota migrauit, animamq; meam, quæ fu-
tura prædiceret, elegiſti; do quidem manus ſponte Romanis, *& viuo. teſtor au-*
tem, quod non proditor, ſed tuus miniſter ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicano- Ioſephus Nicanori conſentit.
ri conſentiebat. Verum qui vnà confugerant Iudæorum, poſtquam intellexe-
runt Ioſephum rogantibus cedere, vniuerſi circumſtantes clamabant, certè plu-
rimum ingemiſcere leges patriæ. Vbi ſunt, quæ Iudæis Deus annuit, quibus mor-
tem contemnentes animas indidit? Vita Ioſephe captus es, lucemq; pateris in-
tueri ſeruientem? quàm citò tui oblitus es? quàm multos pro libertate mori per-
ſuaſiſti? falſam profecto opinionem fortitudinis habebas, falſamq; prudentiæ, ſi Iudæorum in Ioſephum impetus.
ſalutem apud eos ſperas, cum quibus ita dimicaſti: aut ſi hæc etiam certa ſunt, ab
illis tamen te ſeruari cupis. Sed quamuis te Romanorum *fortuna tui obliuione*
perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ conſulentes, & dexteram tibi & gladiũ com-
modabimus, Tu verò ſi quidem ſponte moriare, dux Iudæorum: ſi verò inuitus,
proditor morieris. Vix hæc elocuti ſunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illũ
comminabantur, ſi Romanis pareret. Timens igitur impetum Ioſephus, & ſe
Dei præceptorum proditorem eſſe ratus, ſi ea non renunciaſſet morte præuen- Oratio Ioſephi ad ſocios.
tus, argumentis eos philoſophiæ neceſſariò tractare incipit. Et quid enim tanto-

An.mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

pere, inquit, ò ſocij propriæ cædis auidi ſumus? aut cur amiciſſimas inter ſe res, corpus & animam, in diſſenſionem vocamus? mutatum me eſſe quiſpiam dicet? ſed Romani hoc ſciunt. Optimum in bello mori? ſed lege belli, hoc eſt à victoribus trucidari. Proinde ſi quidem Romanorum ferrum deprecor, verè meo gladio meaq́ manu ſim dignus: ſin illi hoſti ſuo parcendum putant, quanto iuſtius nos ipſi nobis pepercerimus? Quippe ſtolidum eſt ea circa nos admittere, pro quibus ab illis diſſenſimus.

Pulcrum eſt pro libertate mori, pugnādo tamen.

Pulcrum enim eſſe pro libertate mori, & ipſe fateor, pugnãdo tamen, & illorum manibus qui eam præripuere: nunc autem neque prælio nobis obſtant, neque nos interficiunt. Itidem autem timidus eſt habendus, qui mori non vult cum opus eſt, & qui vult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos aſcendere? nempe mortis. Ergo quæ ab hoſtibus dubiè ſuſpecta formidini eſt, eam certam ipſi nobis irrogabimus? Verum ſeruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi ſumus. At viri fortis eſt ſemet occidere. Imò verò ignauiſſimi quantum opinor.

Similitudo à nauta ſumpta.

Nam & gubernatorem timidiſſimum puto, qui tempeſtatem metuens, ante vim turbinis nauem ſponte ſubmergit.

Propria manu perire à communi animaliũ natura diſcrepat, eoque modo in Deũ ſummum ſcelus admittitur.

Quinetiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura diſcrepat, eoq́ modo in creatorem noſtrum Deum ſummum ſcelus admittitur. Nullum eſt animal, quod ex induſtria vel per ſe moriatur. Siquidem naturæ lex validiſſima, vt velint viuere, in omnibus ſita eſt: idcirco & qui nobis adimendum id putant, hoſtes ducimus, & quos noſtros inſidiatores putamus pœna perſequimur. Deum verò indignè ferre non arbitramini, cum donum eius homo deſpiciat? Ab illo enim accepimus vt eſſemus: rurſumque, vt eſſe deſinamus, illi reddendum eſt. Corpora quidem cunctis mortalia ſunt, ex caduca materia fabricata: anima verò ſemper immortalis eſt: Deiq́ particula in corporibus collocata.

Anima immortalis eſt, Deique particula in corporibus collocata.

Si quis ergo depoſitum hominis ſurripuerit aut malè tractauerit, peſſimus ſtatim ac perfidioſus habetur: ſi Dei depoſitum ex proprio corpore quis eiecerit, eum ſe latuiſſe quem læſerit æſtimabit? Et ſeruos quidem fugientes vlciſci, iuſtum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipſi verò Deum fugientes, & optimum Deum, impiè facere non videbimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ vita exeunt, acceptumq́ Deo debitum ſoluunt, cum id qui dedit recipere voluerit, perpetua laus domusq́ ac familia ſtabiles ſunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiant animæ, retinent locum in cœlo adeptæ ſanctiſſimum: atque inde rurſum, voluentibus ſeculis, caſta corpora iubentur incolere. Quorum verò manus in ſeipſos inſanierunt, eorum animas tenebroſior Orcus ſuſcipit. pater autem illorum Deus autores iniuriæ per nepotes vlciſcitur.

Deus autores iniuriæ per nepotes vlciſcitur.

Hinc & Deo inuiſum eſt, & à ſapientiſſimo legis noſtræ conditore coercetur. Denique ſi qui ſe occiderint, apud nos quidem vſq́ ad ſolis occaſum inſepultos abijci decretum eſt, cum etiam hoſtes ſepeliri fas eſſe ducamus: apud alios autem & dextræ iubentur abſcindi eiuſmodi mortuorum, quæ in ipſos armatæ ſunt: quoniam vt corpus ab anima, ita manum eſſe à corpore alienam exiſtimarent.

Mos veterum cũ ijs qui ſibi ipſis violentas manus intulerũt.

Pulcrum eſt igitur, ò ſocij, iuſta ſentire: neq́ humanis cladibus addere, vt creatorem omnium impietate lædamus. ſi ſalui eſſe volumus, ſalui ſimus. nec enim ſalus apud eos ignobilis eſt, quibus tantis virtutem operibus demonſtrauimus. ſin mori placet, ab his occidi perpulcrum eſt qui nos ceperint. Non migrabo ego in hoſtium locum, vt ipſe mei proditor ſiam. multo enim ſtolidior ſim, quàm qui ad hoſtes vltro profugiunt, ſiquidem illi ſalutis

lutis ſuæ cauſa id faciunt: ego verò interitus, & quidem mei. Romanorum tamen inſidias votis expeto. nam ſi me & poſt iunctas dextras perimant, magno animo paratoq́ moriar, mendacij perfidiam pro victoria ſolatio mecũ auferens. Multa quidem in hunc modum Ioſephus, vt à cæde propria ſocios dehortaretur, dicebat. Illi autem obſtructis auribus deſperatione, qua ſe iamdudum morti deuouerant, concitantur: & alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiã exprobrabant: & quaſi eum mox percuſſurus, quiſq́ adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim vocaret, alium vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus exoraret, varia mentis affectione (vt in tali neceſsitate) diſtractus, ferrum omnium à cæde ſua prohibebat, non ſecus vt fera beſtia circũcluſa, ad eum ſemper qui ſe contingeret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoq́ clade reuerendum putabant, debilitabantur dextræ, gladijq́ de manib. elabebãtur: multi cum manus ei afferrent, ſponte frameas dimittebant. Ioſepho autem non defuit in deſperatione conſilium, ſed fretus Dei prouidentia, ſalutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum eſt, inquit, agite, cædes mutuas ſortiamur: & cui obtigerit, manu ſequentis occumbat, atque ita omnium fortuna perambulet, neque ſua ſe quis dextera feriat. iniuſtum eſt enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, ſi pœnituerit, ſaluum eſſe. Viſus eſt vera dicere, & quod perſuaſit agitur: vt ſors cuique obtigit, paratam ei qui ſequeretur necem ſuam præbebat, quaſi mox etiam duce perituro. cum Ioſepho enim perire, vita dulcius æſtimabant. Remanſit autem ipſe cum altero, ſiue fortuna dici poterat, ſiue Dei prouidentia. Conſultoq́ proſpiciens, ne vel ſorte grauaretur, vel ſi nouiſsimus receſsiſſet, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interpoſita, vt viueret perſuaſit: ipſe vero hoc modo & Romanorũ & domeſtico bello liberatus, ad Veſpaſianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani viſendi eius gratia occurrebant: & cum ſe circa ducem premeret multitudo, varius tumultus erat: his exultantibus, quòd captus eſſet, alijs minitantibus, nonnullis autem propius eum videre certantibus. Et qui longius quidem aberant, hoſtem interficiendum eſſe clamabant: qui verò propius erant, facta eius reputantes, mutione ſtupeſcebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet antè iraſceretur nomini eius, viri aſpectu non mitior factus ſit. Titum verò præter alios & fortis Joſephi animus in calamitatibus, & ætatis eius miſericordia capiebat: qualisq́ pridem fuiſſet in prælijs reminiſcenti, & qualis nunc ſit in hoſtium manibus poſitus intuenti, ſuccurrebat quanta eſſet fortunæ potentia, quamq́ velox belli momentum. humanarum autem rerum nihil firmum atque perpetuum. quamobrem multos ad miſerationem Ioſephi pertraxit: plurimaq́ ſalutis eius pars Titus extitit apud patrem. Veſpaſianus tamen, quaſi miſſurus eum Cæſari, vt cautiſsimè cuſtodiretur præcepit. Quo audito, Ioſephus aliquid ei ſoli ſe dicere velle ait. Summotisq́ ab illo omnibus alijs præter filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem, inquit, Veſpaſiane, tantum hoc putas, Ioſephum te habere captiuum: ego autem maiorum ad te nuncius venio, præmiſſus à Deo: alioquin Iudæorum legem ſciebam, & quemadmodum duces exercituum mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid ita? quaſi qui Neroni vſque ad te ſucceſſuri ſunt, maneant. Tu es Cæſar Veſpaſiane & Imperator, atq́ hic filius tuus: me autẽ colligatũ arctius tibi aſſeruato: nam dominus quidem non mei ſolus es tu Cæſar, verumetiam terræ mariſq́, ac totius hominum generis. me autem ad maiorem

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Peroratio Ioſephi.

Ioſephus vix ferrum à cæde ſua prohibet.

Aliud Ioſephi conſilium.

Ioſephi ſocij per ſortem pereũt, Ioſepho cũ altero ſuperſtite.

Ioſephus ad Veſpaſianũ per Nicanorem ducitur.

Exemplum gratiæ & miſericordię Titi, erga Ioſephum.

Ioſephus cum Veſpaſiano ſolus colloqui cupit.

Ioſephus Veſpaſiano futura prædicit.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

pœnam cuſtodiri oportet, ſi ex tempore & ſubito in dominum iſta confingo. His dictis Veſpaſianus ſtatim quidem fidem non habere videbatur, eaq́ Ioſephum exiſtimabat ſalutis gratia comminiſci. paulatim verò ad credendum impellebatur, iampridem illum excitante ad imperium Deo, ſceptraq́ multis præmonſtrante alijs portentis. Sed & in alijs verum eſſe Ioſephum deprehenderat. Altero nanque amicorum qui ſecretis intererant, admirari dicente, quemadmodum (niſi hæc deliramenta ſint) neque Iotapatenis de excidio, neque ſibi de captiuitate quicquam diuinaſſet, vt à ſe iram depelleret: Ioſephus Iotapatenis ait ſe prædixiſſe, quòd poſt diem ſeptimum & quadrageſimũ eos maneret exitium, quódque ipſum Romani viuum eſſent in cuſtodia retenturi. Hæc in ſecreto quæſita, Veſpaſianus vbi vera eſſe comperit à captiuis, etiam quæ de ſe dixiſſet credibilia cœperat exiſtimare: ſed neque cuſtodiam Ioſepho nec vincula remittebat: veſtimentis autem alijſq́ muneribus eum donare benigniſſimeq́ fouere non deſinebat, etiam Tito magnam honori eius operam cõmodante. Quarto autem die menſis Iulij Veſpaſianus in Ptolemaida reuerſus, inde in loca maritima Cæſaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, & quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur & exercitum & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate ſuſcipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui exciſi fuerant odio: vnde etiam multi ſimul, vt de Ioſepho ſupplicium ſumeret, cum clamore precabantur. Veſpaſianus autem de iſta quidem petitione, velut ab inconſulta multitudine oblata, nihil reſpondendo diſſoluit. legionum verò duas quidem hyematum apud Cæſaream poſuit, quod opportunam videret eſſe ciuitatem. Decimam verò & quintam Scythopolim miſit, ne totius exercitus moleſtia Cæſaream premeret. Erat autem illa quoque aprica per hyemem, quantum æſtatis caloribus æſtuoſa, vt in planicia ſita atque maritima.

Ioſeph' in omnibus verax deprehẽditur.

Veſpaſianus Ioſepho neq; cuſtodiam, nec vincula remittit: muneribus verò eum fouere non deſinit.

Cæſarea maritima Iudææ maxima ciuitas maiorem incolarum partem Græcos habet.

Scythopolis.

CAP. XV.

Ioppe denuò capitur.

Ioppe ſeditioſorum & latronum receptaculum.

DVm hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui vel ab hoſtibus ſeditione defecerant, vel ex ciuitatibus euerſis effugerant, Ioppen ſibi receptacula renouant, quam antea vaſtauerat Ceſtius. Et quia terra quam vaſtauerat arcebantur, migrandũ in mare cenſuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq́ in Ægyptum commeantes, plurimos latrocinijs prædabantur: omnibusq́ nauigijs inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Veſpaſianus cognito quid conſtituiſſent, equites in Joppen necnon & pedites mittit. hiq́ nocte in ciuitatem, quòd incuſtodita erat, ingreſſi ſunt. Eius autem habitatores, poſtquam irruptionem præſenſerant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, vltra contiguum ſagittæ ſpacium, pernoctauere. Cum verò Joppe natura eſſet importuoſa (nanque in aſperum cæteraq́ arduum littus deſinit, ac ſummis vtrinq́ cornibus leuiter incuruum, quæ vaſtè ſuperſunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: vbi etiam nunc Andromedæ catenarum ſignis extantibus, fabulæ veteris fides oſtẽditur: aduerſus autem aquilo feriens littora, ſummos in obiectas cautes fluctus affligit, ſolitudineq́ intutiorẽ efficit ſtationẽ) in eo ſalo fluctuãtibus Ioppenis: prima luce violentus, quem illac nauigantes Melamboream vocãt flatus incumbit: & alias quidem

De Andromeda vide Ouid. 4. Metam.

Ingens tempeſtas in mari Ioppenſes mergit.

quidem naues inter ſe, alias verò colliſit in ſcopulos. multa autem cum magna vi aduerſo æſtu niterentur ad pelagus (nam & littus ſaxis infeſtum, & hoſtes in eo conſtitutos timebant) ſublata in ſublime gurgite mergebantur. & neq́ fugæ vſpiam locus erat, neque manentibus ſpes ſalutis: cum & mari ventorum, & ciuitate Romanorum violentia pellerentur. Itaque multi vlulatus colliſis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Joppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro ſe interficientes, velut id ſatius eſſet, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, ſcopulis carpebantur: vt & pelagus ſanguine redundaret, omnisq́ ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulſos, in eo ſtantes Romani milites trucidarent. eiectorum autem corporum quatuor millia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruunt. Joppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis exciſa eſt. Veſpaſianus autem, ne rurſus eò piratæ confluerent, caſtris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: vt hi quidem locis ſuis manentes, eadem caſtra defenderent: equites verò omne circum territorium peragrantes ad fines Joppes, vicos & oppidula ſimul exurerent. Illi igitur præceptis obedientes, in dies ſingulos incurſando, excindebant totas regiones atque vaſtabant. Vbi verò Jotapatæ apud Hieroſolymam caſus nunciatus eſt, primò quidem plurimi & pro magnitudine calamitatis, & quòd nemo qui ſe vidiſſe diceret quæ iactabantur aduenerat, non credebant. nec enim vel nuncius aliquis ſuperfuerat: ſed ipſa per ſe fama excidium prædicabat, velox nuncia triſtium: paulatimq́ per finitimos veritas ambulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quinetiam rebus geſtis plura quæ facta non erant affingebantur: & in excidio ciuitatis peremptus dicebatur eſſe Joſephus, quæ res maximo luctu repleuit Hieroſolymam: & per ſingulas domos itemq́ cognationes, amiſſorum quiſq́ lugebatur à ſuis: luctus verò ducis publicus erat. & hi quidem hoſpites, alij propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant: Joſephum autem vniuerſi, adeò vt per dies triginta nunquam lamenta in ciuitate ceſſarent, magnaq́ mercede conducerentur tibicines naniarum. Tempore autem veritate reuelata, vbi de Jotapata quidem vt res habebat, fictum verò quòd de Ioſephi morte vulgabatur, eumq́ viuere & cum Romanis eſſe compertum eſt, ac ſupra captiui fortunam à ducibus honorari, tantam in eum viuum iracundiam, quantam prius cum mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs quidem ignauiæ, apud alios proditionis arguebatur: totaq́ in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuicijs. Vltro autem his vulneribus excitabantur, magisq́ accendebantur rebus aduerſis: & offenſio quæ prudentibus ne ſimilia perferant cautionis & cuſtodiæ cauſam præbet, ad alias calamitates tanquam ſtimulus incitabat: & malorum ſemper incipiebat ex fine principium. denique maiore in Romanos impetu ferebantur, velut in Ioſephum pariter vindicaturi. Hieroſolymorum quidem habitatores eiuſcemodi turbis agitabantur.

An. mũdi 4031 A nato Chriſto 69.

Quatuor mille ducenta corpora eiecta.

Veſpaſianus Ioppen capit. & caſtra in arce munit.

Ipſa fama per ſe Iotapatæ excidium prædicat.

Ioſephus Hieroſolymis peremptus eſſe dicitur.

Odium, inimicitia, & iracundia in vrbe erga Ioſephum.

An. mūdi 4031.
A nato Chriſto 69.

CAP. XVI.

Deditio Tiberiadis.

Veſpaſianus in Agrippæ regnū venit, ibiq; per dies viginti recreato milite, in epulis viuit.

VESPASIANVS autem ſtudio viſendi regnum Agrippæ (nam & ipſe Rex inuitabat, rectorem ſimul cum exercitu paratus accipere domeſticis diuitijs, ac per eos ægras partes regni compeſcere) motis ex Cæſarea maritima caſtris, in eam quæ Philippi dicitur Cæſaream demigrauit: ibiq; per dies XX. milite recreato, ipſe quoq; rerum geſtarum gratias Deo referens in epulis erat. Poſtquam verò Tiberiada quidem nouas res cupere ac deficere Taricheas audiuit (ad regnum autem Agrippæ vtraq; pertinebat) decreto apud ſe vndiq; Iudæos exſcindere, opportunum eſſe credidit aduerſus eos exercitum ducere, ſimul vt Agrippæ hoſpitio vicem rependeret, poteſtati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium ſuum in Cæſaream, vt inde militem Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autem ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi vicina eſt. Quò cum ipſe veniſſet, ibi filium præſtolabatur. Deinde cum tribus vltrà legionibus progreſſus, ad trigeſimum à Tiberiade ſtadium, in quadam manſione conſpicua nouarum rerum ſtudioſis, cui nomen eſt Enabris, caſtra ponit: atque hinc decadarchum Valerianum cum equitibus L. mittit, qui pacifico ſermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret.

Valerius pacifico ſermone oppidanos alloquitur.

audierat enim, quod pacem populus deſideraret: à nonnullis autem ad bellum eum cogentibus, ſeditionem pateretur. Itaq; Valerianus vbi muro appropinquauit, & ipſe de equo deſilijt, & ſuos comites idem facere iuſsit: ne laceſſendi prælij cauſa, potius veniſſe videretur. Sed priuſquam verbum faceret, armati excurrêre in eum ſeditioſi, qui erant validiores, rectore quodam nomine Jeſu, Tobiæ filio, latrocinalis agminis principe.

Seditioſi excurrunt, ac Romanos in fugā vertunt.

Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio congredi tutum ratus, etiam ſi de victoria certus eſſet: pugnamq; periculoſam eſſe, ſi cum multis pauci, & inſtructis imparati confligerent, inopinata præterea Iudæorū ſtupefactus audacia, & ipſe pedes refugit, & quinq; alij ſimiliter equis relictis: quos Ieſus eiusq; ſocij, veluti pugna non inſidijs captos, læti in oppidum adduxerunt. Jd autem veriti ſeniores, & qui eminere in populo videbantur, in Romanorum caſtra profugiunt: adhibitoq; ſibi Rege, ad Veſpaſiani genua ſuppliciter accidunt, ne ſe deſpiceret obſecrantes: néue quæ paucorum eſſet, totius eſſe ciuitatis inſaniam exiſtimaret: ſed populo parceret, qui ſemper amica Romanis ſentiret: magisq; vltum iret defectionis autores, à quibus ipſi olim ad fœdus venire properantes, nunc vſque ne id facerent aſſeruati fuiſſent.

Tiberiadis ciues ad Veſpaſiani genua ſuppliciter accidunt, & veniam precantur.

His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam infenſus eſſet, indulſit. nam & Agrippam videbat eius oppidi cauſa trepidare. Fide autem per eos populo data, Ieſus eiusq; ſocij, tutum ſibi non eſſe rati apud Tiberiada conſiſtere, ad Taricheas confugiunt. Poſteroq; die Veſpaſianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem ſentire quæ ſupplices, ad ciuitatem ducebat exercitum.

Tiberiadis ciues Veſpaſiano cum fauſtis ominationibus obuiam procedunt.

Jlli autem portis ei patefactis, cum fauſtis ominationibus obuiam prodeunt, ſalutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum verò militem anguſti aditus remorarentur, murorum partem dirui Veſpaſianus ex meridiano latere iuſsit, eoq; pacto dilatauit ingreſſum: vt præda tamen & iniurijs abſtinerent, in gratiam Regis dixit: eiuſdemq; cauſa muris pepercit,

percit, ſpondentis habitatores eius poſthac cum reliquis fore concordes: alijsq́ modis malis affectam ciuitatem ex diſſenſione recreauit.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

CAP. XVII.

Tarichearum obſidio.

D*EINDE ab ea digreſſus, inter ipſam & Taricheas caſtra poſuit, muroq́ firmauit, belli ſibi moras illic fore proſpiciẽs: quod omnis turbarum cupiens multitudo ad Taricheas confluxeret, munitione confiſa ciuitatis, & lacu qui Geneſar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita vt Tiberias ſub monte poſitam, qua lacu non alluebatur vndiq́ muro validiſſimo, ſed minore tamen quàm Tiberiada, Ioſephus cinxerat. nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarum itemq́ virium copia communierat: Taricheis verò largitatis eius reliquiæ profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: vt in eas videlicet, ſi terreſtri prælio vincerentur, refugerent: ſimulq́ ad nauale bellum, ſi opus eſſet, inſtructas. Romanis autem caſtra munientibus, Ieſus eiusq́ ſocij neq́ multitudine hoſtium, neque diſciplina militiæ perterriti, curſu in eos irruunt: primoq́ impetu diſiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua ædificij diſſipata, vbi armatos congregari viderunt, antequam mali aliquid paterentur, ad ſuos refugiũt: eosq́ inſecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantum proiecti, vnde Romanos cõtingere miſſilib. poſſent, anchoras iaciunt: & ſicut acies aſſolent. denſatis inter ſe nauib. aduerſus hoſtes in terra conſtitutos, nauali prælio decertabant. Audito autem Veſpaſianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitate planicie congregatam, filium ſuum cum ſexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hoſtium numerum repeririſſet, patri quidem maioribus auxilijs opus eſſe mandauit. Ipſe verò equitum pleroſque, etiam priuſquam ſubſidia venirent alacres eſſe videns, cum nonnulli eorum multitudinem Iudæorum formidarent, vnde exaudiri poſſet conſtitit: & ô Romani, ait, pulchrum eſt nanque in principio ſermonis admonere vos generis veſtri, vt qui cum quibus pugnaturi ſimus ſciatis: noſtras enim manus nemo vnquam toto orbe hoſtis vllus euaſit: Iudæi verò, vt etiam pro his dicamus aliquid, ad hoc vſque tempus victi non defatigantur: itaque oportet illis in aduerſis rebus conſtanter dimicantibus, etiam nos in ſecundis perſeuerantius laborare: aperta quidem fronte vobis plurimum alacritatis ineſſe conſpiciens, gaudeo: vereor autem, ne cui veſtrum tanta timorem multitudo hoſtium latenter incutiat. Igitur quiſque iterum cogitet, qualis cum quibus decertabit: quodq́ Iudæi, licet ſatis ſint audaces, mortemq́ contemnant, incompoſiti tamen bellorumq́ imperiti ſunt, vulgus rectè potius quàm exercitus appellandi, de veſtra verò peritia atq́ ordinatione referre quid opus eſt? Nempe idcirco ſoli armis exercemur, pacis etiam tempore, vt ne in bello nos cum hoſtibus numero conferamus. nam quod perpetuæ militiæ commodum, ſi pares cum rudibus congrediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, & equites cum peditibus, & ducis tuti conſilio cum vagis neque rectorem habentibus decertabitis: quodque nos hæ virtutes multo plures efficiant, multum autem vitia de hoſtium numero detrahant. Nec ſola hominum multitudo, quamuis pugnaciſſimi fuerint, in bello obtinet: ſed etiam ſi vel in paucis ſit fortitudo. hi enim & ordinari faciles*

Veſpaſianus Taricheas obſidet.

Romani Iudæos ad nauigia compellunt.

Oratio Titi ad milites perterrefactos.

Iudæos non extimeſcendos.

Non ſola hominum multitudo in bello obtinet, ſed etiam, ſi vel in paucis ſit, fortitudo.

An.mūdi 4031. A nato Chriſto 69.

faciles ſunt, & ſibimet ſubuenire: numeroſa autem copia plus incommodi ex ſemetipſis, quàm ex hoſtibus capiunt. Itaq; Iudæos audacia & ferocitas ac deſperatio ſiue mentis ſæuitia ducunt: quæ rebus ſecundis aliquantum valent, minimis verò offenſionibus extinguuntur. nos autem virtus regit, & morigera voluntas, itemq; fortitudo, quæ & in proſpera fortuna viget, nec ad finem vſq; inter aduerſa decipitur. Ad hoc maiores nobis ſunt, quàm Iudæis, cauſæ certaminis. nam ſi illi pro libertate ac patria belli pericula ſuſtinent, quid eſt nobis inclyta fama præſtantius? & ne poſt vrbis terræ imperium videamur hoſtium aduerſariorum loco Iudæos habere? Præterea conſiderate, quòd ne patiendi quidē alicuius intolerabilis mali metus eſt. multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem victoriam poſſumus: & quos à patre mitti nobis ſperamus auxilio, conuenit antecapere, vt & maior ſit & ſocium non habeat virtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo vobiſq; pariter iudicium fieri, ſi ille quidem rebus ante glorioſè geſtis dignus fuit, ego verò eius ſum filius, voſq; milites mei. nam illi vincere conſuetum eſt: ego verò reuerti ad eum perpetiar victus? quo pacto autem vos non puduerit, duce veſtro periculis non occurrente, non ſuperare? appetam enim pericula, mihi credite, primuſq; in hoſtes irrumpam. nemo autem veſtrum à me diſceſſerit, perſuaſum habens, impetum meum ſuſtentari ope diuina: & manifeſtiſſimè præſumite, quod multo plus mixti hoſtibus efficiamus, quàm ſi extrinſecus pugnaremus. Poſtquam Titus hæc proſequutus eſt, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum CCCC. *equitibus ante prælium contigit, ægrè ferebant, tanquam minueretur victoria ſocietate. Miſit autem Veſpaſianus & Antonium Silonem cum duobus millibus ſagittariorum: vt occupato monte, qui ex aduerſo erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita vt præceptum fuerat, circumuenti ſunt ex ea parte ſubuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hoſtes, & poſt eum cæteri cum clamore, tāto ſpacio fuſi, quantum aduerſa acies occupauerat, vnde multo etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudæi verò licet incurſu eorum & diſciplina conterriti, pauliſper quidem primos ſuſtinuère congreſſus. Perculſi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atque ita multis paſſim peremptis diſperduntur, & in ciuitatem, vt quiſque velocitatis habebat, effugiunt. Titus autem aliquos à tergo inſtans, alios per tranſitum occidebat, nonnullos curſu antecapiens, ictu ora tranſuerberabat. multos autem, alium ſuper alium lapſos inuoluens, conficiebat: omneſq; ad mœnia confugientes præueniens, detorquebat ad campum, donec vi multitudinis elapſi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba diſſenſio. nanque indigenis, & fortunarum ſuarum & ciuitatis gratia, & ab initio bellum geſtum, maximeq; quod malè pugnatum fuerat, non placebat. ſed populus aduenarum qui plurimus eſſet vim adhibebat, & inter ſe diſcordantium clamor erat, veluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus eſt, quid moramur commilitones? Deo nobis dedente Iudæos ſuſcipite victoriam. Non auditis clamores? qui manus noſtras euaſere, diſcordant: habemus ciuitatem, ſi modò properamus. Veruntamen cum velocitate animis opus eſt. nihil enim magnum effici ſine periculo conſueuit. non ſolùm autem hoſtium concordiam, quos citò neceſſitas in gratiam reuocabit, ſed etiam noſtrorum auxilia præuenire debemus: vt præter victoriam,*

Cauſæ certaminis Romanis ſunt maiores quàm Iudæis.

Milites duci obtemperare par eſt.

Veſpaſianus Tito auxiliares copias mittit.

Iudæi in ciuitatem effugiunt.

Acerba diſſenſio & ſeditio in vrbe.

Oratio Titi ad Romanos milites.

victoriam, qua tantas copias pauci ſuperamus, etiam ciuitate ſoli patiamur. Simul his dictis conſcendit equum, atq; ad lacum decurrit, & per eum propere ciuitatem ingreditur, quem cæteri conſecuti ſunt. pauor autem eius audacia murorum defenſores inuaſit. & pugnare quidem, vel prohibere venientem, nemo ſuſtinuit. relictis autem excubijs, Jeſus quidem cum ſocijs in agros effugit: alij verò decurrentes ad lacum, in manus hoſtium cōtrà venientium incidebant. mactabantur autem alij cum ſcaphas ſcanderent, itemq; alij, cum iam prouectas aſſequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum cædes, aduenarum quidem reſiſtentium, qui non effugiſſent: indigenarum verò ſine pugna, quoniam ſpes eos fœderis, & conſcientia quod belli conſilium non habuerant, à prælio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis, miſeratus indigenas ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerant, vbi ciuitatem captam viderunt, quàm longiſſimè ab hoſtibus receſſerunt. Titus verò miſſis equitibus res geſtas patri nūciat. Quibus ille compertis, quod neceſſe fuit, & filij virtute admodum lætus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars videbatur exempta) tum quidem ſtatim circumdari ciuitatem cuſtodibus iuſſit, ne quis ex ea ſubterfugeret, cædemq; euaderet. poſtero autem die cum deſcendiſſet ad lacum, rates aduerſus illos, qui eò refugerant, fabricari iuſſit. quæ tàm materiarum copia, quàm artificum multitudine maturè contexta ſunt.

An.mūdi 4031. A nato Chriſto 69.

Ieſus cum ſocijs in agros effugit.

Titus res geſtas & victoriam patri nunciat.

CAP. XVIII.

De lacu Geneſar, & fontibus Iordanis.

LACVS autem Geneſar quidem à terra continente appellatur. XL. verò ſtadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aqua dulcis eſt atq; potabilis. Paluſtri enim craſſitudine tenuiores habet latices: & vndiq; in littora ac arenas deſinens, purus eſt, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. & fluuio quidem ſiue fonte lenior eſt. ſemper autem frigidior, quàm lacus diffuſio patitur, manet: æſtiuisq; noctibus eius aquæ ſub diuo perflatæ, nequaquam æſtibus cedunt: id enim facere indigenis moris eſt. Varia autem ſunt in eo piſcium genera, ab alterius loci piſcibus tàm ſapore quàm ſpecie diſcreta: mediusq; fluuio Jordane ſecatur. Cæterùm Iordanis fons Panium eſſe videtur: ſed re vera huc terra conditus fertur ex ea quæ vocatur Phiale. Hæc autem eſt, quà in Trachonitidem aſcenditur ad CXX. ſtadium à Cæſarea, ad dextram non longè à via. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ ſpeciem præferens. ſemper autem intra eius labra cohibetur vnda, nunquam deficiens vel exuberans. Cumq; interim hoc eſſe Jordanis principium neſciretur, à Tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo deprehenſum eſt. Is nanq; miſſis in Phialen paleis, inuenit eas apud Planium redditas, vnde antea fluuius naſci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata eſt. Manifeſtum autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis quidem lacus paludes ſecat cœnoſas: centum autem & viginti alijs prateritis ſtadijs, poſt oppidum Iuliada, Geneſar lacum medium tranſemenſus, deinde multam per ſolitudinem in Aſphaltiten lacū exit. Ad Geneſar verò lacum eiuſdem nominis terra prætenditur, natura ſimul & pulchritudine admirabilis. Nullum enim ipſa pro vbertate ſui negat arbuſtum, totamq; plantis conſeuere

Fons Iordanis.

Deſcriptio Geneſar.

Fertilitas Geneſar.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

cultores. cœli verò temperies etiam diuerſis aptiſſima eſt. nuces enim, quæ arborum maximè frigoribus gaudent, infinitæ floreſcunt: vbi etiam palmæ, quas nutrit calor æſtiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior deſtinata eſt: vt naturæ magnificentiam hanc eſſe quis dixerit, vim adhibentis vt in vnum conueniant inter ſe repugnantia, anniq; temporum contentionem bonam, veluti ſingula peculiari ſtudio terræ fauerent. non enim ſolùm nutrit præter opinionem poma varia, ſed etiam ſeruat, egregia quidem, & quodammodo regnantia. Vuas ſanè & caricas ſine intermiſſione decem menſibus ſuggerit, cæteros verò fructus, anni ſpacio ſeneſcentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque irrigatur vberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur. Eum nonnulli venam eſſe Nili fluminis opinantur, quod ſimiles coracino Alexandrino generat piſces. Longitudo autem regionis ſecundum littora cognominis lacus triginta ſtadijs extenditur, & latitudo viginti. Horum quidem natura eiuſmodi eſt.

Longitudo & latitudo Geneſar.

CAP. XIX.

Tarichearum excidium.

Bellum nauale contra Taricheas.

VESPASIANVS autem perfectis ratibus, impoſita manu militum, quanta in eos qui lacu effugerant ſatis eſſet, vnà prouehitur. Illi autem neque compulſi ad terram euadendi facultatem habebant, infeſtis omnibus, neque nauali bello pari conditione pugnandi. nam & ſcaphæ paruæ, atque piratica aduerſus rates infirma erant: & cum pauci ſingulis veherentur, cunctis ſimul inſtantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo, lapidibus Romanos eminus appetebant, aut cominus etiam irritando feriebant: plus autem ipſis vtroque modo nocebatur. nec enim ſaxis quicquam præter crebros ſonitus agebant, quoniam contra ſeptos armis iaciebantur, contiguique ſagittis eorum efficiebantur: & ſi accedere propius auſi fuiſſent, priuſquam facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipſis nauigijs mergebantur. Multos autem vulnera inferre tentantium, qui pilis contingi poſſent, alios deſiliendo in ſcaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter ſe ratibus in medio deprehenſos, cum nauiculis capiebant. Submerſorum autem qui capita ſuſtuliſſent, aut ſagittis præueniebantur, aut ratibus occupabantur: & ſi deſperatione compulſi inimicis adnatare tentaſſent, *eis vel manus vel capita truncabantur, plurimusque paſſim ac varius erat interitus eorum: donec in fugam verſi, cæteri terræ appulſi ſunt, circumcluſis nauiculis ſuis. Excluſi autem multi quidem in ipſo lacu telis configebantur: multos verò in terram egreſſos peremerunt Romani. Mixtum autem ſanguine, plenumq; cadaueribus cerneres totum lacum. nullus enim ſaluus euaſit. Acerbus autem ſecutis diebus odor illam regionem oppreſſit & facies. nam littora quidem naufragijs ſimul plena erant, & corporibus tumidis. caleſcentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, vt non Iudæis ſolùm ille caſus miſerabilis videretur, verùm etiam autoribus ipſis eſſet inuiſus. Iſte quidem illius prælij naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere, ſex millia & quingenti. At Veſpaſianus, pugna peracta, pro tribunali apud Taricheas reſidens, aduenã populũ ab indigenis ſecernebat, qui autor belli extitiſſe videbatur, & an

Victoria Veſpaſiani in lacu Geneſar contra Taricheas.

Exitus naualis prælij, in quo ſex millia & quingenti ceciderũt.

& an hi quoque ſeruandi eſſent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimiſſos quieſcere poſſe homines, qui & patrijs carerent, vimq́ adhibere ac bellum inferre poſſent ad quos confugiſſent: Veſpaſianus ſalute quidem indignos eſſe eos, contraq́ ſeruatores ſuos nouerat euaſuros: ſed de eorum mortis genere cogitabat. Nam ſi ibi occiderentur, non perpeſſuros ſuſpicabatur indigenas, tot apud ſe ſupplices obtruncari: fideq́ interpoſita deditis vim pigebat afferre: verùm ab amicis ſuperabatur, nihil in Judæos non licere dicentibus: quodq́ vtile eſſet, honeſto debere præponi, cum vtrumq́ obtineri non poſſet. Jndubitata igitur conceſſa licentia, ſolo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permiſit. Cumq́ illi facile his quæ

An. mūdi 4031. A nato Chriſto 69.

Veſpaſianus cum rectoribus de Iudæis deliberat.

cupierant crediḋiſſent, & quo iuſſum fuerat comitati, neque pecunijs ſuis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada vſque viam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq́ in ciuitatem concluſos, mox inſecutus Veſpaſianus omnes in ſtadio conſtituit. Et ſeniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iuſsit occidi: iuuenum autem validiſsimos ſex millia lectos, ad Iſthmon Neroni tranſmiſit. Cæteram verò multitudinem triginta millia & quadringentos vendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno eſſent, facere quod vellet ipſe permiſit. Verùm & iſtos Rex vendidit.

Diſtractio & venditio Iudæorum.

Reliquum vulgus erant Trachonitæ & Gaulanitæ & Hippeni, pluresq́ Gadaritæ, ſeditioſi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. Capti ſunt autem ſexto Jdus Septembris.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER IIII.

SVMMA CAPITVM LIBRI IIII. DE BELLO IVDAICO

I. Obſidio Gamalenſium.
II. Itaburius mons occupatur à Placido.
III. Excidium Gamalæ.
IIII. Giſcala à Tito capitur.
V. Hieroſolymitani excidij initium.
VI. Idumæorum aduentus pro Hieroſol. & acta.
VII. De clade Iudæorum ab Idumæis facta.

CAP. I.
Obſidio Gamalenſium.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Romanorum contra Iudæos victoria.

QVICVNQVE autem Galilæorum Iotapatis exciſis à Romanis defecerant, hi ſe ad eos poſtquam Taricheatæ ſuperati ſunt, applicabant: omniaq; Romani caſtella & ciuitates ceperant, præter Giſcalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autem rebellarat Gamala ciuitas, contra Taricheas poſita ſupra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itemq; Sogana & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane ſuperioris partis, cui nomen eſt Gaulana: & inferiores Gamala. Seleucia verò ad lacum Semechonitem, triginta latum,

Semechonites lacus.

& ſexaginta ſtadijs longum, paludesq; ſuas ad Daphnen vſque tendentem. Quæ regio cum aliàs ſit delicioſa, præcipuè tamen fontes habet, qui minorem (quem ſic appellant) Iordanem alentes, ſub auro Iouis templo in maiorem deducunt.

Fons Iordanis.

Soganen quidem ac Seleuciam colentes in principio defectionis Agrippa ſibi fœdere ſociauerat. Gamala verò ei non cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata.

Gamalæ ſitus.

Iugum namque aſperum, ex alto monte deductum, mediam ceruicem erigit: & vbi ſupereminet, in longitudinem tenditur: tantum contrà decliue, quantum à tergo, vt cameli ſimilitudinem præferat: vnde nomen etiam duxit: niſi quòd expreſſam vocabuli ſignificationem indigenæ ſeruare non poſſunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in valles inuias ſcinditur. Pars verò quæ de monte pendet, paululum difficultatem refugit. Verùm & hanc partem, per obliquum exciſa foſſa, indigenæ inuiam fecerant. Domus autem crebræ per prona erant ædificatæ, nimioq; præcipitio caſuræ ſimilis ciuitas intra ſe decurrebat, in meridiem vergens. Auſtralis verò collis immenſa editus altitudine, vſum arcis ſine muro ciuitati præbebat, rupesq; ſuperior ad profundam pertinens vallem. Fons autem intra muros erat, in quem oppidum deſinebat.

Gamala ciuitas inexpugnabilis & firma.

Quamuis autem natura inexpugnabilis eſſet ciuitas, tamen etiam Ioſephus cum murorum eam ambitu cingeret, foſſis & cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura quidem loci confidentiores erant, quàm Iotapateni: ſed multo pauciores, minusque pugnaces: ſitusq; freti difficultate, plures ſe hoſtibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam

quòd

quòd eſſet tutiſſima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque præmiſſis ad obſidionem, per menſes ſeptem reſtitère. Veſpaſianus autem profectus ex Ammaunte, vbi pro Tiberiade poſuerat caſtra (Ammaus autem, ſi quis nomen interpretur, aquæ calidæ vocantur. Ibi enim eiuſmodi fons eſt, ſanandis corporum vitijs idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem ciuitatem, ita vt diximus poſitam, cuſtodia circumuallare nequibat. quà verò fieri poſſet, excubias collocauit: montemq́; occupat ſuperiorem: in quo milites caſtris, ita vt aſſolet, muro circundatis, opus aggerum poſtremo aggrediuntur. Et à parte quidem Orientis ſummo ſupra ciuitatem loco turris erat: vbi & quintadecima legio, necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur: foſſas autem decima repleuit & valles. Inter hæc Agrippam Regem, cum acceßiſſet ad muros, eorumq́; defenſoribus de traditione loqui tentaret, funditorũ quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus ſuis circunſeptus eſt. Romanos autem ira ſimul ob Regem, ſuiq́; metus ad obſidionem protinus incitauit: nullum Iudæos crudelitatis modũ in alienigenas atque hoſtes prætermiſſum ire credentes, qui circa gentilem ſuum, & eorum quæ ipſis conducerent ſuaſorem, tam immanes fuiſſent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq́; conſuetudine citò perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Joſephus (namq́; ipſi erant oppidanorum potentiſſimi) armatos licet metu perculſos ordinauere: & quanquã non diu obſidionem poſſe ſuſtinere arbitrabantur, quibus aqua itemq́; alia vſui neceſſaria non ſufficerent, adhortati tamen eos ad mœnia produxerunt. Et pauliſper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. baliſtis autem tormentisq́; perculſi, in oppidum receſſerunt. Itaque Romani tribus ex locis aggreßi murum arietibus quatiunt: & qua deiectus fuerat, infuſi magno cum armorum ſtrepitu ac tubarum ſonitu, ipſi quoque inſuper vlulantes cum oppidanis confligebant. illi autem ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne vltrà progrederentur obſtabant. Cæterum vi & multitudine ſuperati, vndiq́; ad excelſa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertentes inſtantibus ſibi hoſtibus incumbũt: illosq́; impingendo per decliuia, locorum difficultate & anguſtia depreſſos interficiebant. Romani autem cum neque à vertice imminentibus repugnare, neque in partem aliquam euadere poſſent, pronos eos vrgentibus hoſtibus, in domos hoſtium plano contiguas refugiebant. ſed hæ repletæ labebantur, quod pondus ſuſtinere non poterant: vnaq́; deiecta multas inferiores, itemq́; illæ alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte conſumpſit. incerti enim quid facerent, quamuis ſubſidere tecta viderent, tamen eò conuolabant. atque ita multi quidem ruinis opprimebantur: non pauci verò ſubterfugientes, parte corporis opprimebantur. Plurimi autem puluere ſuffocati moriebantur. Sed ea Gamalenſes pro ſe fieri exiſtimabant. propriaq́; incommoda negligentes, magis inſtabant: hoſtesq́; in ſua tecta vrgendo compellebant. qui verò per anguſtos viarum cliuos cecidiſſent, eos telis deſuper miſſis interficiebant. Et ruina quidem lapidum copiam, ferrum verò eis mortui hoſtes dabant. cæſorum enim gladios auferentes, his contra ſemineces vtebantur. Multi iam procumbentibus tectis, ſemet inde proijciendo moriebantur: tergaq́; dantibus, ne fuga quidem facilis erat. viarum nanq́; ignorantia, & caligine pulueris alius alium nõ agnoſcentes pererrabant, & circa ſe ſternebantur. Sed illi quidem vix reperto exitu, ab oppido receſſerunt. Veſpaſianus autem qui laborantibus ſemper interfuit, ſæuiſſimo

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Veſpaſianus Gamalam obſidet.

Agrippã Regem funditorum quidã lapide percutit.

Romani Gamalam expugnant.

Romani cum Iudæorum domibus prolabuntur.

Romanorum plurimi morte cõſumpti.

Veſpaſiani fortitudo & virtus bellica.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

dolore perculſus, cum ſuper militem ruere ciuitatem videret, propriæ tuitionis oblitus, clàm paulatim ſuperiore in oppido locum prehendit: ibique inter media pericula cum paucis omnino relinquitur. nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridem in Syriam miſſus. Et dare quidem terga, neque tutum neque honeſtum ſibi putabat. rerũ autem quas ab adoleſcentia geſſerat, ac propriæ virtutis memoria, quaſi Deo repletus, corpora ſociorum atque arma condenſat, & cum his bellum vnà à vertice defluens ſuſtinebat: & neque virorum neque telorum multitudinem formidans manebat, donec eius animi obſtinationem hoſtes diuinam eſſe reputantes, impetum remiſerunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipſe pedem referens, non prius terga oſtendit, quam extra muros egreſſus eſt. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna ceciderunt, & inter eos Ebutius decadarchus, vir non eo tantum prælio quo periijt, ſed vbiq; antea fortiſſimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudæos affeciſſet. In ea pugna centurio quidam nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuiſſet conſilium populi ſui, inter ſe fabulantibus, hoc audito (nam & ipſe Syrus erat, & hi quos ſecum habebat) nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad Romanos ſaluus cum militibus euadit. Veſpaſianus autem mœrere exercitum aduerſis caſibus videns, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere, quòd ſolum ducem in periculis reliquiſſent: conſolandos putabat: de ſe quidem nihil dicens, ne quem vel initio culpaſſe videretur. Oportere autem inquiens, quæ communia eſſent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nuſquam eueniat ſine cruore victoria, iterumq; habeat fortuna regreſſum. Multis tunc Iudæorum millibus interfectis, exiguam pro his ſtipem ſe inimicæ pependiſſe fortunæ. Atque vt iactantium eſſe, nimis ſecundis rebus inſoleſcere, ita eſſe ignauorum, in offenſionibus trepidare. velox enim eſt, inquit, in vtrunque mutatio: & ille vir fortis habetur, cuius ſobrius erit animus in rebus quoque infeliciter geſtis: vt idem ſcilicet maneat, rectis conſilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia, neque Iudæorum virtus effecit. nam & illis pugnæ melioris, & nobis deterioris, cauſa fuit difficultas locorum. Quæ in re nimirum quis reprehenderit alacritatis veſtræ temeritatem? nam cum hoſtes in excelſiora loca refugiſſent, manus continere debuiſtis, neque in ſummo vertice conſtituta ſequi pericula: ſed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerant, ad tutiorem vobis & ſtabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata feſtinatione vincendi, quàm id incautè fieret, non curaſtis. Inconſultus autem & furibundus impetus belli, à Romanis alienus eſt, qui cuncta ordine peritiaq; perficimus, Barbarisq; conueniens, & quo Iudæi maximè poſſidentur. Oportet igitur nos ad propriam virtutem recurrere: atq; indignæ offenſioni iraſci potius quàm mœrere. Optimum autem quiſq; de ſua manu ſolatium quærat. ita enim fiet, vt & amiſſos vlciſcamur, & in eos à quibus perempti ſunt, vindicemus. Ipſe autem, ita vt nunc feci, experiar æque ac vos pugnando primus ad bella pergere, & nouiſſimus inde diſcedere. Ille quidem his dictis recreauit exercitum. At Gamalenſes bene geſta re, paulisper animos erexere: quæ nulla ratione, magna magnificeq; prouenerat. mox autem reputantes ablatam ſibi eſſe fœderis ſpem, quodq; minimè poſſent effugere (iam enim victus eos defecerat) vehementer dolebant, animosq; remiſerant. Nec tamen quatenus valebant,

Veſpaſiani cum Iudæis pugna.

Gallus cũ decem militibus in quadã domo latet.

Veſpaſianus milites conſolatur.

Inconſtantia & mutabilitas fortunæ.

Romani milites ordine cuncta peritiaq; perficiunt.

valebant, ſalutem ſuam negligebant: ſed tam diſturbatas partes muri, qui erãt fortiſſimi, quàm integras, cæteri amplexi cuſtodiebant. Romanis autem conſtruentibus aggeres, iterumq́; tentantibus irruptionem, multi ex ciuitate per valles deuias, qua nulli cuſtodes erant, & per cloacas diffugiebant: eos, qui metu ne caperentur ibi remanerent, inopia conſumebat. ſolis enim vndique alimenta qui pugnare poſſent, congerebantur. Sed illi quidem in huiuſmodi calamitatibus perdurabant.

An. mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Romani Gamalæ irruptionem iterum tentant.

CAP. II.

Itaburius mons occupatur à Placido.

VESPASIANVS autem inter curas obſidionis, ſubciſiuum opus aggreditur aduerſus eos qui montem Itaburium occupauerant, inter campum magnum & Scythopolim ſitum: cuius altitudo quidem triginta ſtadijs conſurgens, ſeptentrionali tractu inacceſſa eſt, in vertice autem viginti ſtadiorum planicies patet, tota muro circundata. Hunc autem tantum ambitum quadraginta diebus ædificauerat Ioſephus: & alias ei materias, & aquas ſuggerentib. locis inferioribus. ſolam enim incolæ pluuialem habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata, Veſpaſianus Placidũ cum ſexcentis equitibus mittit. Huic autem *ſubeundi quidem montis ratio nulla erat. multos autem fœderis ac veniæ ſpe hortabatur ad pacem: & deſcendebant ad eum ipſi, quoque inſidias molientes. nam & Placidus eo ſtudio mitiſſimè cum his loquebatur, vt eos in planicie caperet: illiq́; tanquam dictis obedientes, ad eum veniebant, vt incautum aggrederentur. Vicit tamen aſtutia Placidi. cœpto enim à Judæis prælio, aſſimulat fugam: & poſtquam inſequentes ad magnam partem campi pellexit, reflectit in eos equitum manus: plurimisq́; in terga verſis, aliquos interfecit. ſemotam vero multitudinem cæteram, ab aſcenſu prohibet. Itaque alij quidem Itaburio relicto, in Hieroſolymam refugiebant, indigenæ autem fide accepta, quod eis aqua defecerat, & ſe, & montem Placido tradiderunt.*

Itaburij montis altitudo.

Ars deluditur arte.

Placidi victoria.

CAP. III.

Excidium Gamalæ.

APVD Gamalam verò degentium audaciſſimi quiq́; fuga diſperſi latebant, imbelles autem fame corrumpebantur. At verò pugnãtium manus obſidionem ſuſtinebat, donec euenit ſecundo & vigeſimo die menſis Octobris, vt tres ex decimaquinta legione milites, circa matutinas vigilias editiſſimã præ cæteris turrim, quæ in ſua parte fuerat, ſubirent: eamq́; occultè ſuffoderent: cum appoſiti ei cuſtodes neq́; adeuntes eos (nox enim erat) nec poſtquam adiere, ſenſiſſent. Iidem autem milites, cauendo ne ſtrepitus fieret, quinq́; ſaxis duriſſimis euolutis reſiliunt: ſubitoq́; turris cum magno fragore decidit, vnaq́; cuſtodes præcipitantur. At verò qui per alias cuſtodias erant, perturbati fugiebant: multosq́; euadere auſos, peremere Romani: inter quos etiam Joſephum, ſuper dirutam muri partem quidam iaculo percuſſum, interfecit. Intus autem in ciuitate degentibus, ſono concuſſis, multus erat pauor atque diſcurſus, tanquam omnes eſſent hoſtes ingreſſi. Tuncq́; Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuiſſet ad mortem. Romani *tamen prioris cladis memores, vſq́; ad vigeſimam & tertiam diem ſuprà dicti menſis oppidum non ſunt ingreſſi.*

Turris quam Romani ſuffoderant, cum magno fragore decidit.

An.mũdi 4031. A nato Chriſto 69.

Titus ducentis equitibus præter pedites lectis Gamalam intrat.

ingreſsi. Titus autem (iam enim aderat) indignatione vulneris, quod Romanos ſe abſente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otioſe in ciuitatem introiuit. eoq́ prætergreſſo, vigiles quidem vbi ſenſerunt, ad arma cum clamore properabant. cognito autem intus cõſtituti eius ingreſſu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum vlulatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, ſine intermiſsione trucidabantur. qui verò prohibiti eſſent in arcem recurrere, neſcij quid facerent, Romanorum *præſidijs incidebant. vbiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq́ prona loca effuſus cruor, totum oppidum diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Veſpa-*

Gamalæ arcis vertex ſaxoſus & acceſſu difficilimus.

ſianus induxit exercitum. Erat autem ſaxoſus & acceſſu difficilimus vertex, in immenſum editus, & vndique circum rupium multitudine præceps: vnde Romanos ad ſe adeuntes partim telis partim ſaxis deuolutis arcebant Iudæi, cum ipſos in excelſo loco poſitos nulla ſagitta contingerent. Verum ad eorum interi-

Victoria Romanis diuino munere conceſſa.

tum, diuino munere quodam, turbo exoritur, Romanorum *quidem tela in eos ferens, ipſorum autem à Romanis repellens, & obliqua traducens: vt neq; in præruptis conſiſtere propter violentiam flatus poſſent, cum nihil eſſet immobile, neq; hoſtes ad ſe accedentes videre. Itaque ſupergreſsi* Romani, *eos circumueniunt: & alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes. in omnes autem vehementius ſæuiebant, illorum memoria quos in primo aggreſſu perdiderant. Multi autem vndique circumcluſi, deſperatione ſalutis, filios & coniuges & ſemetipſos in vallem præcipites dabant, quæ ſub arce in profundum patebat. Euenit autem, vt ipſorum in ſe qui capti fuerant, immanitate lenior exiſteret*

Nouem Iudæorum millia Gamalæ perempta, ſolæ duæ mulieres euadunt.

iracundia Romanorum. *ab his enim quatuor millia perempta ſunt: qui verò ſe præcipitauerunt, quinque millia ſunt reperti. Neque quiſquam, præter duas mulieres, ſaluus euaſit: quæ ſorores erant, Philippi filiæ: qui Philippus Iachimo genitus erat, inſigni viro, & qui ſub Agrippa Rege dux exercitus fuerat. ſeruatæ ſunt autem, quòd excidij tempore Romanorum impetum latuere. nec enim vel infantibus pepercere, quorum multos ſinguli raptos ex arce proijciebant. Gamala quidem hoc modo exciſa eſt, tertio & vigeſimo die menſis Octobris: quæ vigeſimo & primo die menſis Septembris cœperat rebellare.*

CAP. IIII.

Giſcala à Tito capitur.

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

IAMQVE ſolum Giſcala oppidulum Galilææ reſtabat indomitum: cuius multitudo pacis ſtudio tenebatur, quòd erant pleriq; agricolæ, ſpemq́ ſuam ſemper in fructibus collocauerant. non parua autem manus latrocinalis permixtione corrupti erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat atq; conflabat Leuia cuiuſdam filius, nomine Ioannes: homo

Ioannes homo veneficus & fallax Giſcalę incolas ad defectionem impellit.

veneficus & fallax, variusq; moribus, & immoderata ſperare promptus, miroq́ modo quæ ſperaſſet efficiens: atque omnibus iam cognitus, quòd affectandæ ſibi potentiæ cauſa bellum amaret. huic apud Giſcala ſeditioſorum turba parebat: quorum cauſa populus etiam legatos fortaſſe de traditione miſſurus, Romanorũ *tamen congreſſum in parte belli præſtolabatur. At Veſpaſianus contra hos quidem Titũ cum equitibus mille, decimam verò legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cæſaream ipſe regreditur, dandam his ex labore*

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70

Veſpaſianus nõ exiguum ſibi laborem ſupereſſe de Hieroſolymis præuidet.

continuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq́ corpora, itemq́ animos ad futura certamina exiſtimans eſſe refouendos. nec enim exiguum ſibi laborem ſupereſſe de Hieroſolymis prauidebat, quæ & regalis eſſet ciuitas, & cuncta nationi præſtaret. His autem qui ex bello fugiſſent in eam confluentibus, etiam naturalis munitio, itemq́ murorum eius conſtructio, non minimam ei ſolicitudinem comparabat: cùm virorum ſpiritum & audaciam, & ſine muris inexpugnabilem eſſe cogitaret: ob eamq́ rem milites, velut athletas, ante certamina oportere curari. Tito autem ciuitas Giſcala (equitando enim ad eam acceſſerat) aggreßione capi facilis videbatur: ſciens tamen quòd ea vi capta, paßim à militibus populus abſumeretur (namq; ſatiatus erat ipſe iam cædibus) miſerans multitudinem etiam ipſe ſine vllo diſcrimine cum nocentibus intereuntem, pactione magis ſubigere ciuitatem volebat. Itaq; plenis hominum muris, quorũ pleriq; perditæ factionis erant, mirari ſe ait, quónam freti conſilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi ſoli Romanorum arma operirentur, cum viderent multo quidẽ munitiora oppida vno impetu fuiſſe ſubuerſa: ſecuros autem fortunis ſuis potiri, qui Romanorũ dextris credidiſſent: quas quidem etiã nunc illis ait ſe porrigere, neq; ob inſolentiã ſuccenſere, quia ſpei libertatis ignoſcendum putaret: non tamen, etiam ſi quis impoßibilia velle perſeueraret. Quòd ſi dictis humanißimis non paruiſſent, fidemq; dextris non habuiſſent, experturos arma crudelia: iam iamq; cognituros eſſe, mœnia ſua ludum fore machinis Romanorum: quibus fidentes, ſoli ex Galilæis ſeſe oſtentarent arrogantes eſſe captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modo reſpondere, ſed ne ad murum quidem licuit aſcendere: quia totum latrones occupauerant: & cuſtodes erant portis appoſiti, ne quis vel ad fœdus prodiret, vel equitum quenquam in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere ſe conditiones ait, & aut perſuaſurum, aut neceßitatem belli renitentibus adhibiturũ. Illum tamen diem Iudæorum legi oportere concedi: quoniam ſicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos ſcire, quòd ab omni ceſſaret opere dierum ſeptem circuitio, quam ſi temeraſſent, non minus coactos, quàm qui cogerent, piaculum commiſſuros, ipſumq; Titum: nullum enim illi ex mora eſſe diſpendium formidandum, quòd vnius noctis ſpatium propter fugæ conſilium ceperit, præſertim cum id obſeruare circumſedentem nemo prohibeat: ſibi autem magnum eſſe lucrum, nulla in re deſpicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non ſperantibus indulget, legem quoq; ſeruare ſeruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro ſeptimi diei religione, quantũ pro ſua ſalute ſolicitus. verebatur autem, ne ſtatim capta ciuitate, ſolus deſtitueretur, qui totam in nocte ac fuga vitæ ſpem collocaſſet. Verùm profecto Dei nutu in excidium Hieroſolymorũ Ioannem ſaluum eſſe cupientis, factum eſt vt non ſolum induciarũ cauſationem Titus admitteret, verumetiam in ſuperiori parte oppidi caſtra poneret, ad Cydœſſam, qui mediterraneus eſt Tyriorũ vicus validißimus, Galilæis ſemper exoſus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorũ excubias circa oppidum videret, arreptæ occaſione, nõ ſolum his quos circa ſe habebat armatos, ſed etiam ſenioribus plurimis cum familijs abductis, in Hieroſolymam fugiebat. Sed vſq; ad vigeſimũ quidem ſtadium fieri poſſe videbatur, vt mulieres ac pueros, aliamq; multitudinem ſecũ duceret, homo quem captiuitatis, itemq; ſalutis metus vrgeret. vltra verò procedente eo, relinquebatur: & oriebatur atrox remanentiũ fletus. quãto enim

Titi erga Giſcalæ ciues benignitas.

Titi ad Giſcalæ ciues oratio blanda.

Ioãnis ad Titi exhortationem reſponſio.

Dei nutu in excidiũ Hieroſolymorũ Ioãnes ſaluus manet.

Iudæorum cum Ioãne fugientiu pauor & timor.

An.mūdi 4032. A nato Chriſto 70.

quiſque longius à ſuis aberat, tanto propiorem ſe hoſtibus eſſe credebat. Iamq́ affore qui ſe caperent exiſtimantes, neceſſario pauitabāt: & ad ſtrepitum, quem ipſorum curſus faciebat, aßiduè reſpectabant, velut inſtantibus quos fugiſſent: multiq́ ſimul ruebant, & circa viam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miſerabile autem fœminarum & infantium erat exitium. Aut ſi quam iactarent vocem, nonnullæ viros aut propinquos, vt ſe operirentur, orabant. Sed Joannis exhortatio ſuperabat, vt ſeipſos ſeruarent inclamantis: eoq́ confugerent, vnde pro remanentibus etiam ſi raperentur, pœnas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, vt cuique virium fuit, cito diſperſa eſt. Luce verò facta Titus ad muros aderat, fœderis cauſa: populus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquā bene meri-

Titum Giſcalæ ciues benignè ſuſcipiunt.

to, & qui cuſtodia ciuitatem liberaſſet, acclamabant: ſimulq́ Ioannis fugā ſignificantes, vt & ſibi parceret obſecrabant, & eos qui ex nouarum rerum cupidis reliqui ſupereſſent, vlciſceretur. Jlle autem precibus populi poſtulatus, equitum partem vt Ioannem perſequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuere, quòd antequàm venerant, in Hieroſolymam *ſeſe receperat. vnà verò fugientium propè ad duo millia perimunt: mulieres ac pueros paulò minus quàm tria millia circumactos reducunt. Titus autem indignè ferebat, non ſtatim à Ioanne pœnas fraudis exactas. irato verò animo ſatis eſſe quòd ſpe deciderat ad ſolatiū putans, captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem, in oppidum cum fauore ingreditur: iuſsisq́ militibus minimam muri partem iure poſſeßionis abrumpere, minitando magis quàm puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis autores. Multos enim propter odia domeſtica, vel proprias inimicitias, delatores innocentiæ fore credebat, ſi dignos pœna diſcerneret: meliusq́ noxiū relinquere metu ſuſpenſum, quā immeritū quenquā cum eo perdere, exiſtimabat. Jllum enim fortaßis modeſtiorem futurū, vel metu ſupplicij, vel quòd erubeſceret præteritorum criminum venia: ſine cauſa verò morientium pœnas, nullo modo corrigi poſſe. Præſidijs tamen ciuitatem circundedit, quæ tam nouarum rerum ſtudioſos compeſcerent, quàm pro pace ſentientes quos ibi relicturus erat, maiore*

Benignitatis erga hoſtes exemplum.

Noxium relinquere metu ſuſpēſum, quā immeritum quendā cum eo perdere, præſtat.

fiducia

fiducia firmarent. Galilæa quidem tota, poſtquam multo ſudore Romanos exercuit, hoc modo ſubacta eſt.

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

CAP. V.

Hieroſolymitani excidij initium.

APud Hieroſolymam verò, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effuſus, & circa ſingulos, qui vnà confugerant, numeroſa turba collecti, quas foris clades experti eſſent, percontabantur. Illorum autem feruens quidem adhuc atq; interruptus anhelitus, neceſsitatem ſignificabat. Veruntamen in malis quoq; ſibi arrogabant: non Romanorum vim fuiſſe dicentes, ſed ſponte veniſſe, vt cum his ex tutiori loco pugnarent. Inconſultorum enim atq; inutilium eſſe hominum, incautè pro Giſcalis & inualidis oppidulis periclitari, cũ arma vigoremq; oporteat pro metropoli ſuſcipere, atq; ſeruare: ſignificando tamen excidium Giſcalorum, etiam quam dicebant honeſtam diſceſsionem ſuã, vt multi fugam eſſe intelligerent, prodiderunt. Auditis autem quæ captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumq; id eſſe argumentũ proprij reputabãt excidij. At Ioannes eorũ quidẽ quos fugientes reliquerat cauſa minus erubeſcebat. ſingulos autem circuiens, ſpe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum *aſſerens, propriaſq; vires extollens, & imperitorum ea cauillatione inſcitiam decipiens, quòd etiam ſi pennas ſumerent, nunquã Hieroſolymorũ mœnia tranſgrederentur Romani, qui pro Galilæorum vicis tanta mala pertuliſſent, atque in eorum muris machinas contriuiſſent. His eius dictis magna quidem corrumpebatur iuuenum manus. prudentiorum autem atq; ſeniorum nemo erat, qui non futura proſpiciens, velut iam perditam ciuitatem lugeret. Et populus quidem in ea confuſione tunc erat. At verò per territorium manus agreſtium, ante ſeditionem quæ* Hieroſolymis *orta eſt, diſcordare iam cœperat. Titus enim à Giſcala Cæſaream, Veſpaſianus autem à Cæſarea Iamniam & Azotum profectus, vtramq; ſubegit: impoſitisq; illic præſidijs, reuertebatur, maximam ducens eorũ multitudinem, qui ſe fœdere ſociauerãt. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; inteſtinum exagitabat, quantumq; a* Rom. *reſpiraſſent, in ſemetipſos manus vertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos eſſet ſæua contentio: dudumq; diſcordium pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter ſe amiciſsimi populi diſsiderent: & ad ſimilia volentes quiſque conueniens, apertè iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; diſſenſiones quidem apud omnes erant: nouitatis autem armorumq; cupientes ſenibus ac ſobrijs iuuentute atque audacia præſtabant. Primò autem indigenarum ſinguli prædari cœperunt: deinde ex compoſito confertis cuneis, per territorium latrocinabantur: vt quod ad crudelitatem atque iniuſtitiam ſpectat, nihil à Romanis gentiles abeſſent: atque ipſis qui vaſtabantur, illatum à Romanis excidium leuius videretur. Ciuitatum verò cuſtodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio nationis, aut nulli, aut minimo erant malè affectis auxilio: donec rapinarum ſocietate vndique congregati collegiorum latrocinaliũ principes, atq; in agmen conflati Hieroſolymis irrũpunt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles omnes ſine obſeruatione recipiebat: tunc præcipuè cunctis exiſtimantibus, vniuerſos qui ſuper influerent, adiumento ex beneuolentia venire. Quæ quidem res etiam ſine diſſenſione ciuitatem poſtea peſſundedit, eò quòd iners & inutilis multitudo*

Ioannis & cum eo fugientiũ audacia, Iudæos ad bellum contra Romanos concitat.

Inteſtina diſſidia & ſeditiones in Iudæa.

Iudæi in ſemetipſos manus vertunt.

Latrones in agmen conflati Hieroſolymis irrumpunt.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

quæ pugnacibus ſufficere poſſent, alimenta conſumpſit: hisq; præter bellum etiam ſeditionem famemq; comparauit: aliiq; latrones ex agris eò tranſgreſſi, ac multo ſæuioribus quos intus inuenere ſociati, nullum atrox facinus intermittebãt.

Rapinæ & expoliationes luce palam commiſſæ.

Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam, ſed vſq; ad cædes ruebant: non clàm, neq; per noctem, aut quoſlibet homines, verũ luce palàm nobiliſſimos quoſq; adoriendo. Nam primum Antipam Regii generis virũ, & adeò potentiſſimum ciuium, vt etiam publicos theſauros fidei ſuæ permiſſos haberet, comprehenſum cuſtodiæ tradiderunt: poſt hunc etiam Leuiam quendã, inſignem virum, & Sopham filium Raguelis, regalis ſimiliter vtrunque familiæ, omnesq; præterea, qui præſtare aliis videbantur. Grauis autem metus populum poßidebat: & velut capta ciuitate, ſalutem propriam quiſque curabat. Illi autem clauſorum vinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potentia viros diutius cuſtodire. nam & ipſos, & domos eorum non paucis viris frequentari, ac per hoc ad vlciſcendum eſſe idoneos, & præterea rebellaturum fortaſſe populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de ſuo numero Ioannem, ad cædes promptiſſimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alii decem armati gladiis ſecuti ad carcerem, ibi quos reperiſſent interficiunt. Fingebant autem huius immaniſſimi ſceleris cauſam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuiſſe, communisq; libertatis proditores interemiſſe dicebant, prorſus, vt audacia ſua tanquam ſeruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos verò inſolentiæ progredi, vt in eorum eſſet arbitrio etiam pontificum deſignatio. denique familiis abrogatis, vnde per ſucceſſionem pontifices creabantur, incognitos atq; ignobiles conſtituebant, vt impiorum facinorũ ſocios haberent. nam qui ſupra meritum ſummos honores adepti erant, his obediebant neceſſario, qui ſibi eos præſtiterant: quoniam & dignitate præditos, variis machinis fictisq; ſermonibus committebant, opportunitatem ſibi ex eorum, qui ſe prohibere poterant, contentione captantes: donec hominum perſecutione ſatiati, in diuinitatem contumelias tranſtulerunt, pedibusq; pollutis in ſanctum locum introire cœperunt. Iam verò populo contra eos concitato (nanque autor erat Ananus, æuo maximus pontificum, itemq; ſapientiſſimus: & qui fortaſsis ciuitatem conſeruaſſet, ſi inſidiatorum manus potuiſſet effugere) illi templum Dei aduerſus populi turbam, caſtellum ac profugium ſibi fecere, quod pro domicilio habebant tyrannidis. Acerbis autem malis admiſcebatur etiam cauillatio, quæ præ cæteris eorum factis erat dolori. tentando enim quanto metu populus teneretur, ſuasq; vires explorando, ſorte pontifices creare conati ſunt, cum his (vt diximus) ex familiis ſucceßio deberetur. huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur. nam & olim ſorte pontificatum deferri ſolitum fuiſſe dicebant. re autem vera, legis erat abrogatio firmioris, per eos qui ad potentiam ſibi deſignandorum magiſtratuum licentiã compararent. Itaq; vna ſacratarũ tribuum accita quæ Eniachin appellatur, pontificem ſortiebantur: caſuq; ſors exit homini, per quem maximè eorum iniquitas demonſtrata eſt, Phani cuidam, filio Samuelis, ex vico Aphthaſi, non ſolum ex pontificibus orto, ſed apertè quid eſſet pontificatus, propter ruſticitatã penitus neſcienti. Deniq; inuitũ eum rure abſtractũ, vt in ſcena fieri ſolet, aliena ornauere perſona: indutũq; ſacra veſte, quid facere deberet, ſubito inſtituebãt: ludumq; & iocũ eſſe

Ciuitatis proceres à latronibus capti & trucidati.

Latrones pro arbitrio pontifices deſignant.

Pontificis electio contra ritum viitatũ à latronibus facta.

Phanes ruſticus quidam pontifex declaratur.

eſſe tantum nefas arbitrabantur. cæteri verò ſacerdotes, procul ſpectantes ludibrio legem haberi, lacrymas vix tenebant, honoresq́ ſacrorum ſolui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorum audaciam non tulit, ſed omnes quaſi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui præſtare cæteris videbantur, Gorion Ioſephi filius, & Simeon Gamalielis, tàm ſingulos circumeuntes, quàm ſimul vniuerſos in concionibus hortabantur, quò tandem aliquando libertatis corruptores vltum irent, ſanctumq́ locum ab hominibus ſceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatiſsimi, Gamala quidem filius Ieſu, Anani autem Ananus, populum frequenter in cœtibus exprobrando eius ſegnitiem, contra Zelotas excitauerunt. ita enim ſe ipſi vocabant, vti bonarum profeſsionum æmuli, ac non qui peſsimam facinorum immanitatem ſuperaſſent. Itaque in concionem populo congregato, cunctisq́ indignantibus occupationes ſanctorum, itemq́ rapinas & cædes, nondum autem promptis ad vlciſcendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim verum erat) Zelotæ putabantur, ſtans inter eos medius Ananus, & ad legem crebrò reſpectans, cum lacrymis oppleſſet oculos: Equidem, inquit, mori potius deberem, quàm Dei domicilium videre tantis refertum piaculis: atque inacceſſa & ſancta loca ſceleratorum pedibus frequentari: veruntamen ſacerdotali veſte amictus, & ſanctiſsimum venerabilium nominum ferens, viuo: atque animæ amore teneor, nec pro ſenectute quidem mea mortem ſuſtinens glorioſam. Igitur ſolus ibo, & tanquam in ſolitudine animam meam ſolam dabo pro Deo. nam quid opus eſt viuere in populo, clades ſuas minimè ſentiente, & apud quos mala præſentia nemo prohibet? ſiquidem ſpoliati patimini, ac verberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quiſquam proſequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querar? Nunquid non à vobis veſtra potentia nutriti ſunt? nunquid non deſpectis qui primi erant, cum adhuc pauci eſſent, vos dum tacetis, plures eos feciſtis? atque illis armatis quieſcentes, in voſmetipſos arma vertiſtis? cum primos eorum conatus oportuiſſet infringi, quando cognatos conuicijs appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios iritaſtis, quia vaſtatarum ædium nulla ratio erat. Itaque iam domini ipſi rapiebantur, eiuſque cum per mediam ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à vobis proditos, etiam vinculis affecêre: non dico quales & quantos, ſed quod non accuſatos, indemnatos vinctos nemo adiuuit. reſtabat eoſdem videre trucidari. hoc etiam vidimus: velut è grege brutorum animalium cum præcipua quæque duceretur hoſtia, ne vocem quidem quiſquam emiſit, nedum dexteram mouit. Patiemini ergo, patiemini, etiam ſancta conculcari videntes. Cumq́ omnes audaciæ gradus nefarijs hominibus ſubieceritis, eorum præſtantiam reueremini? nunc enim profectò ad maiora procederent, ſi quid maius quod euerterent inueniretur. Tenetur quidem munitiſsimus ciuitatis locus, fanum appellatione, re arx quædam ſiue caſtellum. Tanta igitur contra vos tyrannide munita, & inimicis ſuper verticem poſitis, vt videtis, quid cogitatis? aut quibus veſtras ſententias applicatis? An Romanos expectatis, vt ſanctis veſtris opitulentur? Ita quidem ſe noſtræ ciuitatis habent res, eoq́ iam calamitatis ventum eſt, vt miſereatur noſtri etiam hoſtis. Non exurgetis ó miſeri reſpectisq́ vulneribus veſtris, quod etiam feras beſtias facere videmus, non vltum ibitis in hos, qui vos percuſsêre? Non ſuas quiſque recordabitur clades,

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Præſtantiores cæteris populum ad vltionem hortantur.

Zelotæ peſſimam facinorum immanitatem ſuperant.

Anani contra Zelotas ardens oratio.

Ananus Iudæis timiditatem exprobrat.

Latronum immanitas.

Fanum, arx quædam ſiue caſtellum.

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

& antè oculos poſitis quæ pertulerit, ad vltionem animos acuet? Perijt apud vos (niſi fallor) affectionum omnium cariſsima, & maximè naturalis, cupiditas libertatis. ſeruitutis autem ac dominorum amantes facti ſumus, tanquam ſubiugari à maioribus didicerimus. Atque illi quidem multa & maxima bella, vt in libertate viuerent, pertulerunt, ne aut Ægyptiorum aut Medorum potentiæ cederent, dummodo ne facerent quæ iuberentur. Et quid opus eſt de maioribus loqui? Hoc ipſum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, vtrum commodè an contrà incommodè referam, palàm quid habet cauſa, niſi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis ſeruire non patimur, gentiles noſtros ferimus tyrannos? Quanquam externis obedientes, ad fortunam ſemel id referunt, cuius iniuria victi ſunt. at verò peſsimis ſuorum cedere, ignauorum eſt, & cupientium ſeruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta eſt, non vos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq́ retraxerit: quod etiam ſi ab his capti fuerimus (abſit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quàm iſti nos affecêre. Quo pacto autem non lacrymis dignum ſit, illorum quidem in templo donaria cernere, gentilium verò ſpolia, qui nobilitatem huius maximæ omnium ciuitatis compilauerunt: eoſq́ viros trucidatos videri: quibus etiam illi poſt victoriam obtemperaſſent? Et Romanos quidē nunquam tranſgredi auſos eſſe limitem profanorum, aut ſacratæ quicquam conſuetudinis præterire: ſanctorum autem ambitum, quamuis procul aſpectum perhorreſcere: quoſdam verò in his locis natos, ac ſub noſtris moribus educatos, & qui Iudæi vocentur, inter media ſancta deambulare, manibus adhuc ſuis gentili cæde calentibus? Quis igitur externum bellum metuat, ex comparatione domeſtici? Multo nobis æquior eſt hoſtis. nam ſi propriè rebus ſunt aptanda vocabula, fortaſſe reperietur, legum quidem conſeruatores nobis fuiſſe Romanos, hoſtes verò intus haberi. Verùm hos inſidiatores libertatis exitio deberi, neque facinorum eorum dignum excogitari poſſe ſupplicium, certum eſt: idemq́ omnibus vobis, & ante orationem meam eſſe perſuaſum, atque ipſis vos rebus quas pertuliſtis, in eos eſſe commotos. plerique autem fortaſſe multitudinem eorum, atque audaciam reformidant: & præterea quòd in loco ſuperiore conſiſtunt. Sed hæc vt veſtra negligentia conflata ſunt, ita nunc magis proficient, ſi morabimur. nam & numerus illorum in dies ſingulos alitur, eò quòd nequiſsimus quiſque ad ſimiles profugiat: & audaciam plus accendit, quòd nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoq́ ſuperiore vtentur, & quidem cum apparatu, ſi his tempus demus. Quòd ſi aduerſus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conſciētia: & celſioris loci beneficium, reputatio ſcelerū perdet. Fortaſſe aũt Dei pariter ſpreta maieſtas, in ipſos tela retorſerit, ſuisq́ miſsilibus conſumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti ſunt: quanquā pulchrum eſt, vt etiam ſi quod periculum immineat, pro ſacris ianuis moriamur: ac ſi non liberis & coniugibus, pro Deo tamen eiusq́ ſanctis animas profundamus. Præbebo autem manum, atq́ ſententiam: & neque conſilium vobis vllum deerit ad cautionem, neque me corpori meo parcere videbitis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem neſciens iam expugnari vix poſſe propter multitudinem ac iuuentutem animorumq́ pertinaciam, multoq́ magis propter conſcientiam commiſſorum: nec enim conceſſum iri veniam his, quæ perpetrauerant, ſperabant: veruntamen quiduis perpeti præſtabilius exiſtimabat, quàm in tanta

Bella libertatem cauſam habent.

Comparatio Romanorum & Iudęorum, ac vtriuſq; partis proprietas.

Depulſio contrariæ ſententiæ de hoſtium audacia & numero.

Epilogus orationis Anani ad populum.

rerum perturbatione Rempub. negligere. Populus autem duci ſe clamabat in eos, contra quos rogabatur: & ad ſubeunda pericula quiſq; promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos diſcerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia ſibi nunciarent habebant) in Pontificem commouentur: ac modo per cuneos modò ſimul vniuerſi proſiliunt: neque obuio cuiquam parcebatur. Citò autem & Ananus populum congregauit, multitudine quidem ſuperiorem: armis verò conſtipatis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas verò, quod deerat, in vtriſque ſupplebat. nam & ciues armis iram conceperant fortiorem: & qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare ſe in ciuitate minimè poſſe arbitrabantur, niſi Zelotas eximerent: hi verò niſi viciſſent, nullum ſe non ſubituros eſſe ſupplicium. Manus autem conſeruêre pro ducibus obedientes motibus animorum. Et primò quidem in ciuitate ac pro templo eminus miſsis lapidibus ſemet inuicem appetebant. ſi verò aliqua pars terga vertiſſet, victores gladijs vtebantur. cumque plurimi ſauciarentur, multæ cædes vtrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur à ſuis. Zelotarum autem quicunque vulneratus fuiſſet, in templum aſcendebat, ſacram humum cruore perfundens: vt ſolo eorum ſanguine violatam religionem rectè quis dixerit. Semper quidem latrones excurrendo in congreſsionibus præualebant. Irati verò populares, proficiente quotidie numero ſuo, cum deſides increparent, quique à tergo ſequebantur, non aperiendo fugientibus viam, inuitos eos repugnare compellerent, vniuerſos quidem ſuos in hoſtes conuertunt. illis autem, quia vim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit vnà cum ſocijs Ananus. Vnde factum eſt, vt eos quòd ambitu exteriori expulſi eſſent, metus inuaderet: ideoq; in murum interiorem fuga recepti, maturè ianuas occluderent. Verùm Anano portis quidem ſacris manus afferre non placebat, hoſtibus quoque deſuper tela torquentibus, nefas eſſe exiſtimanti, etiam ſi viciſſet, non luſtratum prius populum introducere. Ex omni autem ſuorum multitudine ſex ferè armatorum millia ſortitus, cuſtodes eos in porticibus collocat. his autem qui ſuccederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autem honeſtorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes vice ſua præſidijs deſtinabant. Fit autem his omnibus exitij cauſa Ioannes, quem ex Giſcalis effugiſſe prædiximus. is enim dolis plenus, & vehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iamdudum rebus communibus moliebatur inſidias. Itaq; tunc eadem quæ populus ſentire ſe ſimulans, aderat Anano tàm diebus cum proceribus capienti conſilium, quàm noctibus peragranti cuſtodias: omniáque ſecreta Zelotis renunciabat: nullumque populi conſilium non prius quàm caperetur, inimici ſciebant eius indicio. immmoderatis verò & Ananum, & populi principes placabat obſequijs, ne in aliquam ſuſpicionem veniret affectans. Sed hac eius honorificentia in contrarium vertebatur. Erat enim ex adulationum varietate ſuſpectior: eoq; ipſo quòd etiam non accitus aſsiduus erat, arcanorum proditor habebatur. Etenim perſpiciebat Ananus, omnia ſua conſilia hoſtes intelligere: & quæ Ioannes faceret, ſuſpicionem proditionis habebant. ſubmouere autem illum non erat facile, neque poſsibile, quòd malitia præualeret: ac præter hoc multorum non ignobilium, qui ſummis rebus adhibebantur, patrocinio ſuccinctus erat. Viſum eſt igitur

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Ananus milites ſuos contra Zelotas ordinat.

Pugna ciuium & Zelotarum in templo Hieroſolymitano.

Ciuiũ numerus contra Zelotas quotidie augetur.

Zelotas ciues in murum interiorem templi adigunt.

Ioannes dolis plenus ac ciuium proditor.

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Ioannes fidem ſe populo ſeruaturum iurat.

igitur ab eo ſacramentum beneuolentiæ cauſa peti: nihilq́ dubitans, & fidem populo ſe ſeruaturum iurauit, neq́ factum eius inimicis vllum, neq́ conſilium proditurum: vnaq́ deponendis rebellibus, & manu & voluntate operam collaturum. Itaque Ananus eiuſq́ſocij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam ſuſpicione ſuis eum conſilijs adhibebant: moxq́ ab iiſdem concordiæ cauſa legatus intromittitur ad Zelotas. curæ namque habebant, ne fanum culpa ſua pollueretur, néue quiſquam in eo procumberet Iudæorum. Ille autem, quaſi Zelotis ac non contrà pro beneuolentia iurauiſſet, ingreſſus ad eos, medius conſtitit: & ſæpe dem ſe illorum cauſa in magno periculo fuiſſe dixit, ne quid ſecretorum ignorarent, quæ in eos Ananus cum ſocijs cogitaſſet. nunc autem ingens cum ipſis omnibus ſubiturum eſſe diſcrimen, niſi diutnum quoddam præſtò fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: ſed perſuaſiſſe quidem populo, ad Veſpaſianum legatos mittere, vt ad capiendam ciuitatem quamprimam venire properaret, indixiſſe autem luſtrationẽ poſtero die, vt religione ſimulata intromiſſi, vel etiam vi prælio manus conſererent. Se autem non videre, quàm diu aut obſidionem ſuſtinebunt, aut cum tanta manu acie congredientur. Ad hæc addebat, quod ipſe Dei prouidentia tranſactionis eſſet cauſa legatus. hanc enim ſpem Ananum his proponere, quò nihil ſuſpicantes eos ſubitò aggrederetur. Itaque oportere, ſi quis habendam vitæ rationem duceret, aut obſidentibus ſupplicare, aut foris aliquod præſidium petere. Quos autem ſi victi eſſent, veniæ ſpes foueret, immemores audaciæ ſuæ credere, ſimul ac factores pœnituerit admiſſorum, in gratiam ſtatim eos qui perpeſſi ſunt redituros. Sed nocentium quidem ſæpe inuiſam etiam pœnitudinem fieri, læſis autem iram in licentia ſæuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos, totumq́ populum pro diſſolutis legibus ac iudicijs indignatione flagrantem: vbi etiam ſi qua pars miſericordiæ fuerit, maiori eam iraſcentium turbæ ceſſuram. Talia quidem variabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum verò auxilium apertè quidem indicare quod diceret non audebat: Idumæos autem ſignificabat. vtq́ principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananum arguebat, ipſis eum maximè minitari confirmans.

Ioannes Zelotis contra iuramentum ſecreta reuelat.

Ioannes Zelotas ergà ciues irritat.

CAP. VI.

Idumæorum aduentus pro Hieroſolymitanis & acta.

Eleazarus Zelotis Idumæos aduocari ſuadet.

ERANT autem Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus eſſe videbatur & rectè conſulere, & quæ conſuluiſſet efficere, itemq́ Zacharias filius Amphicali, vterq́ à ſacerdotibus genus ducens. Hi præter communes, etiam priuatis interminationibus cognitis, quodq́ Anani factio potentiæ ſibi comparandæ cauſa Romanos accerſeret (nam & hoc Ioannes affinxerat) diu quidem quid agerent dubitabant, anguſtijs temporis concluſi. populum enim haud multo poſt eos aggredi paratum eſſe cogitabant: externi verò ſubſidij facultatem, inſidiarum ſibi celeritate præreptam: priuſq́ fore vt omnia paterentur, quàm auxiliarium quiſquam iſta cognoſceret. aduocari tamen Idumæos placuit. ſcriptaq́ breuiter epiſtola, quòd circumuento populo Ananus vellet Romanis metropolim prodere: ipſi autem pro libertate diſſidentes, in templo obſiderentur: minimumq́ temporis ſalutem ſibi promitteret: ac niſi maturè ſubuenirent, ipſos quidem Anano atq́ inimicis, at verò ciuitatem Romanis ilicò ſubiugandam: pleraq́

Zelotæ ab Idumæis ſuppetias petunt.

ráque nuncijs ad rectores Idumæorum referenda mandant. Ad hoc autem lecti ſunt duo viri ſtrenui, & dicendi peritiſsimi, & ad perſuadendum ſatis idonei: quodq; his rebus eſſet vtilius pedum velocitate præſtantes. nam Idumæos confeſtim parituros certum erat, quòd turbarum cupiens & incondita eſſet natio, ſemperq; ad motus facilis atque ſuſpenſa, & rerum mutationibus læta, minimisq; petentium blanditijs ad bella promptiſsima: & velut ad feſtorum quandam ſolennitatem, ſic ad prælia properans. celeritatem autem nuncij exigebant, atque iſtis nihil deerat alacritatis. vterque autem Ananias vocabatur. Iamq; apud rectores aderant Idumæorum. Illi autem ſimul epiſtola mandatisq; attoniti, quaſi furibundi circumcurſare gentem, militiamq; denunciare cœperunt. Itaque mox & dicto citius multitudo conuenerat, omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem propè ad XXM. cum ducibus quatuor Hieroſolymam veniunt: hoc eſt Ioanne & Iacobo Soſæ filijs, & præterea Simone Cathlæ, & Phinea Cluſoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemq; vigiles eius latuit, ſed non etiam impetus Idumæorum. hoc enim antè cognito, portas eis clauſit, & muris cuſtodes appoſuit. non tamen viſum eſt bello cum his congredi, ſed verbis eis ante perſuadere concordiam. Stans ergo in aduerſa turri Ieſus, poſt Ananum æuo Pontificum maximus. Cum multa, inquit, & varia turba tenuerint ciuitatem, in nulla re ſic miranda fortuna eſt, vt in eo, quòd peſsimis etiam inopinata conſpirant. etenim perditiſsimis hominibus contra nos auxilio veniſtis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocante vos metropoli venire decuiſſet. Et ſi quidem viderem conſenſionem veſtram ſimilem eſſe horum hominum qui vos rogauerunt, non exiſtimarem impetum carere ratione. nihil enim æquè ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc verò illi quidem, ſi quis eorum ſingulos explorauerit, mille mortibus digni reperientur. nam ludibria & purgamenta totius ruſticæ plebis, luxu abſumptis patrimonijs ſuis, poſtquam in vicis & ciuitatibus proximis audaciam exercuere, pòſtremò in ſacram ciuitatem clàm influxere vt latrones, ſolumque religioſum immanitate polluerunt ſcelerum: eosque videas ſine metu inter ſancta ebrios, & auiditate ventris peremptorum ſpolia conſumentes. veſtra verò multitudo armatorumque talis ornatus eſt, qualem deceret eſſe, ſi publico vos conſilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc eſſe quis dixerit, niſi fortunæ iniuriam: cum pro nequiſsimis conueniſſe & integræ nationis veſtra arma videantur conſpirare? Iamdudum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit, quod vos tam citò commouerit. nec enim ſine magna cauſa fieri potuiſſet, vt arma pro latronibus aduerſus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audiſtis & proditionem? his enim quidam veſtrum obſtrepebant nunc, liberandæ metropoleos cauſa veniſſe dicentes. vnde mirati ſumus præter alia, noxiorum tale commentum. viros enim natura libertatis amatores, eoque cùm externis hoſtibus pugnare paratiſsimos, aliter contra nos efferare non poterant, quàm vaſtata libertatis proditione mentita. Sed enim vos conſiderare oportet, qui nos inſimulauerint: fidemq; in vos veritatis ex rebus communibus, non ex ficto ſermone colligere. Quid enim paſsi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quia deficimus, citò redire in gratiam, priuſquam circa nos omnia vaſtarentur? namque iam, ne volentibus quidem nobis,

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Idumæorum natura & mores.

Idumæorum viginti millia Hieroſolymam veniunt.

Oratio & exhortatio Ieſu ad Idumæos.

Depulſio commenti Zelotarum de opprimenda libertate & ciuitate prodenda.

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Pax morti præſtat: cæteris tamen patibus.

bis, tranſactio facilis eſt: cum & ſuperbos eos effecerit Galilæa ſub iugum miſſa: morteq́; grauiorem afferat turpitudinem, appropinquantes placare. Equidem quod in me eſt, pacem morti antepono. ſemel autem bello appetitus, poſtquam pugna commiſſa eſt, glorioſam mortem vita captiui exiſtimo potiorem. Sed vtrum nos populi principes aiunt clàm miſiſſe aliquem ad Romanos, an etiam totum populum communi ſuffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miſerimus, qui ſerui fuerint proditionis miniſtri. Cum iret aliquis deprehenſus eſt, rediens captus eſt, literas nacti ſunt? Quemadmodum autem tantam ciuium multitudinem lateremus, cum quibus omni hora verſaremur? Paucis autem, atque his incluſis, qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire poſſent, quo pacto ſunt cognita, quæ occultè extra ciuitatem fierent? An verò nunc cognouere, quando auſorum pœna reddenda ſunt? donec autem ſine metu fuere, neminem noſtrum proditorem ſuſpicabantur? Sin ad populum cauſam referunt, publicum habuit nempe concilium, nemo aberat concioni: ideoque manifeſtior ad vos nuncius fama citius properaſſet. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis eſſet de tranſactione ſententia? Et quis deſignatus ſit dicant. Sed hæ quidem malè periturorum, & inſtantes pœnas euitare cupientium cauſationes ſunt. Quin etiam ſi ciuitatem prodi in fatis eſſet, id quoque ipſos qui nos criminantur auſuros opinor: quorum audaciæ vnum malum videtur deeſſe proditio. Vos autem oportet, quia ſemel cum armis adeſtis, primùm (id quod eſt iuſtiſſimum) adiuuare metropolim, & vnà nobiſcum tyrannos eximere, per quos iudicia diſſoluta ſunt: qui calcatis legibus iura ſuis gladijs permiſere: denique nobiles viros non incuſatos, ex medio raptos foro, primùm vinculis cruciarunt: deinde non voce neque prece eorum morati, neci tradiderunt. Licet autem vobis non belli lege ingreſſis, horum videre argumentum, quæ dixi, deſolatas domos rapinis, coniuges in veſte lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem vlulatus & fletus. nullus enim non perſecutionem expertus eſt impiorum. Qui ad hoc inſaniæ prorupere, vt latrocinalem audaciam non ſolùm ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc, quæ & caput & facies gentis eſt, ſed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Denique hoc ſibi & ad excurſus & ad perfugium elegerunt, iſque fiſcus illis eſt eorum quæ in nos comparantur: & locus toti orbi terræ venerabilis, quique ab vniuerſis alienigenis, ab extremo limite mundi venientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata ſunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus deſperatis, populos committi populis, & ciuitatibus ciuitates, genteſque in ſua viſcera delectum habere: cum debueritis (vt dixi) quod factu eſſet optimum ac deceret, nobiſcum nocentes eximere: atque hanc ipſam fallaciam vltum ire, quod auxilio vos aduocare auſi ſunt, quos metuere vindices debuiſſent. Quod ſi eiuſmodi hominum preces reuerendas putatis, attamen licet vobis armis depoſitis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioque inter hoſtes atque auxiliares ſuſcepto nomine, de noſtris diſcordijs iudicare: quanquam reputate quid habebunt commodi, cum de manifeſtis ac tantis criminibus apud vos cauſam dicturi ſunt, qui hominibus non accuſatis, ne verbum quidem facere permiſere. Ferant igitur hanc ex veſtro aduentu gratiam. Si verò nobiſcum indignari neque iudicare vultis, tertium reſtat, vt relictis vtriſque partibus, nec noſtris cladibus inſultetis, nec cum inſidia-

Ieſus Idumæos vt in ciuitate contra Zelotas auxilium ferant hortatur.

Zelotæ templum ad excurſus & ad perfugium elegerunt.

Ieſus Idumæos de diſcordijs indicare rogat.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

inſidiatoribus metrapoleos maneatis. Nam etſi maximè quenquam noſtrum ſuſpicamini Romanis collocutum, obſeruare vobis itinera licet: tumq́; demum tueri metropolim, cum factum aliquid huiuſmodi patuerit, quale delatum eſt, & in autores eius, ſi conuicti fuerint, vindicare. Non enim vos præueniunt hoſtes, iuxta ciuitatem ſedibus poſitis. Sin horum nihil vobis gratum aut mediocre videtur, ne portarum clauſtra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Ieſus loquebatur. Idumæorum autem multitudo nequaquam animum aduertebat, ardens iracundia, quòd non paratum habuiſſet introitum: proq́; armis inter ſe duces indignabantur, captiuitatem eſſe exiſtimantes, ſi ea quibuſdam iubentibus depoſuiſſent. Vnus autem ducum Simon filius Cathlæ, vix placato ſuorum tumultu, ſtans in eo loco vnde exaudiri à Pontificibus poſſet, non iam mirari ſe ait, ſi libertatis propugnatores in templo obſiderentur incluſi, cum illi cuncta genti communem clauſerint ciuitatem: & Romanos quidem fortaſſe, coronatis etiam portis recipere ſint parati, Idumæos autem ex turribus alloquantur, captaq́; iubeant pro libertate arma proijcere: cognatisq́; non credentes cuſtodiam ciuitatis, iudices eos diſcordiarum fieri velint: & alios accuſando quòd indemnatos ciues occiderint, ipſi totam damnent ignominia nationem. denique vrbem omnibus alienigenis religionis cauſa patentem, nunc domeſticis præcluſiſtis. Valde enim contra vos feſtinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellum: qui ob hoc adeſſe properauimus, vt vos ſeruaremus liberos. Nempe taliter vos etiam hi quos obſidetis læſere, tamq́; veriſimiles puto ſuſpiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reſpub. defenſores ſunt intus in cuſtodia tenentes, genere coniunctiſſimis gentibus ſimul vniuerſis ciuitatem præcluſam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumelioſis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq́; potentiæ alijs, qui vos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem veſtri ſermonis tulerit, cum rerum repugnantiam videat? Etenim vobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namque ipſi nos à patrijs ſacris arcetis) rectè quis eos incuſauerit qui cuſtodiuntur in templo, quòd cum auſi eſſent plectere proditores, quos viros nobiles & innocentes pro ſocietate facinoris dictitatis, non à vobis inceperint, ſummaq́; proditionis membra præciderint? Sed licet illi molliores quàm res poſcebat inuenti ſint, nos tamen domicilium Dei ſeruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq́; foris irruentes, quàm intus inſidiantes, hoſtes pariter vlciſcemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec aut vos Romani reſpiciendo liberent, aut ipſi recuperata libertatis cura mutemini.

Ieſu ad Idumæos orationis finis.

Simonis Idumæorũ ducis ad Ieſu orationem reſponſio.

Idumæi, quod Hieroſolymitani clauſerint illis ciuitatem ægrè ferunt.

Idumæorum in Pontifices & ciues probra.

CAP. VII.

De clade Iudæorum ab Idumæis facta.

His *dictis Idumæorum quidem multitudo clamore conſenſit: Ieſus autem triſtis receſſit, cum nec Idumæos quicquam ſentire moderatum, & duplici bello oppugnari ciuitatem videret. Quippe nec Idumæorum tumor & ſpiritus quieſcebat, indignè ferentium contumeliam quòd eſſent ciuitate prohibiti: & quòd Zelotarum vires eſſe firmas crediderant, erubeſcentium, poſtquam nihil eos ſibi auxiliari poſſe viderent, vt iam veniſſe pœniteret. Pudor autem nulla re penitus geſta redeundi, pœnitudinem ſuperabat. Itaq́; ibidem propè murum temerè ta-*

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Idumæi propè murum tabernacula ponunt.

Infinita hyems.

bernaculis poſitis, manendum eſſe ſtatuere. Infinita verò hyems nocte illa venit, ventiq; violenti cum imbribus orti ſunt, & crebra fulgura, horrendaq; tonitrua, concuſſaq; terra vaſti mugitus: certumq; erat apud omnes, hominum exitio mundi ſtatum eſſe turbatum, neque paruum quid rerum hæc ſigna portendere. Vna verò Idumæis & oppidanis erat opinio: illis quidem, iraſci Deum militiæ cauſa, exiſtimantibus: neque ſe poſſe euadere, ſi aduerſus metropolim arma mouiſſent: Anano autem eiusq; ſocijs, etiam ſine prælio viciſſe: Deumq; pro ſe bellum adminiſtrare credentibus. Sed profectò falſi erant interpretes futurorum, & quæ ſui paſſuri eſſent, contra hoſtes fore diuinabant. Verùm Idumæi quidem cateruatim denſatis corporibus inuicem ſe fouebant, ſcutiſq; contextis protecti capita, minus pluuia lædebantur: Zelotæ autem magis illorum quàm ſuo periculo cruciabantur: collectique deliberabant, ſi quam reperire ſubſidij machinam illis poſſent. Horum autem ardentioribus videbatur, vi armorum cuſtodes inuadere: atque in ciuitatem impetu facto palàm portas auxiliatoribus aperire. nam & cuſtodes ex improuiſo, & quòd plures inermes ac belli expertes eſſent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi poſſe: quoniam domi quiſque propter hyemem contineretur. quin etſi periculum aliquod interuenerit, quiduis ſubire ſatius, quàm negligere tot copias ſui cauſa turpiter perituras. at qui prudentiores erant, vim adhiberi diſſuadebant. non enim ſui tantum cauſa cuſtodes ampliari, ſed etiam ciuitatis murum videbant propter Idumæos diligentius cuſtodiri: & vbique adeſſe Ananum, omnibuſq; horis inuiſere cuſtodias exiſtimabant. ſed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa verò, non ſua deſidia requieuerat, ſed vt & ipſe & cuſtodum manus fato duce interirent. Nanque iam nocte prouecta, & gliſcente hyeme, cuſtodes in porticu diſpoſitos opprimit ſomnus. At Zelotis conſilium ſubit, vt ſerris templo ſacratis portarum vectes ſecarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, ventorum ſonus, & crebra tonitrua: fanoque egreſſi, ad murum clanculo veniunt, ſeratamq; portam, quæ verſus Idumæos erat, aperiunt. Illi autem primùm Ananum conari aliquid ſuſpicati, vnuſquiſque dextram ad gladium, quaſi repugnaturi applicant maturè: deinde his qui ad ſe venerant agnitis, intrò ibant. Qui quidem, ſi tunc manus vertere in ciuitatem voluiſſent, nihil obſtabat quò minus totus populus interiret: tanta ira ferebantur. verùm Zelotas primò eximere cuſtodia feſtinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant ne deſpicerent malis obſeſſos, quorum gratia venerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim cuſtodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: ſed ſi ſemel eos concitaſſent, iam illos contineri non poſſe, quin ſi ſenſerint congregentur, & per aſcenſus nitentibus ſe opponant. Idem igitur Idumæis viſum eſt: iamque in templum per ciuitatem ſubibant, cum ſuſpenſi Zelotæ aduentum eorum præſtolarentur. Denique his ingreſſis, etiam ipſi confidenter ex interiori fano progreſſi ſunt, mixtique Idumæis in cuſtodes irruerunt. Cæſis autem nonnullis, quos ſomnus oppreſſerat, omnis multitudo ad clamorem vigilantium ſuſcitata eſt, raptiſque armis ad repugnandum non ſine ſtupore properabant. Ac primum quidem Zelotas ſolos conari aliquid ſuſpicantes, quaſi eos ſuperaturi numero confidebant: vbi verò foris alios circunfundi viderent, Idumæos irrupiſſe ſenſere. Et maior quidem pars eorum, armis pariter animiſq; depoſitis in queſtibus erant. pauci

Zelotæ cuſtodes inuadere, atq; in ciuitatem impetu facto palàm portas auxiliatoribus aperire conantur.

Cuſtodes in porticu diſpoſitus ſomnus opprimit.

Idumæi noctu Zelotarum ope Hieroſolymam ingrediũtur.

Idumæi Zelotis in templo ſeſe coniungunt, & in cuſtodes irruunt.

Pauci verò iuuenum fortiter cõmuniti, occurrendo Idumæis, aliquandiu ſegniorem multitudinem protegebant: alij cladem ciuitatis habitatoribus nunciabãt. Illorum autem auxilio venire nullus audebat, cognito Idumæos irrupiſſe: ſed ipſi quoque irrita vociferantes, cum fletibus reſpondebant: plurimusq́ mulierũ vlulatus ſuſcitabatur, ſi quando cuſtodum quiſquam in periculum aliquod incidiſſet. Quin & Zelotæ Idumæorum clamorem geminabant, magisq́ horribiles tempeſtas faciebat omnium voces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natura crudeliſſimi ad cædes erant, & hyeme grauiter afficiebantur, proptereaq́ his qui ſe excluſerant vt inimicis vtebantur, tam ſupplicantibus quàm repugnantibus infenſi. Multos enim cognationem referentes, vtq́ commune phanũ reuererentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugiendi locus, neque ſpes ſalutis erat. Compulſi autem circa ſe, magis quàm vi oppreſſi laniabantur, cum recedendi ſpatium non daretur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem quid agerent, in ciuitatem ſe præcipitabant: miſeri (vt mihi videtur) eò quòd fugiebant crudelius ſubeuntes exitium, donec templum exterius ſanguine redundauit. Octo autem millia & quingentos mortuos dies inuenit. Nec tamen his Idumæorum ira ſatiata eſt: ſed verſis in ciuitatem manibus, omnes domos diripiebant: quemq́ fortuitò inueniſſent, morti dabant. Et cætera quidem multitudinis cædem ſuperuacuam eſſe ducebant: pontifices autem peruestigabant, & in illos plerique ferebantur, ſtatimq́ comprehenſos obtruncabant: ſtantesq́ ſuper eorum cadauera, nunc Anano populi beneuolentiam, nunc Ieſu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autem impietatis progreſſi ſunt, vt etiam inſepultos eos abiecerint: cum præſertim Iudæis tanta ſepulturæ cura ſit, vt etiam iudicio cruci ſuffixos, ad occaſum ſolis deponant atque ſepeliant. Et quidem non errauerim, ſi Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuiſſe principium, & ex illo die muros euerſos, remq́ publicam Iudæorum perijſſe, quo pontificem rectoremq́ ſalutis ſuæ iugulatum in media ciuitate viderunt. Erat autem & aliàs vir laudabilis atque iuſtiſſimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autẽ maximè fautor erat, & is qui populi affectaret imperium. Commodis autem proprijs communes ſemper vtilitates anteponebat, ſuper omnia paci ſtudens. Sciebat enim Romanos non poſſe expugnari: ac proſpiciebat, ſi paciſci vtiliter nequiſſent Iudæi, omnino eos perituros. vt autem breuiter dicam, cum Anano viuo ad tranſactionem veniſſent. Mirus enim erat dicere, mirus populo perſuadere quæ vellet. Iam verò impedientes bellantesq́ ſubegerat. Plurimum autem moræ ſub tali duce attuliſſent Romanis. Huic iunctus erat Ieſus, illo quidem comparatione inferior, ſed præſtans cæteris: vt putem Deum, qui tanquam violatam ciuitatem perire flammis, purgariq́ ſancta vellet, conſulto defenſores eorum, & qui eâ chariſſima ducerent, amputaſſe. Itaque paulo antè ſacris indumentis amictos, & toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq́ vndiq́ in ciuitatem commeantibus venerabiles habebantur, iacere nudos prædam canibus ac feris videres. Quos quidem viros ipſam puto gemuiſſe virtutem, tantum licuiſſe vitijs flentem.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Immanitas Idumæorum & Zelotarum in Hieroſolymitanos.

Ananus & Ieſus Pontifices obtruncãtur.

Anani mors excidij ciuitatis principium.

Laus Anani Pontificis.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER V.

SVMMA CAPITVM LIBRI V. DE BELLO IVDAICO.

I. De altera ſtrage & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.
II. De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.
III. De Gadarenſium deditione & ſtrage.
IIII. De captis oppidis quibuſdam, deſcriptioque ciuitatis Hierichuntæ.
V. Lacus Aſphaltites.
VI. Geraſæ deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.
VII. De Simone Geraſeno nouæ conſpirationis principe.
VIII. De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.
IX. De Simonis geſtis contra Zelotas.
X. De Veſpaſiano in Imperatorem electo.
XI. Aegypti deſcriptio & Phari.
XII. Veſpaſianus Ioſephum captiuitate liberat.
XIII De Vitellij morte & moribus.
XIIII. Titus mittitur contra Iudæos à patre.

CAP. I.

De altera ſtrage, & reditu Idumæorum, Zelotarumque crudelitate.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 79.

Zelotarum & Idumæorum crudelitas.

ANANO quidem & Ieſu eiuſmodi finis euenit. Poſt illos verò tam Zelotæ quàm Idumæi paßim plebem, quaſi nefandorum animalium gregem, irruendo mactabant. Et vulgus quidem in quolibet loco deprehenſum necabatur: correptos autem nobiles & adoleſcentes, vinctos in carcerem concludebant, ſpe, nonnullos eorum ſibi poſſe ſociari nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, ſed cuncti mortem præoptauerant, dummodo ne aduerſus patriam communem nequißimè conſpirarent: ſæuißima tamen ante cædem verbera ſuſtinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq́; iam corpus non ſufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur. quos autem die cepiſſent, eos in cuſtodiam nocte ducebant: extractosq́; inde, ſi quos mori contigiſſet abijciebant, vt vinctis alijs locus eſſet. Tantus autem populum pauor occupauerat atq; formido, vt ne flere quidem palàm quiſquam, ſiue ſepelire proprium funus auderet: ſed erant occultæ clauſorũ etiam lacrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumſpectantes gemebant. paria nanque his qui lugebantur, etiam qui luxiſſent ilico patiebantur. exiguam verò nocte ſublatam terram manibus, corporibus inijciebant, & nonnunquam die, ſi quis fuiſſet audacior.

Duodecim millia nobilium pereunt.

Duodecim autem millia hoc modo nobiliũ periêre. Illi autem iam ob cædes exoſi, nullo pudore iudicij vim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cùm illuſtrium quendam Zachariam Baruch filiũ interficere decreuiſſent (iritabantur enim quòd nequißimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq́; locuples) neque ſolum fortunarum eius direptionem ſperarent, ſed etiam remotum iri virum ad ſe deijciendos potentem, ſeptuaginta plebeiorum honeſtißimos ex præcepto conuocant, iudicum ſpecie poteſtate carentes, & apud eos Zachariam, quaſi res proderet Romanis, accuſant: quodq́; ad Veſpaſianum proditionis cauſa miſiſ-

ſa miſiſſet. Sed neq; argumentum, neq; vlla probatio criminis erat. ipſi autem miſiſſe dixerunt, & hoc haberi pro fide veritatis volebant. Zacharias autẽ vbi nullam ſpem ſalutis ſibi relictam eſſe vidit. per inſidias nõ in iudiciũ, ſed in carcerem ductus, vitæ ſuæ deſperationem libertate non priuauit: ſed exorſus veri quidem ſimilitudinem obiectorũ deriſit, & illata ſibi crimina breuiter diluit: in accuſatores autem oratione conuerſa, omnes eorum iniquitates per ordinem proſecutus eſt, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelotæ verò obſtrepentes, vix à gladijs temperabant, ſpeciem cauillationémque iudicij ſui vſque ad finem permanere cupientes, & præter hoc iudices experiri, an periculoſo tempore iuſtitiæ memores forent. Igitur omnes ſeptuaginta pro eo ſententiam ferunt, & pro eo mori, quàm ſibi aſſcribi eius interitum maluere. Illo verò abſoluto Zelotarũ clamor tollitur, & vniuerſi quidem iudicibus iraſcebãtur, qui ſimulationem datæ ſibi poteſtatis non intellexerant. duo verò ex audaciſſimis aggreſſi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquiunt, & à nobis de abſolutione ſententiam certiorem: eumq; ſtatim in ſubiectam vallem de templo proijciunt. Iudices verò, contumeliæ cauſa verſis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum pepercerant, vt diſiecti per ciuitatẽ, nuncij fierent apud omnes ſeruitutis. Idumæos autem iam veniſſe pœnitebat, neque his geſta placebant. Quibus collectis, Zelotarum quidam ſecretò indicabat vniuerſa: & quæcunque hi qui eos aduocauerant ſceleratè feciſſent, omnia demonſtrabat: arma quidem cepiſſe eos, quaſi Romanis à pontificibus metropolis proderetur, reperiſſe autem nullum proditionis indicium. Illos verò qui tutari eam ſimularent, & belli facinora auſos & tyrannidis ab initio quidem prohibendos fuiſſe. Verum quia ſemel in ſocietatem inteſtinæ cædis incidiſſent, finem delictis adhibendum, neque vires hominibus ſuggerendas morem patrum deſtruentibus. Nam etſi portas grauiter ferrent ſibi atque in oppidum aditum eſſe præcluſum, pœnas ab his qui prohibuerant eſſe repetitas: & Ananum quidem peremptum, vna verò nocte populum totum penè conſumptum. Quarum rerum multos quidem ſuorum pœnitere ſentirent: eorum autem viderent, à quibus rogati eſſent, crudelitatem immenſam: ne ipſos quidem per quos ſalui erant erubeſcentium. in oculis enim auxiliatorum peſſima facinora committere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quatenus ea non prohibeant, neq; ab his ſeparentur. Debere igitur (quoniam de proditione quæ dicta ſunt, calumniam fuiſſe patuiſſet, nullusq; Romanorum impetus timeretur, aduerſus ciuitatem verò inexpugnabilis eſſet potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; ſocietatem vitando cuncta diluere flagitia, quorum non ſpontè, ſed decepti participes extitiſſent. Perſuaſum eſt Idumæis. Et primum eos qui erant in cuſtodijs ſoluunt, propè ad duo millia popularium, ſtatimq; relicta ciuitate ad Simonem veniunt, de quo paulò poſt commemorabimus: deinde domum ex Hieroſolymis abiere. Euenit autem eorum diſceſſum vtriſq; pariter inopinatum videri. nam & populus neſcius pœnitudinis, paululum fiducia recreatus eſt, velut inimicis leuatus: & Zelotarum creuit inſolentia, quaſi non auxilijs caruiſſent, ſed ijs eſſent liberati, quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabant. Denique nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: ſed feſtinatis quidem conſilijs in rebus ſingulis vtebantur: quæ vero placuiſſent, ipſa cogitatione citius peragebãt. Maximè autem in viros fortes atque inſignes cædibus ſæuiebant: cum inuidia

nobilitatem

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Zacharias à Zelotis capitis damnatus.

Septuaginta Iudices pro Zacharia ſententiam ferunt.

Zacharias in medio templo interficitur.

Idumæis Zelotarum ſcelerata facinora quidam prodit.

Idumæi domum ex Hieroſolymis abeũt.

Zelotarum poſt Idumæorum abitum facinora & ſcelera.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Mors Gorionis, & Nigri Peraitæ.

nobilitatem abſumerent metu virtutum: vnamq́, cautionem putarent, nullum optimatum ſupereſſe. Itaque occiſus eſt cum multis alijs Gorion, dignitate ſimul & genere præſtans, & plus poſſe populum gaudens, plenusq́, ſpiritu, libertatis amator, vt nullus alius Iudæorũ, quem tamen libertas præter alias virtutes perdidit. Sed ne Peraita quidem Niger eorum manus effugit, bellis cum Romanis geſtis vir ſtrenuus comprobatus: qui etiam ſæpe vociferans, & cicatrices oſtendens, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus verò extra portas, deſperata iam ſalute, ne ſepultura careret ſupplicabat. Illi autem prius interminati, quòd humum ei quam deſiderabat conceſſuri non eſſent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis vltores imprecatus eſt: famemq́, præter bellum ac peſtilentiam, & adhac omnia ipſorũ mutuas manus: eaq́, vniuerſa confirmauit apud impios Deus, & quod iuſtiſſimum eſſet effecit, vt audaciam ſuam quam primum experirentur inter ſe diſſidentes. Niger quidem occiſus, quem habebant de oppreſſione ſui metu eos leuauit. Pars autẽ plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occaſio. Namq́, alij quòd iamdudum alijs ciuibus reſtitiſſent interficiebantur: qui verò nihil offenderãt, ſubitas pacis tempore cauſas excipiebant: Et qui omnino liberè eos non adiſſent, pro contemptoribus: qui verò obſequentes, pro inſidiatoribus habebantur: vnaq́, maximorum criminum & mediocrium pœna, mors erat. neque euaſit quiſquã, niſi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Nigri preces reipſa fuiſſe adimpletas, exitus declarat.

CAP. II.

De inteſtina diſcordia Hieroſolymorum.

Veſpaſianũ Romani milites incitant.

ROMANI *autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hoſtiũ diſſenſionem lucrum ſibi eſſe cenſentes: & Veſpaſianũ, penes quem ſumma rei poteſtas erat, incitabant, diuina prouidentia dicentes auxilio in ſemet hoſtes eſſe conuerſos: veruntamen velox eſſe momentum, & Iudæos citò in concordiam redituros, aut inteſtinis malis defeſſos, aut redactos in pœnitudinem. Ad quos Veſpaſianus ait: Plurimũ eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus poſſent oſtentare potius cum periculo, quàm ſecum quid eſſet vtile reputare. Nam ſi ſtatim ciuitatem aggrederentur, ipſos cauſam hoſtibus fore concordiæ, ac vires eorum etiamnunc vigentes in ſe prouocaturos. Sin operirentur, paucioribus ac moderatioribus his vſuros domeſtica ſeditione conſumptis. Deum namq́, melius quàm ipſos diſponere, qui ſine labore Iudæos Romanis traderet, nulloq́, periculo exercitui victoriam condonaret. Proinde manib. proprijs intereuntibus inimicis, maximoq́, malo, hoc eſt ſeditione turbatis, debere ſe potius periculorum ſpectatores eſſe, quàm cum hominibus mortem appetentibus atque inteſtina rabie inſanientibus confligere. Si quis autem putauerit victoriæ gloriam ſine prælio fieri viliorem, ſciat, inquit, armorum incerto exitu commodius eſſe commodè perficere quod intendit. Neque enim manu præclaros eſſe minus laudabiles, qui paria geſſerint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hoſtes imminuerentur, etiam milites ex laboribus aſſiduis recreatos valentiores ductum iri. Præterea non id eſſe tempus, vt maturè occupanda videatur victoriæ claritudo. nec enim armis fabricandis aut maris, vel auxilijs congregandis Iudæos operam dare, atque ideo moras differentibus nocituras: ſed bello domeſtico ac diſſenſione tumidos, miſerabiliora pati quotidie, quàm ipſi eos captos*

Veſpaſianus hoſtib' domeſtica ſeditione conſumptis victoriã expectat.

An.mūdi 4032. A nato Chriſto 70.

captos afficerent intromiſſi. Proinde ſiue quis ſecuritatem conſideret, ſinendos eſſe qui ſemet abſumerent: ſiue facti gloriam clariorem, nequaquam manus inteſtino morbo laborantibus afferendas: ſiquidem ratione recta diceretur, non ipſorum, ſed diſcordiæ fuiſſe victoriam. Hæc Veſpaſianus: eiq; dicenti rectores militum conſentiebant: moxq; apparuit quàm vtile fuiſſet eius conſiliū. Namq; in dies ſingulos multi ad eum confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis, quòd omnes exitus cuſtodibus obſidebantur. Et ſi quis ibi qualibet ex cauſa deprehenſus fuiſſet, velut ad Romanos ire cuperet, interficiebatur: qui tamen eis dediſſet pecuniam, ſaluus abibat: & qui non dabat, ſolus proditor habebatur. Reſtabat igitur, pecunioſis fugam redimentibus, ſolos pauperes iugulari. Mortui verò per omnes vias coaceruabantur innumeri, multiq; etiam transfugere cupientium, rurſus in ciuitate perire præoptabant. nam ſpe ſepulturæ in patria mori tolerabilius videbatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuiauerant, vt neque intus, neque per itinera occiſis humum concederent: ſed veluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura diſturbare pepigiſſent, ſuaq; in homines iniuſtitia diuinitatem quoque polluere, ita ſub ſole putreſcere mortuos relinquebant. Sepelientibus autem ſuorum corpora, idem quod transfugis, imminebat ſupplicium mortis: ſtatimq; ſepultura indigebat, qui hanc alteri præſtitiſſet: & vt breuiter dicam, nulla tam bona, quàm miſericordia, perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; irritabantur noxij, quæ miſeranda vidiſſent, à viuis in mortuos, à mortuis in viuos iracundiam transferentes. Modum autem excedente metu, ſuperſtitibus mortui adepti requiem beatiores videbantur: & qui erant in cuſtodijs comparatione ſui cruciatus, inſepultos quoq; fortunatiſſimos demonſtrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur, ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; reſponſis tanquam vulgaribus fabulis illudebant. Cum verò multa contempſiſſent de virtute ac vitijs ſtatuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, vera eſſe exitu probauere. Vetus enim quidam ſermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, ſancta quoque flammis exurenda eſſe lege belli, cum ſeditio fuiſſet exorta, fanumq; Dei propriæ manus antè violaſſent. Quibus Zelotæ, nihil de eorum fide dubitantes, miniſtros ſe præbuerunt.

Multi Iudæi fugiendo Zelotas ad Veſpaſianum confluunt.

Zelotarum in mortuos pariter atq; viuos crudelitas.

CAP. III.

De Gadarenſium deditione & ſtrage.

AT Ioannes iamdudum tyrannidem affectans, parem cum ſimilibus honorem habere dedecus exiſtimabat: paulatimq; ſibi nequiores adiungens, ab eorum affectione ſeparabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, ſuaq; iubendo imperioſius, quod ſolus dominari cuperet non latebat: eiq; ſociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atq; fallacia perſuadere quæ vellet) multi verò propterea quòd ſibi tutum eſſe ducebant, priorum delictorum cauſas vni potius aſcribi quam omnibus. Ad hæc quia manu ſtrenuus erat, & bonus conſilio, ſatellites non paucos habebat, etſi magna pars eum contrariæ factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nonnihil valebat, graue putantes, vt paulo antè pari ſuccūberent. Plus autem metus eos, ne ſub vnius poteſtate viuerent, exagitabat. nec enim facilè ſperabāt eum, ſi ſemel obtinuiſſet, deijci poſſe: occaſionemq; in ſe habiturū timebāt, quòd in principio reſtitiſſent. Proinde quiſq;

Ioannis ſuperbia & ambitio.

Magna pars contrariæ factionis deficit à Ioanne.

An. mūdi 4032. A nato Chriſto 70.

bello potius quiduis pati decreuerat, quàm ſponte ſeruiens mancipij loco perire. Hinc igitur ſeditio diuiditur, & Ioãnes in cõtraria diſſentientibus parte regnabat. Sed inter ipſos quidē munita omnia erant cuſtodibus: nihilq; aut parū agebatur, ſi quãdo armis prælīū laceſſebãt. in populū verò vel maximè contentionē ſuſceperunt, & quis maiorē prædā caperet, vtrinq; certabāt. Cum tamen ciuitas

Trium malorum ingentium tempeſtas Hieroſolymis.

triū malorū ingentiū tēpeſtate laboraret, hoc eſt belli, dominationis, itemq; ſeditionis, eorū cōparatione bellū popularibus mediocrius videbatur. deniq; relictis ſedibus patrijs ad alienigenas profugiebāt: & Romanorū beneficio ſalutem, quā inter ſuos deſperauerāt, aſſequebātur. Quartū verò præterea malū commotum eſt gentis exitio. Haud procul ab Hieroſolymis caſtellum erat validiſsimū, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis Regibus

De ſicarijs qui Maſſadam caſtellum occupauerant.

ædificatum, quod Maſſada dicebatur: id occupauerant qui vocantur ſicarij, quòd à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otioſum eſſe viderent, apud Hieroſolymam verò Iudæos dominatione atque diſcordia ſeceſsiſſe, maiore facinora aggrediuntur. Die feſto azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam ſalutis, qua ex Ægyptiorum ſeruitio liberati, in terram patriam deuenerunt, ſolenniter celebratur) nocte deceptis qui ſibi erant oppoſiti, municipium quoddam Engaddi inuaſere: vbi pugna quidem Iudæos antè præuentos atque diſperſos, quam arma caperent ſiue concurrerent, ciuitate pepulere. eos verò qui in fuga defecerunt, mulieres videlicet ac pueros, ſupra ſeptingentos interfecerunt. ædibúſque deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Maſſada portauerunt. & illi quidem omnes circum caſtellum vicos, totamq; regionem populabantur, non paruo vn-

Cædes & deuaſtatio per vniuerſam Iudæam.

dique perditorum ad eos numero in dies ſingulos confluente: ſimul autem concitati ſunt etiam per ſingulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quieſcebant.

Simile.

Ac velut in corpore, ſi quando principale membrū tumor afficit, omnia pariter ægrotare neceſſe eſt: ita propter ciuitatis tumultum atque diſcordiam, etiam qui foris erant nequiſsimi prædarum inuenere licentiam. Singuli verò vicis proprijs dilaceratis, deinde in ſolitudinem recedebant. Congregati autem & cateruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures verò quam latrocinalis conſpiratio, in templa & oppida ferebantur. Et ſequebatur quidem, vt in bello fieri ſolet, ab his eos malè affici quos petijſſent. verum præueniebatur vltio, cùm mox latrones à præda refugerent: nullaq; pars erat Iudææ, quæ non vnà cum Hieroſolymis præcellentiſsima ciuitate interiret. Hæc Veſpaſiano à transfugis indicabantur. nam licet omnes exitus à ſeditioſis cuſtodirentur, & cum

Transfugæ Veſpaſianum & opem ferre ciuitati, & reſeruare populi reliquias hortantur.

quis ad eos acceſsiſſet interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clàm profugerent: ducemq; Romanorum & opem ferre ciuitati, & reſeruare populi reliquias hortarētur. multos enim, quòd benè Romanis vellent, perijſſe, multos adhuc in periculo dicebant eſſe ſuperſtites. Ille autem iam tum miſerans eorum calamitates, propius ad eos velut Hieroſolymā obſeſſurus accedit, re autem vera vt ciuitatem obſidione liberaret: ſpe autem ante reliqua ſubigendi, nullúmq; impedimentū extrinſecus obſidioni relinquendi. Cum igitur veniſſet in Gadara, transamnianæ regionis metropolim validiſsimam, menſis Martij quarta die ciuitatem ingreditur. iam enim optimates, ignorantibus ſeditioſis, legatos ad eum de traditione miſerant, tàm pacis deſiderio quàm ſuis patrimonijs metuentes. multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici neſcie-

neſciebant, niſi quod Veſpaſiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem ſe retinere poſſe deſperabant, quòd & inteſtinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abeſſe videbant à ciuitate Romanos. ſi verò fugere decreuiſſent, ſine ſanguine id facere, nullaq́ à noxijs pœna repetita, non honeſtum ſibi putabant. Itaque Doleſum comprehenſum (nanque is non dignitate ſolum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, ſed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaq́ iracundia mortuo verberato, extra ciuitatem dilapſi ſunt. Iam verò propius accedente Romano exercitu, Gadarenſium populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatẽ recepto, ſidei dextras ab eo accepit: equitumq́ & peditum præſidia contra fugitiuorum excurſus. muros enim prius quã id Romani peterent, ipſi deſtruxerant: vt eo ſibi fides eſſet, quod pacem diligerẽt, ſi bellum gerere ne volentes quidem poſſe viderentur. Veſpaſianus autem miſſo Placido cum D. *equitibus ac tribus millibus peditum aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant, ipſe cum cæteris militum copijs Cæſaream regreditur. At fugitiui poſtquàm equites repente à tergo inſequentes videre, prius quàm in manus venirent, in vicum quendam, cui nomen eſt Bethenabrin, ſe recepere. vbi reperta non paucorũ iuuenum multitudine, hisq́, partim volentibus, partim vi armatis, temerè contra Placidum eiusq́ milites proſiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum receſſerunt, ea ſimul arte, vt eos à muro longius prouocarent. deinde loco opportuno circundatos, telis agentes eminus ſauciabant. Itaque fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudæi, qui verò manus conſeruiſſent, à peditibus trucidabantur, nihil plus audaciæ demonſtrantes. condenſos enim aggrediendo Romanos, armis non ſecus ac muro ſeptos, ipſi quidem telis aditum non inueniebant, neque ſufficiebant aciem rumpere: illorũ autem transfigebantur telis, & immaniſsimis feris ſimiles ruebant vltro in ferrum, & ſternebantur, alij gladijs ora percuſsi, alij ab equitibus diſsipati: quoniam cura erat Placido, curſum eorum à vico intercludere: aſsiduéq́ prætercurrens ea parte, cedentesq́ reflectens, vnà etiam libratis ſagittarum ictibus vtebatur: hisq́ proximos interficiebat. metu verò longè fugientes auertebat, donec elapſi qui fortiores erant ad murum effugêre. Eius autem cuſtodes quid agerent neſciebant. Nec enim excludi Gadarenſes ſuorum cauſa patiebantur, & ſi eos recepiſſent vnà cum his ſe perituros videbant. quod etiam contigit. Illis enim compulſis ad murum, penè cum his Romanorum equites irrupere. Portis autem antè præcluſis, amoto milite Placidus ad veſperam vſque acerrimè oppugnato muro pariter ac vico potitus eſt: ibiq́ tunc vulgus quidem iners occidebatur, fortiores verò fugam petebant. domus verò à militibus diripiebantur, & vicus igni traditus eſt. Qui verò inde euaſerant, totam ſecum illam regionem ad fugam incitarunt: & extollendo proprias calamitates in maius, totumq́ Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes vndique commouerunt. plurimo autem numero aucti, in Hierichunta ſeceſſerunt. hæc enim etiam tunc eorum ſpem ſalutis fouebat, quod eſſet valida & populoſa. Placidus verò equitibus, rebusq́ antè proſperè geſtis fretus, eos inſequebatur: & vſque ad Iordanem quidem ſemper quos occupabat, morti dabat. omem verò ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quòd auctum imbribus vadum tranſire non poterant, aperto prælio aggreditur. Itaq́ neceſsitas eos ad pugnam compulit, quòd fugæ locum non haberent: prætentiq́ ad ripæ longitudinem, tela equitum & incurſus excipiebant.*

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Gadarenſium populus Veſpaſianũ cum acclamationib' in ciuitatem recipit.

Placidi cum fugitiuis conflictus.

Placidus Bethenabrin expugnat & igni tradit.

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70. *pιebant, à quibus multι perculſi, in fluuium ceciderunt. nam qui manibus eorum caſi ſunt, tredecim millia fuerunt. alij cùm vim ſuſtinere non poſſent, in* Placidi de fugitiuis Iudæis victoria. *Jordanem ſpontè deſilierunt. erat autem numerus infinitus. & præterea captæ ſunt circiter duo millia virorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & aſinorum, itemq́ camelorum & boum. Iudæis quidem hoc vulnus inflictum quamuis par ſuperioribus, maius tamen ſeipſo viſum eſt: non ſolum quòd eam totam regionem quâ fugerant, cædes repleuerant, ſed etiam quòd refertus mortuis Jordanis peruius non erat. & Aſphaltites quoque lacus repletus erat ca-* Placidus in Iudæos ſecunda fortuna vtitur. *daueribus, quæ per multa flumina deuoluta ſunt. Placidus autem ſecunda fortuna vſus, in vicos proximos & municipia contendit. captisq́ Abila, & Iuliade, & Beſemoth, omnibusq́ ad lacum Aſphaltiten vſque, idoneos ex transfugis vbique collocat. deinde milite ſcaphis impoſito, eos qui in lacum refugerant ſubegit. Et trans fluuium quidem tota regio Romanis ceſſit, & vbique omnia vſq́ ad Macharunta deuicta ſunt.*

CAP. IIII.

De captis oppidis quibuſdam, deſcriptioque ciuitatis Hierichuntæ.

Motus in Gallia. HÆC *autem dum aguntur, motus circa Galliam nunciatur, & quòd Vindex vnâ cum optimatibus indigenarum à Nerone defeciſſet, de quibus alibi diligentius ſcriptum eſt. Veſpaſianum verò ad impetum belli quæ nunciata ſunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq́ imperij pericula proſpicientem: cum ſi partes orientis antè pacaſſet, minus Italiæ metuendum exiſtimaret. Obſtante autem hyeme, per ſubactos interim vicos atque oppida præſidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ vaſtata fuerant inſtaurabat. Prius tamen comitatus militum copijs quas Cæſaream adduxerat, in Antipatridem venit: ibique per biduum ciuitate compoſita, tertia die vaſtando, inflammando, omnemq́ ſubuertendo circum Thamnam toparchiam, in Lyddam & Iamniam procedebat. Et cùm ſeſe vtraque tradidiſſet, cõſtitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta peruenit: occupatoq́ ad me-* Veſpaſianus vniuerſum Iudæã perſcrutatur. *tropolim earum aditu, caſtra muro circundat. Quintaq́ in his relicta legione cum cætera manu in Bethlepton toparchiam proficiſcitur: eaq́ & vicina regione itemq́ circum Jdumæam igne conſumptis, caſtella quidem locis opportunis muniuit. Captis autem duobus vicis in media Idumæa poſitis, hoc eſt Begabri & Caphartophan, plus quàm decem millia hominum peremit: propè autem ad mille cepit. exactaq́ inde cætera multitudine, non paruam militum ſuorum partem ibi conſtituit, qui omnia montana loca incurſando vaſtabant. Ipſe autem cum reliquo exercitu in Iamniam rediјt: vnde per Samaritidem, ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, ſecũdo Iunij menſis die in Coreã deſcen-* Veſpaſianus in Hierichuntem peruenit. *dit: ibiq́ poſitis caſtris, poſtridiè in Hierichunta peruenit: in qua vnus ei rectorũ Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidem multitudo ante Romanorũ aduentũ in aduerſam Hieroſolymis montanam regionẽ diffugerat: non pauci aũt qui remanſe-* Situs Hierichuntis. *re perimuntur. Deſolatam verò offenderat ciuitatem, cui in planicie ſita nudus mons ac ſterilis imminet, idemq́ longiſſimus. à ſeptentrionali enim regione vſq́ ad Scythopolitanos agros: à meridiana verò vſque ad terram Sodomiticam &*

Aſphaltitis

An. mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Aſphaltitis lacus terminos extenditur. totus autem aſper eſt, & quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Jordanem mons alius, incipiens à Juliade ac ſeptentrionali regione, prolixus autem in meridiem vſq; ad Bacra, quæ Petram diſterminat Arabiæ ciuitatem. In hoc eſt etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidem vſq; longus. Inter duos autem montes regio, quæ Magnus campus vocatur, à Gennabara vico ad lacum Aſphaltitem vſq; patens, habet ducentorum & triginta ſtadiorum longitudinem, latitudinem verò centum & viginti, mediuſq; ab Jordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Aſphaltites & Tiberienſis natura cõtrarij. namq; alter ſalſus ac ſterilis eſt, Tiberienſis vulgò dulcis & fœcundus. æſtatiuq; tempore illa planicies ardore ſolis incenditur, & vitioſo opprimitur aëris tractu, omnibus circum aridis præter Jordanem. vnde euenit, vt palmæ quæ in ripis ſunt magis floreant, & fertiliores ſint: minus autem, quæ longè remotæ ſunt. Ad ipſam verò Hiericho largiſſimus fons eſt, rigandiſq; aruis vberrimus, iuxta veterem ſcaturiens ciuitatem: quam Ieſus Naue filius, Hebræorum ductor, primam in Chananæorum terra bello poſſederat. Hunc fontem aliquando ferunt non ſolùm terræ atq; lignorum fructus, ſed etiam fœminarum partum obtũdere ſolitum, cunctaq; pariter morbo ac peſte corrumpere. Poſtea verò manſueuiſſe, contraq; ſaluberrimum ac feraciſſimum eſſe factum ab Heliſæo quondam propheta, qui Heliæ notus fuerat atq; ſucceſſerat. Receptus enim hoſpitio ab Hierichũtis habitatoribus, quòd humaniores eos expertus erat, ipſos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus eſt: progreſſuſq; ad fontem, lagenam fictilem ſalis plenam in profluentem aquam miſit. Iuxta deinde ad cœlum dexteram tẽdens, fontiq; immergens blanda libamina, ipſum quidem precabatur vt fluenta leniret, ac dulciores aquarum venas aperiret: Deum verò vt fœcundioribus auris flumina temperaret orabat: tamq; vbertatem fructuum quàm ſucceſſionem prolis daret indigenis, nec eos genetrix filiorum aqua deficeret, quoad iuſti manerent. ad has preces ex diſciplina manibus quoq; multa operatus, fontem immutauit: & qui antea cauſa erat his orbitatis ac famis, idem victus ac fœcunditatis autor eſt effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia eſt, vt ſi attigerit modo terram, ſapidior ſit, aquis diu perſeuerantibus. vnde eo quæ largius abutuntur, exiguum emolumentum habent: quæ verò parcius, plurimum. Amplius tamen quàm cæteri fontes ſpacium rigat. & ſeptuaginta quidem ſtadijs longam, viginti autem latam planiciem permeat. optimos autem in ea paradiſos ac denſiſſimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam ſapore, quàm nominib. varia: quarum pinguiſſimæ calcib. preſſæ, plurimum mellis emittũt, non multũ alio melle deterius: quanquam & mellis altrix eſt illa regio, & opobalſami ferax, qui omniũ cariſſimus eſt fructus ibi naſcentium. itemq; cyprum & myrobalanum gignit: vt qui diuinum eſſe illum tractum dixerit, non errauerit, vbi & larga & optima generantur quæ ſunt cariſſima. Sed nec in alijs ei fructibus, aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeò multiplicatum quod ſatum eſt reddidit. Cuius rei cauſa mihi videtur eſſe aquarum vis lata, & aëris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atque diffundat: liquor autem firmis ſingula radicibus ſtringat, vireſq; ſuggerat æſtiuo tempore: quo ſic peruſta eſt illa regio, vt nihil facile procedat ac pullulet: aqua tamẽ, ſi ante ſolis ortum hauriatur, auræ ſpiritu refrigeſcit. naturáq; contrariã aëri ſumit. hyeme verò contepeſcit, eaq; merſis mitiſſima efficitur.

Magnus campus.

Duo lacus Aſphaltites & Tiberienſes.

Ad Hierico fons largiſſimus.

Miraculum ab Heliſæo factum.

Paradiſi circa Hierichuntem optimi.

Fertilitatis circa Hierichuntem cauſæ.

Aer temperatus & calidus.

An.mũdi 4032. A nato Chriſto 70.

Tanta eſt autem cœli temperies, vt quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ veſtiantur. Diſtat autem ab Hieroſolymis C L. ſtadijs, & ab Iordane ſtadijs ſexaginta: totumq́; habet à Hieroſolymis ſpatium deſertum atque ſaxoſum: ad Iordanem verò & lacum Aſphaltiten, licet humilius, æquè tamen incultum ac ſterile. Sed de Hiericho, quàm ſit fortunatiſſima, ſatis dictum eſt.

CAP. V.

Lacus Aſphaltites.

De lacu Aſphaltite.

COMMEMORATIONE autem dignum puto, Aſphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Is enim ſalſus quidem ac ſterilis eſt: nimia verò leuitate, etiam quæ grauiſſima ſunt, in eum iacta fluitant. demergi autem quis in profundum nec de induſtria facile poteſt. Deniq; Veſpaſianus, qui eius viſendi cauſa illuc venerat, iuſſit quoſdã natandi inſcios, vinctis poſt terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam vi ſpiritus ſurſum repulſos deſuper fluitare. Ad hæc mirabilis eſt coloris mutatio; quæ ter in ſingulos dies ſuperficiem vertit, & ſolis radijs variata reſplendet. Multis autem locis vomit nigras bituminis glebas, quæ ſuper vndam & habitu & magnitudine tauris ſine capitibus aſſimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitores acceſſerint, nacti quod aggeſtum eſt, ad naues trahunt: & quia lentum eſt, repletas eas abrumpere nequeunt: ſed quaſi religata ſcapha, pendet à cumulo, donec menſtruo mulieris atque vrina ſoluatur. Eſt autem vtile non modo ad compagines nauium, ſed ad corporum etiam curationẽ multis remedijs admiſcetur. longitudo lacus eſt quingentorum & octoginta ſtadiorum, qui ad Zoara vſque Arabiæ tenditur. latitudo autem centum quinquaginta ſtadijs patet. huic Sodomitica terra vicina eſt: olim quidem tàm fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exuſta, vt quæ habitatorum impietate fulminibus conflagraſſe memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; videre licet imagines, & renaſcentes in fructibus cineres: qui colore quidem ſunt edulibus ſimiles, carpentium verò manibus in fumum diſſoluuntur & cinerem Terra quidem Sodomitica fabula eiuſmodi fidem habet ex facie.

Mirabilis Aſphaltitis proprietas.

Sodomitica terra Aſphaltiti vicina eſt.

Tertul. in apologet. Cap. 39.

CAP. VI.

Geraſæ deuaſtatio, ſimul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

AT Veſpaſianus Hieroſolymorum habitatores concludi vndique cupiens, apud Hiericho & Adidam caſtellis erectis, vtrobiq; auxiliarium pariter ac Romanorum præſidia collocat. Mittit autem Geraſam L. Annium, equitatus ei parte multiſq́; equitibus attributis. Qui primo aggreſſus ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incenſis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq́; occupatum fuiſſet, flammis dabatur: omnibuſq́; tàm montanis locis quàm tota planicie bello oppreſſis, apud Hieroſolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis aſſeruarentur: eos verò, qui etiam tunc a Romanis diſ-

Geraſam L. Annius capit

ſidebant,

ſidebant, vndiq; ciuitate vallata cohiberet exercitus. Veſpaſiano autem Cæſare- An. mũdi 4032.
am reuerſo, & cum omnibus copijs in ipſam Hieroſolymam proficiſci paranti A nato Chri-
nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim & octo dies imperaſſet: ſto 70. Veſpaſiano nuncia-
de quo referre, quemadmodum dehoneſtarit imperium, nequiſsimis homini- tur Nero peremptus.
bus Nymphidio & Tigillino, & indigniſsimis libertorum permiſſa Republica:
quodq; horum captus inſidijs, ab omnibus ſuis ſenatoribus deſtitutus, cum qua-
tuor libertis fidelibus in ſuburbanum fugerit, ibiq; ſemet occiderit: & quod
multo poſt tempore, qui eum depoſuerant pœnas dederint: bellumq; per Galliam
quo pacto deſierit: & quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hi- Galba.
ſpania: & quemadmodum incuſatus à militibus, tanquam humilioris eſſet ani-
mi, in medio foro necatus ſit, & Otho declaratus ſit imperator, militesq; ſuos Otho.
contra Vitellij duxerit exercitum: necnon & Vitellij turbas, & circum Capito- Vitellius.
lium pugnam: & quemadmodum Antonius primus & Mutianus Vitellium
interfecerint, & Germanorum agmina bellumq; ciuile ſedauerint: hæc omnia
recuſaui narrare, confidens quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea
cuncta copioſe perſcripta ſunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne
interciſa pendeat hiſtoria, ſummatim ſingula deſignaui. Igitur Veſpaſianus Veſpaſianus expedi-
primò quidem in Hieroſolymam expeditionem differebat, expectans quonam tionem in Hieroſo-
vergeret imperium poſt Neronẽ. deinde vbi Galbam imperare cognouit, nihil lymam differt.
conari decreuerat, prius quàm ille quoq; ad ſe de bello aliquid perſcriberet. Mit- An. mũdi 4033.
tit autem ad eum Titum filium ſuum & ſalutatum ſimul, & vt de Iudæis A nato Chri-
mandata acciperet. Ob eaſdem cauſas & Rex Agrippa nauigauit ad Galbam. ſto 71.
Sed dum Achaiam, quòd hyems erat, longis nauibus præuehuntur, interfici
Galbam contigit, ſeptem menſibus poſt & totidem diebus. Deinde Otho ſuſcepit Galba interficitur ac
imperium, ac tres menſes Rempublicam gubernauit. Agrippa vero nihil mu- Otho imperium ſuſ- cipit.
tatione deterritus, Romam pergere ſtatuit. Titus verò diuino quodam impul-
ſu, ex Achaia ad Syriam nauigat, & maturè inde Cæſaream venit ad patrem.
Suſpenſi autem de omnibus, quaſi nutante Romano imperio, Iudæorum mili-
tiam negligebant. patria quoque metuentes, aggredi alienigenas importunum
arbitrabantur.

CAP. VII.

De Simone Geraſeno nouæ conſpirationis principe.

INTEREA *tamen bellum aliud in Hieroſolyma excitatur. Erat*
Simon Gioræ filius, patria Geraſenus, ætate iuuenis, ſed calli-
ditate poſterior Ioanne, à quo iampridem ciuitas poſſideba-
tur, viribus autem corporis audaciaq; præſtantior. ob quam ex
Acrabatena quoque toparchia, cuius rector erat, pulſus ab A-
nano Pontifice, ad latrones peruenerat, qui Maſſadam occuparant. Is autem Simon Geraſenus ad
primò quidem ita ſuſpectus erat, vt eum ad inferius caſtellum cum mulieribus, latrones peruenit.
quas ſecum adduxerat, tranſire permitterent, ipſi excelſius incolentes. rurſus
autem propter neceſsitudinem morum, fidelis eſſe videbatur. nam & ductor erat
prædatum exeuntibus, & cum ipſis territorium Maſſadæ populabatur. nec ta-
men eos ad maiora exhortando metuebat. dominãdi enim cupidus magnorum-
que appetens, quia mortẽ Anani comperit, in mõtana loca diſceſsit: ac voce præ- Simon in locis mon-
conum ſeruis libertate promiſſa, itemque liberis præmio, cunctos qui vbique fu- tanis cunctos ne-
erant nequiſsimos congregauit. Iamque validis conflatis copijs, montanos vicos quiſsimos congre- gat.
diripiebat.

An.mũdi 4033. A nato Chriſto 71.

diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus ſocijs, audebat etiam in humiliora loca deſcendere, & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multoſq; potentium vis eius & proſperè geſta ſolicitabant. nec iam ſeruorum tantum ſiue latronum exercitus erat, ſed multorum etiam popularium, tanquam Regi, parebat obſequium. Excurſus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, & in maiorem vſq; Idumæã. Vicum enim cui nomẽ eſt Nain muro amplexus, ad tuitionem ſui pro caſtello habebat. In valle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit ſpeluncas, multas verò paratas inuenit, atq; his conditorum prædæ receptaculis vtebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat, multæq; cateruæ diuerſabantur: neq; dubitabatur, quod in Hieroſolymam copijs & apparatu præluderet. Vnde inſidias veriti Zelotæ, ac præuenire eum qui contra ſe creſceret cupientes, pleriq; cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commiſſoq; prælio multos occidit, & reliquos compellit in oppidum. Nondum autem viribus fretus, ab obſidione deterretur. Prius autem Idumæam ſubiugare conatus eſt. Itaq; cum viginti millibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes maturè ex agris viginti quinq; ferè millibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui ſua ſeruarent domi relictis, propter ſicariorum qui Maſſadæ verſabantur incurſus: Simonem in finibus præſtolabantur: vbi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neq; victor neq; victus abſceſſit. Et ipſe quidem in Nain vicum, Idumæi verò domum regreſſi ſunt. Non multo autem poſt, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat: caſtriſq; in quodam vico cui nomen eſt Thecue poſitis, ad cuſtodes Herodij, quod non longè aberat, de ſocijs eius Eleazarum miſit, vt caſtellum ſibi traderent perſuaſurum: quem quidem ſine mora ſuſcepere cuſtodes, cauſa neſcij cur veniſſet. mox autem de traditione prolocutum, ſtrictis gladijs perſequebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in ſubiectam vallem ſe proiecit. & ille quidem hoc modo ſtatim moritur. Idumæis autem vires Simonis formidantibus placuit, priuſquam bello congrederentur explorare hoſtium copias ad hoc autem ſe miniſtrum obtulit parato animo Iacobus, vnus è rectoribus, cogitans proditionem. Denique profectus ab Oluro (in hoc enim vico tunc Idumæorum collectus erat exercitus) ad Simonẽ venit: primumq; ſe patriam ſuam traditurum eſſe paciſcitur, accepta fide quòd ſemper ei chariſſimus foret. mox etiam de tota Idumæa operam pollicetur. Ob quas res humaniſſimè apud Simonem cœnatus, ampliſſimiſq; promiſſis animatus, vbi ad ſuos redijt, primò Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur eſſe maiorem. deinde rectoribus etiam paulatimq; multitudine vniuerſa perterritis, vt Simonem reciperent ſuadebat, eiq; ſine pugna rerum omnium permitterent principatum. ſimul autem hoc agens, & Simonem ipſum per nuncios euocabat, diſiecturum ſe pollicitus Idumæos, quod & præſtitit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus inſcendit, & cum ſocijs corruptionis effugit: pauor autem occupat vniuerſam multitudinem, ac priuſquam ad manus venirent, domum quiſque ſuam ſoluti ordine receſſerunt. Simon verò præter opinionem ſine ſanguine Idumæam introiuit: primumque aggreſſus ex improuiſo Chebron municipium capit, in quo maxima præda potitus eſt, multoſq; fructus diripuit. Chebron autem indigenæ ferunt non eius terræ modò ciuitatibus, verumetiam Ægypti Memphi antiquiorem. denique duo millia & trecenti eius connumerantur anni. hoc autem

Pugna Simonis & Zelotarum.

Eleazarus Simonis ſocius in vallem ſe proijcit, & ſtatim moritur.

Iacobus Idumæus patriæ proditor.

Simon præter opinionem ſine ſanguine Idumæam intrat.

autem narrant Abraham quoque parenti Iudæorum fuiſſe domicilium, poſteaquam Meſopotamiæ ſedes reliquit: eiusq́ poſteros hinc ad Ægyptum eſſe profectos: quorum etiam nunc monumenta extant in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem ſexto ab oppido ſtadio arbor maxima Terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vſq́ durare. Hinc totam Simon peruaſit Idumæam, non modò vicos eius & ciuitates depopulando, ſed excidendo etiam territoria. nam præter armatos XL. *eum millia ſequebantur, vt his ne victui quidem neceſſaria ſatis eſſent. Ad has autem neceſſitates accedebat eius crudelitas & inſuper iracundia, quò magis vaſtari contigit Idumæam. Et quemadmodum poſt locuſtas ſylua cerni ſolet frondibus ſpoliata, ſic etiam quà Simonis tranſiſſet exercitus, à tergo ſolitudinem relinquebat: & alia quidem comburendo, alia diruendo, & quicquid in ciuitate vel in agris natum eſſet conterendo calcibus, aut depaſcendo delebant: perq́ terram cultam iter agendo, faciebant eam ſterili duriorem, prorſus vt ne ſignum quidem vaſtatis relinqueretur, quod aliquando fuiſſent. Hæc omnia rurſus Zelotas incitauerunt, & aperto quidem bello confligere pertimuere: inſidijs verò per itinera collocatis, vxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obſequio plurimos. deinde tanquam Simonem ipſum cepiſſent, in ciuitatem exultantes redeunt. continuò nanque ſperabant, armis eum depoſitis pro vxore ſibi ſupplicaturum. Illum autem non miſericordia, ſed ira coniugis raptæ perſuaſerat. cumque ad muros Hieroſolymorum veniſſet, vt fera ſaucia quæ percuſſores prendere nequiſſet, ita in quos reperiſſet, effundebat inſaniam. denique olerum ſarmentorumque cauſa progreſſos è porta, imberbes pariter ac ſeniores correptos verberabat ad necem: vt animi indignatione id ſolùm abeſſe videretur, quod non etiam veſceretur corporibus mortuorum. multis autem abſciſſis manibus dimittebat in ciuitatem, vnà perterrefaciens inimicos, & populum reuocare cupiens à nocentibus. Hisque mandabat vt dicerent, iurare Simonem per Deum qui cuncta regeret, quod niſi citò redderent ſibi coniugem ſuam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate eſſent ſimiliter vteretur, neque cuiquam ætati parceret, aut ab innocentibus diſcerneret noxios: donec his eius mandatis, non modò populus, ſed etiam Zelotæ metu perculſi, remiſiſſent ei mulierem. atque ita delinitus, pauliſper ab aſſidua cæde requieuit.*

An. mũdi 4033. A nato Chriſto 71.

Chebron antiqua ciuitas Abrahami domicilium fuit.

Terebinthus arbor ab initio mũdi creati nunc vſque durat.

Simon depopulando totam Idumæam peruadit.

Zelotæ Simonis vxorem rapiunt.

Immanitas & crudelitas Simonis.

Simoni Zelotæ mulierem remittunt.

CAP. VIII.

De Galba, Othone, Vitellio & Veſpaſiano.

NON *ſolùm autem per Iudæam erat ſeditio bellumque ciuile, verùm etiam per Italiam. In medio nanque Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperium affectante pugnabat: quem Germanicæ tunc legiones elegerant. Habita autem apud Bebriacum Galliæ Ciſalpinæ prælio cum Valente & Cæcinna Vitellij ducibus, primo die Otho ſuperauit, altero Vitelliani: multisque trucidatis, & aduerſæ partis audita victoria, Otho apud Brixellum ſemet occidit, poſtquam biduum tresque menſes imperium tenuit. Acceſſerunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipſe iam Vitellius Romam cum exercitu veniebat: dum interea Veſpaſianus quinto die Iunij menſis Cæſarea profectus, eas quas nondum ſubegerat Iudææ partes petiuit: & in montana*

Seditio per totum Romanum imperium.

Veſpaſianus Iudæam iterum petit.

An.mūdi 4033. A nato Chriſto 71.

tana regione, quò primùm aſcendit, toparchias duas Gophniticam & Acrabatenam ſubegit: deinde poſt has Bethel & Ephrem municipia: ibiq́; præſidijs collocatis, vſq; Hieroſolymam equitabat. multos verò tunc deprehenſos necabat,

multosq́; capiebat. Ducum autem vnus Cerealis cum equitum parte ac peditum, ſuperiorem quæ dicitur vaſtabat Idumæam, & Caphetram quidem caſtellum ex itinere captum incendit. alterum verò quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro ſatis valido cinctum. diutius autem ibi ſe moraturum ſperanti, oppidani ſubitò portas aperuêre, & ſupplices ei ſe tradidere. Quibus ſubiugatis, Cerealis in Chebron alteram ciuitatem antiquiſsimam tendit, ſitam (vt dixi) in mōtanis locis, haud procul ab Hieroſolymis. Vi autem irrumpens in eam, reliquam multitudinem, quam ibi offendit, cum puberibus interemit: oppidum verò ipſum exurit. Omnibusq́; iam captis, præter caſtella Herodium & Maſſadam & Macherunta, quæ à latronibus tenebantur, ſola iam Hieroſolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda reſtabat.

Capharini ſupplices ſe Cereali tradunt.

Chebron vrbem antiquiſſimam Cerealis exurit.

CAP. IX.

De Simonis geſtis contra Zelotas.

SIMON *autem ibi vxorem ſuam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit perſequendas: & vndiq; circumacta natione, Hieroſolymam compulit pleroſq; fugere, cum ipſe quoq; ad eam ſequeretur. Deinde muro eius obſeſſo, ſi quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepiſſet, interficiebat. Eratq́; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ vtriſq; ſæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuentis & audacia factionum corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ibi prouexerant: & Ioannes eis pro potentia quam ſibi comparauerat, vicem referens, omnia quæ deſiderarent vt facerent permittebat. Inſatiabilis autem rapinarū cupiditas erat, domorumq́; locupletum perſcrutatio. Cædes autem virorū & fœminarum iniuria pro ludo habebantur: prædamq́; cum ſanguine deuorantes ſine aliquo metu, poſt ſatietatē muliebri libidine caleſcebant:*

comptiq́;

An. mũdi 4033. A nato Chriſto 71.

comptiq; crines, ac fœminarum veſte induti, lotiq; vnguentis, & vt forma placeret, oculos illiti, non ſolùm ornatum, ſed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: & obſcœnitate nimia nefarios coitus exigentes, vt in lupanari verſabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant.

Zelotæ ciuitatem totam impuris facinoribus profanant.

Effœminantes autem vultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; inceſſu eneruati, ſubita incurſione bellatores fiebant: & de paludamentis verſicoloribus eductis gladijs, caſu obuios tranſuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugiſſent, excipiebat ſæuior in cædibus Simon: quiq; inteſtinum euaſiſſet tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ via tranſire cupientibus ad Romanos abſciſſa erat.

Omnis fugæ via abſciſſa.

Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum diſſidebant: ſeparatiq; ab alijs, aduerſum tyrannum tàm liuore potentiæ quàm crudelitatis eius odio armantur.

Diſſidiũ Zelotarum & Idumæorum.

deinde pugna congreſſi, multos Zelotarum perimunt, cæterosq; in aulam regiam compellunt, quàm Grapte ædificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ Regis Adiabenorum. Unà verò irrupère Idumæi, atq; inde Zelotis in fanum pulſis, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim ſupradicta & ipſe degebat, & tyrannidis ſpolia depoſuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem diſperſi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati ſunt: eosq; Ioannes aduerſus populum & Idumæos educere cogitabat.

Pugna Zelotarum in templo cum Idumæis & populo.

Iſtis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus poſſent, quàm confidentia, ne de templo nocte ſubreperent, ſeq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaq; collecti cum Pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profectò Deus ſententias eorum in deterius vertit, & interitu acerbius excogitabant ſalutis remedium. nàm vt Ioannem deijcerent, Simonẽ recipere ſtatuerunt, & cum precibus alterum ſibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: miſſoq; Matthia Pontifice, rogant Simonem vt ad ſe intrò iret, quem ſæpe timuerãt. cum his aũt precatores erant, etiam qui Zelotas Hieroſolymis fugerant, domus quiſq; ſuæ deſiderio & fortunarum. Ille autem nimis ſuperbè ſe dominum fore pollicitus, veluti ciuitatem liberaturus ingreditur, cùm ſalutis eum datorem ac defenſorem ſui populi clamor deſignaret.

Simon magno clamore ciuitatem intrat.

vbi verò cum ſuis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos à quibus rogatus erat, quàm eos contra vos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amiſſis etiam quæ in ciuitate habebat (nam ſtatim res eorum Simon cum ſocijs diripuerat) ſalutem iam deſperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur.

Simon templum, in quo Zelotæ erant, aggreditur.

Illi autem in porticibus, perq; propugnacula ſtantes impetum propulſabant: multiq; ex Simonis parte oppetebant, multi ſaucij referebantur, quoniam Zelotæ ad dexteram ſuperioris erant, eoq; ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus poſſent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, vt ex alto videlicet miſſilia torquerent: vnam ad orientalem angulum, ad ſeptentrionalem alteram, ſuper xyſtum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta verò turris ſupra verticẽ Paſtophoriorum condita erat: vbi moris eſt vnum de ſacerdotibus aſtantem poſt meridiem, quòd ſeptimus quiſq; dies inciperet, tuba ſignificare: rurſusq; veſperi, quòd deſineret, nunc ferias populo, nunc vt opus faciat, denunciantem.

Sacerdotũ officium, quod ſeptimus quiſque dies inciperet, tuba ſignificare.

Per turres autem diſpoſuerunt baliſtas ſaxorumq; tormenta, & ſagittarios & fundarum ſcientes. Itaq; tunc Simon pigrius ad impetus mouebatur, cum ſuorum pleriq; molleſcerent:

An. mūdi 4033. A nato Chriſto 71.

rent: amplioribus tamen copijs fretus, propius accedebat. machinarum enim miſſilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

CAP. X.

De Veſpaſiano in Imperatorem electo.

Vitellius totam vrbem Romam pro caſtris habet.

PER idem tempus Romanos quoq; ſauiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem ſecum trahens. Et cum eum deſtinata militi ſpacia non caperent, totam vrbem pro caſtris habebat, omnemq; domum repleuit armatis. illi autem conſpectis Romanorum diuitijs oculis inſuetis, & auri argentiq; ſtupore perfuſi, vix cupidinem continebant, adeò vt in rapinas ſe conuerterent, & eos qui obſtare cōnarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Veſpaſianus autem poſtquam Hieroſolymis proxima depopulatus, Cæſaream reuertebatur, audijt Romanorum tumultus, & Vitellium principem. Hoc autem, licet ipſe imperium pati, ſicut benè imperare noſſet, ad indignationem perductus eſt: dominumq; dedignatur eum, qui veluti deſertum inuaſiſſet imperium. Dolore autem ſaucius cruciatum ferre non poterat, neq; alijs vacare bellis, cum patria vaſtaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad vlciſcendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam poſſe noua facere, priuſquam ad Italiam, præſertim hyemis tempore ipſe tranſiret: pluſq; iam creſcentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, apertè iam de mutatione tractabant: & cum indignatione vociferantes, incuſabant Romæ conſtitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli ſuſtineant, quibus libuerit decèrnere Principatum, & ſpe quæſtus imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis ſub galeis ſeneſcentes, alijs condonare poteſtatem, cum apud ſe digniorē habeant imperio. cui ſi hanc amiſerint, quam iuſtiorē, vel quando referrent erga ſe beneuolentiæ gratiam? Tanto autem Veſpaſianum quàm Vitellium iuſtius eſſe principem fieri, quanto illis qui eum declaraſſent ipſi præſtarent. non enim ſe minora pertuliſſe bella, quàm qui ex Germania veniſſent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores eſſe. Nullum autem in creando Veſpaſiano fore certamen. non enim ſenatum populúmue Romanum, Vitellij libidines pro Veſpaſiani pudicitia perpeſſuros: nec pro bono imperatore crudeliſsimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos Principem. Maximum enim pacis tutamen eſſe, veram in imperatore præſtantiam. Ergo ſiue peritia ſenectutis debeatur imperium, habere ſe Veſpaſianum: ſiue adoleſcentiæ viribus, Titum. ex amborum enim ætate quod ſit commodum decerpturos. Non ſolùm autem ſe miniſtraturos declarati imperij vires, qui tres legiones regumq; habeant auxilia: ſed etiam totum orientem partemq; Europæ extra Vitellij timorem conſtitutam: atque inſuper qui eſſent in Italia propugnatores Veſpaſiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate præditos iuuenes ſociatum iri ſperabant, alteri verò etiam vrbis eſſet commiſſa præfectura: quæ pars ad imperij principia non parum valeret. Poſtremò ſi ipſi ceſſarent, ſenatum fortaſſe declaraturum eum principem, quē conſeruatores milites dehoneſtarent. Hæc primò per cuneos milites loquebantur. deinde ſe adhortati inuicem, Veſpaſianum Imperatorem appellant: eumq;

Veſpaſianus imperium pati, ſicut benè imperare nouit.

Rectores apertè cum militibus conuenientes de mutatione tractant.

Veſpaſiani pudicitia & modeſtia.

Cauſæ impulſiuæ eligendi Veſpaſianum in Imperatorem.

Milites Veſpaſianum Imperatorem appellant.

eumq́ꝫ vt in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam verò imperare volebat, dignum quidem ſe factis exiſtimans, priuatæ autem vitæ ſecuritatem, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recuſanti autem rectores magis inſtabát: & circumfuſi milites cum gladijs, mortem ei minitabãtur, niſi viuere vellet vt dignus eſſet. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium, poſtremo cum his, qui ſe deſignauerant, minimè diſſuadere poſſet, accepit. An. mũdi 4033. A nato Chriſto 71.

CAP. XI.

Aegypti deſcriptio & Phari.

M*VTIANO autem cæterisq́ꝫ rectoribus, qui eum ad imperiũ inuitauerant, & exercitu alto vociferante, vt ſe in hoſtes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: ſciens Ægyptum plurimam eſſe partem imperij propter frumentariã functionem: eaq́ꝫ ſi potitus eſſet, vi quoque, ſi perſtaret, Vitelliũ deijciendum ſperabat, nec enim perpeſſurũ eſſe populum fame oppreſſum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, ſibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo ſibi fore illam regionem, aduerſus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis acceſſu, mariq́ꝫ importuoſa eſt: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à meridie verò limitem qui Syenem ab Aethiopia dirimit, nauibusq́ꝫ inuias Nili fluminis cataractas. itemq́ꝫ ab oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem vſq́ꝫ diffuſum. Septentrionale verò munimentum habet terram vſq́ꝫ ad Syriam, & quod dicitur Ægyptium pelagus, totum portubus carens. Hoc quidem modo Ægyptus ex omni parte tuta eſt. Inter Peluſium verò & Syenem, per duo millia ſtadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Peluſium, nauigatio eſt ſtadiorum trium millium & ſexcentorũ. Nilus autem ad Elephantinem oppidum vſque nauibus aſcenditur. nanq́ꝫ vlterius progredi, vt ſupra diximus, cataractæ non ſinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis eſt. nam & oſtium peranguſtum habet, ſaxisq́ꝫ latentibus à directo curſu deflectitur: & læua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextera verò Pharus obiecta inſula, turrim maximã ſuſtinet, ad trecenta vſq́ꝫ ſtadia nauigantibus igne lucentem, vt quam longiſsimè difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem inſulam, opere inſtructo ingentes muri ſunt: quibus afflictum pelagus, & aduerſis obicibus fractum, aſperiorem facit meatum, eoq́ꝫ periculoſum per anguſtiam aditum. Intus tamen portus ipſe tutiſsimus eſt, & triginta ſtadijs magnus. in quem tam quæ deſunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ ſuperant ex bonis domeſticis & indigenis, in totum orbem diuiſa exportantur. Itaque non ſine ratione, Veſpaſianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentum. Proinde ſtatim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Ægyptum & Alexandriam regebat, indicans militũ alacritatem: quodq́ꝫ ipſe (quod neceſſe fuit) ſuſcepto munere principatus, operam atque adiumentum eius aſſumeret. Alexander autem, ſimul vt Veſpaſiani legit epiſtolam, prompto animo, & legiones eius ſacramento rogauit & populum: vtrique autem libentiſsimè paruere, virtutem viri ex proxima adminiſtratione ſcientes. Et ille quidem permiſſa ſibi poteſtate, omnia quæ imperij vſus exigeret, aduentui quoque principis neceſſaria iam parabat.*

Terminus Aegypti.

Longitudo & latitudo Aegypti.

Turris altiſſima in inſula Pharo, ad trecenta vſq; ſtadia nauigantibus igne lucens.

Tiberius Alexander Aegyptum & Alexãdriam regit.

An. mũdi 4033. A nato Chriſto 71.

Veſpaſianus cõmuni ſuffragio Imperator declaratur, & corona donatur.

CAP. XII.

Veſpaſianus Ioſephum captiuitate liberat.

OPINIONE verò citius declaratũ in oriente Veſpaſianum Imperatorem, vbique fama nunciauit. Et vniuerſæ quidem ciuitates feſtos dies habebant, nuncijq́ lætitiam pro eo ſimul & ſacrificia celebrabant. legiones verò apud Mœſiam Pannoniamq́ degentes, quæ propter Vitellij audaciam paulo antè fuerant concitatæ, iuſiurandum Veſpaſiano maiore gaudio præbuerunt. Veſpaſianus autem Cæſaream reuerſus, iam Berytum venerat, vbi multæ quidem è Syria, multæq́ ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei & gratulatoria decreta à ſingulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq́ per ipſum principem ſacramenta renuncians. Vbique autem Veſpaſiani votis obſecundãte fortuna, rebusq́ ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare cœpit, quòd non ſine Dei prouidentia ſumpſiſſet imperium: ſed iuſta quædam fati ratio, ad eius poteſtatem circumduxiſſet rerum omnium principatum. Recordatus autem ſigna, & alia (multa enim ſibi contigerant imperium præmonſtrantia) & Ioſephi dicta, quibus eum Nerone viuo auſus fuerat appellare imperatorem, admirabatur virum quem adhuc habebat in vinculis: aduocatoq́ Mutiano cum amicis & rectoribus alijs, primum quàm ſtrenuus fuiſſet Ioſephus, quantumq́ Iotapatenis expugnandis propter eum laboraſſet exponit. deinde vaticinationes eius, quas ipſe quidem timoris cauſa ſuſpicaretur eſſe figmenta: tempus autem diuinas fuiſſe, & rerum exitus probauiſſet. Tumq́ inhoneſtum eſſe ait, vt qui ſibi auguraſſet imperium, vocisq́ Dei miniſter ac nuncius extitiſſet, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq́ ſuſtineret aduerſam: vocatumq́ ad ſe Ioſephum ſolui iubet. Hoc autem *facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retuliſſet, præclara etiam de ſe ſperanda eſſe arbitrabantur. Titus verò, qui cum patre aderat, iuſtum eſt, inquit, pater vnà cum ferro etiam probro Ioſephum ſolui. erit enim tanquam nec initio vinctus ſit, ſi non diſſoluerimus, ſed inciderimus catenas. nanque id agi ſolet in his, qui non rectè fuerint vincti. Eadem Veſpaſiano placebant. & quidam interueniens ſecuri catenas abrupit. Ioſephus quidem pro his quæ prædixerat, præmio famæ donatus, & de futuris iam dignus cui credendum eſſet habebatur.*

Veſpaſianus eſt amicis & Rectoribus, de Ioſepho liberãdo delibera.

Ioſephus præmio famæ donatus è vinculis liberatur.

CAP. XIII.

De Vitellij morte & moribus.

Veſpaſianus Romã tendere cogitat.

VESPASIANVS autem reſponſo legationibus reddito, iuſtéq́ pro meritis adminiſtrationibus ordinatis, Antiochiam venit. Et quónam primum tenderet cogitans, Alexandrino itinere præſtabilius eſſe duxit, quæ Romæ agerentur curare. Alexandriam enim ſtabilem eſſe, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq́ copijs. qui tamen propter hyemis aſperitatem veritus nauigare, per Cappadocas & Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legione tertia ex his quæ apud Mœſiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cæcin-

nu Cæcinnam obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremonam Galliæ Antonium conſequitur, quæ confinis Italiæ ciuitas eſt: ibiq́ conſpecta hoſtium ordinatione ac multitudine prælio quidem congredi non audebat. diſceſſum autem periculoſum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus & tribunis ſibi ſubditis, vt tranſirent ad Antonium ſuadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Veſpaſiani autem vires extollens: & alterum nomen imperij tantum, alterum virtutem habere commemorans: ipſis quoq́ melius eſſe, ſi id ſpontè faciant, quod neceſſe eſt: cumq́ ſe multitudine ſuperatum iri ſciant, voluntate periculum præuenire. Nam & Veſpaſianum quidem idoneum eſſe etiam ſine ipſis ad reliqua vindicanda: Vitellium verò ne cum ipſis quidem præſentia poſſe ſeruare. Multa loquutus in hunc modum quod voluit perſuaſit: & cum milite transfugit ad Antonium. Eadem vero nocte milites pœnitudo ſimul ac metus eius, ſi viciſſet, à quo miſſi fuerant, occupauit, eductisq́ gladijs Cæcinnam obtruncare voluerunt. feciſſentq́, niſi his aduoluti tribuni ſupplicaſſent. quamobrem cæde quidem ſe abſtinuerunt, vinctum autem quaſi proditorem Vitellio tranſmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo ſuos mouet, eosq́ cum armis in defectores ducit. illi autem inſtructi ad prælium, pauliſper quidem reſtiterũt. mox autem locò pulſi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus curſus eorum præuertit: & ante ciuitatem circumcluſam pleramq́ multitudinem peremit. aggreſſus autem reliquos, oppidũ militib. prædari permiſit. in quo multi quidem hoſpites mercatores, multi verò indigenæ periere, totusq́ Vitellij exercitus, virorũ triginta millia & ducenti. quin & Antonius eorum quos de Mœſia adduxerat quatuor millia & quingentos amittit. ſolutũ autem vinculis Cæcinnam, rerum geſtarum nunciũ ad Veſpaſianũ mittit. qui ad eum intromiſſus & collaudatus eſt, & proditoris dedecus inſperatis protexit honorib. Romæ autem Sabinus vbi Antoniũ appropinquare cognouit, fiducia recreatus eſt: collectisq́ vigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce verò facta multi nobilium ſociati ſunt ei, & Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ victoriæ. Sed Vitellius de Primo quidem minimè curabat. his autem iratus qui cum Sabino defecerant, & nobilium ſanguinem pro ingenita crudelitate ſitiens, immittit Capitolio quam ſecum adduxerat militũ manum. vbi multa ab his itemq́ ab illis qui templũ tenebant pugnantibus, audacter admiſſa ſunt: poſtremò autem Germani, quod multitudine ſuperabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum viris inſignibus, diuina quadã ratione ſaluus euaſit: reliqua verò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitelliũ ductus occiditur. milites aũt direptis donarijs, templum incendunt. Tumq́ poſtero die cum exercitu venit Antonius, eumq́ Vitellij milites excipiunt: & triſario commiſſo intra vrbem prælio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & vt aſſolet in extremis longiore luxu prodigæ menſæ refertus. tractus autem per populum, varioq́ contumeliarum genere dehoneſtatus, in media vrbe iugulatur, octo menſes ac dies quinque potitus imperio: quem ſi viuere diutius contigiſſet, vt opinor, eius luxuriæ minimè ſufficere potuiſſet imperium. aliorum verò mortuorum ſupra quinquaginta millia numerata ſunt. Hæc quidem geſta ſunt die tertio menſis Octobris. Poſtero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repreſſis (adhuc enim hoſpitia

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

Cæcinna milites vt à Vitellio deficerent, & Veſpaſiano ſeſe cõiungerent, hortatur.

Cæcinna propter proditionem à ſuis capitur.

Veſpaſianus Cæcinnæ proditoris dedecus inſperatis protegit honoribus.

Sabinus Romæ Capitolium occupat, & à Vitellio deficit.

Vitelli' interficitur.

An. mũdi 4033. A nato Christo 71.

hoſpitia perſcrutando, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo ſenſerant, occidebant, examinationis diligentiam iracundiâ præuenientes (Domitianum productum populo rectorem inſinuat, vſque ad patris aduentum. populus autem iam timore liberatus, imperatorem prædicat Veſpaſianum: ſimulq́; & illum confirmatum, & Vitellium eſſe deiectum feſta lætícia celebrabat.

Populus Roma. Veſpaſianum Imperatorem prædicat.

CAP. XIIII.

Titus mittitur contra Iudæos à patre.

CVm autem Veſpaſianus Alexandriam veniſſet, geſta ei Romæ nunciata ſunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerũt. cumq́; maxima poſt Romam ciuitas eſſet, anguſtior multitudini videbatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq́; popu. Roma. præter ſpem conſeruatis, Veſpaſianus in Iudææ reliquias intendit animum. Et ipſe quidem exacta hyeme, Romam proficiſci parabat, resq́; apud Alexandriam maturè componere proponebat: filium verò Titum cum ſelectis copijs ad excidendam Hieroſolymam mittit. Qui terreno itinere Nicopolim vſque progreſſus, ab Alexandria ciuitate viginti ſtadiorum interuallo diſtantem, inde militem longis nauibus imponit: Niloq́; flumine poſt Mendeſium tractum, Thmuin vſque vehitur. hinc autem egreſſus in terrã, apud Tanin ciuitatem diuertit. vnde ſecunda ei manſio fuit ciuitas Heraclea, & Peluſium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Peluſij fines tranſijt: vnamq́; manſionem profectus per ſolitudines, ad Caſij Iouis templum caſtra poſuit. poſteroq́; die apud Oſtracinen, quæ manſio aqua inops eſt, ob quam cauſam aduectitia vtuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurã requieſcit: & inde progreſſus in quartam manſionem, Raphiam venit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gazæ verò quintæ manſionis caſtra ſuſcepit: & poſtea in Aſcalonem, atque hinc Iamniam, deinde Ioppen, & ex Ioppe Cæſaream peruenit: decreto apud ſe, alias militum copias congregare.

Titus Hieroſolymã proficiſcitur.

Titus Cæſaream peruenit, aliasque militum copias congregat.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER VI.

SVMMA CAPITVM LIBRI VI. DE BELLO IVDAICO.

I. De triplici ſeditione apud Hieroſolymam.
II. Titus explorator Hieroſolymæ periclitatur.
III. De eruptionibus Iudæorum contra Rom. caſtrametantes.
IIII. De inteſtina pugna azymorum diebus.
V. De Iudæorum dolo in Romanorum milites.
VI. Deſcriptio Hieroſolymorum.
VII. Deditionem Iudæi recuſant, & Rom. adoriuntur.
VIII. De caſu turris & duorum murorum obtentu.
IX. De Caſtore Iudæo Romanis illudente.
X. De ſecundo muro bis obtento à Romanis.
XI. De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Ioſephi pro deditione facienda, & fame obſeſſorum.
XII. De Iudæis crucifixis & aggeribus combuſtis.
XIII. De muro extructo ab exercitu Romano circa Hieroſolymam triduo.
XIIII. De fame Hieroſolymorum & ſecundo aggere extructo.
XV. De cæde Iudæorum intra & extra Hieroſolymam.
XVI. De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

CAP. I.

De triplici ſeditione apud Hieroſolymam.

An.mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

TITVS quidem ad eum modum quem prædiximus, emenſa vltra Ægyptum ad Syriam vſque ſolitudine, Cæſareã venerat. ibi enim exercitũ decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam vnà cum patre imperium, quod nuper ei Deus permiſerat, diſponente, contigit etiam ſeditionem, quæ apud Hieroſolymã erat, auctam trifariam diuidi, & aliam partem in aliam verti. quod vt in malis optimum quis dixerit, factumq; iuſtitia. nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, vnde cœperit, & per quos creuerit, diligenter ſuperius declaratum eſt. hanc autem non errauerit quiſquam, dicens ſeditionem in ſeditione eſſe factam, ac veluti rabida fera, externorum penuria, in ſua viſcera ſæuire ſolet: ſic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templũ à populo ſeparauerat, velut indignari ſimulans ob ea quæ dies ſingulos Ioannes auderet, cum ne ipſe quidem à cædibus quieſceret: re autem vera ſeſe poſteriori tyranno ſubiectum eſſe minimè ferens, ſummæ rei deſiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab alijs defecit: aſcitis etiam Iuda Chelciæ filio, & Ezronis Simone potentiſsimis: præter quos erat etiã Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum ſingulos Zelotæ non exigui ſequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, ſuper eius portas in ſacris foribus arma ponunt. & abundare quidem ſe ſuis neceſſarijs confidebant: ſacrarũ enim rerum copia ſuppetebat, nihil impium exiſtimantibus: paucitati verò ſuorum timentes, pleriq; in locis ſuis ocioſi manebãt. Ioannes autem quanto ſuperior erat

Triplex apud Hieroſolymam ſeditio.

An. mũdi 4034
A natô Chriſto 72.
Pugna Ioannis & Eleazari.

virorum multitudine, tanto loco ſuperabatur: hoſteſq; habens à vertice, neq; ſine metu conabatur incurſus, & præ iracundia ceſſare nõ poterat. Plus autem mali perferens, quàm Eleazari partem afficiens, tamen nõ remittebat. crebri enim fiebant impetus, & miſsilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Giora Simon, quem rebus deſperatis inuitatum, vltrò ſibi tyrannum ſpe auxilij populus introduxerat: & ſuperiorem ciuitatem retinẽs, & inferioris plurimam partem, animoſius iam Ioannem eiuſq; ſocios adoriebatur, quaſi qui deſuper impugnarentur. ſubiectus autem illorum manibus erat, ſicut & illi ſuperiorum. Et Ioannem eueniebat duplex prælium perferentem, lædi pariter ac lædere: quantoq; vincebatur, eo quod Eleazaro eſſet humilior, tanto plus lædebat Simone celſior conſtitutus: cum inferiores aggreſſus etiam ſola manu ſine labore prohiberet: deſuper verò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe baliſtis & non paucis lanceis vtebatur, ſaxorumq; tormentis: quibus non ſolum bellantes vlciſcebatur, ſed multos etiam ſacra celebrantium perimebat. Quanquã enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui ſacrificare cuperent recipiebant, cum ſuſpicione & cuſtodibus indigenas perſcrutando. Hoſpites enim etiam qui exoraſſent eorum crudelitatem, poſt exituri ſubciſiua ſeditionis opera conſumebantur. Miſsilia nanque machinarum vi ad aram vſq; templũmque peruenientia, in Sacerdotes ſacra celebrantes cadebant: ac multi, qui properantes ab vltimis finibus terræ ad ſanctiſsimum locum veniſſent, ante ipſas hoſtias procubuerunt: aramq; vniuerſis Græcis & Barbaris adorandam, ſuo ſanguine imbuêre. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac ſacerdotibus profani miſcebantur: perq; atria diuina, ſtagnum fecerat diuerſorum cadauerum ſanguis. Quid tantum paſſa es ò miſerrima ciuitas à Romanis, qui tuæ inteſtina ſcelera purgaturi flammis introiere? Iam enim Dei locus non eras, neq; manere poteras, domeſticorum funerum facta ſepulcrum, & quæ fanũ ciuili bello tumulum coſtitueras: poteris autem denuò fieri, poteris, ſi vnquam vaſtatorem tui Deum placaueris. Sed enim reprimenda ſunt quæ dolent, lege ſcribendi: quando non domeſtici luctus, ſed exponendarum rerum hoc tempus eſt. Proſequar autem ſeditionis facinora cætera. Ergo diuiſis trifariam inſidiatoribus, Eleazarus quidem eiuſq; ſocij, qui ſacras primitias conſeruabant, in Ioannem ebrij ferebantur. Qui verò huic parerent, plebem diripientes in Simonem rebellabant, cum ipſi quoq; Simoni contra diuerſæ partis ſeditioſos adiumento eſſet ciuitas. Si quando igitur ex vtraq; parte appetebatur Ioannes, obuertebat ſocios ſuos: & de ciuitate quidem ſubeuntes, miſsis ex porticibus telis, de templo verò iaculantes, machinis vlciſcebatur. Quoties autem deſuper inſtantium moleſtia caruiſſet (frequenter enim ebrietate & laſsitudine ceſſabãt) liberius in Simonem eiuſq; ſocios cum pluribus irruebat. Semper autem quantũ in ciuitate pepuliſſet in fugam verſos, ædes frumenti plenas omniumq; vtenſilium incendebat: idemq; hoc illo regrediente, Simon inſecutus agebat: veluti cõſulto pro Romanis omnia corrumperent, quæ ad obſidionem ciuitatis erãt præparata, ſuarumq; virium neruos abſcinderent. Denique contigit vnà exuri omnia circum templum, & inter proprias acies ſolitudinem atque aream pugnæ fieri ciuitatem: concremari autem paulò minùs omne frumentum, quod nõ paucis annis ſufficere potuiſſet obſeſsis: deniquefame capti ſunt, quaminimè quiuiſſent, niſi eam ſibimet cõparauiſſent. Vndiq; autem inſidiatoribus & cõfinibus oppugnantibus

Simon & populus cũ Ioãnne in templo cõflictantur pugnant.

Ingens in templo cædes.

Ioannes ex vtraque parte appetitur.

Hieroſolymitani frumentũ paulò minus omne concremant.

pugnantibus ciuitatem, medius populus velut aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes verò ac mulierculæ inteſtinis malis attonitæ, pro Romanis vota faciebant: externumq́ bellum, quò domeſticis malis liberarentur, expetebãt. Grauis autem metus ac terror fœdiſsimus occupauerat: & neq́ cõſilij capiendi tempus erat, vt voluntatem mutarent, neq́ pactionis aut fugæ ſpes cupientibus. Etenim cuſtodiebantur omnia: diſsidentesq́ latronum principes, quoſcunq́ Romanis pacatos eſſe, vel transfugere ad eos velle ſentirent, quaſi communes hoſtes interficiebant: ſolumq́ in occidendis vita dignis concordes erant. Et pugnantium quidem nocte dieq́ clamor perpetuus erat: ſed metu acerbiores erãt lugentium queſtus. Et aſsiduas quidem lamentationis cauſas, calamitates præbebant: timor autem includebat vlulatus: atque obmuteſcente dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia viuis apud domeſticos erat, neque mortuis cura ſepulturæ adhibebatur. Quorum amborum hæc cauſa erat, quòd de ſe quiſq́ deſperabat. In omni enim re animos remiſerant qui cum ſeditioſis non erant, quaſi continuo modis omnibus morituri. At verò ſeditioſi congeſta in tumulum cadauera conculcantes dimicabant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos ſub pedibus cernerent, immanius ſæuiebant: ſemperq́ aliquid in ſe pernicioſum excogitantes, & quod viſum fuiſſet ſine miſeratione facientes, nullam cædis aut crudelitatis viam prætermiſere: adeò vt etiam ſacris materijs ad bellica conficienda inſtrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq́ pontificibus placuiſſet, idq́ viginti cubitis altius ædificare, Rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias maximis ſumptibus & labore deuexit: hoc eſt, ligna & magnitudine ſimul & directa proceritate ſpectabilia. Interuentu autem belli opere interrupto, Ioannes his ſectis, quod ſufficere longitudinem reperit, turres ædificauit: & aduerſus eos conſtituit, qui deſuper à templo pugnarent, poſt muri ambitum contra exedram occidentalem admotas, quà ſolum poterant, quod aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis ſubactum iri ſperauit hoſtes. Deus verò laborem eius inutilem demonſtrauit, & priuſquàm in his quicquam poneret, Romanos adduxit. Etenim Titus, poſtquam partem ad ſe collegit exercitus, alijs verò vt ad Hieroſolymam occurrerent ſcripſit, Cæſaream profectus eſt. Erant autem tres legiones, quæ pridem ſub eius patre Iudæam vaſtauerant, & duodecima, quæ olim cum Ceſtio malè pugnauerat, quæque licet per id fortitudine eſſet inſignis, tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad vindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iuſsit ſibi per Ammaunta occurrere, decimam verò aſcendere per Hierichunta. Ipſe quidem cum cæteris egreſſus eſt, quas Regum quoque auxilia plura quàm dudum, multiq́ Syri auxiliares comitabantur. Suppletum eſt autem quatuor legionum quantum Veſpaſianus ſelectum cum Mutiano miſerat in Italiam, ex his qui cum Tito acceſſerant. duo namq́ millia de Alexandrino exercitu lecta, tria millia verò ab Euphrate eum ſequebantur, & amicorum ſpectatiſsimus beneuolentia ſimulq́ prudentia, Tiberius Alexander, qui antea quidem Ægyptum adminiſtrauerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea iudicatus, quòd primus incipienti fuit hoſpes imperio, & cum fide clariſsima incertæ fortunæ ſociatus eſt: idemq́ conſultor in vſus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Ingens Hieroſolymis calamitas.

Lamentatio & vlulatus Hieroſolymis.

Seditioſorum Hieroſolymis immanitas.

Ioannes ex lignis ad fulciendum templũ comparatis, turres ædificat.

Ordo exercitus Titi.

An. mūdi 4034
A nato Chriſto 72.

CAP. II.

Titus explorator Hieroſolymæ periclitatur.

Titus in Iudæam venit.

PROGREDIENTEM verò in hoſtilem terram Titum, antecedebant regia omniaq́; auxilia, poſt eos viarum ſtratores, caſtrorumq́; metatores. Deinde rectorum ſarcina atq; armati. Poſt hos ipſe Titus, & alios lectos habens & ſigniferos, quorū agmen equites ſequebātur. Hi verò antè machinas ibant, & ſecundum illos vna cum lectis tribuni, & præfecti cum cohortibus. Poſt autem circū aquilam ſigna, & antè ſigna tubicines, deinde acies ſenum virorum ordinibus dilatata. Seruile autem vulgus à tergo cuiuſq; legionis, & antè hos ſarcinæ. Omniū verò nouiſſimi mercenarij, eorumq́; cuſtodes coactores agminis. Procedens autem decenter cum exercitu, ita vt mos eſt Romanis, in Gophnam per Samaritidem venit, quæ & prius ab eius patre fuerat occupata, & tunc præſidijs tenebatur. Ibi autem vnam moratus veſperam, mane inde proficiſcitur: peractaq́; diei manſione, caſtra ponit in loco quem Iudæi ſermone patrio Acanthonaulona vocitāt, iuxta vicum quendam Gabath Saul nomine, quod ſignificat vallem Saul, diſtantem ab Hieroſolymis ſtadijs ferè triginta. Hinc ſexcentis propè lectis equitibus comitatus, perrexit in ciuitatem, quàm tuta eſſet, Iudæorumq́;

Titus in ciuitatem, quàm tuta ſit, Iudæorum, animos exploraturus, pergit.

animos exploraturus: ſi fortè ſe conſpecto, prius quàm ad manus veniretur, metu cederent. audierat enim quod erat verum, à ſeditioſis & latronibus oppreſſum populum deſiderare quidem pacem: ſed quod rebellantibus infirmior eſſet, nihil conari. Quandiu quidem per viam quæ ad murum duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: vbi verò itinere ad turrim Pſephinon declinato, tranſuerſum agmen equitum duxit, infiniti ſubito proſiliunt, quà Mulıebres turres vocantur: & per eam quæ contra monumentum Helenæ porta eſt egreſſi, equitatum intercidunt. atque alios quidem etiam tunc via currentes, ne cum his qui diuertebant ſeſe iungerent, à fronte oppoſiti, prohibuerunt: Titum verò cum paucis ſeparant. Ille autem vltrà quidem minus progredi poterat: à muro

Titus periclitatur.

enim cuncta foſſis patebant, & tranſuerſi erant horti, multisq́; macerijs impediti. ad ſuos autem in aggere conſtitutos recurſus, intercedente hoſtili manu, deſperabatur. Quorum pleriq; imperatoris periculum neſciebant: ſed exiſtimantes eum ſecum reuerti, etiam ipſi fugiebant. Titus autem in ſua tantum fortitu-

Titus cum hoſtibus fortiter pugnat.

dine ſitam eſſe proſpiciens ſpem ſalutis, flectit equum: & vt ſe ſequerentur cum clamore comitantes adhortatus, in medios hoſtes irruit, vi ad ſuos tranſire feſtinans. Quo quidem tempore maximè intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum pericula Deum curare. Tot enim aduerſus Titum miſſilibus iactis, cum neque galea neque thorace ſeptus eſſet (non bellator enim ſed explorator, vt dixi, proceſſerat) nullum in eius corpus delatum eſt: ſed tāquam ne eum ferirent, ex induſtria mitterentur, omnia præteruolabant. gladio verò ſemper à lateribus inſtantes dirimens, multosq́; ante ora ſubuertens, ſuper cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter audaciam Cæſaris, vt eum aggrederentur, cohortatio: fugaq́; & diſceſſio repentina, quocunq; diuerteret curſum. Huic autem ſe periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. vna enim erat vnicuique ſpes ſalutis, viam cum Tito patefacere, priuſquā cir-

Titus hoſtes fugat & ad ſuos incolumis & ſaluus redit.

cumuentus opprimeretur. Deniq; duorū ex nimis pertinacibus, alter cum equo percuſſus eſt: altero verò deiecto & occiſo, equus eius abductus eſt. Titus verò

cum

cum cæteris in caſtra ſaluus euadit. Iudæis quidem, quod aggreſſione prima ſuperiores fuerant, inconſulta ſpes animos extulit, magnamq; his in poſterum fiduciam monumentum temporaneum comparauit.

An. mūdi 4034
A nato Chriſto 72.

CAP. III.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos caſtrametantes.

CÆSAR autem, poſtquam ex Ammaunte legio ſibi coniuncta eſt nocte, luce inde digreſſus ad Scopon accedit, vnde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conſpici poterat: qua parte ſeptentrionalem regionem ciuitatis contingens locus humilior, propriè Scopos nominatus eſt, diſtans à ciuitate ſtadijs ſeptem: ibiq; duabus legionibus ſimul, quintæ legioni verò retrorſum ſtadijs tribus caſtra muniri iubet. labore nanq; nocturni itineris attritos milites progredi viſum eſt, vt ſine formidine murum ſtruerent. Mox autem cœpto ædificio, decima quoq; legio per Hierichūta aderat à Veſpaſiano præoccupatam: vbi quædam pars armatorum in præſidio fuerat collocata. His autem præceptum erat ſexto ab Hieroſolymis ſtadio caſtra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab oriente ſitus eſt, altaq; interiacente valle diſcernitur, cui nomen eſt Cedron. Intra ciuitatem verò ſine requie confligentium diſſenſionem, tum primum ingens ſubitò bellum foris interueniens refrenauit: & cum ſtupore ſeditioſi Romanorum caſtra inſpectantes, triſariam diſtributa mala, inter ſe inire concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quidnam expectarent, quidue perpeſſi, tres muros contra vitam ſuam paterentur opponi: belloq; tanta ſe fundente licentia, tanquam ſpectatores bonorum operum ſibiq; vtilium reſiderent mœnibus clauſis, remiſſisq; armis ac manibus. In noſmet ipſos profectò, exclamat aliquis, tantummodo fortes ſumus: Romanorum autem lucro ex noſtra ſeditione ſine ſanguine oppidum cedet. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisq; armis, ſubitò in legionem decimam ruunt: perq; vallem facto impetu, cum ingenti clamore murum ædificantes Romanos aggrediuntur. Illi autem in opere diſtributi, armis ob eam cauſam plerique depoſitis (nec enim excurſum Iudæos auſuros eſſe credebant, & ſi maximè vellent, animos eorum ſeditione diſtractum iri arbitrabantur) præter opinionem perturbati ſunt: atq; opere quiſq; derelicto, confeſtim alij receſſere: multi autem ad arma properantes, priuſquam ſe in hoſtes conuerterent, feriebantur. Plures aūt Iudæis ſemper adijciebantur, eorum freti victoria qui præceſſerant, & quod cum pauci eſſent, multiplex numerus & ſibi & hoſtibus videbantur, quod ſecunda fortuna vterentur. Romani aūt maximè ordinari conſueti, & cum decore atq; præceptis bellum gerere ſcientes, ex perturbatione trepidabant. vnde tunc quoq; præuenti aggreſſione cedebant. Si quando tamen ſeſe conuerterent ab inſequentibus occupati, & à curſu reprimebant Iudæos, & ob impetum minus cautos feriebant. Semper verò excurſione gliſcente magis magisq; turbati, poſtremò caſtris pulſi ſunt: totaq; legio tunc in periculum ventura fuiſſe videbatur, niſi hoc maturè ſibi nunciato, Titus eis tuliſſet auxilium: multisq; increpans ignauiam, & ſuos à fuga reuocaſſet: Iudæisq; à latere ipſe cum his irruens, quos circa ſe habebat electos, multos quidem occidiſſet, plures verò ſauciaſſet, omnes autem in fugam vertiſſet, atq; in vallem præcipites compuliſſet. Illi autē prono in loco multa mala

Caſtra Titi ſtadijs tribus ab vrbe diſtant.

Seditioſi concordiam inter ſe ineunt.

Hieroſolymitani Romanos aggrediuntur.

Romanos Iudæi è caſtris pellunt.

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.
Pugna Iudæorũ cum Romanis.

perpeſsi poſtquam in aduerſam partem euaſere, flectunt ſe iterum, & valle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem ita bellatum eſt. Paulo autem poſt meridiem Titus his qui ſecum erant in ſubſidio collocatis, alijsq́ de cohortibus aduerſus excurrentes oppoſitis, reliquum agmen ad murum in ſummo montis ædificandum remiſit. Iudæis autem hæc fuga eſſe videbatur. Cumq́ ſpeculator quem in muro poſuerant, amictu agitato ſignum dediſſet, frequentiſsima multitudo tanto impetu proſilijt, vt eorum curſus immaniſsimis beſtijs eſſet aſsimilis. Deniq́ in aduerſa acie ſtantium nemo impetum ſuſtinuit: ſed tanquam machina percuſsi, continuò diſsipati, pulſiq́ in montem refugiunt.

Romani à Iudæis diſſipati, pulſiq́ in montem refugiunt.

In aſcenſu autem medio Titus cum paucis relictus eſt: multumq́ monentibus amicis, qui pro imperatoris reuerentia contempto periculo perdurauerant, vt mortem appetentibus Iudæis cederet, neq́ pro his in diſcrimen veniret, quos ante ipſum ſaluos eſſe non oporteret: ſed potius fortunam ſuam reputaret, quòd non militis officio fungeretur, verùm & belli & orbis terræ dominus eſſet: néue in tanta fuga ſubſiſteret, in quo omnia niterentur: hæc ne audire quidem ſimulans, & ad ſe accurrentibus obſtabat: eosq́ in ora feriens, cum vi obniterentur, occidebat, & per decliue repentè incumbens, multitudinem proturbabat. Illi autem & viribus eius & obſtinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatem fugêre: ſed in vtrumque latus ab eo declinantes, rurſum fugientes inſequebantur. quos tamen aggreſſus à latere, ipſorum quoque impetum præpediebat.

Titi contra Iudæos fortitudo.

Metus ac turba inter Romanos.

Dum hæc aguntur, etiam illos qui ſuperiora caſtra muniebant, vbi fugere inferiores vidêre, metus ac turba occupat: totumq́ agmen diſpergitur, ſuſpicantium excurſum quidem Iudæorum ferri non poſſe, Titum verò in fugam verſum: nec enim vnquam illo manente alios fugituros fuiſſe. & tanquam Panico terrore circundati, alius aliò ferebantur: donec quidam, cum in media pugna verſari imperatorem vidiſſent, plurimũ metuentes, vniuerſæ legioni eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaque pudore reuocati, & fuga maius aliquid ſibi exprobrantes, quod Cæſarem deſeruiſſent, totis viribus in Iudæos vtebantur, & ſemel impulſos vrgebant per decliuia. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq́ Romani plus poſſent, eò quòd ſuperiores erãt, in vallem omnes coacti ſunt. Titus autem contra ſe poſitus imminebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipſe verò cum his, quibus antea, reſiſtendo hoſtes arcebat. Itaq́ ſi me nihil addentem obſequio, neq́ inuidia detrahentem, verum dicere oportet, ipſe Cæſar bis totam legionem periculo liberauit, atq́ ita caſtra muniendi copiam militibus præbuit.

Iudæi recedentes pugnant, & in vallem coguntur.

CAP. IIII.

De inteſtina pugna azymorum diebus.

REMISSO *autem paulisper bello externo, iterum inteſtinum ſeditio ſuſcitauit. Azymorumq́ inſtante die qui eſt Aprilis menſis quartus decimus (hoc enim ſe primum tempore opinantur Iudæi ab Ægyptijs eſſe liberatos) Eleazarus quidem cum ſocijs portam ſubaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die feſto ad protegendas inſidias vſus eſt: & ſuorum quoſdam ignotiores, armis ſub veſtibus latentibus inſtructos, quorũ pleriq́ impuri erant, occultè inter alios fani occupandi gratia ſubmittit. illi autem poſtquam intrauere, veſtimentis abiectis, ſubitò armati apparuerunt. Magna*

Ioãnes interius templum omnesq; eius apparatus occupat, Zelotas fugat, ac ingentem ſeditionem concitat.

verò ſtatim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidem à ſeditione populus, omnibus ſine diſcrimine putaret, Zelotæ verò ſibimet ſolùm inſidias comparatas. Verùm hi quidem relicta portarum cuſtodia, & alij ex propugnaculis deſilientes, priuſquam manus conſererent, in templi cloacas confugêre. Populares verò ad aram delati, & circum templum appulſi conculcabantur, cum lignis paſſim ferroq; caderentur. Multos autem occiſorum inimici priuato odio, quaſi diuerſæ factionis ſocios interficiebant. Et quicunq; antehac inſidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quaſi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficerent, inducias conceſſere nocentibus, progreſſosq; ex cloacis dimiſerunt. ipſi autem interius templum & omnes eius apparatus tenẽtes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuiſa eſt. Titus autem caſtra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopo, contra excurſus quidem lectos equites ac pedites, quos ſatis eſſe arbitrabatur, poſuit: alium verò exercitum iuſſit totum quod erat vſq; muros ſpacium complanare. Cunctis igitur macerijs ac ſepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; oppoſita quamuis frugifera ſylua exciſa, repletum eſt quicquid erat cauum & vallibus impeditum. ſaxorum autem eminentiſſimis ferro truncatis, humiliorem totum illum illum tractum à Scopo vſq; ad Herodis monumenta fecerunt, ſerpentium ſtagnum continentia, quod olim Bethara vocabatur.

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

Tripartita ſeditio in duas partes diuiſa.

Quicquid circa Hieroſolymam cauum eſt, & vallibus impeditum, repletur.

CAP. V.

De Iudæorum dolo in Romanorum milites.

HIs deniq; diebus Judæi Romanis huiuſmodi inſidias parauêre. Seditioſorum audaciſſimi extra muliebres (quæ ſic appellabantur) progreſſi turres, ſimulato quod pacis eos ſtudioſi pepuliſſent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem verſabantur, & alter ſub altero vitabundi latebant. Alij verò per muros diſpoſiti, populumq; ſe eſſe ſimilantes, clamore pacem implorabant, fœdusq; poſcebant: portasq; ſe patefacturos eſſe pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem vociferantes, vnà etiam contra ſuos, veluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; ſe vi perrumpere aditus velle ſimulabant, & ciuibus ſupplicare. cumq; ad Romanos ſæpiſſimè ire conarentur, reuerſi perturbatis ſimiles videbantur. Verùm hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide non carebat: ſed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad ſupplicium, illos verò ciuitatem ſibi aperturos ſperarent, opus aggredi feſtinabant. Tito autem ſuſpecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie namque prouocatos eos ad pactionem per Joſephum, nihil modiocre ſentire cognouerat, etiam tunc igitur milites manere loco ſuo præcepit. Jam verò quidam operibus appoſiti, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulſi videbantur, primò quidem cedebant: deinde vbi ad turres portæ propinquabant, curſu eos circumueniunt, & à tergo proſequebantur. qui verò in muro ſtabant, lapidum his multitudinem, omnigenûmq; telorum ſimul infunderunt: adeò vt multos quidem necarent, plurimos verò ſauciarent, nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retrò violanter inſtantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerant, itemq; metus, in delicto perſeuerare ſuadebat. Quamobrem cum hoſte diu decernentes, multis vulneribus acceptis, neque paucioribus redditis, poſtremò

Romanorum militum contra Titi præceptum alacritas.

An.mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Iudæorum victoria.

poſtremò eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes vſq; ad Helenæ monumentum, Iudæi vrgendo iaculis ſequebantur. deinde inſolenter fortunæ maledicentes, & Romanos vituperabant fraude pellectos: ſcutaq; altè ſublata criſpantes tripudiabant, & cum lætitia vociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæſar iratus, huiuſmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos ſola regit deſperatio omnia cum deliberatione faciunt atque prudentia, fraudes & inſidias componendo, eorumq; dolos fortuna proſequitur, quod ſunt morigeri, ſibiq; inuicem beneuoli ac fideles: Romani verò, quibus ob diſciplinam & conſuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrà peccant, & intemperantia manuum debellantur: quod omnium eſt peſſimum, præſente Cæſare, ſine rectore dimicantes. Certè, inquit, plurimum ingemiſcent militiæ leges, plurimum pater, cum hoc vulnus audierit. ille quod cum bellando ſenuerit, nunquam iſto modo peccarit. leges autem, ſi cum in eos qui minimum quid præter ordinem mouerint, morte vindicent, nunc totum deſertorem exercitũ videant. Modò aũt ſcituros eſſe eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiã vincere ſine præcepto ducis, infamiæ eſt. Hæc Titus ad rectores locutus cũ indignatione, certus erat qua lege in omnes erat vſurus. Et hi quidem abiecerunt animos, quaſi iam iamq; iuſtè morituri. circũfuſæ verò legiones Titum pro cõmilitonibus obſecrabant: paucorumq; temeritatem condonari cunctorum obedientiæ precabantur: emendaturos enim peccatum præſens, futura compenſatione virtutis. Placatus eſt Cæſar, vtilitate ſimul ac precibus. nanq; vnius hominis animaduerſionem vſque ad factum promouendam putabat, multitudinis verò ad veniam. Militibus quidem reconciliatus eſt, multum monens vt poſt hæc prudentius agerent. ipſe verò, quemadmodum Iudæorum vlciſceretur inſidias, cogitabat. Interuallo autem, quod vſque ad muros ciuitatis erat, per quatriduum coæquato, ſarcinas aliamq; multitudinem cupiens tutò traducere, militum validiſſimos à ſeptentrionali tractu in occiduum ſeptemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac poſt eos equitibus acie terna diſpoſitis, mediiſq; inter vtroſq; ſagittariis. Excurſibus autem Iudæorum tanto præſidio præcluſis, impedimenta trium legionum, itemq; alia multitudo ſine timore tranſiit. Ipſe quidem Titus cum propè duobus ſtadiis abeſſet à muro, ad anguli eius partem contra turrim quæ appellatur Pſephinos, caſtra ponit: ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens, flectitur ad occidentem. altera verò pars exercitus eam turrim verſus, quæ appellatur Hippicos, muro circumdatur, duûm ſtadiorum ſpacio ſimiliter à ciuitate diſcedens. decima tamen legio in Elæon monte, vbi erat, manebat.

Cæſaris ad milites acris oratio.

Romani milites Titum pro commilitonibus obſecrant.

Quomodo & quibus in locis Hieroſolymã Titus obſidione cinxerit.

CAP. VI.

Deſcriptio Hieroſolymorum.

Trinus Hieroſol. murus.

CIVITAS *autem trino muro circumdata erat, niſi quà vallibus inuiis cingebatur. ex ea nanq; parte, vnius muri habebat ambitum, & ipſa quidem ſuper duos colles erat condita, contrariis frontibus ſemet inſpicientes, interueniente valle diſcretos, in quam domus creberrimæ deſinebant: collium verò alter, quo ſuperior ciuitas ſedet, multo eſt excelſior, & in prolixitate directior: adeò vt quoniam tutus erat, caſtellum à Dauid quondam Rege vocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autem forum ſuperius.*

Caſtellum Dauid.

alter

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem ſuſtinet ciuitatem, & vndiq; decliuis eſt. Contra hunc autem tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata valle antè diuiſus. verùm poſtea quã tempeſtate Aſamonæi regnabant,

Acra, inferiorem ciuitatem ſuſtinet.

& vallem aggeribus repleuerunt, vt templo coniungerent ciuitatem, & Acræ altitudinem cæſam humiliorem fecerunt, vt ex ea quoq; fanum ſupereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropœon appellatur, qua diximus ſuperioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, vſq; ad Siloam pertinet. ita enim fontem,

Fons Siloa.

qui dulcis eſt ac plurimus, vocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis vallibus cingebantur, & vtrinq; obſtantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium verò murorum vetuſtiſſimus quidem,

Murus vetuſtiſſim⁹.

propter valles imminentemq; his deſuper collem quo erat cõditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quod loco præſtabat, etiam firmiſſimè ſtructus erat, Dauid & Salomonis aliorumq; interea Regum largiſſimis impenſis operi inſumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen eſt Hippico, & ad eam quæ dicitur Xyſtus pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occiduam templi porticum deſinebat. parte autem altera ad occidentem ex eo loco ductus, per eum qui vocatur Betiſo deſcendens in Eſſenorum portam: deinde ſupra fontem Siloam in meridiem flexus, atque inde rurſus in orientem verſus, qua ſtagnum Salomonis eſt, & vſque ad locum pertinens, quem Ophlan vocant, cum orientali porticu templi coniungitur.

Secundus murus.

Secundus autem murus, à porta quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autẽ fuerat muri prioris. ſeptentrionalem verò tantummodo tractum ambiens, vſque ad Antoniã aſcendebat.

Tertius murus.

Tertio muro turris Hippicos principium dabat: vnde ad Boreæ tractum pertinens, deinde ad Pſephinam turrim veniens, contra munimentum Helenæ, quæ Adiabenorum Regina fuerat, Izatæ Regis mater, & per ſpeluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo poſita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum vetere autem ambitu iunctus in Cedron vallem, quæ ſic dicitur, deſinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipſe addiderat Agrippa cinxerat, cum eſſet omnis antè nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra mœnia ſerpebat: templiq; ſeptentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum proceſſerat.

Bezetha quartus collis.

quin & quartus collis incolebatur, cui nomen eſt Bezetha, ſitus quidem ex aduerſo Antoniæ, foſsis autem altiſsimis ſeparatus: quæ de induſtria ductæ ſunt, ne Antoniæ fundamentis colli cohærentibus, & acceſſu facilis ſit. & minus edita: vnde etiam foſſæ altitudo plurimum turribus celſitudinis adijciebat. Nominata eſt autem pars addita ciuitati voce indigena Bezetha, quod latino ſermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi deſiderantibus, pater huius Regis eodem nomine Agrippa, murum

Agrippæ in extruendo muro ſumptus.

quidem ita vt prædiximus inchoarat. veritus autem Claudium Cæſarem, ne magnificentiam conſtructionis ad nouarum rerum ac diſcordiæ ſuſpicionem traheret, fundamentis tantummodo iactis, ab opere deſtitit. Nec enim expugnabilis eſſet ciuitas, ſi perfeciſſet muros vt cœperat. Saxa enim viginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neque ferro facilè ſuffodi poſſent, neque machinis dimoueri: hisq; murus delatabatur. profectò autem altitudinis quoque plus habuiſſet, ſi eius magnificentia qui ædificium aggreſſus erat minimè fuiſſet inhibita. Rurſus autem idem murus, etiam Iudæorum ſtudio fabricatus, ad viginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula verò

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

trinis habebat: totaq́; altitudo ad viginti quinq; cubitos erigebatur. Murum
autem ſupereminebant turres, viginti quidem cubitis in latitudinem, viginti
verò in altitudinem, quadratis angulis ſtructa, & ſicut ipſe murus plena ac ſoli-
da. præterea ſtructura ac pulchritudo ſaxorum nihil erat templo deterior. poſt
altitudinem verò turrium ſolidam, viginti cubitis elatam, cellæ deſuper ac cœna-
cula erant, aquarumq́; pluuialium receptacula, & tortuoſi latiq́; ſingularum

Tertius murus nonaginta turres habet.

aſcenſus. Eiuſmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum au-
tem interualla cubitos ducentenos. medius verò murus in quatuordecim tur-
res, & antiquus in ſexaginta, diuiſi erant. omne autem ciuitatis in gyro ſpaci-
um triginta tribus ſtadijs finiebatur. Cum autem totus admirabilis eſſet, ter-

Pſephina turris ſeptuaginta cubitos alta.

tius murus admirabilior Pſephina turris ad ſeptentrionem occidentemq́; ſur-
gebat in angulo, qua parte Titus caſtra poſuerat. ex ea nanque per ſeptuaginta
cubitos adita, ſole orto Arabia proſpici poterat, & vſq; ad mare, itemq́; ad vlti-
ma finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam verò turris Hip-
picos, & iuxta duæ, quas Herodes Rex in antiquo muro ædificauerat: quæq́;
magnitudine ſiue pulchritudine ac firmitate, vniuerſis quæ toto orbe eſſent, præ-
ſtabant. nam præter naturalem animi liberalitatem, Rex pro amore ciuitatis,

Herodes tres turres nominibus perſonarum chariſſimarum appellat.

operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: perſoniſq́; tribus chariſſi-
mis, quarum nominibus turres appellauit, fratri & amico, & coniugi memori-
am dedicando: huic quidem, vt dixi, amoris cauſa perempta, ijs autem bello a-

Hippicos altitudo octoginta quinque cubitorum.

miſſis, cum fortiter decertaſſent. Hippicos quidem turris, amici vocabulo dicta,
quatuor angulis erat. Singulæ autem viginti quinq; cubitos in latitudine item-
que longitudine habebant, & excelſa xxx. cubitos erant, nuſquam inanes. ſupra
ſoliditatem verò ſaxiſq́; adunatam compaginem puteus viginti cubitis altus
erat imbribus excipiendis: ſuper hunc autem duplici tecto domus, viginti quinq;
cubitis alta, inq; varia membra diuiſa: & deſuper eam minæ quidem binis, pro-
pugnacula verò ternis cubitis ambiebāt: vt omnis altitudo ad octoginta quinq;

Phaſaeli altitudo nonaginta cubitorum.

cubitos numeraretur. Secunda verò turris, quam fratris nomine Phaſaelum
appellauerat, æquè lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem
cubitos in pilæ modum facta & ſolida eius altitudo ſurgebat. & ſuper hanc de-
cem cubitis adita porticus erat, inſtructa brachijs, itemq; propugnaculis ſepta.
In media verò porticu ſupereminens alia turris ſtabat, in mēbra magnifica &
balneas diuiſa, ne quid regalis ei vſus videretur deeſſe: in ſummo autem propu-
gnaculis miniſq; erat ornata, cum omnis eius celſitudo propè ad nonaginta cubi-
tos tolleretur. & ſpecie quidem videbatur aſſimilis Phari turri, quæ Alexan-
driam nauigantibus ignem procul oſtendit: ambitu verò ampliore dilatabatur.

Mariammes tertia turris pulcherrima, quinquaginta quinque cubitorum alta.

tunc autem tyrannicum domiciliū exhibebat Simoni. Tertia verò turris Ma-
riammes (ſic enim Regina vocabatur) vſq; ad viginti cubitos farta, per viginti
alios cubitos in latitudinem tendebat, & magnificentiora cæteriſq́; ornatiora
diuerſoria ſuſtinebat: cum id proprium, ſeq́; dignum eſſe Rex putauiſſet, vt vxo-
ris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quàm quæ virorū no-
minibus vocitatæ ſunt: ſicut illæ hac munitiores erant, cui fœmina nomen dede-
rat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta quinq; cubitos erigebatur. Sed
quanquā tres turres tantæ magnitudinis erāt, ex loco tamē, quo erant ſita, mul-
to videbantur eſſe maiores. nā & ipſe antiquus murus, in quo erant, excelſo loco
fuerat cōditus, et ipſius collis velut quidā vertex altius propè ad triginta cubitos
eminebat.

An. mūdi 4034
A nato Chriſto 72.

eminebat,ſupra quem turres poſitæ multum ſublimitatis aſſumpſerant. Mirabilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex vulgaribus ſaxis, aut quæ homines ferre poſſent, verum ſecto marmore candido, & ſingulis per viginti cubitos longis, latiſq; decem, ac per quinq; altis erant ædificatæ. quæ ita inter ſe copulata erant, vt ſingulæ turres, ſingula ſaxa viderentur: ſic autem manibus artificum in faciem anguloſq; formata, vt nuſquam iunctura compaginis appareret. His autem in ſeptentrionali parte poſitis, intus aula regia coniungebatur: narratione omni præſtantior. Nec enim vel magnificentia, vel ſtructura operis, aliqua ex parte ſuperari poterat: ſed tota quidem muro per XXX. cubitos edito cincta erat. æqualis autem diſtantiæ turribus ornatiſsimis ambiebatur, ornata virorum receptaculis & cœnaculis rectorum centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit marmorum varietas in ea, collectis ibi plurimis quæ vbique rara videbantur, & faſtigia ſimul proceritate trabium & ornamentorum claritudine mirabilia. membrorum etiam multitudo, & innumeræ ſpecies ædificij, plenaq; omnia ſuppellectilis, cum pleraque in ſingulis ex auro eſſent, atque argento. ad hæc multæ porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnæq; in ſingulis, & quæ inter eas ſub dio patebant ſpatia, eum eſſent vtique viridarijs ſyluiſq; variata. tum prolixas ambulationes habebat, altis euripis cinctas, ciſternas vbiq; ſignorum æneorum plenas, quibus aqua effundebatur: multaſq; turres manſuetarum circum latices columbarum. Sed enim neq; pro merito exponi regia, qualis fuerit, poteſt: habetq; memoria cruciatū, referens, quantas res latrocinalis flamma cōſumpſerit. nec enim hæc à Romanis incenſa ſunt, ſed ab inſidiatoribus inteſtinis, vt ſuprà memorauimus in principio diſſenſionis. & ab Antonia quidem omnia corripuit ignis: tranſiit autem in regiam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autem conditum erat, vt dixi, ſupra duriſsimum collem. Et initiò quidem vix templo atque areæ ſufficiebat, iacens in ſummo planicies, quod vndiq; præceps erat atque decliuis. Cum autem Rex Salomon, qui etiam templum ædificauerat, muro eius partem ab oriente cinxiſſet, vna porticus aggeri eſt impoſita: & manebat ex alijs partibus nudum, quoad ſeculis poſterioribus, ſemper aliquid aggeris accumulante populo coæquatus collis latior effectus eſt. Perrupto autem ſeptentrionali quoque muro, tantum aſſumpſere ſpacium, quantum poſtea totius fani ambitus incluſerat. Triplici autem muro colle circumdato, ſpe maius opus extructnm eſt: in quo longa ſecula conſumpta ſunt, omneſq; theſauri ſacri, quos toto orbe miſſa Deo munera repleuerant, tàm in ſuperiore ambitu, quàm inferiore templo ædificatis: cuius quod humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibuſdam verò locis pluribus. non tamen omnis altitudo fundamentorum videri poterat, multum vallibus obrutis, vt anguſtas vias oppidi coæquarent. Saxa verò quadragenûm cubitorum magnitudinis erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora dictu conabatur: quodq; nunquam poſſe perfici ſperabatur, diuturnitate ac perſeuerantia explicabile videbatur. Tantis autem fundamentis digna erant opera impoſita. Duplices porticus omnes, quas columnæ ſuſtinebant quinis & vicenis cubitis altæ, de ſingulis ſaxis marmore candido, & laquearia cedrina protegebant. quorum naturalis magnificentia, quodq; ligno raſili erant, aptéq; cohærebant, operæprecium ſpectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut ſculptoris opere extrinſecus ornabatur. Latæ autem per XXX. cubitos erant: omniſq; gyrus earum,

Aula regia.

A latronibus & inteſtinis inſidiatoribus aula regia incenſa.

Templum ſupra duriſſimum collē conditum.

In extruendo templo omnes theſauri ſacri conſumpti.

Porticus de ſingulis ſaxis marmore candido columnæ ſuſtinent.

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

earum, ſex menſura ſtadiorum cum Antonia concludebatur. Totum autem ſub dio ſpacium variabatur, omnium quidem generum lapidibus ſtratum: quà verò ad ſecundum templum ibatur, cancellis ſeptum ſaxeis ad tres cubitos altis, nimiumq́ grato opere factis: vbi aquis depoſita interuallis columnæ ſtabant, legem caſtimoniæ præmonentes, aliæ Græcis, aliæ Latinis literis, in locum ſanctum tranſire alienigenas non debere. Sanctum enim vocabatur alterum fanum, & quatuordecim gradibus aſcendebatur à primo: quadratumq́ ſurſum erat, & proprio muro circumdatum. cuius exterior celſitudo, quamuis quadraginta cubitis ſurgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem XXV. cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obtecta. Poſt quatuordecim autem gradus, ſpacium erat vſq; ad murum CCC. cubitis planum. Hinc rurſum alij quinq; gradus, & ſcalæ ad portas ducebant: à ſeptentrione quidem ac meridie octo, quaternæ vtrinq; videlicet, duæ verò ex oriente. Neceſſariò namq; proprius locus, religionis cauſa mulieribus deſtinatus, muro diſcernebatur: altera quoque porta opus eſſe videbatur. Contra primam verò, ſecreta erat ex alijs regionibus vna porta meridiana, & vna ſeptentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim tranſire ad mulieres non licebat. Sed nec ſuam portam interiecto muro tranſgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hoſpitibus fœminis, religionis cauſa venientibus, occidua verò pars nullam portam habebat, ſed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus, à muro intrò propè à theſauro aduerſæ, magnis & pulcherrimis columnis ſuſtinebantur. erant autem ſimplices. ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem, aliæ quidem auro & argento vndique tectæ erant, itemque poſtes ac frontes: vna verò extra templum ære Corinthio, quæ multum argento incluſas & inauratas honore ſuperabat. Et binæ fores quidem in ſingulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quinisdenis etiam latæ. poſt introitum verò, vbi latiores fiebant, tricenis vtrinque cubitis exedras habebant: exemplo quidem turrium longas & latas, ſupra verò quàm viginti cubitis celſas. ſingulas autem binæ columnæ duodenûm cubitorum craßitudine ſuſtinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. quæ verò ſuprà Corinthiam poſita, quò mulieres conueniebant, ab oriente aperiebatur, porta templi ſine dubio maior erat, quinquaginta enim cubitis ſurgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumque magnificentiorem: quoniam craßiori argento atque auro veſtiebatur: quod quidem nouem portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui mulieres ſegregabat, ad maiorem portum ducebant. nanque illis, qui ad alias portas iter dirigerent, quinque gradibus erant breuiores. Ipſum verò templum in medio poſitum, hoc eſt, fanum ſacroſanctum, duodecim gradibus aſcendebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponè autem quadraginta cubitis anguſtius erat. aditus enim, veluti quibuſdam humeris, vtrinque vicenûm cubitorum producebantur. Prima verò eius porta ſeptuaginta cubitis alta erat, & viginti quinque lata, neq; fores habebat: cœlum enim vndiq; conſpicuum lateq; patens ſignificabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinſecus: auróque circum interiorem fani partem ſplendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autem interior eius pars contignatione interſepta eſſet, adiacens ei prima ædes

Locus proprius religionis cauſa mulieribus deſtinatus.

Portarum aliæ auro & argento, vna verò ære Corinthio, tecta.

Fanum ſacro ſanctū.

ædes patebat in altitudinem perpetuam: perq; nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos eſſet, ac viginti tranſuerſa. Interior verò porta tota inaurata erat, vt dixi, & circum eam auratus paries. deſuper autem habebat aureos pampinos, vnde racemi ſtatura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius videbatur: & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, ſexdecim verò latas. ad hac aulæum longitudine pari: hoc eſt, velum Babylonium, hyacintho, & byſſo, & cocco, & purpura variatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, ſed velut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim videbatur ignem imitari, & byſſo terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura: partim quidem coloribus, byſſo autem ac purpura origine: quoniã byſſum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq; in eo perſcripta omnis cæli ratio, præter ſigna. Introgreſſus autem inferior pars excipiebat: cuius altitudo quidem habebat ſexaginta cubitos, & longitudo totidem ac latitudo viginti. rurſus autem quadraginta cubiti diuiſi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulſa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & menſam, & thuribulum. Septem verò lucernæ, ſtellas errantes ſignificabant: tot enim ab ipſo candelabro oriebantur. Duodecim verò panes in menſa poſiti, ſignorum circulum, atque annum. Thuribulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhoſpito & inhabitabili, deſignabat omnia Dei eſſe, Deoq; ſeruire. Intima verò templi pars, viginti cubitorum erat. diſcernebatur autem ſimiliter velo ab exteriore, nihilq; prorſus in ea erat poſitum: inacceſſa verò, & inuiolata, & inuiſibilis omnibus habebatur, ſanctiq; ſanctum vocabatur. Circa latera verò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici tecto ſuſpenſa: & ad vtrunq; latus, ad ea introitus à porta patebat. Superior autem pars eadem membra non habebat, quo minus erat anguſtior, celſior autem XL. cubitis, nec ita vt inferior ambitioſa. Colligitur enim centum cubitorum celſitudo vniuerſa, cum in ſolo LX. cubitos habuerit. Exterior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarentur, nõ habebat. cruſtis enim aureis grauiſſimis vndiq; tecta, vltra primos ortus igneo ſplendore lucebat: vt cum intuerentur contendentiũ oculi, quaſi ſolis radijs auerterẽtur. Hoſpitibus quidem adeuntibus, procul monti niueo ſimilis videbatur. nam vbi deauratũ non erat templum, candidiſſimum erat. In ſummo autem aureis verubus horrebat acutiſſimis, ne ab inſidentibus auibus pollueretur. Nonnullorũ autem ſaxorum eius, longitudo XLV. cubitorũ erat, altitudo quinq;, & latitudo ſex. Ara verò pro templo, quindecim cubitis alta, lata verò & longa cubitis quadragenis, quadrataq; ſtans, veluti cornutis angulis eminebat, & à meridie aſcenſus in eam clementer arduus reſupinabatur. ſine ferro autem conſtructa erat, nec vnquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramq; cingebat ex pulcerrimo ſaxo lorica gratiſſima, vſque ad cubitum ſurgens, quæ populum à ſacerdotibus ſegregabat. Gonorrhæos, hoc eſt, ſemine fluentes, itemq; leproſos tota ciuitas arcebat, & fœminis menſtrua ſoluentibus clauſa erat. prædictum autem limitem, ne puris quidem mulieribus tranſgredi permittebatur. Viri autem, qui non per omnia caſti fuiſſent, ab interiori aula, & qui puri eſſent, à ſacerdotibus prohibeantur. Qui verò ex origine ſacerdotũ genus ducentes, cæcitatis cauſa munere nõ fungebantur, cum incolumibus

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Aulæum ſiue velum Babylonium coloru permixtione mirabili opere factum.

Aulæi ſeu veli ſignificatio.

Tria mirabilia opera, Candelabrũ, menſa & thuribulum.

Exterior templi facies cruſtis aureis grauiſſimis vndique tecta.

Ara ſine ferro conſtructa.

Lorica populũ à ſacerdotibus ſegregat.

An.mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

intra limitem aderant, partéſque generis conſequebantur: veſtibus tantum vtebantur plebeijs: quoniam ſacerdotali ſolus qui ſacra celebrabat, amiciebatur. Ad altare verò templumq́; accedebant carentes omni vitio Sacerdotes, veſte quidem amicti byſſina: maximè verò mero abſtinentes, ac ſobrij religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipſis non tamen ſemper aſcendebat, ſed diebus quibuſque ſeptimis, & per ſingulos menſes Calendis: vel ſi quando patria feſtiuitas atque annua ab omni populo agebatur. Et ſacrificabat velamine præcinctus, eoq́; tectus femora vſque ad genitalia: lintheum verò habens intrinſecus demiſſum vſque ad pedes, & hyacinthinum deſuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendebant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq́; granata ſuſtinẽtes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis verò fulgura deſignantibus. Pectoris autem veſtimentum vittæ cingebant, quinque variatæ coloribus: hoc eſt, auri, purpuræ, cocci, byſſi, & hyacinthi: quibus etiam vela templi diximus eſſe contexta. iiſdem autem habebat etiã epomidem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumento thoraci ſimilis videbatur: duabus autem fibulis aureis, aſpidum ſpecie vinciebatur: quibus incluſi erant optimi maximiq́; ſardonyches, ſcripta tribuum gentis Iudææ nomina præferentes. ex altera verò parte, duodecim pendebant alij lapides, in quatuor partes terni diuiſi, hoc eſt, ſardius, topazius, ſmaragdus, carbunculus, iaſpis, ſapphirus: achates, amethyſtus, lyncurium: onyx, beryllus, chryſolitus. quorum ſingulis ſingula item cognomina erant ſcripta. Caput autem byſſina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, ſcriptas ferens ſacras literas, quæ ſunt quatuor elementa vocalia. Ea quidem veſte non ſemper, ſed alia ambitioſa vtebatur, illa verò ſi quando adyta introibat. ſolus autem atque ſemel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare Deo mos erat. Sed de ciuitate ac templo & moribus & legibus iterum diligentius referemus. non enim pauca ſuper his exponenda ſunt. ceterum Antonia in angulo quidem duarum porticuum ſita erat prioris templi, quæ ad occidentem ſeptentrionemq́; ſpectarent. in ſaxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, & vndique prærupto: quod opus Herodis Regis fuit, vbi maximè ingenij ſui magnificentiam demonſtrauit. Primum enim à radicibus ſaxum ipſum leuibus cruſtis obtegebatur, quo & decus adderet operi, & facilè dilaberentur, qui vel aſcendere vel deſcendere tentauiſſent. deinde ante turris ædificiũ murus erat cubitorum trium. intra hunc omne ſpacium Antonia in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regiæ latitudinem ac deſcriptionem habebat, diuiſam in omnem vſum habitationum & ſpeciem, id eſt, atria, & balnea, & aulas caſtris aptiſſimas: vt quantum ad vſum neceſſarium pertinet, ciuitas videretur, magnificentia verò palatium. inſtar verò turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ verò ad meridianum orientalemq́; angulum ſita erat, LXX. cubitis eminebat, vt ex ea totum templum videri poſſet. Quà verò porticibus iungebatur, vtrinque deſcenſus habebat, vnde cuſtodes commeabant. ſemper namq́; in ea Rom. milites reſidebant: & cum armis appoſiti cuſtodes, ne quid populus feſtis diebus noui committeret, obſeruabant. caſtrum enim erat impoſitum oppido quidem templum, templo verò Antonia: In hac autem porticu cuſtodes erant, & ſuperioris ciuitatis aliud caſtellum, regia Herodis erat.

Sacerdotes in veteri teſtamẽto mero abſtinentes, ac ſobrij religionis metu.

Pontificis veſtimenta.

Gemmę in Pontificis ornatu precioſiſſimę.

Antoniæ deſcriptio.

Antonia ciuitati non abſimilis.

Bezetha

Bezetha autem collis, ita vt dixi, ab Antonia ſeparabatur: qui cum omnium eſſet altiſſimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; ſeptentrionali ſolus obſtabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum ſcribere plenius cupiens, in præſentia ſatis dixi. An. mũdi 4034. A nato Christo 72.

CAP. VII.

Deditionem Iudæi recuſant, & Rom. adoriuntur.

P*VGNACISSIMA autem maximeq; diſſentiens, multitudo circa Simonem erat, hominum decem millia, præter Idumæos: quinquaginta verò decem millium duces, quibus ipſe quaſi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum eſſent numero quinque millia, duces decem habebant. Horum autem principes videbantur, Soſa Iacobus, & Cathlæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat, ſex armatorum millia habebat, quos viginti duces regebant: tunc autem illi acceſſerant etiam Zelotarũ, depoſitis diſcordijs, duo millia quadringenti: qui Eleazaro, quem ante habuerant, & Simone Arini filio vtebantur ducibus. His autem (vt diximus) bellum inter ſe gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab vtriſque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem ſuperiorem ciuitatem, murumq; maiorem vſque ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa flectitur ad orientem, & vſq; ad Monobazi aulam deſcendit. Is Rex erat Adiabenæ gentis, vltra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acra, quæ inferior eſt ciuitas, vſque ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlain, & vallem quæ Cedron appellatur. & alijs quæ interiacebant incenſis, medium bello quod inter ſe gerebant ſpacium aperuere. Nec enim caſtris Romanorum prope murum poſitis, intra ciuitatem ſeditio quieſcebat: ſed ad primum eorum impetum paulìſper ſanitate recepta, mox ad priſtinum morbum rediere. Ruſuſq; diſcreti, pro ſua quiſq; parte pugnabat: omnia faciẽdo, quæ obſidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis paſſi ſunt, quàm ipſi ſe tractarunt: neq; poſt illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta eſt. Sed illa quidem grauiores prius caſus pertulit, antequam ſubuerteretur. qui verò eam debellarũt, maius aliquid perfecere. Dico enim, quòd ſeditio ciuitatem, Romani verò ſeditionẽ cepere, quæ multò erat mœnibus tutior. & res quidem aduerſas ſuis, iuſticiã verò rectè quis Romanis aſcriberet. intelliget autem quod dies cuiq; ſuggeſſerit. Veruntamen his intra ciuitatem ita ſe habentibus; Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quà murus aggrederetur explorabat. Heſitãti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat peditibus, quà valles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior videbatur, placuit ad Ioannis pontificis monumentũ (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec ſecundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non ſatis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem ſuperiorem ciuitatem, & per Antoniam, templum capi poſſe cogitabat. Hæc eo colluſtrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum ſagitta percutitur: cum propius vnà cum Ioſepho acceſſiſſet: pacemq; in muro ſtantibus (dicendi enim peritus erat) ſuadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæſar ex eo, quod nec ad ſalutem ſe hortantibus abſtinuere, excitatur in obſidionem: ſimulq; ſuburbana*

Multitudo circa Simonem 15. millia.

Simonis contra Iudæos caſtra.

Seditio ciuitatẽ, Romani vero ſeditionẽ cepere.

Titus foris circuiens quà murus aggrederetur explorat.

Nicanor ad humerũ læuum ſagitta percutitur.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

ſuburbana militibus vaſtare permittit. collectaq́; omni materia, iubet aggerem conſtrui. Tripartito autem exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores & ſagittarios conſtituebat, & ante eos balliſtas, aliaſq́; machinas atq; tormenta: quibus & excurſus hoſtium in opera prohiberet, & qui ex muris obſtare tentarent. Cæſis autem arboribus, momento ſuburbana nudata ſunt: Collectis autem lignis in aggeres, cum totus operi intentus eſſet exercitus, nec Iudæi ſegnes erant. populum quidem in rapinis ac cædibus conſtitutum fiducia tunc habebat, quòd reſpiraturus eſſet: illis aduerſus hoſtes diſtractis, exiſtimantem pœnas ſe ab noxijs repetiturum, ſi Romani ſuperaſſent. Ioannes autem quamuis in externos ſocij ſui irrumpere properarent, metu tamen Simonis manebat. Verum Simon non quieſcebat, proximus enim erat obſidioni, miſſilibus per murũ diſpoſitis, quæ pridem Romanis abſtulerat, quæq́; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum poſſeſſio, propter imperitiam pleriſq; non erat vtilis. pauci autem à transfugis docti, malè vtebantur inſtrumentis. Sed cum lapidibus & ſagittis aggerem iacientibus militibus imminebant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conſerebant. Operantes autem crates ſuper vallum oppoſitæ protegebant, omnibuſq́; legionibus cõtra excurſus erant machinæ comparatæ mirabiles. præcipuè verò decimæ legionis balliſtæ vehementiores, & tormenta ſaxorũ, quibus non ſolũ irruentes, ſed etiam ſuper murũ ſtantes auertebantur. nam & ſingula ſaxa talenti pondus æquabant, & vltra ſtadij modũ torquebantur. ictus autem non ſolum primis quos offendiſſet, ſed aliquãdo poſterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi ſanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum ſono ac fremitu noſcebantur, ſed etiam claritudine proſpiciebantur. denique ſpeculatores in turribus præſidentes, prædicebant, quando impelleretur machina, ſaxumq́; ferretur: patria lingua clamantes, filius venit. itaq; præſciebant, in quos veniret, atq; ita vitabant: & hinc eueniebat, vt illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitãt, atramento decolorare lapides. tunc enim miſſi, non ſimiliter incertos ictus habebant, multoſq; ſimul vnius impetu corrumpebant. Sed ne malè quidem affecti Iudæi, aggeris inſtruendi Romanis copiam dabant. omni verò eos molitione atq; audacia, die noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo & lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum ſpacium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniã deſuper telis petebantur. Cumq; pares interuallo arietes inueniſſent, eos applicant: propiuſq; diſpoſitis machinis, Titus, ne ex muro arietes prohiberentur, ex tribus partibus murum pulſari iubet. Sonitu autem circumſtrepente ciuitatem, clamor ingens ciuiũ ſublatus eſt, itemq; ſeditioſos pauor inuaſit. Et quia periculum commune vtriſq; videbatur, cõmuniter iam repugnare cogitabant, vociferantibus inter ſe diſcordibus, quia omnia pro commoditate hoſtium facerent: cum ſi non perpetuam concordiam ſibi Deus præbeat, ſaltem in præſentia contra Romanos oporteat cõſpirare. Simon autem præcone miſſo, volentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; & Ioannes, licet minùs crederet, permiſit. Illi autem obliti odiorum, ac diſcordiarum ſuarum, in vnũ corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quãplurimas iaciebant contra machinas Romanorũ, contraq; impulſores arietum, eoſq; ſine intermiſſione telis petebant. audaciſſimi verò cateruatim proſilientes, machinarum tegmina diſſipabant: hiſq; appoſitis irruentes, peritia quidem pauca, plura verò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiumento laborantibus

Miſſiliũ poſſeſſio Iudæis propter imperitiam inutilis.

Titus ex tribus partibus murum pulſari iubet.

Seditioſi odiorũ ac diſcordiarum obliti, in vnũ corp⁹ coeunt.

rantibus

rantibus ipſe Titus: & iuxta vtraſque machinas equitibus ac ſagittarijs ordinatis, ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes verò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: & tamen murus ictibus non cedebat, niſi quod quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem ſtabat incolumis. nec enim ſtatim cum turri periculum ſenſit, quæ multo altius eminebat, nullamq; partem muri ſecum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excurſibus paululum quieuiſſent, obſeruato Romanos per opera & caſtra eſſe diſperſos, quia labore & formidine Iudæos diſceßiſſe arbitrarentur, excurrunt omnes qua turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus inijciunt. Vſque ad caſtrorum quoque munimenta, in Romanos animati procedebant. Horum autem periculo maturè, & qui erant propius excitati ſunt, & qui procul aberant conuenêre. Romanorum autem diſciplina vincebat audaciam Judæorum: & quos prius offenderant in fugam verſis, alijs qui colligerentur inſtabant. Grauis autem circum machinas pugna commiſſa eſt, illis incendere, his incendium prohibere certantibus, incertusq́; clamor vtrinque tollebatur, & multi qui in fronte ſteterant, ceciderunt. Sed Iudæi confidentia ſuperiores erant, ignisq; opera tetigerat, incenſaq́; omnia cum inſtrumentis penitus eſſent, niſi lecti de Alexandria reſtitiſſent plerique, præter opinionem ſui viriliter dimicantes. nam glorioſißimis in hoc bello prælati ſunt, donec imperator equitum valentißimis comitatus, in hoſtes irruit: & ipſe quidem duodecim repugnatores peremit: metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam verſa, omnes compulit in ciuitatem, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna vnum ex Judæis viuum capi contigit, eumq; Titus crucifigi pro muro iußit, ſi fortè reliqui vel hoc ſpectaculo territi concederent. Poſt eius verò diſceſſum, etiam dux Idumæorum Joannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabe pectus ſagitta percuſſus, continuo perijt: magnumq; & Iudæis luctum, & ſeditioſis mœrorem reliquit. nam & manu promptus erat, & ſapientia nobilis.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Aries angulum turris commouet.

Titus Iudæos in fugam vertit, omnesq; in ciuitatem compellit.

Ioannes Idumæorũ Dux, pectus ſagittã percuſſus, perijt.

CAP. VIII.

De caſu turris & duorum murorum obtentu.

NOCTE *verò quæ ſecuta eſt, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenûm cubitorum conſtrui præcepiſſet, vt his per aggeres ſingulos poſitis, hinc hoſtes in muro ſtantes facilius in fugam verteret, vna earũ ſpontè ſua nocte intẽpeſta lapſa eſt. ingenti verò ſonitu facto, metus occupauit exercitũ. Conari aũt aliquid Iudæos ſuſpicati, ad arma currebant, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. cumq; nemo quid accidiſſet referre poſſet, diu queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus hoſtibus ſemetipſos timebãt: ſignumq; diligenter ſinguli à proximis requirebant, tanquã Iudæi iam caſtra poßiderẽt: Panicoq; terrore capti videbãtur, donec Titus, cognitis quæ res erant, verum cunctis indicari iußit: tandemq; tumultus eo nuncio conquieuit. Iudæi quidem cætera fortiter ſuſtinentes, malè turribus affecti ſunt. machinis enim leuioribus, & iaculatoribus, ac ſagittarijs', ſaxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipſi poterant celſitudinem, & turres excidendi ſpes nõ erat. cumq; neq; euerti propter grauitatem, neque incendi propterea quod ferro tegebantur, facile poſſent, vltra iactum teli fugientes,*

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72

arietum impetus non vetabant: qui ſine intermiſſione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arieti Romanorũ, quem Iudæi Nicona vocabant, quod omnia vinceret, quamuis & antea defeſſi erant pugna & vigilijs, cum longè ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, vel quòd malè conſulerent, murum ſibi ſuperuacuum eſſe credentes, quibus alia duo munimenta ſupereſſent, laſſatiq; plurimi receſſere. cum autem Romani quà primum murum Nicon perruperat, aſcendiſſent, ad ſecundum omnes Iudæi relictis cuſtodijs refugerunt. portis autem Romani qui tranſierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, & partem eius maximam diruunt, & ſeptentrionalem ciuitatis regionem, quam antè Ceſtius vaſtauerat. Titus autem notato quà Aſſyriorum caſtrum eſt, militem tranſfert, occupato omni quod inter Cedrona fuerat ſpacio: & vltra ſagittæ iactum à ſecundo muro ſeparatus, oppugnationem ſtatim aggreſſus eſt. Tunc igitur partiti murum Iudæi, fortiter reſtiterunt. Et Ioannes quidem, eiusq; ſocij ex Antonia & ſeptentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum Ioannis aditum clauſerant, vſq; ad portam, qua in Hippicon turrim aqua inducebatur. Sæpe autem proſilientes è portis, cominus dimicabant: compulſiq; intra muros in conflictu quidem Romanorum diſciplina, propter imperitiam vincebantur: in murali autem certamine ſuperabant. eos enim fortuna atque ſcientia, Iudæos verò audacia, quam timor aleret, ſuſtentabat: quòd natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autem, & iſtis ſuberat ſpes ſalutis, & Romanis cita victoria. neutros autem laßitudo fatigabat, ſed aggreßiones, murorumq; oppugnationes, & excurſus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorũ ſpecies aberat, cum à prima luce incipientia vtriſq; inſomnis & die grauior nox dirimeret: his quidem occupatũ iri murum continuo metuentibus, illis verò, ne Iudæi caſtra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce vtriq; pugnæ parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis eſſet promptior ad periculũ, eoq; modo gratia emineret apud duces ſuos. maximè verò Simonis eos metus ac reuerentia cõmouebat, eoq; modo illum ſinguli ſubiectorum colebant, vt ad ſemet quoque interficiendos parati eſſent, ſi hoc ille iuſsiſſet. Romanos autem ad virtutem hortabatur conſuetudo vincendi, & quia vinci non aſſueuerant, crebraq; militia, exercitationesq; perpetua, & imperij magnitudo: ante omnia vero Titus ſemper vbique præſens. nam & inertia, ſpectante atque opitulante Cæſare, grauißimum facinus videbatur: & ei qui benè decertaſſet, teſtis aderat, qui rependeret præmium. præterea fructus erat, vel cognoſci ſolum principi virum fortem: idcirco multorum maior viribus alacritas demonſtrata eſt. Deniq; iſtis ipſis diebus, validißima Iudæorum acie inſtructa pro mœnibus, teliſq; vtrinq; miſsis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progreſſus, in mediam aciem Iudæorum irruit: hiſq; disiectis, hoc impetu duos fortißimos perimit, vnius obuiam tendentis ore percuſſo, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis: & ex medijs hoſtibus ad ſuos primus occurrit. Ille igitur ob virtutem inſignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficerent conſiderabant: morsq; his leuißima ducebatur, ſi quo interfecto hoſte cecidiſſent. Titus autem nõ minus ſaluti militis, quàm victoria conſulebat: & temerarios impetus

Nicon, id eſt victor, magnus aries Romanorum.

Romani primo muro potiuntur.

Iudæorum cum Romanis conflictus.

Iudæos audacia ſuſtentat.

Romanorũ vincendi conſuetudo.

Longinus in mediã Iudæorum in aciem irruit & diſturbat.

deſpera-

deſperationem dicens, ſolam verò eſſe virtutem, ſi quis prudenter & cautè ſine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, viros eſſe præcipiebat. An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

CAP. IX.

De Caſtore Iudæo Romanis illudente.

I*TAQVE ſeptentrionali parte, mediæ turri applicat arietem: in qua Iudæus quidam verſutus ac ſubdolus, Caſtor nomine, cum decem alijs militibus ſuis delituerat, fugatis cæteris formidine ſagittarum.* Caſtor Iudæus verſutus ac ſubdolus. *Hi cum pauidi ſub loricis aliquandiu quieuiſſent, concuſſa turri ſurgunt: extentiſq; manibus, Caſtor veluti ſupplex Cæſarem implorabat: & voce miſerabili, vt ſibi parceret, obteſtabatur. Cui Titus pro ſimplicitate ſua credulus, iamq; Iudæos exiſtimans belli pœnitere, arietes quidem impulſione ceſſare iubet, ac ſagittarios ſupplicibus prohibet. Caſtori autem quid vellet eloqui permittit. Cumq; ille reſpondiſſet, ad fœdus velle deſcendere: Titus gratulaturum ſe ait, ſi omnes eadem ſentire voluiſſent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Caſtoris ſocijs quinq; itidem ſupplices eſſe ſimularent, cæteri nunquam ſe Romanis ſeruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis ſuper hoc ambigentibus, ceſſabat expugnatio. Caſtor autem interea Simonem per internuncios admonebat, vt dum vacuum eſſet tempus, de rebus vrgentibus conſilium caperet: paulisper enim ſe illudere imperatori Romano. Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes ſocios videbatur: illi autem velut ægrè ferentes, in thoracas nudos fixêre gladios: hiſq; percuſſis velut interfecti ceciderunt. Titus verò eiuſq; ſocij obſtupuere tanta eorum pertinacia, cum ex inferiori loco quod factū erat, verè videre nō potuiſſent: mirabanturq; ſimul audaciam, & calamitatem miſerabantur. Interea Caſtorem ad natem quidam ſagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori oſtendens, iniqua ſe perpeti querebatur. At Titus incuſato qui hoc emiſerat, aſtantem Ioſephum mittit, vt Caſtori dexterā porrigeret. verum is neq; ſe iturum, nihil enim ſanum ſupplices cogitare, reſpondit: & amicos qui voluere ire prohibuit. Cum verò quidem ex perfugis Æneas, iturū ſeſe dixiſſet ad eum, inuitante Caſtore, vt etiam ſecum in quo ferret argentum aliquid ſuſciperet: ad hæc ille ſtudioſè aperto ſinu accurrit: alter verò ſuper eum ſaxum demiſit. Et ipſum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: ſed aliū militem qui aderat, vulnerauit. Cæſar verò fallaciam reputans, intellexit miſericordiam in bello nocere, minuſq; decipi calliditate ſæuitiam: arietiſq; impulſionibus, iracundia fraudis, vehementius vtebatur.* Miſericordia in bello nocet. *Caſtor autem eiuſq; ſocij turrim ictibus iam cedentem incendunt: perq; flāmas in eiuſdem miſſi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquā ſe ignibus tradidiſſent. Cæpit autem hac parte murum Titus, die quinto poſtquam primum cœperat: fugatiſque inde Iudæis, intrò cum lectis mille tranſijt, quos circa ſe habebat, armatis: vbi noua ciuitas & lanæ venditores erant, fabríque ærarij, veſtiumque mercatus, & ad murum anguſtæ viæ tranſuerſæ tendebant.* Titus ſecundū murū capit. *Enimuerò ſi vel ſtatim muri diſturbaſſet maximam partem, vel quæ cœperat lege belli vaſtaſſet, nullum credo damnum victoriæ fuiſſet admixtum. nunc autem Iudæos exoratum iri ſperans, cum liceret capere facilem diſceſſioni aditum non dilatauit. nec enim quibus conſulebat, inſidiaturos ſibi putabat.*

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

CAP. X.

De ſecundo muro bis obtento à Romanis.

DENIQVE poſtquàm ingreſſus eſt, neque occidi quenquam permiſit eorum qui comprehendebantur, neque domus incendi: ſed tam ſeditioſis, ſi pugnare vellent, ſine populi detrimento copiam dabat, quam ipſi populo fortunas proprias ſe redditurum pollicebatur. Plurimi namq; petebant ſibi ciuitatem ſeruari, templum verò ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat, bellicoſi autem pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quod cæteram ciuitatem tenere non poſſet, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denunciantes, & ſi verbum quiſquam de traditione feciſſet, pacémve nominaſſet, mox interficiendum eum eſſe minitantes, Romanis qui introière, alij per viarum anguſtias obſtabant, alij ex ædibus: alij murum per ſuperiores portas egreſſi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati cuſtodes, de muro ſeſe demiſerunt, relictisq; turribus in caſtra receſſerunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hoſtibus cingerentur: foris autem degentium clauſis contubernalibus metuentiũ. creſcente autem numero Iudæorum, & propter locorum peritiam viarumq; ſcientiam præualente, multi Romanorum trucidabantur, & ab incumbentibus pellebantur, cum magis neceſſitate reſiſterent. nec enim multis ſimul fugiendi copia per anguſtias muri patebat: omnesq; penè qui tranſierant, perempti fuiſſent, niſi Titus eis opem tuliſſet. Diſpoſitis enim per ſumma viarum ſagittarijs, & vbi plus erat multitudinis aſtans, miſſilibus hoſtes abigebat, & cum eo Domitius Sabinus, vir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq; tam diu, ſagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites receſſere. Romani quidem ita ſecundo muro potiti, ad extremum pulſi ſunt. Oppidanis verè qui pugnaces erant, ſpiritus creuit: & ſecundis rebus amentes erant, neque Romanos auſuros eſſe ad ciuitatem accedere ſuſpicantes, neque vinci ſe poſſe, ſi ad prælium proceſſiſſent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum ſententijs Deus: & neque Romanorum vim, multo maiorem illa quæ pulſa fuerat, ſupereſſe cernebant: neq; famem, iamiamq; ſerpentem. adhuc enim malis publicis alebantur, & ſanguinem ciuitatis bibebant. boni autem iamdudum inopia laborabãt, & penuria victus iam multi defecerant. populi tamen interitum, ſeditioſi pro leuamine ſui ducebant: & ſolos eos qui pacem non probarent, ſaluos eſſe cupiebant, quiq; viuere contra Romanos optarent. contrariam verò multitudinem, velut onus quoddam, conſumi gratulabantur. & ita quidem circa ſuos affecti erant. Romanos autem, quod ciuitatem iterum ingredi conabantur, armati prohibuerunt, diſiectis muri partibus obiectu corporum præmunitis: ac per triduum ſuſtinuère fortiter dimicantes. Quarto autem die, Titum vehementius aggreſſum nequaquam ferre potuerunt: ſed vi coacti, rurſum quò antea refugerunt. ille autem interim muro potitus, totam eius ſeptentrionalem partem ſtatim depoſuit: in meridiana verò per turres præſidia collocauit.

Bellicoſi Titi humanitatem pro inertia ducunt.

Romani ab Iudæis vrbe pelluntur.

Iudæis ſpiritus creſcunt.

Populus inopia laborat, & penuria victus multi deficiunt.

Titus ſecundo muro iterum potitur.

De

An. mūdi 4034
A nato Chriſto 72.

CAP. XI.

De aggeribus in tertium murum, & oratione prolixa Ioſephi pro deditione facienda, & fame obſeſſorum.

IAMQVE tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuiſsimi temporis eius obſidio: ſpaciumq́ conſilij ſeditioſis eſſe dandum, ſi quid diſturbatione ſecundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas poſſe ſufficere: & ipſe ocio commodè vtebatur. Nam cum dies aduenisſet, quo militibus oportebat alimenta diſtribui, in conſpicuo hoſtibus loco ductis, iuſsit duces ordinato exercitu pecuniam ſingulis numerare. Illi autem prolatis armis ex inuolucris muniti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq́ ſuburbiana per multum ſpacium auro argentoq́ lucebant. Illo autem ſpectaculo nihil aut iucundius ſuis, aut horribilius hoſtibus videbatur. ſpectantibus enim & vetera plena erant mœnia, & ſeptentrionalis regio. quin & domos refertas intuentibus cerneres, nullamq́ ciuitatis partem quam non infuſa multitudo tegebat. metus autem quamuis audaciſsimos ceperat, omnem ſimul exercitum armorumq́ pulchritudinem conſpicientes, & ordinationem virorum. Et fortaſſe ad illam ſpeciem ſeditioſi animos mutauiſſent, niſi malorum immanitate, quæ in populum commiſerant, dandam ſibi veniam à Romanis deſperaſſent: imminente autem, ſi deſtitiſſent, morte ſupplicij, bello mori præſtabilius eſſe ducebant. præualebat etiam fatum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum ſeditioſis perire decreuerat. Quatriduo per ſingulas legiones alimenta conſecuti ſunt. Quinto autem die, cum omnia faciens Titus, nihil Iudæos pacatum cogitare ſenſiſſet, bifariam diuiſo exercitu, Antoniam verſus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: iſta parte ſuperiorem ciuitatem captum iri cogitans, & per Antoniam templum. nanque hoc niſi cepiſſet, ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In vtraque autem parte duo aggeres erigebantur, à ſingulis legionibus ſinguli. Et iuxta monumentum quidem operantes, à Iudæis & Simonis ſocijs infeſtantibus prohibebantur: ad Antoniam verò ab Ioannis ſocijs cum multitudine Zelotarum, non ſolùm quia de ſuperiore loco pugnabant, verumetiam quia machinis iam vti didicerant. paulatim enim vſus quotidianus aluit peritiam. Habebant autem baliſtas trecentas, & quadraginta tormenta ſaxorum, quibus difficiliorem aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem ſibi ſaluam fore fortunam ſciens, & perituram eſſe ciuitatem, vnà & obſidioni vehementer inſtabat: nec pœnitudinem Iudæis ſuadere ceſſabat: conſiliumq́ factis admiſcens, & orationem ſæpè armis efficaciorem cognoſcens, tàm ipſos vt ſaluari vellent rogabat, tradita ſibi ciuitate, quæ iam capta videretur, quàm & Ioſephū allegabat, patria lingua verba facturū, ſperās eos hominis gentilis monitu aliquid remiſſuros. Itaq́ Ioſephus murū circumiens, ſimulq́ extra teli iactum ſtans, vnde exaudiri facilius poſſet, multis orabat, vt ſibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, néue contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim ſancta reuereri, cum quibus nulla ſibi ſocietas eſſet, manuſq́ ſuas ad hoc vſque cohibere. ipſos verò in his edoctos, cum ſeruare poſſent, ſpontè ad eorum interitum ruere. quin potius viderent muros concidiſſe firmiores, exciſis verò infirmiores ſupereſſe? Romanorúmque vires cognoſcerent ſuſtinere non poſſe, hisq́ ſeruire non eſſe nouum, neque inexpertum Iudæis.

Titus expugnatione omiſſa pecuniam ſingulis numerare iubet.

Fatum innocentes cum innocentibus & ciuitatē cum ſeditioſis perire decreuerat.

Romani operantes à Iudæis prohibentur.

Titi erga Iudæos benignitas.

Ioſephi ad Iudæos oratio.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Nam licet pulchrum ſit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. ſemel autem ſubditum, qui multo tempore paruiſſet imperio, iugum excutientem, malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in poteſtate ſunt omnia. Nam quid Romanos effugiſſe, niſi quod propter æſtus aut frigora eſſet inutile? imò verò tranſiſſe ad eos vndiq; fortunam, Deumq; per ſingulas nationes ducentem imperium, nunc eſſe in Italia.

Fortuna & Deus cũ Romanis.

Hanc autem validiſſimam legem, tàm feris beſtijs quàm hominibus eſſe præfinitam, potẽtioribus cedere: apud eosq; eſſe victoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcircò etiam maiores eorum, quanquam multum & animis & corporibus & alijs ſubſidijs meliores, ceſſiſſe Romanis: quos niſi Deum ſciſſent illis fauere, nunquam perpeſſi fuiſſent. ipſos verò qua tunc fretos reſiſtere, cum ex magna parte capta ſit ciuitas: ciues autem etiam ſi muros integros haberent, excidio pariter affecti ſint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem conſumi populum, continuò verò etiam bellatores interituros: nam etſi Romani deſierint, & ab obſidione ceſſauerint, neque ciuitatem ſtrictis gladijs irruerint, Iudæis tamen inexpugnabile bellum intus aſſidere, quod horis ſingulis aleretur: niſi forte contra famem quoque arma caperent ac dimicarent, ſoliq; poſſent etiam infortunium ſuperare. His addebat, optimum eſſe ante intolerabilem calamitatem mutare ſententiam: dumq; liceret, ſalutare conſilium ſequi. Nec enim antea geſtorum cauſa ſuccenſere Romanos, niſi ad finem vſque inſolentes eſſent, natura eos eſſe in imperio manſuetos, atque iracundiæ præferre quod vtile eſt. Vtile autem putare, neque ciuitatem vacuam viris, neque deſertam habere prouinciam: idcirco velle imperatorem cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam ſalutem daturum ſi vi ceperit ciuitatem, præſertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoque tertium captum iri, priores qui capti ſunt, fidem facere. & quamuis perrumpi tutamina non poſſint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Ioſephum multi in muro ſtantes vituperabant, multi verò conuicijs, nonnulli etiam iaculis appetebant. Ille autem cum manifeſtis eos calamitatibus minimè flecteret, ad gentiles tranſit hiſtorias: O miſeri, vociferans, veſtrorumq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellum geritis, quaſi quem alium ſic vicerimus. Quando autem non Deus omnium conditor, Iudæorum defenſor eſt, ſi lædantur? Non reſipietis? Vnde progreſſi pugnatis, quantumq; auxiliatorem violatis? Non recordamini opera diuina parentum, atque hunc ſanctum locum, quanta bella nobis aliquando peremit? Ego autem facta Dei narrare auribus indignis horreſco: ſed tamen audite, vt cognoſcatis non ſolùm vos Romanis, ſed etiam Deo reſiſtere.

Fames ciuitatem tenet.

Imperator cum Iudæis dexteram iungere cupit.

Ioſephus ad gentiles hiſtorias tranſit.

Nechias ſiue Rex Aegyptiorum.

Nechias qui tunc Rex erat Ægyptiorum, idemq; Pharao vocabatur, cum infinita manu deſcendit, Reginamq; Saram materni noſtri generis rapuit. Quid igitur vir eius Abraham proauus noſter? Armis credo vltus eſt iniuriam? Atqui CCC. & XVIII. præfectos habebat, quorum ſingulis infinita multitudo parebat. An ipſe quidem quieſcere maluit abſente Deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem vos polluiſtis, inuictum ſibi auxiliatorem ad militiam legit? Nónne ſecunda veſpera incorrupta Regina remiſſa eſt ad maritum? Adorans autem quem vos gentili cæde cruentaſtis locum, ac tremens nocturnis ſomnijs Ægyptius exagitatus aufugit, auroq; & argento amantiſſimos

mos

mos Deo donauit Hebræos. Dicam tranſlata in Ægyptum maiorum noſtrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis an Regibus alienigenis ſubiacerẽt, armis ac manib. vlciſci poſſent, ſemetipſos Deo potius permiſere. Quis neſcit Ægyptum repletam omni genere ſerpentium, omniq́ morbo corruptam? Quis terram infructuoſam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parentes noſtros cum præſidio incruentos, & ſine periculo deduci, quos Deus ſibi ſacerdotes ducebat? An non ab Aſſyrijs raptam nobis ſanctam Arcam, Palæſtina & Dagon ſimulacrum gemuit, & tota gens quæ rapuerat? corruptis verò occultis corporum, ac per ea cum cibo viſceribus exhauſtis, cymbalorum ac tympanorum ſono manibus noxijs reportauerunt, ſanctum placationibus expiantes? Deus erat qui hæc parentibus adminiſtrabat, propterea quod omiſſis armis ac manib. eius ſe iudicio permiſere. Rex Aſſyriorũ Senacherib, cum totã ducens Aſiam ad hãc vrbem caſtra poſuiſſet, num manibus humanis cecidit? nónne ab armis quieſcentes in votis erant, & angelus Dei in vna nocte infinitum deleuit exercitum? poſteroq́ die excitatus Aſſyrius CLXXXV. millia reperit mortuorum, atq́ ita cum reliquis Hebræos inermes, nec perſequentes fugiebat? Scitis etiam in Babylone ſeruitium, vbi per annos LXX. populus exulans, non ante libertatem recepit, quàm eam Deo Cyrus donaret: qui eos etiam eſt proſecutus, iterumq́ auxiliatori ſuo ſacerdotum more ſeruiebant. Breuiter dicam, nullum eſt operæprecium quod armis parentes noſtri fecerint, aut non ſine armis Deo permiſſa poteſtate impetrauerint. Domi autem manentes, vt placebat iudici ſuperabant. Pugnantes verò, ſemper de ſpe deciderunt. Nam vbi Rege Babyloniorum vrbem obſidente, contra Hieremiæ prædicationem Sedechias Rex noſter cum eo congreſſus eſt, tàm ipſe captus eſt, quàm cum templo ciuitatem vidit excindi. Atqui videte, quanto ille Rex veſtris ducibus, eiusque populus vobis erat moderatior. Denique Hieremiam vociferantem, inuiſos eſſe eos Deo propter delicta quæ in eum commiſerant, captum iri autem niſi traderent ciuitatem, neque Rex neque populus interfecit. Sed vos (vt intus geſta prætermittam, neque dignè poſſum iniquitates veſtras exponere) me, qui vobis ſaltem ſuadeam, queritimini, teliſque appetitis irati, quod vos veſtrorum commonefacio peccatorum, nec dici ea toleratis, quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit, cum Antiocho qui dictus eſt Epiphanes, obſidente ciuitatem, multis modis offenſa diuinitate, maiores noſtri cum armis progreſſi, ipſi quidem in pugna perempti ſunt, oppidum verò ab hoſtibus direptum eſt: ſanctumque per triennium ſexque menſes penitus deſolatum eſt. Et quid pluribus opus eſt? Ipſos Romanos quis contra Iudæorum gentes ad militiam prouocauit? nónne indigenarum impietas? Vnde ſeruire cœpimus? Nónne à ſeditione maiorum, quando Ariſtobuli & Hyrcani furor, & inter eos contentio, Pompeium intulit ciuitati, & Romanis Deus indignos libertate ſubiecit? Denique tres menſes obſeſſi, quanquam nihil quale vos in ſanctum léſque deliquerant, & maioribus ad bellum ſubſidijs vtebantur, ſeſe tradiderunt. Antigoni autem filij Ariſtobuli neſcimus exitum? quo regnum obtinente, Deus iterum captiuitate perſequebatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius, Soſium & Romanum adduxit exercitum. circumdati verò per ſex menſes obſidebantur, donec capti peccatorum ſuorum ſupplicia pepen-

An. mũdi 4034
A nato Chri- ſto 72.
Iudæi annos quadringentos tyrannis in Aegypto ſubiacent.

Arca ſancta ab Aſſyrijs rapta, & Iudæis reſtituta.

Senacherib Rex Aſſyriorum.

Babylonica captiuitas.

Hieroſolymæ à Babyloniorum Rege deuaſtatio.

Ioſephi in Iudæos acris oratio.

Iudęi à ſeditione maiorum ſeruire cœperunt.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

pependerunt: direptaq́; eſt ab hoſtibus ciuitas. Ita nunquam genti arma data ſunt. Oppugnationi verò ſine dubio cohæret excidium. Oportet ergo, vt opinor, ſacri loci poſſeſſores iudicium Deo de omnibus permittere: manusq́; tunc humanas contemnere, cum à ſuperno ipſi iudice non recedant. Vos autem quid ex his, quæ legis conditor bene dixit, egiſtis? Quid, quod is execratus eſt, prætermiſiſtis? Quantum autem illos, qui citò periere, impietate ſuperaſtis? nam occulta dedignantes peccata, hoc eſt furta, inſidiasq́; atq́; adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq́; maleficiorum excogitaſtis vias. Sanctum verò templum, factum eſt omnium receptaculum: & indigenarum manibus pollutus eſt locus, quem Romani ex tam longinquo adorabant, multa per legem noſtram de ſuis moribus derogantes. Deinde poſt hæc in quem fuiſtis impij, hunc auxiliatorem ſperatis? Valde quidem iuſti eſtis, ſupplices, purisq́; manibus adiutorem veſtrum rogatis. Talibus Rex noſter precibus aduerſum Aſſyrium ſupplicauit, cum magnum illum exercitum Deus vna nocte proſtrauit? Similia verò Aſſyrijs Romani committunt, vt etiam ſimilem vltionem ſperetis? Nam ille quidem ab Rege noſtro accepta pecunia, vt vaſtitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi deſcendit: Romani autem ſolenne poſcunt tributum, quod parentes noſtri eorum parentibus penſabant. Et ſi hoc impetrauerint, neque populantur ciuitatem, neque ſancta omninò tangunt. Concedunt autem vobis familias liberas, & poſſeßiones tenere, ſacrasq́; leges ſaluas manere patiuntur. Inſania eſt profectò, ſperare Deum talem circa iuſtos fore, qualis iniuſtis apparuit: præſertim qui ſtatim vlciſci nouerit cum oportet. Denique Aſſyrios prima nocte, qua caſtra ciuitati admouerant, fregit. Quod ſi etiam veſtram progeniem liberaret, Romanos verò dignos pœna iudicaret, confeſtim eis illo tempore ſicut Aſſyrijs iraſceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo poſt illum Soſius aſcendit, quo Galilæam Veſpaſianus excidit, poſtremò non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque Magnus, neque Soſius quicquam paſſi ſunt, & ciuitatem victoria ceperunt. Veſpaſianus autem ex bello quod nobiſcum geßit, etiam imperium adeptus eſt. Nam Tito quidem etiam fontes nunc vberiores profluunt, qui prius vobis aruerant. Denique ante eius aduentum ſcitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defeciſſe, vt ad vtrumque aqua mercaretur. nunc autem ita hoſtibus noſtris largi ſunt, vt non modò ipſis & iumentis eorum, ſed etiam hortis ſufficiant. Denique huius prodigij & ante periculũ factum eſt in excidio ciuitatis, quando ſupra memoratus Babylonius Rex cum exercitu aduenit, qui & captã ciuitatem incendit & templum: quamuis vt opinor nihil illi tantum, quantum vos impiè nunc, commiſiſſent. Itaque ſanctis relictis, Deum fugiſſe putauerim: hisque nunc adeſſe, quibus cum bellum geritis? An bonus quidem vir domum flagitioſam fugiet, & domeſticos oderit: Deum verò malis veſtris inhærere arbitramini, qui etiam occulta conſpicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud vos tacetur? quid celatur? quid non etiam inimicis planum factum eſt? Iniquitates enim veſtræ velut in promptu neminem latent: inq́; dies ſingulos, quis peior ſit, certamen habetis, atque ita nequitiam, vt virtutem demonſtrare contenditis. Veruntamen reliqua ſalutis via eſt, ſi velitis, & diuinitas confeßis ac pœnitentibus ſolet eſſe placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat vos patriæ iam dirutæ. conuertite oculos, & aſpicite eius quam proditis pulchritudinẽ, quale oppidum,

Iudæorum in legem Dei peccata.

Aſſyrijs Romani ſimilia committunt.

Deus ſtatim vlciſci nouit cum oportet.

Tito fontes qui prius aruerant vberiores profluunt.

Diuinitas cõfeſſis ac pœnitentibus ſeſe placabilis offerre ſolet.

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

quale templum, quàm multarum gentium munera. Quis in hæc flammas adducit? quis hæc iam non eſſe deſiderat? Et quid eſt hoc quod ſaluum eſſe debeat dignius? o duri & lapidibus ſtupidiores. Si hæc non veris luminibus cernitis, ſaltem familiarum veſtrarum miſeremini. Verſentur in conſpectu cuiuſque filij, coniuges, & parentes, quos paulò pòſt aut bellum aut fames abſumpſerit. Scio quia vnà cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clariſſima. Et fortaſſe propterea me quiſquam hæc ſuadere crediderit. Interficite illos, accipite mercedem ſalutis veſtræ ſanguinem meum. Ipſe quoque mori paratus ſum, ſi poſt me reſipiſcitis. Hæc Ioſepho vociferante cum lacrymis, ſeditioſi quidem neque animos flexerunt, neque tutam ſibi mutationem fore iudicauerunt. Populus verò ad profugiendum commotus eſt, & alij poſſeſſionibus ſuis, alij rebus chariſſimis exiguo precio venundatis, aureos, ne latrones eos deprehenderent, tranſglutiebant. quum verò ad Romanos elapſi fuiſſent, exonerato ventre habebant vſui neceſſaria. Titus enim pleroſque per agros, quò vellet quiſque pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quod & inteſtinis malis carebant, nec Romanis ſeruiebant. Ioannes autem & Simon cum ſocijs, ne his magis pateret exitus, quàm Romanis aditus, obſtruebant: & qui vel vmbram ſuſpicionis dediſſet, continuò necabatur. Ditioribus quidem manere etiam ſicut profugere, par cauſa erat pereundi: nam quaſi transfugere voluiſſet, propter patrimonium quiſque occidebatur.

Amor & Conſtantia Ioſephi erga patriā.

Populus cum pecunia profugit.

Cum famè autem creſcebat deſperatio ſeditioſorum, & in dies ſingulos vtrunque malum amplius accendebatur. Et palàm quidem nulla erant frumenta, irrumpentes autem ſcrutabātur domos. Et ſiquidem inueniſſent aliquid, eos qui negauerant verberabant: ſi verò nihil inueniſſent, quaſi diligentius celauiſſent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miſerorum, cum ea quæ ſolidis viribus ſtarent, abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis eſſe videbatur, ſtatim fame morituros occidere. multi verò clàm vniuerſa bona ſua vno frumenti modio, qui ditiores eſſent, itemq; pauperes hordei permutarunt. Incluſi deinde intimis ædium tectis, quidam ſumma penuria infectum triticum comedebant. panem alij conficiebant, vt neceſſitas metusq; monuiſſet. Et menſa quidem nuſquam apponebatur, ſed incoctum ſubtrahentes igni cibum diripiebant. Miſerabilis autem erat victus, dignumq; lacrymis ſpectaculum, cum potentiores quidem plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cum fames ſuper omnes clades haberetur: Nihil enim ſic perdit hominem vt pudor: nam quod reuerentia dignum eſt, in fame negligitur. Denique vxores viris, & filij parentibus, & quod miſerrimum, matres cibum infantibus ex ipſo ore rapiebant: & marceſcentibus inter manus chariſſimis nemo parcebat, quin vitæ guttas auferret. Edentes verò talia non latebant, ſed vbique aderant qui iſta diriperent. Nam ſicubi clauſam domum vidiſſent, eos qui intus erant, cibum capere hoc ſuſpicabantur indicio: ſtatimq; ruptis foribus irruebant, victumq; iam contuſum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipſos faucibus ſtrangulantes. Pulſabantur autem ſenes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occulentes: nullàque miſeratio vel cani erat capitis, vel infantiæ: ſed abſtractos pueros & ex bucella pendentes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteueniſſet, quodq; rapturi fuerant deuoraſſet, tan-

Ingens in vrbe fames.

Abundantiæ cibi argumentum.

Miſerabilis victus, dignumq; lacrymis ſpectaculum.

Milites victum iam contuſum dentibus, ex gutture penè reuocant, ipſos faucibus ſtrangulantes.

An. mũdi 4034 A nato Chriſtum 72.

quam læſi cruentiores erant. Acerbiſsimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimenta reperirent: nunc excruciantes genitalium vias, nunc virgis acutis podices transfigendo. horrendaq́; etiam auditu quis patiebatur: in vnius panis confeſsionem, & vt vnum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec eſuriebant (minus enim crudele videretur, quod neceſsitas impetraret) exercentes autem dementiam ſuam, ſexq́; ſibi dierum commeatum præparantes, hisq́; occurrentes, qui per Romanorum cuſtodias agreſtis oleris herbarumq́; gratia colligendarum nocte erepſiſſent, cùm iam ſe hoſtes euaſiſſe credebant, quæ attuliſſent eripiebant: multumq́; ſupplicantibus, & horribile Dei nomen implorantibus, vt aliquam partem ſibi concederent eorum, quæ cum periculo ſibi collegiſſent, nihil penitus dabant: gratumq́; videbatur, ſi ſpoliati non perirent. Hæc quidem humiliores à ſatellitibus patiebantur. Honorati verò ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij inſidiarum falſo accuſati occidebantur, alij quia Romanis proderent ciuitatem. Et plerunq́; delator ſubornatus indicabat, quod profugere voluiſſent. Si vero quem Simon expilaſſet, eum ad Ioannem remittebat: & quem Ioannes expoliaſſet, eum Simon excipiebat: ſibiq́; inuicem propinabant ſanguinem popularium, miſerorumq́; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem cauſa erat in vtroq́; diſſenſio, ſcelerum verò concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, ſibi totum vendicans, non dediſſet, nequiſsimus videbatur. Et qui non accepiſſet, velut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruiſſet. Singillatim quidẽ iniquitates eorum explanare nõ potero: vt autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem vnquam talia perpeſſam puto, neque vllam nationem poſt hominum memoriam malicia ferociorem fuiſſe. Poſtremò etiam genti Hebræorum maledicebant, vt minus impij viderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & ſeruos ſe, & conuenas & degeneris gentis abortiones eſſe confeſſi ſunt. Denique ciuitatem ipſi euertere, & Romanos inuitos hanc triſtem admittere victoriam coegere: tardiusq́; venientem in templum ignem penè traxere. Denique cum hi ardere ſuperiorem ciuitatem vidiſſent, neque doluere, neq́; illacrymauere: ſed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti ſunt. Verùm hæc quidem ſuo loco poſtea cum rerum documentis dicemus.

Honorati ac diuites ad tyrannos perducuntur.

Dominandi cauſa in Ioanne & Simone diſſenſio, ſcelerum verò concordia.

Ioſephi de populo Iudaico iudicium.

CAP. XII.

De Iudæis crucifixis & aggeribus combuſtis.

TITO *autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites malè afficerentur: parte verò equitatus miſſa, iuſſit per valles ad alimenta comportanda exeuntibus inſidias tendi. Erant autem in his nonnulli etiam pugnatores, quibus iam minimè præda ſufficeret: maior verò pars ex populo pauperes, quos ꝓfugere deterrebat pro affectib. ſuis metus. nec clàm enim ſeditioſis fieri poſſe ſperabãt, vt cum coniugib. ac liberis diffugerent: eosq́; latronibus relinquere nõ patiebantur vice ſua iugulandos. Audaciores aũt faciebat ad exeũdum fames, reſtabatq́; iam latitantes egredi, & ab hoſtib. capi. Deprehenſi aũt neceſsitate repugnabant, metu ſupplicij, ſeroq́; videbantur ſupplicare: poſt pugnã itaq́; verberati, & ante mortem modis omnibus excruciati, contra murum cruci ſuffigebantur. Tito quidem miſerabilis videbatur iſta calamitas, cum Iudæi in dies ſingulos quingenti, nonnunquam*

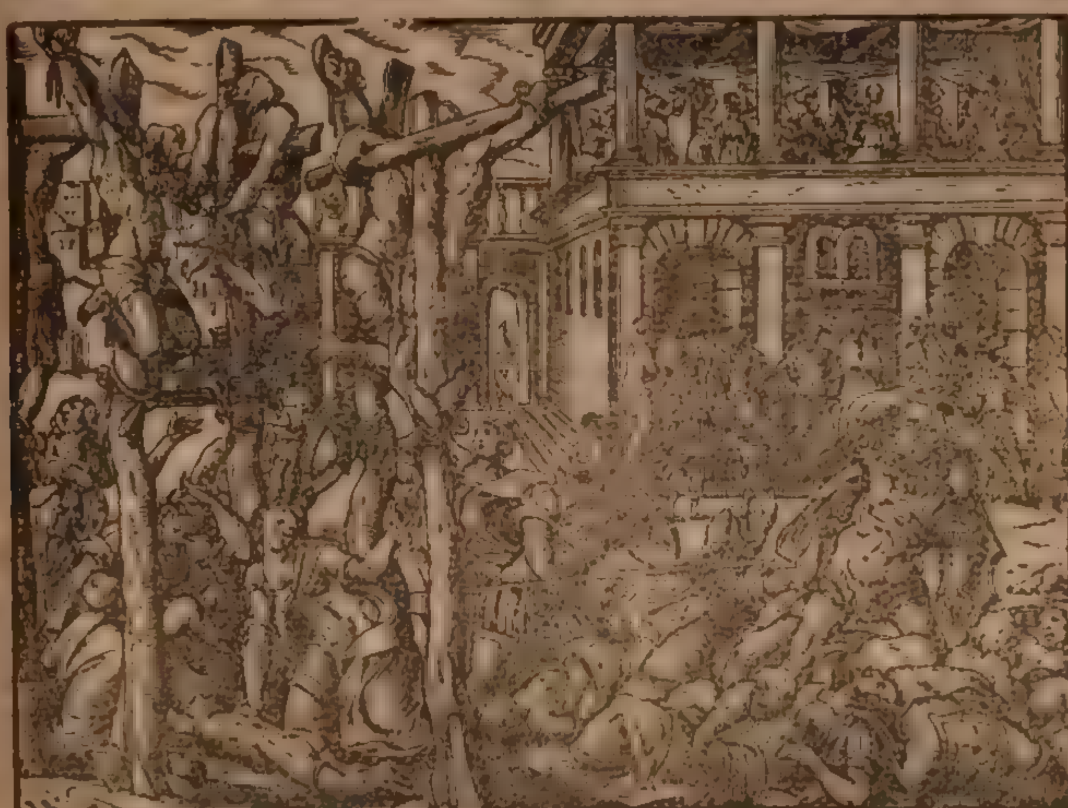
Pauperum ex populo miſeria.

Iudæos permultos Titus contra murum cruci ſuffigit.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

nunquam etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; aſſeruare multitudinem cuſtodum videbat eſſe cuſtodiam: maximè verò propterea non prohibuit, citius eos exiſtimans ea facie remiſſuros, tanquam ſimilia paſſuros, niſi ſe dedidiſſent. Milites autem diuerſis modis ſuffigebant, iræ & odio & ludibrij cauſa: & propter multitudinem quam cepiſſent, iam ſpacium crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditioſis verò tantum defuit, vt ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis ceſsit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & ſi qui erant popularium proniores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonſtrabant: & qui comprehenſi tenebantur, eos ſupplices non captiuos eſſe dicebant. Ea res multos perfugere cupientium, donec verum cognoſce-

Transfugarum familiaribus ad murum tractis, ſeditioſi quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demõſtrant.

retur inhibuit. Fuerunt autem qui ſtatim dilapſi ſunt, quaſi ad verum ſupplicium properantes. Jllatam enim ab hoſtibus mortem, comparatione famis requiem eſſe ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abſcidi præcepit, eoſq; ad Joannem & Simonem intromiſit, vt propter calamitatem nec viderentur profugi, nec crederentur: ſaltem nunc deſinerent admonens, néue ſe compellerent ad excidium ciuitatis: ſed lucrarentur in extremis mutata voluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. ſimul autem aggeres circumeundo, operantes vrgebat, veluti factis verba non multo poſt ſecuturus. Ad hæc in muris ſtantes, & ipſi Cæſari, & patri eius maledicebant, mortemq; ſe contemnere conclamabant, eamq; ſeruituti rectè præferre, multa verò mala Romanis facere dum ſperant, nec ſe nec patriam curantes, vt ipſe diceret, perituros: mundumq; Deo templum hoc melius eſſe: quamuis & id ſeruaturus ſit qui incoleret: quem ipſos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illuſuros. quibus facta non adfore: finem enim Dei eſſe. Talia conuicijs admiſcentes vociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoque aderat Epiphanes, multos alios armatos ſecum ducens, & præterea caterua ſtipatus qui Macedones appellabantur, omnes ætate pares & paulo maturiores adoleſcentibus, more Macedonum inſtructi ar-

Iudæi ipſi Cæſari & patri eius maledicunt.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

mis & eruditi. vnde etiam nomen habebant, plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim Regum qui Romanis parebant, feliciſsimum Comagenum fieri contigit, prius quam fortuna mutaretur. Oſtendit autem ille quoque in ſenecta ætate, nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterùm filius eius adhuc eo vigente præſens ſe mirari aiebat, quidnam eſſet quod Romanos adire pigebat muros. erat enim bellator ipſe naturáque promptiſsimus, tantusque viribus, vt multum peccaret audacia. Cum verò Titus ad hoc ſubriſiſſet, laboremque communem eſſe dixiſſet, ſicut erat Antiochus cum Macedonibus in murum impetum fecit. & ipſe quidem pro viribus ſuis ac peritia cauebat tela Iudæorum, ſagittis eos appetens: adoleſcentes autem omnes præter paucos attriti ſunt. Nam pudore promiſsionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi ſaucij receſſere: hoc reputantes, quod etiam viris Macedonibus vincere cupientibus, fortuna opus ſit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die menſis Maij aggeres inchoati, vix nono & vigeſimo perfecti ſunt, cum totos dies ſeptem & decem laboraſſent: ingentes enim quatuor iacti ſunt. & vnus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium ſtagnum, quod Struthium vocatur: alter verò à duodecima viginti cubitis diſtans. Decima verò legio, quæ ſupra memoratis præſtabat, in ſeptentrionali parte opus erexerat, vbi ſtagnum eſt quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta decima legio aſcedentem cubitis aggerem fecit ad Pontificis monumentum. Iam verò admotis aggeribus, Ioannes ſubfoſſa intus terra vſque ad aggeres Antoniam verſus, diſpoſitis per cuniculum ſudibus, opera ſuſpendit: illatáque ſylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: ſuccenſis autem fulcimentis, foſſa repentè ſubſedit, cumque magno ſonitu in eam aggeres decidêre. ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus eſt, cum ignem ruina concluderet. pereſa verò materia qua premebatur, flamma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidem facti ſtupor occupat: molitionem verò Iudæorum ægrè ferebant: iamque ſe viciſſe credentium & ſpes eo caſu refrixit, & in poſterum ſubuenire aduerſus ignem minus vtile videbatur, etiam ſi eſſet extinctus ſemel aggeribus deuoratis. Biduo verò poſt, alios etiam aggeres Simon cum ſocijs aggreditur. illa enim parte Romani admotis arietibus concutere murum cœperant. Tepthæus autem quidam ex Garſi ortus, ciuitate Galilææ, & Megaſſarus ex regalibus famulis Mariammes, cumque his Adiabenus quidam, filius Nabatæi, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius eſt interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt. hisque viris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere, neque magis horrendi. nam velut in amicos, non in agmen hoſtium excurrerent, nihil cunctati ſunt aut ſubſtitêre: ſed per medios inimicos facto impetu, machinas incendêre. acti autem miſsilibus, & gladibus detruſi, non prius à periculo demoti ſunt, quàm ignis inſtrumenta corriperet. Sublata verò iam flamma, Romani quidem concurrentes è caſtris, auxilio properabant: Iudæi verò ex muro eos prohibebant, manusque cum his conſerebant, qui flammas extinguere conarentur, proprijs corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni ſubtrahere, cum eorum tegmina cremarentur: Iudæi verò etiam per flammas eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti eſſent ferrum, tamen arietes non amiſere. Hinc autem flamma tranſiit in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium.

Itaque

Deique beatus [illegible] ante obitum nemo [illegible] functa [illegible]

[illegible] & militum [illegible]

Romani per dies ſeptem & decem aggeres quatuor ingentes perficiunt.

Tres viri audaces inter Iudæos.

Itaq; Romani flamma circumdati, quoniã ſeruare poſſe opera deſperabãt, in caſtra diſcedunt. Iudæi verò magis inſtabant, cum ſemper eorum numerus creſceret, ex ciuitate accedentibus adiumentis, minuſq; cautos haberent impetus, freti victoria. progreßi autem vſq; ad munimenta caſtrorũ prælio cum eorum cuſtodibus decertabant. Eſt enim ſtatio pro caſtris per vices ſuccedentium armatorum, & acerbißima in eos ſanctio Romanorum, vt qui loco de qualibet cauſa ceßiſſet, occideretur. hi pœnali exitio glorioſa morte prælata, ſteterunt fortiter: eorumq; neceßitate ſimul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: balliſtiſq; in muro diſpoſitis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebãt, nihil pro cautione ſiue tutamine ſuorum corporum prouidentem. nam quoſcunque obuios habuiſſent, cum his congrediebantur Iudæi: & in ſpicula irruentes incautè, ipſis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quàm fiducia ſuperabant, & Romani plus audacia quàm quod malè tractarentur, cedebant. Iam verò Titus aderat ab Antonia, quò ſeceſſerat, locum alijs aggeribus proſpiciens: multumq; increpatis militibus, ſi cum hoſtium muros obtinerent, in ſuis periclitarentur, & velut ex carcere contra ſe dimißis Iudæis, obſeſſorum paterentur ipſi fortunam, ipſe cum electis militibus hoſtes à latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuerſi durabant. mixta verò acie, puluis quidem lumina, clamor verò aures exuperabat, neque aut amicum quiſquã internoſcere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam virium fiducia, quantum ſalutis deſperatione perſeuerantibus, etiam Romanos pudor armorum & gloria & præſentia periclitantis Cæſaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum nimia ferocitate animorum, vel totam multitudinem Iudæorũ fuiſſe rapturos, niſi præuento pugnæ momento, in ciuitatem ſe recepiſſent. Corruptis autem aggeribus Romani mœrore tenebantur, quod tam longum laborem vna hora perdidere, & multi quidem ſolutis machinis captum iri ciuitatem iam deſperabant.

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.
Romani flamma circũdati, opera [illegible] amittunt.

Sanctio Romanorũ acerbiſſima in eos, qui loco cedunt.

Titus militibus negligentiã exprobrat.

Iudæi in ciuitatem ſeſe recipiunt.

CAP. XIII.

De muro extructo ab exercitu Romano circa Hieroſolymam triduo.

TITVS *autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite vi muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicaſſe, vniuerſi verò militis impetum tolerare non poſſe, verũ ſagittis eſſe obruendos. Prudentiores autem rurſus aggeres fieri ſuadebant: alij & ſine aggeribus aſſideri, egreſſus eorum tantummodo obſeruando, ac ne victus intrò ferretur monebant, & ciuitatem fami relinquere, neque cum hoſte manu confligere: nec enim expugnari eorum confidentiam poſſe, quibus optatum eſt ferro procumbere, vel etiam ſine hoc interficere, quæ ſæuior eſt cupiditas. Ipſi autem Tito, ceſſare quidem prorſus tanto cum exercitu, honeſtum non videbatur: & pugnare cum his ſuperuacuum, qui ſemetipſos perdituri eſſent. Aggeres autem fieri, impendiorum penuria operoſum iudicabat, egreſſus verò ciuitatis obſeruari, operoſius. Nec enim circundari eam propter magnitudinem locorumq; difficultatem, ab exercitu poſſe, & præterea ad excurſus incautum: contra manifeſtam enim viam obſeruatam, occultas vias excogitaturos Iudæos, tam neceßitate quàm locorũ ſcientia. Si quid autem clàm eſſet illatum, diutius obſidio-*

Titus cum Ducibus deliberat.

 nem

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Titus totam muro cingere ciuitatem cogitat.

nem trahendam, verendumq́, ne victoria gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidem effici poſſe, ſed celeritatem ante gloriam duci: debere tamen ſi celeritate vti velit & cautione, totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus poſſe præcludi: & Iudæos aut omnibus modis ſalute deſperata, ciuitatem tradituros, aut fame victos facilimè capiendos. aliter enim ſe non poſſe quieſcere. Verum & aggeres curaturum eſſe, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod ſi cuiquam magnum opus & inextricabile videatur, eum conſiderare debere, quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & ſine labore magnũ quid perficere, ne Deo quidem facile ſit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera diſtribuere. *Diuinus autem quidam impetus militibus incidit: ambitumq́ partiti, non ſolum rectores inter ſe, verum ipſi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, isq́ chiliarcho placere properabat: chiliarchorum verò oſtentatio, ad duces vſque pertinebat, ducum verò certamina Cæſar ipſe dijudicabat. In dies enim ſingulos circuiens, opus ſæpiſſimè inſpiciebat. Cæptum enim à caſtris Aſſyriorũ, vbi ipſe tendebat, ad inferiorem Canopolim murum duxit. Hinc per Cedronem ad Eleon montem reuertens, à meridie montem complectitur, vſque ad ſaxum quod Periſtereonos vocatur, eiq́ proximum collem, qui ſuper vallem imminet Siloam, ac inde ad occidentem flexo ædificio, ad vallem fontis deſcendit. Hinc ſubiens ad Anani Pontificis monumentum, circundato monte, vbi Pompeius caſtra poſuerat, ad ſeptentrionalem redit regionem. Et cum proceſſiſſet ad vicum, cui nomen eſt Erebinthonicus, poſt illum Herodis monumentum ab oriente clauſum caſtris ſuis coniunxit, vnde cœperat: Murus quidem vno minus quadraginta ſtadiorum erat. Ad hoc autem foris caſtella tredecim ædificata ſunt: eorum gyrus denis ſtadijs numerabatur. Totum autem opus triduo conſtructum eſt, vt id quidem dignum menſibus videretur, celeritas verò fide careret. Muro autem circumcluſa ciuitate, per caſtella cuſtodibus collocatis, primam quidem vigiliam noctis ipſe circuiens explorabat: ſecundam verò Alexandro permiſerat: tertia vero obtigit legionum ducibus. Somnos autem vigiles inter ſe ſortiebantur, totaq́ nocte per caſtellorum ſpacia circuibant.*

Romanorum militũ in extruendo muro labor indefeſſus.

Murus vno minus 40 ſtadiorum.

Romanorum per caſtella cuſtodia collocata.

CAP. XIIII.

De fame Hieroſolymorum & ſecundo aggere extructo.

Tecta ac viæ mortuis plenæ.

Mortui inſepulti in ciuitate iacent.

IVDÆIS *autem cum exeundi facultate, omnis etiam ſpes ſalutis adempta eſt: auctaq́ iam fames, totas domos ac familias depaſcebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: viarum autem anguſta ſenibus mortuis. Adoleſcentes autem ac iuuenes turgidi, velut vmbra mortuorum, per fora verſabantur: & vbi quem caſus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera, neque poterant præ labore, & eos quibus aliqua vis ſupererat, pigebat, & propter multitudinem mortuorum, & quod de ipſis erat incertum. Denique ſuper eos quos ſepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad ſepulcra, prius quàm fati dies veniret, & viui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, ſed fame ſuperabantur affectus. Siccis autem oculis, & corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante ſe requieſcerent,*

quieſcerent, tuebantur. Altum verò ſilentium ciuitatem, plenamq́ mortuis nox comprehenderat, & latrones his acerbiores. domos enim, quæ tum ſepulcra erant, & cadauera ſpoliabant, & velamina corporibus detrahentes, cum riſu egrediebantur. hisq́ gladiorum mucrones probabant: nonnullosq́ iacentiũ adhuc ſpirantes, ferro experiendi cauſa tranſuerberabant. Si quis autem manum rogaſſet aut ferrum ſibi commodari, quo famem euaderet, ſuperbiſsimè negligebatur. Animas verò eſlantium quiſque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum viuos relinqueret ſeditioſos. Illi autem, primo quidem ſumptu publico iubebant mortuos ſepeliri, cum fœtorem ferre non poſſent: deinde quod non ſufficiebant, in valles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus vbi plenas cadaueribus vidit, altamq́ ſaniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: & extentis manibus Deum teſtabatur, factum illud ſuum non eſſe. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani verò, cum iam nemo ſeditioſorum auderet excurrere (nam etiam eos mæror, famesq́ tangebat) dies lætos agebant: frumenti, aliarumq́ rerum neceſſariarum habentes copiam, de Syria proximisq́ prouincijs. multi autem iuxta murum ſtantes, magnamq́ alimentorum abundantiam demonſtrantes, ſatietate ſui famem hoſtium incendebant. Seditioſis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miſeratus, & properans ſaltem hoc liberare quod ſupereſt, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas ſyluas, opera prima conſumpſerant. à nonageſimo verò ſtadio milites alias congerebant: & ad Antoniam ſolam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres ſtruebantur. Cæſar autem agmina circuiens, atque opus vrgens, quod in manibus eos haberet latronibus oſtendebat. Sed illis pœnitudo planè perierat: & animis ac corporibus ſeparati, vtriſque velut alienis vtebantur. Nec enim vel animas affectio manſueta, vel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quaſi canes lacerabant, replebantq́ languentibus carcerem.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

Latronũ in morientes crudelitas.

Titus extentis manibus factu illud ſuum nõ eſſe, Deum teſtatur.

Romani Iudæis magnam alimentorum abundantia demonſtrant.

Titus populi miſeratus quod ſupereſt liberare properat.

Iudæorũ excæcatio.

CAP. XV.

De cæde Iudæorum intra & extra Hieroſolymam.

DENIQVE *Simon Matthiam, per quem obtinuerat ciuitatem, excruciatum peremit. Boethi filius erat, ex pontificibus populo maximè fidelis & charus. Is, cum à Zelotis malè populus tractaretur, quibus iam Ioãnes acceſſerat, vt adiutorem Simonem reciperet, populo perſuaſit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingreſſus autem ille, poſtquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atq́ alios eſſe dicebat, qui pro ſe conſiliũ dederat, velut hoc ſimplicitate ſuaſiſſet: productumq́ eum & accuſatum, quod cum Romanis ſentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate conceſſa, cum tribus filijs ſuis. quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem ſe occidi, quàm filios obſecrantem, atque hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuiſſet, gratiam poſtulantem, vt augeret eius dolorem, nouiſsimum iuſsit interfici. Ille quidem ſuper cæſos in conſpectu ſuo filios iugulatur, coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio præceperat, qui erat eius ſatellitum crudeliſsimus, cauillatus ſi quid eũ iuuarent, ad quos exire voluiſſet. corpora verò ſepeliri prohibuit.*

Simonis in Matthiã eiusq́ filios crudelitas.

Ananus Simonis ſatellitũ crudeliſſim⁹.

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

Ananias Pontifex, & quindecim ex populo clariores necãtur. Ioſephi pater capt'.

probibuit. Poſt hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, & ſcriba curiæ, vir fortis, ex Ammaunte genus ducens, & cum his quindecim ex populo clariores necantur. Ioſephi verò patrem concluſum aſſeruabant: miſſoq; præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium vel colloqueretur cum eo, vel in vnum veniret, proditionis metu propoſito: & eos qui hæc cum illo deflerent, ante quæſtionem perimebant. Iſta videns quidam Iudas filius Iudæ,

Iudæ cum contubernalibus deliberatio.

vnus ex numero præfectorum Simonis, qui turrim ab eo ſibi creditam cuſtodiebat, fortaſſe quidem nonnihil etiam miſericordia crudeliter pereuntium, magis autem ſui prouidentia, conuocatis decem fidiſſimis contubernalium: quouſque tandem, inquit, hæc mala ſuſtinebimus? quámve ſalutis ſpem habemus, ſeruantes peſſimo fidem? Ecce iam fames oppugnat. Romani *verò penè intus ſunt. Simon autem benè quoque meritis infidelis eſt: metuſq; etiam apud eum pœna, & apud Romanos certa fœderis dextera. Ergo age, tradito muro & noſmet ſeruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, ſi, cum de ſe deſperauerit, pœnas citius pendet.* His *vbi decem aſſenſi ſunt, mane cæteros quos ſubiectos habebat, per diuerſum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipſe verò de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ ſuperbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, velut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea verò, cum Titus ad murum cum armatis ſuccederet, ante rem Simon cognouit, turrimq; velociter occupat: Ro-*

Iudas cum cõtubernalib' a Simone trucidatur.

manisq; eos inſpectantibus cuſtodes peremit, & per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Ioſephus (nec enim rogare ceſſabat) caput vulne-

Ioſephus caput vulneratur lapide, ſtatim attonitus cadit, & rumor per ciuitatem ſpargitur.

ratur lapide, ſtatimq; attonitus cadit. Excurſus autem ad eius caſum factus eſt Iudæorum: abreptuſq; eſſet in ciuitatem, niſi Cæſar miſiſſet qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Ioſephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. ſeditioſi verò, tanquam interfecto quem maximè cupiebant, cum lætitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem: ex quo reſiduam multitudinem mœror tenuit, verè periſſe credentem, cuius fiducia profugere cogitabant. Audito autem Ioſephi mater in carcere, mortuum eſſe filium ſuum, ad cuſtodes quidem, ex Iotapatis hoc ait certo ſe credere; nec enim viuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas, hunc, inquit, fœcunditatis recepiſſe fructum, quod ne ſepelire quidem ſibi filium licuiſſet, a quo ſepeliri ſperaſſet. Verùm ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Ci-

Ioſephus curato vulnere reſipiſcit.

tò enim curato vulnere Ioſephus reſipuit: progreſſuſq; clamabat, illos ſibi non multo poſt vulneris pœnas daturos. populum autem rurſum ad fidem hortabatur. vnde populo quidem fiducia, ſeditioſis verò ſtupor incidit eius aſpectu. Profugorum autem alij ſtatim de muro neceſſitate proſiliebant: alij velut ad pugnam cum lapidibus progredi ſimulantes, mox ad Romanos *profugiebant. Hos au-*

Fame, quam Iudæi domi reliquerãt, velociorem apud Romanos inueniunt ad exitium fatietatem.

tem ſæuior ea quam intus pertulerant fortuna conſequebatur: & fame, quam domi reliquerant, velociorem apud Romanos inueniebant ad exitium ſatietatem. aderant nanque inflati ex inedia, & velut morbo intercutis aqua turgidi. deinde vacuata replentes corpora diſrumpebantur: niſi qui periti deſideria cohibuiſſent, paulatimq; cibum deſueto corpori obtuliſſent. Verùm & eos qui hoc modo ſeruarentur, alia plaga ſuſcepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, è ſimo ventris aureos colligens. Tranſglutientes autem (vt ſuprà diximus) eos veniebant, quod cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maxima vis

auri

auri fuerat in ciuitate. denique duodecim atticis comparabant, quod antea vigintiquinque valebat. Verùm hac arte per vnum detecta, totis caſtris fama percrebuit, quod auro transfugæ pleni venirent. Arabum autem multitudo & Syri, ſciſsis ventribus ſupplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo ſæuiorem contigiſſe Iudæis: vna denique nocte duorum millium patefacta ſunt viſcera. Et hac Titus iniuſtitia cognita, penè iuſsiſſet autores circumfuſo equitatu iaculis appeti, niſi magna fuiſſet multitudo noxiorum multoq; plures puniendi, quàm qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemq; militum Romanorum (nam etiam militum quoſdam hæc tangebat inuidia) vtriſq; iratus dicebat: ſi qui militum ſuorum hæc committerent lucri cauſa incerti, nec arma propria quiſquam erubeſceret auro argentoq; facta: Arabes autem & Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent: deinde crudelitatem in cædibus & in Iudæos odia Romanis aſcriberent. hac enim quoſdam ſuorum milites infamia participare. & his quidem mortem interminatus eſt, ſi quis in eadem poſtea repertus fuiſſet audacia. ad legiones autem mandata dedit, vt ſuſpectos inueſtigarent, atq; ad ſe deferrent. Verùm profecto auaritia contemnit omne ſupplicium, ſæuisq; hominibus lucrandi amor innatus eſt: nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidini cõparatur. Imò verò hæc aliàs, & modum habent, & metu ſubiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem viam ſalutis ad interitum verterat: denique id quod cum pœna interdixerat Cæſar, occultè in profugos admittebatur. Et ſi quis transfugiſſet, circumſpectantes antè ne quis Romanorum videret, eos ſcindebant, & ex viſceribus quæſtum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, & pleroſq; ſola ſpes conſumebat. Hic quidem caſus multos transfugarum reduxit.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Vna nocte duorum milliũ viſcera patefacta.

Titus militibus ob facinus iratus.

Auaritia ſupplicium omne contemnit.

CAP. XVI.

De ſacrilegio circa templum & relatis ex vrbe cadaueribus & fame.

IOANNES *autem, vbi rapinæ ex populo defuêre, ad ſacrilegium ſeſe conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; vaſa diuinæ rei miniſterio neceſſaria, crateras, & lances, & menſas, ne vrceolis quidem abſtinuit, quos Auguſtus eiusq; vxor miſerat.* Romanorum *quidem imperatores honorauerunt ſemper templũ atque ornauerunt: tunc autem Iudæus etiam alienigenarum dona diſtrahebat. ad ſocios autem dicebat, ſine metu diuinis abuti debere, qui pro Deo, qui pro templo militarent, & ex ipſo ali. Proptereaq; ſacrum vinum, & oleum, quod ſacerdotes ſacrificijs reſeruabant, tutum erat effudiſſe. namq; in templo & multitudini diſtribuit, & illi ſine horrore vngebantur & potabant. Non equidem recuſabo dicere, quæ dolor iubet. Puto ſi* Romani *contra noxios venire tardaſſent, aut hiatu terræ deuorandam fuiſſe ciuitatem, aut diluuio perituram, aut fulmina ac Sodomæ incendia paſſuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quàm quæ illa pertulerat. deniq; cum eorum pertinacia deſperata, totus populus interijt. Et quid eſt opus ſingulatim narrare clades? Mannæus Lazari filius, transgreſſus ad Titum, per vnam portam quæ ſibi credita fuerat centum & quindecim millia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die caſtra prope ciuitatem poſita ſunt, ex die quartadecima menſis*

Ioannes ad ſacrilegiũ ſeſe conuertit, multaque donaria templi retinet.

An mūdi 4034 A nato Chriſto 2.

Aprilis, vſque ad calendas Iulij. hæc autem immenſa eſt multitudo: nec tamen ipſe fuit appoſitus portæ, ſed publicam mercedem diuidens, mortuos ex neceßitate numerabat. cæteros enim propinqui ſepeliebant. ſepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Poſt hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum ſexcenta millia portis eiecta nunciabant: aliorum verò numerū minimè poſſe comprehendi: cum autem pauperibus efferendis non ſufficerent, congeſta in maximis ædibus cadauera eſſe incluſa. & frumenti quidem modium veniſſe talento. poſt autem vbi muro circundata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc neceßitatis quoſdam fuiſſe compulſos, vt cloacas rimarentur, boumq́ veterem fimum alimentum haberent. ſtercusq; collectum, quod ne viſui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audien*tes miſerati ſunt: ſeditioſos autem ne videntes quidem pœnitebat, ſed patiebantur vſque ad ea progredi. fatum enim eos reddiderat cæcos, quod iam & ipſis imminebat & ciuitati.*

Sexcenta millia mortuorum portis eiecta.

Boum fimus, ſtercusque collectum Iudæorū alimentum.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO LIBER VII.

SVMMA CAPITVM LIBRI VII. DE BELLO IVDAICO.

I. De ſuffoſſione murorum, ſuccenſione aggerum, & Sabino oppugnante murum.
II. Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.
III. De Iuliano Romano milite inſigni fortitudine.
IIII. Ioſephi oratio pro deditione Iudæorum, & profugium eorum.
V. De iterata pugna, extructis aggeribus, & excurſionibus Iudæorum.
VI. Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.
VII. De fame Iudæorum.
VIII De muliere quæ præ fame filium coxerat.
IX. De expugnatione muri & incendio templi.
X. Quemadmodum Templum incenſum eſt inuito Tito.
XI. De Sacerdotibus, gazophylacioque & porticu.
XII. De prodigijs excidium Hieroſolymæ præcedentibus & præſagijs.
XIII. De imperio Titi, & ſacerdotum interfectione.
XIIII. De præda ſeditioſorum, & ſuccenſione interioris ciuitatis.
XV. Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.
XVI. De occupata reliqua parte Ciuitatis.
XVII. De numero captiuorum, & peremptorum.
XVIII. Hieroſolymæ vrbis hiſtoria breuis.
XIX. De præmio militum.
XX. De nauigatione Veſpaſiani, deque comprehenſo Simone & ſpectaculo die natalitio exhibito.
XXI. De calamitate Iudæorum apud Antiochenſes.
XXII. Quomodo Veſpaſianus rediens à Romanis exceptus eſt.
XXIII. Domitiani geſta contra Germanos & Gallos.
XXIIII. De amne Sabbatico & triumpho Veſpaſiani ac Titi celeberrimo.
XXV. Herodium & Machærus à Baſſo capta.
XXVI. De Iudæis à Baſſo interemptis & Iudæa diuendita.
XXVII. De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.
XXVIII. Excidium Maſſadæ caſtelli munitiſſimi.
XXIX. Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.
XXX. Oniæ templum clauſum apud Alexandriam.
XXXI. De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.

De

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

CAP. I.

De ſuffoſione murorum, ſuccenſione aggerum & Sabino oppugnante murum.

CLADES quidem Hieroſolymorum in peius quotidie procedebant, cum & ſeditioſi magis accenderentur aduerſis incluſi, poſtquam populum fames ipſosq; iam poſſederat. Quin & multitudo congeſtorum in ciuitate cadauerum, & viſu horrenda erat, odoremq; peſtiferum emittebat, cum excurſus etiam pugnantium moraretur.

Multitudo congeſtorum in ciuitate cadauerũ horrenda viſu.

Nam veluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, conculcare mortuos cogebantur: & qui ſuper eos pedem ponerent, neque miſerabantur, neque horrebant: nec ſaltem ſibi augurio fore putabant cõtumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum præparabant, tanquam exprobrantes Deo (vt mihi videtur) ſupplicij ſui tarditatem.

Iudæi ſupplicij ſui tarditatẽ exprobrant Deo.

non enim ſpe victoriæ maior pars eorum, ſed deſperatione ſalutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laborarent, tamen intra viginti & vnum dies aggeres erexerunt, attonſis omnibus ad nonaginta vſque ſtadia circa oppidum lucis. Erat autem miſerabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus & paradiſis ornata fuerat, ea tunc deſerta præciſis vndique arboribus cernebatur: nec vllus qui pridem Iudæam viderat alienigena & ſuburbana pulcerrima ciuitatis, cum eius ſolitudinem tunc videret, continere lacrymas poterat, vel non gemere mutationem quantũ priſtinis derogaſſet.

Iudæa deſerta & deſolata.

Omnia nanq; inſignia pulcritudinis, bellũ deleuerat: nec ſi quis ſubito aduenisset, qui locũ prius ſcierat, eum cognoſceret, ſed præſens quæreret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitum opus aggerum, par faciebat timoris initium.

Romanorum & Iudæorum par timor.

nanq; hi, niſi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabãt: Romani *autem, fortaſſe nec voluntatem ſibi fore illis incenſis alios parare. nam & materiæ defecerãt: & labori quidem corpora militũ, crebris verò offenſionibus animi ceſſerant. Verum ciuitatis cladibus triſtius* Romani *quàm ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiã propugnatoribus nihilo ſegnioribus vtebantur.*

Romani Iudæorum audaciam verentur.

Sed eorũ ſpes frangebatur, cũ aggeres inſidijs, machinæ ſoliditate muri, manus verò conflictus audacia repugnantium ſuperaretur: & præcipuè, quòd cum ſeditione fameq; ac bello totq; malis præſtantiores Iudæorum animos inuenirent, virorũ quidem inexpugnabiles eſſe impetus arbitrabãtur, inuictã verò animorũ magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus ſecundis ſuſtineat, qui malis ad virtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius cuſtodias præparabãt. Ioannis autem factio apud Antoniã, ſimul & quæ futura timebãtur, ſi diſijceretur murus cauebat, & antequã arietes admouerentur operibus inſtabat: niſi quia conatus eorum irritus fieret. Aggreſſi enim cum facibus aggerem, ſpe decepti remeauêre.

Iudæi cum facib⁹ aggerem aggrediũtur, ſpe decepti remeant.

Nam primum ne concordare quidem eorũ videbatur conſiliũ, paulatim & per interualla, & contanter, nõ ſine metu proſilientium, neq; Iudæorũ more, vt breuiter dicam. deerant enim quæ propria gentis eſſent, audacia, curſus, & omnium ſimul impetus: & vt nõ ſine offenſione recederent.

Audacia & impetus Iudæorum decreſcit.

Languidiores verò progreſſi quàm ſolebant, etiã Romanos ſolito promptiores offendere: qui corporibus quidem atq; armis ita vndiq; aggeres ſepſere, vt nuſquã igni aditũ relinquerent: animũ verò ita confirmauerũt, ne

quis

An.mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum deſperationem ſi etiam illud opus eſſet exuſtum, acerbiſſimus pudor milites occupauerat, ſi aut calliditati virtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem miſſilia pro illis faciebant in proſilientes delata: & qui cecidiſſet, poſteriores impediebat, ac periculum antecedentis molliores eos efficiebat. Qui verò intra teli iactum venire properaſſent, alij diſciplina hoſtium & denſitate perterriti, alij confixi haſtis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calend. autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digreſſis, Romani machinas admouere: quãuis ab Antonia ſaxis atq; igni ferroq; peterentur, & quodcunq; hoſtibus telum neceſſitas attuliſſet. nam licet multũ mœnibus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis ſtudium eſſe rati, ne murorum infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis ſuſpicantes, cõtra certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediebat: ſed ipſi quidem crebris in ſe miſſilibus iactis, cum nullis periculis deſuper venientibus læſarentur, arietum opus vrgebant cum verò inferiores eſſent, ac lapidibus frangerentur, alij ſcutis ſuper corpora concameratis, fundamenta manibus & vectibus ſuffodiebant. Itaque ſaxis quatuor obſtinato labore concuſſis, quietem vtriſque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus inſidiando murum ſuffoderat, ſubſidente cuniculo repente labitur. Verùm præter ſpem vtrorúmque animi affecti ſunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem eſſe oportebat, quod ruina præter ſpem acciderat, & aduerſum eam præcauti non fuerãt, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiam ex celeri ſubuerſione natam, conſpectus alius murus, quem intrinſecus Ioannes ædificauerat, citò reſtinxit. Veruntamen priore facilior oppugnatio videbatur. Tunc enim & aſcenſum per ruinas promptiorem, & Antonia eſſe infirmiorem murum qui recens erat, citoq; deſtrui poſſet arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat aſcendere: quod ei qui primus id tentauiſſet, certiſſimum eſſet exitium. Titus verò ſpe atque oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atque promiſſis ſæpe quidem periculorum naſci obliuia, interdum autem mortem ſolere contemni, in vnum congregatos fortiſſimos experiebatur, dicens: Commilitones, hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt, apertè & ipſis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauiæ reprehenſionẽ parit. exhortatione autem opus eſt in ſolis rebus ambiguis: quippe illa per ſe quenque gerere dignum eſt. Itaque difficilem vobis in murum eſſe aſcenſum ipſe profiteor: quod autem vel maximè oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulcrumq; ſit cum laude mori, nec erit infructuoſum ſi, qui primi fortiter fecerint, proſequar. Primum quidem vos illud hortetur, quod nonnullos fortaſſe deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduerſis rebus dura conſtantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella diſcere, in bello autem vincere conſuetum eſt, a Iudæis manu vel animo ſuperari turpiſſimum eſt: idq; in fine victoriæ, cum etiam Dei nitamur auxilio. nanque offenſiones noſtræ, Iudaicæ deſperationes ſunt. Illorum autem clades, fauore Dei veſtriſq; virtutibus creſcunt. Etenim ſeditio. fames, obſidio, murorumq; ſine machinis caſus, quid ſit aliud quàm in illos ira Dei, noſtrumq; adiumentum.

Iudæi ſeipſos timiditatis arguentes, re infecta reuertũtur. Oppugnatio Hieroſolymæ Calendis Iulij.

Romani murum ſuffodiunt.

Murum quem Ioannes ædificauerat, nemo aſcendere audet.

Titi ad fortiſſimos oratio & adhortatio.

Iudæorum patiens animus, & in aduerſis rebus dura Conſtantia.

Ira Dei in Iudæos Romanorũ adiumentũ.

Igitur

An. mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

Igitur non ſolùm deterioribus inferiores videri, ſed etiam diuinum præſidium prodere, vobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe videatur, Iudæos quidem quibus non magni pudoris eſt vinci, qui ſeruire didicerint, quo minus in poſterum id patiantur, mortem contemnere atque in nos medios frequenter excurrere, non victoriæ ſpe, ſed oſtentationis gratia: nos autem totius penè terræ mariſq; victores, quibus etiam non vincere probro habetur, ocioſos ſedentes, ne ſemel quidem in hoſtes aliquid audacter expertos, famem ac fortunam cum his armis operiri? maximè cum paruo diſcrimine totum poſſitis efficere. Denique in Antoniam ſi aſcenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & ſi pugnandum ſit aduerſum intus poſitos, quod non arbitror, attamen capiti ac reſpirationi hoſtium inſedere victoriam nobis pleniſſimam repromittit. Equidem prætermiſſa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore proſtrati ſunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter ſentientibus imprecor, quorum anima cum corpore ſepultura damnatur. Quis enim virorum fortium neſcit, quod animas in acie ferro corporibus abſolutas, puriſſimum elementum æther hoſpitio receptas inter ſidera collocat: maneſq; ſe bonos ac propitios heroas, videndos offerunt poſteris ſuis? Quas verò morbus corporis tabeſq; conſumpſerit, & ſi maximè probris ac piaculis purgatæ ſint, ſubterraneæ tenebræ operiunt, altaq; obliuio ſuſcipit, corporis ſimul & vitæ ac memoriæ fine circunſcriptas. Quod ſi neceſſariò mors homini decreta eſt, ad hoc autem omni morbo leuius eſt, ferri miniſteriũ, cui non videatur ignauum negare vſui, quod debito redditurus ſit. Et hæc quidẽ veluti ſeruari nequeant, vel qui conati fuerint proſecutus ſum. eſt aũt ſalutis ſpes in maximis quoq; periculis, qui virilem animum gerunt. Primum enim quod decidit patet inceſſui: deinde totum quod ædificatum eſt, facilimè diſſolui poteſt. Voſq; plures hoc opus aggredientes, alius alij pro adhortatione fietis atq; ſubſidio: veſtraq; obſtinatio breui animos hoſtium franget: ac fortaſſe nobis, ſi eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim aſcendentes quidem nos prohibere ſcilicet conabuntur. ſi verò clàm, vel etiam per vim aliquid egerimus ſemel, quamuis paucos non ſuſtinebunt. Me autem profectò pudeat, niſi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: & qui vixerit quidem nunc æqualibus præſit: beatiſſima verò præmia ſequantur occiſos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum verò vnus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, vir & manu ſimul & animo fortis apparuit: licet ſi quis eum ante vidiſſet, quantũ ex habitu corporis, ne ſpecie quidem militem eſſe credidiſſet. erat enim colore nigro, exilis habitudine: ſed anima quadam heroica in macro corpore, atq; anguſtiore viribus ſuis habitabat. Cum primus itaq; ſurrexiſſet: dedo me, inquit tibi alacri animo Cæſar, & ante omnes in murum aſcendo: atq; opto quidem, vt vires ac voluntatem meam ſequatur fortuna tua. quod ſi cœpto caſus inuiderit, ſcito me non præter ſpem, quod res aliter ceſſerit, ſed quod ſic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, & ſcutum læua manu capiti prætendens, ſtrictoq; dextera gladio, circa horam diei ſextam murum petebat. ſequebantur autem ex alijs, qui ſoli eius virtutis æmuli eſſe cupiebant vndecim viri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus, cum de muro cuſtodes iaculis & ſagittis vndiq; infinitis appeterent, atque ingentia ſaxa deuoluerent, quæ nonnullos de vndecim deiecerũt. Sabinus

Iudæorum ac Romanorum comparatio.

Titus poetico more de futura vita loquitur.

Fortium virorum remuneratio.

Sabinus vir corporis habitu paruus, ſed manu ſimul & animo fortis.

Sabinus cum vndecim viris murum petit.

An.mũdi 4034 A nato Chriſto 72. *autem miſsilibus occurrens, licet obrueretur ſagittis, non tamen ante impetum cohibuit, quàm ſumma muri prehenderet, hoſteſq́; in fugam verteret. viribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresq́; aſcendiſſe rati non ſteterunt.* Fortunæ vis. *Qua in re fortunam quis, veluti virtutibus inuideat, ſemperq́; præclaris facinoribus officiat non incuſauerit? Siquidem hic vir neq; ab incepto errauit, & offenſione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Vnde factum eſt, vt Iudæi reuerſi, vbi ſolum & iacentem viderẹ, ex omni eum parte iaculis peterent. Ille verò genibus nixus, & ſcuto protectus, primò quidem vlciſcebatur hoſtes, multoſq́; ad ſe appropinquantes ſauciauit: vulnerum autem multitudine remiſit dexteram: & ad extremum priuſquam redderet animam ſagittis eſt obrutus, vir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna vteretur. pro menſura verò cœpti facinoris cecidit.* Sabinus cum tribus ſocijs perit. *Cæteri autem tres penè iam ſumma tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo ſauciati detracti, & in caſtra relati ſunt. Hæc quidem tertia die menſis Iulij geſta ſunt.*

CAP. II.

Romani Antoniam inuadunt, & à Iudæis repelluntur.

BIDVO *autem poſt, viginti de numero excubantium per aggeres militum congregati, ſigniferum ordinis ſui, & duos quoſdam ex ala equitum, & tubicinem vnum ad ſe vocant: nonaq́; noctis hora per ruinas ad Antoniam ocioſè procedunt.* Antoniam Romani inuadunt. *occiſis autem primis cuſtodibus ſomno oppreſsis, murum obtinent, ac buccina ſignum dari præcipiunt: quo cæteri quidem vigiles ſubitò exuſcitantur, & fugiunt priuſquam multitudinem quæ murum aſcenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba imaginem quandam, vt magnum hoſtium numerum aſcendiſſe crederent, oſtendit. Cæſar autem ſigno audito, properè armat exercitum: & cum ducibus primis lectorum caterua comitatus, aſcendit. Cum autem Iudæi ad templum interuis confugiſſent, ipſi quoq; per cuniculum irruperunt, quem Ioannes aduerſum Romanorum aggeres aperuerat. Diſpoſitiq́; amborum agminum ſeditioſi, tàm Ioannis quàm Simonis, arcebant eos ſumma vi atque alacritate repugnandi. ſiquidem excidij finem putabant, locum ſanctum penetraſſe Romanos, quod & his victoriæ principium fuit.* Prope templi adytũ validiſſima pugna committitur. *Ad ipſum autem adytum validiſsima pugna committitur: his quidem templum vi occupare certantibus, Iudæis verò Antoniam verſus eos repellentibus. Et ſagittæ quidem ac haſtæ vtriſq; inutiles erant, ſtrictis autem enſibus dimicabant. Neq; conflictu diſcerni poterat,* Anguſtiæ ad pugnandum perincommodæ. *ex qua parte quiſque pugnaret, permixtis viris & propter anguſtias permutatis, cum & vocis intellectum magnitudo confunderet, multaq́; mors eſſet vtrinque, armaq; ſimul & cadauera iacentium conculcata frangerent præliantes. Semper autem ſi bellum fluctuans grauaſſet alteram partem, potiorum exhortatio & inferiorum conqueſtio naſcebatur. Neque aut fuga aut perſecutioni locus erat: ſed propinquæ mutationes confligentium, & inclinationes permixta fiebant exercitus. Qui verò inter primos ſtetiſſent, aut occidendi aut moriendi neceſsitatem habebant, quod refugere non dabatur. nam & poſteriores vtriuſque partis, ſuos in frontem vrgebant, nullumq́; inter dimicantes bello vacuum interuallum reliquerant. Cum autem Iudæorum animi Romanorum peritiam vincerent, iamq́; omninò tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad ſeptimam vſque diei pugnabant) hi quidem omnes ſimul excidij periculum pro*

nutrimento

nutrimento virtutis habebant: Romani verò exercitus parti (nondum enim aſcenderant legiones, illiſq; ſpes pugnantium nitebatur) ſatis eſſe viſum eſt in præſentia, Antoniam obtinere. An.mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

CAP. III.

De Iuliano Romano milite inſigni fortitudine.

IVLIANVS *verò quidam centurio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello & armorum peritia & viribus corporis & animi ſpiritu omnium fortiſſimum ipſe cognoui, vbi Romanos iam cedere & malè repugnare conſpexit (propter Titum autem apud Antoniam ſtabat) ſubitò proſilijt, iamq; Judæos vincentes ſolus ad interiorem vſq; templi angelum perſecutus eſt. Fugiebat autem vniuerſa multitudo, neq; vim eius neq; audaciam hominis eſſe opinantes. At ille per medios ruens, quos alios aliò diſiecerat, ipſos quos occupaſſet interficiebat: eaq; facie nihil Cæſari admirabilius, aut alijs horribilius viſum eſt. Verùm & ipſum profectò fata perſequebantur, quæ ab homine vitari non poſſunt. Calceos nanq; habens, creberrimis atq; acutis clauis, vt cæteri ſolent milites, fixos, dum ſtrato ſaxeis cruſtis ſolo curreret, labitur: magnoq; cum armorum ſono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia ſublatus eſt, ſaluti eius metuentium: Judæi verò multis ſimul gladijs & haſtis vndiq; feriebant. Jlle autem multam quidem ferri vim ſcuto excipiebat: ſæpè autem conatus erigere ſe, percutientium multitudine reuolutus eſt, & iacens tamen gladio multos perculit. nec enim citò peremptus eſt, quando galea & thorace omnia membra neci opportuna ſeptus erat. nanq; diu ceruicem contraxerat, donec conciſis alijs eius membris membris remiſit vires, cum ei nemo auderet ſuccurrere. Nimius autem dolor Cæſarem tenuit, vbi tantæ fortitudinis virum in conſpectu tantæ multitudinis vidit occidi: & quod locus ſe quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne poſſent, metus impediebat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum ſuorum ſaucios reliquiſſet, ægrè peremptus eſt: magna ſui gloria, non apud Romanos tantum & Cæſarem, verùm apud hoſtos quoq; relicta. Judæi verò etiam mortui rapto corpore, Romanos in fugam verſos, in Antoniam concluſere. Fortiter autem in eo prælio decertauere, Alexas quidem & Gyphthæus, ex agmine Joannis: ex parte verò Simonis, Malachias, & Mertonis filius Judas, & Soſæ filius Jacobus, dux Idumæorum: Zelotæ verò fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.*

Fortitudo inſignis Iuliani.

Iulianus dum ſtrato ſaxeis cruſtis ſolo currit, labitur.

Mors Iuliani.

Heroes inter Iudæos.

CAP. IIII.

Ioſephi oratio pro deditione Iudæorum & profugium eorum.

TITVS *autem militibus ſuis imperat Antoniæ fundamenta diruere, facilemq; aſcenſum cuncto exercitui præparare. Ipſe verò Ioſepho ad ſe vocato (namq; audierat eo die qui erat menſis Iulij ſeptimus decimus, diuinam obſeruātiam, quæ entelechiſmos vocatur, virorum penuria defuiſſe, eaq; re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit quæ ante mandauerat: quòd etiam ſi quis eum pugnandi ſæuus amor teneret, cū qua placeret et multitudine, ad bellū progredi liceret: dum modo nō vnà ſecū & ciuitas interiret ſimul & templū: ſanctū tamen locum violare deſineret, néue in Deū nefas admitteret. Poteſtatē autem haberet*

Titus Ioannem ad bellum progredi iubet, ne vnà ſecum & ciuitas interiret ſimul & templum.

ſi vellet

An. mūdi 4034
A nato Chriſto 72.

ſi vellet, ſacra intermiſſa celebrare per Judæos quos ipſe delegiſſet. Jtaque Ioſephus, ne ſoli Joanni hæc intimarentur, ſed etiam pluribus, vnde exaudiri poſſet conſtitit, & mandata Cæſaris Hebraico ſermone diſſeruit. Multum autem eos quò patriæ parcerent precabatur, ignemq́; depellerent iam templo contiguum, Deoq́; vota redderent conſueta. His dictis populus triſtitia ſimul & ſilentio tenebatur.

Ioannis in Ioſephum conuitia.

Multis autem conuicijs tyrannus Joſepho cum execrationibus lacerato, poſtremò addidit, nunquam ſibi excidium eſſe metuendum, quoniam Dei ciuitas eſſet. Atque cum exclamatione: ſanè verò, inquit Ioſephus, eam puram Deo conſeruaſti, inuiolataq́; ſancta manſere: nec in eum cuius ſperas auxilium, quicquam impium deliquiſti: ſed ſolennia ſacra conſequitur. Et ſi quidem tibi quiſquam quotidianum auferat cibum, impium eum hoſtem putabis: Deum verò, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio ſperas futurum? Et Romanis peccata imputas? qui noſtras leges etiam nunc tuentur: & quæ ipſe intercidiſti ſacra, Deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis cauſam gemat, ac defleat ciuitatem? cum alieni quidem, hoſteſq́; impietatem tuam corrigant: tu verò Judæus, & inter leges educatus, illis quoq́; in has ſæuior inueniaris. Atqui Joannes etiam pœnitere malorum, non eſt turpe in rebus extremis: bonumq́; tibi exemplum patriam ſeruare cupienti propoſitum eſt,

Iechonias voluntariam Babylonicam captiuitatem ſuſtinet

Iechonias Rex Iudæorum: qui quondam Babylonijs bellum ſibi inferentibus, ſpontè ciuitate priuſquam caperetur exceſſit, & cum cognatione ſua voluntariam captiuitatem ſuſtinuit, ne hæc ſancta hoſtibus proderet, Deique domum videret exuri. Ob hoc ſacra Iudæorum commemoratione laudatur: eumq́; memoria transmiſſa per ſecula ſemper noua immortalem poſteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar, & ſi periculum præſtò ſit: ego autem veniam quoque tibi à Romanis ſpondeo, dum memineris, quòd gentilis moneam, & Iudæis iſta promittam, ſpectarique oporteat, quis ſit autor, & vnde conſilium. Abſit enim vnquam me ita captiuum viuere, vt genus aut leges patrias obliuiſcar. Rurſum indignaris & clamas, mihiq́; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduerſus fata ſuadeo,

Fato, Deiq; ſententia vrbem interituram.

deique ſententia condemnatos ſeruare contendo. Quis ignorat ſcripta veterum prophetarum, & reſponſum impendens miſerrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpiſſet. Veſtrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, ſed etiam templum omne repletum eſt. Deus planè, Deus ipſe cum Romanis ignem ſibi luſtrationis infert,

Ioſephi vox ſingultibus interrupta.

totque ſcelerum plenam exurit ciuitatem. Hæc Ioſepho cum fletu & lacrymis proſequente, vox eius ſingultibus interrupta eſt. Et Romani quidem miſerati dolorem, admirati ſunt. Ioannes autem eiuſq́; ſocij magis contra Romanos irritabantur, illum quoque capere cupientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. Et nonnulli quidem ſeditioſorum cuſtodias formidantes, locis ſuis manebant, iamdudum certi de ſuo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt

Iudæorum nobilium plurimi ad Romanos confugiunt.

autem, qui capto diſceſſionis tempore, ad Romanos confugêre: in quibus erant Pontifices Ioſephus & Ieſus. Filij verò Pontificum, tres quidem Iſmaëlis, cui apud Cyrenen fuerat caput abſciſum; & Matthiæ quatuor: alterius verò Matthiæ vnus, qui poſt interitum patris aufugerat, quem Simon Giora cum tribus filijs, vt ſuprà dictum eſt, interemit. Multi autem nobiles cum

Cæſaris in transfugas humanitas.

Pontificibus defecere: eoſq́; imperator cùm per alia humanè ſuſcepit, tum ſciens in alienigenis moribus illis verſari moleſtū eſſe, in Gophnam dimiſit, vt ibi ma-

nerent interim, multas etiam pollicitas poſſeſſiones cuiq; peracto bello ſe redditurum. Jlli quidem in deſtinatum municipium læti cum omni cautione diſcedunt. His autem in ciuitate non viſis, rumor ſeditioſis iterum diffamatus eſt, quòd Romani transfugas occidiſſent, vt hoc metu videlicet à fuga reliquos deterrerent. Et pauliſper quidem hæc calliditas eorum, ſicut antea, valuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rurſus autem poſtquam eos Titus reuocatos à Gophna cum Joſepho murum circumire, & populo conſpici iuſsit, multi ad Romanos fugiebant. In vnum verò congregati, & ante Romanos ſtantes, cum lacrymis atque vlulatu ſeditioſos rogabant, primo quidem vt in ciuitatem Romanos ſuſciperent, patriamq; ſeruarent. ſi hoc diſpliceret, ſaltem de fano exirent, templumq; ſibi liberarent. Nec enim auſuros ſine maxima neceſsitate Romanos ignem ſanctis immittere. His illi magis aduerſabantur, multaq; in transfugas vociferati conuicia, ſupra ſacras portas iacula & baliſtas & ſaxorum diſpoſuere tormenta, vt omne quidem circum fanum ſpatium multitudine mortuorum ſepulcro, templum verò ipſum caſtello ſimile videretur. In loca verò ſancta & inacceſſa, cum armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus inſiliebant: & ad hanc proceſſere legis iniuriam, vt quam Iudæos indignationem oporteret exercere, ſi hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudæos propria ſacra temerantes, vterentur Romani milites. Nemo ſanè fuit eorum, qui non cum honore templum aſpiceret, atque adoraret: latronesq; optaret, antequam immedicabile malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens vicem eorum, iterum Ioannem eiusq; ſocios increpabat, dicens: Nónne vos, o ſceleratiſsimi, cancello ſanctum locum protexiſtis? Nónne literis Græcis ac noſtris inciſas tabulas conſtituiſtis, quibus ne ſepta cuiquam tranſgredi liceret edicitur? Nónne eos qui tranſiſſent, quamuis Romanus quis eſſet, vobis necare permiſimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcaſtis, o nocentiſſimi? Aut cur templum & externi & gentilis ſanguinis cõfuſione polluiſtis? Teſtor ego patrios Deos, & ſi quis vnquam hunc locũ ante aſpexit, (nunc enim neminẽ credo) itemq; teſtor & exercitum meum & Iudæos qui apud me ſunt, & voſipſos, quòd non ego vos violare hæc compellam: quin & ſi locum acies veſtra mutauerit, neq; accedet ad ſancta quiſpiam Romanorum, neq; quicquam in eorum contumeliam faciet. ſeruabo autem vobis etiam templum nolentibus.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Transfugæ cum lacrymis & vlulatu ſeditioſos Iudæos rogant.

Templum caſtello ſimile.

Titus Ioannem eiusque ſocios al[illegible] tur.

Titus Iudæis nolentibus templum ſeruare conatur.

CAP. V.

De iterata pugna, exſtructis aggeribus, & excurſionibus Iudæorum.

HÆC *Ioſepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni exiſtimantes non beneuolentia, ſed timiditate hos ſermones fieri, in ſuperbiam tollebantur. Titus autem, qui neq; ſeipſos miſerari eos, neq; templo parcere proſpiciebat, rurſus bellum gerere decreuit inuitus. Sed vniuerſum quidem his militem, quòd locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autem de ſingulis centurijs viris fortiſsimis lectis, etiam chiliarchis ſingulis millenos attribuit: hisq; duce præpoſito Cereali hora noctis nona iubet in cuſtodias impetum fieri. Cum autem ipſe quoq; in armis eſſet, vnaq; deſcendere ſtatuiſſet, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præſidentem militum certamini facturũ eſſe dixerunt, quàm ſi periculum ſubiſſet: omnes enim fore ſub oculis imperatoris optimos bellatores. His dictis paruit. Deinde*

Titus tricenis de ſingulis centurijs viris fortiſſimis lectis, in cuſtodias impetum fieri iubet.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

ob hoc ſolùm ſe manere locutus ad milites, vt de eorum virtute iudicaret: ne aut fortis quiſquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, ſed omnium ſpectator ac teſtis fieret ipſe, qui & vlciſcendi & remunerandi eſſet dominus: illos quidem ad aciem hora qua ſupra memoratum eſt, dimiſit. Progreſſus autem ad ſpeculam in Antonia quid fieret expectabat. Verùm hi qui miſsi fuerant, non ita, vt ſperabant, ſomno oppreſſos inuenere cuſtodes: ſed coortis cum clamore, confeſtim manus conſeruere, excubitorum autem tumultu excitı cæteri cateruatim excurrêre. Jtaq́ primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos ſequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq́ ſuorum velut hoſtibus vtebantur. Vocis namq́ agnitionem confuſus partium clamor, oculorum autem ſingulis nox ademerat: cum præterea quoſdam furor cæcos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenque ſine diſcretione feriebant. Romanis quidem ſcutorum coniunctione ſeptis, & per globos proſilientibus, ignoratio minus nocebat: ſigni enim ſui quiſque meminerat. Iudæi verò diſiecti tàm impetus quàm receſſus temerè facientes, ſæpe imaginem inter ſe hoſtium alÿs alÿ demonſtrabant: cum reuertentem ſuum quiſque per tenebras, quaſi Romanum aggredientem exciperet. Denique plures à ſuis quàm ab hoſtibus ſauciati ſunt, donec orto die, viſu iam pugna diſcerneretur: & in acie ſtantes ordine, ſagittis atque telis vterentur. Neutri verò cedèbant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidem & ſigillatim, & multi ſimul in conſpectu imperatoris de virtute certabant: illumq́ diem ſibi quiſq́ promotionis initium fore putabat, ſi fortiter dimicaſſet. Judæis autem & proprium cuiuſque periculum, & quod templo metuerent, miniſtrabat audaciam: quod tyrannus ſtans hos rogaret, alios verberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autem plerunq́ pugnatum eſt, ſed citò & breui momento prælia mutabantur. neutra enim pars prolixũ fugæ ſpatium vel perſecutionis habebat. Pro ſuorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & confidere ſuperantibus, & ſtare ſi fugerent, acclamantium: eratq́ veluti quoddam belli theatrum. nec enim vel Titum ad alios, qui vnà erant quicquam eorum quæ in pugna gerebantur latebat. Poſtremò nona hora noctis cœpto prælio, quinta diei diſſoluti ſunt, cum neutri eo loco vnde pugnam iniere certa fuga ceſsiſſent, verùm mediam in ancipiti prælio victoriam reliquiſſent. Romanorum quidem plurimi nobiliter decertarunt. Judæorum verò partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Ioſiæ: Idumæiq́ Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Soſæ: de Ioannis autem ſocÿs Gyphthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorum reliqua manus, die ſeptimo ſubuerſis Antoniæ fundamentis, latam viam vſque ad templum fecit. admotæq́ muro legiones, mox aggeres inchoâbant: vnum contra interioris templi angulum, qui ad ſeptentrionem orientemq́ ſpectabat: alterum contra exedram, ad aquilonis partem inter duas portas ædificatam. aliorum duorum vnum contra porticum occidentalem templi exterioris, alterum contra ſeptentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miſerÿs proficiebat, cum materias à centeſimo vſque ſtadio deportarent. Interdum autem inſidÿs lædebantur, cum ipſi quidem vincendi facultate minimè cauerent, Iudæis verò propter deſperationem ſalutis audacioribus vterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna ſiue fœnum colligendum exiſſent, interea dum id facerent, equos ſuos frenis exutos

Titus ad ſpeculam in Antonia progreſſus, quid fieret, expectat.

Citò & breui momento prælia mutantur.

Media victoria in ancipiti prælio relicta.

Aggeres quatuor è regione templi extructi.

Romanorum equos Iudæi rapiunt.

exutos paſci ſinebant: quos Iudæi per cuneos erumpentes rapiebant. Itaq; cum id crebrò fieret Cæſar exiſtimans, quod erat verum, negligentia ſuorum magis quàm Iudæorum virtute rapinas contingere, triſti animaduerſione cæteros ad equorum cuſtodiam reuocare ſtatuit: vnoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eo metu equos ſuos cæteris conſeruauit. Nunquam enim eos poſthac in paſcua dimittebant, ſed tanquam natura his connexi ad neceſsitatem egrediebantur. Illi quidem templum oppugnabant, aggereſq; erigebant. Altera verò die poſt eorum aſcenſum, multi ſeditioſorum, quos rapina defecerant & fames vrgebat, congregati, in præſidia Romanorum, quæ Eleon montem verſus collocata erant, circa vndecimam diei horam impetum faciunt. ſperabant enim primo quidem inopinatos, deinde curandi corporis cauſa quieſcentes, facile decipi poſſe. Verùm cognito illorum conatu, Romani de proprijs cuſtodijs celeriter collecti obſtabant eis, murum tranſcendere ac perrumpere violenter ambitum conatis. Conflato autem vehementi prœlio, & alia multa ab vtraq; parte fortiter geſta ſunt: cum Romani præter fortitudinem etiam bellandi peritia, Iudæi verò immoderato impetu & effrenatis animis vterētur. Dux autem his pudor erat, illis neceſsitas. nam & amittere Iudæos, veluti laqueis irretitos, Romanis turpiſsimum videbatur: & illi vnam ſpem ſalutis, ſi murum vi perrumpere poſſent, habebant. & quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudæis in fugam verſis, atque in vallem coactis equo in aduerſum montem à latere incitato præteruectus, rapit vnum ex hoſtibus fugam petentem, iuuenem & grauem corpore, & armis vndique ſeptum, talo comprehenſum. Tantum ſe inclinauit equo currente, tantamq; dextera vim itemq; cæteri corporis, & equeſtris peritiæ demonſtrauit. Iſte quidem tanquam munus aliquod rapuiſſet, captiuum ferens, ad Cæſarem venit. Titus autem vires eius qui ceperat admiratus, & captiuo, quia murum aggredi tentauerat ſupplicio tradito, ipſe templi oppugnationem curabat, vtq; aggeres maturè fierent perurgebat. Inter quæ Iudæi aduerſis prælijs malè tractati, tumeſcente paulatim bello & in templi ſerpente perniciem, ſicut in putrefacto corpore aſſolet, membra peſte occupata, præuenientes ne vlterius procederet, abſcindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in orientem pertinens Antoniæ iungebatur, incenſa, deinde ad viginti ferè cubitos abrupere, immiſſo ſanctis incendio manibus ſuis. Biduo autem poſt, prædicti menſis viceſimo & quarto die, Romani porticum inflammauere: & vſque ad quartum decimum cubitum igne progreſſo, Iudæi ſimiliter culmen abijciunt, neque omninò recedentes ab operibus, & Antoniæ continentiæ dirimentes, cum liceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaque immiſſo igne, curſum eius otiosè pro ſua vtilitate metiebantur. Circa templum autem nunquam prælia ceſſauere: ſed frequens erat paulatim contra ſe excurrentium pugna. Iiſdem autem diebus, quidam ex Iudæis, vir & corpore breuis, & vultu deſpicabilis, tamq; genere quàm rebus alijs viliſsimus, Ionathas nomine, progreſſus ad Ioannis Pontificis monumentum, cum alia multa ſuperbè ad Romanos prolocutus eſt, tum quem fortiſsimum haberent ad ſingulare prælium prouocauit. At qui contra ſtetere, multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos (vt aſſolet) etiam qui timerent: quoſdam verò non inconſulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere confligere. Nam qui de ſalute deſperaſſent, eos neque cautos impetus habere, neque Deum vereri: & cum his in diſcrimen venire, quos neque vincere

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

Romanorum equos Iudæi rapiunt.

Iudæorum & Romanorum ad montem Eleon pugna.

Pedanius vir fortis & eques peritus.

Captiuus ſupplicio affectus.

Iudæi templi porticus incendunt.

Iudæi immiſſo igne, curſum eius otiosè metiuntur.

Ionathas Romanorum fortiſſimum ad ſingulare certamen prouocat.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

magnum ſit, & vinci cum dehoneſtamento periculoſum, non fortitudinis ſed ferocitatis videri. Quum autem diu nemo procederet, multaq́ Iudæus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & ſuperbus, Romanus ex ala equitum nomine Pudens, inſolentiam eius exoſus, fortaſſe autem etiam corporis breuitate ſublatus, incõſultè proſilijt: & cæteris commiſſa cum eo pugna riſum præbuit, à fortuna proditus. Lapſum enim Ionathas interfecit: deinde pede ſupra mortuum poſito, læua ſcutum, dextraq́ cruentum gladium corruſcabat: armiſq́ cum fremitu concuſſis, exercitui & tacenti inſultans, ſpectantes Romanos increpabat: donec eum tripudiantem & vana iactantem, Priſcus centurio ſagitta transfixit: eoq́ facto, & Iudæorum & Romanorum clamor varius excitatus eſt. Ille autem dolore in vertiginem tortus, ſupra corpus hoſtis incubuit: belliq́ felicitatem ratione carentem, quàm velox vltio ſequeretur oſtendit.

Pudens cũm Ionatha pugnat, & interficitur.

Ionathan Priſcus centurio ſagitta transfigit.

CAP. VI.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

S EDITIOSI *verò templum tenentes apertè quidem & quotidiè militibus in aggeribus poſitis repugnabant. Viceſimo autem ſeptimo die prædicti menſis, huiuſmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus ſpatium, quod inter culmen & trabes erat vacuum, ſyluis aridis, itemq́ ſulfure ac bitumine repleuere. Deinde velut oppreſſi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus inſtabant, & in porticum aſcendere poſitis ſcalis nitebantur. qui verò prudentiores erant, nullam fugæ cauſam Iudæis fuiſſe cogitantes, locis ſuis manebant. Verùm porticu repleta his qui aſcenderant, ignem immittunt Iudæi. excitataq́ vndiq́ ſubitò flamma Romanos & qui extra periculum ſteterunt ingens ſtupor inuaſit, & deſperatio quos incendium ceperat occupauit. flammis enim cincti ſemetipſos retrorſum in oppidum, alij verò in hoſtes præcipitabant: multi ſpe ſalutis deſilientes in puteos, ilicò debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendium: alij ferro flammam anteuertebant. ſtatim verò & alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Cæſarem verò licet morientibus indignaretur, quòd iniuſſi porticum aſcenderant, miſericordia tamen eorum tetigit. Cumq́ nemo prohibere poſſet incendium, hoc erat tamen ſolatio pereuntibus, quia videbant eius dolorem, pro quo ipſi animam perderent. Vociferans enim & ante alios proſiliens, & comites ſuos quàm poſſent auxilium ferre obſecrans, cernebatur. Eiuſq́ voces & affectiones quiſque, velut aliquam præclariſſimam ſepulturam, ſecum auferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partem porticus latiorem, flammarum quidem periculum euaſere. obſeſſi autem à Iudæis, cum diu ſaucij reſtitiſſent, poſtremò vniuerſi cecidère. Poſt omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamenti fuit calamitati: & quamuis ſigillatim digni ſint memoria qui periere, omnium tamen fortiſſimus demonſtratus eſt. Quem Iudæi quidem, & quia fortis erat, & quia interficere eum cupiebant, ad ſe deſcendere promiſſa fide hortabantur. Frater verò eius Cornelius, qui ex altera parte ſtabat, ne gloriam ſuam Romanamq́ militiam dehoneſtaret, orabat: cui magis obtemperauit: ſublatoq́ altius gladio, vt ab vtriſque partibus cerneretur, ſemetipſum occidit. Eorum autem quos ignis obſederat, Artorius quidam calliditate ſeruatus eſt. Appellato enim clara voce Lucio quodam, commilitone & contubernali ſuo: hæredem te, inquit, relinquo totius*

Iudæi porticus ſpatum ſyluis aridis ſulfure ac bitumine replent.

Romanorũ in flamma calamitas.

Cæſarem Romanorum in flamma conſtitutorum miſericordia tangit.

Longus ſemetipſum occidit.

totius patrimonij mei, ſi me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurriſſet, ipſe quidem qui ſe in eum proiecerat, vixit: Lucius verò pondere oppreſſus, conſtratoq; lapidibus ſolo alliſus, continuo moritur. Ea calamitas pauliſper quidem Romanis triſtitiam comparuit, in poſterum tamen cautiores effecit, & aduerſus Iudæorum inſidias iuuit, quibus plerunque loca moresq; hominum neſcientes lædebantur. Exuſta eſt verò porticus ad turrim vſque Ioannis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, ſupra poſtes qui in Xyſtum ducerent ædificauerat. reliquum verò Iudæi, poſtquam conſumpti fuerant qui aſcenderant, abſciderunt. Poſtero autem die Romani quoque, porticum qui in Borea parte fuit, ad orientalem vſque totam incendunt: continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, ſuper vallem ædificata: vnde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Lucius moritur, Artorius vero calliditate ſeruatur.

Porticus templi exuſta.

CAP. VII.
De fame Iudæorum.

CIRCA templum quidem ita ſe res habebant. Eorum verò qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebãt. Per ſingulas nanq; domos, ſicubi aliqua veſtigia cibi apparuiſſent, bellũ ilico gerebatur: & amiciſſimi inter ſe ad manus veniebant, miſeris diripientes animis viaticũ. Fides autem penuria nec morientibus habebatur: ſed etiam quos viderent expirare, ſcrutabãtur latrones: ne quem forte cibũ ſinu occultans quiſpiam, moreretur. Ipſos autem ſpes egeſtate victus hiantes, veluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in oſtia, tanquam ebrij ferebantur, eaſdemq; domos bis ac ter eodem momento deſperatione inquietabant: omniaq; dentibus neceſſitas ſubigebat: & ea colligentes quæ nullum, quamuis ſordidiſſimum mutorũ animalium, non horreret, comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calceamentis abſtinuere, coriaq; ſcutis detracta mandebant. Quinetiam fœni veteris laceramenta victui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor Atticis venundabant. Et quid opus eſt famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonſtrare? Factũ enim relaturus ſum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, & dictu quidem horrendum, auditu verò incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermitterem, ne mentiri me poſteri æſtimarent, niſi teſtes multos haberem: & fortaſſe frigidam referrem gratiam, parcius ea differens, quorum fata perpeſſa eſt.

Inteſtinum bellum Iudæorum fame pereuntium.

Calceamenta, coria ſcutis detracta, vetusq; fœnum Iudæorum cibus

CAP. VIII.
De muliere quæ per famem filium coxerat.

MVLIER quædã ex numero trans Iordanem habitantium incolarũ, Maria nomine, Eleazari filia de Vico Vetezobra, quod ſignificat domus hyſſopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiens in Hieroſólymam recepta, cum cæteris obſidebatur. Huius alia quidem bona tyrãni diripuerunt, quæ ex tranſamnanis locis in oppidum comportauerat. Reliquias verò conditorũ, & ſi alimenta reperiſſent, irrumpentes domum eius ſatellites, quotidie auferebant. Grauiter autem mulier indignabatur: proptereaq; ſæpiſſimè raptoribus maledicens, & imprecans, eos contra ſe vehementius irritabat: cum neque iratus, neque miſerans, eam quiſquã vellet interficere. Sed victum quidem parando alijs

An.mũdi 4034
A nato Chriſto 72.

parabat: vndique autem adempta iam erat ei etiam rapiendi facultas, fameſq; viſceribus & medullis irrepſerat. Plus verò quàm fames iracundia ſuccendebat. Igitur vi animi ac neceſſitate impulſa, rebus aduerſis contra naturam excitatur: raptoq; filio, quem lactentem habebat, miſerum te, ait, infans, in bello & fame & ſeditione cui te ſeruauero? Apud Romanos etiam ſi vixeris ſeruiturus es: fames autem prauenit ſeruitutem: his verò ſeditioſi ſæuiores ſunt. Eſto igitur mihi cibus, & ſeditioſis furia, & humanæ vitæ fabula, quæ ſola deeſt calamitatibus Iudæorum. Et hoc ſimul dicens, occidit filium, coctumq; medium comedit. adopertum verò reliquum ſeruauit. Ecce autem aderant ſeditioſi, & contaminatiſſimi nidoris odore capti, mortem ei ſtatim, niſi quod paraſſet, oſtenderet,

Matris priuſquàm filium occidit, colloquium.

Seditioſi cibũ à matre paratũ poſcunt.

minabantur. Illa verò bonam partem ſe reſeruaſſe reſpondens, aperit filij reliquias. Illos autem confeſtim horror cœpit atq; dementia, viſuq; ipſo diriguerunt. At mulier: & hic, inquit, eſt verè filius & facinus meum, comedite: nam & ego comedi. Nolo vt ſitis aut fœmina molliores aut matre miſericordiores. Quòd ſi vos pietatem colitis, & mea ſacrificia repudiatis, ego quidem comedi, reliquum eius me manebit. Poſt hoc illi quidem trementes exierunt, ad hoc ſolum timidi, vixq; hoc cibi matri ceſſere. Mox autem repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas: & vnuſquiſque ante oculos ſibi cladem illam proponens, tanquam hoc ipſe admiſiſſet, horrebat. Ab omnibus autem quos fames vrgebat, properabatur ad mortem & beati appellabantur, qui prius quàm id paterentur interijſſent. Citò autem Romanis etiam nunciata eſt illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miſerabantur, multos autem vehementius eius gentis odium cepit. Cæſar autem ſuper hoc Deum placabat: ſiquidem Iudæis pacem obtuliſſet, eiſq; liberam propoſuiſſet omnium obliuionem quæ commiſerant. Illos autem pro concordia ſeditionem, bellum pro pace, pro ſatietate atque opulentia famem optaſſe: & qui proprijs manibus templum, quod ipſe eis ſeruaſſet, incendere cœperant, huiuſmodi alimentis eos eſſe digniſſimos. Veruntamen ſcelus huius nefandi victus, ruina ſeſe patriæ operturum: neque relicturum in orbe terræ, vt ſol inſpiciat ciuitatem, in qua matres ſic veſcerentur. Ante matres autem patribus huiuſmodi

Calamitas Romanis nunciata.

4. Regum 6.
Ant. lib. 9. cap. 4.

alimenta

alimenta deberi: qui nec poſt eiuſmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens, deſperationem hoſtium reputabat, nec eos ſanam mentem recepturos exiſtimabat, qui cuncta iam pertuliſſent, quibus antequam ea paterentur, mutare ſententiam ſperabantur.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

CAP. IX.

De expugnatione muri & incendio Templi.

OCTAVO *autem die menſis Auguſti, cum duæ legiones aggeres perfeciſſent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iuſſit: cũ diebus antè ſex, qui firmiſſimus erat aries, parietem ſine intermiſſione pulſando, nihil omnino profeciſſet. Verùm & huius & cæterorũ magnitudinem ſtructura lapidum ſuperabat. Septentrionalis autem portæ alij fundamẽta ſuffodiebant: multumq; fatigati, exteriores tantum lapides euellere potuere, ab interioribus autem portæ ſuſtinebantur. tamq; diu manſere, donec inſtrumentorum & vectium conatibus deſperatis, Romani ſcalas porticibus applicuere. Iudæi verò præuenti, ne eas ſubire prohiberent, cum his congreſſi dimicabant. Et alios quidem retrò depellentes præcipitabant, accedentes alios ſubſidio trucidabant. multos de ſcalis egredientes, prius quàm ſe ſcutis obtegerent, ferientes gladijs præueniebant, nonnullas autem ſcalas armatorum plenas, in latus declinantes, deijciebant. Vnde Romanorum quoq; non parua cædes ſequebatur. Alij ſignis ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauiſſimæ fore turpitudini ducentes. Poſtremò tamen Iudæi & ſignis potiuntur: & eos qui vnà aſcenderant interficiunt: cæteri verò clade intereuntium perterriti deſcendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opere procubuit. Seditioſorũ autem, qui prioribus prælijs etiam tunc fortiter pugnauerunt, & præterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum videret ſe alieno templo cum damno & nece militum parcere, ignem portis ſubijci iuſſit. Inter hæc autem ad eum profugi veniunt, Ananus Ammauntinus, Simonis ſatelles crudeliſſimus, & Archelaus filius Magadati: idcircò ſperantes veniam, quod Iudæos victores reliquerant. Titus autem, cum hanc eorum in Iudæos crudelitatem audiuit, vtrunq; obtruncare decreuit. Dicebat enim neceſſitate, non voluntate veniſſe: nec ſalute dignos eſſe, incenſam ipſorum cauſa patriam deſerentes. Veruntamen cohibuit iracundiam fides, eosq; dimiſit: ſed non eo loco habendos, quo etiam alios credidit. Iam verò portis milites ignem admouerant, liquefactóque argento cito lignum flammæ abſumpſerant, cum ſubito auctæ proximas inde porticus corripuere. Iudæis verò ignem circum ſe videntibus, corpora ſimul animíque ceciderunt: & ſtupore attoniti, adiuuare quidem vel extinguere nemo conatus eſt: ſtantes verò aſpiciebant, nec tamen his quæ abſumerentur dolentes, ſaltem vt quod reliquum eſſet ſaluum haberent, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ ſecuta eſt nocte, creſcebat incendium: paulatim enim nec ſimul vndique inflammari porticus potuerunt. poſtero autem die Titus parte militum iuſſa incendium reſtinguere, pérque proxima portis loca viam ſternere, vt facilior agminibus eſſet aſcenſus, rectores ad ſe conuocat: ſexq; collectis qui erant proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præpoſito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magiſter duarum Alexandrinarum legionum & Marcus*

Romanos Iudæi vincunt, eorumq; ſigna potiuntur.

Simonis ſatellites duo ab eo deficiunt.

Iracundiam Titi fides cohibet.

Iudæorum nemo incendium extinguere conatur.

Titus rectores ad ſe conuocat.

An.mũdi 4034
A nato Chriſto 72.
Titus conſilium de templo proponit.

& Marcus Antonius Iulianus procurator Iudææ,congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus,conſilium de templo propoſuit. Alijs quidem videbatur lege belli vtendum eſſe:nunquã enim Iudæos à nouis rebus poſſe deſinere templo manente,quò omnes vbicunq; eſſent colligerentur. Nonnulli ſi templum reliquiſſent Iudæi,neque armis pro eo quiſquam certaret,conſeruandum eſſe ſuadebant:ſi verò id pugna obtinuiſſent,ignibus conſumendum:quoniam caſtellũ iam videretur eſſe non templum:& piaculum non ipſe,verum illi qui id fieri coegere, committerent. Tito autem,nec ſi ſuper ſtantes dimicarent Iudæi,pro hominibus anima carentia vlciſcendum eſſe dicente,neque ſe vnquam tantum opus incenſurum:iam enim Romanorum fore hoc damnum,ſicut ornamentum quoque fore imperij,ſi maneret:iam certi quid vellet,ad eius accedunt ſententiã,Fronto, Alexander & Cerealis.Tunc quidem conſilium dimiſit:iuſſisq; militibus quieſcere,itemq; ducibus vt his in procinctu validioribus vteretur, viam ſternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat,ignemq; reſtinguere. Illo quidem die Iudæos labor timorq; ab impetu continuit. Poſtero autem collectis viribus, & recepta fiducia,per orientalem portam contra templi exterioris cuſtodes,ſecunda hora diei procurrunt. Jlli autem primam quidem coitionem fortiter excepere: ſeptiq; ſcutis, à fronte murum condenſa acie imitantur: certum tamen erat eos non diu duraturos,quòd & multitudine infeſtantium & animis vincerentur. Cæſar autem prius quàm verteretur acies (nam pugnam ex Antonia proſpectabat) cum equitibus lectis venit auxilio, impetum verò eius non ſuſtinuere Iudæi:ſed primis interfectis,pleriq; fugam petunt:& cedentibus quidem Romanis,reuertentes inſtabant:cùm autem illi retorſiſſent: iterum refugiebant: donec circa horam quintam,Iudæi vi coacti templum introire concluſi ſunt. Titus autem diſceſſit in Antoniam,decreto poſtridie mane cum omni exercitu aggredi, templumq; oppugnare. Sed id plane Dei ſententia iamdudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies,qui erat decimus menſis Auguſti, quo etiam prius à Rege Babyloniorum fuerat concrematum. A domeſticis autem cauſam principiumq; ſumpſit incendium. Nam cum pauliſper Titi diſceſſu ſeditioſi quieuiſſent,Romanos rurſus aggrediuntur,cuſtodumq; templi cum ignem exterioris fani reſtinguentibus pugna committitur. Hiq; Iudæis in fugam verſis,vſq; ad templum acceſſerunt.

Titus Romanis cum equitibus lectis auxilio venit.

Templum ab Romanis decimo menſis Auguſti die,quo etiã prius à Babyloniorũ Rege, concrematur.

CAP. X.

Quemadmodum Templum incenſum eſt inuito Tito.

HIc itaq; tunc militũ quidã,non expectato cuiuſquã edicto,neq; tantum facinus veritus,ſed diuino quodã motus impetu,à contubernali ſuo ſuſtollitur:& ex ardente materia raptum ignem in feneſtrã inſerit aureã,vnde ad membra circum templũ ædificata de ſeptentrionali regione aditus erat. Flamma verò excitata, Iudæorũ quidem calamitate dignus clamor exoritur, & ad ſubueniendũ properabãt:neq; iam vitæ parcendũ rati, neq; viribus temperandũ,amiſſo eo cuius gratia cautiſſimi videbantur: maturè autem hoc Tito quidam nũciat.Et ille (namque caſu in tabernaculo quieſcebat ſicut à prælio redierat) exilit:templumq; curriculo petit,prohibiturus incendiũ:omneſq; poſt eum duces,& hos agmina perterrita ſequebantur. Clamor autem ac tumultus erat tanto exercitu ſine ordine concitato. Cæſar autem voce ſimul ac dextera pugnantibus

...Romanus in... Tito, Templũ ...cendit.

Incendium templi.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

gnantibus ſigno dato, ignem iubebat extingui. Sed neque vox eius audiebatur, quod aures eorum maior clamor obſtrueret, nutumq́ dexteræ non attendebãt, quum alios bellum, alios ira diſtraheret. Introcurrentium verò agminum impetum, non præcepta neque interminationes continebant: ſed quò furor eos duceret, ſequebantur. Ad ipſos autem introitus conferti, multi quidem ſeſe inuicem conculcabant: multi verò ardentibus adhuc & fumantibus porticuum incidentes ruinis, eadem quæ victi patiebantur. Cum verò ad templum acceſſiſſent, edicta quidem Cæſaris non audire ſimulantes, præcedentem quiſque vt ignem immitteret hortabatur: ſeditioſis autem iam ſubueniendi quidem ſpes nulla erat, ſed fuga & cædes omnia poſſidebat. Magna verò populi multitudo inualida & inermis, vbicunque occupati fuerant, interficiebantur. Et circum aram quidem ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus verò templi, & ſanguis multus profluebat, & eorum corpora qui ſupra ceciderant delabebantur. Cæſar autem vbi neque impetum inſanientium militum continere poterat, & flamma dominabatur, intrò cum rectoribus ingreſſus, & ſanctũ templi, & quæcunque illic erant aſpexit, ea quidem quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione verò & opinione domeſtica non minora. Cum autem flamma nondum ex vlla parte ad interiora penetraſſet: nec membra quæ circum templum erant depaſceretur, quod erat verum, exiſtimans adhuc illud poſſe ſeruari, & ipſe proſiluit, militesq́ rogare vt ignem reſtinguerent conabatur: & Liberalem centurionem de ſtipatoribus ſuis, fuſte mulctatos qui non obedirent iuſſit arcere. Illorum autem furor belliq́ impetus quidam vehementior, Iudæorumq́ odia, & Cæſaris reuerentiam & prohibentis metum ſuperabant: pleroſque autem prædarum ſpes incitabat, ſuſpicantes intus omnia pecunia referta eſſe: quoniam fores auro factas conſpicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant, quum Cæſar ad inhibendum incendium cucurriſſet, ignem iam cardinibus portæ ſubiecerat. tumq́ ſubito, poſtquam flamma intus apparuit, & duces cum Cæſare diſcedebant, & ſtantes extrà ſuccendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deflendum putet, vt opus omnium quæ audiuimus aut vidimus maximè admirabile, tam exſtructionis genere, quàm magnitudinis, itemq́ munificentiæ in ſingulis rebus, & gloriæ quæ de ſanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet ſolatium: quod vt animalibus, ita operibus locisq́ fatum ſit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & menſem, vt dictum eſt, eumq́ diem ſeruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incenſum. Et à prima quidem ſtructione templi, quam Solomon Rex inchoauerat, vſque ad hoc excidium, quod euenit ſecundo anno principis Veſpaſiani, mille centum triginta colliguntur anni, & ſeptem menſes, ac dies quindecim. A poſteriore verò, quam ſecundo anno Cyri Regis Aggæus fecerat, vſque ad excidium quod Veſpaſiano imperante ſuſtinuit ciuitas, anni ſexcenti triginta nouem, & dies quadraginta quinq́.

Ingens cędes in templo & calamitas.

Titus ſanctum templi ſeruare, idq́ fruſtra, conatur.

A prima ſtructione tẽpli, quã Solomon Rex inchoauerat vſque ad hoc excidiũ quot anni.

An.mūdi 4034
A nato Chriſto 72.

CAP. XI.

De Sacerdotibus, gazophylacioque & porticu.

CVm templum autem incenderetur, etiam quicquid in manus fortè veniſſet rapiebatur, & cædes erat infinita deprehenſorū. Nec acta fuit ætatis miſeratio, aut reuerentia caſtitatis: ſed & pueri & ſenes & ſacri & profani ſimiliter interficiebantur, atque omne genus hominū belli calamitas perſequebatur, vnaq́ ſupplices cum repugnantibus necabantur: flammaq́ vlterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq́ operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. Illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari poteſt. Nam & Romanorum *legionū fre-*

Clamor & vlulatus Iudæorū pereuntiū.

mitus erat, & ſeditioſorum ferro igniq́ clauſorum clamor ingens, & populi ſurſum deprehenſi ad hoſtes fuga cum ſtupore, ac calamitatis conqueſtio: in colle autem conſtitutis, etiam multitudo oppidi conſonabat. Iam verò multi fame marcidi, in mortem penè luminibus clauſis, poſtquam ignem templi videre, in queſtus interim vires clamoremq́ receperunt. Reſonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpoſiti grauiorem ſonitum reddebant: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidem in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita vndique flamma plenum: videbatur autem ſanguis igne largior eſſe, pluresq́ interfectoribus interfecti: omnisq́ terra cadaueribus tegebatur, & ſupra corpora mortuorum gradientes milites curſum fugientium ſequebantur. Latrocinalis quidem multitudo, tandem pulſis Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primum verubus, itemq́ ſedibus ſuis, quæ ex plumbo facta erant, auulſis, in Romanos *pro miſſibilibus vtebantur: deinde cum nihil proficerent, ignisq́ in eos euomeretur, in parietem ſecedentes octo cubitis latum, ibi manebāt. Duo tamen ex nobilibus, cum ad* Romanos *tranſeundo ſeruari poſſent, aut communem cum cæteris durare fortunā, ſemet ipſos in ignem iniecere, & cum templo concremati*

Templum ſanguine & igne repletum.

Duo nobiles ſemetipſos in ignem iniiciunt.

mati ſunt, Meirus filius Belga, & Joſephus Dalei. Romani *autem, quòd fru-* An. mũdi 4034
ſtra ſe circum templum ædificijs parcere iudicabant, cum ipſum templum arde- A nato Chriſto 72.
ret, omnia ſimul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: Circa templũ omnia incenſa.
præter vnam ex parte orientali, alteram ex meridiana, quamuis eas quoq; poſt-
ea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia vocantur, incen-
dunt, in quibus magna vis erat pecuniæ, ac plurimum veſtium, aliaq; bona, &
(vt breuiter dicam) omnes Iudæorum cõgeſtæ diuitiæ, quòd opulentiſſimus quiſ-
que illuc totas domos exhauſerant. Venerunt autem etiam in eam quæ reſtabat Sex hominũ millia in porticu flãma pereunt.
vnam porticum, extra templum quò confugerant ex populo mulierculæ, itemq;
pueri & promiſcua multitudo, propè ad ſex hominum millia. Sed prius quàm de
his Cæſar quicquam decerneret, vel ducibus imperaret, ira flagrantes milites
incendunt porticum. Hincq; contigit, vt alij quum ſe ex flamma præcipitarent
morerentur, alios ipſa corrumperet: ex tanto autem numero nemo ſeruatus eſt.
His cauſa interitus quidam Pſeudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in
ciuitate, quod eos in templum Deus aſcendere ſigna ſalutis accepturos iuberet.
Multi enim à tyrannis tunc ſubornati Prophetæ, populo denunciabant, vt ex- Pſeudoprophetæ à tyrannis ſubornati.
pectarent Dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui ſupra ti-
morem & cuſtodiam fierent, ſpes retineret. Cito autem in aduerſis homini per-
ſuadetur. Quòd ſi etiam malorum inſtantium liberationem polliceatur qui fal-
lit, neceſſario qui ea patitur, ſpei totus efficitur.

CAP. XII.

De prodigijs excidium Hieroſolymæ præcedentibus & præſagijs.

DENIQVE *miſerabilis populus, illis quidem fallacibus Deumq;* Populi excæcatio.
calumniantibus, credulus erat. Certis verò prodigijs & futurã
ſolitudinem prænunciantibus, neque attendebant animo, neque
credebant: ſed velut attoniti, nec aut oculos habentes, aut ani-
mas, edicta Dei diſſimulauere: modo cum ſupra ciuitatem ſidus
ſtetit ſimile gladio, & per annum perſeuerauit cometes: modo cum ante defectio- Primum prodigium. Cometes gladio ſimilis.
nem primiq; belli motus ad diem feſtum Azymorum populo conueniente (octa-

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

Secundū prodigiū, lumen clariſſimum circum aram & templū noctu effulget.

Tertium prodigiū, bos agnum in medio fani parit.

Quartū prodigiū, ærea templi porta ſponte ſeſe aperit.

ius autem dies erat Aprilis menſis) nona hora nocturna, circum aram itemq́ templum tantum lumen effulſit, vt clariſſimus dies putaretur: & hoc vſque ad mediam permanſit horam: quod imperitis quidem bonum augurium eſſe videbatur: ſacrorum verò peritis, prius quàm eueniret, ſtatim dijudicatum eſt. Eodemq́ feſto die etiam bos, cum ad hoſtiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum eſſet ænea atq; grauiſſima, & ſub veſperā vix à viginti viris clauderetur, ſeriſq; ferro vinctis obſeraretur, peſſuloſq́ altos haberet in ſaxeum limen demiſſos, vno perpetuo lapide fabricatum, viſa eſt noctis hora ſexta ſponte pateſcere. His autem curriculo per cuſtodes templi magiſtratui nunciatis, aſcendit ille, vixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem ſignum optimum videbatur. Deum nanq; bonorum portam ſibi aperuiſſe dicebant. Prudentiores verò templi tutamen ſponte ſua diſſolutum iri cogitabant: & hoſtium donum eſſe, portas aperiri: ſolitudinemq; illo oſtento ſignari inter ſe pronunciabant. Poſt dies autem feſtos diebus paucis, viceſimo primo die menſis Maij viſio quædam apparuit fidem excedens. Pro fabula autem fortaſſe quod dicturus ſum haberetur, niſi qui viderunt ſupereſſent, & clades digna præſagijs ſecutæ fuiſſent. namq́ ante ſolis occaſum viſi ſunt per inane ferrei currus totis regionibus, & armatæ acies tranātes nubila, & ciuitati circunfuſæ. Feſto autem die, quam pentecoſten vocant, nocte Sacerdotes intimum templum more ſuo ad diuinas res celebrandas ingreſſi, primum quidem motum, quendámque ſtrepitum ſenſerunt: poſtea verò ſubitam vocem audiere, quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit, Ieſus quidam, filius Anani, plebeius & ruſticus, quadriennio prius quàm bellum gereretur, in ſumma ciuitatis pace atque opulentia, cum ad feſtum diem veniſſet, quo ategias in honorem Dei componi in templo ab hominibus mos eſt, repente exclamare cœpit: Vox ab oriente: Vox ab occidente: Vox à quatuor ventis: Vox in Hieroſolymam & templum: Vox in maritos nouos nouaſq́ nuptas: Vox in omnem hunc populum. Atque hæc interdiu noctuq́ clamitans omnes ciuitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum inſignium, aduerſum omen indignè ferentes, corripiunt hominem, multiſq; verberibus afficiunt. Ille autem neque pro ſe, nec ad eos qui ſe mulctabant, ſecretò quicquam loquutus, eadem quæ prius vociferans perſeuerabat. Magiſtratus autem rati, quod erat verum, magis diuinum eſſe hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præfectum: vbi plagis vſque ad oſſa laceratus, neque ſupplex cuiquam fuit, neque lacrymauit: ſed vt poterat inclinans maximè flebiliter vocem ad ſingulos ictus reſpondebat: Væ væ Hieroſolymis. Albino autem interroganti (is namq; iudex erat) quis eſſet, vel vnde ortus, aut cur iſta diceret, nihil retulit. Non prius autem ceſſauit à luctu miſeræ ciuitatis, donec eum Albinus furere iudicatum dimiſit. Ille autem ad belli vſque tempus neque adibat quenquam ciuium, neq; loqui viſus eſt: ſed quotidie velut orationem quandam meditatus, Væ væ Hieroſolymis, querebatur. Sed nec imprecatus eſt cuiquam, cum in dies ſingulos mulctaretur, nec victum offerentibus bene dicebat. Sola verò eius reſponſio ad omnes erat, triſte præſagium. Maxime autem diebus feſtis vociferabatur: idq; per annos ſeptem & quinque menſes continuos faciens, neq; voce raucior fuit, neq; delaſſatus eſt, donec obſidionis tempore ipſa re perſpectis augurijs ipſe quieuit. Supra murum enim circumiens iterum, Væ væ ciuitati ac phano ac populo, voce maxima clamitabat.

Quintum prodigiū, currus, & armatæ acies tranātes nubila.

Sextum prodigium, vox in intimo tēplo.

Septimū prodigium Ieſu plebei ac ruſtici, clamor & mors.

Ieſus per annos ſeptē & quinq; menſes vociferatur.

clamitabat. Quum autem ad extremum addidiſſet, væ autem mihi, lapis tormento miſſus eum ſtatim peremit, animamq́; adhuc illa omnia lugentem dimiſit. Hæc ſi quis reputet, profectò inueniet, Deum quidem hominibus conſulere, modisq́; omnibus præmonſtrare quæ ſint eorum generi ſalutaria: ipſos autem ob dementiam ſuam malis voluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi poſt Antoniam captam quadratum phanum fecerant: cum in ſacris libris ſcriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, ſi fanum quatuor angulis eſſet effectum. Sed quod maximè eos ad bellum excitauerat, reſponſum erat ambiguum, itidem in ſacris libris inuentum, quod eo tempore quidam eſſet ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quaſi proprium acceperunt, multiq́; ſapientes interpretatione decepti ſunt. Hoc autem planè reſponſo, Veſpaſiani deſignabatur imperium, qui apud Iudæam creatus eſt imperator. Sed enim homines fatum vitare non poſſunt, etiam ſi præuiderint. At verò hi ſignorum quædam pro ſua libidine interpretati ſunt, alia contempſere: donec patriæ excidio ſuaq́; pernicie, eorum iniquitas confutata eſt.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Ieſum in muro lapis tormento miſſus peremit.

Iudæi ſigna pro ſua libidine interpretantes, patriæ excidium, ſibiq́; perniciem accerſunt.

CAP. XIII.

De imperio Titi, & ſacerdotum interfectione.

ROMANI *quidem, poſtquam ſeditioſi ad ciuitatem confugêre, templo itemq́; omnibus circum locis ardentibus, ſigna in fano repoſuere contra portam orientalem: hiq́; ibi ſacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabant Titum imperatorem. Vſq; adeò verò præda ſatiati ſunt milites vniuerſi, vt in Syria dimidio quam pridem fuerat pretio pondus auri veniret. Ex his autem ſacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer ſitiens à Romanis cuſtodibus pacem petebat, ſitimq́; fatebatur. Sed vbi illi tam ætatis quàm neceſſitatis miſerti, dedere ei dexteram, & ipſe bibit, & quam ſecum attulerat lagena repleta, ſurſum refugiens abijt ad ſuos: nec eum quiſquam cuſtodum aſſequi valuit, ſed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil ſe præter placita feciſſe dicebat. Dexteram enim ſibi datam, nõ vt apud ipſos remaneret, ſed vt tantum deſcenderet, atq; vt aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide manſiſſe. Aſtutiam quidem propter ætatem, maximè pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta verò die ſacerdotes oppreſſi fame deſcendunt, & à cuſtodibus ad Titum perducti, vt ſalutem ſibi concederet orabant. Ille autem veniæ quidem tempus illũ præteriſſe fatus, periſſe verò id cuius eos gratia meritò conſeruaſſet, decere autẽ ſacerdotes interire cum templo, duci homines ad ſuppliciũ iubet. Sed tyranni cum ſocijs, quoniam bello vndique tenebantur, circundatis autem nuſquam erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali ſaltem oppidum ſeruare cupiens, & amicis præterea ſuadentibus (latrones enim iam moderatiores factos eſſe arbitrabantur) in parte occidua templi interioris conſiſtit. Hic enim ſuper Xyſtum erant portæ, ac pons qui ciuitatem ſuperiorem templo iungebat, isq́; tunc inter tyrannos ac Titum interueniebat. Multi aũt militum vtrinq; denſi aſtabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem ſuſpenſi ſpe veniæ: Romani verò ad Cæſarem ſpeculandi ſtudio, qualiter eos reciperet. Edicto aũt dato militibus, Titus, vt & iracundiã & ſagittas continerent, adhibitoq́; interprete, quo argumento ſuperior oſtendebatur, prior alloqui*

Dimidio pretio pondus auri venit. Dolus pueri.

Sacerdotes veniam petunt, Titus verò duci homines ad ſupplicium iubet. Seditioſi Titum ad colloquia prouocant.

Titi ad Iudæos per interpretem oratio.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

cœpit. Etiamne ſaturati eſtis patriæ malis, o viri? quibus neq; virtutis noſtræ, neque infirmitatis propriæ venit in mentem: ſed inconſulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem ſimul ac templum, ipſe quoq; iuſtè perituri: qui primum quidem, poſtquam vos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non deſtitiſtis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extuliſtis: vtrumne multitudine freti? atqui parua manus vobis Romani exercitus ſatis reſtitit. Auxiliatorũ fide? Et quæ gens imperio noſtro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed viribus corporum? Atqui ſcitis nobis ſeruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atque obſtaculum? quo ſepti Britanni adorant arma Romanorum. Animorum obſtinatione, vel aſtutia ducum? Atqui etiam Carthaginenſes captos eſſe noueratis. Itaque vos contra Romanos ipſorum excitauit humanitas, qui primum vobis & terram dedimus poſsidendam, & gentiles impoſuimus Reges, deinde leges ſeruauimus patrias, & viuere nos non ſolùm diſcretos, ſed cum alijs etiam veſtra voluntate conceſsimus: quodq; maximum eſt, tributum capere Dei nomine, ac donaria colligere permiſimus: eaq; offerentes neque monuimus, neque prohibuimus, vt hoſtes nobis efficeremini ditiores, noſtraq; pecunia vos contra nos inſtrueretis. Ergo tantis bonis affecti, ſatietatem in eos qui hæc vobis præſtiterant, extuliſtis,

Iudæos contra Romanos ipſorum excitauit humanitas.

B & immitium exemplo ſerpentium virus blandientibus infudiſtis. Eſto, Neronis negligentiam contempſiſtis, & veluti ruptum aliquod membrum, ſiue contractũ alias, malè quieti in maiore vitio detecti eſtis, & ad ſpes improbas, etiam cupiditates immodicas explicaſtis. Venit pater meus ad patriam veſtram, non vt pœnas à vobis ob ea quæ in Ceſtium commiſeratis, exigeret, ſed monitis emendaret. Denique cum deberet, ſi depopulandæ nationis cauſa veniſſet, ſtirpem veſtram petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galilæam & circa eam loca vaſtare maluit, vt pœnitendi vobis præberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas videbatur, noſtraq; lenitate aluiſtis audaciam. Et Nerone mortuo, feciſtis quod nequiſsimi ſolent, & ex inteſtinis noſtris diſſenſionibus fiduciam præſumpſiſtis: meq; ac patre meo digreſsis ad Ægyptum, ad ſtruendum bellum tempus illud vtile putauiſtis. Neque vos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humaniſsimos fueratis experti. Deniq; vbi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quieſcentibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterum hoſtes Iudæi: & legationes quidem à vobis trans Euphraten vſq;, nouarũ rerum gratia miſſa, murorũ autem noui ambitus: ſeditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum inteſtinum, quæ ſola huiuſcemodi nequiſsimos decent. Iuſſus ergo ab inuito patre cum mandatis triſtibus ad ciuitatem venire, lætabar, cognito populum de pace ſentire. Ante bellum rogabam vos deſiſtere, pugnantibus aliquandiu parcebã, ſponte ad me veniẽtibus dexteram dedi, fidem ſeruaui confugientibus, multos captiuos miſeratus, verberibus vrgentes bellum coercui, muris veſtris machinas inuitus admoui, ſemper cædis veſtræ cupidos milites continui. Quoties vici, toties vos ad pacem tanquam victus prouocaui. Cum propè ad templum acceſsiſſem, conſultò iterum legis belli oblitus parcere vos proprijs ſanctis orabam, templumq; ſeruare, data vobis exeundi copia & fide ſalutis: vel etiã pugnare alio tempore ſi velletis, in alio loco facultatem præbui. Iſta omnia ſpreuiſtis, & templũ manibus veſtris incendiſtis. Deinde ſceleratiſsimi nunc me ad colloquium prouocatis, vt quid tale conſeruetis quale perijt?

perijt? Qua voſmetipſos ſalute dignos eſſe poſt templi excidium iudicatis? Qui etiam nunc armati ſtatis, & nec in extremis ſupplices aſsimulatis. O miſeri, qua fiducia? Nónne populus veſter exanimatus? Templum verò perijt, mihiq; ſubdita eſt ciuitas: in manibus autem meis habetis animas veſtras. Et tamen fortitudinis eſſe gloriam mortem arbitramini? Non contendam cum pertinacia veſtra. Proiectis autem armis, traditisq; corporibus, vitam vobis indulgeo, & ſicut in priuata domo, dominus mitis vltus grauiora, cætera mihi ſeruo. Ad hæc illi reſponderunt, fidem quidem ſe ab eo minimè poſſe accipere: nam iuraſſe nunquam id eſſe facturos: exeundi verò per munitiones, quã murũ ſepſerat, cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim ſe in ſolitudinem, ipſisq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus vehementer iratus, quòd in ſorte captorum conſtituti, victorum ſibi conditiones ponerent, declárari quidem his iuſsit voce præconis, ne vlterius ad ſe profugerent, néue fidem ſperarent: nulli enim eſſe parcendum: cunctis autem viribus dimicarent, & quantum poſſent, ſaluti ſuæ conſulerent: iam enim ſe omnia iure belli geſturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflammare permiſit. Illi autem ipſo quidem die nihil egerunt, poſtero autem die Archiuum, & Acram, & curiam, & qui vocatur Ophla, ſuccendere: & progrediebatur ignis vſq; ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ vici domusq; ardebant. Eodem die Izatæ Regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo congregati, vt fidem ſibi daret, Cæſari ſupplicarunt. Ille autem, quanquam cæteris omnibus iratus erat, mores tamen non mutauit, ſed eos ſuſcepit. Et tunc quidem omnes in cuſtodia habebat: Regis autem filios ac propinquos poſtea vinctos Romam perduxit, fidem obſidum præſtaturos.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Titus Iudæis proiectis armis, traditisq; corporibus vitam indulget.

Iudæi a Tito fidem accipere recuſant.

Ciuitatem milites inflammant.

Cæſaris mores non mutantur.

CAP. XIIII.

De præda ſeditioſorum, & ſuccenſione interioris ciuitatis.

SEDITIOSI *autem ad domum regiam profecti, vbi (quia tuta erat) multi facultates ſuas depoſuerant, & Romanos hinc pellunt, & omnibus popularibus qui eò conuenerant propè ad octo millia & quadringentos occiſis, pecuniam etiam diripuere. Viuos autem duos Romanos milites cepere, vnũ equitem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per omnem traxere ciuitatem, velut vno corpore omnes Romanos vlciſcerentur. eques verò quiddam his quod ſaluti foret, ſuadere pollicitus deducitur ad Simonẽ, cumq; ibi quæ diceret non haberet, Ardalæ cuidã ex numero ducũ traditur puniendus. Is autem eum reuinctis poſt terga manibus, oculisq; faſcia obſtrictis, in cõſpectum Romanorũ veluti capite caſurus produxit. Verum ille dum gladiũ Iudæus educeret, ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniã ab hoſtib. eſſet elapſus, non eſt paſſus quidẽ occidi, indignum verò eſſe Romanorum militẽ iudicauit, quia viuus fuerat captus: & armis ablatis eum agmine pepulit, quæ res prudenti viro grauior eſſe morte videbatur. Poſtero aũt die Romani, verſis in fugã ex inferiori ciuitate latronibus, omnia Siloam vſq; igni tradidere. & oppidum quidem gaudebant abſumi, rapinis verò carebant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in ſuperiorem ciuitatem recedebant. Erat namq; illis malorũ quidem nulla pœnitudo: arrogantia aũt tanquam in rebus ſecundis. Deniq; ardere ciuitatem lætis vultibus aſpicientes, alacri voto mortẽ ſe expectare dicebant, quòd perempto populo, incenſo templo,*

Seditioſi ad domum regiam profecti, ciuitatem diripiunt.

Pœna Romani militis ab Iudæis capti.

Iudæi in media calamitate arrogantes.

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

templo, & flagrante oppido, nihil eſſent hoſtibus relicturi. Sed tamen Ioſephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuitatis obſecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crudelitatem atq; impietatem locutus, multa verò pro ſalute adhortatus, nihil amplius quàm eluſus eſt: quia neq; ſe tradere propter iuſiurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis ex æquo iam poterant, veluti cuſtodia circumuallati: cædiſq; inſuper conſuetudo dexteras commouebat. Diſperſi autem per ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati inſidiantes. Multi autem capiebantur, omneſq; interficiebantur: nam propter inediam fugere non valebant: mortuos autem canibus proijciebant. Omne autem pereundi genus, fame leuius videbatur: adeò vt ad Romanos quoque ſine licentia, etiam deſperata miſericordia, tamen fugerent: atq; in ſeditioſos à cæde non ceſſantes, ſponte inciderent. nulluſq; in ciuitate locus vacuus erat: ſed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimentorum penuria vel ſeditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemq; latronum, ſpes vltima ſita in cloacis: quò ſi fugiſſent, minimè inueniri poſſe arbitrabantur: ſed peracto excidio, poſt Romanorum digreſſum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat ſomniū. Nec enim vel Deum, vel Romanos fuerant latituri. Tunc quidem ſubterraneis freti, plura quàm Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos deſcendiſſent, eos improbè necabant, itemq; ſpoliabant. Quinetiam cibum ſicubi reperiſſent concretum ſanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter ſe illis iam rapinarum cauſa bellum: eoſq; putauerim, niſi excidio præuenti eſſent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora deguſtaturos fuiſſe.

Iudæi Romanis ſeſe tradere recuſant, nec pugnare cum eis ex æquo poſſunt.

Tyrannorum ac latronum ſpes vltima in cloacis ſita.

Rapinæ ac cædes in cloacis.

CAP. XV.

Superior pars ciuitatis oppugnatur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

CÆSAR *autem fieri non poſſe proſpiciens, vt ſine aggeribus ſuperiorem caperet ciuitatem, in prærupto vndiq; loco ſitam diſtribuit operibus militem viceſimo die menſis Auguſti. Erat autem tranſuectio materiæ difficilis: omnibus, vt dictum eſt, circum ciuitatem vſq; ad centeſimum ſtadium in priorū aggerum exſtructionem detonſis. Quatuor quidem legionum opus in occidentali parte ciuitatis contra aulam regiā erigitur: auxiliarium verò manus, & cætera multitudo xyſtum verſus, ac pontē & Simonis turrim: quam cum Ioāne bellum gerens, pro caſtello ſibi ædificauerat. His autem diebus, Idumæorum duces clàm congregati, conſilium de ſui traditione cepere: miſſiſq; ad Titum quinq;, vt dexteram ſibi daret, precabantur. Ille verò tyrannos ſperans eſſe ceſſuros Idumæis abſtractis, quoniam belli pars videbantur, ſerò quidem, veruntamen vitā his pollicitus, legatos remiſit. Diſceſſum autem parantibus Simon præſenſit, & eos quidem, qui ad Titum perrexerant, quinq; viros ſtatim occidit: duces verò, quorum nobiliſſimus erat Soſa filius Iacobus, correptos in cuſtodiam conijcit. Nec multitudinem Idumæorum, abductis rectoribus quid ageret neſcientem, ſine cuſtodia habebat: ſed diligentioribus eam cuſtodijs amplectebatur: & tamen cuſtodes profugientibus obſtare non poterant. Quamuis enim multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes autem ſuſcipiebantur à Romanis, quòd Titus nimia lenitate priora præcepta neglexerat: ipſiq; milites iam & ſpe lucri, & ſatietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe, aliud vulgus cum coniu-*

Idumæorum duces clàm cōgregati, conſilium de ſui traditione capiunt.

gibus

gibus ac liberis, paruo quenq; pretio venundabant. Cum multi autem diſtraherentur, & emptores pauci eſſent, quanquam voce præconis edixerat, ne quis ſolus transfugeret, vt eo modo familias ſuas educerent, tamen hos quoq; recipiebat: appoſitis, qui ab his ſecernerent, ſi quis dignus ſupplicio videretur. Et infinita quidẽ multitudo venijt. Ex populo verò ſeruati ſunt plus quàm quadraginta millia, quos imperator quomodo cuiq; gratum erat, dimiſit. Iiſdem autem diebus, etiam ſacerdotum vnus, filius Thebuthi, nomine Ieſus, accepta fide ſalutis à Cæſare, vt de ſacris donarijs quædam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra duo: his quæ in templo erant poſita, ſimilia: menſaſq; & crateras, & pateras, omnia ex auro ſolido & grauiſſimo facta. Tradit etiã vela, & Pontificum indumenta, cum gemmis, & vaſa multa ſacrificio cõparata. Quin etiam cuſtos ſacræ pecuniæ comprehenſus, Phineas nomine, veſtes & ſingula ſacerdotum oſtendit, multamq; purpuram & coccum, quæ ad vſum repoſita catapetaſmatis ſeruabantur. Cum quibus aliquantum cinnami erat, caſia, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus commixtis Deo in dies ſingulos adolebant. Tradita autẽ ſunt ab eo & ex alijs opibus multa, & ſacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet vi capto, vt transfugæ tamen data eſt venia.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Ex populo plus quã quadraginta millia ſeruati.

Ieſus ſacerdos, Thebuthi filius.

Phineas ſacræ pecuniæ cuſtos comprehenſus.

CAP. XVI.

De occupata reliqua parte Ciuitatis.

IAM *verò perfectis aggeribus, Septembris menſis die ſeptimo, qui erat à cœpto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admouebant. Seditioſorum autem alij, qui ciuitatem deſperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij ſe in cloacas demittebant: multi diſpoſiti prohibebãt eos qui arietes applicarent. hos autem ſuperabant multitudine ac virtute Romani: quodq; maximum eſt, læti mœſtos atq; iam debiles. Cum autem pars eſſet aliqua muri ſubrutæ, nonnullæq; turres arietibus pulſatæ ceſſiſſent, ſtatim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autem etiam tyrannos neceſſitate maior inuadit. nam & prius quam tranſgrederentur hoſtes, torpore tenebantur, & ad fugiendum ſuſpenſi erant. Videres autem paulo antè ſuperbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles eſſe ac tremere, vt miſeranda eſſet, quanquam in nequiſſimis, tanta mutatio. Conati ſunt quidem ambitu & muro, quo mœnia cingebantur, inuaſo atq; perrupto, cuſtodes pellere, atq; egredi: cum verò, quos antea fideles habuerant, nuſquã viderent, fugiebant quò quemq; neceſſitas impuliſſet. Adeuntes autem alij, cum totum ab occidente murum ſubuerſum eſſe nunciarent, alij ſubijſſe Romanos, ac etiam propinquare ſe quærentes, alij etiam videre hoſtes in turribus affirmarent, metu fallente conſpectum, in ora proſtrati, pro ſua dementia querebantur: ac veluti ſucciſi neruos, quà fugerent hæſitabant. Vnde & maximè quis, & virtutem Dei perſpexerit contra iniuſtos, & fortunam Romanorum. Tyranni ſiquidem ſemetipſos tuitione priuauere, ac ſpontè de turribus deſcendere: vnde vi nunquam, ſola verò fame capi poterant. Romani verò qui tantum in muris inferioribus laborauerant, eos quos inſtrumentis non potuiſſent, nunc fortuna cepere. Omnibus enim machinis tres turres validiores erant, de quibus ſuprà memorauimus. Relictis itaq; his, vel (quod eſt verius) Dei nutu ab his depulſi, confeſtim quidem ad vallem Siloã confugêre. rurſum autem vbi à metu paululum reſpirauerunt, munitionem qua murus erat accinctus ex*

Seditioſorum alij in Acram recedunt, alij ſe in cloacas demittunt.

Timor & torpor tyrannorum.

Tyranni ſemetipſos tuitione priuant, ac ſpontè de turri deſcendunt, vnde vi nunquam, ſola verò fame capi poterant.

An. mũdi 4034. A nato Chriſto 72.

ea parte petiere. Vſi autem infirmiori audacia, quàm neceſſitate (iam enim vires eorum labor, metus & calamitas fregerat) à cuſtodibus retruduntur: & per diuerſa diſiecti, in cloacis deliteſcunt. Romani verò muris potiti, ſigna in turribus poſuere: & plauſu atq; lætitia victoriam & cantu celebrabant, quòd principio finem belli multo ſenſerant leuiorem. Deniq; ſine ſanguine murum nacti, nouiſsimum non eſſe credebant: cumq; nullum reluctantem viderent, pro incerto mirabantur. In anguſtias viarum ſtrictis gladijs fuſi, & quos cepiſſent interficiebant nullo diſcrimine: domosq; totas, cum omnibus qui eò confugerant, igni tradebant. Multas verò vaſtantes quas prædæ cauſa penetraſſent, integras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames cõfecerat, offendebant. Ipſum deinde horrentes aſpectum, vacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos miſerantes idem etiam circa viuos patiebantur: ſed vnumquemq; obuium transfigendo, & anguſta viarum cadaueribus obſtruendo, totam ciuitatem ſanguine diluere, vt pleraq; incenſorum cædes extinguerent. Et occidentes quidem veſpere ceſſabant, nocte verò creſcebat incendium. Ardentibus autem Hieroſolymis, illuxit dies Septembris menſis octauus ciuitati, tot clades cum obſideretur experta, quot bonis ſi vſa eſſet ex quo fuerat condita, inuidenda fuiſſet: nulla tamen alia re tãtis infelicitatibus digna, niſi quòd talem progeniem qua ſubuerſa eſt, edidit. Intrò autem Titus ingreſſus, & alia, & ciuitatis munitiones ac turrium cautes miratus eſt, quas tyranni per dementiam deſeruerant. Conſpecta quidem earum ſolida altitudine, itemq; magnitudine, ſubtiliq; lapidum compagine ſingulorum, quantumq; paterent vel quantum erigerentur, Deo, inquit, planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat, qui detraxit ab iſtis munimentis Iudæos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machina ad iſtas valerent? Tunc quidem multa eiuſmodi cum amicis collocutus eſt, quos verò à tyrannis vinctos in caſtellis reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, murosq; ſubuerteret, eas turres fortunæ ſuæ monumentum reliquit: qua commilitante his potitus fuiſſet, quæ capi non potuiſſent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, magnaq; adhuc extabat ſuperſtitum multitudo, ſolos quidem armatos Cæſar, & qui manum opponerent, iubet interfici, reliquam verò multitudinem ſaluam eſſe. Illi autem cum his, quos occidi mandatum fuerat, etiam ſenes, ac debiles trucidabant: vegetos autem atq; vtiliores coactos in templum, in deſtinatũ mulieribus ambitum concluſerunt. Cuſtodem autem his Cæſar appoſuit vnum ex libertis, & amicum ſuum Frontonem, qui fortunam quam quiſq; meritus eſſet, decerneret. Ille autem latrones quidem omnes, atq; ſeditioſos, cum alius ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui procero atq; formoſo eſſent corpore, triumpho ſeruabat: ex reſidua multitudine ſeptem & decem maiores annis, vinctos mittit ad Ægyptum, operibus deputandos. Plurimos autem per prouincias Titus diſtribuit, in ſpectaculis ferro & beſtijs conſumendos. Qui verò infra decimum & ſeptimum annum ætatis agerent, venditi ſunt. Iiſdem autem diebus, quibus ſecernebantur à Frontone, mortui ſunt fame duodecim millia, quibus partim odio cuſtodum non præbebatur cibus, partim ipſi victus faſtidio tenebantur. Erat autem præ multitudine hominum frumenti penuria.

Romani vrbe ac victoria potiuntur.

Integræ mortuorum familiæ, & plena mortuis tecta.

Ciuitatis munitiones, ac turrium cautes, quas tyranni per dementiam deſeruerant, inſuperabiles.

Fortunæ monumentum.

Senes ac debiles Iudæi trucidantur, vtiliores reſeruantur.

Iudæos Titus diſtribuit.

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

CAP. XVII.

De numero captiuorum, & peremptorum.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehenſi ſunt, nonaginta & ſeptem millium comprehenſus eſt numerus. mortuorum verò per omne tempus obſidionis vndecies centū millia. Horum pleriq; gentiles fuere, ſed non indigenæ: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem feſtum congregati, bello ſubitò circumfuſi ſunt: Vbi primo quidē illis peſtifera lues ex loci anguſtia naſceretur, deinde citius fames. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui ſub Ceſtio fuerant enumerati. Is enim tunc vires ciuitatis ac florem Neroni ſignificare cupiens, contemnenti nationem, à Pontificibus petijt, vt ſi quo modo poſſent multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies feſtus adeſſet, qui Paſcha vocatur, quando à nona quidem hora vſq; ad vndecimam hoſtias cadunt, per ſingulas verò contubernia non pauciorum quàm decem virorum fiunt: ſolum enim epulari non licet, multi etiam viceni conueniunt: hoſtiarum quidem ducenta & quinquaginta ſex millia & quingentas numerauere. Fiunt autem, vt denos epulatores per ſingulas imputemus, vicies centena ac ſeptingenta millia, ſancti omnes ac puri: nec enim leproſis ſiue vitiliginoſis, aut ſemine fluentibus, quos gonorrhoicos vocāt, neq; mulierib. menſtruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare ſacrificia permittebatur: ſed nec alienigenis quidē, niſi qui religionis cauſa veniſſent. Magna verò hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen velut in carcerem tota gens fato concluſa eſt, & farta hominib. ciuitas bello obſidebatur. Itaq; ſuperat omnem humanam, & diuinitus emiſſam peſtem numerus peremptorum, quos partim palàm occidêre, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & ſepulcra eruentes, quos offendiſſent iugulabant. Inuenti autem ſunt ibi quoq; plus quàm duo millia, quorum alij manu ſua, plures autem mutuis ſe vulneribus interfecerant, cum alios fames corrupiſſet. Fœdus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeò vt ſtatim multi recederent: alij plura habendi cupidine, congeſta cadauera calcantes, ſe immergerent. multa namq; opes in cuniculis inueniebantur, nefasq; omnem viam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni vinxerant: nec enim in extremis à crudelitate ceſſauerant. Vltus eſt autem Deus vtrunq; merito. Et Ioannes quidem oppreſſus fame cum fratribus in cloacis, quam ſæpè deſpexit, à Romanis dexteram ſibi dari precatus eſt. Simon verò multa vi cum neceſſitate luctatus ſicut infrà deſignabimus, ſemet tradidit. Seruatus eſt autem alter triumpho. Ioannes autem vinculis ſempiternis. Romani verò extremas vrbis partes incendunt, murosq; ſubuertunt.

Captiuorum & per tempus obſidionis mortuorum numerus.

Romani cloacas rimantes & ſepulcra eruentes, multas opes inueniunt.

Ioannes & Simon in cloacis inuenti capiuntur.

CAP. XVIII.

Hieroſolymæ vrbis hiſtoria breuis.

ITA quidem Hieroſolyma capta eſt, ſecundo anno principatus Veſpaſiani, Septembris menſis octauo die. Quinquies autem prius capta, tunc iterū vaſtata eſt. Ægyptiorum quidem Rex Aſochæus, & poſt eum Antiochus, deinde Pompeius, & poſt hos cum Herode Soſius captam vrbem ſeruauere. Antea verò Rex Babyloniorū ea potitus excidit: poſt annos ex quo ædificata eſt, mille trecentos ſexaginta, & menſes octo, & dies ſex. Primus autem conditor eius fuerat

Hieroſolyma quinquies prius capta, tunc iterum vaſtata eſt.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Chananæorum dynaſta qui patria lingua iuſtus appellatus eſt Rex. Erat quippe talis. Ideoq́; ſacerdotium Deo primus exhibuit, & fano primum ædificato, Hieroſolymam ciuitatem vocauit, cùm antè Solyma vocaretur. Chananæorum quidem populo Rex Iudæorum Dauid pulſo, colendam ſuo populo tradidit: & quadringenteſimo ſexageſimo quarto anno poſt, ac menſibus tribus, à Babylonijs euerſa eſt. A Rege autem Dauide qui primus Iudæus in ea regnauit, vſq; ad id quod Titus fecit excidium, anni mille centum ſeptuaginta nouem. Ex quo primum autem condita eſt, vſq; ad excidiũ, anni duo millia centum ſeptuaginta ſeptem. Sed enim neq; antiquitas, neq; ingentes diuitiæ, neq; per totũ orbem terræ diffuſa fama, nec magna religionis gloria quicquã iuuit, quo minus periret. Talis quidem finis Hieroſolymorum obſidionis fuit. Poſtquã verò quos occideret, quidúe raperet, non habebat exercitus, quòd iratis animis omnia deerant (nec enim parcendo ſi eſſet quod agerent, abſtinuiſſent) iubet eos Cæſar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias eminebant, Phaſaelo, & Hippico, & Mariamme: muriq́; tanto, quantum ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem, vt eſſet caſtrum illic cuſtodiæ cauſa relinquendis: turres autem, vt poſteris indicarent qualem ciuitatem, quamúe munitiſſimam, Romanorum virtus obtinuiſſet. Alium verò totum ambitum ciuitatis ita complanauere diruentes, vt qui ad eam acceſſiſſent, habitatam aliquando eſſe vix crederent. Hic quidem finis eorum dementiæ, qui nouas res mouere tentauerunt, Hieroſolymis fuit: clariſſimæ ciuitati, & apud omnes homines prædicatiſſimæ.

Romani totam funditus, eruunt ciuitatem ac templum.

CAP. XIX.

De præmio militum.

CÆSAR autem præſidio quidem illic ſtatuit relinquere decimam legionem, nonnullasq́; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus adminiſtratis, & laudare vniuerſum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter geſtis, & debita viris fortibus præmia perſoluere. Compoſito autem in medio ante caſtra magno tribunali, ſtans in eo cum procerum eminentiſſimis, vnde ab omni milite poſſet audiri, magnam illis ait, habere ſe gratiam, quòd beneuolentia erga ſe vtendo perſeueraſſent. Laudabat autem, quòd per omnia bella morigeri fuiſſent, quodq́; præliando fortitudinem in multis magniſq́; periculis monſtraſſent, patriæ per ſe amplificantes imperium: omnibuſq́; planum facientes hominibus, quia neq; hoſtium multitudo, neq; munitiones regionum, neq; magnitudines ciuitatum, vel audacia inconſulta, & immanitates efferæ aduerſantium, poſſint vnquam Romanorum vires, vel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem eſſe, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore geſtum ſit. nec enim optaſſe his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atq; præclarius, quod duces Romani & adminiſtratores imperij, ab his declaratos ac præmiſſos in imperium cuncti libenter ſuſcipiunt. & his quæ ipſi decreuere, ſtandum putant, agentes his gratias, qui legiſſent. Mirari autem ſe eos ac diligere omnes, quia nemo viribus alacritatem habuit tardiorem. Et illis tamẽ, qui pro maiore vi clarius decertaſſent, vitamq́; ſuam condecoraſſent fortibus factis, & re bene geſta militiam ſuam nobiliorem feciſſent, dixit ſe honores & præmia redditurum:

Titus magnam militibus ait habere ſe gratiam, quòd beneuolentia erga ſe tendo perſeueraſſent.

nec

nec vllum eorum qui plus alio laborare voluiſſet, iuſta viciſsitudine cariturum: magnamq́; ſibi huius rei fore diligentiam, quod magis vellet honorare virtutes eorum, qui militiæ ſocij fuiſſent, quàm punire peccata. Confeſtim ergo iuſsit eos, quorum partes ſunt, iudicare, quoſnam ſcirent fortiter aliquid in bello feciſſe: & nominatim ſingulos appellans, præſentes collaudabat, quaſi qui domeſticis rectè geſtis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques longasq́; haſtas, & ſigna ex argento facta donabat, & vniuſcuiuſque ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum & argentum, itemq́; veſtes, aliam prædã largiter diſtribuebat. Omnibus autem ita donatis, vt quiſque ſe meritum præbuerat, votisq́; cum vniuerſo exercitu factis, magno fauore deſcendit vertitq́; ſe ad ſacra pro victoria celebranda: magnaq́; aſtante boum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipſe verò cum honoratis per triduum lætatus, milites quidem alios quò quenque conueniret, dimittit. Hieroſolymorum autem cuſtodiam decimæ legioni credit: neque ad Euphratem, vbi pridem fuerat, eam remiſit. Duodecimam verò legionem, memor quòd Ceſtio duce Iudæis ceſſerat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphanæas: ad Meliten autem, quæ ſic vocatur, miſit. Hæc ad Euphratem in confinio Armeniæ & Cappadociæ ſita eſt. duas verò ſibi obſequi ſatis eſſe duxit, donec ad Ægyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæſaream cum exercitu deſcendiſſet, in eam manubiarum multitudinem repoſuit, captiuosq́; ibi aſſeruari præcepit, quòd ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Titus fortibus militibus præmia pollicetur.

Titus militibus prædam largiter diſtribuit.

Titus ſacra pro victoria celebrat.

Duodecima legio Ceſtio duce Iudæis ceſſerat.

CAP. XX.

De nauigatione Veſpaſiani, deque comprehenſo Simone & ſpectaculo die natalitio exhibito.

PEr idem verò tempus, quo Titus Cæſar obſidionis cauſa apud Hieroſolymam commorabatur, aſcenſa naui oneraria Veſpaſianus Rhodũ tranſmittit. Hinc autem vectus triremibus, poſtquã omnes quas prænauigauit ciuitates inuiſit, ab his cum votis exceptus, in Græciam ex Ionia tranſit. Egreſſus deinde Corcyra

Nauigatio & iter Veſpaſiani.

An.mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Spectacula Cæſareæ celebrata.

in Japygiam delatus eſt, vnde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Cæſarea reuerſus, in Cæſaream quæ Philippi vocatur, aduenit, diuq́; ibi commorabatur, celebrans omnia genera ſpectaculorum: multiq́; in ea captiui conſumpti ſunt, alij beſtijs obiecti, alij autem cateruatim more hoſtium inter ſe depugnare coacti. Hic Simonem etiam Gioræ filium comperit hoc modo comprehenſum. Iſte Simon cum Hieroſolyma obſideretur in ſuperiore ciuitate conſtitutus, poſtquàm muros ingreſſus exercitus totam vaſtare ciuitatem cœperat, tunc fideliſſimis amicorum aſcitis, & lapidarijs cum ferramentis eorũ neceſſitati congruis, & alimentis quæ multis diebus ſufficere poſſent, vnà cum illis omnibus in quandam occultiorem cloacam ſeſe demittit. & quoad foſſa patebat, illi progrediebantur: vbi verò ſoliditas obſtitiſſet, eam ſuffodiebant, ſperantes poſſe vlterius progreſſos tutò emergere, atque ita ſeruari. Sed hanc expectationem veram non eſſe, rei periculum refellebat. Vix enim paululum foſſores proceſſerant, iamq́; alimenta, quamuis parce his vterentur, eos deficiebant. tunc igitur velut ſtupore poſſet Romanos fallere, albis tunicis, innexaq́; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus vbi templum antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obſtupuere qui eum viderunt, locisq́; ſuis manebãt. deinde propius cum acceſſiſſent, quis eſſet, percontati ſunt. & id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad ſe ducem vocari, ſtatimq́; accerſitus ab his qui ad eum cucurrerant, venit Terentius Rufus: namq́; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo veritate comperta, ipſum quidem vinctum cuſtodiebat: Cæſari verò quemadmodum eſſet comprehenſus, indicauit. Simonem quidem in vltionem crudelitatis, qua in ciues ſuos amarè ac tyrannicè fuerat vſus, in poteſtate hoſtium quibus maximè inuiſus erat ita Deus poſuit, non vi ſubditum eorum manibus, ſed ſua ſponte ad ſupplicium adductum: propterea quòd plurimos ipſe crudeliter interemerat falſis criminationibus inſimulatos, defectionis ſcilicet ad Romanos. Nec enim poteſt iram Dei effugere nequitia, nec inualida res eſt iniuſtitia, ſed quan-

Simon in cloacam ſe ſe demittit, eam ſuffodit, ac tutò emergere poſſe ſperat.

Simon à Romanis capitur.

Nequitia iram Dei effugere nequit.

doque ſuis temeratores vlciſcitur, & grauiorem pœnam ingerit criminoſis, cum iam ſe liberatos eſſe crediderint, eo quod non ſtatim luere commiſſa. Id etiam Simon

mon didicit, poſtquàm in iras Romanorum incidit. Illius autem aſcenſus à terra, magnam etiam aliorum ſeditioſorum multitudinem ijſdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæſari autem maritimam Cæſaream reuerſo, vinctus Simon oblatus eſt. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, ſeruari iuſsit. Ibi autem moratus, fratris ſui natalem diem clariſsimè celebrabat, multam partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum beſtijs depugnarunt, quiq́; ignibus cremati ſunt, & inter ſe digladiatores periere, duo millia quingentos exceßit. Omnia tamen Romanis videbātur hæc licet mille modis illi conſumerentur, minus eſſe ſupplicij. Poſtea Cæſar Berytum venit (hæc autem eſt ciuitas Phœnices prouinciæ, colonia Romanorū) & in hac quoq; diutius demoratus eſt, maiore vſus claritudine circa natalem patris diem, tàm magnificentia ſpectaculorum, quàm ſumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modo periret.

An. mūdi 4034 A nato Chriſto 72.

Magna ſeditioſorum multitudo in cloacis deprehenſa.

In ſpectaculo Cæſareæ 2500. Iudæi pereunt.

Titus Veſpaſiani natalem celebrat.

CAP. XXI.

De calamitate Iudæorum apud Antiochenſes.

EVENIT autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitioſa pericula perpeti, concita in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quam propter ea quæ fuerant non multo ante commiſſa, de quibus neceſſarium mihi videtur pauca prædicere, vt etiam quæ poſtea geſta ſunt, conſequenti narratione referamus. Iudæorum namq; gens multum quidem totius orbis indigenis aſſeminata eſt. Plurimum autem Syris vicinitate permixta, præcipuè apud Antiochiam verſabatur, propter magnitudinem ciuitatis. maximè verò his liberam domicilij facultatem Reges, qui poſt Antiochum fuerant, præbuerunt. Namq; Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus eſt, vaſtatis Hieroſolymis templum ſpoliauit. Qui verò poſt eum regnum aſſecuti ſunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum ſynagoga dedicatum: conceſſeruntq́; vt pari cum Græcis iure ciuitatis vterentur. A ſecutis quoque poſtea Regibus eodem modo tractati, & multitudine profecere, & exſtructione itemq; magnificentia munerum templum clarius reddidere: ſemperq́; religione ſibi ſociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo ſui partem fecere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, & recens in Syriam Veſpaſianus delatus eſt nauigio, Iudæorum verò odium apud omnes pullulabat, tunc vnus eorum Antiochus quidam plurimum patris cauſa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenſiū populus concionaretur in theatro, progreſſus in medium, patrem ſuum & cæteros deferebat, inſimulans eos quod vna nocte totam ciuitatem incendere ſtatuiſſent: & velut huius conſilij participes quoſdam hoſpites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat: ſed in eos quidem qui traditi fuerant, ignem iuſsit afferri: ſtatimq; omnes in theatro concremati ſunt. In multitudinem verò Iudæorum properabat irruere: ſi eos celeriter vlti eſſent, patriam ſuam ſeruatum iri exiſtimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutatæ voluntatis argumentū, quódq; Iudæorum mores odiſſet, exhibere ſe credens, ſi paganorū ritu ſacrificaret: idemq; iuſsit & cæteros compelli facere: renuendo enim manifeſtos inſidiatores fore. Huius autem rei periculo

Iudæorum gens multum totius orbis indigenis aſſeminata.

Iudæorum in Antiochia multitudo.

Antioch⁹ Iudæus ſeditioſus magnæ calamitatis in Antiochia autor.

An. mũdi 4034 A nato Chriſto 72.

Antiochus ſuis ciuibus perfidus.

Antiochus ſeptimi diei ferijs Iudæis interdicit.

Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit.

ab Antiochenſibus facto, pauci quidem conſenſerunt: alij verò qui noluerunt, perempti ſunt. Antiochus autem acceptis à Romanorũ duce militibus, ſæuius inſtabat ſuis ciuibus, nequaquam eos die ſeptimo ab opere ceſſare permittens, ſed omnia cogens facere, quæ diebus alijs agerent. Tamq; validam neceßitatem impoſuit, vt non modo apud Antiochiam ſeptimi diei feriæ ſoluerentur, ſed ab hoc exordio in cæteris quoque ciuitatibus ad breue ſimiliter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam tunc eiuſmodi mala perpeßis, altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati, hac quoque perſecuti fuimus. Namq; quod quadratum forum exuri contigit, & archiua monimentorumq; receptacula publicorum, itemq; baſilicas, vixq; ignis inhibitus eſt ſuper omnem ciuitatem magna nimis vi ruens, huius facti Antiochus Iudæos accuſat: & Antiochenſes, quos ſcilicet ſi his infeſti antea non fuiſſent, recenti tamen ex incendij tumultu facilè calumnia perpuliſſet, multo magis ex anteactis fidem habere dictis ſuis perſuaſit, vt penè ſe vidiſſe ignem à Iudæis iniȷci arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum ardore cuncti aduerſus eos qui accuſabantur, impetum facerent. Vix autem motus eorũ potuit reprimere Collega adhuc iuuenis legatus, poſtulãs ſibi permitti referre ad Cæſarem geſta. Rectorem namq; Syriæ Cæſennium Patum iam quidem Veſpaſianus ad eam miſerat, nondum autem ille peruenerat. Habita verò diligenti quæſtione Collega reperit veritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accuſauerat, nemo conſcius fuit. omne autem facinus admiſere homines quidam nocentißimi neceßitate debitorum: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent, exactione liberarentur. Iudæi quidem pro ſuſpenſis criminationibus futura expectantes, magno timore fluctuabant.

Homines quidã nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica cõcremant.

An. mũdi 4035. A nato Chriſto 73.

CAP. XXII.

Quomodo Veſpaſianus rediens à Romanis exceptus eſt.

Vrbs Roma ſumma cum alacritate & claritudine Veſpaſianũ ſuſcepit.

TITVS autem Cæſar à patre ſibi allato nuncio, quod vniuerſis quidem Italiæ ciuitatibus deſiderabilis perueniſſet: maximè verò, quod vrbs eum Roma ſumma cum alacritate & claritudine ſuſcepiſſet, in maximam lætitiam voluptatemq; tranſlatus eſt, curis de eo ita, vt ſibi erat ſuauißimum liberatus. Veſpaſianum enim etiam longè abſentem, omnes homines Italiæ voluntatibus vt præſentem colebant: expectationem ſuã, quod nimis eum venire cupiebant, pro eius aduentu ducentes, & omni habentes neceßitate liberam erga illum beneuolentiam. Nam & ſenatus memor calamitatum, quæ mutatione principum contigiſſent, optabat imperatorem ſuſcipere ſenectutis honore bellicorumq; geſtorum maturitate decoratum, cuius præſentiam ſciebat ſoli ſaluti ſubiectorum commodaturam: & populus malis inteſtinis ſolicitus, magis eum venire cupiebat: tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendum eſſe confidens, antiquam verò libertatem cum opulentia recepturum. Præcipuè milites ad eum reſpiciebant. hi enim maximè bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem. imperitiam verò aliorum ducum experti atq; ignauiam, magna quidem ſe optabant turpitudine liberari. eum verò qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet, recipere precabantur. Cum verò hac beneuolentia diligeretur ab omnibus, honore quidem præcipuis viris vlterius expectare intolerabile videbatur, ſed eum longißimè ab

Veſpaſiano Romani obuiam procedunt.

me ab vrbe Roma conuenire antè properabant. Nec tamen quiſquã moras eius conueniendi ferebat, ſed ita ſimul omnes effundebantur, & vniuerſis facilius & promptius ire quàm manere videbatur, vt etiam ciuitas ipſa tunc primũ inter ſe iucundam ſentiret hominum charitatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi verò eum appropinquare indicaretur, quamq; manſuetè ſingulos ſuſcepiſſet, qui præceſſerant, nunciatum eſt, omnis iam reliqua multitudo per vias cum coniugibus & liberis præſtolabantur: & quò tranſiens aduenisſet, videndi eius voluntatem, vultusq; lenitatem omnium generum vocibus proſequebantur, benemeritum & ſalutis datorem, ſolumq; dignum Romanorũ *principem appellantes. Tota verò ciuitas veluti templum erat, ſertis atque odoribus plena. Cum verò vix per circunſtantem multitudinem in palatium venire potuiſſet, ipſe quidem penatibus dijs aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrauit. Vertunt autem ſe ad epulas turbæ, perq; tribus & cognationes & vicinias conuiuia exercentes, Deo libabant, & ab eo precabantur ipſum Veſpaſianum quàmplurimum temporis in* Romano *imperio perſeuerare, & filium eius, & qui ex his naſcerentur ſeruari inexpugnabilem principatum. Vrbs quidem Romana Veſpaſiano ita ſuſcepto, ſtatim maxima felicitate creſcebat.*

An. mũdi 4035. A nato Chriſto 73.

Titus aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrat.

CAP. XXIII.

Domitiani geſta contra Germanos & Gallos.

ANTE hæc verò tempora, quibus Veſpaſianus quidem apud Alexandriam erat, Titus verò Hieroſolymam obſidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota eſt: quibus etiam Gallorum proximi conſpirantes, magnam ſpem contulerant, quod etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deſicere velle, bellumq; inferre, ſuſtulit primo natura bonis conſilijs vacua, parua ſpe appetens periculorũ, deinde odium principũ, quoniã ſolis ſciunt gentem ſuã vi coactã ſeruire Romanis: necnon equidem maximã tempus eis fiduciam dedit. Nam cum viderent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus inteſtina ſeditione turbari, omnemq; his ſubditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoſcerent, hoc ſibi optimum tempus ex illorum rebus aduerſis atque diſcordijs oblatum eſſe putauerunt. Id autem conſilium dabant, & hac eos ſpe decipiebant, Claſsicus quidam & Ciuilis, ex eorum potentiſsimis: qui olim quidem res nouas cupiebant: occaſione autem inducti, ſuam ſententiam prodidere. Iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi erant: verùm maxima parte Germanorum defectionem pollicita, & cæteris fortaſſe nõ diſſentientibus, veluti quadam diuina prouidentia, Veſpaſianus ad Petilium Cerealem, qui pridem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus eum conſulem declarauit, iuſſitq; ad Britannias adminiſtrandas proficiſci. Igitur ille quò iuſſus erat abiens, audita rebellione Germanorum, eos iam congregatos aggreſſus magna clade affecit, depoſitaq; amentia ad ſobrietatem coëgit. Sed etiam ſi ille ad ea loca non perueniſſet, tamen haud multo pòſt erant ſupplicia luituri. Nam vt primum defectionis eorum nuncius allatus eſt Romam, Domitianus Cæſar hoc audito, non ſicut alter in illa ætate feciſſet (nam admodum adoleſcens erat) tantã rei magnitudinem ſuſcipere nõ detrectauit: ſed à patre habens ingenitã fortitudinem, & ſupra ætatem exercitatus, ilico tendebat in Barbaros. Illi autem expeditionis

Defectionis Germanorum & Gallorum ab Romanis cauſæ.

Ciuilis Germanos ad ſobrietatem cogit.

Domitianus, Titi frater.

An.mũdi 4035. A nato Chriſto 73.

peditionis ſama perculſi, ei ſe permiſerunt: lucrum hoc ex ea re maximum nacti, vt ſine clade priſtino iugo ſubijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam vt oportuit ordinatis, ne facilè rurſus vnquam turbarentur, Domitianus clarus atq; inſignis, et ætatem ſuperantibus factis, & patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum ſupradicta verò Germanorum defectione, iiſdem diebus etiam Scytharum conuenit audacia. Nam qui appellantur Sarmatæ, maxima multitudine clàm tranſgreſſi flumen Iſtrum, violenti atq; ſæuiſſimi, propter inopinatum impetũ multos Romanorũ quos in præſidijs offendêre, interficiunt: & conſularem legatum Fonteium Agrippam, qui fortiter his obuius pugnauerat, occidunt: proximasq́; regiones totas ferendo atq; agendo, omniaq́; incendendo peruagabantur. Veſpaſianus autem hoc facto, & vaſtitate Mœſiæ cognita, Rubriũ Gallum mittit pœnas de eis ſumpturum. à quo multi quidem in prælijs trucidati ſunt. qui verò ſalui eſſe potuere, cum timore domum refugère. Hoc autem bello magiſter militum finito, etiam futuri temporis cautioni conſuluit. Pluribus enim & maioribus præſidijs loca circundedit, vt omnino Barbaris eſſet impoſſibilis tranſitus. In Mœſia quidem ea celeritate debellatum eſt.

Scytharum & Sarmatarũ impetus in Romanos.

CAP. XXIIII.

De amne Sabbatico & triumpho Veſpaſiani ac Titi celeberrimo.

Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentiſſima ſpectacula celebrat.

PRINCEPS *verò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita vt diximus: inde autem reuerſus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentiſſima celebrãs ſpectacula, Iudæorum captiuis ad oſtentationem cladis eorũ abutebatur. Conſpicit autem in itinere fluuiũ cognitione digniſſimũ. Is fluit medius inter Arcas & Raphaneas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum ſit quando fluit plurimus, neque meatu ſegnis, tamen interpoſitis ſex diebus à fontibus deficiens, ſiccum exhibet locum videre. Deinde quaſi nulla mutatione facta, ſeptimo die ſimilis exoritur: atq; hunc ordinem ſemper eum obſeruare pro certo compertum eſt. Vnde etiam Sabbaticus appellatus eſt, à ſacro Iudæorum ſeptimo die ſic denominatus. Ciuitatis autem Antiochenſium populus poſtquam Titum aduentare cognouit, manere quidem intra mœnia præ gaudio non ſuſtinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & vſque ad triceſimum vel eo amplius ſtadium progreſſi, non modo viri, ſed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem vidiſſent, ex vtroque viæ latere ſtantes dextras cum ſalutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipſo reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur, vt Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus iſtis indulſit, ſed otioſe quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid ſentiret, quidve facturus eſſet, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus eſt Antiochiæ Titus, ſed continuo ad Zeugma Euphratem verſus iter contendit. Quò miſſi etiam ab Rege Parthorum Vologeſo venere, auream ei ferentes coronam, quod Iudæos viciſſet. Eaq́; ſuſcepta etiam conuiuium exhibuit regijs, atque ita Antiochiam remeauit. Senatu vero & populo Antiochenſi multum petentibus vt in theatrum veniret, vbi omnis eum multitudo præſtolabatur, humaniſſimè paruit. Rurſus autem fortiter iiſdem inſtantibus, & crebrò poſtulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingenioſe reſpondit, patriam eorum dicens, quò expellendi fuerant*

Sabbaticus fluuius.

Titi ad Antiochiam aduentus.

Ciuiũ contra Iudæos ad Titum preces.

fuerant interiiſſe, nullumq́; iam eſſe locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem ſeſe conuertunt Antiochenſes, quòd priorem impetrare non potuerunt. Æneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus inciſa eſſent priuilegia Iudæorũ. Sed ne id quidem Titus annuit. verùm in eodem ſtatu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Ægyptum inde diſceſſit. Iter autem agendo cum ad Hieroſolymam veniſſet, triſtemq́; ſolitudinem quam videbat, antiquæ ciuitatis claritudini compararet, diſiectorum operum magnitudinem & veterem pulcritudinem recordatus, miſerabatur excidium ciuitatis, nõ ſicut alius feciſſet exultãs, quod talem ac tantam funditus excidiſſet, verum multa imprecans ſeditionis autoribus, & qui hanc pœnam ei inferre coëgere: ita certus erat, quod nunquam virtutem ſuam voluiſſet punitorum calamitate clareſcere. Ex magnis enim diuitiis, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani, plura verò captiuis indicantibus auferebant, aurum atq; argentum, aliaq́; inſtrumenta pretioſiſſima, quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propoſitum iter ad Ægyptum tendens, emenſa velociter ſolitudine, peruenit Alexandriam: decretoq́; ad Italiam nauigare, cum ſe duæ legiones comitarentur, vtranque vnde venerant remiſit: quintam quidem in Mœſiam, quintam verò decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem, & alios numero ſeptingentos viros electos, tàm magnitudine corporum quàm pulcritudine præſtantes, ilico ad Italiã portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta verò nauigatione pro voto, ſimiliter quidem Roma in eo ſuſcipiendo erat affecta, & occurſus exhibuit ei quos patri. Claritudinem verò Tito pater attulit, qui venit obuiam, eumq́; ſuſcepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam lætitiam ſuggerebat, quod videbat in vnum tres cõueniſſe. Non multis autem diebus poſt, vnum communem triumphum ob res geſtas agere ſtatuêre, quamuis vtrique ſenatus proprium decreuiſſet. Prædicto autem die, quo futura erat pompa victoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remanſit. Omnes autem cum exiſſent, loca vbi tantum ſtare poſſent occupauerant, quantus ſpectandis imperatoribus modus ſufficeret, conceſſo neceſſario tranſitu. Cuncta verò turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progreſſa cum rectoribus ſuis, & circa oſtia conſtituta non palatii ſuperioris, ſed prope Iſidis templum (ibi enim principes nocte illa quieſcebant) prima iam aurora incipiente procedunt Veſpaſianus & Titus lauro quidem coronati, amicti verò patria veſte purpurea: & ad Octauianas ambulationes tranſeunt. ibi enim ſenatus, & ducum proceres, & honorati equites, eorum præſtolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, ſellaq́; eburnea in eo præparata. Quò cum aſcendiſſent, conſederunt. Statimq́; eos militaris fauor excepit, multis virtutem teſtimoniis prædicans. Illi autem inermes erant, in veſte ſerica laureis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Veſpaſianus, cum dicere adhuc vellent, ſilentii ſignum dedit. Magnaq́; omnium quiete facta ſurrexit, & amictu magnam partem capitis adopertus, ſolennia vota celebrauit: idemq́; Titus fecit. Perfectis autem votis, Veſpaſianus in commune omnes breuiter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more ab imperatore parari ſolet, dimittit. ipſe verò ad portam recedit, quæ ab eo quod per illã ſemper triumphorũ pompa ducitur, nomen accepit. Ibi & cibũ prius capiebant, & triumphalibus veſti-

An. mũdi 4036. A nato Chriſto 74.

Titus Hieroſolymæ excidium miſeratus.

Romani ex magnis diuitiis non minimã partem in ruinis inueniunt.

Simonem & Ioãnem & alios, numero ſeptingentos viros, Titus ad Italiã portari præcipit.

Veſtes triumphales Veſpaſiani & Titi.

Vota & prandiũ ante triumphum.

An.mũdi 4036. A nato Chriſto 74.

bus amicti,dijs ad portã collocatis cæſa hoſtia,inter ſpectacula trãſeuntes triumphum ducebãt,vt multitudini facilior præberetur aſpectus. Pro merito autem narrari multitudo eorũ ſpectaculorũ & magnificentia non poteſt,in omnib.quæ

quiſq; cogitauerit,vel artium factis,vel diuitiarũ opibus, vel naturæ nouitate. Nam penè quæcunq; hominibus qui vſquam ſunt fortunatis paulatim quæſita ſunt,alijs alia mirabilia atque magnifica,hæc vniuerſa illa die Romani imperij magnitudinem probauere.Etenim argenti auriq; necnon eboris in omni ſpecie operũ multitudinem,non vt in pompa ferri cerneres, ſed vt ita dixerim omnia fluere.& alias quidem veſtes ex rariſsimis generibus purpuræ portari,alias diligentiſsima pictura variatas arte Babylonia:gemmæ autem clariſsimæ tam multæ,aliæ coronis aureis,aliæ alijs operibus incluſæ traductæ ſunt,vt appareret fruſtra nos earum vſquã rerum eſſe aliquid ſuſpicari. Ferebantur etiã ſimulacra, quæ illi Deos habent, & magnitudine mirabile,& arte non defunctorie facta. horumq; nihil non ex pretioſa materia. Quin & animaliũ diuerſa genera producebantur,proprijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ ſingula portaret magna hominum multitudo,purpureis veſtibus atq; inauratis ornata. Ipſi etiam qui ad pompã fuerant ab alia turba diſcreti,præcipua & mirabili ornamentorũ magnificentia culti erant. Inſuper his,ne captiuorũ quidem vulgus inordinatũ videres.ſed varietas & pulcritudo quidem veſtiũ natã ex fatigatione corporum deformitatem,oculis ſubtrahebat.Maximè autem ſtupori erat,pegmatũ quæ portabãtur fabricatio,pro cuius magnitudine timendũ viribus portantiũ occurrẽtes putabãt.multa enim in tertiũ nidũ quartũq; ſurgebãt: & magnificentia fabricæ cũ admiratione delectabat:multis aurata veſte circũdatis,cũ aurũ præterea factum atq; ebur omnibus eſſet affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuiſum,certam ſui faciem demonſtrabat. Erat enim cernere vaſtari quidem fortunatiſsimam terrã,totas verò interfici acies hoſtiũ: & alios fugere,alios captiuos duci: muroſq; excellentes magnitudine machinis dirui,& caſtellorum excindi munimina: & populoſarum ciuitatum mœnia diſturbari, exercitumq; intra muros infundi:cædiſq; omnia loca plena, & eorum

Triumphi magnificentia.

Veſtes pretioſiſſimæ.

Pegmatum fabricatio.

qui

qui manu reſiſtere non poterant preces, ignemq́ templis immiſſum, adiumq́ ſuper dominos poſt multam vaſtationem euerſiones: atq́ amnis triſtitiam, deſluentis non in arua culta, neq́ ad hominum vel pecorum potum, ſed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello paſsi ſunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, neſcientibus adhuc facta tanquam præſentibus oſtendebant. Erat autem per ſingula pegmata capta ciuitatis dux, ita vt captus fuerat ordinatus. Multa etiam naues ſequebantur. Spolia verò alia quidem paßim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hieroſolymam in templo reperta ſunt, menſa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum ſimiliter quidem auro factum, ſed opere commutato ab vſus noſtri conſuetudine. nam media quidem columna baſi hærebat, tenues autem ab ea cannulæ producebantur, formatæ ad ſimilitudinem fuſcinæ, ad ſummum quæq́ in lychni ſpeciem fabricatæ. erant autem numero ſeptem, ſeptimi diei, qui apud Iudæos eſt, indicantes honorem. Poſt hæc autem portabatur lex Iudæorum, nouißima ſpoliorum. Deinde tranſibant plurimi victoriæ ſimulacra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Poſt hæc Veſpaſianus prior ibat: & Titus deinde ſequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipſe quoq́ ornatus pulchritudine, dignumq́ ſpectari exhibens equum. Pompæ autem finis fuit Capitolini Iouis templum. quò poſtquam ventum eſt, conſtitere. Erat autem vetus mos patrius, operiri donec ducis hoſtium mortem quiſpiam nunciaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo verò circumdatus per forum trahebatur, quo eum ſimul cæderent qui ducebant. Lex autem Romanis eſt, ibi necare criminum reos morte damnatos. Poſtquam igitur eum finem vitæ habere nunciatum eſt, omniumq́ fauor ſecutus eſt, tunc hoſtias inchoauere. hisq́ ſecundo per vota ſolennia omine peractis, in palatium receſſere. Et alios quidem epulis ipſi excepere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum inſtructi erant apparatus. Hunc enim diem vrbs Romana celebrabat, victoriæ quidem in hoſtes gratulatorium, finem verò malorum ciuilium, & ſpei bonæ pro felicitate principium. Poſt triumphos verò, & Romani imperij firmißimum ſtatum, Veſpaſianus Paci templum ædificari decreuit. Itaq́ mira celeritate, & quæ hominum cogitationem ſuperaret, effectum eſt. Magna enim diuitiarum largitate vſus, inſuper perfectis id picturæ ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namq́ in illud fanum collecta ac depoſita ſunt, quorum viſendorum ſtudio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, vagabantur: quomodo aliud apud alios ſitum eſſet, videre cupientes. Hic autem repoſuit etiam quæ Iudæorum fuerant inſtrumenta, his ſe magnificè ferens. Legem verò eorum, & penetralium vela purpurea in palatio condita ſeruari præcepit.

An. mūdi 4037. A nato Chriſto 75.

Menſa aurea ponderis talenti magni.

Iudæorum lex ſpoliorum nouißima.

Simon Gioræ filius laqueo circundatus per forum trahitur.

Veſpaſianus Paci tēplum ædificat, de quo vide Herodianum lib. 1.

CAP. XXV.

Herodium & Machærus à Baſſo capta.

IN *Iudæam verò legatus miſſus Lucilius Baſſus, ſuſcepto à Cereali Vetiliano exercitu, caſtellum quidem Herodion cum præſidio deditione cepit. Poſt autem omni manu militari collecta: multi autem in partes diuiſi erant, & legione decima bellum inferre Machærunti ſtatuit. Valde enim neceſſarium videbatur id excindi caſtellum, ne multos ſui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & ſalutis ſpem habitatoribus certam, & aggredientibus hæſitationem atq́ formidinem,*

An. mũdi 4037. A nato Chriſto 75.

natura loci præſtare maximè poterat. Nam ipſum quidem quod muro cinctum eſt, ſaxoſus eſt collis, in proceram altitudinem ſurgens, & ob hoc etiam capi difficilis videtur: ſed ne vel accedi poſſet eò natura excogitarat, quæ vallibus eum ex omni parte vallauerat, quarum altitudo oculis comprehendi non poſſet: nec tranſire erat facile, nec aggeſtu vlla ratione compleri poßibile. Nam ea quæ ab occidente ſecat vallis, ſexaginta ſtadijs diſtenditur, vnde Aſphaltites lacus ei limitem facit. ex hoc verò tractu ipſe Macharus altiſsimo vertice ſupereminet. A ſeptentrione autem & meridie, valles magnitudine quidem ſupradicta cingunt. ſimiliter verò ſunt inextricabiles ad oppugnationem. eius verò vallis quæ ab oriente eſt, altitudo non minor centum cubitis inuenitur: monte verò ex aduerſo Macharunti poſito terminatur. Ea loci natura perſpecta Rex Alexander, primus in eo caſtellum communiuit, quod poſtea Gabinius bello cum Ariſtobulo geſto depoſuit. Herodi autem regnãti, omnibus locis dignior cura viſus eſt, & conſtructione tutiſsima, propter Arabum præcipuè vicinitatem. namq; opportunè ſitus eſt, eorum fines proſpectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus, ciuitatem illic fecit incolis, vnde in arcem ipſam ferebat aſcenſus. Quin & circa ipſum verticem rurſus murum ædificauerat, turresq; in angulis ſexagenorum cubitorum erexerat. In medio autem ambitu regiam ſtruxerat, magnitudine ſimul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas verò ciſternas recipiendis aquis abundeq; ſuppeditandis, locis maximè idoneis fecerat: vel uti cum natura certaret, vt quod illa ſitu loci expugnabile fecerat, ipſe manu ſtructis munitionibus ſuperaret. Inſuper enim & ſagittarum multitudinem machinarumq; repoſuit: & omnem apparatum excogitauit, qui habitatoribus poſſet magnæ obſidionis præſtare contemptum. Erat autem in ipſa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim ficu vel celſitudine vel magnitudine vincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus perſeueraſſe: manſiſſetq; vlterius profectò, ſed ab Iudæis qui locum ceperant exciſa eſt. Vallis autem, quæ ciuitas à parte ſeptentrionali cingitur, quidam locus Baaras appellatur, vbi radix eodem nomine gignitur: quæ flammæ quidem aßimilis eſt colore, circa veſperam verò veluti iubare fulgurans, accedentibus eamq; euellere cupientibus facilis non eſt: ſed tam diu refugit, nec prius manet, quàm ſi quis vrinam muliebrem vel menſtruum ſanguinem ſuper eam fuderit. quinetiam tunc ſi quis eam tetigerit, mors certa eſt, niſi forte illam ipſam radicem ferat de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo ſine periculo: qui talis eſt: Totam eam circunfodiunt, ita vt minimum ex radice terra ſit conditum. deinde ab ea religant canem: illoq; ſequi eum à quo religatus eſt cupiente, radix quidẽ facilè euellitur: canis verò continuò moritur, tanquam eius vice à quo herba tollenda erat, traditus. nullus enim poſtea accipientibus metus eſt. Tantis autem periculis propter vnam vim capi eam operæprecium eſt. Nam quæ vocantur dæmonia, peſſimorum hominum ſpiritus, viuis immerſa, eosq; necantia quibus ſubuentum non fuerit: hæc citò, etiam ſi tantummodo admoueatur ægrotãtibus, abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum, multum inter ſe ſapore diuerſi: Alij namq; amari ſunt, alijs nihil dulcedinis deeſt. Multi autem frigidæ aquæ ortus, non ſolùm in humilioribus locis fontes alternos habent: ſed quod amplius quis miretur, in proximo quædam ſpelunca cernitur, non quidem altè caua, ſaxo autem imminente protecta: ſuper hac veluti duæ mammæ inter ſe paululum

Herodes Machærun tem magno muro ac turribus amplectitur.

Sagittarum machinarumq; multitudo in arce.

Ruta mirabilis magnitudine.

Baaras radix quomodo euellenda.

Alius modus radicem hanc euellẽdi.

Aquarum calidarum fontes.

lulum diſtantes eminent: & altera quidem frigidiſsimum fontem, altera calidiſsimum fundit: qui mixti lauacrum ſuauiſsimum præbent, multiſq; morbis ac vitijs ſalutare: maximè verò neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla ſulfuris & aluminis. Baſſus autem contemplatus vndiq; regionem, valle orientali repleta acceſſum parare ſtatuit: opuſq; inchoauit, properans aggerem quamplurimum extollere, facilemq; per eum oppugnationem facere. Qui verò intus fuerant deprehenſi, ab externis ſegregati Iudæi, illos quidem coegere, inane vulgus eſſe exiſtimantes, inferiorem obſeruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: ſuperius verò caſtellum ipſi occupatum tenebant, & propter munitionis firmitatem, & vt ſaluti ſuæ conſulerent. Impetraturos enim ſe veniam opinabantur, ſi locum tradidiſſent Romanis. Prius autem volebant ſpem declinandæ obſidionis experiendo conuincere: ideoq; alacri animo in dies ſingulos excurſus habebant, & cum his quos ſors obtuliſſet conſertis manibus, multi moriebantur, multoſq; Romanos interficiebant. ſemper autem vtriſq; ex tempore plus victoriæ captabatur: Iudæis quidem, ſi incautiores aggrederentur: in aggere autem poſitis, ſi improuiſum excurſum eorum bene ſepti armis exciperent. Sed non is erat finis obſidionis futurus. Res autem quædam fortuitò geſta, inopinatam caſtelli tradendi neceſsitatem Iudæis impoſuit. Erat inter obſeſſos iuuenis & audacia ferox, & manu ſtrenuus, Eleazarus nomine. is autem fuerat excurſibus nobilis, multos egredi aggeſtúq; prohibere cogitans, & in prælijs ſemper grauiter Romanos afficiens: audaciaq; ſua ſocios proſequens, impetum quidem facilem his, periculo autē vacuū diſceſſum efficiebat nouiſsimus recedendo. Itaq; diſcreta quodam die pugna, & vtraq; parte digreſſa, ipſe tanquam deſpiciens omnes, exiſtimans neminem tunc hoſtium præliū excepturum, extra portam remanſit: & in muro ſtantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem vidit quidam ex caſtris Romanorum Ægyptius, nomine Rufus: & quod nemo ſperaſſet, impetu facto cum ipſis eum armis repentè correptum, cum hoc viſo ſtantes in muro ſtupor teneret, in caſtra Romanorum traduxit. Poſtquam verò dux nudum præcepit extendi, & in aperto conſtitutum, vt ex ciuitate conſpiceretur, cædi verberibus, vehementer Iudæos confudit caſus iuuenis, vniuerſaq; ciuitas in fletu erat & queſtibus, vnius viri clade perculſa. Id vbi Baſſus animaduertit, conſiliorum aduerſus hoſtes hoc principium ſumpſit: eorumq; miſerationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius ſalute caſtelli traditionem facerent, quòd ſperauit adeptus eſt. Nam ipſe quidem, velut mox Eleazarum ſuſpenſurus, crucem defigi iuſsit. ea verò conſpecta, maior caſtellanos dolor inuaſit, & vlulando querebantur, intolerabilem eſſe calamitatem vociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne vel ſe deſpicerent, mortem miſerrimam ſubiturum, ſibiq; ipſis ſalutem præberent, poſtquam iam ſubacti omnes Romanorum viribus ac fortunæ concederent. Illi autem & eius ſermone fracti, & quod multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numeroſa cognatione genus ducebat) & contra ingenium ſuum miſericordia victi ſunt: & quibuſdam celeriter miſsis colloquebantur, caſtelli traditionem facere petentes, ac reddito ſibi Eleazaro, ſine metu dimitti. Cum autem his aſſenſus eſſet dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita ſeparatim cum Iudæis cognita pactione, ipſi clàm nocte aufugere ſtatuêre. Cum verò portas aperuiſſent, ab his qui deditionem promiſerant ad Baſſum nuncius venit, ſiue inuidia

An. mūdi 4037. A nato Chriſto 75.

Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant.

Iudæorum cum Romanis conflictus.

Eleazarus, Iudæus audacia ferox, & manu ſtrenuus.

Eleazarus capitur, eumq; dux nudum extendi, & verberibus cædi præcipit.

Eleazari calamitas Iudæos ad deditionem commouet.

An.mūdi 4037. A nato Chriſto 75.

Iudæorum 1700. ab Romanis perempti.

ue inuidia ſalutis eorum ſiue formidine, ne eorum fuga cauſam ipſi præſtarent: Sed fortiſsimi quidem fugientium, qui præceſſerant, euaſere. reliquorum autem viri quidem mille ſeptingenti perempti ſunt, mulierculæ verò & pueri in ſeruitium ducti. Sponſiones autem cum his qui caſtellum dedidere habitas, Baſſus conſeruandas eſſe ratus, & ipſos dimiſit, & Eleazarum reddidit.

CAP. XXVI.

De Iudæis à Baſſo interemptis & Iudæa diuendita.

Iardes ſylua ab Romanis cincta.

HIS autem adminiſtratis, in ſaltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitum. multi enim illuc congregati eſſe nunciabantur, qui pridem tempore obſidionis, ex Hieroſolymis & Macharunte profugerant. Ergo cum ad locum veniſſet, neq; falſum fuiſſe nuncium reperiſſet, primo quidem omnem locum cum equitibus cingit: vt ſi quis Iudæorum conatus fuiſſet euadere, fugiendi per equites copiam non haberet. pedites autem ſyluam iuſsit cædere, in quam confugerant. Hoc modo ad neceſsitatem adducti ſunt fortiter aliquid faciendi, velut ex audaci certamine fortaſſe fugam etiam reperirent. Itaq; ſimul vniuerſi, & cum clamore impetu facto, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt. Illi autem fortiter excipiebant: multaq; his audacia, illis contentione vſis, diu quidem prælium tractum eſt, non autem ſimilis euenit finis pugnæ certantibus. Nam Romanorum quidem duodecim tantum contigit occumbere, neq; multos ſauciari: Iudæorum verò ex illo prælio nullus euaſit. Sed cum non eſſent pauciores tribus millibus, proſtrati ſunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo ſupra meminimus, qui ordini cuidam præpoſitus cum Hieroſolyma obſideretur, quibus demerſus fuerat cloacis, latenter effugit. Eodem verò tempore Cæſar etiam ad Liberium Maximū ſcripſit (erat autem procurator) vt omnē terram venderet Iudæorum. nec enim ciuitatem in ea condidit proprium ſeruans ſibi eorum agrum. Solis autem octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui vocatur Ammaus. diſtat autem ab Hieroſolymis triginta ſtadijs. Stipendium verò vbicunq; degerent Iudæis indixit: binasq; drachmas ſingulis annis deferre in Capitolium iuſsit, ita vt antehac Hieroſolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudæorum illo tempore hunc ſtatum habebant.

Iudæorum 3000. proſtrati.

Stipendium Iudæis Cæſar indicit.

CAP. XXVII.

De clade Antiochi Regis & eruptione Alanorum in Armeniam.

Antiochum Ceſennius Petus Syriæ adminiſtrator coram Cæſare accuſat.

IAM verò quarto anno Veſpaſiano adminiſtrante imperium, contigit Comagenes Regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex cauſa huiuſmodi. Ceſennius Petus, qui tunc Syriam adminiſtrabat, ſiue re vera, ſeu propter inimicitias Antiochi (certum non valde patefactum eſt) literas ad Cæſarem miſit, Antiochum dicens deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuiſſe. pactis habitis cum Rege Parthorum: propterea q; debere illos antè capere: ne ſi priores nouas res adorti eſſent, totum Romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæſar huiuſmodi nuncium ad ſe perlatum, neglecturus. Nam vicinitas Regum, maiore negotium prouidentia dignum eſſe faciebat. Samoſata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphraten ſita eſt, vt eſſet Parthis (eo namque id cogitauere) facilimus tranſitus, tutum autem receptaculum. Fide igitur habita, & poteſtate ſibi permiſſa, vt ageret

An.mũdi 4037. A nato Chriſto 75.

Ceſennius Antiochũ ſubitò inuadit.

ageret quod expedire videretur, negligendum non putauit. Subitò tamen Antiocho eiuſq́; ſocijs nihil opinantibus, in Comagenem ingreſſus eſt, ex legionibus quidem ſextam ducens, & inſuper quaſdam cohortes alaſq́; equitum. habebat autem auxilio Reges, Chalcidicæ Ariſtobulum, Emeſæq́; Sohemum. Introitus autem illis erat ſine certamine, quòd nemo indigenarũ manus valebat opponere. Antiochus enim inſperato perculſus nuncio, bellum quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autẽ, toto regno in eo quo erat ſtatu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc ſe Romanis purum ab ea ſuſpicione quæ ſibi ingereretur probaturum eſſe ratus. progreſſusq́; de ciuitate centum triginta propemodum ſtadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samoſatam qui eam capeſſerent mittit, & per eos ciuitatem tenebat. ipſe verò cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen Rex vel ipſa neceſſitate adductus eſt aduerſum Romanos aliquid bellicum gerere: ſed fortunam ſuam queſtus, quiduis pati ſuſtinebat. adoleſcentibus autem belliq́; peritis, viq́; corporis præſtantibus filijs eius non erat facilè in calamitate ſine pugna durare. Itaq́; ad virtutem ſe conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita, inſigni fortitudine demonſtrati ſunt: nullaq́; parte ſuarum virium diminuta diſcedunt. Antiocho verò neque pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile videbatur: ſed abducta coniuge cum filiabus in Ciliciam fugit, atq́; hoc facto militum ſuorum animos fregit. nam veluti deſperato ab eo regno defecere, & ad Romanos ſe tranſtulere, omniumq́; erat deſperatio. Ergo priuſquam penitus deſtituerentur auxilijs. Epiphani cum cæteris ſeruare ſe ex hoſtibus erat neceſſarium. fiuntq́; omnes equites decem, qui cum his vnà tranſgreſſi ſunt flumen Euphratem. hinc iam ſine metu profecti, cum ad Vologeſem Parthorum Regem veniſſent, non quaſi profugi deſpecti ſunt: ſed ac ſi fortunam priſtinam retinerent, omni honore dignati ſunt. Antiochum verò, vbi Tarſum Ciliciæ venit, miſſo Centurione Petus vinctum Romam tranſmiſit. Veſpaſianus autem ita Regem ad ſe deduci non paſſus eſt: dignius eſſe ratus, veteris amicitiæ habere rationem, quàm belli occaſione inexorabilem iracundiam ſeruare. Itaq́; iubet ei iter agenti auferri vincula, intermiſſaq́; interim profectione Romam, apud Lacedæmonem degere: magnos verò ei pecuniæ reditus præbet, vt non modò copioſè, ſed etiam regiæ victum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis, qui patri ante metuebant, magna cura & inextricabili animos relaxarunt, & ipſi quoq́; ſpem reconciliandi cum Cæſare concepere. Cum autem etiam Vologeſes de his ſcripſiſſet ad Cæſarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum viuere patiebantur imperium) & cum Cæſar his manſuetè facultatem dediſſet, Romam venerunt. patre autem ad eos ex Lacedæmone ſtatim aduecto, cum omnis honor eis haberetur, ibi manſere. Alanorum autem natio, quòd quidem Scythæ ſint, iuxta flumen Tanain & Mæotides paludes ſedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His verò temporibus inito conſilio, vt terram Mediam, & vlterius prædandi cauſa peruaderent, cum Rege Hyrcanorum colloquuntur. namq́; is eſt illius tranſitus dominus: quem Rex Alexander ita fecerat, vt portis ferreis clauderetur: Aditu autem ſibi præbito, vniuerſi nihil ſuſpicantibus Medis incumbunt: eorumq́; fines populoſos, omnigenumq́; pecorum plenos diripiebant, cum reſiſtere nullus auderet. Nam qui regnum eius terræ obtinebat Pacorus, metu perculſus in difficiliora loca re-

Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis ingredi, quàm cum Romanis pugnare decreuit.

Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit.

Epiphanis ad Vologeſem Parthorum Regem fuga.

Antiochus capitur.

Antiochus cum Cæſare reconciliatur.

Alani Mediam terram prædandi cauſa peruadunt.

 fugiens,

An.mũdi 4037. A nato Chriſto 75.
Armenia vaſtatur.

fugiens, cæteris quidẽ bonis omnibus ceſſerat: vix aũt ab illis coniugem ac concubinas ſuas captas, datis centũ talentis redemerat. Sũma ergo facultate ſine pugna prædabundi, & vſq; ad Armeniã vaſtãtes omnia proceſſerẽ. Eius aũt Tyridates Rex erat. Qui cum his obuius bello conflixiſſet, nõ multum abfuit quin viuus in illa acie caperetur. Procul enim quidã miſſo eum laqueo circundatũ tracturus fuerat, niſi celeriter gladio rupiſſet laqueũ, atq; ita fugiſſet. Illi aũt pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati ſunt: magnam verò hominum multitudinem, aliamq; ducentes prædam ex vtroq; regno ad ſua domicilia rediere.

CAP. XXVIII.

Excidium Maſſadæ caſtelli munitiſſimi.

An.mũdi 4038. A nato Chriſto 76.

APVD Iudæam verò mortuo Baſſo, Flauius Silua in adminiſtratione ſuccedit. & aliam quidem terram bello ſubactam videns, vnum autem adhuc rebelle ſupereſſe caſtellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduerſus id militem mouit. Nomen eſt autem caſtello Maſſada. Princeps verò ſicariorum à quibus fuerat occupatum, erat vir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis perſuaſerat, vt ante diximus, ne profeſſionem facerent, quando cenſor Cyrenius in Iudæam miſſus eſt. Tunc enim ſicarij conſpirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes eſſe vellent: omniq; modo his quaſi hoſtibus vtebantur, diripiendo quidem & abigendo eorum bona, ignem verò domibus inijciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidiſſent: magiſq; ſe optare ſub Romanis ſeruitium profeſſi eſſent. Erat autem id planè cauſatio, & crudelitatis atq; auaritiæ dicebatur obtentu: manifeſtum autem rebus effectum eſt. Nam iidem illi & defectionis ſocij fuerunt, & bellum cum Romanis communiter ſuſcepêre. Cauſa verò peior illorum in eos facta eſt: & cum mentita prior eorum refelleretur occaſio, peius tractabant eos, qui nequitia ſua iuſtis aſſertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fœcundiſſimum: vt nullum opus intermitteretur infectum: nec ſi quis excogitando fingere voluiſſet, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita & priuatim & communiter omnes vnum erant, & exſuperare alium alius tàm impietate quàm iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem malè tractando, multitudo verò ad interitum potentium properando. Illis autem erat dominandi cupiditas: his autem vim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primi quidem ſicarij fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis autores, nullo neq; verbo indicto ad iniuriam, neque facto intẽtato ad exitium eorum quibus inſidiarentur penitus prætermiſſo. Verùm & hos Ioannes moderatiores eſſe demonſtrauit. Non ſolùm enim omnes interficiebat qui neceſſaria & profutura ſuaderent, tanquam inimiciſſimos maximè ciues eiuſmodi impetens: ſed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui Deum quoq; iam eſſet auſus impietate contemnere. Nam & menſa nefaria veſcebatur, & legitimam patriamq; exterminauerat caſtimoniam: vt iam ſit minimè mirum, ſi manſuetudinis communionem minimè ſeruabat hominibus, qui Dei pietatem furore contempſerat. Rurſus Simon Giora, quid mali non commiſit, quáue liberorum corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quæ verò eos amicitia, quáue cognatio

Tempus apud Iudæos omnium generũ malitiæ fœcundiſſimum.

Ioannes Giſcala.

Simon, Gioræ filius.

ad

ad quotidianas cædes non ferociores effecit? namq; alienos quidem malè tractare, inertis nequitiæ opus eſſe arbitrabantur: clariſsimam verò gloriam parere crudelitatem in familiariſsimos exiſtimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumæi fuere: illi enim ſceleratiſsimi peremptis Pontificibus, ne qua pars conſeruaretur pietatis in Deum, totum quod ex ciuitatis facie ſupererat, abſcidere, ſummamq; per omnia iniuſtitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati ſunt, viguit: qui nomen factis verum probauerunt. Omne enim malitiæ facinus æmulati ſunt, nullo inæmulato, quod ante commiſſum memoria tradidit, prætermiſſo, quamuis nomen ſibi ex bonorum æmulatione impoſuiſſent: qui eos quos læderent, propter efferam ſui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima eſſent bona ducebant. Itaq; debitum vitæ finem inuenere, merita illis omnibus pœna Dei voluntate decreta. Cuncta enim quæ natura hominis poſſet ferre ſupplicia, in eos vſq; ad extremum vitæ terminum congeſta ſunt, quæ varijs perempti cruciatibus pertulere. Fortaſſe dixerit aliquis minora eos quàm commiſere perpeſſos, verùm quæ tãdem digna tantis ſceleribus pœna affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non eſt huius temporis pro merito conqueri. Rurſum igitur ad eam narrationis partem redeo, vnde digreſſus ſum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Maſſadam tenebant, ſicarios, exercitum ducens. & fines quidem ſtatim omnes obtinuit, præſidijs vbiq; locis opportuniſſimis collocatis: caſtellum autem muro circundedit, ne quis obſeſſorum fugiendi facultatem haberet, vtq; cuſtodes perſeuerarent. ipſe verò caſtris locum occupat, ad obſidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte caſtelli rupes monti proximo applicabantur, cæterùm difficilem ad copias vtenſilium. Non ſolùm enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudæorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, verumetiam potus aliunde in caſtra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus naſcebatur. His autem diſpoſitis, Silua obſidionem aggreſſus eſt, artis ac laboris egentem, propter caſtelli munitionem, cuius natura huiuſmodi eſt: Saxum gyro non exiguum, & excelſum longitudine, vndiq; abruptis atq; altis vallibus cingitur inuiſibili ſuper fundo habens ſcopulos: ipſaq; omnium ſunt animalium greſsibus inacceſſæ, niſi quod duobus modis idem ſaxum in difficilem explicatur aſcenſum. Eſt autem vnum iter ab lacu Aſphaltite ad ſolis ortum, & alterum ab occidente facilius ambulari. Vocatur autem vnum coluber, ex anguſtia crebriſq; flexibus capta ſimilitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac ſæpe in ſe reuertens, paulatim rurſum producitur: vixq; illo itinere gradiens promouet pedem. namq; mutanti veſtigium, neceſſe eſt altero pede niti. Eſt autem certa pernicies, ſi quis labatur. altitudo enim rupium vtrinq; dehiſcit, vt quæ horrore quemuis terrere audaciſsimum poſsit. Per eiuſmodi viam cum XXX. ſtadijs aſcenderis, quod reſtat verticis eſt non in acutum finem coacti, ſed vt habeat in ſummo planiciem. In hac primus quidem Jonathas Pontifex caſtellum ædificauit, & appellauit Maſſadam. Poſt autem Herodi magno ſtudio fuit loci illius ſtructio. Nam & murum per omnem eius gyrum erexit, ſtadiorum ſpatio ſeptem, è candido lapide factum, & duodecim altum, latumq; octo cubitis: & viginti ſeptem turres quinquagenorum cubitorũ in eo ſtabant: ex quibus aditus erant in ædes circa omnem murum intus ædificatas. Rex enim verticem, quòd fœcundus omniq; planicie

An. mũdi 4038. A nato Chriſto 76.

Idumæi.

Zelotæ.

Debitus vitæ finis Iudæorum.

Silua dux Romanorum Maſſadam obſidet.

Maſſadæ ſitus.

Iter per ſaxum coluber dictum.

Vertex fœcundus, omniq; planiue mollior.

An.mũdi 4038. A nato Chriſto 76.

mollior eſſet, cultura deſtinauerat: vt ſi quando externorum alimentorum penuria contigiſſet, ne hac quidem laborarent, qui ſalutem ſuam caſtello credidiſſent. Quin & regiam ſibi ædificauerat, ab occidentalis partis aſcenſu, intra mœnia quidem arcis poſitam, vergentem autem ad ſeptentrionem. Regia Herodis. *regiæ verò murus erat magnus, ac firmiſſimas quatuor celſitudine ſexagenorum cubitorum in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, & porticuum itemq́ balnearum varia erat & ſumptuoſa conſtructio, columnis quidem è ſingularibus ſaxis vndiq́ ſubſtitutis, parietibus autẽ membrisq́ ſolida compage lapidum variatis. Ad ſingula verò habitacula, & in ſummo, & circa regiam, & ante turres multos magnosq́ puteos in ſcopulis exciderat, cuſtodes aquarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus vterentur haberent. Foſſæ verò iter ex regia in arcem ſummam ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeſtæ quidem viæ facilem ſui vſum præbere hoſtibus poterant. Nam orientalis quidem via natura eſt inacceſſa, vt ſuprà memorauimus. Occidentalem verò, magna in anguſtia poſita turri concluſit, quæ non minore mille cubitorum ſpatio ab arce diſtaret, quam neq́ tranſire poſſe, neq́ capi facile videbatur. Inextricabilis autem, quamuis licenter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduerſus hoſtiles impetus natura ſimul & manu caſtellum erat communitum.*

Turris verſus occidentem extructa.

In caſtello magna commeatus copia.

Intus autem repoſiti apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. nam & frumentum multum erat conditum, & quod in longum tempus ſufficere poſſet: vinumque multum & oleum: inſuper autem cuiuſq́ leguminis fructus, & palmulæ coaceruatæ. Cunctaq́ reperit Eleazarus, caſtello per dolum cum ſicariȷs occupato, matura, nihilq́ recens depoſitis deteriora: quanquam ferè ex quo apparata ſunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendêre. Si quis autem cauſam diuturnitatis auram eſſe exiſtimet, nõ errauerit, quòd arcis altitudine ab omni terrena ac fæculenta materia ſit remota. Inuenta eſt autem omnigenũm quoq́ armorum multitudo, ab Rege condita, quæ decem millibus virorum ſufficerent, ferrumq́ infectum, necnon æris & plumbi materia: quippe vt magnis de cauſis factum crederes apparatum. Aiunt enim Herodem idipſum caſtellum ſibi ad refugium parauiſſe, duplex periculum ſuſpicantem: vnum quidem ab Iudæorũ populo: ne ſe depoſito, illos qui antea Reges fuerant, ad Principatum reduceret. Alterum verò maius atq́ atrocius, ab Regina Ægypti Cleopatra. Hæc enim ſuam ſententiam non celabat, ſed cum Antonio ſæpè verba faciebat, poſtulans Herodem interfici, ſibi autem obſecrans regnum Iudæorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruiſſe, malè eius amore mancipatum, quàm non donaturum ſperaſſet. Propter eiuſmodi metus Herodes conditam Maſſadam, extremum belli contra Iudæos Romanis opus reliquit. Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorum, ſicut ſuprà diximus, ac ne quis effugeret diligentiſſimè procurauerat: incipit oppugnationem, vno tantum loco reperto, qui aggerum iactum poſſet excipere. Nam poſt eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam ſummumq́ montem duceret, præcludebat, erat quædam continentia ſaxi vaſtior latitudine, multumq́ porrecta: celſitudine autem Maſſadæ trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua vt aſcendit ac tenuit, aggerẽ apportare militibus iuſſit: illis autem alacri animo & magna manu operantibus,

Fructus ad centum annos incorrupti.

Herodes duplex periculum ſuſpicans, caſtellum ſibi ad refugium parauit.

Circa Maſſadam vnus tantum locus, qui aggerũ iactum excipere poteſt.

operantibus, ſolidus ad ducentos cubitos erectus eſt tumulus. Verùm neque firma, neque ſufficiens machinis ferendis hæc menſura videbatur: ſed ſuper eum tribunal, conſtructis ſaxis ingentibus, factū eſt, altum itemq́; latum cubitis L. Erat autem & aliarum machinarum fabrica illis aſsimilis, quas primo quidem Veſpaſianus ad oppugnationes, poſtea verò Titus excogitauerat: & turris ſexaginta cubitorum effecta eſt, tota ferro conſepta, vnde multis baliſtarum tormentorum iaculis Romani citò eos repulere qui de muro pugnabant, & caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiam ariete fabricato, Silua crebrò murū pulſari iubet: ac vix quidem tamen aliquā eius deijcit partem interruptā. Citò autem præuenere ſicarij muro intus altero conſtituto, qui ne machinis quidem ſimile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, & impetus laxare violentiam poterat, hoc modo conſtructus. Trabes proceritate magnas, & quà ſecta ſunt cōtinentes compoſuere: earum autem ordines erant duo ſimiles, tantumq́; diſtantes quanta eſſet muri latitudo: & inter eos ambos replebant aggere ſpatium. ne verò creſcente cumulo terra deflueret, alijs tranſuerſis trabibus quas in longitudinem poſuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem ædificio ſimile: ſed quod cedenti inferebantur machinarum ictus euaneſcebant, lutoq́; ſubſidente ſtrictiorem fabricam faciebant. Hoc vbi Silua conſiderauit, igni magis murum captū iri putans, multas quidem ardentes faces militibus intrò iaculari præcepit: murus autem, quippe vt magna ex parte lignis conſtructus, ignem cito comprehendit: & vſq; ad imum ſui laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quidem adhuc incendio, ſpirans aquilo Romanis erat horribilis: auertens enim deſuper flammam in eos abigebat, & penè machinas quaſi iam conflagraturas deſperauerāt. deinde flatu mutato, veluti diuina prouidentia excitatus auſter, multa vi in aduerſum eum murum repulit: iamq́; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum Dei vterentur auxilio, ad caſtra læti digrediebantur, decreto hoſtes luce aggredi, & nocte vigilias accuratiores facere, ne quis eorum clàm ſubterfugeret. Sed neque ipſe Eleazarus de fuge cogitabat, neque alij cuiquam permiſſurus erat vt faceret. Videns autem murum igne conſumptum, alium verò nullum ſalutis modum neq; virtutis excogitans: ſed his quæ Romani in ſe liberosq́; ſuos & cōiuges facturi eſſent ſi viciſſent, ante oculos poſitis, de omniū morte conſiliū cepit: idq; ex præſentibus fortiſsimum ratus, validioris animi ſocijs veſperi congregatis, talibus eos verbis ad facinus inuitabat. Cum olim vobis decretum ſit, viri fortes, neq; Romanis, neq; cuiquā alij ſeruire, niſi Deo: is enim ſolus eſt verus & iuſtus dominus hominum: ecce nunc tempus adeſt, quod factis veſtros probare animos iubeat. Ne igitur nos dehoneſtemus, antè quidem ſeruitutem nec ſine periculo paſsi, nunc autem cum ſeruitute intolerabiles pœnas ſubituri: ſi viuos in Romanorum poteſtatem venire contingat. primi enim omniū ab his defecimus, & nouiſsimi cum his bellum gerimus. Puto autem & hanc nobis à Deo gratiā datam, vt benè ac liberè poſsimus mori, quod alijs nō euenit præter ſpem ſuperatis. Nobis autem certum eſt, orto die futurum excidium. Libera eſt autem ſtrenua mortis cōditio cum affectibus: nec enim prohibere id hoſtes poſſunt, qui profectò nos optant viuos abducere, neque nos illos iam poſſumus ſuperare pugnando. Nam fortaſſe quidem ab initio ſtatim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia & à nobiſipſis acerba peioraq́; ab hoſtibus eueniebant, de Dei voluntate conijcere, & ſcire, quod amica ei quondā Iu-

An. mūdi 4038 A nato Chriſto 76.

Ingenti ariete fabricato, Silua crebrò murū pulſari iubet.

Ardentes faces in murum iaculantur.

Aquilo auertens flāmā in Romanos abigit.

Eleazari ad ſocios oratio.

Eleazarus iram Dei in populum Iudæū fatetur.

An. mũdi 4038 A nato Chriſto 76.

deorum natio damnata eſſet interitu: manens enim propitius, vel ſaltem nobis leuiter inſenſus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexiſſet: ſacratiſsimam verò vrbem ſuam igni hoſtium excidioq; prodidiſſet. Nos autem ſoli ſcilicet ex omni genere Iudæorũ ſperauimus ſeruata libertate ſuperare, tanquam nil in Deum deliquiſſemus, nulliusq; culpæ participes fuiſſemus, qui alios quoq; docuimus. Itaque videtis quemadmodum nos vana expectaſſe redarguit, fortiore nobis ſperatis rebus malorum neceſsitate illata. Nec enim quicquam nobis caſtelli natura inexpugnabilis profuit ad ſalutem: ſed & alimentorum copiam, & armorum multitudinem, aliumq; habentes abundantiſsimum apparatum, ipſo Deo manifeſtiſsimè auferente ſpem ſalutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hoſtes, in ædificatum à nobis murum non ſpontè reuerſus eſt. Sed hæc multorum ira ſunt criminum, quæ furore capti contra gentiles auſi ſumus: pro quibus quæſo ne Romanis inuictiſsimis pœnas, ſed per nos ipſos Deo præſtemus. iſta autem illis moderatiores ſunt. morientur enim coniuges iniuria vacuæ, liberi ſeruitutis expertes. Poſt illos autem ipſi nobis honeſtam inuicem gratiam præbeamus, libertate ſeruata optima ſepultura. Prius tamen & pecunias & caſtellum igne exuramus. Mærebunt enim Romani, certè ſcio, ſineque corpora noſtra tenuerint, compendioq; caruerint. Alimenta ſola relinquamus. hæc enim nobis erunt teſtimonio mortuis, quòd non penuria victi ſumus: ſed ita vt ab initio ſtatueramus, mortem ſeruituti prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: ſed non in eundem modum præſentium ſententiæ congruebant: ſed alij quidem ei obedire properabant, & quaſi voluptate replebantur, pulcram eſſe mortem exiſtimantes. Qui verò molliores erant coniugum ac familiarum ſuarum miſericordia, vel etiam proprius quenque apertiſsimus deterrebat interitus, aliusq; alium intuens, contrarium voluntatis ſuæ motum lacrymis deſignabant. Quos cum vidiſſet Eleazarus formidare ac magnitudinem conſilij animis frangi, pertimuit ne etiam eos qui fortiter dicta perceperunt, effœminarent flentes ipſi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermiſit: ſed erectior, multoq; repletus ſpiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem incipit: magnaq; vſus exclamatione lacrymantes attentius aſpectans: Plurimum, inquit, opinione deceptus ſum: qui putarem viros fortes pro libertate certantes, mori benè malle, quàm viuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquã neq; audacia neq; virtute præſtatis, qui etiam magna mala effugituri, mortem timetis: cum oporteret vos ſuper hoc neq; cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim & à primo ſenſu nos erudire ſacræ patriæ orationes, maiorũ quoq; noſtrorum factis & animis confirmantibus, perſeuerabant: quod viuere hominis eſt, non mori, calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præſtans, ad propriũ purumq; locum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore vinctæ ſunt, vnaq; malis eius implẽtur, quod veriſimile dicitur, mortuæ ſunt. Diuino enim cũ mortali ſocietas turpis eſt. Multum quidem poteſt anima iuncta cum corpore: inſtrumentum enim facit ſuum, latenter id mouens, & vltra mortalem naturam geſtis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, abſoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & vndiq; liberã participat fortitudinem: humanis oculis, vt ipſe Deus, inuiſibilis manens: nec enim cum eſt in corpore, conſpicitur. Nam & accedit occulta, neq; rurſus cum recedit videtur,

Pœna criminũ, quæ furore capti Iudæi contra gentiles auſi fuerunt.

Libertate ſeruata, optima ſepultura.

Eleazari de immortalitate animæ oratio.

Anima mortali corpore vincta.

Virtus animæ.

vnam

vnam quidem ipſa habens incorruptam naturam, corpori autem cauſam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc viuit atque viget: vnde verò digreſſa fuerit, hoc marcidum moritur: tantum immortalitatis ei ſuperat. Et huius orationis argumentum vobis ſit ſomnus: in quo in ſe collectæ animæ, nuſquam eas diſtrahente corpore, iucundiſſimam quietem agunt: cum Deo verò pro cognatione degentes, vbiq; adſunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui ſomni diligimus quietem? quemadmodum autem non ſit dementiſſimum, breuitatem vitæ ſequentes, ſibimet inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domeſtica inſtitutione meditatos, alijs eſſe exemplo promptæ voluntatis ad mortem. Attamen ſi ab alienigenis etiam rei fides petenda eſt, Indorum videamus ſapientiæ profeſſores. Illi enim cum ſint boni viri, vitæ quidem tempus, quaſi quoddam neceſſarium naturæ munus, inuiti ſuſtinent: properant autem animos corporibus ſoluere: nulloq; vrgente neq; exagitante malo, propter immortalis conuerſationis deſiderium, alijs quidem prædicunt ſe eſſe abituros, nec eſt, qui prohibeat, quiſquam, ſed omnes fortunatiſſimos appellantes eos, ad familiares ſuos mandata mittunt: ita certam veramq; animis eſſe inter ſe conſuetudinem credidere: ipſi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, vt immaculata puraq; anima ſecernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amiciſſimi proſequuntur, quàm exterorum hominum quiſquam ſuos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et ſe quid m ipſos deflent: illos autem beatos dicunt, quòd immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, ſi deterius Indis ſapiamus, propriaq; ignauia leges patrias, quæ omnibus hominibus æmulādæ videntur, inhoneſtè deſpiciamus? quanquam & ſi contraria nos à principio inſtituiſſet eruditio, quod ſummum bonum eſt hominibus viuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facilè tolerare, Dei voluntate & neceſſariò morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudæorum genus hoc decretum poſuit Deus, vt vita careremus, qui ea non eramus, quemadmodum oportebat, vſuri. Non auſim enim nobiſmet ipſis aſſcribere, neq; Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum abſumpſerit. Non enim viribus illorum hæc accidère: ſed cauſa fortior interueniens, illis præſtitit vt vincere viderentur. Quibus enim armis Romanorum perempti ſunt, qui Cæſaream incolebant Iudæi? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem ſeptimum celebrarent, aggreſſa Cæſarienſium multitudo, neq; repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec vel ipſos erubuere Romanos, qui nos tantummodo hoſtes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cæſarienſibus ſemper cum ſuæ ciuitatis Iudæis fuiſſe diſcordiam, tempusq; nactos vetus odium exſaturaſſe: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiſcum enim illi propter Græcos bellum gerere auſi ſunt, ac non cum propinquis noſtris Romanos vlciſci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: ſiquidem ab ipſis cum totis familijs acerbiſſimè trucidati ſunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibuere, hæc paſſi ſunt, velut ea ipſi committere voluiſſent. Longum fiet, ſi velim nunc ſeparatim de ſingulis dicere. Noſtis enim, quòd Syriæ ciuitatum nulla eſt, quæ non Iudæos apud ſe habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damaſceni, cum ne cauſam quidem probabilem confingere potuiſſent, ciuitatem ſuam cæde nefaria repleuere, octodecim

An. mūdi 4038. A nato Chriſto 76.

Somnus immortalitatis animæ argumētum.

Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos concremant.

Adhortatio ad contemnendā mortem, à tempore & rei ſtatu deſumpta.

Exemplum ab Iudæis Cæſareæ interfectis petitum.

Calamitas Iudæorū Scythopoli.

An.mũdi 4038. A nato Christo 76.

Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata, & 60000. in Aegypto perempta.

octodecim milibus Iudæorum cum coniugibus ac familijs iugulatis. Eorũ autem multitudinem plagis in Ægypto peremptorum LX. millium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortaſſe in aliena terra, cum nullum inueniſſent hoſtibus aduerſarium, ita ſunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum ſuſcepere, nihil deerat eorum, quæ ſpem totam poſſent præbere victoriæ. Arma enim & muri, & caſtellorum inexpugnabiles fabricæ, atq; interriti ſpiritus ad pericula pro libertate ſubeunda, cunctos ad defectionem reddũt fortiores: ſed hæc ad paucum tempus cum ſuffeciſſent, ſeq; ſuſtuliſſent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta ſunt, omniaq; hoſtibus ſuccubuerunt, velut illorum nobilioris cauſa victoriæ, non ad eorum ſalutem, à quibus instructa fuerãt, apparata ſint. Et in prælio quidem mortuos beatos exiſtimari oportet: repugnãtes enim & libertate non perdita periere. Eorum verò multitudinis, qui à Romanis ſubiugati ſunt, quis non miſereatur? quiſve non antequam illa patiatur, mori properet? quorũ alij torti, tamq; igne quàm verberibus excruciati periere, alij ſemeſi à beſtijs ad ſecundum earum cibum viui ſeruati ſunt: illorum quidem miſerrimi habendi ſunt, qui adhuc viuunt, qui ſæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi eſt autem illa magna ciuitas? Aut vbi eſt quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum ſeptis munitiſsima, tot verò ante muros caſtellis turriumq; obiectis mœnibus tuta, belliq; apparatum vix capiens, tot autem virorum pro ſe pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta eſt, quæ Deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta eſt, ſolaq; eius monumenta reſtant, eorum à quibus exciſa eſt impoſita reliquijs caſtra. Senes verò infelices ad cineres templi aſsident, & paucæ mulieres ad turpiſsimam pudoris iniuriam ab hoſtibus reſeruatæ. Hæc ſecum reputans quiſquã noſtrum, aſpicere ſolem durabit, etiam ſi viuere ſine periculo poſsit? Quis inimicus adeo patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, vt eum non pœniteat hucvſque vixiſſe? Atque vtinam omnes fuiſſemus mortui, prius quàm illam ſacrã ciuitatem hoſtium manibus videremus excindi, prius quàm templum ſanctum tanta impietate funditus erui: ſed quoniam ſpes non inſtrenua nos illexit, quod fortè poterimus pro ea hoſtes vlciſci: nunc autem euanuit, ac ſolos neceſsitati dereliquit, mori benè properemus, noſtrimet ipſi miſereamur, & coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobiſipſis miſericordiam capere. Ad mortem nanq; ipſi nati ſumus, & quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortiſsimi quidem poſſunt. iniuria verò & ſeruitus, & videre coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non eſt malum hominibus ex natura neceſsitate profectum: ſed hæc ſua timiditate perferunt, qui ante mori cum licuit noluere. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: & poſtremo nunc illis ad ſalutem hortantibus, non paruimus. Cui igitur non eſt eorum iracundia manifeſta, ſi nos viuos ſubiugare potuerint? Miſerandi quidem adoleſcentes erunt, quorum vires corporis ad multos ſufficient cruciatus: miſerandi autem prouectiores, quorum ætas clades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis vocem filij patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi ſunt & gladios habent, pulcrum miniſterium nobis præbeant, expertes ſeruitutis hoſtium. Moriamur liberi, cũ filijs & coniugibus vita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum neceſsitatem Deus miſit, his cõtraria Romani volunt, & ne quis noſtrum antè excidium pereat, timent. Feſtinemus

Iudæorum ab Romanis captorum calamitas.

Hieroſolyma Iudææ metropolis radicitus ex fundamentis erepta.

Ad mortem nati ſumus, eamque fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt.

Eleazarus Iudæis Romanorum crudelitatem exponit.

Mori liber, apud Iudæos honor & gloria.

mus igitur eis, pro ſperata potiundi noſtri voluptate, ſtuporem mortis admirationemq́; relinquere audacia. An.mũdi.4038. A nato Chriſto 76.

Adhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni, ad opus incitabant: ac veluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc ſpecimen eſſe fortitudinis, rectiq́; conſilij exiſtimantes, ne quis extremus remanere videretur: Tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cædis amor inuaſit. Iudæorum propriæ cædis amor. *Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent obtuſi ſunt, verum eam ſeruare ſententiam, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charúmque affectum retinentibus cunctis, rationi verò cedentibus, quia iam optimè filijs conſuluiſſent. Simul enim valere vxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lacrymantes oſculabantur: & ſimul tanquam manibus alienis iuſſa peragentes volentes eos configebant: malorum quæ ſubditi hoſtibus paſſuri fuerant cogitationem, habentes pro ſolatio neceſſitatis ad cædem. Denique nemo hac audacia minor inuentus eſt. Cunctis autem coniunctiſſimos transfixere: miſeri, quibus id neceſſe fuit, quibuſque filios atque vxores occidere, malorum omnium videbatur eſſe leuiſſimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos laſos exiſtimantes, ſi vel breuiſſimum tempus eis ſuperuiuerent, cito quidem vniuerſis bonis in vnum congeſtis ignem inijciunt,* Iudæi vniuerſis bonis in vnũ congeſtis ignẽ inijciunt. *ſorte verò ex numero ſuo decem lectis omnium percuſſoribus, vniuerſi etiam propter liberos ac coniuges proſtratos compoſiti, eosq́; complexi manibus, parato animo ſe mactandos præbebant infeliciſſimum illud exhibentibus miniſterium. Iſti autem intrepidè cunctis occiſis, eandem ſortis legem in ſua quoque morte ſtatuerunt, vt cui obtigiſſet, nouem peremptis ſemet ſuper eos occideret.* Sorte decem lecti reliquos Iudæos trucidant. *ita omnes ſibi confidebant, quod neque in audendo, neque in ſuſtinendo facinore, præſtaret alius alij. Et ad extremum cæteri quidem ſe neci ſuppoſuere: vnus verò atque nouiſſimus, circumſpecta multitudine mortuorum, ne quis fortè in multa cæde ſuper eſſet qui ſua manus egeret: vbi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiæ: vehementi verò manu toto per ſe tranſacto gladio, iuxta ſuos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero ſuo Romanis ſubditam reliquiſſe. Latuit autem vna mulier ſenior, & alia quædam Eleazari cognata, plurimum doctrina ſapientiaq́; mulieribus præſtans, & quinque pueri per cuniculos qui aquam ſub terra potui ducebant abditi, cum alij cædibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero & ſexaginta, cum mulieribus ſimul ac pueris. Hæc autem calamitas acta eſt Aprilis menſis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes* Romani pugnã expectant. *mane aggeribus ſcalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum verò hoſtium neminem viderent, ſed vndique verſum acerbam ſolitudinem, ignemq́; intus ac ſilentium, quid factum eſſet conijcere non poterant: & ad extremum velut impellentes ictum arietis, vlulatum, ſi quem fortè prouocarent, dederunt. Clamorem autem ſenſere mulieres, & ex cloacis emerſa, factum Romanis vt erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta vel geſta fuiſſent omnia narrante manifeſtè. Non tamen Romani facilè his verbis adducebantur, auſi magnitudinem veriſimilem non credentes. Ignem verò extinguere conabantur, perq́; hunc viam ſectantes cito in regiam peruenere: conſpectaq́; multitudine mortuorum, non vt in hoſtibus gauiſi* Romani conſilij fortitudinem & obſtinatum cõtemptũ mortis admirantur.

 ſunt:

ſunt: ſed conſilÿ fortitudinem, & obſtinatū in tanto numero rebus ipſis contemptum mortis admirabantur.

CAP. XXIX.

Interitus Sicariorum, qui in Alexandriam & Thebas profugerant.

HVIVSMODI *autem peracto excidio, in caſtello quidem præſidium dux reliquit, ipſe verò cum exercitu ad Cæſarem profectus eſt. Nec enim quiſquam ſupererat in illis regionibus hoſtium, ſed iam tota Iudæa belli fuerat longinquitate ſubuerſa: multisq́ſuorum etiam procul incolentibus ſenſum perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum Alexandriã Ægypti ciuitatem poſtea contigit multos Iudæorum perire. His enim qui ex factione ſicariorum illuc effugere potuerunt, non ſatis erat ſaluos eſſe: verum & illic nouas res conabantur, vt libertatem defenderent, & Romanos quidem nihil ſe meliores putarent, Deum verò ſolum Dominum dicerent.*

Sicarij nouæ calamitatis autores.

Cum autem quidam ÿs Iudæorum nõ ignobiles aduerſarentur, illos quidem mactauere, alÿs verò inſtabant, ad defectionem eos hortantes. Eorum autem videntes confidentiam principes ſeniorum, iam cohibere tutum ſibi nõ eſſe arbitrabantur: ſed congregatis omnibus in congregationem Iudæis, ſicariorum temeritatem publicabant. illos omnium malorum cauſam eſſe demonſtrantes: & nunc aiebant illos, quod nec ſi fugiſſent certam ſpem ſalutis habituri viderentur: à Romanis enim cognitos ſtatim perituros eſſe, ſibi debita calamitate replere eos qui nullius fuiſſent delicti participes. cauendum igitur ab eorũ exitio multitudinem monebãt, & vt pro ſe Romanis ipſorum traditione ſatisfacerent.

Iudæi cõtra ſicariorum temeritatẽ conueniunt.

His dictis, proſpecta periculi magnitudine paruere, multoq́ impetu ſicarios aggreſſi corripuere. quorum ſexcenti quidem ſtatim capti ſunt: qui verò in Ægyptum Thebasq́ illius tractus elapſi ſunt, non multo pòſt comprehenſi reducti ſunt: quorum non eſt qui duritiam, ſiue confidentia ſiue pertinacia voluntatis ſit dicenda, non obſtupeſcat. Omni enim genere tormentorum & vexatione corporum in eos excogitata, ob hoc ſolummodo vt Cæſarem dominum faterentur, nemo ceſſit, neque dicere velle viſus eſt: ſed omnes illa neceſſitate validiorem ſententiam conſeruaue-re, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemq́ ſuſciperent.

Varia tormentorum & vexationum genera, in eos excogitata, qui Cæſarem dominum fateri recuſant.

Maximè verò puerorum ætas, miraculo ſpectantium fuit: nec enim vel eorum quiſquam commotus eſt, vt dominum Cæſarem nominaret: vſque adeo corporum infirmitatem vis audaciæ ſuperabat.

CAP. XXX.

Oniæ templum clauſum apud Alexandriam.

LVPVS *tunc Alexandriam rector adminiſtrabat, & de hoc ad Cæſarem motu velociter retulit. Ille autem inquietum Iudæorũ circa res nouas ſtudiũ cauendũ eſſe exiſtimans, ac veritus ne rurſus in vnũ congregarentur, & quoſdam ſibi adiungerent, præcepit Lupo, vt templum Iudæorum, quod eſſet apud Onion (quæ ſic appellatur) ciuitatem deſtrueret: Hæc autem eſt in Ægypto: quæ ob hanc cauſam & coli cœpit, & nomen ſumpſit. Onias Simonis filius, vnus ex pontificibus, ex Hieroſolymis fugatus, Antiocho Rege Syriæ cum Iudæis bellum gerente, Alexandriam venit: & à Ptolemæo ſuſcipitur humaniſſimè, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait ſe gentem Iudæorum eius auxilio ſociaturum,*

Onias annuente Ptolemæo in Aegypto oppidum & templũ condit.

turum, ſi dictis ſuis obtemperaſſet. Cum autem Rex ea quæ poſſent fieri annuiſſet, rogauit vt in aliqua parte Ægypti templum ſibi ædificare permitteret, & more patrio Deum colere. Ita enim & Antiochum magis odioſum Iudæis, qui templum apud Hieroſolymam vaſtauiſſet, ipſiq́ beneuolentiores eos fore, eoq́ multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus, eiq́ locũ dedit centum & octoginta ſtadijs à Memphi diſtantem: Heliopolitanus autem ille tractus dicitur: vbi caſtello fabricato, Onias templum quidem diſsimile ei quod eſt in Hieroſolymis, turrim autem ſimilem exſtruxit, ingentibus ſaxis ſexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam ſecundum patriam imitatus eſt, & donarijs ſimiliter exornauit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, ſed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena ſuſpendit. Totum verò circa templum ſpacium cocto latere circumdedit, ſaxeas portas habente. Conceſsit autem Rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: vt & Sacerdotibus eſſet copia ad multa, quæ Dei cultus deſideraret. Non tamen hæc Onias ſana voluntate faciebat, ſed erat ei contentio cum Iudæis apud Hieroſolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id ſe omnem ab Hieroſolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis nongentis ſeptuaginta: Eſaiasq́ prædixerat huius templi futuram in Ægypto conſtructionem à quodam viro Iudæo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriæ ſuſceptis literis imperatoris cum ad templum aduenisſet, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Poſtmodũ Lupo mortuo Paulinus, qui eius poteſtati ſucceſsit, neque donariorum quicquam reliquit (vehementer enim Sacerdotibus comminatus eſt, niſi omnia protuliſſent) neque ad templum religionis cauſa adire volentes admiſit: ſed clauſis foribus ita inacceſſum fecit, vt ne veſtigium quidem diuini cultus in eo reſideret. Tempus autem fluxerat vſque clauſum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti triginta tres.

An. mũdi 4038. A nato Chriſto 76.

Oniæ templum in Aegypto extructum.

Lupus Iudæis templum claudit.

CAP. XXXI.

De interfectione Iudæorum apud Cyrenem.

AVDACIA *verò ſicariorum, veluti morbus quidam, etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant, contigerat. Elapſus enim ad eam Ionathas homo nequiſsimus, arte textor, non paucis imperitorum vt ſe attenderent perſuaſit: perduxitq́ eos in ſolitudines, cum ſigna & vmbrarum imagines ſe polliceretur oſtendere. & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat, dignitate verò præſtantes Cyrenenſium Iudæorum apparatum eius & profectionem Pentapolitanæ Libyæ rectori Catullo prænunciant. Ille autem equitibus ac peditibus miſsis, inermes facilè comprehendit: & magna quidem pars manibus interijt, nonnulli autem viui capti, ad Catullum perducti ſunt. Autor autem conſilij Ionathas tunc quidem potuit effugere: multum verò ac diligenter per omnes quæſitus regiones captus eſt, adductusq́ ad Catullum, ſibi quidem moram pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occaſionem. Nam ipſe quidem locupletiſsimos Iudæorum falſò inſimulans, autores ſibi huius conſilij fuiſſe dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo ſuſcipiebat, remq́ delatam multimo-*

Ionathæ ſociorum pars manib' interit, nõnulli viui capti ad Catullum perducũtur.

An.mũdi.4038. A nato Chriſto 76.

de cumulabat, tragicis etiam verbis exaggerans, vt & ipſe quoddam bellum Iudæorum confeciſſe videretur: quodq́; hoc atrocius eſt, præter credendi facilitatem, etiam doctor erat calumniandi ſicarijs. Denique cum iuſsiſſet Iudæum quendam Alexandrum nominare: cui iamdudum infenſus odium publicauerat, etiam vxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes ſimul pecuniarum copijs eximios, tria ſimul millia trucidauit. Et hæc ſecurè facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia reditibus Cæſaris adiungebat. Ne verò vel alibi degentium quiſquam Iudæorum eius iniuſtitiam confutaret, etiã longius mendacium propagauit: ac Ionathæ nonnulliſq́; alijs qui comprehenſi fuerant perſuadet, nouarum rerum accuſationem viris inferre probatiſsimis Iudæorum, apud Alexandriam Romamq́; degentium. Horum *autem qui per inſidias accuſati ſunt, vnus erat Ioſephus qui hæc ſcripſit. Non tamen Catullo fictio ita vt ſperauerat ceſsit. Nam* Romam *quidem venit, Ionathan cæterosq́; vinctos ducens, finemq́; arbitrabatur eſſe quæſtionis apud ſe ac per illum conflatam calumniam: Veſpaſianus autem rem ſuſpicatus, veritatem requirebat: cognitoq́; non iure hominibus accuſationem illatam illos quidem Titi ſtudio criminibus ſoluit, merito verò pœnam in Ionatham ſtatuit: prius enim verberatus, viuus exuſtus eſt. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius caſtigationis experiretur: nõ multo autem pòſt, multiplici morbo & inſanabili correptus, acerbiſsimè tortus eſt non corporis tantum cruciatum ſuſtinens. ſed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expaueſcebat, & crebrò videbat ſibi inſtantes vmbras eorum quos peremerat, & clamitabat. Cumq́; ſe tenere non poſſet, exiliebat ſtratis, tanquam tormentis ſibi & flammis adhibitis.* Hoc *autem ſemper multũ proficiente malo, extisq́; defluentibus, ac inteſtinis exhauſtis, ita eſt mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentiæ facto indicio, quàm quod nequiſsimos vlciſcatur. Hic nobis eſt finis hiſtoriæ, quam promiſimus nos cum omni veritate tradituros, cognoſcere cupientibus, quemadmodum hoc bellum Romanis geſtum eſt cum Iudæis. & qualiter ſit quidem expoſitum lecturis, vt dicant, relinquatur: de veritate autem confidenter dicere non pigebit, quòd eam ſolam ſcopum mihi per omnia quæ ſcripſi propoſuerim.*

Catullus tria ſimul Iudæorũ millia trucidat.

Ioſephus à Ionatha hortatu Catulli, falſo accuſatur.

Ionathas prius verberatus viuus exuſtus eſt.

Septem librorum de bello Iudaico, concluſio.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IVDAICO
Libri ſeptimi & vltimi FINIS.

FLAVII IOSEPHI DE ANTIQVITATE IVDAEORVM CONTRA APIONEM Alexandrinum, ad Epaphroditum,

LIBER I.

Opera Sigiſmundi Gelenij reſtitutus.

SUFFICIENTER, *ut arbitror, & per libros Antiquitatum, optime virorum Epaphrodite, legentibus eos, aperui de noſtro genere Judæorum, quia & vetuſtiſsimum eſt, & primam originem domeſticam habuit. Quinq; millium enim annorum numerũ hiſtoriam continentem, ex noſtris ſacris libris Græco ſermone conſcripſi. Quoniã verò multos video, reſpiciẽtes blaſphemiam quorundam inſanè prolatam: & ea quæ à me de antiquitate conſcripta ſunt, non credentes: putantes mendacium noſtrum eſſe genus, eò quod nulla memoria apud Græcorũ nobiles hiſtoriographos digni ſunt habiti noſtri maiores: pro omnibus his arbitratus ſum oportere me breuiter hæc dicta conſcribere: & derogantium quidem, veſanum ſpontaneumq; increpare mendaciũ, aliorum verò ignorantiam pariter emendare: vniuerſosq; de noſtra antiquitate, qui ſcilicet veritatem amplectuntur, edocere. Vtar autem in meis dictis teſtibus eis, qui de omni antiquitate apud Græcos fide digni ſunt iudicandi: eos autem qui blaſphemè de nobis atq; fallaciter conſcripſere aliqua, per ſemetipſos conuictos indubitanter oſtendam. Conabor etiam cauſas exponere, propter quas non multi in Græcis hiſtorijs gentis noſtræ fecere memoriam: nec non & eos, qui de nobis ſcribere voluerunt neſcientibus aut neſcire ſimulantibus indicabo. Primitus itaq; ſatis admiror eos, qui exiſtimant oportere de rebus antiquis, græcis tantummodò fidem habere, & ab eis conſulendam eſſe veritatis integritatem: nobis autem & alijs hominibus non eſſe credendum. Sed ego omnia in his contraria video contigiſſe. Quapropter decet non varias opiniones inſpicere, ſed ex ipſis rebus iuſtitiam ponderare. Omnia ſiquidem Græcorum noua, & heri (vt ita dicam) nuperq; facta cognoui: hoc eſt fabricam ciuitatum & adinuentiones artium cõſcriptionesq; legum: cunctarumq; rerum iunior apud eos eſt hiſtoriæ diligentia conſcribendæ. Apud Ægyptios autem, atq; Chaldæos & Phœnicas (deſino enim nos illis connumerare) ſicut ipſi fatentur, res geſtæ antiquiſsimam & permanentem habent memoriæ traditionem. Nam & locis omnes inhabitant, quæ nequaquã aeris corruptioni ſubiaceant: & multam prouidentiam habuere, vt nihil horum quæ apud eos aguntur ſine memoria relinqueretur: ſed in publicis conſcriptionibus ſemper à viris ſapientiſsimis dicerentur. Græcorum verò regionẽ innumeræ corruptiones inuaſere, rerum memoriam delentes. Qui aũt nouas conſtituentes cõuerſationes, omnium ſe primos eſſe credidere, ſciant quia etiam ſerò & vix naturam potuere agnoſcere literarum. Nam antiquiſsimum earũ vſum habuiſſe creduntur à Phœnicibus, & à Cadmo ſe didiciſſe gloriantur. Sed neq; illo tempore poterit aliquis demonſtrare*

Antiquitatum hiſtoria quinq; millium annorum.

Cauſæ impulſiuæ cõſcribendi hos libros.

Omnia Græcorũ noua: apud Aegyptios autem & Chaldæos, & Phœnicas res geſtæ antiquiſſimam habent memoriæ traditionem.

Græcorũ regionem innumeræ corruptiones inuaſere.

Phœnices & Cadmus Græcarum literarũ inuentores.

ſeruatam conſcriptionem, neq; in templis, neq; in publicis anathematibus: quando etiam de Troianis rebus, vbi tot annis militatum eſt, poſtea multa quæſtio atque contentio facta eſt, vtrum literis vſi ſint: & magis veritas obtinuit, quod vſus modernarum literarum illis fuiſſet incognitus. Conſtat autem, quod apud

Apud Græcos nulla conſcriptio, poemate Homeri vetuſtior.

Græcos nulla inuenitur conſcriptio, poemate Homeri vetuſtior: & hunc etiam poſt bella Troiana fuiſſe manifeſtum eſt. Et aiunt neq; hunc literis ſuum poema reliquiſſe: ſed cantibus memoria reſeruatum, poſtea fuiſſe compoſitum, & propterea multam in eo comperiri diſſonantiam. Qui autem hiſtorias apud eos conſcribere tentauere, id eſt, Cadmus Mileſius, & Acuſilaus Argiuus, & poſt hunc quicunq; alij fuiſſe referuntur, paululum tempus Perſarum contra Græcos expeditionem præceſſere. Sed & eos qui de cœleſtibus ac diuinis primitus apud Græcos ſunt philoſophati, id eſt, Pherecydem Syrium & Pythagoram, & Thaletem, omnes concorditer confitentur, Ægyptiorum & Chaldæorum fuiſſe diſcipulos: & breuiter conſcripſiſſe, quæ à Græcis omnium antiquiſſima iudicantur, ita vt vix ea credant ab illis fuiſſe conſcripta. Quomodo ergo non eſt irrationabile, vt tali faſtu turgeant Græci, tanquam ſoli ſciant vetera, & veritatem eorum exactè tradant: aut quis non ab ipſis conſcriptoribus facilimè diſcat, quod neq; firmiter ſcientes aliquid conſcripſere, ſed quod vnuſquiſque opinatus eſt, hoc ſtuduit explanare. Vnde etiam libris ſe inuicem arguunt, & valde contraria de rebus eiſdem non piget eos dicere. Sed ego videbor me potioribus eſſe ſuperfluus, ſi explanare voluero, quantis quidem locis Hellanicus ab Acuſilao de genealogijs diſcrepat, & in quantis Heſiodum corrigit Acuſilaus, aut quomodo Ephorus quidem Hellanicum in plurimis oſtendit eſſe mendacem, Ephorum verò Timæus, Timæum qui poſt illum fuere, Herodotum verò cuncti: ſed neq; de Siculis cum Antiocho & Philiſto aut Callia Timæus concordare dignatus eſt: neq; rurſus de Atticis hi qui Attidas conſcripſerunt: aut de Argolicis qui de Argis hiſtoriam protulere, alterutros conſecuti ſunt. Et quid oportet dicere de ciuitatibus breuibusq; rebus, quando de militia Perſica, & his quæ in ea ſunt geſta,

Thucydides ſcrupuloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſit.

Cauſæ diuerſitatis apud Iudæos.

tantum viri probatiſſimi diſcordaſſe noſcuntur? In multis autem etiam Thucydides tanquam fallax accuſatur, licet ſcrupuloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſiſſe videatur. Cauſa verò huius diſſonantiæ multæ forſan & aliæ quærere volentibus apparebunt. Ego verò duabus quas dicturus ſum, maximam huius vim diuerſitatis adſcribo. Et quidem primum dico eam quæ mihi propior eſſe videtur: id eſt, eo quod ab initio non fuerit ſtudium apud Græcos, publicas de his quæ ſemper aguntur proferre cõſcriptiones. Hoc etenim præcipuè & errorem & poteſtatem mentiendi poſteris, vetus aliquid volentibus ſcriptitare, conceſſit. Non enim ſolummodò apud alios Græcos publica conſcriptio eſt neglecta: ſed neq; apud ipſos Athenienſes, quos terrigenas eſſe dicunt, diſciplinæq; cultores, aliquid huiuſmodi reperitur. Sed publicarum literarum antiquiſſimas eſſe dicunt leges, quæ à Dracone eis de ſupplicijs ſunt conſcriptæ, modicum ante tempus tyrannidis Piſiſtrati. De Arcadibus autem in antiquitate gloriantibus, quid oportet dici? vix enim iſti & poſtea literis eruditi ſunt. Cum ergo conſcriptio nulla præponeretur, quæ & diſcere volentes doceret, & mentientes argueret, multa inter conſcriptores diſcordia nata eſt: quoniam qui ad ſcribendum ſe præparabant, non ſtudium veritatis exhibuerunt, licet hæc promiſſio ſemper habeatur in promptu: ſed verborum magis habere prolationem maximam.

Altera diuerſitatis cauſa apud Græcos hiſtoriographos.

mam. Et quemadmodum laudari ſe in hoc ſuper alios æſtimarent, ad hoc potius ſemetipſos aptabant. Aliqui verò ad fabulas ſunt cõuerſi: aliqui autem ad gratiam, aut ciuitates laudantes aut Reges: alij ſemetipſos ad accuſandas cauſas aut conſcriptores tradidere: in hoc ſe fore probabiles æſtimantes, & omninò hoc agentes, quod hiſtoriæ nimis aduerſum eſt. Veræ ſiquidem hiſtoriæ indicium eſt, ſi de eiſdem rebus omnes eadem dicant atq́ conſcribant. hi verò cum quadam aliter conſcriberent quàm alij, tunc ſe putabant omniũ veraciores oſtendi. Quapropter cauſa quidem verborum & calliditatis eorum, cedere nos Græcis oportet: non autem de antiqua hiſtoriæ veritate, & maximè de rebus propriæ vniuſcuiuſq́ prouinciæ. Quoniam igitur apud Ægyptios & Babylónios, ex longiſſimis olim temporibus circa conſcriptiones diligentia fuit, quando ſacerdotibus erat iniunctum, & circa eas ipſi philoſophabantur: Chaldæi verò apud Babylonios: & quia præcipuè Græcis immixti, vſi ſunt Phœnices literis, circa diſpenſationes vitæ, & publicorum operum traditionem, dum conſentiant omnes tacendum hoc puto.

Veræ hiſtoriæ indicium.

De noſtris verò progenitoribus, qui eandem quam prædicti habuerunt in conſcriptionibus ſolicitudinem (deſino dicere, etiam potiorem) Pontificibus & prophetis hoc imperantes: & quia vſq́ ad noſtra tempora cum multa integritate ſeruatum eſt, & ſi oportet audentius dicere, etiam ſeruabitur, conabor breuiter edocere. Non enim ſolummodò ab initiò probatiſſimos viros, & in Dei placatione præparatos, ad hæc exercenda conſtituerunt: ſed quatenus etiam genus ſacerdotum ſine permixtione purumq́ conſiſteret, prouiderunt. Oportet enim eum qui ſacerdotium habiturus eſt, ex eiuſdem gentis naſci muliere: & neque ad pecunias, neque ad honores inſpicere, & genus per antiquam lineam & multis teſtibus approbare. Quod ſcilicet agimus non ſolum in ipſa Judæa: ſed vbicunq́ noſtri generis conſtitutio reperitur, etiam ibi integritas iſta ſeruatur circa nuptias ſacerdotum: hoc eſt, in Ægypto & Babylonia, & quocunq́ terrarum orbe quilibet de ſacerdotum genere ſunt diſperſi. Mittunt enim in Hieroſolymam cònſcribentes à patre nomen nuptæ, & antiquorum progenitorum, quicunque huius rei teſtimonia præbuere. Si autem bella proueniant, ſicut iam crebrò factum eſt, dum Antiochus Epiphanes ad noſtram veniſſet regionem, & Pompeius Magnus, & Quintilius Varus, & præcipuè noſtris geſta temporibus, tunc hi qui de ſacerdotibus ſuperſunt, ex antiquis literis iterum nouas conficiunt, & probant mulieres, quæ relinquuntur. Non enim ad captiuas accedunt, alienigenarum conſortia formidantes. Indicium verò integritatis hoc maximum eſt: quia Pontifices apud nos a duobus millibus annis denominati filij a patre conſcripti ſunt. His autem qui prædicti ſunt, ſi quid præuaricentur, interdicitur ne vel ad altare accedant, vel alia ſanctificatione fungantur.

Propoſitio quã tractandam ſumit Ioſephus.

Ordo Pontificum apud Iudæos quis fuerit.

Pontifices apud Iudæos a duobus millibus annis denominati filij a patre conſcripti ſunt.

Rectè ſiquidem, potius autem neceſſariè, cum neq́ conſcribendi poteſtas omnibus data, neq́ vlla ſit in deſcriptione diſcordia: ſed ſolummodò prophetis antiquiſſima quidem & veterrima ſecundum inſpirationem factam à Deo cognoſcentibus, alia verò ſuorum temporum ſicuti ſunt facta palàm conſcribentibus, infiniti libri nõ ſunt apud nos diſcordãtes & ſibimet repugnantes: ſed ſolummodò duo & viginti libri, habentes temporis totius conſcriptionẽ: quorũ iuſtè fides admittitur. Horũ ergo quinq́ quidẽ ſunt Moſeos, qui natiuitates continent, & humanæ generationis traditionẽ habent vſq́ ad eius mortẽ. hoc tempus de tribus millibus annis paululum minus eſt. A morte verò Moſeos vſq́ ad Artaxerxem

Duo & viginti libri ſacri.

Perſarum

Perſarum Regem, qui fuit poſt Xerxem, prophetæ ſuorum temporum res geſtas conſcripſerunt in tredecim libris. Reliqui verò quatuor, hymnos in Deum, & vitæ humanæ præcepta noſcuntur continere. Ab Artaxerxe verò vſque ad noſtrum tempus ſingula quidem conſcripta, non tamen priori ſimili fide ſunt habita, eo quod non fuerit certa ſucceſsio prophetarum. Palàm nanque eſt ipſis operibus quemadmodum nos proprijs literis credimus: tanto nanque ſeculo iam prætèrito neque adijcere quicquam aliquis, nec auferre nec transformare præſumpſit. Omnibus enim inſertum eſt mox ex prima generatione Iudæis, hæc diuina dogmata nominare, & in his vtique permanere: & propterea, ſi oporteat, mori libenter. Iam itaque multi captiuorum frequenter tormentis affecti ſunt, & mortes varias in theatris ſuſtinuere, ne vllum verbum contra leges admitterent, aut conſcriptiones auitas violarent. Quis Græcorum aliquid tale perpeſſus eſt? quando neque fortuitam ſuſtinere læſionem volunt: licet omnia apud eos ſcripta deſtruantur. Verba enim hæc eſſe putant ſecundum conſcribentium voluntates expoſita. Et hoc iuſtè etiam de antiquis ſapiunt, quoniam aliquos nunc quoque vident præſumentes de his rebus conſcribere, quibus neque ipſi interfuere, neque credere ſcientibus acquieſcunt. Denique de bello quod apud nos contigit nuper, quidam hiſtorias conſcribentes ediderunt: cum neque ad ea loca venerint, neque in proximo rerum geſtarum fuerint: ſed ex auditu quædam pauca componentes, impudenter ſemetipſos videntur hiſtoriæ nomine iactitare. Ego verò & de omni bello, & quæ ibi particulariter geſta ſunt, veram deſcriptionem feci: cum ipſe rebus omnibus interfuerim. Dux etenim apud nos Galilæorum eram, donec fuit defendendi facultas. Contigit autem vt caperer à Romanis, & habentes me Veſpaſianus & Titus in cuſtodia, vniuerſa ſemper inſpicere faciebant, primo quidem vinctum: poſtea verò ſolutus cum Tito ab Alexandria propter obſeſsionem Hieroſolymorum directus ſum. Eo tempore nihil eſt geſtum, quod meam potuiſſet latere notitiam. Nam videns Romanorum exercitum, vniuerſa cum diligentia deſcribebam. Et ea quæ nunciabantur ab hijs qui ſemetipſos tradebant, ego ſolus integrius intelligens diſponebam. Deinde Romæ tempus vacationis habens, omni iam negocio præparato vſus aliquibus cooperantibus mihi propter eloquentiam Græcam rerum eruditionem exhibui. Tantaque mihi ſecuritas affuit veritatis, vt primos omnium Imperatores belli Veſpaſianum & Titum teſtes non expaueſcerem. Primum nanque illis obtuli libros: & poſt illos multis quidem Romanorum qui bellis interfuere, plurimis verò noſtrorum etiam eos venum dedi, qui Græca eruditione videbantur imbuti, quorum eſt Iulius Archelaus, Herodes honeſtiſsimus, & ipſe admirabilis Rex Agrippa. Iſti ſiquidem vniuerſi teſtimonium perhibuere, quòd veritatem diligenter excolui: non diſsimulaturi ſi quid geſtorum per ignorantiam aut per gratiam commutaſſem, aut prætermiſiſſem. Quidam verò praui homines derogare meæ hiſtoriæ ſunt conati, tanquam in ſcholis adoleſcentium themata exercentes, & accuſationis inſperatæ atque detractionis facientes opus: cum oporteat illud ſciri, quod conuenit promittentem alijs rerum veracium traditionem, ipſum prius hæc noſſe certiſsimè, aut rebus geſtis adhærendo, aut ab ſcientibus conſulendo. Quod ego præcipuè circa vtrumque me credo feciſſe opus. Antiquitatis namque libros (ſicut dixi) ex voluminibus ſacris interpretatus ſum, cum eſſem genere ſacerdos, & participarem illarum ſapientiam literarum. Hiſto-

riam

Græcorum cum Iudæis comparatio.

De bello Iudaico quidam hiſtorias conſcripſere.

Ioſephus bello Iudaico ſemper interfuit.

Ioſephus Romæ belli Iudaici hiſtoriam conſcripſit.

Ioſephus libros ſuos plurimis venum dedit.

Ioſephi libros quidam blaſphemant.

riam verò belli conſcripſi, multarum quidem actionum ipſe operator, plurimarum verò inſpector exiſtens: & omninò eorũ quæ dicta vel geſta ſunt, nihil ignorans. Quomodo ergo non procaces quilibet exiſtimabit eos, qui aduerſum me nituntur de veritate contendere? Qui licet imperatorum commentarios legiſſe dicuntur, non tamen noſtrorum repugnantium rebus interfuere. De his rebus itaque neceſſariam feci digreſſionem, ſignificare volens facultatem eorum, qui hiſtoriam ſcribere promittunt. Et ſufficienter, ſicuti reor, declaraui, quòd conſcriptio rerum apud Barbaros potius ſolennior, quàm apud Græcos eſt. Volo autem paululum prius diſputare aduerſus eos, qui contendunt, nouellam eſſe noſtram conuerſationem, eo quod nihil de nobis, vt aiunt illi, dictum ſit à conſcriptoribus Græcis: Deinde teſtimonia antiquitatis ex aliorum literis exhibebo: & eos qui noſtrum blaſphemant genus, nulla ratione blaſphemare monſtrabo. Nos igitur neq; regionem maritimam habitamus, neq; mercimonijs gaudemus, neq; per hoc alterutris peregrinationib. fatigamur. Sed noſtræ ciuitates procul à mari ſitæ ſunt: regionemq; vberrimam poſſidentes, in ea aſſiduè laboramus, præcipuè circa filiorum nutrimenta ſtudentes, legumq; cuſtodiam: & traditionem pietatis, totius opus vitæ neceſſarium iudicamus. Cum accedat igitur his quæ prædicta ſunt, etiam viuendi ratio propria, nihil fuit antiquis temporibus quod faceret nobis commercium Græcorum: ſicut Ægyptijs mercimonia, quæ ab eis exportantur, & ad eos rurſus importantur: itemq; habitatoribus Phœniciæ maritimæ, ſtudentibus circa contractus, atq; negocia amore pecuniæ requiſita. Sed neque circa latrocinia ſicut quidam alij vacauere, aut amplius habere concupiſcentes patres noſtri ad bella conuerſi ſunt, licet regio noſtra multa millia virorum fortium poſſideret. Phœnices ergo propter negociationem ad Græcorum prouinciam nauigantes, repentè ſunt agniti, & per illos Ægyptij, & omnes à quibus ad Græcos onera deuehebant, immenſa maria proſcindentes. Medi verò poſtea atque Perſæ palàm in Aſia regnauerunt, & vſque ad alteram continentem Perſæ militauerunt: Thraces autem propter vicinitatem, & Scythæ ab his qui Pontum nauigant, cogniti ſunt: & omninò vniuerſi iuxta mare vel orientale vel heſperium habitantes, aliquid conſcribere volentibus cogniti facti ſunt. Qui verò ſuperiùs habitabant, & procul à mari, multis ſunt temporibus ignorati. Et hoc apparet etiã circa Europam cõtigiſſe: quando de Romanorum ciuitate tam longo tempore adepta poteſtatẽ, tantaq; bella conficiente, neq; Herodotus neq; Thucydides, nec vllus qui fuit cum iſtis, fecit aliquã mentionẽ: ſed ſerò tandem & vix ad Græcos potuit eorũ venire notitia. De Gallis enim & Hiſpanis ſic ignorauere hi, qui putantur diligentiſſimi conſcriptores, quorum eſt Ephorus, vt vnam ciuitatem eſſe arbitrarentur Iberos, qui tantam partem occidentalis terræ noſcuntur inhabitare. Et mores eorum, qui neque fiunt apud eos, neque dicuntur, referunt. Cauſa verò ignorantiæ veritatis eſt, quod procul abeſſent: vt autem falſa conſcriberent, quod vellent videri aliquid amplius quàm alij retuliſſe. Quomodo ergo mirari decet, ſi neque noſtra gens plurimis erat nota, neque ad ſcribendum de ſe aliquam dedit occaſionem, & ita diſſita procul à mari, & talibus inſtitutis viuens? Pone igitur nos argumento vti velle Græcorum, quod non ſit genus eorum antiquum, eo quod nihil in noſtris voluminibus de eis ſit dictum: nónne omninò deridebunt cauſas huiuſmodi à me prolatas, & teſtes vicinæ regionis adducent antiquitatis ſuæ? Igitur & ego

Duo de quibus agit Ioſephus.

Filiorum apud Iudæos educatio.

Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commerciũ Græcorum.

Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit.

Hiſtoriographi quidam Hiſpaniam vnã tantummodo eſſe ciuitatem arbitrati ſunt.

Argumenta, Iudæorum genus antiquius Græcorum genere.

hoc conabor efficere. Ægyptijs enim & Phœnicibus præcipuè teſtibus vtar, cum nullus eorum potuerit tanquam falſum accuſare teſtimonium. Et videntur maximè erga nos iniqui in communi quidem omnes Ægyptij, Phœnicum verò Tyrij. De Chaldæis autem nequaquam hoc dicere potero, quoniam & generis noſtri Principes conſtituti ſunt, & propter cognationem in conſcriptionibus ſuis meminere Iudæorum. Cum verò fidem de his præbuero, & blaſphemias falſas oſtendero, tunc etiam Græcorum conſcriptores memorabo, qui Iudæorum fecere mentionem: vt neque huiuſmodi occaſio relinquatur in Iudæis nobis facienda contentionis. Inchoabo autem primum à literis Aegyptiorum, quas non arbitrantur commendare quæ noſtra ſunt. Manethon itaque genere vir Aegyptius, Græca diſciplina eruditus, ſicuti palàm eſt (ſcripſit enim ſermone Græco) paternæ religionis hiſtoriam ex ſacris (ſicuti ait ipſe) interpretatus libris, frequenter arguit Herodotum in Aegyptiacis ignoratione mentitum. Is Manethon in ſecundo Aegyptiacorum hæc de nobis ſcripſit. Ponam verò etiam verba eius, tanquam illum ipſum adducens teſtem. Fuit nobis Rex, Timaus nomine. ſub hoc neſcio quomodo Deus iratus fuit: & præter ſpem ex partibus orientalibus homines, genere ignobiles, adepta fiducia in prouincia caſtrametati ſunt. Et facile ac ſine bello eam potenterq́ ceperunt: & principes eius alligantes, de cætero ciuitates crudeliter incendêre: & Deorum templa euertêre. Erga omnes verò prouinciales inimiciſſimè ſe geſſerunt, alios quidem perimentes, aliorum verò & filios & coniuges in ſeruitutem redigentes: nouiſſimè verò & vnum ex ſe fecere Regem, cui nomen Saltis. Hic in Memphidem veniens, ſuperiore inferioreq́ prouincia tributaria facta, præſidia relinquens opportunis locis, maximè partes muniuit orientales, proſpiciens quod Aſſyrij aliquanto potentiores, erant deſideraturi regnum eius inuadere. Inueniens autem in præfectura Saite ciuitatem opportuniſſimam, poſitam ad orientem Bubaſtis fluminis, quæ appellabatur à quadam antiqua theologia Auaris, hanc fabricatus eſt, & muris maximis communiuit, collocans ibi multitudinem armatorum, vſque ad ducenta quadraginta millia virorum eam cuſtodientium. Hic autem meſſis tempore veniebat, tam vt frumenta meteret, & mercedes exolueret, quàm vt armatos ad terrorem extraneorum diligenter exercitaret. Qui cum regnaſſet decem nouem annis, vita priuatus eſt. Poſt hunc autem regnauit alter quatuor & quadraginta annis, Beon nomine. Poſt quẽ alius Apachnas, ſex & triginta annis, & menſibus ſeptem. Deinde Apochis, vnum & ſexaginta & Ianias quinquaginta, & menſe vno. Poſt omnes autem Aſſis nouem & quadraginta, & menſibus duobus. Et iſti quidem ſex apud eos fuere primi Reges, debellantes ſemper, & maximè Ægypti radicem amputare cupientes. Vocabatur autem gens eorum Hycſos, hoc eſt, Reges paſtores. Hyc enim ſecundum ſacram linguam, Regem ſignificat: Sos verò paſtorem ſiue paſtores, ſecundum communem dialectum: & ita compoſitum inuenitur Hycſos. quidam verò dicunt eos Arabas eſſe. In alijs autem exemplaribus non Reges ſignificari comperi per appellationem Hyc, ſed è diuerſo captiuos declarari paſtores. Hyc enim Ægyptiaca lingua, & hac, quando denſo ſono profertur, captiuos apertè ſignificat: & hoc potius veriſimile mihi videtur, & hiſtoriæ antiquæ cõueniens. Hos ergo quos prædiximus Reges, & eos qui paſtores vocabantur, & qui ex eis fuere, obtinuiſſe Aegyptum ait annis vndecim & quingentis. Poſt hæc autem Regum Thebaidis & Ægypti

Manethô, Aegyptius hiſtoriographus.

Saltis Aegyptios in ſuam poteſtatem redegit.

Saite ciuitas ad orientem Bubaſtis fluminis poſita.

Reges paſtores vocati.

reliqua

reliquæ factam dicit ſuper paſtores inuaſionem, & bellum maximum & diuturnum eis illatum. Sub Rege verò cui nomen erat Aliſfragmuthoſis, victos dicit paſtores. & aliam quidem vniuerſam Ægyptum perdidiſſe. incluſos autem in locum habentem menſuram iugerum decem millium, cui loco nomen eſt Auaris. Hunc Manethon dicit omnem maximo muro atq; robuſtiſſimo circundediſſe paſtores, quatenus & omnem poſſeſſionem munitam haberent, ſimul & prædam ſuam. Filium verò Aliſfragmuthoſeos Themoſin conatum eos vi expugnare, cum quadringentis octoginta millibus armatorum eorum muros obſediſſe. Cum verò obſidium deſperaſſet, pacta cum eis feciſſe, vt Ægyptum relinquentes, quò vellent innoxij omnes abirent. Illos verò his promiſſionibus impetratis, cum omni domo & poſſeſſionibus non minus ducenta quadraginta millia numero, ex Ægypto per deſertum in Syriam iter egiſſe: & metuentes Aſſyriorum potentiam (tunc enim illi Aſiam obtinebant) in terra quæ nunc Iudæa vocitatur, ciuitatem ædificaſſe, quæ tot millibus hominum ſufficere poſſet, eamq; Hieroſolymam vocitaſſe. In alio verò quodam libro Ægyptiacorum Manethon hanc ipſam gentem, id eſt, qui vocitabantur paſtores, in ſacris ſuorum libris captiuos aſſcriptos rectiſſimè dixit. Nam antiquis progenitoribus noſtris paſcere mos erat: & paſcualem habentes vitam, vocabantur ita paſtores. Sed & captiui non temerè ab Ægyptijs dicti ſunt: quoniam progenitor noſter Ioſeph dixit ad Regem Ægyptiorum, ſe eſſe captiuum: & fratres in Ægyptum poſterius euocauit, Rege præcipiente. Sed de his quidem in alijs examinationem ſubtilius faciemus. Nunc autem huius antiquitatis producam teſtes Ægyptios, rurſumq; quomodo ſe habeant verba Manethonis circa ordinem temporum apertè deſcribam: ſic enim ait: Poſtquam egreſſus eſt ex Ægypto populus paſtorum ad Hieroſolymam, expulſor eorum Rex Themoſis regnauit poſt hac annis viginti quinq;, & menſibus quatuor, & defunctus eſt. Aſſumpſitq; regnum filius Chebron annis tredecim. poſt quem Amenophis viginti & menſibus ſeptem, huius autem ſoror Ameſſes annis viginti vno, & menſibus nouem. Mephres autem duodecim, & menſibus nouem, Mephramuthoſis viginti quinq;, & menſibus decem. Thmoſis autem nouem, & menſibus octo. Amenophis verò triginta, & menſibus decem. Orus verò triginta ſex, & menſibus quinq;. Huius autem filia Acencheres, duodecim, & menſe vno. Rathotis verò frater nouem. Acencheres autem duodecim, menſibus quinq;. Acencheres alter duodecim, & menſibus tribus. Armais verò quatuor, & menſe vno. Armeſis autem vno, & menſibus quatuor. Armeſeſmiamun verò ſexaginta ſex, & menſibus duobus. Amenophis nouendecim, & menſibus ſex. Sethoſis autem equeſtres & nauales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti conſtituit, & omnem ei aliam regalem contulit poteſtatem, tantummodò autem diademate vti prohibuit, & ne Reginam matrem liberorum opprimeret imperauit, & vt abſtineret etiam ab alijs regalibus concubinis. Ipſi verò ad Cyprum & Phœnicen, & rurſus contra Aſſyrios atq; Medos caſtrametatus, vniuerſos quidem, alios ferro, alios ſine bello terrore magnæ virtutis ſibimet ſubiugauit. his verò felicitatibus eleuatus confidentius incedebat, orientales vrbes ac prouincias ſubuertendo, multoq; tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contra quàm frater agere monuerat, ſine timore faciebat. Nam & Reginam violenter abiecit, & alijs concubinis ſine parcitate iugiter miſcebatur:

Regũ Aegyptiorum cum paſtoribus pacta.

Aedificatio Hieroſolymæ.

Iudæi cur olim paſtores & captiui dicti.

Nomina Regum Aegyptiorum, ſibi ſuccedentium.

Sethoſis Aegypti Rex, fratrem Armain Aegypti procuratorem conſtituit.

tur: perſuaſusq́; ab amicis & diademate vtebatur, & fratri rebellabat. Is verò qui conſtitutus erat ſuper ſacra Ægyptia, codicillos Sethoſi miſit, cuncta ſignificans, & quia rebellaret ei ſuus frater Armais. Qui repentè ad Peluſiũ deſtinauit, & propriũ tenuit regnũ. Prouincia verò vocata eſt ex eius nomine Aegyptus. Dicit enim quòd Sethoſis Aegyptus vocabatur, Armais autem frater eius Danaus. Hæc quidẽ Manethon. Palã verò eſt, ex prædictis annis tẽpore computato, quod qui vocabantur paſtores, id eſt, noſtri progenitores, ex Aegypto liberati, ante tres & nonaginta atq; trecentos annos hanc prouinciã inhabitauere, quàm Danaus ad Argos accederet: licet hunc antiquiſſimum Argiui eſſe confidant. Duas igitur res Manethõ maximas pro nobis Aegyptijs literis proteſtatus eſt: primam quidẽ, quia aliunde venerunt ad Ægyptũ: dein egreſſum eorum exinde, ita temporibus antiquiſſimum, vt penè mille annis bellum præcedat Iliacum. Ea verò quæ Manethon non ex Ægyptijs literis, ſed (ſicut ipſe cõfeſſus eſt) ex fabulis quorundã ſine nomine, adiecit, poſtea particulariter redarguã, oſtendens ea ſine veriſimilitudine eſſe mẽdacia. Sed volo ab iſtis rurſus migrare ad ea, quæ apud Phœnicas de noſtro genere conſcripta ſunt, & eorum teſtimonio declarata. Sunt itaq; apud Tyrios multorum annorum publicæ literæ, & conſcriptiones diligentiſſimè cuſtoditæ, ex his quæ apud eos facta & inuicẽ geſta noſcuntur, quæ tamen memoria digna ſunt. Inter hæc ergo conſcriptum eſt, quia in Hieroſolymis ædificatum eſt templum à Salomone Rege, ante annos centũ quadraginta tres, & menſes octo, quàm Tyrij Carthaginem condidere. Deſcripta verò eſt apud illos conſtructio templi noſtri. Hiramus enim Tyriorum Rex amicus erat Regis noſtri Salomonis, paternis amicitijs ei deuinctus. Is ergo munificentiam ſuam exhibens ad claritatem fabricæ, præbuit Salomoni auri quidem viginti & centum talenta: incidensq́; pulcherrimam ſyluam in monte, qui Libanus nuncupatur, ad cameram deſtinauit ei. Quem redonauit Salomon & alijs multis rebus, & terra Galilææ regionis, quæ Zabulon vocatur. Præcipuè autem ei amicitiam ſapientiæ concupiſcentia conciliauit. Problemata enim ſoluenda alterutris dirigebant, & melior in his Salomon erat, & in alijs ſapientior apparebat. Hactenus verò ſeruantur apud Tyrios epiſtolæ multæ, quas illi ſcripſere ad inuicem. Quod autem non fingam de Tyriorum literis, teſtem producam Dium qui in Phœnicum hiſtoria integerrimus approbatus eſt. Is igitur in Phœnicijs hiſtorijs hoc modo ſcribit. Abibalo moriente, filius eius Hiramus regnauit. Hic partis orientalis ciuitates ampliauit, vrbem potiorem fecit: & Olympij Iouis templum, quod in inſula ſitum erat, iactis aggeribus vrbi adiunxit, & aureis anathematibus exornauit. Aſcendens autem in Libanum, ſyluas incidit ad templorum ædificationem. Regem verò Hieroſolymorũ Salomonem miſiſſe dicunt ad Hiramum quædam ænigmata, & popoſciſſe ab eo, adiecto vt qui non poſſet diſcernere, pecuniam ſoluenti perſolueret: confeſſumque Hiramum, non ſe poſſe ſoluere propoſitas quæſtiones, multis pecunijs mulctatum. Deinde Abdemonum quendam, virum Tyrium, propoſitas ſoluiſſe quæſtiones: ipſumque alias propoſuiſſe, quas ſi non ſolueret Salomon, multas rurſus pecunias Hiramo Regi conferret. Dius igitur hoc modo de prædictis teſtimonium perhibuit nobis. Sed poſt hunc producam Menandrum quoque Epheſium. Is enim ſingulorum Regum actus conſcripſit apud Græcos & Barbaros, ſtudens ex prouincialibus vniuſcuiuſq; loci literis, hiſtoriæ veritatem pandere. Scribens enim

de his

Aegyptus vnde dicta.

Iudæorum ad Aegyptum aduentum eorundemq; egreſſum oſtendit Manethon.

In Hieroſolymis ędificatum eſt templum à Salomone Rege, ante annos 143. & mẽſes 8. quã Tyrij Carthaginem condidere.

Tyriorum Regis & & Salomonis amicitia.

Hirami & Salomonis problemata.

Menandri Epheſij teſtimonium.

de his qui in Tyro regnauere, & deinde veniens ad Hiramũ Regem, ſic ait: Moriente verò Abibalo, ſucceſsit in eius regno filius eius Hiramus, qui vixit annis triginta quatuor. Hic aggere coniunxit Eurychorũ, auream q; ibi columnã Iouis in templo repoſuit: & ad ſyluam lignorum profectus, abſcidit de monte qui Libanus appellatur, ligna cedrina ad tegmina facienda templorum. Demolitusq; antiqua delubra, noua templa ædificauit. Herculisq; & *Aſtartes fana dedicauit, Herculis primum exſtructo menſe Peritio, deinde Aſtartes: quando caſtra mouit aduerſus Tyrios, minimè tributa reddentes: quos etiam ſubdens ſibimet, denuò remeauit. Sub hoc fuit Abdemonus puer iuuenis, qui ſemper parabolas ſoluebat, quas Salomon Hieroſolymorum Rex deſtinabat. Supputatur verò tempus ab hoc Rege vſq; ad conſtructionem Carthaginis, hoc modo: Moriente Hiramo ſucceſsit in eius regno Beleaſtartus filius. qui cum vixiſſet annis quadraginta tribus, ſeptem regnauit annis. Poſt hunc Abdaſtartus filius cum vixiſſet annis viginti, regnauit nouem.* Hunc *filij nutricis eius quatuor inſidijs peremere: quorũ ſenior regnauit annis* XII. *Poſt quos Aſtartus filius Beleaſtarti regnauit. Qui cum vixiſſet annis quadraginta quatuor, regnauit annis* XII. *Poſt hunc frater eius Aſtarimus: & hic vixit annis quatuor & quinquaginta, regnauit annis nouem, & peremptus eſt à fratre Phellete: qui ſuſcipiens regnum, menſibus imperauit octo, cum vixiſſet annis quinquaginta. Hunc peremit Ithobalus Aſtartæ ſacerdos: qui cum vixiſſet annis ſexaginta octo, regnauit annis triginta duobus. Huic ſucceſsit Badezorus filius: qui cum vixiſſet annis* XLV, *regnauit ſex. Huic ſucceſſor factus eſt Mettinus filius: qui cum vixiſſet triginta duobus, nouem regnauit annis. Huic ſucceſſor fuit Pygmalion, qui annos egit in ſua vita quinquaginta ſex, ex quibus* XL. *tenuit principatũ. huius regni anno ſeptimo, ſoror Dido in Africa ciuitatem ædificauit Carthaginem. Itaq; colligitur tempus à regno Hirami vſq; ad ædificationem Carthaginis, annorũ* CLV, *& menſiũ* VIII. *Cum verò duodecimo anno huius regni, in Hieroſolymis ædificatũ ſit templum, ſit ab ædificatione templi vſq; ad conſtructionem Carthaginis tempus annorum* CXLIII, *menſium* VIII. *Teſtimonio ſiquidem Phœnicum quid amplius oportet apponi? Cernitur ipſa veritas fortiter approbata: & multo clarius apparet, quoniam præcedit conſtructionem templi progenitorum noſtrorum ad prouinciam hanc aduentus. Cum enim eam vniuerſam bello tenuiſſent, tum demum templum ædificare cœpere: & hæc apertè ex literis ſacris etiam à me in Antiquitate manifeſtata ſunt. Nunc itaq; ſunt dicenda ea, quæ apud Chaldæos noſcuntur eſſe conſcripta, & de nobis in hiſtoria ſunt relata. Quæ multam habent concordiam cum noſtris voluminibus, etiam de alijs rebus. Teſtis autem horum eſt Beroſus, vir genere quidem Chaldæus, notus autem eis, qui doctrinæ erudioniq; congaudent: quoniã de Aſtronomia & de Chaldæorum philoſophia ipſe Græcas conſcriptiones edidit. Igitur Beroſus antiquiſsimas ſecutus hiſtorias, de facto diluuio, & hominum in eo corruptione, ſicuti Moſes, ita conſcripſit: ſimul & de arca, in qua generis noſtri princeps ſeruatus eſt, deuecta ſcilicet ea in ſummitatem montium Armeniorum. Deinde ſcribens eos qui ex Noe progeniti ſunt, & tempus eorum adijciens, vſq; ad Nabulaſſarum peruenit, Babyloniorum & Chaldæorũ Regem. & huius actiones exponens, narrat: quemadmodum miſit in Ægyptum & ad noſtram terram filium ſuum Nabuchodonoſorem cum multa potentia: qui dum rebellantes eos inueniſſet, omnes ſuo ſubie-*

Abdemonus.

Hirami Regis genealogia.

Carthago à Didone Pygmalionis ſorore in Africa extructa.

Beroſus hiſtoriographus, genere Chaldæus.

Nabulaſſarus, Nabuchodonoſoris pater, Babyloniorũ & Chaldæorum Rex.

Nabuchodonoſor rebellantes imperio ſuo ſubijcit.

cit imperio: & templum in Hieroſolymis concremauit: cunctumq; generis noſtri populum auferens, migrauit in Babylonem. Vnde ciuitatem contigit deſolari annis LXX, *vſq; ad Cyrum* Regem *Perſarum. Dicit autem quod tenuerit Babylonius Ægyptum, Syriam, Phœniciam, Arabiã, vniuerſos priores Chaldæorum & Babyloniorum* Reges *exactionibus ſuis excellens. Ipſa verò verba, quæ Beroſus protulit, hoc modo dicta, neceſſariò proferẽda ſunt. Audito autem pater eius Nabulaſſarus, quòd ſatrapa conſtitutus in Ægypto & Syria inferiore & Phœnicia rebellaret, cum nõ valeret iam ipſe labores ferre, tribuens filio ſuo Nabuchodonoſori ætate valenti partem quandam exercitus contra eum miſit. Nabuchodonoſor autem cum ſatrapa deſertore congreſſus, prouinciam quæ ab initio eorum fuerat, ad proprium reuocauit imperium. Eodem verò tempore, contigit patrem eius Nabulaſſarum, cum ægrotaſſet, in Babylonia ciuitate defungi, qui regnauit annis* XXIX. *Nabuchodonoſor autem non poſt multũ tempus mortem patris cognoſcens, & negocia Ægyptiaca diſponens, reliquarumq; prouinciarũ, & captiuos Iudæorum & Phœnicum atq; Syrorum, qui in Ægypto fuerant, commendans quibuſdã amicis, vt cum exercitu & impedimentis perducerentur ad Babyloniam, ipſe cum paucis iter aggreſſus per deſertum Babylonem venit: reperienſq; cũcta à Chaldæis diſpenſari, ſeruatumq; regnũ ab optimatibus eorũ, dominus factus totius paterni principatus, captiuis quidem aduenientibus præcepit habitacula in opportuniſſimis Babyloniæ locis ædificare. ipſe verò ex manubijs templũ Beli ac reliqua munificentiſſimè excoluit: & veteri vrbi alterã extrinſecus adiecit. Et prouiſo ne poſthac poſſent hoſtes fluuium conuertere & ad vrbem accedere, tres interiori ciuitati per circuitum muros, totidem exteriori, hos cocto latere, illos addito etiam bitumine, circundedit: tum ſic cõmunita portas quæ vel templum deceant, addidit. ad hoc iuxta paternam regiam, alteram ſumptuoſiorem multo ampliorem q; exſtruxit: cuius ornatum exponere fortaſſe longum eſſet. illud memoratu dignum, quòd hæc adeò ſuperba ſupraq; fidem magnifica, quindecim dierum ſpatio perfecta eſt. In ea lapideas moles excelſas excitauit, aſpectu montibus aſſimiles, omniq; genere arborum conſitas. Hortum quoque penſilem fecit, fama nobilem: eo quòd vxor eius montanum proſpectum deſideraret, in Medorum regione educata.* Hæc *itaque retulit de prædicto* Rege, *& multa ſuper hac in libro Chaldaicorum: in quo culpat conſcriptores Græcos, quaſi vane arbitratos, à Semiramide Aſſyria Babylonem ædificatã, & mira opera ab illa circa eam fuiſſe constructa, falſe conſcripſiſſe dicens. Ipſam certè* Chaldæorum *conſcriptionem fide dignam exiſtimandum eſt, quando cum archiuis Phœnicum concordare videntur, quæ ex Beroſo conſcripta ſunt de* Rege Babyloniorum: *quoniam & Syriam & vniuerſam Phœnicen ille ſubuertit. In his ſanè cõſonat & Philoſtratus in hiſtorijs, dum Tyriæ meminit obſidionis: & Megaſthenes in quarto Indicorum: vbi declarare contendit, prædictum Regem Babyloniorum* Herculem *fortitudine & rerum geſtarum magnitudine præceſſiſſe. Dicit enim eum & maximam Africæ partem, & Hiſpaniam ſubiugaſſe. Quæ verò de templo Hieroſolymorum relata ſunt, & concrematum eſſe à Babylonijs, & cœptum rurſus ædificari Cyro tenente Aſiæ principatum, ex dictis Beroſi declaramus. Sic enim in tertio libro dicit. Nabuchodonoſor itaque poſteaquam inchoauit prædictum murum, incidens in languorem, de vita migrauit, cũ regnaſſet annis tribus & quadraginta.* Huius *regni dominus effectus filius*

Nabuchodonoſor patri in regno ſuccedit.

Belus primus Rex Aſſyriorum.

Nabuchodonoſor regias extruit.

Babylonem à Semiramide non ædificatam.

Babyloniorum Rex Herculem fortitudine & rerum geſtarũ magnitudine præceſſit.

Nabuchodonoſoris ſucceſſor.

filius eius Euelmaradochus, propter iniquitates & libidines paſſus inſidias à marito ſororis ſuæ Nirigliſſoroore peremptus eſt, cùm duobus regnaſſet annis. Quo defuncto, ſumens regnum qui ei fecit inſidias Nirigliſſoroor, annis regnauit quatuor. Huius filius Laboroſardochus, principatum quidem tenuit puer exiſtens menſibus nouem: inſidias verò paſſus, eo quòd nimis appareret malorũ eſſe morum, ab amicis extinctus eſt. Hoc itaque perempto, conuenientes hi qui fecerant inſidias, communi ſuffragio regnum tradidere Nabonido cuidam, qui erat ex Babylone ex eadem gente. Sub hoc muri circa fluuium Babyloniæ ciuitatis ex latere cocto & bitumine ſunt conſtructi. Cuius regni anno ſeptimodecimo egreſſus Cyrus ex Perſide cum magno exercitu, vniuerſa Aſia ſubacta, impetum fecit in Babyloniam vrbem. Sentiens autem Nabonidus inuaſionem eius & occurrens cum exercitu ſuo, atque congreſſus pugna, victus & cum paucis fugatus incluſus eſt in Borſippenſium ciuitate. Cyrus autem Babyloniã obſidens, & deliberans exteriores muros deponere ciuitatis, eo quòd nimis videretur munita, & eſſet ad capiendum valde difficilis, reuerſus eſt ad Borſippum, Nabonidum expugnaturus. Nabonido vero oppugnationem nõ expectante, ſed prius ſupplicante, vſus clementia Cyrus, & dans ei habitaculum in Carmania, expulit eum à Babylone. Nabonidus itaq; reliquum vitæ tempus in illa prouincia conuerſatus eſt. Hæc concordant cum noſtris. Scriptum namq; in eis eſt: quod Nabuchodonoſor octauodecimo regni ſui anno, templum noſtrum ad deſolationem vſque perduxit, & fuit exterminatum annis ſeptem. Secundo verò anno regni Cyri fundamentis depoſitis, rurſus ſecundo regni Darij anno perfectum eſt. His prolatis, adijciam etiam Phœnicum hiſtorias: non enim probationum abundantia relinquenda eſt: eſt enim dinumeratio in illis annorum: ſic enim habent: Sub Rege Ithobalo Nabuchodonoſor obſedit Tyrum annis tribus & decem. Poſt hunc regnauit Baal annis decem. Poſt hunc iudices conſtituti ſunt, & iudicauere hi. Ecnibalus Baſlechi, menſibus duobus: Chelbis Abdai, menſibus decem: Abbarus pontifex menſibus tribus: Myttonus & Geraſtus Abdilimi, iudices annis ſex: inter quos regnauit Balatorus anno vno: quo moriente, mittentes euocauere Merbalum ex Babylone, & quatuor regnauit annis. Eo quoque moriente, euocauere fratrem eius Iromum, qui regnauit annis viginti. Sub hoc Cyrus Perſarum habuit imperium. Quapropter omne tempus eſt annorum quinquaginta quatuor, & menſium trium. Septimo ſiquidem anno regni ſui Nabuchodonoſor cœpit obſidere Tyrum: Quartodecimo autem anno Regis Iromi, Cyrus Perſarum tenuit principatum. Conſonãt igitur quæ de templo ſcripta ſunt à Chaldæis ac Tyrijs, cum literis noſtris. Manifeſtum verò & ſine contentione teſtimonium eſt, de prædicta generis noſtri antiquitate. Et his quidem qui non valde contendũt, ſufficere iudico quæ præmiſſa ſunt. Oportet autem non credentibus Barbaricis conſcriptionibus, ſed ſolis Græcis fidem habendam eſſe dicentibus, adhuc multos exhibere teſtes, etiam Græcos, ſcientes noſtrum genus, & opportuno tempore eius habentes mentionem. Pythagoras igitur Samius, cum ſit antiquus quidem ætate, ſapientia verò & diuina pietate philoſophos omnes excellens, non ſolum quæ noſtra ſunt agnouiſſe manifeſtus eſt, ſed etiam æmulatus ea ex multis apparet. Et eius quidem conſcriptio nulla reperitur. multi tamen de eo retulere: quorum inſignior eſt Hermippus, vir circa omnem hiſtoriam diligentiſſimus indagator. Refert itaq; in primo de Pythagora libro,

Babyloniæ muri ex latere cocto & bitumine conſtructi.

Cyrus Nabonidum expellit à Babylone.

Phœnicũ de Iudæorum antiquitate teſtimonium.

Nabuchodonoſor Tyrum obſidet.

Chaldæorum ac Tyriorum ſcripta cum Iudæis conſonant.

Græcorũ de Iudæorũ antiquitate teſtimonium.

Hermippi de Pythagora teſtimonium.

libro, quòd Pythagoras vno familiariũ ſuorum defuncto, nomine Calliphonte, genere Crotoniate, illius animam dicebat ſecum degere die noctuq́;: & quòd præciperet, vt non tranſiret locum, vbi aſinus lapſus eſſet, & ab aqua feculenta ſemetipſum abſtineret, & ab omni blaſphemia recederet. Deinde ſequitur. Hæc autem agebat atq; dicebat, Iudæorũ & Thracum opiniones imitatus, ac tranſferens in ſemetipſum. Dicitur enim verè, quòd ille vir multas Iudæorum leges in ſuã tranſtulit philoſophiam. Fuit autem etiam per ciuitates nõ ignota olim gens noſtra: & multi iam mores ad quaſdam tranſierunt, & æmulatione digniã nonnullis habebantur. Quod manifeſtat Theophraſtus in his quæ ſcripſit de legibus. Ait enim, quia prohibent Tyriorum leges & peregrino ſacramento iurare. Inter quæ ſacramenta cum quibuſdam alijs etiam iuſiurandum, quod Corban appellatur, enumerat: apud nullos autem hoc inuenitur iuramentum, niſi apud Iudæos ſolos: quod interpretatur ex Hebraica lingua, donum Dei. Verùm neque Herodotus Halicarnaſſeus noſtram ignorauit gentem, ſed quodãmodo eius meminiſſe cognoſcitur. De Colchis enim referens, in ſecũdo libro ſic dicit: Soli autem inter omnes Colchi, & Ægyptij, & Æthiopes, verenda ab initio circuncidunt. Phœnices verò, & Syri in Palæſtina confitentur hoc ab Ægyptijs didiciſſe. Syri autem qui circa Thermodoontem & Parthenium fluuium commorantur, & his vicini Macrones, à Colchis dicuntur nuper didiciſſe. Hi namq; ſunt inter homines ſoli, qui circunciduntur: & iſti ſicut Ægyptij facere dicuntur. De Ægyptijs autem & Æthiopibus dicere non poſſum, vtri ab alteris didicere. Dixit ergo Syros, qui in Palæſtina ſunt, circuncidi. Omnium autem qui habitant Palæſtinã, ſoli Iudæi circunciduntur. Hoc *igitur ſciens, de ipſis dixit. Quin & Chœrilus, antiquus Poëta, meminit de gente noſtra, dicens quòd militauerunt noſtri maiores cum Xerxe Perſarum* Rege *contra Græcos: & enumerans vniuerſas gentes, nouiſſimam noſtram poſuit, ita dicens:*

Theophraſtus.

Corban, donũ Dei.

Herodotus Helicarnaſſeus de Iudæorũ circumciſione.

Chœrili, antiqui Poëtæ, de Iudæorũ gente teſtimonium.

> *Huius miranda ſpecie gens caſtra ſecuta,*
> *Phœniſſam ignoto linguam mittebat ab ore.*
> *Sedes huic Solymi montes, ſtagnum prope vaſtum.*
> *Tonſa caput circum, ſquallenti vertice equini*
> *Exuuias capitis duratas igne gerebat.*

Palàm ergo eſt, ſicut arbitror, quia noſtri meminerit, eo quòd & Solymi montes in noſtri regione ſunt conſtituti, in quibus habitamus, et ſtagnum, quod dicitur Aſphaltites. hoc enim inter omnes ſtagnum in Syria latius atque maius eſt. Et Chœrilus quidem ita noſtri meminit. Quod autem non ſolum ſciebant Judæos, ſed etiam in quotquot inciderent admirabantur, non è vulgo Græci: ſed ob ſapientiam celebres, oſtendere facilè eſt. Clearchus enim Ariſtotelis diſcipulus, & Peripateticorum nulli ſecundus, in primo libro de ſomno, dicit Ariſtotelem doctorem ſuum, de quodam viro Judæo ita referre: & ipſi Ariſtoteli eundem ſermonem aſſcribit, quod ita conſcriptum eſt. Sed alia quidem longum eſt dicere. Quæ verò habere potuerant illius admirationem quandam atque philoſophiam, ea duco operæpretium referre. Et Hyperochides: vehementer, inquit, audire deſideramus vniuerſi. Igitur ſecundum præcepta, Ariſtoteles inquit, Rhetorica, eius genus primo indicabimus, ne reluctemur doctoribus præceptorum. Dic, inquit Hyperochides, ita ſi placet. tum ille. genere igitur Iudæus erat, è Cœleſyria: qui ſunt ex propagine Philoſophorum Indorum, vocanturq́; (vt

Aſphaltites ſtagnũ.

Clearchi Ariſtotelis diſcipuli de Iudæis teſtimonium.

(vt aiunt) philoſophi, apud Indos Calani, apud Syros autem Iudæi nomen accipientes à loco. locus enim vbi habitant, appellatur Iudæa. nomen verò eorum ciuitatis valde difficile eſt: vocant enim eam nomine Hieruſalem. *Is igitur homo multos hoſpitio recipiens, & de ſuperioribus ad maritima deſcendens, grauiſſimus erat non ſolum eloquio, ſed etiam animo. Et tunc nobis degentibus apud Aſiam, cum diuinus homo veniſſet ad ea loca, confabulari cœpit nobiſcũ, & cum alijs ſcholaſticis eorum ſapientiam tentans, cumq́ multi eruditorum congregarentur, tradebat potius aliquid eorum quæ habebat. Hæc ait Ariſtoteles apud Clearchum, & ſuper hæc multa ac mirabilem continentiam Iudæi viri in cibis & caſtitatem narrat. Licet autem volentibus hæc ex ipſius lectione cognoſcere. ego enim refugio plus quàm decet inſerere. Clearchus igitur facta digreſſione, cum aliud propoſitum haberet, noſtri generis ita meminit. Hecatæus autem Abderita, vir philoſophus ſimul & circa actiones induſtrius, cum Alexãdro Rege nutritus, & cum Ptolemæo Lagi commoratus, non obiter, ſed integrum de ipſis Iudæis conſcripſit librum. Ex quo volo breuiter quædam eorum quæ ab eo ſunt dicta percurrere. Sed primitus tempus oſtendam. meminit enim prælij, quo circa Gazam Ptolemæus conflixit cum Demetrio, quod vtiq́ contigit vndecimo quidem anno poſt mortem Alexandri, Olympiade verò ſeptima & decima atque centeſima, ſicuti refert Caſtor. adijciens enim hanc Olympiadem, dicit: Sub hac Ptolemæus Lagi vicit in Gaza prælio Demetrium Antigoni, qui vocabatur Poliorcetes. Alexandrum verò profitentur vniuerſi centeſima & quartadecima Olympiade fuiſſe defunctum. Palàm ergo eſt, quia & ſecundum illud tempus, & ſub Alexandro genus florebat noſtrum. Dicit igitur Hecatæus, quia poſt prælium ad Gazam, Ptolemæus locorum quæ ſunt circa Syriam dominus eſt effectus. Et multi hominum cognoſcentes manſuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficiſci ad Ægyptum, & rebus communicare voluere. Quorum vnus, inquit, erat Ezechias pontifex Iudæorum: homo ætate quidem quaſi ſexaginta & ſex annorum, dignitate verò apud contribules maximus, & animo ſapientiſſimus, potentiſſimus ad dicendum, & circa cauſas ſicut nullus alter expertus. dicit etiam omnes Sacerdotes Iudæorum qui decimas accipiunt, & vniuerſa in communi gubernant, circa mille & quingentos exiſtere. Rurſus autem prædicti viri faciens mentionem: hic, inquit, homo hunc honorem gerens, & aſſuetus eſſe nobiſcum, aſſumens aliquos ſuorum, differentiam cunctam expoſuit: & habitationem ſuam & conuerſationem, quam ſcriptam habebat, pariter indicauit. Deinde palàm facit* Hecatæus, *quales circa leges exiſtimus: & quia omnia ſuſtinere, ne tranſcendamus eas, eligimus: & hoc eſſe optimum iudicamus. Dicit igitur hæc: Et malè ſæpius à finitimis audientes, & omnes contumelias paſſi à Perſicis* Regibus *& ſatrapis, non poſſunt mente mutari. Sed cum magna exercitatione, de his præcipuè omnibus reſpondere parati ſunt. Perhibet autem etiam indicia fortis animi circa leges non parua, dicens, Alexandro quondam in Babylone conſtituto, & volente Beli templum quod corruerat renouare, cunctisq́ militibus ſimiliter rudera portare præcipiente, ſolos Iudæos hoc facere non ſuſtinuiſſe: ſed etiam multas plagas, & detrimenta pertuliſſe non modica, donec eos ignoſcente Rege ſecuritas præberetur. Qui dum ad prouinciam, inquit, propriam reuerſi fuiſſent, templa & altaria fabricata omnia deſtruxêre. Et pro alijs quidem*

Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutritus.

Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt.

Iudæorum contra Alexandrum conſtantia.

multtam ſatrapæ exoluêre, pro alijs verò veniam conſecuti ſunt. Adijcit autem, quòd merito ob hæc mirabiles ſint. Et quod gens noſtra fuit multorum hominum numero copioſa: ſed multa millia noſtrorum traducta, in Babylonia Perſæ primum collocarunt: nec pauca etiam morte Alexandri in Ægyptum & Phœnicen ſunt tranſlata, propter ſeditionem in Syria factam. Idem vir & magnitudinem prouinciæ quam incolimus, pulcritudinemq́ narrauit. Penè decies trecenta millia, inquit, iugera terrarum optimarum vberrimæ prouinciæ poſsidere noſcuntur. Iudæa namque huius eſt amplitudinis.

Amplitudo Iudææ.

Et quia etiam ciuitatem ipſam Hieroſolymorum ſpatioſam & maximam olim inhabitamus, & virorum multitudine copioſam, necnon & templi conſtructionem, idem ipſe ſic refert: Sunt autem Judæorum & alia quidem multa munitiones per prouinciam, atque vici. Vna verò ciuitas munitiſsima, habens præcipuè circuitum quinquaginta ſtadiorum, in qua commorantur hominum circa centum & quinquaginta millia, nomine Hieroſolyma.

50. ſtadia ferè ſex milliaria Germanica conſtituunt.

Eſt autem in media ciuitate lapidea quadriporticus, centum per circuitum cubitorum, habens etiam duplices ianuas: in qua ara eſt quadranguli figuratione compoſita ex lapidibus non dolatis ſed collectis, vnumquodq́ latus viginti cubitorum latitudinem habens, altitudinem verò decem. & circa eam maxima fabrica, vbi altare eſt conſtitutum & candelabrum, vtraque aurea, duorum talentorum ponderis habentia: & inextinguibile lumen noctibus & diebus. Simulacrum verò aut aliquod anathema ibi nequaquam eſt, nec vlla plantatio. nullus ibi veluti lucus, aut aliquid huiuſmodi. Habitant autem in eo & noctibus & diebus ſacerdotes, quaſdam purificationes agentes, & omnino vinum non bibentes in templo.

Sacerdotes in tẽplo habitant, & vinum bibunt.

Inſuper autem, quia & cum Alexandri Regis ſucceſſoribus poſtea militarunt, teſtatur hoc modo, dicens ea quæ cognouerit à viro Judæo in expeditione conſtituto: cuius verba ſubijciam. Ait enim: Me ſiquidem eunte ad mare rubrum, vnà ſecutus eſt quidam cum alijs equeſtrium Judæorum nos deducentium, nomine Moſollamus, vir animoſus, inter omnes ſagittarios Græcos & Barbaros præcipuus. Js igitur homo properantibus multis pariter, & quodam vate augurium captante, & petente vt cuncti ſtarent, interrogauit, cur ſubſtitiſſent omnes. Oſtendente verò ei vate auem quam intuebatur, atque dicente: quòd ſi quidem expediret eis, vt manerent omnes, ſtaret auis: ſi verò ſurgens anterius euolaret, procederent: ſi verò poſt tergum iret, recedere cunctos oporteret: rurſum tacens, arcumq́ trahens, ſagittam emiſit: & auem percuſſam interemit. Indignantibus verò vate & quibuſdam alijs, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, infauſtiſsimam auem ſumentes in manus? hæc enim ſuam ſalutem neſciens, de noſtro itinere nobis proſperitatem potuit indicare? Si enim præſcire futura valuiſſet, in hunc locum nequaquam veniſſet, metuens ne ſagitta à Moſollamo Judæo periret. Sed Hecatæi teſtimonia iam quieſcant. facile namque eſt, volentibus ipſum librum legere, & hæc apertius inuenire. Non verò me pigebit Agatharchidem introducere, licet homo minimè malus, vt ei viſum eſt, nobis detraxiſſe videatur.

Agatharchidis de Iudæis teſtimonium.

Is enim narrans de Stratonice, quemadmodum venit in Syriam è Macedonia viro ſuo Demetrio derelicto: Seleuco autem vxorem eam ducere nolente, quod illa ſperabat, exercitu eius in Babylonia poſito, circa Antiochiam bella mouit. Deinde quomodo reuerſo Rege *Antiochia capta, in Seleuciam illa fugiens, cum poſſet velocius abnauigare, ſomnio prohibita ne faceret,*

capta

capta atq; defuncta eſt. Hæc ergo præfatus Agatharchides, & derogans ſuperſtitioni Stratonices, vtitur exemplo generis noſtri, ſic ſcribens: Qui vocantur Iudæi, habitant omnium munitiſsimã ciuitatem, quam vocare Hieroſolymam prouinciales ſolẽt: hi vacare conſueti ſunt ſeptima die, & neq; arma portare in prædictis diebus, neq; terræ culturam contingere, neq; alterius cuiuſpiam curam habere patiuntur, ſed in templis extendentes manus, adorare vſq; ad veſperam ſoliti ſunt. Ingrediente verò in ciuitatem Ptolemæo Lago cum exercitu & multis hominibus, cum cuſtodire debuerint ciuitatem, eis ſtultitiam obſeruantibus, prouincia quidem dominum ſuſcepit amariſsimum: lex verò manifeſtata eſt malã habere ſolennitatem. huiuſmodi autem caſus, præter illos, alios quoq; docuit vniuerſos: vt tunc ad ſomnia & opiniones quæ tradebantur de lege confugiant, dum circa res neceſſarias ratio nihil valet humana. Hoc quidem Agatharchidi videtur eſſe ridiculum: eis autem qui hæc examinant integrius, apparet magnũ, & præcipua laude digniſsimum: ſi & ſaluti & patriæ quidem, cuſtodiam legum pietatemq; diuinam præponere concupiſcant. Quòd verò non ignorantes quidam conſcriptorum gentem noſtram, ſed propter inuidiam quaſdam ob ſimiles cauſas memoriam noſtri omiſerunt, hoc indicium me arbitror eſſe præbiturum. Hieronymus enim qui de ſucceſſoribus conſcripſit hiſtoriam, ipſo tempore quo Hecatæus fuit: & amicus exiſtens Regis Antigoni, Syriæ præſidebat. Verùm Hecatæus etiam librum conſcripſit de nobis: Hieronymus autem nequaquam noſtri in hiſtoria meminit, licet penè in ipſis locis nutritus eſſet. In tantum voluntates hominum differebant. alter namque dignos exiſtimauit de quibus diligenter memoriæ proderet: alterum verò omnino circa veritatem quædam paſsio cernitur obſcuraſſe. Sufficiunt tamen ad comprobationem antiquitatis noſtræ, Ægyptiorum & Chaldæorum atque Phœnicum hiſtoriæ, & ſuper illas Græcorum pariter conſcriptores. nam præter ſupradictos, Theophilus etiam, & Theodotus, & Mnaſeas, & Ariphanes, & Hermogenes, & Euemerus, & Conon, & Zopyrion, & multi fortaſſe alij (non enim ego omnibus libris incubui) non obiter noſtri fecere mentionem. Plurimi namque prædictorum virorum, veritate quidem antiquarum rerum fruſtrati ſunt, quia lectioni ſacræ noſtrorum non incubuere librorum: communiter tamen de antiquitate teſtati ſunt, pro qua nunc dicere propoſui. Phalereus ſanè Demetrius, & ſenior Philon, & Eupolemus, non multum veritate fruſtrati ſunt: quibus dari veniam dignum eſt. Non enim inerat eis, vt noſtras literas poſſent omni ſcrupuloſitate ſequi. His ita dictis, vnum adhuc mihi capitulum eſt relictum ex his quæ in principio libri poſui, quatenus derogationes & maledicta, quibus vtũtur quidam contra genus noſtrum, falſas oſtendam: & conſcriptoribus eorum teſtibus vtar, quando conſcribentes hæc contra ſemetipſos locuti ſunt talia. Quod verò multis alijs hoc euenit propter quorundam odia, arbitror intelligere eos qui in hiſtorijs verſari ſolent. Quidam enim gentium, & glorioſiſsimarum ciuitatum fœdare nobilitatem, & conuerſationi detrahere tentauere: Theopompus quidem Athenienſium, Lacedæmoniorum verò Polycrates. Is autem qui Tripoliticum conſcripſit (non enim Theopompus hoc fecit, ſicuti quidam putant) etiam Thebæorum momordit vrbem. Multa verò etiam Timæus in hiſtorijs, de prædictis, & de alijs blaſphemauit. Et hoc præcipuè faciunt, quando glorioſiſsimos in aliqua parte calumniantur: quidam propter inuidiam atque maleuolentiam,

Sabbathum Iudæorum.

Cur quidã hiſtoriographi Iud. [illegible] mentionem [illegible] tiat.

Poſtremum capitulũ contra quorundam derogationes & maledicta.

uolentiam, alij verò propter verboſam nouitatem memoria ſe dignos iudicantes. & apud ſtultos quidem nequaquam hac ſpe fraudantur, qui non ſanum noſcuntur habere iudicium: ſani verò auditores eorum malignitatem condemnabunt. Blaſphemiarum igitur in nos ſæpe congeſtarum huiuſmodi cauſa eſt. Volentes Ægyptijs gratificari quidam, veritatem corrumpere tentauere. Et neq; aduentum in Ægyptum noſtrorum progenitorũ, ſicut contigit, ſunt confeſsi: nec rurſus egreſſum cum veritate dixere: multasq; cauſas odij ac inuidia pariter habuere. Principio quidem, quia in eorum regione noſtri progenitores potentes effecti ſunt: vnde regreſsi ad propria denuò fuère felices. Deinde ſacrorum diuerſitas, multas inter eos fecit inimicitias: in tantũ præſtantiore noſtra pietate quàm ſolennitates illorum, quantũ Dei natura animalibus irrationalib. ſine dubitatione præſtat. Communis namq; apud illos ritus eſt, eiuſcemodi bruta arbitrari Deos: ſingillatim autem alij alia colũt, vani ac fatui omnino homines, & ab initio vti his malis opinionibus conſueti: & propterea nequaquam imitari noſtrã honeſtatem de diuina ratione potuere. Videnteſq; multos noſtrã zelari conuerſationem, inuidiã habuere: & ad tantam fatuitatem ac puſillanimitatem quidã perducti ſunt, vt non pigeret eos etiam contra antiquas ſuorũ ſcriptiones aliqua dicere. Qui cum hoc faciunt, ſibimetipſis aduerſa conſcribere paſsione cæcitatis ignorauere. In vno tamen & maximo viro verbum meũ comprobabo, quo vſus ſum antè paululum noſtra antiquitatis teſte. Manethon itaq;, qui Æpyptiacã hiſtoriam ex literis ſacris ſe interpretaturum pollicitus eſt, præfatus noſtros progenitores cum multis millibus in Ægyptum aduenisſe, & illic incolas ſubiugaſſe: deinde ipſe confeſſus eſt, quia poſteriori tempore amittentes eam, prouinciã quæ nunc Iudæa vocatur obtinuiſſent: & ædificantes Hieroſolymam, conſtruxiſſent templum. Et hactenus conſcriptiones ſecutus eſt antiquorum. Deinde vſurpans ſibimet licentiam, profeſſusq; ſe ſcribere ea quæ in fabulis vulgaribus feruntur, incredibilia verba de Iudæis inſeruit, volens permiſcere nobis plebem Ægyptiorum leproſorum, aliorumq; languentium, quod, ſicut ait, abominatione ex Ægypto fuga dilapſi ſunt. Amenophin enim Regem adiecit, quod eſt falſum nomen. Et propterea tempus regni eius nequaquam diffinire præſumpſit, cum aliorum Regum omnes annos perfectè protulerit. Hinc itaq; quaſdam annectit fabulas, penè oblitus, quòd egreſſum paſtorum ad Hieroſolyma ante quingentos decem & octo annos factum eſſe protulerat. Themuſis enim erat Rex, quando egreſsi ſunt. Et ab hoc tempore, Regum qui poſtea fuere, anni ſunt trecenti nonaginta tres, vſq; ad fratres nomine Sethonem, & Hermæum: quorum Sethonem quidem Ægyptum, Hermæum verò Danaum denominatũ dicit: quem expellens, inquit, Sethon, regnauit annis quinquaginta & nouem: & poſt hunc ſenior è filijs Rhampſes annis ſexaginta ſex. Ante tot igitur annos egreſſos ex Ægypto patres noſtros confeſſus, deinde Amenophin adijciens Regem, hunc ait & Deorum fuiſſe contemplatorem, ſicut Orum quendam priorum Regum: & impleſſe deſiderium eius ſacerdotem Amenophin natum ex patre Papio: qui videbatur quaſi diuina participare natura, ſecundũ ſapientiam præſcientiamq; futurorum. Et dixiſſe Regi hunc cognominem, quod poſſet videre Deos, ſi prouinciam à leproſis & alijs maculatis hominibus purgare contenderet. In quo lætatum Regem, omnes dicit corpore debiles ex Ægypto cõgregaſſe, & feciſſe multitudinem numero octuaginta millia. Eoſq; ad ſectiones lapidum in partem Nili orientalem

Blaſphemiarum inter Iudæos & Aegyptios cauſa.

Aegyptiorum idololatria.

Manethon Aegypti' hiſtoriographus.

Manethonis de Aegyptiorum leproſis fabula.

orientalem miſiſſe: ſimul & alios Ægyptios, quibus hoc erat iniunctum. Fuiſſe autem quoſdam inter eos etiam eruditorum ſacerdotum lepra perfuſos ait. Amenophin verò illum ſapientem diuinumq; virum refert timuiſſe & erga ſemetipſum & erga Regem Deorum indignationem, qui apertè ſuaſerat eis vim fieri: & dixiſſe, quoniam auxiliarentur quidam maculatis hominibus, & Ægyptum obtinerent tredecim annis. Et hæc eum non quidem præſumpſiſſe Regi dicere, ſed de his hominibus conſcriptum reliquiſſe librum. ac ſibi mortem conſciuiſſe. & propterea Regem in anxietatem maximam perueniſſe. Deinde ad verbum hæc refert.

Itaque rogatus Rex, vt ad requiem & tutamen eorum ſecerneret ciuitatem, deſertam vrbem, quæ fuerat paſtorum, nomine Auarim, præbuit eis. Eſt autem hæc ciuitas ſecundum theologiam antiquam, Typhonis. Porrò illi in hanc ingreſſi, & locum hunc ad rebellandum optimum, ducem ſibimet quendam Heliopolitanorum Pontificum Oſarſiphum conſtituere, & huic ſe obedire in omnibus iurauerunt. at ille primum quidem eis legem poſuit, vt neque Deos adorarent, neque ab animalibus, quæ præcipuè ſacra apud Ægyptios erant, ſe penitus abſtinerent: nulliſq; copularentur niſi cum quibus fœdus habere videbantur. Hæc autem ſentiens, & alia plura, maximè Ægyptiorum conſuetudinibus inimica præcepit multo opere muros ædificari ciuitatis: & ad bella præparari contra Amenophin Regem. Ipſe verò aſſumens ſecum etiam alios ſacerdotes, & maculatorum quoſdam, miſit legatos ad paſtores: qui videbantur à Themuſe Rege depulſi ad Hieroſolymorum vrbem, cauſas ſuas & aliorum qui ſimul fuerant exhonorati ſignificans, & poſcens vt pariter contra Ægyptum caſtrametarentur. promiſitq; eos fore venturos: primum quidem in Auarim progenitorum ſuorum prouinciam, & neceſſaria populis abundantius exhibendæ: pugnaturos autem opportuno tempore, & prouinciam facilimè ſubdituros. Illi verò lætitia cumulati, omnes alacriter vſque ad ducenta millia virorum pariter ſunt egreſſi: & non poſt multum ad Auarim vſque venere. Amenophis autem Ægyptiorum Rex, dum illorum audiſſet inuaſionem, non mediocriter perculſus eſt, dum recordaretur quod ei prædixerat Amenophis Papij. Et primum quidem congregans Ægyptiacam plebem, facto conſilio cum principibus eorum animalia ſacra, & quæ præcipuè à ſacerdotibus honorabantur, antè præmiſit: & ſacerdotibus particulariter iuſſit, vt ſimulacra eorum cautè celarent. Filium verò Sethonem, qui etiam Rameſſes à Rampſe patris nomine vocabatur, cum quinq; eſſet annorũ, apud ſuum cõmendauit amicum. Ipſe verò tranſiens cum alijs Ægyptijs, vſque ad trecenta millia virorum, bellatoribus viris occurrens, congreſſus non eſt. Putans enim ſemetipſum contra Deum pugnare, retrorſum reuerſus venit ad Memphim: & ſumens Apim & alia ſacra, mox in Æthiopiã cum vniuerſis nauibus & multitudine venit Ægyptiorum. Per gratiam nanq; erat ei ſubiectus Æthiopum Rex: propter quod ſuſcipiens etiam populum vniuerſum, præbuit alimenta hominibus neceſſaria, quæ prouincia miniſtrabat, & ciuitates ac vicos, qui ad fatale illud tredecim annorum exilium ſufficerent. Et in Æthiopia quidẽ hæc geſta ſunt. Solymitæ verò deſcendentes cum viris pollutis Ægyptiorum, ſic peſſimè hominibus vſi ſunt, vt eorum victoria eſſet peſſima his, qui tunc eorum impietates inſpiciebant. non ſolùm etenim ciuitates & vicos concremauere, ſacrilegia facientes, & Deorum idola

Oſarſiphus Dux Auaris.

Eiectorum contra Aegyptios bellum.

Aegyptiorum Rex in Aethiopiam fugit, eumq; Aethiopũ Rex honorificè ſuſcipit.

deuaſtantes, ſed etiam ipſa ſacra animalia quæ colebantur crudeliſsimè diſcerpſerunt, peremptores & occiſores horum ſacerdotes atque prophetas eſſe cogentes, quos etiam expellebant nudos. Dicitur itaque, quod politiam & leges eis compoſuit ſacerdos quidam, genere Heleopolites, nomine Oſarſiphus, vocatus ex nomine Oſireos Heliopolitani Dei: qui dum conuerſus fuiſſet ad hoc genus, mutauit nomen & vocatus eſt Moſes. Quæ igitur Ægyptij de Judæis ferunt, hæc ſunt. Sed & multa breuitatis cauſa prætereo. Dicit autem rurſus Manethon, quia poſtea Amenophis ex Æthiopia digreſſus eſt cum magna virtute: ſimul & filius eius Rampſes, & ipſe habens magnum exercitum. Et congreſsi contra paſtores atque pollutos, vicerunt eos: & multis cæſis perſecuti ſunt eos vſque ad Syriæ fines. Hæc equidem & huiuſmodi Manethon conſcripſit.

Onarſiphus poſtea Moſes vocatus.

Manethonis figmenti depulſio.

Quia verò anilia loquitur deliramenta, atque mentitur, aperta ratione monſtrabo: illud primò diſtinguens, quod poſtea referendum eſt. Js enim conceſsit nobis, atque profeſſus eſt, quod ab initio non fuerint Ægyptij genere, ſed extrinſecus illuc adueniſſent, & Ægyptum obtinuiſſent, & ex ea rurſus egreſsi ſint noſtri progenitores. quod verò nobis poſtea permixti non ſunt Ægyptij corpore debilitati: & quod ex his non fuit Moſes, qui populum duxit ex Ægypto, ſed ante multas generationes extitit, per ea quæ ipſe dixit, conabor oſtendere. Primam itaque cauſam poſuit figmenti ridiculam. Rex enim, inquit, Amenophis concupiit videre Deos. quos putas? ſiquidem qui apud eos ſolennes erant, Bouem & Hircum, & Crocodilos, & Cynocephalos, videbat. cœleſtes autem quomodo poterat? & cur hoc habuit deſiderium? quia vtique & prior Rex alter hos viderat? Ab illo ergo audiens, quales eſſent, & quemadmodum eos vidiſſet, noua nequaquam egebat arte. ſed forte ſapiens erat ille vates, per quem hæc Rex poſſe agere confidebat. quod ſi ita fuiſſet, quomodo impoſsibilium concupiſcentiam non præſciuit? non enim euenit quod voluit. Proinde quam rationem habere potuit, vt propter mutilos aut leproſos ei inuiſibiles eſſent? Jraſcuntur enim propter impietates, non propter corporum vitia. Deinde, tam multa millia leproſorum & male habentium, vna penè hora quomodo fuit poſsibile congregari? aut quomodo Rex non obediuit vati? Jlle namque præcepit debiles Aegyptios exilio deportari, hic autem eos ad ſectiones lapidum deſtinauit, tanquam operarijs indigens, & non purgare prouinciam volens. Ait autem quod vates ſemetipſum peremit, prauidens Deorum iram, & quæ erant in Aegypto futura, & conſcriptum librum Regi reliquit. Proinde quomodo ab initio vates etiam ſuum interitum non præſciuit? quomodo non repentè Regi contradixit volenti videre Deos? aut quæ ratione timebat, iam non ſui temporis calamitates? aut quidnam grauius imminebat, quod morte præueniret? Quod verò inter omnia ſtultius eſt, videamus: Audiens enim hæc, inquit, & de futuris iam metuens, debiles illos quibus Ægyptum purgare debuerat, neque tunc de prouincia pepulit: ſed rogantibus eis, ſicut ait, ciuitatem dedit dudum à paſtoribus habitatam: quæ vocabatur Auaris. Ad quam congregati, principem inquit, delegere ex ſacerdotibus Heliopolitanis: qui eis legem poſuit, vt neq; Deos adorarent, neque ab Ægytiacæ feſtiuitatis animalibus abſtinerent, ſed omnia perimerent, atque conſumerent, nulliq; penitus miſcerentur, niſi cum quibus coniurati eſſe videbantur: & iureiurando multitudine obligata, quatenus in eis legibus perdurarent, Auarim ciuitatem munitam cõtra Regem dicit eos bello ſumpſiſſe.

Verborũ Manethonis repetitio.

Adiecit

Adiecit autem, quia miſit Hieroſolymam rogans illos pro auxilijs exhibendis, & daturum Auarim compromittens, quæ foret ex Hieroſolymis volentium exire maiorum: & ex qua procedentes omnem Ægyptum obtinerent. Deinde ſubiungit illos quidem veniſſe cum ducentis millibus armatorum. Regem verò Amenophin Ægyptiorum, cum nollet repugnare Deo, mox ad Æthiopiam refugiſſe, & Apim cum alijs ſacris animalibus deuexiſſe. Hieroſolymitas verò inuaſione facta, & ciuitates depopulatos, & templa concremaſſe, & equeſtres peremiſſe refert: & nulla iniquitate aut crudelitate abſtinuiſſe. Qui verò politiam & leges eis exhibuit, ſacerdos, inquit, erat genere Heliopolites, nomine Orſaſiphus, vocatus ab appellatione Oſireos Heliopolitani Dei: & mutato nomine dictus poſtea Moſes. Tertio decimo verò anno Amenophin, poſtquam regno pulſus eſt, ex Æthiopia profecto cum multis millibus dicit: & congreſſum contra paſtores atque pollutos, habita conflictione, viciſſe. & multos interficientem, vſque ad fines Syriæ perſecutum. In his iterum non intellexit ſine veriſimilitudine ſe mentiri. Leproſi namque, & cum eis multitudo collecta debilium, licet primitus iraſcerentur Regi, circa ſe vtique talia facienti, ſecundum præmonitionem vatis, tamen cum à ſectione lapidum ſunt egreſſi, & prouinciam percepere, omnes circa eum mitiores effecti credendi ſunt. Porrò ſi adhuc & illum odio habebant, ſeorſum magis inſidiari potuiſſent, non omnibus bellum inferre, cum ſcilicet plurimi exiſtentes multorum illic cognationes haberent. Proinde etiam ſi contra homines pugnare decreuere, non tamen contra Deos impietatem gerere præſumebant: nec contraria ſuis agere legibus, in quibus educati eſſe noſcuntur. Oportet itaque nos Manethoni gratias agere: quoniam huius iniquitatis principes dicit, non eos qui ex Hieroſolyma ſunt egreſſi, ſed illos ipſos Ægyptios eſſe probat, & maximè ſacerdotes, atque iuriſiurandi vinculum illorum multitudine conueniſſe. Illud autem quomodo non irrationabile eſt? Domeſticorum quidem & amicorum nemo cum illis rebellauit, nec periculorum belli particeps factus eſt: ſed miſerè maculatos ad Hieroſolymam, vt ab eis auxilia poſcerent. quanam amicitia aut ſocietate intercedente? hoſtes enim magis erant, & moribus plurimum differebant. At illi confeſtim, vt ait, vocantibus morem geſſere, nempe inducti pollicitationibus, quod Ægyptum occupaturi eſſent: quaſi ipſi non admodum eius regionis gnari eſſent, ex qua per vim pulſi fuerant. qui ſi tum miſeram aut egenam vitam egiſſent, meritò fortaſſe negocium aggreſſi eſſent. Cum autem vrbem habitarent fortunatam, & agrum amplum meliorem Ægypto colerent, quid tandem erat, cur ob veteres hoſtes, eoſq; corporibus affectis, quales nemo domeſticos ferat, periculum adirent: neque enim futuram Regis fugam præſciebant. nam, vt ipſe dixit, filius Amenuphis cum trecentis millibus ad Peluſium occurrebat. & hoc quidem omnino ſciebant qui proficiſcebantur: mutationem verò propoſiti & fugam vnde coniectare poterant? Deinde occupatis horreis Aegypti, multa mala feciſſe ait Hieroſolymitanum exercitũ: atq; hæc eis exprobrat: quaſi non hoſtes eos induxiſſet: aut quaſi hæc ſint aliunde accito militi obijcienda, cum eadem ante aduentum eorum feciſſent, facturoſq; ſe iuraſſent ipſi Aegyptij. Quinetiam aliquanto poſt Amenuphis hoſtes aggreſſus prælio vicit: fuſoſq; ac fugatos Syriam vſque perſecutus eſt. adeò ſcilicet Aegyptus eſt omnibus vndecunq; inuadentibus captu facilis: & qui tunc ea iure belli potiebantur, cum ſcirent Amenuphin

Præcedentium depulſio.

viuere,

viuere, neque aditus ab Æthiopia communiuerant, multas ad hoc commoditates habentes, neque alioqui copias contraxerant. Ille vero vſque Syriam trucidans eos (vt ait) perſecutus eſt per arenoſa & inaquoſa loca. Scilicet ea vel quieto exercitu tranſire expeditum eſt.

Epilogus huius partis Iudæorum genus ex Aegypto non oriundum.

Igitur autore Manethone neque ex Ægypto genus noſtrum oriundum eſt, neque illinc aliqui admixti ſunt. Leproſorum enim & morbidorum multos in lapidicinis periſſe veriſimile eſt, multos in prælijs, plurimos verò poſtremò & in fuga. Supereſt vt de Moſe illi contradicam.

Ad Manethonis de Moſe maledicta reſponſio.

Hunc virum mirandum Ægyptij & diuinum exiſtimant, ſed non ſine blaſphemia incredibili ſibi vindicare conantur: dicentes Helıopoliten eſſe vnum ſacerdotum, ob lepram cum alijs pulſum.

Moſes leproſus non fuit.

Oſtenditur autem in ratione temporum, DXVIII. *annis prior fuiſſe, & patres noſtros ex Ægypto in regionem quam nunc tenemus eduxiſſe. Quod verò eiuſcemodi calamitatis corpus expers habuit, ipſius dicta indicant. Leproſis enim & oppidis & vicis interdixit, vt ſeorſim in lacero veſtitu agant: & eum qui eos attigiſſet, aut ſub idem tectum ſucceſſiſſet, pro impuro habet. Quin etiam ſi eo morbo liberari, & in priſtinum reſtitui contingat, præſcripſit certas purificationes, mundationes, & fontanarum aquarum lauacra, & omnium pilorum abraſiones: multisq́; & varijs ſacrificijs peractis, tum demum ſanctam vrbem adeundam. Atqui contrà par erat qui talem calamitatem expertus eſſet prouidentiam aliquam ac humanitatem exhibere ſimili infortunio preſſis. Non ſolùm autem de leproſis ſic leges tulit, ſed ne minima quidem corporis parte mutilatos ad ſacrorum curam admiſit. Sed etiam ſi iam ſacerdoti aliquid tale accidiſſet, honore eum priuauit. Quomodo igitur veriſimile eſt illum has aduerſus ſemetipſum cum opprobrio ſuo damnoq́; tuliſſe leges? Quin & nomen valde incredibiliter mutauit. Oſarſiph enim (inquit) vocabatur. Hoc ad tranſmutationem nihil quadrat. Verùm autem nomen ſignificat ex aqua ſeruatum Moſen. Nam aquam Ægyptij Moy vocant.*

Moſes à Moy quod Aegyptijs aquam ſignificat, dictus.

Satis igitur declaratum exiſtimo, quòd Manethon quatenus veterum ſcripta ſequitur, non multum à veritate aberrat. Vbi verò ad vulgares fabulas ſe vertit, aut abſurdè eas confingit, aut in odium gentis loquentibus credit.

In Cheremonem hiſtoriographum.

Poſt hunc inquirere libet in Chæremonem. Hic enim Ægyptiacam ſe ſcribere hiſtoriam profeſſus, addens idem nomen Regis quod Manethon. Amenophin, & filium eius Rhameſſen, ait Iſidem in ſomnis Amenophi apparuiſſe, incuſantem quod templum ſuum per bellum dirutum eſſet. Phritiphauten verò ſacrum ſcribam dixiſſe, ſi à pollutis hominibus Ægyptum repurget, liberandum eum à nocturnis terroribus: atque ita delectu vitioſorum morbidorumúe habito, CCL. *millia è finibus eiecta. Duces verò eorum fuiſſe ſcribas Moſen & Joſephum, quem etiam ſacrum ſcribam fuiſſe: Aegyptia verò eis nomina eſſe, Moſi Tiſithen, Joſepho Peteſephi. Hos Peluſium veniſſe, ibique offendiſſe* CCCLXXX. *millia, ab Amenophi relicta, quæ is in Aegyptum transferre noluerat: cum is icto fœdere contra Aegyptum expeditionem habitam. Amenophin autem non expectato impetu eorum, in Aethiopiam fugiſſe, relicta vxore grauida: quam deliteſcentem in quibuſdam ſpeluncis enixam puerum nomine Meſſenen.*

Meſſenes Amenophis filius.

eum poſteaquam ad virilem ætatem perueniſſet, expuliſſe Judæos in Syriam numero circiter ducenta millia, & patrem Amenophin ex Aethiopia recepiſſe. Et hæc quidem Chæremon.

Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ comparatio.

Reor autem ex his ipſis quæ dicta ſunt amborum vanitatem apparere. Si quid enim veritatis ſubeſſet, impoſſibile erat in tantum

tantum eos diſcrepare. at qui mendacia componunt, non aliorum ſcriptis conſona ſcribunt, ſed quæ ipſis libet confingunt. Ille igitur regiam cupiditatem videndi Deos, ait initium fuiſſe pollutos eijciendi. Chæremon autem ſuum de Iſide ſomnium finxit. & ille quidem Amenophin dixit indixiſſe Regi purgationem: hic verò Phritiphauten. iam multitudinis numerus ſanè belle congruit, ille octuaginta millia referente, hoc ducenta quinquaginta. Præterea Manethon primum in lapidicinas eiectos pollutos, deinde ad Auarim habitandam traductos, ac reliqua Ægypto bello vexata, tum demum acciuiſſe dicit à Hieroſolymitis auxilia: Chæremon, Ægypto decedentes circa Peluſium inueniſſe trecenta octuaginta millia hominum ab Amenophi relicta, ac cum illis rurſus Ægyptum inuaſiſſe: Amenophinq; in Æthiopiam fugiſſe. Quod verò egregium eſt, ne illud quidem quinam & vnde erant tam numeroſus exercitus dixit, Ægyptij ne an externi: neque cauſam indicauit, ob quam eos Rex in Aegyptum inducere noluit: qui de leproſis & Iſide ſomnium confinxit. Moſi verò & Ioſephum, quaſi eodem tempore ſimul expulſum Chæremon adiunxit, & quidem quatuor ætatibus ante Moſen defunctum, quarum ſunt anni ferè centum ſeptuaginta.

Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ diſcrepantia.

Quin & Rhameſſes Amenophis filius, ſecundum Manethonem quidem adoleſcens bellum adminiſtrat cum patre, & cum eodem exulat fuga elapſus in Aethiopiam. Hic autem fingit eum poſt patris abitum in ſpelunca quadam natum, & poſtea prælio victorem, & Iudæos in Syriam expellentem numero circiter CC. *millia. O facilitatem. neque enim prius quinam erant illa* CCCLXXX. *millia dixit, neque quomodo* CLXXX. *millia perierint: in acie ne ceciderint, an ad Rhameſſen transfugerint. quod verò maximè mirum eſt, ne cognoſcere quidem ex eo licet, quoſnam vocet Iudæos, vel vtris eorum det hanc appellationem: illis ne* CCL. *millibus leproſorum, an his* CCCLXXX. *millibus, quæ circa Peluſium erant. Sed ſtultum fortaſſe ſit redarguere eos, qui à ſemetipſis redarguti ſunt. ferendum enim erat vtcunque, ſi ab alijs redarguti fuiſſent. His addam Lyſimachum, idem quidem habentem cum prædictis argumentum mendacij, verùm enormitate figmenti illos vincentem. vnde apparet eum magno odio confinxiſſe. Dicit enim, qua tempeſtate Bocchoris in Aegypto regnabat, populum Iudæorum, quòd eſſent lepra, ſcabie, & alijs quibuſdam morbis infecti, ad templa confugiſſe, vt mendicato alerentur. multis autem hominibus morbo correptis, ſterilitatem in Aegypto accidiſſe. Bocchorim verò Aegyptiorum Regem ad Ammonem, ſcitatum oracula de ſterilitate, miſiſſe. reſponſum verò à Deo, repurganda eſſe templa ab hominibus impuris & impijs, eiectis eis è templis in loca deſerta. Cæterùm ſcabioſos ac leproſos mergendos, tanquam ſole horum vitam ægre ferente: & templa expianda: atque ita fore vt terra fructum ferat. Bocchorim autem accepto oraculo, accerſitisq; ſacerdotibus ac ſacrificis iuſsiſſe collectis impuratis, hos militibus tradi deportandos in deſertum: leproſos verò ac impetiginoſos plumbeis laminis inuolutos in pelagus deijci. quibus ſubmerſis, reliquos congregatos & in loca deſerta expoſitos eſſe, vt perirent. eos habito concilio conſultaſſe de ſeipſis: & nocte ſuperueniente, accenſis ignibus ac lucernis cuſtodias agitaſſe: ſequentiq; nocte ieiunatũ, vt numen propitium eos ſeruaret. Inſequenti verò luce à Moſe quodam conſilium datum, irent conferti vna via, vſq; dum ad loca culta perueniretur. tum præcepiſſe eum, ne cui in poſterum beneuoli eſſent, vtq; conſilium malum potius quàm bonum darent: Deorumq; templa &*

Lyſimachus mendacij arguitur.

Scabioſos ac leproſos Iudæos iuxta Lyſimachi opinionẽ in pelagus deijciendos, aut in loca deſerta exponendos.

altaria quotquot inuenirent euerterent. quibus comprobatis ac deſtinatis, multitudinem iter feciſſe per deſertum, ac poſt multa incommoda tandem ad loca culta peruentum. tum verò & hominibus iniurioſe tractatis, & fanis compilatis ac incenſis, veniſſe in eam quæ nunc Judæa dicitur: conditaq́; ciuitate hic habitare, vrbem verò ἱερόσυλα, *ex re nominatam. aliquanto autem poſt iam auctos viribus mutaſſe nomen vitandi probri gratia: & vrbem Hieroſolyma, ſeipſos Hieroſolymos vocaſſe. Hic non eundem quem illi inuenit Regem, ſed recentius nomen confinxit: & omiſſo ſomnio ac propheta Ægyptio ad Ammonem abijt de impetiginoſis & leproſis reſponſum relaturus. ait enim ad templa collectam multitudinem Judæorum, incertum leproſis ne nomen imponens, an quòd ſolos Judæos morbus occupârit. dicit enim populus Judæorum. Qualis, aduena, an indigena? Cur igitur eos cum ſint Ægyptij, Judæos vocas? Quòd ſi hoſpites ſunt, cur vnde nam ſint non dicis? Quomodo autem cum Rex tam multos ex his ma-ri merſiſſet, reliquos in loca deſerta eieciſſet, tanta multitudo ſuperfuit? aut quomodo pertranſierunt deſertum, & occupauerunt regionem quam nunc tenemus, & condiderunt vrbem, & extruxerunt templum apud omnes celebre? oportebat autem de legiſlatore non ſolùm nomen dicere, ſed & genus, quiſnam, & ex quibus ortus. quamobrem verò tales eis inter eundum aggreſſus ſit ferre leges, de Dijs, etiam erga homines iniuſtas. Siue enim Ægyptij erant genere, non tam facile patrios mores mutare potuiſſent, ſiue aliunde erant, omnino aliquas habebant leges longa conſuetudine obſeruatas. Si igitur de expulſoribus ſuis iuraſſent, nunquam ſe illis fore beneuolos, rationem non abſurdam habuiſſent. Quòd ſi bellum internecinum aduerſus vniuerſos mortales ſuſceperunt, cum eſſent (vt ipſe ait) miſeri, & omnium opis egeni, maxima ſtultitia non illorum, ſed hac fingentis oſtenditur. Iſte namque etiam nomen impoſitum ciuitati à templorum ſpoliatione, præſumpſit dicere, & hoc poſtea fuiſſe mutatum. Mirum ni, quia poſteris quidem turpe fuit tale nomen & odioſum: ipſi vero qui fundauêre vrbem, ornare ſemetipſos etiam vocabulo credidere. Hic autem generoſus vir præ nimia detractationis impotentia non intellexit, Hieroſolyma non idem voce Judaica quod Græca ſignificare. Quid ergo amplius quilibet diceret contra mendacium tam impudenter expoſitum? Sed quoniam congruam iam magnitudinem ſuſcepit hic liber, aliud faciens principium, cætera præſentis operis explanare tentabo.*

Quando Iudæi Iudæam occupârint, & vrbem Hieroſolyma ædificârint.

Opinionis Lyſimachi depulſio.

Contra mendacium impudenter expoſitum nihil dicendum.

FLAVII

FLAVII IOSEPHI DE ANTIQVITATE IVDAEORVM CONTRA APIONEM Alexandrinum, ad Epaphroditum, LIBER II.

PRIORI quidem volumine, chariſſime mihi Epaphrodite, de antiquitate noſtra monſtraui, Phœnicum & Chaldæorum, Aegyptiorumq́; literis ſatisfaciens veritati: multosq́; Græcorum conſcriptores adducens, & meam è diuerſo diſputationem aduerſus Manethonem, & Chæremonem, & alios quoſdam exhibui. nunc autem inchoabo reliquos arguere, qui contra nos aliqua conſcripſere. Impulſus enim ſum contra Apionem reſpondere grammaticum, ſi tamen aſſumi hoc oportet officium. Horum igitur, quæ ab eo conſcripta ſunt, alia quidem ſimilia ſunt dictis aliorum, alia valde frigida. Plurima verò quantum tantummodò detractionem habentia, & multam (vt ita dixerim) inerudit i probationem, tanquam ab homine compoſita, & moribus prauo, & totius vitæ ſuæ temporibus importuno. Quia verò multi hominum propter ſtultitiam ſuam his potius ſermonibus capiuntur, quâm illis quæ multo ſtudio conſcribuntur: & de rogationibus quidem gaudent, præconijs verò mordentur, neceſſarium duxi ne hunc quidem inſcrutatum relinquere, qui nos tanquam in iudicio criminatur. etenim hoc quoq́; pleriſq́; mortalium inſitum video, vt gaudeant quoties maledicus quiſpiam ipſe ſua mala à laceſſito audit. Et quidem nec orationem eius legere facilè eſt, neq́; apertè cognoſcere quid dicere velit: ſed velut in multa tumultuatione ac mendaciorum perplexitate nunc ſimilia ſupra penſitatis de maiorum noſtrorum ex Aegypto migratione affert: nunc incolas Alexandriæ Iudæos calumniatur: inſuperq́; de ſacris templi noſtri ceremonijs atque alijs ritibus noſtris accuſationem admiſcet. Patres igitur noſtros nec Ægyptios genere fuiſſe, neq́; ob labem corporum aut ſimilem aliam calamitatem inde pulſos, non mediocriter ſolùm, ſed penè vltra modum, ſuperius à me declaratum exiſtimo: cæterùm quæ his adiungit Apion, compendio memorabo. Dicit enim in tertio rerum Ægyptiacarum hæc: Moſes, vt accepi à grandioribus natu Ægyptijs, Heliopolitanus erat, qui patrijs inſtitutus moribus, ſubdiuales precationes ad ſepta qualia ciuitas habebat, reduxit. ad ſubſolanum autem omnia conuertebat. ita enim Heliopolis ſita eſt. pro obeliſcis verò ſtatuit columnas, ſub quibus ceu peluis forma exprimebatur: vmbra verò in eam incidens, vtpote per ſudum, eundem ſemper cum ſole curſum circumuoluebat. Atque huiuſcemodi eſt admiranda illa huius grammatici phraſis. Mendacium verò eius non tam noſtris verbis euidenter coarguitur, quàm Moſeos operibus: neque enim cum primum tabernaculum Deo conſtrueret, aut ipſe vllam talem formam ei indidit, aut poſteros facere præcepit: atque is qui poſtea templum Hieroſolymis conſtruxit Solomon, omni tali curioſitate abſtinuit, qualem confinxit Apion. Accepiſſe autem ſe dicit à maioribus natu Moſen Heliopolitanum: ſcilicet ipſe iunior, ſed his fidem habens, qui per per ætatem illum familia-

Ab Apione quædam valde frigida conſcripta.

Apion de Moſe & gente Iudaica.

Apionis de Moſe & templo Iudaico mendacium coarguitur.

riter nouerant. Et de Homero quidem poëta, quamuis grammaticus, non poſſet quanā eius ſit patriá certò affirmare, neq; de Pythagora tantū nō heri nudiúſue tertius nato: de Moſe verò tam multis annis illos præcedente tam facile decernit, credens ſeniorum relationi: vnde manifeſtè illum mentiri apparet. Quin

Temporum ratio apud hiſtoriographos inæqualis.

& temporum ratio, quibus Moſen ait eduxiſſe leproſos & cæcos & claudos, bellè concinit iuxta grammaticum hunc diligentiſsimum. Manethon enim regnante Tethmoſi Judæos dicit ex Ægypto diſceßiſſe, annis CCCXCIII. *antequam Danaus apud Argos exularet. Lyſimachus autem tempore Bocchoris Regis, hoc eſt, ante annos* MDCC: *Molon verò & alij quidam, vt cuiq; viſum eſt. At verò Apion cæteris fide dignior, exactè illum exitum definiuit* VII. *Olympiade, & huius anno primo: quo, vt ait, Pœni Carthaginem condiderunt. Carthaginis autem mentionem adiecit, ratus argumentum id veritatis ſe habiturum euidentiſsimum: nec animaduertit à ſemetipſo adductū quo coargueretur. ſi enim*

Hirami & Salomonis amicitia, de qua ſupra lib. 1. contra Apionem in principio.

de hac colonia monumentis Phœnicum credendum eſt, in illis Hiram Rex traditur antiquior Carthagine condita annis plus quàm CL: *de quo ſuperius ex Phœnicum commentarijs probaui, quod Solomoni templi Hieroſolymitani conditori amicus fuerit, & multa ad templi fabricam cōtulerit. Solomon verò ædificauit templum poſt Judæorum diſceſſum ex Ægypto annis* DCXII. *Porrò numerum pulſorum eundem quem Lyſimachus commentus (ait enim* C. *&* X. *eorum fuiſſe millia) miram quādam & credibilem reddit cauſam, cur ſabbatum nominatum ſit. Exacto enim (inquit) ſex dierum itinere, inguinum vlceribus affecti ſunt: & hac de cauſa ſeptima die quieuerunt: incolumes conſtituti in regione quæ nunc Judæa vocatur. & appellauerunt eam diem ſabbatum, ſeruata*

Inguinis morbum Aegyptij ſabbatoſim vocant.

Ægyptiorum voce. nam inguinis morbum Ægyptij vocant ſabbatoſim. Annon igitur vel deridenda hæc nugacitas, vel contrà odio habenda talis in ſcribendo impudentia? Apparet enim quòd omnes inguinibus laborauerint, hominum millia centum & decem. Atqui ſi erant cæci & claudi & morbidi, quales fuiſſe Apion ait, ne vnius quidem diei iter progredi potuiſſent: ſin autem poterant per magnam ſolitudinem proficiſci, prætereaq; ſibi obſiſtentes vincere populariter repugnando, nequaquam vniuerſi poſt ſextam diem inguinum morbo correpti fuiſſent. Neque enim naturaliter tale quippiam euenire iter agentibus neceſſe eſt, ſed plurimorum millium exercitus definita ſemper itinera peragunt: neq; temerè ita accidiſſe veriſimile videtur. eſt enim omnino abſurdum. At verò mirificus hic Apion ſex quidem diebus eos perueniſſe in Judæam prædixit: rurſus

Depulſio figmenti Apionis de ſex dierum itinere.

autem Moſen conſcenſo monte, qui Ægyptum inter & Arabiam ſitus eſt, nomine Sinæus, quadraginta diebus delituiſſe dicit, indeq; deſcendentem Iudæis leges dediſſe. atqui quomodo poßibile eſt, eoſdem & quadraginta dies in deſerto ac inaquoſo loco manere, & quod in medio ſpatium eſt, id totum ſex diebus pertranſire? Sabbati verò appellationis grammatica ratio, quam adfert, multum impudentiam præ ſe fert, vel certè magnam imperitiam. Nam hæ voces Sabbo & Sabbatum, inter ſe maximè differunt. Sabbatum enim ſecundum Iudæos quies eſt ab omni opere. Sabbo verò, vt ille affirmat, Ægyptijs inguinum morbum ſignificat. Tales quaſdam de Moſe & Iudæorum ex Ægypto profectione Ægyptius Apion nouitates finxit, præter aliorum commentus autoritatem. Et quid mirum ſi de noſtris mentitur patribus? quandoquidem de ſe ipſo contra mentitus eſt: & natus in Oaſi Ægypti, primàs iſte Ægy-

ptiorum

ptiorum exiſtimatus, veram quidem patriā & genus ſuum abiurauit: Alexandrinū autem ſe mentitus, confirmat generis ſui prauitatem. Merito igitur quos odit & conuitijs inſectatur, eos Ægyptios appellat. niſi enim peſſimos eſſe exiſtimaret Ægyptios, ſemet ex eorum genere haud eximeret: quandoquidem qui ſe de celebritate patriæ iactant, honorificū quidem ducunt ab ea denominari, coarguunt verò eos, qui præter ius in eandem ſeſe ingerere conantur. Erga nos autem alterutro modo affecti ſunt Ægyptij: aut enim ceu gloriabundi cognatos ſe ſimulant, aut participes nos infamiæ ſuæ cooptant. At præclarus iſte Apion videtur contumelioſam noſtrū inſectationem, quaſi mercedem voluiſſe reddere Alexandrinis, pro data ſibi ciuitate: ſciensq́; eorū cum habitatoribus Alexandriæ Iudæis ſimultatem, propoſuit quidem illis conuicium facere, vnà tamen comprehendit reliquos quoq; vniuerſos, vtrobiq; impudenter mentiens. Videamus igitur, quænam ſint illa grauia & nō ferenda, de quibus habitatores Alexandriæ Iudæos accuſat. Venientes, inquit, è Syria, ſedes fixerunt ad importuoſum mare, vndarum vicini aſſultibus. Ergo ſi locus opprobriū habet, nō quidem patriæ ſuæ, ſed tamen quam patriā dicit, Alexandriæ conuiciatur. Illius enim & maritima ora pars eſt, vt omnes confirmant ad inhabitandū optima: quā ſi Iudæi per vim occupauerunt, ita vt ne poſt quidem eijcerentur, fortitudinis eorum argumentum eſt. Verùm Alexander eis locum ad incolendum dedit, & parem cum ipſis à Macedonibus honorem conſecuti ſunt. Neſcio autē quid dicturus fuerit Apion, *ſi circa Necropolim habitaſſent, ac nō circa Regiam ſedes poſuiſſent, & hodie quoq; eorū tribus appellaretur Macedones. Igitur ſi legit epiſtolas* Alexandri *Regis, Ptolemaiq; Lagi ac ſucceſſorum illius Ægypti* Regum, *& columnam ſtantem Alexandriæ ac iura continentem quæ Cæſar magnus Iudæis conceſſit: hæc, inquam, ſi ſciens, contraria ſcribere auſus eſt, malus erat: ſin autem nihil horum nouit, indoctus. Illud quoq; quod ſe mirari dicit, quod cum Iudæi eſſent, Alexandrini vocati ſunt, ſimilis inſcientiæ eſt. Omnes etenim qui ad coloniam aliquam deuocantur, etſi plurimum ab alterutris genere differant, à conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus eſt de alijs dicere? noſtrorū enim ipſorū hi, qui Antiochiam inhabitant,* Antiocheni *nominantur. Ius enim ciuium eis dedit conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheſo commorantur, & alia Ionia cum ciuibus exinde natis eandem appellationem habent, hæc præbentibus eis regni ſucceſſoribus. Romanorum verò clementia, cunctis non paruulum donum appellationis ſuæ conceſſit, non ſolum viris ſingulis, ſed etiam maximis gentibus in cōmuni. Hiſpani denique antiqui, & Tyrrheni, & Sabini, Romani vocantur. Si verò hunc modum aufert communis ciuitatis* Apion, *deſinat ſemetipſum Alexandrinum dicere. Natus enim in intima* Aegypto, *quomodo erit* Alexandrinus, *iure ciuitatis, ſicut ipſe in nobis dicit, ablato? cum ſolis* Aegyptijs *nunc orbis domini* Romani, *participari cuiuſlibet ciuitatis interdixiſſe videantur. Hic autem præclarus dignitates quas ipſe impetrare prohibetur adipiſci nō valens, calūmniari conatur eos qui hæc iuſtiſſimè percepere. Non enim propter inopiam habitatorum ciuitatis quam ſtudioſe ædificabat* Alexander, *noſtrorum aliquos ibi collegit: ſed omnes approbans diligenter ex virtute, ac fide dignos inueniens hoc præconium noſtris exhibuit, cum gentem noſtram ſtuderet non mediocriter honorare.* Ait *enim Hecatæus, quia propter manſuetudinem atque fidem, quam ei præbuere Iudæi, Samariam regionem adiecit, vt eam ſine tributis haberent.*

Apion verā patriam & genus ſuum abiurat.

Apion contumelioſam Iudæorum inſectatione, quaſi mercedem Alexandrinis reddere voluiſſe videtur.

Alexandriæ pars ora maritima.

Iura & libertates Iudæorum.

Alexander.

1. Ptolemæus Lagi.

Similiter quoq; ſenſit poſt Alexandrũ etiã Ptolemaus Lagi de Iudais in Alexãdria cõmorantibus. Nam Ægyptiaca eis caſtra cõmiſit, arbitratus fide ſimul eorum & fortitudine conſeruanda: & in Cyrene credens ſe tutiſſimè regnaturũ, & in alijs Libya ciuitatibus, ad ea loca partem Iudaorũ habitãdi cauſa direxit.

2. Ptolemæus Philadelphus.

Poſt hunc autem Ptolemaus, qui Philadelphus eſt appellatus, non ſolum ſi qui fuere captiui apud eos noſtrorum, omnes abſoluit, ſed & pecunias eis ſapius condonauit: & (quod maximum eſt) deſiderauit agnoſcere noſtras leges, & ſacrarum ſcripturarum volumina concupiuit: miſitq́; rogans deſtinari viros qui ei interpretarentur legem: & vt hac apprime conſcriberentur, diligentiam hanc commiſit non quibuſcunque viris, ſed Demetrium Phalereum, & Andream, & Ariſteum, quorum eruditione ſui ſeculi Demetrius facile princeps erat, alij verò habebant cuſtodiam corporis ſibi creditam, huic cura præfecit. Non enim leges, & patrum noſtrorum philoſophiam diſcere cõcupiſceret, ſi his vtentes deſpiceret & non potius valde miraretur. Apion autem penè omnes in ordine ſucceſſores eius Macedonum Reges ignorauit habuiſſe erga nos pracipuum familiaritatis affectum.

Septuaginta interpretes.

3. Ptolemæus Euergetes.

Tertius namq; Ptolemaus, qui vocatur Euergetes, fortiter obtinens Syriam vniuerſam, non Dijs Ægyptiacis pro victoria ſolennitates gratificas immolauit: ſed veniens ad Hieroſolymam, multas hoſtias ſicut noſtri moris eſt, Deo ſacrificauit, digniſſimaq́; dicauit ornamenta victoria.

4. Ptolemæus Philometor.

Philometor autem Ptolemaus, & eius vxor Cleopatra, omne regnũ commiſere Iudais: & duces totius fuere militia Onias & Doſitheus Iudai: quorum nominibus derogat Apion, cum debuiſſet opera eorum potius mirari, & gratias agere, quoniam liberauere Alexandriam, cuius ciuis videri vult. Nam dum rebellio ſurrexiſſet in Cleopatra regno, & periculum peſſima perditionis inſtaret, iſtorum labore ciuitas inteſtinis pralijs eſt erepta. Sed poſtea, inquit, Onias ad vrbem deduxit exercitum paruum, cum eſſet illic Thermus praſens Romanorum legatus: quod (vt ita dicam) rectè atque iuſtè factum eſt. Ptolemaus enim, qui cognominatus eſt Phyſcon, moriente ſuo patre Ptolemao Philometore, egreſſus eſt de Cyrene, volens Reginam Cleopatram expellere, & filios Regis, vt ipſe regnum iniuſtè ſibimet applicaret: propter hac ergo Onias aduerſus eum bellum pro Cleopatra ſuſcepit: & fidem quam habuit circa Reges, nequaquam in neceſſitate deſeruit. Teſtis autem Deus iuſtitia eius manifeſtus apparuit.

5. Ptolemæus Physcon in Iudæos graſſari deſinit.

Nam Phyſcon Ptolemaus cum aduerſum exercitum quidem Onia pugnare praſumeret, omnes verò Iudaos in ciuitate poſitos cum filijs & vxoribus capiens, nudos atque vinctos elephantis ſubieciſſet, vt ab eis conculcati deficerent, & ad hoc etiam beſtias ipſas inebriaſſet, in contrarium qua praparauerat, euenere. Elephanti enim relinquentes ſibi appoſitos Iudaos, impetu facto ſuper amicos eius, multos ex ipſis interemere. Et poſt hac Ptolemaus quidem aſpectum terribilem contemplatus eſt, prohibentem ſe vt illis noceret hominibus. Concubina verò ſua chariſſima, quam alij quidem Ithacam, alij verò Hirenen denominant, ſupplicante ne tantam impietatem perageret, & conceſſit, & ex his qua egerat vel acturus erat, pœnitentiam egit. Vnde rectè hanc diem Iudai Alexandria conſtituti, eo quòd apertè à Deo ſalutem promeruere, celebrare noſcuntur. Apion autem omnium calumniator, etiam propter bellum aduerſus Phyſconem geſtum, Iudaos accuſare praſumpſit, cum eos laudare debuerit. Is autem etiam vltima Cleopatra Regina Alexandrinorum

rum

rum meminit, veluti nobis improperans, quoniam circa nos fuit ingrata: & nō potius illam redarguere ſtuduit, cui nihil omnino iniuſtitiæ & malorum operum defuit: vel circa generis neceſſarios, vel circa maritos ſuos, qui etiam dilexerint eam, vel in communi contra Romanos omnes, & benefactores ſuos imperatores: quæ etiam ſororem Arſinoen occidit in templo, nihil ſibi nocentem. Peremit autem & fratrem inſidijs paternosq́; Deos, & ſepulcra progenitorum depopulata eſt. Percipiensq́; regnum à primo Cæſare, eius filio & ſucceſſori, rebellare præſumpſit. Antoniumq́; corrumpens amatorijs rebus, & patriæ inimicum fecit, & infidelem circa ſuos amicos inſtituit, alios quidem genere regali ſpolians, alios autem demens ad mala gerenda compellens. Sed quid oportet amplius dici, cum illum ipſum in nauali certamine relinquens, id eſt, maritum & parentem communium filiorum, tradere cum exercitu principatum, & ſe ſequi coëgit? Nouiſſimè verò Alexandria à Cæſare capta, ad hoc vſq; perducta eſt, vt ſaltem hinc ſperare ſe iudicaret, ſi poſſet ipſa manu ſua Iudæos perimere: eo quòd circa omnes crudelis & infidelis extaret. Putásne gloriandum nobis non eſſe, ſi quemadmodū dicit Apion, famis tempore Iudæis triticum non eſt menſa? Sed illa quidem pœnam ſubijt cōpetentem. Nos autem maximo Cæſare vtimur teſte auxilij, atque fidei quam circa eum contra Ægyptios geſſimus: necnon & ſenatu eiusq́; conſultis, & epiſtolis Cæſaris Auguſti, quibus noſtra merita comprobātur. Has literas Apionem oportebat inſpicere, & ſecundum genera examinare teſtimonia ſub Alexandro facta, & omnibus Ptolemæis, & quæ à ſenatu conſtituta ſunt, necnon & maximis Romanis imperatoribus. Si verò Germanicus frumenta cunctis in Alexandria cōmorantibus metiri non potuit, hoc indicium eſt ſterilitatis ac penuriæ frumentorum, non accuſatio Iudæorū. Quid enim ſentiant omnes imperatores de Iudæis in Alexandria commorantibus, palam eſt. nam adminiſtratio tritici nihilo magis ab eis, quàm ab alijs Alexandrinis tranſlata eſt. Maximam verò eis fidem olim à Regibus datam conſeruauere, id eſt, fluminis cuſtodiam, totiusq́; cuſtodiæ, nequaquam his rebus indignos eſſe iudicātes. Sed ſuper hoc: quomodo ergo, inquit, ſi ſunt ciues, eoſdem Deos, quos Alexādrini, non colunt? Cui reſpondeo. Quomodo etiam cum vos ſitis Ægyptij, inter alterutros prælio magno & ſine fœdere de religione contenditis? aut certè propterea non vos omnes dicimus Ægyptios, & neq; cōmuniter homines, quoniam beſtias aduerſantes naturæ colitis, multa diligentia nutrientes? cum genus vtiq; noſtrorum vnum atque idem eſſe videatur. Si autem in vobis Ægyptijs tanta differentia opinionum ſunt, quid miraris ſuper his, qui aliunde in Alexandriam aduenerunt, ſi legibus à principio conſtitutis, circa talia permanſere? Is autem ſeditionis cauſas nobis apponit: qui ſi cum veritate ob hoc accuſat Iudæos in Alexandria conſtitutos, cur omnes non culpare poſſit, eo quod noſcamur habere concordiam? Porrò etiam ſeditionis autores, quilibet inueniet Apionis ſimiles Alexandrinorum fuiſſe ciues. Donec enim Græci fuere & Macedones hanc ciuitatem habentes, nullam ſeditionem aduerſus nos geſſere, ſed antiquis ceſſere ſolennitatibus. Cum verò multitudo Ægyptiorum creuiſſet inter eos, propter confuſiones temporum, etiam hoc opus ſemper eſt additum. Noſtrum verò genus permanſit purum. Ipſi igitur moleſtiæ huius fuere principium, nequaquam populo Macedonicam habente conſtantiam, neque prudentiam Græcam: ſed cunctis ſcilicet vtentib. malis moribus Ægyptiorum, & an-

De Cleopatra vltima Alexandrinorū Regina, eiusq; ſceleribus.

Antonius Cleopatræ maritus.

Iudæi fidem eis olim à Regibus datam cōſeruauere.

Aegyptij beſtias naturæ repugnātes colunt.

Diſcordia Iudæorū & ciuium Alexandrinorum in religione.

Seditionis Alexandriæ cauſa.

Depulſio argumenti Apionis, Iudæos ſeditionis Alexandriæ cauſam extitiſſe.

& antiquas inimicitias aduerſum nos exercentibus. E diuerſo namq; factum eſt quod nobis improperare præſumunt. nam cum plurimi eorum non opportunè ius eius ciuitatis obtineant, peregrinos vocant eos qui hoc priuilegium ad omnes impetraſſe noſcuntur. Nam Ægyptijs neque Regum quiſquam videtur ius ciuitatis fuiſſe largitus: neque nunc quilibet imperatorum. Nos autem Alexander quidem introduxit, Reges autem auxere, Romani verò ſemper cuſtodire dignati ſunt. Itaque derogare nobis Apion voluit, quia imperatorum non ſtatuamus imagines, tanquam illis hoc ignorantibus, aut defenſione Apionis indigentibus: cum potius debuerit admirari magnanimitatem modeſtiamq; Romanorum, quoniam ſubiectos non cogunt patria iura tranſcendere: ſed ſuſcipiũt honores, ſicut dare offerentes pium atque legitimum eſt. Non enim honoribus gratiam habent, qui ex neceſſitate & violentia conferuntur. Græcis itaque & alijs quibuſdam, bonum eſſe creditur imagines inſtituere. Denique & patrum & vxorum filiorumq; figuras depingentes exultant, quidam verò etiam nihil ſibi competentium ſumunt imagines. alij verò & ſeruos diligentes, hoc faciunt. Quid ergo mirum eſt, ſi etiam principibus ac dominis hunc honorem præbere videantur? Porrò autem legiſlator, non quaſi prophetans Romanorum potentiam non honorandam; ſed tanquam cauſam neque Deo neque hominibus vtilem deſpiciens, & quoniam totius animati, multo magis Dei inanimati, probatur hoc inferius, interdixit imagines fabricare. alijs autem honoribus poſt Deũ colendos non prohibuit viros bonos, quibus nos & imperatores & populum Ro. dignitatibus ampliamus. Facimus autem pro eis continua ſacrificia: & non ſolum quotidianis diebus ex impenſa communi omnium Iudæorum talia celebramus: verum cum nullas alias hoſtias ex communi, neque pro filijs peragamus, ſolis imperatoribus hunc honorum præcipuum pariter exhibemus, quem hominum nulli perſoluimus. Hæc itaque communiter ſatisfactio poſita ſit aduerſus Apionem pro his quæ de Alexandria dicta ſunt. Admiror autem etiam eos, qui ei huiuſmodi fomitem præbuere, id eſt, Poſidonium & Apollonium Molonis: quoniam accuſant quidem nos, quare nos eoſdem Deos cum alijs non colimus: mentientes autem pariter, & de noſtro templo blaſphemias componentes incongruas, non ſe putant impiè agere: cum ſit valde turpiſſimum liberis, qualibet ratione mentiri, multo magis de templo apud cunctos homines nominato, tanta ſanctitate pollente. In hoc enim ſacrario Apion præſumpſit edicere, aſini caput collocaſſe Iudæos, & eum colere, ac dignum facere tanta religione: & hoc affirmat fuiſſe depalatum, dum Antiochus Epiphanes & exſpoliaſſet templum, & illud caput inueniſſet ex auro compoſitum multis pecunijs dignum. Ad hoc igitur primum quidem reſpondeo, quoniam Ægyptius vel ſi aliquid tale apud nos fuiſſet, nequaquam debuerat increpare, cum non ſit deterior aſinus furonibus & hircis & alijs, qui ſunt apud eos Dij. Deinde quomodo non intellexit, operibus increpatus de incredibili ſuo mendacio. Legibus namque ſemper vtimur ijſdem, in quibus ſine fine conſiſtimus. Et cum varij caſus noſtram ciuitatem, ſicut etiam aliorum vexauerint, & Theos ac Pompeius Magnus, ac Licinius Craſſus, & ad nouiſſimum Titus Cæſar, bello vincentes obtinuerint templum, nihil huiuſmodi illic inuenere: ſed puriſſimam pietatem, de qua nihil nobis eſt apud alios effabile. Quia verò Antiochus neque iuſtam fecit templi deprædationem, ſed egeſtate pecuniarum ad hoc acceſſit, cum non eſſet hoſtis, & ſocios inſuper nos ſuos

Romanorum erga Iudæos magnanimitas.

Iudæi prorſus nullas imagines ferunt.

Quomodo Imperatores & magiſtratus colendi.

Mendacij à Poſidonio & Apollonio in Iudæos conficti reiectio.

Reſponſio ad obiectionem de aſini capite.

ſuos & amicos aggreſſus eſt, nec aliquid dignum deriſione illic inuenit, multi & digni conſcriptores ſuper hoc quoque teſtantur: Polybius Megalopolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damaſcenus, Timagenes, & Caſtor chronographus, & Apollodorus: qui omnes dicunt pecunijs indigentem Antiochũ tranſgreſſum fœdera Judæorum, & ſpoliaſſe templum auro argentoq́, plenum. Hæc igitur Apion debuit reſpicere, niſi cor aſini ipſe potius habuiſſet, & impudentiam canis, qui ad ipſos aſſolet coli: neque enim extrinſecus alia ratiocinatione mentitus eſt. Nos itaque aſinis neque honorem neque poteſtatem aliquam damus, ſicut Ægyptij crocodilis & aſpidibus: quando eos qui ab iſtis mordentur, & à crocodilis rapiuntur, felices & Deo dignos arbitrantur. Sed ſunt apud nos aſini, quod apud alios ſapientes viros, onera ſibimet impoſita ſuſtinentes. Et ſi ad areas accedentes comedant, aut propoſita non adimpleant, multas valde plagas accipiunt, quippe operibus & ad agriculturam rebus neceſſarijs miniſtrantes. ſed aut omnium rudiſſimus fuit Apion *ad componendum verba fallacia, aut certè ex rebus initia ſumens, hæc implere non valuit, quando nulla poteſt contra nos blaſphemia prouenire. Alteram verò fabulam, derogatione noſtra plenam, de Græcis appoſuit: de quo hoc dicere ſat erit, quoniam qui de pietate loqui præſumunt, oportet eos non ignorare minus eſſe immundum per templa tranſire, quàm ſacerdotibus ſceleſta verba confingere. Iſti verò magis ſtuduere defendere ſacrilegum Regem, quàm iuſta & veracia de noſtris & de templo conſcribere. Volentes enim Antiocho gratificari & perfidiam ac ſacrilegium eius tegere, quo circa gentem noſtram eſt vſus propter egeſtatem pecuniarũ, detrahentes nobis etiam quæ in futuris eſſent, mentiti ſunt. Propheta verò aliorũ factus eſt* Apion, *& dixit Antiochum in templo inueniſſe lectum, & hominem in eo iacentem, & appoſitam ei menſulam maritimis terreniſq́, volatilium dapibus plenam, & quòd obſtupuiſſet his homo. Illum verò mox adoraſſe Regis ingreſſum, tanquam maximam ſibi opem præbituri: ac procidentem ad eius genua, extenſa dextera popoſciſſe libertatem: & iubente Rege vt conſideret, & diceret quis eſſet, vel cur ibidem habitaret, vel quæ eſſet cauſa ciborum eius, tunc hominem cum gemitu & lacrymis lamentabiliter ſuam narraſſe neceſſitatem. Ait, inquit, eſſe ſe Græcum: & dum peragraret prouinciam parandi victus cauſa, correptum ſe ſubito ab alienigenis hominibus, atq; deductum ad templum, & incluſum illic, & à nullo conſpici, ſed cuncta dapium apparatione ſaginari. Et primum quidem hæc ſibi inopinabilia beneficia viſa attuliſſe lætitiam: deinde ſuſpicionem, poſtea ſtuporem: poſtremum conſulentem à miniſtris ad ſe accedentibus audiſſe legem ineffabilem Iudæorum, pro qua nutriebatur: & hoc illos facere ſingulis annis quodam tempore conſtituto. Et comprehendere quidem Græcum peregrinum, eumq́, annuo tempore ſaginare, & deductum ad quandam ſyluam, occidere quidem eum hominem, eiuſq́, corpus ſacrificare ſecundum ſuas ſolennitates, & guſtare ex eius viſceribus, & iuſiurandum facere in immolatione Græci, vt inimicitias contra Græcos haberent: & tunc in quandam foueam reliqua hominis pereuntis abijcere. Deinde refert eum dixiſſe, paucos iam dies debitos ſibimet ſupereſſe, atque rogaſſe, vt reueritus Græcorum Deos, & ſuperans in ſuo ſanguine inſidias Iudæorum, de malis eum circunſtantibus liberaret. Huiuſmodi ergo fabula non tantum omni tragœdia pleniſſima eſt, ſed etiã crudeli*

Aſini apud Iudæos aliosq́; ſapientes viros qui dicantur.

Hiſtoriographi quidam perfidiam ac ſacrilegiũ Antiochi tegere conantur.

Iudæos quotãnis hominem Græcum immolare debere.

deli impudentia redundat. Non tamen à ſacrilegio priuat Antiochum, ſicut arbitrati ſunt, qui hæc ad illius gratiam cōſcripſere. Non enim præſumpſit aliquid tale, vt ad templum accederet: ſed ſic inuenit nō ſperans. Fuit ergo voluntatibus iniquis impius, & nihilominus ſine Deo, quicquid iuſsit mendacij ſuperfluitas, quam ex ipſa re cognoſcere valde facilimū eſt. Non enim circa ſolos Græcos diſcordia legū eſſe dignoſcitur, ſed maximè aduerſus Ægyptios & plurimos alios. Cuius enim regionis homines non contigit aliquando apud nos peregrinari? vt aduerſus ſolos Græcos renouata coniuratione per effuſionem ſanguinis ageremus: vel quomodo poſsibile eſt, vt ad has hoſtias omnes Iudæi colligerentur, & tantis millibus ad guſtandum viſcera illa ſufficerent, ſicut ait Apion? vel cur inuentum hominem quicunq; fuit (non enim ſuo nomine conſcripſit) aut quomodo eum in ſuam patriam Rex non cum pompa deduxit? dum poſſet hoc faciens, ipſe quidem putari pius, & Græcorum amator eximius, aſſumere vero cōtra Iudæorum odium auxilia magna cunctorum. Sed hæc relinquo: inſenſatos enim, non verbis, ſed operibus decet arguere. Sciunt igitur omnes, qui videre conſtructionem templi noſtri, qualis fuerit, & intranſgreſsibilem eius purificationis integritatem. Quatuor enim porticus habuit in circuitu, & harum ſingulæ propriam ſecundum legem habuere cuſtodiam. In exteriorem itaque ingredi licentia fuit omnibus etiam alienigenis: mulieres tantummodo menſtruatæ tranſire prohibebantur. In ſecundā verò porticum cuncti Iudæi ingrediebantur: eorūq; cōiuges cum eſſent ab omni pollutione mundæ. In tertiā, maſculi Iudæorū mundi exiſtentes atque purificati. In quartā autem ſacerdotes, ſtolis induti ſacerdotalibus. In adytum verò ſoli principes ſacerdotum, propria ſtola circumamicti. Tanta verò eſt circa omnia prouidentia pietatis, vt ſecundum quaſdam horas ſacerdotes ingredi conſtitutum ſit. Mane etenim aperto templo oportebat facientes traditas hoſtias introire: & meridie rurſus, dum clauderetur templum. deniq; ne vas quidem aliquod portari licet in templum, ſed erant in eo ſolummodo poſita, altare, menſa, thuribulum, candelabrum, quæ omnia & in lege conſcripta ſunt. Etenim nihil amplius neq; myſteriorum aliquorū ineffabilium agitur, neq; intus vlla epulatio adminiſtratur. Hæc enim quæ prædicta ſunt, habent totius populi teſtimonium manifeſtum, rationemq; geſtorum. Licet enim ſint tribus quatuor ſacerdotum, & harū tribuum ſingulæ habeant hominū plus quàm quinq; millia, fit tamē obſeruatio particulariter per dies certos: & his tranſactis, alij ſuccedentes ad ſacrificia veniunt: & congregati in templum mediante die à præcedentib. claues tēpli & ad numerū omnia vaſa percipiunt, nulla re quæ ad cibum aut potum attineat in templum delata. Talia nanq; etiam ad altaria offerre prohibitū eſt, præter illa quæ ad ſacrificia præparantur. Quid ergo Apionem dicimus, nihil horū examinantem, verba incredula protuliſſe? Sed turpe eſt, hiſtoriæ veram notitiam ſi proferre grammaticus non poſſit. Et ſciens templi noſtri pietatem, hanc quidem prætermiſit. Hominis autem Græci cōprehenſionem finxit, & pabulū ineffabile, & ciborū opulentiſsimā claritatem: & peruios ingredientes, vbi nec nobiliſsimos Iudæorum licet intrare, niſi fuerint ſacerdotes. Hæc ergo peſsima eſt impietas, atque mendacium ſpontaneum, ad eorum ſeductionem, qui noluerunt diſcutere veritatem. Per ea ſiquidem mala ineffabilia, quæ prædicta ſunt, nobis detrahere tentauere. Rurſumq; tanquam piiſsimus

Templi ac porticus deſcriptio.

Quæ in templo poſita fuerint.

Sacerdotum tribus quatuor, quarum ſingulæ plus quā quinque millia hominum habent.

mus deridet, adijciens fabula inania facta. Ait enim illum retuliſſe, dum bellum Judæi contra Jdumæos haberent longo quodã tempore, ex aliqua ciuitate Idumæorum qui in ea Apollinem colebat veniſſe ad Iudæos, cuius hominis nomen dicitur Zabidus: deinde eis promiſiſſe traditurum ſe eis Apollinem Deum Dorenſium: venturumq́; illum ad noſtrum templum, ſi omnes aſcenderent, & adducerent omnem multitudinem Iudæorum. Zabidum verò feciſſe quoddam machinamentum ligneum, & circumpoſuiſſe ſibi, & in eo tres ordines infixiſſe lucernarum, & ita ambulaſſe, vt procul ſtantibus appareret, quaſi ſtella per terram iter agens. Porrò Iudæos inopinabili viſione obſtupuiſſe, & longè conſtitutos tenuiſſe ſilentium. Zabidum verò multa quiete ad templum veniſſe, & aureum detraxiſſe aſini caput (ſic enim vrbane conſcribit) & rurſus Doram velociter aduenisſe. Igitur & nos dicere poſſumus, quia aſinum, hoc eſt ſemetipſum Apion grauat, & facit ſtultitia ſimul & mendacijs oneratum. Loca namq; quæ non ſunt, conſcribit: & ciuitates neſciens transfert. Jdumæa enim prouincia noſtræ confinis eſt, poſita iuxta Gazam, & nulla ciuitas huius Dora nuncupatur. In Phœnice verò iuxta montem Carmelum Dora ciuitas appellatur, in nullo concordans Apionis oblocutionibus. Quatuor enim dierum itinere procul eſt à Iudæa. Cur itaq; nos rurſus accuſat, eo quod non habeamus communes cum alijs Deos, ſi ſic facilè credidere patres noſtri ad ſe venturum Apollinem, & cum ſtellis eum ambulare ſuper terram putauere? Lucernam enim prius nunquam videre ſcilicet, qui tot & tanta concelebrant candelabra. Sed nec aliquis ei ambulanti per prouinciam ex tantis millibus obuiauit. Deſolatos etiam vicos cuſtodibus comperit, & hoc tempore belli. Cætera iam relinquo. Ianua verò templi altitudine quidem erant cubitorum LX, latitudine verò XX, omnes deauratæ, & penè auro puro confectæ. Has claudebant nõ minus quàm viri ducenti diebus ſingulis: & relinquere eas apertas, nefandũ nimis erat. facilè igitur eas lucernifer ille aperuiſſe creditur, qui ſolus etiam habuiſſe aſini caput æſtimabatur: quapropter dubium eſt, vtrum hoc caput Zabidus denuò reuocauit: an certè ſumens Apion, introduxit in templum, vt Antiochus inueniret, vt ſecundo Apioni aliquã mentiendi daret occaſionem. Mentitur autem & de iuramento, quod iuremus per Deũ factorem cœli & terræ & maris, nulli Iudæos fauturos alienigenæ, & maximè Græcis. Oportebat aũt mentientem abſolutè dicere, nulli fauturos alienigenæ, & magis Ægyptijs: ſic etenim ab initio poterant eius figmenta de iureiurãdo congruere, ſi ab Aegyptijs vtiq; patres noſtri nõ propter malignitatẽ ſuam, ſed propter calamitates expulſi ſunt. A Græcis autem plus locis quàm ſtudijs ſumus abiuncti, ita vt nulla inter nos & illos inimicitia & æmulationes eſſe noſcãtur. E diuerſo namq; multos eorũ ad noſtras leges contigit acceſſiſſe, quorum quidam permanſere, quidam verò perdurare non ferentes, denuò receſſere. Hoc tamen iuſiurandũ nunquam ſe quiſquã audiſſe meminit apud nos habitum, ſed ſolus Apion (vt videtur) audiuit. Ipſe namq; id compoſuit. Magna ergo admiratione eximia Apionis prudentia, vel ob hoc quod mox dicetur, digna eſt. Hoc enim eſſe affirmat indicium, quia neq; legibus iuſtis vtamur, nec Deum colamus vt conuenit, quod diuerſis gentibus ſeruiamus, & calamitates quaſdam circa ciuitatem ſuſtineamus, cum vtique principalis ciuitas Romanorum ſit, cuius ciues ſoli ab initio regnare atque non ſeruire conſueuerunt. Quis etenim ho-

Alia Apionis de Zabido fabula.

Dora Phœniciæ ciuitas, & non Idumææ.

Ianua templi.

Mendacij de iuramento depulſio.

Apion Iudæis ſeruitutem exprobrat.

rum magnanimitati valeat obſiſtere? Nullus etenim aliorum poteſt dicere ſermonem quem Apion locutus eſt, quando paucis contigit in principatu continuè præſidere, & nō rurſus alijs facta mutatione ſeruire. Plurimæ namq; gentes alijs obedire coactæ ſunt: ſoli autem Ægyptij, eo quod refugiant (ſicut aiunt) in eorū prouinciam Dij, atq; ſaluentur migrantes in effigies beſtiarum, honorem præcipuum inuenerunt, vt nulli famularentur horum qui Aſiam Europamq; tenuere: qui ſcilicet vnam diem ex æuo totius ſeculi non habuere libertatem, neq; apud indigenas dominos, neque apud externos. Nam quemadmodum eis vſi ſint Perſæ, non ſemel ſolummodo, ſed frequenter vaſtantes vrbes, templa euertentes, putatos apud eos interficientes Deos, improperare non ſtudeo. Non enim conuenit ſtultitiam nos indocti Apionis imitari: qui neque caſus Athenienſium, neque Lacedæmoniorum animo ſuo concepit, quorum hos quidem fortiſsimos, illos religioſiſsimos, omnes affirmant. Taceo Reges pietate celebres, inter quos Crœſum, quàm diuerſis vitæ ſunt calamitatibus ſauciati. Taceo incenſam Athenienſium arcem, templum Epheſinum & Delphicum, aliaq́; multa: hic nemo calamitatem paſsis, ſed potius inferentibus intulit improperia. Nouus autem accuſator noſtrorum Apion inuentus eſt, malorum ſuorum apud Ægyptum geſtorū prorſus oblitus. Sed Seſoſtris eum, quem refert fabula Regem fuiſſe Ægypti, vt creditur, excæcauit. Veruntamen poſſumus & nos dicere noſtros Reges Dauid & Solomonem, qui multas ſubdidere gentes. Sed de his modo ſuperſedendum eſt: quæ verò cunctis nota ſunt, Apion modis omnibus ignorauit: quoniam Perſis, & poſt illos principibus Aſiæ Macedonibus, Aegyptij quidem ſeruiere, nihil differentes à famulis. Nos autem liberi conſiſtentes, etiam ciuitatum in circuitu poſitarum tenuimus principatum, annis viginti & centum, vſque ad Pompeium Magnum. Et dum vniuerſi Reges ſunt expugnati à Romanis, omnium ſoli propter fidem ſuam maiores noſtri & ſocij & amici fuère. Sed viros mirabiles non præbuimus, velut quarundam artium inuentores, & ſapientia præcellentes: & inter hos enumerat Socratem, & Zenonem, & Cleanthem, & alios huiuſmodi. Deinde quod potius eſt mirandum, ſemetipſum his adiecit, & beatificat Alexandriam, quia ciuem talem habere meruit, quod rite facit. Oportebat enim vt ipſe ſui teſtis exiſteret, qui alijs omnibus ſic importunus & callidus eſſe videbatur, & vita verboq́; corruptus. Quapropter rectè quilibet Alexandriæ condolebit, ſi ſuper iſto aliquid magni ſapuerit. De viris autem qui fuere apud nos titulo nullo laudis inferiores, ſciunt qui voluerint noſtræ antiquitatis libris incumbere. Reliqua verò quæ in accuſatione conſcriptæ ſunt, dignum erat fortè ſine ſatiſfactione relinquere, vt ipſe ſui potius & aliorum Aegyptiorum accuſator extaret. Queritur enim eo quod animalia cōſueta ſacrificemus, & nō veſcamur carnib. ſuillis: ſed & circunciſionē genitaliū vehementer irridet. De noſtrorū quidē animaliū peremptione, cōmunio nobis eſt cū alijs hominib. vniuerſis. Apion aūt ſacrificantes nos redarguens, indicat ſemetipſum genere eſſe Aegyptium. Non enim Græcus ſi eſſet aut Macedo, hoc moleſtè ferret. Iſti enim vouent ſacrificare hecatombas ſuis Dijs, & Sacerdotibus vtuntur ad epulas. Quæ cum ita ſint, non propterea contigit mundum animalibus deſolari, quod Apion expauit. Qui tamen ſi ſolennitates Aegyptiorum ſequerentur, mundus deſertus quidem eſſet hominibus

Dauidis & Solomonis potentia.

Apion ſeipſum laudat & magnificat.

Cur Iudæi animalia conſueta ſacrificent, nec carnibus ſuillis veſcantur.

hominibus,ferociſsimis autem beſtijs impleretur: quas iſti iudicantes Deos, diligenter enutriunt, quòd ſi quis eum conſuleret, quos putaret omnium Ægyptiorum eſſe ſapientes atque Deicolas, ſacerdotes ſine dubio fateretur. Hæc enim duo dicunt ſibimet ab initio à Regibus eſſe præcepta, vt Deos colant, & ſapientiam diligant: quod illi facere præcipuè iudicantur: qui tamen & circunciduntur omnes, & à porcinis abſtinent carnibus. Sed neque vllus alter Ægyptiorum cum eis Dijs ſacrificare dignoſcitur. Cæcus igitur fuit Apion quando pro Ægyptijs noſtras detractiones componens, illos videtur potius accuſare: qui non ſolùm vtuntur ſolennitatibus, quas in nobis culpat iſte: ſed etiam alios circuncidi docēt, ſicuti dixit Herodotus. Vnde rectè mihi videtur Apion, propter patriæ ſuæ leges pœnas dediſſe blaſphemiæ. Etenim neceſſario circumciſo circa genitalia vulnera ei facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene ſapientes in legibus proprijs circa pietatem integrè permanere, & aliorum minimè carpere. Iſte verò ſuas quidem leges effugit, de noſtris verò mentitus eſt. Hic itaque terminus vitæ fuit Apionis. Sed & noſter hic iam finem liber accipiet. Quoniam verò & Apollonius Molon, & Lyſimachus, & alij quidam, tàm per ignorantiam quàm per inſaniam de legiſlatore noſtro Moſe, & legibus verba protulere, nec iuſta nec vera: dum ille quidem velut Mago atque fallaci derogant, leges autem malitiæ apud nos nulliusq; virtutis affirmant eſſe doctrices, volo breuiter & de omni conuerſatione noſtra, & de particulari (ſicuti potero) proferre ſermonem. Reor enim fore manifeſtum, quia & ad pietatem & ad conuictum vniuerſalemq; humanitatem, inſuper ad iuſtitiam laborumq; tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges poſitas habeamus. Rogo tamen lecturos, vt non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim propoſui laudes conſcribere noſtrorum: ſed aduerſus eos, qui nos plurimum & fallaciter accuſarunt, ſatisfactionem hanc puto eſſe iuſtiſsimam. Proinde accuſationem Apollonius non continuè, ſicut Apion, inſtituit, ſed diſperſim. Quippe qui aliquando quidem nos ſine Deo & hominibus odioſos appellat, aliquando verò formidinem nobis improperat: & è diuerſo, rurſus aliquando de audacia gentis noſtræ queritur. Dicit autem etiam ſtultiores Barbaris: & propterea nullum inuentum nos ſolos vitæ vtile reperiſſe. Hæc autem omnia manifeſtè redarguuntur, dum vniuerſa, contra quam ab eo ſunt dicta monſtrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate geſta. Si verò coactus fuero facere mentionem legum contrariarū apud alios conſtitutarum, in culpa illi ſunt, qui noſtras ſolennitates tanquam peiores cum aliorum conferunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neq; quia nō eas habeamus leges, quarum ego capita & ſummas ad redarguendum poſiturus ſum: neq; quia non præcipuè in legibus proprijs perduramus. Paulo ergo altius exorſus, volo primū dicere, quod eis qui ſine lege & ordine viuunt, hi qui ordinis & communium legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, rectè manſuetudine atque virtute præſtare dicendi ſunt. Denique conantur ſinguli eorum geſta ſua ad antiquitatem referre, vt non imitatores aliorum videantur exiſtere, ſed ipſi potius alijs legitimè viuendi duces fuiſſe. His igitur hunc in modum ſe habentibus, virtus legiſlatoris eſt meliora conſiderare: & his qui vſuri ſunt legibus, quas potuerit,

Aegyptiorum ſacerdotes circumciduntur, & à porcinis carnibus abſtinent,

Mors Apionis.

Moſis contra Apollonium & Lyſimachū defenſio.

In quibus Apollonius Iudæos accuſat.

Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atq; virtute præſtant.

hominibus, ferociſsimis autem beſtijs impleretur: quas iſti iudicantes Deos, diligenter enutriunt, quòd ſi quis eum conſuleret, quos putaret omnium Ægyptiorum eſſe ſapientes atque Deicolas, ſacerdotes ſine dubio fateretur. Hæc enim duo dicunt ſibimet ab initio à Regibus eſſe præcepta, vt Deos colant, & ſapientiam diligant: quod illi facere præcipuè iudicantur: qui tamen & circunciduntur omnes, & à porcinis abſtinent carnibus. Sed neque vllus alter Ægyptiorum cum eis Dijs ſacrificare dignoſcitur.

Aegyptiorum ſacerdotes circumciduntur, & à porcinis carnibus abſtinent,

Cæcus igitur fuit Apion quando pro Ægyptijs noſtras detractiones componens, illos videtur potius accuſare: qui non ſolùm vtuntur ſolennitatibus, quas in nobis culpat iſte: ſed etiam alios circuncidi docēt, ſicuti dixit Herodotus. Unde rectè mihi videtur Apion, propter patriæ ſuæ leges pœnas dediſſe blaſphemiæ. Etenim neceſſario circumciſo circa genitalia vulnera et facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus expirauit. Oportet enim bene ſapientes in legibus proprijs circa pietatem integrè permanere, & aliorum minimè carpere. Iſte verò ſuas quidem leges effugit, de noſtris verò mentitus eſt. Hic itaque terminus vitæ fuit Apionis. Sed & noſter hic iam finem liber accipiet.

Mors Apionis.

Moſis contra Apollonium & Lyſimachū defenſio.

Quoniam verò & Apollonius Molon, & Lyſimachus, & alij quidam, tàm per ignorantiam quàm per inſaniam de legiſlatore noſtro Moſe, & legibus verba protulere, nec iuſta nec vera: dum ille quidem velut Mago atque fallaci derogant, leges autem malitiæ apud nos nulliusq́ virtutis affirmant eſſe doctrices, volo breuiter & de omni conuerſatione noſtra, & de particulari (ſicuti potero) proferre ſermonem. Reor enim fore manifeſtum, quia & ad pietatem & ad conuictum vniuerſalemq́ humanitatem, inſuper ad iuſtitiam laborumq́ tolerantiam, & ad contemptum mortis optimas leges poſitas habeamus. Rogo tamen lecturos, vt non cum inuidia exequantur huius operis lectionem. Non enim propoſui laudes conſcribere noſtrorum: ſed aduerſus eos, qui nos plurimum & fallaciter accuſarunt, ſatisfactionem hanc puto eſſe iuſtiſsimam. Proinde accuſationem Apollonius non continuè, ſicut Apion, inſtituit, ſed diſperſim.

In quibus Apollonius Iudæos accuſat.

Quippe qui aliquando quidem nos ſine Deo & hominibus odioſos appellat, aliquando verò formidinem nobis improperat: & è diuerſo, rurſus aliquando de audacia gentis noſtræ queritur. Dicit autem etiam ſtultiores Barbaris: & propterea nullum inuentum nos ſolos vitæ vtile reperiſſe. Hæc autem omnia manifeſtè redarguuntur, dum vniuerſa, contra quam ab eo ſunt dicta monſtrantur, & legibus imperata, & à nobis cum omni integritate geſta. Si verò coactus fuero facere mentionem legum contrariarū apud alios conſtitutarum, in culpa illi ſunt, qui noſtras ſolennitates tanquam peiores cum aliorum conferunt. Quibus neutrum puto remanere quod dicant: neq́ quia nō eas habeamus leges, quarum ego capita & ſummas ad redarguendum poſiturus ſum: neq́ quia non præcipuè in legibus proprijs perduramus. Paulo ergo altius exorſus, volo primū dicere, quod eis qui ſine lege & ordine viuunt, hi qui ordinis & communium legum amatores extiterunt, & primi hoc inchoauerunt, rectè manſuetudine atque virtute præſtare dicendi ſunt.

Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atq. virtute præſtant.

Denique conantur ſinguli eorum geſta ſua ad antiquitatem referre, vt non imitatores aliorum videantur exiſtere, ſed ipſi potius alijs legitimè viuendi duces fuiſſe. His igitur hunc in modum ſe habentibus, virtus legiſlatoris eſt meliora conſiderare: & his qui vſuri ſunt legibus, quas potuerit,

ſatisfacere, quia recta ſunt. Populi verò eſt, vt in omnibus quæ conſtituta ſunt, perduret: & neque felicitate procedente, neque calamitatibus aliquid horum immutet. Dico igitur noſtrum legislatorem, quoſlibet qui memorantur legiſlatores antiquitate præcedere. Lycurgus enim & Solon, & Zaleucus Locrenſis, & omnes qui apud Græcos mirabiles ſunt, nouelli atque recentes, q.tantum ad illum comparati, eſſe noſcuntur: quando nec ipſum nomen legis fuiſſe olim apud Græcos agnoſcitur. Teſtis Homerus eſt, qui nuſquam in opere ſuo hoc vſus eſt nomine. Non enim ſecundum legem, ſed indiffinitis ſententijs, & Regum præceptionibus, populus regebatur. Vnde etiam multo tempore permanſere, tantum moribus vtentes, & non ſcripto, & multa horum ſemper ſecundum euentum caſuum permittentes. Noſter verò legiſlator antiquus exiſtens (hoc etenim vndique manifeſtum eſt, etiam apud eos clarum, qui ſemper contra nos loquuntur) & ſemetipſum præbuit optimum principem populorum conſultoremq́, & inſtructionem totius legis vita conſtringens, eis ſuaſit hanc libenter excipere, & firmiſsimè inclyta ſcientia cuſtodire. Primum autem eius magnitudinis opera videamus. Ille namque progenitorum noſtrorum relinquentium Aegyptum, & ad terram propriam remeantium, multa millia ſumens, ex plurimis & impoſsibilibus rebus cautiſsimè liberauit: nam & inaquoſam eos & multum arenoſam oportebat tranſire viam, bellaq́ deuincere: & filios ac vxores, prædamq́ bello ſeruare: in quibus dux egregius & conſiliarius ſapientiſsimus, & tutor veraciſsimus fuit vniuerſorum. Omnem ſiquidem multitudinem à ſemetipſo pendere fecit, & cum omnia quæ vellet perſuadere poſſet, in nullo horum vindicauit ſibimet poteſtatem: ſed in quo maximè tempore poteſtatem ſibimet arrogant & tyrannidem præſules rerum, & populum frequenter plurima iniquitate viuere conſuefaciunt, in hac ille potentia conſtitutus, è diuerſo magis iudicauit agendum piè, & plurimam exhibere alijs æquitatem, ipſe virtutem præcipuam ſe credens cunctis oſtendere, & ſalutem firmiſsimam præbere ſequacibus bona voluntate. Et maximis actibus in ſingulis caſibus vſus eſt. Quapropter rectè iudicabat, ducem atque conſultorem ſe Deum habere: & primitus ſibimet ſatisfaciens, quia ſecundum illius voluntatem vniuerſa gereret atque tractaret, credidit modis omnibus oportere, vt etiam apud plebem hæc opinio permaneret. Nam qui Deum reſpicere ſuam vitam credunt, delinquere non præſumunt. Huiuſmodi quidem noſter legiſlator fuit, non Magus, non fallax, ſicut derogatores iniuſtè pronunciant: ſed quales apud Græcos gloriantur fuiſſe Minoem & poſt eum legiſlatores alios. Namq; quidã eorum leges poſitas à Ioue dicebant: alij verò eas in Apollinem & vaticinium Delphicum referebant, ſiue pro veritate hoc credentes, ſeu facile perſuadendum iudicantes populo. Qui verò præcipuas leges inſtituerint, vel qui iuſtiſsimè de Dei fide cognouerint, licet hoc ex ipſis legibus facta comparatione conſpicere. Iam enim de ipſis tempus eſt diſputandi. Igitur infinitæ quidem particulatim gentium atque legum apud cunctos homines differentiæ ſunt. Alij ſiquidem monarchis, alij verò populum poteſtatem Reipublicæ commiſere. Noſter verò legiſlator nihil horum intendens, veluti ſi quis hoc dicendo menſuram tranſcendat verbi, diuinam Rempub. declarauit: Deo principaliter conuerſationem noſtram atque poteſtatem excellenter aſsignans, & ſatisfaciens eum cunctos inſpicere, tanquam cauſam bonorum omnium vniuerſis

Moſes quoslibet legislatores antiquitate præcedit.

Νόμος, Lex, hoc vocabulum nuſquam apud Homerum reperitur.

Moſis vita.

Moſes ducem atque conſultorem Deum habet.

Origo Legum apud Græcos.

uerſis hominibus exiſtentem: & quæcunq; contingit eos in anguſtijs ſupplicaſſe, illius non latuiſſe voluntatem, neque quicquam eorum quæ geſſere, vel ſi quid aliquis apud ſemetipſum potuit cogitare. Unum verò eum eſſe monſtrauit, & ingenitum, immutabilem per tempus, æternum, & omni ſpecie mortali pulchritudine differentem, & ipſum nobis notum: qualis autem ſit ſecundum ſubſtantiam, prorſus ignotum. Hæc itaque de Deo ſapuerunt prudentiſsimi Græcorum: qui quidem quòd eruditi ſint, illo vtique ſciendi præbente principia, nunc dicere prætermitto: quòd autem hæc optima & congrua Dei naturæ atque magnificentiæ ſint, valde teſtantur. Pythagoras enim, & Anaxagoras, & Plato, & poſt illos philoſophi Stoici, & penè cuncti, videntur de diuina ſapuiſſe natura. Sed hi quidem ad breue philoſophantes, populo ſuperſtitionum opinionibus iam præoccupato veritatem dogmatis proferre timuere. Noſter verò legiſlator opera præbens conſona verbis ſuis, non ſolùm his qui cum eo erant ſatisfecit, ſed etiam qui ex illis ſemper erant naſcituri, hoc immutabiliter inſpirauit, & cauſam legiſlationis ad vtilitatis modum ſemper adduxit. Non enim partem virtutis Dei culturam dixit, ſed huius partes alias eſſe perſpexit atque conſtituit: hoc eſt fortitudinem, iuſtitiam, & mutuam in omnibus ciuium concordiam. Cuncta namque actiones, & ſtudia, vniuerſiq; ſermones, ad diuinam referuntur per omnia pietatem. Non enim hoc inexaminatum aut infinitum vlterius dereliquit. Duo ſiquidem ſunt totius diſciplinæ & moralis inſtitutionis modi, quorum vnus quidem ſermone doctor eſt, alter verò exercitatione morum: quæ cum ita ſint, alij quidem legislatores ſentiendo ſunt diſcreti, & alterum horum modum ſibi placitum aſſumentes, alterum reliquerunt. Sicuti Lacedæmonij quidem & Cretenſes moribus erudiebantur, non verbis: Athenienſes verò, & penè omnes alij Græci, quæ quidem oportet agi præcipiebant ſuis legibus: aſſueſcere verò ad hæc operibus, minimè valuere. Noſter autem legiſlator hæc ambo multa diligentia coaptauit. Nam nec exercitationes morum omiſit non traditas, neque leges ſermone reliquit incomptas. Sed mox à primo inchoans cibo, & vnicuique diæta conueniente, nihil neque minimarum eſcarum ſub poteſtate voluntatis vtentium dereliquit. Sed & de cibis quibus conuenit abſtineri, & qui ſumendi ſunt, vel quæ diæta communis eſſe videatur, necnon & de operibus labore ſimul & requie, terminum atque regulam poſuit legem: quatenus veluti ſub patre atque domino viuentes, neque volentes quicquam neque per ignorantiam delinquamus. Non enim ignorantibus pœnam poſuit, ſed optimam & neceſſariam correptionem monſtrauit legem. Quapropter non ſemel audire, nec ſecundo vel ſæpius: ſed in vnaquaque ſeptimana, alia opera relinquentes, ad legis auditionem congregari præcepit vniuerſos, eamq; perfectè condiſcere, quod ſcilicet omnes legiſlatores reliquiſſe noſcuntur. Et in tantum plurimi hominum abſunt, vt ſecundum proprias leges viuant, vt penè eas ignorent. Et cum peccauerint, tunc agnoſcunt ab alijs, quam legem probantur eſſe præuaricati. Sed etiam viri maxima cum gloria & principalia gubernantes, profitentur ignorationem. Doctos namque ſibi faciunt aſsidere ad diſpenſationem rerum, & peritiam legum habentes. Noſtrorum vero quemlibet ſi quis leges interroget, facilius quàm nomen ſuum recitat. Uniuerſas quidem mox à primo ſenſu eas diſcentes, in animo

Quid Græcorum prudentiſſimi de Deo ſapuerunt.

Moſis & aliorum legiſlatorum comparatio.

Duo totius diſciplinæ & moralis inſtitutionis modi.

Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit.

velut

velut inſcriptas habemus. Et rarius quidem quilibet tranſgreditur: impoßibile autem eſt ſupplicium deuitare peccantem. Hoc itaq; primum omnium mirabilem conſonantiam nobis inſtituit. nam vnam quidem habere & eandem de Deo ſectam, vita verò ac moribus differre nihil ab inuicem, optimam moribus hominum poteſt celebrare concordiam. Apud nos etenim ſolos, neque de Deo quilibet ſermones audiet alterutris aduerſarios, ſicut multa ſimilia apud illos fieri comprobantur: cum non ſolùm à vulgaribus quod viſum fuerit vnicuique profertur, ſed etiam apud quoſdam philoſophorum hoc crebrò præſumitur: quando alij quidem totam Dei naturam ſermonibus perimere tentauere, alij verò eius prouidentiam ab hominibus abſtulere: neque in ſtudijs vitæ differentia vlla conſpicitur, ſed communia quidem opera omnium apud nos exiſtunt: vnus verò de Deo ſermo concors eſt, aſſerens illum cuncta reſpicere. Sed etiam de ipſius vitæ ſtudijs, & quoniam oportet omnia alia ad terminum diuinæ pietatis adduci, à mulieribus noſtris & à ſeruis quilibet audient. Pro qua re illatas nobis calumnias à quibuſdam, cur nō exhibeamus viros inuentores nouorum operum ſeu verborum, contigit oriri. Alij ſiquidem in nulla re paterna perdurare optimum eſſe putant, & præcipuè tranſgreſſoribus ſapientiæ robur aßignant. Nos autem è diuerſo, vnam eſſe prudentiam atque virtutem exiſtimamus, nihil penitus vel facere vel cogitare contrarium his quæ antiquitus ſancita noſcuntur: quod ſcilicet indicium legis eſt optimo fœdere conſtitutæ. nam ea quæ nunc non habent modum, experimento ſæpè corrupta redarguuntur. Apud nos autem, qui credimus ab initio poſitam legem diuina voluntate, nihil aliud pium eſt, quam hanc ſub integritate reſeruare. Quis etenim eius quicquam mouere poteſt, aut quid melius adinuenit? vel quis ab alijs tanquam præcellentius ad ſtatum Reipub. noſtræ aliquid transferre poteſt? aut quæ poterit eſſe melior atque iuſtior, quàm ea quæ Deum quidem principem omnium eſſe confirmat: ſacerdotibus autem in communi quidem res præcipuas diſpenſare permittit: ſummo verò Pontifici aliorum ſacerdotum Principatum competenter iniungit? quos vtique non diuitijs, neq; alijs quibuſdam ſpontaneis auiditatibus præcellentes legiſlator ad culmen huius honoris inſtituit. Sed quicunque ſapientia vel temperantia alijs præſtare noſcuntur, eis præcipuè culturam diuinæ placationis iniunxit. Apud hos igitur, & legis & aliorum ſtudiorum integra diligentia cuſtoditur. Contemplatores etenim omnium, atque iudices contemptionum, & punitores culpabilium ſacerdotum eſſe decreti ſunt. Quis ergo principatus, quod regnum erit hoc ſanctius, vel qui honor Deo potius cooptabitur, cum omnis quidem populus ſit præparatus ad pietatem, ſumma verò diligentia ſacerdotibus ſit indicta, & velut quadam feſtiuitas gubernetur vniuerſa Reſpub? Cum enim myſteria ſua numero paucorum dierum alienigenæ cuſtodire nequeant, ea videlicet ſacrificia nominantes, nos cum multa delectatione, & incommutabili voluntate ſolennitatis opus per omne ſeruamus æuum. Quæ igitur ſunt præcepta vel interdicta ſimplicia, ſiue nota dicamus. Primum quidem de Deo eſt, dicens: Deus habet omnia, perfectus, beatißimus, ipſe ſibi cunctiſq; ſufficiens, principium & medium & terminus: inter omnia operibus quidem & muneribus clarus, & omni re manifeſtior: forma verò & magnitudine nobis inenarrabilis. Omnis nanque materies comparata ad huius imaginem, licet ſit precioſa, tamen pro nullo eſt: cunctaq;

Conſonantia Iudæorum in religione & vita.

Qui homines ad ſacerdotium electi.

De Deo & Prouidentia diuina.

cunctaq́; ars ad illius imitationis inuentum, extra artem eſſe cognoſcitur: nihil ſimile neq; videmus neq; poſſumus ſuſpicari, neq; conijcere. Sanctus eſt: videmus eius opera, lumen, cœlum, terram, ſolem, lunam, flumina, mare, animalium nationes, prouentus fructuum: hæc Deus fecit, non manibus, neque laboribus, neque quibuſdam indiguit ſibi cooperantibus: ſed ipſo vidente bona repentè facta ſunt. Hunc homines conuenit vniuerſos ſequi, eumq́; placare exercitatione virtutis. Modus enim diuinæ placationis iſte ſanctiſſimus eſt. Vnum templum vnius Dei, commune omnium communis Dei cunctorum. Gratum namque ſemper eſt omne quod ſimile eſt. Hunc placant quidem ſacerdotes ſemper præcedit verò iſtos primus ſecundum genus: qui antè alios ſacerdotes ſacrificabit Deo. cuſtodiet leges, de dubijs iudicabit, & puniet lege conuictos. Huic quiſquis non obedit, ſupplicio ſubiacebit, tanquam qui in ipſum Deum impiè geſſerit. Hoſtias immolat, non ad crapulam, noſtram vel ebrietatem attinentes. hæc enim non placent Deo: quæ res occaſio potius iniuriarum ſimul & expenſarum eſt. Deus enim temperatos, ordinatosq́;, & boni generis diligit: & vt præcipuè ſacrificantes caſtè viuamus. In ſacrificijs autem pro communi ſalute primum oportet orare, deinde ſingulos pro ſemetipſis, quoniam omnes ſocij ſumus. Et qui hoc conſortium ſuæ vitæ præponit, maximè Deo gratus eſt. Supplicatio verò fit ad Deum votis ac precibus, non vt bona præſtet: hæc enim ipſe ſponte contulit vniuerſis, & in medio depoſuit: ſed vt hæc ſuſcipere valeamus, ſuſcipientesq́; ſeruemus. Purificationes quoque in ſacrificijs lex decreuit, à cubili, à lecto, à congreſſu vxorio, & alia multa, quæ conſcribere longiſſimum eſt. Huiuſmodi ergo de Deo, & eius placatione ſermo eſt, ipſe autem ſimul etiam lex eſt. Quid autem de nuptijs? Solam nouit lex permixtionem naturalem cum coniuge, ſi tamen filiorum cauſa procreandorum agatur. Maſculorum verò cum maſculis iudicauit inimicas: & tentantes talia morte decreuit dignos. Nubere verò iubet, non reſpicientes ad dotem, neque violenter arripere, ſed neque dolo vel fallacia ſuadere. Diſpenſationem verò potius fieri per eum, cuius noſcitur eſſe poteſtatis, & per cogitationem opportunam. Mulier autem inferior, inquit, eſt viro per omnia. Obedit igitur non ad iniuriam, ſed vt ſit ſub regimine conſtituta. Deus enim viro poteſtatem dedit. Cum hac ergo coire decet maritum ſolummodò. alterius verò experientiam habere nequiſſimum. Si quis autem hoc egerit, declinatio nulla mortis: neque ſi fecerit vim virgini alteri deſponſatæ: neque ſi ſuaſerit nuptæ, aut filios nutrienti. quæ omnia lex præcepit. vniuerſis autem mulieribus interdixit, vel celare quod natum eſt, vel alia machinatione corrumpere filios. Infanticida enim eſſet animas demoliens, & genus imminuens. Igitur ſi quis ad concubitum, corruptionemq́; tranſierit, immundus eſt. Oportet autem etiam poſt legalem commixtionem viri, mulieres lauari. Hoc enim partem animæ polluere iudicauit: inflata namque corporibus vulneratur. Dumq́; hoc fit, aquam propter purificationis cauſam talibus imperauit. Sed neq; in filiorum natiuitatibus conceſſit epulationes aggregari, & fieri occaſiones ebrietatis: ſed temperatum eſſe repentè principium. Iuſſitq́; literis erudiri propter leges, & noſſe progenitorum actiones, vt actus imitentur: & cum legibus educati, neque tranſgrediantur, neque cogitationem ignorationis habere iudicentur. Proſpexit autem etiam

Opera Dei.

Hoſtiæ veteris teſtamenti.

Purificationis in ſacrificijs.

De nuptijs.

Pœna vim inferentis virgini.

Purificationis corporum.

De funeribus mortuorum.

funeribus mortuorum, vt neque ſumptuoſa ad ſepeliendum celebrentur exequiæ, neque inſignium fabrica ſepulcrorum. ſed neceſſaria quidem circa elationem funeris imperauit domeſticos adimplere: omnibus autem viuentibus legitimum eſſe conſtituit, vt aliquo moriente & concurrant, & gemitus lamentationis effundant. Purificari autem iubet etiam domeſticos funere celebrato: vt longe procul ſint, quaſi videantur mundi eſſe. Cum autem aliquis fecerit homicidium vel ſpontè vel inuitus, ne horum quidem pœnam tacuit. Parentum

Honor parentum.

honorem poſt Deum eſſe conſtituit: & qui non repenſat eorum gratia, ſed in qualibet parte contriſtat, præcepit eſſe lapidandum. Iubet etiam ſenioribus honorem iuuenes exhibere, quoniam cunctis ſenior Deus eſt. Nihil permittit celandum apud amicos: non enim amicitiæ ſunt apud Deum, cui omnia non creduntur. & licet aliquæ inimicitiæ proueniant, prodi tamen arcana prohibuit. Si quis autem arbiter munus acceperit, morte mulctatur, deſpiciens quod iuſtum

Contra furtum & vſuras.

eſt, & auxilium reis offerens. Quod quiſquam non poſuit non auferat, & aliena non tangat. mutuans non accipiat vſuras. Hæc, & his multa ſimilia, communionem continent noſtrorum inter alterutros. Quomodo autem etiam de domeſtica cura circa alienigenas habenda docuerit legislator, referri dignum eſt. videbitur enim omnibus optimè proſpexiſſe eum, illo ita ſentiente, neque propria corrumpamus, neque participari rebus noſtris volentibus inuideamus. Quicunque enim volunt ſub noſtra conuerſari lege, accedentes ad eam cum munificentia ſuſcipit, non genere ſolummodò, ſed etiam voluntate vitæ putans eſſe conſortium. Eos autem qui obiter adueniunt, miſceri ſolennitatibus noluit, alia tamen exhibenda conſtituit. Idem omnibus præbendum, ignem, aquam, cibum: iter oſtendere, non ſpernere aliquem inſepultum. Mitiſſimè etiam circa hoſtes

Circa hoſtes quomodo agendum.

quæ ſunt agenda ſanciuit, vt neque terra eorum exuratur, neque arbores fertiles incidantur. Sed etiam ſpoliari eos qui in bello cecidere, interdixit: & captiuis proſpexit, quatenus eorum amoueatur iniuria, & maximè fœminarum. Sic autem eximiè nos manſuetudinem atque clementiam ſtuduit edocere, vt etiam de animalibus irrationalibus non taceret: ſed horum tantummodò vtilitatem legitimam concedens, ab omni nos alia cauſa prohibuit. Quæcunque enim veluti domeſtica oriuntur in ædibus, hæc interdixit occidi: ſed neque parentes denique præcipit vna cum pullis auferri. Et licet hoſtilia ſint animalia laborum ſocia, eis tamen parcendum eſſe ſanciuit. Sic vndique ea quæ ad manſuetudinem pertinent obſeruauit: doctrinalibus quidem, ſicuti prædictum eſt, legibus vtens, & alias rurſus contra tranſgreſſores cauſa punitionis ſine excuſatione deſigens. Mulcta namque in plurimis cauſis tranſgredientium, mors eſt.

Repetitio præceptorum legis.

Si adulterium commiſerit aliquis, ſi vim puellæ fecerit: ſi maſculi turpe tentamentum præſumpſerit, aut patiatur ſuſtinere tentatus. Similiter autem eſt lex ineuitabilis & in ſeruis, ſed etiam de menſuris, vel ſi quis de ponderibus dolum fuerit operatus, & de iniuſta venditione: ac fraude ſi quis vel detraxerit alienam rem, aut quod non poſuit abſtulerit, cohibendi hi ſunt vindicta, non quali apud alios, ſed valde maiori. de iniuria verò parentum, vel impietate quæ ſit in Deũ, ſi vel tentet hoc aliquis, mox peribit. At his qui ſecundũ legẽ vniuerſa faciunt,

Præmium obedientium legi.

præmiũ tribuitur non aurũ, non argentũ, neq; corona lapillis diſtincta: ſed vnuſquiſq; teſtẽ habens conſcientiã ſuam, valde proficit, legiſlatore prophetante,

& Deo

& Deo fidem condonante firmiſſimam his qui ſeruant leges: & licet pro his mori contingat, concurrunt tamen alacres ad occaſum, ſperantes fore vt vita melior ex mutatione conferatur. Pigeret itaque nunc hoc me conſcribere, niſi opera eſſent omnibus manifeſta: quoniam ſæpenumerò multi noſtrorum progenitorum, ne vel ſermonem ſolummodò extra legem proferrent, omnia paſſi ſunt viriliter ſuſtinere. Quin & ſi ignota gens noſtra omnibus hominibus eſſet, nec palam eſſet voluntaria noſtra legum obſeruatio, ſi Græcis aut legiſſe ſe in hiſtorijs aliquis narraret, aut in orbe incognito reperiſſe, homines talem tamq́; honeſtam de Deo opinionem habentes, atque in talibus legibus multis ſeculis conſtanter permanentes, omnes reor demiraturos, propter continuas quæ apud ipſos ſunt mutationes. Denique eos qui conſcribere proximè de Repub. & legibus tentauere, tanquam de incredibilibus compoſitionibus quidam frequenter accuſant, dicentes, quoniam impoſſibilia ſumpſerint argumenta. Et alios quidem taceo philoſophos, quicunque huiuſmodi negotium in ſuis conſcriptionibus habuere. Plato autem mirabilis apud Græcos, tanquam & honeſtate vitæ præcedens, & virtute ſermonum & perſuaſione philoſophiæ cunctos excellens, ab his qui ſibi videntur præſtantes, in rebus ciuilibus, perpetuò penè illuditur, cauillisq́; comicis traducitur. cum vtique qui illius verba conſiderauerit, frequenter & facile reperiat, quæ etiam conſuetudini plurimorum proxima eſſe noſcuntur. Ipſe ſiquidem Plato confeſſus eſt, quia veram de Deo opinionem propter ignorantiam plebis proferre ſecurum non eſt. Sed Platonis quidem verba vana eſſe putant, & multa licentia compoſita atque conſcripta: maximè verò legiſlationem Lycurgi mirantur, & Spartam cuncti concelebrant, quoniam in illius legibus plurimo tempore perdurarit. Ergo hoc manifeſtum virtutis indicium eſt, in legibus permanere. Si verò Lacedæmonios admirantur, illorum tempus conferant, cum amplius duobus millibus annorum noſtræ Reipub. & ſuper hæc ſciant, quoniam Lacedæmonij quidem omni tempore quo habuere libertatem, perfectè viſi ſunt cuſtodiſſe leges: cum verò circa eos factæ ſunt fortunæ mutationes, penè cunctarum legum obliti ſunt. Nos autem multis caſibus euolutis propter Regum Aſiæ mutationes, neque in nouiſſima mala venientes à legibus ſumus alienati: non vacationis, nec epulationis cauſa ſeruantes eas: quando ſi quis conſiderare voluerit multo ampliori teſtimonio maiores excubias & labores nobis quàm Lacedæmonijs videbit impoſitos. Illi ſiquidem neque operantes terram, neque circa opificia exercituum habentes, ſed ab omni operatione remiſſiores, pingues, & corpore pulchri in ciuitate degebant, alijs miniſtris in omnibus vitæ neceſſarijs rebus vtentes & cibum paratum ab illis accipientes, ſolùm opus bonum atque æquum iudicantes, quiduis facere, & pati quatenus præualerent aduerſus omnes, contra quos bella ſuſciperent: quod autem ne hoc quidem adipiſci potuerunt, omitto dicere. Non enim ſinguli ſolummodò, ſed multi frequenter eorum ſubitò legis præcepta negligentes, ſemetipſos cum armis hoſtibus tradidere. Putáſne & apud nos, non dico tanti, ſed duo vel tres agniti ſunt proditores effecti legum, vel mortem formidantes, non dico illam, facile quæ ſolet præliantibus euenire: ſed eam quæ cum multa corporum afflictione, & multa crudelitate videtur accidere. Quam (vt ego puto) quidam præualentes nobis non per odium ſubiectis impoſuere, ſed admirandum

Duratio legum apud Iudæos.

Plato mirabilis apud Græcos.

Lycurgus Lacedæmoniorum legislator.

Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio.

Leges graues Iudæorum.

quoddam ſpectaculum videre volentes, ſi qui ſunt homines, qui vnum tantummodò credant eſſe peſſimum, ſi agere quicquam extra leges ſuas vel ſermonem apud eos dicere compellantur. Non tamen mirari decet, ſi mortem fortiſsimè toleramus pro legibus, & vltra alios vniuerſos. Non enim quæ leuia videntur noſtris ſtudijs alij facile patiuntur, hoc eſt operationem, cibiq́ simplicitatem: & vt nihil fortuitò, neque quod quiſque deſiderat veſcatur aut bibat, aut ad concubitum quemlibet accedat, aut ſplendidè veſtiatur, aut ſine nobilitate vacet. Sed illud attendendum eſt, ſi gladijs vtentes, & hoſtes ab inuaſione fugantes, præcepta legis circa cibos ſuſtinere poſſunt. Nobis verò gratum eſt propter hæc legibus obedire, & in illis fortitudinis ſpecimen oſtendere. Eant nunc Lyſimachi & Molones, & quidam huiuſmodi alij ſcriptores, improbi ſophiſtæ, adoleſcentum deceptores, & quaſi prauiſsimis nobis derogare contendant. Ego ſanè nolim de legibus alienis examinationem facere. Noſter enim mos eſt propria cuſtodire, non aliena potius accuſare. Et vt neque ridere neque blaſphemare debeamus eos, qui apud alios putantur Dij, apertè nobis legiſlator interdixit propter ipſam appellationem. De accuſatoribus autem per obiectiones ſuas nos increpare volentibus, tacendum non eſt, cum vtique non à nobis nunc ſermo compoſitus eos arguere videatur, ſed à multis probabiliter iam præmiſſus. Quis igitur eorum qui apud Græcos ſapientia ſunt mirabiles, non redarguit nobiliſsimos poëtas & præcipuè legiſlatores quoniam huiuſmodi ſectas de Deis ab initio populis inſeruere? dicentes eos numero quidem quantos ipſi voluere, ex alterutris verò & diuerſis natiuitatibus procreatos? Hos autem diuidentes locis & habitaculis tanquam genera animalium, alios quidem ſub terra, alios in mari, ſeniores autem eorum in tartaris vinctos eſſe dixere: quibus verò attribuère cœlum, his ſermone quidem patrem, operibus autem tyrannum atque dominum ſuperpoſuere. Propterea aduerſus eum conſtituère inſidias per vxorem, & fratrem, & filiam, quam ex eius capite ſingunt generatam, vt alligantes eum appenderent, ſicut ipſe ille ſuum dicitur patrem. Hæc iuſtè accuſatione digna conqueruntur, qui ſapientiæ virtute præcellunt. Hi ſuper hæc deridentes adijciunt: Si Deorum alios quidem ephebos & adoleſcentes, alios autem ſeniores & barbatos eſſe credendum eſt, alios conſtitutos ſuper artes, & quendam fabrum, aliam verò textricem, alium verò peregrinantem, & cum hominibus contendentem, alios autem citharizantes aut arcu gaudentes: deinde inter alterutros ſeditiones effectas, & propter homines contentiones conſtitutas, vt non ſolùm inter ſe alij alijs manus immitterent, ſed etiam ab hominibus vulnerati lugerent malaq́ perferrent: & quod ſuper omnia eſt luxurioſius, ſi intemperantia permixtionis vterentur: quomodo non erit incongruum amores & concupiſcentias ad vniuerſos attinere, ſimul maſculos & ad fœminas. Deinde fortiſsimus & primus eorum pater, ſeductas à ſemetipſo, impregnataſq́ mulieres, diruptas ſubmerſaſq́ ſpernit: & eos qui ex eo ſunt nati neque liberare poteſt fato conſtrictus, neque ſine lacrymis eorum perferre mortes. Bona ſunt hæc, & his alia conſequentia, id eſt, adulteria in cœlo viſa, & ſic impudenter à Dijs celebrata, vt iam alij inuidere ſe profiterentur in tali fœditate vincto. Quid enim alij facturi non eſſent, dum neque ſenior atq́ Rex valuiſſet

impetum

Moſes Iudæis eos qui apud alios putantur Dij, propter appellationem ridere ac blaſphemare interdixit.

Deorum apud gentiles ingens numerus.

Fabula de Ioue & Pallade.

Iuppiter.

impetum ſuum à mulierum permixtione retinere. Alij verò ſeruientes hominibus, & nunc quidem ędificantes cauſa mercedis, nunc verò paſcentes: alij autem malignorum modo infero carcere colligati. Quem igitur ſapientium talia nō accendant, vt hęc componentes redarguat, & multam ſtultitiā his credentium reprehendat? Alij verò & terrorem quendam vel metum, necnon & rabiem, atq; ſeductionem, omnesq; peſſimas paſſiones in Dei natura fingere pręſumſere. Et horum quidem nobilioribus etiā ciuitates ſacrificare ſuaſere. Siquidem in multa neceſſitate conſiſtunt, vt quoſdā Deorum putent bonorum eſſe largitores, alios autem vocent aduerſarios, quādo eos veluti maligniſſimos homines muneribus atq; donis placare contendunt, magnum quoddam malum ſe ſuſcepturos ab eis exiſtimantes, niſi mercedem eis ſtudioſè prębuerint. Quę igitur cauſa eſt tantę huius iniquitatis atq; delicti circa Deum? Ego quidem arbitror, eò quòd neque veram Dei naturā ab initio eorū legiſlatores agnouerint, neq; quantū percipere potuere, perfectā ſententiam diffinientes reip. tradidere: ſed velut aliud quiddam vilius neglexerunt, dantes poteſtatem Poetis, vt quos vellent Deos introducerent hęc omnia patientes: rhetoribus verò vt de repub. ſcriberent, & de peregrinis Dijs decreta proferrent. Sed etiā pictores & plaſtę in hoc apud Gręcos multam habuere poteſtatem, vt vnuſquiſq; formam quam vellet ſecundū modū ſuę opinionis exponeret, alius quidem ex luto quod vellet fingens alius verò pingens. Opifices itaq; qui maximè putātur eſſe pręcipui, ebur & aurum habent, ad hoc ſuę ſemper nouitatis argumentum. Proinde apud eos priores quidem Dij florentes honoribus, ſenuerunt: alij verò noui clàm introducti, religione potiūtur: & templorū alia quidem deſolata, alia verò nuper ſecundū hominum voluntatem ędificantur: cum contra oporteat opinionem de Deo, eiusq; culturam immobili religione ſeruare. Apollonius ſiquidem Molon, vnus fuit ſtultorum atque tumentium. Eos autem qui verè in Gręco philoſophati ſunt, neq; prędictorum aliquid latuit, neque frigidę allegorię cauſas ignorauere. quapropter illos quidem iuſtè ſpreuere, & circa veram decentemq; circa Deum opinionem nobis fuère concordes. Quod Plato reſpiciens, neq; vllum quempiam Poëtarum dicit in repub. eſſe ſuſcipiendum: & Homerum honorificè amouet, coronatum & vnguento delibutum, ne rectam opinionem de Deo fabulis fortè deſtrueret. Pręcipuè nanq; Plato noſtrū legiſlatorem imitatus eſt, in hoc quoq;, quod illud pręcipuè ſuis ciuibus imperauit, vt omnes perfectè ediſcerent leges, & ne fortuito aliquid extraneorum ciuibus miſceretur, ſed eſſet pura reſpublica, & in legum cuſtodia perduraret. Horum nihil cogitans Apollonius Molon, nos voluit accuſare, quoniam non recipimus eos, qui alijs ſunt opinionibus pręoccupati: neq; communicari patimur eis, qui alia vitę conſuetudine degunt: cum neq; hoc proprium noſtrum ſit, ſed commune cunctorum, non modo Gręcorum, ſed etiam qui inter Gręcos cautiſſimi fuiſſe noſcuntur. Lacedęmonij namq; peregrinos etiam expellebant, & ſuos ciues peregrinari non ſinebant, corruptionem extra leges ex vtroque metuentes. Illorum igitur citius ſęuitiam poterit quilibet arguere, qui nulli neque conuerſationis neque cohabitationis ſuę participationem exhibebant. Nos autem aliorum quidem res zelare non dignamur: participari verò cupientes quę ſunt noſtra libenter ſuſcipimus: quod vtique reor indicium magnanimitatis atque clementię. Sed deſino iam de Lacedęmo-

Iniquitatis atq; delicti circa Deū cauſa.

Pictores & plaſtę Deorum multitudinis autores.

Plato nullū Poëtarū in Repub. eſſe ſuſcipiendum ſtatuit.

Lacedęmonij peregrinos expellunt.

Mos Athenienſium.

nijs amplius diſputare. Athenienſes verò qui communem eſſe ſuam gloriantur omnibus ciuitatem, quomodo de his rebus habuerint, Apollonius ignorauit. Hi namque vel verbo ſolummodo, præter illorum legem, de Dijs loquentes, ineuitabiliter punierunt. Cuius enim rei gratia Socrates eſt mortuus? non enim hoſtibus tradidit ciuitatem, neque templa vaſtauit: ſed quia noua iuramenta iurauit, & quoddam dæmonium ſignificaſſe referebat, ſerio ſeu ludens, ſicuti quidam dicunt, propter hoc cicutæ poculo morte mulctatus eſt. Inſuper etiam corrũpere iuuenes eum accuſator aiebat, & conuerſationem patriæ legesq́ contemnere. Et Socrates quidem ciuis Athenienſis, huiuſmodi tormenta ſuſtinuit. Anaxagoras autem Clazomenius fuit. Et quia, exiſtimantibus Athenienſibus ſolem eſſe Deum, ille eum ſaxum ignitum aſſeruit, paucorum ſententia morte damnatus eſt. Et aduerſus Diagoram Melium talentum decreuerunt, ſi quis occideret eum, quoniam eorum eorum myſteria deridere ferebatur. Protagoras autem, niſi citò fugiſſet, comprehenſus occiſus fuiſſet, eò quòd dubiũ de Dijs Athenienſium conſcripſiſſe putabatur. Et quid oportet mirari, ſi circa viros fide dignos talia geſſiſſe noſcantur, qui neque mulieribus pepercere? Etenim Sacerdotem quandam interfecerunt, quoniam eam quidam accuſauit peregrinos colere Deos. decretum autem aduerſus eos, qui peregrinum introducerent Deum, ſupplicium mortis inferebatur. Igitur qui tali lege vtebantur, palàm eſt, eo quod aliorum non crederent eſſe Deos. Non enim ſi crediidiſſent, ſeipſi fructu ex pluribus Dijs priuaſſent. Quin & Scythæ cædibus gaudentes humanis, & paululũ differentes à beſtijs, arbitrantur tamen ſua myſteria eſſe cuſtodienda: & Anacharſim ſapientia mirabilem apud Græcos, aduenientem interemerunt, quoniã videbatur Græcorum Deorum ad eos veniſſe pleniſſimus. Multos autem & apud Perſas inuenias pro ea cauſa tormentis affectos. Sed palàm eſt, quoniam Apollonius Perſarum legibus congaudebat, illosq́ mirabatur: quippe cum Græci eorum fortitudinem atque concordiam vnanimitatis, quam habuere de Dijs, mirati ſunt, hanc ſcilicet fortitudinem, quam in templis eorum concrematis habuerunt. Is etiam ſtudiorum omnium imitator extitit Perſicorum, vxoribus alienis contumelias faciens, filiosq́ execans. Apud nos autem mors decreta eſt, ſi quis vel irrationabilia animalia hoc modo lædat: & ab his legibus nos abducere neque timor potuit præpotentium poteſtatum, neque zelus eorum qui apud alios honorantur. Sed neque fortitudinem ideo exercemus, vt bella auaritiæ cauſa ſuſcipiamus, ſed vt legum iura ſeruemus: & cum alia detrimenta manſuetè ſuſtineamus, ſi qui nos de legibus mouere tentauerint, tunc etiam vltra virtutem rebellare contendimus, & vſque ad calamitates nouiſſimas perduramus. Cur itaque nos alienas æmulemur leges, cum eas neque a legiſlatoribus ſuis ſeruatas eſſe videamus? Vel quomodo Lacedæmonij non ſunt ob inhoſpitalitatem reprehendendi, & negligentiam nuptiarum? Elienſes verò & Thebani ob coitum impudentem & extra naturam cum maſculis, quem optime atque vtiliter facere ſe putabant. Ergo cum hæc ipſi omnino rebus efficerent, etiam ſuis legibus miſcuere: quod tantum aliquando valuit apud Græcos, vt etiam Dijs ſuis maſculorum concubitum applicarent. eadem denique ratione germanarum nuptias retulere, huiuſmodi ſatisfactionem rerum incongruarũ, & extra naturam pro libidine componentes. Deſino nunc de ſupplicijs dicere, & quantas

Socrates ciuis Athenienſis.

Anaxagoras.

Talentum 600. coronati.

Scythæ.

Mores Perſarum.

Iudæorum in lege conſtantia.

Contra Legiſlatores gentium.

quantas ab initio præbuerint plurimi legiſlatores abſolutiones malignis hominibus, in adulterio quidem pecuniarum, in corruptione autem etiam nuptias ſancientes. Quantas autem occaſiones contineant de abnegatione pietatis, examinare longiſſimum eſt. Iam enim apud plurimos olim meditatio facta eſt tranſgrediendi leges, quod non agitur apud nos, quando propter eas & diuitijs & ciuitatibus & bonis alijs priuati ſumus. Lex autem apud nos ſeruatur vſque ad mortem. Nullus verò Iudæorum, neq; ſi procul abeat extra prouinciam, Regem quamuis acerbum ſic metuit, vt vltra vllum legis videatur timere præceptum. Igitur ſi propter virtutem legum taliter erga eas affecti ſumus, concedant quoniam optimas leges habemus. Sin verò circa prauas nos leges iudicant perdurare, quid ipſi iuſtiſſimè non patiantur, meliores non cuſtodientes operæ ſanctiones? Quia igitur longinquitas temporis veriſſima creditur omnium eſſe probatio, hanc ego teſtem faciam virtutũ legiſlatoris noſtri, opinionisq; quam ille de Deo contradidit. nam cum ſit infinitum tempus, ſi quis eum comparet aliorũ legiſlatorum ætatibus, hunc vltra omnes inueniet. A nobis itaq; declaratæ ſunt leges, & cunctis alijs ſemper hominibus zelum ſui potius præbuerunt. Primi quippe Græcorum, in ſpeciem quidem iura patria conſeruabant: ipſius autẽ Philoſophiæ tractatu illa ſecuti ſunt, de Deo ſimilia ſapientes, humilitateq; vitæ communionem inter alterutros edocentes. Quin etiam populi iam olim multum noſtram pietatem æmulantur: neq; eſt ciuitas Græcorum vlla vſquam aut Barbarorũ, nec vlla gens ad quam ſeptimana, in qua vocamus, conſuetudo minimè peruenerit, ieiuniaq; & cãdelabra accenſa: atq; etiã ciborum apud nos ſolennia plurimi apud multos iugiter obſeruare conantur: inſuper imitari etiam concordiã, quã nos inter omnes obtinemus, & rerum communionem, & induſtriam in artibus, & perdurationem neceſſitatũ habere pro legibus. Illud enim mirabilius eſt, quia abſque exactore huius obſeruationis, ipſa lex per ſe homines ita valuit obligare: & quemadmodum Deus in vniuerſo mundo conſiſtit, ita lex per cunctos ambulauit. Vnuſquiſq; enim, ſi ſuã regionem domumq; conſpiciat, his quæ dicũtur à me credere non recuſabit. Oportet igitur cunctorũ hominum ſpontaneã malitiam reprehendere. aut enim volunt nos iſti aliena & praua iura, ante propria & meliora zelari: aut certè ſi hoc nolunt, quieſcant nobis per inuidiam accuſationes ingerere. non enim alicuius odio defendimus hanc cauſam, ſed noſtrum honoramus legiſlatorem, atq; credimus quæ ab illo prophetata de Deo ſunt. Deniq; niſi intelligeremus ipſi virtutem legum, at certè ob imitantium multitudinem præclarè de eis ſentire cogeremur. Sed de legibus quidem & de rep. noſtra certiſſimã feci narrationem in his quæ de Antiquitate conſcripſi. Nunc aũt earũ mentionẽ feci quantum neceſſarium fuit, neq; aliorũ vituperare iura, neq; noſtra laudare proponens: ſed hoc agens, vt de nobis iniuſtè cõſcribentes, & cõtra ipſam veritatẽ impudentiſſimè cõtendentes, arguerem. Arbitror itaq; per hanc conſcriptionem abundanter me, quæ promiſi, cõpleſſe. Ibi enim oſtendi, hoc genus hominũ contra quã calumniatores affirmãt, eſſe antiquiſſimũ: & multos veterum in cõſcriptionibus ſuis memoriam habentium noſtri, teſtes exhibui. Dixere itaq; Ægyptios fuiſſe progenitores noſtros: & oſtenſum eſt, quia in Ægyptum venerint aliunde. Deinde ſunt mentiti, quoniam exinde propter cladem corporis ſint expulſi: & apparuit quod volũtate & magnitudine fortitudinis ad propria ſint reuerſi.

Legiſlatorum iniuſtitia.

Legis apud Iudæos exacta obſeruatio.

Iudæorum leges antiquiſſimæ.

Leges gentilium.

Epilogus huius libri.

Cauſæ, cur Ioſephus hos libros contra Apionem ſcripſerit.

Breuis repetitio ſuperius dictorum.

Alij

Alij verò tanquam nequiſsimo viro, legiſlatori noſtro derogare contendunt: cuius virtuti dudum quidem multi poſt illum, tempus verò longiſsimum perhibet teſtimonium. De legibus autem loqui ampliori ſermone, non fuit opus. Ipſæ nanq; per ſemetipſas apparuere piæ, & veriſsimã habentes intentionem: & non ad hominum odium, ſed ad rerum communionem potius inuitantes, iniquitatũ inimicæ, cultriceſq; iuſtitiæ, & luxum procul abijcientes, frugalitatem verò ac induſtriam erudientes, bellum cauſa auaritiæ neſcientes: fortes autem pro ſe eſſe populos præparantes, ad ſupplicia retribuenda ſemper ineuitabiles, verbis nequaquã circumueniri faciles, præparationes ſemper operibus exequentes. Hæc enim nos ſemper opera manifeſtiora literis exhibemus. Quapropter ego confidens dico, quia plurium atque meliorum rerum, nos quàm alij præceptores ſimus. Quid enim impræuaricabili impietate melius eſt? quid iuſtius, quàm legib. obedire? quid vtilius, quàm inuicem vnanimes eſſe, & neque in calamitatibus ab inuicem recedere, neque tempore felicitatum per iniurias diſcrepare: ſed in bello quidem mortem contemnere, in pace verò artibus aut agriculturæ vacare: & ſemper & vbique credere Deum reſpicere, & ſolum omnia gubernare? Hæc igitur, ſiquidem apud alios aut ſcripta ſunt primitus, aut ſeruata, firmiorem debemus nos gratiam illis tanquam eorum facti diſcipuli. Si verò nequaquam primitus extitere, his præcipuè nos vtentes cognoſcimur, & primam eorum inuentionem noſtram fuiſſe declaramus. Apiones igitur & Molones, & quicunque mendacij derogatione congaudent, conuicti procul faceſſant. Tibi autem Epaphrodite, veritatem maximè diligenti, & per te ſimilia noſſe de noſtro genere cogitantibus, hic libellus conſcriptus eſſe dignoſcitur.

Intentio legum Iudaicarum.

Origo legum Iudaicarum.

FLAVII IOSEPHI CONTRA APIONEM
Libri ſecundi FINIS.

DES. ERASMVS ROTERODAMVS INTEGERRIMO, DOCTISSIMOQVE PATRI, HELIAE MARCAEO MACCABÆTANO, HONORATISSIMI MACcabæorum collegij moderatori, S. D.

VNIVS dieculæ opellam tibi non grauatè dicaui pater integerrime, recognito, & quoad licuit, emendato Ioſephi libello de ſeptem fratrum Maccabæorum, fortiſſimæq; matris martyrio. Atque vtinam cumulatius tuo voto ſatisfacere potuiſſem. Nunc quoniam Græcus codex ad manum non non erat, è Latinis Græca coniectans, mutaui nonnulla, ſed non admodum multa. Non falſo de ſe prædicat Ioſephus, ſeſe in Græcanici ſermonis facultate vſque ad eloquentiæ miraculum proceſſiſſe, quod ſanè vel ex hoc libello perſpicuum erat, in quo vir ille ſingularem quandam orationis tum vim tum copiam declarauit, vt pulcerrimum facinus dictionis ornamentis æquaſſe videatur. Proinde diuus Hieronymus hoc opuſculum peculiari elogio valde elegans, Suidas ἐνάρετον πάνυ vocat. Ex vtroque titulum corruptum reſtituimus περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, id eſt, de imperatrice ratione: quod hæc ſit huius narrationis ſumma, rationem nihil in homine non præſtare, ſi dominetur cupiditatibus. Extat argumentum hoc in libris Maccabæorum, quos Hebræi licet non recipiant in canonem, inter ſacros tamen habent. Equidem iſti collegio multis alijs quoque nominibus celebri, tamen hoc præcipuè gratulor, quòd illi tam inſigni theſauro locupletari contigit. Quin magis vniuerſæ Coloniæ Agrippinæ magnoperè cenſeo gratulandum, vrbi tot modis felici, verùm haud alio titulo feliciori, quàm quòd vna tam multa, tamq; eximia pietatis pignora gremio ſuo complectitur: felicior etiam futura, ſi quorum ſeruat reliquias, eorum virtutes exprimat: & quorum poſſidet corpora, ab horum moribus non ſit aliena: nimirum ſi trium Regum pietatem, ſinceritate religionis imitetur: ſi vndecim millium virginum martyrio dignum puritatem, vitæ ſobrietate æmuletur: ſi fortiſſimos adoleſcentes Maccabæos, & inuicti pectoris viraginem, animi infracti conſtantia referat. Atque hanc ſanè meliorem felicitatis ſuæ portionem ipſa ſibi vel largiri poteſt, vel conduplicare. Tu perge, quod facis, in martyrum illuſtranda gloria, ſimul & virtutis exemplar efficere commendatius, & vrbis veſtræ famam illuſtriorem, anguſtioremq; reddere. Bene vale.

FLAVII IOSEPHI

ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΛΟΓΙΣΜΟΤ, ID EST DE IMPERIO RATIONIS,

libellus ſanè quàm elegans, à Deſ. Eraſmo Roterodamo recognitus, martyrium Maccabæorum graphicè deſcribens.

MAccabæorvm agones admiratione digniſsimos non oratorio ſermone, ſed noſtro potius eloquio, ad exhortationem noſtræ proſapiæ, Polybio Megalopolitæ id flagitante, tradere volui. Neceſſe eſt autem nobis in his rationem humanam paucis explicare, & paſsionem ipſam deliberandi aſsignare ſententiæ. Nam qui ad tolerandam omnem pro Dei gloria iniuriam ſemel dicauit animum, is martyrium mihi videtur impleſſe. Summi ergo meriti eſt, ſemel fixiſſe ſententiam, atque ideo vt dixi, ratio principatum obtinet paſsionis: & ſi ſors perpetiendi deneget facultatem, pertulit tamen cuncta, quæ voluit pati.

Ratio principatum paſsionis obtinet.

Quicunque igitur renunciare ſeculo volet, contentus præmijs cæleſtibus, primum debet conſilium ſobrietatis intrare, & excluſa inde radicitus gula, vel quæ eſt illi comes laſciuia, cunctisq; alijs id genus vitijs, quæ mentem occupare ſolent, virtutis apicem conſcendat, præliaturus contra corporales poſtmodum labes, dolorem pariter & timorem: quorum vnum antequàm incipias, alterum neceſſe eſt eſſe cum cœperis. Timorem enim antè excipis, quàm ad illud veneris quod timebas: dolorem verò, cum ad id quod verebaris, adueneris. Multa in hac re exempla ſunt fortium militum Dei, quæ ſingula fortè differerem, niſi mihi vnius vteri ornamenta ſufficerent: quos fœcundus ſanctæ matris partus, non eodem tempore, ſed eadem mente progenuit.

Paſsio ſeptem filiorũ & matris.

Primum itaque eorum paſsionis autorem Eleazarum non ſilebo, deinde quas inter alia tormentorum genera mater ipſa pœnas pertulerit, non omittam: quamuis inter illos quis in paſsione primus, quiſve poſtremus ſit, humanus ſermo explicare non queat, ſed Dei ſit expectanda ſententia. Communiter ergo firmato mentis robore, inter ſe ſimiles plus mente, quàm vultu fragilem hanc iudicarunt huius lucis vſuram: nec in ſeculi blandimentis vel in captanda aliqua vanæ huius ſalutis fraude, quicquam ſibi dulce poſuerunt: leuis apud illos, quamuis horridus tortor, moles, catenæ, & qualibet pœnarum acerbitas æſtimata oſtendebatur. Vt verò ad priora tractatus noſtri verba redeamus, excogitata omnia, quæcunque exquiſita iudicis crudelitas imperat, ſe præuiſa habere rati ſunt. Laudabo itaq; in his fratribus robur animorum qua potero voce: aut vt verius dicam exponam quàm veriſsimè potero (id quod maximam laudem habet) ſanctorum virorum pugnam. Et cum blandiri non liceat, hiſtorico more progredi, & ad verum ordinem facta redigere compellor. Antequam ergo exordium extinctæ ab ipſis gentilitatis arripiam, de ratione mihi pauca dicenda ſunt, in qua aſſerui maximam perſuaſionem eſſe martyrij. Itaq; vt primũ voracitate ſublata, repudiatisq; multiformibus cibis ieiunijs ſeruiamus, ratio facit. Deinde, vt vilis pecuniæ vſus habeatur, & paruipendatur tumultus dignitatũ, eius etiã bona rationis aſſertio eſt: vt reſiſtatur libidini,

bidini, & manus obuiæ luxurioſo opponantur ardori, nónne rationis hoc donum eſt? Hinc prouenit, vt cum ſe paulatim domitis quæ delectant, firmiores ad reſiſtendum viderint, inculcent animo dolorum pœnarumq́; contemptum, vt tantam occaſionem quantam cogentur, expectent. Atq; quo magis res pateat, rationem ipſius ordinis requiramus. Ratio etenim ſapientia eſt: nam nemo inter bonum malumq́; definiendi poteſt habere conſilium, niſi ſapientia radicitus fulciatur. Iam ipſam ſapientiam ſequitur ſemper ſociata iuſtitia, iuſtitiã virtus animi non relinquit, virtutem comitatur caſtigata ſobrietas: quadripartita itaq; eſt iſta ſapientia. Duo ſunt præterea quæ aut faciunt paßionem, aut impediũt: dolor & voluptas: quorũ vnum ſemper reſpuit, alterum ſemper exoptat: ſed vbi voluptas inſurgit, & ratione ſtatim eijcitur, confirmatur animus: & pœna trutinata cum gloria, ſpe maioris præmij, contemni incipit antequã veniat: cum autem venerit, erubeſcit animus non ſufferre quod voluit. Ratio eſt *itaque, cuius eſt omne quod facimus: per illam animi punitio, omniumq́; vitiorũ deteſtatio eſt: quæ officio periti functa cultoris, inutilia ſarmenta ſuccidens, & omnem ſpiritũ noxij humoris enecans, illud ſolum quod profuturum intelligit manere permittit. Sic ratio hominem paßione depurandum, purum reddens, & ante paßionem confirmat, & in ipſa paßione corroborat. Quis non venationis, quis non piſcium eſca delectetur? quem non grata diuerſarum auium ſagina ſolicitet? an exquiſiti terra mariq; cibi, vſquequo nõ eſurire compellant? Da rationem, quæ abſtinentiam imperat. Concupiunt quidem omnes, ſed nemo attingit. Doceturq́; his rebus animus delectationem ſuam vincere, & imperare protinus voluptati, vt dum ad occaſionem martyr venerit, reiectis hiſce vitijs, præſentem pœnam præteritis virtutibus non præponat. Inde Ioſeph iuſti voce laudatus, quòd libidinem in puerili ætate flagrantem, ratione reſtinxerit. Sic futurum reddit ſalubritate conſilij, conſiderationeq́;, perditam amicitiam renouat, nouã parat, & nihil fieri crudele permittit. Moſes quoq; exemplum præſtat, qui niſi in Datan & Abirom iuſta indignatione efferbuiſſet, ſuo procul dubio dolori animi ratione cõſpicuo minus ſatisfecit. Quid pater noſter Iacob? nónne filios ſuos Simonem & Leui magna vociferatione corripuit, quod ſine reſpectu conſilij alicuius, ſic immites gentili feritate aberraſſent, dicens: Maledicta eorum ira? Quam vtiq; iram ſi ratio reprimere potuiſſet, nec maledici iſti, nec illi interire potuiſſent. Deus itaque humani artifex corporis, cũ hominem fundauit & mores, hæc ſingula membrorum lineamenta componens, perfecto iam corpori dominam (quæ in eo eſſet, & imperio quodam vteretur) mentem dedit: cui quædam in ipſa poteſtate obſeruationis mandata conſtituit, vt ſobrietatem teneat, diligat bonum, iuſtitiam non relinquat, & ipſa imperij poteſtate qua corpori imperat, imperia tamen diuinæ poteſtatis obſeruet. Etenim dicet quiſpiam, ſi ratio principatũ obtinet paßionis, cur habemus ſæpius impiam voluntatem? Si hoc exiſtimas eſſe, ridiculum eſt. nam ratio non poteſt obtinere ne deſideretur aliquid: ſed poteſt cogere, vt quod deſideratum fuerit, prudentis conſilij ratione vincatur: vtputa obtinere non poteſt, ne iraſcaris, ſed cogere poteſt, vt nullum ſcelus iratus admittas. Turpißimas quoque ſimiliter voluptates non, ne concupiſcas, ſed ne his ſatisfacias, obtinebit. Non ergo extinguit penitus vitia, ſed repellit. Sanctus Dauid loco exempli ponitur, qui alienigenis bellum inferens, cum multis fortunæ blandientis ſucceſſu, animiq́; virtute proſtratis, iam adueſperaſceret, ſudore nimis & laſ-*

Deſcriptio rationis & ſapientiæ.

Dolor & voluptas aut faciunt, aut impediunt paßionem.

Ratio periti cultoris officio fungitur.

Ioſephi caſtitatis exemplum.

ſitudine fatigatus, ad tabernaculum Regium properabat, quod militũ ſuorum agminibus in circuitu claudebatur. Ibi cum omnes commilitones delicatis dapibus cœnæ deditos videret, & ipſe aridis faucibus ſitim ferre non poſſet, aquam

De ſiti Dauidis exemplum.

iuxta defluentem (quia religio vetabat) haurire non fuit auſus: promiſerat enim, nullũ ſe habiturum poculum, niſi primum hoſtibus expugnatis, relatos fontes ſuis etiam præberet, ſcilicet vt & maior bellantium eſſet inſtantia, ſi non pro

2. Samue. 23.

victoria tantum, ſed & pro poculis pugnaretur. Itaq; cum medullitus ſitis aduretur incendio, & contra legem facere non auderet, tres ex militibus eius magni roboris iuuenes ſe obtulerunt: & inſtructi armis, quæ forent ad vſum aquæ neceſſaria leuantes, per hoſtium acies & caſtra properarunt. Illuc aggreſſi, portarum cuſtodes primum formidine inferendæ mortis exterruerunt: deinde per eos ad locum deſideratũ optati fontis accedunt, inde ſumptam velociter aquam Regi exhibent: ſed Dauid ſanctus humanum deſideriũ ratione molliuit, abſtulit voluntatem: docenſq; timorem Dei rebus omnibus præferendũ, ſingulare patien-

David in ſiti crebrò expetitam aquam bibere recuſat.

tiæ monſtrauit exemplum. Nam ſumptam magno periculo aquam, & à ſe crebrò expetitam, humi protinus eam Deo libauit, riditate potius ac ſiti perire volens quàm crimine. Nec ante conſiderationis ius eſt ratio tanti conſilij, vt libidinem animi, doloris corporiſve ſingula (quibus inflammati agimur) atq; in ipſa vltima paſſione, mitem faciat eſſe tractatum. Iam quidem nos optata hiſtoria reuelatio vocat: ſed nec hæc velut ſuperfluo dicta debemus accipere, quæ futuræ narrationi quodammodo blandiuntur. Tanta itaq; patrum noſtrorũ prudentia, tan-

Seleucus & Nicanor.

ta etiam fides fuit, vt ipſe quoq; Seleucus Aſiæ Rex, & opes illis augeret ſacerdotio deputatis, & aliena ſectæ homo, fidei ſuæ eorum quibus nõ credebat geſta præ-

Simon proditor patriæ.

ferret. Sed nec ſic quidem modum iniuſtorum hominum accepit inſania. Nam quidam Simon nomine, dum Oniam perſequens Sacerdotem, nec apud gentilem quidẽ iudicem punire permitteretur, relicta protinus patria, Apolloniũ ducem Syriæ, Phœniciæ, & Ciliciæ conuocauit: ibiq; in medio cœtu ſenatus magna voce proclamat, infinita ſe commoda Regi poſſe conquirere. Eſſe videlicet maximum apud Hieroſolymitas in occultis pondus argenti & auri, & exuberantem rerũ ſingularũ copiam, quæ cuncta ad Seleucum Regem debeant pertinere. His Apol-

Apolloni⁹ Syriæ dux collecto exercitu Hieroſolymam venit.

lonius cognitis, collaudato Simone, theſauri Seleuco lucra declarat: & accepta à Rege acquirendi in omnibus poteſtate, cum Simone collecto exercitu, ad noſtram patriam venit, vt vim (ſi inferretur) manus armata depelleret. Ibi cum gazophylacium omne ſpoliaretur, Onias præ dolore lacrymarum imbres grauius excitando, dicebat: durum eſſe illis, quibus theſaurus creditus eſſet aliquid auferri. Tunc templum ingrediens Apollonius, ſeniorum ac mulierum, infantium etiã deprecantibus vocibus vrgebatur, qui & illi pœnam, & templo præſidium fideli oratione poſcebant. Itaque cùm magno agmine vallatus armatorum, tem-

Angeli equites igneo fulgore rediantes.

plum ſanctæ ſedis fuiſſet ingreſſus, Angeli equites igneo fulgore radiantes, armorum etiam inſtructi ſpecie, infidelis hominis mentem perculere. Præceps Apollonius in faciem cadit: ibi poſt magnum ſpatium temporis attollens ſe, in miniſtrum templi paululum recumbebat. Timore enim rei adhuc præſentis vacillantibus hinc inde veſtigijs, per ſe ſtare non poterat. Ibi cum medelæ aliquid ſperandum adhuc putaret, vtraſque ad cælum manus tendens, quæ ſe impetrare poſſe pro auſo ſcelere non credebat, Hebræos (ad quorum depopulationem venerat) patronos & interceſſores deſiderans, veniã cum lacrymis poſtulabat

delictorum

delictorum: & non modò peccatum ſuum recognoſcens animo, verùm etiam voce conteſtans morte ſe dignum, & ſummis conficiendum cruciatibus confitebatur. Hæc omnia ſanctus Onias aſpiciens, metuens etiam, ne ſi obiiſſet Apollonius, inſidijs Hebræorum crederetur occiſus, precem pro eo fudit, & inimici vitam oratione promeruit. Statim index Regi cuncta feſtinans nunciare, Seleuco iam mortuo, in eius loco Antiochum reperit imperantem, qui ſæuis moribus, & veterano quodam naturæ odio Oniam proſequens ſacerdotem, Iaſonem fratrem eius promiſſis ab eo tribus millibus ſexcentis ſexaginta argenti talentis per ſingulos annos dandis, Pontificem creat. Qui factus continuò ſacerdos & princeps gentis Iudæorum, iniquos omnes eſſe compulit, & à religione ſeduxit: ita vt pro conſtructione thermarum, ipſam tuitionem templi fabricamq́; turbarent, & doctores omnes in perfidiæ parte congruerent. Quæ res indignationem diuinam protinus concitauit: nec irato Deo hoſtis quæſitus alienus eſt. ipſe nanque Antiochus contra eos vertitur in furorem, Ptolemæo Ægyptiorum Regi bellum inferens, famam mortis ſuæ ab Hebræis audit emiſſam. Cum magna etiam apud Hieroſolymitas gratulatione ſuſceptus, ſtatim certamine adimpleto decretum dat, vt ſi quis eorum in patria conſiſtens, ad ſacrificia migrare noluiſſet, diſtrictus rotæ impetu rumperetur. Sed hæc paruipendebat multorum mens pura credentium, ita vt mulieres circumciſis (vt mos noſtræ religionis erat) paruulis ſuis in præceps ſe demitterent, quippe quæ vitantes longiora tormenta, celerem halitum ingeſtæ mortis optarent. Videns ergo Antiochus legis timore hæc ab eis fieri non poſſe, cum omnes ad exitium ſponte properarent, ſedens in editiore (videndus omnibus) loco, attractis ſingulis Hebræorum, porcinæ carnis ſacrificiorũ altarib. immolatæ guſtũ dare iubet. Et cum multi conquiſiti vndiq; conueniſſent, inter cæteros etiã Eleazarus (nam hoc nomen illi) ex ſacerdotali genere deſcẽdens, diſciplinæ & timoris artib. eruditus adducitur, grauis annis, & ipſo ætatis ac vultus honore venerandus, notus omnib. & virtute præclarus. Cui Antiochus ait: Accipe à me ſanctiſſime ſenex ſalubre conſiliũ, effuge repugnantib. promiſſa tormenta, dulcẽ hanc ſerua caniciem, nec contemnendam exiſtima gratã huius lucis vſurã. Sume ſacrificiũ, & porcinæ carnis dapib. delectare. nam alienũ eſt à ſapiẽtis doctrina, Iudæorũ perſuaſionibus credere, & repudiare eſcã, quã ad vſum humanũ paſſim vt cæteras dapes, natura præſtiterit. Ingrati quodãmodo diuinis beneficijs ſumus, ſi eorũ dona contẽnimus, & diſcretionẽ facimus, cũ ratio ſit vna naturæ: qua enim ratione hoc animal præ cæteris abhorrendũ magis videtur? Aut amanda omnia, aut penitus repudianda. Superſtitionis & ignauiæ eſt legẽ ſibi facere, & volũtatem appellare rationem. Abijce intellectũ vanum & delirum, & venerandæ ætatis tandẽ in melius flecte ſententiã. Certè ſi quam virtutẽ fidei veſtræ ineſſe confidis, dabit hæc patiẽti veniam, cum ſciat te impulſione potius, quã voluntate peccare. Ad hæc Eleazarus hortanti ſimulq́; cogenti, accepta reſpondendi facultate, reſpondit: Nos Antioche non rumorem ſequimur, ſed ſeruatã ſemper à maiorib. noſtris veritatẽ religionis tenemus, nec auerti a ſententia noſtra poſſumus, nec ad aliam fidem pœnæ timore compelli. Quinetiam ſi non optimis quibusq́; fundamentis corroborata eſſet tradita nobis à patribus conſuetudo, nunquam tamen caderem, nec in re facili ſuperatus abſcederem. Nec leue exiſtimes, cibum impietatis accipere, & ſacrificio immolata guſtare. Nam omnino pars profanitatis eſt, tangere quod in ſe

Onias Apollonij vitam oratione promeruit.

Antiochus cõtra Iudæos in furorem vertitur.

Eleazarus ad Antiochum adducitur. 2. Maccab. 6.

Antiochi ad Eleazarum cohortatio.

Eleazari ad Antiochi exhortationem reſponſio.

profanum eſt. Philoſophiam veſtram lex noſtra condemnat, in qua tanto minus quis intelligit, quanto plus intelligere ſe credit. Docti ſumus ſobrietatem deligere, deſideria libidinum vincere, corpus caſta obſeruatione retinere. & ſi quid pro Dei inferatur nomine, ſuſtinere: voluntatem, veritatem, iuſtitiam, pietatem, & inter cætera vnum Deum (qui ſolus & verus eſt) non negare. Ideóque profanam eſcam reſpuens, quæ mihi ſunt edenda cognoſco: habens quoque præceptum altiſſimi Dei, cuius mandatis doctus ſum obedire, & à ſacrificiorum libaminibus temperare, & ea quæ proſunt animæ, totis viribus amplecti. Tyrannica vis eſt, ad illa quenquam cogere, quæ lex recuſat, & ad iuſtitiæ non conſentanea imperioſo ſermone compellere. Molire quiduis, tolle ſi libet cachinnum, plus tamen deſiderabilis, quem deriſiſti: ego patrum myſteria ſacroſancta cuſtodiam. Effodias licet pertinaci manu dulcedinem oculorum, & acuto protinus cultro viſcera interna reſcindas, nunquam ex me victoriam conſequeris. Sanus, patiens, & defunctus in Dei amore conſiſtam: nec te ſecurum faciat meorum magna ſeries annorum, & tremulum corpus. Si neceſſe ſit aliquid offerri pro domino, viuidis videbis annis tolerantiam pueri, fortitudinem iuuenis, & totius gaudium voluntatis. Præpara exquiſitum focis ſuccenſum ignem, & quæuis alia, fide mea mihi & lege viliora, ſecuriorem in ſupplicijs videbis, quàm expertus es ante ſupplicia. Nunquam te ego fundamentum ſalutis, credentis præſidium, firmamentum fidei, lex ſancta violabo: nunquam præceptis tuis contrarias manus porrigam, nihil aliud credam iuſtum eſſe quàm quod abs te doctus accepi. Non perdam tot annorum merita, nec ſeruatam hactenus diſciplinam. Caſtum, integrum, purum, & tota Deo virtute deuotum me patrum turba ſuſcipiet, cum non timuero tuas ó Rex impiè minas, quamuis nomen iſtud regium mutaueris in tyrannum: nec factum meum, nec conſenſum, nec verbum reuocabis ad crimen. Cum hæc Eleazarus libertate & iuſtitia plenus effunderet, armatorum qui circumſtabant manibus trahitur ad pœnam: nudatur, ſuſpenditur, flagellatur. Quo ex vtroque latere ictus impios perferente, præco clamabat: Subditus eſto imperio Regis, mandata eius agnoſce. Magnanimus autem Eleazarus, nec flagellis, nec tormentorum ictibus fatigatur, quaſi per quietem ſomniumq́; acerbiſſima quæque pateretur: ſecurus igitur & intrepidus pœnarum ferebat dolores: & venerandos ad cœlum erigens oculos, ſciebat cui ſe crederet, cui animam dedicaret. Et hinc atque inde reſpiciens corporis ſui fruſta diſſolui, cruorem etiam nimium latere vtroque profluere mirabatur, gratias Deo agens de tanta patientia. Tamen fragilitatis humanæ conditione (quæ cruciatus tam exquiſitos ferre vix poterat) in faciem ſemilaceram ruit, eas gratias ſtratus humo agens domino, quas paulo ante ſtando egiſſet. Unus verò ex armigeris plenus inſania, vt Regi ſe fidelem in hac tam profana, tamq́; ſacrilega exhibitione monſtraret, iacentem calcibus ſuppreſſit, & quo ad acerbiorem ſupplicij carnificinam tractaretur, exegit. Ille verò & animo fortis & corpore, & ſummi Dei verus athleta, dolorem omnem intrepidus perferebat, tortoreſq́; impios mitis ſenex patiendo debellauit. Summa tamen lacerantium admiratio, quæ & illos non parum inceſſerat, tot eum ac talia ſuſtinuiſſe ſupplicia. Accedentes verò ad eum miniſtri Regis, proclamant in eum: quàm diu Eleazare in hac perſuaſione conſiſtens, nec lucis gratia caperis, nec ſuppliciorum immanitate terreris? guſta porcinam carnem, & effuge cuncta

Eleazari conſtantia.

Eleazarus horribiliter flagellatur.

cuncta quæ pateris. Eleazarus qui in pœna tacuerat, in tam ſiniſtra perſuaſione non tacuit: & velut hoc verbo laceratus, exclamat, Non ita inutiles, & imbecilles Hebræorum filij ſumus, vt viam ſalutis, quam vſque ad ſenectam ſeruauimus, deſeramus: & tam citò tranſeunte affecti ludibrio, exemplum decipiendis relinquamus, nec ſic inſtructi ſumus. Modicum eſt, quod vitam hic prorogat: noſtra enim parua ſunt, quæ relinquimus: maxima autem, quæ indubitato ſperamus. Nunquid tyranno verò perſuaſione hac veſtra inducti placere poterimus? minus profectò vtiles credet, quos mutabiles varioſq; cognouerit. In tuis, ò venerabilis pater Abraham, manibus, & in ſinum tuum gremiumq; venturi, grata voluntate moriemur. Hunc animum videntes armigeri, ſanctiſſimum ſenem nutu Regis in ignem impoſuere: naribus eius noxios ac fœtidos liquores infundentes. Quæ omnia ſanctus ipſe ac venerabilis ſenex libenter excipiens, cum incendio crematus, natura deficiente ſpiritum relaxaret, cœlum oculis caligantibus ſuſpiciens, ſic eſt locutus: Tu es Deus: à quo ſalus procedit & vita: ecce legem impleo tuam, fragile quoque hoc corpus depono: propitius eſto genti tuæ, ne deſeras hos quos in ſinu tuo, ſub alis (ſic dici poteſt) clementiæ tuæ huc vſque ſeruaſti, ſit mors mea malorum omnium finis, & in tota gente remedium omnium peccatorum: accipe me pro cunctis, & dona mihi cunctos. Atque in hoc ſermone animam lætus effudit. Inde eſt, quod prius diximus, omnem tolerantiam paſſionis ex optima oriri ratione, quæ ſemel firmata, proſperum facit animum, patientiſſima ſemper doloris, & actus optimi prouida exiſtens conſiliatrix, fixum in homine propoſitum non relinquit. Itaque cum paſſio inter ſe ratioq; pugnauerint, neceſſe eſt, vt hæc dominetur illi, ſi ex altera triumphum velimus. Patri itaque Eleazaro gubernatrix fidiſſima ratio fuit, quæ nec dolori locum præbuit, nec blandimenta illecebroſæ voluptatis admiſit. Seruauit contra omnes procellas, tempeſtateſq; inſaniæ, ſancti corporis nauem, quam nullis turbinibus à vero diſſoluit itinere, iactata quidem tyrannicis fluctibus, infracta tamen permanſit: tenenſq; iter ſuum, ad ſalutis portum peruenit. Nulli quamuis validis muris ſic ab hoſtibus vrbem propriam defendere, vt animam ſuam ſanctiſſimus ſenex adhibita diligenti ratione ſeruauit. Paſſus equidem verbera, crucemq;, & flammas in aduerſis, qui antea in lætis erat conſtitutus. Nam vt apices rupis alicuius excelſa, irruentis fluctus obnoxia ictibus franguntur, & ſinus ille intrinſecus clauſus eſt ſecurus: ita munimentis optimæ rationis, primiq; conſilij, venientium impetus procellarum ſuis accepit membris, eoſque niſu corporis inuictus fregit, ne interiora penetrando, ad diuinum illum cœleſtis animæ meatum peruenirent. O beate præ omnibus ſenibus ſenex, & præferende cæteris ſacerdotibus ſacerdos, nulla profani ſacrilegij dape ſancta ora maculaſti. Nihil perfidiæ tramitem illum ſaucium contigit, per quem Deo frequens oratio mittebatur. Nihil valuit principis imperioſa crudelitas. Exemplum igitur omnium antiſtitum Dei factus es. Talem verè eſſe decuerat ſacerdotem, vt tormentis fortior, torquentibus durabilior, ſecurior quoque imperantibus, ipſo etiam quo crematus es igne violentior, pœnam martyrij poſſideres. Tibi omnis ceſſit antiquitas, à te exemplum habebit poſteritas. Si ergo inualida ſenectus omni virtute iuuentutis exuta, frigidi aut pene nullius ſanguinis, ad omnem tolerantiam doloris infirma (quippe quã ipſa ſeries fregit annorũ) tot cruciatus,

Vltima verba Eleazari in igne.

Victoria rationis.

Simile è nauta.

Laus Eleazari.

tot

tot ſupplicia, tot pœnas prudenti conſideratione ſuſtinuit, quis eſt qui negare audeat, totius paßionis caput in ratione potiſsimum conſiſtere? Vidimus omnem acerbitatem fixi ſemel conſilij obſeruatione Deo adiuuante ſuperatam. Sunt tamen qui dicant, non omnes qui ratione conſiderarunt, ſufferre fortiter paßionem, quæ illorum ſuperflua & vana reprehenſio eſt. Conſtat enim illum dolori cedere, quem conſideratio ſapiens non muniuit. Cæterùm qui non deliberatum tantæ rei negotium, cupiditate repentinæ præſumptionis aggreditur, neceſſe eſt vt ſerò illud deſerat, ad quod ſubitò conuolarit. Matura enim & præconcepta diu deliberatione, omnem vitæ exitum ad paßionem portamus, ne aliquid nos ſubita acerbitate confundat: ventura omnia præſumuntur, ne timeri quæ inferuntur poßint, cum ſperata proueniant. Qui ſapiens itaque & fortis, hic totius dominus eſt paßionis, vtpote qui bene cogitatam præcogitat, & acceptam reſpuit nuſquam. Nec ſtupenda omninò eſt in ſenectute prudentia, cum infantulos tantus amor capiendæ laudis inuaſerit, vt ipſis quoque admirationi fuerint, quorum acerbitate ſunt conſumpti. Cæterùm efferata crudelitas, Eleazari graui ætate permota, rediuiuo quoque inſanæ mentis ardore, credens ſe ſapientia victum maioris ætatis, irrita conſilij firmitate, ſeptem illuſtres pueros Hebræorum Antiochiam adduci atrociter de eorum caſtello Soſandro præcepit. quos in tenera adhuc ætate, eaq́ ad excipiendos dolores infirma (quemadmodum ipſe putabat) verſantes, vt fallaci oratione ac varij cruciatus terrore perucrteret, talem edicti ſui legem propoſuit, vt qui ſacrificij carnem ore noluiſſet accipere, exquiſitis extemplò ſupplicijs ſubiaceret. Septem igitur vnà cum Solomona (nam hoc illi nomen erat) iamiam in ſenium declinante, coram ſe ſiſti iußit. Producti ſunt itaque non ſolùm præclari, verùm etiam ſpecioſißimi tam generoſæ matris nati, & voce & corpore gratißimi, angelici quidem iuuenes, vultuq́ pellucidi, ſolis inſtar ſereni luminis, & in oculis omnium non ſine virtutum gratia radiantes, vt tali proculdubio argumento totam humanam mortalemq́ formam tranſcenderent. Et illa talis habita ab exordio antiquorum parentum maiorumq́ ſuorum ſincera, & id quidem in hunc vſque diem, vt tota eius eſſet approbata nobilitas. Sed illud formæ decus quod ſanguinis quoque ornamentis cumulum magnæ dignitatis acceperat, ante omnia virtutis robore firmabatur, quæ ſimul omnes alios laudis modulos pro motu ingentis animi præcedebat. Proinde hos vt aſpexit tyrannus, atque matrem in medio lætam aßiſtere alacriq́ mente adeſſe cognouit, pueros callidißimè alloquitur: Conſultum eſſe vobis (inquit) in primis volo ô admirabiles pueri, hoc enim & forma veſtra, & ſanguinis nobilitas ſuadet. ne ergo ad repugnandum inſanam ſumatis audaciam, vitate non tormenta modò, verùm etiam mortem. Cupio enim vos & honoribus cumulare maximis, & immodicis diuitijs ampliare. Spernite ſuperuacaneam patrum veſtrorum credulitatem, & ad gentilem vos cultum noſtræ obſeruationis adducite. Illud enim ſi in animo veſtro non ſtatueritis (id quod futurum eſſe non arbitror) diuerſa & exquiſita ſupplicia, quibus vos per diuturnam deficientis animæ acerbitatem excruciem, excogitabo. Quapropter vt timor ipſe acrior audientes ſurreperet, ſingula proferri in medium tormenta mandauit. Exhibentur itaque rotæ, radij, vngulæ, rotabula, catapultæ, lebetes, cataſtæ, frixoria, digitaria, pugillaria, manus ferrea, ſubula, ſuccenſoria, olla ænea, ſartago. Hæc enim illis nomina

Antiochus ſeptē illuſtres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam adduci præcipit. 2. Mac. 7.

Regis ad ſeptem fratres exhortatio.

nomina eſſe reperimus. Succenſorium ad excitandam flammam, quoddam tenue eſſe ferri telum accepimus. Exhibentur id genus reliqua nimis profectò abhorrenda, quæ ſigillatim enarrantem dies ſit defecturus. His itaq; in omnibus in apertum prolatis, ait: O prudentiſsimi pueri, etiam ſi aliquod in hac re putatis eſſe peccatum, optima iuſtæ defenſionis excuſatione poteritis armari, quia coacti hac potius (quantum videre videor) quàm ſponte facere videmini. Paruuli verò cæleſti quodam ſenſu & diuinæ maieſtatis ardore accenſi, contemnentes immaniſsima tot pœnarum genera, paruifaciunt iraſcentis tyranni minas, hortantisq; blanditias: & piiſsime (licet falſo) loquentem pariter ac minantem, in maiorem iracundiam furoris impellunt. Hinc ergo patet, quid ratio inferat affectui. Nam ſi ignauus quiſpiam, & nullo antè tractatu rem tantæ gloriæ petens, ad hoc ſubitus atque imparatus accederet, viſis continuò tam exquiſitis ac tantis pœnarum generibus, mente trepidus, demiſſo vultu, greſſu titubans, tremore turbatus, primo victus aſpectu ſumptum negotium reliquiſſet, nec ſe tanto oneri parem ad ſufferenda fore putaſſet, ſtatimq; diceret: Inſenſatus ego, quid magis eligam? an iſta ſufferre, an illa quæ promittuntur præmia obtinere? Miſerebor potius ætati meæ, miſerebor matri, veniam pro hoc facto (quod neceſsitati imponitur) diuinitas non negabit: Regis enim gratiam promerebor. Sed vbi ſpiritus præcedente ratione firmiſsimus durauerit, atque ad bonam frugem animum conduxerit, illud ſequitur, quod his fratribus oſtendam eſſe probatum, quibus ſacrificij vt imperata guſtatio eſt, omnes quaſi vno ore & vna mente proclamant: Quid innocentes perſequeris ô tyranne? mori nobis voluntas & votum eſt, patrum præcepta ſeruamus, quæ vt omnipotens Deus iuſsit, Moſes magiſter edocuit. Tu verò tyranne, iniuſtitiæ amator, crudelitatis magiſter, iniquitatis inuentor, noli ſub ſpecie ficti amoris nos immutare, quod non potes: grauior nobis venia eſt à te oblata quàm pœna, contemptu mortis armamur, verba verò tua non magnifacimus: quæ ne admittamus, recens doctoris noſtri Eleazari nobis monſtrat exemplum. Cur ergo infirmos iuuenes putas, cum tanti roboris videris ſenem? Illius inſtituta retinemus, ſcire animum noſtrum non potes, niſi in corporis noſtri laceratione cognoſcas: ſecuri pro Deo omnia ſufferemus, & à ſeculo recedentes, ad cæleſtia regna migrabimus. Tu verò propter hoc potiſsimum ſcelus, quo innocentes animas premis, æterno igni reſeruabere. Hac oratione tyrannus non parum inflammatus, cum nec crudelitatem ſuam formidini fuiſſe, nec promiſsionis præmia locum gratiæ obtinuiſſe cognoſceret, taureis ſingulos agitare niſus eſt. Maccabæum quoque ipſum natu maximum, ex ſeptem fratribus ordine primum, protrahi in mediũ, & ſacrilegis dehinc carnificum manibus diſtendi atrocius iubet: nec mora, poſt tergum manus ligantur, crudelius verberatur, ſed laſſeſcentibus tortoribus, quàm inuiolabilis ſit patienti virtus dignoſcitur, cum inferentes magis deſiſtere cuperent, quàm is qui patiebatur. Illigari igitur mole pedibus appenſa, atq; innecti rotæ iubetur Maccabæus: ita etiam in gyrum circuli porrectus, vt ſolutis hinc inde viſceribus venisq; diſtentis, dolores ipſius & pœna creſcerent. Nequit tamen patientis vox ſuperato dolore, Deum non promere cuncta cernentem, tyrannumq; non obiurgare tormenta crudelia machinantem. Reſumptis itaque *viribus exclamaſſe perhibetur: O excrande tyranne, diuinæ maieſtatis perſecutor,*

Puerorum conſtãtia.

Septem fratrum ad Antiochum oratio.

Maccabæum Antiochus atrocius diſtendi iubet.

 tor,

tor, non veneficum crucias, nec ereptorem ſalutis alienæ tanta crudelitate perſequeris, ſed ſeruatorem iuſtitiæ, amatorem legis, charitatis autorem. Cumq́ eum miſericordia victi carnifices, vt Regi aſſentiretur, orarent: Non tam graues (inquit) nec tam acerbæ rotæ veſtræ ſunt ó nequitiæ miniſtri, vt mentem meam valeant inflectere circa cœleſtia verſantem: lacerate membra, quinetiam ſi placet igne torrete, ſingulas quoque corporis partes multifaria crudelitate conſumite, vt cognoſcatis nos iuuenes ad impietatem non poſſe compelli. Hæc eo loquente, præparatur incendium, & vt erat affixus rotæ, igni in cataſta obijcitur, atque ita tendentibus corpus radijs, & contrahentibus flammis, coſtis deinde patentibus laterum vitalia rumpuntur. Animus ſanus & integer cedentibus membris, mens ipſa fortior, nil prorſus dolebat. Nam in ipſis ſupplicijs victor exclamat: Eia dilectiſsimi fratres, exemplum ex me diuinæ virtutis accipite, inuicti animi, robur conſiderate, ſeculi huius blandimenta contemnite, militate Deo potius quàm tyranno, cui facile eſt potentem deijcere, ſubleuareq́ deiectum. Inter perorandum, vt brutum animal, excoriatur, lingua extrahitur, ſartagini ipſe inijcitur, magna cum omnium admiratione decedens, ſtuporem aduerſarijs, ſuis gaudium dereliquit, & ſibi pariter regnum paraturus & fratribus. Hinc Aber nomine, qui proximus ætatis gradu erat, ab armigeris miſerè raptus adducitur. Et ante interrogationem tyranni, ántequam ſupplicia libaret, omnis illi à carnificibus tormentorum apparatus exhibetur, vt formidine tetri aſpectus à ſententia flecteretur. Sed repudiante illo profanum ſacrificij cibum nec ſupplicia formidante ferreis ligato catenis, manus in altum protenduntur. A principio ceruicis ad genua vſq; cum ipſa capitis parte cutis diuellitur, pectoris ſeuerius ſecreta patent: ita tamen vt patentibus viſcerum rimis interiora fibrarum ſecuturo ſupplicio ſeruarentur. Adijcitur & his horribilius ſpectaculum: ferox namque pardus & ſanguinis ſitibundus, exhibetur, vt truculento ſæuoq́ laniatu quicquid ex corpore remanſerat, ſorpturus accederet. Verum ore ipſius bruti admoto, vt arbitror, Dei prouidentia diſponente, ferocitatem beſtia depoſuit, vultumq́ retorquens, martyrem minimè læſit. Tyrannus autem in furiam magis incitatur. Martyr verò inuictus fortior imperante, torquenteq́ conſtantior: O quàm ſuauis eſt, inquit, mors omnigenis pro Deo vulneribus inflicta, imò tanto ſuauior, quanto cum ſpe maiore recipiendæ mercedis accipitur. Cæterùm cũ hoc quod agis, crudelitati tuæ ſceleſtiſsime tyranne ſatisfieri ne putes. Nam magis me voluptatem patientiæ meæ conſequi quàm dolorem, ipſo quo torqueris dolore comprobes neceſſe eſt. Atqui libentius ego perferam, quàm tu pœnas inferas: minor patientis dolor eſt, quàm iubentis: mihi cruciatus virtus animi eſt, amor legis, veritatis aſſertio: Dei poſtremò iuſtitia, te vertet in exilium: tu torquendo torqueris: & in ira patientia mea, tuaq́ indignatione, nunc ferè conſumptus, conſumeris. diuini iudicij diem non effugies. Manet te pœna illa perpetua, quam nec profana mens ferre, nec tua crudelitas declinare vnquam poterit, æterno videlicet peccatrice anima damnata ſupplicio. Hoc modo fortis ad mortem vſque in ſententia permanens, & præuijs cruciatibus fratris conſtanter animatus, perſeuerans migrauit ad dominum. Machir tertius ex pueris adduci iubetur, quem cum miſeratione digniſsimum geminus duorum

Mors natu maximi fratris.

Secundus frater adducitur.

Machir tertius ex pueris adduci iubetur.

rum fratrum feciſſet interitus, hortantibus plurimis ac volentibus, vt à ſententia fratrum ſupplicia vitando diſcederet: iratus ait: Idem nos pater genuit, eadem mater effudit, vnus eſt nobis magiſter, vnus animus, vna conteſtatio: nolite ergo morando tempus conſumere, ad ſupplicia non ad reſponſa properaui. Animaduertite in hac membra, pro audaci veſtra libidine: nam animæ vobis poteſtas nulla tribuitur. Motus his verbis tyrannus, à duobus peremptis hunc conſiderans nihilo degenerantem, inhumana aliquid crudelitate maius excogitat: orbiculare afferri in medium iubet: hinc cum pedes vnà cum manibus deorſum colligati fuiſſent, ſanctum quoq; chorda orbiculari ventrem circumcingente in altum vſque contrahit. Nec mora, ſeparatur à ſede ſua dorſi iunctura, crura cum brachijs extrahuntur, eijciuntur humeri, ſicq; ſingulis neruis diſtrictis ſoluitur martyr inuictus. At vbi hæc ſibi parua ſanctus perferentis animus æſtimaret, pellis capiti inciſa detrahitur. Rota poſtmodum affigitur, nec tendi magis iam poterat, quia & partes & fruſta corporis horrendiſsimo pependere aſpectu. Et cum iam cruoris nimia defluentis vacuitate defectus, orbatus manibus & pedibus, proximam ſibi mortem adeſſe cerneret, hac oratione vitæ munus expleuit: Nos quidem nefandiſſime tyranne hæc pro Dei amore toleramus, tu verò tantæ & tam iniuſtæ crudelitatis inuentor, ſupplicia ſine fine patieris. ſicq; lingua orbatus, ſartagini iniectus, acerrimarum vniuerſitate pœnarum excoctus, ſpiritum perbeatum effudit. Poſt hos Iudas (hoc nomine fulgens) quartus adducitur, qui omnium ferè monitis, vt Regi aſſenſum præberet pulſatus, tanquam pugil interritus peſſundatis precibus & pœnis, conſtantiſsimè dixit: Ignis veſter vt nec me à Dei lege, ita nec à fratrum meorum (quorum interitus, non mors, ſed vita eſt) vnione diſſociare valebit. Tibi ò tyranne interitum, credentibus autem ſpem æternæ ſalutis denuncio. Proba ergo crudeliſsime omnium, & æquiſsimo Dei iudicio plectende, ipſisq; rebus aduerte, num ipſe ille Deus me ſit derelicturus, qui tres iam primos obuijs proculdubio ſuſcepit manibus, quos tam ſanctæ matris vterus, ſigillatim ad gloriam effudit. His auditis, horridus atque inſanus tyrannus per ſeipſum ad exhibenda ſupplicia inſilijt, ita videlicet ſuperaturus: iamq; exæſtuans, linguam eius ſecari radicitus iubet. Sed ille non territus Antiocho reſpondet: nec illa quidem proderit execranda crudelitas, nec ex hoc vt reris tyranne victoriam conſequeris. Non enim Deus noſter clamoribus excitandus eſt, ſed ad afferendam opem famulis ſuis, corde potius quàm oris ſtrepitu poſcendus. Tacentium commoda reſpicit, & poſcentium vota ſi mereantur exaudit, tantum integer ſenſus pura & fideli anima petat. Scit enim Deus noſter omnia, antequam poſtules: & prius quàm in anima aliquid cogitare incipias, agnoſcit. Secetur lingua, nunquid & mens poterit ſecari? docuit illam priora paſsionis ornamenta ſuſcipere, per quam Deo fidelis ſemper oratio mittebatur. vtinam ſic ſingulas corporis mei partes puniendo ſanctifices, & tibi ſupplicia irroges ſtulto, mihi præmia largiaris. Nec diu hæc impunita cenſeas relinquenda velim. His finitis, eripitur cultro lingua, alligatur trunco iuuenis, quem ſolido fune lacertis retrorſum congyratis tortor verſat, & in aciem ſanctum pectus agitatur: patitur hæc libens ſpiritus, licet ipſa facies in nigredinem commutetur. Exinde ſolutus, tandem rotatus, pro caducis Deum exorans, priorum fratrum pœnas promeruit. Caligine mortis oppreſſus, dulcem ſpi-

Iudas quartus frater adducitur.

Mors quarti fratris.

Achas quintus ex fratribus, antequã protrahi iuberetur, in mediũ prorupit.

ritum Deo obtulit. Achas dehinc quintus ex fratribus, antequam protrahi iuberetur prorupit in medium, contemptum mortis oſtendens, prouocando ſe ad ſupplicia, vt gratiam Dei inueniret, iram iudicis patiendi cupiditate promereri voluit, & ait: O tyranne, ecce ad pœnam venio prius quàm iubeas. Nihil ergo ex illo impetrare poſſe te credas, quem aſpicis velle torqueri. Reum te gehennæ, effuſus quatuor innocentum ſanguis effecit, me quinto gradatim numerus ipſe ampliandus eſt, vt tibi tandem pœnæ ex multitudine peremptorum accreſcant. Reſponde inhumaniſsime tyranne, cuius ſceleris reos nos innocentes crucias, cuius perpetratores facinoris tanta crudelitate perſequeris? quid nefarium admiſimus? quid profanum? quid auſi iniquum ſumus? hoc eſt tibi crimen omne, quòd Deum creatorem omnium conteſtamur, & eius maieſtatis præcepta ſeruantes, piè viuimus, & in hoc ſolo tua ſupplicia non timemus: honor nobis eſt & ſalus, non pœna: mirificum à Deo accipiemus beneficium, ſi in nulla nobis laterum parte parcatur. Hæc loquens iuſſu Regis raptus, carnificum manibus ollæ aneæ imponitur (hoc pœnali ſupplicio nomen eſt) prælo gyrato ſanctum caput ad genua pellitur: ſicq; corpore deorſum redacto, pugil in eà quam diximus olla miſerrimè delituit. Patitur dehinc fratrum ſuorum excogitata tormenta, minimè tamen mente turbatus, exurgit ſubitò, ita perorans acrior in tyrannum: O immaniſsime tortor, quanta nobis inſcius subminiſtras bona: tu quanto plus iraſceris, tanto nos gratiores Deo reddis: ſi mei miſereri velis, dolerem. Hic huius mœror æternitatem gaudij parat. Hæc huius ſeculi mors ſi mihi non ſpontè inferretur, ventura æterna commoda non largirentur. Correptus igitur atque prioribus exagitatus, clara luce ſpiritum dulcem emiſit. Exhibitum poſt hunc (Areth vocabulo) ſextum, pœnam

Sexti fratris magnanimitas.

eligere aut honorem optione data eum tyrannus iubet. Iratus reſpondet: Fratribus quidem meis o tyranne minor annis, ſed mente conſimilis accedo. Simul enim nutriti, ſimul educti, ſimulq; morituri in Dei amore perſiſtimus omnes. Accelera itaque ad exquiſita tormenta, & illud tempus, quod in perſuaſione impenſurus eris, in ſuppliciorum excogitatione conſume. Hac oratione confuſus Antiochus, illigari eum ſtatuæ ſic iubet, vt depreſſa ceruice, ex deſcenſu humorem caput dolore quaſſaretur: exponitur incendio, vt ſenſim longius igne ab eo poſito, paulatim diutino conſumptus ardore diſtenderetur potius quàm cremaretur. Subulis etiam ferire pendentis latera ad viſcera iubet, vt per eas quæ his ducta erant in longum tramitem rimas, ad intimas fibras flamma perueniret. Atqui vt dolor ſimul ipſe maior increſceret tactu vulnerum, ac ſubuſtione membrorum cruor ſcaturiens ardore in ſpumas decoctus, miro modo ad caput eius deſcendit. In his doloribus iuuenis exclamat: O certamen inſigne, ò pertinax bellum, ò contentio inter ſe pietatis & ſceleris. Hi ſunt viri agonis, quorum corona martyrij, pœna ferientis eſt: libens fratrum interitum ſequar, vt quibus iungor ſanguine, iungar & morte. Aliquid ò tyranne maius excogita, hæc enim quæ inueneras, ſuperata agnoſcis. O

Septimus frater acriter increpat Antiochũ.

crudelitatis magiſter, inimice pietatis, iuſtitiæ perſecutor. Sex nobiles pueri, regiam poteſtatem, & apparatum totius regni & orbis extinximus. Ignis tuus frigidus eſt, non calet: flexibiliora namq; corporibus noſtris arma ſunt regia: plus auxilij Deus noſter ſuggerit nobis quàm tu confuſus doloris poſſes infligere. Itaq; manet

manet firma in nobis Dei ſententia. His dictis ignea forcipe eius lingua cauteriatur: & cum ſuis fratribus pari pœna excoctus, & in ſartaginem coniectus, emiſit ſpiritum. Sex itaque varia morte conſumptis, vnus remanſerat matri Iacob nomine, iunior cæteris ætate, non mente. Hunc cum aſsiſtere crudeliſsimus tyrannus aſpiceret, miſeratione motus, vel quod ſolus, vel quod vltimus, vel quod periturus eſſet, indoluit: vocatoq; propius ad ſe puero, eius manu apprehenſa à tormentis ſeorſum, atque putans ei ſalutem perſuaſurum, ſic inquit: Satis abundè exemplo fratrum tuorum, quid immineat repugnanti videre potuiſti, ſubtrahe te protinus tantis malis, quicquid honorum regni mei fuerit obtinebis, magiſtratum tibi non denegabo, ductor quoque militum & conſilij particeps nobis ſemper aſsiſtes. Cæterùm huius matrem (cum ipſe parum proficeret)

Iacob ſeptimus frater iunior cæteris ad ſupplicium ducitur.

iuſsit adduci. Cui propè filium ſtanti ait tyrannus: Vbi eſt ó generoſa mulier fœcunditas tua? Ecce ex tanta numeroſitate filiorum vnum (ſi velis) fata conſeruabunt. Da conſilium pietatemq; paruulo, & mentem rigidam ad proſperiora conuerte. Monitis hiſce regijs vtcunque auditis inclinans ſe mater ad eum, ita vt falleret tyrannum, Hebræo ait ſermone: Fili mi miſerere mei, & explora dolentem matrem, quæ te nouem menſibus in vtero meo geſsi, teq; alui lacte triennio, & liberaliter educatum ad hanc ætatem vſque perduxi. Rogo te fili, vt conſpecto cœlo & terra, & omnibus quæ ſunt in eis, ſcias hæc cuncta à Deo ex nihilo facta eſſe: ipſum etiam genus humanum ab eodem rerum omnium conditore factum nemo ambigit. Non timeas tortorem ethnicum, ſed imitator fratrum tuorum effectus, mortem libenter excipias, vt in die miſerationis vnà cum fratribus tuis in cœleſtibus te ſuſcipiam. Hæc matre adhuc monente, iuuenis Hebræo ſermone ſeſe ſolui, & vt Regi & ſuis aliquid ſecreti diceret, rogat. Ille autem vbi vincula effugiendi facultas fuit, celer cucurrit ad pœnam. ſtabat enim flammiuomis ignibus ſuccenſa ſartago ad torrendos præparata paſſuros. ad quam cum inuictiſsimis puer peruolaſſet, inſpectando fratres, & ad Regem vultum reflectens, ait: O ſcelerate tyranne, iam ego nunc, inquam, ego

in fratribus meis agnoſco, te non crudelem ſolùm, ſed ipſam eſſe crudelitatem. Quis tibi veſano hanc purpuram dedit? quis regnum tribuit? quis tanta ornamenta conceſſit? Nempe ille quem inſequi in nobis poſſe credis, cuius cultores necas, famulos premis: tu verò infelix æterno cremandus incendio, & ſine fine torquendus. Sit enim inter te & reliquos diſcretio poteſtatis, nunquid alterius tu operis, túue alterius naturæ homo es?

Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio.

Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio eſt. Quiſquis hominem interficit, interfici ſe poſſe confirmat. Tu effigiem tuam laceras, tu in torquendo nihil proficis. Eadem ratione ortum, eodem genere procreatum, quem ante multos annos opifex rerum Deus creâuit, quemque ſimilem ſuæ produxit imagini, puncto quodam repentini furoris interimis. Et quicquid fieri tua regia poteſtas iuſſerit, iuſtiſſimum putas, linguas eruis, vngulas inijcis, & humana corpora igne conſumis. Illi quidem qui hoc pertulere, gaudium æternæ ſalutis acceperunt. Tu verò quicquid pœnarum ſingulis intuliſti, ſolus exolues. ne me obſecro gratiam abs te vllam ſperare confidas. Sequar fratres, & in legis obſeruatione perdurabo. Hæc audiens fremuit tyrannus, iuuenemq́ in cataſta fouit: in doloribus mater aſtat nato, pijs manibus ſanctum caput fulciens. Reſupinus in dolore diſtenditur, de ore eius, naribus, ſecretisq́ cruor effluit, ſpiritu tandem deficiente tortor ceſſat, vt mox reſumptis diuinitus viribus, contumax eſſet Regi, ſeueriusq́ quàm fratres ipſi cruciaretur. Demum orbatus palmis atque vlnulis, leuatis oculis Deum exorans, ait: O Adonai, ò Sabaot, in turbam fratrum meorum me ſuſcipe, & ceſſet iam ira tua, neque eos deſeras qui te miſeratorem per nos interpellant.

Mors ſeptimi fratris.

Hæc dicens rupta lingua ignominiam ſartaginem ſponte conſcendit, ac ſtupente Antiocho coſtatus interijt. Ecce nunquam magis claruit rationem eſſe dominam affectus, qua puerorum animus præmunitus firmior torquentibus ſtetit.

Ratio affectus domina.

Quod enim ſpreti dolores, & pœna contempta poſtrema vtilitas ſalutis fuere, deliberatio pia honeſtaq́ rationis effecit. Inexpugnabiles itaque pueri fortiſſimis turribus ſimiles perſtiterunt, & portum quietis intrantes, qui diu per nau-

Simile à fluctibus.

fragas cautes turbinesq́ iactati fuerant, iter rectum per fluctus horridos gubernantes, tandem ad littora optata venerunt. Namque alter alterum fecit conſilio fortiorem.

Septẽ fratres ad mortem fortiter perferendam ſeſe inuicem hortantur.

Nullus ſegnis, nullus timidus delicata mente martyrium denegauit. Nec deliberatio vlla, ſed omnium fuit fortis, & indiuiſus conſenſus, ſeſe inuicem hortantium: Pro lege igitur noſtra moriamur, tres pueros imitemur, Aſſyriorum furore damnatos: quos in vna fornace cõiectos, patientia ad cœlum euexit. Hoc dum alter alterum ſermone confirmat, factum eſt vt nemo peccaret: ſed in ſententia permanentes, patrij ſibi generis, virtutis, audaciæ, ante oculos memoriam reducebant, dicentes: Pater noſter Iſaac cum iuſſu Dei ſe immolandum cerneret, armatã patris dexteram nõ refugit. Tradamus ei animas noſtras (inquiunt) per quẽ & ſpiritũ & corpus accepimus. Facilis membrorũ eſt iſta iactura, cum ſciamus pios æterna ſalutis præmia accepturos. Abrahã, Iſaac, & Iacob læti nos participes regni expectant: ornemus matris vterum, quæ nos denis menſibus tulit. Nemo infirmior alio, nemo inter fratres degener appareat. Eodem patre generati, eodem lacte nutriti, pares in omnibus eſſe debemus. Similis nos ductor inſtruxit, lex nobis data communis omni eſt virtute retinenda.

Vera fraternitas.

Hoc concordiæ vinculo, fraternitas ſancta permanſit, nec fuit in ſpectaculo (cum

(cum vnus præſentibus cæteris torqueretur) mœror dolentium, ſed gaudium peremptorũ. O nobiliſsimi Regum omniũ pueri, inæſtimabilis gloriæ, virtutisq́; eximiæ. Nullum ex vobis formido perterruit, ita properaſtis ad mortem, quaſi immortalitas ſola peteretur. Verè vos fratres, quos interitus ipſe ſociauit. Magnũ quidem noſtro generi decus omnipotens protulit, & ad omniũ confirmandos animos, exemplũ vnicæ laudis oſtendit. quos (credo) propterea in eo numero eſſe voluit, in quo mundũ ipſe conſtruxit, vt ſeptem fratres, ſeptem dierum, quibus perfecta ſunt omnia, æmuli redderentur. Sed quid hic animũ miramur in pueris, cum ſe mulier ad contemptum doloris armauerit? quamuis non mater dicenda ſit, ſed humana quidem fragilitate quid ſublimius, quæ peperit tot triumphos. Nam interfectis paruulis, mater piè accenſa, nec immerito, cum id non ſolũ humanus ſenſus habeat, ſed immanibus quoq; feris amoris iſta conditio ſit, vt viſis inſidijs, paruulos ſaluti propriæ præponentes, alis protegant, defendant morſu, vngue cuſtodiant. & cum cuiq; ſit reſiſtendi facultas, obuiam ire hoſti pro pullorum amore feſtinant. Nec in his ſolum caritas iſta ſeruatur, ſed apes quoque ipſe non ſobolem tantum, ſed & mella ſeruantes, minantibus aculeis irruentes, vt ſint peritura poſt morſum, plus parcunt generi quàm ſaluti. At hæc zeloſiſſima mater diuino vtiq; ſpiritu fundata, conſilio quoq; ſapientiæ & incredibilis virtutis, filios ante ſe perire feſtinauit. Quippe quæ non eſſet victura poſt prolium orbitatem, maluit eam ſecure ſuſcipere, quam interire ſolicita. Omni igitur familia Deo dicata, poſtremum decus paſſorum accedit mater, contemnens minas Regis, & maternum pectus offerens & vitam filiorum. O beati generis origo, ó vnius vteri glorioſa fœcunditas. Non ego vos paruulos membrorum lineamentis, & totius vultus notis matris æmulos dicam: ſit hæc ſumma laudis in cæteris, quibus præter naturam nihil animus dedit: vos ergo ſimiles mente, robore, fide, aſſeram: & matri in omnibus pares dicam. In nullo ei poſtponendi, in nullo minus venerabiles eſtis, niſi quod illa immanitatem dolorum præ oculis excepit: & dum in ſuis quoque torqueretur membris, ſimilis vobis illi tolerantiæ animus fuit. Hoc illa præſtantior, quod ſeptem cruciatus, antequam cruciaretur, excepit: & in omnibus ne ſuperaretur, extimuit. Verùm exemplũ fœminarum omnium, neſcio an pepereris mulier paruulos tuos, an creaueris, quos ſereno vultu paſſa es in fruſta ſecari. quod intrepida vidiſti, parum eſt: hortata es, vt perirent. Illum incidi vngulis, lætabaris: diſtendi rotis alium, ligariq́; gaudebas. Illius vicina mirabaris incendia, atque alium ne tanta ac talia pertimeſceret, admonebas. Et quãuis cum inteſtino in illorũ laceratione ferireris dolore, grauiora quàm olim parturiens tormẽta ſentires, ſimulabas tamen læticiã: & diſcuſſo vultus nubilo, inducebas ſpeciem triumphãtis. Singuli te ridente conſumpti ſunt. Nec cum vnum remãſiſſe cerneres, expauiſti. Nam quid ego deſcribam exitia paruulorũ, cum matri riſus ſint omnia? ſciſſos neruos, detractum capite tegumen, linguam radicitus detruncatam, manusq́; confractas, ignem, laminas, rotas, & ad coſtandos homines æra candentia, multa etiam quæ ipſo ignota ſunt nomine. Abſit, vt ſit cygnis tanta dulcedo, quorum ſuauiore melo canoras in morte voces narrat antiquitas. Omni enim harmonia dulcius, omni voce præſtantius, pereuntium carmen fuit. Sirenum pueri fabulas in morte ſuperaſtis, cum vel matri ſolitudinem vltimã, vel Deo gratias referretis.

Fraterni amoris proprium.

Dolor matris.

Mater ſeptem cruciatus, antequam cruciaretur, excepit.

Optauit incredibilis proſapiæ mulier breuem orbitatem potiùs, quàm æterni iudicij pœnam ſubire, cum filiorum corpora maluit cruciari, quàm animas: ſciens nihil infirmius labe membrorum, quæ etſi paſſio deſit, ſæpe tamen inteſtinus dolor affligit, enecant febres, copia ſanguinis premit, aut nimius curſus euiſcerat. quis autem ignorat nauigantium naufragia, iter agentium lapſus, quietoſq; ſeſſores ſubita morte conſumptus? Taceo incendia repentina, latronum inſidias, & pereundi vias. Cum ergo tot occaſionibus humanum pectus ad mortem agitetur, quis non optet interitum cum ſalute, in quo temporalia amittuntur, &

Simile à diluuio.

æterna retinentur? O venerandiſſima, fœminarum atque legis, & gentis noſtræ gloria. In hoc Noe arcæ ſimilima, in medijs fluctibus & procellis inuiolata permanſiſti. Ut illa enim diluuij cæleſtem impetum tulit, & compagine firmata tabularum, incluſum intra ſe quod acceperat, non amiſit: ita tu quoque ſanctum ſpiritum, quem Deo diſpenſante acceperas, in receſſu pectoris cuſtoditum, vinci ab hoſte non es paſſa. Ecce quantum vtilis ratio eſſe poteſt, quæ nos ſæpenumero viros inferiores fœminis facit. Nec Daniel tantum viſis leonibus formidauit, nec caminus tribus pueris iugi igne ſuccenſus, tantum arſuris dolorem incuſſit, quantum hæc fœmina in ſingulis paſſa pereuntibus, antequàm ad corporis ſui pœnam veniretur, accepit. Quid faceret alia mulier & mater, niſi per triſtia lamenta flebilis præceſſiſſet, vlulatus gemituſq; miſceret, ſe infelicem, ſe miſeram conclamaret: quæ ideo plures peperiſſet, vt ſæpius orbata lugeret: repeteret partus, & illa denis menſibus materna faſtidia, tot enixa mortes, tot pericula ſæpe repetita, lactis alimoniam & paruulorum cibum, preſſam diu corporis partem, baiulas manus, dulces ſuſurros, informantis verba, curas, vigilias, timorem, & in omnibus etiam proſperis animum ſemper futura metuentem.

Matris ad ſeptem filios ad ſuppliciū adhortatio.

Diceret flens, nō ego filios veſtros auia blanda complectar, paulo antè nimij gregis mater, nunc agens celerem vitam? Si mori mihi contigerit hodie, à quo ſepeliar non habeo. Hæc omnia matris alterius, Dei ancilla non habuit: ſed adamantino quodam ſenſu, rigidior cautibus ſtetit, filijs nec in pœna, nec in morte defuit, vt interirent compulit, nec doluit interijſſe. Nam comprehenſa cum paruulis ſuis, Eleazari pœnam aſpiciens, Hebræa lingua, cum eſſent docti, ſimul exhortabatur dicens: O fortiſſimi pueri mei, ad dulce certamen, in quo & genti noſtræ paremus gloriam, & nos à Deo merita æterna conſequamur, ad pœnam ſponte properemus, nec formidemus ó iuuenes, quæ Eleazari ſenile corpus ſuſcepit. Satiſq; in hac fragilitate durauimus, ad ſuperiora properemus. Pater noſter Abraham venerabili ſermone memorandus, vnicum Deo filium, cum poſceretur, obtulit: nec adhibere formidauit altari, quem vix in ſenectute ſuſceperat. Et Iſaac libens patris victima ſtetit, ſciens Deo in omnibus eſſe ſeruiendum. Similis quoque Danielis, ac trium puerorum cauſa eſt, mi-

Aureum dictum ſeptem filiorū matris, de hoc ſeculo.

hi credite, tentamur potius quàm punimur. Quicquid enim in hoc ſeculo prouenit, temporaneum & vmbræ ſimile iudicandum eſt. Hos filijs animos mater incuſſit, & viris mulier virilem animum effecit. Nouiſſime filijs ſingulis conſumptis, admirabilis tantorum athletarum parens, in cruenta pœnarum carnificina, flexis repente genibus, corporis à Deo diſſolutionem efflagitabat: non enim viuendi cupiditate, ſed filiorum cauſa tantum tempus protraxiſſe. Septem igitur triumphos mater pientiſſima ſuſcepit. Antiochus faucibus ſtridet, matrem

matrem generoſam affligere iubet, tyrannice rapitur, teneris nudatur artubus, in altum manus alligantur, ſæuis illiditur flagellis, læſis mæret vberibus, ac flammiuomæ addicta ſartagini, ambuſtos vltrò filios concomitatur in pœnas, ac oratione protenſis ſurrectiſq; manibus pro grauidis matribus fuſa cœlibem effudit ſpiritum. Porrò cœli fulmine tremuit Epiphanes. O magiſtra iuſtitiæ, filios comitata victores, ó ſuperatrix tyrannorum, ó ſpeculum martyrum, ó patientiæ forma non mulieribus ſolum, ſed viris futura, veneranda præſentibus, colenda poſteris, admirationi non ſolum genti noſtræ futura, ſed ſeculis. Splendoribus tuis luna ſuccumbit: nec ſe, quamuis mundum impleat, cum tuis fulgoribus comparabit. Septem te clariores cœleſtibus ſtellæ, grata luce circumſtant. Si poßit in picturam aliquam manus humana deſcribere, & victorum omnium pœnarum genus in poſterum ceris, vt geſtum conſtitit, explicare, ſine lacrymis nemo tranſiret, omnis vtique multitudo conflueret, ſuffragarentur plurimi: & multa videretur donaſſe, qui in gloriam ſummi Dei talia ſtratagemata depinxiſſet. Et ſi quis ſculpendi artifex, hanc figuram aſpectu miſerabilem ſepulcro intriuerit, aut ædibus illocauerit, ab omni tetra peſte eſſet alienus, æternaq; felicitate indubiè frueretur. Sed vnde vllius magnitudinis ſaxum, quamuis tenui limula minutum opus tenens, capacitatem haberet tot pœnarum? Senex itaque Eleazarus, & hæc illuſtris mater, filijq; ſeptem, propter decus generis ſepulcrali honore decorantur. Magnus ab his omnibus cultus exhibetur, etiam alienæ ſectæ homines inuaſit. In iuſtitiæ argumentum, vt pijs cordibus ſumma veneratio inſigatur, octiſtellium exoritur, dum Angelicis manibus interemptorum funeribus miniſtratur. Enimuerò ipſe tyrannus ſtupore defixus, tam piæ mentis virtutem expauit. Tantum poſtremò aſſecuti ſunt gratiæ, vt gentis noſtræ peccata reſtinxerint. Exitium ſequitur mox tyranni, Iſrael aliquando reſpirat. Videns namq; Antiochus magnitudinem fidei mortiſq; contemptum, peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat, per quas hoſtes perculit, & laudis plurimum cepit. O benedictum Abrahæ ſemen. Videte quantum nobis ſeptem filiorum ac matris paßio præſtitit collegarum. In hac pietate durate, vt patribus pares eſſe poßitis. Ecce totius gentis mala populiq; peccata, paucorum exemit exitium. Superatiſq; hoſtibus, quos Iſraelitarum manus perculit, ſoluta iam peccata poſt victoriam fuêre. Poſtremò autem rabie fremens, verminoſoq; ventre, ac ſqualidis fœtoribus conflictatus Antiochus, exſpirauit. Supplicia ſequuntur extinctum. Nam cum Hieroſolymitas à lege retrahere non poſſet, Perſis (quia poſcebat neceßitas) bellum indixit, ibiq; quod merebatur, excepit. Nunc tandem ſupereſt, vt paucis omnia complectamur. In ipſo namque agone pientißima mater ac martyr circumſtantibus dicebat: Virginalem vſque dum licuit, pudorem tenui, caſtis me poſtea nuptijs illigaui, domum propriam non reliqui, procreaui filios non pudendos, & mariti morte perculſa, nihil ex fide perdidi: hoc & multo alio ſermone vocitabat. Sed quid amplius? proponebat filijs prophetas, interfectum Abel fraternis inſidijs, oblatam hoſtiam loco Iſaac, exulem Iacob, Ioſeph cuſtodia carceris occupatũ, Danielis leonem, & trium puerorũ incendia. Recenſebat etiã eiſdem Eſaiæ librũ, qui dicit: Licet per ignem tranſeas, flamma te non comburet. Dauidicum pſalmum in quo ait: Multæ tribulationes iuſtorum. Salomonem quoque ſimiliter,

Mater ambuſtos & hoſtiū pœnas vltrò concomitatur.

Splendor iuſtorum. 1. Corinth. 15.

Antiochus peditum ſibi legiones ex Hebræorũ numero cõgregat.

Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus, exſpirat. 2. Macca. 9.

Vitæ matris ac ſeptẽ filiorum epitome.

Sacra ſcriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda.

ſimiliter, ponentem lignũ vitæ facientibus voluntatem eius. Ezechielem etiam non omittebat dicentem: Viuent hæc oſſa arida. Canticum deinde quod docuerat Moſes non obliuiſcebatur, in quo ſcriptum eſt: Ego occidam, & ego viuere faciam, & longitudo dierum veſtrorum in manibus meis. O infelix tyranne, quid tibi lebetes ardentes, quid machinæ profuerunt? quid ſecta oculorum palpebræ, detracta etiam imis faucibus lingua, cùm his omnibus longè peiora patiaris? Illi verò quos interficis (mihi crede) diuino vtuntur imperio, & de ſalute & de vltione ſecuri. Nam qui pro cauſa ſalutis paſſi ſunt, proſper illis euentus erit, cum pater omnium Deus atque vniuerſa reſpiciens, ſequentibus ſe vitam præbeat ſempiternam. Hæc itaque quæ in monumentis veterum, & ſacris literis de diuis comperi Maccabæis, poſteritati æternum legenda conſecraui.

Gaudium beatorum in vita æterna.

FLAVII IOSEPHI OPERVM FINIS.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM IN HOC FLAVII IOSEPHI OPERE MEMORABILIVM fideliſſimus ac locupletiſſimus.

A

AARON mortuus. 95.
Aaronis virga germinat. 94.
Aaronis filij. 78.
Aaroni Moſis fratri ſacerdotiũ confertur à Deo. 78.
Ab Athenienſibus honor Hyrcano habitus. 409.
Abraham Lothum captum cũ Sodomitis reducit. 18.
Abrahamus primus verbi diuini concionator. 16.
Abrahamus egregius Aſtronomus. 17.
Abrahamus AEgyptios religionem docuit & artes. 17.
Abraham moritur ætatis anno 175. 25.
Abrahami obedientia. 22.
Abrahamo Deus progeniem eius malos vicinos in AEgypto habituram prænunciat. 18.
Abaneth. 75.
Abel à Cain interfectus. 6.
Abdagaſus Aſinæum interficere vult, quod Artabanus permittere recuſat. 541.
Abdon Iudex. 138.
Abdemonus. 881.
Ab Apione quædam valde frigida conſcripta. 895.
Abiæ ad Hebræos oratio, qua deſertionem & impietatem eis exprobrat. 243.
Abenerus Neri filius Sauli filium Ieboſthum populi Regem conſtituit. 185.
Abenerus contra Iudæ tribum copias educit, cui Ioabus cum vniuerſo Dauidis exercitu occurit. ibid.
Abenerus apud ſeniores populi, præfectoſq; militiæ, vt ad Dauidem deſciſcerent, loquitur: 186.
Abnerus à Dauide comiter exceptus, amicè dimittitur. 187.
Abenerus ad Dauidem in Hebronem mittit legatos, qui ſuo nomine fœdus cum eo fèrirent. 186.
Abenerus in fugam conuerſus, Aſael trucidat. 185.
Abeſalomus ſororẽ Thamaram ſolatur. 200.
Abeſalomus vindictæ opportunitatem exſpectat. ibi.
Abeſalomus patrem ac fratres ad ſolenne conuiuium inuitat, & Ammonem vino ſepultum trucidari curat. ibid.
Abeſalomus reductus patris Dauidis conſpectum deuitare iubetur. 201.
Abeſalomus patris ſui affectat regnum aſtutè ſatis & callidè. 201.
Abeſalomus Rex ab vniuerſis ſalutatur. 202.
Abſalomus Iordanem traijcit. 205.
Abſalon callidè per mulierem à Ioabo ſubornatam reuocatur Hieroſolyma. 200.
Abſalomi Hieroſolymis nati liberi. 201.
Abſalomi columna marmorea. 206.
Abias contra Ieroboamum exercitum collegit. 243.
Abias victoria potitur. 243.
Abigaa Nabali vxor muneribus Dauidẽ placat. 176.
Abiathar manus Sauli elapſus, Dauidi patris & ſacerdotum nunciat cædem. 173
Abiatharus ſacerdotali honore priuatur. 220.
Abilamarodachus Iechoniam è vinculis dimittit. 302.
Abimelechus ſeptuaginta nouem fratres interficit. 135.
Abimelechus Thebas capit. 136.
Abimelechus in Sicimitas mouet. 136.
Abimelech Iſacum inuidia motus expellit. 26.
Abimelech amicitiam renouat cum Iſaco. 26.
Abimelech amore Saræ captus. 20.
Abilmelechum mulier ferit, & armiger eum occidit. 137.
Abimelechum Sicimitæ expellunt. 136.
Abiſæus. 212.
Acerra. 227.
Achas quintus ex fratribus antequam protrahi iuberetur, in medium prorumpit. 928.
Achabus & Ioſaphatus in Syros mouent. 255.
Achabus in prælio vulneratus, moritur. 256.
Achabus ob dimiſſum ab ipſo Adadum taxatur. 253.
Achabus in gratiam recepto Adado fœdus cum eo facit. 253.
Achabus Eliam quærit. 248.
Achabi ſeptuaginta liberi Samariæ trucidati. 268.
Achabi pœnitentia. 251.
Achabi cruorem canes iuxta Eliæ prædictionem lambunt. 256.
Achabum Elias impietatis accuſat. 248.
Achazes aurum & argentum templi, Damaſcum Aſſyriorum Regi defert. 279.
Achazes Syrorum Deos, templo Hieroſolymorum clauſo colit. 279.
Achazæ impietas. 278.
Achazæ mors. 279.
Achar quædam ex prædà contra Dei mandatum abſcondit. 118.
Achor ſorte deprehenditur & punitur. 118.
Achia propheta Hieroboamum decem tribuum Regem futurum oſtendit. 237.
Achimelechi proditionis à Saulo inſimulati apologia. 172.
Achitophel Abeſalomo vt cum paternis pellicibus congrederetur ſuadet. 203.
Achitophelis conſilio ſuadentis Dauidem bello proſequendum Chuſim ſe opponit. 203.
Achitophel, ſuo conſilio exploſo, laqueo ſibi vitam finit. 204.
Achitophel ad Abeſalomum deficit, cuius conſilia ne ſuccedant, Dauid precatur. 202.
Acmes litera ad Antipatrum. 500.
Accuſatio & epiſtolæ falſæ Legatorum contra Ioſephũ. 602.
Adar, Martius. 361.

Adadus Damaſci & Syrorū rex à Dauide prælio vincitur. 193.
Adamus iram Dei deprecatur. 5.
Adami & Euæ lapſus. 5
Adami pœna. 6.
Adami ætas 930. anni 8
Adamum Deus alloquitur. 5.
Aderus Solomoni infenſus. 236
Aderus in Aegyptum profugit. ibid.
Aderus Pharaonem vt ſibi in patriam reuerti permittat, orat. ibid.
Aderus in Idumæam reuertitur, inde in Syriam ſe confert. ibid.
Ad mortē nati ſumus, eamq́ fugere ne fortiſſimi quidem poſſunt. 868.
Ad Alexandrum ſex millia hominum confluunt. 391
Ad Lothum angeli diuertunt. 19.
Ad Manethonis de Moyſe maledicta reſponſio. 892.
Ad Deum reſpicientibus eiq́ vim fidentibus pietatis fructus integer manet. 570.
Ad Anilæum, ingens perditorum hominum multitudo confluit, qui Babylonios inuadunt. 543.
Adhortatio ad contemnendam mortem, à tempore & rei ſtatu deſumpta. 867.
Adhortatio ad conſiderationem auxilij & beneficij Dei Iſraelitis exhibiti. 157.
Adiabenorum magnates cum Abia Arabum rege cōtra Izatem fœdus faciunt. 572.
Adiutores Solomonis in templo exædificando. 214.
Adonias cum Abiſace coniugium expetit. 219.
Adonias interficitur. 220.
Adonias ex conuiuio ſe proripiens ad altaris cornua confugit. 216.
Adonias affectat regnum. 214.
Adulterij leges & Zelotypiæ. 83.
Adulteræ accuſatio contra Ioſephum. 38.
Agar Saram contemnit. 19.
Agatharchidis de Iudæis teſtimonium. 886.
Agrippa ad Flaccum Syriæ Præſidem ſe confert. 528.
Agrippa quàm Herodes Iudæis magis fauet. 564.
Agrippa per Marſyam à Proto pecuniam mutuatur. 528.
Agrippa dum Herennius Capito pecuniam ab eo extorquet noctu Alexandriam nauigat. 528.
Agrippa cum alijs aliquot ad Claudium mittitur. 559.
Agrippa Hieroſolymis Hecatonbem immolat. 463.
Agrippa ab Agrippina, vt Claudius Iudæorum cauſas cognoſcat, precibus obtinet. 576
Agrippa ſenatui ſuam ſententiam exponit. 559.
Agrippa Fortunatum libertum cum muneribus & literis contra Herodem ad Imperatorē mittit. 537.
Agrippa à Lesbo digreſſus. 466.
Agrippa ab Antonia Germanici & Claudij matre trecenta millia mutuo petit. 529.
Agrippa Iudæis ædium tributum remittit. 563.
Agrippa Agrippæ filius. 566.
Agrippa Marſo Syriæ Præſidi dum quinque reges ad ſe venientes diſcedere iubet, infenſus. 565.
Agrippa in theatro Deus conſalutatur, Bubonem videt, & vt Germanus prædixerat, quinto die moritur. 567.
Agrippa quamdiu vixerit & regnauerit. 566.
Agrippa domum prææltam exſtruit vnde cuncta quæ circa templum fierent contemplari poterat: Iudæi altiorem parietem excitant qui regis proſpectum arcet, & apud Neronem Poppea precibus illum illæſum impetrant. 579.
Agrippa Tiberiade habitat. 528.
Agrippa in Italiam Puteolis, inde ad Tiberium Cæſarē peruenit. 529.
Agrippa ad audiendum Eutychum inſtat, quo facto propter verba quædam ei vincula ſunt iniecta. 530
Agrippa Alexandriæ pecuniam mutuatur. 528.
Agrippa Iudæorum immunitatem confirmat. 466
Agrippa Berytiam ciuitatem eximijs ornamentis honorat. 565.
Agrippa terreſtri itinere Epheſum peruenit. 464.
Agrippa in Aſiam miſſus. 456.
Agrippa ſex menſes in cuſtodia ſeruatus. 532.
Agrippa in ſuum regnum nauigat. 534.
Agrippa Romæ degens ob liberalitatem immodicam ad inopiam redactus. 527.
Agrippa Hieroſolymorum muros permunit. 564.
Agrippæ ditio ampliatur. 577.
Agrippa Herodes Antipatrum Romam ducendū tradit. 468.
Agrippæ Germanus quidam fortunam florentem & vitæ terminum prædicit, 531.
Agrippæ liberi ſuperſtites. 566.
Agrippam Herodes apud Sinopen Ponticam vrbem offendit, & ab eo honorifice excipitur. 463.
Agrippam Caius Tetrachiæ regem conſtituit 534.
Agrippina Meſſalina & Patina Claudij vxores. 577.
Agrippium. 650.
Aggæus & Zacharias prophetæ. 314.
Ain expugnata atque combuſta. 119.
Albinus Iudææ procurator. 580.
Alcimus ſiue Iacimus pontifex. 359.
Alcimus pontifex cum perfugis Iudā apud Demetriū accuſat. 359.
Alcimus popularem auram ſibi concilians, eos qui ſunt Iudæ partium occidit. 360.
Alcimus Iudam apud Demetrium accuſat. 360.
Alcimus Pontifex mortuus. 361
Alexander in templo Hieroſoly: ſacrificans, vaticinio de ipſo Danielis oſtenſo maximam Iudæis libertatē concedit. 330.
Alexander Ariſtobuli filius contra Hyrcanum magnam manum congregat. 626.
Alexander & Ariſtobulus crebrò matrem implorāt, id quod Herodis animum ſuccendit. 655.
Alexander Herodi parenti Eunuchus corrumpit, & quod regni ſit futurus ſucceſſor prædicat. 656
Alexander ad DCCC crucibus ſuffigi & in eorundem conſpectu vxores & liberos trucidari iubet. 392.
Alexā. Thracidæ cognomē apud Iudæos inuenit. 392.
Alexander in vinculis quatuor libros aduerſus inimicos conſcribit. 657.
Alexander Ptolemæo, vt Zoilū tolleret perſuadet. 388.
Alexander. 897.
Alexander quartano febriū recurſu fatigatur. 622.
Alexander ſuo & fratris nomine parentis accuſationem diluit. 469.
Alexand. Hieroſolyma obſidere volēs, pontificē obuiā euntem honorifice excipit, ob viſionem eodem habitu ante oblatam. 330.

Alexan-

Alexander cum Demetrio armis decernit, cunctoſq́ conductitios milites amittit. 391.
Alexander & Ariſtobulus omnes lachrimis etiã parẽtem accuſatorẽ ad miſericordiam commouẽt. 460.
Alexander à Iudæis bello petitus, potentiſſimos eorum in Bethoma oppugnat. 392.
Alexander coniugi quomodo ſecure regnare poſſit, oſtẽdit. 394
Alexander Ariſtobuli filius ad defectionẽ Iudæos iterum reducit. 628.
Alexander Polyhiſtor. 24.
Alexander & Ariſtobulus à Salome ac Pherora ad cõuicia illecti, apud Herodem traducuntur. 466.
Alexander obiecta crimina non inficiatur, ſed per ſcripturam parenti ſtructas inſidias fatetur, quarum Pheroras, Salome, Ptolemæus, & alij regis fideliſſimi participes eſſent. 479.
Alexander per ſex annos quinquaginta millia Iudæorum interfecit. 620.
Alexander ad Præfectum arcis Alexandrij, vt ſe reciperet, ſcribit. 484.
Alexander Herodi quod ab Archelaum diſcedere decreuit, fatetur. 484.
Alexander victoriam ab Theodoro amittit. 620.
Alexander 100000. peditum & 1500. equitum congregat. 626.
Alexander Ionathan in ſuas partes traducere conatur pontificatum deferendo. 367.
Alexander Ariſtobuli filius principatum inuadit. 405.
Alexander Antiochi Epiphanis filius in Syriam veniens, Ptolemaidem occupat. 366.
Alexander rex Syriæ Cleopatram Philometoris filiam ducit. 370.
Alexander & Ariſtobulus in quib. peccauerint. 489.
Alexander ad Ptolemaidem exercitum ducit, eamq́ oppugnat. 388.
Alexand. in conflictu cũ Antiocho Gryphe cæſus. 383.
Alexander alterum fratrum interficit, alterum in honore habet. 388.
Alexander à Gabinio victus. 405
Alexander dona Ionathæ mittit. 371.
Alexander poſt obitũ Philippi Macedonum rex. 328.
Alexander cum hoſtibus prælio decertat, & ſex millia militum amittit. 626.
Alexander ab armis requieſcit. 621.
Alexander & Ariſtobulus Sebaſte ſtrangulati in Alexandrium ſepeliuntur. 488.
Alexander cum Obada regi Arabum congreſſus totũ exercitum amittit. 620.
Alexander Arabiæ & Amathunti caſtello bellum infert, illudq́, captũm funditus eruit. 620.
Alexander Lyſimachus Alabarcha. 561.
Alexandri & Ariſtobuli impatientia. 475.
Alexandri victi in Arabiam fuga, & cædes. 572.
Alexandri cum Demetrio pugna & victoria. 368.
Alexandri copias Arabum Rex in fugam vertit, maximamq́, partem trucidat. 621.
Alexandri familia magnum infortuniũ incurrit. 396
Alexandri morbus. 393
Alexandri mors. 394.
Alexandrum quidam quod Romã cõtra parentem ad amicos literas miſerit, accuſat. 478.
Alexandrum filium Herodes timet. 656
Alexandrum, Ariſtobuli fratrem Regina Regem conſtituit, qui è veſtigio crudeliter agit. 620.
Alexandra Phariſæis vltro paret. 622.
Alexandra, Alexandri cõiunx pietatis opinione principatum obtinet. 622.
Alexandra Herodi ſuſpecta obſeruatur. 435.
Alexandra in Aegyptum aufugere cogitat, inſidiæ vero Herodi patefiunt. 436.
Alexandra ſeſe excuſat & Herodi reconciliatur, dum Pontificatum filio promittit. 425.
Alexandra Iudæis caſtellorum cuſtodiam credit. 395.
Alexandra, Herode abſente, vrbis arces in ſuam poteſtatem redigere conatur. 449.
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Ariſtobuli Regis filij, Cleopatræ vt Pontificatum filio ſuo petat ab Antonio ſcribit. 434.
Alexandra Hyrcanum patrem ſolicitat, & vt à Malcho tutelam peteret, monet. 444
Alexandra moritur, & Hyrcanum regni ſucceſſorem conſtituit. 623.
Alexandra Cleopatræ Herodis inſidias, & filij miſerabilem interitum, indicat. 437.
Alexandra interfecta. 450.
Alexandra Damaſcum nulla re memorabili geſta, capit. 622.
Alexandra indecore ſe filiæ criminis non conſciam vult oſtendere. 449.
Alexandrium & alia caſtella diruta. 404.
Alexandri mater. 404.
Alexandria pars ora maritima. 897.
Alani mediam terram prædandi cauſa peruadũt. 861
Allus Cæſaris libertus Agrippæ mutuo dat pecuniã. 529
Altare & vaſa ad illud pertinentia. 227.
Altare aureum. 228.
Altitudo, longitudo, & latitudo templi. 225.
Amalecita Dauidi Regem Saulum cæſum nunciat; & eius cædis argumenta armillas aureas & inſigne regium affert. 184.
Amalecitæ mouent in Iſraelitas. 66.
Amalecitarum rex Samuelis iuſſu interficitur. 162.
Amalecitarum gens expugnata & incenſa Sicella, prædam abegerunt. 181.
Amalecitas internecione delendos prædictio. 68.
Amalecitas plectendos. 112.
Amalecitas fundunt fugantq́, Iſraelitæ. 67.
Aman ab omnibus, exceptis Iudæis, adoratur. 321.
Aman odio & conſilijs eius in Iudæos in conuiuio patefactis, ſuſpenditur. 325.
Amor multitudinis erga Ioſephum. 603.
Amos rex Iudæ impius. 287.
Ammanitarum ſpolia. 258
Amnon morbum ſimulans, patrem vt ſororem ad ſe mittat, petit. 199
Amnon ſorori vt ſui copiam faceret, ſuadet. ibid.
Amnon ſororem reluctantem per uim opprimit, mox exoſam & faſtiditam extrudit. ibid.
Amnon Dauidis filius, Thamaram Abſolonis ſororem deperiens, in morbum incidit. 199.
Amanis facultates Mardochæo dantur. 326.
Amonius & Cæſar cum Herode in Capitolium aſcendunt. 423.
Amanis in Mardochæum odium. 324.
Ammanitæ exterorum ſocietate mercede impetrata in Dauidem copias parant. 195.

Ammanitæ & confœderati ſeipſos inuicem trucidant. 258.
Amplitudo Iudææ. 88.b
Ampliatio regni Iſraelitici. 275
Amarinus Rex Iſraeliticus. 246
Amarames futurus Moſis parens Deum orat pro Hebræis. 50
Amarinus moritur, eiq́; Achabus filius in regno ſuccedit. 241.
Amoræos Hebræi fundunt fugantq́; 96.
Amoræorum terræ ſitus. 97.
Amaſias à propheta propter Idolatriam reprehenditur. 274.
Amaſias Rex Hieroſolymitanus. 273.
Amaſia ab Iſraelitarum Rege captus: Hieroſolyma diruta & templum ſpoliatum. 275.
Amaſiæ Hieroſolymorum Regis in Ioam Iſraelitarũ Regem expeditio. 274.
Amaſiæ de Idumæis victoria. 274.
Amaſiæ cædes. 275.
Amathus diruta. 391
Amathenorum Rex Dauidis ſocietatem petit. 193.
Ananias Nebedæi filius, Camydæ pontifici ſuccedit. 574.
Ananias Coſtobarus & Saulus ad ſpoliandos infirmiores promptiſſimi. 581.
Ananias vnus ex legatis, vir malus & maleficus. 602.
Ananias, Ananus, Cumanus, Celer aliiq́; nonnulli Romam miſſi. 576.
Ananus apud Albinum accuſatus. 580.
Ananus quinque filios ſummi Dei pontificio potitos habet. 580.
Ananus Sethi filius in IoaZari pontificis locum ſurrogatus. 519.
Ananelo Herodes dat ſummum ſacerdotium. 434.
Ananelo Herodes pontificatum abrogat. 435.
Anna Helcanæ vxor liberos à Deo petit. 145.
Anaxagoras. 913.
Anchus ſecum Dauidem contra Hebræos educit, quod Palæſtinorum Ducibus reprobatur. 181.
Anchus Dauidem remittit. ibid.
Anchus Dauidem cum ſexcentorum cohorte euocat. 178.
Ancillas ingenui non ducant. 108.
Angelus Dei occurrit Agar. 21.
Angeli Abrahamo filium naſciturum nũciant, & delendos Sodomitas. 19.
Anni ætatis & regiminis, item virtutes & diuitiæ Dauidis. 218.
Annibas ſupplicio affectus: Amaramus & Eleazarus in exilium miſſi. 568.
Anilæus ob vxoris Idololatriam à Iudæis obiurgatus quendam confodit. 542.
Anilæus in Mithridatis vicos cum exercitu impetũ facit, eumq́; noctu opprimit, & captum ſecum abducit. 542.
Anilæus Parthorũ Ducem trucidat eiusq́; vxorem ducit. 541.
Anilæus à Mithridate fugatus. 543.
Anilæum Babylonij ad ſupplicium depoſcunt, qui oppreſſus interficitur. 543.
Anima mortali corpore vincta. 866.
Animus Herodis hypocriticus. 437.
Annius Minucianus. 547.
Annius Rufus Iudææ præſes. 520.
Annonæ caritas in Aegypto. 48.
Annona caritas principatu Claudij. 88.
Annus iobelus. 84.
Ananus apud Albinum accuſatus. 580.
Antigonus auriculas Hyrcani dentibus truncat. 636.
Antigonus Ariſtobuli filius ab Herode fugatus. 633.
Antigonus Maſſadam obtinet. 638.
Antigonus Parthis, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent pecuniam pollicitur. 419.
Antigonus quoſdam qui Herodianos frumentatores per inſidias interciperent mittit. 425.
Antigonus apud Ariſtobulum falſò accuſatus. 386.
Antigonus à Parthis in Iudæam reductus Hyrcano ne in regnum reſtitueretur, auriculas amputat. 422.
Antigonus Romanum exercitum alere recuſat. 426.
Antigonus Herodi quod non ex ſtirpe Regia prognatus, ſed ſemi Iudæus ſit exprobrat. 425.
Antigonus Ariſtobuli filius apud Cæſarem Hyrcanũ & Antipatrum accuſat. 409.
Antigonus ſecuri obtruncatur. 644.
Antigonus Ariſtobuli filius ad Cæſarem, Pompeij ſtudioſos de morte patris accuſaturus, venit. 629.
Antigonus de fratre nihil mali ſuſpicatur. 619.
Antigonus interficitur. 619.
Antigonus Hyrcanum & Antipatrum falſò accuſat. 629.
Antigonus apud Ariſtobulum falſò accuſatur. 619.
Antigoni in Ioſephi cadauer immanitas. 641.
Antigonum Ariſtobuli filium Ptolemæus Mennæus adoptat. 417.
Antipater precibus Herodem vt pacta cõnubialia mutentur flectit. 491.
Antipater Malichi inſtinctu venenum bibit. 632.
Antipater Iudæorum potentiores in Ariſtobulum cõcitat. 398.
Antipater pecunia & donis hominũ fauorem ſibi conciliare conatur. 662.
Antipater Herodem & aulicos calumnijs in fratres inflammat. 654.
Antipater omnium malorum fax. 478.
Antipater Cæſari ex Syria milites conſcribit. 407.
Antipater Mithridatis in capiendo Peluſio operã nauat. 407.
Antipater obiecta crimina diluit. 409.
Antipater Iudææ procurator declaratus. 409.
Antipater contra Malichum colligit exercitum. 632.
Antipater præſens calumnijs & abſens per literas Herodis in filios exacerbat. 468.a
Antipater Pheroræ mortem vehementer luget. 667.
Antipater Cæſareæ omnibus inuiſus. ibid.
Antipater expectatione regni certa nititur. 663.
Antipater in Iudæa nouarum rerum cupidos cõpeſcit. 410.
Antipater Idumæus, 398. primum Antipas dictus. ibid.
Antipater Phaſaelo Hieroſolymorũ, Herodi Galilææ regimem committit. 410.
Antipater omnem in Antiphilum culpam confert. 501.

Antipater Gabinium Ptolemæum in Aegyptum reducentem adiuuat. 405.
Antipater occlusis reliquis fratribus, patris ſucceſſor declaratur. 653.
Antipater Hyrcani, Nicodemus Ariſtobuli legati ad Pompeium. 400.
Antipater ſcriptoribus epiſtolarum, quas in fratrum perniciem ſimulat, ingentem pecuniæ ſummam erogat. 666.
Antipater Hyrcani pecunijs Romanos ſibi deuinctos, Iudæos verò inuiſos reddit. 411.
Antipater in demerendis paternis amicis nullis ſumptibus parcit. 490.
Antipater ab Herode accuſatus. 497.
Antipater Herodem fratribus magis infenſum reddit. 467.
Antipater ſubditos ſuos vt cum Hyrcano ſentirent admonet. 630.
Antipater cum copijs Alexandro obuiam procedit. 628.
Antipater Samarita Herodi Antipatrum, filium venenum patri paratum habere exponit. 495.
Antipater patrem vitam finiſſe ratus cum carceris cuſtode de miſſione agit, quod dum Herodes audit, ſine mora eum occidere, & in Hyrcanio caſtello condi iubet. 504.
Antipater nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit, & ad Aretam Arabiæ regem peruenit. 623.
Antipater innocentiam ſuam precibus ad Deum teſtatam facere conatur. 500.
Antipater multa præclara facinora committit, & ad ſubeunda pro Cæſare pericula ſeſe offert. 629.
Antipater cum patre res Iudæorum miniſtrat. 490.
Antipater fratribus ſublatis populo & militibus inuiſus. 490.
Antipater ſe reuerſis in gratiam gratulari ſimulat. 470.
Antipater veſte proiecta multitudinem vulnerum demonſtrat. 629.
Antipater parentis accuſationem diluit. 498.
Antipater Salomes filius apud Auguſtum Cæſarem Archelaum accuſat. 508
Antipater parentis vltimum diem optat. 490.
Antipater patriæ muros reparat. 630.
Antipater à cunctis accuſatur. 499.
Antipater amitam fallere non poteſt. 491.
Antipater in carcerem coniectus. 500.
Antipater domum reuerſus à nemine excipitur. 497.
Antipater Romæ illuſtris factus. 468.
Antipas Herodis filius parandi ſibi regni ſpe Romam nauigat. 507.
Antipatri coniunx nobilis ex Arabia fœmina. 628.
Antipatri in Alexandrum fratrem dolus & inſidiæ. 654.
Antipatri in Archelaum & Philippum fratres inſidiæ. 666.
Antipatri vxor & filij. 407.
Antipatri contra fratres artificioſa machinatio. 475.
Antipatrum & Herodem apud Hyrcanum Iudæi accuſant. 411.
Antipatrum Cæſar Romana ciuitate ſimul & immunitate donat. 629.
Antipatrum Herodes ad Cæſarem mittit. 494.
Antipatris extructa. 472.
Antipatris. 650.
Antiochus abrogato Dei cultu, ſumma cum tyrannide falſum illis obtrudit, arci in hoc præſidio impoſito. 349.
Antioch. Mag. Rex Aſiæ & Syriæ Iudæos vexat. 341.
Antiochus prius regno cum coniuge ac liberis egredi, quàm cum Romanis pugnare decreuit. 861.
Antiochus in Iudæam irrumpere parat. 352.
Antiochus capitur. 861.
Antiochus cum Cæſare reconciliatur. 861.
Antiochus cum Iudâ fœdus facit. 358.
Antiochus murum quo templum ſeptum erat, ſolo æquat. 359.
Antiochus ſuis ciuibus perfidus. 852.
Antiochus acceptis ab Hyrcano trecentis talentis ab obſidione diſcedit. 618.
Antiochus auxiliaturus Samaritis, ab Ariſtobulo cæditur & fugatur. 384.
Antiochus Rex Damaſcenorum. 393.
Antiochus Seleucum fugat. 391.
Antiochus cum coniuge & filiabus in Ciliciam fugit. 861.
Antiochus Tryphonem eiectum Syria in Dora obſidione cingit. 380.
Antiochus regno à fratre exuitur. 393.
Antiochus Cyphus occiſus. 390.
Antiochi ad Zeuxidem epiſtola, in qua Iudæorum honorificam mentionem facit. 342.
Antiochus & Ptolemæus amicitiam & fœdus faciunt. 342.
Antiochus cur templi deprædationem fecerit. 900.
Antiochus Philippum regni gubernatorem conſtituit, eiq; Antiochum filium tradit. 357.
Antiochus vrbe Hieroſol. occupata templum ſpoliat. 348.
Antiochus in conflictu cum Parthis interemptus. 382.
Antiochus ſqualidis fœtoribus conflictatus exſpirat. 934.
Antiochus Lyſiæ rerum adminiſtrationem: prouincias & filium committens in Perſidem proficiſcitur. 352.
Antiochus contra Iudæos in furorem vertitur. 921.
Antiochus cognito, quod Philippus vſurpato ſibi regno aduentaret è Perſide, obſidione ſoluta illi occurrit. 358.
Antiochus Scenopegiæ gratia ſeptem dierum inducias Iudæis concedit. 382.
Antiochus ſeptem illuſtres pueros Hebræorum cum matre Antiochiam adduci præcipit. 924.
Antiochus peditum ſibi legiones ex Hebræorum numero congregat. 933.
Antiochus Iudæus ſeditioſus magnæ calamitatis in Antiochia autor. 851.
Antiochus ſeptimi diei feriam Iudæis edicit. 852.
Antiochus Eupator cum copijs in Iudæam proficiſcitur. 357.
Antiochus Epiphanes curis implicitus, morbum contrahit, & moritur. 356.
Antiochus Aegypto cedere cogitur. 348.
Antiochus Hyrcanum in vrbem compellit. 381.
Antiochus Epiphanes Rex Syriæ. 348.
Antiochus Dianæ templum ſpoliare volens, Elymaida

da monet, & turpiter inde ſe Babylonem recipit. 356.
Antiochus Seleuci frater Antiochum Cyziceni filium bello aggreditur. 391.
Antiochus moritur, & principatum Antiocho filio relinquit. 616.
Antiochus poſt patris obitum cum numeroſo exercitu Iudæorum fines ingreditur. 616.
Antiochus ad Hieroſolymam proficiſcitur, præſidiumq́; ibi relinquit. 616.
Antiochus à Thobiæ filijs motus cum exercitu in Iudæam irrumpit, ac Hieroſolyma deuincit. 616.
Antiochus Epiphanes belli Iudaici fons & autor. 614.
Antiochus mores Iudaicos abrogat. 615.
Antiochus rex Comagenæ. 561.
Antiochi Magni in honorem templi edictum. 342.
Antiochi ad Ptolemæum de Iudæorum libertate epiſtola. 341.
Antiochi ad Eleazarum exhortatio. 921.
Antiochi mors & fames exercitui immiſſa. 393.
Antiochi & Iudæ pugna. 358.
Antiochum Ceſennius Petus Syriæ adminiſtrator coram Cæſare accuſat. 860.
Antiochum Demetrij fratrem Alexander timet. 621.
Antiochia Mygdonia à Macedonibus condita. 572.
Antiquitatum Iudaicarum Epilogus. 584.
Antiquitatum hiſtoria quinq; millium annorum. 873.
Antonius Herodem & Phaſaelum tetrarchas declarat. 634.
Antonius in Tyro commoratur. 634.
Antonius Antigonum ad Triumphum ſeruare volens, propter Iudæos ſeditioſos ſecuri eum percutit. 433.
Antonius captiuos trucidat. 634.
Antonius multis donis ab Herode affectus. 433.
Antonius Phaſaelum & Herodem Tetrarchas conſtituit. 419.
Antonius Hyrcano de Caſſij & Bruti rebus & morte ſcribit. 417.
Antonius Herodis virtutem miratur. 641.
Antonius Cleopatræ maritus. 899.
Antonius & Cleopatra extincti. 447.
Antonius Armeniæ regno potitur. 440.
Antonia in magno apud Tiberium honore habita. 530.
Antonium Herodes muneribus placat, & amicis res ſuas ſaluas eſſe ſcribit. 438.
Antonia turris. 460.
Antoniam Agryppa, efficeret, vt tandem audiretur Eutychus rogat. 530.
Anteius. 551.
Apion contumelioſam Iudæorum inſectationem, quaſi mercedem Alexandrinis reddere voluiſſe videtur. 897.
Apion veram patriam & genus ſuum abiurat. 897.
Apion de Moſe & gente Iudaica. 895.
Apion Iudæis ſeruitutem exprobrat. 903.
Apion ſeipſum laudat & magnificat. 904.
Apionis de Moſe & templo Iudaico mendacium arguitur. 895.
Apologia Hyrcani apud Regem accuſati. 346.
Apollodotus ex Gaza noctu in Iudæorum caſtra erumpit. 390.
Apollonius cum Ionatha prælium committit, & ab eo fugatur. 371.
Apollonius Syriæ Dux collecto exercitu Hieroſolymã venit. 920.
Apoſtata à Matthia transfigitur. 350.
Apoſtatæ à religione Iudaica. 348.
Apoſtaſia ſacerdotum. 329.
Apſanes per ſeptennium Iudex. 138.
Apud Græcos nulla conſcriptio poemate Homeri vetuſtior. 874.
Aqua calida apud Calliroe quæ in lacum bituminis ſe racem effluunt. 503.
Aquarum calidarum fontes. 858.
Aquarum in Hebræorum exercitu penuria. 260.
Aquilo auertens flammam in Romanos abigit. fol. 865.
Aquilo Caio extremum ictũ inflixit, Chæreas verò facinoris autor dicendus. 551.
Aquila aurea ſuper maiorem templi portam. fol. 501.
Aquilam auream detractam iuuenes ſecuribus concidunt. 501.
Ara ſuffumigatoria. 74.
Arabs Scauro reconciliatur. 626.
Arabes ardeſcente ſiti vltrò ſe Iudæis tradunt. fol. 647.
Arabes ab Herode deuicti. 443.
Arabes Herodis exercitum in fugam vertunt. fol. 645.
Arabes Cæſare irato Herodi neq; latrones dedere, neque pecuniam mutuo acceptam perſoluere volunt, 482.
Arabes ſiti compulſi ab Herode pacem petunt. fol. 443.
Arabes & Trachonitæ ſcientes Herodi Cæſarem iratum, illi inſultant. 482.
Arabes in prælium reuerſi, fugientes trucidant, & caſtra capiunt. 441.
Arabes in fugam verſi. 440.
Arabum circiter ſeptem millia cadunt, priuſquam in Herodis clientelam ſeſe dedunt. 443.
Arabum contra Ioramum expeditio. 266. Mors Iorami. 266.
Arabici belli cauſa. 480.
Arbores frugiferæ non excindendæ. 112.
Arborum de rege deligendo conſilium. 135.
Arca Noe. 9.
Arca ſacra à Palæſtinis in fanum Dei ſui Dagonis defertur. 147.
Arca in Cariathiarim transfertur. 149.
Arca Dei in templum tranſportatur. 228.
Arca ſacra Bethſamã peruenit. 149.
Arca in vrbem reducta, in tabernaculum reponitur. 191.
Arcyon medicus quoſdam dimittit. 554.
Architecti templi extruendi. 213.
Archelaus Herodi ſeſe excuſat. 485.
Archelaus fratrum liberos odit. 491.
Archelaus Herodem generum benigniſſimè ſuſcipit. 653.
Archelaus Herodem vltrò pro Alexandro deprecari compellit. 658.
Archelaus rex Cappadociæ in Iudæam ad Alexandrum generum venit. 657.

Archelaus

Archelaus & Herodes de libris Alexandri deliberant. ibid.
Archelaus Cappadocum Rex Herodem indignationem in generum ſimulant, eumq́ ad paternos affectus reducit. 480.
Archelaus ſi à Cæſare in Imperio cõſtabilitus eſſet, curaſibi fore, vt beneuolentia omnium videatur digniſſimus pollicetur. 506.
Archelaus Alexandri crimina in amicos, præcipuè verò in Pheroram transfert. Pheroras Archelaũ reconciliatorem adit. 480.
Archelaus Romam proficiſcitur, multiq́ eidem obnixuri eum comitantur. 507.
Archelaus Ioazaro Boethi filio Pontificatum abrogat, eamq́ dignitatem in Eleazarum collocat. fol. 516.
Archelaus epulum multitudini præbet. 505.
Archelaus & Iudæorum legati coram Cæſare comparent. 513.
Archelaus & Philippus inſtinctu Antipatri accuſantur. 496
Archelais condita. 516.
Archelai viſionem Simon vir Eſſæus interpretatur. 516.
Archelao regi acclamatum. 505.
Archelaum accuſatum Cæſar pecunia multat, eumq́ Viennam in exilium mittit. 516.
Archelaum Cæſar ethnarcham conſtituit, regniq́ dimidium in duos Herodis filios Philippum & Antipam partitur. 514.
Archelaum Nicolaus excuſat. 508.
Ardens ſtudium in reparandis manibus. 319.
Ardentes faces in murum iaculantur. 865.
Aretas ad Arabum regem legatus. 486.
Aretas rex Cœleſyriæ. 393.
Aretas contra Ariſtobulum expeditionem ſuſcipit, eumq́ Hieroſolyma confugere cogit. 397.
Aretas rex Arabum Gazæis auxilij ſpem oſtendit. 390.
Areta Hyrcano quinquaginta millia militum tradit. 623.
Aretas ex augurijs impoſſibile eſſe exercitum ad Petram peruenire colligit. 526.
Aretas Syllæum, quod Fabatum alioſq́ interfecerit accuſat. 494.
Arietem ad victimam loco Iſaci Deus offert Abrahamo. 23.
Ariſtobulus cum filio Pompeij ſtudioſis peremptus. 628.
Ariſtobulus Roma reuerſus Alexandrium denuo munire conatur. 405.
Ariſtobulus à Romanis in prælio vincitur. 405.
Ariſtobulus captiuus cum Antigono filio Romam remittitur. 405.
Ariſtobulus Ituraæ habitatores circumciſionem cæteroſq́ Iudaicos ritus admittit. 387.
Ariſtobulus Herodis ductu ſubmergitur, & Ananelum pontificatus ducit. 436.
Ariſtobulus contra Aretam & Hyrcanum proficiſcitur. 400.
Ariſtobulus multa caſtella occupat. 396.
Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius. 577.
Ariſtobulus & Hyrcanus à Iudæis apud Pompeium accuſati. 401.
Ariſtobulus eiuſq́ aſſeclæ Phariſæorum tyrannidem accuſant. 394.
Ariſtobulus bello congredi cum Pompeio cogitat. 624.
Ariſtobulus & Hyrcanus de regno contendunt. 398.
Ariſtobulus vinculis ſolutus veneno tollitur. 407.
Ariſtobulus Antigonum in regni ſocietatem admittit, cæteros in vincula conijcit, & matrem fame necat. 386.
Ariſtobulus ad Pompeium deſcendit. 624.
Ariſtobulus Damaſcum contra Ptolemæum miſſus. 395.
Ariſtobulus Antigonum fratrem interficit. 386.
Ariſtobulus Hyrcani filius poſt captiuitatem Babylonicam diadema ſibi primus imponit. 386.
Ariſtobulus ex arce ad Pompeium deſcendit. 401.
Ariſtobulus caſtella à Pompeio tradit. 402.
Ariſtobulus cum familia Romam vectus. 626.
Ariſtobulus vxori humilitatem generis obijcit. fol. 655.
Ariſtobulus matrem ac fratrem vinctos cuſtodia tradit. 618.
Ariſtobulus matrem vinctam fame necat. 619.
Ariſtobulus fratrem Antigonum plurimum amat. 619.
Ariſtobulus ſeipſum regem declarat. 623.
Alexandra coniugem Ariſtobuli cum filijs carceri includit. 623.
Ariſtobulus Flaccum Agrippa fratri infenſum reddit. 528.
Ariſtobulus amitam ſuam ac ſocrum monet. 484.
Ariſtobulus ab Herode interfectus, ſupra lib. 15. cap. 3. 583.
Ariſtobulus elapſus Roma iterum turbas concitat. 627.
Ariſtobulus cum Romanis dimicat. 627.
Ariſtobulus Agrippæ Regis frater & Elcias Magnus apud Petronium Iudæorum cauſam agunt. 537.
Ariſtobulus Hyrcani filius natu maior principatum in regnum transfert. 618.
Ariſtobulus in honorem fratris in templum aſcendit. 619.
Ariſtobulus Pompeio ſupplex occurrit. 624.
Ariſtobulus ſatellitibus vt Antigonum ſi eum armis adiret occiderent, præcipit. 619.
Ariſtobulus miſere moritur. 620.
Ariſtobuli coram Pompeio apologia. 401.
Ariſtobuli coniunx verſuta, Antigonum dolo trucidari curat. 386.
Ariſtobuli liberi remiſſi. 405.
Ariſtobuli necem cuncti deflent, præcipuè verò Alexandra, quæ nullum præ ſe fert ſuſpicionem. fol. 436.
Ariſtobuli cum Hyrcano fœdus. 398.
Ariſtobuli fratricida pœna. 387.
Ariſtobuli apud matrem deprecatio. 622.
Ariſtobulo fratricidij pœnitudine morbus ingraueſcit. 619.
Ariſtobulo Herodes inſidiatur. 438.
Ariſtobulum in templo Arabs oppugnat. 399.
Ariſtobulum Pompeius deſcendere prouocat. 624.
Ariſtobulum captiuum Cæſar vinculis ſoluit. fol. 628.
Ariſtocratia optimum regimen. 106.

Argu-

Argumenta, Iudæorum genus antiquius Græcorum genere. 877.
Arræ quibus Ioſaphatus victoriam parauit. 258.
Artabanus Tiberio filium Darium obſidem & virum quinque cubitorum ſtatura mittit. 525.
Artabanus à Dahis & Sacis in imperium reſtitutus. 525.
Artabanus Aſinæo terram Babyloniam commendat, dotiſq; muneribus eum dimittit. 541.
Artabanus ad Aſinæum & Anilæum propter audaciam ſocietatem cum illis inire mittit. 540.
Artabanus ad Izatem ſe confert, auxiliumq; ab eo petit. 571.
Aruntius in theatro Imperatoris interitum nunciat. 553.
Arx in Apamia diruta. 401.
Aſanus Rex Iudæ. 244.
Aſanus Damaſcenos in Baſanem concitat. 246.
Aſanus rex moritur. 247.
Aſani pietas. 245.
Aſani victoria. 245.
Aſael Ioabi frater Abenerum inſequitur. 185.
Aſiatici & Cyrenenſes Iudæi ab earum regionum ciuitatibus multum afflicti. 473.
Aſinæus & Anilæus Neerdenſes patria in locum quendam ſe conferunt, ad quos ingens multitudo confluit. 540.
Aſinæus cum ſocijs à Babylonia ſatrapis ex improuiſo oppreſſi. 540.
Aſinæus ſuos ad fortitudinem hortatur, & hoſtes fundit, fugatq;. 540.
Aſinius. 409.
Aſini apud Iudæos alioſq; ſapientes viros qui dicantur. 901.
Aſſamonæi Principatus & Pontificatus finis. 432.
Aſcalonitæ & Scythopolitæ ob tributum non ſolutum puniti. 344.
Aſphaltites lacus. 17.
Aſtus ſerpentis. 5.
Aſorus. 232.
Aſſyriorum imperium diſſolutum. 286.
Aſuerus, rex Perſarum, Vaſten ad conuiuium venire nolentem repudiat. 320.
Eſther puella fit Regina. 321.
Athenio Herodem, eiuſq; exercitum inuadit. fol. 440.
Athronges vir corpore & manuum robore inſignis dignitatem regiam attentat. 511.
Auranitidis ditio à Zenodoro Arabibus elocata, & à Cæſare Herodi donata eſt cauſa belli. fol. 456.
Aurus ab Arabibus incenſus. 512.
Aureum dictum de hoc ſeculo. 931.
Auguſtus Herodem Syriæ procuratorem conſtituit. 648.
Auguſto Cæſari Caius rem diuinam facit. 549.
Aſprenas. 549.
Autoritas Simonis. 379.
Azariæ Prophetæ ad populum adhortatio. fol. 245.
Azymorum feſtum. 59.
Azoti propter arcam ereptam horribiliter cruciantur. 147.
Aedificia ab Herode condita. 648.
Aedificatio Hieroſolimæ. 879.
Aegyptus vnde dicta. 880.
Aegypti rex auxiliaturus Iudæis prælio vincitur. 292.
Aegypti regis de Iudæorum libertate ab Ariſtæo impetrata edictum. 334.
Aegypti & Aethiopiæ regina ad Salomonem venit. 233.
Aegyptij beſtias natura repugnantes colunt. 899.
Aegyptiorum libido. 16.
Aegyptiorum rex in Aethiopiam fugit, eumq; Aethiopum rex honorifice ſuſcepit. 889.
Aegyptiorum ſacerdotes circumciduntur, à porcinis carnibus abſtinent. 905.
Aegyptiorum arma ventus in Hebræorum caſtra expellit. 62.
Aegyptiorum Idolatria. 888.
Aegyptiorum reges cur Pharaones dicti. 232.
Aegyptiorum rex in Aethiopes. 58.
Aegyptiorum erga Hebræos inuidia. 50.
Aemilius Regulus. 545.
Aetas Saræ 127 anni. 23.
Aethiopes arma contra Aſanum capiunt. 245.

B.

Baaras radix quomodo euellenda. 858.
Baalitarum mactatio. 269.
Babæ liberi à Coſtobaro ſeruati. 450.
Babæ liberi alijq; accuſati ab Herode interfecti. fol. 451.
Babylon à Cyro Perſarum rege capta. 303.
Babylon à Semiramide non ædificatam. 882.
Babylonia muri ex latere cocto & bitumine conſtructi. 883.
Babylonicæ captiuitatis poſt ſeptuaginta annos finis. 307.
Babyloniorum rex Herculem fortitudine & rerum geſtarum magnitudine præceſſit. 882.
Babyloniorum regis ad Ezeciam legatio. 286.
Bacchides aciem inſtruit, & cum Iuda ſigna confert. 362.
Bacchides cum 22000. militum Iudæ occurrit. 361.
Bacchides Ionathan Sabbatho aggreditur, & duo millia militum amittit. 364.
Bacchides copias contra Ionatham ducit. 364.
Bacchides iratus transfugis dum Ionathæ poteſtas ipſi non datur, quinquaginta ex eis interficit. fol. 365.
Bacchides indignationem in transfugas effundit, & quomodo exercitum ſine ignominia poſſet reducere cogitat. 365.
Bacchides magnam tyrannidem in Bethzetho exercet. 360.
Bachides cum Ionatha fœdus facit. 366.
Bacchides Iudæ fautores interficit. 364.
Bacchides multos ſibi credentes interficit. fol. 259.
Bacchidis in Iudæos crudelitas. 616.
Bacchidi Demetrius Alcimum commendat, eiq; vt Iudam internecione deleat, mandat. 359.
Bacchidem Demetrius cum copijs in Iudæam mittit. 361.

Bagoas,

Bagoas, Carus & alij ab Herode necati. 493.
Baiæ ſunt thermæ Campaniæ, non procul à Puteolis. 533.
Baleth. 232.
Balthaſar ſiue Naboandel Babyloniæ rex. 302.
Balthaſar manum è pariete prominentem & ſyllabas quaſdam ſcribentem videt. 302.
Bal Tyriorum Deus. 270.
Balamus obiurgatur ab angelo. 98.
Balamus ad Balacum peruenit. 98.
Balami reſponſio. 98.
Balami de rebus futuris vaticinium. 99.
Balami aduerſus Hebræos conſilium. 99.
Balami aſina loquitur. 98.
Balami de Iſraelitico populo vaticinium. fol. 98.
Balacus iratus reprehendit Balamum. 98.
Balaci Moabitarum regis ad Madianitas legatio. fol. 97.
Balamo angelus reſiſtit. 98.
Banaias. 212.
Banaias Aegyptium haſta ex ipſius manibus extorta confodit. 212.
Banaias leonem exanimat. ibid.
Baracus 40. annis Iſraelitarum imperium tenuit. 132.
Baracus contra hoſtes Imperator deſignatur. fol. 131.
Baraſa oppugnata & concremata. 355.
Baruchus è carcere dimiſſus. 296.
Baſanes Ramathonem captam munit. 246.
Baſanis impietas. 245.
Baſilica. 230.
Batibius. 550.
Bathillus ſe venenum attuliſſe fatetur. 496.
Belus primus rex Aſſyriorum. 882.
Beli ſacerdotes interfecti. 249.
Beleazari calamitas Iudæos ad deditionem commouet. 859.
Bellum Adadi contra Achabum. 251.
Bellum inter Aſaelem & Ieum. 271.
Belli Iudaici Præſide Floro exorti ipſi Iudæi initium & ſeminarium. 567.
Belli leges. 111.
Beniamin vt reus capitur. 44.
Beniamitæ in Abneri ſententiam concedunt, ipſe ad Dauidem proficiſcitur, & hac de re certiorem facit. 187.
Beniamitæ quadringentas virgines Iabiticas ducunt. 129.
Beniamitarum 25000. trucidantur, tantum ſexcenti incolumes euadunt. 128.
Beniamitis, vt virgines rapiant, conceditur. fol. 129.
Bernice, Agrippæ ſoror, cuius Herodes patruus & maritus Polemoni Ciliciæ Regi in matrimonium collocatur. 576.
Bernicen Salomes filiam Ariſtobulo, Glaphyram Archelai Cappadocum regis filiam Alexandro Herodes vxores coniungit. 463.
Berytij ab Agrippa multis donis affecti. 581.
Beroſus hiſtoriographus genere Chaldæus. 881.
Beroſus de Nabuchodonoſoro. 301.
Beroſus. 16.
Berſabe iuramenti puteus. 21.
Berzelaus Hieroſolymam, patre eò proficiſci nolente, cum Dauide contendit. 208.
Berzellai filios Solomoni Dauid commendat. fol. 218.
Bezeleel & Eliab Architecti tabernaculi. 71.
Betachora. 232.
Betarampha Iulias appellata. 519.
Bethſabe ſtudium Adoniæ, ſic ſuadente Nathane, Dauidi indicat. 215.
Bethſabe Regi ſe grauidam eſſe nunciat. fol. 196.
Bethſura obſeſſa. 357.
Bethſuritæ deditionem faciunt. 358.
Bethſaida. 519.
Bibliá ſatan abolere conatur. 349.
Bibliotheca Ptolemæi Philadelphi. 338.
Bozus Naami & Ruth amicus. 144.
Bozus, Ruth cognatum, eam vt ducat, hortatur. fol. 144.
Bozus ex Ruth Obedem Dauidis auum genuit. fol. 144.
Boues triturantes. 107.
Buccinæ duæ ex argento factæ. 85.
Blaſphemiarum inter Iudæos & Aegyptias cauſa. fol. 888.

C.

CAin regione extorris. 7.
Cain Dei caſtigatione haud melior redditur. fol. 7.
Cain hypocritarum & ſceleratorum parens. fol. 8.
Caduceatores ablegandi. 111.
Caius ad tria millia Iudæorum in ſeruitium abducit. 628.
C. Norbanus Flaccus pro Iudæis ſcribit. 474.
Caius Senatui ac Piſoni vrbis Præfecto ſe in imperiū defuncti ſucceſſiſſe ſignificat, & vt Agrippam è cuſtodia dimitterent mandat. 534.
Caius Caligula quartus Romanorum Imperator. 533.
Tiberius Tyrannus. 533.
Caius Tiberium fratrem tollit. 533.
Caius, Germanici filius, gratioſus. 532.
Caius Petronio mandata imperatoria negligente, vt ſibi ipſi manus inferat ſcribit. 539.
Caius Templorum Græcanicorum nullum inſpoliatum relinquit. 545.
Caius Iouis fratrem ſe appellat. 545.
Caius vir maleficus. 556.
Caius orator facundus. 557.
Caius primò egregiè Rempub. adminiſtrat, poſtea diuinos quoq. honores vſurpare audet. 535.
Caij in Iudæos Tyrannis. 544.
Caij in ſenatores ac patricios ſæuitia. 544.
Caius licentiam ſeruis deferendi ſuos dominos permittit, & Pollux Claudium reum facere audet. 545.
Caius Agrippæ commendatus. 529.
Caius multos tributorum ac vectigalium releuatio-petentes capite plectit. 546.
Caius Caligula poſt Tiberij obitum Princeps Roman. 526.
Caius à Chærea trucidatus. 551.

Caius receptacula nauibus exſtruit. 557.
Caius ſe Ioui comparat. 545.
Caium Agrippa Romæ honorat, in cuius retributionem aliquid petere Caius iubet, qui nihil aliud, quàm vt mandatum Petronio datum reuocet, rogat. 538.
Caij ſtuprum & libidinis licentia. 556.
Caio paſſim inſidiæ ſtructæ. 545.
Candelabrum aureum. 74.
Chananæorum gentem extirpandam. 112.
Chananæorum Reges mouent in Hebræos. fol. 120.
Chananæorum ingens exercitus. 120.
Chananæorum Reges omnes ad vnum trucidati. fol. 121.
Chananæorum regionem totam Ioſua deuaſtat. fol. 121.
Chananæorum decem millia trucidantur, & Adonibezeck capitur. 125.
Calamitas Iudæorum Scythopoli. 867.
Calamitates omnium à mundo condito cum Iudæorum collatæ, ſuperantur. 613.
Calliſtus, Caij libertus, Claudio à Caio ſe vt ipſum veneno tolleret iuſſum, ſignificat. 548.
Chaldæorum ac Tyriorum ſcripta cum Iudæis conſonant. 883.
Chaſpoma & Boſora. 355.
Cambyſis reſcriptum, in quo Iudæos ab ædificando tēplo deterret. 309.
Campus regius. 18.
Candelabra. 227.
Canthari & Phialæ. 227.
Captiuitas Babylonica ab Eſaia prædicta. 286.
Captiuitas Babylonica. 295.
Captiuorum, & per tempus obſidionis mortuorum numerus. 847.
Caproſaba Antipatris dicta. 393.
Carmen & gratiarum actio Moſis & Iſraelitarum pro præſenti liberatione. 62.
Carnibus cruentis Hebræi veſcuntur. 159.
Carthago à Didone Pygmalionis ſorore in Africa extructa. 881.
Caſſius Herodi, ſi bellum deſiiſſet Iudea, regnum delaturum pollicetur. 632.
Caſſius in Syriam venit, & plus quàm ſeptingenta argenti talenta à Iudæis exigit. 415.
Caſſius Herodi, vt in Malicho mortem patris vlciſcatur, reſcribit. 632.
Caſſius ſtipendium ciuitatibus indicit. 631.
Caſſius & Marius Herodem Cœleſyriæ ducem faciūt. 415. 415.
Caſſius Longinus Syriæ Præſes. 567.
Caſſius Chærea. 545.
Caſſij & Bruti dolo I. Cæſar interfectus. 631.
Caſpius portus. 524.
Caſtra hoſtium à Samaritanis diripiuntur. fol. 264.
Caſtella muniuntur. 404.
Caſtoris Iudæi dolus erga Titum. 807.
Catullus tria ſimul Iudæorum millia trucidat. fol. 872.
Cauſa diuerſitatis apud Iudæos. 874.
Cauſæ, cur Ioſephus hos libros contra Apionem conſcripſerit. 915.
Cauſæ milites impellentes, vt Claudium in Imperatorem eligerent. 558.
Cauſa impulſiua conſcribendi hos libros. 873.
Cauſæ, ob quas Ioſephus has hiſtorias conſcriptas in lucem ediderit. 2.
Cauſa extructi templi. 228.
Cauſa belli contra Arabes. 441.
Ciſus Saulis pater. 152.
Cithara quis inuentor. 9.
Ciuitatem quis primus inſtituerit. 7.
Clades Iſmaelis à Ioanna accepta. 297.
Clades Alexandri. 389.
Claudius Principatum vltro oblatum deponere recuſat. 559.
Claudius in propoſito ſuo ab Agrippa confirmatur. 559.
Claudius Felix Iudææ procurator. 576.
Claudius milites vt in fide moneant ſacramento adigit. 559.
Claudius Agrippam in regnum paternum mittere cogitat, quod alij diſſuadent, & Cuſpium Fadum Iudææ Præſidem & regni totius declarat. 567.
Claudius Agrippæ Iudæam, Samariam, & Lyſaniæ ditionem concedit. 561.
Claudius Principatum vltrò oblatum deponere recuſat. 559.
Claudius Iudæis ſacræ Stolæ cuſtodiam Agrippæ iunioris regatu concedit. 568.
Claudius renuenti obtruditur Cæſarea dignitas. 557.
Claudius Tiberius Nero Romanorū Imperator. 520.
Claudius ſublimis in caſtra perfertur. 558.
Claudius fato functus. 577.
Claudij Cæſaris ad Iudæos epiſtola. 568.
Claudij pro Alexandrinis Iudæis edictum. 561.
Claudij pro Iudæis per Romanum orbem edictum. fol. 562.
Claudij ad legatos reſponſio. 559.
Claudium Agrippa, vt magno animo in retinendo principatu pergeret, hortatur. 559.
Claudium milites in Principem eligunt. 554.
Craſſus in Parthia perit. 407.
Craſſus Parthis reſiſtit. ibid.
Craſſus Iuramenti dati violator. 406.
Crateres. 227.
Cratera aurea dua. 337.
Cratera argentea. 337.
Cæcilius Baſſus ſex. Cæſarem interficit. 415.
Cædes aſſiduæ Hieroſolymis. 634.
Cædes latrocinia ſeditio & fames in Iudæa. fol. 518.
Cædes Zachariæ regis. 277.
Cædes in Hieroſolymis. 644.
Cædes cognatorum 42. Ochoziæ. 269.
Cædes filij Ariſtobuli. 407.
Cædes, latrocinia, ſeditio & fames in Iudæa. 517.
Cæſar in Syriam venit, apud eum Gadarenſes Herodem accuſant, qui ſeipſos iugulant. 457.
Cæſar Auguſtus Herodi in Parricidas animaduertere liberam poteſtatem permittit. 486.
Cæſar Herodis ditionem ampliorem reddit. 448.
Cæſar Auguſtus, Herodis ſtudioſus. 423.
Cæſar è Syria proficiſcitur. 410.
Cæſar Ægypto potitur. 447.
Cæſar in hoc iuuenes peccaſſe pronunciat, quòd ſe à ſuſpicio-

ſuſpicione immunes non ſeruauerint, ac parentem vt filijs reconcilietur, hortatur. 470.
Cæſar ab Herode offenſus. 482.
Cæſar Herodi dimidium redituum è Cyprijs metallis donat. 470.
Cæſar Herodis Principatum confirmat. 446.
Cæſar Arabum legatos non audit. 482.
Cæſar Trachonitidis, Batanea, & Auranitidis ditionem Herodi donat. 456.
Cæſar Archelaum regno dignum pronunciat. 509.
Cæſar & Agrippa Herodis Magnanimitatem celebrant. 472.
Cæſar Auguſtus fato functus. 520.
Cæſaris ad Herodem reſponſio. 647.
Cæſari & Iuliæ Cæſaris vxori ab Herode legatum. 505.
Cæſari Herodes quingentos ex ſuo Satellitio mittit. 454.
Cæſarem Hyrcanus octingentis talentis donat. 446.
Cæſares. 232.
Cæſarea, Stratonis turris antea dicta, ab Herode condita. 650.
Cæſarea Philippi ab Agrippa Neronias appellata. 581.
Cæſarea perfecta. 471.
Cæſarea inter Iudæos & Syros de pari iure ciuitatis rixa. 578.
Cæſarea portus. 455.
Chæreas cum ſocijs in Germanici ædes ſe recipit. 551.
Chæreas Iulium Lupum vt Caij vxorem & filiam interficiat mittit. 556.
Chæreas à conſulib. ſignum petit. 555.
Chæreas multis ex cauſis in Caium incitatus. 546.
Chæreas, Minutianus & Clemens, de Cæſaris nece colloquuntur. 553.
Careas cum alijs quibuſdam Caium tollere ſtatuit. 548.
Chæreas Clementem & Pſpinium alloquitur. 547.
Chæreas occaſionem aggrediendi Caium expectat. 548.
Chæremon. hiſtoriographus. 892.
Charili antiqui Poetæ de Iudæorum gente teſtimonium. 884.
Caron, amomi feraciſſima, in qua Noæ arcæ reliquiæ ſeruantur. 569.
Chelcias & Ananias Cleopatræ copijs duces præpoſiti. 384.
Cherubini duo. 225.
Cherubin. 74.
Chebron & Mariſſa expugnata. 356.
Ceſennius Antiochum ſubito inuadit. 861.
Cellæ in circuitu templi conſtructæ. 225.
Chetomene. 75.
Celenderis in Cilicia. 497.
Clearchi Ariſtotelis diſcipuli de Iudæis teſtimonium. 884.
Cleopatra Regina alieni appetens. 438.
Cleopatra in Ciliciam ad Antonium venit. 439.
Cleopatra fratrem & ſororem interficit. 439.
Cleopatra contra filium exercitum parat. 389.
Cleopatra ad Antonium peruenit, qui Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locat. 439.
Cleopatra in cognationem ſuam ſæuitia. 644.
Cleopatræ auaritia. 645.
Cleopatræ in Herodem inſidiæ. ibid.
Cleopatræ Antonius partes de Iudæa & Arabia ablatas largitur. 439.
Cleopatram Herodes occidere conatur, quod eius amici auertunt. 439.
Cleopatram Antonius verſus Aegyptum deducit. 440.
Creatio mundi. 4.
Cenſores. 288.
Centum legati Hieroſolymam reuerſi. 603.
Certamen quinquennale. 471.
Cinnamus Artabano amiſſum dignitatis faſtigium reſtituit. 571.
Clitus Tiberiade ſeditionis autor. 595.
Clitus ſiniſtram ſibi præcidit. 595.
Circa hoſtes quomodo agendum. 910.
Circa Maſſadam vnus tantum locus, qui aggerum iactum excipere poteſt. 864.
Circenſes ludi. 546.
Circumciſio inſtituta. 19.
Cyrenæorum magiſtratus. 474.
Ciuilis Germanos ad ſobrietatem cogit. 853.
Ciuilis belli inter Hebræos initium. 186.
Ciues in Iabiſſa, Sauli & filiorum cadauera dempta ſepeliunt. 183.
Ciuitatis munitiones ac turrium cautes, quas tyranni per dementiam deſeruerant, inſuperabiles. 846.
Ciuium contra Iudæos ad Titum preces. 854.
Ciuibus direpta bona reſtituuntur. 605.
Cyrus Nabonidum expellit à Babylone. 883.
Cyrus Iudæis reditum in patriã vrbis ac templi ædificationem permittit. 307.
Cyri Perſarum regis edictum. 307.
Cyri ad Syriæ Satrapas mandatum. 307.
Cyri de Iudæis eorumq́; templo decretum. 314.
Cyprus. 650.
Cypros, Agrippæ vxor, ad Herodiadem ſororem eius ſcribit, & auxilium petit. 528.
Cypron conditum. 472.
Criminum à Iuſto Ioſepho obiectorum depulſio. 605.
Crypta ſubterranea ab Antonia. 461.
Cochlea. 225.
Columnæ duæ excitatæ. 8.
Columnæ duæ ingentes. 226.
Colloquium Dei cum Cain. 6.
Copiæ in partes duodecim congeſtæ. 216.
Coponius Præfectus Syriæ. 517.
Comitas & Benignitas Agrippæ erga Philippum. 596.
Comminatio grauis Iſraelitis à vera pietatis tramite exorbitantibus propoſita. 230.
Concupiſcentiæ ſepulchra. 86.
Conditio obſidionis ſoluenda à Ioabo propoſita. 210.
Conflictus Aegyptiorum & Mithridatis ad Delta. 408.
Conſonantia Iudæorum religione & vita. 907.

Conſcientiæ labes. 387.
Contra mendacium impudenter expoſitum nihil dicendum. 894.
Contra furtum & vſuras. 910.
Contra illos, qui Moſen & Iſraelitas propter lepram profugiſſe ex Aegypto contendunt. fol. 83.
Contra legiſlatores gentium. 914.
Contemptus mortis. 502.
Conuicium Deo faciens. 105.
Conuiuium Iudæorum apud Ptolemæum, & eorundẽ ante cibum preces. 338.
Corban, donum Dei. 884.
Cores populum excitare aduerſus Moſen conatur. 90.
Coræ factionem ducenti quinquaginta viri ſequuntur. 90.
Corem cum 250. viris ignis abſumit. 93.
Corinthus à Syllæo, vt Herodem è medio tolleret, pecunijs corruptus. 494.
Corona. 227.
Cornelius Sabinus. 547.
Chosbi. 100.
Coſtobarus, Lyſimachus, Antipater & Doſitheus apud Herodem accuſati. 450.
Coſtobarus, cui Herodes in matrimonium Salomen ſororem dederat, Idumææ Principatum inuadit. 450.
Coſtobarus interceſſione ſeruatus. 450.
Cubicula ad voluptatem facta aurea ſuppellectili referta. 231.
Cumanus Præfectus Iudææ. 574.
Cumanus multos Iudæos perimit, plures viuos captos abducit. 575.
Cum quibus iuſtitia, cum illis etiam Deus eſt. fol. 442.
Cum capta coniugium. 108.
Cur Iudæi animalia conſueta ſacrificent, nec carnibus ſuillis veſcantur. 904.
Cur quidam Hiſtoriographi Iudæorum mentionem omiſerint. 887.
Cura pro ſacerdotibus. 320.
Cura Dei pro ſuis. 250.
Chuſis victoriæ nuncius ad Dauidem miſſus ab Achimaa anteuertitur. 206.
Chuſi conſilium, quod etiam, Achitophelis reiecto, recipitur. 204.
Chuſim ſimulatè offert Abeſalomo ſtudium ac fidem ſuam. 203.
Cuſtos carceris amicè agit cum Ioſepho. 39.
Chutæi cultum Dei amplexi, Iudæorum amicos, rebus tantum ſecundis ſe profitentur. 282.

D.

Dabaritteni Ptolemæi vxorem ſpoliant. 592.
Dalale meretrix è Samſone cauſam tanti roboris expiſcari conatur, & ter deluditur. fol. 142.
Damaſceni & Aretas contra Alexandrum. 621.
Damaſceni à Dauide vincuntur. 193.
Dana extructa. 129.
Daniana tribus à Chananæis preſſa. 129.
Danitæ locum inhabitandum quærunt. 129.
Daniel cum ſocijs ad honorem euectus. 300.
Daniel Regi ſcripturam interpretatus. 302.
Daniel in leonum foueam conijcitur. 304.
Danieli rex dona promiſſa exhibet. 303.
Daniel Regis ſomnium & interpretationem exponit. 299.
Danielis cognati ſtatuam adorare nolentes, in ignem coniecti, diuina prouidentia ſeruantur. 300.
Danielis vaticinia. 304.
Danielis viſio de ariete & hirco, per quos Medorum & Perſarum Regnum præfiguratum fuit. 305.
Danielis inimici à leonibus dilaniati. 304.
Danielis & ſociorum eius in Chaldaica diſciplina inſtitutio & profectus. 298.
Danieli ſomnium eiuſque interpretatio reuelatur. 299.
Darius tribus ſatellitibus tres quæſtiones proponit. 309.
Darius ſe ſacra vaſa Hieroſolyma remiſſurum vouet. 309.
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum. 309.
Darius admonitus voti, templi reſtaurationẽ mandauit. 311.
Darij regis ſcriptum & mandatum de libertate, poſſeſſionibus, templo & ſacrificijs Iudæorum. fol. 311.
Darij ad Syriæ præfectos epiſtola. 315.
Dathan & Abiran contumaces. 92.
Dathan & Abiram abſorbet terra. 93.
Dauid Cillanos contra Palæſtinorum incurſiones defendit. 173.
Dauid tribus malis propoſitis peſtem eligit. fol. 212.
Dauid Sibæ Ionathæ facultates commendat, eumq́; omnes reditus Hieroſolyma referre iubet. fol. 194.
Dauid in ſiti crebrò expetitam aquam bibere recuſat. 212.
Dauid vxorem Melcholen ab Abenero poſtulat. fol. 186.
Dauid Hieroſolymæ partem inferiorem occupat. fol. 190.
Dauid alſioſus factus Abiſace eum recaleſecit. fol. 214.
Dauid cognito Regis aduentu fuga ſibi conſulit. fol. 174.
Dauid à propoſito Nabalum euertendi deſiſtit. fol. 177.
Dauid Ioabum cum lectiſsimo milite contra Ammanitas mittit. 195.
Dauid de Abſalomi conatibus certior factus, cum ſuis Iordanem tranſit. 204.
Dauid contra Nabalum cum 400. armatis proficiſcitur. 176.
Dauid Syria ſubiugata tributum imponit. fol. 193.
Dauid in vitæ diſcrimen vocatus ab Abiſao liberatur. 210.
Dauid Ammanitarum iniuriam fert indigniſsimè, eamq́; vindicare cogitat. 195.
Dauid Abigæam Nabalis viduam ducit. 177.
Dauid Saulo innocentiam ſuam declarat. fol. 178.

Dauid

Dauid cum ſexcentorum manu & duabus vxoribus in Paleſtinam ad Anchum Gittæ Regem ſe confert. 178.
Dauid Saritas & Amalecitas incurſionibus infeſtat, de manubijs munera Regi mittit, eiq́ meridionalẽ Iudæorum regionem ſe incurſare perſuadet. 178.
Dauid cum Goliath congredi cupit. 164.
Dauid agnum raptum ex ore Leonis recipit, ipſamq́ feram occidit. 165.
Dauid vrſum trucidat. 165.
Dauid armis quibus ad pugnam à Saulo inſtructus erat, depoſitis, funda armatus in hoſtem properat. 165.
Dauid hoſtem accedens, contemnitur. 165.
Dauid, Sauli & Ionathæ necem deplorat. 184.
Dauid Amalecitam Sauli interfectorem affici ſupplicio iubet. ibid.
Dauid ex Dei iuſſu Hebronem commigrans, à Iudæ tribu Rex declaratur. 185.
Dauid Iabiſenos quod Saulum cum filijs ſepeliſſent, collaudat. 185.
Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. 214.
Dauid Solomonem vt Deum colat, hortatur. ibid.
Dauid Mahanaim peruenit, vbi cum ſumma reuerentia ab optimatibus excipitur. 204.
Dauid arcam in ædes Obadami Leuitæ deponit, cuius domus multis felicitatibus cumulatur. 191.
Dauid Semeim occidi vetat. 203.
Dauid famæ ſuæ conſulit nemine ſuſpicante ipſius voluntate caſum fuiſſe Abenerum. 188.
Dauid à Michol irridetur. 192.
Dauid Deo templum ædificare decernit. ibid.
Dauid Deo pro promiſſa per Nathanem felicitate gratias agit. ibid.
Dauid in Palæſtinos mouet, eiuſq́ bonam agrorum partem adimit. ibid.
Dauid Sophenorum Regem vincit. 193.
Dauid à rege petit vt agri partem ad incolendum ei cum ſuis attribueret, Rex Secellam ei donat. 178.
Dauid Ionathæ de patris inſidijs cõqueritur, Ionathas autem parentem excuſat. 169.
Dauid orat Ionathan, vt parentis erga ſe animum expiſcari & ſignificare velit. 169.
Dauid Nabam ad Achimelechum ſacerdotem peruenit. 171.
Dauid Goliathi gladio accepto, in Gittam Palæſtinorum ad Anchum ſe confert. 171.
Dauid regem Anchum timens furorem ac rabiem ſimulat. ibid.
Dauid ad ſpeluncam Adullamæ peruenit, vbi illius tota cognatio, nec non & alij multi ad eum ſe conferunt. ibid.
Dauid ad Moabitarum Regem proficiſcens, parentes ei commendat. ibid.
Dauid ad Sarim oppidum peruenit. 172.
Dauid Memphiboſto veniam, & dimidia partis bonorum Sibæ donatorum reſtitutionem promittit. 208.
Dauid oraculo monitus fugit. 173.
Dauid in Cœnam cum ſuis ſe confert, quò & Ionathas perueniens, eum conſolatur, & fœdus cum eo renouat. 174.
Dauid Vriam acceſſit, eumq́, vt profectus ad vxorẽ, ibi pernoctaret, iubet, quod tamen non facit. 196.
Dauid Ioabo, vt in Vriam animaduertat, ſcribit. 197.
Dauid magnam vim ferri, æris & lignorum comportat. 213.
Dauid Amaſa veniam & vniuerſarum copiarũ Præfecturam concedit. 207.
Dauid Idumæos, vt viritim tributa perſoluerent, cogit. 194.
Dauid num quis ex Ionathæ genere ſupereſſet ſcitatur. ibid.
Dauid faſſus peccatum, à DEO veniam conſequitur. 198.
Dauid per ſeptem dies, infantes ex Bethſabe ſuſcepti, vicem dolenter ferens, ieiunat. 198.
Dauid puerum extinctum ſentiens, ſurgit, ac lotus cibum capit. 198.
Dauid cauſam, cur mortuo puero cibum capiat, quorum nihil puero adhuc ægrotante fecerat, indicat. 198.
Dauid laciniam regij pallij præcidit. 174.
Dauid regi Saulo, quod ſibi inſonti inſidias ſtruat, exprobrat. ibid.
Dauid cum toto populo Abenerum deflet ac luget & ſolennibus funeralibus ei parentat. 188.
Dauid Vriæ nece audita, iraſci deſciuit. 197.
Dauid Bethſabe coniugem ſibi aſciſcit, ex qua puer ei naſcitur. 198.
Dauid Principibus tribuum conuocatis Solomonem commendat. 216.
Dauid Chuſim vt Achitophelis conſilijs ſe opponeret, obnixè precatur. 202.
Dauid Hieroſolymis excedit. 202.
Dauid fugiens ſacerdotes in vrbe manere vult, vt per eos, quid in ea agatur, cognoſcat. 202.
Dauid Samueli Regis erga ſeſe animum indicat. folio 169.
Dauid Solomoni Ioabum puniendum mandat. folio 218.
Dauid Deum conſulit, num ab Amalecitis vxores ac liberos recipere ſit conceſſurus. 181.
Dauid Ægyptio ſeruo ductore, Amalecitas aſſequitur. ibid.
Dauid in Amalecitas irruit, magnam eorum ſtragem edit, omnemq́ prædam recuperat. ibid.
Dauid cuſtodes impedimẽtorum, obſtrepentibus pugnæ ſocijs, in prædæ partem admittit. 182.
Dauid cum duobus in hoſtium caſtra penetrans, Sauli ſpiculum & lecythum aqualem aufert. 177.
Dauid Sauli Imperatori Abenero quod regium ſpiculum & aquæ lecythum auferri paſſus ſit exprobrat. ibid.
Dauid Palæſtinos magna eorum edita ſtrage vincit. 168.
Dauid Leuitas numerat, eorumq́ officia diſtribuit. 216.
Dauid Ioabum ad peragendum cenſum irẽ iubet. 212.
Dauid Iebuſæos ex arce & Hieroſolymis eijcit, & ciuitatem Dauidis appellas. 190.
Dauid Syris occurrens, 47000. cum Sabeco eorum Imperatore cadit. 196.
Dauid vt plurimum propitium numẽ experitur. 166.

Dauid cognita filij cæde à Chuſi, acriter eum deflet. 207.
Dauid Proceres & præfectos comiter atq; benignè excipit. 189.
Dauid Rabatham vi captam militi diripiendam permittit. 199.
Dauid pro innocente orat populo. 213.
Dauid Poeta. 211.
Dauidis & Salomonis potentia. 904.
Dauidis legatis petentibus aliquid commeatus, durè reſpondetur à Nabalo. 176.
Dauidis cum Goliatho ante congreſſum colloquium. 165.
Dauidis legati ad Ammanitarum Regem ob patris obitum conſolandi cauſa miſſi, contumelioſè tractantur. 194.
Dauidis victoria de Goliatho. 165.
Dauidis ad Salomonem poſtremum alloquium. 218.
Dauidis filij ad patrem, Abeſalomus verò ad auum cõfugit. 200.
Dauidis liberi Hieroſolymis ſuſcepti. 190.
Dauidis adulterium. 196.
Dauidis concubinæ à filio ſtupratæ, aliò traducuntur. 209.
Dauidis ob cladem acceptam indignatio. 197.
Dauidi omnes filios ab Abeſalomo cæſos nũciatur. 200.
Dauidi, vt prælijs abſtineat, ſuadetur. 211.
Dauidem adeſſe volentem in exercitu amici prohibent. 205.
Dauidem Ionathas excuſans, à parente ſpiculo petitur. 170.
Dauidici generis Reges, quot & quandiu regnauerint, 295.
De arca in qua tabulas legis Moſes collocauit. 74.
De arca ſacra conſultatio. 148.
De adulterio & inceſtu. 84.
De aduentu Veſpaſiani in Galilæam & obſidione Iotapæ vide Ioſephum lib.4.cap.5. de bello Iudaico. 609.
De afflictionibus Hebræorum in Aegypto per annos 400. 50.
De bello Iudaico quidam hiſtorias conſcripſere. 876.
De bello Iudiaco. 369.
Debitus vitæ finis Iudæorum. 863.
Debora & Baracus in hoſtes mouent. 131.
Debora Propheteſſa. 131.
De boue cornupeta. 110.
Decem tribuum ad reliquos Iſraelitas legatio. 123.
De Chami filijs ipſorumq; progenie. 14.
De Cain & Abel fratribus. 6.
Decem coniurati necati, delator eorũ interfectus ſtatim conciſus eſt. 452.
Decem præcepta, & quomodo diuidenda. 70.
Decem Aegypti plagæ. 58.
Decemuiri contra Herodem conſpirant. 452.
Decem baſes areæ labrorum. 226.
Decem labra rotunda. ibid.
Decima egenorum. 107
De Cleopatra vltima Alexandrinorum Regina, eiusq; ſceleribus. 898.
Dei contemptus in quibus conſiſtat. 161.
De Deo & prouidentia diuina. 908.
Deorum apud gentiles ingens numerus. 912.
De Iſaci filijs Eſão & Iacobo, & natiuitate eorum ac educatione. 25.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. 22.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam perfugo. 27
De Iſmahele Abrahami filio, eiusq; poſteris Arabibus. 21.
Defectus Lunæ. 502.
Defectionis Germanorum & Gallorum ab Romanis cauſa. 853.
Defectionis autores circiter duo millia in cruces acti. 51.
De filijs Sem, tertij Noe filij, & de progenie ipſorum & Abrahami. 15.
De funeribus mortuorum. 909.
Defuncti fratris vxor ducenda. 108.
Demetrius ab Alexandro victus, trucidatur. 383.
Demetrius ſe promiſſis in amicitiam Ionathæ inſinuare conatur. 367.
De morte Cæſaris rumor diuerſus. 552.
Demetrius Iudæis in auxilium venit. 620.
Demetrius Philippum fratrẽ in Berora oppugnat. 392
Demetrius ſolicitantibus transfugis Bacchidem cum copijs contra Ionathan mittit. 365.
Demetrius Demetrij filius ex Creta in Ciliciam traijcit, Syriamq; occupare conatur. 370.
Demetrius Tripolim aliasq; Syriæ vrbes occupat, & Antiochum & Lyſiam necat. 359.
Demetrius Eucærus contra Alexandrum proficiſcitur. 391.
Demetrius in Alexandrum mouet. 366.
Demetrius Eucærus à Ptolomæo Lathuro Damaſci rex conſtitutus. 391.
Demetrius militum odium concitat ſtipendium pacis tempore minuendo. 373.
Demetrius in Arſacem Parthorũ regem mouet, prælioq; ſuperatus, capitur. 377.
Demetrius Nicanorem contra Iudam mittit. 360.
Demetrij ad Laſthenem diploma, in quo Iudæis immunitates promittit. 373.
Demetrij ad Ptolemæum de bibliotheca adhortatio. 335.
Demetrij duces iterum in Ionathan mouent: nihil ſibi ſucceſſurum videntes noctu diſcedunt. 376.
Demetrij & Alexandri pugna, qua Demetrius ſuperat, Iudæi à Demetrio victore deficiunt. 621
Demetrio in Parthia morbo abſumpto Philippus totius Syriæ regno potitur. 392.
Demetrio Antiochia adimitur. 374.
De mundi creatione, & elementorum diſpoſitione. 4.
Deliberationis de Arca ſacra concluſio. 148.
De leproſis. 83.
De nuptijs. 909.
De Nazaræis. 94.
De obitu Abrahami. 25.
De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque ad diluuium. 6.
Depulſio argumenti Apionis, Iudæos ſeditionis Alexandriæ cauſam extitiſſe. 899.
Depulſio figmenti Apionis de ſex dierum itinere. 896.
Deſcriptio donorum à Ptolemæo rege templo Hieroſolymitano miſſorum. 335.
Deſcriptio ſpeluncæ in qua latrones habitabant. 640.
Deſcriptio rationis & ſapientiæ. 918.
De Sole, Luna & Stellis Ioſephi ſomnium. 35.
De Regis electione. 106.
De tabernaculo per Moſem in terra deſerta facto, quod ſimili-

ſimilitudinem templi portatilis referebat. 72.
Deus immenſus. 228.
Deus non corporis formam ſed animi virtutes ſpectat 162.
Deus Abrahamo filium pollicetur. 18.
Deus propter inobedientiam Sauli offenditur. folio 161.
Deus verax in promiſſis. 228.
De vxoribus ducendis. 107.
Dij alieni. 105.
Diluuium. 9.
Dimiſſio Iſraelitarum. 274.
Dina Iacobi filiæ hiſtoria. 32.
Diocles. 302.
Diodorus cognomine Tryphon Apamenus à Malcho Arabe Antiochum Alexandri filium petit. 373.
Diophantes regis Notarius Alexandri nomine falſas literas conſcribit. 659.
Diophantes ſcriba aliorum characteres imitatur. 484.
Direptio vrbis impedita. 431.
Diſcrimen Moſis & aliorum legislatorum. 3.
Diſcordia Iudæorum & ciuium Alexandrinorum in religione. 899.
Diſpoſitio caſtrorum. 85.
Diſsidium inter plebem & ſenatum. 558.
Diſsidium in domo Herodis. 475.
Diſtinctio gubernationis in populo Iſraelitico. 156.
Diuerſa populi ſtudia. 246.
Diuiſio agri Abrahami & Lothi. 17.
Diuiſio Sacerdotum in 24. cognationes. 216.
Diuini auxilij promiſſio. 103.
Dius Iromi meminit. 232.
Dius de Solomone. ibid.
Doecus Saulo, ſe Dauidē in Nabo apud Achimelechū vidiſſe ſignificat. 172.
Dolabella Epheſiorum ciuitati ſcribit. 414.
Dolor & voluptas aut faciunt aut impedunt paſſionē. 919.
Domicilium Abrahami. 16.
Domitia Domitiani Cæſaris vxor. 611.
Domitianus, Titi frater. 853.
Dona interpretibus dimiſſis data & Eleazaro miſſa. 340.
Dona Scauro data. 400.
Dora Phoeniciæ ciuitas & non Idumæa. 903.
Dora & Ioppe non portuoſa. 455.
Doris prior Herodis coniunx non ignobilis ex qua Antipatrum filium ſuſcipit. 633.
Doris, Herodis vxor. 417.
Doridem Antipatri matrem Herodes eijcit è regia. 495.
Doritæ in Iudæorum ſynagoga Cæſari ſtatuam ponūt, quod Agrippā & Petronium vehementer ad iracūdiam commouet. 563.
Dortus cum quatuor ſocijs ſupplicio affectus. folio 576.
Duodecim Iſmahelis liberi. 21.
Duo totius diſciplinæ & moralis inſtitutionis modi. 907.
Duo ſacrificiorum genera. 80.
Duo de quibus agit Ioſephus. 877.
Duo & viginti libri ſacri. 875.
Duodecim Iudæorum millia in templo occumbūt. 625
Duodecima legio Ceſtio duce Iudæis ceſſerat. folio 849.
Duodeni milites congrediuntur, qui ad vnū ſe conſciunt, & Abeneri partes ſuccumbunt. 185.
Duæ tabulæ Moſis. 78.
Duæ mulieres ſeſe inuicem de infante permutato accuſant. 221.

E

EDictum quantum Manna quotidiè quilibet colligeret. 65.
Edicto plebs cohercenda, ne quicquam amplius ad tabernaculi ſtructuram conferant. 72.
Eglon Rex Moabitarum Iſraelitas ſubiugat. 130.
Emortua dextra ſanitati reſtituitur. 239.
Enoſa vrbs prima. 7.
Enochi finis in ſacris literis non inuenitur conſcriptus. 10.
Eques Ioſepho literas affert. 598.
Equi Aegyptiaci. 235.
Ephrami tribus mouet in Iaphthem. 138.
Eleazarus. 2.
Eleazarus Phariſæus Hyrcano matris captiuitatem exprobrat. 385.
Eleazarus ad Antiochum adducitur. 520.
Eleazarus iram DEI in populum Iudaicum fatetur. 866.
Eleazarus ab Elephanto oppreſſus moritur. 616.
Eleaſar. 211.
Eleazarus moritur. 125.
Eleazarus capitur eumq; Dux nudum extendi & verberibus cædi præcipit. 859.
Eleazarus vitam gloriæ poſthabet. 616.
Eleazarus Iudæ frater elephantum occidit. 358.
Eleazarus horribiliter flagellatur. 922.
Eleazarus Dinai filius Romam miſſus. 577.
Eleazarus Iudæus audacia ferox & manu ſtrenuus. 859.
Eleazari ad ſocios oratio. 865.
Eleazari ad Antiochi exhortationem reſponſio. 320.
Eleazari conſtantia. 922.
Eleazari de immortalitate animæ oratio. 866.
Eleazarus Iudæis Romanorum crudelitatem exponit 868.
Elias ſicut Enochus ex hominibus exemptus. 259.
Elias pluuiam venturam prædicit. 249.
Elias Achabo & Iezabelæ vindictam diuinam prædicit. 251.
Elias ad Achabum venturam pluuiā ei indicaturus, mittitur. 248.
Elias populi ſuperſtitionem arguit. 248.
Eliæ doctrina & officium miraculo confirmatur, victima igni cælitus abſumpta. 249.
Eliam Deus in deſerto alloquitur. 250.
Eliam coruus cibat. 247.
Elis Pontificis filij Ophnes & Phinees nefarij. 145.
Eli ſacerdotis tempore annona caritas. 143.
Eli in Silo filiorum cædes & Arcæ amiſſio ſignificatur. 146.
Eli audita arca amiſſione exſpirat. 147.
Eli Pontificis Genealogia & progenies. 147.
Eliſæus in Dothaim hoſtibus cingitur. 262.
Eliſæus pluuiam venturam & victoriam prædicit. 260.

Eliſæus

Eliſæus viduam vt ex olei fidelia plurima vaſa adimpleat, iubet. 261.
Eliſæus ab Adado ægrotante conſulitur. 265.
Eliſæi vocatio. 250.
Eliſæi mors & cadaueris in ipſius monumentum coniecti reſuſcitatio. 273.
Eliſæum Reges conſulunt. 260.
Eliacimus Ioacimus nominatus, Iudæ rex. 290.
Eiectorum contra Ægyptios bellum. 889.
E Iudæis duodecim millia cadunt. 403.
Epaphroditus. 2.
Epicureorum error coarguitur. 306.
Ephraimitæ proditione occupant Bethel. 126.
Ephron oppidum expugnatum. 356.
Epilogus huius partis genus Iudæorum ex Ægypto non oriundum. 892.
Epilogus ſecundi libri contra Apionem. 915.
Epicedium à Ieremia Ioſiæ ſcriptum. 289.
Epitome belli Iudaici. 614.
Epiſtola Ptolemæi, in qua à Pontifice Eleazare Bibliorum petit interpretes. 335.
Epicletes pecunia corruptus Scythopolim Iudæis prodit. 384.
Ephod. 75.
Eſau ſibi quoque benedictionem poſtulat. 27.
Eſau primogeniti Ius ob lenticulam cedit. 34.
Eſau Edom dictus. 34.
Eſau filij & poſteri. 34.
Eſdras Iudæos qui apud Babylonem degunt, conuocat. 316.
Eſdras Hieroſolyma præfectus, vaſa aliaque pretioſa gazophylacij cuſtodibus tradit. 317.
Eſdras legis peritus. 316.
Eſaiæ de Cyro vaticinium. 307.
Eſſen ſiue Logion. 76.
Eſſenorum placitum. 518.
Eſſenorum vita & mores. 519.
Eſthmonitis. 452.
Eſther Regem pro Iudæis interceſſura accedit. 324.
Ebutius contra Ioſephum. 554.
Ebutius infecto negocio diſcedit. 592.
Eua mater omnium viuentum. 5.
Euæ pœna. 6.
Eurycles Alexandri dicta & facta obſeruans Antipatro & Herodi exponit. 483.
Eurycles Lacon Alexandrum apud parentem clàm accuſat, autorq́; necis ipſius exiſtit. 685.
Eurycles amicitia ſimulata fallit Alexandrum, eiuſq́; fit proditor. ibid.
Eurycles necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, accuſatoris partibus fungitur. 659.
Eurycles Alexandrum apud Herodem falsò accuſat, & in pericula præcipitat. ibid.
Euangelium Iudæis allatum. 311.
Euphrates. 5.
Eutychus Agrippæ libertus, herum apud Cæſarem accuſare cogitat. 529.
Ex arca Noe coruum emittit. 10.
Exciſio ſtirpis Nadabi. 244
Excuſatio hiſtoriographi, cur legum ſeriem innouarit 104.
Exemplum ab Iudæis Cæſarea interfectis petitum. 867.
Exemplũ, nõ ſemper patribus ſimiles naſci filios. 251
Exemplum vltionis diuinæ in Iezabela valde inſigne 268.
Explicatio nominis Moab & Ammon. 20.
Exploratores. 264.
Exploratores terræ Chanaan mittit Moſes. 86.
Exploratores Iſraelitis terrorem incutiunt. 86.
Expoſitio belli Arabici & pecunia mutuo accepta. 485.
Externi Iudæi inferiorem ciuitatem occupant. 858.
Exteri quoque vt exaudiantur in hoc loco precatur. 229.
Ex tribu Ephraim circiter 42000. cæſi. 138.
Extirpatio ſtirpis Baſanis. 246.
Extirpatio Iudæorum Amani conceſſa. 222.
Extructio templi Solomoni mandatur. 214.
Ezecias ab Aſſyriorum rege deficit. 281.
Ezeciæ legati ad Iſraelitas Azymorum feſti celebrandi cauſa miſſi occiduntur. 280.
Ezeciæ in aduerſis ad Deum refugium & per Eſaiam in ſpem melioris fortunæ erectio. 284
Ezeciæ Regis Iudæ pietas. 280.
Ezeciæ mors. 286.
Ezechiam primarium latronẽ cum ſocijs Herodes ſupplicio afficit 410.

F.

Fabatus procurator Cæſaris apud Herodem ſecretorum Sillæ proditor. 664.
Fabula de Ioue & Pallade. 912.
Fabulæ ſuperius recitatæ depulſio. 901.
Facinus deteſtandum Gabaenorum. 126.
Fames ob iuramentum violatum, Iſraelitis immiſſa. 210.
Fames & peſtilentia. 292.
Fames in Samaria tanta, vt mulier mulieri filium comederet. 263.
Fanum. 227.
Falſa matris ac ſororis Herodis aduerſus Mariammen accuſatio. 652.
Falſi teſtis pœna. 106.
Fatum & prouidentia diuina. 488.
Fati neceſſitas inſuperbilis. 256.
Fratres ob regnum decertantes certis conditionib. in concordiam redeunt. 623.
Fratricidij à Ioanne pontifice perpetrati taxatio & vltio. 328.
Fadus à Iudæis ſacerdotalem ſtolam, vt eſſet in Romanorum poteſtate poſtulat. 568.
Fadus Iudæos Philadelphenſium propter Miam interfectores, punit. 567.
Fœdus Dei cum Noe. 11.
Felix Hieroſolymis Phaſaelum adoritur, à quo tamen ſuperatur. 416.
Felix Druſillam à priore marito abducit. 576.
Felix accuſatur. 579
Felix in Phaſaelum exercitum mouet. 633.
Felix latrones Magos vulgiq́; ſeductores ſupplicijs afficit. 577.
Feſtus impoſtorem magnum cũ aſſeclis opprimit. 579.
Feſtum azymorum. 82.
Feſtiuitas templi recepti inſtituta. 354.
Filij pontificum ad Dauidem miſſi, in puteũ ſeſe abſcondunt. 204.

Filij

Filij oblatio. 278.
Filij Chananæi. 14.
Fiducia Adadi in milite. 252.
Filiorum apud Iudæos educatio. 877.
Filiorum Iſrael numerus. 59.
Finale confœderatorum de Caio tollendo decretum. 549.
Florus belli Iudaici cauſa. 584.
Fons Iordanis. 649.
Forma templi extruendi Solomoni datur. 217.
Forma & habitus Eliæ prophetæ. 259.
Fortunæ monumentum. 846.
Fuga hoſtium ob terrorem à DEO immiſſum. folio 264.
Fuga & ſtrages exercitus Abſolomi. 206.
Funus Alexandri. 394.
Fuluia, Saturnini coniunx Romæ quatuor Iudæis purpuram & aurum, vt in templum Hieroſolymitanũ deponerent tradit, ipſi verò in proprios vſus conuertunt, quod dum Tiberius cognoſcit vniuerſos Iudæos ex vrbe pelli iubet. 523.
Furtum. 110.
Fructus ad centum annos incorrupti. 864.

G.

GAbala. 452.
Gabaonitæ miniſterijs publicis deputati. 120.
Gabaonitæ legatos mittunt ad Ieſum. 119.
Gabaonitarum ad Hebræos oratio. 119.
Gabarens Ioanni ſeſe addicunt. 592.
Gabinius aliquot vrbes dirutas in Iudæa ædificari iubet. 404.
Gabinius Nabathæos pugna ſuperat. 628.
Gabinium mater Alexandri beneficijs lenire ſtudet. 627.
Gabinio bellum Parthis inferre parato Hyrcanus & Antipater ſuppetias ferunt. 627.
Gabinio pecuniã Pompeio ab Ariſtobulo promiſſam exacturo porta clauduntur. 402.
Gadara inſtaurata. 403.
Gadaram Alexander capit. 390.
Gadarenſes Herodem accuſaturos, Agrippa vinctos ad Regem mittit. 456.
Gales ab Abimelecho fugatus, à Sicimitis vrbe pellitur. 136.
Galatæ à Gomar oriundi. 13.
Galadenorum ad Iſraelitas legatio. 155.
Galilæi ſeſe vindicantes Samaritanorum vicos incendijs & rapinis vaſtant. 575.
Galilæi ab Herode deficiunt. 428.
Galilæi cum Tiberienſibus ſedati. 608.
Galilæi Tiberiada inuadere poſtulant. 591.
Galilæorum multitudo Ioſephum, ne ſe deſerat, petit. 597.
Galilæorum erga Ioſephum fides ac beneuolentia. folio 590.
Galgal, libertas. 118.
Gamala in Romanorum fide perſtant. folio 587. & 488.
Glaphyra Alexandri coniunx, num paratas Herodi inſidias ignoraſſet, interrogatur. 484.
Glaphyra vxor Alexandri ſuſpicionem ante conceptam oratione multum auget. 655.
Glaphyra quondã vxor Alexandri Archelao Cappadocum Regi remiſſa, 491.
Glaphyræ ſomnium. 516.
Gratus cum alijs militib. Claudium latentem protrahit, eumq́; vacantem Imperatoris locum occupare iubet. 557.
Grati cum Simone conflictus. 511.
Gratitudo Solomonis erga Iromum pro acceptis beneficijs. 231.
Gratulatio Bethſamitarum ſuper arca ſacra. folio 149.
Gaudium beatorum in vita æterna. 932.
Græcorum de Iudæorum Antiquitate teſtimonium. 883.
Græcorum cum Iudæis comparatio. 876.
Græcorum regionem innumeræ corruptiones inuaſere 873.
Gedeon per 40. annos regnat. 135.
Gedeon duos Duces Zebim & Hezarbunim capit. 135.
Gedeon ad Madianitarum tentoria accedit, & ab illis ſomnio confirmatur. 143.
Gedeon cum trecentis viris pugnam adornat. folio 134.
Geon, Nilus. 5.
Gedeoni, vt Iſraelitas à Madianitis liberet Deus mandat. 133.
Gedeonem exiguas copias DEVS eligere iubet. folio 133.
Gellius Alexandræ vt Ariſtobuli & Mariammæ effigies depictas ad Antonium mitteret, perſuadet. 434.
Gemmarum in Pontificali ornatu miraculum. folio 80.
Genealogia Abrahami. 15.
Genealogia Noe. 9.
Germani & Galli ſub Herode ſtipendia fecerunt. folio 505.
Germani Cæſaris ſatellites. 552.
Germanicus Piſonis opera ſublatus. 521.
Germanorum rabies per Caij cædem excita, ſedata. 553.
Geſſius Florus Iudææ Procurator. 583.
Geſſius Florus peior Albino. 583.
Geſſij Flori iniuria. 519.
Geſta inter Vitellium & Artabanum. 524.
Gibea & aliæ Beniamitarum vrbes incenſa. folio 128.
Gaza oppugnata. 390.
Gazara. 232.
Giſchala incenſa atque diruta. 587.
Godolia transfugarum dux. 296.
Godoliæ cædes, & plebis Maſphatenſis abductio. 296.
Gotholia omne ſemen Regum tollit vno ſolummodo Ioaſo, Ozochiæ filio ſeruato. 270.
Gotholiæ pœna. 279.
Goliath vir prodigioſa ſtatura inter Palaſtinos. folio 164.
Goliath ſingulare, certamen Hebræis denunciat. 164.

H.

HEbræorum origo. 15.

Hebræus ſeruus anno ſeptimo manu mittendus. folio 110.
Hebræi mulierum cupidine ducti à patrum religione deſciſcunt. 100.
Hebræi in aciem proferunt arcam fœderis. 146.
Hebræi iumentis & pecoribus hoſtium in prædam contra Dei mandatum abactis parcunt. 161.
Hebræi vallem vltra Iordanem ſitam habitantes, relictis ſuis oppidis in munitiſſimas urbes confugiũt. 183.
Hebræi terram Amoræorum occupant. 97.
Hebræi pugnam parant aduerſus Amoræos. 96.
Hebræorum contra Moabitas victoria. 261.
Hebræorum ob Moſis obitum planctus. 113.
Hebræorum ſeruitus intolerabilis. 50.
Hebræorum libertas, & Chananæorum ſeruitus. folio 233.
Hebræos Chananæi cædunt. 89.
Hecatæus. 16.
Hecatæus Abderita cum Alexandro Rege nutrius. 885.
Helena Hieroſolymis cibos egenis diſtribuit. folio 571.
Helena Adiabenorum Regina Hieroſolyma proficiſcitur. 570.
Helon per decennium iudex. 138.
Hermippi de Pythagora teſtimonium. 883.
Heroes tres per hoſtium caſtra excurrunt in Bethlehem: aquam hauriunt, & Dauidi afferunt. folio 212.
Heroes Dauidis. 211.
Herodes iterum cum Arabibus ad Cana Cœleſyriæ pugnat. 440.
Herodes in itinere ad Agrippam Chium peruenit, eiq́; ingentem pecuniæ vim ad porticum vrbis reparandam, confert. 463.
Herodes ex aurea & argentea ſupellectile pecuniam conficiens, frumentum pro ea comparat. 453.
Herodes prope Panium templum ædificat. 457.
Herodes apud Cæſarem filios accuſat.
Herodes vt alienus videretur Ariſtobuli nece eum honorifice ſepeliri curat. 436.
Herodes Reſſa capto & è Maſſada domeſticis receptis, Hieroſolyma petit. 424
Herodes Maſſadam petens, in itinere à Parthis impugnatur. 421.
Herodes cum Archelao Antiochiã vſque iter fecit. fol. 480.
Herodes cum Galilæis pugnat, eoſque victos in caſtellũ compellit. 428.
Herodes in Trachonitarum regione caſtellum condit, eiq́; Zamarin Iudæum Babylonicum præfecit. folio 492.
Herodes ab Hyrcano admonitus fuga ſibi conſulit & in iudicio amplius non comparet. 412.
Herodes ex Daphne Antiochiæ ſuburbio in Galilæam proficiſcitur. 420.
Herodes inexpectatam & apertam vxoris auerſationem videns, contriſtatur. 447.
Herodes nobiliores Iudæorum poſt obitum ſuum trucidari mandat. 503.
Herodes Maſſadam petens in itinere à Parthis impugnatur. 421.
Herodes anno primo à nato Chriſto moritur. 505.
Herodes Arabas ſibi hoſtes eſſe deprehendit. folio 637.
Herodes cum magno vitæ diſcrimine Romam nauigat ibid.
Herodes Romam profectus, Antonium conuenit. folio 673.
Herodes Antonium & Cæſarem ſibi beneuolos inuenit. ibid.
Herodes coram ſenatu Romano laudatur. ibid.
Herodes circa Hieroſolymorum mœnia ſe bono publico & ad ſalutem vrbis veniſſe, clarigare iubet. 425.
Herodes Saturnino & Volumnio permittentibus cum exercitu Arabiam inuadit, & Raptam caſtellũ diruit. 481.
Herodes Archelaum & cognatos precioſiſſimis muneribus donat. 658.
Herodes Caſſij amicus. 632.
Herodes cur in exteros liberalis in ſuos ſæuus fuerit. 472.
Herodes fratrem Ioſephum in Idumæam mittit, ipſe copias in Galilæã ducit, vrbemque Sepphorim cepit. 425.
Herodes Caſſium & Galilæa pecunia ſibi deuincit. fo. 415.
Herodes quadraginta quinque ex Antigoni factione interfecit. 433.
Herodes vehiculo, in quo mater erat, euerſo ſibi ipſi violentas manus inferre cogitat. 421.
Herodes donatiuum militibus diſtribui iubet. folio 503.
Herodes ab Hyrcano in Ius vocatus. 630.
Herodes Alexandro coniugis ſuæ fratri regnum petiturus ipſemet eo potitur. 423.
Herodes ante pugnam ſacra DEO celebrat. folio 646.
Herodes hoſtes adoritur. ibid.
Herodes omnem rem geſtam priuſquam Vitellij literæ ſuperuenirent, Cæſari aperit. 535.
Herodes, Agrippæ frater Rex in Chalcide. folio 561.
Herodes Artabano Partho fauet. 535.
Herodes ad Pheroram ægrotantem viſendum venit, eoque mortuo Hieroſolyma ſepelit, & publico luctu honorat. 494.
Herodes Agrippæ inopiam exprobrat. 528.
Herodes à Syris latrones depellit. 630.
Herodes per vniuerſum terrarum orbem clareſcit. 650.
Herodes venator ſummus. 651.
Herodes præter animi corporiſq́; virtutem fortuna quoque ſecunda vſus eſt. ibid.
Herodes Antipatrum filium expellit ciuitate, ac Hyrcanum auum coniugis interficit. ibid.
Herodes Alexandrum & Ariſtobulum filios præfocari, cum Alexandro materno auo ſepeliendos iubet. 661.
Herodes in Pheroram fratrem excitatur. folio 657.
Herodes ſuos in fuga conſolatur. 421.
Herodes ab Arabibus latrones ſibi dedi poſtulat, & mutuum creditum repetit. 481.
Herodes Antipatri & mulierum ſecreta omnia extorquet. 495

Herodes cum hoſtibus pugnat in ſuburbio. 420.
Herodes Romam nauigat & Cæſarem Aquileiam vſque perſequitur. 468.
Herodes Antigonum ex Iudææ expellit. 417.
Herodes fautores ſuos promouet, aduerſæ verò factionis homines quotidianis ſupplicijs abſumit. 433.
Herodes conflatam militum multitudinem, vt Hyrcanum regno deponat in Hieroſolymam ducit. 631.
Herodes contra latrones in ſpeluncis degentes militem ducit. 426.
Herodes cum Antigono rem decernere in Samariam proficiſcitur. 427.
Herodes, Iehu à Pontificatu remoto Simonem cuius etiam filiam duxit ſubrogat. 454.
Herodes coniurationem expiſcatur. 452.
Herodes ad Malachum Arabum regem pecuniam accepturus proficiſcitur. 422.
Herodes multis pecunijs Antonium vt Antigonū tolleret, inducit. 432.
Herodes grauem morbum contrahit. 449.
Herodes morbo correptus teſtamentum condit, ac regni ſucceſſionē filijs, nepotibus ac amicis relinquit. 501.
Herodes populi partem dimittit cum reliquis Maſſadam peruenit.
Herodes Antipatri matrem in regiam inducit, eumque Cæſari commendat. 468.
Herodes malum ſimul & cultellum poſcens ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat, Achiabus nepos verò ictum præuenit. 504.
Herodes Soſio, Præfectis ac militibus ne vrbem diriperent pecuniam numerat. 431.
Herodes apud Dioſpolim cum Arabibus pugnat eosq́ vincit. 440
Herodes *Ieſu Phabetis filio Pontificatum abrogat in cuius locum Simonem Boethi filium ſubrogat, eiusque filiam in vxorem ducit.* 454.
Herodes *Antipatro Pherora conſuetudinem, & mulieribus conuenticula interdicit.* 493.
Herodes, *audito quod* Hyrcanus *recluſo Dauidis ſepulchro tria millia talentorum argenti extuliſſet, idē facere conatur.* 474.
Herodes *quotquot viſum eſt Cæſari, vno Archelao excepto, conuocat.* 486.
Herodes *ad ſeditioſos compeſcendos in arces præſidia collocat.* 472.
Herodes *Antonio deuicto ſubtriſtis.* 440.
Herodes *odio in filium flagrat.* 501.
Herodes *Dei templum denuò conſtruere animo concipit.* 458.
Herodes *Manahemum de imperij diuturnitate rogat & Eſſenos propter eum in pretio habet.* 458.
Herodes *docturus Alexandri filiam Samariam proficiſcitur.* 430
Herodes *filiorum liberos educat.* 491.
Herodes *Papi caput Pherora fratri mittit.* 430.
Herodes Hieroſolyma *oppugnat.* 430.
Herodes *à Cæſare & Agrippa in magno honore habitus.* 457.
Herodes *filiam quam Salomes filio nato è Coſtobaro collocaturus erat, Pheroræ filio collocat.* 477.
Herodes *ad Cæſarem venit, eique beneficia in Antonium collata prædicat ſimilia in eū collaturus ſi in amicitiam eum reciperet.* 445.
Herodes *latrocinijs agit & excurſionibus in Arabiā* 441.
Herodes *300. talentis Cæſarem donat.* 470.
Herodes *in Italiam nauigat, & liberos ſuos Roma domum reducit.* 462.
Herodes *Syriæ & Græciæ vrbibus ingentem pecuniam in ædificia contulit.*
Herodes *dynaſta Chalcidis ius eligendorum ſummorū Pontificum petit.* 568.
Herodes *multos in itinere adiuuāt pecunia, plurimorum eſt apud Agrippam mediator.* 464.
Herodes *quibusuis calumnijs fidem adhibens multos iniuſtè interficit.* 478.
Herodes *Cæſarem & exercitum honorificè excipit.* 446.
Herodes *Antoninum adire Macharam accuſaturus cogitat, eidem reconciliatur & Ioſephum fratrem attribuit.* 428.
Herodes *Chalcidis dynaſta & Helcias Silam interficiunt.* 566.
Herodes *Iudæorum Primores conuocat, eisq́ facinus hoc commemorat.* 502.
Herodes Hieroſolyma *redit multitudinem in concionem aduocat, rationem eis ſuæ peregrinationis exponit, ac quartam tributorum partē remittit.* 466
Herodes *duos ſatellites in Dauidis monumento amittit.* 474
Herodes *ab Antonio & exercitu honorificè exceptus.* 428.
Herodes *ad Antonium Samoſatam oppugnantem properat, in itinere multos barbaros trucidat.* 428.
Herodes *Antipatri blanditijs adductus, ſponſalia reformat.* 663.
Herodes Macharuntem magno muro ac turribus amplectitur. 858.
Herodes Cæſari reconciliatus. 485.
Herodes regno excedere iuſſus, in Aegyptum abit, dehinc in mari diu iactatus, tandem Romam peruenit, vbi Antonio quæ ipſi contigerāt, recenſet. 422.
Herodes duplex periculum ſuſpicans caſtellum ſibi ad refugium parauit. 864.
Herodes Dauidis ſepulchrum ſpoliat. 219.
Herodes Alexand. & Ariſtobuli criminationib. aurē præbet. 483.
Herodes à centum Iudæis apud Antonium accuſatus. 419.
Herodes cum in difficilibus tum in iucundis rebus ſolus Agrippæ *proximus.* 464.
Herodes Hieroſolymis, Phaſaelus verò extra vrbem conſtitutus, in capitis diſcrimine verſantur. 635.
Herodes in ius vocatus cum comitatu comparet. 411.
Herodes in compeſcendis alienigenarum auxilijs multum negotij habet. 431.
Herodes in Galilæa *cum hoſtibus pugnat, eos vincit, ac vniuerſam Galilæam in ſuas partes traducit.* 426.
Herodes conſolatur & cohortatur milites. 441.
Herodes in ſenio impatiens & amarulentus. 501.
Herodes ex Italia domum reuerſus contra Antigonum *copias ducit.* 424.
Herodes à Parthis accitus in venatione occiditur. 520.
Herodes Mariammen Hyrcani *ex filia neptem ducit.* 417.

Herodes fratrem in Iduмaam mittit, ipſe copias in Galilæam ducit, vrbemque Sepphorim capit. 425.
Herodes cibaria exercitui procurat. 425.
Herodes populum ſacramento obſtringit. 458.
Herodes Ariſtobulo Ananeli loco Pontificatum conferre cogitat. 435.
Herodes filios accuſat. 487.
Herodes Pheroræ vxorem accuſat, eumq́; vt illam ableget iubet. 493.
Herodes varia fortuna vſus. 505.
Herodes ab Antipatro patre perſuaſus à bello contra Hyrcanum deſiſtit. 631.
Herodes Antonio contra Auguſtum auxilia pollicetur. 440.
Herodes filijs reconciliatus. 470.
Herodes à Mariãme vxore non blandè exceptus. 447
Herodes plurima peregrina inſtituta introducit. 451.
Herodes nouam legem ſancit, vt perfoſſores parietum in ſeruitutem extra regni terminos vendere liceat 462.
Herodes Hieroſolymis duas arces munit. 452. Antonia. 432. Samaria. 452. vel Sebaſte.
Herodes Quintilio Varo iudice filium in ius vocat. 497.
Herodes à defectoribus in Galilæa pœnas exigit. folio 427.
Herodes in Alexandram vt clàm regno ſuo inſidiatam inuehitur. 435.
Herodes Cæſarem plurimis muneribus donatum in Aegyptum deducit. 446.
Herodes tertiam tributorum partem remittit. 457.
Herodes Antonio reſcribit, & cauſas cur Ariſtobulum mittere non poſſit, indicat. 405.
Herodes foris bona, domi verò aduerſa fortuna vtitur. 467
Herodes Alexandrum & Ariſtobulum Romam ad Cæſarem mittit. 456.
Herodes Antipatro amicas literas, vt eum Roma domum retrahat, ſcribit. 496.
Herodes Antipatrum ad minuendam filiorum arrogantiam honoribus euehit. 467.
Herodes populo ſe templum extructurum exponit. 459.
Herodes ab hoſtibus vulneratur. 429.
Herodes Rex in Chalcide moritur, eiq́; in regno Agrippa ſuccedit. 574.
Herodes Antipatro, ne cum Pherora vel eius coniuge vnquam colloqueretur, edicit. 663.
Herodes militibus de ſuis facultatibus multum pecuniæ largitur. 644.
Herodes a Salome motus vtrunque filium vincit, & ſeparatos aſſeruari præcipit. 660.
Herodes contra Alexandrum & Ariſtobulum iudicium cogit. ibid.
Herodes in iudicio filios accuſat. ibid.
Herodes Antipatrum præ reliquis filijs amauit, plurimaq́; in eum beneficia contulit. 668.
Herodes Sepphorim ciuitatem capit. 639.
Herodes aduerſus latrones in ſpeluncis degentes animum dirigit. ibid.
Herodes Hieroſolymam cingit obſidione, ac præconis voce cur aduenerit, declarari iubet. 638.
Herodes ſplendida oratione ad populum tribus filijs regni honorem attribuit. 651.
Herodes filijs non regnum, ſed regni honorem tradit. ibid.
Herodes ad filios orationem deflectit. ibid.
Herodes oratione ſua fratrum diſſenſionem radicitus non ſuſtulit. 654.
Herodes nepotes deſpondet. 662.
Herodes in Antigonum mouet. 638.
Herodes Pappum Antigoni militum Ducem obtruncat. 643.
Herodes coram Auguſto diſſimulatione remota verum ingenuè fatetur. 647.
Herodes propter vxoris necem miſere affectus. folio 449.
Herodes commeatus copiam parat. 639.
Herodes decem cohortibus comitatus, Hierichunta peruenit. ibid.
Herodes Andromacho & Gemello amicitiã renunciat 478.
Herodes Pheroram cum vxore eijcit. 664.
Herodes Piræo maiorem portum fabricat. 649.
Herodes Ioſepho vt vxorem interficiat, clàm mandat 652.
Herodes Romæ in Senatum intromiſſus. Rex declaratur. 423.
Herodes Alexandrum in vincula conijcit, & in amicorum eius tormenta pergit. 657.
Herodes Alexandrum apud Cæſarem accuſat. 653.
Herodes Antipatri vt reuerſionem ſuam maturaret, ſcribit. 667.
Herodes vehiculo in quo mater erat, euerſo, ſibi ipſi manus violentas inferre cogitat. 421.
Herodes clàm nocte ad Idumæam proficiſcitur. folio 635.
Herodes grauiores in fuga Parthis Iudæos experitur. 636.
Herodes Doridem Alexandri matrem omni ornatu ſpoliatam expellit. 665.
Herodes ex ſpectaculis nõ magnam gratiam reportat. 451.
Herodes patris necem in Malicho cogitat vlciſci. 632.
Herodes accuratam diligentiam & ſumptus non exiguos in ſtructuras confert. 455.
Herodis in Auguſtum Cæſarem merita. 648.
Herodis regno Auguſtus Cæſar finium partem addit 648.
Herodis de latronibus victoria. 640.
Herodis ex Mariamme liberi ſuſcepti. 651.
Herodis cænaculum dimiſſo conuiuio confeſtim concidit. 642.
Herodis mater ac ſoror Mariammen calumnijs inſectantur. 447.
Herodis ad milites perterritos oratio. 646.
Herodis propoſitum Maſſada & Ioppe captis, Hieroſolymam petere. 638.
Herodis in iudicio contra Antipatrum accuſatio. 668.
Herodis conſiliarij Alexandri inſtitutum ei per nuncios ſignificant. 450.
Herodis copias hoſtes à mœnibus arcent. 425.
Herodis legatos Cæſar infecto negocio dimittit. 482.
Herodis vxor in patris ædes peruenit. 525.
Herodis duæ filiæ virgines Pheroræ filijs elocatæ. 514.

Herodis de Mariamme ac Ioſepho ſuſpicio. 652.
Herodis filij ex ſeptem vxoribus ſuſcepti. 662.
Herodis familia ab Antigono in Maſada oppugnata. 424.
Herodis error pudendus & inexcuſabilis. 489.
Herodis milites cum Iudæi per quinque menſes obſidionem tolerauerant, ciuitatem irrumpunt. fol. 644.
Herodis beneficentia & liberalitas in cunctos. fol. 650.
Herodis nouem vxores. 491.
Herodis coram Auguſto Cæſare oratio. 647.
Herodis ad Cæſarem properantis mandata. 445.
Herodis tres Eunuchi, Alexandrum innatum cōtra parentem odium alere, fatentur. 477.
Herodis progenies intra 100. annos penitus ſublata. 526.
Herodis teſtamentum mutatum. 504.
Herodis ad milites gratiarum actio & teſtamentum lectum. 505.
Herodis in Euphratis medio conuiuium. 525.
Herodis regnum. 455.
Herodis morbus horrendus. 503.
Herodis cadauer magna pompa Herodium defertur. 505.
Herodis fortitudo. 630.
Herodis erga Phaſaelum fratrem amor. 636.
Herodi Auguſtus Arabiam quoq; vult tradere, quod conſilium ipſius literæ redditæ mutant. 486.
Herodi mortem fratris ſomnia manifeſta ſignificant. 641.
Herodi inſidiæ ſtructæ. 635.
Herodi à Roma literæ veniunt, quæ Acmen à Cæſare occiſam, & Herodi liberam poteſtatem Antipatri puniendi relictam eſſe oſtendunt. 504.
Herodi Antonius vt Ariſtobulum ad ſe mitteret ſcribit. 434.
Herodē in aula calumnijs & cædibus referta vita ſua tædet. 479.
Herodem Antonius in Arabum bellum vertere iubet. 440.
Herodem Antonius ad ſe accerſit, qui regni curam Ioſepho committit, eiq; clam vt Mariammen interficeret, mandat. 437.
Herodem Romani Iudæorum regem creant. 637.
Herodem Hyrcanus abſoluit. 639.
Herodem Antonius amore, Antigonum verò odio proſequitur. 423.
Herodias cui Imperator propter Agrippam fratrem pepercerat, Herodē vltrò in exilio comitatur. 535.
Herodion. 636.
Herodium caſtellum pro rerum omnium copia ciuitas eſſe videbatur. 650.
Herodotus Halicarnaſſeus de Iudæorum circumciſione. 884.
Herodotus Aegyptiorum Regum nomina non recenſet. 232.
Herodotus de Senacheribo. 284.
Hirami & Salomonis amicitia. 896.
Hirami & Salomonis problemata. 880.
Hirami regis geneologia. 881.
Hyrcanus ab inuidis contra Antipatrum eiuſq; filios inſtigatur. 630.
Hyrcanus à Phariſæis ad Sadducæos deficit. 385.
Hyrcanus expiſcatus, quid alij ſint donaturi, plus reliquis omnibus donat ob quod alio honorifico afficitur munere. 346.
Hyrcanus rurſum ab improbis irritatur. 631.
Hyrcanus & Phariſæi hoſtes. 385.
Hyrcanus ingentem pecuniæ vim ex Dauidis monumento profert. 382.
Hyrcanus Pontifex declaratur. 625.
Hyrcanus munitum caſtrum ædificat. 347.
Hyrcanus Alexandri filius, natu maximus Pontifex declaratur, poſt ad regiā dignitatē euehitur. 622.
Hyrcanus à fratribus in itinere circumuētus, ſtrenue ſe defendit, quoſdam etiam è medio tollit. 347.
Hyrcanus moritur. 385.
Hyrcanus paternum honorem Pontificis aſſequitur. 617.
Hyrcanus cognito, quod Herodes regnum aſſecutus ſit, ad eum reuertitur. 433.
Hyrcanus & Phaſaelus à Parthis capti. 421.
Hyrcanus obſidet Samariam. 384.
Hyrcanus ingentem pecuniæ ſummam ex Dauidis ſepulchro aufert. 218.
Hyrcanus amicitiam cum Romanis renouat. 383.
Hyrcanus aſſiduum cum Arabibus bellum gerit. fol. 347.
Hyrcanus dum fratres inteſtinis bellis laborant, In pace viuit. 384.
Hyrcanus Pontifex. 394.
Hyrcanus inſons perit. 445.
Hyrcanus Samariam capit. 384.
Hyrcanus & Antipater Pompeij auxilium implorāt. 624.
Hyrcanus patriæ amans gratiam ab Herode expectat. 433.
Hyrcanus cum Antiocho ſoluta obſidione fœdus facit. 382.
Hyrcanus multas Syriæ vrbes capit, & templum in monte Garizin deſolatur. 382.
Hyrcanus ſibi ipſi manum infert. 348.
Hyrcanus & ſeniores Reginam anteueniunt, & Ariſtobulum accuſant. 396.
Hyrcanus Pontifex, Antipater verò Iudææ procurator declaratur. 630.
Hyrcani matris magnanimitas & conſtantia. 617.
Hyrcani facetia. 346.
Hyrcani & Iudæorum legatio Antonio coronam auream offerens, vt Iudæos à Caſſio captos in libertatem vindicaret, rogat. 417.
Hyrcani ad Cæſarem legati. 412.
Hyrcani & ortus & indoles. 344.
Hyrcani legatos M. Antonius & P. Dolobella in ſenatum introducunt. 414.
Hyrcani vita. 445.
Hyrcano Babylone à Iudæis ingēs honor habetur. 433.
Hyrcano in templo per vocem filiorum de Antiocho victoria nunciatur. 384.
Hyrcanum Cæſar in pontificatu confirmat, Antipatrum ciuitate Romana donat. 408.
Hyrcanum Hieroſolymis Cæſare permittente, mœnia reſtituit. 409.
Hyrcanum Herodes occidi imperat. 444.
Hyrcanum Antipater vt ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiuſq; auxilio regnum repeteret, hortatur. 624.

Hyrcanum Herodes in ſummo honore habet. 434.
Hyrcanum Herodes è medio tollere ſtatuit. 444.
Hieremias ciuitatem Babylonicam pradicit. 290.
Hieremias à Babylonio duce exemptus, è carcere magni pretij muneribus afficitur. 296.
Hieremias Hieroſolymorum ſubuerſionem pradicit. 290.
Hieremias quando vixerit. 290.
Hieremia liber exuſtus. 290.
Hieremia accuſatio & abſolutio. 290.
Hieroboamus in Aegyptum profugit, vbi vſq; ad Solomonis obitum manet. 237.
Hieroboamus Solomonem infeſtat. 236.
Hieroſolyma & templum depradatur. 241.
Hieroſolyma quondam Solyma vocata, cuius nominis & Homerus meminit. 190.
Hieroſolyma ab Herode obſeſſa. 643.
Hieroſolyma à Suſaco Aegyptiorum Rege ſpoliata. 193.
Hieroſolyma Titus obſidet. 614.
Hieroſolyma ab Herode eo die quo ante 27. annos à Pompeio expugnata. 432.
Hieroſolyma quinquies prius capta, tunc iterum vaſtata eſt. 847.
Hieroſolyma Romano populo ſtipendiaria. 403.
Hieroſolyma Iudaa metropolis radicitus fundamentis eruta. 868.
Hieroſolymina Pompeio partim tradita partim obſeſſa. 402.
Hieroſolyma per decem & octo menſes obſeſſa, tādem capiuntur. 293.
Hieroſolyma obſeſſa. 241. & 292.
Hieroſolyma expugnata. 431.
Hieroſolyma pars capta, eiuſq; habitatores interfecti. 125.
Hieroſolymis dolo captis Iudai in Aegyptum abducuntur. 332.
Hieroſolymitani legati in Galilaa haud accepti. 599.
Hieroſolymorum mania abſoluta. 319.
Hieroſolymitanum templum luſtratum. 354.
Hieroſolymitana arx munita. 365.
Hieroſolymitanorum legati in Iehu domicilium ſeſe recipiunt. 600.
Hieroſolymitanos fundis fugatq; Ieſus. 120.
Hiericho. 97.
Hiericho capta, homines trucidati, vrbs proſtrata & incenſa. 117.
Hierichuntis mænia ſponte ſua collapſa. 117.
Hierichuntem ab habitantibus, relictam Romani diripiunt, inq; ea Herodes praſidium reliquit. 425.
Hierichuntem ſpeculatores explorant. 115.
Hiſtoria de vxore Leuita. 126.
Hiſtoria Nabuthi ob pradium Achabo denegatum lapidati. 250.
Hiſtoria de Antiocho Epiphane. 348.
Hiſtoria libri Exodi. 50.
Hiſtoria Deuteronomij. 102.
Hiſtoriarum Biblicarum finis. 381.
Hiſtoriographi quidam perfidiā ac ſacrilegium Antiochi tegere conantur. 901.
Hiſtoriographi quidam Hiſpaniam vnam tantummodo eſſe ciuitatem arbitrati ſunt. 877.
Hiſtoria huius conſcribenda cauſa. 614.
Hiſtoriographus qui dicendus. 614.
Hiſtoriographi Graci bellum Iudaicum ſilentio pratereunt. 613.
Homicida lex. 110.
Homo ſui interitus autor, non Deus. 11.
Homines ambitioni & auaritia dediti, nihil non audent. 187.
Homines quidam nocentiſſimi neceſſitate debitorum forum & ſcripta publica concremant. 852.
Honos Mardochao oblatus. 325.
Honor Danielis. 303.
Honor parentum. 909.
Honor magiſtratus. 105.
Horrendus in hoſtium acie terra motus. 150.
Horrenda fulmina in monte Syna. 70.
Hoſtia veteris teſtamenti. 909.
Hoſtes ſepeliendi. 109.
Holocautoma. 80.
Humana vita terminus anni. 120. 15.
Hypſicrates. 409.

I.

IAbes in Gileal, qua auxilium contra Beniamitas negauerat, deſtruitur, 128.
Iabin Rex Chananaorum Iſraelitas ſubiugat. 131.
Iacimus & Philippus Zamaris filij. 492.
Iacob Ioſephum tanquam iam extinctum luget. 37.
Iacob filios cum muneribus mittit in Aegyptum. fol. 43.
Iacobus propter abſentem Simeonem & Beniamin ablegandum ſolicitus. 43.
Iacob defoſſis Labani Dijs Bethel proficiſcitur. 33.
Iacobus & Simon Iuda Galilai filij, crucis ſupplicio affecti. 574.
Iacobus mercedis loco petit Rachelis coniugium. 29.
Iacobus ſe ſacrificaturum votum Deo facit, locumq; nominat Bethel, id eſt, domicilium Dei. 28.
Iacobus in Meſopotamiam peruenit Carras ad cognationem matris. 28.
Iacob ad Eſau fratrem nuncios mittit. 31.
Iacob fratrem muneribus reconciliat. 31.
Iacob luctatur cum ſpectro, & vocatur Iſrael. 32.
Iacob Eſau fratrem accedit. 32.
Iacobus peruenit ad Scenas. 32.
Iacobus atatis anno 147. moritur. 49.
Iacobus in Hebrone ſepultus. 49.
Iacobus dum Ioſephi ſtatum ex filijs cognoſcit, maximo perfunditur gaudio. 47.
Iacobus in Aegyptum filios frumentatum mittit. 42.
Iacobus cum vxoribus, filijs & gregibus inſcio ſocero proficiſcitur. 30.
Iacobus quin expiraret pra nimia latitia parum abfuit. 48.
Iacob ſeptimus frater iunior cateris ad ſuppliciū ducitur. 929.
Iacobus Domini noſtri Ieſu Chriſti frater ad lapidandum traditus. 580.
Iacobus cum Pharaone Rege loquitur, & inhabitandam accipit Helsopolin. 48.
Iacobi ad Labani accuſationem reſponſio. 30.
Iacobi contra Labanum accuſatio. 30.
Iacobi cum Labano colloquium. 28.
Iacobi filij, praſertim Iuda vt Beniamin peregrinationi committas, vrgens. 43.

Iacobi filij veniunt in Aegyptum, & Simeon liberatur. 43.
Iacobi cum Rachel colloquium. 28.
Iacobi progenies. 47.
Iacobi filij accuſantur furti. 44.
Iacobo Rachelis loco Lia in thalamum inducitur. fol. 29.
Iacobo Deus apud iuramenti puteum apparet. 47.
Iaddus Pontifex, cuius frater Manaſſes Sanaballetis filiam vxorem ducit. 328.
Iadonis prophetiam Ieroboamo Pſeudopropheta offuſcat. 239.
Iael Siſſeram ferreo clauo interficit. 132.
Iaphtes dux Iſraelitarum creatur. 137.
Iaphtes legatos mittit ad regem Ammanitarum. fol. 137.
Iaphtes votum facit. 137.
Iaphtes Ammanitas fundit fugatq́. 137.
Iaphtes filiam mactat. 138.
Iaphtes moritur. 138.
Iapheti Noe primogeniti progenies. 13.
Iardes ſylua ab Romanis cincta. 860.
Iaſon & Menelaus ſeditionem concitant. 348.
Iazethes in proditores animaduertit, Arabes in fugam vertit, Arſamum vi capit, & Abia ſeipſum interficit. 572.
Iazetes fratres ad Claudium Cæſarem & Artabanum mittit. 570.
Iazetes & Helena veri Dei cultum ritu Iudaico diſcunt. ibid.
Iazetem à circumciſione Helena & Ananias dehortantur. ibid.
Ieiunium & ſupplicationes ad Deum pro ſalute ſui populi. 323.
Ieiunium, preces & ſupplicatio Iſraelitarũ in Maſphatim. 150.
Iebosthi caput ad Dauidem defertur. 188.
Ieſus Iordanem traijcit cum copijs. 116.
Ieſus monumentum extruit ad Iordanem. 116.
Ieſus exploratores mittit in Hierichuntem. 115.
Ieſus ab Antiocho Epiphane in Pontificem electus. 348.
Ieſus ſacerdotio priuatur, in cuius locum Onias Menelaus dictus, ſurrogatur. 348.
Ieſus cum copijs vrbem circumambulat. 117.
Ieſus nemini præter Rachab parcere iubet. 117.
Ieſus Pontifex & Zorobabel princeps altare ædificant. 312.
Ieſus cum Gabaonitis fœdus facit. 120.
Ieſus à Ioſepho arte captus. 591.
Ieſus Sιæ filius Pontifex. 516.
Ieſus latronum Princeps. 591.
Ieſus Gamalielis Pontifex. 581.
Ieſus Damnei Anano Pontifici ſuccedit. 580.
Ieſus Saphiæ filius Ioſepho inſidias ſtruit. 593.
Ieſus Chriſtus à Pilato crucifixus. 522.
Ieremias ſuadet deditionem. 292.
Ierobeam idololatriæ ſuaſor. 238.
Ieroboami impietas. 242.
Ieroboami contra Abiam Iudæ regem expeditio. 243.
Ieroboami mors. 244.
Ieroboami filio ægrotante mater ad Achiam Prophetam mittitur. 242.
Iethra Moſis ſoceri poſteris ager attributus. 125.
Ieius in regem vngitur, Deo ſic mandante. 267.
Ieus rex Iſraelis. 250.
Ieu poſteris regnum promittitur. 270.
Iezabela. 247.
Iezabelam Elias fugit. 250.
Iezeciel templi vaſtationem prædicit. 292.
Ioabus Præfecturæ ſuæ metuens, Abnerum primum calumnijs, mox inſidijs adortum, vita dolosè priuat. 187.
Ioabus iuſſu regis Vriam in hoſtes mittit. 197.
Ioabus per literas Dauidem ad Rabatha excidium vocat. 199.
Ioabus & Abiſaus vſq; ad ſolis occaſum Abnerum perſequuntur. 186.
Ioabus dato receptui ſigno ſuos cohibet. ibid.
Ioabus contra Sabæum paucis copijs, Amaſa in colligẽdo exercitu cunctante, mittitur. 209.
Ioabus Amaſam iugulat. ibid.
Ioabus Sabæum in vrbe Abelmachea circumuallat. 210.
Ioabus interficitur, in cuius locum Banaias ſurrogatur. 220.
Ioabus Abſalomum interimit. 206.
Ioabus incendio agri reuocatus, reconciliat Abſolomũ patri. 201.
Ioabus cum exercitu lugens vrbem ingreditur. fol. 207.
Ioabi & Abiſæi acies. 195.
Ioabi victoria. 196.
Ioachimus ſiue Iechania rex Iudæ. 291.
Ioannes in Giſchala. 589.
Ioannes Hyrcanus optimè rebus per annos triginta tres adminiſtratis moritur. 618.
Ioannes apud Tiberiadem aquis calidis fouere cupit. 590.
Ioannes Ioſephi ſucceſſus animo fert iniquo. 592.
Ioannes Ioſepho imperio abrogato Galilææ præeſſe cupit. 596.
Ioannes Giſcala. 862.
Ioannes & Simon in cloacis viuenti capiuntur. 847.
Ioannes matris amore effœminatus victoriam amittit. 617.
Ioannes qui & Hyrcanus Simonis filius. 617.
Ioannes Iudæ frater ab Amaræi filijs interfectus. fol. 304.
Ioannes Ioſephum interficere conatur. 592.
Ioannis lucri cupidus. 589.
Ioannis inſidiæ. 590.
Ioas Iſraelitarum & Samariæ rex. 273.
Ioaſus, Ioado Pontifice auxiliante, in regem creatur. 270.
Ioaſi ſublatio. 273.
Ioaſi, viuente Ioado, pietas. 271.
Ioaſi, Ioado mortuo, impietas, eiusq; per Prophetam taxatio. 272.
Iodes ſiue Ehud in Eglonis familiaritatem ſeſe inſinuat. 130.
Iodes Palonem trucidat. 131.
Ionathas è conuiuio profugit. 170.
Ionathas & Dauid in agro conueniunt. 170.
Ionathas. 211.
Ionathas prius verberatus viuus exuſtus eſt. 872.
Ionathas Iudæ fratri communibus Iudæorum ſuffragijs ſuccedit. 364.

Ionas à Ceto deuoratus ac reuomitus, Niniuitis prædicat. 276.
Ionathas Dauidem conſolatur, mortem cæterorum negans, de ſolo Ammone diligentius perquirẽdum cenſet. 200.
Ionathas apud Machmam degit, patriaq; deſertores punit. 366.
Ionathas amicitiam cum Dauide iureiurando confirmat. 169.
Ionathas Dauidi ſigna Regis animum declarantia cõſtituit. 170.
Ionathas & Iudas Hieroſolyma & arcem reficiunt. 376.
Ionathas & Simon in Amarai filijs Ioannis fratris mortem vlciſcuntur. 365.
Ionathas legatione cum muneribus miſſa ad Demetrium, vt præſidia de Iudææ caſtellis eiiceret, rogat. 373.
Ionas à Deo in Nini regnum proficiſcens iuſſus nauigium conſcendit, & in mare præcipitatur. fol. 275.
Ionathas in Arabiam proficiſcitur, & Nabatæos vaſtat. 376.
Ionathas Demetrium muneribus placat. 373.
Ionathas Dauidem amat, patris voluntatem ei nunciat, ſimulq; conſulit, vt ſaluti ſuæ fuga proſpiciat. 167.
Ionathas parenti præclaras Dauidis res geſtas commemorat, orans ne tantopere in eiuſmodi virum ſæuiat. ibid.
Ionathas Dauidi mollitum patrem indicat. ibid.
Ionathas Pontifex exercitum colligit. 367.
Ionathas ob accepta beneficia operam ſuam Tryphoni contra Demetrium offert & præbet. 374.
Ionathus Sadducæus Hyrcanum contra Phariſæos inflammat. 385.
Ionathas victos Azotum vſq; perſequens Dagonis fanum concremat, octo millia hominum in eo exurens. 371.
Ionathas à Tryphone interficitur. 379.
Ionathas renouat amicitiam cum Romanis & Lacedæmonijs. 375.
Ionathas armigero clam hoſtium caſtra ingreditur. 158.
Ionathas in Palæſtinorum exercitu quoſdam trucidat, reliqui ſe inuicem inuadunt, & dant ſe in fugam. 159.
Ionathas Ptolemæo occurrit, & ab eo honorificè excipitur. 371.
Ionathas Ammoni dat conſilium, quomodo optatis potiri valeat. 199.
Ionathas cum fratre in Bethlaga obſeſſus. 365.
Ionathas fugat Demetrii milites. 375.
Ionathas cum ſuis captus. 604.
Ionathas à Tryphone per inſidias captus interficitur. 617.
Ionathas Ioanni vt ad ſe veniat ſcribit. 602.
Ionathæ Anani filio Pontificatus reſtituitur, quem ille recipere recuſat, & Matthiæ fratri deferri rogat. 563.
Ionathæ & collegarum aduerſus Ioſephum concilium. 604.
Ionathæ ſociorum pars manibus interit, nonnulli viui capti ad Catulum perducuntur. 871.
Ionathæ deſiderium omnes Hieroſolymis capit. 378.
Ioſephus ex Galilæa diſcedere cogitat. 597.
Ioſephus Ionathæ epiſtolas perlegit. 601.
Ioſaphatus cultum verum renouat. 257.
Ioſaphatus magiſtratus & iudices conſtituit. 257.
Ioſaphati exercitus. 254.
Ioſaphati cum Achabo in Syros expeditio. 254.
Ioſaphati mors. 261.
Ioſaphatum Ieus Propheta, quod Achabo auxilium tulerat, reprehendit. 257.
Ioſephus & Azarias à Gorgia victi, ad duo millia militum amittunt. 356.
Ioſephus in carcerem fratres includit. 42.
Ioſephus regis facultates recuperat. 589.
Ioſephus bellò Iudaico ſemper interfuit. 876.
Ioſephus Romæ belli Iudaici hiſtoriam conſcripſit. fol. 876.
Ioſephus collegas Hieroſolyma remittit. 589.
Ioſephus à Ionatha hortatu Catulli falſo accuſatur. 872.
Ioſephus cum quinq; fratribus Pharaonem Regem accedit. 48.
Ioſephus Ptolemæo obuiam profectus, honorificè excipitur. 343.
Ioſephus Iudæ conſilio Arabibus negociatoribus venditur. 36.
Ioſephus in Galilæa manſurus annuit. 598.
Ioſephus vxorẽ ducit in Aegypto, ex qua genuit Manaſſem & Ephraim. 41.
Ioſephus à fratribus agnoſcitur. 46.
Ioſephus quintam fructuum partem regi pendere iubet. 48.
Ioſephus fratres tentat, vt parentis ſtatum & Beniamin expiſcari queat. 42.
Ioſephus hanc hiſtoriam non Hebraica, ſed peregrina lingua, Græca nimirum, conſcripſit. 2.
Ioſephus adulterium iterum deuitat. 38.
Ioſephus veſtibus mulieri relictis aufugit. 38.
Ioſephus fratribus incognitus eos ſalutat & Beniamin. 43.
Ioſephus fratres num in aduerſis Beniamin eſſent ſubſidio, tentat. 44.
Ioſophus in carcerem conijcitur. 39.
Ioſephus libros ſuos plurimis venum dedit. 876.
Ioſephus Hyrcanum filium ad Ptolemaum regem mittit. 345.
Ioſephus fratres Simeone retento dimittit. 43.
Ioſephus & Mariamme apud Herodem accuſantur. 438.
Ioſephus liberatur vinculis. 40.
Ioſephus cum Tito Romam proficiſcitur, & à Veſpaſiano honorificè excipitur. 610.
Ioſephus Galilææ Præſes ſeptuaginta viros ſibi adiungit. 590.
Ioſephus in diſcrimen incidit. 601.
Ionathæ eiq; adhærentium dolus. 601.
Ioſephus Cabi Simonis filij Pontifex. 580.
Ioſephus ſeditionem abſq; ſanguine effuſo compeſcit. 601.
Ioſephus Sepphoritarum ciuitatem ſeruat. 608.
Ioſephus conſcenſo nauigio Tiberiada petit. 595.
Ioſephus ſacerdotibus captiuis abſolutionem impetrat. 586.
Ioſephus ſecum deliberat. 608.

Ioſephus

Ioſephus Galilæorum primatibus Ionatha & Tiberienſium iniurias denarrat. 603.
Ioſephus Hieroſolymitanorum concilij iuſſu in Galilæa manet. 489.
Ioſephus relicto Iuſto ad hiſtoriam redit. 607.
Ioſephus legatorum fucum intelligit. 602.
Ioſephus Ellemi per vnum diem Pontifex. 502.
Iudas Sariphei & Matthias Margaloti exuſti. fol. 502.
Ioſephus propter Tiberienſes periculis expoſitus. 595.
Ioſephus ſeditioſos, vt à bello Romanis inferendo deſiſtant, dehortatur, vnde in odium & ſuſpicionem incidit. 586.
Ioſephus in alio periculo verſatur. 594.
Ioſephus legatis iterum ſcribit. 599.
Ioſephus mulieribus Herodis mandatum de Mariamme interficienda aperit. 437.
Ioſephus frumentum in Galilæam tranſmittit. 592.
Ioſephus in Neopolitanum. 592.
Ioſephus Tiberienſes ex cuſtodia dimittit. 595.
Ioſephus ex Pontificali Aſamonæorum genere. 475.
Ioſephus Ptolemæo ſpolia reddere conatur. 593.
Ioſephus populum ad miſericordiam mouet. 593.
Ioſephus tres in crucem ſuffixos liberat. 610.
Ioſephus regios clàm dimittit. 594.
Ioſephus ipſe bello Iudaico interfuit. 613.
Ioſephus ex ſolitudine in vrbem redit, & Phariſæorum placitis ſeſe addicit. 585.
Ioſephus pene oppreſſus inopinato periculo euadit. fol. 603.
Ioſephus omnes Iudæorum ſectas cognoſcit. 585.
Ioſephus annos triginta natus nulli mulieri vim infert, & nihil ſibi obtrudi patitur. 590.
Ioſephus Canei in Canthara Pontificis ſurrogatus locum. 568.
Ioſephus Tiberiadem capit. 605.
Ioſephus defectionis autores iniectis vinculis Iodapatam mittit. ibid.
Ioſephus Hebræa & Græca literatura peritus. 584.
Ioſephus hiſtoriam hanc in Hebraica lingua antea cõſcripſit. 613.
Ioſephus centum legatos Hieroſolyma mittit. 601.
Ioſephus inſidias euadit. 594.
Ioſephus regios in fugam compellit. 601.
Ioſephus Mathiæ filius natus. 585.
Ioſephus cum copijs contra Gabara proficiſcitur. 599.
Ioſephus in Galilæa vias obſeruat. 599.
Ioſephus inuidorum calumnijs appetitus. 610.
Ioſephus cognominatus Caiaphas Pontifex. 520.
Ioſephus in Aegypto Potiphari venditur. 37.
Ioſephus ætatis anno 110. moritur. 49.
Ioſephi patientia in vinculis. 39.
Ioſephi conſilio tolerabilior euadit ventura ſterilitas. 41.
Ioſephi calliditas. 598.
Ioſephi oſſa. 59.
Ioſephi libros quidam blaſphemant. 876.
Ioſephi oſſa in Chananæam translata. 49.
Ioſephi diuitiæ & liberi. 344.
Ioſephi ſomnij interpretatio. 35.
Ioſephi fratres eum tollere decernunt. 35.
Ioſephi fratres peccata in eum commiſſa deplorant. 42.
Ioſephi ſomnium. 34.
Ioſephi cum Ieſu de 20. aureis rixa. 603.
Ioſephi cum Ieſu colloquium. 603.
Ioſephi oratio & confeſſio coram aduerſarijs. 593.
Ioſephi ad Ionathan reſponſoriales. 598.
Ioſephi infortunium hoſtibus animos addit. 609.
Ioſephi erga hoſtes benignitas. 590.
Ioſephi erga Ieſum benignitas. 593.
Ioſephi religionis cura. 594.
Ioſephi ad Ionathan mandata. 599.
Ioſephi naufragium. 586.
Ioſephi ſomnium mirabile. 597.
Ioſephi ſtratagema. 594.
Ioſephi fratres eum à feris deuoratum patri perſuadent. 37.
Ioſephi fratres in via Aegyptij prehendunt. 44.
Ioſephi ad lectorem adhortatio. 2.
Ioſephi ad ciues Tiberienſium adhortatio. 590.
Ioſepho parens rem totam ſignificat. 597.
Ioſepho Ieſus bellum infert. 591.
Ioſepho Tiberienſis plebs obuiam venit. 590.
Ioſepho perpetua Cæſarum beneuolentia manet. fol. 610.
Ioſepho Potipharis vxor ſecundas machinas admonet. 37.
Ioramus, Ioſaphati filius, Rex Hieroſolymorum. fol. 261.
Ioramus Eliſæo mortem minatur. 263.
Ioramus à Moabitarum Rege auxilium petit. fol. 259.
Iorami cædes. 267.
Iorami ſcelera ab Elia per literas accuſantur. 266.
Iorami impietas. 266.
Iorami expeditio in Ramatham. 267.
Ioramum Eliſæus, vt Syrorum inſidias caueat, admonet. 261.
Ioa Eliſæus à ſe Syros ter vincendos prædicit. 273.
Ioſias verum Dei cultum reſtaurat. 287.
Ioſias rex Iuda. 287.
Iophum Herodes interfici, & Alexandrum in carcere conijci iubet. 438.
Ionici Iudæi apud Agrippam de indigenarum iniuriis conqueruntur. 464.
Ioſua in duas partes copias diuidit. 121.
Ioſua diuidendam regionem, & duas tribus cum dimidia remittendas hortatur. 121.
Ioſua ad metiendam & diuidendam terram quoſdam mittit. 122.
Ioſua Chananæorum regionem nouem tribubus & dimidiæ Manaſſis diuidit. 122.
Ioſua vnicuiq; tribui, vt ex ſua ſorte Chananæorum reliquias tolleret, præcipit. 122.
Ioſua Iſraelitarum dux deſignatur. 67.
Ioſua & Caleb populum compeſcunt. 87.
Ioſua moritur. 126.
Ioſua domicilium ad Sicima. 124.
Ioſua poſtrema ad Seniores & Magiſtratus Hebræorum adhortatio. 125.
Ioſua ad eos, qui ex regione vltra Iordanem ſita militabant, oratio. 123.
Ioſua ad Deum precatio. 118.
Ioſuam Moſes ſibi ſucceſſorem deſignat. 102.
Ioſuam Moſes hortatur. 113.
Iothan apologo Sicimitis in Gedeonem ingratitudinẽ obijcit. 135.

Ionem Olympium Caius Memmium Regulum Romã transferre iubet. 545.
Ioazus rex Iuda. 290.
Iubal Muſica inuentor. 7.
Iucundus & Tyrannus ſe ſolicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem interficerent, fatentur. 483.
Iudaicus populus regi vt orientalem inſtauraret porticum ſuadet. 581.
Iudas hoſtium phalangem trucidat, ipſe circumuentus vulneratur & interficitur. 362.
Iudas fœdus facit cum Romanis. 361.
Iudas oppidum egreſſus, noctu in Bacchidis caſtra irruit. 365.
Iudas Eſſæus vates. 387.
Iudas Eſſæus Propheta. 619.
Iudas Hieroſolyma ſe recipit, eumq; ſequitur Antiochus. 358.
Iudas Lyſia exercitum vincit. 353.
Iudas ingenti præda potitur. 353.
Iudas Alcimi potentia reſiſtit. 360.
Iudas & Saddocus quartæ ſectæ autores. 518.
Iudas paucis militibus innumeroſum exercitum aggredi conatur. 362.
Iudas obſeſſis Iudæis in auxilium venit. 355.
Iudas quartus frater adducitur. 926.
Iudas aſſiduè cum finitimis gentibus bellum gerit. 354.
Iudas copias inter fratres diuidit. 355.
Iudæis victis Simon hoſtibus in Galilæa captiuos liberat. 355.
Iudas Propheta Antigoni necem prædicit. 619.
Iudas cum copijs ad Bethzacharia regi obuiam proficiſcitur. 357.
Iudas & Ionathas Iudæis in oppidis Galatidicis ſuppetias ferunt. 355.
Iudas Maccabæus Apollonium prælio vincit. 352.
Iudas in Modim ſepultus. 363.
Iudas Maccabæus arcem oppugnat. 357.
Iudas & Matthias cum 40. iuuenibus ad regem perducti ouantes ſeſe excuſant, eoſq; vinctos rex Hierichuntem mittit. 502.
Iudas Ezeciæ latronum ductoris filius. 511.
Iudas Sariphæi filius Matthias Margalothi iuuentutem, vt opera quæ rex præter patria conſuetudinẽ fecerat, tollerent, concitat. 501.
Iudas Galilæus quartæ ſectæ auctor. 519.
Iudæ ad Ioſephum pro Beniamin oratio. 45.
Iudæ ad milites oratio. 353.
Iudæ tribus ad Iordanem vſq; Dauidi occurrit, & põte fluminis ripas iungit. 208.
Iudæa per ſeptuaginta annos deſerta. 298.
Iudææ clades. 283.
Iudæam finitimæ gẽtes, ſicut & Tryphon inuadunt. 378.
Iudæus Dæmones eijcit. 223.
Iudæi inter media tela verſantes nihil ceremoniarũ intermittunt. 625.
Iudæi in caſtellum Gamala ſeſe recipiunt, quo & Philippus ſe confert. 588.
Iudæi permulti in lacunarijs pereunt. 510.
Iudæi a Babylonijs afflicti Seleuciam migrant. 543.
Iudæi ſeditionis & pugnæ cauſam in Samaritas & Cumanum referunt. 575.
Iudæi veriti ne Herodes demolitus vetus ædificium nouum abſoluere non poſſet, eis Herodes vetus illæſum manſurum, donec ad nouum materia comparetur promittit. 459.
Iudæi Ptolemaidem ad Petronium perueniunt, deprecaturi, ne quid contra leges patrias facere cogerentur. 536.
Iudæi dant obſides ob impetratam veniam ad Cæſarem legatos mittere. 568.
Iudæi in ſeditionibus quaſi furioſi. 511.
Iudæi in Neerdam & Niſibim ſeſe recipiunt. 544.
Iudæi ſeruati Cteſiphontem ſecedunt. 544.
Iudæi neceſſitate ad bellum coacti. 586.
Iudæi Aegyptij in Onia regione ab Antipatro Cæſari conſociati. 408.
Iudæi ſolennia ſacrificia expeditionis tempore peragunt. 403.
Iudæi Syriorum, Idumæorum & Phœnicum vrbes tenent. 393.
Iudæi Carmelum montem incolentes Antigono ſeſe adiungunt. 419.
Iudæi vlciſcuntur inimicos ſuos. 327.
Iudæi octauo die circumciſionem celebrant, Arabes poſt decimum tertium annum. 21.
Iudæi in templũ & ſuperiorem vrbem refugiunt. 431.
Iudæi contra ſicariorum temeritatẽ conueniunt. 870
Iudæi vniuerſis bonis in vnum congeſtis ignem iniiciunt. 869.
Iudæi vndiq; collecti ad Godoliam Maſphatam veniunt. 296.
Iudæi fidem eis olim à regibus datam conſeruauere. 899.
Iudæi cur olim paſtores & captiui dicti. 879.
Iudæi obſeſſi intrepide repugnant. 430.
Iudæi ab Romanis victi. 628.
Iudæi è Babylone Hieroſolyma proficiſcuntur. 312.
Iudæi à profugis & penuria coacti Macedonicæ factioni ſeſe adiungunt. 364.
Iudæi prorſus nullas imagines ferunt. 900.
Iudæi è regione Galaditica in Iudæam traducti. 356.
Iudæi opprimũtur, qua clade Matthias fit cautior. 351
Iudæi templa & altaria fabricata deſtruunt. 885.
Iudæi Herodi propter beneficia fauent. 454.
Iudæorum mores & luſtrationes. 614.
Iudæorum legatio Romam. 513.
Iudæorum Reipub. mutatio. 627.
Iudæorum ad Darium legatio. 315.
Iudæorum agrum armis Samuel recuperat. 150.
Iudæorum leges antiquiſſimæ. 914
Iudæorum cum Romanis conflictus. 859.
Iudæorum rex ſpoliorum nouiſſima. 857.
Iudæorum contra Alexandrum conſtantia. 885.
Iudæorum & Lacedæmoniorum comparatio. 911.
Iudæorum propria cædis amor. 869.
Iudæorum octo millia dum Alexander viuit, in exilio degunt. 392.
Iudæorum è captiuitate Hieroſolyma profecturum numerus. 308.
Iudæorum 3000. proſtrati. 860.
Iudæorum in lege conſtantia. 914.
Iudæorum in pugna conſtantia. 644.
Iudæorum in Antiochia multitudo. 851.
Iudæorum ad Aegyptum aduẽtum eorundemq; egreſſum oſtendit Manethon. 880.

Iudæorum ab Romanis captorum calamitas. 868.
Iudæorum Paſcha tranſitum ſignificat. 59.
Iudæorum ob decretum Regis luctus. 322.
Iudæorum 1700. ab Romanis perempti. 860.
Iudæorum gens multum totius orbis indigenis aſſeminata. 851.
Iudæorum origo quaſq; regiones errando peragrauerint, in hac hiſtoria repetitur. 614.
Iudæorum apud Meſopotamiam & Babyloniam graues motus. 539.
Iudæorum decem millia deditionem faciunt. 512.
Iudæis hora ſexta nobis eſt vndecima vel duodecima meridiei. 602.
Iudæorum cum Romanis acerrimus conflictus circa templum. 510.
Iudæorum contra Alexandrum in feſto die ſeditio. 620.
Iudæorum in Alexandrum odium & exacerbatio. 620.
Iudæis calamitates ab exteris & incolis illatæ. 586.
Iudæis à Romanis Aſiæ & Europæ Regibus magnus honos habitus. 412.
Iudæis apud Antiochiam altera calamitas accidit. 852.
Iudæis incommoda inferunt. 357.
Iudæos quotannis hominem Græcum immolare deberé. 901.
Iudæos propter damnum paſſum mæſtos Herodes conſolatur. 441.
Iudicium contra Antipatrum, cui præſidet Varo. fol. 668.
Iulius Cæſar. 555.
Iulius Cæſar apud Alexand. inſcriptione columnæ æreæ, quod Iudæi Alexandrinæ ciuitatis ius habeãt atteſtatur. 412.
Iulius Antonius proconſ. 474.
Iuppiter. 912.
Iura & libertates Iudæorum. 897.
Ius ciuitatis Antiochiæ Iudæis conſeruatum. 340.
Iuſtitia eſt Dei potentia. 105.
Iuſtus belli fax. 587.
Iuſtus populum ad defectionem irritat. 587.
Iuſtus de bello Iudaico nihil penitus ſciuit. 606.
Iuſtus Galilææ Prouinciæ potiri cupit. 608.
Iuſtus Veſpaſiano ac Tito defuncto ſuam hiſtoriam edidit. 606.
Iuſtus ob facinora capitis damnatus. 606.
Iuſti, Piſti filij ad multitudinem oratio. 587.
Iuſtum decapolitanorum primates deſerunt. 609.
Iuuenum miſeratio omnium animos concitat. 470.
Idololatriæ à Ioſia extirpatio. 288.
Idumæi ab Hyrcano ſubiugati circumciſionem & ritus Iudaicos admittunt. 383.
Idumæi. 863.
Idumæorum apoſtaſia. 266.
Immunitas à tributis Iudæis parata. 329.
Immunitates Iudæis à Seleuco Nicanore Syriæ Rege conceſſæ. 340.
Impietas Achabi. 247.
Impietatis pœna. 278.
Impoſtores & Magi. 578.
Incredulitatis pœna. 265.
In Caij interfectores animaduertitur. 560.
In duorum aut trium ore conſiſtit veritas. 600.
In Arbela conuentus. 604.
Inguinis morbum Aegyptij Sabbatoſim vocant. fol. 896.
In ſpectaculo Cæſareæ Iudæi 25000. pereunt. 851.
Indorum ſapientiæ profeſſores ſeipſos concremãt. fol. 867.
Ingẽti ariete fabricato, Sylua crebro murum pulſari iubet. 865.
In Hieroſolymis ædificatum eſt templũ à Salomone rege ante annos 143. & menſes 8. quàm Tyrij Carthaginem condidere. 880.
Integra mortuorum familia, & plena mortuis tecta. 846.
Interpretes 70. Alexandriam venientes, honorificè excipiuntur. 338.
Ingenium Samaritarum, ob quod merito Iudæis exoſi. 349.
Iniquitatis atq; delicti circa Deum cauſa. 912.
Intentio legum Iudaicarum. 915.
Indignatio Dei in Idololatras Chutæos. 282.
In caſtello magno commeatus copia. 864.
Interius ſeptũ, quod Iudæis modo ingredi conceſſum erat. 461.
Iniuſta Achimelechi cum tota familia cædes. fol. 172.
Inſidiæ Hyrcano clàm ſtructæ. 345.
Inſtauratio templi. 272.
In Hebræorum caſtra coturnices Deus immittit. fol. 64.
In Alexandrum citrea coniecta. 391.
Ingens Hebræorum ſtrages ob peſtem à Deo immiſſam. 213.
Inobedientis Prophetæ pœna & ſepultura. 239.
Inſtrumenta Muſica Dauidis. 211.
Infirmior turba ciuitate eiecta recipitur. 382.
In iuſtum Hiſtoriographum Ioſephum falſo inſimulantem. 605.
Indulgentia nimia & lenitate mali in propoſito confirmantur. 161.
In quibus victoria conſiſtat. 18.
Inconſtantia amoris in hominibus. 154.
Ingens moles ex penuria & caritate proueniens. fol. 48.
Ingens præda de Madianitis parta. 101.
In Agrippam defunctum Cæſarienſes & Sebaſteni cõuicia iactant. 566.
In Aegypto annonæ caritas. 41.
In bellum qui mittendi. 111.
Incendium templi ac ciuitatis excidium. 614.
In Hiericho Balſamum precioſiſſimum prouenit. 439.
Inimicitia Herodis cum liberis ex Mariamme ſuſceptis. 652.
In Paſcha feſto miles genitalia nudans ſeditionem concitat, in qua viginti millia Iudæorum ſunt extincti. 574.
In ſingulis feſtis & ſacrificijs quid obſeruetur. fol. 82.
Inuenta bona. 110.
Inuidiæ vis & natura. 303.
In Zoor Lothus euadit. 20.
Iracundia & crudelitas Alexandri immoderata, qui octingentos captiuorum crucifigit. 621.
Iracundiæ maternã filij ſuccedunt. 652.
Iris ſignum fœderis inter Deum & Noe. 11.

Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit. 224.
Iromi legati ad Solomonem. 224.
Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis eiecti alio, traducuntur. regno Chuthæis dato. 281.
Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iudæ ac Beniamiticæ captiuos domum remittunt. 279.
Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi. fol. 137.
Iſrael Propheta populo victoriam pollicetur. 258.
Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt. 128.
Iſraelitæ hoſtes, eorumq; idola tollere iubentur. fol. 104.
Iſraelitæ Paſcha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna. 116.
Iſraelitæ quomodo in terra Chanaan victuri. 404.
Iſraelitæ bellum omittunt. 126.
Iſraelitæ à Chuſarthe oppreſſi. 130.
Iſraelitæ mittũt ad Gabaenos, qui ſontes ad ſuppliciũ depoſcant. 127.
Iſraelitæ à Palæſtinis ſuperati. 139.
Iſraelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorãt, eumq; vt regem aliquem declararet, obnixè precantur. 151.
Iſraelitæ in deſerto aquæ penuria laborant. 63.
Iſraelitæ petitionis ſuæ repulſam paſſi à Roboamo deficiunt. 238.
Iſraelitæ ab Ainatis fuſi fugatiq;. 118.
Iſraelitæ Chananæos non vno actu deuicerunt. fol. 126.
Iſraelitæ ad montem Sina perueniunt. 68.
Iſraelitæ in deſerto 40. annis erraturi. 87.
Iſraelitæ ſexcentos Beniamitas reuocant. 128.
Iſraelitæ hoſtium copiis terrentur. 158.
Iſraelitæ incolumes per mare rubrum euadunt, quod Aegyptios inuoluit. 61.
Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis cum hoſtibus cõgredi cogitant. 89.
Iſraelitæ in deſerto coturnicum carnes impetrant. 86.
Iſraelitæ ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. 60.
Iſraelitæ ex Aegypto diſcedunt. 59.
Iſraelitæ prædam opimam ab Amalecitis reportant. 68.
Iſraelitæ hoſtes inſequuntur, & reges duos Oribum & Zibum occidunt. 135.
Iſraelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Moſen ob commeatus penuriam murmur exoritur. 63.
Iſraelitæ Ionathan irato patri eripiunt. 160.
Iſraelitæ traiecto fluuio, altare ſuper ripam Iordanis erigunt. 123.
Iſraelitæ læti certatim ad ſtructuram tabernaculi cõferunt. 71.
Iſraelitæ 40. annos Manna ſuſtentati. 65.
Iſraelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant ſiti. 65.
Iſraelitarum ætatis annorum viginti, & ſupra vſq; ad annum 50. numerus. 78.
Iſraelitarum in acie viginti duo millia cadunt. fol. 127.
Iſraelitarum iterum decem & octo millia cadunt. fol. 128.
Iſraelitarum pœnitentia. 149.
Iſraelitarum Palæſtini 4000. trucidant. 145.
Iſraelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur. 152
Iſraelitis Gabaeni ſontes non tradunt. 127.
Iſraelitas Aegyptij perſequuntur. 60.
Iſraeliticum regnum Dauidi iterum offertur. fol. 207.
Iſraelitici populi ab Aegyptiis concluſi anxietas. 60.
Iſmahel Deus exaudit. 19.
Iſmahelem cum matre Abraham ablegat. 21.
Iſſamus. 211.
Iſac mactandus annum agit vigeſimum quintum. 22.
Iſaac riſus. 21.
Iſaacus peruenit Gerara. 26.
Iſaac Rebeccam vxorem ducit. 24.
Iſaac mittit venatum Eſau. 26.
Iſaac Abrahamo promiſſus. 19.
Iſaaci ad parentem reſponſio. 23.
Iter per ſaxum coluber dictum. 863.
Izates, Monobazo fratri regni ſucceſſione relicta, moritur. 573.
Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, iuſſq; Vologeſus cum exercitu occurrit. 573.
Izates ad Parthos ſcribit, & vt ſuum regem reciperent, ſuadet. 571.
Izates Iudæis pecuniam mittit. 571.
Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus. 572.
Izates ab Abemerigum Spaſini regem miſſus eius filiam Samacham ducit. 569.
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur, & Monobazum Rempub. donec frater veniat, adminiſtrare iubetur. 569.
Izates Artabanum conſolatur, eiq; auxilium pollicetur. 571.
Izatæ Eleazarus, vt ſe circumcideret, perſuadet. fol. 570.

L.

Laban cum Iacobo fœdus ſancit. 31.
Laban Iacobum perſequitur, Deus verò à propoſito eum deterret. 30.
Labani contra Ioſephum accuſatio. 30.
Labani contra Iacobum dolus. 30.
Laboſordochus. 302.
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epiſtola. 347.
Lances. 227.
Laniena. 578.
Latrones. 425.
Latrones capti & puniti. 481.
Latrones plerunq; ex Anania cognatis quempiam intercipiunt, quem non niſi receptis aliquot è ſuis, dimittunt. 581.
Laus & nomen Ioſaphati apud quoſcunq;. 258.
Laus Eleazari. 922.
Legatus Regius honorificè exceptus, Ioſephi libertatẽ apud ſuos prædicat. 343.
Legati Hyrcani & Ariſtobuli ad Scaurum. 400.
Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ cauſam quærentes ad Iudæos miſſi. 314.
Legati inuiolabiles. 442.

Legatio Syri ad Achabum. 251.
Legati cum militibus ad Ioſephum miſſi. 597.
Legati Tiberiadem in ſuam poteſtatem redigere conantur. 601.
Legatorum Hieroſolymitanorum aduerſus Ioſephum conſultatio. 599.
Lex ſeptimi cuiusq; anni. 84.
Legis apud Iudæos exacta obſeruatio. 914.
Legis liber in tabernaculorum feſto prælegendus. fol. 105.
Legiſlatorum iniuſtitia. 914.
Leges gentium. 914.
Leges graues Iudæorum. 911.
Leges belli & conſuetudines. 85.
Leui tribus cultui ſacrata. 83.
Leuita vxorem in duodecim partes diſcerptam ad ſingulas tribus mittit. 127.
Leuitica tribus in partes 24. diuiditur. 216.
Leuitica trib. hominibus Agrippa lineæ ſtolæ vſum decernit. 581
Leproſi Samaritanis hoſtium caſtra deſerta eſſe, ſignificant. 264.
Legis tabulæ in arca. 74.
Lycurgus Lacedæmoniorum legislator. 911.
Libertas virtute paratur 554. *& pretioſa res eſt. ibid.*
Lia Zelpham adducit Iacobo. 29.
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi. folio 111.
Libertate ſeruata, optima ſepultura. 866.
Libya ſiue Africa. 14.
Libya denominatur Aphrica. 24.
Ligna pretioſa Solomoni allata. 234.
Linguarum confuſio. 12.
Linum & lana. 105.
Lyſanias Barzapharni, vt Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat, perſuadet. folio 634.
Lyſaniam Cleopatra interficit. 439.
Lyſias Antiochi filium Regem conſtituit, eiq; Eupatoris cognomen imponit. 357
Lyſias iterum in Iudã mouet, & quinque millia militum amittit. 354.
Lyſimachus Apollodotum fratrem occidit & Gazam Alexandro tradit. 390
Lyſimachus mendacij arguitur. 893.
Lothus cum ſuis ſeruatur. 20.
L. Lentulus conſul pro Iudæis ſententiam dicit. 414.
Luctus triginta dies. 109.

M.

Machir tertius ex pueris adduci iubetur. folio 925.
Machæra iniquitas. 641.
Machæra multos Iudæos interficit. 427.
Maccabæum Antiochus atrociter diſtendi iubet. 925.
Macedonici milites relictis præſidijs Antiochiam ſe recipiunt. 366.
Madianita Amalecitis ſocijs Iſraelitas magno prælio vincunt. 132.
Madianita & confœderati mutuis vulneribus cadunt. 134.
Madianitarum filiæ ad Hebræorum caſtra perueniunt. 99.
Madianitarum filiæ Hebræos ad Idololatriam perducunt. 100.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidati. 135.
Magnus annus. 11.
Magna ſeditioſorũ multitudo in cloacis deprehenſa. 851.
Magedo. 232.
Mandatum Dauidis de parcendo filio. 205.
Mandatum Dauidis de tranſportanda arca. folio 191.
Mandatum de arca, cæteraque ſacra ſupellectile in templum reponenda. 214.
Mandatum regium de ſtatua adoranda. 300.
Mandatum de dimittendis exteris. 317.
Mandatum de ſumptibus ad ſtructuram templi præbendis. 315.
Mandatum de altari exſtruendo. 213.
Manna quid ſignificet. 65.
Malichus Antipatro inſidiatur, deierat & eidem reconciliatur. 415.
Malchus beneficiorum Antipatri immemor. folio 632.
Malichus Antipatrum veneno necari procurat. 415.
Malichus, Hyrcano ſeſe adiungit. 632.
Malichum tribuni Herodis interficiunt. 633.
Malle expugnata. 355.
Manna Iſraelitas Deus cibat. 65.
Manaemus Iſraelis rex. 277.
Manachaſes, 75.
Manahemus regnum futurum prædicit. 458.
Manaſſes ſacerdotium, ob exteram, ſi retineat fœminam ab eo remouẽdus, ſpe maioris boni negligit. 329.
Manaſſes vrbem luſtrat & templum denuo conſecrat. 287
Manaſſes in Babyloniam captus abductus poſtquam reſipuit, regno reſtituitur. 287.
Manaſſes voti fit compos. 329.
Manaſſæ impietas & crudelitas. 286.
Manaſſæ mors. 287.
Manochi angelus iterum apparet. 139.
Manethon Aegyptius hiſtoriographus. 888.
Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ cõparatio. 892.
Manethonis figmenti depulſio. 890.
Manethonis de Aegyptiorum leproſis fabuloſa. 888
Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ diſcrepantia. 893.
Mar amarorem ſignificat. 63.
Marcus Craſſus reliquum templi aurum aufert. fol. 628.
Marcus Craſſus in Parthos mouet, pecuniam Hieroſolymis ex templo aufert. 406.
M. Antoninus Tyriorum Magiſtratibus ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatẽ ademptam reſtituerent, iubet, ſaluis tamen ſaluandis. 418.
Marcus ſexti ſucceſſor in Syria. 415.
Marcus Agrippa. 340.
M. Antonius Dux. 627.
Marcus Sexti ſucceſſor. 631.
Mardochæus inſidiatores reges prodit. 321.

Mardochæus patruus Eſther Babylone Suſa migrat. 321.
Mariamme moroſa fœmina. 448.
Mariamme ex odio Herodi, quæ Hyrcano auo fecerat, obijcit. 652.
Mariamme ſeſe apud Herodem excuſat eiq́; recõcilia tur. 438.
Mariamme ab Herode accuſata, omnium ſuffragijs damnata in carcerem conijcitur. 448.
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat. 577.
Mariamne ſoror Moſis defuncta. 95.
Mariamme. 576.
Mariammen & Ioſephum Herodes interfici iubet. 652.
Mare rubrum finditur. 61.
Maris & decem labrorum vſus. 226.
Marſyas Agrippæ Tiberij mortem nunciat. 533.
Marſus Syriæ Præfectus. 564.
Marthace Archelai mater moritur. 508.
Marſus Claudio, Agrippa ſcriberet, vt à munienda vrbe deſiſtat, ſuadet. 564.
Maſſada. 636.
Maſadæ ſitus. 863.
Maſnaempthes. 75.
Maſſabazanes. 75.
Mater ſeptem cruciatus anteque cruciaretur, excepit. 931.
Mater ambuſtos filios in pœnas vltro concomitatur. 331.
Matris hortatu Ioab fratris benedictionem, anteuertit. 26.
Matris ad ſeptem filios ante ſupplicium adhortatio. 932.
Matthias Theophili filius Pontifex. 581.
Matthias cum filijs alijsq́; nonnullis in deſertum ſe confert. 351.
Matthias Idolorum cultum extirpat. 351.
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur. 351.
Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus. 350.
Matthiæ mors. 352.
Matthiæ ſacerdotium ademptum, in cuius locum Iozarus ſurrogatur. 502.
Matthias Romanis ſibi ſociatis Antiocho bellum infert. 616.
Matthiam ſeditioſi & ſocios quos Herodes affecerat, ſupplicio deflent: Herodi caros in vindictam ab Archelao depoſcunt, & pontifici ſacerdotium abrogari poſtulant. 506.
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent. folio 620.
Megaſthenes de Nabuchodonoſoro. 301.
Mela Archelai Cappadocum regis filia. 484.
Melchiſedeck rex iuſtus. 18.
Memphis in AEgypto. 408.
Memphiboſtus à calumnijs Sibæ ſe purgat. 208.
Memphiboſtus donatus paternis & auitis bonis menſæ Dauidis adhibetur. 194.
Menander Hiſtoriographus Solomonis & Iromi meminit. 231.
Menander de famæ tempore Eliæ. 247
Menandri Epheſij teſtimonium. 880.
Mendacij de iuramento depulſio. 903.
Mendacij à Poſſidonio & Apollonio in Iudæos conficti reiectio. 900.
Menſa aurea ponderis talenti magni. 857.
Menſa aurea. 336.
Menſa ſacri panis. 227.
Menſa. 74.
Menſura. 227.
Menſuras & pondera Cain excogitat. 7.
Merces. 111.
Merces meretricis. 105.
Meretricis nuptiæ. 108.
Meſſenes Amenophis filius. 892.
Meſopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt. 196.
Methir. 75.
Michæas verus propheta. 255.
Michol Regis ſeruis, Dauidem ægrotare, perſuadet. 168.
Michol ſeſe quod Dauidem eripuerit, excuſat. ibid.
Milites ſublatis ſignis ad Claudium tendunt. 560
Milites vnum Imperatorem à ſenatu creari poſtulant. 559.
Milites vnum Imperatorem à Senatu creari poſtulant. 55.
Mille Iudæi Herodem accuſaturi Tyrum conueniũt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur. 419.
Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt. 885.
Mira Maccabæi victoria, vt poſt multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis deſideratus eſt. 356.
Mira hoſtium excæcatio, per fluentis vmbram facta 261.
Miraculo vaticinium confirmatur. 239.
Mithridates Antipatrum apud Cæſarem laudat. 408.
Mithridates, Orſanes. 405.
Mithridates rex Ponti à pharnace filio occiſus. folio 402.
Mithridates Peluſium proficiſcitur, eoque Antipatri ope potitur. 629.
Mithridates ab vxore vt Anilæum bello impetat, accenſus. 543.
Mithridatis de Aegyptijs victoria. 629.
Mithridatem Anilæus dimittit. 543.
Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatiq́;. 131
Moabitæ & Ammanitæ Ioſaphato bellum inferunt 258.
Moabitarum rex filium proprium ſacrificat. 261.
Moabitarum maxima ſtrages. 193.
Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeas ex Helena ſorore duos filios Monobazum & Izaten ſuſcipit. 569.
Monumentum Ionathæ. 379.
Morbus Alexandræ & Ariſtobuli conatus. folio 395.
Morbus Ezeciæ & vitæ prorogandæ, per miraculum confirmatio. 285.
Mores Perſarum 914.
Mori liber, apud Iudæos honor & gloria. 868.
Mors quarti fratris. 927.
Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone. 33.
Mors Nabuchodonoſoris. 301.
Mors Abiæ. 244.

Mors

Mors Salomonis. 237.
Mors Dauidis & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. 218.
Mors Ptolemai. 372.
Mors Neemia. 320.
Mors Alexandri. 396.
Mors natu maximi fratris. 926.
Mors Ioſia. 289.
Mors Baſanis, filij item in ſuccedentis cades. folio 246.
Mors Apionis. 905.
Mors Ioſephi. 347.
Mors ſeptimi fratris. 930.
Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta. fo. 332.
Mos in rege laudandus. 824.
Mos luſtrandi populum. 95.
Mos Athenienſium. 913.
Mos veteribus iurandi. 24.
Moſes 120. ætatis anno ablatus. 113.
Moſes ſoceri conſilium admittit. 69.
Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decẽ præceptorum tabulas ad populum reportat. 69.
Moſes Deum orat, vt aquam vitioſam potabilẽ reddat. 63.
Moſes in Madianitas mouet. 101.
Moſes & Aaron Deo ſupplicant. 87.
Moſes populum vt Deo totum ſe dedat hortatur. folio 60.
Moſes natus. 51.
Moſes in flumen proijcitur. 51.
Moſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem. 56.
Moſes in Aegyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur. 56.
Moſes ex Madian in Aegyptum proficiſcitur. 56.
Moſes populum vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur. 64.
Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat. 64.
Moſes opem Dei implorat. 64.
Moſes in Aethiopes mouet. 53.
Moſes in tabernaculo Deum conſulit. 80.
Moſes Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur. 57.
Moſes vnde nominatus. 52.
Moſes ab Abrahamo ſeptimus. 52.
Moſes Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius. folio 52.
Moſes ducem atque conſultorem Deum habet. 906
Moſes diuina Prouidentia morti eripitur. 53.
Moſes ad Madienam vrbem profugit. 54.
Moſes Raguelis ſacerdotis filiabus fert opem contra paſtores. 55.
Moſes populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur. 66.
Moſes leproſus non fuit. 892.
Moſes Iudæis eos qui apud alios putãtur dij propter appellationẽ ridere ac blaſphemare interdixit. 912.
Moſes quoslibet legislatores antiquitate præcedit. 905.
Moſes & aliorum legislatorum comparatio. 907.
Moſes Imperator bonus & vates. 114
Moſes virga petram ferit, & larga proſilit vnda. 66.
Moſes Iſraelitis Codicem leges ſcriptas & inſtituta continentem tradit. 104.
Moſes Hebræos iureiurando ad legũ cuſtodiam aſtringit. 112.
Moſes retrò populum ducit in deſertum. 89
Moſes Iſraelitarum idololatriam & voluptatem accuſat. 100.
Moſes ab Hebræis in Aegypto exceptus miracula eis exhibet. 56.
Moſes Aegypti regem vt Iſraelitas dimittat, hortatur. 56.
Moſes à Moy quod Aegyptijs aquam ſignificat, dictus 892.
Moſes vir maximæ autoritatis. 87.
Moſes populum numerat. 85.
Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio. 905.
Moſis libri ſacri in templo reperti. 288.
Moſis carmen & benedictio. 112.
Moſis & Hebræorum contra Aethiopes victoria. 54
Moſis ad Deum precatio. 92.
Moſis ad Iſraelitas oratio. 70.
Moſis virga in Draconem mutata. 55.
Moſis manus alba. 56.
Moſis ad Idumæos legatio. 95.
Moſis virga deuorat Aegyptiorum virgas. 57
Moſis ad Deum precatio. 92.
Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit. 407.
Moſis ad Corem ſeditioſum oratio. 91.
Moſis vita. 916.
Moſis ad Sehonem Amoræorum regem legatio. folio 95.
Moſis ad populum Iſraeliticum ante obitum oratio. 103.
Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiusq́ mandatis ſint obedientes adhortatio. 103.
Moſis duo filij Gerſo & Eleazarus. 56.
Moſi inſidiantur Aegyptij. 54.
Moſi Deus in rubo ardente apparet. 55.
Moſen & Iſraelitas miraculis Deus cõuincit, vt ipſius promiſsionibus fidem habeant. 55.
Moſen lapidibus obruendum clamant. 90.
Moſen AEgyptij exercitus ducem poſtulant. folio 53.
Moſen Pharao propellit. 58.
Mulier intemperans & libidini dedita. 439.
Multi Iudæi à Romanis deficiunt. 596.
Multi Herodi ſeſe adiungunt. 424.
Munera Solomoni allata, eiusque equitatus. folio 235.
Mutatio nominum vnde orta. 14.
Mures Azotiorum vrbem vaſtant. 148.
Murmur populi contra Moſen. 87
Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini licet. 109.
Mutuum reddendum. 109

N.

NAas Ammanitarum rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert. 155.
Naamis poſt mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit. 143.

Nabal in tantum ſe coniicit mærorem, vt toto corpore ſideratus mortem obiret. 177.
Nabalus fatuus. 176.
Nabali gregibus à Dauide parcitur. 176.
Nabathea regio. 21.
Nabathæi profligati. 405.
Nabrodes ſiue Nemroth. 14.
Nabuchodonoſorus Babylonia Rex contra Aegyptum. 290.
Nabulaſſarus Nabuchodonoſoris parens, Babyloniorum & Chaldæorum rex. 881.
Nabuchodonoſor patri in regno ſuccedit. 882.
Nabuchodonoſoris viſionis oblatæ oblitus, Magos ac vates accerſit, eiſq; mortē, ni indicarent, minatur 298.
Nabuchodonoſor regias extruit. 882.
Nabuchodonoſorus fœdifragus. 291
Nabuchodonoſor Tyrum obſidet. 883.
Nabuchodonoſor rebellantes imperio ſubijcit. folio 882.
Nabuchodonoſoris ſucceſſor. 882.
Nabuchodonoſoro Ioacimus tributa perſoluit. folio 290.
Nabuchodonoſori recepti in vrbem ſæuitia. 291
Nacebus cum viginti quinque Arabum cæſus. 481.
Nadab & Abiu, Aaronis filij combuſti. 79.
Nadabus rex Iſraelis. 244.
Nathan Dauidem propria ſententia damnatum, grauiter accuſat, eiq; pœnas denunciat. 198.
Naula & cinnyra. 227.
Nauigatio & iter Veſpaſiani. 849.
Nearda Niſibis Babyloniæ vrbes. 539.
Neemias conceſſa poteſtate, populum ad reſtituenda mœnia & templum hortatur. 318.
Neglectus cultus diuini omnium malorum cauſa. folio 239.
Nephanus. 211.
Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. 12.
Nero imperator. 577.
Nero tyrannus. 577.
Nebula in templo. 228
Nicolaus Herodem *& Archelaum excuſat.* 514.
Nicolaus Syllæum accuſat & Herodem *excuſat. folio* 485.
Nicolaus Hiſtoriographus *regis Adadi eiusq; cū Dauide belli meminit.* 193.
Nicolaus Damaſcenus ab Herode *ad Cæſarem dimiſſus* 482.
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit. folio 464.
Nicolaus Damaſcenus de arca Noe. 10.
Nicolaus Damaſcenus. 382.
Nicolaus Damaſcenus accuſationem à Rege cœptam perſequitur. 498.
Nicolaus ea tantum attingit quæ ad Herodis *gloriam pertinent, facinora aut alia ſpecie affictā fucat, aut quantum poteſt occultare ſtudet.* 475.
Nicolaum Herodes *quid Romæ amici ſentirent de eius filijs interrogat.* 487.
Nicanor populo niſi Iudam ſibi traderent, ſe templum euerſurum minatur. 360.
Nicanor hoſtem diſsimulans, dolo Iudam intercipere conatur. 360.
Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit. 361.
Nicauli Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Salomonem venit. 233.
Nigliſar. 302.
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum. 877.
Niſan vel Xanthicus, nobis eſt Aprilis. 9
Noba ſacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occiſis, incenditur. 172.
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde deriſorem diris deuouet. 14.
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis. 10.
Noe in aliam regionem migrat. 8.
Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret. 10.
Noe poſteris vt terram colerent Deus mandat. 11.
Noe ætas, 950. anni. 11.
Nomos, Lex, hoc vocabulum nuſquam apud Homerū reperitur. 906.
Nomina regum Aegyptiorum ſibi ſuccedentium. folio 879.
Nomina filiorum Iacobi & explicatio. 29.
Nomina regionum & gentium. 13.
Norbanus. 552.
Norma magiſtratus & legislatorum. 3.
Nouarum rerum ſtudia Hieroſolymis gliſcunt. folio 586.
Nubes ſuper tabernaculum. 85.
Nulla fides, pietasq; ne in ſocero quidem. 381.
Numerus Iudæorum è Babylone profectorum. 312.
Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat, qui prophetare incipit. 163.

O.

Oba ſiue Soba. 160.
Obades rex Abrabum. 477.
Obedas rex Arabum. 391.
Obedias centum Prophetas abſconditos ſuſtentat. fol. 248.
Obodæ defuncto Aeneas in Arabum regnum ſuccedit. 482.
Obediam Elias Regi aduentum ſuum nunciare iubet. 248
Obedientia erga magiſtratum. 103.
Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata 60000. in Aegypto perempta. 867.
Odium filij in patrem proditur. 477.
Officium Iudicum. 105.
Officia à Dauide diſtributa. 210.
Oges Rex cum exercitu trucidatur. 97.
Ochozias grauiter prolapſus decumbit, oraculum conſulit, & ab Elia reprehenditur. 259.
Ochozias Achabi filius rex Iſraelitarum. 258.
Ochozias abſque liberis decedens, Ioramo fratri ſuccedenti locum facit. 295.
Ochoziæ Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura. 268.
Ochoziæ milites attrahendi cauſa miſsi ab igne conſumuntur. 259.
Octauius Auguſtus Iulio ſucceſſit. 632.
Olda propheti ſſa à Ioſia conſulitur. 288.
Olimpij Ludi. 472
Omnis beneuolentia inſque naturæ calumnijs cedit. 619.

Omnia

Omnia Græcorum noua: apud Ægyptios autem atque Chaldæos & Phœnicas res geſtæ antiquiſſimam habent memoriæ traditionem. 873.
Onias Pontifex Ægypti, regem non ſoluendo tributum, ad iram commouet. 342.
Onias annuente Ptolemæo in Ægypto oppidum & templum condit. 870.
Onias Apollonij vitam oratione promeruit. folio 929.
Onias non acquieſcens petitioni Iudæorum lapidatur. 399.
Onias Pontificis filius in Ægypto templum Hieroſolymitano ſimile extruit. 359.
Onias Pontifex, qui & Menelaus, à rege abducitur. 359.
Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis. 331.
Onias & poſt eum Simon filius Pontifex. folio 347.
Onias, Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templum ædificare molitur. 368.
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit. 615.
Oniæ templum in Ægypto extructum. 871.
Lupus Iudæis templum claudit. 871.
Opinionis Lyſimachi depulſio. 894.
Opera Dei. 908.
Ophin & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hoſtium poteſtatem deuenit. 146.
Oppida refugij. 102.
Oppida curuum. 235.
Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur. folio 189.
Optimates Iudæorum Phaſaelum & Herodem accuſatum veniunt. 633.
Oraculum à Ioanne petitur quod tamen negligitur. 297.
Oratio ſerui Abrahami & Rebeccæ. 25.
Oratio Solomonis qua primum Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in poſterum eum conſeruet, precatur. 229.
Oratio Dauidis in Iebosthi interfectores acerrima, pœnaque illis irrogata. 189.
Oratio Abrahami ad Iſa cum ante mactatum. folio 23.
Ordo caſtrorum cum tabernaculo. 85.
Ordo fabrorum lignariorum in Libano. 224.
Ordo cæmentariorum & aliorum operariorum. folio 224.
Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atque virtute præſtant. 905.
Origo legum Iudaicarum. 915.
Origo Legum apud Græcos. 906.
Origo nominis omnium rerum. 5.
Orodes rex Armeniæ. Antiochus rex Comagenæ. 521.
Oronna Iebuſæus. 213.
Oronna arcam Dauidi donat. ibid.
Ornamenta Solomonis regiæ. 231.
Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſol. amicus Dauidis. fol. 190.
Oſarſiphus poſtea Moſes vocatus. 890.
Oſarſiphus Dux Auaris. 889.
Oſeæ impietas & pœna. 279.
Oſſa humana per templum ſparſa 519
Oza Dei arcam manum admonens è veſtigio expirat. 191.
Ozias vocationem ſuam transgreſſus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur. 277.
Ozias rex Iuda. 276
Oziæ expeditio & vrbis per eundem reſtauratio. folio 276.
Oziæ diuitiæ & exercitus. 276.

P.

Pacorus equites Antigono in Iudæam mittit. 419
Pacorus Parthorum dux vrbem ingreſſus Phaſaelo, vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet. fol. 420.
Pacori dolus & inſidiæ. 635.
Palatium Tiberiade ab Herode extructum. 589.
Palatium Tiberiade incenſum. 589.
Palæſtina à Phyliſtino nominata. 14.
Palæſtini Saulis filiorumque corpora crucibus affigunt. 183.
Palæſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur. 190
Palæſtini ingenti exercitu multis conſociatis Hebræos inuaſerant. 191.
Palæſtini in Hebræos bellum parant. 178
Palæſtini Hebræorum regionem populantur. folio 158.
Palæſtini terga vertunt. 165.
Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouent. 158.
Palæſtinorum triginta millia cæſa 165.
Palæſtinorum fuga. 191.
Palæſtinos Ezecias vincit. 281.
Panes propoſitionis. 82.
Pamphylium mare quomodo Alexandro ceſſerit dum moueret in Perſas. 62.
Paradiſus. 5.
Pharao Hebræos grauioribus operum difficultatibus premit. 57.
Pharao Hebræorum maſculos necari edicit. 50.
Pharaonis Ægyptiorum regis ſomnium noctu oblatum. 40
Pharaonis ſomnium de ſeptem bobus. 40.
Pharaoni prodigia exhibet Moſes. 56.
Phaceias. 278.
Phariſæi Regi non iurant, propterea mulctati Pherora uxor pro eis mulctam perſoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur. 493.
Phariſæi Alexandræ Reginæ inſinuati paulatim procuratores habentur cunctisque regijs commodis fruuntur. 622.
Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, auidi ſunt ſanguinis. 394.
Phariſæi aſtuti & arrogantes. 493.
Phariſæorum dogma. 518.
Phariſæorum in populo licentia. 392.
Phariſæorum inuidia & accuſatione temeraria multi boni trucidati. 622.
Phraates Parthorum rex, per inſidias à Phraatace filio ſublatus. 520.
Phraates interfectus. 520.
Phaſaelus beneuolentiam Hieroſolymis habitantium erga ſe auget. 670.
Phaſaelum ad ſaxum caput frangit. 636.

Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitam abrumpit. fol. 422.
Phaſaelus & Herodes Antipatri filij. 630
Phaſaelus Parthum & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus recipit. 635.
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq́ ingrati probrũ. obijcit 633.
Phaſaelus turris & oppidum. 412.
Phaſaeli turris. 650.
Phaſaeli ciuitas. 650.
Phaſaeli Reipub. forma. 410.
Phaſaelo Antigonus pro remedio venenum mittit. 422.
Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam vrbem euertunt. 422.
Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita, ipſorum manibus effugit. 421.
Parthi Antigonum regem conſtituunt. 636.
Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt. folio 420.
Parricidium publica vita ac natura iniuria. 499.
Placidus contra Ioſephum. 598.
Plantarum ante quartum annũ fructus prohibiti. 106
Paſcha decimaquarta Aprilis dies. 82.
Paſcha celebratur. 315.
Paſchatis celebratio. 289.
Paſsio ſeptem filiorum & matris. 918.
Patricida. 285.
Pauimentum ianua, omniaq́ alia templi auro illita. 226.
Pax nummis redimitur. 277.
Pax tempore Ioſaphati. 254.
Phœnices & Cadmus Græcarum literarũ inuentores 873.
Phœnicum de Iudæorum antiquitate teſtimonium. fo. 883.
Præda populo diſtributa. 119.
Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda. 258.
Precatio Eſdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. fol. 317.
Præda ex bello capta. 193.
Precatio Solomonis ad Deum. 228.
Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitium reddit. 10
Prædæ diuiſio. 123.
Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem. 638.
Prælium inter Abſalomum & Ioabum. 205.
Prælectio legis Moſaicæ. 318.
Præfecti & Duces Salomonis. 222.
Præmium piorum doctorum. 254.
Præmium obedientium legi. 910.
Præſagium de Moſe. 50.
Pecunia corruptus Index. 417.
Pella diruta. 393.
Pegmatum fabricatio. 856.
Pentecoſte. 420.
Per tribus & familias ſortitio. 154.
Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur. 71.
Peſtilentia Hieroſolymis graſſatur. 449.
Petra ciuitas Arabiæ. 636
Petronius prius de Caij morte literas, quàm de nece ſibi ipſi inferenda accipit. 539.
Petronius ad Caium ſcribit. 538.
Petronius Iudæis ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eosq́ ad agriculturam adhortatur. 537
Petronium Caius in Syriã mittit, eiq́, vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat mandat. 536
Petronio Iudæi Tiberiadem occurrunt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret. 536.
Pheroras Herodi, ſe Cypron alteram ipſius filiam ducturum pollicitus, non ſtat promiſsis. 476.
Pheroras Herodis filiam ſibi in coniugium oblatã propter ancillam propriam faſtidit. 475.
Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer commonet. 476.
Pheroras Herodi ſe cauſam perturbationum fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur. 480.
Pheroras ac Salome Alexandrum & Ariſtobulum apud Herodem accuſant. 467.
Pheroras atra veſte inſtructus cũ lachrymis ad pedes Herodes accedit, ac veniam petit. 657.
Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat. 658.
Pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur. 664.
Pheroras Solomones hoc eſſe commẽtum ait, quæ tamẽ vehementer negat. 472.
Pheroras à mulieribus deceptus. 492
Pheroras vxorem dimittere recuſat. 493.
Pheroræ Herodis fratri Cæſar tetrarchiam concedit. 457.
Pheroræ liberti vxorem veneficijs accuſant. 495.
Pheroræ coniunx quid cum veneno ſit actum, ingenuè fatetur. 665
Pilatus ſigna cum Cæſaris effigie in vrbem infert, quæ dum populus acriter inſtat, Cæſaream transfert. 521.
Pilatus apud Vitellium accuſatus Romam mittitur. 523.
Pilatus inducturus aquas Hieroſolyma ſeditionẽ concitat. 521.
Pietas Iothani. 278.
Pietas Ioſaphati. 254.
Pictores & plaſtæ Deorum multitudinis autores. 913.
Pignus. 109.
Pij Iſraelitæ redeunt ad Roboamum. 239.
Pincernæ ſomnij explicatio. 39.
Piorum doctorum in hac vita conditio. 253.
Pyræus Athenienſis portus. 455
Piſtoris ſomnium. 39.
Piſtoris ſomnij enodatio. 40.
Pythium templum ad Herode extructum. 472.
Pythoniſſa Saulum vt menſa appoſita uires reſoueret, adigit. 180.
Philippus Herodis filius. 513.
Philippus, Iacimi filius. 596.
Philippus ab Antiocho ſupplicio affectus. 359.
Philippus Herodis frater vir modeſtus & amator quietis moritur. 525.
Philippi, Iacimi filij periculum. 587.
Philippi ditio Syriæ attributa. 529.
Philo Iudæorum legatus à Cæſare repulſus cauſam Deo committit. 566.
Philoſtratus. 302.

Phineis

Phineis uxor Ioachabem parit & moritur. 147.
Phinea ad Rubenitas oratio. 124.
Phinees Zambriam & Choſbi uno ictu transfigit. 101.
Phiſon, ſiue Ganges. 5.
Phiſtion apud Dacos. 519.
Primus vini potentiam prædicat. 309.
Primitiæ frugum. 82.
Primogenitus ius ſuum retineat. 108.
Principes Iſraelitarum ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi ſtructuram conferũt 217.
Principum tribuum ſacrificia & dona. 80.
Priſcorum Vita quamobrem prorogata, nunc non perę æquè. 11.
Polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptolemæi duce. 341.
Pollio & Sameas Phariſæi apud Herodem in præcipuo honore. 433.
Pompeius templum oppugnare parat. 402
Pompeius Hieroſolyma oppugnat. 402
Pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat. 626.
Pompeius in Ariſtobulum mouet. 401.
Pompeius Romano ſimul exercitu & Syriorum inſtructus Ariſtobulum petit. 624.
Pompeius in Syriam venit, eique Ariſtobulus inſigne donum mittit. 400.
Pompeius templum ingreſſus nihil attingit. folio 403.
Pompeius illos qui maxime belli cauſa fuiſſent, ſecuri percuſſit. 626.
Pompeius Hyrcano pontificatum reddit. 403.
Pompeius vna cum ſuis comitibus ſanctum ſanctorũ ingreditur. 625.
Pompeius in vrbẽ venit, eique regia domus traditur: Ariſtobulus cum ſuis in templum concedit. 625.
Pompeius foſſamque vallemque replet, ac diem ſeptimum obſeruat. 625.
Pompeius vrbem qua ex parte facilior eſſet acceſſus, explorat. 624.
Pompeius Hieroſolyma obſidione cingit. 624.
Pompeius aggeri turres imponit. 625
Pompeius cum ſuis in fanum irrumpit. 625.
Pompeij continentia. 625.
Pœna ſerpentis. 6.
Pœna furti iuxta legem Moyſis. 462.
Pœna talionis. 110.
Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gentiles auſi fuerunt. 866
Pœna vim inferentis virgini. 909.
Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos 236.
Pœna mulieris pro virgine deſponſatæ, talis poſteanõ inuenta. 108.
Pœnitentia populi. 87.
Pontius Pilatus Iudæorum præſes. 520
Pontificis aurea corona triplex. 77.
Pontificis ornatus. 75.
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis de nominati filij à patre conſcripti ſunt. 875.
Pontifices Hieroſolymitani. 295.
Pontifices in vniuerſum octuaginta tres. 582.
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo 582.
progenies Aaron. 582.
Pontificum cum ſacerdotibus diſsidium. 579.
Populus in proſeucham conuenit. 602.
Populus Iſraeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit. 70.
Populus à Roboamo onerum mitigationem petit. folio 237.
Populus in propoſito creandi Regem pertinaciter perſeuerat. 152.
Populum Rex dimittit. 230.
Popedius apud Cæſarem à Timidio delatus. 546.
Porticus prealta ſuper vallem extructa. 460.
Porticus ante templum. 225
Poſt diuturnam ac continuam ſiccitatem repente imber decidit. 538.
Poſtremum capitulum contra quorundam derogationes & maledicta. 887.
Potentia ad ſalutem data. 46.
Potipharis uxor de concubitu Ioſephum ſolicitat. fol. 37.
Proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumque Regem declarant. 189.
Profunditas fundamentorum templi. 225.
Perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt. 375.
Progenies filiorum Gomar. 13.
Progenies filiorum Iauani. 13.
Progenies Chananæorum. 14.
Prophetia contra Baſanem regem. 245.
Propheta ad Ieroboamum miſſus per mendacium reducitur. 239.
Prophetarum oracula veneranda. 256.
Propoſitio quam tractandam ſumſit Ioſephus. 875.
1. *Ptolemæus Lagi.* 898.
2. *Ptolemæus philadelphus.* 878.
3. *Ptolemæus Euergetes.* 898.
4. *Ptolemæus Philometor.* 898.
5. *Ptolemæus Phyſcon in Iudæos graſſari deſinit.* 898.
Ptolemais oppugnatus ab Hyrcano, ſciens plurimum ςοργὴν naturalẽ valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione deſiſtat, præcipitandos locat. 381.
Ptolemæus Aſiæ regnum ſibi oblatum Demetrio tradendum ſuadet. 372.
Ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit. 371.
Ptolemæus Epiphanes rex Aegypti, in Syria Reges mouet. 341.
Ptolemæus fratres Ioannis vna cum matre occidit. 618.
Ptolemæus Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent. 352.
Ptolemais à Cleopatra obſeſſa & expugnata. 389.
Ptolemais vi expugnata. 389.
Ptolemæus Lathurus rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiectus Ptolemaidenſibus auxilio venit. 388.
Ptolemæus Sepphorim aggreditur. 389.
Ptolemæus eiectus ex Aegypto. 390.
Ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus. 401.
Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidum vi capit. folio 389.
Ptolemæus Philadelphus. 2.

Ptolemaus vt maiorem terrorem Iudæis incutiat, humanas carnes coquere iubet. 389.
Ptolemaus Herodis militum Dux interfectus. folio 640.
Ptolemaus Præfectus interficitur. 427.
Ptolemais à Ptolemæo obſeſſa. 388.
Ptolemai. 232.
Ptolemai erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas. 617.
Ptolemai Epiphanis filij, philometor & phyſcon. folio 348.
Ptolemai ſumptus & diligentia in templi donationē collata. 338.
Ptolemai filius minorem Antigoni filiarum coniugio ſuo copulat, ob eamque cauſam à patre occiditur 628.
Ptolemæo à genero inſidiæ ſtructæ qua etiam de cauſa filia ab eo abſtracta, Demetrio promittitur. folio 372.
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuam poſuerint ſibi mittant, ſcribit. 563.
Pueri leges ediſcant. 105.
Puerorum conſtantia. 925.
Puerperæ leges. 83.
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hieroſolymis in foro commiſſa. 634.
Pugna Hieroſolymis inter Antigonum & Herodem. 420.
Purificationes corporum. 900.
Purificationes in ſacrificijs. 909.
Puteus. 110.
Phruræa feſta. 327.
Pſeudalexander 514. Romam peruenit, 515. Cæſari imponere non poteſt. ibid.
Pſeudopropheta ex Aegypto Iudæos in Oliueti monte prodit. 578.
Pſeudoprophetæ placentia prædicunt. 255.

Q.

Quadraginta dies & noctes Moſes ieiunat. folio 71.
Qualis vxor ſacerdoti ducenda. 84.
Quando ædificatio templi ſit incepta. 225.
Quando potiſſimum Deus auxilium afferre ſoleat. 60.
Quando & quomodo iuramentum ſeruandum. folio 129.
Quando Ioſephus volumen hoc conſcripſerit. folio 584.
Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facile mutauerit. 529.
Quare Moſes Iſraelitas non duxerit per Palæſtinam. fol. 60.
Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas. folio 627.
Quatuor millia militum à Ioanne ad Ioſephum deficiunt. 607.
Quatuor reges trucidati. 120.
Quatuor Paradiſi fluuij. 5.
Quæ in templo poſita fuerunt. 902.
Quæ hoſti potiſſimum in militia opponenda. 150.
Qui homines immundi. 83.
Qui homines ad ſacerdotium euecti. 908.
Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint. 552.
Quid potiſſimum ex huius hiſtoriæ lectione peti debeat. 2.
Quid Græcorum prudentiſſimi de DEO ſapuerunt. 906.
Quidam rerum faſtigium affectant. 560.
Quinque reges Sodomitarum. 17.
Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occiſi. folio 544.
Quirinus Syriæ cenſor. 517.
Quirinus vt ciuium facultates percenſeret, & Archelai pecunias in ſuam poteſtatem redigeret, in Iudæā venit. 517.
Quirinus in Syriam à Cæſare vt iura populis redderet mittitur. 517.
Q. Pompeius Conſul cum alijs quibuſdam ad Claudiū peruenit. 560.
Quintilius Varus Syriæ Præfectus. 497.
Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, ſed à Popedio muneribus affecto abſoluitur. 546
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. 47.
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hieroſolymæ ædificarint. 894.
Quando Hieroſolyma expugnata. 431.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. 18.
Quomodo Moſes populum ex Aegypto in Sina montem eduxit. 63.
Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quod Eſau Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. 34.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. 19.
Quomodo Imperatores & Magiſtratus colendi. folio 900.
Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. 24
Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit. 34.
Quomodo Moſe duce Aegyptum reliquerunt. 59.
Quomodo Ioſephus in Aegyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit. 35.

R.

Rabatha obſidione cingitur. 196.
Rachel ex partu moritur. 33.
Rachel inſigni forma prædita. 28.
Rachel parentis Deos aufert. 30.
Rachel Iacobo Balam adducit. 29.
Rachel exploratores contegit. 115.
Raguel Moſi vnam ex filiabus nuptum tradit. 55.
Raguel ad Moſen, in deſertum Sinai peruenit. 68.
Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos conſulit. 68.
Rapſaces conuocato Ezecia in colloquium, deditionem ſuadet. 283.
Ratio affectus domina. 930.
Ratio principatum paſſionis obtinet. 918.
Razarus cum Adero hoſtis Solomonis. 236.
Rebellio Antiochienſium & vltio ſubſecuta. 374.

Reci-

Recitatio beneficiorum Herodis in filios collatorum. 668.
Reconciliatio inter Herodem & filios facta. 653
Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit. 621.
Rex Hieroſolymitarum in Gabaonitas mouet. 20.
Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur. 47.
Rex & populus iuramento ad Dei cultum aſtringitur. 271.
Regis Perſarum mandatum, vt nemo è domeſticis inuocatus eum accederet. 321.
Regis erga Iudæos liberalitas. 334.
Regis ad ſeptem fratres adhortatio. 924.
Reges paſtores vocati. 878.
Regum Aegyptiorum cum paſtoribus pacta. 879.
Regia Herodis. 864.
Regia Ieroboami. 238.
Regia ab Iudæos obſeſſa. 510
Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate. 326.
Reginæ domus, aliaq; aulæ. 231.
Reginæ callidum contra Antigonum conſilium. 619
Reformatio cultus Dei. 281.
Reipublicæ forma Hieroſolymis inſtituta. 315.
Religio in Iſraelitico populo renouata. 245.
Repetitio præceptorum legis. 910.
Res immunda. 83.
Reſponſum diuinum ad Ioſuæ preces. 118.
Reſponſum Syris legatis datum. 251.
Reſponſio Eleazari ad Ptolom. literas. 235
Reſponſio ad obiectionem de Aſini capite. 900.
Reſtauratio cultus diuini. 271.
Rixæ muliebres. 475
Roboamus pro ſcutis & Clypeis aureis parem æreorum numerum facit. 242.
Roboamus moritur, eiq; Abias in regno ſuccedit. fol. 242.
Roboam apoſtatas vi retracturus à propoſito abſtinere iubetur. 238.
Roboami vrbes munitæ. 239.
Roboami vxores & liberi. 239.
Romanus exercitus hybernatum dimiſſus. 425.
Romæ rumor Tiberium eſſe incolumen ſpargitur. folio 533.
Romani ex magnis diuitijs non minimam partem in ruinis inueniunt. 855.
Romani vrbe ac victoria potiuntur. 845.
Romani conſilij fortitudinem & obſtinatum contemptum mortis admirantur. 869.
Romani totam funditus eruunt ciuitatem ac templũ. 848.
Romani cloacas rimantes & ſepulchra eruentes, multas opes inueniunt. 847.
Romani pugnam expectant. 869.
Romani vincunt & Ariſtobulum cum filio Romam perducunt. 627.
Romanorum in Iudæos humanitas. 614.
Romanorum gloria minuitur ſi quantum pro Hieroſolymis deſudauerint aliquid derogatur. 613.
Romanorum de Iudæis triumphus. 614.
Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit. folio 877.
Romanorũ erga Iudæos magnanimitas & modeſtia. 900.
Ruben ad Ioſephum pro ſe & fratribus depulſio. 42.
Ruben noctu venit ad puteum. 36.
Ruben fratris necem remoratur. 35.
Ruben Ioſephum in puteum proijciendum ibique necãdum ſuadet. 36.
Rubenitarum reſponſio. 124.
Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes ſe transferunt. 510.
Rumor vanus de Herodis morte ſparſus. 437.
Ruta mirabilis magnitudinis. 858.
Ruth ſocrus ſuam ad pedes Bozi cubat. 144.
Ruth in Bethlehem proficiſcitur. 144.

S.

Saba regia obſidione cincta. 54.
Sabbathum. 4.
Sabbathum Iudæorum. 887.
Sabbaticus fluuius. 854
Sabachis. 211.
Sabinus Herodis pecuniã & regiam occupaturus Hieroſolyma peruenit. 507.
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu optatum interitum quærit. 561.
Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit. 552. *Aſprenas fruſtatim laceratus.* 552.
Sabinus citius ſe contrucidaturum, quam paſſurum ut imperium committatur Claudio ait. 560.
Sabini auaritia Hieroſolymis ingentem ſeditionem in feſto Pentecoſtes concitat. 509.
Sabæus homo ſeditioſus auertit Iſraelitas à Dauide. 209.
Sacra ſcriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda. 933
Sacerdotes in templo habitant & vinum non bibunt. 886.
Sacerdotes arcã Dei, in qua decem Præcepta tabulæ lapideæ inſcripta aſſeruabantur, in ſuum locum deponunt. 228.
Sacerdotum tribus quatuor, quarum ſingulæ plusquã 5000. hominum habent. 902.
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perſeuerantia. 625.
Sacerdotum reditus. 94.
Sacræ pecuniæ bona pars militum furto diſperit. folio 510.
Sacrificium pro gratiarum actione. 81.
Sacrificium Cain & Abel. 6.
Sacrificium menſis Octobris. 81.
Sacrificium ſponte ſua accenditur. 79.
Sacrificium ſi quis ſciens peccauit. 81.
Sacrificium & precatio Samuelis. 150.
Sacrificium Pentecoſtes. 82.
Sacrificia & feſtiuitas in regni Solomonis confirmatione inſtituta. 217.
Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commiſſis. folio 81.
Sacrificia. 78.
Sadocus & Abiatharus filios ad Dauidem mittunt. 204.
Sadoci Pontificis genealogia. 220.
Sadducæorum opinio. 518.
Salte ciuitas ad orientem Buboſtis fluminis poſita. 878.

Salome filiam ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia pellicit. 47.
Salome. 514
Salome & aliæ Herodis filios calumnijs appetunt, eoſque parenti infenſos reddunt. 463.
Salome mortua. 519.
Salome male audit & vxores regiæ malè ei volunt. 476.
Salome hæreditario odio Mariammæ filios proſequitur. 466.
Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domum dimittunt. 505.
Salome, Alexandra cognominata, Ariſtobuli vxor, Alexandrum Immanum regem conſtituit. 387.
Saltis Ægyptios in ſuam poteſtatem redegit. 878.
Sameas populum conſolatur. 241.
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent. 308.
Samaritæ templi ædificationem promouere volentes reijciuntur. 313.
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant. 313.
Samaritæ Iudæis infenſi. 315.
Samaritæ templi & vrbis reſtaurationem impedire conantes magis promouent. 314.
Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolymam petentes, interficiunt. 575
Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit fundit, ac in fugam compellit. 523.
Samaritarum & aliorum ad Cambyſem ſcripta de tẽpli ædificatione auertenda. 308.
Sames è Iudicibus vnus, Hyrcano reliquiſque iudicibus cædem ab Herode imminentem prædicit, cuius rei veritatem poſtea euentus comprobauit. folio 411.
Sameas propheta Iudæorum impietatem arguit. folio 241.
Samphe & Emmaus cremata. 512.
Samſon Aſcalonitas aliquos trucidat, eius coniunx alteri nubet. 140.
Samſon Palæſtinorum fruges comburit. 140.
Samſon traditus Palæſtinis. 141
Samſon Aſini maxilla mille viros interficit. folio 141.
Samſon fontem impetrat precibus. 141.
Samſon Gazæ portas reuulſas aufert. 142.
Samſon natus. 139.
Samſon Palæſtinam virginem ducit. 139.
Samſon Leonem nudis manibus diſcerpit. 139.
Samſon Thamnitis ænigma proponit. 140.
Samſon ſui roboris cauſam Dalalæ aperit, Palæſtini oculis orbatum vinctumq́ abducunt. 142.
Samſon cum 3000. palæſtinorum moritur. 143
Samſon 20. annos regnat. 143.
Samſonis natiuitatem angelus nunciat. 139.
Samſonis vxor Thamnitis aperit ænigma. 140.
Samuel Saulo in itinere euentum, vt ipſius verbis fidem habeat, prædicit. 153.
Samuel Saulum ad conuiuium deducit. 153.
Samuel Saulum obiurgat. 161.
Samuel Regem Saul accuſat. 158.
Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat, commonefacit. 160
Samuel Deum Saulo conciliare conatur. 161.
Samuel Iſraelitis incommoda ſub regibus ferenda indicat. 151.
Samuel innocentiam ſuam populo teſtatam facit. folio 156
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat. 157.
Samuel Saulo iram Dei & regni amiſſionem denunciat. 162.
Samuelis de hoſtibus victoria. 159.
Samuelis anima Saulo viſa belli cum Palæſtinis euentum prædicit. 179.
Samuelis mors & ſepultura. 175.
Samuelis ad Iſraelitas oratio. 149.
Samuelis ad ſalutarem Pœnitentiam adhortatio. fol. 150.
Samuelis propheta de rege Saul ad populum oratio. 154.
Samueli DEVS Elis & filiorum pœnam oſtendit. fol. 145.
Samuelem populi voluntas contriſtat. 151.
Samuelem conſolatur Deus. ibid.
Samuelem Deus regem creare iubet. ibid.
Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit. 145.
Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vt vngat, mittit. 162.
Samuelem Deus quem creaturus eſſet regem certiorem reddit. 152
Samuelem Saulus accedit. ibid.
Sanctuarium. 73.
Sanctum ſanctorum. 73.
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt. folio 102.
Sapientia Abrahami. 16.
Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar. 18.
Saræ obitus Abrahami coniugis. 23.
Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum regem. 434.
Sareptana vidua, Eliam ſuſcipienti, oleum & farina non deficit. 247.
Saturninus & Volumnius Syriæ præſides Herodi Arabes reconciliant. 481.
Saturninus eiusq́ filij moderatam ſententiam proferunt. 487.
Saul nomen ſuum apud omnes Hebræos inclytum reddit. 156.
Saul laudatur à populo. 156.
Saul Ammanitas & Naaſen regem occidit. 156.
Saulus Dauidem in ſatellitium aſſumit. 163.
Saul recenſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit. 160.
Saul Amalecitarum vrbes expugnat. 160.
Saulus Dauidi filiam Melcham ſiue Michol collocat. 167.
Saulus Dauidem tollere cogitat. ibid.
Saul malignum in Dauidem animum prodit. 170.
Saul contra Dauidem proficiſci deſiſtit. 178.
Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert. 158.
Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit. 178.
Saulus Palæſtinos cum copiis aduentare audiens ad oraculum Dei confugit. ibid.
Saulus Pythoniſſam Samuelis animam exercitare iubet. ibid.

Saulus Samueli de neceſſitate ſua conqueritur, eumq́; conſulit. ibid.
Saulus Dauidem in Cilla hærentem obſidere conatur. 173.
Saulus cum filijs in Palæſtinorum pugna reliquo exercitu fuſo fugatoq́; cadit. 182.
Saulus ſeipſum interficere molitur, eumq́; iuuenis Amalecita iuuat. 183.
Saulus è ſubditorum conſpectu ſeſe ſubducit. 154.
Saul procera ſtatura. 154.
Saul rex à populo declaratur. 154.
Saulus aſinas amiſſas quærit. 152.
Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat. 177.
Saulus Dauidem remittit patri. 164.
Saulus regnauit annis 38. 183.
Saul Iabeſinis auxilium promittit. 155.
Saul reticet regiam dignitatem. 153.
Saul Dauidem timet. 172.
Saulus Achimelecho, quod Dauidem armis atq; commeatu inſtruxerit, exprobrat. 172.
Saulus in Dauidem ſpiculum eiaculatur. 168.
Saulus Dauidem Palæſtinis interficiendum obtrudere dolo conatur. 166.
Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita afferat. 166.
Saulus clàm odit Dauidem. 165.
Saulus Dauidem ex ſatellite tribunum facit; vt ſæpè hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret. 166.
Saul tria millia ſibi & Ionathæ filio ſatellitũ conſcribit. 157.
Saul Palæſtinorum caſtrum expugnat. 157.
Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Dei mandatum ſeruat. 161.
Saul tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum certior factus, eos adoritur. 159.
Saul ſe peccaſſe fatetur, ac veniam precatur. 162.
Saulus Samuelem retinere volens, veſtimentum eius ſcindit. 162.
Saul Dauidis abſentiam ſciſcitatur, reſponſo Ionathas regis animum cognoſcere cupit. 170.
Saul per ſortes cauſam irati Dei perquirit. 159.
Saul proprium filium mori paratum interficere conatur. 160.
Saulus ob ſubitaneam triſtitiam, viribus deficientibus in humum collabitur. 179.
Saulus ſuam malitiam & Dauidis innocentiam agnoſcit, eumq́; rogat, vt ad regnum euectus ipſius familiam ſaluam eſſe pateretur. 175.
Saul ſemper victor. 160.
Saulus Dauidem collaudat, vtq́; bono eſſet animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur. 178.
Saul armatos, qui Dauidem ad ſe pertrahant, mittit, qui prophetare incipiunt, tandem ipſe quoq; eò properans, agere Prophetam incipit. 169.
Saulus Dauidem inſequitur, eumq́; circumuentum comprehendiſſet, niſi nuncijs reuocatus fuiſſet. fol. 174.
Saul Dauidem in Engadenorum agro quærit, ſpeluncam in qua Dauid cum ſua cohorte delitеſcebat ingreditur. 174.
Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accuſat. 172.
Sauli filia Dauidis amore capitur. 166.
Sauli modeſtia & temperantia in regno ſuſcipiendo. 154.
Sauli contra aduerſarios lenitas. 156.
Sauli contra Ammanitas bellum. 155.
Sauli edictum, quod Ionathas inſcius violat. 159.
Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat. 153.
Saulum Samuel in regem vngit. 153
Saulum quidam comitantur, quidam verò contemnunt 155
Saulum Samuel iterum vngit in Galgala. 156.
Scabioſos ac leproſos Iudæos iuxta Lyſimachi opinionem in pelagus deijciendos, aut in loca deſerta exponendos. 853.
Scala Iacobi. 27.
Scaurus trecentis talentis ab Ariſtobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet. 623.
Scaurus Cœleſyriæ Præfectus. 404
Scaurus Romanorum dux. 623.
Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos. 854.
Scythæ. 914
Sebas. 211.
Sebaſte expugnata diruta, eiusq; habitatores abducti. 618.
Sebaſten ciuitatem Ariſtobulus & Antigonus obſidione cingunt. 618.
Sebaſtum portum Herodes in honorem Cæſaris ædificat. 497.
Sedecias à Hieremia petitum conſilium, principum metu negligit. 293.
Sedecias à pſeudoprophetis ſeductus. 292.
Sedecias ab Aegyptijs deficit 292.
Sedecias noctu fuga ſibi conſulens, à Babylonijs capitur. 294.
Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falſis Prophetis ſeductus Hieremiam non audit. 291.
Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo. 333. 369
Seditio Hieroſolymis contra Herodem & Hyrcanum. 634.
Seditio contra Moſen propter egeſtatem & ſeditioſorum pœna. 86.
Seditio in Paſchatis feſto. 506.
Seditio alia contra Moſen. 93.
Seditio in vrbe Tiberiade. 587.
Seditio aduerſus Ioſephum. 593.
Seditio aduerſus Moſen. 89.
Seditio in populo mortuo Ioſepho. 347.
Seditio in vrbe inter Ariſtobuli & Hyrcani ſocios. 625.
Seditio & defectio Tiberienſium. 595.
Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos. 561.
Seditionis Alexandriæ cauſa. 899.
Seditionem Gamalæ Ioſephus concitat. 596.
Sedeciæ mors. 295.
Sehon Amoræorum rex interfectus. 96.
Seleucus Gryphi filius cum Antiochio Cyziceno bellũ gerit. 390.
Seleucus & Nicanor. 920.
Semeis veniam conſequitur. 208.
Semeis quomodo puniendus. 218.
Semeis in Dauidem iniuria. 202.
Semei pœna & mors. 220.
Semen mulieris (hoc eſt Chriſtus) conteret caput ſerpentis. 6.

Senacheribi iuramentum & eius violatio. 283.
Senatus conſultum Rom. de ſocietate & amicitia Iudæorum. 361.
Senatus conſulta & decreta Iulij Cæſaris de honoribus, priuilegijs, præeminentijs, libertatibus & immunitatibus Iudæorum. 412.
Senatus Claudio ſuadet vt imperium delatum reſignet. 558.
Senatus populuſq; Caij trucidatores quærit. 554.
Senex quidam vxorem ſuam cum ſeptem liberis iugulat, poſtremò ſeipſum quoq; præcipitat. 427.
Seniorum conſilium ſalutare. 237.
Sententia in filios Herodis. 660.
Septem viri è Sauli progenie ad ſupplicium Gabaonitis traduntur. 210.
Septum circa templum. 227.
Septem fratrum ad Antiochum oratio. 924.
Septuaginta interpretes. 298.
Sepultura Dauidis ſplendida. 218.
Sepphoris & Tiberias maximæ Galilæorum vrbes. 605.
Sephoritarum diſcrimen. 587.
Sephoris capta eiuſq; incolæ ſub haſta venditi. 512.
Sephoris Galilææ caput. 519.
Seron Cœleſyriæ præfectus in Iudam mouens ab eo fugatur. 352.
Scenopegiæ feſtum. 230.
Spectacula Cæſareæ celebrata. 850.
Seth Adami filius vir optimus. 8.
Sæuitia Herodis. 656.
Sex. Cæſari Herodes pecuniam numerat, Cœleſyriæ præfectus Hieroſolyma inuadit, ſed Antigoni patris & Phaſaeli fratris hortatu obſidionem ſoluit. 412.
Sex. Cæſar ad Hyrcanum, vt Herodem abſolueret, ſcribit. 411.
Sex. Cæſar adminiſtrator Syriæ. 410.
Sextus frater acriter increpat Antiochum. 928.
Sexti fratris magnanimitas. 928.
Sextum Cæſarem Baſſus dolo necat. 631.
Siba heri falsò accuſati opibus potitur. 202.
Sibylla de Babylonica turri vaticinium. 12.
Siclus. 78.
Sicarij. 579.
Sicarij nouæ calamitates autores. 870.
Sicima paſcuis percommoda. 35.
Sicimitæ profugi in petra comburuntur. 136.
Siccitas diuturna & ſterilitas in Iudæa. 453.
Sideritis. 77.
Signa legis. 105.
Significatio tabernaculi fabricæ & ſacerdotis ornatus. 77.
Silas Agrippæ prioris fortunæ aduerſitates in memoriam reuocans, eum offendit vt vinctum in ipſius patriam ad ſeruandum miſerit. 564.
Sila Regis ſatellitum præfectus. 69.
Silam Agrippa ex carcere accerſit, qui indignationē non diſſimulans in cuſtodia relinquitur. 564.
Silonis à Iudæis pecunia corrupti dolus. 639.
Syllæus capitis damnatus. 486.
Syllæus Arabs cū Salomen in vxorē peteret repulſam patitur. 477.
Syllæus Herodem apud Cæſarem accuſat. 452.
Syllæum Antipater Romæ apud Cæſarē accuſat. 494.
Simon in cloacam ſeſe demittit, eam ſuffodit, ac tutò emergere poſſe ſperat. 850.
Simon Gioræ filius. 862.
Simon Ionathæ frater Bethſuram occupat. 375.
Simon Ionathæ frater conuocato in templum populo, ſe patris ac fratrum veſtigia ſequuturum pollicetur. 378.
Simon Ionathan Abſalomi filium Ioppen, vt habitatores inde eijceret, mittit. 378.
Simeon & Leui Sicimitas contrucidant. 33.
Simon Ionathæ frater Ioppen occupat. 376.
Simon Hieroſolymorum arcem expugnat. 379.
Simon à Romanis capitur. 856.
Simon proditor patriæ. 920.
Simon legiſperitus regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur. 565.
Simon ſatelles Ioſephum excitat. 593.
Simon obtruncatur. 511.
Simonem Ioſephus per indias capit & abducit. 604.
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum ſurrogatur. 562.
Simon Herodis ſeruus. 511.
Simon inſidijs Ptolemæi generi ſui captus & interfectus. 617.
Simon Camithi filius Pontifex. 520.
Simonis aduerſus Ioſephum conſilium. 596.
Simonem & Ioannem & alios numero ſeptingentos viros Titus ad Italiam portari præcipit. 855.
Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent. 196.
Syros obcæcatos Eliſæus in Samariam ducit, eoq; ſuadente Ioramus liberaliter ac ſplendide eos tractatos, remittit. 262.
Siſſera cum ſuo exercitu trucidatur. 132.
Siſares ſiue Siſſara præfectus exercitus. 131.
Socrates ciues Athenienſis. 913.
Societas Dauidis & Iromi. 190.
Sodomitas Deus excæcat. 20.
Sodomitarum clades ab Aſſyrijs accepta. 17.
Sodomitarum flagitia. 19.
Sohemus ab Herode beneficiis ornatus. 447.
Sohemus propter Mariammen Herodi ſuſpectus interficitur. 448.
Sohemus mandata regia effutit. 447.
Sol immotus conſiſtit. 120.
Solyma poſtea Hieroſolyma vocata. 18.
Solomon Chananæorum reliquias tributa pendere cogit. 233.
Solomon vtrunq; puerum ſecari mandat. 222.
Solomon ex ſermone & geſtu mulierum matrem infantis viui agnoſcit. 222.
Solomon poſt obitum Dauidis rex Iſraelis. 219.
Solomon ab Iromo fabros & operarios petit. 224.
Solomon Tyrio Regi ænigmata quædam explicat. 231.
Solomon coniurationum modos, quibus Dæmones fugantur, conſcripſit. 223.
Salomon ſapientiam à Deo petens tātùm, & diuitias conſequitur. 221.
Solomon populum ad laudes Dei, gratiarū actionem & preces hortatur. 229.
Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerum mittit. 224.
Solomō Reginæ ænigmata cū prudentia explicat. 234
Solomon exteras matrimonio ſibi iungens, ſeducitur. 235.

Solomon Aegyptiorum Regis filiam ducit uxorem, regnumq́ conſtabilit. 221.
Solomon Hieroſolymis muros inſtaurat & turres erigit. 232.
Solomon vrbes aliquot condit. 232.
Solomon Tyro artificem acceſit. 226.
Solomon Reginæ liberalitatem remunerat. 234.
Salomon Dauidi ex Bethſabe natus. 199.
Solomonis in templi dedicationem ſacrificia. 230.
Solomonis ſolium ex ebore factum. 231.
Solomonis regia tredecim annis abſoluitur. 230.
Solomonis tempore pax viget. 223.
Solomonis ſumptus quotidiani. 223.
Solomonis currus & equites. ibid.
Solomonis ſapientia & prudentia. ibid.
Solomonis templum menſe Octobri conſecratum. 228
Solomonis victimæ igne cæleſti abſumuntur. 229.
Solomonis claſſis. 233.
Solomoni Deus promittit bona. 230.
Solomoni plerique Reges exquiſita munera mittunt. 235.
Solomoni Deus in ſomnis oblatus, quod maxime cuperet, eum poſtulare iubet. 221.
Solomoni iuramento regnum promittitur. 215.
Salomen Herodes ad Alexæ coniugium compellit. fol. 491.
Somnium Nabuchodonoſori, de quatuor Monarchijs mundi. 299.
Somnij Pharaonis enodatio. 41.
Soſius Antigonum capit. 644.
Soſius in templo coronam auream Deo conſecrat, & ad Antonium proficiſcitur. 432.
Stola pontificia in caſtello Antonia depoſita. 524.
Strabo. 433. 406. 409.
Stratonis turris & maritima Cæſarea nominata. 35.
Stola pontificia in cuius poteſtate fuerit. 460
Stola Leuitarum. 227.
Stirpis Achabi exciſio. 269.
Stupri pœna. 108.
Suſacus magnis copijs Iudæam inuadit. 241.

T.

Tabernaculum in deſerto dedicatum primo die Aprilis, anno ſecundo exitus ex Aegypto. 79.
Tabernaculi & ſacerdotium dedicatio. 79.
Tabernaculi diuiſionis ſignificatio. 73.
Tabernaculorum feſtum. 82.
Thadamora ſiue Palmira. 232.
Talentum 600 coronati. 913.
Tapſenſium trucidatio. 277.
Tharbis Aethiopum regis filia Moſis coniugium petit. 54.
Tarſus Pauli patria. 13.
Thaumaſtus Caij ſeruus potu libertatē impetrat. 531.
Theatrum & amphitheatrum. 456.
Theatrum & Athletica certamina aliaq́ ſpectacula ab Herode inſtituta. 451.
Theatrum. 550.
Terra aranda. 106.
Terræmotus in Iudæa, qua circiter 10000. hominum opprimit. 441.
Templum Hieroſ. obſeſſum. 358.
Templum integro triennio deſertum. 354.
Templum, regia, & vrbs ſpoliata, incenſa & diruta. 295.
Templum dedicare. 461.
Templum ædificare cœptum. 312.
Templum in partes duas diuiſum. 225.
Templum in monte Garizin. 331.
Templum quando dedicatum. 315.
Templum concedente Ptolemæo, in Aegypto ædificatur. 369.
Templi ac porticus deſcriptio. 902.
Templi Hieroſolymitani diuitiæ vnde. 406.
Templi vaſa è Babylone Hieroſolymam remiſſa. 307.
Templi pars exterior & ima vrbs capta. 431.
Templi miniſtris Agrippa hymnos ſacros canere permittit. 581.
Tempus exitus ex Aegypto. 59.
Termini terræ non mouendi. 106.
Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Moſen. 51.
Theophraſtus. 884.
Theſaurus ad templi ſtructuram congeſtus. 214.
Theſauri diuini cuſtodes Moſis poſteri. 216.
Tiberius mathematicorum diſciplinis addictior Galbæ Romanorum principatum prædicit. 532.
Tiberius Caio Romanum imperium ac Tiberium fratrem commendat. 533.
Tiberius Alexander Iudææ præſes. 574.
Tiberius Iſidis ſacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat. 523.
Tiberij funus. 534.
Tiberienſes in Ioſephum amarulenta dicteria iaciunt. 604.
Tiberienſes Ioſepho bellum inferre cogitant. 604.
Tigris. 5.
Tigranes. 395.
Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur. 355.
Timothei milites victi. 355.
Tiro vetus regis miles Herodis ſæuitiam execratur. 661.
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodeſtè inſtat à ducibus & militibus in carcerem conijcitur. fol. 488.
Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populū accuſatus interficitur. 488.
Tiro à regis tonſore & proprio filio ſe regi inſidias ſtruxiſſe accuſatus. 488.
Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. fol. 661.
Tyriorum annales & Menander de bello Salmanaſaris contra Tyrios. 282.
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 555.
Titus militibus agit gratias. 848.
Titus fortibus militibus præmia pollicetur. 849.
Titus militibus prædam largiter diſtribuit. 849.
Titus aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrat. fol. 853.
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentiſſima ſpectacula celebrat. 854.
Titus Hieroſolymæ excidium miſeratur. 855.
Titus Veſpaſiani natalem celebrat. 851.
Titi ad Antiochiam aduentus. 854.
Titi erga populum miſericordia. 613.
Tormenta. 924.

Thucy-

Iromus Solomoni ligna promittit, eorumq; vice frumentum petit. 224.
Iromi legati ad Solomonem. 224.
Iſraelitæ poſſeſſionibus ſuis eiecti alio, traducuntur. regno Chusbais dato. 281.
Iſraelitæ Obela ſuadente ex tribu Iuda ac Beniamitica captiuos domum remittunt. 279.
Iſraelitæ ab Ammanitis & Palæſtinis oppreſſi. fol. 137.
Iſrael Propheta populo victoriam pollicetur. 258.
Iſraelitæ copiarum partem in inſidiis collocant, & vt impares paulatim pedem referunt. 128.
Iſraelitæ hoſtes, eorumq; idola tollere iubentur. fol. 104.
Iſraelitæ Paſcha celebrant, terræ frugibus fruuntur, & deficit Manna. 116.
Iſraelitæ quomodo in terra Chanaan victuri. 404.
Iſraelitæ bellum omittunt. 126.
Iſraelitæ à Chuſarthe oppreſſi. 130.
Iſraelitæ mittũt ad Gabaenos, qui ſontes ad ſuppliciũ depoſcant. 127.
Iſraelitæ à Palæſtinis ſuperati. 139.
Iſraelitæ Samueli filiorum iniquitates commemorãt, cumq; vt regem aliquem declararet, obnixè precantur. 151.
Iſraelitæ in deſerto aquæ penuria laborant. 63.
Iſraelitæ petitionis ſuæ repulſam paſſi à Roboamo deſiciunt. 238.
Iſraelitæ ab Ainatis fuſi fugatiq;. 118.
Iſraelitæ Chananæos non vno actu deuicerunt. fol. 126.
Iſraelitæ ad montem Sina perueniunt. 68.
Iſraelitæ in deſerto 40. annis erraturi. 87.
Iſraelitæ ſexcentos Beniamitas reuocant. 128.
Iſraelitæ hoſtium copiis terrentur. 158.
Iſraelitæ incolumes per mare rubrum euadunt, quod Aegyptios inuoluit. 61.
Iſraelitæ abſq; Dei mandato & Moſis cum hoſtibus cõgredi cogitant. 89.
Iſraelitæ in deſerto coturnicum carnes impetrant. 86.
Iſraelitæ ab Aegyptiorum multitudine ad mare rubrum cinguntur. 60.
Iſraelitæ ex Aegypto diſcedunt. 59.
Iſraelitæ prædam opimam ab Amalecitis reportant. 68.
Iſraelitæ hoſtes inſequuntur, & reges duos Oribum & Zibum occidunt. 135.
Iſraelitæ in Elym perueniunt, vbi contra Moſen ob commeatus penuriam murmur exoritur. 63.
Iſraelitæ Ionathan irato patri eripiunt. 160.
Iſraelitæ traiecto fluuio, altare ſuper ripam Iordanis erigunt. 123.
Iſraelitæ læti certatim ad ſtructuram tabernaculi cõferunt. 71.
Iſraelitæ 40. annos Manna ſuſtentati. 65.
Iſraelitæ in Raphidim perueniunt, vbi laborant ſiti. 65.
Iſraelitarum ætatis annorum viginti, & ſupra vſq; ad annum 50. numerus. 78.
Iſraelitarum in acie viginti duo millia cadunt. fol. 127.
Iſraelitarum iterum decem & octo millia cadunt. fol. 128.
Iſraelitarum pœnitentia. 149.
Iſraelitarum Palæſtini 4000. trucidant. 145.
Iſraelitis Deus contra Syros victoriam pollicetur. 152.
Iſraelitis Gabaeni ſontes non tradunt. 127.
Iſraelitas Aegyptij perſequuntur. 60.
Iſraeliticum regnum Dauidi iterum offertur. fol. 207.
Iſraelitici populi ab Aegyptiis concluſi anxietas. 60.
Iſmahel Deus exaudit. 19.
Iſmahelem cum matre Abraham ablegat. 21.
Iſſamus. 211.
Iſac mactandus annum agit vigeſimum quintum. 22.
Iſaac riſus. 21.
Iſaacus peruenit Gerara. 26.
Iſaac Rebeccam vxorem ducit. 24.
Iſaac mittit venatum Eſau. 26.
Iſaac Abrahamo promiſſus. 19.
Iſaaci ad parentem reſponſio. 23.
Iter per ſaxum coluber dictum. 863.
Izates, Monobazo fratri regni ſucceſſione relicta, moritur. 573.
Izates Deum inuocat, qui Dahas & Sacas in Parthicam regionem mittit, iiſq; Vologeſus cum exercitu occurrit. 573.
Izates ad Parthos ſcribit, & vt ſuum regem reciperent, ſuadet. 571.
Izates Iudæis pecuniam mittit. 571.
Izates ab Artabano maximis honoribus & donis affectus. 572.
Izates ab Abemerigum Spaſini regem miſſus eius filiam Samacham ducit. 569.
Izates ab Helena matre & magnatibus rex creatur, & Monobazum Rempub. donec frater veniat, adminiſtrare iubetur. 569.
Izates Artabanum conſolatur, eiq; auxilium pollicetur. 571.
Izatæ Eleazarus, vt ſe circumcideret, perſuadet. fol. 570.

L.

Laban cum Iacobo fœdus ſancit. 31.
Laban Iacobum perſequitur, Deus verò à propoſito eum deterret. 30.
Labani contra Ioſephum accuſatio. 30.
Labani contra Iacobum dolus. 30.
Laboſordochus. 302.
Lacedæmoniorum Regis ad Iudæorum Pontificem epiſtola. 347.
Lances. 227.
Laniena. 578.
Latrones. 425.
Latrones capti & puniti. 481.
Latrones plerunq; ex Anania cognatis quempiam intercipiunt, quem non niſi receptis aliquot è ſuis, dimittunt. 581.
Laus & nomen Ioſaphati apud quoſcunq;. 258.
Laus Eleazari. 922.
Legatus Regius honorificè exceptus, Ioſephi libertatẽ apud ſuos prædicat. 343.
Legati Hyrcani & Ariſtobuli ad Scaurum. 400.
Legati Syriæ, templi & vrbis muniendæ cauſam quærentes ad Iudæos miſſi. 314.
Legati inuiolabiles. 442.

Legatio

Legatio Syri ad Achabum. 251.
Legati cum militibus ad Ioſephum miſſi. 597.
Legati Tiberiadem in ſuam poteſtatem redigere conantur. 601.
Legatorum Hieroſolymitanorum aduerſus Ioſephum conſultatio. 599.
Lex ſeptimi cuiuſq; anni. 84.
Legis apud Iudæos exacta obſeruatio. 914.
Legis liber in tabernaculorum feſto prælegendus. fol. 105.
Legiſlatorum iniuſtitia. 914.
Leges gentium. 914.
Leges graues Iudæorum. 911.
Leges belli & conſuetudines. 85.
Leui tribus cultui ſacrata. 83.
Leuita vxorem in duodecim partes diſcerptam ad ſingulas tribus mittit. 127.
Leuitica tribus in partes 24. diuiditur. 216.
Leuitica trib. hominibus Agrippa lineæ ſtolæ vſum decernit. 581
Leproſi Samaritanis hoſtium caſtra deſerta eſſe, ſignificant. 264.
Legis tabulæ in arca. 74.
Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator. 911.
Libertas virtute paratur 554. & pretioſa res eſt. ibid.
Lia Zelpham adducit Iacobo. 29.
Liberi ob parentum iniquitatem non puniendi. folio 111.
Libertate ſeruata, optima ſepultura. 866.
Libya ſiue Africa. 14.
Libya denominatur Aphrica. 24.
Ligna pretioſa Solomoni allata. 234.
Linguarum confuſio. 12.
Linum & lana. 105.
Lyſanias Barzapharni, vt Antigonum in regnum inducat, Hyrcanumque deponat, perſuadet. folio 634.
Lyſaniam Cleopatra interficit. 439.
Lyſias Antiochi filium Regem conſtituit, eiq; Eupatrois cognomen imponit. 357
Lyſias iterum in Iudã mouet, & quinque millia militum amittit. 354.
Lyſimachus Apollodotum fratrem occidit & Gazam Alexandro tradit. 390
Lyſimachus mendacij arguitur. 893.
Lothus cum ſuis ſeruatur. 20.
L. Lentulus conſul pro Iudæis ſententiam dicit. 414.
Luctus triginta dies. 109.

M.

Machir tertius ex pueris adduci iubetur. folio 925.
Machæræ iniquitas. 641.
Machæra multos Iudæos interficit. 427.
Maccabæum Antiochus atrocius diſtendi iubet. 925.
Macedonici milites relictis præſidijs Antiochiam ſe ſe recipiunt. 366.
Madianitæ Amalecitis ſocijs Iſraelitas magno prælio vincunt. 132.
Madianitæ & confœderati mutuis vulneribus cadunt. 134.
Madianitarum filiæ ad Hebræorum caſtra perueniunt. 99.
Madianitarum filiæ Hebræos ad Idololatriam perducunt. 100.
Madianitarum & confœderatorum centum viginti millia trucidati. 135.
Magnus annus. 11.
Magna ſeditioſorũ multitudo in cloacis deprehenſa. 851.
Magedo. 232.
Mandatum Dauidis de parcendo filio. 205.
Mandatum Dauidis de transportanda arca. folio 191.
Mandatum de arca, cæteraque ſacra ſupellectile in templum reponenda. 214.
Mandatum regium de ſtatua adoranda. 300.
Mandatum de dimittendis exteris. 317.
Mandatum de ſumptibus ad ſtructuram templi præbendis. 315.
Mandatum de altari exſtruendo. 213.
Manna quid ſignificet. 65.
Malichus Antipatro inſidiatur, deierat & eidem reconciliatur. 415.
Malchus beneficiorum Antipatri immemor. folio 632.
Malichus Antipatrum veneno necari procurat. 415.
Malichus, Hyrcano ſeſe adiungit. 632.
Malichum tribuni Herodis interficiunt. 633.
Malle expugnata. 355.
Manna Iſraelitas Deus cibat. 65.
Manaemus Iſraelis rex. 277.
Manachſes, 75.
Manahemus regnum futurum prædicit. 458.
Manaſſes ſacerdotium, ob exteram, ſi retineat fœminam ab eo remouẽdus, ſpe maioris boni negligit. 329.
Manaſſes vrbem luſtrat & templum denuo conſecrat. 287
Manaſſes in Babyloniam captus abductus poſtquam reſipuit, regno reſtituitur. 287.
Manaſſes voti fit compos. 329.
Manaſſæ impietas & crudelitas. 286.
Manaſſæ mors. 287.
Manochi angelus iterum apparet. 139.
Manethon Aegyptius hiſtoriographus. 888.
Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ cõparatio. 892.
Manethonis figmenti depulſio. 890.
Manethonis de Aegyptiorum leproſis fabuloſa. 888
Manethonis & Chæremonis hiſtoriæ diſcrepantia. 893.
Mar amarorem ſignificat. 63.
Marcus Craſſus reliquum templi aurum aufert. fol. 628.
Marcus Craſſus in Parthos mouet, pecuniam Hieroſolymis ex templo aufert. 406.
M. Antoninus Tyriorum Magiſtratibus ſcribit, & vt Hyrcano ac Iudæis regionem, bona, & libertatẽ ademptam reſtituerent, iubet, ſaluis tamen ſaluandis. 418.
Marcus Sexti ſucceſſor in Syria. 415.
Marcus Agrippa. 340.
M. Antonius Dux. 627.
Marcus Sexti ſucceſſor. 631.
Mardochæus inſidiatores reges prodit. 321.

Mardochæus patruus Eſther Babylone Suſa migrat. 321.
Mariamme moroſa fœmina. 448.
Mariamme ex odio Herodi, quæ Hyrcano auo fecerat, obijcit. 652.
Mariamme ſeſe apud Herodem excuſat eiq; recõciliatur. 438.
Mariamme ab Herode accuſata, omnium ſuffragijs damnata in carcerem conijcitur. 448.
Mariamme Archelaum dedignata in Demetrij thalamum migrat. 577.
Mariamne ſoror Moſis defuncta. 95.
Mariamme. 576.
Mariammen & Ioſephum Herodes interfici iubet. 652.
Mare rubrum finditur. 61.
Maris & decem labrorum vſus. 226.
Marſyas Agrippæ Tiberij mortem nunciat. 533.
Marſus Syriæ Præfectus. 564.
Marthace Archelai mater moritur. 508.
Marſus Claudio, Agrippa ſcriberet, vt à munienda vrbe deſiſtat, ſuadet. 564.
Maſſada. 636.
Maſada ſitus. 863.
Maſnaempthes. 75.
Maſſabazanes. 75.
Mater ſeptem cruciatus anteque cruciaretur, excepit. 931.
Mater ambuſtos filios in pœnas vltro concomitatur. 331.
Matris hortatu Ioab fratris benedictionem, anteuertit. 26.
Matris ad ſeptem filios ante ſupplicium adhortatio. 932.
Matthias Theophili filius Pontifex. 581.
Matthias cum filijs alijsq; nonnullis in deſertum ſe confert. 351.
Matthias Idolorum cultum extirpat. 351.
Matthias filios ad pietatem, fortitudinem & concordiam adhortatur. 351.
Matthiæ & eius filiorum pietas, & zelus. 350.
Matthiæ mors. 352.
Matthia ſacerdotium ademptum, in cuius locum Iozarus ſurrogatur. 502.
Matthias Romanis ſibi ſociatis Antiocho bellum infert. 616.
Matthiam ſeditioſi & ſocios quos Herodes affecerat, ſupplicio deflent: Herodi caros in vindictam ab Archelao depoſcunt, & pontifici ſacerdotium abrogari poſtulant. 506.
Maximum Dei lumen nefaria facta non latent. folio 620.
Megaſthenes de Nabuchodonoſoro. 301.
Mela Archelai Cappadocum regis filia. 484.
Melchiſedeck rex iuſtus. 18.
Memphis in AEgypto. 408.
Memphiboſtus à calumnijs Sibæ ſe purgat. 208.
Memphiboſtus donatus paternis & auitis bonis menſa Dauidis adhibetur. 194.
Menander Hiſtoriographus Solomonis & Iromi meminit. 231.
Menander de fame tempore Eliæ. 247
Menandri Epheſij teſtimonium. 880.
Mendacij de iuramento depulſio. 903.
Mendacij à Poſſidonio & Apollonio in Iudæos confictí reiectio. 900.
Menſa aurea ponderis talenti magni. 857.
Menſa aurea. 336.
Menſa ſacri panis. 227.
Menſa. 74.
Menſura. 227.
Menſuras & pondera Cain excogitat. 7.
Merces. 111.
Merces meretricis. 105.
Meretricis nuptiæ. 108.
Meſſenes Amenophis filius. 892.
Meſopotamitæ vltrò ad Dauidem deditionem faciunt. 196.
Methir. 75.
Michæas verus propheta. 255.
Michol Regis ſeruis, Dauidem ægrotare, perſuadet. 168.
Michol ſeſe quod Dauidem eripuerit, excuſat. ibid.
Milites ſublatis ſignis ad Claudium tendunt. 560
Milites vnum Imperatorem à ſenatu creari poſtulant. 559.
Milites vnum Imperatorem à Senatu creari poſtulant. 55.
Mille Iudæi Herodem accuſaturi Tyrum conueniũt, qui partim trucidantur, partim vulnerantur & fugantur. 419.
Mille & quingenti ſacerdotes Iudæorum decimas accipiunt. 885.
Mira Maccabæi victoria, vt poſt multos conflictus ne vnus quidem è Iudæis deſideratus eſt. 356.
Mira hoſtium excæcatio, per fluentis vmbram facta 261.
Miraculo vaticinium confirmatur. 239.
Mithridates Antipatrum apud Cæſarem laudat. 408.
Mithridates, Orſanes. 405.
Mithridates rex Ponti à pharnace filio occiſus. folio 402.
Mithridates Peluſium proficiſcitur, eoque Antipatri ope potitur. 629.
Mithridates ab vxore vt Anilaum bello impetat, accenſus. 543.
Mithridatis de Aegyptijs victoria. 629.
Mithridatem Anilæus dimittit. 543.
Moabitæ ab Iſraelitis fuſi fugatiq;. 138
Moabitæ & Ammanitæ Ioſaphato bellum inferunt 258.
Moabitarum rex filium proprium ſacrificat. 261.
Moabitarum maxima ſtrages. 193.
Monobazus Adiabenorum Rex, cognomine Bazeas ex Helena ſorore duos filios, Monobazum & Izatem ſuſcipit. 569.
Monumentum Ionathæ. 379.
Morbus Alexandræ & Ariſtobuli conatus. folio 395.
Morbus Ezeciæ & vitæ proroganda, per miraculum confirmatio. 285.
Mores Perſarum 914.
Mori liber, apud Iudæos honor & gloria. 868.
Mors quarti fratris. 927.
Mors Iſaci, & ſepultura in Hebrone. 33.
Mors Nabuchodonoſoris. 301.
Mors Abiæ. 244.

Mors Salomonis. 237.
Mors Dauidis & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. 218.
Mors Ptolemai. 372.
Mors Neemiæ. 320.
Mors Alexandri. 396.
Mors natu maximi fratris. 926.
Mors Ioſiæ. 289.
Mors Baſanis, filij item in ſuccedentis cædes. folio 246.
Mors Apionis. 905.
Mors Ioſephi. 347.
Mors ſeptimi fratris. 930.
Mors Alexandri, & bella inter ſucceſſores orta. fo. 332.
Mos in rege laudandus. 824.
Mos luſtrandi populum. 95.
Mos Athenienſium. 913.
Mos veteribus iurandi. 24.
Moſes 120. ætatis anno ablatus. 113.
Moſes ſoceri conſilium admittit. 69.
Moſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decē præceptorum tabulas ad populum reportat. 69.
Moſes Deum orat, vt aquam vitioſam potabilē reddat. 63.
Moſes in Madianitas mouet. 101.
Moſes & Aaron Deo ſupplicant. 87.
Moſes populum vt Deo totum ſe dedat hortatur. folio 60.
Moſes natus. 51.
Moſes in flumen proijcitur. 51.
Moſes aquam effundit humi, quæ vertitur in ſanguinem. 56.
Moſes in Aegyptum ad liberandos Iſraelitas mittitur. 56.
Moſes ex Madian in Aegyptum proficiſcitur. 56.
Moſes populum vt animum ad Dei dona ac gratiam vertant hortatur. 64.
Moſes Dei beneficia populo Iſraelitico exhibita enumerat. 64.
Moſes opem Dei implorat. 64.
Moſes in Aethiopes mouet. 53.
Moſes in tabernaculo Deum conſulit. 80.
Moſes Regem iterum Hebræos vt dimittat, hortatur. 57.
Moſes vnde nominatus. 52.
Moſes ab Abrahamo ſeptimus. 52.
Moſes Thermuthis Pharaonis filiæ adoptiuus filius. folio 52.
Moſes ducem atque conſultorem Deum habet. 906
Moſes diuina Prouidentia morti eripitur. 53.
Moſes ad Madienam vrbem profugit. 54.
Moſes Raguelis ſacerdotis filiabus fert opem contra paſtores. 55.
Moſes populum, vt nihil aliud quàm victoriam cogitarent, hortatur. 66.
Moſes leproſus non fuit. 892.
Moſes Iudæis eos qui apud alios putātur dij propter appellationē ridere ac blaſphemare interdixit. 912.
Moſes quoslibet legislatores antiquitate præcedit. 905.
Moſes & aliorum legislatorum comparatio. 907.
Moſes Imperator bonus & vates: 114
Moſes virga petram ferit, & larga proſilit vnda. 66.
Moſes Iſraelitis Codicem leges ſcriptas & inſtituta continentem tradit. 104.
Moſes Hebræos iureiurando ad legū cuſtodiam aſtringit. 112.
Moſes retrò populum ducit in deſertum. 89
Moſes Iſraelitarum idololatriam & voluptatem accuſat. 100.
Moſes ab Hebræis in Aegypto exceptus miracula eis exhibet. 56.
Moſes Aegypti regem vt Iſraelitas dimittat, hortatur. 56.
Moſes à Moy quod Aegyptijs aquam ſignificat, dictus 892.
Moſes vir maximæ autoritatis. 87.
Moſes populum numerat. 85.
Moſis contra Apollonium & Lyſimachum defenſio. 905.
Moſis libri ſacri in templo reperti. 288.
Moſis carmen & benedictio. 112.
Moſis & Hebræorum contra Aethiopes victoria. 54
Moſis ad Deum precatio. 92.
Moſis ad Iſraelitas oratio. 70.
Moſis virga in Draconem mutata. 55.
Moſis manus alba. 56.
Moſis ad Idumæos legatio. 95.
Moſis virga deuorat Aegyptiorum virgas. 57
Moſis ad Deum precatio. 92.
Moſes vniuerſos Iudæos ad legis auditionem congregari præcipit. 407.
Moſis ad Corem ſeditioſum oratio. 91.
Moſis vita. 916.
Moſis ad Sehonem Amoræorum regem legatio. folio 95.
Moſis ad populum Iſraeliticum ante obitum oratio. 103.
Moſis ad Iſraelitas vt Deo ipſiusq; mandatis ſint obedientes adhortatio. 103.
Moſis duo filij Gerſo & Eleazarus. 56.
Moſi inſidiantur Aegyptij. 54.
Moſi Deus in rubo ardente apparet. 55.
Moſen & Iſraelitas miraculis Deus cōuincit, vt ipſius promiſſionibus fidem habeant. 55.
Moſen lapidibus obruendum clamant. 90.
Moſen AEgyptij exercitus ducem poſtulant. folio 53.
Moſen Pharao propellit. 58.
Mulier intemperans & libidini dedita. 439.
Multi Iudæi à Romanis deficiunt. 596.
Multi Herodi ſeſe adiungunt. 424.
Munera Solomoni allata, eiusque equitatus. folio 235.
Mutatio nominum vnde orta. 141.
Mures Azotiorum vrbem vaſtant. 148.
Murmur populi contra Moſen. 87
Mutuum dare ad vſuram Hebræorum nemini licet. 109.
Mutuum reddendum. 109

N.

NAas Ammanitarum rex Galadenis iniuſtas conditiones pacis offert. 155.
Naamis poſt mariti & filiorum obitum cum Ruth in patriam redit. 143.

Nabal

Nabal in tantum ſe coniicit mærorem, vt toto corpore ſideratus mortem obiret. 177.
Nabalus fatuus. 176.
Nabali gregibus à Dauide parcitur. 176.
Nabathea regio. 21.
Nabathæi profligati. 405.
Nabrodes ſiue Nemroth. 14.
Nabuchodonoſorus Babylonia Rex contra Aegyptum. 290.
Nabulaſſarus Nabuchodonoſoris parens, Babyloniorum & Chaldæorum rex. 881.
Nabuchodonoſor patri in regno ſuccedit. 882.
Nabuchodonoſoris viſionis oblatæ oblitus, Magos ac vates accerſit, eiſq; mortẽ, ni indicarent, minatur 298.
Nabuchodonoſor regias extruit. 882.
Nabuchodonoſorus fœdifragus. 291
Nabuchodonoſor Tyrum obſidet. 883.
Nabuchodonoſor rebellantes imperio ſubiicit. folio 882.
Nabuchodonoſoris ſucceſſor. 882.
Nabuchodonoſoro Ioacimus tributa perſoluit. folio 290.
Nabuchodonoſori recepti in vrbem ſæuitia. 291
Nacebus cum viginti quinque Arabum caſus. 481.
Nadab & Abiu, Aaronis filij combuſti. 79.
Nadabus rex Iſraelis. 244.
Nathan Dauidem propria ſententia damnatum, grauiter accuſat, eiq; pœnas denunciat. 198.
Naula & cinnyra. 227.
Nauigatio & iter Veſpaſiani. 849.
Nearda Niſibis Babylonia vrbes. 539.
Neemias conceſſa poteſtate, populum ad reſtituenda mœnia & templum hortatur. 318.
Neglectus cultus diuini omnium malorum cauſa. folio 239.
Nephanus. 211.
Nemroth primus Tyrannus turrim Babylonicam exædificat. 12.
Nero imperator. 577.
Nero tyrannus. 577.
Nebula in templo. 228
Nicolaus Herodem *& Archelaum excuſat.* 514.
Nicolaus Syllaum accuſat & Herodem *excuſat.* folio 485.
Nicolaus Hiſtoriographus *regis Adadi eiuſq; cũ Dauide belli meminit.* 193.
Nicolaus Damaſcenus ab Herode *ad Cæſarem dimiſſus* 482.
Nicolaus coram Agrippa pro Iudæis verba facit. folio 464.
Nicolaus Damaſcenus de arca Noe. 10.
Nicolaus Damaſcenus. 382.
Nicolaus Damaſcenus accuſationem à Rege cœptam perſequitur. 498.
Nicolaus ea tantum attingit quæ ad Herodis *gloriam pertinent, facinora aut alia ſpecie affictâ fucat, aut quantum poteſt occultare ſtudet.* 475.
Nicolaum Herodes *quid Romæ amici ſentirent de eius filijs interrogat.* 487.
Nicanor populo niſi Iudam ſibi traderent, ſe templum euerſurum minatur. 360.
Nicanor hoſtem diſſimulans, dolo Iudam intercipere conatur. 360.
Nicanorem & copias Iudas in fugam vertit. 361.
Nicauli Aegypti & Aethiopiæ Regina ad Salomonem venit. 233.
Nigliſar. 302.
Nihil fuit antiquis temporibus, quod faceret Iudæis commercium Græcorum. 877.
Niſan vel Xanthicus, nobis eſt Aprilis. 9
Noba ſacerdotum oppidum, habitatoribus ad vnum occiſis, incenditur. 172.
Noe inebriatur, nudatur, & pro ludibrio habetur, vnde deriſorem diris deuouet. 14.
Noe egreditur ex arca, mactatis Deo victimis. 10.
Noe in aliam regionem migrat. 8.
Noe precatur, ne Deus terram iterum inundaret. 10.
Noe poſteris vt terram colerent Deus mandat. 11.
Noe ætas, 950. anni. 11.
Nomos, Lex, hoc vocabulum nuſquam apud Homerũ reperitur. 906.
Nomina regum Aegyptiorum ſibi ſuccedentium. folio 879.
Nomina filiorum Iacobi & explicatio. 29.
Nomina regionum & gentium. 13.
Norbanus. 552.
Norma magiſtratus & legiſlatorum. 3.
Nouarum rerum ſtudia Hieroſolymis gliſcunt. folio 586.
Nubes ſuper tabernaculum. 85.
Nulla fides, pietaſq; ne in ſocero quidem. 381.
Numerus Iudæorum è Babylone profectorum. 312.
Numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat, qui prophetare incipit. 163.

O.

OBa ſiue Soba. 180.
Obades rex Arabum. 477.
Obedas rex Arabum. 391.
Obedias centum Prophetas abſconditos ſuſtentat. fol. 248.
Oboda defuncto Aeneas in Arabum regnum ſuccedit. 482.
Obediam Elias Regi aduentum ſuum nunciare iubet. 248
Obedientia erga magiſtratum. 103.
Octodecim millia Iudæorum in Syria iugulata 60000. in Aegypto perempta. 867.
Odium filij in patrem proditur. 477.
Officium Iudicum. 105.
Officia à Dauide diſtributa. 210.
Oges Rex cum exercitu trucidatur. 97.
Ochozias grauiter prolapſus decumbit, oraculum conſulit, & ab Elia reprehenditur. 259.
Ochozias Achabi filius rex Iſraelitarum. 258.
Ochozias abſque liberis decedens, Ioramo fratri ſuccedenti locum facit. 295.
Ochoziæ Regis Hieroſolymitani mors & ſepultura. 265.
Ochoziæ milites attrahendi cauſa miſſi ab igne conſumuntur. 259.
Octauius Auguſtus Iulio ſucceſſit. 632.
Olda propheti ſſa a Ioſia conſulitur. 288.
Olimpij Ludi. 472
Omnis beneuolentia inſque naturæ calumnijs cedit. 619.

Omnia

Omnia Græcorum noua: apud Ægyptios autem atq; Chaldæos & Phœnicas res geſtæ antiquiſſimam habent memoriæ traditionem. 873.
Onias Pontifex Ægypti, regem non ſoluendo tributum, ad iram commouet. 342.
Onias annuente Ptolemæo in Ægypto oppidum & templum condit. 870.
Onias Apollonij vitam oratione promeruit. folio 929.
Onias non acquieſcens petitioni Iudæorum lapidatur. 399.
Onias Pontificis filius in Ægypto templum Hieroſolymitano ſimile extruit. 359.
Onias Pontifex, qui & Menelaus, à rege abducitur. 359.
Onias Iaddi filius Pontifex Hieroſolymis. 331.
Onias & poſt eum Simon filius Pontifex. folio 347.
Onias, Pontificis Oniæ filius, in Ægypto templum ædificare molitur. 368.
Onias Pontifex ad Ptolemæum effugit. 615.
Oniæ templum in Ægypto extructum. 871.
Lupus Iudæis templum claudit. 871.
Opinionis Lyſimachi depulſio. 894.
Opera Dei. 908,
Ophin & Phinees cum 30000. cadunt, & arca in hoſtium poteſtatem deuenit. 146.
Oppida refugij. 102.
Oppida curuum. 235.
Oppugnatio Ieruſalem à Dauide ſuſcipitur. folio 189.
Optimates Iudæorum Phaſaelum & Herodem accuſatum veniunt. 633.
Oraculum à Ioanne petitur quod tamen negligitur. 297.
Oratio ſerui Abrahami & Rebeccæ. 25.
Oratio Solomonis qua primum Deo pro acceptis beneficijs gratias agit, & vt in poſterum eum conſeruet, precatur. 229.
Oratio Dauidis in Ieboſthi interfectores acerrima, pœnaq; illis irrogata. 189.
Oratio Abrahami ad Iſa cum ante mactatum. folio 23.
Ordo caſtrorum cum tabernaculo. 85.
Ordo fabrorum lignariorum in Libano. 224.
Ordo cæmentariorum & aliorum operariorum. folio 224.
Ordinis & communium legum amatores manſuetudine atque virtute præſtant. 905.
Origo legum Iudaicarum. 915.
Origo Legum apud Græcos. 906.
Origo nominis omnium rerum. 5.
Orodes rex Armeniæ. Antiochus rex Comagenæ. 521.
Oronna Iebuſæus. 213.
Oronna aream Dauidi donat. ibid.
Ornamenta Solomonis regia. 231.
Orphonas Iebuſæus ciuis Hieroſol. amicus Dauidis. fol. 190.
Oſarſiphus poſtea Moſes vocatus. 890.
Oſarſiphus Dux Auaris. 889.
Oſeæ impietas & pœna. 279.
Oſſa humana per templum ſparſa 519
Oza Dei arcam manum admouens è veſtigio expirat. 191.
Ozias vocationem ſuam transgreſſus, punitur lepra, ob quam vrbe cedere cogitur. 277.
Ozias rex Iuda. 276
Oziæ expeditio & vrbis per eundem reſtauratio. folio 276.
Oziæ diuitiæ & exercitus. 276.

P.

Pacorus equites Antigono in Iudæam mittit. 419
Pacorus Parthorum dux vrbem ingreſſus Phaſaelo, vt legatus iret ad Barzapharnem ſuadet. fol. 420.
Pacori dolus & inſidiæ. 635.
Palatium Tiberiade ab Herode extructum. 589.
Palatium Tiberiade incenſum. 589.
Palæſtina à Phyliſtino nominata. 14.
Palæſtini Sauli filiorumq; corpora crucibus affigunt. 183.
Palæſtini in Dauidem ſigna mouentes partim occiduntur, partim in fugam vertuntur. 190
Palæſtini ingenti exercitu multis conſociatis Hebræos inuaſerant. 191.
Palæſtini in Hebræos bellum parant. 178
Palæſtini Hebræorum regionem populantur. folio 158.
Palæſtini terga vertunt. 165.
Palæſtini in Iſraelitas ſigna mouent. 158.
Palæſtinorum triginta millia cæſa 165.
Palæſtinorum fuga. 191.
Palæſtinos Ezetias vincit. 281.
Panes propoſitionis. 82.
Pamphylium mare quomodo Alexandro ceſſerit dũ moueret in Perſas. 62.
Paradiſus. 5.
Pharao Hebræos grauioribus operum difficultatibus premit. 57.
Pharao Hebræorum maſculos necari edicit. 50.
Pharaonis Ægyptiorum regis ſomnium noctu oblatum. 40
Pharaonis ſomnium de ſeptem bobus. 40.
Pharaoni prodigia exhibet Moſes. 56.
Phaceias. 278.
Phariſæi Regi non iurant, propterea mulctati Pheroræ uxor pro eis mulctam perſoluit, ob quod beneficium regnum pollicentur. 493.
Phariſæi Alexandræ Reginæ inſinuati paulatim procuratores habentur cunctiſq; regijs commodis fruuntur. 622.
Phariſæi adminiſtrationis regiæ conſortes, auidi ſunt ſanguinis. 394.
Phariſæi aſtuti & arrogantes. 493.
Phariſæorum dogma. 518.
Phariſæorum in populo licentia. 392.
Phariſæorum inuidia & accuſatione temeraria multi boni trucidati. 622.
Phraates Parthorum rex, per inſidias à Phraatace filio ſublatus. 520.
Phraates interfectus. 520.
Phaſaelus beneuolentiam Hieroſolymis habitantium erga ſe auget. 670.
Phaſaelum ad ſaxum caput frangit. 636.

Phaſaelus alliſo ad ſaxum capite vitam abrumpit. fol.
422.
Phaſaelus & Herodes Antipatri filij. 630
Phaſaelus Parthum & ciuitate & hoſpitio cum quingentis equitibus recipit.
635.
Phaſaelus Felicem ſuperat, Hyrcanoq́ ingrati probrũ. obijcit
633.
Phaſaelus turris & oppidum. 412.
Phaſaeli turris. 650.
Phaſaeli ciuitas. 650.
Phaſaeli Reipub. forma. 410.
Phaſaelo Antigonus pro remedio venenum mittit.
422.
Parthi Hieroſolymitanorum bona diripiunt, & Mariſam urbem euertunt.
422.
Parthi Herodem quoque comprehendere cogitant, ipſe verò re cognita, ipſorum manibus effugit. 421.
Parthi Antigonum regem conſtituunt. 636.
Parthi Hyrcano & Phaſaelo inſidias ſtruunt. folio
420.
Parricidium publica vita ac natura iniuria. 499.
Placidus contra Ioſephum.
598.
Plantarum ante quartum annũ fructus prohibitis. 106
Paſcha decimaquarta Aprilis dies. 82.
Paſcha celebratur.
315.
Paſchatis celebratio.
289.
Paſsio ſeptem filiorum & matris. 918.
Patricida.
285.
Pauimentum ianua, omniaq́ alia templi auro illita.
226.
Pax nummis redimitur.
277.
Pax tempore Ioſaphati.
254.
Phœnices & Cadmus Gracarum literarũ inuentores
873.
Phœnicum de Iudaorum antiquitate teſtimonium. fo.
883.
Præda populo diſtributa.
119.
Precatio Ioſaphati in templo Hieroſolymitano pro victoria obtinenda.
258.
Precatio Eſdræ pro Leuitis qui duxerant exteras. fol.
317.
Præda ex bello capta.
193.
Precatio Solomonis ad Deum.
228.
Precibus & ſacrificijs Noe Deum propitium reddit. 10
Præda diuiſio.
123.
Prælium inter Antigoni milites & Ioſephum Herodis fratrem.
638.
Prælium inter Abſalomum & Ioabum. 205.
Prælectio legis Moſaicæ. 318.
Præfecti & Duces Salomonis. 222.
Præmium piorum doctorum. 254.
Præmium obedientium legi. 910.
Præſagium de Moſe. 50.
Pecunia corruptus Iudex. 417.
Pella diruta. 393.
Pegmatum fabricatio. 856.
Pentecoſte. 420.
Per tribus & familias ſortitio. 154.
Per 40. dies & 40. noctes in monte Sinai Moſes moratur.
71.
Peſtilentia Hieroſolymis graſſatur. 449.
Petra ciuitas Arabiæ. 636
Petronius prius de Caij morte literas, quàm de nece ſibi ipſi inferenda accipit.
539.
Petronius ad Caium ſcribit. 538.
Petronius Iudais ſe Caio ſcribere velle pollicetur, eosq́ ad agriculturam adhortatur. 537
Petronium Caius in Syriã mittit, eiq́. vt Iudæos eius ſtatuam in templo Dei collocare abnuentes exercitu inuadat mandat.
536
Petrônio Iudæi Tiberiadem occurrunt, ſupplicantes ne ſacratam vrbem vetitis imaginibus pollueret.
536.
Pheroras Herodi, ſe Cypron alteram ipſius filiam ducturum pollicitus, non ſtat promiſsis. 476.
Pheroras Herodis filiam ſibi in coniugium oblatã propter ancillam propriam faſtidit. 475.
Pheroras Herodem, dum illum ardenter amare Glaphyram dicit, vehementer commouet. 476.
Pheroras Herodi ſe cauſam perturbationum fuiſſe ingenuè fatetur, & fratri Alexandro reconciliatur.
480.
Pheroras ac Salome Alexandrum & Ariſtobulum apud Herodem accuſant.
467.
Pheroras atra veſte inſtructus cũ lachrymis ad pedes Herodes accedit, ac veniam petit. 657.
Pheroras, mediante Archelao Herodis iracundiam mitigat.
658.
Pheroras moritur, & Hieroſolymis ſepelitur. 664.
Pheroras Solomones hoc eſſe commẽtum ait, quæ tamẽ vehementer negat.
472.
Pheroras à mulieribus deceptus. 492
Pheroras vxorem dimittere recuſat. 493.
Pherora Herodis fratri Cæſar tetrarchiam concedit.
457.
Pheroræ liberti vxorem veneficijs accuſant. 495.
Pheroræ coniunx quid cum veneno ſit actum, ingenuè fatetur.
665
Pilatus ſigna cum Cæſaris effigie in vrbem infert, quæ dum populus acriter inſtat, Cæſaream transfert.
521.
Pilatus apud Vitellium accuſatus Romam mittitur.
523.
Pilatus inducturus aquas Hieroſolyma ſeditionẽ concitat.
Pietas Iothani. 521.
Pietas Ioſaphati. 278.
Pictores & plaſtæ Deorum multitudinis autores. 254.
Pignus. 913.
Pij Iſraelitæ redeunt ad Roboamum. 109.
Pincerna ſomnij explicatio. 239.
Piorum doctorum in hac vita conditio. 39.
Pyræus Athenienſis portus. 253.
Piſtoris ſomnium. 455
Piſtoris ſomnij enodatio. 39.
Pythium templum ad Herode extructum. 40.
Pythoniſſa Saulum vt menſa appoſita vires refoueret, adigit. 472.
Philippus Herodis filius. 180.
Philippus, Iacimi filius. 513.
Philippus ab Antiocho ſupplicio affectus. 596.
Philippus Herodis frater vir modeſtus & amator quietis moritur. 359.
Philippi, Iacimi filij periculum. 525.
Philippi ditio Syriæ attributa. 587.
Philo Iudæorum legatus à Cæſare repulſus cauſam Deo committit. 529.
Philoſtratus. 566.
302.

Phineis

Phineis vxor Ioachaben parit & moritur. 147.
Phinea ad Rubenitas oratio. 124.
Phinees Zambriam & Chosbi vno ictu transfigit. 101.
Phiſon, ſiue Ganges. 5.
Phiſtion apud Dacos. 519.
Primus vini potentiam prædicat. 309.
Primitiæ frugum. 82.
Primogenitus ius ſuum retineat. 108.
Principes Iſraelitarum ingentem vim auri, argenti, æris & gemmarum ad templi ſtructuram conſerũt 217.
Principum tribuum ſacrificia & dona. 80.
Priſcorum Vita quamobrem prorogata, nunc non peræquè. 11.
Polybius Megalopolita de Scopa copiarum Ptolemæo duce. 341.
Pollio & Sameas Phariſæi apud Herodem in præcipuo honore. 433.
Pompeius templum oppugnare parat. 402
Pompeius Hieroſolyma oppugnat. 402
Pompeius multas præclaras ciuitates ab imperio Iudæorum liberat. 626.
Pompeius in Ariſtobulum mouet. 401.
Pompeius Romano ſimul exercitu & Syriorum inſtructus Ariſtobulum petit. 624.
Pompeius in Syriam venit, eique Ariſtobulus inſigne donum mittit. 400.
Pompeius templum ingreſſus nihil attingit. folio 403.
Pompeius illos qui maxime belli cauſa fuiſſent, ſecuri percuſſit. 626.
Pompeius Hyrcano pontificatum reddit. 403.
Pompeius vna cum ſuis comitibus ſanctum ſanctorũ ingreditur. 625.
Pompeius in vrbẽ venit, eique regia domus traditur: Ariſtobulus cum ſuis in templum concedit. 625.
Pompeius foſſamque vallemque replet, ac diem ſeptimum obſeruat. 625.
Pompeius vrbem qua ex parte facilior eſſet acceſſus, explorat. 624.
Pompeius Hieroſolyma obſidione cingit. 624.
Pompeius aggeri turres imponit. 625
Pompeius cum ſuis in fanum irrumpit. 625.
Pompeij continentia. 625.
Pœna ſerpentis. 6.
Pœna furti iuxta legem Moyſis. 462.
Pœna talionis. 110.
Pœna criminum quæ furore capti Iudæi contra gentiles auſi fuerunt. 866
Pœna vim inferentis virgini. 909.
Pœna Solomoni immittenda, ob Deos alienos receptos 236.
Pœna mulieris pro virgine deſponſatæ, talis poſtea nõ inuenta. 108.
Pœnitentia populi. 87.
Pontius Pilatus Iudæorum præſes. 520
Pontificis aurea corona triplex. 77.
Pontificis ornatus. 75.
Pontifices apud Iudæos à duobus millibus annis denominati filij à patre conſcripti ſunt. 875.
Pontifices Hieroſolymitani. 295.
Pontifices in vniuerſum octuaginta tres. 582.
Pontificum in populo Iudaico numerus & ordo 582.
progenies Aaron. 582.
Pontificum cum ſacerdotibus diſſidium. 579.
Populus in proſeucham conuenit. 602.
Populus Iſraeliticus Deum de monte Sinai loquentem audit. 70.
Populus à Roboamo onerum mitigationem petit. folio 237.
Populus in propoſito creandi Regem pertinaciter perſeuerat. 152.
Populum Rex dimittit. 230.
Popedius apud Cæſarem à Timidio delatus. 546.
Porticus prealta ſuperuallem extructa. 460.
Porticus ante templum. 225
Poſt diuturnam ac continuam ſiccitatem repente imber decidit. 538.
Poſtremum capitulum contra quorundam derogationes & maledicta. 887.
Potentia ad ſalutem data. 46.
Potipharis vxor de concubitu Ioſephum ſolicitat. fol. 37.
Proceres Hebræorum Hebronem ad Dauidem conueniunt, eumque Regem declarant. 189.
Profunditas fundamentorum templi. 225.
Perfugæ Iudæi in arce ab Antiocho auxilium petunt. 375.
Progenies filiorum Gomar. 13.
Progenies filiorum Iauani. 13.
Progenies Chananæorum. 14.
Prophetia contra Baſanem regem. 245.
Propheta ad Ieroboamum miſſus per mendacium reducitur. 239.
Prophetarum oracula veneranda. 256.
Propoſitio quam tractandam ſumit Ioſephus. 875.
1. *Ptolemæus Lagi.* 898.
2. *Ptolemæus philadelphus.* 878.
3. *Ptolemæus Energetes.* 898.
4. *Ptolemæus Philometor.* 898.
5. *Ptolemæus Phyſcon in Iudæos graſſari deſinit.* 898.
Ptolemaius oppugnatus ab Hyrcano, ſciens plurimum στοργὴν *naturalẽ valere, matrem & germanos, quos captos tenebat, in muris, ni ab oppugnatione deſiſtat, præcipitandos locat.* 381.
Ptolemæus Aſiæ regnum ſibi oblatum Demetrio tradendum ſuadet. 372.
Ptolemæus Philometor Alexandro genero laturus auxilium in Syriam venit. 371.
Ptolemæus Epiphanes rex Aegypti, in Syria Reges mouet. 341.
Ptolemæus fratres Ioannis vna cum matre occidit. 618.
Ptolemæus Dorymenis filius Gorgias & Nicanor in Iudæam mouent. 352.
Ptolemais à Cleopatra obſeſſa & expugnata. 389.
Ptolemais vi expugnata. 389.
Ptolemæus Lathurus rex Aegypti à matre Cleopatra è regno eiectus Ptolemaidenſibus auxilio venit. 388.
Ptolemæus Sepphorim aggreditur. 389.
Ptolemæus eiectus ex Aegypto. 390.
Ptolemæus Mennæus pecunia mulctatus. 401.
Ptolemæus Aſochim Galilææ oppidum vi capit. folio 389.
Ptolemæus Philadelphus. 2.

Ptolemaus vt maiorem terrorem Iudais incutiat, humanas carnes coquere iubet. 389.
Ptolemaus Herodis militum Dux interfectus. folio 640.
Ptolemaus Præfectus interficitur. 427.
Ptolemais à Ptolemao obſeſſa. 388.
Ptolemai. 232.
Ptolemai erga Hyrcani matrem ac fratres crudelitas. 617.
Ptolemai Epiphanis filij, philometor & phyſcon. folio 348.
Ptolemai ſumptus & diligentia in templi donationē collata. 338.
Ptolemai filius minorem Antigoni filiarum coniugio ſuo copulat, ob eamque cauſam à patre occiditur 628.
Ptolemao à genero inſidiæ ſtructæ qua etiam de cauſa filia ab eo abſtracta, Demetrio promittitur. folio 372.
Publius Petronius Dorienſibus, vt eos qui Cæſari ſtatuam poſuerint ſibi mittant, ſcribit. 563.
Pueri leges ediſcant. 105.
Puerorum conſtantia. 925.
Puerperæ leges. 83.
Pugna inter Antiochum & Hyrcanum Hieroſolymis in foro commiſſa. 634.
Pugna Hieroſolymis inter Antigonum & Herodem. 420.
Purificationes corporum. 900.
Purificationes in ſacrificijs. 909.
Puteus. 110.
Phruraa feſta. 327.
Pſeudalexander 514. Romam peruenit, 515. Cæſari imponere non poteſt. ibid.
Pſeudopropheta ex Aegypto Iudæos in Oliueti monte prodit. 578.
Pſeudopropheta placentia prædicunt. 255.

Q.

QVadraginta dies & noctes Moſes ieiunat. folio 71.
Qualis vxor ſacerdoti ducenda. 84.
Quando ædificatio templi ſit incepta. 225.
Quando potiſſimum Deus auxilium afferre ſoleat. 60.
Quando & quomodo iuramentum ſeruandum. folio 129.
Quando Ioſephus volumen hoc conſcripſerit. folio 584.
Quare Tiberius poteſtates ſemel conſtitutas non facile mutauerit. 529.
Quare Moſes Iſraelitas non duxerit per Palæſtinam. fol. 60.
Quas vrbes Iudæi receperint inhabitandas. folio 627.
Quatuor millia militum à Ioanne ad Ioſephum deficiunt. 607.
Quatuor reges trucidati. 120.
Quatuor Paradiſi fluuij. 5.
Quæ in templo poſita fuerunt. 902.
Quæ hoſti potiſſimum in militia opponenda. 150.
Qui homines immundi. 83.
Qui homines ad ſacerdotium euecti. 908.
Qui homines Caij necem iniquo animo tulerint. 551.
Quid potiſſimum ex huius hiſtoriæ lectione peti debeat. 2.
Quid Græcorum prudentiſſimi de DEO ſapuerunt. 906.
Quidam rerum faſtigium affectant. 560.
Quinque reges Sodomitarum. 17.
Quinquaginta Iudæorum millia Seleuciæ occiſi. folio 544.
Quirinus Syriæ cenſor. 517.
Quirinus vt ciuium facultates percenſeret, & Archelai pecunias in ſuam poteſtatem redigeret, in Iudæā venit. 517.
Quirinus in Syriam à Cæſare vt iura populis redderet mittitur. 517.
Q. Pompeius Conſul cum alijs quibuſdam ad Claudiū peruenit. 560.
Quintilius Varus Syriæ Præfectus. 497.
Quintiliam Caius torquere iubet, quæ nihil fatetur, ſed à Popedio muneribus affecto abſoluitur. 546
Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. 47.
Quomodo Iudæi Iudæam occuparint, & vrbem Hieroſolyma ædificarint. 894.
Quando Hieroſolyma expugnata. 431.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tàm captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. 18.
Quomodo Moſes populum ex Aegypto in Sina montem eduxit. 63.
Quomodo Eſaus & Iacobus Iſaci filij diuiſerunt habitationem, & quod Eſau Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. 34.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. 19.
Quomodo Imperatores & Magiſtratus colendi. folio 900.
Quomodo è Chatura Abrahamo nupta Trogloditarum gens prouenit. 24
Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futura ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit. 34.
Quomodo Moſe duce Aegyptum reliquerunt. 59.
Quomodo Ioſephus in Aegyptum venditus à fratribus illuſtris ibi factus eſt, & fratres tandem in ſua poteſtate habuit. 35.

R.

RAbatha obſidione cingitur. 196.
Rachel ex partu moritur. 33.
Rachel inſigni forma prædita. 28.
Rachel parentis Deos aufert. 30.
Rachel Iacobo Balam adducit. 29.
Rachel exploratores contegit. 115.
Raguel Moſi vnam ex filiabus nuptum tradit. 55.
Raguel ad Moſen, in deſertum Sinai peruenit. 68.
Raguel ſiue Iethro Moſis ſocer ex Iſraelitis iudices deligendos conſulit. 68.
Rapſaces conuocato Ezeciæ in colloquium, deditionem ſuadet. 283.
Ratio affectus domina. 930.
Ratio principatum paſſionis obtinet. 918.
Razarus cum Adero hoſtis Solomonis. 236.
Rebellio Antiochienſium & vltio ſubſecuta. 374.

Reci-

Recitatio beneficiorum Herodis in filios collatorum. 668.
Reconciliatio inter Herodem & filios facta. 653
Rex Arabum Antiochi milites ex improuiſo inuadit. 621.
Rex Hieroſolymitarum in Gabaonitas mouet. 20.
Rex cognito fratrum Ioſephi aduentu lætatur. 47.
Rex & populus iuramento ad Dei cultum aſtringitur. 271.
Regis Perſarum mandatum, vt nemo è domeſticis inuocatus eum accederet. 321.
Regis erga Iudæos liberalitas. 334.
Regis ad ſeptem fratres adhortatio. 924.
Reges paſtores vocati. 878.
Regum Ægyptiorum cum paſtoribus pacta. 879.
Regia Herodis. 864.
Regia Ieroboami. 238.
Regia ab Iudæos obſeſſa. 510
Regiæ literæ pro Iudæorum incolumitate. 326.
Reginæ domus, aliæq; aulæ. 231.
Reginæ callidum contra Antigonum conſilium. 619
Reformatio cultus Dei. 281.
Reipublicæ forma Hieroſolymis inſtituta. 315.
Religio in Iſraelitico populo renouata. 245.
Repetitio præceptorum legis. 910.
Res immunda. 83.
Reſponſum diuinum ad Ioſuæ preces. 118.
Reſponſum Syris legatis datum. 251.
Reſponſio Eleazari ad Ptolom. literas. 235
Reſponſio ad obiectionem de Aſini capite. 900.
Reſtauratio cultus diuini. 271.
Rixæ muliebres. 475
Roboamus pro ſcutis & Clypeis aureis parem æreorum numerum facit. 242.
Roboamus moritur, eiq; Abias in regno ſuccedit. fol. 242.
Roboam apoſtatas vi retracturus à propoſito abſtinere iubetur. 238.
Roboami vrbes munitæ. 239.
Roboami vxores & liberi. 239.
Romanus exercitus hybernatum dimiſſus. 425.
Romæ rumor Tiberium eſſe incolumen ſpargitur. folio 533.
Romani ex magnis diuitijs non minimam partem in ruinis inueniunt. 855.
Romani vrbe ac victoria potiuntur. 845.
Romani conſilij fortitudinem & obſtinatum contemptum mortis admirantur. 869.
Romani totam funditus eruunt ciuitatem ac templũ. 848.
Romani cloacas rimantes & ſepulchra eruentes, multas opes inueniunt. 847.
Romani pugnam expectant. 869.
Romani vincunt & Ariſtobulum cum filio Romam perducunt. 627.
Romanorum in Iudæos humanitas. 614.
Romanorum gloria minuitur ſi quantum pro Hieroſolymis deſudauerint aliquid derogatur. 613.
Romanorum de Iudæis triumphus. 614.
Romanorum notitia ſero ad Græcos peruenit. folio 877.
Romanorũ erga Iudæos magnanimitas & modeſtia. 900.
Ruben ad Ioſephum pro ſe & fratribus depulſio. 42.
Ruben noctu venit ad puteum. 36.
Ruben fratris necem remoratur. 35.
Ruben Ioſephum in puteum proijciendum ibique necãdum ſuadet. 36.
Rubenitarum reſponſio. 124.
Rufus & Gratus Herodis exercitus Præfecti in Romanorum partes ſe transferunt. 510.
Rumor vanus de Herodis morte ſparſus. 437.
Ruta mirabilis magnitudinis. 858.
Ruth ſocrus ſuam ad pedes Bozi cubat. 144.
Ruth in Bethlehem proficiſcitur. 144.

S.

Saba regia obſidione cincta. 54.
Sabbathum. 4.
Sabbathum Iudæorum. 887.
Sabbaticus fluuius. 854
Sabachis. 211.
Sabinus Herodis pecuniã & regiam occupaturus Hieroſolyma peruenit. 507.
Sabinus in corpus adacto capulo tenus gladio ſuamet manu optatum interitum quærit. 561.
Sabinus cum Germanis ſatellitibus Cæſaris interfectores quærit. 552. Aſprenas fruſtatim laceratus. 552.
Sabinus citius ſe contrucidaturum, quam paſſurum ut imperium committatur Claudio ait. 560.
Sabini auaritia Hieroſolymis ingentem ſeditionem in feſto Pentecoſtes concitat. 509.
Sabæus homo ſeditioſus auertit Iſraelitas à Dauide. 209.
Sacra ſcriptura liberis à teneris vnguiculis proponenda. 933
Sacerdotes in templo habitant & vinum non bibunt. 886.
Sacerdotes arcã Dei, in qua decem Præcepta tabulæ lapideæ inſcripta aſſeruabantur, in ſuum locum deponunt. 228.
Sacerdotum tribus quatuor, quarum ſingulæ plusquã 5000. hominum habent. 902.
Sacerdotum in peragendis rebus diuinis perſeuerantia. 625.
Sacerdotum reditus. 94.
Sacra pecunia bona pars militum furto diſperit. folio 510.
Sacrificium pro gratiarum actione. 81.
Sacrificium Cain & Abel. 6.
Sacrificium menſis Octobris. 81.
Sacrificium ſponte ſua accenditur. 79.
Sacrificium ſi quis ſciens peccauit. 81.
Sacrificium & precatio Samuelis. 150.
Sacrificium Pentecoſtes. 82.
Sacrificia & feſtiuitas in regni Solomonis confirmatione inſtituta. 217.
Sacrificia pro peccatis per ignorantiam commiſſis. folio 81.
Sacrificia. 78.
Sadocus & Abiatharus filios ad Danidem mittunt. 204.
Sadoci Pontificis genealogia. 220.
Sadducæorum opinio. 518.
Salse ciuitas ad orientem Buboſtis fluminis poſita. 878.

Salome filiam ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia pellicit. 47.
Salome. 514
Salome & aliæ Herodis filios calumnijs appetunt, eoſque parenti infenſos reddunt. 463.
Salome mortua. 519.
Salome male audit & vxores regiæ malè ei volunt. 476.
Salome hæreditario odio Mariammæ filios proſequitur. 466.
Salome & Alexas in circo clauſos Iudæos domum dimittunt. 505.
Salome, Alexandra cognominata, Ariſtobuli vxor, Alexandrum Iannæum regem conſtituit. 387.
Saltis Ægyptios in ſuam poteſtatem redegit. 878.
Samæas populum conſolatur. 241.
Samaritæ ab ædificatione templi Iudæos prohibent. 308.
Samaritæ templi ædificationem promouere volentes reyciuntur. 313.
Samaritæ templi ædificationem impedire cogitant. 313.
Samaritæ Iudæis infenſi. 315.
Samaritæ templi & vrbis reſtaurationem impedire conantes magis promouent. 314.
Samaritæ aliquot Galilæos Hieroſolymam petentes, interficiunt. 575
Samaritani Tirathabæ Garizim occupaturi conueniunt, quos Pilatus vincit fundit, ac in fugam compellit. 523.
Samaritarum & aliorum ad Cambyſem ſcripta de tẽpli ædificatione auertenda. 308.
Sames è Iudicibus vnus, Hyrcano reliquiſque iudicibus cædem ab Herode imminentem prædicit, cuius rei veritatem poſtea euentus comprobauit. folio 411.
Samæas propheta Iudæorum impietatem arguit. folio 241.
Samphe & Emmaus cremata. 512.
Samſon Aſcalonitas aliquos trucidat, eius coniunx alteri nubet. 140.
Samſon Palæſtinorum fruges comburit. 140.
Samſon traditus Palæſtinis. 141
Samſon Aſini maxilla mille viros interficit. folio 141.
Samſon fontem impetrat precibus. 141.
Samſon Gazæ portas reuulſas aufert. 142.
Samſon natus. 139.
Samſon Palæſtinam virginem ducit. 139.
Samſon Leonem nudis manibus diſcerpit. 139.
Samſon Thamnitis ænigma proponit. 140.
Samſon ſui roboris cauſam Dalalæ aperit, Palæſtini oculis orbatum vinctumq́; abducunt. 142.
Samſon cum 3000. palæſtinorum moritur. 143
Samſon 20. annos regnat. 143.
Samſonis natiuitatem angelus nunciat. 139.
Samſonis vxor Thamnitis aperit ænigma. 140.
Samuel Saulo in itinere euentum, vt ipſius verbis fidem habeat, prædicit. 153.
Samuel Saulum ad conuiuium deducit. 153.
Samuel Saulum obiurgat. 161.
Samuel Regem Saul accuſat. 158.
Samuel Saulum ex Dei mandato cum Amalecitis bellum vt gerat, commonefacit. 160
Samuel Deum Saulo conciliare conatur. 161.
Samuel Iſraelitis incommoda ſub regibus ferenda indicat. 151.
Samuel innocentiam ſuam populo teſtatam facit. folio 156
Samuel populo peccata & ingratitudinem exprobrat. 157.
Samuel Saulo iram Dei & regni amiſsionem denunciat. 162.
Samuelis de hoſtibus victoria. 159.
Samuelis anima Saulo viſa belli cum Palæſtinis euentum prædicit. 179.
Samuelis mors & ſepultura. 175.
Samuelis ad Iſraelitas oratio. 149.
Samuelis ad ſalutarem Pœnitentiam adhortatio. fol. 150.
Samuelis propheta de rege Saul ad populum oratio. 154.
Samueli DEVS Elis & filiorum pœnam oſtendit. fol. 145.
Samuelem populi voluntas contriſtat. 151.
Samuelem conſolatur Deus. ibid.
Samuelem Deus regem creare iubet. ibid.
Samuelem Anna Helcanæ coniunx genuit. 145.
Samuelem Deus Bethlehem Dauidem in regem vt vngat, mittit. 162.
Samuelem Deus quem creaturus eſſet regem certiorem reddit. 152
Samuelem Saulus accedit. ibid.
Sanctuarium. 73.
Sanctum ſanctorum. 73.
Salpadis filiæ parentis loco hæreditatem capiunt. folio 102.
Sapientia Abrahami. 16.
Sara Abrahamo in thalamum adducit Agar. 18.
Saræ obitus Abrahami coniugis. 23.
Saramalla Herodis legatus ad Phraatem Parthorum regem. 434.
Sareptanæ viduæ, Eliam ſuſcipienti, oleum & farina non deficit. 247.
Saturninus & Volumnius Syriæ præſides Herodi Arabes reconciliant. 481.
Saturninus eiuſq́; filij moderatam ſententiam proferunt. 487.
Saul nomen ſuum apud omnes Hebræos inclytum reddit. 156.
Saul laudatur à populo. 156.
Saul Ammanitas & Naaſen regem occidit. 156.
Saulus Dauidem in ſatellitium aſſumit. 163.
Saul recenſito milite in tribu Iuda triginta millia inuenit. 160.
Saul Amalecitarum vrbes expugnat. 160.
Saulus Dauidi filiam Melcham ſiue Michol collocat. 167.
Saulus Dauidem tollere cogitat. ibid.
Saul malignum in Dauidem animum prodit. 170.
Saul contra Dauidem proficiſci deſiſtit. 178.
Saul contra Dei mandatum & Samuelis voluntatem victimas ad altare offert. 158.
Saulus è regno ventriloquos ac ariolos eijcit. 178.
Saulus Palæſtinos cum copiis aduentare audiens ad oraculum Dei confugit. ibid.
Saulus Pythoniſſam Samuelis animam exercitare iubet. ibid.

Saulus

Saulus Samueli de neceſſitate ſua conqueritur, eumq́; conſulit. ibid.
Saulus Dauidem in Cilla hærentem obſidere conatur. 173.
Saulus cum filijs in Palæſtinorum pugna reliquo exercitu fuſo fugatoq́; cadit. 182.
Saulus ſeipſum interficere molitur, eumq́; iuuenis Amalecita iuuat. 183.
Saulus è ſubditorum conſpectu ſeſe ſubducit. 154.
Saul procera ſtatura. 154.
Saul rex à populo declaratur. 154.
Saulus aſinas amiſſas quærit. 152.
Saul Melcham prius Dauidi nuptam alij elocat. 177.
Saulus Dauidem remittit patri. 164.
Saulus regnauit annis 38. 183.
Saul Iabeſinis auxilium promittit. 155.
Saul reticet regiam dignitatem. 153.
Saul Dauidem timet. 172.
Saulus Achimelecho, quod Dauidem armis atq; commeatu inſtruxerit, exprobrat. 172.
Saulus in Dauidem ſpiculum eiaculatur. 168.
Saulus Dauidem Palæſtinis interficiendum obtrudere dolo conatur. 166.
Saul Dauidi filiæ coniugium promittit, ſi ſexcenta Palæſtinorum capita afferat. 166.
Saulus clàm odit Dauidem. 165.
Saulus Dauidem ex ſatellite tribunum facit, vt ſæpè hoſtibus obiectum aliquis caſus è medio tolleret. 166.
Saul tria millia ſibi & Ionathæ filio ſatellitũ conſcribit. 157.
Saul Palæſtinorum caſtrum expugnat. 157.
Saul Agagum Amalecitarum regem capit, & contra Dei mandatum ſeruat. 161.
Saul tumultum eſſe in caſtris Palæſtinorum certior factus, eos adoritur. 159.
Saul ſe peccaſſe fatetur, ac veniam precatur. 162.
Saulus Samuelem retinere volens, veſtimentum eius ſcindit. 162.
Saul Dauidis abſentiam ſciſcitatur, reſponſo Ionathæ regis animum cognoſcere cupit. 170.
Saul per ſortes cauſam irati Dei perquirit. 159.
Saul proprium filium mori paratum interficere conatur. 160.
Saulus ob ſubitaneam triſtitiam, viribus deficientibus in humum collabitur. 179.
Saulus ſuam malitiam & Dauidis innocentiam agnoſcit, eumq́; rogat, vt ad regnum euectus ipſius familiam ſaluam eſſe pateretur. 175.
Saul ſemper victor. 160.
Saulus Dauidem collaudat, vtq́; bono eſſet animo, & ad proprias ædes reuerteretur, hortatur. 178.
Saul armatos, qui Dauidem ad ſe pertraherent, mittit, qui prophetare incipiunt, tandem ipſe quoq; eò properans, agere Prophetam incipit. 169.
Saulus Dauidem inſequitur, eumq́; circumuentum comprehendiſſet, niſi nuncijs reuocatus fuiſſet. fol. 174.
Saul Dauidem in Engadenorum agro quærit, ſpeluncam in qua Dauid cum ſua cohorte deliteſcebat ingreditur. 174.
Sauli ad amicos, Duces & tribules oratio, in qua Dauidem accuſat. 172.
Sauli filia Dauidis amore capitur. 166.
Sauli modeſtia & temperantia in regno ſuſcipiendo. 154.
Sauli contra aduerſarios lenitas. 156.
Sauli contra Ammanitas bellum. 155.
Sauli edictum, quod Ionathas inſcius violat. 159.
Saulo Samuel regiam dignitatem annunciat. 153.
Saulum Samuel in regem vngit. 153
Saulum quidam comitantur, quidam verò contemnunt 155
Saulum Samuel iterum vngit in Galgala. 156.
Scabioſos ac leproſos Iudæos iuxta Lyſimachi opinionem in pelagus deijciendos, aut in loca deſerta exponendos. 853.
Scala Iacobi. 27.
Scaurus trecentis talentis ab Ariſtobulo acceptis Hyrcanum & Arabes regione excedere iubet. 623.
Scaurus Cœleſyriæ Præfectus. 404
Scaurus Romanorum dux. 623.
Scytharum & Sarmatarum impetus in Romanos. 854.
Scythæ. 914
Sebas. 211.
Sebaſte expugnata diruta, eiusq; habitatores abducti. 618.
Sebaſten ciuitatem Ariſtobulus & Antigonus obſidione cingunt. 618.
Sebaſtum portum Herodes in honorem Cæſaris ædificat. 497.
Sedecias à Hieremia petitum conſilium, principum metu negligit. 293.
Sedecias à pſeudoprophetis ſeductus. 292.
Sedecias ab Aegyptijs deficit 292.
Sedecias noctu fuga ſibi conſulens, à Babylonijs capitur. 294.
Sedecias rex Iudæ ab aulicis & falſis Prophetis ſeductus Hieremiam non audit. 291.
Seditio inter Iudæos & Samaritas de templo. 333. 369
Seditio Hieroſolymis contra Herodem & Hyrcanum. 634.
Seditio contra Moſen propter egeſtatem & ſeditioſorum pœna. 86.
Seditio in Paſchatis feſto. 506.
Seditio alia contra Moſen. 93.
Seditio in vrbe Tiberiade. 587.
Seditio aduerſus Ioſephum. 593.
Seditio aduerſus Moſen. 89.
Seditio in populo mortuo Ioſepho. 347.
Seditio in vrbe inter Ariſtobuli & Hyrcani ſocios. 625.
Seditio & defectio Tiberienſium. 595.
Seditio Alexandriæ inter Iudæos & Græcos. 561.
Seditionis Alexandriæ cauſa. 899.
Seditionem Gamalæ Ioſephus concitat. 596.
Sedeciæ mors. 295.
Sehon Amoræorum rex interfectus. 96.
Seleucus Gryphi filius cum Antiochio Cyziceno bellũ gerit. 390.
Seleucus & Nicanor. 920.
Semeis veniam conſequitur. 208.
Semeis quomodo puniendus. 218.
Semeis in Dauidem iniuria. 202.
Semei pœna & mors. 220.
Semen mulieris (hoc eſt Chriſtus) conteret caput ſerpentis. 6.

Senacheribi iuramentum & eius violatio. 283.
Senatus conſultum Rom. de ſocietate & amicitia Iudaeorum. 361.
Senatus conſulta & decreta Iulij Caſaris de honoribus, priuilegijs, praeeminentijs, libertatibus & immunitatibus Iudaeorum. 412.
Senatus Claudio ſuadet vt imperium delatum reſignet. 558.
Senatus populuſq; Caij trucidatores quaerit. 554.
Senex quidam vxorem ſuam cum ſeptem liberis iugulas, poſtremò ſeipſum quoq; praecipitat. 427.
Seniorum conſilium ſalutare. 237.
Sententia in filios Herodis. 660.
Septem viri è Saulis progenie ad ſupplicium Gabaonitis traduntur. 210.
Septum circa templum. 227.
Septem fratrum ad Antiochum oratio. 924.
Septuaginta interpretes. 2 898.
Sepultura Dauidis ſplendida. 218.
Sepphoris & Tiberias maxima Galilaeorum vrbes. 605.
Sephoritarum diſcrimen. 587.
Sephoris capta eiuſq; incolae ſub haſta venditi. 512.
Sephoris Galilaea caput. 519.
Seron Cœleſyriae praefectus in Iudam mouens ab eo fugatur. 352.
Scenopegia feſtum. 230.
Spectacula Caeſarea celebrata. 850.
Seth Adami filius vir optimus. 8.
Saeuitia Herodis. 656.
Sex. Caeſari Herodes pecuniam numerat, Cœleſyriae praefectus Hieroſolymam inuadit, ſed Antigoni patris & Phaſaelis fratris hortatu obſidionem ſoluit. 412.
Sex. Caeſar ad Hyrcanum, vt Herodem abſolueret, ſcribit. 411.
Sex. Caeſar adminiſtrator Syriae. 410.
Sextus frater acriter increpat Antiochum. 928.
Sexti fratris magnanimitas. 928.
Sextum Caeſarem Baſſus dolo necat. 631.
Siba heri falsò accuſati opibus potitur. 202.
Sibylla de Babylonica turri vaticinium. 12.
Siclus. 78.
Sicarij. 579.
Sicarij noua calamitates autores. 870.
Sicima paſcuis percommoda. 35.
Sicimitae profugi in petra comburuntur. 136.
Siccitas diuturna & ſterilitas in Iudaea. 453.
Sideritis. 77.
Signa legis. 105.
Significatio tabernaculi fabricae & ſacerdotis ornatus. 77.
Silas Agrippae prioris fortunae aduerſitates in memoriam reuocans, eum offendit vt vinctum in ipſius patriam ad ſeruandum miſerit. 564.
Sila Regis ſatellitum praefectus. 69.
Silam Agrippa ex carcere accerſit, qui indignationẽ non diſſimulans in cuſtodia relinquitur. 564.
Silonis à Iudaeis pecunia corrupti dolus. 639.
Syllaeus capitis damnatus. 486.
Syllaeus Arabs cũ Salomen in vxorẽ peteret repulſam patitur. 477.
Syllaeus Herodem apud Caeſarem accuſat. 452.
Syllaeum Antipater Romae apud Caeſarẽ accuſat. 494.
Simon in cloacam ſeſe demittit, eam ſuffodit, ac tutò emergere poſſe ſperat. 850.
Simon Giorae filius. 862.
Simon Ionathae frater Bethſuram occupat. 375.
Simon Ionathae frater conuocato in templum populo, ſe patris ac fratrum veſtigia ſequuturum pollicetur. 378.
Simon Ionathan Abſalomi filium Ioppen, vt habitatores inde eyceret, mittit. 378.
Simeon & Leui Sicimitas contrucidant. 33.
Simon Ionathae frater Ioppen occupat. 376.
Simon Hieroſolymorum arcem expugnat. 379.
Simon à Romanis capitur. 856.
Simon proditor patriae. 920.
Simon legiſperitus regem criminatur, qui dum veniam precatur, eidem reconciliatur. 565.
Simon ſatelles Ioſephum excitat. 593.
Simon obtruncatur. 511.
Simonem Ioſephus per indias capit & abducit. 604.
Simon Boethi filius in Theophili Pontificis locum ſurrogatur. 562.
Simon Herodis ſeruus. 511.
Simon inſidijs Ptolemai generi ſui captus & interfectus. 617.
Simon Camithi filius Pontifex. 520.
Simonis aduerſus Ioſephum conſilium. 596.
Simonem & Ioannem & alios numero ſeptingentos viros Titus ad Italiam portari praecipit. 855.
Syri cum Ammanitis in Dauidem mouent. 196.
Syros obcaecatos Eliſaeus in Samariam ducit, eoq; ſuadente Ioramus liberaliter ac ſplendide eos tractatos, remittit. 262.
Siſſera cum ſuo exercitu trucidatur. 132.
Siſares ſiue Siſſara praefectus exercitus. 131.
Socrates ciues Athenienſis. 913.
Societas Dauidis & Iromi. 190.
Sodomitas Deus excaeat. 20.
Sodomitarum clades ab Aſſyrijs accepta. 17.
Sodomitarum flagitia. 19.
Sohemus ab Herode beneficiis ornatus. 447.
Sohemus propter Mariammen Herodi ſuſpectus interficitur. 448.
Sohemus mandata regia effutit. 447.
Sol immotus conſiſtit. 120.
Solyma poſtea Hieroſolyma vocata. 18.
Solomon Chananaeorum reliquias tributa pendere cogit. 233.
Solomon vtrunq; puerum ſecari mandat. 222.
Solomon ex ſermone & geſtu mulierum matrem infantis viui agnoſcit. 222.
Solomon poſt obitum Dauidis rex Iſraelis. 219.
Solomon ab Iromo fabros & operarios petit. 224.
Solomon Tyrio Regi aenigmata quaedam explicat. 231.
Solomon coniurationum modos, quibus Daemones fugantur, conſcripſit. 223.
Salomon ſapientiam à Deo petens tãtùm, & diuitias conſequitur. 221.
Solomon populũm ad laudes Dei, gratiarũ actionem & preces hortatur. 229.
Solomon Iromo ingentem frumenti, olei & vini numerum mittit. 224.
Solomõ Reginae aenigmata cũ prudentia explicat. 234
Solomon exteras matrimonio ſibi iungens, seducitur. 235.

Solomon.

Solomon Aegyptiorum Regis filiam ducit uxorem, regnumq́; conſtabilit. 221.
Solomon Hieroſolymis muros inſtaurat & turres erigit. 232.
Solomon urbes aliquot condit. 232.
Solomon Tyro artificem acceſsit. 226.
Solomon Reginæ liberalitatem remunerat. 234.
Salomon Dauidi ex Bethſabe natus. 199.
Solomonis in templi dedicationem ſacrificia. 230.
Solomonis ſolium ex ebore factum. 231.
Solomonis regia tredecim annis abſoluitur. 230.
Solomonis tempore pax viget. 223.
Solomonis ſumptus quotidiani. 223.
Solomonis currus & equites. ibid.
Solomonis ſapientia & prudentia. ibid.
Solomonis templum menſe Octobri conſecratum. 228
Solomonis victimæ igne cœleſti abſumuntur. 229.
Solomonis claſsis. 233.
Solomoni Deus promittit bona. 230.
Solomoni pleriq; Reges exquiſita munera mittunt. 235.
Solomoni Deus in ſomnis oblatus, quod maxime cuperet, eum poſtulare iubet. 221.
Solomoni iuramento regnum promittitur. 215.
Salomen Herodes ad Alexæ coniugium compellit. fol. 491.
Somnium Nabuchodonoſori, de quatuor Monarchijs mundi. 299.
Somnij Pharaonis enodatio. 41.
Soſius Antigonum capit. 644.
Soſius in templo coronam auream Deo conſecrat, & ad Antonium proficiſcitur. 432.
Stola pontificia in caſtello Antonia depoſita. 524.
Strabo. 433. 406. 409.
Stratonis turris & maritima Cæſarea nominata. 35.
Stola pontificia in cuius poteſtate fuerit. 460
Stola Leuitarum. 227.
Stirpis Achabi exciſio. 269.
Stupri pœna. 108.
Suſacus magnis copijs Iudæam inuadit. 241.

T.

Tabernaculum in deſerto dedicatum primo die Aprilis, anno ſecundo exitus ex Aegypto. 79.
Tabernaculi & ſacerdotium dedicatio. 79.
Tabernaculi diuiſionis ſignificatio. 73.
Tabernaculorum feſtum. 82.
Thadamora ſiue Palmira. 232.
Talentum 600 coronati. 913.
Tapſenſium trucidatio. 277.
Tharbis Aethiopum regis filia Moſis coniugium petit. 54.
Tarſus Pauli patria. 13.
Thaumaſtus Caij ſeruus potu libertatē impetrat. 531.
Theatrum & amphitheatrum. 456.
Theatrum & Athletica certamina aliaq́; ſpectacula ab Herode inſtituta. 451.
Theatrum. 550.
Terra aranda. 106.
Terræmotus in Iudæa, qua circiter 10000. hominum opprimit. 441.
Templum Hieroſ. obſeſſum. 358.
Templum integro triennio deſertum. 354.
Templum, regia, & urbs ſpoliata, incenſa & diruta. 295.
Templum dedicare. 461.
Templum ædificare cœptum. 312.
Templum in partes duas diuiſum. 225.
Templum in monte Garizin. 331.
Templum quando dedicatum. 315.
Templum concedente Ptolemæo, in Aegypto ædificatur. 369.
Templi ac porticus deſcriptio. 902.
Templi Hieroſolymitani diuitiæ unde. 406.
Templi vaſa è Babylone Hieroſolyma remiſſa. 307.
Templi pars exterior & ima urbs capta. 431.
Templi miniſtris Agrippa hymnos ſacros canere permittit. 581.
Tempus exitus ex Aegypto. 59.
Termini terræ non mouendi. 106.
Thermuthis Pharaonis filia extrahit ex flumine Moſen. 51.
Theophraſtus. 884.
Theſaurus ad templi ſtructuram congeſtus. 214.
Theſauri diuini cuſtodes Moſis poſteri. 216.
Tiberius mathematicorum diſciplinis addictior Galbæ Romanorum principatum prædicit. 532.
Tiberius Caio Romanum imperium ac Tiberium fratrem commendat. 533.
Tiberius Alexander Iudææ præſes. 574.
Tiberius Iſidis ſacrificos & Idam in crucem agit, & Mundum in exilium ablegat. 523.
Tiberij funus. 534.
Tiberienſes in Ioſephum amarulenta dicteria iaciunt. 604.
Tiberienſes Ioſepho bellum inferre cogitant. 604.
Tigris. 5.
Tigranes. 395.
Timotheus iterum copias contrahit, & à Iuda vincitur. 355.
Timothei milites victi. 355.
Tiro vetus regis miles Herodis ſæuitiam execratur. 661.
Tiro Herodem alloquitur, & dum immodeſtè inſtat à ducibus & militibus in carcerem conijcitur. fol. 488.
Tiro cum trecentis ductoribus militum apud populū accuſatus interficitur. 488.
Tiro à regis tonſore & proprio filio ſe regi inſidias ſtruxiſſe accuſatus. 488.
Tironem cum filio Herodes comprehendi iubet. fol. 661.
Tyriorum annales & Menander de bello Salmanaſaris contra Tyrios. 282.
Tyrannides multa mala in ciuitates inuehunt. 555.
Titus militibus agit gratias. 848.
Titus fortibus militibus præmia pollicetur. 849.
Titus militibus prædam largiter diſtribuit. 849.
Titus aduentus ſui gratulatoria ſacra celebrat. fol. 853.
Titus per omnes Syriæ ciuitates magnificentiſſima ſpectacula celebrat. 854.
Titus Hieroſolymæ excidium miſeratur. 855.
Titus Veſpaſiani natalem celebrat. 851.
Titi ad Antiochiam aduentus. 854.
Titi erga populum miſericordia. 613.
Tormenta. 924.

Thucy-

Thucydides ſcrupoloſiſſimam ſui temporis hiſtoriam conſcripſit. 874.
Turris verſus occidentem extructa. 864.
Trabes & parietes auro incruſtati. 225.
Trachonitæ latrones. 486.
Trachonitæ ab Herode deficientes Ducum opera imperata facere coguntur. 470.
Trachonitis Herodi donatur à Cæſare. 480.
Tranſlatio Bibliorum in Græcam linguam. 339.
Tranſlatio Iſraelitarum. 278.
Tres in vrbe Tiberiade factiones. 587.
Tres Iudæorum ſectæ, Phariſæi, Eſſeni, Sadducæi. 376.
Trecenta ſtadia, nouem milliaria Germanica. 444.
Tribus Ruben, Gad & dimidia Manaſſis Amoritidem terram expetunt. 102.
Tribunal. 231.
Tribus Iudæ, quod inſcijs Iſraelitis regem reduxerit, accuſatio & excuſatio. 209.
Triclinium, in quo Herodes cũ conuiuis cænatus fuerat vacuum ſine cuiuſq; noxa concidit. 429.
Tria millia Iudæorum cæſa. 507.
Tryphon regno Antiochi per dolum potitur. 377.
Tryphon ad regnum euectus naturam ſuam oſtendit. 380.
Tryphon fraudulenter ſpem fratris redimendi propoſitis conditionibus facit Simoni. 378.
Tryphonis milites ei infeſti, ad Cleopatram Demetrij vxorem deficiunt, quæ Antiocho ſorore coniugium & regnum offert. 380.
Tryphonis cædes. 380.
Triumphi magnificentia. 856.
Tropæa armis contectas imagines Iudæi putant. 451.

V.

Valerius Aſiaticus ſe Caij cædis autorẽ optat. 554.
Valerius Gratus Iudæorum Præſes. 520.
Valles ingentes, in quibus templum fuit extructum, explentur. 227.
Vardane cæſo principatus Gotarzæ eius fratri committitur. 572.
Vologeſus Parthorum rex. 572.
Variæ hiſtoriographorum differentiæ. 1.
Varus literas ferentem, iniuſte ſupplicio tradit. fol. 588.
Varus Antipatro dicendi pro ſe poteſtatem facit. 500.
Varus Hieroſolyma peruenit, ac legionem obſeſſam liberat. 512.
Varus ſeditioſos Hieroſolymis compeſcit. 509.
Varus ſeditioſorum duces ad Cæſarem mittit. 512.
Vari tyrannis & regni cupido. 588.
Vardanes poſt patris Artabani obitum Romanos bello impetere cogitat, id quod Izates diſſuadet. 572.
Vas æheneum mare appellatum. 226.
Vaticinium de exercitu à Babylonico ducendo & reliquiis Iudæorum in captiuitatem abducendis. 297.
Vaticinium de excidio Niniuæ. 278.
Vaticinium de captiuitate Babylonica & inde liberatione. 292.
Vaticinium de Adadi morte & regno Azaeli tradendo. 265.
Vaticinium de Iudæorum pœna. 288.
Vaticinium Hyrcani de filiis. 385.
Vaticinium contra altare in Bethel. 238.
Vectigalia Cœleſyriæ Ioſepho addicuntur. 344.
Venenum capitis damnato ad bibendum datum ſine mora eum necat. 500.
Venenum. 110.
Ventidius Romani militis dux pecunias aufert Antigono. 638.
Ventidius Silonem contra Parthos accerſit. 426.
Ventidius cæſo in pugna Pacoro Parthos profligat. 427.
Veranium & Broccum Senatus ad Claudium mittit, qui eum non per violentiam imperium eſſe affectãdum doceant. 558.
Verbum Dei nunq; ſine omni fructu. 280.
Verbum Dei ad Iacobum. 27.
Verborum Manethonis repetitio. 890.
Veritas oraculorum diuinorum. 268.264.289.
Veritas hiſtoriæ Ioſephi. 224.
Vertex fœcundus, omniq; planitie mollior. 864.
Veſpaſianus Paci templum ædificat. 857.
Veſpaſianus & Agrippa Tyrum perueniunt. 609.
Veſpaſiano Romani obuiam procedunt. 852.
Veſtes triumphales Veſpaſiani & Titi. 858.
Veſtes ſacerdotales. 227.
Viatores à pomis maturis non arcendi. 107.
Via circa Hieroſolyma ſilice ſtrata. 235.
Via per Iudæam exercitui Aegyptio clauſa vi aperitur. 289.
Victima cœleſti flamma abſumpta, auxilij diuini indicium. 150.
Victoria Alexandri à Dario reportata. 329.
Victoria rationis. 923.
Victoria Deo tribuenda. 133.
Victoria Achabi à Syris reportata. 252.
Virgo conſtuprata. 108.
Vires regni Iſraelitici fracta, & à Deo reſtaurata. 273.
Virtus animæ. 866.
Virtus militum Dauidis, Ioabi præſertim. fol. 190.
Violatio fidei & vltro eam ſubſecuta. 400.
Vitellius in locum Ioſephi Caiaphæ Pontificis Ionathã Anani filium ſurrogat. 524.
Vitellius Hieroſolyma peruenit, & à Ionatha in fratrem eius Pontificatum transfert. 526.
Vitellius Hieroſolyma peruenit, Iudæis vectigal remittit, eiſq; ſtolam ſacerdotalem reddit. 524.
Vitellius cum Artabano fœdus facit. 525.
Vites plantandæ. 106.
Vitulæ Ieroboami cur factæ. 238.
Vina pij principis imago. 288.
Vologeſum Parthorum regem proceres, vt Izatem interficiat, rogant. 573.
Volumnius & alij Herodis filios capite plectendos eſſe pronunciant. 487.
Vonones Parthorum rex ab Artabano pulſus. 521.
Vonones Syllano Syriæ Præfecto ſeſe tradit. 521.
Vota & prandium ante triumphum. 855.
Vltima verba Eleazari in igne. 923.
Vltio diuina in Ethnicos ſacra Biblia tractantes. fol. 339.
Vna naſcendi & moriendi omnibus ratio. 930.
Vnguentum ſanctum. 78.
Vrbs Roma ſumma cum alacritate & claritudine Veſpaſianum ſuſcepit. 852.

Vrbes Iudæis ademptæ. 403.
Vrias cum quibuſdam aſſultum ad mœnia faciens, à ſuis, vt mandatum illis erat, cũ Ammanitæ erumperent, deſeritur. 197.
Vrias cum aliquot alijs occumbit, quod mox regi per nuncium ſignificatur. 197.
Vxores Eſau. 26.

X.

Xanthicus Macedonibus eſt Aprilis. 59.
Xerxes rex Perſiæ. 316.
Xerxes Iudæis fauet. 316.

Z.

Zacharias lapidatur. 272.
Zambrias. 100.
Zambris aduerſus Moſen oratiõ. 100.
Zamares ſeipſum contremat. 246.
Zelotæ. 863.
Zenodorus miſerè perit. 457.
Zenodorus ex raptu viuit: 456.
Ziphèni rurſum Dauidem in eorum eſſe regione Saulo reñunciant. 177.
Ziphèni Saulum Dauidem in agro ſuo morari certiorem faciunt. 174.
Zoilus Stratonis turris & Deæ Tyrannus. 388.
Zoilus & Gazæi à Ptolmeao contra Iudæos auxilium petunt. 388.
Zoilus captus. 388.
Zorobabel ex oratione ſua laudem & munera præclara conſequitur. 311.
Zorobabel tertius ſatelles mulierum vim præpollentem primum oſtendens, mox veritati, vt infractæ palmam attribuit. 310.
Zorobabel. 319.

IMPRESSVM FRANCOFORTI AD MOENVM, IMPENSIS SIGISMVNDI FEYERABENDT.

Anno M. D. LXXX.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google